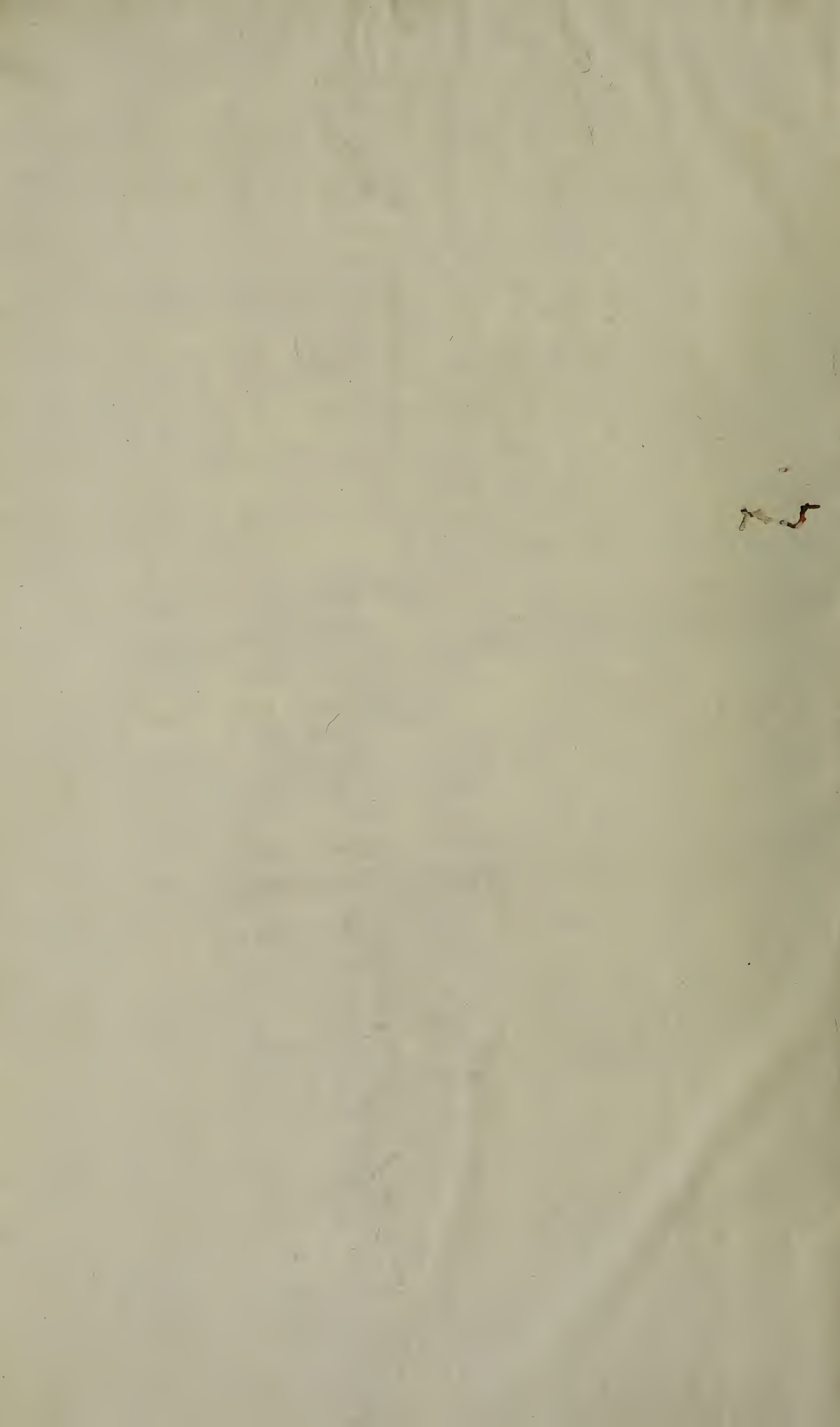

37602/D vol 2

2.4

J O. B A P T I S T Æ
M O R G A G N I

P. P. P.

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
M O R B O R U M

PER ANATOMEN INDAGATIS

L I B R I Q U I N Q U E.

DISSECTIONES, ET ANIMADVERSIONES, NUNC PRIMUM EDITAS;
COMPLECTUNTUR PROPEMODUM INNUMERAS, MEDICIS,
CHIRURGIS, ANATOMICIS PROFUTURAS.

Multiplex præfixus est Index rerum, & nominum
accuratissimus.

T O M U S S E C U N D U S
T R E S R E L I Q U O S L I B R O S C O N T I N E N S.

V E N E T I I S,

M D C C L X I.

~~~~~

EX TYPOGRAPHIA REMONDINIANA.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIO.

IO BAPTISTE MORGAGNI

DE SEDIBUS ET CAUSIS MORBORUM

PER ANATOMEN INDAGATIS LIBRA QUARTA

Multiplex praesens et talis causa, & praesens
accusatione.

TOMUS SECUNDUS
HABET REGIONES LIBROS CONTINENS

VERMETS
M D C L X X
EX LIBRARIIS
BIBLIOTHECAE MUSEI HISTORICO-NATURALIS
MUSEI HISTORICO-NATURALIS

Amplissimo Viro

P E T R O S E N A C

Potentissimi Galliarum Regis Archiatro Meritissimo

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

UM REGIÆ isti Scientiarum ACADEMIÆ anno 1731. placitum fuerit (id quod , Vir Amplissime , qui vel ante id tempus magno Tuo merito jam eras ex eo Illustri Cœtu , minime ignoras) ut me honorem tantum non modo non sperantem , sed ne cogitantem quidem REGI Maximo proponeret quem inter Vos in Summi Anatomici Ruyschii locum substitueret , neque ego nisi obsequiosi animi officiis unquam potuerim eximiæ illi Vestræ erga me Liberalitati respondere , quippe hic assiduis occupationibus districtus meis , quas , siqui alii , hi præsertim libri testantur de Sedibus , & Causis Morborum per Anatomen indagatis ; nunc tandem in mentem venit ab Humanitate Tua petere , ut hos ipsos velles , tanquam meos veridicos excusatores , Academiae offerendos curare . Nec dubium quidem erat , quin benigne esset auditura , si per Te mitterentur , sicque ipsis daretur locus testificandi , quot , & quanta ab illa didicerim , & quoties Experientissimorum Academicorum , quos nominatim persæpe laudo , bene meritis de Medica Anatome laboribus meos illustraverim . Sed altera ex parte a primo verebar , ne viderer minus verecunde facere , si primis , quas ad Te darem , litteris , adeo magnis in me Tuis , nullis meis in Te promeritis , non pro illis gratias agerem , sed ut illis alia adderes , orare auderem . Egissem vero cumulatissime vel multo antea , imo & retulissem , si voluntati par esset in me facultas , sicuti est ad gratiam habendam , quam certe , quantam maximam possum , & habeo , & semper habebō . Ea enim ultro in me contulisti , propter quæ fera posteritas (ad illam enim Tuus de Cordis Structura , Actione , & Morbis immortalis perveniet Tractatus) eum hoc sæculo , fuisse me , credet , quem ipsemet , hujus meæ conscius , mediocritatis non esse me fateor . Dedisti , opinor , hoc nostræ , cui tantum ipse faves , Italiae , quantum certi quidam homines adversari videntur ; neque enim reapse adverso animo esse posse , existimo , quos Italia , aut certe Gymnasium hoc nostrum nunquam provocaverit . Quod interea contentum erit Tuo , & aliorum , Tui similibus , Magnorum Virorum , & Regiæ in primis Academiae istius judicio honorificentissimo , neque a posteris reticendo , quæ cum lege cautum sit , ne de exteris Nationibus universis plures sibi optet Socios , quam octo ; binos ex uno hoc Gymnasio optavit , me benigne , liberaliterque , ut dixi , meritissimo autem Amicum meum summum Marchionem Celeberrimum Joannem Polenum . Verum , ad Te ut redeam ; quanquam de Academia loquens , a Te minime digressus sum ; ea ipsa quæ sponte pro Tua singulari Humanitate tribuere mihi voluisti , ea , inquam , ipsa faciunt , ne , siquid Te rogem , vereri debeam , ne Tibi videar rogasse pa-

rum pudenter. Quin animum adderent, ut præter id quod supra exposui, alia peterem, nisi excellens Tuus, de quo dicebam modo, Tractatus meas omnes ante occupasset petitiones.

Scilicet superiore extremo sæculo Medicus floruit, quem si diligentem morborum Observatorem fuisse, inficiaremur; non minus in ipsum injusti esse-mus, quam ipse in Anatomicum fuit, ad quædam de ea pronuncianda decurrens, quæ, evidenter a me convicta, ne illius quidem amantissimi alioquin Admiratores defendere potuerunt. Imo cum forte animadvertissent, ex præcipuo ejus pronunciato in imperitorum animis consequi posse, ut vel morbis confectorum dissectio ad morborum causas indagandas prorsus inutilis videretur; pronunciatum quidem illud esse verissimum, fassi sunt, consecutionem autem esse injustissimam, ostenderunt, jure utrumque, & merito. Erat enim illud pronunciatum, ut sanitatis, ita & morborum, plerorumque saltem, causas esse nostris sensibus omnino inaccessas, quippe in occultis invisibilium particularum conformationibus, & nexibus, & motibus, & viribus, eos motus, & nexus efficientibus, positas. Quod ut verum sit; non inde tamen sequitur, effecta quoque illarum causarum sensus fugere; cadunt enim in partes manifestas, suntque eæ ipsæ quas in his deprehendimus, pravæ mutationes, evidentes internæ causæ plerorumque morborum. Itaque non injuria adversus illum Medicum, ejusque Consiliarium & quicumque cum iis diligentiorum Anatomicorum labores credunt inutiles ad medendum, idem ferme dici posse, vel ipsi illi Admiratores concluderunt, quod generatim, ut commemoravi etiam alias, contra ejusmodi rerum utilissimarum contemptores juste Fontenellius Vester dixerat inter ea quæ ad Regiæ Scientiarum Academiæ Historiam A. 1699. præfatus est, & ante omnes antiquæ illius Epistolæ Auctor, quæ cum Hippocraticis libris circumfertur, ad Dionysium scriptæ, *unusquisque ex his quæ ipse non habet, judicat id quod in alio abundat, superfluum esse*. Quæ omnia, ut in Italia non plurimis ante annis acta, nostroque sermone edita, hic Tibi memorare volui, Vir Doctissime, ut continuo intelligeres si quis mihi forte ex magni illius Medici sententia exiguus scrupulus superfuisset, hunc penitus evulsura fuisse quæ Tuis in Scriptis animadverti, cum securus abditissimarum illarum causarum, quas nullo pacto assequi homines possunt, internas istas evidentes, quas in morbidis cadaveribus perspicere licet, attendis, & quæ consecutiones ex ipsis proxime fluant, acerrimo judicio constituis.

Ex iisdem quoque Scriptis simul cognovi quid respondendum aliis censeas, qui cum istas evidentes internas morborum causas per corporum dissectiones inveniri, fateantur, illud objiciunt, morbos tamen haud paucissimos non sanari. Neque enim semper verum esse, ajunt, quod vetustissimus Auctor tradidit ejus, qui de *Arte* inscriptus est, libri, *Medicum, si quidem sufficiat ad cognoscendum, sufficere etiam ad sanandum*, itemque is qui inde videtur sumpsisse, M. Tullius libro *Tuscul. Quæst. 3. Medicos, causa morbi inventa, curationem esse inventam, putare*. Quæ utinam falsa esset objectio, nec sæpe adeo ægri, vel cognita causa, morerentur. Veruntamen nonne censores hi similes sunt priorum? Illi, quia causæ invisibiles cognosci nequeunt, frustra alias quæri, contendebant; hi, quia cognita causa, non omnes morbi sanari possunt, inutilem esse causarum perquisitionem, contendunt. Quæ, malum, hæc utrorumque injustitia est?

Aut

Aut præsta, inquit, per Anatomem quæ supra hominum sunt vires; aut si id non potes, cætera nihili facimus quæ potes. Hoc enim denique ii Medici dicunt qui illa dicunt. Nihili igitur facient tunc etiam cum Anatome famam ipsorum tuebitur, ostendendo, revera insanabilem fuisse morbum quem vituperantium malevolentia, aut inscitia falso dicitur; fuisse sanabilem, aut cum morborum quorundam vulgata signa Anatome vel dedocet, vel dubia reddet, vel alia minus dubia indicabit, vel quæ nova, minusve sint nota, suggeret ad obscurum morbum, aut ad certam quandam, inter multas, morbi causam, sedemve dignoscendam. Quæ omnia, aliaque ejuscemodi si quis forte ad curandum nihili faceret; haud scio, an non ipse potius nihili esset faciendus. Quod si nihil utile ad sanandum cadaverum sectiones docerent, quæ complura ad id necessaria docent, & solum qui morbi insanabiles sint, patefacerent; non levem tamen, præter veræ diagnosis, & prædictionis honorem, afferrent utilitatem, ne ægros videlicet tot supervacuis, & fortasse noxiis, remediis fatigantes, eorum obitum acceleraremus, sed contra, levaremus symptomata palliativa, ut vocant, curatione, morbique incrementum, quo ad liceret, tardaremus, nec temere pronunciantes committeremus, ut cadaveris incisio errorem detegeret nostrum. Hæc autem cuncta, summopere gaudeo, vidisse a Te, Vir Doctissime, confirmata, cum Tui Tractatus locis aliis, tum maxima ex parte extremo capite 5. libri 4. Huc merito addo, ex dissectionibus ipsis Tuis, præter cætera, monitum posse colligi pertinens ad caute prædicenda illa quæ post certos morbos deberent secundum plerorumque expectationem in corporibus deprehendi. Nimirum sicuti olim præcellens Medicus Ballonius Vester scite adnotavit (a), post terrificam, gravissimamque ab affecto cerebro symptomata, *magno medicorum dedecore, sepe capita hominum morbo capitis consumptorum aperta esse, in quibus nihil commemorabile repertum est, quod mortem intentasset, quum alioquin medicus aut abscessum, aut simile quid repertum iri, pronunciaisset*; sic Tu quoque libro 4. capite 3. in malignis febribus, & pestilentibus verissime admones, veneni illius subtilissimi a quo præcipites mortes sunt, in nonnullis quidem casibus visibilem effectum in visceribus occurrere; at sæpius nullum, quod sub sensu cadat, ejus vestigium apparere.

Me Tuum eximium attente, ut par erat, perlegisse Tractatum, ex his intellexeris; id quod vel magis intelliges, si Tibi per gravissimas occupationes otii aliquid interdum erit ad hos meos libros inspiciendos. Utinam quod ex me habent, probare ita possis, ut Præfatio Tua ostendit, probaturum fuisse meam Inventorum Anatomicorum Historiam. A qua perscribenda plures abduxerunt me causæ, quarum non postrema fuit mihi satis cognita hinc mediocritas, atque adeo tenuitas mea, inde vero natura plerorumque hominum, qui, si alium alii præferas, aut siquid forte vel juste non ad eorum voluntatem pronuncies, continuo irascuntur, & fremunt; quapropter in his etiam libris, quibus alicubi attingo quædam ad Pathologicorum potius, quam ad Anatomicorum Historiam, sed nonnunquam tamen ad horum quoque pertinentia, morem tueor meum, ne viventium, sicubi forte discrepo, quenquam

quam

(a) l. 3. Confil. 71.

quam nominem ne eorum quidem a quibus nominatim provocatus esse videor; sed ita respondeam, ut, nisi se ipsi indicent, non omnes continuo intelligant. Verum præcipua causa, pro eo ac debeo, mihi fuit, quod magis quam illam Històriam, hæc crediderim morborum, & dissectionum historias studio-
 sæ nostræ, pro qua potissimum scribo, Juventuti profuturas: hujus enim utilitas mihi commendata est a Munificentissima, eademque omnium, ut jure ipse appellas, Sapientissima REPUBLICA; cui mea, qualiscunque est, obsequentissima desudat industria. Quod reliquum est, si Tua mihi Humanitas id quod initio ostendi, & majorem in modum rogo, præstare voluerit; magna ad merita erga me Tua, Vir Amplissime, fiet accessio. Vale.

D. Patavij Prid. Kal, Septembr. A. CIO IOCC LX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXVIII.

Quædam de Fame præter naturam, & de morte ex Inedia
scribuntur: reliqua de Læsa Deglutitione.

DE quatuor Libris in quos Sepulchretum Anatomicum divisum est, multo longissimus est Tertius, qui nimirum vitia complectitur Partium omnium, quæcunque peculiariter ad Ventrem attinent, nec virilem modo, sed etiam muliebrem. Quo magis a me opera jam danda erit, quomocunque potero, brevitati, si quidem velim suscepti hujus pro te laboris aliquem finem reperire. Dære autem eam operam posse videor in iis maxime argumentis quæ singula in singulis primis quatuor Sectionibus proponuntur, *Inappetentia*, *Fames Præternaturalis*, *Sitis Morbosa*, *Deglutitio Læsa*. Neque enim; si ultimum demas; ulla est a Valsalva, aut a me instituta dissectio, quæ potissimum ad hæc attineat argumenta. Quod ne mireris; fac cogites, quam raro accidat, ut aliquis moriatur quem, nullo graviore conjuncto, aut insequente morbo, dejectus ciborum appetitus, aut nimia fames, sitisve consumperit. Quamobrem ubi de graviore illo egimus, aut agemus morbo, si ibi ea etiam vitia simul invenies commemorata; quid opus est, ut alibi necessario dicta, aut dicenda, hic inutiliter repetantur? Verfa, quæso has tres primas Sepulchreti Sectiones. Languentem, aut nullum appetitum cum magnis viscerum læsionibus, idest cum magnis morbis; ingentem autem sitim cum febribus, cum inflammationibus, cum hydrope, fere conjunctam videbis. Itaque Bonerus passim easdem Observationes alio loco proferri ab se, indicat, & nonnullæ etiam de quibus non indicatum est, alibi proferuntur. Quod minus mirandum est, quam in una eademque Sectione iterari Observationes easdem. In Sectione enim I. haud aliæ sunt Observationes III. & IV. quam quæ in IX. Observatione est §. 7. & in X. §. 1. Neque aliæ in III. Sectione Observationes pariter III. & IV. quam quæ in V. sunt §. 7. & 3. ut una eademque est quæ Observatione VII. §. 2. & quæ in Additamentis legitur Observatione IV. §. 1. præter alias quas ipse fortassis animadvertes.

2. De II. autem Sectione hæc quidem non dico. Illud tamen dico, nimiam famem ipsam quoque fuisse cum graviore aliquo morbo conjunctam, ut varia passim aut in vivis incommoda, aut in mortuorum visceribus mala commonstrant. Præterea si certas quasdam excipias quam rarissimas, easque jam inde a primordiis inditas conformationes, puta deficientem pylorum, aut latiore eundemque multo brevior, minusque in gyros contortum intestinorum tubum, ad quas miror non esse additas duas illas adeo vulgatas, quarum alteram adventitiam vidit Ruyschius (a), alteram congenitam Dionisius (b); si illas, inquam, excipias; in plerisque aliis Observationibus erit cur dubites, vera, an falsa insolitæ famis causa proponatur, ut cum in

liene, quasi aliquid in ventriculum immittente, ea causa quæritur (c), aut cum in ventriculi amplitudine (d), quam potius nimie ingestorum copie effectum dixeris, quam causam, non secus atque in Sectione I. (e) in eo qui nihil jam diu comederat, exiguam contracti ventriculi capacitatem males effectum credere intermissæ comestitionis, quam causam cur nihil ederet. Sed de liene, & de ventriculi magnitudine eo magis dubitabis, cum mox Appendicem legeris post Observationem VII. ipsamque X. Observationem. Hepatis vero insolitam magnitudinem an famis insolitæ causam credes, sive quod ventriculum magis foveret, sive quod plus bilis separaret? an effectum, quod aucta ex copia molle viscus haud aliter ac in faginatæ anseribus, amplificasset? Quod si de hepate illud censes; num de pancreate quoque (g) censebis? quasi vero quia ductu erat præditum duplici, distinctoque loco intestina adeunte (id quod in aliis, etiam non famelicis, haud semel deprehensum est) ideo multo plus secerneret succi, quæ res non ex ductuum numero, qui modici esse potuerunt, sed ex visceris, quod alioquin sanum erat, ampliori, si forte erat, magnitudine omnino fuerat deducenda. Denique; ut alia omittam; dicenda *erat pica a ventriculo σφακελώδης exorta?* Non certe; nam lethalis hæc ventriculi dispositio, ut in muliere fuerit jam morti proxima; tum procul dubio esse non poterat, cum carbones illi in delitiis fuerant.

3. Sed nihilne, inquis, in tota hac Sectione probas? Ego vero plura, tametsi in aliis meliorem delectum, in aliis acrius judicium desidero. Alia quoque sunt quæ non sine dubitatione aliqua accipere possim: alia contra, quæ confirmare etiam possim. Vides exempli causa, quæ de pediculis aliquot a puero icterico devoratis Observatione IX. proposita sunt, ut in ventriculo in *monstruosam magnitudinem*, & in *numerossimam multitudinem* excreverint, ut *famem insatiabilem*, sumptum *alimentum absumendo*, intulerint. Num iisdem illi, quibus homo, gaudent alimentis? num his adaugentur felicitus? num ea sedes satis idonea est, ut in ea vivant, neque potionibus obruantur, indeque simul cum iis quibus avidè inhæreant, cibis ad intestina arripiantur; imo ut se se adeo propagent? Denique si in ea sede vixissent; nonne cito intolerabilem, ut in ejusmodi viscere, erosionem, erosionisque sensum potius fecissent, quam famem? Sed nulla, quæ in mortuo tandem conspecta sit, memoratur erosio. Itaque non una de causa aliquanto minus incredibilem videri possit Observatio quæ in Scholio adjungitur, alibi autem (b) sub hoc titulo proponitur *Ventriculi dolor a vesiculis, pediculis plenis, illi affixis*: quanquam eo inclinat animus, ut suspicer, in utraque corpuscula, & si mavis, animalcula conspecta esse quadantenus pediculorum similia, præsertim quando eum qui hanc alteram

nar-

(a) Obs. Anat. Chir. 74. (b) Anat. de l'homme Demonstr. 2. (c) Obs. 4. & seqq. (d) Obs. 1. & 8. (e) Obs. 5.
(f) Obs. 2. (g) Obs. 13. (h) l. hoc 3. S. 6. Obs. 38.

narrat, non affuisse ipsum, constat; ille vero qui primam scripsit, discrete se affuisse, non dixit; neuter autem an pediculi etiam tum viverent, ut ex motu saltem, animalcula fuisse, pateret. Sed quoniam non uni ex Doctis amicis meis rem visam esse credibilem, postquam hæc scripseram, animadverti; idcirco eo magis velim, ut scripta memineris non tanquam a pernegante, sed potius tanquam a dubitante. Contra, ubi in Appendice quæ Scholiis Observationis subjicitur, de humanis lumbricis sermo est, singulari sua magnitudine, aut numero famem rabidam afferentibus, nihil est cur hæream. Sua hi in sede, suoque pabulo versantur: quod si eorum magnitudini, aut certe multitudini par non sit; manifestum est, animal in quo insunt, nutrimento fraudatum suo, incredibili fame, & sæpe etiam siti vexari oportere. Utramque enim inde cum alii sæpenumero, tum ipse animadverti, & præsertim in eo catello, quem post illas mortuum cum diligentissime perfecarem, nihil usquam morbidi invenire potui præter ingentem vermium numerum, sicuti in Epistola scripti, quæ a Vallisnerio nostro (i) olim vulgata est. Sic etiam cum Bontii observationes indicantur (k) *boulimi, ac appetentiæ, caninæ* dictæ mesenterii infartus consequentium, in memoriam redeunt quæ mihi quondam narraverat Albertinus, se in quibusdam, hoc mali genere laborantibus, præcipue autem in puero adeo famelico, ut hinc sæpe caperetur animi defectionibus, reperisse glandulas quæ in ventre sunt tartarizatas, uti loquuntur, sic ut duritie cultri aciem eluderent. Alvi autem fluxus, & qualis, intercepto videlicet per mesenterium chyli comætu in his fuerit, an nullus fuerit; apud Bontium (l) enim leges fuisse lienteriam; pro certo non memini.

4. Dissectiones quoque illæ placent quæ extremo loco productæ sunt (m) hominum duorum quos diuturna cibi, potusque abstinentia confecit, placituræ etiam magis, si quemadmodum *vevas, & arterias mirabiliter inanitas* ostendunt, ut *ex vena cava vix duo*, aut *tria cochlearia sanguinis effluerent, ex aorta autem nihil*; ita alia pariter quæ adnotatione sunt digna, ostenderent, puta eorum virorum annos, temperamentum, habitum, vires, abstinentiæ dies ad unum omnes, symptomata quæ mortem antecesserunt, constitutionem viscerum, & si qua alia sunt ejusmodi. Quæ diligentia perutilis fuisset præsertim in primo, quippe qui corpore erat *alioqui sano*, cum se per inediam interimendi consilium cœpit. Nam quos aut morbus cogit, aut morbi cruciatus eo adducunt, ut nihil sumant, nec vivi, nec mortui quidquam certi docere possunt, cum ignores videlicet, quot dies ipse fortasse morbus de vita detraxerit, & quid insoliti ipsa per se inedia visceribus attulerit. Sic apud Cl. Peyerum, filium dico, (n) viri, ac mulieris dissectiones habemus, quibus causa mortis inedia fuit; sed in utraque vitia ejusmodi legimus internarum Partium, ut cum ad morbos hæc attinuisse, agnoscamus, cætera illa quæ paulo ante commemoravimus, non magnopere decideremus. Contra, a Præstantissimo Fantono (o) illorum pleraque adnotata sunt diligenter in muliere quæ ad quinquagesimum, quo obiit, diem cibum pertinacissime repudiavit. Sed cum paucillum tamen bis sumpserit, & quod pluris faciendum est, aquæ potu, quamvis *paucissimo*, uteretur; non est cum eo viro de quo primo loco mentionem fecimus, comparanda. Aquæ enim potus quantum, humorum inopiam minuendo, & acrimoniam temperando, quæ duo famelicis maxime nocent, juvare possit ad eorum vitam producendam, Redii (p) experimenta comprobant, qui plures sine ullo cibo capones servans, eorum quibus potum quoque negavit, nullum ultra novum diem vixisse, animadvertit, cum ille cui quantum aquæ voluit, præbuit, quam diebus primis sexdecim avidissime, sæpissimeque bibebat, vigesimum superaverit diem. Nec facile credo, cum Pomponius Atticus (q) vitam simul cum morbo gravissimo finivit intra quinctum inediæ diem, primum futurum fuisse, ut *su-*

bito febris decederet, leviorque morbus esse inciperet, si ut *biduum cibo*, sic potu quoque *se abstinuisset*. Cæterum breve illud Attici levamen num forte sit ex Hippocratis Aphorismo 47. Sect. 2. explicandum, quasi pus tunc confici desiisset, quod *per lumbos* postmodum *erupit*, an potius abstinentiæ a cibo sit tribuendum, quando Redius (r) incredibile esse, affirmat, quam pulchra inveniantur viscera eorum animalium quæ fames extinxerit, arbitrium tuum esto. Ego aliud tibi Redii dictum, quod ad ea pertinet, quæ supra in hujusmodi observationibus requisivi, Valsalvæ quodam experimento confirmabo. Multum, Redius inquit (s), robur atque atas possunt in animalibus ad famem diutius ferendam. Experimentum autem Valsalvæ ea quam requirimus, diligentia scriptum, sic habet.

5. CANIS paulo postquam editus fuerat, a matris uberibus ablatum est, omnique alimento prohibitus. Tertio inediæ die convulsivis motibus toto corpore tentari cœpit modo vehementioribus, modo remissioribus. Die quarto interiit. VENTRE aperto, vesicula fellis inventa est bile abundans. Thorace recluso, pulmones in latere dextero nigerrima oblonga macula tincti: cordis auriculæ, multum dilatatae a concreto sanguine: quo & ventriculi erant pleni. Sed in omnibus quoque sanguiferis vasis præsertim autem in venis quidquid erat sanguinis, erat concretum, ut nusquam inventus sit fluidus. Denique cranium exsecto cerebrum compertum est molle, & flaccidum, idemque necdum satis in duas substantias distinctum, vix ut corticalis internosci posset a medullari. Utrumque auris Tympanum, pellucidæ gelatinæ plenum, Oticula habebat exacte quidem conformata, sed membranaceam etiam tum mollitiem servantia.

6. Qui mortem præcesserant motus convulsivi eorum quadantenus similes sunt, quos Valsalva animadverterat ante mulieris illius (t) obitum quæ sex dies cibo, potuque se abstinerat. Quæ vero in mortuo catulo sunt animadversa, pleraque sunt fœtus magis, quam animalis propria quod jejuniū interemerit, nonnulla tamen utriusque communia, ut fellis copia, quippe vesicula a flaccido ventriculo, proximove intestino haud compressa. Sed & quidquid bilis ex jecinore ad intestina defluit, eo magis in his apparet, quod assumptorum miscela non tegitur. Nec ratio solum, sed observatio quoque hoc confirmat tum in illis ferme omnibus animalibus quas fame necaverat Redius, ut ex Caldesii (u) testimonio cognoscimus, tum in hominibus inedia absumptis, quod Peyeri (x), Fantoni, (y) Halleri (z) conjunctæ Observationes ostendunt. Ratio quoque indicat, quoniam ab diuturna omnis potus, cibique abstinentia, corporis humores acerrimi fiunt, & ad putredinem tendunt, facile fore, ut eorum qui inedia pereunt, cadavera gravissime oleant, quemadmodum a Celeberrimo Scriptore cum de hominibus, tum præsertim de canibus traditum est: quod indicium, ad alia additum, haud inutile profecto esset non solum scire aventibus an aliquos homines jejuniū magis, an morbus sustulerit; verum etiam interdum, ut video, dubitantibus, an canes quidam ex inedia, an ex institutis experimentis sint mortui. Sed nos hæc aliis, periculum facturis, modo relinquentes, aliaque insuper prætereuntes, in eo quod promisimus, insistamus. Canes quos Redius (a) omni prohibuerat cibo, & potu, quandiu sic vixerint, ex eo intelliges quod aliqui ad triginta quatuor, aliqui ad triginta sex pervenerint dies, parvus autem catulus, nisi vigesimo quinto die se ex altissima fenestra præcipitasset, plures alios videbatur esse victurus. Verum hic ut parvus esset catulus, non erat tamen modo natus, ut is qui, Valsalva observante, quartum superare non potuit diem. Equidem miras esse posse in his rebus varietates, eo libentius fateor, quo magis tot, & tam varia exempla attendo longæ inediæ, quæ ab Doctissimo Viro Beccario (b) & erudite producta sunt, & diligenter pensitata. Illud tamen, si quam rarissimas quasdam excipias rerum, & corporum constitutiones

fatis

(i) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi. (k) Obs. 12. (l) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 10. Obs. 1. (m) Obs. 18. §. 1. & 2.
 (n) Obs. Anat. 1. & 7. (o) Dissert. Anat. Renov. 1. (p) Osservaz. int. agli animali viventi &c.
 (q) Vid. ejus Vitam apud Corn. Nepot. (r) Osserv. cit. (s) Ibid. (t) Epist. 17. n. 25. (u) Osservaz. int. alle Tartarughe.
 (x) Obs. 7. cit. supra ad n. 4. (y) Diss. ibid. cit. (z) ad Boerh. Praelest. §. 98. not. 2. & Opusc. Pathol. Obs. 24.
 (a) Osservaz. cit. supra ad n. 4. (b) Vid. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica.

fatis cum vero consentire, crediderim quod ab Hippocrate (c) traditum est, minus facile adolescentes, omnium autem minime pueros jejunium ferre, quod contra facilius ferant qui *ætatem consistentem habent*, senes autem *facillime*, nisi forte sint ætate confecti, ut sapienter Celsus (d) Hippocratem interpretatur, sic ejus sententiam latine reddens: *inediam facillime sustinent mediæ ætates, minus juvenes, minime pueri, & senectute confecti: . . . maxime vero is cibo eget, qui increscit*, quod diserte Hippocrates quoque in proximo (e) docuerat aphorismo.

7. Hippocratis autem sententiam mirifice una confirmaret historia, si ea quidem, ut perperam Cardanus (f) & Zambecarius (g) credidere, historia esset, non poeticum Dantis (h) commentum de Hugolino Comite, & quatuor ejus filiiis, inedia mori coactis (quod unum certum est) sic ut omnes vixerint aliquot dies, triennis autem puer quarto, reliqui aliquanto majores pueri, aut adolescentuli quinto, aut sexto die, pater denique, ut constanti erat ætate, aut cruda certe, viridique senectute, octavo decesserit: quæ omnia a Poeta, ut erat ea tempestate doctissimus, facile secundum Hippocratis aphorismum, certe secundum veri similitudinem esse excogitata, Poeta ipse, quod Clari illi Viri non attenderunt, satis eo loco indicat, ubi Hugolini animam hæc sibi narrantem inducit, quæ aliunde, ut diserte ait, *non posset intellexisse*, quippe quæ in tenebricosis acciderant turris penetralibus, cujus claves statim post illos inclusos, adversarii in flumen abjecerant. Quod si igitur ad multiplices Hippocraticæ sententiæ partes, ut a Celso expositæ sunt, comprobandas forte plures historias quæris, nonnullas quæ scribenti suppetunt, ex Romanis commemorabo. Ægrum Pomponium Atticum supra (i) diximus die quinto inediæ mortuum. Sextius autem Baculus, ut est apud Cæsarem (k), cum ita ægrota- ret, ut *diem jam V. cibo caruisset*, adeo a morte procul erat, ut arma caperet, hostesque arceret, quippe ætate ea, ut non ita pridem munere functus esset primipili; Atticus vero VII. & LXX. annos compleverat. Sic mirari non oportet, Suetonium (l) cum Tiberium scripsit, *cibo per quatrimum abstinuisse*, non modo quid noxæ inde retulerit, non adjecisse; imo ut *confestim Ostiam descenderit*, docuisse; Tiberius enim tunc erat maxime constanti ætate. His alia ipse juniorum exempla addes: nec facile, opinor, reperies, ubi ad pueros, infantisque perveneris, qui istiusmodi jejunia sic tulerint. Nec vero ex Fernelii (m) observatione mihi foetum objicias qui mirando sane exemplo bimestre jejunium videtur pertulisse. Nam etsi mater quæ, *adstantium omnium judicio, nihil cibi potusve bimestri tempore vorasset*, tandem in extrema, qua confecta est, febre edidit partum, quem *vita superstitem reliquit*; tamen quotiescunque cibum potumve ad infimam usque œsophagi partem detrucebat, inde vero mox retrahebat, rejiciebatque, credibile est, semper aliquam ingestorum portionem ultro citroque commeatium absorbentia oscula oris, faucium, œsophagi subisse, sicque hanc non secus quadantenus ac alia grævda apud Hildanum (n) per solos fere clysteres nutrientes spatio sex hebdomadam una cum foetu, servatam esse. Quin credibile etiam est, tuberculum quod ventriculi ostium claudebat, ut in mortua conspectum est, in vivente, nisi forte extremo tempore, non tantum fuisse, ut orificium illud omnino obturaret; increscunt enim jugiter ejusmodi vitia, ut demum eo se extendant quo paulo ante non perveniebant.

8. Redigit in memoriam hæc Fernelii observatio Quattam, in qua & ipsa est (o). Sepulchreti Sectionem, de qua ita initio (p) mentionem fecimus, ut non deesse nobis indicarem quæ ad ipsam, id est ad læsam deglutitionem attinerent. Nec deessent utique si quod in Sectione quoque hac fit, imitari placeret. Videbis enim, Observationem in ea IV. non nisi verbis aliquanto paucioribus differre ab XVII. idemque multo magis miraberis in XIX. collata cum ea cui pro-

xime subjicitur XVIII. In ipsis autem Additamentis nonne altera pars Observationis II. totidem verbis iterat quod satis jam fuerat Sectione eadem in parte altera Scholii propositum ad VIII.? Nos vero ne illa quidem hic repetemus quæ in aliis Epistolis ex Valsalvæ, aut nostra observatione protulimus. Sed quidquid restat, huc afferemus; cætera illa vix indicabimus. Restant autem ex Valsalva historiæ duæ. Quarum prima ad hunc modum se habet.

9. VIR annos quinquaginta natus queri incipit de impedita deglutitione. Impedimentum paulatim auge- tur: vox amittitur: in deglutiendo non levis dolor: cibi portio in faucibus remanebat, quæ sensim postea in os redibat, interdum, ut videbatur, corrupta: macescit corpus: nihil exterius præter naturam conspicitur; sinistra dumtaxat Maxillaris Interna glandula percipitur indu- rata. Repente, quasi suffocatus, moritur. GLAN- DULA modo memorata, dura, habebat ad latus in- ternum materiam albuminis similem. Plures autem in pharynge, & ad summam laryngem tumores conspicie- bantur, qui carcinomatis habebant naturam.

10. JUVENIS quoque post consimilia morbi signa, eodem ferme pacto mortuus, ejusdem naturæ tumores ostendit, præsertim ad supremam laryngis partem, & proxima pharyngis latera. Sed tumores nonnullis in locis jam erant exulcerati: ipsamque epiglottidem ulcus perforaverat.

11. Quod ad utriusque repentinam attinet mortem, hinc confirmare poteris quod Valsalvam, hos duos fortasse spectantem, mihi dixisse, alias (q) scripsi, ex gravi laryngis vitio se bis ejusmodi mortem observasse. A me quoque in Virgine observata est, de qua ibidem commemoravi, & fortasse etiam in Cantore præstantissimo, quem manifestum in faucibus ulcus vexabat, summam afferens difficultatem deglutiendi. Sed quoniam id ulcus ad quas usque partes se extenderet, neque in vivo definiri, neque in mortuo quæri licuit, idcirco rem pro certa compertaque non posui, præsertim quoniam istiusmodi ulcera aliquando eo non perveniunt quo putares, eademque perveniunt quo non putares. Quod præclare ostendet casus viri, eodem mortis genere abrepti: quem casum etsi ex parte attigi in Epistolis Anatomicis (r), ex parte in alia quam ad te misi (s); nusquam tamen totum exposui, sed consulto huc distuli, tanquam ad læsam deglutitionem pertinentem:

12. VIR erat, cui inter deglutiendum, potionum pars redibat per nares. Huic palatum osseum erat integrum; at molle, simul cum uvula, non recens ulcus absumperat, ad cicatricem, quantum oculis perspicere poterat, jam perdu- ctum; sed qua perspicere non licebat, etiam tum perstans, ut vel ea quæ screatu reddebantur, significabant. Cum his tussis aliquando, & alia ejusmodi, quamvis levia, & ambigua, suspicionem movebant ulceris se se deorsum extendentis. Quam auxit subita mors suffocati instar.

PHARYNGIS tamen inferior pars, & quæ hac intercipi- tur larynx, & huic subjectus arteriæ Asperæ canalus erant omnino illæsa: quanquam sinistri pulmonis superiorem lobum, cum attrectarem, durum, cum secarem, magna ex parte pessime corruptum offendi. Ulcus autem ad alti- ores pharyngis partes, & ad posteriora nasi foramina se perduserat, ibique perstabat. Cæterum Ventre aperto, jecur, & intestina quibusdam locis, intimos- que abdominis musculos, inveni quasi ex prægressa in- flammatione liventia, & grave olentia.

13. Ubi, & quo tempore id cadaver secuerim, in iis Epistolis reperies, quas paulo ante (t) indicabam; ibidemque, & Epistola quoque ad te XXII. (u) quæ de origine, & causis attigi illius pulmonum vitii. Quæ vero ad causas, modumque attinent, quo deglutitio in eo viro, aut in duobus quos a Valsalva dissectos proposui, lædebatur, adeo manifesta sunt universæ pharyngis, & laryngis necessarios in deglutiendo motus non ignorant, ut minime opus sit declarare. Huc spectant in Sectione hac IV. Sepulchreti, Observationes XVII., quæ in duabus sunt Appendicibus quæ XX. Observationi subijciuntur. Et quamvis ego, cum in senibus plures, ut alias dixi, laryngis cartilagine sepe numero osseas factas in-

B ve-

(c) Sect. 2. Aph. 13. (d) De Medic. l. 1. c. 3. (e) 14. (f) Comment. in cit. Aph. 13.
 (g) Experim. circa diversa e viventib. exsecta. (h) Infern. cant. 33. (i) n. 4. (k) De Bello Gall. l. 6. c. 38.
 (l) De duodecim Cæsarib. l. 3. c. 10. (m) Pathol. l. 6. c. 1. in fin. (n) Cent. 4. Obs. 30. (o) Obs. 21. (p) n. 1.
 (q) Epist. 22. n. 25. (r) Epist. 9. n. 9. & 10. (s) Epist. 19. n. 50. (t) n. 11. (u) n. 26.

veni (x), epiglottidem nunquam ossream deprehenderim; tamen quin minus flexilis, minusque obsequens fieri interdum possit, non dubito: quæ res aliòquin ciborum magis, quam potionum deglutitioni videtur adversari. Potiones enim ubi ad epiglottidem pervenerunt, hinc & hinc, qua ad laryngis latera quasi sulcus est, defluunt, & ad pharyngis imum labuntur: neque tunc quidem accidit, ut laryngem subeant, nisi aut nimia copia e sulcis redundent, aut hi inflammatione, & intumescencia delectantur, aut ab irritatione excitata convulsio quædam, aut impar ob resolutionem officio suo musculus aliquis facilem potionum defluxum turbent: quorum hoc in Fœmina Principe post insultum apoplectici generis, illud vero in nobili Comite animadverti, cujus ad te alias (y) permolestam, & convulsivam, sed brevissimam, anginam ex parte similem, affectionem perscripsi. Hic autem nolim, epiglottidis considerationem, ubi de læsa deglutitione agitur, a te superfluum credi postquam Cl. Targionius (z) in cadaver incidit viri cui, quanquam epiglottis omnino deerat, fortasse ab ulcere olim excisa; non defuerat tamen in acuto saltem, ex quo novissime interierat, morbo loquendi vis, & deglutiendi sine ulla difficultate. Nam etsi Arytænoidæi muscoli, qui crassiores in illo erant, & validiores, potuerant adeo glottidem exacte occludere, ut insolito in hominibus quidem exemplo, epiglottidis supplerent officium, sicut aliæ partes nonnunquam uvulæ, nonnunquam linguæ aut ab ortu, aut a morbo deficientium munus suppleverunt (a), sive accuratæ, dum ille viveret, observationes, & interrogationes aliud fuerant fortasse ostensuræ; cavendum certe est nobis, non quid monstrose in uno aliquo, sed quid secundum naturam in cæteris fiat, spectantibus, ne illuc decurramus, ut epiglottidem in deglutitione quasi inutilem existimemus. Non sum nescius, esse hoc tempore Cl. Viros, quibus adeo aliter ac aliis deglutitio explicanda videatur, ut si cum iis facias, eam quam paulo ante attigimus, discriminis quæ fluida, & solida ex ore transeant in fauces, explicationem haud requiras. Mihi vero, quamvis hic neque locus, neque tempus sit totam, ut res posceret, eorum sententiam considerandi, certe in ea non unum est quod accipere non possim. Nec me præterit, quod hic etiam in Sepulchreto (b) legitur, a Paulo Barbetta, adnotatum, minime cum ea quæ supra exposita est, explicatione consentire. Verum si *loquela simul erat abolitio*, vitia alia fuerint, necesse est, præter epiglottidis in potiorum transitu laryngem *non satis claudens*, rigorem, sive *indurationem* cui uni omnia Paulus tribuit. Quid vero præter epiglottidem in alia quadam Observatione peccaret, in qua deglutitionem *tam solidorum, quam liquidorum*, impeditam fuisse lego, conijcere fortasse possem, si quod in cadavere deprehensum est, intelligerem. Deprehensa autem scribitur *epiglottis per spasimum catarrhalem versus œsophagi orificium adeo retracta, ut asperæ arteriæ orificium maxime apertum existeret, ac neque liquida, neque solida propter metum suffocationis ingeri potuerint*. Nimirum assequi non possum, quomodo epiglottide illuc versus adeo retracta, laryngis orificium esse posset maxime apertum, cum maxime opertum esse debuisset. Atque hoc fortasse modo ab Auctore scriptum putassem, nisi tunc non de glutiendo, sed de respirando unice ægrum cogitare oportuisset.

14. Quod vero; ut ad Pauli Observationem redeam in Sepulchreto propositam; illa deglutitionis læsio in Scholio quod continuo additur, explicanda suscipitur per *convulsos musculos hyoideos, quia tunc sursum erigitur larynx*; id clarius exponi oportebat, præsertim cum muscoli qui eo possint nomine designari, & plures sint, & ex iis aliqui contrarium quoque præstent officium. Neque tamen dubium est, quin non modo os hyoides, & larynx, sed & quæ ad ipsa attinent, si gravius quid forte patiantur, deglutitioni asserre possint impedimentum. Hoc enim ortum memineris a luxatis

appendicibus illius ossis superioribus, ut a Valsalva (c) proditum est, itemque a luxatis laryngis cartilaginibus, ut Boerhaavius (d) scribit ex observatione Cowperi, Thyroide puto a Cricoide dimota; nam liberum in quo Cowperus id doceat, in manibus non habeo; quorsum an illa pertineant quæ legere potes in Actis Cæsareæ Academiæ (e), cogitabis; at modus tamen curationis ad Valsalvæ modum satis accedit. De musculorum autem, vel ipsius etiam œsophagi convulsione, aut paralyti nihil ferme attinet dicere, quando primæ exempla in hystericiis sæpe occurrunt, hujus autem rarioris quidem, sed, ut paralyticæ affectiones solent, longe diuturnioris Observationes haud desunt, ægris propterea aut fame absumptis, ut apud Willisium (f), Helwichium (g), alios videre licet, aut nonnunquam per alimenta, chirurgici instrumenti ope in ventriculum compulsæ, duodecim, aut quatuordecim menses, alias sexdecim ipsos annos servatis, cujusmodi casuum hunc habet idem Willisius Pharmaceut. Ration. Parte quidem I. Sectione vero 2. cap. 1. non, ut est in Sepulchreto (h), Sect. 3. cap. 3., illum autem, natura tandem vincente morbum, Jobus Basterus A. 1682. cum Stalpartio (i), idemque raro exemplo vividus Senex A. 1744. cum Cæsarea Academia (k) communicavit. Et minus diuturnam quidem paralytim, at sine molesta illius instrumenti in gulam intrusionem, superatam vidit Ramazzinus (l), cum ægram absque ullo prorsus cibo, aut potu per clysteres nutrientes, quorum diuturniorem usum, utilioremque legisse non memini, dies sex, & sexaginta servasset, auxilii genus in deglutitionis, non modo ex paralyti, sed etiam ex quacunque alia causa, impedimento, semper vel quod facile, vel quod innocuum est, a Medicis tentandum. Porro ad levem quandam paralytim referendum mecum, ut opinor, existimabis, quod a Cel. Heistero narratum leges in Dissertatione quadam Joh. Caroli Spies (m). Scilicet Vir nobilis, isque jam senex, a longo tempore hoc patiebatur, ut cum deglutire omnia posset, ultimum tamen bolum non posset, qui propterea ab uno sæpe pastu ad alterum in faucibus remaneret, donec in subsequenti deorsum protruderetur, nisi forte prius screatu, aut levi tussi opitulante rejiceretur. Nimirum haud aliter id contigisse, credidi, quam in senioribus urina omnis, alia aliam urgente, extruditur donec ad ultimas guttas ventum sit, quas infirma vis musculorum jam nequit, ut in validiore ætate, prorsus expellere. Sic etiam in illo Viro priores boli insequentium pondere propellebantur, donec ultimus eo auxilio carens, a pharyngis autem musculis non satis adjutus, cogere non possit.

15. Sed ut hoc, & pleraque de quibus hætenus dictum est, vitia ad pharyngem, & proximas huic partes attingebant, sic alia in œsophago ipso, vicinisve ei partibus occurrunt. De convulsione, & paralyti nihil est opus iterare. Sunt autem alia duo, inter se pariter contraria, vitia, quæ difficilem possint facere deglutitionem, glandularum œsophagi ariditas (n), & œdematosa turgentia (o). Præterea exulceratur gula aliquando: cujus rei habes in Sepulchreto (p) memorabile exemplum. Et quanquam ipsum per se ulcus si dolorificum, aut saltem si amplum sit, aut prominentibus labris, cujusmodi erat a Brunnero (q), hic tibi perlegendo, conspectum, deglutitionis usu prohibet; tamen vel si nihil eorum est, ulcusque ipsum ad sanitatem spectare incipit, aut ex parte etiam pervenit; existere haud raro ex eo possunt quæ obstant deglutitioni, ut caruncula, callus, angustia, aut coactus. denique, a Francisco Sylvio (r) memoratus. Et carunculam quidem ad gulæ finem indicasse olim videtur Galenus (s), cum scripsit, *accidere aliquando, ut etiam carnosum aliquid (qualia sæpe foris videmus) in stomacho nascatur, quod vel omnino ciborum viam obstruat, vel aliquatenus impediatur*. Certe autem carunculam ex sanato œsophagi ulcere subortam, vides hic in Sepulchreto (t) observatam. Gulæ autem calli etsi non omnes ab ulceribus sunt repetendi,

puta

(x) Advers. I. 2. 33. (y) Epist. 14. n. 37. (z) Prima Raccolta di Osserv. Med. verso il fine.
 (a) Ephem. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 212. & Slevogt Diss. de Gurgul. §. 61. 63. (b) Obs. 6. (c) De Aure Hum. c. 2. n. 20.
 (d) Prælect. ad Instit. §. 806. (e) Tom. 6. Obs. 90. (f) Pharm. Rat. P. 1. S. 1. c. 2. (g) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 147.
 (h) Sect. hac 4. in Addit. Obs. 2. in fin. (i) Cent. Post. P. 1. Obs. 27. (k) Act. T. 8. Obs. 21. (l) Const. Epidem. A. 1691. n. 222.
 (m) De Degl. c. 2. n. 9. (n) Eph. N. C. Cent. 1. Append. n. 10. Obs. 162.
 (o) Earund. Cent. 5. Obs. 59. ubi I. M. Hoffm. & Benedict. Sylvatic. citantur (p) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 1.
 (q) Gland. Duoden. c. 10. (r) Prax. Med. l. 1. c. 5. (s) De Synipt. Caus. l. 3. c. 2. (t) Obs. 21.

puta ubi apud Cælium (u) legitur *initia atque summitas stomachi callosa*, ut neque omnis angustia, velut illa quæ Sectione hac (x) post febrem ardentem, nisi forte in ea aphthæ, aut internæ variolæ (y) fuerint, proposita est; tamen ubi ulcus præcessit, aut adhuc perstat ex parte, velut in milite (z) qui magnam in deglutiendo difficultatem, nullum autem prorsus dolorem sentiebat, *coarctationem œsophagi, & callositatem* erosioni quæ in hoc simul deprehensa est, non sublata undique, tribuimus. Nec dubium est, quin eadem causa, ut angustiam, ita & coalitum possit inducere, quo nomine cum Docto Viro Maucharto (a) hic intelligo eam coarctationem, quæ viam aut nullam, aut vix aliquam relinquat. Et sane coalitus quem vidit ipse (b) callosum, & vix admittentem stylum tenuem, non fuit sine ichore purulento. Veruntamen & ab aliis causis interdum coalitus fit, ut ille ex parte fortassis est factus, quarum alias infra (c) dicemus, aliæ autem ad tumores attinent in ipsis gulæ tunicis incrementales, cujusmodi observationes Sectio hæc Sepulchreti (d) exhibet, additque aliam lectu dignam Cl. Widmannus (e). Memorabile autem præ cæteris illud coalitus genus est quod fit per cartilaginem, cujus tria Sepulchretum profert exempla (f): tu autem duo præsertim adjunges, quorum alterum diligenter a Vallisnerio nostro (g) descriptum, alterum eruditissima insuper Dissertatione (h) a Cel. Trillero est illustratum. Sunt Viri Præstantissimi quibus id vitii *oriri videtur a potu aquæ fervidæ*, hoc ævo adeo frequenti: quod ego omnino inficias non eam. Sed mirabor tamen, cum sæpe etiam Veteres, & certe cum Sinæ, suarum consuetudinum retinentissimi, potu sint usi, utanturque ferventi, non sæpius apud eos inventos esse, & inveniri qui læsa, aut impedita laborent deglutitione, sed nec sæpius apud nos, imo raro adeo cartilagineum œsophagum deprehendi, ut in Italia non meminerim qui adhuc repererit præter Vallisnerium, qui tamen in eo homine, & loco, & tempore id reperit, ut abs theæ, aut coffi abusu repeti posse non videatur: omitto autem, Trillerum in suo a contraria omnino causa repetiisse (i). Ut ut est; coalitum dixi per cartilaginem, quia hic quoque œsophagum a cartilagine, si non omnino obturatum, ut in Stoffelii Observatione (k), at certe sic impeditum in cæteris exemplis animadverto, vix ut exiguum restaret foramen. Quid vero si cartilago non extrorsum extuberaret; sed patentem naturali amplitudine viam relinqueret? num putas, illasam futuram deglutiendi facultatem? Mecum certe Victorius Gornia Medicus Experientissimus dissectionem communicavit, in Germania habitam, cadaveris Celsissimi, & Eminentissimi Principis, cujus œsophagus exterius membranæus, interius autem erat cartilagineus, imo stomachum versus ad pollicis latitudinem ossæus. Princeps tamen ille non modo ultimo biennio quotidie duabus a prandio horis vomuerat; sed de nulla unquam in deglutiendo molestia, aut difficultate conquestus fuerat. An igitur non secus ac sanguis per ossæam arteriam cordis vi, & retro positarum arteriarum propellitur, cibus quoque a validioribus pharyngis musculis impelli potest per gulam non conniventem, neque explicandam, sed patulam a rigidis parietibus perpetuo servatam? Tu ergo hoc videris, simulque Observatione hac ad quinque addita, quas superius memoravimus, rursus tecum reputabis, num fervidæ aquæ abusu illud sit vitium imputandum quod non linguam, non fauces, non superiorem gulæ tractum, sed infimum maxime occupasse de sex istis exemplis quatuor ostendunt. De duobus autem reliquis alterum a claviculæ regione incipiens proponit; ut unum sit in quo cum pharyngis sine œsophagi initium cartilagine occlusum legatur: quapropter Stoffelius id quod cæteri ne cogitare quidem potuissent, quærebat, an ad laryngotomiæ, quam vocant, imitationem, instituire liceret pharyngo-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

tomiam, seu potius summi œsophagi incisionem per quam fistula, alimentum invehens, immitteretur, certæ morti, ut ait, præferendo incertum remedium; sed simul, quod dolendum; difficile adeo, & periculosum, ut omnes intelligunt qui cum obvia Aspera arteria, sedem comparent summi œsophagi profundam illam, & tot musculis, nervisque, & vasis insignibus stipatam.

16. Partes autem œsophago proximæ ut non uno modo possint deglutitionem impedire, vel eæ ostendunt Observationes, quas cum alias perscripserimus, hic satis erit, ut promissimus, indicare. Neque enim eæ Partes nocere dumtaxat queunt ita comprimendo, ut via intercepta, quemadmodum tumefacta illa in octogenaria muliere glandula (l), aut dilatata in Tubicine arteria Magna (m), aut ambæ etiam facile in Viro, a Valsalva adulescente dissecto (n); sed & absterrendo a deglutitione, quando via etiam aperta, compressæ ipsæ a deglutitis alimentis, suffocationis periculum afferunt, ut dilatata Aorta in scæmina, ab eodem secta (o), in Marchione Pauluccio (p), & in Medico Ferrarino (q). Sed ad glandulas œsophagum comprimentes ut redeam, quid thymus possit tumefactus, & Sepulchreti hæc Sectio (r) indicat, & Verdriesii Observatio (s) confirmat. Aliæ autem sunt glandulæ, quæ, nulla re interposita, gulam sua distentione prementes angustiam, & coalitum quoque efficiunt, in primis quæ Dorsales appellantur: idque intelliges ex eadem Sectione (t), magisque ex quibusdam tot Professorum Observationibus, quas a me in Epistolis Anatomicis (u) indicatas, Sepulchreto poteris adjungere, securus Maucharti (x) hæsitationis, cum eas saltem quæ ex Laurentio, & Diemberbroeckio sunt; cæteras enim satis accepit; in suis eorum exemplaribus non occurrere, mirabatur, haud miraturus, si animadvertisset, cum post A. 1595. Laurentius; post A. autem 1679. Diemberbroeckius sua uterque Scripta recensissent, auxissentque, par fuisse, me non illis prioribus, sed posterioribus uti editionibus, in quibus, si quæres, illa ipsa verba occurrunt quæ a me ex utroque producta sunt. At Mauchartus, ut pote Vir non minus hic cautus, quam humanus, saltem id dixit quod negari, ut puto, non potest, se in suis illis exemplaribus ea verba non reperisse. Alius autem Vir, cæteroquin Doctissimus, cum in Disputatione sua de Fistula Lacrymali inter alia quæ ex me sumpsit, in locum Aristotelis forte incidisset ex libro II. de Generat. Animal. C. V. a me obiter in Adversariis VI. (y) prolatum, eaque, ut a me producta sunt, verba descripsisset; satis fidenter pronuntiavit, *verba hæc loco quidem citato haud reperiri*, minime cogitans, alios aliter divisos ac sua forte essent, exemplaribus uti posse. Et ego quidem cum Sylvestro Mauro tum *communem Operum Aristotelis in libros, & capita divisionem*, tum *communem pariter versionem*, vel potius ipsa Aristotelis verba secutus, sperabam, si qui vellent conferre, secundum communem divisionem quæsituros, aut, si forte ea carerent, in suis libri illius secundi editionibus locum facile in quo de fecunditatis probationibus agitur, in eoque eadem verba, aut certe eandem sententiam reperturos. Sententiam dixi, ne forte in verbo illo uno hæreas *colorent*; id enim Aristotelem voluisse, & ratio indicat, & Medici affirmant, in iisque Niphus (z) qui centum viginti ante Mauri paraphrasin (a) annis eundem Aristotelis & librum, & locum explanaverat. Quin imo cum græco in textu, ut par erat, verbum quo usus est Aristoteles, inspicerem *χρωματίζασσι*, quod *colorent*, *tingant*, *inficiant* cerse significat; minime dubitavi, sic esse reddendum, & facile errore Operarum esse factum, ut in versione pro *inficiant* inepte legatur *perficiant*. Quæ interjicere hic volui, nequando ejusmodi hæsitaciones, aut censuras in laudatis, nec semel excussis Dissertationibus legentes, ex meo perpetuo silentio, magisque

B 2

ex

(u) Morb. Chron. l. 3. c. 3. (x) Obs. 14. (y) Vid. Act. Hafn. T. I. Obs. 109. & Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 45.
(z) Commerc. Litter. A. 1741. Heb. 25. n. 1. (a) Diff. de Struma Œsoph. §. 13. 22. (b) §. 11. (c) n. 16.
(d) Obs. 22. §. 1. & in Addit. Obs. 2. (e) Act. N. C. T. 6. Obs. 149. (f) Obs. 8. 9. 20. (g) Opere T. 3. Observ. 36.
(h) De Fame lethali ex callosa oris ventric. angustia. (i) Ibid. §. 42. (k) 20. hic in Sepulchr. (l) Epist. 15. n. 15. (m) Epist. 18. n. 22.
(n) Epist. 17. n. 19. (o) Ibid. n. 25. (p) Ibid. n. 26. (q) Epist. 18. n. 17. (r) Obs. 10. (s) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 90.
(t) Obs. 16. (u) Epist. 9. n. 46. (x) Dissert. supra ad n. 15. cit. §. 6. (y) Animad. 65.
(z) Expos. in l. 2. Aristot. de Generat. Animal. (a) ejusd. l. 2. c. 5. art. 3. ad n. 11.

ex eorum qui utramque scripserunt, auctoritate, justas illas esse, existimarent. Nam quod aliquis, cujus ne nomen quidem volui quærere, sed illud tantum, num forte a me, quod negarunt, provocatum se posset dicere; quod, inquam, aliquis nescio ineptus magis, an iniquus, annis superioribus mihi dictus est quiddam aliter ac Summi Viri, Judicesque idonei censuerunt, de mea olim in quosdam libros necessaria, neque inutili, scribendi ratione temere, injurioseque effutire; nunquam usque adeo ineptiam, ut sapientes homines credam quidquam expectare quod reponam: itaque ipsum, ejusque similes, siqui sunt, suis somniis, quorum illum ridiculis audio delectari interpretationibus, relinquam. Dignis autem quibus respondeam Viris, si humaniter aliqua mihi objiciant (atque utinam ne multa essent quæ objici possent) libens semper, si non aliter, at modestia certe responsionis satisfaciam.

Nunc ad propositum revertens, præter glandulas Dorfales, a quarum turgentia Mangetum quoque coalitum gulæ vidisse, Mauchartus (b) memorat, alias esse dico non semper Anatomicis occurrentes; quanquam nec Dorfales semper occurrunt; imo potius, aut saltem sæpius morbosas, quæ facere idem possent, ut quæ ab eodem Maucharto (c) propius œsophagi finem, & ad ipsum finem conspectæ sunt, facturæ erant, si magis intumuisse, ut illæ intumuerant quas Vallisnerius (d) simul cum ea in cartilagine mutatione deprehendit. Idemque in fine ipso œsophagi factum esse a tumore sive scirrroso, sive e dura pinguedine compacto, Boneti (e) præ cæteris, & Chirurgi a Maucharto (f) laudati Observationes ostendunt. Porro alia, & ea quidem in omnibus, Pars est, quæ infimam gulam præter modum constringens, impedimentum afferat deglutitioni. Ea Pars diaphragma est, cujus inter lacertos extrema gula trajicitur. Quamobrem vides, cur in seruo illo, cujus diaphragma Cel. Heisterus (g) valde inflammatum conspexit, fuerit deglutitionis impotentia, & cur hystericæ aliquæ mulieres in loco modo designato obicem deglutitioni oppositum sentiunt, velut illa (h) in qua id deduxi a convulsis iis ipsis diaphragmatis lacertis, quos inter foramen est infimam gulam transmittens; ea enim mulier cum cibum jam prope ventriculum detruserat, obstaculum ibi percipiebat. Id ego foramen cum in nonnullis multo brevius, ut in sene quodam bajulo (i) invenerim, in alio autem sene, de quo alias (k) scribam, non secus atque œsophagum, qui ad eam sedem multo latior erat, & rubicundior, amplissimum in latitudinem præfertim, offenderim; ægre tuli, de neutro

fieri me potuisse certiore, num quid ibi molestiæ aut difficultatis in deglutiendo percepissent.

17. Præter ea quæ dicta sunt, animadverti, aliam esse Partem quæ gulam possit, & infimam quidem, comprimere. Ea jecur est. Cum enim in posteriore hujus margine excavatio sit, a Cel. Winflowio (l) commemorata, quæ locum cedit tum Spinæ, tum extremo œsophago jam in ventriculum se explicaturo; facile potest intelligi, si hepar ad eam potissimum sedem prætumidum fiat, ac durum; Spinæ apprimere œsophagum posse. Et video quidem in sectione hac sepulchreti (m) inter causas læsæ deglutitionis memorari jecur, sed non hac ratione efficiens: quamquam ad hanc aliquanto propius accedere videtur Ballonius (n). Vera quidem, sed in parte, longe alia ratio est, qua Cl. Fantonus (o) docet, cur ingenti hepatis mole, & pondere ventriculo in umbilicalem regionem detruso, ejusque orificio superiore compresso, alimenta difficile, præfertim liquida, deglutirentur. Ait enim, *œsophagi, ita per vim elongati, cavitatem evasisse angustiore, ipsumque compressione arctatum stomachum ingressuris cibis obstitisse*. Explicationis autem hujusmodi priorem partem ad cætera addi posse, censeo, ut tanto facilius intelligatur in Sectionis hujus Observatione I. cur miles *opisthotono correptus, nihil posset deglutire*. Cervice enim ad posteriora reflexa, distenditur gula, & sic quanto longior, tanto etiam angustior fit, anteriore ejus pariete ad posteriorem accedente. Idemque explicationum genus habere in parte locum potest ubi Hippocrates (p) de superveniente *colli perversione* loquitur, ut *æger vix possit devorare*.

18. Non me fugit, proferri alias posse causas læsæ deglutitionis, quarum aliquas in Sepulchreto ipso invenies. Non facile tamen inter has illam pro certo referes, quæ Observatione promittitur XIII. hoc præfixo titulo *Deglutitio difficilis ob Oesophagum divisum*. Hunc enim Blasius in eo puero describit quidem intra thoracem, ita divisum, ut aliquanto inferius in unum rediret, sive ut Anatomici nunc loquuntur, insulam faceret. Sed de ulla deglutitionis difficultate ne unum quidem interjicit verbum; ut ea conformatio magis insolita videatur fuisse, quam noxia. Longe aliter de illa censendum est quam Egregius Vir Joannes Grashuis (q) deprehendit, nempe œsophagi circa medium thoracis morbolam in saccum lateralem dilatationem, a qua subinde variantia deglutitionis pendebant symptomata quæ nunquam sine dissectione intelligi potuissent. Litteras quamprimum, paulo fortasse longiores, expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXIX.

Per pauca de singultu, & de hominum Ruminatione attinguntur. Cætera attinent ad Ventriculi Dolorem.

DE proximis etiam Ventriculi vitiis, *Singultu, Concoctione Læsa, & Dolore* etsi in Sepulchreto tres Sectiones invenies, in singula singulas; noli a me totidem Epistolas expectare. Duo enim priora, gravia cum sunt, ejusmodi sunt, ut alterum cum febribus, inflammationibus, vulneribus, aliisque ejusdemmodi, alterum cum aliis quos aut sequatur, aut fecerit, majoribus morbis sicuti conjuncta reperiuntur, ita sint a nobis, easdem repetere historias nolentibus, simul cum illis proponenda. Quod tu præclare intelligere statim poteris ac duas istas Sectiones inspicias quæ de ipsis conscriptæ sunt. In VI. enim quæ de Concoctione Læsa est, pleræque Observationes quem ad morbum magis attineant, & quo loco fusius productæ fuerint, diserte indicatum leges. Ex

reliquis autem quæcunque scriptæ sunt accuratius, satis per se ostendunt, an alio sint referendæ. Sunt etiam aliquæ in quibus ne unum quidem de læsa concoctione verbum invenias, velut quæ sub numero VIII. habetur §. 2. & quæ in Additamentis sub numero I. Quid? quod aliqua, ut quæ proxime sequitur, cum ad eos pertineat qui *concoquere, nedum continere cibum, & appetere ad extremum fere vitæ potuerunt*, cur istuc relata sit, non apparet.

2. Sectionis autem V. quæ demum quæque Observatio est, de qua ad Sectionem aliam non rejiciaris? aut si aperte non rejiceris, id fieri potuisse, ne dicam debuisse, non sentias? Et tamen vel sic quoque universæ denique Observationes non sunt plurimæ; quanquam aliqua

(a) non

(b) Diff. cit. §. 12. (c) §. 11. (d) Obs. supra cit. ad n. 15. (e) Sect. hac Sepulchr. Obs. 22. §. 2. (f) Diff. cit. §. 9.
 (g) Dissert. sit. Obs. Med. Miscell. Obs. 15. (h) Epist. 23. n. 4. & seq. (i) Epist. 10. n. 19. (k) Epist. 37. n. 30.
 (l) Expos. Anat. tr. du bas ventre n. 259. (m) Obs. 26. §. 2. (n) in Schol. ad Obs. 25. (o) in Schol. ad Paris Obs. Anat. Med. 24.
 (p) Sect. 4. Aphor. 35. (q) Act. N. C. T. 6. Obs. 73.

(a) non semel poni videatur. Quamobrem ne præter modum brevis esset tota Sectio, interjectas fuisse crediderim Appendices quatuor, in quarum nulla inspectum cadaver memoratur, eandemque ob causam dissectiones adjectas duas, quæ minus mirarer, si ubi de Vomitu agitur, propositæ essent, hominum ruminantium: neque id satis est; novissime ex Peyero tam longus de ruminatione sermo est additus, ut Sectionem superet universam. Ne tamen hæc a me notari credas quasi omnino improbarem; fac tibi mei propositi veniat in mentem. Quin accipe nonnulla, quæ cum Appendices illas de Singultu, & ruminantium hominum Observationes perlegerem, aliud ex alio, ut fit, succurrebant.

3. In secunda Appendice cum Thomas Bartholinus inter singultus causas tumorem memoret, nervos qui stomachum adeunt, comprimentem; *qualem*, inquit, *illi adfuisse suspicio fuit quem Patavii perpetua singultiendi molestia novimus*: in memoriam rediit Jo. Rhodii Observatio (b) ad eundem pertinens casum, quæ, ut subobscura fit, inspicere tamen a te poterit. Idem Bartholinus in Appendice tertia quærit, *cur sola brachii vena secta* juvaret in quodam raro sane quem describit singultu? Quid? si Phrænica Superior vena, comes, ut nosti, Phrænici nervi, repente imminuta copia sanguinis, illuc quo ea vena influit, redituri, & quod consequitur, ipsa quoque parte oneris sui levata, aut locium nervum minus premebat, aut aliquid unde hic irritaretur, absorbebat? Et quando in his omnibus Appendicibus mentio fit auxiliorum adversus singultum, neque externa in prima, atque altera reticentur; Valsalvæ memini facile, obviumque remedium in Nobili Comite respondisse, lac videlicet, quo fovebat abdomen; quamdiu enim linthea lacte madebant, tandiu singultum, ægro molestissimum, sistebant: in quo tamen nec inutilis fuerat theriaca imposita. Quod vero in Scholio quodam (c) tertiam inter & quartam Appendicem interjecto, adnotatum est de singultu qui cum febre cuidam, pessimis signis stipatæ, supervenisset; lethalis non fuit, raræ quidem est observationis, negantibus inter cæteros duobus nobilissimis Medicis Francisco Vallesio (d), & Hieronymo Mercuriale (e), sibi unquam in ejusmodi casu aliter observare contigisse, atque Hipocrati in ea muliere quæ decumbebat in foro mendacum. Quin pariter in malignis febribus quas noster describit Ramazzinus (f), quotquot fuerunt singultuosi, omnes periire, quorum uno dissecto, *ventriculus nigris notis sparsim compunctus* repertus est: quid autem in singultuosi cujusdam ventriculo deprehensum sit, discas ex Cel. Halleri Opusculis Pathologicis (g). Ledelius (h) tamen, postquam Epiphanium Ferdinandum produxit, *Deum testantem*, singultum in febribus malignis & ardentibus ad mortem prædicendam se nunquam decepisse, sapienter monet, *ægotum non esse derelinquendum quousque anima adest, quia multoties monstrantur in curationibus morborum*, velut in pannifice quodam ipsi accidit. Neque ei solum, sed & aliis, ut Lanzono (i), Cl. Delio (k), & mihi in Forolivienfi illa Constitutione A. 1711. quæ a me tibi alias (l) descripta est. Duo enim ægri quos in eâ primo loco nominavi, cum hæc scriberem, adhuc vivebant; tametsi eos quicumque tunc viderat, & Garavinum præsertim, mortui, quam vivi, dies jam aliquot similiores, & crebrum insuper utriusque singultum audiverat, continuo spem omnem eorum salutis abjecerat.

4. Quod vero ad homines attinet ruminantes, quorum exempla quotquot potuit, collegit Peyerus (m), & alia ad ruminationem quasi ingenitam atque connatam, alia ad excitatam a morbo retulit; singulas ad singula hæc genera idem censuit attinere Observationes duas Viri nobilis, & Monachi, quarum utramque hic vides in Sepulchreto (n). Ambæ Patavii habitæ sunt, primæque sunt omnium; & solæ præterea quæ eum dissectione conjunctæ sint. Unum hic perperam additum est, *Monachum illum duo habuisse cornua*. Nam neque Rhodius (o) id scribit, in quo hal-

lucinator Peyerus (p), merito alioquin reprehendens Bartholinum, qui (q) addidit, & qui Bartholinum secuti sunt. Certe Fabricius ab Aquapendente (r) cum eundem illum Monachum commemoraret, illud minime omisisset, ut qui modo sibi *addendum omnino* putasset, nobilis illius Viri ruminantis Parentem corniculum in capite gessisse. Inter cæteros autem qui eam Bartholini hallucinationem descripserunt, Etmüllerus fuit (s), qui suam alteram insuper addidit, nempe *in his ruminantibus observatum fuisse stomachum solito fibrosiorem & carnosiorum, quasi vestimento musculofo esset indutus*. Utinam sic tueri possemus, quasi stomachi nomine œsophagum intellexisset; hunc enim in illo saltem Monacho revera *undequaque carnosum instar musculi* reperit Plazzonus (t), id est non modo qualem habent *omnes plane homines*, ut Peyerus (u) credi vellet; nam nisi multo magis fuisset carnosus, Anatomus haud ignobilis non id unum adnotasset, cum *reliquas universi corporis partes se recte habuisse*, pronunciavit. Sed pro Etmülleris; si tamen ipse illa scripsit; hac uti defensione non possumus; quippe qui, ut omnia quæ eo capite præfatus erat, ostendunt, stomachi appellatione ventriculum designabat. Gravior tamen ea Bartholini hallucinatio est qua scriptum reliquit in Anatome quartum renovata (x): *quin ventriculus duplex fuerit in homine ruminante apud Salmuthum, & alios, dubitare non licet*. Quod relatam miror in Sepulchreto eo in Scholio quod duabus subjectum est observationibus, contrarium docentibus, de quibus hæctenus locuti sumus, præsertim cum præter has, nullam, quod sciam, ruminantis hominis dissectionem, ne ex Salmutho quidem, proferre posset Bartholinus, cumque insuper lepores, & cuniculi ruminant, neque duos tamen ventriculos habeant.

5. Ut vero nec Valsalvæ, nec mihi unquam contigit ut ruminantes homines videremus, nedum ut eorum cadavera incideremus; ita haud raro utrique accidit, ut hominum corpora dissecaremus, quos gravis affligerat Ventriculi Dolor, de quo Sectionem inscribi VII. supra indicavimus. Quarum Observationum illas quæ in hanc magis Epistolam, quam in alias convenire credidimus, continuo accipies. Et has primum tres ex Valsalva.

6. VIR sexaginta annos natus, temperamenti biliosi, a multis jam annis de ventriculi debilitate, & dolore conqueri cœperat, cum circa eam regionem durities accessit, infra quam nonnulli præterea duri globuli, sed hi quidem facile mobiles, percipiebantur cum aliqua totius ventris tensione. Agitatus venter effusum intra se humorem manifestabat. Crebri erant intestinorum rugitus, crebræ flatuum eructationes. Vomitus, aliquot ab assumpto cibo interjectis horis non semel redibat, qui alioquin primis morbi annis raro accidebat. Homo interim parum mingebat, multum sitiebat, & de linguæ siccitate querebatur: pulsus debilis, & parvus erat. Tandem multo sero per urinarias vias amandato, & detumefacto ventre, cum tamen cætera incommoda in dies magis sævirent, vomitusque mense vitæ ultimo esset quasi feri fuligine infecti, & grave olentis, ut æger ipse referre diceret putridæ carnis fœtorem; sensim diminutis viribus, & balbutienti ore defecit.

VENTER libram etiam tum unam aut alteram feri continebat, aquæ similis in qua caro recens lota est. Totum omentum contractum erat in quâsdam varii coloris extuberantias, quæ, ipso moto, movebantur. Ventriculus sero scatebat ejusdemmodi ac vomitu rejiciebatur: durus autem erat factus parte circiter tertia: hæc ad pylorum pertinebat, ipsumque adeo coarctaverat, vix ut transire confecta alimenta possent. Quamvis autem tota ea dura pars secta, albam intus solidamque, ex qua constabat, substantiam ostenderet; ea tamen facie qua cavum ventriculi spectabat, putridam carnem & colore, & fœtore omnino referebat, quibusdam sanguineis punctis distinctam.

7. Du-

(a) Confer Obs. 6. cum §. 6. Obs. 7. (b) Cent. 2. Obs. Med. 61. (c) ad §. 6. Obs. 7. (d) Comment. in Hippocr. Epidem. l. 3. S. 2. Aegr. 12. (e) Prælect. Pisan. in eand. hist. quæ ibi 26. (f) Constit. A. 1792. & duor. seqq. n. 22. (g) Obs. 14. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 127. (i) Earund. Cent. 1. Obs. 61. (k) ex Act. T. 8. Obs. 108. (l) Epist. 7. n. 16. (m) Merycol. l. 1. c. 6. & l. 3. c. 3. (n) Obs. 10. & 9. (o) Cent. 2. Obs. 59. (p) c. 6. cit. (q) Cent. 5. Hist. Anat. 61. (r) De Ventric. Intest. &c. ubi de Variet. Ventric. in fin. (s) Prax. l. 1. S. 4. c. 1. (t) Vid. Rhod. Obs. cit. 59. quæ 9. in Sepulchr. (u) c. 6. cit. (x) l. 1. c. 19.

7. Duros illos, mobilesque infra regionem ventriculi globulos extuberantias fuisse vides in quas omentum se contraxerat: duritiem autem superiorem fuisse ventriculi scirrhum, qui donec incremento suo non se extendit ad pylorum coarctandum, vomitus non ita frequens accidit. Dolor quoque primis temporibus levior fuit, quippe ab scirrhi pondere dumtaxat aliquo, & a repugnancia tunicarum quas obsidebat, ne cum opus esset, justa extensio ventriculi fieret, aut si fieret, ne pars earum quæ sana erat, sola omnem distentionem pati ipsa posset sine molestia. Verum ubi scirrhus & auctus est, & in cancrum tandem, huncque exulceratum, degeneravit; magis magisque dolores increfcere debuerunt. Sic autem affecto ventriculo, vitiataque concoctione, & natura sanguinis, mirum non est, si cætera contigere, cum præsertim & durities illa ventriculi, & extuberantia in quas se omentum huic alligatum, contraxerat, libero humorum cursui obstant. Ex his rugitus, flatus, vomitus, ascites, debilitas, mors intelliguntur.

8. MULIER quadraginta annorum, carnosa, colore subflavo, cum capam aceto, & sale conditam, simulque panem comidisset ex castanearum farina confectum; illico de stomachi dolore queri cœpit. Quo magis, magisque sæviente, tribus ab eo cibo horis, cum sudoribus frigidis lethali syncope ingruente, mortua est.

VENTRE ob veneni suspicionem inciso, omnia reperta sunt secundum naturam se habentia, nisi quod ventriculus majorem in modum distentus erat, & nonnihil inflammatus; sanguis autem fluorem quasi naturalem servabat.

9. Et Valsalvæ quidem videbatur sic conijciendum, excitata ab ejusmodi cibis incongrua effervescencia, consecutam esse tantam illam ventriculi distentionem, quæ hujus sanguifera vasa comprimendo, sanguini injecerit moram, unde inflammatio, & ab hac stomachicorum nervorum irritatio, unde syncope. Verum ut de castaneis, earumque inflandi vi experientia comprobet quæ Diphilus, & Mnesithæus ajunt apud Ludovicum Nonnium (y); eadem tamen multis Alpinis gentibus in frequentissimo utu esse, neque idem negat, & vulgo non ignoratur, imo parari etiam ex illarum farina panem, quo velcantur ubi ipsarum, ut Avantius quoque (z) scribit, copia suppetit. Num igitur capsa ad ejusmodi panem addita, dum acrimonia sua crassas castanearum particulas incidendo, nimiam aeris copiam educit, hic nobis accusanda est? quasi vero non iidem in alpibus rustici capas, ut res fert, cum eo pane manducarent. At enim mulierculæ huic, ut videtur, inasuetus, & infirmior fortasse stomachus; illis vero dura, ut Horatius (a) loquitur, messorum ilia. Credo equidem hæc multo iis magis qui mulierem norant, quam nobis cognita fuisse. Unde ergo veneni suspicio, cum hæc omnia non ignorarent? Quod si mulier saltem immodica ejus cibi copia se ingurgitasset; minus de veneno suspicati essent. Vides enim in VII. hac ipsa Sepulchreti Sectione (b) puellum quoque ab immoderato uvarum esu trium horarum spatio extinctum. Sed tamen alia simul apparuit causa cur puellus sic interiret. Ventriculus enim perforatus copiosum ichorem viridem continebat, qui proculdubio, inquit Observationis Scriptor Rhodius, erat bilis æruginosa, cujus ingens erat acrimonia. Quid ergo est? In hac etiam muliere peculiare aliud aliquid, quanquam sub oculos non cecidit, subfuisse, omnino crediderim, ut disposita jam esset, si modo causa accederet aliqua, velut insolitus cibus iste, & flatulentus, disposita, inquam, ita esset, ut quod inde tot alij minime solent, ipsa pateretur, sive illud in iis esset succis quos in ventriculo is cibus invenit, sive in nervis quoque exquisitiore sensu præditis ad irritationem suscipiendam, & alio, id est ad cor potissimum, cui iidem ac ventriculo nervi inserviunt, transferendam. Sic igitur, aut ad hunc fere modum intelliges quod Valsalva conijciebat: quanquam pravæ dispositionis in hac muliere vix indicium aliquod habemus ex colore cutis subflavo. In duabus certe aliis fœ-

minis, quas post cucurbitæ comestionem sive capata peperata, & in clibano assata, mox epota frigida, sive in lacte coctæ atque pipere bene conditæ, mox bibita cerevisia frigida acidulaque, cita mors abstulit; in iis, inquam, mala dispositio magis patebat, cum alteri menstruorum trimestris esset suppressio, alteri præter septuagenariam ætatem, diuturna ventriculi debilitas, viriumque imbecillitas. Sed nimirum graviora quoque in alterius cadavere ante sectionem, & in utriusque, aut saltem in alterius ventriculo per sectionem Christophorus Seligerus (c), & Michael Ernestus Ettmüllerus (d) adnotarunt.

10. BONONIENSIS Patricius, unum supra sexagesimum annum agens, cum multos jam annos modo hemiplegia, modo arthritide interdum vaga, alias fixa, modo renum calculis esset vexatus, novissime arthritide corripitur in manu dextera sine ullo tumore, dolore autem miti, & qui, mox sentiendi vi hebetiore facta, vix percipitur. Sana omnino fit manus; sed interea re dexter dolet. Hic quoque dolor, inani sæpius, recurrente vomitione sedatur: at cessante vomitu, arthritide dexterum pariter inferiorem artum prehendit, ægrumque ad suram, & ad cruris tarsique articulum valde torquet. Uno, aut altero interjecto die, is totus extremus pes sentiendi, movendique facultate omnino privatur. Postridie tamen resoluta pedi aliquis redit doloris sensus, ægro autem bonus & animus, & pulsus, qui intermittens alias, & inæqualis plerumque erat in brachio dextero. Tandem pridie quam moreretur, cibum rejicit aquosa materia permixtum: levemque dolorem cum pulsatione, atque ardore, ad stomachi regionem perferent. Paulo post humorem flavum bis evomit. Insecuta nocte parum dormit. Mane humili voce de tribus quæ a morbi initio assidue molesta fuerant, valde conqueritur, siti, pravo oris sapore, amisso appetitu: & febris, quæ aliquoties se se ante ex pulsu tantummodo prodiderat, manifesta fit. Stomachi autem dolore, & pulsatione persistentibus cum ingenti ad dorsum calore, pulsus, qui vespere jam erat languidus, ex multa sanguinis dejectione aboletur. Sanguini erat admixta materia gravissime olens, & quæ liquatæ picis instar, immixtum bacillum, si retraheres, sequebatur. Interea pes multum dolet; rei que sensus per crura ascendentes habetur, sensusque postmodum quasi ponderis in imo ventris. In brachio autem dextero movendi vis sensim deficit, liventibus unguibus: idque brachium mox plane paralyticum redditur. Non paucis ante mortem horis crebri ad præcordia tremores percipiuntur. Postremo sanguinis dejectione redeunte, ejusdemque materiæ vomitu fortasse imminente, ut nausea, & similis ex ore quasi fæcum graveolentia indicabant, æger suffocari se dicens, post sextam & trigessimam a stomachi dolore ineunte horam decedit. ABDOMINE diducto, omnis intestinorum substantia invenitur a ventriculo usque ad Recti finem dira inflammatione occupata, ut ne minima quidem eorum pars illæsa relinqueretur. Intestinis autem materia sanguinolenta, dejectæ similis, continebatur. Ventriculus, & renes sani erant. In Thorace, posteriora pulmonum, sinistri præsertim, leviter erant inflammata. In pericardio mediocris aquæ copia. In corde polyposæ concretiones nullæ.

11. Hippocratis aphorismus (e) Quibus ex morbis acutis, aut diuturnis, vel ex vulneribus, sive alio quovis modo extenuatis, atra bilis, sive uti sanguis niger infra exierit, postridie moriuntur, nisi quod paulo citius videtur expletus, vel magis quadrat in hunc casum, quam in eum ad quem a Ballonio, ut hic vides in Sepulchreto (f), traductus est. Ejus enim æger, quem dolores pariter ad ventriculi regionem vexaverant, pridie quam e vita excederet, atrabilarium quidem excrevit sanguinem; sed per os. Cæterum nec Ballonius quidquam vitii in ipso ventriculo, & Valsalva hunc sanum proposuit. Uterque prope ventriculum illa indicavit, unde hic simul affici posset. Pulsatio autem quæ a Valsalva adnotata est, facile & restitantis sanguinis in proximorum intestinorum parietibus, effectus erat, & ejusdem exitus causa in eorum cavum. Urgendo enim usque, & usque aliqua demum ex infarctis vasculis ruperit. Quo trahi for-

(y) Dietet. I. 1. c. 45. (z) Not. ad Fieræ Cœnam, ubi de Pane non frumentac. (a) Epod. 3. (b) Obs. 7.
(c) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 139. (d) Earund. Cent. 9. Ob. 66. (e) 23. §. 4. (f) Obs. 19.

fortasse potest; ut ad Hippocratem redeamus; pars quædam ejus prædictionis (g): *circa ventrem palpitationes ... sanguinis eruptionem significant*. Utcumque hæc sunt; illud certum est, pene omnem vim tam longi, & tam varii morbi, in vasa denique intestinorum repente incubuisse, & conjunctum per vasa, imo continuatum per substantiam ipsam ventriculum in consensum rapuisse. Sic in alio videbis in consensum tractum qui toto morbi tempore nigra dejecerat, itemque in alio, in quo intestinorum superna pars livescebat. Historias habes has duas in superiore Sectione V. (h), quæ ad singulum attinet. Haberesque facile in hac quoque tertiam (i) ubi intestina omnia ex inflammatione valde rubentia proponuntur, si ut dissectio, ita morbus indicaretur, sine quo illam, & fortasse alias, miror quomodo inter cæteras, quæ de Ventriculi Dolo- re sunt, relatas legamus. Certe autem in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (k) tum laborantis ventriculi in vivis, tum non hujus, sed intestinorum aut inflammationis, aut malæ constitutionis haud unam in mortuis Observationem reperies. Sed de ea potius quæ modo ex Valsalva descripta est, si forte illud quæras, cur intestina ipsa, tam graviter affecta, dolore igitur non cruciarentur, quo consentiens ventriculus tentabatur; a veri similitudine non longe abhorrebo, si quo in homine tam crebro, tam facile tot nervi resolvebantur, in eodem conjiciam eos quoque nervos resolutos fuisse qui ad intestina pertinebant. Jam vero huc quasdam ex nostris etiam, ut promissimus, Observationibus adscribamus.

12. FOEMINA annorum ad quadraginta, quæ sal- sa plerumque comedere, vino autem generoso uti con- sueverat, a plurimis jam annis obnoxia erat ventriculi doloribus, quos dejectus ciborum appetitus & nau- sea, mox etiam iteratæ sanguinis vomitiones cum fe- bre continua, vigiliis, siti sequebantur. Et quamvis contrectatus venter nihil usquam duri observandum præberet; ab regione tamen ventriculi etiam tum cum gravior aberat dolor, vel nulla pressione adhibita mole- stus aliquis subinde sensus non aberat. Querebatur etiam de lumbis; sed tunc solum cum aut aliquem majorem solito laborem ferebat, aut onus attollebat. Accesserat insuper aliquando capitis dolor pertinacissi- mus. Adversus omnia, quæ memorata sunt, ventriculi incommoda, quotiescumque gravius recurrebant, le- vamen semper attulerat sanguinis missio: valde etiam profuerant copiosæ potiones aquæ in qua nihil nisi pa- nis bulliret: ab diuturno autem lactis usu non semel convalescere visa est, animumque addebat sanguis qui semper singulis mensibus per uterum ad mortis usque tempus respondit. Hæc lente ad hunc modum adve- nit. Non ita pridem supra clavículas qua Externa ju- gularis vena decurrit, tumor utrinque apparuerat du- rus, dolorem creans, nec remediis cedens sic ut in dies aufereret, & respirationem jam difficilem redderet. Huc accessit febris assidua, vespere increvens, quacum aliquando rigor aliquis adnotatus est. Caput dolere, querebatur, præter stomachum qui perpetuo dolorem faciebat: quocum tamen nunquam hoc tempore san- guinis vomitus fuit. Assidue litis molesta erat, & sen- sus maximæ in ore amaritudinis, ex quo novissimis diebus gravis existeret nidor; pus autem, quod ani- madversum fuerit, nunquam exiit. Per hæc diutius vitam traxit, quam pullus ex parvis, & imbecillis minores sæpe, & infirmiores facti promittere videban- tur, præsertim cum ultimis diebus quindecim nil nisi jus, & vini paucillum sumeret, nullum præterea ali- menti genus, nedum remediis, jam ferens. CA- DAVER macilentum in Gymnasium illatum est, ubi cum Anatomen docerem Februario mense A. 1744. & jam Virilia demonstrassem, Muliebria ex ordine requi- rebantur. Ventre igitur aperto, omentum vidi sursum revolutum & extensum, ut statim in oculos incur- ret transversus Coli intestini tractus qui infra ventri- culum esse solet, hic autem erat infra umbilicum. Quam in sedem etsi non omnino detrudi, tamen qua- dantenus urgeri potuisse a ventriculo videbatur, quip- pe cujus fundi sinistra pars inferius quam solita sit, descendebat. Erat autem ventriculus vel exterius livi-

cus non modica præsertim ex parte, idemque crassio- ribus & durioribus tunicis, nisi qua jam fracidæ adeo erant factæ, ut tangendo rumperentur, effunderentque materiam cinereo colore, & gravissime olentem, quæ pulcillæ instar fluidioris, ventriculi cavo contineba- tur. In hoc eruperat ex ventriculi pariete posteriore, præter modum crasso magnum ad tractum & intror- sum tumente, ibique inæquali, fædo, fracido, gan- grænofo, & eodem quo materia illa, colore lurido, ut pessimi generis tumorem, aut abscessum ibi fuisse disruptum, constaret. Sanus erat pylorus, & intestina omnia, ex quibus Colon fuit, ut par erat post lon- gam cibi abstinentiam, ab initio ad finem usque contra- ctum. Lien quoque sanus, nisi quod proportionem erat ma- jor, intusque pallidulus. Sed jecinoris pars dextera albos aliquot ostendebat scirrhos subrotundos instar medio- crium uvæ acinorum. Erant ii disjecti per superficiem sic ut ex parte intra visceris substantiam conderentur; sed aliquem vidi, jecur incidens, penitus conditum, cæteris prioribus similem. Bilis multa fuit in sua ve- sicula, & valde flava, quo colore viciniam infece- rat. Renis sinistri posterior facies lineam obliquam ha- bebat longam, & subalbam ex substantia quasi ten- dinea, quam alte, cum renem secarem, productam per- spexi, ut ad tubulos perveniret, quibus papillæ exci- piuntur. Credidisses facile antiquam vulneris cicatricem; adeo erat hujus similis: verum nusquam apparebat quærenti in proxima Adiposa tunica, & musculis ventris læsionis indicium. Parvus, humilisque uterus, & dextrorsum valde inclinatus, eique lateri multo vicinior, quam sinistro. Sed & ab illo brevius, quam ab hoc latere Rotundum erat ligamentum. Uteri cer- vix, & magis osculum qualia in virginibus fere inve- niuntur; ita erat illa introrsum extantibus obliquis la- certis, hoc vero foramine angusto, & rotundo. Ne- que hymenis annulus, quamvis valde humilis, deerat, nullumque ruptionis ostendebat vestigium. Nihil ta- men post illum subrotundarum caruncularum, & pau- cæ omnino, levesque in vagina rugæ, & cutis quam ad itum abdomen animadverteram quasi ex subalbo maculosam, cum iis quæ dixi, non satis consentiebant. Testes pro ætate, & mole uteri, magni, anfractuosi exterius, intus autem sinister quidem parvas inanes cel- lulas, crassiuscula alba membrana comprehensas, alter vero in cellula non paulo majori nigrum semiconcre- tum sanguinem continebat. Tubarum dextera ad tes- tem pervia, cætera occlusa; contra, sinistra ad ute- rum dumtaxat aperta. Mirum in cadavere macilento, nisi muliebri esset, pinguedinem in mesaræo fuisse non modicam, neque in omento defuisse, in dorso autem & artubus inter musculos, qui eleganter rubebant, multo plus pinguedinis quam voluissent, eos qui ap- pararunt, invenisse. Sub ea flava pinguedine qua me- saræum lumborum vertebrae, & his adhærentes ope- riebat magnorum vasorum truncos, latebant glandulæ valde amplificatæ, arcteque adeo iis truncis annexæ, ut non sine magno labore separari potuerint. Erant eæ omnes glandulæ intus albæ, non præduræ, sed puru- lento ichore scatentes. Cæteræ per mesaræum non tu- mebant. At prope ventriculum unam ex lymphaticis animadverti crassiorem factam, & durior, eaque erat colore lurido. Pancreas quoque tunc vidi crassius totum, & simul aridulum, ac duriusculum factum, si quandam ejus partem excipias, quæ excreverat in albam, & propemodum thymi similem substantiam. Tho- racem recludentes, primum omnium duas infimas Jugula- res glandulas vidimus albicantes, & ad duos saltem trans- versos digitos in omnem dimensionem amplificatas. Hæc tumorem illum de quo dictum est, utrinque faciebant, du- rum; nam duræ ipsæ quoque inventæ sunt; licet intus pu- rulentum ichorem, cujus pars effluxit dum claviculæ, sub quibus, & proximo sterno subibant illæ, detraherentur. Erant his similes colore, duritie, & ichore glandulæ reli- quæ Jugulares. Hæc tamen multo minus excreverant. Axil- lares vero nec creverant, nec ullam aliam passæ erant mu- tationem. Contra, quæ ad primam locatæ sunt divi- sionem Asperæ arteriæ, ex nigris albæ; ex parvis- que factæ erant mediocribus uvæ acinis haud mino- res, firmiores præterea, & eodem quo tot alias glandulas

(g) Prædict. l. 1. n. 20. (h) Obs. 1. & 6. (i) Obs. 50. (k) Dec. 3. A. 9. Obs. 222. & Act. T. 2. Obs. 108. 2. loco.

dulas dixi, purulento ichore scatentes. Sana tamen vel ad jugulum arteria Aspera, ut totus pariter ab imo ad summum œsophagus. Neque in pulmonibus, qui erant aere turgiduli, quidquam vitii animadvertum est: neque in corde, si tubercula exciperes subrotunda, depressa, ex duriuscula, compactaque substantia, crebra adeo ut fere contingerent inter se, quæ totis limbis insidebant Mitralium valvularum; in una autem Semilunarium quandam, quæ accreverat, quasi squamulam, necdum tamen osseam.

Cerebrum denique non modo non laxum, sed ad durum vergens, secundum naturam se habuit, nisi quod in Lateralibus ventriculis copia erat aliqua pellucidæ aquæ, & plexus Choroides pallescit. Pinealis autem glandula fuit aliquanto magis quam soleat, & firma, & globosa & magis ad album inclinabat. Quod, tametsi ipsam nunc plerique pro glandula non habeant, placuit tamen non omittere in eo corpore in quo tot glandulas vitiosas animadvertimus.

13. Animadversio eadem facit, ut initium diuturni, & qui mulierem tandem confecit, morbi, in aliqua fuisse ventriculi glandula, suspicemur, sensim aucta, & duriore, ac tumore suo obstaculum sanguini afferente, ut ex dilatatis propterea vicinis vasculis non semel e-rumperet, in scæmina præsertim quæ generoso vino, & falsis cibus abuteretur. Qua intemperantia posteaquam glandulæ non moles dumtaxat, & extensio paulatim adaucta est magis, magisque; sed & humoris inclusi natura pejor est facta, demum purulenta corruptio accessit, unde priusquam dehisceret tumor, tantum pravi ichoris in venulas, & in vasa lymphatica se coniecerat, ut aliæ atque aliæ glandulæ eadem labe inficerentur. Si diutius mulier vixisset, quid pancreati, quid scirrhis hepaticis accidere posset, non difficile est conjectura prospicere. Quod autem in vesicula multa esset bilis, mirum non est, ut superiore Epistola (l) scriptum est, ubi diutius in ventriculo, proximisque intestinis nihil fuit, quod hæc distendendo, illam comprimeret. Quod vero bilis colore, tincta vicinia esset; id sæpe adeo in cadaveribus occurrit, ut de noxa inde repetenda aliquanto magis pronum sit Scholium extremum sequi, in Sectione hac Sepulchreti adscriptum Observationi XVI., quam ipsam Observationem hic præsertim ubi tanta passim certarum læsionum copia est.

Cæterum si forte alia cupis tumorum, aut abscessuum in ventriculo exempla; præter ea quæ in hac, & proxima VIII. Sepulchreti sectione occurrunt; habebis quæ addas ex Cæsareæ Academiæ Monumentis (m), ex aliisque præterea, & nominatim Friderici Hoffmanni (n) Voluminibus.

14. ANICULA aliquot jam menses in hoc Nosocomio decumbebat tumoris causa abdomen attollentis, ad umbilicum, & infra, sed dextrorsum magis. Quamobrem in sinistrum latus cubare non poterat. Magnus erat tumor, eoque major videbatur, quod hypochondria, & pleræque aliæ ventris partes plurimum ob maciem subsidebant, universum quidem corpus obtinentem, sed magis sinistrum latus, an quod mulier semper in dextrum decumbebat? Si tumorem, manibus interceptum, huc illuc ageres; sic satis mobilem percipiebas. Nihil autem fere dolebat. Contra, querela erat perpetua de molesto quodam in ventriculo sensu. Quas ob causas non deerant qui conjicerent, in omento esse tumorem qui ventriculum deorsum traheret, eoque male afficeret. Cum molesto illo ventriculi sensu vomendi interdum voluntas fuerat; non vomitus. Nunc autem erat præterea assidua quædam febris, quæ cum cæteris, de quibus dictum est, omnibus ad dexteram usque perstitit id est ad Octobris medium A. 1735.

VENTRE adaperto, manifestum fuit, tumorem esse in ovario dextero: quod in cellulas excreverat, materia plenas molli quidem, nec tamen fluida, colore autem ex cinereo flavescente, odore non gravi. Tumorem augebat adnata proxima Tuba, ipsa quoque multo amplior, & crassior facta; cum uterus, & quæ ad ipsum attinent reliqua parva essent, & sana. Alligatus erat tumor ad contiguum pelvis latus, ex parte autem quadam ad proxima etiam intestina sic ut cum his moveri quadante-

nus posset. Ex inflammatione intestina livebant: nec male olebant tamen, ut nec ventriculus, quem ad me attulit is qui cadaver secuit, & cætera quæ hæcenus scripta sunt, diligenter narravit, Mediavia noster. Causa afferendi fuit, ut dubitationem quandam ipsi eximerem postquam ventriculum perlustrassem. Erat hic contractus, facie interiore passim hic illic inflammatus, in ipsoque jugi medio habebat ulcus circuli ferme ambitu, cujus diameter aliquanto erat brevior tribus digitis transversis, profunditate exigua, quippe cum crebræ in eo apparerent lenticulæ glandulæ mediocri magnitudine, & adeo manifestæ, ut per osculum quod in earum centro conspicietur, setam immiserim. Labris tamen paulo crassiusculis ejusmodi ulcus cingebatur: & crassa erat facta, dura, & magis quam alibi, etiam illa ventriculi substantia toto eo spatio quod ulceri exterius respondebat. Cum autem esset in medio fere ulcere ventriculus penitus perforatus; ex me quærebatur Mediavia, num censerem, potuisse forte id foramen per incuriam cultro fieri, dum ventriculus eximebatur; nihil enim vel diligenti perquisitione reperitum esse, affirmabat, in ventre, præter aliquid feri in ima pelvi, quod fortasse ex ventriculo dici posset effusum, cum tamen in muliere perpetuo decumbente multum videretur effundi debuisset. Ego vero etsi minus veri simile existimabam, si cultro lædi fortuito ventriculus debuisset, in ea potissimum sede læsum esse quæ medio ulceri responderet, nec forma, & magnitudo foraminis, quod capax erat propemodum apicis minimi digiti, eæ viderentur quæ facile ad cultelli mucronem; aut aciem referri possent; tamen ut ipsi, mihi simul verum dignoscere cupientibus satisfacerem, iterum ac tertio foraminis oras accurate inspexi. Quas cum viderem non modo callosas, sed inæquales, & quo magis extrorsum foramen pergebat, eo minoribus introrsum illapsus culter minime facere potuisset; non huic, sed morbo imputandum esse foramen censui. Nam quod nihil effusum esset in ventrem, inde fieri potuisse quod paulatim quidem extenuata esset membrana extima, nec tamen penitus nisi extremo tempore erosa demum atque pertusa, cum videlicet moribundæ mulieris contractus, & corrugatus ventriculus nihil haberet quod effunderet.

15. Incidi postea in Observationem Mercklini, quam hic quoque in Sepulchretum (o) relatam invenies, foraminis videlicet quod facile pollicis extremum admitteret, in elatori pariter ventriculi sede, ad quam a multis jam annis continuus fuerat dolor aliquis, non magnus quidem, sed tamen satis molestus. Id foramen ab illo quoque Docto Viro creditum est post antiquam erosionem apertum esse dumtaxat novissimo vitæ tempore; censebat enim, hanc diu protrahi non potuisse, si ut quædam pridie comesta in ventrem effusa animadvertit, sic alia etiam antea fuissent effusa. Sic pariter multo recentiore Observationem explicabis, quæ in Commentariis legitur Inclytæ Sc. Academiæ Imp. Petropolitane (p), scissuræ ventriculi per quam nihil in ventrem effuxerat, & quam tamen cultro suo factam esse, sincerus, expertusque professor sacramento pernegabat: erat autem is quoque ventriculus manifeste erofus, præsertim in parte quæ fundo opposita est, hominisque fuerat exacte referentis speciem phthisici, quem vomitus, fere assiduus, nulla arte sedandus, necaverat. Sed neque a Tyfone (q) (qui humanis etiam in ventriculis perforationem ter dicitur invenisse) eadem in Marsupiali Americano deprehensa, quidquam effusi in ventris cavum repertum est. Non hic eas memoro perforationes e quibus nihil defluere in ventrem poterat vel quod in agglutinatum ventriculo intestinum Colon pertinerent (r), vel quod ab adnata jecinoris parte obturarentur (s). Illas quoque prætereo in quibus effusio fuerit, an non fuerit, minime lego (t). Cum effusione vero mortem aut citissimam conjunctam (u) video, aut certe post perpaucos dies non raro subsequentem (x), si a morbi gravioris facti die, perforationis dies numeremus, velut in lectu sane digna Observatione Cl. Baronii (y) qui tametsi octavo die mortem con-

secu-

(l) n. 6. (m) Dec. 3. A. 5. Obs. 175. & A. 7. Obs. 142. & Cent. 3. Obs. 13. (n) Medic. Rat. T. 3. §. 1. c. 7. §. 26. (o) Obs. 48. (p) Tom. 7. (q) Vid. Act. Erud. Lips. Suppl. T. 3. S. 4. (r) Sepulchr. S. hac 7. Obs. 13. S. 1. & Brunner Gland. Duoden. c. 9. & Haller. Opusc. Pathol. Obs. 23. (s) Sect. ead. 7. Obs. 5. secunda, & in Addit. Obs. 3. & Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 13. (t) in Schol. ad Obs. 3. modo cit. primo, & tertio loco, & Sect. ead. Obs. 7. §. 1. (u) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 43. (x) Earund. Cent. 3. & 5. Obs. 120. & Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 25. (y) Memoir. present. all' Acad. R. des Sc. Tom. 1.

secutam refert, admonet tamen, in summa anteriore ventriculi parte foramen fuisse, ut perdifficile fuerit potiones in ventrem effundi, nisi tandem interjecto tempore, & in quibusdam ægri motibus. Dixi autem non raro propterea quod etiam quasdam extare scio perforati ventriculi Observationes in quibus aut illud non liqueat (z) aut contrarium potius apparere videatur (a). Sed hæc tu conferes, & perpendes.

16. Quæ etsi aut omnia, aut pleraque in ventriculo deprehensa foramina ad ulcera pertinent, quæ citius, aut serius cunctas ejus tunicas pervaserunt; hic tamen habes in Sepulchreto (b) plures alias ejusdem visceris tum intus, tum extra ulcerati Observationes, tametsi quædam repetuntur, ut V. posterior; idem enim numerus V. per incuriam bis ponitur; in XLIII. §. 4. & VI. in XXVII. §. 2. Sed cum repetitiones sint etiam aliarum ad alia ventriculi vitia attinentium, ut ejus quæ in XXVI. §. 5. est, in XXIV; nulla est quæ excusatione dignior sit, quam ubi XX. iterata est in Additamentis sub numero II. Quis enim ea quæ Blancardus tanquam in Cive suæ Civitatis Amstelodamensis observata proponit, eadem esse suspicaretur quæ Riverius in Aurifabro Monspeliensi jam proposuerat; nisi qui Blancardi in historiis transformandis ingenium edoctus, cum similia ab Riverio tradita esse, meminisset, utramque inter se Observationem conferret, nec similem modo, sed unam eandemque prorsus esse, evidentissime deprehenderet? Verum ut ad eas quæ ad ulcera spectant, redeamus; inter cæteras digna est quæ legatur XLVIII. quæ si ante centum viginti annos extare potuisset, fecisset, ut opinor, ne tam facile; ut de aliis taceam; a Gesnero ederetur quæ hic est XXXVI. de lacertis videlicet, ac serpentibus intra viscera abortis, & per sævissimos dolores circiter tria hominum millia, si Superis placet, enecantibus. Namque; ut Vallisnerii nostri (c) rationes, & monita prætereamus, quæ utinam ab pluribus eorum qui ejusdem generis Observationes postea tradere sine ulla dubitatione perrexerunt, lecta fuissent, atque perpensa; certe in ea quoque XLVIII. quam modo laudabamus, historia vir ab Hartmanno describitur, qui lacertam sibi in ventriculo inesse, firme adeo credebat, ut ejus formam delineare non dubitaret, alius autem apud Lucam Antonium Portium (d) se ibidem ranam habere, asseverabat, coaxantem aliquando, & in aquis, signas ipse potasset, natantem, &, ne multis, apud Brunnerum (e) mulier propter stomachi morsus, aliaque vivum animal in ventre alere credebatur. Hæc tamen pro eo animali, & ille pro rana, & primus pro lacerta, ventriculi tumores, & plerosque exulceratos habuerunt. Fac igitur ad Sepulchretum addas duas ex his tribus recentiores historias cum suis quamque & signis, & dissectionibus. Sunt autem cum aliæ aliquæ addendæ ex minus recentibus, ut puta quam apud Freherum (f) legeris de famigeratissimo Cardinali Baronio, quem tria ulcera in ore ventriculi per insuperabilem nauseam absumpserunt, tum, ex recentioribus præsertim, plures, ut Brunneri altera (g) cum ulceroso tumore, ut Basteri (h) generatim non ita dissimilis, ut Præcl. Planci (i) duæ, callosi ulceris utraque, item aliæ, in hisque Illustris Halleri quædam; nam præter illam scirrhusi ex aceti abusu ventriculi (k), binas habet alias, quarum altera (l) in eo tubercula proponit plura, puris plena; altera (m) ventriculum scirrhis, & abscessibus inter membranas deformissimum qua Colo intestino adhærebat, quocum per ulcerosam patentem viam communicabat. Quas omnes Observationes attente relegens, ab illa Hermannii initio ducto, additaque insuper alia Cl. Goritzii (n), facile animadvertes, perpaucas omnino esse in quibus læsio non esset aut in pyloro, aut prope pylorum; ut hæc quoque de causa Frid. Hoffmanni (o) sententia plerumque saltem a vero non abhorrere vide-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ri possit, scilicet pylorum potius & primario affici in cardialgia, præsertim cum in proxima quoque Sepulchreti Sectione VIII. (p) juxta illud orificium ventriculus intus exesus, in hac autem (q) orificium ipsum & exterius valde tumens legatur, nec sine vomitibus albo pure refertis, interius autem scirrhusum, & induratis albicantibus glandulis magis quam ventriculi pars reliqua, obsessum. Porro autem cum in laudatis Hermannii, & Basteri Observationibus ita cum pylori ulceribus excrescentias ejusdem sive glandulosas, sive fungosas conjunctas videris, ut hæc quidem credi possint ex ulcerata pylori substantia procrevisse; facile quæres, num excrescentiæ quoque cæteræ, quas alii, nosque ipsi tum ad eam, tum ad alias ventriculi partes aliquando conspeximus, sint ex aliquo ejus ulcere prognatæ omnes existimandæ? Vides enim, exempli causa, in Additamentis ad hanc Sectionem (r) a Paulino observatas in ventriculo verrucas duas circa sinistrum orificium cum radice sua firmiter annatas, alteram minoris pomi, alteram grandioris, avellanæ magnitudine, nullam autem ulceris unde existerent, mentionem fieri; quamvis antea massa, glandem æquans, multo cum sanguine fuisset per vomitum rejecta: & sane cutis verrucas videre soliti sumus sine ulcere. De ventriculi autem verrucis quæ Medici Arabes scripserunt, leges apud Marcellum Donatum (s), & ex parte etiam habes in Scholio ad Appendicem quæ a Boneto subjicitur Observationi XIII. hujus Sectionis: quanquam verruca quæ ibi ex Avenzoare commemoratur, cum pomi esset magnitudine; non facile intelligitur, quomodo ex ventriculo egredi, & per Tenuia intestina ejici in Crassa potuerit; ut proclive sit suspicari, non in ventriculo, sed in ea parte Coli (t) enatam quæ ventriculi fundum contingit, præsertim cum vomitus nunquam, sed dejectiones semper, modo varii coloris, modo sanguineæ in illo ægro memorentur.

17. Quoniam vero quæ Arabes verrucas nominarunt, ea si non polypi intestinorum, aut ventriculi (cujus ferme generis fuisse crediderim molem istam carneam, quæ post complures sanguinis vomitiones rejecta describitur in Appendice de qua modo indicatum est) carneæ excrescentiæ, ut verrucæ etiam Paulini esse potuerunt quæ pendulas ex radice verrucas quadantenus imitarentur; si ipsas quoque exulcerationi cuidam, aut erosioni suam debuisse originem velis; non repugnabo. Sed potius quæram, idemne de quibusdam aliis sis crediturus, ut puta de illa non parva glandulosa caruncula per oblongum petiolum ventriculo affixa prope annulum pylori, quam Epistola XVI. (u) a me tibi descriptam, poteris cum ea conferre quæ ex Prævotio nostro in Sepulchreto (x) proponitur ad eandem ventriculi sedem annexa per oblongam membranam, meæque in eo etiam similes, ut opinor, quod fuisset innoxia. Cum enim sic de ipsa scribatur, hoc corpore in pylorum incidente, facile chyli exitus omnino præpediri, & varia symptomata oriri potuissent; non ille igitur præpeditus fuisse dicitur, aut hæc orta; ut minime appareat, cur ei Observationi hic titulus præfigatur *Tabes a glandula pyloro adnata*. Mihi quidem istiusmodi excrescentiæ, & quæ ex cute pendula in quibusdam spectantur, ac inter nævos maternos referuntur, originem videntur non valde habere dissimilem, neque ad ulcera pertinentem. Nec tamen negaverim, posse facile, ut nævos illos, ab adventibus injuriis abrumpi, & exulcerari. Sic in uno, aut altero, & præsertim in Sene quem tibi alias (y) inter eos describam qui ex ictu capitis mortui sunt, vidi a pylori annulo pendere laciniam quandam membraneo-nerveam, laceram, ut majorem olim fuisse, non dubitares, neque extremo limbo adhuc omnino sanam. Sunt etiam aliæ a me in eodem annulo animadvertæ, non pendulæ, sed sessiles quasi verrucæ, ut in Bajulo quem

C

quem

(z) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 14. (a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 91. & Cent. 1. & 2. Obs. 151.
 (b) Adde & seq. VIII. Sectionem. (c) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi. (d) Vid. Act. Lips. A. 1704. M. Septembr.
 (e) Gland. Duod. c. 9. (f) Theatr. Viror. erud. clar. P. 1. S. 2. (g) c. 9. cit. (h) Act. N. G. T. 8. Obs. 16.
 (i) Epist. ad Put. A. 1726. & Epist. ad eund. de Monstr. (k) Opusc. Pathol. Obs. 21. (l) Ibid. Obs. 22.
 (m) Ibid. Obs. 23. (n) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (o) Vid. Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 44. in fin. (p) Obs. 4.
 (q) in Addit. Obs. 6. (r) Obs. 5. (s) De Med. Hist. Mir. l. 3. c. 5. (t) Vid. etiam Epist. 31. n. 24. (u) n. 36.
 (x) l. 2. S. 7. Obs. 138. (y) Epist. 52. n. 8.

quem ex tecto delapsum fractis pene omnibus costis alias (z) proponam, itemque in Sene de quo mentionem injiciam (a), cum in Gonorrhœæ tractatione vitia attingam Prostatae glandulæ. In utroque enim illi insidebant annulo bina subrotunda corpuscula cicericis magnitudine, in primo sublivida, in altero rubentia, substantia in utroque glandulosa. Quin etiam in altero sua singula subobscurè ostendebant foraminula, quæ majora, & luculentiora videre licebat in proximis glandulis lenticularibus. Has enim habebat is homo amplificatas in continuato pylori antro, per quod duæ tresve ducebantur in longitudinem extantes lineæ ad duo illa subrotunda corpuscula desinentes: iis autem lineis singulis binæ vel ternæ insidebant glandulæ, intervallo aliquo disjunctæ.

Revocant hæ lenticulares ventriculi glandulæ mihi in memoriam Observationem earum aliam, huc maxime atinentem, quippe non in viro habitam in quo nulla, quod scirem, ut in modo memoratis, laborantis ventriculi extitissent indicia, sed qui brevibus quidem, sed acerbissimis, ejus doloribus confectus est.

18. VIRO annos nato ad quadraginta, lacertofo, & gravibus distento cogitationibus, ante dies aliquot cœperat caput dolere, & sensus ardoris esse in mingen-do, cum post cœnam, in qua neque nimium, nec insalubris quidquam sumpserat, sævis est doloribus in regione ventriculi correptus. Dolor capitis perstabat. Dolores ventriculi augebantur. Per alvum, & per os multa viridis materia ejiciebatur. Per hæc, ineunte die tertio decessit circa medium Sextilem A. 1707. Venetiis.

VENTRICULI aperti pars dextera sana erat: in eaque confertissimas lenticulares glandulas cum Doctissimis Amicis spectavi ita uti in III. Adversariis (b) scriptum est. Sinistra in fundo multis erat maculis sanguineis, & his vividis, distincta: quas inter, aliquot scæda ferruginea crustula obduci incipientes, rem ab inflammatione ad gangrænam vergere, ostendebant. Ab eadem parte qua nullæ erant maculæ, & sana interior tunica videbatur, nullo negotio sanguinem exprimebam. Duodenum, & reliqua intestina vel interius spectata nihil morbidi habuerunt. Bilis vesicula duorum, aut trium digitorum intervallo ab infimo fundo se contrahebat, & rursus antequam in meatum desineret Cysticum, dilatabatur sic ut in duas videri posset divisa.

Thoracis parietibus omnibus pulmones per se adhærebant, mediastino quoque ad eundem modum annexi; sani tamen; nam quod posterior eorum pars rubebat, eodem pariter colore dorsum, & posteriora brachiorum infecta erant. Neque in corde neque in auriculis quidquam sanguinis.

In cæteris, quas, cerebro excepto, inspeximus, partibus nihil adnotatione dignum fuit.

19. Nullum ab hoc Viro in vivendi norma grave peccatum admissum fuerat, ut ab illo cujus ventriculū inflammatum, maculisque nigris oblitum vidit Cl. Koehlerus (c): nulla erat profusus aut incongrui medicamenti, ut apud Klaunigium (d), aut, sicuti non semel in hac Sepulchreti Sectione, veneni seu fraude, seu casu ingesti suspicio. Imo quædam, ut animadvertere potuisti, præcesserant quæ sanguinis acrimoniam indicarent. Tamen si quid forte miraris, magis miraberis in muliere, cujus historiam a me tibi alias (e) promissam, jam accipe.

20. PAUPERCUA rusticana scæmina, annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, obnoxia erat per intervalla difficultati respirationis, cum angustia sensu, & pulsu duro conjunctæ, magnaque arteriarum omnium agitatione, ut harum alternus motus sub oculos caderet in ipsis manibus, non modo in collo, atque temporibus. Ubi respiratio angebat, Nosocomium hoc adibat, missoque multo sanguine, qui erat durissimus, liberabatur. Sic annos quatuor vixerat, cum domi ventriculi doloribus correpta, ibi intra horas viginti quatuor mortua est.

CADAVER nobis ad Anatomem publice tradendam A. 1737. ante Januarii finem concessum est. Omnia ordine rimantibus, hæc in Ventre visa sunt digna quæ adnotarentur. Ventri-

culus magnus, & semiplenus; cum ipso aperto, inspectoque, mirum esset, non omnia per vomitum fuisse rejecta. Erat enim pluribus ac variis erosionibus exulceratus, recentibus, ut videbantur, sed jam affectis nigredine gangrænosa. Earum aliæ ad jugum erant creberrimæ, & perminutæ, cujusmodi in proxima quoque Duodeni intestini parte conspiciabantur: majores aliæ per fundum disjectæ, magisque ubi ventriculus ab œsophagi sine expandere se incipiebat: nec œsophagus ipse carebat ejusdemmodi erosionibus; ut ab ingestis, quæ qualia fuissent, neque constabat, neque ex ea quæ in ventriculo restabat, materia judicari satis poterat, illatæ esse viderentur. Lien æquo aliquanto major, & laxior, maxima ex parte diaphragmati, ex aliqua ventriculo agglutinatus, an ob hujus magnitudinem? Uterus sinistrorsum valde inclinatus; itaque sinistrum quoque Teres ejus vinculum brevius dextero. Alteri uterinae cervicis lateri intus suo retuso vertice adhærebat membrana pyramidis forma, parva, crassiuscula, alba, quam reliquias esse censui hydatidis, aqua olim distentæ. Vesica urinaria ab osculis usque ureterum sanguifera vascula ostendebat adeo suo rubore conspicua, ut quamvis essent perminuta, eorum inter se communicationes haud melius perspicere potuissent, si injecta rubicunda cera fuissent repleta. Sic conferta utrinque in urethram pertinebant, cujus interiorē faciem conferta vel magis, eoque non ita pulchra, occupabant. In Mesaræi dissectione, quod pinguedine, eaque optimæ notæ, ut cæteræ partes, plus quam a primo credidisses, abundabat, glandulas vidi sanas quidem, sed justo majores, cum plures earum fabis essent vel grandioribus pares. Mesentericæ arteriæ Superioris initium Cœliacæ quoque commune erat. Coronaria ventriculi diametro erat longe ampliore quam solet. Vena autem Cava, dum supra, itemque infra jecur, quemadmodum in Theatris Anatomicis fieri est solitum, incideretur, ne guttam quidem effudit sanguinis.

Thoracis utrumque cavum habuit aliquantum aquæ nullo colore infectæ, pulmones autem aere turgidos, & pleuræ a tergo, & ab lateribus annexos. In corde, & Jugularibus venis, in quibus plus sanguinis fuit, quam in venis inferioribus, aliquid polyposi. Cordis parietes a sinistris evidentè crassiores quam par esset, cum a dextris viderentur æquo tenuiores. Nulla tamen ventriculorum, aut venarum, aut arteriæ Pulmonaris dilatatio, aut trunci denique arteriæ Magnæ. Erat quidem in hujus valvulis aliquid subduri, in ipsoque trunco tum prope cor, tum alibi passim initia futuræ olim in os mutationis, flavo dumtaxat quodam colore indicata, quin etiam dura jam facta paulo supra diaphragma, ubi ampliora erant, & magis extantia: sed justa erat truncus ubique diametro. Non sic in ramis omnibus hæc se habebat. Nam præter Coronariam illam de qua dictum est, cum arteriis Carotides inter se compararem, evidentè major latitudo occurrebat sinistræ, quam dexterae. Cumque illa, vix sesquipollicis ab origine spatio emenso, in duos, insolito exemplo, divideretur ramos, sub ea divisione aliquanto magis se dilatabat, quam in plerisque arteriæ soleant ad suas partitiones: idemque ad Subclaviæ utriusque divisionem primam in majores ramos animadverti.

Cranio denique circumsecto die a mulieris obitu duodetricesimo, cerebrum non modo sine ulla noxa, sed neque scædens, neque pejus cæteris quæ simul dissectimus, longe recentioribus, inventum est.

21. Habes in crassitudine æquo majori sinistrorum cordis parietem causæ illius partem quæ violentius agitabat arterias, in harum autem nonnullis dilatationibus, pluribusque mutationis in os initiis effectus ejusdem agitationis: quæ omnia cum iis conferas quæ alias (f) scripsimus de Spuriis, ut Lancisius vocabat, Aneurysmatibus.

Habes præterea quod ad propositum in primis attinet, acerbissimi doloris ventriculi causas in hujus erosionibus. Quarum non ita dissimiles cum brevi post tempore in ebrii quoque, Epistola XIV. (g) descripti ventriculo invenerim; ut illa mitam quæ paulo ante (h) in Veneto illo Viro a me conspicienda

(z) Epist. 53. n. 37. (a) Epist. 44. n. 19. (b) Animav. 4. (c) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 5. n. 2. (d) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 145. (e) Epist. 14. n. 35. (f) Epist. 24. n. 35. & seqq. (g) n. 34. (h) n. 18.

specta propofui; animi pendeo, num omnes ingestis nescio quibus, an succis veneficis imputem intus genitis. Quod etsi in aliqua velim facere historiarum harum; minus in ultima posse videor, in qua via quoque ad ventriculum, gula, iisdem erosionibus affecta erat. Sed de observatis per anatomen, venenorum in ventriculo effectibus cum ipse malim suo loco semel agere, quam ibi, atque hic, ut in Sepulchreto factum video; propterea illuc (i) rejiciam quæ huc addere superfedeo: ut pari de causa alio differam quæ ad dolorem ventriculi spectant ex consensu cum aliis partibus, & nominatim cum renibus.

22. De iis autem ventriculi doloribus, qui neque a veneno sunt, neque a causis sunt extra illum hærenti-

bus, si quæ ad ea, quæ supra legisti, adjungere forte cupis; adjungas in primis, censeo, Observationem Illustri Viri Heisteri (k) qua cardialgiam vehementissimam describit a magno acervo lumbricorum illatam, qui ventriculum circa sinistrum orificium, ubi hærentes invenit, ita læserant, ut sanguinolentus esset; & quasi erosus: idque in adulta muliere; non in pueris, in quibus minus est mirum, a Boneto, & Saxonia nostro, ut in hac habes Sepulchreti Sectione (l) haud dissimilia fuisse deprehensa. Quamvis autem Sectione eadem complura proponantur exempla (m) doloris ventriculi a calculis in ipso concretis; tamen nova ex Lanzono (n), ex Contulo (o), ex aliis adjicias licet. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXX.

De Vomitu verba fiunt.

CUM Ventriculi Dolore, de quo superioribus Litteris scriptum est, sæpenumero conjungitur Vomitus, de quo hic scribendum. Animadvertere id poteris cum illas relegens, tum Sectionem VIII. Sepulchreti pervolvens, & cum VII. conferens. Invenies eum Observationes plurimas, in quibus uterque illorum proponitur, nec paucas, quæ in utraque pariter Sectione exhibentur. Nos vero nostrum tuebimur institutum, nec quas alibi aut protulimus, aut sumus prolaturi, earum ullam hic producemus. Selegimus igitur ex omnibus Valsalvæ, duas, alteram ad diuturnum, alteram ad brevem, utramque ad funestum vomitum attinentes. Quarum hæc prima est.

2. VIR annorum circiter quinquaginta quatuor, jam ante quinque, aut sex menses nonnihil emaciari toto corpore inceperat, cum ineunte mensè Augusto A. 1689. molestus accessit vomitus materiæ quæ aquam, fuligine infectam, referebat. Ejusdemmodi materia interdum eodem tempore, interdum absente vomitu, etiam per alvum, nec tamen semper, dejiciebatur. Interea vix ullus in ventriculi regione percipiebatur dolor. Sed cum Medicus sal absinthii dedisset, eas stomacho molestias creavit, ut nunquam postea datum sit. Tandem sæviante vomitu cum ejusdem materiæ excretionem, languidis sensim factis pulsibus consecuta mors est Idibus Novembris.

CADAVERIS omnes articuli flexiles erant: quod in aliis haud ita crebro occurrit. In ventriculo pylorum versus, tumor erat canerosus exulceratus, hicque fieri visus est ex glandularum congerie, quæ pressæ, humorem promebant similem humani feminis. Ventriculus autem tres libras materiæ continebat ejusdem ferme naturæ ac quæ vomitu ejiciebatur. Inter ventriculum, & lienem erant duo glandulosa corpuscula fabæ magnitudine, colore, & substantia non multum absimilia tumori qui in ventriculo descriptus est. Hæc in Ventre.

In Thorace autem pulmō dexter nonnihil a tergo inflammatus: ex omni autem utriusque incisi pulmonis parte serum prodibat. A cordis ventriculo dextero polyposæ concretiones in Pulmonarem arteriam pertinebant; minor ab sinistro in venam ejusdem nominis.

3. Si compares inter se tumores ventriculi duos, hunc, & quem pariter ex Valsalva descripsimus Epistola superiore (a), quorum utrumque in brevibus suarum Observationum Indicibus cancri nomine designavit, & conjunctum vomitum habuisse, scripsit, quasi aquæ fuligine infectæ; miraberis fortasse, cur sævos ille, hic leves adeo afferret dolores, & cur hic cum pressus humorem daret non fuliginosum; hoc tamen colore tantam humoris copiam tingeret. Verum nigerrima rejici ab iis quoque in quibus nullus hujus generis tumor est, tum ex aliis Observationibus, tum ex aliqua earum intelliges quæ infra proferentur; ut

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

minime necesse sit, illiusmodi colores a cancri deducere, in ventriculo exulceratis. Discrimen autem illud dolorum nisi ab humoribus repetas in primo ægro magis, quippe seniore, & bilioso temperamento, quam in hoc, irritantibus, qui tamen, addito sale absinthii, laceffentes adeo facti sunt; conjicies, leves dolores non secus atque in illo, primum quidem fuisse, verum postea quam per sal absinthii sic irritatus tumor est, ut demum exulceraretur, multo acerbiores & factos esse, & ad finem usque perstitisse.

4. VIR nobilissimus annos natus duos & quadraginta, cum ex Germania in Italiam venisset, paucis post mensibus Bononiæ in febrem incidit tertianam duplicem, mitioribus, in primis quidem accessionibus, stipatam symptomatibus; sed in quarta vehementissime affligentem. Nam frigus quod vigesima hora invaserat, vix tertia noctis hora remittebat: molestissima erat sitis, lingua aspera, difficilis respiratio, lassitudo, pulsus parvus, ac debilis, dolor, & plenitudinis sensus in ventriculo, anxietas denique, & inquietudo tanta, vix ut paulisper in eadem lecti parte consisteret. Hæc omnia non nisi postquam, magis sæviante calore; stillatarum aquarum potio tandem concessa est, mitiora sunt facta; sed paulo dumtaxat, & breve ad tempus. Nam paulo post omnia, magis exacerbata, totam illam noctem vexarunt. Diluculo vomitum instare, sensit: nec tamen vel digitis sæpius sibi in fauces immixtis vomitionem primum ciere poterat; mox tamen materiam ejecit ad libras quatuor, colore aquæ similem in qua coccolata soluta sit. Innatabant quædam quasi membranarum portiones ejusdem profus coloris: odor autem erat qualem sæpe solent febricitantium corpora exhalare. Ab hoc vomitu etsi ventriculi affectio paululum remissa videbatur; reliqua tamen non modo perstabant, sed vel acrius torquebant incommoda. Mane secta vena sanguinem Medicus detraxit: is in primo vasculo concrementum æquo mollius, tenuem in summo crustam, lacteum serum ostendit; sed in altero minus ea omnia ab naturæ norma recedentia. Hoc, aliisque præsidiiis in usum tractis, iterum paucas post horas tantundem ferme ejectum per vomitum est descriptæ materiæ: quod paulo post iterum, iterumque accidit; ut quæ eo die sic reddita sunt, sexdecim circiter libras æquaverint universa. Insecuta nocte eadem sæviebant symptomata, accedente insuper sinistri brachii tremore; qui, præcedente delirio, sæpius recurrentens, præsertim dum aeri brachium exponebatur: mane in paroxysmum quasi epilepticum degeneravit, quo non brachium modo, sed & os, oculi, femur quoque sinistrum immanissime convellebantur. Hæc longæ horarum spatio perdurarunt: tandem paralysis illud corripuit brachium. Redire nihilominus pergebant epileptici insultus tam crebro, ut intra horam plus viginti numerarentur. Inter-

C 2 ea cre-

(i) Epist. 59. n. præsertim 21.

(k) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 86.

(l) Obs. 14.

(m) Obs. 29. 31. & 32.

(n) Act. N. C. T. 1. Obs. 64.

(o) De Lapidibus, Podagra & cæt. c. 9.

(a) n. 6.

ea crebriores quoque erant vomitiones, & materiæ quidem porracei coloris, in qua fragmenta quasi membranularum innatabant. Singultus insuper, qui post memoratam paralyfim circa meridiem inceperat, jam vehementius torquebat. Et licet omnia nonnihil a prandio sedata viderentur; tamen cum advesperasceret, graviora fiebant; ut pulsu, & viribus magis magisque tota nocte fatifcentibus cum æger nunc modicis vomitionibus, nunc delirio, & singultu, sæpius autem diris, quamvis brevioribus, spasmodicis insultibus vexaretur, mane duodecima hora deficeret. ABDOMEN erat tumidum, ut intestina quoque. Hæc, & ventriculus qua facie anteriora spectabant, eodem illo erant colore infecta quo materiam diximus fuisse quæ vomitu ejiciebatur. Ventriculus intus inflammatus, minimis quibusque vasculis multum sanguine turgentibus. Bilis vesicula etsi inanis erat, turgida tamen, aere videlicet, conspiciebatur. In Thorace pulmo dexter acrite adhærebat ad pleuram: ipseque, & sinister nigro erant colore tincti, & ichorosa materia plena. In dextero cordis ventriculo tenuis polyposa concretio fuit.

5. Exitium quod indicaverat quarta, huic Viro dies attulit septima. Quod si priusquam tanta vis morbi ventriculo incubuisset, ex indiciis quibusdam priorum dierum quid immineret suspicatus Medicus, quicumque is fuit, maturo atque apto corticis Peruviani usu occurrere potuisset; fortasse ægrotantem servasset. Verum contigere hæc, quantum ex superiore etiam Observatione conjicio, eo tempore quo necdum febrifugo cortice uti audebant ratione illa qua nunc consuevimus, & qua primus Bononiæ annis post paucis feliciter usus est ingeniosissimus Medicus Dominicus Gulielmus in generosissimo Viro ex Gente Malvezia, quem proxima alioquin exacerbatio perniciosæ febris, ut aliis acciderat, interemisset. Cæterum unde porracea tinctura esset qua rejectus humor inficiebatur, inanis vesicula fellea ostendit. Sed alii in ventriculo, & intestinis succi cum bile convenerunt etiam antea, cum longe alio colore tincta rejiciebantur. Utro autem horum colorum ea viscera tincta essent, cum satis Valsalva suis in schedis non aperuerit; nec mihi diserte in historia licuit indicare.

6. Jam vero accipe historias alias, in duo pariter genera divisas, vomitionum aut ad diuturnas, aut ad breves attinentium. Ex illis autem prima esto quæ exemplum profert vomitus quo diuturniores non multi reperientur: eademque est quam tibi, cum de Palpitatione Cordis scriberem (b) a me peculiariter promissam memini.

7. NOBILIS Matrona Patavina, quæ ab ortu usque sæpe adeo lac rejiciebat, ut nutrix victuram desperaret, adulta nihilominus, nupta, & jam plurimum liberorum parens, cum quartum annum ageret & trigessimum, cœpit in puerperio sæpius vomitu laborare, a quo duobus post mensibus se liberam fore in posterum, credidit, cum globum rejecisset quendam, diametro duos pollices superantem, materiæ tunc mollioris, sed quæ mox aeri exposita, durissima post triduum inventa est. Verum spei non respondit eventus. Vomitus perstitit, & quamvis a pluribus Medicis diu, multumque modo leniter, alias vehementius oppugnata; ad mortem usque, id est viginti quatuor ipsos annos, perduravit. Redibat quotidie duabus a prandio horis. A cœna non redibat, nisi postridie mane. Et licet alimenti genera mutarentur; semper recurrebat ad eundem modum, materiamque semper ejiciebat subalbam, crassam, ductilem. Quam si mulier conaretur retinere; magnas in ventriculi regione patiebatur molestias donec redderet; reddebat autem non sine conatibus: sed a vomitu omnia sedabantur. Alvus nihil, nisi sollicitata, egerebat: quod jam diu uno, sine ægra noxa, obtineri poterat remedio, pilulis, ut Venetiis vocant, S. Fuscæ, quarum perpauca, noctu retentæ, mane leniter, ut solent, alvum solvebant, sed nihil fere præter aquosa dejicientem. *Coccolata* quoque recinebatur, & ventriculum juvabat. Hujus regionem si manu explorares; nihil ibi, ut neque in reliquo ventre, percipiebas quod esset præter naturam. Ad ea quæ narravimus, accesserat biennio ante obitum pulsus intermis-

sio. Matrona tamen solita vitæ munia domi forisque obire non destitit, donec minus bene se habere, sentiens, & debilior facta, novissimum vitæ mensem in lecto exigere coacta est. Ibi cum omnia, & in his *coccolata* quoque, nauseosa jam essent, febris animadverta est quæ horis pomeridianis quotidie, vix aliqua tamen pulsus facta mutatione, crescebat, noctuque calorem augebat. Pulsus erat potius magnus, sed, ut solebat, intermittens. Cum propter alvi duritiam Medicum exorasset, ne obstaret sibi consuetis pilulis uti cupienti; immanis oborta est cordis palpitatione: quæ etsi paucis uncis sanguinis e brachio detractis, ferme statim sedata est; mox tamen iterum ingravescens totidem e pede coegit detrahere, unde rursus imminuta est, non sic tamen, ut postea in sinistram cubare sineret. Nulla misso sanguini crusta insidebat. Dies post aliquot, duritia alvi rursus urgente, lene clysmâ palpitationem incitavit. Cum adversus hanc externa remedia nihil prodesse, interna autem ab ægra quæ alimenta vix aliqua, & invita sumeret, pauca omnino admitterentur, in quibus stillata ceraforum, aut melissæ aqua, & compositionum castoreum habentium nonnihil, quibus semel opii granum adjunctum est, nec quidquam esset quod aut vomitum averteret, aut palpitationem sedaret; postremis quinque diebus pulsu infirmissimo, perexili, & formicante facto, palpitatione autem persistente, alvus sponte soluta est vel nimium; ut sæpe, & multa, etiam dura, ejiceret. Itaque perstantibus cæteris, & paulatim extremis corporis frigescentibus, vivendi finem fecit Matrona optima, & ob id etiam vita multo longiori digna, quod mandavit moriens; id quod perpauca mulieres facerent; ut diuturni sui vomitus causa per anatomen quæreretur, si forte illa inventa, auxilium ferri posset filii, in quibus erat quæ jam vomitionibus tentari inciperet, adversus hæreditarium morbum; eodem enim quo ipsa vomendi incommode, mater quoque, jam ante plures annos extincta, laboraverat. Itaque cum a me petisset Nobilissimæ Familiæ nomine Collega meus Ornatissimus Vallisnerius filius, ut dissectioni præesse vellem, cumque a Medico Spectatissimo qui annos postremos duodecim, miti, ut decebat, curationis genere Matronæ affuerat, Petro de Marchettis, Petri Equitis nepote, ea omnia quæ hætenus scripta sunt, accepissem; coram ipso, aliisque Medicis, in quibus Cl. Vir fuit, auditor olim meus, Dominicus Militia, dissectionem accurate instituendam curavi sub noctem ejus diei, quo die mane ægra decesserat, VI. Idus Aprilis A. 1744.

CADAVER macilentum erat, nec tamen plurimum, & sine artuum œdemate.

Venter aquam habuit subflavam non paucam: omentum pauca pinguedine instructum, magnam intestinorum partem obtegens, annexumque ad peritonæum latere sinistro: ventriculum contractum, & ubi accedere incipiebat ad pylori antrum, ibi contractum magis, ut in duos quadantenus esset divisus, parietibus & colore, si exterius aspiceres, secundum naturam; sed facie interiore quasi ab inflammatione rubentem. Inerat pars aquæ, an jusculi novissime sumpti, cum quibusdam crassioribus portionibus viscidæ illius materiæ quæ vomitu ejici consueverat. In pyloro ipso, & Duodeno intestino nihil morbidi præter internæ faciei colorem, ejus similem qui in ventriculo dictus est. Pancreas juxta alioquin magnitudine, quantum quantum erat, adeo candidum fuit, lobulis autem, cum disseccari jussissem, distinctis adeo, & exsuccis, ut si aliquanto duriores fuissent; erant enim duriusculi; non modo ad scirrhi naturam accedere, sed in scirrhum jam prorsus conversum pancreas esse, pronunciaissem. Lien, & jecur interius sana, etsi ille exterior tota facie, hoc inferiore a dextris pallebant. Sed fellis vesicula parietibus cunctis tam crassis erat, ut nunquam sic vidisse meminerim: itaque etsi bile erat plena, quippe in ea quæ tot dies tam pauca sumpsisset, eaque bilis nigra erat adeo, ut interiorum vesiculæ faciem atro colore infecisset; facies tamen ejusdem exterior albicabat. Ob illam quam modo attigi, causam, ut ventriculus fuerat, sic intestina omnia, & Tenuia præsertim, valde erant contracta, ut ea etiam quæ nuperrime præcesserat, nimia alvi

(b) Epist. 23. n. 21. in fin.

alvi evacuatio requirebat: Una ex omnibus intestinis Appendicula Vermiformis paulo erat turgidior: eademque exterius rubebat. In mesenterio, & reliquis Ventris Partibus nihil non secundum naturam animadvertimus.

In Thorace autem utrinque erat aqua, nec pauca, nec parum sanguinolenta. Utrinque pariter pulmones, alioquin sani, per crebra, crassa, longiuscula membranea filamenta ad latera alligabantur. Pericardium arctissime adhærebat omni cordis superficiem, & auriculæ dexteræ, & magnorum vasorum ad cor pertinentium. Cor tamen iusta fuit tum parietum crassitudine, tum capacitate ventriculorum. Quorum uterque plenus erat pariter sanguinis, qualis ex incisa quoque vena Cava multus exitit, atri, & magna ex parte in grumos coacti, sine ulla vel minima polyposa concretionem. Valvulæ quæ cordis orificiis venosis præficiuntur, etsi albicare visæ sunt; non duriores tamen fuerunt. Ex reliquis autem eæ quæ ad initium appositæ sunt Arteriæ Aortæ, summos limbos & crassiores, & cartilaginea duritia habuerunt. Arteria ipsa bene intus, extraque constituta: neque ulla omnino præter ea quæ dicta sunt, in Thorace vitia apparuerunt.

Caput cur attingeremus, causæ nihil fuit.

8. Quæ vitia in pericardio, & corde reperta sunt, quatenus ad palpitationem, & intermittentem pulsum attingant, aliis a me locis (c) est indicatum. Quæ vero in fellis vesicula, & pancreate, illa ad vomitum spectare, existimo. Crederem fortasse illam etiam ventriculi contractionem, per quam in duos quadantenus videbatur divisus; nisi eandem tibi structuram in duabus aliis mulieribus (d) descripsissem, quarum neutra vomitioni obnoxia fuerat, ut neque Fœmina Princeps, neque aliæ præterea (e) in quibus ita se ventriculum habuisse, memini. Mihi enim forte accidit, ut conformationem istam cum vidi, in mulieribus, sicuti & Valsalva (f), viderem: unde suspicari cœpissim, an hæc quoque annumeranda esset detrimentis cæteris quæ sibi illæ creant per constrictos ad summum ventris thoraces duos, & quæ duriora his addunt ad umbilicum ferme producta; nisi animadvertissem, in cujusque modi sortis fœminis illam fuisse, nec in fœminis solum, sed & in viris ab Riolano (g), & a Celeberrimis Auctoribus Heistero (h), & Fantono (i) esse deprehensam. Horum autem nemo, ut neque Cl. Viri Petschius (k), & Amyandus (l) qui in fœminis viderunt, ullam cum possent, & aliqui, si ita accidisset, etiam deberent, ullam, inquam, de vomitu in iis viris, fœminisve mentionem injiciunt. Quod si in VIII. hac Sepulchreti Sectione Observationem (m) invenies Blasii, qui ventriculum duplicem offendit in viro, creberrimis vomitionibus diu vexato, has illum videbis non ab ea duplicitate, sed a magna angustia repetere ejus foraminis per quod alter ventriculus cum altero communicabat: cujusmodi angustia in iis quas ego observavi, nunquam fuit. Quid? quod si Observationem illam apud Blasium (n) legas; conjunctam cum altera animadvertes ejusdem generis, in qua etsi angustia inter ventriculum utrumque non modo magna, sed maxima, & summa fuit, homo tamen, nisi quod valde famelicus, erat bene sanus, & quod consequitur, vomitionibus haud obnoxius. Quod si nihilominus in proposita Matrone istam ventriculi structuram ipsam quoque aliquid ad vomendum fecisse, malueris, quippe a primordiis facile junctam cum prava illa vesiculæ, & pancreatis dispositione, quæ, crescente ætate, manifestior facta vomitum induxerit insanabilem; non pertinaciter repugnabo. Certe autem crassitudo tanta in vesiculæ tunicis minus obsequentem hanc reddebat ventriculi, primorumve intestinorum pressioni, ut fortasse non satis ex ea bilis, quæ erat insuper adeo vitiosa, exprimeretur. Pancreas vero exsuecum, & ad scirrhi naturam vergens, quanto minus succi, minusque ad suos usus apti secerneret, facile potes existimare, simulque colligere, quam imperfecta ob utriusque illius humoris defectum, ac vitium in Duodeno intestino fieret chy-

li elaboratio, quantumque ibi restitaret crassi, viscidique, & ejus intestini tunicas in diurnis præsertim corporis agitationibus sic irritantis, ut in motum denique inversum cieret. Quo si tibi liceat addere structuram illam ventriculi minus fortasse idoneam ad alimenta, si non conficienda, at satis expedite in id intestinum compellenda; tanto erit proclivius causas intelligere vomitus istius tam diuturni.

9. Verum ut de una earum dumtaxat, id est de pancreatis vitio, brevitate gratia, verba faciamus; videbis hic in Sepulchreto non modo Observationem LIII. & quæ sequuntur, sed alias etiam cum supra, tum præsertim infra sub num. LVII. (o) & LVIII. (p) aliisque indicatas; & cum pancreatis vitiis conjunctum vomitum reperies. Equidem ex iis non sum qui nescio quos non morbos, & vomitus vel sanguinis, a solo pancreate deducendos arbitrabantur (q): imo hoc viscus, nec raro, sine vomitu male affectum fateor a me, ab aliisque deprehensum. Eiusdem tamen morbos a vomitionibus non sejunctos & me conspexisse, & ab aliis sæpe conspectos audivisse, negare non possum. Sed meis quidem Observationibus erit alibi opportunior locus. Hic vero nonnullas aliorum commemorabo. Et primum accepi a Malpighii Asseda, Præceptore meo, docto, cum viveret, Bononiæ Medico, Jacobo Sandrio, plures sibi adnotatas esse dissectiones eorum qui vomitionibus obnoxii fuerant, humoris præsertim colore tabaccum referentis; in iis autem omnibus male pancreas habuisse. Heraclitus autem Manfredius, is quem tibi alias merito laudavi, cum ex Patria in quam ad menses aliquot secesseram, Bononiam rediissem anno, opinor, 1704. hanc suam mihi narravit Observationem: quam hic tecum magis quia ad susceptum de pancreate sermonem, quam ad ordinem promissum attinet, communicabo.

10. VIR robustus, nulla manifesta causa præcedente, conatu vomendi assiduo angebatur, sed præter remedia, & alimenta, quorum retinere nullum poterat, pauca, & raro, & hæc aquea, ac fere amara evomebat. Ad hæc, torquebatur magna siti, crebris quibusdam animi defectibus, & dolore præsertim non secus ac si a canibus discerperetur, ad communes fines thoracis, & ventris: quem si tangeres; duri, aut renitentis percipere nihil posses. Cum his, humilique pulsu, intra undecimum circiter diem est mortuus.

VENTRE aperto, jecur maximum conspectum est, sed sanum. Sana quoque intestina, & ventriculus. Et mesenterium quidem non sine aliqua obstructione. Sed pancreas æquo majus, totumque & tuberculis subrotundis, neque exiguis, inæquale, & duritie ad cartilagineam accedente.

In Thorace multum, in pericardio autem plurimum aquæ, ejus similis in qua caro recens lota est. Cor valde parvum: in ejusque auricula dextera quidpiam albicantis polyposæ concretionis.

11. Cur tumores pancreatis, nisi forte & ipsi maximi sint, & ægri valde macilenti, difficillime tactu percipi queant, retrusa visceris sedes facit, & quidquid manui se interponit, præsertim vero turgens flatibus ventriculus, aut jecur, ut in hoc viro, ampla, & dilatata magnitudine. Qua in difficultate quibus aliis signis uti liceat, cum indicaret Riverius (r), in iis petenda a proximi ventriculi dolore, aliisque symptomatibus non omisit. Cæterum pancreas multifariam potest vomitum concitare, ut cum ventriculum contiguum, qui sensu præsertim sit exquisitiore, duritie, aut asperitate irritat sua, aut adacta etiam magnitudine obstat, ne satis possit dilatari. Assumptorum enim omnium vomitus impeditam ventriculi dilatationem consequitur, sive ipse dilatari se, non patiat, quippe crassis scirrholisque factis ejus tunicis, ut in Cel. Virorum Observationibus Laubii (s), & Halleri (t): sive; nam perinde se res habet, opposita sint obstacula ejus dilatationi, velut ingentia steatomata, quæ juxta ventriculum conspexit Cl. Verdrieus (u), aut maximum illud corpus, quod ibi pariter in duabus fœminis inventum, descriptum leges apud Præstantissimum Heisterum (x). Obstacula autem esse posse etiam ipsa ventriculo contigua viscera, si præ-

(c) Epist. 23. n. 21. & 23. & alibi. (d) Epist. 16. n. 38. & Epist. 16. n. 31. (e) Epist. 37. n. 28. (f) Epist. 36. n. 2.
 (g) Anthropogr. 1. 2. c. 10. (h) Diff. sist. Obs. Med. Miscell. Obs. 6. (i) De Observ. Med. & Anat. Epist. 3.
 (k) Syllog. Anat. Obs. §. 84. (l) Vid. Commerce Litter. A. 1734. Hebd. 25. in fin. (m) n. 26. (n) P. 4. Obs. Med. 9.
 (o) §. 5. 7. (p) §. 2. 4. (q) Vid. Ibid. Obs. 74. in fin. (r) Prax. Med. 1. 13. c. 4. (s) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 47.
 (t) Opusc. Pathol. Obs. 21. (u) Eph. cit. Cent. 6. Obs. 16. (x) Epist. de Pilis, Offib. p. n.

ter modum tumida, & dura fiant, annis superioribus comprobavit immaturus interitus doctissimi, amicissimi Archiatri, cujus insanabilem vomitum fuisse, accepimus, ab jecinore, & pancreate, quæ sua & mole, & duritie interceptum ventriculum comprimebant. Sed pancreas; ut de eo potissimum loqui pergamus, præsertim cum facile adeo sit quæ de eo dicuntur, ad jecur quoque transferre; tunc etiam provocare vomitum potest, cum eum secernit succum qui aut acrimonia molestus sit Duodeno intestino, aut inertia, aliove quopiam vitio faciat, ut in eo intestino male absoluta alimentorum confectio relinquat ibi quæ sint incommoda, aut denique paucitate impar sit cæteris usibus, & in his illi quo fellis simul influentis, præsertim acrioris, vim temperat, ne acrius afficiat eas tunicas, motumque invertat: qua de re consulere etiam poteris Frid. Hoffmannum (y), censentem, istam ipsam fuisse causam, cur uno eodemque osculo & bilis, & pancreaticus succus intestinum illud adire soleant, & cur Brunneri canes, dempto pancreate, vomitibus biliosis finem vivendi fecerint. Itaque ubi humanum pancreas eo redactum sit, ut nihil prorsus humoris separet; quanto facilius sequi illa possint quæ diximus, præclare vides. Sed & aliter induci a pancreate vomitio potest, ut si memoratum intestinum, ad quod latiori extremo se pancreas affigit, sua asperitate & duritie, aut aucta magnitudine ad eundem modum iritet, aut premat ad quem de ventriculo indicatum est.

Secundum hæc, aut alia ejusmodi, licebit tibi plerasque omnes, huc attinentes, historias explicare, multoque illas magis, quæ simul pancreatis, simul Duodeni intestini vitium conjunctum habeant, velut hanc quam continuo subjiciam ab exercitatissimo Professore Mediavia nostro sub initium Octobris habitam A. 1733. & mecum ab eo usque tempore communicatam.

12. MONACHUM, genere, & moribus nobilem ex sacra Capuccinorum, ut vocant, Familia, multiplex morbus, hydrops præsertim, vomitusque confecerant annum agentem trigelimum tertium. CADAVERIS universæ cuti aquæ aliquid suberat; itaque & pedes œdemate tumebant aliquantum. Venter autem nec valde tumebat, nec plus aquæ intus habuit, quam libras circiter duas. Jecur, & lien æquo majora: illud præterea subalbum, lobulis conspicuis, durum. In ventriculo nihil adnotatione dignum fuit, si plexum excipias digitos latum ad duos, longum ad quatuor, ex glandulis confertissimis, lente quidem minoribus, sed manifesto osculo præditis: is plexus erat in ventriculi fundo prope antrum pylori. Dignus autem intervallo infra pylorum Duodenum intestinum nigricabat, & paulo inferius scirrhusum erat. Pancreas quoque durius fuit. In Thoracis utroque cavo aqua non pauca. Pulmones contracti. Cor non sine concretionibus polyposis: & ejus valvularum aliqua non sine ossea portione. Ossis autem olim futuri initia in facie interiore apparebant arteriæ Magnæ ab ramis superioribus usque ad Emulgentes. Ea arteria, in procero alioquin corpore, vix digitum crassitudine superabat: erantque cætera sanguifera vasa ipsa quoque proportione angustiora.

13. Ut hæc vasorum, in ejusmodi præsertim corpore, magna angustia initium fortasse fuerat morborum omnium, ita pancreatis, magisque Duodeni intestini duritiem vomitionum fuisse causam, non dubito. Sive enim id intestinum a compressionem stringatur, ut olim animadvertit Riolanus, quem hic in Sepulchreto laudatum videbis (z), sive ob scirrhusas tunicas se minime possit constringere, oppositas hæc causas idem effectus sequitur, ut illapsura ex ventriculo cum minus facile aut excipiantur, aut ulterius promoveantur, nempe in ventriculo restent pleraque, ibique corrupta, aut mora ipsa gravia, & molesta impellant ad vomitum: cujus rei luculentum exemplum etiam protulit Cl. Molinellius (a). Idem contingat, necesse est, cum pylorus vitiiis afficitur ejusdemmodi. Plurima autem hic

in Sepulchreto habes exempla, ut Observatione XI. & XVII. & plerisque aliis insequentibus ferme usque ad XXVI. & rursus in LVI. §. 13. in Additamentis autem Observatione I. & VIII. quin etiam alibi, ut libro I. Sect. IX. Observatione non solum XXXIV. sed insuper, si *subversiones* illas attendas, XXXIII. Inter illas autem quas Sectione VIII. hac leges, cum ad Observationem perveneris XXI. non ita dissimilem alterius quæ a Joanne Bohnio (b) est, in illaque vomitionem ciborum omnium, & mortem denique intra decimum diem consecutas invenies pylori occlusionem a nummo devorato exiguo argenteo; veniet procul dubio in mentem nummi illius argentei tanto majoris quem solers Chirurgus *du Luc* (c) inde, atque adeo extra corpus cum aliis auxiliis, tum hydrargyri præsertim & pondere urgentis, & *amalgamatione*, ut Chymici loquuntur, imminuentis feliciter deturbavit, cum jam lævi ad pylorum dolores incepissent cum vomendi voluntate. Sed ne longius ab iis pylori impedimentis quæ non casus, sed morbus facit, abeamus; præter Observationes illas quas in Sepulchreto indicavimus, aliæ sunt, nec paucae, quas adicias, ut quæ in Voluminibus extant Cæsareæ Academiæ (d), in Actis Eruditorum Lipsiensibus (e), in Commercio Litterario (f), & siquæ præterea aliæ sunt inter multas ab Eruditissimo Trillero commemoratas (g). Ex quibus omnibus Observationibus reperies aliquot simul ea confirmantes quæ paulo ante attigimus cum de Pancreate, & Duodeno intestino diceremus, & nonnullas etiam ad Epistolas nuper ad te missas attinentes. Hujus generis sunt duæ quoque Cl. Fantoni (h) hic nequitquam prætermittendæ. Nec denique nobis defunt, quamvis non ita mirabiles, ut ejus secunda est, quædam aliæ: quarum unam cum Epistola superiore scripserimus (i), non hic iterabimus: alteram autem, quam in Episcopo Brixienium habuimus, ad eas differimus quæ spectant ad Ventris Tumores (k): tertiam, nobiscum ab laudato alibi Mariano communicatam, in qua calculi, & callus arte adeo pylorum obturabant, ut ne a mercurio quidem pervadi potuerit, cum absolutam acceperimus, ad te mittemus. Una est quæ non incommode proferri hic possit, Bononiæ habitam A. 1703. sub initium Decembris, consulto autem ad hunc locum servata, cum alio etiam ex parte aliqua convenisset, ut ex pulsum obscuritate intelliges conjuncta cum summa fibrarum cordis laxitate.

14. SACERDOTI ex Inclyto Ordine S. Augustini, cujus nomen inter Sacros Oratores non erat obscurum, aliquot annos nato supra quadraginta, post studia, itinera, labores alios cœperat non ita multis ante mensibus tentio quædam percipi ad dexterum hypochondrium. Accessit deinde frequens vomitus quarta a sumpto cibo hora. Alia deinceps addita sunt. Novissimis denique morbi hebdomadis ita res se habebant. In ventre magna durities, in dextero autem hypochondrio maxima; sed nullus, si premeres, dolor qui contra per se oriebatur, & acerbus quidem, in altero hypochondrio hora confectio ciborum. Rejiciebatur humor aliquando colore infectus quasi *tabbacci*, alias multo magis fusco, atque atro, alias vario, & maxima ex parte ab his diverso: nec deerant qui dicerent, se non mucosa tantum, ut alii, sed & quædam quasi ramenta membranularum in eo humore animadvertisse. Hi ob hanc etiam causam ab resina terebinthina non esse temere discedendum, ajebant, quæ una ab stomacho retinebatur, cum remedia cætera rejicerentur. Pilulas autem improbabant, aloem, gummi ammoniacum, & tartarum, ut vocant, vitriolatum habentes, quas alter Medicus proponebat, æger autem, in dejectionibus, ut plerique solent, magnam spem ponens, præoptabat. His igitur sumptis, immanes secutæ sunt vomitiones, atque inde ex malis res fieri multo deteriores cœperunt. Nam pullus obscurus antea, obscurissimus factus, febris lipyriæ similis: urinæ velut ictericorum. Itaque intra

(y) Diff. de Pancreat. Morb. §. 4. (z) Schol. ad Obs. 23. (a) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. 1.
 (b) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 121. in Schol. (c) Hist. de l'Acad. R. des. Sc. A. 1740. Obs. Anat. 4.
 (d) Cent. 7. Obs. 87. & Cent. 8. Obs. 20. & Cent. 10. Obs. 10. & Act. T. 4. Obs. 107. & 135. & T. 6. Obs. 151.
 (e) A. 1711. M. Sept. ex Dionis Dissert. (f) A. 1743. Hebd. 16. n. 2. cum Hebd. 17. n. 2.
 (g) Dissert. de Fame Lethali &c. §. 29. (h) De Obs. Med. & Anat. Epist. 2. & 3. (i) n. 6. (k) Epist. 39. n. 21. & seqq.

intra paucos dies, pedibus œdemate nonnihil tumen-
tibus, pulsu jam nullo, sine gravi spirandi difficul-
tate, ullave mentis perturbatione, æger vivendi finem
fecit.

A B D O M I N E diducto, jecur
longe maximum inventum est, steatomatibus plenum,
& substantia his interjecta, thymi excocti instar, al-
ba, & lobulosa, sed dura. In fellis vesicula cum li-
vida bile novem calculi, alii alia forma, qui omnes
primum ad viridem colorem vergentes, postquam sic-
cati sunt, flavescabant. Lien perpusillus, ut nummi
argentei quem scutum vocant, magnitudinem non
superaret. Pancreas extenuatum adeo, ut deesse a
primo videretur. Ventriculus intus fuit nigris
maculis distinctus: flaccidus alibi, sed in py-
loro callosus, ut cedere opportune, & satis
dilatari non posset. Thoracis quoque viscera
flaccida, & laxa; ut cordis caro, si distrahe-
res, facillime sequeretur. Præter hæc, nihil
animadversum est morbidi; ut ne humoris qui-
dem esset in thorace, aut ventre effusi quid-
quam.

15. Sive lien a primordiis usque, ut credibilis
fortasse est, huic Sacerdoti exiguus obtigit, sive per
Hepaticam arteriam aversus a Splenica in amplifica-
tum jecur sanguinis cursus lieni simul, & pancreati
extenuationem attulit, sive hanc demum magis ma-
gisque præter omnem modum adaucta hepatis moles,
durities, pondus induxerunt; vides utique, nec satis
auxilii ad bilis secretionem ab ejusmodi liene hepar,
neque satis succi ad bilem contemperandam a tali
pancreate Duodenum intestinum habere potuisse.
Mutata igitur cum ea eam causam, tum magis ob
jecinoris vitia, bilis natura, quod vel hujus color,
& concreti in vesicula calculi ostenderunt, & quod
consequitur, mutato chylo, & sanguine, & secretis
ab hoc tum alibi, tum in ventriculo, intestinis,
pancreate humoribus, minime difficile est eorum per-
spicere originem, quæ homini acciderunt, præsertim
vero tantæ illius quæ in rejectis apparuit, colorum
varietatis. Ex humoribus enim ab naturæ modo re-
cedentibus non mirum est, si colores præter naturam
existant, ut neque ex varia, quippe in ejusmodi mor-
bis, & conatibus, eorum tum omnium, tum singu-
lorum secretionem, mistura, mora, si modo hi, modo
illi magis colores exoriantur. Mirum est potius, si-
quando in iis qui nullum pravæ istiusmodi secre-
tionum indicium dedere, vomitus repente fiat succi
alicujus, eo infecti colore quem minime expectares.
Cujus generis Observatio est quam A. 1718. ad me
scripsit idem quem supra (l) nominavi, Doctissimus
Vir Manfredius. Ea vero ad breves attinet vomitus,
ut continuo perspicies.

16. F A B E R ferrarius mane domo egreditur
cum perlevi stomachi dolore. Quo postea gravissimo
facto, homo ex ore ejicere humorem incipiens atra-
menti simillimum, ante vesperam moritur.

V E N T R I C U L U S æque atrum, inodo-
rum, grumosumque humorem continebat ad libras
duas. Intestini Duodeni interior facies pene tota,
ventriculi autem tota eodem colore infecta erat. Ex-
tima quoque hujus tunica in ea facie qua respicit dia-
phragma, nigerrimam habebat maculam, digitos qua-
tuor amplam quoquo versus: mirumque erat, inter-
medias tunicas non alio usquam colore quam tabacci,
tinctas esse vel qua illi suberant maculæ, ut ibi non
nigræ ipsæ, nigerrimo tamen utrinque colore interci-
perentur.

17. Macula hæc gangrænosa fortasse fuit. Nigredi-
nem autem internam ventriculi, & Duodeni intestini
ne gangrænosa tantummodo credam, humor facit,
qui sic tingere per se poterat, in ventriculo repertus,
& ex parte ejectus, atramenti simillimus. Quem si
bilem atram fuisse, putes; miraberis paulo minus ho-
minis mortem, cum Hippocratici aphorismi (m)
memineris, hanc illi prænucciantis, cui protinus in

recenti morbo, bilis atra vel infra, vel supra se osten-
dit, ut Celsi (n) versione utamur.

Sed unde-
nam tanta ista nigredo? An ab effusa in illud intesti-
num bile quæ per se esset nigerrima? Videre enim
potes in Cl. Virorum Budæi (o), & Schoberi (p)
Observationibus fellis vesiculam magnam, eadem illa
materia nigricante turgidam quam ægri vomitu ejicie-
bant. An bilis cum antea esset subnigra, ab admi-
stis in eo intestino certis quibusdam aliis humoribus,
tanto nigrior facta est? An atrum aliquid etiam a san-
guine accessit, ex erosione in gravissimo illo dolore va-
sculis effluente? Cave enim credas, eum omnem hu-
morem sanguinem fuisse. Nam neque cadere istiusmo-
di hallucinatio potest in solertem adeo, ac peritum
Observatorem: neque ea demum fuisset effusi sangui-
nis copia, quæ tam cito posset ejusmodi virum inte-
rimere. Sane etiam Hoffmannus (q) juvenem describens
a nigris vomitibus, & dejectionibus mortuum, etsi in ven-
triculo disrupta apparuerunt sanguifera vasa, non tamen
a sanguinis effusione, quippe quæ vel major tam cito
non occidat, sed a sanguinis putredine, cerebrum in-
ficente, mortem deduxit: secuta autem hæc erat
non, ut in nostro, intra paucas, sed intra viginti
quatuor horas, neque inodora, sed intolerabili foeto-
re tum ejecta, tum in ventriculo reperta materia fue-
rat. Nec Matrona Budæi, nec Mercator Schoberi,
quamvis multo citius hic, quam illa, interiit, celeri
adeo ac is de quo loquor, Faber, letho abrepti sunt,
& tamen corrupta, & foetida ejecerant, eaque copia
ut sanguinis parum in vasis restaret. Sed qualis, dum
viverent, hic fuisset, tum prægressa, tum internæ in
mortuis gangrænæ, aliaque ostenderunt. De ejusmodi
autem sanguine, humorem nigrum quem Veteres atram
bilem vocabant, aut præ cæteris augente, aut in ipsum
degenerante legere poteris quæ Doctissimi Archiatri duo
scripsere, nempe laudatus Schoberus (r), & multo
fufius, ac luculentius Illustris Swietenius (s): Et
nomine tenus ab iis differre credes Hoffmannum, cum
juvenis de quo dictum est, & mox fœminæ (t) ca-
sum, dissectionemque attente legeris. Nigras enim
utriusque vomitiones, & dejectiones ex sanguine qui-
dem, sed putrido, foetidoque deducit, explicatque
juvenis citiorem mortem eodem modo ac eorum qui
sphacelo partium tantum externarum afficiuntur; infe-
ctis enim ab ejusmodi sanguine cerebri, nervorumque
spiritibus, vitam cum viribus subito perdunt. At si-
quis alius, is certe pessimus, & perniciosus, quocun-
que appellemus nomine, in Fabro humor, aut ea po-
tius humorum mistura fuit, & cum veneno ingenito
comparanda. Neque enim quivis niger succus tantos
inferre stomacho cruciatus potest, neque tam præci-
piti letho abripere: quod ex superiore quoque cogno-
sces Sepulchreti Sectione VII. cum post dolorem ven-
triculi, hunc inventum leges nigro succo ex dimidio
plenum (u) aut in ejus fundo atramento similem
materiam, (x) aliave ejusdemmodi.

18. Injecta sanguinei vomitus, & veneni mentione,
fortasse ex me quæres, cur exempla proferam nulla
vomitus veri sanguinis, neque ulla ejus qui pleraque
hausta, aut devorata venena consequitur; cum præ-
sertim in VIII. hac Sepulchreti Sectione tot utroque
ex genere producantur? Sed venenorum effectus quo
differam in extremis ferme superioribus Litteris (y)
indicatum est. Vomitus autem sanguinei Observatio-
nes præter illam quæ iisdem Litteris (z) est propo-
sita, restant quidem aliæ, sed commodiorem aliis in
Epistolis locum habituræ. Ibi fortasse quid de pluri-
bus sentiendum sit, non silebimus quæ in Sectione
hac sanguinem vomitu rejectum ab liene deducunt.
Nam quæ a pulmonibus repetunt (a), illæ saltem
cum ea confessione proponuntur, unde intelligatur,
in hanc Sectionem non convenisse: quæ tamen con-
fessio ibi desideratur ubi puris vomitus ex ingenti de-
rivatus est pulmonis vomica (b). Est contra, ubi
qui vomitus verus fuit, ut similes circa idem tempus
deje-

(l) n. 9. (m) 22. S. 4. (n) De Medic. l. 2. c. 6. (o) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
(p) Earund. Cent. 3. & 4. in Append. n. 12. c. 1. (q) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2. (r) Append. cit. c. 2. §. 5. & 6.
(s) Comm. in Boerh. Aphor. §. 1091. & seq. passim. (t) c. 3. cit. Obs. 3. (u) Obs. 23. (x) Obs. 26. §. 1. (y) n. 21.
(z) n. 12. (a) Obs. 75. §. 1. & 2. (b) Obs. 65.

dejectiones ostendebant, sanguinis videlicet *cum frustulis carnosis*, id est polyposis, repetitur, si Superis placet, *ex corde per pulmones & asperam arteriam!* (c) nempe quia cor repletum inventum est materia tali qualis vomitu ejecta fuerat. Nec vero expectabis, ut opinor, in hac Epistola eas a me Observationes, quæ etsi vomitum conjunctum habent, proprie tamen aut ad Iliacam Passionem spectant, & ad Hernias quas vocant *incaeratas*, aut ad Vulnere certarum Partium, ipsiusque in primis ventriculi, aut ad morbos alios quorundam viscerum quibuscum ventriculus consentit. Nimirum ejusmodi omnes Observationes quo sint a nobis differendæ, præclare intelligis: quin etiam plerasque de hoc genere ita in hac Sectione produci, animadvertes, ut ad alias in quibus fufius conscriptæ sunt, diserte rejiciamus. Sed ad fati magnum harum numerum aliæ insuper accedunt, quæ bis in hac ponuntur Sectione: quod intelliges, XXIX. comparando cum LIX. §. 5; XXXVIII. cum XLIII. §. 1; LVII. §. 9. cum VI. earum quæ in Additamentis leguntur, & fortassis alias. Idemque de Scholiis dictum puta, in quibus eadem iterantur, ut ostendent quæ I. & quæ III. Observationi subjiciuntur, cum iis collata quæ XIII. & quæ item V. & aliis fortasse adjecta sunt.

19. Cum I. illam quam modo commemoravi, Observationem relegerem, & quæ de rejectis polyposis frustis, & quæ de vomitu sunt morbos consequente Partium cum ventriculo consentientium; redii in memoriam quarundam rerum, quas si huc addam, legas fortasse non invitus. Willisius igitur in ea Observatione affirmat, *si bilis constans suffusio in partibus vicinis, aut contiguis ventriculo, accidat*; quia tunica hujus extima propterea multum ac crebro irritatur, *frequentem vomitionem excitari*, idque se *in pluribus post obitum dissectis observavisse*. Quæ ego non modo a Præstantissimo Viro conspecta credo, sed etiam fateor, eam aliquando esse fellis acrimoniam, & irritandi, ac penetrandi vim posse, ut vomitus inde fortassis accidat in hominibus præsertim exquisitiore sensu præditis, & si bilis tinctura late se expandat, & ad ventriculi interiora pervadat: quod Platerus, ut in superiore VII. Sectione (d) est, in iis maxime animadvertit *quibus viventibus perpetui ventriculi ardores molesti erant*. Non una tamen causa est quæ me ab assensu nonnihil tardet. Nam primum dubito, num viciniam inficientes bilis particulæ, vivo adhuc homine, e vesicula elabuntur, an post mortem dumtaxat, cum tunicarum vis se remittit, & quæ inter fibras & fibras sunt, interstitia laxantur. Deinde sæpe adeo, quod proximis quoque Litteris (e) scripsi, vesiculæ vicinas partes in cadaveribus flavere, conspiciamus, ut inde non peculiare quorundam noxæ, sed plerisque, dum viverent, communes repetendæ esse viderentur. Denique nisi constet; id autem non constat; cum eam ibi tincturam animadverterent Egregii Viri, nihil aliud in iis corporibus fuisse, cui aut ardoris sensus, aut vomitus posset imputari; dubitare fas est, num ei causæ hi sint effectus adscribendi. Exemplum justæ hujus dubitationis in catella dabo quam juvenis Bononiæ persecui. Huc enim attinet maxime, & Observationes, in canibus quoque habitas, tum alibi haud raro proferri video in Sepulchreto, tum in hac ipsa etiam Sectione (f).

20. C A T E L L A junior post magnos vomitus repente erat mortua. P Y L O R I antrum qua bilis vesiculam contingebat, flavedine infectum reperi, quæ ab exterioribus ad interiora pervaserat, in tunica tamen subsistens intima, ut materia quæ ventriculo continebatur, ovi albumen referret etiam colore. Dum quæro, sitne aliud adnotatione dignum, flavam pariter esse video in diaphragmate centri ejus tendinei partem, quod cum pertenuè sit, ea præsertim atate, flavedinem in thoracis cavum transmiserat sic ut contigua aliqua particula, quam-

vis levissime, flavesceret. Cunctis Partibus jam inspectis, & fanis inventis, subiit animum intestina secundum longitudinem perfercare. Multus erat in iis mucus, in eoque prope ultimam Tenuium partem lumbrici teretes decem, singuli paris ferme crassitudinis, & longitudinis quoque; hæc autem erat digitorum transversorum septem.

21. Num igitur flavæ illi tincturæ, quamvis non ventriculum modo, sed & tendinem istiusmodi inficienti, an lumbricis tot, ac talibus, sive in ventriculum irreperant, sive ubierant, persistant, ea tribuere males irritationes, quæ convellendo, magnos illos vomitus, & repentinam demum mortem intulerint? Hærebis saltem, nec primum illud pro certo affirmabis. Sed longe magis hærebas; ut ad alterum transeam; si forte crederes quæ in Additamentis ad hanc Sectionem (g) posita sunt de Altemburgensi ancilla quæ lacertas, bufones, ranas, aliquando etiam non mortuas, sed *in sextum diem*, si Superis placet, *viventes*, ex ore, ano, aut etiam, quod ajebat ipsa, genitalibus eiciebat! Factum bene, quod Viri Docti qui hæc primi scripserunt, non ajunt, se cum vivæ istæ bestię excluderentur, affuisse; ne sub ipsis eorum oculis fucum iis factum a sceminis præstigiaticibus inviti dicere cogemur. Equidem nihil veri fuisse existimo in rebus istiusmodi quas reapse mulier excerneret, nisi extimam quandam, & fortuitam eorum animalium similitudinem: corpus autem materiamque illarum ex polyposis concretionibus, viridibilis colore infectis coaluisse. Accidit forte multis ante annis, ut optima Virgo, & honesto loco nata, extremis solemniū jejuniorum diebus queri inciperet de molesto quodam angoris, & ponderis sensu quo ventriculus hora potissimum confectionis ciborum afficiebatur. Accessit deinde faciei pallor, & manifesta corporis macies. Exactis denique a querelarum initio mensibus circiter duobus, corripitur paulo autem meridiem tribus immanibus, & cum summa virium, animique defectione conjunctis, vomendi conatibus, quorum primo nihil quidquam, altero non multum amarissimi, & subflavi humoris, tertio autem, cum adefset is qui hæc ad me scripsit Medicus, in puram argenteam pateram id rejicit quod ut mihi ab eodem accurate descriptum est, sic a me tibi describetur. Parva planta, seu mavis herbula, digitorum circiter longa, radiculis, caule, & tribus in summo foliis prædita, quorum unum erat denticulatum, reliqua semicirculum plane referebant, viridia omnia. Caulis autem superius albus, inferius viridis, nisi quod sanguinolentis quibusdam striis perexilibus distinguebatur. Post tres quatuorve horas jam sicca herbula se quidem contraxerat; colorem tamen retinuerat. A multis, & in his ab nonnullis rei Herbariæ peritis priusquam crebra contrectatione decreveret, & prope friabilis fieret, cum diligenter inspecta esset; nemo omnium fuit, qui cujus esset generis, diceret. Cæterum Virgo, illa ejecta, nullam postea ventriculi molestiam sensit; quin colorem, & corpus, cum hæc ad me non multis post diebus scriberentur, jam manifesto reparabat. Ex me autem quærebatur, quid de inaudito hoc vomitus genere sentirem. Nec vero erat, cur hic cogitarem, idem forte potuisse accidere quod in quorundam Observationibus, ut puta Lentilii (h) qui vidisse se, ait, *vomitu rejectas lactucas, cum floribus nasturtii Indici, borraginis, rosarum, colore suo parum aut nihil immutatis, quos ante dies quatuordecim & ultra mulier Illustrissima comederat*. Ut enim cætera prætermittam; ea Virgo ab herbarum esu, & ab acetariis natura abhorrebat. Alterutrum igitur relinquebatur, ut herbiformem aut excrescentiam, aut polypum e ventriculo eiecisset. Hujus præcedentia incommoda, & immanes in evomendo conatus, & ejecti corporis sanguinolentæ striæ, & albus color; nam quidquid viridis erat, id a bile induci potuerat cum acidis fucis commista; ea, inquam, omnia conjecturam alterutram confirmare videbantur: Utram autem sequi præstaret, id vero aut novæ quædam stomachi molestiæ,

(c) in Additam. Obs. 10. (d) Obs. 16. (e) n. 13. (f) Obs. 68. (g) Obs. 5.
(h) Vid. Append. ad A. 1. Dec. 3. Eph. N. C. in Parall. ad Obs. 92.

stia, aut nullæ, ut tunc quidem se res habebant, esse a me quidem putabantur indicaturæ. Huc igitur summa rediit eorum quæ consulenti statim rescripti: neque postea quidquam audivi amplius de hac Virgine.

22. Utilius tibi fortasse erit quod ultimo adjiciam loco de vomitu ad Partium morbos spectante quibuscum ventriculus consentit. Id ne, ut cætera, ad morbos differam earum Partium, hoc unum facit quod nulla est quam adjiciam cadaveris dissectio. Collega fuit noster Vir Nobilissimus, celebris Scriptoris nepos, & sua ipse quoque laude dignus. Qui cum annos esset natus ad sexaginta, vomitibus cœpit vexari crebris, & permolestis, quamvis uno interdum die quiescentibus. Rejecta peculiare nihil habebant. Medici pro Viri dignitate aderant tres qui tunc peritiores existimabantur, & facile erant; certe erant seniores. Hi cum mali sedem in ventriculo esse, non dubitarent; quæ ad sanandum hunc facerent, & plurima, & varia, & diu satis adhibuerunt; sed incassum omnia; donec æger, macilentior jam factus, remedium pertæsus, consilium per se cœpit hæc cuncta abjiciendi, & rus secedendi. Unde, neque ita multo post, in urbem regressus, ecce tibi magno sine causa frigore toto corpore sub noctem corripitur, eaque ipsa nocte multum cum urina sanguinem reddit. Hunc eadem via mox consequitur multum puris. Itaque sanguineis, & purulentis urinis alterne se excipientibus, cito dejectæ vires sunt, & intra dies quam pau-

cissimos vivendi finis est factus. Ex hoc morbi exitu proclive fuit intelligere, vomitus causam non in ventriculo, sed in iis Partibus fuisse quæ ad lotium pertinent, renibus præsertim, qui nempe illum solent facile adeo in consensum trahere, & ad vomitiones concitare. Simulque intellectum est quid significarent crurum non stupores quidem, sed dolores tamen, de quibus jam inde ab initio morbi plurimum queri solebat æger, quid insolitus mingendi stimulus, ut urinam vix ac ne vix quidem retinere posset dum matulam fumeret, noctu potissimum, quid denique duritia quædam circa regionem, ut Glissonius (i) vocabat, epicolicam dexteram. Hæc utique, etsi de lumbis conqueri æger non solebat, indicii aliquid dare poterant, cum inutilibus præsertim curandi ventriculi experimentis conjuncta, alibi quam in hoc, vomitus causam hæere, & in renibus, dexteroque potissimum, congestum fortasse aliquem materiæ morbificæ esse factum. Cui suspicioni pondus addi aliquod ex eo potuisset, quod tu semper in obscuris ægrotationibus quæres, & curationi pertinacius resistantibus, nimirum cui morbo obnoxii fuerint Majores. Hac enim interrogatione compertum esset, in Generosissima hac Familia frequentia fuisse renum mala. Atque hæc quæ audito Collegæ casu, & prægressis indiciiis cognitis, mecum ipse reputavi, non ut quemquam, mortuum præsertim, insimularem, cujus rei causas procul habeo, sed ut tua adjuvarem studia, scripta putabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXI.

De Alvi Profluviis agitur Incruentis, & Cruentis.

Quæ in Sepulchreto Anatomico sunt in sectiones quatuor distributa, *Cholera Morbus*, *Alvi Profluvia Incruenta*, *Dysenteria*, & *Excrementa Alvi præter naturam*, ea omnia malumus his unis Litteris complecti. Nostri autem hujus consilii sic causas accipe. Primum *Cholera commune stomachi atque intestinorum vitium videri potest*, ut recte ait Corn. Cellus (a); nam simul & dejectio, & vomitus est. Nos autem de stomachi vitiis agentes, aut de intestinorum acturi, non possumus in istud utriusque simul commune vitium non incurrisse, aut incurere; ut minime necesse sit hic seorsum de eo verba facere, per pauca præsertim; nam Bonetus ipse qui Sectionem de eodem IX. conscripsit, vix tres paginas, quarum multo maximam partem Scholia faciunt interjecta, complevit. Deinde nihil, ut nosti, iterare nos volumus. Ipse vero longe aliud consilium secutus, adeo non dubitavit iisdem quoque hic uti quas alibi habet, Observationibus, ut vel in Sectione ista brevissima aliquam earum posuerit, Sectionem autem XII. non modo pluribus earundem, ut duas reliquas, resperferit, sed pene totam ex iis concinnaverit. Huc accedunt Scholiorum partes non solum in diversis Sectionibus repetitæ, ut quod ex Graafio in X. (b) exhibetur, in XII. (c) repetatur, sed in una etiam eademque Sectione, ut puta cum in X. & quæ ex Willifio, & quæ ex Ballonio Observationi VII. subjiciuntur, illa in Appendice (d) quæ Observationem sequitur XXVIII. hæc vero huic ipsi Observationi continuo adscribantur. Præterea; ne ab eadem Sectione X. recedamus; tot sunt quæ de Sanguinis Transfusionem, & de Chirurgia, ut vocant, Infusoria adjecta sunt ad Observationem VI. ut superent totam Sectionem IX. Denique ad Dysenteriam, de qua inscripta est XI. Sectio, illæ profecto non attingunt sanguineæ dejectiones quæ vulnus cito consequuntur inflatum ventriculo, aut jecinori. Binastamen allatas huc video sub num. XXV. istiusmodi Observationes. Quorum cum mihi imitari nihil liceat; propterea nec tanta esse rerum copia potest, ut nequeat una Epistola Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

comprehendi. Alvi igitur profluvia in ea quæ Incruenta sunt, & in ea quæ Cruenta, dividens; de primis duas continuo proferam Valsalvæ Observationes.

2. ADOLESCENS, cui toto vitæ spatio vel cum egregie valeret, lubrica alvus fuerat, ad vigesimum accedebat annum, cum in tormina, & crebras sanguinis dejectiones, id est in dysenteriam incidit. Hæc post duodecim, aut quindecim dies in flavam diarrhœam, sine torminibus, mutata est: quæ cum remedium ope non nihil remissa videretur; febris tertiana simplex accessit, quæ intra mensem finiebatur. Dejectione persistente, improvise acuta febre correptus est, quæ manifestas accessiones habebant. Pulsus erant frequentes, celeres, molles, parvi, debiles. His se addidit mentis stupor, non levis surditas, peculiaris quædam intumescencia anterioris sinistrae partis thoracis. Ita obiit circa diem ab acuti morbi initio XIV. cujus morbi tempore qualia essent quæ dejiceret, asidentes non adnotarunt.

VENTER, etsi nullo modo tumere videbatur; tamen multum continebat saniosi ichoris, qui ex intestinis prodibat, pluribus in locis ad quendam tractum perforatis. Is tractus Ilei finem, & proximum insuper Colon, ad duorum palmorum longitudinem, comprehendebat. Erant ibi hæc intestina erosa, exulcerata, & facie interiore etiam gangræna affecta, ut facilius perforari potuisset, intelligeres. Prope hunc tractum nonnullæ mesenterii glandulæ excreverant in tumorem, in quo ichor non absimilis ejus qui in ventris cavum eruperat: ipsa autem tumoris substantia mollis, ac flaccida erat, & ad corruptionem inclinare videbatur. Lien triplo major quam secundum naturam.

Thoracis cutis, & muscoli, qua intumescencia erat, cum secarentur, multum seri emittebant, præsertim ad sterni superius latus: inde enim a finibus Pectoralis muscoli, & Subclavii serum, quasi rivulorum in modum scaturiebat. Cæterum pulmones sani. Intra pericardium, serum, aquæ simile in qua caro recens lota est. Cor si tangeres; molle adeo laxumque inveniebas, ut non musculosum, sed membraneum

D

vide-

(i) Tract. de Partib. Continent. c. 2. n. 10.

(a) De Medic. l. 4. c. 11.

(b) ad Obs. 25.

(c) ad Obs. 15.

(d) §. 2.

videretur. In ejus ventriculis sanguis fluidus, atque ita spumofus, ut agitatum Tonforum lixivium referret. Sed & omnes venæ tantam concludebant aeris copiam, ut tametsi paucum sanguinem continerent, valde tamen essent turgidæ, in primis ramus quidam major earum venarum quæ attinent ad lienem; ille enim ramus cum magis dilatari non posse videretur, vix ullum sanguinis vestigium servabat. Intra Cranium paululum seri inventum est: cerebrum ipsum nullum usquam læsionis ostendit indicium.

3. Magna vis putredinis; ut a posterioribus incipiamus, ad priora illa statim reversuri; in hoc cadavere apparuit ex tanta aeris qui se evolverat, copia. Summa cordis laxitas cum parvis illis, ac debilibus pulsibus conveniebat. Lienem magnum haud raro alias post non breves, easdemque multiplices febres fuisse, adnotavimus. Sed, ut missis aliis, ad ea veniamus quorum potissimum gratia hanc tibi hoc loco Observationem retulimus; vides primum, quanto demum steterit ei adolescenti alvum perpetuo lubricam habuisse, id est non jam moderate humidam; neque enim Hippocratis aphorismum (e) ignoramus; sed æquo demum, & facile etiam ab incongrua vivendi norma, humidiorum effectam. In laxa itaque intestina is ab redundantibus vitiosisque humoribus factus est impetus, ut ferendo paria non fuerint. Dysenteria primum vexata fuerant. Hæc exulcerationum, ut videtur, reliquit initia, minus animadversa, quia tum intestina jam magis laxata, doloribus non ita acriter percellantur, tum saniosus ichor a flavo occulebatur, quod successerat, alvi profluvio. Hoc autem successerat, relata in sanguinem ex intestinis vitiata in ipsis vel magis, deterioris materiæ parte. Qua reduce iterum in intestina simul cum bile, aliisque succis, quorum conceptacula, & sedes hæc irritabat admista, non profluvium modo servabatur, sed & erosiones augebantur; ut infirmissima demum ubi erant hæc facta intestina & gangræna prehenderentur, & pessimo ichore pertunderentur. Relatam autem, ut paulo ante dicebam, in sanguinem pravam illam materiam non tam consecutæ febres, quam proximus exulcerato intestinorum tractui mesenterii tumor ostendit. Mali enim ichores cum ex eo tractu ad vicinas glandulas per chyliferos ductus assidue traducerentur, earum denique intimam structuram depravarunt, ut sibi intercepto transitu, jam in iis manifesto subsisterent, easdemque in tumorem attollerent.

4. Hinc autem causa accedebat alia, quæ profluvium auget, videlicet restitantes in canali intestinorum ichores illi qui antea per vias, nunc interclusas, efferebantur. Cujusmodi causa cum in plerisque est earum viarum, non modo auget alvi profluvia, sed facit, illudque in primis quod appellant celiacum: quocum vide ne celiacum, qui a Celso (f) describitur, morbum confundas. In hoc enim *alvus nihil reddit*; in illo autem ipse quoque chylus profluit, permixtus nimirum cum recrementis, ut cinereo ferme colore sint ea quæ egeruntur, non candida, ut putant qui chylum, minime animadvertunt, non nisi intra sua vascula secretum haberi a cæteris inutilibus alimentorum partibus. Nec qui alba egeri se vidisse, scripserunt, aliud significarunt quam albicantia, si videlicet cum recrementis naturalibus conferrentur, aut si alba voluerunt, vel pus illud fuit, vel puris similis mucus, vel res alia ejusmodi; ut puta si quis non tam celiacus, quam lientericus, ingestum lac dejiceret non mutatum. Neque enim ut in celiaco, ita in lienterico profluvio conficiuntur alimenta, sive inepti sint ad id quibus confici deberent, succi, sive accepta, præpropere motu ejiciat ventriculus, sive laxus ipse, aut resolutus, minusque constricto pyloro elabi sinat; quanquam lienterici nihil fuit in Sene illo cujus pylori orificium tibi alias (g) descripsi, cum ipsum per se multo quam soleat, amplius, tum præsertim nullo extante annulo instructum majori ex parte. Sed neque celiaci quidquam erat; quo tamen

etiam in morbo sunt Viri Doctissimi qui *nimis amplum* pylorum credant. Ego vero tunc in ventriculo nihil desidero; sed aliquando in tubo potius intestinorum, sive accelerato motu antea deturbet excepta, quam satis chyli secedere ab his possit, sive retardato, & languido eum qui secessit, ulterius non impellat; ut restitans in primis suorum vasculorum radiculis, secessuro non secus obstet, ac quando obstructarum, ut paulo ante dicebamus, glandularum mesenterii vitio porro pergere prohibetur: ne de cicatricibus, radicularum oscula occæcantibus, quidquam addam; cujus tu rei, ut obstructionis quoque earum glandularum in celiacis, exempla reperies in Sepulchreto (h). Lienterici autem fluxus, vel ad ipsum accedentis Observationes habebis quas addas ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus (i) non sine illarum quidem, aliarumque glandularum obstructionibus, sed cum ventriculi simul, omni robore orbat, alias & ejus, & intestinorum prope omnium parietibus ad papyri tenuitatem redactis. Verum ab his in quæ forte incidimus, & quæ nihilominus hic attigisse haud inutile prorsus fuerit, ad Valsalvæ Observationes redeamus.

5. INFANS menses natus XVII. diarrhœa tentabatur. Huic febris accessit cum tussi, & quodam gingivarum, ac narium pruritu, quem crebra digitorum ad eas partes affricatione significabat. Crescere interim diarrhœa, & cum dejectiones antea flavæ, aut virides fuissent, primum sanguinea tinctura infici, tandem, idque circa diem septimum, & cum singultu, in nigerrimas commutari. Non ineunte die, sponte, an vi adstrictorii cujusdam remedii, de mulierculæ consilio ad pedes appliciti, omnino substitere. Verum septem, aut octo vix horis interjectis, præcordiorum angustiis pressus, & assidua totius corporis jactatione concussus, nono eodem moritur die.

INTESTINA aere turgida paucam nigerrimam, qualem antea excreverant, materiam continebant. In mesenterio multi adiposi sacculi, etsi hora a morte jam transierat vigesima quarta, minimas tamen pinguedinis ostenderunt particulas quæ tumultuario inter se motu agitabantur. Pulmones ad dorsum nonnihil nigricabant, dexter præsertim: sani erant tamen. In pericardio aquæ parum: in corde autem nullum polyposæ concretionis indicium. In Cerebro paucum serum inventum est.

6. Diarrhœa cum tussi, & narium pruritu conjuncta, lumbricorum in hoc puello suspitionem movere poterat: qui nulli tamen sunt deprehensi. Sed gingivarum pruritus reapse dentitionem significabat. Sic enim is qui hæc vidit, Valsalva censuit cum Observationem hanc in suo parvo Indice sic designavit, *Diarrhœa cum dentitione difficili, atque convulsivis motibus*. Dentitio autem quam facile convulsiones excitet, neque ignotum est, & nos alias (k) duobus ad te scriptis funestis infantum calibus confirmavimus, simul indicantes ubi ostenderimus, qua ratione alvi fluxus etiam moveat, & qua hi, si intra modum sint, convulsiones arceant. Hinc intelligis, eosdem fluxus, qui semper alioquin non sine periculo repente ex toto subsistunt, quanto majori subsistant eo tempore. Quod si quæ dejiciuntur, sint insuper deterrima; ea vero cohibita, non mortem solum, sed celerrimam, acerbissimamque possunt afferre. Hic autem maligna atque exitiali fuisse natura, & eorum color, & singultus, & quicumque is fuit in pinguedinis particulis motus, insolitus adeo ut paucis præter Valsalvam id crederem, satis superque commonstrant.

Sed ut de colore tantum dicam; noli credere, quia sanguineæ tincturæ nigerrimus ille successit egestorum color, nihil hæc fuisse nisi sanguinem. Neque enim is erat Valsalva, qui aut ejectum, aut residuum in mortui intestinis sanguinem, si quidem sanguis fuisset, facile agnoscere nesciret. Igitur aut tinctura illa quæ sanguinea a mulierculis credita est, aliqua pessimi humoris portio fuit, tunc primum erumpere, & quæ intestinis antea continebantur, inficere incipientis, aut

(e) 53. S. 2. (f) l. 4. c. 12. (g) Epist. 21. n. 15. (h) Sect. hac 10. Obs. 2. & 4. ac 5.
(i) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 65. & Cent. 6. Obs. 94. (k) Epist. 9. n. 4. & Epist. 10. n. 9.

aut si revera sanguinea fuit, ex vasculis quibusdam stillavit quæ deterrimi humoris acrior quædam pars eroderat. Is autem humor recens additis sive in cysti fellea, sive in cavo intestinorum succis aliis, qui cuius generis esse potuerint, Graasii experimentum, in Sepulchreto quoque (l) descriptum, quadantenus indicabit, nigerrimum illum colorem adscivit, & pessimam Veterum bilem atram perniciosis effectibus præsentavit. Quam acerbam, & celerem mortem illi quoque Fabro ferrario attulerit, de quo proxima Epistola (m) scriptum est, certe meministi. Nonnunquam tamen, sed perraro, & difficillime accidit, ut aliquis servetur. Quod in altero Fabro ferrario cum videre mihi contigerit A. 1710; summa ejus observationis capita huc tibi adscribere non gravabor.

7. Gracilis, sed ætate, & viribus validus Juvenis, nec arte minus sua, quam temperatura adustus, hæmorrhagiis per nares obnoxius, cum diutius iis caruisset, primo vere febrili mali moris prehensus fuerat. Primarii in mea Patria Viri qui fabrum hunc ingeniosissimum diligebant, a me petierunt, ut vellem me socium addere seniori, id non abnenti, illius Medico. Petendi causa fuit res in angustum redacta. Ad cætera enim accesserat eo die tantus sanguinis e naribus cursus, ut cum intra horas quinque ad libras septem effluxisset, neque ulla hæctenus arte tardari posset; vires jam hominem, ipsique propemodum pulsus deficerent. Data communiter ab utroque nostrum opera est, ut his omnibus occurreretur. Sed vix sanguis subsistere inceperat, cum id accidit quod metuebamus, ne exacerbata, uti sub meridiem fieri consueverat, febris sanguinis fluxum renovaret. Dum rursus opem ferimus, ecce tibi, nigrae dejectiones incipiunt. Quas cum proclive esset credere partem esse sanguinis, quæ per posteriora narium foramina in fauces, & stomachum defluxisset; negabat æger, quidquam sibi perceptum sanguinis in gulam ex faucibus descendens: idque confirmabant ea quæ interim per vomitum forte rejecerat, in quibus sanguinei, aut atrii nihil fuerat. Tunc vero inspectis linteis omnibus quibus dejecta exceperant, cum atrum quidem, at sanguineum nusquam colorem cernerem; non modo vulgatarum Hippocratis prædictionum venit in mentem, sed & Juvenis illius apud Ballonium (n), qui nostri admodum simili casu cum post nimiam per nares hæmorrhagiam, deiecisset nigricantia; decimo septimo interiit febris die. Eoque major erat metus, quod cum Ballonius in suo nihilominus suspicaretur, sanguinem in ventriculum e faucibus defluxisse; in nostro minus id licebat, ut diximus, eoque minus, quo magis omnia perpendebamus. Cum enim Veteres Medici quibuscum facit Sennertus (o), nigras dejectiones in eas dividant quæ sunt ex sanguine, & quæ ex humore melancholico naturali, & quæ demum ex atra bile, duasque primas minori cum periculo esse, doceant, ultimas vero omnium pessimas quæ videlicet nigrae sint, splendentes, atque acres; nigerrimæ erant certe quas nos videbamus, eademque splendidæ, atque, ut æger querebatur, etiam acres. Insecuta nocte eadem egressit, nisi quod fluida erant paulo minus. Postea vero non amplius talia: sed lac quod clysteribus injiciebatur, primum quidem colore tabacci infectum reddidit, proximis autem diebus ex fusco subflavum: nihil autem quod non gravissimo esset odore. Verum quanquam hæc ita se omnia habuere; Dei tamen benignitate evasit æger, pristina omnino sanitate restituta; sed non ante diem vigesimum quartum a nigris dejectionibus, quæ sexto circiter contigerant febris die, nec sine multis, variis, gravibus incommodis, quibus post illas est conflictatus. In iis fuere ventris dolores, sitis, lingua aspera, nigra, & quamvis sæpe biberet, arida; dum biberet autem, sonus quasi potionem in profundum dejiceret, vox rauca, & humilis, manuum tremores, & tendinum subsultus in carpis, pulsuum inconstantia, sæpe autem parvitas, & magna, si premeres, infirmitas, nonnunquam

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

summa, & vix explicanda inæqualitas, frequentia autem semper, maxime vero cum febris, id quod sæpenumero accidit, vehementius urgebat, respiratio varia, ut aliquando alta fuerit, aliquando etiam non sine difficultate, somnus primum laborem faciens, deinde nimia, & prope assidua dormitatio, sopor etiam palpebris concidentibus, & oculis tamen non omnino opertis, nonnunquam mens haud satis contentans, tarditas in respondendo, & difficultas in conformandis vocibus, & oblivio monendi, cum alvus, aut vesica erant exoneranda, auditus gravitas, supinus decubitus, quasi sublata eo tempore se in latus convertendi facultate, quando alias musculorum vires, & promptitudo ad alimenta capienda majores plerumque in toto hoc morbo fuere, quam ejus gravitas, & ea quæ memoravimus, finire posse videbantur. Quorum cum plura, & pessima omnium præsertim, non semel, nec breve ad tempus simul se ostenderent; diu fecerunt, ut nos quidem metui essemus, quam spei, propiores, cæteri vero, quicumque ægotantem videbant, jam desperatum pronunciarent. Nihil vero æque adjuvisse, nobis visum est, atque urinæ, quæ ubertim profuxerunt; nam sudores pauci, & rari, neque unquam toto corpore apparuerunt, alvus autem nec multa, nec quæ prodesse possent, fere egressit, quanquam in his aliquis interdum lumbricus est animadversus.

8. Sed nigrae istiusmodi dejectiones pessimæ sunt non tam copia, quam effectibus sæpenumero, significatione autem causæ, deterrimi videlicet humoris, semper. Aliæ vero pariter incruentæ, ut flavæ, virides, aqueæ, aliæve hujusmodi interdum non doloribus tantum, sed & copia ipsa exitiales sunt. Hæ autem omnes plerumque originem debent irritamento cuiusdam intestina vellicanti, undecunque in ipsa descenderit: perinde enim ut a medicamentis violentissime purgantibus immodicam humoris copiam dejici videmus, ita ab ingenito, aut demisso illuc ex arteriis succo aliquo stimulante idem contingere, credendum est. Nam præter pancreas, jecur, & hujus vesiculam, exiguæ quidem, sed propter amplissimam intestinorum superficiem innumeræ viæ sunt per quas in hæc quidpiam insoliti ex sanguine venire possit. Eademque innumerabiles viæ, ubi diu, atque acrius intestina incessantur, feri incredibilem vim convehunt. Neque enim cum vulgo putandum est, quidquid flavæ, aut viridis humoris egeritur, id omne esse bilem, præsertim postquam ex Diembroeckii experimento, quod in Sepulchreto etiam habes (p), satis intelligi licet, quantillo bilis quantum aquæ tingatur. Nec quod tormina tunc affligant, id copiam imputare admittæ bilis necesse est; quando diarrhœas aquosas & fere limpidas Willisius (q) descripsit, quas tamen ob adjuncta ventris tormina dysenterias maluit appellare. Et illæ quidem Londini autumno præsertim A. 1670. plures, pridie sanos, & valde robustos, adortæ, intra XII. horas eo redigebant, ut jam jam morituri viderentur, non ob maximam egesti humoris copiam; nam tanta, inquit, meri sanguinis effusio non id parere potuisset. Contra autem copia ipsa immanis dejecti feri cum muliere de qua narrat Marcellus Donatus (r) statim attulit animi defectionem, tum Notarium de quo Poterius (s), ad mortem propemodum perduxit; neuter enim Auctor de doloribus quidquam memorat; sed ille tantum aquæ claræ quantitatem, ait, unica excretionem expulsam, ut subiectum vas multæ capacitatis repleverit, hic vero per integrum diem supra 40. libras materie serosæ egestas. Neque tamen aliquid irritamenti in his fuisse, negaverim, cum feri in sanguine redundantia, & aliqua fortasse intestinorum laxitate conjunctum. Hoc tantum ajo, neque dolores videri fuisse ea acerbitate, quæ commemoratione digna esset, neque post effusam tam cito feri tantam copiam quidquam præterea requiri, ut ea quæ utrique acciderunt, intelligantur. Tam

D 2

cito

(l) ad Obs. 15. Sect. 12. (m) n. 16. (n) l. 1. Confil. 98. (o) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 10.
 (p) in fin. Schol. ad Obs. 3. S. 1. Sect. 9. (q) Pharmac. Ration. S. 3. c. 3. (r) De Med. Hist. Mir. l. 4. c. 20.
 (s) Observ. Cent. 2. c. 62.

cito enim vasa sanguifera se contrahere non possunt, ut adeo imminutum sanguinem arte contingant quantum opus est ut iustum in motum agatur, orbatus præsertim magna ex parte humore suo, ideoque magis resistens, ne quid dicam de ejusdem humoris necessitate, ut prompte, ac rite ea secernantur a sanguine, sine quibus vita stare non potest, nec quæram, pejusne igitur sit, ubi de ingenti, & celeri e vasis effusione agatur, serum solum, an ipsum quoque sanguinem simul exiisse; nam etsi citius, ac facilius reparabile serum est; sanguis tamen qui non sine feri necessaria portione in vasis restet, neque secretionibus ineptus est, nec magis quam antea, resistit causis in motum adigentibus.

9. Atque utinam mihi hæc potius disputando agitare, quam ulla ex parte unquam contigisset experiri. Sed A. 1733. dum permotus, ut par erat, litteris Amplissimi Cardinalis Annibalis Albani, consilii cujusdam medici causa Forolivio Pisaurum, & Pisauo Forolivium mutatis ad celeritatem equis eo, & redeo, alvi fluxu aqueo corripior tanto, ut intra horas duodecim egresserim libras, minimum, sexdecim aquæ propemodum limpida. Leves erant dolores: non creberrimæ, sed magnæ egestionis: quæ nescio quem habituræ fuissent finem, nisi me quædam molesta naufoela admonuisset, ut tepido jure haulto experirer vomitionis auxilium. Quæ, etsi ad eam minime natura proclivis sum, prompte adeo feliciterque successit, ut subviridi rejecto corpusculo quod parvum coctæ herbæ folium videbatur, simul nausea, simul alvi fluxus omnino conquieverint. Sed verumne folium esset, & si erat, quando, aut ubi comedissem, invenire non poteram, nisi forte in via, cum quidpiam, dum equi mutabantur, cito, ut sit, in diversorio caperem, illud quidquid erat, non animadversum devoravi. Quanto autem in periculo fuerim, tunc magis intellexi, ubi postridie mihi corpus vidi, & faciem præsertim, ac manus haud secus subsedissem, quam ab diuturno, gravissimoque morbo, tantam vero oris, & faucium ariditatem sensi, ut quamvis identidem colluerem, nihil proficerem, aquam autem qua ejus rei gratia usus essem, cum ex ore in pelvim ejicerem, subnigram in ipso ore factam spectarem. Hæc autem, & lassitudo duos tresve dies ita durarunt, ut sensim minuerentur. Sed dejectus ciborum cujusquemodi, & quod in tanta ariditate magis mireris, etiam potionum appetitus perstiterunt aliquanto diutius, donec assus piscis, & vini quoddam genus suapte natura subamarum ab stomacho appeti, & bene ferri cæpta sunt. Quæ volui omnia minute persequi, & ad te scribere, quippe non ab alio accepta, aut in alio animadversa, sed a me in me ipso percepta, eaque, si cuncta diligenter contuleris, apud eos qui de Diarrhœis scripsere, minus obvia, ne Carolo, quidem Pisone excepto, qui *perfectam hujus diarrhœæ* (aquosæ) *descriptionem* dicitur dedisse (t). Ut enim totum, quod simul citatur, caput perlegas de *Diarrhœa Serosa* inscriptum (u), casum quem cum meo compares, non reperies.

10. Cujus si forte causas quæris, primariam in ventriculo fuisse vides: nec dubita, quin possit ab irritamento, ventriculum afficiente, motus & irritatio, unde feri expressio est, ad intestina propagari. Inspice præ cæteris Jo. Riolani, parentem dico, Observationem, quam hic etiam habes in Sepulchreto (x): Matronam videbis intra horas circiter quatuordecim extinctam dejectionibus *similibus aqua alba, chylosa quidem, sed liquida* ea copia ut impleret magnam pelvim quoties dejiciebat, causam autem hanc esse repertam, *ventriculum in suo fundo ulceratum*.

Sed undenam tanta aquæ copia? Quod ad meum quidem attinet casum, hoc primum dicam, ea proxima æstate usum esse me ad temperanda generosa illa vina, quorum dumtaxat copia est in mea Patria eo tempore, majori quam pro consuetudine, aquæ

portione, cujus pars aliqua, etsi cum eo fluxu correptus sum, egregie valere mihi, & aliis videbar, fortasse aliquanto plus quam opus esset, in meis substituisse humoribus poterat. Deinde iis qui ante biduum præcesserant, tribus diebus, eoque ipso quo fluxus cœpit, magnos fuisse imbres & prope assiduos, ut multum aquæ ex pluvio aere combibere pulmonibus, & toto corpore potuerim. Denique id mihi accidisse ineunte Octobri; vidisti autem, aquosa profluxia, a Willisio descripta (y), & videre poteris quod a Poterio descriptum indicavi (z), autumno contigisse, & prope idem anni tempus, illud etiam quod a Marcello Donato (a), nec alio tria prima quæ a Pisone (b) memorantur. Scilicet cum refrigerari aer incipit, is aqueus humor qui per æstivos calores e corporibus cum per sudores, tum per inconspicuum perspirationem ubertim manabat, retinetur jam, & ad eum additur quocertis de causis certorum hominum corpora tunc magis abundant, ut minime mirandum sit, ubi accedat intestinorum irritamentum, ut in me accessit cum magna præterea ob celerrimum itum, & reditum, nec via brevi, corporis, & humorum concussione, minime, inquam, sit mirandum, si nonnunquam accidat quod tunc mihi.

11. Quod si pluribus, quas attigi, causis non contentus, aliam insuper aliquam inquirendam putas; satius id erit, quam si in illarum una, tempore videlicet autumnali, acquiesceres. Idem enim tempus, idem annus, eadem Londinensis Civitas incruenta quidem, & conjuncta cum torminibus, alvi profluvia grassantia per populum habuere; sed adeo tamen discrepantia, ut si Willisii (c), & Sydenhamii (d) descriptiones inter se conferas; mireris plurimum, cum profluvia uterque proponat quæ autumno A. 1670. Londinensem populum vexavere, alterum *aquosa*, alterum *mucosa* describere, neque illum aliqua saltem mucosa, hunc aquosa commemorare. Quid ergo est? Equidem crediderim, in Urbe, si qua alia, tum amplissima, tum frequentissima utriusque accidisse, ut nulla fere alia profluvia viderit, quam quæ descripsit. Discrimen autem inde fuisse, quod ut in variis magnæ Urbis partibus varia esse acris constitutio, ac mixtura potest, & variæ hominum artes, aliaque ejusmodi, ita alia hominum corpora sero abundaverint magis fluido, alia autem magis lento, ac mucoso; ut licet commune esset omnibus ad intestina irritamentum; idem tamen haud esset quod in omnibus exprimeretur.

Quod si mucus, aut serum colore etiam subinde aliquo infecta egerantur, sive hunc bilis addat, sive ita per se prodeant; plures jam diu sunt Medici, qui Anglorum illorum exemplum secuti, modo crebræ, nec sine acerbis torminibus sint dejectiones, minime dubitent profluvia ejusmodi, quamvis incruenta, dysenterias appellare. Sic memini, cum Bononiæ olim degerem, epidemica istiusmodi profluvia quæ Mutinæ grassabantur, fuisse a Mutinensibus Medicis Dysenterias vocitata in litteris quas dabant ad Bononienses, his illam appellationem haud improbantibus. Quales præ cæteris litteras apud Albertinum legebam, missas ab eo quem tibi alias (e) laudavi, Jo. Francisco Bernardonio, in iisque inter alias historiam hic minime prætermittendam, quippe cum dissectione conjunctam. Cum enim ob eadem quæ in dysentericis, tormina suspicio orta esset sanguinis sub aliis coloribus delitescens; Bernardonius per anatomen voluit eam aut tollere, aut comprobare. Rem autem, ut præsens quoque mihi postea confirmabat, ad hunc modum invenit.

12. SACERDOS, alvi profluvio laborans, varios cum acerrimis intestinorum doloribus humores egerabat, in quibus tamen nec sanguinei, nec purulenti apparuit quidquam. Is decimo tertio obiit morbi die.

INTESTINA omnia diligenter, nec semel, intus perlustrata, nusquam erosionem ullam, nedum

(x) Vid. *Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 41. post num. III.* (u) *Observ. de prætervis. hæten. Morbis ab Aqua ortis Sect. 4. c. 1.*
 (y) *Sect. 10. Obs. 18.* (z) *supra, n. 8.* (a) *Ibid.* (b) *c. 1. ibid. cit. n. 9.* (c) *Vid. c. cit. supra ad n. 8.*
 (d) *Obs. Med. circa Morb. Acut. Sect. 4. c. 3.* (e) *Epist. 23. n. 2.*

dum exulcerationem, ostenderunt. Imo, quod mirabilius visum est, illo quo obliniuntur, mucos, uti vocant, non carebant.

13. Sed num sic pariter in cruentis dysenteriiis? Cruentitas enim hic dicam, ut ab incruentis fecernam; de quibus proxime dictum est; dysenterias alibi, & mox quoque sine alterius vocis adjunctione eas appellaturus, ut Græci solebant Medici, quæ sunt cruentæ; *tormina* antiqui Latini Medici vocitare consueverant. Utrumque ex Celso (f) in primis est notum.

Hic vero non dubitat, in dysenteria *intus intestina exulcerari*, cruoremque ex his modo cum quibusdam quasi mucosis excerni, interdum simul quædam carnosam descendere, vetustiores Medicos, & in iis Hippocratem (g) fecutus, qui tamen *velut carunculas* dixerat. Et sæpe quidem exulcerantur intestina: non tamen semper. Quorum utrumque ostendendum est. Sunt enim primum nonnulli, quales audivit etiam Cl. Fantonus (h), qui vix unquam id fieri, ajunt, Quibus ut ipse proprias Observationes opposuit duas, sic tu alias addes tum ex Sectione hac XI. Sepulchreti; tum aliunde petitas, & nominatim ex Brunneri Commentario (i). Hic enim in Dysenterica oscula glandularum Duodeni intestini *arrosa* vidit: quin & in aliis diuturno alvi fluxu laborantibus *ulcera ceu cancrifera* intestinorum conspexit (k), in alio autem (l) quem fluxus cæliacus, & in alio (m) quem lienteria male habuerat, *ulcerosam* in hoc Coli intestini *dispositionem*, in illo per totum intestinorum tractum *ultra sexaginta* numeravit *ulcuscula*: quæ commemorare hic volui simul ut nosceres, quæ causæ interdum accedant, ut irritatis ubi ulcera sunt, intestinis contactu eorum quæ illac transeunt, tanto citius hæc propellantur, chylo nec perfecto, nec extracto, simul autem ut intelligeres, si in hujusmodi fluxibus intestina ulceribus interdum corripuntur, quanto facilius corripri iisdem possint ubi dolorum acerbitas indicat, tanto majorem esse acrimoniam, nempe in dysenteria. A qua ne recedere videamur; duas attende Valsalvæ Observationes, id est non eam modo quæ supra (n) descripta est, adolescentis in quo post dysenteriam diarrhœa sine torminibus succedente, ultimam partem Ilei intestini, & primam Coli invenit exulceratas; sed & hanc quam protinus subjicimus.

14. VIR annos triginta natus, dysenteria corripitur. Diu hæc durat donec accedit sanguinis sputum, & mors. IN VENTRE Tenuia quidem intestina illæsa reperta sunt: at Crassa nonnullis in locis atro colore infecta, glandulisque, aliis penitus erosas, reliquis omnibus cruento humore in ipso excretorio osculo imbutis. In hepatis vesicula pauca bilis. In Thoracis cavo inferiora versus non parum sanguinis effusi. Ad inferiora quoque pulmones infarcti erant, arctèque adhærebant suis lateribus pleuræ, quæ & ipsa evidentè læsa. Ventriculus dexter cordis polyposam concretionem habebat.

15. Quæ in thorace spectata sunt, alio attinent. Quæ autem in ventre, sunt hujus loci. Sed quoniam ea quæ de intestinorum glandulis Valsalva adnotavit, cum iis consentiunt tum quæ in Sectione hac Sepulchreti (o) videbis ex Peyero produci, tum quæ in prima vidisti ex paulo ante (*) indicatis Brunneri Observationibus; id tantum quod de pauca in cysti bile, Spigelio adversaretur, si hic, quod aliqui Docti Viri ajunt, cystim *magnam in dysentericis* esse, pronunciasset, cum sæpe dumtaxat se vidisse, tradiderit (p). Quod; si totam hanc Sectionem excutiamus; ab aliis semel observatum videbimus. Unus enim Cummenus (q) in fœmina *folliculum fellis maximum & bile repletissimum* animadvertit. Nam Bonnius (r), & Lamonjerius (s) distentum quidem invenerunt; sed hic pure; ille albo humore *instar pulvis ex amylo*, ut bilis ne vestigium quidem relictum

esset; cum Spigelius a copia bilis qua impleatur, adeo grandem indicaverit. Sed Franciscus Platerus (t) non modo bile non distentum, ut neque alii videntur, qui silent, sed *plane vacuum* invenit. Porro æger Plateri, ulcerata habuit intestina post dierum aliquot dysenteriam; ne forte putes, non nisi in diuturna hoc accidere. Innumera autem erant ulcuscula, quippe in toto Ileo intestino, eaque *trium digitorum latitudine* inter se distantia, ut conferri hæc quadantenus possint cum Observatione Cl. Bassii (u) qui post dysenteriam idem intestinum distinctum vidit ulceribus *ad distantiam pene transversæ digiti, nonnunquam pollicaris articuli uno fere tractu seu serie procedentibus*, quemadmodum pictura quoque (x) expressit; nisi quod Jejunum magis, quam Ileum videtur repræsentare; descriptionem confirmante, in qua eadem quæ paulo ante indicavimus, Peyerii placita comprobantur verisimili conjectura; quod cum illius dicti glandulosi plexus deessent, horum autem sedes singulas occupare viderentur singula ulcera, credibile feret, initia erosionum in iisdem plexibus qui tandem omnino consumpti essent, extitisse. Quin Brunnerus in ea Observatione (y) in qua plus sexaginta numeravit ulcuscula, *non alibi hæc, quam in ipsis plexibus, sedem habuisse*, testatus est. Sane autem in alvi fluxibus per has potissimum, aut alias glandulas irruere humores in intestina, ipsarum etiam magnitudo ostendit, ut in aliis quibuslibet dum plus fecernunt, adaucta. Ita in quo post diuturnum alvi fluxum idem Brunnerus (z) circa finem Jejuni intestini ulcera deprehendit, non modo ibi pariter *tubera* vidit *glandulosa*, sed & intestinorum tunicam internam crassam factam, & quæ *a principio usque ad exitum tota quanta glandulosa, glandulisque luxurians videretur*. Et de suis Duodeni glandulis (a), solent, inquit, *crassiores esse in iis qui ex morbo intestinorum, diarrhœa aut dysenteria moriuntur: easdemque induruisse etiam, ait (b) in dysenterica illa in qua earum oscula arrosa vidisse, diximus.*

16. Cæterum hæc ultima Brunneri Observatio, & duæ quas paulo ante (c) ex Platero, & Bassio retulimus, & pars illius quæ sub initium hujus Epistolæ (d) ex Valsalva proposita est, vel solæ satis ostendunt, præpropere scriptum esse a Panarolo, sicuti hic in Sepulchreto (e) habes, *in superioribus dysentericorum intestinibus non posse fieri excoriationem & corrosionem, ut accidit in crassis, præcipueque in Colo*. Video quidem in plerisque Observationibus, quas inter duæ illæ etiam sunt Cl. Fantoni (f), sic esse reperiendum, & facile Panarolo crediderim, sic pariter *in sectione fuisse quamplurimorum* quos indicat: ejus quoque rationi astipulabor, humorem corrodentem in Tenuibus intestinibus facillime fluere; in Colo autem ob cellulas resistere: quin etiam addiderim, in Tenuibus sæpe chyli, sæpius remedium aquæ, & mucilaginosæ portione admixta temperari; in Crassa autem intestina, postquam illa secessit maxima ex parte in vasa chyli, tunc ipsum descendere. Hæc, inquam, omnia & video, & fateor. Attamen, ut rationes alias omittam quibus oppositum interdum accidere posse, ostenderem; nulla non dico rationum vis, sed ne Observationum quidem tanta multitudo esse potest, quæ id quod reapse aliquando conspectum est, fieri non posse, evincatur.

17. Sed sive in Tenuibus, sive in Crassis intestinibus sint ulcera; satis ex his cunctis Observationibus apparet, in iis dysentericis in quibus habitæ sunt, exulcerata fuisse intestina. Num vero in iis quoque dysentericis quorum non liceat dissectionem instituire, ideo exulcerata credenda sint, quod cum cruore quædam quasi mucosa, ut ait Celus (g), & carnosam interdum egresserint, operæ pretium est diligentius considerare. Et olim quidem non dubitabant, quin ab ipso hujus morbi initio corpora quædam pinguis excerne-

(f) De Medic. l. 4. c. 15. in princ. (g) Sect. 4. Aphor. 26. (h) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4.
 (i) in Pancr. secund. c. 7. (k) c. 10. (l) c. 7. (m) Exercit. de Glandulis in Duodeno §. 6. (n) n. 2.
 (o) Schol. ad Obs. 4. (*) n. 13. (p) De hum. corp. fabr. l. 8. c. 13. (q) Obs. 1. (r) Obs. 6. (s) Obs. 19.
 (t) in Addit. Obs. 3. (u) Obs. Anat. Chir. Med. Dec. 3. Obs. 7. (x) Tab. XI. Fig. 1. (y) supra ad n. 13.
 (z) c. 7. ibid. cit. (a) in ear. demonstratione anatomica. (b) ibid. (c) n. 15. (d) n. 2. (e) Obs. 15.
 (f) supra, n. 13. (g) supra ibid.

cernerentur, quæ intimam esse pinguedinem intestinorum, censebant. Quorum errorem illi rejecerunt qui non ad intimam, sed ad extimam intestinorum faciem pinguedinem esse, demonstrarunt, & cum ipsis Casparus Hoffmannus (*b*), qui etiam alvo egestum quoddam corpus albicans quod exsiccatum afferebatur, pro pinguedine perperam haberi, ostendit, quia flammam, ad quam admovebatur, nullo modo conciperet, fumumque prorsus inodorum emitteret. Nunc autem quæ indidem egesta, facto hujusmodi periculo revera adiposaprehenderunt Tulpus (*i*), ac Stalpartius (*k*), non desunt Viri Docti qui *procul dubio* provenisse doceant ex ea pinguedine quæ in cellulosa est exteriore intestinorum tunica. Mihi vero ubi nulla, ut in iis casibus, aut tabificæ colliquationis suspicio sit, aut profundæ intestinorum exulcerationis; minus displicebit cum Stalpartio, & quem hic citat (*l*), Riverio ejusmodi pingues dejectiones a pinguibus largius devoratis, neque confectis repetere; tunc a cellulosa illa usque tunica repetiturus, cum ulcera esse, agnoscam quæ pinguedini aditum in cavum intestinorum aperiant, si modo hæc in puris tunc, aut ichoris modum non prodeat. Sed quia multo rarius, ac tardius in dysenteria intestina exulcerantur, quam alba ista quæ pinguedo credebatur, materia appareat; quid igitur ipsam esse, aut unde dicemus? Nimirum mucosam, ut Celsus quoque, sicut paulo ante dictum est, appellavit, & vocitant recentiores, si minus crassa sit, aut si magis, etiam polyposam. Scilicet ut irritatæ vesicæ glandulæ, sic glandulæ quoque intestinorum plus secernunt humoris sui, eumque non qualem solent, cum recte valent. Itaque mucosa, & albida utrobique apparet materia. Quod si insuper ea in sanguine dispositio sit, ut facile in polypos coalescat; erit ille humor magis ad concrendum pronus, eoque magis ubi ejusmodi sanguis, in cavum intestinorum aut exsudans, aut effusus, ad illum se addiderit. Sic enim dum sanguinis pars in Coli intestini cellulis restitabit, secedente aquea, & subsidente rubra portione, eæ quæ relinquuntur sanguinis, ut vocant, fibræ facile poterunt in concretiones polyposas compingi, quæ sua albedine, ut toties olim in corde, aut vasis fucum fecerunt, & pro pinguedine acceptæ sunt, ita mox cum recrementis detrusæ, hic quoque pro pinguedine haberi poterunt.

18. Alterutra igitur, vel utraque, vel aliqua etiam ratione alia ex iis quas indicavit Lancisius (*m*), poterit pro varia ægrotantium constitutione, & pro varia morbi natura, & tempore, ac loco denique, & modo quo lentæ retineantur, disponanturque materiæ, non solum origo intelligi pinguium istorum, ut videbantur, corporum, sed & ramentorum, imo & grandium quæ egeri dictæ sunt, membranarum, facillime autem quorundam ex illis aliis corporibus quæ carnosæ a Celso sunt appellata, si videlicet non tota rubra sanguinis portio sit ex ejus albis coalescentibus fibris expressa. Unde etiam intelligas licet, quam caute uti oporteat illa Hippocratis (*n*) prædictione: *A dysenteria habito si veluti caruncula exeant, lethale est*: nec sanè is qui de polypis præclare egerat, illud prætervidit Doctissimus Pæsta (*o*). Cæterum quam nunc mucosam, aut polyposam materiam dicimus, eam Majores pituitosam fere, ac viscidam vocitare consueverant, & aliqui in his etiam quæ hic explicamus, agnoscere. Sic, ne multo vetustissimos quæram, animadverto, Jacobum Berengarium (*p*) hæc scripsisse: *& ego vidi in intestinis meis generari coria ex flegmate, & carnem flegmaticam aequaliter rubeam ad quantitatem notabilis nucis*. Nec aliam Fernellius (*q*) materiam credidit firmi illius corporis, medioque ductu pertusi quod pedis longitudine egestit Caroli V. Imper. Legatus, sic pristinæ valetudini restitutus. De Gabucino, & Platero fileo, quorum sententiam commemoravit Sennertus (*r*), nec Lancisius ignoravit, cum utrumque ultro fassus est (*s*) ante se tænas in-

testinorum quasdam vermes non esse, docuisse. Ipsum autem Sennertum (*t*) vel magis laudo, quod ejectiones a dysentericis qui convalescant, membranas *mucosam esse excrementum*, censuit, *quod in intestinis hanc formam accipiat*: neque necessarium esse, ut ipsum seu sua, seu sanguinis admisti forma semper excernatur; sed posse aliam induere; nam *videmus quotidie*, inquit, *fibras sanguinis in aquam calidam effusas albescere*. Vides, ut propius ad id accesserit quod magis diserte anno demum 1685. indicavit Zollicoferus (*u*), cum videlicet de iis polypis verba faciens, qui extra alveos sanguinis reperiuntur, & in illis de polypo tunc reperto a Sponio in pelvi renali, *quo forte*, ait, *etiam referri posset concretio illa pituitosa, quam Justus Lipsius per album, intestinorum forma, & illa ipsa esse autumans, excrevit*. Quod ipsum denique disertissime, nec dubitantis in modum, præclare ac multifariam illustravit, & confirmavit Lancisius.

19. Apparet igitur, posse in dysenteria pingua ad speciem corpora, & carnosæ, & membranæ quoque dejici, nullo ulcere intestina afficiente: quanquam Sennertus (*x*) neget, se, & Cratonem *talia ramenta, & membranas quas describunt alii, videre potuisse*, etiam ubi essent ulcera. Hæc enim fuerant certe in iis quorum ipsi minus credibiles videbantur sanationes a Meichnerio (*y*), & Saxonia propositæ. Illius enim æger cum pure sæpe excreverat membranas *sphatham longitudine*; hujus autem ægra *ulnæ longitudine* membranam ex Recto intestino exulcerato. Equidem in Pantheo, quod citat Sennertus, quid Saxoniam nomine editum sit (*z*) minus attendendum crediderim post justas hujus de Panthei editore Uffenbachio querelas (*a*), præsertim cum in Prælectionibus Saxoniam Practicis, quæ hic postea editæ sunt, nihil a me quidem istiusmodi reperiatur, sed hoc tantum (*b*); quod & ipsum Sennerto displicet; Saxoniam *quatuor vidisse dysentericos in quibus in dies excreverant portiones intestini tam magnæ, ut sæpe excederent mensuram trium vel quatuor digitorum*; ex quibus duæ mulieres sanatæ sunt. Harumque una fortasse fuit, quam sibi Patavii a Præceptore Saxonia Casparus Hoffmannus (*c*) scribit ostensam quæ in dysenteria excreverat *partem intestini palmum longam*, videlicet, ut opinor, si universæ illæ excretæ portiones conjunctæ intelligerentur. Illud tamen ibi egregie fecit Sennertus quod ultro fassus est, *multa fieri posse quæ ipse non vidisset*. Sane si perpauci anni additi essent ejus vitæ; Tulpus (*d*) legisset Observationem qui ab acribus intestinorum torminibus eorumque exulceratione accidisse vidit, ut tota intestini Recti interior membrana ita ex hoc prodiret, ut inde pendula ab ipso, & pluribus Medicis duos tresve dies spectari potuerit, prohibente illius firma ad podicem adhæsiōne celeriore delapsa. Sed & mihi hic obtigit Kalendis Junii A. 1739. ut ob consimilem casum enixe rogarer ut Hebræum Mercatorem Jacobum *del Vecchio* consilio juvarem meo. Huic in febris malignæ declinatione dolor ad Rectum intestinum molestissimus obortus erat cum ponderis, & impediementi sensu: & denique cum sanguine exire nuper ex ano inceperat, quam inde pendentem conspexi, crassa quædam, ut videbatur, membrana, ad sex digitos transversos longa, pollice latior, colore ex cinereo livida, ut gangræna tentatæ membranæ solent: neque excidebat tamen, quippe intra intestinum continuata, eique annexa, quantum animadvertere Chirurgus poterat, lenissime explorans; nam etsi ab ejus exitu dolor factus erat mitior; sanguis tamen subinde prodibat, febris autem ea hora major erat, quam mane fuerat. Itaque iis quæ visa sunt convenire, cum seniore ægri Medico tunc constitutis, discessi. Hic autem infecutis diebus certior me fecit, excidisse membranam, per sphincteris potius constrictionem, ut videbatur, abruptam, quam integram: sanguinem iterum, & pravum ichorem exiisse; singultum, qui omnes per-

terre-

(*b*) Apolog. pro Gal. l. 2. S. 4. c. 122. (*i*) Obs. Med. l. 3. c. 18. (*k*) Cent. 1. Obs. 61. (*l*) in Schol. ibid.
 (*m*) Diff. de tripl. intest. polypos. (*n*) S. 4. Aph. 26. (*o*) in Nöt. ad hunc Aphor. (*p*) Super Anat. Mundin. Comm. 7.
 (*q*) Pathol. l. 6. c. 9. (*r*) Medic. Pract. l. 3. P. 2. S. 2. c. 7. qu. 3. (*s*) Diff. cit. Epist. 2. ad Bianciard. (*t*) qu. cit.
 (*u*) Diff. de Polypo cord. §. 6. (*x*) qu. cit. (*y*) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Dysent. Cur. Obs. 4.
 (*z*) Panth. l. 3. c. 23. ut citat Sennert. (*a*) Vid. Saxon. Præf. ad libros 3. de Pulsib. (*b*) P. 2. c. 19.
 (*c*) c. 122. cit. supra ad n. 17. (*d*) Obs. Med. l. 3. c. 17.

tereret, accessisse: Sibi tamen aliquam propterea spem superesse, quod meminisset ægri patrem, cui jam grandævo, similis, sed brevior, membrana e podice exciderat, se medente, evasisse, cum hoc quidem ut recrementa continere postea non potuerit: hunc autem filium; etsi in parente neque maligna febris præcesserat, neque singultus accesserat; annum tamen vix ageret quadragesimum quintum. Nec spes fefellit probabilem illum Medicum; cognomento *Marina*, quocum iterum statutis iis quæ, ut res tunc se habebant, ad priora addi possent, factum est ut pure-dejecto, nec pauco, ægrum extra lectum viderim pridie Nonas Julias, jam vires, & corporis habitum, coloremque manifesto reparantem, nec fæces modo, sed & ea quæ injiciebantur retinentem. Dolor quidem aliquis tum etiam erat; sed is plane levior, neque in ea ipsa sede amplius, in qua antea fuerat molestissimus. Itaque hic etiam, ut æger Tulpium, atque alii quos, brevitatis gratia, sciens prætereo, sanatus est, atque adeo sanus adhuc vivebat, cum hanc historiam ex scripto dictarem sub finem A. 1747. (e)

20. Etsi vero hos evasisse, constat; tamen si ex me quæras, an æque constet, veras membranas dejecisse, facile negabo. Neque enim video satis earum naturam quæsitam esse, quod fortasse, ut mihi, ita aliis quoque non licuit in corruptis fracidisque corporibus. Video autem, etiam ubi ulcerata intestina sint, imo ibi facilius polyposas formari posse concretiones, sive teretes, quales trium aut quatuor palmorum longitudine se vidisse a dysentericis excretas, affirmavit Lancisius (f), sive planas membranæ forma, qualem unum ferme palmum longam, egestam a Matriona conspexit ulcere intestini Recti laborante, ejusdemque esse generis, suspicatus est Vir Cl. Joseph Ant. Pujatus (g). Sed priores illas ut constare nego fuisse membranas, sic constare nego non fuisse, easque præsertim quæ intestino magis adhærere, quam polypi soleant, visæ sunt. Atque ut meam tibi opinionem aperiam; credo, posse interioris tunicæ intestinorum partem aliquam morbi vi separari, atque excidere haud aliter ac sæpe videmus, idem contingere a fervidiorum alimentorum contactu ei membranulæ qua oris partes convestuntur. Quod certe fit sine ulla, nedum sine plurima sanguinis effusione, sine convulsionibus, aliisque perniciosis incommodis quæ timent nonnulli ab innumeris vasculis, nervulisque ad intimam tunicam intestinorum pertinentibus, si quidem hæc separari credatur; cum tamen ad intimam quoque oris tunicam maximus pertineat vasculorum numerus, & nervulorum. Nec dicas, eam quæ tunc in ore abscedit, membranulam cuticulæ esse continuationem, aut certe ei proportionem respondere. Nam idem qui in prolabiis, & buccis hanc epitheliam vocavit, ejus similem epitheliam in gula quoque, stomacho, & intestinis ostendit Ruyschius (h), itaque me, si de alia parte non vis, de hac saltem loqui, credito, quam humorum acrimonia, aut post inflammationem superficialia gangræna ab reliqua interioris tunicæ parte solvat, & recrementis secum abripiendam, & devolvendam relinquat. At enim aliquando membranæ dejiciuntur, inquit, ut Saxonia (i) loquitur, *satis crassæ*; cuticula autem est tenuis. Uti que, nisi humore plurimo imbuatur; hinc enim fieri, censuit Cl. Fantonus (k), ut sæpe eam videamus ex vesicantium usu *crassescere* adeo, ut inde in plures laminas esse divisibilem, aut constare ex spongiosa substantia, conjecerit. Quod si rem ne sic quidem satis a me explicari, contendas; at tu vicissim mihi explica Benevoli Chirurghi Experientissimi Observationem (l) detracti ex ano canalisi membranæ longi digitos transversos ad sex, lati quantum solet intestinum Rectum, crassi autem adeo, ut ani sphincter aut totus, aut pene totus cum eo canali excidisse videretur: & sane cum ad intestini ulcus, & cætera quæ ab eo pendebant incommoda, tum ad assiduam quæ ab illius canalisi exitu relicta fuerat, retinendorum excrementorum impotentiam medicis, & chirurgicis præfidiis tollendam anno propemodum opus fuit. Qua igitur ratione tam crassam intestini partem salva vita excidere potuisse, intelliges; eadem intelliges multo facilius, quæ tanto

minus crassa interior tunica nonnunquam exciderit. Si hoc autem vel in iis qui evaserunt, facile agnoscis; quanto in illis magis qui perierunt? Et vero si militi affuisses de quo Bontius, aut ægris illis de quibus Sylvius in hac XI. loquuntur Sepulchreti Sectione (m); & membranas quas facile in lethali dysenterico fluxu egerant, vera esse interioris tunicæ frustra, dixisses; num incisus eorum cadaveribus, te tui dicti poenituisset? Minime gentium. Cum Sylvio enim *abrasam hinc inde eam tunicam*, cum Bontio autem *plane abrasam* invenisses. Num undique? Quod satis diserte Bontius non dicit, Piccolhominus (n) dicit in Observatione; quæ quocumque modo intelligatur, digna erat certe quæ in Sepulchretum referretur. In dysenterico enim *immaniter cruciato, qui primos cibos capiens levi quodam horrore quatiebatur, vidit totam & ventriculi, & intestinorum tunicam interiorem, a summo ad imum (mirum visu, auditu, & creditu) abrasam; quod autem reliquum erat, & apparebat, carnosum videbatur, inquit, ab ore ventriculi ad podicem usque, ut diceret, esse veluti fasciam latam totam carnosam; ventriculorum item tanquam vesicam quandam totam carnosam*. Sed de hac Observatione, in qua; ut ea quæ mox subjicit, ostendunt, carnearum fibrarum inflammationem Auctor ipse agnoscebat, infra quoque (o) mentio fiet.

21. Nunc quando satis superque ostensum est quæ a dysentericis ejiciuntur membranæ forma, sæpe falsas, nonnunquam veras esse membranas, nec nisi cum veræ deprehenduntur, intestina exulcerata significare; eadem proportione ostendenda essent de iis pariter quæ ad speciem carnosam egeruntur, nisi jam supra (p) satis esset indicatum, quomodo polypi hæc quoque referre possint absque ulla intestinorum exulceratione. Unum igitur commonstrandum relinquatur, non semper ex falsa carne ea corpora omnino compingi, cumque id ex eorum constabit examine, ulcus aliquod intestinorum esse ponendum, si modo in ventriculo indicium ulceris nullum sit: quod ob verrucas illas, ut Arabes vocabant, excipio, de quibus Epistola scriptum est XXIX. (q). Ibi autem etsi carneas excrescentias esse posse diximus sine exulceratione; cum abrumpuntur tamen, & excidunt, ulcus fieri debere in eo unde abruptæ sunt, loco, id vero neque negavimus, & per se manifestum est. Porro tunc ita de ventriculo verba faciebamus, ut eadem transferri posse ad intestina, appareret, imo quandam Avenzoaris verrucam ob magnitudinem quam in ventriculo, si epigastrium tangeres, habere videbatur, non in isto, sed in attiguo potius Colo natam esse, suspicabamur. Quam suspicionem juvat hic exemplis ejusdem in universum generis ita confirmare, ut simul denique id quod proposuimus, ostendamus.

Jo. Baptista Cortesius (r) locum Galeni proferens ex quo intelligatur, non modo indurata stercora, sed & *moles alicujus corporis præternaturam in intestinis existentes*, jam ab eo recensitas fuisse inter causas quæ alvum obstruant, Galenicum dogma hac sua Observatione confirmavit, habita in cadavere Comitissæ de Caldarinis Patriciæ Bononiensis. Scilicet *in cavitate Coli intestini reperta fuit ingens portio carnis, quæ sua mole erat impedimento, quo minus excrementa descendere possent, & ex hujusmodi morbo malæ intestinorum compositionis interemptus est*. Quam ego causam maximæ, ut ipse ait, *considerationis* hic tibi volui Auctoris verbis ob id etiam describere, quod in eorum Catalogo quorum Observationes in Sepulchretum sunt relata, ut Piccolhomini, ita & Cortesii nomen frustra quæsi: itaque nec Observatio hæc in Sectione XIII. quæ de *Adstrictione Alvi* inscribitur, usquam invenitur; sed ejus loco alia quædam (s) memoratur Willisii, quasi constaret, *excrescentias quasdam carneas, quæ intestinis majoribus instar auricularum muris adnascabantur plurimæ ex utroque intestinorum Coli, & Recti latere ad certa quasi stadia instar ramorum arboris gemellæ prodeuntes*, quasi, inquam, constaret, non exterius has, ut mihi quidem videtur, fuisse, nec fortasse aliud quam Adiposas Coli, Rectique Appendiculas, in quibus, absumpta pinguedine, sanguifera vascula ruberent; in tabido enim Viro hæc observabat Willisius, qui *simile quiddam in alio*

(e) imo Vid. etiam Epist. 65. n. 6. (f) Diff. cit. Epist. 1. ad Bianciard. (g) Dec. Medic. Obs. n. 6. Obs. I. (h) Thef. Anat. 7. n. 40. (i) c. 19. supra ad n. 19. cit. (k) Anat. corp. hum. Diff. 2. (l) 18. delle Quaranta. (m) Obs. 6. & 16. (n) l. 2. Anat. Prælect. 15. (o) n. 26. (p) n. 17. & 18. (q) n. 16. & 17. (r) Miscell. Med. Dec. 4. c. 8. (s) Obs. I. § 4.

alio tabido conspexisse se, ait. Sed perinde ac si certum esset, interiora tenuisse, & sic alvi adstrictionem fecisse, casus puelli in Scholio subjicitur, qui egesta massa carnea ingenti & notam servante qua intestinis adhæserat, a pertinace alvi obstructione liber evaserat. Tu vero aut Willisio inspecto, aut alio Sepulchreti libro (t) in quo fufius Viri ejus historia proposita est, cum ea quæ dixi, recognosces, tum illud in primis intelliges, qui spuria paralysi teneretur totius corporis membra quævis occupante, ut nullam fere se movendi facultatem haberet, in illo alias præterea causas alvi, nisi irritaretur, adstrictæ, magnopere non fuisse quærendas. Verum ut ad excrescentias quæ certe in cavo essent intestini Coli redeamus; præter *carnosam* illam, quam in Sepulchreto frustra quærimus, *intestinum colon intercipientem*, ab Joanne Rhodio (u) in Monacho adnotatam, qui *colicis doloribus cum vomitu chyli vexatus, chyleres sine excrementis reddebat*; unius, sed maxime huc attinentis, exemplum est in altera de duabus illis Cl. Fantoni Observationibus quas supra (x) tantummodo nominavimus. In viro quem gravis dysenteria tandem interfecerat, non procul a Cæco ulceratum Colon invenit, unde purulentus, & sanguine permixtus humor manabat; ibique præterea *carnosum, crassum, & rotundum corpus, transversos fere octo digitos longum, quod tenui principio exortum, eoque uno tanquam pediculo alligatum ulcerosæ tunicæ, caterum in tubo intestinali pendulum non modicam ejus partem occupabat: magnum*, inquit, *intestini polypum dices; id enim totum corpus libræ unius medicæ pondus superabat*. Excrescentiam hanc cum ulcere, & facile, ut in longa dysenteria, ab ulcere fuisse, vides: nec dici ideo magnum polypum potuisse, quod polyporum de quibus supra dictum est, naturam haberet, sed quia nasi polypum, a cujus similitudine sunt illi appellati, non figura modo referret, sed natura quoque; hanc enim solers ille cautusque Anatomicus *carnosam* pronunciavit.

22. Nec tamen dubito, quin excrescentiæ intestinorum interdum possint ex utraque natura constare, ut si carnis fimbriis, & inæqualibus, impolitisque superficiebus adhærere incipiant viscidæ puris, aut succi intestinalorum, aut sanguinis effusi particulæ: hisque aliæ deinceps, aliæque, ut radix, & nucleus ex vera sint carne, circumjectum autem adjunctumque molis corpus, hujusque appendices ex non vera. Consultus sum A. 1736. pro Nobili Viro, qui post sæpe repetitas sanguinis dejectiones, mox cum biliolo alvi fluxu, & assidua, primum levi, deinde acuta febre conjunctas, cum hæc, & gravia ejus symptomata ab remediorum maxime convenientium usu nihil remitterent, imo illud eorum quod erat præ cæteris grave, nempe ventris dolor, ex acerbo repente factum esset acerbissimum, post multum sanguinem egresserat, Chirurgi manu adjuvante, corpus quoddam longitudine propemodum palmi unius, & semis, crassitudine autem, & figura aliis in partibus alia. In summo enim informis caput referebat quasi ranæ grandioris, ore hiante; reliquum corpus exterius ferme teres, intus cavum, erat transversos duos digitos crassum donec paulatim gracilescendo in caudam desineret, semipalmum longam, & prope extremum bifidam. Qui memineras, quid in extrema ferme censuerim Epistola superiore (y) de ranis, bufonibus, lacertis ano ejectis, facile existimabis quid crederem cum ea legerem quæ modo referebam: nec vero occasio hic ulla erat suspicandi quod de Molitore quodam (z) scriptum leges, cujus dissectione ob recrementa semper chylosa per sesquiannum egesta, digna alioquin est quæ inspicatur, & cum iis quæ de Cœliaco fluxu supra (a) attigimus, pro veri studio conferatur. Dicebatur autem per dormientis os bufo irrepisse, multumque intus nocuisse, donec per alvum deturbatus esset obesus & mortuus: quem utinam Præcl. Observationis Auctor teterrimo, noxiisque fœtore minime prohibitus esset per se attente inspectare, & scalpelli ope examinare. Certe autem quod ad nostrum attinet, doctus quoque Medicus a quo

confulebar, sprete vulgaribus opinionibus, ad Laticilianos polypos ejusmodi corpus attinere, arbitrabatur. Attamen cum præter fibrosa exteriora ligamenta per quæ intestino videbatur annexum fuisse, mollem & distractilem substantiam atri fere coloris describeret ex qua constabat, eamque ex sat validis fibris quibus variæ glandulæ interjicerentur, compactam; cum sanguinem qui antea effluerat, nec semel ad libras, eo detracto corpore, desisse, memoraret, purulentas autem albicantes, subcinereas, gravissime olentes successisse materias, quæ recrementorum exitum modo præcedebant, modo sequebantur, & maximo semper cum dolore, hæcque, & acutam febrem perstitisse donec vulnerariis datis remediis, quæ deinde balsamica exceperunt, ipsæ, & incommoda reliqua primum minuerentur, & denique tollerentur; ut nulla a me ferme, nisi quæ ad præservandum facerent, æger (qui multos postea annos vixit) postulareret; eo inclinavi animum, ut conjicerem, initium, & radices istius corporis excrescentias fuisse prope extremum intestini Coli obortas. Hanc enim sedem dolor ille acerbissimus indicabat, qui nimirum ubi Colon priusquam in Rectum desinat, quosdam solet habere flexus, infra umbilicum incipiebat, illinc autem Mesocoli adhæsiões secutus, ad dorsum usque extendebatur. Eas igitur radices, cum erodi, exulcerari, abrumpi cœperunt, sanguinem effudisse, cum vero profundius, & circumcirca, dolorem insuper, & cætera crevisse: interea autem sanguinis destillantibus fibrosis, aliasque viscidiores partes excrescentiis adhæsisse, easque auxisse, conjunxisse, in eamque speciem qua penitus denique avulsæ exierunt, conformasse. Quoniam tamen ex ejusmodi corporibus quæ per anum ejecta legi, vix unius modo venit in mentem, a Peyerō (b) memorati, quod vasis sanguineis fuerit præditum; sicuti ubi aliquod his præditum vasis præclare videam, pro certo ad excrescentias referendum esse, pronuntiabo; sic contra, probe conscius, quam facile a polyposis concrectionibus fieri fucus, & imponi multifariam possit, non nisi suspicando, & conjiciendo, aliquid ejusmodi, de reliquis respondebo, quæ aut veris illis vasis careant, aut cauti, experientisque Chirurgi judicio pro certissimis excrescentiis non agnoscantur. Sic Vallæ olim credidi, cum mecum sanguineos ichores inspiciens a dysenterico desperato egestos, in iisque frustulum quoddam, si color dumtaxat crederes, nihil nisi grumum sanguinis repræsentans, ille ubi perattente examinavit, penitusque perspexit, pro ulcerati intestini excrescente particula sine ulla dubitatione agnovit. Sic etiam Viro peritissimo Molinellio (c) credidissim, si cavum corpus, spithamam longum, quod homo diu multumque dysenteria cruciatus, ipse sibi ex ano eduxerat, ex fungosa ulcerum carne esse, pronunciaisset, id quod, ut est prudens in primis, cautusque, minime voluit; sed ei carni haud absimile tantum dixit. Neque aliud spectavit fortasse Cl. Struvius (d), qui cum æque longam, & pollicem latam membranoso-carneam, ut dicitur ait, quandam massam cum multa pinguedine intertextam, fortissimo nisu indidem detrusam, proponeret; dubitationem, ut opinor, ostendere voluit suam, hunc Observationi titulum præfigendo *De massa polyposa per alvum excreta*: & præcesserant tamen ea quæ non secus ac dysenteria, potuerant excrescentiæ carneæ justam suspicionem movere.

23. Dum hæc ostenderem, posse in dysenteria egeri cum sanguine adiposa, membranea, carnosam corpora, nec intestina tamen esse exulcerata propterea quod ea corpora sæpenumero non sunt reapse quæ videntur; subinde veritus sum ne forte ipse mirareris, non videre me, vel solum sanguinis exitum satis indicare erosa, aut rupta ejus vasa; ut exulceratio aut jam facta, aut inchoata saltem, necessario sit agnoscenda. Verum si forte miratus es; mirari continuo desines, cum hæc quæ paucis perstringam, attenderis. Est Cl. Wagneri Observatio (e), in qua cum alia in dysentericæ visceribus a se inspecta proponit; in hisque illud pro Spigelio adnotandum (f), *ve-*

(t) I. Sect. 13. Obs. 1. (u) Act. Hafn. Vol. 4. P. 1. pag. 86. (x) n. 13. & 16. (y) n. 21.
(z) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 163. (a) n. 4. (b) Exercit. I. de Gland. intestin. circa finem.
(c) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica Obs. 2. (d) Act. N. Cur. T. 1. Obs. 195.
(e) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 171. (f) Vid. supra n. 15.

ficam bilis fuisse turgidam, tum hoc præsertim, nihil usquam intestina habuisse vitii, nisi quod cuncta pariter tenuia, & crassa omni humore mucoso destituebantur, & Rectum erat gangrænosum. Quod si ulum in ipsis adnotasset ulcusculum; tum vias sanguinis quem ægra dejecerat, quærere non debuisset in extremis ipsis venarum osculis, quippe quas scirrhusæ in mesenterio glandulæ, spasmique constrinxissent, ut sanguis immediate per ea oscula in intestina regurgitaret non secus ac cœruleus in easdem venas injectus humor, cœrulei sudoris indicium tunc ipsi exhibuit intra intestina manifestissimum. Præterea est Observatio Whartoni, a Glissonio proposita in Tractatu de Ventriculo, & Intestinis, quæ cum aliquanto aliter in Sepulchreto (g) ex Tractatu eodem describitur, nullo certo hujus indicato loco; si a te legatur cap. 23. n. 11. ostendet, post enormem, a pharmaco, sanguinis vomitum, nullam in ventriculo, qui nonnihil sanguinis vel post mortem continebat, comparuisse venam sive ruptam, sive exesam, sed dorso cultri interiore tunica deterfa, tunc innumera sanguinis punctula in superficie deterfa sensim comparuisse. Num vero deterfione istiusmodi, ut censet Glissonius, quasi cuticula quædam abrasa fuerit, neque aliter in vivente pharmacum egerit, cum ipsa quoque interior tunica non secus ac cutis derasa cuticula, cruenta cerneretur; an potius sanguinis copia quam pharmaci violentia acciverat, dilatata extremæ arteriolarum viæ & sanguinem paulo ante effuderint, & tunc dorso cultri quidquid sanguinis habebant reliquum, exprimente, protulerint, malim, te ex iis quæ Boerhaavius (b) non uno loco de anastomosi scripsit, existimare, quam ipse dicere. Exempla attende quæ ibi profert, & alibi etiam, ut puta cum de retento menstruo sanguine per alias vias emisso verba faciens, (i) vidi, inquit, hujusmodi hæmoptoen, quæ in consuetudinem abierat, ut sanguis floridus singulis mensibus, absque detrimento sanitatis, cum levi tussicula excrearetur. Vidi ubi evomebatur sanguis: vidi per alvum deponi, & per sudorem. Confer insuper exempla alia, quæ bene multa addit ad singula ista Eruditissimus Hallerus (k): & in quocunque invenis id factum absque detrimento sanitatis, absque exulceratione pariter factum credito non secus atque cum per sudorem sanguis exibat, cutem ibi integerrimam visurus fuisses, neque aliud in hac deterfa, quam innumera illa sanguinis punctula quæ in deterfa ventriculi interiore tunica conspexit Whartonus. Transfer hæc a ventriculo ad intestina, & sine horum exulceratione, sanguinis fluxum intelliges. Aut si adhuc nonnihil hæres; sepone jam Observationem istam Whartoni, & præter exempla quæ dicta sunt, fac tibi sanguinis fluentis e naribus veniat in mentem. Num ruptæ semper, aut exesæ venæ, arteriæve? num exulcerata semper narium tunica? Si illæ ruptæ, aut exesæ; quæ fit ut sanguis sæpe nullo prorsus remedio adhibito, per se subsistat? Si hæc exulcerata; quomodo nihil, non dico puris, sed ne doloris quidem consequitur? Nunc quod in narium tunica fieri, intelligis, idem cogita fieri posse in tunica intima intestinorum, præsertim cum injecti per arterias humores facile adeo per utramque tunicam in narium caveas, & intestinorum trajiciantur (l). Pone igitur auctam sanguinis copiam, auctum impetum, latiores autem factas in iis præcipue qui natura laxas antea haberent, arteriarum ad intima intestinorum ultimas vias aut resolutione quadam, aut causa alia aliqua, ut puta nimia in alvi profluviis humectatione; nec difficile cum Boerhaavio sanguinem illinc effluere per anastomosim, intelliges.

24. Vide autem, ne unum dumtaxat, sed plura simul eorum ponas quæ dicta sunt. Nam cum Boerhaavius sic docet (m): quando sanguis per portarum venam, ejusque ramos nequit transire, tunc ipse purus sanguis per anastomosim ex vasis mesentericis effundi potest; nisi hæc continuo adderet, quorum oscula dilatata sunt: dubitare aliquis posset, qui Ortlobium (n) legisset, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

constricta vinculo in vivis canibus illa vena, sanguinem ad intestina sincerum prorumpere, nunquam se observare potuisse; quamvis tota intestinorum tunica cocineo quasi colore imbueretur. Nimirum in sanis iis canibus vasorum oscula non erant dilatata. Erant autem vel maxime ob circumjectarum fibrarum laxitatem in Comitibus illius de quo ibidem loquitur Ortlobius, intestinis sphacelatis; in his enim venas mesaricas orificiis apertis, sanguine grumefacto; quasi cera refertis, hiasse, vidit. Hæc autem attigi propterea quod aliquando in dysenteria vera inflammatio adest, & funesta gangræna sequitur, ut paulo post illa quæ retulimus, scripsit Boerhaavius (o). Et sane vera scripsisse, ostendunt in Sectione hac Sepulchreti XI. complurium Observationes (p), Valsalvæ autem præter eam, quæ superius (q) allata est, hæc quoque altera confirmat.

25. MULIER ex dysenteria moritur. INTESTINA reperiuntur inflammata. Huic mulieri ren sinister omnino deerat; supplebat autem dexter, duplo quam secundum naturam major, duplici pelvi, ac duplici uretere instructus. Ureter autem uterque ad dexteram tendebant vesicæ partem.

26. Sepositis iis quæ a primordiis fuisse, intelligis; ad dysenteriam attinet intestinorum inflammatio. Revoca nunc ad memoriam, & cum hac Observatione, aliisque conjunge quam ex Piccolhomino supra (r) descripsi. In ea namque sive abrasio tanta fuit, quæ Observatori ipsi usque adeo mira visa est, sive potius cum abrasione, si vis, non modica, inflammatio ejusmodi, ut quemadmodum in Ortlobii canibus (s), tota intestinorum tunica multum ruberet; certe Piccolhominus quoque inflammationem agnovit. Cum autem hæc esse non possit quin sanguinis transitus per illos venæ portarum ramos impeditus intelligatur; quid hinc consequi posse, dixerimus (t), si aliquid aliud accedat, jam nosti, vel prius quam intestina, impetu sanguinis adhuc persistente, vergere incipiant in gangrænosam laxitatem. Sic Brunnerus (u) in milite quem diarrhœa laborantem supervenientes sævissimæ convulsiones occiderant, simul per totum intestinorum, Tenuium præsertim, tractum, insignem quæ nec ventriculus carebat, inflammationem, simul in hoc grumos sanguinis, in illis mucum rubicundum deprehendit, indicio manifestissimo, diarrhœam jam incepisse in dysenteriam degenerare, quamvis nihil adhuc gangrænosum in iis visceribus apparet. Facile autem in gangrænam, atque adeo, ut dixi, in sphacelum transire potest intestinorum inflammatio: unde factum fortasse est quod adolescenti mihi Medicus exercitatus narrabat, sibi aliquando accidisse, ut in dysentericis, postremis ante mortem diebus febris abiisse videretur, ut si cætera non attendisset signa, turpiter falli potuisset. Verum de intestinorum morbo fallacissimo, sphacelo erit alias (x) opportunior scribendi locus.

Nunc de membranæ dejectis sive cum sanguine, aut pure, sive absque his, sive in dysenteria, sive extra ipsam aliquid ad ea quæ scripsimus supra, addendum est. Desideravimus certe, nonnullarum naturam diligentius examinari potuisse. Lentilius (y) puta, quodnam esset intestinum egregie statuit, unde membranæ provenirent quæ per intervalla cum, vel sine cruore plures, paucioresve per alvum secederent. Quod autem has censuit valvulas esse conniventes, liberum cuique est credere, aut non credere; imo vel hoc ipsum, fuisse membranas. Ut enim ab ægra quantum apparet, ille aberat; nihil aliud videre potuit, nisi eas fuisse diversæ magnitudinis, & quæ siccatæ pelliculas e vesica suilla retorrída mentirentur. At Jo. Mauricius Hoffmannus (z) cum ab alia excretas attentius examinaret, quas pro intima tunica intestinorum alii acceperant, mucum esse agnovit viscidiorum supra valvulas conniventes coagulatum, & in speciem membranæ condensatum: neque ab eo discrepat, Actor. N. C. Volumine V. (a), Cl. Treylingii

(g) l. 3. S. 8. Obs. 7. in Additam. (h) Prælect. ad Inffit. §. 707. 775. 814. &c. (i) ad §. 667. (k) in not. ad cit. modo §. 7.
 (l) Vid. not. Haller. ad §. 497. earund. Prælect. (m) ad §. cit. 814. (n) Hist. Part. & Econ. hom. Diss. 8. §. 7.
 (o) ad §. 813. (p) 3. 9. 19. §. 1. & 2. (q) n. 14. (r) n. 20. (s) supra, n. 24. (t) Ibid.
 (u) Exercit. de Gland. Duoden. §. 4. (x) Epist. 35. (y) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. in Append. n. 6, ad Obs. 68.
 (z) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 60. (a) Obs. 126.

gii iudicium de examinata ab ipso quasi membrana-
 cea vagina quadam, ab Rustica dejecta, *quamvis*
figuram intestini Coli cum valvulis conniventibus adæ-
quaret. Contra, in alio Apitius (*b*) minime dubita-
 vit, quin egestæ membranæ essent frustra intimæ tuni-
 cæ intestinorum; & plura quidem vel ex earum in-
 spectione protulit cur id crederetur: quanquam illud
 quod primo loco posuit fuisse *tubulosa forma exactis-*
sime prædita, tum ea quæ modo laudata est, tum
 Observatio quoque infirmat Cl. Verdriesii (*c*), qui
 alio in viro penitus contemplatus, non aliud esse
 quam *fistulosam pituitam* manifestissime deprehendit,
 quæ *concrefcens, ad continentis intestini figuram se ac-*
commodaverat. Sed num dicemus, inquit, idem ac-
 cidisse intra Cæcum intestinum, quod olim Beckerus
 (*d*) pene affirmabat, se vidisse dejectum, quippe
corpus membranofum, digiti majoris longitudinem &
latitudinem adæquans; patulum & erosum ab una, ab
altera vero parte clausum? Hæc enim continuo subje-
 cit, *triplici tunica, tenui, carnosa, ac rugosa constans*.
 Imo quid dicemus, aio ego ad tres alias Observatio-
 nes, in quibus non Vermiformis Appendix quæ a la-
 tere est videlicet, sed ipsius intestinorum tubi non
 brevis pars per anum ejecta proponitur? Utinam Geor-
 gio Franco (*e*); nam ejus æger, non, ut Beckeri,
 aliorumque, superstes fuit, sed paucis ab ejusmodi
 egestionis horis decessit, permissum fuisset in cadavere
 sedem recognoscere, unde *integra tenuis intestini pars,*
spithamæ longitudine & ultra cum annexa mesenterii
adhuc portione, avulsa esset, quam ipse ob conniven-
tes, quibus intus prædita erat, valvulas, ex Jejunio
esse, suspicabatur: quanquam si hujusmodi avulsio
miranda est; coalitus est longe magis mirandus, quem
inter eas intestini partes, unde intermedia portio avul-
sa est, concipere oportet in duobus aliis ægris, quo-
rum neuter, si ex intestinis apertus aditus in ventris
cavum relictus esset, superstes esse potuisset. Verum
 Jo. Petrus Albrecht (*f*) & Andreas Westphal (*g*)
 cum eorum historias protulerunt, ingeniose excogita-
 runt, præcessisse intususceptionem, sive prolapsum in-
 versæ superioris intestini partis intra proximam sequen-
 tem sic ut per inflammationem, & gangrænam abru-
 ptio prolapsæ partis non ante contigerit, quam aliqua
 esset in abruptionis loco inter excipiens, exceptumque
 intestinum conglutinatio. Nam quod ea quæ dejecta
 est, vera fuerit intestini portio, etli non pauci, quod ad
 primam attinet Observationem dubitarunt, Bruchman-
 nus autem, & Hoffmannus, quod ad secundam, aut
 intestini dumtaxat tunicam, aut mucum, tunicæ si-
 milem, crediderunt; tamen nec primæ testes defue-
 runt, & Docti alii Viri, in primisque Magnus Or-
 do Medicorum Gryphiswaldensium, ad quos missum
 fuisse dicitur examinandum quod in secunda egestum
 est, pro hujus veritate pronunciarunt. Unum animad-
 verti quod excogitata intususceptioni in neutra satis
 respondere videri possit. Nam valvulæ, ut in inver-
 so, quemadmodum ponunt, intestino non *interiori* in
 facie, sed in exteriori occurrere debuissent, neque *ex-*
terius adhærens omenti, aut mesenterii quædam por-
 tio, sed interius: quanquam dici potest, non ut tunc
 erant ex facies, sed ut ante secundum naturam fuerant,
 esse indicatas, aut intestinum ex inverso fuisse in sta-
 tum pristinum revolutum sive dum per reliquum ad
 anum usque canalem, inter acerbissimos dolores mul-
 tifariam se agitantem, devolveretur, sive dum per ani
 angustias exiret, sive tandem postquam exierat, per
 manus ipsas examinantium. Utcunque id est, ubi
 cuncta perlegeris, quidquid hisce Observationibus dan-
 dum existimaveris: per me enim tibi liberum est si-
 ve cum accipientibus, sive cum dubitantibus, sive cum
 aliquid concedentibus facere, minus, opinor, mira-
 beris, si quos dysentericos vel postquam veras ex in-
 testinis aut membranas, aut carunculas egresserint,
 posthac audiveris evasisse.

27. Etsi de Dysenteria multo plura scripsi, quam

initio constitueram; tamen priusquam finem facio;
 aliquid placet addere de Tenesmo, non ut in Sepul-
 chreto (*b*) hic fieri video, ab aliis causis, de qui-
 bus alibi dicitur, sed ab dysenteria dumtaxat illato.
 Credo equidem in hujusce fluxus sine id quo intesti-
 num Rectum ad egerendum irritatur, sæpe in vitio
 ejusdem intestini non consistere, sed ab reliquiis pro-
 venire acrium mucorum, & sanguinis, si hujus præ-
 fertim obsoletus in mucis sit color, in cellulis proxi-
 mi intestini Coli restitantes, ab iisque paulatim,
 & identidem per Rectum ad partem hujus imam, &
 irritationis minus patientem demissis. Mirum dictu
 est, quam diu quædam, non pauca etiam, nec per se
 viscida, in Coli cellulis substituisse videantur. Quæsi-
 tum est ex me A. 1744. docti, atque ingenui Medi-
 ci nomine, ubinam censerem, comesta pisa quinque
 ipsos menses in hominis ventre morari potuisse? Affir-
 mabat enim sua in civitate virum esse qui cum Junio
 mense multum, ac sæpius illa edisset, correptus Octo-
 bri dysenteria, & singultu, non ante sanari potuerit,
 quam, Decembri ineunte, pisa ad duas libras dejecit
 integra adeo, ut a pluribus mirantibus Medicis plura
 sint eorum servata. Idem autem ejus viri patri olim,
 sed ad pauciores menses, accidisse, narrabant. Respon-
 di, si hæc vera essent; neque enim rem in ea civita-
 te, multis testantibus, pervulgatam, negare honeste
 poteram, præsertim qui multo difficiliora creditu apud
 idoneos Auctores legissem; & si duobus illis homini-
 bus eadem esset quæ cæteris, ventriculi, & intestino-
 rum structura; non videre me, ubi minus difficile hæ-
 rare illa potuissent, quam in Coli intestini cellulas
 complures disperita: conjuncta enim viam ejus inte-
 stini, nedum Tenuium, obstruxissent, ventriculo au-
 tem oneri gravissimo, & molestissimo fuissent, quip-
 pe ad id pondus, nec mansa, ut res ostendebat, nec
 satis fortasse antea cocta, nec ex viridibus, & tene-
 rioribus, sed ex flavescens jam, & durescentibus.
 Esse forsitan iis hominibus illas cellulas natura ali-
 quanto ampliores, & laxioribus fibris, sed certe pro-
 pmodum iis esse in tubo intestinorum viscidissimas,
 tenacissimasque materias, ut pote qui parum adeo ci-
 bos mandere consueverunt; per eas igitur irretita pisa,
 & quasi agglutinata ad cellularum parietes, tandiu
 substituisse, donec dysenteria torminibus, & dejicien-
 di conatibus deturbarentur.

28. Verum etsi in tenesmo illo explicando qui dy-
 senteriam excipit, sæpe, quemadmodum vidisti, cum
 Sydenhamio (*i*) ita faciam, ut ulcus in Recto inte-
 stino minime agnoscam; noli tamen credere, me ejus
 dogmati sic adhærere, ut interdum non verear, ne
 ulcus, aut aliud ibi grave vitium dysenteriam conse-
 quatur, jam usque ab adolescentia edoctus exitu cu-
 jusdam post dysenteriam in illo intestino doloris, de
 cujus causa alia alii meorum Præceptorum sententia
 fuerat. Cum enim in Fœmina Primaria post dies cir-
 citer quindecim per se desisset dysenteria, quereretur
 autem illa de infimi intestini dolore, semper quidem
 cum recrementa egeret, sed tamen subinde etiam
 punctationibus quibusdam molesto; credebatur alter, hunc
 esse, ut in delicata muliere, ab levi dumtaxat intimæ
 tunicæ abrasione; alter autem, id est Albertinus, qui
 animadverteret, cum eo dolore conjungi præter fe-
 brem, assiduum ponderis sensum, non sine quodam ad
 femora, imosque lumbos consensu, tenesmum autem
 nullum, aut fere nullum; gravius aliquid verebatur,
 donec aucta febris cum rigore, aperte jam abscessus
 manifestationem prædixit. Quam prædictionem cito
 comprobavit exitus, dejecto pure ad uncias duas, &
 eo qui dissenserat, ut Senex erat ingenuus, non fa-
 tente modo, sed, id quod pauci faciunt, veram alte-
 rius prædictionem laudante. De graviore autem,
 & minus in vulgus noto ejusdem intestini vitio ser-
 monem injiciendi occasio dabitur Litteris proximis
 (*k*) Vale.

(*b*) Dec. cit. A. 9 & 10. Obs. 179. (*c*) Ephem. earund. Cent. 1. Obs. 90. (*d*) Earund. Dec. 1. A. 4. Obs. 68.
 (*e*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 177. (*f*) Dec. ead. A. 3. Obs. 129. (*g*) Disput. quæ partem intest. Jejuni &c.
 (*h*) Obs. 29. & seqq. (*i*) Obs. Med. circa morb. acut. S. 4. c. 3. (*k*) n. 6. & seqq.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXII.

Sermo est de Alvi Adstrictione, & de Hæmorrhoidibus.

Contrarium illi de quo nuper ad te scripsimus, vitium *Alvi Adstrictionis* in multis quidem animadvertimus tum sine manifesto valetudinis detrimento, etsi ad hebdomadas, atque adeo (quod & Cl. Zevianus noster (a) adnotavit) ad mensem nonnulli dejicere solerent nihil, tum, idque sæpius, cum evidenti læsione, quam mors ipsa consequeretur, sociatum. Tamen ejus vitii Observationem, cum dissectione conjunctam, vix unam habemus, quam hic tibi describamus; nam cæteras, quippe vomitionibus, volvulo, aliisque ejusmodi affectibus adjunctas, ab his sejungere non est visum. Quod si in Sepulchreto quoque factum esset; ad multo minorem numerum hujus XIII. Sectionis Observationes redirent. Videbis enim ad plerasque adnotatum, quam in Sectione alia legendum id sit quod ab iisdem avulsum est. Sed & alias esse, ad quas idem fuerat adnotandum, tres dumtaxat quas inspicias, paginae præclare demonstrabunt, 193. 197. 203. Lege enim in prima, Observationis III. §. 2. Credes, huc unice attinere. Sed continuo §. 3. indicium dabit, idem ibi esse bis positum, & quod utrobique deest, alibi quærendum, id est hujus III. Libri Sectione VIII. Obs. XV.

Similem repetitionem indicabit in altera illa pagina, Observationis IX. §. 2. cum §. 8. collatus; neque enim quia in hoc, turpi errore, typographus scripsit *in latere sinistro sub regione hepatis!* res non eadem est quæ in illo bene scribitur *in latere dextro*, quod perspicue ostendet tibi quæ ibi designatur proxima Sectio XIV. paulo fusius hanc historiam proponens Obs. 8. §. 1.

Tertia demum pagina quid iteretur, & quid nihilominus omittatur, continuo significabit, ubi Observationis XII §. 9. cum §. 3. comparaveris, utrumque autem cum indicata ab hoc Sectione VII. ubi rem fule descriptam leges Obs. XXXIII. Sed repetitiones has, adeo inter se vicinas, monstrasse fatis esto. Ex magis diffitis, quas tibi inquirendas relinquo, unam prætermittere non possum, difficilius ob solitum Blancardi fucum agnoscendam. Legas, quæso, Observationis I. §. 6. & quæ de Sutore narravit Formius, conferas cum iis quæ in Additamentis, Obs. III. de Bajulo scripsit Blancardus: eandem utrobique rem esse, intelliges; sed Formii Sutorem, ne facile agnosceretur, in Bajulum a Blancardo mutatum. Cujus talia artificia si ad te scribens, sæpius retego; ideo facio, ut assensum sustineas cum apud doctum alioquin Scriptorem leges, Blancardum *in Anatomia quidem sua Reformata plagii vix excusandi reum se se fecisse . . . . Majorem vero laudem mereari ejusdem Anatomiam Practicam Rationalem*, eum videlicet librum, ex quo illa quæ tibi exempla produco, in Sepulchretum sunt relata.

2. Nec tamen aliæ historiæ deerant quæ ad hanc attinerent Sectionem, sive aliunde, sive ex Sepulchreto ipso petendæ. Exempli enim causa, fabrum in hac Urbe viderat Saxonia noster (b), *post longam alvi suppressionem, & ingentes ventris dolores, partim usu clysterum acrium, partim aliorum remediorum multos efficientem lapillos magnitudine nucis avellanæ, coloris flavi, usque adeo duros, ut vix infringi potuerint.* Cui Observationi non incommodus in Sectione hac locus, aut ibi fuisset, ubi (c) alvi adstrictio a calculis deducitur biliaræ vesiculæ, aut si duriores illi, majoresque viderentur, quam ut inde possent repeti; quamquam bilis canales nonnunquam multum dilatati inveniuntur; ibi saltem, (d) ejusdem adstrictionis Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

causa proponitur calculus, castanæ magnitudine, Colo intestino adhærens. Vel cum aliæ plurimæ, aliis Sectionibus jam fusius expositæ, Observationes in hac iterentur; cur hic omittitur admiranda illa Maniaci historia (e), qui cum omnia quæ offendeat, ingurgitaret; nonnunquam ad quindecim & sexdecim hebdomadas ex prætumida alvo nihil dejiciebat? aut, ne hinc longius abeamus; cum inter exempla hic prolata infantum qui occluso podice nati, ea via egerere nihil poterant, Observatio Holtzachi (f) in uno eorum habita qui sterco per colem reddebant, ex proxima Sectione (g) repetatur; cur altera consimilis prætermittitur, quæ ibi (h) ex Hildano producta fuerat, aut duæ Mœbii (i), quarum prima persimilis earum est, secunda autem ad puellulam semestrem attinet, quæ alvi fæces *per vulvam* excernebat?

3. Ex genere hoc ultimo est Mercurialis Civis mei (k) Observatio, quæ maxime, siqua alia, celebris est apud Medicos scriptores Daniele Sennertum (l), Thomam Bartholinum (m), Joannem Rhodium (n), alios. Sed ab Rhodio, quippe annos triginta septem Patavii commorato, & hic Observationes suas colligente, atque edente A. 1657. mirum est, non quæsitum, quid accidisset isti eidem *puellæ Hebræi, Thewtonici dicti*, quam clauso podice natam Mercurialis in hac Urbe viderat fæces *per vulvam emittentem*, & nihilominus contra atque *dubitari* a quibusdam poterat, *superviventem*. Verum cum minime ignoraret Rhodius ex simili, & æque celebri Benivenii (o) Observatione, puellam alteram non ultra sextum decimum annum vixisse; facile crediderit, hebræam quoque istam non plurimis postquam Mercurialis viderat, annis; viderat autem ante A. 1583; mortem obiisse fortasse eandem, ex intestinorum cruciatu videlicet, induratis, puta, & crassioribus aliquando factis recrementis quam ut via non naturali prodire possent, nec idonea fortasse ut emollientes lubricantesque clysteres commode transmitteret ad intestina. Sed sive in puella Benivenii id facilius accidit quod non nisi octavo quoque die alvum exonerabat, sive hebræa Patavina felicior fuit; certe, si Rhodius quæsisisset; vivere etiam tum anno exacto septuagesimo (non modo ut Herbomensis quædam (p) vigesimo) deprehendisset: quin etiam fuit Rhodio superstes annos multos, ut quæ raro vel in sanissimis exemplo, centum ipsos annos vixit, sicut mihi testabatur is qui illi anui nonnunquam fuerat Medicus, Isaacus Cantarinus, cum de Mercuriale, ut erat doctus Senex, mecum forte verba faceret A. 1719. Semper autem suum illa pertulerat malum, probe memor consilii quod parens acceperat a Mercuriale. Et sane ubi alia via ab natura ipsa aperta est per quam satis amandare liceat recrementa; incommoditas præferenda est multis, variisque periculis, quæ, nisi necessitas ipsa cogat, minime sunt, de prudentis quidem hominis consilio, subeunda. Nam nisi podicis foramen membrana dumtaxat opertum esse, intelligatur, ut facili, tutaque incisione parari exitus possit urgentibus desuper excrementis, quemadmodum in puello quem Cl. Baverus descripsit (q), potuisse, ostendit anatome, temere instituta sectio accelerabit haud raro infantis mortem, & infamia horrendum faciet auxilium, pluribus, si prudenter adhibeatur, profuturum. Quid enim? si Rectum intestinum, quantum quantum est, nullum habeat meatum, sed instar funis solidum sit, ut hic in Sepulchreto, XI. proponit Observatio (r),

E 2

aut

(a) Del Hato &c. l. 2. c. II. (b) Prælect. Pract. P. 2. c. 19. (c) Obs. 12. §. 2. 3. 7. 8. (d) Obs. 9. §. 4.
 (e) l. 1. S. 9. in Addit. Obs. I. (f) Obs. 11. §. 6. (g) Obs. 24. §. 1. (h) §. 2. (i) Obs. 22.
 (k) De Morb. Puer. l. 1. c. 9. (l) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 1. c. 1. in fin. (m) Cent. 2. Hist. 63.
 (n) Cent. 2. Obs. 91. (o) De abdit. morbor. caus. &c. c. 86. (p) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 75.
 (q) Act. eorund. T. 4. Obs. 147. (r) §. 4.

aut si; ut alia aliorum vitiorum omittam exempla; si, inquam, totum illud desit intestinum, cujus rei ibidem (f) reperies Observationem. Nonne incisionis idem est exitus quem ibi leges, aut apud Schenckium (t), cum in Sichardi pharmacopolæ puella sectionem quidem aggressus est Chirurgus, sed *Rectum intestinum minime invenit*? ut neque ille alter qui perforavit ad *longitudinem fere minimi digiti* in uno videlicet de duobus infantibus quos carentes toto illo intestino vidit Ruyschius (u). Nec vero hujusmodi exempla quam rarissima sunt, cum etiam Cel. Vir Heisterus (x) semel, atque iterum sibi visa confirmaverit, unumque (y) plene descriperit: nec deest præterea quod alibi legas, quamvis obiter a Cl. Hoyer (z) memoratum. Quin aliquando illud quoque accidit quod decipere facilius possit, nempe ut *Recti* intestini pars infima non desit, quæ immisso per anum digito ad spatium perbreve satis patens, spem faciat felicitis incisionis, quasi nihil nisi interjecta aliqua membrana communicationem intercluderet cum superiore intestini parte, & tamen pars hæc reliqua nusquam sit; sed *Rectum* alterum sit intestinum quod fæcibus plenum, longius ab ano ad summum Sacrum os se inflectat, occlusumque ibi, & firmiter concrevens finiatur, quemadmodum a Cl. Petro Christophoro Wagnero (a) conspectum est. Equidem Chirurgum non semper culpaverim, si recens natus prostridie quam sectus est, intereat, ut ille cujus duo fraterculi ipsi quoque imperforato podice nati fuerant (b). Ut enim tot alios, eodem vitio affectos, vixisse legi septem, decem, duodecim, pluresve dies; sic etiam legi, aliquos, cetera sanos, nulla pariter sectione vexatos, triduum non superasse. Veruntamen nisi per anatomen constet, Chirurgi opus mortis causam non attulisse; omnem accelerati interitus suspicionem non effugiet is præsertim qui, non cunctis rite perpensis, præceptis, quasi ad minime periculosum auxilium, ad sectionem decurrerit. Quamobrem cum via alia, quamvis incommoda, satis patet, non constat autem, *Rectum* intestinum ad interfemineum usque sic descendere, ut cute, aut membrana non crassissima ejus canalis operiatur; non est ibi per sectionem quærendum quod fortasse in supremam, exempli causa, vaginæ partem finitur. Nam nisi eo usque perveniat incisio; nihil efficitur; si vero eo usque perveniat; præter hæmorrhagiæ, aut nervorum distentionis periculum, duo alia restant, ne via ab natura in vaginam aperta nihilominus claudi prorsus non possit, itemque ne altera ab arte patefacta, propter sphincteris defectum, incommodum non tollat, sed duplicet.

4. Quod si nullus omnino exitus pateat alvi fæcibus, certæ infantis morti anceps curatio est præferenda. Neque enim ita a natura cum cæteris animantibus actum est, ut cum insecto illo quod Gallis dicitur *Formica-leo*, cui secundum observationes Historici insectorum incomparabilis, Reaumurii (c) nec podex est, nec sensibilia alvi excrementa. Quod si vacca, de qua Aristoteles (d) ea quæ acceperat, memoriæ tradidit, clauso podice fuit Perinthi, cui cibi excrementum extenuatum, per vesicam transmittebatur, dissectusque anus denuo propere coalescebat, nec ressecando evincere vitium poterant; nempe ultimum intestinum fortasse, ut ego suspicor, in vesicam desinebat; inutiles autem sectiones ea quæ paulo ante dixi aut de perveniendi illuc quo opus est, aut de viæ ab natura apertæ occludendæ difficultate confirmant. Neque alia mihi suspicio olim fuit, cum Bononiæ esse Virginem audivi, quæ nihil per intestina, sed omnia, dissoluta lotio, redderet per vesicam. In quam non semel illud intestinum se inferuisse, tres, quas in Sepulchreto (e) conjunctas habes, Observationes testantur, aut certe duæ, si tertia eadem ac prima est, quod citata in illa Sectio hæc XII. (f) videtur indicare. Quod si nemo eorum qui

in his describuntur, infantum superstes fuit; causa fortasse rejicienda est, si minus in arctam nimis inter *Rectum* intestinum, & vesicam communicationem, qualis a Cl. Sandenio (g) delineata proponitur, at in angustiam, longitudinem, flexus urethræ virilis, imparis propterea crassissimo ob admista intestinorum excrementa lotio diutius emittendo (h). Ut ut est; quotiescumque constat, nullum exitum patere alvi fæcibus; non est cunctandum donec hæc retentæ infantem gravius lædere incipiant, eoque ipso curationi minus opportunum reddere, sed ancipiti hujus exitu omnibus indicato, necessario audendum est, semper tamen caute, ac perite audendum, ne forte ab Anatomes ignaro vesica, aut in scemellis vagina convulneretur, præsertim ubi altius ferrum adigendum est. Nam præter crassissimam membranam, spongiosa interdum caro, & adeps ad duos digitos interjecta esse potest, ut ex Sepulchreto (i) intelliges, imo aliquando, ut ibidem (k) leges, ad *duos auricularis digiti articulos* mediocris viri, intimus coalitus ascendit; & puer tamen *exigua* in perforando *cruentatione*, & congrua succedente curatione, servatus est, ut ex longe alio morbo *anniculus* demum, ut videtur, interiret, quod ex perlecto alibi (l) qui male ibi omittitur, ejus Observationis sine cognosces. Quarto autem jam anno, & fortasse adhuc vivere, intelliges alterum quem per incisionem, *articulo pollicis* longiorem, sanavit supra laudatus Hoyerus (m): ut illum præteream quem servari potuisse, ostendit Cl. Huberus (n), si *carneo-pinguedinosam* massam, quam in mortuo conspexit, jam in vivo ad *duos fere digitos* latos ferro incisam infantis pater sivillet paulo altius perfodi; sic enim in cavum proxime desinentis intestini perventum esset.

5. Verum ut hoc vitii genus aliquando, etiam cum vix sperabilis videtur curatio, sanari potest; sic insanabilia sunt plura, uti cum occlusio, aut adstrictio est in aliquo superiore intestino, cujus rei tum hic in Sepulchreto, tum alibi a me quoque habebis exempla. Quibus adjicies non modo indicatam superiore Epistola (o) carneam magnam excrescentiam, intra Colon a Cortesio repertam, sed & anulum ex glandulis scirrhosum, quem ibidem Præcl-Haafius (p) deprehendit, vix tenui stylo patentem, itemque ejusdem intestini callum, ferme cartilagineum, quem ejus cavum valde coarctantem ex Fratris Observatione proposuit Cl. Christianus Wenckerus (q), tum Coli antequam ad *Rectum* accederet, magnam partem contractis adeo tunicis, ut mirum non fuerit, fæces descendere non potuisse, qualem adnotavit Laubius (r), & multo magis idem vitium, simul ad majorem *Recti* partem extensum, quale Vir alter, dum viveret Experientissimus Waltherus (s) conspexit. Et ne ab hoc ultimo intestino recedamus; sæpe in ipso insanabilis coarctationis causa est externa compressio. Ita in Sectionis hujus Sepulchreti Observatione XI. (t) tumor quidam velut glandulosus, utrinque *Recti* superiorem partem comprimens, a quonam bene inter nosci, nedum curari, potuisset? A tumore autem ejusmodi potius, quam a sumptis *pharmacis quibusdam calidissimis* (u), quæ non secus ac ignis membranas sollet, arefacerent, & contraherent intestinum, hujus coalitum deducendum fuisse, non dubito; si modo coalitus erat in *Recto*, cum cereæ candelæ *portio ad cubitalem longitudinem* intromissa est, ut ait Donatus, quod nisi candela inflexa retracta est, aut nisi intestina erant aliter ac solent, disposita, non video quomodo ullo in homine fieri potuerit. Sed coalitum, ubi ubi is fuerit, inde potius fuisse unde diximus, repetendum, altera ejusdem coalitus indicabit historia, ex Tulpio huc (x) relata. Scilicet hic vidit a duobus vesicæ calculis depressum adeo illud de quo loquimur, intestinum, *ut coarctatum produxerit plurima membranosa filamenta, intertextentia tam arctè interiorem ipsius fistulam,*

(f) §. 17. (g) Obs. Medic. 1. 3. ubi de Intest. Recto Obs. 6. (u) Advers. Anat. Dec. 2. c. 10.
(x) Inst. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 163. n. 1. (y) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 193.
(z) Earund. Cent. 6. Obs. 59. (a) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 46. n. 4. (b) Eph. cit. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 282.
(c) Memoir. pour l'Hist. des Insect. T. 6. Mem. 10. (d) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. in fin.
(e) l. 3. S. XI. Obs. 24. §. 1. 2. 3. (f) Vid. Obs. XI. §. 6. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 194.
(h) Vid. tamen Epist. 65. n. 6. (i) Obs. cit. XI. §. 14. (k) Ibid. in Schol. ad §. 4. (l) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 257.
(m) Obs. 59. cit. supra, ad n. 3. (n) Act. N. C. T. 8. Obs. 24. (o) n. 21. (p) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 45. n. 2.
(q) Dissert. sist. Virgin. ventric. perforatum §. 5. (r) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 41. (s) Dissert. de Intestinor. angustia §. 20.
(t) §. 2. (u) Vid. Schol. subject. (x) Obs. 14. §. 5.

ut nihil excretorum potuerit amplius transmittere, quæ plane ratione conspexerat alias (y), similia filamenta obstruxisse gulam, a carcinomate coarctatam. Sed & hic Recti intestini coalitus erat non una de causa insanabilis, ut perlecta apud Tulpium ipsum (z) illa Observatione cognosces. Porro vel sine parietum nexu arctatum Rectum intestinum quantum alvi exonerationi obstiterit, aliæ, quas ad Sepulchretum adjunges, docebunt Observationes, ut Riedlini (a) qui in mortuo ex alvi obstructione massam invenit carnosam partim, partim glandulosam, pugno majorem, intestinum prope vesicam urinariam comprimentem, in quo etiam excrescentiæ carneæ erant plures: ut Jannellii, & Lancisii (b), qui Matronæ insuperabilem alvi adstrictionem inductam videre a Coli ima præsertim parte ita dilatata, & gravi, ut Rectum versus urgeret uterum, illudque in angustias redigeret: denique ut Cl. Hasenestii (c), qui plurimas adiposas appendices ad Recti latera exterius pendentes, & pyri minoris figuram referentes, non alvi quidem obstructionem, quippe molles, attulisse, sed ejus tamen exonerationi multum obfuisse, animadvertit.

6. Est præterea ejusdem intestini aliud vitium, de quo nullam in Sectione hac Sepulchreti video fieri mentionem. Ruyschius in Observationibus Anatomico-Chirurgicis (d), itemque in Adversariis (e) describit nomine scirrhusæ intestini Recti incrassationis, & miræ coarctationis, tunicis videlicet, pollicis crassitiam ferme superantibus, & adeo induratis, ut aniceps hæserit, carneæ, an cartilagineæ essent dicendæ, cavo autem ad eam angustiam redacto, ut vix tenue specillum immitti nonnunquam posset, nec nisi summis conatibus recrementa extrudi, eaque aut guttatim, aut culmo gramineo vix crassiora. Hunc affectum raro obvenire, ait, eoque, paucis innotuisse: nec sane apparet, ab eo visum esse in pluribus, quam duobus; ut inter ea numeraverit quæ a Bidloo nunquam conspecta existimabat (f). Ego Valsalvam accersitum Faventiam memini, me comitante, ad Amplissimum Virum, quem eadem signa eodem teneri morbo, aut certe qui ad hunc propius accederet, demonstrabant. Qualem & in aliis antea, mihi dicebat, a se observatum, per anatomen quoque, ut puto; nam in ejus dissectionibus nihil ejusmodi inveni; sed tantum in aliis chartis quidquid ad ægros attinet duos quos annis aliquot post vidit, ut Consilia pro iis scripta demonstrant. In utroque eorum difficultatem, & dolorem in egerendo ad glandulas refert in Recto intestino crassiores factas, & in parte exulceratas, ex iisque in altero illorum tumorem, annuli instar circumcirca prominentem intra intestinum percipi, scribit, tribus circiter superimurum podicem digitis. Ipse quoque superiore ætate consultus sum pro Nobili Matrona, cui plures jam menses alvi fæces non nisi in modum institarum compressas dejicienti, & nullo, nisi hæmorrhoidum, vitio se laborare, existimanti, inventum nuper fuerat intestinum circum superiorem partem sphincteris ani undique ad spatium duorum digitorum tumens, arctumque adeo, ut digiti apex sine vi, & molestia immitti non posset. Huic cum tumores antea fuissent alii ad inguinum, & axillarum glandulas, & pustulæ, atque exulcerationes, cumque etiam tum pus, quamvis non multum, ante fæces dejiceretur; idem facile quod Valsalva in illis ægris digito perceperat, in hac quoque esse, censui, & quærentibus rescripsi, præsertim cum me meæ quoque nonnullæ Observationes moverent. Quarum quæ simul cum dissectione a me adhuc servata est, eo libentius ad te scribetur, quod affectum hunc, aut certe ejus satis similem, inter variores, merito describi quidem in Commercio Litterario (g) video quantum in vivente observari potuit; sed ægri, ex passione Iliaca alibi mortui (h), nullam anatomicam inspectionem reperio. Et quamvis alio in libro (i) legam, fuisse in puello intestini Recti eam labem, qualem Ruyschius Observationum Anatomicarum Obs. 95. & 96. duplici specimine refert, scilicet ad sphincterem tendens magna scirrhusitate circum circa obriguisset; tamen cum idem

vitii genus, commune fuisse reliquis etiam intestinis, animadverto, tum illud præsertim, alvum ab initio segnem, temporis autem progressu admodum lubricam, & cibos crudos vix ingestos inanimadvertenter ut plurimum egerentem. Itaque meam Observationem subji- cio, quæ ad hunc modum se habuit.

7. FÆMINA annos nata plus quinquaginta, ex affectione, ut ipsa aiebat, hæmorrhoidum inciderat jam ante triennium in multo gravius intestini Recti vitium, propter quod denique excepta est in Bononiense Incurabilium Nosocomium circa anni finem 1704. Hanc Valsalva scæminam cum dumtaxat interrogasset; ne digito quidem ad explorandum immisso, statim desperato morbo teneri pronuntiavit, & ad me, qui proximus aderam, conversus, hoc ejus simile vitii genus est, inquit, quod mensibus superioribus Faventiæ, cum mecum esses, deprehendi (k), nempe hic quoque Rectum intestinum circumcirca tumor intus occupat glandulosus. Hæc autem mulier etsi cum aliis morbi hujus indicibus, nullum percipiebat dolorem; multum tamen fœtidæ, & tenuis, & crassioris materiæ egerebat. Itaque ad summam maciem adducta, intra unum aut alterum ex quo advenerat, mensem post febres, cum frigore ingruentes, mortua est.

INTESTINUM Rectum secundum longitudinem incisum, & explicatum cum ipse inspicerem, sic reperiebam. Sex septemve supra anum transversis digitis incipiebat durius, & crassius fieri, & in conferta corpora figura, & magnitudine maximarum fabarum, introrsum undique extuberare. Levi erant singula superficie, substantia autem solida & compacta. Durities ac crassitudo intestini, & moles corporum eorum quæ nihil magis quam Conglobatas glandulas colore quoque referebant, eo magis augebantur quo magis descendebatur. Infima tamen pars intestini quanta transverso digito operiri potuisset, cum sana esset, ab ipso demum extremo ano pendebant excrescentiæ duæ, eratque circum anum cutis leviter exulcerata.

8. Nunc ut intelligas, Valsalvæ, & nostras Observationes minus quam a primo fortasse apparet, ab Ruyschianis differre, comparando invenies, ægrum quoque Ruyschii primum (l) alvi fæces cum ichorosa & purulenta materia excrevisse, alterius autem (m) morbum a quibusdam Medicis creditum hæmorrhoides esse: quorum utrumque in plerisque etiam accidit ægrotantium nostrorum. Quin credo, inter causas cæteras, quare hoc vitium, quamvis fortasse non ita rarum, paucioribus innotuerit, nec fere nisi serius, immisso tandem digito, agnoscat præcipuam illam esse, quod ægri & Medici nihil plerumque subesse mali, nisi hæmorrhoidum, arbitrentur. Itaque in illo altero Ruyschii casu eas esse per incisiones auferendas, statuerunt, idque etiam incassum, ut necesse erat, tentatum est. Et sane si vel ejusmodi esset id, quod descripsimus, morbi genus, ut Chirurgi ferro adimi posset; ipsa tamen, sicut ab Ruyschio, & a nobis conspecta est, sæpe altissima morbi sedes nullum ei curationi locum relinqueret. Non me quidem fugit vetusta illa quæ inter Hippocratis libros circumfertur, sententia (n) Rectum intestinum & secans & refecans, & consuens, & urens, & putrefaciens, etiamsi gravissima hæc esse videantur, nihil læseris. Sed neque illud fugit, hoc dogma a peritissimis Chirurgis ad eam ferme intestini partem referri, a cujus profundiore incisione plerique olim ne sphincterem ani discinderent, ejusque in perpetuum tollerent vim & officium abstinebant. Quem metum nisi aliorum observationes magna ex parte sustulissent; possem tibi confirmare, audivisse me Valsalvam cum diceret, se periculo facto in canibus, deprehendisse, sphincterem illum, quanta quanta erat, crassitudine dissectum, iterum suas recuperasse vires, suoque munere, quamvis non ita valenter ac antea, functum esse, idemque in homine, occasione data, animadvertisse. Quin etiam in scheda ejus quadam, post id tempus scripta, hæc legi, perfanatum ab eo esse virum A. 1708. cui abscessus, & huic adveniens gangræna partem alterius natis corroserat cum tota ea sphincteris

por-

(g) Vid. ejus Observ. Medic. l. 3. c. 2. in fin.

(z) c. cit.

(a) Vid. Act. Erud. Lips. M. Jul. ubi ejus Curæ Med. referuntur.

(b) Eph. N. C. Cent. 10. in Append. n. 4.

(c) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 30. n. 1.

(d) Obs. 95. & 96.

(e) Dec. 2. c. 10.

(f) Respons. ad Bidl.

(g) A. 1742. Hebd. 35. §. 3. n. 1.

(h) A. 1744. Hebd. 2. §. 3. n. 2.

(i) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 65.

(k) Vid. n. proximo superiore.

(l) Obs. ibid. cit. 95.

(m) Obs. 96.

(n) l. de Hæmorrhoid. n. 1.

portione quæ illi respondebat, ut fæces præter voluntatem redderet: hunc igitur, ad vitæ extremum adductum, evasisse, & ulcere perfecte conglutinato, sphincterem in pristinum statum rediisse. Verum etsi hæc vera sunt, tamen quo magis a sphinctere altius recesseris, eo periculosior incisio accidet, sive crassiore aliquo sanguifero vase læso, sanguinis effluxum coercere non possis, sive nervum pungas, unde lethalis is dolor, quem observavit Fabricius noster (o), videtur provenisse, sive etiam neutro vulnerato, intestinum dumtaxat perfores, sicque fæcibus exitum aperias in ventris cavum: quæ pericula in cæcis atque abditis incisionibus vitare quis possit?

9. Ob has igitur, aliasque causas satis per se manifestas cum efficaci curationi non sit locus, relinquitur, ut cum Ruyschio (p), & Valsalva quam *palliativam* appellitant, necessario amplectamur. Laudabat ille emollientia, & dolorem lenientia enemata. Nec improbabat alter, nisi continuo resluerent: quamobrem modicas injectiones potius, & infessus commendabat, addito etiam quo ad æger sine molestia perferre posset, apto, & perforatis lateribus tubulo, per quem humorem illum in quo insideret, ad morbi ipsam sedem admitteret, admissumque interea dum infessu uteretur, fervaret. Humorem autem varium pro varia morbi constitutione laudabat, modo calcis, quam vocant, aquam, plus, minusve, at semper dilutam; modo thermalem illam quæ supra Bononiam est, diciturque Porrectæ Veteris, quam interdum quoque potui dabit; alias, cum exulcerationem minime adjunctam esse, censebat, communem aquam incoctis quæ magis ex usu futura crederet, medicabat. Sic varia etiam assumenda præbebat, in his resinam terebinthinam, cui aqua superbiberetur medicata herbis vulnerariis (quacum aliquando resinam illam, vitello ovi solutam, commiscebat, & ad injectiones utebatur) nonnunquam autem, cum anni tempus esset calidius, resina omiſsa, aquam in qua eadem, aut aliæ pro renata incoctæ essent herbæ, sed pro aquæ copia pauciores; ut quam largissimus prope instar thermalium aquarum esse posset earum usus; bibi volebat: hyeme vero vinum, in mensa quidem, idque domesticum, in quo, autumnii tempore, cum in dolio ferveret, radices ligna, folia, quæ magis convenire, crederet, fuissent macerata.

Utriusque ego consilia, & exempla hæcenus secutus sum, ut alia aliis magis commendans, fere quæ ad versantur lvi Venereæ admiscerem, ut pote quam ejusmodi affectus præcedere plerumque solitam animadverti, multoque minus ommitterem quæ in duris tumoribus resolvendis magnam interdum tulisse opem, cognovi. His enim sæpius quam iis quæ proprie emolliunt, utendum credo, ne forte nimium laxatis fibris, partes ingruenti materiæ cedant, & tumor increſcat, omnemque exitum fæcibus intercludat: itemque dandam quidem operam, ut hæc molles sint, ne duræ, crassæque sibi ipsæ angustiores jam viam obstruant, aut, si tranſeant, nimia vi in tumorem facta dolores moveant, & ulcera, si qua sint, augeant; nec tamen ad illud obtinendum, ob has ipsas causas, utendum pharmacis quæ aut ipsa acria sint, aut acres, multosque humores illuc versus concieant.

10. Alvi Adstrictionem, de qua breves has ad te Litteras scripsi, duo consequuntur morbi, alter sæpius, id est Hæmorrhoidum affectio, alter haud ita raro, id est Ani Prolapsus. De hoc, credo quod scires nullam esse in Sepulchreto Sectionem, jam pridem longum Consilium quoddam flagitasti, quod a me scriptum inaudiveras, ego vero, quale id cunque est, mittam Epistola proxima. De Hæmorrhoidum autem affectione Sectio quidem extat in Sepulchreto (q); sed brevis adeo, ut si Scholia demas, vix dimidium paginæ impleat. Quapropter malumus de Hæmorrhoidibus nonnulla huc addere, quam cum eo pervenerimus, Epistolam scribere, præsertim cum dissecciones quæ ad earum morbos proprie attineant, neque inter Valsalvæ Observationes, neque inter nostras ferme inveniamus. Quod igitur duram alvum sæpe, ut paulo ante dictum est, consequuntur hæmorrhoides, neque dubium est, & a Boerhaavio (r)

sic explicatur, quod in nixibus ad egerendum necessariis comprimuntur intestina, sanguis arteriosus promovetur, venosus retardatur, adeoque stagnat in vasis intestini recti, putrescit, sicque dispositionem ad hæmorrhoides inducit. Non sum nescius, ob alias etiam causas stagnare sanguinem in venis ejusdem intestini. Cum enim harum intimæ ad Portarum denique truncum pertineant; si forte accidat, ut eæ sive in via, sive in termino, aut hic circumjectarum partium convulsione, distentione, obstructione diutius stringantur, premanturve; proclive est intelligere, sanguinem facile iis in venis remoraturum: Sic mesenterio convulso, sic intestinis flatuum copia nimis tumentibus, sic obstructo jecinore, id non difficulter fieri posse. Quo spectat Vesalii Observatio, quæ prima, eademque præcipua est de tribus quæ in perbrevis illa quam paulo ante indicavimus, Sectione leguntur. Neque enim in eo qui sanguinis ex hæmorrhoidibus fluxu per intervalla laboraverat, lien solus durior fuit, ut fortasse credes quintum libri III. de Fabrica Corporis humani caput inspiciens, quo ex uno ea Observatio in Sepulchreto descripta est; sed & jecur fuit mira duritie, quod ex XV. capite cognosces libri V. ubi Vesalius paulo minus presse eundem casum proposuit, veramque simul quam iis temporibus ille non poterat, ex parte saltem causam intelliges, cur interna hæmorrhoidalis vena sub coli intestini sine, & tota recti longitudine pollicis fere crassitiem aquaret. Nimirum haud satis facile erat, sanguinem per jecur ejusmodi transire. Sed cur igitur, inquis, non substitit in aliis pariter venis ad Portarum truncum pertinentibus? Nempe ob hoc dixi, te causam illam ex parte saltem esse continuo assecuturum. Adde igitur; ut alia omittam; maximam, quæ inter cæteras illas venas huic uni peculiaris est, longitudinem, ut multo ex hac quam ex illis, difficilior sit sanguinem promoveri sursum, præsertim ut humani corporis requirit situs, quæ una haud dubie ex causis est, quare alia animantia hæmorrhoidibus non sint obnoxia. Quod si quibus in corporibus expedito sursum sanguinis motui quodpiam est impedimentum, in iis quæras, cur in tibiis potissimum venæ in varices se dilatent, eandem præcipue invenies causam quam hæmorrhoidibus assignamus. Hæmorrhoides autem nihil aliud esse quam varices venarum ani, diserte vel in Sepulchreto (s) habes docentem Walæum: idemque alio loco leges confirmantem Boerhaavium (t), ubi aliquanto fusius, nec ulla putredinis injecta mentione, eadem quæ paulo ante ex eo retulimus, declaraverat. Quantum autem eæ venæ se expandant, in viro quodam (u) animadverti bono corporis habitu, & ad plenum accedente, quem ex vulnere sub axilla mortuum Bononiæ secui A. 1706. Huic extremum intestinum, quod hæmorrhoidibus obnoxium fuisse, apparebat, cum esset intus varicosis venarum nodis inæquale; majorem ex his perattente inspiciens, miratus sum, cum ipso qui non modico alioquin distendebatur sanguinis grumo, non nisi tenuissima sanguifera vascula communicare, ut evidens esset, aliquam perexilem venam in eam fuisse amplitudinem dilatatam.

11. Ne igitur hæc contingant, quæ aut sine acerbis plerumque, & præsertim in egerendo, cruciatibus minime fieri, notum est, si quidem varices isti turgent, nec rumpantur: aut sine profluvio sanguinis; si rumpantur; immodico interdum, & ea post se relinquente quæ hæmorrhoides non magnopere esse optandas, satis superque docuerunt; primum plenitudo vitanda est; neque enim ut mulieribus in quibus necessarium id erat, ita viris apparatus ab natura vitæ sunt, per quas opportune sanguis minuatur; sed a morbo aperiantur, oportet, tunc aliquando salutari, sæpe autem periculoso, semper incommodo. Deinde illa fugienda sunt quæ alvum præduram faciunt; nec ea tantum dico quæ perminuta oscula adstringendo glandularum, intestina, & quæ his continentur, humectantium, non satis humoris prodire sinunt, styptica

(o) De Chirurg. Oper. c. de An. Fist. in fin. (p) Obs. cit. 96. in fin. (q) l. hujus 3. Sect. 15. (r) Prælect. in Inst. §. 774. in fin.
(s) in Schol. ad 1. Obs. Sect. cit. (t) Prælect. cit. ad §. 112. (u) De hoc Vid. Epist. 44. n. 22.

ptica videlicet atque acerbior, aut largius ingesta; sed consuetudinem etiam dico multo parcius edendi, & præsertim bibendi, quam ferre possit natura. Sic in Sarpis Vita legimus, cum ipse junior parciissime ederet, nihil autem vel plures ad dies biberet, in diuturnam alvi adstrictionem incidisse, qua non modo ante triduum fere, interdum ante dies septem nihil dejiceret, verum ut dejiceret tandem, iis uti nixibus cogeret, unde multos ob hæmorrhoides dolores, & molestum ani prolapsum pertulit annos plurimos. Quod si iis quæ diximus, aliisque ejuscemodi vitatis, nihilominus æquo durior esse alvus pergat, neque usus crebrior adjuvet mollientium ciborum; nulli alii subsidium illud postpones, ne hæmorrhoides ob nixus orientur, quo claros Medicos uti video, ne ortæ, sint adeo inter nitendum molestæ. Iniiciunt hi ante dejectionem unciam lenis cujuscumque olei, in primisque seminum lini: quo nos quoque cum duriora recrementa mollienda sunt, imumque intestinum lubricandum, sæpe uti ac feliciter consuevimus, eodem fere pondere, aut certe non multo majori, ne continuo refluat, imo ut diutius retineatur: quanquam sic olivarum quoque oleum interdum præscripsimus ab eo usque tempore ex quo narrabat Ramazzinus, in puerpera Matrona septem jam dies nil dejiciente, cum multa, ac varia nihil proficerent, rediisse in memoriam quod legisse dicebat, si recte memini, apud Martinum Rulandum, ut binas horis singulis uncias communis olei injiciendas curaret, eaque ratione alvum solviffe.

12. Matrona hæc ad memoriam redigit, quod ab Illustri alia Fœmina remedium adhiberi audivi, quæ tumentibus hæmorrhoidibus a longo jam tempore vexabatur. Quas, ut me consulendi causa huc venerat, cum ostendisset, ipse autem quærerem, qua ratione tumentes adeo reponere sine intolerabili molestia posset; continuo respondit, se multa & varia expertam, nihil utilius invenisse pinguedine quæ circa renes sit canis rufi. Ea igitur rite præparata inungere se egressas inter deijciendum hæmorrhoides; eaque ratione aut sine dolore, aut certe cum multo leviori, jam diu reponere ex quo ab aliis qui periculum antea fecerant, id secum pro arcano fuerat communicatum. Equidem canis pinguedine interius, non modo exterius, usos interdum Medicos, antea noveram: ad eum autem usum, & ex certi canis certa parte acceptam, non videor meminisse. Longe facilius causa agnosci potest utilitatis duorum quæ dicam; sunt enim magis, quamvis non eundem ad morbum, aut non eundem ad modum, plerisque saltem usitata. Nempe Albertinum vidi tumentium hæmorrhoidum cruciatus in Procere quodam lenire admotis cucurbitarum interaneis, aut injecta aqua in qua hæc fuerant decocta. A Procere autem altero generosissimo atque amplissimo quippe Proregis munere nuper functo, cum medica a me pro sibi carissimis consilia quæreret, injecto forte de hæmorrhoidibus sermone, accipi, ipsi quidem in harum doloribus ita prodesse linteola, subinde admota, quæ maderent tepida in qua lini semina, & concisæ radices althææ decocta essent ad tertias, ut cruciatus non modo sedarent, verum etiam, si statim atque hi inciperent, admoverentur, incrementum hæmorrhoidum tumorem non sinerent, nec, quod consequitur, dirumpi, & sanguinis profluvium fieri. Ubi autem hoc nimis urgeret, Valsalva; ut ad Medicos redeam; tria præ cæteris laudabat, a quibus videlicet acciderat ut mirabiles effectus videret: primum, theriaca recenti, pondere sex circiter drachmarum, admittis quatuor, aut sex etiam, in magno fluxu opii granis, regionem umbilicalem linire. Alterum, vitriolum in calcem redactum, quod Chymici appellant *colchotar*, parti unde sanguis profluit, adhibere. Tertium, curare, ut æger imum in-

testinum extrorsum premat, si forte, ut nonnunquam accidit, apertum valis sanguiferi foramen in conspectum veniat: tunc autem vitrioli frustulum, sicut hæmatitem pictores solent, in extrema quapiam fistula aptatum, ei foramini tantisper apprimere, dum crustam inducat. Hoc autem quo proponebat, ordine aliud post aliud adhiberi, volebat, ubi nimirum priora non respondissent.

13. Et quoniam non de novis remediis hic agitur, aut de inusitatis curandi rationibus, sed de iis quæ proficua ex ipso Illustrium Ægrotantium, aut gravium Medicorum testimonio comperta sunt, in primisque de Valsalvæ nostri consuetudine; hanc tibi perhoscere cupienti illud quoque adjiciam: Si forte in hominem incidisset, chirurgicam opem non temere flagitantem, ne immodico in posterum cursui sanguinis per hæmorrhoides obnoxius esset; non secuturum fuisset, nisi forte in recenti morbo, & curandi quidem ratione alia, non, inquam, secuturum fuisse Auctorem libelli de *Hæmorrhoidibus* inscripti (x), oportere docentem nullam hæmorrhoidem sine unctione sinere, sed omnes exurere; sed Auctorem potius Sectionis VI. Aphorismorum (y) admonentem, a diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si una non servetur, periculum esse, a quam intercutem, vel tabem advenire. Hoc enim vel in ulcerum ani curatione diligenter cavebat. Sic quendam qui sexdecim jam annos iis ulceribus laboraverat, cum mihi octavo a curatione anno satis bene etiam tum valentem ostenderet; unum enim ulcus, inquit, idque minus quam cetera molestum, consulto intactum reliqui. Hæmorrhoides autem, an ulcera essent quæ primarios duos Equites male haberent, cum in controversia foret; memini, continuo ipsum in utroque ulcera esse, ostendisse. In altero enim cum digitum altius immisisset, certam indicavit cæteris sedem ulceris, in cujus videlicet orificium digiti apex exceptus, annulo quasi quodam constringi videretur; sic enim sæpe Recti intestini, ac vaginæ ulcera se habere, ut os angustius in capaciorum sinum se dilatet. In altero, ne digito quidem immisso, tum ulcus esse, tum non ita altum esse, ostendit; erant enim inter alios quidam censentes, id quod excerneretur, mucum esse a glandulis Recti intestini etiam altioribus expressum. Quos facile convicit ipso ægri testimonio, qui cum fateretur, id sibi jugiter effluere; consequeretur, ejus materiæ scaturigines supra sphincterem non esse. Ea autem materia cum purulenta a Valsalva ipso, cujus in ejusmodi præsertim re spectatissimum erat judicium, procul dubio pronunciaretur, atque adeo ostenderetur, jam nulla relinqueretur dubitatio, quin ab ulcere esset deducenda. Tanto autem pluris illud ejus judicium faciebant, quod nemini erat obscurum, præclare ipsum, si quis alius, nota ea habere atque perspecta quæ in Scholiis quoque commemorantur ad Observationem illam (z) I. Sect. XV. de mucosis quibusdam, & subalbis fordidibus, e podice interdum prodeuntibus, quæ, ut nonnullis pro pure imposuerint, a Medicis tamen Doctissimis agnitæ sunt non secus ab hæmorrhoidalibus venis excerni, quam sæpe albus fluor (quæ comparatio erat Plateri, in iisdem Scholiis laudati) ab uteri valis absque ulla ulceris suspitione excernatur. Quod a te facile eadem ratione explicabitur qua ejusmodi uterinum fluorem a nobis in IV. Adversariis (a) explicatum videbis, nimirum si, qui vasorum hiatus effundebant, sanguinem, cum magis patebant, eosdem, non profusus, sed magis tamen adstrictos, sinere, intelligas, non sanguinem amplius, sed ejus dumtaxat serum, viscidum per se in quibusdam, aut mora mucosum factum, sensim destillare, aut a recrementis expressum, transire. Hæc habui quæ de Hæmorrhoidibus adjungerem. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIII.

Agitur de Recti Intestini Prolapsu.

DE Prolapsu Recti Intestini non modo nulla in Sepulchreto Anatomico Sectio est; sed ne ullæ quidem usquam extant, quantum ipse in præsentia memini anatomicæ Observationes. Quibus, tanquam firmis fundamentis cum inniti soleat quidquid solidi circa plerorumque morborum internas origines, & continentes causas Medici ratiocinantur; propterea haud mirum est, de eo morbo necdum prodiisse, aut certe meas ad manus pervenisse Tractatum, qualem de nonnullis vel rarioribus, levioribusve vitiis habemus, qui satis videlicet præluere, & minuere laborem possit his quibus super illo prolapsu verba sint non temere, inconsultoque facienda. Quo nos Tractatu carere nunquam magis intellexi, quam cum illud a me Consilium quæsitum est, cujus exemplum tibi, jam diu petenti, cum his Litteris me sum pollicitus esse missurum. Mitto autem quale tum fudi, nisi quod hic tibi latine reddidi. Quæ vero sic, ut Consilia, aut statim fere, aut intra perpaucos dies ab Ægrotantium Amicis flagitata, a me quidem funduntur, nullam scio habere gratiam posse, nisi celeritatis. Quamobrem nemini præterquam iis pro quibus sunt, illorum copiam facio: ab iisque exierint necesse est, quæ te legisse plurima scribis meorum Consiliorum exempla; nisi forte quædam, sicut interdum accidisse perspexi, mihi temere a describentibus supposita sunt. Quamquam autem neque hoc satis probem quod hic habebis, imo aliud aliquod libentius fuisset missurus; hoc tamen, si non inservire poterit, ut quæ Consilia revera sint a me internoscas, indicabit saltem pleræque ex iis rebus quas de hoc morbo vellem ab Anatomicis fuisse quæritas. Scriptum erat igitur in hanc sententiam.

2. Utinam quantum evidens morbus est, & causa quæ morbum auxit Generosi, & Doctissimi Viri, tantum mihi notæ essent internæ causæ, a quibus initio ille est factus, & a quibus adhuc servatur, & quod multo plus interest, quæ magis efficaces rationes sint ejusdem bene curandi. Morbus quidem Prolapsus est Recti intestini: Causa autem qua auctus est, nimii ac diuturni egerendi conatus. Sed quo ab his modo auctus fuerit, unde, & quod initium habuerit, & quibus a causis adhuc servetur, sive, ut loquuntur Medici contineatur; hæc vero omnia in tanto præsertim temporum, & locorum intervallo, mihi subjicere est difficillimum, scire autem prope modum impossibile. Quod si quis esset qui symptomata, & crises observare potuisset pertinacis illius, molestæque febris, cui successit initium morbi hujus; & tunc, & cum postea auctus est, & hoc quoque tempore diligenter perspicere, quale sit superius, & inferius extremum tubi prodeuntis, & quæ hujus sit *consistentia*; illi forte minus difficile esset veras morbi causas conjicere.

3. Hæc; si vel *conjunctarum* dumtaxat genus spectetur; multæ esse possunt, multumque inter se discrepantes. Eruditissimus Civis meus Hieronymus Mercurialis (a), & Ambrosius Paræus (b) unam præcipue afferunt, nimirum sphincteris ani relaxationem, quæ intestinum exire sinat. Sed neque medica experientia patitur, ut facile assentiar, quippe ea edoctus, ne veræ quidem sphincteris illius paralyti statim succedere solitum esse intestini exitum, sed tempore demum interposito: & in nostro præsertim ægro intelligo, quam robustus adhuc is musculus sit, utque alii omni, etiam violento, resistat motui. Joannes autem Riolanus (c); parentem dico; ad sphincteris relaxationem Le-

vatorum quoque ani relaxationem adjungit; hancque pars magna Medicorum agnoscit. Ego vero sitne hæc, & ab initio fuerit in hoc casu, neque audacter negare velim, neque pro certo affirmare possim. Hoc tantum ajo, si forte etiam sit, certe amplius solam non esse. Ex Anatome enim scio, intestini partem quæ extra podicem restare possit ob hanc tantum causam quod ab iis musculis non relevetur, esse infimam, & paucorum digitorum; non eam quæ supra hanc est, & octo aut decem circiter digitos longa, imo sexdecim, aut viginti, si duplicata, ut est se extrorsum invertendo, spectetur.

4. Alias igitur causas hic cogitare necesse est, illamque inter cæteras quæ ab Docto Medico consulente attingitur, id est intestini divulsionem a mesocolo, aut aliam aliquam causam quæ eodem redeat, & facilior sit, ut puta relaxationem, sensim factam, ultimæ ejus mesocoli partis, quæ vinculi loco est tum Recto, tum proximo illi in quem hoc definit, flexuoso, & mobili tractui intestini Coli. Non me fugit, recentissimis quibusdam Medicinæ Magistris veri simile non videri, totum intestini corpus prodire, spectantibus hujus vinculorum firmitudinem, arctumque nexum cum uteri vagina in scæminis, cum vesicæ autem collo, & vicinis partibus in viris, & Observationem præterea quam ex Cowpero (d) proferunt, hominis, qui post diuturnum ani prolapsum, hujusque tandem ex nimia intemperantia sphacelum, cum propendentium corruptarum partium extirpationem sustinisset, non modo pristinam recuperavit valetudinem, sed etiam ab ani prolapsu immunis omnino vixit. Credunt itaque ipsi, & Cl. Junckerus (e), non totum intestini corpus, sed internam dumtaxat tunicam relaxatam, & crassam factam se se invertere, atque exire: quibus illud favere, non negaverim, quod ad eundem hunc modum accidere in uteri, id est in vaginæ frequentioribus prolapsibus creditur, quos multi cum raris utique ipsius uteri prolapsibus male confundunt. Verum etsi neque id me præterit, nec quantum membranæ possint relaxatæ, & humore imbutæ longiores fieri, & crassiores; tamen cum relego quod se in quibusdam vidisse, scribit, Fabricius nolter ab Aquapendente (f), ani videlicet *procedentiam ita longam, ut cubiti mensuram æquaret, atque ita crassam, ut ambos cubitos simul junctos metiretur* (qui locus exciderat forte Junckero (g), cum a Muralto (h) memoratum, pari longitudine prolapsum *fidem fere superare*, censuit) cum igitur talia relego, eo mihi in certis quibusdam casibus inclinare videtur animus, ut credam cum Viro Cl. Polycarpo Schachero (i), neque prima illa, neque secunda hac ratione rem accidere, sed tertia potius quæ ab ipso proposita est. Scilicet immota infima Recti intestini parte, quam firme adeo cum vicinis connexam diximus, superiorem hac partem reliquam intra eam cum recrementis prolabi, inversamque extra anum prodire. Satis enim est mesocolon ibi relaxari, ubi Rectum continet; aut, si prolapsus longior sit, ibi præterea, ubi ad proximum illud pertinet mobilem, & flexuosum Coli tractum, qui sicuti aliis longior contigit, aliis brevior, ut in Adversariis III. (k) diximus; ita plus minusve extendi, & descendere potest, & Rectum prolabi sinere. Quod si ne additamentum quidem hoc meum satis esset; tum vero de alio insuper cogitarem, ut si præter illas tres superiores, quarta proponi posset ratio, secundum quam & id fieret quod modo in tertia diximus, & præterea interna tunica, ut in secunda dictum est, relaxata, & inver-

(a) De Morb. Puer. l. 1. c. 10. (b) Oper. Chirurg. l. 7. c. 18. (c) Meth. Med. Sect. 3. ubi de Ileosi.
 (d) Anat. of hum. 601. T. 39. F. 7. (e) Consp. Medic. Tab. 110. (f) De Chir. Oper. c. de Ani Procid. (g) Tab. cjt.
 (h) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obl. 113. in Schol. (i) Disp. de Morb. a situ intest. p. n. c. 2, §. 3. (k) Animad. 6.

sa procidens, per infimum exeuntis intestini extremum prodiret, ipsumque, se addendo, longius faceret.

5. Non est quidem meæ consuetudinis longiore oratione uti in theoretica medicorum Consiliorum parte; neque enim ignoro, agrorum plerosque esse Empiricorum similes, non dubitantium, ut ait Celsus (*l*), *has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non intersit, quid morbum faciat, sed quid tollat.* Hic tamen aliter mihi agendum existimavi, non modo quia doctissimus is Aeger est qui consilium requirit meum, verum etiam quia tametsi quædam animadvertiones quas ex iis deducam quæ hæcenus dixi, non ostensuræ essent adversus Empiricorum opinionem eorum quæ dixi, utilitatem; certe cum prolapsus quo de loquor, cum una possit, aut cum altera, aut cum pluribus ex variis quas attingi, causis esse conjunctus, mihi autem ob ea quæ initio (*m*) sunt indicata, non liceat sine maxima difficultate, & quod consequitur, sine maximo errandi periculo, quacum illarum reapse conjunctus sit, definire; oportet saltem ut per quandam *inductionem*; id quod facio; colligam, five una, five altera, seu plures hic sint earum causarum, veri semper esse simile, ut in relaxatione quadam consistat, & hac quidem, sicut ejus ostendit effectus, viginti ab hinc annis, eoque amplius inchoata, paulatim autem postea adaucta.

6. Ex quo ut Indicatio existit relaxatis partibus restituenti primum illum justæ arctitudinis modum, nexum, situm, vigorem; ita nemo est vel leviter in Re Medica versatus, qui non continuo intelligat, difficillimum, ne dicam impossibile esse id assequi. Quod si, ut generatim Galenus docuit (*n*), sedis vitia & affectus *difficilem curam accipiunt*; quæ causa fortasse fuit, cur quidam olim Medici in eorum dumtaxat curatione suum omne studium locarent (*o*); quanto difficilior poterit contumax adeo, & vetustum sanari? Multo quidem majorum prolapsuum, velut is erat quem ex Muralto commemoravi (*p*), sanationem legisse memini. At antiquorum, & qui a viginti jam annis affligerent, certe non memini. Itaque satis nobis hic esse deberet, si cum tolli relaxatio nequeat; palliativa saltem, ut vocant, curatione aut prohiberetur, aut minor, & levius ferendus redderetur quotidianus illius effectus, qui gravis est adeo cum propter molestiam, tum quia morbum auget, tum etiam quia in summum aliquando periculum potest adducere vel nimis aucto eo quod procidit, vel serius reposito, vel ab aeris injuriis vitiato, vel denique minus cohibito a sphinctere, qui temporis decursu relaxari potest tunc præcipue cum fractum ætatis robur minus huic relaxationi poterit, & ei quæ jam adest, ne magis augeatur, obistere.

7. Sed quemadmodum ad hanc tollendam frustra adhibita esse, intelligo, medicamenta quæque validiora; sic pariter video, adversus relaxationis effectum in palliativa curatione incassum tracta fuisse in usum instrumenta multa, & varia, ideoque alia a me requiri, illiusque in primis descriptionem, quod fuisse olim dicitur a Monacho ingeniosissimo Paulo Sarpio excogitatum. Ego autem vereor, ne ad ista quæ jam sunt adhibita, ea tandem referri possint omnia; si quod præcipuum est, spectemus; quæ mihi quidem cognita sunt, interque hæc illud quoque Sarpianum, quando ejus nullam descriptionem invenio præter hanc quæ apud Rhodium (*q*) legitur: *Hæmorrhoides in suum reposita locum, ne denuo procidant, annulo ferreo dextre cohibeantur: quem summi ingenii Viro Paulo Servitæ Veneto plures magno commodo acceptum referunt. Annulum vero aluta utrinque continet, quæ perinæum, & clunes versus, fasciis quatuor ejus capitibus adsutis, lineo cingulo innexis firmatur.* Ad annulos igitur, jam in usum tractos, instrumentum Sarpianum attinet: ad eundemque, nedum ad tabulas Hippocratis (*r*) *angustissimas* id redit quod ab Riolano (*s*), duobusque aliis Gallis Blegnyo (*t*), & Dionisio (*u*), & ante hunc etiam a Muralto (*x*) laudatur, nimirum tabula, foramine pertusa ejusmodi, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ut egerentis intestinum transire ne sinat: quam tabulam Muraltus vestiri jubebat panno cæruleo ex *Indi-go*, non *terre Madagascar*, sed *insularum Antillidum*. Eodemque tandem recidit quod, nullo instrumento adhibito, suadebat Paræus (*y*) scribens, *rectius stansque si alvum exonerare possit, nunquam egerendi contentione intestinum exclusum iri.* Verum cum Aeger, nobis propositus, exonerare alvum nequeat, nisi, omni artificio amoto, intestinum exire sinat; terere mihi tempus videar, si alia ejusdemmodi excogitare coner, nec potius causam quæram, cur inutilis hic usus sit ejusmodi instrumentorum, ut hac causa cognita, aut solertis Chirurgi alicujus excitetur ingenium ad longe aliud, quod utile esse possit, inveniendum, aut si hoc omnino fieri non posse, intelligatur, pars affecta nullis in posterum instrumentis vexetur.

8. Et primum credibile sane hic non est, ideo exire intestinum necessario esse sinendum, quod recrementa nimis crassa, & dura transire nequeant per instrumenta illa quæ sunt memorata; id enim si esset, jam pridem fuisset provisum, & ne accideret, opportuna aut vivendi norma, aut modici aptique humoris injectione perfectum. Itaque relinquatur, ut totius intestini, aut internæ ejus tunicæ relaxationem tantam esse, credamus, ut illud, aut hæc, detrudentibus excrementis, descendens, multis, magnisque rugis, quarum aliæ aliis imponantur, valvulæ instar efformet, quotiescunque artificio præsertim aliquo cohibitum, se prorsus extendere, & explicare non queat, sicque apertum recrementis exitum dare. Quod si est; omnia ejusmodi artificia sunt removenda, per quæ cum ea intestini pars inter desuper adactas fæces, & instrumentum comprimatur; nulla inde sperari utilitas, imo vel major noxa timeri aliquando potest. Illorum loco novum quoddam requireretur instrumentum, quod non solum exterius, ut illa, infimam sustineret intestini partem, sed simul eo perveniret, ut fulcire interius, ac opportune dilatare posset parietes relaxatos, ne rugarum; & valvularum instar, se ante fæces invertendo, his, cum exituræ sunt, intercluderent viam. Oporteret hoc instrumentum esse ejusmodi, ut facile immitti posset; atque intra modum dilatari statim ac inciperet naturalis necessitas poscere, neque ullum sive lateribus, sive præsertim summa sui parte intestino læsionis periculum afferret: ad quod avertendum summa quæque illius partium, priusquam immitteretur, molli aliquo ac recenti cohiberi posset parvi animalis intestino. Notum speculorum, quæ vocant, artificium quibus Chirurgi utuntur ad vaginam uteri, ipsumque adeo Rectum intestinum dilatandum, posset fortasse prudenti, ac solerti instrumentorum excogitatori facilius suppeditare multo meliorem, minusque incommodam ideam hujus instrumenti quo satis esset extensam servare eam intestini partem quæ facile dilatatur, illam videlicet quæ est supra sphincterem; per hunc autem qui magis dilatationi resistit, non plus viæ apertum relinquere quam quod transituris mollibus & quasi fluidis excrementis sufficeret; talia enim ut sint, per vivendi normam, uti dicemus, nihilominus curandum est. Sed cum probe sciam, machinarum plerasque, ubi ad usum trahuntur, spei, & cogitationi minus respondere solitas esse, in hoc autem speciatim casu præclare videam quæ oriri detrimenta possent non modo si inexperta manus instrumentum immitteret ac dilataret, verum etiam ex ipsa frequenti immisione, ac dilatatione, atque adeo ab ipso intestini, dum fæces expellerentur, motu, & compressione, cumque tandem ne illud quidem scire pro certo queam, relaxationem haud altius incipere quam quo pervenire instrumentum possit, profiteor, de hoc me non alia mente sermonem instituisse, nisi ut alios ad commodiorem aliquam, facilioremque ideam quærendam excitarem: quam si tuto, & sine ullius periculi suspicione ad usum deduci posse constaret; tum vero experimentum ejus capere, neque ab re profecto, neque inutile fortasse foret.

F

9. Quan-

(*l*) De Medic. in Præf. (*m*) n. 2. (*n*) De Comp. medic. sec. loc. 1. g. c. 6. (*o*) Vid. 1. Gal. adscr. de Partib. Art. Med. c. 2.
 (*p*) n. 4. (*q*) Cent. 2. Obs. Med. 94. (*r*) De Fistul. n. 4. (*s*) Sect. cit. supra, ad n. 3.
 (*t*) L. Art. de guerir les hern. P. 2. S. 2. c. 8. (*u*) Cours d'Oper. de Chair. Dem. 4. (*x*) Schol. cit. supra ad n. 4.
 (*y*) cap. cit. supra ad n. 3.

9. Quando autem; id quod propter modo indicatas causas plurimum vereor; pro explorato haberent omnes, in palliativa curatione nullum hic restare cuivis instrumento locum; tunc nihil negotii Medicinæ relinquatur, nisi ut videret, num forte in curationibus quæ ad tollendam istam relaxationem jam pridem institutæ sunt, prætermisum fuisset remedium ullum, quo si non vinci, at aliqua saltem ex parte imminui morbus posset.

10. Ex Chirurgia quidem multa olim adversus hunc morbum trahebant auxilia. Laudabat Riolanus (*z*) cucurbitulas duas, singulas ad latera singula imi Sacri ossis admotas, sive ad clunes, ut memorat Schacherus (*a*), inde aliquid commodi tunc expectans, cum princeps mali causa hæret in languidis ani musculis. Ego non multo plus hinc spero, quam a cauteriis duobus ad infimam Spinam adhibitis, quæ, Arabum asseclas secutus, Mercurialis (*b*) proposuit, Marcus autem Aurelius Severinus (*c*) confirmavit; nisi in eo forte adhibenda essent, cujus habitus longe alius esset ac Ægri nostri, & prolapsus ab nimia humoris copia aut factus, aut servatus. Quod vero ad famosum auxilium attinet antiqui illius Chirurgi Leonidæ, quem Vir Cl. Daniel Clericus (*d*) eundem credit ac Leonidem Medicum Episynteticum, a Cælio Aureliano (*e*) memoratum; nec varia aliorum judicia omitam, nec meum reticebo. Igitur cum diæta nihil profecisset, neque medicamenta contulissent, malo jam inveterato, censebat Leonida, & necessarium esse, & minime periculosum externam sedis partem extremam cauteriis aliquot inurere; sic enim cicatrice solida succedente anum in ambitu constringi, & prolapsum tolli. Apud Aetium (*f*), qui hanc, aliasque Leonidæ nobis curationes servavit, legi hæc aliquanto distinctius potest: quam Fabricius quoque ab Aquapendente (*g*), & Riolanus (*h*) commemorarunt. Severinus (*i*) autem non modo ipsam memorat; non modo suis multis observationibus confirmat, ignem huic parti, in aliis morbis tamen, adhibitum, sibi feliciter cessisse; sed ignavos Medicos vocat, per quos ipsi non licuit eodem ignis præsidio Virum curare ex Ægri nostri, vicennialis erat, nullamque pariter ex omnigenis medicamentis opem retulerat.

Contra, Nicolaus Blegnyus (*k*) ejusmodi curationem abjicit, ut non minus molestam, quam nostris temporibus inusitatam, Petrus autem Dionisius (*l*) a se unquam negat esse visam, ejus Auctores crudeles vocat, ipsam vero vel audientibus horribilem: creditque, si quis forte esset qui eam tentare vellet, neminem fore qui non adversaretur, idque merito propterea quod sine illa sanari possunt hæc mala: quanquam hoc qua ratione probare ipse posset, non apparet, quando nullum proponit auxilium quod sanando huic nostro par esse videatur.

Mihi vero minime necesse hic est aut ignavis Severini, aut crudelibus Dionisii astipulari. Nam etsi non nego, Leonidæ curationem esse posse utilem in humili, & parva relaxatione, idque observatione Cowperi, quæ supra (*m*) indicata est, quadantenus confirmari; in relaxatione tamen hac nostra, quæ tanta est, & tanto altius videtur incipere, multum vereor, ut satis, atque adeo ut quidquam omnino esset profutura.

11. Interea melioribus me Judicibus ulteriore examine relicto harum curationum quibus Chirurgi olim utebantur, ad considerandum transeo instrumentum recentius, cujus usum pluribus in prolapsibus fuisse proficuum, Auctor testatur. Is Blegnyus est (*n*), quem paulo ante memorabam, vir sane ingeniosus. Accipiebat hic galli indici ingluviem ejusque orificium arte ad extremum alterum brevis tenuisque argentei tubuli circumligabat; per alterum autem extremum, bacillum, in summo obtusum, immittebat ad fundum usque ingluviæ illius, sicque hanc primum, tum deinde tubuli justam partem, adstringentibus remediis illi-

tam, in podicem inducebat; partem reliquam extra servabat ita factam, ut cum bacillum detraxisset, hujusque loco extremam fistulam parvorum follium in eandem tubuli partem inseruisset, atque aeris tantum intrufisset quantum implendæ ingluviæ satis esset, redire aer priusquam æger vellet, non posset, itaque retentus partes relaxatas fulciret, efficeretque, subinde, ac diu repetito usu, ut eæ pristinum situm, vigoremque, quo ad ejus fieri posset, recuperarent. Sed instrumenti hujus accuratam descriptionem, ac delineationem, firmandique modum apud Auctorem videre præstat.

Equidem Dionisio (*o*) facile in eo assentior, quod neque incommodo careat instrumentum hoc, neque usum præstet retinendi in sua sede intestinum eo tempore quo maxime opus esset, id est cum alvus exoneratur, quandoquidem eximi tunc debet, & mox, reposito intestino, reponi. Illud tamen nego, eundem, ut ipse ait, præstare effectum quem fasciæ, & cætera exterius adhibita. Quin, excepto incommodo non adeo gravi, & quod manu opus est cauta ad instrumenti repositionem, non prorsus inutile hoc crediderim inter initia præsertim hujusmodi relaxationum. Cogitari etiam posset, an pro ingluvie illa, intestino uti præstaret molli ac tenuibus tunicis prædito bruti alicujus, ea longitudine, & latitudine qua liceret, ac opus esset, arte intus clauso ad superius extremum, illito autem exterius eo remedio quod post alvi exonerationem infra (*p*) commendabo: quod intestinum ubi sic satis immisum esset, injecto mox aere, aut etiam interdum humore aliquo, ab re non alieno, penitus distendi posset, aut certe hætenus, ut dejicienti cupiditatem non moveret. Non hoc facilius, simulque innocentius invenire auxilium proclive fortasse est ad reponendam, retinendamque in nativa sede relaxatam tunicam, ipsumve intestinum, ut hac ratione levamen illius vinculis afferatur, unde quantum possunt, se restituant, viresque recipiant. Cæterum sicut inter initia, ut dixi, aliquid utilitatis inde sperari posse, crederem, & plus certe quam a turundis, quas alii eadem spe adhibent, remediis corroborantibus imbutas & illitas; sic quantum expectari indidem posset in morbo inveterato, non videre me, fateor.

12. Quod ad Pharmaceuticam attinet, tanto me decet esse brevior, quanto consulentis Medici litteris certior fio, usurpata jam fuisse remedia, quæ poterant, omnia de genere glutinantium, vulnerariorum, adstringentium, & nervos juvantium, & quanto pleniores ejusmodi remediis video omnes Medicorum, & Chirurgorum libros. Quamvis autem iisdem litteris commemorari tantum videam fofus, semicupia, injectiones, cerata, suffitus, aliasque ejusmodi formas, exteriorum omnes remediorum; non tamen dubito, quin simul in usum venerint quæ iis respondent, interiora. Equidem præclare intelligo, quod his præsidii obtineri hætenus non potuit, id multo minus in posterum esse sperandum, cum factus interea sit gravior morbus, magisque ejus causæ sint confirmatæ. Verumtamen donec ætas, & robur vigent, repetenda fortasse esset, certe repetita caute, prudenterque nihil noceret, diuturna, & valida curatio. In qua optima quæque corroborantia medicamenta propinarentur, quæ potius tamen ex iis essent quæ nervos juvant, quam quæ adstringendi vi pollent; his enim adstricta alvus majoribus ac pluribus ad egerendum nixibus opus haberet, quibus magis magisque augetur morbus. Quam etiam ob causam abjicienda omnino illa sunt quæ purgantia nuncupantur; ad læsam enim partem ducunt, in eaque permolesta, & noxia relinquunt irritamenta. Quod si alvum solvere necesse sit; iis quæ mox in Diæta memorabuntur, aut eorum consimilibus plane innocuis utendum est.

Ex illis autem remediis quæ exterius adhibentur, summopere mihi placerent, si formam spectes, semicupia, atque injectiones; si materiam, thermarum aquas corroborantes.

13. Diætetica restat, cujus rectus usus omnino necessaria-

(*z*) Sect. cit. supra ad n. 3. (*a*) §. 9. cap. cit. supra ad n. 4. (*b*) cap. cit. supra ad n. 3. (*c*) De effic. Medic. l. 2. P. 1. c. 50.
 (*d*) Hist. de la Medec. P. 2. l. 4. S. 2. c. 1. (*e*) Acut. Pass. l. 2. c. 1. (*f*) Medic. Tetrab. l. 4. Serm. 2. c. 8.
 (*g*) c. cit. supra ad n. 4. (*h*) Sect. cit. (*i*) Part. cit. c. 95. (*k*) cap. cit. supra ad n. 7. (*l*) Demonstr. ibid. cit.
 (*m*) n. 4. (*n*) cap. paulo ante indic. (*o*) Demonstr. paulo supra indic. (*p*) n. 13.

cessarius est, cum & vires adjuvet præsidiorum quæ a Chirurgia, & Pharmacia defumuntur, tum etiam quia, si hæc aut nequaquam, aut frustra repetantur, nulla præter illam jam ratio superest, qua, & facilius quidem, innocentius, frequentius, curare possimus, ut minus moleste saltem, minorique cum periculo feratur morbus. Victum proponit Mercurialis (*g*), qui siccandi vim habeat: nec dubium est, quin is victus faciat ad roborandum. Verum si recte perpendantur gravia, & crebra detrimenta quæ ab alvi sæcibus provenirent ea victus ratione induratis; facile videbitur esse a nobis, præsertim postquam repetita fuissent incassum medicamenta corroborantia, victui qui siccandi vim habeat, eum qui humectandi vi polleat, anteponendum, qui nempe victus simul excrementa mollia servaret, simul eorum acrimoniam corrigeret. Medicus cautissimus Franciscus Redius (*r*) in Consilio adversus dolorem & fluxum hæmorrhoidum, cum intestini prolapsu in alvi exoneratione conjunctum, jubebat, mane bibi ad selibræ jus carnis non salitum in quo bulliissent satis multæ violæ martiæ, & postquam hæ non nisi siccatae haberi possent, earum loco aut cichorea, aut borrago, aut buglossa, aut sonchus, aut prunus recens, ficulve, appianum malum, aut ejuscemodi aliud. Seri usum commendabat depurati, edulcatique *julapio* sive ex *tingtura* violarum martiarum, sive ex appianis malis. Usus quoque lactis asinini, aut caprini laudabat. In prandio, cœnaque inter alios cibos pulsem semper, sed hanc simplicem, & jure plurimum abundantem, in qua poma bulliissent, aut herbæ aliquæ ex iis quæ supra dictæ sunt, interdum hordei quoque, aut orizæ aliquid. Carnes elixas sæpius malebat, quam assas. Omissisque aromatibus, & mero, prandium, cœnamque semper claudi cocto pomo, vel pyro, aquam superbibendo ad uncias tres, *julapio* ex cortice citrei mali edulcatam. Ab his quæ ex Redii Consilio retuli, non multum recederem in hoc casu, aut tantum dumtaxat, quantum satis esset, ne alvus nimis forte lubrica fieret. Quod si Rediana ista vivendi ratio non sufficeret; sufficere autem diuturno usu deberet, alvo hæcenus molli reddendæ, ut ad eam exonerandam neque nixibus opus esset, nec longa mora; tunc vero ne in eo quidem Redium imitari displiceret, ut interdum pulpæ cassiæ drachmas darem binas, mane ante jus de quo dixi, sumendas, totidemque iterum paulo ante cœnam, si necdum quidquam egissent priores duæ. Si vero nihilominus dura, & ficca recrementa fieri pergerent; non ea per nixus & conatus, sed ope enematum excludenda esse, censerem. Hæc autem selibræ pondo, haud amplius, quo facilius retineri possent ad iustum tempus, ex solo autem carnis jure, aut ex emulsione, ut appellant, hordei, aut orizæ quæ semusta antea, & cocta essent, & id quoque ad Redii imitationem. Qui denique multis effert laudibus unguentum quoddam (*mantecca* vocitatur) flavum ex rosis, quale a Sepiasariis conficiebatur Magni Etruriæ Ducis, affirmans, prolapsum intestinum multo facilius, citiusque reponi, si ejus extremum liniatur unguento illo, quo præterquam quod dolor leniri, humorum autem acrimonia retundi, poterit, inquit, læsa, ac debilitata pars non parum corroborari. Cæterum intestini repositionem minus difficilem reddent præscripta vivendi ratio, & in cibo parcitas. Sic enim neque in proximo Coli tractu copia excrementorum cumulabitur, quæ res illi obstare solet repositioni, nec sanguis gignetur qui aut redundantia sua, aut vitio alio infirmam partem faciat crassiolem. Quod cum accidere etiam queat a violentis motibus, & exercitationibus; has quoque omittere oportebit, nec minus; ut paucis complectar omnia; quidquid longo adeo tot annorum spatio, multo experientia ipsa melius, quam possit Medici cujusve consilium, noxium esse, demonstraverit.

14. Hæc, multis ac variis occupationibus, studiisque distentus, habui quæ in difficillimo casu animadverterem, ac responderem, optans ab Nobili, Eruditoque, pro quo scripta sunt, Viro, ut qualiacumque

Mongagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

que sint, grata habeat, ab Experientissimo autem qui me consuluit, Medico, ut iis hæcenus utatur quoad pro sua prudentia, rebusque circumstantibus licere, credet, ab Deo tandem immortalis, ut quidquid decretum, actumque fuerit, propitius fortunet.

15. Habes Consilium, quale tum scripsi, anno videlicet 1725. postridie Idus Sextiles. In quo præter ipsam prolixitudinem, alia quoque sunt quæ ne mihi quidem nunc satis placeant. Verum in res incidens minus tractatas, neque hæc, neque illam vitare potui. Atque utinam ab eo tempore extitisset aliquis cujus anatomicæ observationes optatam huc attulissent lucem. Sed eæ, ut Schacherum, doctissimum Virum (*f*), & me tunc latebant, sic adhuc latent. Quæ autem in cadaveribus quærenda sint eorum præsertim quorum intestinum procidere consueverit ad miram longitudinem, Consilium tibi indicabit nostrum, nec tamen fortasse omnia. Quis enim sciat, num aliquando aut nimio humore laxata, aut congestorum recrementorum copia, aut violentis, diuturnisque in egerendo nixibus distracta, ac divulsa ea vincula quæ ex supremo Recto in proximum Colon ducuntur, fasciolas tres referentia, non ita sinant tum aliquot ex ultimis Coli cellulis tum plurimas ex iis quæ intra has sunt, transversis rugis extendi, ut prolapsi intestini longitudo augeatur. Videndum igitur erit, ubi illiusmodi cadavera, quæ adhuc desidero, incidenda obvenerint, quomodo illa etiam vincula, illæque cellulae se habeant, aut si utraque persistant, an interiores saltem rugæ magna ex parte sint explicatae ac deletæ, quæ res una maxime interiorem tunicam in qua illæ sunt, deorsum extendi sineret, trahente videlicet continuata interiore tunica Recti intestini, quam se invertere, & sic prodire, secuti recentes in primis Rei Medicæ Scriptores, in Consilio (*t*) posuimus. Quæ tamen ipsa inversio quatenus fieri, agnosci que possit, nunc in iisdem cadaveribus pariter quærendum censemus. Neque enim hic, ut alibi (*u*), agitur de parte dumtaxat aliqua, eaque cum quadam quasi cuticula quæ abscedat, comparanda, sed de tota ipsa interiore intestini Recti tunica; quam a musculo sic dissolvi, ut tamen non emoriatur, nec gravissima habeat conjuncta symptomata, difficile est creditu apud eos qui innumeras; mitto fibrillas, & nervulos; arteriolas tantummodo, ac venulas, utramque tunicam jungentes, animadverterint. Hæc igitur vascula an adeo laxari sensim, extendi que possint, ut magnæ præsertim inversiones tunicæ interioris requirunt, quas non pauci hic fieri censent; an tumorum exemplum, in quibus constat immanem accidere vasorum extensionem, hic locum habent, ubi crassescere quidem interior tunica dicitur, sed flexilis tamen plerumque, & apta ad repositionem servari; an denique inversiones hæc, quæ non secus in Recto intestino, ac in vagina uteri, proponi solent, cum re ipsa, & quatenus convenient, non aliunde certius, quam ex accuratiori cadaverum incisione addiscetur. Nec vero in magnis præsertim Civitatibus rarissima esse potest ejuscemodi cadaverum dissecandorum occasio. Non paucis enim hic morbus funestus est, inflammatione videlicet, gangrænaque intestinum corripientibus, cujus repositio negligenter nimis dilata sit. Sed in iis etiam quos aliud mortis genus sustulerit, aliquando accidit, ut quædam se offerant quorum ad hanc rem utile esse possit examen, sive Recti intestini prolapsui obnoxii fuerint, sive quacunque ex causa, ut in milite quodam gregario (*x*) Coli in intestinum Rectum prolapsus, seu devolutio occurrat, quæ in illo quidem ad *spithamæ* longitudinem fuit. Non Rectum autem dumtaxat, verum etiam Colon ipsum procidere, non dubitavit Salmuthus (*y*), cum lægentis puelli Observationi (*z*) qui in gravioribus epilepsiæ paroxysmis intestina extrudebat *satis magna longitudine*, hunc titulum fecerit *Procidencia intestini Coli ex Epilepsia*. Atque utinam persecuisset puellam (*a*) annos natam circiter quatuordecim, cui ex neglecto acriore tenesmo *totum tandem intestinum Rectum cum parte Coli ad longitudinem spithamarum duarum, & amplius fuit protrusum*. Cum enim satis restitui in suam sedem non posset; gangræna

F 2

(*g*) cap. cit. supra ad n. 3. (*r*) Opere dell' ult. Ediz. T. 4. verso il fine. (*f*) §. 3. cit. supra ad n. 4. (*t*) n. eod.
 (*u*) Epist. 31. n. 20. (*x*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 103. (*y*) Obs. Medic. Cent. 1. (*z*) 31. (*a*) Obs. 30.

grana autem Recti extremum jam occupasset; mortua est, ipso mirante, quomodo tanta intestinorum portio excidere e mesenterio potuisset. Quod si plura, & varia cadavera diligenter persequari tandem potuerint siue eorum qui ex prolapsu tunc primum, aut non semel antea perlato interierint, siue eorum qui cum eidem, & ad magnam quidem longitudinem (b) sensim adaucto obnoxii essent, alijque alio inde incommodi, & molestiæ modo affecti, ex quocumque morbo decesserint; non dubium est, quin proclivius futurum sit de illius causis, & curatione consulentibus respondere.

16. Sed me casus tunc propositi conditiones sicuti in theoretica parte ad quædam minus fortasse verisimilia adduxerunt, ita in parte etiam reliqua impulerunt facile ad nonnulla quæ optari queant potius, quam fieri. Quod si ægrum non ea peculiaris necessitas tenuisset, ut artificia amoveret omnia, & proci dere intestinum sineret, si quidem recrementa vellet ejicere; non defuissent auxilia quæ proponerem, ut cum ea ejicerentur, in sua illud sede perstaret. Erat primum Sarpis annulus; quo de annulo præter ea quæ retuli supra (c) ex Joanne Rhodio, hæc etiam in Sarpis Vita legisse memini; cum ipse hoc morbo diu laborasset, plura autem subinde, sed frustra omnia tentasset, quærere demum instrumentum aliquod cœpisse, quo intestinum contineret, itaque post multa unum denique invenisse ad id aptum adeo, ut tamen ad finem usque vitæ morbum pertulerit; nullius tamen actionis propterea impedimentum senserit, haud secus ac si illo careret morbo, idemque ita facile, & prompti usus, ut aliis pariter, quibuscum ipsum communicaverat, eadem præstiterit. Quod

si Vita illa ob Auctoris (quicumque is nunc ab laudando alibi Summo Viro fuisse credatur) si ob Auctoris, inquam, aut veram quarundam rerum, aut veritate simulatam inscitiam, ut in Epist. Anatom. (d) haud aliter illa uti voluerim, nisi refellendi gratia per ipsam, ut loquuntur, ad hominem qui illam objecerant; si forte igitur hac quoque in re suspecta esset; alterum non defuisset instrumentum, quod a Valsalva nostro videram in quodam Consilio memorari. Scilicet cum æger ad exonerandum ventrem sellam peteret, præsto esset hujus operculum in medio perforatum, ibique firmiter tubo instructum plumbeo, cera exterius, & in summa ora circumlito, non latiore duabus tertiis uncia Bononiensis partibus, & longo quidem uncias circiter duas, sed non ultra semunciam intra podicem admittendo, nec sine cauti Chirurghi ope, cum prima ejus fierent experimenta, ut si feliciter cederent, neque in tubi dimensionibus aliquid esset variandum, hac ratione ejici excrementa possent, nec tamen intestinum emitti. At si neutrum instrumentum spei respondisset; intelligis enim vel ex iis quæ in Consilio attigimus, quæ noxæ possent, nedum quæ molestiæ interdum ex ejusmodi præsidiiis existere; alia erant præterea quæ possent excogitari. Vides enim, exempli causa, qualem Cl. Bassius (e) invenerit anulum, qui nullum facibus egerendis ponens obstaculum, facile, uti scribit, & gestetur, & postquam morbum sustulit, extrahatur; sustulisse enim, ait, vel diuturnum, brevi, atque adeo intra menses duos. Sed de prolapsu Recti intestini hæc attigisse satis sit. Proximis Litteris ad alios morbos pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIV.

Sermo est de Intestinorum Dolore.

ETSI pars maxima Observationum, ex quibus Sectio constat XIV. tertii libri Sepulchreti Anatomici, ad Dolores spectat Intestinorum; tamen multæ etiam in ea sunt quæ ad alia Ventris attinent viscera, ex utrisque autem nonnullæ in quibus non internæ, sed extrinsecus accidentes causæ, ut ictus, & vulnera dolorem fecerunt. Quod mihi exemplum sequi non placet, ut qui aliarum ventris partium dolores alibi suo quemque loco tibi aut proposui, aut sum propositurus, & de ictibus ac vulneribus seorsum pariter scripturus. Molestus autem repetitionibus esse nolo: quæ adeo non vitantur in Sepulchreto, ut in hac ipsa Sectione bis positas offendamus Observationes plures (a), in Additamentis autem ad eandem, non agnito Blancardi fuco, tres sub hujus nomine repetitas XV. XVI. & XXIII. quarum duæ postremæ in Sectione ipsa (b) jam fuerant, ut prima in præcedente Sectione VIII. (c), veris Auctoribus adscriptis, propositæ. Sed neque in eo mihi satis placet Sepulchreti Auctorem imitari, ut Observationes in eas dividam quæ ad Colicum dolorem attineant & quæ ad Iliacum, non quod omnino improbem hanc divisionem; quanquam Diocles Carystius, ut Celsus (d) docet, non tenuioris, sed plenioris intestini morbum *ileon* nominabat, Alexander autem Trallianus, ut apud Salius (e) est, non aliud esse ileon censuit, quam colici affectus intensionem, ac incrementum, & Salius (*) in utroque illorum intestinorum esse posse ilei primariam sedem, & causam, ostendit; sed quia non adeo facile est, ut multi putant, dolores internoscere utriusque intestini, nec, quod consequitur, per animadversa in æ-

gris signa satis luculente hujusmodi observationes dividere.

2. Nam quod dolores dicuntur esse acerbiores Iliaci, quam Colici, & facile etiam sunt, seu vasorum copia id fieri censeas, ob quam multo quoque sæpius Tenuia intestina, quam Crassa, inflammata reperiuntur, siue potius nervorum numero, præsertim si villi quibus prima usque adeo abundant, ad papillarum genus sunt referendi; certe quidem alio doloris impatientior est, & alia in alio, ac magis, minusque gravis doloris causa; ut minime proclive sit, uter revera majori torqueatur cruciatu, statuere: unde etiam fortasse fuit, cur Galenus, cujus adversos inter se locos conciliare studet Ballonius, sicut in Sepulchreti Sectione hac (f) vides, alibi Iliacos, alibi Colicos vehementissimos esse, scripserit.

De vomitu autem, quem in illis magis violentum, atque assiduum esse, docuit, recte in Sepulchreto (g) eos Colicos dolores excipi, invenies, quorum sedes sit in eo Coli tractu qui ventriculi fundum contingit.

Et ne longius ab Sepulchreto te abducam; ex eodem (h) pariter admoneri poteris, quam sæpe exceptionibus obnoxium, & propterea fallax illud quoque signum sit, quod videtur alioquin præcipuum, quippe a sedibus ipsis petitur tenuioris, pleniorisque intestini. Francisci enim Sylvii verba reperies docentis, sæpe ad umbilicum usque, & quandoque usque ad vesicam insigni anfractu per medium abdomen volvi Colon. Quod si verum est, cum suum hoc locum deserat, Tenuium autem intestinorum occupet; intelligis plane, quam falli possit is, qui sedibus hac in re plurimum tribuat, Nimirum non illi

(b) Vid. Epist. 65. n. 6. (c) n. 7. (d) 15. n. 68. (e) Dec. 1. Obs. 4.
 (a) Confer Obs. 1. §. 2. & Obs. 20. §. 14. Obs. 1. §. 13. & Obs. 24. §. 2. Obs. 1. §. 14. & Obs. 19. §. 4. Obs. 2. §. 1. & §. 2. Obs. 5.
 §. 2. & Schol. ad §. 8. Obs. 19. Obs. 8. §. 11. & Obs. 14. §. 3. Obs. 28. & Obs. 30. §. 4. (b) Obs. 20. §. 12. Obs. 3.
 (c) in Additam. Obs. 5. (d) De Medic. 1. 4. c. 13. (e) De Affect. Particul. 6. 12. (*) Ibid. (f) Schol. ad §. 5. Obs. 5.
 (g) Schol. ad §. 2. Obs. 25. in fin. (h) Schol. ad Obs. 41.

illi solum tunc decipientur quos redarguit Sylvius; verum ii præterea qui Sylvium sequantur. Cum enim ea Coli pars quæ subesse in tranversum ventriculo solet, non ibi fuerit, sed deorsum adeo se incurvavit; tunc errabunt certe qui idcirco eam dolore correptam esse, negent, quod ventris superiora transversus, cinguli instar, dolor non torqueat; sed & illi hallucinabuntur qui in ventris ambitu ac circumferentia exortum dolorem vere colicum dicendum esse, cum Sylvio credant; nam dolor qui tunc in superiore ventris ambitu exoriatur, in Colo quod illinc ablit, esse non poterit.

3. Verum autem id esse quod Colo sæpe accidere, Sylvius admonuit, non paucæ, tum Valsalvæ, tum nostræ, tibi aut jam propositæ, aut proponendæ Observationes confirmabunt: quanquam non omnia in quibus id vidimus, corpora in his Epistolis commemorandi occasionem habebimus; diu enim est ex quo id cœpimus animadvertere vel priusquam in eum incidissemus Sylvii locum, ut II. nostra Adversaria (i) ostendunt. Sed in III. quoque Adversariis (k) aliam infimi Coli sedis varietatem adnotavimus, hic minime prætermittendam: quamvis ibi pariter ob eandem causam eos more nostro laudare non posuimus qui ante nos illam animadverterant, Spigelium (l), & Riolanum (m); quibus tamen contra ac Valsalvæ, & nobis videtur sæpius Colon occurrisse valde in sine flexuosum, rarius ductu simpliciore. Verum utcunque id est, cum ii flexus in quibusdam non modo versus inguen dexterum Colon extendant, sed interdum, ut vidimus, ad umbilicalem regionem attollant flatibus præsertim turgidum; hinc certe apparet, quam facile dolor qui in eo sit, temere tunc ad Tenue intestinum, cujus illæ sunt sedes, referri possit. Hoc igitur varietatum utrumque genus minime infrequens est sive a primordiis, sive a morbo etiam, quod Riolani (n) verba subindicant: *vidi, inquit, Colon intestinum inter jecur & splenem non directe protensum, sed in S Romani modum inflexum, & ad umbilicum usque PROLAPSUM*: Spigelius autem (o) vel clarius, & magis universe scribens, idem intestinum, ait, *præter naturam in colicis doloribus, dum flatibus distenditur, e sua sede naturali abire*. Quod si ob hanc causam accidisse, velis, ut in apoplectica Muliere (p) quæ iis fuerat doloribus obnoxia, Colon invenerim non modo cum paucis, rarisque cellulis, sed etiam amplioribus quam soleat, gyris extremam sui partem umbilicum versus contorquens, non repugnabo, præsertim cum Franciscum Sylvium intelligam ex Observatione quæ in Sepulchreti Sectione hac, est XV. fusius autem descripta legitur in IX. Sectione libri I. ubi est XLVIII. intelligam, inquam, iisdem cruciatibus laborasse aliam fœminam, censuisse non tam quia omentum non omnia intestina tegens, aut hæc nonnihil loco mota adnotasset; hoc enim haud raro, illud vero sæpissime occurrit; quam, nisi plurimum fallor, quia utrumque paulo ante expositum varietatum genus in eadem fœmina, ut videre poteris, deprehenderat. Quod si ob ejusmodi tantum causam sedes mutarentur intestini Coli; esset tamen errandi periculum eo magis timendum, quod illis de sedibus in iis potissimum fermo sit qui ei solent esse causæ obnoxii. Verum in iis etiam quorum est ventriculis amplior, aut jecur grandius, transversa illa Coli pars quæ his subjicitur visceribus, tanto inferior est, quanto hæc majora. Huc causæ accedunt quæ ventriculum deprimunt, & cum eo Colon, ut in Veneto Juvene accidisse vidimus (q) ex abnormi Spinæ inflexione. Sed præter morbos, constitutiones quoque sunt corporum secundum naturam, in quorum aliis aliæ sunt Coli sedes. Nam etiam ab ortu, ut paulo ante indicatum est, aliter potest esse locatum, & gravidis aucto utero ultimis mensibus transversa illa Coli pars altior est, sicuti Spigelius (r) animadvertit.

4. Quæ cum ita sint, cumque ex his satis appareat

quamobrem dolorum quibus intestina torquentur, Observationes non ita dividam; ut alias ad Iliacos, alias ad Colicos referam; qua malim divisione uti, indicandum est. Primum igitur eas afferam in quibus dolores erant a causa non extrinsecus quidem adveniente, sed tamen sub oculos cadente; deinde vero illas in quibus causa omnino intra corpus latebat. Prioris autem generis has duas ex Valsalva accipe.

5. VIR quadraginta annos natus, sanguineo-biliofi temperamenti, qui levem aliquando ad inguina herniam patiebatur, a carduorum esu in Iliacam incidit Passionem. Levis quidem ad inguina apparet tumor: ibi tamen ullo se torqueri dolore, æger negat; in ventre fatetur, ob fæcum retentionem valde indurato. Remediis irritis, die morbi septimo lethali vomitioni succumbit.

VENTRE aperto, intestina aere turgida conspecta sunt, & ad eam partem livida ac nigra qua se haud ita procul a Cæco duplicabant, & cum annexa mesenterii portione, quæ quasi carnea videbatur, in herniæ sacculum immittebant, digitos quatuor longum, orificio autem angustiore, ut per hoc redire non possent in ventrem postquam ab illapsa materia distenta fuerant. Erat hic sacculus in dextero inguine, ex peritonæo quidem factus producto, & dilatato, sed non ex hujus processu; ut plures olim crediderunt; qui vas semen deferens, vasaque Spermatica comitatur: imo huic processui, & his vasis, sanguine valde tumentibus, ab anteriore parte incumberebat: eratque intus, ut intercepta intestini portio, colore nigricante, sive potius ex atro viridi infectus, quasi a vitriolo tinctus esset. In sinistro autem inguine alter erat sacculus, ejus quem descripsi, simillimus, nisi quod eam ex qua fiebat, membranam, & fibras, & vasa colore, ac cæteris conditionibus habebat a naturalibus non discrepantia.

In Thorace sana omnia. Erant tamen cum grumoso sanguine polyposæ concretiones subluteæ, major in dextero, minor in sinistro cordis ventriculo; sed neutra extra ventriculos se producebat.

6. Manifesta erat causa doloris hujus, videlicet *in carcerata*, ut loquuntur, hernia. De qua in his Litteris crebra quidem erit commemoratio; sed tantum quatenus compressa intestini parte, hujus, & proximæ sanguifera vasa strangulat: ex quo ut dolor, inflammatio, sphacelus fiant, non necesse est explicare. Cetera de herniis, & de portione peritonæi quæ comitatur vasa Spermatica, alibi (s) attingemus. De Iliaca autem Passione scribetur subinde in hac Epistola quantum proposito erit satis. Jam vero facile intelligis, cum ea oritur, ut plerumque, ob interceptum intestinum, tunc acervata supra interceptionem materia distendi intestina superiora, ab hac autem distentione alteram existere doloris causam, quam auget ipsa quoque acervatæ materiæ corruptio ex mora.

Verum unde factum esse, dicemus, ut in proposita historia ibi æger dolorem esse, negaret, ubi vitium erat maximum? An quod nulla inflammatione prævia, sphacelus interceptum occupasset intestinum? Id autem an fieri possit, alias (t) videbimus. An potius quia cum æger illud negabat, jam inflammatio degenerasset in sphacelum? Sunt enim alia quoque in ea historia, ut a Valsalva scripta est, quæ non accuratissime mandatam chartis fuisse, indicent. Sed neque in proxima ullam doloris mentionem injecit, qui tamen num abesse potuerit, satis ipsa per se monstrabit.

7. VIR annum agens quinquagesimum, laborans enterocæle, ardenti febre corripitur, & nonnullos post dies vomitione humorum, qui fuligine infecti videbantur. Urinam primum difficile, deinde nullo modo reddit. Catheter a Chirurgo incassum immittitur; namque ubi prope vesicam pervenit, in obicem incidit. Itaque his vexantibus incommodis, æger moritur.

VENTRE, ac scroto dissectis, intestina in hoc illapsa, inflammatione affecta inveniuntur: & quan-

(i) Animad. 2. (k) Anim. 6. (l) De hum. corp. fabr. 1. 8. c. 5. (m) Anthropogr. 1. 2. c. 14. (n) Ibid.
(o) c. cit. (p) Epist. 3. n. 2. (q) Epist. 4. n. 16. (r) c. cit. (s) Epist. 43. n. 6. & 7.
(t) Epist. 35. n. 19. & 199.

quanquam nulla in ipsis esset exulceratio; tamen paululum saniosi feri in eorum interstitiis conspicitur. Indicium quoque saniosi ejusmodi humoris in ventris pelvi animadvertitur. Vesica erat urinæ plena; quamvis nullam intus haberet læsionem. Obex autem qui prope vesicam, Chirurgo se obtulerat, nihil erat aliud quam unum ex foraminibus per quæ semen egreditur, sic dilatatum, ut in ipsum extremus catheter se conjecerit: idem enim specillo quoque accidit, per apertam ex parte mortui urethram ad rem explorandam immisso.

8. An id foramen Sinus fuit potius, in Seminali caruncula a me postea descriptus, in eo homine præter modum amplificatus? Nam si alter fuisset ex feminis ductibus; hujus fluxu videtur homo laborare debuisse. Certe autem ejus orificium Sinus nunc minus, nunc majus occurrit, quod a Cl. quoque Virò Henrico Bassio (u) adnotatum est. Sed mihi ex quo Sinum A. 1719. vulgavi (x), quotannis in Theatro, nec uno interdum in cadavere, ostendenti, nunquam amplius obtigit, quod nunc meminerim, ut feminis ullum ductum qui in illum influeret, deprehenderem, multo autem minus ut videretur, quemadmodum ipsi, *hicce hiatus esse aliquando levis incisura, seu sulcus post flaccescentiam harum partium demum apprensus*. Num vero, quemadmodum Sinus ille, ita quoque caruncula intra quam est, amplificata esset, sicque & Sinus orificium tenuiori fortasse catheteri objicere, & urinæ suppressionem facere posset, tametsi veri simile est; tamen cum Valsalva nihil præterea addiderit, eo libentius in medio relinquam, quod; ut causam præteream a Walthero (y) memoratam; graviter affectis vicinis partibus, adeo non insolitum est vesicam in consensum trahi, lotiumque non expellere, ut Sennertus (z) inter signa inflammatorum intestinorum hoc recensuerit: quin etiam olim Cælius Aurelianus (a) inter cætera Ileon comitantia mala vesicæ, & officii ventris perfectam abstinentiam posuit. Verum de suppressione urinæ alibi.

Nunc istis duabus Valsalvæ Observationibus aliquot ex nostris subjiciamus.

9. JUVENI agricolæ cum ante annos septem intestinum delapsum esset in scrotum dexterum, hinc autem in suam sedem repositum, subligaculi ope retentum, nullam donec hujus non omisus est usus, attulerat noxam. Omisso autem denique, accidit, ut cum duos jam circiter menses teneretur intermittentibus febris, & se nuper laganis, aliisque ejusmodi crassis ex subacta farina eduliis impleisset; intestinum eodem relaberetur. Ex eo die qui fuit pridie Kal. Novembres A. 1705. vomitione corripit cœpit amaræ materiæ. Huc die morbi quarta singultus accessit, & scroti dolor. Hunc imposita mataxa, calente lixivio imbuta, levare visa est. Sed cum vomitus, & singultus pertarent, & ventris insuper dolores, ac sitis affligerent; illatus est die sexta in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte. Ubi nec Chirurgi manus quidquam profuit, & Medici auxilia vix levamen aliquod attulere. Singultus enim sublatus est, ut vomitus quoque; sed hic breve ad tempus cum emplastrum quod vocant de crusta panis, regioni stomachi fuisset adhibitum, enema autem injectum ex oleis seminum lini, & violato. Die septima primum vidi. Dolor in scroto erat levior. Pulsus minus quam heri fuisse, audiveram, frequens: sed humilior, & infirmior quam ejusmodi juveni conveniret. Sitis perstabat. Neque alvus, nisi injectis quæ dicta sunt, oleis, fæces reddebat. Quin cum hodie enemate usi essent ex carminativa, ut vocant, decoctione, cui despumatam mel additum cum drachmis duabus electuarii quod dicunt benedictam laxativam; vomitus rediit amarorum, in quibus teres lumbricus; injecta vero vix tandem multas post horas reddita sunt. Die octava lumbricus alter ejectus est. Abdomen cum tensum esset, id quod etiam pridie adnotaveram, & sub manu resonans quasi ut in tympanite, non erat tactus vel paulo rudioris im-

patiens ne in epigastrio quidem; ubi quosdam quasi morsus æger sentiebat. Cum quærerem, an etiam calorem? negabat. Pulsus hesternus in cæteris similis; sed tamen multo frequentior. Lingua sicca. Urinarum color saturus. Sub oculis livor, & vel sine hoc facies quæ minus placeret. Nox inquieta. Die nona omnia eadem: imo facies, & pulsus pejores. Hi enim vel magis erant frequentes: cum autem premeres, minus resistebant, aut nihil. Illa ad eam accedebat quam vocant Hippocraticam. Et cum anxius superioribus diebus æger esset, ac voce flebili, & corporis, membrorumque situm mutaret identidem; hæc cuncta magis animadvertisses hac die. Nam præter dolorem in toto ventre assidue persistentem, morsuum sensus per intervalla hic illic recurrebat cum ubique, tum in epigastrio præsertim. Nullus erat; nam quæsi; pulsans dolor, nulla usquam pulsatio. Nec dolor quem in scroto aut proxima ventris parte sentiebat, erat his ultimis diebus præcipuus. Cæterum cum pulsus tentarem; siccam quidem, & asperam cutem, nec tamen æquo calidiorem animadvertēbam. Cibo sumpto, meliuscule habebat. Levare quoque se, dicebat, enemate illo ex oleis, & pridie, cum inditum esset, confirmaverat. Hac autem die cum alterum injectum esset ex jure, in quo semina coriandri bullierant, & saccharo; dum redderet, cibum vomuit. Sub vesperam dormivit. Postmodum ut se haberet, interrogatus, in epigastrio nescio quid pulsare, & aliquem in ventre esse caloris sensum, respondit. Interea vomitus fluidioris quam hætenus, materiæ, hujusque subflavæ per intervalla vexabat. Quo totam noctem, & cæteris quæ dicta sunt, persistentibus, mane, die morbi decima, vivere desiit.

VENTER magnam vim effusam habuit ejusdem quæ vomitu rejiciebatur, materiæ: eademque & ventriculus, & Tenuia ad herniam usque intestina valde erant distenta: in eoque universo tractu unus, haud amplius, lumbricus fuit duorum similis qui inter vomendum ejecti fuerant. Crassa autem intestina erant vacua, & alba, & lana. Sanus quoque ventriculus. Sed proximum huic intestinum qui biliarium, & pancreaticum ductum excipit, ibi ad sex circiter digitos, erat adeo ex inflammatione lividum, ut jam gangrænam oleret. Levior inflammatio, & nondum livescens, hic illic tenebat Jejunum, & Ilei partem multo maximam. Reliqua enim pars, quæ propius videlicet accedebat ad Colon, gangræna potius quam inflammatione, occupabatur, quemadmodum herniæ ostendet descriptio. Erat sacculus pyri forma, ex tunica factus non minus crassa & firma quam arteria Pulmonaris. Is non scroto solum, & darto, sed & Cremastere musculo, eaque cui hic incumbit membrana communiter cum teste, & vasis ad hunc pertinentibus operiebatur. Testis autem sacculo suberat, vasa ab interno latere exterius adhærebant, & prope orificium sacculi, non per hoc ipsum, ventrem adibant. Erat id orificium annuli instar crassioris quem peritonæum, & circumjectus tendo efformabant: admittebatque præter Ileum intestinum, & annexi huic mesenterii particulam, omentum quoque cujus propterea nullam ferme partem videram, quæ a sinistris intestina obtegeret, quia dextrorsum erat ad herniam tractum: nec modo ad sacculi fundum perveniebat, sed inde in teres corpus se conformans, quod nisi incidissem, ex compressa omenti substantia factum esse, non cognovissem, sursum redibat, & ad Ileum interceptum, haud procul ab orificio sacculi, se annectebat. Ad sacculum autem quidquid in eo omenti erat, annexum passim inveni per interjectum quoddam corpus rubens, & flaccidum, ut facile posset ab omento, & sacculo separari, nec aliud quam membranæ cellulæ esse videretur, feri, & sanguinis plena. Ileum vero nec sacculo annexum erat, neque ad ejus fundum perveniebat; sed paulo infra orificium, in arcus modum se curvans, eadem, qua venerat, orificii via redibat in ventrem; ut, si explicares, non plus ex eo intestino quam ad quatuor, aut quinque

(u) Dec. 1. Obs. Anat. 5. §. 9. (x) Advers. 4. Animad. 3. (y) Dissert. de Collo viril. Vesicæ &c. §. 3.
(z) Medic. Pract. 1. 3. P. 2. S. 1. C. 2. (a) Acut. Pass. 1. 3. C. 17.

que digitos interceptum esse, invenires. Id omne gangræna affectum, nigricabat; sed multo ibi magis ubi in orificio sacculi constringebatur: cujus orificii annulus non minus niger, ac foetens erat, quemadmodum & proxima superior Ilei pars; imo hæc adeo fracida erat, ut distendentis humoris vim ferre non potuerit, sed foramine pervia non ita parvo, illac in ventris cavum effuderit. Ex reliquis ejus visceribus, quæ, ut intestina, non parum adhuc calebant, cum XIII. a morte hora cadaver incisum est, jecur quoque vitium contraxerat; in limbo enim erat nigrum, in cava autem facie, cum cysti, quæ mediocris erat, subnigrum. In Thorace sana omnia, tametsi in dextero cordis ventriculo polyposa fuit concretio subflava, & mollis, quæ inde albidas appendices suas in venas usque Jugulares extendebat.

10. De multis quæ adnotari huc possent, quædam infra opportunius, nonnulla etiam attingemus statim ac Observationem alteram adscripserimus, quam mensibus circiter quatuor post priorem in eodem Nosocomio habuimus.

11. MULIER annos nata plus quinquaginta, quæ duos jam & triginta, hernias pertulerat binas, a sinistris ambas, alteram ad umbilicum, alteram ad pubem, cum forte ab loco non ita alto cecidisset, nihil inde mali, nisi contusionem retulerat ad alterius scapulæ, & humeri fines. A qua cum facile convalesceret, cœpit interea jam aliquot a casu diebus adstrictam alvum habere, & paulo post fluidam subflavam materiam evomere, idem quod recrementa alvi solent, omnino olentem. Vomitus cum alias, tum præsertim duabus, aut tribus postquam cibus sumptus fuerat horis ingruebat. Pulsus nec frequens, nec digitorum pressioni minime resistens, parvus erat valde, præcipue a vomitu, minorque fiebat in dies. Cum enemata nihil proficerent; bis datus est mercurius ad drachmas duas, primum frustra, secundo autem eo cum effectu, ut alvus ter solveretur, semel quidem atque iterum solidis recrementis dejectis, tertio autem fluidis. Nec detrimentum afferri eo remedio visum est. Mulier tamen hora circiter duodecima ex quo mercurium secundo sumpserat, mortua est, quarta, an quinta postquam vomitus inceperat, die, semi hora autem ex quo novissime vomuerat; cum toto morbi tempore neque manifesta febre, neque convulsione laborasset, dolores autem ventris moderate adeo tulisset, ut de his nihil habeam adnotatum.

ABDOMINE inciso, ac diducto, odor gravis extitit. Jejunum intestinum, & Ilei proxima pars eadem quæ vomitu ejiciebatur, materia, tota erant distenta. Ilei autem pars reliqua, & Crassa contracta. Jejunum quibusdam in locis distinctum secundum longitudinem striis vividius rubentibus, in cæteris rubebat ex fusco, ut Ileum quoque ferme ubique. Sed hoc non ita procul ab Jejuno multo gravius affectum invenimus ad digitos tres, aut quatuor; quam videlicet sui partem cum annexo mesenterio in herniæ inferioris sacculum immittebat curvatum in arcus modum. Hæc enim etsi neque ad sacculum, neque ad hujus orificium, quod referebat anulum quasi quendam, alligabatur, gangræna tamen correpta, ex sanguineo colore nigricabat, seroque cruento difflebat. Nullum autem intestinum, sed pars omenti dumtaxat, superiorem herniam subibat, quæ exterius inspecta, in duos erat quasi monticulos distincta; interius autem uno ex sacculo fiebat, in quem se laxaverat peritonæum. Præter intestina, cum cætera Ventris viscera inspiceremus; Thoracem enim, & Caput non reseravimus; hepar duriusculum, lienem laxum, & quibusdam tantum locis exterius lividum animadvertimus. Uteri vincula nigricabant: ipse autem valde parvus, & tenuibus parietibus. Quibus incisis, apparuit eorum substantia in medio vivens adeo, ut ad gangrænam inclinare videretur. Cum uterum paulo inferius quam soleat, locatum animadvertissem; subiit vaginam inspicere, ut quantum in hanc procideret, perspectum haberem. Accidit autem, ut labiis vix di-

ductis, & vaginæ orificio detecto per hoc propendens appareret quoddam corpus quod a primo accipere aliquis pro uteri osculo potuisset. Verum cum haud ita inferius positum uterum modo vidissem, ut si vel maximus esset, pervenire illuc posset; ipsum cum vagina protinus e cadavere detractum persecui, invenique adeo crassius factum glandulosum urethræ corpus, & vaginam, laxam alioquin, rugisque omnibus carentem, deorsum trahens, ut extremo suo quod urethræ orificio pertusum est, propendens osculum uteri mentiri posset, minusque perito chirurgo, nedum obstetrici, facile imponere.

12. Sed hæc ultima alio attinent. Quæ huc spectant, nunc attendamus. Quod fœmina ista de ventris doloribus vix quereretur, eademque sine febre esset, num inde repeti posse, credis, quod *Ileos* in ea fieret *ratione abolitæ virtutis expultricis*, ut Salius (b) loquitur, sive ab *atonia* ob *nervos intestinorum obstructos*, ut Ruyschius (c)? Ille certe fieri tunc, ait, *nullo præsentente dolore*; hic vero non dubitabat, quin ob eam causam in muliere quadam *sine notabili dolore, & sine febre* fuisset. Verum ne quæramus nunc quod infra (d) videbimus, num intestinis ita se habentibus, materiæ ex his in ventriculum retrudi, & compelli possint, ut vomitu rejiciantur, & ne signa cætera istius constitutionis quæ Salius enumerat, num fuerint in descripta a nobis fœmina, disquiramus, profecto neque Salius, neque Ruyschius tunc inflammationem esse putant intestinorum; sed hanc seorsum uterque memorat, & primus disertè in eadem *febrem* ponit, & *una cum ea dolores vehementes, & qui multum egros distorqueant*. Num igitur in hac fœmina in qua intestinorum fuisse inflammationem, manifestum est, simul erat eorum atonia? Verum nullam ex tot hujus causis quas Salius commemorat, præcessisse, constabat. Sed de febre an inflammatis intestinis, abesse nonnumquam possit, rursus erit alibi (e) videndi locus.

13. Jam vero si quæ inflammationem consequuntur propositis duabus historiis spectemus; proclive erit intelligere, quam festinare oporteat occurrere volentes huic morbo, & quæ auxilia, ubi jam multum processerit, suspecta habere, globos puta plumbeos, & mercurium. Nam si sphacelo fracida intestina, ut in Juvene illo agricola (f), ne materiæ quidem resistunt quam continent; cavendum hoc ipsum est, ne assumptis, nisi quantum necessitas cogat, illa augeatur, non modo ne rebus gravissimis deglutitis, aliam quam quæ oporteret, viam aperientes, interitum acceleremus. Quod multo ibi facilius accidit, ubi ea simul constrictio est quæ nihil, nisi reposito intestino, transire sinat. Eadem enim constrictio tum proximum superius intestinum vitiando, impar reddit distentioni, & ponderi sustinendo, tum quæ illud distendant, & gravent, eo ipso in loco remoratur, ubi intestinum maxime infirmum est. At enim, inquires, Hoffmannus (g) tamen in volvulo ex intercepto in bubonocèle intestino fœminam servavit dato ad selibram argento vivo; quamquam non desunt quibus hic casus ferme incredibilis videatur. Mihi vero eo credibilior videtur, quod jam ante Alphonsus Khonius (h) idem mali ex intercepto in oscheocèle intestino in viro sustulerat dato eodem argento ad uncias novem. Sed quamvis gravia erant utroque in casu symptomata; minor intestini constrictio esse potuit, nec certe res adhuc ad sphacelum accesserat: ut neque in tot volvulosis accesserat quos passim legimus vel majori assumpti remedii illius pondere fuisse sanatos. De his igitur quibus firma adhuc sunt intestina, nunquam is mihi metus fuit, quippe tunc ortus cum in dissecto illo agricola quam male haberent, conspiciens, quomodo in aliis quoque, multum progresso jam morbo, infirmata esse possent, conjeci. Miratusque sum ab eo tempore ad hunc diem quo hæc relegabam, in nullum *Præcticæ Medicinæ* Scriptorem, quod meminerim, incidisse, qui cum de eo auxilii genere adversus hunc morbum, quod plerique omnes fecerunt, sermonem haberet, de justo hoc metu quidem quam moneret, præter unum cujus Opusculum (i)

no-

(b) c. cit. supra ad n. 1. (c) Obs. Anat. Chir. 91. (d) n. 30. (e) Epist. 35. n. 20. (f) n. 9.
(g) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. G. 4. Obs. 3. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 79. (i) Monita Medica c. 7. S. 2.

novissime legi, Medicum eximum Meadium, serio admonentem, non diu in Ileo argenti vivi usum, si nihil cetera proficiant, tardare oportere; quoniam metus est, ne, quod non raro fit, inflammationi superveniat gangræna, qua corruptis intestini tunicis, in abdomen effunditur ponderosum metallum. Non puto autem, a te nobis objectum iri Cl. Wahrendorffii (k) Observationem, quæ Ileosum proponit, cui selibra mercurii data in Colon usque pervaserat, neque tamen fracidum ventriculum, aut Duodenum intestinum sphacelo contaminatum perruperat. Cum enim æger post triduum ab hausto mercurio decesserit; facile intelligis, eo spatio temporis inflammatione quæ in Jejuno, & Ileo adhuc erat, in Duodeno, & ventriculo in sphacellum qui antea non esset, degenerare potuisse. Nec valde absimili responsione usurum te credam, si quis Schroekium (l) objiciat, qui in diuturna alvi obstructione libras argenti vivi circiter duas ad initium & finem Ilei intestini deprehendit, & in minutissimas disjectum particulas adhæsisse vidit Ilei tunicis, neque has perforasse, etsi intestina non inflammata quidem, sed infirmata essent adeo, ut paulo durius contrectata aliquibus in locis rumperentur. Dies enim inter ultimam remedii exhibitionem, & mortem intercesserant plus viginti, ut distenta aere, & fæcibus intestina fracescere extremo demum potuerint tempore, neque constat an ita fracidia essent ad ea quoque loca in quibus substiterat argentum vivum.

14. Quæres fortasse, cur ægris a me descriptis repositum non sit intestinum? & cur non reposito, in nonnullis tamen materiæ pars a Tenuibus ad Crassa transierit? Quod ad primum attinet, puta, alios ferrius quam oportuisset, in Nosocomia esse delatos, alios tempestive quidem, sed eo tempore cum fere omnes in plerisque Italiæ Civitatibus Chirurgi necdum satis auderent ferro uti ad referendas angustias, intestini repositionem aliter prohibentes. Quod vero has materiæ pars in nonnullis trajecerit; primum animadvertas velim, quæ per clysteres educta diximus (m), jam antequam intestinum constringeretur, infra constrictionis locum fuisse; posse autem in volvulosis non modo artis, sed etiam naturæ ope quæ infra eum locum sint, educi, & ratione, & experientia cum sua, tum Hippocratis (n) in muliere quæ cubabat apud Tifamenum, adversus communem eo tempore doctrinam confirmavit Salius (o), nisi quod id accidere, ait, dum fit morbus, non vero dum factus est. Sed in proposita a nobis (p) fœmina id contigisse in fine lethalis morbi, manifestum est, nec ea tantum quæ infra constrictionem intestinum essent, semel atque iterum fuisse dejecta, sed denique etiam eorum fortasse partem quæ supra, præsertim autem mercurium, nisi forte existimas, hujus & simplicis, & sine ullo dejectorio remedio, & dosi perexigua dati eas fuisse vires, ut per intestini interceptos parietes, necdum quidem sphacelo, sed gangræna tamen correptos propagare potuerint nescio quam irritationem. Quod cum facile credi nequeat: veri similis videbitur, minus arcte in hac fœmina, quam in juvene agricola (q), constrictionem fuisse intestinum, ut mercurii pondus, mutatione situs corporis, & vomitus coagitatione, ac pressione adjutum, potuerit brevem illum intestini tractum emetiri, & ea deinceps quæ infra erant, sanis adjuvantibus, ad exitum promoveri. Sed & quodpiam ex iis exemplis proferre juvat in quibus aliquid dejici toto morbi tempore non est desitum.

15. MARIA, uxor Antonii Franciscati, aurigæ Patavini (fecit enim rarissimus quem in illius arteria Pulmonari offendi, valvularum numerus, ut nomen, & cætera quæ ad eandem attinerent, diligenter perquirerem) annos nata undequadragesima, mediocri corporis habitu, colore non malo, multoque minus icterico, plurium viventium liberorum parens, quorum

ultimum jam sex menses lactaverat, cum morbo hoc novissimo correpta est, nulli unquam alii obnoxia, si parvam herniam excipias, unde hic demum originem habuit, cruralem, id est femoralem, ex qua cum per se reponere consuevisset quidquid illud erat quod e ventre illabebatur, nunc autem aliquot jam dies conata, non posset; febri, & vomitu, & cæteris quæ accedere solent, afflicta est, nisi quod aliquid tamen dejicere semper potuit. Serius quam opus fuisset, in hoc est denique Nosocomium illata, ubicito morituræ similis, vitam traxit complures dies, quorum ultimis se habere meliuscule videri poterat, & ab enematis injectis levari, donec XII. Kal. Decembris A. 1704. mortua est.

VENTRE posttridie adaptato, simulque herniæ sacculo resecto, crasso, & in plures quasi tunicarum laminas non difficillime dividendo, animadvertus hic est a Terete quidem ligamento uteri omnino sejunctus, ad Cruralia autem vasa, quibus a latere interno adjacebat, annexus: neque angusto esse orificio; sed angustias omnes ab imposito infimo esse limbo muscoli abdominis Obliqui Externi, quem limbum vocant ligamentum Poupartii, vel potius Falloppii; cum revera tendo sit muscoli illius (r), qua in re mecum faciunt Solertissimi Viri, in his Heisterus (s), & si attente legas, etiam Platnerus (t). Sub eo igitur limbo intercipiebatur pars aliqua proximi Coli intestini sic tamen, ut per hoc via satis pervia restaret, paries tantum intercluderetur qui sacculi orificium spectaverat. Is paries, cum sacculo cohærens, erat niger, & fracidus; proxima extra sacculum intestini pars viridis. Virebant quoque, & grave olebant plerisque in locis interiores ventris parietes. In hujus tamen visceribus nihil morbidi adnotavi, nisi in hepatis vesicula quæ æquo aliquanto major, cum bile non atrii coloris, sexdecim calculos habebat vix dispari inter se magnitudine, parvos quidem omnes, nec tamen minimos, superficie autem flava, & ex pluribus faciebus planis confecta. Quorum unum ita, ut erat, humidum cum flammæ admovissem, comburi non sine scintillis, ac liquari, vidi, flammam vero alere, non vidi.

Corpus reliquum cum diligenter eodem, & insequentibus diebus persecarem; erant enim cætera viscera idonea & ad observandum, & ad docendum, musculique omnes egregie rubebant; nihil usquam se obtulit nobis quod ad hunc locum attineat, nisi forte in cerebri medullari substantia crebra puncta sanguinea, & quæ horum causa erat sanguinis multitudo, sicut eo distentæ vena utraque Cava, & venæ influentes, præsertim Azygos, significabant; sinister autem pulmo totus hinc pleuræ, inde mediastino annexus, & denique Thyroidæ glandula aliquanto crassior quam par esset: cum plura alioquin occurrerent non indigna quæ alibi memorentur. Ex quibus illud unum hic minime præteribo, quod antea non modo non videram, sed neque audiveram, aut legeram a quoquam visum, ut neque postea ab exteris Viris Eruditissimis; humaniter me invisentibus, audivi, Quæ videlicet causa fuit, cur meas quasdam observationes Cl. Morando (u) quam paucissimis, ut fit, verbis indicans, cæteras quippe alias a me, ab aliisve etiam habitas diserte prætermittens, hanc unam exciperem. Scilicet in fœmina quæ nulli morbo ad circumfessionem sanguinis attinenti, obnoxia, ad eam quam supra dixi, ætatem pervenerat; & cujus cordis, adjectorumque vasorum particulæ quæque, a me accurate perspectæ, nihil vitii, nihil præter consuetudinem habuerant, in ostio arteriæ Pulmonaris, trium valvularum loco, quatuor deprehendi, & frequentissimæ, quæ aderat, Doctorum Virorum, & Juvenum studiosorum coronæ demonstravi, cæterarum quæ ibi spectari solent, consimiles, nisi quod una secundum omnes dimensiones erat, nec paulo, major, quemadmodum huc veniens; nam etiamnum in apto humore asservo; aliquando conspicias: ea sedem inter cæteras anteriorem ac sinisteriorem obtinebat. Verum, cum hæc

recen-

(k) Ast. N. C. T. 3. Obs. 131. ante fin. (l) Eorund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 299. (m) n. 9. (n) Epidem. 1. 3. S. 2.
(o) c. cit. supra ad n. 1. (p) n. 11. (q) n. 9. (r) Advers. Anat. 3. Animad. I. (s) Compend. Anat. not. 4.
(t) Instit. Chir. §. 793. (u) Hist. de l. Acad. R. des Sc. A. 1741. Obs. Anat. 7.

recenserem, gavissus sum hanc Observationem rarissimam quidem, sed non unicam, a me supra dictam fuisse. Nam tandem inter tot illas, & tam varias, quas cum Præceptore Cassebohmio habitas, edidit Cl. Jo. Zacharias Petsche (x), inquamdam incidi alterius fœminæ, cujus *arteria pulmonalis quatuor valvulas habebat, nempe tres majores, quartam vero minorem*. Ejus Aortam fœminæ duos, haud amplius, ramos sursum misisse, legimus; sed quot annos, & num sana vixerit, & quo ex morbo decesserit, non est additum.

16. Nunc rem alibi quam in corde, ubi natura sibi adeo constare solet, non magnopere attendendam, relinquens, ad herniam redeo parvam quidem, sed lethalem. Et sane quanto ab ægris ob parvitatem magis herniæ negliguntur, tanto sæpe fiunt demum periculosiores, ut illa fuit cujus *sacculus vix extremitatem digiti indicis recipiebat (y)*. Cum sacculo enim exiguo facilius conglutinatur, arctiusque in eo constringitur intestinum. Accedit ob neglectam parvitatem, ægrorum silentium tunc etiam cum ventris doloribus torqueri incipiunt; ut scite Cel. Werlhofius (z) medentes admoncat, *ne prætermittant in colicis pathematibus inquirere in hernias, quæ sæpe vel exiguæ sunt, & ab agrotis insuper habentur, vel pudore occultantur*; & sibi certe, quamvis iterum, iterumque inquirenti, accidisse non semel, refert, ut id ægrotautes ad extremum fere usque inficiarentur. Mihi vero in æque pio, ac nobili, doctoque Juvene, nunc autem Amplissimo Viro accidit, ut cum a cæteris Medicis, & a me pariter quo magis inquirebatur, eo minus ulla deprehendi posset causa recurrentium identidem ventris dolorum, accidit, inquam, ut ex hac ipsa cæterarum causarum absentia suspicarer, eam qua de agimus, forte subesse. Quam suspicionem minime vanam esse, cognovi, interrogans, an forte juvaret supinus corporis situs. Affirmante enim ægro, & tumore quem ipse ob parvitatem ne animadverterat quidem, reperto, moxque intestino suam in sedem reposito, in eaque constanter servato, nulli amplius redierunt dolores. Sed hi molesti potius quam graves, fuerant. Colicos autem, ut dicere inceperamus, ab herniis sæpe dolores fieri, cum frequens experientia ostendit, tum fœmina confirmat a Præcl. Weissio (a) dissecta, iis doloribus sæpe vexata ob herniam in eadem sede in qua nostræ quoque mulieri fuisse, diximus, sed non Coli modo, verum etiam Ilei portionem, omentique concludentem, fellis pariter vesicula calculis, sed multo pluribus, onusta quam in muliere a nobis descripta. Cujus herniam raram, ut ait Littrius (b), vocare possumus, si cum frequentissimis quas Tenuia faciunt intestina, comparetur. Describit ipse in nobili fœmina huic nostræ similem, sive id spectes quod in mortua secundo invenit, sive dejectiendi facultatem quam in vivente observaverat. Sedes dumtaxat altior fuit. Memoratur altera ejusdem generis apud Palfinium (c), qui istam Littrii, istam, inquam, anni 1714. non videtur legisse. Legebat autem Hildani (d) Observationem, quam auctor ipse cum attentius perpendisset, ad eundem ac Littrius, modum explicaverat (e): imo aliam, etiam Parisiis jam A. 1671. sic explicasse invenio Binaisium, ut is qui aderat, insequente anno scriptis tradidit J. H. Lavaterus (f). Cur enim bubonocèle laborans ægra *excrementa liquida toto compressionis tempore (ad diem usque septimum) per alvum desecisset, ejus rei, inquit, causam laudatus Operator intestinum ex parte constrictum, reperit*. Sed & Ballonium (g) animadverti, cum scripsit, *in inguen prolapsa cæci intestini apophysi, etsi hæc computrescat, non esse necesse ea sequi symptomata, quæ consequi solent in aliorum aut tenuiorum, aut crassorum intestinorum affectu*, cum hæc, inquam, scripsit, non obscure indicasse, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

five ex Crassis, sive ex Tenuibus intestinis propendens pars quæpiam instar appendicis illius, in hernia aliqua intercipiatur, posse alvum respondere secus ac cum totus intercipitur intestini cuiuspiam tubus. Esse autem interdum præter naturalem illam alias aliquas appendices, quas & diverticula vocant, herniæque sacculum subire, certum est, sive illæ sensim præter naturam producantur, sive a prima origine quibusdam corporibus sint data. Cave enim credas, esse omnes præter naturam, præsertim vero ex intestini latere in herniæ sacculum prolapsos omnes fuisse efformatas; nam interdum, ut infra (h) dicitur, ad ea pertinent intestina quæ ab sedibus absunt in quibus herniæ contingunt. Itaque cum Littrio (i), & Meryo (k) censebis quidem, eas appendices quas ipsi viderunt, illo fuisse modo formatas, aut certe auctas: quin si tres illas quas Schrockius (l) vidit in adolescentulo, ventris doloribus, sed non ob hernias, quæ nusquam erant, sæpius cruciatio, eas quoque a morbosa aliqua causa ortas, adauctasve esse, volueris; non multum fortasse adversabor. At si alias quasdam, ut puta quæ a Weitbrechto (m) in muliere describitur, fibris eodem modo ac in aliis intestinis, conspicuis prædita, non a prima origine fuisse, dicas; certe non potero ad stipulari. Hujus autem generis illam fuisse, non dubito, quam in Vetula deprehendi, quippe eadem parietum substantia, & crassitudine ex Ileo qua propius Colo erat quam Jejuno, ad perpendiculum pendentem: quæ addas velim ad brevissimam ipsius in Adversariis (n) descriptionem, quando Hunauldus (o) aliam, a se visam, describens, id cupiit minime prætermitti. Neque alterius generis fortasse erat quam in Lanario (p) vidi, ab illa in his discrepantem, quod brevior erat, & hemisphærica, & contra mesenterii insertionem posita ubi Ileum se ita flectebat, ut angulum faceret, vel abscisso mesenterio persistentem; in illa enim ipsa prominentia anguli extuberabat haud aliter, si positum dumtaxat spectes, ac quæ ab Ruyschio est in Musæo Anatomico (q) delineata. Quas præterea vidi, descriptas non habeo; perpauca autem omnino vidi, cum tot cadaverum intestina examinaverim.

17. Hinc fit, ut quo magis considero, eo magis censeam, Ruyschii verba in Thesaurio VII. (r): *ejusmodi diverticula, ut plurimum, si non semper, in Ileo occurrunt*, aliter esse ac a primo videtur, accipienda, nimirum cum sunt, in eo ut plurimum esse intestino. Certe in eo viderunt qui a me aut nunc, aut alias (s) memorati sunt, & præter illos Henricus Meibomius (t) olim, deinde autem alii, & in his Experientissimi Viri Waltherus (u), & Schlichtingius (x), & Cl. Bonazolius (y) nuper; ut de me in parte sileam, qui tamen; ne hoc omittam ad ipsius attinens Observationes; in quibus vidi, ii maniaci non fuerant, neque in maniacis quos incidi, vidisse memini. Conspexi etiam semel atque iterum in anseribus, in uno præsertim ea latitudine, ut pro reliquiis ejus ductus haberi non posset qui olim ad vitellum attinuerat. In his quoque cum eo intestino communicabat quod Ileo respondet, imo cum illa hujus parte quæ Crasso intestino propior est; id quod in homine & mihi, & cæteris accidisse video qui locum quidem Ilei ad quem attineret, diserte significaverunt. Unde confirmatio accedit causæ a Præcl. Fabricio (z) indicatæ, cur morbosæ Appendices in Ileo potissimum intestino contingant. Si enim quæ ad Ileum ex superioribus intestinis descendunt, ob maximam chyli partem in vasa Lactea jam dimissam, eam *spissiore consistentiam* nascisci incipiunt quæ tenues urgere tunicas possit, atque distendere; ea certe erit spissior, quo magis per Ileum progressa fuerint, sicque plus chyli, & reliquæ fluidioris partis dimiserint. Itaque diverticulum, quod & ipse vidit, ad duos, haud

G

haud

(x) Dissert. qua Sylloge Anat. Obs. &c. §. 47. (y) Vid. Act. Lips. Suppl. T. 1. S. 12. in Relat. libelli Launay.
(z) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 1. n. 3. (a) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
(b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. (c) Anat. du corps hum. tr. 1. ch. 8. (d) Cent. 1. Obs. Chir. 55.
(e) Cent. 6. in Obs. 71. (f) Diss. de Intestinor. Compress. thes. 6. (g) l. 1. Consil. Medic. 103. (h) n. 17.
(i) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. (k) Mem. A. 1701. Obs. 1. (l) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 50.
(m) Comment. Acad. Imp. Petropol. T. 4. (n) III. Animad. 5. (o) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1732. Obs. Anat. 2.
(p) de quo Epist. 36. n. 22. (q) Fig. 3. ad Thec. C. Repos. 3. n. II. (r) n. XV. 3. (s) Advers. III. Animad. 5.
(t) Epist. de Vas. Palpebr. (u) Progr. de Aneur. (x) Act. N. C. T. 6. Obs. 20.
(y) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Anatom. (z) Progr. Helmstad. editum Janu. 1750.

haud amplius, palmos a fine Ilei distabat. Quid ergo est, inquis, cur ita Ruyschium intelligamus quasi nonnunquam ad aliud quoque intestinum diverticula pertinerent? Scilicet cum meas relego Observationes, aliquid illi aliquando accidisse, credo non absimiliter ac mihi accidit qui in Recto semel, iterum in Duodeno ejusmodi quidpiam vidi. In Recto quidem, ut in Adversariis (a) propositum est; in Duodeno autem viri apoplectici duobus ferme digitis infra pylorum cellulam, non multum extuberantem, sed orificio digitorum admittente, nulla cinctam tunica præter extimam, sic tamen ut nullum omnino sive præsentis, sive præteritæ exulcerationis ibi, aut in ventriculo, totove intestinorum tubo extaret indicium.

Sed cum diverticula hæc, quando sunt, Ileo, ut diximus plerumque obtingant, longissimo omnium intestino, ibique locato ubi herniæ fieri sæpius solent; non mirum est, si ex Ileo potissimum, hernias subeant. Tunc autem contingere posse, ut nulla sequantur herniæ symptomata, Ruyschius censuit (b). Littrius autem antea (c) disertè docuerat, ejusmodi herniæ cuncta symptomata lentius se procedere, & minus violenta esse, quam in herniis cæteris in quibus totus strangulatur intestini tubus, in primis autem hinc internosci, quod nunquam dejectio impeditur. Addit alia, in quibus hoc etiam, abdomen neque tumere, neque tendi, neque flatibus operi, ut in herniis communibus. Quæ etsi rationi, ob liberam tunc intestinorum viam, esse videntur consentanea, & approbatione sunt Palsinii (d), aliorumque non immerito confirmata; tamen ut intelligas, nihil bene adeo esse in Re Medica constitutum, ut nonnunquam fallere non possit; Observationem huc addam meam, in Adversariis (e) indicatam quidem, sed non perscriptam, ex qua apparebit, quanto aliter res in ægro se habuerit, cujus hernia sic intestini partem interceptabat, ut per hoc tamen apertam relinqueret viam.

18. BAJULUS Bononiensis, assiduis laboribus fractus, ut cum quinquagesimum annum ageret, multo senior appareret, herniam habebat ad inguen dexterum, digiti pollicis magnitudine, quæ aliquando evanescere videbatur. Is circa medium Martium A. 1706. nulla prævia causa, nisi forte quod post mediocres tempestates repente ingruerat nivosa dies, ventris dolore prehensus est, vago quidem, sed acerbo, quasi a canibus; sic enim agebat; morderetur. Qui dolor etsi, ventri nescio qua inunctione adhibita, remittere visus est; recruduit tamen, nec unquam postea est imminutus. Ob hunc cum in Nosocomium illatus esset S. Mariæ de Morte sexto jam morbi die, non calentibus quidem carnibus, nec pulsu valde frequenti, sed parvo tamen, & qui prementibus digitis parum resisteret, eosque inæquali ictuum vi percuteret, toto abdomine tympani instar distento, magis autem infra hypochondrium dexterum, ubi quædam quasi Coli intestini cellulæ manu percipi videbantur, hernia autem duriore facta, quamvis negaret, præcipuam in ea esse doloris sedem. Cibum vomebat. A quatuor jam diebus dejicere nihil poterat. Flatibus ipsos frustra egerere conabatur. Datum est oleum e dulcibus amygdalis recens expressum; e seminibus autem lini injectum clystere ad uncias decem. Hoc quale injectum est, reddidit; illud vero evomuit, conquestusque est, se ab eo turbatum atque agitatam. Quærentibus quid os saperet; toxicum, inquit. Multum sinitiebat. Vomitus perstabat. Diebus singulis insequentibus septimo, & octavo singula enemata injecta sunt, alterum compositum cum *benedicta laxativa*, alterum ex lacte, & vitello ovi; sed nihilo plus præstiterunt, quam illud prius. Cum recrementorum nihil unquam dejiceretur, & cætera quæ sunt dicta, manerent, pulsus autem; quamvis post diem sextum non amplius inæqualis; debilior, ac minor fieret sic, ut die nono mane percipere vix possemus, & jam cute corrugata, frigescente corpore, æger neque palpebras attollere valeret, & vix amplius loqui, petiit tamen vinum, paulatimque deficiens, proxima tandem nocte

placide obiit.

CADAVER squallidum, & siccum, cute rigida, nec sine scabie aliqua, insequenti nocte dissecuimus. Ex aperto Ventre fœtor qualis ex gangræna solet. Omentum in herniam usque extensum, totum ex inflammatione rubebat, si latas quasdam quasi lineas exciperes in transversum ductas. Lien aliqua ex parte morbofo livore infectus erat, introrsum quoque, tametsi ad parvam altitudinem, propagato. Ventriculus dextrorsum multo magis quam soleat, se porrigebat, distentus totus materia subflava, nihil magis quam stercus fluidum, referente, qualis intestina etiam Tenuia a ventriculo ad herniam usque impense distendebat. Quidquid autem ex Ileo ad Crassa usque restabat; restabat autem multum; & Crassa ipsa omnia valde erant contracta, atque alba; ut manifestum esset, nihil per Ilei partem transiisse quæ ad herniam pertinebat; quamvis non ipse intestini tubus herniæ orificium subiret, sed extra hoc prætervectus, nihil aliud immitteret, nisi parietis sui portionem, in semiovalis cavitatis modum laxatam. Erat ejus cavitatis qua sensim ab intestino incipiebat, major axis trium circiter digitorum secundum intestini longitudinem; minor axis multo brevior, quippe per anteriorem intestini faciem digituli intervallo a mesenterii insertionem ad inferiorem faciem se extendens. Illis ex initiis paulatim cavitas magis, magisque, ut semiovalis requirit figura, se contrahebat, donec ad pollicis profunditatem in medio descenderet. Hanc igitur sive cavitatem malis, sive diverticulum appellare, hernia solam interceptabat, non reliquum intestini tubum, simulque cum omenti extrema parte concludebat. Quorum neutrum poterat ex ipsa retrahi, quippe non modo interclusum orificio sacculi quasi nervoso, verum etiam nexibus, minus quidem validis, sed creberrimis, sacculo alligatum, intus, qua erant ii nexus, subaspero, cætera lævi. Hunc peritonæum faciebat, extrorsum laxatum prope externum latus Spermaticorum vasorum: affidebant autem hinc, & hinc glandulæ Inguinales tumentes duæ, quarum altera, sacculo propior, albam in parte substantiam ostendit. Intestinum sacculo proximam, & multo magis intestini diverticulum ex rubro nigricabant. Illinc intestinum superiora versus; nam ad inferiora, ut dixi, album erat; magnum ad tractum ex rubro ad lividum inclinabat: quidquid autem inde ad ventriculum usque pertinebat, ob conferta plerisque in locis evidentia sanguifera vascula plane rubebat. Idemque color mesenterium obtinebat. Thoracem quoque recludere placuit. Pulmones undique; si dexteram anteriorem excipias faciem; pleuræ, præsertim ad latera, & dorsum, ubi hæc erat crassior, adhærebant, nusquam autem magis quam ad summam dexteram thoracis partem, ad quam pulmonis substantia, velut ex antiqua læsione, erat prædura, inferius autem, a dextris pariter, non paulo compactior, quam soleat. Cæterum pulmones multo, ubique ferme, humore imbuti erant. In pericardio aquæ nihil, cor autem flaccidum, & in singulis orificiis polyposas habens concretiones, ut in ventriculo etiam dextero, & sinistra auricula, leviter compactas omnes, & plerasque mediocres; minima enim erat quæ in illa auricula; longissima quæ in arteriam Pulmonarem, ejusque ramos pertinebat.

19. Non dubito, quin ex me quæras, cur tametsi via per Ileum intestinum restabat aperta; nihil tamen illac transiisset? Equidem plures suspicari causas possum; veram pro certo affirmare nullam possum. Erat ibi intestinum ab inflammatione maxime læsum, simulque ob sui portionem distractam, atque interceptam irritatum. An ibi igitur peristalticus cessabat motus, quo materiæ ulterius promoverentur? An convulsio erat aliqua per quam ea tubi pars in vivente magis, quam in mortuo, contracta esset? An denique hoc ipsum inflammatio præstabat, vasa, & parietes magis, dum vita maneret, turgida reddendo, quæ post mortem laxata sint? Certe aliquid ad causam hanc tertiam attinens indicat Littrius (f), ubi

a no-

(a) Animad. cit. 5. in fin.

(b) n. 3. cit.

(c) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700.

(d) c. cit. supra ad n. 17.

(e) Animad. ibid. cit.

(f) Vid. supra, n. 16.

a nobili illa fœmina, cujus hernia Coli portionem intercludebat, conjicit, cur plura, & sæpius interdum, alias vero pauciora, & rarius dejicerentur. Neque hoc objicias, in illa tamen, quamvis inflammatum esset intestinum, & hujus portio intercepta, plura semper, aut pauciora illac trajici potuisse, ut in ea quoque muliere cujus historiam proposui n. 15. Nam ut omitam, alium in aliis esse posse læsionis gradum, aliamque intestinorum vim, alium sensum; certe in illis fœminis de Colo sermo est, in hoc autem viro de Ileo, quod; ne quæram an acutioris sit sensus; angustius profecto est multis partibus, quam Colon; ut si vel major hujus, quam illius, secundum latitudinem interceptatur portio, amplior in Colo via restet, ampliorque parietum, in quibus promovendi vis est, extensio, & cum his ligamenta illa tria, id est fasciæ musculares, quas intra ejusmodi hernias intercepti, tanto minus veri simile est, quanto difficilius est, ibi laxari Coli parietem, ubi earum aliqua munitur exterius: quæ exterior sedes, & magis compacta fasciarum substantia illud quoque præstare possunt, ne ipsæ facile adeo vitium contrahant. Ex his intelliges non modo cur proposita a Littrio istiusmodi herniarum diagnosi facilius possit in Colo, quam in Ileo, respondere; verum etiam cur in ipso Ileo, ubi diverticuli orificium angustius sit, quale ab eodem Auctore (g) delineatur, non cum ita amplum est, uti mea in Bajulo proponit descriptio: facilius, inquam; neque enim præstare ausim, ubi angustius sit orificium, semper nihilominus responsuram. Atque hæc, ut nosti, ad te scripseram, cum a Cl. Benevolo missum accepi librum (h) quo herniam, secundo loco, describit factam, ut ipsa cadaveris confirmavit dissectio, ab Ilei Appendice in scrotum se extendente. Quæ tamen cum eo intestino per orificium communicabat in mortuo quidem non majus, quam ut mediocris avelanæ æquaret diametrum; æger tamen quindecim primis morbi, ejusque sævissimi, diebus nihil per alvum, omnia per vomitum, & cito quidem stercoris similia, ejecerat. Præterea intestinum Ileum qua parte herniæ respondebat, erat ad ulnæ dimidium colore non prorsus naturali, valde autem corrugatum, & angustius; unde proclive erat conjicere, a distenta, inflammataque Appendice vehementer tractum, hinc inflammatione tentatum, & depressum, convulsamque fuisse. Historiam hanc conjungas velim cum proposita Bajuli historia, conjecturas autem, adnotatis in dissectione subnixas, ad ea adjungas quæ de causis suspicabar, cur Littrianæ ejusmodi herniarum diagnosi res aliquando non respondeat. Quod si non Appendix solum, sed ipsum quoque Ileum intra herniam interceptatur, & inflammatione, gangrænaque vitietur, ut in Meryii Observatione (i); manifestum est, alvum tunc supprimi, & cætera fieri quæ in istiusmodi Ilei affectionibus accidere solent: solent, inquam; nam etsi plerisque hæc contingunt; sunt tamen quibus nec alvus quidem prorsus adstringitur, nedum recrementorum, aut his similibus vomitus non fiunt, ut puta iis quos Cl. Viri Wolffius (k), & Cohausenius (l) descripsere, ut minus oporteat mirari quod non aliter acciderit illis quorum morbus, & dissectio a Cl. Storchio (m), & Bajero (n) proposita sunt, cum in hernia esset pars Coli intercepta, non Ilei, quod tamen erat totum cum magno Jejuni tractu in altero ea inflammatione affectum, qua Colon carebat.

20. Iis allatis, indicativæ Observationibus in quibus intestinorum dolores a causa erant sub oculos cadente, ad eas transeo in quibus causa penitus intra corpus latebat. Ab iis autem incipiam quæ propter vomitum & inflammationem ad eas magis accedunt quæ hæctenus descriptæ sunt. Duæ primæ ad Valsalvam spectant.

21. VIR gracilis, annorum quinquaginta, ob plures in venationibus labores, de magno ad guttur, & pectus calore queri cœpit. Hic eas deferens partes, se ad lumbos prodidit, itemque in ventre, ubi pun-

gente adjuncto dolore hominem adeo vexabat, ut ne tactum quidem ferret. Primis ægrum diebus frigidus rigor invadebat crebrius. Diebus autem quinque, aut sex ante mortem, Volvulus accessit cum facum rejectione: qui sensim ægri vires atterendo, ad interitum perduxit circa trigessimum ab decubitu diem.

VENTER plenus sanie inventus est totus, quæ omentum, & intestina inter se colligaverat. Erant hæc valde inflammata, ut jecur quoque, & lien, quem altius sane quam jecur, inflammatio occupaverat. Ren sinister sub interna membrana; non omni tamen ex parte; effusum sanguinem continebat. In omento, & in limbo mesenterii, præsertim ubi cum intestino Colo neciebatur, multi parvi abscessus, & ulcuscula animadvertentur.

22. Cum primum abscessus fieri cœpti sunt; incommoda non ventrem modo, sed & lumbos quo se mesenterium alligat, afficiebant. Ubi illis suppuratio accidit; crebri hanc indicabant frigidi rigores. Effusa autem sanies ulcuscula ibi reliquit; ventrem implevit. Cum, mora acrior facta, tunicas viscerum, & intestinorum præsertim irritavit; omnium inflammationem concivit, horumque præterea motum invertit. Hinc Volvulus. Tu cum Virorum Clariff. Maucharti (o), & Verdriesii (p) Observationibus, non propter Volvulum qui vix in una indicari videtur, sed propter ventris dolores hanc poteris comparare, præsertim cum in earum utraque mesenterii pariter abscessus fuerint, in altera aperti, ut sanie refertus esset venter, in altera clausi, intestinis autem quæ hic illic sphacelus infecerat, inter se, & cum omento arcte cohærentibus.

23. VIR alter eadem qua prior ætate, eodemque habitu, colore autem pallido, cum ante biennium ardenti febre correptus, ab ea denique sine ullo sensibili crisis vestigio esset liberatus; magna postmodum siti, capitis, & ventriculi summa debilitate, & virium languore afficiebatur. His quotidie vexatum ingens interdiu cordis oppressio invadebat, quam noctu, dum somnum capere vellet, universi corporis tremor excipiebat. Phthisi aliis Medicis, Valsalvæ autem aqua intra cranium redundante laborare censebatur, qui & ea præscripsit remedia quæ hydropicis solent esse communia. Ille vero interea multum cum combibonibus meri ingurgitans, magno ventris dolore corripitur, vago tamen, cum flatibus, cum materiæ biliosæ vomitu, & cum pulsus celeritate conjuncto. Postridie mane cum dolor non modo sævior, verum etiam certa in parte fixus esset, quæ tacta, vehementer dolebat, inflammationem Valsalva veritus, secari venam, imperavit. Omnibus tamen præsidiiis irritis, die quarto ineunte æger moritur.

IN VENTRE sana reliqua inventa sunt; sed magna Ilei intestini pars inflammata. In Thorace permagna polyposa concretio in dextero cordis ventriculo, quæ inde in venam Cavam producebatur. Intra Cranium tandem seri multum, quo & ventriculi cerebri erant pleni. Prægrandes erant, multoque scatebant sero glandulæ plexus Choroidis: & compages cerebri laxa erat.

24. Quam periculose magnæ solvantur febres sine ulla crisi, prima hujus historiarum pars confirmat. Quam verum autem fuerit Valsalvæ utrumque judicium, quæ per dissectionem in capite, & ventre comperta sunt, monstrant. Quod vero in hoc ægro, non Volvulus, ut in priore, sed vomitus dumtaxat fuerit, ne quæres quidem, ubi hujus sectionem cum prioris, aut cum insequentis cadaveris sectione comparaveris. Quam, si recte memini, in Bononiensi Incurabilium Nosocomio habuimus A. 1705.

25. SENEX annos natus quatuor & septuaginta, gracilis, vinosus, ante mensem incedere sic inceperat, ut sinistro potissimum cruri incumberet. Quod domesticum magis quam ipse, animadverterant; nihil certe ipse de hoc dicebat, aut uspiam dolere se, ostendebat.

(g) Mem. de l'A. 1700. (h) Due Relaz. Chirurg. (i) cit. supra ad n. 16. (k) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 68. (l) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 26. n. II. ad 3. (m) Act. cit. T. 7. Obs. 101. (n) Commerc. cit. A. 1745. Hebd. 40. n. 2. (o) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 14. (p) Act. cit. Tom. 1. Obs. 87.

debat. Duodeviginti post diebus dolore ventris correptus est vago, nullaque cum febre juncto, quem ipse, nemine consulto, theriaca sumpta expulit. Sed duodecim interjectis diebus ortus circa meridiem dolor est ad summam regionem iliacam dexteram simul gravans, simul ei similis, ut aiebat, quem mordentes afferrent canes. Tumebat is locus; sed nec colorem mutaverat, & si tangeres, mollis erat: manu autem profundius appressa, durum percipiebas. Pulsus, cæteroquin laudabilis, celer, & frequens erat. Oculi intra orbitas subsidebant. Lingua sicca. Nox mala.

Die morbi altera pulsus major, & vibratus. Dolor, & tumor se ad ventris medium extendebant, qui demum sinistrorsum quoque perrexerunt. Sanguis e dextero brachio missus ad uncias septem, nihil feri; crassam autem & flavam habuit crustam. Nausea erat quidem, non ea tamen, ut cibus respueretur. Alvus sine molestia exonerabatur. Nox pessima.

Die tertia pulsus humilis: ructus crebri, amari, acidi: loquela quasi a convulsione vitata: mens subinde non constans, ut inania, & nugæ, quas æger narrabat, ostendebant. Die quarta artus identidem convellebantur, totumque corpus rigidum ad quadrantem horæ permanebat: quæ dum fierent, nulli erant pulsus: & vicissim, soluta convulsione, hi quoque redibant, & sanorum quidem in cæteris similes; sed humiles, & prementibus digitis non resistentes. Postea difficili facta respiratione; etsi lingua demum erat jam humida, neque homo amplius delirabat; fæces vomuit, & paulo post ad vesperam diei ejusdem convulsus, mortuus est.

ABDOMINE diducto, sinister jecoris lobus inventus est laxus, & sphacelo prorsus vitatus. Ventriculus, & intestina, Tenuia præsertim, hic rubra, istic livida, illic nigra. Coli autem initium qua musculos contingebat, cavam ossis ilii faciem operientes, simul cum ipsis & gangræna omnino occupatum erat, & sic connexum, ut sine laceratione separari non potuerit. Illinc videbatur effusum esse quod in ventris cavo conspectum fuerat serum lividum, & puri admixtum, cui nempe simile intestina continebant.

26. Quod ad initium attinet historiæ hujus; a veri similitudine non valde abhorret, natum sensim fuisse in iis qui modo memorati sunt, masculis vitium aliquod unde proximi Crurales nervi dexteri comprimerentur, inde autem fuisse, cur homo sinistro magis cruri inter ambulandum incumberet. Quod ad vitium inflammatione, & corruptela postea accedentibus, pessimi succi ita nervos illos vellicaverint, ut corpus universum convelleretur. Nec fortasse in puero quem Iliaca passio, arrosis putrido intestini tabo iisdem musculis, interfecit, aliunde magis repetendæ erant convulsiones totius corporis, & crurum præsertim, quas in hac Sepulchreti XIV. Sectione (q) leges sic ut ipse quoque convulsus tandem moreretur.

Quem autem ad modum Senis inflammatio prorepserit in contiguam intestinum, & cætera quæ descripsimus, explicare non est opus. Itaque ad Observationem transeo, quam ista Coli pars inflammata ad memoriam revocat, biennio ante quam superiorem haberem, mecum a Viro Doctissimo, humanissimoque M. Antonio Laurentio Archiatro, cum hæc scriberem, Pontificio communicatam.

27. MULIER quæ anno ante in dorsum ceciderat, ingenti nuper, clamoso, profundoque in ventre dolore, cum vomitionibus juncto, dies aliquot conflictata, decesserat.

VENTRICULUS repertus est mire contractus, Cæcum autem Veterum intestinum a semifluidis flavis stercoribus ita dilatatum, ut ventriculum mentiretur. Id intestinum prehenderat inflammatio, quæ per vicina quoque viscera se se diffundere incipiebat.

28. Si casus ille ad causas attinuit quæ hunc mulieris morbum fecerunt; credibile est, ita in dorsum cecidisse, ut dexterum tamen ventris latus, & Coli

partem in eo latentem affligerit. Quæ propterea vi sua qua stercora sursum propellit, magis in dies magisque imminuta, ab iis denique omnino resstantibus in eum modum cum subjecto præsertim Cæco expansa fuerit, & ob tunicarum distractionem acerbissimo dolore affecta, ob vasorum autem compressionem inflammata. Quod si mulier aliquanto diutius vitam traxisset; fortasse ipsa quoque, ut aliquot ex iis de quibus supra dictum est, fœdum in modum; & miserandum stercora vomuisset, vel potius stercoreum quam simillima, Hac enim similitudine decepti, plerique in Volvulo ea rejici, crediderunt quæ jam in Crassa intestina transissent, id quod rarius quam ipsi putant, accidere, interjecta ostendit Bauhini valvula, ostenduntque alia quæ sunt a nobis in Adversariis (r) commemorata. Similitudine autem decipi, non difficile est demonstrare pluribus in medium prolatis ejusmodi vomitus Observationibus vel in iis quibus a Crassis intestinis ad os via erat omnino interclusa. Vide enim; ut cæteras omittam ubi hanc arctissima hernia viam, aut obstructio, aut coalitus intercipiabant; vide, inquam, exempli causa, hic in Sepulchreto (f) Henrici ab Heers Observationem. Puero hernioso simul cum omento Ileum intestinum agyrta ferreo constrixerat filo, ut transire nihil posset. Puer autem per os ejectionis stercoribus mortuus est. Huc adde Cl. Hagenotii (t) complura in felibus, & canibus experimenta: qui vinculo injecto eidem intestino, stercora vomebant. Quis a primo e Crassis hæc rediisse, non existimasset qui Tenuia fuisse occlusa nesciret? Nempe quæ ex ventriculo detruduntur ad intestina, illius, & mox horum succis, & pancreatico, & bile admixtis, pluribus autem in chyli ductus particulis amandatis, si quam in Crassis deberent, eam in Tenuibus, inflammatis præsertim, habere moram cogantur; eandem in his referent, quam in illis, odoris fœditatem, & stercora etiam, si quis velit, non injuria poterunt appellari, ut docuit Piccolhornius (u), negans propterea, necessarium esse, reliquias cibi in Crassa pervenire, ut stercoris acquirant naturam. Verum ut minime in hoc homines fallantur; ex hoc tamen ipso in errorem rapiuntur, cum e Crassis ea redire, existimant, quæ redeunt e Tenuibus.

29. At enim e Crassis usque intestinis provenire posse, demonstrant suppositoria, & clysmata ab ileolis per os ejecta. Ego vero de suppositoriis satis in Adversariis (x) dixisse videor quid sentirem, ut de clysteribus quoque. Sed quoniam horum per vomitum rejectionem legi postea apud non ignobilem Auctorem, frequenter accidere, apud alium autem hanc eorum rejectionem sine inverso intestinorum motu nova quidam ratione explicatam; nonnulla tibi super utraque re hic addere constitui. Et quod ad primam attinet; Galenus quidem cum inverti in Iliaca passionem, imo & extra ipsam, intestinorum motum, non uno in libro (y) docuit, tum insuper III. de Symptom. Causis (z) semel, iterumque affirmavit, clysteris aliquid nonnullis in ventrem (id est ventriculum) subiisse, ita ut vomerent: præterea stercus in lethalibus aleis. Sed ab ejus tempore usque ad ætatem Jo. Matthæi de Grado (a), id est a secundo ad decimum quintum Æræ Christianæ sæculum qui id confirmarent, non memini legisse. Extitit deinde sæculo decimo sexto qui id vidisse se, scriberet Julius Alexandrinus (b), sed non tam saepe, aliquando tamen, ut bis Jo. Francus Hildesius (c). Sæculo autem proximo, & hoc ipso non pauci utique. Legere enim potes Abelis Roscii (d) Observationes tres, Danielis Sennerti (e), ut videtur, & Joannis Henrici Lavateri (f), & Lucæ Schröckii patris (g), & Joannis Meryi (h) singulorum singulas, plures autem Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ (i): & præterea sine Iliaca, aut Colica passione, unam Petri Borelli (k), alteram Friderici Loffii (l), tertiam Georgii Segeri (m), quar-

(q) Obs. 21. in Additam. (r) III. Animad. 9. (f) Obs. 24. §. 3. (t) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713.
(u) l. 2. Anat. Prælect. 11. (x) Animad. cit. (y) De nat. facult. l. 3. c. 13. & in Hipp. de Vict. in Acut. Comm. 3. n. 33.
(z) c. 2. (a) apud Donat. de Hist. Mir. l. 4. c. 3. (b) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. sub tit. Variar. rer. Vomit.
(c) Ibid. (d) apud Hildan. Cent. 6. Obs. 70. (e) in hac 14. Sepulchr. S. Schol. ad Obs. 20. §. 13.
(f) thes. 6. cit. supra ad n. 16. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Schol. ad Obs. 195. (h) Obs. 1. cit. supra ad n. 16.
(i) Tom. 1. P. 1. in adnot. ad Peyer. Exercit. 1. de Gland. Intest. (k) Cent. 1. Obs. 17. (l) Vid. Schol. modo cit. in Eph. N. C.
(m) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 91.

quartam Gabrielis Claudi (n), quintam denique Petri Rommelii (o); tot enim erant quarum in præsentia recordabar. Alias ipse facile invenies. Verum si vel totidem reperires; non rarissimam, opinor, clysterum per os rejectionem diceres; frequentem non diceres. Plerique enim Medici, etiam exercitatissimi, nunquam viderunt; quod eorum Scripta ostendunt, ubi de hisce Observationibus mentio incidit, aliorum quidem testimonium, non suum, proferentium.

30. Videamus nunc, qua nova ratione clysmatum per os rejectio explicata sit. Positum est, intestina omnia in Volvulo plena esse, aut ferme plena humorum tum in ipsa jugiter influentium, tum ab ægris ingestorum: esse autem ad podicem obstaculum quodpiam, illorum quidem impediens exitum, ab immitentibus autem clysmata superabile. Tunc igitur sic injecta, plenitudinem intestinorum, & distentionem augentia, accedente musculorum abdominis, & diaphragmatis alterna compressione, quo minor resistentia est, illuc urgeri, & commista cum iis humoribus per vomitum denique extrudi. Non resistere autem Bauhini valvulam, quippe quæ, posita intestinorum omnium plenitudine, aperta fervetur. Nec inverso horum motu opus esse, præsertim cum in bestiis, ob injectum Ileo vinculum jam vomitu correptis, non potuerit is motus animadverti; imo ne peristalticus quidem, si quæ ad finem sunt hujus Explicationis, attendas, satis in vivis, sanisque animantibus agnosci amplius videntur. Hæc omnia cum primum legi, etsi quædam erant quæ non facile probari posse, intelligerem; tamen, quod nunquam in veri inquisitione omittendum est, id cœpi facere, ut non modo quæ contra, verum etiam quæ pro ista Explicatione afferri possent, attenderem. Itaque nonnulla eorum quæ suis tum rationibus, tum experimentis confirmaverat ingeniosus Auctor, animadverti, meis quoque probari. Nam quod ad intestinorum ab obstaculo ad ventriculum usque plenitudinem spectat, hæc meis quoque humanorum cadaverum, quibus ipse caruisse queritur, Observationibus in ejusmodi morbis comperta est, ut tibi propositæ ostendunt Agricola (p), Bajuli (q), & magna ex parte Mulieris cujusdam (r) historiam. Posita autem non Tenuium modo, sed & Crassorum intestinorum plenitudine, ultro apparere *impedimentum* illud videbam, quod in Adversariis (f), generatim, quærendum esse, indicaveram, quo impedimento *ad tempus interjecto* Bauhini valvula *rite occludi non posset*; ad tempus, inquam; nam si perpetuum sit, non intelligetur, qua ratione post trajectos per illam clysteres, ad officium ipsa vel continuo redierit, ut in quibusdam ex iis casibus visum est, qui paulo ante (t) sunt indicati. In illis enim non satis faceret eorum explicatio qui in ileosis valvulam rumpi, aut paralyticam fieri, conjecerunt. Quam ego ultimam conjecturam ne tunc quidem habere locum, credo, cum initium Coli plurima congesta materia dilatatum ponitur præter modum. Nam etsi valvula ob resolutas duorum, ex quibus componitur, intestinorum carneas fibras eam, qualiscunque esset, vim amitteret se constringendi; duo tamen, quæ nos addidimus, Fræna ita sunt hinc, & hinc in transversum per internam Coli faciem locata (u), ut admirabili usu quanto magis hoc dilatatur, tanto ipsa magis rimam valvulae adstringant, quam utilitatem per se in vita præstare, censeo, cum multa forte in ea Coli parte materia est, musculi autem abdominis conatu magno contenduntur: quæ autem de hujus structura valvulae, de ejusque Frænis in Adversariis scripsi, & pinxi, ut accipi a te, non dubito; sic ea, & quædam alia quæ ad me attinent, vellem ab nonnullis paulo attentius fuissent spectata: sed de his alibi. Denique, ut alia omittam; quod abdominis musculis, & diaphragmati illa tribuatur actio quæ inverso motui intestinorum tribui solet, non si-

ne ratione hoc fieri, si possunt casus comprobare, in quibus Ileo contingere ob vim expultricem abolitam, sive ob atoniam intestinorum, de Salii, & Ruyschii sententia superius (x) indicatum est. Quo loco, Boerhaavii (y) quoque auctoritas produci potest, asseverantis, se in Crassis intestinis nunquam, in numerosis vivorum animalium sectionibus vidisse motum peristalticum, ideoque mirantis, rejici tamen per os ex Crassis clysmata; hoc enim aliquando accidere; testibus gravissimis viris, non dubitabat.

31. Verum cum hæc propositæ Explicationi favere, animadvertissem; alia se objiciebant quæ evidentissime adversarentur. Ne longior sim; illud in primis, quod si plena, aut fere plena intestina omnia ponuntur; non potest intelligi, quomodo non commisti, ut dicuntur, cum aliis humoribus, sed sinceri clysteres vomitu rejiciantur; iique non longo interposito tempore, neque præcedente, postquam injecti sunt, immani humorum qui a Recto ad ventriculum intestina impleant, aut quasi impleant, rejectione. Lege enim Roscii, Schröckii patris, Collectorum Bibliothecæ Anatomicæ quas supra (z) indicavimus, Observationes, in Volvulo habitas; lege etiam quas ex Loffio, Segero, Claudero, Rommelio memoravimus (a), ubi nec Volvulus erat, ut validiores musculorum compressiones credi possent, nec præter levem in uno, aut altero alvi adstrictionem obex ulus qui humores in toto pene intestinorum tubo coercuisset. Invenies passim clysteres totos, integros, eosque sinceros, ut fuerant applicati, nihil prorsus immutatos, per os ejectos postquam per horam fuerant in intestinis retenti, post horæ circiter spatium, post horæ quadrantem, horæ quadrante vix elapso, momento temporis, nulla usquam commemorata inter clysmatis injectionem, & rejectionem, humoris vomitione, nedum tanta, quantam intelligis, si plena fuissent intestina omnia, esse debuisse. Cum igitur nec plena hæc, nec quasi plena essent; profecto apparet, aliam esse explicationem quærendam, ex qua eluceat tum quæ causa ab Recto ad ventriculum clysteres compelleret, tum quæ Bauhini valvulam apertam servaret. Videndum est autem nunc præsertim quando non desunt qui diaphragmatis, & musculorum abdominis ad vomitum ciendum vires indubium vocant; videndum est, inquam, ne quod ad primam attinet causam, præpropere abjecta illa sit quæ in motu inverso intestinorum ab antiquis usque temporibus reponebatur. Ut enim is motus ubi ligata, distenta, inflammata, resoluta sint intestina, non facile esset agnoscendus; cur ibi negandus sit ubi nihil istorum est? nihil autem esse poterat in iis Observationibus quæ, nullo præsentis Volvulo, habitæ sunt, neque erat, etiam hoc præsentis, aut certe necesse non erat semper, ut esset in magna intestinorum parte, in eaque nominatim quam hic potissimum spectamus, id est in Crassis intestinis. Cur igitur omnino, & semper causam illam rejiciamus, nullasque illi partes tradamus? Num forte quod peristalticus motus vix amplius sit agnoscendus? Quid ergo? Adeone mutata est natura animalium, ut nostra ætate vix amplius id appareat quod vetustissimi illi Observatores perspexerunt, quos secutus Cicero (b) tum astringere se se intestina, tum relaxare sive ad terendum cibum, & conficiendum, sive ad ejus depellendas reliquias, diserte scripsit? Sed necuiquam forte ex iis quos in prope extrema ad II. Adversaria Præfatione designavi, hic quoque Ciceronis locus in *acerbam satis exprobrationem a me allegari* videatur; præstat multa quæ hic reponere liceret, negligere, & a Præfatis ad Recentiores venire. Num igitur tot obliviscemur Observationum, non aliorum modo, sed & nostrarum in canibus, ovibus, cuniculis vivis dissectis, cum sæpe in oculos ne quærentium quidem incurrit, is motus, atque adeo etiam, ut præsertim, in cuniculo accidit, alterne antiperistalticus.

Sed

(z) Earund. Dec. 2. Obs. cit. (o) Earund. Dec. 3. A. 7. Obs. 39. (p) supra, n. 9. (q) n. 18. (r) n. 11.
(f) Ill. Animad. 9. (s) n. 29. (u) Advers. 3. Fig. 1. (x) n. 12. (y) Prælect. ad Inst. §. 816. in fin. (z) n. 29.
(a) Ibid. (b) l. 2. de Nat. Deor.

Sed in hominibus quoque fuisse alterum, aliquando utrumque perceptum, ostendere jam nihil attinet, quando exempla protulit Cel. Hallerus (c): quibus tamen illud addere, si volueris, potes Matronæ, immanem omphalocelen habentis, visæ a Collectoribus Bibliothecæ Anatomicæ (d). Idemque Hallerus (e) vel antequam tot ederet experimenta (f), præstitit, ne quia magno. Præceptoris ipsius acciderat, ut nunquam, sicut dixi, in Crassis intestinis videret peristalticum motum, idcirco nemini visus existimaretur; siquidem Wepferum nominatim laudavit, qui in his quoque evidenter perspexit, nec peristalticum modo, verum etiam antiperistalticum, ut cognosces ex Wepferi loco, huc pariter in Sepulchretum (g) relato.

32. Ex his quæ in utramque partem expendimus, licebit tibi intelligere, ad ea quæ in Volvulo contingunt, ardua præsertim, nec satis adhuc perspicua, explicanda non facile ullam probabilem causam omnino esse abjiciendam. De causis autem quæ obstaculum faciunt materiæ per intestina descendenti, si forte ex me quæris, utrum illam celebrem olim horum contorsionem unquam invenerim, aut saltem intus, ut vocant, susceptionem, quæ vel sæpius est etiam ab Recentioribus confirmata; ingenue respondebo, in neutram sic quidem, ut postea (*) explicabo, adhuc incidisse. Non tamen propterea; quod ad primam attinet; ullum ex descriptis ejus generibus suspectum mihi est, nisi quod salva mesenterii cum intestinis connexionione intelligi non potest.

Altera autem, sive intestini intra intestinum suscepio non modo salva mesenterii connexionione intelligitur; verum etiam ob istam ipsam connexionionem maxime noxia est. Cum enim intestini pars proximam subit, simul annexi mesenterii portio subeat, necesse est. Itaque si paulo ibi diutius inhæreat, & causa aliqua constringens accedat; retardato per ejus vasa motu sanguinis sic turgebit, ut ingressi intestini exitum; & per hujus cavum descensuræ materiæ transitum impediatur; ne quid dicam de sphacelo ob circumcisionem sanguinis prorsus interclusam demum superveniente, ut laudatus Hallerus (h) vidit, & hominem extinguente. Eo autem magis omnia ibi constipantur, quo major intestini complicata portio in proximam se coniecit; tanta enim aliquando fuit, ut ex intestini spatio semipollicem longo educta, duos fere palmos æquaverit (i). Tanto autem major subit, quo majores, aut diuturniores causæ sunt, quæ subeuntem impellant, & quæ excipientem dilatent. Inter has causas plerumque est flatus; inter illas autem nonnunquam est pondus, ut in Observatione eorundem quos semel, iterumque laudavimus, Bibliothecæ Anatomicæ Collectorum (k) rara non ob id tantum, sed etiam quia in colo suscepio acciderat, in quo qui viderint, perpauca legisse memini præter Ruyschium (l), idque, ut fatetur, semel, cum in Tenuibus intestinis toties vidisset, ut sæpius nemo. Cæterum nulla frequentior causa, creditur, quam convulsivi motus: quos id posse, Peyerii monstrat experimentum laceratis non uno in loco viventis ranæ intestinis: leges illud in Sepulchreto (m). Idem confirmare mihi videntur Observationes cum Peyerii ipsius (n), tum præsertim Ruyschii (o). Ille enim in puellæ Ileo in quo susceptiones tres, lumbricos alicubi vidit velut conglomeratos; Ruyschius autem ipsam susceptam Ilei virilis portionem repletam vermibus circulariter positis, iterumque susceptionem ejusdem intestini verminosam ostendit e puero. Intestina autem a vermibus posse vehementer lacerari, manifestum est. Quin eximium Medicum Heisterum (p) cum in Tenuibus duodecennis pueri intestinis duplicem susceptionem invenisset, eademque intestina lumbricis repletissima animadverteret, in praxi notatu dignum existimavit, præsertim si juniora tractamus subjecta, passionem Iliacam a lumbricis

quoque oriri posse. Et hinc fortasse fuit, quod susceptionum plerasque in pueris viderim adnotatas. Eorum quæ hæctenus commemoravi dum quædam paulo diligentius attendo, non possum facere quin Observationem huc addam meam, quam legens, si mirari forte incipias, me paulo ante negasse, intestini susceptionem mihi esse conspectam; at mirari desines ubi ea perpenderis quæ post Observationem adscribam.

33. VIRGO ad quinque & quadraginta annos nata, capite ob lapsum gravissime icto, non modo inter initia, sed semper vomuit; dies autem in hoc Nosocomio vixit plus XXI. sic quidem ut sæpe jam jam moritura videretur. VENTER; hujus enim dumtaxat viscera, neque hæc morbi causa, inspexi; tepida etiam tum intestina habebat; tametsi non paucis a morte horis tangebam, & una certe ex quo abdomen apertum, diductumque fuerat, cum aliud interea expedirem, transacta, tempore anni frigido, quippe circa medium Decembrem A. 1724. tempestate autem frigidissima. Intestinatorum Tenuium pars flatu erat distenta, ea præsertim quæ Cæco suberat, itaque hoc cum Appendicula antrorsum verte rat: pars reliqua non sine fœtore aliquo subrubra erat. In hac susceptionem vidimus, de qua loquimur, non minus evidentem, imo etiam longiorem aliquanto quam ab Ruyschio est delineata (q). Sed dum qua in sede intestinatorum esset, & quam arcta, aveo distinctius cognoscere, ideoque ut ab altero Tenuium capite incipiam, intestina leviter, ut fit, hinc illinc dimoveo, hoc quidem præclare intellexi, illud vero dignoscere amplius non potui. Nam Tenuibus cunctis ab uno capite ad alterum, & ab hoc rursus ad illud accurate percursis, nusquam suscepio illa apparuit, & ne vestigium quidem, indicio manifestissimo, minime arctam fuisse. Tunc; quod reliquum erat, Tenuia intestina aperiens, in Duodeno materiam conspexi liquidis facibus similem; in proximo autem Jejuni tractu lumbricum teretem, in eodemque tractu, & vicina Duodeni parte sanguineas hic illic maculas quibus intus utramque, quasi ab inflammatione quæ irritationem consequi inciperet, distinguebantur. In cæteris autem intestinis, ventrisque visceribus complura quidem animadverti, ostendique, sed non ad morbos attinentia; si nonnulla excipias adnotata in muliebribus, & in vesica, vel potius in urethra. Hac enim secundum longitudinem incisa, ex vasis sanguiferis quæ parallela per interiorem ejus faciem apparebant, nigra quædam hic illic prominere videbantur quasi corpuscula, ut a primo pro exiguis varicibus acceperim. Sed cum mane in solis lumine inspectarem, varices non esse, intellexi; quin etiam nura in iis vasis essent, plane dubitavi. Nam duo majora, quæ in ipsis erant communibus vesicæ, & urethræ finibus, peculiariter esse vidi fusca, & subrotunda corpuscula, eaque cum tangerem, dura sensi; ut calculos sui generis esse, crediderim; sub intima illa tunica concretos, eamque attollentes; reliqua autem quæ infra erant, ut minora, ita minus dura, nec subrotunda, ex ejusdemmodi materia, ad eundemque modum fieri, sed necdum esse perfecta. Cum hoc, novum fortasse, morbi genus, urethram procedente tempore coarctaturum, & jam facile non nihil lædentem, animadvertissem; uterum secui, si forte manifestius scaturigines invenirem subalbi, & crassiusculi humoris quo nimis humectatam vaginam conspexeram. Sed præter consuetudinem nihil vidi, nisi prominentem vesicularum acervum parvulum, ut ejus area ambitum unguis non excederet digiti minimi. Erat in facie anteriore cavæ ipsius uteri dexterius, propiusque supremam partem ejusdem cavæ, quam cervicis; ut suspicatus sim primum, esse inchoamentum excrescentiæ, cujusmodi a me sæpe alias in cavo uteri descriptas legisti. Et prominentia quidem id confirmabat: sed non conveniebat natura vesicu-

(c) Ad Boerh. Prælect. §. 93. not. 6. (d) Tom. I. P. I. adnot. penult. ad Warthon. de Mesent. (e) Ad cit. Prælect. §. 107. not. 3. & §. 109. not. 30. (f) De Respir. P. 3. (g) Schol. ad §. 2. Obs. I. hujus Sect. (*) n. 34. (h) Strena Anat. n. 9. (i) Vid. Sepulchr. §. 2. modo cit. (k) Adnot. cit. supra ad n. 29. (l) Advers. Anat. Dec. 3. 5. (m) Schol. ad §. 8. Obs. 20. (n) §. modo cit. (o) Thef. Anat. 4. n. 14. & Thef. Nov. n. 57. (p) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 198. n. 3. (q) Obs. Chir. Anat. Fig. 74.

ficularum quæ prominentiæ faciem tegebant; erant enim ipsæ, & mucus, quem continebant, ejusdem omnino generis, & ad eundem naturalem modum se habentis, cujus erant infra in cervice aliæ plures, olim a me verbis, & pictura satis expressæ (r); non hydatides, quales hic quoque non deerant ad tubas, & prope ovaria, alba, dura, strigosa. Sed vesiculas, mucum limpidum, & in fila ductilem continentem, tam alta sede, quam in hac Virgine, collocatas, ibique in acervum collectas, non nisi raro vidisse memini. Quæ si semper ad hunc modum se se habuissent; una ex magnis difficultatibus Nabothi sententiæ defuisset.

34. Verum hæc alias. Nunc ad institutum sermonem redeamus.

In Virgine hac vides, intestini partem in proximam se coniecisse: ab hac parte fuisse flatum, qui dilaret; ab illa autem lumbricum, qui laceffendo contrahere, inflammationemque ciere posset: pertinacem vomitum non defuisse, ut neque in Duodeno jam materiam liquidarum fæcum similem. Hæc res omnes fecerunt, ne historiam hic prætermitterem. Gravissimus autem ictus capitis, qui per se concitare vomitum solet, in Tenui intestino levior, & quæ novissime inchoata videretur, inflammatio, neque aliter fortasse quam XIX. Epistola (f) indicata est, explicanda, præsertim vero laxa adeo susceptio, ut facillime, nulloque sui relicto vestigio, evanuerit, eo me impulerunt, ut hanc neque pro vomitionum causa habuerim, neque inter eas connumerem de quibus in præsentia verba facio. Neque enim hic specto quas facile evolvendas, neque ita raro, invenimus, quales fuisse puto tres illas quas sine ullis Volvuli signis in Jejuno puellæ intestino vidit Abrahamus Vaterus (t), qualesque fortasse erant, quando nulla de iis signis mentio injicitur, propositæ in eodem trium cadaverum intestino ex observatione Cl. Hommelii (u), & ne longior sim, quales erant certe quæ plures, & varia in sede, ut aliqua etiam ex infimo Colo in summo esset Recto intestino, a Cel. Hallero, non in Strena Anatomica, ex qua unam supra (x) laudavi, sed in Opusculis Anatomicis (y) descriptæ sunt. Quin etiam nonnullæ occurrunt non æque facilis evolutionis, ut quæ a Cl. Jo. Phil. Burggravio (z) satis arcta reperta est, nullo tamen, quod memoret, conjuncto signo Iliacæ passionis, an quod nulla accesserat inflammatio? quanquam hæc neque ad alteram accesserat ab eodem (a) conspectam, & fuerant tamen saltem quædam tormina, & vomitus remediorum, an quod duplo altius in hac altera se se immiserat intestinum? Sed neque Hortmannus (b) parum alte intrusum, idque tribus locis, intestinum deprehendit, neque ex iis omnibus æque facile educendum, quin ibi *exterius turgidulum & sanguinolentum, tumoris etiam in extracta portione manente vestigio luculento*, nec lumbricus deerat prælongus in iisdem Tenuibus intestinis: nulla tamen Volvuli memorat indicia; imo *alvum suum officium fecisse*, adnotat, *nimirum quia non prorsus omnem viam susceptiones obstruxerant*. Multo quoque longiorem, quippe ultra pedem geometricum, Jejuni intestini portionem in proximam sui partem & illapsam, & multum ibi *coarctatam, & compressam, & livido colore tetram* invenit Jo. Guil. Widmannus (c) post dolores quidem acerbissimos, & vomitus fere continuos, nec tamen fæcibus similium, neque cum alvi, quod ajat, suppressione, nempe quia illapsa ea portio, quamvis anguste, etiam tum *pervia* reperta est. Itaque multo magis pervias binas illas susceptiones, non modo breviores, minusque compressas, fuisse, crediderim, quas in Ileo intestino cum incipiente gangræna offendit Vir Cl. Jo. Rod. Zuingerus (d), alioquin notas aliquas, si præcessissent, Iliacæ passionis non omisurus: contra autem minus pervias totidem fuisse quas ibidem reperit Valentinus (e), ea-

dem quæ Widmannus, signa referens, nec dubitans, quin stercoreus vomitus, si diutius vixisset puellus, accessurus fuisset: quem accessisse in altero, intelliges, descripto ab Hoffmanno (f), susceptione quæ in eodem intestino erat, simul flatibus, superiora intestina distendentibus, simul putrido humori viam intercludente, qui eodem ac per vomitus eiciebatur, colore, in ventriculo conspectus est. Ad has, Observationem præsertim addes Cl. Weissii (g), qui in mortua post atroces ventris dolores, cum pertinaci alvi obstructione, & tandem cum Volvulo conjunctos, invenit Ileum extremum in Colon illapsum, cum hujusque membranis concretum, ac contractum adeo ut transitum occluderet *liquamini fetido & semistercoreo*, quo intestina *Tenuia mire distenta*, & inflammata conspiciantur. Nec denique omittenda est, quamvis in cane habita, Observatio quam Cl. Wahrendorffius (h) proposuit. Cum aliquot jam hebdomadas nihil omnino dejecisset, sed assumpta quælibet, vehementer ejulans, vomuisset, tandem mortuus, nullam intestinorum inflammationem, nullumque in his obicem ostendit, nisi quod *circa intestini Recti principium mutuus ingressus ad longitudinem duarum unciarum apparebat, omni meatu hinc adeo arte clauso, ut ne flatum quidem transmitteret*. Ex his omnibus Observationibus, quas ego, sicut soleo, ut haberes quas Sepulchreto adderes, commemoravi, facile intelligis, plus ad Volvulum inducendum viæ occlusionem, aut magnam, perstantemque coarctationem, quam inflammationem, valere; itaque *intususcceptionem*, quæ illam non faciat, qualis solet esse levis, & facillime solvenda, hic a nobis attendi non oportere. Quod ad genus eas refero quas mihi hactenus videre contigit, ex eoque genere, ultro fateor, quod Rei Anatomicæ & Chirurgicæ Auctor nostro sæculo haud ignobilis ponebat, occurrere in multis sine ullo dolore, naturali morte sublatis. Sed dum hujusmodi Observationibus tantum tribuit, ut commentitiam omnino crederet aliorum doctrinam qui inter causas Volvuli susceptionem intestinorum proponunt; cum ipso facere non possum, ni tot contrariis aliorum Observationibus, atque adeo rationi ipsi velim adversari. Ut enim agnosco, minime necesse esse, gravioris mali quidquam oriri ubi laxior susceptio sit, & quæ viam non valde coarctet; ita si laxa non sit, viamque diutius occludat, aut fere occludat; hinc vero Volvulum fieri, aut dolores, inflammationes, aliave generis hujus, contendo, quemadmodum in historiis vides quæ in Sectione hac Sepulchreti sub num. XX. in aliisque, & nominatim in Ruyschianis (i), & quibusdam præterea illarum quæ hic, aut supra (k) indicatæ sunt.

35. Cæterum non a susceptione tantum, aut hernia, aut inflammatione intestinorum, verum etiam a causis aliis, hæc aut occludentibus, aut stimulantibus Volvulum fieri, tum aliorum Observationibus, tum nostris quoque, tecum alias communicandis, manifestum est: & ab occludentibus quidem causis necessario, modo cum his paulo diutius vita duret; ab stimulantibus autem, aliquando. Et occludentes quidem causæ interdum ad ipsas intestini alicujus tunicas spectant, ut puta annulus ille scirrhusus, XXXII. Epistola (l) indicatus; nam eum denique vomitus stercoracei sunt consecuti: alias autem ad ea pertinent quæ intestinis continentur, nec scybala tantum, ut in exemplo quod refert Hoffmannus (m), cum ad pondus librarum circiter viginti congesta, Colon totum adeo distenderant, ut demum rumperent in Ileo quodam Celsissimo Principe; sed & calculosa materia modo circum felleos lapillos, modo circum aureos deglutitos nummos, per diuturnam intra intestina moram sic adaucta, ut via interclusa eundem attulerint morbum, quarum rerum; ut aliarum præteream; exempla in Cæsareæ Academiæ libris (n) invenies.

Porro & quæ ad causas stimulantem referre

(r) Advers. Anat. 1. n. 32. & Tab. 3. (f) n. 18. (t) Progr. edito A. 1727. M. April.
 (u) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 42. in fin. (x) n. 32. (y) Obf. 27. (z) Act. N. C. Tom. 7. Obf. 5.
 (a) Eorund. T. 5. Obf. 80. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obf. 207. (c) Earund. Cent. 6. Obf. 89.
 (d) Earund. Cent. 7. Obf. 83. (e) Earund. Cent. 3. Obf. 1. (f) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 4. Obf. 4.
 (g) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad II. (h) Act. N. C. Tom. 3. Obf. 132.
 (i) Obf. Anat. Chir. 91. & Adv. Anat. Dec. 3. 5. & Thef. Anat. 10. n. 62. & alibi. (k) n. 32. (l) n. 5.
 (m) c. 4. paulo ante cit. §. 13. (n) Act. T. 7. Obf. 100. & Cent. 1. & 2. Obf. 154.

ferre possis, in iisdem (o) reperies, ut cum Juvenis, in abdomen cadens sic ut intus rupta vesica effusaque lotio in ventris cavum, insolita acrimonia lacescita intestina, quod eorum inflammatio, & hanc consecuta gangræna ostendit, suum peristalticm invertunt motum, aut cum ex simili matris casu contusum fœtus jam maturi abdomen in causa fuit, ut subsistens, putrescensque in vasis intestinorum sanguis pares in his effectus, irritando, induxerit, infante nihil omnino per alvum, omnia autem, ipsumque meconium per os reddente, misereque intra octavum ab ortu diem obeunte. Quod si convulsiones stimulus cieat; quid eæ possint, non solum susceptiones, ut supra (p) diximus, producendo, verum & sine his, intestinorum motum invertendo, monstrabunt experimenta Brunneri (q); nepotis dico, Avo digni; per quæ apparet, excitatis in bestiarum intestinis convulsionibus, recrementa quæ jam per alvum exire non poterant, in ventriculum, & gulam ascendisse. Morbum autem, proxime ad Volvulum accedentem ob tormina vehementissima, & continuum vomitum, & intestina Crassa præter solitum coarctata, cum Tenuia valde essent turgida, & rubentia, & insigni copia sanguinis effusi, fluidique referta, non sine spasticis contractionibus explicavit Cl. Kulbelius (r). Quarum identidem recurrentium an residuum effectum servarint eadem intestina, partes inæquales habentia, & per intervalla inæqualia præter naturam angustas in Anatomico Jo. Wilhelmo Albrechto, Ileo hæmatiti, dum viveret, sæpe obnoxio (s) ipse existimabis.

36. Sed inter causas quæ stimulo, Iliacam passionem interdum afferunt, vermes recensendi sunt. Aliquando enim, ut supra (t) indicatum est, convulsiones movendo, intus susceptiones, & Volvulum faciunt: quem & sine his excitare posse non est dubitandum. Alias intestinorum dolores tantum creant. Interdum ne hos quidem. Imo nonnunquam accidit, ut plurimi in iis sint in quibus, dum viverent, vix ullum vermium indicium fuerit: quod relegens nostram mulieris rusticanæ historiam, Epistola descriptam XVI. (u), aut quæ olim de cane illo venatico scripsimus, (x) in quo erant tæniæ ad sexaginta, satis confirmatum videbis. Et contra, signa interdum sunt lumbricorum; neque ulli inveniuntur tamen, ut puellus docet quem tibi ex Valsalva descripsi Epistola XXXI. (y) & ne in re obvia longior sim; alter quoque, cujus hic in Sepulchreto (z) historia est.

Sed de vermibus, ventris dolores cientibus, alias incidet fortasse scribendi occasio, quærendique fufus, num ut viventium sæpe intestina lacescant, ita in cunctis quæ proferuntur, historiis ad ostendendum, intestina perforasse, ante mortem, an post mortem perforasse credendi sint, & si illa ante mortem pervaserint, an qua abscessus, aut ulcus aliquod ipsis viam ex intestinis aperuerit. Multæ enim, & variæ producuntur Observationes: quarum saltem aliquot hic tibi indicare satis fuerit ex iis quas addere Sepulchreto possis. Videbis in Actis Cæsareæ Academiæ (a) primum duas. Quarum altera quanto magis intestina ab summo ad imum copia lumbricorum incredibili referta proponit, tanto fortasse videatur credibilius reddere, ipsos, præsertim amari elixirii copia instigatos, in vivo perforare intestina cœpisse, e quibus parte jam dimidia extabant. Parem, imo majorem lumbricorum numerum Mollinettus nolter (b) deprehendit; nam præter eos quibus plena, & infarcta erant intestina omnia, alii ex his, cribri instar perforatis, exierant, qui ventris spatium undique repleverant. Sed hæc in mortuis conspecta, ut quæ a me quoque (c) in gallina.

Quid cum in vivis? Extat quidem antiquissima Hippocratis (d) Observatio in Dinii puerulo, e cujus umbilico aliquando exibat lumbricus magnus.

Sed cum ibi ex vulnere prægresso fistula relicta esset, per eundemque locum & lumbricus, & biliosa prodirent; perforatum utique Tenuie intestinum esse, constabat; a vulnere tamen; a lumbrico enim, ne suspicabatur quidem gravis Interpres Vallesius (e). Extat etiam; ne ab iis quæ cum dissectione cadaveris juncta sunt, præter propositum longius digrediamur; extat, inquam, in Actis paulo ante laudatis (f) exemplum quindecim lumbricorum, ex hypochondrio dextero, & respondente huic lumbo egredientium, per tumores tamen utrobique ortos, & suppuratos, quorum origo tumorum tribuitur quidem vermibus, Colon intestinum rodentibus, at simul congelatæ in eodem vitiosæ, corruptæ, erodentique saburræ. Cum leges igitur in Centuriis ejusdem Cæsareæ Academiæ I. (g), & VII. (h) alias istiusmodi Observationes; etsi in altera, ob brevitate fortasse, nullius tumoris, aut abscessus mentio fit; quid suspicari aliquis possit, considerabis. Mihi enim hic, ut dixi, propositum est exempla indicare, ad varias cruciatuum intestinorum causas spectantia; non quo modo, ac ratione ea contigerint, quærere. Hoc cum quæremus, illud quoque erit inquirendum quod Plateri, ad Volvulum etiam attinens, Observatio (i) perquirendi ansam præbet, nimirum an lumbrici sint vivipari. Conspexit ille convoluta, intorta, implexa, mireque distenta pueri, vel potius adolescentuli intestina, non modo recrementis, & flatibus, sed & vermibus vivis, oblongis, quamplurimis repleta, qui rursus aliis minoribus referti erant. Observationem hanc in Sepulchreto quoque leges tum Sectione circa quam versamur XIV. (k) tum etiam XXI. (l), eoque magis attendes, si in Dissertationem incidere qua Solers Medicus Zamponius describit Cl. Planco dejectum ab alio puero lumbricum, mox suis sub oculis parientem minutos vivos vermiculos ad duodeviginti. Sed hæc ad Teretes vermes attinent omnia.

37. Nam quod de Tæniis, & Ascaridibus legisse memini, singula illarum internodia multis ascaridibus fuisse repleta non secus ac si pro his ovariorum officio, vel potius uteri fungerentur; aut ego quidem plurimum fallor, aut ejusmodi est, ut de eo mihi non putem esse quærendum, ut neque num tæniæ ascarides sint, quæ se mutuo retineant; præsertim cum qui id docent, ascarides in solo esse recto intestino, fateantur; itemque num ascarides vermes sint corporis humani quasi proprii; aliæ vermium species variores sint, aliæque de hoc genere, quæ aliter, ut puto, deceat interpretari, atque a primo significare videntur. Certe Vallisnerius (m) non ascarides, sed cucurbitinos quos cum aliis vocabat, vermes se se mutuo retinere, & sic tæniam facere, non dubitabat, usus inter cætera similitudine, qua ad aliam rem vel Homerum (n) olim usum esse, video, vespertilionum qui in antri magni recessu pendentes a petra, mutuo tenentur. Sed eam quam Vallisnerius tuebatur, sententiam ego sæpenumero sum miratus in tot a me diligenter inspectis, examinatisque tum quadrupedum, tum piscium, tum avium quoque tæniis confirmari non potuisse: quod facile agnosces, si attente legeris observationes quas ipse Epistola Anatomica XIV. (o) vulgavi, imo illam etiam quam cum mea ad se scripta Epistola edidit olim Vallisnerius (p): quibus ex observationibus potius colligi tibi videbitur, eas singulas tæniæ singulos prælongos vermes, quam plurium catenas fuisse. Jam vero mirari delii ex quo cognovi, Cel. Winslowii industria repertum denique esse ductum, & per fluidissimæ materiæ injectionem confirmatum, qui unus per omnem tæniæ longitudinem pertineret. Qui ductus si quo ego, aut quo Vallisnerius scribebat, tempore notus fuisset, vulgataque essent experimenta per quæ constat, aquatiles vermes, in partes plures divisos, tres circiter menses sine alimento vixisse, & nova obser-

(o) Cent. 7. Obs. 30. & Act. T. 3. Obs. 131. (p) n. 32. (q) Experim. circa ligat. nerv. §. 31.
 (r) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 20. n. 2. (s) & A. 1736. Hebd. 12. n. 1. (t) n. 32. (u) n. 38.
 (x) Epist. Anat. 14. n. 48. (y) n. 5. (z) Obs. 1. §. 2. (a) Tom. 1. Obs. 172. & Tom. 5. Obs. 68. prope fin.
 (b) Dissert. Anat. Pathol. l. 6. c. 4. (c) Epist. Anat. 14. n. 44. (d) Epid. 1. 7. haud ita procul a fine.
 (e) Comment. in eum l. n. 105. (f) Tom. 6. Obs. 93. (g) Obs. 39. (h) Obs. 7. (i) l. 3. Observ. ubi de Extuberantia.
 (k) sub n. XXI. c. 1. (l) sub n. XXII. §. 4. (m) Consideraz. int. alla generaz. de' vermi &c.
 (n) Odyss. l. 24. sub initium. (o) n. 47. usq. ad 55. (p) in calce modo cit. libri.

observatione in altera quoque tæniarum specie credibilius factum esset, in extremo illo tenuissimo quod cauda videbatur, esse tæniarum caput; cum ipse facilius quæ videbam, intellexissem, tum ille aut argumenta alia pro sua sententia quærivisset, aut eam potius, ut Vir erat veri studiosissimus, abjecisset. Verum hæc quæ dixi, post illud tempus producta sunt, ut ex Dissertatione cognosces Experientissimi Bonneti super Tænia accurate, erudite, solerterque

scripta, Regiæque Parisiensi Academiæ Scientiarum oblata (*q*). Ea Dissertatio quærendi alia nobis fortasse occasionem dabit, alio tempore proferenda. Nunc instituti memores, ab his, in quæ obiter incidimus, illuc revertentes, cum quædam restare videamus, eaque consideratione, & scitu digna, ex iis quæ ad Dolores attinent Intestinorum, hæc autem Litteræ longiores sint; reliqua in proximas rejiciemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXV.

Abolvitur sermo de Intestinorum Dolore.

PLura quidem Intestinorum Doloris, & hunc consequentium Inflammationis, & Gangrænæ exempla novissimis Litteris complexus sum. Tamen restant alia tanto digniora quæ a te, cæterisque junioribus Medicis attendantur, quanto aut brevior tempore, aut fallacior remissionis simulatione abreptos ægros conspicias. A primo genere incipiamus, atque adeo ab Juvenis, qui nobis, cum Bononiæ essemus notissimus fuerat, casu tam præcipite, ut pene prius mortuum audiverimus, quam ægrotantem. Res, ut diligenter a Valsalva non scripta quidem, sed tunc narrata nobis est, ad hunc modum se habuit.

2. LÆLIUS Lælii Forocorneliensis, Medicinæ studiosus, solitudinis amans, & natura facile irascens, cum optime, ut solebat, valeret, nulla omnino prævia causa, nisi quod patrem animam agere tunc sciebat, tristemque ejus mortis nuncium ægro animo expectabat, circa medium Novembrem A. 1705. hora noctis quarta, an quinta, repente acerbo corripitur dolore umbilicalis regionis, modo quidem hic, modo illic magis urgente, sed nunquam extra certum quoddam ejusdem regionis spatium egrediente. Ad ejus clamores excitus hospes, de consilio vicini cujusdam Medici philonium exhibet Romanum. Hoc vomitu rejicitur; jam enim vomitus cœperant bilis porraceæ, quæ deinde æruginosa facta est, & demum prope mortem atra sic tamen, ut ad ferrugineum vergeret. Mane, hora ab doloris initio decima, advocatur Valsalva. Qui, facie quæ minime placeret, abdomine tenso, & ad tactum dolente, pulsu humili, & quasi ligato, & qui percipi satis non posset, urina ex rubro fusca, & maxime turbida, aliisque hujus generis animadvertis, cum tantum tam brevi tempore factum detrimentum videret, aliarumque, hujus non ita ablimilium, Observationum suarum recordaretur; intra horas viginti quatuor moriturum pronunciat. Tamen ne id æger continuo intelligeret; oleum dari jubet e dulcibus amygdalis recens expressum, oleo autem violarum, addita camphora, abdomen inungi, & seniores duos Medicos accersiri. Cum hi, quatuor post horas, ægro jam Sacris expiato, venissent; optimum, inquit, adolescentem, civem meum, ea vi morbi prægravatum videbitis, ut nisi quid in vobis auxilii sit, verear, ut ferre diutius possit; nam quod ad me attinet, ingenue fateor, quo juvare possim, non videre. Simul rem narrat, & ad ægrum introducit. Illi vero convulsione opprimi, censent, ideoque e pede sanguinem esse mittendum; magnam quoque abdomini cucurbitulam esse affigendam. Modeste repugnante Valsalva, vincit de missione sanguinis sententia duorum Senum. Bis vena pertunditur: primo ex vulnere nihil exit; ex secundo sanguis quidem profilit; sed continuo impetum amittit, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

languideque adeo exit; ut tametsi vena mox clausa sit, pulsus amplius percipi non potuerit. Accessit postea leve delirium: oculi aliquid convulsivi ostendebant: respiratio difficilis facta est: & mors denique ea quæ proxime secuta est, nocte ingruit secundum Valsalvæ prædictionem. CAVERIS abdomen, cum attrectaret, sensit is, aliquid effusi humoris subesse. Sanguis erat fluidus, effusus, ad sesquilibrium: sed & in bronchia aliquid sanguinis effusum fuerat. Cæterum in ventre gravis odor; nec tamen gravissimus. Intestina magnam partem, præsertim quæ superiora tenent, hic illic rubebant; Ileum vero jam livere incipiebat. Peritonæum cum alibi, tum præcipue qua diaphragma convestit, nigris erat maculis distinctum. Sed qua ventriculum, hic intus secundam naturam se habentem, exterius amicit, nigris tuberculis potius, quam maculis, erat inæquale. Quæ tubercula etsi a primo glandulas mentiebantur; re tamen vera; nam & ipse ostendente Valsalva, illorum aliquot mox vidi; nihil erant aliud nisi stagnans sanguis, aut, si mavis, gangrænæ initium.

3. Ea cum mihi ostenderet, simulque omnia quæ tibi descripsi, narraret; quæsvi, cur venæ sectionem nec ipse imperasset, nec, cum imperarent alii, probasset? Rationem, inquit, in promptu non habeo quæ tibi dilucide satisfaciam: sed habeo tamen observationem. Sic enim animadverti, inflammationis intestinalis missionem sanguinis male cedere: quin sæpe etiam observavi, vel per se ægros in eo morbo repente, præterque opinionem in præceps ruere, ut quocumque uti remedio verear ejusmodi in quod ea culpa conferri possit, quæ in morbi naturam est conferenda. Hæc tu legens, quid ergo? ajes. Si copia quis boni sanguinis propemodum laboret, si viribus vigeat, acerrimo autemprehendatur dolore intestinorum; huic sanguinem, auctore Valsalva, non mittemus? quid aliud hoc est, nisi inflammationem, quam prohibere posses, permittere? Quid? si dolor is a convulsione sit; non huic per sanguinis missionem occurremus; imo eo periculosius constringi vasa sinemus, quo erunt pleniora? Pedetentim, quæso; nam isti quem describis, homini quis tibi ait, Valsalvam sanguinem non continuo fuisse missurum? Longe enim aliud est antequam fiat inflammatio, aut etiam dum fieri incipit in istiusmodi præsertim homine, venam secare; aliud, cum facta est, & vires languent, & omnia in præceps feruntur, subire; ut Celsi (*a*) verbis rem eloquar; *speciem ejus ut occisi, quem fors ipsius interemerit*. Scilicet hujus morbi cursus sæpenumero opinione celerior est, ut si horas jam illata noxa, ad finem properat exitialem: itaque siquo in alio, in hoc certe morbo verum est illud Hippocraticum (*b*) *occafio præceps*. Fuerat hæc in Lælio iis primis horis cum perperam, nedum frustra,

H philo-

philonium datum est. Præterierat, cum Valsalva, nedum cum seniores Medici, accersiti advenerunt.

4. Nam quod illi ex iis signis unde Valsalva visum morbi vi, insuperabili jam facta, Juvenem, oppressum ipsi convulsione adhuc solubili existimarent; nempe venæ sectionis exitus utri verum pervidissent, ostendit. Negari utique non potest, magnas in hoc morbo sæpe convulsiones esse partes, eo autem majores, quo acrior est dolor, sive hic convulsionem moveat, sive a convulsione moveatur, & quo item citius ad lethalem terminum decurrit. Sic intelligo, cur Boerhaavius (c) cum exquisitum intestinorum sensum ab ingenti numero papillarum nervearum deduxit, tum hæc continuo subjiciat: *quare homines celerrime pereunt ab inflammatione, & excoriatione intestinorum, & si summa doloris sit vehementia, intra unicam horam hominem validissimum interimit.* Sed & sæpe in vehementi intestinorum dolore manifesta convulsiones indicia vel magis quam in Lælio (d), se produnt. Sic; ne horrendas convulsiones hic memorem, quæ in Observatione (e) proponuntur, sive symptomata, sive dissectionem spectes, huc attinente; sic, inquam, memini in Patria mea grandem natu, sed viribus firmis Virginem, cuidam ventris dolori obnoxiam, quem tenior ejus Medicus Colicum esse, non dubitabat, cum sub finem A. 1709. eodem, sed graviore, prehensa esset, nullis tamen, sive pulsus, sive urinas, sive alia spectares, comitantibus febris indiciis, cumque per clysterem qui biliosa eduxerat, valde esset levata, morboque in dies magis, magisque remisso, a Medico amplius non inviseretur; memini igitur, cum domesticæ mulieres loco enematis quod alternis diebus ad vesperam injiciebatur, suppositorium ex melle indidissent, statim ani dolore tam atroci correptam esse, ut mane inveniri pulsus non possent: fuisse autem eo cum dolore tantam contractionem ani conjunctam, ut clystma nulla ratione immittere liceret: mox vero cum ei contractioni, & dolori per emollientia anodyna mederi studerent, repente ejusdem partis relaxationem non secus ac sæpe solet in cadaveribus, supervenisse, & circa meridiem, ipsam mortem. Igitur fac, esse convulsionem. Num sanguine emisso, facile tolles? Quid, si ea causa nervos convellat quæ perdifficile vinci possit, aut si forte ad tempus brevissimum vinci, mox, ut in convulsivis affectibus persæpe fit, vehementius insurgat? Accipe quid, me degente Bononiæ, acciderit. Monachus erat, senex quidem, sed quam robustissimus. Hunc nulla ex manifesta causa, nisi forte ex frigore, & labore, ventris dolor de improvviso invadit tantus, ut hominem nec stare loco sinat, & clamare cogat. Frustra oleum amygdalinum datum est, frustra injecta enemata, frustra sanguis e pede missus. Nullo auxilio quidquam juvante, intra horas haud amplius duodecim, cum dentes bis terve inter se collisisset, mortuus est. Non adversus utilissimum, si tempestive utaris, auxilium, sanguinis missionem hæc scribo. Sed quid cito accidere vel post hanc in morbis ejusdemmodi possit, ubi prævaleant convulsiones violentissimæ, admoneo, ut & scias ipse, & ante docere alios queas, non esse temere magnum auxilium culpandum, si forte ejus usum continuo exitus infelix consequatur. Quoniam vero, quidquid præmoneas, turpis semper apud plerosque calamitas est, si cita mors auxilium magnum excipiat; intelligis sane, cur Valsalva ejusmodi remediorum usum in his morbis veretur.

5. Quid vero, si cadaveris dissectio omnem Medico excusationem eripiat? Potest enim convulsio, ut non redeat; eam tamen, intercepto in constrictis vasculis sanguine, intestinis noxam cito, & præter opinionem intulisse, qua præsentem, sanguis mit-

ti nequeat sine culpa. Vidisti in Lælio quam cito intestina non modo inflammationem, sed & livorem contraxissent. Pars nulla fortasse facilius, & citius quam intestina, nihil ejusmodi suspicante Medico, abijt in grangrænam, & nigra fit. Quod etsi productis alibi historiis, aut in hac Epistola (f) producendis vel aptius monstrare possem; hic tamen placeat Observationibus duabus ostendere, quarum singulas ab singulis Præceptoribus accepi meis, eodem Valsalva, & Jacobo Sandrio. Hanc igitur a Valsalva.

6. VIR erat qui ab aliquot saltem mensibus quotidie hora a cibo quinta, an sexta ventris doloribus capiebatur, quasi tot dentibus laceraretur. Huc accesserant flavæ materiæ fluxus, & macies, cum repente apoplexia invasit, levis quidem, & quæ post diem unum aut alterum remitti visa est, manibus aliquam movendi facultatem recuperantibus, mente autem paulo minus oppressa, tamen quinto die lethalis. CADAVERE perlustrato, sana omnia inventa sunt, si cerebrum, & Ileum intestinum excipias. In illius enim ventriculis serum fuit non paucum, a quo Choroides plexus pallebant. In Ileo autem septem, an octo annularia spatia, eaque nigricantia: quibus in spatiis glandulæ ciceris magnitudine, materia alba pleræque oppletæ. Hæ glandulæ non collectæ erant in acervos, neque interius locatæ, sed disjectæ, interque intestini tunicas extrorsum potius prominebant.

7. Apoplexiæ causa, quippe huc non attinente, seposita, dolorum causam quotidie certa hora illa recurrentium vides, nimirum glandulas in Ileo amplificatas, sive illæ, quod Valsalva, quarundam aliarum exemplo edoctus, censebat, cibariæ materiæ per Ileum devolutæ pressionem ferre sine dolore non poterant; sive ab novo chylo earum in parte obstructarum angustias eluctari nequeunte distendebantur: quod & ipsarum natura, quæ Valsalvæ non ita dissimilis visa est earum quæ in mesenterio sunt, indicabat, & alba illa qua pleræque infarciebantur, materia quadantenus confirmabat. Cæterum hic præsertim attendas velim, quam facile, & quam cito ea spatia omnia in quibus erant illæ, nigredinem traxerint. Sed inertiam, inquis, fibrarum intestini apoplexia auxerat, quo minus per vitiata glandulis ea spatia sanguinem possent promoveri. Fateor; sed non propterea vitiatas alias partes occupare gangræna solet tam cito cum accedit apoplexia. Quæ nulla certe præcesserat in Observatione altera, quam Sandrius habuit ad hunc modum.

8. N. CUPELLINIUS Colica laborans affectione, cum sedens emulsionem biberet, adstanti famulo, cape, inquit repente, cyathum porrigens quem manu tenebat, & hoc dicens, retrorsum cecidit mortuus. CORPORE toto confecto, nihil aliud vitii repertum est, quam intestini Coli inflammatio, quæ ad nigredinem vergebat.

9. Ex hac Observatione tum quod proposui, intelligis, tum etiam quæ facile noxa in eodem intestino esse posset in Virgine quoque Foroliviensi de qua paulo ante (g) dictum est. Nec te moretur quod nulla prævia fuerint febris indicia; quandoquidem in his ipsis Litteris (h) visuri sumus, an sine febre inflammatio esse possit, imo an sine inflammatione sphacelus. Verum alia antea expedienda sunt quæ ad celeritatem spectant qua intestina lethalem inflammationem concipiunt.

10. SERVUS quidam a pedibus, nempe is quem Epistola etiam Anatomica XV. (i) commemoravi, alia de eo scribens, quæ hic minime iterabuntur, statura brevior, habitu pingui, cum famulari amplius non posset, annos jam aliquot mendicabat, vinoque, cum poterat, utebatur paulo uberius. Itaque etiam postremo vitæ die cum domum rediisset, ac male habere se, diceret; nihil ut

fe

se curaret, nisi vinum, & panem sumpsit, mox de ventris doloribus questus, cum his circa mediam noctem est mortuus. Cadaver post die in Gymnasium illatum est, ubi sub initium Februarii A. 1736. Anatomem docebam. ABDOMINIS

musculis, qui laxi erant, incisus, & ventre unde gravis exiltebat odor, patefacto, vidi Tenuium intestinorum non modicam partem altius intra imam pelvim se demittentem, ut ad vesicæ usque cum Recto conjunctionem perveniret, quidquid ibi spatii est, complens. Sed hæc a primordiis, aut certe non recentia. Illud recens quod & ea, & cæteræ intestinorum Tenuium partes nonnullis locis valde erant arctæ, ibidemque fuscæ, alibi autem rubicundæ, vel minimis vasculis a remorante sanguine ita distentis, ut si rubens cera fuisset injecta. Nec Crassa intestina aliter hic illic se habebant, præsertim vero ad Coli initium. Jecinoris erat crepido subnigra. Lien æquo major. Arteriæ Magnæ truncus non sine quibusdam parvis officulis per ventrem ferebatur. Cava autem vena multo nigro, fluidoque sanguine referta erat.

11. Non adeo quidem breve spatium fuit quo intestinorum inflammatio mulierem, de qua proxime scripturus sum, interemit: breve tamen fuit, & fortasse brevius quam videatur, si non tam ægrotationis, quam inflammationis constaret initium. Quod etsi minus certum est; tamen cætera quæ de hac fœmina nota habeo, non sunt mihi prætermittenda, quippe pollicito, cum de Cordis Palpitatione (k), & de Pulsibus (l), imo & de Oculorum Affectibus (m) scriberem. Hæc enim Anicula illa est cuius oculi dumtaxat, quemadmodum se haberent, eo loco proposui; reliqua in alium distuli.

12. ANUS paupercula, oculis capta, parvo corpore, & exili, a tertio jam die ægrotans, in Patavinum Nosocomium illata est, quasi thoracis inflammatione teneretur. Nam ex ipsa nihil certi elici poterat, ut pote quæ viribus erat tam dejectis, pulsibus autem infirmis adeo, & exiguis, ut eodem illo quo illata est, die mortua efferretur. Cadaver anni tempore opportuno, videlicet sub initium A. 1742. utilius fuit quam a primo sperassem, ad plura Studiosis adolescentibus ostendenda. Quod dum agerem, in hæc quæ adnotabo, morbosa incidi. IN

VENTRE intestina erant inflammata, ut jecur quoque. Eodem attinebat quod utero aperto, fundi interior facies colore esset non minus rubicundo, quam si nuper fœmina in menstruis fuisset. Qua autem fundus se contrahebat in cervicem, faciesque internæ anterior, & posterior ad angulum in latere dextero conveniebant, ab ipso angulo membranula profecta, non minima, in transversum ducebatur ad faciem posteriorem, limbo toto inferiore cum hac cohærens, cætera soluta atque extans, ut contra ac valvulæ cervicis solent, cavum sursum, non deorsum, conversum haberet: itaque suspicatus sum, non eam a primordiis, sed fortasse a difficili partu aliquo; peperisse enim mulierem constabat, uterum autem dextrorsum videram inclinatum; originem habuisse.

In Thorace sani, & prorsus illæsi pulmones. Sed pericardium undique annexum cordi perpetua quidem sed non firmissima cohæsiōe sic ut nullo negotio digitorum ope, sine ulla ipsius, aut membranæ cordis laceratione, disjungi potuerit. Ad magna vasa non adhærebat: facie autem qua cordi adhæserat, albam quamdam ostendit maculam, uno tantum in loco, eamque mediocre ad spatium se extendentem. In cordis ventriculis niger, ut ubique, sanguis; nullæ autem polyposæ concretiones. Sed hæc teretes, albæque, & nonnullæ crassæ, & firmæ, longæ etiam, ut quæ ab auricula dextera ad Internas Jugulares venas pertinebant, a cordis orificiis in vasa, arteriosa quoque, productæ passim reperiebantur. In oculis denique quid deprehensum sit, in ea Epistola scriptum est, de qua novissime indicavi.

13. Etsi propositæ hæcenus historiæ docent, quam cito interdum afferre exitium possint dolores intestini

norum sive inflammationis vi, sive etiam convulsio- nis, & quod consequitur, quam cautum Medicum esse deceat, & suspiciosum sæviante hoc morbo; tamen ut multo magis suspicari, & cavere debeat, ne morbo se remittente, & quasi abeunte, inani spe nonnunquam fallatur, tibi insequentibus Observationes ostendent.

14. ADOLESCENTULUS vino, & vini, quos vocant, spiritibus deditus, non ita pridem cum febre laboraret Intermittente, ventris dolore correptus fuerat, quem flatus, per inferiora emissi, sustulerunt. Verum post dies aliquot rediit dolor: quem cum domi tollere non posset; die tandem a reditu doloris sexta exceptus est in Nosocomium Bononiense S. Mariæ de Vita. Erat dolor in hypogastrio assiduus, sed levis, nisi quod subinde increfcebat, & tunc sæpe venter ibi magis intumescibat, & si manum admoveres, plures ibi duros quasi globulos percipiebas. Sed cito hæc evanescebant omnia donec iterum per intervalla redirent. Stomachus quoque condolebat, & jam alimenta vomitu rejiciebat cuncta, non modo medicamenta, in his opium ipsum. Itaque cum alvus nisi per clysmata non responderet; institutum est simul id curare, simul medelæ aliquid, & nutrimenti per clysteres immittere ex jure, & mollientibus herbis paratos, nullo tamen doloris levamine, ut ne antea quidem cum per injectum non semel oleum e lini seminibus expressum recrementa educerentur. Inutiles quoque ex eodem oleo, aliisve, abdominis inunctiones fuerant. Levius æger in lectulo sedens, quam cubans, dolorem ferebat; quamobrem vel cum dormiret, sedebat. Melius quoque habebat, & facilius capiebat somnum inani stomacho, quam si quid forte retinisset: quæ res, & quarundam aliarum quæ sæpius significant vermes, notarum absentia, faciebat, ne a lumbricis dolor esse existimaretur, tametsi unum teretem longiorem nudiusiterius ore ejecisset. Postremo quædam ex alimentis cœpit retinere, atque adeo prandium quoque. Genæ rubebant, quod ipse ex defluxione in faciem esse, ajebat, cui videlicet erat obnoxius. Sitiēbat. Abdomen universum distentum erat. Quinto jam die ex quo in Nosocomio esse cœperat, allocutus sum, ut solebam, circa horam XVI. bruma enim instabat A. 1703. Meliuscule se habere, dixit: idque confirmabat vultus, & sermonis alacritas, & firmior, ut in sedente, corporis vigor; nam pulsus neque unquam habuerant, neque tunc habebant quod displiceret: febris certe nulla tunc erat, neque unquam toto eo tempore quo in Nosocomio fuit, a quoquam, nisi forte semel, potuit animadverti. Cum hæc ita essent; quis tunc crederet quantum monstri aleret? Attamen duæ vix erant horæ ex quo sic ego, & cæteri qui invisebant, Studiosi Juvenes, & Viri observaveramus, cum repente præ doloris acerbitate clamare cœpit, idque assidue ad nonam usque noctis horam. Vomuit interea, & ad vesperam jam pulsus sibi non amplius percipi, admonuit; nec revera ab iis qui aderant, percepti sunt. Ubi ea quam dixi, hora fuit, continere se non posse, ait, quin e lectulo ad alvum exonerandam descenderet. Dum exonerat, animo linquitur, sicque intra semihoram moritur. CADAVER post die dum lavant; magna vis ex ore effluit quasi sanguinis putridi, stercore fluido diluti, tabacci colore, & gravissime olentis. Itaque abdomen factum est in hypogastrio nonnihil flaccidum: & quanquam in epigastrio, quod livebat, cæterisque partibus durum esset adhuc, atque distentum; minus tamen erat, quam in vivo. Ubi cultro ventum est ad ventris cavum, illico exsiliens prorupit multus humor, ejus persimilis qui ex ore effluerat; sic autem prorupit, ut illi ipsi qui secabant, non modo nobis qui aderamus, dubium fuerit, an ex ventris cavo extiterit in quod antea esset effusus, an ex intestino distento, ideoque simul cum peritonæo facile convulserato. Mox certe cum abdomen diductum est, eo humore plenus apparuit

paruit venter: Tenuia autem intestina omnia tam atra, quam carbo est. Eodemque sphacelo lien quoque, saltem ex parte, vitiatum erat. Ventriculus tamen, quantum extrinsecus judicari potuit, sanus fuit, & quidquid pariter de Crassis intestinis ab extremo Ileo ad sinistram usque hypochondrium pertinet: cætera enim inquirere prohibuit incredibilis odoris fœditas, eo etiam major quod per incuriam, & festinationem perforato intestino aucta interea proluvies fuerat, quacum teres mediocris lumbricus prodierat.

15. Vidisti, cum Adolescentulus jam melius habere videretur, quantum vitii esset in Tenuibus intestinis omnibus. Sed putasne factum priusquam in Nosocomium veniret, an postquam venit? Si primum; quinque igitur dies tantum mali sine iis notis quæ comitari sphacelum solent, delituit. Si alterum; quomodo sine inflammationis signis, & sine assidua præsertim febre ortum est? Atque eadem fere te a me interrogari posse, credito, cum eas quæ insequuntur, Observationes producam, aut cum illam Segeri legeris, quæ in hac Sepulchreti XIV. Sectione (n) extat. Nimirum Senex posteaquam dies jam aliquot de ventris doloribus, quibus erat obnoxius, conquestus fuerat, non tamen adeo gravibus, ut decumberet; tandem circa vesperam ex horto suo domum rediens, tam acerbos passus est, ut nullis remediis proficientibus, obierit postridie circa horam quartam matutinam: & inventa quidem sunt alia in pancreate, jecinore, liene antiquiora vitia; sed illud recens, quod *intestina, præsertim tenuia, cum colo nigerrima* fuere. Num ergo hoc intra paucas horas factum est ex quo Segerus justo celeriores deprehenderat arteriæ motum? Sed de his videbimus etiam infra (o). Nunc ut ad nostrum Adolescentulum redeamus; si constitisset, non ex temere vulnerato, sed ex antea disrupto intestino putidissimam illam proluviem effusam esse in ventris cavum; tunc animi defectionem, & consecutum hanc obitum fortasse accidisse, conjiceremus cum in alvi exonerandæ conatibus fracidam aliquam distenti intestini partem ipse sibi perripisset. Sic enim Wepferus quoque, ut pariter in Sectione hac Sepulchreti (p) leges, in atrocissimis doloribus *intestina disrupta* commemorat, ac *sordes omnes in cavum effusas cum repentina agrorum interemptione*. Quam illico tamen non semper necessario sequi, duæ in Sectione eadem Observationes (q) Fernellii, & Riverii, demonstrant: nec discrepat una ex nostris Epistola superiore (r) descripta. Ad has, an ad illas attinere credas quæ in Commercio Litterario (f), & in Actis Cæsareæ Academiæ (t) leguntur, arbitrium tuum facio. At certe ad illas attinet quæ nuper a Cl. Galeatio (u) proposita est; adeo subito virum necaverant tormina, cujus venter plenus pariter recrementorum inventus est quæ e rupto irruerant intestino. Jam vero funestam historiam, quamvis dolores non modo remiserant, sed omnino abierant, proferamus.

16. MULIER gracilis, statura brevi, bilioso, ut vocant, temperamento, annos nata ad quadraginta, a tribus circiter vidua, ab octo sine menstruis, & propterea, ut credebatur, subinde sanguinem exspuere solita, sic tamen, ut mihi de pharynge potius, quam de pulmone, prodiisse videretur, novissime ex ira, & animi ægritudine in dolorem incidit, ob quem in Bononiensi S. Mariæ de Morte Nosocomio decumbere coacta est sub initium Martii A. 1706. Erat is dolor quasi a cultris scindentibus, primum infra sinistram mammam, quam sedem non relinquens, se postea extendit etiam infra dexteram, sed levior, ut in hoc latius cubare sineret. Ad tactum enim crescebat: difficilemque faciebat respirationem. Invalerat cum febrili rigore: qui diebus singulis recurrebat; nec febris tamen intermittebat. Rubebat facies: molesta erat sitis; sed tussis magis, ut quæ exasperabat dolorem. Sputa sæpe cruenta; alias alba, crassa, spumosa. Sensus aliquando quasi rei ad jugulum ascen-

dentis. Dolor denique circa umbilicum non secus ac si canes morderent. Alvus erat laxa. Missus est sanguis e pede: & alia quæ utilia fore credita sunt, administrata. Diebus post paucis; nulla prævia critica evacuatione, adeo remiserunt omnia, ut Medicus fœminam jam bene habere, pronunciaverit. Surgit ipsa: sed fatiscientibus viribus, mox ad lectulum redire cogitur, ubi in se contracta, ut a frigore solemus, & sine pulsibus invenitur. Quærentibus, an thoracis, an ventris dolore conflictaretur, neutrum amplius sentire se, ait. Eodem die fœtidum dejicere sanguinem cœpit. Deliravit postea: & tendinum qui ad carpos sunt, convulsivi subsultus se se ostenderunt. Per hæc debilior facta, ut loqui amplius non posset, die ab ineunte morbo XVI. vivere desiit. AB-DOMINE, quod subsidebat, inciso, & diducto, fœtor, qualis ex gangræna solet, cum odore illo missus, qui ubi lumbrici sunt, quasi ex acida materia videtur emitti. Nec sane lumbrici teretes deerant in Tenuibus intestinis, quæ fere omnia ex rubro colore ad lividum, nigrescentemque inclinabant. Idem morbosus livor simam lienis faciem inferius occupabat, in ejusque substantiam non nihil pergebat. Pancreas crassius factum, ex induratis quasi globulis constabat. Duriusculum quoque erat jecur, cujus vesiculam calculi ad centum viginti in bile pallidula distendebant. Horum qui maximi, viginti circiter, avellanæ magnitudinem æquabant. Cætera quæ ad hos attinent, in Adversariis (x) primo loco descripsi. In quibus (y) de situ quoque uteri hujus Viduæ indicatum est, ob brevius Rotundum vinculum ita in dexterum pelvis latus retracti, ut medium pelvis sine utero esset. Porro qua sinistra Tuba ex utero emergebat, prominebat pustula albo pure turgida, lupinum æquans; substantia autem uteri quam pustula excavaverat, hac pertusa, & educto pure, nigrescebat. Tubæ non albam, sed ex colore carneo flavescens continere materiam. Testes contracti, cum paucis intus vesiculis: & alterius tunica quasi cartilaginea. Thoracem aperiendo, pulmones anteriore facie per paucis in locis ad pleuram per membranulas alligatos invenimus, cætera solutos: sanos quoque, si dexteri anteriorem excipias partem, cujus compacta, sed non maxime, erat substantia. Nihil in pericardio humoris: in flaccidi autem cordis ventriculo dextero, & ad omnia orificia polyposæ mediocres concretiones.

Quibus autem e pharyngis sedibus cruenta sputa provenissent, in Epistolis Anatomicis (z) scriptum est. Caput denique cum a cervicibus abscinderetur, per maximum occipitis foramen aquæ non exigua copia prodiit: quæ, cranio referato, sub Tenui quoque meninge, a sinistris præsertim, inventa est. In Lateralibus cerebri ventriculis subrubrum serum, & plexus Choroides multis hydatidibus inæquales, quæ tactu facile distumpebantur. E medullaris substantiæ sectionibus qua puncta sanguifera se ostendebant, plus sanguinis quam sæpius soleat, exprimebatur. Ex hoc cerebro, ut etiam ex lingua, pharynge, ipsisque adeo, quos dissecai, oculis idem ille de quo in Ventre dixi, vermium odor existeret.

17. Si quæ ad delirium, ad convulsiones, ad cruentum sputum, ad pectoris dolores, ad aliosque affectus, quos hic non attendimus, seponas, & dolores tantum intestinum respicias; facile intelliges, cum hi, ut cætera, nulla præcedente critica evacuatione, se adeo remiserunt, ut valere mulier crederetur, nec ipsa amplius dolorem ullum sentiret; tunc intestina livere jam, & nigrescere cœpisse, quod dejectio fœtidi sanguinis illo ipso die orta; ut de asphyxia nihil dicamus; demonstrabat. Omnino nihil suspiciosius est, quam repente, & præter rationem dolores evanescere. Recentem mihi suam narrare in hanc rem Observationem memini sagacissimum, & experientissimum Medicum, quem in Valsalvæ Vita laudavi, Petrum Molinellium. Melancholico temperamento præditus adolescentulus febre acuta cum faucium inflammatione, & deliriis corripitur. Circa XIV. diem

(n) Obs. 6. (o) n. 19. & seqq. (p) in Additam. Obs. 3. (q) 23. & 21. §. 4. (r) n. 9. (f) A. 1742. Hebd. 45. n. 2.
(s) Tom. 8. Obs. 47. (u) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 3. inter Medica. (x) III. Animad. 28.
(y) IV. Animad. 25. (z) IX. n. 14.

diem cætera abeunt, febris assidua persistit; & quamvis sudet æger, & plurimum mingat; febris tamen, nisi quod uno tandem die abfuisse visa est, ad diem pervenit XXXV. Cum ex tanta febris vel post sudores, & urinarum copiam diuturnitate non leve quoddam subesse vitium, suspicaretur Molinellius; ecce tibi, nullo prævio assidentium, aut ægri errore, improvise æruginosa diarrhœa, quam dolor paulo supra vesicæ regionem comitabatur. Quæ ut repente advennerant, sic repente quoque, & cito evanuerunt. Tunc enimvero graviora Medicus, nec sine causa, timere. Universum enim abdomen incredibilem in modum induruit, cum interni caloris sensu, & ubi tangeres, etiam doloris: simul pulsus jam nulli, deliria, tandem difficilis respiratio, & sine convulsionis signis, mors intra tertium ex quo abdomen induruerat, diem. Quamquam autem mirabatur, ex effæto, ut post diuturniorem, nec levem, ægrotationem, sanguine oriri inflammationem potuisset; tamen quin orta esset, non dubitabat; ego vero, quin gangræna quoque. Sed quod ob negatam incidendi cadaveris facultatem, pro certo sciri in adolescentulo illo non potuit, potuit in scæmina Principe, cujus mecum ab uno ejus Medicorum communicata historia, quippe earum similis quæ superius descriptæ sunt, hic minime prætermittetur.

18. CELSISSIMA PRINCEPS annos nata quatuor & quinquaginta, artubus non pinguis, ventre pinguisfima, cujus pulsus post duos quosque laudabiles ictus continuo totidem humiles, & disparis celeritatis exhibebat, cum ex gravissimo intestinorum dolore, vesicam in consensum trahente, & lotii reddendi facultatem intercipientem, evasisse videretur; paucis omnino postquam is dolor siluerat, diebus interjectis, nigra dejectione, & post hanc morte correpta est.

VENTRE adaperto, intestina quædam, & ventriculus gangræna affecta deprehensa sunt; fellis autem vesicula exsucca, & in ea calculus parvi pyri magnitudine: in renibus arenulæ potius, quam calculi. In Thorace cor, & pericardium pinguedine prægravata.

19. Sive hæc prægravans pinguedinis copia, sive etiam hæreditarii aliquid, ut ea indicant quæ de Rege, ejus Parente, olim memini legisse; illas pulsus inæqualitates faciebat; gangrænam certe intestinorum prægressæ potius, cum dolor urgeret, inflammationi, quam atræ bilis, ut vulgo dictum est, dejectioni tribuendam putaverim. Neque enim dejectio etiam ventriculum infecisset, & in Vidua de qua paulo supra (a) scriptum est, nigra quidem, sed putridi sanguinis, non atræ bilis, egestio obitum antecessit. At enim non verisimile est, inquis, plures, & exercitatos in primis Medicos, quales ad Principum curationem solent advocari, non cognovisse inflammationem, neque hujus in gangrænam degenerationem. Ego vero de aliis, præsertim in morbo quem ipse non viderim, non secus ac de me vellem; judicare solitus, consuetudinem hic quoque tuebor meam neminem temere infimulandi, & nisi tu dissentis, hanc, nulla prævia inflammatione, gangrænam a jam accessisse. Magno auctore id faciam, Fernelio (b), qui post dolorem immanissimum; *extremum pedem aliquando repente sphacelatum vidit, sine rubore conspicuo, ut denique miser extingueretur sine febre, sine symptomatis admodum gravibus*. Etsi igitur sphacelum indivulsam magnæ inflammationis pedisequam esse, plurima Medicorum turba censet; tamen haud raris, Fernelianæ haud ab similibus, Observationibus spectatis, disertè scripsit Fridericus Hoffmannus (c), *quare quin etiam interne in visceribus idem sine prævia inflammatione, . . . fieri possit, non est quod dubitemus*. Quod si forte in ipsis intestinis requiris exempla; Segeri poteris Observationem relegere (d): vel potius, quando in illa quam acerbissimus erat dolor, & celerior arteriæ motus deprehensus est; si alteram Friderici Ortlobii (e), quæ pariter in Sepulchreto

(f) etiam est, leges; intestina a dextris livida, nigricantia, sphacelata fuisse, invenies, idque, ut in Scholio ipse miratur Ortlobius, *sine præviis doloribus abdominis, & sine prævia febre manifesta*.

20. Quoniam tamen in ipso Ortlobii ægro *obscuri ventris dolores* præcesserant, neque, ut in illo, de quo ex Fernelio paulo ante dictum est, pede, aliisque exterioribus partibus, ita in visceribus quoque *ruborem conspicuum* non esse prægressum, quisquam est qui testificari possit; sphacelum quidem intestinorum accidere interdum posse nulla præcedente inflammatione, non negabis; sed quæres simul, possitne aliquando ejusmodi inflammationi succedere, cujus præcipua, & pervulgata signa non extent? Ut a Sepulchreto non recedamus; vide, quæso, in hac ipsa XIV. Sectione (g) Observationem Riverii. Ileum intestinum circa finem, cum adjuncta mesenterii portione, *gangræna*, atque adeo *sphacelo* affectum reperies in eo qui cum laborasset ex intestinorum dolore primo die morbi, protracti usque ad XIII.; *nullus autem dolor adesset, neque ulla febris* secundo die, magnam die tertio, & sequentibus dubitationem injecerat Medicis, cum *inflammationem testari videretur febris, quæ tertio illo die supervenit, sitis, & linguæ ariditas; sed quomodo inflammatio intestinorum adesse posset citra dolorem, concipere non poterant*. Num sphacelum primo jam die factum credes? Duodecim ergo dies sic homo vixerit? Deinde quomodo sphacelo facto, febris quæ antea non erat, accessit cum linguæ ariditate? Certe superiore Epistola videris, in Sene (h) pulsus ex febrilibus factos demum sanorum similes, linguam autem ex sicca humidam, quo in Sene intestinorum partem adhuc rubram, partem vero lividam, nigram, gangræna occupatam deprehendimus, indicio non obscuro, novissime hanc ex inflammatione in gangrænam transisse. Sed quod ad dolorem attinet, aliæ nostræ Epistolæ sine illo fuisse intestinorum inflammationem, commemorant. Namque ut fileam, in XXIX. (i) nullo intestina dolore vexata legi, quæ omnia maxime essent inflammata; illud enim propter eorum paralytim accidisse, conjeci; certe non erant in aliis ægrotantibus resoluta, ut puta in duobus, Epistola XXI. (k) propositis; & tamen, etsi inflammata reperta sunt, nulla audita fuerat de eorum dolore querela. Atque ut ægram memorem, de qua recordari facilius possis; mulier superioribus Litteris (l) descripta est, cujus Tenuia intestina maxima ex parte rubebant; eademque doloris ferme expertia visa fuerant. Sed nec signum alterum inflammationis præcipuum febris, toto morbi tempore in ea muliere unquam fuerat: in Bajulo autem, paulo post illam proposito (m), febris, sive non valde frequentes pulsus, sive non calentes carnes, attenderes, levis erat; inflammatio tamen non levis; ut locus in eo non esset, multoque minus in muliere, laudandæ alioquin Ballonii (n) sententiæ. Qui postquam dixerat, *videri æquum esse ut febris insignis internas inflammationes consequatur*; tamen continuo Galenum secutus *volentem magnas esse inflammationes in partibus internis, ut acuta febris sequatur*, sic, inquit, *si sit phlogosis mediocris, ad manum mordax febris non insequitur*.

21. Quæ omnia cum ita sint; quando cum aliis inflammatorum intestinorum signis, vehementem dolorem, & acutam febrem in ægrotantibus deprehendes; jure quidem meritoque credes Rei Medicæ Auctoribus hæc duo inter præcipuas notas magnæ intestinorum inflammationis ponentibus. Nec tamen si quando alterum, vel utrumque horum aut abesse, aut vix esse, invenies; continuo putabis, aut nullam esse inflammationem, aut levem, neque gangrænam, & sphacelum in eorum esse intestinis non posse in quibus duo illa præcessisse, non videris. Optandum sane fuisset, ut Medici cum signa hujus inflammationis, & consequentis ipsam gangrænam proposuerunt; hoc monitum non omitterent in morbo qui per fallaciam ejusmodi, nec raro, præceps

(a) n. 16. (b) De abdit. rer. caus. l. 2. c. 15. (c) Dissert. de Morb. hep. ex anat. deduc. §. 19. (d) Vid. supra, n. 15.
(e) Eph. N. C. Dec. 1. Obs. 143. (f) l. 3. S. 1. Obs. 11. (g) Obs. 21. §. 4. (h) n. 25. (i) n. 10. 11.
(k) n. 9. & 17. (l) n. 11. (m) n. 18. (n) l. 1. Consil. Medic. 112.

ceps ac repentinum affert exitium. Nec raro, inquam. Nam memini, cum Adolescentuli tibi supra (o) descripti, casum mirabundus narrarem Valsalvæ, atque Albertino, continuo utrumque confirmasse, non ab similia occurrisset sibi, nec semel. Quo tempore cum mihi inculcasset Albertinus, vigilandum, & cavendum esse in doloribus intestinorum: se enim post leves dolores, aut certe cum minime magnis, nulla manifesta febre, nulla convulsione, nullo vomitu, animo, ac corpore satis vigentibus, de improvviso vidisset ægros in præceps ruere, & cito eripi ab latente inflammatione, ex sphacelo nec opinato intestinorum; cum hæc, inquam, mihi inculcasset; quæsi ex perattento illo Medico, & diligentissimo Observatore, quibus igitur ex signis proximum intelligere periculum, & prænunciare saltem possemus. Ille vero ex pulsu, inquit, abdomine, facie. Pulsus enim humilis, & debilis potius, & qui, si bene attendas, sibi subobscurè dissimilis sit: abdomen autem tensum, & durum, & cum dolore quodam: facies denique insoliti aliquid, sed in aliis aliud, ostendens, ut interdum oculos quasi exterræfactos, alias livorem quendam circum labra, animadverterim; hæc, inquit, fere; nam aliquando linguam etiam adnotavi haud bene se habentem, & quamdam sitim; mihi accidit, ut in ejusmodi casibus se observanda præbuerint. Sic ille ingenue, ut solebat, quæ requirebam, signa indicabat. Quorum mihi veritas cum in aliorum, tum præsertim in Thomæ Aleotti casu perspecta est, probi æque, ac nobilis Civis mei. Cum enim post dolores quosdam ventris, quibus erat obnoxius, cubaret, nec eadem qua solitus erat, celeritate convalesceret, me autem per eos dies; autumnus erat, si recte memini, A. 1711. incommoda valetudo domi retineret, missusque sub vesperam ejus Medicus qui me consuleret, nonnulla ex iis signis narrasset, quæ modo commemorata sunt, ipse autem, interrogando, quædam alia ex iisdem non deesse, intelligerem; respondi nihil tale opinanti, ad ægrum rediret, quem si vel tantillo interea pejorem factum animadverteret, continuo admonendum curaret, posse magnum instare periculum; ut sibi, & posteris consueta religione, prudentiaque prospiceret. Quid quæris? Perpaucis post horis æger manifesto in pectus ruere cum cœpisset, atque ea de quibus tunc demum admonebatur, statim perfecisset, intra illam ipsam noctem Vir optimus præcipiti casu ereptus est.

22. Verum cum ea sit natura Medicinæ, ut eadem non semper ad eundem modum respondeant; hæc quæ diximus, ita accipe, ut si quando pleraque eorum indiciorum videas convenire; suspiceris saltem, cauteque deinceps, & perattente cætera observes. Interea autem haud prorsus inutile fortasse erit, si cum iis quæ superiore, & hac quoque Epistola scriptæ sunt, Observationibus hinc pleraque Albertini signa conferas, inde vero quæ a Medicis tradi solita sunt, ut intestina esse inflammata, cognoscamus. Pulsus ille humilis, ac debiles potius animadverterat, quales fere Epistola superiore agnosces num. 9. 11. 18. 25. hac vero num. 2; ne quid dicam de asphyxia ibidem, & num. 14. & 16. demum adnotata. Animadverterat quoque abdomen tensum, & durum, faciem autem, oculosve insoliti aliquid ostendentes: quibus de rebus, nisi quod num. 11. & 16. nihil scriptum est; sub cæteris omnibus qui modo memorati sunt, numeris quid observatum sit, reperies. Medici autem Scriptores in abdominis quidem tensione conveniunt. Sed plura addunt alia quæ intestinorum proculdubio inflammationem significant, illam tamen evidentem, & quam cuncti facile agnoscant; non hanc qua de loquimur, obscuram, & de qua vix pauci suspicentur. Inter ea sunt in primis acuta febris, & dolor vehemens: sine quibus tamen hanc inflammationem fuisse, supra (p) est a nobis ostensum. Præterea quod ad febrim dumtaxat pertinet, legis Observationem a Cl. Rosa (q)

perscriptam: *universum intestinorum systema fuisse inflammatione corruptum ac fideratum reperies; & tamen in toto morbi decursu ne minimam quidem pulsus intensiorem aut motus febriles observari potuisse.* Et hic quidem peculiarem casum describebat A. 1745. Sed ante ipsum; non ante meorum Præceptorum, meique ipsius Observationes; ea ediderat Cel. Simsonus, quæ Illustri Archiatro Swietenio (r) iustam occasionem præbuerunt ejus laudandi, & confirmandi verbis illis, quæ etsi apud non unum ex nostris Italis hisce annis postremis repetita videris; tamen hic quoque juvat exscribere: *saluberrimum in Praxi Medica monitum posuit Simsonus, ne decipiantur Medici, credentes, nullam inflammationem adesse, si febris absit. Cum sæpe fixos dolores intestinorum & ventriculi inflammatio producat, licet nulla febris observetur, pulsu explorato.* Viden, ut Vir Gravissimus hoc contingere sæpe, dicat: ut *saluberrimum in Praxi Medica id monitum esse, non dubitet.* Nempe id erat quod anno ipse 1703. (f) omissum ab iis, quos hic intelligo, Medicis fuisse, mirabar, qui ut singulorum morborum, sic etiam inflammationis intestinorum signa docuissent. Sic igitur quod ad febrim. Quod vero ad dolorem attinet; hic addendum est, proponi ab iisdem Medicis cum pulsationis, & non modici caloris sensu conjunctum, qualem in nulla invenies nostrarum Observationum; imo aliquam (t) leges in qua cum de pulsationis, & caloris sensu nominatim quærerem, diserte utrumque negatum est. In pluribus (u) potius reperies sic ab ægris dolorem descriptum, quasi canes morderent.

Ponuntur etiam ab iisdem Scriptoribus alvi adstrictio, & assidui vomitus, præsertim si inflammata sint Tenuia intestina, utcrementa denique per os reddantur. Sed nihil horum certe invenies relegens, quæ supra (x) saltem de Servo, de Anu; de altera Muliere proposita sunt: quin huic ultimæ laxa erat alvus. Sitim quoque; non levem hanc dico quam aliquando animadvertit Albertinus; sed molestam illam, quam ajunt, & acutæ febrim convenientem, in pluribus frustra perquires. Mitto cætera, neque enim mihi propositum est Scriptorum quos magni facio, redarguere; sed tantummodo quæ præcipua inflammatorum intestinorum signa traduntur, ea non semper adesse, ostendere.

23. Cæterum laudare eosdem pro eo ac merentur, satis non possum, cum admonent, facile, ac sæpius eorum viscerum inflammationem in gangrænam ac sphacelum desinere, ejusque rei indicium esse, si omnis subito evanescat dolor. Nimirum ex eadem illa causa est, quod si hoc accidat in dysenteria, cito ægri pereant, cum minus id ipsi, & cæteri timent. Habes in Sepulchreti libro hoc III. Sect. XI. (y) ingenuam, & Hippocrate dignam, Drelincurtii confessionem, qui dysenterici cruciatibus continuo silentibus cum *triumphum cecinisset*, tribus post diebus *detriumphavit*, ægro sine doloribus pereunte ob viscera mirum in modum *fiderata*. Nosque alias (z), ad te scribentes, sphacelo intestinorum factum coniecimus, ut postremis dysentericæ, & vitæ diebus visa sit aliquando ipsa quoque febris abiisse; in his autem (a), & superioribus (b) Litteris unde esset, & quid portenderet in ventris doloribus, horum, aliorumve symptomatum non cessatio modo, sed & remissio quæ præter rationem accidisset, ostendimus. Cave tamen vicissim credas, in quibus sphacelus intestinorum sit, in iis semper dolores cessare, edoctus Adolescentuli historia (c), qui cum ultimas quindecim vitæ horas ob immane dolorum tormentum jugiter clamare, coactus esset; tamen intestinorum partem multo maximam tam nigram habuit, quam qui nigerrimam. Scilicet reliquam integram hætenus partem interea potest aut dira inflammatio, aut causa alia aliqua torquere, ut puta con-

(o) n. 14. (p) n. 20. (q) Aët. N. C. Tom. 8. Obs. 47. (r) Comment. in Boerh. Aph. §. 371.
 (f) n. 14. & 21. (t) Epist. 34. n. 9. (u) Ibid. & n. 18. & 25. & in hac Epist. n. 16. (x) n. 10. 12. 16.
 (y) in Addit. Obs. 4. (z) Epist. 31. n. 26. (a) n. 14. 16. 18. (b) n. 15.
 (c) supra, n. 14.

convulsio; aut, quod in eo Adolescentulo, in aliisque (d) ejusmodi morbo laborantibus haud raro observavimus, intestinorum lumbrici. Num vero fortuito acciderit; an quod bilis vitium pravæ irritantesque chyli reliquæ consequantur, ut in quorundam ex illis cysti fellea calculos alii (e), & nos (f) offenderimus, in medio relinquimus. Inter pessima autem signa, & proximam mortem in-

dicantia jure meritoque reponimus nigras dejectiones cum dolorum cessatione conjunctas, quas supra (g) commemoravimus: ad quas illa quoque addenda est quam cum omnium intestinorum non dolore quidem, qui ob paralysem nunquam fuerat, sed magna inflammatione tibi in alia Epistola (h) descripsimus. Proximam de Hypochondriorum Tumore ac Dolore expectabis, & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVI.

Verba fiunt de Tumore, & Dolore Hypochondriorum:

OB eas causas quæ XXXII. Epistola (a) sunt indicatæ, quam brevissimam, quæ sequitur in Sepulchreto, de Hæmorrhoidibus Sectionem transilientes, ad duas ei proximas XVI. & XVII. confestim venimus, utriusque argumenta, Hypochondriorum Tumorem, & Dolorem, his unis Litteris complexuri. Ii enim duo affectus haud raro conjuncti sunt, velut ex illis unde incipimus, Valsalvæ Observationibus proclive erit tibi intelligere.

2. MULIER quadraginta annorum, coloris flavescens, duritiem in dextera ventris parte diu tulerat, ad os usque ilium, & infra descendentem. Dolebat, eam partem si tangeres. Sitiebat. Per mensem circiter ante obitum de ventriculi dolore post cibum assumptum querebatur, & difficile respirabat. Postremis aliquot diebus, vomitus: duobus autem ultimis, acerbissimus dolor accesserat.

VENTER aqua plenus inventus est flava, amara, & ad ignem concrecente. Ventriculus in medio angustus, ut ibi pylori arctitudinem æquaret, sicque duos quodammodo repræsentaret ventriculos. Hepar in molem ingentem excreverat. Nam lobo dextero quasi ad ventris fundum perveniebat. Hujus lobi substantia tota indurata, multisque in locis distincta corporibus albicantibus, quorum nonnulla majora avellanam adæquabant; cum dissecaretur, alicubi erosionis ostendebat initium, succorumque imminentem putrefactionem. Sinister autem hepatis lobe itidem induratus, ibi ventriculum premebat, ubi hunc arctiorem fuisse, diximus. Vesiculæ fellis tunicæ crassæ erant factæ, cavum autem valde angustum, quo atra, crassa, viscida bilis continebatur. Lymphæ ductus nullo modo se prodebant in hoc ventre. In Thorace pulmones subalbi, maculis subnigris variegati: quorum sinister nonnihil ad dorsum alligabatur; dexter undique erat solutus.

Ventriculi cordis fluidum sanguinem continebant; ut vix in dextero leve esset polyposæ concretionis initium.

3. In aliis etiam Epistolis (b), tribus productis Observationibus ventriculum quasi duplicatum descripsi, non tamen quanta hic constrictione divisum; quamvis vel hac majorem in viro, nisi quod famelicus erat, cætera sano, ex Blasio commemoravi (c). Nec dubium mihi fuit, quin hujusmodi structuræ ventriculi essent a primordiis (d): itaque in jecinore, quantumvis in duabus primis Observationibus sinistrorsum ultra æquum extenso, neque ibi tamen duro, earum constrictionum causam non quæsi, præsertim cum in tertia jecur esset intra naturales fines: neque in eadem tertia ab ea potissimum ventriculi constrictione vomitus, & ventriculi dolores deduxi, ut qui in prioribus nequaquam fuerant. Hic tamen eosdem a constrictionis illius angustiis repetam, quippe magis po-

stremo tempore; magisque, ut videtur, præter consuetudinem auctis a crescente in dies jecinoris duritie eam ipsam ventriculi partem peculiariter comprimentis. Nam & ratio, & multiplex Observatio confirmant quantum ventriculi munia perturbet ipsius compressio, & depressio ab adaucta jecinoris mole: ut videbis ex Bartholini (e) in sexenni puella, Fantoni autem patris (f) in Sacerdote Observationibus, quorum hic hepatis molem habebat totum implementem epigastrium, illa vero universum fere occupantem abdomen. Jecur quidem vel minime morbosum tenuiorem sui partem nonnunquam ad lienem usque protendit, ut alibi (g) commemoravimus: morbosum autem aliquando nullos propemodum extensionis per ventrem suæ habet terminos. Quorum neutrum ignorare Medici, & Chirurgi debent, ne ab eo quod plerumque est, nonnullis in casibus decipiantur. Sed ubi sanum jecur fuerit, suspiciosa tantum est locus, ut puta si tunc forte inflicto sinistro hypochondrio vulnus cum aliis sit conjunctum symptomatibus quam quæ visceribus solent; quæ ibi omnes locari sciunt, vulneratis. Cum vero ægri jecinoris signa non desunt, ut in proposito muliere flavescens color, & durities ex hypochondrio incipiens dextero; minus difficile tunc est illuc quoque extensum jecur agnoscere quo se eadem continuata durities extendit. Num vero in muliere altera, cujus historia sequitur, doloris, si manu premeres, continuatio eo usque ascenderet, ut idem doceret, cum Valsalva qui tunc junior observata in vivente pressius scripsit, id reticuerit; a nobis conjici magis potest, quam affirmari.

4. SEXAGENARIA Mulier diu queritur de dolore supra umbilicalem regionem: sitit, tussit, exspuit catarrhalem materiam. Postremo difficile respirat: paucisque ante mortem diebus, repente multum intumescit venter, œdemate pedes occupantur. Tandem, sensim illo deficiente dolore, fit vivendi finis.

IN VENTRE magna limpidæ aquæ copia: nullum vasorum lymphaticorum vestigium. Lien naturali duplo major. Hepar durum: cui annexa fellis vesicula plena erat calculis lævigatis. Alia autem in parte vesicularum congeries hepatis inhærens cernebatur, quibus laceratis, serum effluebat. Intra substantiam autem ejusdem visceris eam partem versus qua diaphragma spectabat, cavum abscessus inventum est, plus tertie jecinoris parte occupans. Eruperat, diaphragmate perforato, materia abscessus in dexteram Thoracis caveam, quæ tota saniolo pure plena erat. Pulmo tamen sanus fuit.

5. Nunc quando abscessus hepatis in quam partem eruperit, intellexisti; non dubito, quin mecum optes, potuisse a Valsalva diligentius perscribi signa omnia, postrema præsertim, ejusmodi casus,

(d) supra, n. 16. & Epist. 34. n. 9. & 33. (e) Vid. Obs. 47. cit. supra, ad n. 22. (f) Epist. 34. n. 15. & supra n. 16. 18.
 (g) eum. iisd. (h) 29. n. 10. (a) n. 10. (b) Epist. 16. n. 38. Epist. 26. n. 31. Epist. 30. n. 7. (c) Ibid. n. 8.
 (d) Epist. 26. n. 32. (e) Sepulchr. 1. hoc 3. Sect. 1. Obs. 4. (f) Obs. Anat. Med. 24.
 (g) Advers. 2. Animad. 2.

casus, qui fortasse ante ipsum occurrerat nemini. Stalpartius (b) enim cum de quodam scriberet, cui pus ex jecoris abscessu non affatum, neque in thoracis caveam sed modice, & in pulmonem per fistulam diaphragma perforantem, utrique visceri conatum, transibat; nullum contra ac pro sua multiplici læsione solitus erat, exemplum addidit rerum ejusmodi quas alius per anatomen conspexisset. Post illum autem; si quidem fidei non incertæ Observatores quærimus, ut sane debemus; neminem legisse nunc memini, qui idem, nedum quod Valsalva, deprehenderit. Qui symptomata quidem quæ colligere potuit, scripta reliquit. Sed inter ea vides, quo tumor ventris, & pedum œdema sint referenda. Difficilis autem respiratio sic affecto hepate, integro autem diaphragmate esse potest, ut tussis etiam, cujus in ista muliere tanto magis ambigua erat significatio, quod materiæ catarrhalis excretionem conjunctam habebat. Extant hic in Sepulchreto (i) abscessuum hepatis historiæ ad viginti. Sed nulla fere est in qua non majorem curam desideres in signorum observatione, si illam (k) excipias Noribergensis viri, quæ a Coitero descripta est. Verum in illo vomica simam hepatis tenuerat partem, ut appareat, in ventris cavum se aperuisse. In eademque sima parte juveni fuerat quem secuit Paawius (l); sed hæc pus non effuderat; ut foramen *duos pugnos admittens*, quo diaphragma *exesum* erat *qua parte in sinistro latere jecoris accumbit*, non a puris eruptione factum intelligatur: præterea nihil indicatur eorum quæ obitum antecesserant, ut neque in altero (m) in quo idem Paawius duo in jecoris gibba parte invenit ulcera introrsum penetrantia. Nec peculiaris signa leges in Blasii Observatione (n) hepatis ita suppurati, ut sola ejus tunica pus a diaphragmate sejungeret arte adnexo. Hæc commemoravi, ut magis intelligeres, quanto optabilius esset, id a Valsalva potuisse præstari quod cæteri non præstiterant, nimirum quod ad signa attinet jecoris abscessibus fere communia quæ defuerint, aut non ex iis saltem quæ adnotavit Coiterus, præter tussim & sitim, quas Valsalva quoque memoravit: ex signis autem rupti abscessus num ea fuerint quæ a Coitero sunt in hunc modum indicata: qui in dextero hypochondrio, subjectaque regione fuerat, *tumor desit, durities evanuit; eodem die aliquot animi deliquiis correptus animam dedit*. Nam Valsalva nihil memorat, nisi dolorem qui supra umbilicalem regionem fuerat, *sensim defecisse*, materia videlicet abscessus magis magisque ex hoc in thoracem traducta. Cujus actioni quid tum detrimenti accesserit, ne indicat quidem; nihil videlicet attingens de difficiliore facta respiratione, ut nihil de animi deliquiis.

6. Hæc ultima, si historias illas tot perleges quæ sunt in sepulchreto paulo ante designatæ, non magis quam citam mortem, adnotari, invenies in iis quibus se vomica hepatis in ventris cavum exoneraverat (o), si virum excipias, cujus casum a Coitero descriptum (p) commemoravi: & contra, pistorem leges (q) *interdum leipothymia tentatum*, cujus suppurati hepatis *intacta ac integra membrana* erat. Attamen utrumque eorum quæ in historiis illis minime scribuntur, sæpe adeo Medicis, & in his Præceptorum meo Albertino occurrit, ut sollicitè moneret, ne cum signa essent abscessus in hepate jam perfecti, æger moveretur; non quod ignoraret, motum ab egregiis alioquin Auctoribus tunc esse præceptum, quod & memoria nostra feliciter cessisse nonnunquam, legimus; sed quod hinc censeret, fortuna fieri, si pus sic disrupti abscessus, illæsa hepatis membrana, per bilarii ductus ramos ad intestina deriva-

retur; inde autem perspiceret, quam facile ea potius perrupta membrana, in ventris cavum effundi posset, ægrumque illata syncope confestim necare. Hoc enim, se adolescente, meminerat Bononiæ accidisse, cum præstans Medicus, idemque nobilis Chirurgus, illos secutus Auctores, motum imperasset virgini cui jecur erat suppuratum; profuso enim in ventrem pure ægram mox inter mulierum quibus innitebatur, manus interiisse. Postea autem vel sine motu, aut certe ad levem motum, ut sit, in lecto, aut dum e lecto surgitur, idem contigisse, animadverterat cum in aliis, tum præsertim in Marchione generosissimo, cujus erat abscessus in sima jecinoris parte. Quibus Observationibus adductus, suspicabatur, non ita absimile mortis genus in nobili alio Viro, cujus morbi signa omnia alias (r) tibi diligenter perscribam, ab non adeo absimili causa esse repetendum. Eo autem minus probabat motum, quod abscessus, tantus aliquando, aut ejus generis est, ut tametsi casu per bilarios ductus exitum inveniat; sanari tamen ægri non possint ea felicitate quæ ipsi obtigerat in primaria Matrona, itemque in famula, quarum utramque diuturna quidem diligentia, sed non aliis medicamentis, quam resina terebinthina, & ferro, deinde succis hederæ terrestris, & consolidæ mediæ, mihi asseverabat, se percurasse. Namque ubi jecinoris vomica sibi ipsa exitum aperuit per abdominis musculos, cujus rei exempla duo Bononiæ proferebantur, vel tunc etsi non internis modo, sed & externis, ipsi apostematis cavo adhibitis, remediis data opera est, ut jecur sanaretur; tamen in altero dumtaxat id fuerant consecuti: in altero autem, ex quo materia aliquando exhibat aquæ similis in qua caro recens lota est, aliquando flavi aliquid, consequi idem non potuerunt; sed æger denique mortuus est: quanquam huic tumorem non tam naturæ vis, quam artis error aperuerat. Medicus enim, quamvis nominis haud obscuri, sociusque Chirurgus, minime attendentes, icterum antecessisse, itemque alia hepatis labem indicantia, tactu se decipi, ob eandem fortasse causam passi fuerant, quæ a Fantono patre (s) in extenuatione impositorum musculorum abdominis deprehensa est, ut in his esse tumorem qui in hepate erat, existimarent; itaque mollentibus adhibitis suppurationem importunissima sedulitate concitaverant. Intelligis quid improbem. Neque enim is sum qui ubi natura ipsa suppuratum jecoris tumorem ad abdominis urgeat musculos, pus ibi diutius sinendum censeam quod in dies augeatur, & mora pejus factum, sanguinem inficiat, visceris partes alias, aliasque erodat, sibi que viam quo minus expedit, aperiat, ut puta in ventriculum; in hunc enim quoque per amplum foramen irrupisse, Cl. Vogelius (t) deprehendit, aut in thoracem, ut supra ostendimus, aut, quod minus raro accidit, in ventris cavum, unde misera, & lenta mors, si periculum effugiatur citissime, ut Albertinum vidisse, diximus (u), & Illustris confirmat Swietenius (x). *Periculum est, inquit, ne animi deliquium, & subita mors sequantur illo tempore, dum abscessus jecinoris rumpitur: vena porta enim rami antea a vomica pressi, nunc pure elapso liberi, a sanguine impetuosius irruente rumpi facile potuerunt, præcipue cum a pure acriori tam diu accumbente macerati fuerint, & quasi semi exesi*. Igitur hunc ipsum, aliosque graves Auctores secutus, priusquam hæc acciderent, ægram, ejusque necessarios docerem, quanta, & quam varia pericula imminerent, si puri exitus quantocytus non daretur: eoque tamen caute, ut par est, dato, salutem non semper, sed interdum sperari posse, idque Hippocratis aphorismis (y) si-

(b) Obs. rar. 46. Cent. 1. (i) Sect. 17. Obs. 2. (k) §. 6. (l) Ibid. §. 7. 8. (m) §. 8. (n) §. 16.
(o) §. 2. & 5. (p) §. 6. (q) §. 14. (r) Epist. 40. n. 28. (s) Obs. Anat. Med. 13.
(t) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 90. (u) n. 4. (x) Comment. in Boerh. Aphor. §. 939.

(y) significari ; imo , nec semel , eos quoque hepatis abscessus fuisse perfanatos , e quibus apertis longe alia fluxerint ac quæ optabat Hippocrates , cujusmodi exemplis etiam illud addes , quantumvis longa , & difficilis curatio fuerit , quod a Cl. Jo. Petro Albrechto (z) propositum est . Sed jam illuc unde divertimus , redeunt , ab iis quæ in sexagenariæ Mulieris historia Valsalva non attigit , ad ea quæ adnotavit , veniamus .

7. Congeriem hepatis inhærentem vesicularum , quas cum laceraret , serum effluebat , noli credere , aliud fuisse , quam hydatides , ut ipse diserte descripsit seorsum , quæ morbofo hepatis non ita raro solent exterius inhærere . Plurimum , & facile majorum , a feri copia dissilientium effectum ex aliqua saltem parte fuisse , puta , eam limpidæ aquæ copiam quæ in ventre effusa inventa est . Noli igitur hæc ejusdem naturæ censere , cujus erant peculiæ illæ vesiculæ , flavoque humore plenæ quas ex Valsalvæ observatione in III. Epistola Anatomica (a) descriptas legeris . Eas autem historias , tametsi omnes ad hepatis morbos , quædam autem ad ipsius abscessus pertinent , non hic interabimus , propositum servantes nostrum longe abhorrens ab ea incuria qua in his Sepulchreti XVI. & XVII. Sectionibus complura invenies repetita . Ut enim in illa omittamus eandem esse Observationem XII. ac XVIII. , in hac certe eadem sunt quæ in II. Observatione §. 10. & §. 20. indicantur , itemque IV. ac quæ in XI. §. 4. & quæ in proximo §. 8. ac quæ in II. §. 15. , & in eadem illa XI. quæ §. 2. ac quæ §. 6. , ne quid de iisdem dicamus quæ totidem iterantur verbis in Scholiis ad XVI. & ad XVIII. Observationem . Nos autem nihil ex iis quæ tunc scripsimus , hic repetentes , tria dumtaxat ad illas Valsalvæ historias adjiciemus .

8. Et primum ad eam quæ ibi num. 8. proposita est , illud quod eo loco necesse non erat , addere hic decet : serum quo venter redundabat , nidrosolum halitum emisisse ejus similem qui sæpe ex febricitantibus , nec raro etiam ex eorum urina percipitur : igni autem impositum , brevi ex limpido ita factum esse turbidum , ut vaccinum serum non recte deputatum referret : tandem vi caloris totum in auras abiisse . Neque hoc omittendum est , circa lumbares glandulas leve se prodidisse indicium vasorum lymphaticorum , quæ multum erant exinanita .

9. Ad eam autem quam proximam illi historiam subjecimus (b) , nihil quidem ad ejus complementum ex Valsalvæ observatione addendum superest postquam hoc tibi in alia Epistola (c) satis descripsimus . Illud potius a me fortasse expectas , ut quoniam vesiculæ , in ea historia descriptæ , intra unam maximam , quasi intra marsupium continebantur , Valsalvæ de iis judicium adversus complures tuear , quorum ab annis præsertim aliquot augeri numerum video , censentium , vesiculas cysticis tumoribus , qui in jecinore , aliisque visceribus interdum occurrunt , comprehensas , nullo modo ad amplificatos glandulosos folliculos attinere . Mihi vero neque placet , neque necesse est in eum relabi sermonem ; quando Valsalvæ judicium non ea dumtaxat historia , nec qualiumcunque vesicularum observatione nitebatur . Videre etiam potes , ut Vallisnerius , qui pariter diu ante illos vesicas , vesiculis aliis factas , conspexit , in eo ipso Scripto quod tunc indicavi , non vesiculas qualescunque pro glandulosos folliculos dilatatis acceperit . Nec vero in cysticis dumtaxat jecoris tumoribus vesiculas Valsalva offendit ; namque in ea certe , quam tibi paulo ante complevi , historia hepar totum ex vesiculis compactum deprehenderat : quanquam ne in ipsis quidem cysticis ejusdem visceris tumoribus extra omnem dubitationem positum est , ad glandulosos folliculos nullo modo attinere posse conclusas vesiculas . Quid enim , si harum non dis-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

similes aliquando externi cystici tumores ostenderunt ? Num quia partes externæ sunt , idcirco glandulosos carent folliculis ? Sed enim , ut dixi , his nolo iterum disputationibus immorari .

10. Præstat ut in ultima ex illis Valsalvæ historiis (d) id quoque attendamus quod in ea Malpighius diserte laudabat , biliarium videlicet ductum ingenti orificio cum abscessu hepatis communicantem , reliqua autem tota parte dilatatum , ut manifesto appareret quomodo vesiculas ex abscessu potuisset excipere , & in Duodenum intestinum traducere . Quo minus dubitandum est , quin sæpius per corrosos ramos sanguinem , & pus , ex hepatis vomitibus exceptum transvehat ad intestina , quemadmodum supra (e) commemoratum est , & biliaris ductus justo ampliores , osculum vero per quod bilis in Duodenum influit , minimi digiti facile capax , evidenter confirmarunt in quadam puella (f) quæ cum per alvum plures libras puris per vices excrevisset , pus in pluribus hepatis abscessibus , in iisque ductibus , & in illo intestino multum habuit . Quæ cum ita sint , reique consimilis manifestum , & crebrius in renibus habeatur exemplum , unde ureteres pus , & sanguinem transferunt ad vesicam ; mirari subit , Doctissimos tamen Viros interdum usque adeo videri oblitos patentis illius ex hepate viæ , ut alii venas mesentericas , quasi hæc non ab intestinis ad jecur , sed ab jecore ad intestina humores conveherent , *purulentas diarrhæas sæpe fieri , atque ipsum corruptum hepar egeri* , doceant ; alii autem intelligere se posse , negent , quomodo illæso ventriculo sanguinem vomere , & dejicere potuisset is in cujus singulis longe amplificati jecinoris lobis singula magna apostemata inventa fuisse , non ignorent . Verum ad eas quas necdum edidimus , Valsalvæ Observationes redeunt , duabus , quas supra descripsimus , ad hepar attinentibus , totidem ad lienem spectantes addamus .

11. JUVENIS annorum circiter viginti , quod ex nativa corporis salubritate valetudinarius jam quasi a biennio fieri cœpisset , causam rejiciebat cum in venationem , saltationem , aliaque ejusmodi quibus indulserat plurimum , tum in proprium artificium ; limum enim carminabat . Pallidus autem factus erat , & hypochondriacorum more , de levibus ventris , thoracisque affectionibus identidem querebatur . Tandem ætate A. 1688. magnus , durusque in sinistro hypochondrio se se prodidit tumor , cum ponderis sensu , difficilique inter ambulandum respiratione . His repente accessit largus sanguinis vomitus cum magna virium jactura , tumoris incremento , & febre . Remediorum ope primis diebus a vomitu , deinde etiam a febre liberatus , cum per tres menses proximos chalybeatis usus esset , tumoris quoque durities sublata est : ejusdem tamen magnitudo persistit , cum pallido , & quasi citrino faciei colore . Januario autem mense bis terve redeunte sanguinis vomitu , in vehementem incidit febrem cum pulsu celeri , duro , ac parvo , utriusque hypochondrii dolore , pondere , tensione , sitique inextinguibili . Placidissimo tamen obitu sublatus est nono , an undecimo febris die .

CADAVERE dissecto , mirum fuit , quam modica in vasis omnibus sanguinis portio superesset . Itaque Ventris viscera insueto pallore , & quasi candore ad se oculos alliciebant ; si splenem exciperes , qui naturalem servabat colorem ; sed auctus adeo erat , ut hepar mole superaret , penderetque libras quatuor cum semisse . Nec erat æquo durior , nisi quod ad convexam faciem uno aut altero in loco solidiorem alte recondebat substantiam majoris nucis magnitudine . In Splenicæ venæ trunco polyposæ concreciones latebant , quæ cum ejus venæ ramis perbelle se vel intra splenem dividebant . Hepar valde pallidum , rubris dumtaxat hic illic maculis distinguebatur . Fellis vesicula hepate pal-

I

lidior ,

(y) 44. & 45. S. 7. (z) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 22;

(e) n. 6. (f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 73.

(a) n. 8. 9. 10.

(b) n. 9.

(c) XXI. n. 55.

(d) n. 102

lidior, atque adeo albicans; bilem continebat paucam coloris maxime diluti, cui similis in ventriculi fundo non deerat. Cætera in ventre sana. In Thorace pulmones qua anteriora spectabant, pallidi; qua dorsum, ex atro purpurei, & inflammati apparuerunt; dissecti autem multum feri emiserunt spumosi. In dextero cordis ventriculo parva concretio polyposa; in sinistro ejus tantummodo inchoamentum.

12. Per multa quidem ad historiam hanc possent adnotari. Sed brevitatis ratio habenda est, nec multa attingenda. Largus in hoc Juvene, nec semel iteratus, sanguinis vomitus faciles explicatus habuisset eo tempore quo per venam, vas breve dictam, ex liene aliquid mitti in ventriculum, non dubitabant. Sed posteaquam circumitio sanguinis, & experimenta aliter docuere, aliter quoque est res explicanda; ut puta, si dicamus, quanto minus sanguinis in obstructum splenem per cæliacam arteriam inferri potest, tanto plus per alios ejusdem arteriæ ramos ad ventriculum importari, aut sanguinis a ventriculo reditum per vas breve, impediri a tumido splene, vas illud inter se, & turgentem sæpe ventriculum valde premente; ut alterutra, aut utraque, aut alia aliqua, harum non ab simili ratione intelligi possit, sanguinem sibi ex vasculis nimis distentis exitum in ventriculi, ad id præsertim dispositi, cavum aperire. Nec tibi id forte obstare videatur quod Juvenis hujus ventriculum sanum fuisse, indicetur; nam sanguinem per oscula plurima quidem, sed tenuissima, intra illum, laxioribus fortasse instructum fibris, fuisse effusum, putabis. Quod si Veteres ipsos, aut qui illos sequi aliquandiu perrexerunt, dissectionesque inspicias ab ipsis habitas, & in Sepulchreto (g) collectas, eorum qui simul lienis vitio, & vomitu sanguinis laboraverant; nullam præter unam (h) invenies, quæ in ventriculo vas aliquod manifeste apertum ostendat. Scripsit illam Riolanus libro Anthropogr. 2. ibi indicato, nec tamen cap. 15. sed 17. sub finem. Cui quidem rem, sed ut paulo ante explicabam, facile credam quod ad vas breve attinet ad minimi digiti crassitudinem dilatatum; credam etiam, si vis, deprehendisse in ventriculum idem vas adaptum; quanquam ibi procliviorum esse video ad ea augenda quæ suam istam confirmant sententiam. Mitto enim quod ex V. Epidemiorum libro ei quem sanguinis vomitus suffocaverat, cum refert ad splenem & deorsum multum sanguinem prodiisse, nihil addat de congrua horum verborum interpretatione, quasi mallet, de sanguinis intra ventrem exitu (quem per antiquus ejus libri Auctor, quippe tunc inusitata hominum anatome, vidisse non poterat) quasi hæc, inquam, sic mallet intelligi, quam de perrubris in cute maculis, ut Vallesius (i) explicat, ad lienis regionem, & infra apparentibus. Hoc igitur mitto. Sed mittere nequaquam possum quod in Cardinali Cibo, post eundem vomitum mortuo, notavisse, ait, Valuerdam lib. sexto, capite quinto, videlicet compresso liene ventriculum repleti sanguine, qui per vas breve derivabatur. Neque enim Columbus, qui cadaver secuerat, quidquam de experimento illo attigit, ut qui non plura de ea sectione verba scripsit, quam quæ in Sepulchreto (k) leguntur: & Valuerdus, qui attigit, iis verbis usus est, ut compresso liene, ventriculus interior, an exterius sanguine turgesceret, satis assequi non possis; quin Sanctorius, qui utrumque Auctorem inspexerat, sic intellexit, ut quod in Scholio videbis, ei Columbi Observationi subiecto, scripserit: dum comprimebatur splenis regio, ad orificium ventriculi

sanguis restagnabat. Sed & plures, cum post immanes, lethalesque cruenti humoris, aut sanguinis ipsius vomitus dissecti essent; nullum quærentibus aperti, aut erosi vasis indicium in ventriculo ostenderunt; imo vas breve, etsi lien æquo esset longe major, nimis exile, & cujus radices ad ventriculi exteriores quidem, minus vero interiores tunicas pertinerent: cujusmodi Observationes poteris vel in Sepulchreto (l) invenire. Itaque sanguis aut ab intestinis, in quæ erupisset, deductus est, aut per vasa biliaria ex hepate, quod maluit Cel. Swietenius (m), cum in sic mortuo lustrans magna cum cura omnia ventris viscera, nec ullum vas ruptum, nec ullam insignem labem usquam potuit deprehendere. Et sane Præcl. quoque Budæi (n) extat Observatio, a me alias indicata, in scæmina, quæ materiam plurimam cum vomisset instar sanguinis congruati, & corrupti, quamvis ejusdemmodi materia vas breve plenum, & crassitudine digitum fere æquans haberet, ventriculi tamen substantiam sine ullis venis conspicuis exhibuit, vesiculam autem fellis magnam, eademque materia turgidam; ut proclive sit intelligere, unde hæc in ventriculum, qui multam etiam tum continebat, venisset. Quæ nolim a me dicta credas, quasi nunquam e vase brevi, mutata ad tempus, præter naturam, sanguinis directione, posset hic in ventriculum irrupere. Neque enim me fugit, post sanguinis vomitum quid in Matrona Georg. Wolffg. Wedelius (o), in Puella Jo. Dan. Dolæus (p), Stangio, & Hillero fociis, in Juvene autem Hoffmannus (q) repertum scripserint: quarum ego Observationum ultimam alias tibi commemoravi, duas autem primas esse easdem censeo quas apud Stahlum (r) memini legisse. In singulis iis cadaveribus lien aut æquo major, aut durior fuit: vas quoque breve aut crassius, aut sanguine ex parte turgidum, aut nigro saltem colore in ventriculi interioribus conspicuum, ibique ramis aut disruptis, aut eorum aliquo sic in ventriculum pervio, ut illuc stylum, aut flatum, aut etiam sanguinem leviter compresso illo vase, admitteret. Etsi vero aliquis minime ignorans, quam non difficile per laxas in cadaveribus distentorum ramulorum tunicas aut stylus, aut impulsus flatus, humoresve viam quæ antea non pateret, sibi possint aperire, dubius forte hæreat in quapiam harum Observationum; tamen per me eas tibi probare licet, dummodo memineris, paucas esse, si cum cæteris comparemus: nec facile cum Wedelio statuendum esse (s), frequentius vomitum cruentum oriri referato p. n. vase brevi. Nec quamvis responderet in omnibus quod in studioso Juvene animadvertit, tunc potissimum vomitum sanguinis redire, cum æger in dexterum cubat latus, ideoque decubitum, ut ipse jubebat, in sinistrum esse necessarium, inde sequeretur, prorumpere sanguinem e vase brevi, quasi nulla alia præter ipsum vasa ad sinistram ventriculi attinerent partem. Verum sive istæ, sive aliæ tum manifeste in ventriculo pateant sanguinis viæ, sive, quod plerumque accidit, minime pateant; nam etiam in Petropolitane Inlytæ Academiæ Commentariis (t) hominem leges repentina morte sublatum pleno omnino sanguinis concreti ventriculo, & hoc perfectæ integritatis, cum in liene e contra putredinis notæ deprehensæ fuerint; sive igitur manifestæ sanguinis viæ in ventriculo pateant, sive non pateant; tu semper ad aliquem ex iis qui a me, ab aliisve indicati sunt, modum, aut ad consimilem tum quas memoravi Observationes, tum illas quoque explicabis quæ in Sectione hac Sepulchreti XVI. (u) occurrunt lienis non semel intumescens, sed post largissimum cruenti feri,

(g) l. 3 S. 8. Obs. 71. & seqq. (h) Obs. 73. (i) Comment. in eum loc. n. 37. (k) Obs. cit. 73. §. 2.
 (l) in Addit. ad cit. Sect. 8. Obs. 11. & 13. (m) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (n) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105.
 (o) Earund. Dec. 1. A. 9. Obs. 20. (p) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 257. (q) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 1. c. 3. Obs. 2.
 (r) Dissert. de Vena Port. porta malor. S. 3. (s) Obs. 20. cit. (t) Tom. 1.
 (u) in Schol. ad Obs. 13. & 14.

feri, aut sanguinis vomitum detumescens, quibus adungere poteris quam ex paternis Scriptis edidit Jo. Mauric. Hoffmannus (x): quanquam ubi per dissectionem quod minus ægrum, aut quod sanum sit, pro certo non constat, ea potest culpa immerito in lienem conferri, quæ in proximam aliam partem, ipsumque ventriculum sit rejicienda.

13. Quærere hic potes, cur igitur in proposito Juvene, cujus lien culpa procul dubio non carebat, non modo hoc viscus a largo sanguinis vomitu haud detumuerit; sed & increverit? Nimirum ad laxi visceris jam nimis infirmatum robur cum accessisset a magna sanguinis profusione virium universi corporis summa jactura; ægrius potuit per illud traduci & promoveri sanguis, præsertim ab ea profusione inertior factus; itaque magis restitäre in eo viscere coactus est, ipsumque magis magisque laxare. Multo autem mirabilius videri potest, quomodo cum rediit novissime bis terve sanguinis vomitus, consequi potuerit febris illa vehemens, iisque signis stipata quæ inflammationem aliquam in hypochondriis (cujus indicia fortasse rubræ eæ maculæ fuerunt, hepar hic illic distinguentes) significare videbantur. Sanguis enim reliquus in vasis omnibus, copia erat adeo modica, inertia autem ejusmodi, ut ex dissectione intelligi licuit. Nam paucitatem, præter rem ipsam, pallor quoque viscerum, & quasi candor indicabat, idemque inertiam simul, præsertim cum pauca bile, & coloris maxime diluti conjunctus. In cachecticis quidem sæpe cerebri corticem valde pallidum, medullam autem solito candidiorem animadverti, quippe sanguiferis vasculis tum quæ plurima ad illum pertinent, tum quæ rariora per hanc trajiciuntur, aliis inanibus, aliis semipellucidis; eoque nihil ferme officientibus etiam exterius inquirenti sedes unde ex medullæ trunco nervorum radiculæ egrediuntur, ut ad res hæcæ facilius spectandas, aut ostendendas, interdum ejusmodi cerebra præoptaverim. Attamen ipsa bilis paucitas, ipseque adeo dilutus color an acriores particulas in sanguine retineri, significarent, existimare tu poteris. Ego interim quæram, quid illud esset, vel potius quid non esset quod lien istius Juvenis ad convexam faciem uno aut altero in loco alte recondebat solidioris substantiæ, majoris nucis magnitudi-

14. Habes in altera de duabus quas initio nominavi, Sepulchreti Sectionibus, id est in XVII. Observationem (y) lienis *steatoma* recondentis, *adiposa materia constans nucis magnitudine*. Habes in Sectione eadem Observationes complures lienis ex parte cartilaginei, aut ossis facti, aut etiam, ut Pechlinus (z) asseverat, lapidosi, ad quas adungere alias poteris tum ex præcedente Sectione (a) tum ex I. superioris libri (b). Sed ego quod in hoc Juvene deprehendit Valsalva, neutrius generis fuisse, credo; perfacile enim utrumque fuisset cognitu: nec certe ipse cum in Anu de qua ad te scripsi Epistola XX. (c) intra extimam lienis partem os invenit, affirmare dubitavit, se corpus quoddam osseum figura spherica reperisse. Igitur aut alterius cujusdam generis fuisse, putaverim, aut si illorum quæ diximus, alterutrius; secundi potius, id est ossis, lapidivæ inchoamentum, quam primi. Est enim illud multo in liene frequentius, ut non solum tot in Sepulchreto indicatæ Observationes ostendunt, sed & aliæ passim apud Anatomes Scriptores facile rependiendæ confirmant. Itaque ex nostris quoque non paucissimas in Epistolis, alias aut missis (d), aut mittendis, invenies. Non illud quidem negaverim, id sæpius in senibus, quam in juvenibus, animadverti, itemque in tunica potius, quam intra hanc. In tunica enim, aut certe exterius post pri-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

mos illos, Andernacum (e), Vesalium (f), Colymbum (g) id plerique adnotare perrexerunt. Tamen & in juvenibus hoc aliquando conspectum est, ut a Cl. Fantono, (h), & a me ipso (i): neque Observationes desunt quæ ostendant intra tunicam quoque. Carolus enim Stephanus (k) olim admonuit, lienem ob id etiam esse alte incidendum, ut *siqui sint in ejus substantia calculi (ut nonnunquam reperti sunt) videamus*: & tu hic leges in Sepulchreto (l), inventum in splene formosæ feminae, & hujus juvenis, *lapidem castaneæ magnitudi-* ne: Sectione autem XVIII. (m) lienem supra modum magnum *lapidibus plenum albissimis*; in alio (n) *multos continentem calculos*; ut cæteros, & in his *binos satis grandes, pluribusque aliis sociatos*, quos commemorat Lentilius (o), omittam: & ipse alias describam tibi in quo ab ossea lienis tunica osseum corpus introrsum pertinens deprehenderim, quo & illud pertinuisse crediderim quod a Valsalva in anu visum paulo antea dicebam. Quid? quod non *membranam solum exteriorem*, ut quidam scribunt, sed totum senis cujusdam lienem lapideum factum Regiæ Scientiarum Academiæ ostendit Littrjus (p): nolque hic in Gymnasii Musæo alterum habemus, ante hujus initium sæculi ex cadavere depromptum quod publice in eodem Gymnasio dissecebatur.

15. Quem lienem cum hæcenus descripserit nemo; haud tibi ingratum fore spero, si id ipse præstem qui, annuente Musæi Præfecto Cl. Vallisnerio filio, diligenter quo ad ejus fieri exterius licuit, examinavi. Longus est septem transversos digitos; latus, qua est latissimus, quatuor, ad alterum autem extremum plus duobus; nam altero in angulum desinit: crassus uno in loco ut minimus digitus, alibi dimidio minus, pluribus autem in locis, ad oras præsertim, multo tenuior. Figura est abnormi; & curvus secundum longitudinem: superficie inæquali & tuberosa, magis tamen in cava facie, quam in convexa. Circum oras ferme undique exsiccatae restant membranæ tunicæ reliquiæ: hæc illinc in faciem utramque pergunt, sed manifestius in cavam, quæ membrana adhuc evidenter convestita est, ideoque flavo colore apparet, sed valde fusco; at convexa ex flavo albicat, si quædam excipias loca in quibus non secus atque in cava, membrana superest. Veri autem simile est, cum ab diaphragmate ad quod arctius adhæreret, lienem avellerent, ita a convexa hujus facie membranam divulsisse, ut ad illud pene tota affixa restaret, nonnullisque ex locis etiam tota, simulque, cum ea ibi cohærentes, lamellæ indurati lienis; unde hiatus quidam oblongi, & foramina orta sint, quorum in cava facie vix ullum est, ut nullum prorsus eorum per quæ olim subibant vasa, locorum indicium. Per eos hiatus si introspicias; non solidum ubique esse hunc lienem, intelligis, imo cavernosum, & inanem multis in partibus esse, vides; ut mirum non sit, decem, haud amplius, drachmas pendere: quamvis lapis ille quem paulo ante (q) memorabam in splene inventum, castaneæ magnitudine, *pondere esset unciarum duarum & semis & drachmæ unius*. Is enim *laminis, ovorum putaminibus invicem crustatim involutis, similibus concretum* erat; ut inania minime interjicerentur spatia, sicut in liene hoc Patavino, & fortasse etiam in Parisiensi illo, cujus pondus unciæ unius & semis fuisse, scimus, dimensiones autem ignoramus. Idem quo in homine repertus sit, nempe morbis qui ad lienem referrentur, non obnoxio, & qua ex substantia constare videretur, lapideæ videlicet, notum est. De nostro autem hoc dubium; illud vero, quantum accepi ab eo qui dissectioni interfuerat, Decessoris mei filio, longe aliter se habuit. Cadaver enim erat bajuli

(x) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. in Append. n. I. Obs. 6. (y) 17: (z) in Additam. Obs. 2. (a) in Addit. Obs. 1. & Schol. (b) in Addit. Obs. 31. & Schol. (c) n. 41. (d) Epist. 7. n. 9. & 11. Epist. 10. n. 19. Epist. 24. n. 18. (e) apud Bauhin. Theatr. Anat. l. 1. c. 43. in adnot. (f) De Fabr. hum. corp. l. 5. c. 9. (g) De Re Anat. l. 15. (h) De Obs. Med. Anat. Epist. 8. n. 10. (i) Epist. 24. n. 18. (k) De Dissect. part. corp. hum. l. 3. c. 40. ubi de Liene. (l) Sect. 16. Obs. 20. (m) Obs. 22. (n) Obs. 25. §. 9. (o) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136. (p) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Observ. Anat. 7. (q) n. 14.

necdum senis, quem diri atque insanabiles in regione splenis dolores non solum debilitaverant, sed etiam in hoc, ubi mortuus est, Nosocomio cubare coegerant. Quod autem ad lienis hujus substantiam attinet, tametsi Vallisnerius pater, cui novissime donatus fuerat, sua manu hæc inscripsit *Milza ossefatta d' uomo*, & quædam particulæ, in facie cava extantes, videntur osseæ; tamen ubi alteram faciem inspectes, facile males, ut quo verbo sæpe in bovis cerebro lapideo credito (r) usus est, eodem hic quoque esset usus, & osseo-lapideum inscripsisset, facturus, ut opinor, si potuisset quantum in illo operæ, & temporis, tantum in hoc quoque collocare. Expeditius autem esse potuit Lanzoni (f) iudicium, qui in Fabro ferrario annos nato quinquaginta quinque, natura melancholico, & prævia quartana febre mortuo, cum inter alia durum adeo lienem offendisset, ut cultro non cederet, sed *malleolo percussus, in tres divisus partes, uti saxum, frangeretur*; non dubitavit quin *petrefactum* pronunciarer.

16. Equidem sæpe antea inspectavi, & nunc maxime, hæc ad te scribens, membranam inspecto quatuor transversos digitos longam, duos latam, a convexa humani lienis facie, me præsentem, jubenteque detractam. Conversa illa pene tota videtur in planas, & tenues bractæas, quas sive ab externa, sive ab interna facie contempleris, osseas omnino, & sine ulla dubitatione, statim agnoscas. Sed inter illas, & in parte ex illis, tubercula excrevunt parvula exterius; interius autem majora incumbunt, superficie inæquali, & granosa, quæ intra lienis substantiam ad semidigiti altitudinem se immittebant: hæcque excrementi quædam videntur quasi ex effuso succo, medio inter osseam & calculosam naturam, concreto. Cujus ambigui generis magna ex parte ea mihi videtur substantia, unde lien, ex Gymnastii Musæo descriptus, induruit. Quem examinans, didici, aliquando fortasse, certe non semper, id esse verum, quod ex ea quam modo dicebam, membrana, ex aliisque conjeceram, videlicet splenis conversionem in osseam lapideamve naturam in tunica incipere, & in hujus quidem ut plurimum illa parte quæ convexam, ideoque alternæ diaphragmatis pressioni obnoxiam, investit. In ea enim parte, quotiescunque id mihi videre accidit, vidi, videruntque alii, quicumque fere certam quandam in qua id deprehenderint, tunicæ ejus partem designarunt; rarum enim est quod in opposita sede Pechlinus (t) invenerit: illucque referendum credebam Boschi monitum, in Sepulchreto quoque (u) productum, de superiore tunica lienis, versus abdominis musculos vergente, ita dura reddita, ut scirrhus intra lienis substantiam falso esse videatur: ut tu quoque eodem referendum facile credes quod in nobili Sene adnotavit Præstantiss. Plancus (x) videlicet in membrana Lienis qua ad peritonæum arcte adhærebat, ossificationem, aut quod alii (y) in scæmina trium & triginta annorum, dimidiam externæ superficiem ejusdem visceris portionem penitus in cartilaginem versam. Nam quod ejusdemmodi conversionis initium, nempe in dorso lienis, ejusque media superficie, oblique transversim, albam, tendinosam, & duriusculam substantiam Solertissimus deprehendit Weissius (z), aut quod vetus Anonymus apud Cl. Targionum (a) duobus locis, quibus costis adhæserat, tantam durtiem lienis, ut ea pars ossea, ad minus cartilacea, sed durissima, videretur, illuc quo dicebam, attinuisse, minus, ut puto, dubitabis. Ex illa igitur parte tunicæ quæ convexam lienis faciem operit, vitium deinde in reliquam tunicam propagari, coniciebam, & sic denique splenem universum complecti, quemadmodum Bauhinus (b) repe-

rit, & si recte intelligo, Columbus (c) pariter, iique præterea qui hic in Sepulchreto Observatione XVI. indicantur. Tum vero magis magisque sexcescentem undique introrsum ex tunica duram illam materiam, totam visceris substantiam comprimere, delere, ejusque locum occupare. Quod ut interdum, sicuti dicebam, fortasse accidat; profecto in descripto a me (d) splene non accidit, quando ejus tunicæ quidquid superest; magna autem pars superest: non modo osseum, aut lapideum non est; sed ejusmodi etiam nunc est, ut exterius humectatum; id quod non uno loco expertus sum; non secus ac resiccatae membranæ solent, ipsam quidem dumtaxat non ita multo post remollescat. Sed hæcenus hæc. Nunc ad alteram Valsalvæ Observationem ex iis quæ ad lienem attinent, transeamus.

17. MULIER duodeviginti annos nata, gracilis, nupta quidem, sed infœcunda, chronica olim febre vexata, quæ splenis molem auctam adeo reliquerat, ut tumor sub tactum manifesto caderet, subpallidum servabat colorem, & febre interdum, cum rigore invadente, ad dies aliquot tenebatur.

Cum ante biennium sanguis menstruus fluere desiisset; mox cutaneo, sed contumaci, ulcere sinistri cruris laboravit: cujus ad ulceris latus intumescente postea crure, abscessus est factus. Hic etsi abunde expurgatus ad cicatricem accedere videretur; tamen cum tempus instabat quo sanguis ex utero effluere debuisset, exacerbabatur, augebatur, & serosus ichoris multo plus emittebat, ac vicissim quo longius ab eo tempore dies procedebant, eo minus. His igitur ipsis diebus cum pridie non modo paucus, sed & graveolens, ichor prodiiisset, neque ulla præterea nova imminentis fati accessissent indicia; ecce diluculo in lecto sedere cogitur, de præcordiorum angustia, & de summa pectoris anxietate, se huc illuc versans, sic queritur, ut aliquando verbum proferre vix possit; multam spumofam, & sanguine tinctam materiam expuit: atque ita intra horam moritur. VENTRIS cavum a sinistris ferme totum lien implebat, mole, in longitudinem præsertim, auctus, ut libras octo cum semisse penderet. Interiora visceris ab naturali constitutione discrepare non videbantur: exterius amplificata vasa tum sanguifera, tum lymphatica apparebant, ut hæc passim per lienis tunicam pulchro spectaculo se proderent. Spermatica vasa violacei coloris sanguinem continebant; ut ibi diutius remoratum esse, intelligeres. Testes pene toti scirrhosi erant; ne quis infœcundam fuisse juvenem mulierem, miraretur. Nulla inerat vesicula, si unam in sinistro excipias, quæ, dimidiatam avellanam æquabat. Hæc testis substantiæ tenaciter adhærens, & sanguiferis distincta vasculis, non limpidum, sed turbidum continebat humorem: quo effuso, corpus in conspectum venit lutei coloris, lentis magnitudine, & quasi forma, sed vesiculæ intus adnatum, ut vix prominere: ipsum aggeris instar minimi quidam cingebant globuli. Erant etiam alia in eodem teste, eodemque colore quædam corpora, sed neque ea figura, neque eo aggere prædita.

Quod ad Thoracem attinet, sana erant omnia, nisi quod pulmones rubore suffusi, multam, cum searentur, materiam emittebant ejusdemmodi, qualem novissime expuisset mulierem, scripsimus.

18. De sterilitate a vitio ovariorum, & de suffocatione a pravis humoribus, repente in pulmones incumbentibus, non est hic scribendi locus, ut neque de nuptis, nec prolem edentibus scæminis, magno tandem cuidam morbo sæpius obnoxiiis, neque de mulierum quibusdam abscessibus ad cicatricem spectantibus, & ad hanc tamen, nec raro, difficile perducendis propterea quod redeunte eo tempore quo illæ per uterum purgari solent, abscessus jam propemodum percurati, humorum turgentia, & motu in corpus

(r) Consideraz. int. al creduto cervello di bue impietr. (f) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 7. (g) Obs. cit. supra ad n. 14.
 (u) Sect. hac 17. Obs. 21. (x) Epist. de Monstris. (y) in Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 29.
 (z) & A. 1740. Hebd. 35. (a) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (b) (c) locis supra indicatis ad n. 14.
 (d) n. 15.

corpus universum, & præsertim in partes infirmiores nitentibus, importune recrudescunt, id quod in crure nobilissimæ in primis Matronæ pluribus continenter mensibus accidisse, meminimus. Ad alia

igitur hujus loci magis propria transeuntibus febres occurrunt diuturnæ, quæ magnos lienes relinquunt, & crurum ulcera, quæ magnos lienes consequuntur. Et cum his sane ulcera illa conjuncta quædam etiam ex nostris ad te missis Litteris (e) ostenderunt. Sed ab antiquissimis usque temporibus idem fuisse adnotatum, locus docet libri II. Prorrheticorum (f): quem cave legas, ut hic (g) in Sepulchreto productus est in Scholio ad Observationem XVI: *quibus splenes magnos habentibus sanguis prorumpit, nec olet, horum tibiæ prava ulcera habent*; in græco enim autographo scriptum est *μὴτε αἷμορρῶα γίνονται*, id est *neque sanguinis eruptiones contingunt*, ut fidelius alii converterunt: itaque ad scæminam istam cui sanguis per uterum non erumpebat, accomodari quadantenus sententia hæc poterit. In eandemque, ut gracilem, id quoque conveniret quod in eodem Scholio ex Spigelii observatione continuo subjicitur, *macilentos facilius, quam pingues, in tumidos lienes incidere*.

Quod vero hi tumores diuturnas febres consequantur, non una ad te nostra ostendit Epistola (b), nec una in Sectione hac Sepulchreti Observatio (i) demonstrat. Quibus adde sis Christiani Vateri (k) Observationem in Studioso qui febribus intermittibus diutius confectatus, lienem exhibuit auctum ad humani capitis magnitudinem, & quod adnotatum est ab Egregio Anatomæ Professore Weissio (l); *quotiescunque cadavera secando, in prægrandes lienes incidit, fere semper comperisse, eos homines laborasse aliquando febre graviore, eaque vel intermittente, vel synocha continua*; ut hic omittamus quæ de scirrhis, & quæ de infarctu lienis post intermittentes chronicas febres, & quartanam præsertim, ex Viris Cl. Hoyeræ, & Krameræ alias (m) memoravimus, quorum observata utinam ne apud nos quoque crebris ejusmodi febrium, sed male curatarum, confirmarentur exemplis. Quæ a præscis etiam Medicis fuisse animadversa, Hippocratis, vel potius Polybi hæc verba testimonio sunt (n): *Morbus, id est splenis tumor, fit, cum ex febribus, & mala curatione, bilis, aut pituita, aut ambo in splenem incubuerint*. Laxum enim per se viscus, & cellulosum, & ex quo lentus est sanguinis reductus, quippe hepar antea quam venam Cavam subeat, trajecturi, maxime opportunum est tumoribus, præsertim si diuturno morbo exiguis ejus viribus infirmatis, sanguine autem inertifaceto, quædam in hoc relicta sint quæ aut corrigi, aut extra corpus ejici debuissent. Segnitie enim motus sanguinis ob has causas adaucta, dum is, quasi limosa aqua extra alveum, in lienis cellulas divertit, in iis, si quid habet graviorum quam natura ferat, corpusculorum, deponit, sicque reductum sibi ex parte obstruendo, magis ipsas, magisque distendit. Quarum distentione quanto magis totus lien distenditur, tanto infirmior fit, magisque propterea obnoxius iis quæ deinceps influunt, magna ex parte retinendis. Itaque incredibilem aliquando in modum excrescit, ut vel olim *Ætius inguina contingere* in quibusdam, scripserit, sicut in Scholio leges paulo ante designato, nisi quod cum id scripserit dicatur *lib. 7. ipse vero contractæ ex Veteribus Medicinæ libros confecerit omnino quatuor, singulos in quaternos Sermones divisos, illud tibi inquirendum est Tetrabibl. 3. Serm. 2. cap. 16. Hic autem, & gravior ille in Prorrheticorum sententia error, dum verba Diemerbroeckii describuntur, nec laudati ab eo Auctores inspiciuntur, in Sepulchretum traductus est. Interjecit is postea (o) ut opinor, exempla maximorum lienum, in eo subsistens qui pendebat libras viginti tres. Verum Boscius (p), si recte quidem ipsum intelligo, a paren-*

te suo inventum scripserat, qui *pendebat libras triginta & tres*. Inter recentiores autem quam illæ sunt, Observationes etsi legisse non memini quæ lienis pondus proponerent ad illud accedens; tamen haud contemnendæ sunt quæ ex Henrico Alb. Nicolai (q), anteaque ex Mauricio Hoffmanno (r) editæ fuerunt. Hic enim pondere librarum quindecim, ille vero selibra insuper graviorem splenem invenerunt, uterque ita, ut diaphragma in sinistro latere ad costas superiores compelleret, Henricus autem ut simul ad regionem usque iliacam propenderet. Sed in infante Preussius (s) a sinistro hypochondrio per universum illud latum ad pubem usque magnitudine sua extensum vidit; vel longius autem Vercellonus (t), ad imum nempe abdomen usque protensum, ut cum ulterius progredi non posset, sursum se reflectere, & pone uterum, in massam pugno æqualem terminaretur. Non eo quidem se extendebat quem reperit Jo. David Mauchartus (u) in coniformam mutatum; magnus erat tamen, ut qui basi diaphragmati annexa virilicaput non mediocre æquabat: pondere quoque non superabat libras quatuor cum uncis totidem; sed id continebat quod Observationem hanc rarissimam facit, nimirum tantum aquæ intra tunicam quandam, hydatidis instar, opinor, quæ ejus visceris interiora omnia occupasset, ut Mauchartus *lienem hydropem* vocare hunc affectum non dubitaverit; aquæ enim eruperunt libræ quatuor. Sic empyematis latiore significationem spectans, poteris lienis empyema dicere ab Antonio de Haen (x) repertum, cum id viscus quod inflammatione sua pleuritidem antea mentitum fuerat, *pure albo, crasso, copioso plenum* deprehendit.

19. Nunc priusquam a Valsalvæ Observationibus ad alias transeam, nolo quandam ex ipso omittere, unde intelligas, quæ interdum viscera præter ea quæ in hypochondriis sunt, possint ibi summas, atque adeo lethiferas molestias creare, præsertim si ad illorum, quantumvis leves ad speciem, læsiones convulsio accedat, quam in Observatione hac non dubito accessisse.

20. VIRGO corripitur ingenti vomitu, & febre; Ille sedatur; hæc remanet. Vehemens sub nothis sinistris costis accedit dolor, a quo intra biduum interficitur. IN VENTRE serum limpidissimum inventum est. Ventriculus, & intestina ab incluso aere valde turgebant. Ren uterque naturali triplo major: sinister vero inter propriam membranam, & huic subjectam substantiam paululum saniosæ materiæ continebat, ab ea præsertim parte qua lienem spectabat. In Thoracis cavo aquæ paucillum: Pulmones sani, nisi quod nigris maculis, sed paucissimis, distinguebantur. Pericardium erat sero plenum. E cordis ventriculis fluidior sanguis effluxit: erat tamen in dextero polyposæ concretionis inchoamentum.

21. Renis sinistri aucta moles, & vitium non semel in ejusdem lateris hypochondrio tumorem, doloremve excitarunt. Docent id aliquot historiæ in Sepulchreti has duas Sectiones relatæ, ut in XVI: illa quæ §. 2. exhibetur Observationis XXII. & in XVII. Sectione duæ quæ §. 9. leguntur Observationis XXX. ubi hæc ait Ballonius: *non credebant, dolorem esse nephriticum; & tamen erat. At situs doloris, & partis decipiebat*. A dextris etiam id posse nonnunquam accidere, historia indicat quæ primo loco proponitur in eadem Observatione XXX.

Sed quæ ultima in hac legitur, idem posse fieri, ostendit, non a subjectis modo, ut renes sunt, sed a superioribus etiam partibus, ut puta a septo transverso, puris copia prægravato, & deorsum compulsio; sic enim potius quam per consensum quendam & cognationem historiam illam explicandam esse, conjicio, quemadmodum ab eodem septo, vi aquæ, aut

(e) Epist. 4. n. 30. Epist. 12. n. 2. (f) n. 42. (g) Sect. 16. (h) Epist. 16. n. 6. Epist. 20. n. 2. 30. 51. Epist. 31. n. 2.
 (i) 11. 13. 17. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 165. (l) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. ad 7.
 (m) Epist. 20. n. 52. (n) De Affection. n. 21. (o) Anat. 1. 1. c. 16. Edit. Patav. (p) De Facult. Anat. Lect. 2.
 (q) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 33. n. II. ad 5. (r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. n. 1. Obs. 5.
 (s) Earund. Cent. 3. Obs. 11. (t) Earund. Cent. 7. Obs. 9. (u) Earund. Cent. 9. Obs. 41.
 (x) apud Swieten Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.

aut crassioris feri depresso, tibi alias (*y*) monstravi duritiem, aut dolorem in superioribus ventris regionibus creatum esse. Nunc autem ne ab renibus, ab aliisve quæ hypochondriis subjunctæ sunt, partibus recedamus; huc tibi addendam censemus Cl. Bonfiglii (*z*) Observationem, quam si attente legas; facile intelliges, inveteratum, qui olim in hypochondrio dextero percipiebatur, tumorem nil aliud fuisse quam renem qui magis magisque augetur, e sua demum sede in iliacam regionem prociderat, ubi quintuplo naturali major repertus est.

Quod vero ad alias attinet Partes, Cl. Gækelius (*a*) ostendit, ab omento scirrhusa pinguedine aucto lienem totum sic involutum fuisse, ut propterea in viventis hypochondrio sinistro is tumor, eaque renitentia fuerit, ut lienis scirrhusa exacte mentiretur. Schrockius autem (*b*), Hurterus (*c*), Gerbezius (*d*) in altero hypochondrio adnotarunt tumorem, & dolorem ab scirrhuso qui intestinis Ileo, & Colo arctissime adhaerebat, aut a Colo ipso in eam molem elato, ut vi facta in jecinoris ligamenta, hoc e sua sede sinistrum versus hypochondrium compulerit, vel dolorem dumtaxat, qui eidem jecinori falso imputabatur, cum a mesenterio esset, quod erat *mox* sub eo viscere *exsum* ferme ad palmæ latitudinem. Sed ad proprias viscerum quæ in hypochondriis sunt, noxas revertamur.

22. Quoniam vero tibi multo sæpius Observationes descripsi tumentis aut hepatis, aut lienis; idcirco ad eas quas hætenus ex Valsalva protuli, hic pauca adscribere satis erit, tumoribus visceris utriusque communes.

23. LANARIUS, quadraginta circiter annorum, venerat in Nosocomium Patavinum propter hypochondriorum, ut ipse dicebat, obstructions. Vera dicere, cum malus faciei color, & infirma totum jam annum valetudo, & febricula qua sæpe tentatus fuerat, nec eo ipso carebat tempore, indicabant, tum præsertim admota hypochondrio utriusque manus, dextero potissimum, confirmabat. Cum ibi jam remedium ope aliquid profecisse videretur; ecce acuta prehenditur febre, signis stipata internæ thoracis inflammationis, eaque intra decem, an duodecim dies conficitur.

CADAVER, unde Anatomen inchoarem A. 1746, in Gymnasium illatum est: quod inspiciens, candidum, neque omnino macilentum, neque tumidis pedibus esse, vidi. Abdominis muscoli cum vix biduo post mortem secarentur, idque Januario mense, laxi erant, imaque parte ad colorem subviridem inclinabant. Tamen quæ Ventre continebantur, secundum naturam se habebant; si hæc exciperes. Jecur amplum præter modum; ut ejus nimia magnitudo in omnium oculos statim incurreret, & quamvis non malo exterius colore; interius tamen ex subpallido fuscum, totumque præterea sive intus, sive extra, attentis oculis inspectares, fuscis quibusdam punctis distinctum, & durius, quam solet, quod & digitis, & cultro, dum multifariam secundum omnes plagas inciderem, animadverti. Id dum facerem, illud quoque adnotavi, nusquam cum ullis venarum sectionibus punctum aliquod flavum apparuisse, quod nimirum indicio esse solet ramulorum, quos simul transversos incideris, hepatici ductus, sive illi ob parciorem in hepate hoc bilis secretionem in se quadantenus concidissent, sive potius quod hæc pallidior, & minus apta ad tingendum esset: & sane in cysti, pro mole hepatis, parva, & exili, pauca erat bilis, & colore quasi ad cinereum vergente.

Lien duplo major fuit quam solet, secundum omnes dimensiones; cætera, quantum judicare potui, non improbandus. Splenica arteria ab origine ad finem, contra ac videre consuevimus, nihil usquam tortuosi habens, nihil, ut sic dicam, varicosi, uno, haud amplius, excepto loco circa longitudinis medium in quo vix nonnihil inflectebatur. In mesaræo durum corpus increverat mediocris cerasi magnitudine,

& pene figura, sed inæquali, & granosa facie; natura inter osseam, & lapideam media: cujus alterum latus arteriosus, venosusque ramus arctè in transitu perstringebant; non subibant; inde ad intestina pergentes, quæ duobus circiter ab eo corpore distabant digitis. Ileum appendicem, seu mavis diverticulum illud habuit, quod cum Epistola XXXIV. (*e*) descripserim, hic satis fuerit memorasse. Præstat adnotare alia quæ in hujus hominis ventre conspexi. Vena Iliaca Exterior sinistra prope Interioris confluxum dura erat, nec tamen ossea, quippe tunicis ibi ad brevem tractum crassioribus dumtaxat factis: quibus apertis, extare vidi in venæ cavo ab uno latere qua nullis osculis erat pertusa, chordulas, & quasdam minores quasi valvulas. Sed longe magis attendendum est; quamvis fuit præter consuetudinem potius, quam præter naturam; quod in renibus vidi, & eorum arteriis. Longi illi erant ad novem circiter digitos; sed pro hac tanta longitudine angusti, nisi quod paulo erant in superiore extremo latiores. Insolita quoque erat Sinuum longitudo, vasa excipientium, & emittentium, eoque facilius animadvertenda, quod tota ea pars deerat substantiæ renum quæ anteriorem Sinuum parietem faceret: itaque majores ex iis ramis qui lotium in pelvim convehunt, toti patebant, patebantque sanguifera vasa omni ea parte quæ intra Sinus condi solet. Sed cum ad renes singulos binæ, id est superior, & inferior pertinerent arteriæ, & totidem venæ; hæc quidem e Sinibus ita exhibant, ut in superiorem transversam venam oblique ascenderet inferior. Arteriæ vero neque jungebantur inter se, & tam inferior, quam superior, sine obliquitate in transversum ferebantur, itaque inferior non Sinum petebat, sed infra Sinum, infimum propemodum renis latus. Ex his intelligis, inferiorem utramque arteriam multo inferius quam renum arteriæ soleant, oriri debuisse: & sane ex Aorta vix pollicis intervallo supra divisionem in Iliacas, oriuntur: & quod fortasse multo rarius est, non ex Aortæ lateribus, sed ex ipsa media anteriore ejus facie, ita propinquæ inter se, ut earum orificia vix septo tenuissimo separarentur. Inde profectæ, utrinque similes, & æquales, in nullosque ante infertionem divisæ ramos, eo quo dixi, inferebantur; cum superiores arteriæ, aliquanto, sed non multo, his crassiores, neque origine, neque ramis ab iis discreparent quas ut plurimum videre soliti sumus.

Cætera, melius cadaver interea nacti, pari diligentia persequi non potuimus. Itaque Caput non attigimus. In Thorace demum pulmonem dexterum annexum pleuræ, durumque deprehendimus: in pericardio cruentam aquam ad aliquot cochlearia: in corde venas duas quæ per faciem ejus posteriorem secundum longitudinem decurrebant, sanguine turgidas, & quasi varicosas.

24. Sepositis quæ ad præsens institutum non attinent, si ea dumtaxat quæ ad tumentem lienem spectant, & ad tumens, obstructumque jecur, attendamus; lienis arteria, si forte a primordiis sine flexibus non fuit, videri alicui poterit hos amisisse, dum impedito in durum jecur arteriosi sanguinis cursu, major hujus copia in Splenicam illam arteriam influere coacta est. Quantum autem, obstructo jecinore, arteriosi intra ipsum ramuli comprimantur, minusque sanguinis admittant, cum ratio indicat, tum evidens observatio nonnunquam ostendit. Confirmavit enim mihi Cl. Vir Jo. Baptista Vulpius, bis sibi accidisse, ut hepate obstructo, arteriæ Hepaticæ truncum dilatatum adeo inveniret, ut in eum posset immittere digitum pollicem.

Cæterum sic affecto jecinore, quam facile res ad cachexiam spectet; in proposito homine, præter alia, pauca illa, & decolor bilis non obscure monstravit. Quod si gravius vitium hepar occupet; sæpius non ad cachexiam modo, verum etiam ad hydropem gradum fieri, frequentissimæ docent Observationes. Quas inter vel propter reperta in scirrhuso hepate, vel propter

(*y*) Epist. 16. n. 26. & Epist. 30. n. 30. & 31. (*z*) N. C. Cent. 9. Obs. 4. (*a*) N. C. Cent. 6. Obs. 94. ad n. 7.
 (*b*) & Cent. 1. & 2. Obs. 186. (*c*) Ibid. Obs. 184. (*d*) & Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 186. (*e*) n. 16.

pter ejus pondus; dignæ sunt lectu, a Cl. Rostio (f), & Usenbenzio (g) propositæ. His potes eam quoque addere quam continuo subjiciam.

25. BAJULUS consistentis, ut videbatur, ætatis, nullo unquam tentatus morbo, dum gravius attollit onus, illico non levem ad lumbos molestiam sentit, quæ tunc biduum cubare cogit, in reliquum autem tempus ita debilitat, ut ne viginti quidem librarum pondus sine lumborum incommodo jam possit tollere. Mense interjecto, sibi visus est, dum in lectulo se converteret, aquæ in ventre agitationem audire; mox quoddam quasi corpus percipere quod ex hypogastrio in scrobiculum, ut appellant, cordis ascendens, ibique subsistens, initium faceret tumoris præduri, nec modici; quo simul & febricula afflicta, quinto jam mense ex quo grave illud onus sustulerat, in Nosocomium hoc venit, & ea quæ dixi, narravit omnia. Id erat certum, assiduam tunc esse febriculam, & noctu exacerbari, tumorem esse in scrobiculo illo, & infra imas costas quoque, præsertim dexteras, & in ventre esse aquam effusam. Crevit hæc interea; ut cum mihi forte occasio esset in Nosocomium ascendendi, uno exacto circiter mense ex quo ibi decumbebat, & rogatus, ventrem hominis contrectarem; vix alibi quam in scrobiculo, tumorem perciperem, abdomine videlicet aqua distento. Erat is tumor prædurus, nonnihil inæqualis, & si vel premeres, doloris expers. Quæsi, num pondere molestus esset? num dolore aliquo, ad jugulum usque producto? num tussis aliquando vexaret? Diserte negavit hæc omnia. Cum autem quærerem, an tum etiam increveret tumor? imo, ait, subsedit, minorque est factus; credo, quod crescens aqua obscuraret: & sane qui alias tetigerant, minorem esse factum, non agnoscebant. Subpallida erat hominis facies; non flava, non lurida: ne album quidem oculorum, a me perattente inspectum, ullo modo flavescerat. Supinus plerumque cubabat: quanquam poterat in utrum liberet latus. Sitiebat quidem; sed non valde. Spiritumque ducebat incommode; nec tamen incommodissime. Quibus eo diligentius adnotatis, quod hominem haud longo post tempore interiturum, & rimandi viscera copiam nobis factum iri, prospiciebam, incerto ex parte suspensioque de universa tumoris sede judicio, discessi. Ille vero exilescentibus demum pulsibus, sana usque ad extremum mente, & loquens, placide obiit initio Aprilis A. 1745. decimo quarto postquam videram, die.

CADAVER autem cum postridie secaretur; graviore negotio impeditus, adesse non potui. Pro me tamen dissectioni præfuit Mediavia noster: a quo hæc accipi eodem die.

Corpus macilentum, & nusquam, nisi leviter ad scrotum, multo autem levius ad pedes, œdemate affectum. Venter multam effusam aquam habuit, non graveolentem, non crassam, non a quibusdam quasi membranulis innatantibus turbidam, sed pellucidam, vergentem tamen ad eum colorem quem in oleo amygdalino videmus. Omentum, retractum in hypochondrium sinistrum, integrum quidem fuit; sed ex subviridi fuscum. Ventriculus parvus, & contractus. Lien duplo major, quam æquum esset, subalbus exterius, intus alba quædam habens, nec tamen dura. Hepar autem longe maximum; ut eorum qui aderant, aliqui libras pendere ad quatuordecim, judicaverint. Certe, etsi non multum infra costas se extendebat; ventris universam regionem superiorem, & proximæ huic partem, antè occupabat: sinistrorsum autem adeo excreverat, ut Suspensorio ligamento, quod crassius alioquin factum erat, plurimum in eam partem curvato, fissura umbilicalis ad sinistrum latus esset cartilaginis enliformis. Totum erat hepar durum, & extuberantibus maculis, digito pollice non angustioribus, passim distinctum, iisque subflavis, cætera pallidum. Hæc exterius. Interius autem; si paucas exciperes hic illic intermixtas hepaticæ substantiæ portiones; totum viscus consta-

bat ex substantia, quæ non facilius posset quam mammaria glandula, disseccari: ea ex albo flavescerat; & pressa, ichorem quasi purulentum emittere videbatur. Denique Cystis erat prorsus exigua.

26. A nisu in extollendis oneribus cum faber ferrarius, itemque mulier, de quibus loquitur Cl. Schmidius (h), quiddam sibi intus rumpi, non sine aut magno, aut urente dolore in regione hepatis sentire; neutrum esse deceptum, apparuit ex iis quæ in fabri cadavere inventa sunt, & ex iis quæ mulieri acciderunt. Sed quid noster Bajulus sibi ad lumbos læserit, cum illud onus attollere conatus est, quidque ascendens instar corporis imposuerit, etsi vera fortasse conjectura assequaris; demonstrare tamen haud facile poteris. Illud certum, crescente jecinoris vitio, & tumore, in ventre aquam, sive ex parte antea fuisset, sive non fuisset, crevisse. Nempe tumor ipse hepatis, & pondus in perpetuo supino decubitu venarum Cavæ, & Portarum truncos, plurimosque simul lymphæ ductus premebat, ut ex horum quibusdam ruptis, aut, si integri hi erant, ob ipsam moram sanguinis, plus aquæ in ventrem effunderetur. Accedebat causa quæ lentum, & inertem sanguinem faceret, tantum videlicet scirrhus hepatis vitium; ut bilis neque idonea ad sua munera, & pauca certe; id quod cystis confirmabat parvitas; secerneretur: quamobrem bonus neque chylus, neque sanguis conficiebatur. Huc lienem adde & mole, & constitutione peccantem: qui tametsi quid agat peculiariter, definire non possumus; in universum tamen quin utrumque tandem, aut alterum illorum humorum juvet, non dubitamus. Cur vero in hoc, & priore viro, & in tot aliis, in quibus numerare possem tum infantem illum Preussii (l), tum mulierem apud Portium (m), nisi idem sæpe adeo in dissectionibus conspiceretur; cur, inquam, lien simul, & hepar tumida reperta sint, te quæsiturum non existimo, probe memorem unde sanguinem utrumque viscus accipiat. Cum enim arteriosum quidem ab eadem Cœliaca arteria habeant; utrolibet primum tumente, eoque minus accipiente, plus in alterum influet. Sanguinem autem venosum cum jecur recipiat in parte ex splene, eumque, ut censemus, secretioni bilis profuturum; utique si jecur tumeat; plus sanguinis in splene restitabit: si vero splen; ineptior ad transitum per jecoris angustias sanguis ab ejusmodi mittetur splene, minusque idoneus ad optimæ bilis secretionem, ut si crassior, ac viscidior seceratur, ex parte in hepate remoretur, ejusque & ipsa adaugeat molem.

27. Cæterum hæc, & quædam alia in hac Epistola ad non absimilem modum proposita, sic accipias velim, ut si justum tempus datum sit actioni causarum harum, nihilque sit quod ipsam impediatur; effectus quos diximus, consequantur; sæpe enim, ut paulo ante indicatum est, consequantur; non semper. Exemplis juvat rem illustrare. Latomum secuit Jacobus Sylvius (n), qui hepar habebat magnum, & cocti instar pallens, ac tenerum; lienem vero cinerei coloris, & cum scirrhis duobus parvis exterius, intus autem velut excoctum. Cur non magnum quoque? Ne forte credas ob teneritudinem dumtaxat, quæ aucto jecoris ponderi æquipollens, facilem per hoc viscus transitum sanguini conservaret; scias, raro exemplo, fuisse in illo homine ramos tres insignes; qui ab sinistra vena Emulgente ad lienem ferebantur, id est, ut nunc circumitio sanguinis docet, per quos magna sanguinis pars, quæ per jecur difficile transitura, splenem restitendo distendisset, in Emulgentem venam diverteret. Num vero iidem tres rami sanguinem citius quam ferat lienis natura, ex ipso asportantes, jecur autem parte ejus auxilii quod illius munus ab liene requirit, orbantes, longo temporis decursu aliquid contulerint ad ea vitia quæ utroque in viscere sunt animadversa, ipse existimabis. Secundum ea quæ paulo ante dicta, aut nunc indicata sunt,

(f) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 178.

(l) Obs. cit. supra ad n. 18.

(n) Observ. adjct. Isagogi Anat.

(g) & Cent. 9. Obs. 27.

(h) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 34.

(m) Aët. Erud. Lips. A. 1704. M. Septembr. in Relat. ejus Opusculor.

sunt, proclive erit tibi exempla alia explicare, ut Riolani (o), ut Fantoni patris (p), quibus in exemplis indurato, auctoque jecinore, lien non modo non major quam soleat, sed exiguus, ut vix unciam penderet, aut sola ferme ejus vestigia apparerent, inventus est. Pone enim, quæcunque ejus rei causa fuerit, imminutum splenem: jam intelligis, quanto plus arteriosi sanguinis, & quanto minus auxilii ad fecernendam probam bilem in jecur pervenerit. Aut pone vicissim, ex qualibet causa, mole & pondere auctum jecur, ut totum occupet epigastrium, quemadmodum in exemplo Fantoni, & ventriculum in umbilicalem regionem detrudat: jam conjectura facile assequeris, quam comprimi una possit tum lien molle viscus, ac laxum, tum Splenica arteria unde sanguinem accipit quo nutritur, & quo justum ad modum extensus explicatusque servatur: quæ arteria cum sub pancreate feratur, huic secundum longitudinem affixa; vides profecto, quantum premi in Riolani exemplo debuerit, in quo pancreas totum scirrhum, amplitudine sua, & pondere jecur ipsum æquabat. Nam quod in alio cadavere lienis vestigium unguis latitudine invenerit; fortasse ex majore, aut diuturniore Splenicæ arteriæ compressione fieri potuit; cum pancreas non solum ibi quoque scirrhum deprehenderit, sed & cartilaginis instar durum.

28. Verum pancreate seposito, ut ad lienem, & jecur redeam; sane tanta est inter utrumque hoc viscus commercii vicissitudo, ut si altero vitiato, in altero quoque vitium sit, id nullam habeat admirationem: habeat vero, si vitium in alterutro dumtaxat occurrat, velut cum in Sepulchreto (q) legis: *hepar grande, & multis in locis durum; ... reliquis visceribus ventris naturalis erat constitutio*: aut (r) *hepar fere exsuccum & pallidum; ... Lien autem & Renes naturaliter habebant*. Attamen vel longo in morbo, ubi majus in aliis visceribus, quam in jecinore, vitium deprehenditur, minime necesse est, ut in hoc quoque a longo tempore vitium fuerit: id quod de altera præsertim ex modo indicatis Observationibus dictum volo. Cavendum præterea, ne quædam interdum quæ a natura sunt, pro morbi effectibus, causivæ accipiamus: cujusmodi fuisse, crediderim, aliquot illas splenis *incisuras* quæ in hac Sepulchreti XVII. Sectione, Observ. XIX. videntur inter morbosa connumerari, non secus ac *rimas* istas, *sive fissuras jecoris*, quæ in præcedente Sectione Observ. XVII. tanquam causæ doloris nonnunquam *hypochondrii dextri* proferuntur. Satis ejusmodi hallucinationes convincit crebra, atque attentata fissurarum utriusque, aut alterutrius visceris observatio, sæpius in cadaveribus cujusquemodi, nec sine aliqua utilitate, occurrentium, ut alibi (f) a nobis scriptum est.

Sed etsi non omnium reddi posset ratio quæ de alterius visceris integritate cum alterius vitio conjuncta legimus; non essent demum hæc sola quæ præter rationem interdum accidere viderentur. Namque; ut a proposita Bajuli historia haud discedamus; certe non satis apparet, cur tanti illius ponderis quo jecur erat, molestiam non sentiret: neque cur inter signa quæ abfuisse, adnotavi, quædam præsertim, læso adeo jecinore, abesse possent. Nimirum hæc documento sunt, ne præpropere quibusdam in casibus negantes, aut affirmantes, quidquam pro certo pronunciemus. Et sane interdum in Medicina quædam occurrunt quanto iis quæ modo attigimus rariores, & mirabiliora, tanto magis cautum redditura Medici judicium in dignoscendo, & quod consequitur, in agendo. Ex illis duo, ut ab aliis accepi, tecum hoc loco, non ab re futura, communicabo; ad

tumorem enim, læsionemque attinent viscerum duorum, quæ in hypochondrio sinistro sunt, lienis, & ventriculi. De liene Mediavia noster in vivente primum, deinde & in mortuo sub finem A. 1735. hoc observavit.

29. VIR macilentus, inter alios quorum causa in Nosocomio hoc cubabat, morbos, tumorem etiam habebat in lumbo sinistro quæ hic sub ipsa infima costa vergere incipit ad externum latus. Is tumor inspectantium oculis alias quidem magis, alias minus, nunquam tamen non sic satis patebat; contrectantium autem manibus ita cedebat, quasi humorem contineret. Homo tandem suis morbis succubuit. VENTER apertus quid faceret eum tumorem, ostendit. Scilicet tumidi splenis, & præmollis pars imo eo quo diximus perveniens, a ventriculi autem, & inteltinorum flatibus modo magis, alias minus illuc compulsæ, in macilento, ut dictum est, corpore id efficiebat quod inconsiderato alicui, & temerario Chirurgus, magno cum ægri detrimento, imponere facile potuisset.

30. Libro Prædictionum II. (t) postquam alia de habentibus magnos lienes dicta sunt, tum hæc continuo subjiciuntur: *si vero etiam in pedibus tumores accesserint; aquam etiam habere videbuntur. Verum & ventrem, & lumbos inspicere oportet*. Apud illos igitur qui sunt oracula Hippocratis interpretati, videas velim, num sit aliquis a quo lumborum inspectio ad magnos ipsos lienes, quorum alia proxime præcedunt signa, referatur. De ventriculo autem quod scribam, legit mihi A. 1730. laudatus alias Petrus de Marchettis ex litteris vicini Medici, utriusque nostrum spectati, cui probe cognita erant ea omnia quæ nuperrime ibi unde scribebat, accidisse in hunc modum narrabat.

31. Mulieri ad ventriculi regionem tumor increverat quem contrectans Chirurgus cum ad suppurationem perducendam censuisset; quantumvis iis quæ ad id sunt idonea impositis, ad illam perducere tamen non potuerat. Denique eum tum res finem habuit, ut tumor evanesceret, cute ubi is fuerat qui nihil quidquam humoris emiserat, quasi in cicatricis modum se contrahente. Post hæc mulier concipit, utriusque gestatione, & partu, & puerperio feliciter exactis, cum recte valeret, lactantique optime lac proveniret, tertio jam præterito ex quo pepererat, mense, repente sibi ex ea cicatricula aliquid humoris stillare sentit. Inspicit: vinumque esse, videt, quod modo biberat. Aliquid etiam ex sumpta pulte illac, si conaretur, extrudere poterat. Is rei tamen exitus fuit, ut mulier perfanaretur, integraque esse pergeret valetudine, sicut aliis quoque litteris, a Marchetto, ut mihi pro sua humanitate gratum faceret, interrogatus Medicus confirmavit.

32. Exempla quidem perforati ventriculi foramine sive intra ventris cavum latente, sive extrorsum aperto, non ita pauca legere poteris in Historia Virginis per viginti septem annos hoc morbo laborantis, edita a Cl. Christiano Wenckero (u), eademque Sepulchreto adjungere; ut enim eorum ægrotantium neminem sanare licuit, sic omnes licuit post obitum diffecare. Felicem tamen, nec ejus ab similem quem modo tibi describebam, casum reperies in Programmate quod Ettmüllerus filius ad Dissertationem adjecit suam, *de prægrandi pedis inflammatione* inscriptam. Quo in Programmate cum ea simul videre possis quæ ad perfectam attinent sic læsi ventriculi sanationem ita ut nihil ex eo in ventris cavum exciderit; huic ego Epistolæ jam satis longæ nihil addam, nisi ut me, quod facis, ames, & bene valeas,

(o) Anthropogr. l. 2. c. 16. (p) Obs. Med. Anat. 24. (q) l. 3. S. 14. Obs. 36. §. 4. (r) Ibid. Obs. 20.
(f) Epist. Anat. I. n. 35. (z) n. 42. (u) Argentorati A. 1743.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVII.

De Ictero sermo est, & de Calculis Biliosis.

Sæpe adeo cum hepatis vitiis, de quibus potissimum proximam ad te Epistolam scripsi, conjungitur Morbus Regius, ut recte in Sepulchreto duabus de illis vitiis Sectionibus continuo subiecta sit XVIII. Sectio quæ de hoc Morbo inscripta est. Ad eum spectat hæc Valsalvæ nostri Observatio.

2. SACERDOS juvenis, paulo post quandam animi perturbationem, regio correptus morbo decubuit, cum dolore ad regionem stomachi, & vomitu, quo cibum sæpe, & medicamenta rejecit. Interim alvo dejecta albescebant. Uno aut altero exacto die, inquietus æger, & quodammodo hebes animadvertitur, ut narratorum oblivisceretur. Medici febrem, nisi tertio exeunte die, non adnotarunt: quo tempore se prodidit magno impetu cum delirio, & convulsionibus ejusmodi, ut æger dentibus omnia rodere cogeretur, & ingenti nisu propemodum superaret adstantium vires: cum his vomitus urgebat subobscuræ materiæ. Mane vena secatur, unde sanguis cum impetu exsilit: cujus serum, ubi a concreta secessit parte, immersum linteolum flavo inficiebat colore. Cessat convulsio: sed æger quasi soporosus jacet, vix se movet, admotisque cucurbitulas sentire, vix ostendit. Respiratione, nisi quod interdum suspiriosa, quasi naturali utebatur. Quarto transacto die, obiit.

VENTRE aperto, jecur inventum est flaccidum, & ad subpallidum vergens: in ejus vesicula, bilis subobscura. In ventriculo materia ejusdemmodi ac novissimis diebus, ut dictum est, evomuerat: in tunica ejus interiore circa orificium sinistrum disjecta quasi puncta rubentia. Multæ autem hic illic per ventrem minimæ glandulæ a stagnante sanguine inflammatae. Thorace recluso, pulmones aere tumentes, a pleura soluti, si quosdam per junctas membranulas nexus excipias, quæ sinistrum ad pleuram alligabant. In pericardio parum aquæ. In cordis ventriculis sanguis concretus.

Cranio circumsecto, incisaque Dura meninge, feri nonnihil prodiit: in vasorum sanguiferorum quæ per Tenuem meningem repunt, interstitiis *gelatinosa* quædam, sed levis, concretio adnotata est: cerebrum autem valde laxum, neque omnino naturali colore, quem fortasse bilis tinctura vitiaverat. Dum ad cerebrum eximendum, intra summum vertebrarum tubum Spinalis medulla secabatur, ab externo hujus medullæ pariete, quasi ex dissecto lymphæ ductu, serosa materia, nec brevissimum ad tempus, emanavit.

3. Quid possint animi perturbationes in regio morbo inferendo, cum crebræ in Medicina exercenda observationes ostendunt, tum proposita evidenter confirmat. Neque id mirum attendentibus, quantum cum animi perturbationibus nervi consentiant, & quantum iidem valeant nervi in afficiendis sanguiferis, & excretoriis vasis, & in secretorio ipso intimo, quale id cunque sit, organo, & quod consequitur, in humorum secretionibus, & excretionibus vitiandis & impediendis. Cogita, in quibusdam magis consentire nervos hepaticos, aut si alii etiam nervi consentiant, facilius tamen in certis corporibus hepatis vasa, & secretorium organum nervorum actioni cedere; & cur in iis oriatur icterus ab animi affectibus, continuo intelliges. Sic apud Hoffmannum (a) de fœmina leges, cui quoties ob prægressam animi commotionem . . . novi accedebant insultus febriles, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

protinus icterus cum omnibus revertebatur symptomatibus. Quod si addas certas sanguinis, aut materiæ bilis ab eo fecernendæ, aut viscerum cæterorum dispositiones; tanto magis & rem intelliges, & originem symptomatum gravissimorum, quæ interdum ad icterum accedunt, & mortem afferunt opinione celebriorem. Hæc ferme omnia, ut in proposita Sacerdotis Observatione agnoscimus, ita exemplis magna ex parte non absimilibus illustremus. Quorum primum nobis Bononiæ degentibus; ibi enim, nec multis ante annis id contigerat; ab doctis, gravibusque Viris narratum est, & a Valsalva ipso qui sectioni affuerat, confirmatum.

4. JUVENI peringenioso, Sacris & litteris addicto, truculentus & minax vir *sclopetum* necopinanti ad pectus intentat. Magno ille terrore perculsus, postridie ictericus fit, mox delirus, ut notorum agnosceret neminem, sed identidem clamaret, oh facinus indignum! tum convulsivis agitationibus tantis correptus, vix ut retineri posset multorum manibus, intra horas a delirii initio viginti quatuor extinctus est.

CADAVERIS sectio nihil ostendit quod videretur magnopere adnotatione dignum, si vasa excipias sanguifera per Tenuem meningem repentia, quæ nigro sanguine plurimum distenta reperta sunt.

5. Poterat a nobis hoc exemplum inter ea referri quæ ad Deliria attinent, aut etiam ad convulsiones. Sed quoniam a terrore primum omnium malorum apparuit icterus; hic maluimus recensere. Hunc contractio fecisse videtur hepaticorum nervorum: bilis autem materia, magna ex parte in sanguine retenta, acrior, ut in Juvene, & cerebrum, ut in Litterato, maxime afficiens, cætera attulisse.

6. Exempla apud Medicos Auctores alia, cum Valsalvæ exemplo (b) in multis comparanda, non quæremus, cum duæ hic in Sepulchreto (c) habeamus, Ballonii unum in adolescentulo, Comitæ Chaulnei filio, Guarinonii alterum in Cardinali Sfortia. Huic icterico cum febris esset primum latens, ut Medici, nisi postquam acrior est facta, non agnoscerent, levi desipientia correptus, postea febre acriori facta, jactatione summa corporis, dein subita epilepsia bis exagitatus, denique tribus ante mortem diebus convulsionibus varias sustinens, tamen leniter consumptus est, jecinore, & reliquis prope omnibus corporis partibus luteo colore majorem in modum infectis, pulmonibus autem quales in iis offendi solent qui diu inter moriendum spiritus difficultate cruciati sunt. Adolescentulus vero ex facili & lepidulo morosus factus & subtristis, repente ictero occupatus, post dies quindecim, cum nil tale cogitaretur, stridebat dentibus, convellebatur nocte, velut ecstatis erat, & post ejulatus magnos, & convulsiones mortuus est, cerebro ejusmodi ut in eo non fuisse mortis causa videretur, pulmone valde vitiato, sed hepate vitiosiore quod erat velut *υπόχλωρον*; sic enim scribendum est, & scribitur a Ballonio, ut videbis, librum ejus inspiciens, qui citatur, Epidemiorum II. (d) pagina, non quæ indicatur, 244. sed 258. quæ vox cum significet subviride, aut subpallidum; sane perspicis, in hoc quoque hepatis colore Adolescentulum cum Valsalvæ Sacerdotis convenisse. Convenerunt autem omnes in illa mentis hebetudine, quam Ballonius quasi ecstasim, Guarinonius levem desipientiam, Hippocrates autem, vel certe Prædictionum (e), & Coacarum Prænotionum (f)

K

Aucto-

(a) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 12. Obs. 5. (b) supra, n. 2. (c) Obs. 6. & in Additam. Obs. 5.
(d) Edition. quæ una tunc erat, & diu fuit, Parisien. (e) l. 2. n. 4. (f) n. 2.

Auctores *μώρωσι* vocarunt *malamque* esse ex morbo regio, docuerunt; *fatuitatem* reddunt Interpretes, & hos secutus Zacchias in Observatione id confirman- te, huc in Sepulchretum (*g*) relata. Quod si ut in cunctis illis convulsiones, ita non in cunctis furio- sum delirium fuit; nempe alia in aliis ætas, tem- peratura, & dispositio sanguinis, bilis, & viscerum fuit. Sic in Cardinali sanguis liquidus, & nihil usquam habens concreti inventus est, qualem in ictericis esse, affirmat Boerhaavius (*h*), ut ex *ve- na missus minime cogatur*: in Valsalvæ autem Sacer- dote & missus concreverat, & concretus in cordis ven- triculis fuit; quamobrem circa stomachum rubentium punctorum forma, & hic illic per ventrem stagnans, multarum exilium glandularum instar quæ inflamma- tæ essent, apparuit: cujusmodi sanguinem aliquando in aliorum ictericorum corde esse ab Anatomicis de- prehensum, indicata Zacchiæ Observatio, itemque altera Bartholini, hic quoque in Sepulchreto (*i*) producta, satis ostendunt; ne meam in Figulo, magna ex parte icterico, aliasque (*k*) tibi descri- pto, hic memorem, aut Valsalvæ in Puella illa icte- rica (*l*) alteram, hoc magis attentione dignam, quod, præter mucosam in corde concretionem, cum sanguis reliquus esset fluidus, aeri tamen expositus concresebat. Sed ad illam sangui- nis ad concrendum dispositionem, aliæ tum in ipso, tum in cerebro accedant oportet, ut grave de- lirium fiat. Nec tamen refert, si cerebrum ne tum quidem, neque cum immanes convulsiones fuerunt, magnopere læsum appareat. Fugere enim oculos potest id quod in illo erat delirii causa: irritatis au- tem vel extra cerebrum nervis, aut, quod in Sacer- dote illo ex dissectione conjiciendum est, Spinali me- dulla, horribiles possunt convulsiones existere.

7. Non inventum est tamen in eo cerebrum om- nino illæsum, sive id quod in meningum sectione animadvertum est, sive colorem ipsum cerebri atten- das, qui non prorsus erat secundum naturam, & tin- ctura bilis facile inductus a Valsalva credebatur. Ce- rebri enim substantiæ, quamvis ipsa quoque aliquan- do in hoc morbo flava inventa est; non multas ta- men sic inventæ Observationes legisse memini, for- tasse propter vasorum, intime cerebrum pervaden- tium, exilitatem primum, deinde raritatem. Et certe non ita pridem cum ad tradendam cerebri ana- tomen plura, ut soleo, in Theatro capita haberem, cumque in uno faciei, & reliquæ cutis, & Conjun- ctivæ oculorum membranæ flavedine animadverta, cujus esset hominis, quævissem, & asthmatici, re- gio morbo affecti, & pridie mortui esse, audivissem; per exteriorum quidem Tenuis meningis faciem cel- lulosa hic illic non modica spatia vidi ex subviridi flaventia, mox tamen cerebro dissecto, non alium ac natura fert, in hoc colorem deprehendi. Et rursus cum postea similis oblata esset occasio, etsi in Lateralibus ventriculis paucam, quæ inerat, aquam subflavam conspexi, plexusque Choroides ad eum colorem nonnihil vergentes, & Pinealem ipsam glandulam, breviorum alioquin, minusque mollem, & cui ad basim antierius paucillum adhære- bat, non arenosæ, nec flavæ, sed albæ, substantiæ, versus summum autem quidpiam intus inerat quasi sanguinis, vasivæ sanguiferi; etsi, inquam, eam glandulam vidi ex suo cinereo colore inclinantem ad subflavum obsoletum; reliqua tamen; nam per- secui; omnia nativum servabant, ut quidquid me- dullare esset, offenderim candidissimum. Sic etiam hic in Sepulchreto (*m*) post diuturnum icterum, cerebri substantiam videbis satis albam fuisse; quam- vis non meninges modo, Crassa præsertim, sed & cranium extra, & ex parte intus quoque esset fla- vum. Nam & ossa ipsa interdum hic morbus in- ficit, flavedine, ut quidam monent, nunquam e sce-

letis eluenda. Ut flava essent ossa in fœtu icterico; Kerckringii ostendit Observatio, hic quoque in Se- pulchreto (*n*) legenda: nec mirum, cum pro san- guine humorem, fellis instar, flavum invenerit, qua- lem a Vesalio pariter in Patricio Florentino Mar- tello fuisse repertum, ex Sectione hac eadem Sepul- chreti cognoscere, si ejus dissectione, ut bis (*o*) proponitur, ita semel tota, ut alibi (*p*), exhibere- tur. Tu vero in iis omnibus locis, non Marcellum, sed Martellum legito: & Helmontium (*q*) ipsum credito in Observationes haud absimiles incidisse, cum in mesentericis duorum ictericorum venis id vidit, unde *virus excrementosum, seu cruorem flavum & ster- coreum, sive stercus liquidum flavum, secundæ dige- stionis prolem, sursum p. n. raptum in venas, & to- tum corpus dispersum*, icteri auctorem esse, commen- tus est; cum bilis sit quæ non proportionem, aut pro- pter copiam, aut propter jecoris, ut in Martello, vitium a sanguine secreta, sic denique in hoc abun- dat aliquando, ut missus sanguis, & urina quæ tunc redditur, simillima appareant (*r*), idque non in mo- rituris solum, sed & in iis interdum qui sunt evasu- ri (*s*). Quod & illis, aut certe illi icterico acci- dit, cui, ut Baglivus (*t*) refert, *loco sanguinis, e naribus, & e cucurbitulis scarificatis aqua flava so- lummodo prodibat*, non secus atque, ut habemus apud Lowerum (*u*), is evasit adolescens, cui sangui- ne per magnum, & diuturnum profluvium e nari- bus emanante, & jusculis interim large resecto, hu- mor jam effluebat, jusculis quam sanguini, simi- lior.

8. Ex Partibus autem quæ a flavo sanguine sæpius, ac facilius infectæ animadvertuntur, membranæ præ- fertim sunt adiposæ, & quæ in oculis conjunctivæ appellantur. Pinguinem Valsalva aptissimam om- nium credebatur ad croceum colorem trahendum, ubi serum sanguinis paululum modo flavescat. Croceam enim in multis regio morbo non affectis deprehen- derat, & præsertim in tribus quos eodem ferme dis- secuit tempore, nimirum in hydrocephalo, in vulne- rato, & in alio quem ardens febris consumpserat.

In oculi autem albo flavedo in hoc morbo tam obvia est, ut inde Veteres permoti videantur ad credendum, arquatis lutea omnia apparere. Quod vocatum esse in dubium a Mercuriali meo in præ- lect. Bononiensibus, scribit Hoffmannus (*x*), qui in Patavinis (*y*) fortasse, vel potius in Variis Le- sionibus (*z*) voluit scribere. In his enim cum Varronis, Lucretii, Sexti Empirici, Cassii Medici, Galeni ipsius testimonia id affirmantium protulisset, cæterorum qui de Medicina scripserunt, silen- tium, sui que ipsius in ictericis innumeris contrariam observationem opposuit. Poterat autem & aliorum frequentissimas observationes cum sua conjungere, nec dubitare quin etiam posteros habiturus esset multo maxima ex parte astipulatores. Certe vel nu- per cum post Sydenhamium (*a*), Boerhaavius quo- que (*b*) idem quod Veteres illi, scripisset; diserte falsus est Vir Eruditissimus Hallerus (*c*), se non evidentia ejus rei experimenta invenire, nec legisse, *Corneam in ictericis flavam fuisse inventam*: in humoribus autem oculi non levem, sed magnam omnino coloris mutationem requiri, ut puta cum ab effuso in Aqueum sanguine, ex Yvesii obser- vatione, rubrum apparuit lumen. Et tunc vide- tur mihi Boerhaavius cum illud iterum (*d*) scri- psit, & Observationem alteram suam, Yvesianæ sa- tis similem, produxit, existimasse, *aliquid bilis se humori Aqueo admiscentis*, cum sanguine in hunc ef- fuso comparari posse. Verum ob vasorum, o di hu- moribus inservientium, exilitatem fortasse, ut de cere- bro quoque intimo dictum est (*e*), non sæpius ac- cidit, ut bilis tinctura ad hos perveniat. Mihi tamen ictericæ mulieris oculos diligenter olim dissecanti nihil

(*g*) Obs. 7. (*h*) Prælect. in Instit. §. 773. (*i*) Obs. 24. (*k*) Epist. 7. n. 11. (*l*) Epist. 10. n. 7. (*m*) Obs. 3.
(*n*) Obs. 34. (*o*) Obs. 8. §. 4. & Obs. 10. (*p*) l. 2. §. 11. Obs. 36. §. 1. (*q*) Vid. in hac Sepulch. 13. §. 2. Obs. 16.
(*r*) Vid. apud Hoffman. supra ad n. 3. cit. cap. 12. §. 4. (*s*) Ibid. (*t*) De Experim. circa Bilem. (*u*) Tract. de Bilem. 2.
(*x*) §. 4. modo cit. (*y*) l. 1. c. 32. (*z*) l. 6. c. 12. (*a*) Procell. in Morb. curand. ubi de ictero
(*b*) Prælect. ad Instit. §. 544. (*c*) Adnot. ad eum locum. (*d*) Prælect. modo cit. §. 240. (*e*) §. 7.

prorsus flavedinis in ullo de tribus humoribus inventum est: nec vero magis in Cornea tunica: quam unam, ut in ictericis aliis, & nominatim in eo, quoque Figulo de quo supra (*f*) commemoratum est, cum accuratius inspicerem in magna proximæ Adnatæ flavedine, nunquam flavam videre potui. Aliquando tamen, sed rarissime, fieri potest, ut flava in hoc morbo objecta appareant, nimirum si Cornea tunica bile tota saturata sit, neque *tum solum*, quod & Mercurialis concedit, verum etiam si quando oculorum humores summa flavedine infecti sint: quorum alterutrum, aut si mavis, utrumque in binis exemplis fuisse, credito, quæ pro Veterum sententia se vidisse, testatur Hoffmannus (*g*), itemque in tertio; neque enim plura legisse memini; quod a Cl. Scardona (*h*) additum est.

9. Esse autem potest in nonnullorum oculis major aut numerus, aut diameter vasculorum ad Corneam tunicam, & ad humores pertinentium, simulque in eorundem hominum sanguine materia bilis aptior ad ea vascula pervadenda, & ad tingendum, sive hoc pendeat ab ejus materiæ natura, sive a copia. Videmus enim, posteaquam secreta est, & in vesicula sua deposita, in aliis magis, in aliis minus facile per hujus membranas transire, itemque saturatiore in aliis flavedine, in aliis levissima, aut nulla contiguas partes inficere. Scilicet sanguis unde provenit, in aliis est, si cum Willisiologi malis, cujus verba hic vides in Sepulchreto (*i*) producta, ad *dyscrasiam sulphureo-salinam nimis evehit*, in aliis autem *sulphur* habet *nimis depressum*: quam etiam ob rem ut illi sunt ad icterum maxime proni, ita hi, inquit, *morbi istius gaudent immunitate*, ut vidit in pluribus cachecticis, & phlegmaticis, quantumvis *hepatis, quoad plurimos ejus ductus, obstructione & induratione laborantibus*. Quæ tamen caute oportet accipere, aut tempora distinguere, & mutationes quas icterus ipse inducit, attendere; ne postea cum ibidem legeris Hildani (*k*), aut Graafii (*l*) Observationes, mireris. Ille enim *pituitosum, & cacochymicum*, scribit, *interdum etiam Ictericia annis aliquot laboravisse*; Graafius autem Ictericum bilem fuisse *plane serosam, & tam levi flavedine imbutam, ut immissa in eam lintea vix ulla flavedine tingerentur*. Quod vero ad ejus materiæ, cujus de natura dixi, copiam attinet; mirum quanta hæc esse in quibusdam potest, si ad eam quam nativa corporis constitutio, anni tempus, cibi potionesque, aliaque ejusdemmodi in unum forte conveniendo, accumulaverint, alia insuper accedat, ut si febris, si immoderatus sub sole motus, si venenum, etiam a mordente bestia immissum, si denique ejusmodi aliud eas quoque sulphuris particulas quæ magis in sanguine constrictæ, & depressæ erant, solvat repente, atque evehat, ut tot jam sint, quot secernendis jecur par esse non possit.

Est alius præterea vel notior modus quo bilis materia in sanguine augetur, ut si ex ea quæ inest, parum vel nihil separatur sive ob aliquod ipsius sanguinis, aut intimi secretantis organi vitium, sive ob complurium Hepatici ductus ramorum, aut ejus ipsius trunci, aut Communis impeditam viam. Hac enim impedita, etiam si bilis, jam secreta, in sanguinem, ut plures existimare pergunt, non redeat; nova immitti in plenos distentolque ductus non poterit, ideoque cum quantum jugiter ab alimentis materia bilis in sanguine augetur, tantum ex ea non dematur, crescat ipsa in dies, abundetque, necesse est.

10. Ea autem quam diximus, via impediri potest a rarioribus, aut frequentioribus causis. Ex rarioribus sunt quæ hic in Sepulchreto leguntur, Communis ductus ad capillarem angustiam redactus (*m*) aut instar chordæ solidæ in se contractus (*n*), induratusque (*o*), aut plane ac solide osseus (*p*), Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

aut a circumjectis aliquot glandulis compressus (*q*). Ad frequentiores autem causas primùm convulsiones attinent, & hinc ortæ *crispatura*, ad initia usque ramusculorum ductus Hepatici propagatæ, eosque ut pote angustissimos, constringentes, atque occludentes. Quarum hic effectus etsi propterea sub sensum cadere non potest; tamen rationi est adeo consonus, ut a nobis facile ad icteros illos explicandos ponatur qui aut a vehementibus animi affectibus, aut a doloribus originem habeant. Sunt quoque Doctissimi Viri qui sic cum explicant icterum quem viperæ venenum fecerit, non dissentientibus nobis, si modo tunc alvi recrementa albescant, ut valida quam ex convulsione ponunt, orificii Communis ductus constrictio omnino requirit: quod si magis flava esse pergant, & nos ea ratione rem intelligere pergemus, quæ paulo ante (*r*) priusquam ullum memoraretur viarum impedimentum, exposita est. Porro inter causas frequentiores, sunt obstructiones recensendæ cum in aliis, tum in bilariis quæ præsertim hic attendere placeat, vasis accidentes, sive horum obstructionem faciant secreta cum bile particulæ quædam æquo crassiores, & viscidiores, sive geniti ex his, & bile calculi, unde Hepatici ductus rami, aut truncus ipse, aut ductus Communis infarciuntur. Cysticum non dixi propterea quod hujus obstructio per se non potest bilis iter ab hepate ad intestina impedire; quamvis multi superiori tempore, & nonnulli hoc nostro fuerint qui, frustra monente Wepsero (*s*), *obturato collo vesiculæ bilariæ non sequi Ictericum, nisi ductus Communis quoque obstruatur*, ipsi quidem a calculo in cysti, non modo in Cystico ductu, hærente arquatos homines fieri, existimaverint. Qua de opinione ut præclare intelligas quid censendum sit; quidquid ex hac Epistola restat; restant autem quam plurima; circa bilarios versabitur calculos, quando ea quæ hæcenus attingi, satis esse tibi possunt simul ad cæteras morbi regii plerasque causas persequendas, simul ad aperiendum ad ea aditum quæ de bilariis sive in hepate, sive extra hepar calculis sunt proferenda.

11. Qui calculi in hepate gignuntur, sæpenumero in dissectionibus reperiri, auctor est in Sepulchreto (*t*) Platerus, Henenius autem (*u*), *sæpe tantos, ut vix credatur*. Quorum utrique sic accidisse, non negavero. Quod vero Matthiolus (*x*) rationibus quibusdam subnixus, credit, lapides *in jecore, ut in renibus frequentissime* gigni; sane si innumeras prope modum Valsalvæ, & meas humani jecinoris dissectiones attendam, non facile ejus opinioni possum assentiri. Cum enim calculos pluribus in renibus uterque invenerimus; vix uno in jecinore mihi olim accidit ut invenirem, Valsalvæ autem in nullo, quod sciam.

Quæ cum dico, nihil aliud, nisi istam inter hepatis, & renum calculos comparisonem specto, minime ignarus vel ex Sepulchreto ipso, a quot præclaris Viris sint in jecinore inventi, aut commemorati. Nam præter tres illos quos nominavi, Falloppium etiam nostrum (*y*), Scaligerum (*z*), Trincavellium (*a*), Dodonæum (*b*), Camenicenum (*c*), Peucerum (*d*), Blasium (*e*), Heerium (*f*), Dobrzenskyum (*g*); sic enim hujus nomen scribendum fuerat; produci video: quibus addere alios possim, in his Columbum (*h*), Forestum (*i*), Reverhorstium (*k*): quorum tamen nemo pro frequentibus istiusmodi Observationes proponit. Hos si inspicias singulos; fortasse miraberis, præter Dodonæum, Camenicenum, & Dobrzenskyum, neminem esse qui icteri in iis ægris mentionem faciat, aut Communem insuper ductum calculo occlusum, aut jecur lapillis plenum describere. Sed mirari defines, ubi animadverteris, ad omnem bili viam intercludendam non satis esse, paucos, & parvos

(*f*) n. 6. (*g*) §. 4. cit. (*h*) Aphor. de cognosc. & cur. morb. l. 3. c. 10. Comm. ad n. 8. (*i*) Schol. ad Obs. I.
(*k*) Obs. 8. §. 13. (*l*) Obs. 10. (*m*) Obs. 14. (*n*) Obs. 17. (*o*) Obs. 25. §. 7. (*p*) Obs. 16. (*q*) Obs. 11.
(*r*) n. 9. (*s*) in Additam. ad hanc 18. Sepulchr. Sect. Obs. 4. (*t*) Sect. 17. l. hujus 3. Schol. ad §. 1. Obs. 13.
(*u*) Obs. cit. §. 2. (*x*) Sect. hac 18. Schol. ad §. 12. Obs. 8. (*y*) Obs. 13. cit. §. 6. (*z*) §. 4. (*a*) §. 7.
(*b*) Sect. 18. cit. Obs. 4. (*c*) Ibid. Obs. 8. §. 12. (*d*) cit. Obs. 13. §. 3. & 8. (*e*) 9. (*f*) 10.
(*g*) Sect. 16. Obs. 5. (*h*) De Re Anat. l. ult. (*i*) l. 19. Obs. Mod. 14.
(*k*) Differt. de Mot. Bilis §. 52.

in hepate calculos increvisse, nec vero etiam magnos, nisi ibi hæreant ubi majores Hepatici ductus ramos obsideant, & omnino aut comprimendo, aut obstruendo occludant, id quod pauci, sed innumeri, & totum jecur *undequaque*, ut loquitur Dodonæus, *implentes*, non *sparsim*, ut Forestus vidit, per illud disjecti; cum in minoribus quibusque ejus ductus ramis faciant, idem nempe efficiunt, ac si ipsum obturarent truncum.

12. Dixi autem comprimendo, aut obstruendo, bili viam a calculis intercludi. Neque enim si quis calculos aliquando ajat in ipsis glandulosis hepatis acinis conerescere, eoque facile attinuisse *minores* illos quos *in externa hepatis superficie* vidit Riedlinus (*l*); adversari velim: quanquam sæpius credo in ipsis gigni Hepatici ductus ramis, ut qui diligentius persecuti sunt, invenerunt. Ruyschio (*m*) certe ut nihil frequentius, in bobus quidem, & ovibus, acciderat, quam calculos in poris biliaris deprehendere, sic nihil *rarius* contigit, quam eisdem *in ipso hepatis parenchymate* reperire; ut quamvis jecinora plus centum perquam attente *excarnaverit*, in uno dumtaxat calculum offenderit *in parenchymate absconditum*, poro *bilario nullo modo affixum*. Nec alio quam ad eisdem bilarios ramos antiquas referre possum Plateri (*n*) Observationes calculorum hepaticorum, *tophum coralloidem ramosum*, . . . *carum intrinsecus* representantium, præsertim cum Glissonium (*o*) lego per similes in bovinis jecinoribus Observationes *tubulorum tantæ longitudinis, ut si modo integri eximi potuissent, plurimas pori biliaris ramificationes continuata lapidea serie, coralli instar, retulissent*, diserte ab se habitas fuisse intra eundem porum, sive ductum, docere. Cujus ramos Reverhorstius quoque (*p*) in hominis cadavere calculosa crusta intus obsessos deprehendit. Nec ipse alibi quam in iis ramis, calculos in jecinore humano (*q*) inveni. Sed neque alibi eos quoque fuisse lapides, opinor, qui a Columbo (*r*) & Cameniceno (*s*) in Portarum vena credebantur inventi: cujus opinionis meæ rationes; quamvis non satis a gravibus quibusdam Auctoribus animadversas; cum alias (*t*) proposuerim, hic minime interabo. Hi igitur calculi cum denique ex canaliculatis, accrescente usque, & usque simili materia, ut contingit in aquæductibus, solidi facti, eas quas dixi, vias omnino occupaverint, nihil dubii est quin bili iter intercludant.

13. Illud etiam dixi, jecoris calculos, quamvis magnos, nisi ibi sint ubi eas vias possint occludere, mirum non fore, si morbum regium non inducant. Quem fuisse equidem credo; nam pro certo nunc scire non possum; in quodam homine cujus hepar in faciei cavæ centro lapidem habuit forma & magnitudine ovi columbini, quemadmodum ante multos annos Amicus ad me Anatomicus qui cadaver disseverat, scripsit. Minime autem miror quod is morbus non fuerit in mulieribus tribus, quæ etsi multo majorem lapidem, aut plures, gravioreque intra hepatis membranam habebant, ibi tamen habebant, ut potius extra id viscus, quam in eo, esse viderentur: quæ causa fuit, cur supra non memoraverim. Ea enim membrana, incluso pondere distracta, & deorsum extensa, sacculum in duabus effecerat palmi longitudinem; nam in tertia non nisi pendulus deorsum folliculus descriptus est. Observatio hæc ultima est Benivenii (*u*) omnino alia, ut conferendo intelliges, ac secunda, quæ ex tertio capite ejus libri in Sepulchreto (*x*) proponitur. Ejus autem similis; nisi quod in sacculo non plures, sed magnus unus calculus cum multo glutinoso humore conclusa erat, nec mulier unquam, nisi de calore hepatis conquesta est; Observatio subjicitur Georgii Greifselii (*y*). Quorum ego exemplorum memor, cum animadvertentem, pendere igitur infra jecur posse præter cystim

ipsam fellis amplificatam, aliam interdum quasi cystim, humore etiam distentam, quæ etsi omnino præter naturam esset, illam mentiretur tamen; idcirco in icterico Laurentio Bacchetto, Medico olim Patavino, cujus morbi, & dissectionis historiam post Cl. Dominicum Militiam (*a*) duo alii Docti Viri ediderunt, ita me gessi, ut opinionem quidem indicarem meam; sed nihil pro certo affirmarem. Pendebat illi infra jecur tumor, quem manu abdomini admota statim perciperes, globosus, mobilis, ut manu qua comprehendebas, facile posses dextrorsum, aut sinistrorsum compellere. Cum aliis aliud, quemadmodum apud Militiam leges, singulorum opiniones indicantem, esse videretur; mihi semel, post alios invisenti, esse cystis fellea visus est, ab humore præter modum distendente amplificata, deorsumque producta, quod Medico, ægri Amico, qui me domum humaniter reducebat, Dominico Stephanellio sollicitè sciscitanti ita dixi, ut tamen pro certo non affirmarem. Quod sic designaveram, evidentè adeo confirmavit dissectio, ut rei designatio prætermitti a quibusdam, res vero ipsa ab nemine reticeri potuerit. Videram id alias, & nominatim in Sene, ex quo in Epistola I. Anatomica (*b*) jam descripseram. Memineram autem multo sæpius legisse, nec modo apud Veteres, ut cum Vesalio (*c*) in Martello eandem cystim invenit *duorum pugnorum magnitudine*, aut cum Fernelius (*d*) a bile exuperante *in ingentem nonnunquam distendi magnitudinem*, scripsit; sed apud Recentiores quoque, ut puta Zwingerum (*e*), qui *sextuplo circiter majorem* vidit, præsertim vero juniorem Verneyum (*f*), & Yungium, cujus vel monstrosioris amplitudinis Observationem commemorat Abr. Vaterus (*g*); ut post illam non credam esse operæ pretium alias quæ deinceps productæ sunt, indicare, nec quærere amplius, quanta cystis reperta ab Lancisio fuerit, quam propter insignem longitudinem describere Pacchionus in animo habebat, sicuti est in hujus litteris A. 1710. ad me datis: quamquam minime negligendæ sunt Observationes duæ quas nuper apud Amplissimum Swietenium (*h*) legebam, Illustr. Edimburgensium altera, qui cystim octo libras bilis continentem, idque in duodecenni puero, deprehenderunt, ipsius alteram, qui in muliere cystim eandem comperit distentam adeo, ut ad os usque Ilium dexterum perveniret, quod inter os, & costas imas vel antequam macilentissimum cadaver incideretur, sua ipsa mole protuberaverat. Sed & in Polono Senatore (*i*) *mirum in modum* extensam invenerunt, ut in vivo *manibus palpari posset*. Verum ut ad illa redeam quæ eo tempore, id est A. 1732. jam edita fuerant, etsi eorum probe memineram; non oblitus tamen trium illarum quas primo loco indicavi, propendentis ab jecinore sacculi Observationum, neque moniti quod in extremo est libro VI. de Morbis popularibus vel *bonis Medicis*, nedum aliis, *similitudines parere errores*, imitari Baglivum nolui, quem, si viveret, ac quæ sunt apud Vallisnerium nostrum (*k*), & Scheffellium (*l*) legeret, pœniteret sane, dum quædam, non omnes quas poterat, Observationes attendit, præpropere scripsisse, (*m*), *cum icteros videris pertinaces, vel sanatos, sed recidivantes; pro certo habeas, eos a calculo vesicæ felleæ progigni, ac proinde insanabiles prædicito*.

14. Cujus de vesicæ calculis, quippe extra hepatis substantiam positus, ut, quemadmodum promissimus, verba faciamus, ipsorum quidem in hominibus tam crebræ Observationes habentur, nullo ut modo possit harum numerus cum illarum quæ ad calculos jecinoris spectant, comparari. Hujus si discriminis causam quæras; non unam invenies ubi causas attenderis quæ tam frequentis calculorum in cysti generationis redduntur. Veslingius noster (*n*) cysticæ bilis crassitiem, & diuturno-

(*l*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45. (*m*) Obs. edit. cum Dilucid. Valvular. in Lymphat. 24. (*n*) Schol. cit. ad Obs. 13.
 (*o*) Anat. Hep. c. 7. (*p*) §. 52. cit. supra, ad n. 11. (*q*) Epist. Anat. I. n. 43. (*r*) (*s*) locis cit. ad n. 11.
 (*t*) Epist. I. cit. n. 49. (*u*) De abdit. nonnull. &c. c. 94. (*x*) Sect. 17. Obs. 13. §. 1. (*y*) Ibid. §. 11.
 (*a*) De Morb. Exitial. Nob. Virgin. (*b*) n. 43. (*c*) Epist. de Rad. Chin. (*d*) Pathol. I. 6. c. 5.
 (*e*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 78. (*f*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. 1701. (*g*) Dissert. qua Calcul. in ves. fell. &c. thes. 5.
 (*h*) Comment. in Boeth. Aph. §. 950. & 935. (*i*) Commer. Litter. A. 1733. Hebd. 11. n. 2. (*k*) Opere T. 3. P. 6. Lett. 37. Annot. 1.
 (*l*) Dissert. de Lithiæ fell. §. 28. (*m*) De Experim. circa Bilem. (*n*) Synt. Anat. c. 4.

niorem in cysti moram, & hanc augentes Cystici meatus angustias, & valvulas indicavit. Quas causas ita peculiare cystis invenies ut peræque ad Hepaticos ductus transferre non possis, mirandumque sit, gravissimum inter Recentiores Medicum, has ipsas propositi discriminis causas agnoscentem, minus animadvertisse, bovino quoque generi esse communes, in quo ut ibi fatetur hepaticos calculos esse frequentiores, ita causam aliquam indicare simul debebat hujus alterius inter humanum, & bovinum genus discriminis. Sed quæ Veslingius præmonstraverat, ab aliis interea illustrata atque aucta fuerant, sive majorem crassitiam bilis in quibusdam hominibus, & dispositionem ad concrendum adnotando, sive æquo diuturniorem moram ob Cystici ductus spasmodicas crispaturas, & constrictiones, aut ob infirmitatem in laxatis vesiculæ tunicis se contrahendi vim agnoscendo. Quæ tunicarum infirmitas tanto deinceps major fit, quanto plus bilis retinetur, non secus atque in urinaria vesica accidit, cum ab lotii retenta copia ejus resolvuntur vires: qua similitudine & Galenus (o) olim, & Verneyus junior (p) hac nostra ætate usus est: unde causam intelligis fere præcipuam cur immanes illæ fiant cystis amplificationes de quibus paulo ante dictum est. Huc alia insuper addidit in primis Abrahamus Vaterus (q), cujus nomen haud erat ab iis qui eadem postea scripserunt, reticendum. Is enim ob fundi cystis declivitatem cum difficilem bilis ascensum; ob ductus autem obliquitatem non expeditum transitum animadvertisset; utraque hac causa spectata, censuit, compressa a ventriculo cysti, non nisi tenuiorem, & maxime fluxilem bilis partem extrudi, spissiore autem semper in sanis quidem relinqui, quæ facile concreveret, nisi mox novo hepaticæ bilis affluxu instaurata dilueretur. Hæc autem instauratio ubi æquo paucior, aut etiam viscidior bilis secernitur, cum rite fieri non possit, hinc tanto facilius spissiore illam in calculos abire. Vatero autem, quin etiam Veslingio quadantenus Fernelius (r) præluxerat, cum originem his calculis esse, scripsit, *e flava bile, quæ proprio conceptaculo diutius coercita, nec tempestive vacuata, nec novæ influxu renovata, mirum in modum obdurescit.*

15. Cum igitur tot, & tam faciles in tantâ humanæ vitæ infirmitate, & intemperantia præsto sint causæ ob quas cystici calculi producantur; mirari non oportet, quod sæpe adeo a Veteribus, & Recentioribus inventi sint. Nam postquam Gentilis (f), & Niculus (t) lapidem hic in vesica fellis, ille autem in hujus meatu se vidisse, testati sunt, Benivenius (u), Vesalius (x), Curtius (y), Fallopius (z), Fernelius (*), Stephanus (a), Columbus (b), Coiterus (c); ut minus clari nominis Auctores præteream; Observationes protulerunt suas: ex quo autem humana cadavera multo sæpius incidi cœpta sunt ad hunc usque diem, nemo fere de Re Anatomica, aut Medica scribens, de ea vesicula paulo fufius loquendi occasionem habuit, quin calculos ibi ab se visos commemoraverit; ut jure ajat Cl. Professor Fabricius (d), fere sæpius felleæ, quam urinariæ vesicæ, calculos esse adnotatos: quibusdam autem in regionibus vel longe frequentius occurrere, ab Ill. Hallero (e) ostensum sit. Quamobrem noli mirari, si dixero, cum hæc scriberem, ante oculos habuisse Observationes, minimum, ducentas, ex quibus undeviginti meæ sunt: mireris potius, quod non legerim, aut non memimerim multo plures. Nec tamen quas dixi, tam paucæ sunt, ut secundum illas si quærenti tibi respondeam, quid frequentius aut rarius in cysticis calculis occurrat; temere videar respondere. Potes autem illud in primis quærere, in quibus crebrius reperiantur? Scripsit enim olim Carolus Stephanus (f), esse potissimum

in mulieribus proventioribus a se conspectos, hoc autem sæculo Fridericus Hoffmannus (g), varius in hominibus ætatis florentis, frequentius vero in senibus, itemque in fœminis crebrius, quam in viris, reperiri. Multo igitur verius est Hoffmanni pronunciatum primum, quam ultimum. In memoratis enim Observationibus video, marium ferme parem, ac fœminarum esse numerum. Senes autem, quantum ab Observatoribus indicatum est, cum promiscue utriusque sexus inveniam unum, & sexaginta; juniores amplius octo non invenio: ex his autem nullum infantem, unum puerum; minorque in his octo, ætas est annorum duodecim, major undetriginta. Nimirum tenuiores, vividioresque, florente ætate, sunt succi, quam inclinata, & celerius quoque in gyrum acti, id quod vidit Hoffmannus, quam in minus operosa præsertim, seniorum, & mulierum vita. Quapropter a musculorum otio repetit laudatus Hallerus (h) frequentes calculos vesicæ felleæ, quos in reis diu carceri inclusis reperit. Eodemque referes quod in minime agitata bile contingere vidit Ill. Swietenius (i). Eam enim cum in vase vitreo puro reliquisset, ut putresceret; in fundo vasis grumos calculosos invenit. Media tamen ætas, licet actiosa sit, non habet succos cum florente comparandos, quo fit, ut non æque possit intemperantiæ, & animi affectionum injuriis resistere, quarum utriusque vel magis, quam senilis, obnoxia est. Huc si addas plebejarum mulierum magnam partem non ita desiderem vitam agere: & si hæc omnia cum iis conferas quæ supra (k) de caulis, cystis calculos gignentibus, scripta sunt; nempe Observationes cum ratione convenire, facile intelliges.

16. Quod si jam quæras, verumne scripserit Reverentissimus (l), cum adnotandum esse, monuit, hos calculos, quo sint e corpore juniore, eo quoque esse remissioris, id est, pallidioris coloris, & in media ætate esse coloris flavi, in proventiore autem obscurioris coloris, imo nigricantis; multo facilius responso erit. Neque enim quid frequentius sit, hic quæritur; sed quid perpetuum; ut vel meis dumtaxat inspectis Observationibus, affirmare possim, præpropere id scriptum fuisse. Nigerrimos enim calculos, non modo nigricantes, in pluribus etiam mediæ ætatis deprehendi; in Juvene autem annorum viginti quinque, & in Anu septuaginta quinque (quorum ille junior, hæc senior fuit inter eos omnes e quorum cysti hætenus extecui calculos) fuerant hi non ita dissimili inter se colore, ut neque nigricarent in Anu, nec valde pallerent in Juvene, præsertim si cum cinereo conferam, quem reperi in muliere annos nata unde sexaginta. Sed ne mei unius testes Observationibus; juniorem certe non legi fœminam, in qua cystici calculi inventi sint, quam Virginem illam annorum undeviginti, quæ superiore libro a Boneto (m) descripta est. In ea tamen lapilli omnes flavi fuerunt, & bilem colore referentes. Contra, proventioris ætatis erat mulier illa annorum trium & sexaginta cujus historiam accurate proposuit Cajetanus Facconus (n), & nigro insuper ictero affecta. Attamen cuncti hujus calculi non modo ad albidum, sive dilute croceum colorem accedebant; sed & corticibus, cum intus crocei essent, instructi erant albicantibus, lucidis, argenteam matris perlarum interiorem faciem simulantibus. Scilicet non tam ætas, quam materia spectanda est, ex qua fiant, aut facti fuerint; neque enim semper ejus in qua reperiantur, bilis colorem imitantur; hæc autem pro vario aut sanguinis, aut organorum vitio, in pari etiam ætate dispar interdum esse potest, vel fuisse, aut sub eodem etiam colore non ejusdem generis illas particulas ex quibus potissimum calculus fieret, abscondisse. Sic Abr. Vaterus (o), sic Cl. Trewius (p); ut alias & nostras, & aliorum Observationes prætereamus; in bile crassissima & nigricante calculum ille candidantem invenit,

(o) De loc. aff. l. 5. c. 7. haud ita procul a fine. (p) cit. supra ad n. 13. (q) Obs. rariff. calcul. 3. §. 1. (r) c. cit. ad n. 13.
 (f) (t) apud Donat. de Med. Hist. Mir. l. 4. c. 30. (u) (x) cit. supra ad n. 13.
 (y) Comment. in Mundin. Anat. ubi de Hepate in fin. (z) Obs. Anat. (*) cit. ad n. 14. (a) De dissect. part. corp. hum. l. 3. c. 42.
 (b) De Re Anat. l. ult. (c) Obs. Anat. (d) Propempt. ad Dissert. Jo. Barth. Hoffmann. (e) Opusc. Pathol. Obs. 33.
 (f) c. 42. modo cit. (g) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. §. 12. (h) Experim. Anat. de Sangu. mot. c. 6.
 (i) Comment. in Boerh. Aph. §. 950. (k) n. 14. (l) Dissert. de motu bilis §. 57. (m) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35.
 (n) De raris quibusd. hepat. Affect. Observ. (o) Dissert. qua calcul. &c. thes. 4. & 5.
 (p) Commerce. Lister. A. 1742. Hebd. 32. n. 3. & Hebd. 36. n. 4.

invenit, alter in bile vitellina calculum exterius maxima ex parte albidum, reliqua brunnum, qui levissima frictione candidissimus reddebatur, intus autem, si rufescentem quandam maculam exciperes, pallidum, & in viro quidem ille, hic in sene, non in aliquo adolescentulo.

17. Nec magis Reverhorstio favent qui ordinario hos calculos atros, subnigros, aut fuscios deprehendi, generatim scripserunt: quanquam ut sæpe coloris ejusmodi calculos a Majoribus, ab aliisque inventos scio, & ipse fateor, sæpius annis posterioribus meorum Observationum, quam prioribus, invenisse; ita non paucæ aliæ meæ, & multo plures aliorum Observationes memoria excidant, necesse est, antequam ordinario occurrere isto colore, facile credam. Kentmannus, ut est apud Schenckium (q), cum de iisdem calculis univèrse scriberet, omnes sunt, ait, colore ad flavum accedente, qui cum ipsis augetur paulatim in croceum mutatur, & sane exempla mox profert quasi subluteorum, & lutei, a Falloppio nostro hic deprehensi. At enim multo plura apud eundem Schenckium subjiciuntur alterius coloris. Uti que: sed his alia opponenda sunt, ut Joannis Franci (r) qui lapillos crocei coloris vidit, ut Cæsalpini (s) qui colore eodem conspexit, ut Boschi (t) qui citrino, ut Panaroli (u), & Dobrzenskyi (x) qui flavo reppererunt. Nec vero prætermittendi sunt Hochstetterus (y), Schelhammerus (z), Steinius (a), Bierlingius (b), a quibus lutei, flavescetes, crocei, neque Horstius (c), neque Helwigius (d), a quorum utroque cum inventi essent immani numero; ab illo ex parte, ab hoc omnes subflavi conspècti sunt. Huc addes Platnerum (e), & Bezoldum (f), quorum alter fulvos, alter ex luteo albicantes deprehendit, tum alios complures, & in his laudatos Edimburgenses (g) qui in duodecenni illo puero flavescetes, Cl. Trewium (h) qui vel post exactum annum quartum & septuagesimum extrinsecus leviter flaventes viderunt, multo autem magis Cel. Hallerum (i), ut qui vel in fœmina centum annos, ut ajebant, nata calculos fortasse omnes, quendam certe flavum est conspèctus. Idem in altera Vetula (k) cum sexdecim invenisset; tredecim flavos fuisse, scribit: albo autem luteos in suspenso (l). Sed & Weitbrechtus (m) in sene flavos offendit. Observationes, præter has, alias aut paulo ante memoravi, aut memorabo postea: alias vero, nec ita paucas, sciens præteribo; neque enim in animo est omnes, sed tot dumtaxat indicare, quot satis sint ad ostendendum, non ordinario igitur atros, fuscosve cystitis lapillos inveniri. Imo Vaterus (n), Hoffmannus (o), Bezoldus (p) cum de horum calculorum coloribus generatim verba facerent, inter eos qui communiter, aut frequentius observantur, duo primi flavescetes posuerunt, Bezoldus autem sæpissime ad flavedinem inclinare, diserte scripsit.

18. Quamquam autem ex iis qui lapillos cysticos memorarunt, bene multi quo essent colore, siluerunt; tamen qui non siluerunt, tot sunt, ut satis appareat, plerumque aut flavos, aut nigros occurrere. Plerumque diximus, quia cærulei quoque conspècti sunt, ut a Coitero (q), Neretio (r), & Goritzio (s), qui & punctula rubra adnotavit, an ex adhærentibus laceratæ hic illic cystitis particulis? ea enim calculus arte adeo includebatur, ut vi debuerit extrahi: Rubri, ut a Cameniceno (t) & Bartholino (u): Cineracei, ut a Fabricio nostro (x) & Bosco (y): Albicantes, ut ab Reverhostio (z), Vatero (a), Hallero (b), Swietenio (c), atque

adeo colore argenteo, ut a Platero (d): Colore aureo, ut ab eodem (e), ab aliisque in parte; neque enim omnes hic nominandos suscepimus: denique Colore viridi, aut subviridi, qui multo quam novissime dicti, aut alii brevitatis causa omitti, frequentior est, ut eundem sæpius, cineraceum aliquando, aureum ex parte nonnunquam; cæteros necdum viderimus. Vidimus tamen & variegatos ita uti Epistola ad Schrockium data (f) descripsimus, Gerbezius (g) autem ex fusco & albo, Bæumlinus (h) ex albo luteo alios viridescetes, alios, eosque in eadem illa cysti plurimos, puniceis & luridis maculis distinctos conspexerunt. Ex quibus quidem, & ex aliis coloribus modo commemoratis nullum proprie nigrum dixeris. Huc insuper calculos addito, qui omnis, aut omnis propemodum coloris expertes sunt; qualis erat magnus ille, ut cystim non modo replet, sed etiam distenderet, a Sculteto (i) repertus, instar crystalli pellucidus, aut quos Regius olim Chirurgus Tamponettius (k), & Manchius (l) deprehenderunt, hic pellucidum, utcumque friabilem, avellanae magnitudine, ille autem magnitudine ovi columbini, gummi instar concreti lucidum, & mollem (ut ad memoriam reducat a Cel. Heistero (m) descriptum, qui sub rugosa superficie substantiam & colorem fere habebat gummi arabico paulo solidioris haud absimilem) aut qui a Bezoldo (n) pingitur, crystalliformis plane pellucidus ab Henrico Alberto Nicolai inventus, & Observatione V. (o) indicatus. Sed & candicans ille atque albicans, quem semel, atque iterum memoravimus ex Vatero (p), pellucidus & transparentis fuit: cui, si colorem minus attendas, adjungere ex Sepulchreto (*) triginta illos poteris a Scharpio repertos, carbunculi instar pellucidos, & fortasse octoginta quoque ab Sanctorio nostro (q) inventos, similes lapidibus chrysolitis, credo, ut Plinius (r) chrysolithos dixit aureo colore translucens. Quod si nihil, nisi splendorem in cystis calculis spectare vellemus, commemorandi hic essent alii, ut ex Grifelio (s) ille qui ovo gallinæ paulo minor, confractus resplendebat ac si nitro plenus fuisset, aut ex Jo. Theodoro Schenckio (t), & Jo. Rhodio (u) multis partibus minores, qui effracti pariter, instar crystallorum tartari, aut talci modo splendebant, ut talci quoque instar quem primum ex Trewio memoravi (x): quin & mihi (y) quorundam nucleus splendentibus hic illic distinctus quasi punctis apparuit. Cæruleos autem illos splendidos Neretii (z), aut Plateri (a) illos nunc argenteo, nunc aureo colore splendentibus, exterius videlicet dumtaxat; diffractos enim non lego; minus ad eos attinuisse, existimo, de quibus modo dicebam. Ad quos attinere magis potuisse illos credo quos descripsit Baglivus (b) scintillas veluti emittentes, quasi essent congeries nigri salis crystallizati. Certe autem, & præcipue attinent duo quos proposuit non ita pridem Cl. Morandus (c), alterum ex Præcl. Viri Geoffroyi, alterum ex sua observatione, illum intus ex parte, hunc vero exterius, intusque etiam maxima ex parte splendentem, & propemodum omnino pellucidum: attinentque alii ab aliis, & nominatim a Præstantissimo Hallero (d) descripti, quos non sine illo crystallino, si interea apud Hildanum usquam reperire potuero, infra cum de structura lapillorum cystitis scribetur (e), opportunius memorabo.

19. Nunc enim pauca antea de varia eorum magnitudine, numero, figura, sede attingenda sunt. Fuit igitur aliquando cum unus cystim non implens modo,

(q) Obs. Med. 1. 3. ubi de vesic. fell. lapid. Obs. 1. (r) Ibid. (s) Quæst. Med. 1. 2. in ipso fine. (t) De Facult. Anat. Lect. 2. (u) Jatrolog. Pent. 5. Obs. 22. (x) Eph. N. C. A. 1. Obs. 129. (y) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 9. (z) (a) apud Scheffel. Diff. de Lith. tell. §. 10. (b) Sepulchr. 1. 4. S. 1. in Additam. Obs. 12. (c) Ibid. 1. 2. S. 7. Obs. 125. (d) Ibid. 1. 3. S. 7. in Addit. Obs. 1. (e) Progr. edit. 17. Mart. A. 1746. (f) Dissert. de Cholelitho Cas. 1. (g) cit. supra, ad n. 13. (h) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. in fine. (i) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 4. (k) Ibid. Hist. 11. (l) Ibid. Hist. 13. (m) Commerc. Litter. A. modo cit. Hebd. 9. n. 2. (n) Dissert. supra ad n. 13. cit. thes. 3. (o) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 2. (p) Dissert. modo cit. §. 5. (q) Obs. Anat. (r) apud Schenck. Obs. cit. supra ad n. 17. (s) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (t) Epist. ad Matthiol. (u) Cent. 3. Epist. Med. 86. (x) apud Schenck. Obs. cit. (y) De Facult. Anat. Lect. 2. (z) §. cit. supra ad n. 16. (a) Diff. ibid. cit. thes. 4. (b) Obs. cit. ad n. 17. Hist. 1. & 6. (c) Comment. cit. supra ad n. 15. §. 935. ad 2. (d) Obs. 1. 3. ubi de Terrestr. Excret. (e) Ibid. (f) in Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 147. (g) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 57. (h) Commerc. Litt. A. 1743. Hebd. 28. n. 2. (i) Armata. Chir. Obs. 61. (k) Zodiac. Med. Gall. A. 1. April. Obs. 7. (l) Ibid. Maj. Obs. 8. (m) Aët. N. C. Tom. 1. Obs. 181. (n) Diff. de Cholelitho §. 5. Fig. 4. (o) Dec. Obs. Illustr. (p) thes. 4. hic cit. & 5. (*) 1. 3. S. 17. in Addit. Append. ad Obs. 2. §. 1. (q) Comment. in 1. Fen. I. Can. Avic. Qu. 76. (r) Nat. Hist. 1. 37. c. 9. (s) Vid. in modo cit. Sect. 17. Obs. 13. §. 11. (t) Vid. ad Sachsii Gammarolog. Epist. addit. 7. ad c. 14. (u) Cent. 3. Obs. Med. 45. (x) supra, n. 16. (y) Obs. cit. 147. (z) (a) locis paulo ante cit. (b) De Experim. circa Bilem. (c) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1741. (d) Opusc. Pathol. Obs. 33. (e) n. 23. & 24.

modo, sed & distendens repertus est; ut paulo ante dicebamus, imo distendens etiam *admodum*, ut videbis in Sepulchreto (f). Fuit cum illam æquans, cujus ibidem (g) non unum habebis exemplum. Alias *semiovum gallinaceum*, sicut invenit Fallopius (h), alias ovum columbinum (interjectos enim ut primo, & secundo, ita secundo, & tertio magnitudinis modos transilio) æqualise, compertum est, quomodo post Coiterum (i) viderunt plures, & in his Vallisnerius noster (k) in ultimo ex Gente Gonzaga Mantuanorum Duce, rarus, hunc etiam morbum hæreditarium esse propterea quod Bartoletus (l) quoque calculum ad cystis orificium offenderat in Ferdinando Gonzaga, Mantuanorum item Domino, argumento non improbabili, si ab hoc Ferdinando qui nullos reliquit filios, Dux ille ultimus provenisset. Multo autem infra eam magnitudinem plerumque inveniuntur: quin sunt nonnunquam adeo exigui, ut Vesalius (m) in Martello cum *miliis seminibus* comparaverit.

Cujus cystis, duorum pugnorum magnitudinem, ut supra (n) etiam dixi, facile adæquans, cum esset ejusmodi lapillis *quodammodo plena*; hinc quantus sit interdum eorum numerus, potes æstimare. Qui reapse numeravit post Fallopium (o) qui *centum viginti tres* cum grandiore illo invenit, non modo *trecentos*, ut Bartoletus (p), aut *sex & trecentos*, ut Plateri (q) Frater, quibus vel ipse plures deprehendi, sed ultra *septingentos*, ut Mentzelius (r), imo *ultra mille*, ut Graleccius (s) olim, reppererunt; ut mirum sit, quosdam de numero cysticorum calculorum in universum loquentes, in Joach. Camerarii (t) numero, id est 143. substituisse. Quid? quod exemplum jam prostat ex Cl. Storchio (u) nobilis Senis in quo eorum *ultra duo millia numerabantur*, itemque alterum ex Faschio (x), qui in cysti ingenti cujusdam Gladiarii 3646. *granula bilis concretæ reperiit, quæ curiosis etiam ostendere solebat*. Quanquam vero aliquando, ut paulo ante indicatum est, uno plures non sunt; multo sæpius tamen uno plures inveniuntur.

Quod ad figuram porro attinet; sunt quidem aliqui ad sphericam, ad ovalem, ad aliamve minime angulosam accedentes, ut vel similitudines monstrant quibus tunc Observatores ad describendum utuntur, nucis alicujus, aut oleæ, aut ovi, aut aliis ejusmodi: sed plerumque sunt angulosi. Illos vesiculæ ipsius figura aut vitio contracta, magisque globata; aut naturalis, cum eam implent, ita conformat, sive uno plures non sint, seu plures quidem sint, sed ita adque molles (nam vel majusculi interdum (y) casei recentis mollitiem servant) ut in ejusmodi formam compingi possint universi, quemadmodum in Sepulchreto (z) vides loco bilis orbicularem unum ex novem aliis *figuræ triangularis, sibi invicem incumbentibus, facilitate manu reparabilibus, lapillis constantem lapidem, cui similis, nisi quod ob ponderis exacte æqualem, eoque propemodum incredibilem, partitionem multo admirabiliorem, Observatio extat (a) globi calculosi uncias duas & semis ponderantis, qui ex cysti, nihil aliud includente, detractus, in sexaginta minores calculos obscure lavos, friabiles, singulos pentaedros, & scrupulum unum ponderis æquantes, discessit*. Sed & alia prostant cysticorum calculorum exempla, qui ovum columbinum referentes (b), ex minoribus concretis videbantur, ut etiam ex *meris granulis compacti (c)*, sive *compositi (d)* erant.

Num vero ejusmodi granula prima esse dicemus initia calculorum cystis omnium? Haud raro certe in vesicula reperta sunt; nam ad eas potes quas hic produximus, alias atque alias eorundem Observationes adjungere, ut in Virgine de qua Verneus junior (e), ut in Viro de quo Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (f), cum in illa bilis esset in tot parvos granulorum concreta, in hoc autem *instar sacchari granulati, seu seminis milii excorticati formata*, & ne longior sim, ut in tot aliis (g) in quibus calculi cum essent

superficie granosa, sive mori forma undique tuberculosi, videntur granula ad superficiem adhæsisse, cum eaque concrevisse. Qui igitur calculi ex concretæ bilis granulis constant, illorum hæc esse initia, non est dubitandum. Atqui in cysti simul cum calculis multa quoque *arenosa mucosaque materia (h)*, & *larga quantitas sabuli* non semel reperta est, ut *tanquam matricem calculorum procul dubio considerandam esse*, censuerit idem qui reperit, Cl. Bergenius (i). Itaque si sabuli grano, tanquam nucleo, bilis accrescat; vides, aliud initium horum quidem calculorum esse dicendum. Huc adde alia, a me alias animadversa, & commodius infra (k) commemoranda: facile intelliges, non omnium esse initium posse granulum concretæ bilis. Sed quoniam calculos plerumque angulosos esse, diximus; unde angulorum originem repetemus? Si molles adhuc plurimi, iique rotundi, in unum sive ovalem, sive sphericum, ut in duobus paulo ante productis exemplis, ita compingantur, ut ex cujusque ad alium appensione novas illas acquirant formas, dein vero ex causa aliqua secedant; unde orti sint anguli, proclive est assequi. Verum quia perraro ejusmodi occurrunt exempla; plerumque angulos ab rotundorum inter se affricu repetemus. Affricum enim quis neget, ubi facierum lævorem animadverat, aut magnos duos illos cysticos calculos qui apud Hildanum (l) extant delineati, aspiciat? Eorum alter *tantum excavatus est, ut tertiam fere partem alterius excipere possit*, quod a *continua frictione unius contra alterum factum esse, certum est*, inquit ille, qui in vesicæ quoque urinariæ calculis videre interdum a simili causa haud absimilia potuerat. Magnum quoque illum aspice, qui ex tribus constans partibus cystim extenderat, a Cl. Bechmanno (m) descriptum, & delineatum. Cum videris quantum media præsertim pars inferiorem subiret, exactamque superficiem inter se contiguarum polituram attenderis; affricui certe id deberi, confirmabis.

20. Quot autem angulis cystici calculi, & qualibus, & quemadmodum positus, seu qua figura ut plurimum præditi sint, haud facile est ex aliorum Observationibus constituere non solum ob magnam sæpe in his etiam qui una eademque vesicula concluduntur, varietatem, verum insuper ob neglectam sæpius vel ab iis qui minus debebant, in designandis figuris propriam vocum significationem, aut eam quæ ad intelligendum satis esset, illarum descriptionem. Vesalium (n) quidem cum lego in Senensi J. C. duodeviginti calculos describentem *trianguli imagine aquis undique costis ac superficiebus formatos*; tetraedrum proprie dictum mihi videor intelligere. Sed cum plures alii *triquetros*, aut *triangulos*, aut *triangulares* dicunt, neque scio, prismatis, an pyramidis forma viderint, neque; utralibet viderint; æqualibus, an inæqualibus planis comprehensos. Contra ubi Greiselius (o) repositos scribit lapillos quatuor majores *cubicos*, una cum innumerabilibus pene aliis minimis, etiam, quantum videre licuit, *cubum referentibus*; non dubito quid sibi velit: dubito autem, cum alii, nec pauci, *quadratos* ajunt, aut *quadrangulos*, aut *quadrangulares*; vides enim, quam varia parallelopipeda his possint vocibus significari. Attamen cum eos omnes calculos qui apud me sunt; sunt autem quamplurimi; diligenter inspicio; primum perdifficile esse, intelligo, ut *regularis* omnino figura in angulosis calculis reperiatur, & Vesalium ipsum, ac Greiselium credo, formam illum quæ ad tetraedrum, hunc quæ ad tubum accederet, designare voluisse: deinde existimo, qui triangulares, aut quadrangulares dixerunt, figuram indicasse ad tetraedrum, aut ad cubum quomodolibet accedentem: denique arbitror, cum utraque hæc forma, quippe, si ita intelligas, imperfecta, facies quasdam plerumque offerat, quæ a primo hujus, aut illius similiores videantur,

(f) l. 3. S. 10. in Addit. Obs. 1. (g) Ibid. S. 13. Obs. 12. §. 7. & S. 18. Obs. 8. §. 14. (h) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17.
 (i) Obs. Anat. (k) Epist. supra cit. ad n. 13. Adnot. 2. (l) Vid. Rhod. Cent. 3. Obs. Med. 2. (m) Epist. de Rad. Chin.
 (n) n. 13. (o) Obs. 1. modo cit. apud Schenck. (p) Obs. 2. Rhod. modo cit. (q) l. 3. cit. supra ad n. 17.
 (r) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 181. (s) apud Schenck. in fine Obs. 1. modo cit. (t) in ead. 1. Obs.
 (u) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 59. n. 4. (x) Vid. in Obs. 68. Tom. 5. Act. N. C. (y) Eorund. T. 3. Append. n. VIII. App. 1. ad Obs. 10.
 (z) l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 5. (a) Act. modo cit. T. 5. Obs. 129. (b) Commerc. Litt. A. 1745. Heb. 24. n. 1.
 (c) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 20. (d) Halleri Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 13. (e) cit. supra ad n. 13. (f) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 49.
 (g) Eorund. Act. T. 1. Obs. 20. cum Tab. 3. Fig. 3. & 4. & Eph. Cent. 5. Tab. 1. Fig. 3. 4. 5. & 6. & Halleri Obs. cit. Hist. 5.
 (h) Commerc. Litt. A. 1733. Hebd. 45. post n. 6. (i) & A. 1739. Hebd. 39. n. 1. (k) n. 22. (l) Cent. 4. Obs. 43.
 (m) Commer. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1. cum Tab. 2. Fig. 10. (n) Epist. de Rad. Chin. (o) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 45.

tur, multos ad illam; & multos quoque ad hanc retulisse; at si lapilli in omnem partem diligentius versentur, eam ut plurimum figuram agnosci quæ a me olim in Epistola I. Anatomica (p) indicata est. Esse autem sæpe plurium quam utraque illa figura postulat, angulorum, satis illa quam ibi, ut dicebam, indicavi. comonstrat: multo autem plurium, & eo plurium, quo plures in una cysti sunt calculi, Kentmannus (q) quidem olim docuit; ego vero ut illud primum interdum sic esse, fateor, ita num & alterum, haud satis scio; imo si Greiseli, & meas quasdam Observationes attendo, verum esse non semper, scio. Sed quotcunque anguli sint; ubi aliqui sunt valde acuti, aut superficies calculorum asperior, possunt hi, si majus simul pondus accedat, cystim non modo irritare, sed nonnunquam etiam percurrere. Cujus ruptionis rarissimum quidem in Sepulchreto (r) exemplum habes. Irritatio autem phlogoses potest, & ulcera, & excrescentias, a me quoque visas (s), & si cum Wepfero (t) urinæ, & fellis vesicam inter se conferamus, tunicarum saltem crassitudinem facere. Urinaria enim vesica a calculis ob continuum attritum sæpe quadruplo crassior evadit, quod ait ille, & nos in loco (u) videbimus. Deprehendit ipse ab eadem, ut putat, causa crassiores debito cystis tunicas, ut alii interdum, in his non solum Discipuli quidam nostri (x), sed & Doctissimus Trewius (y), qui non sine purulenta materia invenit, præsertim autem Cl. Bezoldus (z) qui tunicas illas duriores, crassioresque, & quasi cartilagineas describit, licet aliunde, quam ab iis quos in suo, & modo indicatis exemplis continebant, calculis causam quærat, & certe alias aliunde esse potest (a). Caterum sæpe est eorum superficies lævis, ut Vesalius in Juris Consulto illo vidit, præsertim si ex flavescens sint, quos præterea vel siccos cum tangimus, non secus ac si sapone obliti essent, percipimus, cujusmodi quasi unguinosum lævorem in quibusdam etiam subviridibus vel magis adnotavimus (b).

21. Quod vero de irritatione diximus, tunc quoque cum inter cystis crescunt tunicas, modo asperi, aut majores sint, locum habere, non dubitamus. Sic autem explicari posse, credimus, Gendrosii (c) Observationem dysentericæ ortæ ex jugi bilis in Duodenum intestinum eructatione, cum duo majusculi, & inæuales calculi in cysti essent, membrana singulari obvoluti. Genitos autem existimabis in cystis glandulis, in iisdemque auctos, sedem sibi inter eas tunicas, quas inter eæ quoque glandulæ sunt, extendisse. Memineris enim parvos bilarios calculos a me (d) fuisse iis in glandulis manifesto orificio patentibus, eoque minus in dubium vocandis, repertos olim, & demonstratos. Quos etiam a Cl. Galeatio in meæ persimili, nisi quod orificia illa non apparebant, Observatione solerter fuisse inventos, & agnitos, perlibenter postea cognovi, cum Volumen editum est primum Commentariorum de Bononiensi Scientiarum Academia (e). Sed & alium sic a me inter cystis tunicas admodum exiguum calculum infra (f) indicabo. Tuum nunc erit dispicere, num in ea quam supra (g) memoravi, Greiseli Observatione, illa cysti in fundo adnata alia tunica, quæ alium aliis omnibus majorem talem cubicum lapidem continebat, ad eundem sit modum intelligenda. Mihi certe minus dubium est, quin explicari sic possit Cl. Elleri Observatio quam, si recte memini, legi ante aliquot annos in IV. Miscell. Berolinensium Volumine. Parvum enim calculum rotundum, & subflavum quem in cystis fundo concretum, & membrana, ex pelliculis vesicæ illius producta, circumdatum deprehendit, facile crediderim, in aliqua ex ejus glandulis concrevisse. Quin eo quoque inclinatus animus ut fieri posse, existimem, ne alibi concreverit calculus, ut indicia omnia ostendunt, bilarius, cujus pars crassior in sacculo quodam latebat inter cystis tunicas comprehenso, pars autem altera cer-

vicem cystis obturabat (b): tantum abest, ut Observatione illa pervinci, credam, nullas cysti glandulas obtigisse. Et sane ab duro ejusmodi crassoque corpore non potest cervix illa obturari, quin alia facile premantur cystis actionibus necessaria, aut universa ipsa ab irritatione se se contrahat, & crispet; ut mirari postea non oporteat, si ejus glandularum secretio aut prohibeatur, aut vitietur. Atque eadem ferme a nobis dici putato de illorum quoque experimentis, qui in vivente bestia cystis meatum injecto vinculo constrinxerunt. Hujus igitur glandulas non comminiscuntur Anatomici, sed ex certis agnoscunt observationibus, cujusmodi plures sunt a nobis in I. Epistola Anatomica (i) memoratæ. In qua tamen non tantum aliquas, cervici proximas glandulas commemoravimus; nisi forte Vir Doctus quæ ibi de vesica urinaria diximus num. non 96. sed 63. ea, ut fit, memoria lapsus, ad fellis vesiculam attinere, inter scribendum existimavit.

22. Nunc quando de cysticorum calculorum magnitudine, numero, figura, sede plura attigimus quam in animo habebamus, etsi non pauca inter ea scripsimus quæ ad illos internoscendos, cum per alium egeruntur, esse possunt haud inutilia; jam de cæteris quæ ad id multo utiliora censentur, structura, levitate, & ad flammam concipiendam proclivitate, verba faciamus.

Quod ad structuram attinet, ex quo Kentmannus (k) docuit, hos calculos, si frangas, intus apparere plenos angustis circulis se invicem ambientibus, ita ut videre sit cuivis saltem obiter advertenti, quomodo lenta & viscosa bilis a centro ad usque superficiem sensim adhaerescens accreverit, nemo fere extitit qui de eorum structura, & crescendi modo sermonem habens, non Kentmanno astipularetur. Erant tamen aliqua, sæpius, & in variis calculis repetitæ observationis ope partim corrigenda, partim addenda. Nam quod in sectionibus, circuli concentrici appareant, verum esse id potest in rotundis calculis, sive si sint sphaerici, sive etiam aut cylindrici, aut ovals, modo in his utrisque sectio ad axis perpendiculum fiat, ut in partibus quoque calculi quæ hemisphaerici, coni, aut cylindri sint forma, quemadmodum, exempli gratia, in majori illo vides de duobus quos pinxit Hildanus (l). Angulosos autem calculos si bifariam feces, strata ex quibus compinguntur exteriora a circulo forma longe abeant, necesse est, quæ interiora pariter, quantum hactenus vidi, imitabantur: nec tibi aliter icon ostendet, ab sæpius laudato Trewio (m) proposita. Itaque rectius locutos existimo qui, figura omissa, strata stratis tantummodo imposita designarunt, ut Boscius (n), qui cortices concretos unicuique ex novem calculis, quemadmodum sunt cape, fuisse, dixit, ut Hildanus (o), qui suos per laminas concretos, & ne longior sim, ut Malpighius (p), qui tot involucris se se amplexantibus conflari, scripsit; locutos, inquam, rectius, quam qui de angulosos verba facientes, circulos nobis memorarunt, quod fecisse Ottonem Heurnium, ex Sepulchreto (q) cognosces, ubi calculum describens figura triquetra in pyramidale fastigium extensa, in eo apparuisse, ait, circulos corticales, sibi insidentes.

Neque hæc in Kentmanno corrigere satis est. Ex nigris enim calculis tum sphaericis, tum angulosis, qui apud me sunt, nunc plerique strata nulla prorsus ostendunt: vix aliqui, ex angulosos firmiores, habent extimum, idque suboscuro; reliqua substantia ejusmodi est, ut Veteribus quicumque in hos forte inciderunt, & nominatim Piccolhomino (r) indulgendum sit, quod in cysti bilem exustam, carbonis instar, in calculos subnigros (imo nigerrimos, si hos vidisset meos, vere dicere potuisset) converti, scripserit. Quam veniam in tanta sæculi hujus luce pervellem dari iis posse Doctissimis alioquin Viris qui obliti, post tot morbos, immani cum calore conjunctos, nullos ut plurimum in cysti lapillos deprehendi, arbitrati sunt, quosdam horum, sine ulla bile forte inventos, ma-

gnæ

(p) n. 44. in fin. (q) apud Schenck. Obs. 1. cit. supra ad n. 17. (r) l. 3. S. 14. Obs. 5. §. 4. (s) Epist. Anat. I. n. 43. (t) in Auctar. ad Obs. de Apopl. hist. 13. in Schol. n. 5. (u) Epist. 42. (x) Epist. ad Schrock. de qua supra n. 18. (y) Aët. N. C. Tom. 4. Obs. 140. (z) Disp. de Cholelitho §. 6. (a) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 21. Obs. 4. §. 11. (b) Epist. modo cit. ad Schrock. (c) Zodiac. Med. Gall. A. 1. Maj. Obs. 6. (d) Epist. Anat. I. n. 56. (e) Vid. in Opusc. (f) n. 29. in fin. (g) n. 19. 20. (h) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. Obs. Anat. 1. (i) n. eod. 56. (k) apud Schenck. Obs. 1. sæpius cit. (l) Obs. 44. cit. supra ad n. 19. (m) Commenc. Litt. A. 1734. Tab. 1. Fig. 5. (n) De Facult. Anat. Lect. 2. (o) Obs. modo cit. (p) Op. Posth. (q) l. 2. S. 1. Obs. 74. (r) l. 2. Anat. Prælect. 20.

hæ prægressæ febrî imputandos, quæ omni bilis parte aquea absumpta, reliquum in lapides convertisset. Sed nec satis est excipere hos nigros calculos, ut cætera quæ Kentmannus docuit, vera sint, videlicet saltem reliquos *plenos* esse aut *circulis*, aut aliusmodi stratis *a centro adusque superficiem*, seu, quod alii generatim dicunt de omnibus hæctenus cognitis, ex stratis concentricis fieri, ad minimum nucleum applicitis. Tu enim quæ in Adversariis (*f*), quæ in Epistola I. Anatomica (*t*), & quæ in Epistola ad Schrockium missa (*u*), a mede nuclei natura, mollior, magnitudine præsertim, in tot, & tam variis calculis observata sint, vide; nolo enim hic iterare. Intelliges certe, non parvum pro horum mole meditullium, & eo majus, quo aucti erant magis, idque molli, humidaque bile plenum, offendisse, & quod consequitur, non modicam interius singulorum partem ex stratis illis adeo non constare, ut quærendum sit, quomodo per illa jam firma strata permeare bilis introrsum queat. Alia quoque intelliges, quæ hic consulto prætermittuntur, ut puta cuboidæos quos nos quidem secumimus, calculos non ex minimis aliis fieri ejusdem figuræ, sed, ut cæteri de quibus loquimur, ex bile stratis circumvestita: hæc sæpe vario esse inter se colore, & interdum alterne vario: nec raro denique facta conspici ex confertissimis lineolis, centrum versus contententibus.

23. Qui lineolarum ductus quandam horum calculorum structuram nunc mihi ad memoriam revocat, ab ea quam Kentmannus proposuit, discrepantem. Neque enim solum confertissimæ istæ quas modo dicebam, in singulis stratis lineolæ, ab aliis quoque ante me, ut puta a Mauricio Hoffmanno (*x*) cum *ex laminis striatis quasi concretos* calculos descripsit, facile animadversæ, verum etiam multo evidentiores lineæ, aut a centro ipso ad ambitum perpetuo ductu pertinentes, interdum conspiciuntur, ut a Bæumliano (*y*), qui in calculis, quod ad colorum ordinem spectat, cum quibusdam a me descriptis maximam, ut ait, partem convenientibus, *spiculas quasi salinas* a centro ad peripheriam *striatim* decurrentes perspexit, *ut minus ex lamellis*, quam ex striis facti viderentur. Sic etiam Trewius (*z*) in alio calculo *nullam deprehendi potuisse*, testatur, *structuram lamellatam*, cum *radii potius a centro quasi ad peripheriam*, sed *confuse*, *excurrentes cernerentur*, quod addita delineatio (*a*) confirmat. Sed Mauritius Reverhorstius (*b*); ne illos qui antea scripserunt, omittam; ubi ex plurimis calculis quos e Senis vesicula extraxerat, sectiones unius, an duorum delineat, in altera quidem corticem ad circuli modum adumbrat, in utraque autem non tenues lineas a centro ad peripheriam radiatim contententes. Joannes autem Baptista Contulus (*c*) cum Icones, qualescunque ut cætera, exhibeat lapidum in eadem cylli repertorum, in iisque unius, ab se inventi, *in extremitatibus diaphani*, sectionem quoque, ut videtur, alterius exhibet nescio unde sumptam, in qua plura quidem circularia strata, sed multo plures lineæ conspiciuntur a centro ad ambitum pertinentes. Porro a Malpighio (*d*) descriptam memini peculiarem speciem calculorum, quos credebat *e mucosa quadam concrevisse substantia*, *quæ saponem amuletur*, *vel magis camphoram*. Eos igitur *mira* ait esse *compagæ*; *lapidem namque judaicum figura æmulari*, & *interius elegantibus lamellis a peripheria ad centrum deductis compaginari*, *quæ de facili ab invicem separantur*. Quanquam autem arbitrabatur *in hepate gigni*, & *in ejus poro*, credo quia ejusmodi lapidem, quem Amicus Bonfiliolus servabat, repertum audiverat apud Germanos *in jecore Viri Nobilis*; tamen ejusmodi alterum, quem vidisse se, scribit, a Matriona sibi nota *post ingentes dolores*, & *longam interitiam per alvum excretum*, ibidem genitum fuisse, pro certo scire non poterat. Namque & ex fellis vesicula procul dubio fuisse quosdam calculos per se-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

dem ejectos, infra (*e*) ostendetur, & in ipsa quoque concretere nonnunquam aliquos structura haud absimili, cum ex dictis non obscurum est, tum continuo aliis Observationibus comprobabitur. Ille enim Vateri pellucidus calculus qui supra (*f*) a nobis est memoratus, non modo in superficie strias salinas tenuissimas micantes habebat, sed & *striatim concretus* erat: aut si quid in hoc forte dubii est; nihil certe erit in descriptione, & imaginibus illorum duorum quos ex Morando indicavimus (*g*). Eorum enim uterque splendidas, pellucidasve lamellas habet, alter quidem cum stratis circumjectis, alter vero sine his, radiatim a centro ad ambitum contententes. Et nuper Ill. Hallerus (*h*) alios proposuit *crystalli modo micantes & semipellucidos*, quorum unius, sponte rupti, substantia interna *selenitica quasi*, *micans*, *ex centro flavo radiatim extrorsum porrecta ad corticem*, *in crustas & laminulas facta erat*. Reliqui minores *similiter intus selenitæ modo laminosi*, *splendidi*.

24. Hæ Observationes omnes cum aliis junctæ, quas de splendidis, pellucidisque cystis lapillis antea (*i*) commemoravimus, te ad suspicandum facile inducent, calculos plures ex iis qui alvo dejecti sunt, non cystis, sed ventriculi, & intestinorum fuisse præpropere existimatos propterea quia a magis vulgata cysticorum natura, structuraque nimis abesse viderentur. Occurrit in primis quem ex Cornelio Gemma descripsit Donatus (*k*) *intus substantiam ostendentem instar vitri purioris*, aut *crystalli pellucidam multis striis atque radiis in unum centrum confluentibus*. Illud suspicioni videtur obstare quod esset *prægrandis*. Sed præterquam quod infra (*l*) indicabitur, quantum possint bilarii ductus dilatari, imo quantum inventi sint dilatati; tu cum Gemma credito ex diuturni doloris & tensionis sede in dextero ilio sub costis spuris, in Cæco intestino, non concretum quidem, ut ipse arbitratur, sed mora auctum substantia illa alia exteriori partim fusca, partim atra, in eam molem excrevisse. Ita & magnum alterum quem describit, pingitque Bezoldus (*m*) stratis auctum in via putato, quæ multo pauciora essent ubi concreverat *nucleus quasi crystallinus*, quem videntur Icones non sine quibusdam striis, ad ejus ambitum a centro ductis sic satis adumbrare. Hujus autem calculi dejectionem multo longiores dexteri hypochondrii dolores præcesserant: nec Bezoldus (*n*) fieri posse non censet, quin a vesicula fellis proveniret. De duabus, quas subjicit, Observationibus dejectorum lapidum alterius magni, alterius minoris, ipse quod malueris, statues. Prima enim certam nullam antiqui in ventre doloris sedem, secunda nullum dolorem indicat. Cum tamen proponi in illa calculum legeris, *cujus rutilans interna substantia meros ostendebat circulos striis intersectos*, & Observatoris, Scroeckii patris, delineationes (*o*), ab descriptione hac non abhorrentes, inspexeris; fortasse ne hunc quidem calculum a suspitione rejicies tua. Minorem autem, de quo apud Auctorem Brechtfeldium (*p*) non plura quam apud Bezoldum invenies, quærens forsitan, num quando is, ut tres priores, & ille insuper a Malpighio (*q*) visus, a fœmina dejectus fuit, esset illa, ut de tribus istis novimus, vetula; hunc, inquam, minorem satisne erit tibi fuisse *interius instar crystalli albicantem*, & *rutilantem*, arbitranti in nimis pressa descriptione, potuisse facile structuram omitti, quæ ut in pellucidis etiam aliis, supra (*r*) a me commemoratis, si diffracti fuissent, apparuisset fortasse qualis in postremis descripta est. Verum ne forte suspitionibus liberius indulgeas, fac tibi vicissim Cl. Chomelii Observationis (*s*) veniat in mentem: qui in decrepita Matriona sacculum deprehendit, in quem se tunicæ intestini Duodeni laxaverant, bene multos calculos continentem, quorum si exterius inspectorum descriptionem legas, simulque scias, interius ex circumjectis stratis compactos, & propius centrum ex striis radiatim pergentibus,

L
quas

(*f*) III. Animad. 28. (*g*) n. 47. (*h*) Vid. supra ad n. 20. (*x*) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. I. Obs. 35.
(*y*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 28. n. 2. (*z*) Ibid. Hebd. 36. n. 4. (*a*) Tab. I. Fig. 26.
(*b*) Diff. de Mot. Bil. Tab. 2. Fig. 3. (*c*) De Lapidib. &c. c. 11. (*d*) Op. Posth. (*e*) n. 46. (*f*) n. 18. (*g*) Ibid.
(*h*) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7. (*i*) n. 18. (*k*) cap. 30. cit. supra ad n. 15. (*l*) n. 46.
(*m*) Disp. de Cholelitho Cas. 2 & Fig. 2 & 3. (*n*) Ibid. n. 7. (*o*) Eph. N. C. Dec. 1. A. 9. Obs. 90. Fig. 3. & 4.
(*p*) in A&Z. Med. Hafn. Vol. 1. Obs. 100. (*q*) supra, n. 23. (*r*) n. 18. (*s*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1710. Obs. Anat. 3.

quas inter disjectæ erant albæ splendentisque particulae; facile pro bilariis habeas. Et tamen genitos in eodem intestino cum Chomelio agnoscas, necesse est, nisi forte de duobus quæ dicam, alterutrum malis. Scilicet aut eum sacculum cum bilis Communi meatu qua inter ejus intestini membranas oblique fertur, communicasse, ab illoque calculum primo unum, deinceps alios qui membranas aucto suo pondere laxaverint, accepisse; aut primum illum calculum statim atque e meatu intestinum subierat, in hoc quacunque de causa substituisse, & tunicas gravando, urgendoque extrorsum, deorsumque, sibi, & insequentibus aliis calculis sacculum parasse. Sed etsi utramque explicationem confirmare fortasse posses, illam quidem exemplo sacculi in quo ejusdemmodi lapilli erant ac in cysti, qui sacculus Solertissimo Galeatio (*t*) ibi esse visus est ubi Communis bilis meatus jam prope finem pervenerat suum; alteram autem explicationem non alio auctore, quam Chomelio ipso, quippe sacculi efformationem haud aliter repetente a calculo in Duodeno intestino genito, quam tu a calculo in hoc illapso: etsi, inquam, hæc posses fortasse dicere; nolim tamen, te nimis videri suspicacem.

25. Atque utinam ad cysticos ab intestinorum calculis internoscendos, ut sane utilia sunt, ita satis omnino essent quæ censuit Reverhorstius (*u*). *Proborum calculorum*, inquit, *id est, anrevera calculi ex vesica fellea sint, necne, est quod hi calculi igni admoti, flammam non tantum concipiant, sed & in aquam projecti minime fundum petant, sed eidem supernatent propter bilis particulas oleosas, hos lapillos componentes*. Verum ut de cæteris bilariis calculis hic non quæram; an sic a cysticis distinguantur; certe Bidlous (*x*) cum paucis post annis scriberet, *calculos ex bile oriundos aquis innatare, atque igne, cujuscunque sint coloris, figuræ, & magnitudinis, comburendos existere*, continuo hæc addidit, *ut plurimum autem: quam additionem an quisquam de multis illa ejus verba producentibus, aut indicantibus animadvertit, haud satis scio; me quidem fateor, non ante hoc tempus animadvertisse. Præterea; ut de levitate prius dicam, de inflammabilitate postea dicturus; Schæffelius (*y*) admonet, Reverhorstium a Valentino refutari tum calculo simili aquæ non innatante, tum agropilis aquæ innatantibus, licet non in cystide generentur. Sed & plurimis ante hos omnes annis Ottonem Heurnium (*z*) tradentem lego, tres in cysti fellea inventos ab se calculos aquæ injectos non natasse, ut multi scribunt, sed subsedisse. Scilicet alias (*a*) a me nominatos designabat Fernellium, Riolanum, aliosque, in quibus etiam fuit Hollerius (*b*). Quos, & Reverhorstium nihilominus sequi homines vel Præstantissimi diu perrexerunt, quos inter satis est Ruyfchium (*c*), & Bergerum (*d*) nominasse: nec desunt adhuc qui sequantur, hos calculos, sine ulla exceptione, innatare in aqua, scribentes. Et sane experimenta illis sic respondebant: quemadmodum & aliis vel tunc, vel postea, ut Cunrado (*e*), Tremelio (*f*), Trewio (*g*), Edimburgentibus (*h*), aliis. Quibusdam vero minime responderunt, ut Jo. Conrado Fabricio (*i*), aut partim non responderunt, partim responderunt, ut Lancisio (*k*), qui decem aqua & vino subsidentes vidit, eosdemque aceto innatantes, ut Weitbrecht (*l*), qui totidem e cysti exemptos, statimque aquæ injectos, aqua specificè graviore, siccatos autem leviores deprehendit. Ego vero cum primum nonnullos (*m*), deinde plures in aqua descendere, animadvertissem; quærere institui, num ad certa quædam capita exceptiones possent revocari. Sed cito intellexi (*n*), exceptionem a colore non posse repeti. Quæsi igitur, num aliunde. Verum ex illis observationibus quas cum Schroeckio communicavi (*o*), proclive tibi erit perspicere, quam difficile*

id sit in tanta non solum inter diversos; sed inter eosdem calculos, si modo tempus, aut aliud aliquod mutet, varietate. Tamen cum ea quæ semel, atque iterum hac de re scripsi, perlegeris; quædam non inutilia cognosces ad præpropera de fede in qua obliti calculi concreverint, coercenda; nonnulla quoque invenies quæ postea ab illustri etiam Medico, sive is mea legerit, sive non legerit, ad eundem fere modum sunt adnotata. Quærenti autem tibi, unde sit, ut alii ex his calculis innatent, alii subsident, num quia plus illis, his minus insit oleosarum particularum, quæ sive ob certam figuram plura inter sespacia relinquendo, sive aliam quamlibet ob causam solent, ut olea passim, resinasque videmus, supernatare, an quia primi, quacunque ex materia fiant, plura quam alteri, interspersa habeant ejusmodi intervalla, aere videlicet plena, cujus immanem sane copiam cysticis lapillis contineri, Cel. Hallerus (*p*) credit ex Halesii observatione; id tibi igitur quærenti non displicebunt fortasse quæ de emissis, aut ad eos adhærentibus in aqua bullulis observavi, si quid forte ad illorum præfertim reditum explicandum facerent qui primum delapsi, mox se in supremum locum restituunt, aut restituere nituntur. Observationes autem meas cum iis conferre juvabit quæ de bullis ad immerfa alia corpora adhærentibus, earumque ad attollendum vi attigit olim Stancarius meus (*q*), multo autem copiosius Petitus Medicus (*r*) est persecutus. Quem dum leges, illud etiam disces, quid calor additus aquæ possit ad efficiendum, ut quæ alioquin supernatarent, descendant: quæ res, ad felleos calculos translata, ostendit aliam insuper causam, unde experimenta variare possint, faceretque adeo, ut suspecta mihi essent illa quæ frigidis anni temporibus fere habui post editam Epistolam Anatomicam I; nisi in tepida habuissem, non in fervente.

26. Cur vero inflammabiles sint, manifestius est, quam ut inquiri nunc debeat. Qua de eorum proprietate mentionem factam esse, non memini ante Cortelii (*s*) tempora, qui *experientia*, inquit, *comperitum est, lapillos in folliculo bilis enatos, pinguedinis instar cremari*. Quis deinde id commune esse illis omnibus, affirmaverit, quod nonnulli etiamnum credere videntur; quis ut plurimum dumtaxat verum esse, admonuerit, indicatum est paulo ante (*t*). Quæ autem mihi varia sint in variorum combustione observata, & quos concipere, alere, & servare flammam; quos secus viderim, cum in Adversariis (*u*), & Epistola illa Anatomica (*x*), tum in extrema altera quam ad Schroeckium dedi (*y*), perscriptum est. Ex quibus cum alia, tum illud præfertim intelliges, quæ circa omnes, certæ etiam ad speciem naturæ, a Celeberrimo quodam Medicinæ Scriptore tradita sunt, de omnibus in quibus is fecit periculum, non de omnibus in quibus ego, aliique fecimus, esse accipienda. Scilicet sub eadem externa specie alia in aliis calculis particularum ex quibus constant, natura, & numerus latere potest: imo aliquando ne latet quidem, si diligentius inspicias. Viro Illustri Hallero (*z*), cui tot, & tam varios exemptos e cysti calculos non in aquam conjicere, sed flammæ placuit admovere, accidit, ut præter eos quos calcarios vocat, reliqui omnes flammam conciperent, in his nigri quoque. Sed num etiam intus nigri? Certe nigros Historia II. X. XI. describens, in hac, itemque in X. non nisi *exteriorem crustam*, non nisi *corticem* memorat quæ nigra fuerint; in II. autem *decusso cortice extremo, tenui, nigro, successisse*, ait, *biliosam flavedinem*. Aliam igitur ex accurata descriptione fuisset, intelligis, naturam eorum qui, experiente ipso, flammam conceperunt, aliam illorum quos non modo exterius, sed interius quoque, aut præfertim interius nigerrimos, flammam scripsi aut non

(*r*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 3. inter Medica. (*u*) Diff. de Mot. Bil. §. 57. (*x*) Vindic. contra Ruyfch.

(*y*) Diff. de Lithias. Fell. §. 14. (*z*) Obs. cit. supra ad n. 22. (*a*) Animadv. ibid. indicata.

(*b*) De Morb. Int. 1. 1. Schol. ad c. 48. (*c*) Thesaur. Anat. 5. n. 32. (*d*) Physiol. Med. 1. 1. c. 14.

(*e*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 171. ad n. 7. (*f*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 10. ad d. (*g*) loco indic. supra ad n. 23.

(*h*) cit. supra ad n. 13. (*i*) Propemptic. cit. supra ad n. 15. (*k*) De Subit. Mort. 1. 1. c. 20. n. 4. (*l*) cit. supra ad n. 17.

(*m*) Epist. Anat. 1. n. 43. (*n*) Ibid. n. 45. 46. (*o*) Obs. indic. supra ad n. 20. (*p*) ad Boerh. Prælect. §. 250. not. 7.

(*q*) Vid. Vallisner Oper. T. 1. P. 6. (*r*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (*s*) Miscell. Med. Dec. 2. c. 9. (*t*) n. 25.

(*u*) III. Animad. 28. (*x*) n. 49. (*y*) Obs. indicata supra ad n. 20. (*z*) Opuſc. Pathol. Obs. 33.

non concepisse, aut non servasse, per quæ potissimum experimenta vulgo notum factum est, esse cysticos quosdam calculos non inflammabiles. Hisque alios; quamvis non nigros, postea adjeci, quos hic non est opus commemorare.

27. Post longum adeo sermonem de his calculis factum præsertim ut quando e corpore ejecti sunt, dignoscantur, jam verba de iisdem habenda sunt cum intra suam latent vesiculam, si fieri potest, cognoscendis; ne forte oblitum me, credas, unde nobis in hanc tractationem ingressus fuerit. Scilicet fuit ab ejus reprehensione qui pertinacem icterum, aut recidivum, *certum* esse illorum signum, pronunciaverat. Quanto cautius Fernelius (a), qui nihil aliud ait, nisi tunc *suspectos esse debere*; & ponebat tamen illud in primis, si ductus uterque cystis, id est Hepaticus, & Communis (b) fuisset obstructus. Quod si ne ejusmodi quidem icterus certum lapillorum cysticorum est signum; dici non potest, quantum decepti sint ii qui sine ictero esse illos non posse, existimarunt. Quam opinionem, in quorundam Medicorum animis adhuc superstitem, ut penitus convellamus, confirmare pro certo possumus, cum omnes quorum in cysti calculos ipsi deprehendimus, undeviginti fuerint, quatuor autem in quibus Valsalva, ne unum quidem ex his omnibus regio morbo fuisse infectum. Quoniam autem tres Valsalvæ, & totidem nostræ Observationes ad Epistolas postea scribendas (c) attinent; interea poteris quatuordecim illas quarum alias aliis in Litteris (d) ad te antea misimus, rursus videre, & cum iis tribus conjungere quas continuo subjiciemus.

28. ANUS paupercula cadendo graviter percusserat caput. De quo uno ejus omnes querelæ erant quoad vixit; vixit autem non paucos dies donec sensim deficeret. Nulla huic pulsuum inæqualitas, nullum icteri vestigium fuit. Quæ duo cur adnotem, indicabunt illa quæ in corde, & fellis vesicula, cum aliud agerem, animadverti. Neque enim ut detrimenta ab icteru illata cognoscerem, cadaver incidi. CORPUS erat pingue, & cutis tamen prædura. In Thorace nihil mihi quidem occurrit animadversione dignum; nam eorum qui forte aderant, nonnullis secus visum est de concretionem polyposa quam in cordis auricula dextera offendimus albidam, & si dissolvere manu tentares, non leviter resistentem, quasi non ejusmodi crustam sæpenumero spectaremus insidentem misso concretoque sanguini, aut huic scæminæ inæquales, quos ex polypis repetere illi consueverant, fuissent pulsus.

In Ventre geminus propemodum apparebat ventriculus; adeo priusquam ad pylori antrum perveniret, se ventriculus repente contrahebat. Cystis fellea semiplena bile, non secus ac auripigmentum, vivide flava, hoc colore tinxerat vicina quæque. In ea bile decem erant calculi dispari quidem magnitudine, sed nullus parva. Cætera quæ ad eos attinent, leges in Epistola ad Schroeckium (e); hæc enim ea mulier est de qua ibi tertio loco verba fecimus, ubi, & quando eam secuerimus, indicantes. Indidem cognoscere similiter poteris de scæmina altera, cujus protinus huc adscribemus historiam reliquam: est enim illa de qua primo loco iisdem in Litteris scriptum est.

29. MULIER superiore paulo minor, annos tamen nata ferme sexaginta, colore non modo non icterico, sed optimo prædita, bibosa, & septies nupta, non alio de morbo, nisi de eo quo confecta est, thoracis inflammatione quæta, cum a nobis non ob morbum, sed ut ventris rimaremur viscera, consecraretur, nonnulla in genitalibus, sed magis in bilis vesicula ostendit non indigna quæ huc transcribantur. UTERUS exterius in lummo fundo tuberculum habuit figura, & magnitudine minoris avellanæ, ex parte prominens, ex parte intra uteri substantiam latens, scirrhosa duritie, colore intus extraque albo, ex particulis constans multiplicibus quæ contractas in se cellulas quodammodo referebant. Intra uteri autem cavum ex media fundi anteriore parte quædam extabat

mollis, & pene *gelatinosa* excrementia. Et si vero testes, sicut ætas ferebat, strigosi erant, & perangusti; cervix tamen uteri, & vagina aliter apparuere, quam in septem virorum uxore expectasses. Nam multæ in hac etiam rugæ & extantes vel ad ipsius longitudinis medium; in cervice autem figura ad virgineam accedens, & valvulæ in altero latere conservatæ, ut perpaucorum liberorum parentem fuisse, crediderim, quod exiles ad imum abdomen rugæ confirmabant.

Quod vero ad fellis vesiculam attinet, et si multo hæc erat brevior quam pro jecinoris, sani alioquin, magnitudine; neque enim ad hujus limbum illius fundus perveniebat, imo duos ferme distabat digitos; tamen cum bile pauca, & flava continebat calculos saltem trecentos triginta, quos multo maxima ex parte fuisse exiguos, proposita cystis brevitatis per se ipsa indicat. Reliqua de his calculis observata qua in Epistola scripserim, paulo supra (f) dictum est: quanquam cum plura, nec levia in ea describenda peccaverint operæ typographorum, tum in ea potissimum parte plus versu integro omiserunt. Præter tot quot diximus calculos, cystis cavum occupantes, unum inter tunicas latentem scalpello retexi, nigro colore, & parvitate eorum simillimum quos in cystis glandulis alias a me inventos supra (g) commemoravi; hic tamen glandulæ osculum non ita evidentem patebat.

30. SUTORIS perfenis, eoque jam propemodum omnino edentuli, ætate, & catarrho intra biduum, an triduum, sine febre, ut aiebant, confecti, sine ictero certe, ut ex cute candida manifestum erat, cadaver illatum est in Gymnasium sub Januarii finem, me Anatomen docente A. 1744. Cum igitur ibi totum fuerit diligenter confectum; quidquid præter naturam vidi, hic referam, ab iis orsus quæ novissime observata sunt.

CRANII fornice difficulter avulso ob Crassæ meningis arctissimam adhæSIONEM sicut lamina hujus exterior affixa ad os frontis remaneret, cerebrum inventum est, ut cerebellum quoque, mollius, & in substantia medullari subfuscum: ejus tres ventriculi aqua pleni pellucida & pura: Choroides plexus pallidi: Pinealis glandula in mediocri uvæ acini formam, & magnitudinem ab aqueo, ut videbatur, humore, a quo mollissima erat, distenta: Pituitariam autem, si desuper inspiceres, contractam & subsidentem videres. Arteriarum quæ per cerebri basin feruntur, & trunci, & rami, quanquam non ut sanguifera intra ventriculos vasa, distenti sanguine, imo inanes erant; tamen æquo latiores conspiciebantur.

In Thoracis cavo aquæ turbidæ, & fuscæ copia modica. Pulmones ad dorsum concidentes, quippe omnino fere a pleura sejuncti. Ut cor æquo amplius, sic & truncus Aortæ latior. Huic autem præfixæ valvulæ ad aggeres, ut Valsalva appellabat, osseæ factæ; quin unius ipsum alterum latus ex ossea constabat squama. Cum vero interius per universum Aortæ truncum, ramosque ipsius Iliacos albedo multo sæpius hic illic quam osseæ bractæ, propagaretur, harum unam vidi in curvatura, alteram prope Lumbarium par tertium, utramque non parvulam, & membrana hinc arteriæ intima, inde carneis annularibus fibris interceptam: quin verum os etiam fuit ad Iliacæ alterius in Externam, Internamque divisionem. Præterea cum ipsæ Aortæ truncus infra Emulgentes inciperet sinistrorsum se flectere, prius autem quam Iliacas promeret, dextrorsum iterum redire; idem vitium in Iliacas adeo pergebat, ut crebris flexionibus Splenicam propemodum arteriam referrent. Sed & Carotides; & Vertebrales eodem hoc vitio non omnino erant immunes. Quæ ramorum quoque flexiones fecerunt, ne descriptam modo trunci incurvationem prorsus imputarem contiguas lumbarium vertebrarum exostosisibus, quæ se ad hunc modum habebant. Crassa illa ligamenta quæ inter earum vertebrarum corpora se interponunt, omnia, si infimum excipias, anteriore facie, ad utrumque præsertim latus, æræ instar bullæ ita prominebant, ut transversum minimum digitum eæ dexteræ, sinistræque prominentiæ ferme æquarent. Sinistræ omnes prominentiæ

(a) Patholog. l. 6. c. 5. (b) Vid. ejusd. Physiolog. l. 1. c. 7. Vid. etiam infra n. 33.

(c) Vid. Epist. 38. n. 20. Epist. 49. n. 2. Ep. 56. n. 7. 9. 31. Ep. 57. 10. (d) Vid. Epist. 3. n. 4. Ep. 4. n. 13. Ep. 5. n. 6. & 19.

Ep. 21. n. 2. 30. & 36. Ep. 24. n. 16. Ep. 26. n. 21. Ep. 27. n. 2. Ep. 30. n. 14. Ep. 34. n. 15. Ep. 35. n. 16. Ep. 36. n. 4.

(e) Vid. in Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167. (f) n. 28. (g) n. 21.

(an quod prius quam dexteræ, cœpissent ?) erant ossea. Dexterarum autem ea tantum quæ intervallo respondebat inter vertebram tertiam, & quartam, ossea esse videbatur; nec erat tamen; sed lamina ossea quæ superficiem faciebat corporis vertebræ quartæ, extabat, seque ita extans, sursum producebat, eamque prominentiam crusta ossea operiebat: sub qua crusta servabatur prominentis ligamenti natura. Sinistrarum prominentiarum cum unam scalpro, continuatum autem ligamentum cultro in tranversum dissecuissem; lineæ quidem illæ concentricæ ubi solent; sed lurido, & quasi cinereo colore infecta omnia apparuerunt.

Ad Ventrem tandem quæ pertinent reliqua, nobis hæc observanda præbuerunt. Omentum annexum erat a dextris tum ei parti intestini Coli quæ proxima hujus initio est, tum vicinis ei parti intestinis Tenuibus, & peritonæo. Ventriculus non solum angustior; sed minus bona figura præditus. Pylori autem annulus duobus in locis nonnihil tumebat. Prope alterum orificium intus in ventriculo subrotunda quædam, & parva quasi glandula extabat, quæ dissecta pro tumore cystico agnita est; ut pote qui ex substantia fiebat quidem alba, firma, & in unum corpus ejusdem figuræ compacta; sed id corpus a continente membranula facillime sejungi potuit. Proximum autem tumori illi orificium ventriculi, id est stomachus, erat amplissimum, ut continuata quoque gula ad quatuor saltem supra ventriculum digitorum altitudinem, quo toto spatio intus erat, quam reliquo, rubicundior. Quin etiam foramen, in septo tranverso ad eam transmittendam apertum, multo quam soleat, in latitudinem præsertim, amplius vidi, & superiore extremo recta in tranversum linea, non angulo, terminatum. Cum eam omenti partem quæ ventriculo adnata est, diligentius inspectarem; animadverti a sinistris haud procul ab hujus fundo, glandulæ instar, exiguum quendam lienem, ab omento, in quo erat, sanguifera vascula accipientem, colore, tunica, substantiæ modo, nisi quod hæc erat paulo humidior, lienis simillimum, ea autem figura, & magnitudine, ut cum mediocris gallinæ splene posset comparari. Præter hunc non deerat alter lien, sanus, & sani pariter hepatis magnitudini respondens, quæ iusta erat, vel potius paulo minor. In fellea cysti cum pauca, & viscida bile calculi inerant sex, septemve non exigui, quorum maximus mediocris uvæ acino haud minor fuit, fere subrotundi, inæquali tamen quasi ab adhærentibus minimis aliis superficie. Si tenuissima quædam puncta excipias subflavi coloris per hanc disjecta; omnes intus, extraque pernigri, nec colore modo, sed ipsa quoque substantia carbonem referentes. Hi postquam siccati sunt, per se plerique in fragmina abierunt. Antea autem etsi leves esse videbantur, qui in aquam coniecti sunt, fundum continuo petierunt: qui vero ad flammam admoti, neque hanc ullo modo conceperunt, neque ulla ex parte liquari potuerunt. Minorum unus illic fuerat ubi se vesicula in ductum jam contrahit; neque tamen bilis egressui obstiterat, ut vesicula, priusquam incidere, compressa, animadvertimus. Denique cum in renibus nil esset adnotatione dignum; aperta vesica urinaria, in posteriore ejus facie supra orificium alba quædam apparuit, exigui instar inversi pyri, protuberantia aliquanto major quam erat caruncula feminalis, ad quam usque se producebat, in exiguum tamen humilemque lineam contracta, ima illius protuberantiæ pars, quæ intra urethræ initium prominens, cum Prostata glandula continuabatur; ut cum ex eadem, ex qua hæc esset, substantia, quin Prostata excrecentia esset, nemini ex illis qui in earum partium dissectionibus magis exercitati aderant, esse dubitandum videretur.

31. Utinam sicuti quæ in toto erant hujus Senis corpore præter naturam ob id saltem ne quædam te

fugerent quæ nonnunquam occultæ esse possunt non levium fortasse morborum causæ; sicuti, inquam illa adnotavimus, ita quinam in vivo plerorumque eorum effectus præcessissent, nos minime lateret. Sed illud in præsentia scire satis est, cum eos calculos in cysti haberet; ictericum tamen non secus ac descriptæ mulieres, & tot alii supra (*b*) indicati, non fuisse. Quod si uni mihi sic observare contigisset; facile sinerem, qui contrariam adhuc fovent opinionationem, illud negligere, aut dissimulare. At præter similes quas alias (*i*) produxi; Hominum Gravissimorum Observationes, & Valsalvæ illas quas indicavi (*k*), tot supersunt aliæ, ut omnes me enumerare posse diffidam. Quasdam igitur satis sit ad priores illas addidisse. Lælius a Fonte (*l*) senis Episcopi vesicam felleam repertam fuisse levibus lapidibus repletam, scribit, & tamen nunquam icteritia fuisse detentum. Eadem prorsus de Vetula quadam testatur Pechlinus (*m*), & de muliere quæ Lipsiæ capite multata est, Ettmüllerus (*n*), cum in folliculo felleis copiosos gereret lapides majores, & minores, Vallisnerius autem noster (*o*) se nunc plurimos felleos calculos, nunc unum magnum in plurium cadaveribus deprehendisse qui nunquam fuerant arquati. Bæumlinus (*p*) quot cystis calculos in ea reperit in qua icterici quid non apparuerat; quot Fabricius (*q*) in ea quæ ad sensum erat sana; quot denique Hallerus (*r*) in alia quæ sanissima videbatur, itemque in vetula in qua icteri nulla signa, videre per te poteris: nec vero suspicaberis, in tot aliis ipsius historiis in quibus nulla icteri mentio est, hunc fortasse non de fuisse, quando animadverteris, ubi illarum summam colligit (*s*), scribere, hos calculos plerumque absque ictero esse, per experimenta sua constare. Cæteros, & in his Vaterum (*t*) sciens omitto, cum ad eos quos nominavi, non illos tantum addere oporteat quos infra (*u*) adducam testantes, se cum iis calculis nullam prorsus noxam conjunctam vidisse, sed illos etiam qui cum incommoda reliqua describant, aut memorent eorum in quibus cystici fuerunt lapilli, icterum, quod vitium in oculos ultro incurrisset, omnino prætermiserunt, in quibus noli credere, tantummodo esse Reverhorstium (*x*), Contulum (*y*), Riedlinum (*z*), Hoffmannum (*a*), Bassium (*b*), aliosque ex magis recentibus. Sepulchretum dumtaxat versa. Invenies Bonetum (*c*), Mortonum (*d*), Greisellium (*e*), Kentmannum (*f*), Huldreichium (*g*), Cnoffelium (*h*), alios; neque enim tempus mihi est ad omnes singillatim indicandos, quos cum legerem; non potui existimare, morbum regium, si suos infecisset ægros, fuisse facile præterituros.

32. Quid ergo est, inquis, quod plurimi vicissim testes vel in Sepulchreto ipso producuntur, qui cum cysticis lapillis hunc conjunctum morbum viderunt? Non ideo certe quod his positus, hic quoque necessario poni debeat. Sic enim vidissent omnes. Igitur ob causam aliam aliquam. Exempli enim gratia; ne a Sepulchreto recedamus; habes in Helwigii Observatione (*i*) icterum cum iis calculis; sed etiam cum hepate marcido, & putrescente: habes illos quoque in Vesalii (*k*), & Verzaschæ (*l*) Observationibus; at simul jecur magnum, durum, & viride, aut scirrhosum, flavum, exsanguine. Est alias pro hoc vitiorum genere aliud vitium, ut cum Beckerus (*m*) calculos non modo in vesica fellea, sed pariter in poris choledochis repertos proponit. Alias vero utrumque est. Sic Deodatus (*n*), & Dobrzenskius (*o*) tum durum jecur, tum calculos simul in cysti, simul in iis ductibus fuisse, referunt. Mirum autem non est, materiam bilis ad regium morbum faciendum in sanguine remanere, cum illam jecur aut fecernere, aut secretam, ne reliquæ secretionem prohibeat, extra se mittere non potest. Huc autem referendam esse illam quoque veterem Observationem (*p*) in matre

(*b*) n. 27. (*i*) Epist. Anat. 1. n. 50. 51. (*k*) supra, n. 27. (*l*) Consult. Med. 139. in fin.
 (*m*) Apud Scheffel. Diss. supra ad n. 13. cit. §. 16. (*n*) Prax. 1. 1. S. 17. c. 3. art. 4. (*o*) Adnot. cit. supra ad n. 13.
 (*p*) (*q*) loc. indicat. supra ad n. 23. (*r*) Opusc. Pathol. Obs. 33. Hist. 7. & 11. (*s*) Ibid. Hist. 10.
 (*t*) Diff. supra ad n. 16. cit. thes. 9. (*u*) n. 38. & seq. (*x*) Diff. supra cit. ad n. 16. (*y*) loc. supra ad n. 23. cit. c. 25.
 (*z*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 45. (*a*) cap. supra ad n. 15. cit. Obs. 1. (*b*) Dec. 4. Obs. Anat. 9. (*c*) l. 2. S. 4. Obs. 35.
 (*d*) S. 7. Obs. 43. (*e*) S. 11. Obs. 46. (*f*) l. 3. S. 7. Obs. 33. (*g*) S. 14. Obs. 36. (*h*) S. 17. Obs. 14. §. 5.
 (*i*) Ibid. S. 7. in Additam. Obs. 1. (*k*) S. 18. Obs. 8. §. 4. cum Obs. 20. (*l*) Ibid. in Addit. Obs. 6.
 (*m*) Sect. ead. Obs. 8. §. 1. (*n*) Ibid. §. 10. (*o*) S. 16. Obs. 5. (*p*) S. 18. Obs. 8. §. 5.

matre habitam Professoris Bononiensis, facile intelligeres, si integra proferretur. Tu vero hanc, ut illam Vesalii quam paulo ante indicabamus, bis in una eademque Sectione legas oportet; est enim (quis a primo crederet?) ista ipsa quæ infra (q) etiam ponitur: quod facile cognosces, utramque inter se, & cum ea conferendo quæ in Sectione alia (r) proposita fuerat, vel potius cum illo a quo habita est, Coitero (f); etsi enim toties repetita est in Sepulchreto; semper tamen neglecta fuit Auctoris dubitatio, minime alioquin prætermittenda; neque enim scripsit regio morbo laborarat; sed regio, ni fallor, morbo laborarat. Vides igitur, producta testimonia infirmari, si quis recte attendat, eorumque simul numerum minui, cum quæ erant singula, bis, quasi gemina essent, in medium allata esse, ostenditur. Sic & Timæi iteratam Observationem (t) deprehendes; non secus ac Guarinonii (u), & aliorum fortasse: verum in nulla magis mireris, quam in ea Fontani (x), quæ cum modo esset prolata sub numero XXII; continuo una eademque, vix aliquot mutatis verbis, sub XXIII. proponitur. Sed tamen ultimæ duæ Observationes alio, non ad lapillos cysticos, spectant cum ictero quidem, sed cum gravi simul aut jecoris vitio, aut biliariorum canalium obstructione conjunctos, quo attinent priores illæ, atque aliæ quædam multo recentius vulgatæ. Quarum aliqua si proferatur, facile alia etiam ratione infirmari possit, ut cum Vaterus (y) Matronam scribit, cujus in cysti triginta calculos invenit, ictero laborasse. Hoc enim fatemur; sed illud quod continuo subjicit, simul attendimus, ab ictero liberatam annos tres circiter & viginti integra usam esse valetudine, & tandem apoplexia interentam. Nam si ob id tantum quod calculi jam tum in cysti laterent, ictero illo prehensa esset; tam longum postea trium & viginti annorum spatium, quo non modo latebant illi, verum etiam augebantur, sine ictero non exegisset. Ejuscemodi & illis responsum dabis qui objicerent Weitbrechti (z), & Galeatii. (a) Observationes. Uterque enim post regium morbum, olim prægressum, calculos in cysti deprehenderunt: quamquam illud quoque respondere potes, a primo simul jecur subdurum esse deprehensum; ab altero durius, multisque tuberculis refertum; ut ea sileam quæ supra (b) attigi, unde intelligas, alios lapillos alio olim fuisse loco, ut bilem tunc subire intestinum facile prohiberent. Ad illa autem exempla in quibus non modo prægressus, verum etiam tum præfens icterus cum cysticis calculis erat conjunctus, ut Lanzoni (c), Verneyi (d), Swietenii (e), Halleri (f), aliorumque Cel. Virorum, siquis forte opponat; satis ex iis quæ paulo ante dicta sunt, habes quod referas. Primus enim simul multis hydatidibus obsitum conspexit jecur; alter dimidia ex parte adeo exsiccatum, ut pollicis crassitudinem non æquaret; tertius luridum, durum, exsuccum, . . . scirrhosis tuberculis asperum; quartus denique cum in tot historiis duas tantum exhibeat ictericorum, secundam, & nonam, in illa idem viscus proponit morbidum, & ulcerosum, in hac magna ex parte putridum cum vesicula fellea tota consumpta, ut in media putrilagine calculus repertus sit. Suspicio autem, si quorundam aliæ, quæ proferuntur, Observationes non obiter scriptæ, sed pari diligentia & habitæ, & traditæ essent; futurum fuisse, ut præter cystis calculos, sæpe alias simul in vicinia, & præsertim in hepate, intra quod, nisi perquiras, latere etiam possunt, læsiones compertas legeremus. Producentur etiam aliquando Observationes minus recentes, sed vel minus, ut verum fatear, ad rem facientes, ut puta Dominici nostri de Marchettis (g), quasi icterum a cystis calculis vidisse se, diceret. Ille vero cum ait, obstructa vesicula ab aliqua materia aut lapide (ali-

quando enim inveni in ipsa vesicula tres, aut quatuor lapides magnitudine cicervis) icteritia flava excitatur; lapides quidem ab se ibi inventos dicit; sic autem ut tunc vesiculam obstruerent, & icterum propterea facerent, profecto non dicit.

33. Verum sepositis ob animadversiones illas quas hæcenus indicavi, his omnibus Observationibus, aliisque earum similibus, cum quædam restent, ad quas nihil fortasse possit istorum dici; quæres ex me, qua ratione aliquando calculi vesicæ felleæ arquatos facere homines queant, & num illa qua Marchettus, aliique existimarunt, si vesicam, aut potius ejus proprium, id est Cysticum ductum obstruant. Nam sine ictero obstructam ipsam fuisse, constat vel ex iis Observationibus quas supra (h) commemoravimus, cum videlicet plena erat lapillorum. Quanquam autem cum plena his est, nihil bilis possit emittere, & quod consequitur, res eodem redeat ac si ejus meatus esset oclusus; tamen ut tibi satisfaciam, oclusi illius meatus Observationes sine ictero infra (i) proferam; hic autem illud dumtaxat quod supra (k) indicatum est, ad memoriam revocabo, non Cysticum, sed Hepaticum, & Communem ductum illas esse vias per quas bilis ab ipso jecinore ad intestina amandatur; ut nisi hæc viæ aut excrecentia; aut constrictione aliqua, aut viscida crassaque materia, aut calculis five in ipsis viis, five in hepate, five etiam in cysti genitis, sed in eas vias extrusis, impediatur, non possit biliariorum quidem meatum causa bilis in hepate, ideoque ejus materia in vasis sanguiferis ad regium morbum efficiendum retineri. Cavendum autem est, nequando in veterum Observatorum vocibus quibus ad Hepaticum, aut Communem ductum significandum utebantur, erremus, non hunc, sed Cysticum intelligentes. Ipsi enim utrumlibet illorum ductuum pro cystis meatu, ut antea (l) quoque indicavimus, Fernellii locum explicantes, quemadmodum ferebant dogmata eorum temporum, accipiebant, Cysticum autem ductum, quantum apud Mundinum (m) videre est, colli vesiculæ, non pori, aut meatus, aut ductus vocabulo designabant. Itaque cum apud Donatum (n) leges, Albucasim docuisse, & confirmasse Nicolum, in meatu vesicæ fellis oriri carnem excrecentiam, quæ illam obturando insanabilis icteritiæ est causa, tametsi a me quoque olim fuisse, dixi (o) in ipsa vesicula deprehensam; noli tamen facile credere, in hac, aut in Cystico ductu ortam ab illis eam intelligi de qua loquuntur, quippe quæ aliud quam vesiculam, si reapse erat icteri causa, obturabat. Sic cum Gentilis, quemadmodum supra (p) indicatum est, se lapidem, scripsit, in poro vesicæ fellis, seu meatu adinvenisse; quid hoc nomine accipias, vide. Te cautum reddet Sepulchreti ipsius lectio, ubi (q) Camenicenus sic ad Matthiolum scribit, meatus ille qui ex folliculo fellis in hepar est, liberrimus erat, id est Hepaticus ductus. Dixerat autem paulo ante, ille meatus qui ex folliculo fellis in intestinum desinebat, lapide obstructus erat: quem non Cysticum fuisse, sed Communem, præterea quæ dicta sunt, illud quoque tibi indicabit, quod folliculus fellis in illo icterico plenissimus erat bile. Neque aliter accipies in Coiteri Observatione (r) verba illa, in meatu a vesica bilis ad duodenum ictericæ magnus calculus, qui eum meatum undequaque obstruxerat, præsertim cum ab ipso (s) folliculum felleum alibi ita descriptum animadverteris, ut nulla Cystici mentione facta, duos dicat obtinuisse poros; alterum per quem ex hepate bilem trahit, alterum, per quem ex se se bilem in duodenum intestinum transmittit. Scilicet præceptoris Falloppii (t) dogmata in eo quidem secutus est, ut Cysticum ductum non secus ac Veteres illi, pro vesiculæ cervice haberet; non in eo tamen ut ab hepate ad intestinum uno, eoque recto, meatu deferri, bilem, agnosceret, cui me-

tui

(q) Ibid. Obs. 25. §. 6. (r) S. 8. Obs. 36. (s) Obs. Anat. (t) S. 18. Obs. 8. §. 11. & Obs. 25. §. 4.
 (u) Ibid. Obs. 33. & in Additam. Obs. 5. (x) Sect. ead. (y) thes. 9. cit. supra ad n. 31. (z) cit. supra ad n. 17.
 (a) cit. supra ad n. 24. (b) Ibid. (c) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 36. (d) cit. supra ad n. 13.
 (e) ad §. 950. cit. supra ad n. 15. (f) Opusc. Pathol. Obs. 33. (g) Anat. c. 4. (h) n. 31. (i) n. 39. (k) n. 10.
 (l) n. 27. (m) Anat. ubi de Kysti fell. (n) De Med. Hist. Mirab. l. 5. c. 3. (o) supra n. 20. (p) n. 15.
 (q) l. 3. S. 18. Obs. 8. §. 12. (r) Ibid. S. 8. Obs. 36. (s) Tab. Intern. hum. corp. Part. (t) Obs. Anat.

tui medio in ductu natura vesicam cervice implanta-
verit.

34. Non Cysticum igitur, sed Hepaticum ductum, quem unum agnoscentes, clarioris dumtaxat doctrinæ, & consuetudinis gratia in Hepaticum, & Communem dividimus, sive excrementa, sive calculo, a Falloppio (u) quoque ibi sæpius observato, sive crassa viscidaque materia, sive alia ratione impeditum requirimus, ut viarum bilis majorum vitio ortum icterum fateamur. Nam & crassa obstrui materia, & bile ipsa posse, non dubitamus qui olim in cane male affecto non Pancreatici solum, sed & Communis ductus finem concreta materia quasi gypsea & subflava oclusum invenimus, Etmüllerum (x) autem legimus in Lipsiense Ictericum describentem infimum porum viscida pituita penitus obstructum adeo ut post abscissionem hujus meatus biliarii ne gutta quidem bilis proflueret, quia bilis ibi contenta crassissima atque tenacissima erat. Sed me hoc loco a te interpellari posse, scio, quærente, cur igitur Nobilis Gallus, quem Scultetus (y) disseccuit, cum porum biliarium ea parte qua duodeno inseritur, lapillo, pisum magnum adequante adeo obstructum haberet, ut ne tantillum bilis per eum expurgari potuerit, regio tamen morbo infectus non esset? Ego vero in singulari adeo casu, nisi ad eas confugere velim sanguinis constitutiones (z) in quibus materia bilis, atque adeo bilis ipsa vix ulla flavedine potest inficere; singularem quandam biliarium viarum dispositionem subfuisse, dicam, necesse est: qualem videlicet Falloppius (a) bis terve a se visam testatur, Communi videlicet ductu paulo supra intestinum Duodenum in geminum canalem diviso: quam divisionem, sed inter ejusdem intestini tunicas, in duos ramos insignes, separatis osculis intra intestinum hiantes semel quoque vidit Abrahamus Vaterus (b). Sic enim osculo altero obstructo, via bili aperta restat per alterum ad intestina. Esse etiam potuit alius aliquis præter consuetudinem ductus, ut quem in muliere bene habita & pingui, & sic satis valida, cum cystis infarta esset calculis & oclusa, Bartholino (c) inspectante, offendit Veslingius ab hepate prodeuntem, poro bilario, a calculis quoque constipato, vicinum, qui in jejunum intestinum terminabatur, aut quem Bezoldus (d) ab se visum describit, & pingit Veslingiano similem, modo non ad Communem, sed ad intestina perveniret, aut quos semel atque iterum a Diemerbroeckio ostensos idem commemorat (e) seorsum a Communi inter vesiculam & intestina porrectos; ut magna pars bilis vel recta, vel per illum ferri ad hæc posset. Quas vero continuo subjicit Andrea a Lacuna Observationes, ad eas ex parte attinentes quæ supra (f) a nobis indicatæ sunt, lapidum sine ictero in cysti concretorum, eoque nomine productas in Epistola I. Anatomica (g), si apud Auctorem ipsum potius, quam apud Riolanum legere potuisset; illius maluisset verbis, quam hujus, uti, qui memoria lapsus, tribus in versibus tria retulit cum iis quæ Andreas tradiderat, non congruentia. Sed his missis, ad alia pergamus.

35. Cum supra (h) genera quatuor proposuerim causarum, Communem, aut Hepaticum bilis canales impediendum, trium autem solummodo exempla protulerim; miraris fortasse cur quarti, id est constrictionis illorum nullam produxerim Observationem. Sed mirari desines ubi has Litteras adeo prolixas relegendo, id, quantum licuit, antea (i) factum per exempla quidem ex Sepulchreto indicata, animadvertis. Quod si alia forte aliunde quæris; minime desunt. Illustre est ob ægri personam quod de Andrea Mauroceno, Senatore, & Historico Veneto nobilissimo doctus ejus Medicus tradidit Aurelius Palazzolus (k). Icteri enim quo Maurocenus confectus est,

insuperabilis causa fuit viarum constrictionis; quippe occalluerat ductus qua bilis in primis ad intestina fertur. Meadius autem (l) post icterum pertinacem, eundem meatum vidit qua cum Cystico in unum coit, quasi injecto vinculo ita contractum, ut stylum non caperet, nec qua ulla bilis portio qua cystis, & jecur distendebantur, posset ad intestina pervenire: ea autem contractio ab scirrroso, atque adeo cancroso proximi pancreatis tumore inducta esse videbatur. In Actis quoque (m) Cæsareæ Academiæ Ictericæ extat Observatio, cui propter scirrrosam pancreas, erat Communis ejusdem Canalis exitus non sine firma concretione præclusus.

Rariorum igitur causarum, quæ sive ex tubo solidum corpus efficiendo, sive extrinsecus premendo Communem bilis ductum constringunt, exempla neque supra, neque hoc loco reticui, idem facturus in constrictionis causis frequentioribus, si harum effectus ut rationi sunt maxime consoni, sic post mortem facile caderent sub sensum. Crispaturas dico spasmodicas, ob quas orificium saltem ductus Communis, aut tenuiorum Hepatici ramusculorum pars maxima constringantur: nisi forte hæc credimus Cl. Jo. Georgii Maureri (n) Observationem spectare. Vir Illustris post vulnus, minime penetrans, in regione hepatis acceptum, biliosa tertiana febre, & regio morbo, aliisque deinceps correptus, cum evadendi spem præbuisset, & quod ad icterum attinet, ferme jam bene se haberet, mox vehementi, iterata, & longa animi commotione accedente, quam cito repentina faucium, & pulmonum inflammatio excepit, non sine metu, & anxietatibus ob mortem imminens, hanc intra triduum obiit. Habuit autem; ut cætera omittam; intra cystim quidem calculos tres, eosque non parvos, sed & orificium ductus choledochi, totumque hunc canalem ita oblitteratum, vel constrictum, ut ne minimo cuidam stylo, multo minus bilis guttulæ amplius concederet transitum. Fuerit sane ejus ductus cavum ita constrictum quando cutis flavebat, alvi autem recrementa albicabant, & tarde ac difficile detrudebantur. At certe non erat amplius eo tempore quo cuti erat prorsus naturalis floridusque color restitutus, fæcesque in magna copia, & naturaliter tinctæ prodibant. Veri igitur simile videri potest, spasmodicam constrictionem, quam animi quies, & curatio nuper laxassent, per novas animi ejusmodi commotiones, & lethalia symptomata intra illud triduum rediisse. Utcunque id fuerit, si tu interea quæ de crispaturis dixi quas spasmus faciat aut certos animi affectus consequens, aut (o) ab irritamentis & doloribus cum aliarum, tum proximiorum præsertim jecinori Partium excitatus; si hæc, inquam, cum veri similitudine congruere agnoveris, & quod ad irritamenta potissimum spectat, paulisper attenderis; facile rationem illam invenies quam ex me quærebas (p), cur positus in vesicula calculis, regius morbus aliquando nascatur, etiam si nulla alia simul causa sit de tot illis quas supra indicavimus, a qua repeti is morbus queat. Agnitum id olim est a nobis cum scripsimus (q), sive calculi, a me reperti, nondum ea fuerint magnitudine, aut pondere, aut figura qua satis lædi cystis posset, sive eo nunquam compulsus fuerant, ut bilis exitum prohiberent, fieri ob has rationes potuisse, ut in quibus illos inveneram, nullam peculiarem, quæ quidem manifesta esset, noxam, sed ne ictericum quidem colorem inducerent. Irritata videlicet cysti aut magnitudine, aut pondere, aut figura præsertim calculorum tunc maxime cum in cervicis angustias coacti, a bile quam sic in cysti retineant, dum hæc a ventriculo, aut intestinis comprimitur, usque & usque magis urgentur, spasmus inde oriri, & constrictiones, ac crispaturas, quæ per continuatos bilis majores ductus hinc ad intestinum Duodenum, inde vero ad jecur propagentur, viisque sic contractis,

icte-

(u) Ibid. (x) art. supra cit. ad n. 31. (y) Obs. cit. supra ad n. 18. (z) Vid. supra n. 9. (a) Obs. cit.
(b) Dissert. qua nonum bilis diverticulum &c. thes. 7. (c) Cent. 2. Hist. Anat. 54. (d) Diss. de Cholelitho §. 6. & Fig. 1. litt. E.
(e) §. cit. (f) n. 31. (g) n. 50. (h) n. 33. (i) n. 10.
(k) Vid. in Adnot. a Cathar. Zeno additis ad Vitam hujus Mauroceni ab Nic. Crasso scriptam. (l) Monit. Med. 9. S. I.
(m) Tom. 8. Obs. 30. (n) Ibid. Obs. 70. (o) supra n. 10. (p) n. 33. (q) Epist. Anat. I. n. 90.

icterum posse fieri, non dubitabamus, ut diserte postea ab Hoffmanno (*r*) expositum est. Itaque icterus cum tunc solum possit consequi lapillos cysticos, & quod hi tunc irritando faciunt, id facere aliæ, alibique positæ causæ, ipsique animi affectus queant; non erit igitur ille perpetuum, neque proprium horum lapillorum indicium.

36. Verum si icterus non est; num est eorum aliud aliquod peculiare, & perpetuum signum? Perquam vereor, ne quod Fernelii (*f*) tempore, id nostro, & posteriorum futurum sit, id est ne manifesta inveniuntur notæ quibus illi certo ac facile detegi possint; sed, ut de ictero vidimus, in suspicionibus hæreamus. Non me quidem fugit, Cl. Viros fuisse & veteres, & recentes qui has notas laudabili industria animadvertere, cunctisque approbare conati sint. Coiterum (*t*) namque in primis video suas aliquot horum calculorum Observationes edidisse, ut ex iis addiscerentur symptomata, hoc malum sequentia. Verum hæc ad diuturnum icterum, & in una in qua Communis etiam canalis obstructus erat, ad continuum ciborum vomitum reducuntur. Quorum de primo satis superque dictum est. De altero autem, ab aliis quoque commemorato, quam sæpe absit, & a quot præterea causis, & quam variis effici possit, est certe omnibus manifestum. Alii alia addiderunt postea, quæ non sum singula persecuturus; quando id quod de vomitu dixi, de colico dolore, aliisque ejusmodi facile apparet esse dicendum. Quid? quod opposita signa proferri, video, ut puta alvi, & adstrictæ, & fusæ. Nec me quidem id movet quod in Sepulchreto (*u*) hoc alterum *vix concipi* tunc posse dicitur: bilem enim, lapide totam vesicam implente, omnem ab hepate jugiter ad intestina defluere, intelligo, eaque, si acrior forte sit, vehementius stimulare. Sed illud dumtaxat noto, si modo unum, modo alterum; id quod non diffiteor; verum est; neutrum igitur perpetuum, & peculiare horum calculorum signum esse posse.

37. Sed communibus his missis, si quæ per se calculus facere possit, quæramus; ad ea ferme redibimus quæ scripta esse a nobis in I. Epistola Anatomica, paulo ante (*x*) memoravimus. Calculus ex se ipso, ut ait Boerhaavius quoque (*y*), dum quiescit, nihil mali facit, nisi ponderis sensum, sed irritat mole, pondere, asperitate. Hæc quæ ipse de urinario dicit, si ad felleum transferamus; credisne, ponderis sensu se proditurum qui levior urinario sit, & sensum augeatur? Diu igitur expectandum erit, dum majus denique pondus acquirat. At signum quod andiu, & plerisque in casibus semper carebimus; eritne tandem tunc saltem sensibile, & extra dubitationem positum? Sensibile profecto erat in Comite de quo Hildanus (*z*), quippe a multis annis, quotiescunque in lecto se se ex una in alteram partem circumvolveret, pondus magnum, molestum, & ex una in alteram partem delabens, e regione hepatis percipere poterat. At calculi ejus ingentes pendebant duodeviginti drachmas cum semisse, idque exsiccati; nam recentes multo erant graviores. Num tamen graviores fuisse, putas, quam tot illos simul inventos a Greiselio (*a*), qui universi drachmas pendebant triginta? Virum autem illum, in quo invenit, id pondus unquam percepisse, non adnotavit. At enim eum sensum obscurabat fortasse immanis in illius ventre pinguedinis copia. Num ergo omnes fuerunt pinguiissimi in quibus grave calculorum pondus repertum est? Præpinguis sane haud fuisse videtur mulier (*b*) in qua calculorum pondus æquabat drachmas viginti quatuor, ut neque Sacerdos (*c*) in quo viginti, nec Vir Illustris (*d*) in quo pendebant ferme tantundem. De horum tamen nemine legitur; imo de nemine eorum quibus vesicula calculis prægravata esset, quod de illo Comite, legisse me-

mini, dum se in lecto circumvolveret. Ad quem respexisse, temporum spectata ratione Stieberum (*e*) crediderim, cum ejusmodi Observationi alteram objecit lapillorum plusquam ducentorum in viri ejus cysti qui de dolore gravativo dextri lateris nihil unquam conquestus fuerat. Sed fac, plures de eodem illo sensu de quo Hildani Comes, fuisse conquestos. At fac simul, illorum tibi sacculorum veniat in mentem, qui calculis graves a jecinore pendebant (*f*), aut ipsius etiam felleæ vesiculæ quæ ingenti copia bilis crassissimæ non semel reperta est mirum in modum distenta. Intelliges sane, ad eundem locum eundem sensum non a calculis solum, & si a calculis, non ab iis tantum quos felleæ vesicula includat, aliquando esse posse. Iisdem autem, aliisque exemplis etiam distentionem, quam non æger modo, sed & Medicus, admota ad eum locum manu, percipiat, & quod consequitur, molis calculorum effectum, horum notam ambiguum præbere, manifestum est.

Asperitas restat. Quam primum dico, ut de pondere jam dixi, & dicere poteram de mole, non eam semper esse quæ irritare possit, & irritando, se prodere. Deinde dico, vel cum ejusmodi est, alias copia, alias crassitie interjectæ bilis, vesiculam ab irritatione defendi; multo enim rarius hic accidit quod semper fere in urinaria vesica, ut omni humore ejecto, nihil nisi calculus restet a quo vesicula compungatur, præsertim cum hæc non ad eundem modum atque illa, se possit contrahere, & circa lapidem constringere: quod etiam si posset, non videtur tamen vesicæ utriusque sensus pariter exquisitus; ne forte ad turgentiam, quæ tamen non semper est, ventriculi, aut intestinorum confugas qua cystis ad calculum apprimatur. Denique dico, in istis

ipsis visceribus qua parte contiguam premere vesiculam queunt, esse ab alia causa eundem punctationum sensum posse, qui a calculo esset in vesicula; imo esse in hac posse aut ab retentæ bilis acerrima vi, aut a spasmo aliquo; ut irritamenta aut credi in vesicula possint quæ in ea non sint, aut si forte sint, aliunde sint quam a calculis.

38. Quæ hæcenus disputavi, eo redeunt, ut intelligas, nullum signum horum calculorum esse perpetuum, nullum peculiare. Sed ne forte suspiceris, errorem aliquem, ut sæpe fit, subesse rationibus; experientia stemus. Sepono meas omnes & Valsalvæ Observationes (*g*), in quarum nulla signum ullum fuit eorum calculorum, quos tamen in vesicula invenimus. Sepono quæ alias (*h*) ex Gerbesio, & Lospichlero produxi, asseverantibus, cum cystis calculis homines citra querelam diu sanos vixisse, & incolumes valuisse. At si alii præterea idem testantur; æquum est, ut eorum quoque omnium recorderis quæ nunc seponimus. Rolincius (*i*) igitur, Medicus sua tempestate gravissimus, ubi quales in cysti calculos invenerit ipse, describit, generatim ait, lapides in vesicula felleæ sæpius per aliquot annos sine noxa latere, nonnunquam sine dolore, nonnunquam dolorem inferentes. Lemeryus pater (*k*) notum esse, confirmat, eos lapides non solum non mortem, imo, sæpe, vel nullum incommodum afferre. Vaterum in ea quæ triginta illorum gerebat, diuturnam & integram usque ad finem valetudinem observasse, jam supra (*l*) dictum est. Galeatius (*m*) pariter affirmat, dissectæ a se mulieri nihil accidisse aut in eo, ex quo mortua est, morbo (hydrope) aut antea, quantum quidem novit, quod felleæ vesiculæ affectam esse, indicaret, cui tamen quatuor inerant calculi, quorum major, & angulosior cystici canalis orificium obstruxerat. Themelius (*n*) quoque cum quosdam felleos notatu dignos lapillos, in meretrice ab se repertos, commemorat, gestatos absque ulla sanitatis læsione fuisse, indicat. Roncallus (*o*) denique; nolo enim alios, quam qui scribenti occurrunt, hic nominare; septem refert parvæ nucis juglandis magnitudine in

ejus

(*r*) c. 3. supra ad n. 15. cit. §. 19. & P. 4. S. 12. c. 12. §. 10. (*f*) c. 5. supra ad n. 13. & 27. cit. (*t*) Obs. Anat. (*u*) l. 3. S. 10. Additam. in Schol. ad Obs. 1. (*x*) n. 35. (*y*) Prælect. ad Instit. §. 790. (*z*) Obs. supra cit. ad n. 22. (*a*) Obs. supra cit. ad n. 19. (*b*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123. (*c*) Aët. N. C. Tom. 5. Obs. 129. (*d*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 28. n. 1. (*e*) Sepulchr. l. 3. S. 17. Obs. 14. §. 3. cum Schol. (*f*) Vid. supra n. 13. (*g*) Vid. supra n. 27. (*h*) Epist. Anat. I. n. 51. (*i*) Dissert. de Gutta Ser. Corollar. 4. (*k*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. Obs. Anat. I. (*l*) n. 32. (*m*) cit. supra ad n. 21. (*n*) Aët. N. C. Tom. 5. Obs. 10. propius fin. (*o*) in Epist. addit. ad Hist. Morbor,

Ejus cysti quæ octavo jam mense utorum ferens, & toto eo temporis spatio, & jam pridem bonum habitum, bonamque nutritionem, & colorem præstulerat; ut manifestum esset, nisi puncto temporis; id quod incredibile non est; illi concrevisset, sanitatem vel iis præsentibus perdurare posse. Satis igitur; nisi quid me fallit; ostensum est, nullum cysticorum lapidum perpetuum esse signum, & quod consequitur, nullum plane proprium, & peculiare.

39. Quid ergo est, inquis, quod Medicus Experimentissimus Wepferus (p) hæc ad Verzascham scripsit: *nec collum vesiculae biliariae obturatum, existimo, quia de cardialgia, seu dolore tensivo, qui asse tegetur, juxta cartilaginem ensiformem, altum est silentium?* nonne saltem hoc signum, ubi calculus obturasset collum vesiculae, inseparabile existimabat?

Tu vero attendas hic velim, neque de calculo nominatum verba fecisse, & præter calculum esse alia (q), quæ ut cæteros, ita etiam Cysticum bilis ductum possint obstruere. Deinde, etiamsi calculus hunc obstruxerit, non modo non icterum, quem unum tunc abfuisse, videre potuit Bezoldus (r), exemplisque evicerat Pechlinus (s); sed nihil quod affectam cystim ostenderet, esse consecutum, adnotavit, ut paulo ante dictum est, Galeatus: neque aliter fere observavit Reverhorstius (t): nec in duobus Phil. Jac. Hartmannus (u): nec in tribus quidquam contra ac diximus, habet Hallerus (x): nec denique is qui accurate symptomata ægri omnia recensere potuit, Trewius (y). Et quanquam Tacconus (z) adjunctos quartanæ febris immanissimos dolores in hypogastrica regione fuisse, scribit; tamen non modo non simul regium morbum, sed ne dolores quidem illos fuisse, ait, ad ensiformem cartilaginem pertinentes, ut paulo ante in alia muliere, calculis in Communi ductu positus, diserte significaverat. Vides igitur, ne tum quidem cum meatu Cysticus, ut erat in cunctis cadaveribus indicatis, a calculo obstructus est, constans, & perpetuum ejus signum esse illum dolorem qui a Wepfero descriptus fuit.

40. Etsi vero hic a nobis indicia quærebantur calculi, non in eum dumtaxat meatum intrusi, sed in universum in fellea vesicula existentis; non tamen inquirere pigebit, an Wepferi signum calculi proprium sit in Communi ductum illapsi, quando ipsius, in vesicula subsistentis, esse non potest, ut supra (a) cum de distentionis sensu aliquid attingeremus, satis indicatum est. Nam quod in Sepulchreto (b) Observatio occurrit cui hic præfigitur titulus, *Dolor circa cartilaginem xiphoidem, a calculis in ventriculo, & vesica fellea*; cave credas titulo Observationem respondere: quam si perlegas; ventriculi quidem fundo, ac substantiæ pertinacissime adhærentes plurimos calculos invenies; in vesica autem fellea, aut alibi ullum fuisse, non invenies. Ex hac potius Observatione discas, non esse igitur proprium calculorum in Communi ductu existentium indicium illud quod calculos ventriculo infixos significabat. Quin etiamsi præter hos, alii in Communi extitissent ductu; esset tamen dubitationi locus, utris eum adscribere dolorem oporteret, non secus ac cum in aliqua doloris ejusdem historia, simul in eo ductu calculi, simul in jecinore pene toto prava materia, & vitia gravissima proponuntur, in altera autem multi per hepar tumores, & ab horum uno meatus ille valde compressus: quanquam si compressio, aut obstructio Communis Canalis ipsa afferre credatur causam ejus de quo loquimur, doloris; non erit hic igitur peculiaris nota lapillorum in illo hærentium, cum sine calculis posse & comprimi, & obstrui, supra (c) satis ostensum sit, nihilque prohibeat existimare, interclusam in eobilem adeo & multam, & acrem interdum esse,

aut mora fieri, ut æque ac calculi, & distendere canalem possit, & lacessere. Noli credere, industriam, solertiamque verum quærentium, & Rem Medicam juvare nitentium minoris a me duci quam a Cl. Viro, qui propositi doloris explicationem probat per Suspensorii hepatis ligamenti firmam ad peritonæum qua ensiformem cartilaginem obducit, alligationem: sed mox eodem quo & ego, veri studio, & amore permotus, hæc subjicit: „ non in calculo, „ sis jecinoris affectibus tantum, verum & in phleg, „ monibus, aliisque ejusdem visceris tumoribus, qui „ non procul ab hujusce ligamenti radicibus confi, „ stunt, opportuna hæc sunt ad varia hujuscemodi „ inde suborta symptomata explicanda, & præcipue „ dictum cartilaginis mucronatæ dolorem, qui in si, „ milibus circumstantiis hepatis inflammationes non „ raro comitari consuevit. „

41. Non modo autem hoc signum commune est morbis aliis sive extra jecur, sive in jecinore, sive in Communi ipso ductu commemoratis; sed ne tum quidem occurrit semper cum in eo ductu lapilli sunt. Quicumque enim bilarii calculi per alvum ejeti sunt, per illius meatus angustias ad intestina perverint, necesse est: & tamen cum dejectorum ejusmodi lapidum tot extent Observationes; in quot tandem harum præcessisse dolorem legimus ad cartilaginem ensiformem? Non me præterit, haud omnes dejectos lapides a jecore esse repetendos. Quin ultro fateor, ex quo ante Galenum (d) cœpti sunt adnotari, cum prope innumeræ ad hoc usque tempus collectæ sint a Donato (e), a Schenckio (f), a Rhodio (g), a Schröckio patre (h), ab aliisque eorum Observationes, magna ex parte videri mihi in ipsis intestinis, aut in ventriculo genitos. Nam in ventriculo quoque gigni, antiqua indicant exempla, quorum primum recenset Donatus (i) cum civis meus „ Magister Jo. Ju, „ liani de Furlivio misit Gentili lapidem in quan, „ titate unius nucis vomitu expulsum post dolorem „ stomachi, cujus lapidis durities erat supra duritiem „ gyphi, figuraque ejus erat sicuti figura ovi: „ cui similem, nisi quod jujubæ magnitudinem non supera, „ bat, colore autem subalbo, nec stratis evidentibus præditum, in Patria olim vidi, quem scæmina, pariter post diuturnos ventriculi dolores vomuerat. In ipsis autem intestinis concretos cum alii nuper, nec satis fortasse idoneis exemplis, se probasse, crediderint; mihi illud præ cæteris huc aptum videtur quod ex Ballonio (k) petes, *lapidis in Peronii intestinis perforati, ut liquidiori materia via pateret*; ex terreis enim viscidisque particulis intestino circum adhærentibus videtur paulatim crevisse, cæteris per medium transeuntibus, viamque apertam servantibus. Sed & lapides omnium maximos, & totos ex ejusmodi una eademque materia factos, ut certe in intestinis augmentum, sic & initium cœpisse, quis neget? Quin etiamsi quosdam fuisse, legam aut magnitudine, aut colore, aut figura ejusmodi, ut ad cysticos facile aliquis referre posset, ut puta (l) qui alias majores, alias minores pisces erant, aut avellanis, qui coloris fulvi, aut majori ex parte flavo, qui triangulares, aut aliter angulosi, qui denique, ut uno exemplo plura complectar, & colore, & magnitudine, & forma mespilorum seminibus assimilabantur; hos tamen omnes libenter omittam, præsertim cum quæ præcesserint, aut non satis diligenter, aut nullo modo adscripta sint. Ad illos veniam, quos qui describunt, aut Viri alii graves pro cysticis, aut certe pro bilariis, nec sine causa, habuerunt. Sed Fernellius quem ipse alias (m) nominavi, haud plura habet quam post diuturnum icterum, oborto alvi profluvio, hujus naturæ innumeros calculos instar pisi, aut bordei in plerisque exturbari, se deprehendisse. Coiterus (n) pariter

(p) Sepulchr. l. 3. S. 17. in Schol. ad Obs. 6. in Additam. (q) Vid. supra n. 33. & 34. (r) Diff. de Cholelitho Caf. 1. n. 6.
 (s) Vid. Aët. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. in recens. 1. ejus 1. Obs. 58. (t) Diff. de Mot. Bil. §. 57.
 (u) Eph. N. C. Dec. 2. A. 5. Obs. 71. & 77. (x) Opusc. Pathol. Obs. 33. hist. 4. 13. 14.
 (y) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 32. n. 3. (z) cit. supra ad n. 16. (a) n. 37. (b) l. 3. S. 7. Obs. 32.
 (c) n. 10. & 34. (d) Vid. apud Schenck. Obs. Med. 1. 3. ubi de Intestin. Lapid. Obs. 1. (e) cap. supra ad n. 15. cit.
 (f) Obs. 1. modo cit. (g) Cent. 2. Obs. Med. 74. (h) Obs. supra ad n. 24. cit. (i) cap. modo cit. (k) l. 2. Consil. Medic. 24.
 (l) Vid. apud Schenck. Obs. 1. modo cit. (m) Advers. 3. Animad. 28. (n) Obs. Anat.

riter sibi notam foeminam scribit molestissima ac admodum diuturna icteritia per calculi cum alvi recrementis excretionem liberatam. Salomonem Alberti saepe ab ictero diuturniori calculos per alvum dejici, observasse, ex Prael. Hallero (o) scio; an plura autem dixerit, nescio, quippe ejus Oratione, quam hic citat II. careo, non illa quidem quae in tribus est editis A. 1585. sed quae est in quatuor vulgatis A. 1590; hanc enim designari, non dubito, quam inscriptam esse video apud Lindenium (p) de felle ad intestina restagnante &c. Malpighium, lapidem a Matrona dejectum post ingentes dolores, & longam icteritiam scripsisse, dictum est supra (*). Ruyschium (q) asservasse calculum e vesica fellea per anum ejectum, legi; non quae dejectionem antecessissent. Alios autem sciens omitto, qui aut non plura quam Ruyschius, aut ne tot quidem quot Malpighius, de praegressis indicarunt.

42. Praestat igitur ad eos transire qui doloris sedem tunc praecedentis memorarunt. Hoffmannus pater, ut filius (r) refert, acutissimos fuisse, scripsit, dextri hypochondrii dolores. Dillenius (f) post dolores idem hypochondrium bene diu occupantes, successisse colico-nephriticos. Bartholinus (t) ex Tinctorii Observatione multas querelas de dextri lateris dolore protenso ad intestina. Lentilius (u) circa regionem hepatis dolorem summum, cum tumore, de quo tamen dolore jam per decennium conquestus aeger fuerat. Wolfstrigelius (x), qui fusius quam caeteri, descripsit, praegressos saepius dolores, colico-nephriticos amulantes, saevissime demum recruduisse: recidivo, ut saepe solet, hoc morbo dolorem lumborum, & lancinationem circa hypochondrium dextrum, ubi locus insertionis cholidochi ductus in duodenum est: iterum recidivo dolorem, qui quidem colicum potius amulabatur, cum non circa lumbos & hypochondrium dextrum, sed potissimum versus umbilicum persentiretur. Vallisnerius tandem nolter (y); qui omnia ipse quoque diligenter est persecutus, cum in Patria sua primum, deinde hic etiam Patavii consimiles casus observasset; quod ad dolores attinet, nihil aliud scripsit, nisi „saevissimos in regione hepatis fuisse, & se umbilicum „versus extendisse. „ A Vatero (z), & tanto magis a Bezoldo (a) propositi casus a me consulto sunt praeteriti ob calculorum magnitudinem, qui ut facile in vesica fellea initium habuerint, cum incrementum tamen accepisse in intestinis videri possint, ab his potius quam a Communi bilis Canali tunc provenisse dicerentur. Et Vaterus quidem vehementissima ventris tormina fuisse, scribit, quae primum regionem umbilici occuparunt, tandemque in regione lumborum subsisterunt. Bezoldus autem postquam per sex & ultra annos doloribus hypochondrii dextri aegra mirum quantum fuerat defatigata, lapidem tandem fuisse dejectum non absque torminibus. Nullum igitur in his cunctis Observationibus indicari dolorem vides qui ad cartilaginem ensiformem pertineat.

Sed neque indicatus a duobus Hoffmannis Jo. Mauricio, & Friderico. Ille enim (b) anteriora quidem memorat; sed ita memorat, ut diuturnum dolorem tensivum & vellicantem fuisse, dicat, sub hypochondrio dextro anteriora versus molestum. Hic vero (c) praeter intolerabilem in dextro latere & sub costis spuris dolorem etiam haec addit; circa scrobiculum cordis persistebat dolor vehemens pressorius, qui etiam ad umbilicalem usque se extendebat regionem; tamen neque scrobiculus cordis cartilaginem ensiformem comprehendit, aut si hic velis comprehendere; meminisse oportet, in ea Observatione non de lapide verba fieri, sed de amurca biliosa, ductum choledochum obturante; ut sic potius confirmari Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

mari possent illa quae supra (d) disputavimus de ambiguitate hoc signum consecutura, quae certe alia quoque consequitur signa in proxima Hoffmanni Observatione (e). Caeterum in ultima (f) ubi de calculis ipsis agitur, ductum illum obstruentibus, acutus proponitur, & vix tolerabilis hepatis regioni firmiter insistentis dolor, intercurrentibus intestinorum doloribus, qui per intervalla remittebant. Denique scripta a peritissimo Archiatro Swietenio (g) inspicere, ubi quae tunc accidant, a se observata proponit; de dolore ad ensiformem cartilaginem reperies nihil. Cum autem, omnibus quas protulimus, Observationibus pensatis, extensum dolorem ad cartilaginem illam nunquam, ad umbilicum autem, sive ad umbilicalem regionem haud semel animadverteris; si forte velis explicationem petere non ab Jejunio intestino, in quod Duodenum se producit, sed ab Suspensorii hepatis ligamenti illa parte quae Eustachio (h) melius quam Reverhorstio (i) nota, comitatur Umbilicale vinculum, aut etiam ab hoc vinculo; per me non minus licebit, quam ab Suspensorii parte reliqua, cum se nonnunquam, ut ab aliis observatum est, ad ensiformem cartilaginem extendet dolor.

43. Si ergo bilarii calculi, ut haecenus ostensum est, & mox (k) confirmabitur, ne tum quidem cum molientes exitum, usque adeo molesti sunt, peculiari, constanti, perpetuo quopiam signo se se indicant; quanto minus id poterunt in sua vesicula quiescentes? At enim calculorum quoque in renibus, & urinaria vesica inhærentium signa, inquis, saepe ambigua sunt, nec tamen a Medicis in tanta rei obscuritate contemnuntur. Ego vero neque illa quae de cysticis proferuntur, contemno; sed ad suspicandum potius, quam ad eos pro certo cognoscendos apta esse, conqueror (l). Quod si in suspicionibus subsistendum est; non solum commendo qui his pondus aliquod addere nituntur augentes numerum indiciorum; sed inter illos nomen ipse quoque profiteor meum. Itaque etsi cystis lapillos non semper cum bile conjungi, scio, quae amurcam imitetur, nec semper cum urinariis calculis; tamen neque Sylvii suspicionem, quam in Sepulchreto (m) etiam habes, omnino spernendam esse, credo, verentis, ne qui ejuscemodi bilem vomunt, in eorum cysti lapilli concrecant, neque meam alteram tibi suspicionem reticendam. Ipse enim cum praeter illos quos simul felleis, simul urinariis calculis obnoxios alias (n) a me visos memoravi, alios quoque viderim, alios legerim, inter versandum autem eas quarum parte in his Litteris subinde usus sum, Observationes quamplurimos pariter invenerim; non fortuito haec accidere, facile intellexi. Ex iis quos sic affectos legi, unum haud omittam, dignum praeter caeteris qui ob sua in Medicam Facultatem merita commemoretur, Michaellem Mercatum (o). Hic nephriticis cruciatus confectus, cum lapides duos, nec parvulos, in ureteribus, in renibus autem sexaginta tres aut minores omnes, aut quosdam saltem, ut Praeceptor ejus scripsit Cæsalpinus, ingentes haberet; in cysti etiam fellea, quamvis ictero, quod memorent, nunquam tentatus, habuit sex & triginta, obscuri coloris, & angulares, ciceris magnitudine. Quis autem cum haec de Mercato, tum in illis insuper tot Observationibus legens, Episcopum illum Lælii a Fonte (p) ex renum quoque lithiasi laborare consuevisse, Hoechstetteri (q) Comitum arenulas, & lapillum in renibus habuisse, Wepferi (r) Vietorem in papillari caruncula alterius renis lapilli frustulum, Borrichii (s) foeminam ex vesica utraque calculos effu-

M

effu-

(o) ad Boerh. Praelect. §. 348. not. m*. (p) renovat. de Script. Med. l. 1. (*) n. 23.
 (q) Praef. ad Thef. Animal. I. (r) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 3. in fin. (s) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 246.
 (t) Cent. 4. Hist. Anat. 49. (u) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 136. (x) Earund. Dec. 1. A. 2. Obs. 89.
 (y) Epist. supra ad n. 13. cit. (z) Dissert. qua Obs. rariss. calcul. Obs. 3. (a) Diff. de Cholelitho Caf. 2.
 (b) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 244. (c) paulo ante cit. capite 3. Obs. 4. (d) n. 40. (e) c. cod. 3. Obs. 5.
 (f) Ibid. Obs. 6. (g) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950. (h) Tab. Anat. II. Fig. 3. & 4.
 (i) Diff. de Mot. Bil. Fig. 1. (k) n. 44. & seq. (l) Vid. n. 36. (m) l. 3. S. 18. Obs. 9. (n) Epist. Anat. I. n. 48.
 (o) Vid. ejus Vitam, & Testimonia, Metallothecae ejusd. Vaticanæ praefixa. (p) Conf. cit. supra ad n. 31.
 (q) Caf. cit. supra ad n. 17. (r) Hist. cit. supra ad n. 20. (s) Vid. Bartholin. Act. Hafn. Vol. 5. Obs. 65.

effudisse, Mortoni (*t*) aliam renem alterum iisdem refertum gessisse, Reverhorstii (*u*) senem eisdem in renibus, & vesica urinaria, & ne forte hæc non nisi in senibus animadverta fuisse, credas; Boneti (*x*) Virgini duodeviginti annos natæ a lithotomo exemptum esse lapidem ovi anserini magnitudine: ad hæc Bergerum (*y*) in Juris Consulti utraque vesica invenisse, Lancisium (*z*) in rene quoque Viri Exc. Horatii Albani & magnum lapidem, & pusillos, Hoffmannum (*a*) denique in Viri generosi rene non parvum, in vesica urinaria multo majorem; omittam enim sciens alios quamplurimos, & in his Jo. Bapt. Contulum (*b*), Christoph. Cunradum (*c*), Vicum Riedlinum (*d*), Tob. Ferd. Pauli (*e*), Jo. Casparum Grimmium (*f*), Jo. Sebast. Albrechtum (*g*), Jo. Jacobum Treylingium (*h*), Christoph. Jac. Trewium (*i*), qui in duobus adnotavit, Jo. Storchium (*k*), & Isr. Cregutum (*l*); hos, inquam, aliosque (*m*) omittam, quando præter Baglivum (*n*), hoc adeo inter consueta ponentem, ut rationem quæsierit, *cur existentibus calculis in vesica fellea, germinent quoque in urinaria, & contra, unus pro multis esse potest Abrahamus Vaterus (o) disertè confirmans, sæpissime certe in vesica fellea calculos observatos esse in iis qui calculo simul viarum urinarum laborarunt; Quis igitur talia legens, & tot consimiles attendens calus, non continuo intelligat id quod Vaterus, manifestum esse, causas utrorumque calculorum magna ex parte esse communes? Quod cum posueris; mecum facile arbitrari incipies, ubi ad cæteras felleorum calculorum notas hæc quoque accesserit, ut homo urinariis calculis obnoxius sit, aliquid ponderis esse ad reliquas suspiciones accessurum, præsertim si juxta ea quæ supra (*p*) adnotata sunt, is homo neque infans, neque puer sit, imo ætate sit jam media, aut senili: quæ animadvertio ab ætate desumpta, si cum aliis jungatur, juvare etiam poterit ad dejectos intestinales calculos ab iis qui in cysti geniti essent, distinguendos. Sic Cl. Carlius (*q*) cum quendam calculum qui inter cysticos referebatur, ab adolescente dejectum annorum XVIII. ob id præsertim ad hos pertinere, non credidisset, quod illa ætas non ferat istiusmodi morbosam dispositionem (nec certe nisi quam rarissime; in eoque minime inter se conveniunt fellei calculi, & urinarii) cognovit postea, ejusdem Juvenis ex dytenteria mortui jecur inventum esse tam sanum, quam vituli sanissimi esse potest: calculus autem, ut ille fuerat, duarum unciarum & dimidiæ si vel multum incrementi cepisset in intestinis, aliquod suæ prittinæ moræ, transitusque saltem vestigium in affixis jecori vesicula, & ductibus reliquisset.*

44. Etsi vero, quascunque commemoravi, felleorum calculorum notæ sunt, ut ex iis apparet quæ hæcenus dixi, & Hoffmannus (*r*) admonet, *collectivè sumendæ & considerandæ*, & quoniam omnes in omnibus esse non possunt, pleræque saltem, & in his præcipuæ, attendendæ (præcipuis autem voco quæ crebrius solent animadverti, ut puta cum lapides in Communem ductum descendunt certa a dextris doloris sedes, icterus, vomitus, anxietas, recidiva; sic enim fere animadverti in pluribus earum Observationum quæ supra (*f*) sunt indicatæ) etsi, inquam, ita ut dicimus, faciendum est; tamen oblivisci nunquam decet, quam facile subesse possit deceptio. Confer enim cum plerisque ex his vel præcipuis notis Observationes illas duas quas etiam antea (*t*) indicavi, ejusdem Hoffmanni; vera intelliges a me dici. Idemque

intelliges, cum postquam scripsit (*u*), *esse quædam signa haud fallacia, quæ calculorum in ductibus biliaris indicant præsentiam*, & præcipua ex illis enumeravit, paulo post (*x*) signa profert maximi calculi in cysti fellea inhærentis, præsertim autem cum symptomata describit (*y*) icteri non ab ullo calculo, sed a spasmodica dumtaxat *strictura* illati. Accidit tamen haud raro, ut quemadmodum in urinariis calculis, sic in biliaris quoque habeamus signum longe omnibus antefendum, videlicet cum eorum aliquis, aut fragmentum saltem quodpiam ejicitur. Quod quidem signum, ab naturali ipso rationis lumine præmonstratum, cum alii antea, & in his Vaterus (*z*), præcipue autem, & fufius Vallisnerius (*a*) memorassent; mirari quis possit, cur inter signa ista *haud fallacia* sit ab Hoffmanno prætermisum, præsertim cum ante quinquennium hæc ipse quoque (*b*) docuisset: „ inter hæc vero omnia, quæ jam monuimus, signa, „ nihil datur certius vehementes a calculo felleo pro- „ gnatas dijudicandi passiones, ac si ipsi cum excre- „ mentis per alvum secedant; & tum non secus ac „ in calculis renalibus, quando hi ex urteribus in „ vesicam fuerunt delati, omnes simul & semel do- „ lores cum reliquis gravibus afflictionibus cessant, „ atque expirant; ictero saltim excepto, qui non „ simul, sed sensim tandem evanescit. „ Præcedentibus igitur indiciis calculorum qui in bilarios ductus intrusi, exitum sibi in Duodenum intestinum moliantur, si inter alvi recrementa, quæ tum diligenter sunt a ministris eluenda, & per cribrum aliquod, sicuti Vallisnerius monebat, trajicienda, bilarius aliquis calculus inveniatur; non est dubium, quin hoc signum eam lucem afferat, quæ non nisi incerta, & subobscura a tot aliis notis sperari poterat.

45. Sed cautione opus est, nequando intestinale forte calculum pro bilario, sive ut vocabuli ambiguitas omnis hic declinetur, pro hepatico, id est in hepatis canalibus, aut cysti ejus genito, accipiamus.

Est quædam Hoffmanni Observatio (*c*) viginti lapidum vomitu ejectorum, quos etsi non plane incredibile existimabat ex biliaris ductibus provenisse; conjiciebat tamen, *in ipsius potius duodeni flexura a bile crassiori, & terrestriori successive concrefcere, & progigni potuisse*; erant enim angulosi quidem, & colore ex flavo viridi; sed ea magnitudine ut sine ventris in dextera parte torminibus, quæ nulla præcesserant, Communem ductum permeare potuisse non viderentur. Icterus tamen horum antecesserat ejectionem, & statim ab hac, quod permirum videri debuit attendentibus Hoffmanni exceptionem, paulo ante (*d*) memoratam, *sublatus* est. Si ergo ut bili exitum, in Duodeno obstantes, præcludebant, ita bilis aut per se, aut mora acrior facta esset, aut ipsi acutioribus fuissent angulis; facile vides, non modo icterum, sed & dolores a dextris, & quæ hos alia consequuntur, prævia habere, & sua ejectione etiam tollere potuisse. Verum illa simul conjungi possibile magis, quam frequens est: & nulli in proposita Observatione prægressi a dextris dolores satis cautum Medicum facere potuissent. Quorum, aut icteri, & magis utrorumque absentia cautum pariter facere debet, ubi calculi qui cystici alioquin videri possent, ex alvo dejecti videntur velut in iis quæ protinus indicabuntur, exemplis. Et primum calculi tres (*e*) (*f*) (*g*) dejecti occurrunt, quorum sive globosam, aut ovalem figuram, sive colorem exteriorem, aut interiorem, & alia quædam attendas; non facile perneges cysticos esse potuisse, præsertim si nonnullos in vesicula aliquan-

(*t*) Phthisiolog. l. 3. c. 14. hist. 5. (*u*) Diff. supra ad n. 42. cit. §. 56. (*x*) Sepulchr. l. 2. S. 4. Obs. 35.
(*y*) Physiolog. l. 1. c. 14. (*z*) Oper. Tom. 2. Diff. 10. (*a*) cap. 3. supra ad n. 42. cit. Obs. 1. (*b*) De Lapidib. c. 25.
(*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Obs. 171. (*d*) Earund. Cent. 3. Obs. 45. (*e*) Earund. Cent. 9. Obs. 76.
(*f*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 20. (*g*) Eorund. T. 4. Obs. 49. (*h*) Eorund. T. 5. Obs. 129.
(*i*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5. & A. 1743. Hebd. 32. n. 3. (*k*) Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 52. n. 4.
(*l*) Dissert. de Calc. in corp. hum. generat. &c. §. 31. in fin. (*m*) Vid. Epist. 57. n. 12. (*n*) De Experim. circa Bilem.
(*o*) Diff. supra ad n. 16. cit. thes. 8. (*p*) n. 15. (*q*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 51. n. 1.
(*r*) cap. 3. supra ad n. 43. cit. §. 15. (*s*) n. 42. (*t*) n. eod. id est Obs. 4. & 5. (*u*) Ejsd. Tom. 4. P. 4. c. 12. §. 11.
(*x*) §. 17. (*y*) Obs. 1. (*z*) Diff. supra ad n. 16. cit. thes. 12. (*a*) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 1.
(*b*) Tom. 4. paulo ante cit. P. 2. c. 3. §. 18. (*c*) Ibid. Obs. 2. (*d*) n. 44. (*e*) Commerc. Litt. A. 1740. Hebd. 19. n. 2.
(*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 21. (*g*) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 100.

aliquando repertos esse non ita dissimiles, recorderis; sed tormina quidem, & ventris dolores fuisse, legens, nec tamen in dextero hypochondrio, imo iliacam regionem in uno exemplo gravantes, lapides intestinales fuisse, credes, idque eo facilius quod non icterum, sed volvulum in his singulis tribus casibus videbis commemorari. Succedunt exempla alia tria.

Quorum primum (*b*) si ullam de regio morbo mentionem haberet, neque dejectos *absque ullis doloribus* lapillos proponeret; horum descriptio tanto magis faceret, ut pro cysticis agnosceremus, quod magnitudine cum iis minime comparandi erant quibus superioribus, & totidem insequentibus exemplis memorantur. Horum alterum (*i*) dolores quidem colicos, sed non ad dexterum hypochondrium, neque cum ictero conjunctos exhibet. Quamobrem calculum, quamvis concentricis, ut Icon ostendit, corticibus præditum, & intus, extraque flavum, libentius cum ejus Observatore crediderim in aliquo intestino genitum bilis ingressui propiore. Sic in tertio exemplo (*k*) assentior Cl. Albrechto, in Colo intestino ortos existimanti calculos, quos alioquin describit figura triquetra, in aqua natantes, flammamque concipientes, assentior, inquam, non tam quia sub obscura exteriori flavedine albissimam, quæ tamen *instar durioris saponis* solida erat, materiam continebant, quam quia in dextero quidem hypochondrio vehemens dolor non defuerat; sed, ut *sevi impurioris ex combustis odorem*, aliaque præteream, nihil usquam ad icterum pertinens video adnotatum. De quatuor denique exemplis quæ juvat adjicere, si calculum quem Cl. God. Guil. Mullerus (*l*) sic in transitu, memorat, ut *felleum* vocat, & ex stratis aliis alia complectentibus conformatum pingit, sic plenius potuisset describere, & quibus præviis, aut comitantibus symptomatibus ejectus fuisset, adjungere; fortasse absque ulla dubitatione acciperem: ut certe accipio quos Præcl. Jo. Phil. Burggravius (*m*) post atroces, eosque recidivos, dexteri hypochondrii dolores, nec sine icterico tum in facie, tum in lotio colore proponit dejectos. Sed & quosdam a Cl. Brunnero (*n*) visos, quantumvis sine ictero fuerint, accipiamus necesse est propterea quia jam in jecinore inchoatos per anatomen deprehendit. Nempe vir, annos ferme decem perpetuo ventris, dextrique potissimum hypochondrii, dolore vexatus, premente primum, tendente, & obtuso, postea vero interdum lancinante, dein acerbissimo, neque dexteri hypochondrii sedem mutante, novissime intolerabili, calculos dejecit leves, flavos, lamellata compage, angulosos. Is post triduum mortuus, habuit in cysti, quæ magna erat, massam ex fulvo obscuro cæruleam & viridescentem, eamque mollem, in medio autem ductus Cystici, & in Communi ubi oblique hiat in Duodenum intestinum, hærentem materiam paulo quidem minus mollem, sic tamen ut ab iis ductibus in globulos conformata esset duos *oblongo-rotundos*, in Colo denique calculos quindecim in unum globum compactos, sed facile separandos, nondum adeo duros, ut qui fuerant dejecti. Itaque negari non poterat, hos fuisse in bilariis ductibus inchoatos, & per gradus minus molles factos, mora demum in intestinis duratos. Quod si *per totum morbum nullum signum icteri se se manifestavit*; aut credito, materiam in vivente facile molliorem, quam altero post mortem die cum in ductibus reperta est, non omnino bilis exitui obstitisse, & dolores sua fortasse acrimonia magis, quam obstaculo, creasse; aut reminiscere eorum quæ in lingulari aliquo ejusmodi casu indicavimus supra (*o*), ut vel obstructo Communi ductu, posse nonnunquam abesse icterum, intelligeres. Quod cum spectarem, paulo ante dixi, icteri quidem, sed magis & icteri,

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

& dolorum a dextris absentia cautum Medicum fieri oportere; ut magis reliqua simul omnia prius quam pronunciet quidquam, attendat. Quamobrem; ut exemplum quartum subjiciam; non ita facile ab hepaticorum numero eos calculos excludam quos olim Fr. Slare (*p*) ab nobili fœmina *valde cruciata doloribus hepaticis* vix aliquot post hos horis bis vidit excretos: etsi enim presse, ut fit, rescribens, forte omisit quæ ad arquatam morbum attinebant; lapillorum tamen odorem, combustorum videlicet, colorem, saporem felleis convenientem, præterea in aqua levitatem, & *combustibilitatem* non omisit. Quæ utinam duæ ultimæ notæ aut nunquam prorsus in intestinalibus, aut saltem semper in hepaticis calculis adnotarentur; certe esset Medicis multo proclivius cavere, ne hi temere, ut olim verebatur Matthiolus (*q*), pro illis acciperent. Verum duo illa signa, quibus cum Reverhorstio (*r*), plerique utebantur, haud raro fallere, ostensum est. Quod si Vallisnerius (*s*) cavendum admonuit, ne calculi quidam propterea quia neque arderent, neque innatarent, præpropterea ex hepaticorum numero rejicerentur eo tempore quo perpauca dumtaxat experimentis illa cœperamus signa infirmare; quanto id nunc magis cavendum est, cum ea nobis adeo creverint experimenta, ut exceptiones ad certa capita reduci posse non videantur (*t*). Sed & quantum cystici calculi variare possint non colore tantum, & forma, verum & structura ipsa externa, internaque, & substantiæ etiam modo, ut vel pellucidi nonnunquam sint, ideo supra (*u*) diligenter est adnotatum, ne si forte aliqui interdum occurrant ab iis qui plerumque solent, vel plurimum discrepantes, continuo hepaticos non esse, pronuncies; sed proprietates antea cæteras singillatim, & quæ præcesserint, quæ sint comitata, quæ subsecuta signa, perpendas.

46. Nec vero ipsa; ne de immani numero quidquam dicam; lapidum magnitudo abstergere te semper debet, ne propterea hepaticos esse, censeas. *Insignis* certe illum fuisse *magnitudinis* quem fœmina quædam per sedem excreverat, testatur Vaterus (*x*); & tamen fœmina, paulo post ejus excretionem mortua, in vesica fellea quinque alii minores inventi sunt *ita figurati, ut videri posset, quomodo majori illi, corculum referenti, adhæssissent*. Cum iis igitur ipsum quoque in cysti fuisse, intelligis, neque magnitudine prohibitum sua quo minus inde exiret, atque in cavum intestinorum perveniret. Magnus quoque erat is, quippe *pollicis articulum æquans*, quem Cel. Swietenii (*y*) Socrus, periodicis icteri paroxysmis obnoxia, post acerbiores in ipsa Duodeni intestini sede cruciatus, biduo interjecto dejecit, foveis duabus in superficie excavatum; binos restare significantibus, qui ipsi quoque postea prodire non multo priori illo minores. Cui tamen sua non obstiterat moles, ne ductuum eluctaretur angustias. Nec mirum; nam etsi angustus sit Choledochos ductus, etsi angustior, & valvulis impeditus Cysticus; membranei sunt tamen, eoque ferre possunt prope incredibilem dilatationem. Itaque Cysticum *ordinario octuplo majorem, ut pollicis crassitiem adæquaret*, invenit Bezzoldus (*z*), in *ejusque tractu medio calculum notabilis magnitudinis*. Et ipse, ut alibi (*a*) scriptum est, *Communem, Cysticum, & Hepaticum intra hepar usque, dilatatos adeo conspexi ut perimetrum duobus transversis digitis æqualem haberent* in sene, cujus in cysti, præsertim vero in Hepatici ductus ramis calculos deprehendi. In muliere autem, cujus fellea vesicula magnum calculum, quamvis necdum induratum illum quidem, continebat, Communis canalus qua in Duodenum influit, perangustum alias, orificium dilatatum adeo conspexit Heisterus (*b*), *ut parvum digitum facile immittere*

M 2

in

(*b*) Eorund. T. 3. Obs. 82. (*i*) Eorund. T. 8. Obs. 121. (*k*) Eorund. T. 3. Obs. 57.
 (*l*) Eorund. T. 6. Obs. 69. circa medium. (*m*) Eorund. T. 5. Obs. 78. (*n*) Commerc. Litt. A. 1738. Hebd. 18. n. 1.
 (*o*) n. 34. (*p*) Vid. Commerc. Litt. A. 1735. Hebd. 5. in adnot. ad n. 2. (*q*) l. 5. Epist. Medic. 3.
 (*r*) Vid. supra n. 25. 26. (*s*) Adnot. I. cit. supra ad n. 44. (*t*) n. 25. 26. (*u*) n. 16. & seqq.
 (*x*) Diff. supra ad n. 16. cit. thes. 3. (*y*) Comment. supra ad n. 15. cit. §. 950. (*z*) Diff. de Cholelitho Caf. 1. n. 5.
 (*a*) Epist. Anat. 1. n. 43. (*b*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 181.

in illud potuerit. Et Henr. Albertus Nicolai (c) cum insigniter ad vesiculam usque expansus esset idem canalis, ejus orificium non minus quam Heisterus, patens invenit. Sed vel amplius viderat junior Verneyus (d). Laxius autem Trewius (e) cum bilariis ductibus pariter dilatatis. Quorum diametrum triplo quam solet, majorem deprehendit Kniphofius (f). Aliis hujus generis, quæ in promptu essent, Observationibus supersedeo; nam & hæc satis sunt, & mox (g) quasdam, in quibus una erit multo maximæ dilatationis, sum producturus. Cum igitur adeo canales isti & dilatari possint, & dilatati inveniantur; non est cur lapides vel grandiusculos per eos transire potuisse, dubitemus, nisi cum in hypochondrio dextero non ii præcesserint dolores qui dilatationem illam significarent. Itaque ut Hoffmannum laudo quod de viginti illis magnitudinis insignis lapidibus (h) verba faciens, non plane incredibile censuerit, in ductibus de quibus loquimur, *minimos felleos calculos primum posse hæere, sensim a præterlabente bile augmentum capere, & successive horum ductuum ingenti dilatatione facta ibi diutius subsistere*; sic eundem iterum vel magis laudo quod dubium se, imo in alteram sententiam proniorem ostenderit propterea quia *sine præcedentibus lateris dextri torminibus lapides illi ejecti fuerint*. Bezoldo (i) quoque id in laude pono, quod vel præviis per sexennium, & eo amplius hypochondrii dextri doloribus cum denique lapis dejectus esset, licet ipse, nec sine rationibus, e bilariis ductibus extitisse, arbitraretur, professus est tamen, se nolle *mordicus illi in hæere sententiæ*, credo quia pro tanta lapidis mole non ibi tunc demum fuisset insolita quædam, & maxima omnium doloris atrocitas cum pervictis tandem orificii Communis ductus angustias, se repente lapis in Duodenum intestinum effudit: quibus in angustias si diutius substitisset; non poterat certe, nisi rara quædam ponatur bilariorum ductuum dispositio, non regium morbum, de quo altum silentium, intulisse. Pervellem æque commendare posse Abrahamum Vaterum (k), doctum alioquin, & sagacem Medicum, qui dejectos duos *insignis magnitudinis calculos e cyli usque fellea venisse*, non dubitat, quamvis *nec dolor, nec aliud incommodum ab ipsis antea perceptum esset*, & vel tunc ventris cruciatus non dexterum hypochondrium, sed *primum regionem umbilici occupassent, tandemque in regione lumborum substitissent*. Nec tamen suis ipse caret rationum momentis. Sed dum inter has exempla profert maximæ osculi uteri arctissimi in partu dilatationis, tantæque exilium ureterum distentionis in calculosis, mirum est, non illi occurrisse, neque illud tamen, neque hos acerbis carere doloribus, cum dilatantur.

47. Verumtamen quid pro Vatero dici possit, videamus. Extat apud Schenckium (l) Traffelmanni Observatio in qua Viri Principis *meatum bilis Duodeno insertum nobis, ut ipse invenerat, latum, & ventriculi instar inflatum, ac calculis undèquaque repletum majoribus minoribusque* describit. Si forte quæris proximam mortis causam; vigil coma fuit in lethargum degenerans. Si quæ antea molesta fuerint; præter incredibilem sitim, qua perpetuo, dum viveret, ille torquebatur; nihil quidquam invenies. Num Medicum, ut apparet, diligentem, qui hoc adnotaverit, si forte icterus, si quis ad dexterum hypochondrium dolor, si aliud quod ad meatum calculis adeo distentum attineret, Principem proprium male habuisset, aut ignoraturum, aut in non brevissima Observatione præteriturum fuisse, credis? At si non credis; præter ductum alterum qui bilem ad intestina deferendo, icterum prohiberet, agnoscas necesse est, posse aliquando Choledochum meatum incrementibus intra eum sensim & numero, & magnitudine perpauca antea calculis, & per minutis, præter modum quidem, sed paulatim adeo, lenteque distendi, nihil ut de ipso homo conqueratur. Verum ut ut credas, illud semper me-

cum existimabis, perrata hæc esse, simulque animadvertes, aliud de quiescentibus calculis, aliud de Cyfici totius, & de Communis ductus ad finem angustias vi superantibus ferendum esse judicium. Equidem id non requiro, ut quemadmodum in Tinctorii (m) Observatione post dextri lateris dolorem protensum ad intestina, cum calculis excernatur *materia cruenta & purulenta*; satis mihi est, ut Bartholino (n), *sola ductus cholidochi*, ab ipso alias visa, *dilatatio*; quæ sicuti nonnunquam calculis ad extremas angustias hærentibus, easque, ubi dimoveri incipiunt, suis angulis lædentibus non sine sic inducti abscessus disruptione demum fit, & puris ac sanguinis dejectione, ita plerumque cum multo minori violentia fit; sed fere nunquam sine dolore. Descripta est a me alibi (o), & superioribus etiam Litteris (p) commemorata Valsalvæ Observatio, in qua cum ingenti hepatici abscessus cavo superior pars ductus ejusdem communicabat, pars autem reliqua ita erat amplificata, ut digitum admitteret, sicque ostenderet, quomodo, vivente homine, vesiculas plures quam ducentas, qualibus etiamtum ille scatebat abscessus, ad intestinum transmitteret. De multis qui olim per eum meatum ejecti fuerant, sanguinis grumis nonnullos ad angustias substituisse, easque urgente desuper coercita bile, ipsoque sanguine, dilatasse, verisimile est. Illud certum, & morbum regium, & vomitiones, & dolores præsertim, antecessisse, qui hypochondrium dexterum adeo lacebabant, ut sævissimas excitarent sæpenumero nervorum distentiones. Quæ, atque alia, ibidem proposita, ut magna ex parte intantum hepatis morbum rejicias; aliquam tamen partem si quis referat ad Choleochi meatus dilatationem, facile pernegare non possis. Quam si in ductu non ab angulosis, asperis, magnis lapidibus laceffito, imo a perfluentibus sæpius sanguine, & ichoribus laxato, sine doloribus factam esse, non negas; vide, num sine doloribus tunc fieri, dicturus sis, ubi infimæ illæ angustia non ante laxatæ essent, imo a calculorum irritamentis contractæ?

48. Noli expectare, ut has nimis jam longas Litteras, multa de Curatione hujus morbi addendo, longiores faciam. De qua satis erit perpauca attingere. Diximus (q), id mali sæpius esse recidivum, nec certius cognosci, nisi cum aliquis dejectus fuerit calculus, quem ex hepate provenisse, dolores ad hujus regionem prævi commonstraverint. Igitur Curationis pars una erit dare operam, cum ejusmodi acerbissimi dolores redierint, ut calculus ex angustias illis se expediat. Altera postquam se inde expedierit, ut si quis alius restat calculus, si fieri possit, dissolvatur. Tertia, ne procreetur novus. Sunt autem hæc singulæ Curationis partes ita, uti posuimus, distinguendæ, nec tempora cuique debita, ut quidam facere videntur qui remedia promiscue congerunt, temere confundenda, sed rei natura, & analogia urinarii calculi similiter distincta Curatio, præ oculis habenda est.

49. Cum igitur sævissimi urgent dolores, satagendum est, ut hi consopiantur, non solum ne æger torqueatur, & in periculum inflammationis, aut nervorum distentionis conjiciatur, verum etiam ut calculus angustias superet. Quo enim hic magis ductus irritat, eo magis ad calculum se contrahunt ductus, itaque & suos augent cruciatus, & illi transitum intercludunt. Ergo etiam atque etiam laxandum est: & ad ea quæ per se laxant atque emolliunt, sunt eundem ad finem adjicienda diluentia, demulcentia, anodyna, & temperatissima antispasmodica, & si intolerabilis dolor cogat, etiam opiata. Nec solum interius datis, sed etiam exterius adhibitis, quantum per hæc licet, laxandum est, clysteribus dico, inunctionibus, fotibus, balneis. Quibus omnibus, ubi plenitudo sanguinis sit, non video cur non hujus missio proponatur, non modo ne forte inflammatio fiat, verum etiam ne vasculorum turgentia angustia viarum augeantur. Porro ut quæ laxant,

(c) Commerc. Litt. A. 1732. Hebd. 33. n. 11. sub 4. (d) loco indicato supra ad n. 13. (e) Ast. N. C. Tom. 4. Obs. 140.
 (f) Eorund. T. 8. Obs. 30. (g) n. 47. (h) Obs. supra ad n. 46. cit. (i) Diss. modo cit. Caf. 2. & §. 7.
 (k) Obs. 3. supra ad n. 42. cit. §. 2. & seqq. (l) Obs. Med. 1. 3. ubi de Cholidochi Meatu Obs. 3.
 (m) Vid. supra n. 42. (n) in ead. Obs. (o) Epist. 3. Anat. n. 10. (p) n. 10. (q) n. 42. & 44.

xant, commendo omnia, ita quæ irritant, vehementer suspecta habeo. Detrimentum enim quod inferunt, ductus ad coarctationem adigendo, certum est; utilitas autem quam ab impulsione, & extrusione calculi plures expectant, incerta. At enim exempla, inquis, calculorum circumferuntur, quos valida pellen-tia, aut fortiora emetica, & purgantia eduxerunt. Fateor. Sed felicem casus temeritatem quis consulto imitari audeat qui non sciat (quis autem pro certo sciat?) vias satis jam esse laxatas, ut nihil nisi ultima impulsio, & agitatio desideretur; non vero adhuc rem contra se habere, & in eas angustias conjectum præpropere iri calculum, unde nil possit expedire, quo magis & cruciatus crescant, & pericula au-geantur. Et sane video Hoffmannum (r) docentem, emetica *sape deprehendi summe perniciofa*, . . . *si ductui cystico inhærescens calculus graviores circa præcordia efficit anxietates*; Reverhoritium (s) autem, quem-cunque ductum calculus obstruat, vomitoria *anceps esse remedii genus, libenter fatentem*; Scheffellium (t) denique; ut alios brevitatis studio sciens omittam; quod ad purgantia remedia attinet, diserte scriben-tem: *nollem id facile imitari, metuens, ne simul calculi sic constituti, ut expelli non possint, moveantur, sicque dolores exasperentur, quos vel ira dumtaxat, sicuti continuo ostendit, in ejusmodi ægris, non modo purgantium stimulus, facile concitat.*

50. Intelligis, ipsum de purgantibus medicamentis etiam tum loqui, cum dolores, ejecto calculo, con-queverunt: quæ pars altera est Curationis. Vel tunc igitur ob eas quæ modo indicatæ sunt, causas, a pur-gantibus abstinere, & lenioribus potius remediis in-tellectina abstergerem, ne forte ejectus in ipsa calculus aliqua in eorum sede subsistens, ea incrementa cape-ret quæ ægro essent aliquando nocitura. Cave autem, ne me propterea timidior voceris, aut si forte vis, etiam voca; id enim minus vereor, quam si audacio-rem vocares in eo videlicet morbi genere in quo su-pra (u) ostensum est, quiescentibus calculis nihil sæpenumero molestiæ percipi. Quapropter in hac quo-que altera Curationis parte noli mirari, quod missis pellantibus, id solum faciendum proposuerim, ut si quis forte restet calculus, dissolvatur, dummodo hoc possit fieri. Neque enim me fugit quam parum spei, & promissionibus respondere soleant quæ ad id lau-dantur, sive innoxia sint; quæ libenter acciperem, seu nimis acria, aut quocumque modo irritantia; quæ vitarem. Nec illud mirum; quando vel extra ipsum corpus diu servatos in iis humoribus calculos, quibus dissolvi intra corpus creduntur, minime solu-tos conspicimus, nisi ex mollioribus forte sint, qua-les Borrichius (x) vidit *in aqua calida pene totos colliquescere*, & post illum Hoffmannus (y), nosque etiam in non calida, ductis fissuris, ut ad Schroe-ckium scripsimus (z), in fragmenta abire. Quin & per se interdum in frustula abeunt quidem, ut in ni-gris nonnullis animadvertimus; aut etiam in humo-rem, ut quem Lanzonus (a) *in viridem liquorem sponte esse dissolutum*, adnotavit. Nam etsi ut istum calculum designet, *totum succum felleum saxeam re-perisse se*, dicit; aut *saxei* vocabulo, ut conversum in calculum diceret, abusus est, aut crusta magna ex parte saxea visa est, cum substantia interior mollis-sima esset. Contra potest junctura esse mollior; sub-stantia autem valde compacta. Sic Platnerus (b) cal-culi qui *parum pressus, mox dilapsus est, fragmenta vidit nec calida, nec vini spiritu, quamvis loco calido per plures dies ea contegerent, solvi potuisse*. Sic etiam Bezoldus (c) cum frustula tum in illa, tum in vini spiritu etiam *rectificato per tempus reliquisset, plane dissoluta fuisse, non vidit*. Nec vidit Hoffmannus (d) eos quidem *lapides cysticos, qui solidioris fuerant textura, & saturatoris coloris*. Vallisnerius

(e) contra nullo humore melius dissolvi, expertus est, quam calefactis spiritibus vini rectificato, & re-sinæ terebinthinæ. Et de vini quidem spiritu con-sentientem habuit Auctorem quem laudat Hallerus (f); de spiritu autem altero dissentientes alios, & in his Tacconum (g), qui de utroque spiritu pla-ne discrepat. Idem; ne nimius sim, cum possis apud eos quos nominavi, & alios quoque, hæc, in aliis-que humoribus facta pericula per te videre; idem, inquam, cum ex iis de quibus primum locutus est, calculis unum quem in spiritum nitri injecerat, *tenerrimum* viderit *evasisse*; eos de quibus novissime verba facit, ab eo spiritu *nihil mutatos esse*, affir-mat, quod & Vallisnerius (h), & Bezoldus (i) pariter animadverterant. Ex his varietatibus illud in-super addisces, ignorari a nobis quo potissimum li-thonriptico in hoc, aut illo casu uti deberemus, si constaret, hos calculos, ut plerumque minus duri sunt, magisque friabiles, quam urinarii, ita per sua lithonriptica facilius dissolvi: quanquam in utro-rumque comparatione non substantia solum, & jun-ctura spectandæ sunt, verum etiam quanto citius, & quanto plus dissolventis humoris ad urinarias vias, quam ad bilarias, feratur. Quam ob animadversio-nem factum est, ut in prima hujus Curationis parte cum largissimus calidæ potus a pluribus proponatur, siluerim, non pariter taciturus, si hærente in reni-bus, aut ureteribus calculo idem proponeretur. Si tamen quæras, ex tot, & tam variis quæ in hac altera Curationis parte a pluribus promiscue laudan-tur, remediis quænam præcipue seligerem; non alia magis respondebo, quam quæ magis mihi videntur innoxia, ut puta aut taraxaci succum, quando hoc Boerhaavius ab discipulo Scheffelio (k) dicitur *sæ-pe calculum hepatis feliciter curavisse*, aut recentis graminis, nemini post Glissonium (l), & Sylvium (m) ad hunc usum non celebrati. Certe autem hæc una herba quid ad id possit, ostendit in quodam pau-pere Ill. Swietenius (n). Qui cum morbum hunc in aliis quoque per graminis, & taraxaci decoctiones, perque alia, diuturno, & constanti usu ingesta, aver-runcarit, *semper in facibus tunc invenisse se*, scribit, *calculos, vel grumos saltem calculosos magna satis co-pia*. Quamvis autem non propterea se certum habe-re, fateatur, fuisse illos *calculorum comminutorum partes* potius quam exigua novorum calculorum in-choamenta, qualia in cysti, nec semel, reperta esse; jam supra (o) demonstratum est; tamen Glissonii observata, quæ & ipse agnoscit, satis ostendunt cal-culosos illos tubulos (p) in bilariis boum meatibus hyeme innatos, recentis graminis pastu dissolvi; ne-que enim *tempore circiter quadragesimæ, aut Pascha-tis, imo antea eos sæpe tubulos, sed & postea repe-risset*.

51. Denique Curationis pars tertia novos gigni cal-culos prohibebit, primum si quæ vitia sint in jeci-nore, itemque in sanguine emendare poterit, unde calculorum productio pendeat: deinde si ea removeat a quibus vitia illa induci consueverunt. Sunt ea vi-tia in jecinore quidem infirmum robur, obstructio, alia hujus generis, in sanguine autem viscidarum, terrearumque particularum copia, & æquo lentior, per jecur præsertim, motus. Porro inducuntur hæc vitia ciborum, potionumque insalubrium crebriore usu, prava eorundem digestionem, non respondente ci-borum copiam in diluentibus parsimonia, nimio so-mno, vita sedentaria inclinatio præsertim antrorsum corpore, graves animi affectiones, & quæ alia per te vides a Medico esse removenda. Sed nimirum hæc pars Curationis satis est a pluribus pertractata. Quo-niam tamen aut ægri non diuturna obedientia, aut jecinoris in integrum restituendi difficultate, persæpe accidit, non secus atque in urinariis videmus cal-culis,

(r) c. 12. supra ad n. 44. cit. in Cautel. §. 1. (s) Dissert. supra ad n. 16. cit. §. 66. (t) Diss. supra ad n. 13. cit. §. 30.
(u) n. 37. 38. (x) apud Bartholin. Cent. 3. Epist. Med. 85. (y) cap. 3. supra ad n. 44. cit. §. 6. (z) Obs. supra indic. ad n. 29.
(a) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 62. (b) Progr. supra ad n. 17. cit. (c) Diss. de Cholelitho §. 5. (d) §. 6. paulo ante cit.
(e) Epist. supra ad n. 13. cit. (f) nota r supra ad n. 25. cit. (g) supra ad n. 16. cit. (h) Epist. cit. (i) Diss. cit. §. 6.
(k) Dissert. supra ad n. 13. cit. §. 31. (l) Anat. Hepat. c. 7. (m) Prax. Medic. l. I. c. 45. n. 13.
(n) §. cit. supra ad n. 46. (o) n. 19. (p) Vid. supra, n. 12.

lis, ut novi nihilominus progignantur; utile saltem erit dare operam, ut quoad ejus fieri possit, molles, & laxi bilis canales conserventur, ne novis transituris calculis valde resistant, sed facilius obsequantur, id quod per assiduam, moderatam tamen diluentium consuetudinem erit curandum.

52. De lithotomia quæ in vesica quoque fellis nuper excogitata est, noli mirari quod supra non fecerim mentionem. Nam primum dolores qui ab lapillis exitum molientibus excitantur, non ab iisdumtaxat moventur qui a cysti, sed etiam ab iis qui ab Hepatico proveniunt ductu. Deinde qui maximi in cysti lapides sunt, quorum præcipue causa lithotomia hæc quibusdam videtur optanda, illi nec exitum moliuntur, nec magnopere, sæpius saltem, molestiam creant. Huc illud accedit, quod nisi vesiculam causa aliqua arte cum peritonæo connectat, ejus est sectio perniciofa; ea autem connexio ut vi morbi in nonnullis fuerit, in quibus casus, velut sæpe alia, sic & novam hanc lithotomiam excogitandi occasionem præbuit; tamen quam raro vel in morbida harum partium constitutione occurrat, norunt Anatomici; & cum est, quam non facile sit pro certo internoscere, sciunt Chirurghi. Novissime etsi in secundo nihil esset periculi; num in perfanando nihil erit difficultatis? Sunt ante oculos exempla fœminarum trium, Bononiensis (g), Francofurtensis (r), Gottingensis (f), quibus tumore in epigastrio oborto, eoque arte, aut sponte aperto, illac cystici calculi prodierunt. Primam perfanatam lego: alteri fistulam relictam, per quam tenuis, & chy-

mosus quidem, sed flavus humor destillat: tertiæ ulcus, quod cum sanie calculos subinde felles emittit. Quæ ultima historia Chirurgos potest in dubitationem adducere, claudendumne postea vulnus sit, an propter novorum lapidum metum non omnino claudendum. Non me quidem fugit, antequam tumor omnes antepositos occupet musculos, & suppurationem late moveat, & cuniculos sibi pus faciat, tanta diligentia industriaque, ut in Francofurtensi muliere, curandos; non me, inquam, fugit, rem tunc cedere felicius debere vesiculam ferro aperientibus quæ jam arte cum peritonæo concreverit: hujusque concretionis signa ab solerti Chirurgo fuisse indicata. Veruntamen ut in re nova, licet magnam interdum possit utilitatem habere, mihi expectandum potius dum tempus pluribus iteratis exemplis dubitationes, pericula, difficultates tollendo, confirmet, quam festinandum in ea perinde ac si jam undique perfecta esset, proponenda, existimavi.

53. Habes de bilariis calculis non eam tractationem quam cupiebat Vallisnerius (t); sed quantum mihi cursum licuit ad illa addere de quibus minus suse antea semel, iterum, ac tertium scripseram. Quod si Sotigenes, ut est apud Plinium (u) *trinis commentationibus*, *quanquam diligentior esset ceteris, non cessavit tamen addubitare, ipse semet corrigendo*; noli mirari, me hominem quidem non negligentem, sed tamen cum plerisque eorum qui hætenus de iisdem calculis scripserunt, minime comparandum, tribus illis prioribus quartam hanc commentationem adjecisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXVIII.

Agitur de Hydrope Ascite, Tympanite, Peritonæi, & de aliis quos Saccatos vocitant.

Longissimis quæ ad te nuper a me datæ sunt, Litteris vereor ne multo longiores succedant, cum prolixam adeo in Sepulchreto esse video Sectionem XXI. cujus nunc sequi argumentum debeo, de Ventris Tumore, Hydrope. Nam in XIX. quæ de Scorbuto, aut in XX. quæ de Cachexia, Anasarca, Leucophlegmatia inscripta est, non est cur morer; quando iis in Civitatibus ubi vitam duxi, perraro, si unquam, a Scorbuto aliquis confectus est, alibi autem confectorum dissecciones passim reperies, & singulares quasdam apud Poupartium (a), & Meadium (b); tres autem isti alii morbi ejusmodi sunt, ut longe melius, aut certe commodius alio referantur. Itaque ista quæ ipsis tribuitur, Sectio, ubi Scholia detrahas, & Observationes, quæ ut diserte admonemur, ad febres, phthisim, ventris dolores, tumoresve, melancholiam, paralytim, dyspnœam, syncope, aliove attinent, & quarum aliqua interdum repetitur (c); ad non ita multas reducitur, quarum plures alio pariter, & nominatim ad ventrium hydropes spectant. Quorum qui nobis tractandi sunt, Ascites, & Tympanites si soli materia essent XXI. Sectionis; fortasse non longior superiore hæc esset Epistola. Verum cum præter illos, plerique insuper ex reliquis tumoribus ventris in ea Sectione proponantur; hos constituimus in Litteras proximas rejicere; has autem non de aliis ferme quam de utroque illo hydrope, & Peritonæi, & aliis quos Saccatos vocitant, exarare. Nec tamen Observationes illas, huc quoque attinentes, quæ alibi, & præsertim cum de Thoracis hydrope scriberemus, tra-

ditæ sunt, hic iterum expectabis; sed alias sive ex Valsalva, sive ex nobis. Ejus sunt igitur quæ continuo sequuntur.

2. VIR annorum sexaginta, herniosus, difficultate spirandi, sitique corripitur. Venter, pedesque intumescunt. Siti tandem remissa, moritur. ABDOMINIS adiposa membrana, & muscoli cum secarentur, serosa in interstitiis materia apparuit: quæ in ventris etiam cavo occurrit. Cum hujus ima sinistra parte sacculus ex peritonæo factus, communicabat, intestinorum portionem continens. In Thorace pericardium sero scatebat. Fluidus in ventriculis cordis sanguis fuit.

3. Quæcunque hydropis in hoc viro causa fuerit; nam etsi irruentibus in herniam intestinis, aliquem interdum dirumpi in distracto mesenterio lymphæ ductum posse, non est negandum; tamen id quam rarissime accidere, & cum accidit, simul cum lymphæ chylum effluere, non ignoramus; quæcumque igitur causa fuerit; ad ascitem duos alios hydropes accessisse, vides, anasarcam, & pericardii. Rarum enim est, ut simplex sit; quod & insequentibus fere omnes comprobabunt historia.

4. JULIA Bonetti annos nata quinquaginta quinque, gracilis, & utrinque gibba, cum paucis antea mensibus de minus facili respiratione queri cœpisset; denique III. Kal. Decembres A. 1688. in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium ægra illata est. Laboriose respirabat, idque magis in sinistrum latus cubans, quam in dexterum. Quod si in lecto federet; tum vero spirandi difficultas adeo ingravescebat ut

(g) Vid. Taccon. supra ad n. 16. cit. (r) Aët. N. C. Tom. 6. Obs. 69. (f) Haller Opusc. Pathol. Obs. 33. hist. 8.
(t) Epist. supra ad n. 13. cit. Adnot. 2. (u) Nat. Hist. l. 18. c. 25. (a) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1699.
(b) Monit. Med. c. 16. (c) Vid. Obs. II. §. 6. & 9.

ut quasi suffocaret. Omnibus irritis auxiliis, auge-
sciente in dies spirandi labore, debili & languido
pulsu, leviusculis, sed crebris animi defectionibus
tentata, facie tumida, & quodammodo livescente,
obiit Idibus Decembris.

VENTRIS caveam
aqua limpida opplebat. Omentum sine pinguedine
quibusdam vesiculis refertum erat.

Thoracis ca-
vum dexterum quatuor circiter aquæ uncias; fini-
strum autem quantum poterat, continebat, ut in
sterni exsectione efflueret. In hoc cavo pulmo non-
nihil tumefactus, & purpureus, ut si inflammatione
correptus esset; in altero parum, aut nihil ab na-
turali constitutione recedebat. Cordis ventriculus
dexter cum multo concreto sanguine concretionem
quoque habuit polyposam digiti crassitudine quæ tum
in venam Cavam, tum in arteriam Pulmonarem pro-
ducebatur. In sinistro ejusmodi concretionis tan-
tummodo inchoamentum apparuit.

5. Uter præcesserit hydrops, thoracis, an ven-
tris, non est facile in ejusmodi historiis pronuncia-
re. In hac tamen si propter illius depravatam adeo
structuram, ipsum quoque velis primum aquam col-
legisse; non repugnabo. Cæterum ob eandem stru-
cturam illa accidisse, crediderim, quæ contra ac fie-
ri solet, in hac fœmina observata sunt, ut difficiliter
spiraret in id latus cubans in quo pulmo tumens, &
plurima aqua erat, utque in lecto confidens, prope-
modum suffocaretur.

6. VETULÆ cœpit autumno intumescere cor-
pus universum, respiratio fieri difficilis, & sitis mo-
lesta. Ad hæc, nisi quod sitis sub finem desit, ac-
cessit tussis cum sputis catarrhalis materiæ, & diffi-
cilis in sinistram latus decubitus, ut propterea in
dexterum fere semper cubaret: in quo decubitu &
morta est, cum pulsus jam se se adeo contraxif-
sent, vix ut amplius perciperentur.

CADA-
VERIS cutis, & muscoli dum inciduntur, se-
rum manabat multum. Serum etiam Ventrem im-
plebat, qui ingenti, sed tamen molli tumore pro-
tuberaverat. Hoc serum, vitreo vase exceptum,
lotii referebat colorem, unoque, aut altero circi-
ter interjecto die, concrementum innatans ostendit
adeo firmum, ut ne agitato quidem vase, in par-
tes divelleretur. Reliquus humor, igni impositus,
paulo post turbidus, & crassior factus, mox le-
vem concretionem in lateribus vasis exhibere cœpit:
progrediente autem evaporatione, pelliculam in sum-
mo efformavit: sed postquam sic infra dimidium
decreverat, similis omnino evasit cremoris hordeacei.
Hepar maculis subalbis hic illic distinctum majori-
bus exterius, minoribus intus, pallebat. Lien præ-
durus. Lymphæ vasa circa lumbos, infraque per
interiora ventris, satis manifesta per se occurrerant.

In Thoracis sinistra cavea undique solutus e-
rat pulmo; at in dextera toto ambitu ad pleuram
multis, iisque implicitis, membranarum nexibus
alligabatur: quas si membranas contrectares; mul-
tum feri, in earum interstitiis conclusi, prodibat.
Cordis finibus magna copia sanguinis continebatur,
fluidi, diluteque rubentis, ut in vasis omnibus: e-
ratque cor intra serum, quo pericardium non op-
pletum modo, sed & valde fuerat dilatatum. Hoc
pericardii serum, etsi colore, & firmo per se pro-
ducto concremento feri simile visum est quod ventre
continebatur; ad ignem tamen non concrevit, sed
perpetuo liquidum, sensim avolans, levem dumtaxat
in fundo vasis crustam reliquit. Utriusque feri sali-
næ particulæ inspectæ, nec certæ figuræ inventæ
sunt: particularum tamen illius feri figuræ ab hujus
figuris nonnihil discrepabant. Concrementum autem
illud quod in pericardii sero innatavit, forma erat
propemodum spherica, & ex parvis quasi vesiculis in
unum congestis effici videbatur.

7. Solebat Valsalva cum aquam in corporis ca-
veas effusam inveniebat, qualis ipsa esset, non
modo attendere, sed & per varii generis experi-

menta quærere, sæpe igne utens; nonnunquam cer-
tarum rerum admistione. Solebat quoque lymphæ-
ductuum sedes inspicere, & sive ii turgerent, sive
nullo modo se proderent, adnotare. Utramque
hanc ejus consuetudinem cum in plerisque aliis quas
reliquit, hujus generis Observationibus, tum in ea
præsertim animadverteris quam modo proposuimus.
Quærebat, ut credo, ratione utraque, unde aqua
exitisset, an a disruptis iis vasculis, an aliunde;
si forte post longam Observationum seriem eo per-
veniret, ut ex aquæ portione e vivente hydropico
eductæ hanc ex iis vasculis effluxisse, dignoscens,
morbum insanabilem pronunciaret. Posita enim il-
la diagnosi, ut puta in exemplo alias (d) tibi com-
memorato, hæc prognosis consequitur, præcis æque
incognita, ac vasa illa: quorum inventionem non
mutatam esse in hoc morbo prognosim, inconsulto
quidam contendebant diligentioris Anatomies reprehen-
sores; illa autem sic mutata, medendi quoque ra-
tionem mutari, quod iidem negabant, manifestum
est; cur enim Medicus fortioribus eos vexet reme-
diis, quos debet dumtaxat quæ ratione diutius in
vivis fervet, non qua sanet, cogitare? Sed Val-
salvæ longa opus fuisse ejusmodi Observationum se-
rie, idcirco dicebam, quia lymphæ ipsa in variis,
& vario tempore varia est. Quin Reverhorstius (e)
addebat insuper loci unde provenit, varietatem, a
lætis hepatis vasis lymphaticis eum ascitem esse,
scribens, in quo aqua extrahitur flava, & amara.
Quem ut sequi auctorem minime necesse est; ita
haud satis tutum arbitror iis adstipulari qui cum
Boneto (f) docent, a lymphæ ductibus esse eam
aquam hydropicorum, quæ limpida sit, coloris ex-
pers, aut levicule tincta; a venis autem, quæ se-
ri instar sit modo sinceri, modo aliis humoribus com-
misti, urinæ colorem referentis. Etsi enim in ægro
de quo ipse loquitur, cujus urinæ lixivium nigrum
potius, quam nigricans, esse videbantur, non nisi
ex lymphæ ductibus effluere in ventrem potuisset
aqua limpida illa quam describit; at in aliis quo-
rum aliter urinæ se habeant, aliunde potest prove-
nisse.

8. Deinde quæ prius lymphæ erat limpida, si mo-
ra, & viscerum quæ vel ipsa denique corrumpat,
putrilagine admista mutetur, num propterea a lym-
phæ ductibus non exiisse credenda est? Huc fallacia
adde quæ sæpe, nisi quis diligenti attentione
caveat, imponere possunt in cadaverum dissectione.
Nam quæ aqua primum effluit, erit aliquando lim-
pida, non quod in ægro sic esset, sed quod in
mortuo subsidentibus crassioribus particulis, quæ in
summo est aqua purior est facta. Contra aliquan-
do pura cum esset, ab ipsa sit dissectione impura.
Sic olim animadverti, cum in hydropica quadam a
sterno costas dividere cœpissim; limpidam quadam
se: cum omnes divisissim, sterno sublato vidissim sub-
rubentem: denique cum viscera contrectassim, &
incidere vix inciperem, quidquid restabat aquæ co-
lorem rubrum contraxissim. Quæ tanto magis atten-
denda sunt, quanto minus aquæ inest, aut superest,
ut vel paucio sensim, & quasi clam admisto sangui-
ne possit infici. Sunt & quæ ab læso viscere aliquo,
vel ante Sectionem, ut indicabam, admiscuntur, mi-
nus deceptura ubi & visceris læsio magna est, & ma-
jor eorum copia. Sic apud Schacherum (g) cum
esset conjunctum asciti ovarium plurimum auctum,
& vitiatum; mirum non fuit, aquam satis alio-
quin, ut videbatur, limpidam, per evaporationem
mox in substantiam pinguem coaluisse ita, ut par-
tem unam aqua evaporatione abacta, tres vero partes
residua portio sebacea efficeret. Sic etiam Alberti-
num memini audivisse cum diceret, quorundam hy-
dropicorum aquas, evaporatione adhibita, ex mi-
nima parte avolasse, ex maxima (credo ob aliquam
ejusmodi causam) concrevisse, cum aliorum, eodem
adhibito ignis gradu, ex maxima avolassent, ex mi-
nima

(d) Epist. 16. n. 5. (e) Diss. de Mot. Bilis §. 21. (f) Sect. hac 21. Schol. ad Obs. 18.

(g) Diss. de Virgine Ascit.

nima concrevisset. Tunc vero maxime cavendum est, cum visceris læsio est adeo parva, ut facile possit oculos secantis effugere; ne si quidpiam vi ignis concrevat, non veram ad originem id referatur. Ex his, atque aliis quæ consulto prætereo, intelligas velim, cur istiusmodi Observationum, quas non contemno, sed cautissima diligentia habitas requiro, magno numero Valsalvæ opus fuisse, dixerim, ut, in quibus fallacia aliqua subesse posset, iis neglectis, cæteras comparatas cum similibus in lymphæ, & in sero sanguinis experimentis, ad eos fines, quicumque illi essent, quos sibi proposuerat, utiliter adhiberet. Ad ejusmodi comparationem hortatur Cl. Phil. Frid. Gmelinus (*b*), ubi sua in tenaci Asciticæ cujusdam aqua proponit experimenta. Alia leges, in humore quem *saccati* hydropis vesiculæ continebant, habita a Cl. Jo. Christoph. Pohlio (*i*). Minus multiplicia, quippe evaporatione dumtaxat adhibita, habet Ill. Senacius (*k*). Peculiariora reperies quædam, nimirum ad lacteum hydropem attinentia, ortum quidem, ut videtur, non ex chylo tantum e disruptis chyliferis vasculis effuso, quemadmodum in Littrii (*l*) Observatione, sed ex illo cum multa communi asciticis aqua misto, reperies, inquam, in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (*m*). Quales autem plerumque sint educit ex hydropicis aquæ, & quam variæ, alias in ejusdem Academiæ Commentariis (*n*) docuit junior Verneyus simplicius certe, quippe nulla addita externa ope, sensibus dumtaxat fretus, sed multo commodius, & ad prognosim utilitate latius patente.

9. Verum ne Vetulæ cujus proposita historia est (*o*), oblitæ esse videamur; si hanc cum illa quæ proxime præcedit, gibberæ historia (*p*), & cum prima viri (*q*) comparaveris; intelliges, vetulæ decubitus haud alium fuisse ac quem thoracis latus magis laborans requirebat. De siti autem ante mortem remissa in viro, sublata in vetula sic fortasse poteris existimare, quod aut sentiendi vis prope obitum jam hebesceret, aut distento jam ventre quod humoris in sanguine supererat, ejus pars ad fauces madefaciendas tunc iret, catarrhali materia quam vetula exspuebat, id indicante. Neque enim necesse est, ut in hydropicis omnibus serum sanguinis ad sitim tollendam ineptum sit, id est muriæ sit, ut interdum ab nonnullis gustando perceptum est, multo similis, quam aquæ.

10. VIRI quinquaginta annos nati, qui universali hydropo laboraverat, VENTER, etsi nulla exterius apparebat sensio, aqua erat plenus. Hepar coloris atrii, lien aliquantum auctus, reliqua ventris viscera sana erant. Lymphæ ductus valde turgabant: & cum multæ essent glandulæ infra Emulgentia vasa juxta venam Cavam, & arteriam Magnam circumjectæ, ii ductus ex mesenterio ad has glandulas, ex his in Thoracicum ductum ferebantur.

In Thorace aqueus humor: pulmonesque nigri maculis variegati. Pericardium hydropo proprio usque adeo erat expansum, ut aere distentam urinariam bovis vesicam magnitudine æmuleretur. Ut omnia hujus corporis vasa proportionem magna erant, sic & cor magnum; sinistra autem ejus auricula ita erat dilatata, ut dimidiatum cor quasi æquaret. Cor vero exteriorem membranam a sinistris erosam, vasa intorsionibus varicosis spectanda habebat: in ventriculis autem sanguinem continebat fluidum sine ullo concretionis indicio.

11. Creditu difficile est, Valsalvam, cum pericardium usque adeo aqua distentum, auriculam autem sinistram ita amplificatam invenisset, ut hinc fortasse, quemadmodum retardatus ubique sanguinis motus, sic universalis hydrops magna ex parte sit confectionis; creditu, inquam, difficile est, non quæsi-visse diligenter omnia de quibus æger conquestus

esset, aut si peculiare quid audivisset, non adnotasse. Quod tamen ad pericardii hydropem attinet, cum Vetula quoque de qua supra (*r*) diximus, pericardium aqua haberet valde dilatatum, videre potuisti inter signa quæ in ea historia sunt recensita, num ullum esset pericardii potius hydropis, quam cæterorum quæ præter naturam simul inventa sunt, peculiare. Decubitus certe neque antea difficillimus, nec extremo tempore necessarius, nec humili capite fuisse dicitur: quæ cum iis conferes quorum a nobis ibi mentio facta est ubi illius hydropis alia ab aliis proposita signa pro veri studio examinavimus (*s*). Ne vero ex proxima, quam subjiciam, Observatione suspicari incipias, ejus peculiare signum esse supini decubitus necessitatem, cum tot aliæ faciunt in quibus alter sine altero fuit, tum illa præsertim faciet quæ proximam continuo sequetur.

12. A N U S septuaginta annorum difficile respirabat, multum sitiebat, sicca tussis vexabatur, non nisi in dorsum cubare poterat. Cum hæc diu perdurassent, tumerentque pedes œdemate; mortem obiit. VENTER aqua plenus erat. Lymphæ ductus circa arteriam Magnam qua Emulgentes promit, turgabant; in mesenterio, atque alibi vix apparebant. Renes parvi, nec sine hydatidibus. In Thorace pulmones sani: & mediocri feri copia. Hoc autem plenum erat pericardium: in quo cor duplo majus quam secundum naturam, flaccidam concretionem polyposam continebat: auriculæ autem sanguinem, a quo valde turgabant. Cæterum naturalem sanguis fluorem, coloremque in hoc cadavere servabat.

13. S E N E X annorum totidem, pedum œdemate, magna siti, & tussis corripitur adeo interdum dolorifica, & vehementi, ut suffocari videatur. Catarrhalem materiam exspuit: difficile respirat: decumbere, nisi supinus, non potest: humili, & debili est pulsu. Moritur. IN VENTRE aqua stagnabat: & lymphæ ductus ad Emulgentium vasorum divisionem adeo turgabant, ut tres quatuorve eorum, singuli anserinæ pennæ crassitudinem æquarent. Lien prægrandis, exterius nonnulla corpuscula ostendebat granorum milii instar. In Thorace pulmo uterque ad dorsum, ad latera, ad sternum adhærebat, interstitiis inter se, pleuramque relictis, aquam continentibus. Contra in pericardio nihil humoris: & ipsum per fibras multas membranaceas cordi se annectere jam incipiebat. In cordis ventriculis concretus sanguis, & in auricula quoque dextera, in qua primo aspectu placentæ uterinæ portionem referebat. In sinistro ventriculo polyposa concretio, ab omni parte separata.

14. Vides igitur utraque hac collata Observatione, cum supinus decubitus utrobique esset necessarius, non utrobique pericardium sero plenum fuisse, imo in Senæ humoris nihil habuisse. Quod si viscerum inter se compares vitia; gravia quidem reperies in utroque; sed non eadem. Nec sanguinis utriusque eadem constitutio; imo, quod in superioribus etiam hydropicis animadvertere potuisti, alii prorsus alia. Anni enim fluidus fuit; Senæ concretus: & quod polyposi habuit, in illa flaccidum laxumque, in hoc compactius, & quod raro a Valsalva adnotatum est, in sinistro ventriculo, non in dextero. Ejusdem igitur decubitus variæ sunt causæ, nec raro difficiles habent explicatus, ut alias (*t*) ostensum est, & duabus quæ sequuntur, Observationibus inter se, & cum proxima superiore collatis, ostendetur.

15. F Æ M I N A gracilis, annum agens circiter duodetrigesimum, quæ jam ante menses quatuor vultus acceperat ad umbilicum, difficile spirabat, valde sitiebat, nonnihil exspuebat, de dolore quebatur in sinistra thoracis parte, in quam, ut neque in dorsum, cubare non poterat. His omnibus ingravescens, moritur. IN VENTRE sana erant

(*b*) *Commerc. Litt.* A. 1745. Hebd. 52. n. 3. (*i*) *Act. N. C.* Tom. 8. Obs. III. (*k*) *Traité du Cœur* l. 4. ch. 3. n. 4. & ch. 9. n. 2. (*l*) *Hist. de l'Acad. R. des Sc.* A. 1710. Obs. Anat. 7. (*m*) A. 1700. (*n*) A. 1703. (*o*) n. 6. (*p*) n. 4. (*q*) n. 2. (*r*) n. 6. (*s*) *Epist.* 16. n. 45. (*t*) *Epist.* 20. n. 25. & alibi.

erant viscera omnia; ut vel in ipsis intestinis, qua umbilico respondebant, nihil vitii animadvertere licuerit præter colorem quasi nigricantem. Ventris tamen cavea sabflavæ aquæ libras tres, quatuorve continebat.

Thoracis quoque sinistrum cavum aqua erat plenum omnino simili, nisi quod in hac concrectiones quædam innatabant, pellicularum instar. Hac in aqua pulmo erat sanissimus, & ab omni adhæsione liber. Pulmo autem dexter cavum suum exacte implebat, quippe ad pleuram undique adhærens arte adeo, ut separari vix posset: eratque aliquantum induratus, ut phlegmone quodammodo tentari videretur. Uterque cordis ventriculus laxam concrectionem polyposam continebat; dexter tamen majorem, quam sinister. Cæterum lymphæ ductus in hoc cadavere nullo modo turgabant.

16. ADOLESCENS annorum circiter septemdecim, corripitur difficili respiratione, sicca tussi, maxima siti. Parum mingit. Latere dextero nonnihil dolet, in hoc assidue cubat. Tandem interit.

VENTER aqua plenus: intestina, & ventriculus albidus: totum hepar durum: lien, nisi quod paulo major erat, cætera sanus. Lymphæ ductus non turgabant, ut aliquoties in quibusdam hydropicis, sanis visceribus, est observatum. Thoracis cavum dexterum aqua redundabat. In eodem pulmo induruerat: & tota ea facie qua diaphragma, & qua mediastinum spectabat, his adhærebat. In pericardio parum, aut nihil feri. In omnibus vasis, etiam quæ sunt in visceribus, sanguis fluidus.

17. Cur in latus dexterum hic assidue decumberet, statim intelligis simul ac cogitas, aquæ copiam quæ in eodem erat latere, nisi in hoc cubaret, fuisse alterum, quod sanum erat, prægravaturam. Sed Mulier (u) cum a sinistris aquæ copiam haberet, cur in sinistrum decumbere latus non poterat? Nempe etiam pulmonum rationem habeas, necesse est, quorum sinister sanus erat Mulieri; dexter non sanus Adolescenti. Veruntamen cur Mulier cubare in dorsum non poterat? Sic enim neutrum latus alteri aut aquæ pondere, aut mole pulmonis, phlegmone tentati, offecisset. Senex (x) certe cum utrumque pulmonem sic undique simul alligatum, simul aqua in circumjectis interstitiis collecta circumpressum haberet; in dorsum non modo cubare poterat, sed debebat. Vides igitur, cur decubitus dixerim non facile interdum posse explicari. Præstat autem hac de re non plura iterum hic verba facere; sed Valsalvæ reliquas Observationes subijcere, in quibus cum hydrope conjunctam lymphæ ductuum turgentiam non vidit, id quod in duabus quoque descriptis modo historiis animadvertere potuisti: etsi facile neque tu, ut puto, neque ego certe satis perceperim, cur in postrema dixerit, turgentiam illam aliquoties in quibusdam hydropicis, sanis visceribus esse observatam: quod profecto haud potuit ad Vetulam (y), ad Virum (z), ad Anum (a), ad Senem (b) referre, in quibus ut illa turgentia fuerit, sana tamen viscera non fuerunt. Alias igitur suas Observationes respexerit, necesse est, exempli gratia illam, tibi alias (c) a me descriptam, in qua cum hydropicæ cuncta ventris viscera bene se haberent, simul turgabant vasa lymphatica: nec fortasse aliud hic noluit, nisi in illis etiam hydropicis quorum sana sint ventris viscera, turgentia interdum ea vascula reperiri.

18. JUVENIS annos natus circiter duodetriginta, magnopere edax, & potulentus, cum aliquot jam annos aliqua respirationis difficultate laborasset, tandem in hydropem incidit universalem. Huic septem ferme ante mortem diebus accessit major spirandi difficultas, cum tussi, sputo, & dolore in thorace.

IN CADAVERE Venter, & Thorax subfusco sero pleni inveniuntur, eodemque colore infecta

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

viscera omnia, si intestina excipias, & ventriculum. Hic naturalis magnitudinis modum valde superabat. Lien quoque triplo quam par esset, major. Bilis erat pallida. Lymphæ ductus nulli in conspectum venere.

Sinister pulmo erat multum inflammatus, ex quo accelerata mors jure credita est, & ad pleuram per membranas annexus, quarum interstitiis descriptum serum concludebatur.

19. Hypothesis vi potius, quam Hippocratis auctoritate, aut hydropicorum dissectione, adductos olim plerosque fuisse Medicos, ut jecur primum, deinde & splenem hydropis auctores facerent, vel ex Sepulchreto cognosces sive ubi (d) in Hippocraticis libris non unum, aut alterum, sed plura hic culpari viscera, ostenditur, sive ubi (e) bene multis productis hydropicorum extispiciis, insons fuisse utrumque illud viscus, demonstratur. Et certe quæcunque Pars, imo quæcunque causa diutius potest sanguinis, aut lymphæ cursum morari, aut humoris quo cavæ corporis madent, præter modum aut secretionem augere, aut exitum deinde imminuere, morbo huic potest originem præbere. Venter autem præter hæc, peculiare habet Partes e quibus humor in ejus cavum effunditur aliquando. Fuit, inquit Piccolhomini (f), qui plurimum bibens, & nihil, vel cathe-tere immisso, urinæ reddens, ventre sensim mirum in modum intumescere, denique mortuus, calculis penitus dilaceratos renes ostendit, ut manifestum esset, ex his lotium in ventrem defluxisse, eumque distendisse. In Sepulchreto, ubi hanc Piccolhomini Observationem frustra quæsi, habes alias Plateri (g), & Dodonæi (h) ascitis, salvo hepate, & liene, ab urina facti effluente ex rene, aut ex vesica, quæ exulceratio perforaverat. Quod autem præterea indicat Dodonæus (i), minime dubium est, idemeventurum, si forte ureteres perumpantur, aut erodantur, præmonstrante Galeno (k), & confirmante inter alios Eustachio (l), præcisus illis in viva bestia, & abdomine confuto, inventum iri ventris cavum totam lotio plenam, veluti si aqua intercute laboraret animal: idque ruptis iis canalibus in viris duobus accidisse, Abr. Vateri (m), & Winharti (n) docent historiæ. Quod ad genus Observationum referenda illa est Cl. Berneri (o) in sexenni puero cujus urina cum e renibus egredi non posset, hos ita distenderat, ut per ipsorum superficiem via sibi aperta, in ventris cavum destillaret, intestinaque circumfunderet. Quin etiam huc pertinent ulcera, ventriculum eo loco perforantia, ut potionibus magis, quam cibis, exitum præbendo, ascitem vel facere possint, vel augere. Sic accidit in Observationibus Doctorum Virorum Samuelis Gratsii (p), Ad. Christ. Thebesii (q), Rud. Jac. Camerarii (r), & Jo. Georg. Hoyeri (s). Porro ad illa quæ ex Sepulchreto indicata sunt, hepatis, & lienis in hydropicis infantium exempla, nova minime defunt quæ addantur. Videtis; ut alia, in iisque illud quod paulo ante memorabam, Vateri; nam huc quoque, imo præcipue, attinet; ea, inquam, vide quæ a Cæsarea suppeditantur Academia (t), inter quæ est quoddam (u) ubi jecur pessime affectum eo facilius omnes credidissent, quod ægra nulla de re magis, quam de ejus visceris dolore conquæta erat. In eo tamen, ejusque cysti labes nulla; sed in proxima mesenterii parte deprehensa est erosio tanta, ut palmæ latitudinem ferme æquaret. Quæ omnia ut vera sint; non erat tamen a quibusdam in contrario adeo decurrendum, ut jecur, aut splenem contenderent perraro, si unquam, esse culpandum. Leges, exempli gratia, in aliqua ex superioribus proximis Sepulchreti Sectionibus (x), Medicorum vulgo quidem nil solennius esse, quam lienem contumeliis afficere, quasi omnium prope malorum esset pancrene. Certe illos in hoc errasse, fatendum est.

N

est.

(u) n. 15. (x) n. 13. (y) n. 6. (z) n. 10. (a) n. 12. (b) n. 13. (c) Epist. 16. n. 4.
 (d) Sect. hac 21. Schol. ad §. 4. Obs. 7. (e) Sect. ead. Obs. 1. & seqq. (f) l. 2. Anat. Præl. 23. (g) Sect. cit. Obs. 8 §. 2.
 (h) Ibid. Obs. 25 §. 23. (i) Ibid. (k) De natural. Facult. l. 1. c. 13. (l) Tract. de Ren. c. ult.
 (m) in Progr. edito Witemberg. Januar. A 1720. (n) in Append. Tom. 2. Act. N. C. sub n. III. (o) Eorund. Act. T. 1. Obs. 219.
 (p) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 40. (q) & Cent. 3. & 4. Obs. 120. (r) & Cent. 5. Obs. 43. (s) & Act. T. 4. Obs. 124.
 (t) Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 13. & 168. & A. 6. & 8. Obs. 186. (u) Obs. ead. 186. (x) Sect. 18. Obs. 3.

est. Verum cum id continuo subjicitur, *Exta autem a fato consulentibus rarius nihil, quam vitii quicquam in eo detexisse*; si hoc ab aliquo generatim, aut ut in ascite præsertim, accipiatur, quantum a vero absit, cum ingens in Sepulchreto ipso (*y*), Observationum ostendit numerus; tum de novem quas ex Valsalva produxi, quinque (*z*) confirmant, in quibus aut prædurus inventus est, aut æquo major, imo, ut in novissima, unde hæc scribendi data nobis occasio est, triplo major. Quod si de jecinore sermo sit; videbis in illarum quatuor aut pallens, & maculosum, aut atrum, aut omnino durum, aut cum bile pallida fuisse. Nec mirum, si morbus quem in primis a retardato motu sanguinis oriri, diximus, a vitio haud raro proveniat viscerum per quæ tarde lenteque ex instituto naturæ sanguis traducitur, ut si qua nova accedat remorans causa, non nisi tardissime moveri queat. Itaque ad Valsalvæ Observationes, & ad eas quæ in Sepulchreto extant, passim occurrunt quas adjungas, ut cum haud paucas ubi quæras, indicavero, nullus dubitem, plures alibi superesse. Vide, exempli causa, quæ in asciticis duabus Virginibus per dissectionem conspexerit junior Verneyus (*a*), itemque in plurimis eodem morbo affectis Naturæ Curiosus (*b*): nec omitte quæ in Viro illustri Cl. Bechmannus (*c*). Ex his omnibus asciticorum dissectionibus ne unam quidem perleges; quin jecur male se habuisse, cognoscas. Simul autem in earum aliquot diserte adnotatum animadvertes, ut male se quoque lien habuerit. Nec aliæ desunt ex quibus intelligas, cum in eodem morbo *hepar non admodum a naturali statu discessisset, lienem magnum fuisse, & duriusculum, aut cum hepar prorsus naturaliter esset constitutum, lienem solito majorem, & totum quantum scirrhosum, tamque durum fuisse, ut non sine difficultate scindi & dividi novacula potuerit*. Quorum exemplorum alterum est Lentilii (*d*), alterum Cl. Cohausenii (*e*). Non tamen diffiteor, quæ vitia his visceribus, aut pancreati, mesenterio, aliisque Partibus ventre conclusis, initio non essent, ea posse, hydrope diutius protracto, aliquando induci. Sed indicia sæpe sunt, ea vitia antecessisse, sive omnia spectentur quæ ægrum ante hydropem male habuerint, sive quædam attendantur quæ occurrunt in mortui dissectione, velut proxima indicabit historia,

20. MULIER hydrope ascite laboraverat. CADAVER incidendo, nulla, nisi Ventris, cavea inventa est quæ esset aquæ plena. Intestina aere non erant distenta. Hepar autem erat durum, ejusque vesicula lapidem, omne ejus cavum occupantem, continebat. Lymphæ ductus nullo modo apparebant.

21. Hæc una est ex reliquis illis Valsalvæ Observationibus quas tibi Epistola superiore (*f*) pollicitus sum, ut plene intelligeres, non magis ab illo, quam a me, regium morbum simul cum cystis fellæ calculis fuisse adnotatum. Porro minus veri simile est, tantum lapidum non a longissimo antea tempore fuisse inchoatum, ut demum ad totam cystim opplendam perveniret; nec, quod consequitur, sine antiquo vitio fuisse id jecur, in quo tandiu bilis secreta esset idonea ad ejusmodi lapidem perficiendum. Quod vero diserte interjectum est, intestina aere non fuisse distenta, eo attinet, ut intelligatur, etsi possint Ascites, & Tympanites conjungi; non semper tamen, ut videntur quidam credere, id fieri. Quin ut rarius accidit, ascitem, quemadmodum in proposita scemina, nullum alibi hydropem conjunctum habere, sic minus sæpe fit, ut in asciticis conclusa ventriculo, & intestinis magna vis flatuum, in tympaniticis autem aqua multa præsertim, & necdum inveterato morbo, effusa in ventrem occurrat. Et sane pauca sunt in muliere de qua protinus dicetur.

22. FEMINA annum agens circiter trigessimum, post diuturnos artuum dolores, multa scabie, eaque humida, correpta est. Quam ut abigeret, de consilio Empirici unguento quodam est usa. Sic brevi quidem siccata est scabies: sed acuta febris oborta est, ingenti calore, & siti, ac sævissimis capitis doloribus stipata. His postmodum accesserunt delirium, spirandi non modica difficultas, totius corporis levis tumor, ventris tamen non levis, magna inquietudo, mors denique sexto ex quo febris lecto affixerat, die. I N C A D A V E R I S dissectione animadvertum est, scapello cuti, & carni impresso, nihil aquosi humoris prodire, ut manifestum esset, universalem illum de quo dictum est, tumorem non œdematis instar, sive anasarcae fuisse: quod & digito pressi pedes ostendebant, nullum pressionis vestigium servantem. Venter quoque tumidus, & valde tensus, cum aperiretur; non aqua, sed intestina, & ventriculus erupere, nihil nisi aerem continentia, quo usque adeo distendebantur, ut ventriculus plus quam dimidium cavæ ventris impleveret. In hanc tamen cavam effusa inventa est libra una, aut altera limpidi feri: quod ignis vi primum quidem leviter concrefcere visum est; sed postea, ferme instar aquæ pericardii, totum in auras abiit, nisi quod in fundo vasis flavam quasi pelliculam reliquit. In Thorace pulmones reperti sunt ad pleuram annexi per quasdam quasi membranas, *gelatinosum* corpus referentes, quæ tot erant, ut appareret, minus libere se dilatare potuisse pulmones. Eas si secares; pelucidus humor prodibat. Cor ad dexteram cum pericardio connectebatur per fibras nonnullas membranas: ejus ventriculis sanguis inerat fluidus; sed tamen in dextero tenuis polyposæ concretionis inchoamentum est animadvertum. Caput secare non licuit.

23. Multa, atque humida scabies quæ mulierem a diuturnis artuum doloribus liberaverat, importune retropulsa, mortem attulit. Scilicet acres particulæ quæ artuum membranas antea compungere solebant, jam per ulcuscula in cute producta, salubriter ejiciebantur. His autem ulcusculis siccatis, in sanguine restitantes, internasque partes irritantes, & acutam febrim, & mala cætera, quæ hanc comitabantur, gravissima invexere, in iisque tympanitem. Quæ hydropis; sic enim Majores vocarunt; species etsi diuturnis morbis, ut ait Littrius (*g*), ordinario succedit; nonnunquam tamen fit in acutis, velut hic; imo etiam in multo acutioribus, ut ipse vidi, & alias perscribam. Et post diuturnos quidem, magnosque morbos proclive est cum ipso intelligere, ex effecto sanguine tot, talesque spiritus non posse existere, quot, qualesque intestinorum, & ventriculi requirunt fibræ, ut aeri qui in utrorumque cavo est, satis renitentur, si præsertim ille multus sit, multumque rarefactus; ne viscerum eorum parietes incredibilem in modum distendat. Sed in acuto hoc morbo erat aer utique ad rarefactionem pronus; ut vel in vasculis quæ sub cute sunt, & per quæ fortasse minus meabat libere, se quadantenus expandere videretur, & leve quasi emphysema inducere. Effectum tamen sanguinem, & hinc debiles eorum viscerum tunicas num credemus fieri potuisse, si non ab longitudine, a vehementia saltem morbi? quanquam ut eram hic acerbissimis capitis doloribus, & inquietudine, ac delirio stipatus, non tam spirituum inopiam, & languorem, quam copiam, abnormesque motus indicabat. Nec tamen propterea in Willisii sententiam transibimus, fuscæ, etiam in Sepulchreto (*h*) relatam, qui contra ac postea Littrio placuit, a copioso, inordinatoque spirituum influxu in fibras viscerum illorum, tympaniticam ipsorum distentionem repetebat; quasi vero fibræ circa membraneos tubos dispositæ, cum ipsæ inflantur, non horum cavum

(*y*) Vid. quot sub Obs. 6. & 7. & alibi congerantur. (*z*) n. 6. 10. 13. 16. 18. (*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & 1703. (*b*) Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 276. & A. 7. & 8. Obs. 153. & A. 9. & 10. Obs. 239. 241. 248. & Cent. 1. Obs. 3. in Coroll. 3. & Cent. 3. Obs. 12. & Cent. 8. Obs. 27. & Cent. 9. Obs. 64. & Cent. 10. Obs. 86. & Act. Tom. 6. Obs. 15. (*c*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 32. n. 1. (*d*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 168. (*e*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. Cas. 3. (*f*) n. 25. (*g*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (*h*) Sect. hac 21. in Schol. ad Obs. 22.

vum potius constringerent, distentionique resisterent. Equidem præstare, credidero, ut hic ex utraque sententia tertiam quandam conflata sequamur, existimantes, abnormi spirituum influxu contractas hic illic, & convulsione adstrictas fibras, naturales horum tuborum motus, & quod consequitur, multi, & multum rarefacti aeris expulsionem interceptisse, qui propterea fibras cæteras in iis in quibus concludebatur, tractibus tanto magis urgens, quanto magis & copia, & vi augebatur, harum quidem primum, deinde & illarum quarum prægressa convulsio robur infractum reliquerat, pervicisse renixum, sicque infirmatis denique, laxatisque omnibus, universos hosce tubos dilataste. Adeo autem convelli posse carneas intestinorum fibras, ut omnem intercepto aeri exitum intercludant, repertæ haud raro in dissectionibus arctissimæ hic illic intestinorum constrictiones ostendunt. *Observatores non pauci enarrant*, inquit Cl. Corn. Henr. Velse (*i*), & ipsi in cadaveribus sæpissime vidimus: quum intestinum hic laxum, molle, distensile, flaccidum, illic durum, contractum, rugosum, non ulterius digitis coarctandum, nec liquidis esset patulum, sed massam fere referret solidam. Hæc autem postquam dixit per totam intestinorum longitudinem interdum alternari, ut in cadavere infantis vidit; quid interclusus elasticus aer, ob calorem loci magis magisque expansus; efficiat, hac sua comprobatur Observatione (*k*). In puella bienni vidi, inquit, portionem intestini Coli adeo violenter ab incluso aere amplificatam, ut referret vesicam constantem tunicis ob summam elongationem quam pellucetissimis, reliquo ejusdem intestini tractu & supra, & infra hunc tumorem, per summam contractionem extrinsecus sulcato, & prorsus impervio. Huc addas velim pariter imperviam contractionem quam inter superiorem & inferiorem virilis Coli partes, aere maxime distentas, vidit Præcl. Bassius (*l*). Laxatis autem; ut in iis qui victuri sunt, necesse est; istiusmodi constrictionibus, jam infirmissimas sub tanta pressione factas esse fibras, a me tibi non opus est inculcari, ut neque tractus illos certos in quibus aut pressio, aut aer fuerant, totis hujus viribus expansum iri, idque eo magis, quo fuerint hæ, aut esse perrexerint validiores. Itaque non miraberis in Laubii (*m*) Observatione, si ventriculus esset corrugatus, Colon vero adeo distentum, ut vir robustissimus facile totum brachium intrudere potuisset, aut quod Littrius (*n*) sæpe viderit Cæcum, & Colon femoris virilis crassitudine, imo quod Platerus (*o*) vel in puero intestina conspexerit quæ eandem crassitudinem certis in locis adæquare videbantur. Vicissim est alias (*p*) immanis adeo præcæteris ventriculi distentio, ut contiguam jecinoris partem, & diaphragma non modo altius compulisse, sed & descendere prohibuisse, ægrumque in id periculum propterea conjecisse interdum credita sit, ut præsentaneum, intentatum adhuc, auxilium exposceret quo aeri confestim exitus pararetur ope acus oblongæ per sinistrum hypochondrium in ventriculum demittendæ. Sed de hoc infra (*q*). Cæterum quam distentus esset ventriculus in proposita (*r*) quoque Valsalvæ scæmina, animadvertere potuisti. Unde nacti occasionem sumus tympanitis certis in casibus non sine præviis convulsivis adstrictionibus explicandi. Quod si in omnibus forte malueris Littrii explicatione uti; eo minus pertinaciter repugnabo, quod in omnium progressu ad ipsam nihilominus, si vera sunt quæ paulo ante dicebam, est redeundum.

24. Et sic quidem tympanitis causæ tum post diuturnum morbum, tum in acuto intelligentur, cum rarefacti aeris copia, & vis intestina, & ventriculum, & quod consequitur, his appositum abdomen distendet. Sed est alia tympanitis species, cum idem aer, extra eorum viscerum cavum rare-

factus, ipsum dumtaxat extendit abdomen. Hujus musculi, ob id etiam creati, ne rebus secundum naturam se habentibus, ea viscera præter modum distendantur, ubi justo, quæcunque sit causa, laxiores fuerint, non modo eorum distentioni non obstant; sed inter causas, cur hæc facilius, majorque contingat, videntur esse reponendi. Ubi vero aer extra illa viscera laxius abdomen urgebit; tanto hoc citius, magisque extendetur, quod aeris viribus non intestinorum etiam, ac ventriculi parietes, sed nihil tunc nisi unum distendendum objicietur abdomen. Nec tamen hæc species frequens est, seu sola, sive cum priore conjuncta; imo adeo rara est, ut nec Willifius (*f*), nec Littrius (*t*) viderint, atque adeo alter scripserit, non posse ab se intelligi, alter per sua experimenta omnino refutari. Ego vero neque ideo aliquid negaverim, quod satis intelligi non possit, neque crediderim, quod in plurimis non sit, id in quibusdam non esse: nec fortasse alia egregiis illis Viris mens fuerit; sed tantum haud satis aperte indicata. Alii autem minime dubitant, quin ex humoribus in ventrem effusis, ibique corruptis possit aer, præsertim in iis corporibus in quibus vi morbi non fuerit bene, intimeque commixtus, se se explicare, aut pariter ex quopiam corrupto viscere, aut denique (id quod facillimum est) ex intestinis parte aliqua pertusis prodire. Id autem facillimum esse, dixi propterea quia Cel. Hallerus (*u*) in maxime distentis hujus morbi vi intestinis aerem animadvertit sibi viam fecisse per eorum parietes in cellulas usque sub extrema tunica fitas: quin memini, Cl. Spoeringium in Reg. Sc. Suec. Academiæ Commentariis ad Annum, opinor, 1742. (neque enim, cum hæc scriberem, in manibus erat liber) tradidisse, in viro cujus intestinum Colon duris stercoribus erat plenum, aerem supra hoc obstaculum intestinum adeo expandisse, ut ejus membranæ vi illata, non amplius, nisi extrema ipsarum contineretur; ut proclive sit intelligere, quantillum tandem restaret, ut ex intestini cavo in ventris cavum erumperet. Sed non aer modo, verum etiam exesio, aut gangræna intestina perforando, flatibus exitum dare possunt, ut ex ventriculo non semel fecerunt. Sic in duabus quæ supra (*x*) memoratæ sunt, Camerarii, & Hoyerii Observationibus cum ille esset perforatus, non mirum fuit quod vix leviter inciso tumente abdomine, primum omnium, non sine sono, & fœtore, flatibus proruperint. Idem tamen accidere etiam cum intestina non sunt pertusa, aliæ ostendunt Observationes, sive ea sint gangræna affecta, ut apud Meadium (*y*), sive simul ad gangrænam inclinent, simul exterius pravo sint humore perfusa, intus autem flatibus turgida, ut apud Cl. Gullmannum (*z*), sive nihil sit ejusmodi rerum, nisi quod & ipsa, & ventriculus immanem sint in modum inflata, ut apud Mercklinum (*a*), sive demum ne hoc quidem, sed intestina prout alias in sanis, se habeant, ut apud Cel. Heisterum (*b*). Sed in his duobus, in aliisque, siqui forte occurrant, ejusmodi casibus, quibus viis aerem in ventris cavum pervenisse, dicemus? Esse quædam posse, aliasque alias quas mente non assequamur, fatendum est. Sed tamen cum flatulentos quosdam tumores interdum certis in visceribus conspiciamus; cur non possit aer, ut alibi, sic in ventris cavo interdum coire? Fellis vesiculam, exempli causa, aere, sub exteriore tunica concluso, turgidissimam invenit Jo. Bapt. Fantonus (*c*), Cl. autem ejus Filius (*d*) non semel vidit, quod & alii, sub extimis hepatis, lienis, & mesenterii præsertim, membranæ innumeras, variæque amplitudinis quasi vesiculas aere distentas: conjecitque, ut ex hydatidibus disruptis aqua destillare pergens in ventrem, ascitem facit, sic ex diffilientibus his bullis

(*i*) Disp. de mutuo intest. ingress. P. 1. §. 14. (*k*) Ibid. §. 15. (*l*) Dec. 3. Obs. Anat. 9. (*m*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 20.
(*n*) Mem. cit. (*o*) Sect. hac Sepulchr. 21. Obs. 22. §. 4. (*p*) Act. cit. Tom. 1. Obs. 49. cum Schol. (*q*) n. 25.
(*r*) n. 22. (*f*) (*t*) locis indicatis n. 23. (*u*) Opusc. Pathol. Obs. 26. (*x*) n. 19. (*y*) Monit. Medic. c. 8.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 89. (*a*) Earund. Dec. 3. A. 3. Obs. 142. (*b*) Earund. Cent. 5. Obs. 84. (*c*) Obs. Medic. 18.
(*d*) in Schol. ad eam, ult. Edit.

erumpentem aerem, si secedens a sanguine in ventris cavum irruere non desinat, tympanitem esse facturum. Verum etsi rei causas intelligere non liceret; certe res ipsa negari non posset: Nam se plane simile in adolescentula vidisse, confirmat, ac in puella conspexit Ballonius (e), id est tumefactum ventrem, cum post mortem denique pungeretur, magno edito sono, totum subsedisse. Idem autem quod Ballonio, aliis quoque accidisse, & in his Vallesio, ex Sepulchreto ipso (f) cognosces, & simul qui, cum distenta aere essent intestina (g), aut cum aqua effusa esset in ventre (h), in hujus cavo offenderint aerem: his autem quos possis adjungere, ex paulo ante commemoratis recentioribus Observationibus satis intelligis.

25. Quæ ne forte ideo contigisse, suspiceris, quod simul cum peritonæo intestinum aliquod compunctum sit, quippe huic ob distentionem omnino attiguum, & pertenuè factum in suo pariete; animadvertite, ubi simul ascites fuit, aquam inter peritonæum, & intestina fuisse interjectam; ubi vero ascites non fuit, difficile factu fuisse, ne tunc aut postea indicia se prodirent pertusi intestini, quorum nullum, cum illud idem mihi aliquando observare contigisset, diligenter attendendo perspicere potui. Huc adde quod plures Sepulchreti Observationes (i) docebunt, & ratio confirmabit, leviter perforato intestino, aerem quidem foramini proximum erumpere, eum autem qui procul, cætera intestina distendit, aut non protinus exsilire, aut si exsiliat cito, non ea tamen celeritate effugere, ut totius ventris subsidentia ad eundem modum sequi, atque in displosa vesica, uno puncto temporis videatur, quemadmodum magnis illis quos laudavimus (k), Viris visum esse, eorum bene perpensis verbis, facile agnosces. Vel si id non concedis, & plane vis, eodem temporis vestigio quo leviter aliquod compunctum sit intestinum, ex intestinis omnibus aerem prorumpere; dic igitur, quomodo Gullmannus (l) ea mox viderit flatibus *turgentia*, vel quomodo Mercklinus (m) postquam aer magno cum sono ex leviter inciso abdomine eruperat, & hoc *confestim totum conciderat*, *instituto extispicio* conspexerit *ventriculum una cum omnibus omnino intestinis immane quantum inflatissimi utriculi adinstar distentum*. Huc adde Observationem ad hanc dirimendam controversiam ab Heistero (n) propositam. In muliere quæ *ventrem habebat valde distentum*, cum subito esset mortua, idem accidit quod vidisse Mercklinum, diximus, *simulac exiguum vulnus peritonæum perforaverat*; sed non intestina ab aere occurrerunt expansa; imo hoc fuit illud cadaver in quo *intestina prout alias in sanis, se habebant*. Hic non dicam, si antea ab inclusis flatibus adeo fuissent distenta, eorum aliqua indicium hujus distentionis servatura fuisse, sive crassitudinem, sive sedem spectares. Hoc unum dicam, cum tot rogati & Medici, & Chirurghi Amstelodamenses adessent, in iisque Anatomicus eximius Ruyschius, præter ipsum, juvenem quidem, sed jam tum præstantem in eadem Facultate, Heisterum; non posse me adduci, ut credam, si quidpiam ultra peritonæum fuisset incisum, non continuo eorum aliquem fuisse agniturum. Hic autem a te expectari, non puto, ut in hac, aliisque hujus generis Clarissimorum Auctorum Observationibus suspicio altera tollatur, id est aerem quo abdomen erat distentum, post mortem denique in ventris caveam se effudisse; ventris enim tumor in iis, dum viverent, jam ante fuerat, de quibus loquuntur. Vesiculas autem illas aeris plenas quas cum Fantono (o) commemoravimus, vel in viventibus esse posse, flatulenti externi tumores docent qui in ægotantium scroto, aliisque partibus a Chirurgorum plerisque agnoscuntur, & a Gorgia olim inter umbilici hernias, ut apud Celsum (p) leges, propositi

sunt. Non me fugit quid novissime dubitatum sit. Verum ex paucis inter tunicas stagnante humore multum aliquando rarefacti aeris se posse extricare, non dubito, & cum Venetiis degerem, aut omnia non modo me, sed experientissimos Chirurgos, & Medicos fefellerunt, aut qui in Tonfore quodam sub communibus abdominis tegumentis non angustus circulari ambitu increverat tumor, quem postea perfanatum vidi, ab incluso aere efficiebatur. Nec facile video, quomodo sine aere tumores illos explicarem quos Vir Cl. Daniel Hoffmannus (q) in puerpera adnotavit interdum sub ipsa abdominis superficie varia magnitudine discurrentes, nec sine strepitu se dilatantes, sub vesperam autem evanescentes, idque per hebdomadas aliquot. Certo autem scio, inflationem quam in extremo puellæ morbo junior Verneyus (r) conspexit undatim crescentem donec omnem corporis truncum occuparet, & sicubi premeres, sensum præbentem velut aeris sub digitis non sine crepitu diffugientis, hanc, inquam, certo scio ab aere sub cutem se expandente extitisse; cute enim abdominis vix incisa, intolerabilis fætor erupit, sicque tumor ille universus evanuit. Tu vero quod ad ventrosos tumores attinet, perlegas velim quæ de eorum productione ab Littrio edita sunt in Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (s). In Commentariis autem ejusdem Academiæ (t) ab eodem Verneyo quædam proposita invenies ad Tympanitis secundam speciem, cum Ascite interdum conjunctam, internoscendam, tum ad cavendum, nequando aut propter similitudinem fluctuationis aliquam, Ascitem potius quam primam Tympanitis speciem esse, pronuncies, aut contra, propter nullum fluctuationis sensum Ascitem neges: quod ut caveas quædam etiam ex nostris facere potest Observationibus (u). Quibus de rebus utilia quædam attigit Medicus quoque Præstantissimus Werlhofius (x) indicans, quomodo Tympanites, præsertim ubi inveteraverit, sensum ponderis non excludat. Quod vero ad curationem attinet, cum tympaniticam abdominis inflationem, octo jam annos perstantem, larga dumtaxat sanguinis e pede missione sublatam leges a Cl. Christiano Michaelæ Adolpho (y), fatente, a flatibus non fuisse; unde igitur fuerit, cogitabis. Flatulentam autem Tympanitis utramvis speciem quam sit difficile curare, nil magis ostendit, quam remedium quod Præclari Viri coacti sunt excogitare, paracentesim. Sed quis acum illuc immittere voluerit quo non videret, nemo adhuc, quod sciam, ex cautiore Chirurgis inventus est. Qualis certe is olim non fuit qui tympanitici, pro ascitico habiti, cum abdomen, spectante Helmontio (z) tum juvene, perforasset, frustra expectavit aquarum exitum. *Extracto enim phlebotomo, repente sidit abdomen, & quamprimum æger periit; editus autem flatu immense putidus, & cadaver olens*. Etsi vero mortui corpus non est dissectum; nihil tamen fieri facilius potest, quam ut acuta, aer prodiens breve quidem levamen afferat aliquando; sed mox alia quoque exeant quæ in ventrem defluentia, non multo post visceribus lethiferam invehant labem. Quid? quod in eam intestini partem defigi acus posset in qua cum aeris plurimum ob immanem ibi distentionem esse crederetur, revera minimum esset; neque enim ut Littrio (a) observare contigit, multum aeris inest semper tympaniticorum intestinis; parum autem materiæ, hujusque fere viscidæ. Nam contra, hac plena ex dimidia parte intestina reperiebat junior Verneyus (b): Cl. autem Leonhardus Hurterus (c) in tympanitico puero cum miraretur Crassa præcipue intestina distenta adeo, ut Colon sua mole jecinori vim attulisset, & sinistrorsum compulisset; materiam intus invenit tanta copia quanta id facere potuerat, pultiformem, spumescentem, & ex albo flavescentem: quæ res in morbo quem adstricta alvus comitatur, tunc, opinor, maxime conjicienda est

(e) hic in Sepulchr. Obs. 23. §. 2. (f) Ibid. §. 1. (g) Ibid. Obs. 22. §. 4. & in Additam. Obs. 75.
 (h) Ibid. Obs. 24. & in Addit. Obs. 26. (i) Ibid. §. 75. cit. & Obs. 22. §. 2. & cæter. (k) n. 24. ad fin. (l) (m) n. eod.
 (n) Ibid. (o) Ibid. (p) De Medic. l. 7. c. 14. (q) Commerc. Litter. A. 1737. Hebd. 11.
 (r) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (s) A. 1714. (t) A. 1703. (u) n. 30.
 (x) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 36. n. 4. (y) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 244. (z) Ignot. Hydrop. n. 44.
 (a) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (b) A. 1703. (c) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 184.

est cum aut paulo ante quam morbus evidenter inciperet, multa ægri ingesserunt, aut non perpauca postquam incepit, porro ingerere perrexerunt.

In abdominis autem perforatione ad alteram tympanitis speciem solvendam, quid periculi esse possit, si forte prima species cum ea jungatur, aut pro secunda prima imponat; internoscere autem perdifficile est; ex iis intelligis quæ paulo ante dicta sunt:

Sed de hoc, & de universo curationis genere in tympanite, & de una ab altera specie per conjecturas, quo ad ejus licet, internoscenda, & de morbi hujus natura, & causis fac legas quæ erudite, ingeniose, periteque scripsit Cl. Zevianus (d), qui si, ut pro suo erga me singulari amore scripta illa in meo, quale id cunque est, nomine apparere voluit, sic antequam hanc ad te Epistolam darem, mittere potuisset; nonnulla quæ me fugerunt, in hac minime desiderares. Apud illum igitur reperies. Ego enim illuc jam transeo, ut ad multas quas tibi ex Valsalva descripsi, hydropis Observationes, non multas, ne hæ nimium excrescant Litteræ, ex meis attexam.

26. VIR quidam cum ascite, tum præsertim anasarca ingenti laborabat, quæ eo videbatur major quod cum emaciatam faciem, & reliquum caput non occuparet, membra cætera, si cum hoc conferrentur, & præcipue inferiora, speciem monstruosissimæ crassitudinis præ se ferebant.

MORTUUM anno, si recte hoc memini, 1704. in Bononiensi Incurabili Nosocomio dissecui magis ut anasarca, quam ut ascitis naturam inquirerem. Inquisivi autem; nam crura jam corrumpi incipiebant; in femoribus, & in scroto. Femorum cuticula hic illic a subjecta aqua in vesicas attollebatur, quarum aliqua erat pugni magnitudine. Adacto usque ad os cultro, cum sectiones inspicerem, Adiposam membranam crassiorem factam, ejus autem Malpighianas cellulas aquosa pinguedine refertas deprehendi, vel potius aqua maxima ex parte, quæ propter creberrimas interjectas cellularum membranulas, *gelatinam*, ut in Adversariis (e) scripsi, mentiebatur. Atque ut Adiposa membrana se se propagat non modo inter musculos, sed inter fasciculos quoque fibrarum ex quibus musculi compinguntur; ita in locis hisce omnibus eandem *gelatinam* speciem referebat. Nec alia mihi se obtulit species prætumidum scrotum incidenti. Cellulas enim in primis quæ danton efficiunt, quippe Adiposæ membranæ continuatas, aqua distenderat. Aqua igitur ex his, illisque cunctis sectionibus prodibat, & si velles, facile exprimi etiam poterat; sed non tota; plurima enim inter cellularum membranulas restitabat. Itaque cum scalpellum ad abdomen transtuli, etsi inter ejus tegumenta nullam fere aquam offendi; non tamen defluxisse tam cito per femorum, & scroto sectiones credidi; sed potius ab ingenti, quæ ventrem implebat, & abdomen distendebat, aquarum copia ex hujus integumentis detrusam, dum homo viveret, ad inferiores artus fuisse, existimavi, aut, si mavis, cum ab his porro ascensura esset, ob eandem quæ modo indicata est, integumentorum abdominis a subjectis aquis pressionem, inter ipsa non esse admissam. Ventræ autem viscera quemadmodum se haberent; neque enim id mihi, ut paulo ante dixi, tunc proposueram; diligenter non adnotavi.

27. Vides igitur, tumoris quem anasarca facit, sedem, & causam non sub cute dumtaxat in Adiposa membrana esse; verum etiam, ubi tumor præsertim non modicus est, in omnibus ejusdem membranæ appendicibus, ut cum præter ipsam hæ quoque tum inter exteriores musculos, & his subjectos, tum inter musculorum fasciculos distendantur, magnus tumor efficiatur. Vides simul, quid sit quod *gelatinæ* specie non raro imponat; nam & pinguedinis oleum eadem interjectæ membranulæ ipsæ etiam faciunt, ut in sanorum cadaveribus minus quam in viventibus revera est, appareat fluidum. Nec tamen negaverim, sive ob ejus reliquias olei plures interposi-

tas, sive quod viscidior sit aqua inclusa, sive quod mora, & anni tempore crassior fiat, esse præter membranas aliquid interdum quod eam nobis speciem objiciat. Glasero hoc ultimum unice placuisse, ex Sepulchreto (f) cognosces; cum idem quod ego, alii, & in his Peyerus (g) & Wepferus (h) maluisse videantur.

28. VETULAM quæ ex hydrope ascite, sed non ita magno, decesserat, cum in Nosocomio Patavino secaremus sub finem A. 1716. hæc observavimus.

VENTER, ubi exhausta fuit effusa aqua, jecur ostendit multis albis, nec tamen præduris, tumoribus intus, extraque obsessum; in pancreate autem similem unum, sed duriorum, multoque majorem; ut quod totam illam hujus visceris occupabat partem qua ad Duodenum intestinum se annectit. Renis alterius; nam alterum non inspexi; membrana propria crassior facta, trahentem facillime sequebatur: canaliculi quoque crassiores quam solent, eoque multo evidentiores: Uterus interius non male habebat. Sed exterius altero in latere conspicuam quasi ex vulnere cicatricem ostendebat, cum in ventris cute nulla esset: in latere autem opposito haud procul a cervice in subrotundum tumorem protuberabat, qui cum subjecto fundi pariete, ipsum magna ex parte concludente, discissus, substantiam exhibuit ex rubro lividam, neque tamen reliqua uteri duriorum. In testibus vesicæ crassæ, albæ, quarum in cavea nihil erat: multo major una aquosum continebat humorem. Thorax sanus, nisi quod effusam, sed non multam, habebat aquam. Cerebrum egregie constitutum, & firmum ne hanc quidem habuit.

29. Satis erat causerum; ut cætera nunc omittamus; in pancreate, & jecinore, tum ut chylus, & sanguis minime ex naturæ instituto conficerentur, tum ut lymphæ, & sanguinis motus in ventre tardaretur.

Forte accidit, ut cum aliquando animi, & studiorum causa adolescens rusticarer, in ovium gregem inciderem, ex quo laniones alias justo, alias vili pretio mercabantur. Sciscitanti mihi discriminis causam, illæ enim, dixerunt, sanæ sunt, hæ vero durum habent jecur, & in ventre aquam. Cum venter non his magis, quam illis, tumeret, neque aliud morbi appareret indicium; vana eos dicere, credidisse, nisi fidem fecissent ipsæ mox, inspectante me, occisæ, & apertæ. Signo autem hoc usi fuerant. Superiorem ovium palpebram attollentes, & eorum quæ sunt oculo circumjecta, colorem animadvertentes, ex rubro sanas, ex albido morbidas internoverant; sic quoniam corpus reliquum pili operiebant, nuda ab his loca non secus ac Medici faciem solent, contemplantur, idque eo utilius, quo plura ibi, & conspectiora vascula luculentius sanguinis naturam ostendunt. Non hæc ego narrarem tibi, nisi Boerhaavium (i) nuper vidissem, idem, ut opinor, signum indicantem, & diserte a veterinaria Medicina ad humanam traducentem sic ut tunicæ adnatæ, & carunculæ oculi pallido colore significari, doceat, *aquosam cacochymiam*, & cum *sanguinem rubrum deficere*, ex illo signo cognoscimus; *adesse vitia omnia quæ hunc defectum sequuntur*. Certe plura horum adesse possunt, aut non multo post consequi. Sic inter eas oves quas a me eo tempore inspectas dixi, una fuit, quæ etsi non meliori jecinore, quam cæteræ, nec minus hydropica; præpinguis erat tamen, alboque, & solido adipe, omentoque pulcherrimo. Scilicet recentior huic erat morbus: quod si cum illo tandiu vixisset, quam cæteræ; minus pulchro omento, atque adipe fuisset prædita. Ad prima enim vitia subinde alia atque alia accedunt; ut in hominum, ad quos redeo, cadaveribus videre est, quæ viscera tanto vitiosiora plerumque ostendunt, quanto illos diutius aut hydrops, aut morbi hydropem præcedentes maceraverint. Utriusque casus exemplum afferam: & primum se-

30. CASPARUS LOMBRIA Patricius Venetus; bilio-

(d) Del Flato &c. l. 2. c. 28. & l. 1. c. 27. 28. (e) II. Animad. 16. (f) Sect. hac 21. Obs. 21. & Schol. (g) Ibid. Obs. 3. §. 1. & Schol. (h) Ibid. Obs. 17. §. 5. (i) Prælect. ad Instit. §. 868.

bilioso, ut vocant, temperamento, amplo corpore, atque robusto, eoque magis, in omni vivendi genere, præceptionum medicarum securus, postquam annum excessit quadragesimum, longo, & vario morbo correptus; in eoque refrigerantibus potionibus præter modum usus, e morbo quidem evasit, sed ventre aliquanto tumidiore. Qui cum remediorum ope detumisset, nihil magnopere habuit animadvertendum, donec alvi quidam fluxus recurrere per intervalla, nec sine violentia aliquando, cœperunt. Ab his fitis, quæ alioquin ipsi quasi innata erat, augebatur, urinæ autem, quæ magna copia reddi solebant, tunc saturatissimæ factæ, minuebantur. Vires tamen nihil detrimenti capiebant donec circa extremam hyemem anni 1722. qui erat ætatis ejus quadragesimus septimus, diarrhœa, qua antea multa flava, & fluida egerere octo, aut decem diebus consueverat, mensem pene totum detinuit, prodeunte variorum colorum materia, plerumque autem cruda, & serosa, nec sine spuma. Quæ diarrhœa cum aptæ curationis ope desisset; mox, neglecta vivendi norma, vel gravior reversa est. Conquieverat iterum, cum tremor jam ab incunte usque ætate levissimus, deinde post primam illam ægrotationem toto corpore manifestior, subinde autem ab alvi fluxibus gravior factus, socias sibi novas quasdam capitis affectiones adscivit. Cum propter illum tremorem jam olim Medici, quibus diligentius parendum fuerat, generosis vinis interdixissent, ob has autem novas affectiones parcam sanguinis missionem permisissent; in summo hujus concremento crustam, & hanc ex dimidia parte colore viridi conspexerunt. Curatione tamen opportuna adhibita, jam vires, color, cibi appetitus, urinarum copia sic satis restitui videbantur, cum pertædere ægrum cœpit, neque ultra diem trigesimum uti non inutilibus remediis voluit. Ad horum omissionem mox accesserunt violenti corporis, & animi motus. Quos, intra quindecim ab omissione remediorum dies, initium repente excepit funesti morbi. Abdomen, quod sæpe antea a multis flatibus tumescere, sed mox detumescere consueverat, assiduo molestissimoque tumore tendi cœpit, & manu percussum, tympani instar resonare: tumere etiam nonnihil pedes: urinæ flammeo colore fieri, multumque imminui: fitis urgere. Cum hæc animadversa essent extremo jam Majo, & Michelottus, qui adversus hunc tympanitem incassum pugnare cœperat, ante medium Junium in Galliam cum Viris Amplissimis Venetis Legatis esset profecturus, mihi ægrum, eodem tempore Patavium transeuntem, maximopere commendasset, ut nisi assidue cum ejus Medico invisere possem, at sæpius saltem, cum per alias liceret occupationes, consilio juvarem meo; ego, necdum ægro viso, ex attenta dumtaxat eorum quæ summam nunc ad te perscripsi, lectione aliorum viscerum labem, aliorum infirmitatem conjiciens, de ægro sanando desperavi: neque id Affinibus reticui probe consciis, toto illo septennio nunquam propemodum morbo aliquo vacasse, & interroganti mihi illud confirmantibus quod in calce est Librorum de Morbis, *ex alio morbo corpus liquefactum ad hunc devenisse*. Igitur quæ ibi continuo subjiciuntur, diserte iisdem enunciavi: *sic quidem igitur subito occupaverit hic morbus hominem, movitur nempe alio morbo diutissime jam affligente*. Neque alia mihi postquam ægrum vidi, sententia fuit: in quam deinceps venerunt ad unum omnes quotquot ea tempestate Patavii magis florebant Medici. Nam etsi flatibus supra, infraque interdum prodeuntibus, abdomen amplius, si manu percuteres, non resonabat; tamen hujus tumor, & cætera quæ dicta sunt, non modo non crescebant, sed quamcunque iniret aliquis medendi viam, in dies augebantur, ut non jam tympanitem æger huc attulisse, sed præcipitem ascitem videretur; cui mox thoracis, & denique cerebri hydrops se adjunxit, quemadmodum ex iis quæ adscribam, signis cognosces. Principio, si abdominis latus sinistra complectens, latus alterum repetitis dexteræ modicis ictibus impelleres; allisæ ad sinistram aquæ flu-

ationem percipiebas. Sed haud multis interjectis diebus, venter non modo aqua plenus, sed præter modum tumidus, ac distentus, impellenti manui resistebat: & simul œdemate non pedes solum, aut crura, sed femora quoque valde turgebant, facie, & artubus superioribus macescentibus. Inter initia tussis quædam, deinde nulla; sed cum primum æger posset in utrum liberet latus cubare, non potuit postea, nisi in dexterum: & licet toto morbi tempore decumbere potuerit; bis tamen ante postremas hebdomadas e lecto exsilire ab imminentis suffocationis sensu coactus est, qui sensus ut repente venerat, sic illico abibat. Tandem ultimis ferme decem diebus quodam quasi sopore tenebatur, & sæpe aliquo, sed levissimo, delirio. Tunc etiam cordis vires, quæ fuerant diu validæ, subinde infirmiores fiebant: cæterorum autem musculorum vires prope usque ad ultimum non defecerunt. Si febres excipias duas, quæ multis ante mortem diebus ingruerant, altera non sine longis horroribus, & tremoribus, intra biduum tamen finita, altera autem & levior, & brevior; si harum, inquam, tempus excipias; pulsus nihil vitii habuerant, nisi quod sæpe, sub vesperam præsertim, frequentiores ipsi, & carnes calidiores deprehendebantur. Initio molestior ad epigastrium sensus, imo dolor inter ensiformem cartilagineam, & umbilicum: qui postea non ibi, sed hic, illicque per ventrem percipiebatur; punctiois autem sensus ad hepatis regionem manebat. Somnus, & cibi appetitus, qui principio mediocres fuerant, sæpius, procedente morbo, deficiebant: fitis autem magis magisque torquebat. Alvus per se multa, liquida plerumque, & flava; alia nonnunquam, & hæc viscida, dejiciebat. Contra, urina semper quam paucissima fuit, eaque flammea, & saturata. Cum æger, Affines, Medici nihil magis optarent, quam ut uberius hæc proveniret; dicere non possum, quot, & quæ ad eam promovendam sumpserit. Nullum esse credo levius, validius, simplex, compositum medicamentum, quod ullo ex regno, ut loquuntur, ad id pertinere existimetur, quod a tot Medicis propositum, aut ab ægro captum non fuerit. Verum, ut solet reluctante natura, incassum omnia; nunquam urina vel minima ex parte aut increvit, aut mutata est, nisi quod diebus ante mortem circiter quindecim, & novissimis iterum diebus paucillum quid tabacci colore in imo deposuit, quod cum diligentius examinarem, sanguinem esse cum ichore mistum, deprehendi, & iis quorum intererat, ut diureticorum finem tandem aliquem facerent, ostendi. Eorum aliqua, sed minus importuno tempore, minusque suspecta, non sanandi spe, sed ne æger intelligeret, me desperasse, ipse quoque laudaveram, in his levia quædam ex resina terebinthina. Sed cum animadvertissem, ne odorem quidem illum, quem solent, violarum martiarum ab his urinas traxisse, iisdem, atque adeo renum viæ vel magis quam antea, diffusus, ad intestinorum potius viam esse redeundum, censui, præsertim cum tartarus, ut vocant, purificatus, quo per intervalla utebamur, nullo cum incommodo multa, & sæpe aquosa per alvum deturbaret, & aliquot horarum levamen semper afferret adversus molestum quendam sensum qui ad ventriculi regionem percipiebatur. Verum nec via hæc proficua fuit. Audiverat æger ex Michelotto, juvencæ urinam sibi feliciter, nec semel, adversus anasarcam cessisse. Itaque experiendi cupido, etsi neque anni tempus, neque alia aliqua ejusmodi erant ac malebat Lemeryus (k); indulgi tamen in remedio ejusdem generis ac *urina ovium, aut urina asinorum*, quas apud Avicennam (l) legeram a quibusdam olim adversus hunc morbum fuisse laudatas, & quod denique non per renes tantum, sed & per alvum movet asciticorum aquas, ut Lemeryi observationes docent; sed ea lege indulgi, ut ne plus unciis septem primo die biberet, singulis deinceps diebus binas additurus. Et primo quidem die quidpiam passus est, quod Lemeryus, cum alia recenset, non adnotavit. Nam paulo postquam biberat, caput quasi ebrietate qua-

quadam tentatum est, sed quæ non multo post evanuit, nec diebus infrequentibus rediit, quamvis plus biberetur. Cum esset quinto die perventum ad uncias tredecim, neque æger plus mingeret, sed plus dejiceret sic ut eo die aquam ad quatuor, aut quinque libras albo redderet nullo virium detrimento; non aliud tamen hinc levaminis, quam quod a tartaro, observatum est, ventre nihil prorsus detumescente, imo artubus inferioribus magis tumentibus. Quamobrem tunc id remedii intermissum est. Aliquo post tempore ad idem voluit redire æger. Bibit quinque continenter diebus octonas singulis uncias. Nihil plus profecit. Quin altera de qua supra indicatum est, ingruente febre, prorsus omittitur est coactus. Frustra quoque, utinam innoxie in morbo quem augere facilius esset, quam minuere; frustra, inquam, remediis aliis est usus de eodem genere sive deglutitis, sive in alvum injectis, sive etiam abdomini impositis. Nam cum senior quidam Medicus ebuli, & absinthii succos imponere jussisset; nihil inde nisi inanis egerendi cupiditas accidit, & pruritus cutis ad hepatis regionem, ubi lividæ venulæ apparuerunt. Itaque succos illos abjecit: neque aliud abdomini, si quando mulcendi essent ventris dolores, cum utilitate adhibuit, nisi vervecis omentum oleis delibutum violarum, absinthii, & amygdalarum dulcium. Verum hæc antea. Nunc ad morbi finem, & ad dissectionem veniamus. Suffocati instar mortuus est prælivida facie, & humeris, aqua autem & sanguine ex mortui ore, & naribus prodeunte.

CADAVER posttridie, qui dies fuit III. Nonas Sextiles anni quem supra memoravi, ut condiretur, dissectum est. Artus superiores quibusdam nigris quasi peticulis distincti erant. Ab inferioribus autem œdema per dorsum ad scapulas usque se producebat. Venter aquæ fœtidæ ex viridi flavæ copiam habuit quantam maximam præter omnem modum distentus habere potuit. In ea frustra quædam, omenti opinor, natabant quasi ex mucilagine purulenta. Ventriculus, & intestina, nil fere turgida, nigricabant, ut mesenterium quoque. Jecur durum, intus, extraque totum constans ex tuberculis, id est glandulosis lobulis evidentissimis, & evidentissime distinctis: nec tamen naturali majus. At lien magnus, substantia compacta, ex qua incisa nihil sanguinis effluebat. Renum alter ichorem in pelvi habuit.

In Thorace, a dextris præsertim, aquæ plurimum ejusdemmodi atque in ventre. Sic etiam in pericardio, in quo tamen non multa. Pulmones turgidi, & nigricantes. Cor sine sanguine, nedum sine concretionibus polyposis. Caput; quoniam cadaver condiebat, ut non longius quam Venetias in paternum sepulchrum inferretur, nobis attingere nec necesse fuit, nec licuit.

31. Ex quo Joannes Posthius, ut hic habes in Sepulchreto (m) substantiam hepatis in ascite interius totam granulofam offendit, granis nimirum quantitate pisorum ubique apparentibus, plures aliæ similes Observationes in eodem morbo habitæ sunt. Extant ibidem aliæ quatuor, Wepferi una (n), cui hepar ceu corpus ex plurimis glandulis conglomeratum apparuit, Ruyschii altera (o), Brownii tertia (p), Hartmanni quarta (q), quibus idem viscus totum e meris glandulis magnis, aut e glandulis, aut ex lobulis constare visum est. Non possunt autem minimæ jecinoris partes adeo amplificari, quin aut interjectas alias, aut vascula saltem sanguifera comprimendo, hepatis muneri, & sanguinis per ventrem motui plurimum officiant. Itaque Posthius, & Brownius frustra aquam eduxerunt, quæ vitiato jecinore subinde renata esset, ut Erasistratus apud Celsum (r) monebat. Nam quod hic respondet, emisso humore medicinae locum fieri ad jecur sanandum; profecto ejusmodi non est hoc hepatis vitium, ut medicinam admittat. Quod etsi non nisi per dissectionem apparet; tot tamen alii sunt illius, & aliorum viscerum morbi qui curationem

non recipiunt, ut cum læsorum viscerum indicia sunt, non sit temere ad aquarum emissionem decurrendum. Quamobrem hanc Nobili, de quo dictum est, ægro nemo tot Medicorum proposuit. Cæterum quod plures cum Ballonio (f), & Sanctorio nostro (t) videntur, ne peritonæi, & intestinorum inflammatio, ac gangræna aquæ educationem consequantur, non injuria facere videri possunt perlegendibus exempla eorum quibus educata aqua fuerat, quorum multa sunt in Sepulchretum (u) relata. Quibus celebre illud in primis addes quod Cl. Scherbius (x) descripsit viri, cui calculus in Receptaculo chyli concretus, hujus, & lymphæ expedito in Thoracicum ductum ascensui se opponens, ejusmodi ascitem attulerat, ut septies aquæ a Chirurgis fuerint educatæ, quippe novis semper succrescentibus donec sexdecim post ultimam educationem horis vivere desiit. Etsi vero non a viscerum labe, ut præclare vides, hydrops hic originem habuit; tamen omentum totum fere consumptum inventum fuit, reliquaque viscera gangræna obsessa; nec mirum, inquit Scherbius, dum tractu temporis id in omnibus hydropicis sit conspicuum. Sed me veri studium non finit reticere quæ pro paracentesi dici possunt, verbis istis ultimis ne ipsis quidem omnino repugnantibus, imo ex parte aliqua, si recte attenderis, adjuvantibus. Igitur; ne quæram, num semper id aquæ emissionis, quocumque hæc instrumento, modoque, aut quotquot vicibus peragatur, & intrudentis se aeris effectus sit, quod haud raro morbi ipsius esse, cadavera ostendunt hydropicorum quibus, licet aqua emissa non sit; tamen intestina, ut in nostro, nigricant; certe non pauca feliciter ratione hac absolutæ curationes eandem tuentur, tuenturque ipsæ dissectiones, quæ, ægris ob aliam causam intereuntibus, patefecerunt bene satis constituta intestina, nullum autem in abdomine, nedum in peritonæo qua pertusum fuerat, vestigium inflammationis, nedum sphacelosa corruptionis, ut verbis utar Polycarpi Scacheri (y), Virginis jam diu asciticæ sectionem, mortuæ octavo post operationem die, multaque per vices educata aqua, proponentis.

32. Sed rara adeo apud nos sunt, aut certe erant felicitis hujus curationis exempla, ut Bononiæ diu moratus neminem unum audiverim Medicum qui ea se vidisse, affirmaret, cum infelicia, externis Chirurgis, nec vulgaribus, eam instituentibus, & ipse ibi viderim, & ab omnibus acceperim. Quin memini, Albertinum phthisim, & ascitem inter se comparantem, illam ter ab se, quantumvis confirmata esset, perlanatam fuisse, dicere; ventris autem hydropem, qui confirmatus esset, etiamtum nullum. Aqua enim, ajebat, si a Chirurgo emittatur; ægros mori, video: si a Medico ad renum, aut intestinorum vias validius urgeatur; quæ remedia ad has compellunt, non tam illam quæ in ventrem effusa est, quam quod feri in sanguine adhuc restat, non magis in illas vias, quam in ventrem qua jam data porta est, ejiciunt. Sic nuper accidisse, narrabat, generoso in primis Viro, cui data ab Empirico ejusmodi remedia urinarum quidem copiam, sed ventris simul tumorem auxissent ita, uti in mortui sanguiferis vasis nihil ferme potuerit inveniri. Neque tamen quas audiverat, aut legerat admirabiles asciticorum curationes dissimulabat, quarum Bononiæ vel quinque per scroti punctiorem perfectæ esse ferebantur. Sed cum alios crederet anasarca potius laborasse, quam ascite, alios ascite, sed nondum confirmato, alios hydrope peritonæi; non multos sane relinquebat, quorum sanatio naturæ potius, ut putabat, quam arti deberetur. Et magnæ sunt certe cum in aliis sæpe, tum in hoc morbo nonnunquam sanando naturæ vires. Accidit in mea Patria ut cum puer nobilis semel, atque iterum ardenti febre correptus, aquæ plurimum tum in prima, tum in secunda ægrotatione bibisset, utramque exciperet ascites ingens; uterque autem ascites solveretur, magna vi aquæ sponte dejecta, sponte, inquam;

(m) S. 21. Obs. 4. §. 21. (n) Obs. 32. (o) in Additam. Obs. 34. (p) Obs. 49. (q) Obs. 50.
 (r) De Medic. l. 3. c. 21. (f) in Schol. ad §. 1. Obs. 5. hujus Sect. Sepulchr. (t) Ibid.
 (u) Obs. cit. & 2. & 4. §. 1; & 6. §. 1. & 11; & 11. §. 1. & in Additam. Obs. 49. & 64. & 76. & 86.
 (x) De Calculo Receptac. chyli, hydr. causa. (y) Diss. supra ad n. 8. cit.

quam; nam & vulgo id notum erat, & ejus mihi confirmavit Medicus, non sibi facile earum curationum honorem detracturus. Eisdem nimirum vias satis sibi referaverat natura per quas humorem in ventre stagnantem resorberet, alioque amandaret, quibus in Mercatore illo Meadii (z) usa est, cum aquas omnes, postridie per abdominis perforationem educendas, nocte ipsa una in vasa iterum recepit, in iisque retinuit. Verum cum eadem natura neque per se, neque blandis invitamentis, neque paulo acrioribus stimulis excitata quidquam molitur, num, ipsa adversante, acerrime, & periculose agendum est? an potius, ubi omnia permittant, aquæ emissionem utendum est, auxilio primum, ut existimare licet, ab eadem natura indicato?

33. Quod enim umbilico immani aquæ vi aperto, egrediens hæc ascitem solverit, non id primo, opinor, Benivenius, & alii quos Donatus (a), & Gabelchoverus (b) laudant, viderunt; sed prisca olim homines, iidemque adnotarunt, quibus simul omnis prorumperet, eos mori; quibus vero paulatim, partiteve exiret, eorum aliquos convalescere. Itaque naturam recte operantem Medici, ut solent, imitari potuerunt, & Hippocrates (c) deinde, ac Celsus (d) monere, ne omnis simul aqua emittatur; mortiferum enim id esse: cujus rei causas Viri Docti nostra hac ætate complures exposuerunt, & in iis Verneyus junior (e), Werlhofius (f), Meadius (g), copiosius autem Ill. Senacius (h). Quorum explicationes ea quoque confirmare videtur Observatio (i) omnis, sine animi defectu eductæ materiæ, sed ob hujus tenacitatem lente adeo, ut tres ferme horæ sint impensæ: quod minus tibi mirum accidet, ubi ex Cl. Targionio (k) noveris, fuisse hydropicum, cui tam densa gelatina ventrem implebat, nulla ut arte ab experientissimo Chirurgo educi potuerit. Sed nulla res magis illas confirmavit explicationes, quam secundum ipsas feliciter excogitata ratio omnis simul aquæ innoxie emittendæ, nimirum, abdomen non modo postquam emissæ est, quod & laudatus Verneyus (l) post uberiorem educationem jubebat, fasciis adstringendo, verum etiam, idque præsertim, magis magisque dum educitur. Qua ratione is qui primus & excogitavit, & adhibuit Medicus eximius Meadius (m) cum alios, tum præcipue mulierem a se perfanatam memorat, cui simul & semel aqua omnis emissæ est pondo librarum sexaginta, alteram autem annos sex, & septem menses servatam, ex qua toto illo temporis spatio, incredibili, nisi res inter omnes Londini constaret, copia educta est, librarum mille nongentæ & viginti. Sed quam caute hæc sint & suscipienda, & facienda, nobiles, quos nominat, inter Anglos Chirurgi proposuerunt: quanquam & ipsi nota esset hydropica quæ, disrupto per se abdomine, & plurima aqua effusa, superstes fuit, cui similem alteram leges a Nebelio (n) descriptam. Utrique nimis distentum abdomen prope umbilicum crepuerat. Porro extant aliæ per ipsum umbilicum sponte erumpentium aquarum, sed fere nunquam simul omnium, felices Observationes, non ab illis modo quos supra diximus, sed & ab aliis (o) productæ. Nec tamen Medici, ut ascitem solverent, aperire umbilicum perrexerunt, contrariis alii Observationibus permoti, experientia autem plerique edocti, quanto ibi facilius abdomen, distendente aqua, extenuatur, tanto difficilius & vulnus postea, nec raro, confanescere, & minus commode in præsentia obturari, ne plus aquæ prodiret, quam ferre ægri vires valerent, neque eam demum totam, nisi perincommode ægro in ventrem cubante, posse detrahi. Nam quod emitti per umbilicum præstaret, quia sic reclusa vena Umbilicali aquosus ex hepate humor per illam non in ventrem effunderetur, sed e corpore ejiceretur, opinio fuit quæ serius nata

ex hypothesibus, & ex sententia quorundam; cujus meminit Avicenna (p), nonnullis demum Observationibus confirmari visa est. Extiterunt enim, ut in Sepulchreto (q) hic vides, qui venam illam, jam olim in ligamentum contractam, assidua dixerunt aquarum alluvione emollitam, recludi iterum, & tum ferum ab hepate exsuperans per umbilicum excernere, seque dilatatam adeo tunc invenisse, ut catheterem, & pennam anseris admitteret, essetque aqua satis copiosa plena. Ego vero ut in nonnullis apertam, ut est a primordiis, servari potius, quam rursus facile referari, concederem, neque post ortum in omnibus, quemadmodum Schultzius (r) tradidit, ab umbilico sursum retrahi ad jecur, ut ad illum amplius non perveniant; non viderem tamen, quomodo ex Sinu venæ portarum ferum dumtaxat acciperet; sanguinem relinqueret. Quæ non tam propter Platerum, & Hildanum dico, quam propter Rolfincium, utroque recentiore. Nec tamen Observationes eorum nego: sed tantum suspicor, non venam ipsos Umbilicalem, sed thecam solum reperisse patentem, & aqua plenam, qua theca a duplicato peritonæo illa vena augetur. Laxantur enim facile in hydropicis membranæ, earumque intercapedo redundante aqua impletur. Adjuvat hanc meam suspicionem Observatio, quæ non Riolani est, ut Rolfincius putabat; sed tamen apud Riolanum (s) extat. *In quadam muliere hydropica vena Umbilicalis, inquit, inventa fuit fistulosa, & per eam aqua inter peritonæum & abdominis musculos effundebatur.* Sed diuturnioris hydropis casum, ut sumus polliciti (t), subjiciamus.

34. VIRGINI annos viginti natæ cum sanguis per uterum respondere desiisset ante annos duos, dolores ad hypochondria primum orti sunt, tum deinde venter intumuit. Hunc tumorem, variis incassum remediis usa, annum circiter jam tulerat, cum in Nosocomium hoc Patavinum excepta est. Ingens ventris erat moles: ægra tamen hæc quoque, totum mensem quo ibi fuit, cubare potuit usque ad extremum; cubabat autem plerumque in sinistrum latus. Sitebat, sed non multum, nisi cum febricula qua tenebatur assidue, interdum augescebat. Paucas quidem reddebat urinas, nec tamen valde rubentes. Subinde querebatur de iis de quibus indicatum est, ad hypochondria doloribus, qui convulsivi, non tamen acerrimi, esse videbantur. Non unis adhibitis auxiliis, nihil profectum est: lotium auctum est nunquam. In illis quædam erant quæ molestiam crearent, ut gummi ammoniacum cum resina terebinthina: quamobrem & omissa sunt. Novissime cum alvus ex dura facta esset laxior; foetida liquamina cœperunt effluere, sed non purulenta. Horum persistente fluxu cum venter non decreceret, vires in dies frangerentur; nimirum id accidit quod in extremo libro IV. de Morbis prænunciatum de hydropico est: *at ubi etiam alvus valde fluida fuerit, citissime moritur & sentiens, & loquens.* Itaque constante usque ad ultimum mente, vivendi finis est factus circa medium Decembrem A. 1744. Postridie, cum hæc accepissem, & frequentissimis Auditoribus exposuissem, nonnulla ex iis prædicens, quæ mox sub eorum oculis inventa sunt; dissectio ibi statim incepta est.

CADAVER macilentum erat, superioribus præsertim artibus, nec tamen plurimum. Inferiores artus levi adeo affecti erant œdemate, ut vix, nisi digito appresso, dignosceres, idque ne ad summa quidem femora perveniebat. Venter amplissimus, sed non tensus, ut neque umbilicus, quamvis prominere.

Pertuso ad alterum latus Abdomine, paulatim vis aquæ ingens emissæ est, in manibus relinquentis eundem sensum quem lixivium in quod eas immisisses. Quæ prima effluxit, subflava fuit, & tenuis; reliqua minus tenuis, & quasi albida. Utamque in maximo quodam vase relictam cum

post

(z) Monit. Med. c. 8. in fin. (a) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 21. (b) Sect. hac Sepulchr. in Schol. ad §. 1. Obs. 6.
 (c) Sect. 6. Aph. 27. (d) De Medic. l. 2. c. 8. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.
 (f) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2. (g) c. 8. supra ad n. 32. cit. (h) Traité du Coeur l. 4. ch. 12. n. 3.
 (i) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 52. n. 3. (k) Prima Raccolta di Osserv. Med. (l) Mem. cit. (m) c. 8. cit.
 (n) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 122. (o) Aët. N. C. Tom. 8. Obs. 79. (p) tract. supra ad n. 30. cit. c. 5.
 (q) Obs. 13. cum Schol. & Obs. 14. (r) Diss. de vasis Umbilic. nator. & adultor. (s) Anthropogr. l. 2. c. 12. (t) n. 29. in fin.

post horas viginti quatuor inspicerem, visa universa est albida; sed cum paulatim de vase in vas effunderetur, subflava potius apparuit: neque multum pro aquæ copia in fundo subsederat humoris subalbi, crassiorisque ab admistis etiam omenti frustulis, ab aliisque de quibus postea indicabitur. Cæterum neque aqua, neque cadaver scetebat, etsi Tenuia intestina tribus in locis nigricare inceperant, non ultra latitudinem tamen transversi digiti. Eorum intestinorum pleraque tumebant aere, sed non ita multum. Crassa, ut ventriculus, prorsus inania connivebant. Si omenti partem exciperes modicam quæ ventriculo adhærens, reliqua erat, partes ejus cæteræ quasi in frusta disceptæ erant, ab illa, & inter se omnino sejuncta, quorum unum se conformaverat in teres, rubicundum, & molle corpus ulnæ propemodum longitudine. Jecur tota convexa facie, ipsoque imo anteriore limbo cum diaphragmate cohærebat: a quo ubi divisum fuit, magis extuberantem illam faciem habere conspectum est; quam ipsi, & Virginis staturæ, ad parvam vergenti, conveniret. Perfectum, paulo ubique, præterquam in Spiegelii lobulo, & pallidius, & durius inveni: bilem autem in ejus vesicula paucam, ex flavo subfuscam, turbidam, viscidam. Lien, nisi quod æquo major, intus sanus fuit: ut sanus erat lien alter, multis partibus minor, quippe diametro digiti transversi, qui subrotundus inter vasa hærebat, membranasque ad majorem alligatas, huic vicinus, sed omnino sejunctus, interna structura eadem prorsus, eodemque colore. Sed in majoris lienis tunica, præter aliquot hydatides, corpuscula passim prominebant subrotunda, alba, & dura, magnitudine varia, pleraque tamen milii granis aliquanto majora. Extabant eadem hic illic in facie interiore peritonæi, & in exteriori intestinorum, Tenuium præsertim, in qua erant pariter hydatides. Harum maxima parvum pomum rotundum æquabat, diametro digitorum duorum, vasis ex intestino sanguiferis per illius membranam se producentibus, & in ramos dividitibus. Aquam continebat nullo ferme colore præditam, ex parte autem mucosam. Pancreas subdum fuit. Glandulæ autem quibus ultra naturalem modum auctis quasi plenum erat mesaræum, duritie, & albedine fuerunt omnino scirrhusa. Præcipuum tamen, & peculiare vitium in testibus, tubis, ipsoque utero deprehendi: quod in utero non nisi per sectionem se prodidit; in testibus autem, & tubis ultro in conspectum venit. Hæ enim partes utroque pariter in latere una cum alis vesperilionum inter se ita coaluerant, & crassefactæ in unam quandam tuberosam, informem, non modicam massam concreverant, ut nullo prorsus modo alteram ab altera internoscere liceret, nedum sejungere. Utriusque massæ superficies non parvo spatio lacera, ac per se aperta inventa est non fecus ac si magnum quoddam steatoma se dirupisset. Quocum propterea comparavi, quia ex materia fiebat nihil magis, quam semisiccatum sebum referente; ita erat alba, & si contrectares, unguinosa, & specillo immisso facile cedens. Eam si discerperes, quasi ex tot frustulis constare, perspiciebas. Erat autem omnino inodora. Ut partes quas nominavi, in sebum conversæ videbantur; sic ubi uteri fundum, qui sanus exterius, & parietum quoque majori portione fuit, altius incidissem, reliquam totam interiorem eorundem parietum substantiam in materiam conversam vidi ejus similem quæ modo descripta est, nisi quod colore nonnihil ad cinereum inclinabat. Eademque materia fundi cavum refertum erat, ex eaque quod minus solidum esset, per cervicem, quæ a materiæ ipsius reliquiis, facile abstergendis, albicabat, excidere in vaginam consuevisse videbatur. Cæterum cervix intus, extraque integerrima erat, ejusque, ut fundi etiam, magnitudo haud amplior, quam ejus ætatis Virginem deceat, nisi quod osculum internum uteri paulo amplius visum est. Ventris partem reliquæ, & renes in Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

primis, erant sanæ. Magnæ tamen arteriæ truncus minori quam par esset, latitudine apparuit. Diaphragma autem altius in thoracem ascendens, multoque id magis a dextris qua a protuberantia, ut diximus, hepatis urgebatur. Quod cum venam Cavam incidendo, a diaphragmate detraheremus, non plurimus ex ea sanguis, & is niger, nec concretus, effluxit.

Thoracis parietibus omnibus, id est inferioribus quoque, pulmones ubique erant arctissime annexi. Sinistri pars superior quodam loco erat aliquanto durior, nec tamen evidenter vitiata. In pericardio aqua multa ejusdemmodi ac in ventre. Cor laxum, in eoque & vasis Magnis non multum sanguinis, nigri quidem, sed minus fluidi quam in Cava Inferiore vena, quamvis sine ulla polyposa concretionem. Caput dum a cervicibus absunderetur, aliquantum aquæ tum e vertebrarum, tum e cranii cavo defluxit. Sed & Laterales cerebri ventriculi aquam non omnino paucam habuerunt subfuscam, & turbidam, plexus autem Choroïdes pallidos maxima ex parte. Cerebrum tamen fuit sic satis firmum: cerebellum permolle.

35. Multa sunt in proposita Observatione, quæ si persequeretur singula, Epistola hæc longe quam superior, prolixior esset. Intelliges id ex iis quæ de hydatibus tantum scribam. Nam etsi rarum illud uteri vitium perquam dignum est de quo scribatur; erit tamen in aliis, & fortasse proximis Litteris (u) id faciendi opportunior locus; hydropis enim de quo in his sermo est, proxima certe causa non illud fuit, ut fuerunt, quantum existimo, disruptæ hydatides. Nempe ut in exteriori intestinorum, & lienis facie aliquot extabant quæ necdum dissilierant, sic prope innumeras tum in illis, tum in aliis Partibus fuisse, arbitror, quæ diu antea perruptæ, suum in ventris caveam humorem effudissent. Et ne multis te detineam; meæ me in Albuginea, & Vaginali testiculorum tunicis sæpe habitæ Observationes (x) illuc adducunt, ut credam hydatidum, sive tunicarum in quibus increscunt ipsæ, membranas laminas earum humorem complectentes, postquam disruptæ hunc effuderunt, se suaque vascula in carunculæ formam primum contrahere, & nisi novus illac humor effluere pergat, indurari, & exsiccari denique sic, ut alba illa, & dura subrotunda tubercula repræsentent alia aliis, ut hydatides fuerant, majora, aut minora, qualibus in descripta Virgine intima peritonæi facies, ejusque productio per extimam lienis, & intestinorum exasperabatur. Leges in Sepulchreto (y) Observationem Jacobi Wolffii, ubi asciticæ intestinis adhæsisse sparsim, ait, carunculas quæ apertæ fundebant ichorem. Lege quæ de altera ascitica ex Bilgero (z) producuntur, universa intestina quaquaversum, & ambo latera circa diaphragma multis millibus granulis, instar suum grandinosarum, referta. Cum his juage editas postea in aliis hydropicis Observationes, ut puta Cl. Anhornii (a), qui peritonæum vidit in adolescente nodulis glandulosis, limpidam, si pressi essent, plorantibus constitum, in muliere autem hinc inde habens plura tubercula glandulosa, fabæ adinstar majora & minora, extuberantia, quæ pressa limpidam lympham plorabant, itemque Clarissimorum Stegmanni (b) & Goetzii (c), quorum ille in viro pancreas animadvertit veluti semine milii conspersum, hic vero in Virgine, sacco qui humorem continuerat, sparsim adnata intus varia tubercula diversæ magnitudinis, a pisi majoris ad minoris seminis cannabis magnitudinem accedentia, nunc solitaria, nunc racemosa, scirrhusa, dura, discissa nihil liquoris aut gelatinæ plorantia. Relege demum quæ de duris granulis, aut tuberculis in peritonæi, aut pleuræ interiore facie extantibus, alias (d) ad te a nobis scripta sunt, cum effusa aqua in magnis caveis quas illæ comprehendunt membranæ, etiam tum esset; facile propositam succedentium mutationum seriem agnosces. Annis superioribus accidit, ut in fœmina quam ascites sustulerat, tunica exterior intestinorum omnium inveni-

(u) Epist. 39. n. 36. (x) Vid. Epist. 43. n. 16. & seqq. (y) in Additamentis ad hanc Sect. 21. Obs. 65.
 (z) Sect. ead. Obs. 20. §. 16. (a) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 2. & 7. (b) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 168.
 (c) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 208. (d) Epist. 16. n. 30. & Epist. 22. n. 18.

inveniretur creberrimis tuberculis subrotundis distincta. Pars ad me Tenuium allata est, ut quid illa essent tubercula, judicarem. Lenticulares turgidas glandulas, cum primum aspicerem, referebant: at sine osculo erant. & solidæ, neque ex glandulosa, neque ex carnea substantia factæ, sed inter utramque mediæ quadantenus videbantur. Censui, nihil veri similius a me posse statui, quam si disruptarum hydatidum reliquias esse, conjicerem, in se contractas, sed necdum satis, ut sicca esse possent, & duræ. Nec me deterruit tantus, quantum sic fuisse oportebat, hydatidum numerus, probe memorem innumerarum quas in Professore Bononiensi Peregrino olim Coiterus (e) deprehendit. Ubique, inquit, mesenterio, peritonæo, intestinis, lieni, hepatis, denique omnibus visceribus vesiculæ inæquali magnitudine, eaque aqua limpida plenæ, adhærebant. Et ne ab aliorum Veterum Observationibus, imo ne ab Sepulchreto, in quo & ista Coiteri non prorsus omittitur (f), te longius abducam; vide, ut Philippus Perlius (g) in scæmina, quæ, ut nostra Virgo, ex suppressis mensibus inciderat in hydropem, ejusmodi vesicis pendulis (numerus excessisset nongentas) scatentes invenit renes, uterum, ventriculum, intestina, cor, pericardium, hepar, & lienem; itemque ut in altera Mauritius Cordæus (h) intus omnes, aliasque Partes, mitto intus, testas hisce oppressasque foris cystibus pendulis variæ magnitudinis, & formæ, aqua citrina oppletis, quæ ostingentiarum numero facile superasset; ne tertiam memorem, quippe necdum effuso in ventrem humore, quæ cum uterum ferre putaretur, totum corpus internum habuit, Epiploum, Mesaræum, Hepar, Lienem, Pulmones, Cor quoque ipsum, & Peritonæum obsita vesiculis aqua purissima plenis, ex Ballonii (i) Observatione.

36. Vides igitur quæ passim in nostra Virgine tuberculis asperæ erant Partes, in aliis hydropicis, hydatidibus confertissimis fuisse obsitas, intestina, lienem, peritonæum. Quin hoc aliquando tot obducitur, ut ipsum vix in conspectum veniat, sicuti reperit, pinxitque Ruylchius (k), aut in filamenta, & vesiculas resolvatur aquæ plenas, quemadmodum in ventris cavo resolutum agnovit Paawius (l) simul cum omento, cum utrumque suis in sedibus desideraretur. Sed omentum, quamvis peritonæi productio sit haud secus ac lienis, & intestinorum tunica externa, & hydatides in ipso quoque, nec raro, innascantur, ut plures ostendunt Observationes, & in his Boschii (m), Malpighii (n), Valsalvæ (o), & Goekelii (p); tamen adeo tenui structura est, ut illas sæpius coercere inter suas lamine diu non possit; quamobrem crescendo citius plerumque dissiliunt, ipsumque simul discerpunt, & vitiant; hancque ego unam ex præcipuis causis existimo, cur asciticis plerumque; id quod nostræ quoque acciderat Virgini; minime integrum omentum maneat. Indeque Hippocrati (q) occasionem datam puto scribendi: quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, iis ventrem aqua impleri. Qui enim in brutis animalibus hydatides, ut ad te alias scribentes commemoravimus (r), pulmonum vidit, idem in iis illa animadvertentibus quæ modo dicebamus, videlicet omenti nonnunquam hydatides, sæpius vero illam quam Galenus (s) requirebat, exesione; aquam autem a vicino hepate in omentum deduxerit, ut a viscere aptissimo ad hydatides, sicuti Galenus ait, in ea quæ ipsum ambit exterius, membrana generandas, quippe cum videatur & in jugulatis animalibus hepar his aliquando plenum. Prætorum autem Præceptorum in bestiis habitas Observationes, postquam humana incidendi cadavera facta copia est, Medici ut horum inspectione confirmarunt, sic illorum cogitata retinuerunt de hydrophis causa sæpius ex aqua effusa e disruptis vesiculis, in quocunque tamen hæ sint viscere, deducenda: quanquam vel postea identidem ad brutas ani-

manentes redierint, si forte nonnulla quæ ad hydatidum examen attinent, luculentius conspicerent: quod nec me, quo ad licuit, prætermisisse, ex his quæ subjiciam, intelliges.

37. Ex maximis certe hydatidibus illa fuit quam in bubulo jecinore vidit Caldesius (t); novem enim libras pendebat tota; tunicæ autem solæ uncias sexdecim. Quæ tunicæ cum essent tres; singulæ ferme & ex aliis pluribus constabant laminis, & robustæ erant, atque carnosæ, exterior præsertim magis quam cæteræ, firma, & musculosa, ex fibris constans inter se maxime implicitis; cum interior esset infirmissima, & tenuis: media autem colore aureo, & rugosa, affixa habebat frustra quadam ex gypsea, vel potius ossea materia. Aqua, his tunicis comprehensa, limpida, & subsalsa, variis admistis liquoribus nihil prorsus mutata est: ut neque bulliendo magis concreverat, qua cæterarum, in quibus frustra id tentavit, hydatidum. Si cum structura descripta eam conferas quam in suis illis tot vesicis animadvertit Cordæus (u) (nam Perlius (x) nil habet de structura, ut neque Ballonius (y) nisi quod triplicem singularum tunicam adnotavit) intelliges facile, quantum Caldesio profuerit suæ hydatidis magnitudo. Cordæus enim hæc tantum vidit, ut binæ illas membranae conficerent, valde candidans interior, altera tunica ventriculi simillima, tenuior aliquanto tamen, sed ei quidem concolor. Mihi vero; quanquam dubium esse non potest, quin eorum quæ conspexit Caldesius, quædam fuerint illius hydatidis peculiaria; necdum contigit, ut in tam magnas inciderem, quam voluissem, & cum incidi, ut liceret aliter quam exterius spectare. Vel sic tamen nonnulla adnotavi non indigna fortasse quæ in aliis ejusmodi sedulo inquirantur. Unam enim vidi olim in vitulo dierum quindecim, rotundam, diametro sex septemve digitorum, pendentem a sima supremæque jecinoris parte, in quam se aliquantum inferebat, arcte affixa ad duorum, aut trium digitorum tractum: ab eaque parte sanguifera accipiebat vasa, sed pleraque ea ratione, quam ut firmiter memoria teneo, sic tibi significabo. Namque ut per ejus vesicæ membranam, alioquin ut inter digitos arripiendo percipiebam, non tenuissimam, licebat transpicere, non aquam modo quam coatinebat, ex subviridi levissime flavescentem; sed etiam, quoniam aqua illa erat pellucida, quidquid in ipsa innatabat; ita ex hepate per medium vesicæ cavum ferri videbantur quidam vasorum trunculi, qui oppositam assecuti vesicæ partem, se in hujus exteriorem faciem reflecterent, per eamque in ramos, ramulosque divisi, rete quasi quoddam efficerent. Verum ut hoc rete, eosque sanguiferos ramos certe quidem conspiciebam, & tenuissimas quasi pinguedinis strias, eosdem stipantes; ita inclusos illos natantesque trunculos, quos striæ ejusdemmodi comitari videbantur, cum tantummodo transpicerem; frustra ab illis petii qui eam mihi vesicam ostenderant, ut incidere liceret, cum aliis porro ostendere se velle, dicerent, quibus paulo ante polliciti essent. Ab iis vero, aut inclusos trunculos non satis attendentibus, aut quid ex illa eorum per vesicæ cavum traditione consequeretur, non bene advertentibus, nihil rescire aliud potui, nisi aquam, subsalsam fuisse, & minime ad ignem concrevisse. Non multo post vitulinam, hydatidem alteram vidi, ea quidem minorem; neque enim ovum gallinaceum superabat; sed pro animalculo in quo deprehendi, multo maximam. Erat id columba vetula, ova tamen etiam tum edens, quæ cum sanissima videretur, de improvviso in nido mortua inventa fuerat. Repentinæ mortis causam, cum exterius nulla appareret, interius quærens, cerebrum, pulmones, cor sana offenderam, nisi quod hujusce ventriculi omnino erant vacui, & ipsum exanguè; cum denique ad jecur perveniens, & hujus rei, & mortis causam perspexi. Jecur enim erat lividulum, & in

(e) Obs. Anat. (f) Sect. hæc 21. Obs. 21. §. 8. (g) Ibid. §. 6. (h) Ibid. §. 14. (i) Sepulchr. l. 3. S. 37. Obs. 3. §. 12.
(k) Thef. 7. n. 37. & Tab. 2. F. 3. (l) Sepulchr. S. hæc 21. Obs. 3. §. 8. (m) Ibid. Obs. 21. §. 2. (n) Exerc. de Omento:
(o) supra n. 4. (p) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (q) S. 7. Aph. 55. (r) Epist. 16. n. 33.
(s) Comment. in Aphor. cit. (t) Observaz. int. alle Tartarughe. (u) (x) (y) supra ad n. 35.

& in summo nigricans, & æquo mollius, ruptoque ibi magno vase sanguifero, plurimum sanguinem profuderat, circa illud ipsum viscus, interque intestina concreta. Acceleratam eam vasis disruptionem credidi a pressione ingentis hydatidis de qua dicere jam cœperam. Extremum alterum hæc intimæ ovarii substantiæ infixum habebat, ut minores aliæ de quibus mox dicitur: per superficiem autem discurrentia sanguifera vasa, intus vero subflavam aquam, non una, quantum exterius judicari poterat, cavea comprehensam, sed in multas, quæ transpiciebantur, cellulas divisam. Membranæ ipsi, hydatidem efficienti, ad illud de quo dixi, extremum vitelli aliquot minuti inhærebant, cæterorum quibus ovarium scatebat, persimiles: his tamen duriores aliquanto erant, magisque ad albedinem inclinabant. Ex ovario præter vitellum unum majorem, & jam jam casurum, nonnullæ aliæ pendebant hydatides, omnino consimiles descriptæ, nisi quod triplo circiter minores erant, nec per se ovario, sed per longum petiolum annectebantur. Erant denique nonnullæ aliæ, minima faba non majores, inter ipsos vitellos consistæ, sed hæc cæteris multo magis albæ, & aqua limpida plenæ. Cœctione tamen neque hæc, neque subflava cæterarum aqua concrevit: vitelli autem, qui maximæ illius extremo inhærebant, ut minus molles antea fuerant, sic magis quam reliqui, induruerunt. Cum cellulas quas intra majores hydatides transpexeram, mox recognoscere intus vellem; paulisper forte avocatus sum: famuli autem intempertiva sedulitas, qui me satis omnia perspexisse, credebat, interea, ægre me ferente, illuc abjecerat, unde recipi non poterant.

38. Noli mirari, ægre me tulisse quod ea quæ in vitulo, & columba transpexeram, perspicendi copiam non habuerim. Quæ enim hydatides aut sanguifera vasa per medium cavum traducta, aut hoc in cellulas multipliciter distinctum ostendant, earum originem haud ita facile repetes aut a simplici glandulosa vesicula, cujus sit osculum obturatum, aut ab uno aliquo vasis lymphatici utrinque demum occluso interstitio quod inter binas & binas valvas intercedit.

Ex quo Warthonus his lymphæductuum interstitiis ad hydatidum efformationem explicandam usus est ea ratione quæ in Sectionem hanc (z) Sepulchreti fuit non semel tantum, sed bis relata, non pauciores fortasse, quam qui simplici glandula usi sunt, affectas habuit, & nonnullos etiam qui ad eam explicationem quædam addendo, probabiliorum redderent, elaborarunt. Quorum ego omnium industriam laudo: imo pro Warthoni sententia tot illas facere vesicas, credidero, quas Persius (a) viderat duplicatas, velut in carpionibus eximuntur, quippe bina, necdum sejuncta, interstitia repræsentantes, ut funiculos quoque illos pellucidos, ex tenuibus vesiculis quasi concatenatis constantes, quorum multos in aquis asciticorum interdum conspexit Meadius (b). Verum ut hydatides alias ex simplici glandula, alias ex ejusmodi interstitiis certa quadam ratione posse repeti, non diffiteor; at omnes quomodo repeti possint, non video. Diu enim est ex quo Ruyschius (c) admonuit, plurimas interdum hydatides in uteri placenta, ut nos quoque conspeximus, deprehendi, aliisque item in Partibus in quibus lymphæductus nulli inveniuntur. Itaque censuit, hydatidas esse extremitates vasorum sanguiferorum, quæ priorem suam mutaverint naturam, atque in vitiosam degeneraverint fabricam. Sunt & qui, si aquosus humor non modo ex lymphæductuum parietibus nonnihil læsis, verum undecunque effluat intra circumjectas membranulas, at tollere has, & in hydatides conformare, existiment. Quorum sententiam si quis paulo studiosius illustret, aptam reddet fortasse ad plerasque hydatides explicandas, nec difficile intelliget ob interjectam membranulæ cellulosa fabricam, & vasa sanguifera per hanc tra-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ducta, unde fit cur hydatides aliquæ (d) appareant in cellulas divisæ, & cur (e) per medium aliarum cavum vasa trajiciantur: ad quæ exiles illas duas fibras si forte referat, quas in tot hydatibus animadvertit Tysonius (f) ab altero harum extremo procedentes ac fluctuantes intra ipsarum liquorem; veri paulo similia dicere videri poterit, quam cum ille ejusmodi hydatides insecta esse, conjiciebat, quæ alimentum sibi exsugentia per duos illos quasi tubulos in ventrem demitterent. Quod si pendentes ex tenui longoque petiolo hydatides incidant explicandæ, quales Ruyschius (g), qui etiam pinxit (h), alique, & nos sæpe vidimus ab ovariiis potissimum, proximisque mulierum partibus, non modo ex columbæ illius ovario pendulas; suspicari eidem licebit, abruptis a sanguifero trunculo cæteris hydatidis cunjuspiam cellulis, aut effuso quem continebant, humore concidentibus, extremam aliquam annexam restare, quæ humorem adhuc retineat suum. Et sane cum filamentum per quod aliqua ejusmodi pendebat, manifesto interdum sanguiferum simul vasculum ferri vidimus (i).

39. At sunt aliæ, & majoris quidem momenti cum ob viscerum quibus innascuntur, læsionem, tum ob faciliorem ejus quo de hic agitur, morbi productionem attendendæ. Hactenus de iis fere diximus quæ in superficie extant viscerum, aut ab ea propendent. Latent autem sub ipsa aliæ, aut plerumque non multum prominent, veluti præsertim in renibus. Grandiorum cellularum nomine descripsi olim in Adversariis (k), & sæpe ad te scribens (l), ut in variis cadaveribus non ego modo, sed & Valsalva conspexerit, significavi. Sed & alias vidi, nec tantum in sue unam, quæ nucis ferme capax fuisset, verum in corporibus item humanis satis magnas. Harum tamen nulla, si quam ex Stabulario quodam (m) indicavi, unam excipias, ultra renis superficiem se attollebat, ut ne illa quidem in Sene (n) a Valsalva conspecta, quæ renis dimidium occupabat. Et alias tamen prominentes vidi, præsertim in Vetulis duabus, quarum alterius ob hanc unam dumtaxat causam, brevem hic tibi Observationem adscribam.

40. A N U S gibbera, & clauda obierat in Nosocomio Patavino post medium Martium A. 1747; illuc nuper illata ob affectum de genere apoplectico, nihil manifeste lædentem, nisi linguam. Quamobrem cum cætera mulieris mala satis sciri non potuissent, ipse vero aliis Partium secundum naturam se habentium observationibus tunc distineret, quæ ad eas spectabant, in ejusdem quoque cadavere cum inquirerem; vix hæc quæ præter naturam essent, animadverti. IN VENTRE arteriæ Magnæ truncus ab Emulgentibus ferme incipiebat paulatim quo magis descenderet, eo magis se dilatare, donec paulo supra divisionem se totum expanderet in aneurysma diametro quoquo versus digitorum duorum. Inde sensim rursus contrahebatur sic tamen, ut iliacæ ipsæ ad magnum tractum multo quam par sit, apparent latiores. Inæqualis harum, sed magis aneurysmatis erat interior facies, ubi concretiones haud deerant non modo polyposæ, sed & in tunicarum parte aliqua ossæ. Horum Aortæ vitiorum magna ex parte causam fuisse, crediderim in distorta Spinæ figura, quæ convexitatem cum in thorace haberet ad partem dexteram, in lumbis habebat ad sinistram, eoque secum rapiebat Aortam. Quo minus miratus sum, in sinistro fuisse rene vitia illa quorum gratia hanc tibi Observationem describo. Nam ex ejus renis inferiore extremo hydatidis protuberabat, mediocris pomi magnitudine. Aquæ erat plena rubellæ, etsi per tunicas transpecta nigricare videbatur. Eæ tunicæ exterius erant duæ, quarum extima nihil erat aliud, nisi renis membrana adiposa, hic ob summam maciem carens omni-

O 2

pin-

(z) Schol. ad §. 8. Obs. 10. & ad §. 2. Obs. 21. (a) Ibid. §. 6. (b) Monit. Med. c. 8.
(c) Advers. Dec. 1. o. 2. Vid. & Thef. 6. Tab. 5. F. 3. & seqq. (d) (e) n. 37. (f) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Append. ad Obs. 49.
(g) c. 2. cit. (h) Obs. Anat. Chir. Fig. 68. (i) Vid. Epist. 43. n. 19. (k) III. Animad. 33.
(l) Epist. 4. n. 19. Ep. 10. n. 19. Ep. 17. n. 14. Ep. 21. n. 15. Ep. 24. n. 6. & Ep. 25. n. 4. (m) Epist. 4. n. cit.
(n) Epist. 17. n. cit.

pinguedine, altera erat membrana renis propria, quam non copia tantum, sed & pondus distraxerat aquæ inclusæ, quippe in ea sede, & situ illam desuper urgentis. Itaque cum essent alibi in eodem rene minores hydatides aliæ duæ; membranam illam ultra superficiem renis non extulerant, sub ea videlicet conclusæ, ut cæteræ frequentiores cellulæ, & suam sibi sedem in renis substantia excavantes. In qua major quoque hydatidis superiori suæ parti sedem in hemisphærii pene modum excavaverat; ut non alterius ac illæ generis esse, intelligeres: ejus hemisphærii diameter unius erat digiti pollicis.

41. Alterius Vetulæ dissectionem alias (o) habebis, in qua reni eidem sinister, extremo tamen superiore, in hydatidem, sibi innatam, valde extendebatur, ut quæ aquam, leviter subflavam, continebat ad uncias quatuor. Ad majores hujusmodi hydatides magnum illum facile referes *aqueum*, ut Harveius (p) vocabat, *abscessum, instar ovi gallinacii, flavescente aqua repletum, quæ orbicularem cavitatem* in rene altero *impresserat*, cum minores alii essent pariter in facie anteriore utriusque renis hominis maxime grandævi, non sine urinæ suppressione demortui. At certe referes *vesicam instar nucis juglandis grandioris, aqua limpidissima distentam, & dimidia parte renis substantie inhaerentem*, quam Doringius (q) in Buceutio invenit, cujus idem ren multum fabuli, alter autem calculum habebat. Vesicæ illi æquales duas, humore quodam aqueo oppletas colorem lotii referente, memini olim reperisse in virili cadavere quod Bononiæ, absentis Valsalvæ loco, in Theatro Anatomico dissecuri, ejusdemque renis in quo ipsæ, & calculi erant tres albi granorum vicinæ magnitudine, dilatata pelvim: hominem autem mortuum cum urinæ quidem in sua vesica suppressione; sed non ex hac tamen, cum aliæ essent multo graviores causæ, quas hic memorare necesse non est (r). Verum hæ duæ hydatides sub propria renis membrana, ut pleræque, coercebantur. Nec aliter se habuisse videntur quas *in hydropicis sæpenumero a se compertas* scribit Willisius (s) ubi in Viro Illustri fuisse, ait, *in medio dextri renis cavitatem ingentem a pelvi distinctam, eaque multo ampliore, aqua limpida impletam*, renem autem sinistrum *plures hydatidas, & cavitates aqua limpida repletas continuisse*. A sero autem in substantia renum alicubi remorato conjicit exiguas primum cavitates fuisse efformatas, quas deinde paulatim augum, magis magisque dilataverit: & vides profecto, aquam *limpidam, limpidissimam, rubellam* in illis caveis esse inventam. Nec vero mihi (t), quamvis ex colore, atque odore sæpius urina esse visa sit; dubium tamen sæpius quoque defuit, quin potius *humor esset urinæ simillimus*, non ignorant, serum sanguinis persæpe aut esse per se subflavum, aut mora in visceribus fieri; certe haud raro humorem, undecunque is sit, in hydatibus sic inveniri (u); ex renibus autem, ubi diutius retineatur, posse trahere lotii odorem, simulque animadvertenti, hujus quidem generis caveas sua intima, undique uniformi, tunica esse conclusas, ut nullam unquam aut mihi, aut aliis, quod sciam, cum renis pelvi, aut tubulis manifestam communicationem reperire licuerit. Igitur quod longe aliter se res haberet in Observatione Plateri (x), ubi dissectis quæ renum corpori adnatæ erant, vesicis aqua plenis, *aqua profluebat, foraminaque patebant*, ut non iis vesicis hoc est tribuendum, sed ulceribus multis, quæ ut renes ab interioribus ad exteriora usque perforasse, dicit; sic nihil vetat quin ad vesicarum usque cavum quædam sibi foramina aperuissent. Quæ ex Observatione modus quidem alius & ratio apparet, qua possint hæ renum hydatides multo citius, ac certius ascitem facere, ubi sint ulcera cum pelvi

communicantia; citius enim hæc ad magnas illarum caveas, quam ad renum superficiem pervenient, illasque investo acri ichore, multoque lotio perumpent, & hoc jugiter in ventrem effundent, non secus ac per se effundere debuerunt in alia Plateri Observatione (y), effuderantque in ea quam ex Piccolhomino cum priore illa Plateri supra (z) indicavimus. Cæterum vel absentibus ulceribus, si hæ hydatides eo sint numero, aut magnitudine, ut renis utriusque substantiam multam deleverint, aut constipaverint; minime dubium est, quin valde imminuta lotii secretionem, hydrops facile contingat. Quod si insuper dissiliant, effusoque humore, excernere assidue alium pergant, hinc ascitem fore, manifestum est.

42. At si id facere non pergant, sed nova circum exinanitas succrescente renis substantia coalescant; hydrops quidem non oritur, pauco quem effuderant, humore haud secus atque is quo interiora ventris madent, per absorbentium vasorum oscula absumpto; in rene tamen cicatrix restat varia magnitudine, & profunditate, ut disrupta hydatidis plus minusve de renis substantia excavaverat. Relægesis quam Epistola XXIX. (a) in muliebri descripsimus rene longam, & subalbam quasi ex tendine lineam, non per superficiem modo, sed etiam alte intra corpus ipsum renis perductam, antiqui vulneris cicatrici adeo similem ut vestigia inflicti vulneris, sed frustra, in proximo ventris pariete quæserimus. In aliis autem Epistolis describemus tibi alias renum cicatrices minus profundas, sed depressas tamen, easque circuli ambitu comprehensas, qualis ea fuisset quæ coalitum majoris illius hydatidis secuta esset, quam in Vetula, paulo supra (b) proposita, observavimus. Ex his intelligis, quomodo ex hydatidum observatione cicatrices, in renum superficie haud raro obvias explicemus. Ad idem autem exemplum, aliorum quoque viscerum cicatrices explicari posse, credito, cum exteriores sunt, neque eas vulnera, aut ulcerum signa præcesserunt, velut erat quæ in uteri latere asciticæ Anus his ipsis Litteris (c) memorata est. Habet enim etiam uterus hydatides suas eo interdum numero quem satis indicant Observationes Adolphi Occonis (d), & Cl. Adami Christiani Thebesii (e); ea autem magnitudine, ut unam, sicut alias (f) tibi indicavi, viderit Coiterus (g), *ex matricis colli dextero latere prognatam, naturali vesica duplo quasi majorem, lotio, sive, ut verius infra loquitur, aqua tenui lucidaque plenissimam, & duabus tunicis, ut naturalis vesica, præditam, sed nullo meatu aquam vel immittente, vel emittente*. Sed & jecinoris, & lienis hujuscemodi cicatrices, ut puta quam in Nob. Virgine descripsit Hæchstetterus (h) (cavendum enim est, ne fissuræ quædam nos decipiant, quæ sæpe a primordiis extant) tales, inquam, cicatrices consimili modo explicari poterunt. Nam utriusque visceris hydatides vel frequentiores occurrunt, sive omnino exterius adsitæ, qualem in suspenso Coiterus (i) *sub liene* deprehendit *duorum pugnorum magnitudine aqua plenissimam, & a vicinis partibus absque læsione separavit*, sive prorsus in profundo abditæ, quæ in hepate a Glasero (k), Diemerbroeckio (l), aliisque memorantur. Quo facile referes Lyseri (m) *Observationem aquæ citrinæ, quæ ad tres & plures libras proruit ex alte pertuso Hebrææ viventis jecinore, & Mancharti alias (n) tibi descriptum*, ut ipse vocabat, *lienis hydropem*, sicque animadvertes, ubi forte viscera ab intus collecta humoris copia demum perumpantur, quantum augere cum possint, qui antea faciebat hydropem, & quantum videri possint ab eo corrupta qui circum stagnabat, cum ab illo fuerint quem continebat. Sive igitur hujus secundi generis, sive primi hydatides fuerint, sive denique inter utrasque has mediæ, quales hic

(o) Epist. 60. n. 6. (p) Sepulchr. l. 2. S. 1. Obs. 17. (q) Ibid. l. 3. S. 14. Obs. 48. (r) Vid. Epist. 41. n. 10.
 (s) Sepulchr. l. 1. S. 13. Obs. 1. (t) Vid. Animadv. supra ad n. 39. indicat. (u) Vid. supra n. 35. 37.
 (x) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 8. §. 2. (y) Ibid. Obs. 11. §. 4. (z) n. 19. (a) n. 12. (b) n. 40. in fin.
 (c) n. 28. (d) Sepulchr. S. hac 21. Obs. 55. §. 9. (e) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 117. (f) Epist. 16. n. 33.
 (g) Obs. Anat. (h) Sepulchr. S. cit. Obs. 12. §. 2. (i) Obs. Anat. cit. (k) Sep. S. cit. Obs. 4. §. 11.
 (l) Ibid. Obs. 19. (m) apud Barthol. Cent. 2. Epist. Med. 73. (n) Epist. 36. n. 18.

hic potissimum attendimus, id est ita in viscere innata, ut in ejus tamen superficie quoque ex parte se ostendant; sunt, ut dicebamus, in jecinore, aut liene vel frequentiores. Sic ultimi hujus generis duas nuper vidi in cujusdam Vetulæ jecinore, alioquin sano, quod oram anteriorem, figura nunquam antea a me inspecta, circa medium falcatam habebat, lobumque sinistrum non minus propemodum, quam dexterum, se se deorsum producentem. Sub membrana, faciem convexam operiente, ambæ hydatides ex parte aliqua apparebant, reliqua intra hepar conditæ, parva una, haud modica altera (o). Sic plures in suis liene animadverti, inspidæ, aut leviter subdulcis aquæ plenas. Sic in alterius jecinore haud procul a crepidine unam cerasi magnitudine. Sed in alio magnitudine varia, numero ingenti, nec tantum, ut in prioribus, semisepultas, sed & plures omnino intus conditas: omnium aqua crassiore, alboque folliculo comprehendebatur. Valde amplificatum erat id jecur, crassiusque habebat, eoque multo quam soleat, magis in oculos vel minus attentos incurrens albidum rete quo lobuli intercipiuntur, sive extra, sive intus spectares. Hi sani; ut cætera viscera; esse videbantur: sed cystis, contracta plurimum, pro felle non multas continebat guttas mucii cujusdam nullo fere colore præditi, ut illum bilis *albicantem propemodum colorem* in memoriam redigeret quem Vesalius (p) se vidisse, testatus est antequam Diemerbroeckius & post ipsum alii qui pariter in Sepulchreto laudantur, alique deinceps *candidum, lactescentem, lacteum* pro bile humorem conspicerent. Verum ne ab iis de quibus loquimur, lienis, & hepatis hydatidibus recedamus; ad ipsarum genus spectare fortasse credes, quas in hominibus Hunerwolffius (q) describit præter *adnatas, hepatis & lienis etiam innatas*, aut quæ Horstio (r) in puelli hepate, & *liene foveæ aqua plena apparebant*; Quod si quæ in vivo præcesserant, scire cupis; in altera Sepulchreti Observatione (s) leges, in qua dissectionio eadem repetita est: quod in longa adeo Sectione hac XXI. minus, quam in plerisque aliis, mirandum est, nec semel (t), accidisse: eandemque ob causam, & simul ob fucosas Blancardi descriptiones venia danda esset, quod in Additamentis, tanquam novæ hujus Observationes (u), eæ reponantur, quas Bonetus antea in Sectione hac ipsa (x) produxerat, verisque Autoribus Jodono, & Pareo attribuerat (y); nisi, quod ne Blancardus (z) quidem fecerat, una Jodoni Observatio discerpta esset in duas XXIX. & XXX. vel potius ex Blancardi Scholio in primam, altera facta esset Observatio. Sed & Eggerdesi Observationi (a) quæ ad Thoracem attinet tota, nullus hic esse debebat locus, ubi agitur dumtaxat de Ventre; aut certe quod in duabus (b) huc pariter haud spectantibus factum est, minime omitendum, ut esse *extra proprium locum* significaretur.

43. Mihi vero longe alia ratio est, cur hic tibi de Thoracis visceribus perpauca verba interjiciam. Neque enim sola Ventris viscera illiusmodi hydatidibus, & quod consequi mihi videtur, cicatricibus obnoxia sunt: Pulmonibus, atque adeo cordi hydatides illas increfcere, ex Veterum, Recentiorum, & meis quoque Observationibus tibi alias (c) ostensum est. Si ergo aliquando aliqua earum quæ a nobis definitæ sunt, cicatricum in alterutro occurrat viscere, ut certe mihi in exteriori cordis facie cujusdam leporis occurrit, quod animantium genus quam crebro hydatidibus tentetur, vel ex unius Redii (d) lectione satis constat; quid vetat, ne qua in parte semiconditam hydatidem viderim, in ea-

dem ex hydatidis inanitione, & coalitu cicatricem deducam? Igitur ut in Ventris, sic etiam in Thoracis visceribus earum quas dixi, cicatricum originem ab hydatidibus deduces. Quarum secundum quoque genus (e) esse in pulmonibus fortasse agnoscendum, conjicies ex aqua intra ipsos in quibusdam quasi fassis collecta, ut bis quoque conspexit Amplissimus Senacius (f).

44. Sed aliam hic a me facile expectas originis, non cicatricum, sed hydatidum quarundam explicationem, quales videlicet in leporibus conspexit Redius (g) non modo intra jecur acervatim conditas, & inter se colligatas, sed & sub ejus, & rotius alimentorum canalibus extima tunica, interque mesenterii membranas sine ulla cum his cohæsiōne, imo & liberis plures, ac omnino solutas in ventris cavo animalculorum instar quæ se huc illucque conferre possent, degentes; ut in mentem ipsi venerit, quod & Tysonio postea, ut supra (h) dixi, perquirere, an infecta quædam, vel potius embryones eorum essent: quarum conjecturarum hanc jure a Tysonio rejectam video; primam autem; ut cætera omittam; haud satis cum experimentis congruere, quæ limpidissimam qua plenæ erant, aquam ignis vi nunquam concrevisse, ostenderunt. Tysonius vero, quamvis primæ isti conjecturæ addictus cum propter alia, tum quia suarum hydatidum, quæ ex aliis sumptæ erant bestiis, intima tunica nullam cum extima qua undique cingebatur, cohæsiōnem habebat; falsus est tamen, hanc extimam *vasis sanguineis instructam esse*, neque hydatides cunctas esse hujus generis, speciatim quæ in ovariiis hydropicarum mulierum sæpe inveniuntur, factæ videlicet ex amplificatis vesiculis; sive ut ipse credebat ovulis; quæ secundum naturam in iis sunt, itemque eas quas ex aperto latere dextero paulo infra costas spurias fœminæ tunc ægrotantis, postea autem perfanatæ, erumpere vidit cum multa aqua limpida ad quingentas, ejusmodi pariter aqua turgidas. Repertæ deinde sunt ab Hunerwolffio (i), & Hartmanno (k), ab illo in muliere hydatides quæ *præter liquamen gummosum album, in se continebant alias tenuiores vesicas, lymphæ plenas*, ab hoc autem in cane intra unam, eandemque membranam, quæ omenti erat, plurimæ simul comprehensæ, ut illa membrana divulsa, *ad levem pressuram* hydatides *prosilirent*, quarum liquor coctione non concrevisset, *coagulum* tamen quoddam secum habebat, tunica autem singularum propria ex pluribus aliis membranis compacta, densa erat adeo, ut discissa non collaberetur, eademque lævem pinguedinem tangenti offerebat, cujus *multum* hydatides coctæ *exudaverant*. Minime quoque connexæ erant inter se quas Vir Cl. Alexander Camerarius (l) bene multas deprehendit, aquam continentes limpidam, comprehensas autem membraneo sacco, quo simul steatoma virilis jecinoris concludebatur. Cum mihi necdum contigerit, ut in ejusmodi incidere hydatides: aliorum tibi Observationes quas facile conferre posses, indicare hic malui, quam eorum quæ perscrutari ipse non potui, explicationem afferre. Tentavit id Hartmannus in suis, eo adscripto Scholio (m) quod ut tibi placeat, plurimum vereor. Quæres potius, an sint quæ magis probes apud Viros alios Doctissimos, præsertim vero apud illos qui de inorganica tumorum cysticorum efformatione scripserunt, aut qui natantes vesiculas in tumorum eorundem humore sæpe his temporibus memorarunt. Ego vero etsi in quibusdam hydatidibus ea transpexi quæ supra (n) indicavi, imo in fœmina, tibi alias (o) descripta, tenuem intimam hydatidum tunicam instructam vidi albicantibus vasculis, in sue autem in

quas-

(o) Vid. Epist. 65. n. 8. in fin. (p) Exam. Obs. Fallopp. (q) Sepulchr. Obs. 4. cit. §. 14.
 (r) in Addit. ad eand. 21. Sep. Sect. Obs. 82. (s) Sect. ead. Obs. 3. §. 12. (t) Ibid. Obs. 6. §. 7.
 (u) Confer Obs. 4. §. 8. cum Obs. 6. §. 12; Obs. 20. §. 12. cum §. 17.; Obs. 21. §. 2. cum §. 7. Obs. 55. §. 2. cum §. 17; & §. 13.
 cum §. 16. & cæt. (x) Obs. 29. 32. & fortasse aliæ. (y) Obs. 48. & 38. (z) Anat. pract. Rat. Obs. 84.
 (a) in Addit. ad hanc Sect. 21. Obs. 61. (b) Ibid. Obs. 76. & 79. (c) Epist. 16. n. 33. & 44.
 (d) Osservaz. int. agli anim. vivent. &c. (e) n. 43. (f) Traité du Cœur l. 4. ch. 3. n. 4. (g) Osservaz. cit.
 (h) n. 38. (i) in Addit. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 82. (k) Ibid. Obs. 83. (l) A&N. C. Tom. 3. Obs. 100.
 (m) ad cit. Obs. 83. (n) n. 37. (o) Epist. 21. n. 47.

quasdam quasi cellulas conformatam; vesiculas tamen, quæ Anatomicis occurrunt, aquæ plenas, omnes unius generis esse, existimo, ideoque aliarum originem esse alia ratione, aliquarum vero non una, sed pluribus in unum junctis rationibus fortasse explicandam. Speciatim autem de iis vesiculis, quæ plures sub una tunica aut inter se colligatæ, aut solutæ, & in humores ejus quem continent, simili natantes, aut in ventris cavum effusæ inveniuntur, quæ viderit, & quæ conjecerit Cl. Morandus (*p*) perlege.

45. Et hujus præsertim generis eas vesiculas fuisse, crede, ex quibus singularem quendam hydropem fieri, scripsit Aretæus (*q*). Scilicet *vesiculas quasdam pusillas, crebras, humoris plenas, ex loco ubi ascites fieri solet*, prodeuntes vel in homine videre potuit, cum ventris parietes ad aquam educendam pertuli essent, non secus ac Tysonium aliunde prodeuntes ingenti numero vidisse, diximus (*r*), & Morando (*s*) ex parte aliqua accidisse, leges. Nam quod Aretæus addit, fuisse qui affirmarent, *hujusmodi ampullas per intestina in ventris cavum transisse*; nimirum hoc illud est, nisi quid me fallit, quod negat, se unquam vidisse, non hunc, cujus signum profert, hydropem, quemadmodum cum aliis credidit Petrus Petrus (*t*), qui ut ipse non conspexerat, sic neque Aretæum conspexisse, putavit. Qui vero ex intestinis in ventris cavum eas vesiculas transisse, dicebant, ea fortasse quæ Redium vidisse, retuli (*u*), in bruto aliquo animante offenderant: quorum narratione paulo aliter, ut fit, ab iis qui audiissent accepta, quasi ex intestinorum cavo eæ vesiculæ provenissent, impelli potuit Aretæus ad ea continuo subjungenda, quibus narrationem illam, sic acceptam, improbabilem esse, ostenderet. Cæterum signum quod protulit hydropis hujus, sic videlicet scribens, *si abdomen perforaveris; parum admodum humoris effundes; ab interiori namque parte vesica occlusit: at si in vesicam instrumentum impuleris; iterum succus emanabit*; insuperabilem monstrat tollendi ejusmodi morbi difficultatem, nisi si forte uno in loco politæ, atque ita dispositæ essent vesiculæ, ut in illa Tysonii scæmina (*x*), itemque in Rustico hydropico apud Riverium (*y*): quanquam in universum ubi ex hydatidibus, aut cum hydatidibus hydrops est, cujusquomodis hæ generis sint, modo multæ sint, aut magnæ; frustra abdomen perforatur. Nam præterquam quod quæ jam diffilierunt, pergere possunt humorem effundere; *aperta una vesica*, ut Tulpio (*z*) præeunte, recte admonuit Thomas Bartholinus (*a*), *reliquas non evacuat, quanquam cohereant racemorum uvæ in morem*; non modo si aliæ ab aliis disjunctæ sint. Itaque ad alias causas cur ea chirurgia vel tunc etiam cum cætera omnia viderentur favere, sæpenumero non responderit, hanc quoque addito, quod, ut Ruyschii (*b*) utamur verbis, *cum hydatides sæpissime esse contingat in hydropicis, raro, si unquam, evadunt, paracentesi in abdomine instituta*. Hoc autem dixit occasionem præbente hydropica, cujus tum peritonæum, tum mesenterium hydatidibus referta erant. Quod asciticorum mesenterio sæpe accidere, cum tot aliæ veteres, tum recentiores quoque in Voluminibus Cæsareæ Academiæ Observationes (*c*) ostendunt. De cæterarum autem Partium quæ in ventre sunt, hydatidibus cum satis superque exemplorum hætenus produxerim; unum de ventriculo addam ex Jacobo Yongio (*d*) in ea muliere, cujus mirabilem casum explicare nequeas, nisi ad eam causam ad quam in diabete solent, forte respicias. Cum enim per totum morbi decursum tantum fere urinæ redderet, quantum potuissent ingerere; non facile apparet unde aqua existeret, cujus ducentos & quatuordecim sextarios, undetrigesies intra octo menses instituta paracentesi, emisit. Huic igitur mulieri hydatides plurimæ in ventriculo erant, ac intestinis.

46. Quæ mihi Observationes sunt ad Tympanitatem spectantes, cum propter complicatos morbos alibi locum vel commodiorem sint habituræ; pro iis duas præstabit subnectere, ad Peritonæi Hydropem attinentes, inorbium; ut de eo quædam præsemur; a vetustissimis quidem non descriptum, nec tamen primum a Tulpio (*e*), aut Bogdano (*f*), ut credere ipsi videbantur, & plerique crediderunt, propositum. Id non eo dico quod Stratenus simillimum, a se conspectum, Tulpio, ultro hoc fatenti, narraverat, nec quod Stalpartius (*g*) aliquid ejusmodi a Marcello Donato scriptum affirmat. Marcellus (*h*) enim ut adversus Fernellium ostendat, hydropicorum aquas per invisibiles meatus in ventris cavum traduci, etsi, inquit, hoc cavum proprius est earum aquarum locus; *nihilominus & intra peritonæum, ac reliquas partes inferiorem ventrem constituentes, aquæ portionem pluries reperiri ex sectione comprobatum est*. Ne dubites, quæ sint eæ partes reliquæ; illud continuo addit quod male a Stalpartio omissum est: *ita ut nonnulli Arabum sectatores locum aquæ proprium in Ascite inter siphac, & mirach (id est inter peritonæum, & quæ huic exterius apponuntur) esse contendant; nec non etiam videmus in hoc morbo detentis aquam ad coxas tibiasque pervenire & cat.* Ex hoc igitur exemplo vides quam portionem aquæ ipse intelligat illis etiam in partibus fuisse inventam, qualis videlicet ubi anasarca conjungitur cum ascite. Nam quod ad eam attinet opinionem nonnullorum longe ab suis Haly (*i*), & Avicenna (*k*) discrepantium, neque ad eam comprobandam illa idonea est Observatio, neque alia ulla a Donato profertur, quamvis Stalpartius ajat, Donatum postquam scripsit, hydropem nonnunquam fieri a copioso frigida potu, si *humidum in peritonæum delatum sit*, Donatum, inquam, *ita pergere: Jacobus Camenicenus, epistola ad Andr. Matthiolum lib. 5. epistolar. scripta, refert de quodam, cui aqua inter tunicas peritonæi, nec non intestinorum adinventæ fuerit*. Donatus (*l*) enim postquam ex Aretæo (*m*) deserit laudato ea descripsit verba de humore tunc in peritonæum deducto non ut ibi colligatur, sed ut inde *in ilia gutta effluent ascitem facturæ, quæ prius in aerem versæ per transpirationem digerebantur*; postquam igitur hæc quoque descripsit, & alia, atque alia addidit minime ad peritonæum attinentia, sed ad viscerum in asciticis imbecillitatem, & ad venarum hepatis obstructionem; ut hanc probet, tum denique illa Cameniceni Observatione utitur lapillorum eas venas impredientium in hydropico, *cui aqua inter peritonæum, & intestina adinventæ fuit*. Sic enim ipse scribit Donatus, recte, ut Matthiolum quoque in responsione ad Camenicenum, illa hujus interpretans verba, *cum transissemus musculos abdominis, invenimus aquam illam cætrinam vocatam, intra peritonæum, & intestina: de quo ab aliquibus dubitatum tamen fuisse video*; id est ab iis de quibus paulo ante dictum est, Arabum sectatoribus, non inter peritonæum, & intestina, sed inter peritonæum, & exteriores partes aquam asciticorum esse, opinantium. Quæ eo fusius persecutus sum, quo plures vidi, Cameniceno, & Donato minime inspectis Observationem hydropis peritonæi cum Stalpartio, quem innominatum secuti sunt, tribuisse, in quibus Nuckius (*n*) fuit, & is qui cum Donati observatione quæ nulla est, se suam hujus morbi comparasse, scripsit.

47. Quis igitur, inquis, hunc ante Nicolaum Tulpium deprehendit? Joannes Acholzius, Medicus, & Professor Viennensis Primarius. Hic enim A. 1581. coram Cæsareis Medicis, ac Chirurgis cum dissectioni præesset mulieris hydropicæ; aquæ instar lixivii obscuræ ingentem copiam non in ventris cavo reperit, sed inter peritonæum, & ventris tegumenta, quippe musculis usque adeo a subtus dilatante aqua

(*p*) Mem. de l. Acad. R. des Sc. A. 1722. & Hist. A. 1723. (*q*) De Caus. & sign. morb. diut. l. 2. c. 3. in fin. (*r*) n. 44.
 (*f*) Mem. cit. (*s*) Comment. in cit. locum. (*u*) n. 44. (*x*) Ibid. (*y*) Obs. hinc ind. decrpt. 15.
 (*z*) l. 2. Obs. Med. c. 34. (*a*) Act. Hafn. Vol. 1. Obs. 8. (*b*) Thef. Anat. 7. n. 37.
 (*c*) Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 239. & Cent. 3. & 4. Obs. 117. & Act. Tom. 2. Obs. 34. & cat.
 (*d*) Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1713. M. Jul. (*e*) l. 4. Obs. Med. c. 44. (*f*) Obs. Anat. Chir. 11.
 (*g*) Part. 1. Cent. 2. Obs. rar. 28. in Schol. (*h*) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 21. (*i*) Theor. Medic. l. 9. c. 31.
 (*k*) c. 5. supra ad n. 33. cit. (*l*) c. 21. cit. (*m*) c. 1. ad n. 45. supra cit. (*n*) Adc. Cur. c. 9.

aqua extenuatis, ut quod non raro solent, *quasi nulli conspicerentur*, aut ex parte etiam mutatis in corpus quoddam continuum ex vesiculis, aqua, mucore, glandulosa materia refertis, quod amplissimi illius facci anteriorem parietem faciebat, cum interiori membrana faceret, qua viscera omnia sic operiebantur, ut antequam hæc incidere, nulla esse viderentur. Lege, quæso, Observationem, fusius in Sepulchreti hac Sectione (o) descriptam, quamvis cum alio attinentibus confusam; & præclare intelliges fuisse illum peritonæi hydropem ex aqua de glandulosis illis tumoribus effluente, quorum & ejus vitio miserandi illi dolores facile sunt adscribendi, qui aucto jam morbo, scæminam assidue torserant. Nec vero hæc historia primum in Sepulchreto edita est; sed jam ab A. 1598. extitit inter *Consilia Medic.* (p) a Scholzio vulgata, in libro videlicet non semel typis impresso, & omnium manibus, superiore præsertim sæculo, subinde versato. Sed & alias in Sepulchreto Observationes animadverti ante illam Tulpii habitas, quæ ad hunc morbum referri aut possint, aut debeant: quanquam nemo adhuc, quod sciam, cum cæteras commemoraret, harum fecerit mentionem. Potest fortasse illa Spigelii nostri, qui cum in Moravia esset, *hydropem spurium* in scæmina adnotavit, *inter abdomen proprie dictum & musculos qui introrsum quasi incurvantur* (an incurvabantur? an res se habuit, ut in Acholzii Observatione?) Inde (quod in Sepulchreto (q) deest) *humoris nigri libræ decem promanarunt*. Id factum A. 1614. tametsi ab Rhodio (r) tertio & quadragesimo post anno editum est. Sed, nisi prorsus fallor, huc spectat quod Hoechstetterus (s) in Nob. Virgine observaverat A. 1628. quamvis paulo pluribus interjectis annis ab Neote vulgatum, & quamvis Auctor, facci in quo ingens vis crassi fœtidique humoris inclusa fuerat, anteriorem partem peritonæo, alteram autem in qua plures glandulosos, & in his majores quatuor, invenit tumores purulentos, omentum credidit. Cum autem partem hanc facci interiori ajat *membranoium corpus fuisse expansum, quo omnia viscera, & intestina tegebantur*; omentum quidem habere potuit agglutinatum, ipsum vero, ut credo, peritonæum vit. Sed hoc tu melius dispicies; habes enim & Observationem, & Scholium, in quo aliqua ipsius historiarum partes sunt, in Sepulchreto (t).

48. In eodem velim insuper attente perlegas Observationes Paawii duas (u), Dodonæi unam (x), & cum perlegeris, animadvertas, ullane tibi suboriri incipiat suspicio, earum aliquam ex aliqua parte ad hæc attinere de quibus loquimur. Scilicet Paawius in duabus hydropicis, altera anno 1601. altera insequente dissectis, lienis, renum, jecoris *invisus ne vestigia quidem* invenit, nisi quod hujus ultimi visceris in altera *venosi solummodo ductus, iique pauci*, erant *superstites*. Quanto minus mirum, peritonæum suspicemur magna aquarum copia distentum, introrsum quibus locis forte erat magis attenuatum, minusque visceribus quibusdam adnatum, repuisse; quibus contra erat, substituisse, itaque nonnulla viscera ex parte aliqua se ostendisse, alia autem delituisse, paucasque illas venas pertinuisse ad osum peritonæum (y): nec vero Paawium in approperata, quippe in pessimæ notæ cadaveribus, *ventris*, ut ait, *apertione* diligentius rem quæstivisse. Dodonæus autem in ea quæ duos jam annos ventrem prætumidum gesserat, cum haud aqua ex hoc aperto, sed intestinales fordes nigræ, quales in cloacis sunt, effluxissent ad libras amplius sexaginta, ultro fatetur, in tantis fordibus non licuisse inquirere ex quonam læso intestino provenissent; viscera tamen omnia, si omentum excipias, quod in putrida abierat frusta, prorsus integra fuisse; at peritonæum aliquot locis a superioribus partibus ad inferiores usque fissum. Hic, fateor, ex læso demum in-

testino fæces profluxisse, & hydropicæ jam diu collectas aquas coinquinasse, nihil habet admirationis. Sed plurimum habent hæc, ventris tumorem tantum *cum facie optime colorata, & nullis morbi notis in urina apparentibus*, & nullo pedum tumore, tandiu mulierem tulisse. Indicia hæc sunt, ut infra (z) videbimus, hydropis peritonæi, quocum illud quoque multo facilius congruit, quod viscera tam longo tempore integritatem servarint suam. Porro introrsum compulsam peritonæum posse ad aliquod intestinum adhærere, & læsionem ita communicare, ut fæces in humorem demum quo peritonæum distenditur, transeant, indicat Cl. Chomelii (a) Observatio, pariter in muliere habita, cui non secus ac illi de qua sermo est, a partu venter tumere cœperat. Facile igitur suspicari te posse, crediderim, diffisio tandem, ut viderunt, peritonæo, ex diuturno hujus hydropis ascitem repente esse factum (b), auctaque dum illud dissiliret, annexi intestini læsione, fæces plurimas diebus illis ultimis in ventris cavum profluxisse. Hæc autem Dodonæi Observatio edita cum aliis ab ipso est anno eodem quo suam habuit Acholzius, 1581., Evidens enim erratum est operarum, ubi in *Lindenio Renovato* prodiisse illius Observationes scribuntur A. 1518. cum Auctor natus agnoscat A. 1517: quod minime hic adnotassem, nisi eundem animadvertissem errorem in *Bibliothecam* quoque *Scriptorum Medicorum* transiisse. Observatio etiam apud Riolanum (c) extabat, neque in ultimis dumtaxat Anthropographiæ Editionibus, *aquæ inter peritonæum, & abdominis musculos effusæ*. Verum ne forte diceret sic explicandam, ut verba illa Donati explicavi (d); hoc loco malui prætermittere.

49. Anno denique 1651. a Tulpio morbus de quo loquimur, conspectus est, & mox sub novo *Hydropis Peritonæi* nomine promulgatus (e), diserteque affirmatum est, & *omnem aquarum congeriem delituisse inter duas peritonæi tunicas, quæ induerant crassitiam digiti annularis*. Eandem historiam; ne forte aliam, ut quidam, credas; edidit postea is qui cadaver incidit, Jobus Meekrenius (f), sed fusius edidit, nec reticuit, unum ex tot Medicis Walæum veram illius hydropis sedem, vivente adhuc ægra, conjecisse. Habet tamen & Tulpius aliquid, in superiore ea descriptione non reperendum: quamobrem hujus quoque poterat descriptio in Sepulchretum referri, & seorsum quidem potius, quam ut ex utraque una fieret, quod apud Stalpartium (g) factum videbis sic, ut sæpe ignores, quæ Tulpius scripserit, & quæ Meekrenius. Bogdanus (h) quoque in muliere, ab se dissecta, peritonæum adnotavit *pollicaris digiti crassitie, rugosum, & rigens*; id quod, & quæ de visceribus continuo subduuntur, perperam in Sepulchreto (i) sunt prætermissa. Sed humorem, amurcæ similem, non inter tunicas peritonæi, sed *intra abdominis musculorum tunicam & peritonæum contentum* fuisse, scripsit, Nimirum quod Tulpius, & plerique deinceps alii pro exteriori peritonæi lamina acceperunt, ipse pro musculorum tunica accepit cum Berengario (k) sic olim docente: *veritas est, quod ad sensum apparet una pellicula subtilis valde inter verum siphac (peritonæum) & musculos latos (Transversos) ventris, maxime in parte carnosâ musculorum, quæ pellicula est panniculus circumvolvens musculos & cæt.* Ex hac etiam pellicula a multis conflari ex parte nunc, video contextum cellulofum peritonæi, quibus cellulis ab distendente aqua disruptis, cavum fiat *inter peritonæum, & tendines musculorum transversorum*, sive, ut melius alii, & *musculos transversos*. Sed num peritonæum præter istum contextum, exteriori laminam habeat nullam, numve contextus ipse lamina vocari non possit, haud opportunus hic est ad quærendum locus. Satis est indicasse, ante hæc ultima tempora non defuisse qui hujus hydropis sedem

(o) Sect. 21. Obs. 21. §. 16. (p) Conf. 339. (q) Sect. cit. Obs. 12. §. 6. (r) Cent. 3. Obs. Med. 6.
 (s) Obs. Med. Dec. 10. Cas. 7. cum Schol. (t) Obs. cit. 12. §. 2. (u) Sect. cit. Obs. 70. & 71. (x) Ibid. Obs. 20. §. 10.
 (y) Vid. infra n. 56. in fin. (z) n. 58. (a) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728. (b) Vid. infra n. 52.
 (c) Vid. supra n. 33. in fin. (d) supra n. 46. (e) Obs. supra ad n. 46. cit. (f) Obs. Med. Chir. c. 52.
 (g) in Schol. supra ad n. 46. cit. (h) Obs. ibid. cit. (i) Sect. hac 21. Obs. 12. §. 4.
 (k) Comment. 5. in Mundin. Anat.

sedem inter peritonæum; & musculos collocaverit. Equidem Bogdanus quo anno illa scripserit, nescio; at certe A. 1665. ipsa edidit Bartholinus (*l*). Sed & duodecim ante annis Olaus Rudbeckius (*m*) non dubitaverat, quin *inter musculos abdominis & peritoneum* posset tumor hydropicus procreari. Anno autem 1677. in Virgine aquam deprehendit Gerardus Blasius (*n*) *intra musculos abdominis & peritonæum*. Hic tamen inter duas quoque peritonæi laminas idem contingere posse, censuit. Quod & contigisse dicendum est in plerisque Observationibus, nisi qui contextum cellulosum dirumpi, ajunt, respondere possent, exteriorem hujus partem, ad musculos adhærentem, tunc sæpe crassam adeo ac densam fieri, ut pro altera peritonæi lamina imponat, imo nonnunquam pro toto peritonæo: quod Hoechstettero (*o*) aliisque videtur accidisse, in his Paulo Mothio, cujus in Matriona Observatio sic proposita est a Bartholino (*p*), quasi aqua plurima congeita fuisset inter peritonæum, & membranam densiorem, viscera omnia operientem, venis copiosis, & amplis refertam, cui ad hepatis regionem magnus abscessus erat adnatus, cum tres minores inferiorem membranæ partem prope inguina occuparent. Quæ Observatio edita est A. 1657. Annum autem indicavi quo est quæque memoratarum Observationum vulgata, ut plerasque intelligeres in omnium fuisse manibus ante A. 1668. quo Drelincurtius Publicus Professor ibi est creatus ubi aliquis ejus Discipulorum cum illam fuisse historiam scriberet hydropis peritonæi, a Drelincurtio acceptam, quæ in Additamentis ad hanc Sepulchreti Sectionem adjecta est (*q*), illud sane haud dignum eruditissimo Præceptore interjecit, *parilis eventus nec volam, nec vestigium exstare vel apud Veteres, vel apud Neotericos, uno excepto Cl. Tulpio*.

50. Jam vero cæteras indicare satis erit Observationes ejusdem hydropis, quæ post annum illum 1668. ad annum usque sunt editæ 1692. quo Drelincurtii successor Nuckius (*r*) suam ipse vulgavit, communicatam antea cum Stalpartio, & ab hoc editam (*f*). Fuerunt autem præter eas Hoechstetteri, & Blasii, de quibus supra (*t*) dictum est, tres illæ quas, ut plerasque alias, videbis in Sepulchreto (*u*) relatas ex Sculteto, Helwigio, & Sponio: quibus adde Knisefii (*x*) unam, quam in Sepulchreto deesse, non miraberis, cum animadverteris, deesse Nuckianam! Ex quo autem Nuckius (*y*) solertia ac industria sua hunc morbum illustravit, extiterunt primum Observationes tres, in Sepulchreto descriptæ, Gahrlepii una (*z*), Drelincurtii altera, quam paulo ante (*a*) commemoravi, & Simonis Zyllii tertia, quæ cum eadem conjuncta est. Non potuerunt autem in Sepulchreto locum habere, quippe post secundam ejus editionem vulgatæ, Observationes reliquæ omnes, quas singuli singulas proposuere Littrius (*b*) primum, qui morbi explicationem, signa, prognosim, curationem diligentius quam alii ad id tempus, adjecit, deinceps vero Hieronymus Laubius (*c*), Lucas Schröckius (*d*), Joannes Palfinius (*e*) ex Favetii communicatione, tum Cl. alii Viri, Jo. Georg. Hoyerus (*f*), Jo. Hermannus Furstenavius (*g*), Jo. Christoph. Pohlius (*h*), denique Jo. Henr. Respingerus (*i*). Horum igitur, & eorum omnium qui supra nominati sunt, mihi erant in manibus Observationes, ad te scribenti, nec dubitanti, quin aliæ præterea extare possent cum Veterum, tum præsertim Recentiorum. Quas inter noli credere, oblitum me esse recensere hic quam non sine solertiæ, & dexteritatis laude Chomelius (*k*) proposuit, addens & alteram, sed utramque in viventibus dumtaxat habitam. Ego vero in hac quidem secundum temporum ordinem recensione cum aliis ad

numerare consulto omisi non secus ac duas quarum alteram ex Bartholino, quasi hujus, non Brechtfeldii, esset, alteram ex amico Medico produxerat Nuckius (*l*), non quod de hoc morbo agentibus non peritiles censeam; nam & ipse earum aliqua tum supra quo ad licuit, usus sum, tum infra fortasse utar; sed quia nulla ipsarum est anatomica inspectione comprobata.

Cæterum & hæc quatuor, & ejusdemmodi aliæ infra proferendæ, in fœminis habitæ sunt, ut reliquæ etiam non modo quæ indicatæ sunt ab Rudolpho Jacobo Camerario (*m*), qui id ipsum animadverterat, sed & omnes insuper aliæ quæ a me hæcenus memoratæ fuerunt, aut post memorabuntur; ut necdum, ubi vix unum exceperis (*n*), nisi in sequiore sexu, peritonæi hydrops sit observatus. Qua de re, ac de aliis quas, tot historias inter se conferens, peculiariter adnotavi, mox aliquid scribam posteaquam primus, quod sciam, Italorum, duas quas pollicitus sum, adjecero; ne forte credas, cum de tot illis mulieribus nulla fuerit ex Italia, nostrates fœminas huic morbo obnoxias non esse, rariori quidem, ut nec Valsalva, nec ipse adhuc in eum dissecando inciderim, non sic tamen raro, ut Mediavia noster in Nosocomio hoc bis non viderit, qui mecum utramque Observationem suam in hunc modum communicavit.

51. MULIERI necdum inclinata ætate, colore laudabili, venter universus tumebat. Narrabat, priusquam id sibi accideret, tumorem quendam percipi potuisse ad sinistrum umbilici latus, inæqualem, eaque magnitudine, ut impositam manum ferme æquaret. Cum alii vel ob id asciticam crederent, alii ob naturalem faciei colorem assensum sustinerent, mortua est.

ABDOMINIS musculis Transversis incisis, aqua erupit plurima putidissima, quam a ventris cavo peritonæum separabat. Ea exhausta, tumor de quo mulier dixerat, in conspectum venit, innatus peritonæo, factusque ex magnis duabus, tribusve quasi vesicis quarum parietes crassi erant adeo, ut aquaeducta quam continebant, minime ipsi subsederint.

52. MULIER altera duodecim circiter post priorem annis, id est, A. 1625. in Nosocomium venit, ipsa quoque morbo non minus, imo vel magis inveterato. Ajebat enim, sibi quadragesimum annum agentis; tunc autem agebat quinquagesimum; tumores quosdam in superiore ventris parte obortos, dispersitos, nec dolore, si quis tangeret, carentes: hos, multis, & variis cum interius, tum exterius incassum adhibitis, increvisse, & se pejus semper habuisse. Etiam tum, quamvis totum esset abdomen distentum, licebat oculis, non modo manu, tumorem internoscere; in unum enim, disjuncti antea, tumores coaluerant inæqualem, dolorem, cum tangeres, afferentem, positum inter cartilagineam ensiformem, & umbilicum sic tamen ut neutrum attingeret. Non alius quam alibi, erat ibi cutis color: eamque si digitis arripere, & attollere velles, non poteras; ut propterea in ipsis abdominis musculis quidam tumorem esse, crederent. Alii vero faciei colore spectato, qui ad flavum inclinabat, & maximo, de quo mulier præcipue querebatur, respirationis incommodo, ad viscerum aliquod attinere tumorem, censebant. Nullum tamen erat læsi ventriculi, aut intestinorum indicium. Interea cum ad levem qua tenebatur, febrem nigræ vomitiones accessissent; mors vitæ miseræ finem imposuit.

VENTRIS, qui minus quam in vivente fuisset, tumidus animadvertebatur, integumentis, & musculis diligenter separatis, & cum his tendine ipso Transversorum, subjecta apparuit horum musculorum & tendini, & carni membrana tenuis, quam inter, & alteram, cujus crassitudo unam æquabat lineam uncix Bononiensis, cavum comprehendebatur non modo tumorem continens lunatum membranæ exteriori, verum etiam deorsum, & ad

(*l*) in 2. edit. Cultri Anat. Lyser. (*m*) Exerc. Anat. exhib. duct. hep. aquos. c. 9. (*n*) P. 1. Obs. Med. 18.
 (*o*) Vid. supra n. 47. (*p*) Cent. 4. Hist. Anat. 25. (*q*) Obs. 41. (*r*) (*f*) cit. supra ad n. 46. (*s*) n. 47. & 49.
 (*u*) Sect. hac 21. Obs. 12. §. 1. & in Addit. Obs. 25. & 43. (*x*) apud Zeller. Diff. de vas. lymph. admin. c. 1. n. 13.
 (*y*) c. supra ad n. 46. cit. (*z*) in cit. Addit. Obs. 81. (*a*) n. 49. in fin. (*b*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707.
 (*c*) Eph. N. C. Cent. 4. Obs. 162. (*d*) Earund. Cent. 5. Obs. 23. (*e*) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 4.
 (*f*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 32. & Tom. 5. in Obs. 68. (*g*) Eorund. T. 8. in Obs. 78. (*h*) Ibid. Obs. 111.
 (*i*) Act. Helvet. Vol. 1. (*k*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1728. (*l*) c. cit. (*m*) Biga Obs. Med. c. 1.
 (*n*) Vid. n. 59.

& ad latus utrumque se extendens, ut plurimam concluderet aquam, colore ei similem in qua caro recens lota est, odore teterrimo, crassitie autem qua parte subsederat, purulenta: cujus aquæ copia æstimari potuit ad libras triginta non tam ex ea quæ in illo cavo reperta est quam ex illa quæ, erosa ferme e regione ventriculi, inferiore cavi membrana, in ventrem se effuderat, idque circa extremum, opinor, tempus, indeque minus tumidum abdomen apparuisse. Cæterum peculiaris ille epigastrii tumor e firma compactus erat, duraque substantia, ex albo flava, in qua paucæ alicubi cellulæ adnotatæ sunt. Membranz autem cavum complectentes, non uno loco erodi jam cœperant, & nigrescere ea quidem facie qua inter se respiciebant, eademque erant inæquales. Sed qua facie membrana inferior spectabat ventrem, lævis erat, nisi qua pars aliqua omenti, & Crassi intestini ad illam, nec firmius tamen, se annectebant. Erat quoque hinc cum eadem membrana, inde cum infima lumborum vertebra connexus quidam quasi funiculus: qui dissectus, sanguinem fudit. Porro intestina quasi inflammata; omentum vero, & ventris cætera erant sana, si jecur excipias pallens, & aliqua ex parte sub cultro stridens, ut si arenosæ particule inter ejus substantiam admixtæ essent.

53. Nunc quando hydropis peritonæi Observationes; ut seponantur quæ dubitatione aliqua non careant, satis multas habemus quas inter se conferamus; aliquanto minus difficile est de illius causis, natura, signis, curatione quædam subjicere. Quod igitur ad causas attinet; ubi Nuckius (o) lymphæductuum ramos inter musculos abdominis, & peritonæum repere, quod & Rudbeckius (p) dixerat; imo inter duplicem peritonæi laminam, luculentius demonstravit, illiusque cogitatum secutus est, quod iis ramis obstaculo aliquo interclusis, hydatides, his autem ruptis, hydrops peritonæi oboriatur; continuo illud quoque adjecit, esse illius interclusionis periculo helluones speciatim obnoxios, & mulieres uterum ferentes. Utrisque enim hinc musculus abdominis præter modum extensus, reniti, inde vero aut ventriculum, & intestina, aut uterum sua plenitudine extrorsum urgere, ut interceptis inter hanc pressionem, & illum renixum lymphaticis vasculis, proclive sit nobis intelligere, proximos aliquos ipsorum surculos retardata lymphæ, distendi aliquando adeo posse, ut diffiliant. Et sane in pluribus ex laudatis Observationibus legimus, accidisse eum hydropem complurium liberorum matribus, imo nonnullis paulo post abortum, vel partum difficilem, ut in Observatione Knifelii (q), quin etiam statim, aut fere statim a partu, ut in Observationibus, si plane attinere huc credas, Dodonæi (r), & Chomelii (*). Verum ut gestationem uteri inter hujus hydropis causas facile admittimus; sic tamen intelligere haud possumus, cur hic morbus vix semel in aliis quam in fœminis, sit observatus. Neque enim ex omnes gravidæ fuerant, & sterilis certe illa erat de qua Furstenavius (f), imo non paucæ Virgines, ut historiæ monstrant Hoechstetteri (t), Strateni (u), Drelincurtii (x), Schröckii (y), Palfinii (z), Hoyerii (a), imo etiam Tulpii (b); descripta enim ab hoc mulier vel antequam nuberet, a primis usque annis semper vixerat cum ventris intumescencia magna, ut narrat Meekrenius (c). Num igitur ad causam illam alteram redeunt, has omnes Virgines voracissimas fuisse, comminiscemur? Sed neque hoc vitium, nisi raro, in fœminas cadit, neque marium, in quorum complures cadit, vix unus adhuc, quod sciamus, inventus est, qui hoc hydrope correptus sit.

54. Conjicies fortasse, causam esse addendam aliam, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

mulierum peculiarem, præsertim quam Camerarius (d) indicat, cum in plerisque omnibus hujus morbi historiis legisse se, ait, utrem quo aqua continebatur, cum uteri potissimum latere, ejusve appendicibus fuisse connexum, itaque se in ea quam describit, fœmina inde utris originem deduxisse, qui non alibi æque nexus esset, quam in sede alterius ovarii, & tubæ, quæ duo videlicet desiderabantur. Sic etiam postea ejus Filius (e) alterius utris descripsit initium cum dexteris ligamentis uteri, dexteroque ovario obliterated, id est cum eorum sede, reliquisve connexum. Antea autem Meekrenium (f) video idem ovarium deficiens adnotasse, imo ejus tubam in peritonæum, utrem faciens, se producentem, in illudque degenerantem pinxisse: eodemque hoc verbo usum fuisse Gahrlepium (g), cum eadem particulas, interjectumque tubæ ligamentum absumpta in continuatum peritonæum, quod plures complectebatur utres, significaret. Omitto alios, in his Laubium (h) a quo descriptus peritonæi saccus, aliunde vel solis digitis separabilis, firmissimam habuit circa fundum uteri connexionem: imo etiam Littrium (i) cujus sacci membrana interior nullo alio fuit cum viscere connexa, nisi cum extremo sinistræ tubæ, quam sibi firmius affixam ita diltraxerat, ut longiorem duplo reddidisset. Sed prætermittere Spornium (k) nequeo, a quo communicata Observatio saccum exhibet, non modo ab omnibus visceribus sine laceratione separandum præterquam ab eadem tuba quacum erat continuatus, verum etiam ita cum uteri cavo communicantem, ut ex ægræ naturalibus aliquid assidue destillaverit feri ejusdemmodi ac saccus ipse ad libras centum & quadraginta continebat; itaque communicatione per specillum quoque confirmata, veri simile visum est, tubam suos in sacci parietes produxisse. Et Camerarius quidem pater, qui plerosque horum nominaverat, modum quoque attigit, post aliquem ex nostratibus, quo modo si redivit sanguinis ex ovario in vena Spermatica præpediatur, possit ex hac, quippe inter duas peritonæi laminas repente, serum inter ipsas secedere juxta Loweri (l) experimentum, atque ita eas sejungendo, saccum inchoare. Quas Observationes etsi veras agnoscamus, causam autem, si paulo quam nunc fecimus, accuratius exponatur, & probabilem fateamur, & ad alias etiam aliquando venas per eandem sedem discurrentes transferri posse, videamus; tamen ovaria, tubas, uterum in hoc hydrope sine labe fuisse, aut intelligimus, aut scimus in Helwigii (m), Knifelii (n), Pohlii (o) & Mediaviæ (p) Observationibus: & quod magis ad susceptum sermonem attinet, in nulla ex memoratis Virginitibus, si unam excipias, vitium habuisse, constat; imo in plerisque non habuisse, cum sana ventris omnia fuisse dicantur viscera, satis apparet. Cum igitur hæ nec gravidæ fuerint, neque in utero, ejusve appendicibus quidquam gesserint quod huic morbo originem, quæ peculiaris mulierum esset, præbere potuerit; manifestum est, ad duas quas protulimus, causas alias aliquas addi oportere aut sequioris sexus proprias, aut in eum magis, quam in nostrum, cadentes.

55. Interea dum tu cæteras quæres, nonnullas ipse annumerabo, sanguinis videlicet in ventris inferiores partes singulis mensibus confluxum, vitam sedentariam, ad ejus redivit promovendum minus idoneam, debiliorem muliebris corporis adversus internas externasve insalubres causas renixum, & cum hoc tamen conjunctum pessimum morem, & nunquam satis improbatum, ventrem thoracibus, præsertim durioribus, ac rigidioribus, adstringendi. Namque ut ad cætera, ab his illata, detrimenta, a Cel. Winslowio (q) animadversa, hoc insuper adjun-

P

(o) c. 9. supra ad n. 46. cit. (p) c. 9. supra ad n. 49. cit. (q) cit. supra ad n. 50. (r) (*) cit. ad n. 48.
 (f) ad n. 50. (t) ad n. 47. (u) ad n. 46. (x) ad n. 49. (y) (z) (a) ad n. 50. (b) (c) ad n. 46.
 (d) ad n. 50. (e) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. (f) cit. ad n. 46. (g) (h) ad n. 50.
 (i) (k) Ibid. (l) Tract. de Corde c. 2. (m) (n) (o) cit. ad n. 50. (p) supra n. 52. in fin.
 (q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1741.

adjungamus; dum inferior illorum pars assidue, atque arctius premit quidquid abdominis inter pectoris fines, & summa ilium ossa interjicitur, proclive est intelligere quid obstaculi tum lymphæ, tum sanguinis motui in iis quoque vasis quæ inter musculos sunt, & peritonæum, objiciatur, præsertim ubi ventriculus, & intestina, si non cibus, potionibusque, at certe flatibus distenta, ab interiore parte urgeant, & ad thoraces illos apprimant. Quod si non propterea lymphæ, aut serum ea quam indicavimus (r) ratione in eam intercapedinem effundatur in iis potissimum quarum fluidæ, aut firmæ partes ad id præ cæteris sint dispositæ; at accidere iisdem potest, ut retardatæ lymphæ, aut sanguinis pars aliqua, initia ibi efformet tumorum, qui longo post tempore aucti, sic peritonæum a musculis diducant, ut avulsæ, disrumpatque vasorum lymphæ propagines eum hydropem faciant quem per se constrictio non effecerat, iidemque ad suppurationem demum perducti, purulentis ichoribus hydropem augeant. Eos ego tumores parvos adhuc, atque disjectos in Matriona generosissima quam a puellari usque ætate eo arctioribus, & rigidioribus thoracibus uti coegerant, quo magis ne distorta fieret, metuebant, manu epigastrium explorando, percepi, atque ut thoracibus aliis, aliterque uteretur, continuo suasi. Iidem autem tumores, jam grandes facti, qua in abdominis regione essent duarum mulierum quarum novissime proposui historias (f), videre potuisti. Nec vero in alia regione tumores erant, sive abscessus omnino sex quos Laubius (t), nec major de quatuor illis, quos Mothius, ut superius dictum est (u), sacco adnatos invenere. Sed & qui inferiora sacci occupabant in eadem Mothii, aut in Nuckii (*), & Littrii (x) Observationibus quomodo ab iis thoracibus fortasse potuerint originem trahere, non difficulter intelliges, ubi infimæ thoracum partes, & ejus præterea quæ antè secundum longitudinem in medio ipsarum adjicitur, assulæ, quam urgeant, sedente muliere, abdominis regionem, & quæ huic subsint tum lymphæ, tum sanguinis vasa, in memoriam revocabis.

56. Cum inter hydropis hujus causas tumores peritonæo innatos acceperimus, qui non solum dividendo, ut post alios modo dicebamus, aut lymphæ, & sanguini obicem ponendo, facere illum possunt, sed & ubi suppurati sunt, pravis ichoribus augere; hinc facile illud etiam sequi, intelligitur, ut ad explicanda quæ in collecta aqua sæpe sunt, putredinem, fœtorem, erodendi vim, & dolores creandi, haud semper necesse sit diuturnam aquæ ipsius moram incusare, ob quam denique salinæ ejus, ac sulphuræ particulæ ab aliis se expediant, eaque efficiant. Quod si mora semper id posset; certe post annos quatuor, post decem, post multo plures, ut in Camerarii patris (y), in Schröckii (z), in Meekrenii (a) Observationibus ea omnia ut maxime attulisset, quorum aut nihil fuit, aut fere nihil. Sed neque tumor, sive abscessus fuerat. Cæterum tumores sæpius apparent aut ex glandulosa materia, aut in cellularum, vesicarum, globulorum formam disposita, uti ab Acholzio (b), Hoechstettero (c), Bogdano (d), Kniselio (e), Mothio (f), Littrio (g), Respingero (gg), Mediavia (h) adnotatum videbis, iique aut creberrimi, ut a primis quatuor, aut etiam alicubi in unum adeo coacervati, ut Acholzio observante, *latam manum crassitie aquaverint*. Et Malpighius quidem (i) ubi Littrianæ explicationi quadantenus prævit, ibi insuper ex natura glandulosa membranæ peritonæi illud deducebat, quod in hoc morbo *non obstante dilatatione, naturali crassius fiat*; eam enim esse proprietatem folliculorum glandulosorum morbo affectorum: & sane si

Schröckium (k), Laubium (l), Sp. 'ium' (m), Drelincurtium (n), Nuckium (o), Littrium (p) leges, quanto crassius sit inventum, cognosces, at multo magis, si Kniselum (q) qui alicubi *dimidii digiti crassitie* vidit, multoque adhuc magis, si eorum quæ ex Tulpio (r) retuli, & Bogdano (s), recordaberis. Igitur si crassitudinem hanc cum Malpighio explicare malueris; ex adauctis secretoriis organis quantum ibi augeatur conclusi humoris secretio, intelliges, præsertim cum magnam vasorum ad ipsa spectantium dilatationem attenderis. Præclare enim hic vidit Bogdanus venas epigastricas internas, earumque *extremities, tubercula similia nuci avellanæ habentes, ac si papillæ forent, etiam scissa*, Kniselius (t) autem *venas extensas admodum, ad globulos terminantes*. Eandemque dilatationem, præter Mothii historiam superius (u) propositam, indicant venæ mammariæ, & hypogastricæ (an epigastricæ?) ad auricularis digiti crassitudinem amplificatæ apud Palsinium (x). Quantum vero inter ipsum peritonæum, & abdominis musculos dilatari se possint vasa sanguifera, nihil magis ostendit, quam inter hos, illudque inventæ sanguinis nigerrimi libræ octoginta ab Antonio de Pozzis (y) in plethorica, eademque hydropica Virgine.

57. His ita additis, atque explicatis humoris fontibus, minus admiranda accidet immanis aquæ copia quæ in peritonæi hydrope a pluribus reperta est: cujus hic maximam summam non indicamus, veriti, ne aliæ apud alias Gentes mensuræ, in errorem aliquem nos adducant. Organorum autem secretentium variæ, quippe affectorum præter naturam, dispositiones, cum varia sanguinis constitutione conjunctæ, admirationem minuent, si pro limpido, & fluido fero alium in aliis humorem sæpe hic deprehensum legemus, imo in nonnullis, ut a Gahrlepio (z), & Camerario filio (a), *gelatinæ* instar, aut glutinis: aut si in aliis minus pravum, in aliis autem pessimæ naturæ humorem, ichoresve ad exulcerandum, atque adeo ad partes ipsas absumendas idoneum, si quidem revera in Acholzii (b) fœmina nulli ferme erant amplius abdominis muscoli, nec potius in aliam quasi formam conversi, aut macie, ut apud Nuckium (c), aut nimia ipsa distentione, ut apud Gahrlepium (d), & ex parte apud Littrium (e) videtur, extenuati.

58. Ad hæc quæ circa hujus morbi causas, & naturam cursim attigimus, præstat quædam de signis addere. Ab Ascite per hæc internosces: primum quia multo lentius quam illa, primis præsertim temporibus, plerumque increscit, ut ferme omnia ostendunt exempla, quæ internescio cur hic spectaverint aliqui Blasii (f) Observationem, de tempore nihil habentem: plerumque autem dixi, ne errare tibi videar, si forte huc attinere non dubites Amici Nuckii (g), & Chomelii (h) historias, quorum illa *menstruo spatio*, hic vel brevior jam nimium auctum ventris tumorem viderunt. Deinde naturalis hic persistit faciei color, ut Drelincurtii (i), & Littrii (k) Observationes docent, Chomelii (l) autem altera indicat: quin Nuckius (m) disertè hoc primus inter signa proposuit; quanquam ab Dodonæo (n) olim, video, fuisse descriptam Virginem cui *toto quo ventris tumorem gessit, tempore, facies perpetuo elegantis & vividi, ut in sanitate, persistit coloris*; tumor tamen a lotio erat, quod pertusa ulceribus vesica in ventris cavum effuderat. Tertio vires, & actiones cum colore consentiunt, eodem testante Nuckio, & comprobantibus exemplis, non illis dumtaxat tribus quæ modo dicebam, sed & aliis pluribus, Meekrenii (o) in primis, agilitatem cum eo pondere prope incredibilem adnotantis, imo etiam uteri gestationem, & partum, quem & Laubius

(r) n. 54. (s) n. 51. & 52. (t) cit. n. 50. (u) n. 49. (*) (x) cit. n. 50. (y) (z) Ibid. (a) n. 49.
 (b) (c) n. 47. (d) n. 49. (e) n. 50. (f) n. 49. (g) (gg) n. 50. (h) n. 51. 52.
 (i) Resp. ad Epist. de Recent. Medic. St. (k) (l) (m) (n) (o) (p) (q) cit. ad n. 50. (r) (s) ad n. 49.
 (t) ad n. 50. (u) ad n. 49. (x) ad n. 50. (y) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obs. 41. (z) cit. ad n. 50. (a) ad n. 54.
 (b) ad n. 47. (c) (d) (e) ad n. 50. (f) ad n. 49. (g) (h) ad n. 50. (i) (k) (l) (m) Ibid.
 (n) Medicinal. Obs. c. 34. (o) cit. ad n. 49.

bis (p) sic ut viveret infans , retulit , tres autem partus Scultetus (q) cum decenti semper evacuatione . Vel crebrior Observatio fuit servatæ purgationis in singulos menses , ut apud tres illos quos de colore laudavi primo loco : quibus addes Camerarium patrem (r) , & Schröckium (s) ; sed aliæ post illam purgationem aut ab ætate jam cessantem , aut , quod sæpius suppressam , riteve non respondentem , in hunc hydropem inciderunt sic ut nuptæ se gravidas esse , existimarent , virgines male audirent . De fiti , & urinæ tametsi Nuckii (t) mulierem lego , quamvis urgente fiti , ut plurimum multum biberet , non nisi parum urinæ excrevisse ; in aliis tamen aut alium de his silentium animadverto , aut generatim scriptum , recte , ac certe sine insigni molestia , tanto illo excepto ventris onere , vixisse , aut diserte etiam , ut ex Drelincurtio (u) , urinam immutatam perstitisse excretionis tempore , consistentia , colore , & hypostasi , & ex altera Chomelii Observatione , Matronam sine fiti , naturalibus autem urinæ fuisse : & has præterea in illa Nuckii muliere pallidiusculas , non , ut in asciticis , saturatas fuisse , video ; earum autem paucitatem , & fitim multum progressu jam morbo , & cum aliis , calculis præsertim renum implicito , adnotari . Nam diutius progressu morbo ; hunc enim ad annos fere , imo (quæ res ipsa faciet ut tunc saltem ab ascite internoscas) imo , inquam , non solum ad annos quatuor , ut Littrius (x) , aliique , ad sex septemve , ut Laubius (y) , ad octo , ut Bogdanus (z) , & Knifelius (a) , ad novem , ut Scultetus (b) , ad decem , ut Nuckius (c) , & alii viderunt , atque ad his plures , ut supra (d) indicatum est , perferri posse , constat ; diutius igitur progressu morbo , rarum est , pleraque de indicatis bonis subsistere . At satis est ad internoscendum , pleraque diutius fuisse : quod & de aliis quæ addenda sunt protinus , verum est . Nam quarto , nullus initio , si Gahrlipeii (e) casum excipias , nullus nisi prope extremum tempus , nec tamen in omnibus , pedum tumor : nulla cæterarum partium , & corporis macies , nulla spirandi difficultas , nulla febricula , nullus dolor . Sed morbo progrediente , accedere plerumque solent hæc omnia , præsertim si cum aqua tumores insint qui ad suppurationem veniant , & sacculus exulceretur : quanquam summæ , vel sine his adjectæ , maciei descriptionem ex Drelincurtio (f) ; assidui autem , & intolerabilis , noctu præcipue , doloris ex Acholzio (g) habemus . Quinto medicamenta nihil proficiunt , nec sive per alvum , sive per vesicam deducere coneris , ventris tumor immittitur ; sed ægre potius vires , si præsertim quis acrius urgeat , decrescunt , ærumnæ augentur ; ut nullius exemplum legisse meminerim , quæ datis remediis in hoc hydrope non modo sanata sit , sed , quod in ascite haud raro contingit , sit breve saltem ad tempus nonnihil levata .

59. Verum hæc signa ut ad utrumque hunc hydropem internoscendum adjuvent ; ita haud scio , quantum eadem valeant ad discernendum hunc de quo agimus , a peculiari quodam alio hydropum genere . Scilicet animadverti , eundem Nuckium , cum pleraque enumeratorum signorum proponit , ut si bona adhuc sint , a Chirurgo aqua e peritonæo eliciatur , non videri satis meminisse quid alleverasset capite proximo superiore (h) . Ego , inquit , experientia didici , illas , quarum facies colore grato est rosea , quæ satis bene comedunt , bibunt , album deponunt , urinamque sine notabili molestia excernunt , quarum corpora nec purgantibus , nec diureticis , nec diaphoreticis multum auscultant ; illas , inquam , ordinario affectu uteri , tubarum , vel ovariorum laborare hydropico , lymphamque peculiari sacculo inclusam , nulla arte (chirurgica etiam intelligit) curari posse . Cætera autem , quæ non attingit signa , ratione ipsa Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

duce facile perspicias , ea quoque & harum Partium , & peritonæi hydropis esse posse communia . Videamus igitur hydropis peritonæi signa reliqua . Sunt enim quæ ex inspecto , & contrectato abdomine desumuntur . Facillimum sane illud esset quod meminere legere a Clarissimo quodam Viro propositum , videlicet hoc in hydrope minimam semper esse abdominis circum umbilicum prominentiam , quia ibi peritonæum non potest a muscutorum tendinibus separari . Verum se res aliter videtur obtulisse Hoechstetero (i) , Drelincurtio (k) , Nuckio (l) , quorum primus umbilicum vidit in hoc morbo expansum & plane dilatatum , alter projectum , tertius ita prominentem , ut pugni magnitudinem facile superaret . Quid ? quod rusticæ mulieri , a Cl. Brehmio (m) descriptæ , umbilicus non modo ad ovi anserini magnitudinem prominebat , verum etiam sponte disruptus eam feri limpidi inodori per exiguum hiatum alternis semper diebus copiam effudit , ut ingenti ventris tumore penitus sublato , ægra convalesceret . Sed quoniam Auctori hunc hydropem fuisse peritonæi , magis verosimile videtur ; æquum hic est , ut certius , & per anatomen , quemadmodum fere soleo , confirmatum exemplum proferam , idque ex Præcl. Anhornio (n) . Adolescenti , qui eo facilius asciticus credebatur , quod non semel antea ex anasarca laboraverat , cum ad pugni altitudinem excrevisset umbilicus , eoque per se ruptus feri plurimum profudisset , ut jam sanitas rediisse videretur , rursus autem post duos menses collecto humore extaret umbilicus , eumque effunderet , tertium denique tumor , qui bis evanuerat , abdomen distendit ; sed jam tabescenti profusus similiter latex adversus mortem auxilio non fuit . Dissectio nihil feri in ventris cavea ; sed quidquid ex illo reliquum erat , inter duplicaturam peritonæi deprehendit , ubi & illius fontes , plures videlicet tubulos lymphaticos , ceu nodulos glandulosos , qui limpida pressi plorabant , ostendit . Quæ fusius retuli propterea quia hoc illud unum hydropis peritonæi exemplum est quod hactenus mihi quidem licuit in virili sexu reperire . Nam quod tibi in mentem venire fortasse posset casum legenti eximii Viri (o) cui post febrem cum Colica gravi , his declinantibus , intumuerat venter , detumuit autem cum sponte ruptus , jam antea prominens ; umbilicus triginta & multo amplius libras puris veri , & fætidissimi , & deinceps quoque non paucum effudit , superstitite fistula umbilici cum duobus ad hujus latus scirrhis quasi glandulosis ; quod igitur suspicari fortasse posses , referendum esse casum hunc ad hydropem peritonæi ; primum consideres velim , quam a tua suspicione discrepans opinio fuerit Medici longe peritissimi , quanquam problematis loco rem proposuit ; tum deinde etsi in eandem sedem in qua ille hydrops fit , morbosa materia translata esset , aut , si mavis , ibi collecta ; non hanc serum ulla ex parte , sed pus omnino verum fuisse . Ego vero ne Gabbriellii quidem (p) singularem in muliere Observationem ausus sum inter peritonæi hydroper supra connumerare ; quamvis aquæ copiam prope incredibilem non in ventris cavo , sed inter peritonæum , & musculos fuisse , deprehenderit . Neque enim mihi ibi secretis hydragogis tanta copia tridui spatii dejici potuerit , ut ventris tumor immanis prorfus subsederit ; quod in hac quidem hydropis specie non accidere , supra (q) dictum est . Et sane ei mulieri cum hydrops ortus esset post lienis inflammationem , id viscus unum ex omnibus male affectum inventum est , sinibus in eo nonnullis ulcerosis per interjectas membranas canaliculum quandam constituentibus , per quem a liene serositas transmittebatur inter peritonæum & musculos abdominis . Verum ; ut ad signum redeam a subsidente umbilico , circumjectave proxime parte deductum ; malim cum laudato Respingero (r) ,

(p) (q) (r) (s) (t) (u) ad n. 50. (x) (y) Ibid. (z) ad n. 49. (a) (b) (c) ad n. 50. (d) n. 56.
 (e) cit. ad n. 50. (f) ad n. 49. (g) ad n. 47. (h) 8. Adenogr. (i) cit. ad n. 47. (k) (l) ad n. 50.
 (m) Aët. N. C. Tom. 8. Obs. 79. (n) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 2. (o) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 37. n. 2.
 (p) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 279. (q) n. 58. in fin.

ro (r), cujus quoque Observatio ei signo adversatur, malim, inquam, credere, cum propositum est, casus quosdam fuisse spectatos in quibus aut necdum progressus esset morbus, aut certe aqua pauca esset. Unde intelligas licet, tametsi huic signo ea quæ paulo ante objecta sunt, objici non possent, inutile tamen ipsum fore, cum hydrops peritonæi ad umbilici regionem non se extenderet, itemque eo tempore ad illos alios conclusos hydropes, quippe inter musculos, & peritonæum minime sitos, ab hoc de quo loquimur, internoscendos. Quod & de aliis ejusdem signis vereor, quæ a Viris, cæteroquin Doctissimis proponuntur. Sunt hæc. Si venter eandem fere conservat figuram, tametsi corporis situs mutetur. Si tumor peculiarem habet circumscriptionem. Si ventris est locus aliquis in quo, si ab altero latere percipiatur, nullus in opposito ictus, nulla fluctuatio percipitur. Verum, ut ab hoc ultimo incipiam, & omittam, Nuckium (f) inter signa, aut certe inter bona signa morbi hujus id posuisse, si fluctuationem fere nullam persentiat agrotans; Hoechstetterus (r) de ægra sua in extremo Scholio adnotavit, magnam ventris molem sonitum quidem dedisse pulsam, tympani instar; fluctuationem autem aquæ nunquam fuisse perceptam, & Camerarius pater (u) ne in mortua quidem, cum ventrem nimirum & liberius licet contrectare, & validius percutere, visum esse quid potius humidi, quam solidi, continere, scripsit, nulla videlicet percipienda fluctuatione. Non proderit igitur hoc tertium signum, nisi ubi liceat fluctuationem animadvertere. Alterum autem, a peculiari tumoris circumscriptione petatum, juvare non poterit, cum hic hydrops abdomen totum distendet sic, ut venter satis aequaliter tumidus sit, ut idem Camerarius loquitur, sive, ut Drelincurtius (x) vidit, aequalis sit, non acuminatus, nullisque hinc inde monticulis extuberans. Cum vero certa regione tumorem circumscriptum ostenderit; neque an ex hydrope is sit, & si ex hydrope, an peritonæi, an earum de quibus Nuckius agebat, Partium, satis propterea apparebit, ubi tumor inferiora teneat: quanquam vel tubæ unius hydrops quam alte nonnunquam possit, lateque se extendere, plus satis ostendit illa Munnickei Observatio quæ in Bibliotheca Anatomica (y) edita est. Postremo quod ad primum illud signum attinet; utile erit fortasse cum aquæ peritonæo coercitæ minor adhuc erit copia. Sed cum hæc adeo increverit, ut venter, quemadmodum in Meekrenii (z) pictura vides, ad media femora, aut ad genua fere, sicut Helwigius (a) describit, propendeat, imo hinc crura, inde totum pectus, ut Palsinius (b) refert, operiat; tunc certe non est credibile, si mutetur corporis situs, ventris figuram non mutari. Cætera autem quæ adduntur, signa postquam aquaeducta a Chirurgo est, per specillum, per contrectationem, per injectionem quærenda, præterquam fera sunt, ejusmodi etiam sunt, ut morbum hunc ab ascite quidem, sed non ab aliis illis hydropis generibus secernant.

60. Cave putes, quæ hæcenus examinata sunt, a me signa improbari. Casus enim dumtaxat excepi in quibus pleraque inutilia esse possint. Difficile autem accidet, ut plerisque in casibus inutilia sint omnia, præsertim si prima morbi tempora diligentius attendamus, & quæ tum rerum facies fuerit, accurate spectemus, ut puta si ab epigastrio tumor inceperit, aut si ab hypogastrio, immobilis tamen fuerit, dum cubans foemina in alterum se converteret latus, neque stanti interni ad pubem ponderis sensum, aut mingendi difficultatem attulerit: quanquam progrediente etiam morbo, indicia esse possint unde certas Partes, exempli gratia uterum, infantes existimemus, ut si rite pergant menstrua respondere; aut ipsum, & tubas, & ovaria hydropico, aliove tumore non gravari, conjiciamus, ut si mulier nihil eorum sentiat quæ modo diximus. In summa laudandum eo-

rum propositum, & ingenium est qui primi nobis tradiderunt morborum signa. Nostrarum tamen partium est, ut collatis pluribus quam ipsi potuerint, & morborum, & dissectionum historiis, dispiciamus, quo signo tutius, & quando, quo autem secus, nec sine erroris periculo uti possimus.

61. Sic etiam in hujus hydropis, id est peritonæi, curatione; ut de hac quoque, uti promisimus, aliquid attingamus; quid melius a Tulpio (c), & Meekrenio (d) fieri potuit, quam ut paracentesim, a Walæo, & Costero, vivente muliere, commendatam, hujus inspecta per anatomen morbi natura, & sede, adversus peritonæi hydropem unice laudarent? Scilicet hinc inutilia remedia cætera, inde autem illam videbant & expeditius, & tutius institui posse, quippe visceribus ab aqua penitus seclusis, eoque integris, unde in hoc hydrope diutius servatus, ut diximus (e), corporis vigor cum actionum incolumitate, procul dubio est repetendus. Hisdem rationibus permoti cæteri & Medici, & Chirurgi in eandem sententiam iverunt, Nuckio (f) præsertim non dubitante, quin lymphæ ductus disrupti, iterum claudantur postquameducta aqua, inter se contrahentes abdominis musculos, & peritonæi laminas comprimuntur, quod in ascite, si ab ruptis vasibus lymphaticis ortus sit, minime habeat locum, & absolutas hac ratione duas hydropis peritonæi curationes producente, Amici unam, alteram, quam attinere huc censuit, ex Thoma Bartholino: ad quas alias porro addidisset, si tunc extitissent, ut quam Cl. Degnerus (g) in dextera inferiore abdominis parte, & vel magis quam in abdomine universo, laudato Brehmio (h) referente, ipsa per se natura perfecit, clara in illo casu aqua, in hoc autem sero limpido, & inodoro profuso. Sed posteaquam animadvertum est, non ita semper habere se peritonæi saccum, ut fuit a Tulpio, & Meekrenio conspectus, sed tumoribus, abscessibus, ulceribus ita affici aliquando, ut detrahi quidem aqua possit, at non propterea ejus, & puris scaturigines sicari, & hanc ob causam Matronam de qua Littrius (i), & mulierculam de qua scribit Laubius (k), servari non potuisse, licet illi intra biennium tredecies, huic intra decem menses sexdecies aquaeducta sit, ut summa in hac fuerit librarum ultra septingentas viginti; tum vero non ita expedita semper, & secuta, ut a primo, hæc curandi ratio jure meritoque visa est. Quod tanto magis tibi visum iri, non dubito, quanto plures, ex superioribus etiam temporibus, a me Observationes productæ sunt, in quibus illa peritonæi vitia non defuere. Itaque præter eas foeminas, quas dumtaxat exceperat Tulpus, quarum vires jam fractæ sint, & quas postea, ob causas varias quidem excluserat Nuckius, sed fere omnes ad idem caput referendas, bene sapienterque alias insuper addidit Littrius, admonens, quanto cum metu infelicis exitus curandas suscipiamus eas in quibus non inodo inveteratus valde sit morbus, & valde extensus, verum etiam in quibus detracta aqua crassa, & graveolens sit, & pravi coloris, & in quibus tumor aliquis, aut durities, emissa videlicet aqua, in parte aliqua percipiatur sacci peritonæi. Quod signum postea in Laubii foemina manifestum fuit, nec non aliud, huc adjiciendum, scilicet puncto dextro latere, nihil nisi pus effluxisse, dum ex altero, compuncto eodem tempore, aqua profluebat. Verum signa hæc ultima ad præcognoscendum exitum spectant, non suscipiendæ, sed susceptæ jam curationis.

62. At priusquam a te suscipiatur, exquiras diligenter, velim, num durities, aut tumor aliquis antea fuerit, quem nunc magna distentio abdominis occultet; præterea num dolor, non eum dico quem illa ipsa distentio parit, sed ulcerosus, testis erosionis, ægram torqueat, aut certe aliqua in parte acutius a te contrectati abdominis excitetur. Non me fugit, quam feliciter in magna etiam suppuratione, & certa

cro-

(r) (f) cit. ad n. 50. (z) ad n. 47. (u) (x) ad n. 50. (y) Tom. 1. in Annot. ad Graaf. de Mulier. Org. ubi de Ovidust
(z) cit. ad n. 49. (a) (b) ad n. 50. (c) (d) cit. ad n. 49. (e) n. 58. (f) cit. ad n. 50.
(g) Ast. N. C. Tom. 5. Obs. 2. (h) Vid. supra, n. 59. (i) (k) cit. ad n. 50.

erosione, utraque tamen recenti, Chomelio (*l*) res successerit, nec quid Littrius (*m*) adversus hæc ulcera primum injiciendo, deinde scite comprimendo, vinciendoque, imo etiam adversus tumores, desuper incidendo, & curando proponat. Scio quoque, levandi, non sanandi causa, ubi tumores, & pus essent, a Laubio (*n*) aquam fuisse eductam. Verum hic mihi tecum sermo est non de inchoatis ab natura, aut ab arte curationibus persequendis, sed de libere, nec sine justa persanandi spe suscipiendis. Igitur has etiam quas modo addebam, ægras, cum poteris, vitabis. At sunt præterea in quibus tumores a distento abdomine haud prorsus occulantur, sive quod minor adhuc aquæ copia sit, ut in altera ex iis quas ipse produxi (*o*), Observationibus, sive etiam quod humor, aut materia quævis alia, crassior non perpetuo quodam sacco, sed in plures caveas dispersito, contineatur sic ut aliæ illa magis turgeant, aliæ minus, quales in mortuæ Obstetricis dissectione offendit Camerarius Filius (*p*), qui prudenter paracentesim, ab alio commendatam, instituere noluerat propterea quia *inaequalem abdominis molem, & diversum diversarum regionum venisum* animadverterat. Quid enim in hoc casu, aut in illo etiam quem Gahrlepius (*q*) descriperat, paracentesis facere potuisset? Materia enim sive glutinis, sive spermatis ranarum similis per amplius inflictum vulnus, non modo per consuetum foramen, haud effluit: & si tenuis, imo tenuissima etiam sit; ubi multis, ut in utraque illa Observatione, interseptis discluditur, rametli ex una quam perforaveris, cavea exeat, non propterea ex reliquis prodit, ideoque hic accidat necesse est, quod in ascite contingere diximus (*r*) quando is ex hydatidibus fit, etiam connexis inter se. Quem casum cum inter varia ascitis genera videam referri; nolui *saccatum* hunc, ut Observatores appellarunt, *hydropem* hoc loco prætermittere. Nam etsi materia, & interseptis discrepat ab hydrope frequentiori peritonæi; huic tamen in nascitur: nec quod rarior sit, idcirco a nobis omitti, imo vel propterea commemorari debuit, ne si quando forte occurrat, temere iterum cum ascite, aut cum altero magis noto peritonæi hydrope confundatur.

63. Quin juvat alios quoque, saccatos pariter dictos, hydropes, antequam finem scribendi faciam, commemorare. Quidam sunt ab iis qui proponunt, sic vocati, qui tamen ad frequentiore attinent hydropem peritonæi, velut is de quo Dissertationem edidit Cl. Schefflerus (*s*), idem quod ego, censens (*t*), quippe ingenti illa feri copia *intra duplicaturam peritonæi collecta, saccumque sic efformante, cui magnum adnatum erat steatoma*. Alii vero differunt, ut quem describit Cl. Anhornius (*u*) incredibili propemodum humoris vi inter peritonæum, & crassius durumque factum omentum conclusa in ea cui *facies pro corpore emaciatissimo coloratior & pedes tumoris expertes*: cujusmodi signa, ut alia quoque, subinde non omittam, ut possis cum meis superioribus dubitationibus (*x*) conferre. Sic quoque junior Verneyus (*y*) fœminam annos ad triginta natam, cui venter ante septem jam annos tumere cœperat, bono colore, appetitu, somno, & satis adhuc ad legendum expeditam fuisse, refert, cujus, post feri alias alius naturæ educationem mortuæ aperto ventre, magnum saccum vidit, plures cellulas continentem, inter se minime communicantes, quarum singulæ materiam peculiarem, ab aliisque diversam concludebant. Idemque asciticam secuit, cujus in ventre ingentem præterea cystimprehendit, fero subrubro plenam. Sunt & hydropes saccati qui ad hos alteros, an ad primos illos attineant, ex anatomica descriptione haud satis liquet, ut perlectis quæ de sacco scribuntur, in Virgine quadam (*z*) inspecto,

citissima post emissam aquam morte abrepta, facile existimabis.

64. Et quamvis Epistola proxima quæpiam de Ovariorum Hydrope scripturus sim, tamen quoniam & ipse inter saccatos hydropes refertur; hic potius; ne ibi forte sim aut rursus æquo longior, aut minus perspicuus; attingam illa quæ facile cum iis conjungas quæ antea (*a*) de eodem morbo interjicere opus fuit. Sunt & hujus aliæ Observationes certæ, aliæ dubiæ. Proferamus utriusque generis exempla, quæ addere possis ad Sepulchretum. Inter certas igitur incipientis, aut parum progressi hujusce hydropis Observationes extant habitæ a Camerario filio (*b*), a Goetzio (*c*), & a Maggio, ac Diodo (*d*). Primus humorem inesse ovario comperit ad uncias quatuor, alter ad libras tres, ultimi ad libras tres & semis, iidemque; nam duo primi nihil signorum huc pertinentium quod adnotarent, acceperant; sciscitando compererunt, sæpe fœminam de pondere questam esse quod in imo ventre sic percipiebat, ut quod in latus cubaret, ei lateri pondus incumberet; si in alterum se converteret, in hoc pondus transferretur. Sed & illæ de quibus Riedlinus (*e*), Vacherius (*f*), Schacherus (*g*) scripserunt, postquam singulis ovarium, & venter jam mirum in modum excreverant, narrabant tamen prima quidem abdomen sinistro latere tumere cœpisse, quo tempore nihilominus & conceperat, & feliciter pepererat, alacris vel extremo in morbo, & robusta, quippe quæ præter ventris tumorem, quod sibi molestum esset, haberet omnino nihil: secunda, sibi primum omnium ante sex septemve annos hypogastrium a sinistris doluisse; tertia ante annos aliquot initium sibi malorum dolorem ventris fuisse quem verbis explicare nesciret, deinde paulatim crescente tumore, hujus pondus in id latus in quod corporis situs requirebat, labi consuevisse. Hæ duæ, sicut & prima, nihil levaminis senserant a cujusquemodi medicamentis: sed non, ut prima, parum tulerant molestiarum, postremo præsertim tempore, cum requiem capere in lecto nequirent, nisi genibus flexis innixæ, & corpore antrorsum inclinato, caput substratæ culcitæ imponerent: cujusmodi quadantenus positum in sua quoque fœmina ad requiem capiendam necessarium adnotavit Schefflerus (*h*): ea autem peritonæi, tres vero de quibus loquimur, sinistri ovarii hydrope laborabant, quod in tertia hic illic dehiscens, ascitem insuper sibi adjunxerat non secus ac in Vidua illa accidit, quæ a Cl. Bassio (*i*), & in fœmina alia quæ a Cl. Gutermanno (*k*) descripta est. Feliciores in hoc ovarii tumore, quamvis ad summum aucto, fuerunt aliæ, ut Virgo quam Cl. Gullmannus (*l*) refert quindecim nihilominus annos *gavisam esse sanitate integra; nam menstrua erant regularia; appetitus, somnus &c. vigeant*; nisi quod ultimis duobus annis sæpius lipothymiis corripiebatur: itemque ut fœminæ duæ quas dissecut Jo. David Mauchartus (*m*). Hæ quomodo se habuerint ultra septennium quo, si postremas fere excipias hebdomadas, nunquam decumbere coactæ sunt, ex verbis, quæ præmittit Observationi licet conjicere: *Quæ hydropicæ, nec pallent, sed roseum potius generum servant decorem, nec pedes habent tumidos, ut potius, aucto licet in dies abdomine, gracilescant cum reliquis artubus, & corpore; hæ, si diu, absque notabili actionum læsione, sarcinam hanc circumferant, appetitum habeant bonum, non admodum sitiant, nec tuffiant, alvus autem faciat officium, urina naturalis sit, & moles abdominis, nec purgantibus, nec diureticis obediat, & præcipue, malum a partu difficili, puerperio infelici, molæ gestatione, aut abortu ducat originem, nec signa cachexiæ concurrant, hydrope ovarii seu saccato, vel cystico dicto, semper tenentur.* Sed his verbis

(*l*) (*m*) (*n*) ad n. 50. (*o*) n. 52. (*p*) A&N. C. Tom. 1. Obs. 160. (*q*) cit. ad n. 50. (*r*) n. 45.
 (*s*) Hist. Hydr. Saccati. (*t*) § 4. (*u*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 7. (*x*) n. 57.
 (*y*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 17. (*a*) n. 58. n. 59.
 (*b*) in Obs. 160. cit. supra ad n. 62. (*c*) A&N. C. Tom. 2. Obs. 207. (*d*) apud Vallisner. stor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12.
 (*e*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56. (*f*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3.
 (*g*) Dissert. de Virgine Ascitica §. 10. 13. & cæc. (*h*) cit. n. 63. (*i*) Dec. 4. Obs. Anat. 8. (*k*) A&N. C. Tom. 3. Obs. 105.
 (*l*) Eorund. T. 2. Obs. 80. (*m*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 14.

bis Præstantissimi Viri; si ita accipiantur, quasi de nullo alio, nisi ovarii, hydrope scripta existimemus, adversari, intelligis quæ de nonnullis aliis tum supra (n) ostensa sunt, tum infra ostendentur. Porro quod ad signa attinet illius hydrophis, Præcl. Trewius (o) ubi suam ejus Observationem proponit, fuisse, ait, inter illos qui viventis fœminæ abdomen examinarunt, alios qui *hydropem saccatum subesse, pronunciarent*; alios vero qui *ex eo quod facta percussione, fluctuatio haud satis manifeste percipi potuerat, illum in dubium vocarent*: tum ipse quærit, *quando abdomen in molem præternaturalem expanditur, simul ponderosum & grave est, fluctuatio vero, ventre percusso, satis accurate percipi nequit*; quærit, inquam, *an inde concludere liceat, ovarium hydropem præ ascitide morbum esse appellandum?* Verum Cl. Targionius (p), qui, siquis alius, & immanem ovarii hydropem conspexit, & diligenter, atque erudite de hoc morbo scripsit, cum Matronam proponat, quæ annos a primo initio ad finem triginta quatuor ipsum pertulit, nimio quidem, donec ætas sivit, menstruum fluxu, & crebris denique vomitionibus, & aliqua in ascendendo spirandi difficultate vexata, & superiore parte corporis extenuata, cæterum & bene comedens, & ad ultimam usque vitæ hebdomadam stare potens, seque, ut vellet, movere, & quod mirabilius est, in utrum liberet latus, aut supina, humilique capite non incommode cubare; eandem, refert, & dum viveret, & mortuam, ventrem habuisse quem aqua esse plenum, tactu dignoscebatur, quippe quo vel leviter manu percusso manu altera opposito lateri admota, non secus atque in asciticis, fluctuatio persentiretur. Et saccus tamen omne ventris cavum, saccus aqua, ad libras centum quinquaginta æstimata, adeo implebat, ut ipso vix leviter inciso, eruperit maximo impetu. An discrimen hoc inde repetendum, quod in Trewii fœmina aqua erat plures in cellulas dispersita; in Targionii autem Matrona cavo uno, ut nihil obstaret fluctuationis propagationi, comprehensa? Fortasse hoc dicerem, neque sine aliqua, ut postea (q) indicabitur, ad curationem utilitate, si Camerarius pater cum fluctuationem, velut supra (r) dictum est, nullam potuit percipere, cellularum aliquam suo in magno sacco injecisset mentionem. Tu diligentius de his quæres tum apud illos quos nominavimus, tum etiam apud eos quos facile omisimus (f) ex quibus Cl. Benevolus (t) tibi esset in primis consulendus, si qua diligentia magnum illum in quem se ovarium expanderat, saccum descripsit, eadem & cætera describere potuisset.

65. Hactenus eas commemoravimus Observationes quæ procul dubio ad ovarii hydropem sunt referendæ. Nunc, ut promisimus, & quasdam addemus, in quibus dubites, an idem liceat. Duas leges Cl. Jo. Mart. Brehmii (u), in quibus magnus saccus aquæ plenus alter annos quatuordecim, alter biennium gestatus, hic cum vesica urinaria *arctissime erat adnexus, ille in fundo uteri versus latus sinistrum adcretus, ibidem variorum ductuum & canalium ope originem sumsisse, videbatur*. Cum ovariorum, tubarumve nulla fiat mentio non secus atque in historia quadam ante hos quinque & triginta annos in Urbibus duabus huic proximis, edita, tanquam hydrophis utero inclusi, cum tamen aquam uterus non contineret, ut debuisset, tuque in Observatione præsertim Henrici Alb. Nicolai (x) videre potes, ingens cystis, aqua distenta, ab ipso uterini fundi sinistro latere ad diaphragma usque se extolleret. Nempe hic quoque hæream necesse est, etsi non ignorem, haud immerito Riedlinum (y) censuisse, *hydropem, quem Uterinum nominant, plerunque in testiculis & originem, & sedem suam invenire, unde & sacci illi sæpe tam magni, tam insignem aquæ copiam continentem, & in-*

testina contegentes . . . derivantur. Cæterum & junior Verneyus (z) duas magnas ejusmodi cystes ortas ex latere sinistro uteri, & ovarium quidem complectentes, sed in altera fœmina non dilatatum, quod ajat, intraque aliam minorem cystem conclusum, in altera dilatatum quidem, sed nihil ad cystis qua comprehendebatur, magnitudinem. Conjecissem fortasse, extimam ovariorum tunicam, ab aqua expansam, magnas illas cystes fecisse, nisi has ex uteri latere natas dixisset.

66. Sunt etiam exempla hydrophis ad Falloppii Tubam attinentis, certa alia pariter, alia dubia. Certis accenseo quod a Munnickio missum, *Bibliotheca Anatomica* Collectores ediderunt (a). Satis enim est Iconem inspicias, ut tubam dexteram se ipsam dilatasse, intelligas, ad aquæ libras centum & duodecim continendas, quo morbo infelix Virgo duodeviginti annos laboravit. Par ferme quem proposuit Siboldus; sed major quem Cyprianus, tubæ hydrophis fuit, quantum ex Actis Eruditorum Lipsiensibus (b) video; neuter enim illorum, cum hæc scriberem, erat in manibus. Nec dubito, quin hydrophis cornuum uteri in tubis revera fuerit, cum Tulpii (c) ipsum describentis, Figuram inspicio, quæ, ut illa Munnickii quoque, & cæteræ, in Sepulchreto desideratur. Atque utinam Sponius, cujus Observationem supra (d) laudavi, delineationem cum ea junxisset; illum mihi exemisset scrupulum, quem descriptio non potest. Suum ipse saccum pro tubæ dilatatione, tubam autem ovarium amplexatam, inde *per semipedis spatium altius protractam* describit, *quam situs ipsius naturalis postulabat*, cum saccus ad cartilagineum usque ensiformem perveniret. Verum tuba æquolongius produci per sacci faciem tunc solet, non cum ipsa, sed cum aliud in proximo, ut puta ovarium, hydropticum est, quemadmodum Verneyus (e), & sic satis Targionius (f) viderunt, Schacherus (g) autem, & Maggus ac Dodiis (h) etiam delinearunt. Itaque cum Sponius ovarium minime hydropticum proponat, incautum autem Chirurgum præcipiti sectione simul cum musculis peritonæum incidisse, queratur; hunc hydrophem inter alia hydrophis peritonæi exempla recenseri posse, credidi (i). Quod si tibi secus videtur; ut illud, aliudque aliquod, me non adversante, inde eximas; satis ibi exemplorum restabit. Sed quo tandem referemus Observationem Rolfinckii (k), qui sinistrum uteri ligamentum *superius aqua adeo distentum* invenit, ut *totam ventris occuparet cavitatem*? Num credemus, exercitatum, ut ille erat, Anatomicum, si annexi ovarii, aut tubæ dilatationem vidisset, non agnitorum fuisse? An præter cæteros, ei ligamento proximos, hydropes, peculiarem præterea ab aqua inter duas ejus membranas congesta illius hydrophem ligamenti ponemus? Id vidit in fœmina, quæ, licet abdomen ingentem in molem excrescisset, nec menstrua jam toto triennii spatio responderent, appetitu tamen erat integro, & munia familiaria, quamvis ægre, obibat, donec subito extincta est, quemadmodum altera Brehmii (l) mulier, cui tamen erat cor prægrande, & Targionii Matrona; neque enim ex tot quæ commemoravi, hujusmodi morborum exemplis, alias præter tres hæc nunc memini, quæ inopinato decesserint.

67. Nunc si quæ inter recensendum singulorum fere horum hydropum Observationes, subinde signa memoravi, attento animo colligas; quantum inter se, & quantum cum peritonæi hydrope convenient, facile animadvertes, intelligesque, si gravis ventris moles jam longum tempus (Verneyus junior (m) plus biennio a primo initio requirebat) perduraverit: si tumor, ut in gravidis, paulatim increverit sine multo incommodo, & sine ulla, aut saltem sine magna coloris cutis mutatione: si purgantia,

(n) n. 58. 59. (a) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44. (p) Prima Raccolt. d' Osserv. Med.
 (q) n. 70. (r) n. 59. (f) Vid. Epist. 65. n. 17. (t) Osservaz. 9. (u) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 94.
 (x) Dec. Obs. Illustr. Anat. Obs. 9. (y) Obs. 56. cit. ad n. 64. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.
 (o) cit. supra ad n. 59. (b) A. 1685. M. April. & A. 1701. M. Febr. (c) Obs. Med. I. 4. c. 45. (d) n. 50.
 (e) (f) (g) (h) cit. supra ad n. 64. (i) n. 50. (k) Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 61. & 55. §. 24.
 (l) cit. supra n. 65. (m) cit. ibid.

ria, & diuretica medicamenta nihil levaminis attulerint: si artus inferiores non nisi ultimis temporibus intumuerint; si hæc, inquam, fuerint; non ascite scæminam, sed concluso aliquo hydropes fere laborare: nec tamen necesse esse, siqua ex istis nota defuerit, tunc eo non laborare. Fuerunt enim & quæ de ventris, exempli gratia, intimis doloribus quererentur, pressis videlicet visceribus, & præsertim intestinis, sacci, certo in loco magis affixi, aut prominentis, proximo pondere, & distentione, quod in ovarii, aut similis alicujus Partis magis quam in peritonæi hydropem cadere, intelligis. Esse possunt, at longe rarius, etiam nonnullæ quibus levaminis quidpiam afferant data medicamenta, si aquam forte educant, non quæ cysti inclusa, sed quæ in ventris cavum effusa sit; esse enim & hanc aliquando, sed fere paucam, laudatus adnotavit Verneyus, tuncque id contingere cum plus aquæ capere cystis non potest, & hinc esse quod artus inferiores non nisi serius, ut dictum est, intumescant.

De signis autem per quæ propositos hydropes unum ab altero internoscas, ipse intelligis, nihil esse posse quod a me expectes; ea enim inter ovaria, & tubas, & ligamenta quibus committuntur, propinquitas est, & ea necessitas officii eorum omnium ad opus generationis, ut neque a tumoris sede, neque ab intercepta in muliere gignendi facultate, quodnam eorum hydropicum sit, liceat deducere. Quin etsi concipiat interea mulier; insonites esse illas Partes, quæ credes? quippe cum scias, satis ad id esse, si ab altero latere sanæ sint. Earum tamen aliquam, ovarium præsertim, ut quod sæpius solet, tumere posse, conjicies, cum se tumoris initium ad illarum sedem prodiderit. Posse, inquam, conjicies; nam vel ibi tumor, nec in illis tamen, esse potest. Videndum quoque tunc est, ne tumor sit forte alterius generis, ut puta cum Gandolphius (n) ovarium utrumque invenit capitis æquans magnitudinem, & pondus superans librarum quinque, sed ex una eademque compacta ubique substantia, aut cum alia in scæmina idem morbi genus in ovario altero conspexit pondo librarum circiter quatuordecim: sed & alius modi tumores ibidem haud rarissime occurrunt, steatoma in primis (cujusmodi & mihi (o) se obtulit) quod nonnunquam ovarii hydropem mentiri, admonuit Schacherus (p). Tu vero quæ antecesserint, & quæ comitentur, solerter omnia perpendens, tunc facilius hydropicum esse tumorem, suspicaberis, cum temperatura corporis, victus, morbi fuerint, aut sint quibus mulieres ad hydropem disponantur. Qua autem ratione, conjicere potius debeas aquam inter musculos, & peritonæum, quam intra hoc esse congestam, supra (q), quantum in ejusmodi morbis licet, indicare conati sumus, & si quid ad hydropes alios per levem saltem conjecturam internoscendos nobis interea aut legentibus occurret, aut cogitantibus in mentem veniet, proximis Litteris (r) non omittemus.

68. Quod si difficile est hydropes quos memoravimus internoscere; multo est difficilius perfanare. Nec vero dicas, ipsam ostendisse naturam, qua id ratione faciamus, cum mulieri de qua Brehmius (s) scribit, emisso, ut antea diximus, per exiguum foramen alternis diebus humore, sanitatem restituit. Nam hydrops ille videtur fuisse peritonæi non secus atque revera fuit, cum ter eandem viam, referente Anhornio (t), utiliter quidem primum, sed postea feliciter natura tentavit. Nos vero qui de hydropis peritonæi curatione supra diximus, hic de eorum quærimus curatione qui sacco inclusi, ventris cavo continentur. Certe autem junior Verneyus (u), Chirurgus, siquis alius, in paracentesi exercitatissimus, diserte negat, se ullam quæ saccato hydropes teneretur, vidisse sanatam; quin plures, quæ satis bene valentes, nullaque alia, nisi onerosi ventris, molestia pressæ, cum ab hac per educatam aquam libe-

rare se vellent, brevi, ait, periisse, diu cæteroquin, imo interdum diutissime, ut sæpe indicata exempla ostendunt, victuras. Sed & alii passim viderunt, paracentesim in his morbis citam mortem esse consecutam. Nec mirum: nihil enim crebrius accidit, quam ut ad aquam non bonæ jam per se naturæ, sicut ejus color plerumque fuscus ostendit, aut ad sacci partes jam laxas, vitiatas, ulcerosas accedens aer funestas cito mutationes inducat. Hinc enim potissimum est quod etsi a primo plurimum allevatæ & sibi & aliis ægræ videantur; tamen pro aqua primumeducta non ita pravæ naturæ, ea quæ secundo, aut tertio educitur, aut deinceps effluit, viridis; aut nigra, aut turbida, & scæculenta sit, aut subcruenta, aut gravissime olens, denique non sine pure, ut laudati Chirurghi Observationes relegens in muliere ad triginta, & in virgine ad sexaginta annos natæ, & Riedlini (x) unam, & Anhornii (y) unam & alteram in scæminis tribus, facile cognosces. Quid futurum putas, cum aqua jam per se purulenta, aut scætida est? In Tubis vidit Tulpius (z) novem aquæ purisque libras. In ovario humorem scædentem Maggus ac Dodi (a) invenerunt. Quid? cum sacci interior facies abscessibus plena est, sicuti deprehendit Verneyus. Porro ut aqua nec purulenta sit, nec scætida, & sine abscessibus saccus; certe sæpius aut intus affixas habet hydatides, aut aquam, materiamve aliam in plures minores saccos dispersitam: qua ex re fit ut educatæ aqua ab uno latere, ab altero abdomen non detumescat, aut ejus effluxus cito desinat, & si tunc Chirurgus cannulam urgeat, obicem sentiat; quid tunc, quæso, agendum est? num sacci singuli sunt aperiendi? Trewio (b) plus quam decies membranea minorum saccorum intersepta aperienda fuerunt, ut aquam omnem ex majori qui universos continebat, educeret. Num quod in mortua ad perscrutandum, idem in viva licet ad curandum? aut si liceret, num intra abditum ventris cavum videre quis posset minores sacculos, & hos singulos percutere, nullum autem intestinum, partemve aliam proximam convulnerare? Præterea quid, si innumera; ut sæpe esse dicebamus; essent hydatides; quid? si cellulae non omnes aquam, sed aliæ materiam casæi, vel pultis similem, ut in Miegii (c) Observatione continerent: quid? si magnus insuper scirrhus inesset, qualem conspexit Verneyus. Mitto cætera; nam vel ex hisce jam satis, superque intelligis, cur hic paracentesis non modo inutilis, sed & noxia miseræ mulieri contingat.

69. Fac etiam, saccum esse unum, nullisque interseptis divisum, ut præter Maggium, ac Dodium (d), Vacherius (e), Benevolus (f), Targionius (g) invenerunt, neque abscessibus, neque cellulis variam materiam continentibus, neque tumoribus vitiatum (nam Benevolus quosdam intus prominentes globos, quorum aliqui vel ovis majores, Targionius autem sarcoma, renis magnitudine, parvos abscessus in se condens, adnotarunt) fac denique, non pessimæ naturæ aquam inesse. Quid tum postea? Creditisne, rem sic fore expeditam? Negat Targionius. Qui cum illa timet, ne interjectum forte omentum, aut intestinum, aut viscus aliud aliquod vulneretur, & ne aquæ pars ex perforato sacco in ventris cavum effundatur, quorum hoc tamen vitari posse, ait, si mulier prona cubet, tum hæc maxime, quæ Schorckoffius (h) olim, veretur, ne sacci evacuati membrana gangrænam, aut saltem suppurationem ob aeris præsertim accessum contrahat, aut si non contrahat, rursus, ut cæteri folliculati tumores solent, humore suo, id est aqua repleatur. Et mihi certe accidit, ut, dum hæc ipsa recenserem, ab sterili scæmina consulerer, quæ cum distentum abdomen superiore anno gestasset, non sine majori in ejus sinistro latere renixu, & frustra medicis usæ esset auxiliis, repente circa ver anni hujus cum forte inter ridendum

(n) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 4. (o) supra n. 34. (p) Diff. supra ad n. 64. cit. §. 13. (q) n. 60.
 (r) n. 40. (s) (t) cit. supra ad n. 59. (u) cit. ad n. 65. (x) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 67.
 (y) Eorund. Cent. 9. Obs. 100. n. 3. & 4. (z) cit. ad n. 66. (a) ad n. 64. (b) ibid. (c) Ast. N. C. Tom. 1. Obs. 85.
 (d) (e) (f) (g) cit. ad n. 64. (h) Dissert. de Hydr. Ovar. th. 25.

dum paulo vehementius concuteret ventrem, ecce non sine crepitu quodam sentit, dirumpi aliquid in eo, ipsumque continuo molliorem factum, insolitum autem in imo pondus, cum sensu, qui antea nunquam fuerat, fluctuationis, & delabentis cujusdam ponderis in id latus in quod se converteret. Quæ cum remediorum ope multum feri per renes, & intestina educentium abiissent; quindecim, haud amplius, dies mulier sibi visa est optime valere. Nam post illos, iterum priorem ad molem tensionemque abdomen rediit, bono, ut semper antea, faciei colore, pedibus nihil tumentibus, & præter ventris dolores quosdam per intervalla molestos, gravemque ejus molem, & menstruorum imminutionem, quæ cuncta etiam antea fuerant, corpore agili, robusto, egregieque se habente. Ne igitur cystitis vetere emisso humore, novo distenderetur, opus esset, quemadmodum in exterioribus folliculis fit, totam ipsam posse aut absumere, aut extirpare. Quorum primum in magno, & inter viscera abdito sacco quis proponat, aut ferat? Alterum autem propositum quidem scio, animos addente notissima, sed æque rarissima, illa Abr. Cypriani curatione; an vero aliquis intra hos triginta, eoque amplius ex quo propositum est, annos tentaverit, nescio. Quæ prohibere potuerint, non difficile intelligis: quorum pleraque ut mittam; si radice una cui vinculum facile posset injici, cystitis semper niteretur, ut in Maucharti (i), aut in Schröckii (k) Observatione; aures fortasse præbere inciperes. Sed quid? si radix multiplex, aut si una, latissima; non, ut apud illos, *angustior*, aut *pollicis crassitie*: quid? si cystitis alio, atque alio arctius alligata, & procul etiam ab ea abdominis sede, quam, Cyprianum imitatus, incideris. Hic tamen ab ulcere per quod sentire licuit foetus duodecimestre cadaver, quo loco incidendum esset, didicerat, non fecus ac Degnerus (l), si hydropicus inter peritonæum, & musculos ingens tumor diffiliendo, non amplum, sed angustum aditum reliquisset, pariter immisso specillo satis scire poterat qua ferro esset patefaciendus, ut cystitis, bubula vesica major, quæ per se excidit, a Chirurgo extirparetur.

70. Nulla igitur, inquis, in sacco interno hydrope curationis spes erit, quoniam cystitis neque absumere licet, neque extirpare? Sperabat tamen aut sanationem, aut magnum levamen junior Verneyus (m), siquando educta aqua, accideret, ut se contrahentis cystitis parietes inter se coalescerent, sicque extrema vasorum clauderent aquam importantium: id quod accidisse, conjiciebat, in Virgine annos nata ad viginti, cui venter jam ferme a biennio tumere coeperat, cutis colore non mutato, itemque in Vidua Matrona quæ provecta jam ætate sex septemve annos ventrem tulerat mirandæ molis, quarum utrique detracta aqua, alteram ita persanaverat, ut nupserit, filiosque ediderit, alteri levamen longum attulerat, ut quæ plus biennio nihil mali perceperit, donec paulatim venter ad priorem illam rediit magnitudinem. Requirebat autem, ut cystitis soluta etiam tum esset, sicut est uterus in prægnantibus, nimirum ne si huc illuc esset alligata, eo parietes alter ad alterum accedere, & coalescere prohiberentur. Requirebat etiam, ut opinor, ne uno plura cystitis essent cava, alioquin coalitum prohibitura. Quod utinam diserte requisivisset: nam fortasse, ut solutam esse cystitis, ex ejus sedis mutatione corporis situs mutationes quaslibet sequente intelligi ab omnibus posse, facile credidit; sic unde cystitis uno esse cavo conjiceremus, indicasset. Id unde conjici posset, mihi quidem, ut supra (n) dixi, venerat in mentem; sed de eo amplius quærendum est, ut de hoc insuper, quomodo cystitis parietes non esse tumoribus, aut abscessibus vitiatos, digno-

scamus. Requisiverat autem in primis, ne tanta esset aquæ copia, ut viscera altius compulsa nimiam inter cyltim, & diaphragma compressioni fuissent obnoxia: quod tamen in Vidua illa sua mirum est non accidisse. Verum difficile est mulieres invenire, quæ priusquam aqua graventur plurima, se paracentesi subjiciant: quin fere cum vires amplius non constant, & vitata, aut certe affecta sunt viscera, tunc demum quodcunque auxilii genus efflagitant. Est tamen, inquis, exemplum fœminæ (o), quæ re eo perducta, ut *vix cutis ossibus hæreret*, tandem aquæ educatione admissa, quamvis mala signa primis, & insequentibus diebus se proderent, sic tamen sanata est, nisi quod ventris fistula superstes fuit, ut filium conceperit, & pepererit, & corpulenta, ac vegeta aliquot annos vixerit, donec febre epidemica sublata est. Hic non dicam, juvenem fuisse mulierem, neque dicam, dum venter tumeret, gravem spirandi difficultatem, tussim, pedum tumorem abfuisse: hoc unum animadvertam, signa hæc & sacco interno hydropi & hydropi peritonæi esse communia, neque ex historia constare, illo potius, quam hoc, laborasse mulierem, præsertim cum altera (p) ex iisdem signis tubæ pariter hydrope laborare credita, postquam aqua effusa bene se primis diebus habuisset, mox autem pravis symptomatibus ingruentibus, septima ab aquæ effusione die mortua esset, aquam illam, quod candore omni laude digno minime reticetur, inter peritonæum, & induratum omentum congestam fuisse, disseccantibus ostendit. Quin, ut pro eodem veris studio nihil ipse quoque reticeam tibi, sic habeto, si quis forte contendat, duas illas Verneyi curationes potius ad peritonæi hydropem attinuisse, nil mihi suppetere quod respondeam, præsertim cum illam quæ persanata est, Virginem per anatomen inspectare non potuerit, Viduam autem, quam fortasse poterat, non inspectarit: imo ubi utramque illam curationem primum proposuit, ibi, ut supra (q) dixi, ex iis quæ sacco interno hydrope tenerentur, nullam se vidisse sanatam, diserte scripserit.

71. Interea dum alii certiora doceant, præstare, credidero, si cautum Medicum Targionium (r) imiteris, & in *palliativa*, quam Schorkopffius (s) quoque *potissimum* commendaverat, sacco interni hydropis curatione subsistas. Plura habet Targionius ad id monita quæ seligas, & prudenter sequaris, ne ultimo quidem illo neglecto, cum ejusmodi hydropes jam magni sunt, vitandos esse eos corporis positus, motus, conatus unde nimium cystitis viscera premant, aut ipsa ab his prematur. Quam facile enim interdum vel non ita magnæ cystes rumpantur, historia monstrat quæ a me tibi supra (t) narrata est. Vehementior enim risus in ea muliere idem facit quod in viro fecerat, de quo nobis Observationem reliquit Hoffmannus (u). Ab nimio enim risu bene arguit, sacco in thorace esse ruptum, plurimum aquæ continentem, quia statim spirandi angustia quæ antea fuerat cum fixo lateris sinistri dolore, in suffocationem mutata est; hæc vero cum ægrum brevi sustulisset, in sinistro thoracis cavo & multa aqua inventa est, & plures ibidem *membranae, & vesicula dilacerata, a vertebrae & costis separatae, quæ non obscure sacci disruptionem indicabant*, & repentinam acrioris fortasse aquæ effusionem. Nec vero semper ita facile est effusam eliminare per vias urinæ, ut in illa muliere tunc fuit; in viro enim vel tempus defuit. Unde etiam facilius intelliges, quanto in errore versentur qui adversus ejusmodi præsertim hydropes violentioribus utuntur remediis, vomitus, aut dejectiones moventibus. Et sane Wepferus (x) in muliere, post vomitum enormem ascitica facta, cum ovarium mole majus, mireque lacerum invenisset, ex hoc aquam in ventrem effluxisse, arbitratur. Quod & ipse de fœminis illis duabus existimabis quas a Schachero, & Guter-manno simul asciticas, simul hydropico ovario hian-

(i) cit. ad n. 64. (k) Eph. N. C. Dec. 2. A. 8. Obs. 233.
(n) n. 64. in fin. (o) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 100. n. 5.
(r) cit. supra ad n. 64. (s) thes. 25. supra ad n. 69. cit.
(x) apud Scorkopffium modo cit. th. 23.

(l) cit. supra ad n. 61. (m) cit. ad n. 65.
(p) Ibid. n. 7. (q) n. 68.
(t) n. 69. (u) Medic. Rat. T. 4. P. 4. c. 14. Obs. 7.

te, aut disrupto inventas commemoravi (y) si utriusque historias (z) perlegens; cujusmodi pharmaca sumpsissent, & quæ ab eorum sumptione pertulissent, animadverteris. Sed dum tibi gratificari cupio,

eo me proVectum vix tandem sentio quo certe a primo non putabam. Finem igitur scribendi facio. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XXXIX.

De reliquis internis Ventris Tumoribus præter naturam verba fiunt.

CUM de Ascite, & cæteris ventris universi tumoribus satis superiore Epistola scriptum sit; nunc sequitur, ut de iis scribatur, qui certas quasdam illius Partes distendunt, supremis tamen, & infimis nonnullis exceptis, ut quorum tumores aliis tibi Litteris (a) expositi sunt. Valsalva igitur eorum qui ad medias, & qui ad intimas Partes attinent, has quinque Observationes reliquit.

2. GEORGIUS MARCHESIUS Patricius Foroliviensis, magno interno tumore ventris laborans, ad dorsum, & ad sinistrum lumbum dolebat. Urinam sæpe, intestinorum autem recrementa summis cum conatibus reddebat. Cibos appetebat. Tamen omnibus demum corporis partibus macie omnino extenuatis, nisi quod jam diu a duro tubere sinistrum scrotum, novissimis autem diebus quindecim a magno œdemate pedes tumebant, cum horum sinistrum erysipelas corripuisset, postridie generosus hic juvenis obiit.

VENTRE aperto, ad hujus ventrum ingens tumoris moles apparuit, viscera unilique comprimens adeo, ut si non prorsus extra suam œdem, at certe essent contractiora, pluribusque in locis sublivida, cæterum, quantum oculis perspicere poterat, sana. Pendebat tumor a mesenterio, tota anteriore facie omento opertus extenuato, multisque partibus lacero. Quo separato, atque amoto, melius liquanto tumoris figura in conspectum venit. Hæc enormis erat: duæ autem parte superiore protuberantiæ hypochondria versus singula singulæ extendebantur, ut altera jectis, altera splenem non modo obtegerent, sed & sursum vehementer compellerent. Ne ventriculus quidem extra omnem pressionem erat, nonnihil ipsum urgente medio tumoris corpore a quo illæ protuberantiæ discedebant. Ponderus autem universi tumoris esse posse videbatur librarum circiter quinque, & viginti. Sed & aliis in partibus extra tumorem turgebat omne mesenterium eadem substantia quæ tumorem efficiebat, quocum tumor etiam alter conjungebatur ejusdem naturæ, qui in testiculo sinistro erat. Scilicet utriusque natura fuit quæ canrofororum tumorum, & quorundam præsertim qui in mammis observantur, magna ex parte similis. Corpora ex quibus constabant, pleraque ad glandulosam substantiam accedebant, & tubera, sive, ut nostrates vocant, tartuffi figura repræsentabant. Varia erant magnitudine: aliaque instar pinguedinis albicabant, alia carnis instar rubebant, multa etiam quasi a concreto sanguine subnigra erant. In corporum interstitiis nonnullis pus, sed in aliis ichor, in aliis flavum serum stagnabat. Ad nullam autem tumorum partem plus feri quam ad illam quæ in testiculo, fuit.

3. Habemus nunc omnia quæ ad historiam hanc attinent, cujus particulam alias (b) protuli, reliqua pollicitus cum Valsalvæ Observationibus ex quibus selectas, in calce ejus Dissertationibus edere in nimo tunc habebam. Et sane haud inter postremas

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

hæc est, si tumoris simul extensionem, simul pondus attendamus. Nam quod ad illam spectat, non me quidem fugit, magnos alios mesenterii tumores summa parte ita se ad jecur, aut splenem aliquando extendisse, ut alterutrius visceris in scirrhosam molem conversi speciem Medicis objecerint. Verum hic præterquam quod supremis appendicibus & jecur obtegebat, & splenem, inferiorem raro exemplo eo usque producebat, ut cum tumore conjungeret testiculi sinistri. Leges quidem a Cl. Viris Hebenstreit (c), & Matthia (d) propositum steatoma, quod ad mesenterium spectans, testem alterum intra ventrem ad se retraxerat, non se deorsum ad ipsum extenderat, & quanquam in secunda Observatione ad femur productum, Cruralia vasa circumvestiebat; in neutra tamen ad jecur, lienemque ascendebat. Tumoris autem pondus in hac utraque Observatione, magisque in alia quæ infra (e) commemorabitur, utique erat majus, quam a Valsalva inventum est. Attamen descriptum ab hoc tumorem ex magnis fuisse qui in mesenterio reperti sunt vel spectato pondere, quis possit negare? quando Whartonus (f), qui plures memorat, non graviores duobus proponit, quorum alter, ab eo observatus, pendebat circiter septem libras, alter autem a Paræo, libras decem cum dimidia, quantumvis mirus, & prope incredibilis dicitur.

4. Quod ad ea attinet, quæ in vivente ægro adnotata sunt, non expectabis certe, ut dicam, cur tamen si cibum appeteret, toto corpore extabuerit, si qua iter sit chylo in sanguinem, neque cur adeo intumuerint pedes, si qua venæ Iliacæ traducantur, & Cava Inferior, cogitaveris. Porro tumoris pondus, & moles non chylifera solum, aut sanguifera vasa, sed & vesicam, & intestina urgebant. Quamobrem cum illa extendi, hæc autem facile dilatari non possent; lotium sæpe æger, recrementa autem alvi cætera magnis cum conatibus reddere cogebatur. Quorum hoc alterum, & ob eandem quidem causam, in hoc morbo sæpe fieri, indicatum est a Fernelio (g), utrumque autem, vel certe alvum pigriorem, & difficilem mictionem observata a Paræo, eundemque ad modum explicata videbis in eo quem paulo ante (h) commemoravimus, casu, qui in Sepulchretum quoque (i) relatus est. In eo casu dolor simul indicatur, qui, ut in nostro, dorsum lumbosve prægravaret; nostri autem, quas ad vertebrae se alliget mesenterium. Qui dolor, & difficilis mictio in proxima pariter Valsalvæ historia non defuerunt.

5. MULIER annos nata ad sexaginta, a multis jam mensibus de tumore quodam in umbilicali regione conquesta, vexari dolore cœpit gravatim ad dorsum vergente, cui comes erat interdum mingendi difficultas. In dies augebantur & tumor, jam quantus uteri in prægnante esse potest, & consequens ex tumoris incremento descriptus dolor, præ-

Q

fer-

(y) n. 64. (z) Schacheri Vid. §. 16. in fin. (a) Epist. 36. & 38. ex parte. (b) Epist. Anat. 2. n. 67.
(c) Differt. de Partium coalescent. morb. §. 17. (d) Commerc. Litter. A. 1739. Heb. 48. (e) n. 8. (f) Adenogr. c. xi.
(g) Pathol. 1. 6. c. 7. (h) n. 3. (i) Sect. hac 21. Obs. 38.

fertim cum se mulier cubans ex uno in alterum convertibat latus. **MOR TU Æ** aperto Ventre, tumoris ingens apparuit moles. Hæc basim habebat in mesenterii centro, & cum renis dexteri Adiposa membrana necebat; ad finem autem Coli intestini sic adhærebat ut sine laceratione dividi non posset. Tumoris substantia quibusdam in locis firma, in aliis autem erat mollis, ut steatomatis referret materiam. Multis ren dexter scatebat arenulis, & valde dilatata pelvim habebat. Reliqua autem viscera sana erant.

6. Etsi non est dubium, quin ad renem quoque ista in mingendo difficultas, & vergens ad dorsum dolor aliqua ex parte attinerent, cum ille arenulas lotio adderet, membranamque suam distracta communi altera, id est Adiposa, nonnihil simul divulsam non habere non posset; tamen & distractio illa ab annexi tumoris pondere fiebat, & difficilis sæpe mictio ultimo tempore prægnantibus accidit ob uteri prætumidi molem, quacum erat, ut diximus, ista tumoris moles comparanda: quæ si forte a dextris, ut annexio illa indicat, magis prope renem protuberabat, hinc facile etiam intelligi posset, quomodo sæpius compresso uretere, & impedito lotii descensu, ea contigisset pelvis dilatatio. Sed utcumque hoc est; illud miraberis fortasse in proposita utraque historia, præter dolorem illum ad lumbos, & dorsum, qui distrahentis tumoris pondus necessario consequeretur, nullum peculiarem memorari qui ad tumorem ipsum pertineret, aut ad eas saltem quæ hunc interceptabant, mesenterii membranas. Verum mirari desines ubi cum Valsalvæ historiis consentire Veterum, & Recentiorum observata, & scripta, ostendero. Veterum nomine Benivenio antiquiores hic non intelligo, qui circa initium floruit sæculi XVI. Nec tamen eo vetustioribus hos mesenterii morbos incognitos puto. Nam etsi hominum cadavera incidere non consueverant; at brutarum animantium haud raro solebant, in quarum aliqua non id offendisse, incredibile est, quod ego vel in parvula gallina vidi. Erat ea non minus macra, quam vorax; ventrem tamen æque tumidum gerebat, ac si ovum, quod per ætatem necdum poterat, mox esset editura. Tumorem hunc faciebant scirrhusa corpora subrotunda, plura fabæ, quædam castaneæ magnitudine, intestinis interjecta, nonnulla etiam affixa, granosa superficie omnia, atque etiam structura, nisi quod ex majoribus aliquod multam continebat substantiam, undique iis præduris granis comprehensam, similem albi, & teneri, sed exsucco, sebi, qualem superioribus Litteris (k) descripsi in utero, & ovariis cujusdam mulieris. Sed hic ovarium cum per minutis vitellis sanum, ut pancreas utrumque, & si valde auctam magnitudinem excipias, jecur quoque, & lien, quin & ipsa intestina erant sana. Mihi igitur non fit verisimile, nunquam a coquis, a laniis, a victimariis ullum in mesenterio tumorem animadversum, & Medicis fuisse ostensum, cum Galenus, ut alias (l) tibi commemoravi, scirrhusum circa cor tumorem in gallo inspexisse, videam, & ad homines transtulisse. Crediderim potius, quæ in libro aliquo prisca Medici ea de re attigerint, longo tempore, ut tot alia, intercidisse. Nam si Julius Pollux, ut legi apud Ingrassiam (m), circa mesenterium etiam strumas fieri, voluit; certe aut a Medico aliquo ipse Grammaticus id sumpserit; aut si forte per se vidit; creditu difficile est, a Grammatico admonitos Medicos, quicumque ab sæculi II. fine ad XVI. initium scripserunt; Commodum enim imperante, ut Galenum, ita & Pollucem vixisse, ajunt; nullum de ejusmodi mesenterii morbis verbum fecisse.

7. Benivenius (n) igitur callum (durum tumorem intelligo) inter venas mesaraicas pueri invenit, eas premendo obstruentem. Ingrassias autem (o) in

Nigri suspensio puniti, mesenterio strumas circiter septuaginta offendit, præter totidem ferme tumores extimæ intestinorum tunice adhærentes, quorum tumorum utroque genere cum alii ciceris parvitate alii ovi gallinacei magnitudine, plurimi inter hæc mediis essent, continebant omnes aut liquidam & mucosam, aut gypseam, lapideamque materiam. Benivenius tamen cum cætera pueri mala commemoret nullam injicit mentionem doloris. Ingrassiæ autem quicumque Nigrum illum cognoverant, magno consensu retulere, *sanissimum*, quod sane permirum est donec suspenderetur, extitisse. Nec vero Fernelius (p), cum univèrsè docuit, mesenterii tumorem *nullo dolore affligere*, sine observationibus dixisse id credo, quanquam hanc sui dicti causam continuo subjecit, *quod pars ipsa doloris sit experta*. Id vel magis de Arantio (q) credo, quippe qui tumores ibi observasse videtur *nucis pineæ, & capitis pueri magnitudinem interdum superantes*, & certe ligna ita proponit, ut structuram similem ejus quæ a Valsalvæ (r) in Marchesio descripta est, ante oculos habuisset, appareat. Est enim tumor, inquit, *tuberosus atque inæqualis eo quod plura glandulosa corpora connexa, & mirifice aucta sibi invicem cohæreant, inæqualesque tumores tuberis terræ in modum efforment*. Attamen hoc primum omnium signum tradit, *tumorem esse indolentem*. Fortasse hic dices, a Benivenio atque Ingrassia duros, frigidosque, ut vocabant, tumores fuisse observatos, nec alios facile Fernelium, & Arantium designare voluisse. Certe autem cum Benivenius (s) alterius generis tumorem deprehendit, qui jam in magnum mesenterii abscessum degeneraverat, fuisse alvi tormina, adnotavit, quæ in dies crescerent, ægrumque intolerabilia facta occiderent. Pariter legisse te vel in Sepulchreto, non dubito, dolores colicos, aut colicis similes a mesenterii abscessibus, & apostematibus, Mermanno (t), Folio (u), Wepfero (x), Sennerto (y) attestantibus, inductos.

Me vero non fugit, hæc posse obijci: quorum pars non fugerat Marcellum Donatum (z), quem de mesenterii tumoribus legisse video pleraque eorum quæ hæcenus dixi, de quibus quidem sua tempestate jam facta esset in libris mentio. Is autem cum aperte, si quis alius, contenderet, dolore nullo, effatu digno, tentari mesenterium propterea quia ex partibus ipsum constituentibus nullas sensu præditas agnoscebat præter nervos, & membranas, quarum tamen partium ob plurimam adjectam pinguedinem sensum valde hebetem fieri, non dubitabat; dolorem a Benivenio adnotatum, non mesenterii, sed intestinorum fuisse, censebat. Scilicet arbitratur, in eo potissimum intestinorum tractu quocum male affecta mesenterii portio jungeretur, multæ abscessum facientis materiæ pondere aut comprimente, aut deorsum trahente; ne de acri ejusdem exhalatione quidquam dicamus, fuisse dolorem excitatum.

8. Nobis vero etsi minime necesse est omnia quæ Marcellum sensisse, diximus, probare; illud tamen negari posse non videtur, *alvi torminibus*; hæc enim voce usus est Benivenius; intestinorum potius dolores, quam mesenterii, designari, aut sicui forte id dubium sit quia mox verba hæc adduntur, *omnia viscera sana videbantur, jecur, lien & intestina omnia nullam doloris notam ostendebant*: at ceteris illis, quas memoravimus, historiis diserte scribi *dolores Colicis similes*, aut *Colicam*. Et ne forte pates, hæc tantum contingere, cum abscessus est; Platerum (a) lege, & Whartonum (b), qui *Colicos dolores* in iis adstantur, in quorum mesenterio ille tumores *glandulosos & duros* invenit, non uno in loco intestinis adeo connatos, ut hæc coarctando, impedirent excrementorum descensum, hic vero tumorem unum, sed tantum, ut in alterum latus intestina detruderet, cumque *glandulosum & carneum magis quam humoralem*. Quod si in Valsalvæ (c), & aliorum quas supra (d) attuli,

Ob-

(k) n. 34. (l) Epist. 16. n. 20. (m) De Tumor. tr. 1. c. 1. comm. 2. (n) De abdit. morb. causis &c. c. 37. (o) comm. cit. (p) c. supra ad n. 4. cit. (q) l. de Tumor. p. n. c. 44. (r) supra, n. 2. (s) l. cit. c. 33. (t) (u) (x) (y) l. 3. S. 14. Obs. 30. §. 10. & §. 13. & seqq. (z) De Medic. Hist. Mirab. l. 4. c. 7. (a) Sepulchr. Obs. 30. cit. §. 11. (b) Adenogr. c. 11. (c) n. 2. & 5. (d) n. 7.

Observationibus, a tumoribus hujus generis ii dolores inducti non memorantur; in aliis credibile est, intestina æque compressa non fuisse, in aliis autem non æque aut acres, aut multas fæces habuisse: quod ultimum de muliere præsertim credes, cujus mesenterium, ut apud Coiterum (e) videbis, erat quidem ex multis, iisque satis magnis scirrhis conflatum, ipsa autem vix aliquid poterat vel liquidum deglutire. Sic alias aliquas, si non easdem, subsuisse causas etiam in quibusdam mesenterii abscessibus, dices; neque enim omnes legimus cum doloribus conjunctos. Cruciatu quidem apud eundem Auctorem (f) memorantur in magni abscessus descriptione; sed qui ad reddendæ urinæ difficultatem, & ad alia quæ proponuntur, incommoda referri possunt, cum de ventris, & intestinorum doloribus nulla mentio injiciatur. Quin Donatus (g) Observationem profert suam non mediocris abscessus, ut multa ostendebat sanguinolenta & purulenta dejecta materia, & ulcus sordidum ad spithamæ longitudinem in mesenterio relictum, cum tamen in longa ægrotatione nulla unquam, nisi extremo die, audita esset de dolore querela. Sed multo quam cæteræ, mirabilior est Hearnii historia, quam in Sectione hac XXI. Sepulchreti (h) habes. In ea cum reliqua describantur, ne unum quidem verbum est de ventris dolore. Quæ res non tam mira est propter duodecim, aut eo amplius libras materiæ fluidæ quæ in triplici tumore erat, quam propter universi tumoris pondus, libras æquans Suecicas quinquaginta quinque, & sedem quæ totum fere mesenterii spatium erat. Huc illud accedit quod tumor intestinis arcte annectebatur, ut a Duodeno ad Ilei medium, quasi cum his in unum coivisset, sine rptione separari non posset, & quod ægri desiderio, quippe assiduo, & ferme canino appetitu affecti, vix sufficiebat assumptorum copia: ut neque pauca hic recrementa, neque intestina non compressa liceat ponere, sed omnino alia quæpiam causa sit ab eo excogitanda qui rationem velit reddere absentium dolorum, id quod infra (i) facere conabimur. Nunc enim aliæ in quibus non aberant, Observationes sunt indicandæ, quas Sepulchreto possis adjicere. Dolæi (k) est una, in qua tumor aliquanto minor quam a Valsalva (l) descriptus, structura autem non ab simili, cum diris tensionibus, molestoque sensu quali vivi in ventre catelli alerentur, conjunctus erat; sed tumor a mesenterio quidem oriebatur; cæterum variis locis intestinalis tenuibus erat affixus, immo intestina ipsa illius substantiam permeabant. Altera Observatio Verdrieli (m) est, qui post ventris tormina mesenterium totum steatomatosum, nec sine ingenti abscessu; at simul intestina arcte invicem coherentia proponit. Tertia Laubii (n) est in eo qui ventris doloribus valde molestis conflictatus, tubercula in mesenterio quidem habuit; sed & intestina similibus plurimis abscessibus steatomatosis scatebant. Contra in nobilissimo Comite mesenterium totum pinguedine multa scirrhusa sebacea obsitum, & tormina tamen defuisse, adnotavit Goekelius (o). Itaque, ut concludam; in productis non Veterum modo, sed & Recentiorum Observationibus aut dolor non legitur cum tumore mesenterii conjunctus; aut si legitur, non in mesenterio potius ipso, quam in intestinis fuisse, constat. Minusque constat in Jo. Sculteti historia, quæ in Sepulchreto (p) etiam extat; neque enim satis apparet, ventris cruciatu extra intestina fuisse: & si appareret; cum acerrima, quæ in sex mesenterii tumoribus fuit, materia omnes lumborum vertebrae multum dicatur corrosisse; non deesset Observationes cæteras attendentibus altera extra mesenterium aut dolorum, aut originis dolorum sedes: ut certe non deest in eo quod sequitur, exemplo.

9. MULIEREM annorum duodetriginta dolores in ventre, cum levi interdum febricula conjuncti, per quadriennium vexaverant: tandem sæviores Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

facti, e vivis sustulerunt. CADAVERIS Abdomen nullam exterius tensionem, quæ in vivente circa umbilicalem regionem fuerat, jam ostendebat. Ad mesenterii tamen centrum duo erant tumores. Quorum alter ovi anserini magnitudine, renem versus dexterum vergebat, intus exulceratus, nihil tamen continens purulenti: alter vero multo erat major. Nam & ad sinistrum vergebat renem, sic inter hujus exteriorem, interioremque tunicam se insinuans, ut renem totum contegeret, nec nisi summo cum labore ab eodem posset evelli; & ad os usque pubis ejusdem lateris se extendebat, crassitudine quibusdam in locis duos, in aliis tres digitos æquans. Hic primo aspectu concretum sanguinem referebat. Sed totus firmis, datus a peritonæo, membranæ vestiebatur: ex substantia autem constabat, multis in locis, fibrarum carnearum simillima, nisi quod hic erant infectæ colore atro, & alicubi laxæ adeo erant, ut concretus sanguis viderentur.

10. Si, ut suspicor, ita pro certo haberem, a Valsalva etiam tumore adolescente habitam esse dissectionem; facile in tumore hoc altero aneurysma aliud quod descriptum crederem. Sed ut nihil aliud fuerit, quam quod tunc ipsi visum est, unus videlicet ex iis de quibus hic agitur, mesenterii tumor; certe ad pubem usque, & ad dexterum operiendum renem extendere se non potuit, quin urgeret, comprimeretque intestina, nec inter renis illius tunicas se insinuare, & ad harum propriam, renemque ipsum arcte adeo se affigere quin longas gravesque crearet molestias, quæ tametsi ad eam sedem attineant; tamen quam sæpe ad intestina se extendant, utque horum potius, quam renis, dolores haud raro esse videantur, minime ignoras. Interea nolim credas, eam mihi sententiam esse, ut nullus esse possit mesenterii tumor qui sedes ipse doloris sit: tantum velim, non aliter accipias omnia quæ a me hætenus producta sunt, atque animadversa, quam ut scias, nullam esse ex tot Observationibus unde liquido appareat, in tumore ipso dolorem fuisse.

11. Quod sane mirum est si nervorum mesenterii copiam spectes, si ejus glandularum officium. In mammis enim longe minor proportione inest nervorum numerus: quarum glandulæ tumores si cruciatu ideo acerbissimum afferrent, quod chylus crudus, ad acorem concipiendum aptus, in alias partes glandulosas ita crude & copiose, ut in mammis, concurrere non potest; sane multo magis in mesenterii tumoribus dolor sæviret (cujus glandulas, cum illa scripsit, non videtur attendisse Vir Doctus) quippe in quod chylus confluit & omnis, & multo crudior. Dilui in mesenterio lymphæ, dices, eoque progredi ulterius, non, ut in mammis, immorari; nisi tumor ipse incipiens & lymphæ, & chylo remoram faceret, mox illam, nimirum tenuiorem, præterlabi fineret, chylum retineret. An igitur dolor, cum ad mesenterium attineat, in intestinis videtur, nervis qui ad hæc tendunt, compunctis, non secus atque in amputato jam pede? An humor qui possit compungere, non omnibus inest mesenterii tumoribus? An quibusdam horum inest humor qui nervorum sensum, laxando, hebetet? An interdum tumorum duritie intercepti nervi haud aliter atque ab injecto vinculo, sentiendi muneri impares fiunt? Sed hoc posito, illud postea non intelliges, quomodo Laubius (q) circa umbilicum tormina adnotavit, cum abscessus steatomatosus pugni virilis magnitudinem superans, durus, compactus in parte postica mesenterii, ubi vertebrae lumbæ annectitur, situs, vasa majora illius loci circumdaret. Sic enim videtur impositos iis valis nervos, mesenterium, & intestina adituros, intercipere, & premere debuisse. Fac igitur aliud aliquod ad id excogites, cætera autem quæ modo attigi, dispicias, aliudque ad alias Observationes accommodes. Quarum nullam, earum quidem quas nos attendimus,

Q 2

(e) Obs. Anat. (f) Ibid. (g) c. 7. paulo ante cit. (h) Obs. 36. §. 1. (i) n. 11.
(k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 258. (l) n. 2. (m) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 87.
(n) Eorund. Tom. 2. Obs. 108. partic. 2. (o) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 94. (p) l. 3. S. 14. Obs. 30. §. 12.
(q) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 108.

dimus, sic explicare te posse, credas, ut Bierlingius (r) indicavit, qui per tot secula tot Auctores deceptos, si non semper, at multoties, censebat, dum magnæ illius in centro mesenterii glandulæ verum usum, & chyli receptaculum ignorantes, ex hoc post mortem chylo etiam tum repleto, & dissecto plerumque abscessum mesenterii fecissent; quasi aut abscessus quos plerique proposuere, non longe alio ac chylus est, humore pleni describerentur, aut magna illa glandula ut in quadrupedum genere, sic etiam esset in humano. Mitto aliam haud raro quorundam abscessuum & tumorum sedem, & plerorumque aut numerum, aut magnitudinem vel in vivis animadversam. Nec quod Cl. Hallerus (f) existimat, aliquando magnas quidem, sed ex recepta in junioribus lege glandularum conglobatarum, mesenterii glandulas pro morbofis habitas esse, cum essent sanissimæ, inficias ibo. Sed cum aut multo majores sunt quam ea lex requirit, aut duriores; non est certe huic suspicioni locus, ut puta in illa pueri, quam ex Benivenio produximus (t) dissectione. Hic enim callum non appellasset, neque eo dixisset venas mesaraicas obstructas omnes fuisse, nisi tumorem inter illas venas reperisset tum durum, tum satis amplum. Cæterum quod

ad duritiem attinet, varia in his tumoribus spectanda est tum natura, tum ætas. Quam sæpe illa ad steatoma accedat, ex productis plerisque Observationibus animadvertere potuisti. Et alias tamen est longe alia. Vide, exempli causa, Themata illa Medica egregii Anatomici Salomonis Alberti, quæ cum tribus ejus Orationibus edita sunt, ad Morbos Mesenterii, & Pancreatis spectantia. Cum alia invenies, quibus nonnulla confirmantur quæ supra (u) scripsimus, tum hæc præsertim: Humores in mesenterio putrentes, nonnunquam ipsum in tumorem attollere, laxum primum mollemque illum, processu temporis vero humoribus sensim siccescentibus, adeo durum tactuique revertentem, ut in partibus ad umbilicum & inum ventrem attinentibus, vel os, vel calculum concrevisse putes. Alias vero contra accidit, ut quæ erant dura, putrescendo remollescant. Quo, inter cæteras, Observatio etiam pertinet Andreæ Vestphali (x), qui cum in ægræ ventre, maxime autem circa umbilicumprehendisset tumores duros multos, qui demum tractu temporis emollescebant; in mortua glandulas mesenterii plerasque exulceratas offendit, alias vero adhuc induratas. Sed jam de iis qui ad infimam Ventris partem attinent, tumoribus videamus.

12. FŒMINA quadraginta annos nata, olim ex abortione fœtus ferme quinquemestris, duritiem quandam circa uterum cœpit animadvertere, ibidemque pungente dolore, levi quidem, sed assiduo, tentari. Aliquoties febricitavit. Tumor interea excrevit, sic tamen, ut esset mobilis; nam modo in medio, modo ad latera percipiebatur. Multum capite dolebat: cum labore alvum exonerabat: vomitus interdum molestus erat: dolor autem in tumore adeo aliquando excruciat, præsertim cum ab animi ægritudinibus augebatur, ut ardentem febrem accenderet, ferrique vix posset. Hæc quæ dicta sunt, intra decennium contingere: quo tempore nunquam concepit. Denique immobili facto tumore, & dolore: ac febre acutiore sævientibus, e vivis excessit. VENTRE adaperto, tumoris ingens moles a Valsalva comperta est, ut prægrande hominis æquaret caput. Erat in posteriore uteri pariete, Rectum intestinum vehementer premens, & circumjectis partibus arcte alligata. Carnosa exterius colore quidem videbatur; sed substantia firmior erat; intraque hæc sinuosas caveas continebat duas, quarum parietes carnem putridam referebant. Altera inanis erat; in altera serosa materia concludebatur. Ovariorum quoque sedem hic tumor occupabat. Itaque nullum eorum vestigium inventum est, nisi quod ad tumoris latera vesiculæ sero turgidæ conspectæ sunt, quarum nonnullæ ovo columbino erant

pares. Collecta ex iis feri pars igni imposita est, pars affulis acidis succis admista. Neutra ullo modo concrevit.

13. Nulla eget hic casus expositione: adeo quæ in mortua reperta sunt, iis evidenter respondent, quæ in vivente fuerant animadversa. Scilicet abortionem consecuta durities, & dolor, & manifestus demum tumor, & horum sedes, & nulla intra decennium, quamvis florente ætate, conceptio, satis uteri tumorem significabant: nec dolor capitis, vomitus, & cruciatuum in tumente parte ab animi præsertim tristibus affectibus incrementum alio pertinebant: cruciatuum autem acerbitas, & febres pravam tumoris naturam indicabant, ut exonerandæ alvi potius, quam vesicæ, difficultas cui potissimum insideret uteri parti. Unum erat, si Arantium (y) audires, quod non satis conveniens videri posset. Is enim cum proferret notas per quas a mesenterii tumoribus uteri tumores discernamus, hi dolent, inquit, æquales, ovali forma præditi sunt, neque loco prorsus moventur. Noster diu mobilis fuit, multo diutius, & semper fortasse futurus, nisi arcte se demum ad proximas partes alligasset. An igitur in ejusmodi dumtaxat prægrandes jam factos, & alligatos uteri tumores Arantius inciderat? an verbis usus est, quæ magis fortasse quam in animo haberet, immobiles tumores hosce significare videantur? Utcunque id est; longe facilius erat in proposita historia, quam in ea quæ proxime sequitur, ante dissectionem intelligere, quæ pars in imo ventris tumorem faceret: neque hoc tamen sagacitatem Valsalvæ fugit, quemadmodum protinus cognosces.

14. MULIER gracilis, annorum circiter quadraginta, cum hysteriæ affectioni multum esset obnoxia, ejusque præsertim gravioribus paroxysmis, qui convulsivis motibus universum corpus, præcipue autem ventris viscera concutiebant, cumque nonnullos tandem cæterorum gravissimos passa esset; animadvertere cœpit manifestam quandam cum in epigastrica regione depressionem, tum in hypogastrica extuberationem. Illa nunquam mutabatur; hæc sæpe intra unum diem. Nam majorem, & prædurum tumorem cum ostenderet; sæpenumero hic repente concidebat. Item cum alimenta sumebantur; hæc eodem usque præcipitari mulier sentiebat, eaque pars inde magis attollebatur, graviorque fiebat ponderis sensus, qui semper ibidem erat: interjectis autem quatuor, aut quinque horis, dolores acerbissimi, & tormina, & animi defectiones excitabantur. Ægra sæpe querebatur, sibi omnia viscera; sic enim agebat; e suis sedibus esse prolapsa. Coctiones manifesto vitiatas habebat: febricitabat: erat valde emaciata. Cum tres menses sic, ut diximus, affecta vixisset; decessit

IN CADAVERE id inventum est quod Valsalva in consilio prædixerat, ventriculus ad hypogastrium prolapsus, vix ut quatuor transversi digiti inter ipsum, pubemque intercederent. Hic autem alium habebat positum ac Editores Bibliothecæ Anatomicæ (z) ex quadam Virgine repræsentarunt. Pars enim illa ventriculi quæ gulæ respondet, hic usque adeo in longum producta erat, ut fundus totus esset in hypogastrio.

15. Rara quidem hæc diagnosi Valsalvæ fuit; sed non minus rara Observatio. Ut ab hac incipiam; animadvertas, velim, multifariam esse posse ventriculum in hypogastrio. Aliquando enim ea est amplitudine, ut in muliere quam in Nosocomio hoc secui circa medium Decembrem A. 1717. ventriculi fundum non magis ab osse pubis distare, quam in fœmina modo proposita, viderim, & iis qui aderam, ostenderim tanto id magis admirantibus, quia ventriculus erat inanis. Cum enim aut flatibus, aut humoribus inclusis præter omnem modum distenditur, posse eo pervenire, ut fœminæ aut pro jam diu prægnantibus, aut pro asciticis habeantur, notum est ex Observationibus Moinichenii (a) in primis, & Jodonii (b), quorum hic ventriculum

per

(r) Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 152. (f) not. 2. ad §. 128. Prælect. Boerh. in Instit. (t) n. 7. (u) n. 4. & 7.
 (x) Dissert. de parte intest. Jejunii & cat. c. 3. §. 60. (y) c. 44. supra ad n. 7. cit.
 (z) Part. I. ad Glisson. Tract. de Ventric. & Intest. c. 2. (a) (b) Sepulchr. Sect. hac 21. Obs. 42. & 48.

per medium dissectum invenit ulnam Parisiensem superare, ille vero in Theatro hoc nostro vidit totam abdominis regionem occupare, ipsaque intestina cooperire. Quam extensum quoque in eo Cl. Widmannus (c) deprehenderit, qui vix credibili panis, nec minori cervisæ copia se quotidie implere consueverat, illius ostendit descriptio.

Interdum vero non propter auctam magnitudinem, ut regiones alias ventris, sic hypogastrium quoque, sui aliqua parte occupat; sed justum servans magnitudinis modum, aut altero extremo, ut puta dextero, quemadmodum in memorato (d) exemplo *Bibliotheca Anatomica*, quo & Meryi (e) alterum addas licet; aut totus deorsum ruit. Ruere autem potest aut ad inferiora tractus, aut eo compulsus. Trahebatur in Vesalii (f) ægro a gravissimi omenti pondere ita deorsum ex sua sede, ut ipsum ventriculi munus deficeret, ortisque singultibus mors ingrueret. Trahebatur quoque a Tenuibus intestinis pene omnibus, ut in illa Meryi Observatione, in scrotum devolutis, aut in prælongum alterum sacco, ut in alia Chr. Henrici Papen (g). Deorsum autem compellebatur in aliis corporibus a Valsalva (h), aut a me (i) dissectis, urgente aut depresso diaphragmate, aut prægrandi jecinore: cujus ultimi generis præsertim sunt duæ Observationes Fantoni patris (k): quæ omnia exempla hic commemoro, ut generatim indicem depressionis causas; non quod revera in hypogastrium usque detrusus esset ventriculus.

In hypogastrio quidem ab Ruyschio (l) conspectus est, cum mulieris ab asthma mortuæ cadaver incideret. Sed neque causa indicatur, cur ipse cum intestinis, loco suo naturali relicto, hypogastrium occupasset, nec quæ inusitata huic sedi incommoda in vivente responderent: quas ob causas sciens omitto alias, minoris præsertim, descensus Observationes. Quæ autem nuper adnotavit Cl. Vir Molinellius (m), ad conjunctum potius morbum alterum, ut opinor, attinebant, videlicet ad ingentem, durumque tumorem, initium præsertim occludentem Duodeni intestini, unde non solum difficillimus, ac diuturnus omnium vomitus, & macies summa, & ictericus color, verum etiam ventriculi repeti potest magnitudo illa tanta, ut ad regionem usque pubis descenderet & hypogastrium occuparet fere totum, ut & œsophagi multo major longitudo, & quod consequitur, ventriculi prolapsus. Namque ut ob illius tumoris pondus annexus pylorus depressior erat, sic ob viæ ab hoc ad intestina occlusionem, cibi, potionisque tum diutius inmorando, ventriculum amplificaverant, tum denique sæpius irritando, & in violentas contractiones, quod difficillima vomitio indicabat, adigendo, connexum cum altero orificio œsophagum distraxerant, & longiorem fecerant; ut in hoc casu ad ventriculi magnitudinem prolapsus accesserit, isque a causis deorsum non compellentibus, sed trahentibus.

Nunc Valsalvæ Observatio, si cum his omnibus Observationibus conferatur, quam rara fuerit, apparebit.

16. Valsalva igitur non partem ventriculi aut ob auctam magnitudinem, aut ob mutatum alterius extremi situm, sed totum fundum in hypogastrio, non in regione umbilicali, deprehendit. Convulsionem viscerum quæ ventre continentur, gravissime huc illum detraxerant, eam partem extenuando, eoque longiorem efficiendo, quæ gulæ continuatur. Nam etsi Molinellius (n) gulam ipsam factam longiorem vidit, Fantonus autem pater in prima (o) de duabus quas commemoravi, Observationibus crebras adnotavit ægrotantis querelas de lingua quæ sibi basim versus retrahi videbatur, indicio haud obscuro, ut Filius Doctissimus interpretatus est (p), deorsum tracti productique œsophagi, nec facile tantæ longitudinis quam Valsalva conspexit, pars aliqua raptò ad inferiora œsophago neganda est; tamen quando illum ipse agnovit ad ventriculum attinere, inficiari non decet, huic multo maxima ex parte fuisse tribuendam. Quod

nisi ob hæc quæ modo animadversa sunt a nobis, discrimina singularis esset inter cæteras Valsalvæ Observatio; certe ob illud esset, quod cum in cæteris simul aliquæ aliæ pessime affectæ erant ventris Partes, ut omentum, jecur, ren alter, pancreas, Duodenum, aliudve intestinum, & ne ventriculi ipsius noxas alias omittamus; aut pylorus pene obstructus, aut parietes omnes maxime laxati; in Valsalvæ Observatione nihil horum, sed, dempta illa supremæ ventriculi partis productione, quidquid erat vitii, in hujus prolapsu visceris consistebat; ut ad peculiariora hujus morbi addiscenda signa facta esse videatur. Quæ sane ita in ea expressa, & perspicua sunt, ut difficultas quæ major a nobis in hoc fuisse, quam in dignoscendo tumore uteri, dicta est (q), non ex indiciorum obscura significatione, sed ex indicati morbi raritate sit æstimanda. Verum nec raritas ipsa potest sagacitati eorum obstare qui solemter signa inquirere sciant, atque perpendere, quippe in sectionibus, ut Valsalva erat, ac in operationum atque utilitatum internarum Partium inventionibus exercitati: quæ duo Galenus (r), postquam docuerat, quemadmodum ipse cujusdam ventriculum parvum, & rotundum, alterius autem vesicam parvam, & prominentem, aliaque his obscuriora cognovisset, in Medicis qui facultatem dignoscendi talia consequi cuperent, omnino requirebat.

17. Idem tamen paulo ante (s) docuerat, quæ intra corpus sunt, non omnia posse cognosci, & (t) quæ sub sensum non cadunt, ea tentare oportere quam maxime fieri potest, si non certissima scientia, artificiosa saltem conjectura comprehendere: cumque hæc quæ retulimus, omnia de iis internis constitutionibus dixisset quæ sunt a natura, mox (u) eas quæ sunt a morbo, dignoscendas esse, indicavit, ex operationum læsionibus, aut his quæ excernuntur, aut doloribus, aut tumoribus præter naturam, aut horum quibusdam, vel omnibus. Et doctè quidem, ut tantum decebat Magistrum, monstrati sic nobis sunt loci, & quasi fontes signorum. Sed ea sæpe implicatio morborum est, is Partium consensus, atque vicinitas, ut raro certissima illa scientia speranda sit; crebrius artificiosa conjectura tentanda, & modeste verecundeque proponenda. Quod cum alias facere consuevi, tum in quibusdam non ita pervulgatis casibus mihi faciendum existimavi, qui inter illos erunt quos jam tibi eo ordine subjiciam, ut iis qui ex Valsalva propositi sunt, si non tumorum natura, & sede, at regione saltem media, aut ima quam in ventre occupabant tumores ipsi, respondeant: quanquam is unde initium sumam, paulo altiore ex parte obtinebat locum, neque ab uno (x) eorum qui supra descripti sunt, natura discrepabat, si modo aneurysma in illo, & in hoc nostro agnoscendum esset, in quorum altero ob historiarum signorum brevitate, in altero ob nullam consecutam sectionem rem pro certa affirmare non licet.

18. Hæc, & pia Virgo annos nata quatuor & quadraginta, cui sanguis hæcenus singulis mensibus ubertim per uterum responderat, cum fluere uno jam, atque altero mense omnino intermisset, queri cœpit de palpebrarum, & oculorum pruritu, & de brevibus quidem, sed recurrentibus, cordis, ut ipsa quidem agebat, palpitationibus. Cum hæc repente graviores factæ essent, & assiduæ; advocamur. Tum ægra ut earum nobis sedem indicet, non pectus sibi, sed epigastrium tangit. Manum huic imponimus, & durum quoddam, ac grande corpus magno impetu vibrari, & manum ferire, percipimus. Ingentem dixisses aneurysmatis subesse tumorem, identidem pulsationes ingeminantem, occupantem autem non modicam in medio partem & supremam, & proximam ventris regionem. Nec aliter aliis visum est. Mihi vero cum iis conveniebat quidem, nihil ad cor eas pulsationes attinere, quippe cum in pectore nulla esset vibratio, nihilque pulsus, utroque in carpo tentati, ostenderent quod a naturali modo abesset,

(c) Aët. N. C. Tom. 6. Obs. 149. (d) n. 14. in fin. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 5.
 (f) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 4. (g) Epist. de Hern. Dorfal. (h) Epist. 17. n. 25. (i) Epist. 21. n. 24.
 (k) Obs. Med. Anat. 5. & 24. (l) Obs. Anat. Chir. 56. (m) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. I. in Medic.
 (n) n. 15. in fin. (o) Obs. 5. (p) Schol. ad eand. Obs. (q) n. 13. in fin. (r) Art. Med. c. 74.
 (s) c. 71. (t) c. 72. (u) c. 75. (x) n. 9.

esset, nisi quod paulo essent frequentiores. Sed de aneurysmate assentiri non poteram cum propter alia, tum præsertim quia pulsationum illarum tempora minime cum pulsum temporibus congruebant. Erant enim valde inæqualia earum intervalla, ut vis quoque; nam sæpius validissimo impetu, interdum & minus valido feriebat manus, cum interim nihil in pulsibus ad carpos mutaretur. Longe tamen facilius erat dicere quid non esse, quam quid esse videretur is tumor ingens, & durus, ut antea indicatum est, & quasi circuli ambitu comprehensus, qui a lumborum vertebris subinde se attollebat ad feriendam manum, continuo autem se ita subducebat, ut vel in gracili Virgine haud proclive esset deprehendere quo se retraxisset, donec iterum se extolleret, manumque percuteret. Quanquam autem illud erat obvium, in hysteriarum mulierum ventre quosdam haud raro quasi globos percipi, qui ab inferioribus ascendentes, eas male habeant; ex adverso non minus erat obvium, cum ejusmodi pulsationibus illos non conjungi, ut aneurysmata repræsentent. Attamen & hoc, & cæteris quæ contra dici possent, animo percursis, & iis simul animadversis quæ rara sæpenumero, & præter opinionem illis in mulieribus occurrunt, eo inclinari me sensi, ut conjicerem, quidquid illic esset, ad affectum hysterico-convulsivum facile posse revocari. Sed mea vix indicata conjectura, omnique, ut ad ægrotantium lætulos consuevi facere, cum de remedio alioquin convenit, omissa controversia; sanguinem ut mitterent, sicuti evidens prægressa causa requirebat, continuo assensus sum. Quo facto, ita ægra melius se habere cœpit, ut postridie nulla amplius superesset palpitatione. De qua nunquam certè ad menses quatuor, aut quinque quibus ego in Patria postea mansi donec A. 1711. huc ad tradendam Medicinam venirem, illa amplius quæstæ est. Quo autem morbo aliquot post annis sublata sit, cum hic essem, neque ejus cadaver dissecurerint, pro certo scire non potui.

19. Arteriæ quæ, si in aneurysma dilatentur, pulsationem possint nimiam edere in ea ventris sede quæ in proposita historia indicata est, Cœliaca sunt cum crassioribus ejus ramis, Mesenterica Superior, Emulgens dextera, & Arteria Magna: sed hæc multo omnium sæpissime, rarissime autem reliquæ, si excipias Cœliacam. Nam ad causas cæteris communes, ut puta erosionem, constrictionem, aliasque ejusmodi, peculiarem insuper Cœliacæ mecum addes, ubi animadverteris crebros illos tortuosos flexus per quos in Splenico ejus ramo ut sanguinis cursus ad lienem retardatur, sic in ortos ante illa obstacula ramos, in ipsumque Splenici initium, & per brevem Cœliacæ truncum tum magna pars sanguinis, tum hujus impetus reflectitur, ut si aliqua ex aliis accedat causis, quæ gravius, & diutius agat, facilius aneurysma nascatur. Sed etsi tot ibi sint arteriæ, nec una causa ob quam dilatentur; plura quoque sunt quæ cautos reddere nos debeant, ne pulsationem aliquando pro aneurysmatis jam orti indicio perperam accipiamus. Primum est grandis macies, ut ex iis etiam colligimus quæ olim Berengarius (y) admonuit, ut aliam redargueret quorundam Medicorum in emaciata muliere deceptionem. *Mediante magna arteria, inquit, maxime in corporibus extenuatis, percipitur magna pulsatio in regione stomachi, & intestinorum.* Nec dubitavit Prosper Martianus (z) vel maximam illam pulsationem sic explicare quæ in eadem prorsus sede in qua nostræ Virgini, Eratolai filio fuisse scribitur libro VII. Epidemiorum (a) his verbis: *in medio umbilici, & ossis pectoris, circa hanc regionem appressa manu, talis erat palpitatione, qualis neque a cursu, neque a pavore circa cor generari posset.* Hæc autem de Martiani sententia, nihil aliud erat, quam motus arteriæ magnæ, qui in aliis a carne interjecta obscuratur, compefciturque; sed in ægro illo, quippe macie extrema confecto, ita erat eorum imminuta

crassitudo quæ inter manum, & arteriam interjiciuntur, ut hæc & facilius elevaretur, & perciperetur magis: & quamvis id omnibus arteriis corporis sit commune, observatur nihilominus frequentius, inquit, in medio umbilici, ac ossis pectoris, nimirum quia nusquam major arteriæ truncus manui nullo osse interjecto subjiciatur: eodemque loco aliæ, paulo ante memoratæ, pulsant arteriæ. Alterum unde falli Medici ex pulsatione possent, multiplex quidem est: sed ab eodem Martiano (b) ad plenitudinem contrahitur sive ea sit in arteriis, sive in venis, sive in carne, quæ arteriis appositæ, ipsasque comprimentes, efficiant, ut majori impetu eleventur, cujus rei exempla affert in magnis inflammationibus, & in iis tumoribus qui ad suppurationem tendunt. Præverat autem Vallesius (c) in historiæ enarratione ægri illius de quo modo dictum est. *Fit multis ægrotantibus, inquit, eo in ventris loco pulsus quidam insignis, ejus arteriæ quæ per spinam descendit, ob affectum phlegmonosum ejus loci, qui quidem pulsus aliquando fit in acutis morbis, . . . aliquando etiam manet post acutos morbos . . . fitque affectio eo loco cancroso.* Sed etiam ubi durum corpus aliquod arterias premat, pulsationem harum percipi, supra (d) docuerat, explicans cur uxoris Gorgiæ, cui multo diutius quam nostræ Virgini, suppressi erant menses, quoque reversa illa converteretur, pulsus in ventre perciperetur, & pondus. *Nam duratus uterus, inquit, velut alienum pondus, fertur quocumque convertitur corpus, & arteriæ quæ comprimuntur, nitentes se se efferre, sentiuntur pulsare.* Quam doctrinam deinceps secuti Medici animadverterunt, ut in Sepulchreto (e) etiam vides, compressa ab insigni pancreatis, aut glandularum mesenterii obstructione atque turgentia arteria Cœliaca, aut Magna, violentam percipi, ut sæpe in hypochondriacis, aliisve, pulsationem.

20. Quæ, & alia his analogæ si ad Virginem transferas de qua dictum est; primum cognosces, descriptam in ea pulsationem non ob maciem; erat enim gracilis, non extenuata; perceptam esse. Deinde etsi plenitudo erat aliqua ob menstruum sanguinem haud fluentem; non ab illa tamen dumtaxat fuisse; neque enim in eo uno fuisset loco: nec vero ab inflammatione, aut tumore qui ad suppurationem vergeret, neque demum ab insigni pancreatis, aut mesaraicarum glandularum obstructione, quorum omnium morborum nulla erant indicia. Reliquum est igitur, cum hæc, aliæque his similes comprimentes causæ abessent, ut pulsatio esset aut ab alia causa aliqua, aut ab aneurysmate. Ut hoc credi posset, faciebat a primo ampla moles corporis manum impositam percutientis. Quod si, ut Albertinus (f) scripsit, *pluries ipse indicavit ex eo quod vasis diametrum non auctam perciperet, validas, assiduasque arteriæ cœliacæ, vel aortæ in abdomine pulsationes fuisse sine dilatatione, nec ipsius judicium eventus fefellit;* videbatur hic e contrario, dilatatio non deesse, quando pulsantis corporis tanta diameter sentiebatur. Veruntamen fatendum est, non æque facile esse in hoc altero judicio interdum non falli, cum videlicet latum corpus quo manus pulsatur, & dilatata arteria esse possit, & tumor, arteriæ impositus minime dilatatæ. Nam si arteria grandior sit, & a comprimente tumore ad vehementius pulsandum coacta, hunc ipsum, quem non æquo graviorem ponimus, attollet secum, & contra Medici urgebit manum. Hoc quod omnes ita vident, ut negare possit nemo, aliquando in ipsis exterioribus contingens partibus suspensos Chirurgos tenet, velut hic in puellæ cujusdam collo tenebat mediocris tumor, adeo contiguus sinistrae arteriæ Carotidi, ut hujus, quam comprimebat, & validiores pulsationes efficeret, & cum ipsa pulsaret. Erat tamen, ut diligentior perquisitio, & integra sanatio demonstrarunt, totus in tumida quadam, & pure intus jam plena, glandula Jugulari. Sic etiam ob pulsationem quæ sub bronchocele perfentiebatur, complures

(y) Comment. 9. super Anat. Mundini. (z) Annot. ad vers. 55. Sect. 2. Coacar. Prænot. (a) n. 3. . . .
(b) Annot. modo cit. (c) Comment. in l. 7. Epidem. n. 4. (d) in l. 5. n. 11. (e) l. 1. S. 9. in Schol. ad Obs. 38.
(f) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opufo.

plures eum tumorem aneurysma esse, existimaverant, quem Severinus (g) sicuti ob compressas arterias Carotides pulsare, crediderat, ita post mortem disseccando, ait, veram se opinionem suam ostendisse. Quod si vel exterius non deest errandi periculum; quanto erit magis in iis Partibus quæ alte inter viscera conditæ sunt? Vide, ut ingenuitate nunquam satis commendanda Cl. Viri Jo. Phil. Burggrafius (h), & Petrus Tabarranus (i) memoriæ tradiderint quæ ipsis contigere. Ille pulsationem ab umbilico ad cordis usque scrobiculum pertinentem, & tantam, ut sæpe ab adstantibus audiri posset, triginta autem & quatuor ipsos annos perdurantem, cum non ab legitimo arteriæ, in mesenterio insignis, aneurysmate, quippe ejus diametro vix paulo amplificata, sed ab spurio, ut Lancisius vocabat, fieri posse, suspicaretur, idque ob nimiam diuturnitatem insanabile existimaret; datis post tot aliorum, incassum adhibita, remedia nonnullis quæ interea humorum crudelitatem saltem corrigerent, præter omnem spem vidit pulsationem intra non longum tempus felicissime sublata. Tabarranus vero sub regione epigastrica non pulsationem modo, sed & tumorem pugni magnitudine cum deprehendisset, eaque cum cæteris aneurysmatis legitimi notis conjuncta; miratus est postquam hujus loco scirrhosum dumtaxat ad mesenterii centrum tumorem conspexit, vasis Magnis tam arte adhaerentem, ut Aortam non comprimere, ejusque pulsationibus non attolli non posset. Hæc Observationes juvare poterunt; me cum de Virgine illa quam descripsi, ageretur, non poterant, non solum quia tot lustris post editæ, sed & quia pulsationes in utraque Observatione eodem prorsus tempore quo in arteriis cæteris, fiebant. Aliis igitur quas paulo ante attigi, dubitationibus adductus ad cætera inquirenda, nec tantum aneurysma, quantum esse illud debuisset, fieri potuisse, intellexi, tam brevi tempore, ac sine ullis gravioribus, quæ præcessissent, aut subsequerentur, incommodis, & pulsationes minime arteriarum motui respondentes, in aneurysmate esse non posse. Itaque ad aliam potius causam rem censui attinere. Scilicet, ut pressius supra innui, ad hystericas internas convulsiones, quæ sic illic intestina quædam, & mesentericos Aortæ ramos per inæqualia temporis intervalla majori vi contringentes, simul ex intestinis illis quasi globum quendam efficerent, coercito, rarefactoque aere dilatentur, simul Aortam, ut pote impedito ex ea sanguinis in mesentericos ramos effluxu, vehementius pulsare subinde cogent, & impositum globum imbellere. Sed quoniam per dissectionem, ut dixi, minime licuit, non subfuisse ei tumori ullam arteriarum dilatationem demonstrare; ad alium tumorem veniam, eadem in sede positum, sed permanentem hunc videm, & per anatomen exploratum. Qui cum ex rationibus fuerit, & in ea Persona, & iis discrepantium opinionum controversiis agitatus, ut paucis ejus historia nec comprehendi possit, nec debeat; non miraberis, si hanc usus, quam soleo, partite, ac diligenter proponam.

21. FORTUNATUS MAUROCENUS, quem ab Illultribus in Veneta Republica Muneribus, Amplissimaque Domo (erat enim Francisci Ducis qui ex subacta Peloponeso cognomen invenit, Fratris filius) Religionis amor in Venerabilem Casinensium Monachorum Familiam traduxerat, Merita autem ex hac ad Tarvisinum, & deinde ad Brixianum Episcopatum evexerat; jam inde ex quo propter novum vitæ genus, rarius in publicum prodire, ut plurimum autem, cum totus esset in Sacrorum librorum lectione, sedere assueverat, paulatim hypochondriacæ affectioni, & sanguinis per hæmorrhoides fluxui obnoxius factus, tamen, hoc intra modum recurrente, vel magis quam vellet, sanus vixit, pinguiori videbatur corpore, præsertim autem abdomine, donec ætate incrementum, is fluxus primum minui, deinde jam nullus esse incepit. Namque eo imminuto, dolores quidam ventris, quos a flatibus esse, credebat, mo-

lestiam interdum creabant, sæpe repentini, & momentarii, nonnunquam paulo longiores. Ubi vero anno jam sexagesimo emenso, nihil amplius fluebat sanguinis, molestiores fieri cœperunt, autumnæ præsertim, quem ultimum vidit, anni 1726. quo tempore etiam ex febribus laboravit. Sed has cortex Peruvianus compescuit; illos opportune effluens rursus ex hæmorrhoidibus sanguis levavit. Insecuta hyeme, cum iterum, ac tertio & febres, & dolores rediissent; eodem superveniente fluxu levatus est semper, nunquam persanatus: quin ea tempestate primum animadverti cœpta est durities in ventre quædam, & tumor. Ob has causas proximo vere Brixia Patavium se contulit. Erat cum cæteris incommodis alvi adstrictio conjuncta. Quem ut primum, & leviter solveret, cum senior Medicus rhabarbarum mandendum, passulis admittum, interdum daret, indeque æger sibi paulo melius habere videretur; additis ab seniore altero Medico remediis validioribus, pejus habuit, quemadmodum & ab aliis quæ data sunt ad alvum movendam, ægro clysmata aversante. Sed & quidquid auxiliorum, alio spectantium, exhiberetur, cum vix semel, aut iterum sumpsisset, respuebat, videlicet cogente ventriculo, qui jam crebro interea vomitionibus subversus contumacissimis, & nulli cedentibus remediorum generi, cibos, potionesque rejiciebat aut cito, aut siquid diutius retineret, ut coctum pomum quod retinuit horas octo & quadraginta, sæpius tamen evomebat nihil mutatum. Præter cibum, aquam etiam ejiciebat multam, ut humoris qui sumptus fuerat, menturam superaret, eamque nullo sapore, aut colore præditam: neque in tam crebris vomitionibus quidquam unquam aut amari perceptum, aut colorati; si cibos excipias, animadversum est. Cum hæc, atque alia, & tumor potissimum, de quo mox dicetur, Medicos terrerent; venit huc Venetiis Vir Summus Michael Maurocenus, Præsulis Frater, Eques, & Senator Præstantissimus, tresque alios Medicos, in quibus & ego fui, advocari jussit, ut ægro inspecto, consilia cum hujus Medicis conferrent. Invenimus ab aliquot jam diebus lecto affixum, facie, & artubus extenuatum, carnibus, ut sanorum, tepidis, pulsibus autem paulo frequentioribus: quæ duo ita semper esse, nobis ejus Medici confirmarunt, nisi quod pulsuum crebritas paululum ad vesperam, noctuque augetur. Præcipue a nobis petitum est, ut tumorem accurate examinarem. Erat is non tactus modo, sed & visus; nam sub hunc quoque cadebat; judicio, circuli fere ambitu, cujus diameter transversos octo æquabat digitos, medius inter Ensi-formem cartilaginem, & umbilicum locatus sic, ut aliquanto spatio; ea erat pinguis ventris prominentia; ab utroque distaret, modice ab ambitu medium versus assurgens, cute autem ejusdem ac alibi, coloris obductus. Si contrectares; tuberosum inæqualiter tota superficie, ambituque ipso tumorem sentiebas non secus, ac si ex glandulosis corporibus esset compactus, quod & renixus, si premeres, confirmare videbatur. Cum premeres, itemque cum flatibus æger vexaretur, doloris sensus, non tamen vehementis, in tumore oriebatur: præter quos casus nulla erat de eo querela, nisi tanquam de impedimento quodam, fixaque, sed levi, molestia. Utraque manu tumoris latera comprehendens, facile ipsum huc illucque ducebam. Neque erat difficile cognoscere non esse in ventris parietibus; sed his tamen esse quam proximum. Cum quæ erant supra, infra, ad latera tumoris, manu diligenter explorarem; nisi quod infra umbilicum, Medicis, ægroque negantibus, quidquam ibi esse præter naturam, explorare non perrexi; nihil, quantum per interjectam abdominis pinguedinem licebat, nihil, inquam, renitens, nihil durum, nihil inæquale, nihil quod pressum molestiam crearet, perceptum est. His, & lotio, in quo non erat quod culparet, & aqua de qua dictum est, vomitu rejecta, & siquid videbatur præterea inspiciendum, aut interrogandum, satis cognitum, cæteris autem quæ

supra

(g) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 6.

(h) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 131.

(i) Obs. Anat. E lit. 2. n. IX.

supra tibi exposita sunt, a Medicis, & Præsule ipso auditis, ad conferenda inter nos consilia coram Senatore illo Amplissimo, ac permultis aliis sive dignitate, & doctrina præstantibus Viris, sive Rei Medicæ studiosis, secessimus.

22. Ibi ex Medicis qui curationi præerant, alter de tumoris natura, & sede multa differuit, quorum hæc summa fuit; Tumorem se credi scirrhum, sed illegitimum, quod compressus doleret: sedem autem habere aut in omento, quia & mobilis, & extimus esset; aut si quis mallet, in mesenterio; nam & hoc mobile, & magna illa præditum glandula, quam Asellii pancreas vocant, cujus tumor excrecere posset adeo, ut ad ventris anteriora perveniat, quemadmodum se vidisse in quodam cadavere, aiebat (quasi vero aut id pancreas in homine esset, aut glandulæ tumorem ad immobile mesenterii centrum, ut pancreas illud, positæ, sic totum ducere in alterutrum latus manu liceret:) Quod ad pertinaces vomitiones spectaret, videri esse in pylori annulo excrecentiam quandam, obstantem alimentis illac transitis; hæc autem retenta ventriculum irritare; certe causam vomitus ultra eum anulum non esse, quod nullum unquam appareret in rejectis indicium bilis. Itaque ob vomitiones maciem demum summam, & lentam mortem vitari non posse; ob tumorem autem etiam citam, purulentam ex eo materia una cum sanguine in ventrem effusa. Attamen si quid a Medico præstari adhuc posset, non auxiliis exterius adhibitis, sed internis esse tentandum. Nam de mittendo ex hæmorrhoidibus sanguine antequam vires fatiscerent, se cogitante, ægrum abnuisse: nunc viribus jam fatiscens, locum amplius non esse. Tumori autem quæ antea fuissent imposita, non modo ut inutilia, verum etiam ut gravia, & molesta, ægrotantem rejecisse: quamobrem vitatis omnibus quæ pus movendi vim haberent, ceratum Noribergense ab se quidem commodius existimari; sed omnino internis remediis esse nitendum, iis videlicet quæ validius & inciderent, & dissolverent, & quæ alvum magis quam rhabarbarum, & multo magis quæ urinam moverent. Ad hæc præstanda cum plura, & valentiora, ut solebat, laudaret; mercurialia quoque, & chalybeata, si ferri posset, neque a nobis, quibus consideranda proponeret, improbarentur, sibi quidem convenientia videri, dixit. Post quem ejus Socius, cætera transmittens, nisi quod jecur insuper, & lienem obstructa credidit, pauca quidem verba fecit; sed de remediis multum dissentit, negans, aliud quam rhabarbarum sibi proponere licere, quo uno usus esset antea sine incommodo, cum alia quæ essent addita, omnia magna cum molestia, nec sine detrimento vidisset adhibita.

Tum eorum qui mecum venerant, alter aliquanto plura locutus, de tumoris natura, & sede in omento, & de excrecentia in pylori annulo quæ prior dixerat, minatusque fuerat, diserte probavit: de remediis ab utroque dissedit. Rejecit enim purgantia quæ vocant, omnia, ipsumque rhabarbarum: lignorum, ut loquuntur, decoctum cum modica viperæ portione, nisi forte ob febrim hæc calidior videretur, proposuit.

23. Ego vero etsi quatuor potissimum esse, dixi, quæ attendi a nobis oporteret, tumorem, vomitum, maciem, febrim; eos tamen qui ante me locuti essent, laudavi, quod tumorem spectassent præcipue, qui ut reliqua antecessisset, ita eorum causa videri posset. Tumoris autem ipsius causam a me quidem credi in sanguinis per venam Portarum minus expedito motu esse facile agnoscendam, quem diuturna scissio, affectio hypochondriaca, sanguinis per hæmorrhoides fluxus, utilis, cum fuit, aut rediit, noxius cum decrevit, aut desit, non obscure significarent. Ab retardato igitur eo motu irritationes ortas, & crispaturas, & dolores, & tumoris initium denique in aliqua eorum Partium, a quibus rediens sanguis in eam venam est excipiendus. Esse autem illas, præter omentum,

& mesenterium, alias quoque, præcipue autem intestina, magis sane quam mesaræum, vicina tangentium manibus, nec minus, quam iis annexæ mesaræi partes, imo vel magis quam eæ præsertim quæ centro ipsius sunt propiores, huc illucque mobilia. Huc illud accedere quod sic facilius tum diuturnæ alvi adstrictionis, tum fortasse etiam tam crebri qui ad hanc accesserat, vomitus, possemus rationem proferre. Constrictis enim iis quæ in ista ventris regione sunt, intestinis Tenuibus, non viæ diametrum dumtaxat, & peristaltici motus vim minui; sed & irritamenti aliquid ad proximum, continuatumque ventriculum non difficile propagari. Quin dolorem etiam qui manu premendo, aut saltem qui vexantibus flatibus, ibi fiebat, dilucidius intelligi, si tumorem ad ipsa intestina attinere, conjiceremus. Veruntamen non hæc a me dici, quasi aliorum sententiæ conjecturam præferrem meam, quam omnium judicio subjicere, nihil ipse, ut in re ardua, & perobscura, definiens, ideoque nec quod aliis visum esset, contemnens. Nam etsi magnos in omento tumores sine doloris commemoratione legere (k) consuevissem, imo in Medici uxore, aliis consentientibus, agnovissem optime nutrita, & colorata, omnisque incommodi, nedum, si premeres, doloris experte; posse tamen aliquando esse ejusmodi in omento tumoris naturam, duritiem, & formam, ut premendo, aut in ipso, aut in contiguis Partibus dolor excitetur: qua de re non dubitasse scirem Viros Doctos (l).

De grandibus autem mesenterii tumoribus, quod detrusis ad latera intestinis, & omento, subsint ipsi anterioribus ventris parietibus, hosque contingant, non una posse Medicorum, & Anatomicorum Observatione (m) confirmari. Porro augeri difficultatem veræ sedis tumorum internoscendæ in hujusmodi pinguibus, amplis, & intestinorum cruciatui obnoxiiis ventribus. Nam præterquam quod multa inter manum, & viscera interjecta pinguedo obstat explorationi, esse in his ventribus haud raro viscera, & intestina præsertim aliqua, extra suas sedes retracta, aut compulsa. Sed ut non una esse posset doloris sedes; sic & contumacissimi vomitus varias esse posse causas. Nec me quidem fugere, ex ipso pylori annulo interdum excrecentiam quandam se attollere, qualem & ipse nonnunquam vidissem, quæ si satis magna sit, ut in Medico, Amicis noto steatoma quoddam fuit, alimentis transitum intercludat: sed tamen non ignorare, tot in eo loco, aut prope eum locum tum intus, tum extra esse posse causas idem efficientes, ut si vel multas enumeremus, veram fortasse non assequamur. Exempli enim gratia, duris undique circa eum locum, & crassis factis ventriculi tunicis, viam angustiore fieri, alimenta non propelli, quale genus vitii fuisset Patavii in pio Sacerdote deprehensum, non modo in aliis de quibus cum alibi (n), tum in Sepulchreto (o) legissem. Atque, ut scirem, eundem profus effectum fore, si ex commemoratis vitiis aliquod propiorem ventriculo obsideret Duodeni intestini partem (p), certe in eodem Sepulchreto extare Observationem quandam (q), non valde, si probe meminissem, dissimilem ejus de quo loqueremur, casus, ut sermo de tumore omenti habitus eam mihi ad memoriam revocasset, quippe cum omentum grandem ex durissima pinguedine tumorem in epigastrio haberet, simili circumjecta materia pylorus adeo constringebatur, ut hinc inanabilis vomitus, pertinax alvi adstrictio, & macies contigissent.

De qua non esse opus multa dicere in eo qui non modo alimenta, sed plus etiam rejiceret humoris, quam sumeret, sive ea aqua ex saliva esset quæ multa in ventriculum sæpe inanem descenderet, sive etiam ex hujus tunicis per crebros vomendi conatus exprimeretur: quanquam insuper chyli, ex perpancis confecti quæ intestina subirent, partem aliquam intercipere posset tumor qui aut ad illa, aut ad mesenterium

atti-

(k) Wharton. Adenogr. c. 12. Vid. etiam suis locis plerasque Observ. indicatas in hac Sepulchr. Sect. 21. sub Obs. 33. itemque in Additam. Obs. 73. 80. 85. 88. (l) Vid. Sect. modo cit. Schol. ad Obs. 54. & in Addit. Obs. 80. vers. fin.
(m) Vid. River Prax. Med. l. 13. c. 5; Wharton. l. cit. c. 11; Scultet. Artam. Chir. Obs. 62. & cæter.
(n) Vid. Epist. 30. n. 13. (o) l. 3. S. 8. Obs. 17. & seq. (p) Vid. confirmatum Epist. 30. n. 12.
(q) l. cit. S. 21. Obs. 80.

attineret: Quo ex tumore, aut certe quem ob tumorem quædam in ventre moram trahentia, eoque vitiata, ubi in sanguinem rediissent, ita cor irritare, atque arterias posse, ut hac denique, aut simili ratione aliqua conijcere liceret febris originem.

Ex his quæ hæcenus dixeram de quatuor initio propositis, etsi apparebat, in quibus a cæteris discreparem; tamen erat facile intelligere, non posse me in eo dissentire quod morbum statuerant insanabilem. Idque ultro falsus sum: hoc tantum diserte addidi, timere me, ne alia potius ratione quam per effusionem puris, cujus tunc procul essent indicia, tumor interitum afferret.

In morbo igitur insanabili dandam operam, ut quæ accelerare mortem possent, iis quo ad fieri liceret, obstando, vita diutius produceretur. In illis non una ratione esse vomitum, maciem afferendo, vires minuendo, tumorem concutiendo. Vomitus autem si causa præcipua tolli non posset; at posse alteram minui, quæ ex parte aliqua fortasse, ut solet, ipsum foveret, alvi adstrictionem. Exorandum omnino esse Præfulem, ut clysteres admitteret, id præstituros; aut, si inutiliter præstarent, nutrituros. Quod si perstaret in recusandi proposito, & si rhabarbarum sine ullo revesa incommodo sic satis alvum antea solvisset; me non quod probarem, sed quod cætera partim non convenirent, partim manifesto nocerent, necessitate ipsa adductum, atque coactum non abnuere. Cæterum irritantia, & injucunda omnia esse fugienda, eaque etiam de causa modicam me viperæ portionem haud improbare, quod, inscio ægro, incoqui in jusculis posset quibus nutriretur; nisi mallent aliquid de illius *gelatina* in his dissolvere: neque enim donec levis adeo esset febris, viperæ calorem, vel si tantus esset quantum plerique credere videntur, in parva adeo alterutrius parte nocere posse. Atque eadem fere a me dici de tantillo radicis aut sarsæ parillæ, aut potius chinæ. Quod de mercurio injecta esset mentio; primum non eas esse ægri vires, ut de eo cogitarem: quæ si essent; multo libentius secundum ea quæ de tumoris causa dixeram, modicam sanguinis missionem probaturum me esse ex hæmorrhoidibus: deinde si tumoris natura ea foret quam ipsi censerent, & quam inficiari non possem, tactus judicio indicatam videri quasi ex scirrhis, strumosisve glandulis; minus certe mercurium, quam millepedes convenire, eoque nos magis quod movere simul lotium possent, si id quidem e re esset, sicuti propositum fuerat. Sed nihil magis e re esse, ut dixissem, quam vitam protrahere: idque factum iri, si ingrata offerrentur, gratiora, eademque nutrientia darentur. Ex his quæ diutius stomachus retineret, aut non tota rejiceret, diligenter attendendum, iisque potissimum utendum.

24. Etsi ita brevis, ut plerumque in Medicis Colloquiis solitus sum, esse non potueram; longiori tamen oratione usus est qui novissime verba fecit senior Vir, clarusque Professor. Sermo ejus omnis hic rediit, ut tumoris naturam eandem quam cæteri, agnosceret; sedem haud aliam, quam mesenterium statueret, omento; nam de intestinis nullam prorsus mentionem fecit; ob id maxime rejecto, quod sensu careret, ac sine dolore incidere. Cæterum insanabilem morbum esse, confirmavit: medicamentosa probavit alimenta, in his viperam diserte: purgantia damnavit, & validiora remedia omnia: non sic millepedes, ut quibus pauperis puellæ strumas se persanasse, meminisset. Habes eorum summam quæ in eo Colloquio dicta sunt. Noli autem mirari, quod cum præse indicaverim sententiam quatuor Medicorum qui præ cæteris eo tempore hic loquebantur; fuerim in mea exponenda fusior; sic enim feci, ut in iis explicandis quæ post Præfulis mortem reprehensa sunt, possim esse brevior. Ea contigit quod trigesimo circiter a Colloquio nostro die. Sed inchoatam morbi historiam pertexamus.

25. Quid postea egerint Medici duo quibus ab initio fuerat commissa curatio, non quæsi; neque enim post dictam sententiam id soleo.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

Audivi tamen quod Patavii omnes, postridie rhabarbarum, sed non intra pristinum illum modum, ideoque non sine ægri molestia, dedisse. Ab hoc denique impetrasse, ut clysmata interdum adhiberentur: sic aliquo cum levamine recrementa eduxisse. Postremo cum accidisset, ut biduum sine ulla vomitione transigeretur, spem ægri fervandi, nescio ex quo fonte, in vulgus emanasse: quæ utinam rata esse potuisset. Verum mox rediisse vomitum, & vel pejora quam prius, omnia. Interea externus huc venit Medicus, populi opinione præstantissimus: quem hic quidem rem desperatam dixisse, aiebant; alibi autem addidisse, morbum mercurii ope potuisse ab se vinci, si antea venisset. Nec defuit qui, illo abeunte, se suo quodam remedio sine ulla dubitatione victurum, sponderet. Hoc erat infusio, ut vocant, ligni nephritici, qua Venetiis quasdam fortasse durities ventris discusserat. Aliquoties Præfuli dedit; sed incassum. Jamque in dies aucta macie, viribus autem decreverant, morbus ad finem properabat. Certa hora æger lodices poscebat, quasi frigeret; alia, non nisi levissima ferre poterat operimenta, ob æstum videlicet, sed interiorum; exterius enim tepidum semper, nunquam frigidum, nunquam calens corpus quisquam percepit. Respiratio semper bona. Pulsus neque duri, neque intermittentes, neque ullo modo inæquales fuerant unquam: sed frequentissimi facti erant diebus ultimis, & humiles adeo, ut a Medicorum altero nulli jam amplius esse crederentur. Accesserunt convulsivi tendinum subsultus, & levissimum interdum quasi delirium. Diebus iisdem ultimis vomitiones perdurabant; sed amari, & gravissime olentis humoris, & sic nigrescentis, ut sanguinem aliqui esse putarent; sed immissa charta postquam resiccata esset, colore ex subviridi dilute flavo bilem fuisse ostendit. Per hæc ventum est ad VIII. Kal. Quintiles, quo die pomeridianis horis tam gravi correptus est paroxysmo, ut tunc moriturum crederent. Evasis tamen. Sed postero die simili paroxysmo horis iisdem redeunte, mente sibi constans, humili autem voce pia quædam verba identidem proferens, cum se in alterum latus, quod superioribus diebus facere sine auxilio non poterat, per se convertisset, mox placide optimus Antistes ex hac vita migravit.

26. C A D A V E R cum esset condiendum prima nocte, ut triduo proximo iusta fierent, omnes qui consilia contuleramus, advocati sumus. Ibi cum ab Antistitis Medicis, & familiaribus Sacerdotibus ea accepissem quæ tibi de postremo morbi tempore pro certo retuli, mox inspectantibus Sociis, & studiosis bene multis, ipse præfui dissectioni. Abdomen, etsi macies artus multo magis, & faciem, quam ipsum extenuaverat, hæcenus tamen subsederat, ut vel ab hac causa credi posset, tumorem magis quam antea videramus, extrorsum assurgere, & protuberare. Nihilominus sub tota abdominis cute pinguedo erat alta digitos duos. Patefacto ventris cavo, in quod serum fuerat sanguinolentum vix ad tres libras effusum, duo simul omnium oculos in se converterunt. Hinc enim tumor, de quo adeo disputatum fuerat, magni instar globi, vel potius hemisphærii apparuit, si colorem, fœtorem, superficiei inæqualitatem attenderes, specie fœdissimi carcinomatis. Inde autem novo, & inusitato spectaculo quidquid spatii intra ventrem est ab umbilico deorsum, id omne, si Coli intestini sinistram inferiorem partem, Rectumque, & quod ex mesocolo ad hæc spectat, & urinariam vesicam exciperes, vacuum prorsus a visceribus, & inane conspiciebas. Quæ me res continuo admonuit, quid tumor esset: idque & mea primum, deinde & omnium inspectio confirmavit. Scilicet Ileum totum intestinum, & Jejunii proximi pars aliqua, suis relictis quæ infra umbilicum sunt, fedibus, fursum retracta, & coacervata, & inter se arctissime conjuncta magnum illum, & prominentem tumorem per se fecerant, nulla omnino addita scrophulosa, aut scirrhusa, aut cancrosa substantia. Nam superficiei inæqualitas ab ipsis erat crebris intestinorum flexibus, & inæquali posito ac constrictione, ut hic magis, illic minus protuberarent: color autem

tem nigricans ferme ubique, nonnullis videlicet interjectis minoribus spatiis, quæ adhuc rubebant, intestinorum inflammationi, magna jam ex parte in gangrænam degeneranti, manifestissime debebatur, eo nimirum intercepto demum in Portarum venam sanguinis reditu, de cujus retardatione supra (r) a nobis dictum est: gangrænam denique sequebatur, ut solet, odoris fœtidus. Erant intestina quæ tumorem faciebant, plena propemodum materiæ, qualis in Crassis est stercus non valde molle, quantum uno illorum postea dissecto, cognovimus; ut evidens esset, remorante materia quæ in Crassa cito solet descendere, & flatibus additis, potuisse tumorem sic ad tactum reniti, ut in vivente perceperamus. Etsi vero ob arctam, quam dixi, intestinorum inter se connexionem, opus fuisset longissimo tempore, ut scalpello alterum ab altero sejungeretur; manibus enim hinc, & hinc trahendo nihil proficiebatur; tamen circa medium & summum ferme tumorem cum minus difficilis esset seunctio, hæc ibi saltem peracta est, & tumoris interiora in conspectum sunt data, quæ pariter a subtus coacervatis intestinis fiebant, & ex parte aliqua a mesaræo, quod neque durum, neque crassum factum, neque nigrum omnes perspicere potuerunt, sed omnino sanum, & pinguedine refertum, ut secundum naturam solet, ex albo flavescente. Cum omentum hæcenus nulla ex parte se ostendisset; oculos converti ad supremam ventris regionem, ubi inter tumorem descriptum, & diaphragma ventriculus subsidebat: cumque ne sic quidem appareret, sed alba quædam quasi fascia, dura, gravis, & crassa ab uno ad alterum hypochondrium in transversum ducta, ventriculi fundo, & huic subiecto intestino Colo firmissime se annecteret, quorum utrumque suo pondere, & crassitudine deprimebat; vix tandem illam esse omentum, agnovi: quod mox & cæteri, bene perpensis omnibus, confirmarunt. Scilicet Tenuia intestina in tumorem assurgentia, illuc omentum olim repulerant, quod in se complicatum in unum illud coaluerat corpus, fasciæ instar, æquali superficie, sed non crassitudine. Alibi enim hæc fuit unius, duorum alibi, alibi trium digitorum, ut ex sectionibus perspectum est: maxima autem crassitudo animadversa est potissimum prope lienem, ut rigida durities quoque, sic ut sub cultro inter disseccandum strideret: cæterum uniformis erat ubique ad aspectum substantia; sed durities alibi quasi ligamenti, alibi propemodum cartilaginis. Sic igitur se habuit omentum, sub tactum in vivente non cadens, quippe inter multam abdominis pinguedinem, & cedentia viscera ventriculum, & Colon, ob depressam autem sedem, & firmissimas connexiones neque inter manus comprehendendum, ut prominens ille intestinorum tumor, neque in utrum liberet latus movendum. Tum ventriculus inspectus est. Exhausto plurimo quem continebat, humore nigricante, & teterrimi odoris, qualis in novissimis vomitionibus rejiciebatur, interior facies apparuit ex subrubro fusca, an ab illo humore sic infecta? an etiam ab inflammatione? In pylori autem Antro quibusdam quasi concreti sanguinis grumulis hic illic fœda videbatur, qui diligentius inspecti, nihil erant aliud, nisi parva, & depressa tubercula, intus quidem alba, & firma, superficie autem gangræna affecta, nonnulla ovali, alia alius figuris, & positionibus, pleraque autem ita ex pluribus efformabantur, ut asteriscos quasi ramosos, sive flexuosos, & bifurcos radiis instructos, repræsentarent. Sed quo magis ab Antri initio ad pylorum accedebant, eo fiebant minora, rariora, & demum solitaria. Quod maximum ex omnibus fuit, vix ad parvæ fabæ magnitudinem perveniebat. In ipso pyloro non sunt hæc, nedum excrementa ulla, observata: quin via inventa est illac non sic contracta, ut immitti, sicut iussimus, digitum prohiberet. Sed erant tamen ibi, & in toto propemodum Antro pylori, itemque in prima, huic proxima, Duodeni intestini parte duræ adeo, & crassæ tunicæ, ut cum mi-

nimi digiti apicem crassitudine æquarent, rigida duritie non multum cederent descripto omento, cui alba quoque compactaque substantia erant similes, & ex hac ipsa nonnihil quibusdam in locis prominente, illa tubercula efformabantur, de quibus paulo ante dictum est. Jecur intus, extraque pallidum, & duriusculum, sed naturali figura, & magnitudine. Ejus vesicula bilem nigrescentis amurcæ similem continebat. Sanus lien, sana reliqua viscera, Thoracis quoque, ubi pericardium, & cor pinguedine operta conspecta sunt. Unum tamen in Ventre est pancreas excipiendum: quod qua ratione se haberet, cum inquirere vellemus; Sociis quia nox jam longius procedebat, & odoris fœditas gravis erat, & firmissimæ illæ omenti connexiones citissime utique, ad retegendum pancreas, dissolvi non poterant, visum est satis esse quæsitum.

27. Et sane si prægressa attenderes, & tumorem præsertim, cujus de natura, & sede, præcipua dum Antistes viveret, quæstio fuerat, satis quæsitum videbatur. Atque ego quidem cum a sectione una cum Sociis rediens, a Viro gravissimo interrogarer, quid tandem repertum esset, continuo pro omnibus respondendi, nihil quod in Colloquio jam aliquo modo indicatum non esset, ac jure insanabile pronunciatum. Neque aliter narrationem conclusi, ad supra (f) laudatum scribens Eximium Senatorem, Præsulis Fratrem, cum pro eo ac debebam, observatorum summam postridie misi: quam ut gratam habuit, sic apud se retinuit. Nec vero etsi postmodum in omnium manibus esse, audivi, unam, atque alteram eorundem summam, emittere propterea volui meam, tum quia multo illæ magis inter se, quam a mea, discrepabant, tum quia nunquam volui minime necessarias controversias suscipere. Quæ autem minus necessaria, quam quæ posset ipsorum qui disseccuerant, Chirurgorum testimonio dirimi? Quod recentissima in re quæsi, non ut tunc proferrem, sed tantummodo ut in promptu haberem sicut habeo, si quando tota a me Observatione producta, existeret forte aliquis cui dubitationis quidpiam injiceret particula aliqua earum summarum. In quibus ne nunc quidem quid deesset, dicam, aut quid superesset, aut quid denique a vero aberraret: quin nec mentionem ullam de iis fecissem, nisi a te forte aliquando visas miraturum, credidissem, a me dissimulari. Hoc tantum dicam quod tunc cæteri omnes qui sectioni interfuerant, ultro dicebant: recte alterum fateri, tumorem de quo controversia fuerat, ex Tenuibus fuisse intestinis in magnum globum junctis, & coacervatis; sed illud non recte, fuisse etiam ex mesenterio durissimo, eodemque colore (nigro videlicet ac gangranoso) quo infecta erant ea intestina, & denique tumido. Sic etiam recte alterum contra affirmare, album fuisse mesenterium, sine ullo tumore, & duritie; illa vero non recte ubi oblitus, se quoque in Colloquio (t) scirrhum mesenterii æque ac omenti, conjecisse, non sine acerbitate aliqua eum carpit qui scirrhum in mesenterio conjecerat, itemque ubi de intestinorum coalitu, & de omenti scirrhuo verba facit eo artificio, ut qui rem ignoret, ne suspicetur quidem, intestina in unum globum coacervata, atque assurgentia fuisse, eoque tumorem de quo erat quæstio, effecisse, imo cogitet, nihil hunc aliud fuisse, nisi illum omenti scirrhum, qui certe non in superiore umbilici parte, sed multo superius incipiebat, neque ullo modo extabat, sed planus, depressusque jacebat. Quanto magis seniores duos illos Medicos decuisset, omni prætermissa, quæ nulla amplius esse jam poterat, de sede tumoris controversia, Hippocratis (u), & Galeni (x) illustre exemplum imitari; & candide fateri, se in ejus conjicienda natura fuisse deceptos, quando mihi non tam gratum erat tacite, quod de vera sede mentionem unus injecissem, quam molestum palam, de natura communem cæteris deceptionem haud prorsus vitare potuisse.

28. Magni enim interest eorum qui Rei Medicæ studio

studio sunt dediti, tuique ipsius, cujus præfer-
tim causa tam longum hunc sermonem institui,
non ignorare, aliquando in ventre tumorem extitisse
qui et si ex intestinis ipsis esset, inæquali tamen ac
tuberosa superficie, & renixu quinque Medicis, iis-
que, si me excipias unum, sagacissimis, & exercita-
tissimis, pro scirrho imposuerit. Hoc, nisi fa-
tentibus ingenue nobis, innotescat; quis ad in-
ternoscendum, signa perquirat? Neque enim apud
nostros facile reperientur Auctores, cum plane simi-
lem nusquam meminerim historiam legisse. Legi qui-
dem in Actis Cæsareæ Academiæ (y), inventa esse
*omnia intestina arte invicem coherrentia, aut præci-
pue tenuia tam inter se, quam cum mesenterio ubique
tam tenaciter concreta, ut cum ipso ceu unam mas-
sam, aut unum glomum efficerent: quin etiam legi,
in adolescentula, ventris doloribus sæpe obno-
xia, reperta a Cl. Fantono (z) cuncta fere inte-
stina in unum veluti corpus conglobata, & inter se
arctissime conglutinata: & tu legere poteris in hac
Sepulchreti XXI. Sectione (a) intestina omnia con-
glomerata, & veluti in globum acta: itemque (b)
intestina ita ad superiora retracta, ut vix mediam ab-
dominis capacitatem implerent. Sed in nulla harum
Observationum invenies; ita retracta, & conglobata
fuisse, ut extrorsum in circumscripti, & peculiaris
tumoris formam prominerent: imo in duabus ulti-
mis ne fieri quidem id poterat, quippe interjecta,
ut in hydropicis, aqua plurima qua universum abdo-
men distendebatur: ut neque poterat in alia asciti-
ca, cujus intestina omnia vidit Th. Bartholinus (c)
ad dextrum hypochondrium detrusa, ut initio intesti-
nis caruisse, apparuerit, aut in milite, eodem quo
ea, morbo laborante, cujus intestina deprehendit
Laubius (d) mire contorta, & in unum quasi glo-
bum umbilicum versus coacta. Poterat autem fortasse
id fieri; sed factum diserte non adnotatur; in Car-
dinali Campegio, cujus intestina omnia (excipienda
fuerant Coli pars, & Rectum) ad hypochondria reda-
cta erant; propterea cavitas inferior abdominis intesti-
nis destituta erat, & spina detecta, ut vidit Colum-
bus (e) cujus rei novitatem, a nobis pariter in
Præsule nostro inspectam, non poterat, inquit, sa-
tis mirari excellens Augustinus Riccus Lucensis. Pos-
tea in foemineo foetu vel mirabilior nobis apparuit
ejusmodi novitas. Aperto enim ventre, & sanguine
qui in eo effusus erat, deterso, nullum præter ea
quæ modo excepimus, usquam conspiciebatur intesti-
num; reliqua enim omnia cum toto propemodum
mesenterio latebant sub hepatis cava facie, erantque
ea ratione conclusa, quam tibi opportuniore loco
(f) fortasse exponemus. Hoc autem ante dissectio-
nem suspicari potuisset nemo propterea quia ob effusi
illius sanguinis copiam, abdomen infra umbilicum
non subsidebat: & quamvis subsedisset; quis tandem
non hepatis potius, ut in foetibus semper am-
plo, hic fortasse ampliori, imputandum existimaf-
set, quam intestinis sursum pone ipsum retractis?
Nam Philippus quoque Jacobus Hartmannus (g)
in trienni puella ingentem quidem tumorem viderat
a costis sinistris spuris ad pubis confinia protensum;
nec divinare potuerat factum ex intestinis in unum
corpus coalitis cum majori parte omnis mesenterii ita
ut dorsum solum liberum conspectui pateret: nec ad-
didit quidquam, unde si rursus accideret, illius na-
tura cognosceretur. Columbus tamen (h) quædam
interjecerat, unde notas colligere possemus nonnullas
ad ipsam internoscendam. Quamobrem, inquit, Me-
dico licebat abdomen Cardinalis attrectanti magnæ ar-
teriæ motum persentire, & una cum illa durities per-
sentiebatur. Illa vero durities nihil aliud erat, quam
vertebrarum corpora. Quibus ego indiciis uti non
potui in Antistite, cum abdomen ob eam causam
quæ supra (i) indicata est; infra umbilicum non
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.*

attrectaverim: & si attrectassem; multa pinguedine
impediente, neutrum, opinor, percepissem, minus-
que arteriæ Magnæ, aut primarum Iliacarum mo-
tum, cum pulsus nec validi, nec magni essent: quas
ob causas neque Medici, neque æger videntur ani-
madvertisse, non negaturi alioquin, infra umbilicum
quidquam percipi præter naturæ consuetudinem. Ve-
rum in quibus minus pinguedinis abdomen habeat,
non inutiles erunt hæ notæ, dummodo nec pinguedi-
nis nihil sit, & suspicio absit dilatatæ, aut alias ob
causas præter modum ibi pulsantis arteriæ Magnæ;
sic enim vel interjectis intestinis, non hujus tantum
pulsatio, ut in hac Epistola (k) ostensum est, sed
& vertebrarum durities, ut in alia (l) diximus, per-
sentiri posset. Igitur in corpore neque obeso, ne-
que maxime extenuato, neque iis suspicionibus ob-
noxio, si pulsatio, & multo magis si durities simul
illa percipiatur; sursum retracta esse intestina conji-
ciemus: addetque conjecturæ non leve pondus, si ab-
domen simul æquo depressius infra umbilicum, supra
autem turgidius animadvertatur. Quod si cum his
signis in superiore eadem regione peculiaris, & mo-
bilis tumor, qualis in vivente Præsule descriptus est
(m), se se attollat; non modo cavendum est, ne
propter renixum, & superficiem inæqualem, ac tube-
rosam, ad scirrhorum, aut strumarum genus facile
referamus; verum insuper quærendum est, quibus in-
diciis illuc magis adduci possimus, ut ex intestinis
fieri, conjiciamus. Erunt ea indicia, si ægrum sæpe-
numero Tenuium intestinorum doloribus, & sangui-
nis ex hæmorrhoidibus fluxui, licet postea immi-
nutus fuerit, aut suppressus, obnoxium fuisse, intel-
lexerimus; si tumor, vexantibus flatibus, dolore af-
ficiatur; si alvus magis magisque ex quo tumor in-
cepit, adstrictior sit, aliaque de eodem genere quæ
aut in proposita a nobis historia leguntur, aut ex ea
in mentem venire possunt. Essent autem hæc pecu-
liaria magis indicia, si tumor gravior interdum, aut
levior ab ægro, durior autem, majorve, aut mol-
lior, minorque a Medicis quoque animadverteretur;
quemadmodum in hernias accidit intestinorum. Et
quamvis id rarius in tumore hoc nostro contingere
posse videatur ob creberrimos flexus, non levem con-
strictionem, & arctissimum præsertim intestini cum
intestino coalitum, peristaltico eorum motui officien-
tem, quæ videlicet causæ materiam underentuntur,
in ipsis, ut vidimus, remorantur, ac retinent; ta-
men credibile est, si diligenter, sæpius, ac variis
temporibus illa perquisitio repetatur, iisque potissi-
mum quibus jamdiu nihil, & quibus plus nuper re-
crementorum dejectum sit, aut quibus major,
quibusque minor flatuum copia vexet; credibile est,
inquam, aliquod ejusmodi signorum aliqua ex parte
posse deprehendi. Hæc mihi fere in mentem vene-
runt de tumore hoc cogitanti. Alii alia, & tu quo-
que pro tuo mihi spectato ingenio potiora adjunges.
Quo facilius id facias, alteram, quamvis aliis cum
morbis implicitam, neque a me qui ægrum non vi-
di, satis fortasse exacte descriptam, Observationem
subnectam, quæ ad ejusmodi tumores quadantenus,
certe autem ad hanc Epistolam attinet, ad imamque
regionem Ventris, quæ, ut propositus ordo postu-
lat, jam a nobis spectanda est.

29. M O N A C H O ex S. Francisci Cœno-
bio quod in Patria mea est, cum ascitis mediocris
indicia essent, repente copiosæ vomitiones visæ sunt
ventrem deplevisse; nisi quod in hypogastrio tumor
apparuit ea duritie, ut scirrhosus crederetur. Hoc ma-
nibus compresso tumore, flatus per inferiora exclu-
debantur. Perstabat vomitus, ad quem cum assidua,
& incredibilis nausea, alvi autem adstrictio insuperabilis
accessissent; hujus deniquecrementa, aut certe similli-
ma iis materia evomi cœpta est. Itaque et si nullus in ven-
tre dolor, nulla inflammationis signa advenissent, æger

R 2

mor-

(y) Tom. 1. Obs. 87. & Tom. 6. Obs. 134. (z) De Observ. Med. & Anat. Epist. 4. (a) Obs. 3. §. 8. (b) Obs. 20. §. 6.
(c) Cent. 1. Hist. Anat. 2. (d) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 64. (e) De Re Anat. 1. 15. (f) Vid. Epist. 67. n. 17.
(g) Eph. N. C. Dec. 3. A 9. & 10. Obs. 105. (h) loc. cit. (i) n. 21. (k) n. 19. (l) Epist. 10. n. 12.
(m) supra, n. 19.

morbo confectus est. Quo animam agente, cum ejus ad me Medicus, Vir spectatus, venisset petitem, ut postridie, si commodum esset, dissectioni præfessum, mihi ex febricula in lecto cubanti, quæ modo dicta sunt, retulisset; tu vero, inquam, præfesto; egregie enim potes; & sicuti quæ præcesserunt, narrasti, ita quæ reperies, fac sciam: nam quæ de ascite, de tumore, de flatibus, dum hic premeretur, exeuntibus, & de illo demum ex te audivi, cohæsiõnem, implicationemque aliquam intestinorum mihi videntur significare. Postero autem die, qui fuit postridie Idus Novembris A. 1709. cum ad me humaniter rediisset, nos vero, inquit, sic invenimus: VENTRE aperto, intestina lividissima, nec tamen marcida. Tenuia certa sui parte mire inter se implicata, & per nexus ex firma densaque substantia tendineæ instar, & propemodum cartilagineæ inter se juncta, illum tumorem efficiebant durum adeo non modo ob hanc interjectam, connectentemque substantiam, verum etiam ob fæces, quibus illa referta erant, in parvos quasi globulos conformatas. Eiusdemmodi globuli non ibi dumtaxat, sed & in proximo erant Colo intestino donec haud multo ante quam in Rectum desineret, impervium fieret ad aliquem tractum, quo tractu cum incidere, non ex albidis, sed ex carneis omnino fibris compactum deprehendimus. Ventriculum autem intus sublividum, & concoloris humoris plenum.

30. Vides alium quoque non ignobilem Medicum ad eundem modum, ob eandemque causam fuisse deceptum. Cujus mihi Observatio, ut tunc adnotata est, ita si duodevigesimo post anno in memoria fuisset; prodesse poterat procul dubio ad ejus quem fuis tibi descripsi (n) tumorem non sedem modo aliquanto fidentius, sed & naturam multo verius conjiciendam: quanquam in Monacho & multo minor, neque ita prominens, nec mobilis fuit, quod sciam, aut ullo cum dolore, & ejus pressionem flatuum exitus per inferiora erat initio consecutus, sive quod Colon intestinum necdum penitus coaluisset, sive ejus quæ patula servata est, flexuosa extrema pars tumori ita subesset ut hoc presso, comprimeretur. Huc alia accedebant discrimina, cartilaginea in primis interjecta durities, & prægressus hydrops ascites; ex quo etiam ad cætera indicia adjuncto cur aliquam, ut dixi (o), suspicatus sim intestinorum cohæsiõnem, hæ fuerunt causæ. Nam primum videram A. 1699. cum Valsalva in Bononiensi Incurabili Nosocomio ventrem aperiret mulieris ex ascite mortuæ, intestina quasi undique cum peritonæo, præsertim vero inter se, prorsus cohærentia, & quasi connata, pleraque connectente cartilaginea quadam substantia, quæ alicubi, & ad Colon præcipue, transversus digiti crassitudinem æquabat. Deinde Ruyschium (p) legeram in altera, eodem confecta morbo, intestina memorantem non solum undequaque peritonæo, verum etiam sibi invicem connata. Et ex Valsalva audiveram in eo qui, ut hic Monachus, prægresso hydrope laborasset, fuisse inter se nexa intestina, ut in ejus, tibi alias (q) descripta, habes historia. Et in alia, pariter ad te missa (r) invenies, ut vidissem ipse in viro cujus venter multam habebat aquam, intestina jam nonnullis in locis per quasdam flaccidas quasi membranas inter se juncta; æque fortasse erant primordia cohæsiõnum quæ, abeunte aqua, firmiores fiunt, persistentque deinde, ipsa etiam, ut non raro fit, redeunte: materiam autem ex qua ejusdemmodi membranæ oriuntur, tibi satis alibi (f) indicasse memini. De qua, etiam intestina connectente, etsi idem atque ego, opinari videam Cl. Viros; tamen non per eam semper colligari intestina, censeo: sed & aliis modis quos cum de pulmonum ad pleuram, aut de cordis ad pericardium adhæsiõne ad te scriberem (t), commemoravi. Et sane ubi coalitus fit

vel ex sola inflammatione, a qua, ut Ruyschii (u) verbis utar, videmus sæpenumero viscera ad se invicem contrahi, & uniri; multiplex est explicandæ unionis modus, nimirum sive eos cum plerisque sequaris, a quibus ficitas contingentium inter se superficialium spectatur, sive eos a quibus earundem visciditas, ab aucta humorum perspiratione, quos retardatus (id quod addere poterant) sanguinis motus reddit viscidiores. A quorum primis, & si bene attendas, etiam ab alteris cum recesserit, nec sine proposita causa, is quem ante diem amisimus, Crellius (x), rem aliter explicare posset necesse est. Verum ne ab hydrope longius abeamus; proclive etiam est, velut idem agnovit (y), coalitum viscerum in eo morbo intelligere, si paulo acrior illa sit in qua macerantur, aqua, ut vel leviter ipsorum superficiem erodat. Quid? ubi purulenta est, ut erat in altera de duabus quas supra (z) ex Sepulchreto commemoravi, Observationibus, in qua intestina comperta sunt ad superiora retracta. Sed nec signa deerant erosionis in altera, in qua hydropticæ intestina conspecta sunt in unum conglomerata, & veluti in globum acta. Vides igitur, quot Observationibus adductus fuerim, ut ubi cum cæteris illis indiciis ascitem fuisse, audirem, intestinorum aliquam cohæsiõnem esse posse, suspicarer.

31. Sed quoniam intestina cohæreere quidem possunt inter se, neque tamen suis relictis sedibus, ita conglomerari, ut alia aliis imposita, ex se tumorem, & quasi globum efficiant; si forte quæris conglomerationis causas; haud scio, an aptiores excogitare possim quam dolores: quorum vi tum sedes intestinorum mutantur, tum cohæsiõnes fiunt. Et mutari quidem primas haud raro in iis qui intestinorum doloribus sunt obnoxii, aliis Litteris (a) ex ejusmodi corporum Observationibus ostensum est, ut cum interclusi flatus distentum Colon alio tunc urgent, aut deturbant: quam causam ad Tenuia intestina si transferas; intelliges facile, quomodo dilatatæ quædam eorum partes se possint illuc attollere ubi non erant, & eas quæ ibi erant, detrudere, & sibi subicere. Huc adde earum quæ convulsivis ob dolores contractionibus torquentur, motus: adde ejusmodi in mesaræo contractiones, quibus crispatum annexa Tenuia intestina adducat sive aliquot, sive pleraque, sive omnia; & multo clarius apparebit, cur in minores, majoresve globos cogantur. Quod si diutius in novo eo posito ab iis quæ dictæ sunt, causis retineantur, & alterum ad alterum apprimantur; apparebit simul, cur ob dolores cohæreere ibi incipiant inter se, præsertim si adjungas expressas ab iisdem contractionibus & plures, & viscidiores ex eorum superficiebus remorantium tunc humorum particulas, per quas denique in corporibus præcipue in quibus dominetur viscidum, quasi per quoddam gluten eadem superficies inter se jungantur. Nec vero novum est connecti ob dolores, & conglutinari intestina. Sic enim; ne ab Sepulchreto longius te abducam; in ea quæ diuturnis eorum cruciatibus confecta fuerat (b), deprehensa illa sunt multis in locis mutuo connexa; in altera autem quæ post ingentes, & incredibiles ventris dolores obierat (c), conspecta sunt intestina Tenuia protuberantia omnia artissime inter se connexa. Quod verbum protuberantia si ita accipias, quasi in unum prominentem globum coacervata significet, ad eundemque modum quæ ex Fantoni Observatione retulimus supra (d) in unum veluti corpus conglobata; simul ex dolore & connexa, & conglomerata inventa fuisse, intelliges, non secus atque a nobis in Episcopo reperta sunt (e): quanquam in his aliis Observationibus peculiaris & circumscriptus extrorsum tumor non memoretur, neque in una earum poterat, in qua ingens copia effusi cruenti feri totum abdomen distendebat. Etsi vero non, ut Episcopus, sic etiam Monachus (f) doloribus

(n) supra, n. 19. (o) n. 29. (p) Obs. Anat. Chir. 45. (q) Epist. 17. n. 17. (r) Epist. 10. n. 13.
 (f) Epist. 20. n. 37. (t) Epist. 16. n. 15; Ep. 18. n. 15; Ep. 23. n. 17. (u) Obs. cit. 83.
 (x) Dissert. de Viscer. nexib. infolit. n. 14. (y) Ibid. n. 12. (z) n. 28. (a) Epist. 34. n. 4.
 (b) l. 3. Sect. 24. Obs. 16. §. 4. (c) Sect. 21. Obs. 41. (d) n. 28. (e) supra, n. 26. (f) n. 29.

bus cruciatur; tamen his antea carnisse, pro certo non scio.

32. Quod autem non haberet hic, ut Episcopus, intestina dumtaxat conglutinata, sed per substantiam quasi cartilagineam inter se nexa; id neque mihi mirum est qui pariter post ascitem id viderim, ut dixi (g), cum Valsalva, neque ignorem, peritonæum ipsum, cujus demum productio est extrema intestinorum tunica, in hydropicis valde crassescere, imo temporis successu cartilagineam duritiem acquirere ex observatione Pauli Barbette (h), qui id, ut in paracentesi abdominis scitu necessarium, admonuit. Sed & sine ascite per dura ejusmodi vincula intestina aliquando connecti, Saporiti Observatio docet apud Vallisnerium (i). Invenimus intestina Crassa, inquit, præcipue ubi in vicinia Duodeni flectuntur, mediis protuberantiis callosis invicem, & cum adjacentibus consolidata, ut obscurum esset unum ab altero distinguere, & quod pejus erat, eorum substantiam ad instar duriusculæ cartilaginis concretam, & crassam, ut nulla fere cavitas amplius superesset. Qualem substantiam, & angustiam in Recto intestino deprehendit Ruyschius (k), cum illud cuneo ferreo, malleoque ligneo ab Sacro osse dividere coactus est. Sed olim Benivenius (l) intestinorum idem, ut videtur, vitium, quod in vivente præferat cum alvum prementi nescio quid durum reniteretur, post obitum invenit. Aliamque ex Hollerio Observationem profert Donatus (m), aliasque ex aliis Stalpartius (n). Apud quem (o) cum exempla indicantur ejusmodi etiam coalitus, qui referri ad eum possit quem ad extremam Coli partem in Monacho nostro inventum dixi, aliasque insuper extent in Sepulchreto (p); non aliud addam, nisi hoc tamen peculiare in Monacho habuisse, quod ibi Colon ex fibris omnino carnis consistere videbatur: an quod ex prægresso ulcere sic ruberet? Quod si fuit; intestinorum doloribus antea, ut conjiciebamus, carere non potuit. Sed jam ad viscerum alterius generis, tumores veniamus.

33. MULIER annis, ut videbatur, quadraginta non multo minor, jam ante annum profluvio sanguinis ex genitalibus laboraverat. Hoc uterinus fluor exceperat, quo colore, aut odore, incertum; illud certum, cum acerbissimis hypogastrii, & huic subiectarum partium, nocturnis præsertim, doloribus fuisse conjunctum, & cum tumore, in quem unum coaluisse, dicebat, tubercula quædam, disjecta olim in medio hypogastrio percipienda. Erat nunc is tumor in ea ipsa sede, eo tamen usque ascendens, ut ab umbilico vix duobus distaret transversis digitis, proportionem latus, adeo prominens extrorsum, ut vel eminus in oculos incurreret, subrotundus, æqualis, si tangeres, & renitens. Assiduum accesserat urinæ stillicidium, dolor spasmodicus ad guttur, nausea, & vomitus aliquando, macies, febris. Quibus malis omnibus sic debilitata, & fracta sub initium A. 1741. venit in Nosocomium Patavinum, ut intra sex, septemve dies defecerit, nemine dubitante, quin ex cancroso uteri tumore decessisset. Et cancer quidem uterum ex parte eraserat; sed tumor ad ipsum non attinebat, ut per dissectionem inveni, & magnæ Doctorum, ac Studiosorum Juvenum coronæ ostendi.

VENTRE enim patefacto, continuo apparuit, vesicam urina distentam; id quod nemo, jugiter lotio, ut dictum est, destillante, inducere in animum potuisset; magnum illum tumorem fuisse. Coaluerat illa anteriore facie alte supra pubem cum ventris parietibus: & si anterioris ejusdem faciei, ac summi fundi non modicum spatium exciperes, suos reliquos parietes omnes ex dura albaque substantia digiti crassitudine habebat, ut, urinaeducta, perspeximus, cujus magnam vim continebat non lixiviosæ, non crassæ, non grave olentis, sed ferme aquosæ. Intima vesicæ facies sana erat, tenuibus dumtaxat & raris sanguiferis vasculis distincta nonnullis locis; ut

vesicæ orificium, ad quod sæpe conferta esse solent, iis vasculis omnino careret. Ab ejus orificii lateribus singulis singula intra vesicam prominebant alba corpora, abnormis figuræ, pollicis apicem æquantia, producta ex substantia urethram ambiente, quæ substantia hic erat tota facta crassior, & dura, & alba, quo colore ipsa quoque intus erat urethra. Porro tota illa ureterum pars quæ inter vesicæ membranas traducitur, magis quam solet, intra vesicam prominebat donec in oscula desineret consuetis ampliora; valdeque dilatati erant toti ureteres, quorum erat alter lotio, alter aere quasi plenus. Sed & renum, sanorum alioquin, & pelvis, & pelvium tubuli erant dilatati.

Urinariis Partibus inspectis, genitales perlustravimus. Et primum testes arctius ad parietes Pelvis annexos albo utrumque colore, quorum sinister magnam castaneam, dexter minorem nucem æquabat. Et hic quidem aquæ paucillum, intra aliquam fortasse vesiculam continebat, cætera albus, ut exterius, & durus: at sinister sub tunica nihil, nisi mollem, albamque sebi instar materiam habebat. Uterus vero, si fundum spectares, albus exterius, & lævis; intus, & in parietibus sanus, nisi quod hi erant æquo molliores. Sed cervicis exterior facies inæqualiter a tergo turgebat: ex parietibus autem & cervix ipsa, & vagina ab summo ad imum ferme, fiebant crassioribus, albisque, & duris, quorum interior facies, ipsumque uteri osculum erosa erant, atque exesa profundis ulceribus, & discoloribus. Erant enim alba quibusdam in locis, ex atro cruenta in aliis, cinerea in nonnullis. Ex omnibus autem putrida materia, iis coloribus infecta, cultri manubrio facile abradebatur donec ad duram albamque substantiam, ex qua parietes constare dixi, perveniebatur, qualem in substantiam conversum quoque erat quidquid a vaginæ lateribus esse pingue, & membranum solet. Sed quanquam a cervicis & vaginæ anteriore facie sic mutata fuerant, uti dixi, & vesica, & urethram ambiens substantia; intestinum tamen Rectum a vagina, quæ multo alioquin magis erat exulcerata quam cervix, illæsum potuit separari. In tota autem hac dissectione gravis odor perceptus est nullus. Cætera inspicere nec necesse fuit, nec vacavit. In ventre tamen nihil oculis præterea occurrit quod morbidum videretur, cum ventriculum maxime contractum, & intestina quoque omnia æquo contractiora adnotaverim; quorum neutrum in ea mirum est, quæ vix aliquid, ob nauseam, cibi admitteret, admissumque, aliquando, ut dixi, rejiceret.

34. Multiplicem ad cautos reddendos Medicos utilitatem habet hæc Observatio. Quis enim qui ex disjectis olim tuberculis unum factum esse tumorem, & hunc, sive prægressa, sive præsentia attenderet, cum uterini canceri indiciis conjunctum audisset; quis, inquam, non uteri ipsius tumorem esse, existimasset? Hic tamen non ad uterum, sed ad distentam attinebat vesicam, quæ dum se altius efferre inciperet, proxima intestina sursum urgendo, & partes eorum aliquas inferiores comprimendo, illam fortasse divisorum tuberculorum speciem ex iis efficiebat. Quis item qui lotium a vesica non retineri, sed jugi stillicidio effluere intellexisset, suspicatus id quod erat, fuisset, magnam tamen lotii partem in vesica restitare, quod dextere immissio catheteræ educi saltem ex parte posset non sine magno miseræ mulieris levamine? Nam quod Ruyschius (q) eam denique vesicæ plenitudinem in puerpera deprehendit, quæ pariter nihil urinæ in vesica, quamvis magna ejus copia distenta, se credebat habere, haud ab simili, ut videtur, stillicidio decepta; scilicet nullum omnino signum in ea erat puerpera læsi uteri, ad quem tumor ventris posset referri. Et sane in altera muliere (r), cui fœtus indicia erant uterum gravantis, nemo alio quam ad uterum, retulit ventris tumorem, quem tamen magnus faciebat abscessus qui inter anteriores increverat vesicæ tunicas. Ubi igitur

fœmi-

(g) n. 30. (h) Anat. Pract. l. 4. c. 2. (i) Opere Tom. 3. P. 3. (k) Obs. Anat. Chir. 95.
 (l) De abdit. morbor. &c. causis c. 34. (m) De Medic. Hist. l. 4. c. 10. (n) Cent. 1. Obs. 56. & in Schol.
 (o) in eod. Schol. (p) l. 3. Sect. 13. (q) Advers. Anat. Dec. 2. c. 9. (r) Vid. Sepulchret. Sect. hac 21. Obs. 23. in Additum.

fœminis hypogastrium tumeat, etsi læsi uteri non desint notæ; de vesica tamen quæ ante uterum sita est, non est omnis præmittenda suspicio: nec quia jugiter sibi destillare urinam, ajant, non propterea habendum pro certo est, nihil de ipsa restitare: neque demum tametsi constet, exulceratam cum utero esse vaginam; idcirco lotii adjunctum quandoque stillicidium semper est ab annexæ urethræ, vesicæque exulceratione repetendum. Neutra enim hic erat exulcerata. Sed raro & causæ, & effectus exemplo, scirrhus utriusque durities simul urinæ incontinentiam, simul retentionem faciebat. Duri enim urethræ parietes ita constringi non poterant, ut vesicæ orificium satis occluderetur. Et duri item maxima ex parte vesicæ parietes contrahi nequibant, ut urinæ requirit extrusio: neque hanc adjuvare satis poterat eorum pars reliqua non dura, quippe quæ cum anteriore ventris pariete, tota propemodum, coaluerat: impediabant autem aliquantum duo illa crassa corpora quæ a lateribus orificii extabant. Quas ob causas omnes mirum non est, si tantum retineretur lotii, quantum non modo amplificatam vesicam impleret, sed & ureteres, & renum pelves, ac tubulos dilataret.

35. Quæ ferme cum super urinariis Partibus, iis qui aderant, exposuissem; tum de genitalibus quædam eorum quæ hic habebis, continuo adjunxi: Scirrhis esse uterum suis cum appendicibus maxime obnoxium, morbo perdifficili, nisi cito cognoscas; insanabili, si in cancrum degeneraverit. Ex Magistris meis alterum, nempe Albertinum, auditum a me esse cum diceret, se tumorem uteri, qui tangenti videbatur scirrhus, solo chamæpitys usu, nullo exterius adhibito auxilio, nullaque excretionem consecuta, feliciter discussisse: alterum vero, id est Valsalvam, in scriptis Consiliis sive pro uteri, sive pro mammarum canerosi tumoribus, affirmare solitum fuisse, inter magis efficacia ad tardandum utrorumque incrementum præsidia usu sibi compertam esse venæ sectionem quotannis quater, bis videlicet vere, & bis autumno institutam. Esse autem manifestum, in his vires; rationi conveniens, in illis scirrhi causas esse attendendas. Nam ut chamæpitys incidendo, abstergendoque ex Majorum Observationibus viscerum obstructions, & mammarum durities tollat; me tamen ut non illis facile quæ uteri profluviis, quemadmodum in nostra historia, obnoxie essent, sic libentius iis daturum quæ ex articulorum doloribus translata ad uterum materia, in levem nuper hujus obstructionem incidissent; menstrua enim ciet, sed arthritidis causæ, ut nosti, adversatur. Porro multum discrepare inter se extensiones, species, sedes, origines scirrhorum uteri. Extensum late hunc fuisse ad vaginam quoque, & annexas huic partes, non modo a lateribus, sed ab anterioribus etiam, urethram videlicet, ac vesicam qua facie uterum hæc spectabat. Fuisse totum ex uniformi alba, duraque substantia, eaque istiusmodi, ut vel in cancrum exulceratum conversa, cujus odor solet esse foetidissimus, nihil grave oleret. Sedem huic, quod ad ipsum uterum attinet, fuisse cervicem totam, cum sint quibus cervicis, aut fundi pars, aut fundus totus præbeant sedem. Origines denique aliis esse interius, aliis exterius. Quæ cum presse, & sic etiam quæ ad sebum attinebant in teste altero deprehensum, attigissem; finem dicendi feci.

36. Tibi vero eorum quæ tunc pressius dixi, ultima nunc paulo fusius explicabo. Scirrhorum uteri origines, sive primordia non semel tum interius, tum exterius vidisse me, credo. Et de interioribus quidem alius erit opportunior scribendi locus (f); hic exteriora memorabo. In externa igitur uteri facie prominere vidi tubercula, in ejus proxima substantia defixa, alias ex rubro liventia, alba

alias, & scirrhusa duritie, ut meas relegens Epistolas (t), aut eas quas sum scripturus (u), inspiciens, cognosces. Ea amplificari, & excrecere in scirrhosos tumores, existimo. Nam pustulam quam alias (x) tibi descripsi, in eadem sede a me visam, & corpuscula quæ Valsalva disjecta vidit (y), & tuberculum quod Santorinus (z), quippe hoc de genere cysticorum tumorum, cætera vero aut ibi pus jam habentia, aut, quod similia alibi ostendebant, idem postea, aut materiam pultaceam habitura, longe alio pertinere, non dubito. Ulcera enim uterus exterius quoque nonnunquam habet, nec ea dumtaxat, sed & excrementas, ex quibus ingentes duas in Sepulchreto (a) leges descriptas, quarum altera constabat tunica *veluti lardea*, aut *sebacea*, altera etiam *pinguedine referta* erat. Quas duas potissimum indico, quia ibidem (b) Severini producitur locus fatentis quidem, *in uteri exteriori habitu sæpenumero melicerides, & atheromata visenda se obtulisse*; at steatomatum non recordantis, an *ullum unquam* ibidem, si recte, intelligo, videre *obtigisset*. Sed certe in eadem Sepulchreti Sectione, ut exemplum (c) omitam maximi uteri, qui *totus pinguedinem quasi cartilagineam referebat*; facile enim ad scirrhos magis, quam ad steatomata, id pertinet; certe, inquam, *in collo uteri abscessus, steatomatis naturam referens* ex Ballonio memoratur (d), *steatomatis autem uteri fundo adhærentis* diserte meminit Rhodius (e), alterumque describit Goetzius (f): & nos tibi superioribus descripsimus Litteris (g) ipsam fundi uterini substantiam, non secus ac testes, & tubas, in sebum conversam; quod vero intus sit, nihil mirum est, si etiam exterius fiat, modo sebaceæ quibus sanguis abundet, particulæ, ut in parietum uteri interiora, sic in exteriora importentur: quanquam rariora uteri, quam testium steatomate affectorum habemus exempla. Omittis igitur quæ ad scirrhos spectare, non credo, pro eorum primordiis cætera accipio, quæ supra commemoravi, & alia ejusdemmodi, velut illam quam uteri fundo exterius adnatam Paawius (h) describit *excrementas candidam, magnitudine verrucæ, quæ dissecta, nihil intus continebat, sed solida omni ex parte erat*, & multo magis quos proponit Ruyschius (i), *parvos tumores rotundos, admodum scirrhosos, vel potius scirrhos, utero cuidam non solum pedunculi ope, verum etiam absque eo, connatos*, qui uterus iisdem, aliisque magnitudinis variæ, erat undique oblitus. Quæ duo ad totidem exempla addes; neque enim plura, hujus quidem generis, protulit Crellius in eo Programmate (k), quo *tumorem ipse quoque fundo uteri externe adhærentem* mori fructus magnitudine, durum, solidumque describendum suscepit. Hujus autem generis dixi; nam alterius quoque memoravit quæ apud ipsum videre poteris; quin etiam osseos, aut quasi osseos in Commercio Litterario (l). Nec deessent, si de his agere hic vellemus, uteri Observationes, qui scirrhuso tumore aut affectus videretur ob plurimos lapides quibus ejus infarciebatur substantia (m), aut scirrhusus revera esset sive dimidia ex parte (n), sive totus (o) ita uti pondus æquaret librarum quatuor, & quadraginta: & in promptu etiam essent tumorum historiæ, quorum sedes Medico attrectanti facile imponeret, ut pro uteri scirrhis acciperet, cum ad hunc neutiquam, sed aut ad vesicæ fundum (p), aut ad aliam aliquam proximam partem (q) attinerent, Verum ne ab suscepto de scirrhosis externis tuberculis sermone discedamus, imo ut eum absolvamus; si forte quæras, qua ratione scirrhusa quædam tubercula inveniri possint quæ per angustiore pedunculum ab utero, ut Ruyschium vidisse, diximus, aut a visceribus aliis pendeant; etsi non uno modo intelligi id potest; hic tamen satis mihi erit illum tibi in memoriam redigere, quo similiter pendentes hydatides, & harum, effuso humore,

(f) Epist. 47. n. 26. & seqq. (t) Ep. 38. n. 28. & Ep. 37. n. 29. (u) Ep. 56. n. 20. (x) Ep. 35. n. 16.
 (y) Ep. 22. n. 18. (z) Ep. 19. n. 51. (a) Sect. hac 21. Obs. 54. §. 1. & 18. (b) Ibid. Schol. ad Obs. 37.
 (c) Obs. cit. 54. §. 15. (d) Ibid. §. 11. (e) Cent. 3. Obs. 46. (f) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 207. (g) n. 34.
 (h) Sepulchr. Sect. cit. Obs. 4. §. 32. (i) Thef. 6. n. 30. (k) Vitembergæ A. 1739.
 (l) A. 1735. Hebd. 51. n. 2. in fin. & A. 1742. Hebd. 45. in fin. (m) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 77. (n) Cent. 9. Obs. 31.
 (o) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. (p) cit. Eph. Cent. 1. & 2. Obs. 186. (q) Eph. earud. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 123.

more, in dura tubercula mutationem superiore Epistola (r) explicavi; nam utero quoque suas esse hydatides, ibidem (f) satis ostensum est. Hic autem ab uteri tumoribus jam ad ovariorum tumores est transeundum: de quibus tamen nunc tanto pauciora verba faciam, quanto plura facienda fuerunt Litteris superioribus: ad quæ hæc quoque poteris adungere.

37. MULIER annos nata, ut videbatur circiter quadraginta, gravi intra thoracem morbo oppressa, morbo adeo in Bononiense Nosocomium S. Mariæ de Morte sub finem Aprilis A. 1706. illata fuerat, ut nox obiens, quibus in vita conflictata esset incommodis, neminem docere potuerit. Hujus ego incisus cadaver, ut quorundam ventris viscerum fabricam diligentius recognoscerem, cum duo adnotassem, in habitu non prorsus illaudabili præter areolas & papillas, nihil mammarum extare, abdomen autem nullis esse rugis sulcatum, ut nunquam gestatum esse aterum, appareret; animadverti simul tumorem quandam non acuminatum, sed planum, qui hypogastrium, & huic proximam umbilicalis regionis partem nonnihil attollebat. VENTRE igitur aperto, causam cur ibi tumeret abdomen, esse vidi corpus quoddam, maximi pugni magnitudine, a quo imposita intestina extrorsum, & sursum compellerentur. Erat id corpus in pelvis medio, subrotundum, tuberosa superficie, nonnullis tamen in locis plana, & lævi, ut a primo nihil aliud esse, quam tumefactus uterus videri posset. Re autem vera testis erat sinister, qui in eam molem excreverat. Ejus densa tunica parvis quibusdam abscessibus hic illic erat inæqualis, quorum aliqui, per se aperti, pus emittebant album, quale continebant eorum plurimi. Ex ipso testis corpore tenuis, nec multus, ichor sanguinolentus exprimebatur, cum pure mistus. Cum autem peritus aperuissem, & in aqua satis agitasset; plane perspeximus, præter aliquot fibras, & vasa, unamque, aut alteram cellulam mediocri uvæ acini magnitudine, quæ intra nigram tunicam comprehendebat quidpiam simillimum concreti sanguinis; perspeximus, inquam, reliquam multo maximam, id est bene totam hujus corporis solidam partem nihil esse aliud, nisi constipatarum rubescentium vesicularum congeriem, ut numero essent ob parvitatem incredibilem, omnes autem sordido fero distentæ. Neque tamen fuit odoris foeditas valde gravis: neque tuba proxima oblæsa, quanquam exterius, ut altera, hydatides habuit: neque uterus ipse, cujus lateri descriptum corpus erat annexum, inde quidquam vitii præterquam in extrema membrana, contraxerat. Nam persequi, & hoc unum, quod huc minime spectaret, adnotavi, fuisse in lateribus ejus cavæ parietem anteriorem per interjectas membranulas cum posteriore connexum. Testis alter, modicus, superficie inæquali, huic contiguam vesiculam dumtaxat unam habuit, majusculam sub crassa alba tunica paucum humorem continentem: cætera albus erat, & durus: ex aliqua tamen exigua sui parte, albi puris paucillum emittit.

38. Sæpe adeo mulieribus, præsertim si cum foeminis conferas cæterorum animalium, accidunt testium vitia, tumores præsertim sive hydropici, sive alterius generis, ut facilis sit conjectura, pleraque horum non sine culpa affectuum animi contingere. Quid enim hi possint in humorum cursu retardando, perturbando, non ignotum est. Accedit tamen sanguinis menstruus in uterum, adjectasque huic partes confluxus, quem sæpius, & multifariam ab naturæ modo aberrare, scimus. Huc adde gravidæ uteri molem, & pondus, quo stanti, sedentive mulieri testes ad pelvis ossa apprimuntur, multo autem magis in difficili partu vehementissime nitenti, aut intempesti-

ve in eo qui facile futurus esset, nisi plerarumque imperitarum obstetricum præpropere festinatio acceleraret. Ob has igitur, aliasque causas haud mirum est, si crebro muliebres testes vitiantur, & tument, augenturque adeo, ut non rarissime ascitem mentiantur, velut in ea Observatione, quæ in eodem Bononiensi Nosocomio a Viro Doctissimo, ac Diligentissimo habita est, qui mecum & priorem, & tot alias habuerat, Heraclito Manfredio. Ut ipse ad me, qui jam Venetiis degebam, illam scripsit, sic egotum communicabo.

39. FŒMINA quæ ascitica putata fuerat, mortua est. VENTER non effusa aqua, sed tumore opplebatur testis sinistri. Erat is tumor pondolibrarum quatuor & viginti: refertus pro majori parte viscido & nigro humore, quem cum aqua lutulenta, quæ per medias urbis vias lente fluit, posses comparare. Cætera velicæ tenebant, inæquali magnitudine, inter se non communicantes, quarum alias flava, & viscida materia, alias lymphæ implebat, quæ igni imposita, non concrevit. Etsi nullam ad partem erat annexus præterquam ad sinistrum summi uteri latus; immobilis tamen, quocumque corpus verteretur, omnino erat propterea quia inferiorem quandam sui appendicem, ex hydatidibus multis constantem, cum uterum inter, & intestinum defigeret, exacte adeo imam pelvim replebat, ut dum inde vi extraheretur, non secus auditus sit sonus, ac cum suas a cute cucurbitulas Chirurghi avellent.

40. Cum in abditis morbis cæteris, tum in hoc speciatim conjiciendo, ob eam etiam causam plura oportet indicia conjungere, quod eorum aliquod casu interdum abesse potest, velut hic. Nam inter illa, posita est aliqua tumoris mobilitas a Schorkopffio in Dissertatione quam de *Hydrope Ovarii Muliebris* Basileæ edidit A. 1685. (t) non vulgari, ut eo præsertim tempore, laude dignam vel ob acceptas ab nobili Medico atque Anatomico Wepffero ejus morbi Observationes (u), quas non tam miror Nuckio (x) fuisse incognitas, quam in iis ad Sepulchretum Additamentis hic prætermittas, in quibus (y) Harderi verba describuntur eam Dissertationem, easque Observationes diserte laudantis. Attamen primis fortasse morbi temporibus, quæ propterea in ejusmodi casibus attendenda esse, dixi Epistola superiore (z), fuisse potuit in proposita foemina tumoris mobilitas: quemadmodum iisdem temporibus esse potest in tubæ hydrope tumoris figura semicircularis ex Brechtfeldii (a) conjectura, quam secutus est Schorkopffius (b), ut quo signo ovarii, & tubæ hydropem internoscereamus, doceret: sed progrediente morbo, tumorem non minus hydropis in tuba, quam aneurysmatis in arteria, ad ovalem, aut sphericam figuram accedere, non dubito, quod Munnickii delineatio hydropicæ tubæ confirmat, ei Observationi addita, quæ a nobis eadem Epistola (c) laudata est. Cæterum dum plures testium muliebrium tumoris cujusque modi historias attendere, venire in mentem cœperat, fortasse ad alia ipsius indicia adjungi hoc posse, quod is in hypogastrii sinistra parte incipiat. In teste enim sinistro, non dextero, tumorem fuisse animadvertibam non modo quem Manfredius (d), aut ego quoque observassem (e), verum etiam quos conspexissent Kerckringius (f), Wepferus (g), Harderus (h), Nuckius (i), Drelincurtius (k), Reifelius (l), Gahrlepius (m), Verneyus junior (n), hicque in duabus, Rud. Jac. Camerarius (o), Maggius ac Dodi (p), Riedlinus (q), Schacherus (r), Alexand. Camerarius (s), Gullmannus (t), Gutermannus (u), Bassius (x), Vacherius (y), Benevolus (z), Fargionius (a). Quin etiam ubi testis utriusque tumor fuit; multo major ab Hunerwolffio (b) in sinistro deprehensus est: nec ipse obli-

(r) n. 38. in fin. & n. 35. (f) n. 42. (s) thes. 21. (u) thes. 16. 17. 23. (x) Adenogr. c. 8.
 (y) Schol. ad Obs. 47. (z) n. 60. (a) Bartholin. Act. Hafn. Vol. 1. P. 1. Obs. 103. (b) thes. 22. (c) n. 59.
 (d) n. 39. (e) n. 37. (f) Spicileg. Anat. Obs. 10. (g) apud Schorkopff. th. 17. (h) Ibid. th. 15. (i) c. cit.
 (k) Ibid. (l) Eph. N. C. Dec. 2. A. 10. Obs. 27. (m) Earund. Dec. 3. A. 2. Obs. 61. (n) Hist. de l' Acad. R. de Sc. A. 1703.
 (o) Biga Obs. Med. c. 1. (p) apud Vallisner. Istor. della Generaz. P. 3. c. 5. & Tab. 12. (q) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 56.
 (r) Dissert. de Virg. Ascitica. (s) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin. (t) Earund. T. 2. Obs. 80.
 (u) Earund. T. 3. Obs. 105. (x) Dec. 4. Obs. Anat. 8. (y) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 3.
 (z) Osservaz. 9. (a) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (b) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obs. 99.

oblitus sum, hydatides tibi aut intra sinistrum dumtaxat (c), aut multo majores ad hunc (d) a me conspectas descripsisse. Cum tantum in tot Observationibus consensum attenderem, jamque in eo essem, ut discriminis causam fortasse a minus expedito, certe per longiorem viam confecto reditu sanguinis ex sinistro teste in venam Cavam repeterem; in memoriam redii, non pauca tamen a me lecta fuisse tumorum exempla qui ad testem dexterum attinerent. Hunc enim Vesalius (e) vidit in novem decemve magnas hydatides excrevisse. In eodemque postea, cum sero ad novem libras distentus esset, *hydropis testiculorum* exemplum a Casparo Baukino (f) propositum est: qui (g) cum Hildano (h) alias dexterum pariter conspexit ovi anserini magnitudine, pilis oblongis, & mucosa materia plenum. Eos Blasius quoque (i) rebus cum aliis in ejusdem lateris teste deprehendit in multo maximam molem aucto. Et cum alii præterea, a me infra (k) nominandi, in testium tumoribus pilos invenerint; fuerunt quidem, ut tum dicam, qui in sinistro, nec pauciores tamen qui viderint in dextero. Ejusdemque tumorem testis; ne multis te detineam; conspectum leges a Christophoro Hardero (l), a Theodoro Zwingero (m), ab Lebenwaldio (n), a Gandolphio (o), a Klaunigio (p), ab Jo. Dav. Maucharto (q), a Miegio (r), ab Alexandro Camerario (s), a Trewio (t), a Mediavia etiam nostro, quemadmodum a me tibi alias (u) scriptum est. Nec vero discrimen invenio inter sinistri testis, dexterique tumores in una eademque scæmina, five olim ab Heintzio (x) five postea ab Nabotho (y), & ab Laubio (z) descriptos: neque ipse inter eos vidi quos superioribus proposui Litteris (a): aut si discrimen invenio; in majori est dexteri magnitudine, ut in Bauhini (b), Gandolphii (c), Goetzii (d) Observationibus. Postremo si de adnatis hydatidibus sermo sit; quas in infante Kerckringius (e) deprehendit *magnitudine ovi columbini*, non ad sinistrum, sed ad dexterum testem fuisse, adnotavit. Erant procul dubio utrinque multo plures Observationes; ipse enim quarum in præsentia recordabar, eas tantummodo commemoravi, non tam ut casu factum fuisse, intelligeres, ut a primo tot mihi se objecerint in latere omnes sinistro, quam ut plurimas in promptu haberès, si forte inter se conferens, aliqua ex nonnullis posses elicere ad conjiciendum abditum, eundemque frequentem morbum non inutilia.

41. Nec vero quod de pilis diximus intra scæminarum testiculos a Bauhino, & Blasio inventis, perrarum est. Nam Bauhinus (f) ita illam Observationem proposuit, ut neque unam, neque primam esse, indicaret: postea autem & Blasius, ut dixi, & alii, in quibus Wepferus (g), & Andreas Veronici (h), sed hi duo a sinistris, a dextris autem Stalpartius (i), & Cel. Hallerus (k): & ne plures addam, una in Civitate semel, atque iterum, mea memoria, Docti Bononienses Viri adnotarunt, nuper quidem Menghinus ac Bonzius (l) sinistro in teste, ante annos autem tres & quinquaginta is quem supra (m) laudavi, Manfredius in dextero. Huic enim connatum fuisse, ad me scripsit, globum prægrandis ovi magnitudine, comprehensum alba, & quasi cartilaginea tunica, quibusdam tamen locis tenuiore, & nigricante: intra eum globum delituisse pilorum glomerem, ab ea tunica omnino sejunctum, & quodam quasi sebo delibutum: intra glomerem autem nucleum quendam, ex quo vasa aliquot in continuatam testis substantiam pertinebant. Quæ vasa, & nucleum ab aliis non meminisse animadverti, ut neque a cæteris duo quæ Bauhinus adnotaverat, pilos videli-

cet albos, concludenti tunicæ infixos; nullos autem in mulieris illius pube, quanquam puella non erat, imo puerum jam ediderat. Sed dum hæc recenserem, in Programma incidi de *Ovarii Tumore Piloso*, Lipsiæ editum A. 1735. a Polyc. Gottl. Schachero, qui non modo alios memorat pilorum, & pinguis materiæ in scæmineis testibus, a dextris præsertim, Observatores; sed ab se quoque in amplissimo sinistro teste eadem reperta describens, pilos potissimum, si quis alius, diligenter proponit, nec verbis solum, verum etiam Figuris, eosque ex *interna tunica incrassata superficie prodiisse*, confirmat, quam propterea cum externa capitis cute capillata conferre non dubitat. Quin a Cl. quoque Targionio (n) conspectos pilos fuisse, animadverti, crassæ tenacique tunicæ altero capite haud aliter inhærentes, ac cuti solent. Quæ vero ex causa intra testiculos pili nascantur, si veri quidem pili sunt, difficile est dicere: nec difficilius tamen quam intra partes alias. Nam & Cornelius Celsus (o) in thyroideæ glandulæ tumoribus *interdum etiam minutis ossibus pilos immistos* includi, scripsit, & alii, laudati a Cel. Heistero (p), alibi, ut nos ipsi (q) intra processum Transversum viderimus Crassioris cerebri meningis. Sed hæc quoque Epistola jam longior est; ut videndum nobis potius sit, quemadmodum per Observationem aliquam, quæ Valsalvæ illi ultimæ (r) respondeat, finem faciamus. Erit hæc, si non prolapsi ventriculi, at prolapsi lienis, ab ejusdemque Manfredii accipietur litteris humanissimis, quibus A. 1718. ut duas non vulgares alias, alio tempore tibi descriptas, ita hanc pariter communicavit.

42. VIR erat cui venter ad utrumque inguen tumebat. Sed tumor sinister, quem herniam esse, constabat, cum mortem, ileo inducto, attulisset; occasionem præbuit sciendi, quid esset dexter. VENTRE enim adaperto, lien ad inguen dexterum inventus est, unde, quantumvis concusso inter eruendam e sepulchro cadavere, dimoveri non potuerat. Lien is fuit pondere librarum circiter trium, crassitudine digitorum transversorum quinque, latitudine duodecim, longitudine totidem. Annexus erat ventriculo per quendam quasi funem, sub intestinorum parte latentem, crassum digitos pollices duos, ex vasis factum sanguiferis, quæ crassiuscula tunica, capsulæ instar, complectebatur, ut colore, & quadam vasorum centorsione similis esset funiculi umbilicalis; quanquam exterius appendices habebat quasdam, reliquias fortasse laceratarum membranarum, quæ primo aspectu illas adiposas appendices referebant quibus instructa sunt intestina Crassa. Rami venarum ad lienem atinentium valde erant dilatati: quæ autem vas breve dicitur, facile digitum indicem admittebat.

43. Et si Blasius (f) cum eadem, quam Ruyfchius (t) postea, prolapsi lienis Observationem vulgavit, aliquanto plura quam alter, scripsit de iis quæ in vivente, & post mortem sunt animadverti, & in his *vasa splenica mirum in modum & longitudine, & capacitæ aucta*; neminem tamen legisse meminisse, qui in ejusmodi casibus diligentius quam Manfredius, funem descripsit Splenicorum vasorum. Cæterum quod ad causas attinet morbi hujus, agnosco quidem nimis auctum lienis pondus, quo membranea vincula, ad septum transversum annectentia, laxentur, aut dirumpantur, & sane plerique cum prolapsu id pondus aut memorarunt, aut indicarunt. Attamen cum ingentium lienum, qui minime prociderant, venit in mentem, quales non semel tibi descripsi (u), aut quales in Sepul-

(c) Epist. 15. n. 8. (d) Ep. 21. n. 47. (e) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 9. (f) Theatr. Anat. l. 1. c. 35. (g) Ibid. (h) Cent. 5. Obs. 48. (i) Part. 1. Obs. Med. 9. (k) n. 41. (l) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 180. (m) Earund. Dec. 2. A. 9. Obs. 136. (n) Earund. Dec. 3. A. 1. Obs. 92. (o) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707. Obs. Anat. 4. (p) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 64. (q) Earund. Cent. 8. Obs. 14. (r) Aft. N. C. Tom. 1. Obs. 85. (s) Ibid. Obs. 160. (t) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 44. (u) Epist. 29. n. 14. (x) apud Schenck. Obs. Med. l. 3. ubi de Hydropse Obs. 6. (y) Disput. de Sterilit. Mulier. n. 11. (z) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 21. (a) n. 34. (b) cit. c. 35. primo loco. (c) cit. Hist. primo loco. (d) Aft. N. C. Tom. 1. Obs. 207. (e) Obs. cit. 10. (f) c. cit. 35. (g) Vid. thes. 17. Schorkopffii cit. n. 40. (h) apud Targionio. cit. ibid. (i) Cent. 2. P. 1. Obs. 37. (k) Opusc. Pathol. Obs. 42. (l) Comment. de Bonon. Sc. Acad. T. 2. P. 1. inter Medica. (m) n. 38. (n) cit. supra ad n. 40. (o) De Med. l. 7. c. 13. (p) Epist. de Pilis &c. ad Paverum. (q) Epist. Anat. 20. n. 58. (r) supra n. 14. (s) P. 1. Obs. Med. 14. (t) Obs. Anat. Chir. 62. (u) Vid. præsertim Epist. 36. n. 11. & 17.

sepulchreto (x) legeris ; facile intelligo , ad pon-
dus addendas esse causas alias , ut puta illorum vin-
culorum majorem laxitatem infirmitatemve , aut ca-
sum ab alto , aut alia ejusmodi , quæ inter videto ,
an transferre placeat quod de rene censuit Riolanus
(y) . *Causa* , inquit , *luxationis renis potest esse vio-*
lenta , & diuturna tussis , quæ perenniter agitans dia-
phragma , renum , huic incumbentium , alterutrum
potest sua sede dimovere .

44. Quibus autem signis hic dignosci morbus , &
internosci ab aliis queat , ex ejus historiis quæren-
dum est : quanquam non omnes qui in mortuis in-
venerunt , ea potuerunt indicare , quæ peculiariter
affecissent viventes . Nam certe peculiaria non sunt
prolapsi lienis quæ in antiquo præ cæteris exemplo
habemus apud Ballonium (z) . Neque ex Cabro-
lii Observatione (a) , quæ non diu fortasse post
illam priorem habita est , colligere aliud possumus ,
nisi lienem , ut in mortuo poterat , sic facile etiam
in vivo percipi potuisse *natantem per totam ventris*
cavitatem . Quod signum non inutile credo , sed
primis temporibus , ut de aliis haud semel dixi ,
magis attendendum . Tempore enim progrediente ,
potest facile deesse , quippe liene immobili facto , ut
in proposita Manfredii Observatione vidisti , & apud
Ballonium videbis ; nam lien , vesicæ incumbens ,
satis contumaciter adhærebat . Confirmat hoc Riola-
nus , ubi hunc sibi morbum *quater visum* in Enchei-
ridio (b) dicit : & certe in Anthropographia (c)
duo producit exempla in quorum utroque se lien
utero , vicinifve partibus tam firmiter alligaverat ,
ut in altero , vivente fœmina , reponi , quemadmo-
dum antea , in suam sedem amplius non potuerit ;
in altero diu Medicis pro mola imposuerit . Ipse au-
tem has profert (d) notas , ut a prolapsio rene in-
ternoscamus , *tumorem oblongum , & vacuitatem hy-*
pochochondrii sinistri ; quarum hæc nos in jejuno ægro-
ante quæremus , & si percipiamus (quod in eo faci-
le in quo lien ante prolapsum tumidus perceptus sit)
multo potiorē notam ad internoscendum a quovis
alio duro hypogastrii tumore delapsum in hoc lie-
nem habebimus , quam figuram , quæ in morbidis
partibus , & in hac præsertim , ut vel ipse Riola-
nus (e) docet , quantum mutari sæpenumero so-
leat , non ignoramus . Ex Blasii (f) autem exem-
plo colligere duo possumus , alterum , ut si forte
quod ipsi accidit propterea , sicut opinor , quia sen-
sim laxatis ligamentis , non cito ruptis , procubue-
rat lien , contingat nobis gravem tumorem , hypo-
chondrium sinistrum cum aliqua parte epigastrii oc-
cupantem , primum percipere , interpolito autem
spatio temporis hypogastrium magis , quam illa , te-
nentem , in conjectura confirmemur ; nam alioquin
locum dumtaxat in quo demum sentiemus , attende-
re , etsi adjuvare aliquando potest , quod sinistrum
sentiamus ; potest tamen nonnunquam decipere , si-
cuti ostendit Manfredii (g) Observatio , qui ad in-
guen dexterum invenit . Alterum est , ut si cætera
signa lienem indicent , non propterea quia tumor *ul-*
tra semestrem spatium , quod definiverat Riolanus (h) ,
mobilitatem aliquando retineat sic , ut mutato cor-
poris situ , sedem mutet ; non , inquam , propte-
rea lienem esse , inficiemur . Ut enim facile alias ,
quemadmodum diximus , adhærere soleat , in Blasii
tamen casu *ultra annos tres & dimidium* etiam tum
pendulus , pro varia corporis agitatione , varie ipse
quoque moveri potuit . Ex eodem , ut ab Ruyschio
(i) narratur , casu discimus , accidere interdum
hunc morbum post difficilem partum , nec sine do-
lore vehementissimo : quorum illud ea confirmat quæ
de morbi causis addidimus (k) , hoc vero admone-
mur , ne quia dolorem cæteræ historiæ non memo-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

rant , idcirco in omnibus ; omnive morbi tempore
deesse credamus . Antonii de Pozzis (l) historia
docet , quamvis magnus lien , sede præ pondere mu-
tata , hypogastrium occupasset annos quatuor & vi-
ginti , vixisse tamen mulierem , terque uterum in-
terea gessisse , & vitalem prolem edidisse ; ut minus
oporteat mirari quod altera illa apud Ballonium (m) ,
semel ad legitimum usque pariendi tempus fœtum
retinuerit , in partu demum extincta . Nihil , nisi
facilem Medicorum errorem in hoc morbo pro uteri
gestatione habendo , confirmat Drelincurtii Obser-
vatio apud Schorkopffium (n) . Exemplum denique
Boneti (o) facere posset ad ea comprobanda quæ
de ventris doloribus aliquando torquentibus paulo ante
dicebamus , nisi alius præterea in ejus Virginis ven-
tre fuisset morbus . Nec plures lienis prolapsi , quam
has decem Observationes , accepisse , aut legisse , in
præsentia memini , ut jure meritoque Ruyschius (p)
potuerit inter ea quæ rariora adnotaverat , *lienem in*
pelvim prolapsum recensere . Sex illarum ad fœminas
attinent , duæ ad viros : ad alterutros autem reli-
quæ spectare potuerunt , quas indicavit , non narra-
vit , Riolanus (q) , cum ait , imperitos incautos-
que sic falli *specie mola , vel scirrhusi uteri in mulie-*
ribus , & in viris specie tumoris glandulosi instar stea-
tomatis in mesenterio latentis . Mihi necdum conti-
git , ut per anatomen deprehenderem , cupienti alio-
quin cum alia , tum præcipue quid annexis pancrea-
ti , ventriculo , totisque Splenicorum vasorum trun-
cis tunc accidat , diligenter inquirere . Et sunt qui-
dem in productis Observationibus , Ballonii præser-
tim , & Cabrolii , aliqua ad ventriculum attinentia .
Sed quoniam aliunde esse poterant , nec Pozzi , &
Boneti historiæ satis illis hac in parte respondent ,
consulto sunt a me prætermissa .

45. Consulto pariter reticui quod ab Hildano
(r) in muliere deprehensum est , cum immanem
lienem ad hypogastrium quidem extensum legam ,
non illuc prolapsum , ut Viris alioquin Doctissimis
visum est , in Observationis ejusdem , ab Hildano
facta , commemoratione (s) , quam ipsi alteram esse
Observationem crediderunt . Sic quoque pro com-
memoratione habui editæ olim Observationis (t)
quod Ruyschius posuit in Adversariis (u) ; neque
enim mirum , si per senex quædam in hac commemo-
ratione scripserit , quæ cum scriptis triginta annis
ante non prorsus congruant , quando nec illa quæ
tum scripserat , viginti nimirum annis postquam ob-
servaverat , satis cum iis conveniunt quæ septem ,
haud amplius , annis post habitam illam Observatio-
nem tradidit Blasius (x) , qui & a muliere consul-
tus fuerat , & affuit dissectioni , quam ab Ruyschio
peractam dicit A. 1670. die 24. Januarii . Hic ve-
ro cum annum eundem ponat , tempus quoque an-
ni satis indicat , cum eandem hanc suam , ait , re-
censeri historiam *Decad. III. Obs. 4.* Justi Schraderi ,
qui ibi ab Ruyschio *Ann. 1670. die 31. Mart.* si-
bi narratum scribit , *nuper* ab se eam esse habi-
tam dissectionem . Quod si hujusmodi Observatio
ex iis esset quæ bis intra duos menses uni Anatomico
facile possent occurrere ; quomodo inter rario-
res ab Ruyschio (y) fuisset posita ? At enim quater
id vidit Riolanus (z) ; *bis* autem , ut hæc recen-
sens lego , Ill. Swietenius (a) in cadaveribus con-
spexit *lienem scirrhusum ingentem ad pelvim usque pro-*
lapsum , qui utinam ad cætera addenda otium habuisset .
Tu vero memineris , non videri nobis minus
veri simile , quod aliquis non semel offenderit lie-
nem prolapsum ; sed quod intra bimestre spa-
tium bis offenderit , hoc sane videri . Attamen
si verbum illud *nuper* a me forte nimis re-
strictè acceptum putas ; etsi mihi non ob id unum
S haud

(x) l. 3. Sect. 16. Obs. 9. & seqq. plurib. & Sect. 21. Obs. 34. §. I. 2. 3. (y) Anthropogr. l. 2. c. 26.
(z) Epidem. l. 2. Vere A. 1578. (a) 6. in Observ. Var. (b) l. 2. c. 26. (c) l. 2. c. 23. (d) Encheir. c. cit.
(e) Ibid. (f) Obs. supra ad n. 43. cit. (g) supra , eod. (h) Encheir. c. cit. (i) Obs. 62. cit. ad n. 43.
(k) eod. n. (l) Eph. N. C. Dec. 1. A. 4. Obs. 30. (m) loc. cit. (n) Dissert. supra n. 40. cit. thes. 22.
(o) Sepulchr. l. 3. Sect. 14. Obs. 37. (p) Resp. ad Bidl. Vindic. (q) Encheir. c. cit. (r) Cent. 2. Obs. 45.
(s) Epist. 55. (t) cit. supra ad n. 43. (u) Dec. 2. n. 9. (x) cit. supra ad n. 43. (y) Vid. supra , n. 43.
(z) supra , n. 44. (a) Comment. in Boerh. Aphor. §. 958.

haud satis convenire cum aliorum antea editis descriptionibus prima illa Ruyschii Observatio visa est; non repugno, quin secundam pro alia habeas, & cæteris annumeres quæ supra (b) sunt recensitæ.

46. De curatione tandem quid primo tempore censuerit, & quid præstiterit Riolanus (c), quæ item, liene hypogastrii partibus jam affixo, proposuerit, quæ veterit, ex ipso cognosces. No-

lo enim jam longam Epistolam longiorem facere, cujus tu prolixitudinem, non tamen cum superioris Epistolæ prolixitudine comparandam, feres æquiore animo, cum animadverteris, hac nos, repetitionum osiores, non modo quæ ad Sectionem spectant de Ventris Tumore, sed & quæ ad alteram de Hypogastrii Dolore attinent, propemodum absolvisse. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XL.

Verba fiunt de Lumborum Dolore.

Ventum est ad morbos, quorum peculiaris sedes, & causa sæpe admodum sunt obscuræ, ad eos videlicet qui ad urinas spectant. Ostendet hoc vel ipse, a quo incipimus, *Lumborum Dolor*. Hic enim haud raro ad renes attinet quos arenæ aut calculi male habent: quanquam non minus sæpe aut alio attinere, aut ad renes quidem, sed ab aliis causis affectos, & ipse nosse, & planius intelliges ex iis quas modo tibi describam, Observationibus tum Valsalvæ, tum meis. Nam ex utrifque primæ ad renes, calculosque, posteriores ad alia aut renum, aut aliarum partium vitia pertinebunt. Initium, ut par est, & soliti sumus, ab illius primis capiemus.

2. SACERDOS annorum quinquaginta, ab annis jam bene multis, arthriticis, digitorum præsertim, obnoxius doloribus, tandem & nephritico est correptus. Vomitus non solum biliosæ materiæ crebro, sed & semel sanguinis fuit, qui per nares quoque jam sæpe profluxerat. Posteaquam urina ex pauca, & aquosa, majori copia reddebatur cum mucilaginosa, atque opaca materia, repente convulsivi totius corporis motus accessere: qui iterum, sed vehementius, redeuntes, necarunt. **VEN-**

TRE aperto, omnia intestina reperta sunt colore ad lividum inclinante. Ventriculus autem sanus, nullo apparente loci vestigio unde sanguis prodiret. In renibus minimi latebant calculi, nonnulli nigri, alii albicantes, sinuosæ præterea cavæ, in sinistro præsertim, urina plenæ: quæ sua copia pelvim, & huic continuatum ureterem multum dilataverat. In Capite interna cerebri substantia quadantenus, hujus autem præcipue ventriculi sero sca-tebant. Denique ad digitorum articulos, cute sublata, illico in membrana, tendines obvolvete, tartarea materia deprehensa est, quæ ex albo in flavum colorem vergebat.

3. Cum plura possint; quod in hac, aliisque sæpenumero fiet Epistolis; ex proposita Observatione deduci; tum illud præcipue confirmare licet quod in medicina exercenda sæpius occurrit, ad articulorum dolores accedere renum dolores, ad hos denique gravissimos cerebri morbos. Nempe qui arthritidi obnoxii sunt, quanto minus uti possunt corporis motu, tanto minus agitant eos musculos quorum motibus renes quoque attingi coagitantur, ne facile in his urina subsistat, & arenulas, quibus facta est, deponat. Videtis Boerhaavium (a), & Magistri sensa recte interpretantem, & illustrantem Hallerum (b). Vide etiam Littrii (c) Observationem in puero, cui ob phimosis cum vix guttatim destillaret urina, eoque inter glandem, & præputium restitaret, incredibilem ibi creaverat lapillorum numerum, quorum, sublata phimosis, nullus amplius productus est. Concreto autem jam in renibus calculo, sicuti haud raro inde obstacu-

lum fit lotio, minusque propterea serum inutile e sanguine eliminatur, ita hoc redundare in cerebrum potest; aut etiam asperitas calculi renes interdum vehementius irritando, convulsiones toto corpore ciere, atque ideo intra cranium quoque. Ultra malueris ratione convulsivos motus in proposito Sacerdote, mortemque ipsam explicare, arbitrium tutum facio: quanquam secundam comprobare videtur mictus mucilaginosæ materiæ, cui mictui illa successerunt. Scilicet is mucilaginosus humor, quo ut vesica, & ureteres, sic etiam, quippe ex eadem continuata tunica facti, pelvis, & ad hanc pertinentes tubuli qui excipiunt renum papillas, intus obliniuntur adversus urinæ acrimoniam, is igitur humor auctus, & crassior factus a calculi irritatione, hujus vim minuit donec calculo adhæret, interque ejus asperas facies, & illam tunicam se interponit. At quod sive a perperam datis medicamentis quæ urinam importune moveant, sive a causa alia aliqua illinc detrusus, tunicam inermem relinquit; tunc vero acriora fiant irritamenta, necesse est. Prima vero de duabus explanationibus uti malueris, ut opinor, in ea quam protinus attexam, historia.

4. VIRO sexaginta annos nato, obesiori, qui, dum juvenis erat, difficulter mingebat, ut elevatis pedibus aliquando mingere cogebatur, ex toto urina supprimitur cum dolore vehementissimo ad lumbos, tamen sine ullo vomitu. Magna quotidie febris, rigore, & frigore ad duas horas durantibus. Cathetere immisso, sanguinolentam mingit materiam, unaque calculum parvæ amygdalæ magnitudine. Hunc excipit mictus purulentus. Sed postmodum clarescit urina, fitque sanorum similis, non sine aliquo tamen fœtore: semperque perstat ad lumbos dolor. Morbo, sicut diximus, in speciem remisso, ea nocte quæ ad quintum diem attinebat, quadam ingruente quasi epileptica totius corporis concussione, cum sanguinolenta ad os spuma æger excedit e vita. **VENTRE** dissecto, vesica apparuit urinæ plena, nisi quod male olebat, secundum naturam, ut videbatur, se habentis. Crassæ factæ erant carnes vesicæ fibræ, ut cordis lacertulos repræsentarent. Circa ejus cervicem nonnulla arenulæ grana reperta sunt. Cæterum in vesica nullus inventus est obex quo mictio prohiberetur. Ureteres, & renes omnino sani. In Thorace pulmones turgebant, atroque erant colore infecti: sinister autem diaphragmati arcte adhærebat. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem habebat; sinister fluido sanguine erat plenus.

5. Quæcunque olim fuisset causa mictus difficilis, a quo veri simile est, ut alias (d) indicabitur, fibrarum vesicæ crassitudinem fuisse relictam; novissimus; quod ad urinarias Partes attinet; morbus a calculo videtur repetendus. Is enim

(b) n. 44. (c) Encheir. & Antrop. capitib. ad n. 44. supra cit. (a) Prælect. ad §. 352. Instit. & ad §. 365.
(b) not. e ad primum, & d ad alterum cit. Boerh. locum. (c) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obl. Anat. 6.
(d) Epist. 42. n. 33.

nim in renum alterutro tanto facilius gigni potuit, quod obefiori homini pinguedinis pondus minus facilem reddebat corporis exercitationem (e). Rationi huic qua Boerhaavius (f) lapidem credit itidem in rene altero (neque enim semper uterque pariter est ad hanc rem dispositus) præpinguis hominis concrevisse, aliam quoque addas licet, quam cum Auctore eodem (g) repetes a pinguedinis copia, renem, & ureterem prementem, eoque non secus ac rarior corporis motus, lotium morante. Quin etiam in iis qui se multis ac sæpius ingurgitantes, ventriculum, & intestina plerumque habent nimis distenta, ad cæteras causas quibus renum calculis obnoxii fiunt, hanc mecum adjice quod renes, & præsertim sinistrum, amboque ureteres, quippe inter posteriorem ventris parietem, & viscera illa positos, plus justo comprimant. Quæ causa cum ad cæteras illas accessisset in generoso Viro quem describit Scroeckius (h), tanto minus mirum est, in uretere altero non exiguum calculum, in rene autem opposito magnum cum tot aliis minoribus fuisse deprehensos. Compressio autem a copia sive pinguedinis, sive ingestorum, eo magis in obefioribus noxia est, quod supini facile cubant: qui corporis situs tum renes, & ureteres magis ponderi imposito subjicit, tum quanto frequentior, & diuturnior est, tanto magis descensui urinæ officit. Sed & quandam Cl. Fantoni (i) Observationem legens in viro, nephriticis doloribus, a sinistris præsertim, obnoxio, rene autem sinistro, qui duplo crassior erat, & geminum fovebat calculum, obtecto *concreta quadam materia lardo per-simili, hic transversum minorem digitum, illic pollicem & amplius crassa*, renem autem alterum non tegente; facile de pingui materia ibi quoque noxia cogitabis. In nostro igitur, ad quem redeo, Viro genitus calculus, sive renis alterius ureterem summum, sive urethræ initium claudendo, & lumborum dolorem afferre potuit, & lotii suppressionem. Nam etsi non semper, haud rarissime tamen contingit, ut uno affecto rene, alter quoque in consensum trahatur. Deturbato autem urinæ incumbentis vi calculo, & in imum vesicæ orificium protruso, lumborum tamen dolor persistere potuit eadem ratione qua renum dolor aliquando solet vesicam versus extendi, per ureteres videlicet hinc renibus, inde vesicæ continuatos, & cum plus urinæ jam capere vesica nequit, ipsos quoque urinâ distentos. Quæ etsi per immixtam fistulam educeretur, tamen quam cito rursus vesicam impleat, hæc post ægri mortem inspecta ostendit. Quod si, quia sani visi sunt ureteres, non putas, calculum, nisi cum minor esset, eos pervasisse, neque lotium distendisse; quanquam & parvus erat calculus, & brevis distentio fuit; at tu distractos saltem concipe a calculo, summam, in quam se intruserat, urethram figura sua usque adeo lacescente, ut sanguis primum, deinde pus, fætor demum quo lotium infectum erat, inde petenda videantur, quando aliunde non licet, uti ex urethra, quam perfectam fuisse, non legimus. Ut neque legimus inspectum cerebrum, in quod credibile est, suppressa urina, impurum serum ex sanguine se effudisse, & brevi mora acrius factum epilepticam illam concussionem, mortemque attulisse non secus atque, ut opinor, duobus attulit quorum historias in XXII. quam nos sequi hic vides, Sepulchreti Sectione (k) habes, a renum lapidibus pariter, & urinæ suppressione non sine convulsionibus decedentium; ut exempla alia plurima inductæ ipsius ab urinæ suppressione, apoplexiæ prætermittam, &

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

nominatim illud Koenigii (l) in Senatore cujus ureteres calculis erant obstructi, renes autem, & dexter præsertim, æquo majores, dilatatis tunicis multo fero tumidis, permultis obhærentibus scatebant lapillis.

6. Cum modo indicatum sit, posse a vesica dolorem ad lumbos propagari; attendæ huc essent aliæ Valsalvæ Observationes, idem aliunde profectum commonstrantes, nisi priusquam a renibus discedamus, præstaret ostendere, horum, & quod consequitur, lumborum dolorem causæ quidem quæ in renibus sit, nec tamen calculus sit, nonnunquam esse imputandum. Rarior, sed non incredibilis causa sunt vermes, quos qui in renibus non caninis modo, sed & humanis deprehenderint, multos nominat Dominicus de Marinis (m), ad quos magna ex parte in Sepulchreto quoque (n) memoratos, addas alios quosdam qui in eodem (o) indicantur, & qui præterea a Vallisnerio (p), aut ab Alghisio (q) ad Vallisnerium scribentur, præsertim vero post Radium, Vallisnerium ipsum, & Carolum Drelincurtium (r). Ex his tamen omnibus perpauca invenies, neque eos fere in observando cautiore, qui intra ipsos hominum renes vidisse se, scribant; ut nisi in canibus, maribusque pro certo sciremus esse deprehensos, fortasse illorum Observationes partim in dubium vocaremus, partim aliter explicaremus, mincti post nephriticis dolores oblongi, teretisque polypi, qui Sponio (s) pro lumbrico a primo imposuerat, non obliti. Quanto igitur certarum in canibus Observationum magis augetur numerus; tanto etiam magis credibile fit, posse idem in hominibus quoque contingere. Hac mente quod Valsalva conspexit non multo secus ac Illustri quoque Swietenio (t) accidit, describam.

7. CANEM ille masculum, Anatomæ studio incensus, persequabatur, cum, loco renis dexteri, corpus invenit quod exterius quidem renem propemodum æmulabatur, at sub externa membrana tenuem corticem glandulosum habebat, ad quem pertingebant sanguifera vasa, sub cortice autem caveam, quam membrana admodum lævigata convelliebat, pluribus pertusa foraminibus ad eum corticem pertinentibus, ut ex hoc per illa defluere in caveam lotium videretur. In cavea vermis latebat tres circiter ulnas longus, crassitudine autem calami majoris ex iis quibus utimur ad scribendum.

8. RADIUS (u) quidem hoc verme in rene crassiores, sed non æque longos invenit. Ulna ipse, & Kerckringius (x), Vallisnerius (y) quatuor palmis, Drelincurtius duobus pedibus longiores offenderunt; ut animalis non crassissimi longitudo ulnarum circiter trium mira nimium videri possit, nisi cum mortui aucta multum est, ut ego (a) in alio vermium genere, in hoc autem ipse RADIUS facile accidere, adnotavit, aut sicuti apud Drelincurtium (b) duo fuerunt quorum alterius rostrum circa alterius caudam arctissime esset defixum. Nam & bini aliquando sunt uno in rene, dispari quidem longitudine (c), ut RADIUS quoque (d) observavit, at pari a Blasio (e) picti sunt, hique ex homine emaciato, qualis alter fuisse legitur apud Zacutum (f) in cujus renibus vermes, at multis partibus breviores fuisse dicuntur colore albo, cum rubicundo essent in Blasii Observatione, quo colore semper in canibus & RADIUS, & Drelincurtius, hic interdum vivos, ille mortuos conspexere; hic non nisi in maribus, & a dextris, ille etiam in scemina, & a sinistris. Do-

S 2

lores

(e) Vid. supra n. 3. (f) ad §. 365. ibid. cit. (g) ad §. 387. (h) Act. N. C. Tom. I. Obs. 247.
 (i) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 14. (k) 1. 3. Obs. 2. & Obs. 13. §. 1. (l) Lithogenes-human. Specim. Epist. 2.
 (m) Dissert. de re monstr. a Capucc. & cæt. (n) Sect. hac 22. Obs. 23. §. 5. & in Schol.
 (o) Ibid. & in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2. (p) Consideraz. int. alla generaz. de' Vermi. (q) Opere del Vallisn. Tom. I. P. 5.
 (r) Experim. Anat. Canicid. 3. n. 10. & 16. & Canicid. 11. n. 36. (s) Act. Erud. Lips. A. 1684. M. Jun.
 (t) Comm. in Boerh. Aph. §. 1134. (u) Observaz. int. agli Anim. viv. & cæt. (x) Spicil. Anat. Obs. 59.
 (y) Consider. cit. (a) Epist. Anat. 14. n. 47. (b) Canicid. cit. 3. n. 16. (c) Ibid. n. 11. (d) Observaz. cit.
 (e) P. 6. Obs. Med. 12. Tab. 9. Fig. 6. & 7. (f) Sepulchr. Sect. hac 23. Obs. 23. §. 5.

lores fuisse renum acerbissimos, Zacutus scripsit: quos etiam in canibus perpetuo significatos esse clamore, Kerckringius, & Boirelius (g) testantur, cum ceteri quos nominavi, id omittant. Quod reliquum est, de horum vermium origine, ut puta an in canibus ex rubellis iis sint quos in tuberculis quibusdam haud procul interdum a renibus alias (h) descripsi, ab illis erosio in hos nonnunquam transfuentibus, in tanta longitudinis imparitate, non facile affirmaverim, nisi prius de utrorumque structura certiora nobis innotescant. Blasius quidem renales suos quasi ex annulis plurimis affabre junctis constantes descripsit, pinxitque; sed ei picturae Sculptorem & geminum caput, & oculos de suo crediderim addidisse. Vallisnerius animadvertit, quem ipse vidit, ex Latorum genere non fuisse, qui potius esset teres, sed neque ex ullo alio genere quod alii, quantum ipse sciret, intestinis unquam inclusum comperissent. Hæc Vallisnerii animadversio dubiam mihi reddit propositam ab Redio structuram, quippe cum Terebibus intestinorum vermibus, ut ab Redio ipso describuntur, ferme communem; ut illa præteream quæ ab descriptione hac dissentientia adnotavit Vallisnerius (i). Verum ut omnia de renalibus vermibus satis certa, & constantia essent; tamen illorum parvitas qui in iis tuberculis canum sunt, necessariam intimæ fabricæ comparisonem perdifficilem redderet. Quem laborem aliis, minus quam nos occupatis, relinquentes, interea ad alias, ut promissimus, Valsalvæ historias transeamus, in quibus lumborum dolorem a causis extra renes positis observaverit.

9. VIRGO annorum circiter vigintiquatuor, ab alto cadens, gravante ad lumbos dolore, & febre afficitur. Horum utrumque aliquantum mitescit. Verum aliquot post diebus recrudescens, accedente sensu ponderis in ventris cavo, vomitu, & dejectione modo viridis, modo nigricantis materiæ, tandem ad interitum perducit. DUM VENTER fecatur, illico sanies effluit, quæ, spongis collecta, octo circiter libras pependit tota. Intestina erant inter se per tunicam exteriorem connexa, sic tamen, ut in eorum interstitiis crassior lateret sanies. Cæterum intestina ipsa, & ventriculus nihil in se vitii ostenderunt. Hepar albicabat, exteriùsque adhærentem habebat crassissimam saniosam materiam. Sed omentum a sinistris, iliacam regionem versus, annexum peritonæo ex ea parte ulcus patefecit.

10. Quæcunque ea ratio fuerit cur a casu illo sit læsus intimus ventris paries iliacam regionem versus; ibi certe abscessus genitus est tantus, unde copia illa potuerit saniei effluere. Pure confecto, id accidit quod Hippocratis aphorismus (k) docet, ut dolores, ac febres aliquanto mitiores fierent. Abscessus autem disruptionem recrudescens significarunt, ut puris in ventrem effusionem, in ventris cavo ponderis sensus. Doloris vero lumborum causam non quæres, cum abscessus sedem in ea abdominis parte fuisse, mimeris quæ in iliacam vergebat regionem; fibræ enim Transversorum musculorum quæ in illa ipsa parte sunt, ab lumborum vertebris, ut nosti, exoriuntur: ad extrema autem musculorum, firmitus præsertim ad os alligata, distractis, erosive musculis acrius dolores percipi, non est cur mireremur.

11. Additurus huc alias Valsalvæ Observationes dolorum ibidem sævientium a causa vel extra ventrem & abdomen posita, in memoriam redeo, a me tibi aliis jam Litteris (l) fuisse descriptas, & ex affixione appendicum diaphragmatis, actionem ad has causæ, in thorace latentis, esse explicatam: quo fortasse Jacotii quoque Observatio attinet, in una ex proximis Sepulchreti Sectionibus (m) legenda. Quod si causa locata extra ventris cavum efficere id potest; quanto magis eæ poterunt quæ aut in lumbis ipsis, aut in ventris parte aliqua sint, lumbis adfita, aut ad eos alligata? Videbis eas cau-

fas fufe, & singillatim recensitas in Riolani Encheiridio eo capite ex quo relatæ sunt in hanc XXI Sepulchreti Sectionem in Scholiis ad Obs. 38. primam; idem enim per incuriam repetitus est numerus: plerasque autem in eadem Sectione exemplis comprobatas, ut ex rheumatismo lumborum Obs. 29. ex sero in lumbarium vertebrarum tuberculo Obs. 33: ex harum erosione Obs. 35. & 40. ex lapillis, aut, si mavis, officulis in arteriis lumbaribus Obs. 31: ex mesenterii vitiis Obs. 38. secunda, 39. & 41. §. 1. 2. 5. 6. 9. & Obs. 41. in Additamentis: ex uteri malis Obs. 41. §. 4: ex scirrho intestini Ilei exulcerato Obs. 32: atque; ut alia nunc omittam; ex pancreatis morbis Obs. 25. 38. secunda, & 41. §. 3. adderem etiam ex §. 7. nisi eadem esset, sicuti quæ §. 6. & 8. eadem sunt ac quæ modo sunt indicatæ 38. & 25. hic per oblivionem repetitæ. Afficit autem pancreas cum per se vertebrae proximas, tum sæpius quam Medici plures opinantur, ut recte est a Franc. Sylvio (n) animadversum, per succum, quem, sicuti & jecur, tunc præter naturam se habentem immittit in Duodenum intestinum, attingit, annexumque iisdem vertebris, & reni dextero, unde sensus in pluribus varii, præsertim vero ardentis doloris, renibus haud raro innoxii attributi. Sed jam ad renes ipsos, & primum quidem ut calculis affectos, redeundum est, si nostras volumus eodem ac Valsalvæ Observationes ordine tecum, ut sumus polliciti, communicare: quanquam cum eæ quæ illustriores sunt, ad alias Epistolas certis de causis, ut tum videbis, sint differendæ; hic unam dumtaxat, & quamvis peculiarium quæ præcesserant, signorum historia carentem, tamen haud inutilem, subjiciemus.

12. MULIER decesserat in Nosocomio Patavino cum septem jam menses uterum ferret, A. 1708. mense Martio. VENTER propterea, & uterus statim a morte incisi fuerant, fœtusque extractus tum vivus, mox autem mortuus; cum ego qui tunc forte Patavii eram, uteri cervicem quæ etiam tum erat integra, & renes, quædam accuratius observaturus, accepi. Muci copiam intra eam cervicem, & vesiculas eodem fœtas, numero, & magnitudine valde conspicuas, & superficiem uterini osculi obducentes, hic fusius memorare nihil attinet. Renes vero sunt digni qui describantur. Cum enim sinister major esset, quam corporis magnitudo requireret, suosque ostenderet canaliculos magis quam soleant, crassos, eoque omnibus qui forte aderant, maxime patentes; contra dexter tanto erat minor, ut renis Succenturiati magnitudinem, crassitudinemque non superaret, ejusque parvitati ureter, & vasa Emulgentia respondebant. Et ne sic fuisse a primordiis, crederes, colore erat qui morbidum significaret, & tubulos quidem adhuc habebat qui papillas excipere solent, sed contractos, substantiam autem reliquam pene ad nihilum redactam; ut si calculum, minime rubentem, minimeque croceum, reni insitum, & calculosam hinc inde materiam demeres, vix aliud superesset.

13. Quod dixi, hanc Observationem haud inutilem fore, sic accipias velim, quod occasionem det nobis plura examinandi, quæ de renum calculis, & vitiis agentes Medici tradidere, velut ex ista ipsa apparet Sepulchreti Sectione XXII. Et primum licet Coitero (o) acciderit, ut dextrum renem magis atque sinistram exulcerationi obnoxium inveniret, sicque etiam fuerit in nostra muliere; tamen, si totam hanc percurras Sectionem, ex renibus quorum substantia exulcerata, aut absumpta fuerat, longe plures fuisse comperies sinistros, quam dexteros: & sane si frequentior renum exulcerationis causa in calculis quærenda est; hi sunt, confirmante Boerhaavio (p), rariores in dex-

(g) in Additam. ad eand. Sect. Obs. 2. (h) Epist. Anat. 9. n. 44. & seqq. (i) Miglioramenti d'alcune Osservaz. del Redi n. 13. (k) 47. Sect. II. (l) Epist. 16. n. 40. & 41. (m) 25. Obs. 14. (n) Vid. extrema Scholia ad cit. Obs. 38. primam. (o) Obs. 23. §. 3. (p) Prælect. ad Institut. §. 352.

dextero, nec ratio deest ab doctis Viris excogitata (*q*), quod sanguis videlicet multo facilius ob brevior, ac liberior Emulgentem venam revehatur ex rene dextero. Et cum alias alii rationes attulerint; in re tamen ipsa conveniunt, ut Frider. Hoffmannus (*r*), magisque is quem laudat, Carolus Piso (*f*), diferte scribens, *ex centum nephritide* (calculosa) *laborantibus octoginta & amplius renem sinistrum dolere, experientia teste, sive in omnibus nephriticis fere, ... quæ est*, inquit (*t*), *observatio Dodonæi, & nostra quoque*. Igitur etsi versans ex Cæsareæ Academiæ Voluminibus illa e quibus potissimum soleo in his Epistolis exempla petere, in Observationes nonnullas incidit, quæ aut (*u*) renes ambos pariter a calculis intus absumptos, aut (*x*) dexterum solum iis gravatum, aut (*z*) si utrumque, multo magis dexterum; tot illas tamen habebis quas hisce opponas, quin ex iisdem Voluminibus alias insuper quas illis adjungas, ut ubi (*z*) calculos in sinistro dumtaxat rene describunt, vel si in utroque, aut (*a*) plures aut (*b*) majores, gravioremque labem sinistro afferentes, quam dextero, in quarum Observationum altera illud obiter adnotabis, fuisse eorum calculorum partes quasdam *crystallinæ duritiei & splendoris nitidi, sive pellucidæ*. Habebis indidem exempla (*c*) aucti, quamvis intus exesi, vel alio vitio affecti aut sinistri tantum, aut multo magis sinistri, quam dexteri: hæcque duæ purulentorum renum Observationes a Cl. Coschwitzio (*d*) propositæ ambæ pariter confirmabunt. Verum jam satis exemplorum: itaque sciens mitto cætera, in quibus & illud est ex Cl. Fantono supra (*e*) indicatum, uno excepto quod ex Verneii Observatione idem (*f*) memoravit, quippe non prætereundo, ut rara causa intelligatur purulentæ defectionis. Scilicet pus e Colo intestino proveniebat quod certo loco ulcus vicinæ Partis erosebat. Ea autem Pars ren erat sinister. Ex his quæ dicta sunt, aliquid utilitatis existere posse, vides, cum renalis affectionis dubia, ut sæpe, signa se produnt. Si enim ad illa hoc accedit, ut sint a sinistris, paulo minus dubia fient, quam si essent a dextris.

14. Porro Eustachius (*g*) cum in Bonifacio Corneo renem alterum offendisset magnitudine parvam castaneam vix æquantem, alterum autem magnum; sed illum sanum, hunc putrem, calculisque, ac saniora materia turgidum; censuit, illius parvitatem sanguinis penuriæ deberi, quippe copia ejus maxima in alterum conflante quo vis morbi ac stimulus concitabat. Si revera parvus sanus erat, neque ejus existititas veterum læsionum vestigia occultabat; non est mirandum, quod Vir summus ad eam confugere ex obligationem coactus sit. Aliis vero ubi ren minor morbidus est, contraria placet explicatio, uti & nobis in proposita muliere. Rene contracto, ejus quoque rafa, ut vidimus in illa, contrahuntur. Quod igitur sanguinis in eum jam ferri non potest, in alterum per oppositam arteriam divertit, ipsumque distendit. Credo autem, & contractionem alterius, ejusque vasorum, alterius vero distentionem interdum posse adeo augeri, ut hic immanem in molem excrescat, ille vero nunquam fuisse videri possit. Scilicet sanus, si firmus sit, non magis augetur quam influxus sanguinis requirit, uno in rene id quod antea in duobus, depositari. At si laxior natura sit, ad eamque laxitatem morbus accedat; credi vix potest quantum incrementi nonnunquam capiat. Ostendit ren ille quem Cl. Valcarengus (*h*) invenit decuplo majorem, magisque is qui in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (*i*) memoratur librarum pondo triginta quinque; ut nihil hic dicam

de altero, duplo, eoque amplius quam iste ultimus, graviore, quem ex Monginotii Observatione Præcl. Fantonus (*k*) commemoravit. Contracti vicissim ex morbo, adeoque attenuati atque absumpti, ut a primordiis defuisse Viri doctissimi existimaverint, in illis mihi suspicio est qui renum doloribus a calculis, vitisve aliis laborarunt, ut puta in muliere, viro, & puella, quorum videtis historias in Sepulchreto (*l*). Namque; ut omittam virum, illum videlicet Mercatorem, cujus Observatio in hac quoque Sectione (*m*) semel atque iterum per incuriam est indicata; in puella ut renis dextri locum ne filamenta quidem, aut membranæ tenerent; tenebat tamen ureter qui ex venæ Cavæ trunco, ad quem, rene absumpto, se videtur agglutinasse, in vesicam adhuc descendebat: in muliere autem pro eodem rene *species quadam involucris* conspecta est, membrana, credo, quæ marsupii instar, absumpta jam renis substantia, superstes a tot Observatoribus (*n*) commemoratur. In iis vero crediderim a primordiis usque, ut vel olim Aristoteles (*o*) observavit, renem defuisse, in quibus nulla renum vitia præcesserint, neque ullum alterius renis, aut Emulgentium ejus vasorum, aut ureteris extet vestigium, ut non extabat in puellula a Poupartio (*p*), neque in Sacerdote, & Muliere, a Valsalva dissectis, quorum utriusque historiam tibi alias (*q*) proposui, aut siquid forte extabat, certa quædam alia non deerant quæ nunquam renem fuisse, indicarent, ut in ea Muliere alterius lateris ren non modo, ut in puellula illa, æquo major, sed duplo major, & præterea pelvi duplici, duplicique uretere præditus; ut initio factus videretur, ut sui quoque absentis comparis vices gereret. Ego vero in catella quam Bononiæ persecui Februario mense A. 1702. aliud quidpiam animadverti, unde, etsi neque ureter, neque Emulgentia vasa deessent, renem tamen a primordiis defuisse, conjicerem. Cum enim loco renis dexteri nihil nisi pinguedinem deprehendissem quæ mole ipsum, & figura etiam quadantenus referret, ureterem autem cum vesica quidem commissum, at solidum & paulo antequam ad eam pinguedinem perveniret, repente in tenues dispersit pinguedinis strias, quæ sanguifera vascula comitabantur, arteriamque pariter Emulgentem vidissem in eo latere non deesse, at tenuiorem æquo, & cum ramum quidem non parvulum renem versus Succenturiatum dimitteret, parte reliqua in ramulos abeuntem qui per descriptæ pinguedinis superficiem dumtaxat reptabant: cum hæc igitur ita conspicerem; animadverti, venam ejusdem lateris Emulgentem, etsi crassitudine oppositam aliquantum superabat, nullos tamen qui sub sensum caderent, ramulos a pinguedine illa, quam totam cum cura persecui, venientes accipere; accipere autem ramum a proximo hepatis lobo crassum adeo, ut ipsa Emulgens sinistra illo tenuior videretur. Qua ex re proclive erat conjicere, venam Emulgentem dexteram non renis in ea quidem catella, sed jejicinis causa fuisse creatam, præsertim cum in sanissima catella secundum naturæ consuetudinem se haberent reliqua omnia, nisi quod ren sinister major erat, quam pro corporis magnitudine, ut pote qui discernere unus omnem debebat urinam, quamobrem canaliculi quoque ejus erant, ut in muliere descripsi, crassiores, & evidentiores.

15. Ut igitur ab ea constitutione quæ a primordiis, ad eam quæ a morbo est, & ad institutum sermonem redeam; augeri ob renis comparis absumptionem, alterius qui sanus sit, magnitudinem non alia ratione, crediderim, quam quæ paulo

(*q*) Vid. Haller. not. 2 ad eund. locum. (*r*) Medic. Rat. T. 4. P. 2. S. 2. c. 6. in Thef. Pathol. §. 6.
 (*f*) Obs. de Morbis a Ser. colluv. S. 4. c. 2. post Obs. 100. (*t*) in Præf. paulo ante Theor. 4. (*u*) Dec. 3. A. 5. Obs. 33.
 (*x*) Act. T. 1. Obs. 20. & 247. (*y*) Cent. 1. Obs. 27. & Cent. 3. Obs. 45. (*z*) Ibid. in Appen. n. 1.
 (*a*) Dec. 3. A. 3. Obs. 122. (*b*) Ibid. A. 7. & 8. Obs. 122. cum Figuris. (*c*) Cent. 8. Obs. 100. & Cent. 9. Obs. 64. & A. 7.
 Tom. 7. Append. n. 10. & eorund. Tom. 8. Obs. 89. (*d*) Dissert. de Valvulis in Ureterib. §. 5. & 7.
 (*e*) Vid. supra, n. 5. (*f*) Anat. corp. hum. Diss. 4. (*g*) Sect. hac 22. Obs. 16. (*h*) Dissert. de faxis, acub. & cæc.
 (*i*) A. 1732. Obs. Anat. 7. (*k*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. in fin.
 (*l*) Sect. cit. Obs. 23. §. 4. Sect. 27. Obs. 1. Sect. 28. in Additam. Obs. 2. (*m*) Obs. 23. §. 12. & Obs. 27. §. 6.
 (*n*) Vid. ex. gr. Sect. hac 22. omnem §. Obs. 5. (*o*) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. art. 2.
 (*p*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 1. (*q*) Epist. 25. n. 4. & Epist. 31. n. 25.

paulo ante exposita est; neque enim in Kerckringii, exempli causa, aut Drelincurtii memoratis (*r*) Observationibus cum ren alter esset a verme corruptus, alter autem æquo major, esse potest Eustachianæ explicationi locus. Cum vero sæpe adeo fieri videamus, ut rene altero ob corruptionem, aut propter obstruentes calculos lotium non secernente, aut non emittente, alter suppleat, idque ipso hujus incremento confirmari; manifestum est, jure scripsisse, ut in Sepulchreto (*f*) leges, Guidonem Patinum, non semper esse verum, uno rene obstructo, alterum statim cessare ab officio: quod & suis ipse quoque comprobavit Observationibus, & facile est ex alienis pariter intelligere, in hisque; ut tot alias omitam; Gregorii Horstii (*t*), & Thomæ Bartholini (*u*). Quas Patini, & Bartholini historias perlegens, si forte miraris, cum magnus, & angulosus calculus esset in rene, nullum ibi percipi consuevisse dolorem; miraberis magis, si alias inspicias Observationes, ex quibus constat, neque illum, neque ex tot aliis renalium calculorum signis ullum toto vitæ cursu in quibusdam eos habentibus fuisse, quarum Observationum aliquæ in eodem sunt Sepulchreti loco (*x*) ubi illa quam ex Bartholino indicavi; sed aliæ præterea addi poterunt, ut quæ in Historia profat Reg. Sc. Academia Parisiensis (*y*); quanquam in eo tamen viro vomitiones haud deerant, per intervalla ingruentes; & illa item, quam miror non fuisse jam additam, quippe in Posthumo Malpighii Opere (*z*) vulgatam. Causa autem, cur signum aliquod, & interdum ullum non appareat, esse profecto multiplex potest, ut puta cum lapides, quantumvis insignis magnitudinis, natura, aut casus quasi coronarum orbis medios forat (sic enim legenda sunt Eustachii verba, male in Sepulchreto (*a*) relata, ubi præclara ejusdem Observatione comprobantur) urinæ suppressio non contingit, ut neque continget, si via lotio quasi per canaliculos, in ipsis calculorum lateribus, substantiaque excavatos, relinquatur aperta, ut in proxima Salmuthi historia (*b*), & clarius, quippe adjuvante pictura, in illa patet, quam Lancisius cum Alghisio (*c*) communicavit. Nec molestus sensus erit ad lumbos, ne gravitatis quidem, si calculi sensim, & lentissime crescant, retusisque angulis sint, aut firmissime renum substantiæ impacti hæreant, ut commoveri non possint, præsertim si ea substantia dura sit, & callosa, quemadmodum in Cornelio Cardinali fuisse, alibi (*d*) scribemus, fueratque in illo cujus ex Historia R. Sc. Acad. paulo ante mentionem fecimus, in quo cartilaginea inventa est. Sed & dura fuit in altero cujus descriptionem apud Malpighium extare, diximus. In hisque nec aliæ fere sunt ejus morbi notæ. Cujus rei quæ causa fuerit in eo cujus Observationem tradidit Guarinonius (*e*) satis ex dissectione non liquet, ut neque in duabus aliis (*f*) in primaque potissimum, quarum tamen utraque calculis infarctos renes ambos exhibet, præsertim vero sinistrum. Quæ autem, qualesque ut plurimum soleant esse notæ illæ ex quarum præsentia proprie renum calculi dignoscuntur, etsi jam satis per te nosti; proderit tamen, si apud Cl. Scharfchmidium (*g*) recognoscas; exempla enim subjicit quibus confirmet, illarum pleraque, aut omnes etiam abesse interdum posse, ut alium morbum spectent Medici, calculos autem qui in renibus sunt, minime suspicientur. Porro supervacuum est admonere, supervenire posse causas ob quas dolor cesset qui antea in rene vel acerbissimus fuerit, nervis videlicet surculis sive hebetibus factis, sive consumptis, ut ex VI. intelligitur hujus Sectionis Observatione. Quæ omnia cum ita sint; patet, quanti referat in ægrotantibus quæ præcesserint, inquirere, & siquando nullum præcipuum signum extet renalis cal-

culi, non propterea contemnere leviora, aut aliis quoque morbis communia. Sed nostræ id melius docebunt hujus morbi, in cadaveribus deprehensi Observationes, quæ ideo in alias differuntur Epistolas, quod in hanc ubi de lumborum dolore agitur, eæ non videntur convenire in quibus is dolor non se prodiderat.

16. Quod vero diximus in descripto a nobis scemineo rene calculum nec croceum fuisse, nec rubentem, & quod in rene virili tres albos a nobis inventos aliis ad te Litteris (*b*) commemoravimus; nempe discrimini illi adversatur, fere ab omnibus olim recepto, per alterutrum de duobus illis coloribus genitos in renibus lapides internoscendos esse, credentibus, a genitis in vesica. Quibus Eustachium suam opposuisse Observationem, in Sepulchreto (*i*) vides: ex quo alias addes, ut ex iis quæ in promptu sunt, aliam, Eustachianæ proximam (*k*), in qua colore marmoris candidi, aliamque (*l*) in qua nivei candoris inventi in renibus calculi proponuntur: ubi & conspectos a Valsalva calculos, alia (non secus atque a Schroeckio (*m*)) albicantes, alios nigros in hac ipsa Epistola (*n*) memoravimus. Apparet igitur, illud discrimen aut ex æquo paucioribus Observationibus, aut a præjudicata quadam opinione fuisse deductum. Certe autem lapidis materiæ id quo rubro, flavo, nigro, aliove colore inficiatur, tum in vesica admisceri potest. A qua etiam admistorum varietate fieri, credibile est, aliam in aliis calculis facilitatem, aut difficultatem solutionis, spemque propterea iis præcidi qui remedium quærunt quo uno æque omnes dissolvantur. Quo magis danda opera est, ne calculus gignatur, iis vitæ quæ diximus (*o*) in renibus lotium remorari, & contrariis in usum tractis, præsertim si qua inchoati calculi suspicio sit. Ad quem, donec licet, inde deturbandum, mitioribus potius, & anodynis aliquid habentibus, quam acrioribus diureticis uter, qui hinc meminerim, antequam Boerhaavii (*p*) monita prodirent, generosum quendam Civem meum, cui lapis e vesica exsectus fuerat, nephriticis obnoxium doloribus, his rarius tentari cœptum esse ex quo tertio, aut quarto quoque die mane haurire instituit calidæ uncias aliquot, cochleari addito syrupi ex succo violarum; inde vero sciam, diuretica proprie dicta nonnullos quidem liberasse; aliis autem vehementer nocuisse: neque hoc mirum sive ea attendentibus quæ supra (*q*) attigimus de mucilaginoso humore quo tubulorum, & pelvis parietes obliniuntur, non temere amovendo, sive contractiones eorundem parietum, quæ ut acrium medicamentorum irritamentum sequuntur, sic quantum & vias importune adstringant, & dolores augeant, manifestum est. Utinam radice scillæ vis anodyna, & convulsionem sopiens, ab Hoffmanno indicata, & in nephritide ipsa, etiam a minoribus calculis proveniente, a Cl. Jo. Gerardo Wagnero (*r*) exposita, tot felicibus aliis experimentis confirmaretur, ut non minus apud Medicos nota esset, quam vis diuretica perspecta est; sane Itali quoque nostri, etsi plerumque ab emeticis, quale pulvis scilliticus est, remediis abhorrent, hoc opportune uti non dubitent, ne ibi calculus incrementa caperet, unde postea dejici non posset. Augetur enim subsistens, non modo ut expediri, & egredi amplius nequeat, sed interdum ut renem æquet, imo nonnunquam, sicut in scemina Principe fuisse scribitur (*s*), pondus sit librarum quinque. Sed cum in aliis morbis non semper eidem remedio idem exitus respondet, tum in hoc speciatim. Valsalvam certe ipsum meminisse de hoc non semel querentem, confirmantemque, se in Nobili Virgine quæ per biennium renum doloribus vexata fuerat, remedia mutare in singulis paroxysmis

(*r*) supra n. 8. (*f*) Sect. hac 22. in Schol. ad Obs. 14. (*t*) Ibid. Obs. 19. (*u*) Ibid. Obs. 24. §. 2. (*x*) Obs. ead. §. 1. 3. 4.
(*y*) A. 1730. Obs. Anat. 3. (*z*) ubi de Renib. (*a*) Sect. cit. Obs. 12. §. 1. (*b*) Ibid. §. 2.
(*c*) Litotom. c. 4. & Tab. 4. (*d*) Epist. 57. n. 10. (*e*) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 10.
(*f*) Act. N. C. Tom. 2. in Append. n. 3. & Commerc. Litter. A. 745. Hebd. 11. n. 1. (*g*) Ibid. A. 1739. Hebd. 31. n. 1.
(*h*) Epist. 38. n. 31. (*i*) Sect. hac 22. in Schol. ad §. 1. & §. 2. (*k*) Ibid. §. 6. (*l*) l. 1. Sect. 10. in Additam. Obs. 8. ad fin.
(*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 247. (*n*) n. 2. (*o*) supra, n. 3. & 5. (*p*) Prælect. ad Institut. §. 365. & 387.
(*q*) n. modo indicato 3. (*r*) Observ. Clinic. Sect. 2. n. 2. 9. & 10. (*s*) Vid. apud Pohl. de Prostat. calcul. §. 7.

oxyfimis esse coactum, cum quæ alias prompte liberaverant, frustra in usum revocarentur.

17. Inter cætera autem detrimenta quæ mulieribus ferunt cruciatus nephritici, non dubito, quin abortus, aut non infrequens & fœtus, & matris interitus sit referendus. Cum enim uterus crescens ureteres premendo, minus per hos facilem reddat urinæ deluxum, &, quod consequitur, nonnihil in renibus eam moretur; siqua forte vitium aliquod in his fovet ob quod eorum doloribus obnoxia sit; nempe inde magis irritari ipsorum intimas membranas, & cruciatus excitari, proclive est intelligere, ut illud patenter quod toto corpore, iisque præsertim Partibus quæ in ventre sunt, eo tormento per nervos in consensum tractis, facile ante justum tempus ex contrahente se utero fœtus exigatur, aut certe ita ipse, aut mater, tunc gravibus morbis sæpe impar, male mulctetur, ut non raro utrique moriendum sit. Quod ad abortum attinet, habes in Sepulchreto (t) Matronam, a Platero descriptam. Ea quatuordecies uterum gestans, toties 8. vel 9. semper mense abortiebat. Eadem multos annos gravissimis renum doloribus obnoxia fuerat. Dolorum autem, & abortus causam Platerus deprehendit in renibus, quorum alter in marsupii modum, absumpta substantia, redactus, alter a magno calculo erat prætumidus.

Mulier vero a cujus historia, ut pleraque alia, ita hoc quoque animadvertendi occasio mihi data est, ut septimo graviditatis mense ipsa primum, mox & proles extincta sit, & quemadmodum ren ejus dexter se haberet, jam docui (u); ut quando mortis illius genus, tunc aliud agens, non quæsi, nunc suspicer, inter mortis prægressas vel proximas etiam causas, renis dolorem fuisse. Quod & de alia suspicor cujus dissectæ Observationem, mecum, & cum Amicis cæteris ab Santorino communicatam, huc eo libentius adscribam, quod & alia aliqua continet tibi, renum fabricam rimanti, minime fortasse displicitura.

18. FŒMINA quæ ex renum affectionibus diu laboraverat, denique cum uterum gereret, quinto gestationis mense obiit. RENUM alter strigosus fuit, quippe cavea quidem pelvis aucta, substantiæ autem crassitudine extenuata. Alterius quoque, etsi longitudo, & latitudo increverant, exigua erat quibusdam locis substantiæ crassitudo, pelvis autem amplitudo permagna. Hæc vero in ureterem desinebat arctum adeo, ut adactus aer vix transfiret. Qua autem pelvis cum intimo rene cohærebat, latis pertusis erat orificiis, quæ cum magnis cellulis communicabant. Harum quoque cellularum aliqua parietes habebat aliis orificiis perforatos; in quæ impulsus aer multos canaliculos, simulque Emulgentem distendebat arteriam. Erant autem ii canaliculi arteriosis ramis in transversum impositi. Cæterum eas cellulas urina implebat: renis autem superficies ex vasis fiebat sanguiferis, in crassiusculum quasi stratum compactis.

19. Qui ad cognoscendam intimam, ut cæterorum viscerum, sic etiam renum structuram, morbosas constitutiones omnino aspernantur, non hanc fortasse contemnent, ex qua videlicet renum canaliculos probari, credent, cum arteria, nulla re interjecta, communicantes; recte, an secus, non est mihi hic disquirendi locus, neque confirmandi excogitati a me olim (x) ad patefaciendam renum fabricam experimenti. Ex hac potius, aliisque historiis supra memoratis in memoriam redeo alterius, quam ex Willisio reperies in Sepulchreto (y) translata. In ea nobis Matrona describitur a multis jam annis, potissimum vero quotiescunque conceperat, iis spasmodicis affectibus vexari solita, ob quos sub finem tertii mensis abortum semper faciebat, quod novissime quoque contigerat, acutis videlicet lumborum præsertim doloribus non semel redeuntibus, & postea quoque acriter, fere usque ad extremum vitæ diem,

qui trigessimus quintus fuit ab abortu, cum vomitu divexantibus. Cadavere inciso, Willisius non dubitavit, quin dolorum causa statuenda esset in aqua intra cranium deprehensa, quæ inde per nervos in menterii centrum delapsa, membranas distraxisset, quas ibi interjecto aere non secus divulsas invenit, ac si lanis insufflasset. Equidem non is sum qui aquam, cerebrum inundantem, spasmodicos facere posse dolores, negem. Sed tamen in cadavere quod citissime, ait, computruisse, facilius est aerem illum qui membranis erat interpositus, a putredine ipsa recens evolutum concipere, quam in vivente jam fuisse. Quid ergo est? A renibus fortasse petenda altera causa fuerat, quæ ad aquam illam adjiceretur. Nam renes satis quidem sanos fuisse, refert; alterum tamen eorum inusitata fuisse figuræ, ut pote qui in plures lobos instar renis vitulini findebatur. Fac enim eorum tibi veniat in mentem, quæ Ruyschius (z) semel atque iterum ab se comperta memoriæ prodidit. Post intolerabiles lumborum dolores, non calculos, ut ipse, omnesque expectabant, sed inæqualem dumtaxat, ut in humanis fœtibus, & in vitulis, bobusque, renum superficiem esse deprehensam. Fatetur autem ut rem sibi inauditam, sic quoque incompertum, quomodo ex ejusmodi structura tam atrox dolor, & sanguinis sæpe mictus existeret. Qui tametsi a Willisio non memoratur, potuit tamen illud renis intimum vitium, quod inæqualitatem superficiem aut sequeretur, aut faceret, necdum ad eum pervenisse gradum, ut sanguinem eliceret qui cum urina excerneretur. Quod vitium quale sit, cum Ruyschius cohortetur cæteros ad inquirendum; non ante quis facile conjiciat, quam sciat, num adultos omnes quibus ea renum inæqualitas sit, horum cruciatus infestet.

20. Igitur si quæ ab antiquioribus scripta sunt, attendantur; non esse id verum, a primo aliquis existimabit. Etenim cum Aristoteles (a) hominum renes bubulis similes esse, tradiderit, quippe qui tanquam compositi ex multis renibus exiguis constent, neque æquabiles sint; in plerisque saltem ita inventos esse, videri potest: plerisque autem homines renum doloribus tunc esse vexatos, cuiam, quæso, credibile sit? At si a fœtum, & puellorum inspectione ad id scribendum inductum esse, suspicabimur, quæ suspicio in Adnotationibus indicata est ad Eustachii librum de Renibus (d); Aristotele seposito, quot alii, & in quot, quibusque idem conspexerint, quæremus. Eustachius (c), qui multos, siquis alius, inspexit humanos renes, in uno, aut altero dumtaxat id se vidisse, memoriæ tradidit: qui etsi reticet, an ex renibus laborassent; subindicare tamen videtur, cum alterius renes magnitudine quoque, ait, fuisse valde insigni & alios longe superante, & cum alibi (d) negat, id inventum iri, nisi aut cadaver nati simus, cujus renes tuberculis scateant, aut natura in eis conformandis a lege sua discesserit. Quod cum perquam raro contingere, Anatomicus adeo exercitatus affirmet; mirum esset, scriptum postea fuisse a Veslingio (e), sæpius tamen renes e compactis veluti glandulis inæqualem superficiem, quam in fœtu exhibent, in adultis quoque retinere; nisi æquius foret interpretari, sæpius dixisse comparantem cum eo quod modo dixerat, & certe multo rarius est, unum aliquando pro duobus renibus inveniri, quam cum Riolano (f) reprehendere. Adversus quem id se unquam vidisse, negantem, sic quidem Veslingium tuetur Dominicus de Marchettis (g), ut confirmet, se vero id bis, terve in hoc Theatro ostendisse. Sed neuter verbum ullum injicit unde intelligamus, fani, an ægri ii fuerint in quibus invenere. Nec vero injecit qui semel id vidit Diemberbroeckius (h), neque alii quos sciens omitto, ipso præsertim recentiores, si duos excipias quorum alterius Observationem habes in Sepulchreto (i), alterius in Bibliotheca Anatomica (k). Hic illam renum ex lobulis coagmentationem semel in juvene novem annos nato,

mani-

(t) Sect. hac 22. Obs. 4. (u) n. 12. (x) Advers. Anat. 3. Animad. 33. Vid. & Epist. Anat. 3. n. 15.
 (y) l. 1. Sect. 13. Obs. 7. (z) Adv. Anat. Dec. 1. n. 9. (a) De Partib. Animal. l. 3. c. 9. (b) ad c. 3. in fin.
 (c) c. cit. (d) c. 42. (e) Syntagm. Anat. c. 5. (f) Animadv. in cit. Veslingii locum. (g) Anat. c. 5.
 (h) Anat. l. 1. c. 18. (i) l. 1. Sect. 13. Obs. 3. in Additam. (k) Tom. 1. P. 1. in Adnot. ad c. 1. Malpigh. de Renib.

manifestam atque evidentem, nullo interim hoc viscus infestante morbo sibi intueri licuisse, affirmat. Ille vero in puella decem annos nata, ventrisque doloribus atrocissimis, & deinde convulsionibus, ac vomitu denique confecta, etsi alias alibi morborum causas animadvertit; tamen renes quoque duriores, eorumque alterum inusitata figura invenit, in plures scilicet lobos fissum. At si hanc propter varias illas causas, utramque autem propter ætatem minus adultam seponas; neque enim adeo mirum esset, si paulo tardius in nonnullis renes ambo, aut eorum alter puellarem illam inæqualitatem amitterent; ex cæteris quas nunc quidem meminerim a me lectas esse, Observationibus quatuor, haud amplius, sunt, Ruyschii una, Petrucci altera, Mauchartii tertia, Trewii ultima. Et ex duabus quidem primis, si adjuncta quædam attendamus, urinæ vitiis laborasse illos, conjiciemus, in quibus ejusmodi renes inventi sunt. Nam Ruyschius olim priusquam casus illos duos proponeret qui nobis hæc perpendendi occasionem dederunt, cum eandem in adulto renis structuram offendisset, quamquam nihil de ejus morbis attigit; tamen in renis illius delineatione (l) supremum ureteris tractum latiore nobis delineavit, quam per se esse in iis solet qui earum partium morbis affecti fuerunt nunquam. Petruccius autem cum Spicilegii sui (m) Tabula II. renes pingat monstruosos, id est ex plurimis glandulis conglomeratis constantes ad instar conceptaculi ovarum; pelvim dexteri æquo magis latum atque extantem, ureterem autem sinistri crassitie, & amplitudine, ut ipse loquitur, monstruosum repræsentat. In Mauchartii autem Observatione (n) conjectura opus non est, ut assequamur, Senem, cui renes maximi, bubuli, & inæquales erant, pluribus, nec levibus, urinæ & partium ejus causa conditarum vitiis laborasse. Nephriticum enim annos aliquot fuisse, constat, deinde ischuriam fere perpetuam, tum per intervalla urinæ incontinentiam successisse, illamque similem lacti ebutyrato repertam esse intra ureteres, intestini Ilei instar distentos, cum pelves unde proveniebant, ovi capacitatem æquarent, intra vesicam denique contractam, crassam, & quasi callosam lapides duos, quorum alter magnus, præter multos quos olim ejecerat, substituisse. Sic etiam Senex alter, in quo ren uterque a Præcl. Trewio (o) conspectus fuit manifestis in lobulos divisionibus, uti alias in pueris tantum solet, notatus, renum calculis diu obnoxius vixerat, quos, mictu interdum cruento comitante, excernebat, donec secunda urinæ in vesica suppressione confectus est. Nunc si forte quæras, quid ego observaverim; etsi quotiescunque in renes incidi qui ad istam superficiem inæqualitatem accederent, id in pauperibus fuit plerumque ignotis, qui dum viverent, quibus essent obnoxii morbis, scire propterea, aut satis scire non potui; hoc tamen dicam, ex indicis quibusdam, non secus ac in Ruyschii, & Petrucci Observationibus, conjecturam facere licuisse, eorum neminem caruisse morbis ad urinæ organa attinentibus. Quod & ipse, ut spero, facile intelliges, si has quas subjicio, eorum historias consideraveris, sed universas; ita enim disponam, ut indicia illa magis, magisque augeri videas, & ex levioribus ordinatim fieri graviora.

21. MULIERIS, in Nosocomio hoc mortuæ, viscera quædam, & caput in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen haberem A. 1726. CEREBRI fusca erat medullaris substantia, & crebris sanguineis punctis distincta: laterales ventriculi non sine aqua intro effusa: cerebellum præmolle. Ut in Thoracis cavo, sic etiam in Ventre aqua non defuerat, eaque fœda. Uteri Tubæ majus orificium habebant occlusum, quippe extremo illo ad ovarium firmiter agglutinato. Ren uterque inæquali erat superficie, & maculis albis hic illic qua subsidebat, variegata; ut inæqualitatem illam a natura non esse, facile intelligeres. Urinaria autem vesica intus rubebat.

22. SENIS cujusdam Partes, præsertim Ventris,

in eodem Nosocomio studiosis nostris Adolescentibus ostendebamus sub finem A. 1742. cum inter illas a consueta naturæ norma has aberrare, adnotavimus.

TESTIS alterius Vaginalis tunica aquam continebat non paucam, eamque turbidam: ex Albuginea autem qui prope globum epididymis superiorem, testiculum convestiebat, corpusculum subrotundum exstabat, Albugineæ concolor. Arteria Magna ubi in Iliacas se dividebat, officula inter tunicas condebat suas. Sed hoc nihil erat præ arteria Splenica, quæ ab initio ad ingressum usque in lienem tota propemodum constabat ex ossibus: eratque præterea multo quam solet, latior. Splen tamen, quantum sensus judicare poterant, sanus erat. Fellis vesicula æquo minor fuit. Renes pro statura parvi: & quanquam interius sani videbantur; exteriore tamen facie inæquali. Urinaria autem vesica magna, & parietibus valde crassis, quales in iis esse consueverunt qui ex calculo, aliave causa urinæ difficultate laborant.

23. SENEX alter, annos natus, quantum æstimari poterat, sexaginta, mendicus adeo, ut sibi victum quæreret vel ex melonum corticibus, & si quæ alia ejusmodi in vias projiciuntur, non semel antea in Nosocomium hoc venerat ob febrem, & oppressionis sensum in thorace, quem difficilis respiratio, debilis pulsus, & tussicula comitabatur assidua, sputa educens quæ vocant catarrhalia. Ubi paululum sibi videbatur levatus; in vias iterum exibat, nec multo post tempore Nosocomium repetebat. Novissime autem circa medium Januarium A. 1747. ita emaciatus, & morbo, frigore, inedia confectus rediit, ut paulo postquam venerat, mortem obiret.

CADAVERE in publica Anatome usus sum, donec melioris copia fieret. Itaque & Ventris, & Thoracis viscera perlustravimus. Ut de hisce primum hic dicam, ex quibus præcipuorum hominis morborum causas agnoscas; Thorax, ut pericardium quoque, effusam quidem habuit aquam, sed paucam. At pulmones ad latera, & dorsum valenter annexi erant: quin dexter, cum abstraheretur, quandam quasi tunicam opacam, crassam, firmam, & æqualem reliquit, thoracis parietibus adhærentem, ab imo ultra medium ejus longitudinis, & a Spina ferme ad sternum usque extensam, quæ ab uno extremo, & ab eo deinceps avulsa, integra secuta est: ea neque ad pleuram, neque ad membranam attinebat pulmonis, quippe cum utraque harum sua in sede restitisset; itaque de eo genere fuisse censui quod tibi alias (p) declaravi. Pulmones ipsi non optime se habebant: imo intra summam alterius partem duri aliquid perceptum est. Sed plus in corde malorum fuit. Erat duplo grandius quam par fuisset: nec sanguinem tamen continebat, sed concretiones polypolas dumtaxat, easque mediocres, & paucas. Verum cum uterque esset ventriculus dilatatus; dexteri, ut auriculæ ejus pariter, quæ & ipsa dilatata erat, parietes erant pertenuis; sinistri contra crassiores omnes, & duriores quam æquum esset. Mitrales valvulæ ipsæ quoque amplificatæ, & valde crassæ, imis erant oris tuberosæ. Et Sigmoides quidem minus fuerant molles quam æquum sit; sed iis minus flexiles Semilunares; quin harum aliqua ad inferioris ambitus partem jam ossæ. Arteria Magna ante curvaturam æquo latior; interiore autem facie univèrsa, imo in Iliacis quoque, albis maculis passim distincta. Earum macularum aliquæ introrsum prominebant, quæ duriores erant, & ossæ, præsertim ubi una ex inferioribus Intercoastalibus oriebatur, cujus orificium ut forte erat in maculæ centro, circulari ambitu prominentis, sic propterea coarctatum fuerat, ut simul cum macula a primo referret majorem quandam glandulam lenticularem. Et quoniam de Iliacis mentionem injeci; priusquam cætera de Ventre attexam, non reticebo, fuisse Iliacas arterias omnes, non secus ac Splenicam videmus, flexuosas: Iliacas autem venas, primas tantummodo, id est ad earum usque partitionem, corrugatione

(l) Obs. Anat. Chir. 80. Fig. 64. (m) De Struct. Capsular. Renal. (n) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 16.

(o) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 33. n. 3. (p) Epist. 20. n. 37.

rugatione quasi quadam affectas, ut difficile posses extendere.

Ventris viscera has labeles ostenderunt. Ventriculus amplus; quamvis pauca continebat; & sine rugis, fuscus intus erat hic illic ad magnos tractus a medio sinistrorsum, multo autem magis ad stomachum ipsum, ibique aliquanto profundius. Jecinoris tota convexa superficies, parvo a dextris spatio ad imum excepto, firmiter cum septo transverso cohærebat: in summa autem ea superficie erat hepatica substantia hydatide excavata, cuius diameter transversum æquabat digitum. Lienis autem convexa facies membranam habuit suam quodam loco albicantem, in ejusque albedinis medio osseam factam parvulo spatio. Lien ipse laxior, & potius crassitudine, quam longitudine, aut latitudine, æquo major, cum tamen arteria Splenica, ista etiam spectata crassitudine, paulo quam conveniret, latior videretur. Mesaræi glandulæ in homine id ætatis passim occurrebant, multæque ad fabæ magnitudinem: quanquam sive tangeres, sive, dissectas etiam, inspiceres, morbo carere, non dubitares. Sed renum magnitudo quæ, corporis proportione, minor erat, magisque eorum superficies evidenter ab eo quod videre consuevimus, discrepabat. Posteriore enim facie æque erant convexi, atque anteriore, utraque autem inæquali, sinister præsertim, & quadrantenus tuberosa. Accedebant in sinistro depressiones quædam quasi a cicatricibus. Ureterum autem orificia intra vesicam spectabantur aliquanto ampliora, & ipsa vesica intus subrubra, & sanguiferis vasculis passim discurrentibus ita distincta, ut si in ea coloratam ceram immisisses; exterius autem rubicundioribus quam soleat, fibris instructa.

24. A N I C U L A rustica, parva, & præter modum strigosa, intra biduum ex senectute ipsa, ut ajebant, mortua, spirandi tamen difficultate, quamvis sine tussis, & sputorum expectoratione, laboraverat: quod adnoto, ut scias, non plura de ejus morbis sciscitando cognosci potuisse; non quod alia ferme quam ventris viscera examinaverim. Etsi enim hujus quoque cadaver, cum Anatomen docerem A. 1740. in Theatrum ex Urbe importatum est; tamen ubi ad thoracem perveni, melioris, aut certe majoris corporis facta copia fuerat, in quo disseccando occupari præstitit.

A B D O M I N E igitur aniculæ diducto, sana reliqua; hæc autem dumtaxat inventa sunt præter naturam se habentia. Magna arteria a diaphragmate ad Iliacas usque omnes tota erat intus a flavis osseis lamellis inæqualis, & foeda præterea ab humore crassiusculo, fusco, & sanguinolento, qui hic illic intimæ tunicæ adhærebat, ex qua per lamellas illas ipsi circumjectas perrupta, & exulcerata distillaverat. Ejusmodi vitium in perbreve quoque Cœliacæ truncum se propagans, cæteris hujus ramis illæsis, hætenus se extenderat in arteriam Splenicam, ut cum tota justo esset latior, & crassioribus tunicis, & flexibus præsertim tot, ac tantis, ut plures, majoresque in ea vidisse non meminerim, ideoque primo aspectu ea esse quæ erat, non videretur, esset præterea ad flexus majores dura, nec sine osse. Lien autem quem adibat, sanus, & parvus quidem, sed jecinori, ac visceribus cæteris, atque adeo toti corpori respondens proportione. At ductus Hepatici truncus amplior quam soleat. Contra uterus, quem in latus sinistrum invenimus valde inclinatum, cavo erat adeo angusto, ut non facile in adulta viderim angustiorum; & tamen vagina erat non exigua, & supra pubem rugosa cutis mulierem peperisse, indicaverat.

Renum uterque superficie inæquali prope ut in fœtu, pelvi autem non modo, & duobus in hanc confluentibus majoribus tubis, sed & pluribus ex minoribus, qui horum alterutrum adæunt, extra renes exstantibus. Quæ omnia, ut uretères quoque, aliquanto erant justo latiora, a dextris præsertim. Ren autem dexter multo minor sinistro, & quamvis intime quoad visus,

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

tactusque judicare poterant, non morbosus; tamen dissectus male olebat. Sed & ureteris dexteri orificium multo amplius quam solet, & quam esset sinistrum, in vesica hiabat; ut ab dextera magis parte ex urinæ vitiis laborasse mulier videretur. Tunc etiam intellectum est, cur vesica bene distendi immisso per urethram aere non potuisset, quippe hujus parte per amplius illud orificium in ureterem, pelvimque ipsam renis, ut perspeximus, divertente, & qua pelvis incisa fuerat, exeunte. Cæterum vesicæ intima facies pene tota vasculis sanguiferis, eorumque ramulis tumidis, & nigricantibus distinguatur; quin tota ipsa vesicæ infima pars intus nigricabat.

25. Huc addas velim quam tibi alias (*q*) descripsi in Stabulario Observationem. Hinc enim videbis quæ vesicæ, & ureterum vitia fuerint, inde vero ut renum inæqualis esset superficies. Nec refert; imo fortassis juvat potius propositum hoc nostrum, quod certa quædam præterea vitia iis in renibus animadverterim. Neque enim hic quærendum credo, num solum ejusmodi superficiem vitium gravia illa attulerit mala de quibus ab Ruyschio (*r*) traditum est. Crederem fortasse, si quod autumabat Riolanus (*f*), liceret accipere, ex inæquali illa quæ infantibus est, renum faciem post septennium, vel ocyus æqualem fieri quia ex aspersione sanguinis carnosus cortex circumjiciatur, sublividus, minimum digitum crassus, complectens ea tubera quæ sola in puello renis substantiam faciant. Nam in fœtu quoque is proportione cortex est, renumque facit superficiem, omnesque præterea adultorum renes quorum esset facies tuberosa, parvi forent, quod neque ego semper vidi, & Ruyschii illa respuit delineatio quæ supra (*t*) indicata est. Nec vicissim tamen hic renes a nobis ponendi sunt male adeo affecti, ut in quibusdam Eustachii (*u*), & Littrii (*x*) Observationibus, in quibus non modo ren erat tuberculis exterius plenus, sed & substantia maxime imminuta, aut prorsus consumpta, loco ejus a sabulosa materia occupato, pelvi autem innumeris lapillis, aut materia illa referto, & ureteris denique initio per calculum non exiguæ magnitudinis prorsus obstructo. Nam si in horum alterutro casuum jam ea præcessissent quæ Ruyschius scripsit; in neutro enim erat, quod per mirum fuit, postremo ante obitum tempore illorum quidquam; nemini certe obscura fuisset causa cur accidissent, ut contra est in Ruyschii Observationibus. Nunc si præter exteriora tubera aliquid aut ibi, aut intus ponas, quod attentius inspectando observandoque liceat animadvertere, ut in nostris fere omnibus historiis, unde quæ præcesserit inæqualitatis causa conjiici possit, & hæc ejus generis, ut dolores quoque & sanguinis mictum afferre valuerit; indicatum fortasse videbitur quidpiam quod a veri similitudine non abhorreat. Fac igitur, plures extitisse antea in renis superficie ex illis caveis sero plenis quas aliis Littteris (*y*) fusius memoravi, & quarum una etiam tum supererat in Stabulario. Pro feri illius acriore aliquando natura & laceffi ren potuit, & vas aliquod sanguiferum erodi, unde sanguineus mictus, & dolor, quem a feri quoque copia tum distendente, tum etiam gravante augeri contigerit. Sero autem illo dissipato, cicatricosas maculas, & depressiones relinqui ostendimus, easque in aliqua etiam ex modo productis historiis (*z*) non omnino obscuras: quas inter crebras depressiones hic illic prominens illæsa renis substantia inæqualem faciet superficiem, & tuborum speciem repræsentabit. Itaque habes quid mihi venerit in mentem re in obscura & perdifficili. Quod exempli dumtaxat causa, & te ad meliora excitandi, propositum credito; neque enim mihi satis placet cum ob alia, tum præsertim quod vereor, ne alia inæqualitas illa fuerit quam Ruyschius vidit, ac quæ a me visa, & ut potui, explicata est.

Nunc quando lumborum doloris causam in renibus, primum ut calculo, deinde ut aliter affectis, consideravimus, age in aliis quo-

T

que

(*q*) Epist. 4. n. 19. (*r*) supra, n. 19. (*f*) Animadv. cit. supra ad n. 20. & Anthropogr. l. 2. c. 26. (*t*) n. 20.
 (*u*) De Ren. c. 45. (*x*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. (*y*) Epist. 38. n. 39. & seqq. (*z*) n. 21. & 22.

que Partibus, una aut altera proposita Observatione, spectemus.

26. CISIARIUS Patavinus, paucos supra triginta annos natus, sanus antea, & robustus, nisi quod lue venerea laboraverat, cum forte cecidisset, & supra jacentis ventrem rota in transversum acta esset; acerbis adeo lumborum, dorsique doloribus prehensus est, ut octo ipsos menses cubare cogeretur, nihil quidquam opis adversus eos dolores Medicis, quos bene multos advocaverat, afferentibus. Denique cum Cel. Vallisnerius accessisset, ægrumque de cruciatibus sinistri potissimum lumbi querentem animadvertisset; manu admota pulsationem, ut ab aneurysmate, percepit ad ipsum ejus lumbi latus, illaque propterea quibus diutius forte servari posset homo, non sanari, præscripsit. Intumuit deinde is locus, tumore latius se extendente, & costas ipsas quæ proximæ erant, attollente. Edema interea subjectum crus, & femur totum occupaverat. Cum æger tamen, vigente appetitu, temere multum ederet, tumorque increveret; Chirurgus imperitissimus ausus est longe aliud ac Vallisnerius, opinari, & non modo quæ pus moverent, imponere, verum etiam cum ab horum usu vesicæ, & rimæ in lumbi cute apparuissent, hanc incidere. Quam incisionem proxima nocte consecuta est tumoris disruptio, hanc autem larga sanguinis profusio, & hanc virium, vocisque defectio; ut intra horæ quadrantem a disruptione, vita desierit. Postridie, qui dies fuit Nonis Novembribus A. 1720. hæc mihi narravit Vallisnerius, petiitque, ut secum dissectioni præesse vellem, quæ a Vulpio nostro est administrata.

A. B. D. O. M. I. N. E. diducto, in conspectum venit aneurysma, quo majus nunquam vidi. Nam ventris cavæ dimidium ferme occupabat secundum longitudinem situm. Ab diaphragmate enim ad pelvim se extendens, obtinebat quantum spatii est ab latere usque dextero vertebrarum ad sinistrum distenti abdominis latus, liene, ventriculo, intestinis, mesenterio, vena Cava, rene sinistro dextrorsum adeo compulsis, ut is ren ad regionem esset umbilicalem. Figura aneurysma tunc erat ovali, cum sanguine oppletum, facile fuisset sphaeroidæa; plurimo tamen etiam tum sanguine erat fartum, circumcirca in cortices polyposos concreto, ad medium hæctenus grumoso, ut pultem referret. Qui postquam omnis detractus est, tum vero hæc animadvertimus. Aorta arteria qua in ventrem primum perveniebat, cum ibi statim inciperet dilatari antrorsum quidem non ita multum, dextrorsum autem haud amplius quam ut exiguam manum caperet in pugnum contractam, sinistrorsum se adeo expandebat, ut anteriorem & laterales parietes facere videretur descripti aneurysmatis, quod ibi inter diaphragmatis appendices cum Aortæ cavo ampliter communicabat. Laterales parietes ubi ad posteriora pervenerant, finem ibi statim habebant, arctissime undique ad partes quas inde aneurysma non removerat, agglutinatum: itaque posterior aneurysmatis paries peculiaris nullus erat; sed eæ ipsæ partes pro pariete erant. Quarum illæ quæ ob osseam naturam minus cedere ictibus potuerant sanguinis irruentis, exeso perioestio, ipsæ quoque carie affectæ erant, costa videlicet infima, & cava facies ossis ilium; vertebræ autem vel pejus se habebant. Lumbarium enim transversus processus in eodem sinistrolatere a carie aut rupti jam erant, aut solo digitorum appressu facile rumpebantur: corpora autem ipsa infimæ thoracis vertebræ, & duarum quæ ei proximæ ad lumbos sunt, altissime erant excavata, & maxima ex parte absumpta, quæ res eo magis in oculos incurrebat, quod interjecta corporibus crassa illa cartilaginea ligamenta suis quodque sedibus etiam tum exstabant intacta, & pulchre albicantia, suoque servato amplitudinis modo inter depressiones exesorum corporum prominentia, quantum ex his consumptum esset, aspicientibus ostendebant. His igitur omnibus, quæ ablato dumtaxat sanguine, continuo in conspectum se dederunt, satis inspe-

ctis, cum ad ventris viscera oculos convertissemus; sana cuncta in tanta locorum mutatione mirati sumus.

In Thorace quoque, nisi quod pericardium plus aquæ habuit, quam par sit, nihil quod peccaret, animadvertimus. Nam quod pulmones albilissimos haud secus ac si aqua usque, & usque injecta sanguis ex eorum vasis fuisset elutus, conspiceremus; nempe id deberi intelligebamus sanguini qua nulla resistantia fuerat, in ruptum aneurysma vitæ extremo tempore confluenti.

27. Quæ super maximo hoc aneurysmate animadvertere multa possem, sciens omitto, illa præsertim quæ alibi attigi, cum de aneurysmatibus aliis scriberem. Hic duo potius adnotare juvat, quorum alterum in extrema hac Epistola (a) habebis; alterum autem ad suspiciones attinet aneurysmatum post diros pariter, ac diuturnos dorsum, lumborumque dolores alias in viventibus, alias in ipsis, quod mirabilius videtur, sectis cadaveribus non agnitorum. Ut de his ultimis primum dicam; relege, quæso, perattente quasdam in Sepulchreti non unam Sectionem, & in hanc quoque XXII. relatas historias, nempe Obs. XXXV. & XL. Videbis post ejusmodi dolores quos repentina tandem mors excepit, in altera duas lumborum vertebrae corrasas fuisse reperlitas, una cum aortæ & venæ cavæ, cui suppositæ erant, ruptura, unde magna ex utroque vase facta fuerat sanguinis in ventrem effusio: in altera autem carnem quandam putridam, nigricantem, & corruptam, quæ in ventre ad duas spithamas longa, & duarum manuum transversarum latitudine, spinam ita eraserat, ut ulcus cancro simile pugnum capere, & levi ictu tota spina dorsum frangi facile potuerit, ultimo denique ipsam etiam vcnam cavam, qua spinam decurrit, corraserat a qua sanguis per diaphragma ab eadem carne perforatum, pulmonum motum impediendo, mortem intulit. Prima illa affectio *Tabes spinea* fuisse creditur, ab Hippocrate descripta: Hæc altera, pancreatis immanis, & putridus tumor. Quem ut ipse non negem; non minimam tamen tumoris partem ex dilatatione Magnorum vasorum fuisse, suspicor. Nec sine ejusmodi suspitione omnino sum, cum mox lego Obs. XLII. secunda; iteratus enim per incuriam est numerus; cum, inquam, lego, post assiduum, ac diuturnum dolorem circa regionem ossis sacri, inventum esse circa eandem regionem, ea in parte ubi vena cava bifurcatur, abscessum magnum, in quo materia fetida & sanguis coagulatus continebatur, tum etiam os sacrum ea in parte ita corrasum atque exesum, ut facillime digitis extrahi atque conteri potuerit. Sed minus me mea falli suspitione, crediderim in Observatione, quæ I. est in Additamentis ad Sectionem XII. libri quarti. Vir proponitur magnis universæ dorsum spinæ cruciatibus diu conflictatus, quem a prandio, cum familiaribus sumpto, elapsa quarta horæ parte hi, qui secesserant, revertentes humi stratum, mortuumque invenerunt spina dorsum disrupta, id quod ei verisimiliter contigisse crediderunt, dum ad arripendam matulam se inclinasset. Ex aperto ventre ingens statim profudit sanguinis copia, quo & totum referatum erat sinistrum thoracis cavum. Permagnum autem erat tumor a sexta dorsum vertebra ad primam usque lumborum pertinens, qui refertus apparuit ingenti carnis copia, carcinomate affecta, imbuta & obducta paucis pure, ac sanguine in grumos concreto. Tumorem complectebatur membrana validissima, coronati argentei crassitiem obtinens, sed lacera juxta primam lumborum vertebrae, ex parte perioestio destitutam, adeo ut postremæ duæ costæ nothæ spinæ amplius non cohærent. Porro sex inferiores vertebrae dorsum, & lumborum prima, carie omnino erant corruptæ, quasi teredine erosæ, adeo ut ibi loci spina, propterea facile disrupta, omni careret soliditate & stabilitate. Ipsum diaphragma pertusum, ut duobus digitis conjunctis introitum concederet. Renis sinistri vena Emulgens præterea descripta. Utinam sicuti venæ hujus, ita Magnæ arteriæ, adhærentis omnibus illis corrasis

is vertebris, mentio aliqua esset injecta; unde meam confirmare possem suspicionem, aut abjicere. Vidisti mea Observatione (b) altissime excavatas fuisse vertebrae, in altera autem ex indicatis Observationibus adeo corrosas, ut levi ictu frangi potuerit spina, in hac autem ultima post erosionem, reipsa fractam. Intelligis quid ex mea suspicer, At illud extra suspicionem, a magno aneurysmate, Spinæ adærente, hoc etiam, præter cætera detrimenta, & pericula, afferri posse, ut Spina frangatur; non multum enim in Cæsario nostro deerat, ut posset. Verum ne forte credas, suspensiones omnes meas in Observationes dumtaxat cadere quæ in Sepulchreto exent, inspice eam saltem quæ inter alias a Viro Clarissimo multis post illud iterum editumannis vulgata, vel potius, quantum ex Actis Helveticis (c) in quibus eadem historia est, intelligere videor, recusa, tumorem in latere lumborum, & hypochondrio sinistro eminentem fuisse docet a corpore inmani, ingenti, globofo, tenso, totum fere sinistrum abdominis latus occupante, quod exsectum, & ruptum effundebat magnam, qua opplebatur, cruoris visci copiam, substantiæ flavescens, spongiosa, lanelatim sibi incumbens. Quoniam autem ren sinister huic corpori, quod & ipsum pone sinistrum Coli intestini tractum locabatur intra duplicaturam peritonæi, externe adhærebat, imo sui parte in ipsum bulbosum hocce corpus penetrabat; visum est hoc idem corpus pars esse renis illius, videlicet incredibilem in modum amplificata. Ego tamen, quod veri ex aliis quærendi, non dissentendi studio dixisse liceat, tum ex sede quam obrinebat, tum ex sanguinis, qui tanta copia inerat, in lanelas, alias aliis incumbentes, concretione, tum denique ex eo quod in illius hominis ventre vivum adesse animal credebatur, id quod pulsationis sensum aliquem significat, aneurysma fuisse, suspicor, quod rescendo partem proximi renis vitiasset. Non ab simile huic meæ suspicioni Cl. Nebelii (d) iudicium fuit in tumore subrotundo, qui annexus reni sinistro, intus ex pluribus tunicis constare, & cruore materiae tartarea refertus esse dictus fuerat, pro Emulgentis arteriæ aneurysmate agnoscendo. Quin cauta adjecit celebris Medici, magnâ ex parte cum eo qui modo a nobis perpendebatur, conferendum. Cum enim idem sinistrum latus affectum dolore, primum nephritico, mox & rheumatico credito, insumisset, dolore autem repente vehementiori facto, mors subita Medicum abripuisset; sanguinem qui vultus in ventrem effluerat, e rupto aneurysmate exiisset, compertum est, quod in eodem ventris latere sub annexo Colo intestino protuberabat, magnitudine æquans caput triennis pueri. In dissecto tumore hoc tumore concavo, & internis membranis distincto, coagulatoque sanguine repleto, hærebat ren sinister flaccidus & putridus. Quæ cum memoro, nolim propterea putes, ignotos mihi esse abscessus internos, quibus non modo lumborum dolor, aut Sacri ossis, aut Spinæ dorfi, sed & cæteris ipsa vertebrarum sit imputanda. Novi enim; ut quos legi in recentioribus libris hic indicem; abscessus in ea parte mesocoli quam, indocte composito vocabulo, mesorectum plures appellant; in illis fuisse deprehensos quorum symptomata, & in his dolores intra os sacrum accurate in Commercio Literario describuntur. Novi pariter ex Actis Cæsareæ Academiæ (e) lumborum, dorfique dolores in iis fuisse in quibus magni interni abscessus latebant cum vertebrarum aut lumbarium infimarum nigredine, & carie quæ dimidium Sacri ossis in parva frustula comminuerat, aut lumbaris primæ, & thoracis ultimæ non dissimili vitio. Nec tamen oblivisci possum aut Mercatoris qui cum annum integrum dolore summo ad Spinam dorfi laborasset, aneurysma, ut Ballonius (f) tradidit, in Aorta habuit, ubi lumborum incumbens vertebris, in Iliacas dividitur, aut Patricii illius Vi-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ri, vehementissimo dorfi dolore conflictati, in cujus pariter Aorta aneurysma repertum est juxta laudatam alias (g) Vesalii diagnosis eo tempore admirabilem, nunc facile imitabilem, illudque non sine proximarum vertebrarum carie, & costarum vitio. Donec autem horum, & his similium, quæ non raro aliis, & mihi quoque se obtulerunt, exemplorum recordabor, fieri non poterit, quin ubi descriptiones abscessuum, iis in locis repletorum, ejusmodi occurrant, ut suspensum animum relinquunt, verear, ne forte sub abscessus nomine aneurysma delituerit. Hactenus de suspicionibus in dissectis mortuorum corporibus.

28. Quod vero ad eas attinet quæ mihi in viventibus inciderunt; ut cæteros mittam; duos ex iis memorabo, quibus ipse quoque, cum in Patria essem mea, consilium dederam adversus graves pertinacesque lumborum, dorfique dolores. Alter fuit ærarius faber, Peregrini nomine. Quem, cum ego postea huc ad profitendum venissem, accepi, suis semper conflictatum doloribus, tandem qua minus expectabant Medici, repentina morte sublatum esse; ut mihi suspicio confirmaretur, ab arteriæ Aortæ, secundum Spinam descendens, aneurysmate cruciatum illos fuisse, & ex aneurysmatis disruptione subitaneum interitum. Alter vero Patricius Vir fuit Joannes Antonius Corbiceus, qui cum simili obitu ereptus est, multo malle non abfuisse, ut disseccandi cadaveris facultatem obtinerem. Sic enim in eo aneurysma ejusmodi suspicabar, ut simul vererem, ne vomica latetet in jecinore, qua rupta, mors prope ra sequeretur. Et sane multa, nec obscura, affecti hepatis erant indicia; sed cum his tamen aderant, atque adeo magnam certe ipsorum partem præcellerant, & fortasse omnia, ii lumborum dolores, qui cum jecinoris vomica non solent conjungi. Operæ pretium fortassis est totam historiam, præsertim alias (h) tibi promissam, hic diligenter perscribere. Erat is annos natus ad sexaginta, procerus, amplo, læcetosus corpore, facie rubente a venulis subcutaneis, passim, sed præcipue ad nasi inferiora, conspicuis. Sanguinis per hæmorrhoides fluxus, qui innoxius, & moderatus redire per intervalla consueverat, cum ab anno jam valde se imminuisset, molestæque animi affectiones accessissent; nonnihil emaciari corpus cœperat ante initium veris A. 1710. Mox dum rheda, ut tum solitus erat, veheretur, se dolor prodidit in utroque lumbo, Spinaque interjecta; quibus in partibus jam a longo tempore, sed obscurus, fuerat, neque assidue, sed aliquando. Nunc vero non solum perstitit, sed circa Aprilis initium auctus, ante Majum autem multo acerbior factus ægrum, præsertim sedentem, aut jacentem, male habebat, eoque magis ubi se vel leviter convertere vellet, aut flectere, aut rursus erigere conaretur, aut surgere. Visum est ob ea quæ de hæmorrhoidum fluxu diximus, itemque ob sanguinem qui superioribus mensibus non semel e naribus sponte se ostenderat, laxata, quæ tum adstricta erat, alvo, sanguinem de brachio primum, tum ex hæmorrhoidibus esse mittendum. Cum alvi laxatio multum, tum prima sanguinis missio plurimum profuit; ut jam sublatus omnino diuturnus dolor videretur. Sed cum Chirurgus ad hæmorrhoides, quas turgidissimas offenderat, nihilominus, Medico inconsulto, hirudines admovisset; tanta vis sanguinis repente profluxit, ut non multo post indicia apparuerint habitus in pravum vergentis. Itaque cum rursus consilii causa accerferer post Junii medium, tum hæc quæ modo dixi, tum alia accepi: dies jam esse plus viginti ex quo regii morbi signa, cum pedum œdemate, se se ostenderant; & primum quidem vigilias, appetitus ciborum dejectionem, & sensum quandam fuisse stomachi a prandio languidi, atque, ut æger loquebatur, diluti, nunc vero hunc sensum prorsus sublatum, somnumque, & appetitum quoque, sed hunc ex par-

T 2

te tan-

(b) n. 26. (c) Tom. I. (d) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 59. (e) A. 1741. Hebd. 20. n. 3. (f) Paradigm. 13.
 (g) Epist. 17. n. 3. (h) Epist. 36. n. 6.

te tantummodo, rediisse ex quo ea quæ adversus icterum faciunt, adhiberi cœpta fuerant: ex his autem animadversum esse, rhabarbarum, quamvis perparce cum *passulis* datum, lassitudinem auxisse non tam quia multa per alvum educebat, quam quia dolorem exacerbabat ad ultimam lumborum vertebra, & proximam Sacri ossis basim. De hoc enim æger dolore, se delassante, plurimum querebatur, huncque molestiorem fieri, si quando per cubiculum ambularet, asserebat. Displicuit dolorem quem omnino sublatum esse, crediderant, iterum paulo postquam visus erat quiescere, & rediisse, & graviolem in dies factum esse. At cætera vel multo magis displicuerunt. Nam frequentem pulsum, & subdura, respirationem subinde altam, & quasi difficilem, pedes, & vicina crura, in dextero præsertim artu, subtumida, & depressum admoti digiti vestigium servantia, cutem, & oculos subflavos, urinas denique interdum, ut oculos quoque, magis flavescentes animadvertebam, & quod omnium gravissimum fuit, cum ventri manum admovissem, a dextris sub ipso infimarum costarum flexu tumens jecur ad hædini capitatis magnitudinem, durum præterea, at sine dolore. Quod dum contrectarem, æger jam a triennio, inquit, tumorem hunc, quamvis non tantum, ut & oculorum flavedinem aliquam animadverti; & tamen, ut nostis omnes, semper bona ad hunc usque annum usus sum valetudine. Cautè cum ejus Medico iis quæ eo tempore aptiora visa sunt, constitutis, ægrum tertio invisi ante medium Quintilem, ut cum eodem Medico, & cum Albertino, qui Bononia accersitus fuerat, consilia inirem. Tunc vero œdema inferiorum artuum, credo quod æger plerumque cubaret, omnino evanuerat, ciborum appetitus vigebat, stomachus rectè fungi videbatur officio suo. At vigiliæ noctu vexabant: pulsus magis quidem vespertino tempore, sed tamen & matutino frequentes, majori quam antea magnitudine, nec sine aliquo impetu: sitis: lingua aridissima, & colore ex rubro nigricante infecta: cutis necdum sine flavedine, quamvis alvi recrementa nec essent, nec antea fuissent albidæ: urinæ saturo etiamtum colore, sed tenues: jecinoris tumor, in quo dolor fuerat aliquando ex quo ægrum non videram, facile tamen sedatus, eo tempore contrectari poterat sine dolore, nisi forte diu, & subaspere quis contrectaret; tunc enim aliquis oriebatur dolor ad imum jecinoris limbum. In contrectando visus est sibi Albertinus inæqualitatem quandam animadvertere non secus ac si visceris ejus superficies quibusdam quasi granis crassioribus asperaretur; unde tumoris naturam ad scirrhum spectare, conjiciebat, acinis videlicet hepaticis a concreta bile distentis; ob dolorem tamen, ne alicubi alia esset tumoris natura, verebatur. Cum ea quæ in gravi, & ancipiti ejusmodi casu cautissimum decebant Medicum, nobiscum probasset, Bononiamque rediisset, ego vero Lucum ad Cicognini patris curationem profectus essem; de improvise accidit, ut æger qui per eos dies non modo non pejor, sed quarto ex quo consilia inita fuerant, die vel melius cum cæteris, tum sibi in primis habere videbatur, cum ad cœnulam prima hora noctis surrexisset, molesto quodam sensu stomachi, & affectæ partis corripere, simulque sudore frigido facies, frigore artus inferiores perfunderentur, venter autem valde intumesceret. In lectum repositus jam fuerat, cum propere accersitus Medicus præter hæc, totius epigastrii dolorem, vomendi conatus, humiles, & languidos pulsus, ut & vocem, & mentem, faciem autem qualis cadaveri est, deprehendit. Itaque octava ex qua hæc inceperant, hora mors est consecuta. An ex rupto, ut signa quidem indicant pleraque, nec tamen omnia, jecinoris abscessu? an ex vasis sanguiferi disruptione? Albertinus ipse qui diligentissime, ut solebat, nuper omnia partim observaverat, partim inquisiverat, nec alia præter ea quæ modo ad te scripsi, fuisse, sciebat, cum ex meis litteris hunc hominis exitum accepisset; ut facile conjiciebat, aliquid, dum æger

surgeret, illo eodem motu esse disruptum, multumque in ventris cavum humorem effusum; ita quid disruptum esset, pariter conjicere se posse, negabat. Quod si quædam suppurati tumoris indicia, & in his quæ potissimum requirebat; certe autem nulla unquam fuerant; nempe *horripilationes* præcessissent; tum vero fatebatur, se facile ex rupta hepatis vomicæ rem fuisse explicaturum. Igitur si qua in particula hepatis lente aliquid, ac latenter ad suppuratiorem forte venisset, suspicari se, non tam ex ejus particulæ, quam ex attigui vasis alicujus sanguiferi, quod pus læsisset, disruptione ejusmodi mortem esse repetendam. Neque tamen suspitione hac vetus, & pertinax ille ad vertebra dolor explicabatur, cujus in tot hepatis abscessibus quorum historias perpendimus, mentionem factam non recordamur, & is præterea quem tetigeramus, tumor longe a vertebra distabat, longiusque imus hepatis limbus, ad quem præsertim novissime dolorem fuisse, scripsimus. Nec vero est cur dolorem ad vertebra infimas præcipue & ad Sacri ossis basim extensum, forte ab hæmorrhoidalis venæ trunco repetas, cujus radices adeo diximus fuisse turgentes; nam post effusam tantam illam sanguinis vim haud certe amplius turgebant, & cum maxime turgerent, vel tum, quamvis breve ad tempus, acciderat, ut dolor videretur esse sublatus. Quod si Aortæ arteriæ per vertebra descendens, aneurysma, cujus, præter jecinoris tumorem, nonnulla adhuc mihi suspicio est, non is tibi morbus videatur, cujus effectus vel breve ad tempus usque adeo obscurari possit, nec qui sine aliis pluribus, gravibusque signis concipi queat; a te peto ne quidquam statuas priusquam hanc legeris quæ subjicitur, Observationem.

20. SENEX qui olim credebatur ex lue venerea laborasse, multos jam dies in hoc cubabat *Nosocomio*, de aliis omnibus conquestus, quam quæ aut ad eam lue, aut ad magnum internum aneurysma spectare posset; certe autem; nam diligenter quæsi; neque de dolore, neque de ponderis sensu, neque de spirandi difficultate. Paulo post prandium repente est mortuus circa medium Decembrem A. 1618.

VENTRE aperto, & urinaria vesica cum pene detracta; totus enim eram eo tempore in quibusdam quæ ad eas Partes attinent, observandis; urethra luis illius antiquæ opinionem confirmavit. Erat enim passim cicatricosa, & Seminalis ipsa caruncula non secundum naturalem conformationem se habebat, ut neque perminuta duo oscula quibus ad latera pertunditur, neque his interjecti Sinus orificium facile esset demonstrare. Huc accedebant fibræ, inter se distinctæ, atque exstantes, ex quibus instar parvitrianguli conficiebatur, cujus basis erat vesicæ proxima, vertex carunculam attingebat. Amotis deinde visceribus, ingens Magnæ arteriæ aneurysma in conspectum venit, crescentem lanam repræsentans, cujus erat dorsum sub annexo diaphragmate in transversum locatum, cornua autem deorsum spectabant, sequè singula pone singulos condebant musculos quos *Psoas* vocant, sinistrum quidem eo usque ut ad tertiam musculi partem infimam perveniret, dexterum autem non adeo inferius descenderet. Hujus quoque aneurysmatis posterior paries jam nullus erat; itaque detractæ sanguine quo replebatur, maxima ex parte in polypositas lamina alias aliis impositas conformato, statim apparuerunt corpora duarum, aut trium vertebrarum, ad imum thoracem, summosque lumbos attinentium, nuda quidem, sed alte erosa, extante hic pariter inter corpus & corpus albo suo, intactoque, ut videbatur, ligamento cartilagineo. Ruptum autem fuerat hoc aneurysma suprema sua sinistra parte ita ut sanguis qua concesserat annexum diaphragma, proruperit ab eodem latere in thoracis cavum, quod pene totum repleverat.

30. Vides igitur, quam obscurata hic signa essent tanti aneurysmatis, quæ olim, & lumborum præsertim dolores quin antecessissent, non est dubitandum.

Sed hanc, & quæ in Cisiario (i) habita est,

Ob-

Observationem si cum aliis conferas Aortæ aneurysmatum a quibus proximæ vertebræ erant corrosæ; sed fortasse miraberis, ligamenta iis vertebris interjecta, intacta nobis se obtulisse: quod alii, quantum meminisse nunc possumus, ejusmodi Observationum Scriptores non memorarunt. Quin eorum alii diserte non minus ea ligamenta, quam vertebrarum corpora, excavata, atque absumpta se invenisse scripserunt, ut, exempli gratia, Cl. Vernojus (*k*), Auctor penultimæ Figuræ, id præclare ostendens, in Commentariis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis ad A. 1724. Et sane cartilagine obnoxias esse absumptioni, sive hæc fiat ab diutius iteratis ictibus sanguinis, in aneurysma irruentis, sive ab rodentibus particulis, ut alibi (*l*) a nobis expositum est, Observatio ostendit Cl. Maloetii in iisdem Commentariis proposita ad A. 1733. in qua cartilaginea Asperæ arteriæ segmenta aliquot, loco posterioris parietis aneurysmati inservientia, reperta sunt infirmiora jam facta, & minus convexa, duo autem ossorum ex aliqua sui parte absumpta. Quam Observationem cum tibi alias (*m*) memoravi, ibi qui-

dem simul dixi, molliores partes, quippe ictibus minus renitentes, minus atteri, quam firmiores; hic vero illiusmodi explicationi video non esse locum. Nam si quia minus quam vertebræ, ligamenta renitentur his interjecta, eo quoque minus atteri, dixerō; quæres continuo, cur igitur, sicut in illis quos descripsi, hominibus duobus, ita in reliquis pariter non sint reperta; sed in his consumpta, in illis intacta? Quod si illi juvenes fuissent ambo, reliqui autem senes; fortasse responderi posset, in illis enim minus, in his magis renitebantur. Atqui non modo ex cæteris, ut is certe qui a Vernajo proponitur, sed etiam ex duobus nostris primus erat juvenis; ut minime appareat, cur si non huic, illi atteri debuerint, neque cur non atteri nostro Seni. Obscura igitur istius discriminis causa ab alia, fortasse in aliis erodentis humoris natura, an aliunde sit repetenda, tibi indagandum relinquimus, quando hæc jam satis longa Epistola est. Proximis diebus alteram mittemus, interea autem salutem plurimam.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLI.

Sermo est de Urinæ Suppressione:

Etsi nihil urinæ emitti aut vitio accidit renem, & ureterum, aut vesicæ ipsius, & urethræ: tamen nec Valsalvæ, nec mihi contigit, ut moruorum ob priorem illam dumtaxat causam corpora incidere. Nec mirum, cum renes, & ureteres gemini sint, ut si forte uno in latere deficiat eorum officium, in altero suppleatur. Neque enim quod multi credunt, semper verum est, otiante rene altero, alterum quoque simul otari: quæ opinio reiecta est Litteris superioribus (*a*): imo ad Observationes quas ibi indicavimus, tot invenies quæ addi possint ex Sepulchreti Sectione huc attinente XXIV. (*b*) ut si cum iis compares quæ in eadem Sectione sunt urinæ suppressæ ex unius dumtaxat lateris morbo, longe rariores primis has alteras esse, planissime cognoscas. Nam primi generis passim occurrent, nempe ubi Gerardus Blasius (*c*), Isbrandus Diemerbroeckius (*d*), Ludovicus Mercatus (*e*) id genus et frequentissimum inculcant, & si velles addere quæ postea in Cæsareæ Academiæ Voluminibus (*f*) proferuntur; nullam facile invenies quæ ad idem genus non pertinet, renibus videlicet ambobus aut sphacelo correptis, aut, quod etiam Rudolphus Jacobus Camerarius (*g*) vidit, insolita flacciditate; & atonia affectis, aut calculo infarctis, aut si alter non eodem laboraret vitio, at consumptus, inofficiosus, aut suo uretere sabulo, & calculis impedito. Alterius autem generis, id est lotii ob unius dumtaxat lateris vitium suppressi, Observationes in citata Sepulchreti Sectione ad paucas redeunt, & eo pauciores, quod aliqua, ut quæ sub Observatione I. legitur §. 19. non, ut a primo videtur, spectat ad hoc genus: quod præclare docebit eadem historia non modo Sectione XXII. Obs. XIII. §. 1. sed etiam in hac ipsa Obs. I. §. 4. plenius proposita; ut non fuisset opus, præsertim mutilata iterare, ne dicam tertium, & quartum repetere; nam quæ Observatione eadem I. exhibentur §. 20. & 22. quantumvis, per incuriam nomine, & dierum numero mutato, aliæ videantur, ipsam tamen esse apparet inspecta libri I. Sectione III. Obs. XV. §. 1. & §. item 1. Obs. XIII. Sect. modo citatæ XXII. libri III. Atque utinam hæc una historia in ea de qua loqui cœpi-

mus, Sectione XXIV. esset repetita. Sed tu conferens Observationis II. §. 11. cum IV. §. 9. itemque Observationem VIII. cum X. (*b*) §. 4. & hujus §. 7. cum Obs. XI. atque ut ad I. & II. Observationem redeam; illius §. 2. cum §. 21. aut §. 3. qui perperam I. inscribitur, cum §. 27. itemque cum §. 2. Obs. II. statim intelliges quot satius fuisset semel ponere, aut si quas historias sui non semel Auctores, ideoque non iisdem semper verbis scripsissent, alteram scripturam, si tanti videretur, alteri continuo subijcere. Sunt tamen in Sectione hac quædam secundæ etiam generis historiæ, ut sub Observatione I. §. 14. & sub III. §. 1. 2. & 3. & si vis, insuper sub IV. §. 2. Sed quid hæc ad longe majorem cæterarum numerum? quem augent aliæ aliquæ in Additamentis legendæ ad Sectionem XXV; in ea enim exhibitæ Observationes multo majori ex parte fuissent ad superiorem Sectionem addendæ, & præter eas, omissæ aliæ vel maxime obviæ, ut quæ in Ruyschii Centuria (*i*) proposita fuerat. Constat igitur, multo rarius accidere, ut renem, & ureterum, quippe geminorum, vitio urina supprimatur, quam vesicæ, & urethræ, quæ unæ sunt, eoque minus mirari oportere, quod eorum qui, primis illis obstructis, perierint, corpora necdum incidere potuerimus.

2. Quorum dissectionis ob id etiam cupidior fueram, ut examinare in iis possem eas partes unde, & per quas, & quo alii alias comminiscuntur peculiare urinæ vias. Etsi enim adversus has argumentum in Adversariis (*k*) proposui ab iis petitum quæ satis constat in lotii suppressionibus adnotata esse ex renem vitio contingentibus, quod argumentum eo gravius mihi visum est ex quo animadverti, cum aliis postea, tum Boerhaavio ipsis (*l*) perplacuisse; tamen Cl. cuidam Viro plenius avebam satisfacere, existimanti, vias illas peculiare in renem pelvis, ut plures vel antea crediderant, eamque viciniam desinare; ut tametsi renes dumtaxat, calculis, aliove ejusmodi impedimento obstructi conspiciantur, possint tamen ob id ipsum earum viarum ostia simul comprimi, nihilque tum in pelvis, aut proximos ureteres transmittere. Tu igitur cum ejusmodi cadaverum incidendo-

(*k*) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropolit. Tom. 6. (*l*) Epist. 18. n. 27. (*m*) Epist. 21. n. 48. (*a*) n. 15. (*b*) l. 3. (*c*) Obs. 1. §. 9. (*d*) Ibid. §. 10. (*e*) Obs. 2. §. 1. (*f*) Dec. 3. A. 4. Obs. 60; A. 7. & 8. Obs. 147; & A. 9. & 10. Obs. 95; & Cent. 5. Obs. 21; Cent. 6. Obs. 55 & 56; & Act. Tom. 2. Append. n. 3. & Tom. 3. in Obs. 6. (*g*) Specim. Experim. circa Generat. Part. Therapeut. in Resolut. Hist. 3. (*h*) primam de duabus intellige eodem n. X. designatis. (*i*) Obs. 15. (*k*) III. Animad. 36. (*l*) Prælect. ad Instit. §. 385.

ſendorum occasio dabitur, fac quod ipse eram facturus, ut diligentissime membranas omnes quæ iis Partibus vicinæ, annexæque sunt, perscruteris; fieri enim haud potest, si earum viarum ostia sint compressa, quin reliquus earum tractus tanto magis sit remorante humore distentus, quanto magis occlusa sunt ostia quæ emittunt, præsertim cum vias illas non esse adeo exiles, & officia quæ iis adscribunt, requirant, & ipsi ultero fateantur: quanquam frustra hunc te laborem sumpturum illud indicat, quod nunquam in istiusmodi casibus cuiquam illas apparuisse legimus, cum plurima alioquin fuissent ægris ingesta, quæ ipsas, aut alias quas alii conjiciunt ad vesicam tendentes, maxime distendere debuissent, Professorum autem diligentes, & valde exercitati mortuorum corpora scrutarentur. Franciscus enim Plazzonus; ut exemplo utar ejus historiæ quam in Sectione hac Sepulchreti ter repetitam fuisse, ostendi (*m*); aut secuit, aut dissectioni præfuit ejus Monachi cui inter cætera diuretica ipsæ quoque cantharides datæ fuerant, quæ vesicam, quamvis inanem, exulceraverant, ut illuc pervenisse earum vim per sanguifera vascula, non per ignotos peculiare tramites intelligamus, qui cum ea vi simul diureticas potiones transmississent sive in renum pelves, aut ureteres, sive recta a ventriculo in vesicam. Hæc enim altera opinio placuit pluribus, an propter illa Hippocratis (*n*), aut certe vetustissimi Auctoris verba, si habuerit puer venas de ventriculo ad vesicam tendentes amplas ac attrahentes, an potius ob ea quæ accidere audiissent in diabete legitimo, cujus rarissima exempla poteris legere apud Marcellum Donatum (*o*), nempe ut potus nihil omnino mutatus mingeretur, servans eundem colorem, consistentiam, saporemque, & odorem. Sed si propterea comminisci oportet ductus a ventriculo ad vesicam tendentes; alios comminisci oporteret ad cutem, quando exemplis illis hoc quoque subjicere non dubitavit Donatus de puella formosissima jam diu febribus confictata, cui remotis nondum ab ore poculis, haustæ liquidiores potiones a præcordiis . . . eadem copia qua erant absorptæ, absque alteratione ulla resudabant ita ut ex rubeo lyæo colore rubeo; ab albo jusculo, albo itidem tunc inficerentur subuculæ, idque duarum hebdomadarum spatio fuisse adnotatum. Verum de ignotis hisce ductibus quacunque demum e ventriculo ferri in urinarias partes conjiciant, scite ad me quondam scripsisse Cl. Pastam, memini, si revera forent, debuisse illis qui eo tempore in nostris quoque regionibus sic argento vivo abutebantur, ut pene quotidie mane ad unciam sumerent, aliquam saltem ejus partem cum lotio exire, quod in illorum nemine Medici nostrates animadverterant. Quod si forte dicas, vix patere eos ductus; sed in febribus de quibus illa sunt Donati præcipua exempla, dilatari; neque Pastæ objectioni, neque aliis ob quæ sunt excogitati, phænomenis satisfacies, & certe in primo ex Trincavellio Donati exemplo adstringere eorum ductuum oscula potiones debebant, quas, nisi gelidæ fere essent, æger recusabat. Sed quid, inquis, ad recentiorum Observationem (*p*) dicemus, nempe Virginis illius asciticæ, in qua ren sinister æque ac dexter . . . totus scirriformis & induratus erat, ac ita coaluerant, ut nec pelvis detegi potuerit, cum eadem novissimo etiam tempore parcissime quidem, & instar aquæ fontanæ limpidam, non, ut initio, rubram, & crassam urinam reddidisset, sed tamen reddidisset? An pauxillum id humoris ex sero quod ventrem distendebat, per vesicæ poros foras introspicientes transiisse? an potius ex alterutrius renis, & pelvis particula aliqua necdum, cum postremo minxit, penitus indurata, & constricta, sicuti post mortem apparuit, per angustias, ut insolita ostendit limpitudo, provenisse? certe non per ductus in ureteres, vesicamve influentes, ut pote qui ex ventriculo multo plus humoris importassent.

3. Utcunque id est; quæ in mortuis urina suppressa

vesicæ etiam, aut urethræ vitio Valsalva, & ego viderimus, hic accipies; nec tamen omnia. Habuisti enim proxima Epistola (*q*), itemque XXXIV. (*r*) quædam eorum quæ ille, eorum autem quæ ipse conspexi, nonnulla Epistola IV. (*f*) & X. (*t*) in aliisque alia habebis. Quæ igitur huc potissimum spectare, credidi, ex illo quidem hæc sunt.

4. JUVENIS agricola, cujus duo fratres & ipsi juvenes annis superioribus ex acutis morbis circa verum æquinoctium interierant, eodem anni tempore ad hunc modum deceffit. Scabiem sibi, nescio quo adhibito unguento, abegerat: paulo post urina suppressa est, non sine vomitu, & dolore interdum ad lumbum sinistrum. Urinam tamen aliquoties postea excrevit, sed paucam, & saturati lixivii similem, & cum dolore: cujus exitum cathetere expedire, nequicquam tentatum est. Tandem corpus universum intumuit: & accedente laboriosa, ac magna respiratione, postridie, circa vigesimum primum a suppressione diem, mors ingruit. VESICA, & renes sani erant; nili quod hi aliquanto majores, illa autem libras continebat circiter duas urinæ ejusmodi qualem diximus. Sed & in ventris cavo humor stagnabat, urinam olens, cæterum limpidæ aquæ similis. Qui in vitreo vase asservatus, multa divulsa quasi urinarum contenta exhibuit. Igni autem impositus, primum turbidus est factus, & vaccini feri consimilis, mox lactis ipsius, denique sic concrevit, ut ovi albumen prorsus referret: cujusmodi concretionem in nullo morbido humore qui in corpore stagnaret, unquam antea Valsalva viderat. In Thorace pulmones quidem multum aere distenti, pleuræque, ad dorsum, annexi; sani tamen fuerunt. Cordis ventriculus dexter polyposam concretionem mediocri magnitudine, sinister minorem continebat.

5. Acres scabiei particulæ, in sanguinem repulsæ, quam graves noxas attulerint, alias (*u*) a nobis in duabus scæminis ostensum est. Sed in illis alio; in hoc Juvene, lotio admixtæ, in renes, vesicamque irruerunt. Quorum viscerum membranas intimas compungendo, utrobique attulerunt dolorem, illas crispantem, eoque urinæ effluxui jugiter propemodum obstantem, unde renes ab hac, intus cohibita, majores facti, vesica autem vel quod sæpe vix ullam haberet, vel quod contrahere se rite non posset, vel potius quod catheterem non admitteret, hoc in urethram immisso nihil reddebat; e ducto nihil, nisi raro, & cum dolore, emittebat. Cohibita igitur maxima ex parte in sanguiferis vasis lotii materia obitus denique causa fuit; quamvis alio, & præsertim in ventris cavum redundarit, ut significavit odor stagnantis in eo laticis. Se enim illa facile admiscet humoribus qui tunc a sanguine secernuntur. Itaque; ut exemplum proferam, quod nescio cur non fuerit Sepulchreto additum; Malpighius (*x*) in Præceptore suo Natali, cujus ureterem, & renem, ob interceptum calculum coercita urina, monstruose dilatatos invenit, durante plures dies lethali suppressione adnotavit, salivam odorem, & saporem lotii retulisse, & cutem pariter halitus ejusdem reddidisse. Albertinus autem mihi narrabat, Nobilem illum Juvenem cujus renum structuram a Malpighio in Epistola ad Sponnium descriptam habemus, in eodem morbo non salivam, urinæ odore, & sapore infectam, sed propemodum urinam ipsam expuisse, quod adjectus odori, & saporis color quoque testabatur, affluente ad salivares glandulas urinæ materia ea copia, ut buccæ, & parotides intumescerent. Quam ob excretionem fortasse tandiu vixit donec, victa suppressione, magnam vim urinæ mingeret: quanquam nihilominus ei contigit quod non raro & aliis, retentam longiori tempore urinam tandem reddentibus, ut vitiatis humoribus, & visceribus, non multo post interiret. Excretionem alias per quas homines quibus lotium suppressum est, vitam diutius trahunt, aut servant,

(*m*) supra, n. 1. (*n*) De Morbis l. 4. n. 28. (*o*) De Med. Hist. Mirab. l. 4. c. 27.
 (*p*) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 25. n. 2. ad 3. (*q*) n. 4. (*r*) n. 7. (*f*) n. 19. (*t*) n. 13.
 (*u*) Epist. 16. n. 34. & Ep. 38. n. 22. (*x*) Op. Posth.

nt, cum Thomas Bartholinus (*y*) commemorat; am quam attigi, salivæ omittens, dejectiones, vomitus, sudores enumerat. Dejectionum exemplum in collega suo profert (*z*). Vomituum, & sudorum idem etsi diserte non protulit, facile est ex aliorum Observationibus supplere. Sic Vallisnerius noster (*a*) post decimum suppressionis diem accedente vomitu feri, colore, sapore, odore lotium referens, Virginem durasse vidit donec plurimis intus, & intra incassum adhibitis, mercurio tandem & dato, applicito renum vias referavit. Sic Mantuanus Medicus (*b*) alteram vidit eodem simul & morbo, vomitu dies primum plus quadraginta, nec multo post duos saltem & triginta vexatam. Sic alius (*c*) tertiam ad menses quindecim, ut vix aliter quam per nutrientia enemata ali potuerit, donec ejecto calculo, & ischuria, & urinæ vomitus desierunt. Sed ubi calculi, renes, & ureteres obstruentes, dimovere non possunt; frustra, ut Gulielmus (*d*) in duobus observavit, lotii vomitiones accedunt, quod & aliis tum insuperabilibus morbi causis, tum excretionibus intelligendum est: itaque in scæmina (*e*) cum in ore saporem lotii, odoremque percipiente, sicut sanguinis vomitus, & per nares exitus, si protulit, hætenus profuit, ut ad trigessimum usque diem vitam protraxerit. Verum ut ad propositas a Bartholomæo excretionem redeamus; dignam in primis annotatione Caroli Pisonis Observationem (*f*) quod ad odores attinet, indicavit; erant autem diuturni, asidui, copiosi, & tam olidi, ut vix ferri posset gratulolentia: mixtu itaque demum succedente, æger liberatus est. Non sic felici esse contigit Virgini de qua nobis referebat Petrus Nannius. Illi quoque diu propter calculos urina subsisterat, ut jam deploratam existimaret, cum sudor immani copia prorupit, urinam emittens. Is quoad duravit; duravit autem ad dies; Virgo melius habuit. At eo cessante, intra dies paucos moracis hydrope absorpta est. Sed hac felicior ademptus fuit altera olim Patavii Virgo, de qua ex prædictæ fidei Medico narrat Marcellus Donatus (*g*). Scilicet non toto quidem ex corpore, sed tantum ex regione ventriculi resudabat humor ad plurimum libram pondus, colore, & odore urinam referens, cum hæc non solum, sed & alvi suppressa essent recrementum. Quæ, cum sex ipsos menses nihil antea urinæ redderetur, supplevisse, tunc videlicet fluente alvo, creta fuerant. Quin etiam insensibilis perspiratio supplere videtur in juvene scæmina, quæ rarissimo, sed eodem notissimo Veronæ exemplo ne guttam quidem urinæ excreverat duos jam & viginti menses, cum illud Cl. Zanjanus (*h*) memoravit. In ejus autem cubiculo scæminæ, lotii odor percipitur, quem & exhalare videntur inculia. Pluribus interim ea morbis, quamvis nullo crebri, conflictatur. Sed & Patavina illa in marasmodum tandem incidit. Quæ attuli, etsi fere atinent ad eos quibus lotium retentum est vitio renum, quæ causa ex parte in eo quoque fuerat Juvene de quo ex Valsalva dictum est; tamen satis indicant unde & illi pereant quibus vesicæ dumtaxat, aut urethræ vitio diutius retinetur; nec tamen ea simul vesicæ inflammatio est, cui, aut subsequenti gangrænæ mortem liceat imputare. Id ad genus spectare crediderim hanc alteram Valsalvæ Observationem.

6. VIR annorum septuaginta, cum diuturna minigendi difficultate laborasset, ut non nisi catheteris ope urinam redderet, aucto in dies morbo, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Vita decumbere coactus est. Ibi dum a lithotomo per catheterem urinæ exitus, sed incassum, quærebatur, subsecuta laboriosa respiratione, cum stertore mortuus est. VESICÆ urinariæ fibræ adeo creverant, ut cordis laceratos figura, & magnitudine referrent. Prostata glandulæ excrescentia ad pyri formam, vix ullum transitum permittens, ex assiduo catheteris impetu

phlogosim in ima parte conceperat. Ventriculus cordis dexter polyposæ concretionis inchoamentum ostendit.

7. Phlogosim ejusmodi non fuisse illius mortis causam, manifestum est. Verum in corpore longa ætate, ac creberrima lotii retentione sic infirmato, ut decumbere cogeretur, quam vitiatum sensim esset sanguis, non difficile est conjicere. Non mirum igitur, si accedente ea retentione quæ per catheterem tolli non poterat, inter hujus inania irritamenta, inceperint demum quæ brevi hominem conficerent. Vel sine illis irritamentis, paulo posterius fortassis, sed nihilominus interiisset, ut tot alii, & in iis Vir quoque cujus historiam, sicut accepi ab eodem Medico quem tibi alias (*i*) laudavi, Marisato, huc adscribam.

8. VIRO in hoc Nosocomio decumbenti ob lotii suppressionem, jam bis eductum hoc fuerat, & magna semper copia, per immisam argenteam fistulam. Cum ab hac aut æger, aut alii ne vesicæ cervix nimis irritaretur, timerent, proptereaque abstinerent; mors non sine convulsivis symptomatibus ingruit.

DISSECTI sana, quantum sensus judicare poterat, viscera omnia atque adeo vesica ipsa quoque reperta est; sine ullo enim inflammationis initio tantummodo distenta erat, ut eam lotii copiam facile contineret quam vix tria vitrea vasa continuissent quibus ad sanguinem e secta vena excipiendum, aut ad urinam etiam, nostris in regionibus utuntur.

9. Ego quam distentam, nec tamen inflammatam, vesicam haud semel invenerim, cum aliæ alibi (*k*) ad te scriptæ Observationes ostendunt, tum quædam præsertim monstrabit quam ubi agam de Claudicatione (*l*), perscribam. Nunc ut intelligas, quantum vesica impune extendi nonnunquam possit, subjiciam quid hic annis superioribus honestæ scæminæ acciderit, mihi notissimæ, & nunc satis bene valentis. Primipara erat, & duos supra quadraginta annos nata. Cum propterea nihil cederent pelvis ossa, hujusque ima pars esset angustior; ibi hæsit magnum infantis caput, & compressa urethra, & proxima vesicæ parte, lotium cohibuit. Non sine magna difficultate immissa est demum argentea fistula ex illis quas ad mulieres habent; sed incassum. Immitti debuit altera ex longioribus quibus utuntur in viris; sed minus curva: jamque ad palmum subierat; nihil tamen urinæ exibat. Altius itaque adigenda illa fuit, ut hæc exiret; exivit autem ad libras circiter quatuor. Parva erat muliercula: quo magis intelligis, quantum (id quod altius quoque & peculiariter extumescens abdomen indicabat) quantum, inquam, extendere se vesica debuerit, imo vesicæ pars superior, quando inferior adeo, ut diximus, erat compressa. Attamen infante, qui non modo erat mortuus, sed & gravius olebat, mox detracto, nihil ex vesica quidem noxæ, aut periculi superfuit.

At si ejus plurimum distentæ exempla quæras, & quem exitum pleraque habuerint, attendas; ut ruptionem seponas, quam inde vel in bovis vesica deprehenderunt (*m*), invenies certe pro alia in aliis sive partium, sive sanguinis, sive urinæ ipsius dispositione, & natura, longe aliter multis, quam propositæ mulieri, accidisse. Pervulgatum est, haud raro nimis distentam vesicam amisisse vim se contrahendi, id quod nonnunquam brevi contingere ex Maucharti (*n*) Observatione colliges, qui post vesicæ ischuriam ante quatrimum inchoatam, etsi primo exacto biduo lotium, nec semel, educendum curaverat, & vesicam in cadavere invenit prorsus vacuum, amplam tamen animadvertit, non contractam, ut solet. Neque minus vulgatum est, inflammatione facile corripit, cujus initia & in eo cadavere extabant, ut in tot aliis inflammatio ipsa reperta est multo amplior. Post hanc quæ facile sequantur, Auctores doce-

(*y*) Cent. 4. Epist. Med. 18. (*z*) Ibid. & Epist. 21. (*a*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 50.
 (*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1715. Obs. Anat. 3. (*c*) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 6. (*d*) Exerc. de Sangu. nat. n. 68.
 (*e*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 56. (*f*) De Morb. ab aqua S. 4. c. 6. Obs. 127. (*g*) c. 27. cit. supra ad n. 2.
 (*h*) Del Flato 1. 2. c. 11. (*i*) Epist. 27. n. 4. (*k*) Epist. 4. n. 19. & Ep. 39. n. 33. (*l*) Epist. 56. n. 12.
 (*m*) Act. N. C. Tom. 8. in Obs. 2. (*n*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 41.

docebunt quos maximæ distentionis vesicæ testes citat Henricus Meibomius (o), qui tamen nescio quomodo unam Hildani Observationem pro duabus producat. Eandem enim quam presse libro de Lithotomia cap. 5. memoravit, fusius Centuria II. Obs. 65. descripsit Hildanus, ibique ulcus e vesicæ cavo in Rectum usque intestinum pertinens in mortuo demum illo Sene ab se repertum proponit. Multo autem sæpius inflammationem id sequitur quod ab altero ex citatis a Meibomio Auctoribus Panarolo (p) ter observatum invenies, gangræna videlicet, in lethalem sphacelum transiens. Ego post inflammationem quæ diutius distentam vesicam corripuerit, nunquam gangrænam ampliorem vidisse memini, quam in agrestis Viri corpore quod inexploratum in Theatrum Anatomicum Bononiense temere imperiti juvenes importandum curaverant A. 1706.

10. IS, ut postea compertum est, renum, vesicæ, ilei intestini vitis obnoxius, aliquot jam dies urinam reddere non potuerat. Itaque tumido, & nigrescente jam abdomine mortuus erat. VEN- TRIS inferiora præsertim viscera, & in his vesica, nigricabant, ut scrotum quoque, & hoc intercepta intestini quod dixi, portio, nigredine in partes non modo omnes proximas, sed ad media usque femora se extendente; ut cito cadaver pene totum asportandum fuerit, ne odoris gravitas Gymnasium inficeret. Vix ipse nonnulla cursim in renibus animadverti, quæ cum alio loco (q) tradiderim, non hic iterabo.

11. Ilei interceptio urinæ suppressionem, an hæc Ilei interceptionem præcesserit, pro certo scire, non potui. Illud scio, quod & aliis Litteris (r) scripsi, ad Ilei inflammationem lotii suppressionem accedere. Sed & plures aliæ sunt causæ extra vesicam positæ, quæ in hac lotium remorantur. De fœtu, in difficili partu ejus cervicem premente paulo ante (s) dictum est: quin etiam in gestatione uteri, postremo præsertim tempore, mulieres sunt quarum aliquas probe novimus, quæ mingere nequeunt, nisi supinæ. Huc adde; ut quæ rarius accidunt, prætereamus; scimus enim, muliebri urethræ adnatum exterius corpus glandulosum *pugni magnitudinem excedens* (t), scimus acriora medicamenta, naturali, ut arctius adstringeretur, adhibita, illud urethram premendo, hæc inflammationem vehementissimam concitando, lethalem attulisse urinæ suppressionem, quam etiam a sanguine, e vulnerati omenti vase paulatim destillante, in pelvi autem coagulato, & vesicæ collum valde comprimente, inductam fuisse (u), non ignoramus; huc, inquam, adde multa, & duriora scybala, aut prætumidas hæmorrhoides, quæ idem collum ad pubis ossa apprimant adeo ut exire nihil possit. Ad has attinet quod adolescenti mihi pæsenex, & felix in mea Patria Chirurgus asseverabat Joannes Amatorius, ubi circa imam vesicam fibræ stagnante sanguine, aut humore turgent, egregium afferri auxilium sanguisugis ad venas illas admotis. Sic in Avo qui etiamtum vivebat, Nobilis, meique, etiam ob humaniorum litterarum studium, amicissimi Viri Petri Scanellii cum per catheterem nonnagies immissum urinam ipse educere debuisset, illo demum remedio, post tot alia incassum administrata, sublatam esse pertinacissimam suppressionem. De scybalis autem notissima est Wepferi Observatio (x), ad quam, in Sectionem quoque hanc Sepulchreti relatum (y), sed non absque iis operarum erroribus qui intelligi non sinunt, adjungere alteram potes quæ in Additamentis legitur ad proximam Sectionem XXV. (z) Eundem felicem exitum quem prima a clystere injecto proponit, cum alibi plures, tum hic præcipue Hebræus expertus est, cui nulla alia auxilia profuerant. Sed tum quæ emolliant, injicere sa-

tis est, præsertim si quod periculum subsit vesicæ inflammationis, aut suspicio convulsivæ ejus sphinctris constrictionis. Quorum neutrum satis mihi attendere visus est senior Medicus qui mihi duas tres felices curationes narrabat suas; datis enim quæ avum vehementius cicerent, hanc simul, & suppressam urinam movisse. Sic enim agebat, tametsi hanc non movissem, at saltem quanto plus humoris ex alveo eduxissem, tanto minus per renes defluxisset ad vesicam magis magisque distendendam; movi autem eum simul qui vesicam jam distendebat, cum Rectum intestinum laceffendo, non potui proximæ vesicæ fibras non simul ad contractionem stimulare, iisque magna ex parte amissam vim reddere. Scilicet non satis animadvertibat, nullam esse arctius cum imo intestino Recto conjunctam vesicæ partem, quam in firmam, seu mavis urethræ initium, nec quid propterea consequatur, si tum forte pars hæc initio aliquo jam teneatur aut inflammationis, aut convulsivæ. Equidem inficias non eo, interdum a paralyti, alia ab ipsa distentione vesicam se contrahendi vim amittere. Sed hoc ajo, urinæ in vesica suppressionis causas solerter esse distinguendas, nec semper facile adeo, ac cito, ut ex Maucharti exemplo supra (a) collegimus, sublatam a distentione vim qua vesica se contrahit; esse concipiendam. Ostendit hoc; ut alia præteream, canis a Boerhaavio (b) dissectus in quo etsi urina triduum jam retenta plenissima esset vesica, hac tamen exiguo vulnere pertusa, *exsiliit urina ad magnam altitudinem: & vesica ita contracta est, ut pene nulla cavitas superesset.*

12. Sunt & aliæ complures causæ quæ ut lotium possunt in vesica retinere, ita eos quos dixi, alioquinque prohibent stimulos, ut puta quod domestici remediis loco apud quosdam esse, scio, ut laterem, frigidæ antea immersum, plantis apponant mingere non potentis: quos felici audacia imitatus est, cum junior esset, Medicus amicus meus glacie ipsa pedibus paulisper admota. Quæ ut aliquando hebetem vesicæ vim per stimulos Cruralium nervorum fines potuerint excitare; intelligis certe, quam noxia esse irritamenta possint ubi ab acrimonia urinæ inceperit hujus retentio, aut ubi secundum Solertissimi Pujati (c) conjecturas, & Experientissimi Benevoli (d) Observationes, quod nudata sit vesica muco illo quo adversus nimios urinæ stimulos linita est. Sileo, cum ipsa in scrotum procidit, etsi hunc casum ex quo meus ad me scripsit Georgius Georgi Medicus nunc apud Pisaurenses Spectatissimus non adeo rarum esse, cognovi, ut putabat Meryus (e), qui cum bis a se visum descripsit, nullum sibi esse notum Auctorem, fatebatur qui ejus fecisset mentionem. Certe enim ex Platero in hac Sepulchreti Sectione (f) vidi commemoratum, & Sectione proxima superiore XXIII. (g) ex Bartholino, & legi etiam apud Ruyschium (h), qui vidit non semel (i), ut vere est a Christiano Andrea Kochio (k) indicatum, ubi alteram Boerhaavii quoque memorat ejusdem casus Observationem: ad quam, aliasque, ut analogum (l) in mulieribus hic omittam vesicæ prolapsum, de quo, deque ejus signis interea potes Meryum ipsum (m) & Præcl. Bassium (n) consulere; illam quoque addes quam in Viro Nobili habuit Doctiss. Valcarengus (o). Sed si rarus hic casus est, qui cum incidit, urinam licet; quod ejus proprium, sive pathognomonicum indicium est; e vesica ejicere, quam æger manibus cum scroto attollat, aut comprimat; aliæ sunt tum frequentes, ut a paulo grandiori calculo, & si Hoffmannum (p) audiamus, qui unam præsertim suarum Observationum (q), dissectionumque sic explicat, a spasmo ipsius vesicæ, tum minus frequentes, ut ab arrosis; velut

(o) Exercit. de Catheterismo thes. 17. (p) Jatrologism. Pentec. 1. Obs. 27. (q) Epist. 38. n. 41. (r) Epist. 34. n. 8. (s) n. 9. (t) Ag. N. C. Tom. 1. Obs. 201. (u) Vid. Hoffm. Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 7. in ipso fine. (x) Auctar. Hist. Apopl. 13. Schol. 8. (y) in Append. 1. ad Obs. 19. (z) Obs. 5. (a) n. 9. (b) Prælect. ad Instit. §. 366. (c) Dec. Obs. 3. n. 5. (d) Dissert. 2. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. (f) Obs. 17. §. 4. in Schol. (g) Obs. 4. §. 4. (h) Cent. Obs. 98. (i) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9. (k) Affect. in libr. & cæt. rar. Deser. in Ratiocin. (l) Vid. tamen & Epist. 43. n. 14. (m) Mem. cit. (n) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2. (o) Dissert. de Saxi, Acub. & cæt. (p) c. 7. supra ad n. 11. cit. Epicr. Obs. 1. (q) Ibid.

velut idem (*r*) vidit, & valde laceris per fœtidum
 pus quod e rene sinistro, ulcere penitus consumpto,
 & exeso, in pelvim deciderat, exterioribus vesicæ
 unicus, aut etiam ut a tuberculis; sunt, inquam,
 aliæ urinæ in vesica suppressiones, in quibus ab ad-
 ditis stimulis ut nihil auxilii, sic plurimum detri-
 menti afferatur. Sunt autem aliquando in vesica, aut
 ad ejus collum tubercula, tametsi, uti perspicue a
 laudato Benevolo (*f*) demonstratum est, sæpe Me-
 dici vel præstantes in iis ponendis decepti fuerint.
 Sunt, inquam. Nam etsi Ruyschius (*t*) unum re-
 præsentat exemplum; plura tamen occurrere, in ad-
 jectâ Observatione (*u*) satis indicat. Quæ tubercu-
 la viderit Drelincurtius (*x*), quam excrescentiam
 Sylvius (*y*), quam carunculam Tulpius (*z*),
 quam Smetius (*a*), quam Hildanus (*b*) invenerint,
 habes in ipso; ne longius te abducam; Sepul-
 chreto, ubi & alia facile reperies eodem spectantia.
 Fortasse & illius adhuc memineris, quam olim
 in I. Epistola Anatomica (*c*), a me deprehensam non
 secus ad urinariam, quam in fellea vesica, proposui.
 Et quamvis tuberculorum quæ in urinario oboriun-
 tur meatu supervacuum sit exempla producere, cum
 in ipsis Hippocratis Aphorismis (*d*) eorum facta
 sit mentio, & suppurationis per quam tolluntur; ta-
 men non futurum tibi ingratum credidero, si ad hi-
 storiam Sacræ illius Virginis quæ dies LXVI. cly-
 smatum nutrientium ope, Ramazzino (*e*) medicinam
 faciente, servata fuerat, hoc quoque addam quod ab
 ipso accepi, eandem videlicet cum postea lotii sup-
 pressionem correpta esset, catheteris autem recusaret
 auxilium, re post dies aliquot ad extremum deducta,
 urinam simul cum pure non multo, nec ullo, nisi
 urethræ, dolore emittere cœpisse, atque ita morbi
 causam fuisse tuberculum in urethra natum, osten-
 disse. Cujus ut opportuna suppuratio morbum sustu-
 lit, sic remedium quæ supra diximus, irritamenta
 adauxissent. Sed tubercula tamen ejusmodi fa-
 cile in pus abire possunt, viamque liberam reddere.
 At scirrhosos tumores, aut ad scirrhi duritiem ver-
 gentes, quales sæpe in Prostata glandula fieri, aut ex
 ea excrescere solent, quis facile ab ipsa natura, ne-
 dum ab arte, speret sublatum iri? Talem vero fuisse,
 credo, illam ejus glandulæ excrescentiam quæ su-
 pra (*f*) ex Valsalvæ Observatione descripta est.
 Talis certe fuit tumor universæ Prostatae in hac quæ
 sequitur, nostra.

13. CIVIS meus, Vir Patricius H. M. annos na-
 tus amplius sexaginta, quadrato corpore, & robusto,
 facie rubente, habitu ad obesum inclinante, hernio-
 sus, adolescens virulenta gonorrhœa laboraverat, fem-
 per vero multum, sæpe etiam merum biberat. Cum
 multum quoque, & creberrime mingeret, vix anno
 ante levi quodam retentionis urinæ principio tenta-
 tus fuerat. Anno autem 1710. IV. Nonas Martii
 quasi repente omnino suppressa est. Affinis ejus Me-
 dicus clysteribus, balneis, sanguinis ex hæmorrhoidi-
 bus missione, remediis etiam quæ, tunc simul ad-
 strictam, alvum moverent, auxilium afferre satage-
 bat; sed incassum. Itaque demum catheterem immit-
 ti jussit: quod non ita difficulter & tum, & postea
 peractum est. Singulis autem immisionibus septem
 fere urinæ libræ, etsi modicum quod potaret,
 daretur, primis quidem diebus ex quo illud cœ-
 pit fieri, educebatur. Intermediis; nam dies vixit
 circiter quindecim; paulo pauciores: ultimis rursus
 ad septem. Et primis quidem diebus aliquem ad-
 mingendum sentiebat stimulum, nullum intermediis,
 rursus aliquem ultimis. In urinis interdum aliquid san-
 guinis conspectum est, interdum quædam parva quasi
 membranarum tenuium frusta. Postremis diebus alte-
 rius humeri dolor accessit: febris penultimo: novis-
 simo, cum post eductum mane lotium, argentea fi-
 stula extraheretur, animadversum est, tinctam esse;
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

id quod antea acciderat nunquam; haud secus ac si in
 vitriolico humore fuisset. Eo die ad vesperam incli-
 nante, ecce rigor, & tremor, calente tamen cute;
 hinc pulsus obscuratio: quo iterum se non sine in-
 termissionibus prodente, alter accidit tremor: hora
 autem quinta noctis mors. C A D A V E-
 R I S dissectioni, rogatus, cum aliis Medicis in-
 terfui postridie sub primam noctem, quo tempore ab
 eo qui medicinam fecerat, a Chirurgo, ab aliisque,
 eadem omnibus confirmantibus, ea quæ modo sunt
 scripta, accepi. Peritonæum vidimus, ad hypoga-
 strium præsertim, livens, intestina autem ferme sub-
 livida: in summo distentæ vesicæ fundo exterius va-
 sa sanguine turgida, interiorum tunicam hic illic ru-
 bescentem: tunicas autem omnes crassiores multo
 quam æquum esset; itaque vel emisso lotio, majorem
 quam solet, magnitudinem vesica retinebat. In eo
 priusquam totum emitteretur, grumum non ita par-
 vum animadvertimus libere natantem, qui nihil mag-
 is quam semilaceram hydatidem, referebat; mihi ve-
 ro attentius examinanti tenuis polyposa concretio vi-
 sus est, quæ membranulas in se convolutas, & con-
 cidentes mentiretur: ejusdemmodi autem par-
 va illa fuisse frusta quæ in extracta urina inter-
 dum apparuissent, ii qui viderant, affirmabant.
 Cum igitur causam hujus suppressionis inquireremus,
 ad imam vesicam se se obtulit. Prostata glandula,
 præter naturam tota extumescens, eaque duritie præ-
 dita, ut quasi ex cartilaginis, & ligamenti commista
 substantia constare secantibus videretur. Alba erat
 nisi quod locis quibusdam, præsertim vero in utra-
 que superficie, a stagnante in vasis sanguine nigrica-
 bat, idque a dextris magis qua ex parte scrotum ma-
 gna distendebat enterocele.

14. In hac quæ modo proposita est, suppressionis
 causa omnes qui aderamus, facile consensimus tum
 quia alias quoque a præstantibus Viris, ut post (*g*)
 dicitur, eandem inventam, agnitamque fuisse, non
 ignorabamus, tum quia proclive erat intelligere,
 cum tumor, & durities Prostatae incepit, cœptum
 quoque ægrum esse principio aliquo retentionis uri-
 næ tentari, cum vero demum usque adeo tumor au-
 ctus fuerat, ut repentina accedente sanguinis per eam
 glandulam, circumque ipsam majori motus tardita-
 te, meatus per eam ductus, non nisi immisso cathe-
 teris solido corpore, satis urinæ patere posset, hanc
 amplius nequissime per se sibi exitum aperire. Nec dicas,
 sanguinem, adhibitis ad proximas venas hirudinibus,
 quod auxilium supra (*b*) laudavimus, priorem mo-
 tus celeritatem recuperare, & sic tumorem imminue-
 re debuisse. In pleno siquidem ejusmodi cor-
 pore non detracto ante omnia e brachiis san-
 guine, multo major hujus copia eo unde ar-
 ceri oportuisset, ob minorem factam resisten-
 tiam facile influxit. Mitto quærere, an etiam
 ob balnea tunc in usum tracta, & an etiam
 stimulus accesserit ab iis præsertim quæ ad al-
 vum sollicitandam præbebantur. Illud quoque omitto,
 num serius quam decuisset, urina educi cœpta sit,
 quod præ cæteris, quæ tunc, quippe supervacua
 ægro jam mortuo, ut consuevimus facere, si-
 lebamus, vulgo objectum audivimus. Objiciendi
 causa erat quæ hic memoretur non indigna. Ac-
 ciderat per eos dies, ut quatuor alii Cives præ-
 ter eum de quo dictum est, eodem morbo de
 improvviso corripentur, & quod postea Halæ
 Magdeburgicæ vere anni 1730. Cl. Bassius (*i*) ob-
 servavit *plane inauditum*, ut legitima gonorrhœa
 epidemice grassaretur, sicuti Observationibus qua-
 tuor prolatis testatur, id nos Foro Livii, Ur-
 be non pro eo ac meretur, fuitque olim, incolis
 nimium affluente, vere anni 1710. in vesicali, ut
 vocant, ischuria, cujus quinque proferre possemus,
 intra paucos dies habitas, Observationes, non vul-
 gar!

V

(*r*) Ibid. Obs. 8. (*f*) Diff. 2. cit. (*s*) Cent. Obs. Fig. 62. (*u*) 78. (*x*) Sect. hac 24. Obs. 13. §. 2.
 (*y*) Ibid. Obs. 10. §. 6. (*z*) Ibid. Obs. 8. (*a*) Sect. 25. Obs. 1. §. 4. (*b*) Ibid. in Schol. ad §. 2. (*c*) n. 43.
 (*d*) 82. Sect. 4; & 59. Sect. 7. (*e*) Constitut. Epidem. Urb. A. 1691. n. 22. (*f*) n. 6. (*g*) n. 17. (*h*) n. 11.
 (*i*) Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 5.

gari exemplo animadverteremus, quas fortasse non ita ab simili modo, ac suas ille explicavit, magna ex parte explicare liceret. Cum igitur ex quinque nostris Civibus quatuor, quorum alicui medicinam ipsi feceramus, Civitas evaluisse, illum unum cujus dissectionem legisti, interiisse videret; providentiam cæterorum in catheteris tempestitiva immisione laudabat, Medici de quo loquimur, tarditatem, jure, an injuria? redarguebat. Sed ut aliæ in aliis morbi causæ, aliæque corporis, & partium, & urinæ conditione sunt, ita alia alii Medico in alio ægrotante esse eorum quæ cito agit, aut differt, ratio potest. Me quidem in meo, facilius cito, sed frustra adhibitis, in catheteris usu celeritatis non pœnituit, quamvis Chirurgo nimia adeo videretur, ut propter exiguam hypogastrii tensionem nihil urinæ in vesica esse asseveraret. Quem non tam signa, quæ aberant, ischuriæ renalis, & signa cætera, quæ aderant, molestissimæ vesicalis, quam res ipsa continuo refellit. Immissa enim fistula, lotium eduxit ad libras tres magno cum ægri levamine, mirantis, unde sibi qui parum bibisset, tantum urinæ in vesica esset, quippe ignorantis, non raro cum ea suppressione diabeticam quandam affectionem conjungi, quæ mihi interdum occasionem præbuit dubitandi, an hæc illius causa fuerit, vesicam dormiente homine, ita, & tam celeriter distendendo, ut mox in experrecto se contrahere amplius non posset. An vero æger in cujus vesicam Fabricius noster ab Aquapendente (k) scribit, tantam lotii copiam, natura crasim moliente, influxisse, ut cum illud reddere nequiret, fuerit per catheterem extrahendum, an æger is, inquam, ut meus, dormiret, an, ut ex febre continua, & periculosa decumbebat, hebetibus esset sensibus, sicuti pro certo nescimus, ita alterutrum licet facile suspicari; neque enim alioquin apparet, cur ex quo urina primum in vesicam paulo copiosius fluere cœperat, non eam reddiderit, & sic deinceps faciendo, caveat, ne quanta quanta afflueret, omnis in vesica retineretur.

15. Ejus quæ paulo ante dicta est utriusque morbi conjunctionis, diabetis videlicet, atque ischuriæ, ne apud alios exempla quæras, cujusmodi in primis esset in Sepulchreto illud Hildani quod, ad Senem attingens supra (l) memoratum, in hanc Sectionem relatum est §. 8. Observationis X. quæ primo quidem loco proponitur; nam altera, per incuriam eodem numero designata, continuo succedit; neve ego alia adjungam recentissima, mihi que cognita; satis est historiam relegas in qua versamur (m). Videbis, ut modicum tunc æger biberet, quanta nihilominus in vesicam deflueret urinæ copia. Piget ejus renes, & jecur non inspexisse. Neque ideo piget quod ex eorum inspectione sperassem me causam assequi posse illorum quæ in diabete contingunt. Namque ut seponam mirabiliora quæ de legitimo narrantur (n), quorum aliqua sine cauto examine accipienda non videntur; non minus certe mirabile est quod vel nostra ætate Venetiis (o), & Bononiæ (p) constat in spurio, quem vocant, accidisse duabus Virginibus, ut altera intra dies 94. urinæ libras reddiderit 3674. altera intra dies 97. reddiderit libras 4171. cum earum utraque non modo aut parum, aut nihil biberet; sed quasi eorum instar qui hydrophobia laborant, & sitiret plurimum, & potionem quamlibet abhorreret. Sane intelligis, quæcunque in renibus, aut in jecinore vitia deprehendantur; Meadius enim (q) semper in hoc viscere steatomatosi aliquid, dissectis iis qui ex diabete interierant, ab se repertum esse, testatur; certe, inquam, intelligis, non propterea apparere posse unde, non dico tanta, sed vel dimidio minor humoris copia sit repetenda. Itaque coacti sunt qui Virginum il-

larum casus explicandos susceperunt, idem face quod & Meadius denique (r) diserte fecit, & facere jam cœperant Medici (s) sæculo XV; ut ad a rem confugerent, & multo aptius quam illi Veteres non ex ipso aere, sed ex aqueis particulis in eo tantibus, immanem illam deducerent vim urinæ. Mihi igitur displicet ea quæ dixi, viscera haud examinasse, non quod in iis causam mirabilium ilti modi casuum, sed quod diabetis non ita immodice aut causæ ex parte, aut effectus potius vestigia fortasse quædam animadvertere potuissem. Idque tant magis displicet, quanto pauciores extant denatorum post eum morbum dissectiones. Ostendit hoc brevitatis illius ex proximis Sepulchreti Sectionibus, quæ de eo inscripta est, XXVI. Cæterum de Observationibus quæ in ea sunt haud amplius quinque, tres sunt quæ renes exhibent aut ambos flaccidiores, aut alterum saltem collapsum in se, aut pene absurdum. Cum his conveniunt Observationes quas additas non fuisse miror, Ruyschii duæ (t); neque enim suam tunc vulgaverat, Hoffmannus (u). Quæ & ipsa, quamvis supponat, diabetem a præcedentis lotii in renibus, & ureteribus retentione, provenire unde ex eo multum in sanguinem regrediatur, mox sublata retentionis causa, affatim prodituro; eo tantum redit, ut renum poros ab ea ipsa retentione & reversione laxatos significet, cum in quodam Comite qui diabete laboraverat, a dextris & ren duplicem magis quam a sinistris, amplificatus, & ureter valde ac sarciminis instar dilatatus apparuerit. Ego quoque, ut minime in omnibus explicationem hanc sequer, quippe cum in omnibus retentio lotii non præcedat, & copia qua reddunt plures, longe superet quidquid retineri, & in sanguine redire poterit, sic in proposito a me Viro, aliisque similibus non difficile sequar, ut pote qui neque tantum urina secernant, idque secernant post retentionem, sed eodemque præterea, cum ante ischuriam multum potare, multumque mingere semper toleret, vel antea renes laxiores fuisse videantur. Quid vero accessisset vitii ab humore, quem novissime cum parum biberet, tanta copia renes transmittent, melius conjicere fortasse possem, si urinas omnes examinassem. Nam quod primis, ultimisque diebus aliquem ad mingendum afferrent stimulum, intermediis nullum, facilius a copia esse potuit, quam ab illarum natura, quando copia minori erant intermediis diebus, majori autem primis, & ultimis: nisi forte malis, hebetatur a crebra distentione fuisse vesicæ sensum, ut intermediis diebus haud amplius afficeretur, donec ob parcum potum, & ingentem humorum vim a sanguine exclusam, urinæ denique tanto aciores factæ sint, ut vel hebetem vesicam non nihil percellerent, quo tempore etiam cœperint aliquam hic illic in ea phlogosim excitare.

16. Quod si ut phlogosim, erosionem ullam in vesicæ intima facie conspexissem; minus fortasse grumum illum membraniformem examinarem quem, in mortui urina deprehensum, polyposam concretionem esse, censui; quippe cum ex lamellis tunc factum credere potuissem ex interiore membrana deciduis; neque enim eo tempore controversia erat, quam annis demum superioribus ortam audivi, num sine hæmorrhagia non compescenda accidere id possit. At certe ejusmodi hæmorrhagia non contigerat in Matriona, a Willisio (x) memorata, quæ cum longe ante obitum ex urethra eiecisset membranam crassam atque latam, materia sabulosa refertam; e cadaveris sectione constat, illam fuisse partem tunicæ interioris vesicæ: ut neque postea contigit in scæminis duabus, quæ per eundem meatum amplam membranam ejecerunt,

ab

(k) De Chirurg. Operat. ubi de urinæ Suppress. (l) n. 9. (m) n. 13. (n) Vid. supra, n. 2.
 (o) Caso proposto da Bartol. Barati a Lodovico Testi con la Risposta di questo. (p) Comment. de Bonon. Sc. Instit. T.1. sub tit. Medic.
 (q) Expos. mechan. Venen. Tent. 1. (r) Monit. Medic. c. 9. Sect. 2. (s) Vid. Marc. Donat. c. 17. supra ad n. 2. cit.
 (t) Obs. addit. ad Dilucid. Valvular. 13. & Cent. Obs. 13. (u) Consult. Medic. Cent. 1. Cas. 85.
 (x) Diss. de Urin. c. 5.

b Ruyfchio (*y*), & Boerhaavio (*z*) perspectam, harumque alteram *lapillis quasi conspersam*. Credibile autem non est, tales Viros pro vera membrana *pseudomembranam* accepisse, præsertim cum Ruyfchius multis ante annis qua ratione ars possit, non modo natura, pseudomembranas efficere, docuisset (*a*), ipseque effecisset. Certe autem pseudomembrana non erat, quippe suis vasis sanguiferis prædita, quam eadem via ejectam a Viro conspexerat antea Rouhaultius (*b*), qui tres dumtaxat ejus portiones ea amplitudine esse, comperit, ut internæ vesicæ tunicæ duas alteram partes tertias fecisse, non dubitaret; tantum vero abest, ut hæmorrhagia esset conjuncta quæ cohereri non posset; lotium sanguine tinctum apparuit nunquam. Equidem haud contendo, quidquid e vesica exit membranæ forma, veram id esse membranam, qui non fuisse in meo illo Cive, censuerim. Sed hoc volo, esse tamen aliquando notas membranarum adeo manifestas, ut Exercitativissimis, qui examinaverint, Viris, & pro veris habuerint, non sit repugnandum: hæc quia non continuo assequimur, qua ratione quædam possint absque gravissimis, atque adeo lethalibus symptomatibus accidere, eo decurrendum esse, ut facta ne genus. Igitur quæ in simili controversia de abscedente aliquando interna membrana intestinorum alias (*c*) scripsi, tu hic quoque magna ex parte locum habere, existimato.

17. Nunc venio ad suppressionis causam in prætumida illa, præduraque Prostata glandula repertam. Hanc causam non infrequentem esse, ex Observationibus eorum didiceram, qui in Sepulchreto laudantur, Riolani videlicet (*d*), Muralti (*e*), Dolæi (*f*), & facile, ut ego intelligo, etiam Reifelii (*g*): non dixi aliorum quoque, & in his ejus qui ante cæteros nominandus fuisset, Parei (*h*), quia non magnitudinem tantum, sed & scirrhosam hic spectamusuritiam. Confirmavi postea tum auditis, tum lectis illis, quæ deinceps habitæ sunt, ejusdemmodi Observationibus. Audivi in duobus mihi probe cognitissimis Patavii honestis Viris. Legi autem tum apud alios, tum præsertim apud Cel. Heisterum (*i*), & glandulæ auctam dumtaxat molem attendas, etiam apud duos alios Spectatissimos Amicos meos, Vallisnerium (*k*), & Benevolum (*l*), quibus adjunges Medelinum (*m*). Verum non semper tota Prostata tumida. Haud raro ejus tantummodo superior ambitus aut undique, aut certa ex parte sic excrescit, ut tumet, ut urinæ exitum ocludat. Excrescentis adeo id faceret, exempla possum, ut puto, ex Sepulchreto indicare: excrescere autem incipientis plures mihi sunt Observationes: quas, ut parva magnorum torborum initia noscas, hic illis ordine subjicere non gravabor. Senem in hac Sepulchreti Sectione describit Rhodius (*n*), in quo mictionem fecerat infirmo difficiliorem, denique autem, mucos addito, urinæ viam omnem intercluserat *soli vesicæ orificio appendicula callosa interius adnata, & verius interior ambitus orificii memaranosus in articuli magnitudinem excrescens*. Certe clarius potuit rem describere, ut is præsertim a quo Casauboni, adeo vesicæ morbis vexati, eadem orificium in Sectione proxima (*o*) descriptum leges: quam descriptionem graves insuper obscurant errores typographorum. Sed si recte ego quæ uterque viderunt, assequor; illius orificii ambitus quam summa Prostata facit, a nimia hujus protuberantia attollebatur. Ejusdem autem glandulæ summum illum ambitum undique excrescere incipientem in Senem vidit, cujus historiam, ubi de Febribus scribetur (*p*), ad te mittam. Ad partem vero illius ambitus spectasse, credo, quæ in Sectione hac (*q*) ex Gasseno proponitur, *ad vesicæ sphincterem caruncula, callosa substantia, quæ inferne lunulata, & triente prope digiti densa, meatus orificium obstruebat*. Cujus incipientis carunculæ etsi alias a me exemplum tum Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

in Epistola XXXVII. (*r*) habuisti, tum in una ex proximis (*s*) es habiturus; placet tamen ut tertium, quippe breve, nec ferme alio attinens, huc addam.

18. AGRICOLA annos natus quinque & septuaginta ex hydrope ascite in hoc decefferat Nosocomio, ineunte A. 1741. quo tempore organa, urinæ, & seminis gratia condita, ibi ego Studiosis Adolescentibus per anatomen præmonstrabam. EX CADAVERE igitur ea dumtaxat organa accepta perlustravi. In quibus cum alia nonnulla minus quidem obvia, sed tamen haud morbosa, offendissem, quæ alias memorabuntur; tum hæc animadverti quæ ad morbos spectarent. Cum scrotum, ut sæpius in ascite, tumeret; aqua plurima erat in Darti cellulis, vix pauca intra Vaginalem utramlibet tunicam: quamquam ex Albuginea qua testiculum vestit, corpuscula existarent quæ pro disruptarum hydatidum reliquiis accipi a me solent. Vesicæ autem pariete anteriore secundum longitudinem discisso, in oppositi ea parte quæ proxima orificio est, in ipsoque hujus partis medio se obtulit protuberantia subrotunda, mediocris uvæ acini magnitudine, intima tunica vesicæ obducta: quam, ratus quod erat, scalpello adacto simul ipsam, ac contiguam Prostata in longum discissecui, ostendique, ejusdem esse atque ea glandula, naturæ, cum eaque manifestissime continuatam, nihilque esse dubii, quin, si magis excrevisset, magno urinæ futura fuisset impedimento.

19. Si ea quæ ex Sepulchreto exempla indicavimus (*t*), & id quod supra (*u*) ex Valsalva attulimus, & nostra omnia attente inspicias; cuncta in senibus fuisse, animadvertes: item nostra omnia in quibus carunculæ initium fuit, hanc in medio ipso posteriori interni summique glandulæ ambitus excrescentem obtulisse, casune hæc cuncta, an secus, futuræ ostendent Observationes. Interea adjungere huc poteris Senem illum Medicum quem altera ex indicatis (*x*) apud Vallisnerium Observationibus totam quidem Prostata habuisse tumidam, monstrat, sed auctam quasi lobo quodam ex sua ipsa glandulosa substantia, quæ ad nucis juglandis formam, & magnitudinem intra vesicam ascendebat non ab anteriore, sed ab ea parte cui Rectum adjacet intestinum. Illa tamen quoque, in Adversariis (*y*) memorata, ejusdem glandulæ subrotunda propago, nisi quod ab externo ambitu se extollebat, & secundum naturam adhuc esse visa est, illa, inquam, medium pariter posteriorem summumque locum tenebat. Cæterum hæc quæ præter naturam sunt, interiores hujus glandulæ excrescentiæ, non simplices semper, sed & duplices nonnunquam sunt, cujusmodi illa erant a Thoma Bartholino Patavii deprehensa, ex *substantia glandulosa, & candida intra vesicam tubercula bina, forma, & magnitudine testium, æqualiter se supra foramen volventia, quæ cedebant syringæ immixtæ, sed statim recidebant in pristinum locum, illa extracta, quemadmodum in Sectione hac Sepulchreti habes XXIV. (*z*). Quæ bina tubercula nunquam Terraneus (*a*) pro Cowperi glandulis, quas suas credebat, tumefactis accepisset, si Bartholinum legens, in vesica reperta esse, animadvertisset. Non legisse autem; atque hunc utinam tantum; verisimile est, cum Observationum unde unde cogendarum, & transcribendarum studiosus, hanc Bartholini haberi, scripserit, cent. 1. hist. 23. quæ cent. habetur 2. hist. 52. Verum si ea tubercula excreverant, ut eorum natura, color, sedes indicant, & duo, alias (*b*) a me tibi descripta, proportione ostendunt; si excreverant, inquam, ex Prostata glandula; mihi recens quoque exemplum est glandulæ hujus in duas intra vesicam carunculas procrefcere incipientis. Quod exemplum quoniam alia de causa ad proximam attinet Epistolam (*c*), ad eam differemus. Quæ tanto erit longior, quanto hæc brevior fuit. Vale.*

V 2

E P I-

(*y*) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9. (*z*) Vid. Kochii Cit. supra ad n. 12. Descript. in Historia. (*a*) Thef. Anat. 7. n. 39.
(*b*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1714. Obs. Anat. 1. (*c*) Epist. 31. n. 20. (*d*) Sect. hac 24. Obs. 17. §. 5.
(*e*) Sect. 25. in Additam. Obs. 16. (*f*) Ibid. Obs. 17. (*g*) Ibid. Obs. 18. (*h*) Sect. ead. Obs. 1. §. 6.
(*i*) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 44. n. 1. & Diff. de Anat. maj. in Chir. necess. c. 1. S. 4. §. 3. an 4. (*k*) Opere T. 3. S. 3. Off. 21. 22.
(*l*) Dissert. 2. (*m*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 148. (*n*) Obs. 12. §. 3. (*o*) Obs. 3. (*p*) Epist. 49. n. 18.
(*q*) Obs. 12. §. 10. (*r*) n. 30. (*s*) Epist. 43. n. 24. (*t*) n. 17. (*u*) n. 6. (*x*) supra, ad n. 17.
(*y*) IV. Animad. 14. (*z*) Obs. 12. §. 9. (*a*) De Glandul. c. 5. (*b*) Epist. 39. n. 33. (*c*) Vid. n. 11.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLII.

Verba fiunt de Urinæ Difficultate, Ardore, aliisque ejus vitiis.

Litteras scribere aggredior longas, ut pote quibus reliqua omnia quæ ad mictionis vitia spectant, a Valsalva, aut a me observata complectemur. Ab illo hæc sunt.

2. EQUES sex & quadraginta annos natus, pinguis alias, nunc gracilis, & colore ex flavo pallente, ob multa, & varia in cibus, motu, attentione animi, vigiliis, & venereis rebus errata, ante annos octo multis quoque, & variis incommodis vexari cœperat. Primum omnium ex concubitu cum muliere, venerea lue infecta, gonorrhœa correptus est, quam ex arte curatam altera, ex eadem causa, excepit multo gravior. Nam super mejendi dolorem, urinæ præter voluntatem excretio, purulentum hujus sedimentum, ventriculi item dolor, ac vomitiones, quibus nonnunquam vitulinas carnes, ante dies quinque comestas, omnino immutatas rejiciebat, molesta erant vehementer. Remediorum ope ab his omnibus liberatus, post aliquod interjectum tempus ex ejusdemmodi concubitu in tertiam incidit gonorrhœam, stipatam spasmodicis in mingendo doloribus, & vigiliis assiduis. Ad hæc quidam, condylorum instar, tumores accesserant intra cavum extremi intestini, e quibus ad aliquot hebdomadas, atque adeo menses sanguis reddebatur quotidie ad quinque, aut sex uncias, ut jam æger quotiescunque ambulare vellet, in animi deliquia incideret. Cui sanguinis fluxui comes erat diarrhœa, qua modo flava, modo aliter colorata ejiciebantur. Hæc nunc remissior, nunc aucta ad mortem usque perduravit, ut purulentum quoque lotii sedimentum, & mictio sæpe cum dolore, fere autem semper præter voluntatem: quod si lotium ob materiæ tenacitatem paulisper in vesica stagnaret; acerbissimum, præsertim dum exitum tentaret, dolorem ciebat. Quæ omnia cum plures annos vexassent, pulsusque celer semper esset, frequens, & turgidus; alia tamen deerant signa quæ febrem adesse, confirmarent. Diebus dumtaxat ante obitum circiter quadraginta cum alexæ indulgens, vigilasset, ægreque tulisset inde factam pecuniarum jacturam, decubuit cum vomitu, & febre, quæ levi cum horrore, & cum gravitate capitis prodibat. Interim auctum est urinæ sedimentum, auctique in mingendo dolores, qui magis semper magisque sævientes, singultum excitarunt. Hic tamen post multos dies sedatus est, erumpentibus interea pustulis circa labra, & verisimiliter ad fauces quoque, ut pungens ad eas dolor, & deglutiendi difficultas, & viscidum tenaxque sputum indicabant. Pruritus insuper in lumborum cute, qui biennium circiter levis fuerat, nonnullas ante mortem hebdomadas ægrum tum sæpius, tum vehementius exercebant. Denique redeunte singultu, & deficientibus in dies viribus, convulsus obiit.

THORACE recluso, quoniam ultimis diebus alterum in latus difficiliter cubabat; pulmones sani inventi sunt, si nonnullas excipias lapidosas concreciones exiguas, & vix dignas quæ adnotarentur.

Ventre autem aperto, renes naturali modo minores conspecti sunt, & quadam insolita figura præditi, pluresque exterius hic illic protuberantias habentes. Hæ dissectæ saniosum ostenderunt humorem, cui aperta erat in pelvim via. Sed in vesica urinaria, in qua, præsertim circa ejus collum, unanimi plurium Doctorum Virorum consensu, radix esse morbi existimabatur, nihil usquam apparuit adnotatione di-

gnum, præter levem quandam abrasionem circa ureterum orificia.

3. Dissectionem hanc Valsalva insigni esse documento posse, nec immerito, censebat, ut cauti simus in definiendis morbis, ad partes urinarias spectantibus, quippe quorum diagnosi, summa etiam arte quæsita, non rarissime fallax est, velut in hoc casu fuit, & in alio quoque, de quo ipsum mihi in hunc modum narrasse, memini.

4. QUENDAM urinæ, & partium huic inservientium vitio laborare, erat omnibus manifestum. Sed cum de renibus, aut de regione horum nihil, aut vix quereretur; contra iis ad vesicam doloribus cruciabatur, ut quinque, aut sex non infimi subsellii Medici morbi sedem in vesica esse, non dubitarent. M O R T U I dissectio nihil quidquam mali in vesica; magnos autem, ramososque calculos in renibus ostendit.

5. Vidi ego hos calculos quos Valsalva apud se retinebat. Utraque autem hæc historia ad memoriam redigit tertiam, quam ex Hardero invenies relatum in Sepulchreti Sectionem, ad argumentum hoc nostrum spectantem, XXV. (a). Erat quidem puer trimulus; sed ut in mingendo summum dolorem gestibus patefaciebat, sic ad renes, quod legamus, nunquam indicabat. Mitto, huic quoque, ut Equiti illi (b), perpetuam fuisse diarrhœam, pustulas non multo ante mortem, convulsiones etiam in morte; horum enim alia in alio esse alia de causa possunt. Hoc attendo, in vesica nihil præter naturam observare licuisse; in rene autem altero non modo inclusas carunculis papillaribus copiosas, sed præcipue ante ureteris ostium fuisse calculum oblongum, acuminatum, filicis duritie, membranæ tenaciter involutum; sive, ut ipse in Scholio Harderus explicat, renis membranæ tenuissimis implicitum; quas lancetta separare necesse habuit. Sive igitur a renibus ad vesicam per continuatas ureterum membranas, ut alias (c) diximus, irritatio ibi sensibilior, ubi desinit propagetur, sive potius in his casibus arenulæ, aut quod prima historia per levem circa ureterum orificia abrasionem indicat, acres materiæ in vesicam descendant; ibi subsistendo ita hanc vellicant, ut dolores, præsertim dum se ad mingendum constringit, acerbissimi oriantur.

Acerrima sane materia corrosis renibus in vesicam delabens, hanc ita, & proximas partes in viro quodam afficiebat, ut cum dolor in lumbis non semper, ut in vesica, perstaret omniaque præsentis in hac calculi signa induceret. Medico Cl. Hottingero (d) de ejusdem calculi existentia nullum remaneret dubium. Cujus tamen calculi in mortui vesica ne vestigium quidem fuit. Atque ut magis magisque intelligas, quam facile in dysuriæ causa dignoscenda errare possimus; duarum Matronarum historias inspicere, alteram a Schrockio (e), alteram a Bonfiglio (f) scriptas. Primam dysuria torquebat cum tenesmo, doloribus in pube, & urina quasi lactea; secundam dysuria ab ineunte ætate, cum urina interdum ejusdemmodi, cui denique plura frustula foliata adjuncta sunt, quæ non sine gravissimi ponderis sensu, dolore, ac ardore extrudebantur. In neutra tamen ulla vesicæ labe inventa est; sed reni alterius in secunda, intus vitiati, & ob auctam molam ex sua sede prolapsi; in prima autem ingens scirrhus qui totam fere pelvim occupans, & vesicæ fundo ad-

natus,

(a) Obs. 10. (b) supra, n. 2. (c) Epist. 40. n. 5. (d) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 237.
(e) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 186. (f) Earund. Cent. 9. Obs. 4.

us, hanc ita comprimebat, ut remorati propterea tui acrimonia lancinaret.

6. Causam aliam qua vesica nonnunquam vellicetur, solícite Valsalva quæsit; sed per dissectionem nunquam potuit confirmare, vermes dico in ea ambulantes. Hos cum urina ejectos, ut ægri quidem, domesticique credebant, non semel ipsi obitos fuisse, scio. Eram enim ego Bononiæ cum Vir Generosissimus post renum dolores, & deinde inunctionum sensum in vesica, denique inter minendum cum pungi urethram sentiret, e pene cum urina cadere tenue animalculum quoddam vidit, mox autem quid minxisset inspectans, non illud unum, sed plura in matula cum arenulis conspexit ejusdemmodi animalcula, & Valsalvæ, qui Medicus ipsius erat, ostendit. Dederat is forte aquam in qua Saxifragæ radix decocta fuerat: itaque ex urina, et viva erant, eximi, & in ejus aquæ cyathum injici, voluit, acciditque, ut stupida inde fieri, et propemodum mortua viderentur. Post biduum tamen cum stuporem illum discussissent, & in aliam, atque aliam aquam, periculi faciendi causa, coniecta essent, in quarum singulis varia quæ vermibus inimica existimantur, incocta fuerunt, aut agitata; nulla animadversa est quæ sic noceret, præter unam in qua cum ea cocta essent quæ areulas expellunt, tum agitatum fuerat argentum vivum. Erant ea animalcula nigra, & exilibus carabæis quadantenus similia: quæ res Valsalvam denique permovit, ut diligenter inquiri juberet, tum alia ejusdemmodi in ægri cubiculo, aut ubi matulæ asservabantur, invenirentur. Cum inventa essent; experimentorum finem fecit: neque tamen illam primam suspicionem omnino deposuisse videbatur, præsertim cum ipsi animalcula oblata sunt alia, quæ ab alio cum fabulosa materia mixta dicebantur. Quorum unum etsi mihi ostendit, & ad vivum, microscopii etiam adjumento, delineandum curavit; tamen de iis nihil dicam, quando hinc Alghisius in epistola ad Vallisnerium (g) quid sentiret, adjuncta simul imagine eorum, exposuit, & ex hac Vallisnerius suspicari se posse, redidit, vermes fuisse parvorum quorundam scaraeorum, in trabibus nidulantium, ex lacunaribus in matulam forte delapsos; sic enim ad me scripsit pridie Nonas Aprilis A. 1711. Postea vero idem Vallisnerius in Adnotatione (h) ad Alghisii Epistolam videtur cœpisse permoveri, ut minimos quosdam, & pene invisibiles vermes, quos in urina tunc videbat viri cui medebatur, intra ejus corpus gigni potuisse, non pernegaret. Quando igitur hæc ita sunt, nec Vallisnerius, quod sciam, quidquam postea pro certo constituit de iis vermibus, præstat, ut nos quoque assensum interea sustineamus, donec certiora aut casus offerat, aut clementia Viri alicujus in historia insectorum longe perscrutissimi, qualis hoc tempore est Cel. Reaumurius, apprehendat. Cujus historiæ quanto magis ætate nostra protractum est studium, tanto magis cautos reddidit Medicos in istiusmodi Observationibus accipientibus. Vide enim, exempli gratia, quot ab Joanne Rhodio (i), & ab Dominico de Marinis (k) recensentur. Ex tanto vermium numero qui per urethram ejecti olim proponebantur, alios hoc tempore nihil aliud esse quam vermiformes polyposas concrectiones, statim cognosceremus, alios veros quidem esse vermes, sed extrinsecus, non ex urethra, in matulas illapsos, quippe ex iis qui intra corpus nostrum gigni non queunt, nec vivere, aut si revera ex urethra exierint, non in urinariis partibus, sed in pertusis intestinis genitos, indeque in vesicam, aut urethram, viis per abscessus præsertim, & fistulas apertis, prorepentes. Cujus novissimi generis exemplum indicat Vallisnerius (l), alte-

rumque propriam narrat Alghisius (m), quod per anatomen postea melius novit, & penitus confirmavit (n). Habes quidem etiam in Sepulchreto (o) non unum exemplum ejusmodi perforationum; quibus in ægris si teretes lumbrici, aut ascarides per urethram prodiissent; nihil fuisset admiratione dignum. Sed cum in Sectione hac XXV. (p) legis, post binos emictos ascarides mortui hominis anatomen, in ejusque exulcerata vesica unum deprehensum vermiculum *quales in putridis carnibus reperiuntur*; hæreas necesse est, dubitans, num ex eo ulcere cuniculus aliquis, minime animadversus, ad Rectum pertineret intestinum, unde ascarides in vesicam transiissent, an potius ascarides illi etsi *vivi salientes in ipsa penis glande reptantes* ab ægro inventi fuerant; non tamen ex urethra, sed ex ano cum recrementorum parte aliqua prodiissent, sicque ad penem prorepissent. Quod vero ad vermiculum illum attinet longe alterius generis, qui in vesicæ ulcere inventus est; si verus tamen vermiculus fuit, & si verus fuit, non illuc forte cum spongiis, aut aliter illatus; arbitrari poteris, a matre musca editum prope urethræ externum orificium, putrido ichore infectum, per hoc in vesicam usque reptasse mortui quidem; non viventis. Neque enim vesicæ sphincter, nisi omnino laxatus, aditum in vesicam permisisset, neque homo, nisi omnino sensu carens, reptantis per urethram motum, indeque stimulum non sensisset ad mingendum, sicque cum urina protinus vermiculum, vix urethram ingressum, ejecisset: quod Ruyschium (q) miror non satis attendisse, cum vermiculos censuit e latrinis per urethram ad vesicæ usque collum prorepere posse, ibique hæere donec nympharum formam; qua in re gravis altera, Vallisnerio (r) judice, se se objicit difficultas, adipiscantur.

7. Quid igitur? inquires, tot inter exempla quot Georgius Francus (f), Rosinus Lentilius (t), Mich. Fr. Lochnerus (u) connumerarunt, quædam saltem non occurrunt quæ omnem eximant dubitationem? Non vacat singula examinare. Sed hoc tamen possumus dicere, eorum plura esse eadem ac illa quæ antea fuerant proposita, & cum omnia lecta fuerint a Vallisnerio; erant enim ea Volumina quibus enumerationes istæ continentur, multis ante ejus obitum annis edita, & ab ipso versata; eundem tamen nullum, quod sciamus, exemplum invenisse, propter quod sententiam sibi crederet omnino mutandam. Non fidem ille eorum qui scripserant, vocabat in dubium; sed majorem in aliis sagacitatem, in aliis diligentiam, in aliis suspicandi, dubitandique sapientem morem desiderabat, ut nisi quæ præcesserant, comitabantur, subsequerentur, omnia considerassent, ne satis crederent esse quæsitum. Post ejus mortem prodierunt exempla alia, quorum aliquod cum ipso communicatum fuisse, apparet. Illa autem certe legisse non potuit quæ in Commercio extant Litterario (x). At si potuisset; plurimum quidem, id quod ipse facio, Illustribus, & omnium ex parte suspiciendis Observatoribus detulisset; optasset tamen fortassis, ne fere omnia in sexu contigissent ad fallendum prono, quod illorum aliquis non dissimulat, itemque ut in nonnullis vermes fuissent descripti, in aliis vivi revera conspecti essent, in quibusdam ne tum descriptio, tum pictura polyposarum concrectionum suspicionem injicerent. Nosti enim, quam ipse esset vel in propriis Observationibus habendis suspicax, & si vis, difficilis. Attamen in alienis dijudicandis suæ cautæ morositatis asselas habuit Danielelem Clericum (y), ipsumque

(g) quam Vid. Tom. 1. hujus Operum P. 5. (h) Ibid. (i) Cent. 3. Obs. Med. 35. & 36.

(k) Dissert. de re monstr. a Capucc. & cæter. (l) Adnot. cit. (m) loc. cit. (n) Vid. Benevoli Observ. 8.

(o) Sect. 27. l. 3. Obs. 1. (p) in Additam. Obs. 20. (q) Theat. Anat. 1. in fine. (r) Adnot. cit.

(f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 2. (s) Earund. Cent. 1. & 2. Append. n. 11. ad Obs. 14. (u) Earund. Cent. 8. Obs. 99.

(x) A. 1731. Spec. 27. n. 5; & A. 1734. Hebd. 39. post n. 4; & A. 1735. Hebd. 36. n. 3; & A. 1743. Hebd. 49. n. 3; ut omittatur A. 1745.

Hebd. 4. n. 2. & cæter. (y) Hist. Lat. Lumbric. c. 13. ubi de vermib. cum urina excret.

que Lochnerum (z); hujusque Amicum Godofr. Thomafium (a). At enim, inquis, aliquos hi excipiunt de tot, qui per urethram dicuntur emissi, vermibus. Nec ego omnes præfracte pernego. Aliquem dumtaxat expecto qui suis luculentioribus exemplis nonnullas in quibus minus hæreo, Observationes confirmet. Quæ si tibi forte videntur extra omnem dubitationem positæ; per me accipias, licet, dummodo fatearis, crebras adeo, & propemodum innumeras illas quæ traditæ fuerant, nunc ad raras, paucasque redire. Idque eo magis apparebit, si quæ per anatomen examinatæ sunt hætenus, spectare voluerimus. Quid magis lumbricum referebat, quam a Cl. Kellnero (b) descriptus, ex urethra post atrocissimos urinariarum partium dolores ejectus? Instituto autem accuratiori examine, nil aliud esse, quam cruorem coagulatum, & tenui quasi tunica cinctum, ipse deprehendit id quod pro lumbrico habitum fuerat. Sed & ii quorum bene multos per eandem viam reddebat Vir amplissimus, teretes intestinorum lumbricos, sicut exacta Thomafii (c) descriptio ostendit, plene planeque referebant, ut rumor insolita rei dicto citius per urbem diffunderetur. Quorum in mortuo nidus cum frustra in cæteris urinæ causa creatis partibus esset perquisitus; demum ex renis sinistri, ejusque ureteris constitutione intellectum est, haud aliud fuisse, quam fæculenti, viscidique sanguinis, in illis meatibus eam in formam coacti, inanimes concreciones. Cum veri autem lumbrici ex vesica prodierunt; anatome Alghisium docuit, ut supra (d) diximus, docuitque indicatum a Vallisnerio alterum, nempe Cl. Reinholdum Wagnerum (e), per quas vias illuc ex intestinis pervenissent.

Sed jam a dubia, aut certe perrara dysuriæ causa, nimirum vermibus genitis in urinariis organis, ad manifestam, creberrimamque transeamus, scilicet ad lapidem vesicæ: quanquam de duabus quas, haud amplius, in Valsalvæ schedis invenimus, eo morbo affectorum dissectionibus cum alteram, quippe ad apoplexiam magis spectantem, alias (f) perscripserimus; una tantum superest, simul ad vesicæ calculos attinens, simul ad infelicem eorum excisionem.

8. P U E R novennis ex calculo vesicæ jam sexennium laborabat. Per intervalla multum vexabatur. Urinam crebro præter voluntatem reddebat, cum filamentis quibusdam, naturali tamen colore, nisi quando a nimio interdum motu fiebat sanguinolenta. Calculus digito, per anum immisso, modo percipi poterat, modo non poterat. Quem Lithotomus cum extrahendum suscepisset, postquam diu puerum vexavit, magna vi parvum lapidem eduxit. Cum vero inesse alterum, sensisset; rursus puerum adeo torfit, ut in illis cruciatibus suffocari se, diceret: tandem fracti lapidis portionem extraxit. Vix horæ dimidium elapsum erat, cum vomere puer cœpit, assidue querens de ingenti dolore in ventris parte infima. His accessit abdominis levis tumor, febrisque cum magna siti, aliqua spirandi difficultate, & totius corporis jactatione. Itaque obiit una & vigesima post eductos calculos exacta hora. V E N T R E aperto, vesica cum circumjectis membranis inflammata deprehensa est, & circa cervicem ab anteriore parte dilacerata. In ejus cavo dimidium secundæ lapidis relictum erat.

9. Lithotomi aut imperitia, aut temeritas excusari hic profecto non potest. Neque hoc eo dico, quod digito in anum demisso, calculos modo percipere posset, modo non posset: qua de re mox (g) videbimus. Sed eo dico, quod non satis viam extrahendo calculo patefecerit, necesse est, quoniam magna vi parvum lapidem eduxit: quamobrem cum pernicie id accidit quod Celsus (h) monuit, ut *calculus iter, cum vi promitur,*

faciat, nisi accipiat, sicque etsi in pueris facilius partes dilatationi cedunt, quæ una ex causis est, cui felicius plerumque in ipsis sit lithotomia; huius tamen vesica est circa cervicem dilacerata. Huc ad de vexationem tam diuturnam, & tantam, & calculi alterius, quem magnum fuisse, non legimus diffractionem, minime, si via satis patefacta esset fortasse necessariam, sine necessitate autem semper fugiendam, ne aut forceps interceptam, aut diffidentia circumjectam internam vesicæ tunicam lædant, aut dum longa perquisitione indagantur, & protrahuntur, lædendi occasionem afferant, aut denique nequod ipsorum forte intus relictum, novo calculo initium præbeat. Quod si istiusmodi lithotomo, ejusque similibus interdixisset Hippocrates, ne *calculo laborantes secarent*; non esset adeo vexatus hic ejus locus ex libello qui *Jusjurandum* inscribitur. Ille vero id suis prohibuit Discipulis, imperavitque, ut *viris chirurgiæ operariis ejus rei faciendæ locum darent*; num quod Chirurgiam dedecere Medicum censeret? quasi ipse non esset plurimum in ea exercenda versatus; an ne illorum qui unice essent in singularum partium morbis curandis exercitati, obtrectationi exponeret suos? crederem, si præter hunc unum, in aliis quoque certarum quarundam partium morbis idem faciendum præcepisset. Cur igitur hanc unam curationem excepit? Illuc inclinat animus, ut cum iis potius faciamus qui exceptam credunt, ut gravissimo inter cæteras illas periculo obnoxiam eo tempore præsertim quo necdum, ut hoc, tot monita, & præceptiones, & instrumenta, accesserant, per quæ ad perfectionem proxime adduceretur. Sed ad lithotomum illum de quo cœptum erat dici, redeamus.

10. Quod is, digito in podicem immisso, modo calculos sentiret, modo non sentiret, multiplex esse ejus rei causa potest: nec minus peritis, quam imperitis exploratoribus id sæpenumero accidit. Peritissimus is certe erat, & est Vir Cl. Jo. Antonius Gallus Medicus, & Chirurgus in primis laudatus, qui annis superioribus Bononia accersitus Faventiam fuerat eodem tempore quo ego ex mea, ubi forte tunc eram, Patria ad non vulgarem Virum, plerisque eorum signorum affectum quæ vesicæ lapidem comitantur. Digito ille immisso, calculum quem antea perceperat, eo tempore nusquam potuit invenire. Nec tamen propterea nullum esse, conclusimus, cum signa illa persistarent. Imo ne postea quidem, cum viderentur evanuisse. Ab ægro enim, mense circiter elapso ab eo die, certior factus sum, cum podagra, cui olim fuisset obnoxius, dein vero a longo tempore amplius non erat, tunc sibi repente rediisset, omnia simul abiisse vesicæ incommoda, itaque non dubitare, quin ego in suam, uti optabat, sententiam transirem, non a calculo, sed ab arthritica, vesicam irritante, materia fuisse ea de quibus, cum adessem, usque adeo conquestus fuerat. Ego vero constanter respondi, quemadmodum ex illis de quibus antea conquerebatur, non pronunciaveram, calculo ipsum pro certo laborare, quia catheterem unde indubium ex sonitu signum fortasse extitisset, admittere noluerat; sic neque ex illorum obscuracione, quæ lotio fortasse ob irritantes particulas, alibi tunc subsistentes, minus acri facto deberetur, posse me pro certo negare, calculum inesse, ne si cathetere quidem admissio nullus perciperetur sonitus. Neque enim ignorabam, aliquos, me adstante, lithotomos, imo Cheseldenum ipsum (i) vel ter immisso cathetere lapidem, qui tamen inerat, percipere non potuisse. Et revera mihi Patavium regresso, nomine ægri significatum est, cum reversa priora incommoda ferre amplius nequiret, sibi calculum, cathetere perceptum, feliciter excidendum curasse. Sane etiam Experientissimus Vir Morandus (k) hoc atti-

(z) Obs. 99. cit. (a) Obs. 100. seq. (b) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 75. (c) Obs. cit. 100. (d) n. 6.
(e) Joh. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 170. (f) Epist. 4. n. 2. (g) n. 10. (h) De Medic. 1. 7. c. 26. S. 2.
(i) Vid. Morand. Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1740. (k) Ibid.

igit, vesicæ a calculo dolores interquiescere plures quando menses, imo & annos: & ipse in præcæntibus Sepulchreti Sectionibus habes ex Tulpio (l), & Nasio (m) exempla eorum, quorum alii integrum quinquennium, alteri a pueritia ad annum ætatis 35. aut fere nihil, aut nihil supererat exolestissimis, quibus antea conflati fuerant, callosorum qui ingentes inerant, vesicæ signis; ut homo primus non secus ac Faventinus noster, credebat, sibi calculum fuisse nunquam. Alios præterea, nulla unquam de hoc morbo querela emissa, cum decrepiti obiissent, aut magnos, aut plures callos in vesica, mirantibus omnibus, habuerunt: ad quorum historias tres, pariter in Sepulchreto (n) scriptas, addere alias possem, & nominatim ex Alghisio duas (o), quarum altera, ob perforatum in medio lapidem, similis est illarum tertiæ, quæ Lofium auctorem habet. Et mihi A. 1752. in Gymnasio Anatomien docenti, a spectato Pharmacopola, cuius taberna Gymnasio subest, perforatus lapis, coram oculis, oblatum est, ejus qui ab Alghisio pingitur (p), similis, nisi quod foramine erat paulo angustiori. Exiisse, dicebat, superioribus diebus nulla vi ope quam naturæ, & manus fœminæ ipsius in hanc vesicam concreverat. Concrevisse autem, conjecto, & illum, & si qui alii sunt, præter Alghisianum, nulli forma, in vesicæ infima parte ubi circum urethræ orificium sic aliquando summa Prostata, aut sequiore sexu glandosum, quod vocant, corpus intra vesicam undique prominet, ut proximi hujus viæ circumcirca subsident. Quæ prominentia, & quod consequitur, subsidentia, etsi in corporibus vixissimis, ut alibi (q) scripsi, levis, & vix ulla vi hi se obtulit; nihil tamen prohibet in nonnullis esse aliquanto majorem. Restitantes igitur ex hujusmodi urinæ guttis sabulosæ, & viscidæ particulæ nunquam possunt in iis qui utrisque abundant, illa subsidentia paulatim concrefcere, & tanquam forma quadam, annularem ex ipsa figuram accipere, ibique augeri, & subsistere, donec insolentia corporis situs, aut motus, aut causa alia aliqua de dimoveat atque erigat, & in urethram, quæ tenuior, & dilatabilis fœminis obtigit, forte committat, ut huic accidit, eoque facilius, quod lapidis ambitus ad ellypsim accedebat, cujus alterum extremum paulo esset angustius. Virgo erat, & aetate nata octoginta duos, neque ulla unquam noxa, aut molesto sensu admonita, se vesicæ calculo laborare, nisi quod tenuiore quam antea, filo urinam reddere, animadverterat; donec calculus in urethram illapsus, dolores ex improvise concivit, hinc ad eos expellendi conatus adgere, ut intra horum dimidium jam promineret, digitisque apprehenderet, & continuo eximi potuerit, nullo, ut qui hæc præteraverat omnia, affirmabat, relicto incommodo. Nec tamen foramen, quamvis urinam transmittat, interas semper arceat molestias, neque arcebat certe lapide rotundo & lævi, ejusdemque ponderis ac officianus in Mercatore cujus historiam omnino didicimus quæ in Sepulchretum relata esset, & Patavii, Norimbergæ eodem ferme tempore edendam curavit Carolus Patinus (r), & ne forte credas, id accidisse propterea quod canalus non in medio, sed per anteriorem esset lapidis partem excavatus; primum aspice in Actis Eruditorum Lipsiensibus (s) manentem lapidem, a quo præter dolorem quendam præteritum in regione inguinali, vix quicquam malum inferat octuagenarius senex, quoniam urina ad vesicam translata, per canalem in lapidis superficie efformatum, ex ureteribus statim ad cervicem vesicæ exibat. Contra autem vide in Actis (f) Cæsareæ academix quid alter pertulerit, quamvis per faciem calculi in vesicæ collo hærentis sinus quidam excavati essent, quos meatuum instar per quos exit, lotium apertos sibi conservaverat. Quin etiam

ne tantum tribuas viæ per medios calculos relicte; lege apud Contolum (u) Cardinalis Franzosii dissectionem, qui per exactam quidem vivendi normam triginta ferme annorum spatio servatus, ad octogimum sextum pervenit, sed toties fuit calculosis atque urinæ passionibus divexatus, licet vesicæ calculi simul combinati, circulum repræsentarent, rimam per quam transibat urina, sicuti pictura monstrat, inter se relinquentes. Tum denique accipe quod ex Valsalvano audivi. Patavii ex Nobili Gente Mantua cui ipse intimus erat, Vir fuit, plerisque morbi de quo loquimur, indicibus adeo & tandiu vexatus, ut si ad illa impedimentum unquam aliquod in mingendo accessisset, Medici omnes pariter in eo consensuri essent, ut vesicæ calculo teneri, pronunciarent. Sed plures ideo in alia sententia erant, quod semper vel cum stans mingeret, sine ullo obice lotium reddebat. Mortui, ut vivens jusserat, vesica introspecta, calculi in hac tres inventi sunt læves, & subrotundi, & ob hanc ipsam figuram triangulare inter se juxta positos foramen relinquentes: itaque etsi per medium urina transibat, etsi calculi erant ea figura, atque lævitate, unde in aliis repetitum fuisse, video, cur molestia ægros non afficerent; huic certe, ut Patini quoque Mercatori, plura, nec levia attulerant incommoda. Sed hos casus, quos post duos illos primos indicavimus, Tulpii, & Nasii, comparationis dumtaxat causa memoravimus, quod si essent cum ægros molestia, si non essent, in his tamen fere omnibus cathetere immisso deprehendi calculi potuissent, non in duobus illis primis, quippe non obvii, sed in diverticulo vesicæ conditi, ad hujus latera efformato: de cujus origine diverticuli erit infra (x) aptior dicendi locus. Hic vero attigisse satis est, ut vel hinc quæ ægris possint, & quæ lithotomis deceptiones oriri, intelligas, si qui antea in vesica erant, in ejusmodi forte sacculum recedant calculi, unde possint iterum pro vario ægri situ, & motu in vesicam redire. Accidet enim non modo ut de pluribus lithotomis alius percipiat, alius non percipiat, verum etiam ut idem lithotomus alio tempore: æger vero qui antea ex lapidis pondere, subjectum intestinum duri instar scybali urgente, de tenesmo querebatur, constringente autem se inter mingendum vesica a lapidis asperitate dolores, ab eodemque se urinæ cursui opponente importunum obicem sentiebat; ubi lapis in sacculum diverterit, ab his omnibus aliisque ejusmodi jam liber omnino sibi, ac solutus morbo videbitur. Sed de calculis inferius plura. Hinc enim si ad meas eodem subiiciendas ordine quo Valsalvæ retuli Observationes est transeundum; ab ea incipiam oportet quæ ad dysuriam spectet ab renum præsertim vitio inductam. Ejusmodi autem est quam tibi in extrema superiore Epistola (y) pollicitus sum.

II. V I R annos natus ad sexaginta ob serosum infarctum femoris, & genu sinistri menses aliquot in hoc cubuerat Nosocomio: nec posteaquam discussus ille fuerat, domum abierat, retentus primum alvi fluxu, post hunc autem levi alterius oculi inflammatione, denique cum hæc quoque manendi causa sublata esset, restitabat tamen ob inopiam eo majorem, quod multi homo erat cibi, ut iis non contentus quæ convalescentibus offeruntur, plura posceret. Hunc igitur ibi inter comedendum illico repentina mors sustulit sine ullis syncopes, aut suffocationis indicibus. Sed neque mora in Nosocomio tam diuturna signum unquam dederat vel leviter affecti thoracis, aut cerebri: vixque, cum omnia inquirerem, a famulis accepi, auditum esse aliquando de urinæ acrimonia conquerentem. Cujus origi-

(l) Sect. 24. Obs. 8.

(m) Sect. 23. Obs. 7. §. 4.

(n) Ibid. §. 5. & 7. & Sect. 24. Obs. 9.

(o) Litotom. c. 4.

(p) Tab. 3. Fig. 9.

(q) Advers. 3. Animad. 41.

(r) Vid. in Lyceo Patav. ejus Vitam, & Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 19.

(s) A. 1685. Tab. 5.

(t) Tom. 4. Obs. 49.

(u) De Lapidib. c. 23. & in calce libri.

(x) n. 30.

(y) n. 19.

originem acrimoniæ cum tanto manifestiorem in cadavere deprehenderim, quanto improvise interitus obscuriorem; idcirco hoc potius quam alio loco, narranda tibi censui quæcunque vidi sexto circiter a morte die; neque enim ob eas causas quas hic attingere necesse non est, potui citius: frigore tamen, quippe medio jam Decembri A. 1749. ita cadaver servatum erat, ut cum intestina, & mesenterium pridie quam adirem, detraherentur, non modo nihil vitii ostenderent, verum ne gravius quidem olerent. Sed cætera quæ vidimus, factò initio a capite, sic habeto.

C E R E B R I hemisphærium sinistrum, ut exterius plures habuit vasorum truncos ex iis quæ per Tenuem meningem repunt, sanguine turgidos, sic in subjecto ventriculo aquam ostendit subturbidam non magna quidem copia, sed multo majori quam in dextero, in utroque autem Choroides plexus pallentes. Et cum medullaris cerebri substantia esset subdura; cerebellum laxissimum fuit.

In Thorace pulmonis pariter sinistri posterior facies arte cum pleura cohærebat: ejusque, & dexteri crepidines late vesiculas ostendebant suas aere distentas. Cæterum neque arteria Aspera, neque larynx, interius quoque perspectæ, quidquam vitii habebant, ut neque Magna vasa, nec cor ipsum: in quo nihil polyposi fuit. Aqua turbida intra pericardium non multa; in utroque autem thoracis cavo, ut in ventre quoque, pauca adeo, ut omnis uncias aliquot non excederet.

Venter denique; si genitales quasdam, & urinarias præsertim Partes, & arterias aliquot excipias; cæteras exhibuit ferme intra naturæ modum; jecur enim, & ventriculus, comestis & epotis femiplenus, æquo apparuerunt aliquanto grandiora. Sed Magnæ arteriæ truncus lumborum vertebris insidens, alba ossium alicubi habuit inchoamenta, quæ & rami habebant, quin & verum os, sicut ibi præsertim deprehendi ubi se Iliaca dextera bifariam dividebat. Quod vero ad genitales attinet Partes, testiculus dexter triplo erat major quam sinister. Sed hoc fortasse a natura; uterque enim sectus repertus est sanus. Illud a morbo, quod ex utriusque Albuginea tunica, eodemque utrobique loco corpusculum pendebat exiguum, subrotundum, & cum ea tunica albicaret, rubellum, prægressæ hydatidis, ut opinor, reliquiæ; quanquam nihil aquæ erat intra tunicam Vaginalem. Renis tandem utriusque structura intima confusa apparuit: neque deerant parvæ cellulæ humoris plenæ, quarum aliqua; nam cæteræ aliquanto interiores latebant; ex parte se in superficie ostendebat. Pelvis utraque postquam e renibus æquo amplior descenderat ad digitos transversos duos, in ureterem se contrahebat.

Ureteres autem medio fere cursu absoluto, fiebant latiores, sinister præsertim, qui & longior ob flexum erat. In utroque, si exterius contrectares, mediocres calculos quibusdam, sed raris, locis contineri, crederes. Aperiendo autem, in singulis iis locis hydatides singulas deprehendimus, quasdam rotundas, alias ovales, ex intima tunica in ureteris cavum, neque per petiolum tamen, pendulas. Rotundæ minorum uvarum æquabant acinos; ovales erant secundum longitudinem duplo quam illæ, majores. Ureteres crassioribus constabant tunicis, quarum intima rubedine perpetua inficiebatur: oblongioribus autem in vesica hiabant orificiis. Hæc eam continebat urinæ copiam, ut in supino cadaveris positu ad imam se extenderet lumborum vertebram. Quin etiam ubi, urina detrusa, aere immisso distenta est, etsi ad eam accedebat formam quæ a me alibi (z) proposita fuit; non paulo tamen erat quam soleat, longior: cæterum nec crassiores habebat tunicas, neque usquam intus rubebat, quo colore ne urethra quidem erat infecta. Illud demum quod superiore Epistola (a) promisi, non est omittendum. Ex ora posteriore ejus orificii a quo urethra incipit, duæ inter se contiguæ protuberabant intra vesicam

albæ, duræ, hemisphericæ; modicæ; ac paris magnitudinis prominentiæ: quas simul cum subjecta Prostata glandula secundum longitudinem persecans ei continuatas, ex eademque substantia factas deprehendi: & quanquam Prostata pars aliqua non erat albedine, ac duritie; reliqua tamen, & præsertim quæ utrinque ab lateribus Seminalis caruncula ascendeat, haud alia erat, quam illius in quam se producebat, geminæ prominentiæ; ut si hæ scirrhusæ erant, non minus scirrhusa Prostata quoque pars maxima videretur.

12. Cætera quæ in ejusdem cadaveris cerebro, corde, aliisque visceribus, in ejusque vasis diligenter persectis ostendi, non sunt hujus loci propterea quod secundum naturam se habebant. Quæ cum ita essent; tam repentinæ mortis causam non licuit nisi in vehementissima quadam Tenuis meningis convulsione suspicari, quippe sero quod diuturna in femore stagnatio acrius fortasse reddiderat, non satis per alvum egesto; itaque oculi primum, denique cerebri membranas summa cum hominis pernicie adorto.

Querelæ autem de urinæ acrimonia multo antiquiores, opinor, fuerant, quam femoris infarctus: illarum certe origo fuisse videbitur longinqui temporis, si renum, ureterum, vesicæ constitutionem spectaveris. Calculi olim fortasse eas omnes partes male habuerant, renes ortu, & incremento, mora autem varia in ureteribus, & vesica, renes iterum, pelves autem, & partes cæteras quæ modo dicebantur, lædentes, plerasque autem retento lotio amplificantes, & ureteribus insuper noxam peculiarem, quam in iis alias vidisse non memini, internarum hydatidum afferentes, quæ & morari ipsæ urinam, & vel sine calculis pleraque eorum fecisse, aut saltem auxillis poterant quæ modo a calculis repetebamus. Sed quæcunque fuerit causa quæ has læsiones importaverit; ab ejusmodi certe renibus non mirum est, æquo acrius lotium destillasse; aut ab ejusmodi ureterum glandulis pro humore idoneo ad illos adversus lotii salinas particulas obliniendos, aut acrem debuisse, aut nullum amplius secerni potuisse. Ab utralibet enim causa repetat licet, cur toti pro nativa albedine intus ruberent ad vesicamque urinam mitterent in ipsis aut acriorem factam, aut saltem demulcente illo additamento non temperatam. Quæ pressius hic attigimus, magis probabis, si Amicorum nostrorum Clariss. Puja ti, & Benevoli ea Scripta legeris, eaque huc transtuleris quæ superiore Epistola (b) indicavimus. Jam enim est nobis, promissum ordinem servantibus, ad eam dysuriam quæ ex vesicæ lapide est, transeundum.

13. **A N D R E A S C O R T I N I U S** Civis meus, Reverendissimi P. M. qui nunc Religionis Quæstor Ferrariæ est, Parens, Antonii autem Avus, mei amantissimi, & Rei Pharmaceuticæ ac Chirurgicæ peritissimi Viri, homo subpinguis parumque exercitatione corporis uti solitus, cum annos excederet sexaginta, alba, & lenta mingere cepit, nec sine dolore. Suspicionem hinc ortam calculi in vesica hærentis, cathetere tandem immisso, sibi quidem confirmavit Chirurgus, non ægro, qui cum ille calculum tangere se, diceret, ipse calculi impulsu deceptus, non calculum tangi, asseverabat sed vesicam. Quam opinionem eo magis fovebat quod a catheteris immissione reddita facilior mitigatio fuerat. Itaque non jam de hac, sed de quodam potius dolore querebatur in scrobiculo cordis, qui, si paulo concitatus ambularet, gradum sistere cogebat. Accedebant arteriarum pulsus turgidi, & vibrantes, quales sæpe solent ab aneurysmate. Nec vero hæc cessarunt, cum post longum temporis intervallum rediit urinæ difficultas cum ardoris sensu circa pubem. Quis fere assidue erant querelæ de illo dolore in scrobiculo cordis: pulsus iidem. Tres, aut quatuor

ur exacti erant anni a primo dysuriæ initio, a cæ-
 eris autem incommodis menses saltem duodeviginti,
 um ego quoque ante Februarii finem A. 1711. ad æ-
 rum sum accersitus consolandum potius, ut statim
 domesticis dixi, quam curandum. Mingeat plus
 multo, quam potabat: urinæ autem ex subflavo al-
 bicabant, feri instar quocum lactis adhuc sit portio
 admixta, materia dein subsidente alba, pauca ali-
 quando, & tenui, non pauca alias, & lenta, &
 gravius olente, eaque majori cum dolore, & dif-
 ficultate ejecta, id quod circa auroram potissimum
 solebat accidere. Dolor autem in cordis scrobiculo
 ævior factus erat adeo, ut æger perinde esse di-
 ceret, ac si a canibus laniaretur, cum ingruerat
 acerbior per intervalla: quo tempore sternum, &
 proximas utrinque partes condolere, aiebat, sinistram
 autem superiorem artum stupidum fieri, & inertem,
 & cor denique, præsertim si in lævum cubaret latus,
 moleste palpitare. Hæcque fiebant in dies graviora,
 ut facies haud amplius, uti fere antea solebat, in
 his doloris exacerbationibus ruberet; imo jam nasus,
 manus, pedes frigerent, & alvus quam tertio quo-
 que die hæcenus solvere levi clystere oportuerat,
 nunc post singulas illas exacerbationes biliosa effun-
 deret. Ne vero quis forte suspicaretur, eas ex ve-
 sicæ irritatione oriri; quanto illæ acerbiores, tanto
 simul leviora ad vesicam fiebant omnia, faciliusque
 urinæ reddebantur. Neque tamen, si pectori, aut ven-
 tri admoveres manum, quidquam præter naturam
 perciperes: imo venter nullam usquam duritiem,
 nullam prorsus tensionem habebat. Interea somno
 coloribus interrupto, ciborum appetitu dejecto, siti
 exante, vires magis magisque fatiscebant, interni
 sensus quasi torpere incipiebant, pulsusque ipsi a pri-
 ma illa magnitudine, & impetu declinarant adeo,
 ut parvi, ac debiles, sinister præsertim, nec raro
 hæcquales deprehenderentur; in exacerbationibus vero
 levis etiam nulli. In hoc igitur rerum statu quan-
 tumcumque afferre, si non auxilii, at certe leva-
 nis potui, non omisi. At fuerunt omnia sine
 cura quidem, sed, ut prædixeram, irrita. Itaque
 cum postridie Nonas Martias duæ tresve sanguinis
 guttæ sponte e naribus excidissent, infecutam autem
 hæc a crebro in scrobiculo cordis dolore omnium
 pessimam duxisset, & mane tamen, silente dolore, se-
 de ad sedendum in lecto erexisset; post horam circi-
 ter eodem revertente, & sævissime urgente, prope
 vesicam subito confectus est. **CADAVERIS**,
 iniquedine etiam tum non pauca præditi, Thorace
 cruribus dissecto, pulmones, cor, vasa Magna omnis
 vitii expertia deprehendimus. Venter jecur ha-
 buit non naturalis coloris, & cysti contracta, ac
 succida, quippe ex qua dolores bilem, ut dixi, to-
 tes expresserant. Ventriculi, cætera sani, fundus
 nihil aliquid leviter subatri ostendit. Ren sinister,
 præsertim ferme substantia intus consumpta, maxime flac-
 cidus, inæqualem calculum continebat, & urinam
 inæqualem æger mingeat. Quæ & dextero inerat: cu-
 jus exterior facies in tot quasi globulos, imparis
 inter se magnitudinis, divisa assurgebat. Vesica
 tres habuit lapides neque magnos, neque aspe-
 ros. Ejus interior superficies ex tenuissimo quasi
 limbo fieri videbatur, excrescebatque ad cervicis
 os in durum tuberculum, faba non majus, vesicæ
 intus, extraque concolor. Denique in
 Prostata glandula sinus erat, quo tartari simi-
 lis materia, & ferme jam calculosa contineba-
 tur.

14. Urinæ difficultatis, qua de agimus hisce Lit-
 teris, causas in hoc ægro Prostata glandula, vesica,
 & renes quidem habebant; sed dolorum acerbissimo-
 rum, quibus adeo conflictatus, & denique peremptus
 est, soli, quantum ego intelligo, renes habuerunt.
 Neque enim dolores illos ab infimis ventris parti-
 bus excitatos esse, verisimile est, præsertim cum
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

magna vitia essent in renibus, quibuscum nemini
 esse potest ignotum quantum ventriculus consentiat,
 cujus pars dextera scrobiculo cordis respondet. Ei
 consensui acceptum referendum est quod vomitiones
 soleant cum renum vitiis conjungi: itaque ex illis
 hæc in perobsuro quodam casu (c) nos suspi-
 catos esse, memineris. Fuerant etiam vomitio-
 nes immanes in Virgine quam ex renum occulto
 morbo dolor sub sinistris costis excrucians intra bi-
 duum interfecit, ut Epistola XXXVI. (d) pro-
 positum est. Fuit tamen aliquando cum sine vo-
 mitu, & sine ullo, aut certe cum levibus re-
 num morbidorum indiciis non levia horum mala
 delitescerent (e), aut pro vesicæ innoxie vitiis
 imponerent (f). Denique cum renum morbis ven-
 triculi dolorem interdum jungi, certum est; sed
 non lethalem, neque ab lumborum dolore disjun-
 ctum, quorum cruciatus nemo ignorat ut soleant
 renum, ipsis affixorum, mala comitari aut non
 acerbi, aut adeo nonnunquam atroces, ut in aliis
 Litteris (g) ex Ruyschio retulimus, cum renum
 superficiem non fecus in globulos divisam conspe-
 xit, ac nos in dextero ægri hujus rene observa-
 vimus. Verum in nostro hoc casu nulla de lum-
 bis querela, non acerbissimus dolor ad vesicam,
 non hypochondriorum cruciatus, non vomitiones;
 sed ad scrobiculum dumtaxat cordis dolores intole-
 randi unum erant signum renum pessime se habentium.
 Quæ res an ab aliis adnotata sit, ipse quæ-
 res: certe est tanto magis digna quæ adnotetur,
 quanto magis potest morborum aliorum suspicionem
 injicere, præsertim si, ut in proposita historia, ma-
 gnos, & vibrantes pulsus consequatur, molestam
 autem cordis palpitationem, stuporemque ac torpo-
 rem artuum superiorum, & mortem denique ipsam
 inducat, eamque etiam cum æger paululum recrea-
 tus videtur, pene subito ingruentem. Scilicet id ali-
 bi admonuimus (h) esse timendum, cum graves
 internæ convulsiones per intervalla recurrunt.
 Quod ad genus descriptas doloris exacerbationes
 referendas existimamus, ab nervorum in renibus
 tanta irritatione repetentes, ut per alios colliga-
 tos nervos ad illas quas modo nominabamus, par-
 tes propagata, in singulis ea quæ diximus, ef-
 ficiat. Illud in hac singulare erat, ut ven-
 triculus quem pleræque, uti commemoravimus,
 petunt a renibus profectæ, non ut illæ, ad vo-
 mendum concitaret, cum eam tamen ipsius partem
 sævissime torqueret quæ scrobiculo cordis respon-
 det.

15. **A D O L E S C E N S** annos viginti præ-
 tergressus, a longo jam tempore iis vesicæ do-
 loribus, præsertim cum mingeret, cruciabatur, ut
 sine ejulatu urinam reddere non posset. Purulen-
 ta hæc erat. Accesserant macies, febris, & re-
 liqua mala quæ fere vesicæ lapidem comitantur, &
 quibus tandem, in hoc Nosocomio decumbens an-
 te finem anni 1742. absumptus est. **V E-
 S I C A** crassa, exulcerata, & ex parte scirrhusa
 revera lapidem continebat subasperum transversos
 digitos tres longum, duos cum dimidio latum
 qua erat latissimus; ad formam autem accedebat
 ovalem, utrinque depressam: eique multus lentus,
 cruentusque alicubi, mucus circum adhærebat. Pu-
 re autem, & urina pleni erant renes, & ureteres;
 imo hi tam distenti, ut Ilei intestini diametrum
 æquarent.

16. Mucus quem calculo adhærentem vidimus
 hujus adolescentis, tanta aliquando copia circum
 aggeritur, ut vel cathetere immisso internosci ne-
 queat lapis a peritissimis Viris, quod Falloppio
 ipsi accidisse, testis est Marcellus Donatus (i).
 Eodem muco inter calculum, & vesicam inter-
 jecto etsi cætera incommoda non tollantur,
 imo nonnulla etiam augeantur; dolores ta-
 men,

(b) n. 12. (c) Epist. 30. n. 22. (d) n. 20. (e) Epist. 40. n. 15. (f) Vid. supra, n. 4. & 5.
 (g) Epist. 40. n. 19. (h) Epist. 10. n. 13. (i) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30.

men, si crassior mucus; & magna copia sit, illi minuuntur quos calculi creant asperitates. Hinc dolorum, ut de nephriticis quoque diximus, incrementum a diureticis, quod Sanctorius noster præclaro exemplo confirmavit, relato in Sepulchreti superiore Sectionem XXIII. (k) ubi (l) & illud Donati leges. Itaque in Consiliis quæ ipse legi, Valsalva in vesicæ lapide demulcentia quidem, emollientia, anodyna præbebat, & in fomentis, infessibus, modicis clysteribus adhibebat, mulieribus autem etiam in pessis, & injectionibus; sed, ut narcotica, quippe exigua dosi nihil adversus ejusmodi dolores agentia, majori vero periculosa, ita etiam thermalium, aut aliarum aquarum ingurgitationem, ab aliis propositam, cum Albertino improbabat, mucii absterisionem veritus. Quibus de rebus cum alias, tum præsertim memini audire ambos in eandem sententiam verba facientes, cum Præfectus Equitum Nucerinam aquam quotidie mane perpotaret. Quin vesicæ ulcere teneretur, dubium erat nemini, multoque minus Valsalvæ qui non semper necessarium credebatur, sanguinem in lotio apparuisse, ut urinariis in partibus ulcus esse, pronunciaret. Illud in controversia erat, an præter ulcus inesset vesicæ calculus. Quod alii affirmabant ob dolorem qui jam diu in mictionis sine percipiebatur. Sed assensum retinebant illi, non ignari, ut exulceratam manum, sic exulceratam vesicam contrahi non posse, constringique sine dolore, & hinc quoque esse, cur sicuti cæterarum cavarum partium quas modo dilatari, modo constringi necesse sit, ita & vesicæ ulcera difficilius sanari queant. Nec tamen abesse calculum, contendebant, quamvis æger aut saltans, aut curru vectus illius nulla experiretur indicia, neque donec aquam redderet, acerbum adeo sub mictionis finem perciperet dolorem, qualem ubi demum quantum potaverat, excrevisset, rursus percipere incipiebat. Verum etsi neutrum affirmabant, aut negabant; mihi tamen Albertinus quadantenus eo inclinare videbatur, ut calculum esse, non crederet, cum tam copioso aquæ potu mucus a calculo auferri, molestiæque propterea in dies augeri debuissent; contra autem dum aqua transiret, mulceri hac posse ulcus, & dolores, concipiebat, neque hos antea ad pristinam acerbicatem redire, quam omni ejecta aqua, urina pristinam acrimoniam recuperaret. Sed ne talium Virorum, aut ipsis similibus in vesicæ calculo affirmando, aut negando hæsitatio tibi nimia forte videatur; fac legas quæ de summa ejus recte dignoscendi difficultate egregie inter cæteros collegit, & perpendit Helwichius (m): quantum aliorum quorundam præcepta temeritas displicebit; tantum illorum cautam prudentiam laudabis.

17. Quod alias huc dissectiones non addam eorum quibus sine externa causa lapis in vesica concreverit, haud tibi erit mirum qui scias, maximam a me vitæ partem in hac regione ductam esse, ei morbo, ut quædam aliæ, in quibus Scaphusiana (n), & Gottingensis (o) laudantur, quam rarissime obnoxia: quod hic alii vinis, alii aquis, alii utrisque esse tribuendum, censent. Et certe vina hic tartarea non sunt, ut Medici loquuntur, idest lapidosi crustis dolia intus non obducunt, quod aliis quibusdam locis vidi, ubi alba vina faciunt, ut intra ligneum dolium quasi alterum increpescat lapideum. Rubra autem hic vina sunt quibus utimur: qualia vina Brunnerus (p) quidem censuit *summa & caput petere præ albis*; vicissim tamen ejus Socer Wepferus (q), cujus sententia ab Hoffmanno (r) laudatur, quod inter Scaphusianos suos rari essent calculosi, *potissimum eorum vino rubello salubri adscribebat*. Quin certis quibusdam locis rubra vina provenire, quæ non modo a calculo servant, sed &

inchoatum solvant, quippe etiam tartarum dissolventia quo alia vina incrustaverint dolium, si huiusmodi indantur, ex Commercio intelliges Litterario (f).

Porro quod ad aquas attinet; fluminum hujusce regionis aqua, cujus cum parte aut æquali aut aliquanto, imo, ut sæpius, multo majori conservet multum, & sic vina parantur quibus hic ferre omnes utuntur, minus terræ, ut ajunt, fortasse continet, aut minus idoneæ ex qua calculi gignantur. Sic autem loquor propterea quia de uno quoque fluvio plura & varia attendere, & examinare antea necesse est, quam pro certo aliquo pronuncietur: quanquam solet plerumque minus terræ in fluvialibus aquis contineri quam in putealibus, unde est quod plura in domesticis usibus præstant illas videamus quæ hæ non possunt, aut non æque, ut puta in sapone dissolvendo, & leguminibus coquendis; & quod ad salubritatem spectat, quis in universum aquas putet quæ ad bibendum ab Deo ipso Opt. Max. oblatae in fontibus, amnisque sunt, illis esse salubriores quas primum homines longius a fluviiis, & fontibus incolentes, necessitate adducti, sibi effosis puteis paraverunt? Quod sententia quoque Virorum Doctissimorum audiendum est; vide quid de puteorum aquis sentiat Meadius (t), quid Platnerus (u): eorum sane iudicio, multiplici ratione suffulto, facile permotus puteales fluvialibus, universe loquendo, non dubitabis longe postponere. De singulis autem si verba fiant; est ubi certo fluvio optimum puteum, non modo aliud flumen, anteponas. Nost enim; ut cætera prætereamus; certorum fontium ex quibus denique fluvii oriuntur, aquas esse quæ ductus suos aliæ crassissimis, durissimisque, aliæ tenuibus, mollioribusque laminis terreis incrustent. Quæ hic attigimus, ut errori occurreres cum vulgo existimantium, omnes a vino, aut vini similibus potionibus esse calculos, quasi in aqua etiam horum materia non esset, nec qui nunquam vinum potassent, calculos genuissent. Certe per diu vitæ suæ solo aqua potu usus fuerat is qui proxima Sectione XXIII. (x) Sepulchreti memoratur; eum tamen vesica lapides continuit 32. Sed quid in hominibus ejus rei exempla quærimus, cujus, ne rara, obvia sunt in iis quæ nunquam utuntur vino, animantibus. Ut enim speciosiora omittam, aut ob pondus, ut bilibrem ferme lapidem quem equæ vesica Lemeryus attulit ad Regiam Scientiarum Academiam Parisiensem (y), aut ob colorem, ut septem octove quos ex vaccina vesica mihi olim Valsalva ostendit parvulos, pilularum forma, superficie minutissimis quasi granulis subaspera, æneo autem colore, ut pro metallicis quibusque haberet qui esse leves, nesciret, quemadmodum pro aureis longe plures illos quos intus, aut extra aureo colore infectos, aut splendentes & rutilos, omnes autem parvos alii (z) in bubulis pariter vesicis invenerunt; ut igitur hos, & suillos (a), aliosque omittam, & in canibus dumtaxat commemorem, & primum a me visos, in unquam peradolescens exercitationis causa dissecuri, non modo calculos deprehendi in rene utroque; sed horum dexterum ne tertiam quidem partem retinentem substantiæ suæ, cum inter calculos alba purulenta materia esset. In altera autem quam olim vetulam experimentorum causa Patavii incidi, calculum intra alterum renem offendi abnormi, & depressa figura, durum, non parvum. Atque ut a vesicam redeam; tertia canis (forte enim accidit, ut quinque hæ bestię, quarum singillatim quidem calculos memoravi, fœminei essent sexus) duo in gangrænosa vesica habuit lapides majorem, & minorem, ovali utrumque figura, sed valde utrinque depre-

(k) Obs. 4. §. 11. (l) Ibid. §. 4. (m) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 60. (n) Vid. Eph. N. C. Dec. 1. A. 2. Obs. 39.
(o) Vid. Haller Opusc. Pathol. Obs. 33. (p) Eph. cit. Cent. 9. Obs. 3. in Not. (q) Obs. 39 paulo ante cit.
(r) Medic. Ration. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. §. 20. (f) A. 1735. Hebd. 6. n. 3. & Hebd. 17. n. 4. & Præfat. in not. ad pag. 43. & 1.
(s) Expos. Mechan. Venen. Tent. 6. in fin. (u) Progr. quo aquam font. salubriorem & cat. (x) Obs. 4. §. 2.
(y) Hist. A. 1700. Obs. Anat. 14. (z) Aët. N. C. Tom. 8. Obs. 2. & Sachs Gammarolog. c. 14. §. 8. Vid. & apud Haller. ad Boer.
Meth. Stud. Med. P. 13. c. 2. ad An. 1665. N. 101. (a) Sachs c. 61. 14. §. 6. & Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 7.

repressa, imo altera minoris facie nonnihil excavata
ua majorem excipiebat. Ea canis undecim annos na-
a, a longo jam tempore graveolens reddebat lo-
ium, sine ejulatibus tamen, credo ob lævem,
oque saltem non compungentem, calculorum su-
erficiem, donec convulsivis motibus accedentibus ex-
incta est. Quæ mihi narravit, dum eos calculos
ecentes ostenderet, illius herus Vir Generosissimus
x hoc Sacro Philosophorum Collegio. Ab aliis
utem in tot canibus conspecti sunt calculi, ut
nisi eos tantum seligam qui aut numero, aut stru-
tura, aut pondere, aut sede digniores sunt qui
nemorentur, haud facile finem inveniam. In ca-
ne qui diu stillicidio urinæ laboraverat (*b*), par-
vulorum calculorum aliquot mille in vesica distenta
eperti sunt. Alterius (*c*) vesica unum habuit
qui, ob minorem intus inclusum, ætitem referebat,
pondo sesquilibræ. Sed tertii (*d*), sæpe
um doloribus, & vehementi ejulatu urinam red-
lentis, calculum, qui vesicæ inerat aspera; non
ævigata, ut in Patavino; superficie, etsi esset pau-
o infra pondus unciarum trium, miraberis ta-
nen magis quam sesquilibrem; hic enim canis
uoapte genere erat *minimus*. Denique potius ut
edes quam ut calculus, describatur, prætermittendus
non est quem probus Juvenis auditor meus annis
uperioribus mihi narrabat, cum se exercendi gratia,
canem perfecaret, deprehendisse. Ureteres paulo
upra locum quo in vesicam influunt, unum in
canalem ambo conveniebant, alterutro eorum non
atiorem: is raro exemplo unus pro utroque me-
liam perforabat ad inferiora vesicæ partem, in
amque lotium inferebat. Ad hujus igitur canalis
nitium quo ureteres, ut dictum est, confluebant,
ærentem calculum invenit, eumque non ita du-
um. Non tamen hæc, multoque minus cætera
quæ Donatus (*e*) calculorum congeffit, exempla
epertorum in jecinore quoque, aut ejus vesicu-
a, tum ventriculo, & intestinis brutarum animan-
ium, omnia, sicut ille fecit, Aristoteli sunt obji-
ienda, ponenti (*f*), *nullum animal, nisi homi-
em, calculosum fieri posse*; id enim continuo sic ex-
licavit, ut de urinariæ dumtaxat vesicæ calculis præ-
lare appareat ibi, quidem esse locutum; alio autem
oco (*g*) quem Donatum fugisse, miror, diserte
scripsit, *renes in hostiis sæpenumero calculis, &
annis, & papulis refertos conspici, atque etiam je-
ur & cæt.*

18. Ex eo autem quod alibi (*b*) tradidit Aristoteles,
*non solum humorem, sed etiam sicca quædam
oncrementa in vesicam descendere, ex quibus calcu-
i conficiantur*, antiquissima origo intelligitur sen-
entiæ eorum qui e renibus delabi inchoatos calculos
vesicæ omnes, in hisque propterea peculiarem sem-
er nucleum in centro inveniri, tradiderunt. Quo-
um utrumque etsi in multis verum esse, non in-
icior; aliquando tamen libentius faciam cum Hip-
ocrate (*i*), qui ex diutius cohibita urina id qui-
dem quod tenuissimum in ipsa est, excerni, *quod ve-
o crassissimum, ac turbidissimum est, coacervari &
concrefcere*, docuit, & *primum quidem parum, de-
nde majus fieri: dum enim volvitur ab urina, quid-
quid crassum compactum fuerit, ad se ipsum adapta-
re, atque sic auferere & in totum concrefcere*.
Quod citius quidem posse fieri, Observatio ostendit
Joannis Dolæi (*k*), qui e vesica cujusdam Equitis
emissam materiam albam mucilaginosam scribit *subi-
to ab aere externo in subflavum calculum riguisse*.
Sed vel sine aeris externi attractu putrescere intus
remorantem urinam posse, experimenta monstrant
Præcl. Brendelii (*l*), qui ex illa putrescente cal-
culorum deducit originem, cum videat (*m*) & du-
ras crustas, & mucosam pultaceamque materiam da-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

re, granis duriusculis distinctam, quæ mox ipsa quo-
que durefcet. Esse autem urinas quæ facilius, ac
citius ista deponant, minime dubitat (*n*), ubi &
duorum infantum meminit alterius vix duos nati,
alterius octo circiter dies, qui calculos tum ante
mortem excluderant, tum mortui intus habuere.
Qualem autem calculosam materiam in quinquennis
pueri cadavere Meadius (*o*) viderit, & per quos
gradus in lapideam duritiem transire, animadverte-
rit, cognoscere ex ipso poteris: quemadmodum ex
Cel. Hallero (*p*) qualia credat prima esse in reni-
bus calculorum initia. Sive autem inchoatus
calculus, sive calculi materia e renibus in vesicam
descendat, aut in hac gignatur; certe calculus in-
crementum capit ex eadem materia: nec aliena a
vero tradere videntur ii qui firmiter inter se apta-
tum iri materiæ illius particulas, ajunt, quo
lentius incrementum fiet; infirmius autem, quo ce-
lerius: & qui majus illud fore ætate quam hyeme,
quippe ætate multo minus diluta materia ab aquea,
tunc magna ex parte per cutem prodeunte, urinæ
portione: quæ altera mihi videtur causa, cur, si
optio detur, calculi excisio ab autumnno potius ad-
ver, quam a vere ad autumnum differatur.
Sed præter inchoamentum calculi sive in renibus,
sive in vesica formatum, accrescit eadem materia
circum res quoque alias, extrinsecus in vesicam
immissas. Cujusmodi exempla cum a pluribus &
scripta, & collecta sint plura; ego iis potissimum
describendis quæ ipse, aut Amici vidimus, nec ta-
men omnibus, immorabor.

19. Nam illud quod mihi se primum obtulit, jam
ante hos tres, & quadraginta annos in Ephemer-
idibus editum est Cæsareæ N. C. Academiæ (*q*).
Quin præter meam illam, descriptio altera extat
ejusdem ipsius casus, ab eo qui meam editam ne-
sciret, vulgata sexdecim post annis in Adnotatio-
ne quadam, Operibus adjuncta Cel. Vallisnerii
(*r*), qui mecum Chirurgo secanti affuerat. De-
scriptiones quidem ambæ in rebus præcipuis satis
conveniunt inter se: in nonnullis autem si quid di-
screpant; sic habeto, me meam certe scriptis man-
dasse eodem, ut solitus sum, sectionis die. Et
calculus qui adhuc cum acu cui circum accreverat,
apud me servatur, profecto non est *durissimus*: id
quod primum ejus magnitudo cum pondere collata
significat. Cum enim ex duabus constet partibus
quarum singulæ ad ovalem figuram accedunt, ma-
jorque intra quam acus mucro, & tertia ferme,
ut proclive est judicare, pars latet, longa sit di-
gitos transversos tres, lata duos, alta unum & se-
mis, minor autem quæ urethram similiter atque
in alia Virgine (*s*) leges, opplebat, alteri prioris
partis calculi extremo sic continuata, ut ad ejus-
dem latus extrorsum emineat ad angulum rectum,
magnitudine æquet medii digiti articulum tertium;
utraque tamen simul cum acu infra pondus est
nummi unius argentei philippeï. Friabilem autem
magna ex parte externam saltem calculi esse sub-
stantiam, spongiosamque texturam, inspectio ipsa
confirmat. Lamellæ enim quædam tenues nonnul-
lis ex locis per se exciderunt, subjectasque ca-
vernulas patefecerunt, albus autem, ut calculus est,
pulvisculus, qualis ex cariosis salignis baculis so-
let, e calculo ultro defluit. Quæ ut non licuit
in recenti animadvertere, sic tempore interjecto
obvia, nunc volui ad descriptionem illam addere.
Est igitur hic calculus iis corticibus instructus, qui,
si alii duriores lapides simul in vesica fuissent, ho-
rum occursum non difficiliter potuissent abrumpi, & in
fragmenta dissiliendo, qua lotium exibat, cum hoc pro-
dire, quam in sene illo, de quo ex Tulpii Observatio-
ne in Sepulchreto (*t*) relatum est. Nec multo durioris

(*b*) Earund. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 260. (*c*) Ibid. in Append. sub n. 6. ad Obs. 23. (*d*) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 170.
(*e*) c. cit. supra ad n. 16. (*f*) Sect. 10. Probl. 42. (*g*) De Partib. Animal. l. 3. c. 4. (*h*) Hist. Animal. l. 3. c. 15.
(*i*) De Aere, Aquis & cæt. n. 22. 23. (*k*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 64.
(*l*) Progr. de Calculi vesicæ & cæt. natalib. n. 2. (*m*) n. 1. (*n*) n. 2. (*o*) De imp. Sol. & Lun. c. 2.
(*p*) Opusc. Pathol. Obs. 34. (*q*) Cent. 5. Obs. 26. (*r*) Tom. 3. P. 3. Off. 12. (*s*) Sepulchret. Sect. hac 25. Obs. 5.
(*t*) Sect. prox. 24. Obs. 10.

naturæ fuisse calculum, existimabis, quem in Juvene Experientissimus Vir Heisterus (*u*) cum antea per catheterem percepisset, mox datis paucis, quæ adscribit, vulgaribusque remediis quorum ope calciformis materia plurima emicta est, intra hebdomadas tres incommoda sustulit omnia a quatriennio molesta, quod anno post felicem illam curationem jam tertio, litteris mandavit. Atque utinam ejusmodi essent calculi omnes qui vesicæ innascuntur. Verum ex Sepulchreto ipso vides, quot silicis duritie fuisse dicantur; imo ex Heersio ibidem (*x*) proferri grandem quendam *omni silice durioverem*, ex Brasavolo (*y*) autem decem, in Alberto Savonarola inventos, qui *si in terram projicerentur, veluti trigonalis pila resiliebant*, denique apud Lindenium (*z*) visum a pluribus unum, quo pauci graviores comperti sunt, nempe unciarum 32. *durissimum, compactum, silicis colore, triangularem, ex quo cum ferro, ut ex silice, eliciebatur ignis*. Quos pariter memorat Panarolus (*a*) *tam duros, ut pyritem lapidem æmularentur; percussi enim chalybe, flammam evomebant*, consulto prætereo, ne forte quia a muliere dicit excretos, fucum illi factum suspiceris, quando Bartholinus (*b*) vel in ipsa lithotomia sic impositum fuisse a vaserrimo nebulone Ægro nobilissimo, Amicisque præsentibus, multos hinc conjecisse, scribit, quod e suppositio calculo scintillæ excuterentur, *impossibile autem sit, talem in homine lapidem generari*: quamobrem vix se continebat, quin similis duritiei alterum in dubium vocaret, quem, ut humana ex vesica sectum, sibi donatum habebat. Verum illos quos ex Sepulchreto proposui, omnes in cadaverum vesica inventi dicuntur: & ne fraudis causam fuisse, dubites, primus certe in Sene deprehensus est qui nunquam de calculo vesicæ conquestus fuerat, ut nunquam de renibus Senex alter, qui tamen in dextero lapidem habebat insolitæ magnitudinis, & figuræ, *duritie autem quemcunque silicem æquantem*, ut Vir Cl. scribit, qui sectioni interfuit, Christoph. Guil. Bajerus (*c*). Mihi quidem necdum accidit ut vesicæ calculus ostenderetur cum illis comparandus, nisi scæminarum fraude, & Medici unius, atque alterius qui his faciles aures præbuerant, credulitate. Hic enim primum unum vidi, qui non modo; ut Ferrandi (*d*) verbis utar; *fluviatilis potius diceretur, quam vesicalis*; sed cum revera fluviatilis esset, cruore oblitus incautis pro vesicali obtrudebatur. Deinde a Medico alioquin non indocto qui Venetiis ad me scripserat, ab ægra quadam pene quotidie bene multos, nec parvulos excerni, ut fidem non facile credenti faceret, missos plurimos, quos statim ac vidi, miratus, esse aliquem potuisse qui non continuo silicis unde ignis elicitur, magna, & rudia fragmenta agnosceret, nihil aliud rescripsi, nisi ut chymicæ distillationi committeret, & quæ prolicerentur, significaret; itaque ab eo nihil amplius litterarum accepi. Nec tamen hæc eo dico, quasi alii alibi id quod ego ubicunque fui, nusquam conspexi, videre non potuissent. Quin alicui nostratum qui ex eo dumtaxat quod malleo reniteretur, humanum calculum esse posse, negabat, ut cætera quoque attenderet, ac diligentius inquireret, auctor fui, quando a Viris Doctis Steinium citari videmus qui humanos lapides mallei ictibus resistentes in Lithographia proposuit. Certe autem Morando Viro Experientissimo credendum est scribenti (*e*), calculos quos vocat *murales* eandem quam marmor, polituram accipere: itaque invictos perflare credidit vel ab eo in quo tot solerter pericula fecit, lithontriptico remedio quod apud Anglos non ita pridem vulgatum fuerat, cujus ope alios non paucos calculos aut imminutos, aut etiam ab-

sumptos fuisse ipso quoque in septem catheteris indicio perceptum est, miraturis, si viverent, Francisco Sylvio, & Boerhaavio, præstari per alkalicos sales, imo non per alios id præstari posse, dicit quod alter (*f*) a *salis petra*, aut *nitri acido spirititu*, alter (*g*) a *nullo fere liquido præter spiritum nitri*, effici, docuerat. Utinam vero idem omnibus, aut saltem plerisque anglici illius remedii usu præstitum fuisse, mirari possent: utinam factum, non nocuisse. At si tot illas, postea additas exceptiones perpenderis, in quibus & ex fuis quas a calculi natura, ab ægri ætate, ab ejusdemque temperamento petendas Cl. Hazonius (*h*) exposuit; quam sæpe remedium aut inutile, aut noxium esse potuerit, non obscure apparebit: si historias, & dissectiones legeris, quas Commencium Litterarium (*i*) proponit; facile intelliges quanta inde pernicietas interioribus partibus, & præsertim urinariis, & simul ut nulla calculorum, aut calculi (id quod urinarum sedimenta ostendissent erosio fuerit. Quod cum dico, noli putare, istam calculorum sive erosionem, sive desquamationem si quoscunque calculos, & quæcunque lithontriptica in universum spectemus, semper esse exoptandam. Potes id, ut alios non verses libros, e laudato Commercio noscere. Et ubi (*k*) exempli describuntur, sectionesque calculosorum duorum attendendus prioris calculus *hinc inde late ac profunde erosus*; dato enim quodam lithontriptico liquore cui verisimiliter id imputandum, exacerbata fuerant omnia, & vesica quidem non erosa sed circa orificium alte inflammata. Alibi (*l*) commemoratur a Cl. Goetio casus Illustris Viri qui nescio cujus remedii usu *largam quidem arenularum, & squammularum, corticem calculi contriherentium, copiam* cum lotio reddens, cruciatus ubi adeo auxit, ut ab hisce confectus sit. Scilicet in mortuo calculus repertus, *cortice suo viscoso & glabro, qui vesicæ lateribus impune adjacuerat, orbatus, duriori, inæquali & aspera sua superficie circumvici vesicæ impactus*, lethales illos dolores videtur concivisse, ubi eorum præsertim quæ supra (*m*) scripta sunt, veniat in mentem. Felicius tamen quam per anglicum illud lithontripticum, ab uno Doctissimo inter Anglos Medico improbatum & nominatim a Meadio, (*n*) cedere hic ipse tradidit aquam *rite calcinatis ostreorum aliarumve concharum testis medicatam*, qua calculorum non durissimorum *frustula, nunc arenularum, nunc exiguorum nucleorum instar simul cum urina ejetta sunt*. De aqua hæc Auctoris Cel. Roberti Whytt Dissertationem commendat. Experimenta autem ad ejus naturam indagandam Helmstadii instituta, per quæ alkalino-sulphuream esse, apparuit, in alia Dissertatione Helges, quæ Præfide Cl. Krugero (*o*) ibidem vulgata est. Fuerunt etiam qui cum alkalicis acidis miscerent & in humorem sic effervescentem coniectos calculos aut penitus, aut quadantenus solvi, deprehenderent quamobrem ejusmodi ferventem humorem in canaliculam vesicam injecerunt, & quatenus hæc ferre illum possent, explorarunt. Sed ut sana toleraret vesica; non a calculis quoque irritata, & exulcerata? Non certe; quando in exulcerata malum augeri a priore anglico illo remedio, quamvis non fervente, & urinæ quacum ad vesicam descendit, copia diluatur, Morandi experimentis (*p*) compertum est.

Sed ad calculos, acubus incrementos, vertamur.

20. PUELLA Agrestis eadem ferme qua præ illa a nobis in Ephemeridibus (*q*) descripta, ætate; annum enim agens quartum decimum mortua est; cum ante menses sexdecim idem quod prior, factitaret, idem merito passa est infirmitunium

(*u*) Dissert. de Medico nimis tim. n. 36. (*x*) Sect. 23. Obs. 7. §. 5. (*y*) Ibid. Obs. 2. §. 4.
 (*z*) Ibid. Obs. 1. §. 1. & Sect. 24. Obs. 10. §. 3. (*a*) Jatrologism. Pent. 2. Obs. 34. (*b*) Cent. 4. Epist. Medic. 100.
 (*c*) Commenc. Litter. A. 1745. Hebd. 40. n. 2. (*d*) Sepulchret. Sect. cit. 23. Obs. 2. §. 5.
 (*e*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1740. (*f*) Prax. Med. 1. 1. c. 55. n. 50. (*g*) Prælect. ad Instit. §. 791.
 (*h*) Quæst. de his edita n. 4. (*i*) A. 1740. Hebd. 41. n. 2. & A. 1745. Hebd. 3. n. 2.
 (*k*) A. 1733. Hebd. 21. (*l*) A. 1731. Hebd. 23. (*m*) n. 16. (*n*) Monit. Medic. c. 10. in fin.
 (*o*) Dissert. qua exhibentur Experim. cum aqua Ostrocoderm. instituta. (*p*) Mem. cit.
 (*q*) Vid. supra ad initium n. 19.

anium. Nam crinalem acum ex orichalco, quamvis in angulum in medio inflexam cum altius per urethram immisisset, sibi repente e digitis abripi, & intra vesicam condi, sensit. Pudore prohibita, non tunc modo, sed propemodum ad mortem usque sensit veram dolorum ac molestiarum quas præsertim in mingendo pertulit, causam: quæ tot, ac tantæ fuerunt, ut tumor demum in hypogastrio, & proxima ilium parte abortus pus per duo quæ sibi ipsum præcerat, foramina effunderet, majus, & minus, quorum illud erat in ile sinistro, hoc in dexteris, proprie dicti cum Laurentio (r), hypogastrii sinibus. Sic affecta in Nosocomium Patavinum uno aut altero ante obitum mense excepta est. Facile ibi animadvertenterunt, simul cum pure per utrumque illud foramen urinam effundi, per sinistram autem magis, qui suberat cavum non modicum quocum foramen quoque dexterum communicabat. Cum in eo cavo specillum duri quidpiam offenderet; quæsitum est ex quo, quidnam hoc esse, existimarem. In memoriam venit quid in priore puella specillo obstaret per fistulam demisso in ilium altero patentem, & lotium quoque pure effundentem. Cumque audirem, hanc quoque inter mingendum vesicæ doloribus torqueri, & purulentam, eamque purulentam urinam reddere, quærendum, respondi, num forte acum, aut rem aliam quampiam in urethram immisisset. Negavit puella donec foramine sinistro per levem communium intumentorum sectionem amplificato, cuspis, & magna pars acus intra cavum ab omnibus conspiceretur. Tunc quod oculere amplius non poterat, nimium pro facta est. Neque enim acus extrahi poterat probe adnato calculo, quam specillo sive per cavum illud, sive per urethram immisso ut facile erat percipere, ita non licebat sine magnis doloribus vel viter propellere. Idemque, si quid per urethram illent ad demulcendos dolores injicere, ne in vesicam admitteretur, obstabat. Huc macies accesserat magna, in diesque puris augebatur copia, & graveolentia, febrisque ipsa facta erat vehemens. Quam intumentorum omnium fastidium, vomitus, flavorum quaminum ex alvo fluxus, tum virium, & pulsuum debilitas consecuta sunt, donec mors tot miseris, querelis, inter quas nulla unquam de lumborum dolore ab interrogantibus audita fuerat, optatum finem imposuit.

CADAVER, quod sceletus ante obductus videbatur, sub dio, in amplissimoque loco ob anni tempus fervidissimum incisum est; quinque enim mensis erat initium A. 1738. Primum omnium, specillum jussi per foramen dexterum in ulceris cavum trajici, totumque eum sinum pate-ri. Erat is inter musculos abdominis, & integumentis, neque ullam usquam, nisi cum illo cavo, communicationem habebat. Quod longum latumque digitos tres, a sinistro ile Albam lineam versus extendens, tenui postico pariete, quem reliquæ mulorum, & peritonæum faciebant, a ventris quidem cavea separabatur; sed eodem pariete a dextris intente, cum vesicæ fundo communicabat: illaque magna pars acus in ulceris cavum prominebat. Tunc abdomen sic incisum est, ut sectio ad vesicam non arvereniret: quæ etsi parva erat; tamen altius, id est supra ossa pubis, cum interna abdominis facie coarctata erat ea dumtaxat parte qua in ulceris cavum patebat, ita ut nihil in ventris caveam effundi posset, in qua reapse effusi humoris non erat quidquam. Sed & omenti, in quo vix aliquid hic illic restabat in inguedinis, ora infima ad proximum vesicæ peritonæum arctissime annectebatur. His ita pervisis, & reductis pubis ossibus, vesica tota in conspectum data, ipsaque cum urethra, quæ sana erat, aperta, crassæ quidem illius tunicæ, sed contractæ adeo re-vertæ sunt, ut præter calculum vix possent quidquam continere. Calculo hic illic earum intimæ adhærent, quæ inæquales erant, & pluribus locis exulceratæ, & quemadmodum ulceris cavum fuerat, gangrænosæ. Erat calculus paulo duobus digitis transver-

sis longior, pollice autem aliquanto crassior, forma ovulum referens cujus vertex superiora spectabat, ut acus quoque mucro cum tota ea parte quæ ad angulum usque de quo dictum est initio, pertinebat, calculo ferme parallela, ab eoque pollicis intervallo sejuncta: pars acus reliqua & ipsa extra calculum erat, quantum conjici poterat, propemodum tota, capitulo dumtaxat cum portione aliqua proxima in medium calculi sinistram latum firmissime infixo, id est ejus concrezione obducto: quæ illa facie, & extremo utroque inæqualior est, opposita ferme lævis, & sub-alba, nisi qua, ut tota sinistra, subflavo colore infuscatur; hæc enim describo ut nunc video; tunc vero quibusdam locis erat cruenta, cætera fusci obsoletique coloris. Tunc quoque his medicis ponderibus calculus, ut cum acu est, examinatus, paucis granis levior repertus fuerat drachmis septem; nunc paucis granis superat drachmas quinque, & scrupulos duos.

Cæteræ ventris pleræque partes ab naturæ modo sic aberant. Intestina sublivida erant quædam, & flavo illo qui novissime deiciebatur, humore turgidula: jecur albidum: splen lividior, & paulo major quam æquum esset. Ureteres autem, ipsique renes pessime habebant. Illi enim dilatati, pure erant pleni, quale in cavo etiam ulceris multum fuerat, liquido, & ex subflavo albicante, id est pure cum urina commisto. Renes autem æquo majores, dexter præsertim, qui & durior, & cellulis intus excavatus parvis, sed pluribus, eodemque pure, ut pelvis quoque, adeo distentis, ut in sectione altius posuisset. Renis sinistri tunicæ adiposa, & propria inter se junctæ, crassæ, & duræ ejusdemmodi pus coercebant, quo renis, quibusdam locis erosa, superficies, non secus ac passim interiora, scatebat. Odor autem teterrimus qui ex renibus, & vesica afflabatur, Thoracem porro incidere, cujus vitii indicium extitisset nullum, prohibuit.

21. Quæ, sectione sic absoluta, continuo; ut solitus sum, pluribus qui aderant, Nobilibus Viris, aliisque Rei Medicæ, ac Chirurgicæ tum magistris, tum studiosis audientibus, locutus sum, ex his quæ fusius hic tibi subjiciam; facile intelliges. Quæ causa hanc, & tot alias puellas incitaverit, ut sibi acuum capitula in urethram intruderent, non tam in lacunis salacis humoris quærenda est, quippe & alibi, & extra illam hiantibus, nisi ad idem genus pertinere forte credas eos quoque canaliculos quos intra mulierum urethram descripsi (f), quam in exquisito membranæ sensu qua illa intus convestitur. Nam nisi hanc altius perfricarent, accidere non posset, ut repentina ac valida imæ vesicæ contractione acus ex earum digitis abrepta, intra vesicam tota, præsertim cum longiuscula est, conderetur. Ab illa enim, ejusve sphinctere cum Molineto (t) infortunium hoc repeto, non a vi quadam, ut ajunt, uteri, quæ, ut exfugeret, in vesicam tamen exsucta non traheret. In quam postquam acus attractæ sunt, paulo post nonnullis quidem per se excidunt, ut puellis duabus de quibus apud Vallisnerium (u), alteri dormienti, alteri autem mingenti, credo quibus ex parte solummodo vesicam subiissent, ut etiam in tertia fortasse fuit, nempe intorta acu facilius in urethra parte altera remanente, altera intra vesicam ad mensam retenta. Cui parti nihil tamen accreverat calculosæ materiæ: quod neque accidisse refertur acui a quarta (x) intrusæ, & post dies quindecim inter mingendum ejectæ, quam pariter infima & acuta parte intra urinæ iter subtitisse, illud forsitan indicio est quod de punctationis sensu circa vesicæ collum tantummodo querebatur. Sed etsi hæc ex iis quæ attingentur postea (y) de acuum mucrone urethræ infixi, magis illustrabuntur; non tamen inficias ivero, posse interdum acus quas vesica totas receperit, ita se convertere, ut pariter per meatum exeant urinarium. Cur vero duabus illis quas novissime dicebamus, intra quindecim dies, imo intra mensem nihil adhæserit calculosæ materiæ, quam multo breviori spatio

(r) Hist. Anat. hum. corp. l. 6. c. 2. (f) Advers. I. n. 10. & IV. Animad. 24. (t) Differt. Anat. Pathol. l. 6. c. 8.
(u) in Adnot. ad Obs. supra ad. n. 19. cit. (x) Ibid. (y) n. 25. & seq.

spatio aliis adhæsisse, novimus, haud una potest esse causa. Nam neque omnibus urina æque est facta particulis ad subsistendum, gignendumque calculum idoneis, & aliæ diutius lotium retinent, aliæ secus, & alia aliarum acuum materia est, aut superficies. Sic argenteam acum ob id ipsum quod argentea esset, Vallisnerius (z) conjicit sine ulla calculi addita concretione e vesica fuisse eductam: quæ tamen conjectura credibilior fiet, si aliis exemplis confirmabitur. Sic ad asperiores superficiem facilius videtur concretio adhæsura, quam ad politissimam: & hinc forsitan ratio petenda est, cur plerumque unam acuum partem calculus obducatur, reliquam nudam omnino relinquat, itaque de duabus quarum cadavera inspexi, puellis in priore vesicam acus capitulum, in hac altera acumen perforaverit, quod in illa partem infirmam fortasse asperiores, in hac ob eandem causam oppositum extremum concretio facilius obtexerit. Ex iis autem fœminis quæ intrusam acum, adnatamque huic calculum non modicum vesica gessere, nulla, quantum legisse memini, diutius gessit sic quidem ut acu extracta, ipsa servaretur, quam Veneta illa cujus extat casus a Molineto, qui A. 1649. curaverat, editus (a) adjecta acus, calculique icone, quem in Theatro hoc Anatomico solebat ostendere, ubi a se visum testatur Moinichenius Epistola ad Thomam Bartholinum (b); neque enim hic Bartholinus, ut aliquis Eruditissimus alioquin Auctor per incuriam scripsit, testis esse potuit calculi postea extracti quam ipse Patavio, atque adeo ex Italia discesserat (c). Idemque is calculus est qui ab eodem Moinichenio proponitur in Observationibus (d): quod ideo attigi, quia in extrema Adnotatione ad Observationem Vallisnerii, quarum utramque sæpe indicavi, non videtur pro eodem agnosci quem Vallisnerius scripserat, in hoc Theatro ostendi solitum, nunc in Museo suo asservari; nam quod ex Patavina, non ex Veneta exemptum dixerit, id erroris, ut puto, causa fuit, sed facile vitandi, si lectus fuisset Molinettus, in cujus libro descriptum fuisse videtur ignorari, a Lanzono etiam dico, minus alioqui in Scholio ad illam Moinichenii Observationem miraturo, longo tempore acum osseam in vesica latuisse sine ulla vesicæ ipsius læsione, nec ullo quidem puellæ incommodo. Quæ ne Moinichenii quidem verba dicere sinebant, multo autem minus Molinetti, non modo quæ in extractione, sed & quæ antea, & postea puella tulerit, memorantis. Quod si hujus longe minus quam earum de quibus a nobis scriptum est, vesica ab acu læsa fuit, fortasse id accidit quod acus mucro diutius quam in vesica, in urethra hæsit, extra quam demum urgente desuper calculi pondere detrusus est, ut Molinettus invenit.

22. Eas calamitates, mortemque adeo ipsam avertet is qui in tempore admonitus, acum priusquam calculus accrescat, ea dexteritate educat, ut minime quo ad ejus fieri possit, lædatur vesica. Quod cum ab aliis de quibus apud Vallisnerium (e), tum præsertim ab Amicis meis duobus feliciter præstitum est, quos alias tibi laudavi, Mariano, & Vulpio. Ille, ut litteris scripsit ad me datis pridie Idus Decembris A. 1720. ex agresti puella, jam sanguinem mingente, acum exemit, cum industrie ex transverso posito in rectum traduxisset. Erat autem crinalis acus ex osse. At quam a Vulpio ex puella quadam urbana extractam vidi, erat ex orichalco. Extraxerat autem paucis ante hebdomadis quam eas a Mariano acciperem litteras, nullo alio instrumento adhibito quam ferreo filo lævigatissimo, cujus alterum extremum sic in exigui unci, & pene annuli modum incurvaverat, ut neque lædere vesicam, & capere acum posset, captæ autem elabi capitulum non sine-ret. Quod si res multo serius, adnatoque jam calculo innotescat, neque is ejusmodi sit, ut facile

adeo per urethram possit exiri, oportebit antequam fœmina cruciatibus difficilioris extractionis subjiciatur, solerter inquirere, num forte non vesica modum id quod suspicari omnibus proclive est, sed ureter quoque, & ipsi præsertim renes, quæ suspicio ex nostris oritur dissectionibus, tantum jam mali contulerint, ut vel acu, & calculo detractis, mulieri nihilominus moriendum sit. Conjectura autem renum male affectorum ducatur non tam a lumborum doloribus (quos abesse posse, vidimus (f)), aut sicut in proposita puella (g) fortasse accidebat, a mulierioribus vesicæ cruciatibus secundum Hippocratis aphorismum (h) obscurari, quam ab lotii, quæ longa interdum, nec semel præcesserit, in vesica suppessione, aut crebriore ad acerrimos dolores vitandæ retentione, aut exigua nimis excretionem, in qua æstima da cavendum est, nequando assiduo urinæ stillicidio occupiamur, minores, cum hoc retentionem posse conjungi tantæ illius copiam, quantum ubi de Claudicantione verba fiunt (i), a me ostenditur: quanquam & aliis id Epistolis (k) jam satis ostensum est; quæ Sepulchretum (l) historiam offeret, in qua vesicæ collum laxum adeo ex resolutione inventum legas ut *digitum facile immitteres*; itaque *urina ægroto nesciente, ante obitum prodibat; vesica tamen, eaque duplo quasi major, erat nihilo secius tota repleta*. Retenta autem urina quantum ureteres amplificasset, iis Epistolis cognovisti, & quantum etiam renum cavem dilataisset, ipsamque in uno saltem, substantia læsisset.

23. Quod si hæc a retenta lotii parte; quanto magis a longa, & repetita totius intra vesicam suppressione, aut a crebra & lotii, & puris ipsius retentione? A suppressione certe habes in Sepulchreto exempla plura, inter quæ Rumleri (m), & Ballonii (n) quorum hic magnam vidit ureterum amplitudinem, ille eosdem urina plenos, renes autem tantæ in puero magnitudinis, quantæ vix esse possent in adulto, quamobrem Cl. Fantonus (o) jure censuit, cum per catheterem plus urinæ tunc educitur, quam vesica continere videatur, *partim a distentis quoque ureteribus, partim ab ipsis nonnunquam ampliatis renibus profluere posse*. Nimirum cum plus vesica capere non potest, quidquid lotii jugiter in renibus fecernitur, ureteres primum, tum renes quoque ipsi distendit. Non id fugit Aretæum (p). *Ubi urina in vesica supprimitur, superiores quoque partes, inquit, renes videlicet, replentur: urinæ ductus (græci Ureteres appellant) distenduntur*. Quæ cum etiam accedant, ubi nullus in vesica est, aut antea fuisse dicitur calculus, ut in propositis exemplis, itemque in eo quod a Commercii Litterarii (q) Auctoribus recensetur, aut in Cæsareæ Academiæ Actis (r), aut in Helveticis (s) legi potest; impedito enim urinae effluxu e vesica ab hujus abscessu, vel a viæ per Prostatae coarctatione, aut influxu in vesicam ab summa hujus capacitatis imminutione, *magnitudo renum & amplitudo ureterum, vel horum saltem dilatatio minimi digiti diametrum superarent, vel digiti majoræ quarent, in oculos incurrerunt; cum igitur hæc etiam sine calculis accidant; non fuerant sane a calculorum dumtaxat in ureteribus mora quæ descendentis obstet urinæ, a Viro alioquin Experientissimo repetenda, neque ex eo quod cuidam unus in vesica esset calculus, ureteres autem ambo dilatati, argueretur dum fuerat, calculum illum necessario ex duobus quorum singuli in singulis substitissent ureteribus coaluisse. Cum vero ea quæ diximus, fiant vel in vesica potest ad ingentem capacitatem extendi; profecto intelligis, quanto accidere facilius debeant, aut ipsa, ut in uno ex indicatis exemplis, in se contracta, aut alieno intus corpore aliquo occupata, minus, & interdum vix aliquid spatii urinæ relinquat sive ischuriam inde, sive stranguriam dumtaxat pertinetur.*

(z) Obs. cit. (a) c. supra cit. (b) 87. in hujus Epist. Cent. 2. (c) Vid. Cent. 1. Epist. 73. & seq. (d) Medic. Chir. 23. (e) Obs. & Adnot. supra ad n. 21. cit. (f) supra, n. 2. & seqq. & n. 13. & seq. (g) n. 20. (h) 46. Sect. 2. (i) Epist. 56. n. 12. (k) Epist. 4. n. 19. & Epist. 39. n. 33. (l) Sect. hujus 3. l. 27. Obs. 2. §. 5. (m) Sect. 24. Obs. 12. §. 6. (n) Ibid. §. 7. (o) Dissert. Anat. Renov. 7. (p) De Caus. & Sign. Acut. Morb. l. 2. c. 1. (q) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. (r) Tom. 1. Obs. 164. (s) Tom. 1.

atur. Sic post ischuriam, Sylvii Observationem habes in Sepulchreto (*t*) ureterum pollicem non raro mittentium, atque urinam usque ad renes ipsos in se continentium, ut scribit, non 2. sed 1. Prax. Med. libro cap. 56. tum illam quæ communicata cum Rio- no describitur (*u*) renum dimidio majorum solito, pro refertorum & turgentium, atque ureterum amplif- morum, & ita sero dislentorum, ut minorem digi- um facile possent admittere. Post stranguriam autem Mattierum ibidem (*x*) leges invenisse renes urinæ di- tentos & turgidos, quibus dissectis copiosa effluxit, ureteres admodum latos: quos etiam post dysuriam ab eodemmodi causa laudatus Fantonus (*y*) amplifsi- mos deprehendit; quo acerbior autem, ut illa, dy- uria est, eo graviolem solet stranguriam habere con- junctam. Cum igitur in puellis duabus quarum a nobis sunt inspecta cadavera, acerbissima fuisset dysu- ria, vesica autem valde contracta, & calculo pene tota occupata; mirandum non est quod lotium prius- quam via per acum facta, ab illa egredi aliquanto difficilius posset, ea copia in ureteribus, renibusque ob- sideret, ut illos dilatare, hos autem etiam vitare deo valuerit, præsertim cum pure commistum, quod ex vesicæ tunica exulceratis manabat. Eustachius (*z*) namque, ut rebus secundum naturam se ha- bentibus, nihil ex vesica per urinarios meatus egredi posse, confirmabat; tamen in magna, & longa sup- pressionem urinæ, contrarium accidere in pluribus ægro- tis quandoque se, aiebat, observavisse. Scilicet valde amplificatis simul cum ureteribus ipsorum quoque in vesica orificiis, nulla jam illorum pars superest quæ inter vesicæ tunicas oblique trajiciatur: itaque non modo tunc potest illac urinæ portio redire; sed & deinde incipiente, aut soluta jam suppressione, se con- trahens ad mingendum vesica tanto plus urinæ per multiplicata illa orificia sursum compellit, quanto mi- nus potest deorsum, obstantem subinde calculo per ure- teris orificium expellere. Quod si forte paulo ante calculus minus obstitit, majorique ideo urinæ copia per urethram ejecta, non multa jam restat in dilata- tis ureteribus; intelligis certe, si mox iterum se cal- culus ad urethram opponat, urinam, cum eaque repleta, si forte insit, per ureteres ad renes usque, cu- m ante præsertim, dum mingere conatur, ægroto, non facile compulsum iri.

24. Hæc autem, ut vides, maribus æque ac fœ- minis communia sunt, possuntque ab iis quoque la- tidibus tandem expectari, qui non circum acum in vesica concreverunt, ut præter eam quam supra (***) descripsimus, adolescentuli historiam, tot alia ostendunt, quarum aliquot, ut Sepulchreto possis adjicere, hic placet commemorare. Henrichus Henrici in Dis- sertatione de Abscessu Mesenterii (*a*) de quinquenni cella meminit, cujus ureter ex restagnante, ob cal- culum vesicæ, urina, intestinum mentiebatur, rem- nentem alterius magnitudinem triplo superabat. Ex- tate in Actis Eruditorum Lipsiensibus (*b*) Groe- nyeltii Observatio in puello calculoso, cujus ure- teres intestinum quoddam Tenue capacitate refere- rant. Eisdem in fene a vesicæ calculo sæpius stran- guriam conflictato Mauchartus (*c*) vidit ab urina, quam continebant lacti ebutyrato similem, infla- tos instar intestini ilei cum renibus maximis, & inæqualibus, quorum pelves ad ovi magni- tudinem erant distenti. In nauta Laubius (*d*) ab eodem morbo, cum symptomate eodem con- juncto, non modo cum pelvibus ureteres val- de dilatatos, sed & cum renibus, altero ma- gno & ulceroso, altero contra atrophiam labo- rante. Post easdem affectiones Lospichlerus (*e*) in mercatore ureteres invenit stagnante lotio deo distentos, ut pollicis majoris introitum facile admitterent: Brunnerus (*f*) autem in

Viro Principe fuisse, refert minus turgidos, sed renum dorso inciso, urinam pleno flumine profu- liisse.

Dices fortasse, quæ labes in renibus, & ureteribus eorum spectantur qui laborant vesicæ cal- culo, huic non quando jam in vesica est, sed quan- do in renibus, aut ureteribus hærebat, esse imputan- dos, sicque Butzmannum (*g*) censuisse, cum in pue- ro, affectionibus de quibus loquimur, diu cruciatio, renis loco sacculum deprehendit puris plenum. Sic Rudolpho Jac. Camerario (*h*) in puello pariter af- fecto, purulenti renis, & dilatati erosique ureteris causam visam esse indidem repetendam. Quin duas Coschwitzii (*i*), & unam Schulzii (*k*) extare Ob- servationes, in quarum nulla de vesicæ calculo; sed in omnibus de calculosis doloribus mentio fit: in duabus autem primis purulentos renes, mirum in modum dilatatos fuisse ureteres, in tertia non solum dilatatos, verum etiam in crebros orbes Tenuium in- star intestinorum tortos ferme ut in Stabulario (*l*) descripti sunt; tanta vis lotii fuerat in ureteribus se- cundum longitudinem quoque amplificandis. Quod ta- men non ex vesica sursum regurgitasse, eorum mon- strabant orificia, quippe ambo in hac tertia Obser- vatione, alterum autem in prima inhærentibus angu- losis lapillis, aut frustulis quasi testaceis, spasmodi- cam suis aculeis constrictionem inducentibus, occlu- sa.

Ego vero ista alia quoque ratione renes ali- quando, & si vis, sæpius, vitiari, & ureteres di- stendi, negavi nunquam. Imo hoc ajo, si ista præ- cesserit, tum deinde calculis in vesicam illapsis, eam- que obstruentibus, aut compungentibus, secunda ra- tio successerit; tanto magis a regurgitante purulenta urina labem renum, & ureterum auctum iri, quanto magis antea prima ista ratio labefactaverit. Præclare igitur vides quæ prudentem lithotomum morari de- beant, ad calculi extractionem post longa, & gravia ægotantis mala accersitum: aut si forte hujus impa- tientia exsecare interdum cogatur, quid saltem præ- dicere oporteat vel post felicem exsectionem posse mali, & periculi superesse. Si a calculis, inquit A- retæus (*m*), renum ulcera facta sint, insanabiles inde morbi nascuntur, cito colliquatio, morsque adveniunt, præeunte Hippocrate (*n*), qui de suppuratis reni- bus vel in universum pronunciavit, hunc morbum gravem esse, & multos ex ipso ad tabem renalem de- venisse: & si ætas accedat gravior, non modo (*o*) renum, & vesicæ vitia difficulter sanari; verum et- iam (*p*) renum affectiones se non ridisse sana- tas supra quinquagesimum annum. Haud equidem ignoro, quantum, ut in plerisque aliis rebus, ita in his quoque fortuna valeat, qui hic A. 1708. non una, nec levi de causa desperatam ab Alghisio Patri- cii Veneti, annos amplius sexaginta nati, curatio- nem, mox susceptam, & felicissime absolutam ab E- remita illo Jacobo Beaulieu fuisse, meminerim, quem- admodum sciscitanti Cl. Viro Morando fuisse olim per litteras significavi, & multo inter initia pleni- orem metu, neque infelicis tamen exitus, curationem alteram in Sepulchreto (*q*) legerim: in quo (*r*) etiam Fœminæ Principis historia extat, quæ gravif- simis renum doloribus cum sanguinis, & puris mixtu antea cruciata, deinde ab his libera, morbo denique alio confecta, in rene ostendit parvum calculum, circa quem cicatrix pulchra, sana & munda dimidii digiti longitudine inducta erat. Quin perlege quam paulo ante laudavimus, Brunneri in Viro Principe Ob- servationem. Non modo eandem palliativam medendi rationem qua supra (*s*) diximus Valsalvam uti con- suevisse, tantum ei Viro profuisse, intelliges, ut Brunnerus non immerito id scripserit, quod utinam in periculosis casibus lithotomi meminissent, ergo li- thotomia in calculo vesicæ non semper absolute erit ne- cessaria; verum insuper quod fidem pene superat, ul- cerum

(*z*) Sect. 24. cit. Obs. 6. §. 8. (*u*) Ibid. Obs. 16. (*x*) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7.
 (*y*) De Observ. Med. & Anat. Epist. 8. n. 15. (*z*) Tract. de Renib. c. ultimo. (***) n. 15: (*a*) §. 5.
 (*b*) A. 1685. M. Mart. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 15. (*d*) Ibid. Obs. 22. (*e*) Cent. I. Obs. 58. (*f*) Cent. 9. Obs. 2.
 (*g*) Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 27. (*h*) Specim. Experim. circa Generat. S. 2. c. 3. Hist. 3.
 (*i*) Dissert. de Valvul. in ureterib. §. 5. & 7. (*k*) Dissert. de Val. Umbilical. §. 6. (*l*) Epist. 4. n. 19.
 (*m*) De Sign. & Caus. Diuturn. Morb. l. 2. c. 3. in fin. (*n*) De intern. Affect. n. 16. (*o*) Sect. 6. Aph. 6.
 (*p*) De Morb. Popular. l. 6. Sect. 7. (*q*) Sect. super. 23. Obs. 4. §. 13. (*r*) Sect. 22. Obs. 26. §. 8. (*s*) n. 16.

terum quæ calculus, & contraria medendi ratio antea fecerant, *cicatrices invenisse Profectorem in vesica Viri ejusdem, quamvis sexagenario majoris.* Sed nimirum longe aliud est quæ rarius contingunt, aliud quæ sæpius, spectare: atque, ut ad puellas regrediar nostras; aliud in tempore, aliud nimium progressu jam morbo accersi: quod ex Observatione apparebit, iisdem quas supra (t) memoravi, litteris ad me scripta a Medico Experientissimo Laurentio Mariano.

25. ADOLESCENTULÆ rusticæ ossea criminalis acus eodem quo prioribus, modo in vesicam attracta, etsi dolores molestiasque creabat multas; non antea tamen facti confessionem expressit, quam calculo acui adnato, intolerabili cruciatu affecta est. Tunc denique cum inspiceretur, acus mucro, urethra prope infimam vaginæ sedem pertusa, intra hujus cavum prominens repertus est. Visum Mariano, si nonnihil secundum longitudinem urethra incidere, acumen illud in urethram posse retrahi, sicque acu & calculo in directum statutis, tentari, an hunc, fragilem fortasse, desquamando sensim, & dextere, ad eam redigere tenuitatem liceret, ut cum acu eximeretur. Repugnantia aliorum factum est, ut nulla re tentata, suæ forti misera puella relinqueretur. Ut tempus, sic calculus quoque, & cruciatus augebantur, obturatoque jam propemodum toto vesicæ orificio, vix paucæ eæque graveolentes, urinæ exibant. Sic febribus quoque accedentibus, tandem vitæ infelicis factus est finis. VENTRE aperto, pus in hujus pelvi conspectum est, creditumque, a renibus, qui suppurati erant, effusum. Vesicæ, sphacelo correptæ, inerat calculus pyri forma; nam quo magis a capitulo, & superiore acus parte descendebat, eo magis se extenuabat. Cum e vesica, ad quam aliqua adhærebat ex parte, attolleretur, squamulas ad eum locum agglutinatas reliquit. Et tamen, cum acu lanci impositus, tunc pondere denarios æquavit duodeviginti; cum autem postea hæc ad me scriberentur, non nisi quatuordecim.

26. Qui puellæ alteri, ut dictum est supra (u), acum priusquam lapis accresceret, feliciter extraxerat, huic quoque inchoato, auctoque jam calculo, eximi posse non desperabat, si acus mucrone in urethram reducto, & forcipe firmato, calculum extenuare, siqua posset, conaretur antea, quam educeret, Benivenium (x), qui in Virginis urethra comminuit, prius quadantenus, tum si res non ex voto procederet, Molinettum (y) qui per vim extrahendum curaverat, imitaturus. Et fortasse aliquid profici etiamtum poterat. Postea vero quam calculus usque adeo, & cum ipso mala omnia creverant; quis est qui sperare quidquam posset? Quod si calculus tanto fuisset tenuior, via autem per quam urethræ cavum cum vaginæ cavo communicabat, tanto amplior, quanto utrumque in ejusdemmodi casu fuerit necesse est, quem ex Italia missum, in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (z) legimus; fortasse & ipse per se pariter intra vaginam excidisset. Crediderim vero in eo quoque casu transitum ex summa urethra magis quam ex vesica in vaginam fuisse, quando successisse legimus, non urinæ per vaginam effluxum, sed urinæ tantum incontinentiam. Sive enim acus e digitis non tota in pluribus intra vesicam abripitur, ut supra (a) conjiciebam, sive mavis, postea quam tota abrepta est, contrahente se vesica, in urethram retruditur, quorum illud veri similis censeo, cum acumen quod digitis tenebatur, non capitulum, in Molinetti, & Mariani certe exemplis, & in totidem quæ continuo proferam, ab urethræ parte fuisse, licet; nihil fieri facilius potest, quam ut capitulo a posteriore vesicæ parte, quippe quam annexa vagina tunc libidine turgens antrorsum impellit, antrorsum pari-

ter compulsio, obliquatæ acus mucro retrorsum a tur, sicque in urethræ posteriorem parietem, pertinet si acutior sit, se defigat, eumque crebris actus vesicæ contractionibus, denique pertunda. Quod sicuti factum est in agræsti Adolescentulæ quæ hæc me scribente, ab nostratibus Chirurgis opem petebat, ita futurum fuerat in Vaguncula annos quatuordecim nata, de qua a Cururgo, in Re Anatomica a me erudito, non multo post tempore narratum est, quam illa antea obiurat, cujus tibi sectionem descripsi (b). Cum sedens, idem quod illa factitaret, acus a tem capitulum tantæ propemodum crassitudinis quanta urethra est, in hanc altius intrusisset, repetino matris interventu perculsa, simul dimissimul altissime absorptam sensit. Dies vix quatuor molestias doloresque tacita pertulit; quin rem matri, hæc ei quem dixi, Chirurgus aperuit. Qui ex punctiois de qua ægra maxime querebatur, sede conjiciens, acus infimam partem circa urethram medium infixam hære, veritus, ne instrumento quo in hanc immisso acus in vesicam penitus compelleretur, annuentibus, imo rogantibus & puella, matre, uno, mox & altero digito vaginæ inducit, acumen non majori industria quam felicitate ita defigit, ut cuspis ad urethræ orificium se ostenderet, vulsellaque prehendi posset. Sic duabus, haud amplius, sanguinis guttulis excidentibus, nulloque tempore perstitit incommodo, acus, quam ad me attulit, exempta est. Erat illa, aut certe videbatur stanpe criminalis, quatuor digitos transversos longa, cuspi peracuta: jamque hic illic quidpiam adhærere cœpisse tartareæ materiæ, mox temere detergæ, Chirurgus animadverterat.

27. Nolim ægre feras, tot additis a me exemplis illud confirmatum videri quod ab nonnullis scriptum est, fœminas quibus hæc accidunt, *plerasque esse Italas.* Utinam nostrates omnes scirent, quæ ex ipsis hac ratione per gravissimos cruciatus antea diem absumptæ sint. Verum agræstes, plebejæ puellæ, ab ætate quoque ipsa rudes, hæc quæ sci possint? Nec tamen reticenda a nobis exempla sunt ut ab horum frequentia admoniti possint Medici, qua forte illarum de urinæ difficultate queri incipiat, diligentius omnia inquirere, & cauta dextere verum exprimere, dum licet adhuc auxilium ferre. Cæterum neque omnibus Italiæ partibus, nec certe quibusdam ex iis ubi ipse, nec brevi tempore fui, communia hæc sunt, neque externæ omnino regiones ejusdemmodi carent exemplis, quæ mini necesse est hic a me odiosa sedulitate commemorare alia, si quæris, ex Vallisnerii (c), alia ex Platini (d), alia denique ex aliorum lectione intelligi. Nec dubito, quin plura extarent, si tot ubique daverat, quot in Italia secarentur, aut nisi fœminarum plerasque pudor cogeret veram morbi causam dissimulare. Aliæ enim, quod vel inter nostrate rustica puella factura erat (e), & aliquæ, ut apud Alghisium (f), & Vallisnerium (g), ferunt, pertinacissimo silentio rem totam occultunt; idque facillime accidit, ut simul cum ipsis acus hantur, de qua nemo suspicatur. Aliæ autem deglutit tam comminiscuntur; ut tametsi in vivis, aut mortuis Medici deprehendant, his fucus fiat: fuit quidem olim cum fucus etiam in Italia fieri, ut a Veneta illa Virgine cujus magnum ad crimlem prælongam acum adnatum calculum sub finis sæculi XV. memoravit Alexander Benedictus (h), qui tametsi eos rejecit (i) qui per venas a stomacho ad jecur, indeque ad cor, ab hoc autem ad renes, vesicamque transiisse acum arbitratur; ipse tamen acie sua paulatim multoque tempore intestina penetravisse, viamque sibi fecisse censuit, ad vesicam, ut in eo probandum quod sententiam damnavit; quam aliis miror long

(t) n. 22. (u) n. eod. 22. (x) De additis morbor. causis c. 80. (y) c. cit. supra ad n. 21.
(z) A. 1735. Obs. Anat. 10. (a) n. 21. (b) n. 20. (c) Obs. supra ad n. 19. cit.
(d) Disp. de Calc. ad vesic. adhær. §. 10. not. π, & ρ. (e) n. 20. (f) Litotom. c. 3. (g) Adnot. ad cit. Obs.
(h) Hist. corp. hum. l. 2. c. 9. (i) l. 5. c. 13.

ango post tempore placuisse, ita in altera proponen-
 , quæ multo plures habuit asseclas, non facile imi-
 ndus. Neque enim hic de tenui aliqua acu agitur,
 d de crassis, altero persæpe extremo bene capita-
 s, altero interdum non ita acutis, semper autem
 in illis dico quæ deglutitas ab se ajunt, pudibundis
 irginibus) quasi de industria vesicam petentibus,
 que iis præviis, & comitantibus doloribus, ac sym-
 omatibus quæ res, & ejusmodi via posceret. Ita-
 ne rarior, nunc saltem, hæc apud doctiores Italos
 edulitas est, cujus in regionibus quibusdam aliis re-
 ntæ vel in nonnullis egregiis libris indicia video
 n obscura. Relinquebatur, ut non modo acus, sed
 uum quoque thecam, quam aciarium vocant, eam
 traductam via comminiscerentur, quando eam
 vesica etruscæ puellæ præstans Vir Benevolus (k)
 scribit exemisse. Hic iterum forsan moleste ferēs,
 alæ puellæ noxam pene incredibilem attingi. Ve-
 m fac legas quæ ad Platneri Institutionum Chirur-
 æ §. 1359. (l) sunt adnotata; num prima illa
 erit quæ id molita sit, intelliges. Attamen si via
 a Alexandri Benedicti usi essent: ad acus alicujus
 ansitum explicandum non in muliebrem vesicam,
 quam extrinsecus perbrevis, & expeditus aditus
 tet, sed in virilem, in quam multo longior, &
 xuosus; libentius, ut alibi (m) scripsi, in qui-
 dam præsertim casibus, crederem. Quod utinam
 eo possem, quem tibi protinus perscribam: minus
 estus essem, & adhuc quererem, quanto res certior
 , tanto esse ad intelligendum difficiliorem.

28. RUSTICUS annorum quadraginta, a longo
 m tempore gravi urinæ difficultate laborabat: ne-
 e ob hanc tamen, sed ob scroti exulcerationem,
 febrem in Nosocomium hoc venit uno antequam
 oreretur, mense. Ad febrem primum fusa alvus,
 inde adstricta, & macies in dies major accessit,
 a ad summum perducta, & facie cachectica facta,
 gentibus antiquis ad vesicam cruciatibus confectus
 . Morti jam proximus cupere id quod pauci ejus
 tis homines solent, visus est, ut diuturnæ mole-
 timæque dysuriæ causa per anatomen quæreretur.
 que Chirurgum appellat, eique aperit, se sibi an-
 biennium acum crinale ex orichalco in urethram
 misisse, quæ num deinde excidisset, an restitisset,
 sta ignoravisse, & adhuc ignorare. Qua autem ra-
 ne, & cur immitisset, reticuit, nec Chirurgus ab
 mine jam moriente, & cum pudore quasi quodam
 narrante quæsit. Hæc cum mihi retulisset tunc
 te alia tum secundum, tum præter naturam in
 focomio ostendenti, continuo afferri cadaver jussi,
 ac etiam, quam brevem credebam, ad cæteras sta-
 additurus perquisitiones. Et quoniam acum ad
 thræ flexum hæsisse, aut si forte postea excidisset,
 , magnam ibi labem reliquisse existimabam; pri-
 am omnium urethram illuc usque censui secundum
 gitudinem esse aperiendam.

SCROTO igitur,
 quod ab lotii; ut opinor, stillicidio exulceram
 adhuc erat, inciso, cum testes æquo majores,
 neque tumidi viderentur; facile apparuit, id esse
 tunicis crassioribus, albisque factis; non a distenta
 orum substantia. Quæ, etsi Vaginalis tunica ad
 bugineam passim adhærebat, sic satis sana fuit, ea
 rte excepta quacum inferior connectitur epididymi-
 s globus; hæc enim purulenta erant, & nigrican-
 . Tunc urethra ab externo ejus orificio per totam
 nis inferiorem faciem, & perinæum ad aperta, in-
 nam ejus tunicam neque exulceratam, neque cica-
 cofam, neque rubentem; imo albicantem, & læ-
 m ubique, crassiusculam tamen factam inveni. Sic
 i intellexissem, ad ulteriora esse nobis transeun-
 m; reliquas omnes Partes quæ ad urinam attinent,
 trahi continuo jussi. Erat vesica sine urina, & in
 contracta, abnormi autem figura. Nam ad sum-
 um dexterum latus excrescebat in quadratum quen-
 m saccum mediocre, jam nigrescentem. Hic quid
 et, & quid contineret, apparuit omnibus, incisa
 anteriore facie primum suprema, quæ inspicienda
 Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

restabat, urethræ parte, tum ipsa vesica. Et in illa
 quidem urethræ parte usque ad Seminalem totam ca-
 runculam, quæ strigosa erat, suo tamen sinu secun-
 dum naturam prædita, nihilo plus vitii deprehendi-
 mus, quam in dissecta antea reliqua urethra. Sed
 continuo supra carunculam, non Prostatae modo, sed
 & vesicæ interior facies universa occurrit exulcerata,
 & subalba quadam quasi eschara obducta. Tunica
 autem vesicæ, quod secundo fuerat animadversum,
 crassæ factæ erant, & in parte lividæ, ac nigrican-
 tes, in parte albæ, & quasi scirrhosæ. Neque aliter
 is saccus se habebat, de quo modo dictum est, quip-
 pe non solum orificio æque ac ipse, amplo cum ve-
 fica communicans, sed ex hujus omnibus productis
 tunicis factus. Erat intra ipsum calculus, nucis ju-
 glandis mediocris, vel potius parvæ magnitudine, &
 quadantenus etiam forma, humore albumen referen-
 te non multo oblitus: ex cujus latere, extremo alte-
 ri propiore, acus illa exibat, prominebatque ad di-
 gitos transversos duos, parte sui reliqua, quæ ad
 capitulum spectabat, intra calculum alte, firmissime
 certe, condita, ut digitum transversum alterum æqua-
 re, & fortasse etiam superare posse videretur. Sed
 pars illa altera quæ ad cuspidem, eamque acutissi-
 mam, pertinebat, rectissima, quippe ut in acu quæ
 ex firmioribus est, neque ex tenuioribus, tantum ex-
 tra sacci orificium deorsum ex obliquo sedemittebat,
 ut in anum contractæ vesicæ sinistrum latus acumen
 infingeret, unde nullo negotio extractum est. Quo
 tunc esset pondere calculus, non quæsi: cum autem
 quærerem septimo postquam repertus est anno, simul
 cum acu drachmas duas, totidemque scrupulos supe-
 rabat granis decem, sive mavis, ut hic se habent
 medica pondera, semiscrupulo. Substans autem ubi
 asservavi, deposuit pulverem; est enim superficie non
 lævi, eaque maxima ex parte ad illum colorem ver-
 gente. Cæterum in vesica ureterum orificia multo
 quam solent, erant majora: ureteres autem latiores,
 & pure adeo distenti, ut alicubi crassitudinem æqua-
 rent pollicis. Et renes quoque fuerunt æquo amplio-
 res, & turgidi: pallidi exterius; intus autem semi-
 putres, & pure cinereo scatentes. Reliqua in cadave-
 re examinare nec opus credidi, nec per tempus li-
 cuit.

29. Raram hanc, & si attentè omnia perpendas,
 singularem fortasse Observationem, inspectante fre-
 quentissima Studiosorum Juvenum, Doctorumque co-
 rona habui IV. Kal. Decembres A. 1742. cujus sum-
 mam Quinctili mense insequentis anni Cl. Viro Mo-
 rando per litteras significavi: qui cum Regia illa
 Chirurgorum Academia ab se communicatam esse,
 nec de hoc amplius quidquam quod ad me pervene-
 rit, rescripsit. Significandi autem causa fuerat, ut
 si forte Lutetiæ in Urbe multitudine hominum, &
 cum scientiis aliis, tum arte in primis excrucandi cal-
 culos celeberrima, ejusdemmodi res accidisset; cer-
 tior fierem, & qua ratione id fieri potuisse crederent,
 non ignorarem. Ejusdemmodi rem cum dico, acum
 intelligo ejusdem longitudinis, firmitudinis, rectitu-
 dinis, ac nostra est; neque enim brevior, aut fle-
 xilem æque mirum esset per maris urethram in ve-
 sicam pervenisse. Legeram quidem apud Paræum
 (n), calculum e virili vesica exemptum, *nucis ju-
 glandis crassitie, in quo medio acus ei plane qua suto-
 res suere solent, similis depacta visebatur.* Verum si
 intra calculum condita; brevior erat, quam nostra:
 si e calculo prominens; qua tamen esset longitudine
 ignoramus. Utralibet autem ratione fuerit; nonni-
 hil flexa esset; an recta; in primis vero num per
 urethram subiisset, nescimus. Aliæ enim esse potue-
 runt viæ acui præsertim non capitata, per quas
 in vesicam transfiret. Sic acum similem, si recte
 memini, Tab. 30. a Cl. Cheseldeno (o) exhibi-
 tam, circa quam accreverat calculus e pueri vesica
 excisus, Doctissimus Vir Meadius censuit per perinæum
 subiisse: & Vallisnerius (p) suspicabatur, ramusculum
 certæ cujusdam plantæ quem intra calculum vesicæ apru-
 gnæ

Y

gnæ deprehenderat, per vulnus ab acuto aliquo duroque densi nemoris ramo abdomini currentis apri inflicto, illuc pervenisse: qua ratione num aliud pariter lignosum quoddam corpusculum intra calculum esse potuerit qui in suis domestici vesica inventus dicitur (*q*), ipse existimabis. Porro & altera acui esse potuit via, illa videlicet a Benedicto ex intestinis in vesicam proposita, quam etsi non facile admittendam esse, scripsimus supra (*r*), non tamen semper rejiciendam censemus, præsertim ubi illa objici non placet, quod ab iis qui cætera hujus generis memorarunt, indicatum esse, non meminimus. Habebis illud inter Claudini Responsiones Medicinales (*f*). Puer acum deglutiverat, quam post annos aliquot, maximo conatu in mingendo impulsam, ipse sibi ex urethra exemit, tenui calculo auctam. Quo illa itinere in vesicam, aut certe in urethram pervenisset, lumbrici ostenderunt longi, rotundi, & vivi, quorum aliquos primis ab acu deglutita annis post urinariarum partium dolores minxit, post eductam autem acum, alterum vivum pariter, & longissimum, nec sine materia foetente, & nigri coloris. Quod exemplum ut ad illa addendum vides quæ de vermibus per urethram ejectis verba superius (*t*) facientes, commemoravimus; sic intelligis, quamvis pueri istius acus duos longitudine excederet digitos, nec capitulo careret, non posse ad illas traduci quæ acus crinales in vesicam sibi, ajunt, ex ore descendisse, si constet, nihil eorum esse passas quæ viam in illam ex intestinis apertam fuisse, demonstrent: quod cum de Paræi viro non constet; nihil prohibet quo minus ejusmodi iter in eo olim acum suspicemur habere potuisse. At enim alii sunt in quibus locus nullus est istiusmodi suspicionibus, quippe, ut noster, fassis, altero hordei spicam, altero, si recte intelligo, præferratæ ligulæ tenue extremum se sibi per urethram in vesicam intrusisse. Fateor quid de hoc legerim apud Dionisium (*u*), de illo autem apud Platnerum (*u*). Sed extremum id ligulæ qua longitudine fuerit, & num inflexum esset aliquantum, necdum scio; spica autem ut flexilis sit, non est qui nesciat. Præterea uterque, sicuti videtur, alter certe quod intrudere cœperat, ulterius, & in vesicam usque se compulisse, fassus est. Noster vero acum in primam urethræ partem demissam, adeo promovere non perrexit, ut excidisset, an restitisset, plane, ut diximus (*y*), ignoraret. Sed fac, promovisse; ubi ad magnum illum qui in perinæo est, flexum perduxisset; quântandem, quæso, illum superare, & sursum verti acus ista longitudine, & rectitudine potuisset? cur non ibi hæsit? cur adeo acuto mucrone, si hic præcedebat, non ad eum locum se defixit? aut si, ut verisimilius est, non præcedebat, non eum locum, dum acus se converteret, violavit? Nulla enim ibi, ut diximus, cicatrix fuit. Hæc igitur sunt quæ me fateor satis adhuc assequi non posse: idemque fassi sunt omnes peritissimi Viri, & nominatim Cocchius, & Benevolus, qui hac transeuntes, & me pro sua quique humanitate invisentes, rem viderunt, & peratente considerarunt. Equidem in minimis, eoque flexilibus aciculis non hærerem, multoque minus in tenuissimis candelis cereis. De quibus si leges casum, quantum videtur, eundem, tametsi verbis est aliis viginti quinque post annis repetitus (*z*); ut partem dumtaxat aliquam accipias, minus miraberis, foemineam vesicam repente acus in se trahere, cum virilem quoque intellexeris subito candelam absorpsisse.

30. Quod renes, & ureteres in Rustico nostro ampliores, utriusque autem essent referti pure, hæc nempe cum iis congruunt quæ supra (*a*) sunt posita, & explicata. Ab eademque causa, urina videlicet ob acerbissimam dysuriam sæpius retenta, eoque de-

biliorem aliquam vesicæ partem extrorsum urgente sacculum repetendum esse puto in quo calculus coebatur. Qua me in opinione tunc etiam fuisse cu in Adversariis (*b*) primum scripsi quid de istis calculis observassem, ex iisdem probe nosti. Eam vero postea ab aliis esse confirmatam, non ignoro, exemplis gravidarum proferentibus quarum vesica ex gravissima ischuria in istiusmodi sacculos, sive herniarum quomodo ipse quoque vocaveram, aliqua ex parte exorta fuerat: quæ tamen inter exempla haud satis adeo cur referatur quod apud Ruyschium extat Tab. fauro VIII. n. CII. nisi forte non id designatur quod ibi describitur, sed illud quod ejus occasione ibidem repetitur, Observatio videlicet Prima Ruyschiana Centuriæ: qua cum Observatione tu alteram coneres in Actis Cæsareæ Academiæ (*c*) propositam; facile intelliges quid in nobilissima Matrona esset mor e genitalibus propendens, quo inciso magnus calculus cum lotio prodiit, hujusque incontinentia, potius ex non perfanato inflicto vulnere stillicidium successit. Hæc tamen duæ Observationes, & quædam alia quæ ejusdemmodi videri potest, Rembrandti Dodonæi (*d*) sacculum indicant non magis ab urinis impulsu, quam a calculorum pondere effectum, certe auctum, eumque in ima vesicæ parte: ubi Riolanus (*e*) olim viderat, & a calculis quidem (*f*) sed ad latera, & interdum. Nunc autem ad latera, & præsertim ad sinistrum, poni video, in iisque, & id saltem ab nonnullis quasi esset a natura. Ego quæ de vesicæ naturali figura viderim, jam alibi (*g*) indicavi. Num sinus præterea, sive appendices, ut vocant, istas habeat, non libenter disputabo. Satis mihi esset, si quæ de ea figura te Weitbrechtum proposui, ita ab nonnullis referrentur omnia, ut post illum proposuisse, si Superius placet, non viderer: quanquam nemo potest illius ejus Dissertationem legisse, quin temporis quo utrumque nostrum sua protulit, admoneretur per eam ipsam adnotationem quam Dissertationi illi superius apposuit non minus justa, quam docta Petropolitani Imper. Academia (*h*). Nec defuerunt qui si istos ab Riolano, aliisque visos cum iis promissis jam confuderint quos ego non a calculis, sed a lotio retenta urina in vesica, observaveram. Quis generis esse potuerunt appendices illæ duæ? Bergerus (*i*) sacculum instar ad vesicam deprendit; nam & lotio plenæ, & in sene erant ex parte suppressione mortuo; fuisse autem ejus generis, minus sciremus, si loca adnotasset, ex quibus proferrent. Sed antea fuerant qui sacculum vesicæ originem aliter explicarent, alii (*k*) a primæva ipsa formatione repetentes, alii (*l*) a calculo qui in vesicæ tunicas paulatim crescens, ex his se junctis cum sibi formet a vesica pendentem, ruptaque demum vel exesa interiore tunica, cum vesicæ cavo communicantem: quam communicationis explicationem quis non ita pridem suam fecit; quanquam tota computatione illa qua varios calculi ad vesicam adveniendi modos est persecutus, sacculos istos extrorsum prominentes nusquam diserte memoravit. Quæ duæ illæ sacculorum origines si, ut in quibusdam casibus, proponantur; non est cur minus repugnemus: sin ut in omnibus; cum aliarum Observationes quæ alias, tum ea præsertim quæ paulo ante (*m*) descripta est, apertissime referantur: Vides enim ex Adversariis (*n*), cum strenuo potatore alii facti jam essent sacculi, alii tummodo fieri inciperent, horum initia ibi dumtaxat apparuisse ubi ex areis quas inter se relinquebat carneæ vesicæ fibræ urgeri tunicæ extrorsum poterat Rustici autem sacculum quis a primordiis potius stimet præextitisse, quam acui, calculo, creber lotii retentioni successisse? Nec vero calculus inter-

(*q*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 7. cum Scholio. (*r*) n. 27. (*f*) Resp. 40. (*s*) n. 6.
(*u*) Cours d'Operat. de Chirurg. 3. Demonstr. (*x*) Disp. supra ad n. 27. cit. §. 11. (*y*) n. 28.
(*z*) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 152. & Act. Tom. 4. Obs. 24. (*a*) n. 22. 23. (*b*) III. Animad. 36.
(*c*) Tom. 4. Obs. 95. in fine. (*d*) Medic. Obs. c. 45. (*e*) Anthropogr. l. 2. c. 28. (*f*) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30.
(*g*) Epist. Anat. 1. n. 61. (*h*) Comment. Tom. 5. (*i*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 22.
(*k*) Sect. hac Sepulchr. 25. in Schol. ad Obs. 3. (*l*) Ibid. in Schol. ad §. 7. Obs. 8. (*m*) n. 28.
(*n*) Animad. cit.

cam, & tunicam increvisse poterat qui acui adna-
s est in vesicæ cavum intrusæ, nec, quod consequi-
r, ut sibi in vesicam aditum aperiret, interiorum
nicam dirupisse. Quin ex iis in quibus hos saccu-
s deprehendi, nemo fuit in quo ea tunica esset dis-
pta, cum in omnibus pariter ac cæteræ, laxata,
l faciendum sacculum se expanderet, quod Rustici,
Senis cujusdam de quo ad te alias (o) scripsi,
fectionibus relectis, cognosces. Neque calculos, si
usticum excipias, intra sacculos illos vidi, aut an-
a fuisse, intellexi: neque sacculos ad ipsa urete-
um oscula, aut infra, sed supra hæc mihi conti-
it deprehendere, imo & superius multo, ut ex
s quas indicavi, meis Observationibus perspi-
es.

31. Aliud igitur sacculi hi sunt, ac illi quos sibi
culi parant ad illa angusta ureterum oscula subli-
entes, ibique crescentes, quod novit olim Petrus
rancus (p), quamvis neque ab Riolano (q), ne-
e a Willisio (r), neque a tot aliis qui ad hoc
que tempus idem censuerunt, laudatus, uno, quod
iam, Platnero (f) excepto, qui & rarissimi ipsius
ori huc attinentem particulam descriptam propo-
it. Quod autem Platnerus, Littrium (t), & Abr.
aterum (u) secutus, addidit, ni calculi inde ex-
dant, *videri sibi novam viam facere, dum contracta
binde valentius vesica, intra hujus tunicas versus
vicem propelluntur: & hanc causam esse, cur sæpe
locis, qui ab ureterum osculis remotiores sunt, re-
riantur*; illud quidem tunc facilius crediderim, ubi
uretere infimo viæ pateant ad ea loca, ut ab Lit-
io conspectæ sunt, quas semel a calculis apertas ve-
simillimum est, parulas deinde a subsequente ju-
ter urina fervari debere; remotiora autem ab oscu-
ureterum loca, ab iis deorsum tantummodo, ver-
s etiam quæ descripsi, spectatis, intelligenda esse,
n dubito, quo tum descendens per ureteres lotii
ndus urget, tum contractio vesicæ compellit.
uanam igitur ratione tot alias quas Platnerus ipse
idem commemorat, Observationes explicabimus ve-
æ lapidum membrana inclusorum? num omnes ad
eterum oscula, aut infra hæc fuerunt? num sic alii
oque in aliis, præter illas, Observationibus in Se-
lchreto (x) legendis? una Tulpii (y) in primis
neque enim, cum ibi plures, ex Tulpio sint, omnes
atnerus, sed aliam quandam indicavit) qua 39. cal-
li in vesica describuntur, quorum *latitabat unusquis-
e involutus proprio receptaculo, & quidem tam te-
e, ut circa initium crediderit Chirurgus, nihil cal-
orum illic detineri*. Cum hac junge alteram Holt-
pellii (z), calculos proponentem 32. omnes in
priis tunicis inclusos, & *invicem contiguos, ut
ud. aliter quam apes in suis cavernulis favum, sic
calculi in suis quisque alveolis, totam vesicæ cavi-
tem replerent, exiguo tantum meatu urinæ relicto*.
um ergo hi omnes infra oscula ureterum condebant-
r? Et mihi quidem aliquando venit in mentem, ut
nemadmodum intra felleæ vesicæ glandulas bilarios
culos inveni (a), ita suspicarer, num forte per
andularum vesicæ oscula, quæ ut in ureteribus pa-
ntia nonnunquam deprehendi, sic etiam interdum
continuata vesica patere nihil prohibet, arenulæ
inutilissimæ in glandularum cava irrepere possint, ibi-
ue in calculos, suis alveolis inhaerentes auferere.
ed donec in vesicam incidere contingat quæ inter
unicas ibi conclusum habeat calculum quo ex ure-
ribus pervenire non potuerit, eamque attentius
aminare; malim interea a meo illo cogitato assen-
m cohibere: & quoniam ex meis supra (b) indi-
tis Observationibus didici, sacculorum orificia sæpe
e sacculis ipsis multo minora; conjecturæ quoque
eri locum aliquem dabo, ut puta si minore calculi
ingresso, orificium quacunque de causa magis ar-
Morgagni de Sed. & Cauj. Morb. Tom. II.

staretur, & pene, aut prorsus occluderetur. Sunt
autem sacculi unam ad vesicam interdum plurimi,
inter eosque etiam parvi, & non modo inferiores,
& medias, sed & summas partes vesicæ tenent: quæ
cum ex meis illis Observationibus, tum evidentius ex
duabus intelliges Iconibus, quas, ut alias quoque di-
xi, Cel. Heisterus ad latinas addidit suas Chirurgi-
cas Institutiones (c) tanto laudabilius, quanto ma-
gis optandum fuerat, ne ab ullo eorum qui post-
quam de illis sacculis sæpius facta mentio est,
de Lithotomia scripserunt, prorsus omitteren-
tur.

32. Lithotomi enim interest sub oculis illa habe-
re, unde, ni caveat, facillime possit decipi, Quod si
Riolanus (d) docuit, calculos in illis imis vesicæ
sinibus nidulantes, *cathetere immisso non deprehendi*,
sique casus a Cl. Jo. Christoph. Mayo (e) descri-
ptus difficultatem ostendit ex illis sinibus calculum
eximendi; facile in mentem venit tot sacculos in
tam diversis vesicæ partibus spectanti, quot sibi inci-
dere casus possint, in quibus, ut mittam curationis
difficultates; in ipsa calculi perquisitione fallatur.
Et sane, ut apud Cl. Schreiberum (f) video, in-
de error natus est credendi hominem a calculis per-
sanatum, in cujus vesica nullus amplius catheteri ob-
versaretur, cum tamen in ejusdem cadavere inventi
sint novem, quos sex vesicæ sacculi continebant.
Sed præter lithotomi in explorando calculo deceptio-
nes dum hic modo in vesica est, modo in sacculum
se subducit, qua de re supra (g) a me satis dictum
est; magno insuper cum illius famæ, & ægri detri-
mento fieri interdum potest, ut qui diebus superio-
ribus lapis in vesica perceptus sit, sectione jam fa-
cta, frustra in vesica perquiratur. Quamobrem istius-
modi ægrotantibus in quibus modo per catheterem
sentitur calculus, modo non sentitur, is qui an-
tea sensit, varios, & multiplices motus, & positus
imperare debet, siquando lithotomus alter non sen-
tiat, multoque etiam magis cavere ipse, ne se-
cet, nisi in vesicæ cavo tunc lapidem percipiat.
Hæc vero accidunt cum sacculi orificium pro cal-
culi mole grandius est, velut in Rustico nostro
fuit. Grandescit autem & orificium, & saccus
ab urinæ copia, & pondere, ad quod & calculi
adjiciendum est pondus, quo plus urinæ circum-
moratur, eo magis unde crescat, habentis: plus
autem urinæ in sacco moratur, quo hic auge-
scit magis; sic enim magis quoque distrahuntur tu-
nicæ ipsum facientes, earumque vires tum muscu-
laris, tum elastica, quibus lotii adjuvaretur ex-
pullio, maximopere infringuntur. Itaque sacci
magnitudo interdum adeo augeri potest, ut per-
peram pro altera vesica accipiatur. Hoc autem
non eo dico, quod nesciam, revera geminam a
primordiis aliquando vesicam fuisse, qui non mo-
do triplicem, sed & quintuplicem fuisse, sciam.
Nimirum quinque in muliere publice ostendit
Molinettus (h), totidem renibus, sex autem
ureteribus prædita, quorum bini in majorem, qua-
tuor reliqui singuli in singulas minores vesicas in-
serebantur, quæ per singulares tubulos in majorem
lotium mittebant, rarissimo certe, & fortasse uni-
co exemplo; eoque digniori quod a me commemo-
raretur, præsertim quando ex omnibus quos legisse
memini duplicis, aut triplicis vesicæ Observationes
indicantibus, unus est Cl. Fantonus (i) a quo ex
Molinetto quintuplicis hujus mentio iniecta sit. Nec
me fugit, a primordiis pariter esse aliquando vesicæ
caveam per septum quoddam in duas divisam, sive
illud septum sit in transversum, sive juxta longitudi-
nem positum: in transversum quidem, ut in ovi-
bus, & vitulis quibudam Ruyschius (k) vidit,
in iisdemque ad eundem, ut opinor, modum vide-
rat

(o) Epist. 21. n. 15. (p) Traité des Hernies c. 31. (q) Anthropogr. l. 2. c. 28. (r) Diss. de Urin. c. 52.
(f) Diss. supra ad n. 27. cit. § 13. & not. ibid. n. (z) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1702.
(u) Dissert. qua Obs. rar. Calcul & c. §. 4. (x) Sect. hac 25. Obs. 8. §. 7. 13. 14 & Sect. 24. Obs. 10. §. 1.
(y) Sect. 23. Obs. 7. §. 1. (z) Ibid. Obs. 4. §. 2. (a) Epist. 37. n. 29. (b) n. 30. (c) Tab. 32. Fig. 1. & 2.
(d) loc. indicat. supra ad n. 30. (e) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 5. n. 2. (f) Epist. ad Haller de Medicamento Stephens.
(g) n. 10 (h) Dissert. Anat. Pathol. l. 6. c. 7. in fine. (i) Anat. corp. hum. Dissert. 7.
(k) Cent. Obs. Anat. Chir. 8. & Musæi Theca A. Repos. 2. n. 1.

rat Blasius (*l*); quanquam altera cavea magis ad dilatatum urachum attinere videtur, quam ad vesicam, itaque, ut ille indicat (*m*), fere quadrupedibus accidit solis, minimaque est quam semel in homine Blasius (*n*) deprehendit; secundum longitudinem vero, ut idem Blasius (*o*) in altero contigit viro, in quo tamen per accuratam sectionem invenit, duas potius fuisse vesicas inter se junctis lateribus conglutinatas, quam unam per septimentum divisam. Quale autem septum, & quomodo situm id fuerit quod in Viro Principe repertum ait Bauhinus (*p*), mihi quidem non liquet. Illud liquet, quod tot Auctores scribunt, a Coitero in Virgine quam alias quoque commemorandi occasionem habui, fuisse inventum, neminem eorum fuisse scripturum, si paulo attentius Coiterum legissent. Hic enim (*q*) nulla usquam septi mentione facta, in ea se invenisse, primum quidem tradidit, duas vesicas urinarias, alteram naturalem, & in sua sede collocatam, alteram ex matricis colli dextro latere prognatam, naturali vesica duplo quasi majorem, latio plenissimam, & duabus tunicis, ut naturalis vesica, preditam: hic nullum meatum aquam vel immittentem, vel emittentem conspectum fuisse. Infra autem, ubi quæri posse, dixit, quomodo generata hæc vesica non naturalis, ac per quas vias urina ingressa sit in vesicam adnatam, respondet, mirum non esse, in hac virgine, utero male affecto, & mensibus male atque inordinate expurgatis, inter membranas, quæ in ventre inferiori multæ reperiuntur, aquam hanc tenuem lucidamque collectam, atque membranis expansis, ut in aliis locis factum est, hanc vesicam sibi formasse; ut nemini obscurum esse possit, non alteram urinariam vesicam a primordiis congenitam, sed magnam hydatidem vi morbi denique procreatam descripsisse. Quæ fieri igitur potuit, ut Riolanus (*r*) scriberet, duplicem vesicam in ea Virgine invenisse Coiterum, utramque lotio plenam, sed unicam ureteribus preditam, quæ portionem urinæ in alteram exonerabat? aut etiam, ut Thomas Bartholinus (*s*) raro vesicam cavitates habere duas membrana ceu septo distinctas, quales in puella 35. annorum invenit Volcherus Coiter. Quem nisi in hoc Coiteri septo repetendo secutus mox esset Tulpius (*t*), & qui Bartholinum saltem diserte nominat, Blasius (*u*); non in tot alios, quos singillatim indicare necesse non est, vel recentissimos libros idem error permanisset, cujus denique tollendi studium aliquanto plura quam voluissim, me verba facere coegit. Sed illuc revertor. Ubi duæ, pluresve occurrant urinariæ vesicæ, quæ inter se communicent, neque ex certo structuræ modo jam inde a primordiis fuisse omnes videantur, ut puta si in aliquam nullus influat ureter, neque ea, in brutis potissimum animantibus facta videri possit ex uracho dilatato, ea, inquam, præsertim si calculus insit, aut stranguria, vel dysuria, vel crebra, ut sæpe in potioribus, plurimi lotii retentio præcesserit, non pro altera vesica, sed potius pro naturalis vesicæ hernia, id est vi morbi producto sacculo habenda est, qualem, exempli causa, ipse quoque fuisse puto quam Bartholinus (*x*) in Theatro hoc nostro non ab se quidem, sed a Moinichenio conspectam refert parvam, majori adnatam, & cum hac communicantem. Contra vero pro gemina vesica aliquanto facilius habeo, quippe singulis saltem ureteribus in singulas cavitates influentibus, quam in Juvene quantumvis dysuria, ischuria, & calculo laborante, describit Stegmannus (*y*). Illud denique priusquam his de sacculis finem dicendi faciam, non reticebo: attendendos eos esse qui antequam vesica infletur, apparent, aut si jam inflata est, imputari nequeunt exteriorum vesicæ tunicarum, quas scalpellus forte

læserit, hiatus, per quem intimæ, ab aere immixta extrorsum compulsa, sacculum, qui in vivente nullus fuerit, mentiantur, & minus cauti, quod factum interdum animadvertimus, non solertibus, Anatomicis imponant.

33. Quod reliquum est, vesicæ tunicas crassiores factas, ut in Rustico (*z*) de quo hætenus dictum est, deprehendimus, sic animadvertere potuisti in Puella quoque illa agresti (*a*), & in Adolescenti (*b*), quorum utriusque ex calculo pariter gravis, a diuturna fuerat mictionis difficultas, inventas esse. Huc vesicam adde quam Cl. Dethardingius (*c*) pingendam curavit, imo quas apud Ruyschium (*d*) videris, & legeris ab eadem causa transversum digitum crassos parietes habuisse, ut propterea in aliqua inter hos, & magnum calculum paucis tantum urinæ guttis relinqueretur locus. Quæ & Riverio (*e*) fuerunt nota, scribenti, in ejusmodi cadaveribus illam crassitudinem inventam esse digiti, aut pollicis, ita ut totam vesicæ cavitationem interdum impleat, & ipsum calculum proxime amplectatur. Et ne ab Sepulchreto longius te abducam; quanquam in eo (*f*) hæc quoque invenio ex Riverio deprompta; vel in puero (*g*) leges mediocrem digitum transversum æquasse, in altero autem calculoso (***) vesicam ab extra carnosam factam: quod nec Riverio ignotum, qui (*h*) vesicæ corpus carnosum fieri, adnotaverat. Sed hæc non solum tunc accidunt, cum a calculo dysuria est. U enim illud præteream quod perlegens huc quoque attingentem Hoffmanni primam quandam Observationem intelliges, superiore Epistola (*i*) indicatam; vidisti certe in eadem Epistola (*k*), cum a Prostata glandulæ excrescentia esset dysuria, vesicæ fibras atque adeo fuisse, ut cordis lacertos figura & magnitudine Valsalvæ insipienti repræsentarent; ne hic Piccolhomini (*l*) Observationem commemorarem quam miror in Sepulchretum non esse relatam, puel læ videlicet febre assidua, & summis doloribus excruciatæ ob exesionem & acrimoniam humorum, quæ cum vesicam interiore tunica spoliassent, exteriori fibras carnosas adeo inflammatione vexatas relinquerant ut totam eam carnosam judicares; ita, inquit, gran descunt interdum, & conspicuæ fiunt illæ fibræ. Cum hac conjunges Rud. Jac. Camerarii (*m*) Observationem vesicæ similis massæ carneæ, cujus parietes cum essent duorum pollicum crassitie, erat propterea cavitas vix major nucis juglandis: quod minus miraberis ubi historiam perlegens quam supra (*n*) Actis Helveticis indicavi, ea crassitudine fuisse vesicæ tunicas animadvertes, ut cum fere infantis cap ipsa æquaret, cavum tamen vix nucem capiens haberet. Et quoniam tunicarum illarum fibras, paulo ante dixi, lacertorum cordis fuisse aliquando similes nolim, te ignorare, eandem comparisonem non Valsalvæ tantum, sed & aliis postea qui in pares inciderunt, Observatoribus (*o*) placuisse. Nec tu ipse forte vesicam offenderes qualem Cl. Trewius (*p*) describit, & pingit, quæ, tunica interiore penitus absumpta, pro fibris tunica muscularis ostenderet rios mirumque in modum collectos lacertos, magnis intercedentibus lacunis distinctos; non alia, inquam uti posses comparatione. Et tamen vesica cujus et substantia sic crassa facta, magnos continebat calculos, eosque asperos. At sine calculis, ut illæ de quibus modo dicebamus, inventa fuit ab Hottingero (*q*) digitum minorem transversum crassa, fibrisque magnitudine chordarum majorum conspicuis, idque urinæ acrimoniam tantam, ut in Professoris manibus pruritus valde molestus excitaverit: a Genselio quoque (*r*) crassa ob ulcuscula & excrescentiam in Prostata, purulentum lotium retinentia: a Bajero (*s*) denique; ne alios hic addam; pollicari crassitie, quæ intus ulcerosa, & hinc irritata adeo, ut crebra

con-

(*l*) Comment. in Synt. Vesling. c. 5. (*m*) Obs. 8. modo cit. (*n*) Part. 4. Obs. Med. 18. (*o*) Ibid. Obs. 19.
(*p*) Theatr. Anat. l. 1. c. 31. not. k. (*q*) Obs. Anat. (*r*) Anthropol. l. 2. c. 28.
(*s*) in additis ad Patris Instit. Anat. l. 1. c. 20. (*t*) l. 3. Obs. Med. c. 5. (*u*) Comment. cit. in Vesling.
(*x*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 20. (*y*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 110. (*z*) n. 28. (*a*) n. 20. (*b*) n. 15.
(*c*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 31. (*d*) Cent. Obs. Anat. Chir. 89. & Theat. Anat. 2. Aff. 3. n. 5. (*e*) Prax. Medic. l. 14.
(*f*) Sect. 28. lujus l. 3. Obs. 19. & Sect. 23. in Schol. ad Obs. 1. §. 8. (*g*) §. eod. (***) Ibid. §. 3. (*h*) Obs. 19. cit.
(*i*) n. 12. (*k*) n. 6. Vid. etiam Epist. 40. n. 4. (*l*) l. 2. Anat. Prælect. 24. (*m*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 10.
(*n*) n. 23. (*o*) Vid. apud Brendelium n. 2. Programm. supra ad n. 18. cit. (*p*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 6. n. 5.
(*q*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 232. (*r*) Eorund. Cent. 6. Obs. 84. (*s*) Eorund. Act. Tom. 3. Obs. 122.

contractione ureterum simul ostia constringendo, reorandoque in ipsis urinam, omnem reliquam eorum partem ad pollicis amplitudinem, pelvesque etiam rem præter solitum dilataverit. Et nos quoque ut vesica, nullo quidem calculo affecta, crassitudinem tunicarum haud semel conspexerimus, non modo exulmis (*t*), sed ex aliis quoque Litteris (*u*) cognovisti, mirum sive, ut in bibacibus, crebrius urina vesicam rejectionem compellit, sive quæcunque alia causa stituli vices gerit, eo confluit uberius sanguis, & tunicas lauguet. Ab aliis igitur quoque causis vesicæ tunicae afflescunt: quanquam multo sæpius ab urinæ difficultate. Sed vicissim ea crassitudine existimo difficultatem hanc augeri, & interdum fieri, aut servari, paucis ostendam postquam Observationem subjecerim, quæ si perfici potuisset, in alias potius quam hanc Epistolam relata esset.

34. NAUTA annum agens quinquagesimum quintum, subpinguis, bibax, non sine difficultate minire solitus, ob eamque fortasse causam scroti herniæ obnoxius, ob neutrum id vitium in Nosocomium hoc venerat; sed ob faucium dolorem, nec tamen ejusmodi ut surgere interdum prohiberet. Itaque manentem per Nosocomium ambulasset, mox autem lectulum repetiisset, in eo mortuus inventus est, nigra, hæc deinde expalluit, facie. Cadaver postridie manentem tantum calens, in gymnasium illatum est ubi Anatomam docere jam cœperam sub finem Januarii A.

33. VENTRE, ubi visum est, aperto, peritonium retractum supra ventriculum, proximumque peritonium intestinum, occurrit: hepar quasi marmor eleans ex subrubro, & subalbo variegatum, magnum, sed proportione eo major lien, nec tamen magnitudinis. Renes, & ureteres secundum naturam habebant; vesica tamen grandior, & tunicis valde crassis. Urethra sine ullo usquam vitio, etsi coronandis ad sui & præputii fines ulcusculis olim tentata ex cicatricibus videbatur. Herniæ fæcus in scroto conspicuus; sed inanis. Arteriæ Magnæ truncus lumborum vertebrae quodammodo tortuosus, ut Iliaci ejus rami, qui nonnullis in locis duritiem præ se habent, albidasque intus maculas habuere; sed Aorticam maculas tantum. Thorax cor exhibuit æquum.

In eo Semilunares valvulæ duriores quibusdam locis; sed Mitralis anterioris latus non sine offensa. In quoque tamen cordis ventriculo concretiones erant copiosæ, satis firma compage, colore autem intus ex cinereo: quarum dextera, quæ crassior erat, præ se in Pulmonarem arteriam, altera in Mamariam, nec brevem ad tractum, producebat. Magnam arteriam, cujus truncus totus visus est æquo latum, interiore facie albidis, quales dictæ sunt, maculis a diaphragmate ad cor usque hic illic distincta, crebriores has ostendebat, quo cordi fiebat propior, uti qua tribus minoribus Valsalvæ sinibus excavata, multo evidentiores, & brevi in os mutandas præterret. Præterea certo loco inter cor, & curvatum, qui locus tres quatuorve digitos in longum, quatuor in latum patebat, intus pariter rugis erat crassis, & quasi tortuosis inæqualis; neque deerant subobscura erosionis indicia. Cæterum per Carotides non propagabantur maculæ, nedum vitia reliqua; ut minus ægre tulerim, dum accurata cæterarum Partium descriptione Anatome, ut fit, in plures hebdomadas tractatur, aliæque interim Partes ex aliis cadaveribus feruntur, hujus caput, me inscio, humatum esse, & repentinum obitus causam in eo perquirere non poterim.

Pharyngem tantum quæ deposita fuerat cum larynge, examinavi. Hæc, ut tota arteria præparata, & pulmones, sana. Illius qua doluisse hominem, dixi, latera justo crassiora deprehendi, eam-

que crassitudinem, secando, vidi ipsius pharyngis substantiæ deberi, quæ magis distenta, quiddam inter glandulosum & viscidum quasi medium referre videbatur.

35. Si quæ ad urinarias Partes, quas hic dumtaxat spectamus, in viro isto pertinebant, diligenter attendas; intelliges sane, nihil fuisse cui difficultas imputaretur mingendi, nisi valde crassas vesicæ tunicas. Non me præterit quod in Additamentis ad Sectionem hanc Sepulchreti XXV. (*x*) ex Guarinonio producitur, quasi crassitudo de qua loquimur, non semper obesset urinæ excretioni, ut in argumento quidem positum est illi Observationi præfixo. Sed præterquam quod Guarinonius, si recte ex perpauca verbis sententiam ipsius assequor, non de dysuria, sed de ischuria est intelligendus, tunc demum contingente cum ea crassitudo, & durities ad summum pervenere; hoc quoque attendas velim, me dysuriam ipsam non ab omni crassitudine repetere, ut putatum hæc ab amplificata dumtaxat secundum naturam fibrarum carnearum substantia fit, quæ ad contractionem vel magis idoneas reddit; sed ab ea quæ cum has alienis interjectis succis enervet, tum quidquid reliquum est tunicarum ita infarciat, ut minus flexiles efficiat, eoque contractioni obstantes. Et sane si perleges ex iis quæ supra (*y*) memorata sunt, Observationibus illas præsertim quas ex Camerario, & Helveticis Actis indicavi; plane cognosces, crassissimas illas vesicæ aut substantia fuisse fibrosa quidem, sed scirrhusa, aut dura certe, & callosa; ut tamen, velut illa fuit Hottingeri, non essent undique pelvi agglutinata, multum illis deesset facilitatis ad se contrahendum, unde nixus illi denique, & conatus in mingendo. Quos ab eadem quoque causa vel sæpius in calculosis videre est, nisi forte propter sphincteris infirmitatem urina interdum per se defluat. Sic ejus quem Mauchartus (*z*) descripsit, vesica erat crassa & quasi callosa. Sic in Patricio Pistorienti vidit Cl. Targionius (*a*) vesicæ tunicas digitum crassas, callosas, steatomatibus plenas, ut cum distrahi non possent, lotium, nisi paucissimum; inter se, & grandem calculum nequirent continere. Et quoniam cum tunicarum crassitudine angustia ferre, & coarctatio vesicæ conjungitur, ut ex Fantoni quoque (*b*) exemplo in eo apparet, qui post diuturnam a vesicæ calculo dysuriam, amplissimos quidem ureteres, vesicæ autem ipsius, ob nimiam membranarum contractionem, parvulam capacitatem dissectantibus ostendit; hinc est, quod si curari velint, gravioribus sæpe & molestiis, & periculis obnoxii sint. Immissi enim catheteris necessario motu sic prohibito, aut calculi satis perquiri non possunt, ut apud Laubium (*c*) in illo cujus vesica crassa valde, & constricta erat, aut si vim faciat Chirurgus, nullo modo ferre æger possit, ut apud Præcl. Schreiberum (*d*) alter, cui vesica contractissima, magnitudinis contenti calculi adcommodata, atque multum incretasata, nullum relinquebat locum catheteri convertendo. Eadem autem incisa, accidere aliquando potest id quod vel in mortuo Schrockius (*e*) vidit, ut vesica admodum crassa, & circa calculum constricta, difficulter ille inde loco moveri, atque ex pelvi extrahi queat. Huc illud adde, si vesica ex calculo perquam angusta reddita fuerit, sine gravi erroris periculo non esse locum Foubertianæ curandi methodo, ut recte monuit Cl. Kesselringius (*f*), optimeque confirmavit Aug. Frid. Pallas (*g*) quando etiam ea methodus certo quodam adminiculo juvetur. Quod de Raviana quoque methodo vel novo instrumento addito animadvertit (*h*). Sed & in alto, quam quem vocant, apparatu scite admonuit (*i*) vesicam sanam, & amplam desiderari. Quæ vero hætenus dicta sunt de conjuncta cum tunicarum crassitudine,

(*e*) n. 13. (*u*) Epist. 4. n. 19. & Epist. 10. n. 19. (*x*) Obs. 19. (*y*) n. 33. (*z*) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 15.
 (*a*) Prima Raccolta di Osservaz. Med. (*b*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 15. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 22.
 (*d*) Epist. supra ad n. 32. cit. (*e*) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 100. (*f*) Dissert. de Hist. & Meth. Foubert. n. 57.
 (*g*) Dissert. de variis calcul. secandi Methodis §. 39. (*h*) Ibid. §. 29. (*i*) Ibid. §. 18.

dine, & minori ad se extendendum facilitate capacitatis vesica magna ut plurimum imminutione, ea scire, & animadvertere non tantum Lithotomi, sed & Medici non parum interest. Exempli enim gratia, si dysuriæ obnoxium urinæ in vesica corripit suppressio; non facile sibi, ut Chirurgus alias (k) memoratus, imponi sinet a minori hypogastrii tensione, ut credat, necdum tempus esse lotii per catheterem educendi. Ex levi enim ibi, sed molestissima, tensione conjiciet, jam tantum lotii in vesica esse, quantum vix capere angusta ejusmodi, & minus extensibilis vesica possit, præsertim si æger senior sit, ut illius tunicis duritiem rigoremve ab ætate insuper esse additum, satis veri simile videatur, sique ante suppressionem sæpius quidem, sed parum mingere consueisset. Hæc mihi ad opportune accelerandam suppressionem urinæ educationem perpendisse pœnituit nunquam.

36. Et si jam longius hæc Epistola protracta est; tamen si reliqua etiam volumus, ut initio promissimus, quæ ad mictionis vitia attinent, his iisdem Litteris comprehendere, multa, & varia pressius attingamus necesse est. Primum igitur ad cæteras, de quibus hæcenus scripsimus, difficultatis urinæ causas illæ quoque addendæ sunt quæ in urethra occurrunt. Hujus canalis initia comprehendens Prostata glandula ut indurescendo, excrescendoque urinæ exitum impediat, non modo difficilem reddat, superiore Epistola (l) ostensum est. Sed cum ab ulcere, inclusoque pure simul occalescit, & tumet; accidere interdum potest, ut effuso pure superficies interna detumescat, imo ulceribus erosa tanto patientiorem lotio relinquat viam, quod callus, non secus ac Prostata scirrhus a Præstantissimo Hallero (m) adnotatus; sphincteri obstat vesicæ orificium constricturo. Tunc igitur fiet urinæ stillicidium, ut in Cl. Fantoni (n) Observatione, quam sic explicari posse, reor. Ubi autem res modo ita se habet, modo puri novo e Prostata intercluditur exitus, & hinc infra superiorem illum calum intumescit rursus interna glandulæ superficies; modo stillicidium lotii accidet, modo ejus reddendi difficultas, hæcque interdum tanta ut in suppressionem degeneret periculi plenam, eo majoris, si ejus glandulæ aut inflammatio, aut durities, & tumor catheteris usum prohibeant. Quæ cum sæpe aliis, & nonnunquam mihi in medicina faciendâ occurrerint; tum Valsalvæ in Equite occurrisse video pro quo Consilium scribens A. 1714. respondit, si forte ejusmodi contingat suppressio, nec lotio naturalem viam referare liceat; quod alii proponebant, ab se quoque probari, ut ferro per perinæum scite adacto, novam aperirent. Quin illud insuper addebat, si quid forte id facere prohiberet, tum necessitate urgente, eadem acu per quam hydropicis aqua emittitur, continuo supra pubis ossa, oblique deorsum ad vesicam demissa, urinam posse evocari: quod adnotare volui, ut scires quid ipse quoque de utraque hac sentiret optulandi ratione, si urina aliter educi nequeat, ut ægri interea vita servetur dum ars, aut natura pristinum referent urinæ iter. Nam quod ad punctiorem attinet in hypogastrio; hanc Petropoli in quodam milite institutam, Weitbrechtus (o) Goetzius scripsit a nonnullis laudatam, ab aliis fuisse vituperatam, seque id Chirurgis dijudicandum relinquere, num hæc methodus vituperium, an laudem & imitationem mereatur: & certe multum levamen per decem dies attulerat, donec videlicet aliæ Partes, & in his quæ urinæ quoque suppressionis causa fuerant, interitus pariter fuerunt, dissectione ut harum vitia, sic labem nullam qua & quo acus transferat, ostendente, & quod consequitur, judicium confirmante tot qui antea commendaverant, sed tunc ibi fortasse non ita omnibus noti erant, Præstantium Auctorum.

Quod vero ad sectionem attinet in perinæo, non ignorabat, opinor, Valsalva, in suo Bononiensi Gymnasio auctorem quem sequeretur, se ha-

bere, Zecchium dico, Medicum olim nobilissimum qui de ea sic ad Rotam scripsit (p), ut appareat se ejus inventorem felicis auxilii credidisse. Et quamvis Riolanus (q), ubi ut illam superiorem punctiorem, ita hanc quoque inferiorem sectionem dilaudat hancque, si opus est, etiam ad perinæi latus, in quo asseclas nunc habet, qui & ibi acu eadem quoque in hypogastrio, utuntur; quamvis, inquam, Zecchius objiciat, id auxilium Medicis Parisiensibus jam a centum annis fuisse usitatum; Zecchius tamen centum illis annis ante, junior quidem erat, sed ea ætate ut id ab natura ipsa discere potuerit; ab ea enim edoctum se dicit, cum in calculosis disrupto ad perinæum abscessu, ibi sponte nato, vidisset, dolores molestiasque omnes in urina reddenda cessare.

37. Illud Valsalvæ Responsum de quo modo dicebamus, ad Insubrem Chirurgum est, qui ægri nomine ipsum consulens, inter cætera hoc quoque scripserat, dignum quod hic non omittatur, memoria se tenere, deprehendisse lapidem in prostata glandula, dum cadaver incideret Eminentissimi Cardinalis Morigii. Scilicet hic morbus est de quo egi Jo. Christophorus Pohlius cum Lipsiæ A. 1737. Dissertationem vulgavit de Prostatis calculo Affectis, laudabili sane consilio morbum examinans, a quo præter dysuriam, & crebros ad mejendum stimulos alia oriri possunt incommoda, & in his dolores sive ad affectum locum, sive etiam urethra tota, quippe adversus urinæ acrimoniam, ob imminutam obliquitatis humoris Prostatae copiam, aut vitiatam naturam non satis munita. Optandum fuisset, ut senex bajulus in quo Pohlius eos calculos invenit, nullos in renibus, imo hos sanissimos habuisset, nec supra glandulam Prostatae in ipsa infima vesica haud levi inflammationis notam, præsertim vero ne circa eum locum tumor, ex illa ipsa glandula ortus, intus emereret cerasi magnitudine, scirrhus, nisi pure scateret, similis. Nimirum signa quæ solerter a mortui amici collegit Pohlius, dubitare licet num omnia ii potissimum calculis deberentur: ut jure ac merito dubitares, si quædam symptomata, a me supra (r) in Cortinio descripta, ad tartaream illam, & ferme jam calculosam materiam referrem, quæ in sinu quodam intra eandem glandulam continebatur. In vir autem altero cujus mentio alibi a me fiet ob peccatorem præputii, & glandis nativam constitutionem cum flavos quosdam parvosque calculos altiuscule in Prostata defixos inveni, quid incommodi attulissent scire non potui propterea quia peregrinus erat othoracis acutissimam, lethalemque inflammationem in hoc Nosocomium receptus. Illud tamen intellexi fieri non potuisse ut semen emitteret, quippe calculi ibi positus, affixisque, ut ejus exitum omnino intercluderent. Fecit illa Observatio, ut aliarum quas egeram, veniret in mentem. Marcellus enim Donatus (s) virum in cujus Prostata lapidem infixum deprehendit, non potuisse, scripsit, semen, nisi parvum cum admodum, aquosumque valde in coitu excernere Fridericus autem Lossius (t) sterilitatis causam refert calculum exactissime meatum illum claudentem qui a prostatis in urethram debiscit. Quibus accenseret videtur Nicolaus de Blegny (u), qui impediret tam feminis ejaculationem in alio pariter fuisse, narrat, ob tumidam duramque factam carunculam Seminalem, quia semen ibi in lapidem obduruerat, cui vasa etiam ejaculantia lapidibus durissimis scaterent plerisque pili forma, & magnitudine. Et qui antefuerat nominandus, Fabricius Bartholetus in Prostata, ut Rhodius (x) retulit, observavit, a semine retento genitum fuisse calculum, quo vesicæ orificium comprimente, urina fluere desit. Ab Rhodio autem & Bartholino (y) hanc Observationem memorantibus, contra utriusque consuetudinem, mentionem omissam miror illius quam primo loco ex Donato indicavimus, nedum alterius quæ apud eundem Donatum.

(k) Epist. 41. n. 14. (l) n. 13. 14. 17. & seqq. (m) Opusc. Pathol. Obs. 35. (n) Epist. supra ad n. 35. cit. 8. n. 18.
(o) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 2. n. 1. (p) Consult. Med. 58. (q) Encheirid. Anat. l. 2. c. 30. (r) n. 13.
(s) De Medica Hist. Mirab. l. 4. c. 30. (t) l. 1. Obs. Medic. 33. (u) Zodiac. Med. Gall. A. 2. Mart. Obs. 4.
(x) Cent. 3. Obs. Med. 27. (y) Cent. 4. Epist. Med. 6.

tum (z) est, lapilli pusilli in Mantuani Medici prostrata inventi. Sed & Terraneus (a) in sene rebus, liene, pulmonibus calculoso, observasse se, naribus, in tubulis Prostatarum, & Vasorum Deferentium urethrae principium ejaculantibus, parvos, & inaequales calculos; molestiam, & impedimentum tum urinae superlapsurae, tum semini effluxuro afferentes. Et te ipsum in sene alio Jacobus Douglallius (b) innuisse, se retulit, aliquot dura corpuscula, pisces alia similia, quo ad consistentiam dicto corpori (in muris videlicet tumore deprehensio, quod num osseum est, an lapidosum potius & tartareum, in medio liquerat) dicto igitur corpori respondentia, magis tamen polita, quo ad faciem externam, quorum quaedam si harum glandularum (prostatarum) corpori insident, quaedam exilibus radicibus membranae has obtegent adhaerebant.

Has ego omnes Observationes hic tibi volui commemorare, non quod haud satis vulgatae sint; plures enim earum sunt, quamvis aliae alio loco, in Sepulchretum (c) relatae; sed ut posses ad illi, nostrasque adjicere; tametsi ex nulla adhuc tibi peculiare signum elici possit ad Prostratae calculos internoscendos. Nam ut in plerisque earum quas notulimus, coercita feminis esset ejaculatio; haec tamen neque ab omnibus Prostratae calculis, neque ab his tantummodo contigit; neque enim omnes ibi sunt, ut meatus feminis ambos obstruere possint, aut comprimere, neque horum obstructio, aut compressio non ab aliis causis interdum efficitur. Eisdem autem calculos quando ex feminali materia genitos suspicari non liceat, tunc fierine inter caeteras ex illa quoque estimabimus, quae granulorum tabacchi forma non dissimilime nobis intra, aut ad eam glandulam occurrunt? Arbitrari per te poteris cum de materia illa, & calculis ipsam interdum continentibus, aliisque Prostratae vitii in Gonorrhoeae tractatione (d) verba facimus.

38. Nunc vitia quaedam, reliquae etiam urethrae immunita, perstringentes, calculos, quos tibi sub illius intima membrana in muliebri corpore alias (e) descripsimus, minime repetemus. Scribemus potius vitam in tanto dissectorum cadaverum numero se tibi in tota urethra obtulerint; quae ad controversiam possint de natura caruncularum; sic enim vocantur; attinere, quas olim in ipsa innasce, plerique tamen existimabant, praesertim si virulenta gonorrhoea accessisset, nunc autem perpauci credunt, urinam difficultatem, & se catheteri oppositas obices quae illi calculis, alii aliis causis assignantes, & in his potissimum aut cicatricibus, aut turgentibus, & variis sanguiferis vasis certa urethrae loca coarctantibus, quod ad genus ultimum Observatio quoque spectat XXII. ex iis quae ad Sectionem hanc Sepulchreti XV. additae sunt. Quin etiam spongiosum ipsum urethrae corpus intra ejus cavum ibi extuberare traditum est, ubi gonorrhoea quaedam interioris tunicae vesicae magis infirmaverit. Quae tunica cum adeo tenuis sit; minus opinor, miraberis, si forte urgenti sanguini cedat; corporis illius cellulas distendit, tum tanto crassiores, & validiores parietes spongiosum penis corporum ipsos quoque interdum a causa eisdemmodi in nodum attolli, ut vel olim ab Arano (f) indicatum est. Id obicum genus frequentius reperis, quae minime negat, intra urethram esse; centum Experimentissimus Goulardus (g) ut potest quod magis idoneum sit, ut ostendit, ad phaenomena explicanda, in hisque illud etiam quomodo nihil obiculorum in quorundam cadaveribus occurrat, qui illis ad mortem usque conquesti sunt. Scilicet cum circulationis sanguinis, cessante in obitu causa quae cellulas introrsum urgebat, deplentur haec sensim, subsidunt, nullumque sui quarentium oculis inditum relinquunt. Attamen credo, cum revera in vivo

fuerunt, posse oculis in mortuo subjici, si spongiosum urethrae corpus immisso aere tantum distendatur quantum in vita fuerat, sicque exsiccati incisa urethra, ille intra hanc spectetur locus, in quo percipi solebat obstaculum.

Verum non desunt qui pro carunculis adhuc propugnent sive alibi per urethram, sive praesertim in Seminali ipsa tumente caruncula agnoscendis: quos inter ipse quoque fuit Lancisius in litteris ad Genselium (h); sed nemo fusius ac diligentius rem egit quam Benevolus (i), qui non modo indicatis, ut ille, sed prolatis suis Observationibus id morbi in eadem illa exulcerata caruncula esse, docuit. Neque hic tamen; quod vellem ab uno, atque altero pererudito alioquin Scriptore animadvertum; negavit, imo diserte fassus est (k), alios praeterea esse posse in urethra obices, quorum aliquos & ipse deprehenderit, ab angustis, corrugationibus, cicatricibus, & vel ab aliqua nonnunquam carnea excrescentia: & hoc unum contendit, non ab his, ut ab ulcerosa Seminali caruncula, peculiaris illa signa omnia esse posse per quae morbum quo de ipse loquebatur, ab aliis quae probe norat, obstaculis, urinam se, & catheteri opposentibus, distinguebat. Quae si, ut ille suum, allaborent alii per certas notas melius internoscenda exhibere; non est dubitandum quin tantum id Medicorum intersit, quanti interest aliud in alio obstaculi genere tum praedicere, tum agere, aut saltem vitare. Intelligis, me in hac alioquin difficili ob discrepantes adeo Observationes controversia harum nullas rejicere, Celsi aequitatem, & Praestantissimorum Virorum iudicium sequentem. Verisimile est, inquit, quamvis alia in re, ille (l), id a quoque praetermissum, quod ipse non cognoverit; a nullo id quod non viderit, fictum. Astrucius autem (m), Heisterus (n), Platnerus (o), quibus & Waltherum (p) addas licet, alia in aliis obstaculorum genera esse, non dubitant, nec referre, si omnes omnia non conspexerint; satis esse quod singula certis sint Observationibus comprobata. Sic quam Genselius (q) carunculam ipse deprehendit, non minus libenter accipimus, quam urethrae angustias, & coarctationes a Brunnero (r), aliisque conspectas. Sed quae uterque addit, non aequae libenter omnia agnoscimus. Neque enim omnia Observationes sunt huc attinentes, sed conjecturae, vel ea dico quae tanquam Observationes a Genselio subjiciuntur. Quid enim huc urethrae illa Hippocratica (s) *σφύρα*, sive *minuti*, ut Celsus (t) loquitur, *abscessus*, quibus cito, ut fit, suppuratis, pure effuso, *sanitas redditur*? Spectent huc caetera. Sed num quicumque se carunculam curasse, credit, suae opinionis eandem saltem attulit probationem quam Galenus (u), qui cum ab ulcere enatam, ut conjecerat, carunculam per catheterem fregisset, *secuta vidit urinam excretionem non modo cruorem aliquem, sed & carnis fragmenta*. Omnino qui carunculas in cadaveribus, quae certissima has observandi ratio est, deprehenderint, multo pauciores sunt quam credere videtur Genselius, si eos seponas qui ut excrescentias carneas in urethra conspexerint; illas tamen non intra hanc natas, de quibus hic quaerimus, sed ex vesica, unde oriebantur, in urethram propendentes animadverterunt. Quae cum ita sint; minus, ut puto, miraberis, si cum tot urethras ex quo Anatomes studio me dedi, attente inspexerim, & quotannis adhuc inspiciam; vix unam dixero certam mihi esse in ea Observationem carnea excrescentiae, cum plures sint cicatricum, & coarctationum, neque illa una non sine his fuerit.

39. JUVENIS ex capitis vulnere in hoc Nosocomio mortuus est circa medium Decembrem A. 1717.

VENTRIS dumtaxat visceribus, & Magna arteria, & larynge, in quorum examine tunc eram totus, prius diligenter inspectis, & iis qui aderant, demon-

(z) c. 30. cit. (a) De Gland. c. 5. (b) Vid. Act. Erudit. Lips. A. 1707. M. Febr. (c) l. 3. Sect. 24. Obs. 17. §. 4. & Sect. 34. Obs. 5. §. 4. & in Additam. Obs. 3. (d) Epist. 44. n. 20. & seqq. (e) Epist. 33. n. 34. (f) De Tumor. p. n. c. 50. (g) Traité des maladies de l'urethre. (h) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84. (i) Nuova Proposiz. int. alla Carunc. (k) c. 2. & c. 3. (l) De Medic. l. 7. c. 14. (m) De Morb. Vener. l. 3. c. 4. §. 4. & alibi. (n) Instit. Chir. P. 2. Sect. 5. c. 38. n. 1. (o) Instit. Chir. §. 1336. (p) Dissert. de collo viril. vesic. & cat. §. 15. & seqq. (q) Vid. Obs. 84. cit. (r) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 71. & 97. (s) Sect. 4. Aph. 82. (t) l. 2. c. 8. (u) De loc. aff. l. 1. c. 1.

demonstratis; hæc præter naturam offendi. Ventriculus erat amplus, vixque ullis cum rugis. Hepar æquo majus, ut ejus quoque arteria. Renes cicatricosi; sed penis glans magis, quippe ob magnas cicatrices informis facta, & exigua. Inde urethra ad tertiam usque suæ longitudinis partem coarctata erat manifestissime: neque ullus usquam ex iis apparuit quos ego proposui (x), majoribus canaliculis, quorum ferme locum tenebat linea interrupta, quam tenuis excrescentia luxuriantis carnis faciebat. Cætera ad vesicam usque perattente examinata, & incisa, nihil ostenderunt vitii: ut neque larynx; si epiglottidem minus sanam excipias. Magna autem arteria intus inæqualis, ossium inchoamenta, & corrosio nis, quamvis obscuriora, habebat indicia: præterea paulo supra cor justo latior fiebat.

40. SENIS peregrini cadaver ibidem per eosdem ferme dies incidi, cujus qui fuissent cæteri morbi, in meis schedis non adnotavi. Venerea lue fuisse infectum pariter ac Juvenem de quo modo dictum est, quæ adscribam, satis ostendent. VENTRE enim aperto, cum renum alterum maximum, alterum justo contractiorem offendissem, hujusque ureterem prope totum adeo dilatatum, ut apicem minimi mei digiti admitteret, vesicam autem magnam, crassis parietibus, purulentam; oculos ad urethram, penemque converti. Hujus glans pluribus profundis cicatricibus excavata: urethra autem erat valde contracta, ut vix unum in ipsa ex iis qui supra dicti sunt, canaliculis potuerim demonstrare. Reliqua ab naturæ statû aberrare non sunt visa; nisi quod epiglottis integerrima non erat, proxima autem lingua pars quæ glandulis operata est, hic illic ulcusculis fœdabatur.

41. Quæ in utriusque urethra animadvertimus, sicuti a qua causa essent, facile erat intelligere, ita quos effectus ederent, id est quæ incommoda in mingendo afferrent, scire non licuit, ut neque alia quæ a me in aliis urethris per dissectionem deprehensa ad te alias aut scripsi, aut scripturus sum. Scribam enim (y) ubi de Gonorrhœa (z) in Juvene ex colli vulnere mortuo, oblongam mihi lineam albidam, nonnihil exstantem, oblique ab urethra medio ulteriora versus tendentem occurrisse, sicuti & chordulas quasdam alias in Asthmatico (a) non sine urethra contractione. Scripsi autem Epistola XL. (b) ut in Sene quem ruptum aneurysma sustulerat, urethram passim cicatricosam offenderim, fibrasque præterea inter Seminalem carunculam, & vesicam oblique prominentes: itemque Epistola IV. (c) ut in apoplectico Stabulario albidas oblongas lineas, oblique in duobus urethra locis exstantes, & in altero certe se immisso specillo opposcentes: denique Epistola X. (d) ut in paralytico Viro quem convulsiones interemerant, obliquas pariter quasdam quasi carneas fibrillas in illa urethra sede ubi catheteri obstaculum aliquod se objicere solebat. Nunc si cum linea illa quam paulo ante (e) factam dixi ex tenui luxuriantis carnis excrescentia has quasi carneas fibrillas, & fibras illas, cum harum autem utrisque exstantes lineas pariter obliquas contuleris; fortasse tecum suspicaberis, certis quibusdam urethra erosionibus excrescentias quasdam tenues non rarissime succedere, quæ contractæ fibras primum, fibrillasve carneas, magis autem, magisque siccatae denique subalbas, nonnihil exstantes lineas referant: fuisse igitur me sæpius ejusmodi excrescentias visurum, si dum recentius esset malum, inspicere potuissem. Fieri tamen etiam potest, ut quemadmodum urethram non semel vidi cicatricosam, & manifestissime coarctatam; ita lineas etiam illas eodem censeas attingere.

42. Muliebres autem urethras, etsi non sæpissime, ut viriles; sæpe tamen secui, & diligenter perlustra-

vi. Neque adhuc (nisi forte unam, de qua mox dicam, velis excipere) in ullam incidi, quæ cicatrices, nedum excrescentias haberet: nec mirum in per brevi, minusque angusto canali, in quem neque te qui erodere possint, humores influant, neque ullus nedum tantus quantum habet virilis urethra, flexu cadat. Posse tamen nonnunquam in muliebri quoque & ulcera, & excrescentiam, aut certe diuturna obstacula quædam oriri, de Astruccio, & de Alghisio didici, quorum ille (f) corpus quo urethra cingitur, suppuratum, & fistulosum intra hanc hinc, & pus effundere non semel vidit, alias vero ab eodem corpore tumido, & calloso urethram præter modum arctari; Alghisius autem (g) Virgine memorat, cui tenuis medicata candela ad carnositate urethrae absumendam intra hanc relicta, vesicam sustulerat. Huc adde carneam excrescentiam, de qua mox dicetur, in Vidua quadam a Mullero (h) descriptam. Et mihi quidem semel accidit, cum Vidua cadaver perscrutarer sub initium A. 1751. parvulam excrescentiam triangularem intra urethra exterius osculum, ex hoc tamen non exstantem, ostenderem: persæpe autem post acutas præsertim febres animadverti sanguifera vascula, quæ plurima & ferme parallela intimam urethrae perreptant tumcam, turgida adeo, & conferta, ut ab ipsis tota hæ propemodum nigricaret: accidit quoque semel ut Virguncula, itemque in Anicula, quarum fortalibilibi (i) incidet mentio, portionem ejusdem illi tunicæ extra sui meatus orificium procidentem viderem. Sed quid hæc, aut illæ incommodi in mingendo sustinerent, conjicere quidem; sed pro certo tam scire non potui. De causa pariter cur his duabus parvula quædam illius membranæ ita ex urethra osculo protruderet, non nisi conjecturæ erat locus. Atque ut, uti nollem quæ ex sæpius laceffit per acus capitulum (k) illo osculo, illaque membrana ducti potuisset restabat altera, a prægressa fortasse stranguria repleta. Nam conatibus ad expellendam urinam vel mentioribus membranam illam deorsum urgeri, & mentio indicat, & laudata Mulleri Observatio confirmat. Excrescentia enim quæ ex urethrae orificio prodierat hoc obturaverat, magna ex parte absumpta, pars anterior reliqua non nisi eo quo vesica exonerari solebat conatu fiebat conspicua. Quæ Observatio excrescentia carnea, rubra, fungosa, quæ fabæ magnitudine prodierat ex illo orificio, si a te cum exemplo alio conjungatur, quod Cl. Goulardus (l) memorat carnositate in viri cujusdam urethra nonnunquam a excrescentis, ut ex hujus osculo prodiret, ibique scilicet amputanda; tanto libentius cum illis facies, inter cætera in urinario meatu occurrentia obstacula adhuc carunculas etiam agnoscunt. Sed ne ab urethra feminea recedamus; quid de Corn. Solingenii rarissima quam Salzmannus (m) commemorat, Observatione dicemus, meatus videlicet urinarii inveniaturque digiti minoris longitudine propendentis? Ut adeone laxam & extensam meatus fuisse membranam an collum, sive infimam vesicæ partem illac protrusam, ut credere videtur Salzmannus (n)? quod tamen suam ita indicat dubitationem (o), si non alia pars oculis se se offerens, sub specie vesicæ Scroggenio non imposuit. Alius quoque morbus, cujus raritatem ut in muliebri urethra ostendamus; ut de ipsa, & de ejectis per eam calculis attingemus. In quo ut Celsus (p) ait, & nos paulo ante posuimus, brevior, quam in maribus, & laxior, & quod (q) dixerat, simul rectior est. Ergo calculus, recte idem subjicit, ubi parvulus est, per se sapienter accidit. Quin aliquando etiam non parvus, qualis quem hic, ut antea (r) scripsi, & vel magis quos ii quos Bononiæ conspexi. De quibus, aliisve Langelottus (s), Jagerschmidius (t), Dille (u), Schmiederus (x), Trewius (y), alii Chirur-

(x) Advers. I. n. 10. (y) Vid. etiam Epist. 63. n. 13. (z) Epist. 44. n. 7. (a) Ibid. n. 10. (b) n. 29. (c) n. 13. (d) n. 39. (e) §. 4. supra ad n. 38. cit. (f) Litotom. c. 3. (g) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 38. (h) Vid. Epist. 50. n. 51. & Epist. 56. n. 21. (i) supra n. 19. & seqq. (j) Tract. supra ad n. 38. cit. (k) Differt. de hernia vesicæ urinar. thes. 18. (l) thes. 26. (m) thes. 19. (n) De Medic. 1. 7. c. 26. n. 4. (o) eod. c. n. 1. (p) n. 10. (q) Eph. N. C. Dec. 1. A. 6. & 7. Obs. 7. (r) Dec. 3. A. 3. Obs. 101. (s) Dec. ead. A. 9. & 10. Obs. 242. (t) Cent. 3. & 4. Obs. 161. (u) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 39. n. 4.

Chirurgiæ ope exclusos proposuerunt, plura dicere non refert, quando constat, iis majores Sennerum (z), & Tulpium (a) vidisse, nempe illum *re. ori gallinacei magnitudine*, hunc, ut Icon adjecta ostendit, crassiorem, & ponderantem tres uncias cum *uabus dragmis*. Quem maximum inter omnes fuisse, credo, de quibus memini legisse: inter omnes dico a muliere non modo excretos, verum etiam gestatos; cum in virili vesica ad immane pondus crevisse, sciam. Mitto enim qui *pendebat libram Anglicanam, & binas insuper drachmas*, cui non meminerat Helmontius se parem unquam vidisse; quando in eadem Sepulchreti Sectione (b) in qua hæc verba referuntur, calculi XXXII. (c), & XXXIV. unciarum (d) propositi sunt, & Cl. Targionius (e) testatur, esse Florentiæ qui uncias æquet XXXIX. ob id quodque spectabilior, quod in eo deprehensus est, cui post prosperam & vegetam senectutem morbo extinctus fuerat in quo leves potius lithiasis suspiciones, quam legitima indicia, extiterunt. Eodem ponere alterum video ex Verducio (f) commemorari, & Launayo (g) alterum unciarum LI. denique, ut maxime mireris, quem Kesselringius (h) spectasse, ait, apud Cl. Morandum, 6. libras cum 3. unciis *quantem*: quod ipsum pondus; ne forte me in describendo errasse suspiceris; in recensione quoque inuenies illius Dissertationis edita in Commercio Literario (i). Unde fieri autem putas, ut tantorum lapidum nullum in sceminea vesica repertum esse, negamus? Nempe, aut ego fallor, rectius, breuius, ut dixi, præsertim vero latius urinæ iter in se sequi facile excipit, emittitque partem multo maximam viscidæ illius, & tartaræ materiæ, quæ contrarias causas in marium vesica subsistens, usque, & usque, in quorundam potissimum corporis, accrescit calculo, ejusque adeo auget molem. Non rarior censeri debet casus, a Cl. Adolpho (k) citatus, *calculi oblongi in Vetulæ urethra nati, firmi, & que ipsi accreti*. Quo enim modo particulæ unde constabat calculus, restitire in ejusmodi canali, que abripi lotii incursum potuerunt? Attamen hoc impellens, ut in muliere sex & septuaginta annos nata, languidior, aut urethræ membrana alicuius ulcerosa, eoque inter cuniculos, & inæqualitates retinens eas particulæ, aut denique calculus, primum in vesica natus, & urethram sua aliqua parte ingressus, ibique subsistens, aliis, atque aliis additis lente illac, & quasi per stillicidium, ut tunc ferebat, præterlabentibus ejusdem generis particulis, inquam, aut aliqua, aut uniuersa id quod mireris, & nihilominus rarum est, satis efficere poterunt. Favent huic explicationi, præter mulieris ætatem, prægressa jam subinde *per plures annos obstitio urinæ*, præsertim vero calculus ipse *in vesica usque recurvatus*. Vide enim meam primam (l) observationem. Is cum sui partem recurvatam habeat intra urinarium meatum, certe non ab illa parte reperat, sed ab acu quæ inde aberat; illa autem pars, tanquam calculi appendix, & additamentum, intra contiguum meatum paulatim creverat; ut manifeste pro fine, non pro initio calculi esset accipienda.

43. Restaret, ut de Diabete, de Urinæ Incontinentia, & per locum indecentem Excretionem, & de Urinis non naturalibus scriberem, de quibus singularum argumentis singulæ in Sepulchreto adduntur Sectiones. Verumtamen duas ob causas non faciam. Prima est, quod nec Valsalva, nec ego quenquam ex diabete mortuum dissecuimus, quod per te facile conseris ex iis quæ de eo morbo attigi Epistola superiore (m). Altera, quod illa omnia quæ in denotant post ceteras istas quæ modo dictæ sunt, affectionibus, deprehendimus, jam cum aliis a quibus ipsæ debebant morbis, quod in his quoque Litteris advertere potuisti, proposuimus. Non est autem consuetudinis nostræ quidquam iterare. Quod si in

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

Sepulchreto non esset factum; ad pauciora redissent istæ quæ diximus, Sectiones; quarum nihilominus duæ primæ adeo breues sunt, ut simul cum Scholiis vix ambæ impleant sex paginas. Præterea in singulis fere quæ ad urinas, aut ad Partes his inservientes attinent, Sectionibus non modo quæ in aliis, sed & quæ in una Sectione posita fuerant, in eadem iterantur. Et novisti jam ex initio superiorum Litterarum (n), quot Sectione XXIV. fuerint repetita. Ea autem quæ illam præcedit, Sectione XXIII. vide, quæso, an eadem quæ Observatione VIII. § 1. leguntur, legantur partim Observatione IX. partim iis quæ huic subjecta sunt, Scholiis: Sectione vero in cujus argumento hæctenus versatus sum, XXV. an idem quod positum fuerat §. 2. & quod §. 10. Observationis VIII. ponantur iterum §. 19. & §. 17. ejusdem Observationis. Sed & in una ex Sectionibus istis brevissimis, id est XXVII. num id quod traditur §. 3. Observationis I. idem sit quod §. 9. Observationis II. & in hac ipsa II. num quod §. 4. idem sit quod §. 4. ejusdem II. si forte dubitas; historias inspicere fufius relatas Sectione XXIV. Obs. X. §. 3. & Obs. II. §. 4. quibus perlectis, omnem tibi dubitationem eximes. Denique; ne pluribus te morer; si Sectionem verses XXVIII; non sine magna admiratione bis inuenies una eademque pagina repeti inferius quæ paulo supra posita sunt, primum videlicet maximam Scholiorum partem ad Observ. VI. & VII; deinde vero Observatione XII. historiam *Illustr. Ducissæ* §. 2. & §. 4.

44. Ne tamen a symboli ab his Sectionibus discedere videamur; ad istam ultimam, quæ de Urinis est non naturalibus, pauca adnotabimus, nec multo plura ad penultimam, quam esse diximus de Urinæ Excretionem per locum indecentem. Utraque, etsi conjunctam non habebunt cadaveris inspectionem; non tamen omni carebunt utilitate. Incidimus aliquando in urinas quæ chylum, & aliquando in alias quæ sanguinem admistum habere viderentur; ut Medicorum alii rem ita prorsus, ut apparebat, alii vero longe aliter accipiendam esse, contenderent. Controversia illa prima si unquam alibi, tunc profecto hinc maxime ante hos quadraginta annos agitata est, cum ultimus ex Generosa Discalciolorum Gente in longo illo, quo confectus denique est, morbo lotium diu reddere perrexit, cujus pars magna lacti omnino similis subsidebat. Ejus Medicorum alter, Vir Clarissimus, & mecum profitendi munere, & amicitia conjunctus, cum sedimentum illud odore omni, & visciditate careret, chylum esse, asseverabat. Negabat alter, qui pus esse, contendebat. Ut diuturnam eam litem, si fieri posset, componerent, omnes qui tunc Patavii in medendo nomen aliquod haberent, alii alio die accersiti sunt. Me nihil magis refugientem quam libitibus implicari, diuque per multas ac varias excusationes tergiversantem, exoravit denique ægri levir Alexander Guarinus, in quo pariter vetustum illud, & nobili Poeta illustratum Genus aliquot post annis finem habuit. Cum discrepantium rationes audivissem, urinas examinasse, ægrum diligenter interrogassem; ita respondi, ut me omnes intelligerent disputantium quidem utrumque pro suis quemque meritis non parvi facere; sed plus tamen veri studio, ut debebam, quam amicitia tribuentem, in secundam inclinare sententiam. Nam chylum quidem per renes effluere posse, me dixi non ignorare, si modo laxiores sint per ipsos secretionis viæ (& sane aliqua sic explicabis eorum exemplorum quæ vel Sectione hac XXVIII. (o) Sepulchreti indicantur.) Verum in nostro ægro ex prægressis diu, & vel tunc comitantibus non obscuris læsi alterius renis indicibus, ut se pars chyli adjungeret, pus tamen videri non posse excludi. Nec me fugere, quo factore infectum pus sæpe ex lætis renibus descendat: extare tamen & inodori puris exempla non modo aliunde, ut cum Celsus (p) scripsit,

Z

me-

(z) Medic. Pract. l. 3. P. 8. S. 1. c. 2. vers. fin. (a) Obs. Med. l. 3. c. 7. (b) 23. Obs. l. §. 9. (c) Obs. ead. §. 1. (d) Ibid. §. 2. (e) Prima Raccolta di Offerv. Med. (f) Vid. apud Boretium de Operat. alti Adparat. (g) Vid. apud Pall. Dissert. supra ad n. 35. cit. in adnot. ad §. 19. (h) Dissert. ibid. supra cit. n. 53. (i) A. 1739. Heb. 9. (k) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 239. (l) supra n. 19. (m) n. 14. 15. (n) Epist. 41. n. 1. (o) Schol. 2. ad Obs. 14. (p) De Medic. l. 5. c. 20. n. 10.

melius esse pus, si nihil olet, verum etiam ex ipsis renibus, eoque mox commemoranda. Nam quod viscidum non esset sedimentum; inveniri quidem interdum etiam in renibus maxime viscida (ut in Sepulchreti eadem Sectione (q)) Verumtamen haud omne pus esse viscidum, & quod cum urinis glutinosum, & tenue ejicitur, id sane Medicos Experientissimos (r) legi vesicæ, non renibus, tribuentes, & Valsalvam, dissectionibus quoque edoctum, rarius consuevisse ab renibus, quam a partibus subjectis, repetere. Quæ ut omnia prætermittentur; haud tamen oblivisci me posse aut Viri illius, aut Præfulis, quorum historias reliquissent nobis Benedictus Silvaticus (f), & Lælius a Fonte (t) tam nostræ similes quam aquam aquæ (ut propterea vix crederem, in tam agitata controversia ab nemine, uti certior postea factus sum, ante me fuisse commemoratas.) In utroque enim illorum ægro signa præcesserant renis alterius læsi, aderantque, ut in nostro, & lenta febris, & macies. Ab utroque urinæ reddebantur quarum sedimentum non foetens, non viscidum, sed inodorum, & fluidum, lac ipsum referebat. Hoc esse pus ab renibus defluens, Medicus ille uterque affirmabat. Negabant, in Episcopo præsertim, alii. Dissectio autem, renis illius substantiam aut absumptam, aut abscessu perforatam ostendens, pro affirmantibus stetit. Quæ etsi commemoranti similior dicebam, quam pronuncianti, etsi judicii difficultatem in abditis morborum sedibus naturave statuendis inculcabam, nec me plus sapere quam tot alii qui superioribus diebus consulti fuerant, profitebar; tamen ex Nobilibus & Doctis, qui non pauci aderant, Viris nemini, ut dixi, quam in partem meus propenderet animus, occultum fuit. Neque mortui post aliquod tempus refragata dissectio est, per quam, tametsi fuit ab ignobili Chirurgo clam propemodum instituta, sic satis postmodum auditum est, renem affecti lateris semiputrem inventum esse, & ad exiguam molem redactum. Quod etsi eorum silentio quorum intererat aliter credi, comprobatum est; tamen quia nec ipse vidi, nec meorum quisquam sectioni interfuit, non visum est hic pro certo esse ponendum.

45. Atque hæc Patavii. Venetiis autem inter pauciores controversia altera olim fuerat, Abbatis cujusdam urinæ sanguine, ut videbantur, revera infectæ essent, necne. Res ferme similis erat illius quæ eadem Sepulchreti XXVIII. Sectione (u) proposita est; sanguis enim in lotio vel diutius servato non subsidebat. Consultus, auctor fui, ut igne supposito periculum facerent; sic enim sanguinem facile posse coire, sequæ, si reapse inesset, ostendere. Itaque eo periculo facto, controversia dirempta est. Cæterum quomodo per album linteum, in ejusdemmodi urinam immersum, & mox exsiccatum, idem quæsierit Cl. Burgmannus (x), & quid loco sanguinis, & qua ratione invenerit Schelamerus (y), & quomodo in quibusdam sanguis ex vesicæ hæmorrhoidibus secundum Cælium Aurelianum (z) sit repetendus, etsi de hoc fuses ad Præcl. Seraum, pro Nobili ægro Neapolitano in Medicorum dissidio consulentem, respondi, in his modo edisserendis te non morabor; sed ut quos laudavi, inspicias, & de iis hæmorrhoidibus Doctissimum Helwichium (*) legas, potius hortabor.

Cum vero in eadem quam paulo ante designavi, Sectione (**) leges, teretia corpora vermiformia, & cruenta a quadam Vidua quam acerbissimus lumborum dolor cruciabat, simul cum lotio fuisse reddita; eorum substantiæ accuratius examen requires, per quod apparere posset, ea potius quam teretes exesi a cancro renis particulas, polyposas, in uretere sic formatas, concretiones fuisse. Nam quod

lumbrici veri non fuerint, Observationis quoque illius Auctor agnovit: qui nisi inter vesicam, aut urethram, & intestina via per morbum aperta sit, quemadmodum supra (a) indicatum est, cum urinis certe reddi non possunt. Quamobrem cum ad ejusdem Sectionis Observationem veneris XXX. quæ uvæ acinorum, & frustulorum lactucæ, aliorumque ciborum excretio una cum urinis animadversa proponitur; partim majorem cautionem, & accuratius examen desiderabis, partim etiam quoniam in uno vesica tota exulcerata fuisse dicitur, ulcus aliquod inde in quodpiam intestinum pertinuisse, suspicaberis. Neque enim difficile est, ita se habentem vesicam cum proximo aliquo intestino coalescere, & sic per quampiam ulcerosam corrosionem cuniculum ab illa in hoc duci. Qua ratione intelligi fortasse potest, quomodo vir de quo ab Yongio (b) scriptum est, cum sæculenta urina exiguos passæ uvæ acinos, foliorumque, ac radicum particulas, aliaque devorata, cum iisque pilulas duas, in longum extenuatas, reddiderit. Nimirum sævissimi colici dolores superioribus mensibus antecesserant, ut a veri similitudine non abhorreat, inflammatum aliquod intestinum cum vesica coalescere, & parvo aliquo abscessu facto, pus in utriusque cavum erumpere, apertamque inter utrumque fistulam relinquere potuisse. Nam quod cum Yongius advocatus est, urina nihil grave oleret, neque sanguis, aut pus alvo deiceretur, nec tenesmus esset, neque humor unctus, per clysterem immisus, suo lotium colore inficeret: communicationem quidem inter vesicam, & Rectum, aut Colon intestinum minus credibilem merito ipsi reddiderunt. Credibiliorem autem fortasse censuisset, si inter vesicam, & partem aliquam huic attiguam Ilei intestini esse, concepisset; acerbissimi enim illi qui præcesserant, dolores, ut Colici vocati essent, Iliaci esse potuerunt.

46. Sed foramen quod a vesica in contiguum Rectum intestinum præter naturam pertineat, ut facilem reddit explicationem lotii per anum redditi; sic aliquando aut ita in mortuis obscurum est, aut sic in viventibus difficile creditu, ut eodem modo vix ac ne vix quidem liceat rem hanc, ad penultimam, ut vides, ex enumeratis (c) Sectionem attinentem, probabiliter explicare. Hæc quæ dico omnia exemplis declarabo. Quorum antiquissimum ex Praxagora est referente: *visum sibi quendam qui per sedem urinam excrevisset, supervixissetque annis duodecim: an ne etiam pluribus (quod tunc temporis ipse discessisset, nec de eo quicquam audisset postea) ignorare.* Locum hunc ex Ruffi Ephesii libello *de Vesicæ, Renumque Affectibus* (d) ita descripsi, ut in Henrici Stephani Editione legitur *Medicæ Artis Principum*, quem libellum latine redditum extare, non videntur Lindenius, & Mercklinus (e) animadvertisse. Hæc scire te, volui, ne forte mireris, cur non, ut Schenckius (f), & qui ipsum describunt, Praxagoram dixerim quendam vidisse, *cui urina per sedem excrebatur per duodecim annos.* Quod tamen si diserte ita dixisset, ut dixit quidem supervixisse, mirari non oporteret, cum in hac ipsa XXVII. Sectione (g) historiam habeamus viri qui a pueritia ad quadragesimum, imo ad quinquagesimum usque annum *semper lotium per sedem reddiderit, lithotomus enim e puero calculum exsecans, sic vesicam, & Rectum intestinum læserat, ut meatus ab illa in hoc descendens post orbitum inventus sit digiti latitudine.* Quod autem in isto artis imperitia fecerat, in Praxagoræ homine videtur morbus fecisse; ejus enim Observationem Ruffus post illa subjicit, *aliquando in intestinum abscessus rumpitur: quantum, ne quid dissimulem, de abscessu loqui-*

(q) Obs. 9. §. 2. & Obs. 22. §. 1. (r) Vid. ibid. Schol. ad Obs. 10. & 15.

(f) (s) Vid. ibid. cit. Obs. 10. cum Schol. & Obs. 14. cum Schol. (u) Obs. 9. (x) Commerc. Litter. A. 1733. Hebd. 36.

(y) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 81. (z) Morbor. Chron. 1. 5. c. 4. (*) Eph. N. C. Tomo modo cit. Obs. 119.

(**) Obs. 26. (a) n. 6. & 29. (b) Vid. apud Th. Dereham Saggio delle Tranfaz. Tom. 3. P. 2. c. 4. §. 29.

(c) supra, m. 43. (d) c. 8. (e) Linden. Renov. Vid. Ruffus. (f) Obs. Med. 1. 3. ubi de Urina alicui. loc. excreta, Obs. 13.

(g) Obs. 1.

quitur renum; nosti autem, Pechlinum (h), cum urina per alvum quinquies vel sexies quotidie ejiceretur in ischuria hominis renum, & vesicæ calculo laborantis, in medio reliquisse, an illa a vesica in subratum proxime intestinum Rectum per novas tubulasque vias, an a renibus ad intestina deducta esset. Cæterum de vesicæ abscessu, Rectoque intestino Ferrelius (i) loquitur, cum visum esse, ait, illum nonnunquam & in anum penetrare, illacque urinam omnem defluere. Et Hildanus (k), cum post longam vesicæ ischuriam, & purulentas urinas vidisset has nemum viginti ultimis vitæ diebus, non per colem amplius, sed per podicem nunc seorsum, nunc vero iuxtas excrementis effluere; deprehendit, ex vesicæ cavo rotundum ulcusculum in Rectum intestinum produci. Quamobrem, cum ipsi Horstius significasset, mulierem quæ dum ab arbore caderet, genitalisacerationem retulisset, & mox vulnus temere exteius clausisset, jam ultra semestre spatium nullam urinam reddidisse, nisi quod profluebat serosa humiditas singulis diebus per alvum, non cum alvi excretis, sed separatim; minime dubitavit respondere (l), plane ubi esse persuasum, non tantum collum vesicæ, & cæteri, verum etiam ipsum intestinum Rectum ab arbore læsum atque perfossum fuisse. Et explicatio quidem hæc hactenus facilis, & perspicua est, quemadmodum & in Viro Nobili fuisset, ni sanguis quem alto exercebat, admistam facile urinam obscurasset; in eo enim invenit Cl. Moraschius (m) adnatum ungosæ carni, vesicæ calculum, qui hanc tandem na cum intestino Recto perforaverat. Sed vicissim Observationes sunt, in quibus hæreas, velut illa quæ ex Actis Helveticis (n) semel atque iterum alia causa supra a me indicata est. Nam ad mistum urinum, & dysuriam cum paulo ante vitæ finem illud accessisset, ut lotium per anum exstillaret; vesica tamen nullum ulcus, nullamque viam ostendit quæ duceret ad intestinum. Huc addé ex Sepulchre (o) multo longioris temporis Observationem. Quæ enim cui toto decennio omnino fuit cohibita urina, cujus guttæ aliquot per anum, sed minus limpiæ, prodibant, renes habuit, & ureteres morborum inutiles redditos, vesicam autem nequaquam p. n. perforatam. Quin & ubi plurimum lotii in vesica erat, ut in eo de quo Rhodius (p) scribit, urethræ aruncula illud supprimente, ipsum quidem per intestinum Rectum clare fluxit, sed tantum donec, sublabi obstructione, ad consuetam viam natura duceret; ut minime intelligamus, quomodo per intestinum fluere omnino desiisset, si ex vesica ad illud via præternaturam reapse fuisset aperta. Plurima pariter in vesica pueri urina erat, quem ex Benivenii (q) Observatione plures commemorant; nam septimo jam die non reddiderat; cum eam tandem ex ano evacuavit. Sed ne forte credas, ab Rhodio, & a Benivenio prætermisum esse superstes aliquod præternaturalis perforationis indicium; Cl. Reufneri (r) in alio puero Observationem perlege. Videbis certe, nihil in vesica fuisse lotii quod ex ea viam vi sibi faceret ad intestinum, & tamen septimo ischuriæ renalis die urinam colore, odore, quantitate naturalem æmulantem, per alvum excretam esse sine facum alvinarum excre-

tione, sine omni dolore, aut alteratione, idque per dies aliquot ter quaterve quotidie, donec repente per colem reddita est sine omni dolore aut molesto symptomate, & sic naturali modo perrexisset mictionem annis insequentibus. Haud licet igitur omnem urinam per podicem excretionem ad primum illum modum explicare; sed ubi ob renalem, aut vesicalem ischuriam nimia ejus copia sanguinem prægravet, neque ullum ab renibus, aut a vesica morbo ad intestinum aperti itineris indicium sit, res ita potius est explicanda ut quemadmodum tunc per vomitum ejicitur lotium, alibi (s) scripsimus, sic per secessum quoque ejiciatur, intestinorum videlicet glandulis id præter naturam secermentibus. Attamen vel ratione ista posita, illud non facile intelligitur, quomodo effusa in tubum intestinorum urina sine facum alvi admittione, ut modo referebamus, egrediatur: quæ difficultas neque per illam alteram rationem primam tollitur omni ex parte, ut cum illa apud Horstium fecmina non cum alvi recrementis, sed separatim urinam ex podice emittebat; Hildanus enim nunc seorsum quidem, nunc vero mistam alvi excrementis effluere in suo sene, observaverat. Mihi autem superioribus annis contigit ut in casum inciderem, quem, ejusque causam, & modum cum intelligere conarer, non visa est amplius ex majoribus hæc esse quam modo proposui, difficultas. Juvenis Sacerdos qui ob egregiam indolem, ejusque officio dignam probitatem, & spectatissimos semper mores, omnibus quibus erat notus moriens sui desiderium reliquit, cum mihi narraret, se paucis ante diebus animadvertisse, urinam sibi per sedem prodire, ego qui hypochondriacum, sicuti studiis litterarum dediti non pauci solent, ipsum esse jam nossem, primum non credidi, postridie autem cum ad me regressus illam quæ sic paulo ante prodierat, afferendam curasset; tum denique ex eo diligenter quæsi, an vitio ullo unquam alicujus ex urinariis partibus, aut imi intestini affectus fuisset, an dolore, aut molestia ulla, si non diu antea, at saltem non ita pridem inter mingendum, aut dejiciendum vexatus esset, aut tunc vexaretur, cruentine quidquam, aut purulenti alterutra via exiisset, aut exiret, atque alia ejusdemmodi. Ille vero hæc singula, nedum universa, iis verbis negavit, quæ vel in minus ingenuo homine fidem facerent. Nulla, ut vides, hic fuerat ex causis quas paulo ante commemoravi, non calculi exsectio, non abscessus, non casus, non ictus, non in vesica, aut renibus lapis, non urinæ in illa, aut his suppressio, & tamen urina, & sæpe quotidie simul e vesica, simul e podice exibat, eaque ipsa quæ e podice, ut plurimum sine alvi recrementis, & sic ad mortem usque, ab alio morbo allatam, id est menses multos perrexit absque ulla molestia exire. Is cum decessit, ego forte in Patria longius aberam, ut ne veniam quidem licuerit petere cadaveris perscrutandi, & quod in vivo intelligere satis non poteram, ex mortuo fortasse addiscendi. Sed hæc hactenus hæc. Proximas Litteras aliquanto breviores expectabis, & valebis.

(h) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1691. M. Maj. (i) Pathol. 1. 6. c. 13. (k) Cent. 2. Obs. 65. (l) Cent. 5. Obs. 47.
 (m) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 56. (n) Tom. 1. (o) Sect. 24. Obs. 6. §. 1. (p) Cent. 2. Obs. Med. 90.
 (q) De abdit. morb. causis c. 7. (r) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 3. (s) Epist. 41. n. 5.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIII.

De Herniis agitur.

Hernias, de quibus scribere aggredior, Viri hoc tempore Doctissimi dividunt; id quod minime ignoras; in legitimas, & spurias, legitimas eas in quibus ventris aliquod prociat viscus, spurias cæteras appellantes. Hunc ordinem sequar. Ex illis igitur herniis quarum adhuc restant in Valsalvæ schedis Observationes, hæc pertinent ad legitimas.

2. VIR triginta annos natus, ex capitis vulnere mortuus, cum vivens tres habere testiculos videretur, scroti atque inguinum propterea instituta dissectione, hæc præbuit conspicienda, TESTES quidem erant duo, secundum naturam se habentes. At qui a sinistris tertius esse videbatur, omenti erat portio, quæ intra proprium sacculum, ex peritonæo factum, in scrotum descenderat. A dextris quoque tumor erat, sed minor; quem Appendicula Vermiformis, in similem sacculum prolapsa, efficiebat.

3. Epiploceles simul, & Enterocœles hic habemus exemplum, & quiddam in singulis peculiare. Omenti portio, testiculum mentiens in vivo, ad cætera est addenda quæ cum mentiri illum possint, suspicionem olim fecerunt nobis (a) tot Observationes legentibus testiculorum trium, a Graafio (b), aliisque commemoratas, de aliqua in pluribus earum deceptione, quæ post mortem non fuerint per anatomicum confirmatæ. Et sane Vir iste facile auxisset earum numerum, nisi errorem sustulisset dissectio, quemadmodum & in alio sustulit, cujus tertium, ut videbatur, testiculum fuisse hydatidem, veri testis magnitudine, & figura persimilem, scripsit Cl. Schreiberus (c). Cæterum omenti portio in scroto reposita, vel per se olim admirationem movisset iis quos designat, & sua geminæ in uno viro deprehensæ ibidem epiploceles Observatione confutat Præstantiss. Heisterus (d). Appendicula autem Vermiformis, si una cum Cæco intestino in scrotum prociidisset, aut etiam cum proxima Coli parte; quanquam scio difficilius hanc, quam sinistram Coli partem prolabi; at si tamen laxatis, perfractisve, ut in Waltheri (e) Observatione, dexteris Coli vinculis, cum hoc, & Cæco simul Appendicula descendisset in scrotum, eorum pondere peritonæum deorsum urgente; proclivius id esset intelligere, quam solam ipsam adeo flexilem, & levem eo pervenisse, nisi tunc forte fuit, id quod rarius est, recrementis maxime distenta, aut potius paratum antea sacculum a prolapsio intestino Ileo, hoc in ventris cavum regresso, subit ipsa, longitudine sua ad id plurimum juvante. Agnovit difficultatem hanc Lavaterus (f), qui tamen Appendiculam in scroto non vidit, ut in eo vidit, & a dextris quidem, intestinum Colon plus quam pugni magnitudine; id quod difficilius esse quam a sinistris dicebam, nisi forte violentiam ictus, aut casus ab alto hernia consequatur, cujus exemplum habes apud Tacconum (g). A sinistris autem Coli partem, aliquando totum ejusdem arcum, in scrotum non raro excidere, Mauchartus (h) affirmat ubi & se ab eo latere, ait, ter vidisse, ab eodemque Parisiensem Cel. Chirurgum herniam Coli deprehendisse, ubi Cæcum simul cum sua vermiformi appendice in scrotum se dederat præceptis. Sed & Cl. Henkingius (i) sinistram pariter vidit oscheocœlem, octo ulnas intestinorum Tenuium, intestinum Cæcum cum processu vermiformi, & dimidiam ulnam intestini Coli complectentem. Quæ commemoro, ut in herniis ingentibus scias laxari adeo Coli vincula, ut sinant hoc sequi tra-

hentia suo pondere Tenuia intestina, & vel ipsam Appendiculam, sed una cum Cæco, in sinistram scroti partem prolabi. Sed de magnis enterocœlis erit etiam infra (k) scribendi locus. Nunc, cum alias alibi tum epiploceles, tum enterocœles Observationes ex Valsalva tibi descripserimus; duas, quæ reliquæ sunt hujus ultimi generis, mediocrium licet fuerint, hic subiciemus.

4. PAUPER annos natus sexaginta, pessimi habitus, herniosus frigido aeri expositus, viribus fortasse deficientibus cadit, mediumque os humeri frangit, faciem vero leviter contundit. Non multo post tempore interit. VENTRE aperto, si vasa lactea chylo turgida excipias, e magno tractu intestinorum, nullis, qui alibi per mesenterium occurrebant, lymphæ ductibus interjectis, exorta, & alia ejusmodi (quæ ad alterum servamus locum) nihil adnotatione dignum occurrit, præter intestinorum partem quæ ex ventre in anulum e peritonæo factum prolapsa, scroto, ut solebat, condebatur. Thoracis sinistrum cavum cum recluderetur, ab ingressu aeris illico non secus ac in viventibus bestiis, concidit pulmo; quod vero a dextris observari non potuit. Cæterum sani erant ambo pulmones. In Cerebro aliquid aquæ continebatur, & quibusdam in locis gelatinosa animadvertetur concretio. Hujus cadaveris flaccidæ, & molles erant carnes: sanguis autem quasi serosus, & parum rubens. Quidquid autem habebat rubedinis, nonnulla dabant solida corpora in eo sero natantia: nullæ tamen inerant fibræ; nam eo sanguine in aquam coniecto, nulla apparuit concretio fibrosa.

5. PAUPER alter annorum circiter triginta quinque, pariter frigoris injuriis expositus, cum sine pulsu jam esset, in Nosocomium est illatus sub noctem, Nonis Januariis A. 1690. De ventris sævo dolore balbutiendo conquerebatur: quem cum esse crederent ex prolapsu, cui erat obnoxius, intestinorum in scrotum; reponere conati sunt. Mane homo obiit.

CADAVER dum inciderebatur, carnes multum emittebant humoris. In Ventre fuerunt omnia secundum naturam, nisi quod intestinorum pars, laxato ad inguina peritonæo, & in oblongum oris angustioris saccum intra scrotum expanso, etiam tum a dextris prociidebat. Thorace recluso, pulmones conspecti sunt punctis nigris, atroque sanguine variegati, posteriore autem parte qua per membranas costis adhærebant, quadantenus inflammati. In cordis ventriculo dextero major, in sinistro minor fuit polyposa concretio cum grumoso sanguine. Cæterum ut per hujus cordis, & fere omnium reliquorum viscerum superficiem vasa lymphatica obvia fuerint, in mesenterio autem quam distenta, & seriem quasi globulorum repræsentantia, aliaque istiusmodi, erit alibi opportunior scribendi locus.

6. Si causam quæris cur has duas Valsalvæ Observationes non alio, sed huc retulerim; dicam. Non alio retuli, quia novissima prioris ægrotantis symptomata, posterioris autem dissectionis capitis, non extant. Huc autem retuli, ut quæ in hernias viscera prociidunt, Valsalvam quoque, scires, non per disruptum, sed per laxatum peritonæum prociidere conspexisse, neque intra hujus processum, sed intra sacculum ex laxato peritonæo efformatum. Nec supra (l), aut in quinque aliis quas tibi olim ex eo descripsimus (m), herniarum Observationibus quidquam posuit quod repugnaret, imo diferte

(a) Advers. 4. Animad. 1. (b) De Viror. Organ. generat. inservientib.
(c) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3. inter Phytica Obs. 6. & Tab. 13. Fig. 2. (d) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 85.
(e) Act. Erud. Lips. A. 1738. M. Jun. (f) Dissert. de Intestinor. Compres. thes. 5. (g) Dissert. de rariss. Herniis quibusd.
(h) Dissert. de Hernia incarcer. c. 2. (i) Dissert. de Periton. ad §. 8. (k) m. 7. (l) n. 2.
(m) Epist. II. n. 20., V. n. 2; XXXIV, n. 7. & 5. XXXVIII. n. 2.

serte nonnunquam scripsit quæ consentirent. Quod si undecim a nobis alias propositas (*n*) releges ; haud aliter invenies. Minime autem miraberis, ubi non tam illam persuasionem quæ plerorumque animos olim occupaverat, quam eorum Observationes attenderis qui, persuasione illa seposita, accuratis inspectionibus stare maluerunt. Sic Arantius (*o*) vel in grandibus herniis nihil solutam vidit peritonæi continuitatem. Sic in ista, quæ huc attinet, Sepulchreti Sectione XXIX. in quam nihil de Arantio relatum invenio, Hildanum (*p*) leges, Riolanum (*q*), Barbettum (*r*), quibus addere potes Ruyschium (*s*), & Benevolum (*t*) idem confirmantes. Quin hic ultimus cum plus centies occasionem habuisset hæc indagandi, Ruyschius autem non minus sæpe; uterque tamen nunquam ruptum in herniis peritonæum fuisse, asseverant. At enim, inquis, Arantius non negat, posse dirumpi; Barbettus autem si paulo infra (*u*) legatur, sic loquitur, quasi in hernia quam nunc vocant Cruralem, disruptum conspexerit. Non ait tamen diserte, se conspexisse. Diserte vero vidisse se, negant præter eos quos diximus, alii, in primis Mauchartus (*x*), qui in herniosis quinque, solite ab se in hanc rem dissectis, non nisi dilatatum peritonæum, nunquam vero ruptum se reperisse, confirmat, sed & Celebrerrimis Chirurgis Parisiensibus, quos de hac ruptura consuluit, certe nunquam obvenisse, licet amplissima illis affluat occasio in hernias inquirendi. Et ne dubites, de mediocribus tantum herniis, an de magnis quoque consuluerit; paulo ante litteras ad se missas ab uno eorum memoraverat, quibus litteris refert, se in ramice enormi tres intestinorum Tenuium ulnas cum portione Coli iis diebus reperisse. Quod si majores forte requiris; Hensingius præter illum de quo dictum est supra (*y*), octo intestinorum ulnas, eoque amplius continentem, alterum dabit (*z*) a Cl. Hommelio acceptum, qui in bienni infante procidisse ex umbilico vidit omnia viscera chyloppæ, peritonæo non rupto, sed tantummodo, ut Hensingius quoque in suo conspexerat, extenso, atque relaxato. Et ante illos Meryus (*a*) in sinistro scroti latere cujusdam senis, ad monstruosam magnitudinem amplificato, Cæcum reperit cum initio Coli eo protractum a Tenuibus intestinis, quæ illuc omnia erant prolapsa, semipede supremo excepto per quem ventriculum quoque sic ab sua sede distraxerant, ut recta linea ab diaphragmate versus inferiora ventris descenderet; marsupium tamen, seu saccus e peritonæo factus, intime hanc tantam molem complectebatur. Nec vero dicas, cum Meryus antea (*b*) ex Virgine haud parvam illam herniam proposuit, quæ præter duas Coli intestini circumvolutiones, Tenuium tractum quatuor saltem pedum continebat, idque habebat peculiare propter quod mirum est, vix ab ullo eorum qui de herniis postea scripserunt, fuisse commemoratum, ut ab sinistro inguine ad medium usque femur se extenderet; cum igitur hæc Meryus proposuit, nullam peritonæi completentis injecisse mentionem. Facilis enim responsio est, in hernia cujus involucri non secus ac quæ inerant Tenuia intestina, gangræna putrefecerat, non fuisse medenti occasionem explorandi, an illa comprehendisset peritonæum, quippe a putredine ipsa jam exesum potius quam ruptum. Idemque dictum puta ad Tacconi (*c*) Observationem in Virgine altera, cui non infra ligamentum, ut vocant, Poupartii, sed indidem unde priori, a multis jam annis propendentia intestina repente demum extra herniam prociderunt, non tam rupto, quam ab eadem causa quæ ima herniæ integumenta exulceraverat, semicorrupto, ut veri simil-

limum est, proximo illis peritonæo. Quod sane in multo majori, quem idem exposuit, ramice solerter delineato (*c*) quidquid Coli, & Mesocoli inerat, videbis circumvestivisse. Ingentes alias hernias & legi, & vidi, ut quam Teichmeyerus (*e*) versus genua usque, quam Schacherus (*f*), & quam Meekrenius (*g*) ultra genua extensas, & ne longior sim, quam Cl. Brebivius (*h*) ad suras usque propendentem exhibuere. Sed vix primus hoc dumtaxat tradidit (*i*), intestinorum Tenuium, Crassorumque, & mesenterii, atque omenti magnam in sua delituisse portionem, alter an disseverit, nescio, duo certe reliqui non secuire, ut neque ego, qui in Præsule generosissimo vidi tantummodo oscheocelum, quæ pictæ a Meekrenio longitudine quidem, sed non crassitudine impar esset, nec in eo ut quæ viscera continebat, nullo negotio in ventrem possent repelli; sed nulla ratione intra ipsum possent retineri.

7. Nulla igitur, inquis, Observatio est ruptæ in herniis peritonæi? Ego vero non id contendo; sed hoc tantum, multo quam olim putarent, esse rarioris. Et quanquam Dionisius (*k*) asseverat, omphalocelum fieri dumtaxat, si ruptum sit peritonæum, seque, cum omphalocelas plures & in vivis, & in mortuis aperuerit, nunquam agnoscere potuisse, intus a peritonæo convelli, imo incisa cute, nullam præterea invenisse membranam; tamen paulo ante (*l*) vidisti, quantam Hommelius omphalocelum conspexerat relaxato, non rupto, peritonæo comprehensam, & videre poteris, Paulum Barbettum (*m*) aliquoties in cadaveribus demonstrasse, etsi umbilicus cum subsequenteribus intestinis instar capitis virilis protuberaret, attamen peritonæum fuisse expansum, sed nusquam disruptum, itemque Hottingerum (*n*) in mulieris omphalocelo diametro pedem æquante, aut superante, cute detracta, peritonæum, cutis externæ crassitiem & densitatem æmulans, secatu difficile, aperuisse, interne intestina firmiter annexa tenens, ut in puella, ab Schulzio (*o*) dissecta, adnatum plerisque locis habebat omentum. Huc adde Ill. Halleri (*p*) Observationem, qui sicut in aliis herniis integrum peritonæi saccum, ita in exomphalo quoque deprehendit. Quibus Observationibus spectatis, fortasse suspicaberis, in nonnullis saltem Dionisii dissectionibus peritonæum valde extenuatum, arctæque cum integumentis connexum, ejus oculos fefellisse. In hernia quoque Crurali Cl. Virum (*q*) lego in ruptæ peritonæi fovea, omenti, Coli, atque Ilei portionem invenisse. Vereheyneius (*r*) tamen qui inter primos hoc genus herniæ, & quomodo ea interclusa ægri moriantur, descripsit, illam fieri tradidit peritonæo ibi paululum dilatato, aut, quod rarissime contingit, rupto: & certe ego, ut tibi alias (*s*) scripsi, ejus ibi saccum conspexi, sicut alii pariter, & in his Mauchartus (*t*), & si majorem saccum requiris, apud eundem Mauchartum (*u*) Wernerus, qui ibidem saccum dilatavit continentem præter longam omenti portionem, Ilei intestini partem longitudine duorum fere pedum cum dimidio.

Sed de oscheocelo, quæ & frequentior hernia est, & nobis hujus sermonis initium præbuit, si præcipue videndum est; dissimulare non oportet, in ea ipsa quæ huc spectat, Sepulchreti Sectione (*x*) Observationes extare duas, alteram Joannis Rudolphi Salzmanni (*y*), alteram Friderici Hoffmanni patris (*z*), quorum ille in ista hernia peritonæum ruptum ait se ostendisse, hic cum dilatatione externæ tunice peritonæi internam ruptam & dilaceratam vidisse. Illud in his perraris, si cum cæteris prope innumeris comparentur, Observationibus desiderari potest, ut quæ causa utrisque herniæ fuisset, minime

(*a*) Epist. V. n. 19; XXI. n. 15. & 19; XXIV. n. 16; XXVI. n. 37; XXXIV. n. 9. 11. 15. & 18; XLI. n. 10; XLII. n. 34.
(*o*) De Tumor. c. 48. (*p*) (*q*) Schol. ad Obs. 19. vers. fin. (*r*) Obs. 1. (*s*) Advers. Anat. Dec. 2. n. 9.
(*t*) Dissertaz. 1. (*u*) Chirurg. P. 1. c. 7. (*x*) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2. (*y*) n. 3. (*z*) ad §. ibid. cit.
(*a*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. 5. (*b*) Ibid. Obs. 4. (*c*) Dissert. supra ad n. 3. cit. (*d*) Tab. 3. Fig. 1.
(*e*) Dissert. de Exomphalo inflamm. §. 11. (*f*) Dissert. de Morb. a situ intestin. p. n. c. 3. §. 3.
(*g*) Obs. Med. Chir. Posth. c. 5. (*h*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 25. (*i*) Dissert. cit. §. 18.
(*k*) Cours d'Operat. de Chir. Demonstr. 2. (*l*) n. 6. (*m*) Sect. hac Sepulchr. 29. Obs. 1.
(*n*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 231. (*o*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 226. (*p*) Opusc. Pathol. Obs. 29. & seq.
(*q*) Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1. (*r*) Anat. corp. hum. l. 1. tr. 2. c. 7. (*s*) Epist. 34. n. 15.
(*t*) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 4. in fin. (*u*) Dissert. de Epiplo-Enterocelo Crurali. (*x*) 29. l. 3. (*y*) Obs. 3.
(*z*) Obs. 14. §. 3.

nime ignoraremus. Ut enim ingenue, quemadmodum soleo, me tibi aperiā; Fabricium nostrum (a), atque adeo quem sequitur ipse, Paulum Æginetam (b) quadantenus sequor. Scilicet in eo sequor quod ramicem de quo loquimur, vel dilatato, laxatove peritonæo, vel rupto fieri, docuerunt, & in eo pariter quod cum fit illo rupto, una vice ac subito ab initio intestinum devolvatur, idque ob causas violentas dumtaxat, & timor ingens, sive, ut Pauli verba alii vertunt, *immensa magnitudinis sit*. In eo tamen sequi non possum, quod vel ubi hæc signa convenierint universa, ruptio semper sit agnoscenda. Meam enim assensionem cohibent tum antea propositæ Observationes ramicum ingentium, & quos interdum violenta causa aliqua, ut casus ab alto aut produxerat, aut adauxerat, non rupto peritonæo; tum ratio, quæ, ut Mauchartus (c) ostendit, minime prohibet cogitare quæ subesse causæ potuerint aut a primordiis, aut postea tantæ illius membranæ ad dilatationem proclivitatis, ut subito factum id videatur quod multo antea dispositum fuerat. Quæ cum ita sint; tanto magis Fabricium laudo, quod membranam scripserit (d) hic aut dilatari, aut rumpi: ut plurimum autem dilatari, quanto magis huic ejus pronuntiatio esse posse locum, intelligo non modo cum herniæ sensim, ut ille censebat, & pedetentim, verum etiam cum subito fiunt. Quod si nunc Saltzmanii (e) proferas Observationem in Stabulario, bubonocèle antea laborante, cui ab ictu equi calcitrantis abdomini inflicto *mox tota intestinorum moles uno veluti momento in scrotum prolapsa est*, ut hoc alium fere ventrem magnitudine referret, abdomine interea valde collapsio, eamque altera, quam ille commemorat, Petiti Observatione confirmes, qui in simili ob eandem causam contingente casu, peritonæi sacculum solutum invenit; ego in utroque exemplo non ægre agnoscam, disruptum fuisse peritonæum; neque enim unquam in animum induxi, tantam huic membranæ firmitudinem, & robur inesse, ut per ictus ejusmodi rumpi nequeat, aut per alias violentas causas, quas propterea allatas esse voluissim in duabus illis, quas in Sepulchreto extare dicebam, Saltzmanii, & Hoffmanni Observationibus. Neque enim per omnes causas quæ violentæ dicuntur, nec semper, imo rarius contingere id credo. Inter eas, exempli gratia, nunc a multis recenseri, video equitationem: neque inficior, si assidua nimis sit, ramices a peritonæi extensione & facere, & augere posse, M. illius Servilii memor, de quo Livius (f) refert, dum inter concionandum, cicatrices adverso corpore pro Patria exceptas ostentaret, *adapertis forte quæ velanda erant, tumorem inguinum proximis risum movisse*: tum vero illum, *hoc quoque quod ridetis, dixisse, in equo dies noctesque persedendo habeo, nec magis me ejus, quam cicatricum harum, pudet, pœnitentque, quando nunquam mihi impedimento ad Rempublicam bene gerendam domi, militiaeque fuit*. Consul autem, & Magister Equitum fuerat, ac ter & vicies cum hoste per provocationem pugnaverat. Non erat igitur ejus ramex, sive is bubonocèle fuit, sive; ut Latini inguinum voce utebantur; oscheocèle, non erat, inquam, ex illis ingentibus quos ab rupto peritonæo repetunt; magno enim fuisset ad ea gerenda impedimento, cum præter illum unum quem supra (g) ex Meckrenio memoravi, neminem legerim, cujus expeditas plerasque actiones obstaculum, onusque ejusmodi non impediret. Celerrimum igitur atque longissimum calcaribus incitato equo cursum, eumque creberrimum rumpendo aliquando peritonæo aptum credo; itemque non omnem saltum, non omnem ab alto casum, non omnem ictum, non omnem clamorem, non omnem denique conatum, cohibitamque respirationem, quæ laxare possint peritonæum, eidem quoque dirumpendo satis esse, existimabo. Et de hac controversia hæcenus. Nunc ad ipsum herniæ sacculum transeamus.

8. Sacculum ex laxato peritonæo non esse hujus processum, ut olim credebant, dilatatum, illum videlicet quem ex ipso ventris cavo vasa Spermatica excipere, & hæc comitatum, in Vaginalem demum tunicam se se expandere, arbitrabantur vel posteaquam Jo. Fernelius (h) dilucide adeo, pro eorum vasorum egressu perforari peritonæum, dedocuerat. Sed verum vicit denique opera, & consensione diligentiorum Professorum, quibuscum ut Valsalvæ, & meæ in herniis Observationes conveniant, relectis quæ paulo fusius descriptæ sunt, plane intelliges. Vide enim Epistola XXXIV. (i) ut diserte neget, sacculum ex processu factum fuisse peritonæi; ut olim credebant; qui vasa Spermatica comitatur, imo huic processui, a superiore parte incubuisse. Itaque in prima (k) de tribus quas supra tibi descripsimus, Observationibus cum omentum intra proprium sacculum, ex peritonæo factum, fuisse scripsit, nimirum proprium dixit, ut a processu qui communis etiam vasis fuisset, continuo distingueremus. Ego vero sæpius rem ita proposui, ut interpretatione non sit opus. Sic Epistola V. (l) sacculum fuisse, scripsi, propius quidem, sed tamen extra vaginam, qualis ea cunque est, Spermaticorum vasorum. Sic XXI. (m) sacculum & initio, & progressu ad internum fuisse eorum vasorum latus, inter membranam hæc obducentem, & illam tunicam quæ cum musculo Cremastere adimitur. Sic XXXIV. (n) sub hac ipsa tunica, ab eodemque interno vasorum latere, sacculum descendisse; & prope hujus orificium illa adisse, non ventris cavum, sed peritonæum: in alio autem (o) fuisse prope externum latus eorum vasorum. Sunt quidem inter mea, & aliorum, atque adeo ipsius Valsalvæ observata nonnulla discrimina. Ipse enim sacculum, ut dictum est, vasis incumbentem vidit, in cadavere a parte superiore, id est in homine stante anteriore, quod Viri quidam Eruditissimi *perpetuo* observari, scribunt. Mihi vero a latere modo interno, nonnunquam externo occurrit eorum vasorum. Est etiam qui viderit, si recte intelligo, inter sacculum, & vasa Cremasterem musculum interjectum: quod multo rarius puto; certe aliter, ut dixi, inveni. Verum hæc discrimina ut Chirurgis scitu non sunt inutilia; ita non faciunt, ne ego cum Valsalva, uterque autem cum diligentioribus Observatoribus in eo quod præcipuum est, conveniamus, videlicet aliud esse herniæ sacculum, aliud processum peritonæi: quanquam in hoc ipso processu agnoscendo non levis hoc tempore inter Anatomicos est controversia. Nam quod Fernelius cum fieri illum ex interiore peritonæi tunica negavit, ex altera saltem, exteriori, compingi, docuit, quæ possint illi accipere qui exteriorem hanc non agnoscunt? Quo tamen in numero haud satis scio, cur Doctus Vir Swammerdamium ex ejus Notis in Hornii Prodromum, Ruyschium ex Observatione 98. & Justum Schraderum ex II. Dec. Observatione 5. reponere videatur. Sed qui revera pro ea tunica cellulosa telam proponunt, quando hanc saltem cum vasis Spermaticis in scrotum descendere, non inficiantur, satis interea dant nobis, ut, hac lite nunc seposita, istud, quidquid est, quo vasa illa comprehenduntur, involvens certe, & a peritonæo procedens, vaginæ illorum, hujus autem processus vocabulo designare possimus. Nec Valsalva ipse cum processum dixit peritonæi (p), ab aliqua ejusmodi explicatione longe alienus, ut opinor, fuisset. Nam et si hac in re non idem semper adolescentem me docuit; memini tamen cum denique sic traderet, nec tendinem musculi Obliqui Externi, nec peritonæum qua vasa Spermatica ex abdomine proprie dicto scrotum versus descendunt, nec illum, inquam, tendinem in veri annuli formam perforari, nec peritonæum in vaginam excavari, quorum utrumque plerique crederent; sed filamenta tantum nonnulla hinc, & illinc demittere quæ super ea vasa traducantur, nec aliam esse inter peritonæum, & Vaginalem tunicam con-

xio-

(a) Pentateuch. l. 1. c. 24. & de Chirurg. Operat. ubi de Intest. Hernia.
 (c) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2. (d) De Operat. loco indicato.
 (f) Hist. l. 45. (g) n. 6. (h) Physiol. l. 1. c. 7. (i) n. 5.
 (n) n. 9. (o) n. 18. (p) Epist. 34. n. 5.

(b) De Re Medica l. 6. c. 65.

(e) Dissert. de Hern. Vesic. thes. 21.

(k) n. 2. (l) n. 19. (m) n. 15.

xionem. Unde etiam intelligis, processum illum non quasi canalem quendam perpetuum spectasse, qui primum vasa illa complexus, deinde se ipsum in Vaginalem tunicam explicaret. Nec sane ignorare poterat, tunicæ hujus cavum non multum se supra testiculum attollere, non modo anatome id monstrante, sed & Swammerdamio in *Miraculo Naturæ* diserte admonente, eam tunicam non se se multo ultra testiculos extendere. Quod secutus Blasius (*q*) inde eam deduxit quæ, ubi de Hydrocele agemus, infra (*r*) memorabimus: interea in Sepulchreto (*s*) videre poteris. Quo sicut illa relata sunt, ita etiam referri decebat quæ Swammerdamius indicato loco, & quæ cum eo Justus Schraderus (*t*) de alio omnino, siquando est, peritonæi processu, alio autem herniosorum sacco observarunt. Quid ergo est, inquis, quod narrat Boscus in Sepulchreto (*u*), ab se ostensam in puero, enterocele laborante, *vaginam testiculo a peritonæo factam, ita dilatatam in suo exortu usque ad finem & fundum, ut duo digiti facile ingrederentur?* Crederem forsitan perraro aliquo casu diruptas hinc imam sacci herniæ partem, inde summam Vaginalis tunicæ in unum tubum coaluisse, aut, quod in singulari quadam sua ejusdemmodi Observatione suspicabatur Meryus (*x*), ut quadrupedum plerisque, ita ei puero vaginam istam a ventris cavo ad testiculum perviam obtigisse; crederem, inquam, nisi Boscus id sæpe se vidisse, & ostendisse, affirmaret, putaretque omnibus facile esse visu. Cum vero cæteris, nedum mihi, non modo id non appareat, sed longe aliud evidentissime deprehendatur; reliquum est, ut hallucinatum esse hominem, & eos qui aderant, suspicemur, extenuatione fortasse, & adhæsiōne utriusque tunicæ cum inter se, tum ad testiculum tanta, ut hic extuberans intra saccum herniæ in eo omnino esse videretur.

9. Sed cavendæ magis in vivis hallucinationes aliæ, ne intestinum, aut omentum extra ventris caveam prolapsum falso existimemus. Multa sunt quæ ejusmodi errorem incautis objiciant, ut testiculus qui serius, sicuti nonnunquam accidit, in scrotum descensus, inguen attollat, non facile tamen pro bubonocèle accipiendus, nisi forte ab iis qui Brechtfeldium (*y*) haud imitati, scrotum antea, præsertim in pueris, non explorent, nec deficientem in eo testem animadvertant: ut glandula aliqua inguinalis in eam formam aucta quam Epistola XXXI. (*z*) in Lanio descripsimus, aut multæ cum sero coagulato, quales deprehendit Reifelius (*a*): ut alia tandem, quæ ne imponant, cætera sunt diligenter spectanda, & inquirenda. Eram Venetiis, cum mulier Chirurgos, & Medicos, in his Santorinum advocavit, ut quid esset quod sibi in altero inguine prominebat, dignoscerent, bubonocelem verita propterea quia repente apparuerat inter conatus adstricti ventris exonerandi. Herniæ aberant signa omnia; nisi quod statim atque eum locum manu tentarent, mulier ructus emittebat. Quæ postquam ob id unum Medicos animadvertit animi pendere, risit, & quamcunque mei corporis tentetis partem, mihi, inquit, ructus illico prodire, audietis. Periculum continuo faciunt, & continuo ructus proferunt. Hæc mihi, aliisque Amicis cum Santorinus referret, cæteris ut inauditum mirantibus, rarum est, inquam, non inauditum. Legere enim memini apud Etmüllerum (*b*), *rarum esse quod Bartholinus in Actis Med. Hafniens. p. 199. & Rhodius C. 2. Obs. 52. observarunt, ab externa frictione corporis quovunque in loco ructus continuos.* Sed ne idem tibi quod Amicis illis meis accidat, si forte indicatos ab Etmüllerero Auctores in re perrara malis inspicere; in Rhodio quidem feliciter indicantis memoriam facile desiderabis; sed in Bartholino operarum errore agnito, pag. 199. pro 194. ponentium, reapse invenies Observationem viri, qui a leni frictione cujuscumque corporis partis statim in tam enormem incidebat eructa-

tionem, ut non prius desineret eructare, quam cessaret frictio. Est autem ea Observatio CII. Partis I. Volum. I. laudatorum Actorum, Brechtfeldio Reg. Matris Medico auctore.

10. Sunt & alia non æque perraro, sed tamen non creberrime occurrentia, nec modo ad inguina, verum etiam ad umbilicum, & scrotum, quæ in herniis dignoscendis morari Medicos possint, & nonnunquam decipere. Sic memoria teneo, in Serenissimo quodam Principe, flatibus quoque inter cætera, & hypochondriacis ventris distentionibus obnoxio, relatum mihi ab ejus Medicis, præstantibus alioquin Viris, paululo supra umbilicum a sinisteriore parte esse epiplocelem: quem ego locum explorans, etsi laxam quandam percepi, levemque prominentiam circuli ambitu, cujus diameter tres saltem digitos transversos æquaret; tamen cum subesse nihil inæquale sentirem, Princeps autem ipse non ea interroganti responderet quæ Medicorum confirmarent judicium; malui assensionem sustinere, nec me pœnituit, cum aliquot post mensibus ex mortui ob longe aliam causam, ad me missa dissectione, certior factus sum, deceptionem accidisse, a Cel. Heistero (*c*) indicatam, scilicet nihil ibi sub cute præter pinguedinem fuisse cellulas distendentem membranæ Adiposæ, non a peritonæo, quod nullo modo laxum erat, extrorsum compulsæ, sed propter majorem eo in loco suæ pinguedinis copiam eo in loco prominentis: quo de genere tumorum ad te alias (*d*) scribam. Sed ut bubonocelem aliquando mentiantur, ostendit Schulzii (*e*) Observatio in viro in quo tanto facilior fuisset error, quod cum esset macilentus, nemo tantam pinguedinis copiam vasis Spermaticis adjunctam putasset. Et quamvis præpinguis esset alter quem dissecuit Petschius (*f*); tamen in proclivi deceptio erat propterea quia pinguedo in substantia peritonæi cellulosa collecta, *per annulos ad scrotum*, non in utroque, sed in dextero dumtaxat latere ea copia progrediebatur, ut ibi oscheocèle esse videretur. Porro in scroto, ubi cæteroquin haud raro cum multiplex simul est herniæ genus, alterum ab altero obscuratur, ut cum multa circumjecta aqua prohibet inclusum omentum, aut intestinum, aut ambo digitis tentando internoscere; accidere præterea nonnunquam potest, ut vel simplex genus aliquod multiplex esse, aut non quale est, esse existimemus. Quis enim in illa, exempli causa, Vesalii Observatione, quam in Sepulchreto quoque (*g*) habes descriptam, cum scrotum amplum adeo, & grave animadvertisset, quis, inquam, ex sola illapsi omenti parte esse, putasset, eo usque aucta, ut *quatuor aut quinque librarum pondus penderet?* Aut quotus quisque; ut ad recentius exemplum veniamus; facile deceptionem vitasset (inquam Gunzius ipse (*h*) laudabili ingenuitate se incidisse, fatetur) ut cum angustiore ad inguen, in scroto autem magnum, amplumque cum rotunditate tumorem videret; non ibi intestini quidquam, sed omentum solum, quod inventum est crassius factum, & inferius replicatum, concludi, existimare? Aut quis denique cui sint incognitæ Observationes, non sæpe obviæ, præstantium Virorum quos tibi Epistola XXXIV. (*i*) laudavimus, cum videat, ad pleraque alia intercepti intestini symptomata, illud non accedere ut via intestinorum intereludatur, affirmare audeat, aliquam horum interceptam esse partem sive ad umbilicum, sive ad inguen, sive in scroto, ut alii, sive ad femoris initium, ut nos deprehendimus (*k*); & contra, tametsi recrementa nulla transeant, nihil tamen, nisi partem aliquam parietis intestini, esse interceptam, ut nos olim ad inguen vidimus (*l*), nuperrime autem vel inferius Chirurgus Experimentissimus Antonius Benevolus (*m*). Sed & postea fortasse erit alias in dignoscendis herniis faciles hallucinationes indicandi locus.

11. Nunc enim aliquid attingendum est de iis quæ

(*g*) Obs. Anat. in Hom. ubi de Teste.

(*r*) n. 32.

(*s*) Sect. hac 29. Obs. 2.

(*t*) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 5.

(*u*) Sect. cit. Obs. 5.

(*x*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701.

(*y*) Obs. 3.

(*z*) Vid. apud Bartholin. Act. Med. Hafn. Vol. I. Obs. 106.

(*a*) n. 19.

(*b*) Eph. N. C. Dec. 2. A. 7. Obs. 12.

(*c*) Prax. 1. 1. S. 4. c. 2. in Prognos.

(*d*) Inst. Chir. P. 2. S. 5. c. 120. n. 1.

(*e*) Act. N. C. Tom. I. Obs. 225.

(*f*) Syllog. Anat. Obs. 89.

(*g*) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3.

(*h*) Proluf. de Entero-Epiplocel.

(*i*) n. 16. 17.

(*k*) Ibid. n. 15.

(*l*) Ibid. n. 18.

(*m*) Dûe Relaz. Chirurg. Relaz. 2.

quæ attinent ad prolapsi in scrotum intestini repositionem, ut satis a me tibi fiat, quærenti, num Valsalva a clysterum usu tunc abhorreret? Ille vero, quod ex scripto quoque ejus Consilio intelligitur, sedulo curabat, ut debebat, ne quid reponendis intestinis obstaret, imo ut omnia, quo ad ejus fieri posset, redituris in ventrem cederent. Itaque ubi hernia mollior aliquanto facta esset, quod mataxis appositis crudi filii præstabat, calida permadentibus in qua flores chamæmeli, & meliloti, semina autem lini, & scæni græci incocta essent, quarta quaque hora mutantis (sic enim tunc Bononiæ solebant, sæpius tamen mataxis lixivio imbutis; hic spongiis utuntur in calentem amurcam demersis) tunc intestinorum repositionem blanda manu moliebatur, jejuno ægro, neque alio hujus corporis situ, quam eo quem, ut in more est, jam inde a principio imperabat, tempus insuper impellendi observans quo jussus æger expirationem longius producebat. Sanguinis autem, præsertim ubi hujus nimia copia esset, missiones antea præceperat, cum consueta alia, in quibus & clysteres intelligo, auxilia laudaverat, & parcum tum semper cibi, potusque usum, iis quæ status gignunt, vitatis, ad hæc jusculum emolliens mane, & sero, oleum autem ex dulcibus amygdalis recens expressum, interdum ex cochleari per vices sumendum sic ut ne plus duabus unciis quotidie absumeretur. Postquam intestina reposuerat; ne forte relaberentur, eodem corporis positu, aptoque subligari cavebat, ad quod asutum frustum esset mollis spongiæ, tres digitos longum, totidem latum, unum crassum. Ubi vero per intervalla re sæpius tentata, repositio non succederet, nec gravia interim symptomata aliud capere consilium cogent, ipse quidem potius quam incassum vexando inflammationem crearet, tum vitare, tum servare ægrum jubebat cætera omnia quæ dicta sunt sive exterius, sive interius molliendi causa in usum trahenda, sed cum iis præsertim toties inculcatum decubitus modum, id est ut altior esset pubes quam reliquus venter; sic enim per se naturam interdum rem absolvere. Contraxi tibi in summam Consilium totum, non quod pleraque non sint omnibus communia; imo propterea quod sunt, ut plane intelligas, cum in hoc convenient quod ratio indicat, ne quidquam in ventre sit quod obstet, utque omnia cedant regressuris intestinis, minime apparere, cur olim, & nostro etiam tempore aliqui a clysteribus tunc abhorreant, per quos sine irritamento quidquid ea via potest ex intestinis subducatur. Nam quod ajunt, *descendere clysteres ad scrotum, & ratione ponderis sui intestina magis deprimere, atque herniam augere*; id locum fortasse haberet ubi proxima Recto pars Coli in scrotum illapsa esset, aut ubi inverso jam peristaltico motu, omnia ex Recto in reliqua intestina raperentur. Quorum neutrum ab iis dici potest, non primum, quia *Colon raro exire in scrotum, fatentur*; non alterum, quia cum jam *peffima symptomata supervenerint*; tunc denique clysteribus ipsi quidem uti permittunt.

12. Ubi vero ad ferrum veniendum est, qua potissimum ratione utendum sit, cum Valsalva, cujus præcipue scire aves consuetudinem, scriptum non reliquerit; nihil est causæ, cur iis quæ satis ab aliis tractata sunt, immoremur. Nonnulla dumtaxat quæ illius; aut meis dissectionibus confirmari possunt, paucis attingam. Et primum quæ repositioni maxime officiant, orificii sacculi angustia, & durities, & prolapsorum aut ad sacculum, aut inter se annexio ut aliquando occurrerint nobis, certa loca ostendent Epistolarum V. (n), XXI. (o), XXXIV. (p), & hujus quoque Epistolæ ipsius (q). Mutationes deinde quas in partibus offendimus aut intra sacculum, aut prope sacculum positas, animadvertes. In his adnotatione maxime dignum est quod Valsalva vidit, ut Epistola habes II. (r), testis videlicet ob veterem, ut videtur, epiplocelem, in Juve ne fir-

ma alioquin valetudine uso, & annos nato circiter viginti duos, totus in membranofum corpus mutatus. Leges quidem in Sepulchreto (f) testes *exiguos, compressos, flavescentes, nucis moschatae magnitudinem vix æquantes* cum hernia inventos, sed magna, neque ex omento solum, sed ex mesenterii quoque, & Ilei intestini non mediocri portione facta, eaque ante viginti annos, & in septuagenario. Et Senex erat pariter is cujus testem, herniæ proximum, altero minorem, nec paulo offendi, eundemque intus ex fusco rubentem, quemadmodum Epistola scripsi XXIV. (t) Hernia tamen illa erat enterocæle, & propter inflammationem lethalis fuit; ut appareat quo ille testis color sit referendus. Hæ igitur duæ Observationes testiculorum magnitudinem ob prolapsas in scrotum partes interdum minui, ostendunt; prima autem illa, aliquando structuram ipsam penitus mutari, demonstrat. Ex quibus ut potes intelligere, non semper esse verum quod aliqui pronunciarunt, *sterilitatem ex herniis metuere, frustraneum esse*; ita conjicere etiam potes, herniosos interdum steriles fieri non modo quod *vasa*, ut Boerhaavius (u) docuit, *sacco adnascantur*, sed etiam quod præter vasa testes ipsi pondere & mole illapsi non solum intestini, verum mesenterii quoque, & nonnunquam ipsius dumtaxat omenti diutius premantur.

13. Iis autem quæ in herniæ saccum procidunt, partibus quæ aliquando mutationes contingant, & quam facile & quam multos, magnosque errores hæc neglecta animadversio in medendi arte parere possit, scite admonuit Gunzius (x) ubi suam in omento deceptionem esse fassus. Ad cujus Observationem omenti, in hernia crassioris, & pinguioris facti, antea habitas Sprogelii (y) in vivo, Mancharti (z) in mortuo Observationes adjunges. Et ne omentum solum mutari, credas; illam quoque addes, quæ refertur a Lavatero (a) *intestinorum papyri madidæ instar mollium*; ut minus mirari oporteat, si, accedente præsertim supuratione, aut gangræna, rumpantur, & quod continent liquidarum sæcum, in herniæ cavum effundant, sicque hæc aut aliam herniæ speciem, aut abscessum mentiatur, ut Cel. Heisteri (b) in vivis, mortuisque observata commonstrant. Verum ut in mutationibus subsistam quas Valsalva, & ego prolapsis partibus accidisse, conspeximus; eas ex Epistola intelliges XXXIV. Nec intestinis solum dico, quæ ab interceptione passim aut inflammata, aut nigra, & gangrænosa invenies; sed omento quoque, & mesenterio. Illud enim duplicatum, & in corpus teres conformatum leges (c), quod nisi incidendo potui quid esset, intelligere. Mesenterii autem portio ut quasi carnea Valsalvæ (d) apparuerit, ibidem cognosces. Ea, inquam, portio, quæ, si duplicatum intestinum paulo altius descendat, ipsum intra sacculum sequatur, necesse est; facilius enim propter pinguedinem, qua multa est præditum, laxari potest, quam dirumpi. Nunquam autem laxius esse, quam in herniis, intelligitur. *Mollities atque laxitas mesenterii in hernia intestinali frequenter cernitur*; inquit Whartonus (e). *Usque adeo enim laxatur mesenterium, ut permittat intestinum sibi appensum, quod intra orbitam suam coercere debuerat, in scrotum delabi*. Sed is quem sæpius tibi, & merito laudo, Benevolus (f) mesenterii laxitatem semper, nedum frequenter esse in istis herniis, indeque primam harum esse originem, digna sane quæ legatur Dissertatione ostendendum suscepit. Quo spectat Observatio, in Sectionem hanc Sepulchreti (g) relata, Hoffmanni patris, vires emplastris sui magnetici, lumbis adhibiti, prædicantis ad retrahenda ex herniis intestina. Quæ si tantæ sunt, quantum ad pervadendum, quod perdifficile est intellecta, crassitudinem lumborum, imo eorum vertebrae, & corroborandum mesenterium requiruntur; miror, cur filius ubi de herniarum curatione non uno in loco scripsit, nullam ejus, quod meminerim, emplastris mentionem fecerit. Cujus tamen cum Ettmüllerus (h) confir-

(n) n. 2. (o) n. 15. (p) n. 5. 9. 18. (q) n. 5. (r) n. 20. (f) Sect. hac 29. Obs. 13. (t) n. 15.
 (u) Prælect. ad Infit. §. 641. (x) Prolus. supra ad n. 10. cit. (y) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 70.
 (z) Dissert. supra ad n. 3. cit. c. 2. in fine. (a) Dissert. ad eund. n. 3. cit. n. 23.
 (b) Dissert. de Hernia Incarcer. §. 10. & 15. (c) n. 9. (d) n. 5. (e) Adenogr. c. 11. (f) Dissertaz. 1.
 (g) Obs. 14. §. 3. (h) Prax. I. 1. S. 12. c. 1.

confirmet, effectum se vidisse mirabilem; rem, si tibi sic placet, in medio relinquam, præsertim cum si quis velit herniosus corroborantia, & adstringentia, lumbis, ubi se annectit mesenterium, apponere; ei Benevolus non repugnet. Cæterum a Benevolo visa non credo quæ multis ante annis scripserat Cl. Rostius (i), cum in hernioso laxum mesenterium invenisset, nempe veri simillimum esse, hernias intestinales hoc primitus requirere, quoniam intestina eadem mesenterio firmiter alligantur, adeoque e sede sua deflectere nequeunt, nisi mesenterium ob quascunque violentias prius cedat: neque credo, ad Præcl. Brendelii manus Benevoli Dissertationem pervenisse, cum eandem magis confirmavit sententiam (k). Ad Rostii enim Observationem, aliasque Benevoli, illamque præsertim in Sartore, cujus magnæ enterocæles majorem partem non jam intestina, sed mesenterii expansio faciebat, habes a Brendelio præcipue quas adjungas, asseverante, cum aliquoties id inquireret, mesenterium ab ipsa origine immodice semper laxatum, & quasi distentum invenisse, imo in bajulo ipsum ibi peritonæum a magnis vasis sejunctum, mesenterium autem in illo atque in altero ultra fidem distentum, ut certe in altero ubi quam minimum esse solet, iis locis trium quatuorve spithamarum esset. Et ne forte existimes, a prolapsorum intestinorum pondere hæc fieri, ut & lumborum dolores; Rostius admonet, qui a quassante equitatione hernias contrahunt, sentire ordinarie prius tensionem dolorificam ad lumbos, argumento haud obscuro afflicti, tensi, vel diducti ibi affixi mesenterii. Quin etiam animadverti, attentum Medicum Riedlinum (*), cum futuræ enterocæles signa apud Auctores non inveniret, ex sua quadam Observatione multo antea indicasse ex quibus id suspicari possimus; in iis autem primo loco posuisse lumborum dolores. At enim, inquis, certum est ab Eximio Anatomico repertum esse in oscheocæle mesenterium, quod obesum, funiculi simile, tensum, durumque una cum intestinis descenderat. Quid ergo laxum, aut debile in ejusmodi mesenterio fuit, cui herniæ originem imputemus? Ego vero ex te quæram, num eo tempore quo descendit, existimes sic tensum, durumque fuisse, nec illi postea id accidere potuisse quod mihi in ipso intercepto omento conspectum esse, dicebam, aut quod in eodem durioris, & quasi scirrhusi laudatis Observationibus Mauchartus, & Sprogelius adnotavere? quæramque insuper, quomodo, nisi laxius fuisset, cum aliquot Tenuium intestinorum ulnis potuisset in amplissimam herniam descendere? certe enim secundum naturam se habens nequit deorsum adeo pervenire. Cave putes, hæc a me Benevoli potius, quam veri, quantum ipse intelligo, tuendi studio, esse dicta, præsertim cum, quod ille faciebat, non omnia mesenterii, sed aliquid peritonæi quoque, & annulorum laxitati cum Rostio, & Brendelio tribuam.

14. Ex iis quæ attigimus, & multo etiam magis ex illis quos indicavimus, Epistolarum locis, in memoriam redieris, quid de observatis a nobis Bubonocæle, Oscheocæle, Omphalocæle, & Merocele, & de partibus tum prolapsis alias acciperis, ut non sit opus hic iterare. Juvat potius de duabus illis ultimis herniis aliquid adjungere. In Omphalocæle etsi, quemadmodum a nobis, ab aliisque repertum est, omentum videtur, sicut ejus sedes indicat, debere concludi: non rarissime tamen abesse, sed Jejuni intestini, aut Coli partem sine illo occurrere, & sua, & Arnaldi, ac Petiti Observationibus ostendit Rostius (**), ubi & alia animadvertit de vomitu pro vario intercepto intestino citius, seriusve adveniente, nec eandem materiam eiciente, quæ te legisse non pœnitebit. Mero-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

cele autem affectorum si forte dissecciones, quas ad das Sepulchreto, desideras, in Observationibus invenies quas supra (l) indicavi, prætereaque apud Genselium (m), præsertim vero apud eum qui de hac Femorali, sive Crurali dicta Hernia Dissertationem vulgavit, Cl. Danielem Koch (n). Quas, illasque Observationes inspiciens, cum plerasque in viris habitas fuisse, animadverteris; minus fortasse tibi placebit quod ab Erudito alioquin Medico scriptum est, non facile viros huic herniæ obnoxios fieri: quanquam mihi, ut verum fatear, necdum, nisi in scæminis, accidit, ut eam viderem. Rariores quædam, seu locum spectes quo fiunt, seu partes quæ procidunt, nec Valsalva, nec ipse conspexi. In illis ea est quæ contingit qua Obturator, ut vocant, nervus cum vasis ejusdem nominis prodit, quem nervulum haud scio, cur ille idem Eruditus, quem modo designabam, Medicus cruralem posteriorem dixerit, quo cæteri vocabulo omnium crassissimum significant nervum. Cæterum de hac hernia consules qui in Commercio Litterario (o), & apud Platnerum (p) laudantur. Est hac multo rarior quæ a Christophoro Henrico Papen (q), sicut in cadavere invenerat, diligenter descripta est, maximæ lagenæ oblongæ simillima, ab dextero ani latere incipientis, & intra saccum, peritonæo continuatum, Tenuia intestina cum mesaræo valde elongato, & initio Coli includentis: quæ viscera cum per incisuram ischiadico sacram, ut recte is censet, ad quem Observatio missa est, Cel. Hallerus, deorsum procidissent; nos Herniæ Dorsalis nomen illi potius alteri, siquando se prodat, reservabimus quam Paulus Barbettus (r), ut bene Auctor novit, & tu in Sepulchreto quoque (s) habes, his verbis indicaverat: experientia me docuit, peritonæum etiam in parte posteriori versus dorsum posse disrumpi, & ibi herniam efficere.

In illis autem herniis in quibus partes spectantur quæ raro prolabantur, Cystocæle est. Qua de hernia cum alias (t) ad te scribens mentionem sic fecerim, ut in mulieribus analogo quodam modo, videlicet non per inguen procidente vesica, accidere indicaverim; nunc addam, in ipsis quoque per inguen aliquando prolabi, ut duæ Observationes docent sæpius laudati Benevoli (u). Quarum altera cum ostendat, quot annis ante id vitium cœpisset; non esse igitur patet a prima conformatione, quemadmodum Meryus (x) existimabat; præsertim quando nec tot aliarum quas tunc ex viris indicavi, ullam esse, memini cujus initium a primordiis usque apparuisse videatur. Qui fiat igitur, inquis, ut vesicam seu plenam, seu vacuum tum sua vincula, & nexus, tum peritonæum, & muscoli abdominis per alterutrum inguen exire sinant? Legesis ingeniosi Viri Jo. Salzmanni Dissertationem (y), ubi ad ea quæ Petitus (z), ipse quoque ejusmodi herniæ observator, ad has infirmandas difficultates protulerat, alia insuper addit, per quæ easdem minoris facias, illamque in primis quæ a peritonæo obstante repetebatur, hic memorato a multis, non advertentibus, vesicam non inesse, sed subesse peritonæo. Quas omnes etsi planissime dissolvere non liceret; non tamen hæc hernia negari posset, quam non modo alias indicatum signum evidentissime pathognomonicum, sed & in mortuis inspectiones confirmarunt, tunc pariter indicatæ, ut nostri Jo. Dominici Salæ apud Bartholinum, & Ruyschii ipsius; ut mirum sit, fuisse qui anno demum 1713. hunc morbum pro novo haberent, & alii ab alio, sed circa illud tempus primum observatum esse, contenderent: quanquam olim etiam Platerus, ibidem a nobis memoratus, statim atque ex scroto in ischuria vesicæ distento, vulneratoque urina profluxit, hanc

A a

cogno-

(i) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 178. (k) Progr. de Herniar. Natalib. (*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 150.
 (***) Obs. supra ad n. 13. cit. (l) n. 7. (m) Eph. N. C. Cent. 7. & 8. in Append. ubi Const. Epid. Hungar. A. 1713. in Septembr.
 (n) c. 2. §. 5. (o) A. 1743. Hebd. 47. n. 1. (p) Dissert. de Hydrocæl. §. 2. not. 7. (q) Epist. de stupenda Hernia Dorsali.
 (r) Chirurg. P. 1. c. 8. vers. fin. (s) Sect. hac 29. Obs. 8. (t) Epist. 41. n. 12. (u) Osservaz. 25. 26.
 (x) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 3. (y) De Hernia Vesicæ Urinar. thes. 22. & seqq.
 (z) Histoir. de l'Acad. R. des Sc. A. 1717.

cognovit herniam, diserteque descripsit. Et ne forte credas, eam contentionem ex parte saltem ad muliebris vesicæ herniam attinuisse, simul cum vagina prolapsæ; fac memineris, hujusmodi Observationem a Peyero (a) annis ante Ruyschianam aliquot fuisse vulgatam, & dissectione comprobata, quam etiam in Sepulchreto (b) habes. Hanc aliorum postea, & nominatim Virorum Clariss. Bassii (c) & Burggrafii (d), Observationes in demortuis secutæ sunt. Meryus qui virilis vesicæ descensum in scrotum per cadaveris incisionem præclare confirmaverat (e); muliebris herniam in viva dumtaxat raro exemplo in perinæo deprehendit (f): Atque hæc non ad iteranda, sed ad pressius alibi indicata illustranda, & absolvenda ea quæ attinent ad Herniarum Vesicæ historiam, dicta sunt. Vel rarior quam Cystocele, est

Hysterocele per sectionem patefacta. Præter illam tamen hujus Observationem quæ in Sepulchretum (g) relata est, pervulgatæ sunt duæ in Doringii Epistola ad Hildanum, quarum priorem, ex Sennerti Institutionibus exscriptam, si perleges, illud quoque animadvertes in tanta hernia, eaque ob ictum orta, peritonæum, quantum Sennertus visu dijudicare potuit, integrum perstitisse. Verum etiam sine dissectione quis dubitare posset, utrum in tribus aliis herniis fuisse, quarum duas *ultra media femora*, tertiam *ad genua usque propendentem* memorarunt Carolus Sponius (h), & Fridericus Ruyschius (i), quando feliciter natos esse fœtus legerit, hernia ab obstetrice *elevata*, quod Ruyschius vidit, aut postillos editos, herniam valde subsedisse, & sine prioribus internis motibus remansisse, existimaverit, quæ, aut alia ejusmodi indicia Sponius attenderit, necesse est.

Huc hernias adde quas alia faciunt prolapsa viscera, ut deprehensus ab Ruyschio eodem (k) lien in peritonæo dilatato, ut ventriculus, cujusmodi Observationes duas, quamvis dissectione non comprobatas, minime tamen obscuras, commemorat Petrus Kirschbaum (l), ut jecur, per anatomen in hernia inventum ab Salomone Reifelio (m). Has, aliasque hujusmodi hernias, si viscus quod continent, spectaveris; ab eo denominabis, ut suam Reifelius Hepatocele. Sin eam in qua contigerint, abdominis sedem; ab hac vocabis. Nam si Ventris, aut *Ventralem*, ut faciunt nunc plures, herniam diceres; recte quidem diceres; sed cum aliud nihil præter genus nimis late patens indicares; de sede etiamtum interrogari posses, quod non posses, si hanc a primo significasses. In sede autem definienda noli credere te peccaturum, si forte Umbilicalem voces quæ non ipso in annulo umbilici sit, ubi vix memini in aliis quam in aliquo tenello infante, vidisse. Satis sit tibi, si illa fuerit prope umbilicum; socios enim, nec eos vulgares, habebis qui vel sic acceperint, atque accipiant. Sedes autem tot esse possunt, quot sunt abdominis regiones. Sic, exempli causa, sub costis spuris in hypochondrio dextero Lavaterus (n) herniam vidit quæ partem intercipiebat Jejunii intestini. Sic alii in aliis, quas omnes continuo is nominat, Indicative, regionibus; ut mirari subeat, Rolfincium (o) ad hypochondria, & ad pubem hernias negasse; *nullum enim, quod sciam, inquit, exemplum dari potest, quod illa loca taliter affecta unquam visa sint*. Namque ut alia forte ejus memoriæ tunc non occurrerent exempla, qualia nunc obvia sunt, ut vel ipse bis (p) per anatomen hernias ad pubem examinaverim; at saltem loci Hippocratis (q) oblivisci non decebat, quem ejus Enarratores perpenderant, utinam satis feliciter, & omni ex parte, Franciscus Vallesius (r), & Hieronymus Mercurialis (s): *Pectinum ruptiones, quæ quidem circa pubem fiunt, ut plurimum statim sunt innoxie*:

quæ vero paululum supra umbilicum in dextra parte, hæc dolorosa sunt, & anxiosa, & stercoris vomitum inducunt, velut etiam Psittaco accidit. Hunc locum productum videbis in Dissertatione (t), quam doctè, periteque scripsit Vir Cl. B. Ignat. la Chauffe.

15. Jam illud sequitur, ut quando de legitimis herniis scripsimus; de spuris quoque, id est in quibus nullius Partis ex ventre prolapsus fit, sermonem habeamus. Sunt hæc Hydrocele, Pneumatocele, Hæmatocele, Cirsocele, Steatocele, Sarcocele, Spermatocele. Quæ etsi multæ sunt; in ipsis tamen universis multus non ero. Nam earum quas Valsalva, aut ego per dissectionem examinavimus, Observationes ex illo quidem omnes; ex me autem plerasque antea accepisti.

16. Hydrocelem ex Valsalvæ observatione bis descripsi Epistola XX. (u) Quam relegens, facile Malpighii (x) imitorem agnoscas. Uterque enim hydroceles humorem evaporationis ope exploravit. Uterque ex Vaginali tunica humoris guttulas expressit; Valsalva insuper ex Albuginea. Ex qua, sicut alibi scriptum reliquit, etiam secundum naturam se habentibus rebus, compresso testiculo, vidit parallelo ordine erumpentes. Sic etiam Malpighius *a statis Vaginalis orificiis conspexerat prosilire, & repetita sæpius compressione alias erumpere* quas inter fere innumeras guttulas *aliquæ grandiores erant*. Quamobrem utriusque sententia fuit, per Vaginalem separari humorem in naturali statu paucum, inter eam, & Albugineam madoris instar prohibentis ne eæ tunicæ coalescant, ut sic mollis, suoque aptus officio fervetur testiculus: qui humor si per morbum coacervetur, hydrocelem tunc fieri. Non desunt autem hoc tempore qui nihil ibi esse cavi, ajant, nihilque aquæ secundum naturam; etsi non ignorent, Vesalium (y) tamen docuisse, Vaginalem tunicam intus esse *aqueo quodam humore obductam*, qui post illum passim ab aliis quoque conspectus sit, & Boerhaavium (z) addidisse, *in caballo, dissecta vaginali plurimum aquæ exprimi posse*. Hæc non eo attingo, quod illum unum esse censeam modum quo hydroceles origo explicari queat. Imo cum meas omnes attentius recolo Observationes, nullam invenio quæ non indicet, eas quas ego intra Vaginalem tunicam examinavi, hydroceles a disruptis illic hydatidibus originem habuisse. Quod tibi quoque videbitur, ut opinor, ubi in singulis animadverteris aut hydatides aliquas five etiamtum integras, five semilaceras, aut reliquias earum fuisse superstites. Quas antequam Observationes proponere, aut commemorare aggredior; scire juvat, intra illud cavum, vel nulla adhuc inchoata hydrocele, aliquando hydatides inveniri, quæ si dissiliunt, & eam quam continent, aquam primum effundant, deinde aliam usque & usque stillare pergant, non est dubium, quin facturæ sint hydrocelem. Nos autem Epistola ad te IV. (a) duarum ibi hydatidum mentionem fecimus, quarum singulæ singulis testibus erant impositæ, magnæ ambæ, sic tamen, ut sinistra esset major, ab omni ferme parte solutæ, ac liberæ, eumque humorem continentes, quem igni impositum non concretere vidimus, sed relicta tenui quadam pellicula, in auras evanescere non secus ac Malpighio (b) interdum, & Valsalvæ (c) accidit in hydroceles humore ad eundem modum examinando. Sed ad illas Observationes veniamus.

17. M I L E S vetulus, & gibbosus quos morbos pertulisset, quibusve novissime esset confectus, magis ex mortui dissectione licuit, quam ex viventis narratione, aut Medicorum observatione cognoscere. Paulo enim postea quam fuerat in hoc Nosocomium illatus, vivendi finem fecerat. C A D A V E R, quale id

cun-

(a) Eph. N. C. Dec. 2. A. 1. Obs. 84. (b) l. 3. S. 31. in Additam. Obs. 5. (c) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 2.
 (d) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 126. (e) Mem. cit. Obs. 1. (f) Obs. 2. (g) l. 3. S. 38. in Append. Obs. 2.
 (h) apud Lavaterum Dissert. de Intest. Compress. thes. 13. (i) Advers. Dec. 2. n. 9. (k) Ibid.
 (l) Dissert. de Hernia Ventric. §. 3. Hist. 1. & 2. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 6. (n) Dissert. cit. thes. 5.
 (o) Diatrib. de Enterocel. c. 3. §. 4. (p) Epist. 5. n. 19. & Epist. 34. n. 11. (q) De Morb. Popul. 1. 2. S. 1. vers. fin.
 (r) Comment. in eam Sect. n. 19. (s) Adnot. in eum librum. n. 6. (t) De Hernia Ventrali ad §. 10. (u) n. 24. & 26.
 (x) Epist. de Struct. Glandul. (y) De corp. hum. fabr. l. 5. c. 13. (z) Prælect. ad Instit. §. 641. (a) n. 30.
 (b) (c) locis paulo ante indicatis.

cunque erat, Gymnasium habuit, ubi Anatomen docebamus frigidissima illa quam alibi (d) memoravimus, tempestate A. 1740. Februario mense.

Venter nihil ostendit præter naturam, si quæ ad scrotum attinent, excipias, de quo post dicemus, & ossei aliquid in arteriis Iliacis. In Thoracis utroque cavo aqua plurima, in pericardio non pauca, gelu ubique concreta. Pulmones tamen, nisi quod alter magnum ad tractum erat cum pleura connexus, & ad primam bronchiorum partitionem inter plures Bronchiales glandulas unam magnitudinis haud mediocris habuere, nihil notabilis vitii ostenderunt: ut neque crura, aut pedes ullum vel levis œdematis initium. Pericardii, crassioris facti, interiori superficiem, exteriori autem cordis adhærebat hic illic crassa quædam quasi puriformis materia, quam viscidiorum, & polyposam ejus aquæ partem fuisse, censui, quæ aqua, ut dixi, intra pericardium congelaverat. Ea materia cum a corde avelleretur, pinguedo quæ hoc undique, nec pauca, operiebat, hic illic quasi erosa relinquebatur. Qua me specie decipi, non sum passus, eorum memor, quæ olim animadverteram, ut ad te scribens Epistolam XXI. (e) & XXV. (f) ubi hunc etiam militem obiter commemoro, satis indicavi. Cor ipsum æquo amplius esse visum est, latioresque esse rami, Subclavii præsertim, & Carotici arteriæ Magnæ. Sed amplificatæ manifesto erant hujus valvulæ, & truncus ipse ad primos a corde tractus. Neque ibi deerant hic illic ossium initia, imo inter tunicas interiores osseæ squamulæ: quæ vel magis extra illos tractus occurrebant, & nominatim intra orificia Carotidum sinistrarum, Internæ videlicet, atque Externæ, & in Brachiali quoque arteria ad cubiti flexum, & infra hunc. Thoracis vertebræ septem, octove superiores ita erant positæ, ut, Spina ibi in alterum latus curvata, & inflexa, totidem ejusdem lateris costæ retrorsum prominere, & gibbum facerent. Cranium, cum meliora interea oblata essent capita, non aperuimus.

Restat, ut quæ primis diebus, scrotum incidentes, deprehendimus, subjiciamus. Fuit hoc a dextris intus extraque sanum; a sinistris tumidum. Itaque sub crassioribus tunicis Erythroide, & Vaginali, intra hujus cavum amplificatum aquam inveni ex fusco flavam, gelu semiconcretam, aliqua, sed non magna, copia. Cum testem inspicerem, longiorem potius visum, quam crassiorem, & longiorem certe Epididymidem; animadverti parvam quandam fimbriam, ex Albuginea pendentem qua propius majorem illius globum, testiculum convestiebat: quam fimbriam pro disruptæ hydatidis reliquiis accipiendam esse, censui, præsertim cum haud procul integram hydatidem cernerem, ex eadem tunica extantem:

18. VIR fuit ex iis quorum plerasque Partes extremo Novembri A. 1718. Patavii dissecabam, qui alterum scroti latus subtumidum habebat. TUNICAS inter Vaginalem, & Albugineam ejus lateris aquam, urinæ colore, non multam inveni, Albugineam autem exiguis tuberculis inæqualem: quæ ut pro parvarum hydatidum quæ dissiliissent, vestigiis acciperem, hydatides fecerunt nonnullæ quas in eadem tunica iis qui aderant, ostendi necdum omnino disruptas.

19. VIR alius inter eos fuit quorum cadavera Bononiæ incidi vere anni 1703. qui altero itidem latere non magna hydrocele laborabat. TUNICÆ illæ eadem duæ humorem intercludebant aquæ similem in qua caro recens lota est. A majori autem epididymidis globo per tenue, & breve filamentum parvula hydatidis pendeat. Per id filamentum multo exilius sanguiferum vasculum ferebatur.

20. Quod in his tribus exemplis non magna fuerit aquæ copia, inde fortasse repetendum conjiciemus, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

quod neque omnes omnino dissiliissent hydatides, & parvæ fuissent quæ dissilierant, neque diu post disruptionem humorem stillare perrexissent. Exemplum autem ultimum faciet, ut in memoriam redeas eorum quæ de origine hydatidum pariter ex mulierum testibus pendentium Epistola attigimus XXXVIII: (g). Plura vero quæ ibi (h) de hydatidibus scripta sunt, ut iis illustrantur quæ hic scribuntur, ita vicissim illa, si relegas, ad horum facient illustrationem. Quamobrem exemplis hic supersedebimus eorum quæ hydatidibus itidem aliis in partibus contingunt, ut in virorum testiculis. In quibus jam eandem mutationum seriem mecum ex Observationibus recognosce.

21. Et primum fac memineris, ut in Lanio, cujus dissectionem Epistola dedi XXI. (i) cum intra Vaginalem utramque esset aqua subflava, hydatides, quæ hanc, opinor, non ita diu antea effuderant, apparuerint mihi vesiculæ instar ex crassis, quasi in se contracti essent, parietibus factæ, ideoque jam propemodum solidæ, carneique coloris, ab Albuginea prope majorem epididymidis globum, eodem prorsus a dextris, sinistrisque loco, per suum pedunculum propendentis. Hinc; ut id obiter interjiciam; facile intelliges, quid illa fuerit veluti glandula carnosæ quam per suum petiolum a muliebri ovario pendentem Vallisnerius (k) memoravit: ex tam crebra autem hydatidum sive adnatarum, sive nonnunquam dependentium tum in foeminarum ovaris, tum in virorum testiculis observatione novum argumentum capies similitudinis quæ inter utrasque has Partes intercedit, si rem quidem sic generatim spectemus. Sed a vesicula propemodum solida ad tuberculum, sive corpusculum omnino jam solidum pergamus.

22. BUBULCUS post medium Januarii mensem A. 1743. in hoc obierat Nosocomio. Is quibus potissimum obnoxius fuisset morbis, & quibus sublatus, cum pro certo dicere non possim; conjicies ipse ex iis quæ præter naturam deprehendi, cum in Gymnasio quæ ad Ventrem attinent, & quæ ad Thoracem, inciderentur. THORAX; ab hoc enim hic juvat initium ducere; pulmones habuit arcte cum pleura connexos, cætera sanos: cor magnum: arteriam Aortam qua descendere incipiebat, non sine aliqua ossea squamula: Carotides latiores quam soleant, latissimas autem Jugulares venas Internas, dexteram præsertim, quæ aere magis, ut videbatur, quam sanguine plena, digitum pollicem ferme æquabat. Ventre aperto, oculos ad se convertit sinistra ima pars Coli intestini, flatibus dilatata, eoque compulsæ, ut ejus inflexus ille tractus pene totus in umbilicali esset regione in transversum locatus, magno objecto errandi periculo, si quis ibi ex dolorum sede, non Colon, sed Jejunum intestinum torqueri, censuisset. Ventriculus erat amplissimus, laxissimusque. Huic lumbrici inerant multi, tunica autem intima deerat ad spatium aliquod a sinistris in fundi posteriore facie, & gangrænæ initium apparebat in ea parte quæ pyloro propior est. Qua omentum ventriculo cohærebat, ubi sæpenumero, si quas, minimas certe videas glandulas de lymphaticarum genere, occurrebant aliquot, parvæ fabæ magnitudine. Lien sex digitos transversos latus, duos tresve pollices crassus, sesquipedalia longior, substantia fuit valde laxa, & præmolli. Jecur tamen non æquo grandius, intus dimidia ex parte decolor, ex dimidia altera dilute flavum, tres aut quatuor emittebat bilarios ductus quibus latiores vidisse, non memini, uno præsertim qui minimi digiti apicem propemodum admisisset. Quorum dilatationis causa nulla apparebat eo tempore: calculum autem aliquem olim in trunco substituisse, in quem illi, ut solent, confluebant; fortasse conjecissem, si is truncus, qui latus alioquin erat, ipse quoque ea latitudine esset quæ

(d) Epist. 13. n. 5. (e) n. 2. (f) n. 24. (g) n. 38. in fin. (h) n. 35. & seqq. (i) n. 19. (k) Istor. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.

proportione requireretur. In cysti bilis fusca, sed quæ flavissimo colore inficeret: cum multa ex illa discissa effluxisset; fæces tamen lentæ, earum similes quæ in vino subsident, restiterunt. Iliacarum arteriarum altera intorta alicubi quasi ut in Splenica videmus: utriusque autem illarum interior facies pene rugosa, & infuscata, nisi qua altera uno in loco subalbi aliquid ostendit ligamenti duritie, necdum ossis.

Spongiosi urethræ corporis bulbus, qui solet intus, extraque a subsistente sanguine nigricare, hic, quod alias vidisse non recordor, nullum continebat, ut ejus cellulæ, patulæ alioquin, carneo dumtaxat colore sebruberent. Testium alter fuit secundum naturæ modum, nisi quod inter se, & epididymidem levem pinguedinis laciniam in viro cæteroquin non pingui interjectam habebat. Alter vero ea erat copia valde flavæ aquæ circumfusus, ut per tunicam Erythroidem fibræ jam nullæ amplius apparerent, distentam videlicet a Vaginali, quæ non modo ipsa quoque distendebatur, sed caveam suam, semper quidem eo minus latam, quo magis sursum ibat, ad tres pollices extendebat supra testis supremam partem, sani utique, sed ita in longitudinem producti, ut alligatam epididymidem distraxisse videretur. Prope hujus majorem globum ex Albuginea prominebat subrotundum corpusculum, quasi ex ejus substantia factum. Vasorum autem Spermaticorum fasciculus crassior quidem erat; sed ex subflava fiebat pinguedine majori ex parte.

23. In hac, aliisve quas indicaturus sum, aut prolaturus, Observationibus nolim mireris, si cum multa esset, aut non pauca intra Vaginalem tunicam aquæ copia, unum tamen sæpe esset corpusculum, nec illud magnum. Reliquiæ enim magnæ hydatidis esse potuit, & quæ diu aquam dedisset, tametsi denique a longo tempore in eam se contraxisset exiguitatem, & siqua præterea corpuscula similia fuerant, omnino interdum potuerant evanuisse. Hoc monito, non modo tibi ad memoriam reducam Senem de quo Epistola scripsi XL. (l), in cujus altera Vaginali turbida aqua erat non pauca, subrotundum autem corpusculum, Albugineæ concolor, ex hac prope globum epididymidis majorem prominebat; verum insuper huc duas alias adscribam historias, quarum altera simul plura confirmet esse potuisse corpuscula, altera ostendat qua interdum ratione Professorum oculos possint effugere.

24. S E N E M rusticum in hoc Nosocomio thoracis hydrops confecerat eo tempore quo mihi Januarii mense A. 1731 publica incipienda erat Anatomie. Itaque ejus cadaver in Theatrum illatum est, & quo par est, ordine dissectum: quanquam hic quoque, ut in Bubulco feci, quæ prius examinata sunt, posteriore loco describam. T H O R A C I S aqua educta, pulmones inventi sunt flaccidi, & male affecti. Cor non item. Abdomine diducto, præter ea de Appendicula Vermiformi, de Valvula Bauhini, de Jecinore, & Liene, quæ cum satis indicata sint Epistola Anatomica XIV. (m), hic iterare non est operæ; arteriæ Magnæ truncus interiore facie passim inventus est inæqualis hic illic, aut osseus factus, aut ad osseum inclinans. Ex Cæliacæ autem ramis ille qui ventriculi fundo subtenditur, miris adeo ut nunquam ita conspexerim, modis quasi in cincinnorum formam se se totus intorquebat, sæpius se retrorsum inflectens. Vesica urinaria in se maxime contracta, crassa, dura, aeri immisso renitens, dilatari non potuit. Intus sanguinolento rubore, quasi ab inflammatione, erat circumcirca infecta ad imam sui partem, qua ex medio ambitus ipsius urethræ orificii ab interiore, eademque posteriore facie protuberantia intra vesicam exstabat, mediocris uvæ acini forma, & magnitudine. Quæ protuberantia etsi ipsa quoque a distentis sanguiferis vasculis ibidem rubebat; tamen intus ex alba, compactaque fiebat substantia in quam manifesto se

Prostata glandula producebat: Denique testium alter parvus intra aquam erat multam, quæ vi frigida tempestat in glaciæ lamellas ex parte concreverat. Eam tunica Vaginalis complectebatur. Ex Albuginea autem tum qua testiculum vestiebat prope majorem epididymidis globum, tum qua se producens hunc ipsum globum operiebat, ex singulis, inquam, his locis singula prominebant inter se vicina corpuscula, quæ ex densa, duraque substantia compingebantur.

25. V I R qui ab alto ceciderat sub initium Aprilis A. 1740. ut fracta capitis, & thoracis ossa haberet, aliis Litteris (n) perscribam. Nunc quoniam utrinque in scroto hydrocele laboraverat; quid utraque in parte viderim, non reticebo. V A G I N A L E S tunicæ aquam limpidam, sed copia non pari, continebant. Nam alterius cavea aut nihil erat, aut parum extra naturalem modum extensa: alterius vero ad summum usque os pubis sensim quidem contractior, sed satis tamen lata, nullisque interrupta cellulis, fibrisque se producebat. Uterque sanus erat testiculus: quanquam is qui in ampliori erat cavea, altero erat, nec paulo, major. Minor tuberculum habuit parvum, Albugineæ concolor, & affixum, & quasi ex ea factum, non tamen durum. Major nihil ejusmodi ostendit. Verum cum forte animadvertissem, dum aqua effunderetur qua fuerat circumfusus, nescio quod corpusculum simul exire, in hac quærens, corpusculum inveni minoris uvæ acini magnitudine, & forma quoque, nisi quod hæc ad ovalem nonnihil vergens, in medio alterius extremi breve, & tenue quasi collum habebat, ut exiguam referret ampullam, aut si mavis, uvæ acinum, petiolo tamen ex eadem acini substantia instructum. Sane & hoc corpusculum per suum illud collum ad partem aliquam adhæsisse videbatur, unde, quacunque ex causa, decussum, in aquam deciderit, in ea facile se observationi subducturum. Alba erat, densa, & compacta substantia ex qua intus, extraque constabat, si particulam excipias minimam, abnormi figura, quæ quasi nucleus medium tenebat. Hæc enim erat subflava, & pene ossea duritie, cum pars omnis reliqua, inter digitos compressa, nonnihil cederet.

26. Non me fugit quid potissimum adversus ea quæ ex propositis Observationibus mihi videor posse conjicere, vicissim opponere ipse possis, vel meis, quas alias accepisti, Observationibus quibusdam fretus. Probe enim memini, Epistolis XXIV. (o), XLI. (p), & XLII. (q) testiculos descripsisse, e quibus corpusculum illud exstaret, aut etiam penderet subrotundum, quod mihi quidem ruptæ est hydatidis indicium, cum tamen Vaginalis tunica modicum, vix parum, nihil etiam nonnunquam aquæ contineret. Quas ego Observationes tantum abest ut velim subterfugere; volo insuper alias ejusmodi adjicere, & quare nulla earum tamen conjecturis prorsus officiat meis, denique indicare.

27. V I R alter perpaucis postquam illum de quo novissime dictum est, secueramus, diebus in Nosocomio decessit: quo serius illatus fuerat, quam hernia in scroto, ut vocant, incarcerationa postulasset. Me absente, Mediavia noster cadaver incidit: qui mox eodem die simul quid conspexisset, narravit, simul nonnullas quas ipse inspicere avebam, Partes ad me curavit afferendas. Quæ igitur retulit, primum accipe, ut cum iis conjungas quæ supra de enterocele sunt scripta, accepturus deinde quæ ego de hydrocele observavi. H E R N I Æ sacculus sub Cremastere musculo, & huic annexa tunica Erythroide conclusus, pone se spermatica vasa, & testiculum habebat. In sacculo duplicata intestini Ilei portio leviter eidem annexa erat sic ut digitis separari potuerit, neque tamen in ventrem retrudi, prohibente annuli angustia, & intestini ab inclusa materia dilatatione. Nigricabat annulus, & intestinum non intra sacculum modo, sed

sed in ventre quoque ad proximum semiulnæ tractum. Reliqua intestina non turgebant: quanquam in vivente abdomen erat subtumidum. Teterrimo cadaveris odore prohibitus, non alia, nisi quæ a me expectari sciebat, præterea attigit. Cranio aperto, sanguine multum distenta meningum vasa animadvertit, & serum effusum. Quid ipse in meningibus adnotaverim, scribendi non est hic locus. Est de nonnullis dumtaxat quæ in allato ad me testiculo altero, & propriis quibus etiamtum inclusus erat, membranis conspexi. Intra Vaginalem aqua levitè subflava continebatur, sed pauca adeo, ut tertiam cochlearis partem non superasset. Tamen ex Albuginea, ubi, sani alioquin, ut cætera quæ ipse examinavi, testiculi supremam propemodum partem convestiebat, subrotundum exstabat corpusculum quod & colore eodem erat quo ipsa tunica, & ex eadem fieri substantia videbatur.

28. SENEX Tridentinus procerus, sed arctis ventribus, qui unde mortuus, & quale in corde officulum, & quam crebras in arteria Magna osseas bracteolas haberet, cum tibi aliis Litteris (r), quamquam id obiter, significaverim; non hic repetam. Duo potius quæ cadaver ejus difficans, mense Martio A. 1717. præterea animadverti, huc adscribam, ut minus imperfectam historiam habeas. **CORDIS** ventriculi, & vasa Magna polyposis concretionibus, iisque grandibus, densis, & si distrahere velles, resistentibus, non carebant: & tamen fluidi, & nigri sanguinis tanta copia partes omnes redundabant, ut secanti mihi id molestiæ sæpius, & moræ fuerit.

In scroti altera parte Vaginalis tunica aquam non multam continebat. Albugineæ vero, crassioris factæ, superficiem corpuscula hic illic occupabant ejusdem ac ea coloris, glandularum exiguarum forma, duriuscula, alicubi ferme in quincuncem disposita.

29. VIRI cadaver, qui a pleuritide quasi quadam mortuus dicebatur, in Gymnasium illatum est, cum ubi Anatomicum docerem, sub Januarii finem A. 1750.

THORACE recluso, vitium revera multiplex in eo deprehensum est. Plurima enim & in ejus cavitate, & in pericardio aqua fuit: pulmones, a sinistris præsertim, magna ex parte ad pleuram affixi, & alibi subduri: inter eas glandulas quæ ad primam bronchiorum sunt divisionem, una transversum pollicem longa. Consulto hic omitto quæ alibi melius dicam, Triangulares pectoris musculos propemodum rotos huic a natura defuisse: e fibulæ autem alterius supremo interiore latere processum osseum, styloidis millimum, extitisse. Sed ea quorum potissimum causa hanc scribere Observationem incepti, non mittam. Communibus testium tunicis detractis, sub quarum illa quæ scrotum proprie dicitur, plus pinuedinis, in imo etiam, vidi, quam in homine præsertim non valde pingui expectassem, cum reliquas ab altero latere ipse incidissem, nec humoris quidquam e Vaginalis cavo defluere, animadvertissem; inclusus tamen testiculus prope extremum superius parvam habuit excrescentiam rubellam, ex Albuginea existantem.

30. Post hæc addere non attinet, Juvenem de quo ubi de Vulneribus Thoracis (*), & multo minus Virum de quo ubi de Gonorrhœa (f) scribemus, illum quidem uno in teste prope alterum epididymidis globum, hunc vero ad summum epididymidis, illum parvam quasi Albugineæ excrescentiam subrotundam, & mollem, hunc vero subrotundum corpusculum habuisse; neutri tamen intra Vaginalem plus humoris fuisse, quam in sanissimo quovis homine videamus. Jam enim satis ex superioribus historiis liquet, non solum præsentem corpusculo, imo pluribus nonnunquam corpusculis, aquam in Vaginali fuisse non multam, sed nullam tunc quoque cum rubella existaret adhuc excrescentia, quæ mihi esset hydati-

dis non ita pridem disruptæ indicium. Quæ omnia etsi ita sunt; tamen quando nihil est quod vetet concipere, hydatidem recens disruptam, fuisse exiguam, corpuscula autem quædam, vel plura, vetustarum hydatidum esse vestigia, denique revehentium vasorum oscula, ut in quorundam Vaginali tunica vix ulla, aut obstructa esse, ideoque in iis effusam aquam diutius servari, sic contra in aliis majori esse numero, magisque patentia; cum igitur concipere hæc liceat; satis esse causæ non video, cur priores illas conjecturas omnino abjicere cogamur. Utcunque id est; ex lectis quas proposuimus, ex relectis autem quas indicavimus, Observationibus collegeris, hydatides, excrescentias, corpuscula nobis ut plurimum ad superius testis extremum, atque adeo prope majorem epididymidis globum occurrere: & cum in utroque existarent testiculo, sæpius eundem utrobique locum tenuisse, quin etiam ei adnatam, aut saltem proximam, quantum delineatio videtur ostendere, illam hydatidem fuisse quam testis figuram, & magnitudinem referentem supra (t) memoravimus: quæ res non prorsus indignæ sunt fortasse quæ animadvertantur, & quorum causæ forsitan ex propiore Spermaticorum vasorum fasciculi insertionem perquirantur.

Verum te illud magis ex me quæsiturum puto, num igitur nusquam, nisi inter Vaginalem tunicam, & Albugineam hydrocelem offenderim. Ego vero ut semel viderim in ipsa, ut arbitror, Albuginea, continuo exponam.

31. SENIS, qui ab alto cadens Martio mense A. 1706. ex capitis ictu mortuus est, reliquam historiam, cum de iis ictibus agam, (u) habebis: hic ea tantum quæ ad herniam attinent duplicem qua in dextero tantummodo scroto laboraverat.

OMENTUM, quod in ipso ventre erat dextrorsum retractum, ex eo descendebat in sacculum qui ad latus fasciculi Spermaticorum vasorum non ultra summam testiculi partem extendebatur. Intus erat lævis, ex eoque omentum nullo negotio in ventris caveam reductum est. Hernia autem altera ad hunc modum se habebat. Erat alter sacculus priore multo minor, quippe testiculo non longior, satis tamen latus, ex lævi, & separabili factus membrana, subflavam aquam continens. Is testiculi multo maximam partem cingebat, quippe latera hinc, & hinc arctissime committens sua cum ea dorsi testiculi parte quæ utrinque secundum longitudinem epididymidi erat proxima, ut hæc particula extra sacculum esset tota.

32. Qui Albugineam tunicam in duas membranas facili, & æquabili divisione haud semel diduxerim (x), Cl. autem Teichmeyerum (y) videam id benigne augentem, affirmantemque, in tres evidentes tunicas separari posse; sacculum hunc minorem crediderim ex earum duabus ab interposita aqua effectum: quod hydroceles genus, nisi forte a Fabricio nostro (z) indicatum velis, nescio an ab aliis antea fuerit adnotatum. Genus autem illud quod Viri cæteroquin doctissimi frequentissimum esse ajunt, & ego, nec sine curandi ipsum modo, in illa Introductione (a) agnosco quæ adeo antiqua est, ut Galeno adscribatur, illud, inquam, genus nec Valsalvæ, nec mihi occurrit, neque Experientissimo Heistero (b). Non tamen propterea ab aliis vel creberrime visum negaverim, qui videlicet multo sæpius aquam inter membranas cellulas quæ supra Vaginalem tunicam sunt, interclusam, quam intra hanc effusam; proponunt. Diu est cum alii, & in his certe Gerardus Blasius (c) admonere, hanc tunicam non extendere se ultra testem, nec vasa spermatica vaginali quadam tunica libera tegi; . . . sed pro ea membranas dari plurimas, coagmentatas, vasa hæc connectentes: itaque vel rupto ad inguina peritonæo, tamen humori ex ventre ad hoc spatium, id est in Vaginalis cavum, nullum dari transitum, sed vero

(r) Epist. 3. n. 22. (*) Epist. 53. n. 40. (f) Epist. 44. n. 5. (t) n. 3. (u) Epist. 52. n. 8.
(x) Advers. 4. Animad. 1. (y) Vindic. quorund. Invent. in fine. (z) Pentateuch. Chir. 1. I. c. 27.
(a) c. 18. (b) Dissert. de Hydroc. n. 28. & Infit. Chir. P. 2. S. 5. c. 122. not. b ad n. 1.
(c) in Observatis, supra ad n. 8. citatis.

vero intra hanc & scrotum ipsum, id est in cellulas inter utrumque interjectas, & cum superioribus illis aut per se, aut vi demum morbi communicantes. Hæc fere omnia sequuntur nunc plures, nec ipse nego, ut neque illud quod adjiciunt, pondere tamen aliquando, aut acrimonia humoris, in superioribus illis cellulis collecti, posse dirumpi, aut erodi illud quasi septum membraneum quod inter Vaginalis cavæam, & illas cellulas intercedit, sicque demum in eam humorem effundi, & unum perpetuum cavum fieri, Vaginalis nempe, & spatii quod superiores illæ distentæ cellulæ occupabant. Qua ratione forsitan illam nostram explicabunt Observationem (d) Vaginalis cavæ ad summum usque os pubis productæ, cui quidem explicationi pertinaciter haud refragabimur: quanquam non satis intelligimus, quomodo cum eo consentiat quod non modo alii, sed ipsi quoque agnoscunt, hydrocelem, ut cæteræ herniæ spurix, dum crescunt, ascendere versus inguina videri contra ac legitimæ, quæ descendendo versus testes, auferuntur: Sed & alteram nostram in Bubulco Observationem (e), cujus Vaginalis cavum tres supra testiculum digitos pollices ascendebat, si ad eundem modum explicent, aut nonnullas etiam de tot aliis in quibus ea cavea non magis quam soleat, sursum producta, plus minusve humoris continebat; mirum erit, ne unam quidem unquam supra Vaginalem superstitem fuisse cellulam, quam videremus, humore distentam, imo, salvo illo quod diximus, septo, humorem tamen, quod ipsi fieri posse, negant, intra Vaginalem transiisse. Igitur si ea tantummodo quæ nos conspeximus, fideliter, ut solemus, hic quoque narrare tibi velimus, nusquam in scroto, nisi in Vaginalis cavo, humorem collectum vidimus, si præter Senem de quo novissime locuti sumus, asciticos excipias, in quibus tamen in minutas erat illas cellulas dispersitæ quæ cuti propius subsunt, ut Epistolis XXXVIII. (f), & XLI. (g) expositum est.

33. Asciticorum hanc hydrocelem, quam potius Scroti hydropem vocant, minime necesse est cum vulgo ab aqua illa repetere qua distentus eorum est ventris; cum eadem causæ propter quas aqua tunc cæteras persæpe infarcit cellulas quæ cuti subjiciuntur, præsertim autem inferiores, efficere satis possint, ut in scroto pariter illas infarciat, eoque id facilius quod pendulum est, & musculorum viribus parum instructum. Nec tamen inficias ivero, nonnunquam immmani aquæ vi quæ in peritonæum nitatur, posse hoc intra scrotum adeo urgeri, ut si scrotum perforaret, magno illac impetu ex ventre descendens aqua dirumpat, quemadmodum se vidisse, ingenuus, si quis alius, Vir narrat, Benevolus (h). Qui cum ait, abdominis annulum tunc fuisse ita dilatatum, ut pugnum admittere potuisset, nobis ansam dat admonendi, non licere uti, semper saltem, ingeniosa quadam explicatione originis in asciticis veræ hydroceles ab intento adductoque multum, ob ventris tumorem, musculo obliquo, atque sic arctato ejus ostio, oblonga videlicet fissura quam annulum vocant, unde illac transeuntes venæ Spermaticæ comprimantur.

34. Cæterum earum venarum pressio interdum ab immmani potius aquarum pondere illis, dum sub peritonæo transeunt, incumbentium facile repetenda, quantum possit facere ad hydrocelem gignendam, ostenderem, si opus esset, exemplo præsertim quod apud Cl. Bassium (i) leges, magnæ hydroceles, quæ subligaris, arctius, & validius inguen comprimunt, usum brevi post consecuta est. Et Medicum tamen novi senem, qui ad defluxionem, ut ipse aiebat, ad testiculi non modicum jam tumorem intercipiendam adstringentia medicamenta inguini imponi jussit, quasi arteriam invehentem possent, venas autem, & lymphæ ductus revehentes, tanto magis, quanto infirmioribus sunt tunicis, non possent ad-

stringere. Quæ cum me consulens Pharmacopola; is enim erat æger; ex me audivisset; continuo illa abiecit; & curatio reliqua magis profuit. Atque, ut cæteris hic omiſſis causis, Spermaticas tantum venas in hydrocele, & plerisque aliis illegitimis herniis spectemus; sunt illæ per se ad hæc gignenda, & fovenda mala satis pronæ, sive positum attendas, sive ingentem ab initio ad finem usque longitudinem, sive inertiolem quem revehunt, sanguinem, quippe tenuibus, & actuosis particulis in teste orbatum, sive arteriæ sociæ ab origine exilitatem, longissimumque decursum, sive adjecti unius Cremasteris musculi infirmitatem, sive denique valvulas in venis ipsis aut nullas, aut paucas, aut officio, id quod injecta testes versus ostendunt, non satis pares in iis præsertim qui crebrius, diutiusque aut veneri, aut venereis cogitationibus intenti, venas illas dilataverint. Ob has igitur causas, ab Doctis Viris satis agnitas, & quæ tamen ad semen rite secernendum requirebantur, ita sunt hæc venæ ad ea quæ indicavimus, mala inferenda, aut augenda idoneæ, ut si libidinum intemperantia accedat, compressio, ictus, aut aliud quidpiam unde motus sanguinis per ipsas magis retardetur, illa non difficile sequantur, nedum, si eæ non vitentur res, augeantur. Atque adeo ex retardatione ista deduci video ab Eruditissimo Scriptore explicationem Observationis Dodonæi, in Sepulchreti quoque Sectionem proximam (k) relatæ, & in hac (l) laudatæ, hydroceles videlicet, cum ab interna causa est, in sinistra scroti parte semper, aut saltem, ut illam Observationem contraxit Hildanus (m) ut plurimum occurrentis. Cum enim quod illi de sinistra vena Spermatica quasi a proximo rene serum in scrotum vehere posset, comminiscerentur, locum haud habent hoc tempore; optime quidem id substituitur, sanguinem ab ea vena in Emulgentem expedite non referri. Exemplum vero quod ad impedimentum explicandum producitur, ut si ren proximus calculis, & arena, & ulcere laboret, exiguus autem calculus ex ulcere cum sanguine in Emulgentem venam abripiatur, ex hac autem procidat in Spermaticam, & sanguinis e teste refluxum turbet; exemplum hoc, inquam, adeo in hydrocele rarum est, ut ipse qui proponit, non diffiteatur, imo ab aliis probabilior causam requirat frequentissimæ rei, aut certe ex ejus quoque observatione longe crebrius in sinistro, quam in dextero scroto occurrentis. Mihi vero non alia hic quærenda videtur causa quam ea quæ a morbo alibi (n) cum Doctissimis Viris agnita est, cur ren sinister sæpius quam dexter, sit calculis obnoxius. Cum enim sanguis per sinistram Emulgentem venam, quippe longiorem, & Magnæ arteriæ in transversum impositam, non expedite adeo, & cito, ut per dexteram, feratur in Cavam, Spermatica autem vena sinistra, non ut dextera, in Cavam ipsam, sed in Emulgentem illam sinistram influat; satis apparet, ubi sanguis in vena utraque Spermatica æque ad subsistendum pronus fuerit, facilius tamen fore, ut in sinistra subsistat, sive lentius ascendat, quam in dextera.

Neque aliam proferrem causam, cur Cirsocele sinistrum latus fere semper afficiat secundum Arantii (o) Observationes: quæ tamen, ut & superiores quas modo de hydrocele memoravi, an cæteris pariter Observatoribus respondeant, in medio relinquo. Nam & plures plerorumque opus esset editas extare hac de re in utroque morbo Observationes, & quas Valsalva & ego habuimus, forte accidit, ut quo eæ in latere habitæ sint, non nisi perraro sit adnotatum.

35. Sed priusquam de Cirsocele pauca adscribamus, de Pneumatocele, & de Hæmatocele, ut propositus ordo (p) postulat, multo pauciora attingemus. Hanc enim haud vidimus, quippe raro

(d) supra, n. 25. (e) supra, n. 22. (f) n. 26. (g) n. 18. (h) Dissertaz. 1. (i) Dec. 1. Obs. Anat. Chir. 9.
(k) Sect. 30. in Schol. ad Obs. 1. (l) in Schol. ad §. 3. Obs. 21. (m) Cent. 4. Obs. Chir. 66. (n) Epist. 40. n. 12.
(o) De Tumor. p. n. 6. 51. (p) n. 15.

raro diurnam, ut cæteræ. Nam cum sanguis sive ex vulnere inflictio, sive ex curatione in scrotum defluxit, cito Chirurgi rationem ipsam, nedum Celsi (q) præceptum secuti, via facta detrahunt. Nunquam tamen ex erosione membranarum testiculi notabilis copia cruenti ichoris Vaginalem tunicam distendit, ut, hac incisa, cum impetu erumperet, quemadmodum invenio apud Justum Schraderum (r).

Pneumatocelelem autem si ita accipiamus, ut ab aere fiat intra aliquod intestinum inclusio quod in scrotum descenderit, cujusmodi adnotandum in primis exemplum protulit Cl. Hallerus (f); ex parte aliqua fortasse vidi: sin vero ut ab aere, quomodo plerique accipiunt, scroti cellulas distendente; non memini legisse qui sine cæterarum omnium, aut plurimarum, aut certe, ut apud Palsium (t), proximarum scroto partium emphysemate conspexerit. Mihi in jam mortuo ut in solo apparuerit scroto, Epistola habes V. (u)

36. Cirsocelelem Cornelius Celsus unam ex omnibus herniis ramicis, aut ramicum nomine designavit; sive scrotum occupet, idque aut exterius, aut interius, sive inguen tantum impleat: quem ordinem ut proponit capite, non 17; sed 18. libri 7. ita in curatione sequitur cap. 22. & 24. Quæ adnotare volui, ne, ut ingeniosissimus alioquin Vir, non nihil hæreas in ramicis nomine apud Celsum, obscurumque tibi hoc ejus ultimum caput videatur, in quo bubonocelus quidem, ut finis docet capituli 18; curationem tradit, sed bubonocelus quæ non nisi a varicosis venis fiat. Obscurus est Justus Schraderus, quem eo tibi libentius memoro, quod ejus Observationes in Sepulchreto omissas video. In illa enim ipsa quæ paulo supra (x) indicata est, qua hæmatocelelem quandam proponit, innumeros quoque perstantium vasorum flexus supra modum turgidos fuisse, scribit; in superficie vero testiculi, an Vaginalis tunicæ dicat, incertum: utrolibet enim loco esse posse, laudatis capitibus 18. & 22. Celsus docuit.

Porro ut in Schraderi Observatione, sic in aliis partibus haud raro accidisse, animadverto, ut cum Cirsocele aliæ essent herniæ conjunctæ. Videtis Hortium quem hic habes in Sepulchreto (y). Relegite etiam Epistolarum mearum locos quibus hæc hernia descripta est, ut fuit a Valsalva, aut a me conspecta. Ille (z) cum juxta primum Celsi (a) modum super ipsum scrotum varicosas venas ita vidit inter se implicatas, ut catenam referrent; hydrocelelem simul invenit. Ego cum secundum ultimum primæ divisionis Celsi (b) modum Cirsocelelem inchoatam Lanio (c), aut absolutam in Figulo (d) deprehendi; simul in hoc reperi hydroceles initium, in illo autem hydrocelelem. Erat præterea in Figulo substantia testis ita compacta, ut alimentum amisisset, sicuti in eo modo Celsus (e) loquitur, videtur, subjectumque habebat corpusculum exituum osseum: quod in memoriam redigit certam quandam aliam Valsalvæ, nescio quo in homine habitam, Observationem. In dextero enim vasorum Spermaticorum fasciculo intra peculiaris membranulas corpusculum offendit osseum: quod cum inter digitos valide premeret, ex duobus tactum esse, vidit. Globuli forma utrumque erat; sed alterum grani milii, alterum vicæ magnitudinis, hoc in parte subasperum, illud vero eleganter et margaritæ similitudinem lævigatum.

Cæterum de Cirsocele hæc adnotavit Arantius (f), maximam, opinor, describens: tactui turgentia vasa diti crassitudine se se offerunt, intestinorum in modum, orbibus, & anfractibus obvoluta, quæ decumbentibus, magna ex parte delitescunt, hyemalique tempore, contracto scroto, minuuntur, ac minus infestant, æstate scroto maxime.

37. Steatocele eidem Auctori est (g), ubi adiposus quidam humor in scroto, & circa testem concrevit. Secutus est autem antiquum illius Introductionis Scriptorem, quæ inter Galeni libros servata est, qui Scriptor cum inter cæteras hernias 17. & 18. capit. steatocelelem nominaverit, in hoc altero curationem indicans, adipem, ait, esse auferendum. Verum sive sebium, sive adipem vocare malimus quidquid unctuosum intra scrotum aliquando concrevit, ipsumque distendit, id certe aut sub cute ipsa congeritur, aut in cellulis interioribus. Prius ad genus attinet quod supra (h) dixi, sub scroto proprie sic appellato plus pinguedinis, in imo etiam, me vidisse, quam in homine præsertim non multum pingui expectassem; nihil enim ibi pinguedinis, aut certe vix aliquid subest, idque interdum. Sed illud erat inchoatum dumtaxat quoddam vitii hujus: quod expletum vides in Sectione hac Sepulchreti XXIX. (i) ex Graafio: eodemque fortasse referendum est quod in memorata Horstii Observatione ibidem (k) legitur: in dextra scroti parte caro adiposa. Ad interiores autem cellulas spectat quod in cadavere admodum pingui adnotavit, ut supra (l) aliam ob causam dictum est, Cl. Petschius (m), cum enteroccele, aut epiplocele in altero scroti latere esse videretur, nil nisi pinguedinem fuisse in substantia peritonæi cellulosa collectam, & per annulos ad scrotum progredientem. Sic apud Boerhaavium (n) legeris visum ab ipso in scroto tumorem maximum; in obeso enim homine, testiculo sano, & libero, pinguedo luxurians, exorbitaverat per anulum in scrotum cum vasis spermaticis. Schulzius (o) autem non infra inguina videtur offendisse quantitatem magnam pinguedinis a dextris, longe pauciora a sinistris, iisdem vasis arte intertextam, ut a primo intestinum, aut omentum eo prolapsum mentiretur, idque in cadavere potius strigoso, sicut antea (p), ut aliud ostenderem, a me relatum esse, memineris. Mihi vero, qui interdum vel in macilento corpore pinguedinem iis vasis passim interpositam a summa Vaginali tunica ad anulum usque; cum enim tractum peculiariter tunc observabam; vidisse me, sciam, in homine autem maxime toroso, minime pingui, cum sanissimus esset, occiso, non solum in ima eorundem vasorum sede pinguedinem, sed & inter epididymidem, testemque offendisse, denique in bubulco pariter non pingui, his Litteris (q) descripto, cum fasciculus illorum crassior, qui ad alterum spectabat testem, e pinguedine fieret majori ex parte, inter alterum testiculum, ejusque epididymidem non defuisse pinguedinem: quæ res tametsi ab Anatomicis non est, quod recorder, memorata, fortasse haud infrequens est; mihi, inquam, non tam mirum videtur, in eorum vasorum fasciculo præter modum auctam pinguedinem fuisse non semel deprehensam, quam inter epididymidem, & testiculum nunquam fuisse; nisi forte aliquando in Sarcoccele quadam pinguedo pro carne accepta est.

38. Sarcocelis enim carnem non rubram modo, sed & albicantem commemorat paulo ante laudatus Introductionis Auctor (r), & ipse, ut alibi (s) indicatum est, pinguedinis sacculos vidi, qui, cum hæc subsistente, intermistoque sanguine esset infecta, carnem mentirentur. Porro de hujus herniæ natura, & sede alii in alias, easque inter se adversantes sententias Medici abiere. Vesalius enim, quod ex Sepulchreto (t) cognosces, sibi persuaserat, ex omento fieri in scrotum prolapsio. Alii ab ipso testiculo extumescere, & indurescente non differre, existimarunt. Reliqui autem sicuti non negant, a primo eorum vitiorum interdum posse minus cautis Observatoribus imponi, ut pro sarcoccele accipiant, ita hoc nomine revera excre-

(q) De Medic. l. 7. c. 19. (r) Dec. 2. Obs. Anat. Med. 1. (f) ad Prælect. Boerh. §. 641. not. u.
 (s) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 18. (u) n. 19. (x) n. 35. (y) l. 3. Sect. 29. Obs. 17.
 (z) Epist. 20. n. 24. (a) l. 7. c. 18. & 22. (b) Ibid. (c) Epist. 21. n. 19. (d) Epist. 7. n. 11.
 (e) cit. c. 18. (f) c. supra ad n. 34. cit. (g) Ibid. (h) n. 29. (i) Obs. 14. §. 2.
 (k) Obs. 17. (l) n. 10. (m) Syllog. Anat. Obs. §. 89. (n) Prælect. ad Instit. §. 712.
 (o) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 225. (p) n. 10. (q) n. 22. (r) c. 18. (s) Advers. Anat. 2. Animad. 6.
 (t) Sect. hac 29. Obs. 15. §. 3.

excrescentem circa testiculam, & ejus vasa carnem, aut aliam ejusmodi substantiam intelligunt. *Raro* id tamen, ut Celsus (u) admonuit, aut certe minus sæpe quam vulgus putat, si indubias Observationes quærimus, videtur accidere, nec fortasse longius a vero aberrasse Olaus Borrichius, cum ad Observationem suam, ut in Sepulchreto habes (x), adnotavit, *frequenter sarcocelem non tam adnasci testibus, quam innasci*: ubi etiam tradidit, quomodo hydrocele mentiri aliquando sarcocelem possit, utque illa forsitan, non hæc fuerit, quam radicis ononidis pulvere, urinam utique ciente, sublata credunt. Prudenter igitur tantum tribuit ei sententiæ quam secundo loco memoravimus, ut tamen diserte locum relinquat etiam tertiæ, pro qua stare indicat exempla quæ apud Lotichium sunt, & Hildanum. Hæc ego quærens, in illius quidem Consiliorum libro 6. (y), in hujus autem Observationum Centuria 4. facile inveni, miratusque sum, non ex hujus Observatione 65. quidquam in hanc Sepulchreti Sectionem esse relatum. Quod si ea quæ per anatomen penitus examinata essent, quærebantur; at erat quæ referri huc posset Blasii Observatio (z), in qua, non ut in illa Borrichii, tota carnea massa nihil erat, nisi ipse testiculus; sed contra, crasso quasi ex glandulis durioribus cortice, nuclei instar, testiculus continebatur. Nos vero etsi minime dubitamus, quin ut a cæterarum partium, ita ab erosis, quacunque tandem ex causa, testium tunicis morbida possit caro excrescere; in hanc tamen per dissectiones necdum incidimus. Sed incidit quidem Cl. Pohlius (a), qui secundum propriam observationem sarcocelem esse, dixit, *tumorem testiculorum fibrosum & carneum, plus minus durum; & dolorosum, successive ortum, qui aut totam testiculi substantiam auget, inque molem carni similem convertit, aut saltem parti hujus adnatus excrescentiam veluti carnosam format*. Veruntamen præcipue, ut vides, in toto id agnoscit testiculo: exemplum autem profert sarcocelis ab se dissectæ in qua testis substantia tota in materiam purulentam abierat. Quod si legeris Exercitissimi Viri Dieterici Sproegelii (b) Observationes illas in quibus cum hydrocele, ut causa, vel ut effectu, sarcocèle conjungitur; testem videbis repertum *livido-atrum, putridum, aut extensum: durum, & ad extra cum epididymidibus corrosum & callosum, aut partim putredine friabilem, partim vero perfecte cartilagosum, & tunicam quoque albugineam cum epididymidibus totam cartilagineam, aut denique tumidum, & cum dissecaretur, pus genuinum flavescens spissum in medietate exhibentem, cum arrosione, & incipienti callositate parietum*. Vix in una Observatione (c) *tumida & scirrhusæ glandulæ* inventæ memorantur; sed non in testiculi substantia: num ergo in ejus superficie? an in funiculo spermatico? nam in hoc quoque sarcocelem agnoscunt, & minime attingunt, si ventrem subiit, velut illa quam a Valsalva conspectam descripsi (d) in teste incipientem, & duri instar tuberis quasi glandulosæ naturæ illuc ascendentem ubi cum simili mesenterii immani tumore conjungebatur. Sed ne a sarcocèle, ipsis in testibus quæsitæ, recedamus: præclaræ sunt Ill. Viri Heisteri (e) Observationes. Deprehendit hic testiculos, quales delineat (f) quatuor, ea omnes magnitudine, ut merito redarguerit (g) qui sarcocelem *ovum gallinaceum nunquam excedere*, scripserunt. Omnes quoque invenit scirrhusos, & æquali superficie, ut non sine causa affirmaverit (h), *testiculos scirrhusos longe frequentiores esse excrescentiis e testiculis*. Cætera apud ipsum videbis, & in his unum ex iis testibus (i) *corruptum, & quasi cancrorum* fuisse. Interea ad ultimam ex herniis a nobis enumeratis veniamus.

39. Spermatoceles nomine Auctor quidem Observationis quæ XX. est in hac Sepulchreti XXIX. Sectione, herniam accepit quam faciat *vas deferens*

corrugatum, in scrotum descendens; facillime tamen aut manuum ope, aut corporis situ resupino intro rediens. Quis esset is Auctor, ut melius possem quid sibi vellet percipere, frustra sub Observatione quæsi vi. Est enim subscriptum *Idem ibidem*, nempe aut Rolfinckius, aut Riolanus, aut Hildanus, aut Roscius; hi enim in proximis superioribus Scholiis, & Observatione fuerant nominati. Quorum neminis cum illa esse verba agnoscerem; casu denique factum est, ut Chirurgiam versans Barbettianam (k), in illa ipsa verba inciderem, nec plus tamen quam quod in Sepulchreto exscriptum est, invenirem. Difficile sane est intellectu minime ignorantibus, quomodo vas semen deferens, adhærens ad vesicam, ureteri autem in transitu impositum, unde Ruttus (l) in nephriticis doloribus retractionem testis repetebat, & denique per creberrimas cellulosas membranas ubique tum supra abdominis anulum, tum infra ad suum usque ortum cum proximis partibus sit colligatum; difficile, inquam, iis qui hæc sciant, est intellectu quæ possit adeo intra scrotum hoc vas descendere, ibique complicari, ut herniam faciat. Quod cum ipse non meminerim ab ullo in dissectionibus esse conspectum, nec per eas, quod ajat, Barbettus viderit; suspitioni locum esse, censeo, longe aliam rem ac quam ipse credidit, fuisse quam ab se dicit non semel observatam. Itaque Spermatocele, quæ si illud mihi significaret, supra esset inter legitimas hernias relata, inter illegitimas retinetur sic intellecta, ut *seminis aggragationem delignet in testiculis*, quæ hos interdum *ad ingentem attollat molem*; utor autem verbis quibus olim Collectores *Bibliothecæ Anatomica* (m) rem hanc proposuerunt petentes, ut ejusmodi hernias *liceret spermatoceles* vocare: neque enim ista significatio, nedum istud nomen, primum inter Medicos nuperrime vulgatum est, ut Vir cæteroquin Doctissimus videtur existimare. Quin rem non semel ab se in viris salacioribus esse animadversam, Collectores illi confirmarunt, cum esset *obstructio in aliqua epididymidis parte a seminis particulis concreviscibilibus efformata*; semel autem oculis ipsis rem usurpasset, cum post seminis ita cohibiti, intra scrotum effusionem, indeque ortum abscessum ferro aperiendum, post ejusque expurgationem, non pus amplius, sed ex ea epididymidis parte quæ inter ejus globos media est, semen quod ipsam distendendo perruerat, evidenter prodiret. Quod epididymidis foramen si forte malis erodenti potius abscessus materiæ quam semini distendenti tribuere; negare tamen non poteris quod ratio dicat, si transitus semini in suas vesiculas quacunque de causa intercipiatur, aut si ex vesiculis jam distentis reditus per revchentia vascula in sanguinem prohibeatur; fore ut ab novo semine usque & usque in testibus secreto, testes ipsi, epididymides, & reliqua ejus conceptacula repleantur adeo, ut primum intumescant, quo tempore spermatocelem esse, dicemus, tum deinde ut structura tenuior, & mollior quæ in testiculis præsertim est, paulatim vietiur, disruptisque vasculis tum semen, tum sanguinem, tum lympham vehentibus, tumores denique misti generis in testibus procreentur. Nunc agelis aliquot exemplis hæc declaremus.

40. Quæsti sunt aliqui apud me, quibus ilia flatibus erant distenta, non tam de tensione, & dolore, quam alii de uno, alii de utroque testiculo tunc potissimum intumescente, cum flatus maxime urgebant, detumescente autem, nullo prorsus relicto incommodo, cum flatus remittebant. Credidi, ab intestinis distentis viam semini intercludi compressis vasis hoc ad vesiculas deferentibus, imo ipsis interdum vesiculis, ut delatum non admitterent. Sic quoque memini, cum ante hos triginta annos Rhodigio ad nos Vir honestus venisset, tumori cuidam obnoxius qui inter abdominis musculos ad epicolicam regionem dexteram non semel redierat, diceretque, quotiescunque aderat tumor, testem

(u) l. 7. c. 18. (x) Sect. cit. Schol. ad Obs. 22. §. 1. (y) c. 3. Obs. 9. (z) 15. Partis 1:
(a) Progr. de Hern. & speciatim de Sarcocèle. (b) Observ. quædam selectiores §. 50. & seqq. (c) §. 51.
(d) Epist. 39. n. 2. (e) Dissert. de Sarcocèle. (f) Fig. 1. & seqq. cum Explic. (g) in Proœmio. (h) §. 37.
(i) §. 34. (k) Part. 1. c. 7. (l) Treatise of the Urinary passag. Sect. 3. P. 1.
(m) Tom. 1. in Adnot. ad Graaf. Tract. de Viror. Organ. & cat.

stem subjectum moleste ibi graviolem fieri, ut sacculo scrotum excipere, & sustinere opus esset; memini, inquam, rem hanc ita ipsi, & Medicis qui in consilio mecum aderant, jam tum explicasse, ut cum Obliquus dexter musculus ab attollente tumore tenderetur, & quod consequitur, oblonga ejus fissura, quæ annulus dicitur, constringeretur, non esset mirandum, si vase quadantenus adstricto quod, illac transiens, semen defert, nonnihil hujus retardaretur ascensus. Sed in hoc, & in illis quoque fortasse viris fieri potest; quanquam resistentis sanguinis indicia non erant; ut compressa, aut arctata pariter vena Spermatica, remorato non minus sanguini, quam femini, ea quæ diximus, essent tribuenda.

Sunt autem inter Valsalvæ litteras quædam ad Virum Principem datæ, cui post nuptias testiculus creverat ad gallinacei ovi magnitudinem. Hunc Valsalva tumorem a subsistente femine esse posse, cogitabat, nec præter rationem propterea quia æger non facile semen, quo abundabat alioquin, solebat emittere, ut interdum re imperfecta a concubitu discederet. Pariter in Juvene de quo narrat Hildanus (n) cujus narrationis summam habes in Scholio ad eam quam in Sepulchreto indicavimus (o), Barbetti Observationem, quis non a femine, sed a sanguine repetat dolorem inguinum, & testiculorum tumorem, imminentem seminis ejaculationem repente prohibitam consecutos? Evanuit quidem uterque a sinistris; a dextris vero tumor non modo perstitit, sed progressu temporis in carnosam ingentem herniam crevit. Idem ab eadem causa alteri contigisset, nisi tumorem, ad pugni majoris magnitudinem intra annos duos jam auctum, rara felicitate resolvisset Cl. Crausius (p). Generoso autem Viro cujus ejusdemmodi tumorem, nec alia ex origine natum, conspexi, quis contingerit. exitus, scire non possum, cum hac transiens, vix me consulto, perrexerit necessarium iter conficere. Inutile certe præter Chirurgi ferrum, auxilium omne expertus esset, si tumor ejusdem fuisset naturæ ac in Juvene (q) fuit, cui ab non ita dissimili causa exsecta e scroto est massa carnis albißimæ, & solidissimæ, in cujus centro globus osseus concludebatur. His autem quatuor cur non ambo testes, sed alter aut tumuerit, aut tumens perstitit, quando in utroque pariter teste cohibita seminis copia est in medio veneris æstu, non ita facile dictu est, nisi forte non æqualem utrinque copiam, aut fluxilitatem seminis, aut tunicarum, & cremasteris musculi vim, aut revehentia vasa ab altero latere magis patula fuisse, aut aliud aliquod istiusmodi conjiciamus.

41. Cæterum tumores testium, quacunque a causa originem habeant, ex alia in aliis constare videntur materia, ut puta (præter exempla hæcenus propolita) ex substantia carnea & nervosa apud Borrichium (r), ex glandulosa, & veliculis sanguine plenis apud Bartholinum (s), ex ligamentosa, & ex parte ad cartilaginis naturam accedente apud Schraderum (t), ex cartilaginea apud Ruyschium (u). Ego cum in Viro quem de Gonorrhœa scribens (x) commemorabo, testiculum præsertim dexterum æquo grandiore offendissem; dissecans inveni adipis aliquid intimæ ejus substantiæ interjectum, non pessime alioquin se habenti. Unde fieri posse, conjeci, ut nonnunquam ex pinguedine præter naturam innata, & aucta aliqui testium tumores facti deprehendantur. Quod si ingentes, quos aliquando in viventibus conspexi, in mortuis vidissem, & incidere potuissem; non dubito quin singularia quædam fuisset observaturus, si molli structura respondisset. Nam primum Bononiæ vidi olim grandem adeo, ut ad illum accederet quem Ruyschius (y) dixit prodigiosæ magnitudinis, sive humanum maximum, si Curis quoque Posterioribus (z), ut videtur, de eodem loquitur. Sed quamvis minorem, non eo tamen exitu quo ille major, exsectum fuisse, audivi. Deinde vero Patavii ea magnitudine

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

testem vidi, ut nisi qua fide sim, probe nosset, tibi scribere non audeam, veritus ne mendacem suspicareris. Nam si Ruyschianus ille caput fetus humani superabat; is quo de loquor, duo plane superabat virorum capita in unum juncta. Itaque ut rem perraram inspicerem, Majo mense A. 1730. transeuntem hac hominem cum Atestem repeteret, ubi degebat, venire ad me domum, voluit Antonius Mocenicus Eques Splendidissimus, & Aloylio fratre, qui tum Venetiarum Dux erat, dignissimus. Ubi primum hominem aspexi, ignarus quis esset, & cur ad me veniret, magno hydrope ascite laborantem credidissem, nisi a dextris tantummodo ventrem adhuc obtectum vestibus tumere, animadvertissem. Ubi vero omni ablato integumento, & fasciis detractis quibus tumorem illuc per se vergentem, ab abdomen adductum, hypochondrium usque versus, servabat, eam quam dixi magnitudinem miratus, contrectare cœpi; tactum enim ferebat, omni semper dolore carens; mihi quæ visus sum quasi sarcoma quoddam tangere, sphaeroidis forma, & sua ubique cute obductum. Qua ex causa, & quomodo cœpisset, quærenti, respondit æger, etsi ictum jam inde a puero ibi excepisset; testiculum tamen non nisi virili ætate in tumorem crescere cœpisse, qui plurimum demum annorum spatio ad eam pervenerat molem.

42. Unum vero hic es admonendus, testium auctam magnitudinem Valsalvam, ut in ejus schedis est, plerumque deberi vidisse tunicarum vitio eisdem vestigentium. Nec mihi quibusdam præsertim in casibus id creditu difficile est, qui ut superiore Epistola (a) scripsi, cum æquo majores testiculos pleneque tumidos offendissem, non a distenta eorum substantia, sed a tunicis crassioribus factis id esse, comperi: quin etiam in herniis tum spuris, tum legitimis auctam membranarum quibus continebantur, crassitudinem animadverti. Sic in hydrocele quam in Milite supra (b) descripsi, Erythroidem, & Vaginalem adnotavi fuisse crassiores, ut alibi (c) in Lanio, ejusdemmodi herniis affecto, densiorem utramque Vaginalem. Sic in Senis epiplocele (d) peritonæum, sacculum faciens, simul dilatari, & crassius fieri, in Juvenis autem entero-epiplocele (e) sacculi tunicam non minus crassam, & firmam, quam arteriæ Pulmonaris, & in Mulieris Crurali hernia (f) ita crassam, ut in plures quasi laminas non difficillime posset dividi. Fieri tamen potest, ubi sacculi orificium multo majus est, sicuti in herniis ingentibus contingit, quam annulus, aut ubi herniæ iis locis accidunt in quibus muscolum tendines nullo secundum naturam hiatus pertunduntur, quemadmodum inter Rectos fiunt, & Obliquos, aut supra, infrave umbilicum inter Rectum, & Rectum, fieri, inquam, potest, ut sacculi crassitudo non tantum a peritonæo sit, sed fere a tendinibus quoque, simul cum peritonæo extrorsus compulsi. Itaque Meryus (g) in hernia illa quam pene omnia intestina Tenuia faciebant, in saccum vidit non peritonæum modo, sed & singulos utriusque Obliqui musculi, & Transversi tendines se se evidenter producere: & tres quoque hos tendines quatenus Waltherus viderit in hernia se extendentes, & magnum, quamvis cum illo Meryi non comparandum intestinorum pondus sustinentes, & ne hernia porro cresceret (quam utilitatem in aliis pariter, neque id raro, præstare, arbitratur) quo ad ejus fieri posset, obfistentes, ex Actis quæ Lipsiæ prodeunt, Eruditorum (h) cognosces. Sed etsi Mauchartus (i) laminam ex fibris tendineis ortam musculi Obliqui Externi non solum delineat (k), verum etiam nomine tunica aponeurotica inter cæteras herniarum tunicas proponit; tu tamen quatenus hæc agnosci a me dixerim; probe memento. Neque enim me fugit, præstantissimos esse Anatomicos, qui in herniis ab se dissectis ea negent perspicere potuisse. Quibus ut libentissime credo,

Bb

fic

(n) J. Cent. 4. Obs. 64. Exempl. 1. (o) n. 39. (p) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 282.
 (q) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 4. (r) Sepulchr. S. hæc. 29. Obs. 22. §. 1. (s) Ibid. §. 2.
 (t) Obs. supra ad n. 35. cit. (u) Theat. Anat. 9. n. 51. (x) Epist. 44. n. 5. (y) n. 51. cit. & Tab. ibid. 3. Fig. 1.
 (z) n. 28. (a) n. 28. (b) n. 17. (c) Epist. 21. n. 19. (d) Ibid. n. 15. (e) Epist. 34. n. 9. (f) Ibid. n. 15.
 (g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. Obs. Anat. 5. (h) A. 1738. M. Jun. P. 2. (i) Differt. & cæt. supra ad n. 3. cit.
 (k) Fig. 2. ad DD.

sic invitus crederem, Meryum, & Waltherum, egregios Professores, in aliis herniis; neque enim de omnibus loquebantur; cum tanta usi fuerint diligentia in ea perquisitione, quæ se vidisse ajunt, pervidere non potuisse. Veruntamen, ut hanc interea controversiam seponamus, satis est exemplorum in iis tunicis quas in herniis omnes agnoscunt, unde pateat, quomodo ex illarum potissimum aucta crassitudine testiculus, qui non ita ipse extumuerit, in immanem tumorem excrevisse videatur. Observatio est altera ejusdem Waltheri, in iisdem Actis (*l*) proposita, qua scrotum, & penis tumida adeo describuntur, ut hic ad genua, illud infra genua se extenderet, crassitudo autem utriusque ei longitudini responderet. Quam ad Observationem nullam memini legisse quæ propius accedat quam ea quæ A. 1755. Syracusis missa ad me est, typis exscripta, & publico Civitatis testimonio confirmata. Sed hæc in vivente homine; Waltheriana autem etiam in mortuo habita est. In hoc igitur, instituto examine, cutis scroti triplo crassior, cellulæ autem sub illa adnatæ, interque testiculos pergentes, adeo distentæ a tenaci humore compertæ sunt, ut molem inertis carnis repræsentarent, cui pondus tumoris totius, librarum videlicet ferme quadraginta, potissimum deberi videbatur. Erant quidem testiculi naturalibus multo majores, quippe crassiore Albuginea tunica humorem, & topnos comprehendente, ut vix pars exigua, eaque in altero dumtaxat latere tubulis tenuissimis relinqueretur, qui propriam testis substantiam faciunt. Sed hæc quantulam demum universi tumoris partem efficerent, satis intelligis. Itaque scite, ut solet, Vir Præstantissimus Heisterus (*m*) tumorem hunc ipsum scroti potius quam testiculi, fuisse, censuit, neque aliter de maximis aliis quorum dissectio non habetur, existimavit, quos inter ille est librarum sexaginta; memoratus in Regiæ Parisiensis Academiæ Scientiarum Historia (*n*). Noverat quippe Vir Exercitatus (*o*), vel in hydrocele, præsertim antiqua, testiculorum tunicas, & præcipue *dartum*, & *vaginalem admodum sæpe crassas reddi*, ut crassitudinem æquare viderit *quinque vel sex linearum*, & *quod excedit*: quamobrem monuit, triangulari instrumenti apice *plerumque non nisi difficillime perforari*, ideoque (*p*) apicem illum *non nimis cito esse retrahendum*, quia *alias tunica non perforata essent*. Quin etiam in sarcocele quanto Albuginea tunica crassior fiat, nobis facile conjiciendum reliquit, cum postquam illam tunicam incideret ea spe fore ut *vaseula seminis magna, & valde distenta apparent, æque parva invenit ut in sano & naturali testiculo esse solent, id quod mirandum*, inquit, fuit in tanta te-

sticuli distensione. Atque ut crassioris factæ ejus tunicæ aliud habeas exemplum; inspice ossei facti humani testis iconem illam quam exhibuit Cl. Reinholdus Wagnerus (*q*). Cum videris, quanto major naturali testiculo ille fuerit; tum animadvertite, ejus dumtaxat *superficiem, crassitie pennæ columbinæ, in os durissimum abiisse*, exterius tuberculis osseis pisi magnitudine asperum, intus vero læve, qua mediocrem caveam comprehendebat ubi *latitabat materia gelatinosa seminis corrupti*. Scilicet testis substantia, olim inclusa, nulla jam erat; superficies ossea, crassæ factæ Albugineæ tunicæ debebatur.

43. Verum ut hæc Litteræ superioribus, quemadmodum promisi, breviores sint; alia de herniis, & testiculis huc addere supersedeo, ne de horum quidem dolore quidquam adjecturus, nisi ut Observationes legas; quas supra (*r*) indicavi, Cl. Virorum, & in quibus dolorem fuisse, invenies; in pluribus autem invenies; quomodo se habuerit testis, attendas. Simul ex una earum quæ Heisteri est (*f*), facile cognosces, qua ratione non modo in agro illo, sed in altero etiam quem describit Sproegelius (*t*), dolores a testiculo ad lumbos possent propagari. Nec alia adjicio, quamvis de Testiculorum Dolore Sectio proxima Sepulchreti inscripta sit. Tota enim vix duas simul cum Scholiis paginas implet, in eaque, ut omittam Observationem IV. fortasse ex I. compendio ortam; certe V. ut Bonetus ipse fatetur, ex §. 2. repetita est XXII. Observationis Sectionis superioris, Scholiorum autem, quod non fatetur, ad Obs. illam I. pars aliqua, etiam ubi sanguinis Circulationi aperitissime adversatur, jam adoptata ab ipso fuerat, & apposita ad §. 3. Obs. XXI. ejusdem superioris Sectionis, ut Scholii partem Observationi II. hic subjicit, quam illic subjecerat Observationi XX. Sed illic quoque non tam mirum est, Observatione XXIII. iteratum esse quod §. 2. Obs. XV. positum fuerat, quam in una eademque pagina idem in prima parte Scholii ad §. 2. Obs. XXII. rescribi quod scriptum modo fuerat in secunda Scholii parte ad §. 1. Neque dicas, a me pariter in hac Epistola repetita esse plura, quæ in aliis, mea, aut Valsalvæ observata narrans, proposueram. Aliud enim est quæ jam satis dicta sunt, iterare; aliud quæ ne passim discerperentur Observationes, alibi ad ipsas explendas tradita sunt, summam perstringere, ut opportuniore, quemadmodum ibi promissum sæpe fuerat, loco perpendantur. Morem hunc, te, ut sperare juvat, probante, servabimus; illum vero, quem haud dubitamus a te quoque minus probari, non sequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIV.

Verba fiunt de Gonorrhœa:

ETSI pauci forte sint Anatomici a quibus tot fuerint, quot a me, urethræ viriles dissectæ, & diligenter perlustratæ; tamen aut rarius quam vulgo existimant, luculentiora in eo canali vitia occurrunt quæ contagiosam Gonorrhœam comitentur, aut nescio quo casu factum est, cum magnus hominum hac infectorum sit numerus, illa ego vitia tam luculenta vix unquam, aut ne vix quidem conspexerim. Quid Valsalvæ acciderit, ignoro; neque enim scriptis mandavit si quid forte in iis invenit qui cum laborarent eo morbo, decesserant. Quid aliis contigerit, legi. Quæ vero ipse viderim, aut non viderim, nunc eo ordine ad te scribam, ut ab extimo urethræ orificio incipiens, ad intimum quod ad vesicam est, perveniam.

2. Cum in Adversariis (*a*) causas protuli, cur prima gonorrhœæ virulentæ sedes videretur mihi in iis

potissimum, quos detexeram, majoribus urethræ canaliculis statuenda, inter eas causas hanc non omisi, quod ex iis præcipue canaliculis, maligno habitu suscepto irritatis, provenire is humor posset qui primo ejus morbi tempore ex urethra solet destillare. Neque enim verum est semen, ut comparatio cum hoc docuit aliquando vel illos ipsos, qui improbanda opinione seducti, ut morbum abigerent, venerem sæpius exercebant: quod ut ab iisdem accepi, sic etiam ab aliis certior sæpenumero factus sum, eo primo tempore necdum ullum esse in perinæo molestum sensum qui altius descendisse vitium, indicet. Neque rursus id quod tunc destluit, verum est pus, cum dolor necdum is sit qui erosionem significet, neque sanguinis ulla adhuc vel levissima tinctura, nedum guttula apparuerit. Quibus nunc addere, opinor, liceret

Sum-

(*l*) A. 1725. M. Novembr. cum Tab. 5. Fig. 1.
(*o*) Dissert. de Hydrocele n. 32. (*p*) n. 36.
(*r*) Obs. ibid. cit. §. 52. (*a*) IV. Anim. 9.

(*m*) Dissert. de Sarcocele §. 36. (*n*) A. 1711. Obs. Anat. 1.
(*q*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 30. (*r*) n. 28. (*f*) Dissert. ibi cit. §. 20.

Summi Viri Senacii (*b*) Observationes , secundum quas globuli materiæ in gonorrhœa effluentis majores sunt , globuli autem qui ulcerum pus faciunt , sunt minores , & inæquales , si utriusque oculo exquisitissimis vitris instructo aspiciantur , & cum sanguinis globulis comparentur . Itaque Rondeletium in primis secutus , qui caute sapienterque , ut in Sepulchreto (*c*) habes , materiam illam *puris similitudinem referre* , aut *puris similem* esse , dixit , ego quoque *puriformem* appellavi . Placuit ea gonorrhœæ in canaliculis sedes , non dico Cockburnio (*d*) ; huic enim , Docto alioquin Viro , vel præter modum perplacuit ; sed magno Boerhaavio (*e*) dico , & Illustri Hallero (*f*) , ibi *primæ speciei gonorrhœæ sedem* agnoscantibus , & cur irritatione in erosionem demum abeunte spongiosi urethræ corporis , sola membrana a canaliculis divisi , non raro sanguis ipse effluat . Placuit & Viris aliis Eruditissimis *cellularum multiplicium* nomine canaliculos designantibus : quibuscum tamen , haud satis intelligo , quomodo Litrii quoque glandulam comprehendant , aut quomodo ipsi qui canaliculos nunquam memoravit , horum etiam , in gonorrhœa male se habentium , Observationem tribuere videantur , quasi ea in Commentariis legeretur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis A. 1711.

De muliebris autem urethræ canaliculis , non secus ac in virili a me descriptis (*g*) , & de sebaceis quas item reperi , nympharum , proximorumque labiorum glandulis (*h*) , quarum has hoc ipso nomine , illos cellularum appellatione significant , verba hic non faciam propterea quia cum in mulieres inciderim nunquam quæ certa quadam exteriori gonorrhœa laborarent , aut cum interiori vexarentur , obierint ; statuere non possum , an hæc aliquando in iis canaliculis , illa in iis glandulis sedem habeat . Nec in viris felicior fui , ut infectos reperirem gonorrhœa eadem exteriori , quam *spuriam* olim appellasse dicuntur Medici Montpelienfes (*i*) , ut quære posse , an ejus materia e glandis superficie prodiret nullo ulcere affecta , an ex glandulis coronæ glandis ejusdem , ut sic Litrii sententia confirmaretur , ea coronæ granula pro glandulis , non pro papillis , quemadmodum Ruyschius , habentis . Litrii sententiam dixi ; neque enim mei unquam fuit , qui cum illam commemorarem , assensum ab utraque contulit , diligentius postea quæsiturus ; ut mirer , esse potuisse qui cum mea I. (*k*) , & IV. (*l*) Adversaria legissent , primam mihi sententiam tribuerent , imo ea de re *celebrem litem* , si Superis placet , *Ruyschium inter atque Morgagnum subortam esse* , scribebant . Ruyschius enim hoc quidem excidit (*m*) me , granula illa *pro glandulis descripsisse & delineari curavisse* : ego vero sperans , ex meis Adversariis omnes facile agnituros , optimum & occupatissimum Senem meam non satis affectum esse mentem , superfluum existimavi vel uno verbo respondere . Huc tota *celebris illa* recidit . Hisce exterioribus gonorrhœis multo rarior illa est quam vidit , curavitque Cl. Wolffius (*n*) . Humor enim ex urethra destillabat *femini analogus* primum albus , dein viridis factus , cum maximis in mingendo doloribus , & penis incurvatione , nec tamen impuram venerem , imo nullam venerem , sed alias , quas enumerat , causas erat illa gonorrhœa consecuta , quod & ille asseverat , & ipsa , ut Hippocrates (*o*) loquitur , *ostendit sanatio* , facile nimirum , & cito per data remedia obveniens , quæ causis illis erant opposita . Sed hac , & gonorrhœa quæ vulgo dicitur *sicca* , sive , ut proprie esset juxta Cel. Astrucii (*p*) monitum appellanda , dysuria venera sicca , prætermittis , ad eam quæ frequentissima est , & de qua scribere cœperamus , noster contrahendus est sermo . Igitur quæ de hac per dissectiones concipere potui , ex iis cognosces Observationibus quas continuo subjiciam , initio ducto a longiuscula historia , sed eo gratiore tibi futura , quod cum alias (*q*) de Angina mentionem injeci , maxime questus sum ,

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

in gravissimo ejusmodi morbo , Sectiones eorum qui confecti illo sint , adhuc desiderari . Quod igitur vel mihi tunc deerat , hic primum habebis ; extremo autem loco quæ ad hujus Epistolæ argumentum spectant , ex eadem historia non omittentur .

3. FABER lignarius triginta tres circiter annos natus , procerus , & magno corpore , habitu subpingui , antea , quantum sciri poterat , sanus , cum a vino , & igne præter modum incaluisse , noctu frigidissima tempestate domum petiit . Ibi vehementi febre , & angina correpto accersitus illa eadem nocte Medicus sanguinem e brachio mittit . Nihil remittente morbo fertur mane in Nosocomium : ubi idem auxilium iteratur , sed frustra adeo , ut pomeridianis horis sanguinem miserint e pede . Proximo die cum cætera pariter quæ antea , & quæ tum dabantur sive , ut lente poterat , deglutienda , sive exterius admovenda , nullam afferrent utilitatem ; mane rursus e brachio sanguis est missus , a meridie autem ex iis quæ sub lingua sunt , venis ; nam Jugularis , ut voluissent , ægro eum qui requirebatur , positum non ferente , incidi non potuerat . Post hæc omnia non modo non decreverunt , imo semper magis invalescentibus febre , & corporis jastratione , & cum his simul deglutiendi , loquendi , spirandi difficultate , cum tertio jam morbi die se dixisset a quindecim , aut certe non multo pluribus diebus virulenta gonorrhœa laborare , vena iterum pedis secta est . Sanguis , toties eductus , crustam in summo habuit nunquam ; sed duriusculus semper fuit , paucoque cum sero . Collum erat subtumidum ; non facies , quæ nec rubicunda erat . Duabus circiter a novissima venæ pedis sectione interjectis horis etsi pulsus adhuc persistebant validi ; ipse tamen æger proximam esse mortem , præsensit . Quæ revera mox ingruit eodem die tertio circa meridiem , sic tamen , ut casu videri posset ingruisse . Cum enim eam qua utebatur , aquam poposcisset , & incautius fortasse in fauces paululo plus demittere voluisset ; continuo ea ratione mortuus est , ut qui adstantes , inde suffocatum existimarent . Cum dies instaret quo die tradendæ Anatomæ initium facere in Theatro debebam , id est XIV. Kal. Februarias A. 1748. cadaver , biduum , an triduum servatum , nihilominus , quippe frigidissimo anni tempore , idoneum maxime fuit , ut vel vigesimo sexto ab interitu die nonnullis etiam tum ejus partibus uti possem . Totum igitur ordine ac diligenter profectum , cum alia quæ hujus loci non sunt , adnotanda obtulit , tum hæc præsertim , quæ ab ultimis ad prima rediens hic scribam .

CEREBRI vasa tum quæ extra , tum quæ intrasunt non intra ventriculos modo , sed & passim per medullarem substantiam , sanguine erant distenta , ea autem magis quæ per sinistram Tenuis meningis partem repunt . Ea meninx , ut cæteræ omnes hujus corporis membranæ , sive incidere , sive discindere velles , magis quam solet , renitebatur . In Lateralibus ventriculis aquæ paucillum fuit subcruentæ . Lingua visa est æquo crassior : certe autem vasa ostendit per faciem superiorem a basi apicem versus tendentia a remorante sanguine crassiuscula , nedum manifesta . Et uvula quidem , ac palatum mobile sana erant . Tonsillæ vero & membranam habebant qua obteguntur , a flavo sero subsistente crassiorem factam , ut *gelatinam* quandam subflavam referret , & ipsæ tuebant , sed magis sinistra , quæ durior erat , & si exprimeres , aut secares , pus emittebat . Proximæ laryngis non cartilagine solum , sed & proprii muscoli , quos singulos perlustravi , labe omni , & inflammatione carebant . Vitium autem in membrana erat qua larynx intus , extraque vestitur , intus quidem levius , sed extra gravius . Intus enim rubicundior illa erat , quam solet , ut in vicina etiam parte Asperæ arteriæ & subtumida quoque , sed leviter , ut glottidis rima non propterea appareret angustior . Qua autem eadem membrana epiglottidem amiciebat , tum a facie cava , tum a convexa ,

Bb 2

tum

(*b*) Traité du Coeur Supplem. ch. 8. n. 5. (*c*) Sect. hæc 31. l. 3. in Schol. ad Obs. 1.
 (*d*) The Symptoms &c. of a Gonorrhœa ch. 4. (*e*) Prælect. ad Instit. §. 654. (*f*) not. i ad eum locum , & nota d ad §. 657.
 (*g*) Advers. 4. Animad. 24. (*h*) Advers. 1. n. 11. & 12. (*i*) Hist. de l' Acad. R. de Sc. A. 1722. Obs. Anat. 4.
 (*k*) n. 11. (*l*) Animad. 14. in fin. (*m*) Thef. Anat. 10. n. 98. (*n*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 47. n. 2.
 (*o*) Sect. 2. Aph. 17. (*p*) De Morb. Vener. 1. 3. c. 3. (*q*) Epist. 14. n. 39.

tum a lateribus quoque tumida erat, & alibi coccinea, alibi ex coccineo fusca, minus tamen a facie cava, quam alibi, neque ab ea tota, sed a tertia dumtaxat suprema parte. Secundo perspicuum erat, cum tumorem, coloremque sanguini, & fero debere, nil nisi membranam, junctosque acinos glandulosos distendentibus, quorum pars humorum in convexa facie jam converti in pus incipiebat. Porro qua eadem membrana laryngem exterius a tergo operit, ipsa, & innexi glandulosi acini magna inflammatione tenebantur, a lateribus præsertim. In singulis enim lateribus se attollebat in singulas protuberantias paulo minori quam digiti minimi crassitudine. Hæ ab regione imæ basis Cricoidis cartilaginis profectæ, & inter ascendendum convergentes, eo usque perveniebant, ut altitudinem cartilaginum arytænoïdum aliquanto superarent, ab his tamen, ab eaque summa laryngis parte omnino sejunctæ, reliquæ inferiori adherentes. Duo inflammata condylomata esse, dixisses, formam, & colorem aspiciens, eundem videlicet atque ad epiglottidem descripsi, nisi quod in his plus erat ex coccineo, minus ex fusco. Dissecans autem, membranam, & acinos esse, vidi, a remorato sanguine, & fero tumentes, idque a sinistris magis: quod latus, ut in tonsillis quoque, & Tenui meningi diximus, magis affectum fuit. Habes quam sedem hujus anginae, & quam naturam deprehenderim.

In Thorace neque turgidi, neque inflammati erant pulmones; sed omnino sani: quanquam ut de cæteris membranis dixi, illæ quoque ex quibus ipsi construuntur, secantibus, aut distrahentibus renitebantur magis quam solent, & Sinister arctissime fuerat cum pleura connexus, cum dexter esset omnino solutus. In pericardio paululum aquæ fuit rubentis, neque id certe ab admisso inter incidendum sanguine: erat enim illa aqua vi frigoris in lamellas concreta intime rubentes. In corde, quod æquo amplius, vel magni in quo erat corporis habita ratione, mihi visum est, nihil polyposi, ut neque alibi, conspectum est, sed niger sanguis non multus, isque nec fluidus nimis, neque concretus. Magna arteria a valvulis ipsi præfixis, quæ, ut cordis reliquæ, sanæ erant, fere ad Cœliacam usque vitia habuit plura, eaque manifestissima. Nam maculis quibusdam, quamvis nec creberrimis, neque adhuc in ossæam duritiem vergentibus, hic illic intus albebat. Intus quoque, si macularum loca excipias, nusquam fere albam, sed ex rubro fuscam superficiem habebat, neque lævem & nitidam, ut solet, sed parvis quibusdam & humilibus excrescentiis inæqualem, ejus quem dixi, intus extraque coloris, variæ autem formæ, & magnitudinis sic tamen ut maximas lupino, ad cujus figuram accedebant, operire potuisses. Eas cum aspiceres, molles crederes; sed cum incideres, non minus duras, quam arteriæ parietes, deprehenderes. Id vitii quo propius a corde arteria aberat, eo erat majus; neque in Carotides tamen, neque in Subclavas se extendebat, neque infra Cœliacam: sub qua vel primum illud albarum macularum vitium multo minus, ac minus fiebat. Præter hæc, omnes arteriæ Magnæ parietes erant æquo duriores. Denique Sinus Valsalvæ quartus non multo quidem, sed perspicue tamen erat amplior, quam secundum naturam. Illud quoque in venosorum cordis Sinuum, seu mavis in auricularum cordis septo animadverti: qua facie ad venam spectat Pulmonarem, & accedit ad anteriora, sulcis erat parallelis, neque ita parvis, excavatum.

In Ventre, cujus viscera gelu induruerant, & bilis ipsa ex parte aliqua in sua vesicula; sanguis autem intra lienem congelaverat, nihil quod ab naturæ norma abesset, inveni, si globulum in mesaræo excipias, hujus limbo propinquum, & nihil magis forma, colore, magnitudine quam coctum vitellum majusculum, referentem ex iis qui in gallinatio ovario extuberant. Nihil erat aliud nisi pinguedo, sed colore magis quam reliqua, flavo, nullisque intus, quæ animadverti possent, membranis lamellis intercurrentibus, intra unam comprehensa

membranam, in sphericæ vesicæ modum conformatam.

Propter ea quæ ultro de gonorrhœa fassus æger fuerat, diligenter urethram totam perlustravi. Prostata glandula æquo major videri potuisset, nisi esset, ut in magno corpore, magno quoque cum pene conjuncta. Sana ipsa, sana caruncula, sanæ vesiculæ, & semen, & oscula per quæ e vesiculis expressum est. Sed ne canaliculi quidem nostri peculiariter quidquam ostenderunt, nisi quod urethræ interior facies aliquanto humidior apparuit, & rubicundior quam soleat. Ex Cowperi glandulis altera, quod minime rarum est, desuit; alterius substantia in duram, firmamque ligamenti instar erat mutata.

4. Igitur ne ab hujus Epistolæ proposito longius abeam, mitto quæ ad anginam spectant, & peculiaris quæ in Aorta observata sunt, vitia hoc loco perpendere; hæc, inquam, & alia omitto: & illud quod ad gonorrhœam attinet, tantummodo attendo. Si duram factam Cowperi glandulam seponas, quæ res si ad gonorrhœam pertinet, certe ad recentem, atque adeo præsentem non pertinet; vides utique, nihil referri ad hæc posse, nisi auctam in canaliculis humoris secretionem; unde humidior urethræ facies, & ab acrius irritante ejusdem humoris natura rubicundior. Spectare huc potest quod in viro altero vidimus, aliud agentes.

5. VIRI nimirum thoracis inflammatione sublati cadaver, musculorum aliarumque ejusmodi partium examini idoneum, non quæ præter, sed quæ secundum naturam sunt, inquirentes, accurate in Nosocomio magna ex parte secueramus sub Martii finem A. 1741. cum testiculos perlustraturi, in quorum altero ea deprehendimus quæ sunt Litteris superioribus (r) commemorata, forte animadvertimus, compressa proximi penis glande, ex urethræ orificio materiam aliquam prodire.

URETHRAM continuo aperuimus tota ea parte quæ cum pene extra corpus pendebat, suspicati, hominem gonorrhœa laborasse. Nec tamen præter ruborem dilute coccineum, quo interior canalis illius facies infecta erat, & madorem quendam æquo majorem, quidquam conspiceret licuit quod ad suspicionem attineret. Urethræ partem reliquam secare cum in alterum distulifemus diem; aliis, ut fit, observationibus abducti, hanc perficere oblitus sumus.

6. Hic tamen nihil nisi suspicio fuerat. Accipe jam quæ, cum certa esset gonorrhœa, quamvis non recens, invenerimus.

7. JUVENIS annum agens vigesimum quintum, cujus flavescebat facies, virulentam gonorrhœam vetustam recentiore altera ante sex menses renovaverat. Qua perstante, ex profundo vulnere in colli sinistrum latus influcto, tantum sanguinis, & toties profluxit, ut inevitabilem mortem attulerit inter initia A. 1740.

CADAVER ob prægressas hæmorrhagias propemodum exsangue, eoque anatomicis perquisitionibus aptissimum, ibidem, nostris inspectantibus Auditoribus, tanto diligentius perfectum est, quod perpauca habuit ab naturali constitutione discrepantia: quæ priusquam de urethra scribam, indicabo.

In Cerebri Lateralibus ventriculis cum plexibus Choroidibus, ob eam quæ modo dicta est, causam pallentibus, aquæ non ita limpide paucillum fuit. Colli vulnus ad ramos denique non tenues sanguiferorum vasorum haud procul a mediis cervicis vertebrae pertinebat.

Venter jecur habuit durum, lobulis præclare conspicuis, lienem magnum. Ubi ad genitalia ventum est, præputium, glandem, urethram totam perattente inspiciens, nihil usquam ulcerum, erosionis, ruboris inveni, nec quidpiam aliud quod ad præsentem gonorrhœam attineret, si madorem excipias, quam soleat, majorem, a media urethra ad glandem usque pertinentem. Ad gonorrhœam autem illam veterem, diuturnamque spectare hæc credidi, primum ab eo ferme loco unde mador incipiebat, exstantem oblongam albidam lineam, ulteriora versus oblique tendentem, quam Epistola XLII. (f) memoravi, & pro excre-

scientiæ

scientiæ reliquiis habui carnis quondam luxuriantis ; deinde etsi in Prostata glandulæ , & carunculæ ipsius colore , & substantia nil vitii animadverti ; osculorum tamen per quæ semen in urethram extruditur , sinistrum deletum , aut certe obcæcatum , dexterum autem adeo angustum , vix ut viderim , tenuissimamque seram immiserim : tum Seminales vesiculas ita strigolatas , nihil ut continere intelligeres ; quod reapse constitit omnibus , cum eas vel sæpius premeo , ne per dexterum quidem de quo modo dictum est , osculum quidquam exivit ; in testiculis tamen nullum quod in sensus incurreret , compertum est vitium : denique ut omittam , vix aliquod fuisse Cowperi glandularum indicium ; possunt enim , ut alias (*t*) docui , a primævi deesse : meorum canaliculorum , præter unum , eumque angustum , & brevem , nullum prorsus apparuisse ; ut eum madorem quem ab ipsis , non solum , sed potissimum deducere consuevi , hic maxima ex parte a minimis illis , ante nos vulgatis , repetere oporteret : quorum tamen neutros *Eustachium olim perspectos jam habuisse* , etsi contrarium egregius , humanusque Juvenis dilerte affirmet , *tabulasque ejus* hoc ajat , *docere* , si tandiu perges mihi credere donec Tabularum quæ id doceant , numeri indicentur , non dubito quin longo tempore sis crediturus .

8. Miraberis forsan in propositis Observationibus , cum præsens esset gonorrhœa , non plura nobis occurrisse quæ ad præsentem quidem referri possent quam urethræ madorem , nonnunquam cum rubore conjunctum , quando ; ut Terranci (*u*) Observationem mittamus , urethræ *omnino inflammatione livescentis glandularumque in ea disgregatarum* , quæ minimi nobis canaliculi sunt , *immodicam extumescenciam* ; in hac ipsa prima , quæ de loquimur , urethræ parte Vesalius (*x*) fossulam quæ intraglandem est , *plurimum in hoc morbo ulceribus infestari* , scripsit , confirmantibus passim aliis , & nominatim Cl. Astrucio (*y*) , in ea fossula *compertum esse exulcerationes graves plurimamque latere in gonorrhœa* . Nempe hoc ipsum erat in iis unum quæ ipse quoque mihi non occurrisset , mirabar præsertim cum toties ejusmodi ægrorum querelas audiverim de acerbo dolore ibi *insigniter* , *lum urinam reddunt* , torquente , ut Vesalii verbis utar ; quando Terraneus (*z*) non ut alii , & in his Astrucius (*a*) , dolorem *inter meendum* acrem , mentemque commemorat , imo tunc *plerumque vix percipi* , ait , *sed ægro jam a mictu cessante , per omnem urethræ ductum acriter admodum urere , maxime qua in glandem desinit* . Quem ego dolorem qui mictionem consequitur , non propterea imminuo ; sed de eo qui omittatur , querimonias maximas audivisse me , dico , ut in aliquos nonnunquam inciderim , se lotium reddituros negantes , nisi opportuno quopiam auxilio tormentum quo tunc cruciarentur , levarem . Quibus est me satis factum , cum urinæ acrimoniam quo ad jus fieri posset , minuendo , tum præsertim ratione laud ita dissimili atque Arantius (*b*) quos dolor hæmorrhoidum male habebat , minori cruciatu alvi excrementa dejicere docuit dum super lasanum sedebat , repentis hydrælei plenum , cujus fotu non solum clausus , sed mox etiam in dejiciendo apertus leniretur . Nempe & ego in vitream matellam , tepido lacte semiplenam , demittere illos penem docui , cum dolorem eo fotu paulisper mitigassent , tunc intra ipsum lac servato pene , urinam sensim , & sine conatu emittere . Fuerunt & quibus cum pro lacte cujus hunc usum vidi postea etiam ab Riolano (*c*) , brevis quoque fistulæ plumbeæ , aut argenteæ , quam Fabricius noster (*d*) excogitaverat , immissionem commemorari) fuerunt , inquam , & quibus cum pro lacte oleum forte esset ad manus ex lini semini- us recens expressum , hoc uti placuit . Magnum utriusque inde levamen se retulisse , confirmavere : hi alteri illud etiam addidere , cum tumidum esset , dolens-

que præputium , eo more servato , intra unum , haud amplius , diem præputii tumorem , doloremque abiisse . Sed hæc obiter : quæ , casus distinguendo , & aliquid in lacte pro re idoneum incoquendo , reddere poteris utiliora . Illuc revertamur . Etsi Vesalius , atque alii vera dixerint ; non omnes tamen gonorrhœæ , neque semper , eadem acrimonia sunt . Casus quidem tulit , idque unum mirandum est , nunquam mihi nisi leves , aut meliori earum tempore in dissectionibus occurrisset . Sæpe tamen in ea vestigia incidi quæ satis ostenderent , quas vel in hac prima urethræ parte fuisset inventurus læsiones , si cum illæ urgerent olim , dissecuissem .

9. Legisti enim paulo ante (*e*) in illo Juvene quem vetusta gonorrhœa male habuerat , vix unum , eumque angustum , & brevem , meorum canaliculorum fuisse superstitem . Vix unus pariter in quodam Bajulo apparuit , quem ex casu ab alto mortuum , ubi de Vulneribus , Ictibusque (*f*) agetur , describam , cujus urethra qua alteri lateri coronæ glandis respondebat , veteris læsionis servabat indicium . Neque uno plures in peregrino Sene reliquos fuisse canaliculos , vidisti Epistola XLII. (*g*) , cum glans cicatricosa , & urethra valde contracta , quid olim præcessisset morbi , indicarent : imo ne unum quidem amplius superfuisse , indidem (*h*) nosti in Juvene in quo illa eadem indicia non deerant ; ne quid dicam de Viro alibi (*i*) describendo . Nihil autem verisimilius est , quam ab inflammatione , & exulceratione in canaliculis demum orta , tenues membranosos ipsorum parietes alterum ad alterum adhæsisse , cavumque interceptum sic periisse : fuisse enim in illa eadem urethræ parte exulcerationes , edarctatio ibidem , quin etiam in ipsa canaliculorum sede luxuriantis carnis excrescentia monstrabant . Quod si gravia quidem , sed aut non adeo gravia , aut non omnibus canaliculis communia fuerint illa vitia ; aut omnes , aut nonnulli poterunt esse superstites . Sic in quodam Viro quem sub Novembris finem A. 1718. in Nosocomio dissecabam , cum prægressæ veneræ luis indicia in primo urinario meatu offendissem ; paucos quidem , sed nonnullos tamen restare adhuc canaliculos vidi , non secus atque in Lanio , qui , ut scripsi ad te Epistola VIII. (*k*) , in præputio ulcuscula , in urethra cicatrices habebat , fuisse perpaucos , legisti , neque uno aut altero plures in nobili Viro , quem lues veneræ non semel affecerat , XXVIII. Epistola (*l*) memoravi . Omnes autem fuisse memini in Stabulario (*m*) , cujus alioquin urethram trium circiter ab exito orificio digitorum transversorum intervallo lineis duabus albidis inæqualem deprehendi , videlicet aut cicatricum , aut excrescentiarum vestigiis . Ubi tamen attentius illi ab aliquo inspectentur qui sæpius fit in eorum , cum secundum naturam sunt , contemplatione versatus , nescio quid tunc percipitur aliquando , unde aliquid esse passos , intelligatur , velut mihi in eo de quo mox scribam , accidisse , scio . Ut iis autem quibus hi majores omnes obliterantur , deesse tantum constat quantum secernere iidem solebant humoris ad urethræ parietes adversus lotii acrimoniam illiniendos ; sic rationi consonum est ; illos præ cæteris , nisi urethra tota occalluerit , obnoxios fieri in posterum ardoris sensui ab eodem lotio , & si hoc acrius sit , etiam erosioni : reliquos autem pro numero amissorum canaliculorum , aut pro noxa canaliculis illata , levioribus quidem , sed ejusdem generis , tentari molestiis . Sed hoc satis sit attigisse . Ad id quod modo indicabatur , veniamus .

10. ASTHMATICI qui in Nosocomio decesserat , quædam in Gymnasium Partes illatæ sunt , cum in virili altero cadavere Anatomen traderem A. 1746. Juvat enim ejusdem Partes ex non uno , cum licet , corpore , aliasque aliter dissectas ostendere : quod tunc facere ferebat animus in vesiculis seminalibus , & penne .

VESICULÆ etsi cellulis intus erant humidis ;

(*z*) Advers. Anat. 4. Animad. 15. (*u*) De Glandul. post c. 5. Obs. 5. (*x*) De corp. hum. fabr. S. 5. c. 14.
 (*y*) De Morb. Vener. l. 3. c. 1. §. 2. (*z*) loc. cit. (*a*) c. cit. §. 3. (*d*) De Tumor. p. n. c. 60.
 (*e*) Anthropogr. l. 2. c. 30. (*d*) De Chirurg. Oper. ubi de penis Chirurg. (*e*) supra , n. 7. (*f*) Epist. 53. n. 37.
 (*g*) n. 40. (*h*) n. 39. (*i*) Epist. 50. n. 30. (*k*) n. 28. (*l*) n. 6. (*m*) Epist. 4. n. 19.

dis; nihil tamen feminis continebant. Caruncula, & quidquid ad superiorem urethram spectabat, bene se habebat. Sed cum inferiorem perfecturi, crassiusculo specillo per infimum orificium indito, eam partem quam glans complectitur, aperuissemus, cujus superficies partis nonnihil erat inæqualis, ulterius immittere specillum volentes, ultra sesquidigitum non potuimus. Tum a superiore, quæ aperta erat, parte idem conati, idem obstaculum, cum ad eum qui designatus est, locum accederemus, offendimus. Paulatim igitur ab ea facie aperientes, ut soliti sumus, quæ facies nostris opposita est canaliculis, hæc denique animadvertimus. Tractus erat transversorum digitorum trium, aut eo amplius, quo proclive erat intelligere, urethram olim fuisse exulceratam. Per eam enim faciem in qua illi sunt canaliculi, tres quatuorve exstabant in transversum ductæ albidæ, & quasi tendineæ chordulæ, vel potius institæ, non valde prominentes, nec usquam se ab interna urethræ membrana sejungentes. Erat inter chordulam & chordulam interstitium, tum medio ferme inter primam & ultimam loco urethra se tanto spatio quantum duo circiter occupassent transversi digiti coarctabat, ut ibi dimidio propemodum quam supra, aut infra, esset angustior. Cum hæc omnia intra eorum de quibus loquimur, canaliculorum regionem caderent; ipsi tamen, eorumque orificia primo quidem aspectu non præter naturam se habere videbantur. Ubi vero oculos attentius defixi, & accuratius inspectavi, satis cognovi, certo quodam modo quem facilius ipse percipere quam verbis explicare possim, ab naturali consuetudine discrepare, ut non obscurum esset, minorem quidem quam proxima urethra, sed aliquam tamen noxam olim pertulisse. Quod & chordularum, id est cicatricum sedes in ea dumtaxat urethræ facie, nempe inter canaliculorum orificia, confirmare videbatur, quippe indicans unde irritans virus & demum exulcerans distillasset.

11. Jam vero ad ulteriorem, uti promisimus, urethræ partem transeamus. Occurrit hic quoque gonorrhœæ sedes, nobis altera, Littrio prima, videlicet, ut ipse constituit, Cowperi glandulæ; sic enim pergam appellare, quando Meryus, nescio quam ob causam, suo jure videtur cessisse, tacite ferens, sic eas ab Littrio quoque, nec semel, nominatas esse, ostensasque in Regia Scientiarum Academia (n), atque insuper in hujus Historia (o) primam earum inventionem Cowpero diserte fuisse tributam. Cæterum quam raro hæc glandulæ gonorrhœæ sedes sint, illud præclare ostendit quod Littrius (p) cum affectionum gonorrhœæ cadavera secuisset circiter quadraginta, unum modo reperit in quo harum glandularum vitia apparerent, quæ diligenter cum omnibus quæ ad id gonorrhœæ genus attinent, partiteque describit, ne causam quidem reticens cur rarum sit. Minus igitur miror quod in cadaver non incidere viri eo affecti. Prægressi tamen olim indicia a me conspecta esse, opinor, sive cum has glandulas, aut harum alteram, ut in Fabro lignario de quo supra (q) dictum est, mutatam deprehendi in duram substantiam; non raro enim post inflammationem glandulæ solent indurescere, sive cum vestigia offendi in illarum ductibus non inflammationis solum, verum etiam exulcerationis, velut in eo de quo protinus dicam.

12. JUVENIS, a capitis ictu in Nosocomio mortui circa medium Aprilem A. 1718. genitalia, in quorum anatome sæpe tunc eram occupatus, diligenter incidi. Et cætera quidem intra naturæ modum inveni. URETHRA autem ne recte se haberet, statim veritus sum ac resecta glande cavam in hac cicatricem animadverti. Glandula tamen Prostata, & Littrii, & Seminalis caruncula nihil quidquam vitii ostenderunt. Sed cum urethræ partem reliquam aperuissem, & primos aliquot ex meis canaliculis delatos vidissem; neque enim ulla eorum incipiebant apparere orificia, nisi quatuor circiter transversis digitis ab extrema urethra intermissis; attentius inspe-

ctans omnia, substiti in Cowperi glandularum ductibus, quorum dexter æquo tenuior, sinister autem æquo crassior per intimam urethræ tunicam transpicebantur. In tenuiorem frustra quidquam immittere conatus sum; ut parietes ab inflammatione vel coaluisse, vel ad summas angustias contractos existimaverim. Contra sinister, subflavo mucoso humore distentus, specillum non tenuissimum admissurus videbatur, & reapse nullo negotio admisit, sed a parte glandulæ; nam extremum oppositum in urethra habebat finem perangustum, atque adeo obscurum, ut hinc esse censuerim quod ita ipse humore esset plenus, & glandula ejus crassa, cum altera exilis esset, ac strigosa.

13. Hic quæres, cur illas ejus finis angustias conjecerim a prægresso ulcere esse potuisse. Nempe recordabar, Littrium in eo cadavere in quo uno dictum est (r) hoc gonorrhœæ genus deprehendisse, nunquam exulcerationem nisi ad oras, & circum oras adnotasse osculi alterius illorum ductuum, Cowperumque ipsum in explicatione ejus Figuræ (f) qua ambos eos ductus delineavit, monuisse, alterius orificium amplum admodum in eo subjecto esse ex ulcere. Et viderunt quidem ambo ulcus ad osculum ductus; sed illi, alter certe, erodens adhuc, ego vero, nisi me conjectura fallit, ad cicatricem perductum; itaque illi patentius orificium videre potuerunt; ego a cicatrice adstrictum conjicere. Quin Terraneus (t) prorsus obstructum osculum, indeque ductum mire dilatatum offendit, eumque sinistram: quo in latere accidit ut tres isti, & ego orificii vitia deprehenderemus.

14. Sed ab illis osculis ulterius per urethram pergentes, ad alterum hujus pervenimus locum de duobus in quibus Vesalius (u) non modo quod omnes, adnotavit, gonorrhœa affectos graviter cruciari, sed & causam protulit quare in hoc altero crucientur, cum penis riget. Is locus imo perinæo respondet. Ibi enim ob canalium reflexum, declivemque ac humilimam sedem cum restitet erodens humor, ibi quoque magis quam in reliqua meatus sede erodit, (aut certe irritat) erosus autem meatus, quando una cum penè tenditur, solutionem unitatis vehementius inibi percipitur. Nec vero tunc solum, sed dum etiam postremas lotii guttas sursum inde promoturi, per advolutos musculos eam comprimunt meatus partem, de molesto ibidem sensu conquerentes audiuntur. Eum locum cingit Littrii glandula: eoque loco exulcerari urethram, credo, cum ibi ipse quoque lineas nonnunquam viderim illas exstantes, quas pro cicatricibus habeo, Terraneus autem (x) ulcera offenderit ex diuturna gonorrhœa. Sed hæc interdum. Sæpius enim ad ea quæ Vesalius ait, explicanda loci illius irritationem, inflammationemque satis esse, arbitror. De hoc genere quid a me conspectum sit, accipe.

15. SENEX decrepitus, lue venerea plurimos jam annos male mulctatus, ut quæ loqueretur vix intelligeres, urinæ autem difficultate, & gonorrhœa denique a duodecim jam annis laboraret, his malis, & ipsa ætate lente confectus, e vita cesserat ante medium Januariam A. 1717. CADAVERIS quasdam partes in Nosocomio disseccantes, hæc quæ ad propositos morbos spectarent, animadvertimus.

Uvula, cujus pars deerat, linguæ superior postrema superficies, & annexa olim per ligamenta epiglottis cartilago ita erant cicatricosæ, ut nihil magis. Itaque ea cartilago inæqualiter contracta, in triangularem propemodum verticem desinebat, multo caninæ similior, quam humanæ. Quin vitium in laryngem reliquam, & huic proximum Asperæ arteriæ truncum se propagabat; eratque arytænoidum altera quasi luxata, non compari parallela: intra illam autem arteriam inæquales magnique prominebant quasi lacerti; exteriori autem sede duobus infra cricoidem cartilaginem transversis digitis ad alterum membraneo-musculosi interstitii latus glandula exstabat ciceris-

ma-

(n) Mem. A. 1700. & 1711. (o) Annor. eorund. (p) Memor. A. 1711. (q) n. 3. (r) supra, n. 11.
(f) Vid. in Act. Erud. Lips. A. 1702. M. Novembr. ad Tab. 8. Fig. 1. litt. II. (t) De Glandul. Obs. 6. & Fig. 1. ad D.
(u) c. 14. cit. supra ad n. 8. (x) De Glandul. c. 5. & Obs. 3.

magnitudine, & forma, colore autem cinereo, intus ex rubro fusco, in rotunda videlicet cavea quam alibi, nec laxi parietes comprehendebant. Eam glandulam pro una ex tot illis, ibi a nobis delineatis (γ), accepimus: quæ occluso ob interna vitia foramine ad arteriæ cavum pertinente, sic, & fortasse olim magis, excrevisset.

Ventrem priusquam aperiremus; cranii enim, & thoracis aperiendi tempus non fuit; manifestissimus a bubonibus inguinum cicatrices adnotavimus. Tum visceribus cæteris quæ sic satis intra naturæ modum esse visa sunt, prætermisissis, in urinaris substitimus Partibus. Renes valde parvi erant, & ob hemisphæricas protuberantias inæquali superficie: substantia tamen, nisi quod firmior fuit quam soleat, magisque compacta, nihil vitii ostendit; quamquam in renis alterius pelvi feri aliquod inerat albidum, & turbidum. Ureteres & multum dilatati, & iatus rubentes fere ad renes usque conspiciantur; utraque autem hæc noxa quo magis ascendebant, eo magis decrescebat. In dextero circa medium, anteriorem tunicam vidi exstantem, & se duplicantem, ut annularem mediocris altitudinis quasi valvulam faceret contra urinæ cursum convertam. Cum ambo essent mucosa materia semipleni; ab anteriore eorum facie a medio sursum prostabant hic illic majores, minoresve sphæricæ, ut videbantur, guttæ, quas spongia abstergere nequicquam conatus, cultello amotas, & inter digitos compressas, statim in humorem lentum, & quasi *tabacci* dilutissimo colore infectum, abire vidi; ut postquam hydatides, sicuti alias (ζ) ad te scripsi, ab eadem tunica pendentes inveni, ejusdem generis illas de quibus loquor, guttas fuisse, arbitrer. Porro vesica ex crassissimis tunicis facta, per quarum internam faciem crassi quasi lacerti, varia inter se implicatione conjuncti, transpiciantur, albo turbidoque humore scatebat. Tum a glande, cujus alterum coronæ latus ulcere olim exesum fuerat, urethræ incisionem exorsus, nihil fere adnotatione dignum reperi donec ventum est ad Littrii glandulam. Erat ea sedes confertissimis sanguiferis vasculis intus obducta, ut longe magis ex atro quam consuevit, uberet. Prostata autem glandula nihil obtulit in quo laboraret, præter brevissimos, & superficiarios sinus res ex ampliori osculo in conii modum se contrahentes, inter carunculam recte se habentem, & vesicæ orificium secundum urethræ longitudinem positos.

16. In hoc uno sic affectam ad perinæum urethram didisse memini: cui tamen affectioni causam præbere quoque potuit restitans, decrepita præsertim ætate, in loco pars aliqua urinæ, ejusque non secundum naturam se habentis. Certe in tot aliis nunquam vidi, quos gonorrhœa prehensos descripsi, neque in Epistola hac tantum, sed in aliis etiam, & nominatim in Molitoris quodam famulo (a), qui dum gonorrhœa teneretur, interiens, noxam in pendula, quam dissecare non licuit, urethræ parte habuerit, necesse est, quando in summa hac non secus ac ut alii, nunquam habebat. Unde ergo factum est, inquis, ut in Prostata glandula, & caruncula ipsa seminali vitium esse, communi quadam sententia traherent? Nimirum quia ut humorem in gonorrhœa distillantem, si esset legitima, semen esse non infectum, ita, si spuria, venereo miasmate contaminatum, non dubitabant eo tempore. Postea vero cæterunt Medicorum aliqui suspicari, id quod in legitima effluit gonorrhœa, non semper esse ipsum semen, quippe cum plures viderent non ita macescere, & enervari, ut copia humoris posceret, annos haud raro pergens profluere; si semen esset. Et sane videmus quam in maciem, & infirmitatem virium incitant qui nimis crebro per venerea insomnia ad longum tempus semen effundunt. Quorum ego aliquos novi qui nullis proficientibus auxiliis, veriti ne in ethalem demum atrophiam præcipitarentur, ita pedem sibi dormituri instita ex molli aluta sub ipso

marginem coronæ glandis circumligare non infeliciter instituerant, ut donec penis non rigeret, nihil hinc sentirent incommodi; ubi vero rigere inciperet, eam continuo molestiam crearet, ut simul cum somno tolleretur periculum seminis effundendi. Multum porro ultra illorum Medicorum suspiciones processit Boerhaavius (b), diserte negans, semen verum se unquam novisse absque tentigine venerea sive in somniis, sive extra somnia fuisse effusum; ut rarissimus sit morbus oporteat, in quo sponte, & sine sensu effundatur. A Prostata igitur glandula id esse censuit. Equidem hæc non dico quod credam, verum semen sine venereis cogitationibus nunquam effluere. Credo enim ubi laxiores, aut erosæ sint oræ foraminulorum per quæ semen in urethram descendit, aut ubi ipsum aquosius sit, posse absque illis cogitationibus defluere, ut nonnullis accidit a calidioris clysmatis injectione, aut ab duriorum alvi recrementorum excretionem; nisi & illis id quod exit, semper paucum adeo, & tale sit, ut a Prostata deducere liceat; his vero nunquam esse queat a vesiculis seminalibus. Quod ut semper, quemadmodum olim arbitrabantur, non fieri, scio, ita nonnumquam fieri, negare non possum.

17. Ventum est, ut vides, ad postremam in urethra gonorrhœæ sedem, Prostata videlicet glandulam, & carunculam Seminalem. Quarum hæc si exitus seminis aut laxitate, aut erosionem patulos tunc semper ostenderet, aut illa si ita in omnibus exulcerata esset, ut ulcus ad seminis canales; per ipsam glandulam traductos, perveniret; nihil esset causæ, cur seminis fluxum, semper revera tunc fieri, negaremus. Atqui in pluribus nihil quidquam istorum est, ut non modo quæ hæcenus in hac Epistola scripsimus, fere omnia satis ostendunt, sed aliorum quoque Observationes confirmant, in quibus Terraneus (c) est, & quem ipse laudat, Blancardus, potissimum autem Littrius (d), qui ex propriis inspectionibus primum statuit gonorrhœæ sedes tres, in quarum singulis morbus interdum est, illæis duabus reliquis; de tribus autem unam facit Prostata glandulam: deinde ostendit, cum sedes in Cowperi esset glandulis, in Prostata non fuisse, & quam difficile in hanc, aut in carunculam ab illis virus propagetur. Sed, ut hæc vera sint; in aliis tamen, ut in plerisque eorum qui gonorrhœa quam virulenta, & quam diuturna vexati fuerint, in Prostata quoque & caruncula repertum esse vitium, inficiari non licet. Ut sileam quod scripsit Whartonus, (e) excretoria Prostatae glandulæ foraminula, in sanis inconspicua, in illis *evidenter cerni*; pervulgatæ sunt, atque adeo in Sepulchreto (f) extant Bartholini, Severini, Wirsungii Observationes ejusdem glandulæ in gonorrhœa ulceribus, aut abscessu affectæ, post gonorrhœam autem cicatricosæ: legiturque ibidem (g), ut in eo morbo curationem desperaret Guenotius, ubi digito in podicem immisso, renitentem illius glandulæ tumorem perciperet. Nec desunt aliæ postea habitæ ejusdem glandulæ a gonorrhœa vitiatæ Observationes. Quarum duas potissimum juvat proferre, alteram Brunneri (h), Genselii (i) alteram. Hi enim cum de excrementibus in urethra carunculis inter se adeo discreparent, ut has primus figmentum Chirurgorum esse, diceret, ut pote qui catheteris impedimentum in quadam, non a caruncula quæ nusquam erat, sed ab urethræ *in-signi strictura, & coarctatione, ceu ex adustione*, fuisse observasset ferme ut nos in Asthmatico supra (k) descripsimus; Genselius autem qui in altero, ejusmodi quidem carunculam, nullam vero coarctationem vidisset, pro carunculis contenderet; cum in hoc igitur dissentirent; in eo plane conveniebant, quod secundus in suo, qui post virulentas aliquot gonorrhœas in novam inciderat, *circa prostatas diversa invenerat ulcuscula*, & primus, quod in suo præter *summam* ibi quoque

meatus

(γ) Advers. I. Tab. 2. Fig. 1. (ζ) Epist. 42. n. 11. (a) Epist. 24. n. 18. (b) Prælect. ad Institut. §. 776.
 (c) De Glandul. c. 5. & Obs. 3. & seq. (d) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1711. (e) Adenogr. c. 31.
 (f) Sect. hac 31. Obs. 5. §. 1. & 2. (g) in Schol. ad Obs. 4. (h) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 97.
 (i) Earund. Cent. 6. Obs. 84. (k) n. 10.

sneatus angustiam, viderat circa prostates miram cicatricum ex ulceribus antiquis, inveteratis, tunc persanatis, faciem conspicuam fuisse. Quod vero ad Seminalem carunculam ipsam attinet, non in Sepulchreto dumtaxat habes (*l*), ut Vesalius hac in Urbe extremos ambos fines vasorum semen deferentium qui in lateribus carunculæ conspectum quodammodo in cæteris fugiunt, in quodam, hoc morbo laborante, *apertos laxosque* offenderit; verum etiam apud Cl. Benevolam (*m*) tum ejus Observationem in viro qui duodeviginti jam annos eundem pertulerat morbum, magni & callosi ulceris sic intra glandulam Prostata latentis, ut pus tamen per carunculam tantummodo emitteret, ulcere pariter intus erosam, tum Observationes alias (*n*) exulceratæ in gonorrhœa carunculæ ejusdem, ex Genga commemoratas. Caruncula autem, ut nosti, parva adeo est, vix ut ulcus esse in ea possit, quin amborum, aut alterius saltem canalis feminis finem corrodât, eique jugiter distillaturo viam sic vel magis aperiat, quam cum eorundem canalium laxa nimium, patulaque sunt oscula. Ulcera vero quæ in Prostata sunt glandula, non omnia id faciunt; sed ea dumtaxat quæ hinc in illa ejus parte sunt per quam alter, ambove eorum canalium traducuntur, quæ pars pone urethram summa est, inde vero ulcerosis cuniculis actis, sibi, & puri, & semini aditum in urethræ interiori faciem aperiunt, sive contra ab hac ad illos usque canales serpendo perveniunt. Cætera ejus glandulæ ulcera cum secreto in ea humore pus commistum emittunt aut per propria ulcerum ipsorum quæ intra urethram patere possunt, orificia, aut per naturalia glandulæ ejusdem oscula: per quæ, cum sine ulcere laxiora tantummodo sunt, solus ille humor, non pus, non semen, effluit. Atque hæc attigi, ut veterum nozarum vestigia quæ mihi aut in ea glandula, aut in caruncula, aut in utraque videre contigit, vel me tacente, intelligi liceat quo attinerent.

18. Et primum quidem offendi superficialia, veluti albidas illas exstantes lineas, excrescentiarum, ut opinor, reliquias, aut tres illos perbreves sinus quos supra (*o*) in decrepito Sene descripsi: alia autem profunda, & prorsus abdita, ut ex proxima cognosces historia.

19. S E N I S cadavere usus sum A. 1742. ad Anatomem publice inchoandam, cujus quoniam morbi qui fuissent, scire pro certo non potui; ideo quæ præter naturam inveni, pressius indicabo.

T H O R A X cor habuit magnum, & crassis parietibus, arteriæ autem Aortæ initium æquo latius, & creberrimis intus maculis distinctum albis, quasi tendineis, necdum ossis. Venter autem, antea perlustratus, in eadem arteria obtulerat ejusdemmodi, sed leviores, maculas; si duriorém excipias unam quæ ad orificium erat arteriæ Sacræ, ipsumque angustius quam ejus esset trunculus, videbatur reddidisse. Quæ, & qualia pylori annulo insiderent corpora, glandulæ extarent in pylori antro, cum scribendi occasionem habuerim Epistola XXIX. (*p*) nihil est causæ cur hic repetam. Jecur facie convexa propemodum tota cum diaphragmate erat connatum. Lien justo crassior, & latior, colore intus coccineo diluto, arteriosis autem qui eum subibant, ramis ipsis quidem flexuosis, sed toto unde veniebant, Splenicæ arteriæ trunco nullis prorsus flexibus contra atque solet, contorto. Renes pro latitudine justo longiores. Vesicæ crassiores tunice. Denique Prostata glandula ea parte qua urethræ anteriora tenet, inclusam penitus intra suam substantiam habebat caveam, mediocris uvæ acini figura, & magnitudine, cujus parietes eodem quo reliqua glandula, colore, membranula quadam, quasi tumoris folliculo, convestiri videbantur: nihil autem continebant.

20. Quid hoc cavo olim comprehensum fuisset, & quomodo postea inde abiisset; cum esset obscurum; in memoriam redii, quid anno ante in Se-

ne altero vidissem, de quo ubi de Febris (*q*), ad te scribam. Scilicet in Prostata glandula amplificata, & exteriori ambitu ex rubro fusca, intra substantiam reliquam, cæteroquin secundum naturam se habentem, granula alicubi inveni quasi *tabacci* ex subflavo nigricantia. Erant hæc haud procul ab interiore urethræ facie, alia quidem huc illic disjecta, alia autem in unum cavum, eo de quo modo dictum est, multo minus, constipata. Num ergo illud quoque majus cavum istiusmodi plenum granulis fuisse, credemus? Sed quid ea granula sunt? in pluribus enim, neque tunc primum, deprehendi. Et in Adversariis (*r*) quidem pro humore habui qui in Prostata fecernitur, in eam formam coacto: nec esse quidquam video, cur in præsentia quoque non habeam. Verum quæ causa sit unde formam, coloremque sic mutet, prægressane olim venerea lues, an vitii aliud genus, in medio relinquo, ut illud pariter de quo suspicio in aliis Litteris (*f*) injecta est, an ea granula materia interdum esse possint calculorum qui in hac glandula reperiuntur. Nunquam tamen intra ipsam, majorem eorum granulorum copiam offendi quam in Figulo, ut relegens Epistolam VII. (*t*), facile cognosces: in quo antiquæne lui tribuas ob nullum ad glandem superstes frænuli vestigium, deliberabis, non secus atque in Sene de quo Epistola scriptum est XXIV. (*u*), cui cum vix unus, isque tenuis, superesset de majoribus urethræ canaliculis, ea granula non deerant ad latera carunculæ Seminalis.

Placet huc alia duo adscribere exempla in Viris qui tamen quibus obnoxii fuissent affectionibus, omnino propemodum ignoro, quæ tamen in aliis quoque corporis partibus haberent ab naturæ norma aberrantia, non reticebo; neque enim prorsus inutile, ut alibi quoque vidisti, censeo, præter naturam inventa commemorare saltem: ut quæ sæpius, quæ rarius in certis ætatibus, & habitibus corporum, morbida occurrant, comparatione instituta cognosci liceat.

21. VIRI annos nati quatuor & quinquaginta quem apoplectica affectio lente confecerat, cadaver A. 1728. Gymnasio est datum, unde Publicæ Anatomæ initium fieret, donec meliorum cadaverum copia esset. Itaque Caput non attigimus. Quæ Venter, & quæ Thorax quoque ex parte, adnota obtulerint, hic habebis.

I N T E S T I N A quidem laxa erant, & quasi inflammata: nullum tamen aut ipsa, aut ventriculus erosionis habebant indicium, ut recens causa aliqua credi possit id quod in Duodeno describam, effecisse, præsertim cum pus, gravis odor, crassitudo, & inæqualitas laborum, aliaque omnia ulceris indicia abessent. Intervallo gemini transversi digiti infra pylorum locus erat in quo interiores deerant intestini tunice, sicque orificium relinquebatur digiti capax, quo immisso, facile extrorsum cederet tunica omnium extrema in quoddam quasi diverticulum formabatur. Lien sanus; sed multo minor justo, & plane exiguus. Arteriæ Magnæ truncus intus habuit qua parte lumborum vertebræ adhærebat, squamas osseas non mediocres: idem tamen intra thoracem, non secus ac cor, sanus fuit. Vesica urinaria æquo minor pro re qua corporis magnitudine. Nihil in urethra adversum peculiare, nisi granula quasi *tabacci* oscula Prostatae glandulæ.

22. VIRUM alterum, illo aliquanto juniorem quo corporis habitu, & unde mortuum, & ubi & quando secuerim, obiter dixi, cum de hæmorrhoidibus ipsius scriberem Epistola XXXII. (*x*) ut quid in summa urethra viderim, hic addi satis sit. CARUNCULA Seminalis ad latera habuit ea de quibus loquimur, granula, a quorundam aliquibus loci madore, ut opinor, dissolutis in vicinia modo reliqua, sed & seminalium ductuum oscula flavescabant. Animadverti simul, hæc oscula multo quam soleant, fuisse ampliora, figuram autem

(*l*) Sect. cit. Obs. 2.
(*r*) IV. Animad. 14.

(*m*) Proposiz. int. alla Carunc. c. 3.
(*f*) Epist. 42. n. 37. in fine.

(*n*) c. 5.
(*t*) n. 11.

(*o*) n. 15.
(*u*) n. 6.

(*p*) n. 17.
(*x*) n. 30. in fine.

(*q*) Epist. 49. n. 11.

autem elliptica. Unum vero ipsorum paulo quam alterum, majus erat.

23. Nunc quoniam de carunculæ ipsius vitiis sermo fieri cœptus est, possem, nisi supra (y), aut alias (z) faciendi occasionem jam habuissem, vitia alia his quæ modo dicta sunt, contraria duorum quæ in ea sunt, osculorum proponere, videlicet ut alterum multo majori quam soleat, angustia viderim, alterum prorsus occlusum, imo ut neutrum, atque adeo ne majus quidem, ipsis interjectum, Sinus orificium ob deformatam a veteri lue carunculam, dignoscere potuerim, ac demonstrare. Habes igitur quas pollicitus initio sum, quales eæ cunque fuerint, meas ab uno ad alterum urethræ extremum Observationes in iis qui gonorrhœa aut tunc laborarent, aut olim laborassent, aut etiam laborasse videri possent. (*)

24. Non me fugit, vel extra urethram, eique propiores glandulas, alias huic morbo sedes in seminalibus Vesiculis, in Testibus, imo in Urinaria etiam Vesica, & Renibus fuisse assignatas. De quibus singulis cum pauca cursim attigero; his Litteris finem imponam.

25. De Seminalibus Vesiculis, præter Majorum, & in his Riolani, qui in Sepulchreto (a) laudatur, sententiam, Observationes haberemus Littrii, si quod promiserat (b) cum de Gonorrhœa ageret glandularum Cowperi, præstitisset. Cæterum proclive est intelligere, a caruncula, & Prostata glandula, cum seminis canales, per hanc traducti, & in illa hiantes, erosi sunt, facile morbum posse cum Vesiculis communicari. Cujus rei nobis tunc fortasse indicium extitit, cum in Juvene (c) annos nato viginti quinque, strigosas adeo atque exsuccas contra atque ætas illa fert, Vesiculas deprehendimus; eadem enim virulenta inflammatio quæ extremorum seminis ductuum alterum olim contraxerat, alterum obcæverat, in Vesiculas propagari potuit, easque vitiare. Noli tamen quotiescunque alicui, longa & dira gonorrhœa laboranti, accidit, ut in venereis somniis effundat semen sanguinolentum, fœtidum, & sordibus, ac pure inquinatum, noli, inquam, propterea continuo credere, vitium ad Vesiculas jam pervenisse; potuerint enim aliquando purulentæ, & fœtidæ sordes, & cruoris aliquid a transeunte, sano alioquin, semine abripi, atque averri ex ulceribus quæ urethram, & Prostata glandulam, & Seminalem carunculam occuparent. Ab his enim ultimis ipsis ulceribus non semper necesse est, vitium cum Vesiculis communicari; tametsi non difficile communicari posse, diximus.

26. Sed num pariter facilis est a Vesiculis in Testes morbi transitus? Ab illis in hos, cum vi adstringentium remediorum exitus intercipitur, virulentam regurgitare materiam, eoque tumere ipsos, & ex parte sedem esse gonorrhœæ, docuit Whartonus (d); hujus enim verba sunt, quanquam id minus perspicue in Sepulchreto (e) significatur, quæ ferme descripsit, non modo secutus est Graafius (f) tunc etiam cum ad id confirmandum, gonorrhœam fœminarum procul dubio, ait, cum prostatas careant, a testibus provenire. Hanc tamen confirmationem Graafius postea (g) abjecerit, necesse est, cum mulieres & prostatas habere, & fluido in testibus semine destitui, tradidit. Quod si Whartono, aut Graafio tunc cum Whartonom sequebatur, in mentem venisset Observationis Panaroli (h), qui in mortua post assiduam gonorrhœam, inventam scribit vomicam in uno quoque teste; hinc etiam fortasse pro opinione ista sua argumentum duxissent; infirmum tamen; quando, non ut Bonetus isti, haud accurate descriptæ, Observationi (i) titulum fecit, Gonorrhœa muliebris a vomica in uno Teste genita; sed longe alium præscripsit Panarolus, Vomica in testibus mulieris ex antiqua gonorrhœa. Scilicet ut alias in partes, sic in ovaria quoque traduci potest ex diuturnæ gonorrhœæ sede

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

venereum virus posteaquam sive per lymphæ ductus, sive per vasa sanguifera absorptum, sanguinem infectit universum; neque enim magis quam alia complura quæ apud Vercellonum leguntur, placet illa quam excogitavit (k), via a vagina per hypogastricas arterias ad ovaria; quasi arteriæ e partibus juxta quas transeunt, aliquid acciperent in ulteriora importandum. Non est igitur ex Panaroli Observatione gonorrhœæ sedes in muliebribus testiculis ponenda. Num vero saltem in virilibus? Minus difficile aliquanto; si id tamen alia quam eorum tumoris observatione, quando adstringentium vi suppressa est gonorrhœa, comprobetur. Minime enim necesse est, ut si materiæ cujuslibet repentinam, violentamque suppressionem tumor partis alicujus consequatur, eo continuo decurramus, ut ex tumente nunc parte eam materiam antea profluxisse, aut in illam nunc regurgitasse, affirmemus. Posse tamen intempestiva adstringentium vi auctam irritationem, aut inflammationem a suprema urethra, adjunctisque Vesiculis per vasa, semen Deferentia, ad testiculos propagari: & posse quoque, idque facilius, & citius, eo usque produci, ut inter ea vasa, & Vesiculas viam seminis ferme intercipiat, a quo propterea retardato testiculi distendantur: & posse denique materiam quæ per urethram excernebatur, sanguinis alveum subire, & cum sanguine in testiculos inferri, non negamus. Sed modorum horum trium esse unum vides, nempe secundum, per quem tumere quidem testes, intelligas, neque tamen venereo contagio infici, & quod consequitur, non fieri sedem gonorrhœæ virulentæ.

27. Non paulo autem longior est via ab urethra ad renes, quam ad testiculos: & malum tamen, si diutius perstiterit, ab urethra ulterius serpere, & vesicam, ureteras, & tandem ipsos etiam renes inficere; Dodonæus (l) affirmat. Hujus enim verba esse, animadverti, quæ in prima Scholii particula ad Observationem IV. leges hujus Sepulchreti Sectionis XXXI. ab ipso Dodonæo sumptam; sed neque ibi, neque titulo ad quem amandamur, de Hypogastrii Doloribus, id est Sectione XXIII. ubi sub Observatione habetur VI. §. 4. ex toto descriptam, cum de urethra universa exulcerata, & sanguine concreto plena neutrum ulla mentio fiat. Verum ut ad renes usque serpat malum, diuturnitas, ut vides, a Dodonæo requiritur: & gonorrhœa quæ Observatione illa proponitur, annos perstiterat duodeviginti. Quo tamen modo, ubi vesica exulcerata est, vitium per urinam vel multo citius possit cum ureteribus, renibusque communicari, alia a nobis Epistola (m) indicatum est: quo ex loco quædam posses tanquam concausas, si opus esset, prudenter accipere, & ad hanc Dodonæi Observationem; ut tres nostras non ita dissimiles (n) omittamus; accommodare. Nam in gonorrhœa tam diuturna, tamque atroci, quæ dysuria, & quæ interdum stranguria esse debuerit, satis apparet; vesica autem plane rigida (non plane frigida, ut ineptissimæ descripserunt operæ in Sepulchreto) nec extendi, nec contrahi poterat. Sed & salva vesica, a gravibus, & repetitis gonorrhœis renes posse vitiari, vel ex ea evidenter elucet Valsalvæ historia, quam inter initia ejusdem Epistolæ (o) proposuimus, non serpente igitur ex urethra malo, sed vias sanguinis subeunte, per easque ad renes traducto. Cæterum utcumque se res habeat; non propterea vesicam, ureteres, renes gonorrhœæ sedem esse, putabimus, tum quia nihil feminis, aut humoris ad semen attinentis ex iis profluit partibus, tum etiam quia ex iis distillans ichor nequit, nisi forte vesicæ sphincter sit læsus, aliquando ferme sine lotio guttatim in urethram venire, & mentiri gonorrhœam. Sed manum de tabula. Vale.

C c

EPI.

(y) n. 7. (z) Epist. 40. n. 29. (*) Vid. etiam Epist. 60. n. 12. (a) Sect. hac in Schol. ad Obs. 4.
 (b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1711. (c) supra, n. 7. (d) Adenogr. c. 31. (e) Sect. hac Schol. 2. ad Obs. 5.
 (f) Ibid. Scholio ultimo ad Obs. 1. (g) De Mulier. Organ. Generat. c. 6. in fine. (h) Pentec. 1. Obs. 14.
 (i) 6. in Sect. hac. (k) De Pudend. Morb. c. 3. §. 3. (l) Medic. Observat. c. 41. (m) 42. n. 23.
 (n) supra, n. 15. & Epist. IV. n. 19. & XLII. n. 40. (o) n. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLV.

Agitur de Uteri tum descensu, tum, ut mulieres
ajunt, ascensu.

Quod scripsit Hippocrates (*a*), Uteri quocun-
que e sede naturali moti fuerint, morbos affe-
runt, sive foras processerint, sive intro cesse-
rint, hujus erit Epistolæ argumentum, quæ duabus
proximis Sepulchreti Sectionibus respondebit, XXXII.
de Uteri Procidentia, Descensu, & cat. & XXXIII.
de Hysteriis Affectibus, Suffocatione, & cat. Visum
est enim unis Litteris bina hæc morborum genera
comprehendere, ne æquo breviores alioquin forent,
quando nec Valsalva dissectiones huc attinentes reli-
quit, & nos perpauca habemus, quas tu, quales eæ
cunque sint, animo, ut soles, libenti accipe.

2. Primum igitur, quod ad uteri prolapsum, de-
scensumve attinet, præclare nosti, Fernelio (*b*) tunc
uteri descensum esse, cum deorsum quidem, sed nec-
dum extrorsum se demisit, prolapsum vero cum se
invertens præcipitat foras, quod ex vehementiore so-
lum pariendi conatu accidat, nisi quod interdum ex
imprudens quoque obstetricis, secundas violenter
detrahentis temeritate, Rem plane absolvisset, si pro-
lapsus alterum genus non omisisset, tum videlicet
cum se non invertens, sed intra inversam vaginam
conclusus uterus extrorsum prolabitur. Nam in de-
scensu quoque vagina tantum se invertat, quantum
uterus descendit, necesse est. Hæc autem se invertit
ob easdem sive externas, sive internas, ob quas ute-
rus descendit, causas, vincula scilicet utriusque simul
aut distrahentes, aut laxantes. Quas inter causas
quomodo ipse quoque uterus, ipsaque vagina recen-
feri possit, infra (*c*) ostendemus. Præter hos veros
uteri sive descensus, sive prolapsus, vaginæ etiam pro-
lapsus est, non levior modo, sed nonnunquam tau-
tus, atque ejusmodi, ut quem secundo loco memo-
ravimus, uteri prolapsus mentiri possit, qualem de-
scriptum, pictumque videris ab Jo. Guilielmo Wid-
manno (*d*) qui a sola factum intima vaginæ tunica
invenit.

3. Hæc morbi genera omnia apud vetustos quoque
Medicos agnoscimus commemorata, imo apud vetu-
tissimum omnium Magistrum Hippocratem, si pro-
lapsus illum excipias in quo uterus se se invertit.
Quem tamen a Celso (*e*) indicatum esse, IV. in
ipsum Epistola satis videor ostendisse. In Hippocra-
ticis autem libris non modo vaginæ prolapsus, *ute-
rorum* nomine foras prodeuntium (*f*) memorari,
curatio ipsa monstrat, sed & verum uteri ipsius de-
scensum, & secundum prolapsus genus verba illa, *Si
vero propinquissimi fuerint uteri* (*g*), & *Si penitus ex
pudendo exciderint uteri; dependent velut scrotum*
(*h*): *Si vero extra pudendum os uterorum exciderit*
& cat. (*i*) Hæc fere omnia cum a posteris ad pa-
trum usque nostrorum memoriam sine ulla dubitatio-
ne jure meritoque servata essent; imo plures, alii
aliis temporibus, propendentem uterum extirpatum
esse, salva muliere, neque id rarissime, nimia ple-
rumque, ut verum fateamur, credulitate non dubi-
tassent, ne de illis quidquam dicamus qui eo usque
processerant, ut ab iis postea mulieribus liberos ni-
hilominus, si Superis placet, procreatos esse, con-
tenderent; extiterunt denique, ut ex Sepulchreto ipso
præclare noveris, in Re Anatomica, & Chirurgica
exercitati Viri, qui ut recte se nimis aliorum cre-
dulitati objecerunt, ita non recte in contrarium adeo
cucurrerunt, ut non modo concedenda quædam, ve-
rum insuper sana illa de uteri prolapsu antiquissima
dogmata ipsa quoque pernoscant, & quod magis
mirum est, aliquot celebres utriusque illius Facultatis

& Medicinæ Magistros asseclas suos facerent, & asti-
pulatores.

4. Nam uterum quidem, superstitie muliere, non-
nunquam *extraordinario & rariore casu* excisum esse,
cur non potius cum Georgio Wolffg. Wedelio (*k*)
dicamus, quam nunquam cum Jo. Guilielmo Pauli
(*l*), docte alioquin hac de re differente? Nimis
enim durum videtur de tot qui illud ab se factum,
conspectumve scripserunt, omnes deceptos pronuncia-
re. Certe autem si edita tunc fuisset, aut ad ejus
manus pervenisset Slevogtii Observatio (*m*), hanc
saltem non secus ac Abr. Vaterus (*n*), agnovisset
omni deceptione carentem. Magnum enim corpus e
mulieris naturali exsectum, cum excrementiam esse,
putaret Slevogtius, & a sordibus purgaret; præter
opinionem deprehendit, thecæ instar crassæ uterum
cum tubarum reliquiis continere secundum naturam
se habentem; quæ Jæneses Professores, & Medici
plerique alii, & Studiosi centum conspexere: mulier
autem illa feliciter est restituta. Quod si me inter-
pelles, quærendo, cur neque hanc, neque aliam ali-
quam aut magna ex sectis non modicis uteri vasis hæ-
morrhagia continuo sustulerit, aut paulo post grave
vulnus, quod propendente simul cum utero vesica, huic
quoque necessario infligendum esse, animadvertit Ruy-
schius (*o*); ad primum fortasse dicam, distractis
diu, eoque contractis vasis, & corruptione insuper
sensum, ut in emortuis sphacelo carnibus, adjuvante,
non multum sanguinis debuisset profundi; ad alterum
autem, vel inversam superiore dumtaxat parte fuisse
vaginam, vel non exteriore quacum vesica conjungi-
tur, sed intima solum tunica inversam, ut vesicam
trahere secum non debuerit. Quæ si fieri potuisse,
non probas; neque enim mihi undique placent; me-
liora ipse per te quæres: videndum est enim, ne
Slevogtio, & siquis præterea alius est Vir Spectatus
qui se diligenter aut in exciso corpore, aut in cada-
vere examinasse rem testetur, nullam tribuere fidem
videamur. Quod examen ut facile, & bene poterat,
vellem instituisse Molinettus, qui (*p*) se *tutissimam
semper esse expertum, & adhibuisse pluries*, dicit, u-
teri amputandi rationem, *in vetulis præsertim*: in
quibus inversio uteri, de qua hæc ait, quanto rarior
est, tanto post amputationem examinanda erat dili-
gentius, ne forte aliquid erroris subesset, cujus su-
spicionem perpetua illa curationis felicitas videtur au-
gere. Est etiam multo recentior altera inversi uteri,
feliciterque exsecti Observatio, in qua examen omis-
sum nolles post exsectionem, cum ante hanc casus iste
similis fuisse dicatur casui, ex Wepfero in Epheme-
rides relato Inclytæ Nat. Cur. Academiæ Dec. 2. A.

5. Obs. 50. ubi tamen non modo non invenias ute-
rum inversum, sed excrementiam quam Wepferus ipse
ad vaginam potius quam ad uterum, attinere potuif-
se, indicaverat (*q*), imo ex iis quæ intrabiennium
postea eidem mulieri acciderant, attinuisse, confir-
maverat (*r*). Nec vero inversi dumtaxat uteri, sed
& extrorsum cum vagina prolapsi in vivis, mor-
tuisque diligens est requirenda examinatio, præsertim
postquam ex laudata (*f*) Widmanni Observatione
constat, solius inversæ vaginæ prolapsus ita im-
ponere interdum posse, quasi intra ipsam uterus
simul prolapsus esset. Nam si Ruyschii Figuras
(*t*), secundum hunc casum exprimentes, cum
Widmanni Figura conferas quæ primum repræ-
sentat; nihil invenies discriminis; ut alia omittam;
in eo quod præcipui signi loco ad alterum ab
alte-

(*a*) De loc. in hom. n. 59. (*b*) Pathol. l. 6. c. 16. (*c*) n. 12. (*d*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 98.
(*e*) De Medic. in Præfat. (*f*) De Exsect. foet. n. 4. (*g*) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 37. (*h*) Ibid. n. 33.
(*i*) Ib. n. 39. (*k*) Dissert. de Procid. Uteri c. 4. (*l*) Progr. addit. Diss. Schacheri de Placentæ Morbis.
(*m*) Vid. in calce Obs. von Sanden de Prolapsu Uteri. (*n*) Dissert. de Sarcom. e pudendo muliebr. & cæc. thes. 7.
(*o*) Thes. Anat. 8. n. 102. (*p*) Dissert. Anat. Path. l. 6. c. 12. (*q*) in Schol. ad n. 4. (*r*) Dec. ead. 2. A. 7. Obs. 51.
(*s*) supra, n. 2. (*t*) Obs. Anat. Chir. Fig. 2. 8. 11.

altero internoscendum habebatur. Scilicet internum uteri osculum in media infima prolapsi corporis parte, ut in Iconibus est Ruyschii, sic in ea Widmanni a te cerni, credas, cum tamen a sola vagina effectum fuisse, dissectio ostenderit, qua vaginæ interior tunica, crassior facta, ipsa quidem prolapsa, uterus autem in sua naturali sede inventus est. Qua ratione igitur, inquis, in viva foemina rem hanc internoscemus, magni utique momenti ubi de amputatione oporteat deliberare? Idem quod tu, quæsit Abr. Vaterus (u). Sed nihil constituit: imo obvium quoddam signum inutile esse posse, indicavit, fretus eadem Widmanni dissectione. Mihi vero ex re quadam alia quam ante sectionem animadvertens Widmannus, dubitare cœpit, num id quod videbatur uterus, revera esset, mihi, inquam, cogitatio orta est ex ea ipsa re signum petendi, ut cognoscamus, uterus sit, an non sit. Nimirum per osculum quod uteri esse, incertum sit, specillum oblongum immitenti si idem quod illi accidat, ut sine obstaculo adigere possit multo ultra naturalem cavæ uteri longitudinem, nec tamen propendens corpus hanc superet, neque interiori jam sit putrefactione alte exesum; indicium, opinor, habebitur, ut in re ambigua, & perdifficili, non contemnendum, illud osculum, non ad uterum, sed ad vaginam dumtaxat pertinere: contra vero, si contra. In mortuis autem si rem sæpius cultro examinassent qui uterum nunquam descendere, aut prolabi, contenderunt; non omnes aliorum Observationes ad vaginæ unius prolapsus, aut ad ejus, & osculi uterini excrescentias referri oportere, censuissent; quasi vero præter ea quæ ipsi viderunt, aliud videre potuisset nemo.

5. Facile quidem, utroque ipsis damus, eos qui uterum abscidisse se, scribunt, fere omnes illiusmodi aut excrescentiis, aut vaginæ prolapsibus fuisse deceptos, quod, velint, nolint, illi quoque fateantur, necesse est, qui post excisionem, mulieres filios peperisse, tradiderunt; nisi forte res longe rarissimas duas in unam eandemque mulierem cecidisse, contenderent, ut exciso utero fuisset superstes, & duplicem a primordiis uterum habuisset. Sed ut dicere ingressus eram, num ex eo quod in excrescentiis, vaginæve prolapsibus pro utero accipiendis tot Chirurghi decepti sunt, num, inquam, illud consequitur, deceptos pariter esse omnes qui uteri descensum, prolapsumve se vidisse, scripserunt? Quod vero non consequi, cum ratio ipsa, tum evidentissime ostendunt Observationes quam plures ad aliquot addendæ quæ in Sepulchreto producuntur. Illas, vel me tacente, indicabit Slevogtius (x), & copiosior in iis colligendis quæ ad hanc Sepulchreti XXXII. Sectionem attineant, Sandenius (y): in cujus Sectionis Additamentis mirum in primis est, eas Observationes deesse, quæ ex Ruyschiana Centuria excerpti eo tempore potuissent, non secus ac quæ ex pervulgato Bohnii libro mox a nobis commemorabitur. Ad has adjicies quæ tunc non extabant, partim supra indicatas, partim infra indicandas, prætereaque alias sive descensus uteri, sive prolapsus, ad quas pertinent Vateri (z) una, Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (a) altera, ambæ, ut cæteræ, per dissectionem evidentissime comprobata.

6. Cæterum etsi Medicis quidem, & Chirurgis, ut in illa Epistola (b) in Celsum dixi, *aspectus inversi uteri nimis est rarus*, idque rarissime evenire, Graafius (c) scripserat; Obstetricibus tamen, imperitis præsertim, & in puerperis certarum regionum haud rarissimum esse, ex libris intelligo, in primisque ex II. *Adversariorum* Ruyschii Decade (c). Inde etiam patet, non semper aut ex illarum imperitia, aut ex harum vehementiore pariendi conatu inversum uterum extrudi, sed a conatibus quoque *exonerandi uteri post partum*. Est præterea causa alia, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

sed quod ad effectum hunc attinet, longe rarissima; nimirum cum ampla excrescentia, fundo uteri intus innata, suo pondere invertit uterum, deorsumque trahit, quemadmodum Sandenius quidem proposuit (e). Certe autem eum uterum fuisse inversum, anatome ostendit; nam intra ejus cavum, illa facie comprehensum quæ exterior antea fuerat, uteri vincula, & Falloppii tubæ, & ovaria conclusa deprehenderunt. Qua ratione facilius intelliges, quomodo in Henrici ab Heer relata in Sepulchreto (f) Observatione in uterum, ab agyrta exsectum, prolabi potuisset pars non modica intestini Coli, & simul cum illo, ut quæ intra ipsum inversum contineretur, amputari. Colliges etiam ex Sandenii Observatione (g), posse nonnunquam mulierem inverso, nec reposito, utero, hebdomadas plures vivere, imo ex Genselii Curatione (h) post plures dies in suam denique sedem restituto, servari. Verum hæc rara sunt, si cum tot aliis cito funestis casibus conferas, ad quos addenda est producta a Bohnio (i) primiparæ mors intra horulam consecuta violentam uteri e sua sede, vacua inventa, detractionem, & vel citior, si recte intelligo, in foemina alia de qua ex Champan refert laudatus Boehmerus (k). Alter quoque uteri, id est sine inversione, prolapsus neque adeo creber est, ut *integrum* ejus Observatorum *catalogum retulerit Blasius in commentariis ad Veslingium*, quemadmodum hallucinatus scripsit Graafius (l), nec rursus adeo rarus est, ut *præter Ruyschium* viderit nemo, quod Widmanno (m) haud excidisset, nisi oblito, ut sit, Observationum Plateri (n), & Peyerii (o). Descensus potius uteri, & prolapsus vaginæ potissimum, haud raro occurrit. Itaque inversi uteri prolapsus non nisi semel, non inversi nunquam mihi accidit, ut hic audirem. Descensum autem uteri, & vaginæ prolapsus tum in viventibus interdum vidi, tum in mortuis animadverti.

7. Rogatus, ut honestæ foeminae annos natæ viginti quinque, naturalia inspicerem, ut quidnam esset corpus teres, penis simile, intra vaginam propendens, dignoscerem, continuo esse uteri cervicem vidi, quæ infra medium vaginæ descenderat. Uteri osculum, quippe in nupta quidem, sed quæ nunquam peperisset, angustum erat, & circuli propemodum forma: ex eoque paucillum sanguinis exire conspexi; nuperrime enim in menstruis mulier fuerat; ut si quis forte dubitaret, an hæc ex utero prodeant, posset illa inspectione convinci. Sed jam quæ in mortuis animadverterimus, bestiis primum, deinde & mulieribus, proponamus; sic enim non a solo pondere, sed a causis etiam aliis quæ in corporibus agant secundum finitorem positæ, hæc mala fieri, perspicuum erit. A Valsalva autem quod primum scribam, olim accepi.

8. CATELLAM prægnantem cum dissecaret, inversam offendit vaginam, conjunctumque uterum non paulo quam soleat, vaginæ orificio propiorem. Quam sedis uteri mutationem hujus quoque cornua, & præsertim dexterum, in quo tres erant catuli, confirmabant. Secuta enim erant uterum, neque modico spatio, vaginam versus.

9. VACCAM, quæ vaginæ prolapsui obnoxia fuerat, ob hanc ipsam causam dominus mactari voluit, cum gravida esset menses jam circiter septem, veritus, ne in partu moreretur, sicque ejus viscerum, & carniæ pretium vilis fieret. V A G I N A M cum utero nactus, illam inversam ad tractum aliquem inveni qua cum extrema uteri cervice connexa est. Ibi vero vagina exulceratione non carebat. In utero, & foetu, quoniam secundum naturam se habebant, quæ adnotavi, huc minime attingent.

10. Sed sicuti in his brutis non poterat morbus ponderi imputari deorsum urgenti, aut trahenti;

C c 2

ita

(u) Dissert. de Polypo ex utero egresso thes. 10. (x) Dissert. de Muliere gravida lapsu vag. uteri & cæt. §. 12.
 (y) Obs. supra ad n. 4. cit. (z) Dissert. de Polypo & cæt. ibid. cit. thes. 8. in fine.
 (a) Dissert. de Prolaps. & Invers. Uteri, in Præfat. (b) IV. (c) De Mulier. Org. c. 10. (d) c. 10.
 (e) Obs. supra ad n. 4. cit. (f) Sect. hac Obs. 6. (g) §. 27. (h) Act. Erud. Lips. A. 1716. M. Maj.
 (i) De Renunc. Vulner. Sect. 2. c. 4. vers. finem. (k) Dissert. supra ad n. 5. cit. §. 13. (l) c. 10. cit.
 (m) Obs. supra ad n. 2. cit. (n) l. 3. (o) in Additam. ad hanc Sepulchr. Sect. Obs. 5.

ita in mulieribus sæpenumero posse, reor, velut in hac de qua protinus scribam.

11. ANUS Bononiensis hemiplectica plures jam annos hæcenus fuerat, ut totum alterum corporis latus movere non posset, cum denique in altero quoque movendi facultatem amisit. Eidem ex naturalibus teres quoddam corpus existare dicebatur. Novissime thoracis morbo confectam in Nosocomio dissecimus circa A. 1704. THORACEM, aliis occupati dissectionibus, non attigimus. Caput vero, ab Amicis apertum, nihil adnotatione dignum habuit, præter serum Crassam inter meningem, & Tenuem.

Ipsæ Thyroidæam glandulam, quippe tumorem, & præduram, & Ventrem, quod ad uterum, & reliqua genitalia attinebat, diligenter inspexi. In illa glandula quid deprehenderim, satis est alibi (p) ostensum. In Ventre autem summum uteri fundum aliquanto inferiorem quam par esset, obtinere sedem, animadverti, nec tamen tanto, ut posse ejus osculum illuc quo dicam, pervenire, suspicarer. Extra naturalis multum dilatati labia corpus tres quatuorve transversos digitos longum prominebat cylindri forma, valde crassum, factum ex substantia, ligamenti simili, & lævigata, nisi qua ad imum exulcerabatur. Esse vaginam inversam, facile agnovi. Itaque ad summam anteriorem ejus corporis partem urethræ erat osculum, & sub hoc singula ab singulis lateribus satis patentia lacunarum foramina. In medio autem partis infimæ orificium erat, mox abiens in uteri osculum, per quod specillum ad summos usque caveæ uteri parietes nullo negotio trajiciebam. Miratus insolitam longitudinem, vaginam incidi, atque intra ipsam, conclusam reperi uteri cervicem, permulto quam soleat, longiorem factam; nec mirum, cum cervicis ipsius, fundique uterini parietes non firmi, ut secundum naturam consueverunt, sed laxi valde essent, ac flaccidi, ut cætera quoque erant omnia, quæ in pelvi ad uterum attinebant.

12. Evidens est, vaginæ adeo crassæ pondere deorsum tractum fuisse uterum, cujus fundus aliquanto inferior fuisset, nisi cervix jam inde ab initio, ut puto, ea esset laxitate, ut se præ cæteris distrahi, distendique in raram istam longitudinem sineret; neque enim cum hac erat, opinor, illa ejus longitudo comparanda, quam Vaterus (q) ab se visam indicat, cum uterum hinc prolapsa vagina deorsum traheret, inde vero enormis ovarii amplitudo ulterius descendere prohiberet. In fœmina autem altera quam tibi Epistola descripsi XXXIV. (r) aucta crassitudo, & quod consequitur, pondus glandosæ urethræ corporis, uterum quidem aliquanto deorsum traxerat; sed quia cervix non ista erat laxitate, osculum non adeo descenderat, itaque glandosum ipsum corpus, in medio suæ partis imæ pertusum urethræ orificio, propendebat, uterique osculum mentiebatur. Nec sane ibi accusari poterat uteri pondus, quippe ea parvitate, & partium tenuitate. Quod cum dicimus, non ideo inficiamur, prægravem a pondere quod præter naturam sit, uterum in aliis vaginam invertere, secumque deorsum rapere, cujus rei præclarum habes exemplum in Hartmanni Observatione quæ inter Additamenta ad Sepulchreti XXI. Sectionem (s) relata est. Vides igitur, tum vaginæ pondus, distractis uteri ligamentis, hunc aliquando secum ducere ad inferiora, tum uteri pondus alias, nexibus vaginæ distractis, hanc invertere, secumque deorsum protrahere. Neque enim ea ligamenta, aut hi nexus se se distrahi non patiuntur, cum membrana sint, & ab internis sæpe causis laxiora, distractio autem, qua de loquimur, sæpius longo tempore paulatim fiat. Magnus certe erat ille uteri prolapsus quem Peyerus (t) descripsit, cum uterus extra naturale provolutus, intra vaginam inversam penderet. Nec tamen, egregius inquit Anatomicus, rupta fue-

rant uteri, & vesicæ vincula, sed tantum laxata. Dixit autem & vesicæ vincula, quia cum utero vesicam urinariam similiter mutata sede procubuisse, per dissectionem deprehendit: quod mirum tunc ipsi visum, & plane novum, necessario accidere in ejusmodi prolapsuum genere, admonuit postea Ruyschius (u).

13. Quod si mira hæc videntur quæ tamen paulatim fieri solent, ut diximus, & longo tempore; illud non caret admiratione, quod, tamen multo minus sit, fit citissime, brevique tempore ab ipsa natura. In partu enim; ut verbis Slevogtii (x) rem eloquar; osculum uteri ad orificium vaginæ propius accedit, hancque ex longo plicatili canali in amplum circum distendit, transituro embryoni respondentem. Quin etiam ubi propter fœtus crassitudinem, viarumque angustias tardius, ægriusque fit partus, tunc sæpenumero per continuatos nifus parientis, ostium matricis a capite infantis plane, & ad pollicem unum vel duos latos, extra vulvam propellitur; hoc enim, quod Munnickius rarius crediderat, satis frequenter sibi occurrisset, nec aliquid portendisse mali, testatur Slevogtius. Illud mirabilius, quod utero gravido extra naturalis oras intra vaginam inversam propendente; fœtus nihilominus editus sit. Cujus rei primam, quod sciam, Observationem, quæ ipsius Harveii (y) est, ad alias addes quæ a Cl. Sandenio collectæ sunt: ad quas ea quoque spectat, quam postea proposuit Præcl. Helmstädiensis Professor Fabricius (z). Quæ omnes etsi inservire possunt ad eos convincendos a quibus uteri prolapsus intra inversam vaginam negabatur, non secus ac illa Observatio quam cum Widmanno (b) communicavit Cl. Friedius; hic tamen ex iis illas dumtaxat velim attendas quæ uterum exhibent in ipso partu sic prolapsum. Minus enim dein miraberis, vinculorum de quibus dicebamus (c), illas distractiones posse fieri quæ sensim, longoque temporis spatio fiunt, præsertim cum fœminæ sic affectæ molesto sensu non careant, illis distractionibus respondente, neque pristina facilitate aut Rectum intestinum, aut vesicam, aut utrumque exonerent: quam difficultatem in quadam cui vagina extrorsum propendebat, hanc sublevando emendatam, non tam a compressionem eorum meatuum, quam ab ipsorum distorsione propter alligatas propendentis vaginæ fibras in obliquum trahentes, & sic eorum cavum arctantes, repetebat Slevogtius (d). Cæterum is nexum vaginæ multo quam sit, ampliorem faciebat, cum secundum totam suam longitudinem subjacenti intestino accuratissime adnasci, existimabat (e).

14. Haud equidem dissimulo, quæ alias (f) sunt a me dubitationes propositæ, non penitus mihi posse eximi, nisi prævio examine accuratiore cadaverum his morbis laborantium, cujus instituendi facultas mihi a longo jam tempore non est data. Inter eos certe frequentissimum esse fateor vaginæ prolapsum, & hunc multis pro uteri prolapsu imposuisse. Verum interiorne tantum vaginæ membrana, humorum affluxu laxata, & extensa, procidit? an utraque? Illud non modo plures, in quibus Wedelius (g), frequentius fieri, docent; sed & omnes, quod Widmannus (h) ait, consentiunt. Et sane ubi rem sic ponas; quædam ex difficilibus facilia intellectu facis, quorum aliquod supra (i) attigimus, aliud Wedelius (k) indicavit. Sed interea, præsertim si prolapsus magna sit longitudine, multoque magis si ut Widmannus (l) proponit membrana interior ab summo ad imum penitus avulsa, deorsumque reflexa propendat; in illas alias quas alibi indicasse me, dixi, dubitationes incidat, necesse est. Nec tamen omnium simul parietum vaginæ inversio facillimos habet explicatus. Præterea, utrumlibet ponas; haud ita perspicuum est, post vinculorum, & nexuum distractiones, quomodo interdum saltem, arte opitulante,

(p) Epist. Anat. 9. n. 39. (q) Diff. de Sarcom. & cæc. supra ad n. 4. cit. thes. 3. (r) n. 11. (s) l. 3. Obs. 54.
 (t) Sect. hac 32 Sepulchr. Obs. 5. (u) loco supra indicat. ad n. 4. (x) Differt. supra ad n. 4. cit. §. 4. & 5.
 (y) in Addit. ad Exercit. de Generat. ubi de Partu. (z) Obs. supra ad n. 4. cit. §. 6. & seq.
 (a) Program. quo facil. extract. fœt. in procid. uter. (b) Obs. supra ad n. 2. cit. (c) n. 12.
 (d) Differt. modo indicat. §. 16. (e) Ibid. §. 11. (f) Epist. 33. n. 15. (g) Differt. supra ad n. 4. cit. c. 1. & 2.
 (h) Obs. supra ad n. 2. cit. (i) n. 4. (k) Diff. modo indicata c. 4. (l) Obs. indicata.

ante, recuperare hæ partes queant pristinam sedem ;
in eaque permanere.

15. Ars autem præter alia, interius, exteriùsve adhibita, remedia, pessis utitur sive in annuli, sive in liam formam quæ foramen habeat, constructis. Neque enim, ut sæpius in Recti intestini prolapsu, ita hic quoque licet prætermittere id auxilii genus. Hic enim duo sunt quæ curationem reddant difficilior, uteri pondus, cum antea procidit, inevitabile, repositam vaginam rursus invertens, & sphincter musculus neque tam valide, neque tam arcte vaginæ orificium conclusum servans, quam anum suus. Itaque ergo vagina iterum extrorsum provolvitur, referens aut intestinum, aut aliud, ut puta, quemadmodum apud Hippocratem vidimus (*m*), *scrotum*, quod & apud Harveium (*n*) referebat. Ut malum indecens, & perincommodum aut tollatur, aut certe occulatur, illi excogitati sunt pessis. Quorum si omnes cujuscunque adhuc cognitæ formæ, & structuræ, uteri prolapsu non modo non curarent, sed plerumque pejorem redderent, ut apud Virum Doctum legimus nuper; jam diu a Medicis, & Chirurgis, ipsi que mulieribus abjecti essent. Ego vero, ut alias (*o*) ad te scripsi, proficuum potius eorum usum, cum æminam dissecarem, his obnoxiam morbis, animadverti. Neque tamen inficior, ubi aut violentius intrusi, aut inepte, ac perperam constructi sint, aut mortem, ut Benevolus (*p*) vidit, aut detrimentum inferre posse, præsertim si in eorum usu nihilominus æminæ diutissime perseverent, & ne abstergendi quidem, & purgandi gratia unquam extrahant. Videtis in Commercio Litterario (*q*) quid duabus ob ejusmodi causas acciderit. Invenies, alteri circa glomum, quem intruserat, contortorum filorum tartaream quantum materiam concrevisse ea altitudine, ut undique res. digiti partes quartas æquaret, ea autem duritie, ut scalpro opus fuerit ad desquamandam; ea denique molestia, ut jam acerbissimam stranguriam induxisset: alteri autem a ferreo pello, quamvis cera, ut le etiam glomus, obductos, vaginæ, & proximi intestini ulcus ortum; Huc meam addam Observationem, quam tametsi libentius inter alios ad quos manus attinet, morbos retulisset; si cum de iis scriberem, habuissem; attamen haud omittendam hoc loco sensui, quippe huc extrema saltem parte spectantem.

16. MULIER consistente ætate, mediocri habitu; statura, nullo alio incommodo quam catarrho a frigidi aeris injuria, laborabat, cum ad hunc accessisset febris ob quam continuo in Nosocomium illata. Acuta enim erat, & cum magna spirandi difficultate, genarum rubore, permolesto in thorace ponitur sensu, duriusculis pulsibus conjuncta. Incassum hæc oportebat, facta sunt omnia. Expectorare, id quod unice optabat, nihil poterat. Humiles, & intermittentes pulsus facti, respiratio autem difficilis adeo, ut novissime jacere non posset. Igitur vinculo ex quo febricitare cœperat, die e vita cessit circa medium Martium A. 1748.

CADAVER mihi, Studiosorum Juvenum gratia, diligenter, & ordine perfectum est. Sed hic tibi quæ in Thorace, & capite præter naturam invenirem, primum exponam.

Et si pulmones turgidi, ad pleuram costas succingentem fere ubique, præsertim autem a sinistris, hæc adhærebant; e sinistro tamen thoracis cavo, ferè, quod a pure admisto albicare libentius dixisset, si ulla puris hic fuissent indicia, ea copia profluxit, quam septi transversi pars sinistra, non fornicata, sed potius depressa, cum a ventris cavea incideremus, antea significaverat. Ejusmodi pars serè peculiariter inter pulmonem sinistrum, & pleuram hæc prope vertebrae fere medias thoracis, costas vehebant, ad non parvum tractum concludebatur, quo actu albas concreciones, membranarum instar crassissimarum, tum pulmo, tum pleura adhærentes habebant, eaque dumtaxat parte pulmo durior, densusque factus, inventus est. Neque tamen ægra de pe-

culiari ad dorsum molestia querebatur, ut neque de pungente dolore, cum pleura utroque in latere roseo rubore ad non parva spatia ruberet, neque demum; nam hæc omnia diligenter quæsi, de cordis tremore, aut de animi defectioibus aut in Nosocomio; aut domi unquam conquesta fuerat, etsi in pericardio ea deprehendi quæ continuo describam. Pericardium erat amplum, & sero ejusmodi plenum, quale in thoracis sinistra cavea fuisse, dixi; ut a primo non pericardium, sed apertum magnum quendam abscessum videre crederes. Eo sero exhausto, superficies omnis pericardii interior, exterior autem cordis, & auricularum, & Magnorum vasorum lurida apparuit, obducente omnia materia quadam ex albo cinerea, nihil magis quam calcem, parieti modo inductam, referente, ut continuo in mentem venerit Guarinonii, qui, sicuti alias (*r*) ad te scripsi, in hujusmodi inflammatoriis pulmonum, & pleuræ morbis cor quasi calce coopertum offendit, id est polyposis, ut ibi explicavi, & hic rursus vidi, concrecionibus, membranam crassam sed laxam, mentientibus, nullo negotio ut detrahendam; sic quoque discerpendam. Qua detracta, omnia quæ operuerat, naturali colore, & constitutione in conspectum venire, nisi quod pericardium crassius factum erat, & subrubrum, id est non inflammatione quidem, sed phlogosi tamen affectum. Cor, æquo majus visum, nigrum, qualis passim in hoc cadavere occurrebat, sanguinem utrobique habuit, in dextero autem ventriculo, annexaque auricula etiam teretes polyposas concreciones.

Cerebri medullaris substantia, quæcunque incideres, ut & Lateralium ventriculorum superficies, vascula sanguine turgidula ostendebant: in iisdem autem ventriculis erat serum colore ad subflavum obsoletum inclinante.

In Ventre hæc adnotaveram. Lien grandis; jecur maximum, ut sinistrum quoque occupans hypochondrium, ventriculum deprimeret; itaque gulæ, in hunc desinentis, portio ad transversos digitos duos infra diaphragma apparebat. Sed præter eam magnitudinem, vitium in illis visceribus percipiebatur nullum. In subjecto venæ Cavæ trunco oblonga, & crassa erat concrecio polyposa. Tandem quod ad muliebria attinet, uterus sinistro lateri aliquanto propior erat, quam dextero, & antrorsum concidebat. Ovaria prælonga, sed exilia, alba, dura cum eo jungebantur per sua vincula, non paulo quam soleant, crassiora. Quæ per Lata uteri vincula discurrunt, vasa nigro sanguine nimis turgebant, hic illic varicosa. Cum a summo utero ad imum vaginæ orificium sectionem perduxissem; fundi illius, & continuatæ cervicis cavum muco plenum vidi, *gelatina* instar ferè perspicuo, nulloque colore infecto, & eo tenuiore, qui ad uteri osculum esse consuevit, neque hic deerat. Muco illo superiore adempto, minima excrementa, circuli ferè ambitu, ex rubro fusca, leviter extare conspecta est e fundi interiore facie. Dempto autem crasso inferiore muco, infima cervicis pars insolitis quibusdam lineis inæqualis apparuit brevibus, rubicundis, secundum longitudinem positis, & nonnihil prominentibus. Vagina etsi rugis a medio deorsum non carebat, erat pro statura, quam mediocrem fuisse, dixi, æquo longior, & latior, condebatque ligneum annulum, prolapsus indicium, eo situ locatum quo alias vidisse non memini. Cum enim ellipsis forma esset; longior rem axem secundum vaginæ longitudinem statutum habebat, brevior autem, sed ita brevior, ut tamen multum distenderet utrumque latus vaginæ, secundum hujus latitudinem positum. Utrumque igitur eorum laterum quo loco ab annulo pressum fuerat, prominebat in excrementa, majoris amygdalæ decorticatæ forma, & magnitudine, duritie cartilaginea, albam, nisi quod earum altera in medio livebat; ut proximam a scirrhusa in pejorem naturam minari mutationem videretur.

17. Hactenus de uteris foras procedentibus; nunc, ut pollicitus sum (*s*), de intro cedentibus. Non puto autem,

(*m*) supra n. 3. (*n*) loco supra ad n. 13. indicato. (*o*) Epist. 22. n. 22. in fine. (*p*) Osservaz. 3. (*q*) A. 1733. Hebd. 10. n. 5. & A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 7. (*r*) Epist. 20. n. 37. (*s*) n. 1.

autem, a te expectari, ut in hac tanta Anatomæ luce in errorem jam diu explosum, ejectumque relabar, & cum mulierculis illos credam ad septum transversum, & ad fauces ipsas, si Superis placet, ascendere. Sive Majorum aliqui, Galenum (t), qui ab ejusmodi erroribus alienus fuit, ut sæpius solebant, secuti, verbis magis quam re, utero ascensum tribuerunt, sive alii a flatibus, convulsi intestini laxam partem aliquam in globi formam distendentibus, cum Fernelio (u) decepti, uterum in ventriculum efferri, propriis se manibus revera deprehendisse, affirmarunt; nos certe Hippocraticis retentis vocibus *uterorum intro cedentium*, non uterum sursum tendentem, sed irritamentum dumtaxat ab utero, quo nomine tubas quoque, & ovaria hic complectimur, per nervos, membranave ad superiora ascendens nunc intelligimus. Sed quanquam *Hysterica* affectionis vocabulo hanc unam quam modo diximus, proprie designari posse, credimus; non tamen vulgari consuetudini adeo refragamur, ut cum iis altercari velimus, qui aliunde ortos varios sæpe, ac multiformes fœminarum morbos eadem illa appellatione comprehendunt: quemadmodum neque cum iis altercamur qui vocare hos malunt hypochondriacos; tametsi haud rarissime non magis in culpa sint hypochondria in illis ex utrolibet sexu quos hypochondriacos dicunt, quam uterus in his quas hystericas alii nominant. Si quid utrisque commune est, vitium potissimum est in nervo, ut vocant, systemate: recteque fecisse Cl. Flemingium (x) credimus, qui utriusque generis morbos uno eodemque accepit vocabulo *Neuropathia*. Itaque non miramur, cum sæpe eorum insultus, non ab utero, aut ab hypochondriis; sed a terrore, ab indignatione, ab odore etiam aliquo repente cooriuntur. Sic pariter intelligimus, quomodo eosdem oportune dato opio feliciter præverterimus. Nam etsi ab imo ventre, atque adeo ab hypochondriis ipsis, & ab utero insultuum origo esse videretur; propagatio tamen noxii motus per nervos certe, membranave fiebat. Exemplum in hypochondriaco Sacerdote præoccupatæ opio recurrentis epilepsiæ a me alias (f) habuisti. Nunc pressius quemadmodum auxilio eodem in fœminis duabus hystericis, quos vocant, paroxysmos præverterim, commemorabo.

18. Matrona erat nobilis, sed inopia simul, & mariti absentia afflictæ, cui plures jam filios pepererat floridiore ætate. Eam febres prehenderant intermittentes, quarum initium majori in dies frigore molestius fiebat. Ecce autem frigentem tanta spirandi difficultas occupat, ut non nisi erecta cervice id possit, nec sine stertore, eaque pectoris constrictione, ut se misere contorquens, jam jam instare mortem, dicat. Credit tunc ægra, & qui ægræ adstabant, ut frigus, sic etiam cætera quæ dicta sunt, incipienti feбри accepta esse referenda. Verum cum eadem, & graviora quidem vel extra id tempus sæpe recurrerent, creberrimis, citissimisque totius corporis concussionibus stipata, eaque insuper ad guttur constrictione, ut quamvis acerbissime torqueretur, clamare non posset; quorsum res spectaret, ab omnibus intellectum est. Vix diligenti, nec brevi, curatione insultus primum, denique & febres abegi. Interiecto, opinor, anno cum aliæ iterum febres, & aliquot post diebus priores illi redire gravissimi insultus cœpissent, sed eadem quotidie hora; consilium cepi eos, si possem, prævertendi. Itaque una ante illam horula laudani opiatum dimidiatum, haud amplius, granum dedi. Nullus eo die insultus, nullus duobus quibus idem auxilium repetitum est, insequentibus diebus. Quarto; ne quid dissimulem; morbus remedio validior fuit, an quod huic natura assuescit? Cæterum cum ille fuisset brevior, neque amplius rediisset, viresque minus afflictæ essent; longe citius, atque facilius quam superiore anno, febrim profligavi.

19. Cur dixerim, an quod ei remedio natura assuescit, exemplum alterum monstrabit. Gracilis Virgo contumaci hepatis duritie, & cum hac conjunctis

tot, tam variis, & tam diuturnis incommodis laborans, ut credere posset nemo intra adolescentiam non esse perituram, nedum ad decrepitam ætatem; nuper enim adhuc vivebat; perventuram, iisdem annis quibus illa Matrona, a me tunc Medicum in Patria agente, quotidie propemodum invisebatur. Ad cætera enim mala, in quibus fuisse memini multo acerbiores quam in Matrona, dolores capitis, & sanguinem vel minus bene quam in illa, ex utero respondentem, febris accesserat quæ tempore vespertino cum frigore quotidie redibat. Eo cum frigore postea cœpit sensus angustia pectoris, & respirationis difficultas ingruere. Quæ intra perpaucos dies adeo aucta est, ut sedere ægram cogeret, & se contorquere, & brachia versare, & miserandum in modum conqueri, cum poterat; subinde enim haud poterat. Frustra fuerunt remedia cætera primum ne augeretur insultus, deinde ne rediret, donec ad laudanum opiatum confugi, cujus ope illum quotidie arcendo, post aliquot dies expertus sum, vel laudano omisso, non reverti. Die exinde vigesimo quarto cum reversus esset iterum, cumque ego eadem ratione arcere, sed non eodem exitu, conatus essem; venit in mentem, non remedium, sed remedii formam mutare. Itaque una pariter ante horula tot guttis laudani opiatum Sydenhamii datis, quot dimidiato grano solidi prioris laudani responderent, voti compos ita sum factus, ut cum cæteris deinde malis, velut antea, non cum illo amplius insultu pugnandum fuerit. Sed minus in hac Virgine mirum fuit, opium abegisse paroxysmos evidenter convulsivos, quam in altera apud Riverium (z) hysterica Virgine eosdem cum gravi soporoso affectu conjunctos; imo quam in alia non modo cum affectu soporoso, verum etiam cum brevi artuum paralyti invadentes. Hos enim, cum cætera auxilia non prodesse, eadem qua Riverius, ratione sustulit Solers Feltriensium Medicus Guliermius meus. Attamen in Riverii ægra non deerant convulsiva symptomata; in hac autem ultima saltem periodicum totius corporis frigus. Quod vel unum pro convulsivo accipere non dubitabat in ipsis intermittentibus febribus Experiens Vir Berryat (a) & pro causa habere eorum quæ alia in aliis sequerentur, ut si prævertere illud posset, hæc quoque arceret, id quod dato una ante frigoris initium hora medicamento opium habente se consecutum esse in quamplurimis, testabatur. Congruere autem, intelliges, quatuor de quibus a nobis dictum est, fœminarum curationes, antequam ille scriberet, ad eundem modum peractas; si animadverteris, gravia cujusque symptomata fere aut cum frigore quod febrim præcederet, aut, sicut in ultima, loco febris redire pergeret, certa quotidie hora recurrere.

20. Quid mihi in affectionibus hystericis prævertendis feliciter cesserit, expositum est. Sed contra, per quæ illæ interdum excitatæ sint, observantibus Hippolyto Francisco Albertino, & Joanne Hieronymo Zanichellio, ut ab ipsis accepi, non te celabo. Narrabat primus, ab infusione, quam vocant, senæ convulsiones hystericas, nec semel, vidisse obortas quod facile credes, a vellicatis videlicet intestinis, & torminibus concitatis. Testabatur alter, quod nisi in odorem, neque eum tamen acutum, aut suavissimum, rejicias, minus facile intelligas, certe sibi cognitum esse, balsamum de Copaibe uterinos affectus vehementer movisse. Hic fortasse me interpellabis, quærens, num hoc in hypochondriacis quoque viris sit animadversum? si vero non sit; quare igitur hystericum, & hypochondriacum morbum unum eundemque esse, plurimi hoc tempore contendunt? Pedetentim; quæso. Neque enim vel in ipsis hystericis eadem semper aut prodesse, aut nocere inveniuntur, neque eadem in omnibus occurrunt symptomata, ut neque in hypochondriacis. Quo minus urgeri a quibusdam Doctissimis alioquin Viris qui ex adverso pugnant, tot inter utrumque morbum discrimina oportuisset, quasi illa quæ memorant, omnia

(t) De loc. aff. l. 6. c. 5. (u) Patholog. l. 6. c. 6. (x) in *Neuropathia*. (y) Epist. 9. n. 7. (z) Cent. 2. Obs. 26.
(f) Mem. présentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 2.

omnia in hysteriis semper, pleraque autem in virilis sexus hypochondriacis nunquam essent animadvertenda, vel quasi ea quæ multo & sæpius, & gravius in mulieribus, quam in viris contingunt, aut non essent ejusdem generis, & gradu tantummodo discrepantia, aut nervosum mulierum systema, & corpus, & vivendi rationem, ac virorum inter se comparantibus non apparet, cur eadem causæ multo & facilius, & sæpius, & acrius in illarum nervos debeant, quam in horum, agere. Nec vero hæc attigimus quod nobis placeat cum quoquam altercari; imo vero, ne alii inter se altercentur. Quin si ea quæ supra (*b*) scripsimus, relegas; quo simus animo in hac controversia, perspicies, & quamvis sciamus, non in cunctis quæ hysteriæ dicuntur, uterum, aut ejus tubas, & testes inquirantibus Anatomicis vitium prodere; illas tamen in quibus irritamenta ab his partibus incipiant, a nobis proprie hysteriæ appellari. Itaque si quid hysteriæ in ea forte Vidua quam Epistola descripsi XXXV. (*c*) fuisse, dixeris, menstruis octavum jam mensem carente, nec sine sensu aliquando ad jugulum ascendentis cujusdam rei, in uteri autem summo pariete purulentam pustulam habente, materiamque intra tubas coloris ex carneo flavescens; tibi, quamvis fortasse possem, non refragabor. Imo duas huc addam fœminarum historias, quas, ut ipsæ, cæterique credebant, ego quoque hysteriæ fuisse, assentiar: si prius totidem quas Sepulchreto adjicias, commemoravero. Altera Cl. Mayeri (*d*) est in muliere, cujus uterus magnus, totusque, singulari exemplo, in ossæam substantiam mutatus, ut malleo fuerit diffringendus, intra suum cavum, ad internum oculos arctissime occlusum, pus continebat lactiforme, paulo crassius, non fœtidum, in centro ad viride inclinans. Ea fœmina ab illo tempore quo uteri tumorem cepit animadvertere, ab hysterica passione libera fuit; ut possis suspicari, ex eo quod uterus irritari amplius non potuit, illam passionem desuisse.

Historia altera a Cl. Helwichio (*e*) est, qui mulieris utero exterius, tanquam per pediculum annexas invenit excrescentias quatuor cavas, ejusdem cum illo texturæ, ex ovario autem altero prominentem sacculum, qui, incisus, materiam nigricantem gelatinosam ad semunciam cum impetu emisit. Mulier, ut idem alio exposuerat loco (*f*), ex illis evidentem fuerat, quas *convenit inter omnes Medicos*, uteri affectionibus esse obnoxias, sive has *apnœas*, sive *suffocationes* quis vocaverit, sive etiam *contractiones* quædam contigerint; ut Galeni (*g*) verbis utar. A marito enim sejuncta, in eam naturalium pruriginem inciderat, ut a furore uterino parum abesset, nimirumque non fuerit, si spasmi horribiles accesserint, fauces præcludentes, eamque spirandi difficultatem afferentes, ut in suffocationis periculum sæpe adducerent, qua denique inopinato confecta est: cujus suffocationis effectum potius quam causam, fuisse, credes secundum ea quæ alias (*h*) scripsimus, polypos in ejusdem mulieris corde inventos. Sed jam ad duas quas paulo ante promisimus, Observationes veniamus.

21. MERETRICEM juvenulam, pinguiusculam, libacem, quæ olim pepererat, nunc posteaquam menses jam quatuor sanguis ex utero non responderat, hysteriis affectionibus, deinde etiam mania laborantem, ex universalibus convulsionibus mortuam, in Nosocomio hoc fecui sub Februarii finem A. 1717.

VENTER jecur habuit eo colore, quo, bilis, est: bilis tamen quæ ex ejus vesicula exfluxerat, croceo colore vividissimo proxima infecerat intestina. Testes albi, duri, scirrholi, æquo majores, & suo ponde quasi pone uterum tracti. Uterini fundi interior facies sanguinolento quasi mucoso non secus oblita videbatur, ac si menstrua jam instarent, aut nuperrime fluxissent: præterea in ipsa facie ex substantia uteri parvula, & perpau-

ca prominebant tubercula, verrucarum similia. Urethra aperta, quæ crebris canaliculorum suorum osculis erat pertusa, ex horum nonnullis, leviter comprimendo, albam lentamque materiam dabat, quæ, nisi ibi sana fuissent omnia, pus videri, & gonorrhœæ virulentæ suspicionem movere potuisset. Thoracem pluribus, quas hic memorare necesse non est, observationibus occupatus, non referavi. Cranium referatum fuerat; sed ab iis qui crederent, me cerebrum non esse dissecturum, hoc sectum, me absente, ægreque ferente; eram enim ob maniam, & convulsiones diligenter inspecturus. Nihil fuisse adnotatione dignum relatum est præter polyposas, quas & ipse in iis quæ forte supererant, vidi, in vasis sanguiferis concreciones.

22. Hepar quasi coctum, in hydropicis animadvertendum, habes hoc III. Sepulchreti libro Sectione XIX. (*i*), itemque in Additamentis ad Sectionem XXIII. (*k*): sed & in cachecticis dumtaxat, Sectione XX. (*l*) Huc eos adde in quibus cachexia propediem esset manifesto se proditura, quo pertinere censeo latomum, & bajulum, quorum illum a Jacobo Sylvio olim, hunc vero a me sectum Epistola XXXVI. (*m*), & III. (*n*) memoravi. Huic quoque scorto quid immineret, suppressio mensium indicabat. Sed, ne a proposito longius abeam, ad hoc illæ uteri quasi verrucæ, & testium illa constitutio, quæ prægressos in ipsis morbos significabant, ut conjicere per te potes, attinebant. Verum in proxima muliere earundem partium vitia fuerant manifestiora.

23. FŒMINA erat Venetiis annos nata ad quadraginta, infimæ sortis, impudica, vino dedita, statura justa, sano, & pingui corporis habitu. Obnoxia hæc erat vel leves ob causas timori, ex quo tremebat, & quasi animo linquebatur. Vomebat sæpe, ut nihil solidi cibi retineret; piscem autem ne gustare quidem posset. Cum de morbis ejus cæteris ex familiaribus singillatim quæreremus; constanter respondebant, nunquam de capite, nunquam de corde, ut puta de ejus vehementi pulsatione, palpitatione, aut alio affectu conquestam, nec unquam, quod scirent, thoracis inflammationibus fuisse tentatam: quæ cur non præfuisse, adnotemus, sectione perlecta facile intelliges. Morbum de quo unice quereretur, affectiones, agebant, fuisse uteri, quem sibi huc illuc per ventrem tunc moveri, & ad fauces ascendere cum suffocationis interdum sensu, asseverabat, a quo tamen sensu cito liberabatur. Iplis Kalendis Januarii A. 1709. vespertino tempore coltas sibi quasi concidere, quæta est, jussitque, mulierculam advocari, quæ, ut vulgus credebat, relevare sciret. Sub auroram cum se gravissima hysterica affectione corripit, dixisset, uterumque huc illuc oberrantem, ad fauces jam ascendisse, eoque se suffocari; intra unam, aut, summum, alteram horam est mortua, nulla ad os spuma, neque ullis, qui sub oculos adstantium caderent, convulsivis motibus agitata.

CADAVER cum ex officio secare deberet Santorinus, certisque de causis, id quod prudenter maluisset, differre non posset; a me uno, qui ab ejusmodi corporum dissectionibus, non nisi iusto interjecto tempore, perpetuo refugi, majorem in modum per amicitiam etiam atque etiam contendit, ut simul esse vellem, eoque pacto exoravit, ut plus temporis inquisitioni daremus, an reapse mulier mortua esset, quam ex cujus partis vitio. Quorum illud tanto diligentius præstitimus, quod oculos non adeo turbidos, corpus autem nihil ferme rigidum, & decima a morte hora circa thoracem etiam tum calens, eo anni tempore invenimus. Itaque eorum memores quæ Galenus (*o*) ex Heraclide Pontico, ex aliisque priscis Medicis commemoraverat, nihil eorum quæ tunc, aut postea in ejusmodi explorationibus fieri consueverunt, prætermisimus, nimirum carptæ lanæ flocculum, tenuis cerei

(*b*) n. 17. (*c*) n. 16. (*d*) *Commerc. Litter. A. 1731. Spec. 30. post n. 4.* (*e*) *Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 142.*
(*f*) *Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 148.* (*g*) *De loc. aff. l. 6. c. 5.* (*h*) *Epist. 24.* (*i*) *Obs. 3. §. 12; Obs. 4. §. 21.*
(*k*) *Obs. 86.* (*l*) *Obs. 2. §. 1.* (*m*) n. 27. (*n*) n. 4. & 5. (*o*) c. 5. supra ad n. 20. cit.

cerei flammula, nitidum speculum ad os, naresque admovere: poculum aquæ plenum scrobiculo, quam vocant, cordis, & non unipectoris loco, quasi Winslowii (p) monita divinassemus, imponere: manum, digitosque non modo ad cordis regionem, verum etiam ad Carotides in collo arterias, & ad Iliacas, quæ per anteriora ossium pubis ad femora descendunt, quorum illud postea confirmavit Illustris Senacius (q), hoc olim Riolanus (r) præmonstraverat, semel, iterum, sæpius, si quid forte pulsus percipere liceret, attente applicare: pulveres demum, quibus maxime in his tentaminibus fidebat Hollerius (s), per quos videlicet sternutamenta evocarentur, flando in nares alte conjicere. His omnibus, aliisque id genus minime contenti, cum leviter incisa alterius femoris cute, forte sanguinem, quamvis lente, prodeuntem, & prodire pergentem vidissemus; venam ad cubiti flexum phlebotomo sic aperuimus, ut si mittendus esset sanguis. Tum vero sanguinis quidem paucillum exivit, sed & serum a sanguine separatum; ut secessisse jam intra eam saltem venam a reliqua massa, intelligeremus. Quo tempore aliis pariter tentaminibus uti voluimus, quæ, si quopiam forte perniciosi soporis genere mulier oppressa esset, auxilii loco valentissimi saltem ad expergefaciendum esse possent. Acutissimum enim mucronem, ut apud Fortunatum Fidelem (t) est, sub ungue sensim defiximus: præsertim vero candens feramentum, ut Mistichellius (u) ad apoplecticos excitandos, plantis admovimus. Quæ omnia cum essent irrita, & quod caloris ad thoracem principio perceperamus, evanesceret; satis quæsitum esse, statuimus: & nihilominus pedetentim cutem primum, tum deinceps, aliquo semper inter unam & alteram simplicem, brevemque incisionem relicto temporis intervallo, Adiposam, quæ valde crassa erat, membranam, denique & musculos incidimus. Dum cuncta quæ dicta sunt, faceremus, spatium habuimus animadvertendi, artus quidem non esse macilentos, ut neque caput; sed præpingui abdomini, & thoraci nullo modo respondere: præterea posteriorem corporis faciem, in quam moriens decubuerat, ex rubro liventem, anteriorem vero neque ad caput, neque ad collum, neque usquam, si superiores exciperes femorum partes, ruborem, livoremve ullum habere. Nunc quæ in Ventre primum, & quæ deinde in Thorace deprehendimus; Caput enim (nec fortasse necesse erat) attingere non potuimus; tecum eo ordine communicare juvat, ut incipiam a Thorace. Cum hujus integumenta, & musculos a subjectis ossibus, & cartilaginibus amovissemus; magnum in his vitium apparuit, quod crassiores mammæ, & crassissima imposita pinguedo ante sectionem ita occultabant, nullum ut sui indicium daret. Scilicet sternum circa suæ longitudinis medium extrorsum prominens annexas utrinque costas secum attollebat: costæ autem quæ his proxime subjiciebantur, valde subsidebant: ultimæ denique, ex iis dico quæ aut per suas, aut per aliarum cartilagineas cum sterno committuntur, rursus, ut naturalis pectoris structura postulat, prominebant: itaque ad singula sterni latera singulæ magnæ erant costarum depressiones, quas mammæ & pinguedo, uti dictum est, exterius inæquabant. Thorace recluso, sinister pulmo aliquo loco, & leviter; dexter autem ferme undique, superiore excepta particula, arctissime ad pleuram adhærens inventus est per quandam quasi membranam, quæ præter naturam tunicæ pulmonis inducta erat. Pulmones ambos cum secaremus, duros, & quasi tendineos pluribus offendimus locis: spumoso præterea humore, quasi saliva quadam, passim scatentes. Pericardium non paucam habuit aquam ex fusco turbidam. Cordis autem uterque thalamus nigrum sanguinem, & fluidum, qualis ferme ubique in hoc corpore occur-

rebat: dexter insuper modicam polyposam concretionem, albam, sed mollem, cui similis altera in Pulmonari fuit arteria, plurimo cum sanguine. Hoc turgidissima erat auricula dextera; Itrigosa autem sinistra. Verum huic auriculæ annexus ventriculus, naturali amplior, non unum obtulit animadversione dignum. Namque, ut tendineas omittam fibrillas quæ inter Mitrales valvulas, columnasque ducuntur, visas esse plures quam soleant; certe ex columnæ erant æquo crassiores, durioresque, ut multo potius tendineæ, quam carneæ, viderentur, sive colorem spectares, qui albus erat, sive renixum attenderes quem secanti scalpello objiciebant. Præterea in ejusdem ventriculi parietibus hic illic passim quædam occurrebant loca in quibus carnea substantia cordis aut alba, aut ex rubro alba ita erat, ut a primo glandularum quasi quarundam specie imponerent; sed eodem illo peculiari renixu, dissecantibus similem se columnarum ostendit. Vitium hoc carnis cordis, in tendineam naturam degenerantis, quo magis ab interiore ventriculi facie ad exteriorem pergebat, eo fiebat evidentius, pertinebatque exterius ad eum quoque locum cui septum cordis respondet. Quin pinguedo ipsa huic visceri imposita non omnis secundum naturam se habuit. In posteriore enim facie cordis per duos non parvos secundum longitudinem tractus inæqualis erat, ibidemque ex fusco rubescebat. Arteria Magna a corde ad curvaturam usque propemodum totam, non valde quidem, sed evidenter tamen dilatata, prope septum transversum æquo angustior visa est. Incisa, & sanguine, quo non carebat, effuso, ostendit tota interiore facie a corde ad ramos saltem usque Emulgentes, particulas quasdam albidiores, & lineas nonnihil exstantes: præterea non eo solum quem modo dicebam, tractu, sed & alibi, quantum ex dissecatis superioribus quibusdam ejus ramis cognovimus, intimam tunicam facile adeo a proxima sejungendam, ut levissimam scalpelli frictionem magna ejus frustra sequerentur.

In Ventre autem hæc videramus. Omentum lienem versus retractum. Perturbatos intestinorum situs. Hæc, Colon præcipue, & Rectum, aere multum distenta. Mesenterium quidem, ventriculum, splenem, & jecur, cujus vesicula bile turgebat, sana. Pancreas autem, quod, ut nonnulla Tenia intestina, declivior præsertim parte rubebat glandulosis acinis justo firmioribus, & inter se magis distinctis. Uterum denique, Tubas, & non parvam Vaginæ partem, cum ibi sic satis, tum præsertim postridie, ut plus temporis, & diurnum lumen haberemus, e cadavere adempta, diligentius examinantes, hæc adnotavimus. Posteriori fundi uterini facie exterius circa medium adnatus erat per brevem pedunculum globulus, nihil magis albedine, forma, & magnitudine referens, quam parvum cerasum immaturum: quem secantes, ex fibrosa quidem, sed callosa substantia, confusisque fibrarum ordinibus factum deprehendimus: cujusmodi alter globulus intra ipsam parietem uteri crassitudinem erat conditus. Mox apertus uteri fundus multo apparuit subcruento muco foedatus: quo deterso, cum, appretis subtus digitis, undique ex fundo quidem; non ex cervice, multoque minus ex vagina; prodeunte mediocri expressione sanguineas guttas ostendissem non tam displicuit Santorino quod pro certo sciri non potuissemus, an mulier prope abisset a menstruis, quam se antea (x) horum scaturiginem in vagina potius esse, quam in utero, credidisse. Cervicis superiore parte excepta, reliquum longe alio rubore infectum erat, quasi ab inflammatione videlicet, qui ab altero latere magis ad fuscum inclinabat, nec tamen usquam cervicis substantiam alte pervadebat. In Tubis quoque mucosus humor fuit; sed albus. Utraque erat aeri, per majus orificium immisso, in uterum pervia: nec deerant

(p) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1738. (q) Traité du Coeur l. 3. ch. 7. n. 5. (r) Encheirid. l. 5. c. 46. vers. finem. (s) De Morb. Intern. l. 1. c. 59. (t) De Relat. Medic. l. 4. c. 1. (u) apud Lancif. de Subit. Mort. l. 2. c. 5. n. 12: quæ postea Mistichellius ipse confirmavit Tratt. dell'Apopleff. l. 2. S. 1. c. 6. & S. 3. c. 3. cas. 8. & seqq. (x) Opusc. Medic. 4. n. 3.

decerant prope id orificium hydatides. Testis uterque ab inclusis cellulis tumeat; sed alter magis, qui præter magnam, minores quoque plures habuit cellulas, omnes sero plenas, una excepta in qua pus album fuit. In altero simul cum cellulis, & vesiculis ferum continentibus, alias vidimus cellulas intus nigricantes. In utriusque autem superficie oscula animadverteramus, tenue specillum admittentia; præcipue vero in membranis per quas cum Testibus Tubæ nectuntur; Alas Vespertilionum vocitant; plexus, nervosque eleganter discurrentes. Qui cum ex crassioribus essent quos antea conspexissem; videtis, inquam, hic plexus, & hi nervi sunt quos in Adversariis (y) indicavi, & alias fusius me descripturum promisi: quod cum Santoninus ipse postea (z) fecit, nisi memoria, ut ait, excidisset meus ille Adversariorum locus, eum plexum non scripsisset vel non plane cognitum, vel ante hæc quidem observatum.

24. Nolo ad longam historiam longas quoque Adnotationes attexere. Satis sit pauca, eaque summam adjicere. Quod igitur ad sternum attinet certo loco extrorsum prominens, costasque suis cum cartilaginibus, qua crassas sustinebant mammas, crassamque pinguedinem, utrinque adeo introrsum depressas; extat Riolani (a) locus: *In mulieribus mammosis & obesis, detracta mole mammarum, Sternum cuminatum deprehendi, & Pectus angustum, quod in illis causa fuit dyspnææ: istam angustiam excitaverat pondus mammarum.* Hoc ultimum mihi dubium est. Nisi enim mulieres maximam temporis partem supinæ aceant, quod obesitas & mammositas non ita commoventur; mammarum pondus costas potius extrorsum trahet, quam introrsum urgeat. Quod nec rigiditas thoracis usui possis imputare; quæ enim costis noceat; mammas non noceat? Quapropter mammas vitiosam istam structuram a primordiis repetere: hæc quoniam in præpinguibus, mammosisque non nisi per dissectionem apparet; idcirco in his, ceu res expectata, Anatomicorum oculos, animosque longe magis percellit, quam in macilentis, in quibus hæc vitia, vel ante sectionem obvia est. Verum unde hæc vitia, non est dubium, quin pulmonum partem coarctando, tanto minus per hos facilem sanguinis circulationem, expeditamque respirationem efficiat, ubi præsertim a convulsione, aut aliunde causa aliqua alia accedat quæ utramque faciat difficiliorem. Quamquam autem perdifficile est in præpinguibus istiusmodi & mammositas scire, nisi forte ad sternum, & ad mammarum latera digitos validius appropinquando, id vitium cognoscere; tamen si illas multo difficilius quam cæteras ejusdemmodi, respirationem, illa apparente causa, male habeat; num forte id vitium in causa sit, licebit ex nostra, Riolani Observationibus suspicari. Huc facile adhibere exemplum potes, e Commercio Litterario (b) editum, nobilis scæminæ asthmate conflictatæ, cuius asthmatis causis merito accenseri videbis malam thoracis conformationem; *sinistri enim lateris costæ, curvatis instar, ituro curvatæ, thoracis caveam minus in modum angustam faciebant, & cor, bono longe majus, in dexterum latus deprimebant.* Quamquam autem *obesa & pinguis* esset ea scæminæ; veri simillimum est, vitium illud costarum sub alta pinguedine delituisse.

25. De sensu autem illo quasi concidentium costarum, ad quas relevandas mulierculæ suas sæpe accersunt Medicas in quibusdam præsertim Civitatibus, ut in mea quondam vidisse memini, equidem pro certo dicam, non habeo. Sed tamen succurrit, confundi cum eo sensu molestias, noxasque quas ex iis quas intro vergens xiphoides cartilago experire solet; quibus de noxis post Codronchium Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

(c), & Septalium (d) videre potes quæ in Sepulchretum relata sint ex Diemerbroeckio (e), ex Barbetto (f), & Boneto ipso (g): quamquam & costarum quarundam notharum cartilagine interdum deprimi, nec leviter afferre posse incommoda, quæ tamen earum in pristinam sedem restitutione, muliercula id præstante, continuo sublata sint, ex Sepulchreto eodem (h) scies. Sed num eæ cartilagine ad ipsas duas extremas costas, aut ad ultimam attinuerint, nec potius ad earum aliquam quæ supra duas extremas proxime sunt, infimarum illarum cartilagine nota brevisitas facit, ut dubitem, multoque magis, cum inferiorem earum lego superiori incubuisse. Cæterum in proposita a me scæmina sensus de quo loquimur, ad aliquam ejus generis attinuerit causam, an ad aliam quam tibi in muliere alia exposui (i), præstat in medio relinquere, quam hic inconsultius decernere.

26. Quod vero ad carnem cordis substantiam attinet degenerantem in tendineam, inde illud primum intellexeris, non temere a me alibi (k) fuisse positum, id posse fieri, cum videlicet in eo esse, ut qua ratione interdum sit illa substantia in osseam mutata, explicarem. Tanto autem magis decrescere vires cordis, quanto plures ejus partes ex carneis tendineæ fiant, proclive est vel ex iis colligere, quæ eodem loco (l) scripta sunt. Porro decreverant in eo ventriculo cui majoribus viribus opus est, nimirum sinistro, qui præterea, ut proximus quoque Magnæ arteriæ caudex, vitium alterum habebat, dilatationis. Nec mulier tamen de vehementi cordis pulsatione conquesta fuerat; namque in vitii aneurysmaticis Albertinus (m) quoque pulsationem aut sane modicam, aut longe minorem comperit, ubi substantia cordis a basi ultra medietatem ipsius consistentia, & colore quasi tendinea, aut flaccida nimis evaserat, nempe cordis robore ab utralibet constitutione debilitato. Verum hæc vitia omnia, & alia quæ in Magna arteria descripsi, & quasi tendinea multis locis facta pulmonum substantia, eorundemque, & cordis per costarum depressionem coarctatio, hæc, inquam universa, præclare vides, ut exitialem facere potuerint cum respirationis, tum circumfessionis sanguinis interceptionem, ubi solito violentior nervorum, iisdem Partibus inservientium, convulsio accessit.

27. Hanc, ut leviores alias quibus obnoxia mulier fuerat, ab utero, & testibus originem habuisse, ea quæ in illo, & his præter naturam conspeximus, & incipiens illinc quasi ascendens uteri sensus, videntur significare. Nam etsi uterum; id quod fieri non potest; e sua sede sursum progressum non offendimus; intestina tamen quæ mentiri id possent, non modo flatibus distenta vidimus, sed a consuetis sitibus etiam dimota. Ad quæ convulsio per nervos facile prorepere consueverat cum iis communicantes qui tubis, & testibus subservientes in Alis Vespertilionum crassiores a nobis conspecti sunt, quippe sæpius orto a testibus irritamento vexati. Hic fortasse dices: at sæpe in aliis, uteri, & testium noxiæ inveniuntur multo majores, quæ tamen istiusmodi gravibus affectionibus non fuerant conflictatæ. Vero. Sed non omnibus æque acris materia inest quæ irriter, neque omnibus æque nervi ad irritamenta suscipienda proni, ut scæminæ huic, a levi quacunque timoris causa trementi, neque demum omnibus, ut huic, ea viscerum præcipuorum vitia, ut, si vehementior urgeat convulsio, resistere non possint. Quo magis illis hysteris, iisque hypochondriacis timendum est, quibus aut humorum, aut præcipuorum viscerum labem simul esse graviolem, aut sciamus, aut merito suspicari possimus. Quod cum haud satis attenderent Medici quidam, alioquin non indocti; Juvenem memini

D d hypo-

(y) I. n. 14. in fine. (z) Obs. Anat. c. 11. §. 17. (a) Encheirid. Anatom. l. 6. c. 14. (b) A. 1733. Hebd. 37. n. 2. (c) De Prolapsu Mucron. Cartilag. (d) De Morbis ex Mucron. Cartilag. (e) Sepulchr. l. 2. S. 1. in Additam. Obs. 11. (f) Ibid. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obs. 19. (g) in eod. Schol. (h) l. 2. S. 1. in Schol. ad Obs. 116. (i) Epist. 26. n. 25. (k) Epist. 27. n. 17. (l) n. 18. (m) De Bonon. Sc. Inst. in Opusc. Tom. 1.

hypochondriacum; nimis, & assiduis, inanibus ut plurimum, querelis eorum aures jam diu lassare solitum, cum idem, feбри correptus faceret, ipsi autem, ut consueverant, minus crederent, febremque illam contemnerent, antea ipsum, doloso morbo confectum, decessisse, quam illi periculum, non dico prædicerent, sed præsentirent. Tu igitur

vel in querulis istiusmodi personis, cautam, ut foles, & accuratam diligentiam retinebis. Neque enim hæc unquam; negligentia autem sæpe nocuit: cui plerumque, si vera fateri volumus, imputandum est, quod *moriatur aliquis, de quo Medicus securus fuit* (n), Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVI.

Sermo est de Veneris impedimentis, & Sterilitate in utroque Sexu.

ETSI quæ proxima succedit Sepulchreti Sectio XXXIV. non ea modo quæ ad Sterilitatem spectant, sed & ea quæ ad Salacitatem, complectitur; nobis tamen in illis quidem imitari Bonetum placet; in his vero nec quidquam suppetit quod proferamus, & quædam, ab eo producta, melius omitti potuisse, censemus. Quid enim ad salacitatem quod Spermaticæ venæ dextera, & sinistra in Emulgentes influerent (a)? aut certe quod essent plures (b)? præsertim cum postea ex aucto earum numero minor ad venerem aptitudo (c), ex illo autem in Emulgentes influxu feminis admodum aquosi, & frigidi generatio (d) deducatur. Quid pariter huc renes maximi (e)? aut contra, exigui (f)? Non equidem ignoro quæ olim traderentur de venarum illarum officio, & quæ pro renibus quoque sint vel a Bartholino ipso (g) disputata. Sed quando illa jam sustulerat sanguinis circumeuntis notitia, quæ autem ad renes attinent, diserte a Boneto (h) *paradoxon* vocantur; potius indicari in Scholio aliquo poterant, quam inter solidas Observationes recenseri. Sed præterea quod ad Sterilitatem, aut Fœcunditatem spectat, haud immerito prætermitti potuisse quædam, arbitror. Exempla proferam duo. Qui virgini vim attulerat, testibus intus, extraque omnino carebat (i); Testes igitur semini gignendo non serviunt. Olim quidem his esse potuisset locus, quando ista videlicet quæ ibidem laudatur, Aristotelis sententia doctos habebat astipulatores: quos inter vel Catullum ponere, non dubito, quem proximi Poetæ non temere *doctum* appellarunt, de Aty hæc scribentem (k) *Devolvit illa acuta sibi pondera silice*. Nunc autem quid testiculorum ista cum ponderibus comparatio? aut asseveratio ista, *nulla spermaticorum vasorum ullatenus testes subire?* aut demum quid inter vim illatam virgini, quam inferre castrati possunt, & fœcunditatem, qua pollere certe non possunt? Est etiam animadversione dignum illud de fœmina (l), in qua *a nimio coitu mortua ligamenta teretia, qua parte vicina sunt utero, semine repleta sunt deprehensa*. Scilicet hæc olim probari poterant; nunc vero non possunt, haud secus ac illa quæ superiori Sectione (m) de femine muliebri in tubis corrupto, aut in utero, vasisque Deferentibus proposita sunt. Sed nos, hisce prætermisissis, quæ probabiliora sint de utriusque sexus Sterilitate, jam proferamus, & primum quidem ex Valsalva.

2. VIR erat quidam, mutus; non ex eo tamen quod auditu careret; audiebat enim; idemque nullos sive in facie, sive in pectore, sive sub alis, sive in scroto habens pilos, quorum pauci dumtaxat in pube ad radicem ipsam penis conspiciebantur. Is annos natus triginta quinque acuta febre, cum lumbricis conjuncta, absumptus est. GENERATIO-
NIS organa omnia, diligenter examinata, nihil quidem ostenderunt vitii.

3. Fœcundus fuerit; an infœcundus, Valsalva non addidit, neque an pilis ab ortu ipso caruerit; vidit enim Cel. Heisterus (n) virum qui, nullo prægresso notabili morbo, omnes toto corpore amiserat pilos, nec intra decennium recuperaverat. Credibile tamen est, eum de quo Valsalva id scriptum reliquit, natura & glabrum, & infœcundum fuisse; ut res utraque permoverit ad accuratum virilium omnium examen suscipiendum. In quibus cum vitii nihil apparuerit; indicat Observatio hæc, ab invisibilibus Partium sperma fecernentium, aut perficientium structuris illud quidquid est, existere quod & semen fœcundum, & pilosum corpus facit. Certe autem utrumque horum simul videmus tempore pubertatis, id est cum structuræ illæ intimæ satis jam explicari cœperunt, contingere. Quin etiam levius aliquid incute nonnunquam mihi sterilitatis mulierum indicio fuit, cum id ab ortu, & perpetuum foret. Vidi enim, duas in quibus nihil profus erat quod fœcunditatem non promitteret, cum egregie valentibus viris sterile conjugium habuisse. Cum attentius omnia considerarem; cutem in altera contra ac vitæ genus, ætas, habitusque corporis indicabant, minime, si tangerem, moliem, lævemque offendi; in altera cuticula opertam animadverti, quæ vel in facie jugiter in squamulas, & furfures abibat. Huic similem, cum Litteras has describerem, pariter infœcundam tertiam vidi. Et mihi quidem hæc videntur posse repeti a sebaceis cutis glandulis aut æquo pauciores, aut non ejus cujus par fuisset, naturæ materiam fecernentibus. Sed quomodo ea retenta, a minus suo officio apta materia intus obstat conceptioni, incertam. Jam vero ad vitia in ipsis generationis organis evidentia veniamus.

4. Mulieres florente ætate steriles duas, alteram ob vesiculas in scirrhis ovariiis fere nullas, alteram ob earum humorem omnino concretum non secus ac si ad ignem fuissent coctæ, Valsalva observavit. Quarum historias cum tibi alias (o) descripsimus non est cur hic repetamus. Ad nostras igitur transimus.

5. VIRI in Nosophocomio hoc mortui sub extremum Novembrem A. 1717. Anatomes studio, plerasque Partes dissecabam, cum præter naturam quasdam habere, animadverti. URETERES æquo latiores ultro occurrebant nonnullis locis. Ab altera autem latere tum Seminalis vesicula, tum vasis feminae Deferentis pars ei vesiculæ proxima parietibus erant scirrhis, membranæ substantia in cartilagineam propemodum mutata.

6. Ex Observatione hac apparet, quantum femini perfectioni, & ejaculationi deesset. Neque enim quod per Harderi glandulas addi, aut per lymphæ ductus detrahi solet, addi hic, aut detrahi, nec vis quam contrahentes se vesicularum, & imorum Deferentium vasorum tunicæ, femine antea distentæ, in hoc exerunt dum ejicitur, sperari hic poterat. At enim

(n) Cels. de Medic. l. 2. c. 6. (a) Obs. 1. §. 1. & 3. (b) Ibid. §. 8. (c) in Schol. ibid. (d) Obs. 5. §. 3.
(e) Obs. 1. §. 5. & 6. (f) Obs. 2. §. 1. (g) Vid. Advers. Anat. 3. Animad. 33. ad fin. (h) Schol. ad Obs. 1. §. 5.
(i) Obs. 1. §. 2. & Schol. (k) Carm. 62. v. 5. (l) Obs. 6. §. 6. (m) Obs. 4. §. 11. & 12.
(n) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 197. (o) Epist. 36. n. 17. & Epist. 20. n. 7.

ab altero latere nihil horum deerat, inquis. Sed tamen quantum ab latere opposito inertis, & aquosi feminis defluere poterat, tantum optimo cui se adungebat, detrimenti afferebatur. Quin sensum potest adeo iucrescere durities, & crassities tunicarum feminis ductus, in altero latere ad extremum accedentis, ut proximum alterum premat, eique officiat. Sic me respondisse memini laudato alias Viro Laurentio Mariano, cum anno vertere 1736. hunc ad me generosi Juvenis scripsisset casum. Ei qui nullius unquam mulieris, una excepta uxore, notitiam habuerat, ex eaque filiam susceperat, Spermatica sinistra vasa non sine dolore intumuerant cum epididymide, & vase hinc semen Deferente, quod, molli testiculo servato, durum cum epididymide percipiebatur. Et remedia quidem imposita dolorem post aliquot menses valde imminuerant; tumorem autem, duritiemque non valde. Cum a dextris, quantum extrinsecus judicari poterat, fanissima essent omnia, & ad gignendum, transvehendumque semen aptissima; nihil tamen hujus, ægro, Medicisque mirantibus, in concubitu egrediebatur. Cæterum coalitus alterius vasis, semen ad vesiculam Deferentis, itemque calculi in altera vesicularum concreti Observationes, quas aliis addas, illius quidem ex Brunnero (p) & Walthero (q); hujus vero ex Valentino (r) habebis.

7. De strigosis autem vel in Juvene vesiculis feminalibus, & de obcæcatis, quod Waltherus (f) etiam vidit, feminis in urethram viis, quæ, cadavera fecans, animadverti, adscribere huc possem, nisi cum de aliis morbis, & præsertim de virulenta Gonorrhœa verba faciens, hæc tecum alias (f) communicassem. Ob eandemque causam omitto quæ ad calculos attinent Prostatae glandulæ, femini exitum intercludentes. Hæc enim Epistola habuisti XLII. (u)

8. De magno pariter urethrae vitio quod A. 1718. in rustico Juvene cum Cel. Collega Vallisnerio examinavi, hic fusius scriberem, nisi illo tertio exinde anno (x), iterumque omnium ejus Operum Editores (y) vulgassent. Itaque nonnulla tantum adjiciam. Cum scrotum non penitus esset, sed anterius solum, in duas partes divisum, inter utriusque superiora orificium fuisse canalium urethrae, inde vero ad apicem usque glandis per totam inferiorem penis faciem, qui multo erat brevior quam in Icone (z) repræsentatur, non tam canalem, sed semicanalem perrexisse, id est urethrae parietem dumtaxat superiorem, eumque lævem, & nitidum; ut paulo minus difficile crederes dolenti, & mulierculæ quæ ab eo se gravidam certam dicebat, quorum alter asseverabat, cum, ablevato nonnihil pene, mingeret, lotium per semicanalem decurrere; alterum, ejaculatum ab eo in vaginam ingredi; non interlabi. Lotium certe, cum ad parietem mingeret, altius vidimus quam orificium urethrae, ascendisse. Neque nos agiebat quid penis structura ferat, & quæ Graavius (a), laudatusque ab eo Harvejus propterea viderint, nimirum penem admodum exiguum prima fronte apparentem, ubi inflatus esset, ex occulto se a corpus ingens protendisse, interdumque, præterquam cum tentigine provocaretur, nihil in corio præputio supra scrotum, præter summum glandis apicem, prominuisse. Itaque concipiebamus, hoc se distendente parvo quidem, sed non exiguo, pene, simul quod Juvenis affirmabat, extrorsum protendi illam ejus partem in qua urethrae orificium spectabatur, sicque vaginam satis subire, ab hujus autem inferiore pariete se ad apertæ urethrae partem reliquam applicante, ex semicanali canalem fieri, non secus atque semicanalibus accidit, quos Adversariis (b) descripsi in testudinis, & vipersæ Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ræ penibus, ubi suarum fœmellarum naturalibus excepti sunt. Haud equidem scio, num trimestri infanti, quem ab se visum Palfinius (c) scripsit, sicut ibi urethrae canalium ubi nostro Juveni, definebat, ita semicanalis ad glandem pergeret: hoc scio, si ejus conformatio haud alia erat ac nostri, minus certam esse potuisse prædictionem, id vitium, inhabilem generando reddendum, multumque incommodi in reddenda, urina allaturum. Nec me quidem præterit, antiquos Medicos, & Chirurgos vel in iis quibus ipse urethrae canalium ad glandem usque producit, sed subter hanc hiat, hypospadiæ propterea nuncupatis, idem, quod ad gignendum attinet, pronunciasse, confirmantibus recentioribus, & nominatim Dionisio (d), ubi quasdam vel post ortum causas indicat hujus vitii. Sed miror tamen, cum Fabricium nostrum; id quod eorum Scripta ostendunt; perlegerint; nihil excepisse in ea prædictione; sed omnino hic esse necessarium Chirurgi opus, tradidisse, quando ille diserte admonuit (e), se tamen ab iis qui eo vitio tenerentur, vidisse liberos esse genitos, quod & alii (f) confirmarunt. Quapropter magis Ruyschium laudo, qui cum olim (g) censuisset, vitium, ut puto illius quod descripsi, non dissimile sterilitatem asserere; ita, de hoc altero verba faciens, rem moderatus est postea (h), ut doceret, hoc affectu laborantes raro imprægnare uxores. Sed ad illos ut redeam quibus urethra obtigit aperta magna ex parte, & in longum semicanalem conformata; A. 1756. priusquam hanc recenserem Epistolam, alter ad me rusticus Juvenis adductus est annos natus viginti duos, cui sic erat ut in priore, nisi quod semicanalis initium paulo distabat a summo scroto, pilis instructo, nec vel leviter bifariam diviso. Huic quoque lotium non excidebat inter pedes; sed ad parietem jaciebatur: penis autem, cum tentigine distenderetur, ex brevi, non paulo, ut ipse affirmabat, fiebat longior. Quod ut rationi consonum erat, sic illa quæ cernebantur, & præsertim paulo minor semicanalis longitudo non improbable reddebant, hunc pariter prægnantem fœminam, quod uterque fatebatur, fecisse. Qui Petropoli (i) multis post editam Vallisnerii, meamque Observationem annis, urethram in sulci, aut semicanalis modum patentem viderunt, de sexu definiendo solliciti (qua de re quærendi nobis quidem causa non fuerat) an ea structura gignendi vim impedire omnino posset, non quæsierunt. Cl. autem Vir Abr. Kaau Boerhaavius cum eorum observata proferret, pro nostra, quam vidisse non videtur, sententia stetit: pro qua Cel. etiam Hallerum (k) stare, credes, ubi eam sic in transitu refert, & staturum in puero quoque, cujus deformitatem similem vidit, si provecata ætate; triennis enim tunc erat; inspexisset. Non huc refero Saltzmanni (l) in rusticola Juvene Observationem, cujus urethra non infra, sed supra, & inter corpora nerveospongiosa ferebatur per dorsum penis aperta; quia hic ut Figuræ (m) ostendunt, erat per se quanto justo crassior, tanto brevior, neque a venereis cogitationibus multum crescebat, tum quia nonnihil erat deorsum incurvatus, novissime quia urina non cum impetu per urethram fluebat. Quas ob causas omnes merito judicatum est, Juvenem ad generandum non esse idoneum.

9. Quod & ego de quodam alio Juvene censui, annis triginta minori, quamvis urethram neque in dorso penis, neque totam haberet apertam. Quem diligenter, ut a me petitum fuerat, & res ipsa per se postulabat, inspexi A. 1738. Is minus erat robustus, quam duo illi alii a me inspecti; sanus tamen sic satis, oculis, & pene exceptis, quorum illi ab

D d 2

an-

(p) De Gland. Duod. ubi de ear. in hom. Demonstr. (q) Act. Erud. Lips. A. 1725. M. Novembr.
 (r) Eph. N. C. Dec. 2. A. 6. Obs. 68. (s) loco modo indic. (t) Epist. 44. n. 7. & Epist. 40. n. 29. (u) n. 37.
 (x) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 72. (y) Tom. 3. P. 3. n. 28. (z) Cent. cit. Tab. 2. Fig. 1.
 (a) De Viror. Organ. ubi de nervos. penis corporib. (b) IV. Animad. 4. (c) Anat. du corps hum. P. 1. tr. 2. ch. 17.
 (d) Cours d' Operat. de Chir. Demonstr. 3. (e) De Chir. Operat. ubi de glande non perfor. (f) Eph. N. C. Dec. 1. A. 3. Obs. 57.
 (g) Mus. Anat. Thec. C. Repos. 1. n. 1. (h) Thef. Anat. 8. n. 30. (i) Nov. Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 1. in Physic.
 (k) Comment. Soc. R. Sc. Gotting. Tom. 1. (l) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 65. (m) Tab. 6. Fig. 1. & 2.

antiqua, assiduaque inflammatione cæcutiebant, hic ita se habebat, ut mox describam. Uxorem ultro fatebatur etiamtum virginem habere, qualem ante triennium duxerat. Causam esse, arbitrari, glandem inferiora versus curvatam, neque in apice, sed infra pertusam, proptereaque & penis ingressui, & seminis ejaculationi obstantem. His auditis, cum genitalia inspicerem, ita inveni. Testes magni: scrotum non pallens quidem, sed laxius: penis justo longitudinis, & crassitudinis modo: præputium quale in duobus fuit a me descriptis Juvenibus, clitoridis præputio simile; glandis enim superiorem faciem, & latera satis tegebat; a facie inferiore deerat. In eademque tota glandis facie, & parvo infra glandem spatio inferior quoque deerat urethræ paries, ut semicanalis instar, paries dumtaxat superior ad extremum glandis pergeret, lævis, & subrubens, & in medio secundum longitudinem tria præclare ostendens oscula majorum, quos in Adversariis (n) proposuimus, canaliculorum, ellipsis forma: qualia, & plura quidem, & aliquanto grandiora in primo præsertim Juvene conspexeramus, cum in horum nemine ulla usquam apparuerint, quamvis attente quæsitæ, minorum canaliculorum foraminula; ex memoria enim descriptam Iconem fuisse, non dubito, quam superius (o) indicavi, præter oscula in recta una per medium linea, tot alia passim ab lateribus foramina repræsentantem. Porro canalus urethræ orificium in hoc de quo loqui cœperam, Juvene ibi erat, unde semicanalem incepisse, dixi, paululo autem infra illud, minori altero orificio inferior urethræ paries erat pertusus: ex utroque, aiebat Juvenis, urinam prodire, seque ita conformatum in lucem editum esse, a matre accepisse. Tum curvaturæ glandis causam inquirens, cum viderem, satis laxam esse cutem quæ ad illam prope orificia de quibus dictum est, adhærebat; non tensam contractamque, ut curvare sic posset; quæsi, num turgente pene, glans quoque turgeret, numve eo tempore saltem, ullus tensionis molestæ sensus, præsertim ad modo indicatum cutis adhærensionis locum, perciperetur. Utrumque negavit. Hoc tantum addidit, in prima pubertate fuisse ibi, cum tumebat penis, molestum illum sensum, qui post transactos illos annos nullus amplius fuisset: & quamvis cum uxorem duxit, glans aliquando simul cum pene intumesceret, tamen ex quo sæpius inter vanos ineundi conatus multum seminis, citius effluentis, profudisset; unde ophthalmiam, aiebat, factam esse leviolem, & minus hebetem visum; penem tantummodo intumescere, glandem flaccidam, omnisque voluptatis expertem pendere. Evidens erat, quod tumente glande uxori facere non potuerat, flaccida non facturum. Flaccida autem cur fere olim fuisset, & nunc semper esset, causam esse credidi malam quam descripsi, urethræ conformationem. Cum enim ibi deesset inferior hujus paries ubi crassiore augeri solet spongioso corpore, se explicante ad glandis non tenuem exterioriorem partem faciendam; credibile est, sanguinem qui ex bulbo urethræ sursum protruditur opportune ad glandem distendendam, minus expeditum ad hanc transitum habuisse: quam conjecturam idem spongiosum urethræ corpus mihi confirmabat, quippe quod ab duobus illis orificiis ad penis usque radicem in hoc Juvene esse æquo crassius animadverti, nimirum a sanguine, liberum in glandem trajectum non habente, ideoque infra illam subsistente, ut quantum crassitudinis memorato corpori adderet, tantum longitudinis detraheret, sicque annexam glandem deorsum curvaret. Quarum rerum in duobus illis aliis quos inspexi, Juvenibus nulla erat propterea quia id corpus parietem suum inferiorem aut nullo modo, aut vix supra scrotum extendebat, superior autem, sive is qui inter nerveospongiosa penis corpora excipitur, facile, sicut in quibusdam accidit, crassior esset, ut satis cum glande posset communicare. Intelliges hoc quadantentis ex Ruyschii Figura

quæ, in Observationum Centuria, est 76: illa autem quæ in novissime descripto Juvene conjeci, longè clarius ex Centuriæ ejusdem Figuris 81. & 82. comparatis cum 75.

10. His quæ modo dicta sunt, confirmari videntur quæ recentiores Medici, imprimisque Boerhaavius (p) ex penitus perpensa colis structura enucleatius docuerunt, ut aliquando spongiosum urethræ corpus, & glans tendi possunt, flaccidis manentibus, imo at sentibus; sic enim noster Plazzonus (q) vidit; penis corporibus, ita vicissim accidere, ut his distentis glans flaccida maneat; utrolibet autem modo generationis opus lædatur. Porro sunt plura, & varia distentionis impedimenta non secus ac plures sunt, & variæ causæ distentionis. Quas inter causas vesicularum seminalium non solum vera, sed & apparens plenitudo videtur esse ponenda. Apparens mihi tunc dicitur, cum vesiculis non tantum quidem inest seminis, quantum revera ipsæ continere alias possunt, se quantum continere possunt eo tempore. Sic manerunt, seniores etiam aliqui, tentiginem patiuntur, quam, urina reddita, continuo abigunt. Urinæ enim distendebat vesicam, hæc vero subiectas illi præsertim sua, quam nos proposuimus, retrorsum extuberante basi vesiculas comprimebat, ut sic immixta earum capacitate, vel modico semine haud secus distenderentur, quam, non compressæ, plurimum distenduntur. Et Medici quidem Experientissimi, iisque Gulielmus Ballonius (r) ex hoc phænomeno utile consilium traxerunt. Minus ad venerem valens coeat, inquit ille, post multam titillationem & cum retenta urina & menjendi summo desiderio. Sic quoque post Galenum (s) iidem adnotarunt inter calculi vesicæ indicia penem aliquando intentum præter rationem, ubi gravior præsertim ac major calculus sit eodem quoque explicabimus modo. Eodem quoque dixi, non ignarus, modis etiam aliis hæc posse explicari phænomena. Sunt tamen casus in quibus alia præ alia congruere possit explicatio: quin fieri etiam interdum potest, ut plures ejusmodi causæ ad eundem producendum effectum convenient.

11. Sed de Viris satis. Nunc ad Mulieres transeamus, initium ducentes ab duabus, quarum naturalium non secus ac trium de quibus supra diximus, Juvenum, petitum est a nobis, ut accurate examinarem. Rustica erat altera, cujus naturale omnino secundum naturam se habebat. Sed is in quem abscissus canalus, ut Celsi (t) ætate vocabant, nunc vaginam appellamus, vix tertiam justæ longitudinis partem superaverat, cum ibi repente finem habebat. Nulla ad eum locum, aut infra cicatrix: nulla in muliere, aut parentibus recordatio ulceris, aut alterius prægressi vitii unde vaginæ latera coalescere potuissent; exulceratis enim his locis sive ab luvulere, sive ab difficili partu, sive a causa quavis alia, ubi Chirurghi, aut Obstetricis incuria accedat, quam facile eorum latera inter se concrecant, exempla docent complura, quorum aliqua indicabit tibi Marcellus Donatus (u), alia nos infra memorabimus. Sed non solum nihil ejusmodi præcesserat in hac scemina; verum lævia insuper, nitida, & qualia omnia, ubi id quod erat vaginæ diduxisses, & explicasses, sic apparebant, ut non magis hujus latera quam illud in quod desinebant, quasi lacunar a natura esse, & ex eadem substantia, eademque structura primitus fuisse facta, intelligeres. Nec vero id lacunar urgenti explorantium digito aut mariti jam per triennium peni, membranæ instar quæ in transversum ducta esset, quidquam cedebat; sed ut solidior crassiorque paries, renitebat. His ita animadvertis, cum ex muliere, florente a huc ætate, & egregia valetudine prædita, quæsi, fem, num ut cæteris, ita ipsi quoque, si non si gulis mensibus, at aliquando sanguis inde fluxisset aut saltem per certa intervalla dolores ad lumbos, penemve orientur; illa vero hæc omnia negasset; id suspicari cœpi quod in altera: quam ubi descripero, eam tecum suspensionem communicabo.

12. Nar-

(n) l. n. 10. (o) ad n. 8. (p) Prælect. ad Instit. §. 654. (q) De Partib. Generat. l. 1. c. 21.
(r) l. 2. Consil. Medic. 26. (s) De loc. aff. l. 1. c. 1. (t) De Medic. l. 4. c. 1. ad fin. (u) De Med. Hist. Mirab. l. 6. c. 6.

12: Narrabat hæc altera, non se quidem esse imperforatam, sed angusto adeo foramine præditam, ut non ignobilis in doctissima Civitate Medicus, idemque Chirurgus, cum in prima pubertate inspexisset, consilium dederit immixtis quæ ad id essent idonea, paulatim dilatandi; cætera enim ætatem, & virum, si nuberet, perfecturum. Se vero aliquid illorum quadantenus & aliquando immixsisse, & nonnihil foraminis orificium ea ratione dilatasse, ulteriora ferre non potuisse: virum quoque cui a triennio collocata esset, crebris conatibus idem orificium paulo magis amplificasse; subire autem nunquam potuisse. Quibus auditis, inspexi ea mente, ut si crassior forte hymen, tenuiorque patens foramine obstaret; incisionis auctor essem, ut fuerunt alii, & in his Blasius (x): si angustia per vaginam altius pergerent; quid & quatenus factum opus esset, excogitarem; necdum enim Cl. Benevolus imitandum æque facilis ac felicitis curationis exemplum (y) proposuerat; cum plurimis post annis ejus Observationes prodierint. Nam quæ a Blasio (z) in quadam cui id a partu acciderat, curatio exposita est, nimis aspera, ne dicam ob læsum Rectum intestinum, longior fuit. Sperare autem, ut prægnante denique facta muliere, quemadmodum illi accidit de qua retulit Antonius (a), ab uteri ipsa gestatione vagina dilataretur, minus auctus essem, ut qui inter rarissima exemplum id ponerem. Et videbis certe, non idem contigisse alteri fœminæ de qua iisdem in libris verba fiunt (b), imo quanto labore, & si quæ secuta sunt, attendas, periculo quoque, Benevolus (c) cum Quercio inter partus dolores vaginam coacti sint dilatate ad medium dumtaxat longitudinis suæ coarctatam ob vulnus in pueritia acceptum; cum illæ duæ sic natæ fuisset videantur. Hæc autem quinque mulieres tenuerunt foramen habebant omnes, per quod aliqua ad uterum via pateret: quale in ea quoque esse, suspicabar, cujus historiam describendam suscepi. Verum ubi foramen de quo mulier narraverat, conspexi; illico ex ejus sede orificium urethræ esse, cognovi, gratiasque agendas esse Deo, quod mulier ulteriorem ejus meatus dilatationem non pertulisset, ex qua illud procul dubio accessisset incommodi, ut lotium retinere non posset. Unde intelligis, Anatomes imperitiam tantam aliquando non modo in vulgaribus chirurgis, & tonsoribus, de quibus haud ita ab similia referunt Plateus (d), & Petrus de Marchettis (e), sed & in Medicis esse non ignobilibus, ut urethræ osculum, magno ægrotantium detrimento, aut certe periculo, non dignoscant; nisi hic forte æquius est inspicientis aut festinationem, aut præjudicatam ex male sibi de foramine perangusto narratis opinionem accusare. Tunc oculis ad eam naturalis partem conversis, quæ pone id osculum proxima sequitur, scilicet in qua vaginæ orificium patere solet, nullum usquam foraminulum, nedum foramen, occurrit attentissime inquirenti: clausus omnino is erat locus, non membrana quæ prementi cederet, sed firmissimo solidoque pariete. Dubitanti mihi quid potissimum consilii darem; neque enim hic de concreto genitali, ut in Cornelia Gracchorum matre (f), id est de illius inter se glutinatis oris, ut loquitur Celsus (g), agebatur, aut de membrana ori vulvæ opposita, quam idem (h) memorat, quarum neque incognitæ, neque difficiles sunt curationes, sed de casu in memoriam revocante quem legeram apud Nabothum (i), Medici cultro vaginæ coalitum, qui pariter ab ortu esset, tollere satagentis, ab opere autem desistere coacti, cum altius procedere vidisset coalitum, simulque sanguifera vasa majora apparere, unaque Nabothi sententiam (k), si interstitium carneum adsit, crassius videlicet; ab ejus sectione partim propter hæmorrhagiam enormiorem, partim ob inflammationem subsequituram, præstare abstinere: hæc igitur animo versanti opportune venit in

mentem eadem quærere quæ ex muliere superiore (l) quæsieram, num menstruus sanguis prodiiisset unquam? num ullæ per intervalla ad lumbos essent, pubemve molestiæ? Ex quo enim scripserat Aristoteles (m), fœminis nonnullis os uteri compressum, concorporatumque ab ineunte ætate ad tempus usque menstruorum perseveravisse, mox urgentibus mensuris, doloreque infestante, aliis sponte disruptum esse, aliis dissectum a Medicis; probe memineram, quot, & qualia tulissent fœminæ plures a coacervato in vagina, & utero menstruo sanguine donec a Chirurgis ante, & post Fabricium nostrum ab Aquapendente (n) secta imperforata membrana ad orificium vaginæ, curarentur, hoc enim ibi pro ore uteri acceptum esse ab Aristotele, Fabricium dubitasse (o), miror; quasi vaginæ orificii occlusio tanta nonnunquam esse non posset, ut sive per vim disrupta, quod Aristoteles dicit, sive quod Fabricius ait, incisa, nonnullarum, sicut ille continuo scripserat, mortis causa fieret, quod posse, vel ex iis quæ paulo ante attigi, satis intelligis. Quantum autem, & quid malorum ante curationem tulissent illæ, exempla docebunt ab Donato (p), ab Severino (q), a Fabriciis tum nostro videlicet (r), tum Hildano (s), ab Ruyschio (t), ab Nabotho (u) proposita. Quibus addes illa insuper quæ alii, & in his Cl. Viri Fantonus (x), & Kannegiesserus (y) describere. Nam Benevolus qui tres persanaverat, quibus incommodis vexatæ essent, cum sic in transitu eas memoraret, (z) adjungere prætermisit. Nec vero eæ tantum fœminæ quæ naturali occluso natæ erant, iis malis post pubertatem fuerunt obnoxia, sed etiam illæ quibus a difficili partu vaginæ orificium concreverat, cujusmodi historiis adjunges quam in Commercio Litterario (a) videbis commemoratam. Quacunque enim de causa foramen omnino est nullum per quod e vagina, confluent intra uterum sanguis exeat, hic noxas retentus afferat, necesse est. At si foramen aliquod sit; non illæ plane imperforatæ dicendæ sunt, nec mirandum, si quæ earum gravidæ fiant, quemadmodum illarum quinque de quarum summa vaginæ ipsius angustia paulo ante diximus tres factæ sunt, ut alia quoque, cujus descriptio est apud Hildanum (b), cum in membrana vaginam occludente exigua essent foraminula. Itaque his omnibus per vias, quamvis tenues, menstrua prodibat purgatio: de qua si per quosdam quæsitum esset, quibus non licuit eas vias inspicere, sed ex maritis dumtaxat scire, uxores sibi impervias esse; fuisset illa indicio, ne, cum eadem factæ essent prægnantes, sine ulla virilis seminis admisione factas esse, existimarent: & exempla mulierum prorsus imperforatarum pauciora fortasse in libris haberemus. Verum ut mensuris illæ expurgationibus non carebant; sic malis carebant quæ aliis diximus coacervatum in vagina, uteroque sanguinem afferre. Quæ cum ita sint, neque illarum molestiarum ullam, non dico adesse, sed neque initium earum quodquam, neque menstruam purgationem in duabus, a me inspectis, fœminis unquam fuisse, audirem, contra autem, utramque cernerem optimis viribus, & colore, & valetudine præditam, ut sanissimæ quæque ea ætate solent, quæ videlicet adhuc florens erat; suspicari cœpi, fortasse ut patulo vaginæ canali, aut orificio, sic utero quoque ab ortu carere; ut si vel Chirurgi ferro tolli obstaculum posset, periculum tamen subesset, ne simul cum eo vesica, aut intestinum aliquod proximum, absente nimirum utero, pertunderetur, non secus ac grave ejusdem generis periculum suberat in memoratis alias (c) infantibus quibus anus erat imperforatus, simul autem totum Rectum deerat intestinum. Itaque earum utrique auctor fui, ut æquo animo ferrent, conjugium male initum potius dissolvi, quam se temere secandas præberent.

13. Nec vero illa mihi objicias, non defuisse, nec deess-

(x) Part. 2. Obs. Med. 6. (y) Osservaz. 2. (z) Part. 2. cit. Obs. 7. (a) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1712. Obs. Anat. 2.
 (b) Hist. A. 1748. Obs. Anat. (c) Osservaz. 5. (d) Obs. l. 3. ubi de Part. Prosid. (e) Obs. Med. Chir. 60.
 (f) apud Plin. Nat. Hist. l. 7. c. 16. (g) De Medic. l. 7. c. 28. (h) Ibid. (i) Disput. de Sterilit. Mulier. n. 7.
 (k) Ibid. n. 23. (l) n. 11. (m) De Generat. Animal. l. 4. c. 4. sub fin. (n) De Chirurg. Oper. ubi de Hymene imperfor.
 (o) c. seq. (p) c. supra ad n. 11. cit. (q) Chirurg. Effic. P. 2. ubi de Sectionib. c. 46. (r) loc. cit.
 (s) Cent. 2. Obs. Chir. 60. Exempl. 3. (t) Cent. Obs. Anat. Chir. 32. (u) Disp. cit. n. 4.
 (x) Opusc. Med. in Schol. ad Patr. Obs. 30. n. 3. (y) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 88. (z) Osservaz. 1.
 (a) A. 1734. Hebd. 25. ad finem. (b) Obs. 60. cit. Exempl. 2. (c) Epist. 32. n. 9.

deesse mulieres quæ sine menstruis purgationibus sanæ vivunt. Equidem & ipse nonnullas novi; sed de iis idem sæpe quod de duabus prioribus dubitavi. At enim, inquis, plurimæ sunt, quæ illis carentes purgationibus pepererunt. At tu deme ex earum numero quotquot sub longe alia plaga ac nostrates, vivunt: deme viragines quas vocant: deme etiam quæ non integra valetudine utuntur. Jam istæ plurimæ ad non ita multas redibunt. Vel sic tamen, ais, plures erunt, quam quæ sine utero natæ sunt. Ego vero comparationem istam tunc jure institui, faterer, si quam facile fuit Medicis illarum numerum adnotare, tam harum pariter fuisset. Illæ enim ultro se indicant ipsæ; quippe rem; si spectes sexum universum, & regiones quasque non remotissimas, perraram sane, & admirabilem proferentes. Ex cæteris autem omnibus quæ cum perpauca illis collatæ, tanto plures sunt quæ videlicet sine illis purgationibus sanæ quidem vivunt, sed nunquam pariunt, quot tandem cadavera dissecta sunt? nisi autem disseces, utero careant, an præditæ sint, certe nec ipsæ, nec quisquam alius docuerit. Cum igitur neutrum liceat pro certo scire; quis prudenter in his audeat, quasi uterum inesse constaret, obicis, si forte occurrat, tollendi opus suscipere neque ad vitam servandam, neque ad ægrota-tionem ullam auferendam necessarium, & fortasse non modo inutile, sed etiam periculosum, præsertim si obex opponatur quem aut sedes, aut crassitudo quoque, & durities ostendant nec facile, nec sine magno discrimine tollendum? Duas ego fœminas scio (nam libro careo in quo tertia proponitur, a Cl. Caspare Bose (d) laudata; quartam vero imperforatam, & sine ullo quidem vaginæ vestigio, sed non sine aliqua tamen, quantumvis inutili, uteri adumbratione fuisse, lego (e)) duas, inquam, scio, quas sine utero in lucem editas anatome demonstraverit, alteram a Columbo nostro (f), alteram a Cl. ejus cive Fromondo (g) dissectam; ut hoc ipsum mihi indicio sit, multo plures ex iis quæ menstruo sanguine carent, potuisse ab Anatomicis absque utero inveniri; nam ut rarum hoc videatur, multo rarius videatur necesse est, si præter illas nulla alia fuisset, ambas Professoribus Cremonensibus obtigisse. Cum utrique illarum deesset uterus, via deerat quoque pervia, quæ ad sedem uteri ferret; ut primam, cui vaginæ portio dumtaxat erat, cum priore de duabus quas ego inspexi; alteram, cujus erat vaginæ orificium imperforatum, cum altera liceat comparare. Visam a Columbo siqui Chirurgus incidere aggressus esset; viscus aliquod fundo illius vaginæ portionis attiguum simul incidisset, a cujus visceris compressione fortasse erat quod mulier quoties cum viro coiret, mirandum in modum conquereretur. Conspectam a Fromondo siqui scalpello curandam suscepissent; primum quidem septum obstitisset validum, firmum, & fibris adeo solidis intertextum, ut ad cartilagineam naturam proxime accederet. Quod dum vi adhibita perscarent, nihil facilius factu fuisset, quam ut vaginæ cavum subesse putantes, hujus parietes, quippe inter se coalescentes, & fortasse etiam adlitum ipsis Rectum intestinum, aut vesicam urinariam convulnerent. Denique fuissent ii parietes sejungendi. Quarum rerum quis præstare possit nullam in fœminis, a me inspectis, subsuisse? Nemo certe, ut neque, uterum, sicuti in dissectis illis deerat, non desuisse. Est præterea nonnunquam uterus vel in adultis mulieribus parvus adeo ut perinde sit ac si deesset, quemadmodum propria Observatione infra (h) confirmabo, si prius, ut de occluso exteriori ejus, id est vaginæ orificio verba feci, sic de impedito interiore osculo nonnulla subjecero.

14. Oris uterorum conclusi non uno in libro Hippocratico (i) mentio fit. Conclusionis plures, va-

riæque possunt esse causæ: quarum plerasque examinavit Vallisnerius (k), in externas dividens, atque internas. Quasdam attingamus. Inter illas ponebant quondam cum Hippocrate (l) omentum in præpinguibus os uteri comprimens. Quod Vesalius qua ratione explicaret, paulo fusius ex Sepulchreto (m) discas; eum enim locum (n) in posterioribus editionibus ille contraxit. Scilicet videbat eximius Anatomicus hinc quam molle omentum, inde vero quam crassi, & renitentes parietes sint uterini osculi. Itaque omentum eo usque inter vesicam, illudque osculum descendere, concipiebat, ut molles summæ vaginæ parietes alterum ad alterum apprimendo, viam semini ad proximum osculum intercluderet sua mole, & pondere, & brevior præsertim, aut languidior penis ad summam vaginam non perveniret, eamque distendere non posset. Quam Vesalii explanationem minus ægre ferrem, quam nudum Hippocratis dogma recentiores quosdam Anatomicos esse secutos: quanquam concipere omentum non possumus inter vaginæ summam partem, vesicamque interjectam, nisi discerptos qui ibi esse inter utramque solent, imo nonnunquam aliquanto etiam supra conspiciuntur, cellulosos nexus intelligamus, qui cum in præpinguibus ipsi quoque pinguedine facti sint, fortasse non ita facile cedant, locumque præbeant omenti ponderi. Cum autem in ejusmodi fœminis cellulosa quæque membranæ pinguedine distendantur; proclive est intelligere, ut possint ab adlitis præpinguibus intestinis, aut a pinguedine crescente tubarum Fallopii membranæ, earum fimbriis, aut saltem membraneo vinculo quod Alam Vespertilionum vocitant, hæ omnes particulæ, aut ex ipsis aliqua in suis ad generandum necessariis motibus impediri; sic enim juvat Vallisnerium (o) interpretari, aut certe aliquid ad ejus explanationem adjicere.

15. Inter causas internas os uteri obturantes idem cum aliis excrescentias ponit in uteri cervice natas (p), & cum ipso Hippocrate lapides quoque (q). Ego quæ de excrescentiis observata habeo, in proximam Epistolam differo. Calculos in utero necdum reperi: quos tamen ab aliis nostra etiam memoria, non modo olim, conspectos scio, quorum historias indicat Vallisnerius. Sed vellem, plures, omnesque adeo tum legisset quæ collectæ sunt apud Schenkium (r), cum alibi (s) vix illud concessit, non esse improbabile in utero quoque lapides gigni. Historiis enim illis perlectis, aliisque insuper additis, ut puta illa quæ apud Bartholinum est (t), itemque illa quam in Sepulchreto (u) habes, præclare intellexisset, toties, & ab ejusmodi Viris in ipso mortuarum fœminarum utero lapides fuisse deprehensos, ut minime esset necessarium suspicari, si qui calculi ex viventium utero elapsi, detractive, ut nominatim in Larissæa illa apud Hippocratem (x) ancilla, dicerentur, eos ex vesica potius, cujus a calculis vexatæ peculiaris simul indicia non extarent, quam ex utero, prodiisse.

16. Porro in causis internis, uteri os occludentibus hujus contractio est, & conglutinatio, quarum exempla invenies inter producta a Cl. Hallero (y), addere autem poteris alia, ut Fabricii nostri ab Aquapendente (z), & Experientissimi Benevoli (a), ex cujus Observatione suspicari licet, præter contractionem, membranam forte aliquam fuisse quæ ab ortu usque uteri osculum clauderet. Sane autem idem Fabricius (b) membranam, quæ vaginam efformat, ait, se digitis immisis observasse in viva per totum continuam, & uteri orificium celantem: Littrius vero (c) in dissecta sterili muliere membranam vidit quæ interius vaginam vestit, non secus uteri osculo, ac vaginæ superficiem, adhærentem, ut illud occluderet. Sed & post ortum superexcrescere membranam, non dubitavit Hippocrates (d). Cum mulier genituram suscipe-

(d) Disp. de Obstetric. Errorib. & cæt. §. 7. in fin. (e) Disp. Anat. ab Hallero collect. Tom. 5. pag. 227.

(f) De Re Anat. l. 15. in ipso fine. (g) Imperfor. mulier. & cæt. Observ. (h) n. 20.

(i) De Nat. Muliebr. n. 33; De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50; De Sterilib. n. 1. & cæt. (k) Ist. della Generaz. P. 3. c. 1. n. 5. & seqq.

(l) Sect. 5. Aph. 46. (m) Sect. hac 34. Obs. 4. in Schol. ad §. 4. (n) De hum. corp. fabr. l. 5. c. 4. (o) n. 5. cit.

(p) Ibid. n. 6. (q) Ibid. n. 7. & c. 2. n. 42. (r) Obs. Med. l. 4. prope fin. (s) Opere T. 3. P. 3. n. 12.

(t) Cent. 4. Hist. 64. (u) l. 3. S. 24. Obs. 18. §. 10. (x) Epidem. l. 5. n. 12. (y) ad Boerh. Prælect. ad Inst. §. 675. not. 3.

(z) De Chir. Oper. ubi de vitiiis quor. causa fœminæ concub. non admitt. (a) Observaz. 1. (b) loco modo cit.

(c) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1704. Observ. Anat. 13. (d) De Sterilib. n. 13.

scipere non potest, necesse est, inquit, membranam superexcrevisse in osculo uterorum. Qua de membrana quid ipse viderim, hæc tibi ostendet Observatio.

17. FŒMINA annos nata ad quinquaginta; clauda adeo, ut artus inferior dexter brevior esset quatuor digitis, quam sinister, ex asthma in Nosocomio decesserat sub Januarii finem A. 1747. quo tempore, ut solitus sum, in Gymnasio Anatomem docebam.

PECTORE erat perangusto: eoque aperto, multa intus aqua inventa est: cætera non perquisiverunt, quippe festinantes, nullaque alia de re solliciti, nisi ut quæ lotii, & generationis causa creatæ sunt, Partes accurate demerent, & in Gymnasium afferrent. Utrasque diligenter perlustravi. In illis, postquam ab annexis Magnis truncis profectas arterias, venasque Iliacas a dextris tenuiores, quam a sinistris, spectavi, renes animadverti pro fœminæ statura quæ parva fuerat, non parvos, sanos tamen, quantum æstimare potui: sic etiam in vesica, cujus pars infima phlogosi apparebat affecta, ureterum oscula aliquanto ampliora.

Quod ad genitalia attinet; ut hic præteream quæ hujus loci non sunt, in primisque hymenem, atque alia quæ integerrimam virginem præter expectationem significarunt; primum ex iis quæ sine dissectione adnotare potui, eadem phlogosis fuit in hymene dumtaxat, eique proxima naturalis exteriori facie, & ex hac parvula præter naturam assurgentia tubercula, pariter rubra: & phlogosis item in Falloppii Tubis, Aliisque Vespertilionum: testes autem scirrhusi, & superficie quasi in tessellas divisa. Tunc aperto uteri fundo, & suprema proximæ cervicis parte, superficiem illius coccineo colore, hujus ne rubescence quidem animadverti. In illo sive posteriora, sive anteriora spectares, excrescentiæ inerant humillimæ, non modico tamen ambitu, planæ, & vix ultra superficiem demissæ, quæ intus extraque colore magis fusco quam reliqua superficies, rubebant. Porro ut quod reliquum erat cervicis introspicerem, cum antequam id fecerem, specillum tenue a fundo uteri osculum versus demitterem; transitum ad hoc non patere, sensi. Itaque incisa vagina, osculoque resecto, cum specillum ne illinc quidem immissum transfret; diligentius inspectans, osculum vidi, cujus prominens corona secundum naturam se habebat, nisi quod parvo infra osculum spatio corrugationem quasi aliquam ostendebat. Osculum ipsum perangustum, & circuli omnino forma. Cum introspicerem; exiguo ab ipso intervallo oculis se objecit membranula albida, ipsum fortasse coarctans, certe occludens: eaque sive descendenti, sive ascendenti specillo obstabat. Nec vero ad valvas erat referenda quas alias (e) in cervice virginei uteri delineavi; neque enim illarum singulæ nisi ex parte cervicem occludunt, omnes autem ita sunt positæ, ut ascendenti quidem specillo obstant; sed descendenti obsequantur. Non tamen negabo, istam quam modo descripsi, membranulam quopiam fortasse foraminulo, ut Littrius (f) in sua vidit, fuisse pertusam, aut ab aliqua saltem sui ambitus parte paucillulum inter se, & cervicis parietes intervalli reliquisse; quando nihil intra uterum collecti humoris deprehendi: nisi existimemus, nec antequam adeo fuisset membranulam, & humorem potuisse a revehenti-bus vasis absorberi.

18. Credere autem malim; rem aliquam ejusdemmodi, aut paulo interioriorem Nabothum (g) spectasse, cum extraordinariam uterini orificii interni angustiam, scripsit, in viventibus non magis innotescere, quam solitariam ovulorum conformationem vitiosam. Neque enim ignorare poterat Vir Doctus; non semel tradita hæc fuisse ab Hippocrate (h): si os uterorum conclusum fuerit; fit spissum velut grossus: & si digito contigeris; deprehendes durum ac convolutum, & digitum non admittit: & quotidie peritos Chirur-gos digito immisso ad uteri usque osculum examinandum, stante præsertim muliere, pervenire. Quin idem

osculum, aliter locata muliere, nempe uti cum speculum quod vocant uteri, immittebant, potest vel sine eo speculo, ut non semel vidi, in conspectum venire, maxime si vagina brevior sit, immisso videlicet, loco speculi, eburneo, aut crystallino congruæ latitudinis & longitudinis infundibulo, simulque lumine ea etiam, si opus sit, ratione quæ a me tibi alias (i) indicata est.

19. Obliquitas quoque osculi uteri obstare potest femini, hunc subituro. Obliquitas autem illa osculi consequitur uteri obliquitatem, ut Hippocrates (k) docuit, scribens, si uteri obliquifiant, etiam os ipsorum obliquum fieri. Sed ego cum de obliquo utero aliis Litteris (l) acturus sim; eo jam transeo, ut promissam exigui uteri Observationem subjiciam.

20. MULIERCULA annorum circiter sex & sexaginta, statura quidem infra mediocrem, majori tamen multo quam ut ad pumilionum genus referres, quæ cum olim annos plurimos bajuli qui nunc diem obierat, hominis robusti, sed bardi, conjux fuisset, nunquam pepererat, novissime paulo ante medium Decembrem A. 1749. in Nosocomium venit infirmis viribus, nulla alia de re quæta, nisi de fame; erat enim mendica; & de frigida tempestatibus injuriis. Cum ibi igitur, ut refocillaretur, cubaret, ecce repentino animi deliquio corripitur, & intra horam conficitur.

VENTREM aperientes, improvisæ mortis causam statim deprehenderunt, ruptum videlicet in mesenterio abscessum, ex eoque in ventris cavum effusam materiam graveolentem: quæ res tanto citius huic anui, quam rhedario, ab Illustri Heistero (m) descripto, exitium attulit, quanto hæc infirmioribus erat viribus, & graviore, ut opinor, ætate. Ea autem exhausta, absteraque materia, & mesenterio cum intestinis amoto, continuo urinarias, & genitales Partes diligentissime e suis sedibus detrahere, ut ego mandaveram, perrexerunt, utrasque ibi, sicuti ex viro pridie ostenderam, ita ex muliere Studiosis Rei Anatomice protinus ostendendas. Quod & feci, non ut naturalem, quemadmodum alias, sed ut præternaturalem, quando sic contigerat; & in parte perraram earum constitutionem viderent. Et in renibus quidem id vitii erat, ut vesicas illas, feri plenas, in superficie partim exstantes, partim semisepultas ostenderent; dexter præsertim qui magnam habebat ad extremum inferius, & faciem præterea hic illic, si attente aspiceres, inæqualem. Ureteres tamen non dilatati, imo parvulis osculis in vesica hiantes, sana quidem, nisi quod cum tunice ejus cæteræ essent in se contractæ, extima tamen erat non modo laxissima, sed si vel leviter traheres, facile sequens, & a cæteris late secedens. Urethra denique, cujus erat justa longitudo, si intimam faciem inspiceres; minimas hic illic quasi vesiculas subvideres.

In genitalibus autem plura a consueta naturæ norma recedebant. Ut enim omittam in ejus ætatis fœmina, & bajuli uxore, naturalis parvitatem, nympharum autem tantam exilitatem, vix ut earum initium, idque levissimum, brevissimumque appareret; clitoridis glans, & præputium nusquam occurrebant; sed utriusque loco rotundum, nec parum exstans tuberculum, eadem qua naturale, cute obductum. Quam cum incidissem; materiam multam offendi ejus prorsus naturæ ac quæ sub clitoridis, penisve præputio congeritur, albidam, semisiccitam, & propterea quasi in pelliculas, ut tum solet, quarum aliæ aliis incumbunt, dispositam: sub ejus autem materiæ ima fere parte clitoridis glandem, ejusque præputium, utrumque tenue, & parvum; ut tuberis illius protuberantia multo maxima ex parte ab ea materia efficeretur. Quæ a me idcirco pluribus hic verbis descripta est, quod ex hac Observatione dubitatio quædam tollitur, quam Santorinus (n) infirmaverat, summi alioquin Viri Boerhaavii (o). Certe enim cum incisa a me cutis neque foraminis, neque cicatricis ullum prorsus haberet vestigium; nunquam illuc se conjicere materia

(e) Advers. Anat. 1. Tab. 3. (f) supra ad n. 16. cit. loco. (g) n. 20. Disp. supra ad n. 12. cit.
 (h) De Morb. Muliebr. l. 2. n. 50. & De Nat. Muliebr. n. 33. (i) Epist. 14. n. 13. (k) libro novissime cit. n. 34.
 (l) Epist. 42. n. 31. & seqq. (m) Dissert. de Hernia Carn. §. 28. (n) Obs. Anat. c. 10. §. 12.
 (o) Epist. de Fabr. Gland.

materia potuit quæ ex urethræ canaliculis prodiisset; sed neque ex glandulis aliis proximis; ut jam pateat, ex fontibus qui in mulierum glande, aut præputio sint, & quod consequitur, virorum quoque, esse derivandam. Cæterum clitoridis neque corpusculum, neque crura, neque ullus ex iis quos illi solent attribuire, musculis deerat: plexus autem Retiformis exigua erat crassitudine. Etsi autem hymenis vix unum atque alterum, idque leve, restabat vestigium; vaginæ tamen orificium ea erat angustia, ut virum nunquam admisisse videretur: certe crassiorem de quatuor minoribus meæ manus digitis non transmisisset. Vaginæ autem, secundum longitudinem apertæ, & explicatæ latitudo erat vix paulo amplior duobus digitis transversis, longitudo quatuor non æquabat. Nullæ intus carunculæ, nullæ rugæ, si per brevem, & angustam exciperes pone alterum vaginæ orificii latus quali corrugationem. Uteri osculum nulla extuberante corona cinctum, forma erat propemodum circuli, sed parvi adeo, ut mediocre specilli capitulum non admitteret. Inde ad supremam usque extimamque fundi uteri partem haud tantum erat intervalli, ut æquaret maximam mei digiti pollicis latitudinem. Neque indicata longitudine erat latior summa, id est latissima uteri pars; nam reliquum ne latitudinem quidem æquabat apicis digiti minimi, vel antequam incideretur, spectata. Incidendo, parietum crassitudinem reperi tum fundi, tum cervicis tenuiorem quam ubi in ea Graafii Figura (p) quæ uterum exhibet infantis, die 23. ex quo edita fuerat, mortuæ, tenuissima delineatur. Qua ex Figura cum ea quam paulo ante indicavi, longitudine comparata, facile intelliges, ex quo mulier qua de loquor, nata fuerat, non videri ejus uterum crevisse, aut si in latum crevit suprema parte, certe proportionem longe, atque adeo nimio minus vel in parva muliere crevisse quam reliquas ejus corporis partes, nec facile unquam menstruum sanguinem ejecisse. Cæterum ut in ea Figura vides, ita in muliere hac quoque duplo erat longior cervicis cavea quam fundi uteri; sed vix subobscurè cerni in cervicis cavea poterant fibræ aliquæ, æque dumtaxat in longitudinem ductæ: e jusque interior facies alba, fundi ex subrubro fusca. Attamen Fallopii tubæ erant multo quam tanta uteri parvitas ferebat, longiores, osculoque inter fimbrias aperto: quanquam alterius fimbrias minimis, albidis, subrotundis corpusculis ossis, aut certe præduris, exterius asperas deprehendi. In Alis Vesperilionum plexus erat nullus; nervi tamen multi secundum earum longitudinem decurrebant. Vincula Teretia hic uterus habuit valde tenuia. Lata autem, id quod ex ejus parva adeo latitudine consequabatur, perquam ampla. Quorum summas oras frustra inspectavi, ut quales testes mulieri huic obtigissent, viderem. Tunc vasa Spermatica, quæ visa hic non multo quam soleant, tenuiora, diligentissime persecutus præsertim qua Lata adibant uteri vincula, cum proxima, ex qua hæc vincula incipiunt, peritonæi portione annexa adhuc, accurate deposita, nullos omnino huic fœminæ fuisse testes, nullumque eorum vel perobscurum inchoamentum, præclare cognovi.

21. Ex his quæ in frequentissima Studiosorum corona demonstravi, satis superque intelligis, ut opinor, perinde fuisse huic mulieri exiguo isto utero præditam esse, ac si omnino caruisset. Quam rara autem sit exiguitas, a me descripta, ex omnibus quæ in Sepulchretum congesta sunt, parvi uteri exemplis ipse poteris existimare. Amatus quidem ait (q), *solere hujuscemodi uterum, contractum videlicet ac parvum, in nonnullis non raro conspici præcipue sterilibus, & quæ nunquam pepererunt: quibus mamilla quoque parva, & contracta sunt, ut ex illis uteri*

parvitas & exiguitas etiam arguatur. Sane & ipse steriles quasdam mulieres novi, quibus præter papillam, & areolam, vix ac ne vix quidem mammaram esset quidquam. Sed quem tamen uterum designat Amatus? nempe quem viderat *inter rectum intestinum & vesicam contractum, ut altera vesica ab imperitis crederetur.* Num vero quisquam vel imperitissimus poterat quem ego conspexi, pro altera vesica accipere, brevem, angustumque adeo, nullaque propemodum crassitudine? Quod repones pariter Judæii Observationi (r) in altera sterili, uterum *instar pomi Borsdorfiani minoris contractum* proponentis. Quæ Observatio, ut ex instituto certe debebat, minime in Sectione hac commemoratur. Commemoratur autem altera (s) in qua uterus *exiguus & arctus* fuisse, scribitur, *qualis puella 10. aut 12. annorum.* Qui propterea nihil ad nostri parvitatem; quamvis ille compressus præterea dici non posset ab utro, ex ipso initium sumente, & ventris capacitatem jam a sexennio explente. Describuntur denique ex Riolano Observationes duæ (t), quas, si paulo attentius legas, unam eandemque esse, sentias. Nec sane aliud discrimen est, nisi quod in prioribus Anthropographiæ Editionibus (u) unde prima describitur Observatio, nomen matronæ appositum est; in posterioribus (x), unde altera, prætermisum; nam quod capitis numerus neutrubi respondet, fortasse ex operarum incuria est: tuberculum autem quod in cervice memoratur, & in Sepulchreto (y), pro sterilitatis causa accipitur, Riolanus, si quæ præposuit, attendas, videtur pro fœcunditatis causa accepisse, præsertim cum ea matrona sterilis non fuisset, imo liberos olim tres edidisset. Verum utcunque hæc sunt; quod ad nos attinet, in eo est quod cum *anno ætatis 55. decessisset, exiguam matricem, durissimam, ac ferme cartilagineam* habebat. Vides autem exiguitatis modum ab Auctore non definiri: & quamvis hæc summa reperia esset; ab ortu tamen, ut pote in ea quæ ter pepererat, non fuisse; sed a morbo, qui postea sensim, ut duram adeo matricem fecerat, sic etiam contrahere potuerat. Quod fac memineris cum in alias incidet hujus generis Observationes, in eamque præsertim in qua (z) fœminæ diuturno saccato hydrope confectæ uterum quidem leges *nucis moschatae magnitudinem non superasse; eundem tamen instar cartilagineis induratum fuisse.* Observationem autem alteram (a) qua *parvum instar ovi columbini* invenerunt, explicandi occasionem proximis Litteris (b) habebimus.

22. Sed in nostra Observatione illud præterea rarum fuit, quod testes deessent: qui vel duarum in quibus nullum prorsus uterum fuisse, diximus (c), in prima tantum, non pariter in altera defuerunt.

Quorum ego, & tubarum vitia, quæcunque in dissectionibus conspexi, si vellem omnia singillatim his Litteris comprehendere; nullas hisce accepisses longiores. Sed nimirum operam supervacuum sumerem, cum eorum pleraque aliis Epistolis scripserim, aut sim scripturus. Itaque nonnulla hic attingam, quæ commodum alibi non essent locum habitura, de tubis primum, tum de testibus.

23. MULIERIS annos natæ circiter quinquaginta cum exsecta genitalia in Nosocomio demonstrarem ineunte Aprili A. 1743; hæc duo animadverti.

UTERINI osculi corona, quæ erat crassissima, prominentiam insuper una ex parte habebat subrotundam, quam secundo, albam intus vidi, scirrhosamque esse, censui. Tubarum autem neutra tenuissimum specillum, per majus orificium ad aliquem tractum, jam inditum, ultra eum locum admisit: re autem vera utramque vidi esse prorsus imperviam.

24. FŒ-

(p) De Mulier. Org. Tab. 24. Fig. 4. contra litteram G sinistram. (q) in Additam. ad Sect. hanc 34. Obs. 23.
 (r) quæ 1. est in Additam. ad Sect. 10. l. 2. (s) Sect. hac 34. Obs. 4. §. 17. (t) Ibid. §. 3. & 5.
 (u) ut in illa A. 1626. l. 2. c. 34. (x) ut in illa A. 1649. eod. c. (y) Vid. inter titulos Obs. 4. post n. 4.
 (z) Comment. Litter. A. 1731. Spec. 19. n. 2. (a) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 105. (b) n. 26.
 (c) supra, n. 13.

24. FEMINÆ alterius, quam necdum quadraginta annos natam thoracis acutus morbus, chronico superveniens, absumperat, cerebrum de quo nihil hic attinet dicere, & generationi attributas partes ibidem eodem anno circa medium Decembrem ostendens, in his quædam offendi non indigna quæ huc referantur.

A N A T U R A L I ut incipiam, in quo illæsus hymen feminam hanc virginem fuisse, demonstravit; subrubentia albi alioquin semilunaris hymenis cornua ad rubentem quendam quasi anulum perveniebant, quo tumens urethræ finis cingebatur. Urethræ autem alterum, quod ad vesicam spectat, orificium, & proxima ipsi, urethræ intima facies nigris, parallelis, crassis, exstantibus lineis secundum longitudinem distinguebatur, quæ vascula erant videlicet sanguine distenta. Vaginam, osculum, & cervicem uteri ipsa quidem non secus ac par esset, inveni se habentia. Uteri autem fundus cum protuberaret aliquanto magis quam solet, neque hujus rei causam in parietibus, qui sani erant, reperirent; in cavea reperi, cui tres innatæ erant excrescentiæ. Harum maxima paulo minori erat ambitu quam unguis digiti pollicis, nec valde crassa, undique soluta, nisi qua per non tenuem pedunculum cum summo cavæ sinistro latere committebatur: intus extraque magna ex parte cruenta adeo ut nigricaret: paulo minus dura, quam parietum uteri substantia. Ad summum quoque oppositum latus par erat nigredo; sed nulla ibi excrescentia. Erat autem altera aliquanto infra eum locum intervallo, subrotunda mediocris, & ejusdem ferme ac prima, naturæ. Minima tertia, paulo infra ipsam primam locata; compuncta aquam emisit, quasi hydatidem intra corticem ex nigro cruentum contineret. His ita conspectis, cum ad Alas Vespertilionum oculos convertissem; in earum singulis inter ipsum testem ac tubam ternos quaternosve globulos majores, minoresve animadverti duos, & ex rubro fuscis; ut a primo scirrhusas conglobatas glandulas esse, crediderim. Verum scalpello adhibito, sub cortice membraneo illius quem dixi, coloris, nucleum inveni album, lævem, & facile excidentem, durum, ut osseus, an lapideus esset, dubitares, figura, & magnitudine quoque, si eductum e maximo globulo spectares, pisi mediocris. Globuli minores nucleum huic similem, sed minorem, continebant, nisi quod in uno ex minimis pro nucleo materia inerat alba quidem, sed submollis; ut ex ea duos concrevisse nucleos, facile conjiceret.

Intelligis, quid impedimenti ab interjectu, & pondere istiusmodi globulorum futurum esset, tubarum motui, & propiori ad testes accessui. Verum insuper hi quidem erant exsuccii, contracti, & strigosi. Tubæ vero pariter imperviæ atque in superiore muliere dictum est, nisi quod tenuissimum specillum aliquanto tamen propius uterum admittebant.

25. Etsi vero qualem in duabus hisce fœminis deprehendi tubarum occlusionem, talem reapse in aliis quoque, ut ex aliis habes Epistolis, nonnunquam inveni; longe plures tamen fuisse, fateor in quibus cum occlusas primo tentamine existimassem, post accuratorem perquisitionem revera fuisse pervias, animadverti, & quod in I. olim Adversariis (d) scriberem, insecutis temporibus confirmavi. Sic vero aliis pariter observatum esse, testimonium comprobant Experientissimi Halleri (e), non sapissime tuas obstruatas esse, recte contra Ruyschium Morgagnus Advers. I. Sane autem cum Ruyschius in Observatione (f) quam Sepulchreto non additam fuisse, mirum est, duos tubarum occlusionis modos haud obscure proposuisset, quorum unus est quando altero extremo cum teste arctius sunt coalitæ, alter, cum obstructæ sunt aliter; manifestum esse omnibus potuit, mea illa Adversaria attente legentibus, de primo verba me non fecisse, ut pote in quo nulla est opus perquisitione, ut evidentissima occlusio in Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

conspicuum veniat. Quæ cum ita sint; fateor, me legentem quæ Ruyschius (g) pro se reposuit, quantum eximia Summi Anatomici erga me humanitati obstrictum me sensi, tantum esse miratum, cur ipsi visus sim illum tubæ cum teste coalitum nunquam oculis spectasse meis. Spectaveram autem, & spectavi etiam postea, ut meæ ad te Epistolæ ostendunt, nec solum in vetulis (h), sed & in junioribus (i): & in utrisque interdum utrinque (k), alias ab altero dumtaxat latere (l). Sed & Observationes superfunt aliæ, quarum huc duas adscribere non gravabor.

26. A N U S, ex capitis ictu mortuæ, genitalia cum annexis urinariis Partibus ad me allata sunt, Anatomem in Gymnasio tradentem, sub Januarii finem A. 1743. AORTÆ truncus qui inter renes descendebat, intus a summo ad finem usque faciem ubique habuit maxime inæqualem, & quasi corrosam ob osseas squamas, crebras adeo, ut Lumbarium arteriarum oscula ne agnosci quidem facile possent. Tubæ autem uteri ita cum testibus, alioqui non tumidis, concretæ erant, & confusæ, ut altera præsertim, quæ fimbriis omnino carebat, a teste internosci non posset.

27. M U L I E R E M intra trigesimum circiter a partu diem lenta febris absumperat. Eodem ad me, tempore propemodum eodem, sed A. 1746. quidquid ex genitalibus ejus potuit, allatum est.

T E S T I S enim, & tuba dextera inter se, & cum proximo Colo intestino glutinata, magna jam ex parte abscessu corrupta fuerant, quem febris illius, ac mortis præcipuam causam fuisse, arbitror. Uteri constitutionem, puerperæ convenientem, alio describam loco: satis hic erit quod morbidum visum est, adnotare. Scilicet coronæ osculi pars quædam, anteriora spectans, ex violaceo nigricabat: sed & secundo ab osculo ad cervicis usque longitudinis medium, intra hujus parietum substantiam nigredinem animadverti quasi sanguinis intra dilatata vasa subsistentis.

Testis denique sinister colore quidem, & magnitudine a sano quocumque non discrepabat. Mollior tamen erat, sectusque humidior, ut quasi ex gelatina potius, quam ex alia substantia, factus videri posset. Nihil usquam lutei, nihil vesicularum fuit, si cellulam excipias sphericam, exigui uvæ acini magnitudine, inanem, ex crassiuscula, albidaque tunica factam. Quæ cellula, sub ipsa testis membrana sita, indicium sui dederat priusquam ille incideretur. Nam sub obscura quasi cicatrice, ei cellulæ respondente, subflavi quiddam transpici videbatur.

28. Non puto, ex hac utriusque testis, & alterius tubæ constitutione capturum te esse argumentum ad sententiam impugnandam quæ nunc doctioribus plerisque, aut certe bene multis placet de usu istarum particularum. Ejusmodi enim argumenta, ab Nabotho quoque (m), & ab aliis olim inculcata, non modo scis quam sint facile soluta, sed & alia non paulo in speciem difficiliora, ut cum fœmina quædam objecta est, quæ cum a longiori tempore non esset gravida, quam ut fœtus vix tertiam partem æquaret longitudinis minimi digiti, utrumque tamen testem scirrhusum habebat. Satis enim est, ut cum fœmina concipit, testis alterius non minor particula sana sit, quam quæ ad unam maturam vesiculam, sive potius ad unum maturum pertineat luteum corpus. Quod ubi officio perfunctum est suo, si ipsum quoque dilatante se morbo, vitietur, & vel in scirrhi naturam degeneret; nihil id laudatæ sententiæ officit: Vitiari autem posse intra non pluri-mas hebdomadas, nedum intra novem ipsos gestationis uteri menses, quid est quod asserere prohibeat? Quo magis mirandum est, fuisse haud ita pridem qui tubas objiceret sine fimbriis, & occluso prorsus quod inter has est, orificio in muliere ab se inventas

E e quæ

(d) n. 30. (e) Historia dissect. fœm. gravidæ §. 2. not. b, & ad Prælect. Boerh. ad Institut. §. 668. not. e.
 (f) Cent. Obs. Anat. Chir. 83. (g) Advers. Anat. Dec. 1. c. 2. (h) Epist. 12. n. 2. (i) Epist. 38. n. 34.
 (k) Ibid. & Epist. 21. n. 47. (l) Epist. 29. n. 14. & Epist. 26. n. 13. (m) Disp. de Sterilit. Mulier. n. 11. & 12.

quæ ante octo annos pepererat! quasi vero sic natam fuisse, credere oporteret, nec potius a morbo non antiquo iis particulis multatam esse, præsertim cum *bulbus aliquis pyriformis, materia subalbida fluida turgens*, quam pus fuisse, credibile est, fimbriarum locum occuparet. At enim *fictiones intellectum quidem adjuvant*, inquit; *rei veritatem non demonstrant*. Sed ubi demonstrationibus non est locus, sententia autem quæ istiusmodi impugnatur argumentis, jam satis multis fulta est rationibus, atque observationibus; quid cum his verisimilius congruat, videndum est, idque reponendum. Atque ut intelligas, quanto aliter mihi atque illi, videatur; illi ne octo quidem anni ad huiusmodi vitia inducenda satis erant: mihi nonnunquam satis est ipsum alicujus partus difficilius, & infecuti non felicis puerperii tempus. In tali enim partu vehementes, crebrique nisus gravem uterum urgent (quod alibi etiam attigi (n)) in testes, tubasque subjectas, quæ particulæ ad pelvis ossa apprimuntur, & inflammationis initium contrahunt, quam augent mox lochia, exempli gratia, parcius fluentia. Tanto autem, facilius contingere hæc, arbitror, quanto magis in prægressa uteri gestatione violenti, frequentesque vomitus illas particulas preserint, atque concusserint, aut aliæ causæ aliquæ jam lædere inceperint, & ad capiendum vitium disposuerint. Sed his missis, ad historias revertamur, & quoniam de tubarum peculiaribus, & de his, ac testibus communibus vitiis quædam attigimus; nonnulla testium quoque peculiaria vitia strictim proponamus.

29. FÆMINAM quadraginta circiter annos natam apoplexia olim tentaverat, novissime autem rediens confecit. Ex ea, cum publicas Anatomicas demonstrationes haberem A. 1725. nullæ aliæ in Gymnasium illatæ sunt Partes, nisi quæ lotii excretioni, & generationis operi inserviunt.

RENIBUS interjectus Magnæ arteriæ truncus initia, sed levissima, intus ostendebat ossæarum squamularum. Renes ipsi, qui non ita multa pinguedine erant exterius præditi, eadem inter papillas ea copia facti erant, ut majorem non meminerim. Testes ambo quidem erant strigosi; sed dexter multo magis contractus; ex eoque hydatis exstabat castanæ figura, & magnitudine, subfuscam aquam intra tunicas continens crassas, interiore facie æquales, & læves. In sinistro penitus condita erat cellula rotunda, minori uvæ acino haud major, quam albi & crassiusculi parietes efficiebant intus inæquales, & humoris aliquid complectentes.

Cæterum in neutro ex naturalibus vesiculis ul-
la fuit.

30. Cum hæc vesiculæ ad generandum sint necessa-

riæ, five ipsæ, ut plerique credebant, sint ova, five potius in luteum corpus mutantur; perinde esse, vides, five prorsus desint, five non eum quem debent, humorem contineant. Itaque mirandum non est, si mulier, sana alioqui, & juvenis, juvenique, & valido marito nupta, sterilis fuerat, in qua Vallisnerius (o) vesiculas omnes turbida, & fuliginosa materia, parumque fluida plenas offendit. Neque non timendum erat, ne infœcunda fieret, si vixisset, Juvenis altera, intra horam a primo partu mortua, in cujus utroque teste, Alexander Bonis ad me scripsit, vidisse se cum Santorino quamplurimas variæ magnitudinis vesiculas, pellucidum quidem humorem continentes, sed in quo parvum corpusculum candidum, quamcunque examinaret vesiculam, conspiciebatur. Quam desideratissimorum Amicorum Observationem tibi libentius memoravi, ut morbi effectum esse posse, intelligas, quod graves Auctores pro fœcundæ factæ vesiculæ indicio proposuerunt.

31. Quot huc præterea addere possem, ni longior esse nollem, meas vitiorum testium muliebrium Observationes, vel ex iis conjicies quæ de ipsis illorum vitiis, aliis quidem rarius, aliis autem sæpe a me repertis, pressius olim in I. Adversariis (p) indicavi. Quem locum, ut plures, idem confirmantes, commemorarunt; sic nescio cur vix perpauci, in quibus præcipue fuit Cl. Vir Paitonus (q), alterum se locum legisse, ostenderint, ubi in Adversariis IV. (r) quid, & cur mihi videretur de vesicularum, & luteorum corporum natura, & usu, proposui; cum plures tamen post annum quo illa sunt edita 1719. eadem essent suis in scriptis repetituri. Sed ad locum illum primum ut redeam; qui meis illis, aut aliorum consimilibus Observationibus abusi sunt, ut aut testes esse inutiles, aut mulieres ut plurimum steriles fore, contenderent, ii minime animadverterunt, neque ut plurimum, si juvenes, sanasque incidamus, ea vitia occurrere, neque necesse esse ad concipiendum, ut omnes utriusque testis particulæ sanæ sint, neque demum, cum præter testes, tot aliæ muliebres partes, quæ ipsæ quoque sæpe vitiis obnoxia sunt, ad gignendos liberos sint necessariæ, revera non per raro, sed neque ut plurimum, neque ob eandem causam, mulieres aut infœcundas esse, aut fieri, verèque olim hæc ab Hippocrate (s) scripta esse: *Atque tot, ac talia mulieribus contingunt, propter quæ non pariunt, antequam curentur, & propter quæ omnino steriles fiunt. Quare mirari mulieres non oportet, quando coeunt quidem, non autem sæpe pariunt.* Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVII.

Agitur de Menstrui Fluxus vitiis, & de Fluore Muliebri.

ETSI Bonetus singulis hisce argumentis singulas Sectiones attribuit XXXV. & XXXVI; tamen non una mihi causa est, cur ambo his unis Litteris complectar. Nam illud primum animadverti, si longa, & crebra Scholia detrahas, eaque ex quo meliora in Medicis Scholis tradita sunt, haud raro inutilia, non ita multas in istis brevibus alioquin Sectionibus Observationes superesse. Deinde ex his esse aliquas, ut Bonetus ipse fatetur, ab eo alibi propositas, imo & nonnullas quæ, ipso non sentiente, in una eademque Sectione repetuntur, ut puta in XXXV. Observationem IV. in ea iteratam quæ sub Observatione VII. ultimo loco est, nempe

§. 10; in Sectione autem XXXVI. eam quæ Observationis I. §. 1. legitur, repetitam §. 2. Quæ repetitiones eo minus ferendæ sunt, quod aut secundo loco imperfecta historia est, ut in exemplo altero, aut etiam utrobique, ut in primo. Nec vero dicas, utrinque rejici lectores ad *tit. de ventris tumore lib. 3.* Versandæ enim sunt grandes paginæ centum octoginta sex, ut in eam denique historiam incidamus, longe aliis verbis incipientem, eoque minus facile reperiendam, sub Observatione LV. §. 23; sed ne ibi quidem accurate descriptam, neque ullis, quibus opus erat, animadversionibus emendatam. Scripserat enim historiæ Auctor Dodonæus eo ipso quod indicatur, capite 34. ex ejus
Vir-

(n) Epist. 39. n. 38. (o) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 14.
(r) Animad. 28. (f) De Sterilibus n. 5.

(p) n. 30. (q) Della Generaz. dell' Uomo Dif. 3.

Virginis utero, quantumvis exulcerato, nulla ideo toto morbi tempore excrementa descendisse, quia *hymen obstabat, quod natura virginibus concessit*. In Sepulchreto autem legimus *qui natura virginibus concrevit*. Verum utrolibet modo legas; quomodo virginibus ceteris menses effluunt? imo isti ipsi quæ erat *quingenta quinque aut sex annorum*, si ante morbum non effluxissent; quomodo id Dodonæus omittere potuisset? Igitur nec *quod natura concessit*, nec *qui natura concrevit* legi potest. Postremo aliquot miror suis cum Scholiis Observationes, ut quæ

Sectione XXXV. sub Observatione I. proponitur, non, ut institutum postulabat, ad morborum causas, sed ad naturales menstrui sanguinis fontes attinere: hosque in vagina, si productas attendas Observationes, constitui: quas quidem ego inficiatus sum nunquam; etsi mihi necdum contigit, ut alibi quam in fundo uteri viderem; nec magni facere possum rationes quasdam quibus ad illud confirmandum utuntur, velut illa quæ in Scholio subicitur §. 2. Observationis I. nimirum *vaginæ aliquando caneros aut scirrhus supervenire incurabiles, coque magis si menstrua deficient, quia sanguis qui expurgari solebat, ibi diutius cunctatur, remoratur, & calescit: rarius in fundo & cavitate ipsius uteri maligna ista ulcera, & tumores nascuntur*. Hoc enim; ut alia præteream; num rarius fiat, tibi satis ostendent pleræque Sectionis proximæ Observationes. Verum hæc, & de naturali menstruarum purgationum causa Observationem III. cum prolixis adeo, quæ ipsam consequuntur, Scholiis omittamus, & propositi memores, primum de Menstruis ea quæ ad morbidam constitutionem attineant, ex Valsalvæ Observationibus describamus.

2. VIRGINI quæ salacior videbatur, vividior certe erat, necdum menses fluxerant, cum anna exacto duodevigesimo extincta est. UTERUS erat exiguus: fundi tamen longitudo non minor, quam cervicis.

3. Satis hoc est, ut intelligas, in hac tamen Virgine crevisse uterum magis, quam in ea Muliere quam superioribus descripti Litteris (a); ut exiguus quidem esset, sed pro ista ætate exiguus, confirmetque Observatio hæc conjecturam de illa nostram, mensibus nunquam esse purgatam. Excitare etiam potest ad suspicandum, num quod virginibus nonnullis, sanis alioquin, alacribus, & justum corporis augmentum consecutis, menstrua annis aliquot postquam plerisque solent, proveniant, num, inquam, tardiori aliquando uteri incremento adscribere oporteat. Novimus generosissimam Virginem, in earum quas modo indicavimus, numerum referendam, quæ nupta antequam menses, annos aliquot expectati, apparerent, fecundissima tamen fuit, utque id minus miraremur, eadem prorsus ejus quoque matri contingerant. Nimirum satius est, quod tunc fecimus, ubi egregie valent, expectare, & nihil movere, ne operi quod natura tardius aliquanto perficit, moram forte nostris intempestivis auxiliis afferamus.

4. VIRGO altera, multos jam annos menstruis carens purgationibus, diuque ulceribus in tibia exata, tabefacta periit. IN THORACE, & Ventre stagnabat aqua. Testes sine ullis vesiculis, & substantia constabant subalba ad pancreatis similitudinem, sed molliore. In uteri interiori facie corpora glandulosa protuberabant quam durissima, nisi quod in summo fornice pauca erant.

5. En exemplum alterum quod Medicis quibusdam objicias nimis properantibus, ut menses cieant. Non reputant scilicet, quam variæ & inter se discrepantes causæ esse possint cur illi non fluant, & continuo ad decurrunt quæ moveant, quasi uterus ipse satis paratus semper esset ad incitatum sanguinem transfundendum. Itaque haud raro vitii causam augent; non tollunt. Prosperè cedunt illa in plerisque, ubi sanguis est viscidus, aut ab nimia feri copia iners; undare enim plerumque hoc vidi, parte reliqua Morgagni de Sed. & Cauj. Morb. Tom. II.

missi sanguinis fere in cylindrum æquo tenuiorem contracta, cum illa purgatio aut ex toto, aut magna ex parte deesset: quin etiam sic esse animadverti vel in quadam cui a quinque aut sex, haud amplius, diebus fuerat illa medio in cursu ex terrore suppressa. Verum quæ possint remedia illa bene cedere non modo cum sanguis e contrario ferventior est, aut copiosior, sed cum ipse quidem sic satis recte se habet, uterus autem sicior est, & contractior, aut, quod ex diuturnis quibusdam morbis, ut in proposita Virgine, suspicari licet, organico quopiam vitio affectus? Nempe alias humectare, & laxare præstat; alias autem vitia alia, quo ad ejus fieri potest, resolvere. Nobilem ego Medicum novi qui ad cienda menstrua uti consueverat chalybis scobe, mista cum massa pilularum de aloe, & de ammoniaco, & concreto cichoreæ succo, addito insuper cum remedii vim augendam censeret, paucillo dictamni Cretici, myrrhæ, & croci: ex quibus confectas pilulas quotidie dabat fere binas ante parcam cœnam, mane autem jusculum, herbis, & radicibus medicatum quæ emolliendi, & quæ aperiendi facultatem haberent: hisque auxiliis ferme semper sui voti competentem se factum ajebat, modo apta simul servata esset vivendi norma. Scilicet hic, cujus ego remedia commemoravi, non quod non vulgarissima sint, sed quod alia aliis sint facultatibus prædita, sæpius potuit id quod susceperat, efficere, melius tamen effecturus, si quid potissimum in singulis scæminis præstare oporteret, scire licuisset. Unum enim, sed præ ceteris conveniens, auxilium citius, & efficacius rem gerit.

Sic alius mihi notus est Medicus, qui cum videt, aloeticis esse locum, nihil nisi pauca albes grana, quacunque re quæ amaritudinis sensum prohibeat, involuta, quotidie exhibet, iisque dumtaxat feliciter menses revocare se, dicit, quam gravis multo pluribus, aut aliis simul datis remediis. De vivendi autem norma minime negligenda quod diximus, tanto certius est, quanto evidentius, ab erroribus in ea admittis expurgationem hanc valde imminui, & interdum suppressi. Ita; ut veteri exemplo recentem quarundam errorem notemus: Galenus (b) memoriæ tradidit, Romæ sua tempestate contigisse, cum vulgo mulieres aquam frigidissimam ex nive potarent, ut aut nullo pacto, aut prorsus imminute purgarentur.

6. Sed ad auxilia ut redeam menses scientia; est aliquando cum locus sive in præsentia, sive in posterum ipsis est nullus; ut puta cum uterus ejusmodi vitio affectus est, ut tolli non possit. Exemplum ab Experientissimo accipiamus Benevolo (c). Quatuor ille virginibus retentum in uteri cavo menstruum sanguinem, chirurgicis usus præditiis, emisit. Earum tres primæ singulis postea mensibus secundum naturæ leges sanguinem ex utero procedentem viderunt. Quartæ ne octo quidem, aut decem post annis, Medicis omnia incassum tentantibus, unquam prodiit. Quid ita? Nimirum quia hæc nec breviori tempore, ut illæ, neque minorem quandam, minusque noxii sanguinis copiam, sed triennium ipsum, ut jam duas, & triginta libras æquaret, nec sine putrida purulentaque admista materia, in uteri cavea retinuerat. Vteri igitur simile erat, læsam hujus interiori faciem, cicatrice obducta, non patula amplius habere oscula, unde statis temporibus sanguis exiret. Quid autem, rebus ad hunc, aut ad similem alium quempiam modum se habentibus, ab iis quæ sanguinem incitent, remediis expectare liceat, nisi ut malum ad malum addas? Parcius hæc alimentis utantur, & iacisa, cum opus est, brachii vena, sanguinem mittant.

7. Nunc quando in sermonem quem tibi esse perjurandum scio, de medicis curationibus deficientis menstrui sanguinis ingressus sum; priusquam ad contrarii vitii anatomicas historias transferam, quoniam adversus hoc alterum præsidio plurimum fideret Vir industrius, atque experiens Jo. Hieronymus Zanichellius, subicere non gravabor.

(a) n. 20. (b) l. de venæ sect. advers. Erasistratæos. c. 3. (c) Observaz. 1.

Cochleas ex parvulis istis, & albicantibus, quæ super carduo stellato inveniuntur, exacte una cum testis contundi in mortario jubebat, additaque modica portione conservæ, ut vocant, violarum, in linteo suspendebat, liquorem, compressionis etiam ope, descendente excipiens. Hujus liquoris satis recentis uncias tres mane, totidem meridie ante prandium, totidemque vespere ante cœnam propinabat, cum a dissoluto sanguine, & irritantibus particulis facto, nimium ipsius ex utero cursum fieri, censebat. Ea autem felicitate, confirmabat sibi hunc liquorem respondisse, ut ad sanguinis etiam expectorationem, si ab iisdem causis fieret, compescendam transtulisset, nec mihi aliter hæc concrederet, nisi pollicito, quod ad ipse viveret, nemini, quod & præstiti, revelaturum. Hoc etiam ab illo accepi: cum mulier septem ipsos annos uteri hæmorrhagia, irritis præfidiis omnibus, laborasset, bene ac feliciter ab se esse persanatum, dato *limonum* succo, & salis spiritu pari pondere. Dedit autem propterea quia certam quandam scorbuticam in ea sanguinis constitutionem esse, conjecerat; expertum autem antea esse, quam profuisset aliis idem illud remedium ore continere, cum scorbutus graviter hoc erosisset. Ex his, quæ ut narrabat ille, sic ego refero, apparet, in hoc, ut in aliis quoque morbis, magni interesse causarum conjecturam: neque enim omnibus idem opportunum esse remedium potest. Interdum vero ne ulli quidem, nisi forte inter initia, locus est, velut ex ea intelliges, quam huc ex Valsalva atroxam, historia.

8. MULIER annum agens alterum & quinquagesimum, ante quinque, aut sex annos ingenti per naturalia sanguinis profluvio vexari cœperat sic ut grumi sanguinis ad se libra pondus exirent, minoribus aliis postea subsequenter. Serosa quoque interdum prodibat colluvies, alias humor aquæ similis in qua caro recens lota est. Qui si effluxus aliquando superimeretur; molesti præ cæteris erant vehementer & dolor, & ponderis sensus in hypogastrio, donec rediens effluxus levaret. Ad hæc accedebat interdum urinæ difficultas, quæ post aliquos labores tandem cum sanguine fœtido, putridisque filamentis reddebatur. Ischiadicus insuper dolor utrinque mulierem prehendit, noctu præsertim adeo sæviens, vix ut brevem somnum capere posset. Tum hysterica convulsiones tanta vi ingruerant, ut fere moribunda, nec semel, videretur. His successit ventris universi tumor mediocris cum summa faucium siccitate, & crebra flatuum eructatione, ciborumque aversatione propterea quod vel pauca assumpta illico tensio ad regionem ventriculi molestissima consequebatur. Hæc, & vomitus, cum alia denique silerent incommoda, nunquam mulierem dimiserunt. Quin duobus circiter ante mortem mensibus, vomitus, qui alias rarior, frequentior est factus sic quidem primum, ut nihil, nisi quos fumere solebat, vitellos, rejicere cogeret, cæteris quæ cum iis sumpsisset, omnino retentis; deinde vero ut novissimis viginti ferme diebus ex quolibet alimentorum genere vix quidquam retinere sineret: itaque deficientibus in dies viribus, e vita excessit.

IN CADAVERE adeo emaciato, ut vel musculi quasi prorsus essent excarnes, vix ullum sanguinis vestigium usquam supererat. Venter totus falso opplebatur sero, in quo nonnullæ omenti portiones, atque alia quamplurima filamenta natabant. Peritonæi interior facies corpora ubique ostendebat non valde absimilia induratis pancreatis glandulis. Ventriculus exiguus, totusque contractus. Renes, quod ad eorum substantiam attinet, sani. Sed dexter minimos varia forma calculos intus habebat: quorum in sinistro nullus. Ureterum uterque urinam continebat, sinister paucior; at dexter, ad minimi digiti crassitudinem dilatatus, erat totus urinæ plenus. Denique sordidum ulcus, & fœtidum erat in collo uteri, in cæteris partibus secundum naturam se habentis.

9. Sive ulcus profluvii sanguinis acrioris effectus, sive exesis paulo majoribus vasis, ipsius vel ab initio

causa fuit; quæ ad ulcus, & profluvium postea accesserunt mala, non difficile possunt intelligi, nervis ob ulceris sedem in consensum tractis, & sanguine ob ingentem ipsius, crebramque jacturam male reparato, ideoque seroso reddito. Inde enim dolores, hysterica convulsiones, & vomitus; hinc vero, aut potius utraque ex causa ascites, vasis videlicet a convulsione sæpius constrictis, & sanguine tardius propterea per ipsa circumacta, & sero quo abundabat, facilius effuso. Urinæ autem difficultas, & non nisi post conatus excretio a vicinæ exulceratæ partis dolore, & constitutione, sicuti a retardata excretionem illa, in ureteribus lotii retentio, & dexteri præsertim dilatatio ab illapso, & remorato calculo ex iis qui fuerant in rene ejusdem lateris, fortasse grandifculo, sed neque cum ejectus est, inter tot alios dolores, molestiasque animadverso, neque postea in urina, iis fœdata quæ naturale totum inquinabant, cruentis, & putridis sordibus adnotato.

10. Si post Valsalvæ Observationes, accipere quoque aves meas; relegere quæ in utero descripsi (d) earum quæ vel imminutis, vel ex toto emanantibus menstruis, interierant. Neque enim hic iterabo. Sed potius ab novissime proposita Observatione profluvii non sanguinis modo, sed & serosæ colluviei, ad Muliebrem Fluorem transibo, quod erat alterum Epistolæ hujus caput. Quem ad morbum etsi nullas Valsalvæ habeo Observationes peculiariter attinentes; tamen ex meis tot superfunt, præsertim si causarum quarundam hujus Fluoris initia persequi velim per dissectionem animadversa, ut, nisi caveam, vereri potius debeam, ne excessurus sim, quam non expleturus quem plerumque servare solitus sum, Litterarum modum.

11. Muliebris Fluoris fontes in utero plerumque sunt. Rarum est enim quod in Historia legitur Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (e), ex amplo alterius ovarii abscessu, quocum tuba communicabat, in hanc purulentum serum, ex eaque in uterum, ex hoc denique in vaginam defluxisse. Ipse autem uterus feri fons est multicoloris aut simplicis, aut purulenti. Hoc vero defluit ex utero, aut vagina exulceratis. Illud ex utero fere, cujus aut intima membrana non secus atque illa narium in coryza, rheumate quodam afficiatur, aut ora vasculorum, post emissum menstruum sanguinem, se hætenus contrahant, ut sanguini quidem exitum, ejus autem sero non intercludant, quod ut alio in aliis colore infectum est, ita in omnibus non eodem colore fluorem facit. Atque hæc quidem in Adversariis (f) indicavimus. De rheumate autem hoc uteri diserte ante Recentiores, locuti sunt præclari Medici, in hisque Gulielmus Ballonius (g) qui *catarrhum* appellavit, & Lælius a Fonte (h) qui *distillationem uteri*, & *tanquam rheumatismum* esse, dixit, ante eos autem olim Galenus (i) qui *propter uteri rheumata* hos Fluores fieri, docuit. Ego vero ad eos primum qui priore aut altera ratione, aut alia, quam adjiciam (k), tertia ex simplici fiunt sero, deinde ad eos qui ex purulento, referendas Observationes proponam.

12. VIRGO annos nata circiter sexdecim, post quindecim dies ex quo febrem pertulerat domi, in Bononiense S. Mariæ de Morte Nosocomium illata est. Vix illata, lumbricos vomuit, quorum unus erat rufus, spithama longior, crassitudine ferme paracalamo scriptorio. Hos etiam domi, præcedente lachrymatione, non pruritu narium, vomuerat. De dolore querebatur cujus sedem ad hypochondrium sinisterum, eamque viciniam apposita manu sic indicabat, ut ventrem, an pectus designaret, satis percipi non posset. Pulsus frequens, parvus, debilis. Sæpius interdum dormitabat. Per hæc triduum transegit. Quo tempore mulieres quæ ancillabantur, præter cætera incommoda, album quoque fluorem esse, animadverterunt. Quarto die sæpe delirare visa est. Pulsus debiliior, ac minor. Lingua rubra, & arida. D.

capi-

(d) Ep. 19. n. 11; Ep. 21. n. 29; Ep. 31. n. 16; Ep. 38. n. 34; Ep. 45. n. 21. (e) A. 1700. Obs. Anat. 5. (f) V. Animad. 27. (g) l. 1. Consil. Medic. 56. sub fin. (h) Consult. Med. 117. (i) De Symptom. Caus. l. 3. c. 4. (k) infra, n. 19. & seqq.

capitis dolore querebatur. Die quinto in soporem valde pronus; infecuta autem nocte multum vociferata est. Diebus sexto, & septimo eadem perstabant: urina autem, quam semper multam reddiderat, plurimam tum, etiam inscia, reddebat. Die ex quo in Nosocomio esse coeperat, octavo, sopore obruta, mortua est.

CADAVER altero a morte die consecutum, qui dies fuit III. Kal. Apriles A. 1706.

Cranio adaptato; hinc enim juvat eorum quae vidimus, narrationem incipere; quidquid meningibus continetur, mollius fuit. Inter meningem Tenuem, & totam Oblongatam medullam basim non pauca aqua: quae passim intra ventriculos quoque, & subrubra fuit. Choroides plexus pallebant: vasa autem, ut alibi per Tenuem meningem totam, sic etiam per Laterales ventriculos reperta; sanguine erant turgida: ex iisdemque ventriculis cum ea meninge nullo negotio avellebantur, quam albae aut cinereae illorum parietes facientis substantiae lamella, ubique pariter propemodum crassitudinis sequebatur.

Thorax pulmones habuit, praesertim sinistrum, intercedentibus membranis, ad pleuram adhaerentes quibusdam locis tum ad medium, tum ad imum. Dexter superioris lobi superficiem intuens, cum per investientem membranam globulos quosdam creberrimos transpexissem, milii seminibus haud majores; pulmones, caetera fanos, incidens, eosdem globulos ubique deprehendi, crebros quidem, sed intervallis disjunctos, duros, & quasi, ut videbantur, tartareos. In corde non fuit quod adnotarem; cum vix in auricula dextera polyposus cortex grumosi sanguinis latus obtegeret.

Abdomen, quod exterius ad ilia lividum apparuerat, diducentes, jecur videramus ad medium imae convexae faciei macula infectum non magna, circuli ambitu comprehensa, ex cinereo albicante, qui color in visceris substantiam descendebat. In vesicula ad nigredinem vergebat bilis. Lienis quoque sima facies ex livido nigrescebat, ea tamen nigredine vix ultra tunicam se producente. Pancreas visum duriusculum. Ventriculus, quantum extrinsecus judicare licuit, sanus. In tenui intestino lumbrici teretes manu percepti. Tunc oculos ad ea quae in pelvi sunt, convertentes, in hac paucam aquam animadvertimus. Vesicam autem, quae urina distenta fuerat, cum annexis genitalibus eximentes, in ejus intima facie vascula conspeximus sanguine tumida ad magnum tractum, ut supra oscula ureterum per quos pergebant, incipiendo, ad urethrae usque initium sic apparerent: quin etiam inter ea vascula, locis aliquot, guttas effusi sanguinis per intimam tunicam transpiciebamus; in urethra autem ipsa sub interiore ejus membrana, suis vasculis irrigata, grandiora his alia, sanguine multum distenta. Nympharum sinistra, quae dextera latior, ea quoque adeo longiore erat, ut ad labiorum frenum perveniret, interfusam substantiae suae aquam continebat. Porro vaginae orificium, & hymen ex rubro nigra; & grave olentia, proxima autem vaginae pars hic illic ex livido flavescens, non obscurum gangraenae indicium dabant. Ab his infimis ad superiora conversus, sinistrae tubae latius extremum deorsum tractum animadverti ab hydatide, acinum uvae majorem aequante, quae in attigua increverat parte Alae Vespertilionis. Sed ea grandiolem hydatidem ab alterius testis membrana pendulam fuisse, intellexi ex subrotundo corpusculo, quod etsi erat in se contractum, intra crassiores tamen tunicas modicum etiam cum cavum servabat, & ab eo teste pendebat. In quo corpora duo erant condita subrotunda, alterum altero majus, utrumque autem ex nigra tunica factum, & ex concluso quodam quasi sanguinis grumo, rufi tamen coloris. Testis alter binas pariter, inaequales, & ex nigra tunica constructas, continebat cellulas; sed inanes. Parvus erat uterus, & ex parietibus constans parvae crassitudinis. Ejus fundi superior pars tota conspicuis sanguiferis vasis intus rubebat. Cum mumentum, secundum naturam se habentem, uteri osculo, & proximae cervicis parti absterissem; comprimendo inferiorem uteri fundum, cervicem, & osculi uterini coronam, prodire ex his locis omnibus, &

ordinate quidem, vidi albam crassiusculam materiam, quae unde albus fluor provenisset, non obscure significavit.

13. Caeteras historiae hujus partes eo quo spectant; per te referes; nos enim de affectionibus quibus de alibi satis scripsimus, hic iterum nolumus verba facere. Satis est partem ultimam attendas: neque propterea quod materiam albam crassiusculam expressissem, diximus, aliud fuisse quam serum, credas, cujus particulis caeteris quae aquae sunt, mora decedentibus, aut in alveam sanguinis reiectis, reliquae supersunt eum colorem, eamque crassitudinem, ut in feri videmus evaporatione, referentes.

14. VIRGUNCULAE annorum quatuordecim, post ventris dolores in Nosocomio Patavino mortuae sub initium Februarii A. 1719. cum genitalia membra Anatomes studio ad me afferenda curassem; quid moribidi praeter expectationem deprehenderim, scribam, si prius duo quae in Ventre adnotata sunt, dum ea membra eximerentur, indicavero. VENTRIS viscera hic illic tuberculis erant inaequalia. Omentum autem crassissimum fundo uteri adhaerebat. Hic vero etiam tum erat valde parvus, qualis videlicet puellam deceret quam, si pubem spectares pilis vix ullis instructam, necdum plane puberem posses dicere. Cum incidissem; fundi cavum inveni humida materia plenum, ex albo in flavum, & subviridem colorem vergente. Qua deterfa, fundi interior facies apparuit in minuta albida tubercula passim excrescens. Porro nulla osculi uterini corona protuberabat: ipsumque, & proximam vaginam, & inferiorem quoque hujus partem, & hymenem phlogosis tenebat; ut facile esset conjicere a fluidiori acriorique materiae illius parte defluente inferiora fuisse irritata, dum crassior in decumbentis Virgunculae utero subsistens, minutis illis adhaerebat tuberculis, quae aut ipsa effecerat, aut e quibus fortasse prodierat.

15. Fac tibi alterius adolescentulae veniat in mentem, cujus pariter uterini fundi intimam faciem parvulis quibusdam tuberculis, verrucarum similibus, inaequalem descripsi (1); facile intelliges, esse illam faciem in hujusmodi vitia pronam: id quod excrescentiae confirmabunt, de quibus postea dicetur. Noli autem mirari quod in puella id aetatis esse potuerit muliebris Fluor. Pluribus enim circa pubertatis initia incepit, nonnullis etiam vel multo citius, raro quidem, non secus ac raro, sed revera multo citius menstruorum fluxus est observatus. Lege; ut alios omittam; apud Terraneum (m) Observationem nobilis puellae novem circiter annorum a muliebri Fluore persanatae, imo alterius quae, illa minor annis duobus, eodem morbo tenebatur, & quasi serum lactis nondum clarificatum emittebat copiose, non sine ardore aliquo, & pruritu.

16. ANICULA quae in hoc Nosocomio nescio quo ex morbo nuper decesserat, cum Partes quasdam ante medium Decembrem A. 1744. Studiosis ibidem Juvenibus demonstrarem; in nonnulla quae praeter naturam erant forte incidi. CORDIS valvulae Tricuspidales hic illic duriores, nec Semilunares erant sine duritie. Quin Magna quoque arteria osseas hic illic intus habebat squamulas. Testibus hydatides aliquae adhaerebant. Cum, vagina incisa, uteri osculum retexissem; apparuit hujus orae quasi in partes duas ab anterioribus ad posteriora divisa. Nempe e singulis ejus orae lateribus singulae exstabant mediocres excrescentiae, in quibus, sicut etiam in proximis cervicis parietibus, latebant cellulae, seu mavis vesiculae, in iisque major aliqua, plenae omnes illo ipso muco; nisi quod hic flavescerebat; qui secundum naturam solet ad osculum inveniri. Dum in cervice sursum versus incidenda pergerem, ecce ex ipso fundo uteri repente prodit serum flavescens quantum cochleari vix exceperis: quod serum quomodo in eo fundo etiam tum cum uterus eximeretur, & huc illic volveretur, retentum esset, non erat facile hic conjicere. In alia enim, cum idem occurrerit, credere potui, sero obstitisse intimos cervicis lacertos, quos crassiores factos, & confuso ordine sitos videbam. Quae res hic non fuit: summa autem fundi pars ferme tota,

(1) Epist. 45. n. 21. (m) De Glandulis post c. 5. Obs. 2.

rota, præsertim posterior, fædo intus colore infecta ex nigro rubescebat, parum tamen, si incideres, profundo, & sine graveolentia.

17. Mulieris quoque Observationem referre huc potes, quam Epistola XLV. (n) proposui. In illa enim & fundi, & continuatæ cervicis cavum muco erat plenum tenuiore quam qui ad osculum esse solet, in eaque muliere etiam fuit. Scilicet ex fundo uteri, ut in descriptis Virguncula, atque Anicula matricia ex albo flava, serumque flavescens, ita in ea pariter muliere indidem videtur mucus ille tenuis provenisse, neque enim e Tubis quas frustra in omnibus examinavi, provenerat. In Virgine autem quam ideo primo loco posui (o), quia dum viveret, Fluor in ipsa fuerat reapse animadversus, materia alba non ex fundo uterino, sed ex infima hujus parte, ex cervice, & osculo expressa est. Quibus ex inferioribus locis materiam, humoremve defluxisse arbitror in iis quoque scæminis, quarum continuo unius subjiciam historiam, aliarum commemorabo.

18. MULIERIS cujusdam viscera quæ in ventre sunt, post medium Martium A. 1741. in Nosocomio inspectabam anatomici studii causa, quamobrem quo morbo confecta esset, non adnotavi. Inter ea quæ secundum naturam erant, hæc quæ minus erant, animadverti.

VENTRICULUS ad umbilicum usque se extendebat. Duodenum intestinum erat latissimum. Uterus totus sic tractus erat sinistrorsum, ut manu in medium non posset retrahi, obstante Lato Ligamento quod multo erat angustius inter ejus latus sinistrum, & pelvim, quam inter hanc, & dexterum. Fundi interiorem faciem color inficiebat propemodum sanguineus, ut coronam quoque osculi; nisi quod hîc magis in atrum vergebat. Erat præterea hæc corona quasi in duas parvas prominencias divisa. Tum ex osculo, & cervice, mucus prodibat, non qualis solet; sed crassus, & ferme puriformis.

19. Spectare huc, opinor, quæ ad te alias scripsi, fuisse a me in mulieribus aliis (p), nec non in Virgine quadam (q) observata. Namque in Meretricula uteri osculum albo quodam, & crassiusculo humore fœdatum vidi, tum ejus qui in Tubis erat, tum virilis feminis satis dissimili. In Muliere autem altera cum osculi corona, & vagina oblitæ essent materiæ albida; non poterat hæc altiore quam ab osculo, originem habere; longe enim alia erat materia quam supra osculum animadverti. In Virgine autem cujus vagina subalbo, & crassiusculo humore magis madebat, aut ab eadem corona, aut a vagina etiam ipsa provenisse illum, ostendit superiorum partium dissectio: nec aliunde repeti posse in alia visus est de qua alibi (r) scribetur. Porro in corona, osculo, proximaque cervice interdum prominere, interdum latere vesiculas quæ secundum naturam haud aliud continent, quam limpidum, & in fila ductilem mucum, qualis ad ea loca effusus conspicitur, ex iis satis nosti quæ in Adversariis (s) olim proposui, & confirmavi: de quarum vesicularum fortuita efformatione commentum recentioris Anatomici hic non est opus rejicere, cum jam ab aliis rejectum sit. Quid autem vetat, ut in cæteris videmus glandulis, ita in his quoque morbi vi pro eo muco materiam aliam separari, modo albidam, & crassiusculam, modo etiam aquosam? Quin ubi eorum Scripta legas qui ante me vesiculas iis in sedibus conspexerant; plerosque, ut in I. Adversariis (t) scripsi, cognosces, ex ea quam forte in vesiculis præter naturam aquam invenerant, ipsas pro hydatidibus accepisse. Quamquam a me quoque aliquando ob eandem causam in illis esse deprehensam, Adversaria IV. (u) satis ostendunt. Igitur ut secundum maturam mucum illum effundunt; sic viciata in illis secretionem, & albidam crassamque materiam, & aquosam possunt effundere.

20. Quoniam vero non solum in parte uteri infe-

riore, sed in fundo etiam ipso, quantumvis rarius, vesiculas vidimus eundem quem ad osculum, mucum habentes; eam in fundo quoque scaturiginem aliquando poterit aquosæ, aut crassæ, albæque materiæ, aut alius denique coloris Fluor habere. Decet quæ rarius vidisse diximus, propositis Observationibus hic confirmare, præsertim cum hæc ad uteri excrescentias attineant, de quibus proxime sequitur, ut verba faciamus. Ad Observationem igitur quam Epistola habuisti XXXIV. (x) excrescentiæ quæ propius supremum fundum, vesiculis hujus generis tegebatur, & ad alteram quam, cum erit sermo de Claudicatione (y), habebis, tuberculi quod in ipso supremo fundo ex illarum aggerie constabat, has adde quæ sequuntur.

21. VETULÆ urinarias, & genitales Partes ad me attulerant, Anatomen in Gymnasio explicantem Februario mense A. 1740.

AORTÆ truncum, dum illas examinarem, animadverti non carere intus ossæarum squamularum initiis, quamvis perpauca, & macularum instar se habentibus. Uteri fundo

adaperto, non modo qua cervici erat proximus, vesiculas conspexi, sed & aliquanto superius ex altero illius latere parvum quasi racemum pendere vidi ejusdemmodi vesicularum, quas inter se connectebat albida interjecta substantia, ex qua & petiolus fiebat, nec brevissimus, nec tenuissimus, racemum alligans ad intimam uteri membranam, quæ sana erat, ex eademque albida constabat substantia.

22. Sed quoniam hæc vesiculæ, nisi quod nescio quo casu olim fuerant ex uteri membrana divulsæ; ipsæ earumque mucus ad naturæ normam se habebant; ut ex Observationibus intelligas, posse interdum quem continent mucum ab ea norma, ut supra indicavi, sive colore, sive consistentia, ut loquantur, desciscere; primum fac memineris, cum ex uteri osculo, quem admodum aliquanto superius (z) retuli, prominere excrescentiæ duæ, ex his vesiculis factæ, mucum in his ipsis fuisse colore flavescens; tum proximas duas lege Observationes.

23. VIRGINIS annos natæ triginta tres genitalia diligenter secui post medium Martium A. 1717.

UTERUS, ut pleraque alia, naturalem constitutionem servabat. Nam etsi vasa circa ipsum erant tumidiora, & interior quoque ejus substantia sanguine turgebat; hæc tamen ab instante esse menstruum fluxu, fundi intima facies ostendebat, quæ, digitis subtus appressis, sanguinis guttas emittebat, quibus absterlis aliæ succedebant: quod frustra in cervice, & vagina tentabatur. Interea dum hæc experirer, & iis qui aderant, demonstrarem, excrescentias binas animadverti, alteram in fundi latere dextero cervici proximo, alteram paululo infra in eodem cervicis latere. Parva erat utraque, & ex vesiculis compacta similibus. Verum secundo, quæ inferiorem faciebant, naturalem mucum dedere; & quæ superiorem, limpidam aquam.

24. MULIER annorum quinque & septuaginta cum bene valere videretur, apoplexia prehensa, eaque intra triduum confecta est. Ventris dumtaxat viscera in Gymnasium illata sunt, cum Anatomen docerem Februario mense A. 1735.

MESARÆI glandulæ erant nonnullæ tum procul ab annexis intestinis, tum præsertim haud procul, ubi tres quatuorve inter se vicinæ, sed non contingentes; quæ glandulæ naturali cum essent colore, & specie, non parvam fabam magnitudine singulæ æquabant, quod in scæmina id ætatis mirum quibusdam, & fortasse etiam præter naturam videbitur. Appendicula Vermiformis, ut parte vix tertia cava esset, in Epistolis Anatomicis (a) satis indicatum est. Illud hic non omittendum, ex oculi uterini corona in vaginam pependisse excrescentiam minimi cerasi magnitudine, exterius subnigram, & tuberosam, quam incidendo, nihil aliud esse, reperi, nisi aggeriem vesicularum aliquot grandiuscularum, quarum

(n) n. 16. (o) supra, n. 12. (p) Epist. 26. n. 13. & Epist. 21. n. 47. (q) Epist. 34. n. 33.
 (r) Epist. 50. n. 51. (s) I. n. 32. & IV. Animad. 39. & 40. (t) n. 32. modo indicato. (u) Animad. 40. indicata.
 (x) n. 33. (y) Epist. 36. n. 20. (z) n. 16. (a) Epist. 14. n. 62.

rum ut aliqua mucum de quo sæpius diximus, naturaliter constitutum, sic quædam aquam continebant.

25. Vides, ut eadem vesiculæ & mucum illum, secundum naturam se habentes, & alia, in hisque aquam si forte vitiatæ sint possunt secernere, sive in fundo uteri, ubi rarius, sive in cervice, & osculo, ubi multo crebrius conspiciuntur. Cujus ad osculi coronam, a qua nos excrescentiam istam, ex vesiculis constantem, vidimus pependisse, attinebat fortasse magnus ille tumor, *variis locis cellulis aquosis repletus*, quem ex genitalibus mulieris excisum Ruyschius (b) describit; quippe qui *ex confinio oris uteri, sive circa uteri os internum emergebat*.

Fluores autem de quibus ipse hæcenus verba feci, omnes ex simplici ferunt. Quorum quidem, neque ita raro, alios alia ratione abactos, aut valde imminutos scio, in iis aliquem ex albo flavum factum, & contumacem, quem aqua sustulit, data bene multos dies, qua in aqua herba saporaria recens cocta esset, usus quoque succini albi, & vini potus in quod modicum radicis sarsæ parillæ infusum fuerat.

Nunc ad eos Fluores transeundum est, in quibus serum defluit purulentum. Qui, si quemadmodum plerumque solent, ex uteri cancro fiant exulcerato; insanabiles sunt vel inter initia. Equidem meminimus cum pro juniore generosa Matrona, eo morbo ante duos, haud amplius, menses correpta, & jam vehementer laborante, ego, & Senior, non vulgaris famæ, ejus Medicus consilia conferremus, isque sermone sui hunc finem fecisset, grave quidem esse malum, sed tamen quod recens esset, aliquid a remediis sperandum; continuo me sic dicendi initium fecisse, quod ipsi aliquam spem relinqueret, id mihi omnem rorsus adimere: qui enim ejus generis morbus tam brevi tempore tantos progressus habuisset, hoc ipso, tiam si aliunde insanabilem esse, non constaret, satis ostendere, se remediis omnibus majorem fore. Neque ea me fefellit opinio, muliere, nec multo post, his acerbissimis cruciatibus, assiduis vigiliis, & sero ac fuscæ, teterrimi odoris, saniei jugi defluxu, hisque confecta, quæ fuscæ ex Archigene tradidit Aetius (c), & ante hunc Paulus (d). Cujus de iis signis prolixum locum describens Fridericus Hoffmannus (e), memoria lapsus, quod in iis non mirandum qui multa scribunt, ex Aretæo esse, citat lib. II. cap. LXVII. quod caput in toto Aretæo iniquam est, hujus morbi notas proponente cap. XI. pri II. de signis, & causis diuturn. morbor. Ibidem Hoffmannus, *Recentiores quidem parum hanc uteri affectionem notasse*, inquit; *se vero aliquoties observasse, eadem omnino ratione, iisdemque symptomatibus* eo quem in Paulo indicavimus, loco exacte proutur. Parum notaverint illi, necne, ipsis perlevis, existimabis. Mihi quidem sæpius visa est, quam vultissem, quippe non modo insanabilis, sed levamen vix aliquod in nonnullis admittens, in quibus minor, vaginam magis afficiebat; hæc namque, paucis unciis recentis lactis in quo paucillum solum est compositionis alicujus opium habentis, in Rectum testinum sub noctem injectis, brevem quidem, sed satissimam quietem capiebant. Ex iis tamen quæm fuit, cui prima nocte nihil id profuit, sed post die, idque constanter. Eidem si opium dares, dormit quidem remissionem, & somnum conciliabat; hunc is mentis stupor excipiebat, ut ægra queretur. Signa tamen, quod ad Fluorem attinet, eam potissimum hic spectamus, nonnunquam ex parte varia fiunt. Leges Graafii (f) Observationem, cum dissectione conjunctam, quam in Sectione Sepulchreti XXXVI. omittam esse, plurimum prof. Videbis, acerrimam quidem, sed *concreti albuminis instar albicantem* materiam ex utero undique exulcerato aut scirrhoso in vaginam descendisse. ut relege historiam a nobis Epistola XXXIX. (g)

tibi descriptam. Amplissimum scirrhum in cervice uteri, & vagina ferme tota exulceratum fuisse, intelliges, sic ut ex ulcerum certis partibus alba defluere materia posset, ex magnis autem profundisque ejus generis ulceribus gravem odorem perceptum esse nullum.

26. Eam ego historiam in qua de his, quæ modo commemoravi post sanguinis profluvium, muliebrem Fluorem, & exulcerati in utero cancri indicia sermo fit, huc eram libenter dilaturus, nisi inter Ventris Internos Tumores ibi producere oportuisset. Aliæ quoque meæ erosarum muliebrum Partium Observationes hic haberent locum, ni fatius esset alio (h) reservare. Interea aliorum quasdam, a te, si velis, Sepulchreto addendas, Observationes indicabo. Quas si perleges, reperies in iis omnibus, post uteri hæmorrhagias, & purulenta profluvia suppuratos in eo tumores, aut ulcera deprehensa esse. Sic Maximilianus Preussius (i) inter cystes, uxoris suæ uterum implentes, describit quæ *abscessus referebant ichore purulento, ex viridi albicante, summeque fætido refertissimos*, in iisque unam quæ *ut vesicam urinariam, cum utero circumquaque in unum quasi viscus coalitam, hinc inde perforaverat; cumque urina pus consimile e corpore sæpius effuderat*; itaque pus non ex utero solum, sed utrinque, at in utero genitum, effluebat. Sic Jo. Mauricius Hoffmannus (k) detergo pure quo turgida erat, *cavitatem internam uteri cavernulis & loculis plurimis interdistinctam* conspexit. Sic præsertim Godofredus Klaunigius (l) *ulcus cancrosum in interno uteri collo ejusmodi deprehendit, ut illud ipsum cololum nil nisi externam tunicam sive membranam ostenderet, reliqua substantia penitus consumpta*. Quæ tanta uterinæ substantiæ intra tempus non ita longum consumptio me sæpe induxit, ut optarem, in ea Observatione quam superioribus Litteris (m) commemoravi, in qua *uterus admodum parvus, instar ovi columbini & quasi corrugatus* in fœmina annorum circiter duodequadraginta repertus est, ut optarem, inquam, eundem fuisse dissectum. Nam cum ægra *per totam vitam fluore albo laborasset*; a veri similitudine fortasse non abhorret, sensim quidem, nec ab ejusmodi ulcere, sed diu tamen ita læsam uteri substantiam, & ita absumptam fuisse, ut non tam ipse, quam externa ejus membrana corrugata, & subsidens, ad eam denique parvitatem redigeretur.

27. His tibi indicatis, jam faciendum mihi est quod promisi, ut magnorum illiusmodi morborum, & quod consequitur, causarum Fluoris parva initia, id est uteri excrescentias, tumoresve mihi per anatomen observata pergam proponere, non omnia tamen, sed quæ huc censeo magis attinere. Scilicet aut exteriora illa sunt, aut interiora. Primorum, huc minus attentium, Observationes Epistola XXXIX. (n) presse commemoravi. Interiorum quæ alibi expositæ sunt, mentionem hic faciam, & quasdam, alium locum non facile habituras, adjiciam. Qui vero tumores intra ipsam parietem uteri crassitudinem crescunt, quorum unum descripsi Epistola XLV. (o), hic ideo omittentur, quia non semper, etsi plurimum augeantur, ad uteri cavum perveniunt, quemadmodum immanis ille ostendit, de quo superiore Sepulchreti Sectione legeris XXIII. (p) Ad interiora igitur spectant præter minuta illa tubercula, quæ supra (q) descripsi, & parvulas illas quasi verrucas quas ea occasione commemoravi (r), excrescentiæ quædam parvæ, aliæ alia forma, singulæ in singulis quibusdam uteris (s) animadvertæ, tum deinde aliæ humillimæ quidem, & planæ; sed plures, nec modico ambitu (t), itemque de tribus duæ saltem per non tenuem pedunculum utero affixæ, minusque dura quam ipse, substantia, eaque intus extraque cruenta adeo ut nigricaret (u), denique scirrhosum in corona osculi uterini tuberculum (x). Sed hæc

(b) Thef. Anat. 2. n. 102. (c) Tetrab. 4. Serm. 4. c. 94. (d) De Re Med. 1. 3. c. 67.
 (e) Medic. Rational. Tom. 4. P. 1. S. 2. c. 10. in thef. patholog. 8. (f) De Mulier. Organ. c. 9. (g) n. 33.
 (h) Epist. 52. n. 2. & 6. (i) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 126. (k) Earund. Cent. 8. Obs. 27.
 (l) Earund. Cent. 3. Obs. 65. (m) n. 21. (n) n. 36. (o) n. 23. (p) Obs. 11. §. 2. (q) n. 14.
 (r) n. 15. (s) Epist. 12. n. 2. & Ep. 23. n. 11; & Ep. 45. n. 16. (t) Epist. eadem n. 17. (u) Ibid. n. 24.
 (x) Ibid. n. 23.

hæc antea ad te scripsimus . Nunc reliqua adjiciamus . Quod si alia præterea conspecta ab aliis noscere fortasse cupis ; reperies inter cætera , a Cl. Gvolfg. Hannib. Langio (*y*) post vexationem ab obstricte utero illatam animadversa , tuberculum quoddam scirrhosum , ejus osculum sic obturans , ut nec flatui exitus , nec stylo introitus pateret : ab juniore autem Verneyo (*z*) deprehensum intra fundum uteri hydropicæ Virginis glandulosum corpus , nucis magnitudine . Sciens alia omitto : & ad meas reliquas Observationes protinus transeo .

28. FÆMINA consistente ætate , ex thoracis morbo obierat in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte , extremo Aprili A. 1706. Ex illa cum Ventris viscera perlustrarem ; hæc præter naturam in genitalibus animadverti . VAGINA infima ulceris veltigia servabat , urethræ orificio proxima : quæ in altero naturalis labio erant manifestiora . Hæc prægressæ luis Venereæ suspicionem injiciebant sicut excrescentia quoque ad podicem ex alba quadam substantia . Inde oculos ad ovaria , tubasque convertens , albida illa vidi , & strigosa , superficie quibusdam sulcis in serpentis modum perductis excavata . Cum secarem , duriuscula inveni , deprehendique in altero inanem cellulam , quam tunicæ duæ , interior nigra , exterior cinerea , comprehendebant ; in altero præter minores vesiculas humoris plenas , majores cellulas duas , easque vacuas , quarum altera tunicam habebat ex parte osseam factam , altera autem omnino osseam , atque ita sulcatam ut quorundam quasi intestinulorum gyros referret . Tubarum uni corpusculum , forma , & duritie cocto humori Crystallino simile mediocris piscis , exterius propter majus orificium adhærebat ; alteri ad longitudinis medium aggeries corpusculorum haud dissimilium , sed longe minutiorum . Magnus uterus , crassisque parietibus , fundi præsertim . Cujus aperta cavea erat circa longitudinis medium multo amplior in transversum , quam solet ; ibi vero , aut potius paulo superius erant in altero latere anterior uteri facies , & posterior inter se per interjectam membranulam connexæ ; ab opposito autem latere excrescentia incipiebat , quæ ei uni loco affixa , cætera soluta , se extendebat circuli forma cujus diameter aliquanto esset amplior transverso pollice . Crassitudine erat modica , superficie rubris maculis hic illic distincta , substantia autem eadem ferme qua uterus , nisi quod mucosi aliquid intermixtum habere videbatur , eoque facilius quam illa , distrahi . Cervicis cavum initio , & sine multo erat arctius , quam consuevit . Ab illo autem initio , & a latere , descriptæ excrescentiæ opposito , altera pendebat parvula , eadem atque illa , substantia , sed tota rubente superficie saturo colore , pyri figura e petiolo pendentis , nisi quod anteriore , & posteriore facie erat plana .

29. Hæc altera excrescentia mihi sua forma in memoriam redigit eos uterinos polypos quos ab ima cervice excrescentes , & pendulos Ruyschius (*a*) delineavit post illam Observationem , quam huc in Sepulchretum non esse relatam miraberis , cum acris Fluoris magnam copiam cum illis conjunctam fuisset , memineris . Ejusmodi autem excrescentiæ , non secus ac narium polypi , ut cancrasæ possint , ac malignæ fieri , malignumque ulcus adjunctum habere , satis illa docet Observatio , ostenditque , non temere a nobis uteri excrescentias hic spectari , ut esse possunt pessimorum ejus morborum initia . Qua mente quatuor alia huc addemus exempla , omnia a nobis , cum in publico Anatomen traderemus , conspecta : quorum primum ad hanc infimam , & parvam , cætera ad superiorem majoremque excrescentiam illam attinebunt .

30. MULIERIS , ex qua singularem venosum trunculum , nec tamen exilem , venæ Cavæ trunco a sinistris parallelum , hinc cum eodem quæ iliacam excipit , inde cum Emulgente vena communicantem , alias opportuniore loco fortasse describam , cum Partes iis venis proximas , in quibus ar-

teriæ Magnæ truncus fuit , levia incipientium ossearum bracteolarum indicia per faciem anteriorem ostendens , A. 1728. attentius inspicerem ; hæc in genitalibus adnotavi .

OVARIA , seu mavis testes , parvi , quorum alter strigosior , alter vesiculas quidem nullas , sed perpaucas cellulas continebat , quarum minores , nisi quod intus nihil spectabile habebant , majoris erant similes quæ intra tunicam crassam , ex subflavo albicantem , sinum comprehendere videbatur ductus instar longiusculi , exiguos in transversum ramulos emittentis : quanquam veritus sum , ne tunica , quæ olim fortasse cavum sphericum continuerat , postea collapsa , & in se contracta , suarum rugarum intercapedine eum ductum eosque ramulos mentiretur . Alas Vespertilionum inspectans , ut nerveos in iis plexus ostenderem , in una vix levissimum exiguumque plexus quasi inchoamentum offendi ; in altera ne hoc quidem . Ad uteri osculum prominentia erat quædam colore viridi . Paulc supra , ab jam jam infimæ cervicis pariete per brevem , albidumque petiolum parvula excrescentia pendebat lævis , & ex rubro fusca , figura minus quidem oblonga , sed cætera ejus persimilis minoris excrescentiæ quæ in superiore muliere novissime descripta est .

31. MULIER annos nata quinquaginta , aut plures , trigesimo ex quo vulnus capiti inflictum fuerat die mortua erat ineunte Februario A. 1738. Nihil fere ex ea inspicere potui præter genitalia . In quibus hæc animadverti .

TESTES duriores erant aridi , & sine vesiculis . Cum inter se nullo modo discrepant , multo minor plexus nerveus fuit in dextera Ala Vespertilionis . Apertus uteri fundus exhibuit in ima facie posteriore excrescentiam medio crem , ad circuli formam accedentem , depressam , & superiore tantum sui parte ab intima uteri membrana disjunctam . Cujus ipsius membranæ potius quam uteri substantiæ , excrescentia esse visa est . Hanc enim , & subjectum uteri parietem , eamque membranam persequens , & inter se conferens , ex eadem magis compacta substantia ex qua membrana , facta excrescentiam reperiēbam , prætereaque eadem exteriori lævitate , eodemque ac membrana illa , colore præditam , si modo summam qua disjunctam fuisse , dixi crepidinem excipias , quæ sola rubebat .

32. Intuenti hæc mihi in mentem venerat suspicari hanc , & ejusmodi alias excrescentias fortasse nihil aliud esse quam membranam uteri intimam , a placenta novimestri adhæsiōne certo loco assurgentem in iis præsertim , a quarum utero non sine vi aliqua fuisset avulsa . Sic enim intelligi cur hæc excrescentiæ circuli forma sint , & cur non æque in omnibus quæ pepererint , manifestæ . Memineram autem apud Ruyschium (*b*) legisse , etsi protuberantiæ , quæ in vacuis uterum gerentibus reperiuntur , & quæ nil nisi efflorescentia Uterina sunt , quæ tempore graviditatis e loco ubi connectitur foetus placentalis , in tumorem at tollitur , non conspiciantur in mulieribus , dum uterum ferunt , tamen eo loco , ubi placenta se se uterum applicat , uteri tunicam anteriorem nonnihil se se intumorem quoque attollere . Sed contra animadvertēbam videri Ruyschium non attendisse , in vaccis jam indubitanter eas protuberantias existare , easque in prægnantibus amplificari dumtaxat , ut reliquas uteri partes neque , inani postea constringente se utero , evanescere , cum is levis muliebris intimi uteri tumor (*c*) quo alibi videbimus qualis sit , & an sit ab ea uteri tunica) nec antequam placenta se se arctius utero applicaverit , nec postquam uterus , foetu edito , satis contractaverit , nobis appareat : neque sane tunc quoque sibi apparere , Ruyschius dicat . Præsertim autem recordabar , ejusdem formæ excrescentias in virginibus quoque uteris , aut certe earum quæ nunquam peperissent , a me esse inventas , velut in hac quam protinus subjiciam , historia .

33. VETULÆ quæ ob cruris ulcusculum in Nosocomium excepta fuerat , dum ibi non illibenter morabatur , idem accidit quod haud raro aliis quoque , ut ex impuris halitibus in febrem incideret primum ,

(*y*) *Commerc. Litter. A. 1735 Hebd. 29.* (*z*) *Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1703.*
 (*a*) *Cent. Obs. Anat. Chir. Fig. 6. ad Obs. 6.* (*b*) *Theat. Anat. 5. in fin. Arcula 3. n. 1.*

num, ut ex prævio frigore videbatur, intermittentem, mox ubi Peruviano cortice inhiberi non potuit, continuam factam, & acutam, nec sine vaniloquio. Itaque mulierem sustulit. Cujus viscera inspectans ferme omnia circa medium Februarium A. 1736. pauca hæc quæ morbida visa sunt, adnotavi.

CEREBRI meninx Tenuis vasa habuit sanguine distenta, nulloque negotio ex profundis sulcis qui sunt in ejus visceris superficie, detrahi potuit.

E Corde egressa Magna arteria tum supra valvulas, tum alibi, ut puta qua per Ventrem decurrebat, alba intus futurorum ossiculorum ostendit initia.

Uterum nunquam fœtum gessisse, hymenis inspectio docuit, humilis quidem, sed integri, certe nusquam dilacerati. Idemque, utero inciso, cervicis intima structura confirmavit, magna ex parte haud alia atque in iis quæ non pepererunt. Fundi tamen, in transversum dilatari, posteriorem internam faciem superius excrescentia obducebat, circuli figura: quæ ab latere ipso dextero incipiens, haud ita procul a sinistro desinebat, ut non multo minori esset diametro quam illa quæ supra (c) in Bononiensi muliere descripta est. Sed non, ut illa, erat soluta, si parvam excipias partem quæ ad sinistram inferioremque oram pertinebat: reliqua ei faciei uteri inhærebat, quæ paulo ante dicta est. Tenui erat crassitudine, plana superficie, colore exterius cruento; interius ex subalba, compacta, ac firma constabat substantia.

MULIERCULÆ cachecticæ, & pene hydropticæ, membra quæ urinæ, & quæ generationis causa creata sunt, examinabam sub finem Januarii A. 1749. cum in primis hæc offendi.

REN sinister, superficiem habebat pluribus hic illic cellulis sero plenis, sive hydatidibus mediocribus, minoribusque inæqualem. Nam etsi magna ex parte intra id viscus, erant conditæ sic quidem, ut ad pelvim nulla earum perveniret; tamen extrorsum quoque prominebant, ut aliquæ earum, quæ dissilierant, serum in ventris cavam effundendo, incipienti asciti materiæ nonnihil addere potuerint. Ren alter nullam conspicuam habuit in superficie; nam una, quæ mediocris inerat, inter superficiem, & pelvim, ad neutram perveniens, condebatur. Urinaria vesica, parte saltem ima, tota intus a confertissimis vasculis rubra erat, & inflammata.

Quod vero ad genitalia attinebat, utero innatus erat tumor sphaeræ forma, cujus diameter sesquidigitum æquabat. Tumoris pars major extra uterum prominebat; minor in pariete hujus anteriore, ad alterum latus, sic erat condita, ut ad cavum visceris non perveniret. Durus erat totus, interiusque albus, albedine tamen quibusdam minus albis maculis hic il-

lic variegata. Interior facies cervicis quidem erat alba, & inæqualiter, ut ita dicam, tuberosa; fundi autem rubra, & induas leves prominentias assurgens, quarum neutra, nisi in superficie, rubebat.

35. Ad has quatuor Observationes, in Gymnasio, ut dixi, habitas, placet aliam addere, quam habui in Nosocomio circa medium Decembrem A. 1748.

36. **MULIER** ibi consistente ætate mortua erat, quæ diu melancholico delirio, & febricula domi laborasse dicebatur; neque enim pro certo id scire licuit, ut neque cur demum morti esset proxima, cum in Nosocomium illata est. Tuum erit ex iis quæ, cunctis propemodum visceribus perlustratis, præter naturam adnotavi, quibus morbis macerata esset, conjicere.

CADAVER mediocri erat habitu. Cerebrum; ut hinc incipiam; nulla peculiari durtie; laxum autem cerebellum inveni. Intra cranium nihil usquam aquæ offendi.

Nec in Thorace graviora conspexi. Imo ne pulmones quidem usquam ad pleuram vel minimo nexu alligabantur. In corde vix aliquid concreti sanguis habebat; in vasis autem Magnis nihil prorsus: vidi autem sanguinis modicam copiam ex Aorta jam descendente prodire.

Sed in Ventre plura fuerunt quæ animadverti. Et primum, cum abdomen incidere, sanguis in hypogastrio inter musculos repertus est, in grumos, quasi ut in sugillatione, concretus: cujus rei incognita erat causa, neque in ventris cavo quidquam recentis læsionis ei loco respondebat.

Lien ea fuit longitudine, ut a sua sede incipiens, ad Ilium os perveniret: cui tantæ longitudini ceteræ dimensiones non congruebant. Laxus erat, nec lividus, sed magnam partem rubens, anteriore saltem facie. Bilis plurima suam vesiculam distendebat. Aquæ fuit aliquid in ima pelvi. Vesica interius ad urethræ orificium, & aliquo supra hoc spatio sanguiferis vasculis erat distincta. Uterus aliquanto sinistrorsum inclinatus; & ejus tamen osculi orificium, incisa vagina, quæ tota propemodum livebat, & grave olebat, magis erat a dextris quam ea ferret inclinatio. Causa erat ejus corona, quæ, æquo durior, a sinistris tumore quodam augebatur.

37. Sed de excrescentiis, & tumoribus internis uteri satis; ne quod vereri nos, diximus, crescant hæc Litteræ præter modum. Ex illiusmodi autem vitiis, quæ ut crebro deprehendantur, intelligis, mirum non est, si causa aliqua accedente, pessimi interdum tumores, hisque exulceratis insanabiles Fluores fiant.

Proxima Epistola quidquid restat muliebrium morborum persequemur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLVIII.

Verba fiunt de Graviditate Falsa, Abortu, Partu infelici.

SI forte miraris, tot ejusmodi argumentis unam hanc a me Epistolam tribui; miraberis magis, duas, haud amplius, neque eas longissimas, Sectiones XXXVII. & XXXVIII. in Sepulchreto tribui non illis modo, sed simul etiam aliis pluribus, in quibus sunt Gemellorum Origo, Hermaphroditi, & Virginitatis Notæ. Quæ mihi argumenta neque hic tractanda arbitror, ubi institutum postulat, ne de aliis quam de abditis morborum causis per anatomen quæsitis agatur, neque, si tractanda essent, aut ultimum, aut magnum apud me pondus haberent pleraque eorum quæ de illis, aliisque ejusmodi rebus in has Sectiones relata video. Quod ne temere a me dictum sit; exempla nonnulla indicabo. Quid enim ad Gemellorum Originem Observatio ista (a) Gerardi Blasii, qui testium vesiculas, ne dicam hydatidem facile quandam extra horum alterum hærentem, si Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ne ulla dubitatione habet pro ovis? vel quid ad eandem Originem ista quæ subjicitur, Appendix? in qua; ut alia præteream, a sententia Blasii non discrepantia; *aura seminalis per vas Deferens, sive Ductum brevem*, id est testis vinculum teres, ut opinor, ad ipsum usque testem traducitur; quasi eo vinculo quadrupedum fœminæ non carerent: *ovi ductus gallinarum rectus esse dicitur, & laxior; in homine vero angustus, & valde tortuosus*; quasi cum in gallina laxior est, non simul esset, quanto muliebri tuba longior, tanto etiam, id est præter omnem comparationem, tortuosior. Adduntur & hæc; tubarum cum testibus connexio est magis indaganda, ne forte quæ laciniæ, seu fimbriæ illarum dicuntur, effectus sint disruptionis, videlicet ne tubæ cum antea testibus secundum naturam fortasse adhæssissent, ab illis per incuriam, dum intestina extrahuntur, communiter abrumperentur; quasi tubæ ex longe tenuis-

F f

nuis-

nuiſſima membrana fierent, earum autem ſimbriæ ea ſtructura, figuraque eſſent, ut poſſent ad eum modum produci: eſt inter uteri cervicem, & teſtem alter qui ſemen tranſvehit, ductus, qui *cervicalis dici non abſurde poſſet*; quaſi ductum ejuſmodi eſſe vas quodpiam ſanguiferum, non conſtaret: denique; ne longior ſim; per teretia uteri ligamenta *ſeminalis materia, nec non alia in utero coacervata excrementa ad inguina expelluntur*; quaſi manifeſtum non eſſet, ea ligamenta cum uteri cavo non communicare. Et hæc quidem de gemellorum origine, & generatione.

De Hermaphroditis autem quorſum diſſectiones iſtæ tres? (*b*) quando cum ſœmineo naturali penis conjunctus neque urethræ orificio erat præditus, neque urinam emittebat; ut vel ſine ulla diſſectione nihil eſſe aliud, conſtaret, quam magnitudine monſtroſa clitoridem.

De Virginitatis denique Notis ſarius erat nihil attingere, quam duas, tresve iſtas (*c*) in extrema Sectione XXXVII. Observationes proponere, ex quibus lectores partim vix ſciant, quænam inter notas illas non ſit ponenda, partim credant, ne hymenem quidem, qui tamen præcipua, ſiqua alia, Virginitatis eſt nota, in illis eſſe commemorandum, præſertim cum in adjecto Scholio carunculæ etiam ſolæ pro ea præcipua nota haberi poſſe dicantur, neque minus ad Pinæum hujus ſententiæ propugnatorem, quam ad alios lector rejiciatur. Quibus de rebus tanto minus hic a me quidquam addendum puto, quod ſatis alias quid obſervaverim, in Adverſariis (*d*), quid autem cenſeam, uſe in eo Reſponſo dictum eſt quod inſcribitur *ſuper Judicio Obſetricum de Mulieris Virginitate*.

2. In Sectione etiam XXXVIII. non pauca ſunt quæ aut non eo loco poni, aut adjecta animadverſione aliqua omnino emendari debuiffent. Neque enim pro his poſſis dicere quod pro plerisque eorum fortasse quæ ſupra notata ſunt, nimirum quo tempore edebantur, necdum iis meliora fuiſſe propoſita: quanquam & tunc multo meliora jam prodierant, & tanto magis eo tempore quo Sepulchretum recuſum, & auctum eſt. Scilicet recentiffimis Observationibus opus non fuerat, ut hæc, quorum aliqua continuo indicabo, non ſine emendatione proferrentur. Observatione I; ut omittam, quædam in cujuſdam fœtus (*e*) diſſectione ita proponi, ut cum ſecundum naturam ſint, ipſa quoque a plerisque lectoribus credi poſſint ad vitioſam conſtitutionem attingiſſe; quis ferat (*f*), funiculum fœtuum umbilicalem *communiter & in omnibus ulnarum aliquot longitudine eſſe ſolere*? aut quis *mirum eſſe*, credat (*g*), a ſœmina quæ ſepties abortiit *nunc brevior, nunc longior a conceptu temporis ſpatio, editos omnes abortivos fuiſſe tamen ejuſdem magnitudinis, pollicis articulum fere æquant*; quis, inquam, hoc *mirum* credat, niſi forte qui non intelligat, alios quidem alio tempore fuiſſe ejectos, omnes tamen eodem mortuos? poſſe enim mortuum fœtum vel plures menſes in utero retineri, etiam ſine corruptione, & fœtore ullo, ſatis præter alias, in primis apud Ruyschium (*h*), ea monſtrat quæ continuo ſequitur Obſervatio (*i*). Observatione autem II. (*k*) cum fœtus quidam cujus exitum viarum tumor prohibuerat, compreſſo ab uno latere cranio repertus eſſet; inde hoc inferitur: *ex quo clare eluceſcit, non ſolum vim expultricem uteri facere ad protrudendum fœtum, ſed & ipſum infantem allaborare ad ſui carcere liberationem*: probaturne tibi hæc rei, cæteroquin per ſe non falſæ, conſecutio: quando mater 5. aut 6. diebus doloribus partus laboraſſe dicitur, infans autem poſt primos illorum dolorum dies nullum vitæ ſignum edidiſſe; ut minime conſtet, an utriuſque, an matris unius conatibus ea cranii compreſſio debeat? Verum hæc ſatis ſint. Per te enim quatuordecim exempla perlegens, quæ Obſervatione I. ita proferuntur quaſi omnia ad abortum attinerent, intelliges, num ſecundo, quod ad partum ſpectat, inter reliqua eſſet locus, multoque illud magis, num ad inſtitutum pertineant omnes quæ in IX. congeruntur, Obſervationes; cum pleræque earum certe non

ad præternaturalem, ſed ad naturalem attingant uterum in gravidis, tum in puerperis conſtitutionem. De qua noli hic quidquam a me expectare. Ad ſcriptionem enim longe aliam pertinent quæ ipſe quoque de conſtitutione illa neque ſemel, neque indiligenter obſervavi. Sed ut ingenue quo ſtudiis inſervirem tuis, hæc in memoratis Sepulchreti Sectionibus notavi; ſic ultro fateor, plurima in iſdem eſſe probanda. Quorum capita in his Litteris ſequar, alia tamen interjiciens, aut adjiciens quæ & neceſſaria eſſe, & huc ſpectare, exiſtimabo.

3. Et primum, quod ad Graviditatem Falſam attinget, nimis notum eſt, haud ita raro Medicos falli ſive in vera pro falſa, ſive in falſa pro vera habenda. Utinam vero certa ſemper exiſtarent ſigna; his enim freti docti ſaltem, attentique Medici neutrum in errorem laberentur. Certum utique, & manibus, interdum oculis quoque, eſt obvium graviditatis veræ ſignum, fœtus in utero motus: quem qui ſemel, præſertim frigida; ſic enim excitari ſolet; manu impoſita, bene perceperint, non illis inteſtinorum a flatibus, non alii ulli motus imponent; uſque adeo peculiaris ille eſt, & qui non niſi a vivo fœtus corpore edi poſſit. Verum primis non ſolum menſibus hoc ſigno caremus; ſed & cæteris interdum, imo nonnunquam poſtremis, ſive ob fœtus infirmitatem, ſive aliis de cauſis. Memini, rogatum quondam me eſſe, ut adoleſcentulam inviſerem, cui poſtquam Chirurgus e mamma cancroſum, ut aiebant, tumorem abſtulerat, venter a novem jam menſibus tumere cœperat. Quo minus renati, ut ſæpius ſolet, & tunc in utero timebatur, cancroſi tumoris ſigna, interrogando, reperiẽbam; eo diligentius, ac diutius tumentem uterum contrectavi. Cum prægnans hic videretur, ego vero motum perciperem nullum; parentum autem præſentia non ſineret me frigidam petere, in quam poſſem calentem; ætas enim erat fervidiſſima; manum demittere; ſevocavi adoleſcentulæ Medicum, negantemque, ſe motum unquam in eo ventre animadvertiſſe, hortatus ſum nihilominus, ut quamvis intactam eam Virginem omnes crederent, caute ipſe prudenterque ageret, nec quid in aliis ejus ſimilibus paucis ante annis accidiffet non ſine mendantium dedecore, obliviſceretur. Quid quæris? Intacta illa Virgo paulo poſt infantem edidit. Eſt igitur ſignum quod dixi, certum, cum eſt; nec tamen non grvida poteſt eſſe mulier, cum abeſt. Aliud legi, ab doctis alioquin, & experientibus Viris pro certo, & in omnibus gravidis occurrente propoſitum, umbilicum videlicet protuberantem contra atque in hydrope, cunctisque aliis ventris tumoribus. Sed num in aſcite nunquam protuberet, quam ad aquas educendas nonnulli perforant protuberantem, itemque num quam cauſam prominentis umbilici in gravidis ipſi proferunt, ea non ſit aliis qui inteſtina ſurſum urgeant, tumoribus communis; hæc, inquam, aliaque non quæram, cum ipſi ante finem tertii menſis non extare hoc ſignum, fateantur, cumque inſuper aliquando accidat ut geſtatio uteri cum hydrope conjungatur. Ne Plateri Matronam (*l*) hic memorem, ſolitam *quoribus uterum gerebat, in aſcitem incidere*; pauci ſunt Medici qui utrumque aliquando conjunctum non viderint, aut qui ſaltem, ſi cauti, prudenteſque ſint, alienorum errorum non ignari, an conjuncta eſſent, dubitaverint. Quo magis annis ſuperioribus miratus ſum, doctum cæteroquin Medicum, & valde exercitatum, cum mecum conſilia iniret pro Illuſtri Matrona, quæ anaſarca, & aſcite laborans huc venerat, de nulla alia re ſolicitum quam de efficacibus adverſus utrumque hydropem medicamentis ſtatim propinandis, verba feciſſe. Ego vero cum tenellos Matronæ filios, ipſamque ætate florentem viderem, neque interrogando certior fieri poſſem, uterum tunc ferret, necne; iſta, inquam, medicamenta omnia probo, ſic tamen ut priuſquam de hac re qua de quæro, non liqueat, in uſum trahi non incipiant; interea autem levioribus quibuſdam, & tutis in utramque partem remediis utatur, aptaque in primis vivendi norma. Sapiit mulier, mihi que auſcultans, domum

(*b*) Ibid. Obſ. 6. (*c*) Obſ. 7. & 8. (*d*) I. n. 39. & 1V. Animad. 23. & 24. (*e*) §. 3. (*f*) §. 7. (*g*) §. 6.
 (*h*) Theſ. Max. n. 40. 158. 210. (*i*) 7. (*k*) 3. (*l*) Obſ. 1. 3. ubi de Extuberantia.

domum reversa, suo tempore ad me misit qui gratias ageret, nunciaretque, filio edito, simul a morbis illis solutam, nihil ex iis, nisi crurum tumorem, superesse. Complures quoque esse; video, qui signo nitantur vetustissimo, quippe in Hippocratis Aphorismis (*m*) proposito: *Quæ utero gerunt, his uteri os comprimitur*, indicio utique non contemnendo, & perutili primis illis mensibus, quibus priori, ut supra dictum est, non est locus. Itaque hoc feliciter usus sum, cum licuit; licuit autem perraro; nostratibus sceminis ejusmodi explorationi plerumque repugnantibus. Nec temere tamen sum usus, non ignorans, esse uteri morbos, in quibus, ut in parte docet Hippocrates (*n*), ejus osculum connivet. Imo ob eandem causam non satis esse, credidi, si ad constrictionem illam osculi ejus quoque coronæ incrementum aliquod additum esse, non imperitus Explorator perciperet, aut si digito ea corona sursum non nihil compulsa, mox hanc, subducto paululum digito, & stante muliere, relabi sinens, gravius uteri pondus animadverteret, aut denique si idem osculum posteriora versus inclinatum magis sentiret. Hæc enim etsi Hippocratico signo adjecta ipsius vim augent utique; tamen magnopere non fidendum, censui, nisi cum ea corona, ut Galenus (*o*) olim admonuit, æquo durior non esset, uteri autem morborum, vitiorumve, in quorum certe quibusdam inclinatio quoque antrorsum est, unde osculum retrorsum convertitur, omnia abessent indicia.

4. Igitur ne veram graviditatem pro falsa accipiamus, est ratio habenda accuratissime eorum omnium tum quæ adsunt, tum quæ absunt, in primisque si mulier antea gestavit uterum, an eadem quæ alias, signa initio præcesserint, ex quibus nunc pariter se gravidam factam censeat. Ob hujus enim rei, fallacis quidem interdum, sed non propterea negligendæ, contemptionem sæpe vidi Medicos in errorem prolapsos, ut ex tribus saltem, quas placet subjicere, Observationibus præclare intelliges. Hæc omnes ad Fœminas pertinent Generosissimas, primam hujus, reliquas meæ Civitatis.

5. FœTUS ante sex menses, & dies aliquot; neque enim ab eo tempore mulier cum Viro consueverat amplius; conceptus fuerat, matre ob solitas initio post cæteras conceptiones molestias, quin gravis facta esset, non dubitante. Jamque uterus tertio mense tumere cœperat, cum, profluente multo ex hæmorrhoidibus sanguine, detumuit, ut deceptam fuisse mulierem, arbitrarentur. Itaque etsi postquam, eo luxu conquiescente, recreata erat, iterum venter in tumesceret; non propterea gravidam putavere. Reliit novissime idem fluxus; eique febris accessit. Tunc vero cum ipsa jam, nedum Medici, nihil de graviditate amplius suspicaretur; sanguis e brachio, & postmodum etiam e pede missus est, tum deinde medicamentum datum ad alvum solvendam. Paucis postquam datum fuerat, horis ecce inopinantibus omnibus, fœtus ejicitur mortuus, & septima post tunc hora Secundæ. Quæ cum fœtu, & eorum quæ dixi, omnium relatione ad me allatæ fuerunt postredie mane, qui dies fuit IV. Kal. Septembres A. 1727.

FœTUS a vertice ad calces erat sex transversos digitos longus, funiculus umbilicalis novem, sed mira tenuitate, ut filum referret modicæ crassitudinis, sine ulla intorsione, ubique æquale. Coruscum fœtus, qui erat masculus, bene intus extræque conformatum, nisi quod caput totum ita apparbat, quasi a lateribus fuisset compressum. Albus rodierat, nunc fuscus erat factus. Viscera fere omnia pallido, & obsoleto colore, jecur in primis, quod & subflavo erat pallidissimum. Non modo urinaria vesica inanis, sed & Colon intestinum, & Rectum. Sanguine coloris, non modo sanguinis, nihil quam se ostenderet qua cunque sive fœtum fecares, sive ejus funiculum, qui ad me integer, hinc umbilico annexus, inde placentæ, allatus fuerat, cumque primi saltem ab illo in hanc rami essent tenues, qui quasi globi, nonnihil in longum se extendentes, igni, nigricantes, & sanguine ferme fluido disten-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ti, per Secundarum membraneam faciem qua placentæ, hic revera pro parvitate fœtus amplissima, suberant, transpiciebantur. Cæterum etsi fœtus corpusculum neque erat exterius flaccidum, neque rugosis integumentis opertum, neque ex ipso, aut ex Secundis quidquam gravis odoris usquam exiit; non dubitavi tamen quin diutius in occluso utero, aut mortuus, aut certe infirmissimus, & mortuo similis jacuisset, antequam prorsus moreretur.

6. Repentinus multi sanguinis fluxus ex sanguem, ut ex dissectione apparuit, fœtum ejusque funiculum reddiderat, & hunc præterea adeo gracilem. In eo autem quod fœtus esse crederetur nullus, excusandus error Medicorum aliquanto magis, quam in proxima historia.

7. FœTUM pariter immaturum, & mortuum ejecerat altera Matrona mense Sextili A. 1716. Huic se gravidam esse, ex consuetis sibi indicibus putanti, Medicus ut abundantem, quemadmodum existimabat, minueret sanguinem, e brachio miserat pondo libræ. Cum venter postea non ita pro gestationis tempore tumeret, mulierque iis mensibus quibus fœtus motum animadvertere consueverat, non perciperet, tum Obstetrix, tum Medicus ipse, Vir alioquin doctus, sed quam semel animo imbibisset opinionem haud facile deponens, non fœtum, sed molam utero geri, pronunciarunt. Qua pronunciatione cum percussus esset, gravique mœstitia afflictus mulieris animus; forte accidit ut ipse in Patriam ætate illa secederem, insciusque rerum istarum, ejus rogatu a Con-

sanguineis, Viris nobilissimis, meique amicissimis, ad ipsam adducerem. Quam bono, ut solebat, colore, & nisi quod tristis erat, bene valentem cum aspicerem; quid tibi, inquam, Medico opus est? Nempe, inquit, ut ex eo sciam, gravis sim, necne. Tum ego cum interrogando, & ventrem contrectando, nihil audirem, nihilque perciperem, unde non gravidam esse, crederem, imo ex ipsa, itemque ex intima ancilla quæ ei semper fuerat a cubiculo, eadem omnia nunc esse, & fuisse, intelligerem quæ in prioribus fuerant uteri gestationibus, si duo illa exciperes de quibus antea dictum est; gravis es, inquam, nec duo ista, opinor, deessent, nisi quod in aliis gestationibus, cum junior esses, non fecisti, sanguinem eaque copia, mittendo, fœtus robur imminuisses, ejusque incrementum retardasses. Tum demum quis jussisset, ejusque de mola pronunciationem audivi. Ibi ego, quæ ipsum rationes permoveant, nescio: meæ certe me permoveant, ut de mola ne suspicer quidem; fœtum vero imbecillum, & quem nisi apta vivendi norma, animique alacritate recrees, in periculum adducas, a te gestari, quo ad licet ejusmodi in rebus, confirmo. Vera hæc erant; at serius quam oportuisset, inculcata. Cum enim ipse rusticatum abiissem; non ita multis interjectis diebus, accidit, ut mulieri nec opinanti cruenti quidpiam e naturalibus prodiret. Medicus autem præjudicata opinione adductus, ut molam citius deturbaret, rhedam conscendere, & per inæqualia, atque aspera loca equis concitatis ire jussit. Dolores inde oboriuntur. Domum reditur. Mittuntur ad Medicum qui consulant quid agendum. Hic vero clysterem imperat: quo reddito, se venturum, promittit. Dum redditur, una mortuus fœtus, Secundæque ejiciuntur nulla cum mola. Venit non ita multo post Medicus. Occurrit ancilla de qua antea dictum est, iisdemque propemodum verbis excipit, quibus in re non valde absimili, ut in Sepulchreto (*p*) habes, Medicos olim excepit suos generosissima Veneta Matrona Helena de Mocenicis. Ancilla enim illa fœtum ostendens, en mola, inquit, quam hera gestabat mea.

FœTUM, cum ut dixi, abessem, dissecare non potui. Sed gracilem, & nihil grave olentem fuisse, ab iis qui viderant, accepi.

8. Venia tamen digni sunt Medici, nisi si pertinaciam falsa cum opinione jungant. Multo dociliorem, ut continuo intelliges, ibidem inveni alterum A. 1721.

9. FœTUS quem immaturum, & mortuum ejecit mater, historiam nunc tertiam accipe, eo digniorem

F f 2

quæ

quæ diligenter scribatur, quod mola simul ejecta est, eaque præcesserant quæ, ut in Observatione quadam Schacheri (*g*) cum hac quadantenus conveniente, opinionem veræ graviditatis propemodum tollerent.

Matrona habitu, & statura mediocri, sed quam nullam facile memini quæ plus sanguinis gigneret, felix plurimum liberorum mater, nonnunquam tamen etiam abortionibus obnoxia, cum post ultimum partum quem immanis lochiorum copia erat consecuta, tristius hyemem traduxisset; Aprili mense ex consuetis sibi iudiciis, cum menstruorum emanatione conjunctis, se rursus concepisse, censuit. Secuta est appetitus ciborum tanta dejectio, vix ut vespertino dumtaxat tempore comederet, præsertim cum quidquid mane sumeret, vomitu rejiceretur. Huc accessit circa Idus Junias sanguinis ex utero profluvium. Adversus quæ mala, ægræ non prorsus insolita, cum alias post multa incassum adhibita, aquæ Nucerinæ usus profuisset, nunc minime profuit. Ob hæc Julio circiter medio ab ægra advocor, venæ sectionem supra quam dici possit, perosa. Itaque ea saltem quæ pertinaciter non recusaret, commendo, ut puta usum *gelatinarum* ex vituli cruribus, coralia in pollinem redacta, cydonitem, & pauca alia de hoc genere quæ utrique malo ita adversarentur, ut sanguinis tamen cursum violenter cohibere non possent. Utrumque interea perstabat malum, sic tamen, ut non difficulter ferretur. Quotidie enim mane surgebat mulier, stabat, sedebat, ambulabat, rheda etiam, cum vellet, minus probantibus nobis, per urbem vehebatur, nec quidquam fere prodibat sanguinis. Noctu dumtaxat, cum sive supina, sive in latus sinistrum cubaret; in dexterum enim haud poterat; profluebat, sive lecti calor moyeret, sive non jacentis uteri osculo aliquid se opponeret quod operiret, aut quasi obturaret. Præter id quod noctu effluerat, magna erat concreti sanguinis copia quæ cum primum surgeret, excidebat. Inter hæc ad cæteras mœroris causas gravissima quædam cum repentino terrore accessit ex nec opinato Viri infortunio, quod ut Civitas universa commiseratione, ita Uxor lachrymis, & planctu excepit. Et ea quidem quæ prima infecuta est, nocte sanguis ferme omnino substitit. At proximis vel fusius effluxit. Jam non erat quispiam qui tanta, & tam crebra sanguinis effusione spectata, gravidam crederet esse posse mulierem; sed ne ipsa quidem credebatur amplius. Mihi tamen, quamvis senior, auscultabat Medicus sæpe inculcanti, judicium adhuc, ut in muliere quæ sanguine adeo abundaret, esse sustinendum: conceptionis solita indicia omnia præcessisse; abortionis in effuso sanguine, accurate semper inspecto, vestigia necdum ulla apparuisse: lente quidem uterum intumescere; verum si parcius tandem sanguis efflueret, citius fortasse tunc se elaturum. Dandam igitur operam, ut ejus effluxus parcius fieret; sic enim mulieris quoque vires servari facilius posse, quarum lapsus jam incipientis crura indicium dabant non æque firma atque hæcenus fuerant, & minus roseus quam antea, faciei color. Cum alia quæ ea mente exhibuerat, minus responderent; dare cœpit veterem rosarum conservam, ut vocant, vitriolatam, qua, & confectioe alkermes; sic enim appellant; sine odoribus excipiebat contusa citrea semina, & in boli formam redigebat. Hoc bolo & ventriculus aliquanto melius se habere incepit, & sanguinis multo minus profluere. Tunc vero; tertia jam pars præterierat Augusti mensis; non solum tumere cœperant mammae, ut in prioribus uteri gestationibus, sed etiam altius se attollere. Hic iterum mulier, cæterique in depolitam graviditatis opinionem redire. Erat tamen insoliti aliquid, quod illius, meumque turbaret animum, creber in utero punctio sensus. Quæ mater movit, ut ventrem manu diligentius contrectarem. Quod dum facerem, magis aliquanto turbatus sum, uterum percipiens, non umbilicum versus acu-

minatum, sed in transversum utroque latere magis extensum, nec, si paulo fortius premerem, sine dolore id ferentem, præsertim ad dexteram iliacam regionem. Vultu quidem, ut debebam, non modo verbis, apud mulierem suspicionem dissimulavi meam. Hanc Medico tamen, & Viro mox aperui, vereri me, dicens, ne præter fœtum mola subesset: nectamen propterea nisi id quod agebatur, agendum; neque enim ubi molæ suspicio esset, & majus in dies, quo minus sanguinis exiret, uteri incrementum, iis esse locum quæ vehementer adstringerent, præsertim cum sanguis nonnullis quidem noctibus haud ita parce, plerisque tamen satis modice jam prædideret; nec contra ubi facile profluvium redire posset, simulque cum mola, fœtus esse crederetur, ad pellentia, ne in solis quidem molis semper tuta, decurrendum; sed observando, & pro re nata moderando sanguinis fluxum, quiete præterea & animi, & corporis, aptisque alimentis mulieris vires ad cujuslibet enixus casum esse conservandas. Hæc igitur dum attente fierent, post dies non ita multos, XV. Kal. Septembris, mulieri, dum fortè staret, aquæ repente ex utero proruperunt neque odore, neque re alia ab iis quæ parturientibus prodire solent, nisi forte copia paulo majori, discrepantes. Vocata continuo Obstetricum cum proximi partus nulla præterea videret indicia, imo uteri osculum oclusum digito perciperet; hæc nobis curavit significanda: qui nisi novi appareret aliquid, interea quiescendum esse, respondimus. Unus, alter, & tertius jam dies sic erant exacti, me non valde mirante, quippe memore, non modo apud Harveum (*r*), totque alios legisse, verum etiam in Cive alteramea nobilissima aquarum effluxum multo ante extremum gestationis vidisse, felici nihilominus partu non ante legitimum tempus consecuto; ægre tamen hic ferente, ubi fœtum neque robustum, neque solum esse, existimarem. Die autem quarto, cum venter qui ab aquarum exitu detumuerat, iterum cœpisset tumere, ingruentibus partus doloribus, mola primum, deinde fœtus mortuus ejectus est, novissime autem, tribus interjectis horis, nec sine difficultate, & magna sanguinis profusione, Secundæ exierunt. Servata est mater, quæ undetrigesimo post anno obiit ex maligno ulcere, ut accepimus, in utero, an vagina, sed postremis illis annis abortio. Certe eo tempore quo fœtum illum gerebat, & eo quod protinus, & deinceps satis diu infecutum est, nihil fuerat unde uteri, aut vaginæ exulcerationem jure posses suspicari, indeque sanguinis illas effusiones repetere, ut posses in fœmina, ab Raygero (*f*) descripta, quippe quæ cum acerbissimis lumborum, & inguinalium doloribus immanem primum uteri hæmorrhagiam passa est sex, septemve ante partum hebdomadis, post puerperium autem profluvium, quo intra perpaucos menses confecta est, fœtidissimi nigricantis humoris. Quod si nostrum cum propolis a Phil. Jacobo Hartmanno (*t*), & a Cl. Gutermanno (*u*) casibus tibi placeat conferre; non difficile intelliges, abortus, pariter cum mola conjunctos, quanta, & quamdiu profusio sanguinis præcesserit, neque tamen hic ab aperto in vagina sanguifero vase, nedum ab uteri, aut vaginæ exulceratione, deductus sit, aut deduci debuerit. Sed cætera quæ ad abortum attinent, a nobis descriptum, persequamur. MOLA, eloto qui adhæserat, sanguine, haud crassior inventa est digitis transversis duobus, aliquanto autem longior, sectaque, nonnihil spongiosa, & quasi carnea apparuit. Secundæ nihil ostenderunt vitii. Fœtus qui sequioris erat sexus, novem digitos transversos longitudine non æquabat. Caput universum, & collum a magna quasi sugillatione; sine ullo tamen fœtore, nigricabat. Cætera etiam interius, nihil præter naturam, quantum videre potui, habebant. Inepta enim mulierum morositate, vix licuit ventrem aperire, in quo ventri-

(*g*) Progr. de Hæmorrhag. Gravidar. (*r*) in Additam. ad Exercit. de Generat. ubi de Uter. Humor.
 (*f*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 133. (*t*) Dec. ead. A. 4. Obs. 84. (*u*) Ast. N. C. Tom. 3. Obs. 78.

ventriculum non inanem, quædam autem intestina animadverti ab iis quæ secundum naturam continebant, subnigra. Sed ne id quidem permisissent, nisi, ut solari possent Parentes, qui decepti marem amississe tristius ferebant, uterum exiguum quidem, sed immisso per naturalis rimulam tenui specillo, cum hac manifestissime communicantem, sicuti curiosis ipsis pollicitus eram, ostenderem; clitoridis enim extantior, rimulamque prætegens, ut in ejusmodi foetibus solet, magnitudo illis pro pene imposuerat; nec mirum, quando sæpius Chirurgis, atque adeo Medicis ad eundem modum imposuit.

10. Neque immerito hoc a me dictum, cognosces ubi ab Auctore Sæp̄is utriusque de Vivipara Generatione in harum altera describi foetum animadvertis, qui *vix attingens tertiam partem digiti auricularis, completus tamen erat, & distinctus in omnibus suis particulis, itaut vel sexus masculinus optime distingueretur*. Scilicet in hunc errorem, quem verbum istud optime sine ulla adjecta dubitationis, aut accuratioris examinis mentione, satis indicat, non incidisset, si anatomes exercendæ magis, quam impugnandæ, studiosus, eadem quæ solertes Anatomici, in primisque Ruyschius (x), de tanto faciliori ob ea quæ diximus, in dignoscendo sexu deceptione, quanto minor est foetus, animadvertisset. Quem vulgarem errorem exterminari, parentum interest, qui sæpe abortus eo gravius ferunt, quod marium illos quoque esse, putant qui sunt foemellarum.

Cæterum ut ad propositam historiam redeam, an suffillatio illa capitis inde orta sit quod aquis aut omnino, aut maxima ex parte jam effusis, non membranae illis distentæ, sicque deorsum compulsæ ad viam foetui dilatandam, sed foetus, matris conatibus propulsus, ipse sibi per angustias oris uteri exitum aperire debuerit, an potius, si, quod facile acciderat, is credatur antea mortuus, læsionem ejusmodi quæ non nisi in vivens corpus, aut in cadaver recentissimum cadit, vel pridem, quæcunque ejus rei causa fuerit, vel statim a morte, capite jam antea deorsum converso forte contraxerit, itemque an mola culpanda hic sit, quæ, ut ipsum præcessit, sic inter ejus caput, & os uteri interjici potuit, viamque angustiorem facere, eademque obstaculum illud fuerit quod, ægra stante, sanguini exitum intercludere ex utero, quippe tum desuper compressa, videbatur, in medio relinquo. Quod vero aquas effusas ex amnio fuisse, non dubitem, ejusdem foetus, qui non nisi quarto post die exclusus est, cum alia faciunt, tum illud insuper quod copia esse visæ sunt paulo majori quam debebant. Neque enim ignoro, fuisse ingenio cogitatum, aquas ante justum tempus prodeuntes, non ad eum qui denique ejicitur, foetum, sed ad alterum attinere qui simul quidem cum eo conceptus, verum in vitæ primordiis extinctus, & deinde colliquatus, istas quæ exitum anticipant, aquas reliquerit intra annum proprium donec earum jugi incremento hoc adeo distendatur, ut alterius robusti, & ad maturitatem prope adducti foetus vehementioribus motibus resistere nequeat. Sed ut de aquarum illo incremento hic minime disputemus, atque ut præterea concedamus, huic cogitato quibusdam in casibus esse locum fortasse posse, at non erat certe in nostro, ut pote cum foetus imperfectus esset, ac debilis, neque in propositis a Petersonio (y), & Dethardingio (z); foetus enim qui caput, jam exertum, rursus in uterum retraxisse, ibique alter duas, alter septem hebdomadas donec partus tempore omnino prodirent, restitisse scribuntur, suis profecto, non alienis aquis exitum aperuerant: aut si exempla hæc, quod ultro fateor, firmas requirebant probationes; alia tamen haud deerunt creditu facilia, eodemque spectantia, si otium tibi ad quærendum fuerit. Cæterum præmaturum, & qui fere innoxius

fit, aquarum exitum repetere plerumque solitus sum a rupto dumtaxat chorio, sic effluere sinente quod inter se, & amnium plus minusve illarum forte intererat secundum Observationes Ruyschii (a), & aliorum (b); quanquam hi nescio quam inde allantoidem humano in genere commenti sunt.

Aquarum vero ex amnio ipso ante justum tempus eruptionem illam esse, non dubito, quam merito Hippocrates (c) *malam* pronunciavit. Quamvis enim post ipsam non semper infelix sit partus; sæpius tamen minus est felix, sive illam ut causam, sive ut effectum spectemus. Ut causam quidem; nam effusa tunc aqua viam opportunè foetui neque dilatat, neque lubricat. Ut effectum autem; sive enim a minus firmis sit Secundarum membranarum, sive ab nimia aquæ copia, sive ab ejus denique acrimonia, id quod Martiano (d), neque injuria, magis displicet, quomodo hæc duo novissima internoscamus, docenti; non bona certe aut de foetus, aut de matris, aut de utriusque constitutione vel solidorum, vel fluidorum, vel utrorumque significat, contra atque ad partus, & puerperii optabilem felicitatem requiritur. Ex his proclive erit tibi explicare quædam, ad præproperam aquæ eruptionem, ad aliaque in proposita Matriona, & ejus partu, & foetu, spectantia.

In Mola autem suspicionem quæ me signa induxerint, ex historia intelligis, ubi ipsa, qualia ea cunque sint, memoravi. Non facile utique est ita illius præsentiam cognoscere, ut audacter affirmes: ex signis tamen notis quæ Majores nobis reliquerunt, pudenter licet suspicari.

Eorum plurima; quanquam non omnia simul occurrere necesse est, collecta videbis a Lamzwerdio (e), ex cujus innominati libro, maxima alioquin ex parte infrugifero, a quibusdam ætate hac nostra fuisse descripta, animadverti. Nec tamen ego istam molam aut antepartum, aut post dissectionem ex iis esse quæ veræ appellantur, censui; imo pro uteri polyposa concretionem semper habui in muliere præsertim (quæ me res magis in eam suspicionem perduxit) cujus ex utero tantam prodire sanguinis copiam, & tam facile concreverit, viderem.

11. Scilicet Molarum aliæ cum legitimæ sint; aliæ quæ illegitimæ sic appellantur; ex utrisque tamen quædam possunt aut cum foetu conjungi, & sæpe abortionis causam afferre, sive uterum irritando, sive ejus cavum non parva ex parte occupando; aut sine foetu adeo incrementum, ut graviditatem mentiantur. Sed illegitimæ possunt in virginibus quoque intactis, castisque viduis prægigni; legitimæ, nisi apud eos qui, dissentientibus cæteris, ponunt in mulieribus subventanea ova, non possunt.

Illegitimæ; ut de his primum dicamus, aut ex sanguine in uteri cavea subsistente, aut ex interiore aliqua ejus excrementa fiunt. Has ex certa basi, pedunculove cognosces, per quem, ut Ruyschius (f) proposuit, cum utero continuantur, aut certius ex sanguiferis hujus vasis in easdem productis. Illas autem quæ multo crebrius occurrunt, & ad quas plures quæ in Sepulchreto extant, non difficile revocabis, non secus ac in vasis, & corde ipso cæteræ polyposæ concretionem, ex sanguine fiunt: quas cur in uteris, ut Lancisius (g) docuit, etiam virginibus cum Hoffmanno (h) agnoscere nolimus, haud satis causæ esse, video, earum præsertim quibus menstrua uberius fluant; aut insolita non sit hæmorrhagia uterina; hoc enim, aut simili quopiam modo interpretandum censeo Cel. Virum Abrahamum Vaterum (i), qui in virginibus saltem quibusdam agnovit. Concretionem hujusmodi Ruyschius (k) docuit, qua ratione, etiamsi quidpiam membranarum instar adjunctum habeant, a molis quibusdam, inter legitimas ab aliis positis, distinguamus. Quibus de molis priusquam pauca attingamus, non est tibi quædam nostra Observatio singularis conforma-

(x) Thef. Anat. 6. n. 48. 51. 54. 59.

(y) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 62.

(z) Earund. Dec. 3. A. 5. in Append. n. 8. ad cit. Obs. 62.

(a) Thef. Anat. 5. n. 56. prope fin. & Thef. 10. n. 155.

(b) Vid. Littré Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. & Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 36. n. 3.

(c) Coac. Prænot. Sect. 3. vers. 187.

(d) Annot. ad eund. vers.

(e) Hist. nat. Molar. uter. c. 16.

(f) Cent. Obs. Anat. Chir. 58.

(g) Epist. ad Mulebancher.

(h) Dissert. de ignor. uteri struct. §. 19.

(i) Diff. qua Mola prægnans & cæter. thef. 12.

(k) Cent. citatæ Obs. 29.

mationis polyposarum quarundam uteri concretionum reticenda.

12. Nobilis in Patria nostra Matrona fuit, procerâ statura, colore, & habitu laudabili prædita, quæ nonnullos quidem intra primos gestationis menses foetus ejecerat; sed inter eas abortiones sæpe tamen gestatione absoluta, vitales filios pepererat prægrandes, interdum & geminos, non sine gravi labore, & molesto puerperio. Inter hos difficiles partus fluori haud raro obnoxia fuerat albo, & innocuo, interdum levi etiam, medio inter menstruas purgationes tempore, sanguinis stillicidio, quod semper Viri congressus, paulo vehementior præsertim, non sine dolore aliquo renovabat. Hæc igitur mulier anno exacto circiter trigesimo quarto, cum fluor ille albus plane desisset; novo morbi genere per intervalla cœpit laborare, sæpius intra biennium recurrente, novissimis autem tribus mensibus A. 1723. & primo insequentis anni, quo ego mense per litteras consultus sum, ad certum semper tempus redeunte, menstruorum videlicet. Tunc enim abortis partus doloribus, & primo, aut altero die sanguinis cursu incipiente, vel uberius quam pro consuetudine effluentis, in medio fere eo cursu ex utero ejiciebatur corpus, ut apparebat, membranæ, idque ea forma, eaque magnitudine quæ triangulari uteri cavæ satis responderent, modice convexum exterius, qua facie erat inæquale, nec sine plurimis filamentis, quæ ab sedibus ad quas adhæsisserent, abrupta esse videbantur, cavum autem interius, qua facie erat læve, & madidum quasi ab aqueo humore, quem antea continuisset, in exitu autem, per amplum foramen, quod in uno erat angulorum, a distractione facile apertum, emisisset. Hujus ejectionem corporis lochia multa consequebantur, pro mulieris consuetudine sæpe interrupta. Quod si nonnunquam id corpus non integrum, sed in frustula divisum per vices prodiret; tum dolores, & lochiorum fluxus per vices pariter redintegrabantur. Singulis autem istis quatuor mensibus, quibus a Viro se abstinerat, cum singulas has permolestas quasi abortiones passa esset mulier, nec remedia, a pluribus qui consulti fuerant, egregiis Medicis imperata, quidquam profuissent; rata, sibi esse multo conducibilius, si novem saltem mensibus a doloribus vacaret; secubare noluit amplius; itaque Martio mense A. 1724. gravis facta est. Ultra Junium tamen foetum non pertulit. Sed hoc consecuta est, ut Julio, duobusque insequentibus mensibus rite, ac sine illa molestia menstrua fluere. Cum vero nulla apparuissent mense Octobri, sub Novembris initium reversi dolores sunt cum descripti corporis ejectione, cæterisque de quibus supra dictum est. Diutiusque stans intervallis eadem redire perrexerunt, ut cum ipse uno ex annis proximis Foro Livii essem, ejectum viderim corpus, quod ut absens rescripseram, ex polyposa concretionem erat factum, membranam mentiente, in modum dispositam parvi marsupii triangularis; ut proclive esset intelligere, viscidæ sanguinei seri particulas, ex uterinis vasorum osculis prodeuntis, quæ albi floris forma olim excernebantur, nunc viscidiores factas, ad omnes uteri parietes intimos adhærere, sicque in polyposam membranam concrevere, quæ ad cavæ illius imaginem, quam in Adversariis (l) trianguli propemodum forma esse, confirmavimus, quasi ad typum quendam conformata, marsupium referret, in quod expressa quæ inter viscidiores illas particulas fuerat, seri pars aquea retineretur, & marsupium servaret cavum, & læve intus redderet: retineri autem facile quia sive ob exstantes intra cervicem lacertos, sive ob hujus, si cum fundo conferatur, angustias, sive ob conniventis osculi impedimentum subsistentes viscidæ particulae, ibique inter se undique contingentes, jam inde ab initio marsupium occluderent: hoc denique sanguini, singulis mensibus erupturo, primum quidem obicem opponendo, efficere, ut distenderentur uteri vasa, sicque dolores concitarentur; deinde vero cum

urgentis sanguinis vi a parietibus uteri distraheretur, cruciatus augere; novissime undique avulsum, non sine magna ob illam vasorum distentionem & prævia, & comitante, & sequente sanguinis copia ejici. Habes, quæ initio, & postea fuerit mea de hoc morbo opinio: qui in eo quidem mihi, Plateri (m), aliorumque Observationum, vel Aetio (n) olim non incognitarum memori, minime novus videbatur, quod stato menstruorum tempore cum his concretionem aliqua, idque diutius, ejiceretur; sed in eo quod concretionem singulari ista forma esset, quam apud alios legisse non memini; quin Platerum memini discrete scripsisse, nullam se cavitatem in sua potuisse cognoscere. Eorum qui consulti fuerant, aliis uteri excrescentiam hanc nostram esse, visum est, aliis polyposam quidem concretionem, sed ex sanguine per vas aliquod, in utero ipso erosum, destillante. Qui si, ut ego, aut inspexissent ipsi, aut in Mariti multo accuratioribus quam Medici, litteris ad me missis descriptam legissent; eas opiniones, ut puto, facile deposuissent, quas tempus quoque a vero alienas fuisse, ostendit. Nam ut morbus postea diutius duraverit; finem per se, & per ætatem habuit tandem. Cum enim ad tempus accessit quo mulieribus solent desinere menstruas purgationes; jam primum, non singulis mensibus, sed singulis annis, bis terve, dumtaxat, redire cœpit: cum vero finem illæ habuerunt; & ipse habuit: neque ullius in utero vel levis erosionis indicium, aut qualiscunque ex utero incommodi unquam extitit quoad mulier vixit; vixit autem donec cancer, in altera postea mamma ortus, septuagesimo anno jam proximam confecit. Porro Medici quo illa utebatur, sententia fuerat, concretionem illam de quibus dictum est, subventanea esse ova, cum idem, credo, spectaret quod illi qui polyposas molas ab iis quæ ex subventaneis ovis essent, per cavam quæ intra has, non intra illas foret, internoscere docuerunt. Qualia ova tametsi essent in mulieribus agnoscenda; difficile tamen esset dicere, cur in ista se explicarent semper in trianguli formam, singulisque mensibus semper unum præsto esset quod in uterum descenderet. Sed hæc hæc haftenus. Nunc de legitimis, sicuti promisimus, molis pauca adjiciamus.

13. Legitimas Viri ætate nostra doctissimi eas dumtaxat molas appellant quæ sine prævia conceptione non fiunt. Sed alii ex foetu, & Secundis, alii ex placenta solum fieri posse, credunt, si quacunque de causa rerum harum facies sic mutetur, ut facile pro iis quæ ab origine fuerant, agnosci nequeant, sive massam quasi carneam, imo carne multo duriorum, sive aggeriem vesicularum, ut quam olim Mercatus (o) vidit, repræsentent. Ruyschius tibi in manibus est, qui in placenta vel sola utrumlibet mutationis genus ostendit cum alibi, tum præsertim in Observationibus: ex quibus anno editis 1690. cur nihil eorum quæ hic, aut supra (p) indicavi, ad Scholia saltem harum Sectionum augenda, relatum sit in Sepulchretum, non video. Placentulas enim minorum foetuum non rarissime in utero subsistere, ab eoque se constringente magis magisque compressas, longe aliud ac erant, non modo figura, sed & substantia carni durissimæ simili, videri docuit (q). Placentas autem foetuum majorum ibidem resistentes, interdum degenerare in vesiculas, humoris aquosi plenas, idem, si quis alius, præclare ostendit, cum unam eandemque placentam invenit (r) ex parte sanam, ex parte in ejusmodi vesiculas jam mutatam. Quæ Observationes etsi veræ sint; tria tamen, aut quatuor sunt addenda. Primum, neque minorum foetuum placentulas non aliquando in vesiculas degenerare, cum Ruyschius idem in placentula-foetus trium fere mensium initia hujus mutationis, in altera autem placentula ipsam mutationem magis luculentam demonstraverit (s). Alterum, nec soli placentæ mutationem hanc convenire, quando non tantum ex posterioribus Observationibus Ruyschii constat, vel in funi-

(l) I. Tab. 3. & IV. Animad. 42. (m) Obs. 1. 3. ubi de Inanimat. Excret. (n) Medic. Tetrabi. 4. Serm. 4. c. 80.
 (o) Sect. hæc Sepulchr. 37. Obs. 1. 5. 4. (p) n. 11. (q) Obs. 28. 29. 58. (r) Obs. 33.
 (s) Theat. Anat. 6. n. 102. 103. & Tab. 5. Fig. 3. 4. 5.

niculo umbilicali vesiculam ipsum *pluries vidisse* (*t*); sed & ex vetustioribus (*u*) manifestum est, eundem funiculum tot vesiculis præditum ipsi nonnunquam occurrisse, *ut totus videretur concatenatio vesicularum aqueo humore refertarum*: quin etiam ex Vallisnerii nostri Observatione (*x*) certum est, post immanem vesicularum numerum, ex utero ejectam se placentam, ut; nisi hanc ad alterum foetum perquisisse, comminiscaris; liqueret, ex placenta igitur mutatione illas non fuisse; quod ex aliorum quoque, puta Cl. Gutermanni (*y*) inferre potes Observationibus. Tertium, cum eodem Vallisnerio, quem pariter quæ modo adnotavi, fere omnia video advertisse, dubitari fortasse posse, num illa placente in vesiculas degeneratio tunc fiat cum in utero post exclusum foetum subsistit, an priusquam is excludatur, sit facta. Ego certe in quadrimestris foetus placenta, quæ simul cum eo exclusa fuerat, vesiculam vidi aqua plenam. Attamen sic ista mutatio prius in placentis quæ cum foetu prodeunt, concideretur. Quartum denique, cum supra dictum sit, neutrum hoc molarum genus fieri non præcedente conceptione, & neutrum sane ab intactis virginibus, quod agnoscere meminerim, editum sit, summa profecto & diligentia in examinando, nec minori prudentia in pronunciando opus esse, siquando ulla ex his quæ a viro se abstinuissent creduntur, aliquid ejiceret quod ad alterutrum genus spectare a primo videretur, ne forte non placenta; sed mera sanguinis concretio, aut excrescentia quæpiam esset quæ carnis; aut vesicularum de quibus diximus, similitudinem gereret. Excrescentias enim quæ carnem referunt, aut caro sint, passim extare, est notissimum: hæc autem ipsarum vesicularum similes sint, Litteris superioribus (*z*) est traditum. Quin etiam ut in ventris cavo hydrops est interdum ex hydatidibus, ut puta quales Ruyschius (*a*) pinxit peculiari modo inclusas, ita non repugnat, hydropem uteri nonnunquam fieri ad eundem modum, præsertim cum tunc; nisi forte pro mola ex vesiculis, ut alii mant, habendum; capite de uteri hydrope Aetius (*b*) descripsit, *Humoris copia*, inquit, *in uterum confluxit, & aliquando corpuscula quædam, vesicæ fellis simillima, in ipso generantur, in quibus humor colligitur*: eaque corpuscula infra vocat *pelliceas, & aqua fertas vesicæ*. Nec desunt exempla diuturni hydrophoræ soluti per immanem ex utero excretum hydatidum numerum, quale propositum leges a Cl. Kangiessero (*c*) in vetula annos nata circiter septuaginta: quanquam esse aliqui possunt qui in hac quodammodo hydatides illas ad veram molam attinuisse, sufficentur, nimirum ex placenta foetus, dum ætas ad ætatem ferret, concepti, postque hujus obitum multos annos gestata. Quod ideo dico, quia Cl. Rideux (*d*) molam alterius, sed legitimi, ut non dubitat, generis a Vidua annum agente septuagesimum septimum ejectam, quamvis ea magnitudine, & pondere; mirum sit, nullum unquam sui indicium dedisse, nec tamen ob eas quas profert, rationes ex conceptu ortam mulieris cum annum ageret quinquagesimum quartum, nempe anno quo menstruæ purgationes, nihil ad id usque tempus imminutæ, repente cesserunt; nonnum autem filium anno ediderat quinquagesimo primo. Quibus positis duo colligas, licet alterum, ut videas, an hinc possis ex aliqua saltem parte explicare, quomodo fœmina, de qua apud Vallisnerium (*e*) legeris, ipsa quoque totidem liberorum parens, quorum ultimum credebatur anno promodum quinquagesimo peperisse, anno demum septuagesimo secundo placentam egerit, ad eamque nexum frustum, libræ pondo, carnis informis, si tandem in summo excipias ocelli similitudinem, in se vero implexus quasi cujusdam intestinorum: item

quomodo alia (*f*), hac postrema anno major, cui olim fœcundæ, nunc iterum menstrua uno atque altero mense redierant; cum multo grandiori carnis frustum venas; si veræ tamen venæ fuerunt, suamque tandiu potuerunt servare formam; occluserit. Alterum, ut siquid forte ejusdemmodi ex Vidua aliqua vel diu post mariti obitum prodeat quod ad veræ molæ naturam accedat, imo vera mola sit; non propterea de ejus pudicitia continuo dubites, quando, ut supra dictum est, potuit olim in abortu, vel minus animadverso, placentula in utero substitisse. In Virginibus autem etsi hæc locum minime habeant; & in ipsis tamen, uti dicebam, diligenter etiam atque etiam videndum est, ne facilis contingat deceptio. Quæ ut quoad ejus fieri potest, vitetur; in carnositas quidem excrescentiis, & in polyposis sanguinis concretionibus ea juvabit attendere quæ supra (*g*) ad id memorata sunt, & indicata ibi Ruyschii loca perlegere, quin etiam addere Cl. Schlierbachii (*h*) Observationem, qui tametsi molam vidit *quadantenus vasculosam, copiosis simul hydatidibus refertam, quibus multa pinguedo interjecta apparebat*; non propterea ex Virgine esse, negavit, credo quia vel in polyposis concretionibus aliquid sæpe quod pinguedinem mentitur, & aliquid interdum quod vasa quadantenus referre possit, conspicimus; de hydatidibus autem paulo ante dictum est. Sic etiam Phil. Jac. Hartmannus (*i*) nec a *pinguis cuticulæ* specie, nec a *pluribus tunicis, fibris vasis intermixtis & albis*, neque demum a *vesicula intus hærente, & gelatinam continente* se decipi, passus est, quin *coagulum sanguinis* esse agnosceret in ea tamen in qua si molam veram esse, dixisset, nullam inde labem ejus, quippe nuptæ, honesto nomini aspersisset. Itaque non quid appareat, sed quid sit, accurate quærendum est; veræ enim fibræ, vera vasa, veræ tunice, ex iisque confecta vesica sine viri usu esse non possunt. Imo hujusmodi vesica inter molas omnes maxime legitima esset, quippe inchoamenti embryonis, & humoris in quo is natat; involucrium, si molæ nomine, ut a plerisque nunc accipitur, res hujusmodi comprehenderetur: quanquam hanc ipsam vocabant *molam vesicularem* idem Hartmannus (*k*), & hunc secutus Cl. Gottwaldtus (*l*), qui ejus Icone satis earum simili quas edidit postea Ruyschius (*m*) suam illustravit Observationem. Hæc igitur in Virginibus esse non potest, nec quantum scio, illa pariter quæ aliquantulo melius mola vesicularis appellaretur, id est aggeries vesicularum in modum racemi disposita. In qua agnoscenda ne qua deceptio contingat, haud inutile, opinor, fuerit magis accuratas descriptiones, Iconesque earum inspectare quæ post conceptionem ejectæ sunt, ramosque, aut ramulos in illis attendere, ad quos appensæ non raro prodiere. Quales descriptiones, Iconesque apud Ruyschium, quanquam vesiculas ipsas non semel pinxit, & multoties memoravit, & bis nonnunquam intra duodecim dies vidit (*n*), haud æque invenies ac apud Malpighium (*o*), & Vallisnerium (*p*). Certe autem parvæ illæ ex vesiculis factæ excrescentiæ quas mihi intra uterum videre contigit, ramulos ostendebant nullos ad quos vesiculæ appenderentur, quippe inter se constipatæ, cohærentesque aut per se, aut per interjectam neque tenuem, neque ramosam substantiam.

14. Cæterum vesicarum quæ ex utero ejectæ sint, tot prostant Observationes, totque harum collectiones ab Eruditis Viris sunt indicatæ, ut in sylvam ligna ferre videri possem, si alias huc, mihi notas, fusius adderem. Nam & Foroliviensem Matronam scio quadragesimo circiter ab hinc anno vesiculas alias majores, alias minores, alias minimas edidisse, & hic pariter uxorem Prætorii famuli A. 1727. eiecisse plu-

(*t*) Ibid. n. 45. & Tab. 2. Fig. 3. (*u*) Obs. 14. & Fig. 15. (*x*) Opere Tom. 2. P. 1. ubi de Partu Vesicular.
 (*y*) Aët. N. C. Tom. 3. Obs. 78. (*z*) n. 20. & seqq. (*a*) Obs. cit. Fig. 24. (*b*) Medic. Tetrabibl. 4. Serm. 4. c. 79.
 (*c*) Aët. N. C. Tom. 6. Obs. 89. (*d*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. (*e*) Tom. 2. cit. P. 2. c. ultim.
 (*f*) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 74. (*g*) n. 11. (*h*) Aët. N. C. Tom. 7. Obs. 61.
 (*i*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 106. (*k*) Earund. Dec. 2. A. 10. Obs. 157.
 (*l*) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 159. (*m*) Thef. Anat. 6. Tab. 2. (*n*) Advers. Anat. Dec. 2. c. ult.
 (*o*) Op. Posth. (*p*) Opere loc. cit. & Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 73.

plurimas, foetus qui expectabatur, loco, & Albertinum sub initium A. 1724. semel, atque iterum mensis intervallo a foemina quadam non sine febre, saevisque doloribus exclusam vidisse aggeriem vesicularum, quae rubri ribesii majores acinos, nisi quod colore erant paulo dilutiore, figura, & dispositione referebant: nec vero color alias fuisse istas ac alias de quibus loquimur, vesiculas, ostendit, quando non Tulpus modo (q) quasdam quae aqua crocea, sed & Lancisius (r) alias quae in uno eodemque racemo inter caeteras limpido, aut subflavo latice plenas, *subrubro veluti cruore distendebantur*, huc attinuisse, non dubitarunt, ut neque Cl. Viri Magnenius (s), Dechiappa (t), & Gutermannus (u), quorum hic in quibusdam majoribus, alter in omnibus; omnes enim erant majores; *sanguineam*, vel *rubellam* intus *maculam* conspexerunt, Magnenius autem in altera mola nonnullas *flavescentes*, duas tantum, aut tres exterius *rubescentes*, in altera ejusdem mulieris omnes; quae erant innumeratae, & miliares; *rubicundissimas* deprehendit. Quibus denique addes Ill. Hallerum, ubi (x) vesiculis albis descriptis, qui petiolis ex placenta emissis adhaerebant, in ipsa quoque placenta, ait, *vesiculas rubicundas magis fuisse pariter sibi innexas*. Mitto alias in quibus nihil quod ad rubrum colorem spectet, adnotatum est, ex utero ejectas vesicas, sive solutae exierint, ut fortasse quae in Commercio Litterario A. 1745. (y), certe autem, ni fallor, quae a Praecl. Phil. Conrado Fabricio (z) memorantur, sive non solutae quidem, sed confuso ordine dispositae, ut quae a Cl. Wogau (a) describuntur, sive demum *uvae instar racemorum collectae*, ut quae a Cl. Viris Jo. Sebast. Albrecht (b), & Jo. Jac. Treyling (c): quod ad genus fere omnes spectabant de quibus paulo ante relatam est. Ad me quoque allatae sunt interdum ex eodem genere quamplurimae, praesertim A. 1716. quas post foetum violenta abortione exclusum Veronensis mulier ejecerat. Eas simul cum eo qui miserat, Vallisnerio examinavi. Sed ob eandem, puto, quae dicta est, causam, nempe ingentis jam tam ejusmodi historiarum numeri, cum ipse postea, quod sciam, Observationem hanc non ediderit, ego pariter praetermittam. Addam potius, quale initium vesicularis molae in canis utero deprehenderim A. 1723; neque enim tot prostant historiae molae ejusmodi in utero visae, quot ejectae; multo autem rariores sint molae in brutis animalibus oportet, quando non Aristoteles solum (d) in mulieribus illas aut solas, aut maxime gigni, scripsit, sed etiam inter Recentiores Harderus (e) ejusmodi quicquam ex bruti utero excretum negat se conspexisse, rogatque caeteros, ut si quid de his compertum habeant, vel olim experiantur, publico sibi non invideant. Non me fugit, in gallinarum ovis sive exclusis, sive in ovario haerentibus molas fuisse repertas, ut a Vallisnerio (f), & a Gottwaldio (g). In perfectis autem quae vocant, brutis animalibus, de quibus Harderus videtur loqui, non inficior, esse fortasse exempla posse hoc quod ego producturus sum, inchoamento luculentiora: in praesentia tamen legisse non memini: & quamvis Eruditissimus Vir aiat, in vacca etiam molam vesicularem Vallisnerium descripsisse; in cane fortasse voluit dicere, in qua revera descripsit (h); sed ejusmodi, ut ipse sit factus, difficile judicari, num esset aliqua, praeter naturam productio nata ex uteri substantia.

15. CAPELLA quae multoties pepererat, sed binos, haud plures, singulis partibus, cum ante mensem a cane inita, gravida facta crederetur, novissime dies aliquot tristis visa, repente convulsivis motibus

correpta, sine ullo ejulatu mortua est. Herus, Vir doctus, meique amicus postridie ad me venit, petiitque, ut si commodum esset, causam mortis quaerem: quod ipso qui cadaver afferri iussit, aliisque in Re Anatomica exercitatis spectantibus, continuo praestiti.

CEREBRI Laterales ventriculi, & praesertim sinister, magnam vim aquae continebant, quam non diu ante mortem illuc effusam rubor Choroidum plexum indicabat. Cordis cavae plenae sanguinis ferme concreti, nigerrimi. Ventris potissimum membranae; nam alibi quoque pingues fuerant, ea pinguedinis copia, circa uterum praesertim, referatae erant, ut tenuem totum utriusque tubae tractum demonstrare vix potuerim. Testes, etsi prope alterum eorum conspiciebantur hydatides, nullam ex iis quas secundum naturam plerumque solent, vesiculam habuerunt: nec mirum, quando toti quasi carni videbantur ex contractis videlicet corporis quae lutea in vaccis, & mulieribus appellamus. Per vaginae interioriorem faciem hic illic prominebant subrotundae glandulae inaequali magnitudine, scirrhusa duritiae. Inde ad uterum progressus, initium sinistri hujus cornu omnino impervium offendi. Erant tamen cornua ambo incessu tortuoso, & hic illic magis, minusque protuberantia, quamvis non ita in distinctas cellulas usquam dilatata, ut in praegnantibus jam ab aliquo tempore canibus videre consuevimus. Tota interior eorum facies ad tactum tenera, rubebat. Sed iis locis ubi exterius majores caeteris protuberantiae apparuerant, humor continebatur crassus, mucosus, ex viridi albus, ut pus referret, inodorus, nullum foetus inchoamentum ostendens. Hunc autem humor complectebatur mollis quaedam rubensque substantia, in qua vesiculae se prodebant aqua plenae, aliae alia magnitudine, sed parvae omnes, nec plurimae.

16. Inter reliquas falsae graviditatis causas merito in Sepulchreto post Molas referri video alios non modo uteri, sed & quarundam praeterea ventris Partium tumores. Uteri quidem sive ab internis sive externisve excrescentiis, sive ab humoribus in ejus visceris parietibus, aut ejus etiam cavea restitantis, intercluso per osculum exitu a quacunque causa id vel constringente, vel obstruente. Quorundam autem aliorum viscerum, in primisque mesenterii. De quibus fere omnibus rebus cum alias a me plura, aut pauciora scripta sint; hic ea repetere non oportet.

Illud vero potius expediam, quod ex me quaesitum esse a te, memini, quando, & quomodo ob renem unum dumtaxat a primordiis creatum sic promineat venter, ut vel Anatomicus possit decipi, & pro uteri gestatione accipere? id enim inter caeteras causas graviditatem ementientes in hac Sepulchreti Sectione (*) fuisse propositum. Etsi prospicio in tanto prolixiore quam putas, sermonem oportere me ingredi, ut tibi a proposito hujus Epistolae digredi videri possim; faciam tamen non illibenter, tum quia, si hunc praetermittam, nullus mihi supererit opportunus tuae isti postulationi satisfaciendi locus, tum quia simul in aliquem ordinem innumerae ferme renis unius Observationes redigere conabor quod, si potero, non erit inutile effecisse. Nunquam enim certe multo mihi facilius esset tibi satisfacere si qui post Pinum (**) inventi unius tantum renis exempla collegerunt, Schenckius (i), Bauhinus (k), Riolanus (l), Panarolus (m), Rhodius (n), Hornius (o), Blasius (p), Francus (q), Hilscherus (r), alique deinceps exempla omnia quae, sua quisque aetate jam edita, facilius poterant, proposuissent, & proposita in certas classes distribuissent. Illi vero aliqua, in obviis etiam libris

(q) Obs. Med. l. 3. c. 32. (r) Epist. supra cit. ad n. 11. quae prima est apud Vallisner. Ist. della Generaz. P. 3. c. 3.
 (s) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 166. (t) Ibid. Obs. ead. (u) Obs. cit. supra ad n. 9. (x) Opusc. Pathol. Obs. 40.
 (y) Hebd. 33. in fine. (z) Propempt. ad Diff. I. B. Hoffmanni not. c. (a) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 85.
 (b) Commenc. Litter. A. 1738. Hebd. 28. n. 1. in fine. (c) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 134. (d) De Generat. Animal. l. 4. c. 1.
 (e) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 185. (f) Opere Tom. 1. P. 3. pag. 126. & Tom. 2. P. 2. pag. 212. n. 16. & pag. 240. n. 9.
 (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 157. (h) Opere Tom. 2. P. 2. vers. finem.
 (i) XXXVII. Vid. titulum Observationis 3. praefixum ad n. 6. qui pro n. 7. ibid. ponitur.
 (k) in Notulis ad Theatr. Anat. l. 1. c. 22. (l) Anthropol. l. 2. c. 26. (m) Jatrologism. Pentec. 1. Obs. 3.
 (n) Mantiss. Anat. Obs. 31. (o) Annot. g ad Botalli. Obs. Anat. (p) Append. ad Bellin. de Renib.
 (q) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 176. (r) Profus. de unico reperto Rene.

bris extantia, prætermiserunt, & quæ produxere, ea fere promiscue indicare consueverunt, cum haud difficile esset in ea dividere in quibus ren unus factus est pro duobus, & in ea in quibus factus est ex duobus, & prima illa rursus in ea in quibus ren suum occupat latus, & in ea in quibus, Spinæ impositus, medium tenet. Ad illa prima attinent, & rene quidem suum latus servante, præter vetusta ex Aristotele (f), ea quæ tot posteri, & in his Sphærius (t), & Solenander (u) ex Matth. Stoico, Plazzonus (x) cum Silvatico, apud quem legere præstabit, Hallerus (y), Petschius (z) proposuerunt, & si meam seponere hinc malis dubitationem, Epistola XL. (a) indicatam, etiam Tulpius (b), & Meekrenius (c). Quam dubitationem seponas licet in Observatione Hilscheri (d): etsi enim a te addi hæc possit ad eas quæ in Sepulchreto sunt ad renalem ischuriam a calculis attinentes; tamen, ut cætera omittam, satis indiciorum ab solerti Perferatore congestum est, unde renem alterum a primordiis defuisse, intelligamus, non secus atque in Professore illo Cabrolii (e), & in memoratis alias (f) a nobis adolescente Manfredii, catella nostra, & cuculo, imo & Sacerdote, & muliere Valsalvæ, & Poupartii puella. Fuit autem in muliere illa id quod quæ indicio, unum ab natura fuisse renem quod hic binis pelvibus instruebatur, binisque ureteribus: quot in Panaroli (g) item juvene, & in Laubii (h) milite non solum fuisse, legimus, sed præterea ex ureteribus alterum in eam se immisisse vesicæ partem cui ren nullus respondebat. Memoratis hætenus exemplis quæ ad primæ classis partem primam omnia spectant, verisimile est, alia plurima adjungi posse tum quæ in præsentia non succurrant; neque enim mihi id unquam sumam, ut omnia putem aut legisse, aut meminisse; tum quæ Scriptores sic expresserunt, ut unum dumtaxat renem fuisse, dixerint, veluti Columbus (i), Fernelius (k), Casparus Wolphius (l), Laurentius (m), Boscus (n) & suam, & paternam indicans Observationem, Jo. Scultetus (o), Saltzmannus (p): ex iis autem qui a Viris Eruditissimis Rhodio (q), & Hallero (r) laudantur, Lopez, Ronseus, Duretus, Handwigius, Humelius, aliqui fortasse exemplis scripserint ad hanc classem attinentia: fortasse dico propterea quod ex indicatis libris alii mihi non sunt in manibus, alii vero, quantum ego quidem potui quærere, ea non exhibent quæ dicuntur, non secus ac Carpi in Mundinum Commentaria frustra versavi; exemplum enim illud aliud quod ait Riolanus (s), ubi maxime esse debuisset, non inveni. Nec vero quia ex utrisque illis Auctoribus plerique scripserint, eum unum renem fuisse magnum, imo aliqui, ut Columbus, maximum, ut Fernelius, mira magnitudinis mole, ut Boscus, magnitudinis, & latitudinis fere incredibilis; idcirco a te continuo putandi sunt de re redixisse qui non ad hanc primam classis primæ spectaret partem. Probe enim memineris, quantum ren alteruter possit excrecere (t): cur non igitur cum unus tantum est, magnus esse queat in suo latere? imo etiam prægrandis, si forte vis morbi accedat, & calculis, pure, lotio reento, ut in exemplo non uno ex iis quæ supra allata sunt, distendatur. Quæ cum dico, noli putare, probari a me quod Vir Doctus scripsit, cum ren unus fuit, ex cunctarum observationum testimonio, semper magnitudinem renis naturalem multum superavisse. Neque enim in cunctis Observationibus hoc video adnotatum: quin video Panarolum (u) diserte adnotentem, in sua justam quantitatem non excessisse, & Valsalvam (x) in suarum altera, naturali fuisse

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

magnitudine. Quamobrem a vero minus discessit Riolanus (y), cum scripsit, si ren unus reperitur, fere gemini magnitudinem æquare. Utinam quæ continuo adjicit, probare possem, & supra dorsum jacere, paulum remotis canalibus Aortæ & Cavæ, ut sedem præbeant solitario reni. Sed quot exempla prostant unci renis suam retinentis sedem, ex superioribus manifestum est. Supra dorsum autem jacentem, & Magna vasa (quod tamen vel tunc non semper adnotatum est) removementem si fere omnes unci renis Observatores vidissent; res quoque has, quippe non minus ipsis raras, quam renis unitatem, simul ab se visas indicassent: quod cum illi haud fecerint qui nihil aliud, nisi unicum renem memorarunt: ideo verisimile esse, supra dixi, eorum Observationes ad classis primæ partem primam spectasse, non ad secundam, quam, sit licet multo rarior, quasi omnia exempla unci renis complectentem, solam ponebat Riolanus.

Qua de parte priusquam dicam, commodius est, ut secundam classem expediam, ad quam renem non tam pro duobus factum, quam ex duobus, referebam. Quod ita accipias velim, non quasi negarem, in nonnullis de supra allatis exemplis unum ex duobus renibus videri factum, ut cum duplici & pelvi, & uretere instructus erat, aut quasi contenderem, ex duobus renibus qui primum divisi creati essent, alterum postmodum cum altero, crescente embryone, coaluisse. Nihil enim aliud hic mihi volo quam quod primi obtutus iudicio apparet. Princeps, quantum memini, id vidit Jacobus Berengarius (z). In quodam renes erant, inquit, continui ac si esset unus ren: & habebat duas venas, & duas arterias emulgentes, & duos poros uritides cum uno solo panniculo involvente: qui occupabat loca solita renum, & etiam medium dorsi, quod est in loco inter splenem & hepar, parum infra ea. Eodem ille unus ren spectat ab Rondeletio (a) visus, qui forma lunari erat, ambobus nimirum renibus simul conjunctis, & quem ex Doldio Blasius (b) exhibet, & quem Riolanus (c) ab se inventum describit supra spinam collocatum. . . . cavo deorsum vergente, cornibus sursum erectis. Nec alio attinere credo conspectum a Piccolhomino (d), nisi quod conjunctio inter superiores partes renum fiebat, ut cum transversus vena cavæ, & arteria magna incubaret, resima illius atque sinuata facies deorsum, gibba vero atque convexa sursum spectaret: qualem & figura, & positu in monstro vidit Ill. Winslowius (e). In exemplis cæteris cornua erant, sicut in illis prioribus, sursum conversa, ut in Th. Bartholini (f), Stalpartii (g), qui apud Nuckium (h) quoque simile aspexit, Cel. Halleri (i), Vernoi (k), Petschii (l), & ne de Grassieckio, & Bæchio plus dicam, quam quod ex Hallero (m) scio, nempe alterum vidisse renem ex duobus coalitum, alterum meminisse renis ex duobus conmati, utque ad Italos redeam; meus olim discipulus Jo. Orontius Azzariti Apulus ad me misit A. 1721. descriptionem, & delineationem unci renis, in quem, cadaver humanum Venetiis secans, inciderat, cum Bartholiniano, ad quem maxime accedebat, haud inutiliter conferendi; nam, præter cætera, indicare posse, credo, unde Spermaticæ arteriæ orientur quas Bartholinus scripsit fuisse nullas. Anno autem 1732. Amicus dum viveret, meus, alibi quoque laudatus, Bonazolius (n) renem proposuit ejusdem generis. Ego denique A. 1740. circa medium Decembrem in sexenni puella inveni, & cunctis qui aderant, Præstantibus Viris, & Studiosis Adolescentibus in Nosocomio

G g

comio

(f) apud Schenck. Obs. cit. 2. (s) Ibid. (u) Ibid. Obs. 3. (x) apud Rhod. cit. Obs. 32. (y) Opusc. Pathol. Obs. 60.
(z) Syllog. Anat. select. Obs. §. 77. 78. (a) n. 14. (b) l. 4. Obs. Med. c. 38. (c) Obs. Med. Chir. c. 40.
(d) Proluf. cit. (e) Obs. var. 14. (f) Advers. Anat. 3. Animad. 32. & Epist. 40. n. 14. (g) Obs. 3. cit.
(h) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 16. (i) De Re Anat. l. 15. (k) Physiol. l. 1. c. 7. (l) apud Schenck. Obs. cit. 2.
(m) Hist. Anat. hum. corp. l. 6. c. 23. (n) De Facult. Anat. Lect. 2. (o) Trichias, admir. pag. 89.
(p) apud Stehelin. in Tentam. Med. th. 1. (q) Obs. 32. cit. (r) in Access. ad Boerh. Meth. Stud. Medic. P. 7. Sect. 4. c. 14.
(s) c. 26. cit. (t) Vid. Epist. 40. n. 14. (u) Obs. 3. cit. (x) Epist. 25. n. 4. (y) Encheir. Anat. l. 2. c. 28.
(z) Isag. de Anat. Ventr. Inf. ubi de Renib. (a) apud Schenck. Obs. cit. 2. (b) cit. Append. Fig. 13.
(c) Anthropol. c. cit. 26. (d) l. 2. Prælect. Anat. 22. (e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1740.
(f) Cent. 2. Hist. Anat. 77. (g) Cent. 1. Obs. rar. Med. 50. (h) Ibid. (i) Opusc. Anat. P. 5. Tab. 6. Fig. 9.
(k) Comment. Acad. Sc. Imper. Petropol. Tom. 3. (l) Syllog. cit. §. 79. (m) Accession. ad cit. c. 14. Meth. Stud. Medic.
(n) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1.

comio demonstravi renem unicum : quem apud me videre poteris non negligenter descriptum, & pictum, his potissimum a plerisque memoratorum discrepantem, quod lobus dexter a sinistro distabat intervallo non ita magno, & ima parte ille huic imposita, & fulco, nec profundo tamen, & ab anteriore tantum facie quasi divisa, isthmum faciebat neutro lobo tenuiorem. Francus autem (o) unus, quod sciam, isthmum vidit, & pinxit *maxima vastitate & amplitudine*. Cum vero nihil dicat de crassitudine, imo lobos ajat fuisse singulos in ea sede quam renes solent occupare, sicut in aliorum Observationibus fuisse, intelligo, in quibus ut totus ren esset maximus, tenuiori tamen dumtaxat isthmo Spinæ incubabat; nolui hæc exempla cum iis confundere quæ ad secundam attinent, ad quam jam transeo, meæ divisionis partem, illa complectentem in quibus totum renis unici corpus Spinæ imponebatur. Quo renem pertinere illum, censebimus, quem cum Jo. Vasseo Carolus Stephanus (p) conspexit *unum tantum renem in medio spinæ exacte situm, eumque maximum, & quem dixerat Andernacus (q), nonnunquam unum tantum mediæ spinæ innexum apparuisse*. Notissimus est autem qui a Botallo (r) descriptus & pictus, tantus erat, ut ex quatuor constare videretur. Neque ignotus est quem Cabrolus (s) in memorati Professoris sermo unum, sed mole incredibili offendit *incubantem vertebrae lumborum*; quibus inhaerentem pariter vidit unicum & valde amplum Cel. Fantonus (t). Eodem referes quem in puella annicula invenit sæpius laudatus Hallerus (u). Atque ut redeam ad vetustiores, simulque ad illud propius accedam cujus gratia sum in hunc longum sermonem ingressus; Vesalius (x) scripserat, *interdum in habentibus ventrem impense prominulum, & vitiatum costarum ductum se vidisse unum, eundemque maximum, super venæ cavæ, & arteriæ magnæ corpora renem collocatum*. Eustachius vero (y) ejusmodi quidem insolitam renis unici sedem olim, semelque, conspexisse se, tradidit; sed illud dumtaxat recte meminisse, quod mediæ spinæ innixus hærebat, & magnitudinis mole numerum supplebat; subjecitque hæc: *Verum unicumne tantum renem illis natura præcipue tribuerit, qui & ventrem habent eminentiorem, & vitiatum costarum ductum, fateor me ignorare: hortorque anatomicæ studiosos, ut diligenter observent, num verum sit, an secus*. Ab eo tempore non recordor legisse qui Eustachianæ hujus hortationis meminerit, cum in magna incidit renem Spinæ impositum, nedum cum duorum loborum isthmum in transversum illac ductum offendit. Imo utroque in casu aut nihil adnotatum reperi in exemplis hætenus productis, aut cum recte homo valuisset, ferro, laqueo, maligna febre sublato esse; si Piccolhomini, & Azzariti excipias Observationes, quorum ille malam corporis constitutionem fuisse, indicavit ab isthmo fortassis venam Cavam, & arteriam Magnam premente, eoque utriusque muneri officiente, hic vero ab eadem causa aneurysma repetebat arteriæ illius, inter appendices diaphragmatis ortum, quod & vertebrae eroserat, & magna demum sanguinis copia in sinistram thoracis cavum effusa, vitam ademerat. Sed isthmus plerumque, ut dixi, tenuior, nisi forte sensim crassescat, aut sanguis, præter modum auctus, subjecta Magna vasa distendat, nocere adeo non solet. Ego cum in puella isthmum reperi neutro, ut dixi, lobo tenuiorem, lobos autem non valde inter se distantes, quippe qui consuetam renem sedem non occupabant, sed ipsis vertebrarum lateribus incumbabant; non negligendam mihi Eustachii adhortationem existimavi. Verum nec puellæ abdomen prominens fuerat, nec costarum ductus ab naturali recedebat norma; ut si forte quisquam cum Vesalio voluisset ab insolito illarum antrorsum flexu causam dedu-

cere, cur lobi ab sua sede fuissent exclusi, nequaquam posset. Quod tamen venter non emineret, minus hic erat mirum, cum ren totus neque esset ex maximis, & parvam tantum sui partem anteriori haberet impositam vertebrarum sedi. Vix autem credo, cum huic sedi, adeo per se prominenti, moles superaddita esset prægrandis unius renis, ventrem non eminuisse. Quin nostrum Plazzonum (z) lego eam mulierem in qua ibi ren erat ejusmodi, *initio*, id est antequam incideret, *pregnantem putasse*: quod pariter putaturum, sive pariter suspicaturum fuisse Spigelium item nostrum fuisse, existimo, si mulier fuisset is in quo (a) *renem offendit istius fœminæ persimilem*. Jam vero per te vides, etiamsi quod de Plazzono loquens modo dicebam, in hac ipsa XXXVII. Sepulchreti Sectione (b) inter falsæ graviditatis exempla relatum sit; id tamen non nisi de suspitione Anatomici, cadaver mox dissecturi, esse accipiendum. Neque enim, vivente, & interrogata muliere, imponere pro uteri gestatione potest tumor, non, paucis ante mensibus inchoatus, sed a primordiis usque extans. Imponere autem potest ren alteruter, non ab natura, sed a morbo grandior factus, eoque delapsus in hypogastrium. Sic in Matriona de qua in Historia leges Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (c) uterum mentiri potuisset a tribus quatuorve mensibus gravidum, præsertim cum menstruus sanguis non responderet, nisi mulieris ætas, & valetudo, & quæ mox insecuta sunt, aliud suasissent. De falsa graviditate hætenus.

17. Proximum est, ut de Abortu, pressius tamen, verba faciamus. Nam ejus Observationes tres jam supra (d) attulimus, cum de graviditate vera pro falsa habita diceremus: propemodum autem infinitum est illius causas omnes, sive quæ in fœtu sunt, aut Secundis, sive quæ a matris oriuntur morbis, vel enumerando percensere. Horum complurium, a matre in fœtum transeuntium, exempla collegit Fredericus Hoffmannus ea Dissertatione, quæ etiam de *Morbis Fœtum in utero materno univèrse inscribitur*, in iis fere subsistit qui a matre communicantur. Nos contra de illis prioribus hic loquemur; nec de omnibus tamen. Sed quoniam supra de placentiæ vitiis quibusdam scripsimus; nunc alia nonnulla ex ipsis quæ aut abortus causæ sunt, aut eundem periculosum faciunt, attingemus. Abortus causam esse posse, non dubitamus, placentam crassiorem factam, atque durioram; nam primum sua aucta mole fœtui uteri spatium angustius reddit, quemadmodum a Cortesio (e) quoque animadversum est ubi illam docuit *aliquando crassissimam, imo & durissimam fieri*. Durities autem ineptam reddit officio suo; itaque fœtus, nutrimento orbatus, perit; quod sua scirrhusæ placentiæ Observatione confirmat Abr. Vaterus (f). Fœtu autem mortuo, si placenta restet utero affixa, ex hoc nutrimentum ipsam capere, & sic vel crassiorem fieri quam antea esset, idem, nec solus, existimat. Sed est vicissim cum propter nutrimenti interceptionem & ipsa, & fœtus mirum in modum extenuantur: quod ut Clarissimor. Virorum Hoyerii (g), & Moekringii (h) Observationes ex parte indicabant, post sanguinis ex utero profusiva, ejecti fœtus *macilenti, & justo minoris cum funiculo umbilicali pene exsucco, aut placenta parva, & quasi exsucca, paucoque sanguine prædita*; sic plenius hæc, mecum ab Amico Medico communicata, ostendit historia.

18. FŒTUS utero gerebatur, quinto jam mensi proximus, cum matri nuncius subito affertur acerbissimus de instante obitu absentis Viri. Dolore simul, & timore perculsa, fœtus motum ex eo tempore primum languidiorem factum animadvertit, deinde nullum. Octavo ex quo amplius hunc non sentiebat, exacto die, abortiit. PLACENTÆ, & mor-

(o) Obs. cit. 176. (p) De dissect. part. corp. hum. 1. 2. c. 15. (q) Anat. Inst. 1. 1. (r) Obs. Anat. 1. (s) Obs. cit. 14. (t) Dissert. Anat. Renov. 7. (u) Opusc. Pathol. Obs. 59. (x) De corp. hum. fabr. 1. 5. c. 10. (y) De Renib. c. 10. (z) apud Rhod. Obs. cit. 32. (a) Ibid. (b) Obs. 3. §. 7. (c) A. 1732. Obs. Anat. 7. (d) n. 5. 7. 9. (e) Miscellan. Medic. Dec. 9. Epist. 3. (f) Diss. supra ad n. 31. cit. thes. 10. (g) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 51. (h) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 21. n. 3.

& mortui fœtus, & umbilicalis funiculi mira gracilitas. Ille albus erat; in hoc vasorum aliquod fere exsuccum.

19. Abortum ob alias quoque causas factum, redire sæpe, & quidem interjecto eodem a conceptione tempore quo prior acciderat, ut puta quarto, tertio, secundo ab ea mense, & ejus tamen reditum per idonea remedia prohiberi, ex Stahlio (*i*) noveris. Ego vero nullum sæpius rediisse memini, quam qui a gravi, & repentino animi affectu primum inductus, sicuti apud Schulzium (*k*) legi, ad 23. vices rediit eodem semper a conceptione, quo primum contigerat, mense, nimirum tertio, tametsi nulla Artis præsidia a Medicis celeberrimis ommitterentur. Quanta igitur vis sit in ejusmodi animi affectibus, vides. In proposito autem a me casu crediderim, utero, & quod consequitur, ad hunc affixis placenta radicularis accidisse, ut quæ a fœtu, & placenta ad matrem revocabantur, facile transirent; difficile autem quæ a matre ferebantur ad placenta, & fœtum, cum illa, sic animo affecta, nec satis mittere posset nutrimenti, nec satis præparati, nec satis valide uterum versus compulsi eo tempore quo in hoc omnia magis magisque augeri in dies ex naturæ instituto oportebat. Fuit contra cum a repentino mortis frigore contractis cum materno utero extremis placentalium tubulis suspicarer, sanguinem exsanissimis alioquin fœtibus reditu prohibitum, & in jecinore, tunc maxime distento, & tenero, coacervatum vim huic attulisse, & in ventris cavum prorupisse. Observationes huc apponam: tu, ut malueris, explicabis.

20. FœTUM a brevi, ut mox intelliges, tempore vacca gerebat, cum, ab incio hero vendita, fuit mactata. UTERUM, & fœtum secui diligenter, qui palmo non erat longior a summo capite ad caudæ initium. Bene omnia se habebant, nisi quod circum hepar effusus sanguis, nec paucus, concreverat.

21. FœTUM vacca altera gestabat bimestrem, cum pariter ab lanione mactata est. UTERO, & quæ ipso continebantur, perfectis, sana omnia offendi, nisi quod fœtus venter ea copia sanguinis effusi distendebatur, ut priusquam aperirem, id ex nigredine conjecerim quæ per tenue abdomen transpiciebatur: jecurque tenerrimum, una ex parte lacerum, unde is effluxisset, indicavit.

22. In provectoribus autem fœtibus num idem accidat, ignoro. Certe ea quæ ex placenta duritie detrimenta fœtui provenire, supra (*l*) indicatum est, primis dumtaxat gestationis mensibus sunt observata. Fœtus autem jam validos, & partui propinquos, ii præsertim qui multum alimenti per os tunc sumi, non dubitant, haud facile credent propterea perire, nisi forte placenta fere ex toto dura facta sit, aut aliter suo prorsus muneri inepta. Quæ enim ex causa vitiata aliqua in parte non semel vidi, ex eadem posse in multo majori parte vitiari, non puto, esse dubitandum. Quid viderim, subjectæ Observationes ostendent.

23. FœTUS partui maturus, cujus motum ante biduum quidem perceperat mater, postea autem non perceperat, mortuus editus fuerat. SECUN-

DÆ cum ipso ad me sunt allatæ sub initium Junii A. 1731. In illis hoc unum quod præter naturam esset, inveni. Cum faciem placenta cavam inspicerem, intra ejus substantiam, duorum a funiculi infertione digitorum intervallo, corpus transpexi colore ex albo subflavum. Quod secans, compactum vidi ex crassis quasi membranis, quarum aliæ aliis essent impositæ. Cum majus non esset articulo ultimo mei digiti minimi; satis causæ non est visum, cur ipsi fœtus obitum imputarem, aut eam quam in visceribus plerisque mollitudinem animadverti tantam, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ut non jecur modo attactu difflueret, sed renum quoque tunica incisa, horum substantia pultis instar rubicundæ se effunderet.

24. GEMINI æque sani, & vivaces, justo partus tempore nati erant, Junio pariter ineunte, sed A. 1742.

SECUNDAS, quas Mediavia meus continuo ad me perferendas curaverat, diligenter examinans, cum alia quæ hujus loci non sunt, tum hæc quæ sunt, animadverti. Placentarum altera (nam singulis fœtibus singulæ obtigerant, inter se quod rarius fit, omnino sejunctæ; non modo membranarum claustrum erat ut solet mediantino membraneo omnino pariter divisum) placentarum igitur altera haud ita procul ab ora corpus habuit digiti pollicis diametro, a convexa ad cavam faciem pertinens, ut ab utraque pariter conspiceretur. Totum ex alba constabat substantia, inter se ubique simili, nec duriore, quam ipsa placenta. Ex eademque albâ substantia in placenta quoque altera corpus fuit, sed in convexa tantum facie, neque majus parvo cicere.

25. Attamen Gemini ambo æque erant, ut dixi, bene valentes; ut facile intelligeres, ne a majori quidem albo corpore quidquam detrimenti fuisse illatum. Si diutius in utero hi permanere debuissent; num forte amplificari potuissent ea corpora, aut in eam structuram transire quam in illius alterius fœtus placenta proposui, sicuti an idem genus esset vitii, hic minus, illic autem magis provectorum, an alterum, nescire me, fateor. Vitium erat certe, quod si ad illud addere volueris, cujus supra (*m*), quendam fœtum describentes, mentionem fecimus; non uni, præter alios magis in vulgus notos, esse morbo obnoxiam placenta, fateberis. Qui si plurimum se extendat; quin abortus causa, mortisque fœtus esse possit, non videtur dubitandum. Sic enim & scirrhi placenta solent, in quos fortasse animadversa a nobis vitia decursu temporis degenerassent. Abortum enim inde viderunt Cl. Viri Jo. Sebast. Albrechtus (*n*), & Jo. Justus Fickius (*o*) fœtuum uterque monstrosorum, longeque minorum, quam graviditatis initium requireret, cum placenta substantiam Fickius scirrhosam adeo conspexit, ut suo muneri nullo modo par esse jam posset, corruptum vero, & quasi exsiccatum funiculum umbilicalem; Albrechtus autem disjectos per placenta tumores parvos, intus albicantes, glandulis scirrhis simillimos, interque eos circa funiculi ortum hydatidem, subluteo humore plenam. Ad quem locum Cl. Roedererus (*p*) quoque vesicam vidit, qua ejusdemmodi humor continebatur, sed multo majorem, cujus fundum ipsa placenta substantia constituebat scirrho molliori plenum.

Quoniam autem ab umbilicalis quoque funiculi corruptione, ut paulo antedicebamus, abortus deductus est; non est prætereundum, posse etiam deduci ab nimia funiculi aut crassitudine, aut tenuitate, aut brevitate, aut longitudine. Primæ, & secundæ causæ exemplum memoratum videbis apud Ruyschium (*q*), qui primæ, quippe non infrequentis etiam pinxerat (*r*). Intelligis autem, ut humoris ad embryonem importandi, aut ab ipso revehendi æquo tum major, tum minor copia ipsi est lethalis, ita funiculi vasa justo aut capaciora, aut exiliora funiculum posse facere aut crassorem, aut tenuiorem, nec nisi inter ea quæ magna sunt admiratione digna, id ponendum esse quod Ruyschius (*f*) unus, quod sciam, & semel vidit, infantem vegetum esse natum in cujus funiculo umbilicali tumor erat durus, ex substantia factus partim carnosus, partim heterogenea, pauco humore permixta; nisi forte exterius situs erat, ut premendo, vasa facere exiliora non posset, nec ante postremum gestationis tempus satis incrementi sumere inceperat. Brevior autem cum est funiculus; tractus per fœtus agitationes, placenta vim affert, aut certe noxam, cujus rei extant Observatio-

(*i*) Dissert. de Abortu c. 1. (*k*) Disput. qua corp. hum. momentan. alterat. specim. expend. §. 34. (*l*) n. 17.
 (*m*) n. 5. (*n*) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 104. (*o*) Commerc. Litter. A. 1732. Hebd. 20.
 (*p*) Dissert. de Fœtu perf. §. 15. (*q*) Advers. Anat. Dec. 2. n. 10. (*r*) Thef. 6. Tab. 2. Fig. 5. & Tab. 3. Fig. 2.
 (*f*) Thef. 9. n. 3.

nes in Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. (*t*). Ad quas eam addas licet, quæ ab Littrio (*u*) proposita est, funiculi adeo contorti, ut non tenuior modo, sed & brevior dimidio esset factus. Prælongus vero in crebris, variisque foetus motibus opportunus est iis in modum aut laquei, aut nodi dispositionibus, ut illum strangulare (*x*), aut propria vasa constringere vehementius possit. Hæc enim vi duplicis, arctique nodi, qui non nisi lenta cautaque manu deduci potuit, præclusa invenit Cl. Gutermannus (*y*), egregie conjiciens, primam nodi formationem indicatam esse a motuum foetus imminutione, post hanc autem magis deinceps, magisque autem, & cum tandem eorum motuum jam nihil omnino perceptum est, nodi arctissimam factam constrictionem fuisse significatam.

Sed in placentæ quoque adaucta in dies noxa, ut puta ob funiculi brevitatem, aut propter scirrhum, vitiumve aliud quod in illa plus plusque crescat, idem successivum motus decrementum, quod abolitio denique consequatur, accidere, cum ratio indicat, tum præsertim Observationes confirmant, quarum aliquam in Sepulchreto (*z*) invenies, alias ex Dissertatione (*a*) conjicere poteris Cl. Petri Stuar- ti, qui proposita ab se dogmata ex ore Experientissimi Friedii se fatetur (*b*) accepisse.

26. Nunc placentæ vitia quædam alia, unde abortientes periclitantur, attingemus. Sciebat Ruyschius (*c*), plurimos fuisse Medicos qui ignorantes, mensibus gestationis primis placentas per se quidem esse parvas, sed ob multum plerumque sanguinem concretum, undique arctius adhærentem, multo quam vera sint, videri ampliores, has apud eas quæ abortiverant, conspicati, & foetum qui ei amplitudini responderet, frustra expectantes, cum is qui fuerat, aut propter exiguitatem non perceptus, excidisset, aut propter mollitudinem in nihilum, aut in liquorem abiisset; medicamenta foetum expellentia, non sine gravi detrimento matri dedissent. Itaque Medicos de hac facili deceptione censuit esse admonendos. Quod nos monitum eo magis inculcandum existimamus, quod præter sanguinem illum adhærentem, augmentemque, reapse æquo magis crescere placentam ipsam, exiguo foetu jam mortuo, sicque tanto facilius oculos elusuro, de Vateri sententia, supra (*d*) indicavimus.

27. Sed vitium est alterum multo periculosius. Cum enim foetus immaturi, aut certe eo tempore, si violentia absit, non prodituri, placenta, ut suis petiolis acerba poma, arctius plerumque utero sit affixa; interdum accidit, ut sit arctissime, idque eo periculo quod hæc Valsalvæ Observatio satis commo- strat.

28. MULIER annos nata tres & triginta, cum, uterum ferens, ex uno in alterum locum grave quoddam pondus semel, atque iterum transtulisset; foetum quidem septimestrem, an octimestrem parit; sed hunc Secundæ non consequuntur. Postridie febris cum rigore corripitur: qua semper magis magisque invalescente, paucis post diebus respirationis gravitas accedit. Interea foetida materia e naturalibus exibat cum frustis Secundarum nonnullis. Denique convulsivi motus, & singultus ingruunt: venter valde intumescit: & ægra undecimo a partu die moritur.

VENTRE aperto, intestina, & ventriculus flatibus adeo tumida reperta sunt, ut hic quadruplo majus spatium occuparet, quam secundum naturam soleat. Dissecto utero, magna placentæ portio occurrit, cujus pars per os uteri propendebat, pars utero arcte adeo affigebatur, ut vix posset, cultri etiam ope, separari. Erat hæc, naturali obscurata structura, in durum corpus, & pessime olens constipata. Eam autem, cui adhæserat, uteri partem altior inflammatio occupabat, quæ per reliquam etiam illam faciem, sed leviter, extendebatur.

29. Sive ad Infelicem Partum, de quo jam nobis

scribendum est, five ob violentam causam, quæ infantem, eo tempore non exiturum, ejecit, ad Abortum Observationem hanc referas; manifestum est, affixam utero placentæ partem mulieri mortem attulisse. Eam autem partem, soluta reliqua, affixam mansisse necesse est vel ob placentæ vitium, radículas ibi aut crassiores, aut longiores, aut crebriores utero infigentis, vel, quod eodem redit, ob hujus vitium, arctioribus ibi, aut profundioribus, aut confertioribus poris eas radículas excipientis, vel ob vitium aliud aliquod, aut placentæ, uterove peculiare, aut etiam utrique commune. Sed quodeunque id vitium fuerit, quod causa alia aliqua, conatus illos in transferendo pondere consecuta, indicata autem a partus acceleratione, videtur auxisse; certe Observatio hæc ut numerum earum adaugere quibus nituntur contententes, placentam nunquam esse in utero relinquentam; ita Ruyschii quoque affectis, non fecus ac tres quas in Sepulchreto habes Sectione hac XXXVIII. (*e*), ansam dat ad reponendum; tunc saltem non esse ad placentæ extractionem properandum, cum arcte adeo est utero annexa, ut vix posset, sicut in ista muliere, cultri etiam ope, separari: hoc enim voluisse Ruyschium (*f*), cum ad extractionem decurrendum non esse monuit, si placenta ita firmiter hæreat utero, ut, nisi expertus ipse, nemo crediturus sit, nimirum si ita teneat uterum, ac si illi concrevisset: nec vero ipsi, eumque sequentibus vicissim deesse Observationes gravium detrimentorum, atque adeo mortis, approperatæ extractionis violentiam consecutæ. Equidem non mihi tantum sumo, ut componam lites vetustas, & priusquam inter multo recentiores agitentur, inter nostrates, editis in utramque partem Scriptis plurimis (***) hinc a Monilia, inde a Ramazzino, in longum tempus productas. Hoc tantum dicam, magna pro re nata hic opus esse & exercitatione, & prudentia, ut, quod difficillimum est, in neutrum præceptorum Celsi peccetur (*g*): *satius esse anceps auxilium experiri, quam nullum*: (*h*) *nec subire tamen speciem ejus vi occisæ, quam fors ipsius intererit*. Et vim sane timent Gravissimi Viri, qui post utriusque partis bene perpensas rationes scripserunt, nec assentiuntur, nullum unquam sive ab arte, sive potissimum a natura, si prudenter, ac paulisper expectes, auxilium superesse. Quod & ego non semel vidi e sedili in lectulum transeunte puerpera, uteroque interea dum paulatim se in ea quiete contraheret, Secundas simul excutiente. Nec aliter ab sola puerperæ de uno in alterum locum translatione vidisse leges Cl. Hoyerum (*i*). Quod si illa versaveris quæ super hac controversia scripta sunt nuper a Medico Experientissimo Andrea Pasta (*k*); cum omnia perspicies magna eruditione, doctrinaque tractata, tum præsertim laudabis ejus prudentia consilia, & monita, in hisque illud (*l*), ut ab obstetricis sedili in quo jam fessa languet mulier, placentam frustra nitens eliminare, transferatur in lectulum, ut jacentis cor, uterisque mox possint quod sedentis non poterant. Sed in illas de quibus dicebamus, nunquam non pertimescendas, ancipitis deliberationis angustias Medicos persæpe adducit improbanda obstetricum festinatio, earum dico quæ, levibus doloribus vix abortis, cogunt parturientes præproperis conatibus foetum ejicere. Natura enim paulatim omnia & pedetentim ad facilem partum disponens, uteri quoque cum placenta nexus, si tempus detur, procliviores ad sejunctionem facit, imo ut conjunxerat, sic ipsa dissolvit: at si non datur; circum addita sanguinis copia magis adstringit. Quem tunc quo impetu non illuc modo, sed & alio compellat, satis ostendit foemina illa (*m*) cui *inter partus labores, ex nisu fortiori & intempestivo, rupto plexu Choroide, tantum sanguinis effusum est, ut cerebrum in angustum notabile spatium comprimens, lethalem induxerit apoplexiam.*

30. Gra-

(*t*) Obs. 1. §. 7. & 9. (*u*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1701. (*x*) Sepulchr. Obs. 1. cit. §. 8.
 (*y*) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 20. (*z*) §. cit. 7. (*a*) De Secundin. Saluif. & cæc. c. 2. §. 8. (*b*) in Procem.
 (*c*) Thes. Anat. 6. n. 81. (*d*) n. 17. (*e*) Obs. 10. §. 1. 2. 3. (*f*) Advers. Anat. Dec. 2. n. ultimo.
 (***) De his Vid. Epist. 8. n. 29. (*g*) De Medicina 1. 2. c. 10. (*h*) Ibid. l. 5. c. 26. n. 1. (*i*) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 51.
 (*k*) Ragionamento aggiunto al Disc. int. al Flusso di sangue & cæc. Consider. 13. (*l*) n. 185. (*m*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 241.

30. Gravi quoque reprehensione eadem obstetrices sunt dignæ, cum adeo properant, ut membranas secundas ipsæ perrumpant, quod nisi urgente aliqua necessitate, ut puta si crassitudine, aut duritie ea sint, quæ partum, jam facile alioquin proventurum, diutius, nec sine periculo, morentur, faciendum non esse, manifestum est. Sæpius enim intempestiva aquarum effusione partus non una de causa ex facili difficilis fit. Quid? cum ex difficili impossibilem, & lethalem faciunt, ut quando, viis non satis patentibus vel quod primipara, & provectiore ætate sit mulier, vel quod ossium pelvis angustior ambitus, tumorve obstet aliquis, aut quando fœtu non bene ad exitum converso, ipsæ parturientem ad nimios conatus, nixusque adigunt, aut quæ fœtum audierunt validius pellere, uterum in contractiones vehementiores, aut sanguinem certe, & spiritus concitando, propinare non dubitant. Unde nihil fieri facilius potest, quam ut hinc sano, & robusto fœtu, inde autem matre connitente, cum ille naturali via exire nequeat, uterus denique ruptus viam præbeat, qua aut capite, aut pedibus, aut toto corpore in ventris cavum irrumpat, seque, & parentem occidat. Utinam rarissimus hic esset rupti uteri casus: qui non modo rarus non est, sed frequentior, quam plures existimant. Habes certe in Sepulchreti hac una Sectione (n) exempla ipsius iudena. Ad quæ plura sunt quæ addi potuissent, & possunt. Mihi enim in manibus sunt quatuor, aut quinque Dissertationes, in quibus de rupto in partu utero agitur. Harum singulæ non modo nova proponunt; sed earum aliqua, ut quæ a Cl. Behlingio edita est (o), alia simul non recentissima exempla indicat. Eorum autem frequentia vel ex Scriptis Veslingii nostri (p) intelligi potest, quem miror, cum plures sane Eruditi Viri uteri a fœtu perrupti Observationes collegerint, vix ab uno esse nominatum. Veslingius enim cum de uno hujusmodi casuum qui sibi occurrerat, scripsisset A. 1640. hæc postea scripsit A. 1647. *Rumpitur ipse uterus, quod frequentius quam creditur, contingit, & jam quater dissectis a me gravidis observavi.* Veslingii autem dictum, præter illa tria quæ Santorino (q) se obtulerunt, exempla, cum unus Chirurgus satis comprobat, qui sexdecim ab se esse visa intra annos triginta, Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (r) affirmavit, tum Cel. Hallerus (s) magis confirmat, qui intra quindecim menses ter conspexit. Non sunt quidem perrupti uteri exempla hæc omnia, ut fœtus in ventris cavum eruperit, & a matre edi, aut a Chirurgo extrahi non potuerit. Pleraque tamen sunt: ætera autem ut lethalis tunc fuerit vel perfecta, vel choata disruptio uteri, satis ostendunt. In tanta igitur eorum frequentia non præter rationem faciunt qui suspicantur, inter causas cæteras inexpectatæ mulierum mortis, non multo post partum ingruentis, hanc esse ponendam, præsertim si cum signis morsu ingruat quæ percussu cordis Celsus (t) proponit; nam ex uteri vulnere *morientes, eadem, inquit (u), quæ corde vulnerato, patiuntur.* Quod si, fœtus non edito, obeunt, cujus antea magni, ac validi motus percepti sint, erroribus autem de quibus dictum est, ab obstetrice admissis, omnino & illi, & uteri nixus repente quieverint, mox autem in mure se ostenderint signa indicata; multo magis ei suspitioni est locus; tametsi raro per anatomen confirmare id liceat, ubi commortui cum matre infantis stæ, etiam non certissimæ, se offerunt, ut puta brachii quod plerique ex iis qui perrupto utero in ventris cavum non toto corpore irrumpunt, per vaginam solent exerere, brachii, inquam, frigus, inciensque putredinis species, aliaque hujus generis; hinc enim affines, & consanguinei, a dissectionibus, earum præsertim mulierum, abhorrentes, Profecto-

res non accersunt, sed vespillones, quibus mortuum, ut credunt, utrumque jam tradant.

31. Quoniam vero perrupti uteri causa sæpius est obliquus infantis positus exitum quærentis, hæc autem obliquitas fere est ab uteri ipsius obliquo situ; mirari subit cum Præcl. Reimanno (x), qui factum sit, ut cum veteres Medici de hoc uteri vitio & dignoscendo, & curando solliciti fuerint; postremis temporibus apud plerosque neglectum fuisse videatur. Hippocratem parum versaverit, necesse est qui ad *inguina, & pectinem*, aut contra ad *sedem conversos uteros* (y); aut ad *dextram*, vel ad *sinistram partem*, aut *coxam declinantes* (z), aut *transversim situm habentes, & obliquos* (a) ab illo propolitos fuisse, ignoret, itemque *os ipsorum* simul obliquum factum (b) & quod alibi etiam indicavimus, diserte scriptum, *si uteri obliqui fiant, etiam os ipsorum obliquum fieri* (c); ut plura alia ejus loca omittamus. Nec modo Galeni (d) ætate; sed, ut multa sæcula, pluresque Medicos qui illum secuti sunt, sciens transfiliam; Joanne Matthæo de Gradi (e), Hercule Saxonia nostro (f), Roderico a Castro (g), aliisque plurimis deinceps florentibus, medicæ mulieres, obstetricesque jubebantur digito inserto uterini osculi positum inquirere, ut ex eo quam in partem uterus inclinaretur, ipsi dignoscere. Senertum (h) autem si cum his conferas; ad quam pauca res jam rediret, & quam leviter attingi inciperet, facile intelliges. Mox autem, si quæras apud Riverium, omissam hanc tractationem, cognosces. Rem pene obsoletam restituit memoria nostra in primis Deventrius (i) sic quidem, ut quod a Veteribus factum non memini, ostenderet quanti referat ex uterini oris situ uteri situm in parturientibus dignoscere; ab uteri enim obliquitate sæpius difficiles partus fieri. Cui plures egregios Viros & assensos esse, & assentiri video: quanquam aliqui in ejus obliquitatis causa dissentiant. Sic in duabus Dissertationibus, quarum alteram A. 1736. alteram octo novemve post annis duo Cl. Friedii Discipuli ediderunt, memini eam causam in altero matricis latere, ob affixam sibi, quod non sæpius solet, placentam, annexumque huic fœtum graviore facto, collocari, non secus ac olim Gradus (k) inter causas obliquum uterum facientes hanc statuebat, si propter materiam in altera ejus parte, vel propter gravitatem acquisitam fieret tractus alterius partis ad eam. Sed & Observatio quæ postrema omnium huic Sepulchreti XXXVIII. Sectioni addita est, videtur illorum suffragari sententiæ. Causam tamen præcipuam Veteres in vinculorum alterius partis contractione, aut etiam relaxatione ponebant, ut sana pars ad contractam, vel relaxatam ad sanam adduceretur. Quorum sententiam ab adventitiis vinculorum illorum vitiis ad ea quæ a primordiis quoque esse possunt, transferre nobis licet per ea quæ in dissectionibus animadversa habemus. Breviora enim sinistra partis vincula in tenera Virguncula Bononiæ invenimus autumno A. 1706. unde uterus sinistrorsum vergebat. Nihil autem prohibet existimare, quibus uterus aut ab nativa causa, aut ab adventitia in latus alterum est inclinatus, in iis, cum prægnantes fiunt, in idem latus, nisi quid forte obstet, pendere. Certe enim sic primis mensibus eodem pendeat, necesse est. Cum autem sic pendens increverit; etsi postea supra ligamenta se extollit; veri quidem similis est, ut quam in partem vergere cœpit, in eandem pergat. Plures igitur habes causas quibus uteri, fœtusque obliquitatem adscribas. Nec vero quam postremo loco posuimus, rariorem putato; quamvis necdum qui Graafio (l) astipulentur, deesse videas, obliquum uterum quandoque, licet rarius, se offendisse, scribenti. Mihi certe id non raro accidisse, ex meis intelliges

Ob-

(n) Obs. 2. §. 2. 4. & Obs. 3. §. 1. 2. 3. 4. 9. 10. 11. & Obs. 7. §. 3. & Obs. 12. §. 2.
(o) Meditat. super cas. rupti in partu uteri §. 5. & 11. (p) Epist. Medic. 25. & 45. (q) Historia d' un Feto & cæc. n. 15.
(r) Hist. A. 1724. Obs. Anat. 4. (s) De rupto in partu Utero Obs. n. 1. (t) De Medic. l. 5. c. 26. n. 8. (u) Ibid. n. 13.
(x) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 79. in Schol. (y) De Morb. Mulier. l. 2. n. 33. (z) n. 35. (a) n. 36. (b) Ibid.
(c) De Nat. Muliebr. n. 34. (d) De Loc. aff. l. 6. c. 5. (e) Pract. tr. 4. c. 22. (f) Prælect. Pract. P. 3. c. 14.
(g) De Morb. Mulier. l. 2. c. 17. (h) Medic. Pract. l. 4. P. 1. S. 2. c. 15. in princip. & c. 16. in fine.
(i) Obs. Chir. novum lumen exhib. Obstetric. (k) c. 22. cit. (l) De Mulier. Organ. c. 8.

Observationibus, quarum, præter eam quam paulo ante memoravi in Virguncula habitam, octo ad te scripsi (m): duas, tresve, alio magis attinentes, alias scribam: huc autem quinque insuper addam, alibi locum non facile habituras.

32. MERETRICEM claudam, staturæ modicæ, annos natam ad quadraginta, intra paucos dies thoracis inflammatio in Nosocomio hoc sustulerat ineunte Martio A. 1717. Quo tempore cum totus essem in anatomico Partium Ventris examine; nihil præter hunc inspexi.

ABDOMEN, priusquam sectionem inciperem, plures a bubonibus cicatrices ostendit. Illo diducto, intestina flatibus turgida, eoque a frequentiore situ dimota, apparuere. Tenuium pars quæ thoraci propior fuerat, hujus inflammationis, ut sæpe accidit, particeps fieri inceperat: nec jecur eodem vitio prorsus carebat. Renes magni, in eorumque pelvibus urina quasi purulenta. Vesicæ autem tunicæ crassæ, & facies interior inæqualis, an quod lues venerea, quod haud raro solet, urinariis organis fuisset infesta? Tubarum uteri altera agglutinata erat testiculo proximo sic tamen ut libero orificio illius parti responderet in qua magna erat inclusa vesicula. Testiculus alter non ita sanus; ut propterea fortasse id, gracillimum alias, vinculum crassius esset per quod cum utero necebat. Uterus, alioquin sanus, in latus; sinistrum, an dexterum scriptis non commisi; vergebat.

33. Etsi mulierem hanc dixi fuisse claudam, & clauda quoque fuit earum aliqua in quibus uteri inclinationem alias (n) describam: etsi Galenus (o) videtur indicare, quibus illa est, interdum in coxam dolorem transire, & crus ipsum quod e regione est, per incessum claudicare, & Sennertus (p) ex Philalæo de quadam refert, quam ob eam causam ischiade laborare putabant, Saxonia autem (q) claudicationem pro signo ponit, quam in partem uterus inclinet, additque, artum claudicantem non solum, sed & artum ab eodem latere superiorem, ex propria observatione, tremore, & stupore affici; tamen aut longe majorem inclinationem, quam ego invenerim, designant, aut tumor, dolorque uteri, quod Galenus (r) fortasse voluit, ad inclinationem adjungitur, ut sic quidem premi, tendique nervi possint qui per idem pelvis latus crus petunt, & cum superioris artus nervis per Intercostralem colligantur. Ego certe in plerisque earum quibus uterum inclinatum vidi, ne claudicationem quidem, nedum ista alia fuisse in ulla ipsarum, animadverti. Quod vero Hippocrates (s) scripsit, si ex partu crus ab uteris claudum factum fuerit, id est, ut alibi (t) explicat, ab uteris ad coxam declinantibus; id quomodo intelligas, ibi ostendit Reimannus (u) ubi duo, ab se visa, claudicationis ex partu producit exempla. Velim etiam legas Cl. Schoenmezeri (x) conjecturam, qui cum sæpius puerperas audivisset post partum difficilem de gravi femoris, in regione trochanteris majoris, dolore querentes, pariter ac de tractione ejusdem exteriora, seu posteriora, versus sensibili, animadvertisset autem, similibus, imo majoribus incommodis vexari Virginem, cancrofa vaginæ uteri excrescentia laborantem; conjecit, proximum utero in pelvis facie interiore musculus Obturatorem Internum posse in gravibus partus laboribus, ac nixibus contundi, inflammari, exulcerari, vel quovis alio modo ladi, sicque dolorem illum, eamque tractionem efficere, quippe quia in fovea trochanteris majoris terminatur. Perpendenti hæc tibi facile in mentem veniet, posse aliquando in difficilis partus conatibus alios quoque, vicinos distento utero in pelvi, musculos, & nominatim Iliacum Internum, & qui Psoas vocatur detrimenti quidpiam capere, qui muscoli cum ad trochanterem alterum ita pertineant, ut femur attollant, non dolorem modo, ut Obturator ille, sed & femoris

attollendi difficultatem puerperæ afferant pro vario detrimenti gradu minorem, aut majorem, breviorum, aut diuturniorum; nam vel perpetuam interdum, ut in Nobili Matrona Socru nostra vidimus, quam relictam sibi narrabat ab ejusmodi partu, claudicationem. Quæ num forte in ulla earum quas claudicantes secuimus, ab eadem causa originem traxisset, pro certo nunc meminisse non possumus. Cæterum; ut illuc redeamus; inclinatum quoque offendimus uterum in nonnullis gibbosis sic tamen non ut gibbus ab uteri inclinatione fieret, sed contra, a Spinæ distorsione uteri inclinatio, velut in duabus saltem de quibus protinus sermonem habebimus.

34. ANICULA gibbosa, extremo adeo morbi tempore in Nosocomium illata fuerat, ut is qui fuisset, scire non potuerim; simul enim ferme illata est, ac mortua. Itaque perpauca ex ejus cadavere discipulis demonstravi eoque pauciora, quod virilis optimi cadaveris mihi eo tempore copia erat in Theatro docenti sub Januarii finem A. 1748. EX THORACE nihil aliud ac cor inspexi, recte se habens, quamvis Coronariis arteriis quatuor, sicut alibi describam, instructum esset. Ex Ventre autem renes non sanissima superficie; ut minus miratus sim, quod vesica in qua plurimum lotii fuerat, cervicem bene multis sanguiferis vasculis distinctam haberet. Testem dexterum turgidulum non secus ac si adolescentulæ fuisset; sed distentus erat ab inclusa non parva hydatide. Imam Spinam denique ita distortam, ut dextrorsum uterus vergeret, sinistra autem Iliaca vena longior duplo esset, quam dextera.

35. VETULÆ alterius gibbosæ, ex diuturno gravissimoque cruris ulcere ibidem mortuæ, renes, & genitalia eodem ferme anni tempore, sed biennio ante, ad me in Gymnasium allata fuerant. REN dexter naturali quidem erat forma, & magnitudine. Sinister vero, cum ipsum longitudine æquaret, latitudine erat tanto minori, ut ea res in omnium oculos statim incurreret. Num ob Spinam ac superiores lumborum vertebrae sinistrorsum contortam, dicere non possum qui cadaver ipsum non viderim. Inferius certe dextrorsum adeo intorquebatur ut in idem latus penderet uterus: quod hujus vinculum Teres dexterum, multo quam sinistrum, brevius ostendebat: cujus brevitatis ut mihi fidem facerent possent qui e corpore ademerant, abdominis particulam, per quam e ventre erumpebat, illi annexam reliquerant.

36. Ob Teretis alterius vinculi brevitatem tractum in id latus uterum in tribus tamen aliis fœminis vidi, quarum accepisti olim historias (y). Quod idcirco memoro, quia post Riolanum (z) nullum nisi Latum, vinculum, quod solum fortasse brevius erat, in sua hujus generis Observatione memorat, non deesse alios video, & nominatim Weitbrechtum (a), qui semper ab altero Latorum id fieri credant. Ego vero ut ab utriusque in uno eodemque latere vinculi brevitate, aut altero in lateri laxitate fieri interdum, censeo, ita Lato dumtaxat breviori, si socium Teres sit laxius, aut Tereti dumtaxat, si laxius sit Latum, rem alias deberi, puto. Lati autem utriusque laxitati tribuo quod retrorsum uterus, aut antrorsum concidat, velut in muliere de qua scripsi ad te Epistola XLV. (b); quam in ea aliquanto minus laxum, minusve brevius sinistrum fuerit, oportet, cum uterus sinistro latere propior esset aliquanto. Nun c reliquas accipe Observationes.

37. MULIERI annos natæ triginta quinque, cui lactaret, vomica in pulmone non ita pridem rupta erat. Dum pus expectorare potuit, vixit. Cum expectoratio biduum substitisset; in Nosocomio vivere desit inter initia Decembris A. 1740. CADAVERIS non emaciati, & si thoracem excipiam quem

(m) Epist. 29. n. 12. & 20; Ep. 35. n. 12. & 16; Ep. 40. n. 24; Ep. 45. n. 16; Ep. 47. n. 18. & 36. (n) Epist. 56. n. 26.
 (o) c. 5. supra ad n. 31. cit. (p) c. 16. ibid. cit. (q) c. 11. ibid. cit. (r) c. cit. (s) De Morb. Mulier. l. 1. n. 16.
 (t) l. 2. n. 35. (u) Schol. supra ad n. 31. cit. (x) Commerc. Litter. A. 1736. Hebd. 43. n. 2.
 (y) Epist. 29. n. 12. & 20; & Epist. 35. n. 16. (z) Anthropogr. l. 2. c. 35. (a) Syndesmolog. Sect. 6. §. 41.
 (b) n. 16.

em aperire consulto noluimus, anatomicis perquisitionibus satis idonei, pleraque alia dissecta sunt; nihil ea cura qua Venter. In hoc igitur cum alia hæc non attinent, tum hæc adnotata sunt. Venter prælongus, antequam ad pylori Antrum perveniret, se contrahebat per tractum aliquot digitorum; mox rursus in illud Antrum se explicabat. Colon intestinum, præterquam initio, adeo contractum erat, ut digiti pollicis crassitiem vix superaret. Tenia intestina a sinistris quasi inflammata quibusdam visceribus videbantur; nisi id forte erat a teretibus lumbricis, quorum aliquis in ventriculo fuerat. Lien hepatico intus, non atro, colore, magnitudine ferme naturali. At jecur magnum, in sinistrum hypochondrium se extendebat, lobum autem dexterum habebat in facie cava per profundam, nec brevem, fissuram duos in lobos pene divisum. Hepatici ductus radices intra jecur, alioqui sanum, multo crassiores offendendi, quam earum, extra jecur prodeuntium, crassitudo proportione postularet. Renum superficies locis nonnullis inæqualis, sana tamen interiore substantia. In ventris pelvi aqua non multa. Uterus valde in latus dexterum inclinatus; ut tuba, & testis ab ea parte in arcum compulsæ, ab altera multo latiorem haberent sedem. Denique secto ad diaphragma venæ cavæ trunco, sanguis defluxit, niger, in grumosque concretus.

38. ANUI crus dexterum canis momorderat. Postea cum siti magna alvi fluxus, & febricula accesserunt. Post multos dies ille desiit; non hæc. Tum vomitu correpta est quo lumbricos etiam rejecit. Denique finito vomitu, paulatim deficiens, ibidem mortua sub initium Martii 1741. Huic ægrotantibus quidem nunquam validus fuit; raras tamen habuit intermissiones: tussis etiam fuit aliquando; sed vis. Quæ duo cur addiderim, per te intelliges, tum quæ in corde, & quæ ad pulmones adnotavimus, mox scribam. Neque enim ventris tantum, sed thoracis, & capitis interiora, atque alias præterea hæc minus attinent, strigiosissimi cadaveris partes, quamvis intra perpaucos dies, satis diligenter lavavimus.

CEREBRUM dissecturi, aereas bullas in vasis animadvertimus meningis Tenuis, & hac aquam, ut deinde in ventriculis quoque, non multam, neque ut Choroides plexus pallescent. Thorace recluso, pulmones offendimus esse turgidos, ad ipsosque Bronchiales glandulas altas, & in his aliquas amplificatas, nec sine tarrea inclusa materia. Cordis uterque ventriculus atrophya fartus erat concretionibus, quas inter sanas ater, ipsæ autem ex albo flavæ, & nonnullæ duræ, non facile discernendæ. Mitrales valvulæ admodum compactæ, albaque intus substantia factæ, quæ præsertim quæ Magnæ arteriæ propior est. Hujus valvularum nulla inchoamentis ossis prorsus fuit: una autem qua facie parietem arteriæ respicebat, tota fere erat ossea, eoque aspera, & inæqualis particulis videlicet quas revera osseas diceres, quasi granorum sabuli instar, quorum alia aliis immissa sint, passim exstantibus. Facie altera corpusculum, a me restitutum, superius divulsam, in carneam præsertim, paulo quam ipsum, majorem, degegerat.

In Ventre, quem primum omnium queramus, ventriculus occurrit aere subtumidus, & se magnus, eo usque descendens, ut subjectum intestinum Colon esset infra umbilicum. Quod intestinum, ut in ea de qua novissime dictum est, minima (c), totum, si initium ejus excipias, quod in Cæco erat aere turgidum, adeo se contraxerat, ut unum ex Tenuibus esse videretur. Contra, Duodenum multo amplius erat quam solet, longiorque in per tractu a dextris vertebrarum se demittebat. In reliqua obsoleto, & livido colore erant. Mæxi glandulæ non exiguæ, sed mediocres, sub levi pressura, & visu, & tactu percipiebantur. Jecur magnum: in eoque sulci duo, quasi digitis non le-

viter impressi, a convexæ faciei summo, inter se ferme paralleli, non brevissimum ad tractum antrorsum descendebant. Æquo crassior lien, & gibba facie quibusdam quasi granis subasper, colore autem intus pallido. Uterus denique sinistrorsum inclinatus, totam habuit interiorem faciem asperam, nec tamen exulceratam, quamvis atro sanguine scædam, totam, inquam, fundi, non cervicis; tametsi uterini osculi corona erat crassior.

39. Nec mihi præter eas quas pollicitus sum, aliæ defunt uteri, in latus alterum, sed a tumore in opposito latere, inclinati, Observationes. Satis autem in præsentia hæc sunt quas ad octo addidi, aliis Literis ad te scriptas, primum ut intelligas, uteri obliquitatem non esse rarissimam, deinde, ut omnibus inter se collatis, noscas, num sæpius illa, quod nonnulli videntur credere, dextrorsum accidat, an haud minus sæpe sinistrorsum. Non hic vacat alienas Observationes inspicere. Sed tamen de duabus quas in Sepulchreto legisse memini Joannis Riolani alteram (d), alteram Francisci Sylvii (e), illa dextrorsum, hæc sinistrorsum proponit. Illud denique, collatis nostris omnibus, facile colliges: quæ Ruyfchius (f) gravia incommoda ab laterali uteri inclinatione fuisse, credidit, dolorem hypogastrii, conatum expellendi frequentissimum, mingendi desiderium continuum, aut certe non satis expeditam mictionem, de his scæmas in quibus a me id vitium uteri deprehensum est, non esse conquestas; tametsi in quibusdam non leve id esset, nec defuerit crebra Medicorum interrogatio, quænam ipsas male haberent. Quin Ruyfchiana Icon (g), qua inclinatus uterus exhibetur, non ostendit eam quoque annexæ vaginæ partem quacum arcu scimus urethræ initium coherere, sic inclinatam, ut oporteret ad mictionis incommoda illa cum Ruyfchio inde repetenda.

Sed de obliquitate uteri satis. Rara est conformationis ad obliquitatem additæ Observatio, in historiis legenda quæ in extrema parte sunt laudabilis Dissertationis Rudolphi Jacobi Camerarii (h). Repertus enim est uterus in latus sinistrum ita inclinatus, ut pars fundi anterior versus idem latus simul intorta videretur. Eratque ea intorsio, ut mox (i) scribitur, conspicua, & orificium uteri angustando, partem forte simul impediens, foetus præsertim & pessime locati, & æquo majoris, & in matre parva, eademque obesa. Vides, quot interdum possint infelicis partus causæ uno tempore convenire. Sunt vero & aliæ, ut cum cervix uteri excrescentia aliqua occluditur, velut in muliere cujus dissectionem Historia exhibet Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (k): aut cum os uteri duritie est ferme cartilaginea, quale in scæma annos nata necdum quadraginta deprehendit Præcl. Helmstadiensis Professor Fabricius (l), & merito, quippe vehementer resistens necessariæ in partu dilatationi, inter causas partus difficilis, & præternaturalis referri, censuit: sive cum funiculus umbilicalis multo brevior quam solet, obstat foetus, exitum sibi molientis conatibus, aut si hi validiores sint, ad præproperam placenta avulsionem, imo etiam ad sui ipsius abruptionem est aptus. Sic videbis, quanto in periculo & foetus, & mater fuerint, cum funiculus vix 6. transversos digitos longus a Cl. Stegmanno (m) conspectus est. Ex reliquis autem partus difficilis causis, quando prope innumeræ sunt, & alia nobis multa adhuc, & varia restant; unam, sed inter illarum præcipuas non infrequentem, hoc loco præstabit attingere.

40. Ea est foetus in utero mortuus. Qui hanc primum difficultatem creat, ut plurimum dubitetur, num revera sit mortuus. Erant olim qui nimis facile, ut tristitia docuerunt exempla, in signis quibusdam acquiescerent, & si meconium, exempli causa, per naturalia parturientis deflueret, extinctum jam esse foetum, non dubitarent. Cujus fallaciam signi cum alii alibi, tum ipse multo evidentissime hic cognovi

(c) n. 37. (d) Sect. hæc 38. Obs. 9. §. 8. (e) Sect. 10. libri hujus 3. Obs. 28. (f) Cent. Obs. Anat. Chir. 88.
(g) Ibid. Fig. 69. * (h) Specim. Experim. circa Generat. Hist. 1. (i) in Schol. (k) A. 1705. Obs. Anat. 7.
(l) Progr. Acad. edit. A. 1750. M. Januar. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 113.

gnovi A. 1730. Mercatoris uxor annos nata circiter undetriginta, a triennio ferme loco vini aquam bibens, cum ad legitimum quintæ, an sextæ gestationis uteri terminum non infeliciter pervenisset, tantam aquarum vim uno atque eodem tempore e genitalibus profudit, ut omnes mirarentur; non ipsa. Sciebat enim, se multo plus aquæ bibisse in hac gestatione, eamque per urinæ vias mense ultimo parcius quam solebat, prodiisse. Illud mirabatur, cum alias aquarum effusionem semper infantes suis cum Secundis illico secuti essent, partusque fuissent felicissimi, tametsi illi omnes intra diem quintumdecimum vivere desiissent; mirabatur, inquam, nunc post aquas profusas pridie sub auroram, qui dies fuerat XII. Kalendas Martii, alterum jam advenisse diem, neque præter aqueum qui destillare pergebat, humorem, quidquam exiisse; cum ecce eodem mane simul cum eo humore cæpit meconium defluere. Quamobrem post meridiem ad me ventum est, ut invisere, & consilia conferre cum ejus Medico non gravarer. Quem cum audivissem ea facere, & dare cogitantem, unde uteri, qui conquieverant, dolores, conatusque restitutum iri, speraret; ego vero, inquam, primum omnium quærendum arbitror, an fœtus ea figura sit dispositus quæ secundum naturam requiritur, a qua, si vivus sit, ne absit, vereor, atque, ut sic verear, meconii exitus facit. Sed quid ait obstetrix? Illa vero, ajunt, in transversum locatum censuit, quantum ex materni abdominis contrectatione potuit existimare: Vivum autem esse, mater non dubitat, quæ vagientem sibi videtur audivisse. Mittamus hoc, inquam, quod incertum est, de vagitu. Illud vero quod opinionem confirmaret meam; obverso enim ad vaginam podice, & adjacentibus podici partibus forte compressis, potuit etiam necdum respiranti stercois exprimi; cur obstetrix immixtis digitis non comprobavit? Mulier enim, inquiunt, se passuram id pernegat. Ego vero: quid si opus esse, dicam, manum in uterum inferere, fœtumque, si oporteat, in meliorem figuram conversum, extrahere. Quod si illius animus nunc flecti non potest; sic habete; nisi aut obstetrix decepta sit, aut figura quam dixit, in meliorem mutetur, sine Chirurgi tandem opera, sed nimis sera fortasse, non esse infantem proditurum. Quorum alterutrum fuerit, necesse est. Sed utrumlibet fuerit; mutatam postea esse figuram, dixerunt, uterique obortis doloribus, infantem naturali figura, quamvis non sine summo ob magnitudinem labore, in lucem denique editum esse. Illud est certum quod ad institutum sermonem maxime attinet, neque ante octavam infecutæ noctis horam, & viventem adhuc; nam & paulisper postea vixit; prodiisse: id est horis minimum quindecim ex quo, intra uterum hærens, stercus cœperat emittere; ut evidentissime appareat, emissionem hanc fallax esse emortui fœtus indicium. Hæc autem retuli, quia inhærentem adhuc muliercularum, & vulgi animis errorem non nisi aliis, atque aliis subinde additis, & inculcatis Observationibus evellas. Neque enim, uti supra indicabam, me fugit, quoties idem fuerit antea visum: quin; ut cætera exempla omittam, ex historiis paulo ante (n), cum uteri contortionem memorarem, laudatis altera tibi præclare ostendet, quinto post ejectum meconium die puellam esse editam vegetam, & vivacem. Scilicet non modo compressio aliqua, præsertim ventris, quæ, fœtus corpore male complicato, non difficile accidit, sed & stercoris, tunc ferme fluidi, aut major copia, aut acrimonia intestinum irritando, vim potest vincere, modicam eo tempore, sphincteris circumjecti. Quid? quod vis illa non solum ob paralytim, verum etiam ob summam virium fœtus infirmitatem nulla esse interdum potest. Quas vires mox tamen posse, ut post syncopem, refocillato cum matre fœtu, magna ex parte restitui, Medicos nunquam oblivisci decet, qui nolint vel ab aliis pluribus indiciis falli, quæ ad mortuum fœtum dignoscendum proponi so-

lebant. Exemplo sit nullus in funiculo umbilicali, imo nullus in fœtu arteriarum pulsus. Certum quidem est, fœtum vivere, si pulsus revera percipiatur. Revera, dixi; nam quod Lancisius (o) in summo Procere accidisse, narrat, ut in mortui carpo nescio quis pulsus esse, contenderet, qui nusquam nisi in sui ipsius digitis erat, idem vereor ne multo facilius contingere aliquando possit Chirurgo qui intra calentes mulieris locos digitos ab opere ipso, & quærendi labore servidos inseruerit. Quam ad vitandam fallaciam eos laudo qui Chirurgum admonuerunt, ut simul perceptorum ab se se pulsuum, simul suorun quos in carpo altero animadvertendos a quopiam curet, numerum conferat, ut si idem sit, falli se, intelligat; sin contra, non falli. Verum etsi id quod diximus, certum est; non tamen continuo sequitur, si pulsus nullus sit, fœtum esse mortuum; languere enim maxime tunc vires possunt, sed mox redire. Extra uterum autem propendentis funiculi, aut artuum nec pulsus nullus, nec frigus, nec livor satis significant infantis extincti; nam intra contracti uterini osculi angustias ita contracti esse possunt, ut, si artum vel gangræna corripere incipiat, ab eoque cuticula abscedere; periculum quidem summum in quo vita versetur, manifesto pateat; vitam autem jam prorsus desiisse, pro certo non pateat. Sane Uratis lavix etsi *lividum*, & *frigidum* erat propendens infantis brachium, ut, tanquam procul dubio mortui amputandum judicaretur; ipse tamen *tertia die vivu* editus est (p).

41. Attamen ubi aut ipsa evidentium causarum & rerum series, aut pleraque, & constantia quidem aut graviora signa, ut cuticulæ e capite facillim abscessio, humor ex utero destillans cadaveris odore & signa alia sunt istiusmodi, ubi hæc, inquam, Medicos, Chirurgoſve peritiores illuc adduxerint, ut unanimi consensione infantem esse intus emortuum censeant; altera se objicit difficultas, num manibus continuo educere, an aliis uti antea auxiliis præstet. Memini, cum Bononiæ Medicis studiis operam darem, duabus illustribus Matronis uno eodemque anno accidisse, ut parere non possent, & cum utriusque fœtus censeretur mortuus, ex altera Chirurgi manibus cito detractum, ex altera autem expectatione, & clysteris præsertim usu emollientis simul & stimulantis fuisse ejectum, priore illa paululo post mortua, hæc servata. Qui utriusque Medicus fuerat, Vir doctissimus etsi rationes proferret, cur in illa sibi fuisset præperandum, in hac expectare licuisset; tamen non parum ex servata laudem, atque ex non servata notam retulit, injustam, ut opinor, sed tamen apud non ignobiles etiam Medicos, & Chirurgos. Et quamquam minime dubium est, quin pro alia rerum conditione aliter agendum sit; vix tamen, nisi ex consensu Spectatissimorum Medicorum sententia egeris, omnem in ancipitis auxilii usu reprehensionem effugies, præsertim si forte, ut in hoc, prudentis exercitæque Chirurgi copia desit. Neque enim satis est matrem servare; videndum est insuper, nequid uterum detrimenti capiat. Consultus sum annis superioribus pro generosa Muliere, quæ cum post quatuor felicissimos partus opus habuisset in quinto Chirurgi manibus, qui cum pedibus prodeuntem infantem protrahere posset, atque adeo deberet, iis introrsum repulsis, dum in caput vertere, & hoc arrepto educere tandem studeret, mulierem, delicatam alioquin tandiu, & tam violenter vexavit, ut non modo inflammatoria febris, quæ pene ad interitum perduxit, sit concitata; sed & tribus infecutis partibus infantes nunquam caput, sed brachium semper exerentes se obtulerint, ob virium, ut credibile est, certæ partem ipsius uteri illatum ita ut non ex æquo ab omnibus partibus illos sustentando, aut expellendo, figuræ perversæ causa fuerit. Quo magis, si nihil ei quod properare cogat, & bona partus emortui figuræ sit; parturienti spatium, naturæque dandum esse arbitror, quo hæc pariendi conatus, doloresque incitet, illa vero simul collectis viribus conniti possit quos

quos nixus utile interdum est cautis peritisque manibus ventri impositis nonnihil adjuvare. Sed quia natura aliquando aut in iis doloribus movendis segnior est, aut non eos quos vellemus, sed convulsivos potius, nostroque proposito adversos movet; nostrarum rit partium hos tempestive sedare, illos, si reapse amen id possumus, promovere. Ad parturientem accersitum esse me, memini, quæ malis, quos lixi, doloribus jam diem unum atque alterum vexata, neque somnum poterat capere, neque alimenti quidquam retinere, sed vomitu omnia cogebatur rejicere. Ei igitur priusquam vires prorsus collaberentur, cum dimidium opii granum dedissem; simul retineri alimentum cepit, simul sunt dolores illi sedati; ut mox legitimis doloribus advenientibus, oscu- quoque uteri, quod priores constrictum servabant, re- cluso, puer feliciter editus sit. Sic autem agendo, non Deventerii (g) solum, quod tunc sciebam, sed & eximii Medici Richardi Meadii (r), id quod nunc video, viam tenuisse me, gaudeo. At segnior natura in altero quidem, de quo dicebam, casu, ad accommodatis clysteribus atque abdominis inunctionibus primum quoad ejus fieri sic potest, adjuvanda est, tum si hæc satis non faciant, aliqua de eodem genere propinando quæ naturam invitent potius quam acrius, nec sine periculo stimulent, aut certe agitent. Rideas fortasse, si id narrem quod in vico agri Patavini annis superioribus accidisse, de certis auctoribus cognovi. Parere non poterat mulier. Chirurgus ejus vici oleum leucii lutei vulgaris ad uncias quatuor mittit, quo videlicet, ut solet, abdomen inungunt. Rusticæ quæ adstant, imperitæ mulieres adnotum credunt esse missum: itaque continuo dant bibendum. Sic illa parit. Hoc casu edoctus Chirurgus ejusdem cheyrini, ut in officinis vocant, olei tantundem tribus, aut quatuor aliis quas par urgebat difficultas, eodem exitu propinavit. Hinc Patavii nota mihi sceminæ datum est, quæ mortuum ejicere infantem non poterat, & sic quidem infantis caput aliquanto magis descendit: quanquam ob nimiam magnitudinem cui pelvis imus ambitus par non erat, sine Chirurgi auxilio prodire non potuit. Leucii quidem illius flores ad menses, ad fœtum, ad secundas promovendas a Medicis datos esse, notissimum est. Sed oleum in quo iidem flores macerati fuerint, propinatum esse, non memini: nec mirum, cum tot minus injucunda extare in eundem usum putentur. Atamen haud prorsus inutile fuerit hoc quoque memorasse, si forte oleo quis credat aut leucii vim, quas ea cunque sit, temperari, aut potius cum hæc veritur, opportune simul leniri, si quid, ut in convulsivis doloribus paulo ante ostendimus, leniendum

est. 42. Quod supra (f) expectari posse diximus, nunc quid urgeat, sic potissimum accipias, velim, nisi putrescentis fœtus apparere signa incipiant, quæ citius adveniunt ubi jam aquæ ejectæ sunt; per disruptas enim membranas ad mortuum corpusculum per subit, corruptionem illam afferens, quæ ut prius plerumque, & sine acutis parentis febribus ea mortuum cadavera invadat quæ extra aeris contactum sunt, ex historiis intelliges quæ diu antea conceptum fœtum officula referunt sive per abdominis abscessus, sive per anum ejecta, matre ut plurimum salva. Quæ historiæ ex quo suam Albucasis (t) protulit, ad eum numerum excreverunt, ut cum illas non unus collegerit, nonnullæ desiderentur, quæ addi poterant, plures autem desunt, quæ tunc non extabant. Ex illis est, ut opinor, quam ex propria Observatione habita A. 1667. vulgavit Dominicus de Marinis (u), cujus fœtus cranium per matris podicem, ut reliqua ossa, excretum asservabat Guilelmus Riva. Ex his autem quas memoria nostra vel sola Italia obtulit, sunt certe non paucissimi.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ma. Nam; ut fœtum præteream quem e Recto mulieris intestino a se extractum, ad me, ut inspicerem, misit Chirurgus industrius Venetus Nicolaus Patuna, quo de fœtu ipse (x), & Santorinus (y) scripserunt, idem Santorinus (z) sceminam, in Patavino agro fortasse etiam nunc viventem, commemoravit, quæ fœtus ossa per eandem excluserat viam, tum Vir Cl. Franciscus Seraus me per litteras Neapoli datas sub finem A. 1739. certior fecit, indidem excreta fuisse ab alia muliere non ita pridem infantis officula. Ex abdominis abscessibus hoc nostro sæculo educta Brixia, & Verceilis fœtum aliorum ossa Vallisnerius noster (a), & Cel. Fantonus (b) tradiderunt. Facile aliæ fuerint ætate hac apud nostrates ejusdemmodi Observationes, quarum aut notitia ad me non pervenerit, aut si pervenit, in præsentia non meminerim. Sed quoniam nihil in Re Medica ferme est quod exceptionibus non sit obnoxium; ideo quæ de putredine paulo ante dixi, si aer non subeat, serius; si vero subeat, citius, & periculosius adveniente, ea plerumque, non semper, vera esse posui, tum aliis, tum duabus Observationibus adductis, uno eodemque anno editis (c) a Viris Cl. Reusnero, & Nebelio. Alter enim fœtum proponit quinquemestrem in utero mortuum, eumque, etsi ob retentas simul Secundas, & aquas aeri aditus non patebat, tamen post viginti, haud amplius, hebdomadas exclusum teterrimo cum fœtore. Alter vero maturum fœtum legitimo tempore prodire conantem, sed post aquarum effluxum, sui interitus signa tanto certiora præbentem, quod proximis hebdomadis fœtidus & sanguinolentus ichor cum membranarum, fibrarumque carnosarum frustulis per muliebria effluebat, denique in sceleto abeuntem, ut crepitus ossium audiretur quotiescunque mulier corpus antrorsum, aut retrorsum flectebat, nulla tamen, quæ memoretur, febre, aut gravi alio incommodo conflictata, imo jam per tres annos ossa illa in utero gestans citra sanitatis dispendium. Utinam vero sicuti emortui tot, præter eos quos commemoravimus, partus intra viventis matris ventrem diu Sepulchrum habuerunt; ita plures vivi ipsi una cum mortua matre non humarentur, aut satis tempore ex ejus cadavere eruerentur. Verum dum Professor quæritur, dum accersitur, dum venit, sæpe ii qui vivebant, debiliores præsertim, infantes moriuntur, frustra mulierculis, virisve etiam plurimis, æque ac ipsæ, rudibus, & inscitæ plenis, interea dum ille veniat, ut matris os apertum servetur curantibus, quando potius cum aliqua utilitatis spe danda opera esset, ut interea parentis corpus, & venter potissimum, calens servaretur, ratione id præmonstrante, & Stalpartii filii (d) in canis fœtibus experimento comprobante. Membranis enim involutos cum in aquam tepidam immisisset, etiam post aliquot horas pulsus eorum invenit. Quin ex illustri in Silesia Matrona (e), ante horas quatuor jam mortua, adveniens tandem Professor, inciso abdomine, uteroque, viventem extraxit puellum, cum interea usque ad illius adventum jugiter foetibus spirituosiss, balsamo embryonum, vinoque generoso aromatico cum culcitræ calidis extinctæ ventrem fovere non omisissent, inde minime deterriti quod nullum in utero motum perciperent, ut opinor. Neque enim Observationis scriptor hæc continuo subjecisset, quæ sæpenumero sunt vera: Vivit enim ut plurimum fœtus, quanquam non semper aperte morcatur.

43. Satis de parturientibus. Nunc perpauca de puerperis quoque addamus. Pertinet huc Observatio quam pridie Idus Augusti A. 1707. cum Doctissimis Amicis Venetis, Santorino in primis, habuimus, & de qua non semel in Adversariis IV. (f) mentionem injecimus. Nunc totam accipe.

H h

44. MU-

(g) l. supræ ad n. 31. cit. c. 17. 26. 50. (r) Monit. Medic. c. 19. Sect. 5. (f) n. 41. (t) Chirurg. l. 2. c. 76.
(u) Dissert. de re monstrata per urinam excreta. (*) Relaz. int. al cadav. d'un Feto & cæter. (y) Inf. d'un Feto & cæter.
(z) Ib. n. 31. (a) Istoria della Generaz. P. 2. c. 17. n. 17. (b) De Obs. Med. & Anat. Epist. 7.
(c) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 11. & Cent. 6. Obs. 52. (d) Exercit. de Nutrit. Fœt. § 41. in fine. (e) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 57.
(f) Animadv. 26. 27. 39. 43. 45.

44. MULIER hystericis affectionibus obnoxia, & faciei colore illaudabili, aliquot liberorum mater, cum uterum novissime ferret, praesensit, partum proximum sibi exitialem futurum. Et reapse inter parturandum coepit digitis, & abdomine intumescere: mox autem cum puellam peperisset pueri loco quem speraverat, & propter sponsonem etiam quandam multo maluisset, idque ipsi de industria ab assidentibus mulieribus occultatum, maritus per imprudentiam revelasset, tanta animi aegritudine correpta est, ut illico pulsus deficerent, corpusque frigeret. Tunc hora vix erat ex quo puellam ediderat, neque praeter aliquam membranarum partem, quam sana & vitalis puella secum traxerat, quidquam Secundarum prodierat, sive quod placenta arctius adhereret, sive quod obstetrix naturae opem expectandam censuisset, ut quae neptem meminisset suam olim resitantem placentam feliciter eiecisse decimo jam a partu die. Cum igitur neque pulsus, neque calor redirent; intra sesquihoram ex quo hi defecerant, mors supervenit, non intermisso; quod in eo pulsuum defectu miraberis; ad ultimum usque vitae extremum consueto sanguinis ex utero efluxu. **CADAVER** incidimus hora ab interitu vigesima quarta. Cujus ex ore, & naribus multa, & grave olens aqua effluebat. Ventris tumor erat tantus, ut majoris, ne in asciticis quidem, a nobis visi recordemur. Qui, peritonaeo inciso, non nisi parum subsedit; fiebat enim tum a ventriculo, & intestinis, aere mirum in modum distentis, tum ab utero his subjecto, qui rotunda sui mole totam pelvim non tenebat modo, sed excedebat. Hunc cum omnibus quae ad ipsum attinent, partibus priusquam excideremus, effulam in ventris pelvim cruentam aquam animadvertimus. Antea autem vasa quae sub feminum cute prope genitale sunt, oppleta sanguine animadverteramus: & pubis ossa qua junguntur inter se, cum ante sectionem digito tentata, dehiscere, aut certe laxissime juncta viderentur, reapse, junctura vix cultro attacta, alterum ab altero discessisse, humore aliquo prodeunte. Nec dissimilia, cum mox juncturas ossium ilium cum Sacro examinarem, videre visi sumus; ut non longe a vero abiisse crederemus, qui non solum primiparis, sicut Hippocrates (*) docuit, sed & aliquando, etiam in partu non valde laborioso, *coxendices disparari*, tradiderunt. Excisum uterum attolentes, praegravem concretam sanguinis massam per vaginae orificium effundi, conspeximus. Nympharum vix quidquam apparuit, an quod in partu cedentes, ne proxima cutis laceretur, se extendant, brevi post tempore ad pristinam formam rediturae? Sic Fabricius noster ab Aquapendente (g) priusquam in Virgine membranam incidere occludentem illud orificium, maximaque impositi sanguinis vi distentam, nymphas ferme nullas apparuisse, adnotavit, quas mox, illa membrana incisa, sublataque tensione, efformatas, conspexit. Ex quibus; si a partu res semper ad eundem modum, ut indicat Dionisius (h), se habet; unum ex nympharum usibus conjicere cum eo potes. Dum exteriora spectabamus, lacunas quas in Primis Adversariis (i) anno superiore proposueram, Amicis ostendi, subalbum, quali in ea foemina, neque ita pauco, abundabant, humorem exprimens. Mox etiam lymphaductus uteri animadverti, & demonstravi, quemadmodum & lutei corporis in teste altero structuram. Sed de his, & de Teretibus uteri vinculis quantam, ob vasa quibus magnam partem compinguntur, sanguine distenta, crassitudinem haberent, & de utero ipso quibus ex fibris, sinibusque constaret, & his, vasisque sanguiferis exterioribus quam amplis, tum de uterini osculi amplitudine, nec minori cervicis, quam fundi ipsius dilatatione, creberrimis denique in illo osculo, imaque cervicis mucosis glandulis; de his, inquam, omnibus satis in Quartis Adversariis (k) scriptum est. Nunc si quid ibi non habuit locum, est

adjiciendum, ut illam, quemadmodum promisi, jam totam habeas Observationem. Testis uterque non sine aliquo in superficie foraminulo conspectus est, per quod tenue specillum intro admittebatur. In illo autem eodem teste, in quo luteum corpus, subrotunda fuit ossea cellula, in hujusque cavo cruentus humor. Tubae longiores quam alias solent. Vaginae parietes extenuati, ipsaque multo quidem latior, sed nihilo brevior, rugis autem dumtaxat aliquot, urethrae corpori glandoso respondentibus. Uteri osculum ex rubro nigrescens, & alicubi laceratum. Nullae intra cervicem exstantes chordulae, neque membranulae. Supremo uteri fundo placentam sic adhæsisse, ut tubae utriusque orificia obtegeret, manifestum erat. Eademque etiam tum, ex parte, adhærebat. Sed qua adhæserat, ibi jam valde contracta erant uteri oscula; qua adhærebat, ampla quantum in illis Adversariis dictum est, verissime, ut caetera: quod ideo hic confirmo, ne quibus in talia necdum incidere datum est, *paradoxa* alio forte quam Graeci voce hac uti consueverant, sensu videantur. In sinibus quibuscumque illa oscula communicabant, nihil erat sanguinis.

Thorax denique; nam caput non attigimus; pulmones habuit; si posteriora excipias in quae sanguis ob supinum cadaveris positum, ut solet, descenderat; totos ex albo foede liventes. Cor supra quam dici possit, flaccidum, nihil fere sanguinis in auriculis, dexteroque ventriculo, nihil autem prorsus in sinistro continebat.

45. Multum quidem sanguinem, ob placentam ex parte solutam, per uterum effluxisse, non negaverim; copia autem exiisse tanta, ut is effluxus mulierem occiderit, dubitari fortasse potest. Nam neque de ea copia quaerentibus nobis ab iis quae altiterant, foeminae affirmatum est, & vasa quaedam ut legisti sanguine etiam post mortem erant distenta; non *fero sanguine vacua*, ut Cl. Tabarranus (l) in mulieribus invenit, paucis post partum horis profluvio sanguinis extinctis: tum pulsus, & calor non paulatim antea, sed tunc repente atque omnino defecerunt cum res puerperae molesta ac gravis narrata est; nihil enim ejusmodi eo tempore audire convenit foeminas, minusque illas quae, hystericis affectionibus obnoxiae, proclives nervos habent ad convulsiones, quae si viscera nobilia corripiant, infirmiores facile perducunt, ut mulieri accidisse, leges, quae a praegressis laboribus, & ab difficili partu lassae, mox post ipsum inter loquendum, repente praeter omnem opinionem convulsa mortua est, cum aliam nullam Cl. Jo. Sebast. Albrechtus (m) suspicari causam posset, nihil molestum eo tempore nuncium a puerpera auditum. Neque aliter foeminae hujus nostrae mortem accidisse iis omnibus Doctis Medicis visum est qui cum ea quae relata sunt, mecum audivissent, tum cadaveri dissectioni interfuerunt. Tu vero priusquam judices illud etiam attendito, quantum in tumorem, & hunc flatulentum, mulieris venter increverit. Habes autem vel Sectione hac Sepulchreti XXXVIII. quasdam Observationes quibuscumque nostram conferas. Primum V. quae per incuriam sub numero quoque XIII. repetita est, foeminae, cui mortuae decima a partu hora totum venter fuit flatibus tumens. Sed quoniam ejus uterum grumis plenus, & multae vacuationes memorantur non fecus ac ab Eustachio (n) in puerpera illa Romana copiosus sanguis excretus, in qua renum propria membrana ab inclusis flatibus fuit adeo distenta ut magni tumoris speciem primo intuitu referret; ut tu Observationes IV. & IX. lege ex iis quae in Appendice adjiciuntur. Neutra haemorrhagiam; sed utraque intra non nimium a morte tempus ventrem flatibus supra quam dici possit, tumidum factum proponit. Quod si mulieres istas dum parturirent, ne postquam pepererant, mortuas dicas, earumque prima jam putridum utero foetum gessisse; vide, quae Hoffmannus (o) tametsi inter praevias causas abdominis inflationum nimias sanguinis profusiones, etiam partu,

(*) De nat. pueri n. 43. (g) De Chirurg. Operat. ubi de Hymene imperfor. (h) L'Anatom. de l'homme Demonstr. 4. Sect. (i) Tab. 3. (k) Animadv. supra ad n. 43. indicatis. (l) Observ. Anat. n. 36. (m) Act. N. C. Tom. 4. Obs. 50. (n) Tract. de Renib. 6. 45. (o) Medic. Rat. Tom. 4. P. 4. c. 15. thes. pathol. §. 8. & 15.

partu, reponat; mox tamen iisdem inflationibus ob contrariam causam mulieres obnoxias faciat, ut si lochiorum fluxus non rite successerit, aut cohibitus omnino fuerit. Quæ non attingo, nisi ut memineris, tumoris ejusmodi ventris causas esse plures, & inter se discrepantes. Ex his tamen quæcunque in scæmina hac nostra fuerit, si historiam releges, jam fuisse, nosces, priusquam sanguinis profusio facta esset; mulier enim coeperat antequam pareret, digitis, & abdomine intumescere. Illi quoque mulieri de qua scripsit Phil. Jac. Hartmannus (p), proximis ante partum diebus a flatibus intestina tumebant, qui tumor a partu, tametsi nullum sanguinis profluvium, imo lochiorum esset remora, usque adeo increvit, ut Coli præsertim intestini superior, & inferior tractus *silo tres partes ulnæ longo vix* posset comprehendi; itaque ima ejus pars sphacelo correpta, & rupta ventrem foetidissimis sordibus opplevit, scæminamque secundo a partu die sustulit: cujus utero *intus per omnem superficiem placenta reliquæ hærebant*, digito facile avellendæ: in cervice autem ipsa *eruo hæsitabat*. Verum ne de iis solum quæ præter naturam in descripto a nobis cadavere occurrerunt; sed de aliis etiam, quæ ut totam hic haberes historiam, omissa non sunt, aliquid simul attingamus; utinam ne apud Confarciatorem, non paucis instituto suo necessariis libris carentem, sed apud Antonium Sidobre (q) Viri Doctissimi legissent omnia quæ cum ipso de lacteis uteri ductibus communicaverat Chyracus; non enim facile censuissent, eosdem esse ac quos ego lymphæ ductus in puerpera hac vidi. Optassem pariter, ut qui hos ab Ruyschio, aliisve inspectos dixerunt, illius locum, & annum quo viderint alii, diserte indicassent, quando ego quo tempore, & quibus ostendissem, non reticueram (r). Qui post me conspexerint, scio, inter quos animadvertas velim, doctum quoque Stehelinum (s) in distento utero vidisse, *scæminæ videlicet gravidæ*. Sed qui muliebri utero ex vero, non ex bestiarum anatomæ appinixerint, necdum pro certo scio; ut non mirer, si Illustri Viro Heistero (t) vasa hæc, hæc, inquam, ut *humano adhuc utero appinguntur, ficta esse videantur*. Quod autem ad ossa attinet pubis, & ilium, non puto, ex illis te esse, qui rarissime in partu accidere, contendunt, ut eorum juncturæ ita laxæ uti a nobis inspectæ sunt, deprehendantur, & cum id accidit, rachitidi potius, lui veneræ, aut cachexiæ, & huic quidem in majori gradu, impudandum. Sed puerpera certe nostra, quamvis non bono esset faciei colore; neque cachexia, in majori præsertim gradu, neque ullo ex aliis illis morbis afficiebatur: nec mihi affinis Matrona ullo omnino ex his laboraverat, quæ cum in puerperiis de dolore ad juncturam ipsam ossium pubis quereretur, & eum propterea a me locum tangi, Maritus voluisset; distans manifesto alterum ab altero tunc habebat; extra puerperia non habebat. Et cum prope innumeræ huius generis extent Observationes, quas etsi multi colligerunt, quasdam, si recte memini, omiserunt tamen, & nominatim Veslingii (u) illam, quando in parturiente *pelvim levi impulsu cedere ac vacillare perpicebat, ossibus tam sub pube, quam ad latera ossis sacri, pollicis minimum spatium diductis*: quem digitum Montorino (x) quoque facile fuit in recentibus quibusdam puerperis inter pubis ossa indere: cum igitur tot extent Observationes; præstatne credere, in unctis morbos illos fuisse accusandos, præsertim cum qui illas scripserunt, eorum nullam mentionem injiciunt? an cum diductio seu major, seu minor non modo non rarissima sit, sed frequens, nequaquam præter naturam esse? imo in quibus sit, ab hac fieri; fit enim sensim, & sensim tollitur, & partum, quo ad ejus fieri potest, juvat. Noli enim existimare,

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ad hunc esse inutile id quod pelvis angustias amplificat; nam quæ proferuntur pelvis dimensiones, quasi ad fœtus transitum sine ulla ossium diductione sufficerent, sumptæ videntur in sceleto, cum mentio fiat nulla tot partium quæ inter nuda illa ossa, & transeuntem infantem sunt interiectæ, & ne uteri quidem, cujus tunc osculum ad vaginæ orificium descendit: quæ partes ut in multis illas dimensiones haud satis imminuant; at in multis contra imminuere valde possunt. Sensim autem ad laxitatem juncturas in his disponi, ut cum Pinæo in Adversariis (y) indicavimus, cum in gravidis nonnullis admoto ad juncturam ossium pubis digito percipiendi occasionem habuimus, tum, hæc recensentes, confirmatum per dissectionem vidimus a Cl. Exup. Josepho Bertinio (z) duarum mulierum exemplo, alterius quadrimestrem, alterius septimestrem fœtum gerentium; cartilago enim inter ossa pubis & solito *crassior* deprehensa est, & *unctuoso humore imbuta* in earum utraque, sed in secunda præsertim, in qua etiam *sine ferro*, sed levi manus auxilio alterum os ilii ab osse sacro plane *divulsus est*. Quam in gravidis inchoatam, in parturientibus auctam, sicque in puerperis sæpe animadvertam juncturarum pelvis constitutionem si graves Auctores attendissent; non facile, ut opinor, harum diductionem ponentibus objecissent, a *lanionibus vix posse illas diffringi*, aut duos robustos homines hinc, & hinc trahentes, ne summa quidem vi ossa pubis *diducere valuisse*. Nec vero id mirum; neque enim ita erant ut in puerperis, disposita. Sane & eorum ingenium laudo qui multis subnixi argumentis, diductiones istas ut *impossibiles* oppugnarunt. Sed quod toties inspectum est, id fieri non posse, inutile est probare velle rationibus, quas frustra nemo dissolvendas suscipiet, cum satis superque sit eorum omnium qui rem viderunt, & iis qui aderant, ostenderunt, testimoniis certissimis statim refelle-re.

46. Sed puerperas morbi non modo celeres, velut is de quo novissime dictum est, aut quem apud Cl. Henricum Sandenium (a) ex *sesquipalmari* parietum uteri crassitudine, vel potius ex ea quæ non ita rara, imo non infrequens causa est, nempe uteri sphacelo in una atque altera descriptum videbis a Cl. Jo. Henrico Fuchio (b); non modo, inquam, puerperas morbi celeres, verum etiam lenti extinguunt: nonnunquam longo post partum tempore, imo donec vixerint, male habent. Ut lenta febris ex testis, tubæque abscessu puerperam abstulerit, aliis a me Litteris (c) scriptum est, ostensumque simul, quæ fiat interdum, ut ab laboriosa uteri gestatione, partuque difficili eæ particulæ magnum detrimentum capiant. Ut vero ejusdem gestationis tempore ab utero, visceribusque aliis compressum, eoque aliquando inflammatum omentum in oblongum, & ferme scirrhusum tumorem conformetur, qui a partu, ut mihi quoque occurrit, in nonnullis restat, easque dolore nonnunquam, incommodo autem aliquo semper afficit, Ruyschius (d) docuit, & ante ipsum indicavit Bauhinus (e) cum scripsit, *nonnullis post partum circa ventris medium collectum omentum remanere, ita ut non leves dolores* (quod tamen, ut dixi, non est perpetuum) *perferant*. Et hi quidem acerbissimi, & pertinacissimi post partum in illa fuerant, quæ longo tempore iis consuetata, & tandem confecta (f), omentum habuit contractum in funis modum. Sed vesicæ, & uteri fundo sic accreverat, ut cum doloribus ea conjungerentur symptomata, ob quæ hysterica aliis, aliis calculosa visa fuerat. Huc adde non dolorifica, sed permolesta, alia mala, a minus felici partu relicta, claudicationem, uteri prolapsum, urinæ incontinentiam, de quibus sermo in aliis Epistolis; & in hac ipsa (g) ex parte habitus est.

H h 2

De-

(p) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 102. (q) Tract. de Variol. c. 7. (r) Advers. Anat. IV. Animad. 43. in fine.
 (s) Tentam. Med. P. 1. Thef. 6. (t) Comp. Anat. n. 236. (u) Epist. 25. (x) Obs. Anat. c. 11. §. 4.
 (y) III. Animad. 15. (z) Quæst. de hoc argum. proposita Præside Bouvart. n. 5. (a) Observ. de Prolaps. Uter. §. 14. in fin.
 (b) Aft. N. C. Tom. 2. Obs. 146. (c) Epist. 46. n. 27. & 28. (d) Cent. Obs. Anat. Chir. 63. (e) Theatr. Anat. l. 1. c. 12.
 (f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 7. (g) n. 33.

Denique; omnia enim quæ hunc attinerent, enumerare non est animus; hæmorrhoidas in ore matricis, id est ad vaginæ orificium a Celso (*b*) olim, & ab Authore libri quem Galeno quondam tribuebant, de Gyneceis memoratas, jure meritoque Arantius causam habere fere difficilem partum, tradidit eo capite (*i*) quod de hæmorrhoidum illarum noxis, causis, signis, & curatione conscripsit. Paulus autem Barbettus (*k*) addidit, quibus indiciis sanguis ex ipsis fluens a menstruo internoscatur.

47. Postremo partus infelicitas non in matre solum, sed etiam in edita prole spectanda est, sive hæc mortua qua de re supra dixi, sive monstrosa insuper exeat, sive demum vivens quidem, sed aut monstrosa, aut gravi alio vitio affecta nascatur. Primum igitur de Monstris seu mortuis, seu vivis editis, quædam proferam, minus ad controversiam quæ de eorum origine a Viris Doctissimis hoc sæculo agitata est, quam ad Observationes ipsas spectantia, ab hac Valsalvæ initium ducens.

48. M O N S T R I, ut vulgo videbatur, bufoni similis, mater sæpius antea filios nunc mares, nunc fœminas promiscue pepererat, illos omnes undique sanos, has autem, quæ duæ fuerant, quarum altera tunc annum agebat XIII. altera paucos annos vixerat, surdas ambas, & quod consequitur, mutas. Novissime cum ante octo circiter menses concepisset; toto autem hujus gestationis spatio semper mœsta jacuisset, & præ mœlitiis sæpius flere consuevisset, fœtus autem motum si cum aliorum motu quos antea ediderat, conferret, adeo languidum animadvertisset ut interdum ferme crederet mortuum; eo quo diximus tempore fœmineum fœtum in lucem emisit, Secundis quidem præditum naturaliter se habentibus, sed aspectu monstrosam adeo, ut bufoni potius, quam puellæ, similis, si inferiores excipias artus, infimamque ventris partem videretur. Primum erat parvus, ut longitudine palmum non æquaret, sed hoc tanto brevior esset, quantus est transversus digitus pollex. Deinde collum omnino deerat, ut mentum contingeret medium pectoris, imo vix digituli intervallo distaret a cartilagine Ensiformi. Tum oculi quidem perfecti erant; sed auriculæ multo inferius quam moleant, collocatæ, summos humeros tangebant: os hians: nasus erat ad superiora imperfectus; nam hujus radix, & frons tota deerant. Ad hæc, abdomen quasi in marsupii cujusdam modum protuberabat deorsum propendentis, in cujus marsupii medium umbilicalis funiculus, secundum naturam constitutus, se se inferebat. Denique artus superiores ita sterni annectebantur, ut extendi non possent. In posteriore autem corporis facie Spina in tres quasi gibbos distincta cernebatur, quorum summus capiti, medius thoraci, infimus ventri respondebat. Hæc exterius.

A B D O M I N I S autem dissectione compertum est, marsupium in quod extuberabat, laxatis ipsius, non integumentis modo, sed & musculis deberi, in eoque, tanquam in sacco quodam, jecur, lienem, ventriculum, & intestina omnia esse posita: quæ alioquin viscera, ut quæ Thorace continebantur, ad naturæ normam constructa erant.

Ubi ad Caput ventum est, confusa rerum occurrit compages. Neque enim ossa, cranii fornicem efficere solita, neque cranii cavum inveniebantur; sed ossa dumtaxat abnormi figura, alia parva, alia aliquanto majora, inter se intricato musculorum nexu colligata. Cerebri autem ne vestigium quidem reperitum est, nisi quod corpora occurrerunt, cerebri nates, & testes perbelle referentia; sed figura tenuis; nam exterius membranis nexibus undique firmata, interius non cerebri substantiæ ullo pacto similia erant, sed corpori potius cuidam, mediæ inter glandulosum, & spongiosum naturæ. Quod etsi neque cerebrum defuisset, & puella hæc vivere potuisset; tamen non secus ac sorores, necessario surda fuisset

propterea quia utrumque foramen per quod a cerebro ad aures nervi mittuntur, firmissima occludebatur membrana, ut ne tenui quidem filamentum nerveo ullus relinqueretur transitus. Nec vero magis licuit Spinalem medullam, aut principium aliquod invenire ex quo nervi initium caperent, quæ cæteroquin per ventrem, thoracem, artus naturaliter ferebantur. Nam vel crassissimos, ut puta Cruales, persequendo ubi ad Spinam accederes, sensim fieri exiliores vidisses, & in Spinam quidem infigi; verum in hac tota non modo nullam esse medullam Spinalem, sed nec cavum ullum quo medulla comprehendi posset.

49. Etsi Valsalva scribere omisit, mortuus, an vivens hic fœtus editus sit, nedum quomodo se haberent renes, vesica, uterus, nervique per caput discurrentes; ea tamen quæ scripsit, satis sunt, ut præclare intelligamus, vitium ejusdem fœtus præcipuum ad illa attinere, de quibus XII. ad te Epistola (*l*) actum est, cum ab hydrocephalo cranium magna ex parte, totum autem cerebrum sæpe absumptum esse in istiusmodi fœtibus (sane pro bufonibus non raro habitis (*m*)) confirmavi, neque exempla (*n*) eorum reticui, in quibus præterea non solum medulla Spinialis, sed quod multo rarius est, inveniri tubus non potuit quo hæc conderetur. In eam autem Epistolam hanc Valsalvæ Observationem idcirco non retuli, quod præter illa, habet alia, sive mentum, sive spinam, sive artus superiores, sive demum abdomen, & pleraque spectes hujus viscera, ut huc potius differendam esse, censuerim. Quo certe ob non ab similes causas distulisset, si tunc habuissem, Baronii quoque Observationem quæ paulo inferius (*o*) subjicietur, fortasse etiam & alteram meam, quæ tertia est puellarum, quas ipse dissecuri, cerebro carentium; omnes enim haud secus ac ista Valsalvæ, & illa Baronii fœtum fuerunt sequioris sexus: quod ad illud addere quod in ea Epistola (*p*) obiter animadverti, Secundam illam Observationem tertiam nunc accipe: cui non dissimilis, præsertim ob Spinam simul bifidam biennio post Hafniæ habitata est (*q*).

50. M O N S T R U M; sic enim vocabant; tri-duo, an quadriduo ante hic editum, mihi a Chirurgo quodam ostensum est Februario mense A. 1746. Quod ut aspexi, continuo dixi, cerebro carere. Ita que ut dictum sectione comprobarem, ad me domum attulit, hæc narrans, mulierem, felicem hæctenus aliorum liberorum parentem, felicem quoque hanc ultimam uteri gestationem habuisse. Cum vero ad hujus finem jam venisse, aut propius abesse existimaret; difficili præter opinionem in partu puellarum hanc mortuam, & per pedes ab obstetrice detractam emisisse. Re tamen vera non paulo minorem vid quam esse debuisset; neque enim septimestris fœtus longitudinem æquabat, & parvam quoque, ut dixi (*r*), illam suam Valsalva conspexerat: quod, si caput ab inclusa aqua antea distentum amplificatum que concipiamus, non difficile, sicut alias (*s*) ad te scripsi, intelligi potest. Cæterum optime nutritum nihil male olens, & necdum abscedente cuticula pulchrum hoc fuisset corpusculum, quippe reliquæ egregie conformatum plerisque partibus, nisi deformitates hæc accessissent, quod nullum apparebat collum, & supra oculos vix aliquid erat frontis, eoque loco pro communibus corporis tegumentis una erat membrana rubea, quæ capitis, minime ibi extuberantis, imo in posteriora declivis superiora obducens, per medium dorsum ad thoracem ferme infimum pergebat, quanto magis descendens, tanto minus lata. Sub qua posteriore membranæ parte assurgebant protuberantiæ duos ossæ, ut videbantur, quæ singulæ a singulis lateribus capitis profectæ, & quo longius ab ipso descendebant, eo minus elatæ, magisque intercedentes, Spinam subesse bifidam indicabant. A ejus membranæ latera non deerant integumen-

(*b*) De Medic. l. 6. c. 18. n. 9. (*i*) 56. in l. de Tumor. p. n. (*k*) Anat. Pract. l. 4. ad fin. (*l*) n. 5. & seqq.
 (*m*) Vid. Haller de Fœt. Hum. sine cerebro not. 2. (*n*) Epist. 12. n. 8. (*o*) n. 52. (*p*) n. 6.
 (*q*) Vid. Rob. Steph. Henrici Descript. Omenti not. ad §. 11. (*r*) n. 48. (*s*) Epist. 12. n. 7.

communia, quibus, ut reliquum omne corpus, imum quoque caput utrinque operiebatur, non solum auribus, quæ humeros contingebant, ibi præditum, sed & capillis; quasi cute quæ fuisset proxima, a summo avulsa, & lacerata, quæ remanserat cutis capillatæ pars, ea se deorsum contraxisset. Atque hæc exterius conspiciebantur.

ABDOMEN autem incidendo, primum pinguedo multa in conspectum venit, quæ passim multa pariter ubicunque erat cutis, huic subiciebatur, deinde reliquis diductis parietibus, viscera omnia tum Ventris, tum mox Thoracis optime constituta. Ad Caput denique transeunti, sub incisa rubra illa membrana, quæ erat tenuis, nihil quod pro cerebri, cerebelli, & Oblongatæ medullæ reliquiis accipere fortasse possem, apparuit, nisi duo quasi cornicula, quæ crassa, mollia, & ex rubro fusca, singula in singulis anterioribus basis cranii lateribus prominebant; dissecta enim præter concretum sanguinem, mucosam quandam ostendebant materiam. Iis corniculis illa ossis frontis pars suberat quæ fornicem orbitæ posteriorem facit. Nam anterior deerat, deerantque sincipitis ossa, & de osse occipitis quidquid non est ante magnum, quod nullum propterea hic erat, ipsius foramen. Temporum autem ossa erant quidem, sed deorsum in latera, retrorsumque protensa. Ad quorum illa foramina quæ Auditorii ingrediuntur nervi, frustra horum, ut aliorum pariter in hac cranii basi, initia quælibet. Minusque idcirco miratus sum, cum mox oculos, qui suis cum palpebris bene erant conformati, inspiciendo, Opticos nervos æquo esse graciliores, & intra orbitas, ut visum est, desinentes animadverti. Tum linguam prælongam vidi, nec pro longitudine satis latam. Respondebat hæc maxillæ Inferiori, cuius ea erat longitudo, ut ultra Superiorem, quamvis hic inter descendendum valde in anteriora protensam, se antrorsum extenderet; neque tamen ejus partes dextera, & sinistra quo magis a mento recedebant, eo magis, ut solent, inter se distabant. Itaque longius quidem, sed multo quam consuevit, angustius erat inter utramque intervallum, quod singularis insuper arctabat utriusque crassitudo. Ad menti autem inferiora, nulla intercedente, ut in pueris, linea, ambæ in unum os coaluerant. Jam vero ut licet de Spina; non huic omnes revera deerant colli vertebrae, sed tres dumtaxat, cæteræ autem erant inter se constipatæ, ut quædam nonnullarum partes cum proximarum partibus concretæ essent. Quod etiam in duabus, aut tribus ex iis quæ in thorace superioribus sunt, cernebatur, quarum vel ipsa erant Corpora in unum conjuncta. Ab his Spina incipiebat simul retrorsum ire, simul se in latus sinistrum curvare: quæ incurvatio ubi ad lumborum vertebrae ferre pervenerat, in contrarium mutabatur, sicque per Sacrum etiam os pergebat. Sed prima incurvatio multo erat major quam altera; quare hæc cum paululum attolleret os ilium sinistrum, illa scapulam dexteram valde attollebat, & ut costæ universæ aliter in loco, quam in opposito latere, prostarent, efficiebat. Erant autem costæ a dextris undecim, a sinistris duodecim, cum thoracis vertebrae essent omnino undecim, lumbares sex. Quod vero adnotatione dignius est, bifida reapse erat Spina. Namque ut summa cervicis vertebra, ita omnes deinceps reliquæ, si quæ infra penultimam sunt lumborum excipias, quidquid ossis Corporibus ipsarum additur, ut pro Spinali includenda medulla tubum efficiant, id omne hinc & inde reclinatam ad latera, expansumque habebant; ut duæ illæ exterius fierent protuberantiæ de quibus supra dictum est. Itaque non secus atque in celebri Littrii (t) Observatione, ut nullus tubus, sic nulla erat hic Spinalis medulla. Videbis, siquando Patavium veneris, universum sceletum, a Mediavia nostro diligenter apparatus, eaque omnia quæ in ossibus descripsi, præclare ostendens. Esset autem aspectu multo pulchrius, si ut in cæteris quæ plurima habeo, fœtum sceletis, ita in hoc quoque ossa omnia ad albedinem perducere potuissent. Quæ etsi dura sunt,

neque ulla ab eo cura præternita est; tamen, quod omittendum non credidi ad Observationis hujus complementum, fuscus quidam, & subniger color a certis præsertim ossibus, & nominatim a plerisque eorum quæ in artubus longiora sunt, penitus auferri non potuit. De quibus longioribus artuum ossibus nec illud silendum est, minori esse crassitudine quam in fœtibus paris huic altitudinis solent, majori autem longitudine.

51. Anno eodem 1746. cum forte Septembrem mensem in Patria traducerem mea, Philippus Baronius, Baronii illius qui de Pleuropneumonia scripsit, pronepos, meus olim gratus auditor, tunc autem apud Meldulenses suos qui ipsum ante diem amiserunt, Medicus exercitatissimus, ad me cum Iconibus Observationem misit, illis ab se diebus habitam, quæ cum Valsalvæ Observationi, paulo ante (u) propositæ, non una in re consimilis sit, hoc loco non omitteretur.

52. **MONSTROSAM**, quinto gestationis mense jam exacto, puellam ejecit mulier annum quidem a gens trigelimum sextum, sed decolor, gracilis, a laboribus quos supra vires pertulerat, pravisque cibis diu, multumque extenuata. Quæ præterquam quod minus firma esset valetudine, viro quoque juncta erat non robusto, atque adeo torpido; ultimisque ante abortionem hanc mensibus territam se in somniis facie perisimili itius quæ in puella erat, testabatur. Scilicet ultra supercilia nihil erat frontis, aut capitis: nasus depressus, os hians, auriculæ humeros contingentes, dexteraque earum deorsum valde inclinata: nullum collum, nullum mentum, quippe facie infra auriculas, & os continuo in pectus desinente, ut sicuti superiore, ita inferiore quoque careret sua parte. Abdominis muscoli, & communia, ipsis imposita, corporis integumenta, anteriorem ventris multo maximam partem non convestiebant; sed eam laxa, & in amplissimi marsupii modum extensa membrana operiebat, in quam muscoli, & integumenta illa, paulatim sensimque extenuata, demum abire videbantur. Intra hanc membranam, tenuitate pellucidam, jecur, & intestina conspiciebantur, extrorsum propendentia. Pollex digitus in dextera desiderabatur: quæ manus ita sursum retorta erat; ut inter se, & brachium comprehenderet angulum ferme normalem. Hæc a fronte. A tergo autem videre erat dorsum regionem capillis instructam: ad ejusque regionis summum medio inter scapulas loco amplam profundamque rimam, alterius oris instar hiantem, quam vertebrae, ibi dehiscentes, faciebant. Nec multo supra eam rimam, ab occipite lata oriebatur basi planus quidam quasi musculus, qui, ut erat cætera solutus, si antrorsum versus extenderetur, oculos, nasumque ex parte obtegebat; si ad posteriora reclinaretur, ad lumbos usque operiebat dorsum. Erat autem is adulti hominis linguæ simillimus figura, & magnitudine. Ex quo puellæ hujus parvitatem facile poteris intelligere.

Tametsi in hac descriptione nonnulla desunt, eaque præsertim quæ per dissectionem, si licuisset, inquiri debebant; tamen ex frontis, & reliqui, ut ex Iconibus adjunctis colligo, cranii fornicis defectu, itemque ex foramine, seu maxilla rima qua supremæ habant vertebrae, satis intelligere mihi videor, non minus in hoc, quam in Fœtoliensi fœtu (x), quocum hunc conferes, cerebrum defuisse. Cæterum & mihi A. 1735. fœtum Patavii inspicere licuit, secare non licuit, cujus huc, accurate a me tunc collectam, historiam addam cum ob alia ad matrem ipsumque attinentia, tum quia in eo certe quod ad abdomen attinet, & sine dissectione conspici potuit, ad propositas Valsalvæ, & Baronii Observationes proxime accedit.

53. **MONSTROSUM** infantem Matriona peperit nata annos unum & quadraginta, sic satis sana, plurimorum certe liberorum parens, quos feliciter gestatos, optimeque omnes conformatos ediderat. Huic novissimo Octobri mense, & deinceps cæteris ad diem usque XI. Kal. Julii nec menstruus sanguis pro-

vene-

venerat, & venter deinde suo tempore, mammæque intumuerant, & cum bono faciei colore satis bona valentudo fuerat. Nec tamen se gravidam esse putabat propterea quod plura deerant cæterarum gestationum indicia, tantus in primis ventris tumor, quantus alias solebat, & infantis motus, qui alias maximus, & assiduus, nunc autem nullus. Huc illud accesserat ultimis mensibus, ut in hypogastrio tumor durus, & circumscriptus, oblongæ instar distentæ vesicæ, plerumque perciperetur, qui mox repente evanescere videbatur. Cum hæc ita essent, cumque ultima ante prænotatum diem hebdomada insolita urinæ sæpius reddendæ necessitas, & sensus ponderis naturalia versus accessissent, mox autem mammæ triduo ante non nihil detumuisse, & pridie denique fuscæ crassique humoris, subruenti autem matutino insequentis diei tempore perpauca guttæ e naturalibus defluxissent; abortis a prandio parturientium doloribus, perfacile, & nulla adjuvante obstetrice integram adhuc membranam amnion; nam chorion sursum erat revolutum; cum annexa placenta edidit. Quæ longis sæpius partus doloribus, & difficili, tarda que placentæ ejectione conflictari alias consuevisset, novam hanc tantam facilitatem eo magis mirabatur, quod cum & menstruorum, & partus tempore plurimum effundere sanguinem solita esset, nunc paucus, ut proximis pariter, si unum excipias, diebus exiret. Atque ut de matre nunc omnia absolvam; surrexit ad solita domestica munia, non trigesimo, ut post alios partus, sed tertio, an quarto post die, & mox etiam domo egressa est, neque ea res non robustæ alioquin mulieri noxæ fuit; imo, si unquam alias, bene se habuit, posteaque rursus uterum gessit, & vivam, egregieque conformatam prolem edidit. Sed contra ut deformis esset quam tunc ejecerat, scribamus.

Secundæ, quantum judicare potui, ab naturæ norma non discrepabant, nisi quod placenta pro eo quod mihi designatum fuit, integri amnii volumine, aliquanto minor visa est; diametro enim erat transversorum digitorum trium cum dimidio. In amnio cum subflava, & turbida aqua, nec tamen scætida, mortuus infans non minus longus mihi quidem est visus quam esse ut plurimum solent qui inter quintum, & sextum mensem ejiciuntur. Facies ei prælonga, in qua carnosus, ut videbatur, globulus ex imæ frontis medio prominebat. Sub eo oculi, inter se contingentes; nullus enim erat nasus; non palpebris, sed pellucente membrana, per quam transpicebantur, obducti. Os suo loco, quod hians denticulos Incisores ostendebat. Apertum erat in medio abdomen, ex eoque intestina effusa. Aperta quoque ad lumbos communia corporis tegumenta, sed hiatu ultra illa non descendente. Artus etiam omnes pessime habebant, Superiores quidem a cubito deorsum; quam brevissima enim erant brachia, & contorta, hisque manus pariter contortæ addebantur. Inferiores autem in distortos desinebant pedes; crus vero sinistrum ab arte advoluto umbilicali funiculo aut fractum erat, aut magis quam cætera, distortum.

54. Quid? si mater horribilis cujusdam supplicii spectaculo interfuisset, aut quidpiam tale pictum vidisset, aut saltem, ut ea de qua paulo supra (y) dictum est, somniasset. Illa vero se quidquam ejusmodi aspexisse, aut vigilantem, dormientemve cogitasse pernegabat, aut vim ullam sive cadendo, sive constringendo, comprimendove, seu denique vehementius concutiendo; nam hujus quoque causæ in violentissima convulsiva tussi exemplum (z) habemus; gravido ventri attulisse: hoc tantum, se tota ea gestatione ægro tristisque animo fuisse, fatebatur; ut si gestationes horum quatuor monstrorum foetuum, & Forolivientis quoque illius (a), inter se conferamus, mirum sit, ejus quem secundo loco (b) de-

scripsimus, felicem adeo gestationem fuisse. Cæterum quæ modo quasi adversus vires maternæ imaginationis dicebam, sic accipias velim, ut si ab homine sint cui minime placeat quidquid monstrosi in prole occurrat, continuo a viribus illis repetere. Extant enim plures vitiorum ejusmodi, & ejus nominatim de quo loquimur, enumerationes non modo apud Conscinatores, verum etiam apud Illustres Viros, qui exemplum illorum vitiorum, aut ejus generis aliquid ab se, aut ab aliis visum primi ediderunt (c). Tu vero si plerosque eorum inspicias ex quibus exempla producuntur, videbis, quam facile a prægnantium imaginatione illa repetantur, & tunc etiam cum a violentia quapiam externa deduci satis possent, partes suæ imaginationi quoque assignentur. Quæ tametsi probare non possum; est tamen vicissim ubi durius mihi videatur a communi ista Summis etiam Viris sententia prorsus discedere. Quæ Boerhaavius (d), quæ Swietenius (e), quæ alii graves, spectatæque fidei Auctores ab se conspecta de hoc genere fuisse, ajunt, nemo pro veris non accipiet. Singula ab interno vitio aliquo posse alias fieri si quis contendat; non pertinaciter negabo. Sed tunc indidem facta esse, non potero facile fateri. Incidit in nasi globulum prægnantis sceminae mori bacca; & infans prodit, in cujus nasi globulo mori exstat bacca, magnitudine, colore, subrotundis acinis, scabritie, minimisque pilis *perfecte expressa*. In alterius gravidæ cervicem ex arbore decidit eruca, quæ ægre inde amoveri potuit; & puella nascitur in cujus cervicis cute prominet erucæ effigies variis coloribus, erectis pilis, verbo, sic veræ erucæ similis, ut ne *ovum quidem ovo similis esse possit*. Alia mendicum labiis leporinis deformem aspicit non sine horrore; & filium edit, labia fissuris deformata, visis in mendico *etiam ad dimensionem usque simillimis gerentem* (f). Audit alio (g) de puellula cujus dextera præter pollicem digitis omnibus carebat, quorum locum tenebant ungues, ipsi metacarpo præfixi; hæc *diu multumque secum cogitat; & foetum ejicit cujus dextera ad eundem modum se habet*. Nec illa (h) si lenda est quæ puellum peperit sine cranio, cerebri locum rubra quadam massa occupante, cum, posteaquam binos liberos ex undis quibus submersi interjerant, sine cranio, & cerebro extractos fuisse, intellexerat, *fixa & pertinaci ista imaginatione, & præteriti mali perpetua ruminacione se ipsam cruciaverat*: neque illa (i) quæ cum puellam enixa esset, hydrorachitide in lumbis affectam, *eademque idea sæpissime repetita, & resuscitata ejus imaginationi continuo obversaretur*; proximo partu alteram puellam in lucem edidit *illa eadem prorsus deformitate eodem in loco, quo prior, defiguratam*. Denique; ut aliis quæ produci possent, & quorum nonnulla ipsi qui spectavimus, probe novimus, prætermittis, Observationem memoremus ad tres quas postremas tibi descripsimus, ex parte aliqua attinentem; mulier (k) fuit quæ foetum edidit pedibus & manibus sursum incurvatis, & binis præsertim tumoribus deformem, altero ad os Sacrum, altero sub umbilico, qua per abdominis hiatus intestina, & alia viscera egressa, peritonæum, quo uno continebantur, valde extollebant. Cujusmodi partum cum prudenter obstetrix neque ostendere, neque describere puerperæ voluisset; ultro describebat hæc ipsa, narrans, se medio gestationis tempore infantem somniasse qui in ventrem sibi violenter irrueret, eumque artibus ita incurvis, & binis tumoribus, anteriore, & posteriore sic deformatum, quomodo reapse excluserat: adeo ab illo somnio perterrita, postquam fuerat expergefata, tristam ejusmodi ideam retinuerat. Tu igitur, inquis, si maternæ imaginationi hæc adscribi posse, non negas; rationem, modumque edisserere quo illa efficere hæc queat.

(y) n. 52. (z) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 9. n. 2. (a) Vid. n. 52. ad finem. (b) n. 50.
 (c) Vid. Sachs Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Schol. ad Obs. 135. Schroeck. Dec. ead. A. 6. & 7. Obs. 232: Goth. Ben. Preuff. in Append. ad earund. Cent. 7. & 8. Rit. er. Act. N. C. Tom. 8. Obs. 88: Stalpart. Cent. 2. P. 1. Schol. ad Obs. 36: aliosque; sed præ cæteris Haller not. c. c. & seqq. ad Prælect. Boerh. §. 694. & Opusc. Anat. VI. §. 16. not. III. & seqq. & Opusc. IX. not. 2. & seqq. ad §. 3.
 (d) Prælect. ad Instit. §. 694. (e) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1075. ad 2. (f) Vid. Act. N. C. Tom. 6. Obs. 10.
 (g) Commerc. Litter. A. 1632. Hebd. 20. (h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 106.
 (i) Salzmann. Dissert. de quibusd. tumor. tunic. ext. §. 3. (k) Schol. ad Preuff. Obs. cit.

queat. Sed nimis multa essent in physicis quæ a me negari deberent, si propterea neganda essent, quia nodum quo fiunt, non assequor. Certe autem nec tu, si verum, ut soles, fateri velis, fatis illud assequeris, quæ factum sit, ut post certas istas imaginationes morbus præsto fuerit qui foetum haud aliter deformaverit ac ferebat imaginatio, ita uti bacca illa mori, eruca illa, labrorum illæ fissuræ, digitorum illa mutilatio, & unguium insolita collocatio, crani & cerebri defectus ille, Spinæ illud vitium, incurvatio illa, iique tumores non modo perfecte sua figura, cæterisque conditionibus imaginationi responderint, verum etiam in ipso nasi globulo, in cervice, in dextera, in labris, in capite, in lumbis, in artubus, in posteriore, & anteriore corporis facie sic extiterint, ut prægressa requirebat imaginatio. Casu hæc facta fortasse dices. Me vero facile tibi assensientem habebis ubi certa imaginatio non præcesserit, neque huic exacte adeo & forma, & conditionibus cæteris, & loco res ipsa responderit. Sed ubi & illa præcesserit, & res illi sic, uti diximus, respondeat; ne tu quidem, si omnia diligenter perpenderit, in casu accusatione omnino poteris acquiescere, præsertim si exemplum non unum, sed complura, ut sunt, spectaveris; neque enim casum facile credes in iis omnibus, tam, ut ita dicam, ingeniosum, exactumque imitatore esse potuisse. Quid ergo est? Quod ad me attinet, in multis, & si velis, in quam plurimis casum accusavero; at in quibusdam aliud aliquod potius quod me fatæar non intelligere.

Nunc ut ad foetum redeam quem novissime descripsi; mortem illi attulit aut impedita per funiculum ipsum umbilicalem, quippe cruri arctius adstrictum, sanguinis circumitio, aut aliqua, exteriorum similis, pessima interiorum conformatio, quæ & crescendi, & agitandi se facultatem facile abstulit. Intestinorum autem effusio, cujus culpa nonnunquam in rudes, violentasque obstetricum, infantes educentium, concretiones, pressionesque conjecta est, hic certe ubi nihil harum esse potuerat, ipsi foetus abdomini tripuenda erat aut nunquam, aut non satis occluso. A primordiis enim, ut Harveus (*l*) in perfectorum quoque, ut vocant, animalium embryonibus, & nos certe in caninis vidimus, apertum est. Postea autem nisi peritonæum, muscoli, & integumenta communia prorsus, & firmiter occludant; profecto aut apertum maneat, quemadmodum plures, & in caninis olim, nec semel, Boscus (*m*) (quem non meminimus in hujusmodi Observationum collectionibus vidisse laudatum) offenderunt; aut in marsupium a Valsalva (*n*) quoque, & Baronio (*o*) conspectum, laxetur, & si tenuissimum sit, facile dirumpatur ab ipso viscerum pondere, necesse est. Cum enim a peritonæo dumtaxat efficitur, adeo tenue est, ut vel peristalticum intestinorum motum transpici sinat, uti Ruyschius (*p*) tradidit, qui tres ad ejusmodi vitia pertinentes habet Observationes (*q*). Quas si attente legas, & inter se, & cum iis conferas, quæ, Bidloo respondens (*r*), postea scripsit, ubi eas Observationes raras esse, contendit; fortasse optabis, ne prius sine quadam repugnantia specie *multoties*, & *sepius* hunc affectum a se visum dixisset.

Verum ne quascunque supra ipse produxi monstrorum foetuum Observationes, eas omnes ad partium defectum attinere, dicas; nonnullas addam quæ vel cum partium defectu, vel sine ullius defectu auctum numerum quarundam exhibent. Quam misit ad me olim Consultissimus, cum viveret, Medicus Sebastianus Trombellius, præter id de quo modo dicebamus, abdominis vitium, magnam infantis alterius partem alteri tum exterius adnatam, tum interius admistam describens, huc libentissime afferrem, nisi Vallisnerio nostro dedissem, a quo in calce elaborati de Generatione Voluminis (*f*) edita est. Proferam alteram

qua utrumque aliqua ex parte vitium Mediavia meus animadvertit.

55. INFANS Patavii natus est sub initium Julii A. 1736. ex ea parente quæ sanos alios, vitalesque & antea ediderat, & post edidit. Huic infanti unum, si aspiceres, erat vitium, tumor, pugnum æquans; in ea abdominis regione quæ a dextris umbilici, & paululo supra ipsum est. Nudus erat tumor a cute, quæ circumcirca in limbum elevata prominulum delinebat; Boscus (*t*) qui hæc ab ulcere fieri in animum induxerat, cicatricem vocasset, quemadmodum vocare tu quoque poteris ubi abdominis hiatum a violentia aliqua factum ponas, & partes in quibus hiatum factus est, hinc & hinc in se retractas, nec ferme aliter ac Cl. Preussius (*u*), rem explicare. Inæqualis erat tumor, & tangenti cedens; ut ab intestinis factus videretur. Infans primum neque ex alvo quidquam reddebat, neque mammam fugebat. Mox cœpit utrumque facere. Sed viridia dejiciebat, unde linthea inficiebantur maculis quæ vix ac ne vix quidem elui possent. Tumor vero qui jam antea erat sublividus, fieri interea lividior, & denique gangræna corripitur inceptit. Abscedente, cum tumoris superficie, huic subjecta Rectorum musculorum parte, infans vivere desit quinto & trigésimo ab ortu die.

VENTRIS dissectio ostendit duplex huic infanti fuisse jecur, alterum in sede consueta, parvum potius, quamvis in prælongos lobos divisum; alterum majus, sed informe, quod per crassam interjectam membranam cum illo conjunctum, trunco venarum portarum annexum, in Cavam autem suas venas infra illud alterum jecur immittens, eo se extendebat, ut adhærens sibi peritonæum, adjectosque huic tendines extrorsum urgeret, tumoremque efficeret de quo dictum est. Qui tangenti ideo cedebat, quod cedent intestina quibus hoc jecur erat ex parte impostum. Sed cum duplex esset jecur, bilis vesicula nusquam apparuit. Cæterum Tenuia intestina erant secundum naturam constituta, Colon arctissimum.

56. Credemusne, ut duo nonnunquam uno in corpore lienes inveniuntur; imo haud ita raro; ter enim id ipsi vidimus (*x*); ita huic uni infanti duo jecinora fuisse data? an jecur majus, & extrorsum prominens, ad foetum alterum spectasse, cujus cæteræ partes in utero periissent? sic enim in bicorporeo illo foetu quem Zambeccarius secuerat, Vallisnerius autem (*y*) protulit, amborum corporum jecinora inter se juncta per interpositam crassam quasi membranam videntur (*z*). Sed casune factum putabimus, ut jecinoris non sui venæ in eosdem pervenire possent truncos ad quos ex proprio hujus infantis jecinore venæ pertinebant? Nimirum hæc difficultas quæ in bicorporeo illius foetus plerisque visceribus multo major est, ad eas attinet quæ recenti de origine Monstrorum controversiæ causam præbuerunt. Neque in vitula deerant quam A. 1745. ineunte Martio perhumaniter ad me misit Vir Ornatissimus Jo. Dominicus Lavarinius J. C. Veronensis. In qua multo plura, & quæ ad te scriberentur digniora fortasse animadvertissem, nisi postquam mortua edita est, atque ut diutius duraret, ventre aperto, & visceribus plerisque ex ipso detractis, tum diaphragmate scisso, & pericardio recluso, dum e montibus Veronam primum, inde autem Patavium translata est, ipso temporis intervallo minus dissectioni, accuratæque observationi idonea facta esset. Pauca tamen, quæ adnotare potui, huc adscribam.

57. BICEPS vitula, cujus neque capita, neque colla, si inter se conferres, nec corpus reliquum, si cum aliis vitulis partui maturis comparares, discriminis fere quidquam, exterius quidem spectata, ostendebant, Thorace aperto, perlustratoque, hæc exhibuit.

SPINÆ, ut ex duabus cervicibus profectæ, sic in thorace duæ esse pergebant, intervallo aliquo disjun-

(*l*) De Generat. Animal. Exerc. 69. (*m*) De Facult. Anat. Lect. 1 in fine. (*n*) supra, n. 48. (*o*) n. 52.
 (*p*) Cent. Obs. Anat. Chir. 73. (*q*) Ibid. Obs. 71. & 72. (*r*) Respons. ad Bidl. Vindic.
 (*s*) P. 3. c. 5. & Tab. 3. 4. & 5. (*t*) Lect. 1. paulo ante cit. (*u*) in Append. supra ad n. 54. cit.
 (*x*) Epist. 37. n. 30; Epist. 38. n. 34; & Epist. 64. n. 2. (*y*) c. 5. ad n. 54. cit. & Tab. 7. & seqq.
 (*z*) Tab. 10. Fig. 3. & 4.

disjunctæ, quod quanto illæ descendebant magis, tanto ipsum magis decrefcebat, ut denique infra thora-
cem non amplius duæ essent Spinæ, sed una. Eo-
demque ordine breviora fiebant transversa ossa, quæ
costis crassitudine, latitudine, & sede respondentia,
in illo Spinarum intervallo singula erant collocata.
Secundum id intervallum ferebatur Magnæ arteriæ
truncus Descendens, valde amplus, ut qui ex duo-
bus, in unum confluentibus, efficeretur, neque binas
tantum, sed ternas ex ordine, ternasque emittens In-
tercostales arterias quo ad intervallum illud durabat,
ut pote cui una earum inserviret. Singula thoracis
latera bini, de quibus ad te alias (*a*) scripsi, tene-
bant magni pulmonum lobi; nam & in bina bron-
chia singulæ dividebantur arteriæ Asperæ, a suo quæ-
que collo descendentes. Thymi quoque erant duo,
et si a primo in unum juncti videbantur. Pericardium
unum duo continebat, penitus sejuncta, corda. Hæc
erant inter se æqualia, eadēque intus, extraque stru-
ctura. Sed in his tamen discrepabant, primum quod
cum alterum alterius lateri proximum esset, sinistri
facies quæ dexterum contingebat, erat, nec leviter,
sic excavata, ut naturalem dexteri convexitatem, cui
prorsus respondebat, exciperet; deinde quod non ean-
dem utrumque faciem sterno obvertebat, sed dexte-
rum quidem eam quam debebat, sinistrum autem
quam sterno obvertere debuisset, eam dextero obver-
tebat cordi, eaque facies illa erat, quæ, ut dixi,
excavata fuerat. Quam excavationem ne suspiceris
post mortem a dextero corde, quod forte sinistro diu-
tius incubuisset, induci potuisse; nec levem illam,
ut dictum est, fuisse memineris, & eam parietum
utriusque cordis in vitula hac, perfecte in utero jam
aucta, & probe nutrita, firmitudinem, crassitudinem-
que fuisse, scias, ut inde istam non liceat excavatio-
nem repetere.

Quod si ut corda, sic reliquæ
etiam partes satis firmæ tum fuissent, nec gravis odor
non secanti modo, sed & illis qui prope me aderant,
magis, magisque molestus fieret; alia præterea, at-
que alia perlibenter inquirere, & diligenter examina-
re perrexissem. Eorum tamen quæ in ventre su-
pererant, viscerum nullum vidi quod præter consue-
tudinem esset duplicatum.

58. Quoniam partus infelicitas quæ in prole spe-
ctatur, non solum tunc est cum monstrosa hæc na-
scitur, verum etiam, ut supra (*b*) posuimus, cum
est gravi alio aliquo vitio affecta; de hac quoque in-
felicitate pauca quidem ob provectam jam longius
Epistolam, attingemus, non quod multo plura rei
dignitas, atque adeo necessitas non postularet. Pauca
enim infantum vitia sunt quæ re ipsa cadant sub sen-
sus, si cum maximo numero conferas internorum;
hæc autem quæ humani generis magnam partem vix
editam absumunt, tanto facilius, quanto minus tunc
vasa, & viscera omnia ob teneritudinem ac molli-
tiam idonea sunt, ut se adversus præternaturales di-
stentiones, attritionesve tueantur, nedum ut vitium
alicujus alterius visceris, aut vasis corrigant, unde
illæ, aut aliæ in se injuriæ proficiscuntur. Huc illud
gravissimum accedit incommodum, quod Medici, non
ut ab adultis, ita ab infantibus narrationes possunt,
aut responiones accipere, ex quibus intelligant, qua
parte corporis, & qua molestia afficiantur, & quod
consequitur, quo auxilii genere utendum sit ad hanc,
ejusque causam, nisi tolli queat, mulcendam saltem,
ac minuendam. Quapropter inter illos excellens in
primis Ballonius, infantes, & teneros pueros misera-
tus, non uno loco (*c*) admonuit, ut quoniam tunc
nobis, *tanquam cum mutis agris* (qui tamen, adul-
ti, nutu, & gestibus plura significant) agendum est;
tanto in illis diligentius, quæcunque possumus, mor-
borum indicia adnotemus, & conjecturis persequa-
mur: exemplisque docuit suis tum in pleuritide, tum
in lapide renum non solum quæ in viventibus pueris
signa animadvertisset, verum etiam quæ in denato-
rum corpusculis per anatomen deprehendisset. Quem
nos secuti, eandem olim viam in Medicarum Institu-

tionum Idea commendavimus, ut quibus natura suos
posse indicare morbos negavit, illos Ars, quasi op-
portuna, & amica interpret ne deficiat. Quod si hæc
vel in iis infantum morbis necessaria sunt, qui cum
sint illis, adultisque communes, signa Medicis habent
notiora; quanto erunt magis in morbis illis qui in-
fantum sunt peculiare!

59. Morbos infantum peculiare appello qui a tur-
bato sunt peculiari in ipsis naturæ instituto, ut puta
circumitionis sanguinis ab ea quæ in fœtu requireba-
tur, in eam quæ in nato requiritur, mutatione. In
illo, ut nosti, a placenta per Umbilicalem venam san-
guis in venam portarum inferebatur, ex eaque pars
sanguinis per Canaliculum Venosum in venam Ca-
vam, ex hac autem pars per Foramen quod Ovale vocit-
ant, in sinum venæ Pulmonaris, pars in dexterum cordi-
ventriculum, ex hoc autem per arteriam Pulmonarem pars
in pulmones, pars denique per Tubulum Arteriosum in
Magnam arteriam, ex cujus Iliacis ramis non parva
sanguinis portio per arterias Umbilicales in placenta
referebatur. Hæc nunc in jam nato cum vena ejusdem
nominis obligantur, amputanturque, ut jam nihi-
sanguinis inferri possit, nihil referri. Canaliculus au-
tem Venosus, & Arteriosus Tubulus sensim deinde
occluduntur, sicut Foramen denique Ovale, quod
nisi occludatur; solet imminui. Igitur fit ut sangui-
ex vena portarum in Cavam non nisi per hepaticas
transeat hujus radices, & quemadmodum is qui per
Cavam ad cor vehitur, in Pulmonarem arteriam con-
truditur, sic nihil ex hac pervenire in Magnam ar-
teriam possit quod per venam Pulmonarem non si-
convectum in sinistrum cordis ventriculum. Adde hæc
cætera eo tempore peculiaria, & pro cunctis iis mu-
tationibus necessaria naturæ instituta, ut lac e mam-
mis sugendum sit, deglutendum, & stomacho confi-
ciendum, ut diaphragma alterne contrahendum, at-
que laxandum, pulmones explicandi, aer ducendus,
remittendusque, alia hujusmodi. Deinde sic cogita-
si qua forte corporis pars sit his novis, necessariisque
muneribus minus apta, aut magis resistens, aut fa-
ciens ut multo citius, tardiusve quam par sit, eæ oc-
cludantur viæ quas occludendas esse, diximus; cogi-
ta, inquam, quid sequi debeat; & facile intelliges
quam varii, multique esse possint morbi recens nato-
rium peculiare.

60. Illustrare hæc juvat exemplo morbi qui sub
sensus cadat. Nonnunquam nascuntur infantes sine
palato, aut nascuntur palato fisso. Sive tunc suctio
sive deglutitio, sive utraque impediatur, aut multo
difficilior fiat; apparet, sic factum os ineptum, au-
minus aptum esse ad lactendum. Sed quoniam mor-
bus & manifestus est, & externus, Ars modum ex-
cogitat servandi infantes sive ad plures dies, sive
ubi vitium minus sit, ad longam ætatem. Legeri
tradita a Cl. Viris Maloetio, & Petito (*d*): quo-
rum ille natum sine palato refert vixisse dies quindecim,
lac ex cochleari in os demittendo; hic vero ser-
vatos quosdam, fisso palato in lucem editos capra se-
mipleni uberis papillam præbente, cujus crassitudine
longitudine, mollitie simul fissura palati, simul na-
rium cavea sic occludebantur, ut subinde esset, ne
respirationem impediret, illa retrahenda. Hoc autem
in iis esse factum, qui assuescere, ut plures alii quo-
vidit, non potuissent illis in sugendo, deglutendo
que incommodis motibus qui, cum fissum palatum
est, requiruntur. Qua assuescendi spe, aut saltem
diutius servandi infantis causa, qui Patavii sic natum
erat, memini me interim nutrientes ex lacte clyste-
res proponendos curasse. Sed manifestus non solum-
ut dixi, tunc morbus est, verum causa ejus quoque

Est autem alius manifestus quidem morbus
sed causa incerta, ut puta cum recens nati ictero af-
ficiuntur graviore; nam levi quodam fere omnes pau-
lo post ortum tentantur. Cujus levis icteri si cert-
causa esset; esset, ut opinor, aut saltem conjici ple-
rumque posset illius etiam graviore. At levio-
rem audivi qui repeterent a materno lacte quod sta-
tim.

(*a*) Epist. 19. n. 48. (*b*) n. 47. (*c*) Vid. l. I. Consil. 76. in fine, & Epid. l. 2. Confit. Autumn. A. 1557. ad 8. & in Anno
& Confit. Æst. A. 1558. ante med. (*d*) Hist. & Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735.

a partu subflavum sit. Vidi tunc equidem & ego aliquando subflavum. Sed ut semper esset; quod interdum vidissem valde flaventes eos quoque antea qui nec matris, nec recentis alterius pueræ lac suxissent? aut quomodo Sylvius (e) obliet, *multos nasci cum Ictero*, nedum *mox post partum ipsis erumpere Ictero*? Sunt & Docti Viri qui recens natos ictericos fieri, arbitrantur, quod primo lacte in ventriculo acescente coagulum fiat, quo mox Duodenum intestinum distendatur, bilis, obturata in hoc via, in hepar, & sanguinem urgiter, quæ res hinc dignoscantur, quod rhabarri, aut saponis pauxillo is paulatim solvatur icterus. At multis illis, cum hoc natis, lac certe in ventriculo acidum factum non fuerat, & de quindecim filiis meis, cum mox a partu flavi omnes, & nonnulli etiam haud ita leviter, essent facti, cunctis se, nullo prorsus Artis auxilio, paulatim icterus solutus est. His autem omnibus lac, quod nonnulli a matre, alii ab aliis nutricibus suxerant, acim esse factum, imo cæteris passim infantibus, disorso adeo tum lacte utentibus, tum ventriculo præcis, acescere, vix est credibile. Crederet fortasse aliis, novum hoc alimentum plus oleosarum partium in sanguinem invehere, quam ut jecur par esse possit discernendis; nisi tunc, dicerent, albida esalvi recrementa, indicio non obscuro, bilem in duodenum intestinum minime influere. Quid ergo? Si effectus, omnibus communis, communis quoque causa esse debet; a veri similitudine non alienum est, respici oportere venam Umbilicalem, quæ ut incisa, filoque contracta inferat in continuam portarum venam contractionem quandam, sive orbata sanguine, a placenta reduce, non juvet ut utili additamento reliquum per se convectum, a quo alimenti genere fortasse crassiorem, utrolibet, utroque modo retardet bilis in hepate secretionem, donec viscus hoc, cessante illa contractione, paulatim assuescat, aptumque iterum fiat ad bilem exarandam. Veruntamen hæc, ut vides, intra conturam sunt.

1. At sunt alia quæ per infantum dissectiones licet confirmare. Legisse memini inter ea quæ Cowpe in Appendice ad Anatomem humani corporis adnotavit, quibus vias illas quas supra (f) commemoravi, Tubuli Arteriosi, & Ovalis præsertim Foraminis, æquo citius oclusas invenit, eos multis sæpe morbis male habitos fuisse, ut capitis, colli, pulmonum inflammationibus. Itaque cum hæc, nulla via causa manifesta, recens natos adorientur; non re erit præproperam illam occlusionem suspicari. In qua ut ille imminutionem sanguinis laudat; tu commendare saltem poteris lac parcius præbitum, & ea nutrice unde tenuius, & fluxilius gignatur. Sic enim sanguis qui totus per pulmones tractatur, & tanto majori copia in ramos superiores intrat arteriæ Magnæ, quanto jam minori in descendentem hujus truncum deflectit, facilius transibit, pulmonibus, cerebroque minus officiet, a cujus prope tunc mollissimi, læsione fortasse præter inflammationes, alia mala sæpius sunt in nervo generantibus recens nati repente absumentur, iique præsertim in quibus præter eas præmaturas occlusiones, sanguis jam ab utero sit copiosior, aut crassior, ceteri autem vasa vel multo quam soleant, infirmiora. Sicuti autem nasci aliqui eo structuræ vitio possunt, ut viæ illæ sanguinis, de quibus dictum est, seriùs claudantur; ita e contrario credibile est, nonnullos in quibus oppositum vitium sit, viæ propterea illæ non modo nunquam penitus occludantur, quod in Ovali Foramine haud raro mihi, sed quoque occurrit, sed quod de eodem Foramine dictum est, ne imminuantur quidem. Hæc autem si qua vasa forte sint ita facta, ut ferre possint, verum non facile est, multo plura non posse.

Pertinent huc etiam XV. Kal. Jun. A. 1722. Vir Cl. ad me scripsit Plancus. Ex me enim quærebat, num in re Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

recens natis infantibus unquam Ovale Foramen nulla prorsus instructum valvula offendissem. Quærendi autem causa erat, quod in nuper dissecto infante neque ipse, nec Vir, alias a me laudatus, qui tunc Arimini degebat, Romæ postea Pontificiorum Archiatrorum Comes fuit, Antonius Leprotus eam valvulam diligentissime, sed frustra, quæsierant. Universæ autem illius Observationis, quantum ex iis, proximisque Planci litteris collegi, summa digna est quæ hic tibi a me perscribatur.

62. INFANTEM dies natum haud amplius quindecim mors sustulerat; sed quo morbi genere, non constabat. CADAVERE perlustrato, ventriculus bono lacte refertus, ipseque, & viscera omnia conspecta sunt sana, nisi quod cor, & quæ circa illud sunt, vasa erant sanguine mirum in modum distenta. Vasorum Umbilicalium quæ partes in ventre sunt & Tubulus Arteriosus patebant; Ovale autem Foramen non patebat solum, verum etiam sua valvula prorsus carebat, ut hujus, quantacunque, ut diximus diligentia quæres, nec vola, nec vestigium occurreret.

63. Quod cum præter naturam omnino esse, Plancus rescripsissem; facile in eam venit cogitationem quæ paulo ante dicta est. Et sane intelligis, ubi prorsus desit id quod sanguis a sinistris urgeat: & ad Foramen Ovale magis magisque, si non claudendum, at saltem ex parte aliqua operiendum impellat, perturbatum iri in organo præcipuo certum illum qui requiritur in respirantibus, sanguinis motum: quæ perturbatio nisi imminuatur, sed usque & usque eadem persistet; motus demum cordis, & sanguinis sufflaminetur, necesse est.

64. Vides, ut amplissima, eademque propemodum intentata pateat via ad recens natorum morbos attempta, dum vivunt observatione, accurata autem post mortem dissectione pervestigandos, nisi parentum inepta charitas obstaret. Qui tamen aliquando cum infantes suos alium post alium ad eundem modum amittunt, tum denique, si forte nascituros servare possint, id Medicis ultro offerunt quod alias negassent. Verum haud raro incidunt in Rei Anatomicæ aut rudes, aut contemptores, quorum ego olim utrunque genus in uno eodemque casu perspexi. Qui recens natos secuerunt, id quod in his maxime secundum naturam est, pro funesto ipsorum morbo refererebant, cranio arctius adhærentem Duram meningem. Qui consulebantur, quantopere contempsissent Anatomem, tunc satis ostendebant, cum hoc ipsum acciperent; probarent, & tanquam fundamentum eorum ponerent quæ erant responsuri. Quod si diligens Anatomes studium nullam præter hanc afferret utilitatem, ut ex corporum secundum naturam se habentium interiore constitutione, quæ præter naturam sint, aut non sint in perquirendis morborum causis addisceremus; magni certe faciendum esset; non contemnendum. Peculiariora autem plura præter ea quæ supra memoravimus, habent tenellorum infantium corpora, ut in horum quoque dissectione esse debeat exercitatus qui latentes velit eorum morbos inquirere, & ea quæ morbida revera sunt, cum iis signis conferre quæ in viventibus animadverterit, & deinde pro utrorumque natura, & gradu, si non curationem, at levamen, & si ne hoc quidem liceat, saltem prædictionem afferre, hancque ea ratione quam Anatomæ doceat, explicando comprobare. Sic explicatæ prædictionis; ne a cranio, quod memoravimus, longe abeamus; exemplum in haud ignoto alioquin funesto signo est apud Wæpferum (g). Instante enim infantium morte, non solum circa futuras Lambdoidem, & Sagittalem manifestos profundosque sulcos, sed & prope Coronariæ, & Sagittalis conjunctionem foveolam subsidentem conspiciamus. Quid ita? Cerebrum enim tunc in se collabitur, subsidentque per Crassiæ meningis nexus introrsum trahit quidquid adhuc membraneum restat in futurarum interstitiis, itaque sulcos illos, & foveam facit.

65. Juvabit autem antea quam recens natis hæc diligens aliquis Vir conetur, quæcunque a Medicis, & Anatomicis accuratiores in paulo grandioribus infantibus, ac pueris habitæ Observationes, dissectionesque, huc illuc dispersæ, extant, eas colligere; neque enim vel in Sepulchreto extant, nisi disjectæ; ex iisque illas potissimum attendere quæ ad proprias spectant ejus ætatis structuras, aut ad reliquias, nonnunquam majores quam vulgo putant, earum structurarum quæ in recens natis peculiariter occurrunt. Tum deinde Observationes addat quæ ad hos ipsos recens natos attineant, quotquot ab aliis habere sui similibus, aut ab se possit, unumque ex omnibus corpus efficiat, quod a grandiusculis incipiens, in recens

natis desinat; possunt enim illi aliqua interdum a oculis, aut manu designare; quæ si adnotes quibuscum aliis ultro se offerentibus signis conjunctis sint, tuas sæpe tunc adjuvent conjecturas, cum signa hæc alia in iis deprehenderis, qui neque lingua, neque gestu quidquam valent significare. Et nobis quidem hanc quæ in Re Medica desideratur, parte aggrediendi voluntas fuit; facultas defuit. Namque ut licuisset ægros infantes accuratius observare; motuos tamen incidere non licuisset. Quorum alterum sine altero ad propositum vix quidquam prodesse. Hæc igitur ab aliis; a me autem de iis morbis quibus utrumque licuit, plures adhuc Litteras expectabis, & valebis.

FINIS LIBRI TERTII.

J O. B A P T I S T Æ
M O R G A G N I
D E S E D I B U S , E T C A U S I S
M O R B O R U M

P E R A N A T O M E N I N D A G A T I S

L I B E R Q U A R T U S .

Quo de Morbis agitur ad Chirurgiam, aut ad
universum corpus spectantibus.

IO BAPTISTE

MORGAgni

DE SEDIBUS, ET CAUSIS

MORBORUM

PER ANATOMIAM

LIBER V. U. A. E. T. U. S.

Quo de Morbis agitur ad Chirurgiam, aut ad
resectionem corporis humani.

Præclarissimo Viro

JOANNI FREDERICO SCHREIBER.

Medico, & Anatomico Præstantissimo

Joannes Baptista Morgagni S. P. D.

Ogitanti mihi, per quem Inclytæ isti IMPERIALI Scientiarum ACADEMIÆ, quæ me sibi anno 1735. benigne adjunxit, hos modo a me editos libros, grati, obsequentisque animi testimonium, meo nomine offerendos curarem, forte accidit, ut inter cætera ejusdem Academiæ Volumina, sæpe a me in his libris conscribendis versata, ultimum quod Petropoli huc est importatum, in manus sumerem, Novorum Commentariorum Tertium. Itaque sub oculos mihi redeuntes, quas antea excerpseram, Observationes Tuæ, Vir Præstantissime, spem dederunt, Te non illibenter oblaturum esse meas, tum quia ejusdem generis, ac Tuæ, sunt, tum quia a me sunt, in quem pro Tua Humanitate quam bene esses animatus, vel ante hos duos & viginti annos, cum Lugduni Batavorum degeres, non paucæ ex Tuis eruditibus ad libellum Jac. Douglassii Adnotationibus ostenderunt. Rogo igitur, ut has officii mei partes istuc suscipere ne graveris.

Quod si forte quæras, ex raris sint, an ex communibus Observationes hæc meæ; ingenue dicam, esse promiscue ex utrisque, magis tamen ex communibus, quippe magis ad institutum hoc meum, attinentibus. Mihi enim proposui, non homines admiratione afficere, sed meos pro quibus potissimum scriberem, Auditores utiliora docere. Longe autem utilius est monstrare ipsis per Medicam Anatomem quæ causæ sint eorum morborum quos sæpenumero, quam paucorum quos nunquam fortassis in Medicina exercenda sunt visuri. Et huc facile spectabat Peyerus (a), cum scripsit, *bonum esse omni ægritudinum genere defunctorum cadavera, quorum haberi copia potest, disseccari, atque describi*, & Consultissimus Medicus Frider. Hoffmannus (b), cum ad Artem hominibus salutiferam magis perficiendam optandum fore, existimabat, *ut cadaverum, quocunque etiam morbo perierint, sectiones essent frequentiores*, & magis diserte Illustris utriusque nostrum Amicus Hallerus (c), cum esse, ait, *in observationibus vulgatorum morborum verius forte quam in iis pretium, quæ adeo raro occurrunt*, & vel planius, ubi (d) de Jo. Rod. Camerarii Memorabilib. Medic. verba generatim faciens, *inprimis autem, inquit, ad rariora, & ad id respexit, quod admirationem moveret, eo ipso minus utilis*. Reliquos nunc sciens, uti solitus sum, brevitatis causa omitto, ut potius ex Viri Summi, Vestrum utriusque

(a) Meth. Hist. Anat. Medic. c. 4.

(b) Proœm. ad Dissert. de Pancreat. Morb.

(c) Præf. ad Opusc. Pathol.

(d) ad Boerh. Meth. Stud. Medic. Part. 9.

que Præceptoris, meique, dum viveret, Fautoris, & Amici ingenui Boerhaavii sapientissimis dogmatibus rem conficiam.

Statuebat ille (*e*), ut præclare nosti, omnium optimum inter eos qui observaverunt ea quæ in vita contingunt, fuisse Hippocratem; sed qui examinaverunt cadavera post mortem, hos optime de Arte meruisse. Quid ita? Nimirum quia morbos sanare ex arte non possumus, nisi & morbos, & causas proximas dignoverimus, quæ non morbos solum efficiant, sed & eas quæ in horum singulis insint, differentias. Quæ omnia dum ille explicat in iis præcipue Academicarum Prælectionum Partibus quæ ad Pathologiam, & ad Symptomatologiam spectant; quis est qui, non dico illa omnia dignoscere se posse, speret, sed accedere dumtaxat ad tot dignoscenda quot homini permissum est, nisi per morbosorum cadaverum innumeras prope modum dissectiones? Nam primum quod ad morbos attinet, incredibilem, & auferentem in dies eorum enumerationem vel unius oculi ostendunt morbi, quos cum Galenus, ut est apud Eruditissimum Trillerum (*f*) jam olim CXII. diversos observasset, Boerhaavius nominat qui CCC. numeraverit superiore sæculo. Ex quibus ut eos tantum attendamus qui ex diversis oriuntur causis, infidentque diversis sedibus; ingentem vel sic habebimus numerum. Quantus erit igitur morborum numerus universarum corporis Partium, cum aliæ quoque, præter oculos, inter eas sint, quæ bene multis instrumentis egent ad suum perfecte munus implendum, eoque morbis & frequentibus, & multiplicibus magis, quam cæteræ, sunt obnoxia. Unde simul facile est intelligere, quanto major sit, quam vulgus putat, vel uno in morbo, diversarum causarum numerus, & quomodo morbus idem & unus sit, & millicuplus, quod præclaris exemplis Cæcitatæ, Surditatis, Difficilis Respirationis Boerhaavius ostendit, ut Palpitationis Cordis Cel. Senacius (*g*), & quare pauca adeo quorundam morborum sanationes, plures autem infelices curationes, multæque interea injustæ querelæ audiantur, quod contra unum eundemque, si nomen spectetur, morbum tot, nec raro inter se contraria remedia in aliis aliorum Medicorum libris laudentur. Scilicet non ut morbi nomen, ita morbus quoque est simplex, sed multas complectitur differentias, a multis non diversis tantum, sed & oppositis interdum causis effectas. Quæ cum ita sint; Ars certe tanto longius aberit a facultate bene curandi, quanto pauciores cognoverit differentiarum causas, & causarum notas. Contra vero propius, quoad ejus fieri potest, accedet, si noverit plures. Nulla autem est alia pro certo noscendi via, nisi quamplurimas & morborum, & dissectionum historias tum aliorum, tum proprias collectas habere, & inter se comparare. Atqui non nisi communiorum morborum habere quamplurimas possumus, rariorum autem ob id ipsum quod rariores sunt, paucas adeo, ut vix, imo sæpius ne vix quidem, tot sint, ut comparatio institui possit, ex qua præcipua existit utilitas. Tam patet igitur, quam quod maxime, communiorum morborum Observationes longe esse utiliores, quam rariorum.

Quas

(*e*) Meth. Stud. Medic. Part. 14.

(*f*) Procem. ad Differt. de Fame Lethali.

(*g*) Traité du Coeur l. 4. ch. 11. n. 18. & 19.

Quas tamen non contemno ; imo ideo probo , quod raræ , & mirabiles sunt ; interest autem Medici nec has ignorare , cum quia id quod semel accidit , potest iterum accidere , tum quia sic ubi sincera complurium testificatione res mirabiles confirmantur , illaudabili multorum consuetudini occurritur , qui propterea quod mirificæ narrationes hominibus sæpenumero imposuerunt , videntur nimis facile statuisse , nulla quæ admirabilia sint , ab se unquam esse credenda ; quasi fieri nihil posset , nisi cujus causa intelligi ab ipsis queat . Sic etiam olim *multi Medici* , ut legimus apud Galenum (*b*) , *rerum quæ manifeste videntur , causam reddere nequeunt* , eas esse , omnino negabant , ideoque , ut opinor , *quidam etiam ultro rara exempla , ubi causa deficiebantur , reticebant* , quos ille vel eo nomine reprehendit (*i*) , quod si ita fiat , *scitu digna infinita præteribuntur* . Quin *veritatis studiosus* , inquit , *omne debet quod conspiciat , etiamsi eum angat causa , sedulo exponere* . Quod ego monitum , & eas de quibus dictum est , rationes secutus , non veritus sum in his libris non semel iis quoque Observationibus locum dare quæ explicatus habent difficillimos , ut cum in robusto bajulo , quinquaginta circiter annos nato , cor descripsi puerili corde non majus , neque tamen , ut alia nonnunquam inventa æquo minora corda , quidquam habens læsionis , aut vitii , ne in ipsa quidem substantiæ constitutione . Sic & alia etiam sane rara proposui , ut in libro hoc quarto tunicam oculi Retinam osseam factam , & intra genu articulum osseos plurimos innatos globulos , quæ nemini , quod sciam , ante me videre in Italia contigit .

Sed quanto majorem ad raros , magisque ad vulgatiore morbos observandos Nosocomia nobis præbent opportunitatem ; tanto sæpius vicem do-
eo priscorum Medicorum , qui ea caruerint necesse est , si Nosocomia pri-
mum instituta sunt non longo ante Justinianum tempore , quemadmodum
in imperiali Academia istius Commentariis (*k*) Vir ostendit recondita
eruditione præditus Jo. Henr. Schulzius . Quod si vel posteaquam Noso-
comia esse cœperunt , morbos non in ægrotantibus solum , sed & in de-
catis post quancunque ægrotationem , examinare licuisset ; ii per infecuta
seculum admodum sæcula Medicæ Facultatis progressus fuissent , quos conji-
gere facile est ex his quos fecit postquam tandem utrumque illud permit-
ti cœpit circa initium sæculi XVI . Quo magis nostrarum partium est ,
eorumque omnium qui Rem Medicam his temporibus profitentur , jactu-
am tot sæculis factam diligenter farcire . Omnium autem dixi propterea
quia in tanto , ut diximus , numero inquirendarum causarum , notarum-
que per quas causas internoscamus , nisi unanimi , atque assiduo labore ,
& studio contendamus , verendum est , ne posteris ; quanquam ipsis quo-
ue multum restabit semper , ut in immenso propemodum opere , quod
adjiciant ; nos tamen aliquanto minus quam possemus , allevasse eorum in-
quirendi onus videamur . Sed quid ego hæc meis primis ad Te
tteris tam longo sermone tecum ago , quasi hæc omnia aut non melius ,
quam ipse , nosset , aut non æque libenter ac ego , faceres ? Nimum ;
si ni-

(*b*) de Loc. aff. l. 5. c. 2.

(*i*) de Caus. Puls. l. 2. c. 13.

(*k*) Tom. 13. Class. Histor.

si nimium in ullo esse potest ; in me veri , & publicæ utilitatis studium abduxit longius ab hujus epistolæ proposito , ad quod tandem redeo , Te iterum orans , ut pro Tua singulari Humanitate his libris faveas , quibus nihil accidere honestius potest , quam si per Te , Vir Doctissime , una cum debitis auctoris officiis Illustribus istis Academicis offerantur Vale .

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. MDCC LX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA XLIX.

De Febris verba fiunt.

QUI longissimas a me Litteras non ita pridem acceperis, nunc expectas fortasse longiores, ut quarum argumentum sint Febres, morbi omnium frequentissimi, & varii adeo, atque multiplices. Et sane quæ ipsis in Sepulchreto assignatur Libri IV. Sectio I.

nam ex prolixioribus esse, vides. Hæc tamen Epistola ut brevissima non sit; certe inter longiores non erit. Quid enim hic, Sectionem illam imitatus, repetam, aut anticipem quæ satis, aptiusque alibi ad te scripsi, aut scripturus sum, de tot morbis agens quibuscum sua certa febris conjuncta est? In illa autem Sectione quamplurimæ Observationes sunt quas Bonetus ipse fatetur, aliis locis quæ indicat, ab se proponi, & ex iis de quibus non fatetur, alias præterea agnovisse videor de quibus idem fateri posset. Quin etiam quasdam in illa eadem Sectione non semel observatas animadverti: quas singillatim non memoro, quia te puto, si diligentius quam ego, ipsam perleas, vel plures alias animadversurum, simulque nonnullas miraturum, in quibus incredibilia leges, ut puta in pestilenti hemitritæo (a) repertam inter cerebri meningis immanem *cimicum* copiam, ut in pestilentiis quibusdam (b) natas passim in humanis corporibus *viperas ac lacertas*, quæ mille hominum in dies post cruciatus acerbissimos interficerent, aut (c) inventa hominum, & equorum *jecora bufonibus scaentia*.

Mihi vero statutum est aliquot Observationes quæ ex Valsalvæ præsertim schedis superant, hic describere, in quarum plerisque illud potius miraberis, quod post graves, aut citius opinione interimentes febres, vix quidquam, interdum ne vix quidem compertum sit quod earum gravitati, aut impetui responderet, usque adeo id sæpe latet per quod febres interficiunt!

2. VIR triginta circiter annos natus incidit in febrim lentam, nullo attentione digno symptomate stitutam, nisi quod appetitus erat omnino dejectus. Pulsus, & vires in dies deficient. Tandem ex inopinato moritur.

DISSECTI omnia viscera a Valsalva inventa sunt sana, si hæc excipias. Cystis fellea fusco infectam colore bilem continebat, in eaque calculum, solaris dentis magnitudine, colore pallido, facile friabilem. Intus cavus erat, pluresque alios calculos, pluresque nigros, inclusos habebat. Pulmones vero

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

nigris maculis erant distincti. Pericardio parum, aut nihil seri inerat. Sanguis in hoc cadavere erat admodum cænosus, in cordis autem ventriculis coagulatus.

3. Sive lentam febrim, sive malignam fuisse, credas; certe quæ per dissectionem reperta sunt præter naturam, in aliis quoque hæud raro occurrunt, qui neque ejusmodi ægrotatione, neque præsertim ejusmodi genere mortis absumuntur. Non ita sæpe accidit, ut in corde ipso ea conspiciantur quæ Valsalva in puero vidit, quem hectica, opinor, febris sustulit, quanquam nonnulla sunt quæ in vivente, & fortasse etiam in mortuo fuerint, an non, scire aveas.

4. PUER quidam macie confectus obiit. COR valide cum pericardio necessebatur: quo simul cum pinguedine separato, per omnem exteriorum musculorum cordis faciem quædam passim disjecta albidula corpora cernebantur. Horum pleraque figura, magnitudine, colore parva milii grana referebant: nonnulla autem erant aliquanto majora, figura abnormi. Per diaphragma lymphæductus satis manifesto apparebant.

5. Sed jam ad ea transeamus, quæ idem in tribus fœminis observavit, ad aliud febrium genus attinentia.

6. MULIERIS annorum triginta, temperamenti biliosi, duplici febre tertiana jam diu laborantis, abdomen baculo percussum est. Excepta in S. Mariæ de Vita Nosocomium, de abdominis dolore tantummodo querebatur. Sed tertio ex quo percussa fuerat die cœpit delirare. Pulsus erat parvus, & celer. Non semel vomitu humorem ejecit, aquæ similem, in qua caro recens lota est. Tandem aucto in dies morbo, interiit.

ABDOMINIS musculi contusi reperti sunt sic tamen, ut neque exterius, neque intra ventrem ullum extaret contusionis indicium. Hepar sub album ad duritiem nonnihil vergebat: ejus vesicula quæ insigni erat magnitudine, bilis atro colore infecta, tres circiter uncias continebat, cujus portio aliqua etiam in ventriculo inventa est. Reliqua in ventre secundum naturam. In Thorace pulmones qua vertebrae spectabant, magna erant phlogosi affecti, cætera sani. Dexter ventriculus cordis medio-crem polyposam concretionem habebat.

7. Qui abdominis ictum, & de illius dumtaxat dolore querelas spectasset, cætera quæ consecuta sunt,

K k

læso

læso inde alicui ventris visceri tribuisset. At dissectio quidquid in jecinore vitii fuit, ad diuturnam potius illam febrem attinuisse, ostendit, Valsalva iudice, qui huic Observationi titulum adscripsit *De Tertiana duplici*, sive totum id vitii credidit ad hujus causas, sive ad effectus pertinuisse. Quid ad illud occasione ictus accesserit in biliosi temperamenti muliere, inspectum cerebrum fortasse, ut delirium indicat, significare potuisset. Nam quod ad magnam pulmonum phlogosim spectat; quis pro certo affirmet, cum posteriora teneret, non eam potius, ut alias (d) admonuimus, & passim videmus, fuisse a supino cadaveris positu? quod ad insequentem historiam quoque dictum putato.

8. VIRGO annorum duodeviginti multos jam dies laborans tertiana duplici, deinde ardenti febre correpta, capitis, & totius corporis dolore vexata, moritur.

IN VENTRE ad Ilei intestini finem, qua parte mesenterio annectitur, multa prominebant corpuscula, quæ magnitudine, forma, colore grana referebant pulveris pyrii. In utero plura protuberabant rotunda corpora, glandularum instar: quibus disruptis, viscidus humor prodibat. Præter hæc, omnia in ventre secundum naturæ modum. In Thorace autem pulmones qua dorsum respiciebant, leviter inflammati: & in cordis ventriculo dextero polyposa concretio.

9. Sive rotunda ista corpora exstabant in exteriori, sive in opposita uteri facie, sive item nigra illa corpuscula, vel potius puncta hanc, aut illam intestini faciem tenebant; haud satis apparet, unde primum tertiana, deinde vero ardens febris oborta sit. Haud satis, inquam, apparet, non quod me fugiat, qua ratione a viscido humore, non una ex latebra intra certum tempus prodeunte, Viri Doctissimi recurrentes febres deduxerint, aut posse nigra illa puncta exiguas inflammationes jam in gangrænam degenerantes significare: sed quod vitium utrumque in pluribus fuisse, sciam, quas non istiusmodi febres, sed noxæ aliæ male habuerint, quas frustra in hac historia perquiro, vitiorum illorum sedem indicantes.

10. MULIER annos nata viginti quinque, eodem quo prior illa (e) temperamento, in idem Nosocomium venerat, cum difficultate spirandi tentari cœpisset. Conjuncti erant cum ea difficultate dolor in thoracis parte sinistra, quidam intra hunc interrespirandum materiæ sonitus, & pulsus mollis quidem, sed frequentior. Quinto die regius morbus accessit: qui cum usque ad octavum perstitisset, evanuit. Tunc ob febris pertinaciam, sanguinis missio, jam primis diebus instituta, rursus repetita est. Tandem ex improvviso mors occupavit; neque enim febris erat ejusmodi, ut tunc mortem minaretur.

VENTRE aperto, sana omnia inventa sunt, nisi quod selibra aquæ in tota illa cavea occurrit: quæ tamen res in aliis etiam cadaveribus sæpius fuerat animadversa.

In Thorace dexter pulmo, qui superiore parte costis adhærebat, inferiore erat inflammatus, ex cujus dissecta substantia paululum effluxit seri. At sinister pulmo & a costis undique solutus, & sanus repertus est. Ex cordis ventriculo dextero polyposa concretio, quæ in ejus lacertulis basim habebat, in venam se producebat Cavam, firma ubique compage, colore autem ex altera parte pallido, ex altera rubescente.

11. Nisi Valsalva ipse huic suæ Observationi titulum fecisset *De Febre Ardente*; ipsam potius inter Peripneumonias retulisset: quanquam ne sic quidem satis intelligeremus, quomodo ex inopinato mors ingruerit. Sed neque cum dolor a sinistris fuisset, apparet, cur inflammatio esset a dextris; nisi forte ubi aut ille, aut hæc memoratur, calamus, ut sit, alterum pro altero latere exaraverit. Illud constat ex Hippocratis Aphorismo (f), male de hoc morbo jam tum fuisse ominandum, cum icterus ante diem septimum febre accidit. At si in ulla propositarum hæcenus febrium maligni aliquid diluisset,

suspiciaris; multo id magis in ea conjicies, cujus descriptionem Valsalva nobis ad hunc modum reliquit.

12. VIR annos quadraginta natus, ob tibiam contundente Instrumento vulneratam in eodem illo Nosocomio decumbebat. Ibi cum vulnus jam optime haberet, ipseque omnino a febre liber esset; repente acuta febre corripitur. Hac magis magisque sævient e medio tollitur. IN CADAVERE nihil utquam vitii, nisi quod sanguis ferme naturalem fluxum servabat.

13. Quid proclivius est in hoc casu, quam quo Riverius (g) in quodam suo, existimare? Scilicet in puero quem acutissima febris sustulerat, iis stipatis symptomatibus quæ viscerum inflammationis magnam suspicionem afferrent, cum per dissectionem *omni viscera* (sic enim Riverius scripsit; non, ut in Sepulchreto (h) per gravem operarum incuriam descriptum est, *omnia symptomata bene constituta* in venisset, neque ullam, quæ quidem appareret, causam tantorum symptomatum deprehendisset; hanc in latentem malignitatem rejecit. Quod tu eo facilius fortasse facies, quod hic saltem in conspectum se dedidit sanguinis fluxus. Cum ejus enim dissolutione malignas febres bene multas conjungi, Medici Præstantissimi docuere. Quos secuti in aliis quoque tum Valsalvæ Observationibus (i) interpretandis, sic tamen, ut quoniam malignæ febres non uno omnes eodemque modo se produnt, nec illos deserendos censeamus, qui contra, cum sanguinis concretionem multam quoque earum junctas esse, tradiderunt. Quorum sententiæ favent cum aliæ, tum præsertim hæc quam postremam ex Valsalvæ historiis subjicimus, hoc titulo alio ipso inscriptam *De Febre Maligna, & alvi stypticitate*.

14. VIR Nobilis annorum circiter quadraginta qui vel sanus tantæ erat alvi durtiæ obnoxius, ut non nisi Artis ope exoneraret, cum ex patria regione, tenui aere prædita, in aliam crassi aeris, domicilium transtulisset; brevi post tempore in febrem incidit, nullo alio stipatam symptomate, nisi quod æger de assidua animi inquietudine, & de vigiliis perpetuo conquerebatur. Sed decimo quarto die cum dolor capitis accessisset, pulsusque modo se prodarent, modo ita contraherentur, ut percipi a Medicis sæpe non possent; eodem die vitam cum morte commutavit.

VENTRICULI fundus atro erat colore infectus. Intestina, & Crassa præsertim, angustæ erant. Cætera ventris viscera sana. Sanguis erat valde concretus.

15. Nunc ad dissectiones hæc adjungemus nostrarum, aut Amicorum sive Observationum, sive animadversionum exempla aliquot, ad memorata, ac aliæque febrium genera spectantia. Aliquot autem diximus; nam, ut superiorem servantes ordinem, ab Lentis, Hecticisque febribus incipiamus; alia in missis antea Epistolis jam legisti sive cum thoracis ex proposito, sive etiam interdum cum obiter ventris abscessum aliquem (k) commemoravimus. Unum hic aut alterum vel sine manifesto abscessu exemplum adjiciemus.

16. VIR macie confectus, quem propterea aliqui phthisicum existimabant, cum secus nobis videretur novissime in Nosocomium hoc venerat, cum ibi post Martii initium A. 1747. vivendi finem fecit.

THORACE, Ventre, Capite dissectis & pulmone sani, & viscera cætera sine labe reperta sunt, nisi quod Dura meninx crassior, cerebrum autem laxissimum fuit. Illud insuper animadverti, cum circa posterioriorem Spinalis medullæ partem quædam aggredere studiosis Juvenibus demonstrare, non ita, ut alias facile, atque adeo nullo negotio meningem illam deduci potuisset, imo paulatim procedendum mihi fuisse ut sine proximæ Arachnoidis laceratione ab hac sejourgerem. Cæterum cutis, ut in tabidis solet, in hoc cadavere durissima fuit.

17. Cutis hæc durties, sive cultro, sive acubutentes, manifestissima non in phthisicis solum in quibus plures experti id sunt, sed in aliis pariter quod valde macies extenuaverit, secantibus occurrit, vel quo nihil

(d) Epist. 4. n. 13. (e) n. 6. (f) 6. ex Sect. 4. (g) Cent. 3. Obs. 83. (h) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 10.

(i) Epist. 4. n. 9. & Epist. 7. n. 2. (k) ut Epist. 46. n. 27.

nihil pinguedinis in subiecta Adiposa membrana superest a cujus Inunctione mollis illa seruetur, vel quod non propter pinguedinem modo in musculorum interstitiis, sed & propter humores, passim in horum vasculis magna ex parte deficientes, carnes concidunt, ut cutis non amplius distenta, se in se ipsam contrahat, & crassior fiat; quam ob contractionem, rugasque propterea non majores tantum, sed etiam minimas, ejus perit nitor; sic enim Mortonum (l) interpretor, hæc attingentem. Contra, a subiecta pinguedine distenta cutis & nitet, ut omnes vident, & mollior servatur, ut in suillo corio in minutissimas partes concidendo vel farciminum confectores norunt eo leviori labore utentes quo pinguior sus erat; eo majori, quo minus. Sed ad dissectionem alteram transeamus, in qua manifestæ quidem viscerum & ventris, & thoracis noxæ, at sine abscessu apparuerunt.

18. SENIS adeo emaciati, ut senili marasmo absumptum dicerent, cadaver in Gymnasium illatum est, unde Anatores saltem initium ducere ante finem Januarii A. 1741. VENTER

glandulas habuit cum in mesaræo non adeo minutas, ut ætate illa fere solent, tum per Iliaca vasa ab horum origine ad femur usque tot, & tantas, ut ea vasa perpetua quadam illarum quasi catena obducerentur, quarum aliquæ duos tresve digitos transversos longitudine æquabant, crassitudine etiam magnæ; ut mirum non esset, eas arterias parietibus videre nonnihil inflexis, & quasi varicosis, quippe quos ejusmodi glandulæ stiparent, & premerent: quæ tamen cum secarentur, a sana lymphaticarum glandularum constitutione discrepare non videbantur. Sed lien, cæteris dimensionibus potius parvus, æquo erat crassior, ad medium præsertim, & præterquam quod vincula membranæ per quæ cum diaphragmate necitur, ipsa quoque magis acta erant crassa quam solent, tunicam habebat in medio ipso faciei convexæ non modo crassam pariter, verum etiam duram tanto spatio quantum circulus occuparet cujus diameter vix brevior esset duobus transversis digitis, quin etiam quadam spatii alius parte jam ossæam, ad quam annexus erat interiorius quidam quasi vasis truncus, ipse quoque durus, in lienis substantiam pertinens. Hoc etiam ad speciem spectans adnotavi: arteria ipsum petens æquo angustior a Cœliaca ad digitorum aliquot tractum vergebat, donec ubi in plures, ut solet, flexus incipiebat se contorquere, ibi latior fieret. Vesica

potio distenta, ut supra pubem se attolleret, tunicas habuit crassas: quibus manu compressis, illud non facile exibat, ut omne exprimi non potuerit, an obrostatam glandulam amplificatam, & in vesicæ cavo circum urethræ orificium undique protuberantem? qua in glandula quid deprehenderim Epistola scriptum est XLIV. (m). Thorace, & pericardio apertis, cor vidimus omni pinguedine orbatum, lurida facie, nec lævi. Magna arteria alvulas habuit duriores: ipsa autem modico supra eas intervallo grandibus sub tunica intima squamis vergebat, omnino ossæis: quarum ostenderat dumtaxat choamenta, seu maculas albas, in ea trunci parte quæ in ventre est, & in Iliacis ejus ramis. Nec singulare quoddam Carotidum vitium est retinendum: quæ cum ad suæ longitudinis medium descendissent, ibi se intorquebant cochleæ instar, statimque ad rectitudinem primam redibant: eratque ille flexus adeo pertinax, ut si in rectum arterias exenderes; mox amota manu, in eandem se contorsionem restituerent.

19. Quæ cum vidissem; sane displicuit, non plura de hoc Senes, cum viveret, quippe ignoto pauere, scire nos posse, nisi quod palam erat, macie Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

extrema confectum interiisse. Cujus effectus, an causa, an potius utrumque plura eorum fuerint quæ in mortuo deprehendimus, ipse existimabis. Certe Sepulchreti hanc Sectionem (n) versans, auctas in Hæctico (o) alias glandulas de lymphaticarum genere invenies, in aliis autem (p) non sine vitio cor, ut in puero etiam illo de quo supra (q) ex Valsalva dictum est, nedum in altero (r) ex indicata Sectione, qui ad marasum deductus, cor habuit, ut noster Senex, omni pinguedine exutum, rugisque inæquale. Mitto cætera unde pariter intelligi liceat, sanguinem, secretosque ex hoc humores non ita impelli potuisse quo oportebat, ut justa illius, horumque copia in dies reficeretur, & in minima quæque vascula contruderetur, quorum pars maxima si illis careat; omne corpus, præter ossa, & cartilagines, in se collabatur necesse est, quo in collapsu macies summa consistit. Quidquid enim solidi in musculis, & membranis est, longe minorem ad sanguinem, & humores quibus eorum vascula, & cellulæ extenduntur, rationem habet, quam vulgus putat; ut incredibile propemodum esset, quam ad exiguum redeat, ubi illi avolent, atque evanescant, nisi Viri Doctissimi, collectis plurimum experimentis id demonstrassent. Quæ tamen inter experimenta minus referendum, crediderim, quod aliud spectans Lancisius (f) instituit per diurnam humani cordis macerationem. Cum aqua enim, sæpius renovata, ramenta plurima, quæ illa sensim disjunxit, membranularum, fibrillarumque abjiciuntur. Cæterum ut sanguinis, humorumque cæterorum inops corpus fiat, & contabescat, nulla frequentior causa est, quam difficilior factus per mesenterium chyli transitus, sive ea difficultas in ultimis sit mesenterii glandulis, sive in primis, sive promiscue in multis quibuslibet. Prioris illius difficultatis exemplum habebis ex Cowpero (t), qui in juvenula toto corpore perquam macilenta duas ex illis glandulis invenit quæ tumore suo chyli receptaculum comprimebant. Difficultatis secundæ exemplum dabit Cl. Fantonus (u), qui in viro, lenta febri a multis jam mensibus detento, chylum in vasis lacteis primi dumtaxat generis deprehendit, remorante videlicet obstructione glandularum ad quas vasa illa appellebant. Tertiæ vero difficultatis Observationes, quas cum duabus illis Sepulchreto addas, complures occurrent. Nam vel sola quæ post ultimam ejus editionem prodierunt, Cæsareæ Academiæ Volumina haud paucas exhibent, glandularum videlicet mesenterii totaliter obstructarum, tumentium (x), omnium glandularum mesenterii una cum pancreate infartarum (y), mesenterii glandulis tumidis referti (z), mesenterii cum glandulis undique scirrhis (a), mesenterii cum vasis chylosis obstructis hinc inde (b), & has quidem Observationes habitas in atrophia, in hæctica febre, in corpore toto emaciato, in macie extrema, febrem lentam hæcticam sequuta. Quin etiam cum bis leges, in atrophia fuisse mesenterium innumeris tumoribus steatomatosis refertum (c), & scædum (d); utrobique vix dubitabis, glandulas fuisse ab restitante chylo in eos tumores mutatas; ne quid dicam de mesenterio post febrem lentam reperto toto scærente ulcusculis, & abscessibus (e). Quod si aliter sentire, vel assentiente me, placeat, neque illorum tumorum, aut horum abscessuum sedem in iis glandulis ponere; tamen in tanto utrorumque numero fieri non potest quin multæ earum, & plurima compressa fuerint vasa chylum vehentia, hujusque transitus magna ex parte prohibitus, quemadmodum in Observatione quoque Cl. Phil. Conr. Fabricii (f) tumor aliquot pugnos magnitudine æquans, scirrhisus, esse non potuit in centro mesenterii infantis, atrophia

(l) Phthisiolog. I. 3. c. 13. (m) n. 20. (n) libri IV. Sect. 1. (o) Obs. 16. §. 2. (p) Obs. 12. (q) n. 4.
 (r) Obs. 56. §. 7. (f) De Mot. Cord. Propos. 53. (t) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1699. M. Febr. ad Tab. Cowperi 34.
 (u) Anat. corp. hum. Diff. 5. (x) Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 218. (y) Cent. 3. & 4. Obs. 119. (z) Act. Tom. 1. Obs. 59.
 (a) Eorund. Tom. 4. Obs. 146. (b) Eorund. Tom. 8. Obs. 127. (c) Cent. 6. Obs. 16. (d) Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 214.
 (e) Dec. ead. A. 3. Obs. 139. (f) Progr. quo Observ. in 3. cadaverib. vers. fin.

defuncti, nec vasa chyliфера ultimis generis premere. Et habet quidem alibi Anatomicus ille Exercitativissimus (*g*) dissectionem fœminæ *lenta tabe* extinctæ, cujus viscera omnia nihil insoliti exhibuerunt, nisi quod *glandula mesenterii penitus evanuerant*. Sed continuo hæc subjicit, in ejusmodi hominibus, *nisi senio nimio sint confecti* (a quo longe ea distabat fœmina) *hæ glandula si non plane scirrhusa, insigniter tamen plerumque tumida deprehenduntur*. Cum vero penitus evanescent, an non sic quoque chyli traductioni officitur, quam, si non aliter, at illum saltem addita lymphæ diluendo, adjuvabant? quibus imminutis, cum hæc imminuatur, an non hinc etiam repetere causam possumus, cur senes plerique macrescant? Ut ut est, cum certum sit, plerumque in senibus eas decretere glandulas; si in Senes quem proposuimus, non tam minutæ erant, quam fere solent; veri est similis, propter earum obstructionem id accidisse, eoque difficili facta chyli traiectione, corpus marasmo subdidisse.

20. Est contra; ut ad aliud transeam febrium genus; cum febricitantium corpora quadantenus collabi optamus, copia videlicet, aut turgentia imminuta vitiosorum humorum. Quod cum alias, neque ita raro, ab omnibus qui Hippocratis Aphorismos (*b*) non negligunt, tum præsertim in Virgine quadam Bononiensi a Medicis quos sectabar, optatum memini. Cum enim ex acuta febre sudasset; cito quidem acuties desit, non febris, ut post dies plus centum ab ea prorsus libera fieri non posset. Verum tam longo tempore ut febris non discessit, sic ne parum quidem facies concidit, sed plena perstitit; nec unquam pallida. Itaque cum jam tandem febris abiisse videretur, & Virgo surrexisset, ecce iterum febris, ut illi expectaverant, se prodidit, eaque nec levis, ut solebat antea, nec paucos ad dies, donec cum plenitudine illa corporis abiit, non reditura. Nolim vero, ex hujus casus narratione, in quo ille sudor minus juviffe in tollenda acutie, quam nocuisse in producenda tandiu febre videri potest; nolim, inquam, ex iis me esse credas, qui in auctis febribus sudori vel magis adversantur, quam paulo ante hanc memoriam dejectionibus adversarentur Medici illi qui sæpius ægros ejuscemodi a propinatis dejectoriis pharmacis misere sublato animadverterant. Scilicet nihil proclivius est hominibus, quam, ut ab extremo errore aliquo refugiant, in alterum extremum currere. Aliæ regiones, alia anni tempora, alia ætates, alia vires, alia corporum, & morborum, & causarum conditiones aliud ferunt. Sed nullæ ferme violenta ferunt sine periculo, multoque minus si materia cruda est, aut, si cocta, non eo ducitur *quo maxime natura vergit*, ut Hippocratis (*i*) verbis utar, *per loca conferentia*. Natura autem neque semper, neque in omnibus eodem vergit; sed alias alio, ut puta ad renes, ad intestina, ad cutem. Ad quam vergere, & per sudorem morbos sæpe gravissimos solvere, & in illis febres, etiam si diserte antiquissimus ille Magister (*k*) non docuisset, Medicorum tamen neminem credebam posse ignorare. Verum extremi unius fuga eo quosdam vel eruditissimos homines agit, ut ne apud ipsum quidem Hippocratem, apud quem Malpighius (*l*) tot minus felicia secessus exempla indicaverat, criticorum sudorum exempla invenire se posse, ajant. Quibus satis a Cl. Hallero (*m*) factum est. Alii vero, ut illud non ajunt, ea tamen objiciunt sudorem excitare conantibus, ut timorem incutere possint Medico, qui naturam paulo quidem sequirem, sed manifesto ad cutem vergentem, oportune, & caute, id est blande adjuvare studeat; quasi vero non adversus catharsim, quam ipsi tantopere commendant, non eadem fere possent objici.

Alios denique remediis quæ sudorem movent, hinc insuper adversos facit; quod prima sudorifera, ipsi quidem inquit, ab Arabibus inceperunt. Sed & utilissimus corticis Peruviani usus ab Americano initium cœpit, neque Arabum Medicorum inventum sunt omnia improbanda. Nec Arabes certe illi erant Medici, ex quibus Plinius tot suæ Naturæ Historiæ locis accepit, quæ semina, aut radices, aut herbarum resve aliæ essent utiles ad sudorem ciendum. Neque Arabs erat Andromachus, ex quo Galenus (*n*) Andromachum descripsit quæ etiam febricitantibus daretur *multumque moveret sudorem*: neque Oribasius (*o*) neque Aetius (*p*), neque Paulus (*q*) ex Arabicis sed ex Græca Schola extiterunt; eorum tamen nomina remedia commemorare omisit, quibus devoratis, a sudore epotis sudores ciuntur: quin duo ultimi peculiariter de Sudorificis caput conscripsere. Nec vero hæc dico, quod putem, iisdem eruditissimis Viris non æquæ ac mihi, esse nota; sed ut intelligas, nimio cœperunt quædam remedia improbandi studio aliquando fieri, ut eorum quæ probe scimus, obliti esse videamur.

21. Itaque in febrium epidemicis Constitutionibus prudentis Medici est nulli præjudicatæ opinioni more dictis adherere, sed per se attente animadvertere quæ vergat natura, neque ex una observatione, aut fortuita curatione quid in cæteris sit faciendum, existimare. Vidi ego mulierem febre continua laborantem, quam e brachio sanguine emisso, in quo parum se fuisse memini, illico multo gravior corripuit febris insolitæ hætenus accessionis instar. Et sane vera illi fuit intermittens febris accessio, quam postridie a tera excepit, & intra quartum diem mulier febris soluta est. Salubris igitur extitit quæ a primo motu incusserat, gravis illa accessio quæ sanguinis emissioni continuo successit; siquidem febris ex continua facta est intermittens, quæ cito, & facile per se abiit. Sed fortuita mutatio ista fuit, & vel sine ulla sanguinis emissionem, ut puto, adventura. Non est opus exempla alia, crebrius inter medendum obvia, addere, ut quæ mihi velim, intelligas. Verum non in eventum dumtaxat febrium, sed & in prognosticis eventibus indicibus, quæ fortuito ab iis quæ non fortuito significant, sunt discernenda. Inter hæc vulgus etiam ponit, ac læte aspicit pustulas, & ulcuscula, quæ circa labra oboriuntur; fortasse non perperam. Nam Albertinus quoque (*r*) illa fatebatur esse etiam crisis signum, *quæ post sequuntur, indicia*, & ipse, non semel, animadverti, eventum spei respondisse: quæ quædam in continua pessima febre sefellisse sperantes memini; tametsi per se, non post terrorem, & de cetero quarto morbi die apparuerint, & *simul urinæ cum aliquali ardore mitteretur*: quæ cur ego hic ac notaverim, facile intelliges, si Commercii Litterarum certa quædam inspexeris loca (*s*), ad ulcuscula hæc laborum, pustulasque spectantia. De hoc signo tamen non tot ipse habeo Observationes, quot vellem.

Sed aliud quod casu, ut fit, animadverti cœperam in urinarum inspectione, quam rarissime accidit ut falleret in permagno numero Observationum. Eo enim attentius, sæpiusque adnotare perrexi ex quo in duos gravium Medicorum incidi locos, quos, alia quantumvis de causa, in Sepulchreti hanc Sectionem (*t*) relato videbis, Jouberti, & Gradii; Jouberti, inquam; neque enim verba quæ ibi, tanquam Schneideri, describuntur, hujus sunt, sed Jouberti ab ipso diserte laudati Tractatu de Arthritide libro 1. cap. 6. quo modo Schneiderus erat citandus; non *Cap. de Arthritide*, & certe alibi, in Sepulchreto (*u*) ubi Scholæ cujusdam partem maximam ex Schenckio (*x*) sumptam esse, animadverti, Jouberto verba illa tribuuntur. Hinc igitur *arenulas febricitantibus non paucis (maxime morbo jam*

(*g*) Propemptic. ad Dissert. J. B. Hoffm.

(*b*) Vid. 38. Aph. Sect. 2.

(*i*) Sect. 1. Aph. 21. (*k*) Sect. 4. Aph. 36.

(*l*) Resp. ad Lipar.

(*m*) in Boerh. Prælect. ad Instit. §. 425. not. p.

(*n*) De Compos. medicam. sec. loca 1. 8. c. 7.

(*o*) Medic. Collect. 1.8. c. 17. & de Virt. Simpl. ubi de Calamintha.

(*p*) Medic. tetrabil. 1. Serm. 1. ubi de ead. & Serm. 3. c. 48. & 15.

(*q*) De Re Med. 1. 1. c. 48.

(*r*) in Opuſc. de Cort. Peruv. Tom. 1. Comment. de Bonon. Sc. Instit.

(*s*) A. 1745. Hebd. 31. & A. 1739. Hebd. 28.

(*t*) Obs. 40. & Schol.

(*u*) l. 3. Sect. 25. in Schol. ad Obs. 14.

(*x*) Obs. Medic. 1. 3. ubi de Ren. Symptom. Obs. 5.

jam defunctis) copiose cum urina mingi, scripsit, nulla vel præsentē, vel præterita etiam nephritide. Gradius vero olim docuerat, arenas apparere in declinatione febrium, & post longas febres: distingui autem ab illis quæ significant calculos, quoniam si fricentur digitis comprimendo, facile dissolvuntur. Porro ego non in febribus solum, sive essent vernæ, aut æstivæ, sive autumnales, aut hyemales, sive intermittentes, sive continuæ, sive benignæ, sive malignæ vel cum peticulis junctæ, sive inter illas mediæ, aut interdum levissimæ, diuturnæ, aut breves, sive in pueris, aut adolescentibus, sive in viris, sive in mulieribus, & his aliquando etiam prægnantibus, sive demum ex frequentioribus causis ortæ, sive interdum ex singularibus, ut ex ingestio erodente veneno; non solum, inquam, in febribus, verum etiam in nonnullis aliis morbis, a febre sejunctis, & nominatim in capitis acerbis doloribus, & apoplecticis quibusdam affectibus, nonnunquam etiam senilibus, animadverti, quotiescunque istæ arenulæ apparuerunt, sæpius quidem febrem, aut morbum fuisse aut finitum, aut fini proximum, sed haud raro tamen cum vel declinare necdum cœpisset, vel, si cœpisset, non ita manifesto declinare pergeret, ut dubium adhuc eventum magis quam vellem, non relinqueret. Quemadmodum autem in morbi fine, aut in declinatione jam certa, & in dies majori facta naturæ victoriam confirmarunt; sic ante declinationis initium, aut in dubia adhuc declinatione eandem victoriam ut plurimum portenderunt; namque aut morbus feliciter omnino desit, aut, si recidiva secuta est, ea levior, breviorque fuit. Semel dumtaxat, quod ad te alias (y) scripsi, hydropi qui febrem exceperat, soluto morbi alii graves, neque ita breves, sed ii quoque jusmodi, ut ex iis æger convalesceret, successerunt. At semel omnino ægri interitus ex autumnali maligna febre, quem ego neque ante, nec post illum unum diem invisi, ut febri ne, an peccatum aliquid postea ut ab ipso, aut ab assidentibus, aut a Medico occiderit, pro certo nesciam, ut neque an arenæ illæ toto morbi tempore fuissent, an eo primum die apparuissent. Neque enim de iis loquor quæ semper, sed de iis tantum quæ vigore morbi ad declinationem iam accedente, aut hac inchoatâ, se prodere incipiunt *adhærentes superficiēi*, ut Gradius (z) ait, *urinalis*; non *urinae*, ut in Sepulchreto (a) descriptum leges, ubi ne liber quidem in quo hæc scripsit, indicatur. Nempe lotium in præclara luce inspiciens, animadvertes vitreæ matulæ lateribus areulas tenues adhærentes, nonnunquam tamen simul in urinæ superficie natantes, subrufas ut plurimum, subalbas perraro, quales in Juvene quodam cum febris maligna, & peticulis stipata declinaret, vidisse nemini.

22. Facta istius Juvenis mentio ad memoriâ religit sanguinem, qui in ejus morbo quater, alias ex acisa vena missus, alias per cucurbitulas eductus; præterquam quod æquo fluidior, seu molliori crassamento semper fuit, tribus certe postremis sive missionibus, sive educationibus hoc circumfusum sero haeruit quasi a commisto chylo albescente. Quod non innotassem, si in bene pasto, ut alias, & certa aumptis alimentis hora id vidissem. Sed insecuto mente alteri quoque Juveni sanguis missus tertia, & rursus quinta morbi die, utraque serum albicans ostendit, exigua quidem copia, imo ad paucas omnino guttas tertia illa die, cum esset crassamentum durum, & crusta obductum mediocris crassitudinis, quod fuit quinta mollius quam par sit, & obductum crusta non minus quam ipsum, crassa, nec dura illa quidem, sed ita tenaci, & sectioni resistenti, ut cultro vix ac ne vix quidem scindi potuerit. Hic vero alter Juvenis febre laborabat, quæ ad malignitatem potius vergebat, quam esset maligna, multo prior illa tum brevior, tum levior, & sine peticulis. In aliis autem malignis febribus in quibus hæ apparuerunt, neque albicans serum vidi, neque mol-

lissimum crassamentum, imo hoc interdum æquo durius, quin durissimum in aliquo cui solebat alias esse mollius. Præterea memini, cum super febribus quasi pestilentibus, quæ passim A. 1731. veris tempore in ea parte agri Patavini sæviebant quæ circum Montaneanam est (sic enim sunt qui nunc dicant; Montanianum Petrus Bembus (b) dicebat) duo ex hoc Gymnasio Medici, mandato Amplissimi Venetorum Magistratus consulere, expositum nobis esse, etsi initio ægrorum sanguis nimis ut plurimum solutus, tunc autem nimis concretus appareret, utroque tamen Constitutionis illius tempore peticulas se prodidisse, & vel tunc si qui forte dissolutum haberent sanguinem, his quoque promiscue non secus ac cæteris, eadem provenire; ut proclive esset intelligere, malignam quidem illam vim, quæ in quam pauca, & tenui materia consisteret, communicatio morbi per contagium ostendebat, illam, inquam, ut in una eademque eodem loco, & tempore Constitutione, unam eandemque esse; at sanguinem, ut in his, illisve erat aliter dispositus, ita in aliis aliter vitiatum apparere. Atque ut aliud in aliis manifestum sanguinis vitium tum alia, aut aliter in aliis quædam symptomata induceret, tum alia quædam, aut aliter in aliis remedia posceret; esse tamen & quædam tum symptomata, tum remedia omnibus communia, quanquam illa his multo notiora: quis enim malignæ illius vis communiter omnes inficientis peculiarem naturam, nisi ex iis quæ communiter omnibus proficua, aut noxia observata essent, quadantenus conjicere se posse, crederet? Neque enim etsi febres hæ non omnino essent pestilentes, hic cogitare quis posset cum celebri de Re Medica Scriptore, ægrorum robur non maligna vi, sed copia sanguinis obrui; quando præcesserant causæ quæ hanc minuerent potius, quam augerent, & sanguinis missionem experimenta jam satis superque repetita ostenderant perniciosam.

23. Coniungi igitur cum maligna vi solutivam, aut coagulativam sanguinis, in neutraque harum malignitatem consistere, credibile est, præsertim cum alterutram in tot aliis, qui maligni non sunt, morbis videamus. Attamen ubi alterutra magna sit, & adjuncta habeat symptomata quibus malignitas significetur, ut in primis citam maximamque prostrationem virium; quæ neque in prægressas evidentes causas, neque in nimiam rejici possit, obruentemque sanguinis copiam; ipsa quoque, ut quæ creberrime, & gravia quidem addens symptomata, cum malignitate solet coniungi, hanc quodammodo comprobabit, velut in multis, in eaque etiam quam ex Mediavia nostro subjiciam, Observatione.

24. MULIER annos nata ad quinquaginta, maligna evidentissime febre correpta, in Nosocomium illata est. Pulsus diebus sex primis exigui, & obscuri, visi quidem postmodum sunt paulo vividiores fieri. Sed ingens pectoris in respirando angustia, & cordis palpitatio ingruentes, intra biduum mulierem confecerunt. THORACE propterea dumtaxat aperto, sanguis repertus est in sinistro cordis ventriculo semiconcretus; in dextero autem non modo sic congestus, ut ipsum distenderet, sed totus in concretionem polyposam adeo constipatus, ut quamvis hæc carnea, cum aspiceres, videretur; non minus tamen, ubi incidere conareris, cultro obliteret, quam tenacissima quævis crusta, sanguini insidens pleuritico-

25. Sanguini autem concretionis, sive, ut plures loquuntur, coagulationis num causam afferant acida, ut iidem autumant, an etsi quædam afferunt acida, non omnia tamen, ut aliis videtur, aut afferant, aut afferre pergant, si forte ex me quæras; simul dicam, alias præter acida esse posse causas unde sanguis concrescat, simul quasdam meas in misso e venis ægrorum sanguine attente, propiusque inspectando observationes adjiciam. Et primum, cum ego, idque non semel, in sanguinem incidere, qui acidum quendam odorem nauseosum, atque, ut ita dicam, sylvestrem exha-

(y) Epist. 8. n. 10. (z) Prax. in Non. Almanfor. tr. 3. c. 14. (a) in Schol. cit.

(b) Rerum Venetar. Histor. l. 9. & l. 10.

exhalaret; nunquam accidit; quamvis in pluribus malignis morbis sanguinem mittere coactus sum; ut in eo sanguine acidi odoris quidquam deprehenderem. Deprehendi autem in fœmina quam assidua æstiva febris, itemque in viro, & sexenni puero, quos vernæ intermittentes, benignæque, ut illa, tertianæ, alium alio anno exercebant, quibus vena certis cuique de causis secari debuit. Durum quidem puero, & perpauco cum sero crassamentum fuit; mediocriter autem firmum in illa fœmina, eoque viro, & in hoc certe cum sero potius pauco, eoque subflavo. Quo etiam in viro accidit, ut cum odorem illum quarta a missione sanguinis hora animadvertissem; post alias septem percipere vix possem, non obscuro indicio, fuisse ejus causam in corpusculis facilius avolantibus, quam a cæterorum sanguine, in quo post decem aut duodecim horas vigentem perceperam. Nec in iis solum de quibus indicatum est. Nam vel ubi nulla esset febris, ut in recurrente acerbo capitis dolore, itemque ut in scabie, idem sanguinis erat odor, plurimo sero præditi circum crassamentum tenaci crustula obductum, in illo tamen cui caput dolebat, non ita durum, & nigrum, ut in scabioso; quanquam uterque scabiosus erat. Ne vero sanguinem putes in scabiosis omnibus acidum olere; in aliis non oluit, ut neque in Viro Nobilissimo quem erodens cutem crustosa affectio, introrsum temere iis diebus repulsa, male habebat, sanguine sub lentissima crassa pelle diffluens crassamentum habente. Quin illi eidem scabioso cujus secundo loco memini, cum esset quater intra quinque menses sanguis emissus, ex hoc acidus odor exstitit non nisi semel. Sed ejusmodi sanguinis haud ita raram, ut vides, affectionem mittamus, ut multo rariorem, quæ Patavii anno ab hinc decimo, non olfaciendo, sed tangendo percepta est, consideremus.

26. Catharina B. honesti viri Josephi R. honesta uxor, mediocri statura mulier, temperatura autem sanguinea, ut cum annum agenti decimum tertium menstrua cœpissent, nec copia modica, eadem, vel majori fluere singulis mensibus perrexerint, etiam lactanti, & lac multum post primum, alterumque partum; bis enim peperit; gignenti, tum etiam postea febre inflammatoria quotannis & vere, & autumnis, idque annis duodecim, laboranti, tametsi crebro ob eam febrem sanguis mitteretur, imo etsi primam earum febrium tanta ex utero hæmorrhagia excepisset, ut ultra undecimum diem perdurans, magnam pulsum infirmitatem afferret, quam & morbus regius secutus est; post duos tandem menses, promotam urinarum copia solutus. hæc igitur mulier, cujus temperaturam, morbosque omnes ut tibi hæcenus memoravi, ita sum insequentibus memoraturus propter illas causas quas, narratione absoluta, attingam; cum annum agens undetrigesimum de funesto carissimi fratris casu improvisum nuntium accepisset, animoque, acri alioquin, & intrepido, illico defecisset; ad se rediens, menstrua, in quibus tum forte erat, emanasse, animadvertit, posttridie autem iterum vidit, non qualia antea, sed aquæ instar in qua caro recens lota est: cujusmodi, insecutis deinceps aliquot mensibus, stas temporibus prodire. Quamobrem missus est sanguis, nec semel, mox autem sæpius in gravissima oborta febre, quæ sudore finita est. Verum post hæc ad priorem naturam menstrua redire, neque ipsis obstiterit duplex tertiana continua febris, quæ verno tempore quotannis, idque ad decennium, revertens, non nisi iterata sanguinis missione, & dato cortice Peruviano, discedebat. Post id decennium, æstate febres ejusdem ferme generis ingrueunt, sed eo acerbior, & periculosior vexantes, quod sævos conjunctos habebant totius ventris dolores, uterique hæmorrhagiam, tunc fere magis augebantem, cum illi nonnihil se remittebant. Pugnatum est modis omnibus, in his sexies repetita sanguinis missione, cujus serum croceum erat, crassamentum autem durum, & crusta polyposa obtectum. Sed quamvis & febris, & illa symptomata nonnunquam imminuta sint, nonnunquam, ut videbatur, sublata; non tamen his omnibus est finis impositus, nisi per ipsam, magna, si unquam, copia reversam uteri hæmorrhagiam die ex

quo febres inceperant quadragesimo quinto. Citius nihilominus convaluit mulier, atque ita convaluit, ut triginta quinque a postrema hæmorrhagia exactis diebus, menstruis rursus secundum naturæ modum redeuntibus, jultoque tempore semper recurrere pergentibus, viginti ipsos menses egregie valens traduxerit. Sed posteaquam æstate A. 1749. magnam, sit cogente, aquæ vim sine ulla stomachi molestia sæpius bibisset, quam annis superioribus vel febricitans nullo modo ferre poterat, eo autem qui secutus est, autumno propter externas evidentissimas causas corpus laboribus, animum ægritudine afficientes, in nauseam vigilias, dolorem capitis, lassitudinem incidisset; illud accessit proxima hyeme, ut cum thorax, & caput valde æstuant, venter, artusque inferiores frigerent, nec vestibus, nec ullo alio auxilio satis a frigore defendi possent, itemque ut horrore per dorsum vagante corripere a prandio, noctu autem magis cum in lecto se ex uno in alterum convertere latus: quin etiam tremoribus, liquid somni caperet, & repentinis terroribus excitaretur; quanquam ne deerant diurni quidam, falsam certe quadam in imaginationem consequentes, ob quos identidem animo deficiebat. Hinc illa omnia de quibus novissimum dictum est, in dies augebantur, & internæ oppressionis sensus urgebat, caputque in primis grave adfectum erat, & vertigini obnoxium, ut mulieri fulcro opus esset, ne caderet. Agebat tunc annum quadragesimum tertium, cum Medicum accersivit suum, is a quatuor annis jam erat Mediavia noster; eique ipsis Nonis Maji A. 1750. hæc narravit omnia, illudque insuper quod in ejusmodi muliere præcipue est adnotatione dignum, menstrua, quorum copia sæpius fuisset, ex superioribus intelligitur, & quæ proxima æstate non minor fuerat, tametsi bis singulis fluebant mensibus, & quam consueverant, calidiora, atque adeo calidissima, jam sibi ex quo affecta esset, non modo imminuta, sed frigida prodire cœpisse, & frigida etiam novissime prodire. Quibus auditis, alvo, cujus adstrictioni mulier sæpius obnoxia fuerat, confestim, sed leniter, soluta imperatur sanguinis missio, quo non proficiente, seculentius defluente, illud quod prolixæ hujus meæ narrationis causam præbuit, simul ab ægra, simul a Chirurgo, spectatæ fidei æque, ac experientiæ viro Daniele Fasolato summa cum utriusque admiratione animadvertum est, sanguinem, cujus exeuntis vehementem fervorem & illa alias, & Chirurgi, vas quo excipitur, vitreum manu tenentes mirabundi interdum perceperant, nunc adeo frigidum prodire, ut ægra de gelida; sic enim agebat; per cubiti flexuram defluente quereretur, Chirurgi autem manus frigore afficeretur. Paucum, & croceum ejus sanguinis serum fuit; nigrum, & viscidum crassamentum. Cujusmodi & frigore, & ferme etiam natura fuit is qui vespere missus est de pede. Cum prope nullum esset hinc, & a remediis quibusdam, ut vocant, cardiacis levamen relatum; non dubitavit Medicus in ejusmodi præsertim fœmina, quo sanguis in majorem motum concitaretur, posttridie e brachio, & pede mittere eodem tempore. Et voto respondit eventus. Nam & sanguis prodire non adeo frigidus, & dum prodiret, demi sibi oppressionis sensum, mulier agebat, & vespere oborta febricula, noctu inferiore partes, quæ superioribus mensibus sæpius riguerant, nonnihil calefecit; mane autem remisit, & mulierem mox reliquit. Bene hæc se habuit dies decem, inferioribus artibus tepidis, pulsibus qui duri, parvi, humiles, prementi digito non resistentes antea fuerant, nunc oppressionem sublata, in melius conversis, urinisque ipsis quæ prius, ut multæ, sic crudæ, & limpida exercebantur, jam ad naturalem modum coloremque accedentibus.

27. Accipe nunc reliqua; neque enim satis esse duco, quæ prægressa, & comitata sint ejusmodi sanguinis affectionem proposuisse, nisi & quæ deinceps consecuta sunt omnia ad certum usque tempus memorantur. Igitur decimo exacto die, ecce levis dolor eam partem metatarsi sinistri pedis invadit, quo digito pollicis respondet, brevissimus ille quidem, ut cum semel primo die, posttridie autem tredecies in-

ruerit, intra semihoram quinquies recurreret, atque
 ta evanesceret, ut paulo post illo eodem die mulier
 xire domo potuerit vix aliquo cum incommodo, nisi
 evertens cecidisset repente, & sine ulla exteriori cau-
 a, in latus dexterum, nec nisi aliorum adjuta ma-
 nibus surrexisset. Domum tamen reversa est: ibique
 vis primum is dolor, postridie autem magna cum
 ebri acutus adeo, atque assiduus rediit, ut totum il-
 lum diem acriter vexarit, nec nisi opio dato quie-
 vit. Insequenti die sine dolore, & febris fuit; ut be-
 ne habens e lecto surrexerit. Die autem proximo con-
 vulsione pectoris, & colli vehementi correpta est.
 Deinceps a febris, & dolore, quibus se magna
 debeat convulsio, male habita est, remittentibus
 quidem interdum vel ad triduum, alias vero perstan-
 tibus, aut invalescentibus adeo, ut vix spiritum du-
 cere liceret, & denique caput gravi sopore premere-
 tur. A prima illa convulsione dies undecim cum mor-
 bo pugnatum est alias dato oleo ex dulcibus amygd-
 als recens expresso, alias antispasmodicis pulveribus
 ejusdem generis ac qui a Marchione nomen habet,
 annabari interdum, nonnunquam opio, quod in
 medio morbi cursu desertum est, cum inutile vel da-
 tum ad duo grana deprehenderetur, sæpius autem ve-
 na, semel videlicet in brachio, bis in manu, ter in
 pede incisa, unde novissime emissus sanguis & sopo-
 rem illum, & convulsionem ferme sustulit, febris su-
 persite, quæ mane quotidie se prodebat siti, ac do-
 lore capitis, & stomachi hætenus stipata dum ad vi-
 orem perveniret, illis deinde cessantibus, & febris
 ipsa adeo se remittente, ut vespere nulla esset pro-
 modum, & ægra noctu sic satis dormiret. Quæ
 febris cum dies aliquot ad eundem modum perstaret,
 eruiviano cortice vix ad unciam partite sumpto,
 mulierem incolumem reliquit. Ab eo tempore trien-
 tum sine ullo incommodo traductum est, quod est
 adnotatione dignum. Postea autem dolores, fe-
 ces, convulsiones, alia ejusmodi redierunt, sed
 prioribus leviora semper, & citius largis sanguinis
 missionibus cedentia. Ad quæ jam olim a me
 literis mandata, hæc placuit addere, quæ cum hæc
 pistolæ sub initium A. 1760. describerentur, sedu-
 a me quæsitæ de eadem muliere accepi. Anno il-
 lum 1758. qui ejus ætatis quinquagesimus primus
 fuit, menstruis denique purgationibus carere cœpisse,
 hæc ad id tempus & uberrimæ, & coccineæ esse per-
 sistent. Nihilominus sic satis valuisse, & valere,
 si quod fere assiduus in ventre est glaciei sensus:
 cum inde ad pectus ascendit, eam affert respiran-
 ti difficultatem, ut continuo sanguis, neque copia
 modica, mittendus sit. Nec deesse quæ id ferant,
 res mulieri, bonum adhuc & corporis habitum,
 faciei colorem servanti.

28. Habes de affectione sanguinis haud minus for-
 tasse admiranda quam cum apud Lowerum (c) in
 homini hæmorrhagia totus propemodum effusus, si-
 mul autem jusculis identidem sumptis instauratus,
 sicut quam sibi similior efflueret, homine tamen non
 in eodem modo, sed sanitati restituto; habes, inquam,
 omnia ex Mediaviæ nostri Medica ephemeride, pro-
 ceptæ a me quidem, sed, ut puto, haud inutiliter ex-
 scriptæ. Quanto enim difficiliore hujusmodi res ha-
 bet explicatus, tanto diligentius danda opera est, ut
 de his qui explicandam forte suscipiant, nihil ex hi-
 storia desideretur, secus atque in aliis accidit in quas
 hætenus incidi, Observationibus ejusdem generis.
 Sit enim quod Spigelius noster (d) scripsit de san-
 guine crasso ac frigido, quem e secta vena post fri-
 gidam ab æstuantibus epotam vidit, nec sine difficul-
 tate, prodeuntem, omittam, quippe cum potius ab
 sophagi frigore intra aditam arteriam Magnam den-
 tiorem crassioremque factum, quam actu frigidum
 videatur intelligere; certe quæ Observatio olim apud
 Riverium (e) proposita est in muliere admodum
 macunda, quæ intra quintam a secta vena diem in-

terit, tantum abest ut sciamus; quibus prægressis
 causis, aut comitantibus symptomatibus febris illa
 esset qua tunc assidua laborabat, ut Thomæ Bartho-
 lino (f) per divinationem, ut ita dicam, conjin-
 ciendum fuerit, horrorem perpetuum illi febris com-
 mitem fuisse. Petrus autem Borellus (g) satis hoc
 habuit scribere, equitum ducem sanguinem frigidum,
 in morbo phlebotomatum, emisisse; ut ne morbum
 quidem quo tenebatur, aut quis id retulerit, doceamur.
 Sed & explicationem addit ejusmodi, ut mirum
 sit, non jam contigisse id nonnunquam, sed potius
 non semper, aut non multo sæpius contingere. De-
 nique Gabriel Clauderus (h) explicationem produ-
 cens aliam, secundum quam in gravissimis apoplexiis
 semper, aut plerumque id accidere deberet; idem
 quod apud Riverium est, ait, se in duabus Matro-
 nis violento paroxysmo apoplectico correptis observa-
 visse, proficiente videlicet, dum e vena emitteretur,
 in suam quoque manum frigidus sanguis; illarum
 autem utramque per adhibita, ac data volatilibus
 foeta particulis medicamenta restituisse. E vena au-
 tem mulieris nostræ haud profilit sanguis, sed len-
 te defluxit; ut aliquanto facilius huic suam, qualis
 ea cunque est, Clauderus explicationem accommoda-
 set. Idem subjicit (i) sanguinis frigidi e naribus
 stillantis, & urinæ frigidæ prodeuntis Observationes.
 Quod si contigisset, ut serius scriberet; adjicere po-
 tuisset alias tum lotii frigidi emissi, ut puta a mili-
 te (k), & a puero (l), utroque maligna lethali
 febre prægravato, hoc insuper jam toto frigido, tum
 foetus gelidi ejecti, non solum jam mortui, & a
 gelida jam matre, ac mox intra horam moritura
 (m), sed & vivi a victura (n) ea toto corpu-
 sculo frigiditate intentissima, & ea rigiditate plane in-
 solita & quasi lignea, ut ab ortu ad triduum quod
 vixit, nisi respirasset, idque admodum leviter, pro
 mortuo ab omnibus habitus omnino esset. Neque
 exemplum omisisset Clauderus illustris Fœminæ (o),
 cui aliquot ante mortem diebus exspiratio semper fue-
 rat frigidissima, in extincta autem cum pulmo uter-
 que copiosos haberet scirrhus & vomicas, sinister ta-
 ctu excessive instar glaciei frigidus inventus est, quale
 frigus neque in altero pulmone, neque in ulla alia
 corporis parte observabatur. Sed nos & mortuos, &
 cito morituros seponamus, eosque dumtaxat quos
 servare potuit Clauderus, quamvis frigidus e naribus
 sanguis stillaret, aut urina frigida prodiret, cum mu-
 liere nostra, quæ ipsa quoque servata est, compare-
 mus. Certe & ægræ nostræ menstrua frigida prove-
 nerant: quanquam satis discriminis est inter sangui-
 nem ex incisa vena statim manantem, & sanguinem
 in narium, uterive, ac vaginæ caveas stillatim exci-
 dentem, humoremque tandem, postquam e sanguine
 secretus est, per viam longissimam defluentem; ut
 aliquanto minus difficile sit, intelligere, quomodo
 hæc frigida exire, quam quomodo in vena sanguis
 frigidus esse potuerit. Quod si ut inferiora, ita su-
 periora etiam corporis in ægra nostra tunc friguif-
 sent; fortasse alicui veniret in mentem dicere, cum
 reliquus sanguis qui per viscerum penetralia interea
 flueret, sic satis calidus, vitæque servandæ aptus es-
 set, eum dumtaxat qui per exteriores venas, ipsique
 cuti subjectas ferretur, ab hujus frigore refrigerari
 potuisse. Verum ne huic quidem explicationi, cu-
 jusque modi ea sit, hic ullus est locus. Nam & supe-
 riora æstuant, neque mulier de sanguinis defluen-
 tis frigore conquæta esset, nisi cutis minus quam
 sanguis, fuisset frigida. Qua igitur ratione san-
 guis possit non modo qualis in piscibus est, sed fri-
 gidior in viventibus, victurisque hominibus interdum
 esse, ipse quo ingenio es, disquires. Mihi vero, cui
 historiam summa fide proposuisse, cum aliisque com-
 parasse satis est, ad alia quæ tametsi miranda non
 sunt, ipsa ad memoriam revocavit, est transeun-
 dum.

29. Cum

(c) Traët. de Corde c. 2. (d) De hum. corp. fabr. l. 6. c. 2. (e) Obs. communic. 46. (f) Cent. 4. Epist. Med. 47.
 (g) Cent. 2. Med. Phys. Obs. 51. (h) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 138. (i) Ibid. Obs. 139. & 140.
 (k) Earund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 206. (l) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 34. (m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 80.
 (n) Earund. Cent. 9. Obs. 30. (o) Commerc. Litter. A. 1743. Hebd. 21. n. 4.

29. Cum Bononiæ degerem, honestus vir quotidie frigore corripiebatur, quod etsi nullus sequebatur calor, de duobus nobilibus Medicis alter pro febris, alter, quoniam æger, eo frigore correptus, cadebat, pro vertiginoso affectu malebat accipere. Perfatus est usu cardui benedicti, & spiritus salis ammoniaci.

Mulierem quoque memini annos natam ad quinquaginta in illud S. Mariæ de Morte Nosocomium exceptam, singulis noctibus a certa hora ad matutinum usque tempus frigore prehendi cum tremore, quem pulsus non crebrior quidem, sed obscurior factus, neque aliud præterea comitabatur incommodum, neque calor sequebatur febrilis. Quin pedibus erat assidue frigidis, & sæpe aliis quoque, sed incertis, horis brevi frigore, tremore, & pulsus obscuratione corripiebatur. Cum viginti jam dies res ad hunc modum se haberent; dato cortice Peruviano, primi omnium erratici illi rigores abiire, periodici autem remiserunt, demum hi quoque sine redeundi facto, incolumem fœminam reliquere. Sed hi ad febrim sui generis spectare mihi quidem sunt visi. Tremores autem alios, febrilium quidem simillimos, sed cum vero frigore non conjunctos, nedum calore nullo exceptos, quos meæ Civitatis Patricium Virum alternis noctibus invasisse, scio, alio retuli, ipsosque multis sponte urinis, multisque lenis pharmaci auxilio per alvum ejectis sublatis vidi sine illo cortice: quanquam periodicos quosdam affectus, sive febriles ii sint, vel absque eo sæpe abigi, nemo ignorat, sive non sint, eo nonnunquam pervinci, a pluribus adnotatum est.

30. Cujus vi corticis (ubi perpauca, in quibus minus respondere visus est, Constitutiones excipias) longe certius, si quidem eo quo par est, & tempore, & pondere sumatur, febres profligari periodicas, sive illæ intermittant, sive ex intermittentibus jam sint factæ assiduæ, sive benignæ, sive malignæ sint, & perniciosæ, nunc ferme inter omnes constare, arbitror, quando vel quosdam nostrates Medicos, quos timor olim, & averfatio nescio quæ a corticis usu absterrebant, felicissimæ ejusdem ope, promptissimæque perniciosarum februm curationes, quas a nobis quoque in pluribus, splendidisque etiam personis jam ante multos annos peractas viderunt, in meliorem adducere potuerunt sententiam. Sed justis quoque remedium hoc exhibendum est, temporis notitia medentes fugere nonnunquam potest non tam eorum in præsentendo imminentem perniciem incuria, quam casu, velut accidit in Cardinali Eminentissimo Joanne Francisco Barbado, quem exitialis febris accessio propemodum sustulit priusquam febre teneri ipsum periodica, sciri posset. Res per se, nedum quia in principe Viro contigit, cujus tibi alias (p) novissimum morbum descripsi, sane digna est quæ commemoretur. Cum enim statim sub meridiem se in cubiculum inclusisset, neque ostium hora qua solebat, recluderet; famuli nihil primum, nisi sacris precibus, aut lectione diutius detineri, postea autem cum jam advesperasceret, malialiquid suspicati, ostium leniter, deinde cum responderet nemo, validius, sed frustra, pulsantes, inclamantesque, denique per fenestram ingressi, herum sine voce, sensu, motu jacentem invenerunt. Accersitus confestim Medicus præter hæc mala, quæ tamen magis magisque jam remittebant, convulsivos tendinum subsultus, febrimque deprehendit. Quæ, cæteris illis omnibus intra horulam per se abeuntibus, una restitit. Postridie mane Vallisnerius, & ego advocamur. Queritur, quis, & unde fuerit helternus ille repentinus, & gravissimus morbus; quem febris solverit, ut videbatur. Narrat Medicus, erysipelas non multis ante diebus in facie apparuisse. Verum aeris fortasse injuriis; erat enim autumnus A. 1729. æger autem magis de suis Episcopalibus muniis, quam de se, sollicitus, nunquam decumbere voluerat, neque intra cubiculum se continere; introrsum repulsum, de improviso evanuisse. Helterni morbi se nihil nisi finem vidisse: quem autem ad modum ingruisset, ne ægrum

quidem scire, cum quid sibi tot illis horis accidisset, neque tum sensisset, nec modo aliud rem nisceretur, nisi se, quasi a tempestate frigidulum, lectum petiisse. Hæc eadem æger confirmabat, quem alacri ut solebat, erectoque animo invenimus, jam levius leviusque febricitantem, nullo eorum quæ pridie fuerant, vestigio superstite. Quæ tametsi quem proprium ad morbum referremus, non una de causa dubitamus; aliquid tamen monstri intus ali, cum Hippocratis aphorismus (q), tum ratio quoque ipsa dubitare non sinebant. Hanc igitur, illumque secum interea dum clarius aliquod lumen existeret, materiam erysipelatis, quæ introrsum regressa, magnum ut jam cœpisset, posse rursus afferre periculum videbatur, extrorsum iterum pellere oportere, facile agnovimus, & Medico, Seni utique experienti, & spectato, assenti sumus, qui jam prima illa nocte ii datis quæ sine turba ad cutem ferrent, obsequentem naturam habuerat, ut & noctu sudor, & tunc aliquis adhuc mador sequeretur. Et toto quidem illa die novi, quod animadverteremus, nihil fuit. Sed nocte proxima ecce febrilis accessio, quæ tamen præter quosdam convulsivos tendinum subsultus, nihil quidquam grave ostendit usque ad meridiem. Quod demum tempore aut eadem, aut altera potius accessio tot simul, tamque horrida mala protulit, ut continuo omnes arcessemur. Ægrum invenimus, qui nec loqui, nec percipere quidquam posset, cum difficillima respiratione stertentem, apoplectici similem nisi assiduis tendinum subsultibus agitaretur, pulsibus autem perobscuris, & nihil prementi digito resistentibus. Tunc enimvero manifestum fuit quo nudius tertius morbo correptus esset, hancque esse alteram perniciosissimæ tertianæ febris accessionem, quæ primæ illi, ut hora, ita etiam gravitate, & numero symptomatum responderet, vel potius antecelleret. Nec spes erat per ea quæ exterius dumtaxat tunc facere liceret, imminens exitium retardandi, cum mala omnia, quæ modo diximus, magis magisque sub oculis, manibusque nostris ingravescerent; ut ex illis qui viderunt; complures autem viderunt; fuerit nemo, quin pro certo haberet, ac per urbem totam inexpectato optimi Pastoris casu percussam, pronunciaret, mox esse moriturum. Quo etsi in metu ego quoque eram; speculæ tamen aliquid superesse, dicebam, si forte hæc pariter accessio, ut prior, remitteret, si non eadem hora, quippe gravior, at una aut altera tardius. Itaque ab sociis Medicis, sub vesperam, tanquam a conclamato, discedentibus, quæ sivi, num quidquam, si accessio remitteret, obstarerent, quod minus Peruvianum corticem darem: illi vero, si modo fieri posset, ut interea neque in cerebro, neque in pulmonibus sanguis pertinacius hæreret cœpisset, assentiri se, responderunt. Intra primas noctis horas paulatim pulsus minus malos fieri, & apparere sudorem, animadverti: deinde sensim pariter, sensimque ægrum ad se redire, & intra eam noctem, qua ipse domum reverti nolui, exitialia omnia symptomata prorsus evanescere; ut summo mane, restituta deglutiendi facultate, & febris ad justam remissionem perducta, jam esset remedio locus. Quod sicuti in ejusmodi gravissimis periculis facere cum Eximiis Medicis solitus sum, tum ex iisdem corticibus apparari antea jusseram, non quorum species sensuum dumtaxat fallaci interdum indicio se magis commendaret, sed quorum ope intermittentes febres pro certo abactas esse, constaret, tum ad semunciam in primo haustu sumendum dedi; reliquum autem, quod triplum erat, in multo minores partes per justa intervalla distribui. Eaque ratione consecuti sumus, ne ingrueret accessio tertia, procul dubio ægrum, quem secunda prope confecerat, sublatura. Sed ne secunda quidem ingruisset, si in primæ remissione idem facere venisset in mentem. Non venit autem, introrsum versi erysipelatis, quod certum erat, materiam spectantibus, non febris: quam, non consecutam, ut sæpius solet, mala illa gravissima, sed attulisse, & periodicam esse, quis divinaret? quando neque initium

um ipsius viderat quisquam, neque Patavii ea tem-
peritate febris ulla ejus generis erat animadversa; etsi
per illos dies, ut postea novimus, in Civitate non
ita diffusa eadem fuerat, ægrumque illustrem, dum
corticis oblatio ab una ad alteram intermissionem dif-
ferretur, proxima accessione jugulaverat. Quamobrem
tu, cujus gratia hæc scripsi, siquando casus ejusdem-
modi incidat, cujus initium ignotum sit, tametsi
causa esse manifesta videatur; noli omittere de natu-
ra febrium, quæ tunc vagentur percuntationes; ne-
que enim semper id quod nobis, accidet, ut quæ pri-
ma perniciosi generis existat, ea tibi curanda obve-
niat.

31. Nec vero, si æger non senex sit, ejusmodi
febris immunem fore, credito propterea quia Doctis
Viris ipsam nunc placeat *febrim intermittentem senum*
opprobrosam vocare. Etsi enim ea ætate sæpius contin-
git, & septuagenario erat major tum Cardinalis de
quo modo dictum est, tum generosus Comes M.
Ant. Trento, quem annis ante eum quinque ab ea-
dem febris periclitantem eodem remedio curaveram,
eorum neutro, quod minus frequens est, in febrim
incidente; tamen & Mortonus (r) puerum duode-
cennem, & Tortus (s) puellum teneræ ætatis, ne-
dum aliam in medio adolescentiæ cursu his, quas *le-*
thargicas appellabat, febribus laborantes, proposuere.
Pariter non quia primos paroxysmos, aut primam
alicujus paroxysmi partem sine profundo isto sopore
ægri transfegerint, velim sine metu sis, ne in ulte-
rioribus paroxysmis, aut paroxysmi partibus sopor
ingruat. Nam quamvis sæpius antea, quin multo an-
tea; non raro tamen septimo demum paroxysmo ad-
venit: & quamvis in ipsa paroxysmi invasione simul
invadere plerumque soleat, ut Sydenhamius quoque
(t) significat, idque tempus, juxta Harveii (u)
dissectiones mortuorum in principio accessionis, re-
toræ sanguinis sit opportunum; non desunt tamen
exempla gravis soporis non modo aliis paroxysmi tem-
poribus, quod non infrequens est, sed, quod perra-
m est, hoc declinante advenientis, quale in Com-
mercio Litterario (x) adnotatum videbis.

At tu indicia fortasse optabis, per quæ dum febris
benigna non videtur differre, conicere possis, per-
niciosum istud symptoma esse adventurum. Id & alii
contaverunt non minus, quam noscere si quis forte an-
num 1731. ejusmodi febres observasset. Cujus
riusque voti vel uno lecto, quem laudavimus, Tor-
tus, facile compotes fieri potuissent. Qui cum scripta
ante finem sæculi XVI. ab Ludovico Mercato, &
ante finem sæculi XVII. ab Richardo Morto-
no de Perniciosis Intermittentibus Febribus in cele-
stem Therapeuticen suam (y) non sine additis Scho-
lis transfulisset, perfecit, ut scire omnes possent,
Hippocrati, & Veterum non paucis ignotum non
fuisse, Intermittentes Febres aliquando malignas fieri,
exitiales (z), tum quibus ex signis Mercatus ge-
neratim docuerit intelligere, eas fore perniciosas (a),
speciatim vero in illis de quibus loquimur, pertime-
re, ne tertia, aut quarta accessione gravis somnus,
aut gravis alia ex soporiferis affectionibus omnino es-
sentialis fiat (b).

Nec vero prætereunda sunt
exempla Tortus quoque & generatim, & speciatim ex
propria observatione signa proposuit (c), & produ-
xit suo loco historiis tum ad cætera genera (d),
tum ad hoc quo de agitur (e), pertinentibus con-
firmavit. Quibuscum junges quæ ab altero Illustri
Medico adjecta sunt signa ad hoc idem genus spectan-
tia (f). Soporis autem gravissimi mox adventuri
indicium videbis apud Tortum (g) hoc inter cæte-
ra, quod æger interdum balbutiens verba mutilet,
aut unum pro alio proferat, non secus ac si *levi apo-*
plexia in linguæ paralytim degenerante foret detentus.
Idem etiam apud eundem Vetulæ historia (h), cui
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

in febris exacerbatione cum accidisset non modo ut
recte verba proferre non posset, verum etiam mani-
festa aliqua oris contorsio, in sequenti exacerbatione
cum iisdem sopor insuper gravis accessit, in proxima
autem, apoplexia, quæ in paralytim dexteri totius
lateris transivit: atque ut scias, hæc a febre fuisse;
usu Peruviani corticis sublata sunt. Intelligis non so-
lum quæ soporem, & post hunc apoplexiam inter-
dum prænucciarint, sed simul apoplectici potius ge-
neris, quam lethargici istum esse soporem, præfer-
tim cum eo stertore conjunctum, qui cum graviore
apoplexia jungi solet. Quæ spectantes Sydenhamius
(i), aliique insultum hujusmodi *Apoplexia vera si-*
milem plane esse, scripserunt, & Tortus ipse (k),
tandem, nisi per corticem inhibeat, *fortis Apople-*
xia instar occidere, Mortonus autem (l) puerum
quem supra memoravimus, bis inventum ab se, ait,
stertentem, caterisque Apoplexia fortissima symptoma-
tis affectum, senem autem Avunculum suum (m)
multos jam annos hebetem & somnolentum, *apople-*
xia correptum fuisse, retulit, ejusdem generis, ut in-
sultu remittente, utrumque cortice eodem, larga ma-
nu dato, servaverit. Senis vero hujus hebetis & so-
mnolenti, & obesi insuper commemoratio, cum hi-
storiis aliis conjuncta, & speciatim cum ea quæ in
Commercio Litterario (n) ab diligenti sane, ac so-
lerti Observatore descripta est, Anus videlicet quæ
diu antea brachii stupore, & debilitate, mox etiam
capitis gravitate, vertigine frequenti, & magna pedum
lassitudine afflicta, sopore profundissimo in febris in-
termittentis paroxysmis corripiebatur; hæc, inquam,
exempla sollicitum facere te debent in febribus inter-
mittentibus quæ homines detineant iisdem, aliisve ca-
pitis ejus generis, aut nervorum affectibus obnoxios,
ne forte sopore isto terrifico, aut, ipso etiam non
prævio, apoplexiaprehendantur. Namque ut exlau-
dato Observatore (o) exempla suppetunt *apoplexia-*
immedicabilis, & *apoplexia subito occidentis*, quæ so-
porem secutæ sunt, sic & alia habemus in quibus
absque soporoso affectu prægresso, intermittentibus cor-
reptos febribus rapuit apoplexia. Igitur ubi æger iis
erit obnoxios malis de quibus dicebamus; illi præ-
sertim, sicut alii, fac corticem & tempestive præ-
beas, & justo ut tempore possit retineri cures; is e-
nim quem subito apoplexia occisum retulimus, ne-
quaquam potuit retinere. Quæ me res in Comite
Trento, simul quasi apoplectico, ut dictum est, so-
pore, simul nimia alvi lubricitate affecto, eo magis
anxium habuit, quod ejus Fratrem annis superiori-
bus repentina apoplexia sublatum fuisse, non ignora-
bam. Sed in paroxysmi remissione iis quæ ventricu-
lum corroborarent; opii enim vel pauxillo tunc uti
veritus sum; sic satis admittis, ut retineretur cor-
tex, operam dedi. Deus autem meis annuit vo-
tis.

32. Non puto, gravius te ferre; non mirari au-
tem, certo scio, quod pro mortuorum ex hisce febrim
anatomicis Observationibus, Observationes pro-
tulerim in viventibus habitas. Nosti enim cum in ea
quæ in Sepulchreto est de Febribus Sectione quasdam
hujus quoque alterius generis historias (p) propo-
ni, tum præsertim a periculosis dissectionibus me re-
fugere consuevisse. Quo minus, opinor, expectabis
sectiones a me institutas eorum quos malignæ febres
variolis stipatæ absumpsere, cum scias, me necdum
variolis fuisse correptum. Neque enim tanti sum ani-
mi, ut imitari audeam Theodorum Zwingerum, qui
ut in Sepulchreto (*) etiam leges, cum eo nun-
quam morbo laborasset, puerum eodem occisum
dissecuit. At enim, inquis, vel peste ipsa
peremptorum cadavera, jam frigida præsertim, disse-
cta, nocere negarunt Doctissimi Viri. Ego vero hos
legi; sed quid Thomas Bartholinus (q), & Isbrandus

L 1

Die-

(r) Pyretolog. Exerc. 1. c. 9. Hist. 25. (s) Therapeut. Special. ad febr. period. pern. l. 4. c. 3. Hist. 9. & 1.
(t) Epist. Respons. de Morb. Epidem. (u) Exercit. 1. de Mot. cord. & sangu. c. 16. (x) A. 1740. Hebd. 13. n. 2. (y) l. 2.
(z) Ibid. c. 4. Schol. 1. & c. 8. Schol. 1. (a) Ibid. c. 2. ante Schol. 3. (b) Ibid. c. 3. ante Schol. 3. (c) l. 3. c. 1.
(d) l. 4. c. 1. & 2. (e) Ibid. c. 3. (f) Ibid. c. 2. ante Schol. 3. (g) l. 3. c. 1. (h) l. 4. c. 4.
(i) Epist. cit. (k) l. 3. c. 1. (l) Hist. 25. cit. (m) Hist. 26. (n) A. 1738. Hebd. 33.
(o) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 24. n. 3. & A. 1734. Hebd. 13. post n. 2. (p) Append. ad Obs. 10. & 29.
(*) in Additam. ad hanc Sect. Obs. 19. cum Schol. (q) Consil. de Anat. Pract. n. 3.

Diembroeckius (*r*), qui eosdem legerant, censuerint tamen, animadverti. Nam primus, *nollem*, inquit, eorum rationibus *nimum fidere*; alter vero, cadaver, cum jam plane perfrigeratum est, *multo quidem minus contagiosum est, quam corpus morbosum vivens*; contagiosum autem esse, non negavit; imo exemplo suo quid sentiret, ostendit, cum, etsi erat qui carbunculos in ejusmodi cadaveris ventriculo se ipsi ostensurum promitteret; (*f*) sibi, ait, *non placuisse irritare crabrones, & aperta abdominis cavitate contagii periculo se exponere: illudque se credere, quam videre, maluisse*: & rursus (*t*) cum in refrigerato cadavere exatuhemata per artuum musculos altius pergere, a Chirurgis, se præsente, demonstratum esse, narrasset; an viscera quoque iisdem inficiantur, *oculorum experientiam non habeo*, inquit, *propterea quod licet contagium a dissectione musculorum parvi faciam, illud tamen ex apertione cavitationum abdominis, & pectoris furiosius in astantes irruere posse, credam*. Noli igitur mirari, quod inter quamplurimos esse malim, quam inter *paucissimos*, ut idem ait (*u*), *iis credentes, qui cadavera pestiferorum contagiosa non esse, asserunt*. Quod si paucissimi non fuissent qui iis crederent; putasne, post tot pestilentias, futuras fuisse tam paucas cadaverum in ipsis extinctorum Observationes, quæ in Sectionem hanc Sepulchreti referrentur? perpaucae enim sunt, si denias quæ ex auditu scriptæ, aut quæ incredibilia habent, tum quæ repetuntur, ut quæ Observatione LXII. postquam §. 3. posita fuerat, §. quoque 7. iteratur. Et ne forte suspiceris, Anatomicos ab illorum dissectionibus inani potius metu, quam rationibus fuisse absteritos; has leges simul cum contrariis perpensas apud eosdem Bartholinum (*x*), & Diembroeckium (*y*). At si illis perlectis, nullum tamen esse periculum quod metuamus, arbitraris; accipe quid in Theatro hoc nostro acciderit corpora eorum disseccantibus quos maligna dumtaxat, non pestifera, occiderat febris. Ex peticulari, quam vocant, febris mortuum Professor, juvenis valens ac robustus Stegagnonius, hætenus inciderat, ut solos dorsi musculos, Diembroeckio fortasse credens id parvi facienti, appareret, cum eadem febris correptus, e vivis ereptus est. At fuerit cadaver illud non omnino adhuc frigidum; certe erat intus extraque jam frigidum cadaver Aniculæ, cujus venter cum a Cl. Vulpio A. 1717. Januario mense aperiretur, ipse autem adstarem, ut singulorum viscerum sedem Auditoribus ostenderem, etsi nullus odor gravior solito existebat, nec ullum, præter intestinorum implicationem, vitium apparebat; continuo tamen insolitum quendam languorem sensi, non secus ac si animi instaret deliquium: mox autem ostensione illa absoluta, cum vix domum uterque rediissemus, pariter febrili horrore, & frigore, & dein calore ad eundem modum, eodemque tempore correpti sumus, indeque ego, quamvis fracta febris vi, per annos aliquot ita male valere cœpi, ut in nuncupatione Adversariorum IV. indicavi. Nec mirum: etsi enim ea scæmina pro apoplectica in Nosocomium illata fuerat, & reapse erat; illa tamen apoplexia malignæ, ut postea inquirendo compertum est, febris, cum domi ægrotaret, non ita pridem accesserat. Vides igitur, ne illud quidem satis esse ad periculum effugiendum, cadaver non ante incidere, quam frigidum factum sit: quam cautionem qui laudarunt, illud præterea animadvertisse non videntur, frigere exterius posse, interius autem calorem retinere, quod ex Epistolis ad te nostris intellexeris non raro fieri, & aliquando vel trigesima a morte hora (*z*) in ventris interioribus calorem superesse. Num igitur expectandum diutius est? At putrescens cadaver *multo magis contagiosum evadere, ajunt, quam corpus morbosum vivens*. Nec tu mihi objicias, fuisse, & esse qui, hisce omnibus pro nihilo habitis, impure id fecerint. Nam neque eadem natura, & vis

est malignarum omnium febrium, neque eadem Professorum omnium dispositio: quarum neutram cum pro certo scire quisquam possit; quis tutius esse se timidiorum consilium, neget, quam audaciorum?

33. Verum, ut ad me, & ad variolas redeam; quidem prima adolescentiæ cum in ejusmodi ipsarum Constitutionem incidissem, quæ neminem ferme a eum usque diem interemerat, discendi studio abruptus, egregium in Nosocomio Medicum sequi non dubitabam, & qui ex variolis decumberent, eorum quoque pulsus explorare non verebar, nedum cæteris adnotare, & inquirere, etiam leviora, ut puta quod collyrio fieret, ut cum reliqua cutis pene tota pustulis aspera esset ac foeda, in palpebris tamen lævis, & videbam servaretur, & nitida; fiebat autem aqua stillicidia plantaginis in qua salis, ut vocant, saturni paucillum erat solutum. Quæ dum animadverterem forte accidit, ut unus, itemque alter ex iis ægrotantibus, Medico frustra omnia quæ poterat, diligenter præstante, e vivis eriperetur. Quo exemplo admonitus, nunquam postea volui ejusmodi ægros invisere ne ad Principes quidem Viros accitus. Nec, licet a hanc usque ætatem processerim, committendum esse duxi, ut in periculum me volens conjicerem, quando vel octoginta annos natis accidisse, novi, ut variolarum contagio, cujus jam se immunes putabant non secus ac pueri, inficerentur, & multo quam hi facilius perirent; quanquam in sævissima A. 1749. Constitutione Foroliviensi, vetula, ea quam modo diximus, ætate major, eo morbo conflictata, raro sane exemplo evasit. Sed quod mihi facere non licuit, ut inde mortuos disseccarem, toties, & tot alibi Anatomicis factum est, ut mirari subeat, Viros cæteroquin Doctissimos, qui post illorum jam editas Observationes, ignorare viderentur, aberraturos a vero, qui variolas alibi quam in cute, præsertim vero in intestinis, tum nunquam, tum semper provenire contenderent. Horum primos, facile credas, cum in Observationes forte incidissent ejus similes quæ a Peyerio filio (*a*) proposita est; alteri autem in alia cum iis convenientes quas ab se habitas memorat Cl. Gunzius (*b*), utrosque cæterarum oblitos, cuncta illi primos quidem, alteros autem his consimiles existimasse; quando multæ, jam relatæ in Sepulchretum extabant, quarum aliæ cum illis, aliæ vero cum hi apertissime consentiunt. Sunt præterea quas utrisque addendas colligere possis ex laudata Cl. Phil. Confabratione Fabricii Dissertatione (*c*). Atque insuper ut Dissertatione altera (*d*), quæ, Buserio Præsidente, habitæ est, Observationem tibi exhibebit in Serenissimo quodam Principe, cum primis illis convenientem, ita quæ cum alteris convenient, dabunt plures Volumina (*e*) Cæsareæ Academiæ. Quin aliæ non defunthistoriæ, quæ & alibi quam in cute, neque tamen in intestinis, aliisve visceribus, conspectas variolas aut se indicantes proponunt. Cujusmodi illæ sunt quas leges in Actis Hafniensibus (*f*), in Ephemeridibus (*g*) prælaudatæ Academiæ, in Opusculis Pathologicis (*h*) Præstantissimi Halleri, & hæc quoque est quam ab eo qui inter Magistros meos fuit Jacobo Sandrio, cum Bononiæ olim essem, acceptam ferme totidem ac Vir ille Doctus retulit, verbis subiicio.

34. PUER Nobilis, cui paucæ exterius variolæ signa autem nulla erant aliarum quæ visceribus infunderent, suffocati instar moritur. C O R P U S C U L U M, ab Sandrio ipso apertum, pulcherrima viscera habebat omnia. Sed una laryngis musculis innata erat variolarum pustula, & circum hanc ater jam apparebat gangrænæ color.

35. Porro cum aliis quoque malignis febribus sæpenumero gangrænâ interiorem conjungi; imo si lethales sint, tunc viscerum inflammatio

(*r*) De Peste l. 2. c. 3. adnot. 12. (*f*) Ibid. l. 4. Hist. 15. (*s*) Hist. 32. (*u*) Hist. cit. 15. (*x*) n. 3. cit.
 (*y*) adnot. 12. cit. (*z*) Epist. 3. n. 2. (*a*) Obs. Anat. 2. (*b*) In Hippocr. de Humorib. not. 21.
 (*c*) exhib. Obs. circa Constit. Epid. A. 1750. not. h. ad §. 19. (*d*) sist. Hist. morbi, & cadaver. variol. c. 1.
 (*e*) Eph. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 97. cum Schol. & Cent. 9. Obs. 52. (*f*) Tom. 2. P. 1. Obs. 109.
 (*g*) Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 47. (*h*) Obs. 44. in fine.

nes degenerare in gangrænas, ex pluribus, quas in Sectione hac Sepulchreti leges, Observationibus apparebit. Quibus has etiam adjunges. Sanctorius noster (i) quidam alii putarunt, inquit, febrem malignam ab aliqua gangræna in jecore, vel in alio viscere oriri, quod nos non semel in cadaveribus observavimus. Dominicus Gagliardi (k) in dissectionibus eorum qui a maligna febre pereunt, cum ulcera ab erodentibus medicamentis quæ vesicantia vocant, aperta, ipsa quoque gangræna affici incipiunt, inter, nas gangrænas persæpe conspici, affirmabat. Et Josephus Lanzonus (l) Epidemicam describens Constitutionem Ferrariensem A. 1729. in apertis nonnullorum corporibus quos ea febris occiderat, inter cætera aliquas maculas lividas in ipsis intestinorum tunicis memoravit. Tu alia, quæ non deerunt, exempla adjicito.

36. Nunc antequam finem scribendi facio, te miraturum non puto, initio præsertim admonitum, nihil repetere me velle ex iis quæ ad te alias scripsi, miraturum, inquam, non puto, quod de certis quibusdam Febribus nullam hic mentionem injecerim. De earum plerisque egisse me, scis, cum de aliis agerem morbis. Nonnullas tamen, ut puta quintanas, & quæ longiora intervalla habent, me fateor non nominasse; neque enim vidi, nisi septimanam excipias, quæ, cum Bononiæ degerem, in Patricio Viro exacte recurrebat: nec de illis dicere quidquam possum, nisi quod etsi quartanis fere succedant, non sunt tamen, ut aliquando factum est, pro quartanis habendæ quarum longiora reddita sint intervalla, nisi quartanas pariter cum succedunt tertianis, pro tertianis

quarum tardiores facti sint reditus, contra ac Medici ab antiquissimis usque temporibus statuerunt, habere velimus. Quod præclare animadvertit Solers Vir Zevianus meus (m) ubi quartanæ mutationem in quintanam, hujus in tertianam, & mox hujus in quartanam, & quartanæ denique in sextanam, hancque constantem, in adolescentula a se visam proponit: cujus ultimæ febris exemplum perrarum est, cum duo, haud amplius, me legisse, meminerim, alterum Gentilis (n), Lanzoni (o) alterum. Qui vero post hujus generis febres mortui sint, in iis quid sit inventum, me latet. Sed cum ipsæ diuturnæ sint, aut diuturnis succedant; veri simile est, post se relinquere eadem ferme quæ illæ solent. Solent autem mesenterii, aut lienis vitia, aut alterius proximi visceris, & nominatim jecinoris. De quibus simul omnibus exemplum habes apud Cl. Fantonum (p). De liene autem satis ostendimus alias non uno loco, sed præsertim Epistolâ XXXVI. (q) quæ consentientia videbis cum Observationibus, in Sectionem hanc Sepulchreti relatis, ubi de Quartanis (r), & de Erraticis diuturnis febribus (s) actum est. De jecinore ibidem quoque reperies exempla. Quibuscum junges quæ Commercio Litterario (t) leguntur de hepatis substantia, præ reliquis sedem quartanarum fovente, hincque in plurimis quartana mortuis læsum modo, modo exsiccatum, modo inflatum hepar inveniri.

37. Hæc habui quæ super plerisque Febrium generibus ad Valsalvæ historias adderem ex meis, aut aliorum sive mecum communicatis, sive lectis Observationibus. Quæ tu, ut soles, æqui bonique facies: & valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA L.

Agitur de Tumoribus.

Quos morbos statim post Febres plerique facile proposuissent, Arthritidem, Luem Veneream, alios ejuscemodi, Boneto placuit differre, & inter nos, Febresque interjicere Tumores, Vulnera, Ulcera, & quæ alia ad Chirurgiam spectant. Quæ facultas, cum minime ignores, quantopere a Valsalva adamata sit, & exulta; fortasse jam plurimas, si minus ex me, quem nosti, non, uti ad mortuorum sectiones, ita ad viventium, natura esse factum, at certe ex illo Observationes expectas. Nec tuam te defellisse opinionem, ex proximis Litteris cognosces, quæ erunt de Vulneribus. Neque ille tamen paucas abuit de Tumoribus Observationes. Verum alias partem non commisit, alias commisit quidem; sed primum aliquot aut ipse vulgavit, aut ego aliis Epistolis descripsi. Quæ omnia hac indicabo dumtaxat, & relegere possis, si velis; nihil autem repetam, si melius sit, si meum. Ut enim Sepulchreti ordinem, qualiscunque is sit, quemadmodum fere solitus sum, sic etiam sequar; non sequar tamen repetitiones. Quarum aliquæ non modo, ut multæ, haud sunt illarum Observationum, quæ ultro in aliis quoque Sectionibus positæ significantur; sed earum quæ in hac eadem iterantur II. Sectione, ut cum inter eas quæ Additamentis leguntur, vel prima ipsa cum subjecti Scholii parte, proposita jam supra fuerat Observatione VI. (a) a Boneto, qui locum ipse quidem inde sumpserat, non reticuit, aut cum eidem tamen, quod prope incredibile est, accidit, ut unæque pagina (b) unam eandemque bis ex Garnierii historiam produxerit.

2. Igitur quod ad Tumores spectat Sanguineos sive ros sic vulgo appellant, sive eos præsertim quicum Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

rupto venæ trunco aliquo communicant, varices spurie, ut opinor, a Boerhaavio (c) postea nuncupati, quid Valsalva viderit, & censuerit, in mea habes Epistola Anatomica XIII. (d) magisque in Tractatu illius de Aure Humana (e), utrobique autem (f) ea pariter quæ spectant ad Steatomata palpebrarum.

Utinam sic diserte judicium addidisset suum de natura cujusdam tumoris quem ad hunc modum nobis descriptum reliquit.

3. MULIER annos nata ad quinquaginta laboraverat tres jam menses tumore in dextera colli parte duro, oblongo, ovi galli Indici magnitudinem æquantem, cujus erat basis in ejusdem lateris arteria Carotide, unde sursum pergens usque ad ejus arteriæ divisionem, finiebatur. Hic aliquando dolebat; aliquando nullum profus afferebat dolorem. Tandem viginti circiter ante mortem diebus crebrius vexare cœpit, in ipsa præsertim laryngis regione, ut cum peculiari quodam stertore cogeret respirare, cui comes erat in gutture quidam ardoris sensus. Itaque mulierem confecit. Nolo hic, ut in tumore altero feci, quem in sinistra juguli parte durum pariter, & nulla memorata pulsatione, Valsalva descripsit (g), meas tibi conjecturas proponere: ipse, ut malueris, judicabis. Ego vero ad certiora exscribenda transibo.

4. VIRGINI ingenii vividi, quæ aliquot jam annos, propter ætatem ad quinquagesimum circiter perductam, menstruis carebat purgationibus, canerosus tumor in dextro latere prope axillam obortus est. Hic paulatim in crassitudinem quidem parum, sed multum in latitudinem, & longitudinem crevit, ut ad axillam perveniret. Proximus artus œdemate intumuit. Accessit tussis, sputum materiæ

L 1 2

catar-

(i) Comment. in I. Fen. I. Avic. Qu. 86. (k) Dell'Infermo istrutto P. 2. Vegl. 30. (l) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 209.
 (m) Nuovo Fonte di Pronostici P. 1. (n) apud Schenck. Obs. Med. 1. 6. ubi de raris febr. typis Obs. 2.
 (o) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 10. (p) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 10. (q) n. 18. (r) sub Obs. 30.
 (s) sub Obs. 32. (t) A. 1739. Hebd. 50. (a) §. 7. (b) Obs. 7. §. 1. & 3. (c) Prælect. ad Instit. §. 711.
 (d) n. 4. (e) c. 4. n. 8. (f) Ibid. & nostræ illius Epistolæ n. 2. (g) Epist. 17. n. 19. & 20.

catarrhalis, spirandi difficultas, multa sitis, & mors denique. TUMOR eas quibus infederat, partes, quantum quidem percipiebat sensus, altius non læserat. Proximum artum secando, multum feri flavescens effluxit, quod omne in Adiposæ membranæ cellulis substiterat. Totum quoque ab eodem latere Thoracis cavum ejusdemmodi replebat serum, multis interjectis concretionibus ejusdem coloris, mediæ autem inter membranofam, & *gelatinosam* naturæ, quarum pleræque pleuræ adhærebant. Pulmones erant adeo contracti, ut primo aspectu quasi deesse viderentur. Cor valde exiguum. Cæterum, quod ad Ventrem attinet, ventriculi fundus multum erat extensus; lien perparvus; jecur a naturali colore ad fuscum inclinans; ejus vesicula exilis, & inanis. Ovaria albicabant: & quamvis naturalem servarent figuram, & molem; valde tamen induruerant.

5. Rondeletii Observationem, in Sepulchretum relatum, non hoc loco, in quone memoratur quidem, sed libro II. (*b*) leges, propositæ similem. In utraque enim cancrusus thoracis externus tumor, difficultas spirandi, multumque est in thorace serum: quod in illa tamen succrevisse tumore decrescente, in hac autem crescente, ostendit tempus quo ducendi spiritus difficultas accessit. Faciet hoc discrimen, ut rem aliquanto aliter in illa explices, atque in hac Observatione. Cui ut peculiare est quod ad serosum attinet brachii tumorem, sic peculiaris quoque hujus tumoris causa fuit, nimirum Axillaris venæ compressio a cancro illuc se attollente.

6. Sed jam ad alios alterius generis artuum superiorum, aut inferiorum tumores, a Valsalva observatos, veniamus, initio ab iis ducto qui male peractæ venarum sectioni successerunt. Mitto autem quem in Nobili Matrona vidit ob compunctum cum vena tendinem, aut nervum, manu cum acerbissimo dolore plurimum tumente, & eo sedato dolore, assidue tremente; qui tremor non modo posteaquam detumuit manus, sed ad diem usque quo hoc scribebat, videlicet quinque ipsos annos, nullo proficiente remedio, persistabat. Tumorem pariter mitto qui Juveni accidit, vena in cubiti flexu ab inepto Chirurgo transfixa, effusaque introrsum sanguine, unde magnus postea, longæque, & difficilis curationis accessus.

Tumoris potius a vulnerata eo in flexu arteria, Valsalvæ manu perfanati, historiam tibi eo diligentius describam, quod res majoris momenti est, nec indigna quæ a te cum Observationibus conferatur, visa ibi ab aliis, aut facta, aut adnotata proponentibus, ut puta ab Rockio (*l*), a Petito Chirurgo (*m*), a Teichmeyer (*n*), & ab iis quos dum has Litteras recenserem, legi, Medico Cl. Trewio (*o*), & industrio Chirurgo Guattano (*p*), præsertim vero a Cel. Auctore infra (*q*) laudandæ Dissertationis. Hæc igitur Valsalvæ Observatio etsi in nonnullis, manca videri potest, ut ab homine qui sibi scriberet, fusa; tamen quædam habet peculiari attentione digna, illudque insuper quod ejusmodi curationis prius a Valsalva peracta est, quam ab aliis peragi vidisset, additurus, qua erat solertia, atque industria, subinde alia, si diutius vixisset, eique aliæ istiusmodi suscipiendi operis occasiones se obtulissent.

7. CHIRURGO annorum circiter duodeviginti, dum propter thoracis morbum sanguis e brachio mittitur, arteria vulneratur. Qui miserat, venam incidisse se, credens, non aliter vulnus obligat, ac si nihil nisi venam, incidisset. Post dies aliquot tumor in cubito animadvertitur: qui intra dies amplius viginti ad pomi magnitudinem excrescit. Hunc chirurgus quidam, pus subesse ratus, incidit: ex inciso sanguis incipit exire, sed sine impetu, sanguineis videlicet grumis obstantibus, & exitum quasi omnino claudentibus. Verum tribus post diebus, via sibi facta, sanguis erumpit: idque non illo tantum, sed & duobus proxime insequentibus diebus, semel quidem quotidie, at ea copia, quæ cum adstringentibus reme-

diis nullo modo cederet, ægrum quasi ad animi deliquium duceret. Interea & manus, & cubitus, & proximus humerus ferme usque ad medium, intumuerant: inflammatio autem prope incisum tumorem jam erat oborta. In tanto periculo, Medici ad vocantur, chirurgiam quoque probe callentes, in hi Valsalva. Qui, re diligenter perpensa, ita est curationem aggressus. Primum fascia quam nunc torcular vocitant, sic humerum vinxit, ut pro eo ac opus esset, prompte illa, facileque laxari posset. Tum vulnus, a chirurgo, ut diximus, tumori inflatum superiora versus secundum arteriæ consuetum iter protulit. Sic toto patente tumoris cavo, quod pugnum ferme comprehendisset, sanguinem, quo plenum erat & concreto, & fluido, eduxit, locumque bene ablui spongiis, calefacto vino madentibus. Quo facto, tantisper fasciam laxari jussit, dum effluens sanguis vulneratæ proderet arteriæ sedem. Erat hæc in cavillius fundo; ut valde incommodum fuerit ob profunditatem, arteriam circumligare. Quam cum tandem, continuo supra vulnus, vinxisset; haud amplius, quantumvis laxata fascia, sanguis extulit. Verum illico quidquid ejus artus erat infra injectum arteriæ vinculum, sentiendi, & movendi vim amisit paucisque post horis frigidum est factum: nec pulsus amplius percipiebatur. Hic tamen circa tertium a ligata arteria diem percipi iterum, sed vix, cœpit: a circa quintum ad naturalem quasi impetum jam redierat. In hujus diei exitu sanguis in lecto animadvertitur, eoque fasciæ, vulnere circumjectæ madentes conspiciuntur. Quibus caute ablatis, & vulnere inspecto, nec sanguinis quidquam erumpit, nec unde eruperit, ullum est signum. Ab hac ultima sanguinis eruptione pulsus iterum omnino amittitur non secus ac si novum arteriæ vinculum injectum esset. At membrum tamen post multos dies naturalem sensum recuperat calorem, motum quoque, sed hunc tardius; nam octo, aut novem menses debilita restitit, & quædam macies, & fuscus unguium color & facilis a frigore læsio. Verum eo quod diximus exacto tempore, hæc omnia desiere; pulsus etiam quamvis languido, redeunte.

8. Hanc a me cum petiisset historiam Cl. Vir Petrus Paulus Molinellius, continuo, & perlibenter misi, tum ut homini Medica, & Chirurgica Facultate præcellenti, & bene de me merito gratum facerem, tum etiam, ut quam mancam, sicuti ad ipsum quoque tunc scripsi, mittebam, eam ipse, qui Chirurgum illum & viventem noverat, & mortuum dissecuerat, quo ad ejus fieri posset, nobis perficeret. Quod præclare ab ipso factum perspicias, si Dissertationem ejus leges, quæ inscribitur *de Aneurysmate e læsa brachii in mittendo sanguine arteria*. Præcipua huc redeunt, non unum tantummodo, sed plura vincula Valsalvam arteriæ injecisse, cogente si stendi sanguinis difficultate: hominem postea incolu mem vixisse, & non nisi trigelimo circiter post eam curationem anno tabe, & ascite confectum esse: eum autem brachio quod læsum fuerat, non secus ac altero, uti consuevisse, quippe cum jam nullum; si utrumque brachium inter se conferres, discrimen agnosceres, ne in pulsu quidem. Quod tanto magis mirandum est, quia in mortui dissectione, cum Brachialis arteria eo loco ubi aneurysma fuerat, ad tractum duorum pollicum omnino deesset, nempe mortuo olim, ferro, & pure absumpta, nulla inveniri arteria potuit quæ pro ipsa communicationem inter superiores ejus truncum, & Radialem, Ulnaremque arterias servaret præter unam, eamque non solum more flexuosam, sed tenuem adeo, ut difficillimum si intellectu, quomodo Radialis arteria, influente tantum pauco sanguine, & per tot flexus traducto, æque pulsare ac altero in brachio posset, tum æque esse brachium utrumque & nutritum, & robustum, aut certe actiones æque idoneum. Et inventa quidem est ea pars nervi quæ in tractu illo eodem erat, in quo diximus Brachialem arteriam defuisse, in prægrandis ganglii modum ampli-

(*b*) Sect. 1. Obs. 72. (*l*) Commerc. Litter. A. 1734. Hebd. 36. n. 2. (*m*) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1735. & 1736.
 (*n*) Dissert. de stupendo Aneurysm. & cæt. (*o*) Act. N. C. Tom. 8. Obs. 126. (*p*) Hist. 2. Aneurysm. Hist. 1. (*q*) n. 8.

mplificata. Sed etsi nervi ejus vires sic augeri possunt, existimares; tamen justum musculorum robur, & partium nutritionem, & arteriarum præsertim pulsus sine justa influentis quoque sanguinis copia, justoque impetu, non intelligeres. Certe autem excludo præcipuo arteriæ trunco, ramos laterales, & ceteros per se parvos, postea distendi, si liquidum, solum in eos agat, Viri Doctissimi, & in his Hallerus (r), & ex physicis, & hydraulicis non dubitabant: quin idem Hallerus (s) & vulgo notum esse, & se vidisse, confirmaverat, ressecta arteria radialis, ita dilatata fuisse sensim ulnarem, ut rami omnes, quibus prospicit radialis, inde sanguinem acciperent. Quo magis optatum est, ut in cadaveribus eorum quibus olim arteria ipsa Brachialis; aneurysmatis curandi causa in brachii flexu, obligata fuerit, iterum, iterumque ab anatomis, inprimisque ab eodem Præstantissimo Molinellio perquisitio hujusmodi repetatur, ut sicuti quæ in hac prima deprehendit, accurate adeo proponit, ita in aliis eadem, an alia occurrant injectionis etiam auxilio, certiores fiamus. Ut enim illius arteriæ truncus raro duplex sit; ramos tamen ab ipso tum in Ulnarem, tum in Radialem pertinentes quos Cel. Winslowius (t) Collaterales vocat, non in punctis quidem corporibus ad eundem modum se habere, sed plures in plerisque esse, vel ex ejus, & laudati Halleri (u) collatis inter se descriptionibus satis constat. Veri itaque simile est, fore ut alias aut non plures, aut unus aliquis magis dilatatus ex Collateralibus ramis se se oculis objiciat: quanquam nec quidem satis intelligi posset quod Valsalva circa unctum ab ligata arteria diem observaverat; nam ramorum illorum dilatatio fieri paulatim debet; quomodo tam cito pulsus ad naturalem quasi impetum redierat?

De nervis autem; tametsi brachialium communicationes inter se, & frequens ramorum non unius ex illis in unum musculus distributio facere fortasse debent, ne tam solite de ipsis semper quod de arteriis, quæramus; sane illa quam Vir Cl. animadvertit, illa, inquam, nervi simul, ut videtur, cum arteria ligati in prægrande quasi ganglionum mutatio digna est quæ pluribus Observationibus in cadaveribus ejusdemmodi, aut in brutis etiam animantibus data opera magis confirmetur, inquireturque, an influentis in ipsum arteriosi rami manifestissimæ dilatationi, an, si hæc semper non occurrat, vincituræ potius nervi amplificatio illa debeatur.

Cui voto postquam hæc scripseram, interea satis esse factum, jam video (x) quantum ad brutas attinent animantes, experimentis quæ ut per se vix de vulgari digna censeo; ita si debeam pro Valsalvæ repetitis experimentis accipere; quid in ipsis desiderem, erit alibi, ut spero, opportunior tribendi locus. Nunc enim illud tibi multo utilius fuerit, si quas eadem luculenta, & frugifera Dissertatione Observationes, animadvertionesque Cl. Molinellius proposuit de instituenda aneurysmatis in cubiti flexu curatione tum expeditius nervum cum arteria colligando, tum vero tutius sacco etiam aneurysmatis vincula injiciendo, attente diligenterque perpendas; & cum iis quas in posterum peragat, curationibus jungas. Verum ut ille nobis superiorem Valsalvæ Observationem perfecit; sic haud satis scio, an invenire nunc possim qui insequentem perficiat.

9. QUIDAM aneurysma in sinistro poplite decem circiter annos pertulerat, vehementem dolorem afferens, & diametro uncias Bononienses tres cum semis ferme æquans. Is cum a Valsalva curatus esset; novissime tamen periit ob alterum in dextero poplite aneurysma. IN THORACE quoque aneurysma aliud habuit ad arteriæ Magnæ curvaturam.

10. Cum Medicus, & Chirurgus, siquis alius, Eruditissimus Laurentius Heisterus in ea Dissertatio-

ne quæ de Genuum Structura, eorumque Morbis inscripta est (y), monuerit, paucissima in poplite aneurysmata fuisse adnotata, & sane præter ea quæ ipse memorat, vix de duobus me legisse meminerim, quorum alterum uno verbo olim indicavit Severinus (z), alterum nuperrime quantam vim sanguinis contineret, scripsit Matanus (a); propterea nolui hanc, quamvis obscuram, si spectes ea quæ mox dicam, & imperfectam, Valsalvæ Observationem omittere, præterea hoc certe ostendentem, quantum aneurysmatibus sint corpora quædam obnoxia.

Etsi vero Experientissimus Heisterus eandem quam ad cubitum aneurysmatis curationem, in poplite quoque non impossibilem esse, existimet (b) ob eandem spem (quam nunc videbis a Præstantissimo Hallero (c) confirmatam) ramorum arteriæ a latere communicantium, quin se, ubi casus tulerit, eam curationem suscepturum esse, profiteatur; tamen cum plura quam in historia scripserim, de re istiusmodi a Valsalva addita nusquam esse animadverterem; qua ipse ratione curasset, statuere non audebam. Erant quidem inter Valsalvæ schedas Icones duæ, scite, atque eleganter delineatæ, quarum altera Poplitæam arteriam ab ea facie qua respicit exteriora, altera ab opposita repræsentat se ab exteriori facie dilatantem in saccum oblongum, & quo magis ascendit, eo angustiore, nec sine tribus arteriosorum ramorum osculis, cum angustiore sacci parte communicantium; ut nisi ea pars, sicuti solet Præcl. Molinellius, vinculo contracta esset, perdifficilem, & longam manus operam requisivisset; & tamen saccus ab exteriori facie omnino integer ostenditur. Quamobrem, & quod erat homo ob aneurysma mortuus quod in altero poplite excreverat; hoc potius quam illud quod curatum esset, pictum fuisse, ut e mortuo Valsalva exemisset, propemodum conjiciebam. Sed tamen illud alterum quali curasset ratione, non assequerbar, donec Cl. Benevoli Observationes versans in locum forte incidi, ubi (d) modum laudans, a me tibi alias (e) commemoratum, quo Valsalva solebat, sanguine sæpius misso, & tenuissimo dein victu aneurysmata curare, sic curati, in arteria poplitæ, exemplum se in Valsalvæ ipsius Musæo vidisse, testatur, ex homine qui post eam curationem morbo alio confectus fuerat. His enim lectis, iisque Iconibus in manus sumptis, cum animadverterem, diametro certe longe minori quam supra (f) est propositum, saccum repræsentari; cogitare cœpi, tantam sacci contractionem acceptam referendam esse ei curationis generi: quod etsi Valsalva adversus interna, eaque incipientia aneurysmata instituerat, huic etiam fortasse, addita comprimente fascia cum auxiliis aliis exterioribus, adhibere voluisset. Quoniam tamen quædam video quæ cum hac conjectura non satis consentiant, ideo tuum iudicium facio: ego nihil pronuncio, & ad certiora jam redeo.

11. VIRO quadraginta annos nato parvus, sed pulsans, tumor circa inguen dexterum sensim obortitur. Triennii spatio in dies augetur, grandisque fit. Quarto circiter ante obitum mense doloribus vexare incipit, magnoque, & æquali œdemate universum illum artum inferiorem tumefacere. Mense ultimo atrocissimi dolores fiunt, neque ad tumorem solum, sed & aliquando infra malleolum internum: quo uno loco, & sævientibus dumtaxat doloribus, pes sentiebat, omni alioquin sentiendi, & movendi facultate privatus. Nulla unquam hoc toto mense a cruciatus quies; nullus somnus, donec, languentibus viribus, aliquot dies semisopitus æger jacuit, atque ita defecit.

ANEURYSMATIS hujus ingens erat cavum; nam a cute summi femoris anteriore ad crassissimum nervorum omnium Cruralem Posticum perveniebat. Et arteria quidem Cruralis, ex cujus dilatatione tumor inceperat, mediocriter dilatata reperta est;

(r) Dissert. de Arteria Brachii not. ad §. 45. (s) in Boerh. Frælect. ad Institut. §. 692. not. e.
 (t) Exposit. Anat. tr. des Arter. n. 140. & cæt. (u) Dissert. cit. §. 17. 19. & seqq. & 28. 36. 45. Adde nunc Fascic. Icon. Anat. 5. & Guattani Hist. cit. Fig. 1. (x) De Bonon. Sc. Inst. Tom. 3. in Opusc. & Quæst. Præside Hazon Paris. propos. 5. Febr. 1750 n. 4.
 (y) n. 83. (z) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 7. prope finem ad n. 2. (a) De Aneurysmatic. præcord. Morbis Animadv. not. a ad §. 71.
 (b) Dissert. indicata n. 76. 77. (c) Fascic. Icon. Anat. 5. ad Tab. 4. (d) Observ. 11. (e) Epist. 17. n. 30. (f) n. 9.

est; sed aliquot locis dilacerata, aut erosa, per hæc ea copia, eoque impetu sanguinem ejecerat, ut partim corrosis, partim cedentibus musculis, ingens, ut diximus, cavum effecisset, illumque ipsum quem memoravimus, nervum sic erosisset, vix ut pauca fibræ superessent, per quas superior ejus pars cum inferiore committeretur. Id omne cavum coagulato sanguine, & polyposis, ut videbantur, concretionibus plenum erat.

12. Dissectio causam præclare ostendit eorum omnium quæ homo pertulit. Nam postquam aneurysma ex legitimo in spurium, ut spurium quidem plerique intelligunt, degeneravit, id est dilatatae arteriæ tunicæ perruptæ, aut erosæ sanguinem effundere in viciniam cœperunt, jam neque ea vi, neque ea copia reliquus sanguis mitti potuit in subjectas partes, quæ vis, & copia requiruntur ad servandum ejus expeditum per venas redditum: hinc artus œdema. Effusus autem sanguis dum musculos a musculis diducendo, cum interjectis membranis nervulos simul lacerabat, aut distrahebat, dolores creabat, sed levius ferendos, quam ubi denique ad crassissimum illum nervum accessit, jamque mora acrior factus cœpit erodere. Tandem ubi nervus usque adeo exesus est, unde rami fere omnes proveniunt sentiendi, movendique facultatem pedi afferentes; facultas utraque in hoc periit, si eum excipias locum qui prope malleolum internum est; ad hunc enim locum ramus pertinet qui non a Posteriore illo, sed ab Anteriore nervo Crurali profectus, solet Saphenam venam comitari. Cætera quomodo assiduos dolores secuta sint, explicare non est opus. Præstat ex illorum, mortisque ipsius consecutione animadvertere, ubi aneurysmata vel externa nervis, aut aliis acris sensus partibus proxima sint, tametsi per disruptionem & sanguinis profusionem illico non occidant, per acerbissimos tamen cruciatus interficere demum posse. Quod tibi confirmabunt, præter historiam quam nuper vidi a Guattano (g) editam, cum hac Valsalvæ conferendam, quædam M. Aurelii Severini (h) in græco homine, & in sutore Observationes. Sed quam his interjecit, aneurysmatis in Anselmo Pagano descriptionem, ut libenter leges, quippe sede, magnitudine, & adjunctis plerisque aliis cum eo quod modo ex Valsalva propositum est, comparandi; ita cum ejusdem prope dixi incredibilem curationem perpenderit, miraberis plurimum, inter problemata super hac ab Severino explicata, præcipuum illud non fuisse dilucidius, & accuratius enodatum, nimirum *computrefacta, dissoluta, diffracta* juxta inguen Cruralis arteria quomodo potuerit admoti ignis vi suos iterum parietes recuperare, ut artus ille non solum vivere, sed eo vix humili baculo aliquantulum nixus, rectus incedere homo potuerit.

13. De aliis tumoribus qui ad hanc quidem spectent Epistolam, præter ea quæ supra dicta sunt, nihil Valsalva scriptum reliquit, nisi forte huc referre velimus perpauca verba quæ in Medicis Responsis duobus obiter injecit. In altero eorum quod est de Hæmorrhoidibus, quædam cum his descripta condylomata esse posse, ait, cæcas hæmorrhoides, ut quæ sæpe crassa quasi tunica ex pinguedine obductæ videntur esse non vasa, ut sunt, dilatata, sed alterius naturæ excrescentiæ. In Responso autem altero super antiquo ad genu tumore pro exostosi habito, credibile est, inquit, cum tumor statim post retropulsam scabiem in qua, suspicio est, veneni aliquid venerei latuisse, prodire cœperit, particulas quæ sanguinem antea vitiantes, scabiem producebant, ad illum articulum remoratas, tumori originem præbuisse aut fibras lacerando substantiæ ossæ non secus ac quercuum fibris insectorum aculeo perruptis, gallæ obo-riuntur, aut cum humoribus, per articulum fluentibus subsistendo, quæ res facilis est ob vasorum in ejusmodi locis angustiam; sic enim cum ligamentis, atque tendinibus ferruminatæ utrorumque crassitudi-

nem, & duritiem adauxerint; quamobrem, si ma- comprimuntur, ossis similitudinem omnino referunt, quanquam per dissectionem inquirentibus, quod a- quando mihi, inquit, facere contigit, repræsentat substantiam interiorem radicis arundinis; ut crassa quædam comparatione utar.

14. Et hæc quidem Valsalva scripsit. Alia autem quædam a se facta, & observata mihi narravit, aut me præsentem, observavit, & fecit, quæ nunc tecum communicabo. Quorum primum conferre quadantenus poteris cum ea Fabricii nostri Observatione, quæ in Adversariis II. (i) olim indicavi, aut cum altera Viri Illustris Heisteri (k), vel potius, si ganglia utramque harum referre malis, possis quæ dantenus, ut dicebam, cum ea conferre, quæ Archiater Amplissimus Swietenius (l) commemoravit.

15. VIRGINI, ajebat Valsalva, fuisse exigua ad malleolum extuberantiam, quæ ab annis plus se- decim tantos sæpe crearet dolores, ut non semel, nisi domestici prohibuissent, eum sibi pedem fuisset a- scissura. SECTIS ibi secundum cruris longitudinem communibus integumentis, glandulam ab- deprehensam esse parvam, forma ovali, sed depressa colore, & natura, ut videbatur inter Conglobatas & Conglomeratas media. Hac adempta glandula, nu- lum amplius dolorem rediisse.

16. MULIER rusticana, quam cum aspiceres, si- nio confectam existimares, debilis, squallida, exsue- ca, imo ad extremam perducta maciem in Bon- niensi Incurabili Nosocomio jacebat. Malorum omnium causa mamma erat dextera, quæ in tumo- rem excreverat, forma, & magnitudine humanum cerebrum referentem. Is tumor undique, & penitus exulceratus, inter rubram & sanguinolentam substar- tiam hic illic ostendebat plures quasi glandulas, ma- ximis uvæ acinis pares, sed albas, oblongas, læves. Cum aliud, ob virium præsertim infirmitatem, tem- tare non liceret; Valsalvæ venit in mentem tumori- basim quæ ampla erat quidem, sed reliquo tumori- minus, circumjecta instita hæcenus adstringere quæ ad ferre mulier posset. Qua assidua constrictione pau- latim in dies aucta, illud consequeretur, ut oræ tu- moris, nutrimento orbata, circumcirca emortuæ forficibus sine dolore, & sanguinis effusione circumcid- possent, basis autem ambitus magis magisque minue- retur. Hac ratione ad satis longum tempus ser- vata, ingens ille tumor ad exiguam molem re- ductus, & tuto denique amputatus est. Itaque cicatrice obducta, recreata interea mulier disces- sit. Quam tunc ea quidem parte perfanatam esse, ne dubites; ut cætera quæ narravi, ita uno, au- altero interiecto anno hoc etiam accidit ut viderem. Cum enim forte cum Valsalva in Nosocomio essem, ecce quædam supervenit fœmina, quæ ipsum, & me- quoque, ut notos, salutem, optimo corporis habitu & colore prædita, ea autem, quantum apparebat, æta- te, ut illius alterius quam modo descripti, filia, vel po- tius neptis videri posset. Ea vero ipsa erat quæ descri- pta est, & quæ se non agnosci mirata, jam quæ sim, in- quit, noscitis, ubi causam cur huc modo venerim, ape- ruero: & cum dicto pectus ostendit sine mamma, at- sanum a dextris, a sinistris quoque, nisi modicum sub mammæ cute existeret tuber. Sic, in- quit, prior ille tumor cœperat: veni igitur, ut no- vus hic, antequam crescat excidatur. Quod proximis diebus a Valsalva factum est, quamvis verente, ne alius postea, atque alius existeret, & vel hac quo- que demum adempta mamma, alia aliqua in sede, & præsertim in utero exoriretur. Id vero non sine causa veritum esse, nimis sane crebra observatio osten- dit: quin pejora vereri potuisse, eruditissima docebit Illustris Viri Trilleri Dissertatio (m): qua perle- cta, & iis quæ longe atrociora veteris canceri extir- pationem ut plurimum consequuntur, spectatis, exi- stimare licet, num tanta insequens malorum atroci- tas

(g) Hist. 2. Aneurysm. Hist. 2. (h) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 7. (i) Animad. 24.
(k) Dissert. de Tumorib. Cystic. singularib. n. 36. (l) Comment. in Boerh. Aphor. §. 1084.
(m) De nociva Canceri inveter. Extirpatione. Hist. præsertim 3. & Obser. addit. §. 17. & seqq.

as induciis unius, aut alterius anni fati pensetur : quanquam ægra dummodo ex præsentibus doloribus, æthumque allaturis eximatur, graviore postea advenuros, & sævius interfecturos aut minime credat, aut, si credat, tamen ut tempore interjecto futuros, non tanti faciat.

17. Tumorem quoque, sed longe alius generis, a Valsalva excisum vidi. Quem tamen quoniam excisum ego, ipso annuente, persecui, infra in loco describam. Jam enim ad nostras dissectiones transeuntum est. Et primum, ne scripta alibi hic repetam; quæ de varicibus illis spuris, & de palpebrarum steatomatibus ipse adnotaverim, in eodem habes Tractatu, in eademque Epistola quæ supra (*n*) memorata sunt, cum de utroque eorum tumorum genere quid Valsalva tradiderit, indicarem. De steatomatibus autem, aliisque Cysticis tumoribus plura extantigna quæ legas in ea Boerhaavii Epistola quæ de Fabrica Glandularum inscribitur, itemque in Prælectionibus in suas Institutiones (*o*). Et quamvis idem, ut videtur, exemplum tumoris, humorem quosum continentis, non eodem prorsus utrobique modo, memoria, ut opinor, non nihil lapsus, proponat; tamen satis constat id quod præcipuum est, id genus tumorem vidisse: eamque Observationem licet pluribus exemplis a Cel. Heistero (*p*) additis confirmare. Eodemque ex parte attinet tumorum quorundam in capite infantis descriptio, quæ ex Blasio in hanc Sepulchreti Sectionem (*q*) relata est, quamquam erat aqua in plures hydatides dispersita. Mais libera erat, etsi a primo secus videretur, quam ego sic observavi.

18. QUIDAM ex iis quorum collo, & capite sum in publica Anatome A. 1750. parvum tumorem ad finistrum ossis hyoidis latus gerebat.

TUMOR per dissectionem omnino resectus, & ab ovo cornu illius ossis, ad quod exterius alligabatur, solutus, hydatidum aggeriem repræsentabat, ultimo digiti minimi articulo non majorem. Sed illius tumorem cum leviter pupugissem; turbidula quam continebat, aqua omnis continuo defluxit, vix levissima pressione adhibita.

19. Initium magni tumoris, si diutius vixisset homo, hoc facile esse potuisset: quanquam inter eos qui incipientes adhuc, non difficillime solvuntur, hos potissimum censeo esse ponendos: hujusque fortasse generis fuisse, credo, quem in carpi exteriori parte Uxoris meæ enatum vidi, nucis avellanæ forma, duritie, & magnitudine. Cum enim hebdomadis aliquot pertulisset, ecce mane experrecta narrat, repente, & ex toto nocte illa evanuisse. Vera digestio, ut statim perspexi. Non multis autem interjectis diebus, idem redit tumor, & tempore multo breviori interposito, repente iterum evanescit, non rediturus, cutem, id quod prius non acciderat, eo loco relinquens minutis quibusdam subrubris pustulis distinctam, quæ paulo post ipsæ quoque per se abiit. Æstivum erat tempus, & ceratis usa fuerat quæ solvunt, & pressione, cui tantum tribuisse Valsalvam, ex me forte audiverat, ut cum ipse ad alteram scapulam tumorem cysticum gereret, hunc jussisset, ad incrementum retardandum, vel pedibus commoveri. Sed ipsa moderata, sicuti suaseram, pressione usque usque erat usa primis diebus, ceratis autem non diu, ut certe non assidue, quod nihil proficere viderentur. Nec vero si forte ganglium fuisse malueris; valere repugnabo; erat enim recens, ut minime necesse esset involucris jam includi crassioribus, aut humorem continere quem diuturnus particularum tenuiorum discessus glutinosiorem, minusque dissipabilem liquisset. Intelligis me de gangliorum materia haud inter sentire ac sæpius repetitæ eorum dissectiones tenderunt. Quarum alias apud Cl. Heisterum (*r*), generis; alias autem addes ex observatione Egregio-

rum Virorum Weissii (*f*), & Elleri (*t*). Cæterum *nattas*, ut nosti, tumores cysticos Chirurgi nominatim vocitant, uno comprehendentes vocabulo non solum tria illa pervulgata genera, sed & alia, quæ fere omnes, si doctiores excipias, quam diversa ab illis interdum contineant, prorsus ignorant, ne suspicantes quidem, ubi durities est, ibi posse aquam subesse, ut in suis utramque Boerhaavius (*u*), & Heisterus (*uu*) observarunt. Sed & aliæ peculiare tumorum species sunt, exempli causa, quam nemine ferme præeunte, exhibuit, Salzmanno Præsidente, Jo: Paulus Kellius (*x*), constantem ex solis propemodum membranæ, quæ lamellatim aliæ aliis impositæ tumorem in cervice effecerant æquantem pondere libras quinque, aut quam post alios, & nominatim Severinum (*y*), Experientissimus descripsit Benevolus (*z*), substantiam polyposæ similem continentem. Cujus Observationem legens, in memoriam reddii alterius, quam Junio mense A. 1735. Mediavia noster eodem quo habuerat, die nobiscum communicaverat.

20. MONACHO ad rotulæ alterius regionem tumor increverat, pugnum æquans, durus, mobilis, doloris expers, *nattam* vocabant. INTEGUMENTIS communibus incisis, & facile diductis; neque enim ulli arctiores obstabant nexi, & vasa sanguifera creberrima quidem erant, sed exilia; non majori negotio separatus est tumor a tendinibus qui rotulam obtegunt, quam musculus a musculo solet separari. Itaque inviolata tunica, detractus, & dissectus primum hanc ostendit fati crassam, ut dividi in laminas tres posset, ex quibus minus tenuis erat media. Quidquid autem solidi intra tunicam continebatur, substantia erat, ut videbatur, polyposa, eaque in cancellos quasi quosdam conformata, ut spongiosam quadantenus referret structuram quam intra ossium capita videmus. Ii omnes cancelli diluto sanguine pleni erant.

21. Hujusmodi tumores inter eos poni fortasse possent quos Celsus (*a*) continere, ait *simile aliquid carni hebeti & cruenta*, nisi inter molles, cedentesque recensisset. Boerhaavius (*b*), qui sarcomata ex veris fibris carneis procreare, & fieri, non facile credit, sed ex membrana Adiposa, cujus pinguedo ob distenta sanguifera vascula rubram carnem mentiatur, etiam sic factos tumores tenui pellicula includi, scribit, & ob hanc totos posse detrahi. Equidem in Adversariis (*c*) olim tradideram, me in illius membranæ sacculis interdum pinguedinem ita sanguine infectam vidisse, ut carnem ipsi mentirentur. Sed sive ita res se habuit, sive rubor potius in confertissimis, distentisque vasculis fuit creberrimas, tenuissimasque membranulas perreptantibus, pinguedini interjectas, & per hanc transpectas; certe mihi non accidit, ut tunc eas Adiposæ membranæ partes in tumorem conglobatas viderem, & peculiari tunica cinctas. Quod tamen ut accidisse aliis, non negaverim; ita non omnes negaturos esse, credo, facile ex veris ipsis fibris carneis, ubi pars aliqua earum lacerata, aut erosa sit, excrescentias nasci carneas. Sed ad tumores cysticos hæc non attinent, ut neque excrescentiæ membranæ Adiposæ. Quas cum videri possint Viri aliqui doctissimi cum steatomatibus confudisse, alii ab his quidem distinxisse, veruntamen inter cysticos tumores posuisse; hic tibi quid ego Excrescentiæ membranæ Adiposæ nomine intelligam, & quam ejus structuram observaverim, aperte exponam.

22. Joannes Philippus Ingrassias ubi de *Natta* agit (*d*) quam in scapulis dumtaxat vidisse se, scribit, in eaque adipem, tametsi aliquando & carnem, non dubitat, quin ad steatoma sit reducenda. Fabricius autem noster ab Aquapendente (*e*) tradit, steatoma, ubi in capite non est, sed in aliis partibus,

vide-

(*n*) n. 2. (*o*) ad §. 711. (*p*) Dissert. supra ad n. 14. cit. (*q*) Obs. 1. §. 5.
 (*r*) Instit. Chir. P. 2. S. 6. c. 171. n. 2. (*f*) Vid. Commerc. Litter. A. 1745. Hebd. 24. n. 1.
 (*s*) Vid. A&R. Erud. Lips. A. 1750. M. Octobr. (*u*) (*uu*) Vid. supra ad n. 17. (*x*) Disput. de Tumore tunicato membranac. §. 1 & 7.
 (*y*) l. 4. supra ad n. 10. cit. c. 2. & 3. (*z*) Observaz. 16. (*a*) De Medic. l. 7. c. 6. (*b*) Prælect. §. supra ad n. 17. cit.
 (*c*) Il. Animad. 6. (*d*) in fine Tract. de Tumor. p. n. (*e*) in fine Append. l. 1. Chirurg.

videri continere materiam alii pinguedini potius similem, quam sevo. Quæ animadversio præclare ostendit, Majores, etsi in tumoribus non sevo inveniunt, sed pinguedinem, non propterea novum tumorum genus constituendum credidisse, ut nostra memoria Littrius (*f*), qui separandum a steatoma, & lipoma appellandum esse, censuit ejusmodi tumorem, qualem ipse ad viri scapulam vidit molli pinguedine, non sevo, plenum. Sed Ruyschius (*g*) cum extirpatum ejusdemmodi tumorem paucis describeret postea, vocare steatoma perrexit. Palfinius autem (*h*) duos tumores memorans ejusdem generis, qui ad immane pondus in dorso excreverant scæminarum duarum, neutro utitur vocabulo, & quod illi omnes quos nominavimus, alii diserte fecerunt, alii sic ut saltem recte perpensis omnibus, idem conicere possimus, an peculiari cysti hi quoque earum scæminarum tumores comprehenderentur, ipse indicare præmittit. Nec vero ille, nec cæteri satis aperte significant, quæ pinguedo in iis tumoribus reperta est, an ea esset cellulis comprehensa plurimis, ut in membrana Adiposa, an, nullis interjectis membranulis, totum illud cavum impleteret; ut qui legunt, possint suspicari, fuisse eam, si non *oleum liquefactum* quali Boerhaavius (*i*) plenum tumorem librarum octo, e dorso bajuli exemptum, se cum Ruyschio vidisse, testatur, at saltem *substantiam* quæ *nihil esset, nisi oleum*, ut paulo superius dixerat, tumorem alterum memorans, an eundem, quippe totidem librarum, & a Ruyschio visum. Non igitur, ut aliqui fortasse fuerint, certum est, omnes quos diximus, tumores excrementas fuisse ipsius Adiposæ membranæ, ut illum quidem circa scapulam mulieris a Blasio (*k*) descriptum, & *Excrementam Adiposam* ab ipso nuncupatum: quem inter superiores omisi, non quod in ea dissimilis esset, quam continebat, substantia; hæc enim non nisi pinguedinem referebat subflavam; sed quod eadem, non mollis, at cartilaginea quodammodo esset duritie prædita. Ego vero Observationem olim ad Schröckium misi adiposæ magni tumoris, qui scapulam ipse quoque occupabat, & scæminæ quidem, ut plerique eorum de quibus indicatum est. Illam si legeris; a Schröckio enim est edita (*l*), eoque hic non repetetur; & cum eadem alteram junxeris, quam protinus subjiciam; in illa enim indicavi, non perscripsi; quid meæ discrepent a cæterorum Observationibus, atque sententiis, facile intelliges.

23. VIRO, nulla, quam sciret, prævia causa, in communibus alterius natis integumentis exiguus apparuit tumor. Qui paulatim augetur, ad eam demum magnitudinem pervenerat, ut pueri caput, nisi superaret, at certe æquaret. Globi erat forma, qui per brevem pedunculum, non crassiore gemino digito pollice cum nate commissus, deorsum pendebat. Idem utriusque color qui in cute reliqua. Nulla, si contrectares, durities, nulla fluctuatio, nulla pulsatio, nullus dolor. Sed moles incommoda sedenti, pondus autem (tametsi lata, aptaque fascia, etiam ne distrahendo tumor increveret, ut poterat, sustentabatur) stanti, ambulanti que molestum, & febris denique, ac vehementis caloris sensus, quæ duo aliquando longiorem, & concitatiorem ambulationem sequebantur, hominem coegerunt, ut Valsalvam consulere. Qui, his perpensis, cum tumorem amputandum esse, non dubitaret; paucis post diebus, me inspectante, sic rem peregit. Postquam pedunculum propius tumorem globum injecto vinculo constrinxit, & ne sic quidem supra vinculum pulsationem ullam percepit, quæ grandiusculæ arteriæ indicium faceret, transversum pedunculum supra vinculum incidit. Neque plus sanguinis prodiit, quam expectasset; vix una arteriola se ostendente, eaque exili adeo, ut sola compressione sit cohibita, nec ulla vena paulo crassiore præter unam, quæ tamen erat mediocris, per

latus pedunculi sub cute scandentem, manifestamque jam ante sectionem. Vulnus autem, bono etiam hominis habitu, & tempore; ver enim erat A. 1702 Artem adjuvantibus, cito perfanatum est. TU MOR ut, me inspectante, a Valsalva excisus fuerat sic a me, illo inspectante, perfectus est eodem die. In ipso excisionis loco, priusquam dissecare inciperem, quatuor, aut quinque apparebant in transversum secti quasi cylindri digituli crassitudine singuli, e quibus constabat pedunculus. Hos igitur persequendo, nihil aliud esse tumorem, vidi, quam eorum productionem. Crassiores enim facti, inæquales, flexuosi, in pluresque singuli divisi universam illam efficiebant molem. Nec scalpello opus erat ut sejungerem digitis melius, & facilius, sensim pergendo sejungebantur. Eadem autem & in pedunculo, & ubique eorum structura, & natura fuit, nimirum quæ Adiposæ membranæ est, ut nihil ab hac discreparet, si ambientes, interjectasque membranulas, sive mollem digitos ungentem, & ex albo ad flavum inclinantem qualis in corporibus est sanissimis, pinguedinem quæ continebant, spectares. Vasa sanguifera, nisi ad superficiem partem, eaque tenuia, quod ex animadversis in amputatione futuram præferam, nulla in oculos incurrerunt. Cæterum cute universus tumor cingebatur paulo crassiore, ut scalpello in duas laminas dividere liceret.

24. Præclare ex hac Observatione, & ex ea quæ ad Schröckium misi, cum hac in re quaque præcipua convenientem, te perspecturum non dubito, tumores hos duos, a me dissectos, nihil nisi Excrementas fuisse ipsius quæ sub cute est, membranæ Adiposæ, quippe non ex pinguedine magis, minusve liquida, & peculiari cysti undique comprehensa, sed ex pinguedine factos cellulis inclusa membranis non eadem solum structura, & natura qua in Membrana illa manifestissime præditis, sed quod pedunculi & basis, ab illa amputatæ, transversa ostendebatur sectio, cum ea Membrana evidentissime continuatis. Neque enim interior de duabus laminis in quas ductem dividi potuisse, pro peculiari cysti accipiendum est, non modo quia in altera illa Observatione noluisse, id scio; verum etiam, idque præcipue, qui in Observatione utralibet si cystis fuisset quæ tumorem undique complecteretur, certe portio illa cysti quæ supremam partem comprehenderet, intus in sede relicta esset, cum simul cum tumore excisa non sit: non fuisse autem intus relictam, ex eo intelligitur quod vulnus ægri utriusque facile perfanatum est & sine ope eorum quæ folliculi relictam portionem exedendo, aut putrefaciendo absumunt, qua non absumpta, nec vulnus ad firmam cicatricem perducitur & tumor postmodum revertitur: quorum neutrum istis accidit. Ad hoc ipsum tumorem genus pertinuisse, crediderim, quem pro omphalo-epiplocele habitum a Medicis Præstantibus, alias (*m*) tibi commemoravi; cum in mortuo nulla ibi hernia, se prominentia tantum fuerit a pinguedinis copia, quæ cellulæ quidem continebant subjectæ membranæ Adiposæ, nulla autem peculiaris cystis complectebatur. Eodem autem pertinuisse, certo scio, quippe cui ipse dissecuerim, & sicut hic requiro, ita se habuisse perspexerim, globum illum sanæ pinguedinis quæ sub abdominis pariter cute, sed paulo altius, nimirum ad Ensi formem Vetulæ cartilagineam, alia tibi olim Epistola (*n*) indicavi, itemque eum quem in femore Anus alterius a me diligenter perlustratum, alias (*o*) describam. Horum similem de duobus quos Littrius proposuit, illum fuisse quem ipse quæ in decrepitæ mulieris femine deprehendit (*p*) facilius crediderim, quam supra (*q*) ad viri scapulam commemoratum, ut in quo non solum nullam cellularum mentionem injecit, sed & cystim disertè posuit qua cingebatur, cum in muliebri illo cellula quidem, cystim autem neutiquam memoret, imo ubi ad

(*f*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1709. Obs. Anat. 3. (*g*) Epist. ad Boerh. (*h*) Anat. du corp. hum. tr. 2. ch. 2.
 (*i*) Prælect. ad S. cit. supra ad n. 17. (*k*) Part. 1. Obs. Med. rar. 3. (*l*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 17.
 (*m*) Epist. 43. n. 10. (*n*) Epist. 19. n. 18. (*o*) Epist. 68. n. 6. Adde etiam alterum ibid. n. 8.
 (*p*) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1704. Obs. Anat. 1. (*q*) n. 22.

d amputationem veniendum est non cedentis iis quæ initio adhibenda exterius commendat, nihil relinquit de tumore, ne forte repullulet ex cellula aliqua laxata, ut ait, non ex cyctis reliquiis, quam si nunc ullam vidisset, ibi non fuisset omiffurus.

Tumorem ex pinguedine factum Littrius rarissimum credebat, nec fortasse antea visum. Elsholzius (r) tamen ante illos duodequadraginta annos sub nomine Steatomatis dissectionem tumoris ediderat qui militi probe interfemineum natus, adipem continebat, tenuissimis membranulis per totam hujus massam dispersis, in cellulas quasi distinctum. Quem ego tumorem, vel dissecti Icone spectata, ab iis quos ipse perfecui, credere possem vix discrepantem, nisi circumjectus folliculus memoratus esset, isque crassitie calamum fere æquans. Sunt & alii, quorum mentio fit ab Alexandro Camerario (f), pinguedinem, aut pinguedini materiam similem continentem; sed cum ea, alia atque alia, & in is glandulas interjectas habentes, aut in Adiposa membrana non subsistentes, ut pro legitimis hujus Excrecentiis, quales a me intelliguntur, habere non possim, ut neque in Commercio Litterario (t) propositos ex pinguedine factos, uberis, aut mammae instar, suis cellulis coercita, tenaci, dura, crassa, cui ampla valde vasa cruorem vehentia erant interspersa; quanquam hos initio haud aliter ac a me descriptos, esse potuisse, non nego, hos autem, & illos omnes tibi auctor sum, ut huic Sepulchreti Sectioni merito adjungas. Nec aliter sentio nominatim de tumoribus duobus, quorum alterum descripsit Jo. Georgius Hoyerus (u), alterum Elias Camerarius (x), ille in scæmina proventæ ætatis circa scapulæ infra regionem, hic in viro ad genu, & supra. Multa in utroque tumore, quod ad interjecta, ad peritiorum sedem, ad pinguedinis consistentiam attinet, mutare importuna agyrtarum curatio potuit, & quæ glomeramina glandulosa, sed ex materia adiposæ simili constantia, & qui plurimi quasi alveoli dicuntur, e quibus pinguedo mollior exprimebatur, hujus cellulæ olim fuisse potuerunt. Sed hæc ex conjectura; illud certum, si ego, ut in mesaræo, ita sub cute ipsa invenissem tumorem ejus generis, qualis parvulum descriptum habes Epistola XLIV. (y); nunquam me inter legitimas membranæ Adiposæ Excrecentias fuisse relaturum, nam pinguedinem concluderet neque cellularum laminis intercisam, & sphericam folliculo undique comprehensam.

25. Quæcunque autem causa certo loco cutem læt, ut minus resistat ponderi, aut moli pinguium plurimarum cellularum ibi magis augetur, ubi minor resistentia est, præsertim si compressio, aut occlusio aliqua accedat seu venularum pinguedinem ex his cellulis revehentium, sive etiam foraminum in proximis cellulas transmittentium; non difficile nobis rationem præbet intelligendi originem Excrecentiarum de quibus loquimur, & immane incrementum quoque, ipso nimirum pinguedinis pondere magis in dies, magisque tum cellulas, tum cutem lætante: quamobrem cellulae aliæ atque aliæ, sublata priori resistentia, se explicant, mirumque in modum amplificat. Quantum autem ad pinguium etiam tumorum amplificationem faciat sublata resistentia, duo illi præsertim ostendunt quos paulo ante (z) dicam a Cl. Viris descriptos Jo. G. Hoyer, & Elias Camerario. Erosa enim, aut incisa ab agyrtis cute, & pene tota eorum adiposa substantia, aut non exiua hujus parte adempta, quam mirum illi, & quam acceleratum ejusdemmodi substantiæ incrementum ceterint, ex utriusque historiis cognosces.

Etsi vero de Membrana ipsa Adiposa verba faciens, nihil hoc loco nisi cellulas nominaverim; non propterea de ejus structura tibi præscribere quidquam volui. Sive enim majusculas quasdam ejus membranæ partes sacculos, aut lobos malueris appellare, minores autem lobulos, & minimas demum cellulas, aut acinos, sive hæc omnia uno cellularum vocabulo comprehendere, sive membranas revolutiones, & complicationes dicere, sive etiam membranas laminas varie inter se inclinatas; perinde erit ad rem propositam intelligendam, Auctoresque habebis in singulis iis nominandi rationibus non contemnendos. Quarta enim est ab Illustri inter recentiores Anatomico: tertia a Sanctorio nostro (a), qui sic præluxerat iis a quibus cæteras habemus: secunda usus est Glissonius (b), cum Malpighianam, ut puto, necdum legisset, cum scripsit, ut neque Glissonianam Malpighius, cum ante hanc, opinor, edidit suam (c), quæ ferme eadem ac illa fuit quæ a me primo loco indicata est. Eamque, si volueris, sequi potes: quid enim prohibet majores partes in minores, & has in minimas dividere? præsertim cum Malpighius nusquam, si probe memini, diserte negaverit, eas partes inter se, & cum cæteris communicationem habere, neque docuerit, membranos sacculos, seu lobulos ovalem habere figuram, sed ovalem pene, imo diversimode figurari, & esse instar lobulorum, quibus componuntur etiam pulmones, qui lobuli ut variis sint formis, ostendunt Icones quas Epistolis de Pulmonibus adjunxit. Illudque insuper antea scripserat, contineri sacculos minimos lobulos diversæ figuræ, pinguedine repletos. Cæterum ad Excrecentias ut redeam ejus generis de quo dictum est; non ex Adiposa tantum membrana quæ sub cute est, sed etiam ex internis aliis, & nominatim ex omento quasdam, illarum sic satis similes, existere, indicat Observatio, in Anatomica Bibliotheca (d) relata, innumerorum processuum qui ex adiposis omenti partibus pollicem crassi, quatuorque, aut quinque digitos longi, & eodem quo cæteræ membranæ adiposæ, concreto nonnihil oleoso humore turgidi, propendebant. Sed interioribus hisce tumoribus omiffis, de iis qui sub manus, oculosque cadunt, quemadmodum postulat harum Litterarum propositum, scribere pergamus.

26. Etsi vero ordinis alicujus gratia de his qui reliqui sunt tumoribus ita dicemus, ut eorum sedem magis, quam naturam, sequentes, ab iis qui in capite, & collo occurrunt, initio factis, deinceps ad inferiores descendamus; noli tamen expectare, ut quæ ibi, aut alibi venerea gummata se produnt, hic memoremus, quippe aptius ad eam Luem (e) servaturi, multoque minus ut quæ de hydrocephalo alias (f) scripsimus, aut de narium polypis (g) hic repetamus. Linguæ autem tumores plures quidem conspeximus; sed nullum disseccandi occasionem habuimus. Quos inter prætermittere hic nolumus minora quædam instar verrucarum tubercula, in superiore illius superficie propius basim a Chirurgo quodam olim in Patavina muliere nobis ostensa, ut qua potissimum ratione tolleret, consilium daremus. Non ignorabamus, Marcellum Donatum (h) ceu raram admodum rem, nec toto vitæ suæ curriculo nisi bis a se conspectam, linguæ verrucas proposuisse. Quo magis attente in exerta lingua, & a Chirurgo satis depressa, quid tandem se visui objiceret, expectabamus. Nihil fieri poterat verrucis ad speciem similis; sed reapse non aliud erant ea tubercula, quam maximæ illæ omnium postremæ papillæ, ut earum sedes, ac positus continuo indicarunt, hoc uno peccantes, quod cum esset ea linguæ pars phlogosi affecta, ipsæ quoque aliquanto crassiores, altiorefque factæ, protuberabant. Bono igitur animo esse mulierem, & Chirurgum jussi, nullumque aliud quod quidem ad illas attingeret, huic mecum redeunti consilium dedi, nisi ut anatomicas ostensiones frequentaret; quarum neglectu sæpius accidit quam putas, ut quæ naturalia sunt, ea pro morbis accipiantur non secus ac quando pro ulceribus accepta sunt ea quæ secundum naturam patent in proximis tonsillis foramina. Has vero sive a præsentis inflammatione, sive a prægressa tumentes in mortuis quidem non femel disseccui. Duras autem factas, & in tumores scirrhosos excrecentes ut ferro sibi eximendas curaret, nemini auctor esse volui, non quod eximi posse ignorarem, sed quod

M m

præ-

(y) Hist. Steatomat. resect. (f) Hist. Pedis tumid. (z) A. 1741. Hebd. 1. n. 4. (u) Eph N. C. Dec 3. A. 7. & 8. Obf. 183.
 (x) Dec. ead. A. 5. & 6. Obf. 41. (y) n. 3. (z) n. 24. (a) Comment. in I. Fen Avic. Quæst. 55.
 (b) Tract. de Partib. Continent. c. 11. & 15. (c) Exercit. de Omento, Pingued. & cæter.
 (d) Tom. 1. P. 1. in Adnot. ad cit. Malp. Exercit. (e) Epist. 58. (f) Epist. 12. (g) Epist. 14.
 (h) De Medic. Hist. Mirab. l. 3. c. 5.

præstare non possem, qua dexteritate, & felicitate usi in ea re essent Chirurghi quidam Experientissimi, in primisque Benevolus (*i*), eadem cæteros esse ufuros, præsertim cum certior factus sim, quanto alibi in periculo ob nimiam, & vix tandem cohibitam sanguinis profusionem nonnulli fuerint exiis qui passi sunt sibi tonsillas eximi. Gavisusque sum, cum prudentem, doctumque, siquis alius, Medicum Franciscum Seraum mihi narrantem audivi, haud aliter se gerere solitum, nimirum hinc felicia, quæ plura vidit, inde periculi, & metus plenissima, quæ pariter non ignorat, hujus curationis exempla consulentibus proponere; cæterum quid facere deberent, nullo proprio judicio interposito, arbitrio ipsorum relinquere. Sed venia tamen ii Chirurghi digniores sunt, qui ubi viam illam quæ ad loquendum, deglutendum, spiritum ducendum est necessaria, scirrhuso utriusque tonsillæ tumore valde angustam jam factam vident, irritisque aliis auxiliis omnibus, in dies angustiore fore, metuunt, ut periculum futurum prævertant, in præsens audent ægrotantem præcipitare, venia, inquam, digniores sunt, quam qui verrucam, aut aliud ejusmodi innoxium tuberculum, congenitum præsertim, & lividum, e facie demendum suscipiunt, non attendentes quæ admonuit Arantius (*k*), si forte id feliciter cedat, minimam, quippe ex re minima, laudem, magnam vero infamiam sequi, si quod facile, & sæpe contingit, mala gravissima ex faciei vel levi irritatione concitentur. Faciei dixi, ut qui, tuberculo istiusmodi, non jam e nasi, aut labrorum, sed e buccæ cute per Chirurgum temere detracto, leve ulcus primum, sed quod ad cicatricem duci non posset in bene alioquin valente Sacerdote, conspexerim denique cum magnum, & cancerosum, & insanabile jam factum totam penitus absumperat buccam, ut tandem per acerbissimos cruciatus occiderit. Chirurgus tamen ferro tuberculum exciderat: quod dico, ut minus mireris, si vel multo amplius cancerosum ulcus secutum legeris (*l*), cum alter Chirurgus faciei verrucam remediis causticis tollendam suscepisset.

27. Quid vero per anatomen in recenti, amploque tumore viderim, buccam, & quæ infra mentum, & auriculam sunt, occupantem (*m*), aut in altero minus recenti qui pone aurem increverat (*n*), aut qualem, & quam in duritiem mora transeuntem materiam in parotide glandula invenerim (*o*), satis alibi scriptum est. Quid autem in eadem glandula tumorem faciat quem parotidem vocamus, & quem sæpe quidem acuto vigente morbo, ambiguoque hujus eventu oriri, nemo est qui ignoret, nonnunquam tamen in convalescentibus, atque adeo jam extra lectum degentibus, feliciter apparuisse, scimus, cum necdum acciderit, ut dissecaremus, pro certo dicere non possumus; quanquam interdum ex humore fieri posse, qui potius glandulæ communia integumenta, quam ipsam distendat, ex eo fortasse conjicies quem conspectum a nobis releges, illum quem modo memoravimus primo loco, tumorem describentibus; præsertim ubi suppurato, curatoque tumore, glandula, suo munere omnino, ut antea, recte fungatur. Ipsam vero glandulam, febris nulla prævia, sensim intumescere, & duram fieri non secus ac alias in collo subjectas, cum in strumas grandescunt, nimis omnibus notum est quibus magnum plerumque negotium faceffunt, Medicis, & Chirurgis. Nonnunquam tamen longe facilius quam sperari posset, resolvuntur. Sic in septenni puella Veneta parotidem memini duram factam, ac valde tumentem, nec sine dolore jam tangendam, omni quæ substiterat, paulatim quidem, sed penitus discussa materia, ad naturæ modum rediisse, uno, ut vidi, inunctionis ex oleo philosophorum auxilio. De strumis autem Vallisnerium nostrum audivi haud semel testantem, cum rusticâ mulier filiulam ad ipsum, adduxisset strumo-

sam, ipse autem ut pauperculæ, & puellulæ, nisi vinum tenue sumendum imperasset in quo intæta quæ asellos vocant, essent macerata, mulierque ex iisdem vel plura quam ipse dixerat, in vintu semper injecisset, plurimasque sic urinas movisset exacto mense cum filia rediisse, non sine sui ad ratione perfanata. Quæ remedia non ideo memora quod ignota sint, imo quod notissima, eoque apud quosdam contempta, cum tamen aliquando, in terra præsertim ætate, neque adeo inveterato morbo afferre opem queant spe, & expectatione majorem.

28. Fortasse hic quæres, num recte ab Riolar scripta sint quædam de strumis Anthropographiæ libro 2. cap. 15. Recte quidem illa scripta sunt nec sine ratione Julius Pollux in Onomastico, circa mesenterium strumas fieri, notavit. De hac re vide Philippum Ingrassiam, libro de Tumoribus pag. 229. Quæ autem proxime præcedunt, non recte: nec foras erumpere unquam strumas, nisi Mesenterium strumosum fuerit. Ideoque Guidonem de Cauliaco perite admodum strumarum scaturiginem a Mesenterio repetere. Nat Guido (*p*), & qui ab ipso laudatur, Arnoldus hoc docent, a strumis exterioribus, si multæ sint, ostendi interiores: nec verum est universe quod ait Riolanus, erumpere nunquam strumas, nisi in mesenterio sint aliæ: idque merito improbatum est a Thomæ Bartholino (*q*). Adversus quem in hac Sepulchretæ Sectione (*r*) haud satis defenditur Riolanus, quæ non aliud dixisset quam Guido, id est si strumæ exteriores sint magno numero. Hoc enim Riolanus addidit in Encheiridio (*f*), imo ibi quod in Anthropographia universe dixerat, vel magis contraxit, scribens, strumas raro foras emergere magno numero, nisi radices egerint in Mesenterio; Bartholinus autem non Encheiridium respexit, sed Anthropographiam, ut alii quoque, in iisque Schelhammerus (*t*), & ante hunc Scultetus. Qui ut ex Sepulchreto ipso (*u*) vides, Riolo universalem illam sententiam tribuit, addiditque: Quod etiam testantur Guido, & Ingrassias. Quorum alter quid docuerit, dixi; Ingrassias autem ne ab Riolo quidem tradidisse id dicitur, sed ut sententiæ Pollucis, quæ longe alia est, relator, & confirmator, laudatur, nimirum circa mesenterium etiam strumas fieri, quod, inspecto, ut monet Riolanus, Ingrassiæ libro, cognovissent Schelhammerus, & Scultetus, & qui hujus Observationis Scholium in Sepulchreto addidit, in quo cæteroquin non est cur diligentiam hanc requiramus, quando nec Sculteti locus accurate describitur, poniturque Riolani caput 5. pro 15. & Sculteti Observatio 39. pro 31. Vidi ego annis superioribus generosum Juvenem, cum eo qui a Platero in Sepulchreto (*x*) describitur, exteriorum strumarum numero, earumque multiplici, semperque inutili curatione comparandum, cui tamen, primo saltem anno, nullum erat strumosi mesenterii indicium. Sed neque Platerus, qui poterat, tui ægri ventrem, neque ego mei, hinc procul denique mortui, introspexi. Hoc tamen quod protinus subjicietur, & quod satis est adversus Riolani in Anthropographia pronunciatum, in alio memini vidisse.

29. ADOLESCENTULUS ob strumas quæ collium occupabant, in Nosocomio hoc obierat sub initium Novembris A. 1715. CADAVERIS quasdam alias partes, Anatomæ studio ductus, & in iis mesenterium cum dissecarem; in eo non modo strumam ullam, sed ne duras quidem glandulas deprehendi; & quamvis paulo quam soleant, sunt visæ majores, ab ætate id potius esse (*y*), quam a morbo, existimavi.

30. Ad colli strumas omnino esse referendos tumores glandulæ Thyroidæ, & perperam bronchocelas vocari, affirmat Joannes Freindius (*z*), qui harum plura genera, sed omnia extra eam glandulam, agnoscit, in iisque aliquod aneu-

(*i*) Offervaz. 12. (*k*) De Tumorib. p. n. c. 23. & 31. (*l*) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 35. (*m*) Epist. 4. n. 24.
 (*n*) Ep. 14. n. 3. (*o*) Ep. 11. n. 15. (*p*) Chirurg. tr. 2. doct. 1. c. 4. (*q*) Anat. quart. renov. l. 1. c. 12.
 (*r*) Obs. 6. Schol. ad §. 4. (*f*) l. 2. c. 18. (*s*) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 78. (*u*) Obs. cit. §. 9.
 (*x*) Obs. ead. §. 3. (*y*) Vid. Haller. ad Boerh. Prælect. §. 128. not. 2. (*z*) Hist. Medic. ubi de Albucafi.

aneurysmati simile, cui propterea scalpellum non sit adhibendum. Joannes autem Riolanus (a) ante Schelhammerum (b) qui se primum animadvertisse hoc, credebat, inter bronchoceles, quas longe a strumis differre, censet, glandulam ponit Thyroidæam productiorem quæ sarcoma producit, neque inter eas ullam memorat, quæ similis sit aneurysmatis. Cave enim credas, quod huic Riolani loco exemplum continuo subjicitur in Sepulchreto (c) ejusmodi bronchoceles quæ aneurysmatis simillima, nisi potius verum aneurysma, fuit, ad eundem, ut ibi dicitur, id est ad Riolanum, aut forte ad Pareum, quorum nempe verba, & Observationes productæ modo fuerant, attinere. Quod si quæras, ad quem igitur illud, & quæ duo proxime sequuntur (d), exempla attineant; Severinum (e) lege, ex eoque tria ista exempla, quamvis negligenter, descripta esse, cognosces: qui ultimum diserte inter aneurysmata ipsa reposuit. Mihi vero forte accidit, ut tot inter quæ dissecai, tumentia colla quæ bronchocele credebant affecta, vitium omne in Thyroidæa glandula semper offenderim, tunc etiam cum erat cavum aneurysmatis simile, certe autem sanguine plenum. Quæ meæ Observationes varii, & multiplicis in tumente ea glandula vitii cum editæ extent Epistola Anatomica IX. (f); non est cur hic repetantur. Porro alias habes in Epistolis quas ad te misi (g), aliasque huc addam, ex quibus magis magisque ut varii sint morbi illius glandulæ, intelligas, aut saltem qualia sint ejus morborum initia.

31. MULIERIS in hoc Gymnasio dissectæ A. 1741. cujus reliquam historiam mittam, cum de Arthritide agam (b), Thyroidæam glandulam vidi multo quam æquum esset, crassiolem, subrotundam, totamque in se conglobatam. Incidendo duram, atque adeo scirrhosam reperi, inter substantiam coloris ex carneo fusci alba hic illic interjecta.

32. FŒMINÆ alterius caput, & collum ibidem, eodemque anno persecantibus cum ea de qua loquimur, glandula animadversa esset ad imum sinistrum lobum subdura; utrumque lobum discindens secundum longitudinem, plures, nec parvas albæ substantiæ portiones utriusque, & præsertim dextero, intermixtas conspexi, in altero autem qua subdura fuisse, dixi, inclusam cystim ex crassa, albæque tunica, qua flavus humor ad spissitudinem vergens continebatur.

33. VIRO cujus ibi eadem Partes per eos dies consecabantur, Thyroidæam glandulam alter lobus major erat altero, nec paulo altior. Cum attentius inspicere summam lobi illius partem, quæ erat durissima; membranam vesicam in ea semisepultam animadverti rotundissimi globi forma: qua pertusa, humor prodiit flavus, viscidusque, ut bilem referret.

34. MULIERIS larynx ibidem apparabatur A. 1744. Detracta eadem glandula major quam solet, ac turgidior, globulos quosdam ex parte aliqua existentes, reliqua intra se conditos ostendebat, forma omnes rotunda, sed alia alios magnitudine. Maximus mediocrem uvæ acinum æquabat: cæteri multo erant minores. Horum tunica compuncta, humor exsilivit nullo colore, aquæ instar. Sed maximus longe alius erat generis; ex firma enim, ut dissecahdo perspexi, constabat substantia, ejus non ita dissimili ex qua glandulæ conglobatæ, albo autem colore ex subrubro obsoleto, nisi qua parvis maculis quasi atris sanguinis hic illic distinguebatur, & exiguis alicubi caveis, nihil continentibus.

35. MULIER altera paulo post illam, sed in Nococomio, dissecta, in Thyroidæa glandula ad basim lobi dexteri album corpusculum habebat grani ciceris magnitudine, & quasi forma, nonnihil extra glandulam prominens: quod incidens, osseum potius quam cartilagineum esse, cognovi.

36. JUVENIS ex ascite mortui, cum meliora non Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

suppeterent, collum, & caput ad Anatomem publicam absolvendam A. 1747. in Theatrum illata sunt. In quibus cum cætera tamen sic satis essent intrinaturæ modum; glandula quam sæpius nominavimus, æquo crassior fuit, ad imam autem lobi alterius partem etiam durior. Quo loco dissectam constare vidi quasi ex vesiculis rotundis, mucos plenis. Substantia reliqua, si exterius inspiceres; glandulam in grandiusculos divisam lobulos; si interius, in minutos, sed magis quam soleant, distinctos, representabat.

37. Ex Observationibus hisce intelligis, Thyroidæam glandulæ tumores, aut tumorum initia crebrius muliebri, quam nostro sexui, contingere. Quod & in Epistolis Anatomicis (i) indicavi, & tu ex bronchoceles exemplis conjicies quæ in Sepulchretum relata sunt, primum si omnia quidem inter se conferas, neque enim in hac modo Sectione invenies, sed & libri III. Sect. 8. (k) & libri II. Sect. 2. (l) quæ hic juxta consuetudinem suam commemorare Bonetum oblitum miror; deinde si ea seponas quæ ad vera aneurysmata potius attinent, quod conferendo cum iis libris unde accepta sunt, facilius intelliges. Conferre autem, ut opinor, non oportebit alterum eorum quæ libro II. proponuntur, ex Moinichenio videlicet; tunc enim monerem, ut pro Epid. 77. quemadmodum in Sepulchreto editum est, Epist. legeres 87; ad hujus enim finem id scripsit ad Bartholinum (m) Moinichenius. Nulla autem opus conjectura esset, si qui in bronchocele quæ deprehenderint, tradiderunt, quomodo se Thyroidæa glandula haberet, non omisissent: ad quam tamen sæpius illa attinuisse, cum ex nonnullis eorum verbis, tum magis ex meis suspicor ad hoc usque tempus habitis Observationibus. Cæterum illas quoque inspicias velim quas post alteram Sepulchreti editionem Viri Clarissimi vulgarunt Henricus Albertus Nicolai (n), Phil. Conf. Fabricius (o), Medicus Gallus Lalouette (p), Janus Plancus (q), Albertus Hallerus (r), aliique, in his, quod ex Boeclero (f) scio, Lauthius. Alia alios vitia in Thyroidæa glandula vidisse, leges, plerosque autem dura corpora cartilaginea, ossea, lapidea, & nonnunquam ipsam osseam factam, aut lapidescentem. Noli vero propterea quia non unus est qui, ut ego quoque, hosce interdum, aut alios morbos in altero dumtaxat ejus lobo, integro altero, animadverterit, noli, inquam suspicari, unicam haud esse hanc glandulam, sed duas; nisi idem suspicari velis de liene, aut de jecinore, cum altera horum pars, salva altera, morbo quopiam correpta est. Multo autem magis cave ubi Disquisitiones quasdam leges super glandula Thyroidæa, ne facile pollicitationes alliciant te quæ initio occurrent. Sed prius attente perlege quidquid de glandula non modo Epistola Anatomica IX. (t) verum etiam iis quæ Epistola eadem indicat, locis I. V. & VI. Adversariorum scriptum est, & tunc demum illas quoque perlege Disquisitiones. Laudabis quidem, me probante, Auctoris voluntatem, conatumque illustrandi, ac promovendi suspicionem illam meam de pluribus, sed tenuissimis in laryngem definentibus Thyroidæam glandulæ canaliculis. At simul optabis ut hos longe alios ac lymphæ ductus, esse conjecisset, horum officii, & structuræ memor: in cæteris autem, quæ mea sunt, mihi tribuere: quæ non sunt, ea vero mihi ne assignare voluisset, ut, exempli gratia, ubi dicor ad inquirendos illius glandulæ canaliculos prohibuisse aeris immissionem, aut rejecisse glandulæ compressionem. Nonne satis est vel conniventibus oculis unam aut alteram paginam inspexisse Epistolæ illius (u) ut appareat num aeris immissionem prohibuerim? num glandulæ compressionem rejecerim? Caute illam ac leniter instituendam esse, admonui: quod probe intellexit Solers Vir Boeclerus (x), cum dissentiens ab Disquisitionum Auctore, se a meis stare partibus, scripsit;

M m 2 nam

(a) Encheir. Anat. 1. 4. c. 7. (b) l. cit. S. & P. ead n. 83. (c) Sect. hac 2. Obs. 5. §. 2. (d) §. 3. & 4.
 (e) De recond. abscess. nat. 1. 4. c. 6. & 7. (f) n. 38. & seq. (g) Epist. 16. n. 38; Ep. 23. n. 4; Ep. 26. n. 21; & Ep. 34. n. 15.
 (h) Epist. 57. n. 2. (i) Epist. 9. n. 40. (k) Obs. 31. in fine (l) Obs. 9. §. 1. & 4.
 (m) Vid. in Bartholini Cent. 2. Epist. Medic. (n) Dec. Obs. Illustr. Anat. Obs. 4. (o) Idea Anat. Pract. Sect. 4.
 (p) Memoir. de Math. & de Phys. présentés à l'Acad. R. des Sc. Tom. 1. pag. 168. 169. (q) Epist. de Monstris & cæt. cum Tab. 3. Fig. 1 & 2.
 (r) Opusc. Pathol. Obs. 6. (f) Dissert. de Thyroidæa, Thymi & cæt. Functionibus not. 9. ad §. 18.
 (s) n. 30. & seqq. usque ad 41. (t) n. 36. & 37. (x) Dissert. cit. not. f ad §. 8.

nam non nisi fortiter, inquit, vesicam unam inflando, reliquas, nec omnes elevare potuimus, ut hinc aerem in cellulofam telam, vasa difrumpendo, viam sibi paravisse, sicque totam glandulam intumuisse, credamus. Compressione autem hujus glandulæ quoties usus sim, non solum non reticui, sed insuper eorum qui illam inutilem probare vellent, rationem diserte refutavi. Quid ergo est? An ratio ista quam alter apud me, ipsam mox rejicientem, proponit, pro mea forte ab eo qui festinans legeret, accepta fuit? Videtur aliquid hujusmodi facile in errorem traxisse quempiam alium qui in Problemate quodam Anatomico non advertens fortasse, quomodo in disputationibus accipiendum sit quod gratificandi causa quasi per hypothese[m] seponitur, intereaque tanquam dubium relinquatur, & me contra Cowperum eo loco pugnasse, existimans quo Cowperum tueri ipsum pergebam, eum non modo adversus me defendere, sed exultantis victoris instar hæc subjicere non dubitavit: *dicat nunc Morgagnus, quanam & cat.* Quæ cum verba Amicus quidam legeret meus, quid, inquit, Morgagnus dicat, nisi quod olim dicentem audivi, cum aliqui Juvenes qui in Doctorum Virorum libris persæpe invenerant, Morgagnum certas quasdam res observavisse post Berengarium, Falloppium, Arantium, aliosve Anatomicos, nescirent autem, hos a Morgagno ipso in illis observationibus nominatim fuisse indicatos, ut fateretur per quos profecisset, & quid tamen addidisset, ostenderet; cum igitur illi Juvenes mirarentur, fugisse ejus oculos, aut memoriã tot laudatorum Auctorum locos; at vos nolite amplius, inquit, præpropere judicare. Sed de me plus satis; de Thyroidææ autem glandulæ tumoribus satis, si illud addidero, qui vocis inde mutationem adnotarunt, multiplicem id explicandi rationem esse habituros sive ob prohibitum, aut mutatum in laryngem humoris influxum, sive ob aditorum laryngis musculorum distractionem, pressionemve, sive ob impositum ipsi pondus, & urgentem mole[m]; quæ in Epistola illa IX. (y) presse indicavimus. Longe tamen graviora accidere ab nimis aucta pressione possunt, sive hæc in Jugulares venas cadat, unde soporem, & apoplexiam Illustris vidit Hallerus (z), sive Asperam arteriam præcipue adstringat, quod idem adnotavit, ita uti spiritus vix possit duci; imo ne vix quidem, sicuti observarunt alii, & præ cæteris Kerckringius (a), qui miseranda scæminæ suffocatione permotus, reprehendit Medicos qui humorum immixtione, & diversione operam dare omiserant, ut tumor lentius saltem cresceret, neque præcipiti incremento arteriam Asperam colli vertebra apprimeret.

38. Jam vero de Jugularium glandularum tumoribus (b), & de iis quæ vera in collo sunt, aneurysmatibus (c) cum alias ad te scripserim; age, ad pectus descendamus. Quod ad mammarum tumores attinet; hos quidem tempore lactis abortos negat Fabricius noster ab Aquapendente (d) unquam se non sanatos vidisse. Longa tamen, varia, & permolesta haud raro pariunt incommoda antequam abscessus in quos abeunt, persanentur. Quo magis optandum esset, ut puerperis quæ lacte abundant, certis autem de causis lactare nequeunt, remedia essent in promptu per quæ priusquam in abscessus verteretur, tuto sibi lac abigerent. Medicus erat Bononiæ qui hoc præitari asseverabat suspenso inter scapulas siccato pisciculo quem hippocampum, sive equulum marinum vocitant, certo præsertim, ut ipse aiebat, tempore captum, quare cum duplicem haberet, alterum altero, dicebat, esse magis efficacem, eumque libenter iis qui poscerent, commodabat. In his fuit ingenuus Juvenis qui mecum ibi ante hujus sæculi initium Medicinæ studiis operam dabat, illamque facere jam cœperat; hic autem cum binis in puerperis expertus esset, in utraque respondisse, te-

statur. Quo de experimento cum postea per annos triginta, eoque amplius nihil audivissem; in posthumis tandem Vallisnerii nostri Scriptis (e) inveni sæpe ab te periculo eodem facto, ad eundem modum successisse: ad contrarium autem modum, si ab opposita parte, id est inter mammæ, mulier auger lac cupiens, suspendisset: quod, a Bononiensi illo Medico pariter affirmatum, Socius ille meus experiendi occasionem non habuerat. Ægre fero, neque a me olim quæsitum, neque a Vallisnerio fuisse adnotatum, num lac sic abactum, mulieribus quidpiam detrimenti attulerit; potuit enim non afferre, si lente, ac sensim abactum fuerit: qua ratione agendo argentum vivum, scriptorio calamo inclusum, sicquæ inter mammæ gestatum, lac discutere sine ulla noxa sæpissime vidit, non modo audivit, Cl. Degnerus (f), ab Amicis pluribus certior factus, multis etiam inter Batavos mulieribus familiare, tutum, & probatum hoc esse remedium. Certe autem quo dixit tempore cum esset alterum hoc auxilium apud nostrates ignotum, præcipui Bononienses Medici primo illo tam facili remedio non utebantur, sive non crederent, sive nocere posse, suspicarentur. Itaque Albertinum memini puerperis duabus generosissimis cum mammæ ea lactis copia turgerent, ut neque dormire, neque brachia sine dolore movere possent, non aliter opem tulisse, nisi lactis materiam ad intestina divertendo, idque clysmate nil aliud habente quam jus, in eoque solutum butyrum, & sacchari quantum solet. Quod ideo memoro, quia mira felicitate utraque inter dejiciendum ita levare cœpta est, ut mammis deinceps decrefcentibus, neutri opus ullo præterea auxilio fuerit. Quin mihi sancte affirmabat Albertinus, ab earum altera materiam esse dejectam multam, quam ipse viderat, lactis omnino similem; ut mihi in mentem veniret illius scæminæ, cui prætumida post abactationem mamma detumuit statim ac pro saliva lac profilire in os cœpit: quam tu Observationem, explicationemque ejus, ad hanc Albertini accommodandam, leges in Nuckii Sialographia. (g) Quo autem modo in epidemica quadam Parisiensium puerperarum Constitutione de qua scripsit Præcl. Malovinius (h), cum tertia, aut quarta a partu die mammæ non modo, ut solent, non tumescerent, sed flaccescerent, post mortem quæ inter quintam, & septimam diem accidebat, lac coagulatum exteriori adhærens intestinorum superficiei, deprehendi potuerit, tametsi illa viderentur fuisse inflammata, & doloribus cruciata, morbus autem a diarrhœa, & hac permanente, initium duxisset, non facilem habet explicatum, nisi forte ex lacteo illo sero quod in sanguine verisimiliter redundans cum alibi in quibusdam, tum in omnibus tunc dissectis in ventris cavo inventum est, crassiores, viscidioresque partes subsederant, & subjectis intestinis adhæserant.

39. Tumores autem mammarum, qui lactis tempore non oriuntur (quanquam & eorum exempla profert Hildanus (i), & aliquod ipse vidi, qui tunc orti, in cancrum degenerarunt) etsi Fabricius noster (k) raro vidisse se, scribat, qui cancri naturam non fuerint æmulati; tamen; ut aliis omissis, unum Ludovicum Mercatum (l) inspicias; satis superque intelliges, quot alia occurrant in mammis tumorum genera quæ cancrum non æmulentur. Sed & præter ea quæ ipse describit, alia sunt, velut hoc a me in Veneta Virgine observatum annos nata ad quadraginta. Ei cum menstrui sanguinis cursus diebus aliquot tardius incipiebat, tumor ovo columbino major, non inæqualis, nec cutis colorem mutans, sed durissimus, & in proximi brachii motibus dolorem creans, non raro nasci solebat in altera mamma, eaque sinistra, ut si totam occupasset, vix quidquam discrepans vide-

(y) n. 40. (z) Obs. cit. 6. (a) Obs. ex Sepulchr. supra cit. 9. §. 1. (b) Epist. 22. n. 19. & Epist. 29. n. 12.
 (c) Epist. 26. n. 21. (d) De Chirurg. Operat. ubi de Chir. Thorac.
 (e) Opere Tom. 3. P. 4. Saggio Alf. d'istor. Med. alla voce Ippocampo. (f) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 149. (g) c. 2.
 (h) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1746. (i) Cent. 2. Obs. 78. (k) loco supra ad n. 38. indicato.
 (l) De Mulier. Affect. l. 1. c. 17.

ideri potuisset ab aliquo eorum qui primo loco a Mercato describuntur. Sed neque erat omnino ejus similis quem glandulosum vocat, ut qui non modo in parvulas non secabatur extuberantias; sed mox prodeuntibus menstruis, nullo præsidio adhibito, nulloque sui relicto vestigio, nedum celeriter detumescebat, verum penitus abibat.

40. Sunt vero & tumores qui intra mammæ innascuntur, quæ, instante menstrua purgatione, molestis tensionibus obnoxie esse consueverunt. Ii duri, & in quosdam quasi nodos distincti, aut interdum totam mammæ glandulam occupantes, non modo perstant, sed accedentibus postea doloribus, ab scirrhi in canceri naturam degenerare jam videntur. Leges descriptos a Præstantissimo Trewio (*m*), & quomodo intra finem anni vertentis radicatus, at sine ferro, extirpaverit, ut ne minimum quidem superesset vestigium, cognosces.

Alii vero aliquando tumores sunt qui tum diutius, imo diutissime in mammis hærendo, tum notis nonnullis aliis naturam cancerorum æmulentur, nec tamen sint. Ad ejuscemodi tumores subjecta in primis spectat historia.

41. MONACHA Patavii fuit quæ ante annos triginta laborare primum cœperat disjectis intra alteram mammam tuberculis. Hæc demum in unum tumorem conjungi visa sunt in mammæ inferiore parte, qui erat superficiem inæqualitate, eosque dolores creabat, ut pro cancro habitus sit. Novissime auctis doloribus, ipse per se tumor se aperuit. Tunc vero ex modo quo se aperuerat, & ex iis quæ prodibant, & apparebant, navus, & solers Chirurgus non esse cancerum, censuit, & mederi instituit.

VERUM curatio nunquam ex sententia processit donec sub finem anni 1739. e tumore corpus extraxit tuberosum, mediocris nucis juglandis magnitudine, quod ad me attulit. Constabat ex frustis ossibus pluribus majoribus, minoribusque, nullo certo ordine dispositis, ut diffraçto conspexi. Inter frusta erat interjecta substantia quasi ligamento similis. Hæc exsiccata nigrescebat: osses autem frusta albedinem ostendebant suam, & quævis mamma sanata est: & quamvis exulceratio relictæ; non ex ea Virgo, sed alio ex morbo, tribus annis post illius ossis corporis extractione annis exactis, descessit.

42. Id corpus censui ex tunicis vasculorum, quæ mammæ aut lactis, aut sanguinis gratia attributa sunt, ex aliisve membranis, ossibus factis, originem habuisse. Unde fortasse alterum quoque habuit quod adolescentulus in eadem cane reperi, in cujus troque rene, ut scripsi ad te alias (*n*), calculos offendit. Alienum autem non erit observata in bestiis quoque huc afferre, quando in istam ipsam Sepulchreti Sectionem II. (*o*) tumores ex vitulo, & cane elati sunt.

43. CANI una inter cæteras mamma paulo magis quam æquum esset, tumebat. OCCISAM exertationis causa cum dissecarem; sub ipsa papilla mollicium deprehendi corpus subrotundum, & inæquale, & corpusculis pluribus coagmentatum, duritie autem usquam cartilaginea.

Sed digitis facile cedebat materia quædam ex flavo livescens, qua plena erant tubercula duo, lentis majusculæ forma, & magnitudine intra Ventriculum prominentia, quorum cystes inter carneam, anterioremque tunicam erant.

Sub ipsa autem extrema Pulmonum membrana quodam loco animadverti quasi granula huc illuc disjecta tartareæ cujusdam materiæ. Quæ cur hic non omittenda crediderim, continuo dicam.

44. Cum enim in eadem cane præter magnum renem alterius vitium, calculos in utroque, sicuti paulo ante commemorabam, invenerim; materiam istam in pulmonibus quoque jam tartaream, & in ventriculo pariter fortasse futuram, mihi dissimulandam non putavi, ut si suspicari forte velis, illud quoque sub papilla corpus ex eadem potius, quippe abundante adeo in ea cane, quam ex ossibus fuisse materia;

per me possis; quanquam neque in cane, neque in Monacha illa (*p*) mihi tartarea visa est, extatque in Sepulchreto (*q*) alterius Monachæ exemplum, in qua mammæ, quantum una earum ostendit, cute excepta, totæ osses repertæ sunt. Quoniam tamen vel in ipsis arteriis controversum est, ut aliis ad te Litteris (*r*) memoravimus, quod osseum videtur, reverane osseum sit, an tartareum, neque in propositis casibus examina illa instituta sunt, quæ sic satis iudicarent, utro modo in istis mammis res se haberet; ipsam in medio relinquemus tanto facilius, quod tartareas, lapideasve concreciones, sive, ut Celsus (*s*) loquitur, *lapillis quædam similia* cum alii interdum tumores habent, ut ipse docet, Sepulchretum autem Sectione hac (*t*) ostendit; tum nominatim mammarum tumores; ut in Vidua de qua narrat Cl. Bassius (*u*), inclusa iis corpora *attritu & collisione mutua sonitum instar lapillorum ederent*, nosque ipsi in viro materiam duratæ instar calcis viderimus. Nam masculorum quoque mamillæ nonnunquam haud secus ac fœminarum, in tumores excrescunt, quorum unum descriptum legi a Bidloo (*x*), nec sibi ipsi ejuscemodi Observationem deesse, testatur is qui Bidloium laudat, Heisterus (*y*), aliamque addidit Cl. Jo. Mart. Wolffius (*z*); ego vero hunc morbum semel in Aurifice inchoatum vidi, cui nihil æque profuit ac diuturna brachii ejus lateris quies a me imperata, iterum autem jam perfectum, sed continentem eam quam modo indicabam, materiam: resque ita se habuit.

45. VIRO docto, & generoso, Matronæ illius filio, cujus tibi & morbos, & dissectionem descripsi, cum de Vomitu sermonem haberem (*a*), annum a genti XXXI. cœperat in superiore parte mamillæ dexteræ parvula quasi glandula prominere. Hæc sensim aucta, intra annum circiter in tumorem excrevit pugni magnitudine, prædurum, sed cunctis præter naturæ indiciis peculiaribus carentem.

IS TUMOR sub initium A. 1742. quartodecimo ex quo inceperat, mense, sponte se aperuit, ostenditque intra corticem, ab integumentis factum, & fibris carneis, nihil nisi materiam quæ calcem alibi duram, alibi molliorem referebat.

46. Tunc ipse & vidi, & tetigi intra hiantem tumorem materiam hanc, quippe cum aliis nonnullis Gymnasii Professoribus consilii causa accersitus.

Cum pater, avusque fuissent arthritidi valde obnoxii, æger autem hic nunquam, nisi quod levem aliquando, brevemque ad pollicem alterius pedis dolorem vix animadvertenterat; credibile videbatur omnibus, quæ tartarea materia illis in mucilaginosas articulorum glandulas, huic, cum in eas fortasse firmiores non posset, in mammarias incubuisse, idque facilius, quod sternum animadverti, vix tertia a summo longitudinis parte emensa, repente, & valde subfidere, quamobrem Mammariis vasis ad sterni latera ad angulum hic inflexis, motum sanguinis per mamillas tardiolem fieri, conjiciebam. Ea vero de arthritica illius materiæ natura tanto propterea verisimilior opinio, quod Preullius (*b*) *calciformem* arthritidis materiam quæ in artuum extremis articulis deponi amplius non poterat, per mammæ ulcus exire viderat, plerosque nostrum segniores faciebat in consilio dando, verentes nimirum, ne exciso tumore, ejusque sede persanata, materia ad alias se verteret, interiores fortasse, nobilioresque Partes, quando nuper Albertini (*c*) quoque Observatio ostenderat, prohibitam illam ab artubus inferioribus, temere petrolei inunctione corroboratis, quot turbas intus, in ventre præsertim, concivisset donec ita per intestinorum exiret viam, ut mirum esset *qualia, quamque multa* illac prodirent *quasi ex calce, aut gypso recens coagmentato, eique materiæ haud ita dissimilia unde efficitur podagra*. Cum igitur ob ejuscemodi causas cun-

Stan-

(*m*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 52. n. 2. (*n*) Epist. 42. n. 17. (*o*) l. 4. Obs. 4. §. 3. & in Additam. Obs. 12.
 (*p*) supra, n. 41. (*q*) l. 3. S. 21. in Additam. Obs. 61. (*r*) Epist. 27. n. 20. & seqq. (*s*) De Medic. l. 7. c. 6.
 (*t*) Obs. 15. §. 4. & Obs. 17. §. 1. (*u*) Dec. 2. Obs. 6. (*x*) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 5.
 (*y*) Instit. Chir. P. 1. l. 4. c. 17. n. 3. (*z*) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 44. n. 2. (*a*) Epist. 30. n. 7.
 (*b*) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 17. (*c*) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 1. in Opusc. ubi de Cortice Peruv.

stantium consilia primum non displicerent, & materia paulatim e tumore detraheretur; ecce febris oborta, reapse ad eam quæ erat reliqua, nova ejusdem generis materia accedit. Post quæ tamen æger curationis pertæsus, strenuo Chirurgo se committit, per quem, ut ipse omnino voluit, penitus exsecto tumore, & vulnere ad cicatricem non difficile perducto, ita convaluit, ut nullo exinde morbo, quod sciam, correptus fuerit: adeo in Medicina felix nonnunquam est præter rationem audacia!

47. Quod ad genus tumorum spectarent, vel potius, si mulier diutius vixisset, spectare potuissent duriores æquo mammarum partes, quas fusco, viridi, atro humore expresso, satis, ut videbantur, sanas reperi in ea dissectione quæ tibi descripta est Epistola XXI. n. 47. non facile dixerim. Etsi enim tumores illos tunc referre posses ad eum dumtaxat humorem, lactifera vascula distendentem; tamen ejusmodi humorem adeo ab naturæ norma alienum non aliquos pravæ indolis tumores diuturna mora fuisse facturum, quis affirmare pro certo possit? Mulieres quidem legi ab Riverio (d), & Lanzono (e) visas, quarum e mammis lac viride exibat, duas autem in Ephemer. Nat. Cur. (f), & in Commercio Litterario (g) memoratas, quarum altera lac habebat nigrum, & maxime acidum, altera autem, quotiescunque vellet, exprimere poterat ex utraque mamma *liquidum aliquod spissius, coloris longe nigerrimi*, quod linteo exceptum, intra horas 24. *ad instar æruginis viride evaderebat, simulque, ut videbatur, naturam corrosivam induebat*. Sed ut plerasque earum minus sanas fuisse, video; sic nullius scio qui finis fuerit, & num mammæ, in primis, si aut lac non efflueret, aut quod restabat illiusmodi humoris non exprimeretur, nullo dolore, & nullo denique malignæ naturæ tumore correptæ sint. Me jam intelligis de cancro loqui, tumore qui sæpe adeo, in mammis præsertim nascitur, eodemque tam manifestæ pravitatis, quam difficilis curationis: ut scite Joannes Bapt. Cortesius (*) cum ostendere vellet, *non sequi semper, quod morbus cognitus, illico curatur*, idque præcipue ratione malignitatis suæ; canceri potissimum exemplo usus sit, *qui quamvis ab omnibus cognoscatur, nihilominus raro curatur*. Et sane vix nonnunquam accidit ut felix undique ea curatio sit. Pæssæpe autem ea consecuta esse, vidimus, quæ Celsus (h) prædixit, ut sive a Chirurgis vel peritissimis excisus, *post inductam cicatricem tamen reverterit in eundem, aut alium in locum, & causam mortis attulerit*, sive cum alii quidam usi essent *medicamentis adurentibus*, miseræque scæminas diu excruciasent, aut pejorem, aut certe non meliorem denique habuerit exitum. Fuit enim apud nos quoque priusquam volumen Commentariorum exiret Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis quod ad A. attinet 1739. qui adurentem herba adhibita cancos radicitus tollere dicebatur. Sed sive ea *Dentellaria Rondeletii*, ut ex indiciis quibusdam conjecimus; ipse enim, quantum poterat, occultabat; sive alia erat, cum magnam primum, ut sit, de se famam concitasset, curationum exitu non respondente desertus est. Qui an feliciter apud Monspelienfes respondere perrexerit, ignoramus: apud nos certe Medici, & Chirurgi magis in ea sententia confirmati sunt, ut cum victi ægrorum precibus, minime ea quæ supra (i) sunt dicta, spectantium, suscipere curationem coguntur, excisionem præferant, quæ si non minus acerbo, at longe breviori dolore peragitur, sicque minoris constat ægris, tametsi postea cancer redeat, si non vita, at certe vitæ, interea sine assiduis teterrimi morbi cruciatibus, prorogatio. Verum prorogatio hæc ipsa ut sperari possit, quæ, & quot in ægris requirantur, dicere superfedeo. Eorum quædam, itemque plura iis adstantia, ex Observatione colliges, quam potissimum, cum alias possem, hic dabo. Ex eadem

enim simul quæ structura esset scirrhi in cancerum de generantis, simulque confirmatum videbis, *contusio nem, quæ in cute nullius momenti esset*, eam ut Boerhaavii (k) verbis utar, *in glandula conglomerata scirrhum pessimum posse producere*; itemque cancerum curari *difficillime in scæmina melancholica*. Sunt enim & apud nos temperamento hoc quædam; non omnes qua in re nescio quis magno illi Viro adeo imposuerit, ut Italos traderet (l) *ad annum ætatis decimum octavum vividos & ludibundos esse: post trigesimum annum tristes omnes, morosos, melancholicos, & hæmorrhoidarios fieri*. Cæterum eam nobiscum Observationem annis superioribus per litteras communicavit Doctus, & spectatus Vir Jo. Baptista Charburius noster olim dilectissimus Auditor, nunc autem Regius Augustæ Taurinorum Professor Practicæ Medicinæ Primarius.

48. RUSTICA mulier annos nata circiter quinquaginta sinistram mammam forte percusserat. In hac post mensem ferme se prodidit tumor, quem frustra fotibus resolvi, frustra compressione plumbeæ concavæ laminæ coerceri posse, speratum est. Augebat enim, ut intra septimum ab ictu mensem superiore, eademque externa mammæ parte, ubi multo crassior, durior, magisque abnormi figura erat, infra areolam jam descenderet: cujus papilla intra aliquot transversas rugas tota propemodum latebat. Sub proxima axilla aliæ his similes rugæ animadvertantur, dolorque erat ad axillam, cum attolleretur humerus, & universus ille artus œdemate tumebat. Quæ res, & præter has adusta & melancholica mulieris temperatura adversabantur iis qui tumoris excisionem proponebant. Favebant contra, mulieris robustum corpus, intrepidus animus, & ad excisionem paratus, quam cum alia, tum illud in primis urgebat, quod pungentes dolores, qui ut crescebat tumor, ita ipsi quoque magis semper increverant, jam ex molestis facti erant non secus ac vigiliæ, multo molestissimi. Itaque ad tumoris excisionem ventum est, qui ut intus se habuerit, infra dicitur. Res feliciter, & ex sententia peracta videbatur ad diem usque septimum, quo vulnus tempore vivido semper colore, & molle fuit. Sed ipsum postea inflammatio & corruptio invasit, quæ non modo quidquid cellulosi ex mamma supererat, verum etiam subjectam mammæ Pectoralis musculi partem absumpsit, & quæ Intercostralia tum Internorum, tum Externorum respondebat; ut nuda ibi inter costas pleura appareret ad tractum digitorum circiter quinque, a sterno videlicet in transversum. Attamen mundatum denique est ulcus, & dies quinque molle fuit, tuncque pus laudabile, pulsus non nisi ad vespas frequens, idque ad paucas horas, & reliqua omnia erant ferme ad naturæ modum, si pertinacem alvi adstrictionem exciperes cui per clysmata interdum occurrebatur. Post eos autem dies iterum omnia in pejus vertentur. Ulcus in quo costæ quartæ cartilago nigricans, & ab sterno quasi sejuncta conspiciebatur, arefcebatur reddebaturque paucum, & ichorosum pus, & grave olens: proximi autem artus, qui primis ab excisionibus motum, & propemodum sensum quoque amiserat, nisi quod in manu tamen uterque persistebat, œdema agebatur: quo artus etiam inferiores tumebant: crescebant simul frequentia pulsuum, sitis, virgilitas. Ad ea accedebant diarrhœa, ciborum appetitus profusus dejectus, virium languor, perpetua somnolentia, difficilis, ac frequens respiratio. Hæc denique exceperunt febriles quatuor accessiones longæ, vehementes, & cum rigore conjunctæ: quarum alii horis interjectis circiter decem, succedebat: eaque mulierem confecerunt. CADAVER flaccidum ubique, & laxum, inferiores tamen artus, venicis integumentis, sine ullis habuit œdematis reliquiis. Venter, si lienem excipias paulo quam natura ferat, majorem, nigriorem, laxiorem, uterum autem contra prædurum, & scalpello resistentem,

(d) Cent. 2. Obs. Medic. 100. (e) Animadvers. var. ad Medic. & cat. 125. (f) Dec. 2. A. 4. Append. n. 5. XLIII.
(g) A. 1734. Hebd. 1. n. 1. (*) Miscell. Medic. Epist. 6. (h) De Medic. l. 5. c. 28. (i) n. 16.
(k) Prælect. in Instit. §. 903. (l) Ibid. ad §. 897.

tem, satis bene constituta ostendit reliqua. Thoracis utrumque cavum aqua fuit ferme plenum, sinistrum præsertim: in eoque pulmo qua parte ulceri respondebat, aridus, & propemodum scirrhusus, arctèque ibi ad pleuram adhærens, quæ multo arctius ibidem adhærebat ad costas, & quasi callosa facta erat qua parte exteriori aeri exposita fuerat. Tunc corde inspecto, cujus cavæ dexteræ aliquid polyposæ concretionis habuerunt; ad exteriora reditum est: omnesque Axillares sinistrae glandulæ inventæ sunt non solum aliquanto crassiores, sed & in acervum mutatae scirrhosorum tuberculorum, summa firmitudine, colore livido: quæ cellulosa proxima complectebatur membrana, ipsa quoque in valde firmum quasi steatoma conversa. Ex his autem, proxima vasa, nervosque comprimentibus, causa intelligebatur tum paralyticæ imperfectæ, tum pertinacis œdematis, quibus artus ille laboraverat, tum doloris ad axillam tum attollebatur humerus, tum denique periculi instantis, ne pravæ indolis tumor alter sub axilla excreveret posteaquam prior e mamma fuerat excisus. Qui cum protinus ab excisione, dempta quæ adhærebat, pinguedine, inspiceretur, forma inventus est ad ovalem accedente, cujus major axis pollicem cum dimidio circiter æquabat. Cum eo tres, aut quatuor, alius alia magnitudine, sed parvi omnes, continuabantur. Ad horum, & illius centrum dissectio sanguinem ostendit putridum, pallidumque: hunc materia comprehendebat media inter puriformem, & septicam.

49. Nonnulla quæ, respirante muliere, in pleura, in costis, & Intercoastalium musculorum parte, cum æc paterent, diligenter, solerterque observata sunt, prætermisi, non quod non digna essent quæ memorantur, sed quod minus ad propositum Epistolæ huic attinerent. Attinet autem cum primis a Cl. Ahrliepio (m) descripta historia, quæ & plura habet cum ea quam modo proposui, conferenda, illudque super quod in cadaveris sectione deprehensum est, nempe carcinoma ab ea mamma ex qua excisum fuerat, latenter, ut nemo in viva id esset suspicatus, transversum super osse sterni ad alteram quoque mammam virus suum propagasse. Jam vero ad reliquos & thoracis, & ventris tumores properantibus tum in clavicula conspeximus, videtur commodius exostoses de quibus infra erit sermo, differendus (n). Qui vero ad aneurysmata spectant arteriæ magnæ, thoracis, aut ventris parietes extrorsum attollentia, cum a nobis de internis, ad quos attinent, orbis agentibus satis alias (o) propositi fuerint, non vacat Sepulchreti exemplum imitari, & hic retinere. Quin si forte ut in vivente caupone arteriæ jusdam Intercoastalis aneurysma dignovi ex pulsatione secundum longitudinem quidem in transversum ilde producta, sed latitudine intervallum quod inter costas erat duas, nusquam totum æquante, ita illud intervallum in tumorem, ut Lancisius (p) vidit, denique attollens vidissem, & in demortuo, ut quaterve Ruyschius (q), tam exilem arteriam novi gallinæ magnitudinem expansam offendissem; scio, an inter cavæ thoracis potius, quam inter costas de quibus hic loquimur, tumores posuissem: tanquam hoc licuisset magis, quam, ut in Sepulchreto, huc referre ipsorum tumores viscerum, ab omni extrorsum urgentium: quibus de tumoribus (r), & de abdominis ipsius herniis (s), & de hydropochitide quoque (t) aliis ad te Litteris scriptum. Sunt tamen interdum quidam abdominis tumores qui, cum revera ad ipsum dumtaxat pertineant, viscera attinere videantur. Qualem in pio, doctore Sacerdote vidimus instar magni hemisphærii prominentem. Qui cum apertus multam, fœdissimique oris materiam effudisset, a Chirurgis demisso speculo animadversus est tantum introrsum pertinere, tantum exterius prominuerat; ut plerique non du-

bitandum crederent, quin ad viscus aliquod spectaret. Verum neque exitus erat ullius quæ id confirmaret, materiæ, neque læsi cujusquam visceris notæ, & perfecta denique ægri, feliciter multos exinde annos viventis, sanatio præclare ostendit, quæ in tanto tumore congesta fuerant, musculosos quidem abdominis parietes, & peritonæum intra ventris cavum incurvasse; non perforasse tamen, neque ut tumoris cavum cum ventris cavo, nedum cum viscere ejus aliquo, communicaret, effecisset.

50. Testium, & circumjectorum his involucrorum tumores, de quibus aliquanto plura scribere possemus, fuisse a nobis alia Epistola (u) pertractatos, meministi. De iis autem qui ad penem, anum, & naturalia mulierum attinent, etsi plures vidimus; tamen cum disseccandi occasio nunquam fuerit, vix aliquid est quod attingamus. Cancrosum tumorem in quem glans, & magna pars colis proxima excreverat cum amputaret Valsalva, aderam. Quæ duo ne acciderent, verebatur, eorum neutrum accidit. Alterum erat, ne exigua superfutura pars colis introrsum forte se continuo retraheret: alterum, ne illa persistentem, introrsum tamen se retraherent arteriæ. Quas cum in animo haberet, ut fecit, trajectas acu filum trahente, hoc circumducto, constrictoque obligare; si utrumlibet illorum accideret, maximopere erat adversaturum. Ne alterum accideret, ante providerat: si alterum accidisset, tum necessario id quod nolebat, facturus. Cruciatum enim, quo ad ejus facere poterat, iis quos ferro curabat, imminuere studebat. Quamobrem neque igne uti hic voluit, ut Scultetus (x), aut vitiati aliquid, ut ipse, relinquere, neque arcta adeo penis constrictione, vinculo supra vitiatam partem injecto, ut quidquid infra vinculum esset, brevi emoreretur: quantum enim hic dolorem constrictio illa afferat, XXX. Ruyschii Observatio (y) satis indicat. Nec tamen propterea Chirugos alios Experientissimos, in quibus Heisterus (z) est, & Benevolus (a) non sine gravi ratione constrictionem hanc prætulisse, credas. Ut enim Valsalva ægrum illum suum persanaverit; aliquid tamen periculi una ex primis noctibus fuit, sanguine sibi viam referare incipiente, nisi qui proximus, ut Valsalva jusserat, paratusque cubabat minister, celerrime, sicuti præmonstratum fuerat, obstitisset. Provectæ ætatis erat is æger. Sed provectæ & alter, cujus ex podice per duos depressos pedunculos excreverat propendebat pravæ naturæ, ad renis magnitudinem formamque accedens. Quam senior alter Chirurgus, me adolescentulo aspiciente, deorsum tractam, incisus pedunculis cum excidisset, imi autem intestini pars ex qua illi excreverant, continuo se; id quod Chirurgus non expectabat; introrsum retraxisset, seque ejus oculis, & manibus subduxisset; perturbari primum hominem vidi, quamvis, si quis alius, exercitatum, & sua in Arte nobilem, mox tamen cum sanguinis haud multum efflueret, confirmato animo, & mediocri turunda immissa, albumine illita, & pulveribus conspersa qui adstringendi vim habent, discessit. Verum exacto vix horæ quadrante, sanguis profluere copia non modica, & quod multo majori intra intestinum influxisse, indicabat, rogare æger, cujus interea pulsus valde subsederant, ut turunda demeretur, quia vehementi alvi exonerandæ necessitati resistere amplius non posset. Revocatus Chirurgus turundam aufert, quam ingentia concreti sanguinis frustra consequuntur. Tum digito ille immisso, vulnus diutius comprimit, neque removet donec turunda iisdem ac prior, medicamentis illita, & conspersa, sed (qualis a primo immittenda fuerat) crassior parata esset quæ inderetur: ægreque tandem per hæc sanguis compressus est. Sed hæc non aliam ob causam memorata sunt, nisi ut in controversa excidendi penis ratione quid tunc Valsalvæ placuerit, intelligeres, item-

(m) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 163. (n) Vid. n. 58. (o) Epist. 26. n. 19. & Epist. 40. n. 26.
 (p) De Aneurysm. l. 2. c. 2. Propos. 28. cujus, & præcedentis titulo ne fallaris, faciet Propos. 25. (q) Thef. Anat. 9. n. 5.
 (r) Epist. 36. & 39. (s) Epist. 34. (t) Epist. 12. (u) 43. (x) Obs. Chir. 60. (y) Cent. Obs. Anat. Chirurg.
 (z) Instit. Chirurg. P. 2. S. 5. c. 132. (a) Observ. 27.

itemque vel multo senioribus, & exercitatis Chirurgis omnia quæ inter operandum accidere possunt, animo esse antea prospicienda. Ceterum quod ad primam curationem attinet, leges inter Veteres Benivenium (*b*): quod ad alteram, inter Recentiores Heisterum (*c*); exemplum apud utrumque felicitatis curationis invenies.

Condylomatam autem muliebris vaginae cum plures possint esse causæ; tum inter eas quæ a primordiis sunt, quandam interdum esse, suspicor, quæ cujusmodi sit, ex subiecta apparebit Observatione.

51. VIRGUNCULA annos nata ad quindecim, corporis habitu jam diu cachectico, graviore denique morbo correpta, extremos hujus, & vitæ dies sic in Patavino egit Nosocomio, ut ex pulmonum inflammatione mori videretur sub finem A. 1750.

THORACE aperto, hujus quidem hydrops deprehensus est; in pulmonibus autem vix quidquam fuit quod leve eorum inflammationis præberet indicium.

Ex Ventre genitales potissimum partes detrahitæ sunt. Quarum ego structuram cum studiosæ Juventuti ostenderem, in omnibus ferme secundum naturam se habentem: pauca hæc quæ aliena essent, animadverti. Ad alterius Falloppianæ Tubæ extremum foliaceum erat hydatis. Ex urethræ osculo corpusculum prominebat rubellum: quod, ipsa secundum longitudinem incisa, nihil aliud esse, vidi, nisi intimam ejus tunicam, quæ cum supra a subiectis vasculis sanguine distentis tota nigricaret, ima parte se extrorsum invertens, exstabat: quod & in alia de qua ubi de Claudicatione scribam (*d*), meminisse, utramque autem cum de Urinæ Difficultate agerem (*e*) commemorasse, & parvi illius vitii causam quæsisse. Aperta denique vagina, quæ albido crassiusculo humore erat oblita, illud offendi quod mihi hoc loco scribendi hanc Observationem causam attulit. Scilicet propius alterum latus, uno supra hymenem transverso digito, anterior, & posterior vaginae facies colligatæ erant inter se per brevem quasi institam latitudinis, & crassitudinis modicæ, ex eadem prorsus ex qua vagina, substantia factam, ad eundemque modum rugosa præditam superficie; ut manifestum esset, præsertim cum prægressæ erosionis nullum usquam supra, aut infra appareret vestigium, colligationem illam esse ab natura. Quam antequam sectione dissolverem; arctissima ab eo latere vagina erat; illa autem dissoluta, continuo in justam latitudinem se extendit.

52. Quod si hæc Virgo nupsisset; facile intelligis, institam illam aut a congregiente viro, aut a prodeunte fœtu disruptam, excrescere postea in præhumido loco, in condyloma potuisse. Mihi certe cum eam disseccarem, in mentem venit juvenis Matronæ cui post non facilem partum condylomata duo per vaginae orificium pendere, vidi, hujusce institæ, si in medio disrupta esset, & post disruptionem aliquantum procrevisset, similia ob id etiam quod non majori supra illud orificium intervallo quam hæc institæ, oriebantur.

53. Restant Artuum tumores. Qui omnes ferme cum sint utrisque communes, juvat in iis fere subsistere qui in proximis fuerint artubus Inferioribus mole alii immani, alii mediocri. Immani erat qui, abscessus instar, femur adeo distendebat Nobilissimi Viri, ut Valsalva, ad curationem accersitus, aperire veritus sit, felici consilio; nam paucis post diebus per se paulatim evanuit totus, ægerque tam bene convaleuit, ut plures postea annos sanissimus vixerit, Medicis, & Chirurgis a quibus id accepi, & ægro ipso, qui mihi quem inter Amicos intimos habuit, non semel idem confirmavit, mirantibus quoniam tanta materiae copia, sub manibus fluctuantis, sine perniciæ recessisset. Valsalvam autem his absterritum fuisse, credebant primum ne quam facile esset tumorem ejusmodi aperire, tam difficile esset persanare, &

occludere, tum ne propter immodicum materiae fluxum æger deficeret sive longo diuturnæ curatione spatio, sive primo ipso incisionis tempore; quod in ejus manu tunc non fuisset tantum educere quantum ferre ægri vires possent. Quod cum regerem; quæsitum, ut sit in colloquiis, ex me se, meminisse, quid causæ sit, quare si forte Chirurgus e non modico tumore quidquid continet effluere statim sinat, ægri animo sæpe linquantur respondisse autem, placere quibusdam tribuere id sanguini in vasa ejus partis, per tumoris materiam a te compressa, nunc laxata, repente ea copia irrue- ti; ut minor æquo sit quæ ad cor redeat. Sic autem quid aliis potius, quam quid mihi videretur respondi primum quia non omnibus tumoribus va- comprimuntur quæ magna sint, deinde quia magis sunt certe vasa illa proxima quæ novimestri fœtu distentus uterus comprimit, eaque compressio felicio- in partu fere temporis puncto tollitur, neque pro- pterea deliquia ingruunt; ut alia quærenda responsio aut aliud saltem ad illam addendum esse videatur.

Sed tumores artuum alii sunt vel isto que dixi, longe majores: quos aperire frustra aveas; ne- que enim quod continent, magna ex parte fluxi- est, neque in pus verti potest, quin etiam non raro interjectorum musculorum structura mirum in mo- dum vitata, ac mutata est. Descriptos videbis in Dissertatione (*f*) Jo. Henseleri, qua ejusdemmodi tumorum exempla indicantur plura, quorum aliqui non adeo recentia sunt, ut in Sepulchretum referri non potuissent, & ad Wedelianum illud (*g*) adjun- gi, quod in ea Dissertatione præteritum est. Plura quoque leges in Dissertatione, quæ antea prodierat Alexandri Camerarii (*h*), & quædam in Tomo quo ante illarum utramque exierat, Italorum Litterato- rum Diarii (*i*); neque enim vel apud nos pererrant sunt, eaque mirifica. Ipse etiam aliud, quamvis cui- iis minime comparandum, magnum tamen, hic ve- di, quo generosissimi Viri crus totum vehemente distendebatur. Quod incassum apertum iri ob hæc quæ modo dicta sunt, pronunciaveram: neque exitu me fefellit, cum æger postmodum nihilominus pun- g voluerit.

Cæterum non possum adduci ut crea- dam, hujus, aut consimilis generis tumore prætur- dum fuisse brachium viri de quo ad Vallisnerium (*k*) scripsit Sancassanus, cum primarius Chirurgus ferrum impressisset, eam vim sanguinis erupisse, ut Chirurgus attonitus hominem jam jam inde moritu- rum timeret: cursu autem sanguinis desinente, se- rum multas hebdomadas exiisse, itaque brachium a- juttam molem decrevisse, nullo quoad homo vixit plures autem annos vixit; in eo artu superstiti in- commodo. Facit potius is casus, ut in memoriis ejus redeam quem de Rege Lacedæmoniorum Agesi- lao apud Xenophontem (*l*), & Plutarchum (*m*) legeris, ut illi ex ascensu incertum qua vena rupta sanguis e corpore sanum in crus defluerit; altero e- nim erat claudus; cumque tibia nimium quantum in- tumesceret, ac dolores intolerandi accederent, Medicus quidam Syracusanus ei propter malleolum venam ape- ruerit, atque ubi semel capisset, noctu dieque sangui- profluxerit, & quidquid tentarent, fluxionem hanc in- hibere non potuerint, donec Agesilaus tandem animi defecit, & tunc sanguis fluere desiit, ea valetudine in- secuta quæ reliquum ætatis, & totam hyemem Re- gem lecto affixit. Quem casum, attentione alioqui- dignum, non meminisse, an quis ex eruditis Medicis consideraverit.

Incertum pariter, quo ex vas sanguis defluerit ad magnos duos tumores faciendos a M. Aurelio Severino (*n*), & a Præcl. Albert Hallero (*o*) memoratos. Alter quidem brachium usque ad summum humerum, & anteriorem thoraci- partem quæ ad alas spectat, in immanem illam mo- lem distenderat quam adjecta Icon, & dolor quo he- mo confectus periit, commonstrant. Alter autem

subi-

(*b*) De abdit. morb. & sanat. caus. c. 68. (*c*) Eph. N. C. Cent. 8. Obs. 67. (*d*) Epist. 56. n. 21. (*e*) Epist. 42. n. 42.
 (*f*) Hist. brachii prætumidi §. 14. (*g*) Sect. hac 2. Obs. 17. §. 3. (*h*) Hist. pedis tumidi. (*i*) Tom. 29. art. 4.
 (*k*) Opere Tom. 1. P. 6. (*l*) Rer. Græcar. 1. 5. versus fin. (*m*) in Vita Agesilai.
 (*n*) De recond. Abscess. nat. 1. 4. in fine Schol. ad c. 7. (*o*) Opusc. Pathol. Obs. 32. Hist. 2.

subito post maximum dolorem ortus, cedens tractantium manibus, & compressus evanescens, a scapula ad decimam fere costam se extendebat. Sed primus quid contineret, ne suspicari quidem possemus, cum Severinus nihil præterea dixerit, nec disseccuisse videatur; nisi inter abscessus sanguifluos sive aneurysmata proposuisset. Alterum vero sanguine refertum fuisse, scimus, qui horis ab incisione non multis profluens, virum occidit, & plurimus, cum postea tumor secaretur, repertus est. Attamen si de utroque tumore illud addi potuisset, initio saltem pulsasse, sicuti de alio, sanguinem continente, & genu universum omnimode operiente, post aliquot demum annorum intervallum sibi ostenso, subindicavit Cl. Preussius (p); minus dubitationis relictum esset iis qui de Sanguineis Tumoribus, cum rupto venæ aliqujus trunco communicantibus, ea legissent quæ, ut supra (q) commemoratum est, in Tractatu Valsalvæ de Aure Humana, in mea que Epistola Anatomica XIII. tradita sunt.

54. Tumores contra sunt quos facile sanatos esse, accepimus, quanquam non facili ad explicandum ratione: quæ causa est cur prætermittendos non putemus. Veronensis Medicus, Vir spectatus, mihi, & qui mecum forte aderant, Doctis Viris narrabat Venetiis A. 1707. cum in ejus Patria, idque nuper, equo nobili crura ambo posteriora ad genu articulum vehementer intumuissent aquoso tumore quidem, sed duro, & cum dolore, nec remedia cætera quidquam proficerent, extitisse Veterinarium qui se hac ratione sanaturum reciperet, ut corio paulo supra tumorem inciso, & vena quæ ibi non tenuis est, resecta, hanc vinculis duobus valide constringeret, interque hæc ipsam disseccaret. Reclamatum esse primum ab omnibus quibus circumitio sanguinis esset nota, tanquam auxilio non modo non profuturo, sed plurimum nocituro. Attamen cum ille ejusdemmodi affectos morbo septem, aut octo equos, & in his duos in eadem Urbe, sic ab se persanatos memoraret, venumque dicere, protinus re inquisita explorataque constaret; permissum esse, & se qui hæc mihi narrabat, inspectante, ita uti propositum fuerat, esse factum. Itaque tumores inde semper vel primis diebus decrevisse, donec intra vigesimum circiter diem rorsus evanuerint. Quæ cum forte aliis in quibus erat Vir Ingeniosissimus Dominicus Gulielminus, referrem; hic maluit conjicere, simul cum vena foras nervum aliquem, ad ægram partem spectantem, fuisse disseccatum, eaque ratione sublato dolore, qui originem non a tumore habuisset, sed potius tumori ipse præbuisset, itaque ablata vi stimuli, quæ tibi fecisset, ita conservaret tumorem, hunc non difficile fuisse solutum. Ut ut est, nolui hanc tibi curationem reticere; neque enim Medicis unquam novit quid Veterinariis succedat, novisse, & prius forsasse ab his, ut in brutis animantibus liberum est periclitari, plura tentata, & facta sunt quam ad homines transferrentur. Vides, exempli causa, ut Petrus Crescentius qui ante hos quadringentos annos, tum de Agricultura scriberet, quædam interjecerit ad Chirurgiam Veterinariam spectantia, in ægro bove sanguinem ex incisâ venis quæ sub lingua sunt, mittere (r) docuerit, aut quomodo pro clysmate injicienda quodam ventriculo excipere, cujus orificium tubo sit instructum, & per hunc in equi alvum immittere (s), aut qua ratione, si in equi tumente glandula excidenda sanguis ex vena aliqua forte prorumpat, hac continuo arrepta, & ferico filo arte constricta, sit ille coercendus (t). Num putas hæc ex antiquioribus Veterinariis non hausisse? hos autem non ex aliis longe vetustioribus? ut fortasse antequam Celsus (u), & Galenus (x) cohibere in vulneratis partibus sanguinis profluvium docerent vinculo fauciarum aut venæ, aut arteriæ injecto, id jam illis fuerit usitatum, dum glandulam aliquam extirparent, aut

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

dum equis in prælio faucibus mederentur: Verum sive ad hominem traducta est hæc coercendi sanguinis ratio, sive in ipso primum tentata est; mirari subit, cum a Galeni temporibus passim in Chirurgorum libris describeretur, eaque inter cæteros in illa quæ supra (y) indicata est, amputati penis curatione usus esset Benivenius, singulas illius venas quæ sanguinem fundebant, arterias videlicet, apprehendendo, atque ita deligando, ut ora præclusa coirent; mirari, inquam, subit, neminem ante Paræum (z) extitisse qui ad ea vulnera quæ in artuum amputationibus fiunt, transferri illam posse, cogitaret. Sed ne forte credas, arteriarum quæ in artibus præcipuæ sunt, crassitudinem veritos, cum ramorum tenuitate quos Galenus vincendos præceperit, minime comparandam; certe præcipuus truncus in brachio is est quem ad cubiti flexuram imperiti homines sæpe convulnerant cum venam aperire dumtaxat putant, unde postea, nisi magna primo tempore obstet diligentia, aneurysma pronascitur. Et eum tamen præcipuum truncum in chirurgia hujus aneurysmatis curatione ipsum quoque filis obligari solitum non modo ex Aetii (a), Pauli (b), Albucasis (c), aliorumque etiam inferiorum, ut Guidonis de Cauliaco (d), scriptis non poterant ignorare.

Verum ab aneurysmatis in brachio enati, in quam forte incidi, mentione admoner, ut aneurysmatis potius in poplite exorti Observationem subjiciam, tum ne ab artus inferioris tumoribus in quibus fere subsistere constitueram, longius recedam, tum propter ea quæ supra (e) de poplitis aneurysmatibus dicta sunt, quorum præclarum exemplum, ab Hornio (f) descriptum, frustra in Sepulchreto perquisivi.

55. STRUCTORI parvulus in poplite apparere, & pulsare tumor cœperat. Qui neglectus, crevit ad pomi magnitudinem. Tunc plura, a Medicis, Chirurgisque præscripta, partim nihil profuere, partim, & compressio nominatim, potius officere visa sunt. Itaque intra perpaucos menses sic excreverat, ut parvum æquaret melonem; acerrimisque hominem doloribus excruciat. Huc accessit universi cruris ac pedis œdema, & genu præsertim ipsius tumor. Denique gangræna, & mox sphacelus invasit. Quem consecuta, ut prædictum fuerat, disruptio, plurimi sanguinis profusione illico vitam ademit sub finem Martii A. 1740. quibus ego diebus quædam ad cerebri anatomen attinentia Discipulis in Nosocomio ostendebam.

CEREBRUM igitur hujus quoque hominis disseccans, præter cætera quæ huc minus attinent, adnotavi, tametsi exanguis visus fuerat mori; sanguinea tamen puncta in medullaris substantiæ sectionibus apparuisse, quæ & majora multo fiebant, cum a lateribus comprimerem: tum illud quod admiratione dignius fuit, cum Striata Corpora assulatim, ut fit, perfecarem, quamvis scalpello in quamcunque vellem partem directo, inclinatove demum incidere tota, nusquam tamen strias medullares, ut semper alias, occurrisset, earumque loco quandam quasi fasciam perpetuam medullarem se ostendisse, quam secundum eorum Corporum longitudinem corticalis utrinque substantia intercipiebat: neque hominem tamen in cerebri, & nervorum usu quidquam a communi consuetudine alienum passum esse, constabat: id quod si perpendant velim, quibus certa quædam placent olim proposita illarum striarum officia.

Sed his nunc missis, ad Poplitis dissectionem, quam Mediavia noster peregit, transeamus. Sphacelus eo loco, & circa eum locum omnia occupaverat non sic tamen quin ea quæ dicam, agnoscerentur. Cruralis arteria jam inde ubi a latere femoris interiore ad posteriora deflectit, statim dilatari incipiebat. Deinde ad tractum dimidiatæ circiter ulnæ frustra arteriæ truncum quæsisisses; in fura demum rami in quos se dividit, apparebant. Toto autem illo tractu nihil nisi ingens cavum sanguine fœdum, erosum videlicet omnibus atque adeo prorsus absumptis nervo, &

N n

vena

(p) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 19. (q) n. 2. (r) l. 9. c. 65. (s) Ibid. c. 18. (t) Ibid. c. 16.
 (u) De Medic. l. 5. c. 26. S. 21. (x) Meth. Med. l. 4. c. 3. (y) n. 50. (z) l. 11. c. 24.
 (a) Tetrab. 4. Serin. 4. c. 40. (b) De Re Med. l. 6. c. 37. (c) Chirurg. P. 2. c. 49. (d) Chirurg. Tr. 2. D. 2. c. 4.
 (e) n. 10. (f) Epist. de Aneurysm. ad Donzell.

vena quæ inter imos a tergo prominentes ossis femoris processus arteriæ comites se addunt: vix hujus tunicarum reliquæ aliquæ supererant, ossibus adherentes. Ossa autem ipsa quoque erant ex parte erosa, nempe illorum quos modo dixi, processuum posterior facies, & summæ fibulæ.

56. Jam vero a vasorum tumore ad ossium tumorem, id est Exostosim veniamus, minime hac quidem Epistola solliciti cum Schelhammero (g), num exostosis, sarcoma, polypus, alia ejusmodi satis recte inter Tumores referantur, neque cum Bidloo (h), num in homine qui cætero corpore non sit sanus, ossis tumor vocari non possit exostosis, præsertim quando Gorraeus (i), in propriis medicarum vocum significationibus proponendis accuratissimus, polypum esse tumorem, diserte ait, exostoses autem esse tumores etiam Galileo morbo laborantibus frequentes. Attamen ut nemini repugnare qui exostosis nomine malit quasi quodam genere tumores ossium quoslibet qui præter naturam sunt, comprehendere; ita probare non possim qui exostosium enumerantes exempla, inter hæc proferant quæ non constet ad ossium tumores attingere; aut si id constet, exostoses in varias quasi species peculiari addito aut nomine, aut adjuncto non distinguant. Spectare ad ossium tumorem non constat monstruosum brachium in Observatione LXIX. Hildani Cent. IV. descriptum; ut potius inter eos tumores quos supra (k) cum Henselero memoravi, hic ipse referendum crediderit (l). Illam tamen quam apud Hildanum extare diximus, Observationem cum in calce cujusdam suæ laudavisset Tulpium (m) in qua ut os humeri pessime se habens proponat, ipsum tamen os mole auctum inventum fuisse, non dicit; Stalpartius (n), de exostosis verba faciens, non modo illud commemorat Hildani exemplum, sed & Tulpium ibi os humeri quod plurimum increverit, affirmat, proposuisse: quam rem initio quidem historiæ, in Sepulchretum quoque (o), nec sine operarum errore aliquo, relatæ, quasi ex aspectu exteriori indicans Tulpium videtur indicare; verum ubi ad dissectionem ventum est, minime confirmat. Post hæc, utrumque exemplum sine ulla dubitatione inter exostoses ab nonnullis repositum videas non secus ac aliud ex M. Aurelio Severino (p), postquam Meryus (q), ut simile descriptis ab se digitorum manus exostosis laudaverat. Sed M. Aurelius ut non absimilem exterius manum describeret, & delineaverit; materiam tamen, quæ sub inciso vitio reperta est, non osseam certe, sed veluti coctæ carnis bulbi cyclaminis apparuisse, diserte tradidit, friabilem insuper, & levissimo quoque contactu cessilem: ut paulo minus difficile ferendus esset qui manum, si exteriora spectes, haud ita dissimilem, ineunte hoc sæculo a Ruyschio (r) examinatum, ad exostoses referret; nam etli non possibile fuit perspicere, an tubera in quæ excreverat, ex ossibus originem ducerent, illorum tamen unum quasi ex innumeris minoribus tumoribus partim cartilaginosis, partim ossis compositum deprehendit.

57. Sed & illos quos veros esse tumores constet ossis alicujus, non satis est uno exostosis vocabulo, nisi generatim, comprehendere, quippe plurimum alioqui inter se discrepantes. Sunt enim in quibus nihil præter ossis intumescitiam, aut excrescentiam, a natura alienum videatur, quales Meryus (s) esse communes exostoses, dixit, qualesque dumtaxat esse hoc dignas nomine, Bidlous (t) censuit, os omnino sanum non modo supra, & infra, tumorem requirens, sed & hunc periosio rite contactum, neque ullum prorsus intus, extrave inflammationis, acrimoniæ, putredinis, corruptionis vel minimum ostendentem vestigium: quæ sententia non unum habuit astipulatorem, & in his Discipulum Cl. Kulmi in ea Dissertatione (u) quæ, ipso Præsidi, inscripta de Exostosis Steatomatode Claviculæ A. 1732. edita est. Alii

tamen plures & antea, & postea eos quoque ossium tumores exostosis nomine designarunt quibuscumque ossium caries esset conjuncta. Utriusque autem generis iterum partitiones occurrunt. Non cariosi enim ossis tumor aut ex densa solidaque substantia est, quale maxima ex parte pinxit Bidlous (x), aut ex substantia in totum cellulosa, vel spongiosa, ut in parte ossis femoris quæ secundum naturam est perquæ dura ad unciam crassitudinem aucta Ruyschius (y) vidit, aut denique, ut delineavit idem (z) in ossis tibiæ, ex substantia exterius quidem admodum crassa, dura, compacta; interius autem cavernosa. Cariosi autem ossis tumores aut cariæ sequuntur cujus externæ injuriæ causa fuerint, ut in maxilla inferior re-puellæ quæ ex alto ceciderat, descripta in Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Historia (a), aut internum, ut sæpius, humorum vitium, sive ab lumbæ Venerea hoc sit, quemadmodum in tibiæ, imo, ut delineatio ostendit, femoris osse adnotavit Stalpartius (b), sive aliunde, ut in toto osse tibiæ invenit Bogdanus (c), causam referens ad eum morbum quem Arabes Ventositatem Spinæ appellant, & sanum ex eo morbo ossa intumescere, notissimum est, neque in artibus solum, sed & alibi, ut Severinus (d) adnotavit, & singulari exemplo in maxilla inferior confirmavit nuper Cl. Kaltschmiedius (e). Quæ vero differant hi ossei tumores inter se, ubi autem cellulas quas comprehendunt, variam magnitudinem aut variam, quæ his continetur cellulis, materiam spectemus, indicare possunt cum aliæ Observationes tum præsertim quæ in laudatæ Academiæ Historiæ (f), & Commentariis (g) leguntur, ut Farcyi in superiore tibiæ parte, ut Meryi in femoris processibus inferioribus, ut ejusdem in manus digitis.

Cæterum vel cum exostoses nihil continent quod alienum ab natura ossium sit, ideoque aptum ad cariæ, ad dolores, ad ulcera creanda; ipsa tamen ex tuberculis præsertim quæ magnæ ad articulos sunt tendines impositos nimis distendendo, partium in quibus hi desinunt, motibus vehementer efficiunt: itaque in duabus quæ novissime indicatæ sunt, Meryi Observationibus nullo modo poterant illæ moveri: singulari autem est in ea quam Richius (h) Lutetiam misit, sensibilem flexionis motum in crure substituisse cum pars inferior ossis femoris plurimum esset amplificata. Sed multo mirabilius est quod de Romanæ Matrônæ summus Anatomicus litteris mandavit Eustachius (i). Erant illi inferiora femoris capita in tantum tumorem elata, ut viri vel maximi capitis magnitudinem longe superarent, quemadmodum hanc tumoris naturam non credentibus cæteris Medicis sectantem tandem in mortua demonstravit; Mulier tamen ad omnes partes facile soluteque movebatur, quæ res a Eustachio animadversa, & hoc simul quod ea femoris capita etsi adeo tumida ac turgida facta essent nihilominus naturalem figuram retinebant, ipsum, vivente adhuc muliere, ad verum assequendum perduxerat. Scite igitur Meryus in magna illa exostosis quam in iisdem capitibus ab ipso descriptam paulo ante commemoravimus, impossibilem cruris flexionem tum a tendinibus vehementer distentis, tum a capitum figura deduxit adeo mutata ut ima horum facies ex convexa facta esset plana, imo etiam excavata.

58. Ex his alia colliges exostosium discrimina in figura, non modo in sede, quam & olim, & nostri temporibus vel in extremis oblongorum ossium animadversam vides, tametsi in eorum trunco quem appellant diaphysim, sæpius (quod negandum non est) dicatur occurrere. Sed & alia præter artuum ossa in vitio invadit: quorum exempla omnia non est institutum nostri commemorare. Ex libris qui nunc erant in manibus, quædam attigimus, unde facile existimes, quæ possent ad hanc Sepulchreti Sectionem addi, in qua non recentia modo, sed & vetera desiderantur. Si alii

(g) De hum. corp. Tumor. S. 1. n. 3. (h) Dec. 2. Exercit. Anat. Chir. 9. (i) Defin. Medic. in τὸ ἀνάτομον, & in Εἰς ἄνωστον.
(k) n. 53. (l) Hist. ibid. cit. §. 4. (m) Obs. Med. l. 4. c. 13. (n) in Schol. ad Obs. Med. Anat. 94. Cent. 1.
(o) Sect. hac Obs. 15. §. 3. (p) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 1. (q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1720.
(r) Epist. Anat. 14. (s) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (t) Exercit. cit. supra ad n. 56. (u) §. 13. & 24.
(x) Exerc. cit. Tab. 2. Fig. 3. (y) Thef. Anat. Max. in fine ad litt. H. (z) Thef. Anat. 10. Tab. 2. Fig. 10.
(a) A. 1727. Obs. Anat. 6. (b) Cent. Postter. P. 1. Obs. 44. & Tab. 14. Fig. 1. & 2. (c) Obs. Anat. Chirurg. 12.
(d) De recond. Absc. nat. l. 5. c. 16. (e) Progr. de raro Spinæ Vent. casu. (f) A. 1737. Obs. Anat. 1.
(g) A. 1706. & 1720. (h) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1739. Obs. Anat. 4. (i) De Multitudine c. 8.

quæris; cum alibi, tum in Gedanensi illa quam supra (k) indicavi, Dissertatione invenies. Cujus Auctor peculiarem insuper exhibet exostosis Claviculæ Observationem, quo in osse an ab aliis antea, tantæ præsertim magnitudinis, conspecta esset, non meminisse, fatetur. Vidi ego quatuor postquam illa Dissertatione exierat, annis exstantem in permagnæ sphaeroidis modum e clavicula pariter sinistram, pariterque olim percussa, adolescentuli, origine Itali, qui Vinlobona huc venerat, si forte post multorum tot, & tam varias, omnesque inutiles, medicationes hic posset qui curandum susciperet, invenire. Et mihi quoque, ut aliis, facile is tumor imposuisset ob ea quibus integebatur. Sed ossea subjecta durities, & firmissima cum clavicula continuatio fecerunt, ut ejus Dissertationis veniret in mentem, nec sine ferra tunc adhibita curationem absolvi posse, pronunciarer: quam, ut de periculo nihil dicerem, nec ferrent gracilis, & delicati corpusculi infirmæ vires, nec admitteret prava a primordiis usque humorum constitutio: quæ omnia illi præsertim qui ægri matrem ne sine meo potissimum consilio quidquam fieri pateretur, pro sua erga me singulari humanitate monuerat, Pio Nicolao Garellio Equiti, & Cæsareorum Archiatrorum Comiti meritissimo, per litteras confirmavi, indicata simul quam necdum viderat, Gedanensi Dissertatione. Itaque nihil actum est, ipso quoque, ut ad me rescripsit, probante, & tumorem, inter initia sibi ostensum, nondum ulla exterius addita humorum subsistentium congestione, revera omnino osseum, & manifesto ex clavicula ipsa fuisse, affirmante. Quæ structura igitur exostosis hæc esset, & quid contineret, non vidi. Vidi in altera quæ ex virili femore prostabat. De qua priusquam scribam, occurram tantæ interrogationi cuidam tuæ. Scire enim avebis quæ fieri possit, ut rigidissimæ durissimæque ossium laminæ in exostoses adeo se extendant.

59. Igitur primum fac eorum memineris quæ supra (l) ex quodam Valsalvæ Responso prolata sunt, esse aliquas, ut a primo videntur, exostoses, quæ nihil revera sint, nisi ligamenta, & tendines, quorum a subsistente materia crassitudo, & durities autem, ossis ad quod attenduntur, tumorem mentiantur. Quales post ictum, luxationem, aliasve ejusmodi extrinsecus illatas injurias aliquando occurrunt, & in Nobilissimo Abbate, Collega nostro, præsertim occurrebant, cui post luxatum ac repositum pedem in summo hujus dorso tanta certo loco durities extitit, ut os aliquod extra suam sedem prominens plerisque videretur, quam tamen cerata gummi ammoniacum habentia, tempus, & ambulatio penitus lenique sustulerunt. Nec aliæ fortasse fuerunt exostoses illæ quas ab se ipso secundum infimum utrumque cubitum diu gestatas scribit Severinus (m), perpetuo, dum iis inniteretur, incommodantes, donec post aliquot annos nullo remedio sunt discussæ. Eas in jumentis, ait, a veterinariis *soproffo*, quasi *superfusa factos accessus dici consuevisse*: quem locum ex nominato Auctore post alia nonnulla quæ mox apud Severinum eundem sequuntur, cum describeret Stalpartius (n), mirum est, quam male italicam vocem illam *soproffo* sic intellexerit, ut *ossium exulcerationem* diceret significare. Verum ut a falsis exostosis ad veras, & ab ligamentis, tendinibusque ad propius adhærens ossibus periosteum veniamus; Boerhaavius (o) duplicem exostosis modum proponit, primum ubi solum periosteum obstruitur, deinde intumescens per varios gradus ad ossis duritiem pervenit; alterum, ubi lamellæ ossium a mutuis contactibus recedunt sic, ut viderit ossa cranii quadruplo crassiora quam secundum naturam, fungosa autem nota ut pumicem referrent. Priore igitur illo modo utaris licet ad exostoses illas explicandas quæ in exteriori ossium facie exstantes, ex compacta ossea substantia constant, ut in iis exemplis quæ ex Bidloo,

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

Ruyshioque protulimus (p); multo autem libentius sic explicabis postquam explicationes legeris Cl. Hamelii (q), non solum non discrepantes, sed & propriis experimentis confirmatas, dum in viventibus bestiis excitatas ab se ejusdemmodi exostoses secundum varios indurationis gradus inspiceret, & unde proficiscerentur, attenderet. Quin etsi fatetur, exostoses alterius generis, id est spongiosas, necdum excitare potuisse; modum tamen indicat quo has quoque ex periosteo fieri concipiamus, denique concludens, quidquid vulnerat, irritat, inflamat, aut tumidum facit periosteum, cujusmodi injurias ante exostosis productionem persæpe constat accidisse, id omnè his posse præbere originem: quæ Experimentissimi Viri sententia majus aliquanto apud te pondus habitura est, ubi Commentaria quæ antea scripsit, perlegeris, ossium productionem, & reparationem e periosteo deducunt. Quoniam tamen neque desunt qui adversantia opponant experimenta, & ipse, ut prudentem decet Observatorem, negat, se contendere, exostoses omnes a periostei morbo aliquo provenire; si eas excipiendas esse credas in quibus secundum alterum modum a Boerhaavio memoratum, ossis ipsius laminæ a laminis recesserint; non facile intelliges qua ratione, cum durissimæ sint, & rigidissimæ, dimoveri potuerint; & extrorsum urgeri, curvari, expandi, crescere; nisi si iterum molles factas censeas, & quasi ad cartilaginis naturam pristinam rediisse. Cujus mutationis extant sane in Medicorum libris complura exempla; quorum non pauca indicata videbis ab Eruditissimo Hallero (r), & ne a supra commemoratis Observationibus longius abeamus; Tulpus quoque (s) ossa vidit *adeo tenera, flaccida, ac mollia, ut instar cere scalpello facillime conciderentur*, & Richius (t) emollita invenit, ut illam exostosis pro specie quadam habuerit spinæ ventosæ scorbuticæ. Huc adde quæ haud semel a Cel. Heistero (u) non modo in pueris, sed & in viris deprehensa sunt tam mollia, ut scalpello facillime scinderentur, cum affecta essent spina ventosa: quam obrem sicut existimat a pravus humoribus venereis, scorbuticis, variolosis, rachiticis quoque; nam rachiticis extremorum ossium tumoribus obnoxios esse, constat; per sanguifera erosa vascula in ossium cava, & cellulas effusis, & oleum medullare vitiantibus; ut existimat, inquam, ab istiusmodi humoribus osseas lamellas emolli; sic emollitas, ab eorundem congestione, & pressione extrorsum urgeri, & paulatim expandi, arbitratur. Quam, aut non valde absimilem explicationem quin sequaris in iis præsertim tumoribus quos lamellæ osseæ molles adhuc comprehendant, vix dubito, in illis potius hæsitaturus in quibus cum eæ rigidæ ac duræ undique perciperentur, moles tamen augeri pergeret, imo incrementum annis ultimis nancisceretur maximum, puta quantum digitorum illa apud Meryum (x), & claviculæ in Gedanensi Dissertatione (y): quanquam in his duobus exemplis restat explicationi locus, in hoc quidem propter cartilagineas partes in ambitu hic illic ossibus interjectas, in primo autem ob eundem ambitum cariosis ulceribus, pluribus in partibus interruptum. Sed hæc tenus hæc; vel plura enim attigimus quam opus sit, ut cujus esset generis, & unde facta illa exostosis, intelligas, quæ a nobis in eo de quo protinus sermo fiet, conspecta est, & per dissectionem perlustrata.

60. VIRI annos nati ad triginta, de quo nihil aliud constabat, nisi apoplexia fuisse sublatum, Artubus in Gymnasium illatis cum ibi Anatomen docerem Januario mense A. 1732. extuberantia in sinistri femoris osse occurrit, sphaeroidis forma, pomi autem mediocris magnitudine. Exstabat hæc aliquo supra inferiora ejus ossis capita intervallo, a facie posteriore. Serra os, ipsamque secundum longitudinem dissecta cum inspicerem, eam qui

N n 2

dem

(k) n. 57. Vid. ejus c. 2. (l) n. 13. (m) De recond. Absc. nat. l. 4. c. 9. §. 4. (n) Schol. ad Obs. cit. supra n. 57.
(o) Prælect. ad Instit. §. 711. (p) supra, n. 57. (q) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1743. Mem. 6. sur les Os Obs. 31. & seqq.
(r) not. h ad Prælect. Boerh. in Instit. §. 401. (s) c. cit. supra ad n. 56. (t) cit. supra ad n. 57.
(u) Instit. Chir. P. 1. l. 5. c. 9. not. # ad n. 5. & Diss. de Off. Tumor. n. 28. & seqq. (x) cit. supra, n. 56.
(y) cit. supra, n. 57.

dem ex offeis cellulis constantem vidi, medullari oleo liquido, & flavo scatentibus, offis autem cavum quod extuberantiæ illi respondebat, majori copia refertum olei ejusdemmodi. Cujus utrobique flavedinem, & liquiditatem adnotatione dignam faciebat medulla in ulteriore offis cavo subrubens, atque concreta; augebatque adnotandi causam tempestas præfrigida, qua cum cætera conglaciarent, pars illa olei ne minimum quidem concrevisset.

61. Mutatio ista medullaris olei in exostosi, & ad exostosis secuta hanc sit, an præcesserit, tibi conjiciendum relinquo. Satis enim superque de offeis tumoribus, quantum ad præsens institutum attinet, scripsisse me, sentio, jamque has Litteras ultra eum quem initio putaveram, modum longe excrevisse. Nec tamen attingi tumores cunctos vel ex iis qui in artus inferiores maxime cadunt, quibus in artibus novissime substiti, cujusmodi inter cæteros Varices sunt, Œdemata, & pedum Clavi; tametsi viderim, nullos ex his esse in Sepulchreti huc respondente Sectione prætermittos. Sed de Varicibus nihil ferme habebam quod dignum esset adnotatione, nisi forte ad Bidloum (z) rejicere te vellem, ut immanem quorundam varicum magnitudinem cognosceres; ad quam jam quidem factam intelligendam, tunicarum venæ laxitatem, sive atoniam ponere necesse est, violentiores exercitationes, diuturniores stationes, graviorum onerum gestationes, & adversas motui sanguinis constrictiones, compressionesve, aliave id genus consequentem. Ad eam vero quæ fieri incipit, dilatationem assequendam non attinere valvularum laxitatem, quis concedat? Imo ad pervulgatum valvularum officium, huc maxime spectans, alterum addendum crediderim eodem pertinens, nimirum ut vinculorum instar, sive ligamentorum, ab uno ad oppositum ductæ parietem, venam quo ad ejus facere possunt, firment; ut minus, cum laxatæ sunt, aut laceratæ, mirandum sit, dilatationem augeri.

Œdemata autem ibi satis proposui, ubi de chronicis viscerum, & de hydropicis affectibus scripsi: ex quorum antea habitis tractationibus accepta sunt in Sepulchreto exempla fere omnia quæ hic repeterentur.

Nec de Clavis quidquam esset quod adderem, nisi tu de clavo illo insanabili sententiam nuper quæsisisses meam, cujus clavi tædio vitam inedia finire voluisse Virum Consularem, eundemque Poetam non ignobilem Silium Italicum, a Plinio minori (a) scriptum est. *Causa mortis*, inquit, ei fuit *valetudo*. *Erat illi natus insanabilis clavus*. Si plura his scripsisset; qualis ille clavus, aut ubi fuerit, de me non quæres, ut opinor. Vis, divinam igitur. Neque enim cum Celsum (b), Aetiumque (c) perlegeris, ignoras, non modo in pedibus, sed etiam in oculis, nedum alibi, clavos nasci posse, & eorum qui in oculis nascuntur, alium esse qui ab Aetio, ac qui a Celso clavi nomine designatur; ille enim Uveam tunicam extra oculum non parva ex parte prolapsam, & jam duram factam, non secus ac Paulus (d), & Actuarius (e), intelligit; Celsus autem callosa in albo oculi tubercula: qui & clavos alibi extantes, non solum ex contusione, sed ex aliis etiam interdum causis oriri, scribit. Hos tamen omnes sive in

pedibus, sive in oculis, sive alibi natos, a figuræ similitudine clavos esse dictos, cum scias; præclare vides, uno hoc nomine quam variæ & naturæ, & sedis, & causis res comprehendantur, nec solum per his varietatibus, sed & pro asperiore curandi ratione (f) quam facile insanabiles, & tædii, atque ad dolorum pleni esse possint clavi aliqui, ne dicam omnes, in homine præsertim qui *annum quintum e septuagesimum excesserit*, & *delicato sit corpore*, qualem Silium fuisse, idem Auctor docuit Plinius (g). Quæ omnia etsi ita sint; tamen in tanta rem, quisque velit, accipiendi facultate, & quod consequitur, veri assequendi difficultate, nemini quidem aliter existimanti, firmiter adversari me posse, credam; sed non propterea fortasse fiet, quin ad veram similitudinem propius accedere tibi videar, si dixerò non alium hic a Plinio clavum designatum esse quam pedum. Qui enim oriuntur in oculis, rariore sunt; cæteri autem *nonnunquam quidem etiam alibi sed in pedibus tamen maxime nasci*, & Celsus (h) Græcique illi (i), & res ipsa adeo confirmant, ut qui, nulla addita sedis mentione, clavum dicit, is præsertim si Medicus non sit, pedis clavum potius quam alterius partis, significare videatur: quanquam ne Medicus quidem eam facile mentionem, aliudve adjunctum omittet, si clavi nomine designare alium velit quod minus frequenter soleat eo vocabulo indicari, cujusmodi sunt oculorum clavi, aut furunculorum quoddam genus, quod *nonnullos clavum, aut spinam appellare consuevisse*, leges apud Ingrassiam (k), aut pedum ipsorum quidam clavi sic accepti ut ab Auctore Medicarum, quæ Galeno adscripta sunt, Finitionum (l); in iis enim hæc legitur *Clavus est ulcus in pedis planta orbiculatum, quod calidum contrahit*. Cujus definitionis si Medico erudite Lochnero (m) venisset in mentem, cum speciem *malignioris* cujusdam clavi in pedis eadem parte sæpe ab se non sine consecuta morte conspectam describeret; illius mentionem, ut opinor, libentius fecisset, quam morbi, a Præcis *gemursa* appellati, ut potest qui, si vel clavi aliqua species fuit, non tamen in planta, sed quod ait Festus (n), *sub minimo pedis digito*, imo *inter digitos pedum nascebatur*, ut scripsit major Plinius, pariter ab Lochnero laudatus libro quidem 26. sed capite 1. de *gemursa* loquens ut de morbo *celeriter in Italia restincto* jam olim, ut *etiam nomen esset oblitteratum*. Quæ omnia exempli causa commemorare volui; non quod minoris Plinio ævo tot clavi significationes fuisse apud Medicos, non modo apud cæteros, credam; ut certe erat apud omnes illa qua propterea ipsum quoque usum esse conjicio. Ex quo, & ex verbo etiam quo rem enunciat, *natus*, haud ita omnium, ut hujuscemod morborum, proprio, illud simul intelliges, cur in sententiam non iverim, ut alias facere solitus sum. Medici alterius Doctissimi, qui singulari Epistola annis superioribus de Sili Clavo edita, fuisse hunc censet, capitis dolorem illum, quem Clavi nomine tamen vocatum ante Valescum de Taranta, id est ante sæculum XIV. se invenire non potuisse pro sua laudabili ingenuitate fatetur. Vale.

(z) Dec. 1. Exercit. Anat. Chir. 6. (a) 1. 3. Epist. 7. (b) De Medic. 1. 5. c. 28. S. 14. & 1. 7. c. 7. S. 12.
(c) Medic. Tetrabibl. 2. S. 3. c. 34. (d) De Re Med. 1. 3. c. 22. ubi de prolaps. ocul. (e) Medic. 1. 2. c. 7.
(f) Vid. exempla plura apud mox citandum Lochnerum, & in Epistola indicanda. (g) Epist. cit. (h) Sect. 14. cit.
(i) Aet. Tetrabibl. 4. Serm. 2. c. 82. & Paul. 1. 3. cit. c. 80. (k) De Tumor. p. n. ubi de Furuncul. (l) jam propius finem.
(m) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 192. (n) De Verbar. Signific. l. 7.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LI.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis verba fiunt.

Tot sunt quæ ad Vulnèra, & Ictus attinent in Valsalvæ schedis Observationes, ut si unis Literis complecti velim universas; librum videar ad te mittere, non epistolam. Itaque dividere coactus secundum varias iliorum sedes, eas quæ ad Caput spectant, nunc mitto, cæteras deinceps missurus. Ab iis autem incipiens in quibus cranium nihil, aut levius fuerat læsum, ad eas progrediar in quibus plane fissum, aut perfractum inventum est.

2. **ADOLESCENS** annorum sexdecim coniecto lapide percutitur in sinistra sincipitis parte prope suturam Lambdoidem, intervallo duorum circiter digitorum a Sagittali. Nullum consecutum est symptoma notatu dignum, nisi quod vulneris labra tumere, idque aliquot tantum dies ante undecimum. Quo die se prodidit febris cum frigore, & vomitu, at sine ulla capitis molestia. Subsecuti sunt motus convulsivi, aponia, surditas, cæcitas, & decimo quarto die ineunte, mors. **CRANIUM** erat illæsum; & tamen subjecta vulnèri Dura meninx tanto ferme spatium, quanto fuerat vulnus, inventa est crassior, laxior, superficie inæquali, colore ad subflavum vergente: & inter ipsam, & Piam pus concoctum stagnans inter processum Falcatum & huic vicinam partem cerebri superiorem ad anteriora usque. Cæterum in toto ipso cerebro nulla quæ sub sensum caderet, deprehensa est læsio.

3. **VIR** ad sexagesimum accedens annum, baculum excipit paulo supra extremam frontis, & sinistri temporis partem, nullo tunc, aut proximis diebus apparente symptomate; ut ipse per se quotidie ad Bononiense S. Mariæ de Vita Nosocomium veniret, ubi vulnèri, cutaneo prorsus, & nullius momenti credito, consueta remedia adhiberentur. Quin etiam per eosdem quatuor, aut quinque dies in foro periret castaneas vendens, ut solebat, præfrigida tempestate. Sexto autem circiter die deterius fit vulnus, ebrique cum frigore, & rigore invadit: ad eundem modum quotidie recurrens, nullo alio accedente symptomate, quam levi sauciatae partis gangræna, fenestram hominem confecit. **CADAVER** contractum erat a frigida, ut videbatur, aeris constitutione. E vulnere saniei nonnihil inter extremum marginem Temporalis muscoli, & os descenderat. Gangræna autem erosione sua vulnus ad amplitudinem monetae quæ scutum Romanum dicitur, dilataverat: ibique os nudum in conspectum veniebat. Exsecto cranium, ne diligentiori quidem inspecta perquisitione ullum potuit læsionis indicium in eo osse animadverti. Meninges tamen eo toto spatio quo os ipsum detectum fuerat, & saniosæ, aliquanto crassiores inventæ sunt. Subjectum his cerebrum levem quidem, sed tamen evidentem læsionem contraxerat. Nam exterius ad parvi ciceris magnitudinem corrupta erat ejus substantia, & in medio pertusa foramine perquam exili videbatur. Hoc cum ea corruptione non ultra exiguam altitudinem descendebat.

4. Priusquam alias huc attexam ejusdemmodi historias, nonnulla facile ex me quæres; illud primum, quomodo illæso osse, læsæ tamen subjectæ meningis, purulentæ, ac saniosæ fuerint; quin cerebrum quodque ipsum in Viro non sine aliqua noxa repertum sit? Berengarius quidem, sicut habes vel in II. ista Sepulchreti Sectione (a), fieri posse, suspicabatur, ut sanies per cranii poros ex vulnere externo transiret, præsertim si ex vulnere liberum exitum non ha-

beret: quod nonnunquam certis quibusdam locis accidere posse non est negandum, ut puta qua vascula sanguifera trajiciuntur, aut qua futuræ laxiores sunt. Plerumque tamen satius est cum ipso credere quod Celsi (b) verbis eloquar, *osse toto integro manente, intus ex ictu venam aliquam in cerebri membrana ruptam aliquid sanguinis mittere*: rumpi autem illam ex violenta cranii concussione. Ad eundemque modum plures explicabis, allatarum similes, Observationes, ut Maucharti (c) in primis illam in qua ad decimum usque diem signum malum apparuit nullum, & tamen sub cranio undique illæso quantum noxarum lateret, dissectio ante decimum quartum repente mortui monstravit. Quo autem modo fieri possit, ut in calvariæ concussione vasa intra illius cavum rumpantur, a Petro Simone Rouhaultio (d) fuse indicatum est. Quod si concussio vix ulla fuerit, & intra minime vitiatum cranium interiora læsa reperiantur; videlicet qua ratione conjiceret Bohnius (e) id accidere potuisse in sua, & aliorum Observationibus: cujus ex scriptis (f) non paucas excerptes quas huic Sepulchreti Sectioni adjungas. Verum ut ad eas quas ex Valsalva proposuimus, redeamus; quæres deinde, cur sanguis intra calvariæ effusus, non continuo, sed tot denique post diebus inceperit suæ effusionis signa dare? Nimirum quia tenui ex vasculo tenuissimæ guttulæ sensim lenteque destillantes, non nisi aliquot interjectis diebus, ad eam copiam quæ manifesto læderet, simulque ad eam corruptionem pervenire potuerint quæ meningis, cerebrumque vitaret. Utrumque autem citius factum est in eo qui præfrigido aeri se jugiter objiciens, causam præbuit, ut contractis exterioribus vasis, plus sanguinis, ejusque ob cohibitam insensibilem perspirationem minus salubris, ferretur per interiora. Contraria quoque externa causa eisdem potest effectus producere, sanguinem concitando, & fervefaciendo, ut in filio Theodori ex levi ad speciem vulnere capitis mortuo, sicuti, nec sine ratione Vallesius (g) conjicit, cum postquam nona die fuerat in sole versatus, prima accesserit febris decima die. Quod si quæras, cur de duobus quorum historias scripsimus, is quem citius febrisprehendit, nullo præter hanc malo; is vero quem tardius, tot aliis gravissimis accedentibus confectus sit; multiplex discriminis hujus causa potest afferri: primum mora ipsa, qua & copia, & pravitas, in pure, quamvis concocto, latens, facile aucta est effusæ materiæ: deinde alia in alio corpore, aliaque ætate humorum, & partium dispositio: denique alia a coniecto lapide, alia a baculo illata violentia. Sic libro Epidemiorum V. (h) qui lapide in caput percussus fuerat a Macedone, vides, ut voce destitutus esset, ut nihil omnino audiret, ut moveretur, id est convulsivæ, quemadmodum recte interpretatur idem Vallesius (i), quæ ferme ea sunt quæ noster passus est Adolescens; sed tardius, videlicet undecima die, non, ut ille, tertia; neque enim ut ille, ab ictu cecidit, neque calvariæ habuit fissuram, idque supra tempus dexterum, quemadmodum eadem, paulo fusius repetita libro VII. (k) docet historia, minime animadvertente Vallesio, qui tot alias animadverberat, & quærente propterea, *qua parte capitis percussus ille fuerit*. Qua ex historia variam & vim percutientis corporis, & sedem præterea percussæ capitis in hujus vulnèrum discriminibus attendendam esse, intelligis. Sed jam alias subjiciamus.

5. JU-

(a) l. 4. in Schol. ad Obs. I. (b) De Medic. l. 8. c. 4. (c) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 40.
 (d) Traité des Playes de tête ch. 4. & 10. (e) Dissert. de Trepanat. difficult. (f) etiam de Renunc. Vulner.
 (g) Comm. in l. 7. Epid. ad 29. & in l. 5. ad 97. (h) n. 24. apud Marinell. (i) Comm. ad eam historiam, quæ ipsi est n. 56
 (k) n. 18.

5. JUVENI annorum circiter viginti trium duo vulnera casum infiguntur, alterum in sinistra parte frontis, alterum quasi e directo in occipite. Inanis est ad vomitum irritatio. Moritur circa diem vigesimum quintum.

CAPUT secundo, nihil intus, extrave repertum est adnotatu dignum quod ad vulnus occipitis attineret. Vulnus autem frontis primum exterius saniem circa se inter cutem, & cranium ostendit, quæ ibi pericranium, & cutis ipsius interiorem faciem herpetis instar exedentis eroserat, & anteriorem, eandemque superiorem muscoli Temporalis partem nonnihil separaverat. Intus vero, quamquam os frontis nihilo magis quam occipitis, læsionem ostenderat; tamen inter illud os, & Crassam meningem sanies erat ad drachmas duas, quæ eam meningem eroserat. Quin etiam a dextris sub cranii superiore parte in vasorum sanguiferorum meningis ejusdem interstitiis materia inventa est saniei similis; sed densior. Cætera intra cranium secundum naturam se habebant.

6. SENEX annos natus ad sexaginta, epilepsiæ valde obnoxius, dum ea correptus in terram cadit, simul thoracis sinistram partem, simul capitis idem latus supra Temporalem musculum offendit. Thoracis ea pars multum dolet: difficilis est respiratio, & principio sanguis vomendi conatu per os ejicitur. Caput imbecille est, obtusum, grave; ut interrogatus, vix respondeat.

MORTUI Thorace aperto, sinistra cavea sana; in dextera autem serum ad libram circiter invenitur, & pulmo superius ad pleuram adhærens, totusque, ut in peripneumonia solet, induratus. Cordis ventriculi concreciones polyposas continebant, & dexter quidem majorem.

In Capite sinister musculus Temporalis contusus aliquantum: cranium autem recluso, inter sinistrum os Petrosam, & Duram meningem concreti sanguinis portio invenitur, arcte adeo eidem meningi adhærens, ut non nisi vi separari possit. Cæterum Pia ad vasorum latera gelatinosam feri concrecionem; ventriculi paululum serosi humoris ostenderunt: reliquum cerebrum sanum fuit.

7. VIR quadraginta annos natus ex alto cadens, oculum sinistrum contundit: cutis autem supra supercilium ab acuto forsan lapide laceratur. Principio febre corripitur: quæ nonnihil postea remissa est. At circa duodecimum diem, post admissum errorem in exacta vivendi norma, vehementior febris supervenit: cui circa decimum quartum convulsio accedit totius sinistræ faciei partis cum sævo in ipso oculi bulbo dolore. Mors tandem circa vigesimum secuta est.

CAPITE perlustrato, conspecta hæc sunt. Laceratæ supra supercilium cuti is suberat nervus qui ex orbita erumpens, sursum per frontem reflectitur, ut aut contusus, aut alia ratione facile violatus convulsionem ciere potuerit. Oculi autem bulbus extrema parte putrescens, levem erosionem attulerat offi quod orbitæ, & cerebro interjicitur, sic tamen, ut hoc eo quidem loco sanum esset. Nam sinistram versus occipitis partem modica cerebri portio a nativo colore ad subfuscum vergebat. Dura autem meninx ei portioni respondens, exterius sanie madebat leviter.

8. Quanquam in casu ab alto præter eam quæ manifesto contusa est, partem non raro accidit, ut alia quoque minus evidenter contundatur, eoque minus mirandum est, imo osse frontis alliso, noxam, & saniem intus ad occiput repertas esse; tamen in Juvene quoque (l) a sinistris vulnerato, cum saniei similis materia a dextris inventa sit, & in Senes (m) non ea pars thoracis quæ humo afflictæ fuerat, sed opposita internum vitium ostenderit; inferius (n) de his aliquid adjiciemus: ut de convulsionibus pariter, nervi læsiones qui sub supercilio reflectitur, consequentibus. Nec tamen ei nervo dumtaxat, sed & saniei qua meninx Crassior madebat, & convulsionibus, & mortem hujus Viri tribuimus: ut Senis morbum,

& interitum partim peripneumonicæ pulmonis contusioni, partim sanguini inter cranii basim, illaque meningem concreto, ad eandemque non minus adhærenti, quam in viro adhærebat, qui ex casu alto intra quatrimum interfectus proponitur in Commentariis Petropolitane Imper. Scientiar. Academ. (o). Cæterum quæ intra cranium noxæ, ipso illo, in his tribus Observationibus deprehensæ sunt ad eundem modum explicari posse, intelligis, quem duæ quas ante ipsas legisti, explicatæ sunt (p). Neque aliter explanandas quinque censebis quas continuo subjiciam, cranium quidem exterius illo, sed intus omnino integro.

9. SENEX annorum circiter septuaginta ex alto terram cadens, posteriorem dexteram sincipitis parte allidit. A casu semistupidus jacet: & quamvis paulo post stupore discusso, suis se pedibus in Nosocomium conferat, negat tamen, se quidquam de casu scire ullamve ejus rei memoriam habere. Nulla vulnus primis diebus symptomata comitabantur.

Sed vi septimo die superato, gangræna vulnus corripitur gangrænae autem febris adjungitur. Attamen illa partium dierum spatio sublata, hæc quoque tollitur. Post hæc æger de gravante posteriora capitis dolere queritur, nec tamen vehementi. At circa diem decimum septimum triduo quædam per artus tensionem sentit. Circa vigesimum autem febre corripitur cum rigore, & vomitu. Quæ sine vomitu deinceps modis, modo ter quotidie revertens, omnibus sensibus deficientibus actionibus, ægrum confecit circa trigentesimum diem.

SINCIPITIS os dexterum prope Sagittalem, & Lambdoidem suturam, exteriorem laminam comminutam habebat; intus vero erat omnino integrum. Inter utramque meningem, & in cerebri ventriculis serum inerat; ut universum uncias ferme quatuor æquare posset. Cerebrum molle erat, & flaccidum: & laxiori spatio intra cranium claudebatur.

10. Quatuor in hunc ægrum convenire videbantur eorum quæ cum sunt, magna cerebri credi potuisse concussio: casus ab alto, stupor casum continuo sequens cum ipsius casus oblivione, non perforatum cranium, & majus inter hoc, cerebrumque intervallum:

Ludovicus Duretus (q) ad illum Coacarum locum: *Quibus concussum est cerebrum, doluit que percussis, aut lapsis; continuo voce capti non vident, nec audiunt, ac fere moriuntur*, satis indicat quanto opportunius concussioni sit cerebrum, si forte priscam amiserit ubertatem quæ totam calvariam occupabat. Hanc autem ubertatem Fallopius (r) ut non secus ac Fernelius (s) in pleniluniis, quando luna lucet tota nocte, agnoscebat, sic quando non est plenilunium, calvariam non prorsus repleti a cerebro sed adesse spatium aliquod, & vasa, quæ colligant esse aliquantulum distracta, affirmabat esse verissimum, idque se in dissectionibus observavisse. Quod autem alii postea Anatomici, non verbis tantum, ut Piccolomini, a me tibi alias (t), cum in hunc eundem incidissem sermonem, nominatus; sed accuratè observationibus confirmarint, non memini; tamen ea confirmatio valde congruere cum sententia illorum potuisset qui pro variis lunæ phasibus variæ morborum vim, capitis præsertim, variumque ex hujus vulneribus periculum esse, non dubitabant. Memini tamen, cum apud quosdam, & nominatim apud Joannem Salzmannum (u) in quibusdam subjectis inter anteriores cerebri lobos, & cranium interstitium ad pollicis crassitiam excedens (an accedens) quandoque conspicitur, legisse; tum mihi quoque non æque factum in omnibus repletum cerebro cranium esse visum, ut in Adversariis (x) indicavi: quanquam varietas hæc an variis lunæ phasibus responderet neque illi ajunt, neque ego, ut verum fatear, utquam attendi. Non me quidem fugit, ut olim Glissonius (y) scripsit, *in vivis animalibus esse tantam potentiam, non actu inter ventris viscera cavitates*, &

(l) n. 5. (m) n. 6. (n) n. 41. & n. 16. (o) Tom. 7. (p) n. 4. (q) Interpret. l. 3. tr. 2. c. 2.
(r) Tract. de Vuln. c. 12. (s) Pathol. l. 7. c. 8. (t) Epist. 4. n. 32. (u) Dissert. de mira cranii Pract. §. 17.
(x) Vl. Animad. 84. (y) Tract. de Partib. Continent. c. 16. n. 21.

*aequabilis compressionis musculorum abdominis omnes
 lius partes contiguas esse; ita hodie inter quascun-
 ue viventis corporis partes nullum usque a Præ-
 tantissimis non paucis Viris intervallum agnosci. At-
 amen cum immutabile cranium sit; cerebrum autem
 magis, minusve possit turgere sive ab lunæ phasibus,
 et ab Doctissimo Meadio (z) traditum est, sive a
 quacunque causa quæ sanguinem augeat, aut ex-
 andat; non satis video, cur illud minus, magisve a
 calvaria distare interdum posse vel in viventibus,
 negemus. Accedit huc substantiæ ipsius cerebri
 contractio ac densitas, quæ undecunque adveniat (nam
 vel ab senectute ipsa fieri, censebant Veteres, & in
 his Liebauus (a) molem imminuat cerebri, &
 quod consequitur, a calvariæ fornice retrahat, ne-
 esse est. Littrius (b) certe & qualem dicimus sub-
 stantiam cerebri, & a cranio non modice distantem
 offendit in robusto juvene qui vehementissimo cursu
 caput quanta maxima vi potuit, ad parietem allis-
 ens, se puncto temporis interfecerat. Quamvis au-
 tem eam cerebri constitutionem ipse pro concussionis
 effectu habeat; erunt fortasse qui cum Dureto pro
 causa habere malint concussionis vehementioris, mul-
 to autem plures calvariæ minime fractam, ejusque
 corpus durum, & immobile allisionem. Nosti-
 nim quantum utrique huic causæ concussionis cere-
 bri a Chirurgis recentioribus tribuatur, secundæ qui-
 dem propterea quod *cerebrum agitatedum versus corpus
 durum, & retro pulsus per illud, subit uno momento
 duos motus contrarios; primæ vero, quia si cranium
 non frangitur, totus impetus percussiois dirigitur ad
 cerebrum*, quippe nulla ex parte interceptus a magna
 fractura, aut ab osse in plura frustra diffracto. Cur
 dicitur, inquis, cum in Sene quem modo ex Valsal-
 va descripsisti, neque causæ deessent hæc duæ; caput
 nim ad solum alliserat, craniumque non habebat per-
 actum, & tot alia esse viderentur, ex quibus ma-
 gna conjici posset cerebri concussio; ille tamen non
 ante trigessimam diem est mortuus, nec gravia adeo
 illis est mala, neque intra cranium quidquam san-
 guinis, aut puris ostendit? Credo, quia ex alto-qui-
 tum, sed fortasse neque ex altissimo loco, neque in
 caecum cecidit, & pars impetus percussiois ab lamina,
 quæ comminuta est, cranii exteriori intercepta fuit.
 Supor autem levis, brevisque, & oblivio quæ tum
 acciderunt, cum sine cæteris malis acciderint quæ ab
 Hippocrate sunt enumerata, minorem concussionis
 violentiam significarunt. Noster enim Petrus de Mar-
 nettis, ut in Sepulchreto quoque istic (c) habes,
*si quos ex prolapsu, aut ictu laeso capite, apparente
 hoc symptomate (mentis videlicet alienatione cum
 privatione sensus, & motus, quæ sane graviora sunt
 quam quæ nostri Senis casum continuo exceperunt) vidit
 quænti die omnino liberatos.* Cum propter hæc igitur fue-
 rit concussio levior, eoque levior, si forte jam tum cere-
 brum molle erat, & flaccidum, aut ad hanc consti-
 tutionem accedens, non mirandum est, quod crassius-
 sima vasa sanguifera perrupta non sint, sed ea dum-
 taxat tenuissima unde lentissimo defluxu quatuor illæ
 tri uncias destillarint, quæ sensim læsis actionibus
 omnem denique peremere. Quod si forte humorem
 tum ex ruptis tenuissimis, non sanguinis, sed lym-
 phæ vasculis, sensim provenisse, malueris, arbitratus,
 facilius intelligi tum horum disruptionem, tum
 originem effusi illius sine evidenti corruptione moram;
 habebis, quibus auctoribus id sentias, & in iis Rou-
 aultium (d), & ante hunc Bohnium, qui disse-
 ctiones, etiam suas, unde hoc conjiceretur (e),
 produxit, & quod in medio primum reliquerat, in
 altero Scripto (f) se lymphæ ductus circa anfractus
 primis cerebri in quodam puero turgidissimos vidis-
 se, confirmavit. Cæterum in cerebri concussione,
 aliorum aliquod rumpi, ex creberrimis quidem Ob-
 servationibus apparet, quibus accensere potes editam
 Christiano Vatero (g); tamen in lethali concus-*

sione id esse perpetuum, quasi effusi humores semper,
 cerebri autem concussio nunquam per se interimeret,
 ab iis tradi posse non videtur, quibus laudata Littrii
 historia, itemque altera Cl. Hævelii (h) cognita
 sit. In neutra enim a gravissima capitis allisione quid-
 quam effusi inventum est. Nec si quis dicat, ideo
 effusionem non esse factam, quod protinus a concus-
 sione simul cum vita humorum motus desierit; quid-
 quam proficiet. Nam præterquam quod ex secunda
 historia liquet, hominem duodecim circiter horas ab
 allisione vixisse; certe neutrum effusio, quæ nulla
 erat, occidit. Sola igitur per se cerebri concussio id
 fecit. Quamobrem vel quando effusio conjuncta sit;
 dubitare sæpe licet, hujus, an illius vis major fue-
 rit ad necandum.

Quo autem modo vehementius percussis cranii particulæ concutiantur; concussæ-
 que vel majorem quam sua est, concussionem cere-
 bro afferant, hujus autem concussio propriam, non
 magis invisibilem, quam teneram, intimam structu-
 ram, hujus fibras contendendo, laxando, contorquen-
 do, comprimendo, complicando, lacerando, aut
 quavis alia ratione vitiando, inutilem necessariis mu-
 neribus reddat, conjecturas legere Bohnii (i) pote-
 ris. Quibus perlectis, supervacuum fortasse credes in-
 quirere, an vitium aliquod ejusdemmodi in nervorum
 quoque trunculos, ubi ex Oblongata jam egrediun-
 tur, medulla, a magna cerebri concussione induca-
 tur, & num, si inductum sit, ipsum per se solum
 gravissima illa omnia afferre possit mala quæ tum fe-
 quuntur. Jam vero, his disquisitionibus sepositis,
 ad graviores quam in descripto Sene, vulnere capitis
 effectus sive consecuta in vivis, sive in mortuis re-
 perta spectemus, proponendos pergamus.

II. MULIER quadraginta amplius annos nata, e
 scala alta cadens, sinistram sincipitis partem lædit
 paulo supra os temporis. A casu quasi exanimis ja-
 cet: tamen paulo post sana, ut antea, esse videtur,
 neque læsio nisi cutis, apparet. Quæ tametsi circa
 decimum quartum die gangræna, febris comitante,
 prehenditur; intra dies tamen paucos illa primum,
 mox hæc abigitur. Verum ante trigessimam diem ite-
 rum febris ingruit, cum frigore: eique circa trigesi-
 mum quartum apoplecticus affectus accedit cum apho-
 nia, & motus privatione in tota dextera parte cor-
 poris, sensu superstite. Attamen quæ dicebantur, se
 intelligere, nutibus significabat: partem autem illam
 quædam quasi convulsiones epilepticæ, interdum toto
 corpore excitatæ, non minus quam sinistram, move-
 bant. Tandem circa quadragesimum diem est mor-
 tua.

CRANII exterior lamina qua parte caput
 læsum fuerat, in semicirculi formam aperta erat; sed os-
 sis interiora erant integra. Piæ tamen meningis pars
 illa quæ ei loco subiciebatur, saniosa erat, & cere-
 brum ad eundem locum subsusco pallido colore infe-
 ctum. Ventriculi autem ejus sani, ut & tota pars
 dextera.

12. VIRGO annorum viginti quinque, in terram
 cadens, peracuto lapide in sinistra frontis parte sa-
 uciata est. In Nosocomium excepta, assidua febris tor-
 quebatur, quæ in dies augetur. Vulnus corripit
 gangræna cœpit: quæ tempestate illa (mensis erat
 Junius A. 1689.) vulneribus omnibus superveniebat.
 Aliquo post tempore quasi fatua ægra facta, vix audie-
 bat, non loquebatur, in adstantes oculos defigebat. Acces-
 sit denique totius corporis tremor: quod durante mor-
 tua est initio diei duodetrigesimi.

OS vulneri
 subjectum parva exterius fovea, & quasi foramine ex-
 cavatum erat, circum quod tres conspiciebantur ri-
 mæ. Sed neque hæc, neque foramen ad interiora per-
 veniebant. Meninges tamen qua parte vulneri respon-
 debant, erosæ erant ambæ, & hinc serosa colluvies
 prodibat, quæ per universam cerebri substantiam dif-
 fusa, gravi ipsam odore, & nigricante colore infece-
 rat.

13. Si forte eadem fuisset tempestatas qua, ut hujus
 Vir-

(z) De imper. Sol. ac Lun. (a) Schol. ad Holler. Comm. in Hippocr. Aph. 58. S. 7.
 (b) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obs. Anat. 12. (c) Schol. ad Obs. 12. (d) Tr. cit. supra ad n. 4. c. 11.
 (e) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1. (f) De Trepan. diffic. (g) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 165.
 (h) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 14. in fin. (i) c. 1. cit. (k) n. 3.

Virginis, sic & Mulieris, & Senis de quibus novissime, & Viri de quo initio ferme (*k*) dictum est, capitis vulnere gangræna accessit; locus huc forsan attineret ex libro IV. Epidemiorum (*l*): *In Aeno quicumque capite vulnerati, horridi erant, maligni, & suppurati*, omnino autem ea quam istuc in Sepulchrecto (*m*) habes, Pigræi Observatio annum quendam memorantis in quo capitis omnibus vulneribus prope superveniebat gangræna. Quædam certe pravæ aut alimentorum præcedentes, aut aeris præsentis, quantumvis interdum sensibus occultæ, constitutiones vitium communiter, aut morbum alium addunt morbis eo tempore contingentibus, ut sæpe a Medicis adnotatum est, vulneribus præsertim fere cunctis gangrænam, velut annis superioribus Lucetiæ Parisiorum (*n*), itemque in ea ipsa de qua sermo est, Urbe Bononiensi (*o*).

14. **ADOLESCENS** annum agens duodevigesimalium, gracilis, & subnigri coloris, jacto lapide percussus ad alterum ossium sincipitis qua ex ipso Temporalis oritur musculus, biduum transegit sine ullo; si febrem excipias; quod adnotatione dignum esset, symptomate. Postea autem in S. Mariæ de Vita Nosocomio decumbenti vulnus die sexto factum est lividum; quod ex eo prodibat, vehementer fœtidum; & febris acuta. His prope octavum soporosa accessit affectio; ut interrogatus nemini responderet. Interdum suspiriosas emittebat voces. Facies tota facta erat tumida, & flava. Cum his omnibus ad undecimum pervenit diem, quo cum ingenti superexpiratione interiit.

CADAVER universum icterici videbatur. Ex vulnere purulenta materia plures sibi fecerat vias inter cranium, & cutem: quam etiam eroserat. Os autem a lapidis ictu aliquid asperitatis superficie tenuis contraxerat: nullamque ab interiore facie læsionem, quæ sub sensum caderet, ostendit. Attamen inter os, & Duram meningem in hujus vasorum interstitiis materia cinerea animadversa est, non multum puri densitate abfimilis, ea dumtaxat parte quæ ictui subjecta fuerat: eademque dumtaxat parte cerebrum quoque ad duorum digitorum transversorum profunditatem livorem contraxerat. Reliqua intra cranium omnia sana erant.

Sana quoque in Thorace omnia. Sanguis autem erat maxime fluidus, si in dextero cordis ventriculo excipias polyposæ concretionis inchoamentum.

15. **ADOLESCENS** alter eadem ætate, sanguineo temperamento, habitu autem subpingui præditus, Kalendis Novembr. A. 1688. in superiore frontis parte ad lævam fauciat, continuo cadit cum aliqua capitis perturbatione. Inde ad S. Mariæ de Morte Nosocomium adductus, felicem curationis exitum sperare posse videbatur, cum sine febre naturalia munia satis obiret. Ecce autem die undecimo febris ingruit: quæ poltridie gravior facta, secundæ iterum venæ causam præbuit. Vulnus pro concocto pure, serosum & sanguinolentum emittebat humorem: pars frontis vulnere subjecta intumescebat: dolores autem capitis, artuum, & dorsi accedebant, qui sub decimo quinti diei finem in spasmodicas affectiones degenerarunt. Eodemque tempore, cum illo ineunte die delirare cœpisset adeo, ut vinculis coerceri debuerit, vivendi finem fecit.

INTEGUMENTIS communibus circa vulnus dissectis, multa huic circumjecta saniosa materia inventa est, quæ ubi frons intumuerat, ad oculum usque extendebatur. Os autem a fauciente ferro superficie tenuis dumtaxat læsum fuerat. Hæc exterius. Intra cranium autem inter Crassam, Tenuemque meningem, qua parte hæc vulnere respondebant, saniosæ materiæ copia reperta est; quamvis nullam in iis membranis, nullam in toto cerebro læsionem animadvertere licuerit, nisi quod sanguifera vasa quæ sub pure latebant, a nigerrimo coagulato sanguine quasi varicum instar turgebant. Thoracis viscera, quæ aliquando in ejusmodi morbis affici solent, illæsa erant: polyposa tantum concretio in dextero cordis thalamo conspecta est.

16. Ex his quæ sub finem hujus historiæ scriptæ sunt, intelligis quare in extrema superiore historiæ adnotatum sit, sana in thorace fuisse omnia. Quæ autem interdum Valsalva noxas in thorace eorum vidisset qui capite vulnerati decesserant, pro præ quatuor ostendent Observationes. Earum primam confirmare simul poterit quædam ex iis quæ alibi (*p*) scripsi de nervi sub supercilio reflexi læsionibus. Nam pro harum diversa vi, & conditione læsiones interdum, & in oculo subsistentes, gravissimæ autem aliquando, & latius diffusæ convulsiones oriuntur. Ad leves illas ex parte aliqua fortasse attinet quem alias memoravi, Coacarum locus (*q*), *visus obscuratur in vulneribus incussis in superciliis, paulo altius*; ad gravissimas autem, ut puto, Lancisii verba, alias (*r*) producta, *vulnera iis locis periculosa solere accidere*, eodemque ex parte saltem attinuisse, crediderim, ut convulsionem faciei in Viro cuius vulnus ad superciliis supra (*s*) descriptum est, ita & multo latius diffusas, vehementissimasque convulsiones quæ vulnus eidem inflictum loco in eodem de quo protinus dicam, sunt consecutæ.

17. **JUVENIS** annorum viginti sex, lapide a inimico coniecto, fauciat ad dexteram supercillii sinistri partem. Illico quidem cadit; sed continuo surgit, & vegetus hostem insequitur. Postmodum eodem animi vigore ad S. Mariæ de Vita Nosocomium se confert. Ubi, postquam debita applicata remedia fuerant, necesse fuit quasi cogere ut remaneret, quippe quod ejusmodi vulnus parvi pendebat. Illo ipso die Quartanæ febris intermittens, qua tum forte implicata erat, paroxysmus expectabatur: qui & affuit: febris continua facta est cum pulsu magno, & vehementi, capitisque dolore non modico. Febris circiter septimum se comitem addidit delirium cum motibus convulsivis nonnullis. Prope undecimum unam aut altera febrilis accessio ingruit cum peculiari rigore. Cessat tandem delirium: & homo soporosus jacet, nisi quod convulsivis motibus concutitur. Qui noctu animadvertisse pluries se, dicebant adstantes elato capite, & ambabus contractis manibus, nisi quasi incredibili e lecto elevatum: quibus desinentibus motibus, mortui instar jaceret. Manus tamen dextera per duos ante obitum dies paralytica fuit quod ad motum attinebat; nam quod ad sensum non erat hoc prorsus destituta; octo autem post horum dexter quoque pes debilius moveri cœpit. Sed jam ante hos dies laboriosa facta respiratione, tandem decimo quarto exeunte mortuus est.

VULNUS exterius perlustrando, parvus ad latus ejus sinistrum abscissus animadvertitur, cujus pars saniei inter musculos, & cutem aurem versus proreperat. Sed os, vulnere subjectum, fissum erat, eique respondens Durameninx leviter læsa: anterior autem pars cranii a eodem, id est sinistro, latere pure inter Duram, & Piam meningem conclusa replebatur. Quod pus subjecta cerebri substantia videbatur imbibisse; eodem enim erat colore; sed superficie tenuis. Cætera sana; nisi quod aliquantum seri ad cerebri basim inventum est.

Thorace aperto, in pulmonibus varia hic illi tubercula reperta sunt duriuscula: quorum nonnulla incisa, sinceram saniem emittebant; reliqua, necdum suppurata, glandulosi corporis firmitudinem referebant.

18. **PUER** annorum circiter tredecim ictu lapidis vulneratur in dextera sincipitis parte supra musculus Temporalem. Cadit illico cum sensuum internorum obscuracione: & vomit. Defertur in idem Nosocomium: neque ad diem usque decimum quartum febre corripitur. Hac accedente, per vulnus multum saniei; per os purulentæ materiæ aliquantum, spuendo, ejicit. Circa diem vigesimum supervenit delirium; circa decimum quintum mors.

A CRANIO cutem separando, circa ipsum, & pericranium parvi sunt abscessus animadversi: qui nullam, quæ sub sensum quidem caderet, cum vulnere communis

(*k*) n. 3. (*l*) n. 26. apud Marinell. (*m*) in Schol. ad §. 6. Obs. 6. (*n*) Malovin Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1748. & 1749. (*o*) Vid. Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 42. n. 1. sed & aliis postea annis idem accidit ibidem. (*p*) Epist. Anat. 18. n. 7. (*q*) n. 3. apud Marinell. (*r*) Epist. Anat. 18. n. 7. in fin. (*s*) n. 7.

ationem habebant. Sub vulnere autem os fractum, etque depressum, arcte adhærebat Duræ meningi, cui & nonnullas sui acuminatas particulas infigebat. Laceratio tamen ejusdem meningis sub sensum non veniebat; ut neque ulla cerebri læsio, si unam aut alteram feri unciam excipias, quæ, dum cerebrum excimebatur, per Infundibulum prodiit. Thorace recluso; pulmones valde rubentes, parvique in his abscessus pure pleni reperti sunt.

19. JUVENIS in sincipitis latere sinistro lapide fractus, concidit. Per se tamen in Nosocomium venit. Mariæ de Morde. Nulla erant symptomata. Vixit circiter exactis diebus, cum jam multum sibi alimentis indulgisset, febris accessit horrida, quæ pluries recurrendo, ægrum torquebat. A qua etsi liberatus est; detecto tamen in vulnere ossi nunquam quoad vixit, induci cicatrix potuit. Post eas febres tussis ingruerat, quæ sicca diu fuit, donec biduo, ut triduo ante mortem sputa eduxit purulenta. Gangræna interim ex longo decubitu nates occupaverat: prætereaque illa quæ obitum præcessit, nocte, abscessus in dorso ingens est animadvertus: qui per se disruptus magnam puris copiam effudit. Itaque, sine ulla capitis actionum læsione, secundo superato mense, interiit.

CADAVER & ab longo ejusmodi morbo, & a mora, quia non nisi post aliquot a morte dies secare licuit, gravissime olens, diligenter tamen dissectum est. Capitis integumentis amotis, ad superius vulneris latus disjunctio conspecta est Sagittalis futuræ: os autem sincipitis qua portione semper detectum fuerat, illæsum; sed in cæteris partibus hic lic carie erosum, præsertim vero prope futuram quamosam, ubi totam illius crassitudinem caries perforaverat. Dura tamen, ei ossi subjecta, meningi tacta fuit, nisi quod ad sublividum vergebat colorem, & quasdam osseas particulas sibi adhærentes ostendebat; ab interiore autem facie sub ipso vulneris os annexum sibi abscessum habebat, in excavata cerebri substantia conditum, parvum tamen, vix ut minorem avellanam continere potuisset: ex quo, dum a meningi a cerebro divelleretur, pus crassum, & vix de prodiit. In cerebri dissectione serum, sed paucum, in cranii basi animadvertum est. Thorace aperto, pulmones inventi sunt parvis abscessibus multis, ac variis excavati: quorum nonnulli a tuberculi natura ad abscessum conditionem vergentes, nonnisi perfectam continebant fanie, sed dumtaxat muri in fluidam saniosam materiam incipiebant. Pericardium multam aquam; cor nullam polyposam concretionem habebat.

Inquirere tandem placuit, cum ad ingens cavum abscessus illius qui in dorso erat, ullus per musculorum interstitia pateret aditus, et quem materia a capite illuc defluere potuisset. Serum hujus rei indicium nullum repertum est, cum interpositæ partes, externæ præsertim, sanæ essent. Musculi autem passim in hoc cadavere pallidi, & qui abdominis vocantur, lividi erant.

20. VIRO annos nato quinquaginta, baculo pars sincipitis sinistra percutitur, nullo vulnus consequente symptomate. Venit per se ad Nosocomium: ubi peritis Chirurgis nulla esse, nisi externa, læsio censetur: feliciterque usque ad decimum quartum diem, uno quidem se prodente symptomate, procedit curatio. Sed eo ipso die febris invadit cum rigore; & ventrem dolore. Item insequentibus diebus respirationis difficultas accedit cum sensu ponderis, tussi, purulenta excreatione. Mors denique circa vigesimum secundum diem.

IN CAPITIS cum præter eam quæ exterius apparebat, læsionem, nulla in cranio, nulla in cerebro, nisi quod paululum seri in hujus dissectione emanavit, usquam deprehendi potuisset; reclusus est Thorax. Cujus utrumque cavum pure plenum; pulmones autem, quamvis a coram soluti, pluribus distincti tuberculis inventi sunt, quorum aliqua jam suppurata, fanie incisa emittent. In pericardio vix aquæ vestigium. In cordis

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ambobus ventriculis polyposæ concretiones; in dextero major, in sinistro autem minor. Ventre denique aperto, in hepatis parte dextera crebra tubercula conspecta sunt, & in his nonnulla quæ jam pervenerant ad suppurationem.

21. Vides, ut propriis Observationibus adductus Valsalva sit ad scribendum (t), in capitis vulneribus affici aliquando thoracis viscera: quanquam adduci poterat & alienis. Nicolaus enim Massa (u) conspexerat jam A. 1533. præsentem Victore Trincavella cum aliis doctissimis Viris, ea quæ cum extare haud videam non modo hic in Sepulchreto, sed neque apud ullos, quod meminerim, qui de rebus ejusmodi egerunt, Scriptores; presse hic tibi commemorabo. Quidam ex vulnere inflicto dexteræ capitis parti prope Sagittalem futuram, cum meningum incisione, mortuus erat delirans, & paralyticus; quod ut plurimum, inquit, fieri solet; eo corporis latere quod vulnere opponeretur. In capite duo inventa sunt apostemata quorum pus erat laudabile, alterum in substantia cerebri prope vulnus, alterum in cerebello posteriore. In Thorace autem fanies multa, & mala deprehensa est intra sinistri pulmonis ulcus, cujus cavum majus erat dimidiato cortice ovi gallinacei. Fuit & fanies manifesta in sinistra cordis auriculæ facie exteriori, quæ tota erat exulcerata. Sed in ventriculo etiam cordis dextero in columna carnea apostema erat notabile, ascendens usque ad unam ex valvulis, ipsam quoque tumore notabili, & apostemato tumentem. Et ne forte credas, hæc thoracis apostemata ante vulnus jam fuisse; testatur Massa, notum sibi fuisse hominem, neque unquam de ullo dolore conquestum, neque tussi vexatum vel postquam vulneratus jacebat, &c. Ad hanc addendæ sunt Marchetti nostri Observationes (x). Quæ cum multo notiores sint, atque adeo in Sepulchretum (y) relatæ; videre ibi poteris, quam sæpe in capitis vulneribus erosos pulmones, & pleuram invenerit, dimidiumque thoracis cavæ pure refertum, arguatque eos qui non a capitis vulnere hoc deducant. Ipse enim ob prævios colli dolores parte præsertim postica, & laterali, materiam purulentam ex vulnere in cavum thoracis descendere, non dubitabat. Quam tamen viam per Valsalvæ in Juvene (z) Observationem vidisti ne ad dorsum quidem abscessum confirmari potuisse.

22. Habes igitur alios præter Valsalvam qui in capitis vulneribus pus interdum intra thoracem invenerint. Sunt & qui in ventre, ut idem Marchettus (a), qui lienis etiam labem deprehendit, & purulentas pustulas; ut alii, quantum in Sepulchreto (b) referri video, qui in ventriculum quoque, intestina, & mesenterium translata ajunt apostemata. Sed cum iidem, & Marchettus, & Bohnius (c), qui promiscue pleuram quoque, pulmones, lienem nominat, jecur non omittant; tum plerique alii viscus hoc unum memorant in quod ex fauciatu capite pus traducatur. Idque ex historiis omnibus, & Scholiis cognoscas quæ sub Observatione XVI. in Sepulchreto ipso proponuntur. Neque enim officiet tibi operarum incuria (d), *Apostema in capite, aut vulneribus Hepatis, pro Apostema in hepate, & vulneribus Capitis scribentium.* Illud fortasse potius officeret, ut Ballonium crederes quod de abscessu scripsit in concava jecinoris parte observato, id tanquam sibi certum proposuisse; quando inspecta illa unde is locus acceptus est, Appendice ad libellum de Convulsionibus, non ea leguntur quæ in Sepulchreto (e), atque id a plerisque Chirurgis observatum esse, scio; sed hæc, *An id fiat, eveniatque, nescio, sed tamen a plerisque Chirurgis id observatum esse, audivi. Sed si fiat, qua ratione contingat, & an sit verisimile id fieri posse, porro questione dignum erit.* Cavebis igitur, ne Ballonium inter hujus apostematibus Observatores ponas, qui inter Explicatores ponendus est, ut contra a quodam non inter Explicatores, sed inter Observatores referendi erant nonnulli, qui Observationis testes dumtaxat fuerunt. Sed

O o mul-

(t) supra, n. 15. in fin. (u) lib. Introd. Anat. c. 28. (x) Obs. Med. Chir. 15. (y) Schol. ad §. 2. Obs. 16. (z) supra, n. 19. (a) Schol. cit. (b) Obs. 5. §. 4. (c) De Renunc. Vuln. S. 1. (d) §. 1. & 3. (e) §. 4.

multo magis cavebis, si forte rem explicare aveas, ne ponas quidquam cum Observationibus non consentiens, quasi in plerisque, aut fere semper, aut, quod ponere Barbettus (*f*) non dubitat, in *solum hepar* e capite pus transferretur. Vidisti enim qui etiam in cor, pulmones, lienem translatum conspexerint: quod ultimum viscus scribi ab illo miror, non dico in his casibus, sed in universum *rarissime in cadaveribus male constitutum* deprehendi. Verum ad hæc sæpe cogit major in explicandis, quam in observandis quibusdam rebus sollicitudo. Quo magis inter eos qui de his postea scripserunt, laudandus est Cl. Molinellius (*g*), qui, ut par est, rem sibi prius accurate observandam, quam explicandam esse, censuit: viditque interdum pus in alias quidem partes, sed non in jecur; in non paucis autem neque in hoc, neque in illas translatum; in aliis vero in jecur utique, sed non secus a vulneratis, aut exulceratis aliis partibus quam a capite. A quo ut magis intelligas non sæpe adeo in jecur traduci; sic habeto necdum accidisse mihi, quod meminerim, ut id viderem; Valsalvæ autem in tot dissectionibus vix semel, idque cum in pulmones quoque, plurimumque in ipsas thoracis caveas esset translatum. Fieri tamen potest, ut aliquando ideo non viderit, quod non quæsierit, & nominatim in eo Adolescente (*h*) cujus facies ante mortem facta erat flava, cadaver autem universum icterici videbatur; nam ut in Sepulchreto (*i*) exemplum habes morbi regii cum duritie, & dolore in regione hepatis, hujusque putredine, capitis vulnus consecuti. Sed ob eam ipsam quam Valsalva animadvertit, flavedinem, non facile creditu est, quomodo jecur se haberet, non quæsisse: & tamen in iis præsertim quibus ista, aliaque læsi hepatis indicia sint, vulnus autem capitis siccum fiat; aut repente, & præter rationem minus det puris, suspicari licet, plurimis, quas legi, Observationibus confirmantibus, pus in jecur esse transvectum; res tamen pro certa non est prædicenda. Subesse enim nonnunquam potest aliqua signorum fallacia, sive hæc multa occurrant, sive etiam omnia.

23. Nam si Molinellii (*k*) Observationem legas in Viro cui simul atque sanies manare desierat e capitis vulnere, tumere cœperat, & intendi abdomen, nec vitium tamen in jecinore erat ullum, sed intestinorum superficiem quædam quasi ulcuscula fœdabant cum multa sanie, & quamplurimis disjectis huc illucque tuberculis; facile intelliges, si vitia hæc eam potissimum obsedissent quæ jecur proxime subjecta contingit, intestini Coli partem; futurum fuisse, ut complura traducti in jecur puris, fallacia tamen, convenissent indicia: Quin etiam fieri aliquando potest, ut convenient universa, & nihilominus fallatur is qui pus in jecinore prædicat inventum iri. Fac enim re legas quas tibi novissime descripti, Valsalvæ Observationes. Nempe tubercula plerumque invenies sive in pulmonibus, sive in ipso etiam jecore non omnia fuisse suppurata, quin plura interdum (*l*) glandulosi corporis firmitudinem adhuc referentia. Quid? si ægro moriente, necdum ulla essent quæ pus habere inciperent. Videtur autem secundum eas Observationes, quibuscum, ut puto, Molinellii conjungi potest Observatio, pus in viscera aliunde inductum, non puris forma semper deponi, sed haud raro saltem nonnullas ejus particulas cum sanguine permixtas, & prorsus disjectas, in angustiis quibusdam, fortasse glandularum lymphaticarum, hæere, easque, ut in venereorum bubonum productione fit, obstruendo, aut irritando, eoque humores præterituros retinendo distendere, & multo copiosioris quam quod adfectum est, puris generationi, a rigoribus illis, & horroribus (*m*) significatæ, causam præbere. Qua ratione illud quoque intelligitur, quomodo multo plus puris in visceribus, & caveis corporis sæpe deprehendatur, quam modicum vulnus dare potuisset. Quo autem modo non paucæ solum, sed & quamplurimæ interdum purulentæ particulæ non tantum ex capitis, sed & partium aliarum vulneribus, ulceribus, abs-

cessibus alio transeant, ut cum ex pleuriticorum ulmonibus, imo ex artubus suppuratis ad intestinorum aut renum vias pus nonnunquam tam manifesto ducitur, ut tandiu fæces, & urinæ purulentæ sicut cum ex artubus nihil effluit, & vicissim tandiu illa excrementa, cum hi pure manant, & sanie, Paræi (*n*) Observatio fuit; satis hæc circumstantiis docet (*), quæ alteram quoque ejusdem atque; ut alias aliorum omittam; præclaram, non ab experientissimo Benevolo (*p*) additam Observationem illustrat. His autem explicationibus non est locus, siquando, fatiscantibus naturæ viribus, vulnus catur: quod commemoro, ut hujus quoque, in superiora propositi, indicii fallaciam caveas.

24. Quas novissime produxi, Valsalvæ quatuor Observationes; si unam excipias quæ, ut ante illas lata, nullam offert cranii læsionem ad interiora tinentem; ipsum aut laxatum, aut depressum, fissum, fractum, erosum exhibent. Pergamus igitur alias describere spectantes ad singula ista læsionum genera.

25. MULIER quinquaginta annorum dum in fluminis industria lavat, baculo ab alia muliere in tera parte capitis a tergo percussa, in aquam cito extracta, quodammodo stupida jacet. Discipulus autem stupore, cum symptomata nullum apparerent, spesque in dies magis confirmari videretur; ecce ca diem decimum quartum febris ingruit cum rigore qua ex febre obiit circa vigesimum secundum.

CRANIO integumentis spoliato, animaaversum pone aurem dexteram, qua icta fuerat, Lambdo futuræ dentes inter se esse disjunctos, ex eorum interstitiis levi pressione tantillum terosi humoris prodire. Intra cranium autem ad eundem locum paululum sanguinis stagnabat. Cæterum omnino sanum rebrum fuit.

26. JUVENIS baculo percussus ad Sagittalem futuram prope Coronalem, sex, septemve dies traiegit sine ullo symptomate, ut non decumberet, per Nosocomium ambularet. Verum circa septimum diem vulnus multum fœtet: uno autem die, aut tero interjecto, oræ vulneris intumescunt: & quædam ad guttur ardor percipitur. Postmodum febris cum rigore invadit: invadunt & motus convulsivi mors denique ineunte die decimo tertio.

CRANII intus, extraque spectatum, nullam prorsus læsionem ostendit, nisi quod futura, qua vulnere icta fuerat, flexuosam lineolam, inter suos denticulos intercurrentem, subfusco quodam colore evidentior habebat. Ad ipsum autem futuræ latus nonnulla dura meningis portio cranio peculiari quodam modo adhærebat: quæ facile tamen separata, vix aliquod exhibuit indicium saniei, superficie tenuis sibi inharrentis. Pia autem subjecta meninx pallida erat. Præter hæc, nihil adnotatum est; nam cætera, totum cerebrum, secundum naturam se habebant.

27. VIR annos amplius triginta natus, contumaciter ferro ad sinistram superiorem Lambdoidis futuram percussus, dum rure, ubi erat, Bononiæ redit, concidit quidem; sed illico surgit, atque in continuo persequens passuum ter millium, in Nosocomium se recipit. Cum ibi decumberet, a madversum est, vulnus haud satis laudabile colore esse, & aliquot interjectis diebus, abscessum ad ejus latus produci: quo postea ex parte aperto, brevique purgato, melius procedere videris curatio visa est. Sed multis in cibo admixtoribus, jamque aliquot febris accessionibus prægre ex improvise circa undecimum diem gravissima epileptica convulsio ingruit: qua remissa, rursus tamen æger loquitur: etsi quæ alii loquuntur, intelligere, significat. Post hæc in sinistra corporis parte convulsivi adnotantur motus; in dextera autem paralytis; facie risum quasi sardonium interdum repræsentante. Naturalis interea passus erat: quo postea celeri, turgente, & impetue facta, paucis post diebus mors secuta est die undecimo. A CAPITE cutem detrahendo, sub ha-

(*f*) Schol. ad §. 6. (*g*) Comment. de Bonon. Sc. Inst. T. 2. P. 1. inter Medica. (*h*) supra n. 14. (*i*) Obs. 16 §. 5. (*k*) loco paulo ante indicato. (*l*) n. 17. (*m*) supra n. 17. 19. 20. (*n*) Oper. l. 16. c. 49. (*) Vid. etiam Epist. 25. n. 1. (*o*) l. 10. c. 12. (*p*) Osserv. 22.

sinistris, pluribus in locis, quamvis longe etiam a vulnere distitis, pus stagnans invenitur: quo ostentoris superficie tenuis erosum fuerat. Porro Lambdoies futura, qua vulnere subjecta erat, dentes inter se disjunctos, Dura autem meninx colorem quasi cinereum ostendit, quem a pure contraxerat inter se, etiamque collecto. Pars ejus puris, quasi glutinis crassi instar, Pia meningi adhærebat; reliqua pars fluida erat, quæ vix semunciam æquabat. Huic Pia meningis portioni subjecta cerebri portio duorum circiter transversorum digitorum tum longitudine, tum latitudine, unius autem profunditate ad sublividum inclinabat colorem. Cæterum reliquæ totius cerebri partes sanæ fuerunt; si paucum serum excipias, quod in ventriculis inventum est, & ad initium Spinalis medullæ.

28. SENEX annorum sexaginta ab alto cadens, sub Lambdoidis futuræ angulo caput allidit. Primum semimortuus jacet. Dein tandem ad se rediens, e læsæ partis dolore conqueritur: quo persistente, non tamen decubuit, donec quarto, aut quinto die in S. Mariæ de Vita Nosocomium se contulit. Ibi non modo specilli in vulnere exploratione, sed ne gossypii quidem in deterfione contactum ferre sine multo dolore potest. Circa diem septimum paralyti corripitur brachii sinistri: cui, vena secta, motus, sed non omnino, restituitur. Hic æger ad diem usque vixit vigesimum tertium, quo soporosus interiit.

DUM CALVARIA setabatur circa tempus exterum, pus ex illius cavo emanavit: quod & in vulnere loco conspectum fuerat, dum caput contretaretur. Quo loco nulla cranii læsio inventa est præter Lambdoidis futuræ disjunctionem. Cerebrum ibi latus dexterum ulcus habuit duos transversos digitos profundum, a sanie facile sic excavatum. In vicino autem sinistro latere colore erat subpallido. Intra Crassam meningem, & Tenuem, totum anteriorem lobum dexterum contegentes, pus continebatur non multum, cujus colore ambæ ibidem meninges infectæ erant. In cerebri ventriculis, & ad initium ubi vertebrarum parva limpida seri portio stagnabat.

29. Repentina futurarum disjunctio, si causam attendas; sine aliqua cerebri concussionione esse non potest: si effectum; non sine violenta Crassæ meningis, & magis adhærentis, distractione, & annectentium fibrillarum, ac vasculorum laceratione. Accedit huc seri ex vulnere in cranii cavum sic minus difficilis rata via. Non igitur mirandum est in his quatuor, in alia pariter quæ supra (q) descripta fuerat, Valsalvæ Observationibus, ubi futuræ alicujus disjunctio fuit, ægros interiisse, citius quidem, aut senes, & levioribus, aut gravioribus affectos malis propria tum cujusque dispositione, tum aliarum, quæ præter omnes esse non possunt, circumstantiarum conjunctione.

De paralyti autem oppositum vulnere, & læsioni latus occupante; quoniam ut in duobus prioribus ultimis, sic in aliis quoque de quibus infra tribetur, adnotata est; inferius (r) aliqua attinens. Nunc a laxato cranio ad depressum veniamus.

30. HERBARIUS quidam in fronte prope Coronam futuram nonnihil ad lævam ferro percutitur contundendum aliquanto magis, quam ad incidendum idoneo. Ab ictu leve animi defectiois initium cepit. Cum se in Nosocomium contulisset paulo ante memoratum; ad undecimum usque diem non monnullum infelicis exitus indicium fuit; sed omnia nemens febris hominem corripit cum rigore, & multæ bilis vomitu, ad vesperam iterato. Quæ ad eundem modum quotidie reversa est, donec decimo quarto, ab ictu die, & ante proximum plenilunium quarto, aere ad austrinam constitutionem vergente, plenilunium quidem est hebes factus; sic tamen ut interrogantibus prompte responderet: paucas autem post horas, dum se a dextero in sinistrum converteret læ-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

tus, omnibus tum externis, tum internis orbatus sensibus, & difficili pressus est respiratione: quæ licet postea ad naturalem accederet; tamen iterum laboriosa rediit: & sic brevi, eodem quem diximus, die mors ingruit.

OS frontis eo qui indicatus est, loco erat leviter depressum, interius autem demissa squama quæ inæquali & acuminato margine ad dextram vergebat, Duram meningem a dextris læserat; ut inter ipsam, & Piam pus stagnaret, quod a vertice quasi ad basim usque cerebri, & ad cerebelli fines ab dextero eodem latere inundaverat. Pia autem meninx, puri supposita, aliquanto crassior facta, a cerebro facile separabatur: quod ibidem ad cinereum colorem, ejus de quo dictum est, puris non absimilem, inclinabat. Porro cerebrum angustiori intra cranium spatio claudebatur.

31. De arciori intra cranium spatio, ejusque causis, quas inter esse vidimus qui plenilunium repellant, & quibus austrina constitutio, expandens sanguinem, addenda est, quorum utrumque in historia hac commemoravit Valsalva, scis, a me supra (f) esse scriptum. Quod vero apoplexia, ut tot alios, quemadmodum in Epistolis Anatomicis (t) indicatum est, hominem prehenderit, dum se a dextero in sinistrum converteret latus, hic ea esse causa potuit quod puris copia quæ a dextris erat; sic totum factum sibi subjectum cerebrum tanto periculosius compresserit, quanto jam magis ob angustius spatium intra calvariam compressum erat.

32. VIR annorum quinquaginta cæsim in sincipite vulneratus, illico vomuit. In idem Nosocomium excipitur, ubi sub vulnere os ita depressum animadvertitur, nulla ut arte retrahi possit. Vulnus principio non dolebat: post dies autem aliquot fornicationis sensu afficiebatur. Ad quem cum motus convulsivi toto corpore accessissent; ineunte undecimo die vita cum morte est commutata. OSSIS illa portio quæ ab reliquo, percussione vi recesserat, valide adhærebat Duræ meningi, ibi leviter inflammata. Inter hanc, & Piam erat humor crassitie, & colore sero similis. Præter quæ intra cranium nihil adnotatione dignum inventum est.

33. MULIER eadem circiter ætate, contundente quodam corpore vulneratur supra sinistrum superciliolum. Ab ictu vomit, & stupida fit. Stupor tamen post aliquod tempus discutitur, resque feliciter procedere Chirurgo videtur, donec elapso decimo die, dolore sinistræ auris corripitur cum horrore, & frigore, quod calor excipit. Tandem accedentibus totius corporis convulsionibus, intra paucos obit dies.

OS ictui subjectum acuminata lamina cerebrum vulneraverat: quod propterea saniosum ibi erat, & corruptum. Sed quanquam vitium altius descenderat; ventriculos tamen non attingebat. Pars saniei ad basim cerebri circa nonnulla nervorum Paria defluxe-rat.

34. MULIERI annorum triginta caput pluribus lapidibus percussum fuerat, languore illico, & vomitu per plures dies consequente. Vulnus tamen exitum non infelicem spondere videbatur. Verum circa diem decimum, febre cum frigore superveniente, arens, & pallidum factum est. His accessit delirium, quod in soporosam affectionem sensim degeneravit. Hæc ægram denique sustulit circa diem vigesimum primum.

I N C R A N I I dextera quidem parte fissura deprehensa est digitos quatuor transversos longa; cerebri tamen ea portio quæ fissuræ subjiciebatur, nulla erat læsione affecta. A sinistris vero, ubi exterius ingens apparebat contusio, non modo fissum erat cranium fissura ducta in modum circuli, cujus diameter semunciam Bononiensem æquabat; sed etiam nonnihil ibi depressum: quin ab depressa illa portione acuminata lamina introrsum recesserat, Crassamque meningem sauciaverat. Itaque huic meningi ibidem purulenta adhærebat materia, & subjectum cerebrum morbidum erat ad tres digitos tum in longitudinem, tum in latitudinem, ad duos

O o 2

autem

autem in altitudinem; ut læsio ad ventriculos non perveniret.

35. VIR ætatis consistentis inincipitis parte dextera contundente instrumento ictus, nullo profusus affectus symptomate, suis ipse pedibus venit in sapius memoratum Nosocomium, in eoque decubuit. Duobus exactis horis, balbutire cœpit: & post alias paucas horas paralyti in tota sinistra corporis parte correptus est.

Sinistrum tamen oculum, cum balbutiendo ad interrogata responderet, exacte aperiebat; dexterum semiclausum habebat. Sed & dexteram partem corporis sine peculiari conatu movere non poterat. Duobus, aut tribus ab accepto vulnere exactis diebus, deliravit, Tandem soporosus factus, die quinto obiit.

CAPUT hujus quidem hominis Valsalva, gravioribus occupatus negotiis, disseccare ipse non potuit. Tamen quæ ab Amicis qui disseccuerant, relata sunt, Petro Molinellio, & Joanne Antonio Guicciardino, adnotare non omisit. Fractum erat cranium sic, ut duo magna ejus fragmenta, quasi facto angulo introrsum contrusa, non parvo illato meningibus vulnere, ipsique cerebro, in hujus substantiam ad duos propemodum transversos digitos penetrassent. Erat in eo cerebri vulnere concretus sanguis, & sanguine vasa quoque majorem in modum turgabant. Dum cerebrum e cranio eximebatur, aliqua feri portio prodierat.

36. Quod acervatim tot Observationes huc congeram, non tam brevitatis causa facio, cum restent non pauca quas adjiciam, quam ne crebrius easdem repetam animadvertiones. Quæ enim in quavis illarum videbuntur digna quæ magis attendantur, infra suis quoque locis commemorabo. Interea autem non subsistamus. Sed quod in depressi cranii exemplis fecimus, alias porro fracti, fissive Observationes subjiciamus.

37. FÆMINA quinquaginta annos nata, e scala præceps in terram cadit. Vulnus supra oculum sinistrum apparet: tumida est, & pallida facies: livida tempora: ex ore sanguis exit. Nihil mulier intelligit, nihil sentit, nihil, si manum dexteram excipias, movet, eamque paulisper dumtaxat, leviter, ac debiliter. Hora moritur a lapsu decima quinta.

SINCIPITIS externa rubebant integumenta. In osse, partem orbitæ sinistri oculi superiorem faciente, plures erant fracturæ. A latere dextero arteria quæ per Crassam meningem diducitur, lacerata, sanguinem effuderat: cujus coagulati uncia circiter duæ inter eam meningem, & os Petrosam conspiciebantur. Is sanguis ita concretus respondentem cerebri partem læserat, ut quasi erosæ instar appareret.

38. SENEX annos natus sexaginta, ab hirco impetitus, in terram cadens, partem capitis sinistram allidit. Vix loquitur: vomit: ore sanguinem ejicit: nullum sensum internorum præbet indicium, manus convulsivis motibus agitantur: facies rubet: itaque post biduum moritur.

CAPITIS læsio circa superiorem marginem Temporalis musculi sinistri videbatur exterius levis. Sed cute sublata, is musculus totus inventus est sanguine suffusus: reclusoque cranium, non parva sanguinis grumosi copia, Crassæ meningi qua eidem respondebat musculo, adeo tenaciter adhærentis, ut ipsi connatus videretur. Erat autem ibidem cranii fractura, cum interiorum vasorum disruptione. Verum cum eidem meningi, qua dextero etiam Temporalis musculo respondebat copia vel major ejusdemmodi sanguinis adhæreret, neque hic ulla ratione a sinistra parte illuc pervenisse posset, nulla autem cranii fractura a dextris se proderet; valde ea res Valsalvæ animum suspensum tenuit. Nam etsi postmodum cum osseam interioris auris fabricam, in qua totus erat, examinaturus, in dexteram illam hujus cranii partem scalprum malleo adgisset, fissura ipsi in conspectum se dedit; dubius tamen fuit, malleo hæc, an illi a casu percussioni de-

beretur. Quod reliquum est, totum cerebrum, si palum excipias feri quod in ventriculis fuit, secundum naturam se habuit.

39. VIR annorum quinquaginta lapide percussus ad medium ferme supercilium sinistrum, qua nervi ex orbita egreditur. Multis ab ictu elapsis horis Nosocomium sapius nominatum defertur, ubi vinctus in lecto retineri necesse fuit ob immanes convulsivos universi corporis motus. Clausi erant oculi mentis actiones feriabantur. Denique trigesima sex ab ictu exacta hora, cum harum ultima illi conquiescissent motus, interiit.

CRANII portiones plures supra orbitam fractæ erant: quarum una acuta Duram meningem pungebat, ibi propterea inflammata. Quin rima etiam reperta est in opposito id est dextro latere ea ipsa parte quæ fractæ a sinistris respondebat. In cerebro serum est inventum quodammodo saniosum. Cæterum cum alias quoque caput hujus viri fuisset sauciatum; videre ibi licuit unde tum ablata pars cranii fuerat, crassa quandam membranam quæ ossis pensabat vicem. Huic membranæ Dura meninx valide adhærebatur.

40. Præter hoc ultimum, quod cum observatis olim a Berengario (u) apprime videbis convenire, præter id quod ad nervum attinet sub supercilio flexum, cujus læsionem gravibus ipsam quoque exempli convulsionibus, supra (x) indicatum est, hæc Observatio duo alia in quibus paulisper subsistimus. Quorum tamen alterum infra (y) commodè attingemus. Alterum autem ad celebrem illam controverfiam attinet de Contrafissura. A qua agnosceda plerisque olim ratio abduxit, infirma tamen, quippe ab ea pendens futurarum cranii utilitate, quæ duce Galeno (z) statuebant, quasi creatæ essent: progressum fracturæ inhibendum; cum æque ac nobis (a), satis omnibus notæ esse possint fissuræ quæ uno calvaria osse in aliud, imo in alia haud rarissime se producunt. Obstabat pariter difficultas in re, verum fateri volumus, non ita plane, & perspicue ut acquiescere omnes possent, per rationes quasdam & similitudines explicanda. Verum etsi necdum prælatæ essent explicationes quæ nunc in Dissertatione leguntur Georgii Wolfg. Wedelii de Contrafissura (b) non æquum tamen erat aut est quidquam ideo negare, quod ejus non intelligatur causa. Denique illi insuper plerisque morabatur quod præclari Anatomici, & Chirurghi, ex quibus satis est nominare Jacobum Berengarium (c), Gabrielem Falloppium (d), Joannem Baptistam Carcanum (e), Isbrandum Dimerbroeckium (f) in tot fracti cranii curationibus & post mortem inspectionibus (quod nominatim Carcano dictum volo, tametsi nullam ex ejus Observationibus in Sepulchreto relatum video) nunquam in opposita ictui parte fissum os deprehendissent. Sed hinc raritatem quidem contrafissuræ arguere licebat; si modo ab aliis reapse aliquando comperta esse, constaret, negare non licebat. Compertæ vel plures extant tum non recentes, tum etiam recentiores Observationes: quarum cum alias istic habeas in Sepulchreto sub num. non ut perperam ab operis scriptum est, V; sed XI. (g), alias autem in Stofchii Dissertatione de Resonitu (h); non hic memorabatur. Hoc tamen admonebo, quod Paulus (i) olim in cavito, capite non una in parte percusso, velut in dextero contingit, fissuram calvaria quæ citra solutæ nem continuitatis cutis contingit, postea abscessu citra ipsam facta, & hoc secto apparentem, putatam esse juxta oppositam plagæ partem esse factam, hoc, quam, in cujusque Observationis examine caute perpendenterque attendi oportere. Quapropter Falloppius (k) etsi in uno vidit os fractum in latere illi verso quod equi calce ictum fuerat; tamen cum esset suspicio, ab allisione ad solum fracturam illam esse factam, testari se non posse, censuit, contrafissuram

(u) Tract. de Fract. Calvar. in Document. prope fin. (x) n. 16. (y) n. 48. in fin. (z) De Us. part. 1. 9. c. 17.
 (a) Epist. 52. n. 35. 36. (b) Sect. 1. membr. 3. (c) Tract. cit. c. 1. & 2. (d) De Vuln. c. 12. & Expos. in Gul. de Off.
 (e) De Vuln. capit. Serm. 2. Lect. 6. (f) Anat. 1. 9. c. 4. (g) §. 2. 5. 7. 8. 9. (h) c. 4. (i) De Re Med. 1. 6. c.
 (k) c. 13. cit.

vidisse. Non absimilia autem & Berengarius, Carcanus, & Diemberbroeckius de eadem ab aliis propolita censuerunt: & sæpius certe æger loqui non potest, aut meminisse, quot ictus acceperit, aut in qua, & qua parte capitis corruerit. Illud præterea attendendum est, nuni fissura quæ adversa in parte proponitur, ibi tantum sit, an a parte evidenter percussa, aut ab alia huic propiore incipiens, illuc usque producat. Neque sic continuata, illa proprie contrassura est de qua inquiritur; nam ponunt cum Celso (*l*) non ea parte, qua cutis discissa est, rima reperiri; sed fissum os fore parte altera. Hæc dicitur si animadverteris; multo pauciora quam putentur, inveniunt exempla, in quibus Contrassuram agnoscere te posse, credas.

41. Nec vero Contrassura proprie est, si quando constat, unum idemque ex cranii ossibus uno dumtaxat loco ictum accepisse, neque tamen ibi, sed alibi rima habeat: quod quidem posse fieri, non negant Carcanus (*m*), ejusque Præceptor Fallopius (*n*). Quin hic (*o*) ad hunc quoque modum intelligi posse Hippocratis (*p*) verba, demonstravit, in quibus alii Contrassuram proprie acceptam designari omnino crediderunt, videlicet os interdum frangi in alia capitis parte quam qua vulnus est; nam si oppositam dumtaxat significare voluisset, non erat certe cur magnæ calamitatis loco poneret quod continuo subjicit, tunc Medicum ignorare, quam capitis parte fractura sit; fracturæ enim extantibus in universum iudiciis tunc constaret, esse in opposita. Non video autem, cur non absimili ratione interpretari Celsum ad eundem modum noluerit (*q*). Celsum (*r*) enim ubi fracti cranii indicia extant, quæ extare, diserte ponit, rima autem sub vulnere non appareat, signa alia non quæreret partis qua fractum sit cranium, si oppositam dumtaxat partem intellexisset, cum modo scripsit *Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit*. Cave enim, potius quam Carcano (*s*), Joanni Baptistæ Portesio (*t*) hic quidem credas, facile affirmanti, *ut utinos elegantiores per alteram partem alicujus rei, imper oppositam intelligere*. Qui si, modo a nobis scripta, Celsi verba paulisper attendisset, ne illud eundem paulo ante scripsisset, Celsum hoc loco non secundum suam, sed secundum vulgi opinionem loquutum fuisse. Multo autem minus inter Contrassuræ exempla recipienda sunt, ut ab nonnullis factum est, in quibus aut effusus sanguis, aut sanies, aut vitium quodcumque aliud quod, osse ibi illæso, congerit, intra cranii partem ictui oppositam inventum. Quod etsi Berengarius (*u*), Fallopius (*x*), et alique in pluribus se deprehendisse, testantur, simul tamen negant, se Contrassuram vidisse. Hæc enim non nisi fracto osse unquam est ab illis, & vetustioribus intellecta: vasa autem quomodo sub illæso osse adversa parte rumpi queant, & suo ipsi modo excitarunt, & ex laudata Wedelii Dissertatione (*y*) arguuntur. Itaque si vel ponas, nullam præterquam quæ manifestius videbatur, percussam fuisse calvariæ partem in eo Juvene (*z*), & in eo Viro (*a*) in quibus non secus atque in proxima Observatione dicemus, sanies, & noxam apparuisse Valvæ superius diximus in opposita, aut etiam in opposita; habebis tamen unde rem explices, ut in Fœcina (*b*) pariter; quanquam in ea plures ictus potest proclivius est; & in Sene (*c*), in quibus notissime scripti effusum fuisse sanguinem in adverso, ut in adverso quoque latere. Ex iis autem quæ de Contrassura perpendimus proprie, aut minus proprie accepta, facile males, in eodem Sene animadvertam opposito osse rima malleo anatomico, conspectam vero in eo (*d*) quem continuo post illum descripsimus, hostili uni ictui fortasse tribuere, quippe non ut illam in alio, nec contiguo, sed in uno eodemque osse deprehensam.

42. V I R annos triginta natus, ex febre acuta multum delirans, per fenestram in terram se dejecit, & capitis fauciat partem sinistram supra musculum Temporalem. Non loquitur: facies rubet: tota corporis sinistra pars immobilis jacet, nisi quod una aut altera, a casu hora, dum vulnus tractaretur, pes leviter se contraxit, & mox extendit. Ad tertium usque diem sic vivens, fato cessit. TEMPORA-

LI sinistro musculo suberat calvariæ fissura: cui tamen nulla intus quæ sub sensum caderet, læsio respondebat. Sed in parte huic opposita inter Crassam, Tenuemque meningem effusus erat sanguis ad uncias circiter duas; ut hemiplexiam sinistri lateris ipse faceret; non vulnus ab eodem latere, aut fractura. Cæterum sanum fuit cerebrum totum, nisi quod omnia per Tenuem meningem repentina vasa erant sanguine valde turgida, & proximæ partes quadantenus inflammata: hæc vero ad delirium fortasse magis, quam ad percussorem attinebant.

43. Vides, quam facile decipi potuisset qui, vulnere tantum spectata sede, ausus esset de sede causæ hemiplexiam efficientis judicare. Quod minime faciendum esse, mea illa pariter ostendit, huic similis, Observatio quam in Epistolis Anatomicis (*e*) leges.

Sed ad sedem causæ hujusmodi hemiplexiæ, dissectione quoque, ut par est, quæsitam, præter alias quæ supra descriptæ sunt, illa etiam historia pertinet quæ protinus describetur: quando reliquæ in modo proposita occurrentia sive de sanguine in adversa vulnere parte invento, sive de vasis in delirio valde turgidis partim a me paulo ante, partim alias (*f*), ut memineris, scriptum est.

44. JUVENI annum vigesimum agenti, vulnere casum inflicto Temporalis musculus sinister in transversum inciditur. Ab ictu, brevi facto itinere, cadit, neque ita multo post loquendi facultatem amittit. Interrogantibus tamen, nutibus, quamvis tarde, respondet. Delatus in idem quod crebrius dixi, Nosocomium, nonnullis exactis diebus, aliquid, sed delirans dumtaxat, loquitur. Interim manum dexteram non movebat amplius: quæ tamen si pungeretur, se dolorem æger sentire, ostendebat. Circa diem obiit decimum quartum. CRANIO dissecto, reper-

tum est, vulnus, quod non Temporalem tantum musculum, sed & os inciderat, alte in cerebrum penetrasse, & serosam colluviem, quæ ibi occurrebat, cerebrum porro erodisse; ut erosio in sinistram usque ventriculum perveniret. Cum autem serum, huic non absimile, dum cerebrum eximebatur, circa Equinam sellam prodiiisset; veri simile erat, ex eodem ventriculo illuc per Infundibulum defluxisse.

45. JUVENI duorum circiter & viginti annorum magno ictu casum ad superiorem ejusdem sinistri musculi Temporalis partem fauciat. Concidit illico, nec loquitur, ut vix vivere videatur. Loquendi postea facultas, cæteræque omnes restituntur. Sed circa quartum diem aponia redit; quanquam aliquoties postea, sed raro, nonnulla protulit verba: cum aponia autem convulsivi motus junguntur, in sinistra quidem parte corporis aliquando solum, & leves; in tota autem dextera assidui, ac adeo vehementes, ut corpus interdum in hoc latus curvari videatur. Inter hæc tamen æger quæ dicantur, intelligere se, nutibus ostendit. Ingravescente autem in dies febre, denique sensim præ virium languore deficientibus convulsivis motibus, & nonnullis ante obitum horis quiescentibus, circa diem interit decimum tertium.

VULNUS non modo Temporalem musculum incidit; sed per subjectum os alte in cerebri substantiam descenderat. Dura meninx erat circa vulnus multo crassior facta. Circa idem, intraque saniosus occurrit humor, ex cujus forsitan mordaci natura convulsiones fuerant excitatæ: certe cum vulnus eo usque pervenire videretur, ut transversum dumtaxat digitum ab sinistro ventriculo distaret; non illuc tamen usque fer-

rum

(*l*) De Medic. l. 8. c. 4. (*m*) Lect. 6. cit. (*n*) c. 12. cit. (*o*) Comm. in Hippocr. de Vuln. Cap. c. 14. (*p*) De Cap. Vuln. n. 10. apud Marinell. (*q*) c. 12. cit. (*r*) c. 4. cit. (*s*) Lect. 6. cit. (*t*) Tract. de Vuln. Cap. P. 2. (*u*) c. 1. cit. (*x*) c. 12. 13. 14. cit. (*y*) Sect. 1. Membr. 3. & 4. (*z*) n. 5. (*a*) n. 7. (*b*) n. 37. (*c*) n. 38. (*d*) n. 39. (*e*) XIII. n. 16. (*f*) Epist. 7.

rum pervasisse, sed profundiorē excavationem ab succo erodente, in vulnere genito, factam esse, cognoscebatur. In cerebri ventriculis nonnihil stagnabat feri. Cæterum quod in hoc Juvene sinistra cerebri parte læsa, convulsiones in corporis dextera magis sævierint, eodem Valsalva referendum censebat quō & paralyfim, in corporis latere opposito cerebri læsioni semper ab se antea animadversam.

46. Inter eas quæ ex ipso hætenus descriptæ sunt, Observationes unam (g) habes in qua cum resoluta esset ea pars corporis quæ læsioni cerebri erat opposita, quædam interdum accedentes quasi epilepticæ convulsiones non illam minus, quam non resolutam, agitabant. Sed alteram (h) quoque habes in qua cum pariter resoluta esset pars adversa, convulsivi motus in ea quæ resoluta non erat, adnotabantur. Nullam vero habes in qua res contra atque in altera ista, occurrerent: quod sane prorsus convenit cum *theoremate illo catholico* Saliceti quod Epistola Anatomica XIII. (i) memoravi: ubi tamen neque eorum dogmata reticui (k) qui non modo promiscue in alterutra parte paralyfim, aut convulsionem accidere, sed & plerumque paralyfim quidem respondentem vulnere partem corripit, convulsione autem oppositam, tradiderunt. Quibuscum adeo consentiebat Ballonius, ut libello de Convulsionibus hanc potissimum sibi explicandam Quæstionem sumpserit, quam & in ipsa libelli fronte proposuit, *cur sauciatis dextera capitis parte Convulsio sana* (id est oppositæ vulneri) *partis contingat*. Id ut ponerent, Majorum dogmata impellebant, præsertim Hippocratis, tot locis idem repetentis, ut Marcellus Donatus (l) cum hos singillatim indicaret, eorum, puto, numero obrutus, illius oblitus sit, memorata Epistola (m) a me producti, in quo tamen vetustissimus ille Præceptor (n) diserte docuit, capite vulneratos *impotentes fieri, si in dextris fuerit vulnus, in sinistra parte; si vero in sinistris, in dextra*: quo nihil dici luculentius potest; quanquam Donatus scribit, *de paralyysi oppositæ partis nullibi Hippocratem, quod meminere, verba fecisse*. Quod vero antiquiores illi, & asseclarum haud pauci non hoc, sed illud quod tanto pluribus locis traditum fuerat, accidere ut plurimum, existimarent, hinc magna ex parte factum crediderim, quod mortuorum capita non disseccantes, ex vulneris sede quam in capite videbant, sedem quoque arguerent detrimenti cerebro illati, aut si hanc aliquando, cranio ab ictu ipso, aut inter curandum suis ferramentis perforato, vulnere subesse conspicerent, majus certe, & præcipuum vitium in opposita cerebri parte esse posse, minime suspicarentur contra atque censendum esse, anatome docuit, ut supra (o) demonstratum est.

47. Cæterum non hæc eo dico quod nesciam, convulsione haud ita raro id latus corporis prehendi quod adversum est cerebri lateri, vitio revera præcipuo laboranti. Quid enim Poupartius ex propria, itemque ex Chiracii anatomica inspectione Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ (p) retulerit, præclare memini, nec aliam aliquam ignoro, ut quæ in Sectionem hanc Sepulchreti (q) relata est. Sed eo dico, ut intelligas, cujusmodi hic quoque attendi velim Observationes priusquam a nobis quid ut plurimum fiat, constituatur. Neque enim numerandæ sunt, sed perpendendæ, nec, nisi capitis dissectio accesserit, accipiendæ. Hæc autem accesserat in illa Massæ Observatione quæ superius (r) memorata est, non secus atque in tot quæ aut ex Valsalva descriptæ sunt, aut in Sepulchreto leguntur, ut Diemerbroeckii (s), Dodonæi (t), Horstii (u), Reifeli (x), in quibus omnibus vides, illud corporis latus quod læsioni cerebri erat oppositum, non convulsione, sed paralyfim affectum proponi. Quin eas in quibus alterius lateris convulsio, alterius resolutio ad-

notantur, hanc quidem in opposito, illam vero in quod læsionis subjectum erat, exhibere: quarum Observationum una Salmuthi est (y), qui insuper esse *consuetum*, affirmat, altera autem Ballonii ipsi (z); quanquam, ut de aliis taceam mendis, quæ nam artus resoluti essent, omissum in Sepulchretoperaram incuria. In quam rejicere posse vellem hanc contrariam hallucinationem, ut cum Fontani (a) repetita est Observatio, aut cum altera item Bartholini (b), quæ ad propositum attineret, si utrius lateris artus; nam utriusque dicit; prius, magis resoluti essent, adnotasset.

48. Ex iis tamen qui nihil nisi vulneris sedem exterius videntur attendisse, Viri Doctissimi non fuerunt qui magis, minusve ab illo Hippocratis crabrius inculcato dogmate vel ante hæc tempora receperint. Sic Donatus (c) contrarium quoque accidere, docuit. Sic Cæsalpinus (d) recensitis illis Hippocratis locis, *hodie vero*, inquit, *non solum distentionem, sed etiam paralyfim eadem ratione, id est adversa vulnere parte, oriri sæpe videmus*. Sic Martianus (e) postquam de convulsione in ea parte verba fecit, de resolutione jam loquens, hæc tradidit *experientia quidem nobis indicavit, resolutionem semper in oppositum fieri*. Quin etiam ante illos Carcanus (f) diserte hæc scripserat: *non pars vulneri correspondens, at opposita semper paralyysi corripitur, sicut & Hippocrates verissime dixit, & experientia non docuit. Verum est, quod dixit Hippocrates, oppositæ convulsione, non paralyysi teneri; ego autem dico, potius paralyysi eam affici*: quod Carcani dictum cum tot aliæ, tum insignis illa Observatio confirmat C. Danielis Hoffmanni (g), qui in puero cui cerebrum a sinistris quassatum fuerat cum notabili substantiæ deperditione, sinistri pedis convulsivam agitationem vehementissimam, dexteri autem lateris paralyfim quæ immobile prorsus fecerat, adnotavit. Et illi quidem causæ utriusque affectus sedem statuebant in eodem cerebri latere quod convulso, aut resoluta corpori lateri oppositum est, causam autem alterius affectus alteram, ut puta irritationem, aut inflammationem si convulsio est; compressionem vero, aut disruptivam, si paralyfis. Ad hunc autem, similemve modum accipiendum est quod Valsalva in proposito Juvene (h) convulsiones eodem in universum referendas censebat, quo in cæteris resolutiones. Cur vero hujus, aut illius causæ effectus in adversa corpori parte se prodant; nisi aliquam ponas decussationem haud facile intelliges. Ponebant & illi, & multo ante eos alii: qua in re quid mihi verisimilius videatur, satis alibi (i) indicatum est. Nec quamvis aliqui decussationem illam minus probent, quæ vel Hippocrati olim, ipsi quidem ajunt, fuisse probatam, neque originem, & vim nervorum Spinalium a medulla Oblongata, aut altius derivandam esse censeant; assentiri ipsis possum, nisi prius doceant quomodo gravem cerebri dumtaxat læsionem universi corporis paralyfis consequatur, aut quomodo liceat propositæ quæstioni aliter satisfacere, sive convulsio sive resolutio opposito in latere contingat. Porro ex iis qui nobiscum hanc ut plurimum in hoc ponunt sunt qui convulsionem altero in latere fieri, dicunt, quia hinc resolutis musculis illinc oppositi prævalent seque contrahentes, inferiorem maxillam, aut truncum corporis ducunt, aut curvant eam in partem in qua ipsi sunt. Verum ut quærere omittam, num hæc contractio jure possit pro convulsione accipi, aut possit, quid ad eos attineat de quibus hic potissimum agitur, motus convulsivos; certe quod Cæsalpinus (k) ex illis qui vel olim haud multo aliter opinabantur, quærebat, & nos quæremus: *quæ læsio oppositorum musculorum excogitari possit, sit totum brachium convellitur, aut crus ex vulnere capitis in parte opposita, aut in respondente? neque enim brachii,*

(g) n. 11. (h) n. 27. (i) n. 14. (k) n. 15. (l) De Hist. Med. Mir. l. 5. c. 4. (m) n. 14. (n) Epid. l. 7. n. 19. apud Marinell.
(o) n. 43. (p) Hist. A. 1700. Obs. Anat. 19. (q) Obs. 7. §. 2. (r) n. 21. (s) Obs. 3. §. 2. (t) Obs. 4. §. 10.
(u) Obs. 8. §. 9. (x) in Addit. ad hanc 3. Sect. Obs. 24. (y) Sect. ead. Obs. 3. §. 7. (z) Obs. 17. §. 1.
(a) Obs. 5. §. 7. & 8. (b) Obs. 4. §. 6. & 7. conferend. cum l. 1. S. 15. Obs. 27. §. 2. (c) c. 4. cit.
(d) l. 3. Quæst. Medic. 10. (e) Annot. ad Hippocr. Epid. l. 7. S. 1. vers. 377. (f) De Vuln. Cap. Serm. 3. Lect. 5.
(g) Dissert. de hac rarissima sanatione. (h) n. 45. (i) Epist. Anat. 13. n. 17. usq. ad 22. (k) Quæst. cit. 10.

hii, aut cruris alterius musculis, musculi brachii oppositi, aut cruris sunt antagonistæ, in artibus autem potissimum illæ occurrunt de quibus hic loquimur, convulsiones. Hoc Thomas quoque Bartholinus (l) animadvertit in puero cui ex vulnere temporis exteri convellebantur sinistrorsum non modo nares, & os, sed etiam brachium. Ille enim, qualiacunque esset, adscripsit quæ in Sectione hac Sepulchreti exemplum Scholium secundum habet ad §. 2. Observationis VIII. quamvis ex quo Auctore sint, ibi quidem non appareat. Certe autem; ut hoc quoque adtingam; ad paralytes explicandas quæ in adverso contingunt latere, nervearum originum decussationem vel citius quam a medulla Oblongata, repetere cogimur, & alias (m) ex oppositæ Retinæ tunicæ resolutione ostensum est, idque nunc confirmare liceret ex Leyronii (n) Observatione visus in alterius laterisculo toties amissi, aut restituti, quoties in opposita parte vulnerati cerebri ubi hujus substantia deerat, visus aut retinebatur, & subjectum corpus Callosum remebat, aut inde eximebatur, itemque ex altera Cl. Petzii (o), qui sinistro cerebri hemisphærio ita lacerato, ut substantiæ magna pars lacerata secederet, non modo utrumque artum dexterum movendi facultate carentem, sed & obscuratum visum, auditum autem vix ullum superstitem ab eadem dextera parte adnotavit. Igitur quam decussationem ad paralytem in latere opposito explicandam agnoscere debemus, quare ad convulsionem non agnoscamus? Præterea cur in eo de quo novissime dictum est, Juvene immanes illi assidui, & diuturni convulsivi motus nonnullis ante obitum horis desierint, causam præsertim indicat, cum ait, sensim illos præ virium languore defecisse. Sic & illi multo vehementissimi motus supra in quodam Viro (p) descripti sunt, ultima vitæ hora conquieverant. Eademque fuisse videtur causa, cur altero in Viro (q), itemque in muliere (r) delirium tandem in lethalem soporem generaverit. Sed alias fissæ calvariæ Observationes accipito.

49. JUVENIS viginti annorum in sinistra occipite cæsim vulneratur. Nullum ab ictu adnotatum symptoma: & felix initio videtur curatio. Dies tamen progredientibus partes circa vulnus valde tumescunt. Febris cum rigore, & delirio ingruit ad duodecimum diem; mors autem ad decimum quartum.

DUM CADAVER e lecto auferunt, non parva sanguinis copia effluit e vulnere. Sectione autem instituta, tota ea pars capitis quæ intumuerat, sanguine turgida invenitur. Etsi vero in exteriori occipitis facie ferrum quod vulnus inflixerat, levem dumtaxat incisionem reliquerat; ad hujus tamen lateris fissuram erat, cui respondens Crassa meninx purulentam materiam sibi valide adhærentem habebat: huicque subjecta cerebri pars naturalem colorem nonnihil in atrum mutaverat. Præter hoc, nihil adnotatum in toto reliquo cerebro fuit.

50. VIR triginta tres circiter annos natus, ex alto in terram cadit. Non loquitur: sensus omnes inferiores amittit. Primum vomit; deinde conatus somnum vomendi remanet: convulsivi accedunt motus: facies rubet: pulsus est turgidus: sanguis e naribus, & sinistra aure erumpit: difficulter respirat: intra quatuordecim quatuor a lapsu horas e vita excedit.

CAPITIS sinistra pars musculum Temporalem habet contusum, arteriæque Temporalis ramos laceratos. Illo sublato musculo, duobus transversis supra rem digitis, cranii fissura inventa est forma arcus: prope hanc fissuram concretus sanguis ad duas unguas inter cranium, & Crassam meningem; quæ tamen, ut & reliquum cerebrum, sana erat. In ventre, aere turgebat ventriculus, ut etiam in Thorace pulmones, dexter præsertim: qui ambo rubebant, illo modo parietibus adhærentes. Pericardium nihil, & parum, feri; cordis ventriculi aliquantum saniginis spumosi, & fluidi continebant.

51. VIR alter annorum ad quinquaginta a currente effrænato equo percussus, & ad terram afflicus eo impetu est, ut cum ad lapidem occipitium allisit, fracti ossis crepitus auditus sit. Primum semimortuus jacuit: paulo post, verba nonnulla, sed quæ vix potuerunt intelligi, proferre conatus est. Ex aure dextera, ex naribus, ex ore sanguinem effundebat, cujus in facies confluxu propemodum suffocari videbatur. Vomitu etiam tentatus est: qui mox ea vehementia rediit, ut animam agere crederetur. Semihora autem a casu exacta, nullum amplius sensus indicium dedit, ut neque motus, nisi quod semel, aut iterum caput quassavit, & quod naturali adhuc respiratione utebatur. Facies interdum livescebat; sed plerumque erat pallida. Denique horis elapsis duodecim, tarde respirare cœpit; ut si quod aliis accidere solet, attenderetur, credi posset intra pauca temporis momenta interiturus. Ipse tamen duas horas cum ea respiratione vitam trahens, hora obiit a capitis allisione decima quarta.

MEDIUM, sed paulo tamen dexterior, diffusum erat os occipitis ingenti, & lata fissura, quæ per ejus basim ad Magnum foramen producta, hoc oblique secans, ad Petrosam usque processum perveniebat. Magna autem sanguinis effusi copia sub cerebri basi, & in anteriore quoque ejus parte inter Crassam, Tenuemque meningem reperta est.

52. Qua ratione fieri in hoc potuerit, ut cum fissum esset occiput, copia tamen sanguinis in anteriore quoque capitis parte inter meninges effusa deprehenderetur, ex iis intelliges quæ superius indicavimus (f): quanquam cum multus sanguis esset sub cerebri basi; inde fortasse pars illius potuerat antrorsum quoque pergere inter meninges. Quod si non fuit, vasa non desunt, nec ea tenuia, quæ ab harum altera in alteram trajecta, in magnis ejusmodi concussionibus, si præsertim plurimum distenta sint, non difficile rumpantur. Sed tunc, etiam extra ipsam calvariæ caveam possunt alia dirumpi, unde sanguis per aures, nares, os effluit. Quæ facilius accident, si fissura perveniat ad processum Petrosam, ut in hoc Viro, aut si sanguis, ut in superiore, sit prope nova Tympani foramina inter cranium, & Crassam meningem effusus. Per illa enim viam esse in Tympani caveam, ex hac vero per Eustachii Tubam in nares, faucesque, non est cur hic monstrem, qui hac de re, atque adeo de sanguinis e cranio per has vias exitu jam olim alibi (t) satis scripserim.

53. VIR quidam cæsim in anteriore, itemque in posteriore capitis sinistra parte vulneratus, & in sæpius memoratum Nosocomium exceptus, quarto a vulneribus die queri cœpit de sævis ad vulnus doloribus, qui intra paucos dies universum corpus jam occupabant. Die decimo sexto aphoniam correptus, tum usu omnium sensuum interiorum amisso, tandem vigesimo quinto moritur.

VULNERUM anterius ad initium usque substantiæ cerebri medullaris pervenerat. Posterius vero supra Transversum Crassæ meningis processum, cerebrum usque ad sinistri ventriculi cavum fauciverat. Eo ventriculo non parum feri continebatur, quod linguæ impositum, longam mordicationem reliquit; ut ex ejus acrimonia nervosi generis irritatio, indeque universales illi corporis dolores forsan repetendi videantur.

54. AGRICOLA annorum circiter quadraginta ab alio Agricola ad dexterum ipsum lateris mediae ferme futuræ Sagittalis runcina vulneratur, hujus rostro tam alte adacto, ut intra cerebrum perveniat. Totum ab ictu contremuit corpus, intellectus actiones retardari incipiunt, atque in omnibus sinistri lateris partibus movendi facultas labefactari, donec, circa diem quartum, superstite sensu, omnino pereat. Facies multum rubebat: interiores sensus obscurabantur: respiratio gravis, pulsus debilis fiebat. Denique rubicunda materia per os rejecta, die septimo obiit.

C R A N I I fornice exsecto, qui vulnere non modo perforatus erat, sed & osseam squa-

(l) Cent. 3. Hist. Anat. 2. (m) Epist. indic. n. 18. 19. 21. (o) & A. 1736. Hebd. 34. n. 2. (p) n. 39. (q) n. 35.

(n) Commerc. Litter. A. 1731. Hebd. 30. prope fin. (r) n. 34. (f) n. 41. (t) Epist. Anat. 6. n. 6. & seqq.

squamam e sua sede elevatam habebat, dum Crassa meninx ad cerebrum extrahendum, circa initium medullæ Spinalis inciditur, non parva sanguinis effluit copia: Cæterum vulnus Sinum perforans Longitudinalem; inde in sinistram usque perveniebat ventriculum, in quo serum cum grumoso sanguine latebat: in ejusdemque ventriculi basi sordidum ulcus conspiciatur. In Thorace pulmo sinister multum a stagnante sanguine turgebat.

55. Valsalvæ inter scribendum, ut fit, accidisse, ut pro ventriculo dextero, qui subjectus erat vulnere, sinistram posuerit, ob nullam interjectam, aut additam animadversionem credibile est. Qui enim cerebri noxam invenire solitus esset in eo latere quod resolutio corporis lateri opponeretur, ut ex compluribus quæ supra (u) descriptæ sunt, Observationibus, & ex eo quod diserte in 45. adjecit, satis, superque constat, nunc si contrarium in Agricola hoc conspexisset; adnotationem in rem insolitam prætermittere potuisset non videtur. Quod tamen non eo dico, quod vulnus a dextris non potuerit in sinistram, præsertim adeo vicinum, ventriculum levi obliquitate deflectere, aut quod ipse nunquam in cadavera incidere quæ læsionem in eo cerebri hemisphærio haberent quod paralytico responderet corporis lateri. In Epistola enim Anatomica XIII. (x) non aliorum modo aliquot ejuscemodi Observationes indicavi; sed & meam proposui: quanquam in earum nonnullis quid desiderari possit, & quomodo reliquas, meamque, salvo Valsalvæ dogmate explicare liceat, non reticui (y). Unde sumere aliquid fortasse poteris, ut hanc quoque explices, nedum siquid in illa quæ supra num. 35. proposita est, in palpebris minus respondere videatur.

56. Finem huic Epistolæ imponere juvat duabus vulneris, punctim pariter inflicti Observationibus, sed tanto majori attentione dignis, quo magis levis in utraque apparebat ictus, & qui ad faciem potius quam ad cerebrum spectare videretur.

57. VIR triginta annos natus, biliosi temperamenti, pungente ferro ad dexterum oculum percussus, triduum sine ulla sensibili actionum læsione transigit. Die quarto venit ipse in crebrius indicatum Nosocomium: eodemque die mortuus est, præter Medicorum opinionem, quia nullum usquam apparebat lethale vulnus; sed simplex dumtaxat in eo oculo contusio. CALVARIA autem reclusa, cum parva purulentæ materiæ copia inter os frontis, & Crassam meningem inveniretur, & quæretur locus unde illa prodierat, specillo os e directo oculi dexteri perforatum repertum est. Itaque externa, internaque vulneris totius via diligenter inquisita fuit, & manifesto comperta. Scilicet ferrum inter oculum, & orbitam sine illius læsione ulla, ad hujus osseum fornicem pervenerat, quo perforato, substantiam cerebri pervaserat, ut vulneris finis lato dumtaxat digito a parietibus distaret ventriculi dexteri. Cæterum etsi hyems erat, cadaver autem cito ab interitu dissecebatur; ea fuit viscerum, ac vasorum flacciditas, ut tactum sine læsione non ferrent, tantaque simul totius corporis graveolentia, ut parem ad illud tempus se Valsalva non invenisse, confirmet, hæc omnia in pravam rejiciens, quæ vulnus præcessisse debuerat, humorum dispositionem.

58. Ex omnibus, quas legisse meminerim, cerebri per vulnus orbitæ læsi Observationibus vix ulla mihi, ea quæ inter vulnus, & mortem intercesserunt, spectanti, videtur hac esse mirabilior. Etsi enim alii de quibus scripserunt Horstius (z), Ballonius (a), Fantonus pater (b), & Jo. Phil. Burggrafius (c), non nisi nono, undecimo, decimo quarto, aut vigesimo primo obierint die; alii autem de quibus Petrus Borellus (d), & Schmidius (e), nihil mali

suspicientes, aut eo die genio cum sociis indulgentes ad duas leucas, aut ad quadrantem milliarii ambulerint; hi tamen aut postredie mortui inventi sunt aut mox repente exanimis ceciderunt; illi vero dolore primum capitis, & gravioribus deinde symptomatibus, vexati, aut his continuo ingruentibus afflicti dies illos omnes traxerunt. Neutris adnarravi alios quosdam, ut quem Sennertus (f) profuit, statim apoplecticum factum, & nona circiter inde hora mortuum; quia sine orbitæ læsione ac ille gladius videtur per nervi Optici foramen, aut si mavis, per vicinum alterum, quod lacerum apparet, crani caveam subivisse: quod etiam in Diembroeckii (g) Observatione, quam hic in Sepulchro frustra quæsi, potuisse fieri, non negabis, æ nullis actionibus animalibus privato ad decimumque diem, tunc autem accedente febre vehementior intra biduum extincto. At scolpeti globus per orbitam oculi dexteri sic adactus, ut e sinistra occipitali parte emerferit, quemadmodum Cl. Helwichius (i) descripsit, sine orbitæ fractura transire potuisse non videtur, ut si velis casum hunc ad eorum classem referre quos secundo loco memoravi, per me liceat præsertim cum scæmina a vulnere exanimis corruerit. Utram vero ad classem attineant, nescio, quos a vulnere orbitæ peremptos scripserunt Bohnius (j) Ruyschius (k), Jacotius (l), imo Dodonaus (m), cujus nomen, dum in Sepulchro hæc Observatio describeretur ex Schenckio (n), præsertim sum, perperam ex præcedente acceptum est. Nescio autem, quia ex narratione illorum neququam, ex aliis, & nominatim Valsalva, constat, quot dies fauciati exegerint nullo se ostendente symptomate, puta sopore, quem Dodonaus memorat quidem, quo die inceperit, reticet: Bohnius hoc tantum habet, tertia ab ictu die esse mortuum: Ruyschius autem nihil aliud scribit, nisi brevi post acceptum vulnere, quod illis qui curationi præerant, videbatur exigui momenti, mortem ingruisse. Qui, tamen alia, ut intelligere potuisti, jam extabant ejusdemmodi Observationes; adeo raram existimavit hanc suam ut inter ea quæ Bidloo nunquam occurrere potuisset credebat, *Vulnus Orbitæ Oculi lethale* recensuerit (o). Decebat tamen inter cæteras quæ Sepulchro additæ sunt, hanc Observationem non omittere, nec quæ ipsam adjecit Ruyschius, nimirum superiorem partem orbitæ esse adeo tenuem, & fragilem, ut multis scriptoriæ chartæ non superet tenuitatem, perforari solo digito possit: ideoque orbitis inflicta vulnera non esse (ut in pluribus accidit eorum quos commemoravimus) floccifacienda, præsertim si ferrum aut ligno inflicta sint non obtuso, aut vulnerati non dolentia, nausea, febre, vertigine, convulsione (quod de ex historiis indicatis non levi capitis dolore, sed suum torpore, paralyti, delirio, alio ejusmodi symptomate) corripiantur. Hæc autem animadversio, cui nonnunquam ad curandum valet terebra ossi frontis tempestive adhibita, quod altera Borelli Observatione (p) ostendit, ita ut plurimum juvat saltem prædicendum. Ut plurimum dixi: etsi enim cæteri sunt mortui; hic tamen apud Borellum evasit, Cl. Fantonus in Scholio ad Parentis Observationem (q), quæ vulneris quidem Striati corporis dissectionem non habet, sed eandem esse apparet quæ supra ex Sepulchro (r) indicata est; militem fœnotum memorat, qui ad internum orbitæ angulum acutissimo ense fauciatus, cum in oculi imbecillitate, & hemiplexiam incidisset, in hoc valetudinis statu ad multos annos vitam perduxit. Huc addes, quod Venatorem illum de quo Elias Camerarius (s) punctim in eodem angulo vulneratum in confinio palpebræ superioris, exile illud vulnus paralyti totius oppositi lateris excipiente, proximi oculi amaurosi, & memorat.

(u) n. 11. 17. 27. 28. 35. 42. 44.

(x) n. 25.

(y) Ibid. & n. 26.

(z) Sepulchr. l. 1. S. 3. Obs. 38.

(a) Ibid. l. 4. S. hac 3. Obs. 17. §. 1.

(b) Sect. ead. Obs. 5. §. 10.

(c) Act. N. C. Tom. 6. Obs. 130.

(d) Sepulchr. Obs. cit. 17. §. 2.

(e) Ibid. in Addit. ad hanc Sect. Obs. 9.

(f) Obs. cit. 17. §. 4.

(g) Anat. l. 3. c. 10.

(h) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120.

(i) De Renunc. Vuln. Sect. 2. c. 1.

(k) Obs. Anat. Chir. 54.

(l) Sepulchr. Obs. cit. 17. §. 5.

(m) Medic. Obs. c. 3.

(n) Obs. Medic. l. 1. ubi de Vuln. Cerebri.

(o) Resp. ad Bidl. Vindic.

(p) in Schol. ad cit. §. 2. Obs. 17.

(q) 35.

(r) §. 10. Obs. 5.

(s) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 55.

on levi imminutione, paralyfi tamen, his persistentibus, sensim deinceps valde levata; vivere pergenem, ut menses jam quatuor ab inflicto vulnere trauxisset, cum Observatio scripta est, & ferme novem, ut videtur, cum Augustam Vindelicorum est missa. Quo felicior fuit Juvenis alter ab Nebelio (t) propositus, qui per sinistram orbitam fauciatus, cum statim paralyfi ejusdem lateris, motibus autem in opposito convulsivis, aponia, & mox delirio, ac oblivione correptus esset, post tertiam hebdomadam caeca sanie ex dextera aure, cujus magnus præcesserat dolor, per aliquot dies effluente, integram sanietatem post sex circiter ab accepto vulnere hebdomadas recuperavit. Ne vero forte mireris, hemiplexiam subjectum vulnere lateris, convulsiones oppositum contra ac sæpius fieri solet, ut supra (u) diximus, inflicte; scias oportet, vulnus acuto gladio *sub exteriori oculi sinistri cantho per palpebram inferiorem . . . punctum, & sursum versus ita inflictum fuisse, ut gladii cuspis oblique subbulbo illius oculi per ejus orbitam seam versus anteriorem cerebri basin penetravit.* Adde igitur mecum quod obliquus ille gladii incessus, & magnus dexterae auris dolor, & salutaris saniei per os defluxus indicant, *hemisphaerii cerebri dexteri:* quæque intelliges facile, sinistram corporis lateris, non dextram, fuisse cerebri læsioni oppositum. Per te autem intelligis, pertinere aliquando ad cerebrum vulnere non modo orbitis, sed & infra orbitas inflicta, quod & Egermeieri historia (x) ostenderit, & hæc altera Valsalvæ nostri confirmat.

59. JUVENIS annorum viginti quinque punctum acuto ense circa inferiorem marginem orbitæ oculi si-

nistri fauciatur. A vulnere cadit: cessant omnium interiorum sensuum functiones: non loquitur. Si nonnullos convulsivos motus excipias; vix ullum motus indicium dat; ut cum specillum in vulnus immittitur, aliquem doloris sensum ostendit. In singulis horas respirationis motus augetur. Novissime deficiente pulsu, circa horam ab accepto vulnere decimam moritur. CEREBRO e cranio exempto, specilloque in exterius vulneris orificium indito, comperitum est, secundum latus ferme ossis Spongiosæ Superioris ensem in cranii caveam perrexisse: quod & fragmenta ossea in hac, & vulnerata ibidem cerebri substantia confirmarunt. Quoad autem vulnus per cerebrum procederet, frustra specilli ope quæsitum esset, quod ob cerebri mollitiem æque novas facere, quam factam ostendere viam posset. Dempa igitur Dura meninge, & Pia animadversa, quæ in sincipite, inflammata instar partis, sanguine turgebat, tum ventriculis Lateralibus apertis, in utroque concretus sanguis, qui e vasis, facile ipso vulnere ruptis, effluxerat, conspectus est. Ex iis redundasse in quartum ventriculum; nam in hoc quoque occurrit ejusmodi sanguis; videbatur.

60. Habes Valsalvæ Observationes, hoc etiam magis commendandas, quod in omnibus ferme dies, horarum adnotata sunt, quibus aut symptomata, aut mors inguerit: quod etsi Medicis, Chirurgisque scire perutile est; tamen in aliorum plurimis desiderantur. Nostræ vero ne numero quidem sunt cum illius comparandæ. Attamen quia satis prolixa hæc Epistola est, in proximam rejicientur. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LII.

De Vulneribus, & Ictibus Capitis Sermo absolvitur.

QUÆ ad Capitis Vulnera, Ictusque pertinent; historias reliquas his Litteris propositurus, eundem quem superioribus, ordinem conservabo, incipit ab illis ducens in quibus calvaria læsio aut nulla, aut certe levissima fuit. Nam etsi Celsus (a) ait, *evenire, ut os quidem totum in calvaria integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rumpatur;* frequens tamen cadaverum sectio posteros docuit, integro osse, persæpe aliud ejusmodi, aut etiam gravius accidere. Quod Valsalvæ, suis dissectionibus edoctum, & ipse dicentem mihi, & tu potuisti ex iisdem, inter primas superioris Epistolæ descriptis, cognoscere. Ad quas addes præter tot alias quas Sepulchretum versans, offendes, etiam quæ protinus subjicientur.

1. MULIER annos nata ad quinquaginta, plurimum procerum mater, pinguior aliquanto quam agrestes, in illa ipsa erat, pleræque esse mulieres solent, in vitam cadens, alterum sincipitis lateris ad præduram riam alliserat, medius enim erat mensis December 1725. Ab eo ictu allisum os resectum fuerat ad os tresve digitos. Quod ob vulnus in Nosocomium venit: ibique nulla paralyfi, nulla convulsione, sed solo graviore prægresso symptomate; vix enim aliam senserat vomendi voluntatem; infirmis nec visceribus, nec pulsibus, repente arido, ac livido factis, per tres dies, qui undecimus erat ex quo ceciderat, interiiit. CADAVER; etsi præfrita illa tempestate, & viginti quatuor, haud amens, ab obitu horis incidi; grave olebat adeo, ut intra diem unum dissectionem omnem absolvere coactum. Plura tamen adnotavi quæ tum ad naturam, tum ad contrariam attinerent constitutionem.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

Hæc altera dumtaxat referam? In Ventre contractum omentum, ventriculus oblique nimis dextrorsum inclinatus. Sub eo Colon intestinum non in transversum means, sed deorsum curvatum, idemque ab initio ad curvaturam hanc usque plurimum dilatatum, & livens. Aequo longior lien. Testes non modo albi, duri, inæquales, sed in eorum latens ad centrum corpusculum album, subrotundum, ferme & cavum, & cartilagineum. Tubæ ambæ duobus transversis infra majus orificium digitis profus impervia. Vagina intus nigricans, & ad imam fere anteriorem partem quasi ab acri humore erosa: cujusmodi erosio in altero quoque latere cervicis uteri animadvertebatur.

In Thorace pulmones a tergo pernigri. Cor laxum, pluresque in ejus ventriculis polyposæ concretiones. Vasa, ut & in reliquo passim cadavere, multo sanguine referta. In Capite demum, os sincipitis qua allisum fuerat, intus, extraque lividum; nulla tamen rima fissum. Meninges, sub quibus non pus, aut sanguis, sed aqua effusa erat, qua parte respondebant livido ossi, ipsæ quoque ex subviridi livebant. Sic eo tantum loco & cerebrum livore affectum erat, non altius tamen descendente, quam ad digitos duos. Fœtor cum aliarum, ut dixi, partium, tum harum præsertim, erat gravis.

3. VIRI qui pariter ex alto ceciderat, caput meminisse ad me allatum A. 1722. CALVARIA cum esset nec fracta, nec fissa, fere eandem tamen & meningum, & cerebri ipsa quoque exhibuit constitutionem.

4. FEMINA paupercula, subpinguis, ex dolore amissi, cum ipsa junior etiam tum esset, mariti, amens facta, a paucis annis ita

P p

per

per urbem vagabatur, ut nemini quidem noceret, sed improborum injuriis ipsa esset opportuna. Itaque præterquam quod ante aliquot menses peperisse dicebatur, novissime a scelesto quodam adolescentulo ejus caput ferreo pessulo ictum fuerat, cum decimo, an undecimo ab ictu die, non sine concussi cerebri indicibus, in Nosocomio mortua est.

CADAVERE in Gymnasium postridie illato, ut ante Februarii finem Anatomen absolverem A. 1728. vix uti licuit. Nam etsi cum intestina detrahi jussi, idoneum satis visum est; insequenti tamen die virebant jam pleraque Ventris viscera. Hæc nihilominus animadverti. Crassior erat totus uteri fundus: grandiores testes, & rotundiores: cum horum altero connatum erat penitus suæ tubæ orificium. Testes autem ipsi dissecti nihil peculiare ostenderunt, nisi quod plus habebant humoris, quam soleant. Thoracis utrique cavæ aqua inerat. Cordis posterior facies virere jam incipiebat.

Caput autem pessime, ut par erat, inter omnes partes se habuit. Nam etsi cranium erat integrum; pus tamen inter ipsum, & Crassam meningem, & hæc præterea quasi sphacelo affecta deprehensa est.

5. Vulneratorum corpora scetida; viridia, & putrida non multo post mortem persæpe fieri, mirandum non est, cum icta pars jam pure, & sanie scatere cœpit, & multo magis sphacelo corripitur, velut hic. Prævæ enim, corruptæque particulæ per venosa, aut lymphatica disrupta vascula sanguinem subeunt, cum eoque per omne corpus feruntur. Id in capitis quoque vulneribus locum habere, non semel vidimus, in Anu præsertim quam, de Sterilitate ad te scribentes (b) commemoravimus. Tempestate enim frigidissima, & ventris visceribus cito detractis, septum ipsum Transversum paulo post virebat. Hæc autem eorum cadaveribus facilius accidunt, qui sive aliis partibus, ut Aorta erat Veturæ illius, sive ipsis dumtaxat humoribus ante acceptum vulnus ad putredinem essent dispositi. Quem in numerum haud secus ac Virum in oculi orbita sauciatum, de quo superiore Epistola (c) scriptum est, agrestem illam Fœminam referes cujus paulo ante (d) dissectionem protulimus; tantæ enim odoris gravitati non satis in capite ejusmodi læsio respondebat: quanquam hæc cur minor ex parte quam prius fuerit, aliquando videri possit, cum ex modo dictis colligi licet, tum dilucidius infra (e) indicabitur.

6. FœMIMÆ alteri eadem ætate, sed bene multis ante annis, id est A. 1706. vulnera inflicta fuerant duo brevi & incidente ferro, non multi tamen ponderis, quorum altero læsa erat ea pars Temporalis musculi dexteri quæ pone Angularem Zygomatici ossis apophysim, ut vocabulis utar Cel. Winslowii, condita est; alterum aliquanto erat inferius. Ambo tamen vulnera jam ferme ad cicatricem perducta erant, cum mulier & frigidi aeris injuriis se objiciens, & duri cibi masticatione Temporalem agitans musculum, tota mox facie valde extumuit, rigoribus concussa est, & convulsivis ad caput motibus; levi etiam subinde correpta delirio, donec stertens, in Bononiensi Nosocomio S. Mariæ de Morte extincta est.

CAPUT non solum, sed & alias mulieris hujus partes postridie disseccans, qui dies fuit ad VII. Kal. Apriles, hæc primum in genitalibus præter naturam animadverti. Testium alteri cystis parva inerat ex flavo virens, in qua globulus quasi sanguinis concreti, nescio quid rutili in centro habentis. Uterus crassioribus erat parietibus, interiore tunica laxa, sub qua aliquot locis sanguinæ guttæ transpiciebantur, an quod menstrua purgatio adventaret? an potius quod uterus non bene valeret? nam alba, sic satis fluida, materia passim inter valvulas cervicis occurrebat, quasi mulier uterino fluore laboraret: & sane osculum uteri laxius erat quam subiecta vagina ejusque orificium requirerent, idemque superficie tenustanquam ab acri materia nonnihil læsum. Calvaria aperta, Duram meningem crassiorem factam, & quasi a guttulis san-

guinis, quas tamen abstergere non posses, hic ille rubentem deprehendimus non uno loco qua cerebri basi subjicitur, ut ad latera sellæ Turcicæ, & ipsa glandula Pituitaria, sed nusquam magis quam sub dextero anteriore cerebri lobo. Sub quo, & lateris quoque externum ejusdem lobi inter utramque meningem pus erat ex subflavo ad cinereum colore vergens. Substantia tamen cerebri, & cætera quæ sunt intra cranium, erant illæsa; etsi paulo turgidior apparebant sanguifera vasa quæ per Tenuem meningem decurrunt, & sub hac aqua erat pauca, ut pauca quoque, & subrubra in Lateralibus cerebri ventriculis, & polyposa concretio in Superiore Falcis sinu. Cum viam per quam pus ex vulnere potuisset cranium subire, diligenter quæreremus; ossa hujusmodi omnia ab interiore facie comperta sunt prorsus illæsa. Tunc vero ad exteriora perlustranda transivimus. Sub vulnere superiore; inferius enim, minus profundum, aliorsum tendebat; cavum erat circum quod & in quo pus stagnabat: per quod cavum, cum mulier viveret, specillo immisso Chirurgus quidam intra cranium se pervenisse, dicebat. Et via sane per os a vulnere perforatum, ex eo cavo erat puri, non cranium tamen, sed in oculi orbitam: quæ res tenet discrimine Chirurgum deceperat. Ex orbita vero ubi quoque pus repertum est, quo itinere traductum esset in cranium, nullum omnino erat indicium, si naturalia inspectarem foramina, sive quæ forte morbi vi aperta fuissent, perquireremus; præsertim cum Dura meninx nusquam erosa conspiceretur. Quæ animadvertio ad id etiam valuit, ne per tenuissimam quædam rimam pus transiisse, crederemus, quæ postquam scalpro denique adacto, orbitæ fornicem elevassemus in hoc videri visa est.

7. Attamen in istiusmodi perquisitionibus quæ sunt in viventibus, sive in mortuis fiunt, ut in illis attendendum est, ne ubi duæ naturales cavæ tenui inter se septo disjunguntur, specillum quod in alteram penetravit, alteram subiisse, præpropere existimemus; ita his præstat scalpro malleoque abstinere, ne si qua forte rima se prodatur, ulla esse possit dubitatio, non violentiæ, an accepto ictui debeatur; ut nulla ce alterutrius generis in eo fuit quem paucis post diebus ibidem perfecui.

8. SENEX erat magno corpore, flavo colore, & alias pro asthmatico curatus fuerat. Is cum ab aëre cadens allisisset ad saxum sinciput dexterum; vulnus quod inde retulerat, curatio bene procedere videbatur cum circa undecimum diem accessit spirandi difficultas cum stertore. Nullus in thorace dolor. Querebatur potius assidue de molesto quodam sensu infra ipsius hypochondrium dexterum. Quem ad locum admittente manu, percipiebamus quasi bullulam ex istis quæ pluvia in superficie aquæ excitat, quæ alterne se tolleret, ac statim subsideret, moxque rediret, a retque, eodem semper loco servato. Interea caput non valere videbatur: sed homo dormire non poterat, & convulsivis ad carpos subsultus pulsus explorantibus occurrebant. Qui, ut semper, frequens, nunc quoque etiam parvus factus erat. Itaque intra unum, alterum diem ab difficilis respirationis adventu mori accessit. **CADAVERIS** erat distentum Abdomen. Quod cum diduxissem; ventriculus, & interna aere turgida se se ostenderunt, & ex his Tenia quodam loco quasi inflammata, nec sine aliquo dolore. Jecur duriusculum. Lien adeo laxus, ut negotio digitis posset discerpi. Hernias, & lacerationem pylori annulo pendente laciniam, quippe alibi (f) satis descriptas, ut undenas quoque singulis in lateribus costas, in Adversariis (g) memoratas, præmittito, cum satis hic sit indicare, in hoc homine fuisse. In Thyroidæa autem glandula lobi alterius inferiorem partem globulum majusculum, duosque in aliis habuisse lenti humoris plenos, idcirco præter quod in aliis sæpius ejusmodi res commemoravi. Thorace quæ continerentur, præstat adscribere. Anterior pulmonum facies erat per membranas ad pedes anne-

(b) Epist. 46. n. 26. (c) n. 57. (d) n. 2. (e) n. 9. (f) Epist. 43. n. 31. & Epist. 29. n. 17. (g) II. Animad. 32. in fin.

anexa. Ipsi nusquam duri; at quanquam nec crura
mebant, nec pedes, aqua circumfusi erant multa;
bra, & aliquanto pauciore sinister, ex viridi sublu-
a dexter. A dextris quoque pleura erat putrida, ut
non modo facillime avelleretur, sed frustis per se avul-
s in illa aqua nataret, & pulmonis membranæ, quæ
na ipsa erat, adhærens, pus mentiretur. Pericardium
brubram aquam; cor sanguinem spumosum habuit;
agna ex corde oriens arteria concretionem polyposam.

Sincipitis vulnerati os patebat ad sesquidigitum,
rescens, & circulari quasi sulculo comprehensum,
si exterior cranii lamina subsedisset. Interior autem
cies, ipsi respondens, colore quidem erat eodem;
d nullo sulculo comprehensa. Nec vero ibi, neque
ibi aliud præterea calvaria vitium habebat. Dura au-
m, ei uni loco subjecta, meninx ichore crassiusculo
adebat facie quidem superiore; inferiori adhærentem
bebat, sic tamen, ut nullo negotio detrahi posset,
nisi alterius Duræ meningis frustum, quod attente
aminatum, persimile inventum est spuriarum mem-
anarum quibus in thoracis inflammationibus persæ-
pulmones, ac pleura obducuntur. Sub eo frusto
enui meningi exterius adhærebat quasi majuscula gut-
crassi, & subalbi ichoris. Inter hanc autem menin-
em, & cerebrum non ibi dumtaxat, sed passim, aqua
terjiciebatur non multa. Quæ in Lateralibus etiam
entriculis non deerat, hæcque subruba. Cæterum
mnis cerebri substantia ubique sana: cerebellum per-
solle. Omnes denique corporis muscoli flaccidi fuere.

9. Quod ad sensum attinet quasi bullarum assurgem-
um, & subsidentium, molestum illum quidem, sed
cile ad flatulentos habitus, attollentes se in certa ali-
a intestinorum parte, neque in aliam abeuntes, re-
endum, si id mecum omittas, & reliqua perpendas;
mpe Observationem hanc quoque ad quatuor addes
tea descriptas, & ad plures alias superiore Epistola
Valsalva propositas, ex quibus intelligitur, osse
lla fissura pervio, a percussione tamen capitis vi-
ri aliquid intra cranium posse, ex eoque vitio mor-
n oriri. Nam quæ Seni huic etiam in thorace re-
ta sunt præter naturam; fortasse illa quoque ex
quæ erant intra calvariam originem, aut incremen-
n habuere, parte aliqua pravi ichoris inde in tho-
em translata, hominis præsertim asthmatis obnoxii.
& mulierem memini ex frontis ictu mortuam,
thoracis utroque cavo, præter expectationem, fœ-
n aquam habuisse: cujus historiam mulieris alias
te inter eas mittam quæ ad claudicationem
stant (*b*). Ad hanc suspicionem ansam dant
æ circa non rarum pravæ materiæ ex percus-
cranio in thoracem transitum ex Valsalvæ,
orumque observatione adnotavimus (*i*). Et
amvis sciamus, ubi de meningibus, & cerebro
tur, non minus acrimoniam, quam copiam attendi
ere lædentis humoris; non tamen incongruum pro-
est, ubi hujus pauxillulum intra mortuorum cal-
iam deprehenditur, interdum saltem suspicari, re-
nias id esse aliquanto majoris copię quæ postquam
s partes vel magis quam appareat, læserit, mox
vasa in alias traducta sit, aut per universum cor-
dispersa, unde etiam ex parte universalis putre-
is indicia, & gravem potissimum odorem deduxi-
s (*k*). Quantulum autem lethalis ichoris, aut vi-
ab eo inducti haud raro intra cranium supersit, aut
te inveniatur, præter complures Valsalvæ historias
) & duas primas nostras, & hanc ultimam, hæc
ostendent quas nobiscum Mediavia noster diligen-
mus communicavit.

10. SENI, cum ebrius esset, in altero sincipitis læ-
vulnus faxo inflictum fuerat: ex quo tamen ne-
cecidit, neque vomuit. Vulnere per Chirurgum
bus insequentibus dilatato subjectum os haud ita
cul ab angulo quem Sagittalis, & Lambdoides su-
e interceptum, sublividum repertum est; quapro-
idoneo ad id ferramento rasum fuit. Nec Me-
is deerat nihil eorum prætermittens quæ ejusmo-
n casibus fieri solent. Vulnus autem subsiccum erat,
boni coloris: febris aderat: pulsus erant debiles:
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

æger noctu surgebat, æstum causatus; & Junius qui-
dem erat mensis A. 1739; sed id tamen videbatur læ-
sa nonnihil mente fieri. Tandem febris abijt: melio-
res fiunt pulsus: jamque æger famem se amplius fer-
re posse, negat. Nulla tamen in re peccanti post ali-
quot dies redijt febris cum sensu gravitatis capitis,
torpore quodam mentis, levi delirio, faciei, & ocu-
lorum rubedine. Itaque Medico iterum opem ferre,
sed frustra conante, brevi post tempore Senex obijt,
vigesimo circiter ab ictu die.

CRANIUM erat
crassissimum: crassa proportione etiam Dura meninx.
In illo nihil usquam vitii; quia ibi etiam ubi in vi-
vente rasum fuerat, extra, intusque erat naturali co-
lore. Hæc pariter sana. Non sic autem altera meninx,
cujus exteriori faciei qua percusso loco respondebat,
pauxillum adhærebat mucij, ex flavo viridis, teterri-
mi odoris. Ei mucio subjectum cerebrum subnigrum
fieri incipiebat tanto spatio quantum duo transversij
digiti quoquoersum obducerent, nec profundius quam
sit corticalis cerebri substantia. Bene autem se habe-
bant reliqua, nisi quod subrubens serum non paucum in
Lateralibus ventriculis inerat, sed in eo plus qui vulnere
subjiciebatur. In utroque plexus Choroides pallebant.

11. MULIERI, comitali morbo jam diu obnoxia,
percussum est caput. Initio nihil mali quod esset adno-
tatione dignum; ut si interrogaretur, levissima omnia,
vel nulla esse, responderet. Sed aliquot exactis diebus,
paulatim mala se ostendere, & crescere, febris inten-
di, quædam præterea quies accedere somni instar assi-
dui, sed sine somno; ut, si attenderes, tenui voce
murmurantem audires. Sic nullis aut primis, aut po-
sterioribus proficientibus auxiliis, mortua est.

CALVARIA non modo rimam nullam, sed vix qua
icta fuerat, nonnihil mutatum colorem ostendit. Ei
dumtaxat loco mucus suberat purulentus, ut in Senæ
diximus, aut paulo plus. Præterea ex interiori cra-
nii facie qua ipsi imminebat Sinui Falcis, prominen-
tia ossea exstabat levis illa quidem, & brevis; sed
ejusmodi, ut si digitum per ipsam a posterioribus an-
trorsum duceres, pungeretur. Verum hæc ad epilep-
siam fortasse, ad ictum certe non pertinebat.

12. Ad eundem fere modum eodem anno 1739.
aliis, ut Seni, aliis, ut Mulieri, ex capitis ictibus
rem accidisse, narrabat Mediavia, animadverteratque,
sicuti gravia, quæ initio fuissent, mali indicia pro-
pmodum obliterarentur, deinde autem febris ex levi
gravior repente fieret, cum frigore ingruens, & men-
tis perturbatione, si ea quidem ingrueret die undeci-
mo; mortem advenisse decimo quarto: si illa decimo
quarto; hanc decimo septimo. Quæ dum legis,
multoque etiam magis cum Valsalvæ tot legeres Ob-
servationes (*m*); non dubito, quin sæpius mireris,
miratusque sis, nullam terebrati cranii mentionem esse
factam, in iis præsertim Civitatibus in quibus exi-
mii rei Chirurgicæ Doctores floruisse qui capite fau-
ciatis eo auxiliij genere tam prompte olim, quod vel
ex eorum Scriptis cognoscimus, opem ferre consue-
sent. Mirari tamen desines, ubi aliam aliis ætatibus,
non modo apud alias, sed & apud ejusdem gentes tot
auxiliorum fortunam spectaveris, sævi potissimum ge-
neris, incertique simul eventus, ut hoc est. Non
promptitudo, non dexteritas, non animus Chirurgis
defuit. Hic ægris potius, aut eorum consanguineis,
aut aliis quorum intererat, defuit, hinc crudele ad
speciem opus, inde operis exitum cernentibus tunc opi-
nor, cum abnuere cœperunt, sæpe adeo infelicem, ut
populo, Rei Medicæ ignaro, sic occisi qui servari non
potuerant, viderentur. Tot autem, tam variæ, & tam
difficiles ad conjiciendum sunt causæ ob quas cranii per-
foratio, quamvis perite, innocenterque perfecta, inu-
tilis tamen sit, ut facile fieri potuerit, ne inter mul-
tos iisdem annis terebratos præter perpauca evaserit
quisquam. Noli autem mirari quod dixerim, sic
accidere potuisse, cum Tronus apud Bohnum
(*n*), ne uno quidem excepto, revera omnes periisse,
testetur, qui capite vulnerati, in magno Civitatis
Italiæ Nosocomio terebram experiebantur. Quid?
quod in multo majori apud Exteros Nosocomio,
non

b) Epist. 56. n. 26. (*i*) Epist. præced. 51. n. 17. & seqq. (*k*) supra n. 5. (*l*) Epist. præced. (*m*) Epist. 51.

n) Dissert. de Trepanat. Difficult.

non ante sæculi decimi sexti finem, sed hoc nostro, non sub temerario quodam, sed sub experientissimis Chirurgis idem, aut fere idem accidere, litteris mandatum est, neutrumque autem culpam omnem in aerem conferre licet insalubribus quamplurimorum ægrotantium effluviis infectum, quando in utroque constat capitis vulnera vel gravia, alia ratione curata, confanuisse, & confanescere. Cave credas, hic a me peritiam majorem, aut diligentiam in viris celeberrimis desiderari. Satis est caufarum, ut dicere inceperam, quas accusamus. Sic enim cogita, nonnunquam sanguinem intra ventriculos cerebri, aut sub hujus basi esse effusum; alias exterius quidem, & superius, verum sub Dura meninge, aut si supra hanc, eo tamen loco ubi calvariam e directo Chirurgus non audeat terebrare, exempli causa sub Temporum musculis, aut contra Pituitarios frontis sinus. Nec me interpelles regerendo, posse aliquando & contra horum Sinuum sedem, & sub iis musculis cranium perforari, & supra eum sanguinem Duram meningem incidi. Scio enim, Frontales Sinus nonnullis deesse, quod ubi ima frons ad supercilia nihil prominebat, & lima erat, videor interdum animadvertisse. Nec me fugit ad materiam educendam quæ sub illa meninge coerceatur, ejus incisionem a summis Chirurgis fuisse propositam, quos inter postremi non fuerunt nostrates Gabriel Falloppius (o), Cæsar Magatus (p), Petrus de Marchettis (q), Temporalem autem musculum ab eodem Magato (r) sectum esse pluries felici cum successu, & ante Magatum secti ejusdem musculi felicia pariter quinque exempla a Carcano (s) fuisse litteris tradita, ne tum quidem ulla secuta convulsione, cum totus in transversum dissectus est; invisique ipse A. 1734. hic Juvenem qui, pugione per eum musculum a summa ejus anteriore parte in auriculæ usque Concham pone Tragum adacto, hæmorrhagia quidem magna, sed nulla febre, nedum nulla convulsione, vexatus, felicissime evasit. Illa igitur scio, timentibus etiam tum aliis, ab Italis proposita esse, aut peracta. Sed idem scio, & extrema cogente necessitate esse peracta, nec sine gravi, quod non dissimulant ipsi, periculo, convulsionum præsertim, quas non Hippocrates (t) solum, aliique, sed & Marchettus ipse (u) consecutas vidit; ut propterea musculi illius sectionem suadere noluerit; ne dicam, nunquam esse instituendam, diserte scripserit. Sive igitur Chirurgi eo tempore quo apud quasdam Civitates male audire cœpit cranii perforatio, hac tutissimo quodam loco, & quatenus licere crediderunt, peracta, in cæteris illos imitari non sunt ausi, ægrique nihilominus perierunt; sive imitati sunt, & secutis, opinor, convulsionibus, aliisve malis, ægri tanto miserabilius perierunt (quærimus enim, non quid necessario acciderit, sed quid accidere potuerit, ut auxilii hoc genus defereretur) quem in metum populus, & quam in opinionem ab utrolibet eventu facile adductus fuerit, vides.

13. Sed præter eas quæ dictæ sunt, fieri tunc potuit multis aliis de causis, ut sine utilitate calvaria terebraretur; imo non sine manifesto detrimento, quæ res vel magis aversos fecerit animos ab hoc auxilio: ut si Chirurgus forte ignarus, quam sæpe in cranii interiore facie insculptæ sint foveæ illæ quas alias (x) tibi memoravimus, tubercula, ut olim vocabant, Crassæ meningis haud raro alte adeo excipientes, ut tibi una, eaque tenuior, externa lamina ossibus præsertim sincipitis, interdum & frontis supersit, quarum ignorance rerum ve-reor, ne ipsas Observatores quidam pro cranii, & meningis morbis proposuerint; Si ille igitur contra aliquam ex iis foveis casu; nam certæ earum sedes non sunt; terebram demississet; prius utique meningem, & quæ ipsam attollunt, violasset, quam primam laminam totam a se terebratam esse, crederet: aut si alius, resecta ope terebræ eadem meningem, eique pus subesse ratus (subest enim aliquan-

do, ut complures docent Observationes, in iis etiam duæ a Murryo (y) editæ, quas anatome firmavit) eam meningem incidisset, isque aut si deceptus; inter quæ omnium certissimum num esse sit pulsatorii, ab arteriis cerebri illi impressi motus satio, alii viderint; ferri aciem non in pus, & nullum esset, sed in Tenuem meningem, & cerebrumque immisisset, aut non deceptus, arteriam mos, per Crassam meningem repentes, sauciass. Mitto errores cæteros qui in opere non ita t. accidere plures potuerint non sine ægrorum numero enumerare: & ad reliquas causas redeo, propter id opus inutile esse potuerit. Quarum ut aliquas tum commemorem; certe ut sanguis inter meningem Duram, & cranium, & iis quidem locis esset effusus quæ perforare nihil vetet; tamen si concretus adeo, & tenaciter ad eam meningem adhæsisset, non sine vi divelli posset, quemadmodum & aliis ribus, & Valsalvæ ipsi non semel invenire contigit nihil enim, ut vel supra animadvertere potuit comminiscimur, sed omnium fere in superioribus aut in his Litteris habes exempla; quid cranium terebrare profuisset? Dices fortasse; at si vel a mortem sic adhæsisset; perito Chirurgus non defuisset quæ infunderet, ut dissolveret, & reglutinaret. F. non defuisse. Quid? si pars aliqua ejus sanguinis esset quo adire infusus humor non posset; neque enim ignoras, arcte cum cranio meningem illam cohære & hinc consequi, ut nequeat cum uno in quo a nio separata sit loco, alter, vel propinquus, in e pariter separata sit, communicare, aut certe ita pedite, ut opus esset tum ad subeundum, tum ad e diendum. Nec me præterit, quibus instrumentis C. rurgi possint partem aliquam meningis proximam calvaria diducere, ægrum autem, spiritu per inter la cohibito, cohærentem materiam urgere, eique ciliorem ex suis recessibus exitum parare. Sed cissim pericula quoque video, ne forte meningem a lendo, hanc Chirurgus lædat, aut vas aliquod ex etiam majusculis violet paulo ante memoratis, & per exteriorem illius faciem prominentia, intra ca rix ramosos illos sulcos excipi, nosti: neque i non timeo ægrotantis conatus, si modo imperata a re, & facere is possit, neque ille sine sensu, & m attonitus jaceat. Cohibito enim spiritu dum homi connituntur, plus sanguinis in capite retineri, vel f eorum inspecta, eo tempore tumente, & ruben manifestum est, sive quod undique tunc minus peditus, otiant videlicet pulmone, est sanguinis r tus, sive etiam ob eam quam credidit Sa rinus (z), aut ob aliam aliquam ejusdemmodi c sam, capiti peculiarem. Itaque cerebri turgent vasis, Tenuis meninx undique ad Crassam urgetur siquid humoris inter hanc, & cranium forte inte dit, id quo minor resistentia est, per apertum in foramen eliditur, si quidem huc non interclusum tum habeat. Verum & vasorum distentio novæ sang nis per læsa vasa eruptioni, & nimis violenta, ac ni sæpe repetita Crassæ meningis compressio hujus infl mationi præbere causam potest. Utrumlibet au horum minime facere ad ægrum servandum, vid

Est præterea sanguis interdum fluxilis, & per illud foramen possit elabi; sed ea copia, ut pr quam educatur, cerebrum adeo presserit, ut ex ea p sione homini moriendum sit, cujusmodi ferme ex plum habes in una etiam ex nostris Epistolis A tomicis (a). Huc adde, potuisse corruptione jam lethale vitium meningibus attulisse.

super quæ de sanguine dixi, omnia de pure c que, sive mavis de sanie, & ichore dicta puta

Quid vero? si nihil horum sit, concussio tem cerebri tanta fuerit, ut intimam ipsius stru ram maximopere vitiaverit. Relege, quæso, Ob vationem stulti, ob allisum vehementer caput ex cti, quam Epistola ad te VIII. (b) descripsim & cum ea confer dammati, quam ex Littrio t adnotavimus (c), & ad quam superioribus Litteris con

(o) Comm. in Hipp. de Vuln. Cap. c. 43. (p) De rara Medic. Vuln. l. 2. c. 38. (q) Syllog. Obs. Med. Chir. 14.
(r) l. 2. cit. c. 27. (s) De Vuln. Cap. Serm. 1. Lect. 8. (t) in Coac. juxta Duretii interpret. l. 3. tr. 2. c. 1. n. 1.
(u) Syllog. cit. in addit. ad Obs. 15. (x) Epist. 8. n. 3. (y) Quæst. Paris. A. 1736. proposita n. 5.
(z) Obs. Anat. c. 3. in fin. (a) XIII. n. 16. (b) n. 15. (c) n. 18. (d) n. 10.

memorata, aliam ex Hænelio addidimus. In mine illorum trium sanguis erat effusus; duo tamen primi illico, tertius intra duodecim horas ab ea lisione interierat. Fac, ex illis aliquem dieculam, si paulo minor fuisset concussio, vivere potuisse; animum autem attonito quasi ex interna sanguinis fusione, esse perforatum. Num exire sanguis possit, qui effusus non erat? Spectant huc etiam illa Gallonii (e); aliquando illaso cranio, leviter contusa carne, cerebrum intus est concussum: & paulo inferiori, experientia observatum est, innumeros a morbis cerebri post convulsiones & concussiones interiisse, quorum in cerebro per anatomen nil videre contigit quod terrifici symptomatis causa extitisset. Et id plebsque sefellit ratos se aliquid ἀξιόλογον reperire posse in cerebro laborantium extinctorum. Adeo occulta sæpe causa convulsio! Est contra cum in cerebro est magna & conspicua læsio, aut intra calvariam multum sanguinis effusi: nec tamen, ea perforata quidquam ex cerebro educi potest, aut sanguis ex ea inutiliter educitur. Vide primi casus exemplum in Observatione Eliæ Camerarii (f), qui frustra terebratum cranium narrat propterea quia ictum capitis suppuratio consecuta intra cerebrum latebat, exterius undique integrum. Alterius autem casus exempla elidere ex Observationibus eorum potes qui sanguifera vasa, arterialque in primis, disrupta intra percussam calvariam deprehenderunt. Satis est Bohnium (g) inspicias, qui ter vidit. Fac, arterias aut non esse grandioribus, aut non prorsus ruptas; neque enim temporis satis esset, ut de terebra cogitaretur. Quid tamen prodesset cranium perforare ad effusum sanguinem educendum, si novus usque & usque ex quavis minoribus, nec omni ex parte ruptis arteriis eodem effunderetur? Mitto causas alias, etiam quæ non tam Chirurgorum, quam ægrotantium, aut studentium incuriæ, erratisve, non semper in vulgus notis, fuissent imputandæ, & ad eam venio, ob quam sæpius, quam ob cæteras, accidisse puto, ut calvarie terebratio inutilis populo videretur.

14. Nam ut signa sint ex quibus liceat suspicari, sanguinem intra calvariam esse effusum; quis scire certo possit, an revera, & si hoc etiam sciret, nam in partem effusus sit, & quod consequitur, ubi sit os perterebrandum? Nemo sæpe adest cum homo cadit ex alto, aut cum ab inimico percutitur; se autem loqui sæpe non potest: & icta loca modo dura apparent, modo etiam nulla, in quibus oculorum, manuumve iudicio etiam post imposita emollientia emplastra, & resolventes sacculos, rubor aliquis, tumor, aut mollities percipiatur. Quin aliquando in ea capitis sede quæ percussa non fuerat, retro apparere tumorem, Rouhaultius (h) vidit, & quia id ratione fieri possit, indicavit. Neque alia veterum Antiqui, aut Recentes proposuerunt, indicia tibi profunt, ut si vel ille qui loqui non potest, nec intelligere, manum subinde ad certam capitis sedem admoveat, vel Medici alterum parte corporis latus resolutum animadvertentes, in opposito capitis latere noxam esse, conjiciant. Nam præter unum qui majorem fortasse exterius dolorem moveat, alia esse possunt loca sub quibus maxime revera lateat internum vitium: neque hoc resolutio aliqua semper consequatur, necesse est; aut si consequitur, non propterea tamen ut affectum capitis certus, sic lateris partem noscimus in qua potissimum vitium sit. Hanc autem ipsam cognoscere necesse est, ut aperiendum foramen ipsi responderet, nec supra apertum esse, omnes intelligerent. Verum in cognoscenda quam fallaces sæpe sint conjecturæ, vel incipit apparere, quod etiam pars ipsa icta ab ægro indicetur, imo ecchymosi, & tumore se ipsam præclare indicet; non raro tamen casus incidunt in quibus alia sit pars contusa, alia in quam effusio facta sit. Quod cum ex quibusdam superiore Epistola descriptis Observationibus, aliisque intellexeris; tum præsertim ex hac cognosces, quam continuo subjicam, Mediaviæ nostri historia, eo digniore quæ

hic scribatur, quod in ea terebratum cranium est:

15. JUVENIS agrestis robustus ex alto cadens, caput alliserat. Nullum omnino consecutum aut tunc, aut proximis diebus symptoma est. Itaque triduum perrexit, sicut ante, vivere, & rure eadem facere quæ solebat. Postea in eo qui contusus fuerat, loco; iserat ad alterius ossis sincipitis illam partem quæ Lambdoidi futuræ propior est; tumor manifestus, & addita febris ut in Nosocomium veniret, impulerunt. Ex arte a Medico, Chirurgoque curatus, jam esse videbatur propemodum sanus, præsertim cum toto eo tempore peculiare latentis mali indicium se ostendisset nullum. Circa diem a lapsu decimum septimum, cum famem diutius ferre non posset, plurimum comedere ausus est. Mox febris rediit urgentior, cum dolore caput universum gravante, & vomitu. Ne tum quidem in quo clam omnibus deliquisset, est passus. Cum remedia cætera frustra essent; mentio injecta est auxilii quod omnes hic reanuunt, ipse autem minime formidavit. Igitur qua caput constabat fuisse allisum, ibi ab strenuo spectatoque Chirurgo os, nihil prorsus vitii ostendens, ex diligentia atque arte perforatum est, ut nocere id non posset, si non juvaret. Nihil tunc, aut postea exiit. Dura meninx sanissima & conspecta, & servata est. Intereaque æger aliquanto melius se habere videbatur: nec qua in re antea peccasset, amplius occultebat; cum repente pleuritide ad imam sinistram thoracis partem gravissima correptus est, nullisque proficientibus auxiliis, intra paucos dies interiit, cum materiam sanguine etiam nonnihil tinctam, sed non multam, rejecisset, neque ullum præter ea quæ dicta sunt, accessisset laborantis capitis indicium.

CADAVER, cujus ex ore fœda exiit materia, infra jugulum sinistrum dumtaxat, ad mediocre spatium, livebat, grave autem adeo olebat, ut vel frigidissima illa tempestate; inierat enim Januarii mensis A. 1742.; ferri non posset. Itaque nihil, nisi cranium, quod erat crassissimum, apertum est. Nullum prorsus in eo, aut in iis quæ continebat, vitium fuit, si perpaucam flavam quasi gelatinam excipias, quæ sub Dura meninge ad spatium trium quatuorve digitorum quoquo versus extensa reperta est, non sub contuso ubi terebratio instituta fuerat, capitis loco; sed magis ad anteriora.

16. Si historiam hanc cum iis quas superius (i) scripsimus, animadversionibus conferas, facile causam unde huic Juveni pleuritis sit orta, suspicaberis, perpaucam autem quæ sub Dura meninge inventa est, materiam, reliquias fuisse illius quæ ibi aliquanto majori copia prius extitisset, reliqua in thoracem potissimum, sed & in corpus universum, ut fœtor ostendebat, translata. Quod si res ad hunc modum se habuit; optandum erat, ut priusquam inde materia dilaberetur, terebrato cranio fuisset educta. Sed quis scire poterat, cranium non sub contuso loco, sed anterieus ubi nullum erat peculiare collectæ materiæ signum, terebrari oportere? Verum fac id divinari potuisse: quæro ex te, quo tempore cranium fuisset terebrandum? Num ante diem decimum septimum: At nullam erat signum effusi humoris. Num postquam signa aliqua se obtulere? Etsi Chirurgus exercitissimus Carcanus (k) diserte inculcaverit, pravis apparentibus symptomatibus, non primis diebus, sed temporis successu, cum tunc ea ex jam facta, vel quæ fieri incipit, corruptione provenire soleant, de salute infirmi rarissime esse sperandum, imo de eo sæpe semper actura esse; tamen ægrotanti, raro hic exemplo anceps hoc remedium malenti, quam nullum, deesse noluerunt; quando ipse Carcanus aliquem servari posse, non negavit, imo nec Falloppii testimonium reticuit, unum ab se circa trigessimum, vel quadragesimum diem perforato cranio, & sanie educta, conservatum esse, affirmantis, non facilem se ad credendum præbente Carcano, sed multo difficiliorem præbituro, si raræ aliæ, sed non minus certæ, hujus generis Observationes prodissent, Sculteti in primis (l) qui post vigesimam octavam a læsione septima-

(e) l. de Convulsione. (f) Ast. N. C. Tom. 2. Obs. 149. (g) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 1. (h) Traité des playes de tête ch. 10. (i) n. 9. & 10. (k) De Vuln. Cap. Serm. 3. Lect. 5. (l) Obs. 13.

ptimanam idem quod Fallopius, se præstitisse, nominato homine, indicatisque loco, & tempore, confirmavit. Factum est igitur in hoc Juvene quod fieri potuit. Sed illa ob quam historiam hanc proposui, causa obstitit, ne felix eventus responderet.

17. Atque utinam una hæc esset historia, nec plures apud alios extarent, hujus non dissimiles. Quæ, & tot insuper, aliæ ab alias causas, inutilem pariter, neque ita raro, usum terebræ ostendentes, fecerunt, ut non solum inter veteres, sed inter recentiores etiam, Medici non ignobiles fuerint, qui illam frustra sape, imo sapissime frustraneam esse, scripserunt. Verum terruerunt magis qui & olim non modicum ab ea periculum, aut certius esse periculum, & nostro quoque tempore non absque gravi periculo exerceri posse terebrationem, asseverarunt. Num vero, inquis, tunc etiam cum ab excellenti Chirurgo exercetur? Certe qui ad Ptolemæum illum Ægypti Regem in caput graviter vulneratum, de quo in T. Livii Epitome (*m*) fit mentio, accersiti sunt, non vulgares Medicos fuisse, credibile est. Rex tamen inter curationem, dum ossa Medici terebrare contendunt, expiravit. Quis vero quam præstans Medicus, & Chirurgus Fallopius fuerit, ignorat? Ipse tamen ea simplici erroris confessione quæ summis Viris digna est, ob rem quandam sero ab se in terebrando cranio animadvertam diserte hæc scripsit (*n*): *animadvertatis, quæso: ego fui in causa mortis centum hominum, ignorans causam hanc.* Quæ modo dicta sunt, cum essent tot libris tot Scriptorum neque unius temporis, neque unius regionis, mandata, latere omnia non potuerunt, nec possunt. Itaque mirari non oportet, quod inutilibus præsertim, aut noxiis experimentis subinde adjectis renuere cœperint hoc auxilium nostrates, neque in una modo, aut altera Civitate, sed in Italiæ plerisque, & præter nostrates alii quoque, inter quos tunc etiam cum apud nos illud vigeret, fuisse, indicat Wepferus (*o*), populares suos, his verbis: *Itali, aliique locorum calidiorum incolæ protinus trepanum arripiendum statuissent, idemque Exc. D. D. Burgouverus facturus erat, nisi æger, & adstantes ab auxilio his in locis insolito, & vel solo nomine plerisque terrifico abhorruissent, ipsiusque conatibus obstissent.* Num postea animos addidisse renuentibus, credis gravem apud Lipsienses Professore Joannem Bohnum Dissertatione edita de *Trepanationis Difficultatibus*? quas antequam singillatim exponat, haud dubitat affirmare, *multum sane eandem periculi involvere, aut sape frustraneam seu incongruam deprehendi.* Earum difficultatum plerasque cum supra satis memoraverim; de illa una potius aliquid addam quæ ex novissime producta Observatione deducebatur, nimirum de ea quæ in tempore definiendo, adhibendæ terebræ opportuno, persæpe occurrit, difficultate. Quam juvat altero confirmare exemplo, hac in Civitate a me viso. Juvenis erat mulier, haud infimo loco nata, gracilis, non robusta, sana tamen, ut quæ nihil nisi convulsiones gravissimas quidem, at semel, annis superioribus toto corpore passa fuerat. Cum bene igitur valeret, federetque humiliore sella, forte accidit, ut improvisa re, & strepitu percussa, caput, ut fit, retrorsum ageret, & ad marmoreum mutulum, qui pone ipsam e pariete prominebat, alterum occipitis latus vehementer allideret. Dies erat Martii penultima A. 1739. Neque tunc, neque primis illis diebus incommodi quidquam sensit. Deinde in loco ictu doloris aliquid: cui successit in subjecto cervicis latere, nonnihil tumente, quidam musculorum qui ibi sunt, quasi rigor, nec sine dolore. Levia tamen adeo hæc erant omnia, ut mulier quæcunque antea consueverat, domi, forisque perageret. Quis ausus esset cranii perforationem tunc imperare? aut, si forte ausus esset; putarne, cæteros permissuros, aut delicatam mulierem fuisse passuram? Nunc reliqua accipe. Cum ad Augustum usque mensem ita uti dixi, se mulier egisset, quippe quæ præter id quod memoratum est, nihil ferme aliud sentiret incommodi; ad illam accersor die ejusdem mensis decima sexta.

His quæ retuli, ab ejus Medico narratis, addendum audio, a diebus jam aliquot mulierem fabricitat nec leviter, durisque pulsibus, subtumidos, rigidos & dolore affectos esse illos cervicis musculos, dolore etiam secundum Spinam dorsi descendere, maxillam inferiorem a superiore non sine difficultate diduci: gram propemodum esse stupidam, lenteque respondere; quin aliquando leviter delirasse: non satis bene vidisse: oculos quasi convulsos visos esse: Sed hæc ultima tunc abesse; cætera ab aliquot jam diebus peresse. Insuper dolorem his diebus ad locum percussum rediisse; quamvis tactus, visusque judicium nihil ibi appareat mali. Nimis vera retulisse, fen cum mox ægram vidi, nullique jam esse remedio cum, perspexi. Itaque levibus nonnullis in quædere calumnia non posset, consuetudinis dumtaxat causa, propositis, cum seniori ex affinis dixisset, quam vehementer ægra mihi displiceret, non rediurus, discessi. Reapse duabus illa, aut tribus post diebus loqui desiit, & intra duos tresve dies mortua est. Cujus si calvariæ interiora examinare licuisset; non dubito, quin, ut Marchettus nolter (*p*) pus super membranas, & cerebrum in eo deprehendit qui leviter capite vulneratus ut ne os quidem esset deperditum, tribus post mensibus febre correptus, ex eadem dolore in ictum locum redeunte in quo nihil apparbat mali, mortem obierat, tanto ego magis in hoc deprehenderem, quæ non, ut ille, sine ullo vulnere capitis symptomate & in febre, & ante illam, fuisset, sed & quibusdam mensibus jam quatuor, & quæ excurrebat, tot autem ex quo febris corripuerat, fuisset vexata. Satis jam, superque intelligis, casus incidere in quibus aut nulla, aut tam levia, inter initia, se offerunt effusi intra cranium sanguinis signa, tot autem, & tam gravia post longum intervallum confertim ingruant, ut neque primo illo opportuno tempore æger eo timore percelli possit, ut terebrationem admittat, neque extremo sperare possint Medici, ut per se per eam allaturos, cum tam longo spatio, & tam pernicioso indicio extantibus, non illa partem corruptio abesse credenda sit quæ in rarissimis ea Sculteti Observatione (*q*) mirifice absuit.

18. Sed quid, inquis, capite fauciatos, aut eorum consanguineos, & cæteros quorum interest, adeo hoc auxilio aversos facit tunc quoque cum graviter statim non desunt symptomata? Relege omnia quæ supra (*r*) sunt scripta de causis propter quas in quibusdam Civitatibus credibile est id remedii fuisse confertum, & ad illas hanc quoque adde quæ ex proxima Mediaviæ historia colligitur.

19. PUERO annos nato ad quatuordecim pertinet ictum fuerat alterum incipitis latus circa medium Quintilem mensem A. 1739. Eodem tempore Se quoque percussum fuerat caput. Uterque ab ictu occiderat, vomuerat, & mox febrile prehensus erat. Uterque in idem Nosocomium recipitur, & pari tempore Medici, tum Chirurgi diligentia curatur. Hactenus similia omnia. Nunc disparem primum Pueri, deinde de Senis exitum accipe. Puerum cum febris reliquisset circa diem quartum, undecimo iterum adorta est torpore semper, nonnunquam delirio stipata, aut convulsionibus, aut sanguinis, cujus jam satis emissum fuerat inter initia, e naribus eruptione. Itaque, nullis proficientibus remediis, intra perpaucos dies interiiit.

CRANIUM vel præclaraluce opposita inspectum, non modo non fissum, sed nihil fere ostendens discriminis repertum est, si percussam partem cum reliqua comparares. Verum inter percussam partem, Duramque meningem quidpiam mucii simile occurrit, & sub eo meninx illa colore non suo. Int ipsam vero, & meningem alteram qua totam propemodum hemisphærii illius superiorem faciem convulsiæbat, pus ex flavo viride, foetens, multum; meningis autem ipsius quantum pure obductum fuerat tantum erat triplo, aut quadruplo crassius factum & superficie quasi granosa. Nihil præterea, ne ventriculis quidem, in quibus aquæ non erat quicquam, est animadvertum. Sic Puer.

S
nex

(*m*) l. 52. (*n*) Comment. supra ad n. 12. cit. c. 17. (*o*) Historiar. Apopl. Auctar. in Schol. ad Hist. 6.
(*p*) in additis ad Obs. 15. (*q*) cit. supra in fin. n. 16. (*r*) n. 12. & seq.

autem omnino incolumis sanusque discessit. Nunc si populo dicas: facile poterat ille Puer osse perforato, & sanguine qui subtus effusus est, educito, si admissum fuisset id auxilii, fervari; continuo regeret; at Senex qui iisdem symptomatibus initio pariter correptus fuerat, sine illo auxilio pes evalit. Non desunt certe quæ hæc dicentibus eras. Sed quid ad populum qui ex felicibus cunctis terebra succedentibus gravium capitis ictuum curationibus nova semper argumenta capit ad illam asandam? Nec apud nos tantum, sed & alibi, ut in Anglorum; nam alibi quoque exempla sæpe occurrunt eodemodi curationum. Quæ percusso, aut vulnerato capite, signa essent gravium intra cranium læsionum, & terebram postulare viderentur, non pauci tibi videntur libri, iique in primis qui ad *Commercium Litterarium* (f). Exempla alia ubi quærentur, sunt tum Acta indicant Erudit. Lips. (t), tum Andr. Conradi Dissertatio (u), & alii quos brevitate gratia sciens omitto, non secus ac Grimmii Observationem, & Burgouveri (y) duas, quam altera illa est in qua, nisi obstitissent assidentes, nihil nisi ipse erat terebraturus, ut Chirurgus etiam de quo meminit Rouhaultius (z), nisi Meryus terebrasset. Ægri tamen omnes quos indicavimus, & terebræ ope, nonnulli etiam cito, sunt persanati. Ut vero plane intelligas, quam veraciter dixerimus, hujusmodi curationibus fieri, ut magis magisque homines terebrationem avertentur, narrabo tibi quod hic accidit A. 1729. Cum ferocientes equos hauriens coercere auriga non posset; e rheda concitatissimo cursu raptâ, se ejecit Matrona generosissima, & eodem idem quod fere cæteris qui idem faciunt, concidit, ut præceps in humum rueret, eamque, ut loquuntur, & anni tempus ferebant, lapidibus, & durissimâ ferreâ contectam. Itaque caput vehementer adeo offensus, ut quasi pro mortua domum referretur. Medici cum omnia quæ agi debent, ac solent, diligenter peragissent, sperabant, quod Marchettus, ut superiore quoque Epistola (a) dictum est, in aliquo loco viderat ex prolapsu, aut ictu læso capite in *men-tis alienationem cum privatione sensus, & motus inventibus*, neque aliis tamen symptomatibus correptos esse ab Hippocrate memorantur, se pariter *sequenti die liberam omnino liberatam* esse visuros. Sed cum ea non ipsos falleret; ad ægram accersor. Cujus neque quidquam ostendebat signi qua potissimum pariter fuisset alifum, neque sensus, aut vox, quæ nullam, nobis id poterant significare. Auctor igitur, ut quando cætera peracta erant, quæ ad revelandum, resorbendumque pertinerent, siquid forte sanguinis intra calvariam effusum esset; universo capite ea protinus adhiberentur quæ moderate attenuant, corroborandoque absorptionem illam adjuvant. Quod ubi fissum manifesto cranium esset, Cornelium Galenum (b) exterioribus remediis multum tribuisse. Quod postea Galenus, pluresque alii olim fecissent, ex Magato (c) intelligi posse, qui ipse quoque inde curam inceptisset. Quid Magato recentiores sentirent, vel ex ea in qua sæpius versarer, meorum Anatomicorum lectione didicisse, & nominatim Bartholini (d), Wepferi (e), Ruyschii (f). Nos quidem in Italia esse, regione multo quam illorum calidior; sed in Magatum; ut alios ommitterem; in hac fuisse: & in anni tempore magis, quam sæpius aliis apud illos, frigus urgere, itaque nostram quoque Matronam ad secus ac Ruyschii mulierem, inde læsam esse quod e. *curru in terram cecidisset gelu induratam*. Igitur me quidem eodem illo fomento usurum, quo in non raro usus esset felicissime, neque alieno a cautis Magati monitis, & quædam eorum habente quæ ipse adaverat. Itum est a Medicis in hanc sententiam: & vivisse pœnituit, cum ejus remedii continuato usu non primum melius facta sit, deinde ad se redierat, & nullo demum superstite incommodo, sic evasit, ut donec senectute ipsa confecta est, annos am-

plius viginti incolumis vixerit. Sed felix hic eventus eo magis homines a cranii perforatione averfos reddidit, fomentumque illud ipsum ex eo tempore cum a Medicis laudatum, atque a Chirurgis, tum ab ægris præsertim, aut a consanguineis optatum, frequentissimo in usu hic fuit; ut veritus sim aliquando, ne temere usurpatum, alicui tantum noceret, quantum aliis profuerat. Nam fervidissima apud nos æstas adhibuit etiam vidi, velut in eo casu quem res hæc ad memoriam redigit, nec propter hanc tantum, sed & propter alias quasdam animadversiones paucis tibi memorabo.

21. Generosus Comes cum forte non humili scabbello insisteret, hoc vacillante retrorsum ceciderat, & ad parietem occiput tanto vehementius alliserat, quod hoc calvum, ipse autem procera statura est. Nihil tum mali, nisi quod multæ scintillæ oculis observari visæ sunt. Postea vero ad frontem, & ad oculos dolor molestissimus, vigiliæ, febris, alvi fluxus. Febris abit. Mox redit cum iisdem symptomatibus. In consilium vocor. Erant quibus alvi fluxus potissimum displiceret. Hæc enim legerant apud Marchettum (g): *præter signa ab Hippocrate proposita, observandum esse, quod semper alvi fluxus vulneribus capitis accedens, absentibus licet aliis symptomatibus, cerebri læsi signum est. . . . Hos vero fere omnes mori, ob læsum cerebrum parte interna, qua in spinalem medullam exporrigitur, ubi nervorum ortus, & in his ventriculo prospicientium. Ego vero cum diligenter omnia exquisivissem, atque ut erat mensis Quintilis A. 1739. aquæ; ea enim pro potu præscripta fuerat; plus facile sumi intelligerem, quam senis ventriculus ferre posset; omittam, inquam, disquirere, num Marchettus cum symptomata alia abesse, dixit, ea quoque excipere voluerit quæ ab Hippocrate, ait, fuisse proposita, & quæ certe hinc absunt. Hoc tantum dicam, si æger cibus ac potionibus, præsertim incongruis, referto ventriculo, cecidisset, continuoque illa rejecisset; profecto ea vomitione terreri non oporteret. Nunc igitur quoque, cum alia esse videatur causa cur laxata alvus sit, non est cur id nobis metum incutiat. Paulo minus aquæ potetur, eaque nonnihil ita medicata sit, ut laxare nequeat stomachum. Fomentum vero; nam hoc uti audiveram; tempestate hac non dubito & dilutius aliquanto, & moderatius, & pannis nec laneis, nec adeo multiplicibus exceptum a vobis adhiberi. Neque ita multo post, omnia recesserunt symptomata, ægerque convaluit, vivitque, hæc me scribente, vegetus, quamvis annos natus sex & octoginta. Sed priusquam de fomento illo verba facere desinamus, animadvertas, velim, si non per ipsum, at certe per valde similia servatos esse fere omnes quos sine terebra, quæ alioquin necessaria videbatur, persanatos esse, diximus (h), aliosque ejusdemmodi, ut puta quos Slevogtius (i) his verbis indicat: *talibus remediis hodie a nostris Chirurgis in dies gravissimæ capitis læsiones corriguntur, quæ olim sectionibus, ustionibus, scalpturis, terebrationibus, aliisque horribilibus operationibus opus habebant: & iis remediis interdum solis, ut a Gallo Chirurgo Pinconio (k) sanatus est Rusticus sine voce per decem decumbens dies, & pro desperato habitus, a Grimmio (l) Adolescens, delirio, vomitu, febre, &c. correptus, a Trewio (m) Puer omnibus sensibus privatus, latere ictui opposito paralyticus, altero perpetuis convulsivis motibus agitato. Sæpius tamen alia adjuncta sunt auxilia, & in his, cum licuit, antequam ulla adhiberentur, venæ sectiones, ut venæ, sanguinis quantitate aliqua detracta, quasi famelicæ reddantur, ut Wepferus (n) loquitur, & avidius effusum sanguinem resorbeant, quem ea quæ diximus, exterius adhibita, & illuc unde terebratio sæpe educere non potest, suavi (quicunque modus, & via sit) certe pervadentia, ita disponant, ut vasa sanguifera denuo valeat subintrare. Sic enim & aliorum, & suas explicat Observationes; nam & supra (o) effusi intra calvariam sanguinis**

(f) Vid. A. 1739. Hebd. 52. n. 1. & A. 1741. H. 16. n. 3. & A. 1743. H. 35. n. 2. H. 47. n. 1. ad 194. & 193. & 714.
 (g) A. 1693. M. Nov. in relat. novæ Edit. Barbett. (u) De Vuln. Front. in Resolut. ad n. 2.
 (x) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 87. (y) 6. & 7. in Auctar. supra ad n. 17. cit. (z) Tr. supra ad n. 14. cit. c. 7.
 (a) n. 10. (b) De Medic. l. 8. c. 4. (c) l. 2. supra ad n. 12. cit. c. 38. 41. 49. (d) Cent. 2. Hist. Anat. 41.
 (e) Exerc. de loco aff. in Apopl. & in Auctar. Schol. ad Hist. 6. (f) Obs. Anat. Chir. 60. (g) in addit. ad Obs. 15.
 (h) n. 20. (i) Dissert. de Carie Cran. §. 20. (k) Vid. Dan. Hoffman. Dissert. de sanat. cerebri quass. (l) Obs. 87. supra ad n. 20. cit.
 (m) Commerc. Litter. A. 1741. ibid. cit. (n) Schol. supra ad n. 17. cit. (o) Exercit. supra ad n. 20. cit.

guinis per fomenta illa congrua dissipationem frequentissime suis in oris feliciter citra trypani usurpationem, citra ullam acri noxam, præstitam, ait, se meminisse. De ista autem resorptione, cum alias (p) ea ad te scripserimus observata in cerebro post prægressas olim apoplexias, imo etiam post antiquum, imperforato cranio, capitis vulnus, unde illam agnoscendam esse, credamus; nihil amplius addemus. Nihil quoque de altero terebrationis usu, ut possint depressa calvaria ossa excitari, pungentia fragmina extrahi, internæ quæ forte fissa sit, laminæ extantes quasi aulei excidi, qui quandiu, & quantum nocere possint, præclara inter cæteras Platneri (q) per anatomicam Observatio ostendit; nihil, inquam, huc adjicere melius censeo, ne si forte huic etiam alteri utilitati, quam certe remedia alia, & natura ipsa præstare minus valent, aliquid interdum objici posse, dicerem; viderer magis vulgic timori, quam rationis, & Sapientum dictatis, indulgere.

22. Nunc enim quando de terebranda calvaria tantum supra scriptum est, quantum non modo ad susceptum sermonem absolvendum satis sit, verum etiam; quod nolim; ad falsam injustamque suspicionem movendam, me forte cum populo in hoc facere, ab eoque auxilii genere, quod caute, & opportune adhibitum, ultro fateor esse utilissimum, atque adeo necessarium, præter modum abhorre: ad dissectiones redeamus. Ex quibus cum duæ Mediaviæ nostri supersint; ante meas cæteras, illas adscribam. Prima ad eas attinet quæ hæcenus sunt propositæ, videlicet in quibus cranii siquod erat vitium, ad interiora non perveniebat. Altera autem ad eas in quibus pervenerat.

23. VIR quidam in faciem cadens, frontem a dextris circa altitudinis ejus medium allidit. Non vomitus, neque aliud ullum symptoma statim a casu accidit, nisi levis quædam stomachi perturbatio. Mox autem non levi febre, & sopore corripitur. Circa diem quartum, utrumque horum desinit. Bene habet. In Nosocomio tamen remanet ad vulneris curationem: quod probo colore cum resecto osse erat. Circa diem decimum septimum gravis revertitur febris, gravisque sopor. Fuscus fit vulneris color, & ossis. Hoc raditur, subtusque album invenitur. Homo tamen cum iisdem, haud aliis, symptomatibus moritur circa diem vigesimum, qui fuit pridie Idus Aprilis A. 1740. CALVARIA dissecta, rima quidem in hac animadversa est quæ paulo supra subiectum vulnere supercilium in transversum pene ferebatur. Sed hæc ad interiora non perveniebat. Verum qua os allisum fuerat, ibi inter ipsum, Duramque meningem paucillum intercedebat cujusdam quasi *gelatinæ*. Cerebri autem respondens hemisphærium non ibi tantum, sed ubique gravi cum odore ex atro vierebat: qui color ad ipsum usque Lateralem ventriculum descendebat, parietes ejus omnes inficiens, basi excepta. Porro ejus ventriculi pars anterior non lacerata quidem erat, sed adeo dilatata, ut concreti sanguinis tantum contineret, quantum posset pugnum æquare. Ventriculi pars reliqua, ut sinister quoque, serum cruentum continebat.

24. Deprehensus intra ventriculum sanguis certe effusus est ex disrupto vase aliquo sive Choroidis plexus, sive eorum quæ per parietum ventriculi superficiem feruntur. Sed vas illud num leviter disruptum credemus tunc quando allisum est caput, & ab eo tempore sanguinem lente ac paulatim emittere cœpisse? an vero tunc infirmatum dumtaxat, gangræna denique illius hemisphærii accedente perruptum, celeriter effudisse? Si hoc alterum mavis; minus facile, opinor, explicabis, cur non sit homo tunc celerius, cum aliisque symptomatibus ferme apoplectici instar mortuus, & quomodo sine ulla substantiæ laceratione, ventriculus adeo fuerit dilatatus; ut veri similis sit, sanguini sensim ad illam usque copiam destillanti sensim quoque paulatimque cessasse. Nec te illud moretur, quod homo a quarto ad decimum septimum us-

que diem sine febre, ulloque symptomate, bene vivere visus sit. Nam & ad gangrænam tam late fusam, pravam in cerebro dispositionem præcessibile est, & in vitiis ejus vel gravissimis haud raro accidit, ut aut levia quædam, aut nulla vix multo longius tempus animadverterentur eorum. Fac, memineris eorum quæ supra (r) extra, aut certe ex Marchetti observatione scripta. Lege non tam Fantoni patris Observationem quam Cl. Filii Scholium ad XXXV. Atque ut Avenionensem (s) omittam longe rarissimam, quæ in qua cum cranii, meningum, cerebri ea esset quam ostendit curatio, nullum tamen ab initio adfectam usque senationem, id est ad dies sex & septuaginta, symptoma extitit; est apud Bohnium (t) historia, ex Lamzwerdio, symptomatum binis sincis fissuris non nisi die trigesimo sexto supervenientibus suntque aliæ ex Montano apud Rouhaultium (u) viderentur non nisi decimo septimo, vigesimo, aut vicesimo primo Antuerpiæ plerosque illorum quibus eodem caput ictum esset, agredientium, omnesque occurrentium. Illas insuper legito quas Poupartius, & præsertim Vacherius cum Regia Scientiarum Parisiensi Academia (x) communicarunt. Ex his, atque quas sciens omitto, mirari desines siquando, ut modo a nobis proposita, sic in aliis quibusdam hac, aut superiore Epistola traditis, non levia viderentur in cerebro vitia dies aliquot sine pravis indiciis, primisque sine febre delituisse. Quamplurima sunt quæ in illo, non tantum secundum naturam, sed præter naturam se habente, quemadmodum fieri possunt, minime assequimur. Hæc Majores quoque meritoque fuisse miratos, vel ex iis intelliges quæ in Sectione hac Sepulchreti ad Salmuthi Observationem (y), huc maxime pertinentem, adscribuntur ex Berengario, seu mavis ex Carpeni, ut a Patria sæpe vocitant: quæ res non animadversa fucum fecit certiori, haud inerudito alioquin, Chirurgo, qui de *Berengarium*, dixisset, cranium in futuris ipsis feliciter aliquando perforasse; continuo, quasi de alio loqueretur, idem pariter, ait, fecisse *Carpensem*. a tarda post ictum morte ad citissimam, ut in alio quam promissimus, Observatione, veniamus.

25. MULIER rustica, per scalas præceps ruens, put adeo graviter offendit, ut illico loquendi, sentiendi, & artus, præsertim inferiores, movendi facultas amissa, sanguinem e naribus, & altera aure efflavit, intra horam moriatur. CRANII, quod multum sanguinis effusi continebat, fracta erat basi in transversum, fractura ab uno ad alterum laterale ante ossa Petrosa per Sinuum Sphenoidæorum posteriora transeunte, & ossea præterea parte Meatus Auditorii cum Membrana Tympani in aure illa quæ miserat sanguinem, disrupta. Laterales quoque ruerebant Sinus Crassæ meningis: & præter alia, cerebellum ipsum nonnihil læsum.

26. Si præter hanc cerebelli qualemcunque læsionem, aliæ non fuissent gravissimæ, ut vehemens cerebri concussio, hujusque, & cerebelli tanta compressio, quantam copia effusi intra cranium sanguinis ruptis Lateralibus præsertim Sinibus efficiebat; nec censeres, tam citam futuram fuisse mortem? Equidem non facile ipse crediderim; quanquam cerebelli læsiones, & repentinæ læsiones longe citius, & certius sciam, quam pares cerebri læsiones plerumque occidere consuevisse, perfectiora saltem, ut vocant, & dura, & ad hominis, quem hic spectamus, structuram propius accedentia animalia. Itaque in hac controversia in quam forte incidimus, & in qua memente alias de me quævisse quid sentiam, noli cum Difficillimis alioquin Viris non modo insecta, sed neque aves, aut fœtus, aut recens nata animalia commemorare. Ipse enim vel olim adnotavit Aristoteles (z) *palam in insectis, ut vespis, & apibus hoc accidere, nepe ut ablata ea particula quæ vocatur caput, ... vivan*. Diu autem est ex quo mihi adolescentulo affirmabat Valsalva, avibus se cerebellum summo opere vexavisse, neque eas

(p) Epist. 2. n. 16.

(q) Institut. Chirurg. §. 532. not. d.

(r) n. 17.

(s) Commerc. Litter. A. 1731. Specim. 21.

(t) De Renunc. Vulner. Sect. 1.

(u) Tr. supra ad n. 14. cit. c. 11.

(x) Hist. de l'A. 1700. Obs. Anat. 19. & de l'A. 1743. Obs. Anat.

(y) §. 8. Obs. 10.

(z) De Juvent. & Senect. c. 1.

has tamen esse confestim mortuas. Quin ipse quid viderim in felibus duobus, ante biduum natis, cum viventium capita inciderem æstivo tempore, narrare possum. Reteſto enim, in utroque, cerebri altero hemisphærio, & Tenuis meningis utilitate animadvertita in cerebro coercendo; nam qua forte aliqua lacerata erat ejus meningis particula, illac particula cerebri se extrudebat, prominensque perſtabat; aſſulati illud totum hemisphærium ademi, neque propterea movendi, neque ſentiendi facultas in reſpondentibus, aut in oppoſitis artubus imminui, nedum perire, viſa eſt. Nec vero periit, cum mox alterius felis cerebellum vulneraſſem. Periit autem ſtatim ac alterius cerebellum, & initium forte Spinalis medullæ alte incidi, ac dilaceravi; periit, inquam, in artubus, & toto corpore, quantum mihi ante oculos tunc erat; ſi cor tamen, auriculaſque ejus excipias; harum enim, illiusque motus vegeti perſtiterunt. Imo tum aliquanto poſt tempore caput a trunco abſcidiffem: ſic nihilominus, ut ſi non abſcidiffem, perſtabat. Mox igitur amputatis vaſis Magnis, cum ipſis cor abſtuli; quod tunc denique cito conquievit; eſſi mox inter digitos compreſſum, valido etiam tum niſu conari, ſenſi. Vera igitur ab iis dici, ſcio, qui felis potiſſimum diutius reſiſtere in anatomicis experimentis, ſcripſerunt. Simul tamen etiam intelligo, ſi quæ in hoc animantium genere, præſertim recens natorum, animadvertimus, multo magis quæ in avibus, infectisque, & humanis ipſis fœtibus, puta qui non modo ſine cerebro, & cerebello, ſed & ſine Oblongata, & Spinali medulla aliquando naſcuntur, ſi hæc, inquam, ſolum attendamus; fore intelligo, ut multa adverſus harum medullarum, & cerebri, nedum adverſus cerebelli uſus, conſequi poſſe videantur.

Nolim quoque hic plurimum tribuas quibusdam cerebelli vitiis quæ longiori, aut minus longo eodem tempore, ſed certe non repente fiunt. Prioris generis hæc ſunt. Ex Maucharto (a), itemque ex Littrio (b) in duobus hydrocephalis pueris cerebellum ut induratum, aut ſcirrhoſum ſic tamen, ut in hoc ſina, quamvis exigua, ſuperſſent loca in quibus cerebellum ſecundum naturam ſe habebat, in illo autem ſub alter, ut minus grandis, ita minus quoque eſt durus: ex Briſſæo (c) durus quoque tumor, ſed in medio cerebello enatus: ex Cl. Lieutaudio (d) non parvum intra alterum ejus lobum: ex Peyronio (e) totum cerebellum in membranam converſum, quæ corpus gallinacei ovi magnitudine involvet, ex glandulis pluribus, durisque compactum, quod potius in corpus; ut de cerebro olim accidiffe videatur, quam in illam membranam, cerebellum eſſe mutatum, & ſub ejus larva delituiſſe, aliqui fortasſe ſuſcitantur, non ſecus ac quaſdam cerebelli ipſius parts in quibus deprehendit Harderus (f) globulos tres parvos; nam major in Spinalis medullæ initio fuit; ut Wurſſbainius (g) varia corpuscula glanduloſa, cerebello quidem flavo, & fœtido, ſed non putrefacta, aut Flaſcus apud Lanciſium (h); neque enim Lanciſius vidit; corpus ex pluribus globulis compactum. Nec vero ad totum pertinuit cerebellum, ut ſolentur aliqui indicare, alii autem diſerte affirmant, ſcirrhus quem in mendica puella invenit Cel. Hallerus, quando hic ipſe (i) cerebelli mediam partem, occupat, eſt lobum ſiniſtrum occupaffe, ſcribit; ut facile non dubitet quem ego (minus tamen durum, minusque compactum) ſub initium A. 1754. in viri cerebello deſendi, quippe præter eundem pene totum lobum, ſubſtantiam mediam quoque partis, & proximam lobi dexteri portionem, quemadmodum ex hiſtoria, a me aſſerente loco (k) ad te perſcribenda cognosces. Ad alteram autem attinent in cerebello vitiorum genus; ſi ſicut in Observationem Peyronius (l), inter nonnullas quoque ſuperiorum, protulit, ut alii etiam poſtea, in Observatione Fantono patre, facile ſeponas, quando Filius Claviſſimus (m) pro cerebello corrupto intelligendum ſuſtinet cerebellum dumtaxat mollius, nec nativi coloris; attinent, inquam, primum, quæ Maſſæ (n) in Observatione apoſtematis in cerebello poſt vulnus ſincipitis, ſuperſtat cum ſanie laudabili: deinde altera ab Amico ad Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. II.

nos ſcripta A. 1735. lobi cerebelli dexteri, quem totum, viridis, & fœtida ſanies pervaſerat, poſtquam proximum os temporum hic illic carne affecerat, Duramque meningem corroſerat: tum hujus, ſi cauſam ſpectes, non diſſimilis noſtra, ad te alias (o) miſſa, ſed eo diſſimilis quod ſanies lobum eundem cerebelli ſuperficie tenuis, idque ex aliqua tantum parte vitiaſerat: quarta denique Cl. Planci (p) abſceſſus, duas tertias lobi illius partes occupantis. Nemo quidem ex primo, aut ex altero vitii genere morte repentina illico, & cum ſanus videretur, ſublatus eſt; ſed nec vitium repente eſt factum; iis autem quæ paulatim fiunt, natura corporis quodammodo adſueſcit, & quod deficit, aliunde quo ad ejus facere poſteſt, ſupplet. Cujus rei in nervis ipſis exemplum proferam. Quid enim cauſæ fuiſſe, putas, quamobrem canis cui dextera, ſiniſtrumque Recurrentem Cl. Emmet (q) diſſecuerat, vocem, quam illico perdiderat, poſtridie cœperit recuperare, eamque in dies creſcentem? Nervus Recurrens tertius, inquit, ut qui pone Aſperam arteriam latens, conſecari non potuerat. At inſolitus is nervus certe etiam pridie fuerat: fuerantque ramuſculi, opinor, alii, a Vagis nervis ſupra horum ſectionem a Valsalva (*) peractam, aut aliunde exortiti qui laryngem peterent in catella quæ, cum fruſtra antea conaretur, nono demum latrare potuit die. Sciſcitet ſentim, aut ego fallor, ſpiritus qui per majores illos diſſectos nervos ire amplius non poterant, meatus, antea minus patentis, per minores nervos, alius cum majoribus ſive extra, ſive etiam intra cerebrum communicantes, eodemque contendentes, ſic ſatis ſibi dilataverant. Sic ſatis, inquam; in hominibus enim ad quos hæc transferes, cerebelli vitiis paulatim increſcentibus affectos, poſtquam tandem ipſum totum occupaverint, veri ſimile vix eſt, cordis, & pulmonum motum ſemper ita, ut antea, viguiſſe; quia diſerte in quibusdam eorum, ut in Littrii puero, traditum eſt, debilem reſpirationem, pulſum autem perquam exiguum fuiſſe, & in Observatione quam ad me ſcriptam dixi, languor adnotatus eſt, in eaque pariter quam ad te miſi, ut vires, pulſusque omnino concidiſſent, videre potes.

Multo difficilius eſſet objectioni ſatisfacere quam apud gravem quendam Auctorem legiſſe memini; neque enim quis fuerit, recordari nunc poſſum; nempe in fure, cujus inſirmiſſima erat memoria, nullum cerebelli veſtigium a Benivenio reſertum eſſe niſi Benivenius (r) hæc tantum ſcripſiſſet, fuiſſe in eo fure poſteriorem capitis partem, ubi memoria ſedes eſt, adeo brevem, ut tantillam cerebri portiunculam contineret; ut ſiquis ob antiquam illam de memoria ſede credulitatem, de cerebello potius quam de cerebro, accipere id velit, non tamen omnino deſuiſſe cerebellum, agnoſcat. Quæ omnia cum ita ſint; hæc ſeponamus, & illuc unde controverſia & nata eſt, & dirimi facilius poſteſt, redeuntes, non leves, eaſque repentinas cerebelli læſiones cum cerebri non levibus, imo, ſi vis, etiam gravioribus, & repentinis læſionibus, quales a vulneribus ſunt, comparemus.

27. Cerebri eſſe quædam vulnera quæ mortem citiſſimam afferant, non modo non eſt negandum; ſed mirandum eſt potius, duas, haud amplius, Observationes in hanc rem indicatas eſſe a quibusdam Erudiſſimis Viris, in quarum neutra mors ſtatim ſecuta eſt; cum ex tot Auctorum Præſtantiſſimorum experimentis contra ignorare nemo poſſit, cerebello inſlicta vulnera vitam plerumque aut illico, aut non multo poſt adimere conſueviſſe. At enim eadem celeritate non ſemper adiunt. Nempe ſaſſus ſum. Sed quoties tandem, & quam tarde hoc acciderit, quæro. Franciſcus Antonius Catæus Anatomæ apud Neapolitanos Profeſſor. in Oſcululo (f) ibidem reſerſo A. 1557. experimento facile comprobare ſe poſſe id ſcripſit quod ſine cerebelli vulneri non videtur præſtitiffe. Reliquæ cerebri partes omnes, inquit, licet vulnerentur, non tamen ſtatim mors ſequitur; at vulnerato poſteriori ventriculo, ex templo animal concidere, ac interire conſpicimus. Quod ſi præter cerebellum, quod tamen ſi non undique, ut cerebrum ſuos, quartum hunc ventriculum

Q q

tan-

(a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obſ. 59. (b) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1705. Obſ. Anat. 13. (c) apud Platner, Inſt. Chir. adnot. ad § 548. (d) Hiſt. de l'Acad. R. des Sc. A. 1737. Obſ. Anat. 8. (e) Mem. de la même Acad. A. 1741. (f) Apiar. Obſ. 58. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 9. Obſ. 237. (h) De nox. Palud. Effl. 1. 2. Epid. 2. c. 6. (i) Opuſc. Pathol. Obſ. 1. (k) Epist. 62. n. 15. (l) loco indicato. (m) Schol. in Edit. ult. ad eam Obſ. quæ 9. eſt. (n) l. Introd. Anat. c. 28. (o) Epist. 14. n. 3. (p) in Append. ad Epist. de Monſtr. (q) Tentam. de Cur. Morb. Cephal. n. 30. (*) Epist. Anat. 13. n. 37. (r) De abdit. nonnull. ac mirand. morbor. &c. cauſis c. 89. (s) Iſago. Anat. c. 25. in fin.

tanquam sui proprium, comprehendit, ipsum tamen complet, proximeque operit; suspicari velles, subjectam quoque Oblongatam medullam convulnerasse; experimenta (*t*) non deessent ex quibus intelligeres, non propter hanc convulsionem potissimum, mortem subitam sequi debuisse. Optandum esset, ut Coiterus in iis Anatomicis Observationibus quas sexdecim post Cattum annis vulgavit, attigisset aliquid ad cerebellum spectans, quando & ipse, quod ad cerebrum attinet agnorum, hœdorum, & canum viventium, Recentiores antevertit, hæc scribens: *quod summa admiratione dignum existit, brutorum viventium cerebra detexi, vulneravi, & intactis nervis, eorundemque principio, & ventriculis mediis illæsis, exemi, at nullum vel vocis, vel respirationis, vel sensus, vel motus offensionis signum in iis deprehendi. Aves absque cerebro aliquandiu vivunt, ut quilibet in gallinis vel pullis gallinaceis, si rostrum superius cum dimidia capitis parte absciderit, cerebrique majorem exemerit partem, experiri potest.* Superiori autem, & hoc sæculo Experientes Viri ne cerebellum quidem avium eximere omiserunt. Sic Cl. Zimmermannus (*u*) cum cerebrum, & cerebellum columbæ detraxisset, hæc subito, & omnino periit: quod ut conjicias unde potissimum acciderit; cum alteri columbæ cerebrum ademisset, hæcque ad aliquod tempus viveret tamen, cerebello exempto, subito periit. Verum ne a perfectioribus, ut supra est propositum, animalibus recedamus; cum has Litteras ad te primum misi, unus inter plurimos aut statim, aut non multo post mortuos memorabatur in hac controversia Chiracii canis qui horas viginti quatuor a sumpto experimento superstes fuerat. Nunc autem video, a Cl. Zinnio in ea Dissertatione qua pericula ab se facta etiam in cerebello proposuit (*x*), canem produci qui eo viscere perforato, horas totidem vixit, imo alterum quoque cui abscissa a Petito parte sinistri lobi cerebelli, vita perstitit dies sex. Verum hæc perrara exempla esse, constat, & omnino pauca, si cum tot aliis canum quos statim obiisse novimus, conferantur, aut quos ipse vix post quartum quintumve minutum, vel per horam fere, ut duos trefve, vel tribus horis, ut unum, vel summum per 12. horas, ut quendam alium, vitam produxisse, ex suis, aliorumque selectis Observationibus fatetur. Quod si graviorum cerebelli vulnerum, nec tamen citissime lethalium, in hominibus exempla quæramus; vix credo fore duobus plura. Alterum ex Petito produxit Peyronius (*y*) militis qui horas vixit tres & quadraginta. Alterum in Sepulchreto (*z*) leges ex Binningero, Helvetii qui, nisi forte in numeris describendis error aliquis irrepit, dies supervivisse videtur amplius quatuor. Aliud famuli ex Borello (*a*) huc adjici non posse, existimo; neque enim video, quomodo ensis per orbitam pervenire possit ad cerebellum, illæsa interjecta parte cerebri, quod pro cerebello ibi facile legendum puto; is tamen famulus quocunque ensis adactus fuerit, posttridie mane inventus est mortuus. Cur autem alia, a me pariter animadversa, exempla non esse referenda putem inter vulnera cerebelli graviora, mox ea commemorans, ostendam. Sed militis illius cerebelli sinistrum lobum certe trajecerat globus plumbeus: In Helvetio autem *sinistri cerebelli principium nigrum & corruptum apparuit, & ex ipsius substantiæ intimis, ossis ex conico acutum cranii forte frustulum extractum est; ab eodemque sinistro latere artus fuerant resoluti: quod sic in transitu commemoro, quia in Planci quoque Observatione supra (*b*) indicata artus non oppositos, sed subjectos vitiato cerebelli lobo corripuit hemiplexia; ut dubitatio quæ Cæsalpino (*c*), & mihi pariter (*d*) aliquando suborta erat, tolli posse videatur, si per alias plures harum similes Observationes constanter appareat, sedem causæ, hemiplexiam facientis, aliter in cerebello, quam in cerebro plerumque solet, deprehendi. Tunc autem ubi simul cerebrum, & cerebellum vitiata essent, credere quis*

posset, minus illud valere ad paralyfim in adverso latere, quam hoc in subjecto, inducendam, si in aliquo quoque idem adnotaretur quod ab Foresto (*e*) in thargico puero adnotatum est, cujus latus corporis dexterum cum totum esset sine sensu, & motu profus resolutum; non intra sinistram cranii partem, sed intra dexteram abscessus non in cerebro tantum, verum etiam in cerebello deprehensus fuit. Sed susceptum sermonem ut redeam; cum pauca adeo exempla sint vitæ post grave inflictum humano cerebello vulnus vel ad brevè tempus protractæ; quis adverso doctus, & exercitatus Chirurgus est qui innumera non viderit, nec aliqua ipse viderit vulnera cerebri vel gravia, vita longe diutius producta.

Et quando hac de re nulla videtur esse post dubitatio, omnesque fateantur, necesse est, multo certior ab illis, quam ab his vulneribus, mortem a ferri consuevisse; videamus, num & certior. Perfecto mortui sunt omnes illi in quibus vitiatum, nondum fauciatum, cerebellum commemoravimus. Sed ut in vulneribus subsistamus; quot tandem eorum vasisse leguntur quibus non leviter cerebellum fuerit sed profunde vulneratum? Certe huc non attinere illud, vides, de quo relatum Platneri (*f*) est, *curtum fuisse postquam non minima occipitis pars cum notabili corticis cerebelli portione ense ablata fuerat.* Non magis attinere videbis Abissinum illum, a Veslingio nostro (*g*) sanatum. Quamvis enim aliqui, ut non per animadverti, sic proponant, hominem *atate jam gravem, cujus cerebello vulnus, duorum digitorum longitudine fuerat inflictum; si tamen Veslingium attente perlegas, facile intelliges (mitto 50. majorem ætatis, sed viridem viro senectam fuisse) occipiti quidem latum vulnus inflictum esse, hoc autem utramque meningem pervadens, cerebellum ad duorum digitorum longitudinem strinxisse, id est superficiem ejus rasisse, quomodo Nonius Marcellus (*h*) illud Virgiliæ exponit Æneid. libro 8. (*i*) *Stringentem ripas*, ideoque leviter vulnerasse, ut Servius ad alium Virgiliæ locum (*k*) *Strinxit*, inquit, *est significatio levis vulneris.* Hic autem memineris, Veslingium ab Riulano (*l*) fuisse notatum, quasi scripserit *compta & elegans oratione, interdum obscura, quia terminis & vocabulis usitatis inter Medicos non est usus.* Quod si illud quoque vulnus animadvertissent ex quo Falloppius non ster (*m*) scripsit, *cerebelli primo quantitatem gravissimam egressam esse: secundo cum frustula ossis extraxisset ex substantia ejusdem, adhuc aliam particulam crassiorem priori egressam esse;* proclive tuisse respondere hoc insuper vulnus illis superioribus adnumerantibus, non modo hominem, cum ea scripta sanum non perfanatum, sed dumtaxat *jam ferme sanum* fuisse, verum etiam, idque præcipue, si profundum fuisset vulnus, & si frustula illa ossea, ut in Helvetio quo paulo ante dictum est, *ex cerebelli substantiæ intimis* fuissent extracta; Auctorem postquam de isto vulnere quod ferme jam sanatum censebat, deque alio cerebri perfanatis scripserat, non sic fuisse suum testimonium statim conclusurum, *quare non omnia cerebri vulnera, sed profunda tantum sunt lethalia.* Quæ cum ita sint; recte fecisse Joannem Bohnum (*n*), existimabis, qui cum multa vidisset ipse, & plurima, quis alius, de vulneribus scripta legisset, hæc tradidit *si experientiam consulamus, vix unum forsitan observari continget, qui ex lacerato cerebello evaserit, cum plura passim obvia sunt illorum exempla, quibus satis ingentia quoque cerebri vulnera coaluisse prohibetur.* Quorum sanationis Observationes & ipse indicat (*o*) bene multas, & Donatus (*p*) quoque, & Schenckius (*q*) collegerant, quas inter vel quædam sunt vulnura in cerebri usque ventriculos pervenientium, Augustino (*r*), imo & Galeno ipso (*s*) se vidisse, testantibus; ut mirari subeat quod in quodam Sepulchreti Schliio (*t*) adnotatum est, *vero simile esse, miranda quædam vulnera capitis, cum evidenti cerebri læsione, cujus etiam particula vita superstitè dempta sunt, non lethalia fuerunt.**

(*s*) Vid. apud Teubeler Dissert. de Vulnerib. cerebri non semper lethalib. §. 43. & seq. (*u*) Dissert. de Irritabil. §. 27. Exp. 7. & (*x*) in Schol. ad eam Dissert. partem §. 1. (*y*) Mem. supra ad n. 26. cit. (*z*) Sect. hæc Obs. 8. §. 8. (*a*) Cent. 2. Obs. (*b*) n. 26. (*c*) l. 2. Quæst. Med. 10. in fin. (*d*) Epist. Anat. 13. n. 23. (*e*) l. 10. Obs. Medic. 17. (*f*) adnot. supra ad n. 26. cit. (*g*) Observ. Anat. & Epist. Medic. 13. (*h*) De Propriet. Sermon. sub litt. S. (*i*) vers. 63. (*k*) Æneid. l. 10. vers. 478. (*l*) in ipso initio Animadvers. in Synt. Vesling. (*m*) De Vulnerib. c. 6. (*n*) De Renuc. Vuln. S. 2. c. 1. (*o*) S. 1. (*p*) De Medic. Hist. Mirab. l. 5. c. 4. (*q*) Obs. Medic. l. 1. ubi de Cerebri Vulneribus. (*r*) l. 9. Epist. 2. quæ esse deberet 3. (*s*) De Uk Part. l. 8. c. 10. (*t*) ad §. 8. Obs. 5. hujus Sect.

quod cortice tenuis offensum fuerit, illa sa medullari substantia; quam ubi vitium attigit, satis concedendum fuit. Si enim lectæ fuissent illæ Observationes; ex earum non paucis cognitum esset, non modo num vitium ad medullarem substantiam non pervenisset, verum etiam num corticalis dumtaxat substantiæ portio, ut in illo apud Platnerum cerebelli vulnere, detecta esset. Sed tu præter illas, poteris quasdam alias sane mirificas legere apud Martianum (u), ex quo nemo, quod meminerim, adhuc produxit, aliasque item apud Wepferum (x), & Saltzmannum (y); ut alias modo præteream. Quorum hic tamen non secus ac Bohnius, post tot recensitas ingentium cerebri vulnerum sanationes, cerebelli vulnera diserte excipit (z), ut pote quæ semper & absolute funesta esse, experientia comprobatur; Wepferus autem sic illas absolvit, ut cum globuli plumbei trajectionem in uno per cerebrum, in altero per cerebellum, & cerebrum memoret; illum quidem paulo post, hunc vero protinus extinctum narret.

Quanto igitur & citius, & certius cerebelli, quam cerebri vulnera soleant esse lethalia, satis a nobis confirmatum est. Nunc ad nostras fissi, fractive cranii Observationes veniamus.

28. VIRGO annorum septemdecim, pallidi coloris, cum amatore quocum vetuerat pater, forte loquebatur. Intervenit hic de improvise, atque ut erat iraculentus, nec omnino sobrius, crasso arrepto fure cum brachium, tum præsertim caput filiaæ cædit ea vehementia, ut fustis rumpatur. Sic vulnerata, hodie post quatuor defertur in Bononiense Nosocomium. Mariæ de Morte. Interrogantibus non respondet, ulsque est humili adeo, ut sanguinem mittere non uideant. Leve brachii vulnus erat, capitis autem & lura, & gravia, in his gravissimum omnium unum, quod & præcipuo dolore afficere videbatur, pone autem sinistram, ex qua ipsa postea effluebat sanies: qua non multum madebant vulnera. Intra dies circiter quatuor ægra cœpit, interrogata, respondere; sed ut plurimum vix pauca, ut puta negans, aut ans. Interim vehemens, frequensque fit pulsus, & abris animadvertitur quotidie vespertino tempore auferere. Tum menstrua purgatio tempestive accessit: nec ad mortem usque intermisit: quæ per paucis post diebus sensim, & placide secuta est, postquam febris mel dumtaxat, idque triduo ante obitum, levi, levique cum frigore ingruerat.

CADAVER hujus Virginis mihi A. 1704. in genitalium partium examine plurimum versanti, perutile inter alia & virinum, & mulierum fuit ad ea indaganda quæ de ymene, de uterinæ cervicis valvulis, de menstrui sanguinis fontibus, aliisque ejusdemmodi in I. postea diversariis proposui. Is sanguis, etsi fluere, ut dicitur, ad mortem usque non intermiserat, tamen, ut multo lentius extremo tempore prodibat, in crassi cyndri formam intra vaginam, uterique cervicem non minus ac solet vitreis vasis ex incisa vena exceptus, increverat, osculumque uteri, & cervicem; nisi foris id tribuas naturali eo tempore illarum partium laterati; dilatasse videbatur. Neque in ea sanguinea concretione pars omnino deerat subalba. Sed paucis notare præstat quid in fundo uteri, & testibus peculiariter animadverterim. Illius anterior facies fulculis equalis erat tribus aut quatuor secundum longitudinem ductis. Testes autem convestiens membrana nullas parvulas quasi cicatrices ostendebat: quas per in teste altero quiddam apparuit ulcusculo similitudine, & colore ex flavo nigrescente. Per foramen quod ipsi inerat manifestum, a me tenui specillum demissum, in cellulam non exiguam, sed inam, descendit. Vesiculæ autem quæ his in testibus deerant, sero plenæ, cum post coctionem disseverentur, nihil quidquam mihi ostenderunt concreti moris; sed intra crassiusculam tunicam omnino vacuum sinum. Verum hæc postea omnia conspecta sunt.

Caput vero, jam antea perfectum, vulnere omnium cinereum scædumque colorem ostendebat. Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

rat: & dum ejus detraherentur integumenta, scædi alii colores, & inter hos niger, apparuerant. Detectum cranium Lambdoidem suturam habuit laxatam; ad eum autem locum in quo pone aurem vulnus gravissimum fuisse, diximus, magnam fracti ossis partem, ab reliquis adeo sejunctam, ut nullo negotio leviter trahentem secuta sit. Circumsecta, & intus, extraque inspecta calvaria fissuras ostendit duas, utramque tabulam pervadentes, quarum longissima ab eo incipiebat loco ubi magna illa fractura fuit. Cui loco respondens inferior pars sinistri cerebri hemisphærii tanto spatio corrupta erat, quantum occupasset parvum pomum. Cætera sana deprehendimus, si Duram tantummodo meningem excipias, quæ levem quandam quasi ecchymosim habebat qua longiori illi fissuræ subjecta fuerat.

29. Præter hanc, aliasque fortasse, illam quoque in eodem Nosocomio sectionem habui huc attinentem quæ jam satis in Epistolis Anatomicis descripta est (a). Ex qua cum alia quæ his, & superioribus Litteris attigi, tum illud præsertim confirmari videbis, esse aliquando effusum sanguinem non ubi icta, & fissa calvaria est, sed intra oppositam ejus partem.

Nunc ad aliquot Patavinas dissectiones transeamus, initio ab ea ducto, in qua baculi pariter ictibus fissam calvariam conspeximus.

30. VIR quidam ex Liguria luscus, & mendicus, ebrius cum aliis ebriis mendicis rixatus, ictus ab horum baculis retulit duos, levem quidem in manu altera, gravem autem ad tempus sinistrum; ut ex subjecta aure sanguis exierit. Mox tamen conciliata pace, ibidem cum ipsis ad ignem confidet, multoque iterum se vino, quasi redintegratæ amicitia pignore, ingurgitat: nec multo post illa eadem nocte moritur.

CADAVER postridie, quamvis extremo Januario A. 1746. etiam tum calebat, cum ante noctem in Gymnasium illatum est. Ubi cum Anatomen docerem, insequentibus diebus perfectum fuit; idoneum enim ad pleraque erat; tametsi ad imam tibiæ sinistram erat exulceratum, ferotum autem, quasi ab ecchymosi, ex rubro violaceum, ventremque in primis habebat tumidum. Abdomine enim diducto, tumorem a ventriculo esse, compertum est, quem vinum, & aer distendebant adeo, ut magis in alio non meminissim; cum intestina, Tenuia præsertim, essent ferme inania; ut frustra aliqui, ut in homine non multo post tantam vini ingurgitationem mortuo, chylofera aliqua vascula per intestina, & mesaræum sevisuros, speraverint: quanquam initio dum plenus etiam tum ventriculus manu sinistrorsum attolleretur, plerisque imposuit per ipsum exterius pergens, parallelum gastroepiploicis vasis, quasi chyloferum vasculum; quod tamen statim perspectum est aut nervum, aut aliud ejusmodi esse, cum valvularum nullum haberet indicium, dissectumque, & compressum nihil quidquam humoris daret. Ut abdomen, sic mesaræum, & omentum, quod sarsum retractum offendimus, flava pinguedine referta erant. Lien ex maximis quos viderim, secundum quamvis dimensionem, sed præsertim secundum latitudinem, & longitudinem, secundum quam erat a facie quidem lima in se complicatus. Intus diluta fuit pallidaque rubedine; at nusquam durus. Nec durum jecur, magnum quidem, sed intra naturæ modum: ejusque cystis plena bilis valde flavæ. Urinæ quoque vesica plena; ut ad tres digitos exstaret supra ossa pubis. Urethra sine orificiis quæ in oculos incurrerent, canaliculorum nostrorum; an a prægresso olim morbo? nam neque e præputio glans exeri poterat, nisi ex parte aliqua, sine sectione, neque ea pars quæ exeri poterat, illa erat in qua extrema hiat urethra. Intra scrotum nil virii fuit. Nec intra Thoracem: in quo nihil erat adnotatione dignum, nisi quod in cordis caveis, & Magnorum vasorum sanguis omni caruit polyposa concretione, quem admodum & in cunctis reliquis hujusce corporis vasis.

Caput autem plura obtulit quæ adnotaremus. Faciei musculos omnes, & interjectas membranas, Q q 2 & glan-

(u) Annot. ad Hippocr. Epid. I. 7. S. 1. vers. 377. prope fin. (x) Exerc. de loco aff. in Apopl. (y) Dissert. de mira Cran. Fract. §. 10. & seqq. (z) §. 12. (a) XIII. n. 16.

& glandulas Parotides fuscus quidam ex coccineo rubor infecerat. Eæ glandulæ magnæ erant; an ob eandem, subsistentis videlicet sanguinis, causam? an ob aliam quoque? nam & Thyroidæa, & in primis Maxillares Internæ erant magnæ: num in ejusmodi lurconibus, quippe sæpius, magisque agitata, & exercitata, grandescunt? Musculus Temporalis sinister, is videlicet qui ictus fuerat, totus, si partem fronti propiorem excipias, a stagnante sanguine nigricabat, ea copia inter muscoli fibras effuso, ut ad cochlearia aliquot, inter incidendum, exciderit. Cranio circumsecto; in quo pro Frontalibus pituitariis Sinibus spongiosa inventa est ossis substantia; inter illud, Crassamque meningem, qua ictui respondebant, sanguinem semiconcretum offendimus ad duas tresve uncias, extensumque a posterioribus antrorsum ad quatuor aut quinque transversos digitos, a basi autem cranii sursum ferme tantundem. Ab ejus sanguinis compressione meninx illa, & cerebrum evidentissime subsederunt tanto spatio, quantum ab illo occupatum fuisse, diximus. Porro sanguifera vasa per eam meningem, magisque per Tenuem sic erant distenta, ut vel minimi ramusculi pulcherrime ruberent ubique, magis tamen a dextris, an quod in id latus, quippe minus dolore affectum, moriens cubuisset? an etiam, quantum ad Crassam meningem attinet, quod hujus vasa ob effusum sanguinem non æque a sinistris plena esse possent, atque a dextris? quanquam & ad basin dexteri cerebri hemisphærii inter ipsum, & Tenuem meningem ad aliquem tractum effusum sanguinem animadvertimus; sed paucum adeo, ut fugillatio potius, quam effusio, videretur. Parem proportionem vasorum plenitudinem ex grandiusculis passim sanguineis punctis in medullari non cerebri modo, sed & cerebelli substantia fuisse, intelleximus; per Lateralium autem ventriculorum parietes ipsa distenta vasa conspeximus; quanquam in pauca, quæ iis ventriculis inerant, aqua subturbida Choroides plexus pallent. His ita perspectis, oculos convertimus ad exsectum cranium, & in sinistro osse temporum ferme capillarem rimam, sed ab exterioribus ad interiora pervadentem, animadvertimus. Incipiebat hæc digitulo transverso supra eum locum ubi secta, ut solet, calvaria fuerat. Pergebat autem ad hujus basin, & ad communes usque superiores fines intimi Meatus Auditorii, & Tympani se extendebat; quamobrem discludens utrumque Membrana disrupta erat, hoc autem sanguine plenum, & ille sanguinolentus.

Compertis sic causis quæ interna vasa, externaque ruperant, & quod consequitur, sanguinis tum intra cranium, tum ex aure effusi, restabat in homine quem luscum fuisse, diximus, cæcus oculus examinandus. Is erat dexter. Cujus Adnata tunica confertioribus sanguiferis vasculis, quadam præsertim in parte, distinguebatur, ad Corneæ ambitum pertinentibus. Hæc non modo opaca, sed & multo minor quam par est, nec solita figura erat. Tum demptus ex orbita oculus, ipse quoque non paulo apparuit minor, nec sphæram, ut solet, sed unum ex iis quos nostrates appellant *bottoni*, quibus videlicet in vestibus pro fibula utimur, apprime referebat, facie altera depressum, altera in humilis conii modum extuberantem. Quarum tamen facierum cum hic illa esset anterior, hæc autem posterior, multo longior erat diameter faciei anterioris, quam axis, seu recta linea ab hujus medio ad posterioris medium ducta. Secundum quam lineam cum durum hunc oculum bifariam divisissem, & nihil, nisi humor prodiisset, quem, nisi colore fuisset subatro, Aqueum vocasses; frustra Crystallini, aut Vitrei humoris reliquias quæsi; ne vestigium quidem supererat. Verum sub contracta Sclerotica tunica Choroides erat cujus inter fuscum colorem sanguineus hic illic, ut solet, non obscure apparebat, annexaque Choroidi Uvea, at non sicuti hæc, integra; ut Iridem, & Ciliare corpus internoscere non liceret. Universæ autem Choroidi pro Re-

tina tenuis lamella suberat ossea, quæ ab nervi Optici insertionem profecta, & undique integra, figura que oculi quam descripsimus, servans, & aqueum quo dictum est, humorem complectens, ad Cornu usque ambitum se extendebat, ubi arctius quamquam, ad Uveam adhærebat, quemadmodum vel posteaquam dissectum oculum sex dies in aqua maceratum, iterum animadverti. Ejus lamellæ, revera hæc, frustra omnia adhuc asservo, quorum grandiscula nonnulla & figura, & adhærente Uveæ, & Choroidis portione, rei quam rarissimæ; si tamen ab ullo conspecta est; fidem facere iis qui tunc naderant, præclare possint. Tunc vero cum ii qui aderant omnes & Rei Medicæ Doctores, & Studiosi satis superque hæc cuncta spectassent, constaretque ipsa inspectione, cæcitatem fuisse antiquam; quæcunque ejus causa fuerit, quæ neque ex mortuo quæri neque ex aliis poterat, quippe mendici alienigenæ tam alibi actam ignorantibus; non est visum præmittendum, ut quomodo se haberet Opticus ejus oculi nervus, inquirerem, & cum altero qui sinistrum nempe sanum, petebat oculum, compararem. Manifestum igitur continuo omnibus vel sine dissectione inter unum, & alterum nervum discrimen fuit. Hæc enim alter ita uti sanissimus solet, se habebat. Iste vero depressior, tenuior, & colore carneo obsoleto eo loco ubi cum altero intra cranium conjunctus fuerat, ad oculum usque conspiciebatur. Quin toto tractu quo Crassa meninge erat convestitus, cum transversum secuissem, quæcunque sectio arteriæ cujusdam potius, quam nervi, esse videbatur, quæ in se contracta, & crassiore facta illa meninge, & bulbuli ab ea efformati cavum mucosa implente substantia illius ejusdem quem modo dixi, coloris. In ipsa autem conjunctione ut res se haberet, quæri non potuit, cum ea pars in cerebri dissectione fuisset antefortuito læsa. Sed tamen ab eo loco introrsum tractum digitorum duorum nullum prorsus a quoquam adnotari discrimen potuit inter nervum dextrum, & sinistram; neuter enim, ut infra dextera mollior erat, mucosusque, aut subrubens, aut exnuatus; sed parem uterque firmitudinem, crassitudinem, albedinem ostendebant.

31. Etsi longior historia hæc fuit; non longam tamen satis erit adnotationem attexere. Velim igitur quæ de Optico hujus cæci oculi nervo scripsi, ceteris iis conferas quæ Epistola habes XIII. (b) Meas omnes satis inter se convenire harum rerum Observationes, intelliges; hanc autem ultimam, quod ad oculum ipsum attinet, quidpiam multo & spectabilius & rarius continere, tunicam videlicet Retinam totam ex mollissima, & nervea in duram, osseamque convertam. Id enim cujus raritatis sit, inde poteris estimare, quod cum postea in rem hujus nostræ si quæ incidisset Anatomicus Eruditissimus Halle (c); *lapillos*, inquit, *aliquos in lente crystallina pertos fuisse, legi; ejusmodi autem retinæ morbus scio an visus sit*. Non adeo raræ sunt; raræ tantum sunt in aliis quoque oculi ipsius partibus sive in seam, sive in lapideam naturam mutationes. Non enim facile credere, tot esse conspectas quot in Collectione quadam recensentur; nisi prius in libris venias qui nimis properanter, ut opinor, sunt in designati. Mihi certe quatuor, aut quinque exempli qui in manibus erant, inspicienti, præter spem accidit, ut vel nihil, vel nihil ad rem in locis perire quæ indicantur, uno excepto, perpetuo tamen indicato, quam insuper ad Scleroticam tunicam attinere, animadvertes, non osseam quidem, ut consuevit, *inventam*, sed osseam habentem squamulam ipsi inhærebat, si Blasium inspexeris, non L. C. 8; sed P. 6. Obs. Med. 8. cum Tab. 8. Fig. 1. qualem bracteolam se vidisse postea *inter choroidæ minas*, Gunzius (d) scripsit. Sed Cl. Morandus (e) exemplum protulerat multo antea, ut in ea Collectione omitti non debuisset, rarum præsertim, atque ut ait

(b) n. 7. & seqq. (c) Opusc. Pathol. Obs. 53. (d) Progr. de Ozæna Maxill. prope fin.

(e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1730.

ait „ fortasse unicum „ ossificationis intra oculi
obum. Nam præter humorem Crystallinum qui „
nstantia erat durissimi lapidis, non tenue inter
horoidem, & Retinam tunicam deprehendit officu-
m, posterius convexum, anterius cavum. Denique,
de istiusmodi partium oculi indurationibus aliud
damus; quale nos in muliere ossiculum, Crystallini
co, offenderimus, alias (*f*) ad te scriptum mē-
neris.

Cætera quæ in historia novissime pro-
blita ad istum attinent capitis, post ea quæ his,
superioribus Litteris sæpe attigimus, supervacuum
se, vides, hic iterum explicare. Sanguinis autem
er aurem exitum, qua via & ratione in Viro hoc
ontigit, eadem in aliis quoque contigisse, quos vide-
cet Epistola hæc (*g*), & Epistolâ item XIII. (*b*) pro-
pount, satis, etiam me tacente, per te memineris.

32. BAJULUS annos natus necdum quadraginta,
gregio corporis habitu, ebrius cum esset, inter in-
dendum cecidit. frontemque graviter allisit, unde
agna ibi fugillatio. Et tunc quidem vomuit. Sed
ullum postea symptoma apparuit præter unum, id-
e gravissimum, ut torpidus jaceret, nihil fumens,
ihil loquens, nisi quod ubi Chirurghi aliquid agerent
quod dolorem afferret, tunc vehementer querebatur, ma-
numque euebat clamorem. Sic illatus in Nosocomium,
t. quartam a casu diem est mortuus, cum ibi ego
anatomica studiosis ostenderem sub initium Decembris
1741.

FRONTIS os qua allisum fuerat,
idi rima bene longa exterius, interiusque diffusum,
ri rimæ sanguis intra cranium grumosus suberat;
d non multus. Neque aliud præterea offendi quod
istum attineret. Nam ossiculum, quod haud ita
ocul deprehendi, inter Crassam, Tenuemque hujus
iri meningis conditum, jam diu ante id tempus
increvisse, ex ejus descriptione intelliges, quam
KV. ad te Epistolæ (*i*) inserui, neque ullo modo
squama haberi potuisse, quæ ictus vi ab interio-
riss facie decussa, intra meninges se conjecisset,
in Fabro illo murario, cujus dissectionem habes
ad Cl. Fantonum (*k*), acciderat.

33. In eodem Nosocomio Patavino meis frequen-
simis Auditoribus, quos inter ingenio, studio,
iduitate præstabat Vir Nobilis Jacobus de Scopu-
is, qui paucis post annis merito inter Publicos
ofessores relatus, Medicus est Consultissimus, si-
is alius, & disertissimus, ibidem, inquam, demon-
avi quæ fracta essent ex casu ab alto in Viro quo-
in sub initium Aprilis A. 1740. itemque in Juve-
ante Novembris finem A. 1742. Quæ tametsi ad
pracem quoque attinent; tamen quia caput gravissi-
e læsum fuerat, huc adscribentur.

34. VIR dum altam vitem putaret, in solum lapi-
pus stratum præceps ruit. Loquendi facultatem
ntinuo amisit. Cum semivivo ex liquore nescio
o cardiaco, ut vocitant, aliquid in os ingessissent,
omuit: & quanquam pulsus qui contracti fuerant,
proderent; tamen cæteris omnibus in pejus tenden-
us, alvique, & velicæ recrementis per se exeuntis-
s, mors intra quartam a casu horam est consecuta.

CADAVER, cujus ex ore, & naribus san-
is prodibat, trigesima a morte hora etiam tum erat
nino rigidum, nec sine vehementiori vi flexibile.
nciput non uno loco fugillatum, sed ibi maxime
i communes sunt ejus, & frontis finis. Et sane
frontis mox vidimus intus, extraque, per medium
rme, rima diffusum, quæ a sincipite recta descen-
ns, & per fornicem orbitæ oculi dexteri haud pro-
l ab Ethmoide osse pergens, postquam sic totum
frontis pervaserat, in eam denique partem ossis
phenoidis transibat per quam in orbitam se se tra-
it nervus Opticus. Ex quo fissuræ itinere cum in-
ligas, per Frontalem Sinum pituitarium non ire
n potuisse; intelligis quoque sanguinis viam, ena-
us, ut dictum est, & per communicationem ha-
m cum faucibus, ex ore etiam prodeuntis. Sub
rassa meninge ad anteriora fluidum sanguinem,
mque non multum, nec multum quoque, & pari-

ter fluidum, imo quasi cum aquæ aliqua parte com-
mistum in Laterali utroque ventriculo deprehendi-
mus: qui cum fluidus esset, minus mirandum est,
quod etiam in tertio, imo & in Transitu ad quar-
tum ventriculum fuerit, quo videlicet, præsertim
dum moveretur cadaver, facile meare potuerat.

Thorace recluso, & pulmonibus, qui si partem si-
nistri summam excipias quæ per tæniolam membra-
neam tenuissimam cum pleura nectebatur, undique
soluti erant, mollibus, & concidentibus in se reper-
tis, & omnino sanis, tametsi qua dorsum spectabant,
ita ut par est in eo qui supinus mortuus erat, quasi
ab inflammatione rubebant, cum sublatis essent mani-
bus, tantum sanguinis fluidi in utrumque pariter
thoracis cavum, sed tamen aliquanto plus in dexte-
rum effusi, conspeximus, quantum libras sex supe-
rasset. In pericardio serum limpidum exigua copia.
Arteriæ Pulmonaris, & Magnæ truncos pinguedine,
licet homo non esset pinguis, quasi omnino tectos,
ut & cor ipsum offendimus, in hujus autem ventri-
culis nigri, & quadantenus grumosi sanguinis parum,
nisi quod ad dexteri orificium venosum mediocris po-
lyposa concretio fuit; unde Studiosi nostri vera esse
quæ adversus vulgarem de harum concretionum
origine errorem sæpe admonueramus, intelligere po-
tuerunt, cum illa certe in homine, quem, si hydro-
celem exciperes, sanissimum fuisse, constabat, non nisi
post mortem, aut paulo ante mortem, inter fibril-
las Tricuspidum valvularum subsistentibus crassioribus
& viscidioribus particulis sanguinis, coalescere potuis-
set. Tum his visceribus ablatis, & exhausto sanguine
de quo dictum est, cum vasa unde is in thoracem
effusus esset, perquirere vellemus; Intercostalia fuisse,
cognovimus, quippe utrinque costis aliquot ex supe-
rioribus haud procul a Spina ita perfractis, ut inæ-
qualia earum extrema, pertusa pleura, intra thora-
cem prominere aliquantum. Eratque ad ea, & cir-
cum ea loca ampla fugillatio a sanguine sub pleura
stagnante. Revoluto autem in ventrem cadavere, abla-
tisque dorsi musculis, non modo sanguinem, qui sub
his pariter, imo majori aliquanto copia, stagnaverat,
ad costas easdem ostendi, sed & rem in eo qui ca-
dens os frontis fregerat, intellectu non perfacilem,
nimirum præter costas, sex dorsi vertebrae ex supe-
rioribus ita fractas, ut earum non parva frustra ab-
iisdem penitus essent divisa. Sed de re hac quid con-
jiciam, infra (*l*) videbis. Nunc ex vertebrarum
illarum, & quod consequitur, ex Medullæ inclusæ
tanta læsione cur excrementa retineri non potuerint,
vides.

In Ventre nihil humoris effusi, nihilque
præter naturam se habens invenimus, si jecinoris par-
ticulam aliquam excipias subnigram, itemque in scro-
to hydrocelem geminam: cujus cum tibi alias (*m*)
descriptionem miserim, hic non oportet iterare. Et
Vir quidem ita se habuit.

35. JUVENIS autem annos natus viginti quatuor,
torosus, arte lanarius, cum ex alto pariter cecidisset,
intra horas pariter a casu quatuor interiit. Hic ta-
men cum primum ad lapsum accursum est, interro-
gantibus potuit pauca respondere: dein continuo lo-
qui desit. CADAVERIS artus erant rigidi
duobus a morte exactis diebus; tertio autem exacto,
non amplius. Sinciput a sinistris cum musculi Tem-
poralis parte fugillatum. Dum cranium circumseca-
rent, sanguinis non parum effluxit. Cujus tamen in-
ter illud, & Crassam meningem tantum superesse,
mox vidimus, quantum uncias tres æquare, aut qua-
tuor posset. Erat niger, & in grumos concretus,
neque alibi quam sinistro in latere infra os sincipitis,
& ad cranii basim. Itaque in Lateralibus ventriculis
cum serum esset non paucum, nonnihil quidem tur-
bidum, sed nullo modo cruentum vidi. Nec valde
rubebant plexus Choroides: vasa tamen erant in me-
ningibus turgidiora. His; neque enim alia erant præ-
ter naturam intra cranium; animadversis, cranium
ipsum inspiciens, fissuram quam in sinistro osse sinci-
pitis incipientem videram, persecutus, conspexi per
subje-

(*f*) Epist. 13. n. 10. (*g*) n. 25. (*b*) n. 16. (*i*) n. 8. initio. (*k*) De Observ. Med. & Anat. Epist. I. (*l*) n. 36.
(*m*) Epist. 43. n. 25.

subjectum os temporum pergentem ad processum usque Petrosum, inde autem eandem, aut si aliam, cum ea conjunctam, per interjectam ossi temporum, & frontis, Sphenoidis partem, hac percussa, in eam produci postremam ossis frontis regionem quæ orbitæ oculi extremam fornicem facit. Erat autem hæc tam longa fissura per crassitudinem ossium universam traducta; ut si altera manu anteriorem, altera autem posteriorem eorum quæ diximus, ossium partem prehenderes, & in diversa duceres; manifesto cedere, & dimoveri, perciperes. Thoracis quoque ossi parietes fracturis non carebant. Nam præterquam quod fracta erat clavicula sinistra, cum animadversus esset in dorso livor qui prope Spinam, a sinistris pariter, tractum alibi angustior, alibi latior occupabat; recluso pectore, exhaustoque sanguine qui ad duas tresve uncias effusus in cavum illius ejusdem lateris inventus est, amplam ecchymosim sub pleura vidimus, in eaque unam saltem ex costis quæ circa medium longitudinis thoracis sunt, qua a posterioribus antrorsum curvari, incipiunt, ita fractam sine ulla dubitatione percepimus, ut adhærentia Intercoastalia vasa cum pleura lacerari, & sanguinem fundere introrsum, extrorsumque debuerint. Cæterum pulmones, quod in Lanariis non sæpius vidimus; omnino erant a pleura soluti, nisi quod cum ea per membranam summa dumtaxat anterior pars dexteri colligabatur. In pericardio non multum feri; in corde nullæ polyposæ concretiones inventæ. Abdomine diducto, nihil occurrit vitiosum præter ureteres, non modo alibi, sed vel in ipso in vesicam ingressu æquo latiores; ut minus mirandum esset quod vesica quam aete distendendam curaveramus, parem ferme in summo atque in imo latitudinem ostendisset.

36. Sæpe enim, ut alibi (n) ostensum est, ureterum latitudo multum, diutiusque cohibitum in vesica lotium consequitur, ex quo hanc laxari, laxatæque figuram vitari, non difficile contingit. Verum, ut ad fracta in hoc Juvene ossa redeamus; cum fracturæ omnes a sinistris conspectæ sint; facile in hoc, quod difficilius in Viro (o), intelligitur, quomodo simul capitis, & thoracis ossa sint fracta, Juvenis videlicet corpore in sinistrum latus cadente; cum Virum conjicere oporteat in durum aliquod inter cadendum incurrisse, unde fracto antè capite, & mutata corporis directione, tergum denique alidere ad solum potuerit. Cæterum inter alias fissuras cranii hæc præsertim postrema, ea longitudine, iisque in sedibus occurrit, ut cum illis quæ ab Ruyschio (p), a Poupartio (q), a Maucharto (r), a Schreiberio (f), ab aliisque propositæ sunt, conferri a te possit, ut magis illud semper, magisque appareat, suturas, commissurasque calvariæ non ob eum potissimum finem esse institutas, ut fissuræ ossis unius cursum inhibeant, neque in ossa proxima produci sinant. Quod Bononiæ primum mihi animadversum esse, memini, in cadavere A. 1702. publice dissecto, cujus cranium ab alterius lateris ictu fissuram habuit Coronali futuræ parallelam, sed multo quam ea longiorem, ut quæ pone ipsam per totum ferme cranium, basi excepta, ferebatur, utramque tabulam pervadens. Quam Observationem, si cætera tunc perscripserim, non eram certe inter superiores prætermisurus.

37. Antequam de calvariæ ictibus verba facere definamus, illud non est prætereundum, utraque ejus tabula prorsus illæsa, illæsiisque subjectarum meningum vasis, accidere aliquando ab ictu valido obtusi corporis, ut vascula quæ inter eas tabulas medullæ subserviunt, rumpantur, & sanguinem fundant, qui procedente tempore corruptus, eoque acrior factus, quod *succus medullifusus*, ut animadvertit Præcl. Nicolaus Rosén (t), admiscetur, qui tunc *mora & calore in pessimam degenerat rancedinem*, interiorem tabulam carie afficiat, hominique, jam ictus oblito, & nihil ejusmodi timenti, intro destuens, meninges

vitiet, necemque afferat. Cujusmodi casus exenti non unum & mihi est, & aliis notum, fuitque a datis a Bohnio (u) Auctoribus, ut Jo. Petro serio, eique præsertim ex cujus in Hippocratem Capitis Vulneribus Commentariis nullam calvarionem fuisse, miror, in hanc partem Sepulcratam, Petro Paawio. Fit etiam nonnunquam ambæ inde exedantur tabulæ, quemadmodum cæteris vidit, fuseque ad me scripsit Vir, cum ret, non minori humanitate, quam doctrina, pietus Pius Nicolaus Garellius Eques, & Archiatellareus. Res digna est quam, saltem in pauca cõctam, hic tibi non omittam.

38. MULIER per marmoreas scalas retro ruens, occiput vehementer alliferat; sed præter vim, levemque adeo stuporem, ut mox per se re domum potuerit, modicamque, & quæ cito nuit, fugillationem, nihil tum mali inde retulit. Post aliquot tandem mentes in percussa capitis tumor apparuit avellana haud major: qui cum eum afferret nullum, a muliere neglectus, sensim crevit, ut tertio circiter jam exacto anno, esset ignis: quo tempore a Chirurgis quibusdam proco subcutaneo tumore habitus, ut qui neque eum colorem mutasset, & sine dolore premi posset, ipsis, nisi mulier renuisset, fuisset exsectus. Post doloribus ægra torqueri cœpit, qui a tumore sede incipientes, per cranium ferme universum extendebantur, ut hoc funibus quasi quibusdam constringi videretur. Non erant illi quidem afflicti nec semper æque graves, nonnunquam tamen gravior adeo, ut mentis perturbationem inducerent: quod tempus magis procedebat tempus, eo crebriores, & vehementiores fiebant. Per hæc ad annum a casu vitum est sextum. Quo elapso, ecce de improvviso a plexia ingruit, paucasque intra horas mulierem perimit Vindobonæ A. 1735. TUMORE aperto ejus cavum sanguine plenum inventum est penetrans nec concreto solum, sed tam denso, ut arreptus digitis secutus sit universus, tunc demum portione qua fluidi sanguinis exeunte. Id vitium, detractis tegumentis, incipere compertum est a percussa ossa parte, idest superiore ossis occipitis ad latus sinistrum, pergere autem per os sincipitis ejusdem lateris usque eo, ut tribus, haud amplius, transverdigitis a Coronali futura distaret. Occupabat insu dexteri ossis sincipitis partem, ut omnis caries digitos in latus, septem, eoque amplius in longum pateret. Qua ossa non erant omnino pertusa, reticularis ossea apparebat substantia, e cujus exteriori cie attollebant se passim lamellæ osseæ, pleræque crassiuscula charta tenues, sed durissimæ omnes, acutissimæ: quæ foliaceos quasi fungos, alios alia aplitudine, per vegetationem quandam osseam enatam non ineleganti spectaculo referrent. Dura meningis cta erat crassissima toto eo spatio quo vitiatum erat subiciebatur, hujus autem parti quæ icta olim fuerat, multo arctius adhærebat. Per eandem meningis repentia vasa cum a dextris naturalem servarent indum, a sinistris valde erant turgida, & dilatata, eorumque in sana, quæ eodem in latere supererat, cvariarum parte vestigia spectabantur multo quam a dextris, ampliora, & profundiora. Quod reliquum est vasa quoque plexus Choroidis sanguine multum distenta, & feri effusi portio aliqua sub cerebri basi rupta est.

39. Cæterum in ea erat opinione Garellius, violentas, compressasve ictuum occasione arteriolas quæ modo inter cranii tabulas, sed & intra alia sint cõsa, dilatari, & in aneurysma distendi, & cariem vitari priusquam rumpantur, ut adlita ossibus aneurysmata solent, vel rupta parere. In eamque opinionem adductus fuerat a tribus quæ cum descripto cranio asservabat, foveolæ moris ossibus. Quorum unum tumorem ostendebat quem dilatatum fuerat ad pugni magnitudinem, caries exesum passim atque pertusum, tresque osseas emittente pro-

(n) Epist. 42. n. 23. (o) n. 34. (p) Obs. Anat. Chir. 47. (q) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. Anat. 19.
(r) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 32. & Cent. 9. Obs. 39. in Suture. (f) Nov. Comm. Imp. Acad. Sc. Petropol. Tom. 3. in Physi. Obs.
(t) Dissert. de Ossib. Calvar. P. 1. §. 1. not. f. (u) Dissert. de Trepanat. Difficult. prope sinem.

ductiones; quarum maxima digitum longitudine, & crassitudine æquabat; simul autem fomen per quod arteria os subibat, perangustum alias, eo osse adeo amplificatum, ut nullo negotio minimum admitteret digitum. Ossa duo reliqua præter acturam, quæ olim præcesserat, consolidatam, affectum carie habebant tumorem, & pro arteria insculum ossi foramen pariter dilatatum. Itaque hoc mor-
genus necdum quantum mereret, illustratum, explicatumque censebat. Sed hæc ex ejus ad me Literis hætenus. Tumorem autem quem ipse in scemi-
ista vidit, & sede, & diuturnis, gravissimisque moribus, & incluso sanguine, & subjecta cranii par-
osseis prominentiis acutis aspera, conferre quadanus cum eo poteris qui ex Anglicis Philosophicis
ransactionibus commemoratur in laudata alias, quæ
b Cl. Kulmi præsidio Gedani A. 1732. proposita
t, Dissertatione (x): externa vero causa spectata,
tumoris tardo post ictum initio, & nullo diu,
postea autem acerbo, quamvis non continuo, dolore,
cranii carie, hiatuque non modico, possis magna
parte cum eo comparare quem in altera muliere
Jo. Saltzmanno (y) adnotatum habemus.

40. Ad Caput, univèrse acceptum, cum vulnera il-
quoque attineant quæ faciei insiguntur; cursim
uc aliqua adjungere visum est de oculorum, nasi,
brorum, linguæ vulneribus. Ac de iis quidem quæ
on tam oculorum sunt, quam orbitarum, & cere-
ri, superiore Epistola scriptum est. Quibus & illa
licias quæ toto orbitæ cavo emenso; per hujus fo-
mina, ultimosque parietes ad cerebrum in homini-
is aliquando, semper autem in iis ovibus pervene-
nt quas Romæ Wepferus (z) cunctas vidit omni-
su, motuque privatas statim ac lanio cultrum ad-
nubrium usque in alterutrum oculum immiserat;
od non nisi carotidibus juxta infundibulum abscissis,
ntriculis omnibus integris permanentibus, factum
epferus non dubitabat: quanquam, si, quod obvium
t facere, sic mactatarum cranium ipse dissecisset;
quibusdam fortasse convulneratum quoque aliquem
ventriculis deprehendisset. De oculi autem
ius vulneribus per quæ humores effunduntur, si
idem Aqueus tantummodo effusus sit, nec quid-
am punctum, aut incisum, nisi Cornea tunica, be-
sperandum esse, jam Aristoteles (a), Celsus (b),
nius (c) exemplo hirundinum, columbarum, pa-
nbarum, lacertarum viridium, mustelarum quoque
licaverant prius quam post Galeni (d) in puero
bservationem, Galeni etiam asseclæ tum in homi-
bus, tum in aliis animantibus confirmarent. Sed
treo humore, & multo magis Crystallino effuso,
m recte, ut antea, cerni possit: id vero est quod
ficile credant ii qui humores hos per Corneam eji-
ntes, ut Iris, & Ciliare corpus labefactentur, ani-
dverterint, quorum utriusque integritas ad perfe-
videndum est necessaria; ne de Retina quidquam
amus, sine qua videri non potest, quæ subducto
treo humore collabascit, aut certe corrugatur. Fac-
pen, Aqueo humore, ut sua in sede, ita in reli-
is forte quibusdam Vitrei cellulis rursus collecto,
, & siquæ compressæ intra has latebant, distendi,
Retinam explicare; num Crystallinus humor, per
aus temere inflictum cum Vitreo elapsus, gigne-
iterum? qui posteaquam a dextero Chirurgo de-
flus est, non reparatur: estque adeo ad optime-
endum necessarius, ut illi quibus depressus est, non
nt. Et sane de hujus restitutione unanimiter des-
asse qui de Vitreo non ambigebant, ex illo Elsne-
Scholio (e) apparet: in quo tamen qui expressos
ali humores omnes, & visum pristinæ integritati
e Burrhum restituisse credebatur, commemorat, &
omæ Bartholini de eodem Burrhi experimento
oddam testimonium profert, non prolaturus, si le-
re tunc potuisset, quid non privatis litteris pressius,
publico scripto fusius de unius, haud amplius,
se visi hujusmodi experimenti successu, eoque du-
o, & imperfecto, testari se posse, scripsit perpaucis

post annis idem Bartholinus (f). Nec vero Chirur-
gus Scriverius (g), is qui ad Bartholinum scribens
de oculi humoribus, a Burrho, & ab se quoque an-
seri expressis, & restitutis, *dubium sibi esse*, negabat,
idem in aliis omnibus contingere volatilibus, visum per-
fecte restitutum esse, affirmavit, sed *ex parte*, & *non*
æque feliciter sive in anseri, sive in gallo, gallina-
que, in quibus periculum fecit. In hac tamen re-
natum fuisse humorem Crystallinum intra octo hebdo-
madas, scribit quidem, sed necdum ad justam per-
venisse magnitudinem: & quanquam addit, *si adhuc*
per aliquot asservata fuisset hebdomadas, *dubium non*
esse, eum ipsum plane restituendum fuisse; dubios ta-
men relinquit legentes, quippe cum postea in retam
facili experimentum non iteraverit, ut in longius tem-
pus produceret. Sed & Zambeccarius (h) cum olim
affirmasset, ut humoris Aquei regeneratio merum
(quod fatetur) Naturæ est opus, sic ejusdem Natu-
ræ opus esse *humoris Vitrei, & Crystallini regeneratio-*
nem & restitutionem; quid autem ex ejusmodi regene-
ratione accideret, se *alio vice esse elocuturum*; nunquam
deinde, quod sciam, etsi diutissime vixit, ea de re
edidit quidquam. Imo scio, Sancassano, de eadem per
litteras quærenti, A. 1724. respondisse, sibi postquam
ea scripserat, non fuisse tempus periculum faciendi;
tamen credere, posse duos illos humores iterum gigni,
sed tardius Aqueo; id autem credere tum quia ex Be-
nevolo constaret, quibus Crystallinus humor acu fue-
rat propter opacitatem depressus, ad hujus implendum
locum Vitreum processisse, tum quia hi duo humores
nutriuntur, nutritio autem est generatio, itaque ut
nutriebantur, sic iterum gigni posse. Quæ ideo pro-
tuli, ut quid expectari ab illo potuisset, existimes.
Denique cum Theodorus Kerckringius (i) diserte
asseverasset, se *cuilibet oblato animali passim discinde-*
re oculos, exprimere omnes humores, eosque spectato-
ribus etiam auferendos tradere, atque exiguo tempore
visum in integrum restituere: idque aliquando exercita-
tionis causa ita effecisse, ut uni eidemque cani unum
cundemque oculum tertio discinderet, ac tertio sanaret;
quæro ex te, si revera omnibus expressis humoribus,
visus revera *in integrum* restituebatur, quæro, inquam,
ex te, quid causæ esse, putes, cur industrii ejus Ana-
tomici cum cætera adhuc memorentur, res ista exi-
mia una adeo a longo jam tempore sileatur, ut ejus
quali intermortua memoria, ne mentio quidem ab
Eruditissimis Viris nunc fiat in recensendis aliorum
huc spectantibus experimentis?

41. Ad Nasi autem vulnera spectant quædam etiam
ex mirificis illis quæ ad cerebrum attinuisse credita
sunt, velut quod ad Wepferum (k) scriptum est
fuisse Equiti Polono inflictum, sagitta ab uno capitis
latere ad alterum sic adacta, ut ex æquo exstaret
utrinque. Cum enim infixæ fuerit *infra temporum os-*
sa versus prominentiam ossium jugalium utriusque late-
ris, Eques autem *præter febrem symptomaticam, vix*
alia graviora, quam quæ vulneratos communiter comi-
tari solent, passus sit symptomata; mihi quidem non
modo infra cranii basim, sed per Maxillarium Sinuum;
& nasi caveas fuisse videtur sagittæ via. Ad Sinus
quoque, alios quidem, sed pariter ad nasi cava per-
tinentes, spectasse, conjicio, vulnus illud quod ex
Procopio Freindius (l) refert. Subiens enim *supra*
dextrum oculum juxta os nasi, sagittæ cuspidis ferrea,
utcumque ampla ac longa, ita alte defedit, ut conspe-
ctum effugerit annos plures sine dolore, & molestia;
ejusmodi intelligo quæ nobiliorem indicaret cupidis
sedem. Excepta enim Frontali Sinu, eique proximis
Ethmoidæis, & denique Sphenoidæo, satis spatii, in
magno præsertim capite, habere potuit, ubi sine præ-
stantium partium injuria delitesceret, quamvis longi-
tudine, & ferme etiam crassitudine minimum digitum
æquasset. Sic etiam cum scite explicavit Hildanus
(m), cur lethale non fuerit vulnus sub oculo incipiens,
& in opposita superiore cervicis regione desinens, &
viæ ferri partem primam per Maxillarem Sinum po-
suit; id pariter vulnus pro illa parte ad nasum atti-
nuit.

(x) De Exost. Steat. Clavic. c. 2. §. 22.

(y) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 100.

(z) Exerc. de loc. Aff. in Apopl.

(a) Hist. Animal. 1. 6. c. 5.

(b) De Medic. 1. 6. c. 6. n. 39.

(c) Nat. Hist. 1. 29. c. ult.

(d) De Sympt. Cauf. 1. 1. c. 2.

(e) ad Obs. 12. Dec. 1. A. 1. Eph. N. C.

(f) Act. Med. Hafn. A. 1672. Obs. 132.

(g) Ibid. Obs. 133.

(h) Experim. circa

(i) Spicileg. Anat. Obs. 100.

(k) Exercit. supra ad n. 40. cit.

(l) Hist. Medic. ad A. 560.

(m) Cent. 4. Obs. Chir. 2.

nuit. Sed & ipse Bononiæ vidi vulnus per se magnum, ad speciem autem multo maximum, ut pote quod simul ad utrumque eum Sinum, simul ad nasum externum, & ad ossa huic subjecta non modo spectabat, sed ita illorum cava referaverat, & sanguine fœdaverat, ut ad grandem inflicti vulneris hiatum, naturali eorum cavorum profunditate accedente, horrendum visu spectaculum se se offerret. Fistula enim ferrea, quam *archibuso* appellant nostrates, cum forte pyrii pulveris vi, nimia copia inclusi, hoc accento, diffiliret, puero nasum, & de Maxillari utroque osse tantum abtulit, ut Maxillares ambo Sinus simul cum caveis nasi paterent, quæ eo quoque appaiebant majores, quod ea pars etiam illius utriusque ossis quæ naso, atque ori interjicitur, antequam partim ablumpta erat, partim fracta deorsum pendebat, ut plumbeum tubum inter eam, & inferiorem maxillam interponere oportuerit, per quem, donec pars fracta consisteret, & penicilla, ac linteola medicamentis illita, de nasi caveis demi possent, puero aleretur, & spiritum duceret. Servatus est enim Pauli Piellæ Medici, & Chirurgi Experientissimi diligentia. Quem ego, non modo alios qui una adstant, horrore primum perculsos, & ab insolito, miserandoque spectaculo se avertentes conspexi, cum statim ab accepto vulnere puero in Nosocomium delato, cruenta ejus facies resecta est; adeo amplum profundumque primo aspectu visum est vulnus, quod mox attentius contuendo, & cum partium naturali, ex Anatome nota, structura, & dispositione comparando, gravissimum quidem, & magnum, sed multo reapse minus profundum esse, quam videretur, cognitum est.

42. De vulnerato autem Labro illud memini. Cum alter eadem ferme ætate puer, annorum videlicet, ad duodecim, sed Generosissimæ Stirpis, inter currendum in faciem cecidisset, fregissetque in transversum ad marmoreum pavementum unum ex superioribus dentibus Incisoris, ab ea dentis parte quæ abrupta fuerat, superius labrum transfixum est. Jamque attenta Chirurgorum cura, circumjecta vulnere labri pars detumuerat, molliorque erat facta: neutrum tamen vulneris orificium ad glutinationem vergebat; imo huic flaccidior humidiorque in vulnere caro pertinaciter repugnabat. Extranei aliquid intus latere, suspicabamur; sed quod reapse latebat, id nemini in mentem venire poterat, cum abruptam dentis partem, ut ea

vulneris orificium exterius fecerat, sic illac excidit & æger, & domestici omnes jam inde ab initio pro certo credidissent ipsi, tum mihi Chirurgi affirmassent. Ea tamen ipsa pars dentis intra vulnus condita erat: qua facile detracta, vulnus cito, & sine negotio ad cicatricem perductum est. Ex quibus, in ejuscemodi examinibus nulla, etiam verissima millima, narratione stare oportere, nisi eorum quæ rem suis ipsi oculis se pervidisse, testentur.

43. Atque utinam sicut is Puer feliciter postea adolevit & nunc inter primarios Inclytæ suæ Civitatis Principios floret, ita alter quoque, non inferiore loco natus, cum ex suo vulnere ipse quoque convaluisset, esset postea multo graviore morbi genere Nobilitatis Familiæ ereptus. Erat is trimulus, cum lusitanus laqueus est, mentumque ad marmoreum gradum allidens, quam tunc forte exertam, inter dentes ita compressam ut incideret, & obliquo vulnere, minimum transversum digitum longo, nec minori ferme ab extremo oris intervallo illam anteriorem linguæ partem ab oris qua tantum ad tractum prorsus divideret, quantum ab laterali ora ad lineam medianam. Parentes Consanguinei omnes mœstissimi, in primisque Patris magnus Patruus, Triumvir Litterarius, ex me perterras quæsierunt, non jam quo auxilii genere salvari posset, cum propter ætatem medelæ omni constrictis tibus pertinacissime repugnaret; violenter autem cogebat febrem, & linguæ tumorem, quæ ambo accesserant non liceret; sed illud unum, quod ad solatium pertinebat an spes ulla esset, fore, ut naturæ auxilio relictus, edite, & recte loqueretur. Rescripsi continuo, non desperandum, pluribus in eam rem productis exemplis, præsertim casu, ejus simillimo, qui casus natus est apud Hildanum (n). Eventus quoque, Dei beneficio, simillimus fuit. Ut enim meis ipse antequam forte Venetiis essem, insequenti anno audivi, non modo; ut ipsis Hildani verbis utar; *depravata* erat *quela*, fuitque etiam quo ad vixit, donec videlicet perniciosissimæ variolæ interemerunt. Et quod mihi verberis etiam magis, etsi recte, expediteque loqueretur linguæ tamen ex partes quæ vulnere disjunctæ fuerant cum suam singulæ cicatricem duxissent, non colluerant inter se: itaque anterior illa non secus ac tantum a vulnere, sejuncta etiam tum, ac pendula conciebatur. Haec de Capitis Vulneribus. V

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIII.

De Vulneribus, & Ictibus Colli, Pectoris, & Dorsi verba fiunt.

ETSI in Sectione hac III. (a) qua una Sepulchreti Auctor Ictus, & Vulnera complecti voluit Partium omnium, quædam interdum repetuntur, ut puta Observationis XX. §. 1. in XXII. §. 1; & XXI. §. 4. in eadem §. 8; & §. 5. inter §. 7. & 8; & quæ in Scholio ad §. 1. Observationis XXIV. in Scholio ad ejusdem §. 4. prætereaque est nonnunquam ubi aliquid in rerum ordine fortasse desideres; tamen in oppositis ad hanc Sectionem Additamentis gravius peccatur. Nam præterquam quod nihil ad vulnera, aut ictus attinens Observatio huc intruditur XXVI. quæ cum Scholiis grandes paginas occupat decem, & præterquam quod Observatione X. §. 1. & Observatione XX. & XXI. eadem Paræi, & Bartholini Historiæ rursus producantur, quæ jam supra in Sectione ipsa Observatione XXIII. §. 17. & §. 4. & Observatione XXVI. §. 8. propositæ fuerant; præter hæc, inquam, nulla omnino ordinis ratione habita, a Pectoris Vulneribus ad Tibiæ Vulnera transitur, & inter Pectoris Vulnera, tum Capitis Vulnera, tum Ventris passim interponuntur. Mihi vero nec iterare quidquam, & ordinem servare in his ad te Epistolis statutum est. Itaque cum de Vulneribus, Ictibusque Capitis novissime scripserim; nunc de proximis Colli, Pectoris,

& Dorsi agam. Et quoniam circa hæc, Valsalvæ & nostræ Observationes non eo numero sunt; ut in Litteris perscribi nequeant; utrasque, ut plerumque facere consuevi, his proponam, & ab ipsius Observationibus initium ducam.

2. MULIER quinquaginta annorum, cum in collo vulnerata, concidit, nec manus, pedes movere potest. Post aliquot dies manus iterum sed non pristino vigore, moventur. Leve accedit lirim: & denique ante septimum diem mors.

CADAVERE clam sepulto, dissectio quidem ipsa confirmari judicium non potuit de laterali Spinali medulla. Hoc tamen ex artuum paralysis ex vulneris loco, & ex parvis quæ de ipso procedunt, ossis fragmentis veri adeo simile visum est ut Observationem hanc prorsus omittendam non conciebam.

3. VIR annos natus triginta quinque, bilioso temperamento, Novembri mense A. 1688. ad medietatem sterni inter quintam costam, & sextam cultro sciactatus, illico ingenti virium prostratione corripitur, tum cum pulsus vix perciperentur, Medici brevi interitum putarent. Tribus tamen exactis horis, sensim recedunt incipiunt vires: itaque in S. Mariæ de Vita Nosocomio defer

ertur. Postridie dira tussi vexari cœpit, diarrhœa quoque. Sed hæc, crebro quidem, verum pauca vitæ materiæ excretionem ciens, die sexto desit. At in dies ita augebatur, ut ferri vix posset. A primis etiam diebus sensus erat ingentis in ventre ponderis, qui se progrediente morbo, per totum ventrem tendit; nullus tamen in thorace. Primis quoque diebus pulsus nonnihil turgidus, mediocriter autem celer, ac quidem postea celeritatem servavit; sed in diebus novus magis, magisque factus, octavo tandem die cum vita defecit.

IN CADAVERE ad incisionem a dextero sterni latere, sanguis illico qui eam Thoracis caveam implebat, magno cum impetu profilit. Sublato sternone, & sanguine spongiis auulso, novus iterum per diaphragma, quod faucibus erat, ex ventre sanguis in eandem thoracis cavam infuebat.

Quamobrem Ventrem quoque perire continuo oportuit, effusumque intra ipsum sanguinem exhaurire: cujus concretæ fibræ, per intestinum extimam tunicam in retis modum dispositæ, sic tunicæ adhærebant, ut scalpello dumtaxat separari videntur. Itaque omni sanguine amoto, & visceribus inspectum datis, ad vulneris explorationem reditum. Mediastinum, primum omnium vulneri respondens, acium erat, tum pericardium, denique partes dextere ventriculi cordis, ut rima vulneris intra eum ventriculum perveniret, atque hoc compresso, nonnihil sanguinis ex ipso per rimam prodiret. Proximum autem mediastini vulneri erat diaphragmatis vulnus, per quod sanguis, ut supra dictum est, una in alteram caveam.

4. Ex quo Galenus (b) tradidit, si ad cordis ventriculum vulnus penetraret; protinus hominem mori necesse esse: si non penetravit; aliquos non solum ea die vulnerati sunt, sed sequenti quoque nocte vivere posse, mortuorum dissectiones haud raro secus accidere ostenderunt. Quarum plures quidem habes in Senchreto; sed non omnes. Extant enim quæ adduntur, nec solum e postea editis. ut puta quæ in Actibus Scientiarum Academiæ Parisiensis non uno Volume (c) prolata sunt, verum etiam multo antiquioribus, ut quæ a Falloppio nostro (d) habita est: unde constat, sive vulnus, ut in hac Falloppii, in cordis faucibus subsistat, sive, ut in illis, in ventriculum penetret, diutius quam vetustiores opinabantur, vix aliquando posse produci. Valsalvæ Observatio si cum cæteris omnibus comparetur, ut ex iis non est iniquus ad longius tempus vita sit tracta, sic neque ex illis est in quibus ad brevius. Habet autem, quod ad junctum diaphragmatis vulnus attinet, quædam ad adaptationem digna, & unde utilitatis aliquid capere Medicis ad dignoscendum possint. Indiciis enim extantibus generati cordis, & sanguinis ex eo effusi, si ponderis sensus in thorace nullus sit, in ventre autem non modo sit, sed sensus augeatur, conjecturæ locus erit de septo Transverso ita fauciato, ut sanguinem e thorace transmittat in ventrem, præsertim ubi signum aliquod non desit. Quismodi erat in ægro proposito molestissima illa tussis, & gravisque adeo, ut ferri vix posset. Quod signum ut in quibusdam omittatur; certe a summo Chirurgo Falloppio (e) non est præteritum. Noli autem mirari quod proxima Observatione non adnotetur. Neque enim per cujusque morbi universa occurrunt indicia; ita illa habebit alia quæ in hac non leguntur. Præsertim autem sæpe ab Observatoribus adnotantur dumtaxat præcipua. Denique pro varia in eadem Parte vulneris aut constitutione, aut sede alia alias signa manifeste objicient. Quanquam autem in hac, & proxima Observatione quæ vulneris sedes fuerit, ex cæteris adscribuntur, conjici quadantenus licet; optandum tamen esset, ut in ea, totaque adeo vulneris via dependenda nihil a Valsalva præteritum fuisset quod a Falloppio possit desiderari, imo in primæ hujus historici initio diserte id quod voluisse videtur, scripsisset, ut per cultrum inter costam quintam, & sextam a Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

dextris sic adactum, ut versus sterni medium ascenderet

5. SENEX annorum septuaginta, a viginti circiter annis cæcus, cadens sinistram thoracis partem adeo graviter ad silicem allidit, ut costas frangat. Excipitur in idem Nosocomium. Pulsus erat durus: dolor in læsa parte gravans, & pungens: respiratio difficillima. Quæ difficultas etsi circa quartum diem nonnihil remittere visa est; ineunte tamen sexto iterum est facta gravior: unaque delirium accessit. Quibus perstantibus omnibus, circa nonum æger est mortuus.

THORACIS cavum sinistrum sanguinis effusi erat plenum. Costæ autem lateris ejusdem legitimæ, suprema excepta, omnes erant fractæ sic, ut septima, aspera, & inæquali fractura diaphragma vulnerasset: quod circa id vulnus undique erat inflammatum. Quod ad cæcitatem spectat: quemadmodum Crystallinum utrumque humorem Valsalva affectum invenerit, Epistola scripsi Anatomica XVIII. (f).

6. En alterum diaphragmatis fauciatum, & sanguinis intro effusi exemplum. Nulla hic tussis, nulla in ventre ponderis, sed gravantis in thorace, pungentisque doloris, respirationis difficillimæ, & delirii mentio. Pone, hic vulnus non ad tendineam septi Transversi partem, sed, ut veri simillimum est, ad carneam, neque in ventrem patens, ut eo transmittere effusum a disruptis una cum costis Intercostalibus vasis, sanguinem possit, sed in laceratis, compunctisque identidem a distractæ costæ asperitate fasciculis carneis superioribus consistens, ob eandemque causam inflammatum; jam unde extiterint omnia inter hanc, & superiorem Observationem discrimina, intelliges. Quamvis autem in sex fractis sinistris costis, & sanguine, illud thoracis cavum implente, satis causarum sit difficilis respirationis; tamen si hanc difficiliorem tunc esse factam, animadverteris, cum ad eam accessit delirium, id est secundum veterum Magistrorum sententiam, cum ad vulnus diaphragmatis inflammatio accessit; inter illas causas hoc etiam nomine diaphragmatis quoque læsionem connumerabis. Neque enim semper decepti illi credendi sunt, cum Paraphrenitidem in hujus inflammatione agnovere: quanquam non necessario has duas conjungi, a me tibi alias (g) ostensum est. Nam neque ex diaphragmatis vulnere semper exoritur sardonius risus: quod cum aliæ, tum duæ commonstrant modo propositæ Observationes. Nec tamen falso id proditum fuisse apud Aristotelem (h) ex Hippocrate (i) potest intelligi, unde illum accepisse, credebat Valsalvus (k). Confirmavitque Plinius (l) ex gladiatorum spectaculis, Romæ frequentissimis. Cujus ego aliquando inspiciens locum, non tam miratus sum, quod Celsum (m) fecutus, diaphragma membranam esse, dixerit, cui nulla sit caro, sed nervosa exilitas, quam a Dalechampio festinanter adscriptam, nec relectam, ut opinor, adnotatione, in qua falsum id esse, monstrat Anatomie, inquit, Septi quidem ambitus nervosus & membranosus est, media vero pars carnosus. Sed illuc redeo. Sive istam risus similitudinem in convulsivis diaphragmatis concussionibus spectas, ut Hippocrates videtur fecisse, qui risum hunc dixit tumultuosum, sive etiam in facie, ut plerique solent, & in his Bartholinus (n), rem confirmans exemplo quod apud Saxonem suum indicat, & per Phrenicos nervos explicans minus perspicue quam nuper Subtilissimus Professor Meckelius (o) Cervicalium unde illi oriuntur, ramulis per faciem productis; utrolibet igitur modo sive utroque accipias, sicut is risus non propterea quia non in cunctis diaphragmatis vulneribus occurrit, commentitius est; sic neque delirium licet omnes non diaphragmatis comitetur inflammatio, nes. Quod si nullam habere rationem placet vetustæ observationis; attamen negare non poteris, diaphragma, quo præcipuo utimur ad respirandum instrumento, non vulneratum modo, sed & inflammatum, & suo ex parte ob costæ septimæ fracturam orbatum fulcro, inter causas difficillimæ istius respirationis esse præcipue connumerandum.

7. VIR annos natus circiter quadraginta, qui Venerea lue diu laboraverat, per sævissimos ad

R r

ar-

(a) De Loc. aff. l. 5. c. 2. (c) Hist. A. 1735. Obs. Anat. 9. & A. 1744. Obs. Anat. 9. &c. (d) Tract. de Vulnerib. c. 28.
 (e) eod. c. 28. (f) n. 29. (g) Epist. 7. n. 14. (h) De Part. Animal. l. 3. c. 10. (i) Epid. l. 5. n. 34. apud Marcellum,
 Comment. in hunc locum n. ipsi 94. (l) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (m) De Medic. l. 4. c. 1.
 (n) Anat. quart. renov. l. 2. c. 3. (o) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1752.

articulos dolores, & spirandi, in ascensu præsertim, difficultatem torquente, cum ex altissimo loco, ad quem videlicet per scalam quadraginta graduum ascendebatur, in terram ruisset: primum quidem auxilium implorabat; sed paulo post loqui amplius non poterat, & celeri morte occupabatur. IN VENTRE, & CAPITE nihil præter naturam fuit. Sed Thorace aperto omne pericardii cavum inventum est plenum concreto sanguine: qui ex Magna arteria prope cor erupisse videbatur. Nam specillum, extrinsecus illac immissum, intra illius cavum vitum est pervenire.

8. Venam ex casu ab alto in ventre disruptam agnovit, ut alias (p) ad te scribam, ipse Valsalva. Cur igitur in hoc Viro si ob similem causam vas aliud quod rumpi in thorace debuit, non venæ id potius, quam vasi contigit crassissimis tunicis prædito, quale arteriæ Magnæ truncus est, prope cor præsertim? Fac cogites, hominem ex Venerea lue obnoxium fuisse spirandi difficultati, arteriam autem Magnam non perruptam esse inventam, sed parvo, & fortasse obliquo, ut videtur, foramine pertusam. Sic tibi, eorum memori quæ de Morte Repentina scribens ex labe sanguiferorum vasorum (q), arteriæ illius vitia, tunicas sensim perforantia, & sanguini exitum vel intra pericardium aperientia, proposui, sic tibi, inquam, facile veniet in mentem, quid in hoc homine præcessisse potuerit, unde ibi læsus arteriæ truncus tum sanguinem haud satis propellendo, respirations difficultatem, tum denique addita ingenti ob ejusmodi casum concussionem, quæ reliquum adhuc aliquem in tunica extima perumperet obicem, effundendo, mortem celerrimam afferret. Quod vitium, si Valsalva interiorem arteriæ faciem inspexisset, non difficile, ut opinor, fuisset animadvertum. Utcunque id est; certe quod in corde offendit lenis illiuscujus protinus historiam describam, jam diu antea fuisse, ex vitii ipsius natura manifestum est.

9. SENEX annum agens septuagesimum, ab alto cadit, & thoracis dexteram partem ad terram allidit. In idem illatus Nosocomium quod supra nominavimus, tanta respirandi difficultate, acutaque adeo febre corripitur, ut septimo intereat die. IN THORACIS cavo dextero nonnihil pulmo induruerat, totusque magna inflammatione affectus erat, superius præsertim, qua & ad pleuram arte adhærebat, & abscessum continebat. Pulmo autem sinister rubicundus, sed a tergo magis, ut nonnihil inflammatus videretur, nigras hic illic maculas per suam substantiam disjectas ostendit. Pericardium magnam aquæ copiam, & cor grande adeo continebat, ut bubulum prope æquaret. In cordis ventriculis inerant polyposæ concretiones subalbæ, & sic satis molles, magnæ in singulis; major tamen quæ in dextero.

10. Non dubito, quin si incommoda quæsitæ essent, quibus Senex prius quam caderet, esset obnoxius, reperta fuissent aliqua ad tantam istam cordis magnitudinem referenda. Et quanquam in allisione illa satis causæ fuit, cur pulmo dexter inflammationem, & ex hac, in suppurationem transeunte, abscessum contraheret; a veri tamen similitudine alienum non est, eo facilius contraxisse, quod jam antea pulmones a corde illiusmodi tum compressi, tum ob minus expeditam per ipsum, & quod consequitur, per eos quoque sanguinis traductionem laxati, ad hunc retinendum, si nova quæpiam causa accederet, dispositi essent, minusque idonei ad ea prohibenda quæ inde secuta sunt.

11. Nunc quando Ictus, & Vulnera quæ ad Collum, ad Pectus, ad Latera spectant, ex Valsalvæ schedis proposuimus; quatuor ejus Observationes, ad Dorfi Vulnera attinentes, subjiciamus.

12. VIRO annorum circiter quadraginta quinque, pungenti ferro dorsum vulneratur circa quintam, & sextam costam, intervallo duorum digitorum transversorum a Spina. E vulnere primis diebus non multum sanguinis, postea autem quatuor, aut quinque circiter uncias quotidie erumpebant. Qua hæmorrhagia circa

diem decimum remediis repressa, vulnus intumescens multamque emittere sanie cœpit, cujus in dies augebatur copia. Erat autem viscida, & tenax, ut rarentem longo ductu sequeretur. Diuturnam ejus excretionem, lenta cum febre conjunctam, sensim deficiente ægro, mors excepit die ab inflicto vulnere dragesimo secundo. CADAVERE dissecto

Thoracis cavum nec vulnus, nec sanie pervenire exploratum est, & quamvis hæc multos sibi sinu cuniculos fecisset, omnem tamen læsionem in extrinsecis substituisse.

13. Quanto satius sit tum cæteras, tum vulnere quoque hæmorrhagias moderari, quam reprimere, tibi confirmat historia. Neque ex proxima aliud quod colligas.

14. AGRICOLA annos natus circiter triginta, membrum bilioso, in sinistra scapula casum ad scapulam usque costam prope vertebra ingenti vulnere percussus, in idem quod superius dixi, Nosocomium accipitur. Ibi cum a Paulo Bella Medico, & Chirurgo præstantissimo diligenter curaretur, sputo sanguinis, tussi, difficili respirazione cum pulsu debili ac frequentissimo, crebrisque animi defectibus correptus, his omnibus invalescentibus, obire circa nonum diem mori posse videbatur. Sed eo die exacto, & symptomata nonnihil remittentibus, vulnus quoque ipsum inclinabat, cum prope decimum septimum reterte, quamvis sine inflammatione, vulnus intumescens, & crebrisque vehemens cum pulsu languido, & diffuso universum corpus rigore, sensus ponderis in thorace laboriosus anhelitus, ac purulentæ urinæ accesserunt, & post hæc mors denique die ab accepto vulnere dragesimo sexto. THORACIS dissectio instituta cum Petro Molinello, & Francisco Guicciardino, & Francisco Nosocomii Medico Assistente. Cum sterni excelsi causa, culter in dexterum thoracis cavum pervenisset, illico multus exsiluit humor, lactis sero non valde dissimilis, quo in humore pulmo natabat. Illo exhausto cavea in hoc inventa est sinuosa, purulentæ materiei plena, hianti ore cum eo communicans thoracis cavum. Alterum autem, idest sinistrum, cavum thoracis, quoque vulnere, ut indicatum est, respondebat, nec purulentæ materiei quidquam, & pulmonem omnino illæsum sanum continebat. Livebat quidem ea pleuræ pars, quæ vulnere proxima erat; sed nullum prorsus habebat ramum; nec vulnus, summa diligentia penitus exploratum, ultra secundam ipsam costam introrsum pervenerat.

15. Symptomata quæ dum ægrotationis historiam legeres, a vulnere esse existimaveris in thoracis cavum perveniente, dissectione perlecta, a pulmonis inflammatione, suppuratione, & hanc secuta empyemate fuisse, intelligis. Itaque ut in cæteris ægrotationibus, sic in vulneratis quoque non omnia semper imputanda sunt primo, evidentique morbo, sed hæc posse alium qui ab eo non pendeat, adjungi, cogitandum est, & vel quando symptomata a primo esse videntur, num ab adjuncto aliquo potius sint, suspicandum, & diligenter inquirendum, velut hic ex indicibus quorum fortasse nonnulla erant, inflammationis, & ad sinistrum qua ex parte erat vulnus, sed ad dexterum pulmonem spectantis.

16. JUVENIS annos natus viginti duos, cui fauciatum quasi in medio dorso sic tamen, ut vulnus nonnihil vergens ad sinistras, tendat initium versus sextam & septimam costam. Non multo post inflicto vulnere, febris accedit, huic autem, post dies aliquot, vis spirandi difficultas, levis quoque, & irrita tussis magnus vero circa stomachum dolor, nec modicus, & tunc abdominis tumor. Demum ingravescente respirazione, prope decimum sextum diem æger moritur, & parente toto corpore icterico. VENTRE aperto, intestina conspiciuntur aere turgida; jecur vero secundum naturam se habens. Thorace inspecto, in imo utroque ejus cavo nonnihil seri inventum. Cum autem pulmo sinister ad pleuram valde adhæreret; membranæ productiones, per quæ

hujus supra anteriore parte necessebatur, quasi hic madidæ visæ sunt: itemque peculiaris adhæsiō a visæ est, qua idem pulmo cum pleura ibi committatur, ubi vulnere respondebat, ut sine laceratione ferari non posset. Vulnus vero etsi inter Spinæ adjacentes osculos ad pleuram ipsam perveniebat; hanc tamen perforasse, non constitit. Ceterum pulmones multis in locis tuberculis scatebant majoribus, minoribusque: horum plura, jam suppurata, saniem incisa emittunt, alia illæscæ glandulæ similitudinem adhuc servant. In pericardio paululum feri. In singulis cordis atriculis singulæ polyposæ concreciones, inde in azygos, annexasque venas productæ; major in dextero, minor in sinistro.

17. Hic Juvenis quoque, nisi accedens ad cæteras causas, interna fortasse aliqua convulsio, cui circa stomachum dolor, intestinorum ab retento aere distentio, ictericus totius corporis color imputentur, citiorem tulisset interitum; facile disruptis pulmonum tuberculis sanguine, & pus expectorasset, quæ penetranti thoracem vulnere visa essent adscribenda. Num tamen ex profundo vulnere pus in sanguifera vasa excedit, quemadmodum ex cerebri vulneribus contingit, nuper (r) scripsimus, in pulmones illatum, tubercula illa excitaverit, an vero ipsa jam ante vulnus hæc, per se esse cœpissent, in medio relinquimus.

18. JUVENIS alter sinistra dorsi parte vulnus accipit, quod deorsum oblique & dextrorsum pergens, vertebra radendo, denique inter sextam & septimam costam dexterum thoracis cavum ingreditur. A vulnere per dies aliquot levem spirandi difficultatem patitur, & dolorem quandam, respondentem in anteriore corporis parte: dolet quoque dum ab uno in alterum se convertit. Pruritu etiam quodam modo in hoc, modo in illo loco vexatur. His die quinto accedit sanguis cum sputo sanguinis, tum quidam in artubus inferioribus stupor: quem excepit paralytis a corporis medio ad pedes extremos usque, ut movendi, sentiendæ facultas non nisi in thorace, & superioribus partibus remaneret; simul ingruit abdominis tumor, & flatu, lotique, & alvi recrementorum suppressio. Post hæc paralytis adventum, æger melius sibi habere videtur. Animi tamen defectioibus aliquoties corripitur: in quarum una, octavo ineunte die, moritur.

CADAVER dum movent, ingens copia sanguinis erumpit e vulnere. Hoc inter duas quas diximus, costas prope vertebra dexterum thoracis cavum subit; ut laceratis facile Intercoastalibus vasis, hinc tantum sanguinis exisse videatur. Pulmo dexter qua parvulnere respondebat, nihil ibi quod sub sensum cæcet, peculiaris læsionis ostendit præterquam in extima tunica nonnihil erosa: Totus tamen rubens, & humidus erat. Pericardium feri plenum. E dissecto de spumofus sanguis, & fluidus erumpebat; in eoque ventriculo dextero polyposa concretio reperta est.

Ventre aperto, intestina omnia aere turgida, in quibus humor quidam atro colore tinctus. Vesica lotio operta erat. In ventris cavo libræ aliquot feri stagnabant.

19. Ut recte Valsalva sanguinis illam effusionem a parvulnere, erosive Intercoastalibus vasis, ita paralytim compuncto, aut ab acri sanie irritato eorum socio non haud perperam fortasse repetes. Inde enim coniectio, ab hoc autem constrictio: unde resolutio, quemadmodum alias (s) explicavimus, fieri tanto amplior potest, quod cum longissimo illo nervo quem Intercoastalem vocant, Costalis quisque colligatur. Compuncti enim nervi Costalis indicium habes ex dolore illo qui in anteriore corporis parte, quo is contendit nervus, respondebat. Sed quanquam his positis, non difficile historiam istam explicare; tamen si melior tibi ratio occurrit qua rem assequamur, non invitus assentiar.

20. Hactenus Valsalvæ Observationes; jam nostras sequere: quas eodem ordine adscribemus; quanquam de his quæ ad sauciatum Collum attinent altera cum ad aliam (t) missa sit, non est cur iterum nunc mittam. Altera autem brevissima est.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

21. VIRO imum collum transfixum est antequam deo ut foramen quod ferrum subiens fecerat, ab eo quod fecerat egrediens, vix digitum pollicem transversum distaret. Is cito, suffocati instar, est mortuus.

CADAVER, etsi non ob vulnus, sed ut per tentibus Amicis multa, & varia ostenderem, ad naturales Partium structuras attinentia, a me Venetiis sub initium A. 1707. dissectum est; simul tamen hominem ex suffocatione periisse, confirmavit. Nimirum Asperæ arteriæ annulus ab annulo divisus, aditum sanguini, ex incisæ vasis prodeunti, patefecerat, per quem in arteriam illam, pulmonesque irrueret.

22. Super profundis colli vulneribus duo potissimum a me quæsitæ esse, memini. Primum, sauciato vasorum sanguiferorum trunco aliquo, aut ramo non ex iis minutis quos remediis inditis adstringere satis liceat, quam arte prohibere Chirurghi sanguinis profluvium possint? Respondi, non una posse, si ad tempus aliquod; nulla ferme, si de ægro diutissime servando agatur. Illud enim, incisæ ipsi venæ Jugulari Internæ crusta per candens ferrum inducta, consecuti sunt donec crusta excideret, ut est apud Jo. Bohnum (u): ex quo non hæc modo, sed plures addi Sepulchreto poterant Observationes peculiare cadaverum eorum qui ex vulneribus obierunt. Experimenta autem quæ tibi Epistola XIX. recensuimus, ostendentia Carotidibus arteriis, aut Internis venis Jugularibus vinculo constrictis, non ea cito contigisse quæ olim metuebantur, addere animum Chirurgo possunt ad alterutram alterutro in latere obligandam, ut ad tempus aliquod sanguinis fluxus cohibeatur. At diutissime cohiberi non modo per ea quæ crustam inducunt, non posse, manifestum est; sed neque post vincula iis truncis injecta, facile sperandum est, non eas citius, tardiusve noxas esse accessuras quæ mortem per se ipsæ denique afferant, tametsi in vinculis injiciendis nihil a Chirurgo peccatum esset, aut prætermisum. Cum enim trunci illi ambo sint cum Vagis, & Intercoastalibus nervis intra membranæ, vel, si mavis, cellulosa quasi vaginam conclusi; perdifficile est in profundo, & a profluente sanguine aperto loco alterutrum ita constringere, ut non simul aut alter, aut ex iis nervis alteruter una constringatur, aut acu subter trajecta lædatur. Neque, si obliganda arteria sit; vinculo infra vulnus injecto adstringere satis est, ut illa ostendunt, quæ modo commemorabam, experimenta; sed altero supra vulnus opus est. Neque ut in artubus, ita in collo est illi compressioni locus, quæ per fasciam fit, *torcular* vocitatum, ad sanguinis sive in constrictam arteriam impetum minuendum, sive profluvium, dum Chirurgus agit, intercipiendum. Universo enim collo eam compressionem adhiberi, tum arteria Aspera prohibet, tum vasa cætera non sinunt, quæ minime sunt comprimenda. Inter eam autem fasciam, & certas alias colli partes, eamque præsertim quæ comprimenda est, etsi excogites quæ sic interjicias, ut horum prominentia fasciam ab iis locis arceat quæ minime premenda sunt, tamen is qui maxime premendus est, quam ratione premi poterit quin simul cum premenda arteria, vena quoque, & nervi quos una ferri, diximus, comprimantur? Itaque ex his intelligis summam rei difficultatem. Ex superioribus autem satis perspicis, si difficile est truncum aliquem ita vincire, ne proximæ alteri parti noceas, dum in profundo, & sanguine scatente loco res agitur; satis, inquam, perspicis, quanto difficilior sit ramum aliquem proximum sine eo periculo deligare, cum ad illas difficultates tenuitas quoque accedat, quæ, si nihil aliud, certe pervidendi, quis de ramis vicinis pluribus sauciatus sit, aut ubi sauciatus, facultatem plurimum minuit. Quæ omnia etsi uti dixi, ita esse debere videantur; tamen haud ignarus, nonnunquam succedere posse quæ sperare minus auderes; idcirco responsionem meam contraxi, ut nulla ferme arte rem consequi licere, dicerem. Nec me ita respondisse pœnituit, cum in curationem postea incidi vulneris, Jugulari Internæ venæ inflati,

) Epist. 51. n. 21. & seqq.
) Epist. 11. n. 18: 20. (t) Epist. 44. n. 7.
) De Reun. Vula. S. 2. c. 2.

a Cel. Schlichtingio (x) propositam, cujus spem ut omnes imitari possunt, sic utinam & felicitatem consequi possent.

23. Sed illa in colloquiis. Alterum per litteras quaesitum est A. 1735. Juveni viginti quatuor annos nato, bonoque corporis habitu praedito, inflatum quadrangulato acuto pugione vulnus fuerat, quod a colli sinistro latere tribus infra auriculam transversis digitis, oblique tendebat initium versus Spinalis medullae. Et si e vulnere nihil ferme prodibat sanguinis; tamen illico Juvenis concidit, movendi, & sentiendi facultate in omnibus quae infra caput sunt, partibus adeo destitutus, ut domum ferendus fuerit, & in lectulo collocandus, ibique cum inter paucas quas aegre respirans, edebat voces, frigere se, diceret, igni ardeo vase temere femoribus, tibiis, malleolis admotis, exustiones, quae in foeda ulcera degenerarunt, nequiquam senserit. Alvi primum, & vesicae recrementa non reddebat; post aliquot autem dies lotium inscius, nedum invitus, emittebat. Cum a Medico, Chirurgoque diligenter curaretur; die exacto decimo septimo primum aliquid sentire coepit sinistram corporis latus, vigesimo autem sinistri utriusque artus digiti nonnihil moveri, inter eum vero, & trigessimum diem sensim utraque facultas magis, magisque augeri in sinistro quidem latere. In dexterum autem, id est vulnere oppositum non nisi trigesimo secundo die redire sensus coepit, tum deinde & motus, ad eundemque modum paulatim augescere. Et quanquam sic satis die quadragesimo corpus universum sensus, & motus jam erat compos, sic satis, inquam; nondum enim stare, nedum incedere licebat; imo etsi VII. Kal. Junii, cum vulnus, inflatum fuisset postridie Kal. Februarii; Juvenis vix e cubiculo egrediebatur, & crure utroque extenuato, & quasi arefacto, non secus ac infans qui ingredi addisceret, lente, & pedetentim incedebat; tamen & motu, & sensu infirmiore etiam tum utebatur dextera parte, quam sinistra. Hujus igitur discriminis cum ex me causa quaereretur; ponendam videri in medullaribus illis fibris, indicavi, quae inter dexterum, sinistramque latus initium ipsius medullae Spinalis traductae (y), laesionis huic lateri ibi quidem illatae effectus possint in oppositum corporis latus omnino interdum, alias majori ex parte transferre. Quae explicatio ut nihil habeat peculiare; quippe aliorum subnixae explicationibus hemiplexiae a vitio oppositi cerebri hemisphaerii inductae; historia tamen haec cum ostendat, quanto etiam inferius esse aliquando possit vitii sedes eundem effectum afferentis, minime vulgaris mihi visa est, eoque digna quae a me tibi inter caetera colli vulnera proponeretur. Jam vero ad Thoracis ipsius vulnera progrediamur.

24. VIR ad claviculam alteram vulneratus ante mensam propemodum fuerat. Et vulneris quidem curatio bene procedere videbatur, cum denique mentis hebetudine, & rigoribus, quibus nequaquam par calor respondere, tentari coepit. Inter haec mortui cadaver in Gymnasium allatum est; unde Anatomicum, donec magis idonei copia fieret, docere inciperem ante Januarii finem A. 1732. VULNUS in Thoracis cavum non perveniebat. Cum vero oppositum vulnere latus jam intra biduum a morte exterius virere, animadvertissem, neque intra thoracem causa ulla apparet viroris illius; in parietibus quaerendum censui, deprehensumque est pus inter musculos & laterum, & dorsi. Sed & alibi abscessus erant, ut ad Pyramidales Abdominis musculos. Nihil tamen puris intra Ventrem, Omenti dumtaxat, & intestinorum pars aliqua virebat. Jecur quidem, lien, ventriculus, & vesica aequo erant majora. Sed nullum praeterea vitium aut ipsa, aut viscera alia ostendebant. Sedes illae tantummodo quas inter musculos pus obtinuerat, vitiatae repertae sunt.

25. Ex hac quoque historia satis apparet, pus, in sanguifera vasa exceptum, alio transferri. Inter musculos enim, non claviculae illi proximos, sed oppositos, aut longe diffitos quomodo, non per sanguifera vasa traductum, ipsum per se pervenisset? Sed longe majore

ris momenti, id est vulnerati cordis Observatio proferamus.

26. MEDIOLANENSIS pauper, annos natus quadraginta, sic satis torosus, & sanus, nisi quae foeda scabies artus hic illic deturpabat, bene prandens & potus, cum altero suae sortis rixatus cultro inflatum vulnus accepit duobus infra sinistram mamillam transversis digitis. Paucis tunc, & postea sanguine prodente, per se progressus est ad passus septuaginta: confedit, & quae in prandio sumpserat, vomens, intra senihoram, aut certe non multo amplius interijt VI. Idus Martii A. 1725. CADAVER

in Lyceum illatum, ut Anatome absolveretur, quae secundo loco tunc habebat Cl. Joannes Baptista Vallerius, summa ab utroque nostrum diligentia perlustratum est. Et plura quidem adnotata sunt non ad hunc locum spectantia, ubi fere quae minus secundum naturam visa sunt, ea dumtaxat proferimus. Quae ut proferam de vulnere scribam, paucis perstringam, huc deinde. In Ventre lien, caetera sanus, aliquanto magis secundum omnes dimensiones fuit, quam iuxta & congrua staturae hominis, & jecinori videretur convenire. In cujus vesicula quod pauca esset bilis, minime miratus qui scirem, & vomitum, & copiosum prandium, unde expressa esset, praecessisse, & sane ad larii ductus osculum, in eaque vicinia Duodenum testinum flava bile madidum conspiciebatur.

Quae ad Caput attinet, sanguifera vasa erant turgida, fere etiam ob distendentes aereas bullulas, quarum plurimae passim in cerebri vasis, & sub tenui meninge viduae extricatas fortasse a sanguine ob tempestatis tepore praesertim post longam ab interitu moram; ad cerebri interiora examinanda non nisi decimo tertio die pervenimus: quo tempore, detracto cerebro, cranii cavum animadvertimus multo ad occiput fuisse amplius in dexterum latus, quam in sinistram.

Sed Thoracis vulnus, quae primis diebus inspeximus, ad hunc diem se habere. Illius cavum sinistram multum haud effusi sanguinis, multum pericardium quoque, fluidum, & qualis in hoc cadavere alibi etiam vivus est, magis aequo soluti, & fere aquosioris, an ab epoti humoris coagulati qui cito per chyliifera vasa in sanguifera traducitur, & gustatae tamen, & obliquitas vulneris obstiterunt opinor, ejusmodi sanguini, ne per vulneris exterioris orificium proflueret. Quo ab orificio viam cultri sequentes, cognovimus, hunc ab eo quem diximus loco inter costam, & costam adactum, oblique sursum & dextrorsum ad mediastinum, pericardium, & antea latus sinistri cordis ventriculi pertundendum, circa medium ferme longitudinis ejusdem lateris, pervenisse. Erat quidem in exteriori cordis facie vulnus angustum sed non minus longum, quam transversus extremi digiti; ut aperto a me eo ventriculo, & rarer primum, in facie interiore sinem vulneris non parere, donec rarus quod erat, ab appositis carneorum certulorum reticulis vulneris foramen obduci, his, ut in pistola Anatomica XV. (z) dictum est, diligenter amovendo manifestum omnibus fuit, vulnus tota parietis crassitie, & intimaque membrana pertusa, in cavum ventriculi pervenisse. In pulmonibus non modo faciem ipsam anteriori ex nigro variegatam, sed & ciborum partem deprehensimus, quam, dum hi vomitu rejicerentur, perturbatissima illa totius corporis agitatione, & deficientium virium languore, instrumentorum quae ad fauces sunt, opportunis officiis, larynx interceperat; ut illorum portio non exigua, praeter illam quae in bronchiis erat, in Asperae arteriae trunco substitisset. Qua ex re quoque rariorem fuisse mortem, non dubitavimus, & certe fere vel primis diebus turgens a vasis sanguine distensum suffocati hominis videbatur.

27. Cordis vulnera quae ad ventriculum sinistram pertinent, rarius occurrunt, quam quae ad dexterum. In dextero cor positum est, ut vulneribus quorum pleraque everso insiguntur, multo minor pars illius, quam hujus ventriculi, obijciatur. Quod eadem providentia factum est, quae crassiores sanguiferorum vasorum trunci, ubicunque licuit, aut profundius positi sunt, aut ad minus patenter injuriis sedem retracti. Sic Crurales magna ex parte per

na, & per poplitem; sic Brachiales per id humeri
 us feruntur quod thoracem respicit, non quod ex-
 iora. Sinister autem cordis ventriculus is certe est,
 us vi sanguis ad cerebrum, & in omne corpus im-
 litur; ut si ea valde infirmetur, & ejus ventriculi im-
 diatur munus; protinus mori necesse fit: quod ve-
 Galenus (a) pronunciavit fore *præcipue si cordis si-*
træ partis venter fuerit vulneratus. Nunc si cordis
 vulnera memoria repetas, quot in Sepulchreti hac
 Sectione (b) leguntur; minus jam miraberis, lon-
 plura esse quæ ad ventriculum attineant dexterum,
 illa quoque duo attinent quæ superius (c) ex Hi-
 ria indicavi Regiæ Scientiarum Academiæ Parisien-
 : ex perpauca autem quæ intra sinistrum pervene-
 nt, nulla esse post quæ vitam ad diem, non dico
 gesimum tertium, aut decimum sextum, aut nonum,
 septimum, sed ad quartum, aut quintum homo
 duxerit, ut non semel produxisse videbis post vul-
 s perforans ventriculum dexterum. Perforato fini-
 o, illico mortuum invenies tum quem Diemerbroe-
 ius (d), tum quem Timæus (e) proponit. Horam
 idem vixit quem Lucius (f), imo quatuor aut quin-
 e alter, cujus in Sepulchreto mentionem exta-
 , non credo, quem describit Dolæus (g), utrum-
 e cordis utroque ventriculo trajecto. Sed quid ho-
 , aut horæ aliquot ad tot quot diximus, dies? ad
 decem nimirum, imo ad tres & viginti, ut certe
 dit Fantonus pater; hujus enim illam Observatio-
 em quæ in Sectione hac (h) legitur, ad ventricu-
 m spectare dexterum, si forte ob aliquem typogra-
 i errorem dubitas; omnis tibi evellatur scrupulus,
 eandem, ut semel, iterumque a Cel. Filio (i) est
 stea edita, perlegere volueris. Est quidem in Sepul-
 chreti calce, altera parentis Observatio (k) in eo qui
 erat 17. dies, cum esset *cordis septum in basi vul-*
atum, vulnere leviter penetrante sinistrum ventricu-
um, & in dextro finiente, sive, ut filius (l) postea
 dit, *vulnere leviter attingente, sive leviter ladente*
strum cordis ventriculum, & in dextrum penetran-
 ut facile conjicias, a tenui & peracuto gladio per
 tum oblique adacto, obiter perstrictum sinistrum,
 rtum autem, quamvis parvo foramine non secus at-
 in illa altera de qua primum dixi, Observatio-
 fuisse dexterum. Ne vero in historia hæreas quæ
 eandem hanc Sectionem (m) ex Henrico ab Heer
 relata, credens, quia *basim cordis ejusque conum,*
in insigni laceratione transverberatum globis sclopeti-
bus offendit, vulnus in sinistrum ventriculum per-
isse; totam lege, agnoscesque, in neutrum pene-
isse; neque enim mirantibus quomodo ad septimæ
in finem potuisset ægri illius vita produci, satisfac-
e licuisset, ostendendo, ut tunc fecisse se dicit, Ma-
um dogma, sola cordis substantia læsa, si ad ven-
culos vulnus non penetret, aliquos dies posse ægrum
perere, dum phlegmone superveniente abripiatur. Nec
 quidem fugit, præter variam sedem, rectitudinem
 que, aut obliquitatem, brevitatem, aut longitu-
 ein, præsertim vero amplitudinem, aut angultiam
 neris plurimum facere ad accelerandam mortem, aut
 ardandam, ut magis, minusve cor læditur, aut plus,
 minusve sanguinis ex utrolibet ventriculo effundit.
 circa & hominem hunc quem ipse dissecai, ali-
 into amplius vitam trahere potuisse, existimo, nisi
 vulnus suffocatio accessisset (eorum enim quæ cum
 nere cordis junguntur, in illis qui citius intereunt,
 puta in quadam Maucharti (n) Observatione, ha-
 ada est ratio) non tamen quandiu traxit is quem
 ora (o) ex Valsalva descripsi, qui dextero pertuso
 triculo, ad octavum pervenit diem. Colligendum
 em hoc discrimen videtur ex collatis inter se tot
 s quas indicavimus, hujus, aut illius fauciati ven-
 tuculi Observationibus, nisi obstet aliquid eorum quæ
 do sunt dicta, aut alia etiam, ut in hoc qui fuit
 ne dissectus, imposta alia aliis, & sic vulnus ope-
 ntia lacertulorum reticula; ut in eo quem inspexit

Bartholinus (p), vulneris *labia coincidentia*; ut in eo
 quem Billyus (q), *grumus sanguinis concreti vulnus*
cordis obturans: aut si nullus obex sit, ipsa cordis in
 se contrahendo, &, quod consequitur, in sanguine
 per vulnus extrudendo summa infirmitas, quod in me-
 moratis Fantoni historiis crebræ animi defectiones, aut
 sanguinis effluentis copia indicant. Quas fortasse ob-
 caulas, ex parte saltem, non ante sextum interiit diem
 is adolescens, cujus dexterum cordis ventriculum fau-
 ciaverat culter, vulnere sex lineas Parisienses æquante,
 secundum horizontem inflicto, pollicum trium a mu-
 crone intervallo, & ab externo pariete ad oppositum
 perveniente. Magna fuerat sanguinis profusio, ma-
 gna, præter leviores animi defectiones, nec una
 syncope, tribus autem postremis diebus nulli
 ferme amplius pulsus, qui secundo, & tertio die cum
 vehementi febre viguerant, quæ cum aliis ab initio
 ad finem usque diligentius sane adnotatis, quam in ple-
 risque vulnerati cordis Observationibus legisse memi-
 nerim, videre poteris ab Auditore olim meo Stephano
 Gaspareno (r) Medico, & Chirurgo Feltrienfium Spe-
 ctato, presse quidem, at perspicue descripta.

Hæ-
 tenus exposita cum recenserem, eximius allatus fue-
 rat Archiatri Illustris Senacii de Corde Tractatus,
 cujus illud caput (s) quod de Vulneribus Cordis in-
 scribitur, cum perlegerem, nihil quod ad theoriam;
 ad Observationum utilem inter se collationem, ad si-
 gna, & ad ipsam quoad licet, curationem pertinere;
 desiderari posse, vidi. Quamobrem tibi auctor sum,
 ut totum, nec semel verles. In Observationes enim
 simul incidet quarum nonnullis ipse carebam, & in eas
 præcipue, quas indicat, proprias, inter easque præ-
 fertim quæ illuc attinent, ut confirmet, posse vulne-
 ra in ventriculos pervenire, nec magnam tamen con-
 tingere sanguinis effusionem, sive quia grumo sangui-
 nis oclusum profundum vulnus invenit, sive quia
 vulnere ipso irritatæ fibræ ita se contrahant, ut san-
 guini exitum intercludant, sive quod vulnus obliquum
 sit; exemplum autem singulare profert magnæ obliquita-
 tis; vulnus enim vidit in quo gladius per substantiam
 cordis a mucrone ad basim trajectus fuerat. Cujus-
 modi genus obstaculi etsi in ventriculi dextri-vulneri-
 bus ob parietis tenuitatem minus facile fieri posse ad-
 monet; non negat tamen, sanguinis effusionem ex
 ventriculo hoc quoque interdum esse non ita magnam.
 Utrolibet autem ex ventriculo si hæmorrhagia haud
 tanta sit, ut celeriter per se occidat; magnum tamen
 postea ex accedente inflammatione, & nisi hæc di-
 scutiatur, ex non modica suppuratione instare periculum.
 Sed hæc malim per te videas, quam ex me intelligas.

28. Ex vulnere quoque sanguiferi majoris vasis ex
 iis maxime quæ thorace concluduntur, arteriosi præ-
 fertim, celerrime plurimum sanguinem effundi, homi-
 nemque interim, nisi & ratione manifestum, & cre-
 bris esset fauciatorum dissectionibus comprobatum,
 Observatio ostendere posset, quam Sepulchreto addes,
 Jo. Andreae Usenbenzii (t). Et tunc quidem facile
 Professori licet, unde sanguis prodierit, demonstrare.
 Contra, si læsum vas tenue sit, sanguis lente exiens,
 occidere aucta paulatim, sed assidue, sui copia ho-
 minem poterit; at vix, imo interdum, nisi tempus
 injectionis ope inquirendi datum sit, ne vix quidem
 undè exierit, invenitur, velut in viro, cujus altera
 thoracis cavea ex vulnere conspecta est plurimo sangui-
 ne referta. Sed unde hic effluxisset, obscurum adeo
 fuit, ut ne Mediaviæ quidem nostri mihi perspecta
 diligentia potuerit inveniri. Historiam minime alio-
 quin contemnendam, ut ipse mihi narravit eodem fe-
 ctionis die, qui fuit Kalendis Maii A. 1742, sic te-
 cum protinus communicabo.

29. COQUUS hic erat ex Gallia, quem is quo-
 cum forte rixabatur, districto ense, obliquo a dextris
 sinistrorsum ictu, fauciaverat. Et vulnus quidem ma-
 nifestum erat circa latus dexterum medii fere sterni:
 num vero in thoracis cavum perveniret, neque spe-
 cillo,

(a) De Loc. aff. l. 5. 2. (b) Obs. sub n. 23. & in Addit. Obs. 3. (c) n. 4. (d) Obs. 23. cit. §. 2. (e) Ibid. §. 18.
 (f) Ib. §. 16. (g) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 188. (h) Obs. cit. 23. §. 12. (i) Patern., Obs. 33. (k) Obs. 17.
 (l) Obs. 17. (m) Obs. cit. 23. §. 10. (n) 9. Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 18. (o) n. 3. (p) Sect. hac, Obs. cit. 23. §. 15.
 (q) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 3. in Schol. (r) Observ. Med. Chir. 9. (s) l. 4. ch. 6. (t) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 58.

illo, neque arte ulla alia dignosci poterat. Tussis, & sputa, sanguine interdum hic illic infecta, certi nihil significare in homine poterant, a longo jam tempore tussi, & cinereis, ac sanguinolentis sputis, cum spirandi difficultate obnoxio. Hac tamen facta erat nunc multo major, febremque habebat adjunctam cum magna pulsuum frequentia, duritie, impetu, sine ulla tamen intermissione, aut inæqualitate. Postremo quoque vitæ die, qui ab inflicto vulnere quartus fuit, etsi pulsus facti erant pessimi; æger tamen & supinus, & in utrum liberet latus cubare perrexit; quin etiam in lectulo sedens, epistolam scripsit: neque unquam de cordis angore, aut dolore ullo conquestus est.

MORTUI vulnus rimando, una quidem ex iis quæ cum sterno committuntur, costarum cartilago incisa ad suæ altitudinis usque medium reperta est; sed reliquum ensis iter perspicue deprehendi non potuit. Sic enim thoracis cava se habuere. Dexterum nihil nisi pulmonem continebat, ad pleuram undique annexum, flaccidum, subnigrum, pessime constitutum, sine ulla tamen duritie. Cavum autem sinistrum fluidi sanguinis plenissimum fuit, in quo pulmo, undique solutus, & sanus, natabat. Sterni interior facies sinistro in latere fugillationem quidem aliquam, sed incisionis nullum prorsus habebat vestigium, quod neque ullo in vase, neque in pulmone deprehendi potuit. Pericardium, quod a dextris crassius factum, sui parte aliqua cordi videbatur adhæsisse, pus flavum, mucosum, non multum continebat. Cordis exterior facies inæqualis, & quasi corrofa. In ventriculis non sanguis, sed polyporæ concreciones fuere. Substantia autem cordis laxa adeo, & flaccida erat, ut tametsi circa basim ventriculi dexteri, ubi pars quædam exigua mucosi illius puris exterius adhærebat, visa sit foramen habere, facillimeque specillum admiserit, dubium tamen fuerit, num foramen antea esset, an ob laxitatem ipsum sibi specillum fecisset. Sic veteres thoracis morbi, ut vivente homine, Medicos, ita mortuo, Anatomicos suspensos tenuere.

30. Ensem in sinistram thoracis caveam pervenisse, & vas aliquod sanguiferum vulnerasse, effusi in eam sanguinis copia ostendit, tametsi quodnam illud vas fuerit, incertum est. Cum ea autem caveæ utriusque, & cordis, ac pericardii constitutione quomodo illa esse, aut abesse possent quæ ex historia certissime constat fuisse, aut abfuisse, quanto difficilius est intellectu, tanto magis hujus memoria Observationis est retinenda ut fieri interdum quæ minus consueta sunt, non ignorantes, signorum præsentia, aut absentia multum quidem plerumque, sed non semper omnia tribuamus.

31. De Thoracis Vulneribus hætenus: de quibus memorabilem ob levia signa gravissimi eorum effectus historiam leges Jo. Hadriani Slevogtii (u). Nunc Ictuum, & Compressionum quæ sine vulnere Thoraci accidunt, nonnullas Observationes addituri, ab illa initium ducemus quæ nobiscum olim fuit ab Ignatio Pedratto, Cremonensi Medico, quem tibi alias (x) laudavimus, communicata. Tu cum altera conferre poteris, ab Slevogtio eodem (y) proposita.

32. VIR ex equo labitur. Jacentis pectus equus percussit altero pede. Nulla inde exterior læsionis nota: sed difficultas spirandi tanta, ut neque sanguinis missionibus, neque datis, impositivæ opportunis remediis consequi potuerint Medici, ne intra decimum quintum ab ictu diem mors ingrueret. COSTA nulla in dissecto inventa est quæ fracta esset; sed inter costas, & pleuram non parvus tumor quasi ex putrido sanguine congesto, cum labe respondentis pulmonis.

33. PUER rusticus annos natus ad decem, humi jacebat, cum rotæ carri super thoracem traductæ sunt nescio quo posito jacentis. Hoc scio, intra ho-

ræ dimidium exspirasse, Bononiæ autumno A.

CADAVERIS cum partes quasdam, secundum naturam se habentes, Anatomes studio perlustravit in Thorace effusum sanguinem, & costas aliquas sinistras depressas, & fractas; a dextris autem pericardii inferiorem lobum a tergo distruptum, id est gno secundum longitudinem, profundoque hiatu pericardii offendi: in corde vix aliquid sanguinis; non autem polyporæ concrecionem.

34. Post ea quæ superioribus Epistolis scripta sunt de magnis intra caput, exterius integrum, ex ictu vi repertis læsionibus, hisque interdum in opprobriis parte; non magnopere, opinor, expectas hæc duas explicem Observationes. Secundæ tamen accedere causam vides a repentina compressione, & aeris, & sanguinis plenum arctante, & ad opprobriis costas urgente. Ad primam autem illa videbis atque re quæ de ruptis, integro abdomine, ventris Pericardii interioribus alio loco (z) proponuntur. Hic proferat juvat quasdam alias, quæ a te Sepulchreto addita sunt, historias commemorare, ad thoracis ictus & compressiones, de quibus agimus, attinentes. Proferat igitur suspicione Gahrlepii (a) de ossibus intercostalibus, & tunicam pulmonum ad juncturam costarum genitis, quasi prima eorum causa fuisset olim pericardii ad solum vehementissima allisio; lege apud Bohrerum (b) de illo Senæ adeo violenter ad scamnum allisio costis quinque transversim fractis, intra nycthemeram suffocatus obierit. Alterum quoque idem Auctor diffecit multo citius mortuum, quia præter costas multo plures confractas, nonnullasque luxatas, ex ruptis Intercostalibus vasis, & altera ex Internis arteriis Mammariis effusus intra thoracem sanguis suffocacionem acceleraverat. Hic autem curus onustus fuerat subactus. Suffocatio pariter, sed inopinata die morbi undecimo, hominem sustulit quem profectum equi pedes calcaverant, rota autem onustus curus per dorsum traducta, compresserat. In hoc, præter alia, tres costas fractas, & quarundam cartilagine plane disruptas conspexit Theodorus Zuingerus (c). Meryus (e) autem Senis, cui pectus rotæ presserat transeuntis rhedæ, fractas costas invenit duas, emphysematis tumore primum ad fracturæ sedem incipientem, & cum respirationis difficultate, deinceps per antitum ferme totum corporis augefcente, donec quatuor die mors ingruit; ut mirari non oporteat quod A. Cola (f) cujus lateri a fugiente equo tota aratri pesles sic incussa fuerat, ut costam frangeret, cum emphysema accessisset, quotiescunque aerem inspirabat, in effracta costæ regione protuberaret tumor magnitudinis ovi gallinæ, mox in expiratione retrocedens. hic, ut robustus, & juvenis, & alio modo curatus, ac Senex ille, servatus est. Pene omiseram historiam mirabiliorem, & ad ea quæ supra de cordis vulneribus scripta sunt, ferme attinentem. Christiani Valeriani (g) est qui Fœminæ, a præterlabente curru in pectore graviter percussæ, eoque ipso die extinctæ, comprehendisset costas superiores prope sternum, tum cum clavicula, a sinistris fractas, etsi minus erant retrorsum flexæ, multoque minus pericardium læserat tamen intra hoc, integrum, & sanguine effuso contentum, cordis ventriculum invenit dexterum non pericardii a mucrone ultra longitudinem unguis ruptum. Quam Observationem cum ea conjunges, quæ ex Religione Chirurgi Boirello in Sepulchretum (h) est relata, nempe Viri tertia aut quarta hora mortui postquam glans plumbea, e sclopeto emissa, pectus subterrat, quæ etsi citra pericardium sublitterat, tamen intra hoc, prorsus illæsum, sanguine autem oppletur cordis vulnus repertum est pariter in ventriculi dexteri parte inferiore. Quibus in historiis duabus mirum te esse miraturum, credo, quod vulnus seu rupturæ

(u) Dissert. inscr. Vomica Pulmon. & cæc. Exempla §. 61. (x) Epist. 21. n. 43. (y) Dissert. modo cit. §. 21.
(z) Epist. 54. n. 14. & seqq. (a) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 43. (b) De Renunc. Vuln. Sect. 1.
(c) Ibid. (d) Dec. modo cit. 3. A. 5. & 6. Obs. 177.
(e) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1713. Obs. 4. (f) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 51.
(g) Dec. 3. cit. A. 9. & 10. Obs. 104.
(h) in Addit. ad Sect. hanc 3. Obs. 1.

is ventriculi tam citam mortem attulerit, si animad-
teris, ex illaeso pericardio minime sanguinem, ut
cæteris cordis vulneribus, exire potuisse, illicque
tur coacervatum constipatumque id effecisse quod,
propter internam causam in pericardii integri cavum
lusus, potest, ut alibi (i) est indicatum, efficere.
Quod vero cor, pericardio illaeso, ruptum sit, cau-
m quidem Boirellus se proxime indicaturum, pro-
ferat, cum suam edidit Observationem (k). Sed
m præstiterit invenire non potui. Vaterus autem
id cogitaret, in calce ejus Observationis, videbis.
Ihi quidem, aliorum cogitata non improbanti, sane
i de corde, aut arteriis agitur, ab ictu corporis a
o non attingantur; disruptis, addendum videtur id
od Lancisius (l) in arteriis ab simili ictu infirmatis
n dubitabat esse attendendum, nimirum an forte
rcussio eo temporis puncto contigerit, quo dilata-
ntur; tunc enim ab ictu non recedentes, imo illi
currentes, & contra nitentes, suæ ipsamet augment
lionis causam. Quanto autem paries, per se tenuis,
xteri cordis ventriculi, cum dilatatur, tenuior fit,
nto erit noxæ a percussione opportunior. Quod si
das sanguinis in quibusdam corporibus majorem com-
am; tanto magis eum parietem & dilatatum intel-
ges, & extenuatum, & subitæ, vehementissimæque
rcussionis, vi non difficillime rumpendum. Nec ta-
en eam dumtaxat Lancisii animadversionem satis ef-
f, credo, ut rationem assequamur qua factum illud
t, quod a se visum, cum Salsubii esset, Valsalvæ,
mihî asseverabat Jacobus Cicogninus in R. Tauri-
nensi Aula primum Consiliarius, & Medicus, deinde
hoc Gymnasio Collega noster, dum viveret, Or-
tissimus.

35. SENEX aliena in sylva ligna cædens, ab sylvæ
mino in medio furto deprehenditur. Hic maledictis
minis resistentem prius increpat, tum denique fu-
ntis dorsum semel, haud amplius, fuste percutit.
cussus post duos tresve passus mortuus concidit.

ARTERIA Magna, licet vertebræ, costæque
nt integræ, atque illaesa, rupta in transversum, &
issa reperta est.

36. Quod superius (m) de eadem arteria dixi, cum
calum ex altissimo loco se Valsalvæ pertusam ob-
t intra pericardium, idem tanto magis hic dicam,
esse est, ubi in transversum occurrit disrupta. Se-
erat percussus; in senibus autem quoties, & quan-
a erosam intus arteriam illam viderimus, nostræ
te Epistolæ satis ostendunt. Si forte jam disruptio-
per se proxima erat cum vertebras ad quas adhæ-
vehemens ictus concussit; non ita a veri simili-
ine alienum videbitur, potuisse petrumpi, præfer-
cum ob varios deprehensi, irati, in fugam acti
s affectus simul abnormes contractiones arteriam
busdam locis arctarent, simul rixa, & fugiendi co-
us celerius sanguinem, & vehementius in ipsam
erent; ut omittam a duobus ejusmodi ictibus (quos
ochondria tamen exceperant) Samuelem Grassium,
n Sepulchreto etiam (n) leges, præter lienem, &
am Cavam, ipsam quoque arteriam Magnam in-
ene disceptam vidisse. In Bajulo autem de
mox dicam, tum repentinæ mortis, tum eorum
in mortuo fracta reperta sunt, causæ fuerunt per-
mibus evidentissimæ, neque ad thoracem dumtaxat,
sed ad caput etiam spectantes non secus ac in
o, & Juvene quos Litteris superioribus (o) descri-
ut Observationem hanc, quæ ibi quoque proponi
uisset, non alia ferme ratione huc distulerim, nisi
tum forte prolixior essem.

37. BAJULUS, vir subpinguis, & lacertosus, cum
ret optime, & nescio quid in præalto recto cura-
inde in stratum silicibus viam præceps ruens, il-
mortuus est, cum mense Januario A. 1725. tem-
instaret quo solemnîs in Theatro Anatomie haberi
solet. CADAVER igitur Gymnasio concess-
est, & a nobis eo diligentius perfectum, quo ad
rem erat in plerisque magis idoneum. Sed quæ

secundum naturæ consuetudinem fuerunt, in aliud
tempus, si pauca excipias, servantes, cætera nunc
memorabimus, nec tamen omnia; cum aliqua ex his
attigerimus alias ad te scribentes, ut mox suo quodque
loco indicabitur. Ventre aperto, aliquem Te-
nuium intestinorum tractum totum invenimus lividum:
& cum a morte necdum exactæ essent horæ viginti
duæ, chyliifera vascula transpeximus sub extrema tuni-
ca ejus intestinorum illorum partis quæ ventriculo
propior erat, cibus distento; quamobrem bilem in sua
cysti paucam animadvertimus. Quibus autem pylori
annulo prominentiæ insiderent, Epistola scriptum est
XXIX. (p) sicuti XLIII. (q) quomodo urethra se
haberet, est indicatum. Truncus Magnæ arteriæ tota
ea parte qua ad ventrem pertinet, hic illic initia
ostendebat interius futuri ossis; interius autem, & ex-
terius inspectus, pro una tres ex se nascentes Cœlia-
cas, quarum una exilis, duæ non parvæ, omnes inter
se proximæ. Thorax costas fractas habuit septemdecim.
Sinister pulmo cum pleura cohærebat. Vena Ca-
va Superior in ipso sine a facie quidem interiore le-
viter quasi erosa apparebat; arteria autem Magna, ipsa
quoque interius, haud procul a corde, ad non bre-
vem tractum reticulata ex crassis, albisque fibris: præ-
terea ad curvaturam intus pariter induruerat in squa-
mam osseam. Cranium denique ad occiput, &
incipitis posteriora, in fragmenta disruptum erat.

38. Si præcipuam subitæ mortis causam attendere
voluissem; proponenda fuerat historia hæc Epistola
superiore; vides enim ex cranii in fragmenta com-
minutione, eaque ad occiput, quanta esse concussio
debuerit non cerebri modo, verum etiam cerebelli.
Sed ego tum ob eam quam ante dixi, rationem, tum
ob tantum fractarum costarum numerum huc malui
differre. Ex illa Epistola exempla habes in quibus
costas quoque, sed multo pauciores, quin & vertebras
aliquot dorsî fractas conspeximus. Itaque non ea tan-
tummodo, sed & illud hic prætermittimus quod tibi
descriptum est alias (r) Lanarii vulnus, scapulæ in-
flictum, hoc unum ex Anatomie addentes, in ejus par-
tis vulneribus cavendum esse, ne superior ejusdem la-
teris artus agitetur; hujus enim motus obstat, ne il-
la facile ad cicatricem perducantur.

39. Priusquam Epistola proxima de vulneribus
scribamus quæ ad Ventrem attinent, non est hic
vulnus omittendum quod simul ad ventrem, simul ad
thoracem pertinebat, præsertim cum in thorace de quo
hic loquimur, inciperet, in eodemque desineret.

40. SARTOR annos natus viginti, ob fortuitam
nullius momenti causam ab alienigena vulneratus est
ancipiti, neque angusto cultro ad imam partem lateris
dexteri, ne quid sceleri deesset, VIII. Kal. Aprilis A.
1742. quo nimirum die Resurrectio Servatoris nostri
celebrabatur. Ab accepto vulnere non cecidit. Sed con-
tinuo in Nosocomium quod longiuscule inde aberat,
delatus, in via vomuit, alvique, & vesicæ excremen-
ta emisit: illucque pervenit toto jam corpore frigidus,
sine viribus, sine pulsibus, aut his obscurissimis, vix
ut paucas pias voces proferre posset. Cum sanguis exi-
gua copia profueret, vulnusque propterea dilatarent,
nihil sentire se, ostendit. Itaque post horam, aut pau-
lo amplius, ab inflicto vulnere, sine spirandi difficul-
tate, ullaque sanguinis per osejectione, mortuus est.

CADAVER ibidem VI. Kalendas, & sex infe-
quentibus diebus accurate persecuimus, quippe nostris
aptissimum studiis & magnitudine, & habitu, quem
nec pinguem posses dicere, nec macilentum. Hic tan-
tummodo quæ ad vulnus spectant, & si quid aliud oc-
currit præter expectationem, adnotabimus. Ab-
domine, quod neque tumidum, neque tensum erat;
& tantam continebat tamen, quantam dicemus, san-
guinis copiam, inciso, & diducto, leviter cruenta o-
mnium viscerum superficies apparuit. Quorum animad-
versis sedibus, & in his omenti, quod cum a dextris
oblique ad ventris medium descenderet, a sinistris
sursum retractum erat, & revolutum, ut ventriculum
ope-

(i) Epist. 26, n. 18. (k) Zodiac. Med. Gall. A. 2, M. Jul. Obs. 20. (l) De Aneur. l. 2, c. 2, Propos. 21, cum Schol.
(m) n. 8. (n) in Addit. ad hanc Sect. Obs. 31. (o) n. 34, & 35. (p) n. 17.
(q) n. 9. (r) Epist. 16, n. 28.

operiret; continuo ad vulneris examen perreximus. Culter nonam inter, & decimam costam imum dexteræ Thoracis cavæ latus subierat: mox pertusa, costis illis vicina, diaphragmatis parte carnea, proximum jecinoris ipsum latus transfixerat, ingrediens per faciem convexam aliquo ab infima crepidine intervallo, fissura duos circiter transversos digitos longa, paulo autem minori per cavam faciem egrediens; ut tota cultri per jecur via non longior esset duobus ferme transversis digitis. Egrediens autem transverberaverat renem dexterum aliquo ab summa parte intervallo, a facie anteriore ad posteriorem transeundo oblique pariter, ut in jecinore, quasi dimidio minori quam in hoc, fissuræ longitudine. Denique iterum diaphragma pervaserat, & per hujus carnem quæ est pone renem, infimum prorsus thoracis cavum adierat, & postquam ad latus duodecimæ dorsi vertebræ Intercoastalis nervi truncum, & venæ sine pari quandam propaginem læserat, subiens musculos proximos qui ad Spinæ latus feruntur, eosque ad transversum pollicis profunditatem, post tot alias Partes uno ictu trajectas, novissimos omnium convulneraverat. Itaque etsi neque in musculis Intercoastalibus, neque in diaphragmate, neque in jecinore, neque in rene, neque in Spinæ latere, neque in iis quos postremo indicavi, musculis, vas aliquod majus fauciverat; tot tamen ex minoribus inciderat, ut intra tam breve tempus quo superstes vita fuit, non minor copia sanguinis effusa videretur, quam si Emulgentia vasa, aut vena Portarum, vel potius ipse Cavæ truncus, quæ illæsa invenimus omnia, fuissent vulnerata. Sublatis enim manu intestinis, tantum nigri sanguinis sub ipsis, & multo magis intra pelvim conspectum est, quantum plerisque eorum qui aderant, viginti saltem libras æquare videretur: quanquam cum sic fluidus esset, ut pauci omnino grumi in eo possent animadverti, neque usquam in universi cadaveris confectione polyposi quidquam in vasis, aut corde ipso conspectum sit; veri simile est, post mortem quoque ex incisis vasis defluere perrexisse, & effusi ante mortem, copiam auxisse. Certe elapso quarto ab interitu die, ex ipso vulneris sine quem ad Spinæ latus descripsimus, sanguinem etiam tum prodire, conspeximus. Num autem illinc per transfixum diaphragma in ventrem descenderit, an contra ex ventre in supini cadaveris thoracem pars sanguinis ascenderit, incertum est. Illud certum, cum priusquam thorax aperiretur, ventris visceribus amotis, exhaustoque sanguine, diaphragma inspectarem, sanguinem ex ultimo hujus vulnere prodixisse, tum manu ad eam diaphragmatis partem appressa, fluctuare aliquid supra eum locum perceptum esse, & rugitum quendam & sonum, qualis a conclusis intra intestina flatibus solet, auditum, & aperto denique thorace aliquam in hoc repertam ab eo latere sanguinis copiam, eumque pulmonem sursum, nec mediocriter, retractum. Erat enim is a pleura undique solutus; cum sinister anterior, & ad latus, præsertim vero posterior, ad illam annecteretur. Præter hæc neque in thorace, neque in ventre quidquam dignum fuit quod hic adnotetur. Frustra enim propter vulneratum renem, in vesica quæsitum est, num cruenti aliquid haberet; nam pauxillum, quod in ea contracta restabat, lotii incruentum fuit. Quid vero

in tunica alterius testis Albuginea animadverterim alibi (s) indicatum est. Ex iis autem quæ in Capitis dissectione conspexi, hæc minime sunt prætereunda, Vertebralem arteriam dexteram, intra cranium saltem, quadruplo fuisse, quam sinistra, latiore: in Tenui meninge non exterius solum, sed & qua Laterales cerebri ventriculos convestit, fuisse vasa non minori sanguinis copia distenta, quam si homo ex phrenitide obiisset. Sic etiam in iis ventriculis, quorum singuli aquæ limpidæ cochleare circiter habere, Chorooides plexus ex subatro rubebant. Sic quacumque medullaris incidebatur substantia, sanguineæ passim exstebant guttulæ: quas si abstergeres, cerebrumque conprimeres, continuo aliæ erumpebant latiores; mirum in tanta sanguinis in ventrem effusione, nisi ob ipsum Intercoastalis nervi truncum convulsivas quasdam contractiones excitatas esse, putemus quæ sanguini in cranio reditum intercluderent. Quibus contractionibus vomitum quoque possis tribuere; quanquam in rene, & septo Transverso vulneratis causarum fortassis habes, unde vomitum exstitisse, credas.

41. Sed utcumque hæc fuerint; illud præcipue Observatione proposita, aliisque similibus colliges, qui Chirurgi Anatomen forte minus calleant, in gravissimos posse errores prolabi, vulnera quæ inter costas subeant, ad thoracem dumtaxat pertinere, exilimantes. Nimirum fornicati diaphragmatis ignoratim ne decepti, supremamque propterea ventris partem inter costas excipi, nunquam animadvertentes, hujus quoque viscera iis vulneribus lædi simul posse, ne suspicantur quidem. Tanto autem magis id augetur periculum, si qua causa in ventre sit quæ sursum magis diaphragma compellat, five hæc sit, ut in obesa muliere (t) commemoravimus, pinguedinis copia, & flatuum, five aquæ, five etiam moles distenti uteris aut alterius visceris, ut puta hepatis, a quo vel secundum naturam haud raro altius attolli diaphragmatis partem dexteram, alibi (u) admonuimus. Periculum autem majus est, si non stanti, sed jacenti fuerit vulnus inflictum. Neque ita raro istiusmodi occurrunt vulnera, ut quatuor saltem exemplorum meminerim, quæ Sepulchreto possis inferere, præter unum Glissonii (x), quod ab iis qui Sepulchretum confecerunt, & adauxerunt, omnino inferi debuisse. Primum est Maucharti (y), illius quod supra (z) Valsalva produxi, in eo simile quod sanguis quantum e thorace exhauriebatur, tantum per diaphragmatis vulnus continuo illuc influebat ex ventre. Alterum Goetzii (a) est. Tertium Cel. Heisteri (b). Krauri (c) autem est quartum. Et in his quidem omnibus vulnus e thorace, quem primum subiecit per diaphragma in ventrem descendens, jecur perforaverat. Porro ob eandem quæ dicta est, conformationem, positionemve diaphragmatis, & in posteriora declivitatem, etiam fit, ut si vulnera supra abdominis parti imposita, longius pergant, non solummodo viscera, sed & thoracis simul diaphragmate sauciantur. Verum ejusmodi vulnera nobis, qui locum hic unde incipiunt, attendimus inter ea quæ ad proximas Litteras attinent, referenda esse, vides. Eas igitur quam primum expectat & Valebis.

(f) Epist. 43. n. 30. (s) Epist. 27. n. 2. (u) Epist. Anat. 1. n. 13. (x) Anat. Hep. c. 9. in fin.
 (y) Eph. N. C. Cent. 1. Obs. 19. (z) n. 3. (a) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 181.
 (b) Dissert. de Medicinæ Utilit. in Jurisprud. n. 61. & seqq. (c) Commerc. Litter. A. 1741. Hebd. 27. n. 1. ad cap. 2.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIV.

Agitur de Vulneribus, & Ictibus Ventris, Lumborum, & Artuum.

PECTORIS, & Dorsi Vulneribus, Ictibusque propositis, proximum est ut quæ ad Ventrem, Lumbosque attinent, proponamus, additis; ne præter hæc, alia supersint; iis etiam quæ ad Artus spectant tum Superiores, tum Inferiores. Ex Valsalva igitur has primum accipe Observationes.

2. JUVENIS duorum & viginti annorum a vacca impetitur, & cornu circa alterum inguen fauciatur. Febricitat: sensimque facies, & reliquum corpus tumere incipiunt, tumore tamen ad verum œdema non referendo. Nihil præterea quod memorabile sit, occurrit, nisi tandem circa diem decimum septimum. Tunc enim difficultas spirandi accedit, cum dolore quodam, & impedimento ad fauces, quod ægro boli instar esse videtur, a quo si possit liberari, cætera omnino sanum se fore, affirmat. Tamen aliquoties ab assidentibus tremores universi corporis animadvertuntur, ejusdemque tumor, interea auctus, perstat. Tandem circa diem ab accepto vulnere vigesimum secundum mors ingruit.

IN CADAVERE vulnus penitus examinatum, incipiebat prope Spermaticorum vasorum per musculos Abdominis transitum, pergebatque inter Rectum musculum, & tendines Obliquorum, ubi concreti sanguinis inventa est copia. Sed in ventris cavum non perveniebat. In hoc multum aere distenta intestina, multumque erat stagnantis feri.

Quod pariter & in Thorace stagnabat. Cæterum hujus, & Ventris integerrima erant viscera. Quin passim muscoli naturalem suam servabant soliditatem.

3. Si tumor quo istius Juvenis corpus distendebatur, aliquid forte habebat unde ad emphysema spectaret; intelligi hinc posset, emphysema non a vulneribus dumtaxat oriri quæ in thoracis cavum, aut in Asperam arteriam pertineant. Sic etiam Bartholinus, ut in hac habes III. Sectione (a) libri III. Sepulchreti, cum emphysema non faciem solum, sed universum corpus occupasset; vulnus tamen invenire non potuit profundum, nedum quod ullam interiorem laderet partem.

De dolore autem, & impedimento illo ad fauces, memineris alias (b) a nobis injectam esse mentionem non modo ex Valsalvæ, sed ex Wepferi etiam Observationibus: quibus addere alias poteris Eberhardi Gockelii (c), Eliæ Camerarii (d), & Mauritii Reverhorstii (e). Eas omnes si inspicias; videbis, id impedimentum a vulneribus præsertim obortum, & sæpe quidem earum partium prope quas iste Juvenis fauciatus fuerat, præuncium fuisse convulsionum, quas sub tremorum specie hic quoque vidēs accessisse. Eodemque fortasse attingit tum intestinorum distentio, tum per remoratum sanguinis, aut lymphæ motum, feri in ventrem, & in thoracem effusio.

4. VIR annos natus quadraginta, plumbeis e scloco cominus ejaculatis frustulis ad dexteri ossis ilium marginem vulneratur. Nulla primum apparent symptomata. Nonnullis autem post diebus, febris cum maximo rigore invadit, & quotidie recurrit, donec circa diem decimum quartum, cum triduo ultimo anhelus fuisset, æger moritur, non sine vulneratorum intestinorum suspitione propterea quod ex vulnere materia prodierat ferme similis alvi recrementis.

VULNUS tamen in Ventris caveam non pervenerat, ejusque erant omnia illæsa viscera. Scatebat vulnus plumbeis frustulis, quæ marginem ejus quod diximus, ossis minutim perfregerant.

5. Etsi Valsalva huic Observationi illud addidit, ex simili vulnere in eadem parte hominem alterum ab se sum esse mortuum, sine ulla alia quæ attendenda Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

esset, læsione, & tu quorum musculorum tendines illinc oriantur, aut illuc desinant, minime ignoras; ne tamen existimes, id esse perpetuum, Observatio faciet Meekrenii, quæ vel in Sepulchreti ista Sectione (f) legitur. Spina enim, sive appendice ossium Ilii a globo exploso in varias partes diffracta, homo non modo per XII. ut in Sepulchreto est, sed per 14. septimanas vixit, ne tunc quidem, ut videtur, moriturus, nisi globus alia læsisset, gravisque animi subitus affectus novissime accessisset.

6. JUVENIS annos nati viginti tres abdomen fauciatur intervallo digitorum transversorum quatuor infra umbilicum. Consequitur vomitus. Ex vulnere exit omenti portio, quæ intra aliquot dies adeo colore, & habitu mutata erat, ut compactam carnem referret. Brevi post vulnus inflatum tempore accedit diarrhœa. Interea abdomen naturalem servat constitutionem, si partem superiorem, ventriculo respondentem, excipias, quæ leviter intumescit. His deinde comites se addunt spirandi difficultas, & tussis creberrima cum purulentæ materiæ expectoratione, & molestissimo in dextera thoracis parte dolore. Quibus excruciatu æger tandem moritur.

VENTER reclusus nullam primo aspectu ostendit læsionem. Sed mox quærendo purulenta invenitur materia, quæ a dextris inter mesenterii, & peritonæi membranas, non secus ac si in folliculo contineretur, stagnabat. Hæc ab imo ventris usque ad diaphragma sub jecino se extendebat.

Thoracis quoque respondens cavea dextera non idem modo pus habebat, sed ipso adeo replebatur, ut vix cultro, ad sternum excindendum, in eam caveam adacto, pus cum impetu profiluerit. Eo in pure contractus erat pulmo, colore ad atrum vergens. Crassior autem sanies erat circa dexteram diaphragmatis appendicem; ut circa hanc pus ex ventre in thoracem, quasi per colum, trajetum esse videretur, cum tanta ejus copia ad hanc regionem superius, atque inferius stagnaret; nullus autem transitus sub sensum caderet manifesto. Eadem effusæ materiæ copia, teterrimo cum fœtore conjuncta, tum id diligentius inquirere prohibuit, tum illud quoque, unde tantum provenisset puris, num forte ex laceratis nonnullis mesenterii glandulis, vasisque chyloferis, quando nulla intestinorum, aut alius partis læsio potuerat inveniri.

7. Cum ipse qui viventem Juvenem viderat, & mortuum secuit, Valsalva fieri potuisse, credat, ut vulnus ad mesenterium pervenerit, intestinis videlicet ferri mucronem sua lubricitate declinantibus, ut in nonnullis transverseratis, & sine gravibus symptomatibus brevi feliciterque sanatis, quorum aliquem in hoc Nosocomio etiam vidimus, factum fuerit, necesse est; nihil quidem prohibet intelligere, unde primum pus prodire cœperit.

Qua autem via e ventre in thoracem transierit, incertum est. In homine enim etiam supino, nedum ob spirandi additam difficultatem sic cubante, ut thorax altior sit aliquanto saltem, quam venter, pus ex hujus posteriore parte in illum trajici sic posse, ut tanto majori copia ibi, quam in ventre, congeratur, non ita facile est intellectu. Nec magis facile est, si forte exceptum in alveum sanguinis, traduci postea in thoracem, conjicias: cur enim in idem hujus latus quod respondet, proximumque est lateri quod in ventre obsidet, potius quam in alterum, vel in utrumque, aut in aliam corporis partem? Ponenda igitur quædam precario sunt. At hoc ipso incertam, ut dixi, rem esse, patet. Quod vero ad tantam attinet puris copiam; aut inde repetas licet,

S f

unde

(a) Obs. 20. (b) Epist. 15. n. 9. (c) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. Obs. 37. & 38. (d) Ibid. Obs. 41.
(e) Epist. inter Problem. Ruyfch. 14. (f) in Additam. Obs. 4. cum Schol.

unde Valsalva, ex multaque mesenterii pinguedine, aut cogites, tanto plus puris a pure ipso fieri, quanto acrius est, ut creberrima ista indicabat tussis, & quanto longiori tempore, ut in isto videtur casu, partes afficit, aut irritat, inter quas continetur.

8. VIR quidam paulo post cœnam vulnus accipit, acuto instrumento epigastrium pertundente nonnihil ad lævam e regione ejus costæ quæ tertia est ab inferioribus numeranti. Illico vomit; sed omnino incruenta: nec paucum e vulnere sanguinem ejicit. Horum utrumque redit eadem nocte. Mane vulnus vehementer dolebat; ut ne levem quidem corporis contorsionem ferret sine querela. Postridie diluculo surgit, & quod incassum antea tentaverat, alvum recrementis exonerat, secundum naturam se habentibus. Sed cum lectum repetisset, quodam animi repentino quasi defectu prehensus, vivere desiit post horam ab accepto vulnere trigesima sexta.

ABDOMEN incidendo, muscoli circum vulnus inventi sunt ad non breve spatium undique sanguine quodammodo imbuti; ventris autem cavea, etsi abdomen contrectatum, nullo modo tensum fuerat, effuso sanguine oppleta. Vulneri suberant omentum, & Colon intestinum quæ hoc cum ventriculo colligatur. Levem omentum læsionem; nullam intestinum habebat. Sed ventriculus in medio erat vulnere pertusus, latitudine avellanam æquantem. Quamvis autem magna diligentia quæsitum fuerit, num aliud præterea læsum, num vas aliquod majus incisum esset; nihil præter illa quæ diximus, inventum est.

9. Cur, etsi plurimum sanguinis in ventris cavum defluerat; tamen non secus ac si ventriculus vulnere pertusus non esset, nihil sanguinis per vomitum, aut per secessum apparuerit, docebit Scholium quod satis simili Observationi XXVII. (g) in Sepulchreti ista Sectione subjectum est, aliasque insuper causas addisces ex male ibidem omisso Glissonii (h) casu. Illi vero sanguinis in ventrem magnæ effusioni cita mors potissimum tribuenda est, præsertim quæ animi defectionem exceperit. Cæterum vel sine hac fortasse effusione, intra breve tempus eos ut plurimum mori quibus ventriculi nulla etiam pars sit præter fundum fauciata, cum indicant nervi quibus, nec paucis, neque una ab origine provenientes, fundus instruitur, tum luculenter Observationes confirmant, illa etiam quæ modo ex Sepulchreto commemorata est, ob adjunctum thoracis vulnus seposita, eidem videlicet proxima (i), & aliæ, quæ præter has a Bohnio (k) proferuntur, ad Sepulchretum addendæ. Qui tametsi, ut Etmülleri quoque Filius (l), recenset causas ob quas nonnunquam ventriculo inflicta vulnera lethalia non fuerint; neuter tamen reticet contrarias causas, unde videlicet plerumque mors, aut fortunatæ curationis magna sæpe difficultas sequatur. Videtis tria, quæ pariter Sepulchreto addas, vulnerati ventriculi exempla, quorum duo ex Cowpero indicant Lipsiensium Acta Eruditorum (m), tertium habes in Commercio Litterario Norimbergensi (n). Quod vero tanta sanguinis copia subitus effusa, tensum tamen non esset abdomen, id a me quoque in Sartore (o) adnotatum fuisse, memineris.

10. JUVENI annorum viginti quinque duo ense vulnera imposita sunt, alterum digitis circiter quatuor transversis infra xiphoidem cartilagineam, sed a sinistris, videlicet circa quartam & quintam costam, ab inferioribus numerando; alterum paulo infra hypochondrium pariter sinistrum. Per utrumque vulnus erupit omentum. Vulneratus primum domum petit: ubi cum præ languore vix stare possit; inde ad Nofocomium fertur S. Mariæ de Morte. Ibi si decumbere velit, imminere sentit suffocationem; itaque erecta cervice cogitur respirare. Vomit interea. Nihil sumit. Hora decima tertia ab inflictis vulneribus moritur. VENTRE, & Thorace apertis, in utroque effusus sanguis, sed non magna copia, invenitur. Vulnus inferius in caveam quidem ventris ipsum

quoque pervenerat; sed nulla attigerat viscera. Vulnus autem superius viscera læserat & thoracis, & ventris. Nam sinistri pulmonis inferiorem extremam partem nonnihil inciderat: antea autem late pertuso diaphragmate, & superiore ventriculi parte utriusque vulnerata, non modo hujus cavum effuso sanguine impleverat; sed & ipsi ventriculo viam per diaphragma aperuerat, per quam cum omenti portione se intra thoracem conjecerat.

11. De ventriculi vulneribus paulo ante; de vulneribus autem diaphragmatis scriptum est Epistola superiore (p). In qua etsi vulnus diaphragmatis cum vulneribus aut cordis (q), aut jecinoris, & renis (r) conjunctum vidimus, necdum tamen vidimus ut hic, junctum cum ventriculi vulnere. Quia erant vulnerum illorum initium in thoracis parietibus; hujus autem est in ventris: fecitque is de quo in extrema illa Epistola (f) mentio injecta est, diaphragmatis positus, ut ab hoc initio profectum vulnus, thoracis quoque visceri, quemadmodum ab illo, ventriculo quoque visceribus noxam intulerit. Quoniam autem id peculiare habet proposita Observatio, ut fauciatus ventriculus intra thoracem ascenderit per diaphragmatis vulnus; æquum est, ut super hac re, non rarissima quidem, ut nosti, sed tamen non creberrima, verba faciamus. Diaphragma ex nervea, id est tendinea & ex carnea quæ illam cingit, parte constans, & foramine non uno ab natura pertusum, sic thoraci, & ventri interjectum est, ut fornicis instar in illius cavum se attollat, nusquam magis quam ad posteriora declivis, tantoque id magis in homine: quamobrem Pechlinus (t) admonuit, in vulnere quod thoracis parietibus inflictum sit longius a posteriore parte distans, sanguinis, aut puris effusi exitum, non modo inflexione corporis ad vulnus, sed inspiratione quoque esse adjuvandum, nimirum, ut quanto magis diaphragma, tunc contractum, accedat ad planum, tanto minor declivitas sit ab humoribus superanda quæ in declivorem, profundiorque illam thoracis posteriorem partem defluerint. Hujus autem ipsius Septi vulnera etsi ab Hippocrate (u) dicta sunt esse lethalia; ex voce tamen qua Hippocrates usus est Galenus (x) intelligenda esse, monuit, quæ magna sint, & profunda, non quæ parva, & superficiei tantum inflicta, ne si in parte quidem septi nervosa sint in hac enim ipsa non hæc; sed illa, scripsit, non coalescere. Certe autem in parte carnea sanatorum vulnerum plura afferri videbis exempla: ad quæ tria in super vel ex uno Bosco (y) adjicias licet. In nervosa vero parte multo difficilius est paria exempla reperire. Attamen in historia ab Sennerti Socero adnotata, diaphragmate in nervosa parte transfosso, illud saltem leges, post bimestrem curationem ægrum satis bene sibi habere fuisse visum menses quinque, si quidem Sennertum ipsum (z), non Sepulchretum (a) inspicias, in quo manca in nonnullis eadem historia descripta est. Cæterum vel carnea, nedum tendinea partis vulnera in septo Transverso plerumque, nec intra longum tempus, lethalia sunt. Non tamen quotiescunque per illud ventriculus, quemadmodum in Sennerti etiam casu, in thoracem trajectus est, id semper contigit per viam a fauciante instrumento apertam. Nam; ut ovem prætermittam, in qua Peyere (b) per transversum hiatus, palmo majorem, in carnea superiore diaphragmatis parte, ab immani distentione ventriculorum disrupta, horum alterum ventre compulsus intra thoracem invenit; certe loca sunt in diaphragmate, per quæ diductis carneis fibris & cedentibus membranis, ventriculus, aut intestini pars aliqua, aut alterius visceris e ventre potest intra thoracem transire. Sic (præter œsophagi viam, quæ post dicitur) quæ nervus alter Intercoltal traducitur, illac post vehementissimos intestinum dolores, Coli aliquam, omenti vero, pancreatis majorem partem transmissam refero video

(g) §. 1. (h) Anat. Hepat. c. 9. in fin. (i) §. 2. (k) De Renuc; Vuln. S. 2. c. 4.
 (l) in Programm. cit. ad n. 32. Epist. 36. (m) A. 1699. M. Febr. in Relat. ejus Anat. ad Tab. 35. (n) A. 1736. Hebd. 16. n.
 (o) Epist. 53. n. 40. (p) n. 4. & 6. (q) n. 3. (r) n. 40. (f) n. 41. (s) Hist. Vuln. Thorac. art. 11.
 (u) Sect. 6. Aph. 18. (x) Comment. in cit. Aph. (y) De Facult. Anat. Lect. 4. (z) Medic. Pract. l. 2. P. 2. c. 15.
 (a) l. 3. S. 8. Obs. 27. §. 1. (b) Eph. N. C. Dec. 2. A. 4. Obs. 100.

ideo a Platnero (c): Sic etiam antea inter fibras a xiphoide cartilagine venientes, & proximas olet intervallum esse, per quod simile quidpiam posse contingere, imo contigisse in Agricola, suspicabar, in quo Romæ vidisse Leprotum, audiveram per mediam anteriorem diaphragmatis partem de Colo intestino tantum in thoracem admissum, quantum, extendere, spithamam æquaret. Sed cum postea ab iis qui secuerant, accepissem, neque illud intestinum, neque foramen, cuius erat diameter duorum pollicum transversorum, per quod subibat illud, & subibat, indicium ullum prægressæ violentiæ, aut morbi ostendisse, & hominem decrepita ætate ex manifesta intra calvariam læsione mortuum; credere maiori, sic a primordiis rem se habuisse, non secus ac Chauvetus (d) credidit in militaris Tribuni Legationis, in cuius sinistro thoracis cavo præter ventriculum, & lienis dimidium, pars quoque memorati intestini inerat, non per idem tamen, foramen redeuntis per quod subibat, sed per alterum, quorum foraminum oræ cartilagineæ arcte ad transeuntia per se viscera adhærebant. Neque aliam in aliis duobus sententiam fuisse, videbis, Riverii (e), Bartholini (f), & Clauderi (g), si totum quidem Bartholini locum ab initio usque legeris, quod initium in Sepulchreto præteritum est. De uno eodemque ipse, & Clauderus verba faciunt; sed plura hic de vivente, ille de mortuo commemorat. Summa est, ventriculum, omentum, parum pancreatis, majorem Coli intestini partem in sinistra thoracis cavea delituisse, quæ Coli pars, una cum Duodeno, per idem exibat per quod ingrediebatur, amplum, nerveoque circulo circumscriptum, foramen in subjecto, quod totum erat carnosum, diaphragmate peculiariter apertum. Juvenis vero alter, ab Riverio descriptus, ventriculum dumtaxat in thorace habuit, sed a dextris, quæ thoracis pars, cum pulmone careret, sic ab ortu rem fuisse, significabat. Qua autem via per septum Transversum prodiret Duodenum intestinum, Riverius siluit. Illa non siluit, Juvenem toto vitæ decursu spirandi difficultate non fuisse valde oppressum; sic enim in Sepulchreto quoque scribendum fuerat; & vehementissimis a sumpto antimonio vomendi conatus omnino irritos fuisse, impedito, ut Riverius putabat, ventriculo a costarum ambitu. Juvenis autem de quo Clauderus, & Bartholinus, libera semper, si subitaneum, & cito evanescens asthma excipias, usus fuerat respiratione: & inter vomitus propemodum in irritos est mortuus, tametsi ventriculus fortissimis quot vinculis ad diaphragma, eamque viciniam alligatus qua committebatur cum gula, parte reliqua versus conversa ferme ad clavículas perveniebat, totum quasi occupans, cui erat inclusus, thoracis cavum. Quæ symptomata infantem vexarent biestrem, ab ipso ortu male se habentem, in quo Calvus Hultius intestina ferme omnia cum mesenterio intra thoracem invenit traducta per foramen a naturali formatum in diaphragmate a latere sinistro foramen gulæ, ex Lips. Actis Eruditorum (h) cognovimus. A natura quoque ipsa fissuram diaphragmatis itam esse, crediderim, per quam in fœtu ventriculum, lienem, partemque hepatis, Duodeni intestini, omenti traductam vidit Cl. Stehelinus (i) in thoracis caveam sinistram; sic, inquam, crediderim, cum inter pulmo uno dumtaxat ex lobo constaret, dexteroque esset triplo minor. Sciens præterea quæ viscera ventris in thorace aliorum fœtuum, quippe proprios monstrorum, suilli unius, humanorum duorum inspexerint Anonymus quidam (k), Lemeryus (l), Vernoyus (m), & diaphragma fere omnes perstratum. Susceptus enim sermo postulat, ut ad ea tempora quibus non prima conformatio, sed morbi, & vulnera præsertim, ventriculum, aut viscus quod aliquod traduxerint in thoracem, revertamur.

12. Littrii (n) Observatio difficilem respirationem, crebros, sed irritos, vomendi conatus in cane fuisse Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

indicat, cuius ventriculus thoracem per idem foramen subierat per quod gula egreditur. Neque enim sic a natura fuisse, docebant duo, alterum gulæ ipsius longitudo (ab aliis non adnotata) nimirum tanta, ut mox ventriculum in naturalem sedem reducenti minime obstarat; alterum magna fissura in quam fuerat id foramen diaphragmatis amplificatum, per quod gula eadem transire solet, tunc autem Duodenum intestinum transibat, quæ fissura cicatricem a longo, ut videbatur, tempore jam duxerat. Sic autem fissum diaphragma Littrii fuisse, credebat, a violentissima aliqua sive gulæ convulsione, ventriculum sursum trahente, sive contractione diaphragmatis simul, & musculorum Abdominis, quam ventriculus; tunc forte solidioribus, ut in cane, alimentis plenus, adjuvisset. Ego autem cum ex superioribus plura, tum hæc præsertim ex Littrio censui a me tibi esse commemoranda, ut comparans, intelligere facilius possis, rectene alii alia vomitus instrumenta proponere consueverint, tum ubi ventriculus in thorace sit, a primordiis positus, an vi morbi compulsus fuerit, tum denique; ut alia post attingenda hic omittam; quibus agentibus causis eo compellatur. Nam quod visum est summo ætate hac nostra Viro; quanta vis sit qua musculi Abdominis in expiratione sursum urgeant ventris viscera, hinc posse æstimari quod exiguum septo Transverso inflatum vulnus dilatent adeo, ut illac ventriculus in thoracem transeat; nempe intelligis, explanationis Littrii fortasse oblitum, quem effectum partim iis musculis, partim ei septo magna vi deorsum contracto, præsertim dum convulsione, aut conatu aliquo in cohibenda respiratione cum illis simul conatur, tribuere, ni fallor, decebat, illum omnem iis solis musculis tribuisse. Cæterum si vulnus eo forte incidat, ut foramen amplificet per quod œsophagus trajicitur, evidens est, ad eundem effectum induendum satis esse minores vires. Eo autem vulnus in milite incidat in quo Glandorpheus (o) per eandem œsophagi viam ascendisse invenit sinistram ventriculi partem cum portione Duodeni, & Coli intestini: is vero ex dolore, & hæmorrhagia, syncope maxima cum respirationis interceptione, & singultu absumptus fuerat. Accidere etiam potest, ut minori vi opus sit nonnunquam, nempe in homine cui per se via illa œsophagi latior sit, quemadmodum fuisse a me visum in Sutore quodam, ad te scripsi (p). Est contra, cum vis requiritur aut diutius repetita, aut validissima, sive illa eadem via, sive alia superanda sit non satis per vulnus aperta. Repetita est dies octo in eo cui Henricus ab Heer (q) per strictissimum diaphragmatis vulnus irrepisse in thoracem vidit Tenuia intestina, ut qui non nisi nono tandem die symptomata est passus, id ostendentia, intraque horas viginti quatuor necantia. Fortasse autem repetita est mensis quinque in Studio illo de quo supra (r) ex Senerto injecimus mentionem; illis enim exactis mensibus, male habere demum cœpit, proximis autem diebus post sæpe iteratos vomitus, & pessima signa mortuus est; ut quanquam indicium sit, non parvam ventriculi partem septem ante mensibus cum vulnus inflatum est, sinistrum thoracis cavum subiisse, & cor in dexterum latus, ubi inventum est, compulisse; ibi enim ipse post acceptum vulnus jubebat observare pulsum cordis; tamen ventriculum totum, omentumque, & pancreas totum non nisi postremo illo tempore illuc ascendisse, est aliquis credendi locus. Estque etiam magis in eo militum Ductore, in quo, si Sepulchretum (s) inspicias, paulo ante laudatum Henricum credas; si vero Pareum (t) unde est, legas, Guillemæum scias deprehendisse magnam Coli intestini partem in thoracem compulsam per vulnus, vix minimi digiti capax, carnem diaphragmatis transfodiens. Nam etsi intestinorum dolor sub vesperam ingruere solebat; tamen octavo solum mense ex quo vulnus acceptum fuerat, ad eam acerbicatem increvit, ut nullo proficiente auxilio, interimeret. Quod si forte non idem casus est, quem ex

(c) Disp. de Hydrocel. not. § ad §. 2. (d) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1729. Obs. Anat. 2.
 (e) Sepulchr. Obs. 27. cit. §. 2. cum Schol. (f) Ibid. §. 3. (g) Obs. 12. in Addit. ad eand. Sect.
 (h) A. 1702. M. Decembr. (i) Tentam. Medic. th. 3. (k) Zodiac. Medic. Gall. A. 4. M. Febr. Obs. 14.
 (l) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1724. (m) Comment. Acad. Sc. Imp. Petropol. Tom. 3.
 (n) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. Obs. Anat. 10. (o) Sepulchr. S. hæc 3. Obs. 21. §. 9. (p) Epist. 37. n. 30.
 (q) Sep. Obs. c. §. 3. (r) n. 11. (s) Obs. cit. §. 4. (t) Oper. l. 9. c. 30.

Ballonio in Sepulchretum (*u*) videbis relatum; ut dolor is non nisi post annum ortus dicitur; sic diuturniore impulsu opus fuisse videtur ad majorem illam Coli partem per diaphragma traducendam postquam minor *sensim*, ut Ballonius ipse arbitratur, subierat. Certe autem Vir Cl. Fantonus in Scholio ad paternam Observationem XXIII. adolescentis, ante annum fauciati, ventriculum in thoracis cavum intrusum per diaphragma, qua œsophagus transit, describitur, non antea censet in illam pervenisse, quam crebris ab inflictis vulneris tempore doloribus, & vehementibus vomitionibus contractus, & in diaphragma adactus, hoc tandem satis discerpere, & sic viam sibi dilatare valuerit. Optat vero id quod nos quoque in pluribus hujus generis Observationibus, ne illa quidem Valsalvæ prorsus excepta, subinde optavimus, ut quædam insuper adnotata fuissent ad transmissi visceris, aut ad transmittentis Septi conditiones attinentia: in hisque nos ipsam ponimus tum visceris, tum vulneris sedem, ut in Glossæi historia (*x*) quæ partem quidem Coli intestini superiorem, ventriculo proximam, spithamæ longitudine supra diaphragma hæsisse, ostendit; sed qua hoc parte fuerit pertusum, illud vero utro thoracis cavo exceptum, non ostendit. Quoniam autem hominem toto biennio nullam ex suo vulnere in naturalibus, & vitalibus facultatibus sensisse læsionem, scribit, donec colica passione prehensus diem obiit; credibile fuisset, intestinis, quæ tanquam folle inflata reperta sunt, impetum in vulnus facientibus, tum demum majori saltem parte illius Coli portionis transitum patefecisse, nisi consolidatum fuisse repertum nescio quid dicens, num de vulnerato non nihil Colo, an diaphragmate intelligat, nos dubios relinqueret. Sed de repetita diutius, vi satis; nunc validissimæ exempla adjiciamus.

13. Certum est, in prima omnium ventriculi intra thoracem contrusi Observationum, quæ a Pareo (*γ*) habita est in Lato, contrudentem vim fuisse validissimam. Nam per vulnus tendinæ partis diaphragmatis, vix pollicem latitudine æquans, illuc compulsus, triduo postquam illud inflictum fuerat, inventus est. Bartholinus (*z*) autem illic non ventriculum modo, sed & partem aliorum viscerum, & nominatim lienis, deprehendit Observatione, in plerisque ejus simillima quam ex Valsalva proposuimus. In utraque enim simul cum diaphragmate vulneratus ventriculus, & pulmo est, & mors contigit tertio die; ut tempore spectato, validissimam fuisse vim, appareat; tamen in neutra sciamus, quæ diaphragmatis pars fauciata sit, neque in illa Bartholini angustum, an latum fuerit vulnus; nec, quod consequitur, quanta fuerit in diaphragmate resistentia a contrudentibus viribus superanda. Sed hæc in Schoberi (*a*) casu minime desideramus, qui eo violentior fuit, quod sine ullo vulnere gravissima cardialgia, creberrimis incredibilis copiarum nigricantes materiæ vomitibus, vomendique conatibus diluculo ortis, proxima nocte confectus Juvenis, intra thoracem ostendit cum omento, & intestino Duodeno, Jejuno, & Ileii parte ventriculum, ea materia, flatibusque adeo distentum, ut cor, & pulmones arcte comprimeret, illuc admissum per idem quo gula emittitur, foramen *maxime dilatatum & atonum*. Quod, si eorum memor es quæ supra (*b*) cum Littrio, & Fantono attigimus, fieri potuisse, non dubitabis. Inverso enim per evidentes convulsiones fibrarum œsophagi, ventriculi, & intestinorum motu, proclive est intelligere, ventriculum simul ab œsophago sursum raptum, simul (*c*) ab nondum valde infirmatis diaphragmatis carneis fascibus, foramen illud intercipientibus, repressa deorsum ex raptu ventriculo materia, inanem hunc fuisse tractum, eademque ratione intestina illa, donec persistente, adactaque vi inversi motus, materia ab inferioribus sursum usque, & usque acta, fasces illos vinceret, ventriculumque distenderet. En tibi viscerum, per septum Transversum in thoracem trajectorum exempla propemodum omnia quæ scribenti

quidem hoc tempore erant in manibus, ut possis cum proposita Valsalvæ Observatione comparare: propemodum, inquam, omnia. Nam quod ex Valentini (*d*) proferre potuissim omenti, per foramen, in cœnis diaphragmate olim factum, in thoracem illapsi & levius est, & sine sedis foraminis illius, & symptomatum mentione. Gravior est quidem, & hæc proponit, sed illam filet, quantum ex Actis possum Li. Eruditorum (*e*) colligere, Observatio Beckeri quadrienni puero, cujus ventriculus, lien, & jecur in sinistro erant thoracis cavo, a biennio, ut putantur, nam biennium vitæ primum satis commode traduxerat. Nec vero huc attinet, ut quidam videntur credere, Caroli Pisonis *de morb. a ferro Sect. 2. part. c. 7*, Observatio de immani renis alterius tumore. enim illa est, ut opinor, quæ citato Pisonis cap. VI sub numero extat XLVI; ab renis tumore Septu quidem proponit sursum compulsum; sed non perforatum.

Perforaverat autem erodendo pancreas ingens cancrusus tumor, sui que partem intra sinistram thoracis cavum conjecerat in Hertodi Observatione alio loco in Sepulchretum (*f*) relata. Verum, ut suspicionem seponas meam, quam tibi alias (*g*) supra ea Observatione significavi; satis superque in illa habes aliarum causarum, per quas prægressa, & repetitam mortem explices. Tandem cum Epistolam hæc recenserem, in Dissertationem incidens quæ inter Chirurgicas a Præcl. Hallero collectas est LXIX. in ut nonnulla exempla deesse ex iis quæ commemoravi sic nonnulla esse, animadverti, quæ aut propter scabros quibus carebam, aut propter linguam qua scripti sunt, inspicere non potueram. Tu in ea leges in primisque illud puellæ Argentoratensis (*h*) quæ jus describuntur & symptomata, & vulnus, quod peritissimum intra non multas horas confecta est, in thoracis parte septi Transversi, qua lienis, & ventriculi portio thoracem subierant, & cor dextrorsum conpulerant.

Porro quatuor alia, ut videntur, exempla legi quidem apud Blancardum (*i*), sciebam. si cum iis conferas quæ a me supra allata sunt, tandem revera esse, ac totidem ex ipsis, continuo agnoscas; quamvis mutatis, non sine stomacho ferendæ transformatione Studio illo apud Sennertum, Revaliensem dumtaxat quendam (*k*); Filio D. F. apud Riverium, in Militem (*l*); Lato apud Riverium, in Fabri cujusdam Famulum (*m*); & Molinellio Ductore apud eundem, in Famulum cujusdam Centurionis (*n*). Quæ duæ novissimæ mutationes cum vel in ipso initio libri sui a Blancardo posita sint; mirum non est, quod multis candidis sinceris Viris, ex se alios priusquam aliter deprehendant, & mantibus, & propterea nihil tale suspicantibus, hisque Bohnio (*o*) fucum fecerint, ut simul cum duabus modo indicatis apud Pareum Observationibus Blancardi primam, & secundam, quasi non ex illis effectas, laudaverit. Sed a vulneribus abdominis ad alia ipsius ictuum, compressionum, concussionum exempla e Valsalvæ schedis describenda transeamus.

14. VIRI annorum triginta quinque abdomen e calce percutitur; unde sævis doloribus, & vomitu creptus, in S. Mariæ de Vita Nosocomium excipitur. Ibi persistentibus doloribus cum sensu ingentis pondus in ventris imo, summaque spirandi difficultate moritur. CADAVER, a Valsalva, & Pe Molinellio dissectum, etsi nullam in Abdominis musculis, percusso loco respondentibus, contusionem ostendit; tamen, Ventre aperto, magnam videtur exhibuit copiam sanguinis effusi, qui corrumpi jecæperat. Rupta erant sanguifera vasa quæ per omentum ducuntur; huic autem subjectum intestinum Ileum quasi in transversum omnino discissum. In Thorace pulmones ingenti affecti inflammatio & polyposa non mediocri concretio in dextero conpulerant.

15. Salvo abdomine, quod percussioni primæ occurrit, conclusas sub ipso Partes dirumpi, vulnus non est. Sic Tulpius (*p*) bis, sic Fontanus (*q*)

(*u*) 1. 3. S. 14. Obs. 8. §. 8. (*x*) Sepulchr. cit. Obs. 8. §. 10. (*γ*) Sep. 1. 4. S. hæc 3. Obs. 21. §. 7.
(*z*) Ibid. Obs. 20. §. 2. (*a*) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Append. n. 12. c. 1. (*b*) n. 12. (*c*) 6. 2. §. 18.
(*d*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 124. (*e*) A. 1706. M. April. (*f*) 1. 5. S. 22. Obs. 40. (*g*) Epist. 40. n. 27.
(*h*) §. 4. (*i*) Anat. Præf. Ration. (*k*) Cent. 2. Obs. 9. (*l*) Cent. 1. Obs. 70. (*m*) Ibid. Obs. 2. (*n*) Ibid. Obs. 1.
(*o*) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (*p*) Sepulchr. S. hæc 3. Obs. 29. §. 9. vel potius 8. (*q*) Ibid. §. 11.

fic Grassius (r), sic Raygerus (s) lienem viderunt disruptum, tres primi a baculi ictu, ultimus ab allisione: quibus historiis, in Sepulchreto propositis, addas licet alias quoque, ut quæ in Commentariis extat Imp. Sc. Petropolitanae Academiae (t), & quæ apud Cel. Heisterum (u). Utraque enim, illa a pugno, hæc ab equi calce ejusdem visceris disruptionem, eandemque ex eo immanem effusionem sanguinis in ventrem ostendit. Ab simili equi ictu in duobus aliis idem accidisse, ex Commercio Litterario (x) cognoscas. Idemque in totidem, sed baculo percussis, compertum retulerat Bohnius (y). Nec desunt alia ejusdemmodi exempla, ab ictibus cujusquemodi, & inter hos a lapsu, quæ Jo. Petrus Albrechtus (z), Gotth. Budæus (a), Lucas Schrockius (b), Hieronymus Laubius (c), Joannes Storchius (d) adnotarunt. Quod si alia præterea cupis; duo leges apud Hoffmannum (e), & ubi quæras totidem, laudatum indicabit Commercio (f), ubi vero quædam alia insuper, monstrabit Platnerus (g): quem jure scripsisse, intelligis, ex violenta abdominis compressione inclusa viscera rumpi, lacerarique ita, ut effuso omni sanguine, cita mors sequatur. In liene autem hoc frequentius evenire; observationibus compertum esse. Nec mirum, si mollem ejus structuram, tenui conclusam tunica, attendas. Quod si morbi vi mollior fiat, & tardigradi sanguinis copia infra costarum munimentum extendatur, tanto facilius dirumpitur, & tanto plus sanguinis, citiusque effundit, eoque celeriore affert interitum. Imo in Comite quodam (h) cum tumidus, & quasi pultaceus esset factus; per se ruptum, & repentinæ mortis causam fuisse, constat.

Sed in renibus quanto structura compactior, tanto justior admirandi causa est, cum in citata Laubii Observatione legimus, ob externam ex casu ab alio compressionem non modo lienem ad rupturam usque contusum, sed etiam in dorso renis sinistri foramen, duorum digitorum capax, fuisse deprehensum; ut apud Mauchartum (i), baculi teretis, non acuti, validissimam ac perniciosissimam impulsione ad abdomen, citra ullam continui solutionem, sed tamen ex opposito crepantis hinc lethaliter medii renis fuisse causam. Et quoniam in sermonem incidi de visceribus rinæ inservientibus; fac perlegas Theod. Zuingeri (k) Observationem accurate signa, & anatomen exhibentem Juvenis qui noctu ad arboris prominentem amum forte hypogastrium allidens, nullum quidem exterius læsionis indicium, at disruptionem vesicæ reulit, urina tunc plenæ.

Verum ne quid aliis contingat visceribus, prorsus omittamus; supra laudatus Heisterus (l) præter illam quam ante indicamus, duas protulit Observationes, alteram ventris viscerum quæ graviter contusa, & lacerata reperta sunt vehementioribus, quantumvis tenuioris, bacilli ictibus; alteram in qua jecur medium omnino disruptum vi extrinsecus illata deprehendit, tametsi exterius nulla omnino conspiceretur læsio. Disrupti quoque cinoris exemplum tibi indicabit Platnerus (m), aliorumque Commercio Litterarium (n): unde (o), tertium insuper habebis viri ab equo in regione hepatis graviter percussis, ut costæ imæ frangerentur, & visceris illius pars gibba fissuris funderetur compluribus, non ita profundis, ut opinor, cum venter non sanguine, sed multa lymphâ cruenta repletus fuerit, ger vero non ante quartum interierit diem; ut ad memoriam revocet historiam illam Hippocratis (p): *Uer a mulo percussus ventrem, & hepar, mortuus est quarta die*; quanquam hic puer, ut vides, ad ventriculum quoque percussus fuit, & longe alia habuit symptomata, quæ omnia attendens gravis Interpres Gallesius (q), ob acutissimam viscerum illorum inflammationem, non ob disruptionem, sanguinisque

effusionem, puerum mortuum esse; censuit. Certe si magna sanguinis fuisset effusio, & ratio, & Lanzoni (r) Observatio ostendant, citissimam futuram fuisse mortem. Qui enim pugno ad jecur violenter percussus, extravasationem sanguinis in ventre habuit, & rupturam vasorum in hepate, is mox ab ictu in terram prolapsus, misere expiravit. Huc etiam septennis pueri spectaret historia (s), quem supinum adeo presserant equi currum trahentes, ut ex rupto a dextris, & lacerato jecinore sanguis in totam ventris, exterius illæsi, caveam effusus fuerit; nisi mortis quam statim obierat, aliæ simul tum in thorace, tum in ceruice deprehensæ essent causæ. Sed ut propius denique ad Valsalvæ Observationem accedamus, quæ ab ictu rupta sanguifera omenti vasa, Ileumque intestinum proposuit; eadem vasa in foemina, a milite percussa, & postquam totus venter sanguine effuso repletus erat, subito mortua, eadem, inquam, vasa disrupta indicarunt sanguinei grumuli inter omenti folia conclusi, quemadmodum in Commentariis leges Petropolitanae, paulo ante laudatis (t), ubi quidem in rarissima hacce læsione illud forte in considerationem trahendum esse dicitur, quod præter naturæ institutum, omentum fundo uteri connatum esset; id tamen Valsalvæ Observatio minime necessariam esse, ostendit. Quod vero ad intestinum attinet equi calce perruptum, conferre cum hac poteris Observationem Kramerii (u) in rhedario ab eadem causa, sed neque eodem tempore, neque ab eadem tantum interna læsione mortuo; nisi forte Ilei intestini ruptionem tribuendam potius gangrææ intestinorum, suspiceris, quemadmodum cum Helwichio (x) tribuendus ille certe est Colli, & Ilei Sphacelo jam affectorum, hiatus in adolescente animadversus diebus non ita paucis extincto postquam herus ventrem baculo graviter percusserat. Sed vel sine his, habes in Sepulchreto (y) non modo intestinum Jejunum a violentissimis pedum insultibus in lumbos, dorsumque prostrati hominis disruptum, sed & Ileum, & Colon ob vehementissimam abdominis ad arboris truncum allisionem in altero (z), quamvis integro in utroque abdomine, non uno loco perforata. Noli autem mirari, quod mulieris, aliis a me Litteris (a) tibi descriptæ, cum fuisset baculo abdomen percussum, & symptomatibus infecutis gravissimis, ipsa de hujus dolore tantummodo quereretur, nihil tamen læsum; nedum ruptum, in ejus ventre deprehensum fuerit. Neque enim omnes ictus eadem vehementia infliguntur, neque omnibus intestina æque disruptioni opportuna sunt tum a natura, quemadmodum cervos Aristoteles quidem scripsit (b) *intestinum tam tenue, imbecilleque habere, ut etiamsi leviter percusseris, possit rumpi, cute adhuc integra*; tum a repletionem. Et certe utrique eorum quorum modo historias ex Sepulchreto indicavimus, summe tunc repleta, & distenta præter solitum fuisse intestina a nimio potu, ex earum, & Scholii insuper ad primam additi lectione cognoscas. Tu igitur si quando præter ictuum abdominis vehementiam, intestinorum a quacunque causa distentionem fuisse tunc, scias, gravissima autem, & peculiaria accedant symptomata; quid intus fieri potuerit, etiamsi nullam in cute læsionem videas, suspicaberis, & si nihil aliud poteris, at certe suspicionem tuam iis quorum intererit, caute indicabis. Imo etsi neque illa distentio fuerit, neque statim adsint illa symptomata, noli sine omni timore esse, ne quidpiam forte latentis mali sensim crepescat, ejusque indicia de improvviso universa erumpant. Sapienter Plancus ad M. Tullium (c): *non possunt non exhorrescere, si quid intra cutem subest vulneris, quod prius nocere potest, quam sciri, curarique possit*. Leges Observationem Lospichleri (d), & vera a me dici, intelliges. Viro enim qui ante annos plurimos

cum

(r) Ibid. in Addit. Obs. 31. (s) Ibid. Obs. 30. (t) Tom. 1. in Obs. Anat. (u) Instit. Chir. P. 1. l. 1. c. 15. not. ad n. 6.
 (x) A. 1734. Hebd. 16. n. 4. & A. 1740. Hebd. 21. n. 1. (y) De Renuc. Vuln. S. 2. c. 4. (z) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. Obs. 6.
 (a) Earund. Cent. 1. & 2. Obs. 108. (b) in Schol. ad eand. Obs. (c) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 21.
 (d) Commenc. Litter. A. 1731. Specim. 36. n. 2. (e) Medic. Rat. Tom. 3. S. 1. c. 7. § 34.
 (f) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 4. & 5. (g) Inst. Chir. §. 717. not. a. (h) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 125.
 (i) Dissert. de Mydriasi §. 32. (k) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 30. (l) not. cit. (m) not. cit.
 (n) A. 1738. Hebd. 32. n. 1. ad Part. 5. (o) A. 1734. Hebd. 35. n. 3. (p) Epid. 1. 5. n. 17.
 (q) Comment. in hanc hist. quæ ipsi 38. (r) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 6. (s) Commenc. Litter. A. 1740. Hebd. 52. n. 3.
 (t) Tom. cit. Ibid. (u) Commenc. cit. A. 1740. Hebd. 26. n. 2. (x) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120.
 (y) in Addit. ad hanc S. Obs. 25. (z) 1. 3. S. 14. Obs. 47. (a) Epist. 49. n. 6. (b) Hist. Animal. 1. 6. c. 29. in fin.
 (c) inter Epist. ad Familiar. 1. 6. Epist. 18. (d) Eph. N. C. Cent. 1. & 2. Obs. 151.

cum equo corruens, vehementem passus erat *ephippii in stomachum compressionem*, eamque neglexerat, quid tandem lethalis morbi circa ventriculi fundum obortum sit, videbis. Ab ejusmodi ictibus etiam in aliis visceribus scirrhus nasci, neque ita raro, scite monuit Platnerus (e), mala, ut nosti, quæ sensim oriuntur; & crescunt, quanquam ab initio ipso nonnunquam accidit, ut indicia acceptæ læsionis se prodant, nec ad finem usque, lente quantumvis, pergere desinant, ut Juveni contigit quem Ill. descripsit Hallerus (f), ab ebriis compotoribus *calce ad abdomen percusso*.

16. PUERO novenni, sub currum cadenti, rota super ventrem acta, mortem in hunc modum attulit. Dolor quidem ventris non magnus erat; sed pulsus vix percipiebatur, extrema valde frigeant, æger vix unquam quiescebat, alterno fere motu ex uno se in alterum latus convertens. Denique hora una, aut altera ab rotæ pressione exacta, convulsionis ingruentibus motibus, intra horæ quadrantem decessit.

ABDOMINE, quod valde tensum erat, dissecto, effusus in ventrem fluidus sanguis, & intestina aere turgentia conspiciuntur. Jecinoris pars dextera qua costas spectat, ad trium unciarum Bononiensium tractum alte erat lacerata. In Thorace pulmones ab omni undique nexu liberi, sanique inventi sunt, nisi quod a tergo erant leviter inflammati. Ventriculi cordis fluidum, spumosumque sanguinem continebant.

17. Duas, Sepulchretum versans, Observationes reperies, quarum altera (g) vacuæ quadrigæ, altera autem (h) rhedæ bene onustæ traductas rotas super ventrem proponit. Et est quidem pondus varium prementis corporis attendendum; at simul varia pressi hominis, sive ætatem spectes, sive compressam ventris sedem, resistentia: Erat illorum qui ibi describuntur, primus annos natus circiter triginta, alter aliquanto plures. Primi hypogastrium paulo supra pubem, alterius hypochondrium dexterum pressum fuerat. Illius, intra horas mortui triginta sex, nec sine motibus convulsivis, sub integra cute, cæterisque abdominis integumentis perforatum inventum est Ileum intestinum, idque eo facilius, quod, ut in ebrio, fuerit distentum. Alterius vero qui diutius vitam traxit, sub integris costis spuris integrum jecur deprehenderunt, & nihil eorum quæ in cavea ventris sunt, ruptum; sed magnum tantummodo abscessum inter Abdominis musculos, & peritonæum. Novennis autem erat puer in quo laceratum jecur Valsalva invenit, & pueri quoque tres illi erant, quorum supra (i) ex Cl. Heistero mentionem facientes, viscus aliquod, & in tertio jecur ipsum medium omnino disruptum a vi extrinsecus abdomini illata, cute quantumvis integra, fuisse, diximus. Et puer adhuc erat is qui ebrius e plastro delapsus, axique, & rota posteriore currus eversi, & transeuntis graviter pressus, & decima post hora mortuus, præter intestina hic illic valde contusa, & livida, pylorum, hepar, venam Portarum, & renem dexterum, lienemque præterea habuit per medium prorsus rupta, mirante Preussio (k), qui fieri potuisset, ut post tot, tantasque læsiones, & immanem mox sanguinis, quo ventrem plenum invenit, effusionem, tot horas viveret, tum illud etiam, nusquam cutem, ne in abdomine quidem, fuisse ruptam, nisi hanc quippe mollem, & quæ facile extendi possit, & mollia subjecta viscera habentem, forte dicamus, cedere ita potuisse, ut illæsa permaneret; viscera autem illa in posteriorem ventris parietem qua maxima ex parte est osseus, & ad firmissimum subjectum solum violentius adacta, & compulsæ, cum cedere propterea non possent, necessario esse fissa. Et videtur sane corporis integumentis naturalibus illud interdum accidere quod vestibus, ab ictu nonnunquam illæsis, cum subjectum ipsis corpus sauciatur. Sic a spectatæ fidei Collega audivi, mulieris uterum gerentis abdomen cum a bove cornu impetiturum esset, quamvis vestimentis nec perforatis, nec ruptis, ita fuisse discissum, ut conspici posset uterus, ibique hernia post curationem, sedulo ab se adhibi-

tam, remaneret. Ipse autem in altero Collega nostro, Cænobii hujus celeberrimi S. Justinæ Abbatis dum viveret, meritissimo, vulnus vidi super posteriore sinistri ossis lincipitis parte recens ad cicatrice perductum, quod ante quindecim illos dies casu inflictum fuerat ab decedente angulato bilibri lapide neque pileum, neque cucullum, neque intimum laneo panno pileolum, quibus omnibus opertum erat caput, scindente, aut perforante, naturalia autem iis subjecta, integumenta sic vulnerante, ut multo continuo sanguis efflueret. Atque hæc de istis, aut compressionibus ventris scripta sunt. Quorum alterutris, an utrisque, an etiam concussioni vehementissimæ tribuendum sit quod in proxima referatur historia, ipse existimabis. Eam Valsalva & narravit mihi, & in Schedis reliquit.

18. STRUCTOR annorum circiter sex & triginta, ex alto ædificio in fimum cadens, stupidus remanet. Nulla exterior læsio apparet. Abdomen paulo post tumet, ac tenditur. Pulsus adeo est exiguus ut vix percipiatur. Intra duodecimam horam interi-

VENTRE aperto, causa unde tumeret, inventa est, sanguis effusus. In nonnullis ejus cavæ merbranis sugillatio animadvertetur. Quo tamen ex rupto vase effluxisset sanguis, difficile erat deprehendere. Verum conicere licebat ex ramo venæ Cavæ propterea quod hæc omnino erat inanita:

19. Et sane in altero qui lapsus ex alto fuerat, sanguinem multum in ventris caveam ex fracta vena Cavæ effusum Jacobus Sylvius, ut in Sepulchreto quod (l) habes, olim conspexit. Quid vero in Virginis ventre, quæ ab alto ceciderat, Valsalva invenit, alias (m) a me tibi scriptum est. Nunquam ad lumbos, eamque viciniam vulnera, ictusve descripta reliquerit, videamus.

20. VIR anno proximus quadagesimo, duobus sclopæti globis ad hunc modum transverberatur. Ingressi sunt globi ad latus dexterum secundæ, & tertiæ lumborum vertebræ, uno dumtaxat sibi aperto foramine exierunt duplicato foramine, majori uno, minori altero, ex abdominis medio, duobus circiter transversis digitis supra umbilicum. Vulneratus ad locum non longe distitum se confert, ubi a Chirurgo remedia adhibentur. Hinc de vehementi dolore queritur: erectæ cervicæ, nec sine anhelitu, spirare cogitur: non semel vomit: lotium, sed incassum, reddere conatur: pulsus fit sensim parvus, & debilis: tandem loquens ad huc, & sana mente, cum aerem hianti ore aliquoties attraxisset; qui certus vicinæ mortis est prodromus nona ab accepto vulnere hora decedit.

CADAVERIS universum dorsum aliquot post mortem hæris livere incipit. Postridie mane non modo livor creverat; sed insuper totum caput deforme factum erat, oculusque dexter valde intumuerat. Vulneris labra a putredinem utraque ex parte inclinabant.

Ventre stagnabat effusus sanguis. Ileum intestinum tribus in locis omnino erat laceratum; Colon autem ubi ventriculo necitur, dimidia ex parte suæ latitudinis vulneratum, omnia intestina rubebant. Cur vulnus paulo infra Emulgentem venam dexteram ventris cavum subiret prope sedem ureteris; dubitatur est, hunc fuisse laceratum. Sed cum intolerandus factor properare cogeret; res satis non potuit explorari. Dubitatum quoque est, sclopæti globos veneno infectos fuisse.

21. Hic quæri inter cætera a te posset, quomodo cum duo essent globi, tribus locis Ileum intestinum lacerassent? nisi animadverteres, gyros hujus intestini esse ejusmodi, ut parte ejus aliqua parti alteri ante posita, intestinum bis occurreret in via quam globorum alter tenuit.

22. VIR annorum quadraginta, plumbeis fragmentis inæqualibus, sclopæto emissis in eo corporis positus sauciatus est, ut ad natem sinistram, qua fragmenta illa ingressa erant, tria essent foramina, ad lumbarem autem regionem, qua prope infimam costam egressa fuerant, duo foramina conspicerentur. Circa quintum diem urina supprimitur: nec semel æger queritur de spasmodico ad supremum marginem ossis ilium dolor adeo

(e) Instit. cit. §. 718. (f) Opuſc. Pathol. Obſ. 25. (g) Additam. ad hanc S. Obſ. 27. cum Schol. (h) l. 3. S. 17. Obſ. 2. (i) n. 15. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obſ. 228. (l) Sect. hac 3. Obſ. 28. §. 6. (m) Epist. 40. n. 9.

o ut ex improvise totum corpus concutiat: præ ore externum Chirurghi medentis tactum ferre vix est. Augetur dolor in dies, ut vehementior, & continua fiat convulsio, præsertim circa guttur, & Mens tamen est sana. Tandem die obit decimo.

VULNERE per dissectionem perlustratum, nullum plumbeum fragmentum ad interiora permississe, fit manifestum. Unum tamen, diverso ab itinere, comminutum ierat supremum marginis ossis ilium, qua musculorum tendines annexi sunt. Alterum in Ventre læsio nulla, si quandam excipias, nisi fugillationem intestinorum, & omenti præsertim. Cerebrum vero sanum omnino fuit: ut ne quidem ullam vestigium ostenderit.

23. Hic, opinor, vir ille alter fuit quem supra (n) esse a Valsalva, adnotavi, ex comminutione ortuum marginis ossis ilium, cum ex ea absumptum erum proposuisssem vulnere ejusdem generis, sed sustulis plumbeis non sic a tergo jaculatis. Propius eam quam modo exscripsi, Harderi accedit Observatio, quæ utinam dissectionem haberet adjunctam. Erat in Sepulchreto (o), exhibetque hominem sclopeti globulo pone nates ictum, superiora versus inter musculos & tendines qui ad dorsum pertinent, procedente: quo ex vulnere ortam denique stranguriam primum videbis, mox convulsionem ad guttur, & os, & deinde ad artus, & univèrsum tandem corpus propagata, ægrum sustulit.

24. Post vulnera ictus sequuntur, lumbis, & interista his Spina excepti. Quibus de ictibus has duas accipe Valsalvæ Observationes.

25. VIR quinquaginta annos natus, dum pronus ante ambulat, ligno ex alto cadente gravissime percutitur ad tres inferiores lumborum vertebrae. Semianis concidit: & in S. Mariæ de Vita Nosocomium translatus, quarta ab ictu ora interit. LUMBI, & præsertim musculorum Longissimi dorsi, & Sacrolumbaria principia a contusione sanguine coagulata infarta reperiuntur. Intra ictus vertebrae erat sanguinis gramosi non multum; inclusa tamen Medulla minime illæsa videbatur. Illæsa quoque omnia viscera. In arteriis dumtaxat; quæ in denatis alioquin solum parum sanguinis continere; tantum hujus, & coagulati quidem inventum est, ut eo prorsus repletæ essent, præsertim ad præcordia, ubi is multo magis creverat.

26. VIR alter, annum jam agens quadragesimum, cadente ligno a tergo percutitur. Inde in cruce movendi facultas omnino perit, sentiendi renet. Alvi recrementa præter voluntatem, lotium heteris dumtaxat ope redditur, quod sub morbi finem, naturali exuto colore, aquam referebat in qua recens lota est. In percussa lumborum parte vix dolor percipiebatur. Ita paulatim deficientem mors sustulit die decimo quarto. CADAVERIS externa membra laxa erant, & facile mobilia. Ventre aperto, intestina plurimis in locis non levi nigredine reperta sunt, qua læsas partes spectant. Namque eadem nigredo per totam iliacam, & abare regionem extendebatur, ut sanguis in eam partium interstitiis concretus quodammodo apparet. Lien quoque dimidia ex parte præter modum creverat. Denique, ut morbi signa præmostraverant, ista vertebra lumbaris inventa est, nonnullis ossis fragmentis ex ea conspicuis. In Thorace pulmonibus quibusdam nigris distincti, a tergo autem, sinister præsertim in parte inferiore, nonnihil inflammati. Uterque cordis ventriculus polypum habuit concretionem; sed dexter majorem: hæc imonarem subibat arteriam. Cæterum sanguis omni fere parte fluidus fuit.

27. Has duas historias si conferas inter se; facile videris, illum cujus vertebrae fuisse fractæ non dicitur, intra horas quatuor; hunc vero cujus una vertebra fracta dicitur, non nisi decimo quarto die mortuum. An quia vertebra hæc non modo una est; sed fortasse omnium infima; illæ vero tres erant? At illæ quoque tres erant inferiores: corpus autem

ipsum medullæ Spinalis ad tertiam lumborum vertebrae scis profecto non pervenire; non videtur autem a paulo pluribus contusis Equinæ, ut vocitant, Caudæ nervis, quorum certe nullus superioribus prospicit partibus, tantum discrimen repetendum. Idemque dicam, si discrimen forte inde repetas quod intra vertebrae illas tres aliquid erat effusi sanguinis, cujus nulla intra hanc unam fit mentio. Equidem eorum quæ læsas vertebrae, Spinalemque ipsam medullam consequuntur, discrimina sæpe video non faciles habere explicatus. Mitto quas in Sepulchreto habes, Rumleri (p), & Fontani (q) in casu ab alto Observationes. Nam etsi illa similia, imo graviora profert quam secunda Valsalvæ, symptomata, mortemque die septimo; non constat tamen, quæ, & quot vertebrae, & quatenus læsæ fuerint: Fontani autem Observatio cum vertebrae quinque dorsi luxatas proponat, nec solum symptomata ejusmodi non commemoret, sed vitam ad longum tempus productam indicet; dubitationibus eorum obnoxia est qui vertebrae luxationes, ut alias (r) indicabimus, non agnoscunt. Meeckrenii igitur historiam ibidem (s) relegere in qua sclopeti globus inter duas lumborum vertebrae perveniens, his vertebrae fractis, & Spinalem medullam premendo nec ea quæ diximus, symptomata, nec mortem attulit, nisi post hebdomadam duodecimam, imo, ut apud Auctorem est, decimam quartam. Et ne forte dicas cum Hornio (t), globum ad extimum adhæsisse integumentum Spinalis medullæ, ut ipsam premere non potuerit; huc adde Bohnii (u) Observationem, qui globulo perforatam in Centurione non solum vidit lumborum Spinalem, sed & simul funis medullaris medietatem sinistram, ita tamen ut nec dextra omnino intacta maneret, gravibus quidem consecutis symptomatibus, at vita nihilominus ad octavum, an nonum diem producta. Verum ne postea forte dicas, inter secundam & tertiam (& multo minus, ut in Meeckrenii historia, tertiam inter & quartam) lumborum vertebrae subeuntem globulum, non ipsum Medullæ corpus, sed Equinam dumtaxat Caudam vulnerare potuisse; utraque hac historia seposita; lege potius, quæ alibi in Sepulchreto (x) extat, Plateri Observationem. Hac Virgo proponitur, cui intra vertebrae dorsi octavam, aut nonam sclopeti globus Spinalem medullam diruperat, & movendi, sentiendique facultatem a medio deorsum statim ademerat, ad vigesimum tamen usque diem vita protracta. Quin perpende in Reg. Sc. Academiæ Parisiensis Historia (y) quid Cuvillierius de milite referat, cujus duodecimam dorsi vertebrae, inclusumque ipsum Medullæ corpus ensis mucro, duos pollices longus, non modo trajecerat, sed ibidem semper hæserat, cum tamen dolores quidem acerbos, sed nullam usquam resolutionem quoad vixit; vixit autem ad menses; attulerit. Cum his nunc confer quam in Sepulchreto (z) habes, Marcelli Lucii Observationem. Hominem leges intra horas circiter triginta mortuum, cui sclopeti globus a dextra parte, quatuor digitis sub regione renum ingressus, transibat per medium Spinalis medullæ, per sinistram partem egrediens. Certe hic globus non Medullæ corpus, sed Equinam Caudam trajecerat. Qua igitur ratione tanto citius quam in illis, quibus ipsum Medullæ corpus trajectum fuerat, mortem attulit, eandemque tamen multo tardiorum quam primo illi Valsalvæ Viri, in quo illa ipsa Cauda non solum non trajecta erat, sed illæsa omnino videbatur? Nimirum difficile, ut dixi, hæc possunt discrimina explicari. Si tamen conjecturis, non undique fortasse improbandis, est locus; duæ videri possunt fuisse causæ, cur eum Valsalvæ Virum tam cita mors abripuerit. Ut enim pronus incedebat cum ruens ab alto lignum tres eas vertebrae percussit; tanto has vehementius concussas crediderim, quanto ictum minus ex obliquo excepere, proptereaque disruptis sanguiferis vasis plus sanguinis fortasse, quam ibi apparuit, effluxisse, inde videlicet in concidente ac supino homine mox in cæteras vertebrae dilapsam ad Medullæ corpus, non aliter prope modum atque a Verneyo (a) fieri creditum est in

qui-

(n) n. 5. (o) in Additam. ad S. hanc 3. Obs. 32. (p) Sect. hac 3. Obs. 29. §. 7. (q) Ibid. Obs. 28. §. 1. (r) Epist. 56 n. 35. (s) in Additam. Obs. 4. cum Schol. (t) in Schol. modo cit. (u) De Renunc. Vuln. S. 1. prope fin. (x) l. 1. S. 15. Obs. 26. (y) ad A. 1743. in Obs. Anat. 11. (z) Sect. hac 3. Obs. 26. §. 2. (a) apud du Hamel Hist. R. Sc. Acad. l. 3. S. 5. c. 2. n. 1.

quibusdam quasi apoplexiæ generibus postquam in horum aliquo profluere sanguinem vidit non e cranio, sed ex vertebrarum tubo. Compressa enim ea parte, unde nervi oriuntur plurimi, qui nervi Intercoſtalis ramis præbent originem, partium interiorum motum ceſſaſſe, exiſtimavit. Ceſſaſſe autem in noſtro caſu tanto facilius, putaverim, quanto magis ſanguis (quæ altera meæ conjecturæ cauſa eſt) promoventibus ipſum organis reſiſtebat ea craſſitie, ſive ea æquo minori fluiditate ob quam adeo concretus in arteriis, multoque etiam magis circa præcordia repertus eſt.

28. Ad Artuum tandem Ictus attinet Valsalvæ inſequens Obſervatio: quæ ſimul quanti ſint faciendæ extremorum læſiones oſtendit, ſimul a faucium convulſione inſtantes toto corpore lethales convulſiones sæpe in vulneribus indicari, confirmat.

29. VIRO annorum triginta quinque prægrandilapide extremum percuſſum eſt pedis ſiniſtri. Pars contuſa, niſi tangeretur, non dolebat. E medio autem præcipue digiti pollicis, ubi tangendo vehemens dolor excitabatur, nullam purulentam emittebat materiam, nec ullo pacto, laceratas tendinum fibras ſeparabat. Homo in omnibus ſe bene habebat, idque fatebatur, & ſua munia alacriter obibat. Verum ſexto die ex improviſo tenſivis doloribus, diraque ad fauces convulſione prehenditur. Sequitur poſtea ingens toto corpore convulſivus motus, & hunc mors octavo die. CAPITE diſſecto, nihil præter naturam deprehenditur; ſi paululum ſeroſæ materiæ excipias ſtagnantis in cerebri ventriculis.

30. Nunc aliquot noſtras Vulnerum, aut Ictuum earundem quæ hætenus dictæ ſunt, Partium Obſervationes, eodem ſervato ordine, ſubjiciamus.

31. VIR ab inſicto in hypogaſtrium vulnere ad latus dexterum Lineæ Albæ, vomitionibus conflictatus, humilibus, infirmisque pulſibus, nec ſine quibusdam convulſivis motibus, nulla tamen animi defectione, obiit intra diem tertium in hoc Noſocomio ante extremum Novembrem A. 1742. ABDOMINE, quod tumidum non erat, diducto, ſanguinem effuſum concretum, Ileum autem inteſtinum qua vulnere reſpondebat, tranſverberatum offendimus.

32. Eſti in judicio de vulnerum, inteſtinis vel Tenuibus inſictorum, lethalitate cautus prudensque Medicus negligere illa non debeat quæ docte, & ſapienter ſuper argumento hoc ſcripſit Abrahamus Vaterus (b); tamen nimis verum eſſe plerumque experimur quod poſt Hippocratem (c) tradidit Celfus (d), ſervari non poſſe cui aut jejunum, aut tenuius inteſtinum vulneratum ſit. Huc Fabricius noſter ab Aquapendente (e) hæc addidit: ſic vulneratos obſervari habere pulſus admodum exiles, & frequentiffimos, morique primo aut altero die; unde ſi tales videritis pulſus, ſemper dubitate de tenuibus inteſtinis vulneratis. Quantum mihi in quodam obſervare contigit, cui vulnus in umbilicali regione impoſitum ſua ipſum ſede Jejunum inteſtinum ſauciatum eſſe, indicabat; verum de pulſibus, & verum item de mortis die Fabricius ſcripſit: quanquam cum ſecare non licuerit; tribuendumne id eſſet inteſtini illius dumtaxat, an meſenterii quoque, & vaſorum vulnere, unde ſanguis effluxiſſet, pro certo ſcire non potui. Nempe diſſectionibus ſtandum eſt. Hæc autem ut quæ ſauciata inteſtina fuerint, pro certo oſtendunt, ſic faciunt, ut alium in aliis, neque ita raro, vitæ inde terminum fuiſſe, nimirum pro varia corporum diſpoſitione, variisque adiunctis, intelligamus. Si in hac III. Sepulchreti Sectione Obſervationem perlegeris XXV. exempla huc ſpectantia pleraque complectentem; videbis, Ileum inteſtini vulnera modo intra horas duodeviginti (f), modo intra dies tres (g), modo intra quatuor (h) mortem attuliſſe; Coli vero alias intra dies totidem (i), alias intra horas quatuor (k); imo cuiſdam inteſtina tum Craſſa, tum Tenuia multis vulneribus confoſſa, vitam abſtuliſſe die quinto (l). Huc adde ex Hoyerø (m) Duodeni inteſtini vulnus

die quarto; ex Bohnio (n) Jejuni paucis poſt horam ex eodem (o), ex Uſenbenzio (p), ex Hallero (q) Ileum octavo die, quarto die, primo die fuiſſe lethale. Mihi vero ex ejuſdem inteſtini vulnere haud aliac in propoſito Viro tempus mortis jam antea congerat adnotare, ut ex proxima cognoſces hiſtoria.

33. VIR alter mortuus ibidem erat convulſus & ex quo vulnus circa imam Epicolicam regionem deſcendem culro acceperat paulo ante finem Decembris A. 1726. CADAVERIS hæjus quædam partem & nominatim renes, quorum alter binis inſtructus

erat ureteribus, toto itinere, ipſoque intra veſicam ne diviſis, cum diligentius examinarem; quæ ad venterum attinebant, adnotare non neglexi. Meſenterium haud procul a fine Ileum inteſtini pertuſum fuerat, niſi quidem læſo ejuſmodi vaſe unde ſanguinis copia fundi potuiſſet; ut neque effuſa erat; peculiari attentione digna. Sed & illud inteſtinum ſauciatum erat.

34. Hoc inteſtini vulnus obſtitit quo minus eorum viro, in quo ſanguinis effuſio me dubium facere non poterat, Obſervationes confirmarem Friderici Ruſchii. Qui poſtquam in Theſauris Anatomicis (r) admonuerat, per meſenterium nervos viſibiles exiſtere, ſatis numerosos, quibus læſis graviora producuntur ſymptomata, doloresque immanes, aſſeveravit in Adverſariis (ſ), sæpenumero ſe vidiſſe homines poſt aſſiduam intolerabilem ventris cruciatum intra duos treſve dies mortuos, quorum nullam præter ipſum meſenterium alicujus momenti partem vulnere læſam, re accuratiſſime examinata, potuit invenire; tametsi meſenterii vulnera lethalia non pronunciaverint Auſtores qui ſuper his ad id tempus ſcripſerant. Propius aliquam ad Ruſchii Obſervationes accedit quæ ab ſpectate fidei Chirurgo ſub initium A. 1724. paucis poſtquam ipſe habuerat, diebus ad hunc modum narrata eſt.

35. ALIENIGENÆ Viro, jam diu hic morante proindeque omnibus noto, vulnus inſictum fuerat acuto, ancipiti, & tenui ferro, oblique a ſiniſtris ad dexteram ſub ipſis coltis perforante. Anguſtia, & obſcuritas vulneris erant ejuſmodi, ut non modo ex venterum nihil exire; ſed ne ſpecillum quidem ulla ex parte Chirurgi, aut Maſterii ipſius diligentia admitti ſincerent in ventris cavum; quo tamen ferrum perveniſſe, hæc indicabant. Ab accepto vulnere ad quintum uſque diem, quo pulſibus deficientibus obiit; ſemper, ſi intervallum excipias horarum quinque, idque ſemel, vomitu rejecit aſſumpta, & bilem. Venter doloribus torquebatur. Alvus, niſi clyſteribus ſoluta nunquam reddidit quidquam. Sanguis autem eſti fuerat detractus, neque in his quæ poſt clyſteres, acum illis quæ per vomitum exibant, apparuerat uſquam; noviffime tamen ante mortem ex ore, atque ſummo e naribus, prodiit. ABDOMINE diſſecto ſub inteſtinis, aere turgidis, non multum ſanguinis effuſi conſpectum eſt, idque ad venterum inferiora. Vulnus autem Colon inteſtinum quatuor circiter inteſtinalienem digiti incidere quidem, ſed ſuperficie tenui. Inde vero, nullo alio læſo inteſtino, ad meſenterium pervenerat. Quod propterea non modo ſauciatum, ſed & tumidum inventum eſt.

36. Eſti præter meſenterium, facies quoque exterior inteſtini hic erat ſauciata; facile tamen intelliges, hæc propius abſuiſſe ab Ruſchii Obſervationibus, niſi quod paulo diutius vita producta eſt, ubi cum Bohnio (t) animadverteris, inteſtinorum quoque ſuperficiem exteriorem veriſſimum meſenterium eſſe. Certum cum a ſauciata meſenterio mors accidit, neque hujus cauſam in majuſcula quæpiam illius incifa videri poſſe, ut in Cive oppidano quem Bohnius (u) ſecui conferre licet; in compunctos ejus nervos cum Ruſchii conferre poteris, majuſculos tamen & ipſos: ſi enim nimirum quoque compunctio lethalis eſſet; nulla, opinor, extaret felix, brevisque, & ſine gravibus ſymptomatibus tranſverberati ventris curatio, quam & nobis viſam antea (x) ſcripſimus, & alii, inter quos Waldſchmidius (y) viderunt. Sed nos enſe; Mauchartus (z) vero cu-

(b) Diſp. inſer. Vulnerum in Inteſt. Lethalitas. (c) S. 6. Aph. 18. (d) De Medic. 1. 5. c. 26. S. 2. (e) Pentateuch. 1. 2. c. 34. in fin. (f) §. 9. (g) §. 15. (h) §. 14. (i) §. 13. (k) §. 6. (l) §. 12. (m) Act. N. C. Tom. 3. Obſ. 18. (n) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (o) Ibid. (p) Eph. N. C. Cent. 7. Obſ. 60. (q) Diſp. Anat. collectar. Tom. 7. in fin. (r) I. Repof. 3. n. 13. not. 1. (ſ) Dec. 2. c. 4. (t) Præleſt. ad Inſtit. §. 816. (u) De Renunc. Vuln. S. 2. c. 4. (x) n. 7. (y) Eph. N. C. Cent. 9. Obſ. 70. (z) Earund. Cent. 5. Obſ. 33.

entrem plumbeo globulo transverberatum conspexisset, vulnerato quinta ferme post hora intereunte, mortis autem citæ adeo causam inquireret, deprehenderetque, globulum, fundo ventriculi transfixo, hinc per mesenterium inter colon, & ileum, utroque illaeso, nec ruptis vasis mesaraicis, transiisse: parum autem se, animadverteret, quod ex contentis ventriculi in abdomen descenderat, & nulla usquam esse gangræne vel incipientis indicia, aut ullam hæmorrhagiam lethalem; potuisset a laceratis majusculis mesenterii nervis citi obitus causam repetere, nisi certior factus esset, nullas convulsiones ante mortem, vomitus autem frequentes fuisse: quanquam intimæ viscerum convulsiones fortasse adstantes latuerunt. Certe etsi vulnerando ventriculi inflicta intra breve tempus plerumque occidere, supra (a) a nobis, productis, indicatisque præsertim Observationibus, confirmatum videri, tam exiguo tamen spatio robustum, ac sanum virum interemisse, neque Mauchartus, ut apparet, credidit, neque alios facillime credituros esse, arbitratur. Verum ad ea quæ ipsemet vidi, redeamus.

37. MOLITORI famulo unum supra viginti annos ætate, sano, robusto, optimoque corporis habitu prædito, id accidit quod juvenibus audacibus, minacibusque, qualis ipse erat, sæpius solet, ut lethale vulnus acciperet. Inflictum hoc fuerat lanionis cultro in Epiploicam regionem sinistram. Ut tunc erat prima noctis vigilia, domum per se rediit: Mane in Nosocomium illatus, & a Medico, Chirurgoque curari coëptus est. Eo die levis febris fuit. Sed nocte proxima & vomuit, & ex convulsivis subsultibus semper remuit. Sicque tremens postridie mane quadragesima circiter hora ab accepto vulnere mortuus est.

ADDAVER proximo die qui fuit XI. Kal. Februarius A. 1738. multisque insequentibus, nobis ad Anamnam quam in Gymnasio docere coeperamus, contumandam ex usu fuit. Abdominis muscoli Obliqui, & Transversus in ea quam indicavi, regione rupti erant vulnere duos ferme digitos admittente: terque illos aer subierat, ut initium jam esset fatum quasi emphysematis. Is aer e vulnere, ut mox videtur, Colo intestino in cavum ventris egressus, hinc distenderat. Neque aer solum ex illo prodierat intestino, verum etiam recrementa; ut cum in ventre humor esset effusus ad libras duas; pars hujus maxima ex recrementis esset, minima ex sanguine; nullum enim insigne vas læsum fuerat. Scilicet culter, abdomine, ut dicebam, transfixo, oblique sursum, retrosumque perrexit, & primum quidem ejus quod memoravi, intestini respondentem partem sic incidit, ut simul anterior, & posterior ejus facies, & quæ latere vertebrae spectat, discissæ, aeri, & recrementis exitum in ventrem darent. Inde autem rene, diaphragmatis appendice illæsis, Quadratum lumborum musculum transfixerat, utraque hunc in commune illud Sacrolumbi, & Longissimi dorsi initium penetraverat, ut de tendinibus ex hoc initio ad transversos lumborum vertebrarum processus oblique tendentibus unus haud omnino, sed, quod multo magis haberi nosci, ex parte dumtaxat esset incisus. Hinc igitur causam plerique fortasse præcipuam deducunt quare convulsivis subsultibus confectus esset, præsertim cum sauciatus intestinum ne ruberet quidem, aut liveret ad eam ipsam partem qua vulnus videbatur. Ventriculi fundus, ab interiore facie inspectus, tenuia vascula hic illic ad aliquod spatium ostendebat sanguine distenta. Cæterum jecur magnum erat, in transversum prælongum, ut in totum propemodum hypochondrium sinistrum se extenderet. Lien quoque longior, & æquo major; ejus autem arteria tenuior modo pro ea præsertim visceris magnitudine, sed & minimum tortuosa. Nam minus tenuitatem miratus sum, cum arteriæ Magnæ truncum ibi animadverterem, ut in thorace quoque, angustiore proportionem non ad corpus tantummodo, verum etiam venam ipsam Cavam, cujus in septo Transverso

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

foramen erat omnium maximum quæ videre meminissim. Thorace aperto, pulmones undique, id quod minus frequens in adultis hominibus esse, non ignoras; solutos quidem conspexi; sed Bronchialibus glandulis instructos justo majoribus, ut una compressam nucem mediocrem ferme æquaret. In pericardio aqua erat flavescens, nec paucissima. Cor potius magnum, in eoque sanguis, ut alibi, niger; ibi vero etiam ex parte aliqua grumosus. Magna arteria ultra curvaturam sulcos quasi quosdam interiore facie ostendit secundum longitudinem ductos. Cætera quæ in hoc cadavere adnotavi, huc non attinent.

38. Etsi de Ventriculi, & Intestinorum, & plerumque aliorum viscerum quæ in ventre sunt, Vulneribus plura ex Valsalva, & nobis, & aliis Observatoribus hac Epistola accepisti; tamen alias ex his ultimis indicabimus historias, quas Sepulchreto, si velis, inferas. Itaque ad Crassorum intestinorum vulnera, Coli videlicet, ac Recti, Observationes spectant Harderi (b), & Bautzmanni (c). In hac est simul quod ad Diaphragma, in illa quod ad chyli, si recte intelligo, Receptaculum, certe autem quod ad Renem convulneratum pertineat. Cujus de vulnere Epistola quoque superiore (d) mentio facta est. Nunc Laubii (e) addetur Observatio, eo spectabilior, quod culter per medium lienem ad renem sinistrum pervenerat. Lienis autem erit altera ex Bernero (f). Porro ad Jecoris vulnera, præter exempla illa quæ extremis superioribus Litteris (g) indicata sunt, alia Bohnius (h) dabit, ad has vel magis attinentia. Nullius autem ex ventris visceribus profunda vulnera certius, aut citius quam hujus, sunt lethalia propter vasorum tum multipliciter, tum quo magis ad diaphragma acceditur, crassitudinem. Quamobrem scite Homerus (i) de Eurypylo lanceam jaculante, pervasit, inquit, hepar subter præcordia: statim autem genua solvit, & alibi (k) de Patroclo, percussit ubi mentes fingunt circa prudens cor: cecidit autem: quem ad locum ob verbum fingunt commentarii instar erit quod in libro habemus de Morbo Sacro (l). Et ne me hinc forte arbitreris ad Poetam præter Majorum consuetudinem digredi; vide quæ ad illum de Ulysse, & Cyclope Homeri locum (m), ubi mentes hepar habent, Galenus (n) adnotaverit. Vulneratam hanc venam, Cavam nimirum, qua jecur, in cujus substantia defixa est, ad diaphragma alligat, aut divulsam, inquit, acuta adeo sequitur mors, ut cum Cyclopi, quanquam longe maximo, sapientissimum Ulyssem Poeta scriberet insidiari, mortemque machinari, non in aliam corporis partem enses impulsurum fuisse, finxerit, quam qua hepar phrenes continent: . . . adeo certe huic loco confidebat, ut si vulnere affectus esset, ne temporis quidem momentum vivere ipsi esset permissurus. Sed & Riolanus (o) Galenum laudat, quod hoc Homeri testimonium protulerit: quanquam memoria lapsus, quod uterque facturum fuisse Ulysses, ajunt, reapse fecisse, dicit. A sauciata autem fellis Vesicula num æque celer, ac repentinus obitus necessario sit expectandus, satis a me II. Epistola Anatomica (p) ostensum est, cum omnia quæ ad id usque tempus producta dicebantur, non modo a vulnere, sed a quacunque causa illius ruptionis exempla perpendi. Unum dumtaxat, aut alterum ab illo tempore additum legisse memini, quorum alterum inspicere poteris apud Ampliiff. Swietenium (q). Vesiculae quidem vulnere, bilisque in ventris cavum effusioni quæ statim, & quæ deinde successerint non levia, videbis; attamen non ante diei septimi initium mortem obtigisse. Hæc autem in altero exemplo quod protulit Cl. Tacconus (r), minime accidit; sed mulier cui abscessus hepatis, cum peritonæo connatus, cystim ruperat, prorsus convaluit. Quin Bohnio (s) adstipulari in eo video Cl. Kaltschmidtium (t), quod sine cystis bile vita possit diutius protrahi: imò censere, eam bilem, intra abdomen effusam, præsentaneum per se non afferre periculum. Contra

T t

tra

(a) n. 9. (b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 62. (c) Ibid. Obs. 234. (d) n. 40.
 (e) Eph. N. C. Cent. 10. Obs. 8. (f) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 69. (g) n. 41. (h) c. 4. supra ad n. 36. cit.
 (i) Iliad. l. 11. (k) Iliad. l. 16. (l) n. 18. (m) Odyss. l. 9. (n) De Usu Part. l. 4. c. 14.
 (o) Anthropogr. l. 1. c. 2. (p) n. 96. (q) Comm. in Boerh. Aph. §. 312. (r) De rarioribus Hepat. &c. Observ.
 (s) c. 4. cit. (t) Dissert. de Vuln. Hepat. §. 48.

tra nulli dubitationi obnoxium est, si Vesica altera, id est urinaria, ita vulneretur, ut lotium intra ventris cavum ejiciatur; gravissimas (ut etiam cum sauciati sunt ureteres) lethalesque demum hinc esse noxas. Neque enim semper urina omnis per vulnus exit, ut in Ruyfchii (*u*), Bohnii (*x*), Martini (*y*) Observationibus, donec incipiat per urethram excerni, per quam primo tempore nulla poterat. Sane interdum vulnus non ex adverso, sed a tergo vesicæ infligitur, ut in tertia quæ ab laudato Bohnio (*z*) producitur, historia, in qua pertusum erat vesicæ latus, itemque ut in ea ancilla de qua Alex. Cameraarius (*a*), trajecto per mediam uteri substantiam, indeque per vesicam pariter mediam plumbeo globulo.

Itaque ad Uterum tandem pervenimus, cuius sauciati, præter hoc ipsum exemplum, alia reperies, in gravidis præsertim, in quibus certe quanto facilius vulneribus patet, tanto periculosius vulneratur. Est inter Disputationes Chirurgicas ab Hallero collectas CXXXI. in qua (*b*) nonnullas huc spectantes legere poteris Observationes. Quodcumque autem viscus sauciatum est, etsi indicia habeat sua, illudque in primis quod ex Anatome suppetit, propriæ sedis; cavendum est tamen, nequando ab hoc ipso decipiamur, immemores varietatum quæ non raro occurrunt, velut in utero in alterum latus inclinato, aut in Colo præsertim intestino a transversa illa sede quam superius habere solet, deorsum magis, minusve inflexo, aut in jecinore, de quo si non his ad te Epistolis, at in I. Anatomicarum (*c*) quid aliter in aliis viderim; indicavi, ut in Adversariis etiam II. (*d*) ubi & de ventriculo quid in quibusdam suspicari oporteat, non reticui. Sed ut viscera singula eisdem

semper fines servarent; nonne ut altius expirationis tempore diaphragma est, humiliter cum inspiramus, ita jecur præsertim, & ventriculus illud sequuntur, eoque magis descendunt, cum valentius inspiramus, cum stamus, cum ab inedia ut inania sunt viscera jecur suffulgentia, ita huic fulcrum quasi deest, ejus descensui obstans, sicut alia ad te Epistola (*e*) scripsimus, de non unius tum Veterum, tum Recentiorum sententia: quibus addas insuper Cel. Viros Winslowium (*f*), & Swietenium (*g*), qui Cl. Garengeoti Observatione id confirmari, non dubitat, in jecinore hominis, cum ita se haberet, inferius vulnerato. Hæc igitur omnia, aliaque ejusmodi attendere oportet: tum si qua dubitatio est; cum frequentioris sedis notitia, alia ex actione, & munere cujusque visceris, & ex eorum quæ continent, natura deprompta indicia sunt conjungenda. Ad eundem modum

sanguifera vulnerata vasa suo se produnt sanguine, multo, si majora sint, neque exitui e ventre quidquam obstet, profuso; plurimo, si maxima, ut puta si Aorta, aut vena Cava: quanquam citius vita definit, quam spatii satis detur ad dignoscendum. Majoris arteriæ, id est Splenicæ, discissæ Observationem habes ex Helwichio (*h*); Aortæ vero, illæsis antepositis intestinis, perforatæ ad ipsam in Iliacas divisionem ex Dillenio (*i*). Sauciata autem venæ Cavæ ex Hildano (*k*), & Paawio (*l*) legere exempla potes in Sepulchreto, huic autem ex Bohnio (*m*) exemplum addere venæ Iliacæ Internæ, ex quo ipse intelliges, quid nonnunquam obstare ad tempus sanguini possit, non ex ventre solum, ut modo dicebam, sed ex ipsa vulnerata vena effluxuro. Nunc ut

ad meas redeam Observationes ad Ventris Vulnera attinentes, cum earum ultima fuerit quam in juvene Molitoris famulo habui; jam quasdam accipe quæ ad Ictus, & Compressiones spectant ejusdem Ventris.

39. MOLITOR alter, sed hic senex, in lapidem cadens, ipsum latus offenderat Epicolicæ regionis dexteræ. Quam ob causam, & quod tunc sanguinem, quamvis paucum, tussiens expectorabat, in Nosocomium venerat. Quindecim amplius elapsis diebus, nulla interim ferme de re conquestus, & quasi ob

paupertatem, & infirmas etiam tum vires, ibi sublitens, interrogatus, sibi alvum adstrictam esse, dixit. Cum ea quæ ad solvendam per clysterem immiserant, nihilque præterea, reddidisset, dolores autem in ventre jam esse, & hunc turgidum, & quasi tympanitici tensum nuper factum esse diceret; medicamentum quod Diatartarum vocant, mane datum e uncia pondere. Nihil egit, nisi quod nocte proximæ senex inscius quid alvo eiecisset, sanguinem in lectum multum dejecit, & vomitu simul ea rejecit quæ cœcocolo data fuerant. Mox animi deliquio, mox dein morte correptus est, eadem nocte paulo ante extremum Novembrem A. 1743.

ABDOMEN triduum circiter ante obitum, sic trigesima ab hora tumidum fuit; sed insuper exterius jam vrens. Quo inciso, multa intus aqua, tametsi in pedibus nullum œdematis esset initium, deprehensa est. Hac exhausta, reliqua ob teterrimi odoris gravitate sic relicta sunt horas aliquot. Quibus elapsis, ipso quoque interior peritonæi facies jam viridis erat facta. Tunc quæ antea in oculos incurrerant, diligentius recognoscens, omentum vidi totum ad ventriculum retractum, & hunc quidem non distentum, distenta autem valde intestina Tenuia, Ileum præsertim idque in ultimis spiris, ab incluso, ut videbatur, aere. Eiusdem Ilei finis, & Coli initium colore erat coccineo ad fuscum vergente, cum proximum Cæcum & Vermiformis Appendicula, & Coli reliquum colore essent naturali; & tota hujus sinistra pars, Rectumque intestinum valde contracta. Ea vero musculorum Abdominis portio quæ Coli initio vicina fuerat, sigillata apparebat a facie interiore. Sed neque hæc neque ea intestinorum pars quam colore fuisse, dixi præter naturam, duri aliquid, aut tumidi habebam. Internam faciem intestinorum examinare gravissimum odor prohibuit, Jecur pallidum, lien æquo major mesaræi glandulæ non minutæ adeo fuerunt, ut pinguedinem diducere opus esset, ut in conspectum venirent.

Thoracis utroque in cavo non minima copia inerat aquæ rubicundæ; in pericardio plus quæ solet, sed neque multæ adeo, neque ita rubentis. Primo sinister aliqua ex parte nexus erat cum pleura ipse tamen, & dexter sani.

Cranio secto, Crassiore meninge amota, sub Tenui nonnullis in locis animadversæ sunt aeræ paucae bullulæ, tum species illa cujusdam quasi *gelatinæ*. Vasa quæ per hanc meningem repunt, pleraque sanguine distenta; illa magis quæ per latera Septi Lucidi: quin etiam e medullari cerebri substantia inter secundum guttur sanguinis existebant. Quæ tanto magis attendi, quanto minorem sanguinis copiam in ventris, & thoracis vasis majoribus animadverteram. Nihil aquæ in cerebri ventriculis, ipsumque satis firmum, cerebellum autem valde laxum, laxissimam Pinealem glandulam deprehendi, cum hæc, atque alia quæ hic memorare necesse non est, non serius inciderem quam ipso quarto a morte die.

40. Et hic quidem tardius ab ictu abdominis mortuus, citissime autem alter in hac ipsa Urbe, facta circa annum, opinor, 1670. cum hic studiorum causa tunc esset Jacobus Sandri, quem Bononiæ inter meos Præceptores fuisse, alias tibi memoravi. Quod mihi is narrabat, totidem verbis accipe.

41. QUIDAM equi calce in umbilico ictus, illico, apoplectici instar, concidit mortuus. DIASECTUS nihil aliud præter naturam ostendit, nisi fugillationem, & nigredinem intestinorum, perculso loco respondentem.

42. Audienti hæc mihi adolescenti in mentem veteris Hildani (*n*) Observatio, Juvenis a rescisso umbilicali jecinoris vinculo mox cadentis, & citissime morientis. Postea vero cum ejus vinculi laxitate neque rationem, neque plerosque Auditorum multum tribuere, animadverterem; ea cogitatione seposita, in alteram incidi, ad quam Bohm (*o*), &

(*u*) Cent. Obs. Anat. Chir. 75. (*x*) c. 4. cit. (*y*) Commerc. Litt. A. 1731. Spec. 41. n. 3. (*z*) c. 4. cit.
 (*a*) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 160. vers. fin. (*b*) c. 1. §. 15. (*c*) n. 2. 11. & seqq. (*d*) Animad. 2. (*e*) 25. n. 25.
 (*f*) Expos. Anat. tr. du bas Ventre n. 267. & seqq. (*g*) Comm. in §. cit.
 (*h*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 120. sub A. 1698. (*i*) Dec. ead. A. 7. & 8. Obs. 166.
 (*k*) Sect. hac 3. Obs. 25. §. 18. (*l*) Ibid. §. 19. (*m*) De Renunc. Vuln. Sect. 1. (*n*) Cent. 1. Obs. 53.

o), & aliorum quos ipse laudat, Observationes, & quædam præterea Benivenii (p), videbantur exci-
are, istum videlicet abdominis homines prostran-
tium, & subito etiam extinguentium propter vehe-
mentissimam diaphragmatis, ut ille existimat, & con-
vulsionem, & convulsionem, unde suffocatio, & asphy-
xia contingant. Attamen cum ictus de quibus ipse
loquitur, non ad umbilicum, sed ad epigastrium
spectent; ob hanc rem, aliasque nonnullas ego
quidem assensum sustineo; arbitrium autem tuum
esto.

43. Ad violentas abdominis Compressiones illa præ-
cæteris attineret quam Cisiarius pertulit ab rhedæ ro-
ta, per ventrem acta, unde gravissima incommoda,
& maximum omnium quæ vidi, arteriæ Magnæ aneu-
rysmata provenire; nisi eam historiam Epistola ad te
XL. (q) descripsissem. De Vulneribus autem,

scilicet Lumborum, quæ Observationes spectant Cl.
Virorum Verdrieffii (r), & Quelmaltzii (f), cum
in præsentia nulla mihi ex meis in promptu sit, non
una autem earum sit quæ ad Vulnera, Compressio-
nesve Artuum spectant; ad has transibo.

44. VIR rusticus, non malo corporis habitu præ-
ditus, dum circa lignum operatur, plura ex hoc frag-
menta palmæ dexteræ alte infigit, vulnere interstitio
illi ferme respondente quod est inter metacarpi ossa,
indici, medioque digito subjecta: nec nisi postquam
convulsivis totius ejus artus motibus correptus est,
Medico, Chirurgove se ostendit. Itaque octavo circi-
ter ex quo vulnus sibi inflixerat, die huc denique in
Nosocomium deferitur. Sanguis tunc primum e sini-
stro brachio mittitur, oleum e dulcibus amygdalis re-
rens expressum datur, oleum resinæ terebinthinæ in
vulnus infunditur, dexter artus, & Spina linimentis
quæ adversus nervorum distentiones faciunt, inun-
tuntur; fragmenta ligni quædam e vulnere educun-
tur; sed incassum tum propter id quod mox dice-
tur, tum etiam quia mali tandiu profus neglecti
is altiores radices egerat, totusque ille artus creber-
timis convulsivis motibus sursum manifestissime retra-
hebatur. Igitur intra horam ex quo illuc delatus fue-
rat, quadragesimam vivendi finem fecit, cum ibi Di-
scipulis structuram humani corporis in cadaveribus
illis ostenderem; ad extremum enim spectabat mensis
November A. 1742; itaque hoc quoque usus sum.
Nunc cætera, ut consuevi facere, prætermittam: ea-
que dumtaxat quæ ad vulnus, aut ad alia attinent
minus secundum naturæ modum se habentia, com-
memorabo.

MANUS, & brachium non valde erant
humida. Vulnus orificio erat angusto, & ad circuli
formam accedente; adeo autem profundum, ut per
os ossium quæ dixi, interstitium, ad manus dor-
sum propemodum perveniret, palmarum tendinea ex-
tensione, & huic subjecto Adducente pollicem mu-
tulo, & Interosseis pertusis, nedum Lumbricali;
tendinibus autem Flectentium secundum, & tertium
digitorum illorum articulos, tum nervo secundum
vulneris latus, ut vidi, pergente, facile, ut ex iis
intelliges quæ continuo dicentur, insuper læsis. Dum
hinc vulnus ea libertate quæ Chirurgis in vivo per-
fissa non fuisset, penitissime examinarem; ligni
fragmentum parallelopipedo forma, tenue quidem,
sed longius transverso apice minimi digiti, dimidio
item minus latum, alte adeo abditum, atque ita
intrusum, infixumque deprehendimus, ut non nisi vi
data iis quos diximus, Flectentium musculorum ten-
dines, eximi sine difficultate potuerit. Eo igitur
fragmento, dum subiit, illos tendines male habitos
fuisse, intelligis, postea autem quam subierat, pus
quod paucum, & ichoris fere simile e vulnere exi-
it, coercendo, acrius ob moram reddidisse, eoque
potius ad illos tendines, aut certe ad illum nervum,
tum sensim, sensimque exstillaret, vellicandum.

erant venæ passim tum internæ, tum externæ flui-
dæ, atroque sanguine distentæ, quod Thoracem, &
Collum, & Caput dissecantibus facile fuit animadver-
tere, indeque etiam proclivius fuit cognoscere, Ce-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

phalicam venam in sinistro artu non modo infra, ve-
rum etiam supra cubitum defuisse, nisi quod supra,
levissima, tenuissimaque ejus adumbratio vix per ac-
curatam attentamque dissectionem reperta est.

Capite a vertebra abscisso, nihil aquæ ex harum tu-
bo defluxit, nihilque item de ea fuit in cerebri ven-
triculis, in quibus Choroides plexus ex fusco rube-
rimos conspexi, ut sanguifera passim quamplurima va-
scula in medullaris Cerebri substantiæ dissectione.
Ipsam autem, & Cerebellum, & Medulla, & nervi
justa erant firmitudine.

45. Dum has tibi describerem gravissimas, lethales-
que convulsiones, quæ profundo manus vulnere suc-
cessere, earum venit in mentem quæ post leve vul-
nusculum advenerunt digiti Indicis, per se quidem
non ita graves, sed graviore quam erant, visæ tum
ob ea quæ adjuncta habebant, tum propter animal-
culum, a cujus morsu nihil ejusmodi expectabatur.
Generosa inter Veronenses Virgo, annos sexdecim na-
ta, cum haud secus ac illa civis sui Catulli (*)
Lesbia, passerulum aleret quicum lusitaret, dum
ex humero dextero, in quem forte insiluerat, aufer-
re vellet sinistra manu, improba bestiola rostri ictu
vehementiore digitum indicem simul momordit, &
fauciavit in ipsa articuli primi, & secundi junctura
a parte exteriori. Præter communia integumenta,
nervi aliquid tum fuisse laceratum, idem indicavit
digitus, qui continuo se flexit, ampliusque extendi,
aut moveri non potuit: eoque minus mobilis factus
est, cum mox in vulnuscule pus fieret, dolore aucto,
& manu quoque contracta, & intumescente. Huc fe-
bricula accessit dierum aliquot. Quæ tamen, & omnia
quæ dixi, cum manus, tum digiti mala celeri, & fe-
lici, ut videbatur, curatione sublata sunt. Sed vix
hæc erant consecuti, cum ecce tibi ipso quartodeci-
mo ex quo digitus fauciatus fuerat, die repentinus
tremor a pedibus, mox a manibus coortus, indeque
sensim per universum corpus propagatus, Virginem
corripit, periculosam, longamque syncopem afferens:
qua soluta, non propterea tremores quieverunt; sed
cum gemitu, & aliquo interdum ululatu conjuncti,
plures perstitit horas, donec apertis tandem oculis,
& laxata quæ ad superiorem adstricta erat, infe-
riore maxilla ad se rediret, omnium quæ sibi con-
tigissent, profus ignara. Brevi autem interjecta quie-
te, rursus eodem ordine omnia reverterunt, levius
quidem, & multo brevius, sed crebro adeo vexantia,
ut quotidie sexdecim, aut duodeviginti insultus nu-
merarentur. Jamque sex dies ad hunc modum res per-
stiterant, cum per litteras, quæ hæc narrabant, con-
sulti sumus pridie Kal. Sextiles A. 1743. Non perpla-
cuit quidem nobis, Aphorismos Hippocratis (t) re-
colentibus, febrem eo in casu per corticem Peruvia-
num fuisse abactam, vulnuscule autem tam cito ad
cicatricem perductum, recordantibus, Celso (u) vi-
sum esse secundum lationem quam alias (x) reti-
nendam ostendimus, omnem fere morsum habere quod-
dam virus, idemque ob gravissima symptomata quæ
anseris quoque, & galli morsus excepere, Matthiam
Tilingium (y), Jo. Georgium Sommerum (z), &
ante hos Joannem Schenckium (a), hunc ex Baccii,
illos ex propriis Observationibus censuisse. Attamen
cum hos omnes morsus aut manibus, aut digito,
quemadmodum in proposito casu, illatos fuisse, ani-
madverteremus, partibus quæ aut quia tot tendinibus
instructæ sunt, aut quæcunque alia sit verior causa,
certe vel sine ulla virulenta infectione laceratæ, &
contusæ magnis sæpe, & vehementibus malis obnoxia
sint; ea respondimus, quæ sive insultus a citius oc-
cluso vulnuscule, sive hujus tantummodo occasione
non aliam quam in hysteris, originem habuissent,
quippe in Virgine sanguineo temperamento ad me-
lancholicum inclinante, & succi plena, neque tamen
pro humorum copia satis per uterum sanguinis singulis
mensibus excernente, ea, inquam, respondimus quæ op-
portuna esse posse, credidimus. Sive autem eorum ope,
sive ætatis, ac naturæ viribus ea omnia conquieverint,
T t 2 certe

(o) De Renunc. Vuln. S. 1. & S. 2. c. 3.

(p)

De abdit. & c. morbor. causis c. 110. in fin.

(q) n. 26.

(r) Aët. N. C. Tom. 1. Obs. 86.

(f) Dissert. de Pingued. §. 17. in fin.

(*) Carm. 2. & 3.

(t) S. II. 26. & IV. 57.

(u) De Medic. 1. 5. c. 27.

(x) in Cels. Epist. 1.

(y) Eph. N. C. Dec. 2. A. 2. Obs. 75.

(z) Dec. ead. A. 10. Obs. 82.

(a) Obs. Medic. 1. 7. S. 1. Obs. 13. in fin.

certe nullam postea iis de rebus querelam accepimus.

46. LANARIUS cum Lanario, patruo, an avunculo, certe consanguineo, rixabatur. Multo mero epoto uterque calebat, ut III. Idus Novembris plebique plebejorum hic solent; erat enim is dies, A. 1745. Noctu denique a verbis ad arma ventum est. Primus forte cadit, quippe claudus artu dextero. Alter jacentis femur sinistrum cultro vulnerat, atque adeo transverberat. Cultri enim mucro paulo supra genu a latere anteriore interno subiens, a latere posteriore externo prodierat. Ingens continuo per utramque vulneris orificium fit sanguinis effusio, quæ, ut nox erat intempesta, ab iis qui aderant, non modo inhiberi non potuit, sed ne retardari quidem tantisper, ut intra sex septemve horas virum, denique in Nosocomium illatum, non absumeret.

CADAVER macrum, sed intra sanitatis modum, studiis erat nostris opportunum, tempus autem anni haud importunum. Itaque Idibus, & diebus insequentibus diligenter persecuimus. Sed alia quæ adnotavimus, in alia Scripta, ipsius autem claudicationis perspectam causam in alias Litteras (b) rejicimus. Nunc cætera adscribemus. Et primum accurate adaperto vulnere, tantæ sanguinis effusionis causa in conspectum se dedit. Cruralem enim arteriam, ad poplitem contententem, sociamque ejus venam, magna ex parte in transversum incisamprehendimus.

In Ventre porro omentum moderate pingue, a dextris erat sinistrisque ad ventriculum retractum: hic vino plenus; nullam tamen chyli ferum vasculum per mesenterium, aut per intestina repens usquam occurrit. Ex quibus Tenuia, uno excepto Duodeno, ex cinereo fusca: Coli pars quæ in transversum ducitur, tota, & partium utrinque proximarum portio, ferme ad digiti pollicis tenuitatem contracta. Felle vesicula quoque contracta erat; idque non solum pauca, quæ inerat, bilis ostendebat, sed & fovea ad illam excipiendam in jecinore excavata, quæ, cum respondere latitudine debuisset, multo erat quam ipsa, latior. Renes grandiores, Lien parvus, & insolita quadam figura, nec minus tamen quam illi, sanus; nisi quod mihi inter dissecandum paulo firmior visus est, quam deberet.

In Thorace pulmones, cætera sani, adeo in se concidentibus, vix ut ullos minori volumine vidisse meminim; sed dexter magis, ut qui summa tantum parte per laxam, nec valde latam membranam alligatus erat ad pleuram, cum sinistri latus magna ex parte esset ad illam arctius annexum. Quod sic concidissent, & colore tamen essent; si posteriorem faciem, ut par est, excipias; ex cinereo albicante, causa erat exigua omnino copia sanguinis, quam in vasis quidem majoribus tum ventris, tum etiam thoracis superfuisset, animadvertimus; nam pulcherrimo alioquin erant colore musculi. Sed & cor profuserat sanguine vacuum, vix ut in auricula dextera parvulus esset grumus. Hic ad polyposam concretionem vergebat; cum quidquid alibi restabat sanguinis, esset fluidum.

47. Si ab imposito vulnere peritus Chirurgus statim adesse potuisset, & vinculo quod torcular vocitant, femur supra vulnus adstringere; tandiu saltem hominem servasset, ut liceret de artu amputando cogitare. Nam transversa tum arteriæ, tum venæ magna ex parte incisio rationes curandi alias inutiles reddidisset, quæ prudenter a Cel. Heistero (c) non solum propolita, sed & feliciter in usum tractæ sunt, cum fere ibidem arteria hæc, at secundum longitudinem, esset vulnerata. Neque ejusmodi incisio cum tanta sanguinis fluiditate conjuncta, poterat vel miseram illam spem præbere, ut grumofus sanguis, quemadmodum in ejusmodi casu ex Sepulchreto (d) intelliges vidisse Bartholinum, vulnus ad aliquot dies obturaret. Cæterum quod ad vulnera vasorum attinet, in utrislibet artubus curationem aut nullam, aut non sine amputatione admittentia, leges plures Observationes in libro de Renunciatione Vulnerum Lethalium (e) ab Joanne Bohnio productas: quem exi-

mium sane Virum a me sæpe adeo in his Litteris esse laudatum, non miraberis, ubi vel exemplorum quæ proposuit, numerum, vel de his perpetuum in Sepulchreto silentium animadvertaris, vel demum non veris quid ejus memoriæ debeam, qui mihi, præter cætera, suis cum libris aliis, hunc ipsum quoque Liberem adolescenti benigne miserit.

48. Ad violentas Artus Inferioris Compressiones cætera sus videtur attinere cujusdam Adolescentuli, qui in Nosocomio decessit S. Mariæ de Morte, dissectusque est, cum ego Bononia forte transirem inter initium mensis Junii A. 1709.

49. ADOLESCENTI annos nato ad duodeviginti plaultri rota super imum fere sinistrum calcaneum detecta, nullam aliam attulisse noxam videbatur, nisi quod communia avulserat integumenta. Dum leviter ad speciem noxæ curatio feliciter procederet; ecce post dies aliquot collum, & dorsum rigida fiunt; ut quæ tetani quodam genere correptus, artus quidem movere posset, collum autem, dorsumque non posset. Huc illud accessit, ut per intervalla vehementissimis totius corporis tremoribus concuteretur. Quibus diebus omnibus ad viginti, & amplius dies ad hunc modum sana semper mente, persistentibus, cum lumbricorum teretem vomuisset, crescente sensim stertore vivere desiit.

PES, sub vesperam inspectus diei eadem quo erat mortuus, calcaneum ferme jam sanatum ostendit.

Abdomine, quod turgidum erat, conducto, inspecta est pauca aqua effusa, intestina autem omnia, & ventriculus sana quidem, sed valde aestivata. Intra Colon, propter Appendiculam Vermiformem, lumbricus teres mortuus.

Thorace quoque in sinistro cavo paucam habuit aquam effusam, illius autem pulmonis posteriorem partem deturam, & ex substantia hepaticæ simili. Concretionem polyposam erant in vasis Magnis, & cordis ventriculis, in quorum dextero sanguis quoque cum aeris bullulis.

Cranio resecto, in Laterali Sinu dextero Crassioris meningis sanguis concretus, in altero fluidus inspectus est, nec sine bullis etiam majoribus. Bullæ quoque plurimæ sub Tenui meningi præsertim ad sinistrum cerebri anteriorem lobum. Aqua præterea sub eadem; cujus aquæ sapor non mihi qui gustare voluit, visus esse nullus, aut ce- vix levissime salus. In ventriculis cerebri aqua non pauca. Nec pauca effluxit e vertebrarum tubo, præsertim cum lumbos, & os Sacrum attolli jussissent. Laxum cerebellum, firmum cerebrum: & quæ per hunc ventriculos repebant vasa sanguifera, plexus Choroides minime albicabant.

50. Quod censuit Vallesius (f) super illo Hippocratis Adolescente qui cucurrerat per viam asperam indeque doluit calcaneum maxime inferna parte, quæ & vicinia nigra facta, dies omnino a cursu vixit viginti, & quod item Augenius (g), cum de pluribus loqueretur, qui levi ex vulnere perierant, & nominatim de M. Sobriritio ex plaga in calcaneo admodum exigua infligta, præter omnium spem decimaquarta mortuo, nimirum ab levibus exterioribus ejusmodi causis nihil, nisi occasionem, a malo autem corporis apparatu, succorumque malignitate gravia symptomata ipsamque adeo mortem oriri; idem facile videbit tibi in hoc casu statuendum: idque eo magis, quod lumbrici, & tam cita arearum bullarum ex sanguine & humoribus evolutio accipi pro indicibus possunt propter væ horum dispositionis, sive, ut Majores loquebantur, putredinis. Equidem indicia ejusmodi non cetero temno, ab Hippocrate ipso (h) deducta, ubi memorat homines ab omni generis vulneribus, scripsit, & non la re gravibus; tamen neque hæc admirari oportere . . . , illud expendendo, quod . . . corpora hominum plurimum differunt. Præterea nec illud Vale ignorare me, nosti, qui tibi alias (i) commemoraverim: sine vitæ nostræ variis & occultis causis exposuimus interdum immerentia supremi fati titulum occupare; cui magis in tempus mortis incidant, quam ipsa mortis accer-

(b) Epist. 56. n. 14. (c) Dissert. de Arter. Crural. Vulner. n. 6. & seqq. (d) Sect. hæc 3. Obs. 25. §. 8. (e) Sect. 1. (f) Comment. in l. 5. Epidem. n. 47. (g) Tom. 1. l. 9. Epist. Medic. 2. vel potius 3. (h) Prædict. l. 2. n. 19. & 20. apud Marinell. (i) Epist. 26. n. 14.

accesant. Denique in his ipsis Litteris (k) cum de ulnufculo scriberem Virginis illius Veronensis quod traxit sunt consecuta symptomata, quantum istiusmodi indiciis tribuam, videre potuisti. Attamen si quis forte in hoc, illoque casu tum naturam partis spectet quam externa læsit injuria, tum genus symptomatum perpendat quæ accesserunt, convulsiones videlicet, unde esse potuerunt pleraque omnia non

modo quæ in illa Virgine, sed etiam quæ in hoc Adolefcente acciderunt; constrictis enim hic illic vasis, & lymphæ, ac sanguinis motu diutius retardato, tum syncope, tum aquæ effusiones, tum pulmonis inflammatio facile fiunt; si quis, inquam, hæc spectans, malit ab extrinsecus accedente causa aliquanto plus quam horum occasionem repetere; non pertinaciter refragabor. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LV.

Sermo est de Ulceribus, & Sphacelo.

Sectionis quæ sic inscribitur, & libro hoc IV. Sepulchreti Quarta est, cum initium ducatur ab Achoribus, & Tinea; non satis apparet, cur non eadem comprehendantur illæ quoque Observationes Leporæ, & Pforæ, & Tineæ ipsius, quarum alias denum invenies principio Sectionis XI. unam autem prope finem Sectionis XII. (a). Causa autem certe non fuit, ne prolixior æquo foret Sectio hæc IV; siquidem & illæ quæ alio rejiciuntur, Observationes paucae sunt, & brevis hæc Sectio est, præsertim si Scholia demas, & de Observationibus tredecim quæ sub numero X. proponuntur, decem alibi jam antea productas, ex iisdem unam (b) bis positam hic fuisse, animadvertas. Quæ idcirco memorare volui, ne forte mireris, vix aliquas superesse nobis, nullam retere volentibus, quas hac Epistola scribamus.

2. Ut enim ab Achoribus nos quoque, & a Scabie capiamus initium: si forte scire aves, quænam a Valsalva, aut a nobis reperta sint in corporibus quæ his fuerant vitiis infecta; in Epistolis X. (c) XVI. (d) XXXVIII. (e) XLI. (f) in aliisque facile invenies. Quæ relegens, velim animadvertas, iis ulceribus aut per se, aut per inunctiones quasdam siccatis, infantem ex convulsionibus, Virginem ex hydrope thoracis, & pericardii, Mulierem ex acuta febre, & tympanite, Juvenem ex urinæ suppressione periisse; mortis autem causam ex occlusionibus ulcusculorum extitisse, quæ cum manantia, morbos arcerent, aut, quod in Infante, & Muliere manifestum erat, etiam mullerent; siccata, stimulantia quæ per ipsa antea ejebantur, particulas, noxiumque humorem in sanguine cohibebant, effusum mox in omnibus ferme aut inter meninges, aut in ventrem, aut in thoracem, quem subcœrulea aqua plenum in Virgine deprehendi. Incides etiam initio Epistolæ XVIII. (g) in Superiorem cujus erat corpus minuta scabie fœdum. Ibi item fac tecum reputes, si quis hanc inunctione abire forte voluisset, quanto magis, sic cohibitis erentibus corpusculis, aucturus fuisset vitia laxati, exnuatque parietis ventriculi cordis sinistri, & Mæntæ, huic annexæ, luridæ intus, & inæqualis arteriæ: idque eo facilius credes, si quid ex represso herente Trombellio (h) acciderit, nunc veniet in mentem.

Porro cum Observationibus illis Valsalvæ, & nostris convenire videbis quæ initio IV. huius Sepulchreti Sectionis proponuntur, altera (i) in mulo Principe, cui cum achores prorsus evanuisent, inventa aqua, pro illo corpusculo non pauca, inventa sub cranio est, altera (k) in fœmina quæ tinea lotiobus sanata, cerebri hemisphærium habuit putridum, & chore citrino refertum. Ad quas, si velis, aliæ non deerunt quas addas, duæ præsertim, altera ex Schulio (l), ostendens, quot, & quantæ viscerum labes ceperint gravem, humidam, diuturnam scabiem, medio externo retropulsam, altera ex Lanzono (m), quæ monstrat vitia in cerebro, diaphragmate, jeciore inventa, cum acris tinea, & fœda scabies per inunctionem sublatae essent.

3. Sed vel sine cadaverum dissectione quotus quisque Medicus est qui ex retropulsa scabie, aut achoribus interna, externave mala sæpe extitisse, non viderit? Meministi, Valsalvam (n) pro tumore consultum esse, qui seu vera ad genu exostosis esset, five eam mentiretur, illi certe de qua loquimur, causæ successerat. Ab eademque causa quos externos, internosve morbos Gerbezius (o) viderit, in hisque malignas febres, quas, nec semel, Lanzonus (p), & lethales quidem, adnotavit, itemque ut asthma observaverit Dethardingius (q), Cummius (r) autem, ab ipso indicatus, apoplexiam, eorum inspectis Observationibus cognosces. Quamplurimas addere facilimum esset, si aut opus foret, aut non essem alias infra (s) commemoraturus. Quamobrem cum ipse quoque meas hic producere non paucas possem; duas, haud amplius, proferam, ambas uno mense Februario A. 1710. in Viris duobus, meis Generosis Civibus, habitas. Alteri manantia capitis ulcuscula, eorum prorsus similia quæ achores in infantibus vocamus, a frigidi nocturni aeris injuriis siccata erant, cum octo vix diebus exactis, maligna febre correptus est, vomitionibus, & denique singultu stipata, in qua etsi pulsus valde infirmi erant, & præter ea quæ dixi, prava alia non deerant symptomata, ipse tamen bene semper sibi habere videbatur: ex eaque, frustra seniore ejus Medico, & me quoque diebus novissimis accersito, quæ opportuna viderentur, præstantibus, nono morbi interiit die. Alter persimili, si cutis erosionem, & crustas spectares, affectione laborans, quæ brachia primum, mox crura quoque, denique & partes nonnullas alias cruciabat, cum de consilio nescio cujus indusio usus esset, suffitione sulphuris medicato, cutis quidem morbum omnem propemodum abegerat, simul vero rheumaticis universi corporis doloribus prehensus fuerat cum febre conjunctis, qui non modo noctu quiescere, sed & interdium se de latere in latus convertere prohibebant, quin vel linguam ipsam, & gulam afficere incipiebant. Occursum est a nobis cito, & diligenter. Sed tamen, nisi natura adjuvisset, retropulsam materiam partim ad cutem, partim ad intestina quo per se vergebat, expellendo, neque intra mensem solutos dolores, neque intra ver proximum perfanatam cutem facile vidissemus, neque ægrum deinde sospitem ad extremam usque senectutem proventum. Verum nemini Medicorum, ut dixi, ejusmodi casus non occurrerint ex illo usque tempore quo primus omnium Hippocrates (t) Atheniensem illum memoravit, qui prurigne toto corpore vehementissime cruciatus, eaque cutis crassitudine, & aspectu, ut lepram referret, cum balneis calidis quæ in Melo sunt, usus esset, a pruritu quidem, & cutis crassitudine liberatus est, verum hydropicus factus, mortuus est. Earum autem balnearum aquas fuisse sulphureas, Martianus (u) censebat, & certe Plinius (x) sulphur nobilissimum in Melo insula, Dioscorides (y) autem plurimum gigni tradiderunt.

4. Hæc, atque ea præsertim quæ de morbis commemora-

(k) n. 45. (a) in Additam. Obs. 6. (b) §. 6. & 8. (c) n. 9. (d) n. 34. (e) n. 22. (f) n. 4.
 (g) n. 2. (h) Epist. 26. n. 39. (i) Obs. 1. §. 1. (k) Ibid. §. 2. (l) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 231.
 (m) Eph. eorund. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 113. (n) Epist. 50. n. 13. (o) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obs. 167.
 (p) Ejuisd. Dec. A. 9. & 10. Obs. cit. 113. & Obs. 16. (q) Append. ad Dec. 3. A. 5. & 6. n. 8. in Obs. Parallel. ad Obs. 58.
 (r) Dec. 1. A. 1. Obs. 58. (s) n. 7. (t) Epid. 1. 5. n. 4. apud Marinell. (u) Annot. ad hunc Hippocr. locum.
 (x) Nat. Hist. 1. 35. c. 15. (y) De Media. Mat. 1. 5. c. 83.

moravi scabiem consecutis inunctionibus abactam, eo te facile adducunt, ut ex me quæras, quid igitur sentiam de minutissimis animalculis, quæ ætate nostra cum animadvertissent perindustrii Viri, & unicam scabiei causam esse, docuissent, docuerunt quoque, prætermissa interna curatione, quocumque anni tempore, sulphureis, aliisque quæ ipsa interimerent, exterius adhibitis esse exterminanda; sic enim sublata causa, cito, & tuto scabiem evanescere, nullo incommodo, nedum morbo, insequente. Ego vero; ut ingenue, quemadmodum solitus sum, tecum loquar; primum admonebo, ne eruditis Viris plus tribuas, quam sibi sumunt. Nam quod ad inventum attinet, nihil facilius est, quam ostendere, animalcula illa vel multo antiquioribus, quam ipsi agnoscunt, fuisse jam nota. Non ita Scriptoribus dico quos ab nonneminem objectos esse video ex Daniele Sennerto (z), ubi de Vermibus Dorfi verba facit, & multo minus iis qui Venam, ut vocant, Medinensem olim memorarunt, post Velschium (a) a Wepfero quoque confirmatam, ut ex superiore III. Sepulchreti Sectione (b) intellexeris. Sed iis dico qui longe mirora, & certe breviora animalcula, ejusmodi verbis memmoravere quibus Abinzoar apud Joannem Langium (c). *Sunt enim Syrones, inquit Abinzoar, pedecelli, Arabibus affoabat dicti, qui subter cutem & ad manus, & crura serpunt: pustulas quoque aqua plenas sub cute, ubi delitescunt, excitant: qua dissecta, prorepunt animalcula tam parva, ut vix visu, quamvis perspicaci, ægre deprehendi possint.* Formam quoque ipsorum aliis antea fuisse microscopii auxilio non incognitam, cum Borelli Observationes indicant a Velschio (d) commemoratæ, secundum quas Sirones *testudinum effigies repræsentarunt*, tum præsertim Etmülleri illa confirmat Sironum Observatio quæ Lipsiæ I. Actor. Erudit. Volumine (e) proposita, præterquam alios nominat qui prius viderint, animalcula ipsa sic descripta exhibet, & delineata, ut descriptio, & pictura perfectiores quidem paucis post annis reddi potuerint, sed tanquam novæ prorsus in medium proferri non potuerint. Potuerunt quoque præclaris explanationibus plura illustrari quæ ad scabiei originem, multiplicationem, facilemque tum per contactum communicationem, tum per certa, exterius adhibita, remedia curationem, ad aliaque attinent de hoc genere. Sed dum curatio ista exterior, interiore ommissa, commendatur, videtur his doctis Viris idem accidisse quod Helmontio (f) illam pariter laudanti, hanc improbanti. Helmontius enim etsi præter scabiem ab actu, eam quoque agnosceret quæ sponte oriretur (g); tamen utriusque ut eandem indolem, sic idem semen, sive fermentum in cute dumtaxat statuebat. In qua una tanto magis hi hæere morbum omnem, constituunt, quod in illa una ista nidulantur animalcula, quæ si nulla in mundo essent, nullam quoque scabiem fore, asseverant; ut quæ nunquam corripit quenquam, nisi aliunde nactum ista animalcula. Igitur ex istiusmodi dogmatibus quid utrorumque Autoribus partim veri, & utilis, partim minus veri, minusque tuti in curatione docere contigerit, videamus.

5. Medicus prudentissimus, idemque doctissimus Ballonius (h) cum super cutis affectionibus in dogmata quorundam incidisset cum illis consentientia de quibus modo dicebamus; ratione, experientia, & Hippocratis doctrina fretus, tria cutis affectionum genera caute inter se ita distinguenda esse, censuit, ut alia sint tamquam cutis ipsius morbi, alia tanquam interiorum partium abscessus, alia tanquam inter utrasque ambigentes. Neque signa per quæ singulas internoscamus, prætermisit: neque dubitavit, ubi cutis tantummodo morbi sint, *tunc in externum illud vitium incumbere oportere, non laceffitis per medicamenta purgantia partibus intestinis.* Quin huc facile pertinere, indicavit, *latas illas Simonis pustulas, quem Hippocrates (i), ubi ad ignem inungeretur, aut calida lavaretur, opem sensisse, scripsit; vomitum autem*

non profuisse. In primis vero ad propositum facit quod ad verba illa Ballonii adnotatum leges (k): *Dum quæcum scabioso concumbit, & cutis inficitur, malum bene vere cutaceum est, & superficiaria curatio esse debet.* Vides igitur, quid veri, & utilis sit in una illa externa curatione, interna prorsus ommissa, cum sanus aliquis a scabiosi, aut linteorum ejus, vestiumve a tactu scabiem paulo ante contraxit. Sed vides simul quid minus veri, minusque tuti ista eadem haberi curandi doctrina, si scabies non cutis unius morbi esset, sed aut abscessus, aut abscessus simul, & cutis morbus. Neque enim facile assentiendum est, cum scabies nunquam, nisi a scabiosi contactu, ab ejusve animalculis nasci dicitur. Num ab illuvie? num a pravis cibis, potionibusve nunquam nascitur? Certe aliter plerisque videtur Medicis, & in his Sennerto, quæ Epistola in Samonicum II. laudavi, ipsique Samonicum (l), si quod ibi ostendere, & explicare studui, revelavit,

Illotus sudor, vel copia inutilis esca

Sæpe gravi scabie correptos asperat artus.

Num a morbis non oritur quibusdam gravibus, diuturnisve, crisis instat? Num; ut cæteras omittam causas ab lanarum contrectatione morbidarum ovium? Sanæ quod Venetiæ olim, aut proximæ huic regioni acciderat de ejusmodi velleribus loquens, narrabat Virgilius (m)

... invisos si quis tentarat amictus;

Ardentes papula, atque immundus olentia sudor
Membra sequebatur.

Sed non fuit illa proprie scabies. Fateor. Cutanea tamen erat infectio. Quo autem modo illa gravissima communicabatur; cur non & levior possit? Quin Werlhofius (n), variis Observationibus adductus, libenter crediturum, scribit, *scabiem humanam vera ex lana ovium, quibus parum ab simile malum per pustulæ vitia ubivis frequentissimum est, primario subnasci*; cum enim laneis indumentis fere omnes, & dicitur utamur, *forsan vix pauca esse quibus non ab impurioribus ovibus, aut imperfecte sanatis aliquid immistum sit: & fortassis opifices lanificiis occupatos ideo maxime his malis laborare.* Etmüllerus autem filius Prægramma ediderat Lipsiæ A. 1731. de scabie ejusque actu ab impura lana (o), quo eadem scripsisse, opinor quæ anno eodem super eodem argumento edenda misit ad Cæsaream Nat. Curios. Academiam (p), p. stulosam cujusdam puellæ scabiem ab lana repetentem qua pro stragulis se noctu obtegebat, cujus lanæ partem esset scabiosis ovibus tonsa. Ibidem Coschwizium laudat, qui ob laneorum pannorum tractationem fartores præ aliis hoc morbo inquinari, dixerat. Neque Aliani verba reticet, *quod qui lanam ovis a lupis laniata pexerit, atque ex ea vestem confecerit, scabie provocaturus sit ei qui illa vestietur*, an quia ejusmodi ovis ob graviores scabiem infirmior, aut cæteris sequi impotens, aut a cæteris, ne has quoque incidat, abacta, sic in lupos facile incidat? Nec quæ in hac Civitate, in qua tot homines lanificio operantur, rarius aliquis, vel ex iis ipsis, occurrat scabiosus; ideo Cl. Virorum conjecturæ spernendæ sunt. Alia enim aliis in regionibus pabula sunt, alia aqua, & alia fortasse in seligendis, purgandisque lanis rationes: & nunc certe in Venetiâ si qua gravior ovium cutem prehendit infectio, non modo earum lanæ rarijiciuntur; sed nequis facere fraudem possit, ipsarum cadavera suis cum lanis humo tegere, ut Virgilius (q) ait, *ac foveis abscondere*, consilium fuit quod Supremo Venetiarum Magistratui, præfecto publicæ salutis obtulimus, cum super hac re hujus Eximii Medicorum Collegii nomine A. 1724. responderemus.

6. Sed quid, inquis, si ovium scabies ipsa quoque ab animalculis esset quæ per lanas in homines traduntur? Nolo quærere, num post tot lanarum expurgationes, quæ ab earum infectioribus etiam adduntur vivere illa possint, cum certe pereant humana in scabiosorum linteis per lotrices expurgatis. Malo te cunctis rogare, ut ad ea respondeas quæ ex Hoffmanno

(z) Medic. Præc. l. 2. P. 2. c. 24. (a) Exercit. de Vena Medin. (b) ad Obs. 26. Schol. n. V. (c) l. 2. Epist. Medic. 49.
(d) Exercit. cit. c. 7. (e) A. 1682. M. Septembr. (f) Tract. 45. inscripto Scabies & cat. (g) Ibid. n. 11.
(h) Epid. & Ephem. l. 1. Constit. Hyem. A. 1574. (i) Epid. l. 6. S. 2. (k) n. 10. (l) De Medic. Præcept. c. 6.
(m) Georg. l. 3. in fin. (n) Disquis. de Variol. c. 4. adnot. 54. in fin. (o) apud Haller. in Access. ad P. 9. Meth. Stud. M.
Boerh; imo nunc ab eod. exhibit. inter Disput. ad Morbor. Hist. sub n. CXCIII. (p) Act. Tom. 3. Obs. 50. (q) loc. cit.

(r); & Junckeri (f) certis quibusdam Observationibus consequuntur. Scribit ille, ortam esse scabiem ex intempertivo acidularum aquarum usu. Doet alter, succum betulæ majore quantitate haustum, temque thermas Wolckensteinenses, hasque corporibus in primis floridis, scabiem inducere solere. Nunc quæ ex te, putefne, in his thermis provenire, ut in eo succo, illisque acidulis inesse ista de quibus loquimur, animalcula quæ cuti adhæreant, aut quæ ex interioribus corporis cutem perant? Rursus ille prior (t), sciendum est, inquit, semper facilius esse sanationis scabiem per contagium communicatam, quam illam, quæ ex indigena sanguinis, & humorum dyscrasia, id est sine ulla contagii suspitione, originem sumsit. Probat quoque (u) Lansonius (x), Amici, dum viveret, nostri, Observationem scabiei, primis novæ Lunæ tribus aut quatuor diebus sic in milite crescentis, ut eos dies in lecto raducere cogeretur singulis quoad scabiem laboravit, mensibus; laboravit autem menses septemdecim. Cui Observationi ex parte non absimiles afferre complures possem, a me olim adnotatas, iisque addere tum quod in scabiosis non semel vidi, ut vigente febre, pruritus cessaret; declinante autem, rediret, tum quod Sarræ Virgini accidisse, certo scio, ut quotiescumque sanguis mitteretur; mittere autem non semel necesse fuit; scabies, quæ jam levior facta erat, mirum in modum semper cresceret. Hæc igitur omnia, atque alia, quæ sciens prætermitto, phænomena quæro ex te, ut candide mihi dicas, faciliusne tibi explicari posse videantur, si scabiem ponas ab animalculis, quam a sanguine originem ducere. Illud denique scire velim, si cui exterior causa aliqua molestiorem cutis pruritum inducat, ut puta culicum, aliarumve ejusmodi estiolarum injuriæ, is autem pruritus indulgens, cum usque & usque scalpat sic ut in scabiei similitudinem ulcuscula nascantur; scire, inquam, velim, ut eidem, aut aliis nequeat ex interiore causa is pruritus fieri qui ad scalpendum adigat, & ad cutem quibus non secus atque cum ab animalculis iis ellicatur, lacerandam?

7. Verum ne forte credas, me plus quam verum; æquum ferat, istis animalculis adversari; primum tebor, non modo sæpius ab illis scabiei originem se agnoscendam, sed & ubi minus illa esse, credens, nonnunquam revera existere adeo facile ob suam figuram latere possunt, cum ab uno in aliud corpus transferuntur! Sic memini, cum in Patria medicinam facerem illustri Matronæ, eaque ab longo, vano, & perdifficili morbo tandem convalesceret, ad vias quæ præcesserant, crises accedere scabiem visam se, quæ repente orta, cito cutem propemodum universam occupavit, sed palmas præsertim, ut præmostissimo pruritu dormire non posset. Cum vesiculas in iis cernerem minutas aquæ plenas, cujusmodi eas vident esse in quibus ista animalcula nidulantur, anillas jussi earum unam aut alteram acicula aperire in æclara luce, & liquidum globosum, expressa aqua, edure possent, mihi ostendere, exquisitis, quæ forte in sompitu erant, vitris instructo oculo, examinatur. Quid quæris? Oblatum examinare diutius non opus est. Vivens erat animalculum, ea ipsa forma quam recentiores delineaverant. Tum aliud, atque aliud temere, viventia omnia, & forma eadem. Cum murerum quæ dominæ inservierant, nulla prorsus esset scabie affecta; Medicus qui ante Redium, & Malpignium vixisset, e putredine orta esse illa animalcula, non dubitasset: contra autem mihi minime durum fuit, quin ancillarum aliqua alicunde aliquod, vestibus adhærens, inscia domum, ad heramque attuleret, idque alia, & hæc cætera, ut fecundissima sunt, brevi tempore peperissent. Neque hoc tantum modo fateor. Sed si forte velis, quod huic Matronæ accidit, idem omnibus qui scabie corripiuntur, accipere, unamque hanc semper, cum scabies oritur, causam esse; equidem ipse non facile credam, a te autem tantisper credi, sinam, dum nihilominus ostendam,

minime tutum esse, vel sic ortam scabiem, nisi forte in corpore, ut supra dictum est, sano antea, & nuperrime per contagium infecto, neglecta interna curatione, externa tantummodo sanare. Quid enim, obsecro, est scabies, undecumque tandem orta sit, quam ulcuscula, quæ si in unum juncta essent, persæpe ulcus longe amplissimum æquarent? Quis autem Medicus ulcus, non dico amplissimum, sed modicum, per se natum, aut etiam cauterio, aliave exteriori causa inductum, si diutius apertum manserit, non curato prius corpore, occludat? Quid ita? nempe quia per illa emissaria corpus, si quid pravi, aut certe redundantis habebat humoris, jam diu ejicere consueverat. Cur vero non idem in scabiei non recentis ulcusculis sine mora occludendis attendamus? quæ universa cum ulceri amplissimo respondeant, tanto minus sine prævia interna curatione persanare tutum est, quanto plus humoris pravi solebant extra corpus amandare, ejusdemque, in ipsis ulcusculis tum mora, tum ab externo aere vel magis depravati, intra corpus remittere. Scite enim, ut solet, Eximius Archiater Senacius (y), quod pus ab ulceribus exterioribus in sanguinem refluens, non modo pariter, sed violentius aliquando vitæ organis noceat, quam refluens ab ulceribus interioribus, inde esse, docet, quod non huic, sed illi cum aere commercium fuerit. Nunquam tamen vitæ organis vehementius nocuisse crediderim, quam cum scabiosi pueri internam pericardii faciem, externam vero cordis, & ferme omnium quæ pericardio concluduntur, scabiosam effecere; revera, inquam, scabiosam; nam diligens rarissimæ Observationis Auctor Buddeus (z) oculis cum inermibus, tum insuper vitro instructis, ejusdemmodi prorsus esse quæ ibi, & quæ in cute erant, pustulas, suo & omnium qui aderant, judicio comperit. Et tamen corporis ambitus erat totus scabie coopertus: quid, si fuisset retropulsa? Vides igitur, quanti intersit non retropellere: nec vana dicere qui negant, scabiem semper esse unius dumtaxat cutis morbum, & quod consequitur, huic uni adhibenda esse remedia, neglecta reliqui corporis curatione: quæ non modo si negligatur, sed si ita instituat, ut naturæ motus ad cutem vergentis perturbetur; nonnunquam mors, alias alia ingruant mala. Legesis in VI. Aët. Nat. Cur. Volumine totam, quæ Cl. Carlii est, XVI. Observationem. Hæc autem a me dici, putato, ut intelligas, quanta prudentia in Medicis requiratur, scabiosi corporis evidentia alia vitia sive primarum viarum, sive obstructorum viscerum, sive humorum copia, aliterve peccantium recte, atque ordine curaturis. Quæ inter postrema vitia, illius oblivisci nunquam oportet, quod, donec subsistit, scabie, quasi chronica quadam crisi, indiget. Exempla dabit laudata Carlii Observatio (a) tum in viro qui cum a nucha scabiosam, sæpe recurrentem, efflorescentiam linimento quodam abegisset, in epilepticas convulsiones incidit; has autem illa revertens efflorescentia sustulit, tum in viro altero, & quadam scæmina quibus ejusdemmodi efflorescentia, a longo jam tempore manum scædans, cum exsiccabatur, imminentem febrim prænucciabat; febris vero finem, cum redibat. Et tamen parvam occupabat corporis partem, neque in his duobus ab remedio externo repulsa fuerat. Quid ergo? ubi scabies universum tenet corporis ambitum, & non modo per se evanescit, ut in viro ex quo natus erat, semper scabioso, de quo Lanzonus (b); sed unguine sulphurato, aut alio ejusmodi abacta, ut in illo de quo Apinus (c), in iisque juvenibus de quibus scripsit Jo. Sebast. Albrechtus (d)? mirandumne erit, si cito maligna febris, aut gravia alia mala, asthma præfertim, accesserint, quæ non nisi scabie aut per se iterum, aut remediorum auxilio reversa, vincantur? Sic causam morbi ipsa indicat sanatio, facti videlicet a prava illa materia, quæ ut intus retenta nocet, ita rursus egressa liberat. Pertinent huc Ramazzini nostri (e) in multis habitæ Observationes, qui scabie inunctionibus retropulsa, postmodum febre correpti, illico

uri-

(r) Medic. Rat. T. 4. P. 5. c. 5. Obs. 3.

(f) Consp. Medic. Theor. Pract. Tab. 90. in Cautel. n. 19.

(s) c. cit. Thef. Pathol. § 24.

(u) Ibid. §. 21.

(x) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. Obs. 205.

(y) Traité du Cœur l. 4. ch. 3. n. 6.

(z) Commerc. Litterar. A. 1745. Hebd. 42. n. 1.

(a) in fine.

(b) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 31.

(c) Dec. ead. A. 5. & 6. Obs. 117.

(d) Commerc. Litter. A. 1742. Hebd. 5. n. 1. M.

Art. & A. 1743. Hebd. 14. n. 1. M. Febr.

(e) Constit. Epid. Urb. A. 1691. n. 32.

urinas nigras & fuliginosas reddebant, iidemque, cum scabies remedium ope ad cutem pellentium rediisset, urinas sanorum similes excernebant; iterum autem retrocedente scabie, aut denuo erumpente, hanc reciprocam in urinis mutationem ostendebant. Quo magis Medicus ille cautissimus quæ supra attuli, Hippocratis exempla, & Ballonii consilia diserte secutus, scabiem non omni tempore unius cutis morbum esse, intelligebat, ideoque *solis topicis* illam semper, & sine discrimine *abigere, opus periculosa plenum alex merito* censebat (f). Ramazzino Medicum alterum adde experientissimum, Hoffmannum (g), *remedia hujusmodi morbi externa in postremis collocantem*, prius autem *sanguinis & humorum massam viscidam, acrem, corruptam debitis internis corrigentem*. Scilicet *missum in ejusmodi morbis sanguinem tam viscidum, & in coagulum quasi densatum* deprehendere consueverat, ut *vix posset separari*.

8. At enim, inquis, neque retropulsa scabie semper nigrum lotium, neque in scabiosis omnibus istiusmodi sanguinem videmus, measque mihi objicis, alias (h) ad te scriptas, Observationes: quasi vero optimum ipse in scabiosis sanguinem observassem, neque aliter in aliis peccantem, aut quasi in variis, ut varia est scabies, variæ esse non possent sanguinis noxæ, variæve noxarum gradus, aut, quod potissimum attendas, velim, quasi aliud tibi ostendendum suscepissem, quam minime tutum esse neglecta interna curatione, scabiem non recentem externa dumtaxat abigere. Certe autem cum in pluribus scabiosis, sicuti aliorum, meique ipsius Observationes testantur, non omne vitium in cute sit; quomodo tutum esse possit in omnibus promiscue cutem sanare, interiora negligere? quorum expurgatio si non in omnibus, at in iis saltem quorum naturalia emissaria non æque patent, per exulceratam cutem ex parte fiebat, aut fieri certe poterat. Quid dici ad hæc potest? Illud, opinor, non deesse Medicos qui contra testentur, quod nos tutum esse, negamus, id sibi promiscue in scabioso quolibet, feliciter semper, & sine ullo quod infecutum sit, detrimento successisse. Verum ut nos eorum Observationes in dubium non vocamus: ita æquum esse, credimus, ut ipsi nostras, & tot aliorum Medicorum, quas supra (i) indicavimus, in dubium ne vocent. Ad quas addes Hoffmanni (k) alias, & aliorum qui ab ipso laudantur (l). Quibus, & aliis quas sciens omitto, quot, & quam gravia mala sic abactam scabiem secuta sint, manifestum sit, & quod consequitur, de ea curatione quam alias alium habuisse exitum, constat, quid tutissimum sit constituere.

9. Quoniam autem adversus scabiem sulphur inter cætera in usu est; de eo peculiariter nonnulla addeamus. Exterius quidem in unguentis, lotionibus, & indusiis etiam adhibetur, sive ejus suffitione, ut supra (m) commemoravi, sive potius decoctione ita ut postea ad solem, aut ignem exsiccentur, medicatis, quem, ut faciliorem, & multo elegantior, modum laudat Willisius (n); quanquam an *sine malo odore*, ut ait, prorsus sit, dubito. Interius autem aliter a Medicis, alter a vulgo in usum trahitur. Et de usu quidem externo alias probando, alias improbando satis hætenus dictum est. Nunc accipe, quomodo vulgus in hac quidem Civitate interius adversus scabiem sulphure utatur, & quæ inde nonnunquam accidant molestiæ, & noxæ. Sulphur, in pulverem comminutum, in vinum conjiciunt non rubrum, simulque cum vino potant. Adolescentulam autem ego novi, quæ cum sumpisset, mox tantam capitis turbationem sensit, ut sibi tunc quasi stulta facta esse videretur, ventriculi, opinor, irritatione ad cerebrum continuo propagata haud aliter ac opii vim Boerhaavius (o) non dubitabat agere dum in ventriculo etiam tum est, neque egere longa illa per chylicos ductus via; nam canem qui ex devorato opio jam fere convellebatur, cum incidisset, opium adhuc in ventriculo invenerat. Utunque id est; sulphur in ventriculum ipsum agere,

si non ex utraque, continuo huc adscribenda, Observatione, at certe ex altera cognosces, aut suspicaberis.

10. MULIER annos nata ad quadraginta, vino & tabacco magis dedita, quam mulierem deceret, diu quidem bajulo nupta, robusto viro, sed quæ pererat nunquam, cum ad scabiem quam contraxerat abigendam sulphur in vino non semel bibisset, & vixime autem majori copia; mox cœpit male habere nec semel vomuit, citoque Nosocomium adiit jebricitans, pulsu duro, & contracto, & de magis querens respirationis angustia. Quamobrem datum leum ex dulcibus amygdalis recens expressum, & fagus est missus. Postridie cum vel major esset angustia respirationis, missus est iterum: fuitque, ut si sternus, firmo densoque crassamento, nulla tamen cæca obducto. Lactis quoque, audita morbi causa, cæchi dati sunt duo. Sed crescente illa spirandi difficultate, & manifestis urgentibus artuum convulsionibus languidiore facto pulsu, mortua est ita ut totus intra quatrimum circiter inchoatus, & finitus sit morbus.

CADAVERIS sectio, non ut mortis causam tantummodo inquirerem, sed ut Anatomes in diosos etiam erudirem; erat enim extremus ferme November A. 1744; ibidem trigesima a morte hora stituta est. Bono habitu erat corpus; sed cutis hic licet minuta scabie fœda. Abdomen autem tumidum neque id a nimia pinguedine; hæc enim ut conditio ne erat optima, sic & copia erat justa; neque ita ab aquæ multitudine in ventris cavum effusæ: quæ etsi non paucissima erat; extra pelvim tamen non parebat. Verum & ventriculus, & Tenuia intestina & Colon ad magnos tractus; alibi enim aut naturalem latitudinem servabat, aut, quod sinisterius pro ventriculum animadvertimus, contractum plurimum erat; distenta ipsa aere, abdomen distenderant. Omentum nulla intestina tegebat, quippe sursum rejectum, an retractum; ipsum enim, & superior illa mesocolica pars quæ transversum Coli tractum sustentat, rigida erant, & rubentibus maculis hic illic, a tergo præsertim, distincta. In exteriori ventriculi facie vasa sanguifera paulo erant turgidiora. Facies autem interior qua fundus jam propius ad pylori Antrum accedebat, aream ostendit circuli forma, cujus diameter digitorum erat circiter quatuor transversorum. Eadem aream ab reliqua ventriculi superficie hæc distinguebant quod minus lævis erat, minusque nitida, magis autem albida, & vasculis sanguiferis, quasi ab imitatione nigricantibus, prædita, cum alibi lævor, & minus albus color ubique conspicerentur, vasculorum autem fere nulla, nedum non sic expressa aut nigricantia; ut evidens esset omnibus, quantum areola tota patebat, tantum de intima lamella ventriculi fuisse erosum. Nec præter hoc, ne in proximo intestino œsophago, aut intestinis, quidquam animadvertere potui quod erosionem, aut inflammationem significaret. Erat hic ventriculus ut æquo amplior, sine rugis ullis, parietibus autem valde tenuibus, & annuli pylori vix indicium aliquod retinebat. Quod si non a primordiis, & ab alia aliqua antiquiore læsione fuerit; cætera illa crebris, ut in bacili muliere, distentionibus, & nuperæ etiam abcluso aere debebantur. Quæ in ventre adnotavi, & quæ huc redeunt. Jecinoris vesicula subsidens paucum continebat bilem. Renes laxi erant. Arteria Mesenterica angustior. Tum muliebria, ut in scæmina infœcunda diligentius inspexi atque incidi. Testes erant vel parvis quam ea soleant ætate, parvi & strigosi. Ex utero nullo hydatidis, acini uvæ mediocris magnitudine, & ta exstabat. Uterus dextrorsum inclinatus, & fere potius parvo: quo magis adnotatione digna erat, & vicis, ad imum præsertim, major quam conveniens crassitudo, & coronæ ipsius qua cingitur uteri circumferentia, parvum hic, ut in virginibus, & circuli diameter. Ex hoc stillabat humor colore lacti simili, neque eo fluidior, nec scærens, copia non prolixissima; ut mulier fluore uteri laborasse videretur. Cujus scaturiginem fuisse altiorem ima cervice,

(f) Ibid. n. 28. (g) c. 5. supra ad n. 6. cit. in meth. med. §. 15. & in thes. patholog. §. 19. (h) Epist. 49. n. 29.
(i) n. 2. 3. 7. (k) §. 15. supra ad n. 7. cit. (l) in thes. pathol. ibid. cit. §. 18. (m) n. 3. (n) Pharmac. Rat. S. 1.
(o) Prælect. ad Instit. §. 857.

us dissectio indicavit. Ibi enim cervicis vesiculæ multum fortasse liquidiorum, nec tamen lacteum, continebant. Superius nullæ vel dissecanti apparebant. Circa medium longitudinis cervicis; duobus locis alte intra arietum crassitudinem conditam, dissecando, inveniellulam inanem, subrotundam, parvi phaseoli capaxem, sine ullis aut ibi, aut alibi erosionis indicis.

Thorace aperto, id quod ex lumborum vertebra præferam leviter sinistrorsum se flectere incipientibus, manifestius cognovi, gibbam fuisse mulierem; thoracis enim vertebræ multo magis se flectant dextrorsum. Quod si contra res se habuisset, aut uterus, quem dextrorsum inclinatum fuisse, dixi, fuisset, ut lumborum vertebræ, inclinatus sinistrorsum; hanc ad eas fœminas adjicerem, quas, de uteri inclinatione scribens, tibi alias (p) commemoravi. Sed levissima hic erat imæ Spinæ inclinatio, nec quam inominata ossa, ut in illis, facile sequerentur. Cæterum non ut in ventre, sic in thorace, aut pericardio effusam aquam offendi. Pulmones antè, & ad atera cum pleura arctissime connexi erant: tumidi præerea, sinister præsertim, sed ab aere dumtaxat, & admixto humore, nusquam duri, nec magis quam æquum esset, rubentes. Cordis ventriculi concretum sanguinem habuerunt, eundemque atrum, qualis & alibi fuit.

Craniò secto, quæ intra ipsum erant, omnia laxiora visa sunt, quam octavo, haud amplius, ab obitu die; tot enim accurata cæterarum partium dissectio abstulerat; esse debuissent. Vasa per Tenuem meningem repentia, sanguine turgida; in Choroidibus utem plexibus vesiculas aquæ plenas, plurimas, nec minutas, animadverti. Denique omnibus, quæ intra cranium erant, detractis, Petrofi utriusque processus facies qua alter alterum spectat, illaque vicinia non vis, sed inæqualis conspecta est.

11. BAJULUS, mulieris de qua modo dictum est, aritus, vir procerus, & quamvis subpallida facie, corporis habitu ad macilentum inclinante; tamen bustus, eadem ferme atque illa, ætate, & pariter bax, eadem qua illa, scabie correptus, eodemque m. illa remedio, sed non pari, quod sciam, copia us; posteaquam illa mortem obiit, sex propemodum enses satis commode valuisse visus erat, cum circa medium Majum levi ad speciem febris prehensus est; id reipsa adeo exitiali, ut non ultra biduum in Nocamio decubuerit. Primo die pulsus, cæteraque non mala, nisi ob anxietatem quandam, & inquietudinem essent suspecta. Eo die idem quod plerisque aliis initio solet, datum est leve medicamentum quod blandum ventriculæ, & intestina expiaret. Postridie autem in ea omnia quæ dicam aderant mala, ut uxoris meores, lac dederint. Vomebat enim: angustia illa eam respirationis, qua uxor olim, premebatur: toto corpore convellebatur, delirabat insuper vehementissime, & inter delirandum, sibi ventriculæ uri, clababat. Per hæc ante diem a decubitu tertium vivendum finem fecit. Quam ob morbi brevitatem facile id accidit quod ægre tuli, ut prius dissectum esse cadaver, scirem, quam hominem ægrotasse. Dissecuit tamen Auditor meus, attentus, & intelligens, nunc merito Feltriensium Medicus Antonius Guilermius: ex quo hæc accepi.

VENTRE aperto, in omento, pinguibus intestini-Coli appendiculis, iisque præsertim quæ propius lienem erant, sicuti etiam in Adiposa, ut appellant, renis sinistri membrana pinguedo, quæ non multa erat, fusca, & sublivida animadvertita est. Colon autem ipsum ab incluso aere triplo magis soleat, latius. Ventriculus contractus, exterius obfusus, interius autem, sine ulla quidem erosione, inflammatus ad palmæ amplitudinem qui lienem respicebat. Ima ora jecinoris livida, & nigrescens, nec minus profunde.

Thorace recluso, non minus quam diaphragma ab utralibet facie inspectum, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

pulmones, & cor reperta sunt secundum naturam se habentia: In cordis ventriculis mediocres polyposæ concretiones. Caput dissectum non est.

12. Quæsi vi, num cutis scabiei quidquam retinisset, item num postquam cum uxore vinum illud sumpserat, homo iterum sumpisset. Utrumque negatum est. Illud vero additum, vinum quo ambo uti fuerant, in vase æreo servasse. Quæ cum audissem, ut perniciosissimum hunc morbum febrem fuisse inflammatoriam, non dubitavi, sic dubitari posse, vidi, an scabies depulsa quidem, sed corpore non bene curato, ea in sanguine reliquisset, quæ causa ex parte aliqua fuissent perniciæ hujus tantæ, itemque cum inflammationis hujus sedes ventriculus fuerit, an ideo facilius fuerit quod jam inde ab illius vini potione non nihil esset infirmatus. Uxoris certe ventriculus quid ab illo detrimenti acceperit, supra legisti, sive ab æreo vase noxii aliquid traxerat, sive ob admixtum sulphur dumtaxat nocuit. Quantum enim nocere sulphur possit, jam olim noverant antiqui Medici, ex quibus accepit Plinius (q) lac asininum usui esse contra gypsum, & cerussam, & sulphur, & argentum vivum, frustra verente Dalechampio (r), ne cum illi scripsissent fortasse *ἄρσιον*, id est solanum manicon, perperam Plinius legerit *ἄρσιον*, id est sulphur; neque enim inter ista quæ memorat ad minerale regnum, ut loquuntur, attinentia, vegetabile fuisse interjectum in eo quem Plinius descripsit, loco, veri simile est, neque tam leve est scripturæ discrimen, ut facile adeo inter describendum fallere oculos possit. Sed & Galenus (s) sulphur inter ea posuit quæ *ulcus faciunt quibus diutius adhaerent*, & Haly Abbas, quem laudat, & sequitur Ardoynus (t), ei qui sulphur biberit, *ardorem fieri in stomacho*, scripsit, & *incisionem, torsionemque, & intestinis ulcera*. Nolim tamen credas, me cuicumque sulphuris generi, & cuicumque aut dosi, aut præparationi, aut mixturæ vires has noxias tribuere, qui minime ignorem, sulphur a Medicis non modo recentibus, & contra scabiem quidem, sed & antiquis interdum dari consuevisse. Sed mulierem de qua dixi, ex vino, in vase æreo asservato, & nimia copia sumpsisse, constat; purum autem, an impurum sumpserit, minime constat. Inspicias autem velim qui in fodinis ipsis quæ admisceri possint, admonere, aut saltem quæ presse indicavit Waltherus (u), cum *explorandum*, scripsit, *an fodinæ, quæ sulphur vivum præbent, mineras quoque aliter nocivas una cum sulphure ferant: maximeque arsenicum jungi, in plurimis sulphuris speciebus metui: ita se novisse, a scrupulo sulphuris crudi sumto, vomitum, & tormina, & tenesimum fuisse excitata: quin etiam si aqua sæpius coctum sulphur fuerit, & blando igne fluxerit; tamen in multis non tam alvi dejectiones, quam tormina inde secuta esse*. Id vero quocum arsenicum junctum sit, ne exterius quidem scabiosorum ulculculis esse adhibendum, cobaltum monstrat, quod ut *ejusdem cum arsenico indolis esse*, jure affirmat Cl. Jo. Adr. Sproegelius (x), ita narrat, inspersum scabioso puellæ capiti miseram mortem intra paucas horas attulisse, idemque tum scabioso cani a cobalto, tum aliis tribus, quibus cutem leniter inciderat, ad insperso arsenico accidisse: additque viscerum labes per dissectionem vel majores inventas, quam si tantundem arsenici devorandum præbuisset. Cæterum ad puellæ illius casum, addes similem in altera puella, phthiriasi capitis affecta, Harderi Observationem (y); ad experimenta autem exempla illa quæ ex Fabricio Hildano, Jano Antonio Saraceno, Amato Lusitano, aliisque protulit Ettmüllerus

V v

filius

(p) Epist. 48. n. 33. (q) Nat. Hist. l. 28. c. 9. (r) in Adnot. ad eum locum.

(s) De compos. medic. l. 6. c. 2. (t) De Venen. l. 2. c. 15. (u) Progr. de Sulph. & Mart.

(x) Experim. circa varia venena &c. §. 28. & Exp. 36. (y) Sepulchr. in Adit. ad Sect. 11. l. hujus 4. Obs. 13. Hist. 13.

filius (z), mortis videlicet, aut gravissimorum symptomatum ab adhibito ulceribus, imo scabiei ipsiunguento quocum arsenicum junctum esset. Quo fortasse etiam pertinet vetustior Baccii (a) Observatio insperfi arsenici buboni exedenti, cui insperfioni post triduum mors successit per vomitus æruginosi humoris graves adeo, ut suspicio oriretur dati clam mercurii sublimati. Certe autem pertinent recentes Goulardi (b) Chirurghi Experientissimi Observationes, cum aliis quas ex Morando indicat, congruentes, nimirum acrius erodentium, quæ excrescenti ulcerum carni imponuntur, medicamentorum tenues particulas in sanguinem ita permeare, ut æger veneno affectus moriatur, de vera interim mortis causa nemine suspicante. Quæ omnia si perpendere volueris; inde etiam colliges, quam facile e scabiosorum musculis propriæ erodentis materiæ particulæ in sanguinem traducantur.

Verum antequam de scabie scribendi finem faciam, quæres fortasse, cur nunquam de Sebaceis cutis glandulis, secretaque ab his materia mentionem fecerim? Ego vero cum de Sironibus sermo esset (c), supervacuum esse credidi admonere, non esse cum ipsis quandam vermiculorum similitudinem, ut olim fiebat, confundendam, quando in hac Anatomie luce, ad quam nonnihil augendam pro meo modulo allaboravi, vel ab Junioribus video diserte scribi, *vermes, qui puerorum cutem infestant, specie fallere, & filamenta esse e folliculis cutis sebaceis expressa, exploratum satis esse.* Quin etiam accepi, cum endemius sit in Finlandia morbus quem vocant *Brest*, magnas infantium strages edens, isque in perminutis consistat universæ cutis tuberculis, in quosdam quasi vermiculos se extenuantibus, nunc, inquam, accepi, illum a Viris doctis ex obstructione ductuum repeti glandularum sebacearum, an quod secreta ab his materia crassior, & tenacior sit, proptereaque, dum vix lentius prodit, & ferme subsistit, in filamenta formetur, non ejus solum quæ porro excerni deberet, sed & compressis ab hac proximis ubique sanguiferis vasculis, materiæ insensibilis perspirationis necessarium adeo egressum morantia? Vides igitur, cur de Sironibus verba faciens, supervacaneum censuerim amplius materiam sebaceam commemorare. Potius fortassis id a me fieri aliis locis potuisset. Cum enim secretio oleosæ illius materiæ cum propter alia, tum præsertim ad mollem cutem, flexilemque servandam, & adversus erodentia corpuscula muniendam instituta esse videatur: consequitur ubi illa secretio aut sublata sit, aut depravata, fore ut ea facile oriantur vitia quæ in cutaneis infectionibus animadvertuntur. Sic in elephantiasi, ut quidam hoc nomen accipiunt, inflexilis, rigidaque sit cutis: quamquam etiam sine elephantiasi interdum, velut in muliere quam olim intra hebdomadas tres sanavit, ut est apud Stalpartium (d), Jo. Fred. Helvetius, in aliaque ab Diemerbroeckio (e) descripta; aliam enim, cum descriptiones inter se confero, esse arbitror, & denique in Neapolitana illa cujus & morbus, & curatio proposita sunt, ut nosti, a Carolo Curtio (f). Quod vero ad erosionem attinet, hanc in iis multo facilius contingere, credibile est quibus non contagio scabies oritur, sed ex erodentibus, quæ in sanguine adeo redundant, corpusculis, ut vel ipsam inficiendo materiam sebaceam, non modo ineptam ad muniendum inunctione sua adversus irritantes sudoris sales, sed contra ad irritandum, & erodendum aptissimam reddant. Cur igitur, inquis, hæc supra non attigisti? Nimirum non attigi, ne Cl. nonnullos Viros aut minoris facere, quam æquum sit, aut laceßere viderer, si ea aut prorsus negligere, aut discutienda susceperem quæ ante aliquot annos illi de sebaceis glandulis, secretaque ab his materia proposuerunt. Cui discussioni insuper non est hic opportunus locus, quippe quæ & longum sermonem, & tibi, nedum mihi, ingratum propter necessariam sæpe eorum quæ alias satis superque tradidi, repetitionem flagitaret. Quorum u-

trumque ex paucis quæ presse indicabo, facile conicies. Glandulæ sebaceæ sunt, inquit, *in trache canali alimentorum &c.* At tu lege Advers. IV. Animad. 13.

Glandulas sebaceas passim per cutem disjectas nunquam invenire ipsis licuit. Tu vero inspicias Epist. Anat. III. n. 3. & 4. Videri tamen *in cute faciei, pectoris, & brachiorum quorundam hominum punctula nigra*, ex iisque locis non modo ea punctula, sed *unguinofam quoque, teretem & miculum mentientem, exprimi materiam*: esse igitur *cute cava quædam minima, quæ orificio majora dehenduntur*; sed hæc quæ viderunt, *in statu sano adeste*, contendunt. A te autem iterum quæ indicata aliaque meorum scriptorum loca, vel potius nasci in viris plerisque, & quidem sanis, sunt inspicienda. Quid igitur esse, ajunt, cava ista? *Vaginam* quæ te pili, nunc destructi, radicem complectebatur. Et tibi Advers. I. n. 12. (g) & Advers. IV. Animad. 33. (h) legenda sunt, in illis enim ego primum pilorum conceptaculis adversus glandulas sebaceas inhibitionem indicavi, in utrisque autem quædam inhibitionem adversantia, aut certe ipsam limitantia non reticulis quibus nunc addas, non futura ista cava in nasci majora, ubi videlicet minimi erant pili. *Vagina ista sub cute in pinguedine defixa est; Columbum enim sententiam veritate niti, autumat, omnes scilicet pilos radicem suam in pinguedine collocare.* Columbus vero neque omnes scripsit, neque ego scripsi cum ejus primum quoque sententiam protuli, ut ex Advers. II. Animad. 5. cognosces. Ego enim non miscebam, esse pilos a quibus totam cutis crassitudinem pervadi, ostendere non possumus; sed & Columbum ipsum videbam inter cæteros qui pinguedini affigunt eos diserte excepisse qui in scroto sunt: his autem adjiciendos esse alios, ut puta qui ex proximi colliculi tegumentis, & qui tenuissimi ex auriculæ pinna, ex lacrymali caruncula existunt.

Noli tamen credere, vaginas istas pilorum quæ pro sebaceis glandulis substituuntur, ideo in pinguedine defixas poni, ut hac oleosam accipiant materiam. Prodire quidem in iis vaginis materia dicitur quæ sebacea vocatur; sed oleosa tamen non esse, quia lintea materia hac *copiose imbuta, flammis satis diu resistunt*; quasi vero propter illam nihil indurisset, aliisve linteis adhæreret sudoris, & insensibilis perspirationis materia, aut illa quidquam præter purum oleum esse, negassemus: quorum neutrum cadere in animum poterat quotidie videntium, quam facile cutis sordes aqua abluantur. Non modo igitur per exterius, sed per interius etiam admista illam sic satis *saponacea indolis esse*, credimus nec tamen *ut omnes humores corporis nostri*, sed peculiariter quodam modo, & hinc fieri, ut si statim atque corpore sano secreta est, inspiciatur, & contrectetur, ejusque effectus spectentur, quantum a cæteris humoribus differat, intelligatur. Hæc vero ad illam quæque materiam sebaceam transferas, velim, quæ circum oculos a tarsorum glandulis, & proximæ caruncule separatur; nam & ea cum lacrymali, jugiter secretum humore permiscetur. Quibus in glandulis, qua in caruncula, in eaque vicinia quid olim meo quoque labor præstitit, possem ego quibusdam aliter dicere, qui in illis ante hos duodeviginti annos describendis Anatomie historiam aut se nescire, aut si sciunt nimis aperte dissimulare, ostenderunt. Sed nec tantum id facio, & jam tibi oblitus fortasse videor, hic, ut supra dixi, opportunum discussionibus ejusmodi non esse locum.

13. Igitur a scabie, id est a minoribus ulcusculis a cætera ulcera transeamus. Ampliora quam in rustici Viro nos vidisse, non meminimus. Quem nudum, prolixi sudoris causa, in gurgustio inclusum, Chirurgus primum imperitia nimio ignis calore admoto, turpiter pertinacia neglectis rustici querelis se comburi clamantis, pessundedit. Neque enim ante eduxit, quam toto esset corporis ambitu semiustulatus. Quamobrem

(z) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 127. in Schol. (a) De Venenis &c. ubi de Venenis. quæ extrinsecus &c.
(b) Memoire sur les Maladies de l'Urethre. (c) n. 4. (d) Cent. Post. P. 1. Obs. 43. (e) Anat. l. 8. c. 1.
(f) Discuss. d'un raro morbo cutaneo. (g) versus finem. (h) in fine.

cutis dumtaxat exulcerata erat; exulcerationis tantum ipsa amplitudo hominem intra biduum, aut tri-
m in Bononiensi Incurabilium Nosocomio, quo
x detulerant, ad mortem per assiduos incredibilem
e cruciatus perduxit. Huic haud ita abfimilem ca-
n ab Ledelio (i) propositum leges; sed juvenilis æ-
tate, promptissima curatio, nec par in omnibus, ut
lores ostendebant, cutis partibus exulceratio, dispa-
n quoque rei exitum permiserunt.

Antiquorum
tem ulcerum vel sæpius quam scabiei facta a nobis
missis ad te Observationibus mentio est. Ex iis duæ
(j), quæ de expurgatione diximus per scabiem facta
(k), peculiariter confirmant. Cum enim ulcus simul,
scabies vexarent; hac evanescente, quamvis non hu-
da, sed sicca esset, illud multo acrius cruciari cœ-
. Et vicissim, cum ulcera, id quod cicatrices in ti-
s docebant, evanuisent, scædæ pustulæ cutem fer-
universam occupaverant. Quod autem de scabiè
tum est, non nisi cum recens, & aliunde contracta
erit, per exteriora tantummodo auxilia abigenda,
opterea quia si aliter, exitus sic intercluderetur no-
is humoribus tum qui per eam ejici, tum qui ab ea
trorsum ferri consueverant; idem merito de ulceribus
quoque cæteris statui, reliquæ nostræ satis ostendunt
Observationes. Diuturna enim ulcera sive per se, sive
o arte arefcentia, aut oclusa, videbis qui morbi
ravissimi consecuti sint, cerebri præsertim, & non-
quam cordis, itemque & tunc, & cum ulcera,
tamvis necdum oclusa, diu tamen vexassent; anim-
vertere poteris, rerum propemodum semper intra
anium, interdum quoque intra vertebra, aut intra
bracem, & ventrem fuisse. Quas Observationes ne
repetamus, Epistolas malumus in quibus plerasque
legas, indicare, nimirum IV. (m), V. (n), XII.
(o), XXV. (p), XXVII. (q) XLVII. (r) LII. (s).
14. Sed præter hæc quæ ad tibia, attrinent, alia
quoque alio spectantia ulcera nostris sæpe Observatio-
ibus proposuimus, nunc ad abscessuum sinus, & su-
ctam cariem, nunc ad exulceratos tumores, & gan-
enam pertinentibus. Quarum non vaeat Observatio-
m loca omnia hic singillatim indicare. Juvat potius
nulla quæ ad duo modo memorata capita referun-
t, subjicere, prætermittis cæteris quæ minus oppor-
te referri huc, video, ut cum in Sectione hac Se-
chreti (t) inter ulcera producit casus scætus se-
mestris cerebro carentis, quam cum iis conferre po-
is quos sic editos, ex nostris, & aliorum Observa-
ionibus, loco, ut putamus, ad id aptiore (u) me-
bravimus.

Quod igitur primum ad primum at-
et de duobus illis capitibus, nempe ad abscessuum
us, de meis eorum curationibus unius potissimum
uit in mentem, quam eo libentius hic referam, quod
id præsidium peracta est, cujus vim adversus vel-
nuta ulcuscula peculiarem, id est adversus scabiem
qua supra dictum est, in dubium nunc trahi ab-
nullis video, in primisque a Medico alioquin Ex-
ientissimo. Senem æque generosum, ac pium Foroli-
nsis Ecclesiæ Archidiaconum, Ludovicum Alberti-
m, vere A. 1711. dysuria quædam vexare cœperat:
am cum demulcentibus lenire studebant, crus fini-
um dolor primum, deinde abscessus corripuit. Ex
c aperto cum pus ea copia quotidie exire diutius
geret quæ hominem undecoginta annos natum
am facillime posset absumere; Medicus, & Chirur-
s occurrendum censuere, ille dato lignorum, ut vo-
nt, decocto, hic iis abscessui adhibitis quæ ad
rfanandum attinerent. Jamque hujus orificium ip-
m claudi videbatur; cum gravis repente febris exor-
est, perturbans caput, & delirium afferre incipiens.
um ex altero pede sanguis mittitur, abscessus rursus
eritur: & sic febris quidem illa abigitur; sed ex
c iterum tanta puris copia prodit, & prodire per-
t, ut de ægro desperent, nec sine ratione. Nam
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

que, ut tunc primum accersitus vidi, æger qui bono
antea fuerat habitu, & pro illa ætate robustus, of-
sa atque pellis totus erat, & infirmis viribus,
febricula nunquam carebat, acerbissimis subinde cru-
ris doloribus torquebatur, ex eoque tantum ejicie-
bat puris, quantum facile non credidissem. Ap-
parebat omnibus, servari hominem non posse,
nisi crus convalesceret. Sed hoc quam difficile
esset, inutiles hæcenus omnes Medicorum, & Chirur-
gi curæ, ac labores ostendebant, ad hæc gravissima æ-
tas, fervidissimum, quod interea advenerat, mediæ æ-
tatis tempus, & præter ea quæ dicta sunt, stomachus
remediorum pertæsus. Duo tamen ex his supererant,
quorum alterum, jus videlicet terrestris testudinis, se-
nior ejus Medicus laudabat, alterum, nempe viperinum
pulverem, senex alter Medicus, quem aliunde superio-
ribus diebus advocaverant, antequam discederet, propo-
suerat. Cum super utroque consulerer, primum, si
stomachus ferret, non improbabam; sed ut facilius fer-
retur, majoremque præberet utilitatem, plus de alte-
ro, ea tamen qua dicturus essem, ratione, addendum
ajebam, ipsique maxime confidendum. Scilicet quod
in viperino superest pulvere, non tam profuturum vi-
deri, quam ipsam recentem viperam, si hujus dimi-
dium carniæ cum pari carniæ testudinis pondere in
tenui jure vitulino decoqueretur, eademque viperæ
carnes quæ decoctæ essent, mox cum saccharo, ut vo-
cant, rosato vetere subactæ, quotidie mane ederentur,
& post eas jus de quo modo dictum est, biberetur:
huc addi posse inter prandium, & cœnulam emulsio-
nem, ut appellant, ex recentibus amygdalis, adjecto
paucis saccharo quocum mista coralia essent in pulve-
rem tenuissimum contrita. Medico non modo hæc non
displicuerunt; sed, ut affecta erat ætate, & valetudi-
ne, a me simul cum ægro, ægrique Consanguineis pe-
tiit, ut ipse quemadmodum censueram, ita facerem.
Feci igitur, Superisque bene juvantibus cœperunt sen-
sim cruris dolores, & pus minui ita, uti quadragesi-
mo die ex quo hæc curatio inchoata erat, abscessus
jam ferme ad cicatricem spectaret. Quanquam autem
febricula jam ante abierat, & virium infirmitas, ma-
ciesque decreverant; tamen ut bona hæc auferem, &
confirmarem, ægro ultro optante, non modo annuen-
te, decem præterea dies eadem sum curandi ratione
usus. Quo tempore exacto, is qui ab extremo Aprilis
ad medium circiter usque Septembrem decubuerat,
surgere cœpit, & magis deinceps magisque in dies
convalescens, non modo pristinum recuperavit corpo-
ris habitum; sed illud ipsum crus unde tandiu tan-
ta puris copia, totque cum hac alba membranarum
oblonga frustra exierant, nihil quidquam nutritione,
& viribus ab altero discrepans mihi ostendit, cum for-
te obvium haberem Decembri ineunte: posteaque in-
columis vixit annos aliquot, donec, me jam Patavii
degente, extrema senectute confectus est.

15. Ut fuse hanc tibi curationem describerem, non
una me impulit causa. Alii enim sunt qui ea viperis
tribuant quæ non habent, ut vim calefaciendi, & fic-
candi tantam, ut sitim faciant inextinguibilem, &
paucos qui senibus superfunt, spiritus dissipent: qua-
propter prohiberi a senili ætate, admonebat Claudinus
(x), & tempore præsertim æstivo, & regione calida.
Reditus (y) quidem vel multo largiori viperarum usu
nullam esse motam sitim in sene, juvenibusve, quam-
vis æstas interdum esset adnotavit. Ego ut a viperarum
usu nunquam, sic etiam in decrepito hoc Sene anni
tempore calidissimo, & in regione potius calida neque
sitim ullam, neque spirituum dissipationem, imo horum
instaurationem animadverti, nec ficcari quidquam, nisi eum
quem ficcari volebam, abscessum; reliquum autem inte-
rea corpus non modo non ficcari, sed refici. Contra
alii non plus a viperis expectandum ajunt, quam a re-
liquis omnium animantium partibus ficcatis, gelatinoso quo-
dam,

(i) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 51. (k) Epist. 21. n. 30. & Epist. 4. n. 35. (l) supra, n. 31.
(m) n. 7. 13. 30. (n) n. 15. (o) n. 2. (p) n. 12. (q) n. 8. (r) n. 4. 33.
(s) n. 30. (t) Obs. 1. §. 3. (u) Epist. 12. n. 5. & seqq. & Epist. 48. n. 48. & seqq.
(x) Append. ad Tract. de Ingress. ad Infirm. Sect. 6. (y) Observaz. int. alla Vipera.

dam, blande sulphureo & vaporoso succo praditis. Intelligis, hæc in iis regionibus scripta esse, in quibus copia non est recentium viperarum. Quamobrem non miror, quod ibi in atrophæ, in phtisi, in scabiæ, in aliisque hujus generis malis varia ex viperis confecta medicamenta nihil præstiterint, aut quod nihil certe solidi quod operæ pretium faciat auxilii ab iisdem in impuritatibus sanguinis corrigendis peti & expectari possit, dicatur. Mihi vero non de siccatis viperis, paratissime sic medicamentis hic sermo est, sed de recentibus; illis enim has ut prætulerim, vidisti, quippe in abscessu qui eatenus sanari non potuerat, vetustiore quam quos ipsi laudant, illustremque Auctorem secutus, Antonium Musam, qui ut in Italia degebat Augusti Medicus, cum incidisset in insanabilia ulcera, vipersas edendas dabat, miraque celeritate persanabat, sicuti memoriæ tradidit Plinius (z). Nam quod illi addunt, si quid boni per ea medicamenta præstitum fuit, id potius aliis admixtis ingredientibus, & conjunctim datis medicamentis in acceptis referri debuisse; ut de suis illis præparatis verum fuerit, de viperis certe quas Musa edendas dabat, nec, quod sciamus, remediis aliis committas, ne suspicaturum quidem esse te, arbitrator, ut neque de illis piscis in modum paratis, quibus vesci miserum servum, ea ratione ab se curatum, jussit magnus inter Græcos Medicus Cræterus, a quo Musam id præsidii didicisse, conjicit Eruditissimus Meadius (a), nec quas eximius alter Medicus Aræteus (b) in cæna obsonio dabat & ipse coctas & conditas perinde, ac pisces, id est sale, & oleo, ut proclive est ex Cælio Aureliano (c) intelligere. Galenus quoque (d) jussit viperarum venatorem iisdem uti præparatis in olla, anguillarum in modum. At enim, inquis, non his solis venatorem sanasse, constat: fateatur enim, quid antea fecerit. Verum de duobus illis prioribus Medicis idem non constat. Neque si sanguinis missio, atræque bilis per pharmacum detractio venatorem sanassent; post illa vipersas Galenus dedisset, nec his sanationem acceptam retulisset. Idemque a me credito responsum iri, si forte idem objicias curationibus per vipersas, aut per earum partes feliciter peractis, laudatisque sive a Græcis, sive ab Arabibus Galeni asseclis, sive a Medicis qui propioribus sæculis extiterunt: qui tot sunt, ut singulos hic nominare tum longum esset, tum supervacuum, cum videre possis apud M. Aurelium Severinum (e). Ex quibus etsi quædam sunt quæ non facile accipias; tamen non credo, te omnia quasi fabellas, & circulatorias fraudes rejectorum, quando harum acerrimus, si quis alius, hostis. Reditus (f) viperæ carnes alexipharmacas esse, & remedium multorum morborum, diserte scripsit, ejusque sagax imitator Vallisærius (g) quid sentiret, aperte ostendit, cum, longe efficaciores in morborum curationibus Euganeas nostras vipersas, quam Ferratiensis, agri, & Mantuani, similibusque humidorum, & palustris locorum esse, affirmavit, in Consiliis autem Medicis, & quoties mecum ægris commendaverit, memini, & tu in iis quæ edita sunt, quam sæpe præscripsit, videre potes. Quin etiam in iis regionibus ubi minus esse notum id remedium, putasses, ex usu & fuisse, & esse, comperies. Sic, exempli causa, Ettmüllerus; filium dico; quanquam & patrem (h), & vetustiores, Germaniæ Medicos laudare possem; diserte refert (i), in proxima Silesia decoctum viperarum in jure gallinaceo ad hæticam curandam, & impuritates sanguinis lymphæque corrigendas tantum ubique inter ditiores adhiberi. Sic Hoffmannus ipse (k); ipse, inquam, neque enim semper in hoc sibi constitit; ubi curationem examinat; quæ Illustri in Viro, asthmate spasmodico, & hydropo laborante cujus quoque dissectionem proponit, perperam fuerat instituta, minus opportunum quidem non laudat tempus quo viperarum & pulvis, & juscula data fuerant: ipsa autem dilaudat; namque crebra constat experientia, in-

quit, vipersas & in pulvere, & decocto datas, vitæ possidere antispasmodicam, acres humores attenuare, transpirationem promovere, ideoque massam sanguineam ab omnibus purgare sordibus. Sic Adolphus (l) militem proponit qui a molestissimo, & adverso auxilia alia omnia pertinaci malo, continuato remediorum, viperinarum præsertim, usu liberatus est. denique; ne illa omittam quæ dum hæc scribo, ter eisdem Germanos edita sunt; a me alias tibi datus Medicus Jo. Bapt. Molinarius (m) commendat e vipersis ipsis confecta decocta; experimentis enim peribis cum doctorum hominum, tum meis, inquit comprobata sunt. Non est opus de cultis aliis Nationibus dicere, cum de Indis ipsis ex docto Medico qui Bengalæ annos complures moratus erat, Meadius (n) acceperit, constantem ibi morem esse medicis imperare diæteticum usum viperæ ejus regionis illis quos longi morbi exhaustissent. Sed barbari illi, eoque non ita solertes. Quid igitur de Meadio ipso dices, quem neque scientia, neque peritia, nec judicio, neque auctoritate ulli ex præstantissimis Medicis facile postponas? Certe ille (o) de viperarum jure, gelatina, carnibus, sale volatili præclare sensu nihilque aliud reprehendit, nisi Anglorum Medicorum nimiam parsimoniam in remedio hoc præscribendo pro nato ad optimos scopos, & cujus ipse pulchram efficaciam viderit in obstinatis lepris. Num dicemus efficaciam hanc non viperis, sed admixtis remediis attribuisse debuisse? Ipse vero nihil admiscuerat, vitæ tantum usus in quo duos tresve dies vipersas, modo adjecto calore, maceraverat. Neque; ut tandem ægrum a me propositum redeam; te opinor, fac crediturum, cum cætera quæ illi dedi, omnia a te tibi consulto memorata, perpenderis, illis potius quam viperis, eam sanationem acceptam esse referendam. Quod si tibi forte dubitationis quidquam restat; a me mihi in promptu sunt felicitum curationum exempla in quibus præter vipersas nihil aut dedi, aut dare cœtus sum. Cum enim plerumque, ut simpliciorum medicinarum quoad possum, amo, viperarum carnes duntaxat, & jus præbeam speciatim adversus pertinacem scabiem, quam aliis irritis, hac ratione sic abegi, mundi, nitidique ægri, & pinguijores etiam fierent tum nonnunquam accidit, ut res mihi esset cum quibusdam remedia fere omnia, nedum vipersas, pertinacissima averfantibus, quibus cum auxiliari necesse est ejusmodi præsidii quæ sentire ipsi, & animadvertere nequaquam possent; viperis in jusculis quibus utebatur, incoctis, salubri fraude salutem attuli. In præsertim fuit Amplissimus Senator Venetus, cujus casus in plerisque erat cum proposito Archidiaconi casu (p) comparandus. Nam ipse quoque cum esset pertinax, æstivo tempore, ex diuturno cruris abscessu laborabat A. 1732. Nullo autem alio interno auxilio nisi eo quo dixi, consecutus sum, ut homo id ætatæ par esset ferendo tam longum morbum casque puræ assiduas effusiones, humores autem vitiatos in melius adeo mutaret, ut sic persanato abscessu, ad pristinum totius corporis, illiusque cruris vires, & nutritionem multo quam sperari posset, citius rediret, sed que; tot enim postea vixit; annos Medicinæ ope non indigeret. Num vituli, aut pullæ jus in quo, sicuti pro cæteris illis, ita pro ipso simul incoqui dimidiatam viperam jubebam, ea vi esse quis dixerit ut quidquid inde boni secutum est, illi potius quam viperæ, sit tribuendum? Quærent potius aliqui, cur igitur quod mihi; mihi autem? imo quod plerisque omnis temporis, omniumque propemodum Nationum Medicis successit, non idem omnibus succedat? qui vero præter hoc unum, remedia cætera omnibus, serperque responderent. Aliis nimirum non responderent ob id ipsum quod cum aliis, atque aliis remediis commistum dederint. Aliis quod dederint non satis diu. Aliis quod in viperarum selectione decepti fuerint non

(z) Nat. Histor. l. 30. c. 13. (a) De Venen. Tentam. 1. (b) De Curat. tardar. ægritud. l. 2. c. 13. (c) Morb. Chron. l. 4. c. 1. vers. 1.
(d) De simpl. medicam. facult. l. 11. c. 1. (e) Viper. Pyth. P. 3. c. 7. & alibi.
(f) Opere Tom. 4. Lettera A. N. N. che comincia La Vipera. (g) Opere Tom. 3. nel Saggio d' Istoria Med. alla parola Vipera.
(h) Schroder. dilucid. de Animal. Cl. 1. ubi de Vipera, & alibi. (i) Eph. N. C. Cent. 7. & 8 in Append. n. ult.
(k) Consult. & Resp. Medic. Cent. 1. Cas. 93. (l) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 158. (m) Specim. de Apopl. P. 2. S. 4. n. 180.
(n) Tentam. 1. cit. (o) Ibid. (p) n. 14.

in iis captarum ubi credebant, regionibus, & lo-
neque eo quo oportebat, anni tempore. Aliis
d in ejusmodi ægros, in eamque morbi aut causam,
vim, aut vetustatem inciderint, ut nulli, aut certe
c auxilio non esset locus. Alia id genus, quantum
adde, modo ne in scientiam, & fidem eorum ca-
t, quibus tamen hac in re non id satis fuit quod
e, utinam ne nimis sæpe, & plus æquo, usitatum
a Majoribus dissentire, nisi eosdem insuper cir-
nforaneæ vanitatis, si superis placet, arguerent.

6. Senatoris illius Præstantissimi modo facta mentio
n in memoriam redigit, ad abscessus pertinentem.
cui quidem Hippocrates (g), dum pus conficitur,
ores ac febres accidere magis, quam jam confecto.
tamen ut quæ in pluribus quoque aliis Aphorif-
is, plerumque esse verum, non semper, vel ipse Epi-
riorum libro IV. (t) significavit, si non ubi ma-
os in morbis abscessus quosdam, scripsit, sine fe-
, & facile ferri; hoc enim Martianus (f) de sup-
atis, non, ut Vallesius (t) de iis qui suppurantur,
ipiendum esse, contendit; at mox certe, utroque
um consentiente, ubi Leambio post dysenteriam
nerum & sedem exulcerata esse, ait, circa febrem.
os quoque in eo Senatore cum tibiæ ab non re-
nti œdemate, & ab levi nupera contusione, quam
iguum ibi erysipelas, & modica febris consecuta fue-
nt, jam tumentem, mox quidem magis magisque
tumescere, videremus, nullam autera peculiarem fe-
em, nullos rigores, nullum doloris, caloris,
llationis sensum æger, aut nos animadverten-
nus; pus tamen interea confici, suspicari cœpi-
s, nec falso, ut paulo post materiæ, sub manibus
ruantis, non obscura perceptio confirmavit. Num
ur in senibus, num etiam in membris, œdemate
ctis, pus fit sine ullis, aut cum paucioribus, le-
ribusque quæ pus fieri significant, notis? Utrum
interdum ab experientibus Chirurgis audiui, &
rationem consulo, utrumque intelligi posse, vi-
; secundum tamen magis. Neque enim senes omnes
t laxissimis fibris, aut lentis, inertibusque humo-
is. Itaque in Archidiacono de quo supra (u) di-
m est, pus non conficiebatur sine doloribus, & in
ipso de quo loquimur, Senatore cum forte eo-
tempore quo prior abscessus apertus fuerat, mul-
minor alter inciperet ad imum femur, ubi œde-
erat nullum; mox indicia quæ solent, dum pus
ficeretur, animadvertimus. Posse tamen in illis et-
a qui florente, aut firma sunt ætate, pus interdum
i sine febre, idque in partibus œdemate non tu-
ntibus, Observationes aliorum ostendunt, in pri-
que Clarissimi, meique amicissimi Collegæ Pajati
(i), qui, ut in Leambio Hippocrates, abscessus ci-
febrim confectos vidit primum quidem in Anu,
postea etiam in Adolescentula: quam ne forte di-
inertioribus fuisse humoribus, ut quæ post men-
aliquot hydropica obierit; in robusto pariter Viro
spexit.

7. Age nunc aliqua etiam de carie, abscessibus,
ribusque subjecta, attingamus. Habes inter initia
istolæ XIV. (y) Observationes ad ejusmodi cariem
nentes. Præcipue autem hæc subest in eo morbi
re cui nomen fecerunt Arabes *Ventositatis Spina*:
nquam non semper apparet manifestissima caries,
ossum tumor dumtaxat, & mollitudo, velut in
obus quæ post mortem examinavit Mauchartus (z).
igitur de morbo cum pariter liceat in Tumoribus,
ue in Ulceribus verba facere; propterea de illis agentes
istolæ L. (a) cum de Exostosis quibusdam esset
ecta mentio, nonnulla de carie, ejusque origine
memoravimus. Sed in Sepulchreto quoque invenies
obique ad eundem morbum spectantia, quorum ple-
que fuerunt Patavii observata, Sectione quidem II.

(b) quæ libro hoc IV. inscripta est de Tumoribus,
& Sectione hac IV. de Ulceribus (c). Neutrubi ta-
men Pandolphinus qui ea de *Ventositate* Tractatum
edidit, aut Merclinus, qui hunc tot auxit Adnota-
tionibus, & Observationibus, nominatur, aut quid-
quam ex Schelhammero (d) additur, qui presse qui-
dem, sed docte & erudite, rem tractat, Observatio-
nes quoque proferens (e) quarum nonnullas in Sepul-
chreto non video, & in his etiam suam, tum præ-
clare Hornium (f), à Tulpio (g) discrepantem, ad-
versus Merclini (b) responsionem defendens (i), con-
tendentis, Corn. Celsum in loco (k) quem indicave-
rat Tulpius, canceri vocabulo ossis designasse morbum
satis cum *spina ventositate* convenientem. Certe au-
tem loci ejus lectio cancerum non de osse dici osten-
dit, ut recte asserit Schelhammerus: quod non vidis-
se Tulpium, & Merclinum, ego quidem non tam
miror, quam hunc quod eo in loco non est, vidisse,
id est *cancerum ossis*. Ait enim, atque adeo inculcat,
Celsum *hoc ossis vitium non cancerum simpliciter, sed
cancerum ossis vocare*; ut hunc locum Celsi non inspe-
xisse videatur.

18. Sed illi in nominibus; Chirurghi autem aliquan-
do, etiam seniores, & valde exercitati, in re ipsa,
id est in carie quæ neque oculis, neque specillis pa-
teat, dignoscenda falluntur. Verum quidem est, ca-
riem tunc indicari, si fusca, vel subatra sit quæ ex
ulcere prodit materia. Non tamen si isto colore in-
fecta non prodeat; continuo cariem subesse, negandum
est. Nam si hæc parvam ossis non crassi partem oc-
cupet, carni autem subit multæ, & amplis ulceris
sinibus excavatæ; vel hæc una efficere causa potest,
ne fusca exeat per ulceris orificium materia, quippe
cum paucillum quod ex osse est, plurimo pure quod
ex carne effluit, permixto diluatur, & sic fuscus illius
color occultetur. Quod in Veneta juniore Matriona
A. 1736. accidisse, certo scio, cui magnus in alterius
clunis latere innatus abscessus, nec nisi sero apertus,
internis, externisque auxiliis incassum jam diu cura-
batur. Itaque puris colore minime fusco tandiu Chi-
rurghi ne cariem suspicarentur, decepti sunt, donec per
eam respondentis ossis ilium partem quæ circa ejus
medium, in fœminis præsertim, hisque junioribus,
præ tenuitate pellucet, jam carie exesam, specillum
nullo negotio in ventris cavum transire, animadverten-
runt. Nec dubito, quin ossæ illius partis tenuitas,
ut in ea optima, & meliori sorte digna Matriona fa-
ciliorem puris transitum in ventris cavum reddidit,
sic in aliis quibus profunda vulnera punctim ad eum
locum infligantur, non difficile ensis mucronem ad
intestina lædenda admittat. Contra haud raro
accidit, ut specilli quo in ulcerum exploratione usi
sunt, colore inspecto, Chirurghi plures malum præ-
nunciare non dubitent, haud attendentes videlicet, ab
Hippocrate (l) scriptum esse, *quibus a pure coloratur
specillum, tanquam ab igne, maximam quidem illos
partem interire*; non omnes, ibique de empycis ser-
monem haberi, nec de quocunque specilli colore, sed
de eo ut *pro candido & argenteo, velut plumbeum &
igne perustum extrahatur, indicio puris feritate acer-
rimo*, ut eximii Interpretis Duret (m) verbis utar.
Denique inter cætera cariei genera, illa esset pe-
culiari non modo commemoratione, sed & examine
perquam digna, sub qua, cranium exedente, Slevogtii
*armato oculo innumerorum vermiculorum, lento humo-
ri implicatorum, congeries apparuit, quorum multi,
aqua tepida injecti, motitatione sua vitalitatis indicia
edebant*. Sed cum ipse qui ut in mortuo hæc vidit,
sic in ægro nonnulla huc spectantia animadvertere po-
tuerat, *ætiologiam cariei istius verminosæ* in aliud tem-
pus rejecerit (n); minus hic miraberis, si nos divi-
nare nolimus.

19. Jam

(g) S. 2. Aph. 47. (v) n. 22. apud Marinell. (f) Annot. ad hunc locum. (e) Comm. ad eund. locum qui ipse est n. 93.
(u) n. 4. Dec. Obs. 7. n. 3. (y) n. 3. & seqq. (z) Eph. N. C. Cont. 9. Obs. 33. & 34. (a) n. 57. 59.
(b) Obs. 20 & in Adlit. Obs. 10. (c) Obs. 5. §. 1. & c. (d) De hum. corp. Tumorib. S. 2. P. 1. n. 94. & seqq.
(e) n. 98. 99. (f) Microtechn. S. 2. P. 1. §. 33. (g) Obs. Medic. 1. 4. c. 13.
(h) ad Pandolphin. c. 7. Annot. 1. (i) P. 1. cit. n. 100.
(k) De Medicina l. 8. c. 10. Edit. Almeloven. p. 532. l. 15. & seqq. (l) Coac. Prænot. apud Duret l. 2. c. 16. n. 48.
(m) ad eum locum. (n) Dissert. de Carie Cran. in Historia sine.
(o) §. 26.

19. Jam vero quæ ad alterum de capitibus duobus propositis (p), id est ad tumores exulceratos, & gangrænas spectant, subjiciamus. Præter eas quæ ad te alias missæ sunt, Observationes, ad tumores illos attinentes, una hæc superest, a Mediavia nostro habita extremo Septembri A. 1739.

20. JUVENI in altero cervicis latere tumor erat exulceratus. Quo in ulcere quidpiam arcani illius pulveris ope quem Philippus Masierius Corrosivum Magistrale appellare, & ipse felicissime, sed cautissime quoque, adhibere consueverat, cum visum esset Chirurgo absumendum; ex eo & febris, & dolor capitis, quæ antea jam erant, aucta sunt adeo, ut neque repetita sanguinis missione, in quo crustula polyposa non deerat, neque diluentibus, cæterisque tum datis, tum adhibitis remediis decrescerent. Nam etsi dolor in ipso ulcere est imminutus; in fronte tamen, ubi acerbior erat, nunquam remisit. Itaque delirans, & convulsus æger obiit.

TUMOR subjectum muscolum nequaquam læserat. Is erat quem Levatorem Scapulæ vocitant, illa videlicet parte qua communibus subest integumentis. Glandulæ ejus lateris Jugulares tumidæ erant, & duræ. Cerebri vasa omnia sanguine distenta: medullaris substantia, ubicunque incideres, sanguineis punctis distincta, & ipsa quidem longe mollior, quam æquum esset; cum corticalis secundum naturam se haberet. In Lateralibus ventriculis multa aqua limpida.

21. Etsi caro ex ulceribus excrescens quanto periculo in extremis corporis partibus remediis tentetur erodentibus, præclare in primis ostendit fidelis Scriptoris Benevoli Observatio (q); tamen vel aliis in locis usus ad eundem finem ejuscemodi remediorum non sine periculo est, ubi dispositio prava sit, quemadmodum in proposito Juvene fuisse, indicabat febris jam præsens, cum dolore capitis conjuncta. Sed ab hoc exulcerato tumore ad eum morbum descendamus, qui Tumores inter ab Rei Chirurgicæ refertur Auctoribus, idemque cum maxima corruptione junctus est, ad gangrænam videlicet, initium ducentes a quibusdam Valsalvæ Observationibus.

22. ADOLESCENS annum agens duodevigesimalium, mediocri statura, & habitu, colore pallido, & subflavo, ex alto ædificio in peracutum lapidem cadens, simul femoris cervicem frangit, simul ibidem a lapide vulneratur. Cum in S. Mariæ de Morte Nosocomio ex arte curaretur, non solum de pectoris pondere cum difficultate spirandi querebatur, etsi nihil sanguinei exspuebat, nullamque habebat in exterioribus thoracis partibus, quæ sub sensum caderet, contusionem; verum insuper quarto die delirare cœpit, & de dolore vulneris queri, & de quibusdam ad illam partem motibus convulsivis. Insequenti nocte eandem partem immanis invasit gangræna, quæ circa horam proximi diei decimam quartam adeo increverat, ut a finibus abdominis e regione vulneris ad totum pedem se extendere. Femoris cuticula multis locis, non secus ac vesicatoria adhibita essent medicamenta, a seroso humore attollebatur, qui & multis locis acredine sua illam eroderat; ut magna aquæ emanaret copia. Sic æger quinto die interiit.

CADAVER totum paucis ab interitu horis summa nigredine infectum est, quasi universali gangræna correptum: mox autem adeo intumuit, ut triplo crassius videretur.

23. Historiam hanc prætermittendam non censui, quæ multo pessimam humorum dispositionem, & cellerrimum gangrænae progressum ostendit; tamen Valsalva cadaveris dissectionem non addidit, credo, quia instituire non licuerit. Neque enim, modo licuisset, omissurum fuisse, indicant cum alia quæ in ejus Vita narravi, tum præsertim id quod nisi ipse huc adscripsisset, non eram facile crediturus. Serum quod gangrænam fovet, tam acre est, inquit, ut cum illud a-

lias gustaverim, non modo summam acredinem perperim; sed hæc linguæ papillas per solidum quæ diem mordicaverit. Vide quo usque hominem impleverit sciendi, experiendique cupiditas!

Cæterum gangrænae universalis exemplum habes apud Tulpium (r); sed in sene cujus infirmissimæ a longo jam tempore erant vires. Habebis quoque apud Warrenium (s), sed in febre flava, pestis genere. Interna autem gangrænarum causa non semper in solo humorum vitio consistit. Illæ enim aliquando crura corripunt, quæ Magna arteria ab scirrroso tumore in ventre comprimitur (t): quo spectat ista quam in Sectione hac Sepulchreti (u) legeris, Hildani Observatio; quæ quam in ea non Aorta solum, sed & proxima vena Cava premebatur; facile enim in adeo proximis truncis id est. Nec tamen contra, quidquid potest ventrem aliquam satis comprimere, idem ad proximam arteriam æque comprimendam valet; ut Cel. Swietenius (x) conjectura quantum cum veri similitudine, tum cum ratione consentiat, ubi sinistri pedis tumorem, imminentemque gangrænam repetit ab Iliacæ lateris vena, quam unam extremum Colon intestinum flatibus perquam distentum, pressisset. Sanguis autem in membra importatio prohibetur, aut minuitur ab iis quæ arteriæ imposita hanc premunt; verum ab aliis insuper causis: quas inter perrara est carnis tunicæ arteriæ ipsius gangræna, quamvis sanæ sint circumjectæ partes, ut in Casu, Halæ edito A. 1742. amputatione femoris non cruenta. Minus rara est quæ eundem in amputatione parit effectum, tunicarum arteriæ in osseam naturam degeneratio quæ & illam flexilitatem tollat, & viam sanguini coarctet. Itaque Kulmus (y) censebat, ab hac esse causa, cur atque præsertim proventi nonnunquam sphacelo pedem absque ulla prægressa causa externa corripiantur. Certe autem inde fuit in Nobili sene, cujus historiam apud laudatum Swietenium (z) relatam invenies.

24. Porro est quoddam gangrænae, imo sphaceli; nus apud nostrates rarius occurrens, ut nec Valsalva unquam visum etiamtum esset, cum adolescenti mihi ex relatione aliorum narrabat, exsiccationem a pedis pollice incipientem, & sensim ad femur usque procedentem, ut pes, & crus totam, velut in mummia, sine fœtore, arida essent, mortem cuidam mulieri annis superioribus attulisse. Vidit autem postea, & ego cum ipso, cum Bononia necdum discessissem, in Nosocomio Incurabili. Quin etiam inter ejus Consilia unum legi per Monacho scriptum ex morbo ejuscemodi laborante. Erat is duos supra quadraginta annos natus, obesus, humoribus ad scorbuticam dyscrasiam vergentibus, impetigini, & podagræ antea obnoxius, tumore iam, idque a longo tempore, crebris digiti pollicis alterius pedis suppurationibus, unde fuscum semper colorem is digitus retinuerat, donec exsiccatione corripiceret, lentissime per totum denique eum digitum postea autem per totum pariter proximum digitum propagata. Qui non secus ac pollex; quem frustra amputaverant; ex quo prehensus hoc morbo fuerat aridus semper siccusque permanerat, nisi quod nuper circa extensorem ejus digiti tendinem aliquod incipientis puris indicium fuerat animadvertum. Et quamquam ut plurimum in metatarso obscura quædam inflammatio esse videbatur; erat tamen hæc sine ulli subsistentis humoris vestigio, mediocri autem cum dolore. Febris quoque non semel quidem accesserat, circa vespertinum præsertim tempus exacerbata; sed nullo utquam prævio horrore, nullo valde acuto comitante symptomate. Quæ hic tibi volui diligenter describere, ut cum iis mox possis quæ apud Auctores postea legi, aut proposita mihi fuerant, exemplis comparare. Creberrima, sicut alibi, in quibusdam Galliæ regionibus extiterit. Neque enim solum circa A. 1710. sicca ista gangræna adnotata est, sed etiam circa

(p) n. 14. (q) 30. (r) Obs. Medic. l. 3. c. 46. (s) Vid. Haller in Addend. ad pag. 662. suar. Accession. ad Boerh. Meth. Stud. Med. (t) Vid. Acta Erud. Lips. A. 1693. M. Nov. in Relat. Chirurg. Barbet. (u) Obs. 10. §. 2. (x) Comment. in Boerh. Aphor. 422. ad B. (y) Disput. de Tend. Achill. disrupto &c. in ipso fine. (z) Comment. cit. §. 424.

ca A. 1676. ut in Historia Regiæ illius Scientia-
n Academiæ (a) indicatur, imo & A. 1706. ut
ius ab Rudolpho Jacobo Camerario (b) videre po-
is commemoratum, & rursus A. 1747. ut Com-
ntaria versans laudatæ Academiæ (c) reperies. Sem-
r autem ibi culpa rejecta est in vitiata secalis gra-
, quippe in caritate annonæ a pauperibus, præter
os neminem is corripiebat morbus, in paranda fa-
a cum integris probisque granis relicta: quæ alibi
oque, nimirum cum sylvæ hercinix incolas idem
karet morbus, sunt apud Brunnerum (d) accusata.
ta tamen sine certa corporum dispositione tantum
uisse, non crediderim, tunc saltem, cum mares so-
n, non fœminas, si paucas excipias puellulas, in
dem pagis eadem invaderet gangræna. Cæterum ple-
nque alias utrumque sexum infestabat: & alibi alio
pore aliquanto aliter, ut alios quoque occuparet
us, partesque alias, ut plurimum autem a digitis
lum inciperet: reliqua discrimina, libros, & Au-
res quos nominavi, inspiciens, per te videbis. Ego
m ad eos casus redeo, in quibus ea grana accusa-
non poterant. Et Benivenius quidem (e) ubi de
felici exitu loquitur gangrænarum a digito pedis,
sertim in senibus, incipientium, aliquid huc atti-
ns videtur indicare, cum *incipere carnem*, ait, *pau-
tim nigrescere, vel liventem fieri: quin & aridam
terim atque siccam*. At certius, ac apertius Hilda-
s (f) in septuaginta annorum viro, podagræ obno-
o, gangrænam describit post molestum frigoris sen-
m, & stuporem, a digitis pedis sursum paulatim fer-
ntem sic ut pes, & crus carbonis instar nigra fie-
t, frigida, & supra modum sicca & extenuata sine
o unquam dolore, pulsu autem vix nonnihil mu-
o, & appetitu vix depravato. Idem Smetii Ob-
vationem profert (g), pedis videlicet in muliere,
demmodi sphacelo correpti, ut aridas, nigerque
uam bovillam referret fumo induratam. Huc quæ
bettus (h) de gangræna tradit scorbutica, ex par-
ceedunt, nimirum quod a pollice solet initium
ere, in crustam siccam degeneret, nullo fœtore sit,
dolore aliquando nullo. Nunc quæ mihi per litte-
descripta sit, accipe, cum Matthæus Tornierius,
atus dum viveret, inter Vicetinos Medicus pro-
nitate Generosissimo me consuleret extremo Februa-
mense A. 1720.

5. Is gracili habitu, egregio colore, alacer, prom-
s, vegetus, robustus adhuc erat cum annum quar-
a supra octogesium exegisset, nullo unquam in
a longa vita correptus morbo qui adnotatione dis-
s esset. Sub Januarii finem insolito frigoris sensu,
t triduum autem tanto frigore prehensus est, ut
um petere cogeretur, ibique nihilominus horas a-
tot frigeret, donec calidis sæpius admotis linteis,
pus tandem reliquum caleceret; sed pedis sinistra-
es digiti, & metatarsus frigidissimi permanerent,
il sentirent, vixque Flectentium musculorum vi,
rum videlicet carnem in ipsis digitis non esse, no-
nonnihil flecterentur: & quod multo deterius e-
, lividulus postridie color jam a pollice in meta-
tum pergens animadvertebatur. Occursum est inter-
, externisque remediis. Sed quanquam in metatar-
livo, & frigus nonnihil remittere visa sunt; cir-
finem tamen Februarii extrema digitorum, jam cu-
erant nigra, sicca, & *mumia* instar dura, neque
ipso metatarso initia deerant futuri morbi, cute
duobus locis in ejus dorso nigricante, imo in al-
o eorum locorum jam dura. Duriuscula quoque erat
tarsum certo, ubi nigricabat, loco. Ipse autem
sus novissime factus erat nonnihil tumidus; & si di-
o premeres, vestigium servans, & dolens. Quin et-
a sub planta se extulerat parva albaque vesicula, vix
xillulum aquæ continens. Ad malleolos idem fer-
qui in tarso, tumor. Crus reliquum nonnihil po-
s extenuatum. Inter hæc æger; etsi febris, levis
dem, a morbi tamen die septimo, quo primum cœ-
at, jugiter perstabat; pristinam alacritatem, con-

suetum pulsus robur, & appetitus vigorem retinebat;
ut victu qui ad servandas vires homini præsertim haud
ita pauca edere solito, non tenuis permittebatur, liben-
ter uteretur.

Quæ cum perlegissem, nec spem
aliam reliquam esse, intelligerem, nisi ut ægri vita
quoad ejus fieri posset, diutius produceretur, ea con-
tinuo rescripsi, quæ hic necesse non est omnia com-
memorare. Fusc enim quid de præsiidiis tum quæ ad-
hibebantur, tum quæ addi possent, mihi videretur,
ingenue, ut par est, & consuevi facere, exposui. In
hisce alteris cum quæ improbarem, aut suspecta habe-
rem, significassem; diserte inter cætera laudavi cum
Hildano (i) succum lumbricorum terrestrium ita, ut
Wierus solebat, paratum, exterius, ut exsiccationis
tardaretur progressus, parti adhuc sanæ adhibendum.
Nec tamen reticui, nisi anni tempus præfrigidum aeri
ægrum pedem sæpius exponere prohiberet, perpendi il-
lud etiam posse, utrum hoc in casu imitatione digna
esset ratio quæ in eundem finem haud infeliciter ces-
serat Hageni Medico Samueli Cabliu (k), qui pe-
dem, & crus ferme totum sphacelo emortuum *peni-
cillo majori, optimo terebinthina spiritu intincto attin-
gere, vel quasi pingere* cum imperasset assiduissime; con-
secutus est, ut *torridum, imo Mumia quasi Ægyptiæ*
instar, parti adhuc incolumi, sphacelo minime pro-
grediente, adhereret, sicque Annum nonaginta duorum
ferme annorum menses propemodum sex in vivis ser-
vavit.

Cum cætera facta essent quæ probaveram,
aut addideram; æger, si non tandiu quam illa, at cer-
te diutius vixit quam ii qui aderant, sperare se, osten-
derant. Nam sub Maii finem rursus per litteras con-
sultus sum, quibus narrabat Tornierius, etiam tum a-
lacrem, ut antea, pulsu non debili, suoque propemo-
dum roseo naturali colore ægrum esse, appetitu vigere,
non sitire, lotium justa copia reddere, idque colore,
& substantia secundum naturam, dura autem alvi re-
crementa non nisi quinto, aut sexto quoque die, ut
sanus consueverat. Et morbum quidem intra eos tres
menses progressum esse; at paulatim adeo, & lente,
ut quinquaginta circiter diestranfacti essent priusquam
digiti, & metatarsus, & ad malleolos usque tarsus ni-
gri, duri, & plane *mumia* similes fierent. Deinde ve-
ro cum prope malleolos nigra, & dura cutis se extu-
lisset, sub ea forficibus ablata, ulcus inter malleolos
resectum fuisse: quod esset, cum scriberet, manus la-
titudine, colore ad superiorem ambitum vivide rubro,
nec sine dolore cum medebantur, sed malleolum exter-
num, & tibiæ partem nigricare; ad inferiorem autem
ulceris ambitum fracidam esse, & putridam carnem,
& nonnihil fœtentem, quæ ubi paulatim, sicuti fa-
ciebant, adempta esset, ut erat illa eo loco quo tarso
ariditas, duritiesque desinebant, visuri erant, num pu-
tridi aliquid subesset, an quidquid mollis in tarso fue-
rat, revera in *mumiam*, ut videbatur, esset conver-
sum. Quod ad crus attineret, antierius quidem secun-
dum naturam propemodum, sura vero nonnihil esse sub-
tumidum: crure compresso, aliquam in ulcus exprimi
puris guttam, nunc albicantis, nunc rubro colore in-
fecti; tamen ejus cutem naturalem calorem, colorem-
que servare. Ulceris pus esse variegatum: illiusque parti
qua putridum esset, ea quæ putredini adversantur,
imponi; qua autem vivide rubrum, lumbricorum ter-
restrium succum adhiberi, ut quem ibi quoque valde
proficuum experirentur. Quod reliquum esset, len-
tam illam febriculam nunquam abiisse, imo aliquan-
do etiam intendi: noctes aliquas inquiete traduci ob
prurimum in corporis ambitu, nonnunquam ob motus
spasmodicos sani cruris, denique cute quantum-
vis etiam tum molli; ægrum tamen ad extre-
mam maciem esse redactum. Cum alia, tum
hoc præsertim postremum vehementer displicuit,
ut quod vitæ diutius protrahendæ spem valde mi-
nueret. Attamen ne Seni Generosissimo, & Me-
dico Humanissimo prorsus deessem, quorum uter-
que ob ea quæ antea scripseram, plus mihi quam
ipse agnoscerem, tribuebant; cum ad cætera re-
spon-

(a) A. 1710. Botanique. (b) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 82. (c) A. 1748. (d) Eph. cit. Dec. 3. A. 2. Obs. 224.
(e) De abditis nonnullis &c. morbor. causis c. 71. (f) Cent. 4. Obs. Chir. 92. (g) de Gangr. & Sphacel. c. 7. in fin.
(h) Chirurg. P. 2. l. 1. c. 14. (i) l. supra ad n. 24. cit. c. 13. (k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 235.

spondissem, ea potissimum laudavi quæ adversus reliqua convenient quidem, sed in primis adversus maciem. Itaque de duobus remediis quæ illo anni tempore valent plurimum, vipera, & lacte, utrum mallent, commendavi, illud etiam de lacte adjiciens, ut siquid utilis ex Hildano superiore consilio proposuisse me, crederent, hoc etiam ex eodem Auctore (l) acciperent, adversus istud ipsum morbi genus laudante non solum muliebri lac, sed, si hoc desit, asininum: a quo si ferretur, facilis postea esset transitus ad vaccinum. De his remediis duobus utrum maluerint, nescio: hoc scio, ægri vitam ad æstatis initium, protrahi non potuisse.

26. Habes suse, ut de morbo non ita apud nos frequenti, quid ad me scriptum fuerit, & quid ipse responderim. Num vero in hoc etiam gangrænæ genere locus esset proponendi interius quidem corticem Peruvianum, exterius autem aquam tepidam, cogitasset forsitan, si de illo tum extitissent Observationes, quamvis alias aliter respondentes, cum ab aliis. Solertissimis Viris habitæ, tum Bononiæ præsertim ab Experientissimis illis Academicis (m) repetitæ; de tepida autem innotuisset felix Cl. Benevoli consuetudo ex Observatione in primis illa (n) qua sic gangrænâs vit, non modo nigram, sed & duram cutem efficientes. Et quod ad Peruvianum quidem corticem spectat, etsi in gangrænâ sicca ut laudatum scio a Cl. Chirurgo Guisardo (o), ita ab altero ejus vim in dubium tractam esse, intelligo (p); tamen quemadmodum inter cætera quæ corticis utilitatem adversus gangrænâs alias ostenderunt, experimentum illud in primis attendendum videtur in quo omnia in melius vergebant dum cortex fumeretur, pejus autem dum ommitteretur, & denique rursus melius, dum rursus in usum traheretur; sic non leve pondus ad eandem in sicca etiam gangrænâ utilitatem mensurandam simili Observationi inesse, crediderim, quæ in Historia extat Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (q): quæ enim in pede inceperat, gangrænâ sicca pro alterna corticis exhibitione, & intermissione, alterne melius, priusque habebat donec sub ejus haud amplius interrupto usu pervicta est. Veruntamen repetitum sæpius experimentum, neque in gangrænâ incipiente solum, sed jam perfecta, optandum hic esse, vides; nec Benevoli consuetudini; ut ad remedia exteriora transeam: tunc esse locum, quando id quod durum est, non detrahere, sed vel magis siccum reddere statutum sit, ut æger diutius fervetur: ad quod ea quæ emortuam partem, quasi cadaver

quoddam, condire possent, sunt adhibenda: C etiam, atque etiam videndum est, ne facile in si bus gangrænâs ad ea quæ pus moveant, descenda Medicorum illorum memores, qui per suppurati id quod erat in pollice pedis mortuum a vivo se sperantes, gangrænâs quam Boerhaavius (r) ibi menses coercuerat, ad femur usque tridui spatio moverunt. Quin etiam in persimili casu optim esset suppurationis; ægrum tamen fervari non potu refert Cl. Dieter. Sproegelius (s), monetque, in bis ejusmodi ne optatis quidem, & succedentib sententia suppurationibus adeo facile esse fident Quæ res vel una eorum spem retardare posset, istiusmodi senum gangrænâs emortui membri am tionem laudarent. Sed alia insuper accedur puta si quod Kulmus (t) censebat, & certe alic do est, ab ossibus factis, arctatisque superius ar nata esset gangrænâ, aut si in sanguine, ut creb me accidit, inexpugnabilis esset gangrænâs causa. de factum est plerumque, ut superstitem aut eju membri, aut alterius partem mox idem morbus deret, sive a Chirurgo amputatione peracta, ut in dani (u), & Tulpii (x), & aliorum Observat bus, sive facta ab natura ipsa separatione, ut in demicis, quas supra (y) indicavimus, gangrænâs tiatis secalis granis videre licet. Hæ igitur sæ, præter decrepitam ætatem, in Agro a me de pto cogitare de amputando pede non permiserunt. etsi extremum illud auxilii genus ferre homo per potuisset, neque alio idem malum paulo post red tamen difficile factum erat, ne mox nono alio al de tot quibus illa ultima ætas patet, se exerente fumeretur. Ut enim morbi dumtaxat unius exer utar, eoque ad hujus Epistolæ propositum attine inter magis proventus Auditores meos est Medicu tres, neque ita longo temporis intervallo senes hi dit, calcanei omnes alium ulcere, alios gangrænâ reptos, feliciterque perfanatos, quorum omnium tionem arenarum mictus excepit, & hunc vesicæ flammatio, hanc autem mors. Itaque ut in ætat firmioribus, heroicis, quas vocant, curationibu locus; periculo enim spes opponitur longæ felicite vitæ, sic in extrema senectute cum quod opponas ma periculo vix esse possit, senioresque tuta etiam & ti curatione sanati, mox nihilominus intereant; hac secunda eos curandi ratione non videtur ter esse recedendum. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVI.

Sermo habetur de Ossium Fracturis, Luxationibus, aliisque vitiis motui officientibus.

ET si propositos morbos Sepulchretum divisos exhibet in proximas Sectiones duas V. & VI. hæ tamen sunt breves adeo, ut Observationes utriusque, & Scholia universa foliis duobus comprehendantur: neque hæc implerent, nisi aliqua jam supra posita repeterentur: quod vel ipso initio Sectionis V. factum deprehendes, si Observationis I. §. I. eique subjecta duo prima Scholii capita cum II. Sectionis Observatione XV. §. quidem 3. & apposito ad hunc Scholio comparaveris. Nobis vero qui de Vulneribus Ictibusque agentes, sæpe ossa fracta memoravimus, potius quam eadem hic iterare, placet quidquid in Valsalvæ, aut nostris schedis superest quod ad propositos attineat morbos his unis Litteris complecti, initio ducto

ab eo osse circa quod præcipue nostræ sunt Observationes versatæ, cum fractum, an luxatum esset, quireremus. Quæ res coget, ut promiscue de utro morbi genere, non separatim, verba faciamus.

2. Veteres ut cæterorum ossium, ita etiam ossis moris caput e sua sede excidere non dubitabant, que minus quod etsi difficilem prolapsi repositionem, difficiliorem autem repositi conservationem esse, sciebant, tamen utramque egregie aliquando præstitam esse, ex Hippocratis, & Dioclis, & Philotimi, & Tarentini Heraclidis testimonio non ignorabam. Hi enim clari admodum authores ex toto se restituerunt, ut Celsus (a) ait, memoria prodiderunt, & ille quic Heraclides non semel, quod ejus locus ostendit, nobis

(l) c. 13. cit. (m) Comment. de Bonon. Sc. Acad. Tom. 2. P. 1. inter Medica. (n) 16.
(o) Vid. apud Haller. in Access. ad Boerh. Meth. Stud. Med. P. 13. c. 4. (p) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1751. M. Jul.
(q) A. 1748. (r) Vid. apud Swieten. in Comment. ad illius Aphor. §. 424. (s) Obs. Select. §. 37. (t) Vid. supra, n.
(u) Cent. 4. Obs. 92. (x) Obs. Med. 13. c. 47. (y) n. 24. (a) De Medic. l. 8. c. 20. (b) in Hippocr. de Artic. Comment. l. 4.

Galeno (*b*) conservatus, qui se quoque femoris luxationem bis jam ita curavisse, ut in reliquum tempus non amplius exciderit. idemque post Heraclidem alios multos recentiores præstitisse, confirmavit. Sed quod Heraclides, & Galenus adnotaverant, id tunc accedere cum relaxatum, non cum disruptum est, veres, ut vocant, per quod femur cum acetabulo conjungitur, vinculum, propterea quia per medicamenta fieri potest, ut absumpto laxante humore, laxatum vinculum rursus contrahatur, non ut disruptum coalescat, Medicos ut in parte verum docuit, sic in parte a vero assequendo magis, magisque abduxit. Verum enim est, laxato vinculo, prolabi ex quo acetabulo femoris caput; sed non æque est verum, idem caput sæpe prolabi, quia disruptum sit illud vinculum. Itaque ut luxatio femoris a causa interna qua videlicet laxetur vinculum, negari non potest; sic ejusdem luxatio a causa externa, a violentia mirum quæ disruptat vinculum, non erat tam facile inter frequentissimas ponenda. Nec posita esset, hinc difficultas in rumpendo vinculo validissimo, unde vero facilitas in capite femoris ab sua cervice avellendo, sive in hac frangenda fuissent inter se comparatæ. Intellectum enim esset, vires quæ possint illud vinculum disruptere, multo citius hoc caput posse a cervice avellere, sive hanc frangere, sicque, nisi quid forte peculiare hic habeant nonnulla corpora (*c*), femur ob capitis avulsionem, aut ob cervicis fracturam, non ob luxationem, prolabi. Hæc autem, aliaque ejusmodi vix tandem animadverti cœpta sunt postquam instituta in mortuis dissectio manifestissime ostendit, quæ capitis femoris luxatio ab externa violentia credebatur, eam ferme semper fuisse capitis avulsionem, sive cervicis fracturam. Neque enim ex quo Pareus (*d*) ingenue fassus est, & cautis Chirurgis aliquando, & sibi in matronæ curatione accidisse, illi capitis femoris avulsionem, ipse cervicis fracturam pro luxatione acciperent, statim de rei causis cogitatum est. Deceptus autem Pareus fuerat a majoris femoris trochantere quod supra ischion tangens, femoris caput esse, crediderat, donec postridie dum trum in acetabulum os compellere nitentur, a streitu subaudito collisi ossis de fractura admonitus est, timusque omnium, quod sciamus, fallaciam hanc tanto graviolem, tanto ob signorum communitatem, similitudinem, faciliorem in femore quidem detegit. Nam generatim, sed in pueris dumtaxat, indicaverat Columbus noster (*e*), cum posteaquam dixerat, si hædi, aut agni, vel alterius animalis nuper capti ossicula decoxerimus, in eorum extremitatibus pars quasdam, id est appendices, sive epiphyses, divellat ac concidere, esse conspiciendos, tum, plurimis injectis, admonuit, si tenella puerorum ossa validius operiti medici manu fuerint attrita, ligamenta eo que extendi, ut secum una appendices divellant. Divulsionem autem, & fracturam, quantum ad institutum sermonem attinet, eodem redire, & propterea me promiscue accipi hic posse, facile intelliges, si animadverteris, sive caput femoris a cervice avellatur, sive cervix a femore, in adultis utique non posse hæc sine fractura contingere, haud secus ac si cervix ipsa in medio frangatur. Sed neque in pueris, si rei effectum, & signa attendas, magni adeo ferre, putabis, si avulsionem a fractura non separes; si forte signum illud quod a sono capitis collisum inter se ossium, in hac magis, in illa minus habere locum, existimes: quanquam in pueris fere avulsionem accidit, non fractura, neque in adultis ipsis quantum momenti in signo illo est, cum adest, tantum quoque est, cum abest. Fracturæ enim cervicis extremarius respondent inter se, nec semper alterum ad alterum a Chirurgo admoveri licet, ut satis collidi inter se possint: nec semper potest sonus, qui levis fere, & obscurus est, satis audiri: quamobrem accidit

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

aliquando, ut non nisi postridie, sicuti de Pareo diximus, imo ut non nisi pluribus interjectis diebus, discussaque inflammatione, tandem audiretur.

3. Ex quo Pareus rem detexerat, non statim rei causas esse quæritas, sed dissectiones quæ rem evidentius ostenderent, expectatas esse, supra diximus. Multo autem diutius expectatum esset, si primum illa a Verneyo, ut nonnulli credunt, aut ab Ruyfchio, ut alii, aut etiam ab Rolfincio essent instituta. Quin Rolfincius ipse (*f*) indicavit qui triginta ante se annis illud fecisset, Casparum videlicet Hoffmannum, qui Commentariis A. 1625. editis in libros Galeni de Usu Partium, cum monuisset (*g*), fieri aliquando, ut fractura sit, cum putetur luxatio esse, cum videlicet femur vel in summitate, qua appendix est, frangitur, vel in ipsa cervice; illud, inquit, de appendicibus omnibus monet Columbus l. 1. c. 2.; hoc ego vidi in femore felis: subjecitque suam felis Observationem, ex quo junior a vi externa semper claudicaverat, creditæ luxationem passæ, in qua tamen dissecta, non luxatum femur, sed femoris cervicem fractam invenit, cervicis capite in suo acetabulo etiam tum hærente. Et continuo causas addidit, cur humerus facile luxetur, femur difficulter, quarum prima est, quia ille quidem caret hoc ligamento terete, hoc autem habet: altera, quia hujus acetabulum strictius est, & profundius, tertia quia ejusdem junctura firmiter musculis cingitur, atque instruitur. Quæ omnes causæ nunc etiam proferri solent: quanquam Rolfincius Hoffmanni Observationem descripsit; eas omisit: id quod etiam ex Sepulchreto (*b*) intelliges, omnia quæ Rolfincius hac de re habet, exhibente, nisi quod hæc tamen verba prætermittit, inter Scholium, & Hoffmanni Observationem interjicienda: Multoties erratum ingens hic observavimus, & simile adnotatum ab Hoffmanno. Num autem mortuos secando, observaverit, an vivos tangendo, ut in altera Scholii parte Diemerbroeckius, ipse existimabis. Certe Parei in matrona illa animadversionem, & monitum nemo horum memoravit. Aliud enim est quod nescio ex quo Parei capite produxit Rolfincius, qui dum infantibus hanc epiphysim nutricum culpa, & junioribus levi de causa, ut ex ossium probat coctione, disjungi, inculcat, se per Columbum magis, quam per Pareum, profecisse, ostendit. Sed Hoffmannus in Posthumo Opere (*i*) universe confirmavit quod olim ex illa junioris felis Observatione docuerat, statuitque, maxime verum esse, fracturam potius in cervice femoris contingere, quam luxationem capitis femoris, ob ligamentum imprimis teres, quod in ipso acetabulo est: quanquam A. 1641. ad ipsum rescribens Veslingius (*k*) nonnihil rem contrahere videbatur, spectans videlicet, cum id contingit, non modo ligamenti robur, sed & fragilitatem ossium quibusdam naturis insignem. Hæc paulo fusius ad te scribenda putavi de iis qui ante nostram ætatem de re proposita mentionem injecerunt, ut quid cuique tribuendum sit, appareret, sive in præeundo, sive in agnoscendo, sive in demonstrando, sive in rei ipsius causis inquirendis. A quorum Observationibus antiquior illa fortasse non discrepat Jacobi Sylvii (*l*) in latomo lapsa ex alto qui crus fregerat ad caput coxæ; cruris autem nomine quid intelligeret, cum sæpe alibi, tum ibi præsertim manifestum est, ubi (*m*) ligamentum illud teres quod sæpius memoravimus supra, ab acetabuli fundo ortum, describens, in medium, inquit, cruris caput inseritur.

4. Eorum autem qui nostra scripserunt ætate Observationes, non omnes tamen hic quidem, easque strictim indicabimus tum quia crebrius hæc sunt in omnium manibus, tum quia præcipuæ extant in Salzmanni Dissertatione (*n*) anno edita 1723. quia copiose, & accurate, siquis alius, causas exposuit ob quas difficiliter luxatio femoris ab ejus colli fractura internoscatur, & facilius tamen hæc, & quod consequitur,

X x

(*b*) in Hippocr. de Artic. Comment. l. 4. n. 41. (*c*) Vid. infra, n. 5. in fine. (*d*) Opet. l. 14. c. 21.
 (*e*) De Re Anat. l. 1. c. 2. (*f*) Dissert. Anat. l. 2. c. 49. (*g*) Vid. l. 3. in fin. (*h*) Sect. hac 6. Obs. 2. cum Schol.
 (*i*) Apolog. pro Galeno l. 2. c. 81. (*k*) Epist. 25. (*l*) Observ. post Isagog. (*m*) Isagog. l. 1. c. 3.
 (*n*) De Luxat. off. femor. &c. c. 4.

tur, sæpius quam illa, ab externa violentia contingat. Sunt illæ Observationes in iis habitæ quorum claudicatio a luxatione, non a fractura esse credebatur, aliæ autem ad Ruyschium, aliæ ad Cheselden, aliæ ad Erndlium pertinet, accedentibus cum Ravii approbatione aliis Borstii Observationibus, qui cum octo pariter claudicantes secuisset, nunquam luxationem, sed fracturam semper, ut illi, cervicis femoris deprehenderat. Ruyschius autem, cujus potissimum auctoritate res confirmari nostris temporibus cœpta est, & rei causas (o) simul cum Observationibus protulit, & in harum quibusdam peculiare aliquid adnotavit, nimirum cervicis olim ruptæ, & comminutæ, non solum non superstitis reliquias fuisse, sed ejus loco aliquando (p) plura ligamenta comperta esse dura, crassa, teretia, quæ non exterius, sed interius ducta, femoris caput cum suprema ejus parte connecterent; aliquando autem (q) cum hac illud rursus conglutinatum, ferruminatumque fuisse repertum. Ad quas duas peculiare adnotationes nonnulla sunt quæ adjicias. Ad primam, Salzmannum in Dissertatione alia (r), quinquennio ante eam quam laudavi, emissa, indicasse, ligamenta illa dura, & crassa quæ inter caput, & femur Ruyschius viderat, & ab natura in cervicis locum substituta esse, non dubitaverat, ex periostio facta esse, quod a fractura laceratum, ibi non raro durius, & crassius fieri solet, ac ligamenti vicem præstare, cujus rei exemplum in fractura quadam ulnæ, & radii jam olim in Eruditorum Actis Lipsiensibus (s) propositum fuerat. Sed tamen hoc saltem attendas velim, Ruyschiana ista ligamenta non ad exteriores fractorum ossium parietes, ut periostium, ubi est, solet, sed ad eorum partem interiorem pertinuisse. Ad alteram, id est adnotatam ferruminationem, sive conglutinationem fracti femoris cum suo capite, quod alioquin sejunctum in acetabulo inveniri solet, adjiciendum est, cum ea accidit conglutinatio; accidisse autem non semel novimus; id deligationibus acceptum esse referendum, per quas femur ad caput appressum diutius servatum est, ægrique constanti in quiescendo, omnemque motum vitando. Neque tamen non clauda illa anus erat, in qua ejusmodi conglutinationem invenit Ruyschius. Etli enim deficiente femoris collo, os totum minus extrorsum obliquum fit, eoque artus minus brevis, quam futurus fuisset; tamen sic femur femori propius est, & musculorum ipsum, & crus moventium directiones mutantur. Sed & illa claudicabat fœmina de qua in Erndlii indicata Observatione sermo est, tamen ipsa fracta cervix per callum, digiti pollicis latitudine sub capite extantem, coaluerat, ut non deesse cervix videri posset, nullaque in ligamentis, vicinisque tendinibus læsio, aut præter naturam constitutio apparebat; adeo facilis est post fracturam elaudicatio! Quanto autem amplior, & firmiter est tota illa pars summi femoris quacum cervix sua basi cohæret, quam cervix ipsa, tanto is coalitus de quo primum diximus, minus quam hic alter, difficilis est: cujus auget difficultatem eadem quæ facilem fracturam facit, obliqua cervicis protensio. Impulsum enim quem homine, exempli causa, ab alto in pedes cadente, recta crurum, & femorum ossa impune sæpius excipiunt, ferre vix unquam potest cervix in transversum protensa, adeo præsertim fragilis, & a capite cujus ascensui acetabulum obstat, motum femoris, sursum propulsi, sequi prohibita. Hæ autem eadem causæ, cum muscoli femur sursum trahunt, fractæ cervicis partes, rursus inter se contingentes, & coalescere incipientes, disjungunt, atque reglutinant. Et cervicis quidem hunc positum Auctores vetustissimi non ignorarunt: itaque Hippocrates (t) diserte scripsit, *caput femoris, & cervicem articuli naturam obliquam esse*. Aristoteles autem (u) cum femur biceps esse, dixit, non id quod Niphus (x) interpretatus est, voluit, alterum videlicet femur esse a dextris, alterum a sinistris; modo enim hoc satis in-

dicaverat; sed hinc majorem trochanterem, inde vicem in suprema femoris parte spectans, ipsum biceps esse, docuit. Cur autem ita divisum sit, & vicem habeat pene in transversum protensam, longe manifestius est, quam cur cervici fragilis adeo fractura contigerit. Nam & aliis quibusdam ossibus commune, non hujus dumtaxat, ut Docti quidam ajunt, est peculiare, ut partes emittant quasdam cum ipsis angulum intercipientes, ut puta scapula & inferior maxilla. Sed emissæ ab his partes longe firmiori structura sunt, si suis cum ossibus conferatur, quam cervix femoris cum hoc comparata. que ipsa osse cui additur, est tanto crassior, ut ea pariter dici possit quod de extremis longiorum ossium partibus, sua crassitudine, si non structura fractioni resistentibus.

5. Quid vero in plerisque accidat quibus cervix fracta est; ob eas enim quas diximus, causas omnino sunt quibus coalescat; mox videbimus, Salzmanni illam aliam Dissertationem transcentes, mulque eas quas in memorata hætenus referre potuit, indicantes; non omnes tamen; plures enim apud alios extare, novimus; sed unius solum, & terius mentionem facientes, quæ, cum hæc scriberemus, erant in manibus. Igitur ut illi quos omimus, ita etiam experiens, industriusque Chirurgus Gregorius Barbettus, sicut in Apologia (y) est quæ ad nos humaniter misit, idem, in dissectione a se minima vidit octoginta circiter annos nata, cui tamen ad quartumdecimum usque ex quo ceciderat, non brevior sano artu alter fuerat, cervix tamen moris fracta erat, an, ut suspicatur, quia cum fractio esset non prorsus fracta, tandiu musculis femoris moventibus restitisset? Idem tamen alteram Observationem hominis qui a vehementi calcis ictu ad eundem femoris articulum diu claudicaverat, eo luxatum femur deprehendit, ut capite dorsum fissum ilium contingeret, nullo teretis ligamenti vestigio superstitite, orbiculari autem deformato, & acetabulo quasi deleto. Ipse autem Salzmannus qui de his rebus quæ singula in singulis suis illis Dissertationibus egregie constituit, neutrum ingenue falsus erat, & etiam contigisse, ut per dissectiones conspiceret; quinquennio post, utrumque interea ita ab eo compertum affirmare potuit (z), ut quod ad primum attinet, fracturam femoris frequentius quam luxationem deprehendere sibi licuisse, asseveraret: quod vero ad alterum, duo femoris luxationum exempla proferret, in quorum uno femoris caput, cervix fracta, in altero (a) cervix, a capite, quod absurdum erat, abrupta, ossis ilii sedi externæ paulo supra acetabulum insisteret, & ab attritu a longo tempore facto cavitatem quandam & sinum velut superficialem efformaverat, unde, pede brevior licet existente, utrumque subjectum, quamvis non expedite, grævis firmare, & progredi utcumque poterat. Nec vero exemplum de duobus his primum, aut Observationem quam ex Actis Berolinensibus ipse in Dissertatione (b) produxerat, & siquæ aliæ non frequentes, ut videtur, istiusmodi Observationes ejus similes quam pauca ante secundo loco ex Barbetto commemoravi, sententia adversantur suæ, quæ ex ipso Dissertationis ejusdem titulo satis apparet *De Luxatione ossis femoris rarioris frequentiore colli Fractura*. Cum plura enim hujusmodi exempla, quam illius, exempla in adultis quidem, & causa externa, ut Ruyschius (c) raro, Ravius (d) rarissime luxationem accidere, confirmarint; exempla quædam contraria non officient cautæ prudentique Salzmanni sententiæ; imo, si hæc nulla essent, stare eadem sententia non posset, quæ rarioris esse luxationem confirmat. Quin, cum enumerat (e) causas, propter quæ hæc interdum contingat, ut pervulgatam ligamentorum laxitatem ab arthritide, circumjectorum musculorum, tendinumque paralyfim, majorem æquo a primordiali acetabuli amplitudinem, aut capitis femoris parvitate item in margine acetabuli fracturam aliquam, aut fe-

(o) Thef. Anat. 8. n. 103.

(p) Thef. 9. n. 74.

(q) Ibid. n. 44.

(r) De Articul. Analog. &c. c. 2. §. 1. & 4. & c. 3. §.

(s) A. 1685. M. Nov.

(t) l. de Articul. n. 63. apud Marinell.

(u) De Hist. Animal. 1. 1. c. 15.

(x) in Expof. ejus lo.

(y) Apologia di due Cure.

(z) Vid. in Comment. Imp. Acad. Petropol. Tom. 3. Obs. Anat.

(a) Vid. etiam Act. N. C. Tom. 2. Obs.

(b) c. 2. §. 7.

(c) Thef. Anat. 8. n. 103. §. 2.

(d) Vid. Dissert. Salzmann. modo cit. c. 4. §. 2.

(e) Ibid. c. 3. §. 5.

ctum, aut tumores denique intra acetabulum sub-
ortos; proclive est nobis intelligere, ubi aliqua ex
his causa sit non tanta quidem, ut per se adhuc pos-
sit femoris caput ex acetabulo extrudere; tunc si
forte externa aliqua vis accedat, non difficile fo-
re, ut luxatio fiat, sicut in iis pariter quibus a na-
tura laxiora aliquanto obtigerint ligamenta, aut te-
tes (quæ rara Nicolai (f) Observatio est) prorsus
nullum.

6. Nunc quando nonnullæ sunt Observationes com-
memoratae quibus ostenditur quid in illis acciderit
quorum femur aut fractum, aut integrum ex sua sede
prolapsum, restitui in eandem non potuit; subjicien-
tæ sunt aliæ eodem attinentes. Et Joannes quidem
Salzmannus in Dissertatione illa de qua supra indica-
tum est, inscripta *De Articulationibus Analogis, quæ
fracturis ossium superveniunt*, cum hoc argumentum
generatim pertractet, plura habet quæ libenter inspi-
cias, & huc transferas; sed Observationes profert
quarum pleræque cum ad alia attinent ossa, tum præ-
sertim, in viventibus tactu dumtaxat judice, non in
dissectis cadaveribus judice etiam visu, habitæ sunt:
itaque ex iis quas potissimum hic quærimus, habet
nullam; nisi forte attinere huc velis Ruyschianam il-
lam qua cervicis loco crassa quædam vincula caput
cum summo femore committebant; nam quæ ex Die-
merbroeckio sunt, illæ, ut supra (g) animadverti-
mus, ad anatomicam inspectionem non pertinent.
Pertinet autem duplex in una muliere Observatio
quam in Dissertatione legi Osteologica (h) sub præ-
dico Celeberr. Gaubii edita, ab eodemque benigne
de me missa. Femur utrumque ex suo acetabulo ex-
siderat. Dexterum autem caput erat integrum; sinistri
arie plane consumptum. Itaque cum singula nova
acetabula, in singulis ilium ossibus, singulis illis ca-
vitibus respondentia spectarentur; acetabulum fini-
rum leviter, dexterum profundius erat excavatum;
cetera autem acetabula ferme deleta; ut facile posset
existimari, vetera hæc orbata capitibus, quæ sua mo-
tu, & pressione, & motu ipsa conservarent, suum
locum ferme amisisse, nova autem illa sic inæquali-
ter esse excavata, quod capite sinistro antea exeso
quam satis apprimi potuisset, corpus a dextero sufful-
tum, eoque integro, magis magisque os ilium dexte-
rum, ad ipsum apprimendo, ut ab eo excavaretur,
fecisset. Neque absimilia olim vidisse Pareum, ani-
adverti ex quodam ejus loco (i), quem operæ
retium est hic tibi describere. *Non ita raro, in-
quit, excrementitii humores in Ischiade tanta vi in
ejus dearticulationis cavitatem quasi impetu quodam
currunt, ut relaxatis ligamentis . . . caput ossis fe-
moris hinc facile depellant, nunquam restituendum, si
acetabulo diutius absuerit: quia interim in illam cavitatem
illapsus humor, mora velut in lapideum quasi con-
densescit, femoris vero ille articulus in vicino osse no-
tum sibi cavitatem attrivit, veræ vero cavitatis la-
tera, quæ cartilaginea sunt, strictiora & depressiora
paserunt.* Porro has, & siquæ sunt aliæ, cum fe-
mur aut integrum, aut fractum in exteriorem incu-
dit partem, excavati interdum in ilium osse novi
acetabuli Observationes sine cadaverum dissectionibus
osteri non minus ignorassent, quam Hippocrates in
libri de Articulis loco (k), quem si proferam
secundum eam versionem quam plerique post Corna-
um secuti sunt, minus facile intelligas, ut opinor,
quam si ex Feliciani versione, conjuncta cum Galeni
interpretatione produxero. Sic igitur Hippocrates,
de femoris luxati capite verba faciens. *Cum tamen
in carne, in quam prolapsus est, articulus moram in-
venit: & caro lentorem contraxit: dolore vacans tem-
poris processu evadit. Cum vero dolore vacat, absque
acetabulo, si alioqui voluerint, possunt ambulare: possunt-
que corpus laeso crure sustentare.* Sic autem hæc in-
terpretatur Galenus (l): *Per translationem moram.*
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

i. τριβον dixit a locis a viatoribus diuturna immoratio-
ne attritis, atque assuefactis. Ejusmodi autem oratio
ejus hæc est. *Cum caput femoris e propria sede elapsum in
exteriorem partem, in carne firmatum fuerit: inter initia
qui id patiuntur, ex compressione dolore afficiuntur: postea
vero temporis processu caro ibi, non secus ac fossorum ma-
nus, occallescit. Quod cum fit, locus dearticulationi similis
evadit: cum mora illa, quemadmodum antea acetabulo
coxæ, caput femoris utatur.* Postea vero quam dixit
quomodo post inflammationem humor ibi quidam len-
tus ac mucosus relinquatur; id, inquit, *ad motionem
capiti femoris commodissimum est. Ob hanc enim hu-
miditatem mora illa tanquam articulo utuntur.* Quid
igitur in re hac Veteres illi conjicerent, & quid in-
super morbidorum cadaverum dissectiones ostenderint,
ex eorum comparatione præclare intelligis.

Hæc autem omnia in ipso Epistolæ hujus initio lon-
ga oratione præfatus sum, ut paucis dilucide possem
quo singulæ attineant, & quas confirmet mox pro-
ducendæ Observationes, significare. Earum prima ex
Vallava est.

7. MULIERI sexaginta annorum, diffi-
li respiratione cum tussi laboranti, casu os femoris
luxatur. Tunc assidua accedit febris: quæ, aucta spi-
randi difficultate, mulierem undecimo die interimit.

VENTRE patefacto, jecur invenitur
durum, in ejusque vesicula plures calculi.
Thorace recluso, pulmones apparuerunt magnis ex-
tra, intusque nigris maculis variegati. A dextris una
circiter aquæ libra; a sinistris paucillum thoraci
inerat. Concretio polyposa dilatata cordis auricu-
lam dexteram implebat: altera in sinistro erat ven-
triculo, indeque se producebat in vasa. Tandem
quod ad femur attinebat, revera luxatum in-
ventum est, laxato videlicet eo ligamento quo femoris
caput intra Innominati ossis acetabulum alligatur.

8. Quæ luxationem præcesserant, difficilis respira-
tio, & tussis ab dilatata auricula, aqua in thorace
deprehensa, & duro jecinore possunt repeti. Quæ vero
luxationi successit, febris, ab dolore, & vexatione
quæ luxatio attulerit vicinis partibus: a febrili au-
tem sanguinis motu, pulmones, aliaque viscera affi-
ciente, aucta difficultas spirandi, & mors.
Sed quod luxatio sine fractura cervicis contigerit,
id teretis, ut vocant, ligamenti laxitati tribuendum
est, minus fortasse a natura, aut a prægressa qua-
piam causa firmo, & robusto, eoque ut magis a ca-
su laxaretur, facileque caderet, jam disposito. Ne-
que hæc Observatio adversatur sententiæ Ruyschii,
ut qui raro quidem, ut supra (m) dixi, id con-
tingere, affirmavit; non, quod aliqui ipsi assingunt,
nunquam accidere, negavit. Fractæ autem cer-
vicis Observationes has duas accipe, quarum prima
ab exercitatis apud me Discipulis, altera a me ipso
habita est.

9. VIR rusticus ex arbore delapsus, femur luxasse
credebatur. Quod cum in suam sedem reponere fru-
stra Chirurgi conati essent tanto majori sedulitate,
quod elapsum femoris caput manu percipere sibi vi-
debantur; forte accidit, ut Juvenes illi qui me non
semel audivissent docentem, quanto facilius a vi ex-
terna cervicis fractura, quam femoris luxatio, con-
tingat, & quomodo trochanter major Pareo ipsi
(n) pro femoris capite imposuisset, hæc minime
reticerent, nec tamen seniores illos Chirurgos a præ-
judicata opinione abducerent. Itaque duobus circi-
ter exactis mensibus cum Thoracis morbus hominem
qui e lectulo necdum surrexerat, corripuisset, &
& catarrho quasi suffocante confecisset ante finem
A. 1727. per dissectionem cognoscere voluerunt,
ipsi, an Chirurgi decepti essent. FEMORIS
summo osse, ejusque acetabulo resectis,
omnibus qui aderant, Anatomes, & Chirurgiæ stu-
diosius ostenderunt, perfractam in medio fuisse cervicem,

(f) Dec. illustr. Anat. Obs. 7. (g) n. 3. (h) De modo quo ossa se vicinis accommodant partib. §. 42.

(i) Oper. l. 17. c. 22. (k) n. 63. apud Marinell. (l) in l. Hippocr. de Artic. Comment. l. 3. n. 93. (m) n. 5.

(n) supra, n. 2.

dimidio hujus altero ad caput, quod acetabulo inhærebatur firmiter, altero ad os femoris prope trochanterem, qui in vivo homine fucum fecerat, adhærente.

Ex eodem autem corpore, quod iſtericum nequaquam fuerat, quot qualesque calculos, in fellis vesicula inventos, ad me attulerint, & quæ ego de iis experimenta ceperim, cum ad Schroeckium scripserim, & ipse ediderit (o), non est hoc loco repetendum.

10. FŒMINA annos nata circiter quadraginta, pinguis, a sinistris clauda, dorso nuper ad imas costas vehementer contuso febris correpta, & intra dies quindecim absumpta fuerat A. 1742. quo tempore cum Anatomen in Gymnasio docerem, ex Nosocomio cadaver illuc translatum est. Ubi quod ad anteriorem illam contusionem attinebat, nihil peculiare adnotavi. Adnotavi autem alia, in primis quæ ad claudicationis causam spectabant. Eaque post nonnulla in Thorace, & Ventre animadversa, hic tibi, quemadmodum plurimis qui tum aderant, monstravi, diligenter describam.

CORDIS auricula dextera, & Cava Inferior vena concretiones, non sine multa alba substantia, polyposas habuere: quales uterque etiam ventriculus, sed multo crassiores. Ex Aortæ arcu non tres, sed quatuor nascebantur arteriæ; Vertebralis enim sinistra non ex Subclavia, sed inter ipsam, & Carotidem ejus lateris oriebatur.

In Ventre genitalia, & renes, & vasa sanguifera hæc quæ adnotarem, obtulere. Testis alterius superficies maxime erat inæqualis. Uteri osculum nulla cinctum corona; ut nihil intra vaginam protuberaret. Renes autem pro mediocri mulieris statura ambo æquo longiores: sinister ad extremum inferius facie exteriori nonnihil excavatus a cicatrice, cujus ambitus ad circuli formam accedebat, diameter transversum digitum æquabat, vestigio, ut credidi, hydatis in rene olim ex parte conditæ, reliqua extant. Magnæ arteriæ truncus æquo tenuior, non ipse Spermaticam emittebat dexteram, quæ ab Emulgente proveniebat: neque eodem quo solet, modo Lumbares, neque Iliacam sinistram pari ac dexteram longitudine, sed tertia parte brevior. Quod fac attendas; jam enim ad ea accedimus quæ ad claudicationis tum effectus, tum causas pertinebant. A sinistris enim, ut dixi, mulier claudicaverat, isque artus erat digitis quatuor brevior, quam dexter, & calcaneum ad exteriora conversum habebat, non minus tamen, quam dexter, pinguis, imo crassior, sed ab œdemate. Iliaca igitur vena dextera æquo erat latior; at sinistra, ejusque rami tenues adeo, & pallentes, ut rem nunquam antea a me visam miratus, Cavæ imum truncum aperuerim. Quo facto, vel magis miratus sum. Nam pro Iliacæ ejus venæ ostio lineam inveni, ipsius coalitum indicantem, qua in linea duo, aut tria parva erant oscula, cum Iliaca vena communicantia. Quam cum secundum longitudinem incidissem, & præter filamenta polyposa, quendam fibrarum quasi fasciculum introrsum exstantem conspexissem; mox facile animadverti venæ parietes ab uno latere inter se coaluisse, sicque eum fasciculum mentiri, cujus species, manu utraque parietes distrahendo; neque enim perdifficilis erat se junctio; prorsus evanescebat. Tum vero Cruentibus arteriis, & venis a ventre usque ad poplitem utroque in femore detectis, nullum in arteriis discrimen se obtulit; vena autem, sinistræ arteriæ socia, tertia saltem parte angustior apparuit, quam dextera: & quamvis complicatos, & coalescere incipientes parietes non haberet; habebat tamen inter tunicas nigrum quasi sanguinem, & sanguinem fortassis, sed a longo, ut videbatur, tempore concretum. His ita perspectis, claudicationis causam, resecto sinistri femoris cum Innominato osse articulo, quæsi: occurritque os femoris cervicæ, & capite orbatum. Et caput quidem in suo acetabulo hærebatur affixum, cartilagine tamen qua horum utrumque incrustatum fuerat, hic illic exesa: quin ossea capitæ ipsius substantia tum qua sinistrum acetabuli spectabat parietem, tum qua cum

cervicæ olim cohæserat, non erat integra: Cervicæ autem vestigium supererat nullum, si ossea quædam fragmenta exciperes, ligamentis adnata valde crassis & duris, in quæ capsulare quod vocant ligamentum abiisse videbatur; hæc certe a margine acetabuli eam partem summi ossis femoris ex qua olim incipiebat cervix, producebantur, femurque ad eum marginem alligabant. In cavo autem quod cervicis locum intercipiebant, crassiuscula inerat materia carneo colore, sed fusco, & obsoleto, non foetida tamen, non multa. Præter hæc, os Innominatum sinistrum a trorsum magis prominebat, quam dexterum; ut proclive esset suspicari, quæ exterior violentia huic feminiæ, cum tenella, aut junior esset, femoris cervicem fregerat, eandem os quoque Innominatum laxasse.

11. Si Observationes has duas inter se comparaveris; in eam opinionem facile venies, ut quod Ruychius (p) de fracta cervicæ superesse nihil deprederit, id longo tempore tribuas, diutiusque repetitis agitationibus, & frictionibus inter se fragilium cervicæ disruptæ extremorum, prætereaque excedenti vi acrius particularum, e læsis, vellicatisque membranis destitulantium, & cariem mora afferentium. Quod vero laceratis a fractura periostii commemoravi (q) non raro videlicet duriora, & crassiora fieri, id ligamentis quoque interdum accidere, ex secunda intelligis Observatione. Ex eadem quod de extenuata Iliacis venis, læso artui respondentibus, conferas velim cum dissectione, alias (r) ad te scripta, claudæ alterius feminiæ. Reperies enim, teniora fuisse Iliaca vasa ad claudum artum spectantia. Venam autem non modo per femur adeo extenuatam sed in ventre coalescentibus ab uno latere inter parietibus contractam, ad ostium autem per quod Cavam influit, propemodum occæcatam non reperies. Perrara enim est res, nec intellectu facilis artu ex quo redibat, œdemate quidem laborante sed tamen vivente; etiam si a tempore non longo re eo redactam ponamus. Cæterum in hac muliere os femoris ob alligantia vincula longe ab acetabulo recedere non potuerat. Vir autem de quo antea dictum est, cum semper cubuisset, eo ostendi, eique insistendi occasionem non habuit. Nunc igitur in altera muliere, itemque in altero viro, quod elapso, nec reposito femoris capite usi sunt, diutius eidem insistentes, quid deprehenderimus, exponamus.

12. ANUS clauda, jam octogesimo anno erat proxima, cum apoplexia correpta, haud multo post non tam ex ea, quam ex ejus minus animadverso effectu mortua est. Nam cum, resoluta vesicæ vi quæ lotium tum retineret, tum extruderet, affidentes mulieres stillicidio deceptæ, tantum lotii exire, quantum jugiter in vesicam descenderet, arbitrabantur anus autem immanem hujus distentionem aut sentire, aut significare non posset; eidem quod & alii (s) ob eandem fallaciam accidit, ut citius moreretur. CADAVERE enim in Theatrum delatum ut Anatomen tradere inciperem Januario mense 1735. ea mortis causa inter initia in conspectum venit, doctrinæque ordinem turbavit. Scilicet aperit Ventre, se se obtulit vesica lotio adeo distenta, ad umbilicum perveniret, & ilium utrumque occuparet, intestinis sursum ita compulsis, ut hinc jecur, diaphragma altissime urgerent, inde vero lienem, ventriculum adigerent medium versus epigastrium. Virebant autem, & grave olebant viscera pleraque ut omnia eximi statim e ventre jusserim, & in seipsum inferri. Quæ igitur in Thorace, Collo, & Artubus animadverterim præter naturam se habentia, huc addam; nam, meliora præterea corpora nacti, Caput non attigimus. Ilicardium cum anteriore Magnorum vasorum, cordis ipsius facie connexum erat, cum illa quædam per filamenta, cum hac vero per se ipsum quantum duo transversæ digiti tum in longitudinem, tum

latitudinem spatii obduxissent. Quæ res fecit, ut eo qui apoplecticæ Medicus fuerat, quærerem, um forte pulsus singulari aliquo modo, & præteritum intermittendo peccassent: quod ille continuo, dilerteque negavit. Arteria Magna interiore acie modico supra valvulas intervallo incipiebat aspera fieri, quasi fibræ secundam longitudinem ductæ, sic illic inter se disjunctæ, prominere: ea asperitas ad duos transversos in longitudinem digitos, in latitudinem paulo minus extendebatur. Thyroidæa glandula præterquam magna erat, etiam quibusdam quasi lobis anteriorem faciem habebat nonnullis locis prominentem.

Inferiorum artuum sinister, quod in artus mulier claudicaverat, genu interiora, calce exteriora spectabat: dextero brevior, & si dorsum pedis exciperes, qua parte crassior videbatur, valde extenuatus, amplaque præterea cicatrice, tamquam a mano ulcere exterius secundum longitudinem fibulæ dermis, cum dexter pulcher esset, atque egregie nutritus, venisque tam latis præditus, ut latiores in nullo artu inferiore unquam vidisse, meminerim. Quod ut indicio erat tanto majoris copię sanguinis in eum artum influentis, quanto minor in oppositam inflebat; sic, ut ægrius ferrem, efficiebat, humatis tam inde ab initio visceribus ventris, & vas, non dicere amplius, quomodo Iliaca sinistra vena prope Cavam se haberet, inspicere. Denique superiore sinistra ossis femoris junctura resecta, ejus ossis caput nota ut solet, globosum, sed quasi complanatum, & nonnihil amplificatum invenimus, nulloque, per quod ceteretur, vinculo terete instructum. Excipiebatur acetabulo minus cavo, quam secundum naturam, cartilagine tamen incrustato. Erat autem ad hujus acetabuli oram anteriorem cavum alterum, multo quam ossum, minus: cujusmodi cavum ante acetabulum femoris dexteri nusquam erat. Porro acetabulum sinisteri, quamvis, si ad os ilium suum, id est sui lateris ferres, neque humilior, neque altius, neque posterius esse videretur, quam dexteri, si hoc quoque cum osse ilium comparares; plus tamen a commissura ossum pubis distabat, quam acetabulum dexteri. Nam os ilium sinisterum multo plus ab eadem commissura distabat, quam dexterum.

13. Quæ ad cordis, & pericardii nexum attinent, nulla cum pulsu intermissione conjunctum, eo referes ubi (t) de cujusmodi connexionibus, earumque effectibus alias a nobis actum est. Quod vero ad acetabulum spectat quo femoris caput excipiebatur, non dubito, quin supra (u) commemoratis Cl. Virorum Observationibus cum hac nostra comparatis, facile agnoscas, excavatum illud fuisse a femoris cavitate, olim extra acetabulum naturale prolapsa, cujus etiam vestigium in illo anteriori proximo, multoque minori cavo supererat. Quod enim acetabulum novum minus esset profundum, quam secundum naturam, caput autem femoris a globoso ad planum pergeret, ex his indiciis satis intelligis, dum os contra os sive pondere apprimeretur, sive agitata musculis ageret, alterum ab altero vicissim esse detritum, atque depressum, sicque excavatum esse acetabulum, quod si natura ipsa parasset, tum profundius, & commissuræ ossium pubis propius, & alligatum habens, per vinculum teres, globosum femoris caput effecisset. Nam quod cartilagine incrustatum esset; ibi fortasse cartilaginea natura, cum excavatio incepta est, necdum in osseam mutata erat; ut non inducta postea sit, sed tantum servata. Quod vero cavum illud alterum, commissuræ ossium pubis propius, vetus acetabulum esset, a natura ipsa olim paratum, & sedes ipsa indicat, nec parvitas illius repugnat, sive cum inter initia eo munere fungeretur, majus esse non debuit, sive etiam, ut in alveolis dentium sæpe videmus, dempto osse quod antea insertum erat, circumjecta ossea substantia crescit, & sinum implet, aut fere implet: id quod etiam in claudo viro cujus historiam promissi hic esse me absoluturum, perspexi.

14. LANARIUS igitur ille cujus alibi (x) morti-

ferum vulnus descripsi, in latus dexterum, ut ibi dictum est, claudicabat. Hunc æquali utroque inferiore artu in lucem editum (de noto enim viro, quod de aliis sæpenumero frustra optavi, quæ inquirebam, scire potui) cum mater tenellum adhuc, atque adeo primis vitæ mensibus e cunis eximeret, dolere artu illo dextero, animadvertit, sive eum dolorem externa aliqua, ipsi ignota, causa forte induxerat, sive interna. Post quem dolorem jam tum is artus factus est brevior; ut nemini postea, cum ingredi puer cœpit, mirum fuerit quod claudicaret. Usu autem consecutus est, ut claudicaret quidem, sed prompto gressu atque expedito.

JUNCTURÆ vitium, ex quo alterius, quantumvis modici, occasio extiterat, ut opinor, nimirum dum homo corporis pondus in firmiorem sinistram artum inclinare nitebatur, thoracis Spinam in latus illud nonnihil incurvaverat; juncturæ, inquam, vitium dexteri artus ad hunc modum se habebat. Acetabulum quod solita Sede a primordiis natura paraverat, ex dimidia tantum parte supererat, eaque anteriore: in cujus fundo substantia erat quædam subrubente, sed lurido, colore, ut morbida videretur, quam si tangeres, non ligamenti, sed glandulæ quodammodo natura esse, crederes. Dimidia autem altera pars acetabuli ossea implebatur substantia, prætereaque operiebatur osse quadantenus terete, in quod superficies proxima excrescebat ossis Innominati. Supra hoc vetus acetabulum, erat in facie externa ossis ilium quasi acetabulum alterum ex substantia constructum alba, firma, & ejus ex qua ligamenta construuntur, simillima, addito insuper limbo in quem non solum ab anteriore, sed ab superiore etiam parte prominebat, media inter cartilagineam, ligamentumque natura. Lævis erat hujus acetabuli facies, si inferiorem quandam in ea locum exciperes, quem rubella non exigua tenebat substantia, pro mucilaginosâ glandula facile agnita. Exceptum in hoc acetabulum erat femoris caput, nullo terete vinculo instructum, neque solita magnitudine, forma, lævitate præditum. Namque ubi a cervice extare incipiebat, ibi quidem nulla harum deerat. Sed postquam sic aliquantum processerat, deprimebatur, & nudatam cartilagineam substantiam osseam ostendebat: quæ mox in summo firma quidem, & dura, & albida, sed granosa haud secus apparebat, ac in multis vesicæ urinariæ calculis superficiem videmus.

15. Si mirum forte videbatur, in Anu de qua paulo ante (y) dictum est, novum acetabulum cartilaginea crusta non caruisse; mirum videbitur magis, quod in hoc viro mucilaginosâ glandula non caruerit nedum limbo, sive, ut vocant, supercilio, quali naturale acetabulum instructum est. Scilicet multa fiunt quorum perobscurus quo fiunt, modus, & ratio est. Neque illud admiratione caret, quod tam longo tempore vetus acetabulum, si non omnino deletum, at magis tamen repletum non sit, itemque cum tenera essent ossa, novum acetabulum non ipsum fuerit in ossa excavatum, imo ex substantia factum sit quæ cum Hippocratis, & Galeni sententia (z) magis quam cum posterorum Observationibus, videri potest convenire. Sed meæ partes sunt ea quæ ipse, & quicumque aderant, oculis, manibusque percepimus, sive admirationem habeant, sive non habeant, summa fide proponere; tuæ autem animadvertere, non uno modo ab natura usum membrorum amissum reparari, & quamvis modus a posteris deprehensus in aliis corporibus verus sit, non ideo in aliis alterum quem veteres indicaverant, esse non posse.

Quod si forte alia cupis analogæ, ut vocant, articulationis exempla, sive ut cum iis conferas quæ a nobis proposita sunt, sive ut saltem plura habeas quæ Sepulchreto adjungas; supra laudatas, Salzmanni præsertim Dissertationes eruditissimas attente lege, aliasque aliorum, ipsiusque etiam, quas præterea indicavimus, Observationes: quibuscum junge quæ in Scriptis extant Cl. Virorum Gutermanni (a), Schlichtingii (b), Ludwiggii (c), & si in artu quoque superiore novum arti-

(t) Epist. 23. n. 18. (u) n. 5. & 6. (x) Epist. 54. n. 46. (y) n. 12. (z) Supra, n. 6.
(a) Act. N. C. Tom. 3. Obs. 105. in fin. (b) Commer. Litter. A. 1741. Hebd. 1. n. 2. (c) Prog. de Collo Femor. &c.

articulum ex luxatione factum aves cognoscere, Henrici Alberti Nicolai (d). Et ne ab inferiore de quo loquimur, artu recedamus; apud secundum, & tertium illorum, itemque apud Platnerum (e), aliofque pluscula invenies ad supremi femoris aut fracturam, aut luxationem pertinentia, & hanc, ut nonnunquam, a vi externa, ut alias autem a vinculorum erosione, vel, ut sæpius, laxitate. Ab erosione quidem ut in Casu Halæ edito A. 1742. (f), & in aliis antea a Maucharto (g), & ab Schulzio (h) propositis; ab laxitate vero, ut in Cl. Boettcheri (i) exemplo, quo rarius facile non offendes; erant enim a pestilenti ischiade vincula de quibus sermo est, adeo relaxata, ut pedes ambos ad mensuram usque spithamæ longiores, quam in statu fuerant naturali, reddiderint: quod mirabile quidem est, sed illud mirabilius, quod persanata ægra sit, ut deinceps absque ullo incommodo libere iterum incedere potuerit. Denique & luxationem illam huc addes, quæ a Petito Chirurgo (k) indicata est, non tam a causa externa, quam ab læsione per hanc mucilaginosam acetabuli glandulis illata, ut uberius secreta mucilago teres ligamentum sensim laxando, aut abrumpendo, caput femoris non statim, sed post longum tempus extrudat.

16. Hactenus quæ graviora in summo femoris articulo offendimus, vitia accepisti. Nec leve illud erat quod, in clauda muliere animadversum, in proximas Litteras differimus quibus de Arthritide verba fient (l). Sunt & leviora quædam, de quibus, cum in claudicantibus conspecta sint, qualiacunque fuerint, non est hoc loco reticendum.

17. VETULA Etrusca a contusione coxendicis ita claudicabat, ut diu cubare cogeretur. Accessit universi corporis dolor, & ex longo decubitu gangræna ad nates. Itaque paulatim deficiens sub initium Martii in Nosocomio mortua est A. 1744. CADAVER etsi ad alia quæ secundum naturam erant, & quæ huc non attinent, recognoscenda, & Discipulis demonstranda non inutile mihi fuit; tamen hoc dum agerem, quædam adnotavi huc magis pertinentia.

In Ventre dexter jecinoris lobus summa convexa facie erat a posterioribus ad anteriora sulco excavatus adeo profundo, ut digitum posset excipere, neque alii deerant sulci hoc dexteriores; cujusmodi sulci si in mulieribus tantummodo occurrerent, suspitioni posset esse locus, an arctioribus, dum juniores sunt, imi rigidique quo uti solent, thoracis contractionibus deberentur. Jecur ipsum intus extraque totum ex minimis albis corpusculis factum videbatur, quæ interstitiis fuscis ex lubrubro flavis tenuissimis interciperentur. Lienis gibba facies quasi a crassa quadam crusta albicabat; lima nigra erat. Testes strigosissimi, & in tenuem quasi laminam depressi. Uteri osculum amplum, & quodammodo triangulare, nulla circum protuberante corona ornabatur. Fundi universa interior facies nigra, & gangrænosa. Thoracem costæ a dextris quidem duodecim, a sinistris undecim cingebant. Prima enim harum, & secunda ex uno tantum osse multo maximam partem constabant. Scilicet suo singulæ capitulo a vertebra profectæ, vix digiti spatio emenso, unum os latum fiebant, in quo nullum divisionis quæ unquam fuisset, vestigium. Id os ubi eo pervenerat, ut trium ferme digitorum intervallo a sterno distaret ex superna ora teretem oblongam cartilagineam vix dimidium latitudinis minimi digiti æquantem in sternum immittebat; reliqua autem ex parte contractum, sic tamen ut latitudinem retineret non ea minorem quæ in prima dextera costa erat, modicoque spatio inter se, & teretem illam cartilagineam relicto, per cartilagineam alteram propriam cum sterno committebatur. In pericardio aquæ copia aliqua. Dextera cordis auricula sanguine distenta. Cor ipsum vel pinguedine qua instruebatur, detracta, æquo multo majus, nec solum ob latiores ventriculos, sinistrum præsertim, sed etiam ob multo crassiores hujus parietes.

Alterius valvulæ Mitralis pars erat ossea facta; certe ossiculum subnexum habebat, quasi ex pluribus factum, eoque inæquale, subrotundum, magnitudine ferme æquans apicem minimi digiti. In corde posæ aliquæ concretiones, & plurimus sanguis atque, qualis, sed fluidior, passim e dissecis majoribus vasis effluebat. Femoris denique claudicantis supramam juncturam inspiciens, teres, sæpius memoratum, in ea ligamentum offendi minus crassum, & firmum, quam æquum sit, luridaque rubedine infectum partem totum.

18. ANUS altera ab ætate jam curva, & quæ incedere solebat quasi claudicaret, nuper erat non per scalas prolapsa, caputque alliserat. Hinc morbi causa. Cum a nobis ibidem secaretur ante verni tempus A. 1749. nonnulla sunt quæ huc spectent animadversa.

IN THORACE Magni vasorum trunci erant adeo a sinistris; quamquam mulier cui quidem, ut dictum est, sed gibba non erat; ut nam sine pari nunquam viderim longius sinistrorsum inflexam, ut se immittere posset in Cavam.

Ventre exterior renum facies non prorsus secundum naturam: quin alter parvulas quasdam insuper ostendebat hydatides, ex se nonnihil exstantes. Genita inspiciens, nympham sinistram neque esse, neque utquam fuisse, animadverti; dextera autem erat parva Hypogastricas arterias latiores, quam solent, & dura imo alteram earum non sine osse qua Umbilicalem emittebat. Proximas unde illæ oriuntur, cum sim inspectarem Iliacas, nec dexteram sive latitudinem, & ve tunicarum crassitudine viderem quidquam a naturali constitutione discrepare; sinistram miratus sum cum minus latam, tum præsertim tenuibus adeo parietibus, ut vena propemodum esse videretur ab illo loco unde Hypogastricam dabat, ad illum usque ut prodibat e ventre. Quæ res ad memoriam redigebatur quæ in duabus aliis claudis mulieribus (m) conspexeram: quanquam in illis non arteriæ, sed venæ angustiores erant, nec in femore quo claudicaverant angustæ esse desinebant. Hujus autem arteria cum ventre exierat, justam latitudinem, & parietum, crassitudinem, ut cum dextera comparando perspexi, prorsus recuperabat. Cæterum in sinistri summi femoris junctura animadvertere nihil potui unde levem illam claudicationem repeterem, nisi forte attinere huc claudas parvas, & leves duas, inter se vicinas, subfusco quasi contusiones quæ in cartilagineis, ejus femoris caput convestiente, cernebantur.

19. Fuerunt & mulieres aliæ duæ claudicantes (n) hi enim accidit, ut in iis sæpius hoc vitium offendimus, quam in viris, an casu? an quod propter minus robustam structuram corporis illi magis scemina obnoxia sint?) quas cum secarem, manifestiorem hujus vitii causam me deprehendisse, arbitratus sum postea autem num deceptus essem, dubitavi. Ut sit; Observationem utramque; nam & alia contingunt quæ indubia sunt, & a me tibi fuerunt inter has quæ ad claudicationem spectant, alias promissæ; hic primam exponam, tum deinde meæ dubitationis causam nunc reticebo.

20. FŒMINAM claudam, necdum senescentem hydrops confecerat circa medium Decembrem A. 1746. Ex ea Anatomæ studiosis cerebrum, multum bria, & sinistrum, quo claudicaverat, artum in Nosocomio demonstrans, hæc dumtaxat quæ hic locum habeant, adnotavi.

CEREBRUM eximende animadverti in Crassa meninge, basim cranii convestiente, paulo ante, sed nonnihil ab externo latere paulo, inquam, ante foramen in quod nervus Opticus sinister se conjicit, aliquid restare quod, si coli crederem, particula corticalis substantiæ videretur. Sed molle non erat, neque meninx Tenuis quæ loco respondebat, lacera, imo integra, & lævis conspiciebatur. Tum diligentius attendens, globulum esse, vidi, parvi uvæ acini magnitudine, subrotundum,

(d) Dec. Obs. illustr. Anat. Obs. 6. (e) Instit. Chir. in not. ad §. 1193. & 1194.
 (f) De Amput. Femor. non cruenta §. 18. ad n. 6. (g) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 34. (h) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 235.
 (i) Eorund. Act. Tom. 7. Obs. 21. (k) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1722. (l) Epist. 57. n. 2.
 (m) Supra, n. 10. & 12.

um; solidum, qui nulla, id quod lævor ostendebat, nisi ima parte, quoquam adhæserat, hac autem erat rmissime affixus Crassæ dumtaxat meningi, non fsi, quod subiciebatur; ut censuerim, ejusdem meningis excrescentiam esse, generis, sicut ejus substantiæ modus ostendebat, quasi glandulosi, initium tumoris, multum, si increvisset, non solum proximis nervis Optico, & Olfactorio, sed & cerebro obfuri.

Ex Uteri supremo exteriori fundo dexteriorius prominebat tuberculum figura, & magnitudine admodum quæ in excrescentia illa Crassæ meningis modo indicata est, solidum pariter, sed album. Huic iterum intus respondebat mollius atque humilior, manifeste ex aggerie factum ejusdemmodi vesicularum, & in uteri cervice videre soliti sumus; eodem enim quo hæc, limpido muco replebantur: quod tuberculum Epistola XLVII. (n) hic a me proponendum esse, promiseram. Utrique huic tuberculo interjecta substantia uteri sanissima erat. Cæteræ autem quæ ad genitalia attinent, Partes; si testes excipias, quorum alter erat altero minor, ambo tamen strigosi, & inæquali superficie, & intus, extraque albi; non modo erant sanæ; sed infimæ omnium haud aliter ferme ac in virginibus, se habebant. Tensa enim erat quæ dicitur Furcula, angustum vaginæ orificium, & hymene instructum, nisi quod hic contra ac videre conuevimus, tanto minus propemodum latus fiebat, quanto magis ab urethræ orificio distabat, sicut alias diligentius describam. Attamen hæc fœmina viri potitiam habuisse non videbatur.

Denique sinistrum artum inferiorem spectantibus manifestum erat, esse positum, ut digiti pedis alterum pedem reciderent, nec facile erat manibus in naturalem situm adducere; & mulier ea metatarsi parte quæ digitis proxima est, insistendo, ambulasse dicebatur. Verum tam pes, crus, genu, femur, quantum exterius incipiendo judicari poterat, vitio carere, & iusta longitudine singula esse viderentur; resecto superiore femoris articulo; ejus cervix brevior visa est, quam mediocri illius fœminæ staturæ conveniret.

21. ANICULA decrepita, & clauda, viginti circiter post illam diebus ex brachii, si recte memini, abscessu sortua est. Itaque ibidem easdem, aliasque Partes iterum dissecantes; quæ ab naturæ modo aliena essent, nec deprehendimus. CRANIO exemptum cerebrum, inversumque cum inspectarem; Carotidum triusque arteriæ truncos, majoresque horum ramos animadverti firmiores apparere, invenique, eorum partes revera crassiores esse factas. Contra, cum essent nervi cæteri, & præsertim quarti, & quinti Paris, pulcherrimi, firmi, & magis quam soleant, crassi, Opticos cineraceo colore, angustos, & in tenuis initæ modum depresso videbam, & medullarem illam quæ, ubi inter se accedunt, ipsis interjicitur, partem satis quidem latam, sed colore, & tenuitate nihil ab ipsis discrepantem. Ipsi vero intra orbitas proressi, etsi colore erant albo, crassitudine autem quam mediocri; incisi tamen ostenderunt, albedinem illam, nec parvam crassitudinis illius partem meningibus deberi suis, crassioribus factis, intra quas, nunquam intra tubum quendam firmiusculum, substantia concludebatur, in altero præsertim nervo, sanguinolenta. Cum oculus ad quem is nervus tendebat, non secus ac alter, nihil, si exterius aspiceres, vitii monstraret; ne interius quidem, cum diligenter a me secaretur, vitii ostendit quidquam; ut præclare intelligerem, hunc a me alias (o) tibi descriptum, Opticorum nervorum morbum non semper a vitiatæ, cæcisque profus oculis (hanc enim Vetulam; quod permirum est, nisi forte altero oculo nonnihil videbat; cæcam fuisse, negant) occasionem, & originem habere, ut neque a cerebro, sed in nervis ipsis aliquando primum oriri (p). Hic certe cum cerebrum, intra quod oculos nervos ob eorum tenuitatem vix potui persequi, accurate dissecuissim, nihil in eorum via, nihil

in eorum thalamis vitiatum offendi. Et quanquam hippocampus ad imam extremamque sui partem nequaquam, ut solent, se dilatantes animadverti; nullum tamen vel minimum extabat indicium, quin sic a primordiis ipsos fuisse, judicarem. Nec præter hoc, insoliti, non modo morbidi quidquam in cerebro toto fuit, nisi quod in quarto ventriculo pro medullaribus illis fibris quæ utrinque occurrunt ut plurimum, ad nervos Acusticos pertinentes, vix uno in latere una fuit, eaque exilis, & inferius quam soleat, orta, & locata.

In Maxilla inferiore nonnulla animadverti, in hac præsertim Epistola qua de Luxationibus agimus, & Fracturis ossium, non omittenda. Sinistrum enim illius capitulum ab uno supremæ suæ faciei latere excrescebat sursum quasi ex novo additamento, ut in partibus interioribus cranii cujusdam anus alias (q) a me visum scripsi; nam hæc quoque ossea excrescentia erat alba, & firma, præterea autem, ut reliquum illud capitulum, tenui, lævissimaque cartilagine incrustata. Quod additamentum si magis magisque increfcendo se extulisset, non est dubium, quin capitulum ex suo sinu fuisset ejecturum, aut certe maxillæ motibus valde incommodaturum. Imo hoc facere jam aliqua ex parte cœpisse, illud fortasse indicio erat, quod interjecta inter capitulum, & sinum mobilis cartilago in medio apparuit quasi cultro incisa duobus locis, altero secundum longitudinem, altero oblique in transversum. Dixi autem fortasse, etiam quia huic respondens in dextero articulo cartilago parvulo erat foramine pertusa elliptis forma, nulla membranula occluso (quo majus olim interdum visum esse, scimus (r)) quod etsi in medio, sed propius alterum extremum, & secundum longitudinem positum erat; tamen neutram cartilaginem hic quoque ex duabus constitisse, evidenter demonstravimus.

Quoniam vero præter Incisores dentes, nullus aniculæ huic restabat, cum totam eam maxillæ hujus partem quæ cæteris olim dentibus instructa fuerat, utrinque ostenderem non modo omni alveolorum vestigio, sed & ea sui carere portione in qua alveoli quondam fuerant, ut foramina per quæ nervi egrediuntur (Mentalia vocant) jam in summo ferme essent exteriori maxillæ margine, itaque ejus ossis altitudinem humillimam esse factam quemadmodum præclare ab Ruyschio (s) animadvertit, pictumque est; addidi, hinc consequi, ut quibus hujus ossis corpus post dentium lapsum ita decrevit; in iis, nisi forte ob ætatem major ossis durities obstet, multo citius, atque facilius ibi ipsum totum aut a carie interdum innascente exedatur, aut a graviore ictu aliquo perfringatur.

Thorace aperto, quatuor ex Aortæ arcu nascentes arterias ostendi; neque enim ex Subclavia sinistra, quæ multo quam dextera, tenuior erat, sed inter illam, & sinistram Carotidem, illi tamen propior, Vertebralis ejusdem lateris exiltebat, quæ res cum mihi in fœmina quoque altera de qua supra (t) dictum est, & in aliis pariter (u) interdum occurrerit, non videtur inter rariores esse ponenda. Magna autem arteria inter cor, & Subclaviam dexteram manifesto erat dilatata; cumque ad septum usque Transversum fuisset incisa, hic illic passim majora, minorave spatia intus ostendit nonnihil prominentia, & albida, in quibus magis compacta arteriæ substantia in osseam postea duritiem fuisset mutata.

Genitalia membra in summo testem alterum habuere intra quem hydatis erat non parva, ut se ad partem superficiem testis faciendam extenderet; in imo autem, urethræ orificium ex quo interior illius tunica, non secus atque illa vaginæ, aut Recti intestini aliquando solet, parva sui portione quadam inversa extrorsum ab altero latere procidebat: quod alias (x) in alia vidisse me, dixi, ut de hac his Litteris esse dicturum.

Artus postremo, quo claudicaverat, dexter sinistro brevior, & sicuti in priore fœmina introrsum conversus, eandem vitii hujus causam quam

in

(n) n. 20. (o) Epist. 13. n. 7. & seqq. & Epist. 52. n. 30. (p) Vid. Epist. 63. n. 8. in fin. (q) Epist. 27. n. 2.
(r) Vid. Stephan. cit. in Advers. II. Animad. 28. (s) Obs. Anat. Chir. 82. & Fig. 65. 66. (t) n. 10.
(u) Vid. Epist. 3. n. 20. & Epist. 15. n. 26. (x) Epist. 50. n. 51. Vid. & Epist. 70. n. 10.

in illa, habere visus est, nempe cervicis femoris brevitate.

22. Et sic mihi eo quidem tempore visum est; nec fortasse omnino deceptus sum. Verum postea displicuit cervicem claudi femoris cum sani cervicem non comparasse: quæ ratio una maxime demonstrasset, recte, an fecus censuissem, illam esse brevior. Fortitan enim videri brevior potuit quæ in non magnæ staturæ corpore iusta esset longitudine: & tot sunt tum supra acetabulum, tum in acetabulo, tum infra acetabulum claudicandi causæ, ut cum plures abesse, viderim, omnes tamen abesse, satis fortasse videre non potuerim. Juvat hic plerasque eo qui modo indicatus est, ordine commemorare.

Supra acetabulum est pravus quicumque situs ossis Innominati, cujusmodi situs ad cætera vitia accedebat in claudis illis duabus quas supra (y) ante alias descripsimus, in primaque præsertim. Plura autem Sacri ossis ab illo osse diastasis exempla in claudicantibus pueris profert Cl. Bassius (z), rationes addens ob quas illa infantibus facile accidat, signa per quæ internoscatur, & causas quare difficile curari possit, ideoque in omnem ætatem fere permaneat, ut in Veneto adolescentulo quem ad me consilii causa adduxerant, permanisse a pueritia, vidi, censuique, semper esse mansuram. Quæ si perpenderit; ubi artum artu longiorem esse, aut brevior videris, hujusque inæqualitatis causa non sit in artu ipso manifesta; primum omnium num forte inæqualis sedes sit Innominatorum ossium indagabis; eam enim acetabulum, quippe in ipsis excavatum, sequitur, hoc autem artus; ne forte illa æqualem habere sedem, ponens, quam a natura, aut a vi morbi non habeant, mox in judicando, uter artus revera ipse longior, aut brevior sit, decipiariis.

23. In ipso autem acetabulo & capacitas, & figura, & teres ligamentum, & caput femoris ut multifariam peccare possint ex iis quæ non semel supra dicta sunt, intelligis. Huc addendi sunt tumores, sive in ligamento crescunt, ut Falloppius noster (a) indicat, sive in alia intra acetabulum parte, ut generatim loquitur Veslingius item noster (b), ubi se cum Sala sæpius visitasse, ait, Patricium Venetum, cui suborto intra coxendicis acetabulum tumore, caput femoris evidenter extrorsum vergebat. Valsalva autem in Consilio, quod pro Nobili Puero scripsit, cui factus longior erat sinister artus, Mucilaginosam acetabuli glandulam sensim intumuisse, suspicabatur tum quia in puero cætera sano ligamenta laxata esse, veri simile non credebat, tum quia facile in glandulis vitium est ut intumescant, tum quia novissime post diuturnum ab acuto morbo decubitu is artus vel multo longior quam antea, deprehendebatur, quod ipse a glandulæ incremento, tandiu a femoris capite non compressæ, repetebat; quamobrem auctor erat inter cætera, ut sub dextero pede, cui stans puer plerumque & firmiter solebat insistere, tanto altior calceus esset, ut artu utroque æquali facto, sinistra quoque jam insisteret, glandulamque comprimeret. Re vero ipsa in milite de quo Casus extat Halæ editus, & a nobis supra (c) laudatus, substantia quædam spongiosa comperta est, quæ acetabuli plus quam dimidium replendo, inde femoris caput expulerat.

24. Denique sub ipso acetabulo longe plures sunt causæ claudicationis. Namque; ut fracturam de qua dictum est, cervicis femoris, & vitia Capsularis, quod vocant, ligamenti prætermittam; musculi primum qui femur sua in sede conservant, sive resoluti sint, nihil obstant quo minus ipsum pondus totius artus femoris ligamenta extendat, ipsiusque caput deorsum ducat, sive dolore, tumore, convulsione contracti, tanto altius in acetabulo idem caput conditum appressumque servant, ut artus paulo brevior videatur. Quanta autem vi iidem musculi vel naturali voluntatis imperio interdum contenduntur, casus in primis demonstrat, ab Ingrassia (d) descriptus, minoris trochanteris per nonnullos dumtaxat eorum quos

generosus Juvenis in hastiludio præter modum contenderat, a femore avulsi: quem casum minus incredibilem faciunt Ruyschii præ cæteris Icones (e) quibus eundem trochanterem ostendit qui coctione in vene a femoris osse recesserat. Femoris autem ipsius quicumque fractura adeo raro sine consequente claudicatione curatur, ut Celsus (f) diserte scripserit, *ignorari non oportere, si femur fractum est, fieri brevius; quia nunquam in antiquum statum revertitur: summisque digitis pro ea cruris ejus insisti*. Brevius autem fit aut quia ter fracturæ extrema pars aliqua amissa est quæ fragmenta abierit, aut quia extrema illa perdifficiliter coaptentur, ut naturalis ossis figura, & possentur, velut in eo præsertim femore cujus Icon Grutzmackero (g) edita est, aut quia vel probe coaptata, nisi postea musculorum dimoventur, quod in obliqua atque oblonga fractura facilius accidit, cum in transversa extremum extremo obnitatur, sicque alterum altero in restituto positu conservetur. Ad has, alique ejusdemmodi causas Valsalva hanc addebat, oblongis illis obliquisque fracturis, magna violentia atque impetu factis, posse aliquando inter duas fracturas partes quasdam ex musculis proximis fibras percipi, quæ exactam coaptationem, & coalitum impediunt, aut hunc etiam diu remorentur. Sed ut nihil horum quæ dicta sunt, accidat, aut non eo accedat modo quem hic intelligimus, ut brevius inde femoris fiat; claudicatio tamen vitari non poterit, musculi, tendines, nervi a vi frangente, aut a consecutis incommodis valde infirmati, aut femur, a subjectas femori partes iusto robore aut modo nequeamovere.

25. Ipsas quoque subjectas femori partes & plerisque horum quæ dicta sunt, obnoxias esse, & claudum hinc minime facere, manifestum est. Itaque multo pauciora de singulis me scribere satis erit, a proximo, quæ tamen ad femur ex parte attinet, genu incipit.

26. MULIER cujus mentio Epistola LII. (h) injecta est, historia autem in hanc propterea dilata quod flectere alterum genu non poterat; cum grave frons accepisset ictum, quem signa statim mali omnino sunt consecuta, his oblitteratis, in Nosocomio levi adeo cum febre cubabat, ut die septimo ictum posceret minus tenuem. Sed decimo quarto die graviore febris cum frigore ingruit, & mentis perturbatione, mors autem decimo septimo, nullo utrumque aut hisce ultimis diebus, aut illis prioribus thoracis affecti indicio, nullaque de hoc querela. Mense jam erat December A. 1745. quo tempore cum ibi essent Discipulis more institutoque meo plurimum præmonstranda quæ sicuti thoracis, ventris, & aliorum dissectionem requirebant, sic capitis incidendum spatium non dabant; hoc minime apertum est. Illorum autem sectione hæc sunt præter naturam animadversa. THORACIS alterum cavum bras habuit ad quatuor aquæ colore inter viridem & flavum medio, alterum multo minus, illævis tamen in utroque pulmonibus. In pericardio humilis qualis solet, nec plus eo fuit: cor autem laxum in hujusque auricula dextera polyposa concretio alba crassa, compacta. In Ventre vix aliud adnotatum est, quam uteri in alterum latus inclinatio. Artum denique illum cujus crus, genu, ut videbatur non permittente, ne nostris quidem manibus flecti poterat, postquam cum sano comparaveram neque aliud exterius discrimen, nisi quod rotula magis prominere, oculis potueram intus noscere; experiri primum placuit, num fore Extensores cruris musculi, quæcunque esset causa, sic contenderent, ut hoc propter adversantem illorum contentionem flecti non posset. Igitur musculis non magno supra genu intervallo transversum dissectis, crus illico flecti potuit. Neque tamen genu, ut rotulæ prominentia vel tumore severans, demonstrabat, omni vitio carebat. Promittentibus

(y) n. 10. & 13. (z) Dec. 4. Obs. Anat. Chir. 2. (a) Præfat. in Tract. de luxat. & fract. Ossium. (b) Epist. 25.
(c) n. 15. (d) in Gal. l. de Ossib. c. 20. Comm. 4. (e) Theat. Anat. 5. Tab. 2. fig. 2. & 3. (f) De Medic. l. 8. c. 10. Sect.
(g) Dissert. de Oss. Medulla. (h) n. 9.

enim rotula, quia externus femoris condylus, ut a posterioribus ad anteriora longior, quod ejusmodi cum externo alterius femoris condylo instituta comparatio manifestissime comprobabat, sic antrorsum magis quam alioquin solet, prominebat. Contra item, Laterale externum genu ligamentum multo rarius ad alterum, quam ad hoc genu, fuisse, comparando pariter comprobatum est.

27. Unde aqua illa in parte, foedusque ejus color thoracem traduci potuerit, cum sit ea quam pauante designavi, Epistola indicatum, cætera autem proposita Observatione satis per se dilucida sint; & genuum contrario incommodo, & de quibusdam morbis quædam alia commemorabo. Genu quo modo dictum est, flecti non poterat. Illustris autem Hallerus (i) cum in aliud incidisset quod extendi non poterat, nullam invenit causam præter duram & pene tendineam cellulositatem, ab ea parte, opinor, aut certe magis ab ea parte quæ in artu posterior erat. Rotulam in transversum,

sæpius solet, frangi a violentis ictibus mirum non est; illud mirum, quod a violenta & subita musculorum crus Extendentium seu contractione, seu resistèntia nonnunquam aut ipsa frangatur, aut valitiorum eorundem musculorum tendines supra ipsam disrumpantur. Cujusmodi exemplum disruptionis apud Cl. Bassium (k) leges, & ante illum duo apud Ruyschium (l); apud quem (m), & Palsinium (n); & alios nominem quam qui hæc scribenti erant in manibus; illiusmodi fracturæ Observationes invenies.

Semilunares quoque cartilaginee quæ inter femur, & tibiã in genu articulo interjiciuntur, ab influxu humorum excrescere nonnunquam posse, & claudicationem afferre, laudatus Bassius (o) observavit.

De Valgis denique ut omittam ea quæ Serenus (p) fuse scripsit; Ruyschius (q) in valgo adulto summæ tibiæ caveas, iis cartilaginibus obiectas, ad femoris condylos excipiendos non æque prestatas, & quod consequitur, utrumque illud os iter ac secundum naturam, positum deprehendit: has res melius Icon (r) monstrabit, quam descriptio. Hæc enim ideo memoravi, ut ex eorum quos vidavi, libris plenius cognoscas, indeque ea quibus uteris, signa, & quando, & quomodo curatioem suscipias, quando contra jam præteritum sit tempus quo auxiliari possis, intelligas.

Attamen nonnullis eorum quæ dicta sunt, & nominatim rotulæ fractura, & tendinum crus extendentium disruptione quantum auxilii, præter spem, & expectationem, temporis spatium interdum afferat, congit mihi ut annis superioribus in duobus viderem. Procerus, & lacertosus vir erat alter qui ante annos aliquot e rheda desiliens cum rotulam dexteram in transversum fregisset, Chirurgorum opera frustra usus erat donec Præstantissimus in hoc Gymnasio Chirurgiæ Professor Hieronymus Vandellius, vigesimo secundo a fractura die accersitus, superiorem partem rotulæ ad inferiorem adduxit quantum potuit, ut latera ab altera multo minori quam antea, intervallo distaret, fasciarumque ope ibi consistere coegit. Erat id intervallum transversum digiti: in illo autem natura ipsa aliquid sensim procreavit per quod rotulæ partes firmiter alligarentur inter se. Itaque homo in artu jam libere utebatur, cum forte Venetiis in montis cujusdam gradibus ita lapsus est, ut eo cruce valde & violenter flexo, crepitum audiret quasi ei alicujus in genu disruptæ: & sane ea flexionis violentia ruptum est quicquid illud erat quod rotulæ partes inter se connexas servabat. Quas cum Chirurgi frustra conati, sic adducere ut paulo antea erant, non possent, denique operam dederunt, ut instrumento ad genu appposito juncturam quoad ejus laceret, firmarent, lutisque Euganeis corroborarent. Longo autem interjecto spatio temporis homo qui ab utroque lapsu magnos dolores pertulerat, nec il-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

lo artu uti potuerat, tantum consecutus est, ut eodem, omni jam abjecto instrumento, absque ulla molestia utatur, sive stet, sive genu flectat, sive incedat, quod expeditissime facit, vix leviter in id latum claudicans. Quod ego genu cum diligenter contractarem, rotulæ partes quæ inter se ferme æquales erant, alteram ab altera non exiguo intervallo disjunctam offendi, eoque multo majori cum genu flectebatur: ubi enim rotula esse debuisset, tunc ibi cavum apparebat duos circiter digitos pollices amplum in longitudinem, nec minus in latitudinem, profundum autem ad digitum transversum, ut imi femoris condylos, & supremam tibiæ oram tactu percipere liceret. Sed hunc, ut quæ dixi, inspicerem, ad me adduxerat Professor laudatus: qui consimilia in quodam famulo pariter, si vellem, Patavii cernere me posse, ajebat. Vir autem alter quem consilii causa, ad genu videlicet magis roborandum, cum eodem invisi, Patricius Venetus fuit. Hic post duos lapsus, a quorum primo fracta in transversum rotula, dein artis ope coaluisse dicebatur, ab secundo certe tota sursum retracta erat, jam expedite, & recte, ut cæteri homines, sine ullo fulcro per plana quidem incedebat; in scalarum autem ascensu necdum profecerat satis; scandebat enim, sed non pariter expedite. Huic quoque, cum stabat, in ipsa rotulæ sede, inde sursum, ut dixi, retractæ, fovea in oculos incurrebat. Cujus foveæ extantia latera, ut in priore etiam Viro, non dubitavi, quin laterales essent partes amplissimæ illius aponeurosis per quam muscoli crus extendentes in hoc inferuntur: iisque partibus quicquid uterque sine rotula præstaret, videretur acceptum esse referendum. Scilicet utrique acciderat, ut pars intermedia aponeurosis, illæsis lateralibus, disrumperetur, priori quidem ubi rotulam cui firmissime adhæret, complectitur, alteri autem, quantum ego vidi, inter rotulam, & quod in tibia existat, tuber. Neque enim ut minus facile inferior hæc pars rumpatur, quam alios quoque, nec semel, ruptam vidisse, scio, facere credo ligamentum quod plerique sub ipsa ponunt, a rotula ad illud tuber pertinens. Certe mihi vel diligenter, & sæpius in cadaveribus quærenti, oculato esse adeo non licuit, ut quidquam discrepans a tendinea fibrarum ipsius aponeurosis natura, quod proprie ligamentum vocari posset, satis perspicue viderem. Quamobrem cum Vesalio (s) adhuc facio, diserte scribente, *patellam neque femori, neque tibiæ aliter quam tendinum beneficio committi: hocque privatum patellam sibi vendicare, quod alteri ossi ligamentorum ope non alligetur.* Quem summum Anatomicum, ut se quoque hic sequi, professus est Weitbrechtus (t), utinam constantius secutus esset. Verum non est hic locus quædam in eximio alioquin *Syndesmologia* libro examinandi, sæpius ad nimiam in ligamentis ponendis facilitatem, alias ad minime necessarios dissensus, nonnunquam ad minus justum silentium spectantia. Nunc in proposito perstemus.

28. Cruris quoque ossa quantum ambulationi possint officere, & quomodo hominem claudum facere, ignorat nemo, scilicet ubi utriusque fracturæ non congrua adhibeatur curatio, & illius præsertim quod de duobus præcipuum est, tibiæ nimirum, a cujus vitiis etiam valgos homines fieri, paulo ante dicebamus. Quamvis autem ob naturalem horum ossium rectitudinem facilius sit eorum, quam curvi, & inclinati ossis, ut femur est, fracturam ita sanare, ut artus neque figura, neque longitudine dissimilis alterius fiat; tamen si fractura obliqua sit, perfacile accidit, ut is artus brevior evadat, nonnunquam & distortus. Quamobrem ex nostratibus quidam hac memoria pati maluerunt quod olim plures (u), ut sibi rursus frangerentur ossa, & dirigerentur: idque feliciter cessisse nonnullis, scio; sed contra, novi hic Medicum haud ineruditum qui cum sibi cruris ossa, conservare jam incipientia, disjungi a Chirurgo,

Y y

per-

(i) Opusc. Pathol. Obs. 50. (k) Dec. 3. Obs. Anat. Chir. 6. (l) Adv. Anat. 2. c. 2. (m) Obs. Anat. Chir. 3.
 (n) Anat. du corps hum. tr. 5. ch. 17. (o) Dec. 2. Obs. 5. (p) De recond. Abscess. nat. 1. 6. P. 2.
 (q) Advers. 2. cit. c. 6. (r) Ibid. Tab. 1. Fig. 2. (s) De corp. hum. fabr. 1. 1. c. 32.
 (t) Syndesmolog. S. 5. §. 13. cum notula m. (u) Vid. Celsum de Medic. 1. 8. c. 10. prope fin.

permisisset; inde gravissima symptomata, & mortem accersivit. Quæres fortasse, quo tempore confervere incipiant fracta ossa, & quo ad perfectum inter se coalitum perveniant? Res, opinor, ejusmodi est, ut si rationem spectemus, pro certo nequeat in universum definiri. Neque enim; ut graviditas seponamus, in quibus consolidatæ fracturæ ibi vix unum exemplum legimus, ubi non consolidatæ plura habemus (x); neque, inquam, consolidatio tam cito incipiet, aut perficietur in ægris corporibus, quam in sanis, neque item ex sanis pari celeritate in senibus, ac in junioribus, aut in iis omnibus quibus aut non eadem fractura sit, aut non eadem adhibeatur curandi ratio. Nec vero aliter experientia docet, si pericula quæ Cl. Hamelius (y) fecit in brutis animalibus, attendamus. Namque in ægro animali quindecimo a fractura die callum, non, ut in aliis pari a fractura intervallo perfectum invenit, sed æque imperfectum ac in altero, decimo die; erant autem juniores columbi, & os idem, ad eundemque modum & fractum fuerat, & repositum, & obligatum: quibus enim arctius obligatum est, illis aut gangræna quam Celsus (z) ex nimia adstrictione prænunciat, mortem attulit priusquam apparere posset cartilaginea calli firmitudo, ut quæ ante quartum diem in cæteris animadversa non est, aut (a) ne octavo quidem die, quo in aliis esse osseus callus incipit, ullum prorsus calli initium fuit, sed ita se habebant cuncta, ut si tunc fractum os fuisset.

29. Hæc autem omnia, ut alia bene multa, explicat Vir Experientissimus, callum repetens, non, ut alii, ab osseis fibris se producentibus, aut ab osseo qui ab his quidem fibris destillet, succo, aut ab effuso, & adhærente fractis ossibus sanguine; sed juxta proprias Observationes ex intumescente, & crassiore facto ad fracturas externo, internove periostio, laminaeque suas in cartilagineam primum, deinde in osseam firmitudinem mutante. Sed de hac calli firmitudine sive ipsam juxta laudatas Hamelii, sive malis secundum minime negligendas Solertis Viri Dehtleefii (b) Observationes explicare; haud aliter sentiendum esse, non dubitabis, ac de calli initio, & complemento dictum est, nempe pro variis, quæ memoratæ sunt, aliisque ejusmodi conditionibus, quibus longius quoque, aut brevius ex quo completus fuerit, tempus addendum est, magis, minusve compactum, aut certe durum, firmumque esse posse. Et hac ego ratione puto, adversas inter se Clarissimorum complurium Virorum sententias esse conciliandas. Sunt enim qui scribant, pari firmitudine esse callum ac quævis pars ossis, imo, si diametro sit, ut sæpe, quam os, majori, pro diametri augmento tanto esse robustiorem, idque sapienter esse provisum, quia fracta ossa cum rarissime secundum pristinam directionem reponantur, ibi alioquin novæ fracturæ magis essent obnoxia, ibidemque difficile iterum possent coalescere propterea quia callus structura caret vasculari. Quæ ut seponamus tum quia secundum Hamelii quidem Observationes non ex osse, neque ex callo, sed ex periostio, ut diximus, callus videtur repetendus, tum quia non ignobilis Chirurgus affirmat, fracto priore callo, alterum citius quam prior, formari, illudque unum hic attendamus, callum dici non minus saltem quam os ipsum, resistentem, & firmum; sunt certe alii & graves, & plures Viri qui cum hac re minime consentientia proponunt. Vide enim, ut Celsus (c) ad nimium qui ossibus recte inter se glutinatis supervenerit, callum extenuandum ea artui exterius adhibeat quæ, si ossea duritie esset callius, opitulari nihil possent, ut lenes ex oleo, sale, & nitro, longasque frictiones, multa ex calida salsa aqua fomenta, malagma quod digerat, & adstrictiorem alligationem. Aut si hæc profuisse non

putas; Hamelium (d) leges scribentem, aquæ stercidium non modo ad id sæpenumero utile fuisse, verum etiam ubi nimius fuit ipsius usus, nonnunquam callum adeo mollivisse, ut duo quæ inter se coaluerant, ossis extrema per se iterum sejuncta sint. Si fuerint ejusmodi calli aut non ita magnæ diametri aut nimis recentes, ut bimestris ille, & parum emens in crure junioris agni, qui callus ex interrupto intra paulo acrius lixivium ebullitione reglutinatus apud eundem Hamelium (e); insigni certe, & mostrosa eminentia erant illi duo, minime, ut videtur, recentes, quos ex Rolancio Sepulchretum (f) proponit in femoribus cujusdam cadaveris, quo post automen cocto ad sceleti structuram, uterque ab invicem abscedebat callus. Præter cæteras autem digna est quæ hic memoretur, Observatio, a spectato Chirurgo cum Salzmanno (g) communicata. Militi fracturæ tibie callo tam firmo sanata fuerat, ut huic pariter ac alteri insitens, sine ullo incommodo ambularet cum forte octavo post mense acuta febre correptus in idemque in quo prius cubuerat, Nosocomium delatus, dum consuetis adversus febrim remediis curtur, animadversum est, quasi callo a febrili calore sensim absumpto, extrema ossis per se iterum sejuncta esse: quæ persistente febre, cum conglutinata non licuisset, mox, sublata febre, a natura ipsa sine magno vel medicamentorum, vel fasciarum apparatu tibia in integrum restituta est. Denique calli ipsius compages in demortuis inspecta, aliquando ejusmodi est, ut quamvis diametro multo amplior, tamen longe fragilior quam os cui accrevit, inveniatur. Neque enim ex duro osse, sed ex spongiosa, qualis inter duas cranii laminas, substantia est. Cujusmodi callum in gallinæ, & anatis ala describens, pingensque Ruyschius (h), id aliquoties in homine quoque observasse se, dicit: ita ut haud nimis fidendum sit in qui autumant, fracturarum callum semper tantæ esse firmitatis, ut ossa olim fracta, & ferruminata, citius (si denuo fracturam patientur) in loco vicino quam in dicto callo frangantur: quin etiam inde esse non dubitat, quod aliqui post ossium fracturam ferruminationem facillimo negotio, imo incedendo, in rancidivam incidant. Cæterum si plura exempla cupere observatæ callorum structuræ, & miræ interdum longitudinis; vix, credo, majori numero apud alios invenies, quam apud Erudit. Jo. Beniam. Boehmerum (i). Quem numerum, puto, augere poteris, quo ad structuram attinet, Observatione Cl. Viri Alexandri Camerarii (k) in pueri femore; quod verum ad longitudinem, exemplo proposito ab Jo. Jacobo Bæjero (l) in molitoris maxilla inferiore a mento usque ad medium trium circiter unciarum amplitudine.

30. Nunc ut ab iis quæ fractis ossibus non crur tantum, sed & aliis accidunt, ad peculiare eorum fracturas redeam: unam, sed rarum quidpiam præterea continentem, Observationem subjiciam.

31. SENEX rusticus pinguior, dum vitem putaret, ex arbore in pedes ceciderat, & crus dexterum ita fregerat, ut ossa per vulnus quod ipsa fecerant ab latere interno paulo supra pedem exstarent. His utcunque potuerunt, repositis, hominem in Urbem & Nosocomium vexerunt frigido anni tempore; erat enim medius circiter Februarius mensis A. 1736. Itaque cæli etiam injuriis accedentibus, servari non potuit, mortuusque est intra quartum a fractura diem. Etsi Anatome quam in Gymnasio tunc habebam, spectabat ad finem; tamen oblatam hujusmodi cadaveris viscera perscrutandi, ægrumque artum introspectiendæ facultatem negligere nolui. In quibus hæc præter naturæ modum animadverti. ABDOMEN post stridie mortis subtumidum, non aliam tamen ob causam, nisi quod aer, intestinis inclusus, hæc quoque subtumida faciebat, cum incisum esset atque

(x) Eph. N. C. Dec. 1. A. 1. Obs. 25. cum Scholio. (y) Memoir. de l' Acad. R. des Sc. A. 1741. Mem. 1.
 (z) c. 10. cit. S. 1. (a) Mem. 2. (b) Dissert. exhib. ossium calli generationem &c. (c) in fine c. 10. paulo ante cit.
 (d) Mem. 2. cit. (e) Ibid. (f) Sect. hac 5. Obs. 1. §. 8.
 (g) Dissert. de Artic. analog. &c. c. 2. §. 7. (h) Thef. Anat. 8. n. 49. & Tab. 3. Fig. 5. & Catalog. Rarior. Theca B. Repos. 2. n. 3.
 (i) Dissert. de Ossium Callo. (k) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 53. vers. fin.
 (l) Eph. N. C. Cent. 7. Obs. 4.

que diductum, omentum apparuit sursum totum ita tractum, ut infra transversam Coli partem, quam eriebat, non descenderet. Lien æquo major, & facile lacerabilis. Jecur pallidum, & quacunque parte phragma spectabat, arcte adeo cum hoc connatum, membranæ utrumque investientes, non duæ, sed una esse viderentur. Fellea cyllis oblonga, & pinguis, in vitellino colore exterius erat; bilem tamen ex flavo viridem, eamque fluidam, non sæculentam; & leucos, in homine non icterico, unde viginti continebat. Hi erant omnes in fundo, nec alii usquam, nisi forte minimus aliquis inter cyllis tunicas in glandula quapiam latebat, ut nigrum punctum indicabat, quod in uno, aut altero faciei interioris loco per tunicas transpiciebatur. Sed ii de quibus dicere inceperam, subrotundi omnes, modici, nigri, superficie græsa, nihil magis quam mora matura esse videbantur. Quia a me continuo in aquam coniecti, illico omnes induratum petiere, & in eo quievere. Sed ex ea mox fracti, & post aliquot dies aquæ impositi; non profecti; paulo tardius subsederunt, bullulasque emisissent: duobus autem post mensibus similiter impositi, utius in summo permanserunt. Quo tempore cum sicca aliquem flammæ admovissem; hanc ille non concepit; scintillas dumtaxat, & combustæ pennæ odorem ingratum emisit, retractusque est qualis ferme mellea fuerat. Cæterorum autem fragmenta quædam in mense in aqua maceratione nihilo molliora facta, tandem semper firmitudinem retinuerunt. Addere hæc illi poteris quæ olim de felleis calculis ad Schroëdium scripseram (*m*). Nunc autem id accipe quod prius esse, dixi; ego certe nisi in hoc corpore nunquam vidi. Venæ Cavæ Inferioris truncus ubi ex Iliarum confluxu coalescebat, non dexterum, ut semper, sed sinistrum per lumbares vertebrae tenebat latus, pergebatque ad lævam arteriæ Magnæ donec per crus anteriorem faciem statim sub Mesenterica Superiori oblique dextrorsum se inflectens, debitam sibi arteriam peteret sedem. Qua ex inflexione fiebat, ut in amvis sinistra Emulgens vena ad duos tresve digitos superius quam dextera, si Cavam in rectum extendens, in hanc influeret; ren tamen sinister non minus inferiorem sedem obtineret. Hunc ego per Aortæ arteriam venæ Cavæ transitum cum in quocunque corpore miraturus fuisset; non satis mirari poteram in hoc corpore qui inter assiduos gravesque agrestis vitæ labores consensisset. Cæterum Aorta duri aliquid habuit ad suam in Iliacas divisionem, itemque ad ostium Mesentericæ Superioris. Thorace autem aperto, si pulmones ubicunque pleura sive pectus, sive latera, sive dorsum, sive diaphragma convestiebatur, cum arcte cohærent; sani tamen sunt visi: neque in opino corde vitii quidquam adnotatum est.

32. Hanc autem fracturam inspexi; non quod imminere, eoque sene quidquam tam cito me visurum sperarem quod ad calli initium conspicuum attineret; sed ut alia potius, in hisque illud, an si fragmentum quodpiam esset ab ossibus sejunctum, id mucoso quodam involutum esset humore; sicut in Valsalvæ schenke ab eo inventum esse, legeram. Hoc quod in ipsius quadam Epistola est quod huc spectet: ubi fractura cum vulnere est, sanguinem effluere esse cavendum; sic enim & ossa, & carnes facilius junctum iri: itaque in casu sibi proposito fracti femoris, tibiæ, ideo illud citius quam hanc, conferuisse, quod illius fractura cum vulnere per quod sanguis effluerat, conjuncta erat; hujus non erat. Nec quando adnotare hæc cœpi, illam omittam quæ mihi non vulgaris Chirurgus de se narrabat. Crure fracto, tibusque recte & repositis, & locatis, id primum Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

animadvertisse, auctum sibi dolorem hora una exacta postquam crus deligaverant: quod cum a deligatione quæ arctior interea facta esset, posse repeti, negassent id explorantes Chirurgi; intellexit a stupa esse quam circumposuerant, conquassato ovi albumine imbutam, quod dum resiccaretur, fragmenta aliqua ossæ ad proximas sentientes partes apprimeret. Deinde illud alterum, a levissimo quoque, dum qui sibi aderant, ambularent, tabulati, & lectuli tremore, semper dolorem augeri, timoremque simul, ne is tremor ossium conglutinationi officeret. Denique cum perfanatus jam esset, diurnam valde sibi, alioquin tunc juveni, & recte valenti, reliquam fuisse in calcaneo, cum vellet incedere, molestiam, & difficultatem propterea quia satis cautum non fuerat, toto illo tam longo quo immotum crus servaverat, tempore, ne calcaneo niteretur: ex quo etiam illud intelliges, quare navi, attentique Chirurgi velint fracti artus calcaneum apto foramine exceptum quod circumjecta stupa, aut linteum molle, in annuli formam convolutum, relinquat, ita quiescere, ut æger calcaneo ipso non nitatur.

33. Luxari aliquando juxta pedem ambo ossa cruris, jam olim ab Hippocrate (*n*) scriptum est: eaque luxatio brevior utique artum faceret, si quando ita disjungerentur, ut atragalus ascenderet inter utrumque: quod tamen fieri non posse, nisi præter symptomata longe gravissima, pes ad externum cruris latus evidentissime traductus, appareat, satis est in Responso quodam meo demonstratum: quod si legeris apud Clariss. qui edidit, Medicum; rem, opinor, ita perspicuam esse, cognosces, ut de ea nihil hic censeas esse adjiciendum.

34. Hactenus de Inferiore artu tam multa scripsimus, ut nisi longissimi esse velimus, pauca dumtaxat de Superiore, & de Vertebrae sint attingenda. Quorum pars tamen ad Inferiorem quoque artum spectabit, ut partem eorum quæ scripta sunt, ad alia etiam ossa transferri posse, intelligis. Ex iis enim illud quoque est quod ex Columbo memoravimus (*o*), in pueris facile epiphyses ab ossibus disjungi. Quod qui non attendat, is in illis decipi interdum potest, hujusmodi disjunctiones pro fracturis accipiendo. Experimenti alioquin Chirurgus id meminisse accidisse, qui cum ambo tumere brachia puelli nobilis videret ad carpos, tangendoque, sub fluctuante humore quodam partes ibi extremas radii, & ulnæ mobiles factas esse, perciperet; mulierem quæ gestare illum solebat, accusavit, quasi puer ex ejus manibus excidisset, & brachium utrumque fregisset. Quod cum pernegaret illa constanter, Parentes utri crederent, nescii; a me petierunt, ut Chirurgum audirem, & num forte deciperetur, cognoscerem. Cum illi inter petendum narrassent, puellum paulo ante graviter ex variolis laborasse, idque confirmaret Chirurgus; vide, inquam, sodes, ne abscessus variolas consecuti, erodendo periostia, epiphyses illis cum ossibus colligantia, has forte separaverint; hoc enim cum ab aliis etiam internis causis, tum nominatim a variolis sæpenumero accidere; vidit olim Pareus, cujus hac de re locus cum in Sepulchretum quoque (*p*) relatus sit, miror, quomodo Eruditissimos cæteroquin Viros fugerit, qui de eadem re Chirurgos Pareo juniores laudaverint. Quid quæris? Sic erat, ut suspicabar, Chirurgus ingenue mox fatente, me vera admonuisse: quam ingenuitatis laudem non pauci alias, me non suspicante, sed demonstrante, consequi, cura facile possent, noluerunt. Cognito autem morbo, recte perfanatus est ille puer. Porro de discessu epiphysion a variolis ut scio quædam observata extare etiam in Programmate (*q*), quod in meas nondum pervenit manus, Præcl. Weissii; sic minus dubito, quin hoc tempore si quis forte scriberet de Variolarum reliquiis, non esset facile, ut olim in eodem argumento Vir alioquin doctissimus Georgius

(*m*) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 167. (*n*) l. de Fractur. n. 14. apud Marinell. (*o*) supra, n. 2.
 (*p*) Sect. hac 5. Obs. 1. §. 7. cum Schol. (*q*) Vid. adnot. ab Hallero ad c. 4. P. 13. Meth. Stud. Medic. Boerhaav.

Francus (r) non rarissime contingentem epiphysium disjunctionem præteriturus. Sed nemo in pluribus plures eadem tempestate epiphyses ab ossibus ob internam, alterius tamen generis, causam disjunctas vidit, quam Poupartius (f) in magno illo Scorbuticorum numero qui in Parisiense confluebat Nosocomium A. 1699. Ob eam disjunctionem fiebat, ut si ægri illi moverentur, crepitus audiretur ossium ex horum, & epiphysium collisu. Quæ Observatio una ex illis est, perpauca alioquin, quæ in Cl. Hertii *Discursu Medico de Crepitu Ossium* desiderantur; diligenter enim collegit cætera quæ de hoc affectu scripta extant, subinde interjectis Parentis quoque Observationibus: quanquam dissectionum luce caremus in causa statuenda affectionis hujus, ut in plerisque contingit. Quod si rationem attendamus; ea sæpius causa in exsiccatione quadam statuenda cum Hertio videtur, quam in humectatione, & laxitate. Nec aliter mihi visum est, cum pro Matrõna Primaria consuleres, quæ, puerperio quinto ad finem spectante, dum se ab uno in alterum latus converteret, molestum quendam ossium crepitum in genibus cæperat animadvertere, dein progrediente tempore in omnibus artus utriusque superioris juncturis sic tamen, ut molestissimus esset in genibus, quippe non levi cum dolore in crurum extensione conjunctus. Quo enim modo a laxitate deducerem quod cum dolore junctum esset? Itaque cum ea commendassem interna, externaque auxilia quæ moderate humectarent, tensionemque remitterent; insequenti anno cum iterum me consulere, nullæ amplius de isto ossium crepitu, quasi nunquam fuisset, erant querelæ; sed ut gravibus obnoxia esse hypochondriacis affectionibus ante consueverat, de his tantummodo querebatur.

35. Vertebrae frangantur facilius, an luxentur, controversia est inter Præstantissimos Viros, quam aliis Litteris (t) commemoravi. Et quod ad supremas illarum attinet, quare cum sæpius mihi rei indagandæ occasio in suspensorum corporibus olim non defuerit, non indagaverim tamen, ibidem indicatum est. Ex eo tempore occasio illa non est data. Quod ad cæteras autem vertebrae spectat, cum Valsalva, & ego post vehementissimos ictus inspiceremus, neuter luxatas, uterque fractas deprehendimus, ut ex LIV. (u) & LII. (x) Epistola cognovisti. Quod si duæ in re ejusmodi nimis paucæ tibi videntur Observationes; huc tres adde Cl. Tabarrani (y), qui ea qua pollet, solertia, & diligentia cum alia, tum hoc in primis examinavit. Is non semper vertebrae loco motas invenit, & cum invenit, non adeo fere motas vidit, ut luxatas dici posse, crederet; semper autem fractas invenit. Nec vero hic mihi propositum te, puto, nostrorum Veslingii (z), & Pujati (a) Observationes. Illum probe memini in Dalmata dorli aliquot vertebrae leviter extrorsum dimotas, in Patavino autem omnes lumborum vertebrae extrorsum notabiliter inclinatas, cum stupore partium inferiorum, vidisse. Sic etiam Præcl. Pujatum in aliis, & quod ob meritum quo eum prosequor, amorem ægrius tuli, in se ipso paulatim superiores lumbares vertebrae extrorsum prolapsas, nec sine crurum torporibus, observasse. At simul memini, utrumque subluxationes istas internis causis, ligamenta vitiantibus, tribuisse. Institutus autem à nobis sermo de luxationibus illis est quæ corpore, & ligamentis recte valentibus ab externa violentia dicuntur accidere: quas ipse equidem non nego; quanquam, ut in casu præsertim Cl. Targionii (b) quocumque modo intelligere coneris, perdifficiles habent explicatus; sed an sine fractura vertebrarum fiant, per mortuorum dissectiones esse demonstratum, haud satis scio. Historiam olim legi, quæ a Bellino esse dicebatur, Structoris qui e tabulato corruens, lumbis percussis, an allisis, continuo

pedibus sentire nihil cæpit, & vesicæ, alvique incrementa inscius egerere, atque alia pati quæ describuntur. Post quadriduum mortui tres superiores lumborum vertebrae inventæ sunt adeo luxatæ, ut transversum digitum in ventris cavo prominere ideoque Magnos vasorum truncos ita comprimerent ut oppositos eorum parietes ad mutuam usque contactum adducerent, ex quo illud inter cætera fiebat ut venæ omnes ab utroque summo pede ad luxationem usque non secus sanguine essent turgidæ, & duræ, ac si per vim fuissent infarctæ. Quis de vertebrarum luxatione hic dubitet? Sed num vis extera quæ vincere ligamenta potuit, illas non fregerat num frangendo non minus forte Spinali medulla ejusque appendici detrimenti attulerat, quam ipsa luxatio? De his vero, id est de inspectis attentis vertebrae, ipsaque medulla inter tot alia quæ describuntur, ne verbum quidem. Sic in Sepulchreti lib. IV. Sectione quidem III. (c) Observatio extat Fontani (Panaroli enim Observatio quæ in Sectione h. VI. est de Luxationibus (d), ad supremas attinet vertebrae, neque, ut alibi dixi, satis constat an fuerit sine fractura, imo, ut mox indicabitur, an fuerit vera luxatio) qua in Fontani Observatione legitur quod dem, bajulum qui ex alto in subjectam trabem supinus ceciderat, vertebrae dorli *dislocasse*, ac *dissolviss* unde quoad vixit, incurvato corpore terram facie impactaverit. Sed dorso mortui per anatomicum resecto, cu expectas ut scias, an fractæ fuissent illæ vertebrae de hoc nihil, sed quinque vertebrae conspectas integris *conglobatas*, adhærentibus viscosis materiis, *gypsum quasi calore naturali inspissante conversis*. Neque in Sepulchreto aliæ sunt præterea dissectiones quod sciam, huc attinentes: itaque jam vides, an ista sit nobis causa optandi, ut sæpius, ac diligentius res esset a Majoribus vestigata. Certe ista Fontani Observatio dare potest suspicioni locum, num illæ numve aliæ nonnunquam vertebrae, non a luxatione promineant, sed a materia quam externa, aut interna causa circa eas cogat, & induret, unde & nervi iidem orti premantur, & aditi musculi, attollend aut flectendo corpori attributi, vertebraeque ipsæ in actionibus, atque usibus lædentur nervi, a quo diutius protrahetur hominis vita, eo magis ad dabitur ad hanc, aliamve ejusmodi suspicionem quam, in re præsertim insolita, eximere debebat Panarolus cum luxatam vertebrae cervicis secundam & quidem *admodum magna luxatione*, proposuit, hominem tamen *hoc modo per quam plurimos dies vixisse*; neque enim satis fuit dicere, illud *ex mortificatione esse observatum*; sed accurate addendum erant quam in partem luxata esset vertebra, & an violentia ex illo casu, nisi fractam ipsam, aut ejus Dentem ligamenta saltem aliqua invenisset disrupta. Contra autem laudo Præstantissimum Trewium (e), qui cum in altero vertebrae lumborum primam *parum luxatam* vidisset se, scripsit, minime reticuit, *corpore ejusdem vertebrae fractura longitudinali hiulca penitus fissum* fuisse: in altero autem *vertebrae dorli penultimæ corpus ad conjunctionem cum ultima non solum a fractura cartilagine penitus avulsam, verum etiam ibidem aliquot frustra comminutum*, ab se repertum esse tradidit. Utinam alii cum vertebrae colli quinta sinistrorsum, sextam vero dextrorsum luxatam, magis inter utramque interjecto hiatus (f), aut cum ipsa colli secundam vertebrae non tam in septenni puerulo (g), quam in milite (h) *dislocatam* offenderent tempus habuissent accurate inquirendi, num, & quomodo in iis vertebrae, præsertim vero in secunda, fractum aut in ligamentis disruptum esset. Quæ cum dico neque Panaroli, neque cujusquam fidem in dubio traho; diligentiam dumtaxat, cum licet, requirere & ab

(r) Eph. N. C. Dec. 3. A. 4. Obs. 1. (f) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1699. (s) Epist. 19. n. 14. (u) n. 26.
 (x) n. 34. (y) Observ. Anat. post n. 7. (z) Epist. 25. (a) Dec. Medic. Obs. 6. n. 10. & seqq.
 (b) Semiluffaz. delle vertebre lombari nella I. Raccolta d' Osservaz. Med. (c) Obs. 28. §. 1.
 (d) Obs. 1. §. 1. (e) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 51. (f) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 40. II.
 (g) A. 1734. Hebd. 11. post n. 6. (h) A. 1740. Hebd. 52. n. 3.

ab iis qui in posterum in casu ejuscemodi forte
ident, expecto (i).

36. Quod verò dixi de impedito musculorum, ver-
bras sive extendentium, sive flectentium, aut verte-
arum ipsarum motu, commune ossibus aliis est quæ
obili junctura inter se committuntur. Nam quod
musculos attinet, videre ex nostra Observatione
bra (k) potuisti, crus, exempli gratia, inflexile
fisse propter nimiam musculorum ipsum extenden-
um, contentionem, qua flectentium actio impedi-
tur. Et contra, ex Caspari Hoffmanni (l) Obser-
atione, & monito intelliges, crus aliquando extendi
on posse, prohibentibus oppositis musculis, qui ob
ctissimas deligationes Chirurgorum incuria, in po-
ite exsiccantur denique in durum nodum. Non
mpeditis autem musculis impediri motum ipsorum
hium propterea quia cum plura esse deberent, unum
unt, exempla habes in Sepulchreti Sectione hac VI.
m) non modo in genu, sed etiam in cubito, imo
omnibus a capite ad extremos usque pedum digi-
s universi senilis corporis articulis. Quo in Sene
m vertebræ inter se non fecus ac cætera ossa, coa-
issent; tum in aliis Senibus peculiare id vertebra-
it ex Paawii (n) Observatione. Sic diu ante ip-
m, in lumborum vertebra nominatim viderat Cat-
as (o), Fallopius autem noster (p) vertebra-
cientes gibbositatem, successu temporis ita simul li-
ari, scripserat, ut una prorsus fiant vertebra, & nul-
um remaneat vestigium commissuræ. Quas Observa-
iones non tam miror Sepulchreto non esse additas,
quam mirabiliores, notioresque Ruyschii (q), qui
gibbosis non id modo, verum etiam hoc pluries
animadvertit, vertebra-
arum antrorsum curvatarum cor-
ora in unum adeo fuisse compacta, ut quædam ex
corporibus in nihilum abiisse viderentur, & non-
nquam corpora quatuor, an septem ejuscemodi ver-
brarum unum os facta, vix ut unius vertebræ cor-
s æquarent. Post quas, sciens omitto alias, præ-
rtim quas alibi (r) simul cum his Ruyschianis;
d pressius, indicavi, tum Veterum, tum Recentio-
m junctarum in unum vertebra-
Observationes, dum nostram qui sic conjunctas quinque lumborum
rtebras, in cæmeterio hujus Nosocomii repertas, &
Mediavia nostro asservatas, conspeximus. Nam ha-
nus scripta de Ossium Fracturis, Luxationibus,
isque vitiis, motui officientibus satis tibi fore, ar-
gramur. Vale.

37. HÆC scripseram, cum inter plures Disserta-
ones, quas benigne, ut solet, ad me nuper misit
ustris Vir Albertus Hallerus unam perlibenter legi
illa pertinentem quæ paulo ante attigi de verte-
arum luxatione, Tubingæ editam a Cel. Professo-
Maucharto A. 1747. In ea cum Vir Solertissimus
xationem Nuchæ examinet, primum (s) ne um-
am quidem luxationis fuisse, ait, in colli vertebra-
ius ex omnibus, quos secuit, suspendio enectis,
amvis carnifices violentissime, ac diu antrorsum
pressissent illorum capita: nec infra (t) reti-
c; quæ tu simul conferas cum iis quæ Epistola pro-
suimus XIX. (u); in duobus Juvenibus, quorum
le alterum persecuit, alterum Cl. Professor Weis-

sius, laqueo musculos fuisse laceratos in primo Ster-
nothyroidæos, nedum Sternohyoidæos, in altero hos,
& Sternomastoidæos, in eodemque Cricoidem carti-
laginem in multa diffractam esse frustula, & Asperæ
arteriæ truncum a larynge prorsus abruptum. Quod
vero ad externas cæteras violentias attinet, ut puta
ictus, lapsus, alias ejuscemodi, negat (x) ullam cer-
tam & accuratam Observationem extare luxationis
primæ vertebræ a capite, quantum ipse noverit, qui
tamen celebres Chirurgiæ, ac Observationum Chirur-
gicarum Scriptores evolverit amplius quinquaginta.
Seccessus autem secundæ vertebræ a prima, & quartæ
a quinta duo omnino producit exempla (y) digna
fane quæ legantur, ut digna quoque sunt plura quæ
ad luxationes harum vertebra-
rum pertinent, monita,
ut (z) falli qui a prima secundam vertebram luxa-
tam esse, non dubitant, cum digiti apex inter utram-
que inferi potest, quasi vero id secundum naturam
non posset, eoque magis si interjecta ligamenta vim
aliquam majoris extensionis sint passa: itemque (a)
secundam vertebram luxari antrorsum non posse, nisi
summo, & incredibili impetu validissima ejus Den-
tis ligamenta rumpantur, aut Dens ipse frangatur.
Mitto cætera, satis enim vel ex his intelligis, an ju-
re in ejusdem vertebræ luxatione, a Panarolo propo-
sita, questus sim (b), plura esse prætermissa. Cer-
te autem si ponas, a capite primam vertebram non
posse luxari; obstet illa Denti secundæ vertebræ ne-
cesse est sive osseo anteriore suo arcu, ne antrorsum,
sive firmissimo ligamento transverso, ne retrorsum fe-
ratur adeo cum impulsa secunda vertebra, ut hæc lu-
xetur, nisi aut rumpantur vincula, aut Dens ipse per-
fringatur: neque aliter fore, vides, ubi animadver-
tas, quid Denti a latere sit objectum, si forte eam
vertebram luxari velis in alterutrum latus. Sermo e-
nim erat noster de veris ejuscemodi luxationibus. Qua-
les in duobus Maucharti exemplis fuisse, vellem. quan-
quam enim inter vertebram, & vertebram potuisse, ait,
pollicem immitti; tamen in primo vel ipse diserte negat
(c), veram fuisse luxationem. Illudque etiam opto,
ut illud exemplum primum ab ipso esset, non a vi-
cino quodam Medico; sic enim ruptorum ligamento-
rum, & fracti, aut non fracti ossis facta esset men-
tio: quæ in secundo non desideratur, in quo tamen
si ipse, ut interfuit, sic dissectionem peregisset; ne-
que dubitatio fuisset ulla de ligamentis lapsus vehe-
mentia, an cultro laceratis; & vertebra-
intus extra-
que diligentissimo examine perspectis, multo certius
nunc esset, nullam ossium fuisse fracturam. Quo ma-
gis & in istis, & in vertebra-
omnibus ab ipso in pri-
mis sperandum est, ut pro data in posterum occasio-
ne controversia ista penitus dirimatur, simulque per-
ficiatur anatomica de Ligamentis doctrina, in qua
superesse quæ post Weitbrechtum accuratius tracten-
tur, cum ipse animadverti; tum Mauchartus singulari
qua pollet in dissecando peritia & diligentia reapse in
Dissertatione ostendit quæ inscribitur *Capitis Artic-
ulatio cum prima, & secunda Vertebra*. Atque hæc
subscribere Epistolæ huic volui, ne quia rarissima
sunt in Italia alterius illius quæ modo indicatam sub-
secuta est, Dissertationis exempla, quid de suprema-
rum vertebra-
rum luxatione senserit, aut viderit Vir
Præstantissimus, ignorares. Vale iterum.

E P I-

(i) Vid. infra, n. 37. (k) n. 26. (l) Comment. in Gal. de Usu Part. in fin. l. 3. (m) Obs. 3. §. 3. & Obs. 4. §. 3. & 2.
(n) Ibid. §. 1. (o) Hægog. Anat. c. 3. (p) Præfat. ad Tract. de Lux. & Fract. Ossib. (q) Obs. Anat. Chir. 67.
(r) Epist. 27. n. 32. (s) §. 5. (t) §. 16. (u) n. 8. & 12. (x) §. 9. & 11. (y) §. 11. & 12. (z) 15.
(a) §. 10. (b) supra, n. 35. (c) §. 16. in fin.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVII

Sermo est de Arthritide, aliisque Artuum
Doloribus.

Quod de Supino, aut in Latera impedito Decubitu hac Epistola non agam, perpaucas autem Observationes proferam ad Arthritidem attinentes, minus te miraturum spero, ubi Sepulchreti proximas Sectiones duas, remque ipsam consideraveris. Nam quod supini, aut in latere cubare homines non queant, a morbis fere est de quibus sæpe alias a me Litteras accepisti, non magis eos morbos, quam incommoda quibuscum conjuncti sunt, memorantes. Quam ob causam Sectio quoque VII. iis decubitus impedimentis in Sepulchreto attributa, perbrevis est, non quod historiarum desint ad id argumentum spectantes, sed quod omnes propemodum cum fuerint ante suo quæque cum morbo productæ, tribus verbis hic indicantur, designato loco quo, sicuti lubeat, sint perlegendæ, quemadmodum a me tibi Epistolæ possunt XVI. XX. XXI. XXII. XXXVIII. præ cæteris indicari.

Arthritis autem cum morbus fere sit divitum, rarissime pauperum, horum autem, non illorum, cadavera Anatomicis tradantur, aut si quando illorum quædam sint incidenda, viscera quidem, vix unquam artus examini permittantur; hinc est, ut Observationes quæ ad arthritidem proprie attineant, longe sint, quam tot aliorum morborum, in Professorum libris pauciores. Itaque & pauca in Sepulchreti VIII. Sectionem, quæ de Arthritide est, referri potuerunt: quæ Sectio propterea multo maxima ex parte constat e Scholiis: & de paucis illis quas habet, Observationibus aliquæ jam libris superioribus productæ fuerant; quin ultimam, quæ addita est, eam a Boneto ipso in ista eadem Sectione paulo ante, atque adeo proxima superiore pagina totidem verbis fuisse propositam, deprehendes, si cum Observatione XI. ejusque Scholio contuleris. Mihi vero stat nullam repetere historiam, cum plures ex Valsalva possem, & aliquam etiam ex meis. Cum quidpiam inde opus erit ad memoriam redigere; Epistolas in quibus relegas, indicabo. Hic quam paucissimas, sed quas necdum miseram, habebis.

2. MULIEREM ischiadici dolores sæpe torquebant ad juncturam femoris dexteram, quam in partem & claudicabat, & nonnihil gibbosa erat. Novissime paralysis primum, deinde apoplexia corripuit, atque interfecit ante finem Januarii A. 1741. dum in Gymnasio Rem Anatomicam tradebam: quo cadaver e Nosocomio translatum est.

VENTRE aperto, omentum se obtulit propemodum ad pubem usque protensum. Quod cum revolvere sursum vellemus, una Colon intestinum ad inferiora curvatum, & omento arcuè adhærens, revolvebamus. Scilicet sedes erat ejus intestini alia ac solet. Nam præterquam quod ut Cæcum, ita ejus initium inferius erat quam consuevit; ubi ab eo initio ferme ad jecur usque conscenderat, inde in arcus modum se deorsum in hypogastrium summum curvabat, & hinc sursum curvatura omnino simili in sinistram hypochondrium altius scandebat: toto autem hoc arcu firmiter, ut dictum est, ad omentum alligabatur.

Tuba utraque ad uterum clausa. Hujus osculum a tergo nulla prorsus corona erat cinctum. Vagina brevis. Breve quoque, & vix digituli interval- lum a clitoridis glande ad urethræ orificium. Arteriæ Magnæ truncus qui in ventre est, majorem Cœliaca Superiorem Mesentericam emittebat: albidisque intus maculis passim distinguebatur. Cætera viscera, & vasa, cum meliora interim ex aliis corporibus suppetent, & ne Caput quidem introspectendi facultatem

darent angustiarum temporis, non perlustravimus: Colli, & reliqui trunci, & Artuum musculos demonstrantes, in illo qualem Thyroidæam glandulam viderimus, ad te alias (a) scriptum est; qualem vero femoris dexteri cum acetabulo juncturam, nunc ut Epistola superiore (b) promisimus, est scribendum; si modo illud prius indicaverimus, sinum quod scapula dextera caput ossis humeri excipiebat, oram habuisse manifesto deficientem ubi latere anteriore accedere debuisset ad summum. Dexteri autem femoris caput non in globi formam retundabatur, sed depressum erat, nec lævi, albaque sed lurida cartilagine obtegitum: quin hæc in posteriore parte capituli omnino deerat, ut nudum ibi appareret, in plures subrotundas protuberantes particulas conformatum. Acetabuli intima facies erat sanguinolenta: ejus autem quod vocant supercilium intra naturalem ex cartilagine, & ligamento substantiam conditas osseas laminas habebat duas, non parvas, easque inter se vicinas.

3. Fernelius (c) quidem censebat, arthriticum humorem nunquam, aut admodum raro penetrare in articulorum cavum, sed in circumjectis dumtaxat membranis, tendinibusque subsistere, hoc præter cætera argumento usus, quod in tophacea podagra, aut chiragra humor in calculum jam concretum aperta ruptave cute, eruitur plerumque e digitorum articulis, capsulari vinculo integro atque illaeso. Verum alii postea, ut ex Sepulchreto (d) cognoscitur, aliquid plus quam Fernelius, moliri voluisse videntur, cum vel tendinum, articulis insertorum, nolum, aut obscurum sensum esse, contendunt, gypsumque illam materiam tandem ob causas alias accedentes juxta articulos quidem congeri, sed non semper cum & aliis vicinis in locis se offerat. Nos autem proposita muliere, quam ischiadici dolores adeo torquebant, nihil juxta articulum vitii, sed omne in articulum offendimus. Nec vero negamus, tartaream illam materiam juxta articulos etiam concrecere quemadmodum in Sacerdote illo statim sub cute Valsalva (e) invenit in membrana, digitorum tendinibus obvelante. Nec repugnabimus, si forte sic velint accipere verba Aretæi (f); in articulis quoque tophacea quadam coalescunt: ab initio quidem velut abscessus occupant: postquam vero magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum tibi solidi albi consistunt. Quin etiam Sanctorii nos (g) Observationes indicabimus. Ego, inquit, a quo quando vidi in quadam antiqua gonagra phlegma gypsum molle, liquidæ calci simile, defluxisse ad cutem qua perforata, ita liquidum egressum fuit: quo experimento excitatus, semel in quadam gonagra, ex gypsum pituita, utens stillicidio aquarum lanarum non ablutum, in quibus malvaviscum, malva, & nasturtium ebullierint, post longum aliquod intervallum aliquam portionem illius pituitæ gypsum sub cute existentis quidam & mollem feci, indeque illam (secta cute) vacuavi: quod curationis tentamen omittere hic non aui; quamvis me non fugeret (h) calcariam podagricorum materiam ab Recentioribus sola aqua cadavere fuisse resolutam, exemptam quidem, ut opinor, indeque spem esse conceptam, fore, ut largo cubroque haultu aquæ ostracodermatum, cui sapo additus sit, in arthriticorum ipsis juncturis resolutum quam utinam spem, justiore futuram, si quantum illius aquæ in vesicam, tantumdem in juncturam ferretur, successus comprobaret. Damus igitur illis quæ

(a) Epist. 50. n. 31. (b) Epist. 56. n. 16. (c) Patholog. l. 6. c. 18. (d) Sect. hac 8. in Schol. ad Obs. 1.
(e) Epist. 40. n. 2. (f) De sign. & caus. diurn. morb. l. 2. c. 12. (g) Comment. in I. F. I. l. Can. Avic. D. 4. c. 1. t.
(h) Vid. §. 11. Dissert. cit. Epist. 42. n. 19.

Sepulchreto indicavimus, juxta articulos quoque, que id raro, topheam congeri materiam. Imo super addimus, vel longe ab articulis, ut in maxillæ tumore vidimus (i) generosi Viri, cujus am, & patrem arthritidis male habuerat, nec ipsi omnino pepererat. Sed non propterea illud quoque obare possumus quod scribunt: cum ligamenta calcularia occludant articulorum caveas, cumque nulla has pateat via, neque vena aliqua hæc loca subeat, non posse humorem arthriticum intra hæc perferri. Nam viæ huc eadem sunt quæ mucilagini, cava articulorum lubricanti: cujus glandulas suis esse articulis præditas, non ratio solum, aut injectiones, sed tunc ipsi inermes commonstrant, rubellas illas testesque earum lacinias conspicientes. Quare ubi sanis tartareis refertus corpusculis fuerit, ut per vias arterias circa aditos articulis tendines, atque membranas, sic per istas eadem poterit simul cum mucilagine in articulorum cavis deponere. Quæ in nephros, & lapillos concretescentia, diductis sensim opus, & dissolutis vinculis frangunt articulos, ut de epidosa chiragra loquitur Persius (k), sive ut de arthriticis hisce lapidibus ait Cælius Aurelianus (l) articulos solvunt, & cutem distendunt, atque erumendo prominent, & chirurgia detrahuntur: quæ videmus præsertim in digitorum manuum articulis Patricii Veneti. Neque erit cur dubites, num revera intra ipsa articulorum cava concretescant, ubi ea leges quæ ab Hardero (m), Schneidero (n) Dobrzenskyo (o) observata in Sepulchreto recensentur.

4. Nec tamen semper necesse est, tartarea corpuscula cum mucilagine subire cava articulorum, ut arthriticæ ibi affectiones existant. Satis est, si Boerhaavium (p) audias, ipsa mucilago, si attritu continuo non attenuata, eoque non resorpta, in junctura stagnet diutius, & mora ipsa acris fiat. Sic enim vires facit vehementissimas: & sæpe tanta mala a vita genere sedentario oriuntur. Huc vero addendum sunt alia quæ nos inter causas referimus aut miris attritus, aut difficilioris resorptionis, aut utriusque, nempe frigus humidum, naturalem tonum valledens articulorum eo facilius quod cartilagineas, ligamenta ex quibus constituuntur, & tendinesque plerique operiuntur, sanguiferis vasculis neque ita multis, si cum plerisque comparentur Partibus, & certe per minutis prædita sunt, quo fit, ut magis obnoxia sint, in iisque præsertim juncturis quæ frigoris injuriis sunt maxime expositæ, ut pedibus: pressio, ut puta a strictioribus calceis, de revehentium vasculorum plura aut nimis angustiantur, aut profus obcæcantur, tantoque id facilius, quod ad duriores ex quibus articulos constare, partes apprimuntur; distantia a corde, unde difficilius in propellendos humores impulsus: acclivitas ad perpendicularum via per quam iidem sunt evadendi: ipsa dolore affectarum partium quies in qua præditi vel diutius permanent quam opus sit: lentior viscidior mucilago sive a morbidis causis, & in primis in primis, baccho, venere, sive a parentibus, quibus revehentium quoque vasculorum angustia, propellentium fibrarum imbecillitas: alia ejusmodi. Quorum ideo complura enumeravi, quia animadverti, quosdam ex Hoffmanno (q), apud quem femina hæc sunt, nulla facta ejus mentione, debentes, aliqua prætermisisse, minime omittenda, & nihil aliud quam quod Hoffmannus, explicandum sumamus, nimirum cur pedes crebrius quam partes, corripiat arthritidis, sive etiam cur, & ab initio interdum, quampiam aliam. Re enim præsertim, uti scriptum est a Cælio Aureliano (r); aliando a pedibus sumens arthriticus dolor exordium, & per varios articulos implicavit, aliquando in aliis incipit, pedes invasit. Qui autem articuli non modo in aliis sunt in frequentissimo motu, sed & similibus causis obnoxii sunt ex iis quas enumeravi, illi vix unquam, aut nunquam arthritide

corripiuntur; neque enim legisse, aut audivisse meminimus, illos unquam articulos correptos esse quorum obsoletam memoriam restituentes, nihil in iis ob pravitatem deesse ostendimus, quæ sunt in maxillis; nam & capsulari membraneo vinculo, & glandulæ mucilaginosæ lacinia, & mucilagine evidenter præditos minimos illos proposuimus (s) qui inter Cricoidem, & Arytænoïdes cartilagineas intercedunt.

Sed a morbidis causis adventitiis ii maxime afficiuntur qui plerisque sunt e cæteris quas nominavimus, causis subjecti, pedis videlicet articuli; quamobrem cum Veteres Auctores (t) arthritidem epidemicam viderunt, ut eunuchi quoque, mulieres, pueri, puellæ, itemque caprarum greges ea tentarentur; podagra illa fuit quæ promiscue per viginti annos loci incolæ invasit. Minus autem mirabile fuit, notos fuisse Brasavolo (u) illustres duos adolescentulos qui annos quindecim nati, ex ea laborare cœperunt; cum ipse pueros viderim qui, infantia vix peracta, acerbis articulorum doloribus prehensi, decumbebant; sed eorum ego & parentem, & avum, & proavum noveram arthritidi obnoxios.

5. Quam vero acris interdum fiat stagnans in juncturarum caveis mucilago, sanguinolentum propositæ fœminæ (x) acetabulum, & erosum femoris caput satis ostendunt. Ubi autem ad eum usque gradum acrimonia pervenerit, ut hæc faciat, num ullo putas interno, externove auxilio posse ischiadem persanari? Ego certe non puto, ne si ultimo quidem utaris, & in veteribus quoque morbis efficacissimo; sic enim Celsi (y) verba legenda credo; *tribus aut quatuor locis super coxam cutem candentibus ferramentis exulcerando*, nedum aliis quæ præterea Hippocrati (z) in usu erant, mitioribus ustionum generibus, qualia, & multo plura, a Cælio Aureliano (a) memorantur, inter quæ illud quoque, Hippocrati pariter usitatum, quod præter cæteris videtur Indorum moxæ respondisse apponendo videlicet fungum quendam, huncque a summa parte accendendo: cuiusmodi ustionem etsi leni penetratione moderatam Cælius agnoscat; omnes tamen aliis postponit remediis, quippe cum plurima vexatione conjunctas, & eorum usum prohibentes, cum partes ulcerata apposita tolerare non possint. Verum ustioni ad laxatas partes contrahendas, corroborandasque suus est locus, & cutis exulcerationi ad noxiæ materiæ portionem aliquam ab intimis locis arcendam, & extra corpus amandandam: itaque mitius, & tempestive adhibitam non omnino in quibusdam rejiciendam censebis, præsertim ubi non veterum modo, sed etiam non ita antiquarum quæ feliciter ejus ope absolutæ sunt, curatio veniat in mentem. Neque aliter de aliis quibusdam auxiliis existimabis. Tanta est, inquit Arantius (b) in ischiadico dolore, præsertim incipiente, enematum facultas, ut ipse nullo præter clysteres adhibito medicamento, plures graviter affectos, in pristinam sanitatem perduxerim. Et prima quidem, quæ proponit, enemata facile probabis, ab iisque laudat Cælius (c) sæpe a nobis memoratus, non adeo discrepantia, quibus pariter fota atque vaporata interiora laxamento consentiant. Sed ubi prima illa non satis fecerint, Arantius aliud præscribit, idque purgans, quod & ipse agnoscit, validum. Num irritationes veritus, omnino rejicies? Imo ubi eæ sint causæ, eaque corpora quæ ipse ponit, si non illo, at alio aliquo clystere uteris quo idem consequaris. Certe autem præter Arantii testimonium, si vetustiores, aut recentiores ipso Medicos legas; invenies multos cum eo consentientes. Sic Montagnana (d) Dolores ischiadici, inquit, sapientum omnium concordia clysteribus acutis sanantur. Riverius (e) autem ita post frequentes alios clysteres, etiam acres denique proponit, ut manifestissime cum Arantio facere, intelligas. Porro Ettmüllerus (f); ut alios præteream; non solum clysteres in primis repetitos, ait, convenire; sed hoc addit, & quidem acres necesse est sint isti.

(i) Epist. 50. n. 45. 46. (k) Sat. 5. v. 59. (l) Morb. Chron. l. 5. c. 2. (m) Sect. hac 8. post Obs. 2. (n) Obs. 3.
(o) Obs. 5. (p) Prælect. ad Inst. §. 258. (q) Medic. Rat. Tom. 4. P. 2. S. 2. c. 11. Thef. Pathol. §. 16.
(r) c. 2. paulo ante cit. (s) Advers. Anat. l. 1. n. 15. (t) Vid. apud Donat. de Medic. Hist. Mir. l. 1. c. 8. (u) Vid. ibid.
(x) n. 2. (y) De Medic. l. 4. c. 22. Vid. Epist. 6. nostram in Cels. (z) Vid. apud le Clerc Hist. de la Medic. P. 1. l. 3. c. 28.
(a) l. cit. 5. c. 1. (b) l. de Tumor. p. n. cap. 63. (c) c. 1. cit. (d) Consil. 257. (e) Prax. Medic. l. 16. c. 2.
(f) Prax. l. 2. S. 2. c. 3. art. 8.

isti. Quis aufit credere, tot experientissimis Professoribus id non respondisse quod adeo commendant? Igitur & huic remedio suus est aliquando locus. Alias autem illis clysmatibus quæ probabat Cælius, aut aliis aliud agentibus, in quibus profuisse interdum, scio quæ ex aqua parata erant in qua pernæ os incoctum fuerat, vel magis quam confecta ex elaboratis pharmacis, nedum ex rebus itidem vilibus. Crediderim autem, fuisse quædam ex iis composita quæ utilia essent nervis, Recto intestino proximis, quos pone ischium os descendentes aliqui tanquam ischiadis sedem spectabant, præsertim ex quo Coiterus (g) scripserat, spatium inter infimam Spinæ medullam, & Crassam hujus meningem per quod nervi illi traducuntur, se in arthriticis, ischiadicis, & podagricis multoties tenui sero, interim pituita viscosa referunt deprehendisse. Quam Observationem vix Arnisæi verbis, eam commemorantis, fuisse in Sepulchretum (h) relatam, minus ægre fero, quod ejusmodi humor in iis etiam reperitur, qui ex eo morbi genere non laborarunt.

6. Quod de clysteribus censui, idem quoque de exhibitis purgantibus pharmacis, & de sanguinis missione censeam, necesse est. Nam quod ad hanc attinet: ut nihil de opinione eorum dicam qui ischiadem ab irritato naturæ conatu esse, credunt, superfluum sanguinem per hæmorrhoides expellere nitentis; certe eorundem Observationibus Majores præluxerunt, in quibus Joannes Zecchius (i) qui ratione, & experientia fretus, sanguinem ex illis venis evocatum mirum in modum ischiadicis opitulanti, scripsit. Mirabiliora idem narrat de celerrimo ejusdem morbi abitu, si vena ad respondentem malleolum exteriori fecetur, confirmante haud ita dissimili Riverii (k) Observatione. Vidisse hos quæ ajunt, quis inficietur? Num tamen in exsangui, & infirmissimo homine id tentes quod in robusto, & sanguinis pleno, aut a suppressis hæmorrhoidibus ischiadico facto, bene illis successisse, credibile est?

Purgantia quoque pharmaca scio te arthriticis illis non daturum, quorum corpus exsuccum, viresque imbecilles, nervi facile in consensum trahendi, ventriculus denique is fit qui inde capere detrimentum possit. Sed non propterea illorum quodcumque a te credi omnibus, & semper nociturum, existimo. Id enim si esset; arthritidem nunquam, ne incipientem quidem, abegissent, aut arcuissent Medici plerique vetustiores, ut qui purgatione in primis usos utrumque se præstitisse, testantur. Ne singulos nominem, facit eorum assecla Demetrius Pèpagomenus, Michaelis Palæologi Archiater, qui, hoc jubente, libellum de Podagra scripsit, tanquam *incerti Auctoris*, nec seorsum a magnis voluminibus parabilem, Patavinis typis nostra memoria excusum, quando; ut de antiquiore editione fileam; Lutetiæ Parisiorum seorsum exierat A. 1558. nec sine veri Auctoris nomine, quem admodum & Audomari A. 1619. edente Joanne Bergesio, qui haud, puto, eum sibi laborem sumpsisset, ut e gallica Jamoti versione latinum faceret, si græce, & latine Lutetiæ prodiisse, eleganterque a Marco Musuro latine redditum, non ignorasset. Eum igitur libellum si vel festinanter verses; quantum in arthritide & sananda, & arcenda purgationi tribuerit Græcus Archiater, Græcos illos veteres Medicos secutus, continuo intelliges. Sed ne forte putes, in terra dumtaxat Græcia id feliciter cessisse, mihi que objicias magni nostro tempore nominis Medicum, asseverantem, catharsim omnem vel per lenientiam, nedum per validiora medicamenta, arthriticis plurimum nocere, sive præsentem mederi, sive etiam venturo paroxysmo velis occurrere, imo se, tam in se ipso, quam in aliis facto periculo, compertum habere, illam parum adeo votis respondisse, ut malum, quod debuerat averruncare, atque avertere, accerseret; ne igitur hæc mihi objicias; duos ex nostratibus præclaros, cum viverent, Medi-

cos tibi opponam, ipsos quoque arthriticos, & se ipsis purgationem expertos, Marcum Gatinariam, & Petrum Bayrum. Quorum ille (l) cum singulis per biennium mensibus semel evacuatione singulis autem hebdomadis bis *minoratione* usus esset sic curatus fui, inquit, & pro certo nunquam passum podagræ dolores. Bayrus autem (m) cum octiduum, aut decies vehementissimis laborasset cruciatibus omnium articulorum, ut solam linguam movere possent, iidemque rursus affligeretur, sumpto electuario suo caryocostino, ambulare potuit eodem die, post tridie autem jam liber erat: quod etiam postea pari felicitate expertus est. Quindenique posteaque eodem pharmaco ter quaterve singulis annis plenitudinis indicia perciperet, uti cœpisset, sunt vero plusquam viginti sex anni, inquit, quibus nunquam modo a dictis doloribus fui molestatus: idque non solum in me ipso, sed in innumeris hominibus probatum experimento: hoc autem est illud idem eluctuarium quod Capivaccius noster (n) maxime commendandum esse, dicebat, in arthritide, sicut experimento fuisse, & pissime probatum. Quæ fusius de Bayro memoravi, ne Gatinariæ, dices, purgationes feliciter cœpisse, quia tunc podagra vexari incipiebat, præterea que toto illo biennio nihil, aut parum de vino labeat: quamquam novi ego litteratum Virum, quod diu multumque, non secus ac frater, arthritide vexatus, omniaque alia expertus, in hisque annis pro vino aquæ potum, nihil tamen proficiebat, in debilis, macerque fiebat, donec ante suam parvæ cœnam quotidie una uti cœpit ex melanogolis pilulis Langelotti, unde mucosa fere, nec ita multum dejiciebat. Sic enim melius habere incipiens, domum prodiit: vidique ego postea sine scipione incedentem firmo gressu, atque expedito, pristinoque corporis habitu, paucis, bene valentem, quo tempore non nisi quinto quoque die unam ex iis pilulis summebat. Neque dubium est, quin recentissimi Medicinæ Scriptores, nisi his similia nota haberent exemplum, ipsi quoque omnem arthriticis omnibus purgationem vetarent: ipsi vero pharmaca quidem vetera, præsertim in paroxysmo, non probantiora autem vel eo instante, atque adeo incipientem, nedum ad alios prohibendos paroxysmos, commendant.

7. De diætâ quoque, ut vocant, lactea certum est etiam atque etiam esse cogitandum priusquam arthriticis imperetur; ne forte impuriori corpore aut hypochondriacis affectionibus obnoxio, aut in latido ventriculo multo plus detrimenti afferat quam utilitatis. Quin etiam utilitatem hanc latidum esse, & fugacem vel in iis qui lac bene ferunt scripserunt Medici nobilissimi, & quamprimum, cum omisso, ad sanorum victum, quantumvis lenem, mitemque redierint, arthritidem reverti, longe pejus, quam antea, vexare, aut ejus loco inter se gravissimos oriri morbos, quos mors haud multo post consequatur. Veruntamen neque omne lac, quod quacumque ratione sumptum, hæc post se relinquit incommoda, necesse est, ut puta si iis quibus conueniat, non ipsum modo, sed & cibi alii congrui quidem, nec æquo plures haud aliter ac sæpe in morbis fit, eodem tempore præbeantur. Ceterum ex Observationibus quas Daniel Puerarius, opinor Thesauro addidit Thomæ Burneti (o), una est cell. Comitæ, qui, cum ventriculus ulteriorem lactis usum non ferret, pultaceis ipse vescens, cum saccharo, & lacte paratis, & gallinaceis pullis, pane leni imbuto nutritis, paulatimque ad pristinum victum versus, levioribus tantum, & facile abigendis articulorum doloribus, non primis illis, vivebat obnoxio. Alii autem non pauci arthritici cum biennio ceter lac sumpsissent, innoxie postea vino, compositisque indulserunt. Hæc ille. Cornelius autem (p) olim memoriæ litterarum mandavit, arthriticos quosdam, cum asinino lacte poto ex toto se esse sent-

(g) Observ. Anat. (h) Sect. hac 8. Obs. 6. (i) Consult. Med. 43. (k) Cent. 2. Obs. Med. 25.
(l) Vid. apud Donat. c. 8. supra ad n. 4. cit. (m) De medend. hum. corp. malis Enchir. Dist. 19. tr. I. c. 1.
(n) Consil. Medic. a Scholz. edit. 232. (o) Thef. Med. Pract. l. I. S. 40. in fin. (p) De Medic. l. 4. c. 24.

in perpetuum hoc malum evasisse. Confirmavitque
 (q), esse inter exempla, qui asininum lac biben-
 liberati sint podagra, chiragra. Quem locum in
 notatationibus ad Ballonii Consilia (r) relatum vi-
 , non sine animadversione, quam facile, quamque
 neum ad acrimoniam seri arthritici emendandam
 medium ejusmodi a Medicis illius temporis omitte-
 ur. Iis autem qui postea Hippocraticum lactis usum
 versus hunc morbum renovarunt, cum alii aliquan-
 alia objicerent; extitit denique Senex optimus,
 trumque amicissimus Ludovicus Tessius, qui minus
 noxiam difficultatibus utendi lacte rationem exco-
 avit, saccharo, ut vocabat, lactis invento. Cujus
 infelices effectus etsi pluribus fuerint tum apud
 strates, tum apud externos Observationibus com-
 obati; Auctore tamen extincto, nescio quomo-
 ipsius inventi usus paulatim decrescere visus

3. Noli expectare, ut de hydrargyro pariter verba
 iam, quem inter cætera adversus difficile hoc ma-
 n præsidia quibus auctoribus referre possimus, ex-
 ata quidem salivatione, monstrabit Ettmüllerus (s),
 a autem ratione, alii, in quibus Cl. Pujatus (t).
 on de auxilio hoc magis, quam de diaphoreticis,
 t de amarioribus, & calefacientibus herbis sermo-
 m hoc loco instituam, tum ne longior sim, tum
 ia ut de cæteris remediis, ita de his quoque nihil
 ud dicturus essem, nisi suum posse aliquando his
 nibus esse locum; alias pro corporum conditione
 e inutilia, imo etiam, vehementiora præsertim, no-
 . Itaque memini, cum Medicus mihi quidam nar-
 et, podagricis quos lues insuper venerea corripue-
 , se hydrargyro dato, atque uberi salivatione
 mota, luem quidem abegisse, podagræ autem cau-
 nihil minuisse, cum ab ea non levius quam an-
 invadi pergerent; memini, inquam, respondisse,
 o satis est, quod non gravius. Quamquam autem
 hoc etiam morbo; ne dicam in hoc magis, pau-
 ribus lenioribusque, quo ad licet, remediis uten-
 n est, & nos uli sumus; tamen si quando peculia-
 causæ aliquæ præsidium quod alias fugeremus,
 uirant, Boerhaavio (u) credendum est, de Arthri-
 e scribenti, *maximum cuique remedium esse quod*
positum illi causæ, unde originem duxerat morbus,
sertim ubi illud cum ejus corporis cui medemur,
stitutione videtur congruere. Atque hinc est quod
 nulla aliquando auxilia, pluribus Medicis suspe-
 in hoc morbo attulerint utilitatem. Sic;
 de externis quoque medicamentis aliqua attinga-
 s; oleum e radicibus arboris cinnamomi quam uti-
 fuerit abigendis, arcendisque articulorum doloribus,
 caret ex *Transactionibus*, ut vocant, Regiæ Angl.
 ietatis (x). Sic Medicorum Scripta versantibus
 m multa, quam varia occurrunt quæ adhibita le-
 nen attulerint! Ut de pinguedine dumtaxat dicam;
 arum, erinacei, anseris, vervecis, canis laudari,
 mini. Asininam quoque ab Albertino vidi nonnun-
 am præscribi, quam a Paullino (y) memoratam,
 tamen in hunc usum, invenies. Num propterea
 od ex his aliqua nonnullis interdum profuerit, o-
 es omnibus, & semper convenire, existimabis?
 rte Albertinus in ischiadico quodam asininam ad-
 uxit, quem neque acerbissimus dolor, neque inflam-
 tio torquebat. Alias autem ad demulcendum, quo
 ejus licebat, articulorum cruciatus, haud aliis uter-
 ur, quam quibus plerique consuevimus, in singu-
 tamen eo potissimum quo quisque solebat levare,
 puta frusto bubulæ recentis carnis, bis quotidie
 tato, vel ut nusquam a me quidem lectum, sed
 noniensi Senatori ulitatum, nec sine levamine,
 nmemorem; linteolo imbuto succo, ex foliis sam-
 ci expresso, leviterque tepefacto. Flores quidem sam-
 ci, aut coliculos teneros, aut ipsa folia, sed cum
 is conjuncta, ad podagræ dolores leniendos a Græ-
 (z), Latinisque (a) Scriptoribus proponi,
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

scio, simplicem autem foliorum succum non memini;
 9. Cæterum externa hæc, itemque interna de qui-
 bus diximus, auxilia, aliaque ab Auctoribus laudata
 seu juverint aliquem ob eam causam quæ paulo ante
 indicata est, seu quod casu adhibita fuerint prope
 declinationem, quæ aliquando multo citius quam so-
 let, per se advenit, sive etiam (id quod præsertim
 de præservantibus, quæ vocant, medicamentis dictum
 puta) quæ sanitas horum usui tributa est, verius
 fuerit exactæ victus rationi, quæ diu simul servanda
 injungitur, est tribuenda (quorum utrumque Cælius
 quoque Aurelianus (b) est suspicatus, alterum autem
 vel per se solum *securitatem totius vitæ* attulisse, Cel-
 sus (c), aliique testantur) illud certum est, pleraque
 plerisque aut nihil, aut parum adjuvisse; quædam
 autem in gravissimum discrimen coniecisse, aut mor-
 tis causam attulisse. Itaque si quæ commemoravimus
 omnia cum illius fœminæ (d) morbo contuleris a quo
 commemorandi occasionem habuimus; facile intelliges,
 quam pauca levamen fortasse aliquod ferre potuissent;
 nam perfectam quidem sanitatem, exeso in parte, & de-
 formato osse, sperare non licebat; & contra, quam
 multa quanto futura detrimento procul dubio fuissent.
 In quibus & illa pones quæ necdum nominavi, sed
 modo designabam, videlicet quæ arthriticam materiam
 circa articulos aut jam depositam, aut deponi inci-
 pientem, introrsum in venas repellunt, deponendam-
 que aut tunc, aut in posterum arcent, adstringendo
 quæ ferunt ad articulos vascula, fibrasque improvide
 corroborando. Inde enim exclusa quid damni afferat,
 vel ex utilitate intelligi potest, quam sæpius præstat,
 cum admittitur. Videlis, ut auditus vitia, quæ cæteris
 auxiliis irritis, Virum generosum vexabant, adveniens
 podagra omnino tollere consueisset, qua abeunte,
 revertebantur, sicut adnotavit Reusnerus (e), utque
 Gerbezii (f) Uxor diu, atque acerbe & ventriculo,
 & pectore torqueri soleret, donec erumpens arthriti-
 extemplo liberaret. Sed quid ego ex his, aliisque, unde
 possem, Scriptoribus ejus utilitatis exempla quæro
 quam in me ipso expertus sum? Cum enim illa de
 qua alias (g) mentionem injeci, utriusque oculi in-
 flammatione, & jam propemodum chemosi conflictar-
 er, cæterisque incassum remediis usus, & sentirent
 ipse, & Amici confirmarent, non esse amplius diffe-
 rendam sanguinis missionem, animum subiit experiri
 antea quam mihi vena secaretur; neque enim unquam
 secta fuerat, ut neque ad hoc tempus quo undecimoge-
 simum annum ago, secta est; experiri, inquam, an
 pediluvium, cum lenibus pedum frictionibus jun-
 ctum, satis levaminis afferret. Quæ cum secunda
 fierent vespera, ecce dolor ad ipsam pollicis dexteræ
 cum metatarso juncturam adventare podagram, si-
 gnificat: quæ noctu leviter increscens, oculorum
 inflammationem statim minuit, & diebus insequen-
 tibus sustulit. Mitissima fuit illa arthriti, ut in
 homine qui nunquam antea, ut neque parentes,
 majoresque cæteri, morbo hujusmodi abnoxius fue-
 rat; nec postea nisi quinto post anno, sed vel multo
 levius, in sinistro genu se prodidit, ut similis qui-
 dem pediluvii effectus fuerit in podagra adducenda,
 sed longe dissimilis in ejus vehementia, atque in
 Juvene fuisse, video cujus in Commercio Litterario
 (h) historiam leges; nec mirum, cum ille; ut cæte-
 ra omittam; non tepido, ut ego, sed calidiori usus
 esset pediluvio. Verum arthriti quantum utilitatis af-
 fert, si ei pateant opportune articuli; tantum noxæ
 reliquis invehit partibus, si illi non amplius pateant.
 Quod cum liceat innumeris Observationibus compro-
 bare, quarum multas inspicere, si vis. potes in Cæsareæ
 Academiæ Voluminibus, & præsertim Dec. 3. A. 5. & 6.
 Obs. 55. indicatas; unam mihi satis erit commemorare
 ejus quem merito sæpius laudo, Hippol. Franc. Albertini
 (i) Cum enim Aurifex, podagra quotannis laborare
 solitus, petroleo, nec semel, imminente jam morbo,
 pedes inunxisset, hunc quidem arcuit; sed in

Z z

mul-

(q) Nat. Hist. 1. 28. c. 9. (r) 1. 2. Conf. 3. Annot. 4. (s) Prax. art. 8. supra ad n. 5. cit.
 (t) Dissert. de Hydrarg. n. 51. & seqq. & in fin. (u) Aphor. de cogn. & curand. morb. 1280. (x) Saggio delle Transaz. &c. Tom. 4.
 (y) 1. de Asino S. 4. c. 3. §. 12. (z) Dioscorid. de Med. Mat. c. 168. (a) Scribon. Comp. Medic. 160. Samonic. de Medic. c. 6.
 Marcell. de Medicam. c. 36. (b) c. 2. supra ad n. 3. cit. (c) c. 24. supra ad n. 8. cit. (d) supra n. 2.
 (e) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 8. (f) Earund. Cent. 8. Obs. 6. (g) Epist. 13. n. 24. (h) A. 1741. Hebd. 25. n. 1. propius fin.
 (i) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 1. in Opusc. de Cort. Peruv. haud ita procul. a fin.

ovissime sine corporis agitante exercitatione ductam, illa quæ præter naturam in ventre deprehendunt. Nam primum ventriculus adeo laxus, tunicis adeo extenuatis probe conficere alimenta non poterat. Tum deinde nec intestina poterant chylum perficere, in quæ nulla jam bilis e cysti inderet, a tempore autem longo nec bona, & pauca fluxisset, quorum illud non parvus felleus calculus, hoc autem cystis parvitas, & diuturna alvi adstrictio significant: quæ ipsa adstrictio repurgando illa ex purgatione sanguini quam adversaretur, intelligis. Denique purgatio, qua si ullus, sanguis certe ejusmodi maxime indigebat, cum per cutem potissimum, & per vesicas fiat; per cutem hic, quiescente corpore, minus proficere solet; per renes autem gravatos adeo, & ex parte callosos quis satis bene esse factam, putet? Nec me fugit, si rei causam quandam alibi (o) memoraverim, & in vesicis præsertim confirmaverim; nec me, inquam, fugit, ut sæpe renum calculi cum arthritide conjunguntur; imo ob hos quoque arthriticorum sanguinem minus expurgari, & sic arthritidis materiam augeri, neque tamen hinc inferas, velim, in iis omnibus minus posse ad articulos propelli, aut si forte in his intro cesserit, non posse ad articulos revocari. Quin memini, Senatori illi Bononiensi de quo supra (p) indicatum est, calculis quoque renum, præter arthritidem, exercito, cum forte ab hac enua, & manus intumescerent, repente autem mox dolor, & dolor sine manifesta causa pene ex toto evanescerent, & terreret omnes insequens spirandi difficultas; memini, inquam, per eadem tamen quibus hic nos frustra usi sumus, peccantem materiam Albertino fuisse ad articulos revocatam. Scilicet quæ ætas eadem, neque mæror, neque cerebri, neque Magnæ arteriæ vitia illic erant: & quanquam calculi qui subinde excernebantur, non deerant; non tamen tamen cum his de quibus loquimur, comparandi.

12. Nam primum corallii formam hi referebant. Quod attendendum a te est non tam ut mireris, quam ut eorum causam, effectumque cognoscas. Reges enim in Sepulchreto, esse deprehensos in rene calculos qui muris imaginem (q), nedum qui corallii (r) repræsentarent. Eustachius autem qui primum fere omnium coralliformis calculi Observationem proposuit, satis ejusmodi figuræ causam indicavit (s). Secundum quam Piccolhominus (t) posita muris quoque formam in calculo explicavit ab eodem descripto. Cujus historiam si ex ipso Auctore in Sepulchreto fuisse relata; lectores post quæ symptomata repertus esset, non ignorarent. Igitur ut calculorum materia in pelvi, initioque ureteris subbit; sic in eam figuram conformatur quæ corpus, sicut caput muris, aut quæ caudicem corallii refert: ut utro simul in tabulis qui in pelvim confluunt, ita ut admodum muris, & tibias, aut ramos corallii repræsentent. Obsessis autem ab ejusmodi calculo plerisque, ut omnibus quas nominavimus, urinæ viis, compressisque minimis attiguis instrumentis per quæ ipsa sanguine separatur, sane intelligis, ut ejus secretio, quæ excretio minui debeant, aut hæc etiam omnino intercipi, & nisi ab natura, aut ab arte, aut utraque feratur auxilium, incipere hydrops fieri, aut magna alia oriri noxa. Vides igitur, unde nascitur hydrops cœpisset in proposito Eminentissimo Viro, cum ars remedio prævalido lotium urgens, partim obsessas vias nonnihil expedit, partim vero, quæque potissimum, necdum obsessas præter modum dilatavit, ut urina, & tum copiose, & postea sic citius efflueret, adjuvante natura quæ materiam, non modo ramos calculis addituram, sæpius deinde, & majori copia ad articulos amandavit. Sed ut tubuli aliquot & patuli, & latiores servati sint; plures tamen inutiles omnino restabant calculorum ramis pleni peritibus, atque impeditis: & quod magis attendendum est, inutilis quoque restabat proxime ipsis circumjacentibus

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

æta renum substantia, dura cum ipsis, & callosa ab assidua compressione reddita. Quæ res efficiebat, ut ne a maxima quidem corporis concussione molestia ulla perciperetur in renibus, præsertim cum arctissima tubulorum ad ramos calculorum adhæsiō ne hi agitarentur, præstaret, ut in aliis præstitisse ex Sepulchreto (u) cognoscas, cum magni lapides, corallii similes, clavi instar impacti, & immobiles renibus inhærent. Verum tot partibus substantiæ renum callosis factis, eoque inutilibus, num horum viscerum munus detrimenti nihil cepisse, existimabimus? Erant præterea hi calculi & plures, & magni, ut reliquam non induratam renum substantiam partim prægravari, partim distrahi necesse esset. Prægravata autem, & distracta non poterat sane suo officio perfecte fungi in particulis quas alias solet, inutilibus, & noxiis a sanguine separandis. Denique erant hi calculi in renibus ejus corporis in cujus fellea cysti alter continebatur, & quod consequitur, in eo corpore quod egebat magis separatione illarum particularum, velut supra (x) indicatum est. Nec sum quidem nescius, facile posse in iisdem corporibus quæ obnoxia sunt renum calculis, felleæ quoque cystis calculos produci; imo id alia olim Epistola (y) fassus sum, qua repertos in Cardinali hoc Amplissimo commemoravi, nec mihi proclivius quidquam est quam non paucas proferre eorum Observationes qui utroque simul in loco deprehenderint. Nam præter tot alias quas invenies a me tibi alibi (z) commemoratas, & præter insignem illam quæ a Cl. Pohlio (a) indicatur, & Sepulchreto addi posset, in Sepulchreto ipso sex memini legisse, easque omnes libro III. (b): quas inter Grembsii una est, hoc etiam cum proposita hic a nobis conveniens, quod intra vesiculam nihil fellis repertum est. Sed horum nemo, quod sciam, arthritide vexabatur, & si qui vexatus etiam esset, non tot alias tamen, neque tam graves vasorum, & viscerum habebat læsiones.

13. Sunt alia etiam vitia quæ aliquando in articulis se ostendunt, velut id quod in muliere conspexi, cujus dissectio non una de causa digna est quæ hic tibi describatur.

14. ANUS, complurium liberorum parens, ante menses circiter tres apoplexia correpta fuerat. Hanc resolutio exceperat artus utriusque dexteri sic tamen, ut salva sentiendi facultate, moveri nonnihil possent. Novissime autem cum quidam accessisset quasi sopor, minorque ad loquendum promptitudo, in Nosocomium illata, ibi sensim e vita excesserat post initium Decembris A. 1746. De multis quæ pluribus diebus secundo, in ejus corpore animadverti, hæc sunt potissimum quæ huc attinent.

IN VENTRE uterus adeo brevi longitudine, ut vel exterius ab osculo ad summum fundum vix duos transversos æquaret digitos. Sed erat totus in se contractus, & conglobatus, ut parvulæ pilæ referret speciem nonnihil a fronte, & a tergo depressæ, parietibus proportionem crassioribus: quorum substantiam, cum secarem, lividam conspexi, nec sanam judicavi. Alterius tubæ majus extremum non modo impervium erat, sed cum testiculo prorsus connatum, qui, ut compar, durus, & superficie quodammodo tessellata.

In Thorace, grandes cor habuit polyposas concretiones. In Calvariæ integumentis qua tempus sinistrum operiebant, magna exterius, interiusque apparuit sugillatio; tamen nulla capitis allisio aut percussio, quantum perquirendo sciri potuit, nuper præcesserat mortem, aut hanc erat mox subsecuta. In toto cerebri hemisphærio sinistro contra ac hemiplexia indicaverat, nihil quidquam vitii offendimus. In dextero autem primum animadverti vasa quæ per Tenuem meningem feruntur, præsertim qua capitis vertici respondebant, sanguine turgidiora: per eandemque meningem transpici quasi aquam cum aereis particulis mistam; quæ revera suberat, sed adeo pauca,

Z z 2

ut

(o) Epist. 40. n. 3. & 5. (p) n. 8. in fin. (q) l. 3. S. 22. Obs. 26. §. 6.
 (r) Ibid. Obser. 21. §. 4. & seqq. & S. 25. Obs. 20. & S. 28. Obs. 26. (s) Vid. §. 4. cit. (t) l. 2. Anat. Prælect. 23.
 (u) cit. Obs. 20. & 26. (x) n. 11. (y) Epist. Anat. 1. n. 48. (z) Epist. 37. n. 43. (a) Dissert. de Prost. calcul. affect. §. 7.
 (b) S. 22. Obs. 1; S. 23. Obs. 4. §. 10; S. 24. Obs. 2. §. 12; Obs. 6. §. 4. Obs. 10. secunda §. 4; & S. 25. Obs. 9. §. 5.

ut ea meninx non facile sequeretur trahentis digitos. Deinde vero singulare, nec leve, offendi ipsius substantiæ cerebri vitium, idque circa verticem ad trium, aut quatuor digitorum spatium secundum capitis longitudinem, & ad totidem secundum latitudinem ubi quidem vitium erat latissimum; nam erat alicubi multo angustius. Incipiebat autem a suprema illa hemisphærii ora qua sinistro propius est, indeque in latitudinem se extendebat. A superficie cerebri quam tenebat, introrsum plus digito non descendebat. Tota igitur quæ designata est, sede utraque cerebri substantia colore erat sanguineo fusco obsoleto, mollitie autem non minori, quam si diu, multumque crebris gravis cultri ictibus concisa fuisset, ac subacta, ut propemodum diffunderet. Neutiquam tamen fœtebat. Reliquum autem cerebrum, nisi quod si cum cerebello, & Oblongata medulla conferres, laxius erat; nihil diligentius quærenti obtulit quod secundum naturam non esset; ut ne in ventriculis quidem effusum serum deprehenderim, etsi Pituitariam glandulam valde contractam, & subsidentem animadverti. In Genu denique sinistro, ad interiora vincula, cartilagineas, & glandulas frequentissimas, qui & superiora omnia viderant, Spectatoribus demonstranda, inciso cum mucilaginis nihil quidquam conspicerem; attentius inspectare cœpi omnia, quæ tamen sic satis erant lubrica, vidique cartilagineam rotulæ crustam qua parte externo femoris condylo respondebat, quasi attritam, & levibus parallelis sulculis haud aliter exaratum, quam si quis scalpri aciem, ab summo ad imum sæpius ducendo, appressisset; crustam autem condyli quem modo dicebam, qua eidem rotulæ parti obvertebatur, adeo extenuatam, ut lividula, ob transpectum per ipsam os, appareret. Præ his autem multo observatione digniores globuli plurimi occurrebant, quorum maximi quinque pares erant ferme omnes mediocribus uvarum acinis, reliqui, plures viginti, alii aliquanto, alii multa illis minores. Albi erant omnes, & lævi superficie, omnesque inter se disjuncti, intra articuli cavum prominebant, exigua sui parte adhærentes, imo continuati, minores quidem Capsulari ligamento circa hujus latera inferiora sic ut aliqua in oblongam seriem disponerentur, majores autem cartilagineæ crustæ, seu potius fimbriæ glandulæ alicujus mucilaginosæ, cartilagineam crustam arte operientis in recessibus quibusdam ossium ad cavum articuli pertinentium. Alii autem omnino erant ossei, alii sub cartilagineo cortice osseum nucleum continebant. Cum in altero quoque genu vellem quærere, si forte inessent, meliusque originem ostenderent suam; ægre tuli, jam cum plerisque aliis partibus fuisse humatum.

15. Cæterum unde unde extiterint; illud certum est, sive ex mucilaginosi excreverant glandulis, secretionem mucilaginis imminuendo, nocere articulo potuisse; sive aliunde erant, si hæcenus haud multum nocuerant (neque enim id scire pro certo licuit) plurimum, augescendo, fuisse nocituros. Quin si quis forte diceret, ex iis ossibus globulis minimum quempiam, genu se agitante, e sua avulsum sede, atque inter condylum, & rotulam interjectum, veriusque cartilagini ea vitia attulisse quæ indicata sunt; non is loqueretur a veri similitudine omnino abhorrentia: quanquam memini, cum insequenti anno ibidem nescio cujus hominis genu perlustrarem, crustam ejusdem condyli cartilagineam eadem illa parte qua rotulam tangit, nonnihil quasi corrosam invenisse non majori spatio quam quod unguis digiti minimi operire potuisset, exquisque aliis in ea vicinia spatiosis; tamen nec in rotula quidquam vitii, neque alibi in toto articulo appareret; nedum globuli extarent nulli. Quorum descriptionem eo minus censui præmittendam, quod istiusmodi in

genu morbi qui mentionem fecerit, neminem deor legisse (c). In alio tamen articulo sic satis similis, cum hæc recenserem, prodiit Observatio Illustris Halleri (d). Scilicet in decrepita muliere, quæ plures arteriæ, & aliquæ cordis valvulæ ossibus squamis, aut harum inchoamentis non carebant, inferioris maxillæ cum ossibus temporum articulos prospiceret, horum alterum animadvertit nudatam crustam cartilagineam, & meniscum pene dimidium crustam & perforatam. Crustam quam tritus depererat, idem tritus in globulos fere viginti mutaverat semiosseos, & in capsulæ cavea libere collectos. In altero articulo mirum hoc spectaculum non erat sed omnia secundum naturam. Plura, si plura didisset, describerem tibi, ut omnia cum mea præses Observatione conferre. Verum nec ipsi pro certo resciscere licuit, ut videtur, quid inde, quantumve incommodi cepisset fœmina. Sed neque

multos legi qui id genus memoraverint corruptionis substantiæ cerebri, quod ut ferme in paucis aliis (sic in proposita Anu deprehendi. Porro nec frequens est resolutio in eo corporis latere quod sijectum; non adversum; sit cerebri læsioni. Itaque hanc ad paucas illas addere poteris Observationes quas alibi (f) inter oppositas longe plurimas, quæ si exceptionum quarundam loco, indicavi; nisi fœsionem hic dicas aut non repentinam, aut nisi ab iis cerebri partibus fuisse remotam, nempe ventriculis, & quæ in his sunt, protuberantiis, quibus potissimum partibus repente læsis, hemiplegia solet in adverso latere observari. Quæ tamen an de Observatione illa quam a Medico Neapolitano Curtio propositam alias (g) indicavimus, factasse non ita facile est constituere. Dextero enim lateri ob apoplexiam resoluti, haud ita dissimilem ejus de qua modo loquebamur, substantiæ cerebri corruptionem, non in sinistra vidit respondere, sed in dextero hemisphærio, eoque toto, ut meningis in mucosam essent substantiam conversam, quamquam cum de Oblongatæ medullæ cruribus quæ in protuberantias illas excreverunt, nihil ajat; dum tandi locus aliquis superesse videri possit.

16. Arthritidis de qua præcipue his Litteris scriptum est, & Rheumatismi tanta in multis quidem est similitudo, ut Medici hunc ab illa sero distinxerint; quanquam non adeo sero, ut circa mediæ superioris sæculi id primum fecerint, quod ajat aliqui Ballonii (h) obliti. Rheumatismi autem nulla peculiaris in Sepulchreto mentio fit, ne eo eodem loco ubi maxime convenisset, nempe sub fine XI. Sectionis libri hujus IV. qua ea pertinet ad Dolores Externarum Partium. Nec miror tamen, cum vix meminerim in aliam rheumatici dissectionem incidisse quam in illam ex Drelincurtio auditam, & in Osteologia sua (i) ab Haversio memoratam, & in dissectione Drelincurtius invenit gelatinam concretam in superficie musculorum, duos aut tres Ducatos densitate adæquantem. Quæ Observatio ad eam addit terat Sectionis quam dixi, Sepulchreti particularis quæ & perbrevis est, & in parte constat ex productis alibi historiis, imo & in quandam desinit, una eademque pagina jam propositam (k). Ego circumstantia ad cæteras Sectionis ejusdem partes astra tractavi, ne hanc ultimam prorsus omisisse particula videar, Observationes huc adjiciam duas Medicæ nostræ, quarum prima ad Externarum Partium Dolores attinet; altera, nisi dissectio verum detexisset, eandem attinuisse videretur.

17. JUVENIS aurificis lumbum dexterum circumciaverat dolor nulli remedio cedens. Anno sic eodemo, sinistrum quoque lumbum jam cœperat deinde invadere, nec dolores in cervicibus deerant, & videbantur rheumatici; cum accessit crura move impotentia, hydrops tympanites, & mors denique circum

(c) Vid. Epist. 69. n. 13. (d) Progr. de indurat. corp. hum. partib. §. 5. (e) Epist. 5. n. 6. & Epist. 9. n. 16. 18.
(f) Epist. Anat. 13. n. 25. (g) Epist. 9. n. 19. (h) Vid. ejus librum de Rheumatismo, & Quæst. Medic. illi adjectam.
(i) Disc. 4. ubi de Rheumatismo. (k) Obs. 7. §. 11. & 7.

circa medium Aprilem A. 1753. **CADAVERIS** as tantum exteriores partes incidere permissum est quæ sedes fuerant pertinacissimi lumborum cruciatus. Itaque ab ipsis detracta cute, & Adiposa membrana, in cujus cellulis aliquid aquæ conspiciebatur, subla- que amplo illo tendine unde oritur Latissimus dor- i musculus, neutroque in latere ulla in eo tendine adnotata labe, cum ad crassum illud carneum corpus ventum est quod commune initium præbet Sacrolum- bo, & Longissimo dorfi musculis, ecce in eo cor- pore insolitus apparet color, qualem in vetustis ex- tucis arbore constructis armariis videmus, nec tamen in toto eo corpore, sed ad spatium dumtaxat quin- que circiter transversorum digitorum secundum lon- gitudinem pariter & latitudinem: idque a superficie introrsum adeo pertinebat, ut in subjectis quoque musculis Sacro, & Quadrato lumborum spectaretur. Erant autem fibræ toto eo quod indicavimus, spatio nirum in modum laxæ, & cedentes, crebrisque in- erjectis sanguineis grumulis disjunctæ. Et hæc quæ- ximus, vitia omnia eo apparebant magis, quo mu- culi erant Spinæ propiores: sed extra illud in lum- bis spatium nec color, nec quidquam aliud quod præ- ter naturam esset, in musculis est animadversum. Quin gravior odor ne ibi quidem erat, ubi illa erant vitia. Quæ in utroque lumbo omnia deprehensa sunt; sed in sinistro multo leviora.

18. Hic te duo ex me quærere posse, video, alte- rum, unde illa esset movendi crura impotentia? al- terum, unde in cervicibus dolores? Et horum qui- em causam non difficile conjicies, si mearum, quas insequentibus etiam annis confirmavi, Observationum (l) memor, Longissimos quorum initia vitata hic erant, musculos a dorso per cervices in omnibus in- quibus id quæsi, perrexisse, non ignoraveris. Impotentiam autem illam inde fortasse natam esse su- picari nihil vetat, quod vitia in Quadratis etiam lumborum musculis, eoque graviora, quo pro- us vertebrae, animadversa, pervenire demum potue- unt ad eos nervos ex quibus Crurales coalescunt, ne- um ad musculos ipsos Psoas, ut vitia illa ab exte-

rioribus ad interiora pergebant: neque enim ab inte- rioribus ad exteriora processisse, illud, etsi ventrem introspicere non licuit, indicio est, quod nullæ de renibus querelæ, nullaque horum læsionis signa me- morabantur, nec crura, incipiente, sed diu progres- so jam morbo, sunt infirmata.

19. Nunc alteram accipe Observationem, quæ con- tra, cum ad Externos Dolores videretur spectare, re- tamen vera ad interiora spectare inventa est, eoque dignior est quæ minime prætermittatur.

20. **MONACHUS** Patavinus, annos natus mini- mum septuaginta, post febrem quandam, frigore stipatam, laborare cœperat doloribus, quos a de- fluxionibus, ut vocitant, esse, credebat. Hi mu- sculis qui circa os alterum Innominatum, & paulo supra anterius sunt, & qui per subjectum femur ex- tenduntur, insidere videbantur, nunc molestiores, alias minus, ut incedere non prohiberent. Quos do- lores cum duos tresve annos pertulisset; tandem iis ingravescentibus, confectus est circa medium Quincti- lem A. 1737. apparente pridie quam obiret, ad in- guen lateris illius tumore in quo fluctuans materia percipiebatur. **ABDOMINE** illic inciso, ut unde materia illa extitisset, inquireretur; præter om- nem opinionem ingens vis puris inter peritonæum, & os Innominatum, ibi iis obiectum quos mox no- minabo, musculis, reperta est.

21. Observationem hanc tanto magis a Medicis es- se attendendam, censebis, quanto facilius possunt per speciem defluxionum imponere morbi interni, & in abscessus ejusmodi degenerare, & quanto for- tasse crebrius quam opinantur, sub ejusmodi larva iidem morbi delitescunt. Hoc certe unus Chirurgus ter vidit; nempe Cl. Benevolus (m), qui pariter a Quercio idem conspectum esse, addit: sciteque ex- plicat, cujus generis tumores musculis adfisi quos Psoas, aut quos Iliacos Internos vocamus, tum causa esse possint contractionum quæ femoribus molestæ sint, tum denique suppurati pus queant in summa femora demittere. Sed hæc apud ipsum fusius videbis. Interea Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LVIII.

Agitur de Lue Venerea.

E Pistolis hætenus ad te missis Observationes be- ne multas communicavi quæ ad Veneream at- tinent Luem. Itaque non est cur mireris, si ex aliquam superesse, dixerò, quam his Litteris de- ribam. Verum si Litteras illas inspicias quas protius indicabo; satis esse tibi factum, videbis, cum, iorum morborum occasione, qui aut ab hoc erant, at cum hoc conjungebantur, me non omisisse ejus mentionem, aut siquæ intus ab eo esse viderentur læsiones, neque has fuisse prætermittas, comperies.

2. Namque Epistola ipsa I. (a) cum de atrocibus capitis doloribus verba facerem, quid vitii esset in meningibus, cerebro, & cerebello, proposui: & quid in cerebro, & cranio, cum scriberem Epistola X. (b) de epilepsia. In Epistolis autem XLII. (c) & XLIV. (d) læsiones occurrunt aut in epiglottide tantum, aut in aliis etiam laryngis cartilaginibus, arteriaque Aspera adnotatæ: in iisdemque Episto- lis (e) (f) noxæ intimæ arteriæ Magnæ; & minus, iis positus mirandum sit Epistola XVIII. (g) dilatari ipsam in aneurysma, aut Epistolis XL. (h) XXVII. (i) & LIII. (k) aneurysma infu-

per, aut ipsam dirumpi potuisse. Purulentum pul- monem Epistola ostendit XVIII. (l) præsertim ve- ro XXII. (m) Purulentos autem, aliterve læsos re- nes, aliasve urinarias partes Epistolæ IV. (n) XLII. (o) XLIV. (p) & XLVIII. (q) Porro in utero excrescentiam Epistola exhibet XLVII. (r) eadem- que cicatricem in vagina infima prope urethram. Vi- rilis autem urethræ insolitum madorem, & ruborem Epistola XLIV. (f) eademque (t) & XLII. (u) angustam urethram quibusdam locis, atque contra- ctam: duæque hæc Epistolæ (x) (y) & IV. (z) & XL. (a) urethræ excrescentias, aut excrescentiæ reliquias. Epistolæ autem; ut LII. (b) omittam; VIII. (c) XXVII. (d) XLII. (e) & XLIV. (f) majores illos canaliculos aut omnes, aut ex parte de- letos, & denique Epistola hæc ultima aut alia ure- thræ læsionum vestigia (g), aut ipsam qua cingitur Littrii glandula, inflammata (h), aut Cowperi alteram glandulam indurata (i), aut strigosam (k), aut ductuum utriusque oscula non recte se habentia (l), aut obcæcata illorum oscula qui semen invehunt (m), aut Seminales tandem vesiculas strigosas, & exfuccas (n).

3. Nec

(l) Advers. Anat. 2. Animad. 15. in fin. (m) Due Relaz. Chir. Vid. I. (a) n. 14. (b) n. 23. (c) n. 39. 40.
 (d) n. 15. (e) n. 39. (f) n. 3. (g) n. 25. (h) n. 29. (i) n. 28. (k) n. 7. (l) n. 25.
 (m) n. 10. 11. 15. (n) n. 19. (o) n. 2. 40. (p) n. 15. 27. (q) n. 32. (r) n. 28. (s) n. 3. 5. 7.
 (t) n. 10. (u) n. 39. 40. (x) n. 7. 10. 18. (y) n. 39. (z) n. 19. (a) n. 29. (b) n. 30. (c) n. 6.
 (d) n. 28. (e) n. 39. 40. (f) n. 7. 9. 12. (g) n. 9. 14. (h) n. 15. (i) n. 3. (k) n. 12. (l) Ibid.
 (m) n. 7. (n) Ibid.

3. Nec vero horum quæ dixi, vitiorum Observationes tantummodo ad te misi; verum etiam iis præfertim duabus quas modo sæpius memorabam, Epistolis XLII. & XLIV. fufius quædam persecutus sum quæ Luem Veneream comitantur, aut subsequuntur, gonorrhœam videlicet, & urethræ quas appellant carunculas. De his enim quid alii senserint, aut viderint, & quid mihi videre contigerit in illa XLII. Epistola (o) non omisi. De gonorrhœa autem cum Epistola sit tota XLIV; quid de singulis illius sedibus, cæteris, mihi que conspectum fuerit, ordine proposui, nec quædam alia quæ ad ipsam attinerent, prætermisi. Nihil igitur eorum repetere volenti reliquum est, ut tres, aut quatuor, quæ forte supersunt, Observationes hic proferam ad Luem illam spectantes. Quarum duæ primæ sunt ex Valsalva.

4. MULIERI quæ annum exegerat quinquagesimum, dolor obortus est ad maxillam inferiorem, cum multi interdum sanguinis fluxu adeo ut candenti ferro admoto hunc compescere cogitarent, ni per se tandem desisset. Brevi post tempore dolores ad ossa vexare mulierem cœperunt: quos cum diu pertulisset; incepit, quotiescunque movebatur, queri, omnia sibi ossa frangi; & sane qui aderant, tunc crepitum ad articulos audiebant. Ad hæc illud postea accessit, ut inferiorum artuum ossa flecti cœperint, quasi essent cerea, & ad levem etiam motum dolere. MORTUÆ demum inventa sunt ossa Innominata, femoris, tibiæ, & quæ cranii fornicem efficiunt, non secus ac si ex crassiore papyro essent, flexibilia: superficie autem spongiosa erant; ad medullam vero quibusdam locis cartiosa.

5. Unde sanguis ille multus profueret, cujus initio historię sit mentio, Valsalva scribere prætermisit. Accepi autem ego ab iis qui cum ipso olim mulierem & viventem, & mortuam viderant, abcessum huic fuisse ad alterum colli latus, ut ex illo fluxisse, conjiciam. Addiderunt idem, alia quoque ossa quædam, in quibus & costæ nonnullæ, & pedum ossa flexilia in mortua fuisse, & tanquam cartilagines, cultrum admisisse: quæcunque autem ossa flectentibus, aut comprimentibus cederent, ea, dum hæc fierent, humorem quandam, diluti instar sanguinis, emisisse. Vidi postea & ego illa ossa; nam Valsalva asservaverat; oblonga quidem in arcus modum curvata, ex iis autem quæ fecerant cranii fornicem, in planum depressa, sædo omnia, etiam quia intime purgari non potuerant, colore, & odore, & contretantium manus ungentia. Sed cum a longo jam tempore asservata essent; nonnulla quæ in recentibus, atque adeo in cadavere ipso quærissem, videre non potui: quæ inter illud fuisset, quomodo eorum capita in articulis se haberent, id est minus, an magis essent mucilagine inuncta, ob crepitum illum videlicet qui ad articulos, cum hos ægra moveret, ab affidentibus exaudiebatur; multo autem magis, quomodo se haberent genitales partes in fœmina quam lue venerea infectam adeo fuisse, dicebant, ut inde vitium hoc tantum ossium extitisse, non dubitarent.

6. Vetustissima suppeterent mollium factorum humanorum ossium exempla, si quod Sachsius (p) videtur cum Petro a Castro existimare, hunc morbum Arabibus vocatum esse *Alachad* & *Alzemena*, & curatum ab *Avicenna*, constaret; ut constat ex Andrea Bellunensis, quæ cum *Avicenna* edita est, latina arabicorum nominum adaucta interpretatione (q), *alzemena*, vel *zemena esse quando æger propter mollificationem seu paralysim pedum, aut manuum impeditur a motu illorum membrorum*; ut inscriptio illa Observationis Petri a Castro de membrorum & ossium

mollificatione, membrorum quidem resolutioni, sicut ut *Avicennæ* Interpretes loquuntur, *mollificatio* (r); non ossium; convenire videatur. Satis tam antiqua exempla sunt quæ olim *Fernelius* (s), quem ipse laudat, *Ruellius* litteris mandarunt, feci etiam addita per balneas aluminosas curatione quam ex *Sachsio* (t) intelliges alios quoque effectus. Sed quænam sic emollitorum ossium structura, naturave per anatomen reperta esset, ut illis calibus, quippe restituta firmitudine, scire non cuit, sic neque ex aliis qui enumerari solent, ut patet ab *Jacobo Hollerio* (u), a *Guilielmo Fabricio Hildano* (x), a *Petro Borello* (y), a *Thoma Bartholino* (z), ab *Danièle Prottenio* (a) memoratis, id, uti sperabam, didici. Quin illa etiam mitto quæ ad peculiarem potius certi alicujus ossis labem, quam ad eam spectant quæ sit plerisque communis, in illisque pono quod ex nomine *Bartholino* in *Ephemerides* relatum est *Cæsareæ* & *C. Academiæ* (b). Itaque ad eos descendens quæ memoria nostra floruerunt, primum ex *Italis* *Gabriellio* (c) inveni, qui superioris sæculi anno, haud serius, duodenonagesimo (*Gagliardus* (d) enim anno insequenti eandem Observationem pressius describens, secum *nuperrime communicatam* esse, dixit eo igitur circiter anno *Matronæ* ossa dissecans, quorum nulla pristinam duritiem retinuerant, oblongiora autem fere omnia facta erant in omnem partem flexilia, hæc deprehendit in carnem non fibrosam quidem, sed rubicundam, conversa. Post hanc, non absimilem in fœminâ altera legi Observationem *Cottialis* (e); imo, ut ossa omnia, dentibus exceptis, quos *Gabriellius* non memoravit, ei flecti potuerant ita omnia fungosas, mollesque carnes, sanguinolentifero imbutas, referebant. Quamquam autem non a terius generis esse, video, Observationes quasdam *Chirurgi* celeberrimi *Petiti* (f), quippe quæ ossa mutata exhibent in substantiam carni similem, salvis, quod ipse adnotavit, proximis, aut interiectis cartilaginibus, sic ut ad memoriam mihi redegerint crassa illa cartilaginea ligamenta, quæ interposita vertebrarum corporibus, cum hæc alte ab aneurysmate vitata essent, ipsa quidem illæsa deprehendi (g); tamen cum *Petiti* illæ Observationes eum morbum nunquam in pluribus simul Partibus, semper autem cum tumore conjunctum proferant, a me quidem nequeunt ad eam qua de loquimur, speciem referri. Sed neque aliæ plures, ut puta quæ ex *Mauchart* (h) est in summis ossis femoris partibus amplificatis, & adeo mollibus, ut scalpelli manubrio, imo digitis cederent, & pressæ, cruentam quandam medullam emitterent ejus similem quæ in minutis ossium cellulis, aut quæ bis edita est ex *Nebelio* (i) in multo majori ejusdem ossis parte, in amplam massam albicantem, spongiosamque conversa nisi quod minimæ, & quamplurimæ lamellæ intrahanc divisæ supererant, & medullarium systema semilacerum & exinanitum, complectente omnia membrana alba, duriuscula, imo tere cartilaginea, quæ periositium credita est. Cujusmodi membranam ab *Alexandro Camerario* (k) quoque conspectam videntur, tumores cingentem, sub quibus in rhachitico puero ossium humeri, & femoris certæ partes sic absumptæ fuerant, ut in materiam abierint fluidam, minime fœtidam, albam, grumoso lacti non absimilem, quem propterea morbum *albam ossium cariem* ipse nominabat. Si *Platneri* Dissertationem habes quæ inscripta est *de Thoracibus*; videre poteris, num forte, & quatenus, huc attineant illa quæ de eadem Dissertatione in *Actis Eruditorum* (l) legi: *ossa in ætate proventioribus aliquando præter naturam ita molli, & cerea ac fragilia fieri, ut, quasi liquata,*

(o) n. 38. & seqq. (p) in Schol. ad Obs. 37. A. 1. Dec. 1. Eph. N. C. (q) ad vocem *Alachad*.
 (r) Vid. c. 2. Fern. 2. l. 3. Can. Avicen. (s) De abdit. rer. Caus. l. 2. c. 9. (t) Schol. cit.
 (u) in adj. l. 1. de Morb. Int. Raris quibusd. n. 7. (x) Cent. 1. Obs. Chir. 45. & Cent. 6. Obs. 74.
 (y) in fin. Epilog. additi ad Cent. 4. Hist. & Obs. Med. Phys. (z) Cent. 6. Hist. Anat. 40.
 (a) in Act. Med. Hafn. Vol. 3. Obs. 24. (b) Obs. 37. supra cit. (c) Eph. N. C. Dec. 3. A. 2. Obs. 3.
 (d) Anat. Obs. c. 2. Obs. 3. (e) Hist. de l'Acad. R. des Sc. A. 1700. Obs. 2. (f) Mem. de la même Acad. A. 1722.
 (g) Epist. 40. n. 26 & 29. (h) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 30. (i) Act. N. C. Tom. 1. Obs. 15. & Tom. 5. Obs. 111.
 (k) Tom. eod. 1. Obs. 53. (l) A. 1751. M. Sept. P. 2. ex ejus Dissertationum pag. 139.

a, diffuant; quod propria quidem experientia, in osse dextro innominato viri cujusdam compertum est. Denique, ut a diffluentibus ad scissilia ossa redeam, Ill. Halleri (m) Observatio extat in fibula, quæ periostio non mutato, carnea omnino, aut molli cartilagini similis, casei fere solidioris modo scissilis facta erat, tumensque, intus fœtido ulcere erosa. Quæ omnia etsi non magis quam Petiti Observationes, ob alterutram, aut ob utramque de qua supra dictum est, causam ad propositam attinent; prætermittere tamen nolui, minime dubitans, quin aliquid ex iis quæ in singulis comperta sunt partibus, aliquando possis ad ea quæ in pluribus simul, aut fere omnibus occurrent, intelligenda transferre. Nunc autem ut ad eam quam hic spectandam suscepimus, morbi speciem referamus supra memoratas Gabrielii, & Courtialis Observationes, ejus quæ ex Valsalva proposita est, in eo quoque consimiles, quod emolitionem ossium dolores toto corpore antecesserant; mirum certe est, post tantam, dum tres illæ mulieres viverent, morbi similitudinem, tantam in mortuarum ossibus dissimilitudinem esse repertam, ut cum in duabus carnem referrent, in una spongiosa quidem, & cariola facta, sed ossa tamen permanerent. Multo autem major dissimilitudo (nisi forte hanc, aliasque ejus similes malis ab nimis progressu morbo repetere) in exemplo illo occurrit quod a Boerhaavio (n) commemoratum est. Nam qui emollitis ossibus, nec sine acerbissimis doloribus, vixerat, mortuus ossa habuit *pulti simillima, qualis ex ossibus paratur in Papiniana machina*. Quæ cum ita sint; probe intelligis, siquando ejuscemodi morbi recurrant, cautum esse Medicum oportere in prædicenda ossium constitutione, cum post illos, in quatuor cavaveribus triplex, adeo inter se discrepans, constitutio deprehensa sit.

7. De his autem tribus ista quæ a Valsalva reperita est, ne ad illam quidem constitutionem referri potest, quam interdum, præsertim vero a lue Venerea, Medici animadverterunt, cariem videlicet usque adeo progressam, ut ossa nullo negotio in cadavere, ut quocumque viventis adhuc hominis motu frangerentur: cujusmodi exempla; ne longius te abducam, quæ Blawius (o), aliique ediderunt, indicando; habes in Sepulchreti hac IX. Sectione (p), & in 7. (q) hujus ipsius libri IV. In proposita enim Valsalvæ muliere ossa erant quidem in superficie spongiosa, & ad meditullium quibusdam tantum locis cariola; sed locis cæteris ad meditullium, & tota parte inter hoc, & superficiem interjecta line carie erat. Itaque non frangebantur; sed flectebantur, sicque non rixas multo maxima ex parte fibras, sed emollitas esse, ostendebant. Unde autem hæc emollitio? Nam si carnea, aut pultacea essent facta; non deessent quos sequeris, Ingeniosissimi Viri, conjicientes, in locum ossæarum particularum, quas vel in sanis deteri, atque abradi ab ossibus, creant, novas ejusdem, ut par erat, generis non fuisse susceptas, sed longe alias, nunquam in duritiem ossæam coituras. Igitur si tibi quoque lubeat conjecturis indulgere; excogitandus hic humor est, qui in ossa illatus, ipsa possit emollire. Namque extra corpus, id est cum ossa multo rigidiora sunt; non deesse qui id possit, monstravit Ruyschius (r), cum ab liquore in quo costas servaverat, acidior facta, illas adeo mollitas fuisse, scripsit, ut funiculi instar contorqueri in spiræ modum potuerint: quod postea, alias in liquore acido macerando, confirmavit; redigere enim potuit (s) in formam litterarum C, & P. In Adversariis autem II. (t) ab diuturna eadem maceratione non costas solum, sed generatim ossa humana mollia, & flexilia fieri, asseveravit: quin diserte hæc addidit: *an non & inde ratio liquet memorabilis morbi, quo affecta virgo, in Galliis, omnia habuit corporis ossa pasta ad instar mollia?* Sed quoniam in suis illis experimentis costas

memoravit infantum dumtaxat, & hic, eadem respiciens, ossa puerorum; huc illa addere ossa poteris ab Hunauldio ostensa Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi (u), quæ macerata in aceto, sic fuerant emollita: & quia ossa illa quibus ex corporibus accepta fuerint, non apparet, cum iis conjungere quæ de duobus eburneis cochlearibus eidem Academiæ a Cl. Viris Fauchyo, & Geoffroyo relata sunt (x), quorum alterum in lacte diu, & quod consequitur, in lacte acido facta, ex oblivione relictum, flexile, ut corium, inventum est, alterum autem quod parvum erat, & ab Academia ipsa visum, cornu instar flexibile, & pellucidum factum fuerat, cum remansisset longo tempore in embammate quod *mostarda* vocitatur. Hoc etiam; ut ad acetum ipsum redeam; attendas velim, cum per acetum mollita fuissent illa ossa quæ ostendit Hunauldus; macerando in aqua, pristinam duritiem reuperasse; in aceto autem, iterum amisisse: ex hisce autem omnibus, & ex eo quod supra (y) commemoratum est de balneis aluminolis quæ firmitudinem amissam viventium hominum ossibus reddiderunt, novum argumentum capias multiplicis, & variæ tum causæ, tum labis per quam ossa flexilia fiant; certe enim si carnea, aut pultacea fuissent, nulli remedio esse potuisset locus. Quod si inter omnes constaret, ossa in rhachiticis pueris cerea esse flexilitate, nec Mayowius, ut in Sepulchreto (z) etiam habes, esse *potius firmiora, quam in aliis*, contenderet; quædam hic externa remedia quæ ipsis profuisse dicuntur, commemorassem, & cum Hunauldii experimento contulisset. Verum cum ad ossium curvaturas, quæ in pueris illis sunt, explicandas apta quidem, sed non prorsus necessaria mihi videatur cerea ista mollities ossium, quæ satis est, multo minus quam in adultis, sicut illa ætas requirit, esse dura, ut a prævalente musculorum vi, ad unam aliquam ossium faciem attinentium, in eam torqueantur partem, quemadmodum alibi (a) indicatum est, ubi etiam de proposito, explicatoque a Meryo (b) adolescentulæ sceletio locutus sum; ideo neque ejus adolescentulæ curvata adeo artuum ossa, & humilem inde etiam staturam, licet similia his acciderint in illis quorum ossa carnea, aut pultacea facta esse, dixi, neque pumilionum, sive nanorum ob intorta a rhachitide ossa brevitate huc pertinere, existimavi: quanquam non cunctos qui nani sint, rhachiticos esse, scio. Posse enim brevissimo corpore quosdam nasci, & parum crescere, ossibus rectis, membrisque omnibus inter se proportionem respondentibus, si forte dubitas; vel novissimo isto exemplo convinci potes, quod in laudatæ Academiæ Historia (c) leges, hujusmodi pueri jam jam quinquennis, neque tamen pollicibus duobus & viginti longioris. Nunc priusquam ad alia transimus; ad eas de quibus supra dictum est, ossium flexilitatis, & fragilitatis causas, juvat has quoque adjicere. Dominicus Gagliardus (d) mollia, & quod consequitur, fragilia ossa iis in corporibus fieri, censuit, quibus minus dura obtigere; neque enim in omnibus eadem esse duritie, sed pro vario ossei succi coagmentationis, & consolidationis gradu, aliis magis, aliis minus esse dura: quod ex eo forsitan confirmare potuisset, quod in fœminis multo sæpius, quam in maribus, mollia fiunt: emolliri autem illud osseum, ut vocabat, gypsum, quippe *alcalicum*, ab acidis quæ in ossium vasa irruant, indeque esse, quod *rheumaticis ac arthriticis cruciatibus, præsertim gallicis*, obnoxii quoque sint ossium emollitioni. Et sic quidem prævit iis qui postea, ut paulo ante dicebamus, per acidos liquores emolliri ossa, confirmarunt. Et Rheumaticis quidem, atque Arthriticis non semel contigisse ut flexilia ossa fierent, docent Observationes, quibus & illam addes Cl. Targionii (e) in muliere, cui articularium dolorum vehementia humeros, ulnas, & radios in arcus modum contorserat. In iis autem

(m) Opusc. Pathol. Obs. 54. (n) Prælect. ad Instit. §. 401. (o) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. & 8. Obs. 151. (p) Obs. 1. §. 13. 14. (q) Obs. 1. §. 2. & Schol. ad §. 10. (r) Thef. Anat. 6. n. 13. (s) Thef. Max. n. 164. & Thef. Nov. n. 129. (t) c. 6. (u) Hist. A. 1742. Obs. de Phys. & c. 7. (x) Ibid. & Hist. A. 1743. Obs. de Phys. & c. 13. (y) n. 6. (z) 1. 2. S. 12. in fine (a) Epist. 27. n. 33. 34. (b) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1706. (c) A. 1746. Obs. Anat. 8. (d) Obs. 3. supra ad n. 6. cit. (e) Prima Raccolta d' Osservaz. Med. nella Descriz. d'un Tumore Follicul.

autem quas Gagliardus nominavit, affectionibus esse humores acidis particulis infectos; id vero cum ab omnibus probari non possit; tu ex illo tantum accipies quantum placuerit, cætera in medio relinques. Porro quod ad ossium fragilitatem spectat, hanc non semper a carie induci, Cl. Lovisius (f) ostendit. Cum enim scæminæ cadaver incidere, quæ levi nisu os humeri, mox femoris quoque fregerat; ossa non cariota, sed sicca, & fragilia, medullam itidem siccam, friabilem, a parietibus cavitarum ossæarum liberatam deprehendit. Et erat quidem ea mulier sexaginta annos nata, sed pinguiori corporis habitu, sana præterea, & vegeta, nisi quod mammæarum cancro jam ab aliquo tempore laboraverat. Nunc alteram accipe, quam promissimus, Valsalvæ historiam.

8. BONONIENSEM Virum dolores ex lue Venerea male habebant, quotidie certa periodo revertentes. Hi ad diaphysim tibiæ simul, & ad ejus malleolum, sed ad hunc præsertim, sæviebant, ubi parvus, & submollis tumor oculis, & digitis percipiebatur. Internis externisque auxiliis frustra adhibitis, Valsalva scalpello opem tulit. Nam diductis communibus integumentis, cum luteam gelatinam non multam, quæ inter illa & subiectos tendines interposita, tumorem efficiebat, dempsisset; postridie dolor ad malleolum non rediit. Attamen cum æger, si vicini tendines premerentur quibusdam quasi aciculis compungi se, diceret; intellectum est facile, sub ipsis partem aliquam gelatinæ illius latere: qua demum tota dextere, paulatimque ad os usque, salvis tendinibus, detracta, is quoque acicularum sensus evanuit. Restabat præter opinionem dolor ad tibiæ; fieri enim per consensum creditus fuerat. Itaque scalpello periostium resectum est, neque profus secundum naturam inventum; ut ejus ab osse, sano alioquin, fuerit procuranda separatio. Quo facto, nullo amplius dolore superstite, facile ad cicatricem perductis vulneribus, incolumis æger dimissus est.

9. Cum hanc mihi Valsalva narraret Observationem; neque enim scriptam reliquit; addidisse meminimus, alios quoque non dissimiles Venereos tumores simili ratione se feliciter sustulisse sic ut postea neque ipsi, neque dolores redierint. Referebat autem inter gummata, ut appellant, Venerea, minime necessarium ratus, ut omnia sub periostio orientur, aut peculiari tunica comprehendantur. Nihil similius propositæ Observationi, quam alias quoque a nobis commemorata, Fabricii ab Aquapendente (g), nisi quod non ad malleolum, sed ad carpum erat tumor, quotidie stans quibusdam horis acerbos dolores afferens, factus, sicuti scalpello deprehendit, a concreta pauca, ut tunc loquebantur, pituita vitrea, tendines internos contingente. Eiusdemmodi autem materiam designasse, credo, Nicolaum Massam, cum in eorum qui viventes morbo Venereo conflictati fuerant, cadaveribus; plura autem secuerat; scripsit, quemadmodum habes in Sepulchreto (h), loca dolorosa madentia invenisse materiâ pituitosa: quam Fracastorius (i) quoque ubi dolorum ex eadem lue noctu affligentium causam factis dissectionibus compertam proposuit, lentoris cujusdam, super tendines, musculosque conspecti, vocabulo indicavit: gummositates autem concreto phlegmate constitisse, dilerte tradidit. Nec refert quod Fabricius tumorem illum quem exsecuit, venereum esse, non dixerit; nam gummata sæpe, non semper, ab ea causa esse, agnoscebat (k). Cæterum num duo Anatomici, iidemque Chirurgi præstantissimi Fabricius, & Valsalva ipsi quoque tum forte decepti sint, tendines uterque, hic etiam periostium illis cruciata doloribus fuisse, non dubitantes, malim per te existimes, quam ipse dicere. Gummata autem sedem non semper inter periostium, & os habere; etsi non discedas ab Sepulchreti hac Sectione; facile intelliges non solum ex Rhodio (l) qui in Theatro hoc nostro tria gum-

mata candida, recluso cranio, ostendi vidit ab Antonio Molineto, quæ inhærebant Dura membranæ, verum etiam ex Guarinonio (m) scribente, se vidi Gummata dicta in cerebro concreta. Quam potissimum sedem memoro, quia hæc adscribuntur ad ejusdem Observationem in qua tria corpuscula tanquam gummata virentia in viri cerebro conspecta leguntur, quæ ex lue de qua loquimur, epilepsiæ, & convulsionibus obnoxius, denique gravissimo sopore confectus est. Quæ causa, & qui morbi cum in historia pariter legantur, alias (n) ad te perscripta; poterit utramque inter se conferre, & quod de parvo & sulcatulo illo intra cerebrum abscessu tunc in medio (o) reliquimus, iterum, si vis, perpendere, an videri velit ad gummata pertinuerit. Quod dum facies simul capitis gummata, ut plerumque solent, sub capitis integumentis initium habentia, & cranium, non mature prospiciatur, exedentia, ut historia eadem ostendit, ad memoriam rediges, quando in Sepulchreto hujusmodi Observationes hic desiderantur quibus propterea alias augendum esset, in iisque illa quam una cum cadaveris dissectione produxit Ce-Heisterus (p).

10. Propositis quæ supererant, duabus Valsalvæ Observationibus, totidem, quæ ex meis sunt reliquæ, subjiciam, ab illa incipiens, quam potissimum requirit inchoatus de carie sermo, cranium exedente. Ut enim hæc late progrediatur, nisi tempestivè occurras, vel sine cadaveris sectione & ipse conspexerit & tu intelliges.

11. VETULA decumbebat in Bononiensi Incurabili Nosocomio, cui Venerea caries tantum in sinistro osse sincipitis, & proximo frontis absumpsit, ut per foramen digitorum transversorum quo quoversus trium cerebrum pateret, liceretque perspicere, ubi arteriam ad carpum tangeres, eodem temporis puncto hanc, & cerebrum tum se se attollere tum subsidere. Quod; ne forte dubites; vidi sæpè anno illo, si recte memini, 1700; neque enim brevè tempore ibi mulier vixit; tamen erodens virus necdum penitus infractum esset, neque exulceratio quæ circum oras foraminis exterius erat, cicatricem ducebat. Ipsius autem membrana cerebri nitida, & pure conspiciebatur.

12. Non me fugit, ad longe amplius spatium, caries pergat, calvariam absumi, qui; ut alios omittam; Falloppium nostrum (q) legerim scribentem aliquando corrumpi totum sinciput, & aliquando etiam partem occipitis, & totam interdum calvariam corrumpi, & auferri: & hoc ego vidi, inquit, primò in mea matertera, quæ a marito acceperat morbum gallicum; & ego ei abstuli totam calvariam, & membrana tecta est quadam pellicula, & semper percipiebatur motus pulsantis meningis. Additque, se habere & plurima alia exempla & hic, & alibi. In Vetula autem illa non erat manifesta pellicula quæ meningem obtegeret: imo sic res apparebat quasi ubi, Dura detracta, cerebrum tenui dumtaxat opertum aspiciatur rubella, nitida, humidaque superficie. Itaque sat mirari non poteram, quomodo humor qui os exedere potuisset, membranam illam nullo modo violasset; nec mulier convulsione, paralyti, aut alio læsi cerebri, ejusve meningum indicio laboraret: quanquam antea laborasset, ignoro. Neque minus olim mirabatur Hildanus (r), absumisse læsæ medullæ Spinalis signa in eo qui hanc plane denudatam, & non nisi membrana sua coopertam habebat, cum tria vertebrarum thoracis corpora abstulisset caries. E fane mirabilia hæc sunt, quam impositos musculos, aut integumenta aliquando ab humore non offendi qui subiecta ossa extra, intusque percedit, nulla exterius sive tumore, sive colore prodente se noxa: quæ res incautos amatores miserè decipit, sub corporis pulchritudine, nusquam non leviter quidem deformata, cariem vel gravissimam latere posse, ignorantes: cujusmodi exemplum

(f) Vid. Act. Erud. A. 1751. M. Jun. P. 1. ubi de ejus Observationibus.

(h) Sect. hac IX. Obs. 1. §. 1.

(m) in Schol. ult. ad Additam.

(q) Tract. de Ulcer. c. 47.

(i) De Morb. Contag. l. 2. c. 12.

(n) Epist. 9. n. 23.

(o) n. 24.

(r) Cent. 5. Obs. Chir. 56.

(g) De Chirurg. Oper. ubi de Articulor. Ust.

(k) l. cit. ubi de Gummatis.

(l) Obs. 1. §. 9.

(p) Dissert. de Oss. Tumorib. n. 15.

plum legere est in primis apud Novesium (f), unde in Sepulchretum, probante etiam Gulielmino (t) referri posset. A carie, sed alterius, ut credibile est, generis os frontis ferme totum consumptum sine ullo exterius conspicuo indicio cum quondam proponeret Benivenius (u), fulminis exemplo usus est, quod aurum illæsis oculis, interdum liquat, aut alia ejusdemmodi facit quæ Benivenii Observationem referens, addit Marcellus Donatus (x). Alii autem malunt similitudine uti aquæ stygiæ, quæ ferrum videlicet rodit, sebum non attingit. Tu vel aliud aliquid comminiscaris oportet, vel hos sequaris. Usus enim erit non in propositis solum casibus, sed in aliis quoque. Sic Fabricius noster (y) in puero, sic Matthæus Blawius (z) in viro, sic Jo. Jacobus Scheuchzerus (a) in muliere calvariam viderunt non uno in loco ab exedente carie omnino perforatam, Dura tamen meninge illæsa, ut evidens esset, acrem illum, & corrodentem humorem, ut Fabricii verbis utamur, fuisse *contrarium naturæ ossis capitis, nequaquam ejusdem membranae subjectæ*. Quod tamen ne in cranii omni carie putes accidere, plures admonere poterunt Observationes, in his Laubii duæ, altera in muliere (b), altera in viro (c), quorum utriusque cranium magna ad spatia ita erat carie absumptum, aut perforatum, ut respondentes non meningum modo, sed & cerebri ipsius partes puri aditum darent ad Lateralem usque ventriculum, dexterum in utroque, tametsi in muliere accessit tandem subjecti lateris paralysis, quæ in viro jam diu fuerat, ut plerumque tum solet, a sinistris. De quo discrimine cum satis alibi verba fecerim; tu de discrimine altero, quod huc attinet, videbis, cur videlicet erodens cariei ichor aliorum quidem meningis vitiet, aliorum vero illæsas relinquat? num quod in his apertum extrorsum habeat exitum; in aliis non habeat? num quia in illis venerea sit violentia infectus; in his non sit? Sed cum utrilibet explicationi casus non desint qui repugnent, ut prima qui a Blawio in viro, ut secundæ qui a me in muliere propositus fuit; sane alias a certa quam ichoris, aut corporum natura, & dispositione esse repetas, necesse est. Ego ad meam alteram, qualis ea cunque est, Observationem propero.

13. LANIO annos natus ad quadraginta, Venerea infectus lue, sæpe autem ebrius, factus jam pridem noxius fuerat thoracis morbis, ob eosque alias hoc in Nosocomio decubuerat. Novissime in idem reversus, præter acutam febrem, ob quam missus sanguis fuit nec primum, nec iterum crusta carnis polyposa, tussi conflictabatur assidua, quæ tertio interve singulis horis adeo ingravescebat, ut ex contu lividus fieret: purulenta expectorabat: pulsus habebat vibratos. Hæc cum dies pertulisset circiter undecim; postremo viribus sensim intra unum diem magis, magisque decreverat, vivendi finem fecit sub Januarii finem A. 1747.

CADAVER; si quasdam ex thorace partes excipias; eo tempore perstrare non potui, quippe in aliis occupatus quæ ad tradendam publice Anatomem ex usu erant. Pulmones fracidi fuerunt, & grave olentes. Cor laevum. In una ex arteriæ Magnæ valvulis Arantii corpusculum multo majus, quam æquum esset. Sub quoque in ea facie qua valvula valvulas spectabat, membranae laminæ ex quibus illa fiebat, ad modicum tractum ita junctæ, ut qua hiabant, specillum immittere inter utramque potuerim. Ipse autem proximus arteriæ truncus albidis intus maculis passim distinctus, nec satis lævis, imo nonnihil inæqualis. Mox autem ad curvaturam in aneurysma diducitur; ut quæ in illa valvula animadverti, minus, cut alibi (d) dixi, mirarer.

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

14. Etsi ob eam quæ modo memorata est, causam non satis potui hanc Observationem perficere; prætermittere tamen nolui, ut conjungere cum aliis possis, initio hujus Epistolæ (e) indicatis, quibus non raro in lue Venerea lædi pulmones, lædi arteriam Magnam, & in aneurysma dilatari, ostendimus. Fortasse renes quoque in viro isto offendissemus vitiatos. Hæc enim quatuor, pulmo, aorta, & renes cum suis appendicibus sæpius aliquanto occurrerunt nobis labefactata in iis qui lue hac diu graviterque laboraverant; quam ex plerorumque librorum lectione facile existimes. Viscus autem illud quod doctissimi olim Viri præ cæteris læsum atque adeo luis hujus sedem esse, tradiderant, ut ex Sepulchreto (f) vides, non assentientibus tamen aliis, quod indidem (g) cognosces, jecur dico, mihi unquam in iisdem corporibus vitiatum apparuisse, in præsentia non memini. Nec tamen propterea inficias ivero, quæ rarius, aut nunquam mihi, ea sæpius aliis, & quæ sæpius mihi, ea rarius aliis occurrere potuisse; neque enim aliud hic volo, nisi quæ mihi frequentius invenire contigerit, tibi indicare, probe conscius, hanc luem, ut sub cujuscunque morbi larva interdum delitescere, ita quodcunque viscus posse vitiare. Quæ autem revera crebrius, quæ minus crebro afficiat, non facile ante statuas, quam multæ multorum Observationes in unum conferantur. Sed mirari subit, cum infecti hoc morbo tot mortui sint, totque moriantur, dissectiones quæ adhuc extant, minime eorum numero respondere. Et certe in hanc Sepulchreti Sectionem relatas videbis non ita multas. Itaque Sectio brevis est, eoque brevior, quod neque tota de Lue Venerea est, sed de Plicca etiam Polonica, & qua de illa est, magnam partem ex Scholiis constat, quorum aliquod ne suo quidem loco legitur, ut puta quod tertium apponitur ad §. I. Observationis I. in quo nihil de *tumentibus & suppuratis ossibus*; cum pertineat, quantum judico, ad §. II. tribus ab illo distantem paginis: fere omnia autem Scholia a Sylvio sunt, ac idam veneni hujus naturam adstruere conante, ex quibus omitti quædam poterant, nonnulla autem pro illis substitui, ut puta cum (h) bubones in glandulis Inguinalibus oriri, conjecit, quia *vasis spermaticis sunt viciniores*. Melius olim qui cum Brasavolo (i) *per penem*, ajebant, *pravam quandam qualitatem ad emunctoria ascendere, & ad adenosas inguinum partes, ibique bubones excitare*. Etsi enim viam non indicabant quæ in eas glandulas duceret; non eam tamen proponebant quæ non duceret. Quæ possit ducere, indicavit denique sex annis ante quam Sepulchretum cum Additamentis, in quibus id fuerat ponendum, prodiret, Gulielmus Cowperus, sicuti in Adversariis nostris (k) legisti, ubi ad mulieres quoque eandem conjecturam transtulimus: eaque in Consiliis ex illo tempore usi sumus, cum bubones propositi sunt qui præputii, & glandis erosionibus successerant, in profunda ulcera cancrofa, ut non semel vidimus, degenerantes. Nec tamen istis in Scholiis defunt quæ dissectionibus deberi videantur, velut illud (l) de venerea infectione a femineis loculis usque ad uteri cornua *assurgente, illaque corrumpente, & ulcera ibidem excitante*: quod perbelle convenit cum Vallisnerii nostri (m) Observatione in muliere, cujus ab eadem lue non modo loculi omnes, sed & dextera tuba tota erat exulcerata. His quæ a Vallisnerio in femineis, a Genselio (n) autem, a Saltzmanno (o), a Casparto (p), a Petschio (q), ab aliis in virilibus etiam visceribus, in aliisve eorum partibus qui post hunc morbum interierant, inspecta sunt, tu numerum, ut dixi, non ita magnum augere poteris Observation-

A a a

vatio-

(f) Lettre 6. (t) Reponse 6. (u) De abdit. &c. Morbor. causis c. 18. (x) Médic. Hist. Mirab. l. 5. c. 1.
 (y) De Chirurg. Oper. ubi de Gummatib. in fin. (z) Eph. N. C. Dec. 3. A. 7. Obs. 151. (a) Act. N. C. Tom. 7. Obs. 47.
 (b) Eph. cit. Cent. 8. Obs. 21. (c) Earund. Cent. 9. Obs. 14. (d) Epist. 27. n. 7. (e) n. 2. (f) Obs. 2. §. 1. 2. 3.
 (g) Ibid. §. 4. 5. & Obs. 4. (h) Schol. ult. ad §. 4. Obs. 1. (i) l. de Morbo Gall. ubi de Caus.
 (k) IV. Animad. 22. & 27. (l) ad §. 4. cit. Schol. 1. (m) Ist. della Generaz. P. 2. c. 5. n. 21.
 (n) Eph. N. C. Cent. 6. Obs. 84. (o) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 99.
 (p) Dissert. de Exost. cran. §. 8. ubi num Aortæ aneurysma? (q) Syllog. Anat. Obs. §. 87.

vationum quæ Sectione hac Sepulchreti continentur.

15. Non me præterit, librum ætate nostra exiisse, de Pudendorum Morbis, & Lue Venerea inscriptum, quo plures ad hanc spectantes etiam in cadaveribus Observationes proponuntur. Num vero æque possint hæc, ac modo indicatæ, in Sepulchretum referri, non satis scio. Neque hoc eo dico, quod Auctoris fidei, sed quod ejus oculis, & diligentia quatenus interdum fidendum sit, nesciam. Alia enim sunt quæ in aliis Scriptis se vidisse, affirmavit, quæ cæteri visum esse videre credunt, cum videre ipsi nunquam potuerint. Qualia neque in hoc Scripto defunt, ut puta cum ait, *interpositum esse uterum inter Rectum intestinum, & Vaginæ lacunas; peritonæum eminere superextensum glandulis Inguinalibus ab exteriori parte, id est inter ipsas, & cutem: lympham per lymphaticam Mesentericam derivari ad Peyerii glandulas, id est acinos Intestinales*; Asellii pancreas humano quoque inesse mesenterio; ait enim in mortuis ex lue Venerea esse *Asellianum Pancreas ad nihilum redactum*; & alia, quæ sciens prætereo, ejusdemmodi. Interea autem dum ipse ista videt quæ cæteri non vident, contra non videt, aut nescit quæ cæteri vident, & sciunt, velut ubi scribit, *nil anfractuosum in vesiculis Seminalibus contineri, cujus ratione semini mora aliqua præterire possit*, aut ubi de *Mucoso* inter cuticulam, & cutem corpore nullam, inquit, apud *Authores Anatomicos, exceptis Monspeliensibus, mentionem factam fuisse, invenio*: huic porro *cutis colores, in primis vero nigredinem Æthiopum primus tribuit Popsenus*. Sed qui Malpighium (r), aliosque ex eo hæc antea docentes legisse non videtur, multus est in pluribus producendis Scriptoribus tum Medicis, tum etiam non Medicis, ut confutatam ex multo pluribus, multoque gravioribus opinionem persuadeat, luem Veneream antiquissimum esse morbum, nec alium denique ac elephantiasim. Quæ nunquam, opinor, conatus esset, si tum Medicum Doctissimum atque Eruditissimum legere potuisset a quo penitus convulsa hæc sunt, Joannem Astrucium (f): quanquam nihilominus illud mirum est, qui non ignoraret, quanta olim, & quam immoderata, dum Cæsarum potentia vigeret, in Romanis lupanaribus esset Nationum commistio, credidisse, eandem vel eo tempore fuisse luem, sed a Medicis plures in morbos divisam, non antea pro uno morbo esse agnitam, quam eorum omnium morborum *collectio in castris ad Neapolim* animadversa est; quasi vero iis in castris major fuisset Nationum commistio, quam Romæ quondam cum unum idemque scortum (id quod ipse fatetur Martialis (t) verbis) pateret Cæcis, Germanis, Dacis, Cilicibus, Cappadocibus, Indis, Judæis, &c. Una tum Romæ deerat Natio, Americana: quacum qui commercium per se, aut per alios saltem habuissent, in castris illis non deerant; ut unde nova non morborum collectio, sed lues in Europam venerit, intelligatur. Verum non modo in his, sed & in facili alioquin annorum ab eo tempore numeratione, & meliorum Medicorum inde ad nostrum usque ævum lectione parem negligentiam animadvertas, ubi mox scriptum est, luem Veneream *jam ultra 300. annos sub tali titulo duravisse, nihilque etiam de atrocitate sua remisisse*; quando inter omnes constat, Neapolitanum illud bellum non cœpisse ante annum 1494. & ab eo quem paulo ante laudavi, Astrucio (u) tot Auctores producuntur, in iisque plures qui, ut celebres Medici fuere, ita in omnium fere sunt manibus, quorum testimonio planum fit, hunc morbum factum esse leviolem. Post hæc, & post alia quæ brevitatis gratia omitto, in hisque proximum illum aphorismum prognosticum, *Febris Lue Venereæ superveniens morbum solvit*, ipse existimes velim, num istius oculis, & diligentia tantum tribuere possimus, ut omnes ejus Observationes nihil usquam dubitantes, hæsitantesque accipiamus.

16. Cave credas, hæc a me ulla alia causa, quam veri studio, de Auctore dicta esse neque injuria

mihi, neque beneficio, dum viveret, cognito, & ceteris in libro sua quoque bona inesse, haud nego. Num querere, num in ratione illa pariter qua morbum hunc esse vincendum, docebat? Ex quo enim lue Venerea Medicis morbus innotuit, aliis aliam placuisse rationem, & quæ olim placuerat, postea iisdem in locis esse desertam, & quæ displicuerat, substitutam, siquo in alio, in hoc certe morbo, neminem credo posse ignorare; ut siquid nunc magis probe aut improbes, timendum sit, ne alii contra improbent, aut probent non modo ex posteris, verum etiam ex iis qui nunc vivunt, in tanta sententiarum mutabilitate, & diversitate. De duobus enim celeberrimis adversus hanc luem auxiliis, decocto, ut vocant lignorum, & hydrargyro quot vigent adhuc diffensiones? nec solum utrum utri sit præferendum sed cum alterutrum prætuleris, qua hoc ratio sit adhibendum. Constat autem, inter ipsa hujus morbi initia mercuriales, quas dicunt, inunctionem in usum tractas fuisse: deinde vero iis prælata lignorum decocta: postea mercurium sumendum datum nec propterea lignorum decocta ita exolevisse, ut quibusdam præsertim Civitatibus non retinerentur, imo, rejecto prorsus utroque mercurii usu, ipsa dumtaxat servata erant, donec tandem ad alterutram mercurii adhibendi rationem, ubi lues gravior decocto non cederet, in iisdem Civitatibus reditum est. Memini, cum ego adolescentulus Bononiam petiit usque adeo jam desertum utrumque mercurii usum ut annis octo quos ibi Medicinæ studio tribui, unum quidem audiverim Medicum, nedum viderim alterutra ratione utentem; mirum in ea Civitate qua olim floruisse Jacobus Berengarius Carpensis, a mercuriali inunctione clarus, quam inter primos excoluit, fortasse etiam, ut plerique censent, primus excogitavit: certe si annis aliquot erat natus ante A. 1467. quod ejus locus, a me alibi (x) productus, indicare videtur; ea erat ætate cum lues Venerea primum in Europa cognita est, ut vel inter ipsa prima initia id instituere potuerit. Quanto autem antea quam ipse Bononiam irem, mercurius & suscipit esse, & perraro ibi adhiberi cœpisset; ut veteriores quosdam ex Bononiensibus Scriptoribus præmittam; satis ostendit Claudini *Empirica Rationa* (y), ubi de hydrargyri utrolibet usu, non modo de pernicioso sæpius, ideoque hic a me ne nominandum quidem, ex eo sufficit verba fiunt. Quibus igitur præstantissimos illos Medicos vidisti, inquis, reddis utentes contra Veneream luem? Nimirum decocto sive pervulgata, idque ut plurimum, ratione cutis, sive alia quam Vallæ, nec raro, in usu fuisse, vidi. Cum enim quosdam animadvertisset nigram decocti illius vim feliciter ingurgitantes quæ Aquam Stibiata, sive Aquam Corsi vocitant; mentem sibi venisse, ajebat, eadem uti haud aliter thermalibus aquis solemus. Itaque dedisse primum duas, tresve libras, animadvertendo, an facile, per vesicam, non per intestina, aut cutem, ut a quo, redderetur. Nam si non facile, aut si per has duas exiret vias; destitisse. Sin facile, & tantum per urinæ iter prodiret; postmodum pondus, & magis, magisque in dies auxisse donec perveniret libras decem. Sic autem multum, citoque profecisset ut aliquando intra tres, haud amplius, dies vetula ulcera sanari, gummata deprimi, ut in Equite quæ mihi nominavit, conspexisset. Et certe ea medendi ratione vidi ipse persanata mulierem quæ jam biennium venerea ulcera pertulerat, magnum unum in altero genu, tria autem, an quatuor in præterito, parva quidem, sed per quæ tamen alimen- ex ore in nares gravi cum incommodo transirent, itemque generosum Virum, civem meum cui ex eadem causa hypogastrium, & femora latera erant, scædeque exulcerata. Quæ cum intra ipsa inpotationis dies contingerent; illos adesse voluisse sem, qui propter celerem magnæ thermalium quarum copia per vesicam excretionem, videretur quas-

(r) De Ext. Tañt. Organo. (f) De Morb. Vener. l. 1. c. 1. & seqq.

(t) l. 7. Epigr. 29.

(u) l. cit. l. c. 14.

(x) Epist. Anat. 6. n. 2. in fin. (y) l. 6. S. 2. tr. 1. c. 3.

quasdam commenti sunt, per quas illæ, minime
am fanguine circumeuntes, in velicam descenderent;
que enim, nisi hoc decoctum, cum fanguine cir-
cumvectum, partes omnes corporis adisset, tam
to quæ exulceratæ, aut aliter vitiatæ erant, per-
nare potuisset. Cæterum quod Valsalvæ in men-
tem venit de ejusmodi usu aquæ stibiatae, de ipso
guajaci decocto olim venerat Joanni Manardo (z),
qui inter varios hujus ligni usus, ego, inquit,
magis probo, in quo ejus decoctum, instar me-
dicatarum aquarum, imo feri a Dioscoride scripti, bi-
bitur. Ab eo enim modus bibendi aquas medicatas ve-
nit, qui in communi usu apud Italos est, heminis vi-
delicet quinis per intervalla epotis. Quæ decocti ex-
hibendi ratio a Massaria nostro (a) adeo probata
est, ut miraretur, quomodo nemo ad suum usque
tempus secutus esset tam præclarum tam illustris viri
testamentum: se vero hoc non semel usum esse, testa-
tatur, summa cum facilitate, & felicitate ita ut
græci sine multo labore, & paucis diebus id consecu-
erent quod alii vix magna molestia, & longo tem-
pore solent consequi: nec ipsi tamen, ut locum per-
gendo intelliges, quæcunque de tribus quæ paulo
ante dictæ sunt, excretiones sequerentur, quid-
quam referre videbatur. Sed; ut illuc re-
leam; ab eo quo ipse Bononiæ degebam, ad hoc
tempus, spatium videlicet annorum necdum quatuor
& quinquaginta, mercurius quoque inter præsidia an-
tivenerea illic denuo relatus est.

17. Non multo minori temporis spatio in hac Ci-
tate non tantam quidem, sed aliquam tamen, in
idem præsidii vicissitudinem animadverti. Ut
nim inter Medicos cæteroquin Peritissimos nunquam
sic aliqui defuerunt validiorum potius, quam tutio-
rum, remediorum amantes, sic postpositam quidem
mercurii decoctis, nunquam tamen prorsus deser-
m fuisse, accepi, quamlibet propemodum mercu-
rio utendi rationem. Itaque ex quo huc veni, præ-
ter sufficit quorum mentionem audivisse, non memi-
ni, plerosque alios modos in usum vocatos esse,
quo, in hisque mercurium vel deglutendum exhi-
endi, huncque aut cum iis conjunctum quæ per
vum ducerent, aut ita paratum, ut salivationem,
ut etiam ut diaphoresim moveret, vel cum pin-
nedine cuti illinendi. Verum ultimus hic modus
prior, minus rari priores tres; creberrima autem
tant decocta lignorum, ut plurimum exoticorum,
nonnunquam, ut pro pauperrimis, plantarum nostrarum,
quo in loco non est tibi reticendum, cum
allisnerius, qui id mihi testatus est, ejusmodi
omni quem diuturna Venerea lues pessime habe-
at, decoctum præscripsisset bardanæ radicem, mar-
tubii, & viridium putaminum juglandium nucum,
gentibus abortis sudoribus hominem esse persanam.
Porro sensim, paulatimque res adeo mutatas
di, ut nisi levior morbus sit, perraro decocta ad-
dorem, creberrime autem mercurius detur ad sa-
livationem faciendam, inunctionibus pene desertis,
infantibus Medicis, in his minus scire se posse
tantum hydrargyri corpus subeat, minusque pro-
perera quomodo gerere se se oporteat. Atque uti-
m præsens quoque medendi ratio nunquam hic de-
ficientia illa gravia, & interdum funesta attulisset,
quæ laudatores nescio qui inter commentitias quas-
dam positiones suas, & exaggeratas narrationes,
assimulant, essetque propterea cæteris perpetuo ante-
tenda. Sed quæ superioribus temporibus accide-
ant, & quæ nunc alibi fiunt, & hic iterum fieri
incipiunt, spectantes, novas hic quoque vicissitudi-
nes iterum non expectare non possunt. Non modo
hydrargyri deglutendi usus, sed & vis quarun-
dam illius proprietatum adversus hunc morbum non
ignota olim Patavinis Professoribus, si forte e mi-
nus doctorum memoria exciderant, certe excidere
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

rursus poterunt, ubi ratio alia & medendi, & ex-
plicandi apud plerosque invaluerit. Non puto au-
tem, esse te quæsiturum, qui Professores illi fue-
rint, cum Falloppium (b), Tomitanum (c),
Saxoniæ (d); ne alios nominem; legisse te;
sciam: quorum ultimus non uno modo exhibitum
describit mercurium, id est cum cathartici, &
sine his, ut quibusdam sputum copiosum excitaret,
huncque narrat tunc Patavii in usu fuisse Profes-
sori, & Medico Celeberrimo Albertino Bottono.
Nec dubium est, quin ii qui deinceps in hoc
Gymnasio successere, ut præcipitato illo, quo Botto-
nus, mercurio non uterentur, sublimatum hunc, quo
videntes utuntur, rite dulcificatum aut in usum tra-
herent ipsi, aut certe ex pluribus pervulgatis libris
fatis superque jam nossent, a Claris Medicis pro-
poni ad salivationem concitandam. Vim au-
tem proprietatum quarundam mercurii adversus hanc
ludem non prorsus ignorarunt duo saltem ex nostris
veteribus Professoribus Hieronymus Fracastorius; &
Benedictus Victorius; hunc enim, a Papadopolo
prætermisum, ante medium sæculum XVI. hic do-
cuisset, ostendit Tomasinus (e); illum vero, omis-
sum a Tomasino, Patavinum Professore in eunte
eodem sæculo fuisse, probat Papadopolus (f). Igi-
tur de argento vivo sic Fracastorius (g):

*Quodque est condensum, humores dissolvit, agitque
Fortius; &c.*

Victorius autem (h) sic: *sui gravitate cutim corpo-
ris penetrat, quodammodo a calore corporis actuatum:
& mox etiam, ubi corpus subit, gravitatis men-
tio fit.*

18. Præterea quæ tanquam ex aliis, de tenuissi-
mis, minimis, exiguis, ex quibus mercurius con-
stat, particulis noster memorabat Tomitanus (i),
ut observationem, consiliumque Trincavellii (k)
pariter nostri, subjiciam, simul ad morbum quo
de agitur, simul ad has Aponi Thermas attinentia.
Pro nobili Matrona consultus, quæ ad plures alios
morbos ludem hanc adjunctam habebat, postquam
alia proposuisset, & ad duo quæ præcipue utilia
esse posse videbantur, pervenisset, decoctum ligni
guajaci, & aquas thermarum, illudque adversus &
ludem, & morbos alios profuturum, respondisset; ubi
ad aquas, & multiplicem earum usum bibendo,
lavando, & excipiendo ex altiore loco stillantes
descendit, cæteros quidem affectus, & eorum cau-
sas sperare, inquit, *possumus quod sint penitus su-
peratura: quatenus autem ad veneream, vel gallicam
ludem pertinet, illi crediderim vel nihil, vel parum
admodum posse prodesse: imo, si verum fateri velim,
visus sum observasse, quod illis, qui hoc morbo deti-
nentur, potius obesse, quam prodesse solent.* En ob-
servationem, modeste propositam. Consilium sequi-
tur: *Sed ut tandem quidquid in hac re sentiam, tibi
aperiam: ego utroque auxilio uterer: & primum ligni
decoctum experirer; postea etiam vellem, Patavium ad
balneas illam duci.* Sic igitur jam tum anno 1561.
Patavini Professores observabant. Sic consulentibus
respondebant. Nec si aliqui, minus in eorum mo-
numentis versati, id forte ignorant; idcirco tene-
bras offundent Antecessorum gloriæ, quasi nulla
id, tam facili præsertim, observatione confirmas-
sent. Quin etiam ista quæ ex Guarinonii Consulta-
tionibus Sectioni huic Sepulchreti addita est Obser-
vatio non videtur ab iis discrepare quæ adnotaverat
Trincavellius. Certe autem non discrepant quæ An-
dreas Baccius (l) Scriptor de Thermis Celeberrimus
tradidit. Cum enim haud omnes in hoc morbo esse
noxias censeat (quod & ejus, & aliorum, recentium
quoque, Clarissimorum Hominum experientiæ pro-
cul omni dubitatione credendum est) Aponenses

A a a 2

noce-

(z) l. 14. Epist. Medic. 4. (a) Pract. Medic. l. 6. (b) Tract. de Morbo Gall. c. 79. (c) De Morbo Gall. l. 2. c. 15.
(d) Tract. de Lue Vener. c. 22. (e) Gymn. Patav. l. 3. c. 8. ad A. 1532. (f) Hist. Gymn. Patav. l. 3. S. 2. c. 11. n. 55.
(g) Syphil. l. 2. (h) l. de Morbo Gall. c. 7. (i) c. 15. paulo ante cit. (k) l. 2. Consil. Medic. 63.
(l) De Therm. l. 3. c. 2. in fin.

nocere, diserte affirmat; imo *idem*, inquit, ad *Aponi balnea accidisse cuidam illustri Principi novimus*, nimirum ut *immemor jam præteriti venerei contagii, vetustos sibi ex balneo consciverit dolores*. Nec fortasse a veri similitudine aliena cogitares, si ad cæteras causas ob quas ille tantus ab antiquis usque temporibus ad Euganeas Thermas ægrorum concursus decrevit, hanc quoque adderes, quod eo pluribus, non ut olim prodesse, imo etiam obesse debuerint quo magis, magisque auctus est numerus hominum, inter cæteros morbos Venereum insuper si ve apertum, si ve occultum soventium. Quod si hic morbus, ut in Europam importatus est, sic tandem aliquando, uti sperabat Fracastorius (*m*), prorsus excederet, nec Medici eo tempore deessent qui magnis, sed justis, laudibus ornari possent; vix dubito, quin Aponensium Thermarum celebritas, imminuta quidem ob alias causas, sed ob earum admirabiles facultates nunquam sublata, longe alia iterum fieret, ac sæculo hoc videmus, & diu fortasse visuri quoque sunt posterius, nisi duorum, quos nosti, Amicorum singularis in horum fontium natura perquirenda solertia, in effectibus autem accurate observandis, pervulgandisque diligentia, felicia exempla ante omnium oculos proponendo, quasi nova quadam invitatione multo maximum ægrorum numerum ad salutem hic sibi quaerendam alliciat.

19. Nunc quando me veri studium impulit, ut veteribus hujus Gymnasii Doctoribus quæ restituenta essent, ostenderem, nec illud filebo quod ad controversiam attinet, supra (*n*) indicatam, de Luis Venereæ novitate *idem* illos quod plerique doctiorum, sensisse, & Hippocrati, Galeno, Avicennæ fuisse cognitam, negasse eo graviore auctoritate, quo magis erant in eorum libris perlegendis versati, quam successorum nonnulli quibus aliter visum est, in hisque Eruditissimo alioquin Viro Carolo Patino. Hic enim, ut initio anni scholastici 1687. per *hoc paradoxum*; utor ejus verbo (*o*); proluderet, Orationem habuit, ediditque, inscriptam *Luem Veneream non esse morbum novum*. In qua tamen nihil offendisset quod rejectum satis ab se non esset, aut facile rejici ad eundem modum non posset, Cel. Astrucius: qui (*p*) nunquam illam exitisse Orationem, ideo arbitratur, quod nullam ejus mentionem in nostri Gymnasii Historia fecisset Papadopolus, ubi de Patino satis fuse locutus (*q*), Opera ejusdem singillatim recensuit. Papadopolus vero, Doctissimus Vir, & de hoc Gymnasio egregie meritus, cum pro materiæ multiplicitate, & amplitudine non satis temporis ad scribendum habuerit; non mirum est, si quædam invitatus omisit in Professorum quoque, Alumnorumque cum vita, tum lucubrationibus præsertim recensendis, *quarum se qualem qualem, ut deprehendere licuit, Catalogum nominibus singulis adjecisse*, in Præfatione admonuit. Et nos quidem, quod ad Artium Doctores in primis attinet, ut se occasio dederit, supplere aliqua ex parte ejus Scripta non omitemus, tanto autem de Patino facilius, quod inter nostros sunt libros volumina duo in quibus sua ipse Opuscula disposuit eo fere ordine quo prodire, pleraque sua manu sic emendata, & aucta, quemadmodum a typographo iterum describi volebat. Quæ igitur omisit Papadopolus, in primo

quidem volumine hæc sunt. *Quod Medico-Chirurgiceat absque artis dedecore bestiis etiam mederi*. Oratio. — *De Phœnice in numismate Imp. Antonini Caracalla expressa*. Epistola. — *Oratio de libera Civitate Vienna*: quæ duæ Filiarum nomine scriptæ sunt. — *Medicinam Præcticam non satis æstimari*. Oratio. — *Quod Medicus debeat esse ΠΟΛΥΜΑΘΗΣ*. Oratio. — *Commentarius in tres Inscriptiones græcæ Smyrna nuper allatas*. — ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΙΑΤΡΙΚΑ, de Medico. — *Theoremata Philosophico-Medica de Vita & Morte*. — *Circulationem sanguinis a Veteribus cognitam fuisse*. Oratio. — *Flores Medicinæ Theoreticæ*. — *Exercitationes Publicæ de Febribus*, videlicet non Oratio, quam indicare voluit Papadopolus, sed Prælectionum habendarum Synopsis. Ex altero autem volumine præterita hæc sunt *Theses Politicæ de Libertate, & Servitute*. — *Opinionum Medicarum de Febribus*. — *Idea Capitis humani*. Oratio. — *Oratio habita Venetiis in Academia Ludovici donæa*. — *Flores Medicinæ Præcticæ*. — *Luem Veneream non esse morbum novum*. Oratio. — *Exercitationes Publicæ de Morbis particularibus Thoracis & Abdominis*. — *Commentarius in antiquum monumentum Marcellinæ e Græcia nuper allatum*. — *In Febribus medendis inspiciendum esse lotium*. Oratio. — *Commentarius in antiquum cenotaphium Martini Artorii Medici Cæsaris Augusti*. — *Exercitationes Publicæ de Morbis Capitis*. — *Oratio de Remediis Specificis*. — *Flores Medico-Chirurgicæ*. Cur hæc duobus ultimis Scriptis non interjecerit Patinus, editionis ordo postulabat, Orationem quæ seorsum apud me extat, sic inscriptam, *Vanam esse Astrucianam Medico plane indignam*, quam A. 1690. hic habuerat, typisque descriptam vulgaverat, non magis scio, quam cur duo de quibus dixi, Opusculorum volumina neglecta adeo reliquerit, ut nisi manus venissent meas, facile excidere & perire potuissent chartulæ quas, nullo annexas glutine hic illic magno numero interjecerat, nonnulla Opusculis ipsis emendans, plurima autem prælectionibus illustrans, multumque augens. Quæ nunc chartulæ diligenter a me perlectæ, & collatæ, singulæ ad singula agglutinatæ sunt loca ad quæ pertinebant ut facile aut per me, si quando minus occupatus fuero, aut per alios ea Scripta jam possint iterum editione sic proferri, quemadmodum pererudito eorum Auctori placuerat. Hæc autem chartulæ spectant ad Commentarios quos memoravi, nonnulli in cenotaphium M. Artorii, longe plures in primis & secundam ex tribus Smyrnensibus Inscriptionibus, plurimæ autem in monumentum Marcellinæ. Ad quas ultimas accedit autographa, nec ita brevis epistola a famigerato Viro Gisberto Cupero ad Patinum missa, siquid ego judico, utroque digna. Non dubito, quin hanc quoque, ut una cum chartulis interjecerat, editurus fuisset Patinus, nisi arter Magnæ aneurysma, a quo potius quam a concreto, ut fit, intra ipsum polypo, peremptum cessasset (*r*), ejus proposito obstitisset. Quo perfecto ostendisset magis Vir Doctissimus, quanto plus antiquis numismatibus, & monumentis declarant valeret, quam in medico illo paradoxo vetustate Luis Venereæ Hippocratis quoque si Superis placet Galeni, Avicennæ, aliorumque locis confirmando Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LIX.

Verba fiunt de Morbis a Veneno inductis.

Sectio quæ in Sepulchreto succedit, X. partim ad Morbos spectat Occultos, & Chronicos, partim ad eos qui a Veneno inducuntur. Plus autem affert utilitatis in his, quam in illis hic proponendis. Illi enim aut nullis cum signis, aut cum quibusdam a suo quisque Observatore traditi sunt: si nullis cum signis; vix aliquid fructus est quod capias ex apposita dissectione: si habent signum quodpiam adjunctum, ut puta febrim, vomitum, difficilem respirationem, alia ejusmodi; sane multo utilius in eas Sectiones relati essent, in quibus singula sunt ea signa peculiariter spectata. Quod ut de quibusdam factum est, in Sectione hac indicatis, sic etiam de aliis faciendum fuerat, de quibus quidem licebat. Vides igitur, cur hac in parte Sepulchretum non sequar, imo nec sequi possim, cum hujus generis Observationes suo quamque loco in alias Epistolas conjecerim.

2. In altera autem parte quæ ad Venena attinet, libenter secuturus, perpauca a me (nam a Valsalva nulla habeo) aut a Mediavia nostro adnotata exempla tecum protinus communicabo. Ejus est hoc primum.

3. MULIER annos nata ad sexaginta, jam prænata, pastillos quosdam ex amygdalis, in superiore æstivum parte sepositos, clam domino, qui seposuerat, devoravit. Exacta vix hora, molesto quodam ventriculi sensu corripit, quasi flatibus vexaretur. Quo diutius perstante, & dein magis magisque ingravescente, plura & vomuit, & dejecit: sicque levata, assa est; serius tamen, quam oportuisset. Illi enim pastilli ad interficiendos mures parati, arsenicum admixtum habebant. Itaque intra horam ab eorum esu duodecimam virium potius lapsu, quam acrioribus coloribus, aut manifestis convulsionibus affecta, morte sua miserrima anus puerilis gulæ pœnas luit.

CADAVER publico jussu postridie inspectum, sectumque est, qui dies fuit circiter Nonas Maji A. 1727. Facies corporis posterior, ne furis quidem, & calcibus exceptis, tota erat nigra. Corpus ipsum non rigidum. Venter non tumidus: quo, & ventriculo adaptato, hujus interior facies hic illic erosa, præsertim ad antrum pylori, conspecta est, adhærente erosæ partibus, inter membrana frusta, arsenico ipso. Nec Duodenum intestinum erosionibus carebat. In Thorace nigricantes pulmones: in corde polyposæ duæ concretiones digiti forma, & longitudine; cum cæteroquin fluidis in omnibus vasis, & coccineis sanguis occurreret.

4. Ut in cæteris, sic etiam in morbis qui a veneno fiunt, neque signa, neque effecta eadem omnino in omnibus sunt expectanda. Aliæ in aliis corporibus tum fluidarum, tum firmarum partium quæ ad ventriculum præsertim attinent, constitutiones, ejusque præterea inanitas, aut plenitudo, hæcque ab unius, aut alterius generis alimentis, facere nimirum possunt, ut venena, etiam si eadem, eodemque pondere revera sint (eadem enim possunt esse nomine; sed aliter præparata) non iisdem tamen signis, effectibusque se prodant. Arsenicum, qua voce illud potissimum intelligitur quod album est, & crystallini adjuncto sæpenumero designatur, ipsum quoque, diserte confirmantibus Doctissimis Viris Meadio (a), & Boerhaavio (b), factitium est, itaque aliter ab aliis potest esse paratum, ut cum apud Meadium legas, totum aqua solvi; legere apud alios possis, non modo ejus particulas,

ut in proposita Muliere, in ventriculo fuisse animadversas, sed etiam inde fuisse agnitum arsenicum, quod sub aqua calida restitissent ejus frustula instar alborum lapillorum, ut in illa habes Wepferi historia, quæ inter Additamenta ad Sectionem hanc Sepulchreti, prima est in Observatione XIII. Exhibet ea historia puellum biennem a prægressis febribus maceratum, adultioresque puellas duas bene valentes, quorum ille vix duo cochlearia, hæc reliquum sumpserant de pulcra, arsenico infecta, vacuo ille ventriculo, hæc cibis pleno: ille non vomuit; hæc statim, & postea, arte etiam adjuncta, multum, & sæpius vomuerunt. Discrimina hæc diversus exitus est consecutus. Puellæ evaserunt. Puellus autem, cujus nullæ convulsionis inter cætera signa adnotantur, viribus magis magisque deficientibus periit, ventriculo intus exulcerato, pulmone ex atro livescente.

Proferrî ibidem videbis puerorum exempla alia, qui a devorato arsenico cum statim, aut non pluribus post horis vomuissent, & remediis adjuncti essent, convalescerunt. Inter symptomata artuum tremor in uno (c) memoratur. Qui autem arsenicale pigmentum, sandaracham, delinxerat puer (d), isque undecimætris, nec nisi post quartum diem medicamentis usus, non sine convulsionibus periisse narratur. Nec puellæ (e) quæ serius vomuit ab assumpto, ut suspicabantur, veneno erodente, convulsionibus terribilibus omittuntur, quæ mortem antecessere. Evaserunt qui citius vomuere quadriennis puer (f), & supergressa annum sororcula, cujus, non illius, convulsionibus adnotantur. Sed horum quoque venenum, erodens alioquin, ut videtur, ignotum fuit, ut etiam fœminæ (g) de qua illæ non adnotantur, quæ, si aliud non attendas, nisi cruorem ore rejecisse, videri possit a sublimato mercurio mortua, quando non solum Ardoynus (h) vomitum aliquando sanguineum inter illius indicia proposuit, sed & Wepferus proxima Observatione XIV. (i) inde vidit & vomitus, & dejectiones (quas nec Ardoynus prætermisit) cruentas in cane, quem nunquam convulsam, nec a morte rigidam artubus fuisse, diserte admonuit, inflammata autem, ut ex parte fœmina illa, intestina, & ventriculum intus, extraque habuisse, sanguinem autem neque in corde, neque ullis in vasis usquam concretum. Quæ attigi non ignarus, quantum Cl. Meadio (k), qui globulos mercurialium instar in arsenico pervidit, hoc cum sublimato mercurio in modo inferendæ necis convenire videatur. Sed ad ea quæ de arsenico ipso porro adjiciuntur in Observatione, antea memorata, XIII. redeamus. Quid a devorato arsenico canibus duobus (l) acciderit, vix præter mortem indicatur. In mortuis tamen quatenus inflammatus utriusque ventriculus, hujusque tunicæ in altero extenuatæ, intestina autem perforata, & perforata, in eodemque niger, & grumosus sanguis fuerit, non omittitur. Denique ut circulatorum pleno ciborum pinguium & oleosorum ventriculo, arsenicum impune devorent, mox tamen clam omnibus per vomitoria rejicientes; vomitum autem præter morem differre coacti, pereant, (m) non reticetur. Sed hæc omnia in Additamentis, ubi & illud: felem (n) ab arsenico pessime habentem, vomitu concitato per tabacci frustulum cum cibo intrusum, vivam mansisse. In Sectione autem ipsa est illa potissimum attendenda Observatio (o), quæ modo dicta confirmat. Scilicet cum in convivio edulium appositum esset in ultima mensa, quo in edulio pro farina ar-

seni-

(a) Expos. mechan. Venenar. Tent. 4. (b) Element. Chem. Tom. 2. P. 2. ubi de Sulph. (c) Hist. 2. (d) Hist. 8.
 (e) Hist. 9. (f) Hist. 10. (g) Hist. 11. (h) De Venen. l. 2. c. 5. (i) Hist. 2. (k) Tentam. cit. (l) Hist. 12.
 (m) Vid. etiam Schol. ad Obs. 3. (n) in eod. Schol. (o) §. 5. in Obs. 4.

fenicum mistum fuerat, ex convivis qui haecenus minimum comederant, biberantque, statim a veneno sublato sunt: qui vero jam ventriculum cibo, potuque distenderant, ii vomitu sunt curati sic tamen, ut in eorum cadaveribus, multis post annis decedentium, erosionum, quæ latæ, & profundæ nihilominus fuerant, apparuerunt notæ. Quod si quæ ex Pareo proxime (p) sequuntur, perlegas; id fortasse quod paulo ante de fœmina illa conjiciebam, non improbabis. Sunt præterea in Sepulchreto Observationes quæ ad venena attineant, aliæ; tamen contra ac sæpe alibi factum est, in Sectione hac non indicantur. Reperies in Sectionibus VII. & VIII. libri III. in illa quidem septem, vel potius sex; quæ enim Observatione XVII. secundo loco proponitur, evidenter adeo eadem est ac quæ III. de Professore illo Patavino producta jam fuerat, ut mirum sit, non fuisse id animadvertum; in Sectione autem altera quinque, an sex, quarum prima, quæ V. est, ad arsenicum nominatim spectat, cujus frustula circiter duodecim inventa sunt ventriculi tunicis tam arcte inhærentia, vix ut avelli possent, tunicis iisdem, ut in cane diximus, extenuatis, eroso præterea, inflammatoque ejusdem visceris fundo, & cadavere a tergo plane livente. Sed præter vomitiones, dejectionesque, nulla commemorantur symptomata. Observationes autem cæteræ quas in utraque Sectione enumeravimus, aut ad alia, aut ad ignota venena attinent. Quorum effectus in mortuis spectati, fere ventriculi, & intestinorum inflammatio, & erosio fuerunt; in viventibus autem alias alia signa; sed nullum vomitu frequentius, pro quo siquando fuit, aut mox successit inanis vomendi conatus, ægri tum pejus se habuere, & citius interiire, quam ii in quibus reliqua paria esse videntur. Quod vomitus signum cum iis quoque ad eundem modum commune sit qui arsenicum devorarunt; si forte quæris, quosnam præterea in iis ipsis crebrius adnotatum sit; virium languorem, aut quæ hunc denotent, fuisse invenies, videlicet extremorum, aut totius corporis frigus; sudores frigidos, pallorem, ipsamque interdum syncopem. Hunc virium languorem, ab affecto stomacho pendentem, qui per nervos cor in consensum trahat, molestissima, ut opinor, præcedit, & comitatur anxietas potius, quam lancinans dolor. In iis certe quorum descripta habemus symptomata, pueris, aut canibus, clamores fuisse, non legimus, anxietatem quam vix exprimere pueri sciunt, in duobus legimus. Cæterum in uno torminum indicia, & singultus, in uno abdominis tumor, in quibusdam fitis, in aliis lingua tumens, aut aphthæ in ore, aut deglutitio impedita, aut æstus, & ardoris sensus adnotatur. In quibus autem manifestæ fuerint, aut non fuerint convulsiones, supra indicatum est. Sed horum omnium symptomatum alia nonnunquam, alia haud raro ab aliis quoque venenis erodentibus contingere. Quin ubi a Sepulchreto discesseris, quo uno circa arsenici effectus, & sublimati mercurii spectato, ea quæ de clamoribus, doloribusque modo dicebam, & quæ supra de cruentis excretionibus attingi, dici posse videbantur; non dubito, quin continuo aliter, & merito, sentias.

5. Igitur ut historias quas in Sepulchreto non habemus, attentius ipse perlegere, & conferre possis; bene multas protinus indicabo, omnes pariter ad *mineralia* venena spectantes. A vitro antimonii quod aurigæ perperam datum fuerat, inter cætera, dejectiones cruentas, motus spasmodicos, & mortem denique adnotavit Cl. Bæumlinus (q), abrasum vero intus ventriculum, & rubra, prope pylorum, macula tinctum. Quamvis autem canis ab eodem vitro quod Jo. Adr. Sproegelius (r) intruserat, nihil nisi validas convulsiones passus sit, dum vomere vellet, nec propter contractum vinculo os, pos-

set; admonuit tamen Experiens Vir (s), brutior naturam *multo fortiore*, & *plerumque a nostra versissimam*, pervincere ea venena posse, quæ non potest. Quin Observationes (t) extant quæ alio cane ostendant quæ a vitro illo paralyfes, convulsionesque cum ejulatibus conjunctæ, & qua ventriculi sede manifesta inflammatio orta sit, ut vivens adhuc dissectus esset, graviora fortasse contingere potuissent: tum etiam mulierem proponant eodem ingesto vitro per enormes vomitus, mortem instar, humi stratam, rigidam, convulsam, & per alterius acerbissimo dolore, mox gangræna, & splenelo correptam, ut quemadmodum aurigæ illi, & ipsi non proximam quidem mortis causam, causam tamen, & occasionem id pharmacum attulerit.

Tartarum vero Emeticum Vir alter Experiens Jacobus Foelix (u) cum dedisset cani, & ventrem adhuc aperuisset, maximam ad pylorum inflammationem per aliquot pollicum spatium vidit. Non me fugit, Clarissimos esse Viros (x) qui arsenicales veras particulas in antimonio necdum fuisse demonstratas, contendunt: neque ego propterea exempla hæc attuli, multoque minus ex Præcl. Herkelio (y) illud butyri antimonii afferam per errorem exhibitum, statim consecutus faucium, & stomachi constrictionem, & ardore immani, deinde vero per menses, annosque iis ventriculi affectionibus, ut plurimum fuerit, nisi lac illico, & largiter datum (z) quod ab auriga illo nimis fero, eoque frustra factum est) non tam vomitum adjuvando, quam acerrimum erodens venenum in caseosa coagula, quæ plurimæ egesta sunt, illigando, opem attulisset, hominem in ferrima morte fuisse periturum. Vis autem adeo erodens in eo veneno non esset, nisi pararent cum mercurii sublimato. Sed hujus tamen effectus ut cum effectibus butyri illius possis comparare, Kramerii (z) curationem lege, non lacte solum, sed & admixto oleo tartari per deliquium, ut loquuntur, ad reficandum mercurium, aliisque feliciter peractam. Oris, gulæ, & ventriculi eas erosiones fuisse, intelliges, antequam remedia præberentur, unde multum sanguinis tum per vomitum, tum per dejectiones idque sæpius, ejiceretur cum angoribus, torminibus deliquiis, convulsionibus, aliis ejusmodi. Baccius (a) autem ab eodem sublimato mercurio, sed minori, ut videtur, pondere, & certe cum aliis sumpto, æstus ventriculi, sæva tormina, violentos vomitus adnotavit, per quos denique ichor purulentus ac *combustus* simulque anima post triduum egesta est. Quidnam sit, reticet. Sproegelius (b) vero cum sublimatum mercurium feli, & cuniculo ingessisset, illam intra quinque horæ minuta prima, hunc vix ingesto, mortem tua refert, nullis prægressis symptomatibus, nisi in illa convulsionibus levissimis, in hoc vomitu: additque, in illa intimam ventriculi tunicam ubivis, sed magis in fundo, inflammatam fuisse; in hoc nullam, sed nec potuisse, prohibente brassica antea devorata; mortem autem adeo celeriter ingruisse, quod cum aqua datum venenum, ab hac solutum, vim suam statim in nervos exercuisset. Verum cani (c) cum pariter dedisset, sed inani ventriculo; hujus villosam tunicam ubique spiculis veneni repletam, eoque partim rubram, partim sublividam offendit, ut os quoque totum vidit, imo ventriculum, imprimisque orificium ejus supremum, valde inflammatum, nigrum, & gangrænosum, tamen vivens adhuc animal secuit postquam per horam, & amplius magnos vomendi conatus, cum inquietudine, & ejulatibus conjunctos, animadverterat. In nullis trium harum bestiarum, si primam excipias, sanguinem in corde nigrum, & coactum memoravit. Jacobus autem Foelix (d) unum modo video intrusum ejusdem veneni experimentum, sed cum pari simul arsenici pondere, sed in cane quem vix iis intrusis

(p) Ibid. §. 6. (q) Commerc. Litter. A. 1739. Hebd. 16. n. 1. (r) Experim. circa varia venena &c. Exper. 41. (s) Ibid. §. 50. (t) in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obs. 12. Hist. 2. & 3. (u) Experim. 11. inter ea quæ addidit Dissert. de Mot. perist. intestin. (x) Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 24. n. 1. (y) Ast. N. C. Tom. 5. Obs. 95. (z) Commerc. Lit. A. 1735. Hebd. 30. n. 3. (a) De Venenis &c. ubi an venenum nutriat &c. n. 6. (b) Exper. cit. Exp. 26. & 29. (c) Exp. 28. (d) addit. ad Dissert. cit. Exp. 10.

vomentem continuo secuit, & tamen vehementer reperit ventriculi inflammationem. Quam in alio quoque canis (e) ventriculo, præsertim pylori versus, vehementissimam autem in proximis intestinis deprehendit, sed eo leviolem, quo propius sedebat ad Crassa. Hunc vero canem viventem videm, sed non nisi postquam novies evomuerat, cecidit, cum præter arsenicum nihil dedisset quod venenatum esset. Quo de veneno quoniam hic, ut opposita a nobis requirit historia (f), potissimum curamus; experimenta aut per ipsum, aut per eundem generis alia a Sproegelio habita (g). non nittemus. Feli, & cani arsenicum album crudum inest. Vomendi, aut vomituriendi conatibus, anæstetatis signis, & convulsionibus, aut concussionibus præadversis, utrumque animal priusquam interiret, affectum est; ostenditque in ventriculo, aut circa pylorum, aut ubique valde inflammato, sanguinis tumores inter rugas, aut inter villos effusi, & coagulati, qui in cane arsenicum circumdabat. Cobaltum, quod arsenici minera est, cum unus, & alter canis impune evomissent; alteri (h), ne evomeret, obligato ore, vehementissimi vomendi conatus, anæstetatis, convulsionis, debilitas obvenere, & intra paucas horas mors. Huic ventriculus nonnullis locis lividus, ubique multum inflammatus fuit, inflammata quoque intestina omnia, sed tanto minus, quanto a ventriculo magis distabant. Nec desunt in humanis corporibus funestorum sumpti cobalti effectuum Observationes; ut una Cl. Kundmanni (i) trium inter mortem, inde secutam intra horas non multis, complectatur, cum omnes confestim vehementissima tormina corripuissent, enormes vomitus, & frididi sudores, dorso cadaverum livido, valde inflammato ventriculo, & ex hujus erosione vasis sanguinosis humore effluente. Eadem Observatio obitum quoque proponit mulieris, post ejusmodi & tormina, & vomitus, intra paucas horas succedentem decessum arsenico rubro. Arsenicum autem citrinum; atripigmentum vocant; quem ardoris, & erosionis visum, & quot vomitiones, dejectionesque, & quantas permoverit, Gerbezius (k) docebit, utque totam familiam, ex qua aliqui sanguinem ex ore, & intestinis ejecere, pene interfecerit, puellam autem ante occiderit; ut minus mirum sit quod leges apud Aegyptios (l), elicatas ex auripigmento crystallos, illinæ præbitas, hanc alvi fluxu confecisse. Et tamvis non ad arsenicum, sed ad plumbum spectet thargyrium; digna tamen sunt quæ a te legantur tum ejus, aceto soluti, & cocti factum in cane a runnero periculum, canisque dissectio, tum ejusdem, cum bolo cocti, & acidi vini doliis injecti, &c. Jac. Franc. Vicarii (m) habitæ in iis qui bibent, Observationes. Nec minus lectu dignæ sunt præterea, ut Cl. Jo. Mat. Mulleri (n) una, & Cl. Just. David. Hammeri (o) altera. Ex torminibus enim, vomitibus, dejectionibus, anxietatibus, deliquiis, fistulis, quæ in prima, & ex siti, æstu, sanguineis dejectionibus, quæ in secunda leguntur, tum ex cita morte quæ in utraque; itemque ex cutis universæ maculis, totius alimentorum canalibus rubentibus stigmatibus, omniumque ejus tunicarum subtili hic illic perforatione, quæ in prima, & ex cadaveris atrociter posterior colore, ventriculi, & intestinorum omnium magna exterius inflammatione, interius erosione, quæ in secunda proponuntur, satis constat, venenum utrobique corrosivum cuncta effecisse, tametsi quodnam id fuerit, pro certo non liqueat. Certe autem a sumpto arsenico fuere & symptomata, & viscerum lacerationes in historiis quas pressius indicabo. Preulsius (p) faucium, & pectoris constrictionem, sitim, ardorem, rosiones, tormina, immanes vomitus, & dejectiones memorat. Laudatus Mullerus (q) præ-

ter hæc, & dolores ventris; hujus quoque statim intumescenciam, & anxietates. Mauricius Hoffmannus (r) celerem pariter, sed multo maximam ventris intumescenciam, faciei livorem, oculorum, & cervicis contorsiones. Cl. Heimreichius (s) continuos per horas 24. vomitus cum horrendis clamoribus, artuum tremorem, pedum paralysem. Cl. Jo. Phil. Wolffius (t) atrocissimos ventriculi, & ventris reliqui dolores, cum Cholera morbo conjunctos. Quem supra laudavi, Hammerus (u), & Præstantiss. Quelmalzius (x) ille vehementes vomitiones, virium infirmitatem, & artuum contractiones, hic autem insuper anxietates, cardialgias, intumescenciam oculorum, & totius capitis, ventriculi, & intestinorum lancinantes, erodentesque cruciatus, ardores, aliaque adnotarunt. Sed quoniam arsenicum in his tantum non omnibus casibus vomitiones ipsæ magna ex parte ejecere, illius vero quidquid erat reliqui, ab ipsoque inchoatas noxas blanda oleosa, lac autem præsertim, cohibere; Observationes alias, in iis quæ servari non potuerunt, dum viverent, & post mortem habitas, indicabimus. Ettmüllerus filius (y) de puella refert, quæ a sumpto arsenico cum multa viscida liquamina prima nocte rejecisset, mane inventa: mortua est: nec tamen cadaver, præter externum quendam lividum, & cæruleum tractum, quidquam mox ostendit in visceribus quod veneno imputare posses: nihil usquam putridi, nihil foetidi in intestinis, nullas in his, aut in ventriculo inflammatio, aut erosio, quanquam hic inter cætera, album pulverem continebat, qui prunis injectus fumum dedit arsenicum spirantem, eidemque similis pulvis, in ædibus inventus, catello, & feli ingestus, hanc post sequi horam, illum plurimis excitatis vomitionibus, tertia post hora interemit, ventriculo felis parva ex parte, catelli autem ex magna inflammato, ut & proximo Duodeno intestino, prope quod enormis fuit erosio. Sed ab his puellæ ventriculum & multa viscida materia, & cibus quem ante sumperat, videntur defendisse, non item ab irritatione tunicæ illius intimæ, nervorumque ipsi inservientium. Producuntur autem exempla arsenici vel exterius admoti, vim suam exerentis sive ubi cutis sunt ulcera, qua de re, quippe minus huc attinente, rejicimus te ad ea quæ alias (z) scripsimus, sive ubi illa est integra, cujusmodi exemplis addi illud in primis potest de quo est Heimreichii Observatio paulo ante citata, seu celeritatem spectes qua nocuit, seu gravitatem, & pertinaciam nocementi, cum arsenicum pro cyprio, quem vocant, pulvere capillis inspersum est, ne dicam cum olfaciendo internosci voluit. Verum quia in propositæ puellæ ventriculo neque pustulæ, neque tumor, neque rubor conspectus est; idcirco, opinor, exempla non omittuntur noxarum alterius generis, summi autem periculi, quæ cum a sumpto arsenico oriri soleant; sunt etiam ab ejus vaporibus, nec raro, allatæ. Cæterum ut res in puella se habuerit; quomodo tres, aut quatuor alios, quorum hic attingam historias, nonnullas infra (a) additurus, arsenicum interemerit, disquirere non erit opus. Nam a Tyfone (b) dissectus foramen neque exiguum, neque regulare habuit in ventriculo. Hujus autem visceris fundus in vetula, a Mauricio Hoffmanno (c) inspecta, quasi exulceratus, spha-celofus, & nigricans fuit. Sic etiam in altera foemina, ab laudato Wolffio (d) descripta, inventus est plane erosus, nec sine gravissima spha-celofa ad pylorum inflammatione. Et in Viro quem Cl. Henckelius (e) incidit, maculæ fuerunt, nec parvæ, aut ex flavo fuscæ, aut rubicundæ pylorum

ver-

(e) Exp. 9. (f) n. 3. (g) Exper. cit. Exp. 30. & 31. (h) Exp. 35. (i) Act. N. C. Tom. 5. Obs. 102.
(k) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 137. (l) Obs. Med. 49. (m) Dec. modo cit. A. 4. Obs. 100.
(n) Eph. N. C. Cent. 5. Obs. 51. in Schol. (o) Commerc. Litter. A. 1738. Hebd. 10. n. 3.
(p) Eph. N. C. Cent. 3. Obs. 15. (q) Obs. paulo ante cit. & Schol. (r) Eph. N. C. Cent. 9. & 10. Append. n. I. Obs. 38.
(s) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 10. circa medium. (t) Eorund. Tom. 5. Obs. 29. in fist. (u) Commerc. Litt. A. cit. Hebd. 27. n. 2.
(x) Commerc. ejusd. A. 1737. Hebd. 28. n. 2. (y) Eph. N. C. Cent. 3. & 4. Obs. 126. cum Schol. (z) Epist. 55. n. 12.
(a) n. 9. & 21. (b) Act. Lipf. Supplem. Tom. 3. S. 4. (c) in cit. Append. Obs. 35.
(d) cit. Obs. 29. (e) Act. N. C. Tom. 2. Obs. 155.

versus, se extendentes, & duo insuper angulosa foramina villosæ tunicæ, alterum eodem versus, alterum versus œsophagum. Virum hunc confecerant brevissimo tempore vehementissimæ cardialgiæ, ardores, cruciatus, lipothymia, vomitiones. Mulier autem illa magnis præcordiorum anxietatibus correpta, & vehementibus simul ac assiduis vomitibus, & dejectionibus, denique convulsivis motibus, artus misere distorquentibus, inter acerbissimos cruciatus obierat intra horas vix decem. Et ne dubitare posses, unde hæc omnia; in utriusque ventriculo arsenicum deprehensum est.

6. Hæcenus quæ ex historiis sive in Sepulchreto extantibus, sive eidem, si volueris, adjiciendis, colligere licuit devorati præsertim arsenici signa, multo prolixius fortasse quam velles, haud inutiliter tamen, commemoravi. Nunc quæ ipse bis vidi, semel in uno, iterum in tribus, recensebo: quos omnes, cum bene pensitarem cuncta quæ postea vestigando scire potui, eo veneno affectos fuisse, conjeci. Primus vir fuit robusto, & magno corpore, habituque pleniore quem correptum febris curabam, jam remissa adeo, ut e lecto nonnunquam surgeret. Is vix semihora post cœnulam in qua nihil nisi concisum panem sumpserat in jure coctum, improvise vomitu prehensus est. permolesto, eoque magis quod sæpius redibat. Venit ad me intempesta nocte ex ejus domesticis unus rem narrans, & quid agendum, quærens. Ratus, molestiam inde augeri, quod inani jam ventriculo, æger vomere cogeretur, jus dari, & si nihilominus molesta vomitio esse pergeret; enema ad avertendum impero. Quæ cum frustra essent, redit ille; ego autem alia, & in his denique laudani opiatum granum unum præberi, jubeo, si non prodesset, ipse venturus. Laudano quoque post horæ quadrantem rejecto, surgo, & cum eo domestico ad ægrum eo. Inter eundem, miratus, vomitum sine manifesta causa tam pertinacem, tamque gravem subito extitisse, quæro, num forte aliquid æger peccaverit, & plus, aut aliud quam dictum esset, in cœna sumpserit. Negans domesticus, imo, inquit, nihil præter panem illum sumpsit in jure coctum, & pulvere quo tu jufferas, ab N. conspersum. Ego vero qui nullum pulverem inspergi jussissem, & quo esse posset animo is qui inspererat, non ignorarem; tacitus, quid mihi protinus faciendum, quid silentium, quid in posterum, & quomodo cavendum esset, cogitabam. Jamque ad ægrum veneram non tam de vomitu, quam de inexplicabili quodam angore ad cordis, ut vocant, scrobiculum misere querentem, & opem quamprimum implorantem. Nulla ibi, aut in reliqua ventriculi regione tensio, nullus dolor. At singultus cum ructibus sæpe, & sæpe quædam respirationis difficultas molesta erat. Pulsus valde frequens; sed parvus potius, & debilis. Bono animo esto, inquam; quantum pravi humoris ejeceris, vides (& plurimum sane erat, viscido quo ipse abundabat, phlegmate supernatante; in imo autem erat panis quem sumpserat, nec primis vomitibus, sed aliquot post horis reddiderat) nunc optimo humore es reficiendus: & continuo petium ex proximo magnum vaccini lactis cyathum præbui. Quo epoto, statim a me vitam sibi esse redditam, clamavit. Et profecto meliora omnia facta sunt; ut pulsus ante duas horas ad naturalem magnitudinem, & robur redierit, angor remiserit, vomitus, ne arte quidem provocando, amplius reversus sit. Lacte autem iterum, majori quam antea copia dato, ut vel ore, si res ita ferret, rejiceretur, vel intestina perliniret; atque perlueret, hoc alterum consecutus sum alvo soluta, simulque pulsu minus frequentiori facto, spirandi autem difficultate, & singultu, quorum utrumque jam rarius accidebat, sublatis, ut vix diebus insequentibus semel, aut iterum sint animadvertenda: Pulses quoque ex hordeo, aut oryza cum lacte parabantur. Seri autem quantum vellet bibendum dabatur; namque ut alvus fluebat, sitis, & æstus invalescebant, quæ duo epoti seri copia levabat. Serum quoque, aut lac injectum ardoris sensum quo la-

borare cœperat podex, mulcebat. Ne longum facias; intra duos, treise dies prorsus abacta erant omnia quæ venenatum illum pulverem consecuta fuerant, nec quoad homo vixit; vixit autem postea complures annos; ullum noxæ in ventriculo, aut intestinis relictæ vestigium ostendit. Sic viscidibus, ut dixi, abundabat, humores, & cita, sæpius repetita vomitio, & lac denique, acrum, quorum copia quidquid veneni, aut ejus sectuum in ventriculo, & intestinis restabat, retiendo, diluendo, abstergendo, & per alvo educendo, sublatus est, hominem servarunt.

Qua autem ratione caverim, ne pulvis ille, qui album fuisse, intellexi postea, tunc iterum, ægrum tanti daretur, aperte scribere nunc possem; enim est ex quo illi mortui sunt; simulque ostendere, quanto in periculo aliquando sit Medicus se intelligere quædam, dissimulet, & in qua æger, sive quædam donec ægrotat, a Medico diat, sive non audiat, & quem tamen ad modum ab ægro novas insidias, tum a me ipso lerati hominis, si per me se impediri sentire ultionem averterim. Verum ad ea quæ in tribus vidi, in quibus eadem conjectura, sed non eadem dissimulatione opus fuit, transire jam præstat.

7. Insequentis anni, qui fuit 1711. Majo mense a sacra peregrinatione domum redibat optimus Sacerdos Franciscus Balduccius, cum Cæsenæ tisper substitit, dum ipse, & tres qui simul erant ætate, viribus, prospera valetudine non minus quam ipse, vigentes, frugaliter, & sine cunctatione pranderent. Erant ii fratris uxor, vir alter, & altera mulier. Mox a prandio e diversorio exeunt, & in viam se dant. Non multum processerat cum Sacerdotem tantus ventris corripuit dolor, ut ex equo deponi necesse fuerit. Depositus etsi multa, & sæpius tum vomeret, tum dejiceret; illi tamen dolor, cum inexplicabili angore conjunctus, increvit adeo, ut animam agere videretur. Cæsenam revectus, a Medico creditur colico, dumtaxat dolo torqueri propterea quia cruciatuum sedes in regione erat epicolica dextera. Itaque totum illum diem, & magnam noctis partem tot enemata, fotus, & purgationes, bolos tum anodynos, tum purgantes adhibuit, quot Medicus alter vix intra plures adhibuisset, & incassum omnia. Nec tametsi mulierum alteram vomitibus interea, & dejectionibus, & gravissimum insuper animi deliquis correptam videret, vix autem querentem audiret de ventriculi æstu, & perdere; quidquam de veneno suspicabatur, crederet quia scemina altera quæ eodem prandio usa erat nihil prorsus mali perceperat, & caupo quoque in eo prandio esse potuisse quod noceret, constat sime asseverabat, & vir qui suapte sponte theriacum sumere voluerat, auctum inde æstum ventriculi miserat. Ipse ei quæ male habebat, mulieri anodynam imperat emulsionem. Sed hanc, & Sacerdotis morbus ipse adjuvit, cujus vi e ventriculo, & intestinis multa ejicere perrexerunt. Quibus exhibitionibus denique sub auroram conquiescentibus, simul omnes Forum Livii convehuntur, meque collostrum accersunt, & quæ sibi acciderint, docent. Ego vero statim quæsi, fuisse in prandio epotium aliquod de quo mulier quæ nil mali senserat nil comedisset: cumque audirem, fuisse, pultem mirum ex oryza, quæ primum omnium in mastrina patina allata esset, fuisseque igitur in ea pulvere nenum, dicerem; & nos crederemus, inquit, qui de ea plus ederunt, gravius; qui minus, levius detrimentum retulissent: contra autem res se habent nam Sacerdos hic, qui minimum, ut reliquos eduliorum, sic & illius comedit, gravissime; mulier quæ aliquanto plus, minus graviter; vir qui plurimum, levissime omnium laboravit, & laborat. Num, inquam, num forte contritus caseus super ut solet, erat inspersus? Cum fuisse, dicerent. Sacerdotem, quippe fastidientem, nihil ferme, de illo, sumpsisse; mulierem autem multo plus de oryza, quam de caseo; virum denique vix hoc aliquid, plurimum autem de illa vorasse

os ipsi, inquam, vel me silente, jam intelligitis, a caeco fuisse erodens venenum, ut mures necarent, ortasse admistum, eo autem caeco minime, ut oportebat, seposito, inscium aliquem, dum in dierforio prandium instantibus vobis approperearet, vultu insperasse. Vera tum dicere visus sum, multo autem magis, cum longo post tempore caupo, qui os audiret evasisse, minus sibi jam timens, mutire aliquid non dubitavit. Tunc nihilominus duæ restant dubitationes videbantur, altera, quod inter edendum odorem quidem minus gratum quendam, puto ex pravo caeco, nullum autem insolitum saporem, nullum vel postea in lingua, aut faucibus erosionis sensum perceperant; altera, quod etsi venenum erodens fuisse, conjicerem, quodnam tamen ex erodentibus fuisset, ut peculiare opponi antidotum posset, non constabat. Verum in superiore quoque caupo (f) eadem esse potuissent dubitationes. Neque enim, ut ex silentio meo tute argueris, ullum in lingua, aut faucibus erosionis fuit indicium, neque peculiariter quodnam venenum datum esset, sciebam: meam tamen erodentis veneni conjecturam lac, & ceram tanta cum utilitate præbita confirmarunt, simulque ostenderunt, ubi veneni species ignota est, nec proprio ejus licet remedio uti; at eo saltem utendum esse quod illius, quippe minus ignoto, generi adversatur. Fecissemque adeo in casu hoc altero quod in priore, nisi multo plures jam prægressæ, tunc autem profus sublata vomitiones, dejectionesque, nullusque superstes angor, nulla tormina ejetum jam venenum visa essent significare. Tamen si aliquid forte adhuc restitaret, ut occurrerem, simulque ut sitis, & febris, quæ tantam evacuationum copiam, tantamque erant commotionem secuta, rationem haberem; seri plurimum bibendum dedi Sacerdoti quidem, & mulieri. Nam viro, qui neque sinit, neque febricitaret, neque aliud a me peteret, nisi ut ponderis sensum, ventriculum gravantis, auferrem, facile annui oleo dato amygdalino ea mente, vomitum potius, quam dejectionem, moverem. Tamen remedio quod siquid forte erodentium particulam reliquum esset, simul irretiendo, obliniendoque evadere posset. Verum cum vomitus ne digitis quidem penitus in os insertis consequeretur; alvus soluta est, sensusque ponderis omnino sublatus. Cui deinde optime habenti, nihil nisi pulvis ex oryza, & ste commendavi. Quas & reliquis duobus dedi enæ loco, cum jam a largo seri potu febrem, siquidque levissimas factas esse, animadverterem. Nox optima fuit, ut postridie mulier sine febre, aliove anni incommodo jam esset; Sacerdoti autem, decrepente magis magisque & febre, & siti, nihil præterea restaret de quo quereretur; nam & sensus in minando ardoris qui pridie fuerat, jam nullus erat. Quibus etsi toto eo die, & proxima nocte, & infestantis diei magna parte omnia in melius ire pergerant, & alvus lubrica sine ullo ardoris sensu respondebat; non ego tamen eadem dare intermisi quæ bito dederam.

8. Ecce autem ineunte quarto die ex quo immanis dolor Sacerdotem prehenderat, eadem pomeridiana hora, nulla prævia manifesta causa, ad eundem modumprehendit. Pedes initio frigeabant, pulsus omnino contrahebantur. Præter dolorem, molestissimus erat quidam toto ventre inexplicabilis angor, quo spiritum sibi intercipi æger maximopere quebatur, eoque potissimum se cogi, aiebat, ut morbo huc, modo illuc misere se contorqueret, nonnunquam surgeret, atque ambularet. Sed dolor tenebat regionem epicolicam dexteram, & proximam lumbi artem, inde aliquando in transversum per hypogastrium, alias in dexterum scroti latus, interdum in propinquum femem se extendens; ut nephriticus videri posset. Verum neque obnoxius homo unquam terat dolori nephritico, & præsentem, si vomitus, dejectiones excipias, simillimum qui ante quatuor dies ingruerat, nephriticum non fuisse, tum illa

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

quam supra exposuimus, proxime præcedens causa; tum graves ab hac in sociis eodem tempore effectus fatis ostendebant: denique urinæ nihil mutatae & sanorum omnino similes contra atque in nephriticis solent, non ejus generis dolorem esse, confirmabant. Attamen cum neque eorum quæ exterius adhiberi jussuram, quidquam prodesset; enemata autem negaret æger se posse admittere propterea quod simul hæmorrhoidum tumor, & cum tenesmo tantus dolor accesserat, ut si ab immissa fistula magis exacerbaretur, parferendo esse non posset; me necessitas urgens laxandi, & nephritici doloris similitudo ad auxilium tentandum impulit in hoc proficuum, nimirum tepidum emolliens balneum. Nec me spes fefellit. Vix enim in balneo confederat æger, cum angor primum, & paulo post dolor remiserunt. Sed e balneo egressum cum uterque rursus vexarent; conciliare paulisper somnum, & sic reficere coactus sum. Itaque grano uno sumpto laudani opiatum, horam unam dormivit. Experrecto, & dolore aliquanto minus laboranti, ut capere aliquid cibi jam posset, ptisanam dedi ex jure pingui, qua accepta, reliquam noctem dormivit. Postridie febricitanti, sed nullo jam cum ventris dolore, amygdalinum oleum præbui, certa autem hora clystma ex lacte, & mucilagibus imperavi, cui ne dolor, quamvis minor factus, hæmorrhoidum obstaret, exigua turunda profuit, antea podici indita, illitaque ranarum pinguedine, quippe ex Amici Medici observatione ad dolores venarum illarum mulcendos idonea; turunda autem exempta, siphonis fistula, ut minus molesta esset, inverso pulli tenuiore intestino obducta, sicque sensim, sensimque immissa. Injecta cum horam, eoque amplius retenta ejecisset, levamen inde retulit angoris alicujus, etiamtum in ventre superstitis, & sitis. Adversus quam, & oris amatorem multa epota Nucarina aqua profuit. Exinde omnia magis semper in melius verterunt. Atque iisdem fere mulier quoque adjuta est, cum flavæ dejectiones, utiles quidem, sed sitim, & leves quosdam ac vagantes ventris dolores, & tenesmam cum ardoris sensu afferentes, subinde molestæ essent. Nec Sacerdos flavis dejectionibus caruit, sed minus fluidis, nullumque, nisi hæmorrhoidum, dolorem moventibus. In iis mucis erant, qui semel in globum compacti, cum hunc attentius inspicerem, quasi indigestum adipem, quocum tendinea permista esset substantia, referre videbantur. Is globus prodiit quarto a recidiva die cum solidis recrementis, sanguine tinctis, non admisto, sed superficies tenuis asperfo, ut ex hæmorrhoidibus esse, intelligeres.

Sicque hi quoque duo intra undecimum a prandio illo diem convalescentes, multos annos postea sine ullo relicta in ventriculo, aut intestinis læsionis indicio, vixerunt. Quin Sacerdos nullo alio morbo, nisi Aortæ intra thoracem aneurysmate, quod, sexennio post inchoatum, diu pertulit, ad extremum confectus est.

9. Nunc ut ab his ultimis incipientes, ad cætera quoque in propositis quatuor ægrotantibus observata, aliquid adnotemus; si forte in Sectione hac X. Sepulchreti (g) Paavium credentem animadverteris, exhibiti veneni signa fuisse immanem vantriculi cordis dexteri, & proximæ venæ Cavæ dilatationem, & sanguinem in corde, venisque omnibus vi, ut putabat, frigidissimi veneni in vivente corpore concretum, quasi septima a morte hora cadaver non secuisset; noli ad ejus confirmandam opinionem, Sacerdotis nostri aneurysma referendum putare. Nam dilatationes ejusmodi non cito adeo fiunt, ut videtur ille arbitrari, nec certe in nostro aneurysmatis incipientis signa, nisi post plures, ut dixi, annos se ostenderunt; ut si vel a constrictionibus quæ doloris, & angoris tempore contigerint, primam habuisse originem, suspiceris; pro veneni tamen indicio accipiendum id contendere non possis quod a tot aliis causis tam longo temporis intervallo factum esse, cæteri queant existimare. Quod vero ad sanguinem attinet tum in venis, tum in corde ipso

B b b

con-

concretus; non raro id tibi in cadaveribus eorum inventum retulimus quos causa longe alia ac venenum, interemerat; ut si a concreto intus sanguine, quemadmodum in subjecto Scholio conjicitur, factum esset, ne cor Germanici (*b*) combureretur; complurimum quoque aliorum corda in quibus nulla esse veneni suspicio posset, igne absumi nequissent. Quid? si huc illud addas quod Solertissimo Meadio (*i*) placet, venena in nervos præcipue, non in sanguinem, agere, a qua sententia non abhorruisse videtur Har-derus (*k*): nec sane de quibusdam venenis negari id potest, ut puta quæ illico interimunt, quale Vibule-nus Agrippa (*l*) in ipsa Curia (non ex annulo, ut Baccius (*m*) scribit, tunc alios quosdam, ut opi-nor (*n*), in mente habens) sed depromptum sinu venenum hausit, prolapsusque ac moribundus, ne fe-stinatis quidem liëtorum manibus prius in carcerem ra-pi potuit, quam fauces jam exanimis laqueo vexaren-tur, aut quale Neronis jussu velocissimum ac præsen-taneum paravit Locusta (*o*), quo & porcellus sta-tim exanimatus est, & Britannicus ad primum gustum concidit; virus enim (*p*) ita cunctos ejus artus per-vasit, ut vox pariter & spiritus raperentur. Ipsi au-tem Meadio (*q*) nullum ad suam sententiam confir-mandam aptius visum est, quam venenum illud quod, ex Nicholssii experimentis, memorat canem in ipso per gulam transitu non integro dimidio temporis mi-nuto necare, imo injectum in extremum intestinum momento idem facere, nullis inflammationis, vel cor-rosionis signis extantibus; ut mirari oporteat quæ de cuniculo ex Sproegelio, aut de puella ex Ett-mülleri filio supra (*r*) adnotavimus, utroque pro-pterea ad eundem modum rem explicante. Quoniam tamen dum venena afficiunt nervos, motum sanguinis varium fieri, vel intercipi, ut Wepferi (*s*) utar verbis, sive ejus circulationem nunc impeditam, nunc confusissimam esse, contingit; continget quoque, san-guinem aliter in aliis constitutum deprehendi. Ita-que Meadius (*t*) fieri, censet, ut si universali pa-ralysi a veneno inducta, subito circulatio sufflamine-tur, sanguis in vasis perfecte fluidus persistet, alias autem (*u*) ut circulatione turbata, secretionibus interruptis; minimis vasculis stagnatione impeditis, quæ omnia ob affectos nervos contingunt, sanguis ip-se varie mutetur, ut pote qui cum sit humor ex diversis permixtis compositus, mutationibus quibus-cunque obnoxius est solo mutato motu. Mutationes autem hæ sanguinis, præterquam quod neque primus, neque proprius effectus devorati veneni sunt, pro va-ria non modo nervorum affectione, sed & sanguinis ipsius dispositione longe aliæ in aliis corporibus esse possunt. Itaque; ne ab arsenico recedamus; mortua ob illud mulier fluidum, ut supra (*x*) legisti, san-guinem habuit, atque coccineum; mortuus autem ob idem canis, quemadmodum retulimus supra (*y*), grumofum habuit, & nigrum. Et ipse memini, cum missos ab Amico mures novem ex majoribus arseni-co enectos disseccarem, vidisse in cunctis auriculis ambas cordis nigro sanguine distentas, sed neque coagulato, neque, ut in viventibus, valde fluido. Verum quia non ut veneni effectus, sed ut alia at-que alia, ad naturales quasdam structuras attinentia, perspicerem, illas bestiolas incidebam, nihil præterea quod huc attineat, adnotatum habeo, nisi in omni-bus valde plenum fuisse ventriculum, nec, quan-tum exterius apparebat, in ullo inflammatum, multo-que minus pertusum, quorum utrumque de intesti-nis quoque dictum putato. Nec Heydius (*z*) in duobus qui idem venenum voraverant, muribus re-fertum limo, & pane ventriculum inflammatum, aut erosum fuisse, ait. Illud vero ait, cum alte-rum mortuum disseccaret; nam alterum viventem in-

cidit; nihil e vasis effluxisse sanguinis, imo e coræ ventriculis, ejus cono abscisso, ne guttam cruo- stillasse, an quod alia in vasa fecerisset, an quod concretus esset, cum verbum hac de re non addat incertum. Contra certum est ex Præstantissimi Ell- (*a*) experimentis, cum sanguini recens educto te-tiam, aut quartam partem solutionis arsenici ad-miscuisset, illico sanguinem esse spissatum, ejus tan-globulis, si per microscopium inspiceret, maxi-me extenuatis, dissolutis, & quasi in motum actis: quæ inter hic illic perspicue apparebant parvæ crys-tallæ triangulares, scindentisque mucrones sagittarum re- rentes; ut ex his omnibus intelligeret, erosiva ejus modi validissima venena agere destruendo non t- fluidas, quam firmas partes nostri corporis. Sed que ille ignorabat, devoratum quidem arsenicum in ita immediate sanguini admisceri, & tu ea propo- sitione demum admisceri non posse, vides. Præstat- igitur, ut ab extracto sanguine ad vivens corpus, a canibus, & muribus ad homines redeam, & quæ in his ab devorato arsenico disseccans Ruyschius (*c*) invenerit, proferam. Aliquoties ille ejusmodi can- vera inspexit: & contra atque ii qui in tali casu solummodo sanguinem coagulari autumant, nunquam ipse coagulatum reperit, sed ventriculum exulce- ratum, si satis quidem temporis ad id fuisset, ut scemina cujus ventriculi magnam partem in lique- servabat, in cujus tunica intima, variis locis ulce- ribus affecta, arsenicum album hærebat. Quod si cit- interiissent; tum puncta sanguinea hic illic vidit ventriculum disjecta.

10. Ex his Ruyschii Observationibus cum iis quæ supra (*c*) memoratæ sunt, junctis, præclare in- telligitur, primum, ac proprium devorati arsenici & ejusmodi corrodentium venenorum effectum edi- ipas intimas canalis alimentorum tunicas, ventric- præsertim, in quo primum morantur, irritatis, rum nervis, ipsisque tunicis compunctis, & si te- pus detur, inflammatis, exulceratis, perforatis. I- que in ejusmodi infortuniis nihil accidere felic- potest, quam ut ventriculus id quod ingestit, rejici- illico, aut certe quam citissime: unde præcipue- ctum est, ut qui curati sunt a nobis (*d*), eva- rint. Quin multo feliciter generoso cuidam Viro- cidit, ut cum pro cremore tartari binas tartari er- tici drachmas sumpsisset, mox aliquot non sine pu- cordiorum angustis, infentis vomitionibus, ab or- ventriculi incommodo solutus sit, censente Cl. I- thardingio (*e*); vix nonnullis pharmaci molecu- dissolutis, & ad vomendum stimulantibus, non dat- esse tempus dissolutioni reliquarum, sed omnes, e- certe hominem tanta illa copia peremissent, fu- rejectas. At sunt qui natura minus ad vomend- sunt prompti. Sunt etiam quibus ejusmodi in- bus contendunt adeo fibræ orificii sinistri ventri- li, & gulæ, ut fibris resistent se in reliquo vent- culo contrahentibus: nec semper succedit, ut si- quid tunc detur, aut infundatur deglutendum, re- stantes illæ fibræ, ut Wepferus (*f*) docet, lax- tur; sunt enim casus in quibus homo tunc deglu- & tamen inani vomendi desiderio laceffitur (*g*). li etiam qui cito non vomunt, minus aliquando- riclitantur, ut si, ventriculo pleno, venenum- rent. Itaque Baccius (*h*), cum suspectum con- vium non potest vitari, consilium dat, ut nec si- bundi, neque famelici accedant, sed præsumpto- cte, & saturi crassis ac pinguibus cibis. Viderat- nim (*i*), ex eodem pravo alimento quo omnis- milia usa fuerat, dominum dumtaxat mori illo- pso die; nam ventre vacuo comederat; servatis- teris qui pleno. Quæ res etsi non semper a ve- no defendit, hujus saltem haud raro vim pernic- fan-

(*b*) Sueton. de duodec. Cæsariib. l. 4. c. 1. (*i*) Tract. de Venen. passim. (*k*) Sepulchr. S. cit. in Schol. ad Obs. 17. Addita
(*l*) Tacit. Annal. l. 5. (*m*) De Venenis ubi de venenor. ingest. sævitia. (*n*) Vid. Plin. Nat. Hist. l. 33. c. 1. & Annot. Dalec
(*o*) Sueton. l. 6. c. 33. (*p*) Tacit. Annal. l. 13. (*q*) Tract. cit. in Append. Tentam. 5. (*r*) n. 5.
(*s*) Sepulchr. ibid. in Schol. ad Obs. 3. (*t*) Append. cit. (*u*) Introd. in fin. (*x*) n. 3. (*y*) n. 4.
(*z*) Obs. Medic. 48. (*a*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1752. Class. Philos. Experiment. (*b*) Thef. Anat. 8. n. 7
(*c*) n. 3. 4. 5. (*d*) n. 6. 7. (*e*) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 74. cum Schol. (*f*) Scholio cit. supra ad n. 9.
(*g*) Sect. hæc Sepulchr. Obs. 4. §. 6. (*h*) De Venen. ubi de Particulari Præserv. n. 1.
(*i*) Ibid. ubi Venena quibus modis fieri possint irrita. n. 10.

retardat, ut in muliere vidisti a cujus ca-
hæc Epistola, inchoata est, & Capuanis quoque
enatoribus ferme duodetriginta ideo serius mors ac-
cidit, quia impleti cibus, vinoque cum venenum
impulsissent, sic minus efficacem in maturanda morte
im veneni fecerant, ut Livius (*k*) memoriæ histo-
iarum mandavit. Quod si inani ventriculo veneni
auxillulum, sed multo cum cibo, deglutiatur; mi-
um non est, si levius periculum fiat. Sic enim ve-
venum aut arcetur a ventriculi tunicis, aut multis
dmistis retunditur. Secundum hæc, pleraque eorum
uæ supra a nobis scripta sunt, explicare licet. Ple-
aque dixi; nam quædam sunt profecto difficiliora,
illud in primis, cur Sacerdotem (*l*) dolores non in
entriculi regione, sed in epicolica dextera corripue-
int. Quod si quarto dumtaxat die accidisset; conj-
i tum posset, quasdam veneni particulas, in primis
illis Coli intestini cellulis retentas, pupugisse. Mox
utem a veneno sumpto; nisi ventriculum, ut in
uibusdam corporibus, aut, quoniam id rarissimum
est, Duodenum intestinum aliquanto dexterius fuisse,
e, aut aliud ejusmodi comminiscaris; non facile in-
elligas.

11. Quod vero in curatione, theriaca, aliisve ejus-
modi antidotis uti, mihi ne venerit quidem in men-
tem, nihil miraturum te, scio. Cur enim, cum
erodens venenum esse, censerem; oleum camino ad-
derem, illudque magis commoverem, aut certe ejus
effectus auferem? Et sane videbam de quatuor quos
curavi, cum unus theriacam sua sponte sumpsisset
(*m*), illi æstum ventriculi esse auctum: quo minus
miror, puerum in Sepulchreto (*n*) commemoratum,
cui theriaca bis data est, intra quartam horam
comesto arsenico interiisse: & si Jo. Faber (*o*)
veni qui *risagalli* pulvere pro cinnamono usus erat,
nihil nisi mithridatium, præbisset; certe non fer-
asset. Servavit autem, quia simul juscula pingua, &
ac copiose exhibuit. Sic etiam ab Jo. Jod. Cysato
(*p*) puerum, & puellas duas, ingesto arsenico peri-
tantes, servari potuisse, credo, non quod Elect.
ervietanum, sed quod antea lac crebro dedisset, na-
tura autem hos omnes citis vomitionibus antea ad-
vixisset. Neque enim illiusmodi alexipharmaca pos-
sunt erodentes particulas irretire, aut sic obruere, ne
ungendo inflamment, & exulcerent, aut exulceratas
partes lenire, & abstergere; sed illis motum, & vim
addere, his vero calorem, & irritamenta. Contra
utem, lac, oleum, viscidula alia, tum serum, at-
que adeo ipsa aqua, alia irretiendo, alia diluendo,
veniendo, abstergendo quantum possint, manifestum
est, si ea quidem copia dentur qua vomitiones adju-
vent, & siquid post has reliqui sit, diluant adeo,
ut noxiam ejus vim obruant. Et Veteres quidem,
tametsi nonnulla quoque minus convenientia propone-
rent; ea tamen quæ modo laudabamus, quanti face-
rent, satis Adoynus (*q*) ostendit. Recentiores au-
tem, inutilibus, noxiisque omissis, cætera, cum oc-
casio tulit, suis alii scriptis, alii aliorum etiam col-
lectis Observationibus comprobarunt. Sic de lacte,
præter illas quas supra (*r*) indicavimus, plurimæ
stant aliæ, in quibus ea præsertim est quam ex
Hoffmanno descripsisse se, ait Henricus Doorschod-
tius (*s*), decem videlicet juvenum a jusculo avena-
reo cui arsenici plus ferme quam uncia duæ cum
sacchari totidem admixtum fuerat, brevi male ha-
bentium, servatorum tamen per lac tandiu exhibitum
donec omnis vomendi conatus cessaret: tanta autem
copia exhibendum fuit, ut singulis vix decem mensu-
ra lactis suffecerint. Sic de oleosis (& oleum sane
amygdalinum iis quoque, ut aliis pluribus, datum
est) quid Recentiores, non secus ac Veteres, cen-
suerint, a Viro Cl. Joanne Gentili (*t*) propositum
leges. De aqueis autem, in quibus serum, & aqua
ipsa est, apud Etmüllerum Disputationem inspici-
Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

to quæ inscripta est *Parva magnorum morborum Ini-
tia*. Habebis in ea (*u*) exemplum hominis qui hau-
sta per errorem aqua, ut vocant, forti, epota mox
aquæ magna vi ab omni noxa immunis est redditus.
Ad quod adde alterum ex Sydenhamio (*x*), qui
hoc uno remedio copiose & dato, & per sedem in-
jecto, eum servavit qui haud modicam mercurii su-
blimati corrosivi quantitatem deglutiverat. Et Boer-
haavius (*y*) ubi ea proponit quæ adhibenda sunt,
cum sumpti veneni species ignoratur, non modo
eam Sydenhamii curationem, sed & pleraque eorum
laudat quæ paulo ante dicebamus, & in ægris illis
adhibuimus, ne balneo quidem, & opio denique,
prætermittis, quod etiam ostendit quatenus utile esse
possit. Cætera in eo quem modo indicavimus, loco
apud Etmüllerum non omittuntur: quæ ut profue-
rint cum venenum minus esset notum, Scretæ in Se-
pulchreto (*z*) Observatio monstrat. Cum vero ejus
species cognita est, quanto præstet remediis uti, ipsi
peculiariter adversantibus, duæ primum haud diffi-
miles, exitu autem dissimillimo docebunt historiæ,
altera ibidem (*a*), altera apud Cel. Meadium (*b*),
si inter se conferre volueris. Cæterum ab uno,
eodemque veneno quam varia in tribus illis quos si-
mul curavi (*c*), sint orta symptomata, nisi per te
animadvertere potuisses, hic admonerem. Sed satis de
mineralibus, cum etiam quæ a sumpto sulphure de-
trimenta viderim, alias (*d*) acceperis. Nunc
quædam de vegetabilibus venenis attemamus.

12. PAUPERCULA nata annos circiter sexaginta,
quæ se; quæcunque ejus rei causa esset; alias vo-
luerat in flumen dejicere, novissime cum ex rhodo-
daphne, quem fruticem nostrates vocant *oleandro*,
magnam foliorum vim decerpisset, ex iisque contu-
sis expressum succum, admixto vino, bibisset; tribus
fere post horis a mulieribus quæ in proximis erant
Zotheculis, audita est vomere vehementer. Accur-
runt: quid fecerit, intelligunt: & sitienti aquæ cya-
thum præbent, post vomitum ratæ nihil mali reli-
ctum iri. Verum cum mox pessime habere cerne-
rent; Sacerdotes primum, tum deinde & nostrum,
qui forte haud procul erat, Mediaviam accersunt
quinta circiter ex quo mulier succum illum biberat,
hora. In respiratione nihil animadvertit quod ma-
gnopere esset adnotatu dignum, neque in facie, si
fusca labra, & inferius præsertim, excipias; nam
cætera aut naturali erant colore, aut vix ad palli-
dum nonnihil vergebant: nec frigidum corpus erat,
sed dumtaxat paulo minus quam tepidum. Cum fœ-
minæ quæ adstant, dicerent, jam nullam superesse
loquendi facultatem; inclamavit in aurem ægræ, quæ
sopitæ instar jacebat, brachium porrigeret. Illa vero
facile ad sedendum se erexit, & cum mulieres inte-
rea brachium alterum protraxissent, ipsa mox alterum
præbuit. Pulsus erant parvi, debiles, subduri. In-
terroganti respondere conata, inconditam quidem vo-
cem; sed nullum distinctum edidit verbum, digito
humorem quem vomuerat, nec ita paucum, humi
indicans. Et præscripsit ille quidem quæ continuo
potanda darent. Sed frustra. Illa enim, nil ferme
accipiens, quarta exinde hora mortua est; ut ab epo-
to succo horas vixerit haud amplius novem.

CADAVER postridie, qui dies fuit XIV. Kal. De-
cembres A. 1745. cum Judicis rerum capitalium jus-
su secundum esset, eique sectioni idem præfesset Me-
diavia, a quo mihi hæc omnia insequenti die sunt
diligenter narrata; primum omnium animadversum
est, nusquam in supino corpore livorem ullum, aut
ullum tumorem, ne ventris quidem, apparere; in
prono autem omnia a capite ad calces colore esse vio-
laceo. Abdomine mox, & Pectore apertis, in-
tus calor etiam tum aliquis perceptus est; tametsi ho-
ra esset ab obitu decima septima. Intra illud omnia
secundum naturam se habentia, & posita occurrerunt;

Bbb 2

ut

(*k*) Historiat. 1. 26. (*l*) supra; n. 7. 8. (*m*) n. 7. (*n*) Sect. hac in Addit. Obs. 13. Hist. 7. (*o*) Ibid. Hist. 12.
(*p*) Ibid. Hist. 2. & seq. (*q*) De Venen. 1. 2. c. 1. 2. 3. 5. ubi de Curat. (*r*) n. 5. (*s*) Dissert. de Lacte in Corollar.
(*t*) Annotaz. alla pag. 64. v. 5. della Lett. Filof. (*u*) §. 47. (*x*) Epist. Respons. 1. vers. fin.
(*y*) Vid. Instit. §. 1129. & Prælect. ad eund. §. (*z*) Hist. 10. in cit. Obs. 13. (*a*) Hist. 13.
(*b*) Tract. de Venen. Tentam. 4. in fin. (*c*) n. 7. 8. (*d*) Epist. 57. n. 9. & seq.

ut nec ventriculus, nec ullum intestinum tumeret; nam quod Coloa in medio transversa illius sui sub ventriculo tractus ad tres quatuorve digitos deorsum se inflecteret, indeque sursum rediret, res est quæ, sicuti ex nostris Epistolis intelligere potuisti, non rarissime vel in illis offenditur, in quibus a natura potius, quam a morbo, sic esse videatur. Sed cum oculos attentius defigerent; venas quæ per ventriculum, omentum, & intestinorum partem, mesenterio annexam, feruntur, valde esse distentas, animadvertunt. Dissecto ventriculo, viridem in eo humorem mediocri copia viderunt; quo abjecto, nihil usquam læsionis in deterso ventriculo repertum est, nisi quod rugæ quæ per fundum prope antrum pylori secundum longitudinem ducebantur, æquo duriores fuere. Neque præter consuetudinem quidquam in Duodeno, quod aperuerant, intestino deprehensum est, etsi non sine eodem viridi humore fuit, quem in ventriculo conspexerant, an a bile; quanquam hujus vesicula moderate plena occurrit; illuc effusa, cum acidisque succis permixta? nam is quem hauserat mulier, nigrum potius ab admisto vino colorem retinisset.

In Thorace, dexter pulmo ad pleuram annexus, & valde a tergo rubens, aliquid intus quasi concreti sanguinis habere visus est. At sinister non modo undique solutus; sed ita in se concidens, ut si intus nihil ferme aeris esset reliquum, vix autem a tergo nonnihil rubens. In cordis ventriculis nihil prorsus erat sive fluidi sanguinis, sive concreti. Cujus, cum majora vasa dissecarentur, magna copia, sed neque in grumos coacti, neque justo fluidioris, profluxit. Caput non attigere.

13. Eo libentius hanc Observationem scriptis mandavi, quod hoc veneno interfectorum anatomen apud quenquam legisse non memini; sumpti autem signa ab Recentiorum ullo observata. Majores vero non omnes hominibus nocere, imo aliqui prodesse, scripserunt. *Rhododendros*, inquit Plinius (e) *ne nomen quidem apud nos invenit Latinum: rhododaphnen vocant, aut nerium. Mirum, folia ejus quadrupedum venenum esse, homini vero contra serpentes præsidium, ruta addita e vino pota. Pecus enim, & capra, si aquam biberint, in qua folia ea maduerint, mori dicuntur.* Quibus satis similia scripsisse videbis Dioscoridem (f): neque Apulejum (g), neque adeo quem tunc fere describebat, Lucianum (h) hinc nisi bestiarum perniciem memorasse. Certe ille fruticis hujus flores, quos vulgus *rosas Laureas* appellaret, *venenum quidem rosarium* dixit, sed quia *cuncto pecori cibis earum lethalis sit*. Quin Lucianus ne cunctis quidem illis animalibus, sed asinis dumtaxat, & equis perniciosum esse, scripserat. Fideliter enim latine sic reddiderunt: *Malus est is cibus asino omni, & equo: nam eum qui ex eo comederit, e vestigio emori, dicunt.* Contra; ut Scribonium (i) præteream non ita obscure indicantem, ab eo qui *rhododaphnes folia ad dentium dolorem mandere voluerit, salivam non esse deglutendam; Galenus certe (k) hominibus quoque, non modo plerisque pecudibus, perniciosum esse hunc fruticem, diserte docuit. Quem secuti Arabes Medici quique præcipui, quos singulos ab Ardoyno (l) productos invenies, præsidia adversus id venenum proposuere. Signa autem ejus sumpti, tum ab eodem Auctore (m), tum a Matthiolo (n) collecta, huc ferme redeunt, ut vehemens oriatur angustia, intumescat venter, & doleat, & fluat, inflammatio creetur, æstusque universi corporis, alienatio mentis, syncope, & mors subsequatur: hæc autem, quia *rhododaphne præter modum calefaciat, itemque incidat, mordeat, exulceret, resolvat.* Quorum signorum, atque effectuum cum in descripta ægra, ejusque cadavere vix ullum facile agnoscas, contra autem alia, atque alia fuisse, videas; te credo idem quod ego, optaturum, ut quotiescumque hoc veneno aliquis læsus est sive pri-*

scis temporibus, sive postea, eorum quæ ipsi acciderunt, scriptas haberemus historias potius, quam plerumque Auctorum, quorum alii sæpenumero alios describunt, diagnoses, hypothesibus interdum fortassis magis, quam Observationibus, respondentes. Atque utinam, sicut tot aliis e vegetabilibus venenis periculum in canibus a Wepfero, ab aliisque factum est, & viventium symptomata, mortuorumque læsa viscera adnotata sunt, ita etiam in hoc factum esset, si nobis faciendi tempus nunc esset; nihil libentius quod inter se ejusmodi omnes Observationes conferremus, ut quid discriminis ab alia aut specie, aut tempestate, aut ætate, aut regione, aut plantæ parte, hujus constitutione, aut admisto denique humore esset, liceret dispicere.

14. Nunc si unam hanc spectemus Observationem veri simile putabimus, egisse venenum hoc in ventriculum, ejusque nervos, & quod consequitur, in alios cum iis coherentes. Quid enim duriores in ventriculi rugæ, quid vomitus, quid expressa, ut dicitur, bilis, quid amissa loquendi facultas, quid aliud quidam quasi sopor, quid alia quæ nunc præterea, nisi quarundam internarum convulsionum, contractionumque nobis conjecturam suadeant, a quibus cohiberi quoque potuit sanguis, & externas in ventriculi, & intestinorum venas distendere? Nec pro dicas, si ventriculo interiori vellicato, illa omnia contingere; multo ipsam magis interiori ventriculi faciem distentis vasculis inflammata apparere debuisse. Namque ita vellicari ventriculum, ut ejus nervi irritentur, ad ea quæ diximus, explicanda satis est; inflammari autem, id vero minime necessarium est. Ut enim habitam in ipso homine Observationem primum commemorem; profecto Coriariæ sive planta illa quæ *Rhus Myrtifolia Monspeliaca* B. vocabatur, quam cito, quam repetitam, quam horrendam, quam brevi lethalem epilepsiam excitebat, Clarissimus Vir Sauvages (o) ostendit. Idem tamen in viri cadavere, a comestis illius baccis admodum quindecim interfecti, nullam cerebri, nullam alicujus alius partis læsionem potuit deprehendere, & non tantum ventriculi ipsius, in quo Coriariæ etiam bacchæ erant quinque, cum cæteræ, emetico datis fuissent rejectæ. Atque ut ad plura, & pluribus bestiis observata transeamus; certe nec pauca, nec via passus est canis, itemque passa feles est, quorum illum datis nucibus duabus vomitibus Heydius (p) hanc napelli ingesta drachma Sproegelius (q) permit. Canis tamen *stomachus, œsophagus, & intestinum naturali constitutione gaudebant: & felis ventriculus naturali erat simillimus, nihilque erosionis simile visum est, villosaque tunica nitidissima, intestinum cum visceribus reliquis sanissima.* Itaque ut Heydius ex sua Observatione patere censuerat, veneno illotissimo infectum fuisse fluidum, cerebrum, nervosque irrigans; ita Sproegelius ex sua hoc concludit (r): *cum nullum, inquit, nec erosionis, nec inflammationis in animali, hoc veneno interempto, signum viderim, vim suam potissimum in nervos exegisse portet, vellicando nerveam ventriculi membranam.* Quin experimenta etiam inspicere Wepferi, Brunneri, Nicholii in iis animalibus habita, quibus vegetabilis aliquod venenum, & nonnullis eadem quæ Sproegelio & Heydius, præbuerant. Gravia in omnibus symptomata, nec multo post devoratum venenum ingruentia, non omnium tamen inflammatum ventriculum fuisse, ges. In aliquo enim (s) interna ventriculi superficies laeva erat, nec ullibi vel minimum inflammationis signum apparuit. In alio (t) anfractus ventriculi albicabant, si alicubi paululum magis quam alias observatur, rubicabant, non tamen manifeste inflammati erant. In alio nulla in ventriculo inflammationis signa observari poterunt, tametsi anfractuum superficies minus alba erant ac alias conspicitur. In alio (x) denique ventriculi, & Duodeni intestini superficies interna prorsus albi-

(e) Nat. Hist. l. 24. c. 11. (f) De Med. Mat. l. 4. c. 77. (g) Metamorph. l. 4. prope initium. (h) in Lucio, sive Asino. (i) Compos. Med. 55. cum Rhodii Not. (k) De Simpl. Med. facult. l. 8. (l) De Venen. l. 3. c. 21. (m) Ibid. (n) Comment. in c. 12. l. 6. Dioscorid. (o) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1739. (p) Obs. Medic. 50. (q) Experim. circa venena Exp. 2. (r) §. 5. (s) in Additam. ad Sect. hanc Sepulchr. Obs. 5. Hist. 1. (t) Ibid. Obs. 6. Hist. 1. (x) Ibid. Obs. 7. Hist. 1. (y) Obs. ead. Hist. 5.

cans, & omnis inflammationis expers fuit. In nullo autem ex iis quæ dissectuit Nicholusius (y) ulla membranarum inflammatio conspicienda erat; sed do, qualis & in fele Sproegeliæ fuit, fluido, in- m, sanguine distentæ venæ: quod adnoto, quia ue in quatuor modo commemoratis ex Sepulchreto malibus ullus in sanguine grumus fuit; quin eorum ui (z) pariter ac in proposita muliere (a), in dis ventriculis nihil omnino sanguinis supererat. Cæ- um non eadem in omnibus quibus idem ac quatuor s, venenum præbitum fuerat, inventa sunt: imo pluribus ventriculi inflammatio; ut minus tibi es- mirum debeat, si eandem in proximis saltem inte- is, aut in his simul, & in ventriculo extitisse ab aliquo ex vegetabilibus veneno, productis duabus toriis recentibus ostendam. Solani quem furiosum itant, baccæ cum perniciosos alias effectus, tum xime in puellulo ediderunt: quem intra horas non ltas miserandis modis peremptum, cum Vir Cl. areckius (b) incidere, vidit, inter cætera, Jeju- n, & Colon intestina valde inflammata. Fungi au- t, & nominatim ex ea specie quam Vaillantius sic ignavit Fungus mediæ magnitudinis totus albus, an- superioribus prope Lutetiam Parisiorum id prope- dum fecerunt quod Romæ, dum scriberet Plinius) fecerant, ut familiam interimerent; nisi natura, xilio adjuncta Experientis Medici Monnierii (d), qui mptomata omnia diligenter, & ordine describit, de qui comederant, quinque servasset. Idem Virginis e una omnium servari non potuit, cadaver perlun- ns, inter alia plura quæ apud ipsum videbis, in triculo circa pylorum quædam inflammationis in- ia, Duodenum autem intestinum valis tunicarum nino sanguine refertis, interius, præter leves ali- t excoiationes, purpureis maculis distinctum, in ma inflammatum deprehendit. Ego vero & stinorum, & ventriculi inflammationem a vegeta- medicamento, sed acriori, eoque interdum perni- a haud secus ac venenum, afferente, elleboro nigro ctam conspexi. Ita autem res se habuit.

5. VIR, cujus anni, si ex facie æstimares, nec- n quinquaginta esse videbantur, corpore bene con- nato, subpinguis, colore laudabili, quamvis ad fu- n vergente, capillis autem, & barba nigris, ob rium quoddam melancholicum in Nosocomio cus- s, propediem erat discessurus, cum extractum sum- , quod vocant, ellebori nigri. Unde alvo soluta, ra dejecit. Sed cum mali nihil expectaretur; pri- nocte, id est septima, an octava ex quo id sum- at, hora, vomitus, & ventris dolores ingruerunt. æ mox, calido haulto jusculo, visa sunt conque- e circa horam noctis secundam. Quinta iterum terant; iterumque minui visa sunt ita ut ante sex- lectum peteret: vomitu autem nihil rejecerat, materiæ ex viridi quasi nigrescentis quantum , aut tria cochlearia continere potuissent. Cubans escere visus est; certe nullam vocem indicem dolo- edidit, quam in proximis lectulis cubantes ægri verint. Hora tantum octava sonus quidam, ex ore emissus, a ministris auditus est: ad quem rrentes, hominem jam mortuum invenerunt. Quæ ni, iis forte diebus, nempe circa medium Decem- m A. 1747. in Nosocomio Anatomen docenti, cum nt relata; quæsiivi primum, quale ellebori extra- m, quantumque sumpisset. Comperi autem idem od aliis dari ibi solitum esset, videlicet e res evullis, contusisque radicibus simpliciter aqua pa- um; pondere autem semidrachmæ sumpisset, cum sæpe quidem ad scrupuli pondus, interdum tamen quorum alvus non facile solvitur, ultra semidrachmam ulla noxa exhiberetur. Tunc autem quærenti, m aliud præterea quod nocere posset, homo acce- set, responsum est, imo in eo peccasse quod non

accepisset omnia quæ debebat. Nimirum quibus id extractum darent, eos, hoc sumpto, serum bibere: non bibisse autem hunc, post ejus mortem esse cog- nitum, ibi videlicet reperto sero, ubi positum fuerat, ut hauriret. His ita perceptis, duodequadragesima a morte hora sectionem aggressi sumus.

CADA- VERIS artubus minime rigidis animadversis, Venter apertus est. Ventriculum, & intestina vel exterius hic illic inflammata conspeximus; ut cum Ileum intesti- num alibi iusta esset, alibi iusto majori, aut minori latitudine; ubi æquo angustius erat, ibi pertenuis tu- nicæ, & sine ullo rubore, alibi autem rubicundis striis distinctæ spectarentur. Tum ventriculo, & inte- stinis omnibus aqua immissa ablutis, & adaptis, il- lum cum annexa gulæ particula magna ex parte in- flammatum, a sinistris tamen, non a dextris, inveni- mus; intestina autem hic illic, sic tamen ut minus levis in Tenuibus, quam in Crassis esset inflammatio, si Rectum excipias, in quo spatia quædam æque ma- nifesto, ac ventriculus, erant inflammata. Nusquam tamen in cadavere hoc toto vehemens apparuit inflam- matio. Lien æquo paulo major, & firma qua videli- cet tangebatur ventriculum, facie roseo colore, totus autem adeo laxus, ut dissecti interiora pene diffloe- rent. In jecinore nihil adnotatione dignum, nisi for- te bilis color, qui, ut per vesiculæ tunicas transpi- ciebatur, ex viridi pallidus apparebat.

Thorace adaptis, pulmones sani, & undique soluti: neque cor, aut vasa Magna quidquam habuere quod adno- tarem, nisi quod in his parum sanguinis, in illo vix aliquid fuit levis concretionis polyposæ.

Cra- nium cum secaretur, paucum sanguinolentum serum defluxit: paucusque mox sanguis in Crassæ meningis Sinibus, & majoribus per Tenuem ramis est animad- versus. Cerebrum, quod in eo qui melancholico de- lirio laborasset a primo miratus sum, laxum adeo, ut cum dextere exemptum esset, in mensaque anatomica depositum, continuo ipsum hemisphæriorum, extror- sum collabentium, pondus distraxerit partem poste- riorem Callosi Corporis, nec tamen ab obitu dies tum erat sextus. Ea distractio non prohibuit in reli- qua superiore, quæ integra erat, ejusdem Corporis facie illum perspicere fasciculum qui per medium se- cundum longitudinem extat, nihil ab eo quod solet, discrepantem. Mox persecando cerebrum, neque in vasculis quæ per medullarem substantiam ducuntur, neque in Choroidibus plexibus defuisse sanguinem, vidi; sed eandem ubique laxitatem animadverti, ut in cerebello quoque, & Oblongata medulla, & in Pi- neali ipsa glandula, quæ major potius, & glo- bosior apparuit, quam consuevit. In tanta autem cæterarum partium laxitate mirabile fuit, lacunar quod dexterum, sinistrumque ventriculi tertii pa- rietem inter se conjungit, minime fuisse disfra- ctum.

16. Ex postrema historiae hujus parte haberes quod exceptionis loco ad illa adderes, quæ de cerebro et- iam melancholice delirantium alias (e) ad te scri- psimus; nisi homo ante obitum jam sanus esse vide- retur. Ex reliqua autem habes quid a nigro ellebo- ro aliquando accidat, & in ventriculo, intestinisque inveniatur. Scriptum est quidem ab nonnullis, & no- minatim a Guillelmo Fabricio (f) non modo quod legerat, Virum Principem pharmaco, ex elleboro nigro parato, interemptum fuisse, verum etiam quod ipse meminerat, Matronam corpore satis validam in- tra sex horas mortuam esse ex quo devoraverat pi- lulas capitales, quibus nonnihil extracti ejusdem ellebori admistum fuerat; tametsi vix vomitum, & dejectionem bis moverant; quam utramque mor- tem non ipsi elleboro, aut ejus extracto, quo felicissime in se ipso, nedum in aliis, usus erat, sed præparantium negligentia, aut imperitia ac-

ce-

(y) apud Mead. in Append. supra ad n. 9. cit.

(b) Commerc. Liter. A. 1743. Hebd. 8. n. 4.

(c) Epist. 8. n. 14.

(z) Obs. 5. cit. Hist. 1.

(e) Nat. Hist. l. 22. c. 13.

(a) n. 12.

(d) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1749f

(f) Responf. ad Doring.

ceptam esse referendam jure censebat. Verum quæ symptomata eas præcesserint mortes, aut quæ noxa in mortuorum interioribus reperta sit, neque apud ipsum, neque apud alios legisse, nunc memini. Nam quod Ardoynus (g) symptomata ab hoc veratro enumerat immanem alvi fluxum, adustionem linguæ, eruptionem plurimam, & inflationem, præter alia aliis quibusdam, & in his elleboro albo communia, in quibus sunt præfocatio, syncope, virium dejectio, sudor frigidus, & spasmus ab inanitione, si ex proposita Observatione judicium ferendum est, magis fortasse pleraque hæc symptomata elleboro conveniunt albo, quam nigro. Certe in descripto viro non apparuerunt. At eorum quædam cum vehementi vomitione, quam recte ille albo adscribit, in iis adnotata sunt qui ab albo sumpto perierunt, ut in muliere, quæ, uti refert Joannes de Muralto (h), post creberrimos vomitus, horrendis agitata convulsionibus occubuit, utque in tenero catello de quo Wepferus (i), mortuo ad eundem modum; quanquam canis de quo Courtenius (k), quadruplo ex eodem elleboro devorato passus quidem est vomitus, dejectiones, singultus, suffocationes, dolores etiam, ut videbatur; sed evasit tamen. Ut ut est; quæ in hoc viro acciderint ab nigro elleboro, accepisti, ut illa pariter quæ in ejus visceribus sint deprehensa. Ab albo enim elleboro ventriculum rubentem, imo etiam interne corrosam, & nigricantem repertum esse, ex catelli, & mulieris de quibus modo indicatum est, vulgatis sectionibus scire poteras. Ab nigro autem quid humanus ventriculus, & intestina detrimenti ceperint, fortasse, nisi ex nostra descriptione, pro certo cognoscere non potuisses. Quod si illud ex eo, ut videtur, revera acciderit, quod is vir post devoratum extractum, larga, ut cæteri, portione feri, ab Hippocrate (l) etiam post veratrum nigrum imperata, non sit usus; hinc quoque illa quæ supra (m) diximus, de feri in iis qui acre venenum sumpserint, utilitate, confirmantur. Fuisse autem virum ad inflammationem per se dispositum, nec copia, nec constitutio sanguinis ostendunt, quippe cum paucus, & fluidus fuerit. Neque enim in quibusdam negaverim, veneni effectus a corporis dispositione augeri, cum facile agnoscam, a prava ipsa corporis dispositione internum aliquando posse venenum gigni.

17. Et sane veteres quoque Medici (n) eosdem fieri affectus, agnoscebant, & a lethali veneni portione, & a corruptione quæ a corpore ortum habeat, videlicet posse hanc esse adeo vehementem, ut veneni tum qualitatem, tum vires æquet. Neque ex posteris plerique deinceps alieni fuerunt ab hac sententia. Quam nescio an ulla confirmare evidentius possit, quam hæc Observatio, mecum olim communicata ab Joanne Francisco Cicognino Forolivienfi, spectato, dum viveret, experientique Chirurgo, qui ut Florentiæ didicerat, sic Redii more periculum fecit.

18. FILIOLUS Francisci Ridolfi Pictoris Forolivienfis, Tertiana febre maceratus, extenuatusque, novissime diris convulsionibus ingruentibus confectus fuerat. ABDOMINE inciso, apparuerunt intestina ad contractum mesenterium retracta, eorum tunicis subrigidis, & quasi exsiccatis. Quæ, ut ventriculus quoque, multam continebant æruginosam bilem, cujus tactu scalpellus violaceo colore inficiebatur. Eundem scalpellum, eadem bile stillantem, in carnem unius, & alterius columbi cum leviter impressissent sic quidem, ut bilis intra vulnus remaneret; haud multo post uterque tremens, & convulsus periit. Quin etiam mica panis, illa admista bile, a gallo devorata, hic quoque parem habuit exitum.

19. Etsi eximius olim inter Patavinos Professa Medicus Jo. Dominus Sala (o) asseverabat, inter venena raro generari in corporibus alioquin boni habitus, & nullis commissis erroribus; rarius ita repente, ut ex aliis partibus, aut aliis accidentibus æger non prævideat; tamen hoc ipso quod raro, ut rarissime contingere id posse, non negabat, ab iis quibus supra (p) indicatum est, discrepabat Medicis, qui (q) extantibus aliquo in homine venenosis signis, minime dubitabant, facile discerni posse qui venenum sumpserunt, ab iis qui aliunde, nec intus genito veneno, affecti sunt. Qui enim sunt natura probis humoribus abundarent, ac sanorum se gessissent, eos venenum sumpserunt, ajebant. Etsi te aliquid in eo proferendo judicio, sanus, an non homo esset quo de agitur. Nam in Severino Falco ut petitis ex Sepulchreto (r) exemplis utar; non omnium quæ sumeret, vomitus, nec ventriculus rubicundus, & tantum non excoriatus venenissime præsertim dati, suspicionem movere poterant, cum scorbutus, vagæ febres, dein appetitus dejectus, & sævissimi stomachi dolores jam diu xassent. Contra in Juvene de quo Salæ quærent sententia, præter cætera exhibiti veneni indicia, quod boni esset habitus, & bene valeret, tantum apud Salam poterat, ut cum in Relatione altera se is Juvenis scriberetur valetudinarius, & mali habitus, ille suam suspicionem primam molliret. Tamen ut sapiens vir erat, neque primo fuisse, neque secundo non fuisse venenum exhibitum, pro certo respondere. Et sane ut abundet corpus bonis humoribus; ista ipsa abundantia facit, ut homo sua etiam habere bona sua debeat, nimirum ne retro, ruina quadam, revolvantur: quæ Celsi (s), Hippocratis (t) monitum secuti, sunt verba. Nefarios tem veneficos, ut nulla suo de scelere suspicio sit, festæ valetudinis occasionem haud raro aucupari, vimus: quod & una monstrat ex superioribus Observationibus (u), & alias alibi factum esse tiquis etiam temporibus, animadvertimus. Sic vixissima scæmina, & filio magis, quam genitoribus digna, Agrippina (x), cum maritum venenolere statuisset, isque valetudine adversa correptus set, hanc sibi oblatam occasionem non omittendam tavit, eademque ad facinus occultandum aliis imper non insolitis veneficorum fallaciis usa est. Neque enim, ut opinor, venenum delectabili cibo bonorum infudit viro avidissimo ciborum talium (y) ut multum ex iis comedendo, noxam tum eximia copia, tum ex pernicioso fungo aliquo, letis quasi per coqui errorem interjecto, coactuisse videretur, sive, ut accidit, excruciantes dolores, sive nisus vomendi, sive soluta alvus, sive iam febris magis exercerent; hanc enim & plures annos cum ipso vixisse, & cum illo in cælum venisse, L. Annæus Seneca (z) indicavit. Hos, & alios ejusmodi casus si mecum animadverteris; si venenorum sceleratorum hominum dolos, qui Medicis sapienter imponunt, in quibusdam ægris facilius poteris innotescere, aut saltem, atque utinam in tempore, si incari, simul non ratione solum, sed ex Observationibus etiam intelliges, certa quædam symptomata, sitim, & certos quosdam morbos, ut febrem, quibus nonnullis adesse dicuntur, si venenum ingenitum, adesse etiam posse, cum venenum præbitum est, quoque præcessisse. Itaque laudatus Sala, etsi venenum generari sine febre, negabat; non tamen prorea in secunda Responsione huic signo tantum tribuit ut mortuum esse illum Juvenem ab ingenito veneno affirmaret. Nec vero ut idem affirmemus, cogit quod nullus insolitus odor, aut sapor, nullusve in deglutien-

(g) De Venenis l. 3. c. 13. (h) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 6. (i) l. 4. S. hæc 101. in Additam. Obs. 8.
(k) Saggio delle Transaz. trad. dal Dereham T. 3. c. 9. §. 6. (l) De Intern. Affect. n. 45. apud Marinell.
(m) n. 11. (n) Vid. Gal. l. 6. de loc. aff. c. 5. (o) Vid. Sepulchr. l. 3. S. 7. in Schol. ad Obs. 1. & 2.
(p) n. 17. (q) Galen. c. 5. ibid. cit. (r) Obs. 1. & 2. modo cit. (s) De Medic. l. 2. c. 2.
(t) Sect. 1. Aph. 3. (u) n. 6. (x) Vid. Tacit. Annal. l. 12.
(y) Vid. Sueton. de duodec. Cæsariis. l. 5. c. 44. (z) Apocolocynt.

post deglutionem dolor in ore, aut faucibus perus sit. Ut enim improbi Regis Persei (*a*) pollutionem præteream veneni quod nec in dando, nec in ullo signo deprehendi posset, & hic quoque alia dici possent, omittam, ex meis supra (*b*) naris Observationibus satis intelligis, vel sine iis in is deglutitum esse venenum. Neque contra ex eo animal quodpiam ab iis quæ vomitu rejecta, devoratis male habeat, inferendum esse cum vomitum illum non ab interno, sed ab assumpto esse veneno, proposita novissime Observatio (*c*) indicat.

o. Sed & ea quæ in ventriculo mortuorum apparet, ut imponere aliquando possint, docet id quod de Muralto paulo ante (*d*) commemoravi. Eodemque modo quod ex Ballonio (*e*), itemque ex Riolo (*f*) in Sepulchretum retulerunt, in toxici dati functione cum ventriculus exanthematis oblitus reperisset, parum abfuisse, quin constanter Medici functionem illam confirmarent, nisi admoniti fuissent, exanthemata a morbillis esse, qui cum erumpere cœperat quidem cœpissent, sed ob virium infirmitatem non perrexissent, ventriculum occupaverant: eaque suspicionem in multis subito extinctis falso esse ortam, quod fundi ventriculi potissimum sinistra intus, extraque nigresceret; cum id non veneno, sed sanguini esset tribuendum, ibi intra veas restitanti quæ ad ramum pertinent, vas olim nuncupatum. Sed neque e contrario quævis in ventriculo animadversæ maculæ contemnendæ sunt. Quæ inter oculos, & lucem expandendus apertus ventriculus est. Sic enim qui maculis dumtaxat quidam aspersus videbatur, eundem, referente Ballonio (*g*), minimis foraminibus pertusum deprehendit, veneni indicium: quanquam tunc quoque dispidum ex Indiciis aliis crediderim, externi, an interni. Quin aliquando non manifestum modo, sed & in ulcus in ventriculo reperiri potest, cujus oris prima signa toxici deglutionem consecuta esse videntur, neque res tamen sine dubitatione esse. Sic de veneno de quo Fabricius Hildanus (*h*) post laucivium primus stomachi dolor inceperat, ex paulatim aucto, & acerbissimo facto cum obitum magnumque ulcus inventum esset, a superiore ventriculi orificio in hunc deorsum se extendens, Pares quidem id ab exhibitio veneno repetebant; ipse tamen Fabricius veri similis censebat, ab orificio quo acutissimo ulcus incepisse, infixio in rugam aliam illius orificii: nam si a veneno sumpto facta exulceratio; ea, inquit, potius in ipso fundo, quam in ore ventriculi, extitisset. Attamen qui disquire a Fabricio vellent, objicere possent duas puellæ non sine veneficii suspitione mortuas, in quarum una Joannes de Muralto (*i*) juxta idem orificium quinque stigmata inusta reperit, in altera Petrus vicius (*k*) illud ipsum orificium duobus locis erodeprehendit: atque ut virum filerent ab eodem Muralto (*l*) ob eandem suspitionem apertum (nam inter orificii illius erosam substantiam, erosam quod habuit reliquam internam ventriculi faciem) catamen tamen producerent, de quo in Historiis a Wepfero (*m*) editis, qui cum arsenicum devorasset, post die mortuus, atque incisus, circa stomachum in ventriculo superficiem rubram & inflamatam ostendit; fundo autem ventriculi & circa pylorum nullum inflammationis vestigium. Denique ut melius appareat, non difficile in hac materia iudicium sit, videri aliquando potest in hujusmodi suspitionibus venenum in ventriculo esse deprehensum, ut in Matrona qua Bened. Silvaticus (*n*), pulvisculus ille coloris citrici ulceratæ ventriculi parti adhærescens pro lucu-

lentissimo præbiti veneni indicio acceptus, vel ut in Muralti puella paulo ante memorata, pulvisculus ille alter arenosus, qui ex humoribus in ventriculo inventis, & mundo vase exceptis subsedit. Verum nisi deprehensus pulvis ea copia sit, ut a peritis probe examinari, & pro veneno agnosci queat, aut nisi illius particulæ, erosio ventriculi tunicis adhærentes, ejusmodi sint, ut per se facile se prodant, ut gilla illa quam iis adhærentem Heerius (*o*) invenit, sive ut arsenici albi frustula, quæ iisdem inhærentia vidit, & vix evulsit Salmuthus (*p*), & in muliere quoque de qua est prima hujus Epistolæ Observatio (*q*), facile agnoverunt; nihil inde pro certo licebit pronunciar.

21. Quæ omnia, atque alia quæ Etmüllerus; filium dico; in Programmate perpendit Lipsiæ edito A. 1729. erudite, & prudenter ostendens, quam arduum, & periculosum sit certi aliquid in ejusmodi quæstionibus constituere; quæ, inquam, omnia quotiescunque mecum ipse considero, toties sentio, jure meritoque esse a me factum, cum in quibusdam dissectionibus quas hic proponere potuissem, alibi autem ad te scripsi (*r*), venenum ingenitum, an ingestum esset, nolui pronunciar. In ea tamen in qua non ventriculum modo, & Duodenum intestinum, sed & œsophagum erosum deprehendi (*s*), magis audere potuissem, si pro certo notum fuisset, nullas extitisse vomitiones per quas rejectum venenum, fortasse ingenitum, ex parte aliqua restitendo, œsophagum forte læsisset. Non leve igitur veneni devorati indicium erunt ventriculi erosiones, si nulla quidem cum vomitione, & cum œsophagi tamen sint erosione conjunctæ, præsertim si in eo reperiantur, qui cum sanus hætenus fuerit, nihilque in victus ratione peccaverit, repente post ingestum quidpiam, insoliti potissimum saporis, aut odoris, stomachi doloribus, aut angoribus, aliisque sumpti veneni signis correptus, intra perbreve tempus obierit. Non levis, inquam, ex hisce omnibus, aut plerisque in unum junctis conjectura ducetur. Sed res certa erit, ubi in ventriculo, aut proximis intestinis venenum ipsum reperietur facile agnoscendum. Videbis Hoffmanni quoque (*t*) indicia super historiis aliquot, dignis quæ in Sepulchretum referantur: ita & symptomata, & dissectiones proponunt, minime omissis rationibus unde inter notas præbiti veneni, & nominatim arsenici, pluribus communes, huic non fuisse, illis fuisse datum venenum, intelligamus. Sed præcipuum illud dati veneni testimonium, ejus portio in visceribus reperta cum pro varia venenorum conditione, exigua copia, cum aliisque rebus mixtione non sæpe occurrat; idcirco indicia aliunde quærenda sunt, quorum alia cum ad Judices rerum capitalium attineant, a me prætermittuntur, aliud autem, ad Medicos spectans, non est reticendum, quamvis per se obvium, & a me semel, iterumque animadversum. Nam præter id quod A. 1711. a me visum, & supra (*u*) adnotatum est, cum videlicet tres qui ex eadem pulve comedissent, omnes brevi post sumpti veneni symptomatibus laborarunt, jam antea autumno A. 1709. acciderat, ut me plures meorum civium intra paucos dies advocarent, quos cum scirem familiariter inter se versari, & convivari nonnunquam solitos; communem aliquam eorum in unum tempus incidendum ægrotationum causam suspicatus, interrogando comperi, ex quo novissime simul omnes epulati essent, primum minus bene se habuisse, mox autem ægrotare cœpisse. Quæsi, an præter ipsos alii in eo convivio fuissent. Cum & fuisset, & quotquot fuerant, jam omnes, ne uno quidem excepto, ex morbo decumbere, accepissem, nec quenquam tamen aut plus æquo, aut quidpiam minus

fa-

(*a*) Vid. Liv. Hist. l. 42. (*b*) n. 7. (*c*) n. 18. (*d*) n. 19. (*e*) Sect. hac 10. Obs. 4. §. 10.
 (*f*) l. 3. S. 7. in Schol. ad Obs. 10. (*g*) Sect. ead. Obs. 17. §. 1. (*h*) Ibid. Obs. 5. cum Schol.
 (*i*) l. eod. 3. Sepulchr. S. 8. Obs. 7. (*k*) l. 4. Sepulchr. S. hac 10. Obs. 4. §. 7. (*l*) Ibid. §. 8.
 (*m*) Ibid. in Additam. Obs. 13. Hist. 12. (*n*) Ibid. S. 10. Obs. 5. (*o*) Sepulchr. l. 3. S. 8. Obs. 8.
 (*p*) Ibid. Obs. 5. (*q*) n. 3. (*r*) Epist. 29. n. 18. & seqq. (*s*) Ibid. n. 20.
 (*t*) Medic. Rat. Tom. 4. P. 3. S. 2. c. 8. in Enarrat. Morb. Obs. 2. 3. 4. (*u*) n. 7. & seqq.

salubre sumpſiſſe, autumno autem illo raros in civitate ægros eſſe, animadverterem, vix dubitandum eſſe, intellexi, quin pravi aliquid, & veneno ſimile ex errore fortuito aliquo ſive epulas, ſive potiones, quibus in eo prandio uſi fuerant, infeceſſet. Verum quam facile erat hoc generatim conjicere, tam erat difficile ſive ex ægrotantium ſymptomatibus, ſive ex accurata, & ſæpe repetita perquiſitione quidnam illud fuiſſet, aſſequi. Symptomata enim pro alia aliorum ætate, diſpoſitione, & temperatura alia in aliis erant; quanquam in pluribus, inter cætera, alvi fluxus erant, & tormina, in aliquo, ſine torminibus, ſinceri ſanguinis dejectiones. Perquirendi autem verum ut optimam occaſionem haberem, eo libentius præter eum qui prandium dederat, ancillam etiam quæ coxerat, & reliquias comederat, liberaliter curandam ſuſcepi; uterque enim graviter, ancilla autem graviffime ægrotabat. Huic igitur non ſemel oſtendens, quanto minus difficilis curatio eſſe poſſet, ſi mihi uni diceret quid per errorem amiſiſſet, aut ab aliquo amiſſum eſſe, conjiceret; nunquam exprimere aliud potui, niſi hoc unum, quo cogitaret magis, eo magis id ſe ignorare. Quæ cum ita eſſent; neceſſario coactus ſum unicuique ſic mederi, ut ſingulos hæc, vel illa ſymptomata gravius, aut levius urgebant. Quidam brevi, & facili; ſed reliqui longa, & difficili curatione ſervati ſunt; ut in quibusdam biſtriſtris fuerit, in eo qui ſanguinem deiecerat, quadriſtriſtris. Unus ex omnibus qui morbum diutius contempſerat, undevigeſima ex quo cubare tandem cœperat, die febrili, cum ſingultu, convulſivis tremoribus, aliisque malignis ſymptomatibus juncta, fruſtra me, & ſeniore ejus Medico, quæcunque poterat, opem ferentibus, confectus eſt.

22. Quæ una fuiſſet reliqua, ignotam illarum tot ægrotationum quærendi via, anatome videlicet, eam plures, variæque rationes prohibuerunt. Quarum aliquæ alterius quoque ſectionem veterant, quem non levis conjectura erat, ex opio, per Pharmacopolæ errorem minus parce præbito, deceſſiſſe, Cujus diſſectio eo nunc mihi gratior eſſet, quod in brutis animalibus, poſt datum largius opium incifis obſervata ab Experientiſſ. Sprogelio (x) minus convenire, video, cum iis quæ in cane adnotaverat Cel. Meadius (y). Cæterum de abuſu opii deteſtabili apud veneficos nullum a me verbum expectes in ſcriptis quidem. Res enim ejuſmodi, a Medicis alioquin non ignorandas, utinam ſecretis dumtaxat inter ſe colloquiis agitaſſent; chartis autem non commiſiſſent, ne quod ad curationem excogitandam ſcire neceſſe eſt, id a nefariis hominibus ad latenter, & impune occidendum eſſet detortum. Quamobrem Galenus (z) Orpheum cognomento theologum, Horum Mendefium juniorem, Heliodorum Athenienſem, alioſque librorum de iis compositionibus Auctores uſque adeo reprehendit, ut ne illud quidem concedat, earum notitiam Medicis ſaltem eſſe neceſſariam, ut iis qui ſumpſerint, poſſint ſuccurrere. Utcunque id eſt; ſane de venenis etiam aliis ſapientius quædam poſteriores magni cæteroquin Medici preſſiſſent; non epistoſis, atque adeo libris editis vulgaſſent.

23. Eorum autem qui a morſu, aut ictu venenofæ beſtiæ interierint, nullas memini aut a me, aut ab Amicis inſtitutas eſſe diſſectiones, ſi illas excipias quæ ad morſum attinent rabioſi canis, a me tecum alias (a) communicatas. Scilicet Italia, frigidioresque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt, quam æſtuoſæ; ut veris Celſi (b) verbis utar. Nec fere aliter ſe res habet in venenatis beſtiolis, quæ ſunt anguibus mi-

nores; certe autem de iis in quibus ego verſum, minus æſtuoſis Italiæ partibus non vera Boerhaavio (c) retulerunt, qui hæc narrarunt Italia, ubi magna vis ſcorpiorum eſt, neminem ſi diverſorium quin hoſpes ei lagenam oleo ſcorpionum plenam indicet; quod vulnere, ſi quod ei beſtiola ierit, continuo inungat, ſic mortis evitaturus poſſum. Sed neque tam raros eſſe, Exterorum quis dat in terra Italia, quam Plinius (d) videtur poſſiſſe. Sæpe, inquit, Pſylli, qui reliquarum terrarum invehentes, quæſtus ſui cauſa peregrinatis implevere Italiam, hos quoque (ſcorpionum) importare conati ſunt: ſed vivere intra Siculi cæſionem non potuerunt. Viſuntur tamen aliquando in Italia, ſed innocui. Si ea ſinerent quæ de vulgari ſcorpione ſequuntur; non de his, ſed de volucribus Africæ ſcorpionibus de quibus noviffime dixerat, nium multo libentius propter ea quæ paulo ante poſerat, interpretarer. Cum vero non ſinant; dicitur aliquid ſuſpicor: certe ii qui Romæ ante Plinium ſcripſerunt, Lucilius, & Cicero, raram beſtiæ exempli loco non ſic memoraffent, ille quidem (e) ut ſcorpionis cauda ſublata, hic vero (f) ſerpere anculos, nare anaticulas, evolare merulas, cornibus videmus boves, nepas aculeis; ſed potius veſpales ſcripſiſſet, ut imperiti olim ediderant, aut cænepe, quid eſſet, ignorarent, aut certe quod Non (g) neſcirent ita uti deſcripſimus, duo poſt Ciceronis verba produxiſſe, neque aliter, ut in ſcribendi ordo, & ſententia poſtulant, produxiſſe. Quod ſiquis tamen credat, Plinium in Italia ſcorpionem innocuum eſſe, dicere; id vero ut plurimum ita eſt, nec memini, in Civitatibus ubi vitam eorum vel frequentiffimis, Medicum unquam, aut Chirurgum fuiſſe advocatum, ut vulnere, a ſcorpione icto, mederetur; nedum ex eo vulnere quenquam interituum, ut in cadavere veneni effecta poſſent inquiri. Quin etiam ab noſtris Falloppio, & Valliſnerio in confirmari, videris. Hic enim (h) venenum eſt innocuum ab noſtratis ſcorpionis aculeo prodire, poſſit; Falloppius autem (i), in noſtra regione, ſcorpiones ſunt minus venenofæ, non oriri tumorem loco ab ipsis icto, ut in regionibus calidis, ſed tum puſtulas, ac tubercula parva variolis ſimilia; que ut Medicorum auctoritate qui in Italia temporibus, vel locis, vel utriſque magis quam illi, diſtint a nobis, idem comprobemus, Scribonium putas, ſi noxios in Italia vidiffet ſcorpiones, ad hunc modum fuiſſe ſcripturum (k) Africa, aut ſicubi ſcorpiones ſunt noxii, Cornelius autem Celſum (l) inter peregrina, & aliquanto magis peſtifera, quam noſtratia, ſcorpionis venenum ſitutum fuiſſe? Poſuiſſe autem, non quod ſcorpionis ſed quod pernicioſus ſcorpionis eſſet peregrinus mihi dem illa ejus verba poſt varia recensita remedia videntur indicare (*): Cognovi tamen Medicos, qui a ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt. Loco autem, non tempore, a nobis diſtint bat Redius, diſtatque Gentilis, Medici ambo Etruriorum Quorum primus (m) idem quod Plinius, affirmat propterea quod centies viderat ſcorpionum venditorum nudas manus in ſacculos inferere iſdem plenos, & poſt ictus ab iis referre, neque unquam; tametſi vende canicula hæc fierent, cum ullo vel minimo conſequenti veneni indicio. Alter (n) a ſcorpionum ictibus funeſta mala fere non oriri, niſi in Africa. Italis enim ſcorpionibus ictos aliquos eſſe quidem mortuos ſed pauca admodum ab rerum naturæ Scriptoribus juſmodi referri exempla.

24. Duo Vir ille Eruditus producit, alter

(x) Exper. circa varia venena &c. Exp. 15. & ſeqq. (y) Traſt. de Venenis Tent. 5.
 (z) De Antidot. l. 2. c. 7. (a) Epift. 8. (b) De Medic. l. 5. c. 27. n. 10.
 (c) Præleſt. ad Inſtit. §. 1132. (d) Nat. Hiſt. l. 11. c. 25. (e) ex Satyr. l. 30. n. 23.
 (f) De Finib. l. 5. (g) De Propr. Serm. in Nepa. (h) Opere Fiſ. Med. Tom. 2. P. 1.
 (i) Traſt. de Tumor. c. 3. (k) Compoſ. Medic. 164. (l) c. 27. cit. (*) Ibid. n. 5.
 (m) Eſper. int. agl. Inſt. (n) Annotaz. alla pag. 66. v. 23. della Lett. Filoſ.

x Ferrario, ex Lanzono alterum. In utroque vomitus, imo in altero ipse volvulus intra horas aliquot ethalis. Juvat exempla alia addere, quotquot inter cribendum succurrunt, funesta fortasse futura, nisi obstitissent remedia. Proferam autem eo libentius quod Patavii pleraque acciderant. Cortusus noster citem hic suum, a magno scorpione vulneratum, *jam nimirum deliquio detentum, brevi admodum tempore revocavit ad vitam* externo pulveris auxilio quem a Matthiolo (o) acceperat. Benivenius (p) famulum simili ictu, quamplurimo statim frigidissimo sudore perfusum, theriaca ex generoso vino exhibita, illico liberavit. Clari Veronæ Medici Petri a Castro indidem digitum pupugerat scorpium, dolore, & frigore nox totum brachium invadente, cum ipse, parum proficientibus remediis cæteris, eo liberatus est quod amicus ejus Rhodius (q) memoriæ tradidit, hoc quoque adjiciens, anno tamen insequente rediisse doctorem eodem tempore cum tumore digiti phlegmonone. Sed & se quosdam Patavii scorpionum ictus tumore ac dolore graves animadvertisse. Quin ipse quoque Vallisnerius, qui, ut supra (r) dixi, illorum venenum apud nos quasi innocuum esse, agnoverat, denique, mutata quadantenus sententia, in Specimine *Alphabetico*, quod imperfectum reliquit, Historiæ Medicæ, & Naturalis (s) hyeme quidem illud esse innocuum, sed æstate vel in nostratibus affirmavit esse mortiferum. Cujus tamen rei unum, haud amplius, exemplum protulit, nimirum adolescentulæ cui sub aniculæ ardoribus in collo ictæ paulatim membra fiunt gelida, neque ex multis auxilium aliud profuit, quam oleum, *controveleni* dictum, Magni Etruriæ Ducis, interius, exteriusque usurpatum. Verum illud mirum meminisse te, velim, non fuisse hæc denique funesta exempla: deinde quid pauca adeo ad innumera, omnino discrepantia? quid hoc ipsum ultimum et tot illa quæ indicavimus (t), Redii eodem feridissimo anni tempore? Quo tametsi fatear, & venenum hoc acrius fieri, & hominum corpora ipsius noxi magis opportuna; tamen Octobri mense casus accidit Petri a Castro, & circa Junii finem is qui a Lanzono (u) verbis Medici qui affuerat, descriptus est. Qui, & Ferrarii quoque alter si funesti, & per vomitiones quidem fuere; at in hoc scorpium intra os dormientis pueri irrepsit, idque fauciverat; in collo autem scæminæ, chlorosi laborantis, extremum, dum in latrina alvum exoneraret, intestinum ferierat. Quanti autem referat ad augendam, accelerandamque veneni noxam, si non modo ictum corpus tenerius, imbecillius, ægrumque sit, sed & ars icta sit ipsa mollior, & exquisitiore sensu præta, cum per te intelligere satis potes, tum nisi hoc nonatur, aliquanto minus facile est assequi, cur non que omnibus graves accidant non apud nos tantum, sed & apud alios; si Africam, & alia æstuosa loca expias; scorpionum ictus.

25. Ubi enim attendo illa quæ apud Monspelienfes tributa sunt, experimenta, facile adducor, ut crederem, non secus ac apud nos, ibi quoque scorpionum ictus ut plurimum esse innocuos. Nec vero experientia illa dumtaxat dico quæ ibi a Courtenio (x) 1679. sunt instituta. Nam quod a pluribus scorpionibus lingua catelli compuncta fuerit, ejusdemque abdominis cute nonnihil diducta, muscoli ipsi ab illis non semel icti, arte etiam altius appresso aculeo, venenoque e subjecta vesicula in vulnera expresso, casus tamen nihil detrimenti ceperit, ut neque columbus, sæpe ad eundem modum a scorpione fauciatus: contra autem quod talpa, cujus latus scorpium pepugit, continuo mortem convulsa obierit; discriminis usam afferre hanc posses, quod catellus, & columbus ab inertibus, infirmisque scorpionibus, quippe ineun-Januario mense, talpa autem a valido, acrique, Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ut pote circa medium Quintilem, fauciata fuerit. Pericula igitur illa potissimum specto quæ ibidem quinquaginta, opinor, post annis fecit Vir Cel. Maupertuisius (y). De novem canibus, tribus parvis pulvis, & uno mure quos scorpionis percusserant, unus omnino canis, & is quinta ex quo percussus fuerat, hora post sæpe iteratas vomitiones convulsus, mortuus est; animalia duodecim reliqua nihil omnino læsionis retulere. His tamen per eosdem, ut videtur, dies, certe autem a scorpionibus ejusdem generis, ad eundemque modum validis, acribus, ferocientibus eadem loca icta fuerant; ut hinc nulla repeti possit discriminis causa, cur unus, haud amplius, canis interierit, præsertim cum is ab uno, cæterorum aliqui a pluribus scorpionibus vel multo pluries, multoque profundius defixo aculeo fauciati essent, iisque promiscue tum maribus, tum scæmellis, itemque recens ablati, ut neque in sexus varietatem, neque in venenum, forte in priores ictus omnino insumptum, conjicere liceat discriminis causam, sicut merito Redius (z) non in viperis solum, sed etiam in scorpionibus Africanis conjecit. Conjici tamen in alia, atque alia potest, & in aliquod fortasse eorum quæ a Maupertuisio indicantur. Quoniam vero tam raro accidit, ut gravem scorpionibus afferant noxam; facilius crediderim, eorum plura simul convenire oportere, ut afferant, aut fortasse aliud aliquod addendum esse quod præcipuum sit. Exemplo rem declarabo.

26. Apud Veteres volucre erat animalculum, cui nomen asilo Romanum est; ut Virgilii (a) verbis utar; *æstron Graii vertere vocantes*. Idem a Latinis tabanum quoque esse dictum, indicat M. Varro (b), sed Plinius (c) magis. Id animalculum sitne idem quod modo apud nos tabanus dicitur, si forte quæras; facile negabo: sitne vero quod Etrusci adhuc asilum vocitant; dubius hærebo. Nam id certe aut non Veterum asilus est, aut non semper idem efficit quod Veteres nobis descripserunt, ut vulnerata boum cute hos concitet in furorem. Hocque adeo verum est, ut Vir Præstantissimus Reaumurius (d) sibi quærendam causam censuerit, cur interdum id faciât, alias non faciat. Itaque cum ipse nullum, secus ac Vallisnerius (e), in eo acrem, quem in vulnere relinquit succum agnoscat, minime quærit, aliasne plus relinquat, alias minus: sed neque credit, discriminis causam ab altius, aut minus alte defixo aculeo esse repetendam, propterea quia hic neque tenuior est, neque minus alte defigitur, quam bubulcorum stimulus, bonum cutem alte perfodientium sæpe, at nunquam idcirco in furorem agentium. Ipse igitur censet, cum asili aculeus subcutaneum aliquem crassiusculum nervum forte compungit, tum bovem furere; cum eum non compungit, non furere. Ego vero ne tum quidem si essem in hujus animalculi dissectione vel maxime exercitatus, mihi tantum sumerem, ut in dissensione Virorum qui pares ætate hac minime habuerunt in perdifficili Insectorum historia, aliquid adversus alterutrum pronunciarerem; sed potius, quod mea erga memoriam utriusque observantia postulat, darem operam, si qua fieri id posset, ut componeretur utriusque sententia, simul ad crassiusculum compunctum nervum, simul ad acrem instillatum succum respiciendo, si forte hunc ex asilo alicunde in vulnus existere, invenire possem, eaque ratione scrupulum quendam mihi penitus evelle, factu perdifficile credenti, ne bubulci quoque stimulus in crassiusculum nervum unquam incidat, bovemque in furorem agat. Nunc vero Summi Viri conjecturam ab asilo ad scorpium, in quo utramque componere sententiam licet, transferentes, gravia ex ictu hujus tunc mala sequi, veri similiter suspicamur, cum crassiusculo cuiuspiam nervo, aut alii exquisiti sensus parti simul vulnus infligit, simulque acerrimum venenum

C c c

num

(o) Vid hujus Comment. in Dioscor. l. 6. c. 29. (p) De abditis Morbor. caus. c. 56. (q) Cent. 3. Obs. Med. 90. (r) n. 23. (s) Opere Tom. 3. P. 4. alla voce *Scorpione* (t) n. 23. (u) Eph. N. C. Dec. 3. A. 1. Obs. 20. (x) §. supra ad n. 16. cit. (y) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1731. (z) cit. supra ad n. 23. (a) Georg. l. 3. v. 147. (b) De Re Rust. l. 2. c. 5. (c) Nat. Hist. l. 11. c. 28. (d) Memoir. pour serv. à l'Hist. des Insect. Tom. 4. Mem. 12. (e) Opere Tom. 1. P. 4.

num immittit. Sane tum animalia quæ hinc mortua memoravimus (*f*), tum quæ Redius (*g*) per Africanum scorpionem occidit, convulsa periere, tum convulsa quoque ea mulier de qua supra dictum est (*b*), cum quæcunque alia symptomata in ipsa, & cæteris etiam qui mortui non sunt, hominibus apparuerunt, facile per convulsiones licet explicare: & venena quoque alia, ictu, aut morsu venenosorum animalium communicata, per nervos potissimum nocere, laudabilis Cl. Meadii (*i*) sententia est.

27. De immisso autem simul cum aculeo etiam veneno, nulla amplius restat dubitatio. Nam etsi posteaquam Plinius (*k*) tenui fistula perforatos esse, tradiderat, scorpionum aculeos, venenum infundentes, & (*l*) hoc ab iis candidum effundi, Apollodorum autem fore esse; Galenus (*m*) extitit, qui nullum apparere foramen, scriberet, in eorum aculeo, ideoque aut perquam exiguum esse id quod injiceret, aut nihil omnino, quin etiam Redius (*n*) ne in majori quidem scorpione, nempe Africano, ullum videre foramen potuit, quantumvis oculo exquisitissimis vitris instructo; hic tamen non modo ex Aretino antiquo Scriptore (qui e Plinio exscribere potuerat) sed ex propriis multis in eodem illo scorpione observationibus, album ex aculeo prodire humorem, confirmavit; alii autem foramina, nedum foramen, perviderunt, quos inter Vallisnerius (*o*) in primis fuit, qui deinde, nec semel, edidit, ostenditque tum quare ab Redio visa non fuerint, quippe in ipso extremo acumine quærente, tum quare in extremo esse non debuerint, videlicet ne si veneni canaliculus ad extremum usque aculei perduceretur, hujus necessariis tum subtilitati officeret, tum firmitudini, obturationi autem a minima quavis in quam incurret, materiæ particula obnoxius fieret. Ne vero dubites, num foramina, eaque non in extremo aculeo, in nostratibus quoque sint scorpiis; qua ratione in his etiam perspexerit elegantissimo Vir ingenio Ferdinandus Antonius Ghedinus, & ipse ad me scripsit A. 1707. & Vallisnerius communicatas a me Ghedini litteras vulgavit. Peculiaris hæc habet Vallisnerius, aculeum triangularis instar pyramidis tres facies habere: in harum singulis singula esse foramina: humorem per hæc exire quam maxime limpidum: hunc autem a canaliculo per internodia caudæ traductum, in ultimum ferri, ex quo extat aculeus. Tu in peregrinis illis grandioribus, ex quibus ipse videtur hæc descripsisse, quærare poteris, an perpetua sint, illudque præterea, quæ intima structura sit ultimi internodii. Nam præter vesiculam, quam olim indicavit Coiterus (*p*) scribens, sub caudæ aculeo, quo scorpione ferit, vesicam veneno plenam latitare, credibile est musculosi aliquid inesse, quo venenum exprimitur. Extrema enim internodii pars id præstare per se non potest, ut pote quæ corneola est, & in Africano scorpione, externæ, ut Redius (*q*) expertus est, compressioni minime cedens. Sub crusta autem illa, quemadmodum in cancrorum videmus brachiis, includantur muscoli, necesse est, quibus, ut internodia cætera, sic etiam ultimum moveatur; itaque carnea, aut tendinea aliqua expansio; intra ultimum internodium perveniens, validiore contractione quam qua illud movet, comprimere etiam posset vesiculam.

28. Sed hoc venenum in nostratibus quidem scorpiis, aliisque non æstuosarum regionum, ut Monspelienfibus, longe minus validum est, quam in Africanis. Itaque non sicut in Africa, ita apud nos sæpius, imo raro adeo gravia ex eo occurrunt symptomata, quemadmodum supra (*r*) ostensum est, ut nisi plures causæ, & in his præcipua fortasse, nempe crassiusculi nervi compunctio, in unum convenient, innocuum esse videatur. Quod ubi ponimus; facile cum Cel. Viro Maupertuisio (*s*) in eam suspicionem descendimus,

ne forte plura quæ adversus scorpionum ictus dantur, remedia ideo profuisse visa sint quod sæpius fuerint iis hominibus adhibita quibus vulnus quicquid inflictum fuerit, sed innocuum venenum immisissum. Inter ea remedia a præcis usque temporibus illud e cujus vi nominatim Vir ille Cl. dubitat, potissimum recensitum esse, nosti, quod ex scorpione ipso putatur. Scorpione, inquit Celsus (*t*), ipse sibi pulcherrimum medicamentum est, sive contritus super vulnus impositus, sive super prunas, ut vulnus suffumigetur. Verum laudati Viri dubitationem videtur confirmare tum suffumigium hoc frustra adhibitum ei mulier quæ supra (*u*) memorata est, ex scorpionis ictu hilominus mortuæ, tum contusus ipse scorpione, vulnere impositus, qui parum profuit Petro a Castro, cujus quoque casum retulimus (*x*), in eo ipso a tarantula simillimum, quod insequenti anno decessit eodem tempore. Hoc enim de sauciatis a tarantula adnotavit Baglivus (*y*): qui & illud observatione constare, scripsit (*z*), a scorpione in Apuliam punctos eadem fere pati symptomata, ac si a tarantula morfi essent. Sed nos ea symptomata, & morsu supra non recensuimus, ut qui æstuosas Italiæ partes excepimus. Profert insuper cuniculi, a tarantula cisi, dissectionem (*a*): nec reticet (*b*), ab ictorum multa symptomata a depravata imaginatione pendere videri. Hoc, atque alia quæ ad tarantulæ attinent, magis explorata nos habituros speramus, si quando Vir Doctissimus Franciscus Seraus ea perterit quæ de insecto illo inchoata habet, perficeret.

Interea tamen, quod ad nostrates pertinet scorpionum, non sine omni dubitatione sumus, quin plura ex iis qui ab his compuncti gravia quædam pati solent, si sunt, timore imaginationem turbante, non tantum ex veneno quod profus innocuum fortasse fuerit, quam ex animi agitatione, corpus percellente, morbum habuerint. Hanc autem dubitationem, in qua ipsi quoque Maupertuisium (*c*) esse, video, comprobare ex parte illud etiam potest, quod nonnulli eorum vix icti, continuo de iis queruntur quæ tam cito in illis quidem contigerunt qui ex veneno eodem modo cisi sunt, iidemque antidoto aliquo adhibito, dato ex his quæ vulgus, ipsique magni faciunt, quod Medicus quispiam cui plurimum fidant, tantumquam certissimum, commendaverit, illico nihil amplius se mali sentire, & plane sanatos esse, clamant. Nempe animi, non corporis, hæc esse videtur curatio: quæ sicui forte antidoto famam conciliavit, immerito conciliaverit, simulque ut certiora quærenda sint, vides.

29. Sed non ut scorpionum, ita Viperarum quæ apud nos sæpius innocuum venenum elicit, a quarum morsu plurimi interirent, aut certe gravissime laborarent, nisi multo quam scorpiis, essent illæ rariores, & propter magnitudinem facilius animadverti, & caveri possent. Gravissime, inquam, laborarent, cum remedia necdum inventum sciam cui quidem possint, audeant homines fidere, ut ab se arceant vehementissima symptomata, viperinos morsus excipientia. Læta data ut maxime ad id fuerant, devorata capitula aliæque partes viperarum. Sed Redii (*d*), Francinii (*e*) experimentis res minime respondit. Postea magnis laudibus efferri audivimus viperarum pinguedinem, multoque etiam magis vulgare oleum, si demorso loco adhiberetur. Etsi vix credibile videbatur, per angusta aditum nec parum profunda foramina per quæ mordens viperæ venenum immittit, satis aditus patere olis præsertim linimentis; maluimus tamen judicium tempori permittere, quod ut certiorum, & utiliorum novorum remedium, quemadmodum corti Peruviani, ita ambiguum, & periculosam, quæ admodum transfusionis sanguinis demonstravit, ne a proposita materia longius abeamus, quemadmodum

(*f*) supra n. 25. (*g*) Esper. supra ad n. 23. cit. (*b*) n. 24. (*i*) Introd. ad Expos. Mech. Venen.
 (*k*) Nat. Hist. l. 11. c. 37. (*l*) Ibid. c. 25. (*m*) De Loc. aff. l. 6. c. 5. (*n*) Esper. cit.
 (*o*) Vid. loca supra ad n. 23. & 24. indicata. (*p*) Obs. Anat. ex diversis brutis. (*q*) Esper. cit.
 (*r*) n. 23. & seqq. (*s*) Comment. supra ad n. 25. cit. (*t*) De Medic. l. 5. c. 27. n. 5. (*u*) n. 24. (*x*) Ibid.
 (*y*) Dissert. de Tarant. c. 9. & Hist. 1. (*z*) Ibid. c. 7. & Hist. 3. (*a*) Ibid. c. 10. (*b*) Ibid. c. 6. (*c*) Comment. c.
 (*d*) Lettera sopra alcune opposizioni &c. (*e*) Lettera del Platt fra le Opere del Redi Tom. 2. dell'Ediz. Veneta.

dum tot alia adversus venenatos animalium ictus olim commendata præsidia inutilia esse, ostendit, & oblivione tanta obruit, ut, exempli causa, quod Abbatius (f) expertum esse, scripsit, admodum prodesse, & Patavii quidem expertum, ego intra annos propemodum quinquaginta ex quo hic versor, nunquam memorari a quoquam, nedum adhiberi, audiverim. Itaque anni vix pauci præterierant, cum Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Commentaria illa (g) prodierunt: ex quibus per experimenta Cl. Virorum Geoffroyi, & Hunauldii demonstratum esse, intelleximus; quam leves, & dubiæ istarum ex oleo inunctionum sint vires: hocque iudicium rectum esse, vel Anglorum Medicus doctissimus confirmavit Meadius (h). Qui tametsi viperinæ axungie probabiliorem laudem tribui posse, addidit; tamen neque hanc curationem fidam esse, ingenue falsus est, & tu ex altero quod in memoratis Commentariis morfi hominis profertur, exemplo facile agnosces. Ipse vero præ cæteris auxiliis facile, & promptum illud commendat, quod significare supra volui, cum remedium esse inventum, negavi, cui fidere audeant homines, videlicet quæ ore statim fiat, veneni suctionem. Nam etsi Celsus (i) adversus omnium serpentium morsus hanc fidenter adeo commendaverit, ut asseveraret, sic & sugentem tutum fore, & tutum hominem esse præstiturum; eaque ab Dioscoride etiam laudata (k), non Galeni (l) modo temporibus, sed & Aetii (m), Pauli (n), & Actuarii (o), a quibus imperatur; ut Rhazem (p), alioque omittam; in usu fuerit; quin ut ad propiores nobis descendam; a Tagaultio quoque (q), Vesalio (r), Abbatio (s), Severino (t), Redio (u), Charasio (x), aliisque (y) probetur: etsi, inquam, tot, tantisque auctoritatibus nitatur; non est tamen facile sperandum, populum eo posse adduci, ut Celso (z), aut cuiquam credat, venenum hoc non gustu, sed in vulnere nocere: quam velit, clamet Severinus (a), *exsugat nostra fide quisquis;... immunis a quaque labe, ab unoquoque detrimento, me fidejussore, futurus est exsuctor.*

30. Quanquam populum in eo sapere, existimarem, si huic fidejussori minime crederet, nullo in periculo exsugentem fore (b), tametsi exsugens Celsi (c) monitum, a plerisque eorum quos laudavi, diferte confirmatum, non attenderet, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte oris ulcus habeat. Quod Redius monitum, & jure quidem, meritoque, tanti faciebat, ut quod ab aliquo illorum qui cum eo tunc aderant, audivisse olim, meminisse, cum ex iis qui expressum a viperis venenum potabant, unus in illud identidem panis crustam intingeret, ederetque, increpauerit continuo Redius, ne forte crusta gingivam, ut interdum fit, vulnerante, sibi homo per locum præfens periculum crearet. Qui etiam inter cæteras causas, quamobrem circulator commorsum sibi ab aspide brachium, imo homines duo ictum sibi a vipera digitum cum suxissent, nihilominus mortui sint, ut Ælianus (d), Matthiolus (e), & Amatus Lusitanus (f) scripserunt, hanc ponendam esse, conjecit (g), quod os illi haberent fortasse ulcusculo quopiam læsum. Hi tamen, aliique intra (h) commemorandi eventus homines terrent, dum quo alicui, quæcunque fuerit causa, accidit, idem sibi quoque accidere posse, timent, ii præsertim quibus est gingivarum laxitas aut scorbutica, aut ad ipsam accedens, quando Matthiolus (i) vel sine hac animadvertit, sanguinem, a forti ipsa suctione facile e gingivis manare. Terrent etiam monita illa alia quæ plerique eorum quos probare diximus suctionem, astipulante quoque Avicenna (k), inculcarunt, ne sugens sit jejunus, utque in ore colluto oleum te-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

neat, & quod exfluxit, continuo exspuat. Quæ monita eo magis terrent, quod Doctissimus ipse Meadius (l) eadem ferme commendat, tametsi id eo dicat, *ne veneni acredo inflammet labia, linguamque exsugentis, nec immerito, quando cum aliis viperæ venenum gustans, quamvis cum aqua mistum, sapore esse acri & igneo, percepit, ut si lingua fervido aliquo & urente corpore pertusa esset, hoc sensu duas tresve horas durante; quin socius qui non dilutum gustare voluit, inde retulit cum linguæ aliqua inflammatione & tumore ulcusculum, biduum permanens. Longe minus terrebantur homines, cum aut Severinum (m) legebant testantem, sapore hoc venenum esse quasi sorbi immaturi, ut percepit Branchinus, Pharmacopæus Senensis præcipuus, cum, ipso vidente, lingua libaret ac degustaret, ... nihil exinde noxæ perpeffus, aut Charasium (n) asseverantem, gustatum, & deglutitum; quod saepe sæpius expertus erat; neque homini, neque ulli animali nocuisse; ut quod denique addit, non detractaverit ipsemet in os proprium ingerere vel absque sequente, aut præcedente oris collutione, aut Redium (o) in primis confirmantem, se vidisse infinitis vicibus illud lambentibus, & deglutientibus labra non intumuisse, describentemque Jacobum illum suum, cum id non sine voluptate identidem lamberet, aut potaret, idem postridie non facturum, si oris, aut ventriculi noxam inde retulisset, aut saporem acrem, & urentem percepisset, quem contra, scribit Redius, dulcem inspidum veneno illi esse, & simillimum saporis olei amygdalarum dulcium. Sed de tanto inter Auctores dissensu, de uno eodemque veneno loquentes, mox erit iterum dicendi locus. Nunc illud cogita, num ex ista ipsa dissensione hominibus addi possit animus, ut suctione utantur, præsertim cum plerisque videant qui sive ex Veteribus, sive ex Recentioribus ipsam laudant, non uni illi fere plus fidere, quam auxilio quod minus quidem, quam oris suctio, statim in promptu est, non dissimili tamen, & certe minus suspicionibus obnoxio, cucurbitularum videlicet; nam post utrumlibet alia, atque alia remedia imperant, indicio manifestissimo, non esse igitur exsuctionem præsidium illud quo semper credi liceat, venenum e fundo usque perangusti vulnusculi, imo ex anfractibus, in quos inde prorepisse interea potest, aditæ cellulosæ membranæ, aliisque flexuosis semitis totum penitus eductum fuisse. Quod & de cæteris seu per siphones, seu per hirudines, seu per alia quælibet, exsugendi modis dictum putato. Cæterum quod de efficacioribus Chirurgicis remediis, ut scarificationibus profundis, inustione, aut amputatione verba non fecerim, hanc causam habeto, quod hæc plerique a vipera icti aut non admittant, dum sibi eundem quem multis a mitiori curatione fuisse, audiverint, felicem exitum pollicentur, aut nimis sero tandem postulant; perrarum enim est quod scribit Kramerus (p), novisse se quendam, cujus digito, a vipera morso, totum jam brachium inflammatum erat, jamque febris, crebræ animi defectiones, deliria, spasmi, alia ejusmodi accesserant, & hunc tamen horis 32. a vulnere jam elapsis, abscissione digiti demorfi curatum esse. Itaque intelligis, cur hæc omiserim, mitiora pleraque consideraverim, quorum etiam infra (q) sum quædam alia memoraturus.*

31. At enim, inquis, unde igitur tanta aut suctioni, aut tot aliis, etiam olim, adversus viperarum ictus mitibus auxiliis laus parta esset, nisi illorum ope homines vidissent servatos? Ego vero; ut illud omitam, perraro aliquem evalisse qui non pluribus esset remediis usus, ut cui potissimum salutem deberet, difficile esset constituere; hoc certe attendendum

C c c 2

cense-

(f) De admirab. Viperæ natura c. 31. in fin. (g) A. 1737. (h) Expos. Mechan. Venenor. Tent. 1.
 (i) De Medic. 1. 5. c. 27. S. 3. (k) De Medic. Mat. 1. 6. c. 40. (l) Meth. medend. 1. 13. c. 6. ad fin.
 (m) Tetrabibl. 4. Serm. 1. c. 10. (n) De Re Med. 1. 5. c. 2. (o) De Meth. Med. 1. 6. c. 11. (p) 8. Almanf. c. 1.
 (q) Instit. Chir. 1. 2. c. 11. (r) Chirurg. magn. 1. 3. c. 14. (s) l. cit. c. 31. & 32. (t) Viperæ Pyth. P. 3. e. 5.
 (u) Osservaz. int. alle Vipere. (x) Vid. Sepulchr. S. hac 10. in Schol. ad Obs. 6.
 (y) Vid. du Hamel Reg. Sc. Acad. Hist. 1. 4. c. 6. in fin. (z) S. 3. cit. (a) c. 5. cit. (b) Ibid. & alibi. (c) S. 3. cit.
 (d) De Hist. Animal. 1. 9. c. 61. (e) Comment. in Dioscor. 1. 6. c. 40. (f) Cent. 3. Curat. Med. 14. (g) Osserv. cit.
 (h) n. 33. (i) ad c. 40. cit. (k) Canon. 1. 4. F. 6. tr. 3. c. 1. (l) Tent. 1. cit. (m) cit. P. 2. c. 4. ad fin. & c. 8.
 (n) Vid. Sepulchr. in Schol. ad Append. cit. Obs. 6. (o) Osserv. cit. (p) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 3. in fin.
 (q) n. 33.

cenſebo, non pauca apud eos qui periculum ſæpius fecerunt, exempla occurrere beſtiarum quæ nullo dato, admotove remedio, aut levia, aut nulla a viperarum morſibus mala perpeſſæ, aut gravia etiam, nihilominus vitam ſervaverint. Sic Redio (*r*) accidiffe, nec raro, leges. Sic Pariſienſium tum quos olim Hamelius (*f*), tum quos ego ſupra (*t*) laudavi, aliæ ſunt huc pertinentes Obſervationes. Quod ſi horum discriminum cauſam quæras; multiplicem eſſe potuiſſe, dicam; ſeu mordentes vipersas, ſeu morſa animalia ſpectes, ſive utraque. Utriſque communia ſunt ætas, conſtitutio corporis, vires, anni tempus, victus, & regio, a quorum varietate varius eſſe poteſt illatæ, aut acceptæ læſionis gradus. Sic; ut de regionibus dicam; vides quas Severinus (*u*) excipiat, ut quarum viperæ innoxio ſint ictu; quanquam quod de Anglicis ipſi ab Houghtono relatū fuerat (*x*), cum iis quæ alii, & quæ paſſim Cl. Meadius (*y*) ſcribit, minime conſentit, præſertim ubi Redii experimenta ita ſibi in Anglia reſponſiſſe, oſtendit, ut Verneyo antea in Gallia, aut ubi *ſolere ubique*, confirmat, eadem mala a viperæ morſu *ſimili ferè modo oboriri*; quamvis, id quod propoſito huic noſtro ſatis eſt, pro *climatum*, & aliorum ferme, quæ diximus, *diverſitate*, illa aut *augeri poſſe*, aut *deprimi*, fateatur.

Poſſe quoque alterutrum fieri pro varia mordentis viperæ magnitudine, ira, ejuſque veneni acrimonia, facile intelliges, ſi a majori, & magis irata plus veneni in vulnus immitti, & hoc profundius infligi, cogitaveris; nam de acrimonia res vel magis eſt manifeſta, eamque in aliis viperis aliam eſſe, discrepantia oſtendit, de qua ſupra (*z*) dictum eſt, inter laudatos Auctores de ſapore, & effectibus in labris, & lingua, veneni hujus; neque enim quiſquam auſit dubitare, quin ea quæ pro obſervatis a quolibet eorum propoſita ſunt, revera fuerint obſervata. Ad hæc illud quod eſt præcipuum, addendum eſt, intereſſe plurimum inter viperam quæ modo ſæpe ſæpiusque momorderit, & inter illam quæ necdum poſt juſtum temporis intervallum id fecerit. Hanc enim inter impoſtorum fraudes jam olim recenſuit Auctor libri de Theriaca ad Piſonem (*a*), ut viperæ antea quam ipſos, oblatas carnes *aſſidue mordere clam cogerentur*; ſic enim *Venenum quod ore continent, ejicerent neceſſe erat*: unde tu e contrario unam deducere cauſam poteſ, quare nimirum jejunæ viperæ pernicioſius mordeant, cauſiſque addere quas alii excogitavere. Cæterum quod vetus ille Auctor tradidit, confirmavit Redius (*b*), ſe pluries experimentum ſcribens, ejicere vipersas venenum omne, ſi non primo, at ſaltem ſecundo morſu, ut tertius deinde, & quartus veneno careant: & quanquam infra indicet, tertio quoque poſſe aliquando venenum inferri, imo alibi (*c*) non modo experimentum proponat, unde tertium, ſed & alterum, unde ſextum lethalem fuiſſe, apparet, Pariſienſes (*d*) autem unum, unde ſeptimum; tamen ſi hæc etiam velis quæ rarius accidunt, ſpectare; vides, noſtro propoſito non officere; nam tandem ad eum morſum qui innoxius ſit, perveniatur, neceſſe eſt, citius, aut ſerius, ut minor eſt viperæ, aut major, vel certe ut minus, aut plus collectum habet venenati humoris, vel lentius hunc reparat, aut promptius, vel uberius in ſingulis morſibus effundit, aut parcius, vel denique minus, aut magis acrem gignit, ut minima etiam extrema guttula id poſſit quod grandior ſolet.

32. Huc adde quæ morſi animalis peculiaris ſunt, ut magnitudinem corporis, aut parvitate, cutis duritiem, aut teneritudinem, humorum inertiam, aut acrimoniam, morſæ partium pauciora, aut plura ſanguifera vaſa, nervos, alia hujusmodi. Nam parva, ſi paria ſint

cætera, ab eadem veneni copia, & acrimonia citius interire, & ratio indicat, & Redii (*e*), ac Pariſienſium (*g*) experimenta confirmant. Quapropter mirandum non eſt quod apud primum legimus, cur eadem viperæ anates momordiſſet quinque, & continuo tres columbos, neque anates poſtremæ tres periſſent, primum periſſe columborum, aut cum a viperæ morſu facillime intereant, equum, taurum aliaque majora, & duriore cute animalia ſæpiſſimè non interire; minus enim profunda vulnera accipiant, neceſſe eſt. Nec valde mirarer, ſi quæ in Sepulchretum (*g*) relata ſunt experimenta, ſæpius repetita ad eundem modum reſponderent; ut conſtaret, eas animantes citius necari quæ humoribus præditæ ſunt acrioribus, & magis vividis, tardius autem quæ aquoſioribus, viſcidioribus, & lenti motus, u quædam ſic interfici nequeant. Et certe cum in un eademque animantium ſpecie alia aliis eſſe poſſit humorum, imo & firmarum partium conſtitutio; qu ratione accipiendum cenſeo quod ſapienter a Pariſienſibus indicatum eſt, credibile eſſe, ex eadem animalium ſpecie quædam magis, aut minus graves effectum pati a vipereo veneno, ut quamvis hoc eadem immittatur copia, & morſus videantur pares, non pariter, aut non æque ſero, aut cito moriantur; cum hæc, inquam, credibilia ſint; hinc videtur intelligendum, quare non ſemper eo quo ab eadem viperæ ſunt morſa, ordine animalia unius ſpeciei intereant, ſed aliquando, ut de quinque Charaſii (*b*) columbis, illud primum quod morſum exceperit quinctum, & de tribus Pariſienſium ipſorum pullis, illud tardius multo quod ſecundum: quanquam cum ille prorsus ſiluerit, eadem omnes columbæ, an alia parte corporis ſauciatæ ſint, hi vero antea dixerint non omnes, ſed *ferme omnes* in quibus periculum fecerunt, pullos eadem parte fuiſſe morſos; accedere aliæ cauſæ poſſunt quibus iſtam in moriendo ordinemutationem tribuamus. Morſus enim illic exceptum ubi plura ſunt, & craſſiora, aut perpaucæ, & tenuiora ſanguifera vaſa, aut nervi, pernicioſior, aut levior eſſe adeo poteſt, ut ipſo prompto & concitato multo ſanguinis effluxu venenum ſimul eadem via rejiciatur, ut ab Redio (*i*) animadvertum eſt: quare rejectio an forte aliqua ex parte contingeret ſero vulneribus effluente, ipſe cogitabis; ſeri enim parentum effluxum Pariſienſes negant ſe vidiffe in iis quæ perierunt, animalibus, ac in iis viderunt quæ ſunt ſervata.

33. Facile hic quæres, per venasne, ut plerique autumant, an per nervos, ut Cl. Meadius (*k*) cenſet, viperæ venenum, aut noxia ejus vis in corporis intima deducatur. Cum primis ut ſentias, præter cætera fortaffe illud te movebit experimentum quod in Sepulchreto (*l*) proponitur, ut in canibus *non ſemel* habitum, videlicet ſucco venenato, e viperarum capitibus extracto, pauca aqua calida inter exprimentum ablutis, in ſanguifera vaſa injecto, brevi illo periſſe. Veruntamen ubi animadverteris, alia etiam complura, quæ minime venenata ſunt, ad eundem modum injecta, brevi pariter mortem afferre (*m*) libentius perpendes quæ a Meadio pro via nervorum producta ſunt. Nam & ipſe antea (*n*) non improbabat venarum viam, præſertim ubi de veneni ageretur immiſſis per animalium ictuſ, aut morſus. Sed poſtea mutavit ſententiam, & quemadmodum ſumpta, ita & per vulnus inſuſa venena aggredipotiffimum nervos, credidit, cum attendiſſet celeritatem illam mirificam qua viperæ caudiſon morſus canem occidit, *non integro videlicet minuti temporis quadrante*. Sed & viperæ vulgari cum hominis digitum momordiſſet, iſque, ut ſupra (*o*) commemoratum eſt, os vulnere *ſtatim* admoviſſet ſanguinemque exluxiſſet; *hoc factò repente mortuum*

(*r*) Obſerv. cit. e Lettera cit. int. alle Oppoſiz. (*f*) Reg. Sc. Acad. Hiſt. 1. 4. S. 1. c. 1. n. 6. (*s*) n. 26.
 (*u*) 1. cit. P. 3. c. 1. (*x*) Vid. & P. 1. c. 7. §. 3. (*y*) Tent. 1. cit. (*z*) n. 30. (*a*) c. 12. (*b*) Obſerv. cit.
 (*c*) Lett. cit. (*d*) cit. ſupra. (*e*) Lett. cit. (*f*) cit. ſupra. (*g*) in Addit. ad Sect. hanc 10. Schol. 2. ad Obſ. 2.
 (*h*) Sect. ead. Obſ. 6. §. 8. (*i*) Lett. cit. (*k*) Tent. 1. cit. (*l*) Schol. 2. ſupra cit.
 (*m*) Vid. ex. gr. inter inject. Courtenii §. cit. ſupra ad n. 16. (*n*) Vid. Introd. ad Tentam. (*o*) n. 30.

incidit, sive, ut alibi (p) loquitur idem qui vidit, Partholus, *derepente in terram cecidit, ubi illico mors factus deperit*. Non funestus quidem, sed valde periculosus, & subitus ab eadem causa in Venatore quem Pommerus (q) curavit, effectus fuit. Cum enim bilis digito a vipera inflata vulnuscula sibi luxisset; *intumuit lingua æque ac si pomum in ore teneret cum loquelæ, & deglutitionis impedimento, obturcatione visus, capitis tumore, & gravedine*. Nec mirum quia Redii conjecturam protulimus (r), ejusmodi eventum causam in quodpiam oris ulcusculum efficiens; continuo credas, venenum hiantes in ulcusculo venas subisse; in hoc enim non venulas solum, sed & nervulos injuriis veneni patere, vicissim dicebant illi qui cum Meadio sentiunt. Et ne functionem magis, quam morsum, culpes; vel apud Parisienses lege quid Anglo illi acciderit qui in se periculum fieri voluit morsus viperini. Scilicet a demorantem manu violentus dolor per totum reliquum superiorum artum se extenderat statim, vel prius quam videretur mordere desisset. Atque ut intelligas dolorem horribilissimum, non ut vulneratis, sed ut veneno infectis, esse imputandum, faciet quod Meadius (s) ut *memorable* adnotavit, *parum latrasse canem, dum vulnus eum chalybea acuta, forma simili viperini dentis, affligebatur, at veneno per eandem acum immisso, tumore ululasse*. Sed præter celerrimam, saltem aliquantulum, veneni hujus, aut ejus noxarum progressionem, minime ab lento sanguinis per venas motu repetendum, huc adde Cl. ejusdem Viri experimenta in sanguine humano, vitreo calente vase excepto, ob adjunctionem autem viperæ venenum *neque colore, neque contentia* quidquam mutato, ut neque tum, neque hæc hæc interna nosci posset a pari sanguinis ejusdem portione, cui nihil fuerat additum. Neque te illud motum quod in Sepulchreto (t) leges, in occisis hoc veneno animantibus sanguinem repertum esse coagulatum, imo in corde, & venis omnibus in *polyposum modum tenaces concretum*. In eodem enim Sepulchreto contrariæ occurrunt Observationes (u) reperti *viscerum magis, quam coagulati, aut summe tenuis & mollioris, aut ex parte dissoluti, & corrupti, & nusquam coagulati*. Quod si quas tamen inter has animadvertentes hæc grumos, & concretiones proponant; at tu sæpe laudatos Parisienses lege, qui ut referunt, duos in Anglia columbos sanguinem habuisse coagulatum, hæc se testantur in eodem, totque aliis animantium generibus nullum coagulationis indicium, sed contra fluiditatis signa in sanguine deprehendisse. Sed & Redius (x), qui tamen in quibusdam coagulationem illam invenerat, disertè negat, semper in omnibus invenisse. Satis igitur apparet, non esse *immediatum*, sed *mediatum* loquuntur, & proprium viperini veneni effectum sanguinem coagulare, ut neque dissolvere, sed propriis hujus dispositionibus, & pro variis præsertim nervorum, sanguinis motum, ut supra (y) etiam constat, mire perturbantium, affectionibus vario modo ipsum vitari, ut, quod plerasque relegens in Observationum, intelliges, in aliis quoque rutilus, & vividus, in aliis ater, & ad corruptionem pronus. Quæ cum ita sint; facile per te vides, quod quocumque volatilibus corpusculis referta medicamenta, a longo jam tempore commendata adversus viperinos morsus, prodesse visa sunt, vel in eos casus incidisse in quibus sanguis ad concretionem vergeret, vel nervis potius opitulando profuisse. Quod eo magis dicendum esset, si quod in botanico Viri Cl. Jussieu Discipulo (z) tribus in digitis a vipera vulnerato non sine eorum fere statim adveniente stupore, & tumore, nec levi, ad ipsam quoque manum extenso, feliciter successit ab exhibitio, & vulneribus hanc affuso alkalico volatili remedio, cum oleo suc-

cini conjuncto, si idem, inquam, remedium, prompte in usum tractum, ut in magno brutarum animantium numero certe dicitur respondisse, ita in hominibus saltem plerisque in posterum responderit.

34. Nec tamen propterea negandum est, vitiatum sanguinem eorum qui a vipera icti sunt, mortem accelerare: imo Parisiensibus (a) dandum est, multum ad id facere, præsertim cum a gangræna infectus, quæ fere solet cauciatam partem, eique proximas corripere, eandem labem in diffitas, intimasque partes traducit, quemadmodum in asperis corde, & jecinore ab ipsis conspectum est, ab aliisque nonnumquam fuerat in jecinore, quod *ex nigricante flavescerebat, alias in ventriculo, cujus color quodammodo obscurus, non sine livoris quadam specie, aut magis obscurus, itemque in mesenterio, & intestinis, in quibus manifestior is color, aut quæ maculis lividis hinc inde leviter picta, ad ingressum autem bilarii ductus, livore, seu potius nigrore gangrænofo erant infecta, ut perlegens indicatas supra (b) in Sepulchreto Observationes, Scholiumque reperies*. Interdum tamen accidit, ut non modo hæc ab aliis non adnotentur, sed ne exterius quidem livor usquam ullus se ostendat, ut in canicula Francinii (c) quæ *nulla corporis parte tumorem habuit, aut livorem*: verique simile est, ab irritatis venenato morsu nerveis ipsis qui ibi sunt, ramulis contractiones fibrarum fieri, sanguinem in proximis vasculis remorantes, unde tumoris, inflammationis, livoris, gangræne initium, nisi forte ea corporis, aut fauciatae partis dispositio sit; ut quamvis alibi, ut in illa canicula, nervi citissime convelli incipiant; morsus tamen pars neque tumeat, neque liveat, aut quamvis alias celeriter adeo intumescat, ut Parisienses (d) scripserint, eodem quod mordetur, momento initium tumoris animadverti; in illo tamen Nobili Juvene, cujus historiam a Charasio descriptam habes in Sepulchreto (e), *post horas demum aliquot conspectum sit*. Neque alia ferme, præter variam corporum dispositionem, causa videtur afferri posse, quamobrem tumor in quibusdam minus, in nonnullis autem adeo extendere se pergat, ut in illo eodem Juvene, toto artu jam occupato, qui ictus fuerat, & proximo hypochondrio, & mamilla, oppositum quoque latus jam impetere videretur, in altero autem Parisiensium exemplo manum oppositam fauciatae vel multo citius prehenderit, quin Falloppius noster (f), & Albertinus (g) ex viperæ ictu viderint totum corpus intumuisse; ut Dioscoridem (h) omittam, cujus verba aliter ab aliis (i) legi, scio.

Aliquando tamen incidunt casus in quibus si effectus explicare velis morsus venificæ cujuscumque bestię, non satis sit peculiarem corporis dispositionem in medium afferre, velut cum equus (k) cujus posteriorem dexterum pedem mus araneus momordisse dicebatur, intra biduum mortuus, dissecantibus videndas exhibuit non tam adiposas cellulas a pede ad cervicem usque sero flavo turgidas, sparsimque sugillatas, flaccidos autem musculos, & hæc quidem a dextris, quam pulmonem dexterum maculis distinctum nigris, & ipsam cordis auriculam dexteram flavam, seroque repletam; sanissimis vero musculis, pulmone, & auricula sinistra: quod discrimen neque a virulentia e vulnere in sanguinem immissa, neque a certa sanguinis dispositione, sed ab irritatis potius nervis dextris, si auriculas præsertim respicias, facile deduces.

35. Ut vero in iis de quibus paulo ante dicebam, ita etiam in aliis viperini veneni effectibus animadvertendas varietates ab alterutra quam commemoravi, causa repetes. Quasdam ex præcipuis hic juvat proferre.

(p) Comment. in Præf. Diosc. ad l. 6. (q) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obs. 152. (r) n. 30.
 (s) Tent. 1. cit. (t) in Addit ad hanc 10. S. Obs. 1. & Schol. 2. ad Obs. 2. (u) Obs. cad. 2. & Sect. cad. Obs. 6.
 (x) Observaz. cit. (y) n. 9. (z) Hist. de l. Acad. R. des Sc. A. 1747. Obs. Anat. 2. (a) cit. supra n. 29.
 (b) n. 33. (c) Lettera cit. n. 29. (d) Ibid. cit. (e) Append. ad Obs. 6. hujus 10. Sect.
 (f) De Tumor. præf. nat. c. 3. (g) Opusc. 2. in Comment. Inq. Sc. Bonon. Tom. 1.
 (h) De Med. l. 6. c. 10. (i) Severin. c. 1. cit. supra ad n. 31.
 (k) Vid. Murry Quæst. Med. Paris. propos. die ult. A. 1749. n. 4.

ferre. Vomitus, si plerasque attendas indicatarum Observationum, vix unquam abesse, credes. At vero Paulus (l), Aetius (m), Avicenna (n), nisi in pluribus deesse vidissent, hi esse aliquando, ille esse in quibusdam, non scripserunt. Neque Courtenius (o) cum de multis loquatur canibus, neque inter cætera lethargicum quendam stuporem, a non multis alioquin memoratum, ut *solitum* hujus veneni effectum reticeat, ullum de vomitu verbum facit; quod neque fit in Scholii illius 2. neque in Observationis illius VI. experimentis; quæ supra (p) ex Sepulchreto indicavimus: si unum excipias, cui tamen quod continuo subjicitur, diserte hæc habet: *Vomitus nullus sequutus*. Pariter in iisdem, & Courtenii experimentis dejectiones quæ dignæ quidem adnotatione fuerint, proponi haud video: quarum tamen vehementia, aut peculiaris natura a pluribus observata est, & Cl. Meadius (q) de cane quem hoc veneno infecerat per acum immisso, hæc scripsit: *ortæ sunt turbæ solitæ, vomitus, dejectiones &c.* & certe in tertio exemplo hominis a vipera morfi, quod a Parisiensibus (r) est descriptum, quam violenta fuerint utraque, manifestum est. Sed in duobus quæ illud præcedunt, exemplis dejectiones ne nominantur quidem, ut neque olim apud Dioscoridem (s), Aetium (t); Paulum (u), Avicennam (x): quorum tres priores *tormina*, Avicenna *gravitatem in dorso*, omnes *urinæ difficultatem*, quin pro hac Aetius *cruenta lotia*, & fere omnes *cruentas gingivas* commemorant. Has tamen, & urinæ difficultatem in recentioribus Observationibus non videor legisse. Cruenta autem lotia in utroque Harderi (y) cane; de renibus autem, dorso, & torminibus questum esse hominem in primo illo apud Parisienses, scio, ut Juvenem quoque Charassii (z) de acerbis, perstantibusque circa umbilicum doloribus: in eoque etiam laborum tumor fuit, quem Redius (a) ab Avicenna, ait, esse memoratum. Quod si hic igitur, illique alii veteres Medici minus frequentia symptomata non omiserunt; tanto magis dejectiones videntur fuisse proposituri, si tam crebro ab ipsis essent animadversæ. Neminem autem memini sive prisorum, sive recentium qui non viderit convulsiones, easque aut nomine hoc ipso, aut convulsivorum sive motuum, sive tremorum, sive tensionum, sive horrorem non designaverit; aut symptoma aliquod, sine iis haud facile explicandum, non protulerit. Mitto cætera quæ producere non vacat: mitto quæ produxi omnia præter vomitum, quem crebro adeo fuisse adnotatum, dixi, tanto autem magis hic attendendum, quod Parisienses qui supervenire *satis constanter*, agnoverunt, in ventriculo tamen ullum *ordinario* inflammationis, nedum gangrænæ indicium ab se repertum esse, negarunt; ut in tot saltem quæ dissecerant, animalibus a convulsis nervis videatur repetendus.

36. Nec vero facile dissentendum est ab Doctissimo quem sæpius laudavimus, Viro, cum indidem esse deducendum putat, quod morfi a vipera icterici fiant; neque enim tam cito mutare in sanguine particularum naturam, aut miscelam admistum veneni paucillum potest, quam convulsione adstrictis in hepate biliariorum ductuum initiis, quæ a sanguine jugiter ejicienda essent bilis corpuscula, in hoc retinere. Credo autem ipsi, colorem totius cutis intra non integram horam fieri *flavum*, nonnunquam tamen; non sæpe adeo, ut ejusmodi effectum *huic veneno proprium* dicere possimus. Et memini quidem Cardanum (b) legisse mirantem, quod *persæpe in ictu oculi, icti a vipera contrahant talem colorem*. Sed & Donatum (c) postea legi, *raro homines a virulento ictu fieri ictericos*, affirmantem, credentemque propterea, hoc iis dumtaxat accidere, quorum sanguis plurima abundet bile, quæ si flava fuerit, flavo; si nigra, ni-

gro; si porracea, porraceo quoque colore cutem ficiat. Quo sane infectam fuisse, neque adeo cito Galeni (d) exemplo constat, quod profert; cui autem colore ex altero, quod producit, Avenzo (e) exemplo, neque a morfu, ut in illo, viperæ sed a veneno devorato. Huc adde observatum *flavum* icterum a punctione araneorum, ut est apud Ettmüllerum (f); non semper tamen, nec omnium. dere enim, exempli causa, potes, quam graves xas illa attulerit de qua Cl. Bernerus (g), & quæ varias, & sæpe quanto perniciosiores eæ de quibus sub Etrusci phalangii nomine scripsit Vir Dod Brogianus (h), cujus Tractatus pervellem an prodidisset, quam has, jam scriptas, Epistolas receperem. Ab iis illud quoque adnotavit, per quod c phalangio Apulo, & cum eo scorpio a quo punctus Petrum a Castro fuisse, dixi (i), videntur potest comparari, videlicet anno insequenti eodem tempore symptomata rediisse. Ab neutro tamen Scriptore inter noxas icterum memorari, animadvertes. Potest Ettmüllerus etsi hæc subjicit, *ex vipera morfu su viri ordinario fere icterum, jam Veteres annotasse, cut Zacutus Lusitanus l. 5. Medic. Princ. Hist. refert*; hunc tamen si inspexeris, non plura de quidem invenies referre, quam Donatum, quem Redius sequitur, quam suspicari possit qui utrumque conferat; nec bene tamen ubi Brasavoli (k) in Tobesio Observationem describit, quasi Donatus hæc produxisset, ut ad icterum ex venenato morfu fiant stantem. Paulus quidem (l), & Aetius (m), quos uterque laudat, de morbo regio ex venenatis icterum fecere mentionem; quin Aetius inde etiam *contingens consuevisse*, diserte ait. Sed utriusque horum sermo est de omnibus, non peculiariter de viperæ veneno, quam etsi alter exempli causa nominat, ex tamen *porraceo* colore tingi cutem, docet, imo etiam peculiarem de ea habet tractationem (n), plumbi Paulus autem (o) generatim ponit *coloris vitiatum*, quam Avicenna (p) *declivem* esse, ait, ad *viditatem*. Atque ut intelligas, icterum non semper & in aliis alio colore fieri; animadvertas, velin Dioscoridem (q) scripsisse, *subalbidum* inde *coloris concipi*, horum autem omnium vetustissimum Nicandrum (r),

Nigricat ipsa cutis, plumbi modo fusca colore, Carulea interdum est, ærisve simillima flori.

Utque ad Zacutum redeamus; habet hic alibi (s) Observationem huc maxime attinentem, & quam in Sepulchretum non relatam esse, miror, propter gangrænâ in cinore deprehensam. Scilicet cum messorum duos, te dormientes, eadem vipera momordisset, amboque post horam convulsiones variæ concussissent, coram alter in *flavissimum icterum*, post decem horas; alter qui servari non potuit, in *nigerrimum*, post 14. horas lapsus est, ita ut *Æthiopsis formam representare*. Quas autem icterici coloris varietates, recentiorum Zacuto Observatores adnotaverint, non possum dicere cum in descriptis hominum exemplis, fortasse ob rationes, in quibus erant, minus ætuosas, ne icterum quidem mentionem factam esse, meminerim, sed neque in tot brutis animantibus, quorum certe oculi dum etiamtum viverent, aut membranæ passim dissectis post mortem, insolitum colorem, præsertim flavum, vel cursim inspicientibus ostendissent.

37. Habes longum, sed fortasse tuis studiis non prorsus inutilem, de Vipera sermonem ex comparatione inter se iis quæ nunc forte in manibus erant non veterum modo, sed & recentium Auctorum Scriptis; ut non videar expectare a te posse quod olim super Epistolis de Aspidis veneno ad Lancisium datis (t) retuli ab Doctissimis, & erga me alioquin humanissimis Viris, scilicet *præstitisse forte propriis exper-*

(l) De Re Med. l. 5. c. 12. (m) Tetrab. 4. S. 1. c. 21. (n) Canon. l. 4. F. 6. tr. 3. c. 32. (o) §. cit. supra ad n. 16.
 (p) n. 33. (q) Tent. 1. cit. (r) cit. supra, n. 29. (s) (t) (u) (x) capitib. cit.
 (y) Sepulchr. S. hac 10. in Additam. Obs. 2. (z) supra, n. 34. (a) Observaz. cit. (b) Comment. in Hippocr. Aph. 62. l.
 (c) De Med. Hist. Mirab. l. 1. c. 9. (d) De Loc. aff. l. 5. c. non 6. sed 7. (e) l. 1. tr. 13. c. 6.
 (f) Prax. l. 1. S. 17. c. 3. art. 4. (g) Eph. N. C. Cent. 9. Obs. 49. (h) De Venen. Animant. P. 1. (i) supra, n. 24.
 (k) Comment. in cit. Aphor. 62. (l) De Re Med. l. 3. c. 50. (m) Tetrab. 3. S. 1. c. 17. (n) Tetrab. 4. S. 1. c. 21.
 (o) l. 5. c. 12. (p) cit. supra ad n. 35. (q) cit. supra ad n. 34. (r) apud Severin. Viper. Pyth. P. 3. c. 1.
 (s) De Medic. Princ. Hist. l. 2. Hist. 115. Obs. 20. (t) in Append. ad Metallothecam Vaticanam Mercati.

ntis fuisse me usum, quam auctoritate Aetii, & reuorum veterum, qui in his nimis saepe incaute prolunt. Nempe hic usus sum recentium quoque cauumorum hominum experimentis, quibus pariterurus fueram in illa disputatione, si ulla eorundemtitissent. Nam mea ne in vipera quidem habui quæ admitterem, quippe aliis, atque aliis, cum illa institu-entempus per ætatem fuisset, occupationibus disten- s, & periculi plena tentamina antea averfatus, tam mihi, ut aliis qui diu exercitati in iis fuerant, nocerent (u), aut abominationem, nedum fasti- um (x), crearent. Verum ut hæc me non retra- sissent; non video, quomodo ab Eruditissimis illisiris possent ex me experimenta in aspidibus expe- ri, qui in Africa, atque adeo in Ægypto nunquam issem. Scribit enim Strabo (y), Ægyptiam aspi- m, de qua potissimum nostra fuerat disputatio, oprium quiddam habere præter alias aliorum locorum. am quod aspides extra Africam etiam, in ipsaque alia & prisca, & non prisca Scriptores aliqui me- oraverint, nimirum vulgi opiniones, & voces secu- sunt. Quas enim vulgo vocamus aspides, nullam bent ferè communem notam cum illis de quibus no- er fuerat sermo, ut vere Salmasius (z) censuit: & rte nec Lucanus (b) de aspide dixisset,

*Ipsa caloris egens, gelidum non transit in orbem
Sponte sua, Niloque tenus metitur arenas,*
neque ab Ovidio (b) sic esset designata,

*Plenaque somniferis serpens peregrina venenis;
si hæc genera serpentium revera; ut Celsi (c) ver-
s utar; & peregrina, & aliquanto magis pestifera
ent, maxime quæ æstuosis gignuntur locis. Nec mi-
m, quando vel intra ipsam Italiam venenati quo-
ndam animalium ictus alia vis est in aliis aut ma-
s, aut minus calidis locis. Sic tarantula, inquit
glivus (d) venenifera dumtaxat est in Apulia, &
esertim camporum incola; nam quæ in montibus Apu-
vicinis reperitur, vel nullo, vel non pernicioso
let veneno; tantoque minus vel campetres illæ
as in Italiæ regiones translatae, ut proposita etiam
storia (e) confirmat. Non est certe apud nos ejusmodi
ra, qualem apud Hibernos esse, animadvertit Lom-
rdius (f), ex ea causam repetens, cur neque ibi
a videre animalia potuerit quæ venefica essent, &
æ ex his varia illuc attulerat ex Anglia, fere sta-
n ac in Hiberniæ solum emiserat, mori omnia
neret, inflata pleraque, & convulsa. At si tamen
pidibus, ex Africa huc importatis, illud dumtaxat
od tarantulis, ex Apulia alio translatis, forte ac-
disset; nonne me mea fefellissent experimenta? Cum
itur nulla esset experiendi sine dubitatione facultas,
c, si fuisset, continuo rescribendi officium, a me
n una de causa debitum, faciendi periculi spatium
ret; quid mihi erat reliquum, nisi ut eorum testi-
oniis uterer, qui morsuum aspidis effectus aut vi-
lent ipsi, aut eorum qui viderant, Scripta legis-
nt?*

38. Hic facile ex me quæres, in disputatione il-
de genere mortis Cleopatrarum quæ mihi cum Viro
mplissimo Lancisio fuit, quid revera ipse animo
ntirem, quando exercitationis causa, ut fit saepe
ter Amicos, videtur illa a me suscepta, nec se-
ndæ ejus responsioni a me repositum quidquam ex-
t. Ego vero in re quæ ob vetustatem sine prisca
m testimoniis pro certo non posset definiri, cum
orte in Vaticana Metallotheca (g) ad morientis Cleo-
træ simulacrum hæc ab Lancisio (quem de accepto
bro certiore facere continuo oportebat) adnotata
nimadvertissem: *In brachio aspis spectatur, cujus
orsu Cleopatram occubuisse, vulgaris fert opinio;*

quamvis alii epoto veneno mortem sibi conscivisse
contendant, suspicatus, extare fortassis ignotum
mihi veteris Scriptoris locum qui hoc tradidisset, ni-
hil magis in utraque Epistola spectavi, quam ut
eum locum, si quis forte esset, ex Lancisio elicerem.
Eaque mente quæ pro magis vulgata opinione pro-
ferri a me statim poterant, & confirmari, semel at-
que iterum ad illum scripsi. Quem locum ex ejus unis,
& alteris Litteris cum esse nullum, intellexissem;
facile ejus voluntati obsecutus sum, ut finem facerem
disputandi, in controversia præsertim, ea qua par
fuerit, hinc modestia, inde comitate orta, & pro-
gressa, utramque eximie laudantibus Viris Doctis
(b); ut minime dubium sit, quin ex his aliquis a
quo acerrima fuisse dicitur, nihil aliud, quam ex-
promptos utrinque, & contentos spectaverit nervos
rationum. Nostrum enim utrique plurimum favet,
mihi autem, quæ ejus par doctrinæ, & eruditioni
humanitas est, tantum tribuit, quantum ne optare
quidem ausim. Sed illuc redeo. Itaque ne tum qui-
dem a me aliquid novandum censui, cum biennio
ferme interjecto, accidisset, ut addere Lancisius Ap-
pendicem deberet ad Metallothecam, scripsissetque
ad me, placere Sanctissimo utriusque nostrum Domi-
no, ut simul disputatio illa quam benigne perlege-
rat, ederetur, & licere mihi, si quid in meis Epi-
pistolis additum, aut mutatum vellem; quod in suis
fecit ipse; significare. Parendum enim imperanti re-
scripsi: eo autem magis ab omnibus intellectum iri,
non esse a me scriptas illas, ut vulgarentur, si ita,
uti ex tempore fusæ erant, prodirent. Nec tanti sane
erant quæ adjicerem; aliqua erant tamen, quæ tibi nunc
indicabo, non ut postliminio controversiam instau-
rem, neque vulgatam opinionem pro certa statuam;
sed ne forte quæ pro hac aut confirmari, aut dici
vicissim possent, nulla prorsus fuisse, arbitraris. Eo-
rum alia sunt ab Historicis, alia a Medicis, alia ab
utrisque, ab aliisque insuper Auctoribus repetenda.
Ex Historicis Vellejus (i), Ælianus (k), Florus
(l) summo consensu, & sine ulla dubitatione, as-
pidis morsu Cleopatram se interemisse, tradiderunt.
At enim Vellejus adulationis vitio supra quam cre-
di possit, laboravit, neque inter Historicos a Quin-
tiliano recensetur: Florus puerili desiderio mirabilia
dicendi, veritatis dispendio se abripi, passus est: &
si ad has accusationes, a Sigonio, Lipsio, Scaligero
acceptas, aliam ex Verderio (m) sumptam, adver-
sus Ælianus adjungas; hic quoque dum alius ab
Aristotele videri vult, a veritate recedit. Verum
longe facilius esset singulorum laudationes ex multo
pluribus proferre Auctoribus, quam accusationes istas
ex nonnullis perquisivisse. Illas tamen omittimus,
cum ad has satis sit animadvertere, nihil ad Aristotelem
attinere, quo mortis genere olim esset Cleopatra peritu-
ra: nihilque mirabilis in eo esse quod, quam, fa-
cto in damnatis periculo, nullum citius simul, mi-
tiusque in perimendo deprehendisse venenum consta-
bat, quam ab aspidis morsu, ea se quoque hoc ipso
necasset; nihil denique adulationis erga Augustum
fuisse scribendo, ab hoc illam morsu potius, quam
ab epoto veneno, mortuam. Nam quod Vellejus non
sit a Quintiliano (n) inter Latinos Historicos no-
minatus; nec Cæsar ipse nominatus est, credo quod
laudabilia quantumvis utriusque Scripta pro justa hi-
storia, de qua ibi erat sermo, non haberet, quando
sua Cæsar ipse ut Commentaria, reliquerat, Velle-
jus autem amplius volumen non uno loco (o) pollicitus
summa fere attigerat capita.

39. Sed iis tribus totidem objiciuntur Historici,
qui non idem confirmaverint, Suetonius (p), Plu-
tar-

(u) Vid. Gentili Annotaz. alla pag. 73. v. 25. della Lett. Filos.
(y) De Situ Orb. l. 17. (z) Plinian. Exercit. in Solin. (x) Vid. Redi Lett. int. alle Opposiz.
(b) Metam. l. 9. (c) De Medic. l. 5. c. 27 S. 10. (d) Pharsal. l. 9.
(e) c. 11. Hist. 8. (f) Eph. N. C. Dec. 3. A. 3. Obf. 79. (g) Dissert. de Tarant. c. 7.
(h) Giornale de' Letter. d'Ital. Tom. 33. P. 2. Art. 8. in fin. (i) ad fin. Armar. 10.
(k) De Hist. Animal. l. 9. c. 61. (l) De Gest. Rom. l. 4. c. 11. (j) Hist. Rom. l. 2. c. 87.
(n) Instit. Orator. l. 10. (o) l. 2. c. 48. 95. 99. 103. 114. 119.
(p) De duodec. Cæsar. l. 2. c. 17.

tarchus (*q*), Dio (*r*): imo his duobus contenditur, majorem esse fidem habendam, quippe Græcis, eoque in historia verum diligentius inquirere solitis, quam Latini, & in re præsertim ad græcum imperium attinente, si loca attendas, propioribus; si documenta, instructioribus. Non est mihi in animo illud Quintiliani (*s*) commemorare: *Græcis historiis plerumque poetica similis est licentia*, multoque minus (*t*) *quidquid Græcia mendax audet in historia*: quin ultro fateor, fuisse ex Græcis summos Historicos, quorum ope res etiam Romanas discamus, præsertim quod ad ritus attinet publicos. Hos enim, aliaque ejusdemmodi, ut in quadam Grotii Epistola legisse videor, adnotant, traduntque diligentius Exteri, quam Cives, qui ceu notissima omnibus, inutiliter scribi censent. Sed & res ab Romanis gestas ex magnis illis inter Græcos Historicis per multas discimus, in primis ad ea usque tempora quibus tandem Latini sua ipsi facta elegantius scribere cœperunt. Nam vel ab initio rerum Romanarum, ut testatur Cicero (*u*), usque ad P. Mutium Pontificem Maximum res omnes singulorum annorum mandabat litteris Pontifex Max. Quorum Annalium similitudinem multos secutos esse, dicit; qui sine ullis ornamentis monimenta solum temporum, hominum, locorum, gestarumque rerum reliquerunt, ut major Cato, & Pictor, & Piso: quæ causa videlicet fuit cur ad nos eorum Scripta non pervenerint contra, ac multa illorum qui post eos Romanas res ornatus latine scribere instituerunt. Quo ex tempore me non injuria facturum puto, si de modo rei præsertim, quam hic spectamus, neutrius partis gloriam augente, plus uni Latino credam in Romana quidem historia, quam Græcis duobus. Ad Romanam autem, an ad Græcam historiam spectet bellum ab Augusto, victis, & ad mortis necessitatem adactis Antonio, & Cleopatra, confectum, quid attinet ostendere, cum & dux uterque Romanus, & belli præmium Ægypti regnum fuerit, in Romanam provinciam redactum? At enim & Cleopatra Græca erat, & Græcorum id regnum, ut quorum imperium, & lingua vigerent Alexandria: Fuerit; quis enim negat? & Regina, & regni a Græcis vetusta origo. Num Græca propterea & leges, & instituta, & lingua, an Ægyptia, an alia post annos jam prope trecentos in eorum regno dominabantur? cujus Reges jam antea *vel ne Ægyptiam quidem linguam didicisse, vel Macedonicam reliquisse*, fatetur ipse Plutarchus (*x*), populi autem illa pars quæ ab antiquo ex Græcis fuerat, & communis Græcorum consuetudinis haud immemor, jam Polybii ætate, ut Strabo (*y*) docet, evanuerat: Nam quod Plutarchus, & Dio locis propiores, documentis instructiores fuisse dicuntur; tam longum est intervallum quod Bœotiam, & Bythiniam, unde illi erant, ab Ægypto disjungit, ut non tanto majus denique videri debeat quod inter hanc, Italiamque interjicitur. At minus certe, id quod præcipue in Historicis spectandum est, intervallum temporis fuit, quo propior Cleopatrarum morti Vellejus, quam Plutarchus; & Ælianus, quam Dio. Documenta autem num certiora Plutarchum accepisse credemus ex avo suo, narrante quod a Philota audiverat familiari cujusdam ex Antonii coquis, an Vellejum, tempore illi quam proximum, ex præstantibus Viris qui cum Augusto fuissent Alexandria, sæpius audire domi, militiæque potuisse, utrobique (*z*), ut nobiles Majores sui, non sine illustribus muneribus, & ornamentis versatum? Quod si ut huic adulatio objecta est erga viventem Tiberium, & necdum omnino pessimum, sed *inter bona*, ut ait Tacitus (*a*), *malaque mixtum, incolumi matre*, in cujus obitu suæ

hujus Vellejus historiæ finem fecit, mox ipsam ad Vinicium insequenti anno Consulem mittens; ita placeret Dionem, & Plutarchum accusare; non desissent Valesii, Rapinii, Bodini, Vossii, Lipsii censura, illum ut plagiarium, a vero deflectentem, optimis insensum, sæpe adulantem, sæpe hallucinantem, diserte arguentium, neque aliorum in Plutarchum, majorem in ipso rerum Romanarum notitiam desiderantium, nec perveterum solum, sed & earum quæ in tempora non ita antiqua inciderunt: cujusmodi exempla; ut mittam quod est apud Lambinum (*b*); vel uno in facto plura profert Paulus Manutius (*c*), miraturque, *tam turpiter esse lapsus*, quod & alibi (*d*) ait, *sæpe eidem accidisse: quanquam mirum id esse negat Bodinus (e), in homine Græco, qui se linguam Latinam non satis intellexisse, in Vita Demosthenis (f), confitetur*. Quo & illud pertinet quod ab Rhodio (*g*) scriptum est, Plutarchum; *Latinis codicibus usum, in rebus Romanis sæpiusculæ falli*. Neque ignota sunt quæ ejusdem vel in nominibus Romanorum errata notaverat Robortellus, alibi (*h*) a nobis laudatus; aut quod Lipsius (*i*), ubi non Plutarchum modo, sed universe Græcos Historicos in iis præsertim quæ ad nationes externas attinent, Romanis esse præponendos, diserte negat, *varia illos cum in rebus ipsis gestis peccasse, tum in nominibus præcipue propriis turpiter lapsos esse*, contendens. Verum nos ob cætera eximii utriusque Historici, Dionis videlicet, & Plutarchi præsertim, merita, hæc objicere tanto libentius omittimus, quod neuter, ut neque Suetonius, ipse quoque tanto posterior Vellejo, negat denique id quod de genere mortis Cleopatrarum hic tradidit; sed etiam idem non affirmant, plura tamen habent, ex quibus, cum Medicorum, ad quos transimus, diagnostica doctrina conjunctis, Vellejii sententiam tueamur.

40. Nam Dio (*k*) *puncturas tantum exiguas in mortuæ Cleopatrarum brachio repertas esse*, affirmat: quales & Plutarchus (*l*) memorat duas. Idemque Dio, & Suetonius (*m*) *psyllos ab Augusto esse admotos, scribunt, qui venenum scilicet exfugerent*. Unde autem exfugerent, nisi ex illis venenatis puncturis? quibus quam proficuum suæcio remedium sit, supra (*n*) ex veterum, recentiorumque Medicorum sententia satis demonstratum est. Puncturæ autem exiguæ, & duæ, ut apte congruant cum iis quæ veteres iidem Medici summo consensu de aspidis morsu tradidere, altera ostendit Epistola nostra. Cum obscuris enim vulnusculis, quæ acu inflicta sint, omnes comparant, & diserte *citra tumorem esse*, fere omnes docuere, aliqui etiam *binas esse*, non omisere. Nec vero illos, tanquam sua ex aliis describentes, despicias; neque enim aliena semper, sed & propria scripserunt, quod ex attenta eorum lætione, aut ex Freindii Historia Medicinæ, ubi de singulis verba fecit, præclive tibi erit cognoscere: & quæ aliena proposuere, ex Observationibus fere sunt, quas nisi ipsi nobis servassent, prorsus ignoraremus, excellentium Medicorum. Nec quod Dioscorides, qui eadem tamen quæ ab illis omnibus, aut ferme omnibus scripta esse, modo dicebamus, ipse quoque antea docuerat (*o*), aut non fuerit quem Cleopatrarum familiarem fuisse, accepimus, aut nullam de hac ab aspidis morsu interfecta mentionem injecerit; idcirco quæ de exigua, & sine tumore punctura scripserat, illum consequente, non credemus: quanquam & facta fortasse Cleopatrarum mentio potest, ut tot alia quæ Maranta indicat (*p*), temporis injuria in Dioscoridis codice intercidisse, nec desunt adhuc qui Suidæ (*q*) credant, fuisse hunc ipsum Dioscoridem, qui *vixit apud Cleopatram sub Antonio*, habentes,

ut

(*q*) Græc. Rom. q. III. Vit. in Anton. (*r*) Rom. Hist. l. 51. (*s*) Instit. Orat. l. 2. c. 4. (*t*) Juvenal. Sat. 10.
 (*u*) De Oratore l. 2. (*x*) in Antonio. (*y*) De situ Orbis l. 17.
 (*z*) Vid. Voss. de Hist. Lat. l. 1. c. 24. & Boecleri Indic. Vellejanum in Vellejus; cui adde Vellejii l. 2. c. 124. in fin.
 (*a*) Annal. l. 5. in fin. (*b*) Adnot. 16. in Cicer. Orat. pro Dejot. (*c*) Comment. in Epist. 1. l. 2. Cicer. ad Q. Fr.
 (*d*) in Epist. 5. l. ejusd. (*e*) Meth. Hist. c. 4. (*f*) in Procem. (*g*) Not. ad Scribon. Epist.
 (*h*) Epist. ad Cel. Polen. de III. Consul. Frontin. (*i*) Var. Lect. l. 3. c. 20. (*k*) l. 51. cit. (*l*) Vit. Anton. cit.
 (*m*) c. 17. cit. (*n*) n. 29. (*o*) De Medic. Mat. l. 6. c. 54. (*p*) Meth. cognosc. Simplic. l. 2. c. ult.
 (*q*) Historia ad Vocem Dioscorides.

ut puto, nonnulla per quæ rationes secus censentium in dubium vocent. Verum ut hæc præteream; non illud certe moraturum te arbitror, quod tam perniciosi morsus tam leve, atque obscurum, quale Veteres docuerunt, videatur esse non posse vestigium; sed eo adducturum potius, quod Æliani (r) tempore jam facere conati erant, ut ipse quoque admirandæ hujus rei causam inquiras. Scilicet hanc illi esse ponendam in mirabili celeritate, exultimabant qua id venenum ad intima transeat, sicque exterius nihil extet atque emineat: quare ab Octavianis Cleopatrarum mors non facile, inquit, oculis comprehensa est, nisi tandem sero admodum ex duobus punctis difficilibus ad videndum. Quod si tibi vetus illud cogitatum recenti explicatione placeat illustrare; tanto facilius uti ea poteris quæ sæpius supra usi sumus, venenum ponentes nervos adoriri, quanto hoc ab eo veneno fieri manifestius est quod aspis mordendo immittit, *soporiferum*, ut ante (f) retulimus, ab Ovidio dictum, ut ipsa aspis dicta est *somnifera* a Lucano (t), eademque mente, doctissimorum Virorum iudicio, ab Helvio Cinna (u) *somniculosa*, diserte autem a Solino (x) *hypnale*; sic enim explicat, *hypnale somno necat, teste etiam Cleopatra*. Nam qua ratione, nisi tenuissimam dicas veneni vim per nervos celerrime transferri ad cerebrum, exponas hæc quæ Lucani (y) verbis proferam, ictum ab aspide allo-

nulloque dolore

Testatus morsus, subita caligine mortem
Accipis, & Stygias somno descendis ad umbras.
Non tam veloci corrumpunt pocula letho &c.

Ufus autem sum non unius Poetæ verbis, non quod de somnifero aspidis veneno, & de veloci ex eo caligine, ut Dioscorides ipse (z) loquitur, verba mihi Medicorum deessent, sed ut intelligeres, vim hujus veneni maxime hypnoticam tam certam, & vulgatam esse, ut passim non in Medicorum modo, sed & in Poetarum quoque libris memoretur. Cerebro igitur celeriter adeo, vehementerque occupato, mirum non est, si ab eo pendent reliqui corporis vires mox ita collabascant, ut tanquam paralyti universali inducta, ideoque sanguinis motu per tenues præsertim subcutaneos ramulos sufflaminato, in compuncto loco non magis propemodum rubor, livor, tumor se possint ostendere, quam si cadaver pungeretur. Sic autem ubi aspidis morsum præsentissimus interitus sequitur, res videtur posse explicari: & sane quam celer in Cleopatra fuerit, ex iis quæ Plutarchus (a) narrat, manifestum est.

41. At enim Aetius (b), inquit, ab uno quidem aspidum genere præsentissimam esse mortem, scripsit, ab alio autem in tribus ad summum horis: nec desunt qui tardiores esse, ajant, & virente jam corpore ac discolore. Quin libri Auctor de Theriaca ad Pisonem (t) etsi fatetur, revera aspides velociter interficere, sicut sæpe ipse in magna Alexandria spectavit; tamen non continuo inde homines cadere, satis ostendit, hæc statim subjiciens: Cum enim aliquem hoc supplicii genere condemnatum sine longo cruciatus dilatione necare nolunt, aspides illorum pectori admovent, ambulareque parumper faciunt, atque sic ipsos brevi perimunt. Sed & Plutarchus (d) alteram e Cleopatrarum ancillis inventam refert capiti Regine diadema aptantem, nec loquendi facultate carentem. Utique; sed tamen semianimem, & quæ vix perpaucis editis oculis, continuo cecidit. Nec qui parumper ambulabant, idcirco non brevi, & velociter moriebantur. Et si qui

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

diutius vitam trahebant, non illis demum mirum est ob id ipsum discolor, & virens corpus fieri potuisse: quod si hoc commune fuisset omnibus; phylli Cleopatrarum non essent admoti; satis enim ejus corpus, ut Plutarchus (e) narrat, *neque deformatum, nec aliud ullum*, præter puncta illa duo, ostendens veneni signum, non ab aspide ictum esse, demonstrasset. Verum hæc ita disputavimus, quasi ubi inter venenatum ictum, & mortem horæ aliquot intercesserint, fieri non possit, quin locus, per quem immissum venenum est, tumorem contrahat, & livorem. Tamen extant certissima exempla quæ ostendant, vel quinque, aut sex horis interjectis, quidquam livoris, aut tumoris in eo loco non apparuisse, ut in columbis quos Africani scorpium ictibus occidit Redius (f). Sed neque in cane quem Monspelienis sauciaverat scorpium, quinta exinde hora mortuo, tumoris quidquam in sauciata parte offendit Cel. Maupertuisius (g), cum alioquin tumor soleat vel apud, aut vesperæ puncturam sequi; verum in cujusque ictus loco parvum tantummodo rubrum punctum: negatque; in tot animalibus quæ ad idem adhibuit experimentum, unquam aliter se vidisse. Atque ut ad animal aspide similius, id est viperam sermonem convertam; ex iis certe quæ supra (h) scripsi, in Francinii catella nocti partem nullam corporis lividam, aut tumidam fuisse vel plures post horas ex quo lethales a vipera acceperat morsus, in Nobilis autem Juvenis (i) digito quem altero dumtaxat dente vipera ita vulneraverat, ut gravissima sint consecuta symptomata, post horas demum aliquot tumorem apparuisse, cum ad id usque tempus nil nisi punctura cerni posset non major ea quam infligit acicula, foramine in superficie minimo apparente, cum levissima rubedine, adeo ut solo colore innotesceret. Quod si interdum non plus a vipera est; quanto minus esse ab aspide illa poterit, cujus veneni vis ut celerrime ad cerebrum repit, sic tempus sauciato loco non relinquit, ut liveat, & in tumorem se attollat.

42. Nunc quid Plutarchus, & Dio, si cum aliis præterea conjungantur Auctoribus, nobis suppeditent, videndum est, unde facilius tueamur sententiam magis vulgatam. Igitur ex Plutarcho (k) hoc primum habemus, Cleopatram, neque stupido, neque humili animo scæminam, cum priusquam in Augusti potestatem veniret, quid sibi imminere posset, prospiceret; mori potius, quam ex regina servam fieri, & ante victoris currum per triumphum duci, statuisse. Hac mente vim ingentem venenorum parasse, & de singulorum effectibus in capite damnatis periculum fecisse, nempe ut sibi illud seligeret, per quod non modo sine dolore, sed & celerrime obiret, ne forte, si mors tardaret, invita remediorum ope vivere cogeretur, Quodnam igitur ex omnibus elegisse, credemus? Mineralia certe repudiasset, quippe utrique ejus voto adversantia, si tunc illis inter venena usi essent, quod factum non memini legisse, præsertim cum artificia illa chymica necdum essent nota per quæ perniciosæ eorum vires acuuntur. Ex Vegetabilibus, & ex Animalibus in usu erant; nec ars varia deerat, ut quam celerrime necarent, quarum una ex Suetonio (l) intelligitur, cum venenum intra quinque horas occidens, mox a Locusta iterum ac sæpius recoctum; credo, ut multo maxima parte dissipata aquearum particularum, veneficæ confertiores forent; statim exanimavit. Quod venenum sive ex Vegetabilium, sive ex Animalium, sive ex utrorumque succis constabat, tametsi Cleopatrarum notum fuisset, ut facile notum erat quod ex Animalibus educum efferæ Nationes adhibebant ad tingendas sagittas, quale

D d d

apud

(r) c. 61. supra ad n. 38. cit. (f) n. 37. (e) l. ibid. cit. (u) apud Gell. Noct. Attic. l. 9. c. 12.
(x) Polyhist. c. 29. (y) l. cit. (z) c. 54. cit. (a) Vit. cit. (b) Tetrabibl. 4. S. I. c. 20.
(c) c. 8. (d) Vit. cit. (e) Ibid. (f) Esper. int. agl' Insetti.
(g) Comment. supra cit. ad n. 25. (h) n. 34. (i) Histor. ibid. indicata. (k) Vita cit.
(l) De duodec. Cæsar. l. 6. c. 33.

apud Scythas Plinius (*m*) memorat, *irremediabile*, quantum ipse ait, & *mortem illico afferens levi tactu*; tamen ut mortis celeritatem probaret, cruciatum brevem illum quidem, sed acerbissimum, averfaretur, cujus indicia cruciatus ex convulsionibus, ut opinor, vehementibus cognovisset, quas ut Locustæ illud venenum statim consecutas esse, ex eo conjicio, quod lethalem ejus effectum per speciem comitialis morbi, cui Britannicus esset obnoxius (*n*), statim Nero occultari posse, credidit: Nicholffii autem aquam, ex lauroceraso paratam, rapidissime quidem perimere; sed non sine vehementibus convulsionibus, refert Meadius (*o*): denique ex Reaumurii (*p*) experimentis constat, leviter puncta animalia sagittarum mucrone, venenata compositione quadam illito ab incolis oræ Maragnoniæ, cito quidem interiisse; sed, quod diserte de urso narratur, ante mortem se concussisse, atque agitasse. Ob has igitur, aut similes causas factum esse, existimo, quod Plutarchus narrat, ut Cleopatra, venenis primum aliis frustra tentatis, ut pote quæ minus ambobus suis responderent votis, ad animalia, quod & Dio (*q*) scribit, conversam, & per multos dies frustra pariter expertam, comperisse tandem, per *solum ferme aspidis morsum* se posse voti utriusque compositionem fieri. Quæ si omnia attenderis; facile intelliges, cur rejectis aliis quæ illico necarent venenis, quorum aliqua in promptu habuisse, infra (*r*) ostendemus, longe credibilis sit, aspidis prætulisse morsum, præsertim cum cætera quæ de puncturis exiguis illis duabus & de admotis psyllis supra (*s*) dicta sunt, apprimè convenient. Nam quod Doctus Vir iis qui minus attente legant videri fortasse potest iltis de psyllis ita sensisse, quasi ab Augusto illud tantum studio fuissent adhibiti; satis est Suetonium (*t*), & Dionem (*u*) inspicere, ut eo animo id ab Augusto factum plane cognoscamus, quo Cleopatram *servari triumpho magnopere cupiebat*, & quo postquam per psyllos *qui venenum ac virus exfugerent*, servari vidit non potuisse, *magnopere doluit, omni se triumpho sui gloria spoliatum esse ratus*. Quod si ipse qui statim adfuit, & corpus inspexit, & qua erat potentia, & ingenio tum perquirere ex omnibus, tum dispicere omnia potuit, illam aspidis morsu enectam credidit, ut refert Plutarchus (*x*); *nam in triumpho, Cleopatra imaginem tulit cum aspide mordicus affixa*; cur non quod ipse, nos quoque credamus? præsertim cum alia insuper accedant quæ ex Plutarcho eodem, ex Dione, ex aliisque, etiam Medicis, Auctoribus continuo proferemus.

43. Quid enim potius significat quod pro certo tradit Plutarchus (*y*), eodem quo Cleopatra obiit, die, atque adeo paucis ante obitum horis illata ad ipsam ex agro cista, *ficuum plena, & foliis operta*, nisi quod postea dictum esse, ait, *aspidem in cista fuisse abditam*? idque etiam ex aliis refert Dio (*z*); *tametsi in urna dicat illatam aspidem, aut inter flores quosdam*, Auctor autem libri de Theriaca (*a*) *contectam ficibus & urvis*. Quæ cum attendo, illud simul videor posse conjicere, nempe cujus generis aspis fuerit. Cum enim tria esse genera, traderent (*b*) alias ptyades, alias terrestres, alias chelidonias appellantes, primas autem *bicubitales*, alteras interdum *quinque cubitorum longitudine*, tertias *cubito dumtaxat majores* inveniri, docerent; has ultimas non modo ut facile repriendas, quippe circa fluviorum ripas, proximi præsertim Nili, latibula habentes, itemque ut celerime præ cæteris necantes; ab harum enim *ictu mors præsentissima adest*, verum etiam ut quæ propter suam brevitatem multo facilius sub floribus, foliisque abdi possent; has, inquam, cum Cleopatrarum op-

portuniores, tum præcipue ad fallendos qui januam custodiebant, aptiores fuisse, non dubito. Consentit autem pervetustus, doctusque Artifex simulacri Vaticanæ, qui ut moribundam Cleopatram perite expressit quasi placide dormientem, ita & brevem aspidem brachio adjunxit, eique sinistro, credo, hoc quoque a prisco aliquo Scriptore accipiens, a quo & Orosius (*c*) Historicus alioquin sæculi quinti, videtur accepisse. Verum si res ad eum modum se habuerit, si, ut alii ferebant apud eundem Plutarchum (*d*), *servata aspis fuerit in vase quodam inclusa, & per fistulam auream a Cleopatra provocata*; utralibet narratio eo demum tendit, ut aspidi se mordendam præbuisse, censerent. Vides igitur, ut quæ Plutarchus, alique referunt, cum iis congruant quæ Vellejus, atque alii, initio laudati, tradiderunt. Eandemque sententiam sibi magis placuisse, satis ostendit, quem paulo ante memorabam, libri de Theriaca (*e*) Auctor. Qui si Galenus fuit, si alius Galeni certe contemporaneus, ut qui *non multis ante se annis fuisse Andromachum*, scribat (*f*), *Marcum autem Antoninum paulo ante Romanum imperium summa integritate administrasse* (*g*): non est a nobis contemnendus, ut pote qui, si ætatem spectes, neque Dione junior, nec tanto denique Plutarcho posterior fuit, quippe imperante Hadriano & Plutarchum vixisse, & Galenum esse natum, constat; si vero experientiam attendas, unus ex omnibus quos produximus, diserte ait, ut supra (*h*) legisti, se Alexandriæ sæpe vidisse, quomodo, & quam celeriter interficiant admotæ aspides. Nec quia ptyade; quod tamen ab superiorum nemine traditum inveni; usam esse Cleopatram, scribit, id eo voluisse factum, intelliges, ut a ptyade conspueretur; *tardius enim inde mors consequitur*, ut proditum ab Aetio (*i*) est; sed ut morderetur; nam & mordet, ut idem subjicit, & mordendo, ut Galenus ait apud Paulum (*k*) *celerrimam mortem inducit*. Imo nisi forte Paulus alium aliquem in libris qui intercederunt, spectavit Galeni locum; hunc ipsum de Theriaca librum pro Galenico habuerit, necesse est, & hinc sumpserit quæ ut a Galeno dicta, proponit, videlicet tria illa aspidum genera, & in his ptyadis, ut sputo diffitos assequatur, ingenium, & hac se occidentem Cleopatram. Utrobique enim hæc habentur. Sed quod in libro de Theriaca Regina dicitur *sibi ptyadem admovisse*, id Paulus de morsu accipiendum esse, jure quidem meritoque non dubitavit; nam admovere, ut inspueretur quæ eminus solita sit, minime necessarium. Quæ vero mox de celeri damnatorum interitu per admotam pectori aspidem in eodem libro illo subjiciuntur, ea fortasse Paulus cum superioribus connectenda arbitratus, Pictorum, Sculptorumque licentiæ præeuntem Galenum induxit, quasi Reginam scripsisset, *ptyadi sinistram mammam admovisse, & ab hac commorsam periisse*. Quod ne credamus, Plutarchus, & Dio faciunt, negantes, ut supra (*l*) vidimus, in mortuæ corpore signum usquam ullum apparuisse veneni, præter duo exigua in brachio puncta. Quæ res ad id etiam valet, ut merito ab eodem libri de Theriaca Auctore factum esse, cognoscamus, cum aliam quorundam narrationem iis verbis retulit ex quibus ipsi minus probatum esse, intelligimus, de *magno videlicet, ac profundo vulnere*, quod *brachio suo dentibus intulerit Cleopatra, & de veneno, quod prius ex aspide paraverat, in pixide quadam ad se allato, & mox ei vulnere infuso*.

44. At exigua ista in brachio puncta ut de magno, profundoque vulnere narrationem refellunt; sic, inquis, aptissime congruunt cum alia, quæ etsi non apud ejusdem libri Auctorem, at apud Dionem (*m*) extat, aliorum narratione. Scilicet acu qua

(*m*) Nat. Hist. l. xi. c. 53. (*n*) Vid. Tacit. Annal. l. 13. (*o*) in Append. post Tentam. 5. de Venen.
 (*p*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. A. 1747. Obs. Anat. 1. (*q*) l. 51. cit. (*r*) n. 44. (*s*) n. 40.
 (*t*) c. 17. cit. supra ad n. 39. (*u*) l. 51. cit. (*x*) Vita cit. (*y*) ibid. (*z*) l. 51. cit. (*a*) c. 8.
 (*b*) Vid. Aetii c. 20. supra ad n. 41. cit. (*c*) Historiar. l. 6. c. 17. (*d*) Vita cit. (*e*) c. cit. (*f*) c. 5. (*g*) c. 2.
 (*h*) n. 41. (*i*) c. 20. cit. (*k*) De Re Med. l. 5. c. 18. (*l*) n. 40. 41. (*m*) l. 51. cit.

qua capillos componere solita esset Cleopatra, inter eosque gestare, tunc detracta, & præsentissimo veneno inuncta brachium sibi pupugisse. Tu vero fac, Redium (*n*) legas, ubi experimentis edoctus admonet, si vulnus quod infligis, angustum sit, difficile esse venenum immittere: & quaecumque vulnus sit, non ita celeriter mori animalia per quorum vulnera viperinum injicias venenum, ut quæ vipera ipsa momorderit. Et post hæc cogita, num credibile sit, incerta & minus celeri moriendi ratione uti illam voluisse, quæ certam, celerrimamque mortem quærebat. Nec tamen de sic immisso veneno, sed de epoto nostra erat potissimum disputatio. De quo cum in tot narrationibus nulla usquam, ut supra (*o*) diximus, occurrat mentio; ne forte illuc trahi posse, putes, hunc Plutarchi (*p*) locum: *venenum Cleopatram habuisse compertum est in laminula quadam concava, quam sub crine occultabat*, fuisseque illud suspiceris aut ejus simile quo illitis sibi convivalis coronæ floribus, hisque mox in scyphum conjectis, *eductum custodia bibere jusserat, illico expirantem*, ut est apud Plinium (*q*), aut ab eo non diversum quod non multis ab Reginæ obitu lustris Alexandria Hierosolymam, ut Josephus (*r*) tradidit, missum est ad Herodem necandum, id est *aspidium virus, aliorumque serpentum succi*, quo epoto veneno quidam *capitis damnatus statim mortuus* est; ne igitur hæc suspiceris, non illud ex eodem Plinio (*f*) proferam: *venenum aspidum potum quantalibet copia, non nocet. Non est enim tabifica vis: itaque occisa morsu earum animalia, cibus innoxia sunt*, quæ cum Redii aliorumque in viperino veneno experimentis (*t*) consentiunt: neque alia in universum dicam, quæ in mea altera ad Lancisium Epistola attigi, unde conjicias, id venenum ad idem potius quo Dio crinalem acum inunctam scripsit, attinuisse, nihil videlicet, sicut aperte retulit, nisi per vulnus nocente. Unum modo ex Dione eodem, & Plutarcho adjiciam, unde continuo præclare intelligas, non ex sumpto quod in concava lamella sub crine gestaret, veneno Cleopatram interiisse. Dio enim (*u*) pro certo narrat, priusquam se occideret, Epaphrodito, cui mandata erat ejus custodia, epistolam ad Augustum perferendam dedisse, ut is occasione epistolæ reddendæ e medio removeretur, eoque digresso, rem propositam esse executam. Plutarchus (*x*) pariter sine ulla dubitatione tradiderat, se interfectorum, tabellas ad Augustum ferendas dedisse, & *cæteris omnibus a se præter duas mulieres dimissis, januam clausisse*. Quid, amabo te, ut ex lamella venenum sumeret, attinebat, Epaphroditum, cæterosque e medio remove, & januam claudere? Num, cum dormire noctu, crederent, non poterat, nemine advertente, lamellam sibi e capillis detrudere, ex eaque venenum sumere? Aliud igitur, quod non nisi remotis arbitris, id prohibitoris, fieri posset, sibi tunc faciendum constituerat, *asperas videlicet tractare serpentes, ut atrum non ore, sed corpore*, uti Horatius (*y*) loquitur, *combiberet venenum*. Cujus ego testimonium gravissimum credo cum aliis de causis quas datis ad Lancisium Epistolis indicavi, tum ob eam præsertim quod ille, ut verbis utar minoris Plinii (*z*), *quæ statim, cum maxime vera memorantur, audiverat, est persecutus*.

45. Num tamen erat aliud præter aspidum tractationem, quod, remotis arbitris, ut se veneno inficeret, potuerit Cleopatra facere, & fortasse fecerit? Nam forte, cum hæcenus scripsissem, in locum incidi Græci quidem, sed gravis, & Vellejo contemporanei Auctoris, qui locus in hac controversia non videbatur omittendus. Strabo (*a*) enim hæc scripsit: *ipsa se Cleopatra Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.*

tra clam admoto aspidis morsu, vel veneno delibatorio confecit; nam utroque modo dicitur. Apparet ergo, si veneno isto voluit corpus sibi perungere, decuisse antea januam claudere, & neminem apud se præter ancillas retinere. At tu priusquam hoc dicas, Plutarchum (*b*) lege. Videbis, eo die Reginam balneo usam, corpus, ut tum solebant, nemine admirante, aut prohibente, unguento quo vellet, ungere potuisse, tum prandisse, & magnifice quidem (unde novum capere argumentum posset, non se igitur veneno mox devorando, aut potando necare constituisse quæ per tot facta pericula ignorare non posset, quantum præsumptus cibus ingestis veneni vim aut impediatur, aut tardet (*c*)) dum pranderet, cistam illam, ficibus, & uvis plenam, ut jussisse antea videtur, cum aspide fuisse illatam, tunc vero denique & tabellas obsignatas ad Cæsarem dedisse, & remotis arbitris, januam clausisse. Igitur ex hac ipsa rerum serie intelligis, num veri similis sit unguento venenato, an aspide se interfecisse. Huc adde, qui tam attente, & caute eam custodiebat Epaphroditus, ut captæ vestem, quod supra Plutarchus tradidit, continuo excuteret, ne quid sub ea occultaret veneni, illum unguentarias pyxides sine diligentia examine, & exploratione non fuisse facile relicturum, aut quod multo promptius, & tutius erat, in alias innoxio unguento quantivis pretii plenas mutaturum, quando ei mandaverat Augustus hoc maxime, ut provideret, ne illa sibi mortem inferre posset; cæterarum rerum omnium facultatem permetteret. Unum igitur reliquum est, ut conjicias, paucillum fuisse venenati istius unguenti, ut in lamella illa concava, de qua supra (*d*) dictum est, sub crine occultari potuerit. Sic enim in famosa quoque *veneficiis Martina, subita morte*, cum Romam accusata adduceretur, *Brundisii extincta*, apud Tacitum (*e*) legitur, *venenum nodo crinium ejus occultatum, nec ulla in corpore signa sumpti exitii reperta esse*. At si forte sic conjicias; argumentum redit quod supra (*f*) contra eorum opinionem adductum est qui ea lamella venenum inclusum fuisse, contenderent, quo Cleopatra devorato se interfecisset. Cum enim unguenti paucillum non toti corpori perungendo, sed certis dumtaxat partibus, ut puta naribus, aliisque ejusmodi, satis esset; quid referebat interdum januas claudere, & arbitros amovere, ut id faceret quod noctu, cum dormire videretur, nemine suspicante, facere potuisset? Accedunt tot alia, quæ iterare non oportet, cum unguento illo minime, cum aspidis autem morsu apprime congruentia, admoti psylli, binæ in brachio animadversæ puncturæ, cætera: inter quæ sunt perantiqua simulacra, quibus non nihil tribuendum est, illudque præsertim quod disputandi occasionem attulit, in quo aspis est sic brachio alligata, ut ipsa vinculi constrictione irritari, & ad mordendum incitari videatur. Nec te illud moretur quod objicitur, quasi nemo audere potuisset aspidem vinculo ad brachium astringere, ne se potius, quam illud, morderet. Quid enim aliud illæ quærebant ancillæ duæ, nisi ut eodem simul cum domina fato interirent, contubernalis Eunuchi exemplum secutæ, quem Dio (*g*) refert, statim ac ea capta fuit, *serpentibus se se ultro mordendum præbuisse*. Reliqua autem quæ de molli, timidoque mulierum animo, de una aspide ad tres mulieres morsu interimendas non satis apta, & si quæ ejusmodi alia aut ex Redio, aut aliunde objici poterant, tum editis antea Epistolis, tum hac quoque mihi videor diluisse.

46. Hæc habui quæ ad easdem illas Epistolas adderem, non ut iis quæ contra ingeniose, & docte a Viro Amplissimo scripta sunt, antepones, sed

D d d 2

ut

(*n*) Lett. int. alle Oppoziz. (*o*) n. 38. (*p*) Vita cit. (*q*) Nat. Hist. l. 21. c. 3. (*r*) De Bello Jud. l. 2.
(*f*) Nat. Hist. l. 29. c. 4. (*s*) supra, n. 30. (*u*) l. cit. 51. (*x*) Vita cit. (*y*) Carm. l. 1. Od. 37.
(*z*) l. 6. Epist. 16. (*a*) De situ Orbis l. 17. (*b*) Vita cit. (*c*) Vid. supra, n. 10. (*d*) n. 44.
(*e*) Annal. l. 3. (*f*) n. 44. (*g*) l. 31. cit.

ut collatis inter se utrisque, facilius tibi esset dispicere, an pro ea saltem parte steterim quæ a veri similitudine non longe denique in disputatione hac abhorreat. Quæ etsi per se non magni momenti est; ob ea tamen quæ ejus causa tum ex Historia, tum ex Re Medica, tum aliunde etiam, proferre oportuit, tibi cui potest esse aliqua fortasse ex parte utilis, legendi fastidium, ut opinor, mihi certe extremum hunc

scribendi laborem allevavit; ut quibus verbis, a me sæpius laudatus, Auctor libri de Theriaca (b) suam Pisoni de Cleopatæ interitu narrationem absolvit, iisdem propemodum & mihi licere credam hanc tibi ejusdem argumenti tractationem concludere: *Hæc non sine animi voluptate tractavi, ut tuo disciplinarum omnium desiderio satisfacerem.* Vale.

(b) l. c. s.

FINIS LIBRI QUARTI,

J O. B A P T I S T Æ
M O R G A G N I

DE SEDIBUS, ET CAUSIS
M O R B O R U M

PER ANATOMEN INDAGATIS

L I B E R Q U I N C T U S :

Quo plura adduntur ad singulos quatuor
superiores Libros attinentia.

IO BAPTISTE
MORGAGNI

DE SEDIBUS ET CAUSIS
MORBORUM

PER ANASTASII NOGALIS
LITER. QVINCTUS.
Qui plura addidit ad singulos quatuor
superiores libros antiquos.

Celeberrimo Viro

JOANNI FRIDERICO MECHEL

Illustri Anatomico, & Medico

Joannes Baptista Morgagnus S. P. D.

UI ex Tuis primis ad me Litteris, Berolini datis die 23. Julii anno 1754. quanto minus opinatum, tanto pluris æstimabilem nuncium acceperim, REGIAM istam Scientiarum ACADEMIAM perbenigno omnium consensu me inter suos Honorarios Sodales retulisse, & abs Te, Vir Illustris, tunc petierim, ut Inclyto eidem Cœtui gratias meis verbis ageres quas posses, cumulatissimas, nunc pariter rogo, ut pro Tua eximia erga me Humanitate, quam vel ante ista pro me officia ex laudatissimis Tuis Scriptis perspexeram, meos hosce libros velis, exiguum quidem, sed quo majus in præsentia dare non possum, memoris, obsequiosique animi signum, Academicis Sapientissimis offerre. Satis mihi, superque fuerit, si propter ea quæ ex Vestris, Vestrique similium Summorum Virorum Observationibus sæpius indicavi, omni certe commendatione dignissima, æqui bonique feceritis non tam cætera quæ a me sunt, quam propositum ipsum meum. Præcipuum autem, si quæris, hoc fuit, ut me meliores Anatomicos excitarem ad id publici boni causa præstandum, ad quod Vir Experientissimus Richardus Meadius excitare voluit Medicos exemplo suo. Mori enim, ut scis, noluit, quin antea colligens quæ longo usu cognoverat hominibus profutura, Monita, & Præcepta Medica, tanquam *legatum*, ut verbo ipso ejus utar, relinqueret. Utinam Anatomici quoque senescentes quæ inter dissecandum vidissent ad morborum causas spectantia, colligerent, ederentque, ne laborum, molestiarum, atque adeo periculorum suorum longe melior fructus secum periret.

Tanto enim *utilior* hæc Anatomies pars est, quanto ad causas morborum dignoscendas magis idonea, quemadmodum magnus & Medicus, & Anatomicus censebat, ut nosti, Bartholomæus Eustachius (*a*), sero conquerens, tot annos non in hac potius secunda, quam in priore Anatomies parte, quæ sana corpora examinat, tantumque studium posuisse. At enim secunda sine priore stare non potest, nec sine priore cognoscere licet Partium usus ad medendum adeo necessarios; quasi vero & secunda ex certæ Partis læsione cum certæ Functionis impedimento conjuncta, ad veros usus non modo confirmandos, sed & illustrandos, imo nonnunquam inveniendos, ad falsos autem refellendos mirifice non inferviret. Nam quod secunda sine priore stare non possit, nos quidem ultro fatemur, qui aliquando vel nobiles Medicos, nedum vulgares Chirurgos, vidimus hoc, vel illud viscus, propter mutatam, morborum vi, sedem, figuram, & cum colore speciem, non agnoscentes, quod nos ex nexibus, & vasorum origine quodnam esset, continuo indicavimus, mox per dissectionem demonstrantes. Quin omnibus qui satis sint in priore Anatome exercitati, proclive esse, existimamus, errores graves, & in graviores inducturos dignoscere, qui ob ejusdem exercitationis defectum in quadam irreperunt, quæ in Sepulchreto leguntur, Observationes: & bene de Anatome secunda meritos Peyerum (*b*), & ante hunc, Thomam Bartholinum (*c*) laudamus, qui aliorum Observationibus hujus generis, Observationes Anatomicorum longe esse præferendas, admonuerunt, & felices tum fore Artes, confirmarunt, si soli de illis judicarent Artifices. Sed cum hæc de priore Anatome fatemur, simul contendimus, verum esse quod initio ponitur vetusti libri, qui *de Anatomia Parva* inscribitur, perperam alioquin inter Galenicis inserti, priorem videlicet institutam fuisse a Medicis propter secundam. Quoniam interiorum membrorum corporis humani passiones erant ignotæ, placuit veteribus Medicis, ille Auctor inquit, ut per anatomen brutorum animalium, interiorum partes manifestarentur. Aut si hoc

(*a*) de Renib. c. 45.

(*b*) Meth. Hist. Anat. Med.

(*c*) Consil. de Anat. Pract. & cat. n. 12.

hoc omittimus, illud certe negari non potest, priorem Anatomen ob id potissimum ab hominibus permitti, a Principibus autem etiam protegi adeo, & promoveri, quia pro secunda est necessaria. Permagni enim cum singulorum interest, tum universorum, internas morborum causas, & sedes a Medicis non ignorari, seu singulos illi, seu totas ex infelici hæreditate familias vexent, seu civitates occupent, & provincias. Medici autem vel summi fatentur, vix tres, aut quatuor ex omnibus esse morbos qui suum habeant signum *παθολογονομικόν*, ita videlicet proprium, ut ab aliis cunctis distinguat; cæteros autem non nisi per conjuncta plura signa internosci propterea quia fere non ex simplici sunt causa, & quæ unam tantummodo Partem afficiat. Valde igitur avent primum singularia illa signa, & maxime propria, si fieri potest, augere; deinde vero, si id non possint, at ex conjunctis pluribus, ut dictum est, signis quæ in quoque morbo præcipua sint, constituere. Animadversum est enim sæpius, quæ præcipua, & ferme propria crederentur, reipsa non esse, cum sine ipsis eadem intus læsiones reperiuntur quas designare illa putabantur, aut cum longe aliis læsionibus signa eadem.

Hæc, atque alia, quæ Tibi, Vir Doctissime, non secus ac mihi, & legere, & audire, & videre non raro contigerit, & in iis occurrentes aliquando morborum causæ novæ prorsus, & inauditæ justas medentium querelas confirmant de abditis morborum causis, & sedibus non satis adhuc perquisitis. Quod cum minus certe Anatomicorum negligentia, quam rei ipsius naturæ immensæ propemodum, & interminatæ imputandum sit; nihil propterea fieri humano generi utilius potest, quam si primum quicumque Anatomen colimus, omnes, id quod Tu strenue facis, & ipse pro mea virili parte facere non prætermisi, omnes, inquam, conatu unanimi connitamur, ut quanto plures id genus Observationes possimus, in publicum bonum conferamus: tum deinde; ne in posterum accidat quod non semel antea accidisse, dolendum est, ut cum Auctoribus Observationes intereant; Professores cunctos rogemus, ut quas prius non ediderint, senescentes colligant, atque edant, si non meum, at Meadii certe, qui imitatione dignus est, exemplum sequentes, nec pauca tamen, ut ille, sed omnia quæ diligenter observarint, summa cum fide proponentes. Sic enim, aut non aliter, posse tandem aliquando fieri, sperandum est, ut posteris tantus suppetat numerus Observationum, quantus, si ab solertibus, attentis, & studiorum labori assuetis Viris morbi symptomata in earum singulis, & Partium læsiones, tum in aliis omnibus haud dissimilis generis & illa, & hæc inter se conferantur, quantus, inquam, satis sit, ut in pluribus saltem morbis ad id denique aut perveniant, aut accedant, ad quod nunc maturum non est, aspirare. Neque spes deest, meum hoc consilium haud esse iis Anatomicis displiciturum quibus cordi sit Rei Medicæ, & publicæ utilitatis incrementum; quando aliqui Egregii Viri, rumore dumtaxat de hisce a me edendis Observationibus, ut videntur, excitati, suarum editionem repræsentarunt. Quod si propositum hoc meum a Te quoque, ab aliisque Clarissimis Viris, & nominatim ab Inclita ista Academia probabitur; nihil mihi contingere optatius poterit. Vale.

D. Patavii Prid. Kal. Septembr. A. MDCCCLX.

JO. BAPTISTÆ MORGAGNI

A D A M I C U M

· EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LX.

Spectat ad Apoplexiam.

REDEBAM, me tibi satis jam, superque fecisse, & quod in extrema superiore Epistola non reticueram, novissimo de his quidem rebus scribendi labore perfunctum esse. Ecce autem litteræ tuæ, quibus ita gratias agis, ut simul non obscure significes,

expectari a te Observationes illas meas quas suo quamque loco inferere non potuerim, quippe habitas postea quam singulas absolveram Epistolas, ad quas attingerent: idque esse a te satis intellectum, non modo quia nosti, quotannis alia a me, atque alia cadavera perlustrari, verum etiam quia nonnullas ex hujusmodi Observationibus, a me tibi subinde inter scribendum promissas, necdum accepisti. Quid dicam? Jus postulas, ab homine præsertim, nisi remittere ultro velis, promissorum servantissimo. Fac igitur saltem, ut eadem qua priora, comitate hæc quoque excipias, quæ, ut potero, addam, initium repetens a morbis cerebri, & primum quidem ab eorum gravissimo, Apoplexia.

2. SENEX apoplecticus in Nosocomio Patavino deceſſerat circa initium Decembris A. 1744. quò ibi tempore studioſis Adolescentibus partes quasdam humani corporis ostendebam. Plura, ut solitus sum, diligenter ſciſcitatus, vix hæc ſcire potui, ante dies triginta apoplexia correptum, nuper demum ſine ullo ſenſu, & motu, oculis valde rubentibus, in eum locum fuiſſe illatum. CRANIUM dum circumſecabant, Thoracis viſcera, paulo ante detracta, inſpiciens, in pulmonis dexteri ſuprema parte duritiem animadverti qualis a veteri morbo relinqui ſolet. Continebat autem mediocre tuberculum in quo materia purulenta. Cor polypoſas habuit concretiões, nihilque adnotandum præbuit, niſi valvularum Semilunarium aggeres craſſiores factos, & albicantes.

His amotis viſceribus, ad reſectum interim Cerebrum oculos, manusque converti. Exteriore meninge detracta, unum diſcrimen apparuit inter ſiniſtrum cerebri hemiſphærium, & dexterum, quod hujus ſuperficiès poſterior nigricare in medio, & multum rubere videbatur. Nigrities autem a vasis erat quæ per Tenuem meningem repunt, nigro ſanguine valde ibi diſtensis; rubor a ſanguine qui inter illa vaſa, tanquam per exſudationem, effuſus, ſpatia, vasis interpoſita, quaſi cruſta longe tenuiſſima occupaffe videbatur: vel potius, quoniam nihil ibi revera effuſi invenire licuit, a ſanguine vaſcula omnia minima, quæ conferriſſima ſunt, inſarciante. Tum utroque Laterali ven-

Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. II.

triculo aperto, in ſingulis pariter ſerum valde cruentum conſpectum eſt ad drachmam fortaffe unam, anteriora dumtaxat tenens, plexu Choroide utroque pallidulo, integro autem ſepto Lucido. Integrum quoque erat intus extraque hemiſphærium ſiniſtrum, & quidquid præterea eſt intra calvariam, ſic ſatis ſanum, uno excepto hemiſphærio dextero. Namque intra hujus medullarem ſubſtantiam erat cavea, medium ferme tenens ſecundum omnes hemiſphærii plagas, longa digitos tranſverſos minimum quinque, lata duos, & ſemis, totidemque profunda, pleniffima nigro ſanguine, magna ex parte fluido, ex reliqua autem quaſi in grumos concreto. Quo detracto, cavæ parietes ſcæde lacerati, & inæquales apparuerunt. Circumjecta iſtis ſubſtantia erat laxiſſima, non medullaris ſolum, ſed & quæ totius corporis Striati, totiuſque thalami nervi Optici externum latus, & quæ proximæ baſis utriuſque illius Protuberantiæ nonnullam partem faciebat.

3. Quomodo cavea iſtiusmodi in cerebro fieri, & quam exitialis illarum Protuberantiarum vicinia tunc eſſe videatur, cum alias (a) ad te ſcripſerimus, hic iterare non eſt opus. Illud potius quæres, cum tanta, & ejuſmodi in loco, cerebri labe quomodo vivere homo potuerit triginta dies? Noli exiſtimare, ſic rem ſtatim ac apoplexia ingruit, ſe habuiſſe. Multo ſane eſt veri ſimilius, tunc ex intimo quopiam diſrupto vaſculo non multum extillantem ſanguinem illam ſibi caveam parare cœpiſſe, ipſam vero non illico ad eum modum ad quem nos conſpeximus, amplificaſſe; ſed paulatim porro exſtillando, id paulatim quoque feciſſe, donec tot viis ſpirituum perruptis, & tot aliis ſuo aucto pondere, & mole compreſſis externum omnem ſenſum, motumque, & poſtremo internum quoque ſuſtulit, mortemque ſic attulit: vel, quod facilius crediderim, novo demum quacunque de cauſa accedente impulſu, pluribuſque ſimul diſruptis vaſculis, repentina, magna que eruptione hæc quæ ultimo dixi, non ita pridem effeciſſe. Utralibet ratione cogitanti proclive erit tibi non modo quod quæris, ſed illa etiam intelligere, cum ſigna quædam primum exiſtunt quæ ſanguineam minentur apoplexiam, quam utile ſit alimentorum, acribus præſertim, tenuibuſque particulis abundantium, copiam minuere, ab nimiis corporis, animique motibus abſtinere, ſanguinem educere, ubi vero ejuſmodi ingruerit apoplexia, tanto magis illum imminuere, & quod alias videor ad te ſcripſiſſe, ea vitare auxilia quæ commovere, & agitare intempeſtively ipſum poſſint, ut

E e e reme-

remedia, volatilibus corpusculis foeta, & quæ vomitum cient, sternutationem movent, alia ejusmodi.

4. AGRICOLAM in idem intulerant Nosocomium, cum ibi docerem ineunte anno 1748. media ætate hominem, subpinguem, apoplexia, quæ tertia esse dicebatur, forti adeo correptum, ut e via in qua ceciderat, ab Nosocomio non ita distita, in hoc protinus exceptus, jam stertens, totoque corpore resolutus, ut nullum usquam sensus, aut motus indicium daret, pulsibus autem sic exilibus, ut mittere sanguinem non sint ausi, intra septem, an octo horas interierit. Quarto post die hæc mihi omnia narrata sunt, simulque cadaver ad dissectionem oblatum. Quod priusquam attingerem, frustra quæsi, quo tempore, quibus præcedentibus causis, aut comitantibus signis, aut relictis noxis duæ illæ quæ prægressæ dicebantur, fuissent apoplexiæ; nihil enim de illis, aut de hac ultima præter ea quæ dixi, rescire potui. Attamen cum vasa circa caput turgida conspicerem, & in subpingui corpore tam violentam apoplexiam fuisse, audirem; confertissimæ Studiosorum coronæ dicere non dubitavi, mirum fore, si a sanguine illam fuisse, non ostenderem. CALVARIA igitur continuo adaptata, cum id fieret, multoque magis cum cerebrum eximeretur, niger non paucus sanguis defluxit; evidens autem erat, etiam ex Infundibulo exire. Ejusmodi sanguis non modo vasa omnia distenderat quæ per Tenuem meningem, cerebrum, & cerebellum convestientem, feruntur, verum etiam sub hac in medio hemisphærii sinistri, inter vasa effusus erat non ita multus: multus autem in ventriculis omnibus. In Lateralibus enim præter grumum qui duas, ne dicam tres, uncias pondere æquate videbatur, fluidus sanguis reliquam partem ferme omnem eorum ventriculorum, & tertium insuper, quartumque occupabat. Cum unde erupisset, inquirerem; sic reperiebam. Sinistri ventriculi superficies posterior, & Thalami qui in eo erat, nervi Optici sua inæqualitate lacerationem prodebat: quam multo magis prodebat superficies ventriculi dexteri, utpote quæ non modo ubique erat inæqualis, verum insuper vix ullum vestigium servabat Thalami sui, nullum autem prorsus Striati corporis, cujus sedem tenebat substantia quædam lurida, colore ex subrubro, & subflavo quasi misto, mucosa, plane corrupta, sine ullo tamen gravi odore. Ventriculi utriusque cavum erat amplificatum, septum Lucidum perruptum, Fornicis vestigium nullum, plexuum Choroidum vix ullum, idque a sinistris dumtaxat, nec turgidis vasculis, sed pallentibus. Quarum rerum nulla esse poterat admiratio, ubi tanta effusi sanguinis copia fuerat, quantam diximus, & ex eo concreverat amplius ille grumus qui dexteram sinistramque cavi partem, sed hanc magis, tenuerat. Ob eam igitur effusionem sanguinis tantam ne hoc quidem sum miratus, quod ventriculi tertii latera non ita perspicue apparuerint sive a compressione, sive a distractione, sive etiam a laceratione subsederant; nam ipsa quoque natium, & testium proxima superficies ita lacerata erat, ut dignosci ex Protuberantiæ non possent. Ad hæc quæ præter naturam in capite conspecta sunt, duo supersunt quæ addam, nimirum Vertebralem arteriam sinistram, antequam in Basilarem conflueret, subduram, crassam, albam ex dimidia fuisse parte: Molares autem posteriores, inferioresque dentes plerosque aut truncos, nigrosque etiam in radicibus fuisse, ut a dextris, aut penitus excidisse, ut a sinistris, idque a tempore non ita brevi; nam alveolorum ne indicium quidem restabat ullum, imo ipsum osseum maxillæ corpus jam se ibi contraxerat, subsederatque. Et ne a capite osseum ejus fulcrum productamque in hoc crani caveam disjungam; cum vertebra cervicis omnes, pluresque thoracis referatas, inclusamque medullam Spinalem inspicerem, vidi inter hanc, & Piam, quam vocant, meningem in superioribus quidem thoracis vertebra ad spatia non modica effusum sanguinem, huncque

a facie posteriori, ab eademque meningem illam ita e carneo rubentem colore, nullum ut sanguiferum in ea vas a capite ad thoracis fere medium agnoscere liceret, cum ab anteriori facie arteria quæ simplex per medium ferebatur, distenta sanguine conspiceretur. Sed & Crassa meninx qua vertebrarum interna latera convestiebat, a subsistente sanguine quasi nigricabat.

Thorax, quem, ut quædam ex paulo ante scriptis, diebus insequentibus perlustravi, cor habuit in homine subpingui non pingue; quod cum sanguine atro, & concreto haud multo, continebat paucas, & modicas concreciones polyposas, in dextero tamen ventriculo paulo majores, ut una Pulmonarem subiret arteriam. Cordis substantia erat valde laxa. Coronaria vena, qua basim cordis a tergo cingit, æquo latior: Pulmonaris arteria non ipsa quidem latior; sed tenuiores habere parietes, ut valvulas quoque, visa est: amplior vero Sinus cordis sinister, qua venosus e pulmone excipiebat ramos. Valvulæ alterius Mitralis imus limbus crassior fuit: Semilunarium aggeribus non magnæ, sed crassiusculæ, increverant ossæ concreciones. Magna tamen arteria illuc usque unde sinistram emittebat subclaviam, sana. Inde vero albas ostendere in facie interiore, & posteriore præfertim, maculas non raris locis, incipiebat: quarum nonnullæ, & prima potissimum, in osseam squamam degeneraverant. Respondebat illa prima canali arterioso, ibi olim patenti, nunc, ut solet, occluso; nisi, quod in hoc homine, raro exemplo, ejus, unde incipit, orificium in arteria Pulmonari hians vidi, ut specillum immittere ad sesquilineam Bononiensem potuerim.

In Ventre quæ præter naturam essent, hæc adnotavi. Renis utriusque superficies fuit quasi tuberosa; sed leviter: alterius insuper quodam loco subsidebat, qui locus ambitu circumscriptus erat circuli, cujus diameter transversum digitum æquabat; suberat renis substantia, ibi duriuscula, ad modicam tamen altitudinem. Iliacæ arteriæ ambæ flexuosæ, atque, ut sic dicam, varicosæ ferme instar Splenicæ arteriæ: in sinistra vidi lamellam osseam. Cætera quæ in cadavere hoc perlustravi, fuerunt intra naturæ modum.

5. Unde potissimum tanta sanguinis copia in Laterales cerebri ventriculos erupisset, plexuum Choroidum universalis propemodum destructio indicat, quorum vasa forsitan hic illic dilatata, repente dissilierint. Potissimum dixi; nam vasa quoque alia quæ per ventriculorum Lateralium superficies ducuntur, in harum dilaceratione, quam sanguinis, e plexibus effluentis, impetus non solum, sed & copia distrahens fecerit, ipsa pariter dilacerari simul debuerunt. Veri autem simile est, sanguinis majorem partem e vasis dexteris exiisse; nam a dextris laceratas omnes superficies, & plexum totum absumptum vidimus. Nec vero quod magnus ille sanguinis grumus in sinistra magis, quam in dextera parte fuerit, obtare id credas huic conjecturæ; sed potius favere. Prima enim, & major resolutio cum in latere corporis fieri consueverit quod cerebri hemisphærii opponitur magis læso; credibilius est, hominem sinistrorsum cecidisse (b), ideoque sanguinis majorem copiam, perrupto Lucido septo, e ventriculo dextero in sinistram defluxisse. Casum autem in sinistram latus illud etiam indicat quod sanguis sub Tenui meninge effusus in sinistri fuit hemisphærii parte, non dexteri. Cujus in eo quoque major læsio fuit, quod pro Striato corpore mucosam habuit substantiam. Cujusmodi mutationem in substantia cerebri, alias (c) ad te scripsimus, non semel a nobis fuisse deprehensam. An vero bis prægressæ in hoc homine apoplexiæ ista mutatio effectus ex parte fuerit, an vasorum dilatatio, an laxiores redditæ certæ quædam cerebri partes, cum pro certo definire non liceat; ad tertiam præstat apoplexiæ sanguinæ historiam transire.

6. MULIER pinguis, & semper, quantum noti meminerant, clauda, annos nata quinque & octo-

(b) Vid. Epist. n. 25. & Epist. 3. n. 14. (c) Epist. 9. n. 16. & seqq.

octoginta, quæ olim nupta vigesies pepererat, apoplectico insultu correpta primum fuerat ætate proxima, altero autem diebus decem priusquam tertio conficeretur. Omnes ad eundem modum inceperant, vomitu præcedente. Sed duo illi priores brevi, & sine remediis, nullaque relicta paralyfi soluti fuerant; Hic autem novissimus intra horas sexdecim peremit illatam in Nosocomium sine ullo sensu, & motu, si respirationem, pulsusque excipias: quorum hi absque ullo vitio erant, & prementibus digitis resistentes; illa autem sine stertore pectus alterne attollebat, & ventrem. Kalendis Februariis A. 1754. cum in Gymnasio jam ventris viscera propemodum omnia ex alio cadavere demonstrassem; hoc deinceps uti ad reliquam Anatomem absolvendam incepti.

IN VENTRE hæc præter naturam animadverti. Vasorum Magnorum trunci ambo latiores visi sunt, præsertim ut in muliere. Quod si ad tot uteri gestationes referas; non eodem referes certe ossium inchoamenta; imo osseas squamas quibus passim arteria Aorta, natæque ex hac Iliacæ, & bini in quos hæ singulæ dividuntur, rami interiore facie distinguebantur. Quæ si ab ætate fuisse, dixerimus; ætatis dicemus fuisse morbum. At neque ab ætate, neque ab uteri gestationibus profecto fuit vitium reni sinistro innatum, quod tibi alias (d) me pollicitum esse, memini, in cujusdam Vetulæ, hujus videlicet, historia expositurum. Ren ille a primo videri poterat præter omnem modum longus. Sed paulo attentius defixis oculis, transpicere aquam licebat, quæ inclusa ejus augebat longitudinem. Oculorum judicium tactus, & multo magis ipsa dissectio mox confirmarunt. Nimirum siceducta est aqua subflava, quæ vase excepta, omnibus qui aderant, visa est pondus æquare unciarum quatuor. Hæc sub propria renis tunica qua superius ejus visceris extremum convestit, hanc ad eum modum sursum versus expanderat, ut producti renis speciem effingeret. Crassior facta erat expansa tunica, intusque extantes plicas, & quasi institas firmas, sed abnormiter positas, ostendebat. Testis uterque spherulas habuit quasi geminæ lineæ Bononiensis diametro, intus cavas, sed prorsus inanes, quarum parietes intus extraque albicantes, crassiusculi, & firmi adeo, ut in una præsertim spherula quæ extrorsum protuberabat, ossei viderentur; quamvis firmitudinē revera essent inter cartilagineam, & nerveam media.

Thorax pulmones exhibuit, quorum dexter lateri adhærebat, sanos; tametsi in bronchiis multa inerat crassa, sed fluida sic satis, materia. In corde omnia secundum naturam, si valvulam Semilunarem unam excipias, cujus summi limbi particula prope aggerem jam ferme erat ossea. Proxima tamen pars aliqua arteriæ Magnæ; nam reliquam in Thorace quidem non dissecuri, nihil quiddam ossei habuit. Diaphragmatis centrum, ut vocant, nervetum nec figura erat qua solet, neque amplitudine; foramine autem non uno, sed tribus pertundebatur: quod tamen alias quoque, nec semel, vidimus (e), duobus scilicet, quæ majori attigua erant, minoribus ad duas ex jecinore venas traducendas spectantibus, quæ si in Cavæ truncum infra diaphragma, ut plerumque solent, non, ut hic, supra, se immisissent, non tria, sed unum fuisset in tendine illo foramen.

Artus quoque superiores peculiare quiddam habuere. Cum enim Longum Palmarem musculum in brachio dextero non ita ut ad originem solet, crassum, & carneum, sed vel ibi tenuem, & ferme tendineum esse, animadvertissem; resectum autem in sinistro, esse ad originem conspicerem duplo quam dexterum, crassiore carne, & longius descendente; quis hujus discriminis effectus, & quæ ex parte causa fuisset, suspicatus, ex Anus domesticis quæri, jussi, an forte pro dextera, manu uti sinistra consuevisset, qui sic reapse consuevisse, retulerunt. Verum huc magis spectant quæ in artubus inferioribus claudæ hujus fœminæ deprehendi. Claudicaverat in latus dexterum: neque causa in luxationem, quæ nulla erat, neque in acetabula referri poterat, quip-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

pe quæ inter se comparata, nec sede, nec positu; nec profunditate quidquam discriminis ostendebant. At si femorum ossa inter se conferres, evidens inter utrumque apparebat discrimen, ex quo intelligeres, artum dexterum sinistro brevior, ut reapse erat, esse debere. Os enim femoris dexterum tanto erat brevius sinistro, ut si utrumque juxta poneres, summa capitis illius pars infimæ hujus parti responderet. Causa autem hujus brevitatis erat major illius ossis, quam hujus, curvitas, eaque manifestissima. Nec præterea deerant in illo osse vitia alia, ut minor capitis ad imum latitudo, subsidentia nulla inter majorem trochanterem, & cervicem, & quemadmodum hæc, ita ille æquo erat crassior; ut, si mulier unquam gracilis fuit, potuisset cuipiam exploranti Chirurgus ista crassitudo imponere pro luxatione. Erat item os illud femoris a cervice ad longitudinis suæ saltem medium justo crassius, & curvaturæ convexam partem ad externum latus conversam habebat, & quod consequitur, ejus condylorum posterior facies sinistrum femur spectabat, ut crus quoque, & pes non possent recte esse posita. Quæ omnia cum attenderis; facile intelliges; hæc artus inferioris vitia aut a primordiis, aut ab infantia extitisse; itaque non mirum esse, quod mulier semper claudicaret.

Caput denique cujus potissimum causa hanc tibi dissectionem descripsi, adaptum est, detractaque Crassa meninge, vasa quidem per Tenuem ducta sanguine distenta conspeximus; sed nihil hujus, aut feri effusum usquam repertum est, donec cerebri, cuius substantia erat firma, sinistrum hemisphærium secando, ad hujus ventriculum perventum est. Tunc enim prodire cœpit cruentum serum, nec paucum, ex non paucis videlicet sanguine qui in eo ventriculo concreverat. Eiusmodi serum in ventriculo quoque dextero, & in Transitu, quem vocant ad ventriculum quartum, invenimus, sed nullam usquam pro certo læsionem, unde sanguis erupisse videretur: quanquam latuisse in sinistro ventriculo, arbitramur. Tunc cultro ad cerebellum, quod undique integrum exterius apparebat, translato, ecce intra ejus dexterum lobum caveam, neque ita parvam, offendimus, sanguinis in grumos concreti plenissimam.

7. De claudicationis expositæ causis satis modo dictum est. De aliis alias & diximus (f), & dicemus (g). De duabus autem quæ hanc ultimam præcesserant, apoplexiis illud credibile est, reliquisse utramque in cerebro, & cerebello eas dispositiones quæ, nullis præsertim remediis adhibitis, faciliorem aditum paraverint tertiæ, ut disruptis internis vasis mulierem necaret. Quæ quoniam vasa non intra cerebellum dumtaxat, sed intra cerebrum quoque perrupta sunt, ut effusus in utroque sanguis ostendit; duo idcirco quæ ex dissectione hac deduci potuissent ad cerebellum attinentia, incerta ac dubia reddiderunt, nempe an læsionem alterius ipsius lobi resolutio in opposito corporis latere consequatur, itemque an a cerebello pulsus pendeant, & respiratio. Quid enim si tantummodo cum mors instabat, illa in cerebello cavea ab irrupente sanguine producta esset? vel quid, si resolutio quæ utrinque fuit, a sanguine in utrumque cerebri Lateralem ventriculum effuso esset repetenda? Verum de utraque illa quæstione dilucidius agendi alia, quæ ad te scribetur, nostra observatio (h) occasionem præbebit. Nunc vero ne forte suspiceris, sanguineam illam quæ celerrime necat, apoplexiam sine disruptione vasorum esse non posse; tribus quæ cum hac disruptione propositæ sunt, totidem quæ sine illa aut celerrime, aut satis cito necarunt, protinus subjiciemus.

8. VIR, ut videbatur, quadragenarius cum A. 1756. ante Januarii finem Mediolano pedibus Pata-vium venisset, lassus adeo, ut mox Nosocomium peteret, in quod ob lassitudinem, non ob febrem ullam, exceptus est, dum ibi extra lectum adhuc, sedens tibus caperet, forti apoplexia repente percussus, sine ullo externi motus, & sensus indicio, nocentibus potius, quantum visum est, quam

E e e 2

(d) Epist. 38. n. 41.

(e) Epist. 5. n. 9.

(f) Epist. 56. passim

(g) Epist. 69. n. 2. 10. & seq.

(h) Epist. 62. n. 15.

quam opitulantis, venarum sectionibus, intra biduum vivere desiit. Cadaver nobis ad persequendam Publicam Anatomen datum est. Quod dum faceremus, antequam aperiendæ calvariæ tempus adveniret, hæc pauca adnotavimus. IN VENTRE fellea vesicula bile turgebat.

In Thorace figura cordis, qualem in homine alias vidisse non memini, referebat illam quam rudes pictores nobis effingunt, quasi cordis latus dexterum curva linea finiretur, summa videlicet basi, & mucrone infimo dextrorsum prominentibus: Quin eandem insolitam curvaturam septum ipsum cordis sequebatur. Cor parvum erat potius, quam magnum; sed valvulas, aliasque ejusmodi partes vel infra hanc proportionem parvas habebat. Magna arteria postquam sinistram Subclaviam emiserat, intus ad aliquem tractum erat aspera ob prominentes fibras, tanquam intima deesset tunica.

Cranii demum fornice, & Crassa meninge amotis, vasa quidem per Tenuem conspeximus nigro sanguine perquam distenta, ut & minima quoque illa quæ per medullarem cerebri substantiam confertissima ferebantur; sed nihil usquam effusi sanguinis deprehendere potuimus: tametsi quod Lateralibus ventriculis serum inerat, nec ita paucum, esse vidimus sanguinolentum, in plexibus autem Choroidibus qua in ascensus sine se inflectunt, hydatides, in altero præsertim, non parvas.

9. Has certe in aliis pariter quos apoplexia non sustulit, sæpe ibi conspiciere soliti sumus: serum autem, dum cerebrum in quo conferta vascula sanguine distenta sint, perfecimus, vix fieri potest quin ab hujus guttulis illabentibus, etiam perpauca, sanguinolentum non appareat. Quod si forte in sero aut per acrimoniam irritante, aut per copiam, etiam non magnam, compressiones cerebri augente, causam hujus apoplexiæ ex parte aliqua velis agnoscere secundum ea quæ de serosis apoplexiis agens, alias (i) ad te scripsi; non repugnabo; difficile enim interdum est ab illis sanguineas separare, & de certis quibusdam historiis utrum ad genus attineant, pro certo constituere. Fac tamen, ut conjecturas quæ utrinque esse possunt, ante perpendas, atque ubi cerebri vasa externa simul, & interna sanguine sunt maxime distenta, velut in proposito Viro, vide ne nimis facile neges, causam præcipua ex parte a sanguine esse repetendam.

Ad lassitudinem autem illam magnam, longi itineris laborem consecutam, eo anni tempore peracti, num aliquid conferre poterit hominis constitutio, quem insolita illa forma cordis, & læsio illa intima Aortæ indicat, fortasse robustissimum esse non potuisse, ego quidem in medio relinquo: lassitudinem tamen universi corporis cerebri quoque robur, & ejus vasorum minuere, eoque illud compressionibus, hæc distentionibus opportuniora facere posse, non dubito.

10. FŒMINA, eadem facile qua is Vir, ætate, non multis post eum diebus in Nosocomium excepta, indeque, ubi intra biduum decessit, in Anatomicum Theatrum illata est. Mortis causa apoplexia fuerat ejusmodi, ut quarto ab hujus initio die cum in Nosocomium advecta est, (tunc certe nullum facultatis sentiendi, aut movendi retineret indicium, vixque oculos aperuerit, dum plantis candentes laminæ ad excitandum adhiberentur; sed frustra; mox enim clausit.

CADAVER, si crus alterum exciperes ulcere deformatum, nihil exterius quod docendi usui repugnaret, usquam ostendebat: sed & interius vix aliquid in iis quas perlustravi, partibus ab naturæ norma alienum offendi.

In Aortæ enim trunco qui per Ventrem descendit, leves intus alicubi erant albedines, quæ futuras olim osseas squamas indicabant: quarum una jam erat, sed parva. Tuba Falloppiana sinistra medio in itinere cum teste cohærebat: hic erat, si cum dextero conferres, minor, paucosque intus habebat albos globulos, quorum unum dissecans, ex compacta substantia factum vidi, ad centrum cava. At dexter, cujus magnitudo

vel juniori conveniret, nullos globulos, vesiculas nullas continebat, superficie tamen erat tuberosa, & si oculos defigeres, non sine cicatricularum indicibus. Illud quoque in hujus cadaveris dissectione animadvertum est, membranas passim scalpello magis quam æquum est, etsi pinguedo non deerat, fuisse resistentes.

Calvaria denique reclusa, omnia intra hanc vasa, ne plexibus quidem Choroidibus exceptis, inveni sanguine turgentia. Sed præter aquæ paucillum in ventriculis Lateralibus, nihil usquam vitii in cerebro, cerebello, medulla Oblongata, quoquoersum persecando, potui deprehendere.

11. Si omnia quæ aut in vivis præcesserant, aut in mortuis conspecta sunt, inter se conferre volueris; minus, opinor, miraberis, quod mulier hæc mortem obierit tardius, quam vir de quo ante ipsam dictum est, multoque etiam tardius uterque eorum, quam vir alter de quo statim dicitur.

12. TONSOR annos natus quinque, & quinquaginta, capite maxima ex parte calvo, bibax adeo, ut ebrius domum deductus sit ad vespas, 16. Januarii die A. 1757. poltridie mane inventus est mortuus, humi jacens inter lectum, & parietem prope fractam matulam, nulla tamen corporis parte læsa. Hoc ad ejus anni Publicam Anatomen inchoandam cum uterem, hæc quæ præter naturam essent, animadverti.

VENTRE aperto, amplius ventriculus in conspectum venit, cujus interior facies vini colore infecta erat. Omentum multa pinguedine referatum, ut plerorumque intestinorum externa tunica, & mesenterium, in quo glandulæ quædam majori quam ea ferat ætas, magnitudine. Bilis e flavo fusca, reliquerat per cystis faciem internam multa alba quasi arenæ granula, sed quæ, inter digitos conterendo, minime erant dura. Renum, quorum alter altero longior fuit, superficies non sine vitiorum vestigiis quibusdam, inter quæ erat sub tunica adhuc fovea parva, humore plena. Vesica lotio distenta adeo, ut pubis ossibus, nec paulo, summa ejus pars altior esset. Quam ut credibile erat, sæpe in vivo quoque præter modum fuisse expansam, sic mirum non fuit, solita non esse forma: etsi enim ad imum paulo erat latior, quam ad summum; tamen cylindrum potius, aut prisma, quam aliam figuram, primo aspectu referebat. Urethra intus ubique alba, nec paucioribus tantum, & minoribus, quam solet, canaliculorum nostrorum oculis prædita, verum insuper caruncula Seminali quasi diffluente, ut in hac nihil perspicue ostendi potuerit, & cum præterea ipsius omnino deesset rostrum, proclive esset existimare, majori olim labe nec carunculam, nec urethram reliquam caruisse. Arteriæ Magnæ qua per vertebrae lumborum decurrit, interior facies ossium inchoamenta ostendebat, Iliacæ autem lamellas habebant prorsus osseas, eoque duriores, quo magis in Externas, Internasque divisæ ad inferiora accedebant, ut Crurales quoque passim, & inter femoris condylos ad poplitem jam exceptæ, duræ essent, & rigidæ, videnturque arteriæ quo longius a corde remotæ descenderent, eo magis esse huic vitio obnoxie. Et supra Ventrem certe ubi Aorta Inferiores emittebat Intercoastales, apparebant ossium inchoamenta; sed prorsus levia. Præter quæ nihil in Thorace, nihil in reliquo corpore, si quæ dicentur, excipias, vitiorum animadverti.

Cranii enim fornice, & exteriori meninge adeptis, quorum utrumque crassius fuit, ut hæc, etiam qua inter cerebellum, & cerebrum se interponit, scalpello magis quam consuevit, resisteret, cum omnia diligenter perlustrarem, nihilque eorum quæ intra calvariam sunt, sine dissectione prætermitterem; non modo quidquam feri, aut sanguinis effusum, sed vitium omnino ullum præter id quod dicam, non deprehendi. Nimirum vasa quæ per Tenuem meningem feruntur, referta adeo erant sanguine, ab eoque dilatata, ut nunquam magis vidisse meminerim. Distenta quoque erant quæ Choroides plexus faciunt, & quæ per Lateralium ventriculorum parie-

parietes ducuntur, ubi aquæ aliquantum erat, præfertim a sinistris.

13. Observationem hanc cum ea conferas, velim, quam habui in Petro Fasolato (*k*). Plura in utraque reperies quæ convenient inter se, & plura pariter in iis quæ ad illam adnotavi, & hic non vacat repetere, ad hanc explicandam. Adjicere tamen quædam licet, hominis hujus peculiaria. Fuerat hic bibax, & quod non difficile inde consequitur, sæpe ebrius: quæ res quantum ad copiam sanguinis augendam, & ad vasa quæ intra cranium sunt, infirmanda valeat, facile intelligis. Huc adde ossea illa in arteriis inferioribus vitia, quæ ut sanguinis deorsum motui officiebant, ita sursum majori copia ferrè cogebant. Sed illud præcipue addendum est, in tanta ista ultima ebrietate cum homo cubaret, atque dormiret, ad pristinam sanguinis copiam multum ex iis accedere cœpisse quæ ingurgitaverat, ex vino præfertim, cujus accessionis cum tantam partem vesica exceperet, ut plus posse admittere non videretur, neque homo, quippe ebrietate, & somno oppressus, mingendi necessitatem sentiret, qua ratione locum in vesica iterum paravisset reliquæ lotii materiæ, interea in alveum sanguinis advectæ; cum hæc, inquam, ita se haberent, accidere debuisset, ut ab ea retenta materia vasa magis distenderentur, eaque potissimum quæ intra calvariam sunt, nempe jam diu antea infirmata, & in decubitu præfertim, repletioni magis obnoxia. Videtis, ut ferme pariter Lowerus (*l*) a decubitu, somnoque post largiores statim potationes, priusquam maxima epoti liquoris copia per vesicam prodierit, ortos explicet graves, ut sæpe viderat, cerebri morbos, & in his nominatim apoplexiam.

14. Credo igitur, hominem a me propositum, quod nimis fero vesicæ plenitudinem senserit, dum matulam tandem capere vellet, aut potius cepisset, lotiumque ex nimis distenta vesica, quod facillimum non est, ejicere conaretur, in eo ipso nisu qui sanguinem magis in vasis capitis moratur, forti apoplexia correptum, cecidisse. Scilicet ad eum distentionis gradum pervenire denique potuerunt externa, internaque

vasa quæ intra calvariam sunt, ut quidquid ipsa concludit, vehementissime comprimerent. Quoniam vero & his, & aliis sæpe ad te Litteris ab ejusmodi compressionibus petita causa est apoplexiæ; cave suspiceris, ob stare nobis Cl. Laghii (*m*) experimenta, quibus per instrumentum illud sane elegens, ab Nobilissimo, eodemque Ingeniosissimo Comite Gregorio Casalio excogitatum, ostendit, in canibus cerebri posse comprimi ad Londinenses lineas minimum sex absque ullo in illis molestiæ indicio: quin ubi queri incipiunt, paulatim mox quiescere, nisi compressio augeatur: nec prius quasi apoplexia prehensos cadere, quam compressionis gradus ad pollicem circiter pervenerit. Alia enim est illa compressio, alia ista de qua hic quidem nos loquimur. Illa exiguae adhibetur cerebri parti; nostra circum undique, imo etiam ubique interius, simul cerebro, cerebello, & Oblongatæ medullæ, ut in eo de quo agimus, homine. Quod si quando in aliis non ejusmodi fuit; at alia addidimus, eamque intra cranium certe posuimus undique clausura, & resistens; non ex parte ulla apertum: quanquam fœminæ illi de qua Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensi retulit Poupartius (*n*), dimidium calvariæ deerat, & tamen cum Crassam meningem apice digiti leviter aliquis tetigisset, eam attulit molestiam, ut mille faculæ ante oculos observari viderentur, magnumque edere clamorem cogebatur: Tu vero experimenta illa, quantum ad me attinet, accipito, iisque utitor cum ad alia, tum præfertim ad hoc sine admiratione agnoscendum, posse certo compressionis gradui absque molestia ferendo cerebrum par esse, eidemque ita auctæ, ut molestia esse incipiat, paulatim, modo non crescat, assuescere, donec illud denique addatur, sub quo succumbere necesse sit.

15. Hactenus (alias enim ad hunc morbum attinentes Observationes præstabit ad Hemiplexiam (*o*), & ad Aphoniam (*p*) differre) hactenus, inquam, de Apoplexia. A qua mox ad alios cerebri affectus pergemus. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXI.

Pertinet ad Deliria quæ sine febre contingunt.

GRavis certe is est cerebri morbus de quo nuper ad te scripsimus, Apoplexia. Sed gravis quoque, atque adeo miserabilior est ille de quo scripturi nunc sumus, sine febre Insania. Quæ ad hanc pertineant, tres adhuc dissectiones habemus.

2. MULIER stulta, post varios casus, media, ut videbatur, ætate in hoc obierat Nosocomio, ineunte A. 1746. Ne mihi deessent quæ ibi de Re Anatomica tunc ostenderem; quæsi vi, an cadaver ad id esse posset idoneum. Cum accepissem, ob maciem summam, itemque ob magnam, fœtidissimamque ad os Sacrum gangrænam, vix thoracem, & caput idonea fore; cætera omnia humari iussi, caput dumtaxat cum thorace, si modo hic sine pure esset, cujus tanta illa macies suspicionem faciebat, servari.

THORACE igitur aperto, cum suspicionem haud vanam fuisse, appareret, quippe altero pulmone magna ex parte puris pleno, his quoque visceribus sepulturæ datis, capitis sectionem aggressi sumus. Cranio recluso, illud unum in meningibus animadvertum est, Tenuem vix apprehensam, & tractam, facillime sequi, & ex anfractibus cerebri educi. Subfuisse igitur aquam, non erat dubium, cujus etiam in ventriculis copia modica inventa est; sed plus ex vertebrarum tubo profluerat. Et tamen cerebri, & cerebelli substantia utra-

que durior procul omni dubio fuit, quam solet. Choroides plexus decolores quidem conspexi; sed quarimæ imponuntur ventriculi tertii, erant per sua vascula cum illius oris firme adeo conjuncti, ut nisi postquam sunt ea vascula diligenter soluta, rima nihil prorsus hiaret. Præter hæc, quidquam adnotatione dignum non occurrit, nisi Pinealis glandula, quæ visa major, & longioribus radiculis medullaribus ad suam sedem annexa, eademque mucosior.

3. Cum de stultis alias scriberem, meminisse potes, quæ in iis vitia, ab aliis, & a me præfertim animadverta, memoraverim (*a*) ad Pinealem glandulam attinentia: quæ in aliqua etiam alia Epistola (*b*) non reticui. Prodiit postea Justus Godofredi Gunzii Prolusio (*c*), quæ utinam illo tempore extitisset. Ut enim eruditissimus fuit, plerosque eorum laudavit qui de vitiis ejus glandulæ fecerunt mentionem; itaque meam in iis Auctoribus producendis qualemcunque operam minuisset, sive quod ad stultos, sive quod generatim ad eos spectat qui lapillos, arenulasve in illa glandula habuerunt. (*d*) Sed tamen id accidit quod in ejusmodi rebus est facillimum, ut aliquis eorum qui a me nominati sunt, ipsum fugerit, & vicissim ut alii ex illis qui ab ipso adducuntur, me fugerint, non alios fere nominare solitum, nisi

(*k*) Epist. 3. n. 26. (*l*) Tract. de Corde c. 2. (*m*) De Sensibilit. &c. Serm. 2. (*n*) Hist. A. 1700. Obs. Anat. 20.
 (*o*) Epist. 62. n. 7. 9. 11. (*p*) Epist. 63. n. 13. (*a*) Epist. 8. n. 14. & 16. (*b*) ut 59. n. 15.
 (*c*) De Lapillis Gland. Pineal. in quinq. mente alienat. invent. (*d*) Epist. 5. n. 12.

nisi qui inter scribendum succurrant. Huc illud accedit, cur me mea illius operæ minus pœniteat, quod ex ea, cum meis quas aut simul, aut seorsum proposui, Observationibus conjuncta, proclive est intelligere, non modo non contigisse aliis quod Præclaro contigit inter viventes Anatomico, ut in omnibus cadaveribus hominum adultorum, morbo defunctorum, Pinealem glandulam pluribus arenulis refertam inveni- rent; verum hoc etiam, non esse cur ex ejus glandulæ aut integritate in non stultis, aut vitiis in stultis speremus amplius posse Cartesii sententiam de sede in ea cogitantis animæ confirmari. Certe ego tibi tredecies saltem a me perspecta in illa, aut ad illam glandulam vitia descripsi. Novies (e) videbis, hæc fuisse sine stultitia. Contra videbis, stultitiam fuisse in aliis (f) quorum illam glandulam nihil quidquam vitii habuisse, ex silentio ipso meo intellexeris. Fere enim semper cum cerebrum disseco; nedum in stultis; Pinealem glandulam attente solitus sum intus, extraque inspectare, & si quidpiam adnotatione dignum habeat, in adversaria, ex iisque in descriptiones referre.

4. Quæ mea ferme perpetua consuetudo satis ostendit, non esse a me quidem laudabiles Gunzii adhortationes expectatas; sed diu antea tum quæ secundum naturam, tum quæ præter hanc essent in Pineali glandula, simulque, ut nosti, in reliquo & cerebro, & corpore, & quæ in viventibus præcessissent, quantum quidem videre, & scire licuit, in meis Observationibus non fuisse neglecta: quanquam cum eam glandulam memorandi occasio incidit, non alia volui, nisi quæ proposito satis essent, attingere: nec me adhuc pœnitet, ob eas rationes quas, an ipse prorsus dissolverit, non est hic videndi locus, de ejus natura glandulæ ita esse locutum, ut viderer, num ab reliqua substantia cerebri nil plane differret, dubitare. Nulla certe alia in tota hac substantia particula est quæ crebro adeo, ac illa glandula, peculiaribus sit vitiis obnoxia, & arenulas præsertim, lapillosque contineat. Quod tu vitium etsi cum stultitia, & sine hac quoque deprehensum fuisse, supra intellexeris; nolim tamen obliviscaris, non sæpe adeo inveniri cum uno alio aliquo morbo, ac cum stultitia, conjunctum. Cui rei ostendendæ si forte non satis essent quas & proposui alias, & indicavi (g), Observationes, at sunt quas addas apud Gunzium. Non eas dico, in quibus alienatam mentem fuisse, ita ipse conjicit, ut, si velis, negare liceat. Sed alias dico, in quibus manifesta, & vera stultitia fuit, tum ex laudatis Auctoribus acceptas, tum præsertim ipsius proprias, ea cura scriptas, ut dignæ, si quæ aliæ, sint quæ Sepulchreto adjiciantur. Eas si perlegeris, fac inter cætera animadvertas, lapillos quos in Pineali glandula deprehendit, eos etiam flavos fuisse, aut subflavos, tum quæ alia fuerint vitia, mox a nobis quoque commemoranda, ab eodem in stultorum cerebro, non modo in ea glandula, conspicua, quæ in proposita muliere qualia fuerint, vidisti, ut infra (h) in altera videbis.

5. VIR quadraginta circiter annos natus, ex quo pæmex in tremibus fuerat, primum hypochondriacus, deinde stultus est factus, sed læte stultus, idque annos ad decem, tandem ex cachexia toto corpore subumidus, non sine difficili respiratione in Nosocomio mortuus circa primos Januarii dies A. 1750. hæc quæ ad morbos attinent, nobis animadvertenda reliquit. THORAX multam habuit aquam, & duriores quandam pulmonum partem. Caput cum amputarent, vix aliquid aquæ e cranio effluxit, quod etiam cum hoc circumsecarent, animadverterunt, itemque cum cerebrum eximerent. Quod ego certis de causis non nisi tertio, an quarto ex quo exemerant, die non potui dissecare, ut neque potueram quæ Ventre continebantur, inspicere. Cerebrum igitur diligenter perlustrans, si omittam

illud quod dubium fuit, Pinealis glandulæ parvitate, non alia quæ huc spectent, deprehendi, nisi medullarem utriusque hemisphærii substantiam duriores, tractum autem per mediam faciem superiorem Callosi corporis secundum longitudinem nonnihil prominentem, non hic unum ab initio ad finem usque, sed quodam loco duplicatum.

6. De duritie videbimus postea. Nunc quod ad Callosum corpus attinet, consideremus. Vir Cl. Joannes Fantonus, ad quem suam de Sede Cogitantis Animæ in Calloso corpore Dissertationem Lancisius scripsit, sicuti in Viro quodam (i) minime stulto Pinealem glandulam triplo crassiores conspexerat, ita alterum (k), cujus in corpore Calloso tumorem durum, juglande majorem, deprehendit; diuturna quidem in vertice cephalæ, & epilepticis insultibus vexatum, sed vix tandem postremis mensibus absurda locutum esse, adnotavit, neque id semper, sed tantum sæpe, idque, cum vehementius ille dolor urgeret. Nos vero in illo eodem Calloso corpore multo leviora animadvertimus. Pro tractu enim illo de quo novissime dicebamus, in aliis unico, & simplici, in aliis duplici, ut Lancisius nervulos longitudinales duos vocaret, quemadmodum alias (l) commemoravimus, duo in stulto, nec parum profundi sulci nobis occurrerunt (m). In alio videbis Gunzium (n) animadvertisse tum Lancisii nervulos, tum sulcum flexuose procedentes, & qui hinc inde quasi deficere viderentur. Et Lancisius ipse in fatuo illos adnotaverat non qua solent ratione inter se parallelos fuisse. Num ergo in ejusmodi rebus stultitiæ causam agnosceremus? Dubitandi ratio non jam inde mihi est quod suspicatus sim aliquando, tractus ibi illos, & sulcos non ab natura ipsa utilitatis ullius causa, sed aut a compressionibus formari utriusque hemisphærii cerebri, ubi dexterum sinistrumque inter se accedentia in imam desinunt oram, & corticalem faciem in medullarem illam mutant quæ lacunaris instar, ut alibi dilucidius ostendam, se dextero sinistroque lateri imponit Callosi corporis, aut, quod nuper Solertissimo quoque Viro in mentem venisse, vidi, pulsationibus debent arteriarum quæ in longitudinem pariter eidem mediæ Callosi corporis superficiem incumbunt. Utrique enim suspicioni adversari videntur humiliores, tenuioresque illi paralleli tractus qui hinc, & hinc ad medium ducuntur ejusdem superficiem, quorum conformatio ab illis de quibus suspicabar causis repeti non potest. Quin etiam si utraque, & secunda præsertim suspicio stare, ac licere aliquis crederet ab diverso arteriarum ductu diversam conjicere, & noxiam conformationem intimam corporis Callosi; is tamen quomodo per hæc stultitiam non innatam, sed adventitiam explicaret? Dubitandi igitur ratio aliunde mihi est, animadvertenti videlicet, non solum perraro in stultis abnormes illas superficiem corporis Callosi conformationes reperiri, verum etiam esse a me visas in pluribus quorum mens fuerat sanissima. Itaque cum de his amplius videndum censeam; ad illud quod mihi in stultorum cerebro, si non semper, at ferme semper occurrit, & quod vel in duabus fuit propositis Observationibus, transibo.

7. FŒMINA major triginta annis, ab ortu usque stulta, & quæ novissime nihil alimenti capere volens, in Nosocomio decesserat eo tempore quo ibi solitus sum intermissas paulisper Anatomicas exercitationes persequi, id est sub initium Januarii A. 1757. VENTRIS partes examinanti; nam quæ ad Thoracem attinent, ex aliis cadaveribus antea ostenderam; nihil mirabilius visum est, quam florente adhuc ætate stultam, virginitatem, quantum apparuit, servasse. Neque enim ad vaginæ orificium, quod, ut in virgine, angustum erat, hymenis annulus defuit, lato quidem foramine, sicut in maturioribus solet, nusquam tamen ruptus. Quo magis mox hæsi, cum vaginam conspicerem, perpaucis exceptis ad infimam par-

(e) Epist. I. n. 14. III. n. 14. V. n. 11. VI. n. 12. VII. n. 15. X. n. 17. XI. n. 11. XIV. n. 35. XXI. n. 24.
 (f) Epist. VIII. n. 4. 8. 11. (g) Epist. 8. n. 16. (h) n. 7. (i) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 3.
 (k) Epist. 5. (l) Epist. 8. n. 6. (m) Ibid. (n) Prolus. supra ad n. 3. cit.

partem rugis, tota reliqua facie lævissimam. Uteri osculum, & ipse uterus sana, & quæ virgini convenirent. Tubarum neutra specillo vel tenui, per majus orificium immisso, ultra medium earum longitudinis viam dedit. Testis uterque duriusculus, alba, & inæquali superficie, nullam intus vesiculam habuit.

Cranio autem comprehensas partes attente persequens, omnes secundum naturam inveni. Quod si peculiariter quæras de corpore Calloso, & de glandula Pineali; in illo tractus unus, & simplex; hæc majuscula quidem, & ex fusco quasi subflava, sana tamen erat. Unum igitur adnotatione dignum fuit, quod cerebri, & cerebelli substantiam ubicunque inciderem, manifesto duriorē offendi.

8. Nempe hoc illud erat quod etiam in duabus propositis Observationibus, imo in cæteris stultorum ferme omnibus, a me quidem habitis, fuisse, dicebam. Relege sis Epistolam VIII. (o) videbis in cunctis quos ad id tempus secueram, rem ad eundem modum se habuisse. In quibus autem idem ab aliis compertum esset, ibidem (p) reperies. Adde nunc poteris Gunzium (q), qui in duobus *ficcum* cerebrum vidit, atque *compactum*, eaque *firmitate*, ut pro sanissimo non posset habere. Huic tamen non contigit certe, ut neque aliis illis, quod sciam, idem quod mihi acciderat, ut plures stultos dissecando, in omnibus durius cerebrum invenirent. Sed & mihi tandem accidit, quemadmodum Epistola legeris LIX. (r) ut in eo qui delirio quodam melancholico laboraverat, valde laxum deprehenderem, an quod delirium fuisset levius? an quod jam esset curatum? quanquam mea parvi refert utram ob causam, an ob aliam sic fuerit, cum cerebrum in stultis laxum qui conspexerint, non reticuerim (f), & durum sine stultitia esse posse, non dissimulaverim (t), ubi illud quoque diserte addidi, crebram adeo in hoc morbi genere observationem cerebri duri non esse quidem negligendam; sed tamen, quod nunc confirmo, non videri ipsam esse præcipue spectandam. Eo autem minus spectandam credent siqui Doctum Virum sequentes, cui placet stultitiæ causam deducere a sanguine crassiore facto, & viscidiorē, lentiusque propterea per intimas cerebri arteriolas pergente, hæcque distendente, & per harum distentionem substantiam medullarem cerebri attigam comprimente, minusque aptam sic efficiente ad solitos usus præstandos, siqui igitur ad hæc addent, pressam a distentis arteriolaris cerebri substantiam sic quidem compingi ac constipari, & quod consequitur, duriorē fieri; verum stultitiæ causam a mutata quocunque modo illius substantiæ intima dispositione, non ab duritie quæ ex accidenti mutationem hanc comiteretur, esse repetendam. Cæterum num sæpe adeo in stultorum cerebro ut durities, ita vasa præter modum sanguine distenta reperiantur, si forte velis ex nostris Observationibus existimare; fac relegas: & quando Viri alii Docti non desunt qui a polypis intra cerebri Sinus concretescentibus maniam esse posse, autumant, eaque mente duas tresve producunt cerebri, & viscerum Maniacorum dissectiones; has tu quidem accipias, velim, quibus numerum Observationum augere huc attinentium; sed quod ad polypos attinet, non tam quæras, an mihi unquam in stultorum Sinibus occurrerint, quam eorum memineris quæ alias (u) a me accepisti de polypis non nisi in moribundo, aut mortuo homine agnoscendis. Verum jam ad alia veniamus.

9. Etsi non omnes delirant hydrophobi, ut VIII. Epistola (x) ostensum est; in eadem tamen, ne a Sepulchreti ordine recederemus, post Maniacos de Hydrophobis verba fecimus. Idem in hac quoque faciemus. Et quoniam hoc temporis intervallo non accidit, ut eorum cadavera incidere possemus; aliorum, quæ tunc non extabant, Observationes in iis habitas commemorabimus. Quas utinam plenas dedissent: quod nonnullis institutum, aliis causa alia ali-

qua non permisit. Et Amplissimo quidem Viro Senacio (y) susceptum scribendi propositum non concessit, nisi ut hoc unum diceret, se pericardium vidisse in homine ex rabie mortuo adstrictum adeo, & cordis faciei annexum, ut ab hac separari non posset. Alexander autem Bruce in Dissertatione (z) Edimburgi edita A. 1755. Cl. Rutherfordii Observationem referens in vivente, & mortuo hydrophobo *nosocomico*, postea quam cætera proposuit, & in his Crassa intestina aere mirum quantum distenta, Ileum leviter inflammatum, rarisque livoribus, ut jecinoris quoque portionem, affectum, & cum reliquis ventris visceribus extra suam sedem compulsam, in thorace autem nihil insoliti; cum expectas cerebri, laryngis, pharyngis constitutionem, hæc, legis, inspicere, a consanguineis prohibitum esse. Ob eandem fortasse causam factum crediderim, ne de tribus hisce Partibus quidquam scripserit is quem ante diem obiisse ægre tuli, Morandus Morandus (a), cum quasdam suas eodem morbo confectorum dissectiones illo ipso anno vulgaret. In uno enim nihil memoratum video, nisi musculos thoracis aliquot externos, internosque inflammatos, imo gangrænæ, & quasi putredini proximos. In duobus autem de iis musculis nihil attigit: sed ventriculum, & intestina fuisse, dixit, gangræna affecta, & nigra graveolente bile conspurcata, vesicam, & cavernosa penis corpora inflammatione correpta, ex membranis multas aridas, tensasque, multasque alias arte, ut in peripneumonia, cum visceribus cohærentes, pinguedinem quasi nullam, omentum propemodum arefactum, venas denique sanguine prorsus plenas quam fluidissimo, arterias autem omnino vacuas contra, atque alii, id quod minime ignorabat, sed non omnes, in aliis hydrophobis conspexerant.

10. Quæ Observationes, si spectes quod in singulis deest, continuo ostendent, per ipsas non augeri earum numerum, quas VIII. Epistola (b) nimis paucas adhuc esse, querebamus. Si tamen spectes quod singulæ in cadaverum vel quibusdam tantum Partibus compertum proponunt, idque cum tot conferas cujusque Observationibus, quarum summam eadem illa Epistola (c) partite atque ordine indicavimus; fore utiles saltem videbis ad tantam inter hydrophobos varietatem, quantam ibi ostendimus, comprobendam: nec mirum, cum vel paucæ hæc quas nunc addidimus, ita discrepent inter se, ut quod habent aliquæ, non habeant reliquæ, aut certe non omnes. Quo magis autem novis Observationibus varietates illas video confirmari, eo magis intelligo, non aliunde æque verisimilem conjecturam de hydrophobiæ causa peti posse, ac unde cum gravissimis Viris tunc (d) petii. Quomodo enim communem omnibus deglutendæ aquæ difficultatem, exempli causa, a sanguinis vitio repetam, quem in aliis aliter se habentem conspici, sciam? Quin e venis emissus illius hydrophobi quem Edimburgensis Dissertatio (e) proponit, *per totum morbi decursum bonus fuit*. At si ab hoc veneno peculiarem quandam mutationem in cerebrum, nervosve inductam suspicer, unde ad convulsiones cientes externas, internasve facile adigantur; nihil ferme jam obstabit quo minus & difficultatem illam deglutendi communem omnibus, & tot illas pro alia aliorum dispositione non modo in viventibus, sed & in mortuis varietates explicem: quod si a me satis non esse tunc factum videatur; poteris laudatam Dissertationem perlegere, quæ cum eadem conjecturam sequitur, tum per hanc fusius in viventibus præsertim, satis autem in demortuis omnia exponit.

11. Vides, quatenus cerebrum, & a veneno hoc quidem affici, suspicer; ne forte cum iis facere me, credas qui imaginationis vi morbum hunc omnem tribuerunt. Equidem non is sum qui a concepto terrore augeri illum posse, negem. Sed neque is sum

(o) n. 14. (p) n. 17. (q) Proluf. supra cit. (r) n. 15. (f) Epist. 8. n. 18. (t) Ibid.
 (u) Epist. 24. (x) n. 19. & 22. (y) Traité du Cœur l. 2. ch. 1. n. 1. (z) De Hydrophobia.
 (a) Della Cura preservat. della Rabbia Canina. (b) n. 32. in fin. (c) n. 30. 31. (d) n. 32.
 (e) supra ad n. 9. cit.

fum qui a terrore ipso fieri, cenſeam. Quo enim modo a terrore in compluribus factus eſſet (quo- rum caſus aliquot infra (*f*) commemorabo) qui cum animal a quo morſi fuerant, eſſe rabidum, ignorarent, alia omnia cogitantes, repente ſe tene- ri jam morbo de quo ne ſuſpicati erant, quidem, per maniſteſſima, & mox funeſta ſigna oſtenderunt? Admiſſum igitur venenum, quacun- que id ratione agat, pro morbi cauſa eſt agnoſcendum. Quod ſane quo magis latenter, & inſidioſe vim ſuam conſer- vat, & tandem exeret, eo magis ne admittatur, cavendum eſt, & ſi forte admiſſum fuerit, diligenter priuſquam vires ſuas exerat, impugnandum.

Itaque ſi quaſtio incideret, an carnes rabie affecti ani- malis eadem inſicere comedentes poſſint, minus me moveret Scaramuccii (*g*) exemplum de ſuis, a ra- bioſo cane demorſi, carne innoxie ſumpta, etiamſi conſtaret, in ſue illo rabiem fuiſſe jam maniſteſtam; quam moveant contraria exempla, & nominatim Bau- hini (*h*), accedente inſuper Lemeryi (*i*) Obser- vatione canis rabientis a comesto ſanguine qui hy- drophobo detractus fuerat: neque enim quod coctus non fuerit, ut carnes ſolent, rem valde mutat, cum longe alia, atque adeo extrema ignis vis requiratur, ut virus pertinaciſſime inhærens, prorſus abigi po- tuiſſe, credamus. Eſſi vero quæ ex Zacuto (*k*) pro- ducuntur, Observationes ſanguinis rabioſorum can- num, gladio quo ii tranſoſſi fuerant, ſic ad- hærentis, & venenum conſervantis, ut inde im- miſſus in vulneratos vel multis poſt annis rabiem in- duxerit, eſſi, inquam, mirabiliores ſint, quam ut omnes adhibere fidem queant; tamen credibili- orem, ni fallor, aliam legiſſe videor apud Cl. Bro- gianum (*l*), admonendosque eſſe Proſectores, non negaverim, ut in cadaveribus hydrophoborum per- luſtrandis, attente caveant, ne manus ſibi forte com- pungant, neve has, ſi caſu ulcuſculis affectas habeant, temere illorum aut ſanguine, aut ſucco alio aliquo audeant inquinare.

12. In his vero, aliis que cautionibus ne tam di- rum admittatur venenum, ſi forte in alteram partem peccandum eſt, ſatius fore nimis eſſe cautos, quam parum, nemo inſiciabitur qui cogitet, quam dif- ficile, incertumque ſit, poſtquam admiſſum eſt, ipſum ante pervincere, quam bibendæ aquæ difficultate, & formidine ſe prodat. Cum enim huc pervenit; raræ adeo ſunt felices, ſtabiles, perfectæ, certæque cura- tiones, ut illud quod ſit ut plurimum, ſpectanti- bus verum adhuc videri poſſit quod de Medicina ſuo tempore agebat Ovidius (*m*),

nec formidatis auxiliatur aquis.

Quo magis ne eo perveniat, optandum eſt. Et balneum quidem, alibi adeo laudatum, cum ibi, ut alias (*n*) vidimus, tum apud noſtrates quoque pleroſque invenit, qui ei non fidant. Itaque non defuerunt qui ad argentum vivum, aut ad ea quæ ex ipſo parantur, conſugerent. Quos alii, hac præ- fertim ætate ſequentes, etiam inter Italos, eadem uti cœperunt præſervandi ratione. Sic Morandus (*o*) Observationes plures huius generis protulit ſuas. Mercuriale tamen remedium cum aliis conjunxit, quæ alexipharmaca ſunt: quin & moſchum addidit poſtea, Sinenſes imitatus, idque, ut præſervatio, quemad- modum ipſe ait, eſſe poſſet *tutior*. Quæ tot res, & cucurbitulæ in nonnullis vulnere initio adhibita, imo candens ferrum, in omnibus fere, alte impres- ſum, non modo apud Medicos dubium relinquunt, cui potiffimum auxilio ſalus ſit accepta referenda, verum etiam demorſi hominis, iisdem uſuri, animum & pavidum faciunt, & incertum, num ſic quoque in tuto futurus ſit, dubitantis præfertim, an qui ſervati dicuntur, venenum revera contraxiſſent, & in hydrophobiam eſſent pro certo incurſuri. Quæ dubitatio eſſi de omnibus juſta non ſit; attamen

ipſa animi ſuſpenſio in re graviſſima tantum mole- ſtiæ afferat, necelle eſt, ut vel huius unius fugien- dæ cauſa, nulla in vitando rabioſum virus cautio ni- mia videri cuiquam debeat.

13. Nec remedio, cum Regia Scientiarum Aca- demia Pariſienſi (*p*) communicato, eſſi non ad præſervationem ſolum, ſed etiam ad curationem mire proſuerit, tantum tribuendum eſt, ut in eo antea acquieſcamus, quam conſtet, in omnibus, id- que longo decurſu temporis, idem præſtitiffe. Diu- turno enim periculo facto, compertum eſt, multa quæ olim in honore fuerant, huiusce generis au- xilia non reſpondere. Itaque Academia pro ea qua pollet ſapientia, in re *tanti momenti* non omit- tendum cenſuit, ut communicatam ſecum hiſto- riam ederet, ſuum tamen iudicium non interpone- ret. Hiſtoria autem illa digna certe eſt quæ le- gatur, quippe exacte perſcripta, & illud adverſus du- bitantes confirmans, vera ſcripſiſſe qui ab rabido cane venenum ſine vulnere, ſed per affuſam dumtaxat ſpumam, immiſſum interdum fuiſſe, tradiderunt: quorum nomina ubi poſſes legere, alias (*q*) indica- vi; addes autem præter cæteros Cl. Profeſſorem Ti- cinenſem Mazzucchellium (*r*). Utinam veniat tem- pus quo aut illud, aut aliud aliquod pariter ſimplex remedium ſatis ſit uſu multiplici comprobatum, aut etiam auxilium id quod Vir Doctus Arrigonius (*s*), hæc dum ſcriberem, propoſuit, arteriotomiæ in dorſo pedis ea ratione inſtitutæ qua ipſe eſt ſe- litus, & felicis exitus adjecta Observatione oſtendit. Quæ eſſi una eſt, nec ſine aliis peracta remediis quæ alii quoque, & in his Morandus, exhibere con- ſueverunt; tamen a te libenter legetur, ut tres aliæ pariter quæ ad Maniacos ſpectant, auxilio eodem ſanos e Noſocomio dimiſſos, ſi unum excipias, quem ſanitati jam reſtitutum, importune intra dies quin- que phlegmon occidit. A metacarpo enim quem antea dum furens, vehementius ſe agitabat, circumjecta fer- rea vincula contuderant, incipiens, ad brachium inde, & a brachio ad humerum magno impetu, & celeritate ſe extenderat. Quod dum leges, Valsalvæ conſilium, a me tibi alias (*t*) memoratum, lauda- bis, firmis quidem vinculis eos qui furunt, ſed mi- nime duris, continendi. Cæterum quod ad eam attinet arteriotomiæ, nolo te ignorare, cum Stu- dioſi Juvenes a me petiſſent, ut arteriam in illa ipſa tarſi parte ubi incidenda eſt, retegere juberem, vidiffe nos, eam non ſub communibus ſolis integu- mentis, verum etiam ſub tendinibus, digitos exten- dentibus, in eo certe corpore jacuiſſe.

14. Antequam ſcribendi finem facio, placet ca- ſum non omittere, quem Patavii A. 1754. obser- vavit Medicus, cujus mihi fides ſpectatiſſima eſt. Non ille quidem ad hydrophobiam prorſus atti- net; accedit tamen, & plura habet quæ attinere videantur, quemadmodum ex brevi ejus narratione, & perpaucis, quas addam, animadverſionibus co- gnoſces. Felis ab adveniente catello timens, ne ſcætui quem enixa erat non ita pridem, noceret, ad- verſa occurrit. Felis dominus catellum in ulnas re- cipit. Improba autem felis imum crus domini den- tibus, & unguibus invadit, & paulo ſupra tarſum anterius fauciat. Homo diebus tribus primis quid- quam mali neque ſentit, neque metuit, quippe cum felis neque antea, neque poſtea ullum dediſſet rabiei indicium. Sed quarto a morſu die tanta illum cir- ca præcordia anxietas corripuit, ut cum amplius par- ferendo non eſſet, ad Medicum qui hæc mihi omnia narravit, conſugeret, opemque flagitaret ea contentione, iisque oculis, & vultu, ut proxi- mi furoris metum incuteret. Itaque conſeſſim hiru- dinibus, & cucurbitulis ad vulnera admotis (quibus poſtea diu impoſitus, ſic ægro cupiente, lapis eſt il- le exoticus quem *cobram* vocant) & ſanguine, ut pulſus

(*f*) n. 15. (*g*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 9. & 10. in Append. ſub n. VI.

(*h*) apud Stalpart. Cent. 1. Obſ. 100. in Schol. haud procul a fine.

(*k*) apud Stalpart. Schol. cit. (*l*) De Veneno Ahimani. P. 2.

(*o*) ſupra ad n. 9. cit.

(*p*) Hiſt. de l' A. 1749. Obſ. Anat. 4.

(*r*) apud Morandium paulo ante cit.

(*s*) Diſſertaz. della Mania &c. P. 3. c. 2.

(*t*) Epiſt. 8. n. 5.

(*i*) Hiſt. de l' Acad. R. des Sc. A. 1707. Obſ. Anat. 1.

(*m*) De Ponto l. 1. Eleg. 4.

(*n*) Epiſt. 8. n. 26. & 29.

(*q*) Epiſt. 8. n. 21.

pulsus requirebant, de superiore, & inferiore artu opposito, nec semel, detracto, & multa aqua sæpius data, quam homo sine ulla repugnantia, & difficultate potabat, cum per hæc, aliaque nihil omnino proficeretur, imo vaniloquia, accederent, unum modo auxilium fuit quod anxietates levaret, aquæ balneum ita, ut quotiescunque illæ gravius urgerent, in hanc æger ultro se conjiceret, quod sæpe; erat enim calidum anni tempus; faciebat. Postremo febre non levi, nec longa tamen, prehensus, cum multum sudasset, quartodecimo a morlu die jam sanus esse videbatur. Sed in pleniluniis deinde singulis, ab demorso loco, quem, nimis cito clausis vulneribus, lividus, quasi ut solet in Sugillationibus, color cingebat, sentire cœpit irritationes quasdam ascendere, quæ cum ad præcordia pervenissent, summas anxietates easdem illas quæ prius fuerant, inferebant, a quibus non poterat, nisi per venæ sectiones, liberari. Postquam ad eundem modum, eodemque tempore hæc ad duodevigesimum usque mensẽ redierant, cœperunt quarto quoque dumtaxat plenilunio redire: quod tempus jam quarto a morfu anno, hæc dum scribebam, adhuc servabant.

15. Si canes excipias; non sæpius fere quam a felibus hydrophobiam, aut graves, ad hunc accedentes, noxas illatas memini legisse. Quod si canibus dumtaxat, & felibus illi dati essent folliculi qui graveolentem quandam humorem ad anum emittunt; non levis hinc confirmatio repeti posset conjecturæ eorum qui inter causas cur rabidi fiant canes, obstructionem recensent *sacculi*; imo *sacculorum*; duo enim sunt qui fœtidam illam materiam continent, *quæ humorum acerrima pars esse videtur*, ut si in sanguinem resorbeatur, vel ex eo riteminus secernatur, summo cuique morbo pariendo idonea sit. Et magna certe irritandi vi esse præditam, cum alias, tum præcipue tunc intellexi, cum mustelam persecans, & ex istis sacculis, quos proportione grandiores habebat, humorem effundens, continuo nares percussas sylvestri quodam acuto odore sensi, ut nulli alii magis assimilandus, quam accensi sulphuris, videretur. Verum non mustelis tantum, sed tot aliis animalibus hi obtigere, quot vel antequam alii in aliis, & nominatim Peyronnius (*u*) in *Moschifero Animali*, indicassent, in Adversariis nostris (*x*) jam legeris; ut mirum non sit, scriptum esse postea a Præstantibus Viris, in *quadrupedum pene toto genere*, aut saltem, quoniam plures tamen species sunt excipiendæ, *maxime*, ut Cl. Fantonus (*y*) loquitur, in *digitatis quadrupedibus & carnivoris reperiri*. Illa igitur causa rabiei seposita, si rem tantummodo spectemus, vix dubium est, quin post canes, feles præ cæteris, ut dicebam, hydrophobiam inferant, aut noxas ad hanc proxime accedentes. Tria habet exempla Scaramuccius (*z*): in duabus videlicet fœminis, & in Presbytero: bina Brogiano (*a*), alterum in Sacerdote, in viro quodam alterum: unum Lindernius (*b*): & ne longius faciam, unus Stalpartius (*c*) novem produxerat a felibus rabie infectos, eaque occisos, quorum primum ipse viderat, reliquos Amatus, Hildanus, Zacutus memoraverant. Neque apud Patavinos exemplum defuit annis superioribus in Nobili Viro, qui, ut Brogiani Sacerdos, invisentes rogabat, ut longius absisterent, ne ipsos morderet, sic confirmans

quæ non unus ex Medicis admonuerat, non omnes hydrophobos delirare. Sed & pleraque ex indicatis exemplis si inspicere volueris; insuper cognosces, accidisse non semel, ut nemo posset a terrore natum esse morbum, contendere, ut qui ignaros, felem esse rabidam quæ ipsos invalerat, multis post mensibus prehenderit, ut in Stalpartii, & Hildani Observationibus. Quin ignari quoque fuisse videntur viri duo, ab Lindernio, & Brogiano memorati, secundus præsertim; quippe a fele quam percutiebat, demorsus; ut ira potius, quam rabie, quemadmodum in casu a me exposito (*d*), concita fuisse videretur. Ad eundem autem casum quadantenus id pertinet quod in Scaramuccii Presbytero accidebat, ut faucium angustia, a qua cito evaserat, rediret *per multos annos eodem anni tempore* quo fuerat a rabida fele impetitus, sola dentium impressione relicta, sine cutis laceratione. Sed attinent magis duo alia Auctoris ejusdem exempla. Scilicet in fœmina, de qua, & de aliis similibus Epistola VIII. (*e*) nimis presse indicavi, prima hydrophobiæ signa se prodiderunt, cum a vulnere jam excluso *quasi radium aliquem inflammatorio sensu per brachium versus pectus moveri sensit*. In viro autem qui unus de tribus, ab eodem cane demorsus, postquam duo ob eam causam obierant, quatuor circiter annos vixit, ex vulnere cui ferrum candens impressum fuerat; quotannis; nunquam enim ad cicatricem pervenerat, multum sanguinis exibat per illud tempus quo morsus inflictus fuerat; *usque dum in tibia, ubi vulnus contigerat, vena dissecta fuit*. Et quando jam de rabido quoque cane mentionem fecimus; præter alias Observationes huc attinentes, legas velim quam ad Hildanum (*f*) Roscius scripsit. Videbis, quot, & quam gravia, nisi quod aquæ potio nunquam recusata est, Matrona pertulerit post acerbissimum brachii dolorem, quod septimo ante anno rabiosus canis momorderat, itemque post annos totidem principio malorum semper ducto ab eodem brachio, & deinde interjecto sexennio, tum anno dumtaxat uno, insequente autem anno bis; & ter proximo sic tamen, ut quo crebriores, eo breviores essent insultus. Fuerant post acceptum morsum auxilia plura confestim adhibita; sed post hæc vulnus ad cicatricem perductum. Quæ res cum male cesserit fœminæ quoque ex Scaramuccio commemoratæ, contra autem valde profuerit viro de quo ex ejus Observatione dictum est, nunquam vulnus coaluisse; facile apparere potest, egregium esse eorum omnium monitum, qui diutius apertum servandum, & si forte citius clausum sit, referandum statim esse, docuerunt. Quas sicut alibi (*g*) laudavimus; ita in exposito a nobis casu fuisse factum, vellemus.

16. Cæterum ut idem casus, cum aliis qui alias (*h*); & modo præsertim producti sunt a nobis, conjunctus, quæ de hujus veneni per nervos communicatione, & convulsiva natura coniecimus, non leviter confirmat, sic levamen unicum ex aquæ balneo cum iis consentit quæ de hujusmodi auxilii usu non prorsus contemnendo censuimus (*i*): multæ autem sudorum profusionis utilitas ea comprobatur quæ de hac Veteres & Recentiores docuere. Quorum præcipuos; ne hic singillatim nominem; satis illa quam supra (*k*) laudavi, Edimburgensis Dissertatio indicabit. Vale.

(*u*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1731. (*x*) IV. Animad. 29. (*y*) Dissert. Anat. Renov. 4. (*z*) supra ad n. 11. cit.
 (*a*) P. 2. ibid. cit. (*b*) Commerc. Litter. A. 1735. Hebd. 11. n. 2. (*c*) Cent. 1. Observ. 100. & in Schol.
 (*d*) n. 14. (*e*) n. 21. (*f*) Cent. 1. Obs. Chir. 86. (*g*) Epist. 6. n. 26. (*h*) Ibid. n. 21. & 32.
 (*i*) Ibid. n. 29. (*k*) n. 9.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXII.

Spectat ad Epilepsiam, Convulsionem, Paralyfim.

NUNC quæ supersunt accipe de iis quæ ad reliqua tria gravia cerebri, & nervorum mala pertinent, Epilepsiam, Convulsionem, Paralyfim. Et de Epilepsia quidem nullam habere quam hic adderem, Observationem, nisi eam perire nollem quæ mecum Venetiis circa A. 1708. communicata est a Spectatis, & tibi alias laudatis Amicis duobus Alexandro Bonis, & Joanne Hieronymo Zanichellio.

2. **A DOLESCENS** annos natus duodeviginti, nulla prævia manifesta causa, febre prehenditur, nec de ullius Partis, nisi capitis dolore, molestiaque conqueritur. Accedunt epileptici insultus, qui mortem afferunt intra horam a febris initio vigesimam quartam. **CRANIO** aperto, nihil usquam vitii repertum est, si mucosum excipias serum quod super anteriorem cerebri partem inter Crassam, Tenuemque meningem congestum, has multum diduxerat, illudque compresserat. Et Ventriculus quidem apparuit inflammatus, & lumbricorum teretium glomeramen in primis intestinis compertum est. Sed nullum rerum harum indicium fuerat.

3. An tantus fuit capitis dolor, ut ventriculi, & intestinorum dolorem, quemadmodum Hippocrates (a) loquitur, *obscuraret*? Certe alterum ejus aphorismum (b) confirmavit mors, convulsiones in febricitante supervenientes consecuta. Sed ut hæc ægrotationem, non ita brevem futuram, fecerunt brevissimam; quidnam fecit, ut ipsæ essent adeo vehementes? Num lumbrici, Tenuia intestina irritantes? Crederem, si ulla in ventre molestia dolorem capitis antecessisset. Hunc vero quæ causa effecerat? An febris? Sed quæcunque ejus causa fuerit; si vehementissimum agnoscimus; remoratum ab eo in meningum vasis fuisse sanguinem, & hinc serum illud effluxisse, non mirabimur. Cujus vel minori copia posse epilepsiam fieri, cum alia Epistola (c) indicaverimus; non opus est hic illa iterare quæ ibi potes relegere. Quod si Bohnium (d) inspicias, ubi in dissecto ab se decenni puero ex *cephalalgia primo immani, hinc epilepsia, & torpore omnium sensuum* defuncto, quid sibi apparuerit, proponit; facile intelliges quid de sero, aut si mavis lymphæ vel non effusa, sed circa anfractus cerebri in vasis remorante, censuisse in ejusmodi casu Vir doctissimus videatur.

4. Ad Convulsionem transeamus. Nam Epilepsia quidem esse nequit sine Convulsione; & Convulsio sæpissime est sine Epilepsia, velut in eo quoque fuit, cujus tibi historiam continuo subjiciam.

5. **FORICARIUS** annorum, ut videbatur, circiter quinquaginta, robustus, boni coloris, atque habitus, vel potius plethoricus, bibax, & sæpe ebrius, Nosocomii latrinas intempesta nocte, ut solent, suis cum ministris expurgabat. Quibus identidem, ut ea sordida ars requirit, ultro citroque commeantibus, cum forte ille solus esset, de improvviso spectrum, albis indutum, sibi videre visus est, & illico toto corpore contremiscens, simulque oris distortionem captus, sic ab redeuntibus ministris repertus, & ad lectulum perductus fuit. Datis continuo antispasmodicis, & cardiacis, cum remisissent tremores, viresque pulsibus rediissent, sanguis eadem nocte e brachio ad selibram missus est. Mane autem tantumdem ex altero brachio detractum est, cum tremores jam magis remisissent, & expansi, febrilesque essent pulsus. Sed & postridie vena in pe-

de secta est, levamine aliquo, sed brevi, a singulis venæ sectionibus relato, sanguine autem, præsertim in prima, spumoso, pernigroque exeunte, tujus crassamentum fuit duriusculum, serum paucum. Perstabat febris, & pro clonicis jam tonicæ convulsiones subinde toto corpore vehementer urgebant. Loqui homo non poterat quæ intelligerentur, idque ex eo tempore quo ministris suis quid sibi contigisset, narraverat. Se tamen cognoscere, & internoscere adstantes, ostendebat: & gestu, cum poterat, gravantem capitis dolorem molestum sibi esse, indicabat. Per hæc, quibus frustra interna alia, externaque opponebantur remedia; intra sex, an septem dies confectus est pridie Kal. Februarias An. 1747.

CADAVERIS, ut Publicam Anatomen absolverem, in Gymnasium postridie illati, brachia quidem erant non rigida, sed manuum digiti rigidissimi. Penis, & scrotum, sed cute tenus, nigricabant. Ventre aperto, & omento, cujus exigua pinguedo erat, sublato; Colon intestinum quod ab aere incluso fere ubique, nec tamen nimis, tumebat, animadverti sic incedere, ut postquam ad jecur ascenderat, inde se demitteret infra umbilicum ad duos tresve digitos ab dextero hujus latere, hinc vero cum in suam rediisset sedem, eamque, ut solet, transversum sub ventriculo, obliquum autem in sinistra hypochondrii sinistri parte, & rectum per totam anteriorem faciem subjecti renis servasset, inde rursus in idem hypochondrium regrederetur, unde iterum descendens, pelvimque subiens, sine ullo flexu in Rectum intestinum abibat. Tenuia intestina, si tractus eorum quosdam, & in his partem Ileæ non parvam exciperes, quæ intra pelvim valde profunde se demittebat, erant aere distenta, ibique per eorum tunicas flavedo qua intus infecta erant, transpiciebatur. Scilicet bilis quæ cystim hepaticam ferme implebat, ut exsudans, intestina proxima fecerat exterius flava, sic influendo, fecerat etiam interius. Jecur vero subcæruleo fuit colore, uti & lien; sed etiam ad illius crepidinem is color saturator erat, nusquam tamen ultra superficiem pergebat, ut neque in liene. Hic modicus, jecur autem magnum; sed sanum viscus utrumque.

Thorace recluso, pulmones, qui vix alicubi, idque a tergo, ad pleuram adhærebant, erant potius turgidi, & quibusdam locis majusculas ostendebant areas, nonnihil superficie reliqua altiores, in quibus manifesto apparebant inclusæ quasi vesiculæ. Nullus omnino intermedius lobus fuit a dextris, sed ita res ibi se habebat, ut a sinistris. Pericardio inciso, nullam in eo humoris guttam inveni, faciemque ejus interiorem hætenus humidam, ut non prorsus cordi adhæreret, quamvis alicubi jam quasi adhære inciperet. In corde parum omnino sanguinis fuit; an quod dum majora sub diaphragmate secarent vasa, antea defluxisset, præsertim cum passim in hoc cadavere sanguis animadversus sit fluidus? Concretiones tamen duas polyposas deprehendi, quarum una ex auricula dextera in nonam Cavam Superiorem, altera, quæ paulo erat spectabilior, ex ventriculo ejusdem lateris in Pulmonarem arteriam pergebat, teres nec digitulo crassior.

Cranium denique, & Crassa meninx cum secarentur, nihil occurrit adnotatione dignum. Sed Tenuia vasa habuit sanguine adeo plena, ut vel minima, quasi ab injectione ubique apparerent. Plena in ventriculis quoque, imo etiam intra ipsam medullarem cerebri substantiam erant: & cum initium Spinalis medullæ, quod cum Oblongata

ex-

(a) S. 2. Aph. 46. (b) Ibid. Aph. 26. (c) IX. n. 10. & alibi. (d) Dissert. de Trepanation. Difficult.

extractum fuerat, lente comprimerem; sanguinem animadverti non solum ex ejus medullæ rimâ, verum etiam ex sectione substantiæ ipsius quæ rimæ propior erat prodire. In Laterali ventriculo utroque copiam aquæ limpidæ non ita modicam; rubentes tamen Choroides plexus, & in his non vesiculas, ut sæpius, sed minimas particulas rubras conspexi, easque solidas; ut glandulosæ viderentur. Cerebrum, & cerebellum naturali erant firmitate; sed laxus Fornix, laxæque medullæ Oblongatæ crura, & mox truncus; sed hæc facie dumtaxat interiore. Nec vero hoc prætermitam, quod, ut quædam alia ex hac dissectione tibi descripta, ad ea quidem pertinet quæ minus sunt consueta, sed ab ortu tamen, non a morbo repetenda; cerebri anteriores lobi qua inter se contingunt, ad medium ferme altitudinis partem aliquam habebant superficiæ, alioqui intestiniformis, ita factam ut eorum alter ibi exciperetur, alter exciperet.

6. Quid terror, etiam vanus, possit, producta monstrat historia. Vides, ut illico & clonicæ, & tonicæ, ut ad os, convulsiones a perturbato spirituum motu abortæ sint, quæ sanguinem in vasis, cerebro inservientibus, remorando, sicque effusionem seri inducendo, novas facile attulerint causas ob quas convulsiones ipsæ ad mortem usque perstarent; nisi forte mavis limpidam illam aquam in Laterales ventriculos esse effusam e compressis insuper vesiculis, quæ in Choroidibus plexibus, ut sæpe videmus, antea extitissent, quarum disruptarum in se contractæ reliquæ illa fortasse quasi glandulosa corpuscula representaverint, qualia, nec dissimiles ob causas, iis quoque Anatomicis apparere olim potuerint, a quibus ejusmodi glandulæ iisdem in plexibus agnitæ sunt. Quibus ego de rebus, ut quæ mihi pariter venerunt aliquando in mentem, etsi tibi fortassis non prorsus repugnarem; illud tamen quod de remorato sanguine dixi, tanto credibilius est, quanto is majori, quippe in bibaci, & plethorico, erat copia, & quanto in ægrotante evidentius fuit levamen, quantumvis breve; quod ex singulis venæ sectionibus relatum est, in mortuo autem vasorum, etiam minimorum, cerebri manifestior distentio, ut vel ex hujus appendicis, medullæ Spinalis compressione intellectum est; perraro enim ex ipsa ejus medullæ substantia licet sanguinem exprimere. Adde huc acres ex tam sordida arte in hominis sanguine particulas, ut posita hujus mora exeuntes, irritare magis, & vellicare potuerint. Verum de Epilepsia, & Convulsionibus satis, præsertim cum de opposito malo, Paralyfi plura supersint quæ huc adjiciamus.

7. VETULAM octoginta annis minorem, sed majorem septuaginta, repente apoplexia gravissima corripuerat. Continuo in Nosocomium intulerunt stertentem, pulsu debili, & quod huc maxime attinet, artu utroque dextero resoluta. Ibi intra biduum eadem qua primum apoplexia ingruerat hora mortua est post medium Martium A. 1750.

CRANII fornice postridie ibidem circumsecto, cum effluxisset nihil; priusquam ille attolleretur, magna audiente studiosorum Juvenum coronâ, dixi, etsi ob ignotum mihi ejus Vetulæ temperamentum, & genus tum vitæ, tum morborum quibus fuisset obnoxia, non auderem, quam inventuri essemus apoplexiæ causam pro certo definire; tamen non inficiaturum, vel in muliere id ætatis esse posse a sanguine, præsertim cum ab hoc valde tumerent in collo venæ, & fortis fuisset apoplexia; cæterum, quæcunque fuisset causa, dummodo in organica conspicua læsione consisteret; ex paralyfi dexterorum artuum conjici probabilius posse juxta Valsalvæ tot Observationes, & meas, in sinistro cerebri hemisphærio apparituram. Tunc avulso a subjecta meningē cranii fornice, cum in ea morbofi nihil, mox autem per meningem Tenuem repentina vasa pleraque vidissem nigro sanguine turgida, & aliquid cruentæ aquæ circa inferiores Oblongatæ medullæ

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

finis animadvertissem; ad cerebri, quod erat firmum, cum cerebellum esset laxum, dissectionem ventum est. Primum autem aperto Laterali ventriculo dextero, non pauca cruenta aqua se obtulit, quæ res videri poterat aliquid indicare quod paulo ante memoratis Observationibus non responderet. Sed cum in toto eo ventriculo nihil disruptum, aut laceratum, nisi Lucidi septi quandam partem conspicerem; ad sinistram ventriculum recludendum perreçtum est. Qui totus partim eadem cruenta aqua, partim vero, præsertim posteriora versus, nigro non paucio sanguine, eoque concreto, erat plenus. Sicque intellectum est, aquam illam cruentam serum fuisse e concrecente eo sanguine expressum, quod sibi per septum, ventriculis interpositum, ab sinistro viam fecerat in dextrum, qui nihil habebat adnotandum, nisi Choroidem plexum pallidulum, multisque, sed parvis, hydatidibus, qua antrosum inflectebatur, distinctum. At in sinistro ab erumpente sanguine læsus adeo fuerat Choroides plexus, ut quemadmodum se haberet, satis perspicere non licuerit. Eruperat autem sanguis ex ampla, cui adhærebat, fovea, excavata in dilacerata parte ferme tota Striati corporis quæ ab hujus longitudinis medio ad posteriora extenditur, & in simul lacerato contiguo nervi Optici Thalamo propemodum toto; vix enim parva hujus portio, eaque lurida, reliqua erat quæ ad oram est ventriculi tertii, pleni eadem illa aqua sanguinolenta: ab altero autem Thalami ejusdem latere non ipsum, dumtaxat, sed & aliquam attiguam partem hemisphærii sinistri erumpens sanguis dilaceraverat. Cætera quæ intra cranium erant, cum diligenter persecuissem, omnia intra naturæ modum deprehendi, ut ne arteriæ quidem duri quidquam haberent, cum cæteræ pene omnes, & vel ipsæ per collum Carotides non sine lamellis ossis in hac Vetula invenirentur. Sed neque in ostendenda, dissecandaque diebus insequentibus in sua sede Spinali medulla quidquam offendi quod esset præter naturam. Thoracis quoque, & Ventris viscera nihil obtulerant adnotatione dignum, si Colon excipias, quod ab sua sub ventriculo sede inflectebat se deorsum in arcus modum, nec breve ad spatium: eratque, ut ventriculus pariter, valde contractum. Animadversum etiam est ad alteram axillam corpusculum forma, & magnitudine lupini, ambigua inter os, lapidemque natura, quod nisi pleuræ magis, quam axillaribus glandulis, vicinum fuisset; fortasse ex earum aliqua factum esse, existimasses.

8. Dissectio hæc, ut tot aliæ, simul Hippocratis aphorismum (*) *solvere apoplexiam fortem impossibile*, simul Valsalvæ dogma de quo sæpe, & supra diximus, comprobavit, tum insuper quam exitialis sit effusio sanguinis per Striata corpora, aut proximos Thalamos, aut eorum saltem viciniam. Quæ omnia proxima quoque confirmabit historia.

9. FŒMINA jam cana, ibidem circa medium Decembrem A. 1756. ex eodem morbo intra paucas horas mortua erat, paralyfi in dexteris artibus adnotata. CEREBRUM in sua sede incisurus, iis, qui post a me habitam de universis ossibus Exercitationem plures substerant, studiosioribus Adolescentibus cum idem quod in superiore muliere prædixissem, tum Crassa meningē amota, vasa per Tenuem discurrentia pleniora sanguine a sinistris ostendi, ubi & quidpiam sub ea apparebat quasi *gelatinæ* simile. Deinde cerebrum secans, cujus erat substantia firma, cerebelli autem mollissima, cum paucam aquam in Lateralibus ventriculis conspexissem, nihil autem in hemisphærio dextero, ut neque ulla alia in parte ex his quæ calvaria continentur, offendissem quod ab naturæ norma recederet; sinistro hemisphærio alte secundum longitudinem dissecto, nigrum, concretumque sanguinem ad duas, ut omnibus visum est, uncias deprehendi. Erat is ad latus Striati corporis, & sub

F f f 2

hoc

hoc ipso intra medullarem substantiam effusus: quam etsi laceraverat; nullam tamen sibi viam inde aperuerat per quam in proximum ventriculum, aut extra cerebrum perveniret. Nihil præterea, quippe aliis occupatus, in hoc cadavere dissecuri.

10. Hactenus scripseram Kalendis Januariis A. 1758. cum postridie, ut interruptas Anatomicas Exercitationes resumerem, in Nosocomium redeunti continuo alia habenda ibi Observationis occasio se obtulit, ad laudatas Valsalvæ adjungendæ.

11. MENDICUS quinquaginta circiter annorum, cujus Spina sic præter naturam se habebat, quemadmodum infra describam, cum in foro esset, ante mensum apoplexia ictus ceciderat, dexteris ipse quoque artubus resolutis, & ore distorto. Illico in Nosocomium excepto cum venæ sectiones, & alia quæ solent, essent administrata, hæcenus profecerat, ut loqui aliquid posset. Interpositis diebus iterum apoplectico insultu corripitur; iterumque medicis auxiliis levatur. Denique tertio insultu conficitur.

CALVARIAM circumsecando, & mox a Crassa meningē, quæ arctius illi adhærebat, avellendo cum effluxisset nihil adnotatione dignum, & ipse Auditoribus, qui confertissimi aderant, quæ solitus sum, prænucciassem; exitus prænucciationem confirmavit. Nihil enim usquam per sectionem deprehensum est quod intra cranium peccaret, nisi cerebri hemisphærium sinistrum. Cujus intima pars medullaris, Laterali ventriculo adjacens, a sanguine disjecta, tantum hujus nigri, & semiconcreti continebat, quantum mediocre cochleare vix caperet. Hujus autem hominis Spina sic erat inflexa, ut in nullo magis vidisse meminerim. Ad infimam enim thoracis vertebram adeo flectebat se dextrorsum, ut angulum faceret deorsum versus recto minorem, simulque & illius vertebræ, & quatuor, an quinque, ipsi impostarum corpora sinistrorsum convertibat, ut hæc non anteriorem thoracis parietem, sed prorsus latus sinistrum spectarent. Et descripta quidem flexione multo erat minor quæ in vertebris universis lumborum, & quæ in superioribus thoracis, imisque cervicis conspiciatur. Sed tamen erat manifesta utrobique Spinæ inclinatio arcum referentis, cujus convexitas in lumbis ad dexteram, concavitas ad sinistram; in superiore autem dorso, proximisque cervicibus illa ad sinistram, hæc ad dexteram pertinebat. Denique ligamentum quod intra primam colli vertebram secundæ processum quem Dentem vocant, dimidiati annuli instar a tergo amplectitur, animadverti cum Dente, præsertim a dextris, connatum, fortasse ob assiduum aut certe creberrimum colli positum, sic facto homini commodiorem.

12. Prava adeo, quam descripsi, Spinæ figura, quantum inflectebat adhærentem arteriam Magnam, tantum expedito sanguinis cursui inferiora versus obstabat. Itaque efficiebat, ut plus ex ipso cerebrum peteret, hocque ad sanguineam apoplexiam disponeret. Quæ tamen ne citius occideret, tum illæ duæ illæ in ventriculorum basi Protuberantiæ, tum opportuna venæ sectiones præstiterunt, quibus nimirum factum est, ne læsio in illas usque procederet, nec sanguinis effusio, nisi lente, & parce, & per intervalla fieret.

13. In eo autem cerebri hemisphærio quod paralytico opponitur corporis lateri, in hoc quidem apoplexiæ genere labem quam sæpissime deprehendi, non hæc solum Observationes, sed & aliæ plurimæ confirmant nostræ, quarum etsi plerasque alibi (e) indicavimus, aut proposuimus, aliquæ sunt tamen quæ supersint, ex iisque una quam proximis Litteris (f) ad te mittemus. Nec tantum nostræ, sed etiam aliorum, pariter alibi (g) indicatæ, ad quas addes laudatam a Cl. Sulzero (h) ex Archibaldo Adams, & quas olim in nosocomia non semel ab se habitas esse

testatur Meadius (i), & eam tandem quæ simillima nostrarum Experientissimo Viro occurrit M. Antonio Caldanio (k), cum post fortem apoplexiam, & totius lateris dexteri paralytim sinistrum vidit Striatum corpus pro dimidio erosum, grumosique sanguinis plenum.

At enim sunt etiam Observationes resoluti lateris non oppositi, sed illi cerebri hemisphærio subjecti, quo in hemisphærio erat labes. Sunt vero: nec Valsalva (l) inter suas dissimulavit, nec ego (m) inter meas dissimulo. Quin imo in Epistolis Anatomicis (n) produxi septem ex aliorum libris acceptas. Quibus si forte accensere velis quandam ex Præcl. Bergenio (o), & unam, aut alteram quæ apud laudatum Sulzerum (p) est; non repugnabo: rogabo tamen, ut quæ ad earum plures possunt regeri, perpendas; quod & ego (q) ad quasdam feci, ut Sulzerus (r), qui Epistolas meas Anatomicas non viderat, postea ad alias, etsi nonnullas esse, credas, quibus nihil opponi liceat; tum exiguum harum numerum cum innumeris propemodum Valsalvæ, & aliorum conferas. Sic enim continuo intelliges, utris a Medico ea quæ ut plurimum fiunt, ut debet, spectante, utris inquam, magis fidendum sit, nec in theoria tantum, sed & in praxi, ut si præsertim, quod sæpe nominatus Sulzerus (s) indicat, terebra calvariæ percussæ, ob sanguinem, aut pus sub hæc effusum, sit adhibenda, & ad signa accedat alterutrius lateris resolutio, a qua nimirum compressionis cerebri, & quod consequitur, effusionis circa hoc sedes indicetur.

14. Et quod ad cerebrum quidem attinet, satis dictum est. Quid vero, si noxa ad cerebellum attineat? num si in alterutro, aut ad alterutrum hujus lobum ea sit, hemiplexiam inducet, & si inducet, in opposito ne, an in subjecto corporis latere? Hoc ego problema Epistola Anatomica XIII. (t) proposui: nec me penitet consuetudinis meæ, quam tunc servans, nolui ex una Observatione quidquam definire; imo eam posse multifariam explicari, fassus, alias, & generis alius expectandas esse, monui. Nam incidi postea in unam minus recentem, legique alteram novam Observationem, in quarum utraque ei lobo cerebelli in quo læsio erat, hemiplexia respondebat subjectorum artuum, non adversorum. Quas tibi aliis Litteris (u) significavi: quanquam iis varietatibus admonitus quæ nonnunquam contra ipsum Valsalvæ dogma, tot alioquin constantibus exemplis comprobatum occurrerunt, tutius consilium esse, censui, ne ex duobus quidem præpropere quidquam constituere, sed alia, atque alia; quod priusquam suum dogma vulgaret, Valsalva fecit, his antea addere, quæ idem ostenderent. Non sum nescius, si velis omnia, ut par est, perpendere, rarius hæc quam quæ ad cerebrum attinent, exempla occurrere, ut cognoscere potuisti ex iis quæ ad Observationem quandam meam adnotavi (x), in qua non parvam caveam intra alterum lobum cerebelli deprehenderam, eamque sanguine plenissimam: & cognoscere ex altera poteris, ibi, & alio quoque loco (y) tibi promissa, quam protinus communicabo.

15. VIR annos natus circiter duodequingenta, cum vel magis quam ars ejus requireret, quæ erat Coquinaria, accensis carbonibus uti, & propius ad stare capite consuisset; de hujus acutissimis doloribus jam ante annum conqueri cœperat. His accessit utriusque pariter inferioris artus debilitas tanta, ut neutro amplius posset insistere. Qua re, illisque doloribus, & febricula, quæ his se addiderat, cubare coactus, & denique Medicum advocare, sanguine primum e brachio, tum e pede emisso ea quoque de causa quod subdelirio identidem laboraret; febricula quidem solutus est; at cætera omnia perstiterunt. Medico dimisso, cephalicis quæ hic imperaverat, remediis uti perrexit; sed frustra adeo, ut postquam

(e) Epist. II. n. 10. & seqq. III. n. 2, 3, 14. & seqq. V. n. 7, XI. n. 10, 12. LI. n. 43. (f) Epist. 63. n. 12.

(g) Vid. ead. Epistolas. (h) De Actione Cerebri decuss. §. 8. (i) Monit. Med. c. 2. §. 2.

(k) Lettera sull' Insensitiv. &c. §. 51. (l) Tract. de Aure Hum. c. 5. n. 5. (m) Epist. 57. n. 14, 15. & Epist. Anat. 13. n. 23, 25.

(n) Ibid. eod. n. 29. (o) Ventriculor. Lateral. Cerebri nova Tab. not. dd. (p) §. 17.

(q) Vid. Epistolas indicatas. (r) §. 16. & seqq. (s) §. 21. (t) n. 23. (u) Epist. 52. n. 27. (x) Epist. 60. n. 9.

(y) Epist. 52. n. 26.

quam menssem jam quartum domi decubuerat, cunctis quæ dixi, malis afflictus, & propterea in Nosocomium denique illatus, ibi dies vixerit non amplius decem. Pulsus erant teni, & vibrati, cætera mediocres, nunquam febriles. Respiratio naturalis, ut alimenti quoque appetitus. Nec quamvis artus inferiores essent, quod ad motum attinet, resoluti; superiores, aut aliæ ullæ corporis partes ejusdemmodi affectione tentabantur. Interdium plerumque somnus; noctu autem subdeliria. Inter cætera, quantumvis supervacua, auxilia, cum venæ in brachio sectio, & paucis interjectis diebus, in pede quoque facta esset; forte accidit, ut nocte insequente obiret, nullo defectiois toto eo die indicio dato; quin prandio ita, uti consueverat, usum, & prima nocte etiam parte cœnulæ, de improviseo animadversum est, animam agere. Cum mente per intervalla vigeret; neque enim vigeat ut plurimum; tum domi non semel sorori, tum in Nosocomio aliis dixerat, optare se, ut suo post mortem cranio aperto, atrocis morbi causa perquireretur. Id a me postridie factum, quid dies fuit VI. Idus Januarii A. 1754. inspectantibus pluribus qui absoluta Anatomica Exercitatione, in Nosocomii Schola substiterant. CAPUT dum amputarent, & calvariam secarent, aqua effluerat. Priusquam cerebrum incidere, & magis postquam incidere, ostendi, obliquum fuisse huic homini cranii cavum, ejusque sinistrum latus, ad postiora præsertim, magis, nec ita paulo, distare a medio, quam dexterum. Vasa quæ per meningis, & per Lateraliū ventriculorum parietes repunt, plus habebant sanguinis, quam æquum sit: quod etiam de vasculis quæ per medullarem cerebri substantiam traducuntur, sanguinea puncta magis conspicua significabant. Erat ea in hemisphæriis quidem substantia durior. Contra fuit laxum corpus Callosum, Fornix autem, & tractus medullaris qui ante columnas ejus basis ducitur, multo laxiores, æque columnæ laxissimæ; ut dissoluta earum substantia videretur. Corpus quoque Striatum sinistrum laxius, quam dexterum. At Lucidum septum satis firmum. Ventriculis tribus anterioribus multum inerat aquæ limpidæ, in eaque alæ plexuum Choroidum, nec tamen pallidæ, natabant. Pinealis glandula, aqua eadem distenta, cum facile inter atollendum mediam illorum plexuum partem, disrupta esset, nihil de se præter exiguam basis particulam reliquit, suæ sedi affixam. Ventriculus tertius visus æquo brevior; at æquo longior certe apparuit quartus, postquam cerebellum per medium, ut solet, dissectum, & ad latera diductum fuerat. Quod cum ita, ut dico, secarem; id offendi quod superficies, consuetæ similis, ne suspicari quidem sinebat. Scilicet vix cultro ad digiti transversæ profunditatem perveneram, cum insolitam resistantiam percipiens, substiti, & eam quam disseceram, partem diducens, magnopere miratus sum, nullum in sectionibus indicium medullaris arbusculæ apparere, sed ejus loco strias parallelas medullares inter corticalem substantiam ductas, quibus ex striis nihil usquam ramusculorum emittebatur. Tunc acutiore, & validiore cultro connixus, quidquid ex medio cerebello supererat, ad quartum usque ventriculum disseceui, vitiumque illud ob quod potissimum hanc tibi Observationem describo, cœpi conspicerem. Erat non mollis, nec bicolor, nec profundis creberrimis sulcis intercisa substantia; sed scirrhusa, unius coloris, qui ad carneum dilutissimum accedebat; & quali ex corpusculis subrotundis constans, inter se ita compactis, ut nullum usquam interstitium, nulla membrana, nulla sanguifera occurrerent vasa. Hujusmodi vitium hinc dextrorsum nonnihil, inde vero per totum pene cerebelli sinistrum lobum se extendebat. Si enim exciperes hujus lobi superficiem, quæ ex naturali fiebat substantia, nonnullis locis exigua, ad infimam autem faciem nulla, reliquam omnem partem idem prorsus vitium tenebat, & ad imum præsertim arcte se cum

Dura meninge nectebat; ut ex eo loco ortum, indeque in cæteras quas diximus, partes propagatum credi posset. Lobus autem dexter etsi ex molli erat substantia, eaque duplici, corticali videlicet, ac medullari; tamen in transversum dissectus, non eam ostendit utriusque dispositionem, quam in aliis solet, sed evidenter ab ea discrepantem, quamvis non adeo ut media illa cerebelli pars, quæ ubi mollis erat, & ex duplici substantia facta, sectiones obtulit ab iis quas semper conspiciamus, ita diversas, ut paulo ante indicatum est. Nec plura quæ ab naturæ norma aberrarent animadvertere potui, etsi omnia diligenter, & in sua quodque sede persequi. Nihil præterea in hoc cadavere inspicendi tempus fuit.

16. Cerebelli hic scirrhus quo ex loco videri possit incepisse, dictum est, Num vero ideo a sinistris inceperit, quod cranii cavum ibi præter modum esset amplum, non magis dicam, quam unde originem habuerit insolita medullaris substantiæ per dexterum lobum, & mediam illam cerebelli sedem dispositio. Sic enim ab ortu usque rem fuisse, credibile in eo non videtur qui sine ullo capitis incommodo annos vixerit septem & quadraginta. Veri potius simile est; ut ad alia transeam; scirrhuso increcente vitio, cum minus minusque sanguinis in totam illam cerebelli partem admitteretur, in qua nulla amplius conspicerentur de tot vasis quæ alte inter segmenta (hic prorsus obliterata) in omnibus passim descendunt, tanto plus sanguinis in cerebri tum extima, tum penitiora vasa propulsum esse, indeque & dolores, & creberrima subdeliria, & denique, cum multa simul aqua in cerebrum defluxit, mortem provenisse. Quæ eo facilius omnia accidere potuerunt non modo ob artem hominis, & minus cautam in ea exercenda consuetudinem, verum etiam ob pravam illam, ad quam hæc accesserant, cerebri dispositionem, quæ a cranii abnormi figura indicatur, sive hæc intra uterum, sive in ipso exitu ab utero fiat. Sæpius enim accidere hanc, credo, cum in difficili partu infantis caput diutius in angustis moratur, imperitæ autem, socordæque obstetrices postquam rudi, & inæquali pressione arreptum, & violenter protractum deformarunt, mox nesciunt, aut minime curant apta, blandaque contrectatione in naturalem formam restituere. Quantum vero tunc detrimentum capiat tenella cerebri, & cerebelli structura, neque tunc solum, verum etiam deinceps, cum intra male conformatam calvariam crescendo, ad hujus figuram accommodare se cogitur, profecto etiam me tacente, satis intelligis. Nec quia cum similem; nisi quod amplius erat ad occiput non a sinistris, sed a dextris cranii cavum; in viro alio conformationem deprehendi (z), cerebri morbis obnoxium hominem fuisse, non scivi, ut neque senem in Nosocomio a me dissectum sub initium A. 1755. cujus frons a dextris, occiput autem a sinistris adeo prominerebant, ut longior cranii axis valde esset obliquus; idcirco non fuisse obnoxios, facile existimes; neque enim omnia quæ ignotos plebejos homines in vita male habuerint, facile est post eorum interitum scire. Quin potius in fœminis duabus quomodo se habuerit cerebrum, vide, quarum alterius (a) calvariam, ut in viro, alterius (b), ut in sene, male conformatam offendi, & quam atrocis capitis dolores primam vexaverint, lege, ad quorum diurnitatem quantum conferat vitiosa capitis figura, de aliorum quoque sententia (c) cognosces. Huc adde puellum (d) cujus posterior pars cerebri non ad spheræ, sed potius ad cubi superficiem accedere videbatur, convulsivis motibus peremptum, & mulierem (e) cui cranii cavea pro longitudine erat angustior, apoplexia, nec semel fortasse, correptam, certe autem ab eadem occisam. Quod si forte dixeris, accessisse ad pravam capitis dispositionem alias causas, easque externas; nempe idem quod ego de proposito Coquo, dicis.

17. Cu-

(z) Epist. 53. n. 26. (a) Epist. 1. n. 14. (b.) Ibid. eod. n. in fin. & Epist. 12. n. 2. (c) Epist. 1. n. 15.
 (d) Epist. 10. n. 9. (e) Epist. 3. n. 6. 7.

17. Cujus cerebelli scirrhus, si neglectis omnibus quæ in cerebro erant, vitiis, quasi nulla eorum initia ante paralysem contra ac capitis acutissimi qui hanc præcesserant, dolores indicant, esse potuissent; si illi, inquam, scirrhus unice, & per se paralysem velis imputare; hæud videberis meminisse, non eum dumtaxat artum inferiorem qui scirrhus erat subjectus, sed utrumque pariter fuisse resolutum: quæ res nimirum facit, ut illud quod dixeram (f) per alias Observationes adhuc esse confirmandum, per hanc certe confirmari ne possit. Idemque prohibuissent alia in duabus Observationibus in quibus alterutram cerebelli partem effuso intra ipsum sanguine, vel affuso erodente pure aut magis, aut unice læsam Epistola II. (g) & XIV. (h) proposuimus. In altera enim ullane hemiplexia fuerit, animadverti non potuit: in altera certe nulla fuit.

18. At enim, inquires, descripta Coqui historia illud saltem confirmabit quod adversus tot illa quæ a Willisio fuerant cerebello attributa, nunc passim proferunt Viri Docti. Cum tanto enim visceris illius vitio, respiratio, & alimenti appetitus in Coquo erant naturales, pulsusque ipsi tensi quidem, & vibrati, cætera mediocres. Ego vero sicuti non omnia quæ de cerebello Willisius scripsit, agnosco; ita aliquando vereor, ne forte nonnulli cerebello nimium detra-

hant. Quapropter si aliquid pro hoc viscere, præsertim antequam objecta in ipsum adeo crevissent, in meis ad te Litteris (i) attigi, in eam partem accipias, velim, ut existimes, non aliis omnino repugnandum, sed caute, & pedetentim in hujus quoque doctrinæ mutatione esse a me incedendum, censuisse. Nec aliud me consilium permovit, ut cum de cerebelli vulneribus scribendum fuit (k), ea ne præmitterem quæ tunc legisti, ut neque ea quæ ad læsiones ejusdem attinerent, quæ non illico, ut vulnera, sed tempore aut minus, aut magis longo fiunt (z), ut præ cæteris scirrhi. Quæ cum relegere possis, non hic iterabo. Noli autem putare cum in cerebello vitium hoc tantum offendi quod tibi accurate, ingenueque perscripsi, me non minus quam te in perlegendo, fuisse miratum, hominis tamen respirationem, & pulsus ita, ut diligenter quærendo comperi, se habuisse. Certe enim plus ante hæc novissima tempora ei visceri tributum esse, perspexi, quam conveniret, laudandosque illos esse Egregios Viros, qui non tantum esse ipsi tribuendum, monuerunt. Minus quidem, ut aliis quibusdam corporis Partibus alia in re, ita in iis quæ dicta sunt, cerebello deferendum esse, apparet, quam superiori tempore. Videndum tamen quatenus: idque puto melius quam nos, posteros esse constituturos. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIII.

Attinet ad Cæcitatem, ad Aphoniam, ad Anginam.

ET si præter eas quas ante edideram (a), non unam ad te misi (b) ex meis Cæcitatibus Observationibus, unam vero, hæud amplius, quæ ad Aphoniam (c), itemque unam quæ ad Anginam (d) attineret; tamen sic accidit, ut ex iis etiam quas postea habui, singulas possim nunc tibi describere quæ ad singulos hos duos ultimos Affectus pertineant, cum plures suppetant quæ spectent ad Cæcitatem, a quibus propterea initium ducetur.

2. ANUS cujusdam oculus inter non paucos alios quibus A. 1747. ad Anatomiam Publicam uteremur, oblatum est mihi, quem eo libentius dissecarem, quod cæcum fuisse indicabat ejus figura non satis spherica, Corneæ autem maxima pars a magnis albis maculis valde opaca.

TUNICÆ Scleroticæ Choroides arctius, quam solet, adhærebat, præsertim posterius. Crystallini humoris anterior facies in medio erat inæqualiter excavata, idque altiuscule: reliquæ humoris ejusdem partes, quanquam luci objectæ flavum succinum referebant; sanæ pro ea ætate erant tamen. Iridem cum vellem a Cornea dimovere; totam auferre non potui, a medio præsertim. Cum enim ab una parte ad medium usque, imo ultra medium Corneæ adhæreret; nusquam arcte adeo, ac in medio, adhærebat ubi illa Corneæ facies erat inæqualis, & lamellam habebat quasi abscedere incipientem, & introrsum nonnihil extantem, cum facies exterior lævis esset, neque in eadem præter minutissima quædam quasi puncta, eaque subobscura, aliud possem animadvertere.

3. Quæ cum ita se haberent, nec ullæ usquam in exteriori oculi facie cicatrices conspicerentur, non secus atque in altero quem Cl. Anatomicus incidit Phil. Conr. Fabricius (e), alia quidem, digna quæ a te legantur, habente, sed in sede excavationis humoris Crystallini cum hoc nostro conveniente; non

ita difficile mihi erat vitia quæ descripsi, omnia ad interiorem, quæ olim præcessisset, causam, five ea inflammatio fuisset, five alia, referre. Contra in oculo quem anno infrequenti pariter in Gymnasio secui, anceps hæsi, an omnia quæ continuo dicam, ejusmodi causæ essent imputanda.

4. VIRI oculus habebat Corneam a longo, ut videbatur, tempore opacam, & geminæ cicatricis tenuia quidem, sed evidentia, vestigia retinentem. CRYSTALLINUS humor cum tunica modo dicta connexus erat, nec tamen durus, quanquam decreverat adeo, ut vix quarta ejus pars superesset. Uvea non pessime; at Vitreus humor, & Retina multo pejus se habebant. Nervus Opticus, tenuior factus, pro medulla substantiam arcte compactam, albidamque continebat toto eo tractu quo intra orbitam fuerat. Ab orbita autem interius qualis fuisset, cum cerebrum præpropere humassent, scire non potui.

5. Hoc autem quam ægre tulerim, & cur tulerim, ex iis quæ tum in Epistolis Anatomicis (f), tum alias (g) ad te quoque scripsi, facile intelliges. Quo magis, principio saltem, gavisus sum, cum in Nosocomio anno proximo 1749. sub initium Januarii occasio mihi se obtulit cum nervum a cæco oculo intra cranium persequendi: Quæ observatio, cum una sit de duabus quas tibi olim (h) indicavi, & cum alteram quidem postea (i), hanc autem necdum miserim, nunc diligenter describetur.

6. VIRO olim, cum puer esset, variolæ oculum dexterum male adeo affectum reliquerant, ut nihil videret. Parentes autem diu lambendo hæcenus profecerunt, ut tandem aliquid, sed vix, subvideret. Neque ab illo tempore ad mortem usque, ad annum videlicet quadragesimum, plus unquam

(f) n. 14. (g) n. 22. (h) n. 3. (i) Epist. 2. n. 24.
(a) Epist. Anat. 18. n. 12. 38. 40. (b) Epist. 13. n. 8. 9. 15.
(c) Progr. quo Obs. Anat. recens. A. 1754. (f) XVIII. n. 40.

(k) Epist. 52. n. 27. (z) Ibid. n. 26.
(e) Epist. 14. n. 35. (d) Epist. 44. n. 3.
(g) Epist. 13. n. 7. (h) Ibid. n. 10. (i) Epist. 52. n. 30.

quam vidit. Et sane is oculus non modo erat altero minor, sed Cornea etiam ipsa; in qua nullum cæteroquin apparebat læsionis vestigium, ut albedo quæ pone illam erat, præclare transpiceretur; Corneam alteram non æquabat.

SCLEROTI-CAM igitur cum a tergo vix incidere cœpisset; limpida aqua statim effluxit, in quam pars magna Vitrei humoris videri poterat abiisse, cum pars reliqua, naturali quadantenus similis, annexa, ut solet, Crystallino humori restitisset, qui illam cum retrorsum traherem, secutus est. Is parvus erat secundum omnes dimensiones, crassitudine autem vel paulo minor quam ejusmodi oculo conveniret. Facie anteriore in medio erat albus, sicuti per Corneam transpexeram; cætera albidus: & cum inter digitos leviter comprimerem, mollis. Cum vero ejus tunicam incidere cœpisset; continuo aqua erupit, nihil purulenti habens, imo pura, & limpida, eaque copia pro parvitate Crystallini, ut hic statim ad multo minorem crassitudinem redigeretur: Quidquid de substantia ipsius reliquum fuit, lentis pristinam figuram retinuit: & cum per diametrum dissecuisset; utraque sectio quandam quasi seriem minimarum nigrescentium particularum ostendit, quæ per medium recta ab uno ad alterum sectionis extremum ducebatur, cum ubique alibi color obsolete albidus appareret. Cætera in oculo non male adeo se habebant. In palpebra superiore Sebaceæ glandulæ, quas in priore Viro (k) vel pulchriores, crassioresque conspexeram, in hoc, propter variolas fortasse, minus quam solent, conspicuas animadverti: duas tamen inter se proximas perspexi, quæ summum versus se decussabant: quod adnotare hic volui, ut ab nonnullis, qui minime, opinor, attendentes, cum Icon rerum minus bene antea pictarum proponitur, hæc ex eo potissimum corpore esse describendas in quo magis eleganter se habeant, cum in mea, quasi non una, sed multiplex fuisset, varietates quas sollicitè enumerant, desiderarent, hanc tamen quam modo dixi, visam non esse, intelligeres.

Verum ad illud cujus præcipue gratia hanc tibi exscribo Observationem, veniamus. Nervus, ad descriptum oculum pertinens, Opticus intra orbitam quidem sub crassioribus tunicis medullam comprehendebat æquo tenuiorem, & quam si comprimeres, humidior agnosceres, quam par esset, quasi aquam haberet admistam. Sed intra cranium idem nervus omnino secundum naturam se habebat, nisi quod ubi cum socio committebatur, ibi paulo minus quam hic, videbatur crassus: supra autem eum locum; nam alte quoad potui, sum persecutus; ne id quidem, sed nullum prorsus animadvertere discrimen aut ego potui qui omnifariam inquirebam, aut alii qui perattente inspectabant, a me in Re Anatomica exercitati, potuerunt.

7. De aqua loco Vitrei totius, nedum posterioris ejus partis, a me quoque alias reperta, quid tradiderim in Epistolis Anatomicis (l), videre potes: de Optico autem nervo, ad cæcum oculum attinente, quæ locis scripserim supra (m) indicatis. Quoniam vero cum id agerem (n), duas tibi Observationes promisi, ex quibus non sine admiratione intelligeres, nonnunquam ejus nervi esse vitia, ipsamque extenuationem, nec esse tamen respondentis oculi cæcitate; de iis Observationibus cum alteram dumtaxat miserim (o); nunc alteram habebis.

8. SENIS, diebus primis A. 1752. ex cachæxia, ut ajebant, in Nosocomio mortui, cadaver cum ibi secarem, quamvis non ad morbi causas indagandas: hæc tamen quæ præter naturam essent, adnotavimus.

THORAX, ut Venter quoque nihil quidem habuit effusæ aquæ; sed non sine duritie pulmones, sinistrum præsertim, qui arcte insuper Spinæ adhærebat. Cranii fornix, qui non sine vi avelli potuerat, consueta majori, intus

erat foveis pluribus excavatus in osse frontis, & in altero sincipitis, aliis quidem minoribus, sed grandioribus tribus, & profundioribus, quorum duæ ad os illud, reliqua ad hoc spectabat, eaque non modo, ut illæ, exterius lamella dumtaxat tenui, sed tenui adeo operiebatur, ut foraminulis pervia appareret. Unde intelligis, cranium illud quam facile, & quanto cum periculo ab levibus etiam ictibus, nedum a Chirurgis terebra illuc forte admota, perundi potuisset, cum sub ea lamina essent vix paucæ quædam fibræ osseæ, in reticuli modum dispositæ, quibuscum Crassa meninx, foveas illas conveniens, implicabatur, unde illa in avellendo cranio major difficultas orta erat. Quæ non ideo tibi describo quod a prægresso morbo, cujus hic nulum usquam occurrebat indicium, potius quam a natura fuisse, crediderim, eorum oblitus quæ alias (p) ad te scribens, de his foveis attigi; sed quod tum grandiores erant, tum nulla e subjectis meningibus extabat protuberantia ex corpusculis quæ Pacchioni glandulæ dicebantur, quorum ne unum quidem hic fuit, confecta, cujusmodi protuberantiæ, ut tunc ad te scripsi, solent alioqui intra eas foveas excipi. Et si vero in cerebri dissectione septum Lucidum, & Fornicem laxa præter omnem modum, imo inter duas ejus septi laminas aquæ aliquid deprehendi, in Lateribus autem ventriculis aquam ejus similem in qua recens caro lota sit, non multam quidem, neque cum pallore Choroidis plexus conjunctam; cerebri tamen ipsius, & Oblongatæ medullæ, & nervorum, ex hac orientium, substantiam satis firmam, & omnino secundum naturam inveni. Quo magis me perculit nervi Optici dexteri constitutio, qui cum ad unionem usque cum sinistro, sanus prorsus, hujusque simillimus fuisset, repente ab unione minus quam sinister, evidentissime crassus, & ad cinereum colorem accedens conspiciebatur, & sic ad orbitam pergebat. Quamobrem continuo an cæcus oculo dextero homo fuisset, sciscitatus sum, & cum id diserte negaretur, oculum illum inspectavi, nec minus sinistro pulchrum, sanumque deprehendi: neque intra orbitam Opticum illius nervum ab sinistro quidquam jam differre amplius, conspexi, nisi quod paulo minus tamen erat crassus.

9. Sed quæ difficillimos habent explicatus in aliud tempus rejicientes, ad pleniora nunc redeamus, Observationemque aliam, & deinde conjecturam quandam adjiciamus.

10. **MOLITORIS** quem cæcum fuisse; ajebant, nec alio tamen præter baculum suum duce, per urbem ire consuevisse, oculi, quos dissecarem, oblatis sunt in Nosocomio sub anni finem 1755. Exterius per Corneam inspecti, turbidi potius, quam albi, videbantur.

CRYSTALLINUM utrumque humorem subopacum offendi, non ut alibi magis opacus esset, alibi minus; sed ut æqualiter ubique. Sub digito, imo inter digitos visus uterque æque durus. Sed tamen alter, qui erat tenuior, sicciore substantia fuit, magisque compacta. Alter qui crassior, plus æquo humidus, ut humorem in dissectione totus emittere videretur, non qui exsiliret tamen, sed qui exsudaret. Eorum alteri; nam utri adnotatum non habeo; amplior; alteri mediocris diametri pupilla respondebat.

11. Si forte alia cupis opacitatis non tam Crystallini humoris, quam ejus tunicæ, exempla; Cel. dabit Hallerus (q). Cujus (r), & Cl. Zinnii (s) Observationes, inventam a Præstantissimo Wachendorffio (t) pupillarem fœtus membranam confirmantes cum legerem; facile mihi conjicere posse visus sum, quid fuerit tegumentum quoddam

(k) n. 4. (l) XVIII. n. 38. (m) n. 5. (n) Epist. 13. n. 11. (o) Epist. 56. n. 21. (p) Epist. 8. n. 3.
 (q) Opusc. Pathol. Obs. 3. (r) Opusc. Anat. XII. (s) Descr. Anat. Oculi hum. c. 2. S. 3. §. 4.
 (t) Commerc. Litter. A. 1740. Hebd. 18. 1.

dam membranaceum pupillæ obductum, ex infantis corpore, cera etiam liquidissima repletis arteriis id perreptantibus, eximio Medico Richardio Meadio (u) ostensum, quo ipse usus est ad comprobandum, rarissime quidem, sed tamen revera membranaceam Cataractam esse deprehensam, cum videlicet membranula quadam infortunio aliquo ariditatem forte contraxit. Veri igitur simillimum censeo, pupillarem membranam in nonnullis fœtibus crassiorem, & Iridi firmiter adhærentem, cum ante partum dissolvi nequeat, & evanescere, ibidem restitare, & clausam ab ortu pupillam facere, eoque cæcitatem non secus inducere, ac surditatem quidquid crassius, magisque adhærens Membranæ Tympani ex recens natorum Meatu Auditorio, ut in cæteris, non excidit, quemadmodum in Epitolis Anatomicis (x) non uno loco memoravi. Sunt & alia vitia, eaque etiam intima, quæ comparatis inter se Auditus, & Visus organis possunt illustrari: sed quæ oculo accidunt, tanto facilius possunt accidere, quanto subtilior ipsius structura est. Quæ res si aliunde non pateret, non difficile conjici posset ex varia dumtaxat ratione qua nerveas Olfactorias, Auditorias, Visorias fibras in suum quasque organum Sapientissimus Conditor induxit. In nares enim per evidentia Ethmoidis ossis foramina, eoque crassiores ipsas immisit; per multo minora in aures, eoque tenuiores; per exilissima tandem, ut recentissimi Profectores ostenderunt, eoque tenuissimas in oculos; ut per quosdam quasi gradus mihi videatur subtilem, subtiliorem, & subtilissimam singulorum horum sensuum Instrumentorum fabricam indicasse. Verum hæc alias fortasse fusius. Nunc ad morbos, ut promissimus earum Partium quæ vocis, & deglutitionis causa sunt conditæ, & potissimum ipsis inferuentium nervorum transeamus.

12. De lethali ex ebrietate Aponia alias (y) ad te scripsimus, nostram quoque, cum dissectione conjunctam, Observationem mittentes. Hic alteram adjiciemus.

13. F A M U L U S annus natus circiter sexaginta, statura alta, habitu corporis bono, ebriofus, sæpe antea in Nosocomium exceptus, semel ob gonorrhœam Veneream gravem, ex qua laboranti tantum jam virosi humoris effluxerat, ut de lumborum debilitate quereretur, at non semel ab ebrietate aphonus illuc delatus; sed aponia tamen simul cum ebrietate discussa, postridie mane sanus abiit. Verum novissime cum ab eadem causa aphonus in via jaceret noctu, pro moribundo habitus; & sane humillimis erat pulsibus; eodem illatus, et si vini plurimum, dum inferretur, evomuerat; nunquam tamen amplius vocem edidit. Quin die insequenti, magna febre mane correptus, & præterea facultate orbatus sentiendi, movendique in sinistro dumtaxat artu superiore; stimulatæ enim reliquæ partes sentire se, ostendebant; sanguinæ emisso, nonnihil quidem minus male habere visus est; sed vel erodentibus emplastris, quæ appellant vesicatoria, ad crura postremo adhibitis, nihil prorsus agentibus, sic aphonus, ut illatus fuerat, ad mortem usque persistit: quæ, nullis unquam accedentibus convulsionibus, die quarta ineunte advenit pridie Idus Martias A. 1756.

C A D A V E R ante diem a morte septimum, improvisa gonagra me domi retinente, inspicere non potui, ubi cum me diutius fore, timerem; jussi, caput saltem, & penem cum annexæ vesicæ parte servari.

Dum Caput a collo dividerent, idque biduo ab obitu, multum nigri, & densi sanguinis effluxerat. Quo minus miratus sum, referato demum cranio, meningis Tenuis vasa non distenta sanguine a me conspici. In ventriculo Laterali dextero multum aquæ inveni, plexumque Choroidem pallidum, & qua an-

trorsum se inflectit, parvis auctum, sed confertissimis, hydatidibus. In sinistro ventriculo aquæ, & hydatidum multo minus. Ab hoc tamen inter utrumque discrimine resolutio illa a sinistris non provenerat. Nam cum præter cerebellum, medullamque Oblongatam, sinistrum quoque cerebri hemisphærium recte se haberet, in dextero cavernulam deprehendi subrotundam, nuculæ juglandis capacem, nigri sanguinis plenam. Ea corporis Striati, & Thalami nervi Optici externum latus non modo contingebat, sed & utriusque partem aliquam occupabat sic tamen, ut intra ventriculum non hiaret. Quibus perspectis, oculos ad imam illam vesicæ partem, ad urethramque annexam converti.

Vesicæ tunicæ crassiores erant, ut in eo qui gonorrhœæ tempore ex urinæ difficultate laboraverat. Per interiorum vero illam vesicæ faciem tot orificium versus sanguifera tendebant vascula, & sanguine adeo distenta, ut a primo crederes, tot ibi existere hæmorrhoides, eum locum operientes, quot erant quasi aggeries parallelorum vasculorum. Ab eo orificio cum urethram ad finem usque aperissem; nullum usquam ulcus; imo nihil usquam ab naturali colore alienum occurrit. Quin etsi ex osculis Prostatae glandulæ materiam expressi quasi putridam, & quæ ex albo ad cinereum colorem vergeret; id tot dierum moræ imputavi; hæc vero, quæ dicam, cætera prægressæ olim gonorrhœæ. In caruncula Seminali Sinus orificium mei laxius, Sinusque ipse quam soleat, longior fuit. A carunculæ autem utroque latere lineolæ erant quædam parallelæ, secundum longitudinem ductæ. Sed hæc humillimæ. Non sic vero annulus ex intima urethræ substantia, lacerti instar, prominens, ut aliquantum, ferme ad valvulæ parvæ modum, descendentem lotio, aliive humori potuisse obstare videretur. Transibat is annulus super carunculæ non infimum rostrum; huic, ut reliquæ circumcirca superficiem urethræ affixus, nusquam solutus. Cum ad Littrii glandulam, ad eamque sedem in qua oscula hiant ductuum Cowperi glandularum, nihil internoscere potuissem quod esset præter naturam: rursus in ea parte quæ tribus, aut quatuor transversis digitis supra finem urethræ est, albas quasi fibras oblique, sed leviter, exstantes animadverti. Tenebant hæc latera. Quæ autem inter hæc erant meorum Canaliculorum orificia satis erat inspicere, ut morbum olim esse passa, intelligeretur; adeo ipsa magis quam cæterorum orificia, contracta erant, & proxima utrinque superficies aliter ac reliqua omnis, se habebat.

Quæ ad graves morbos spectabant, descriptis, non ægre feres, ut opinor, si pauca addidero in hujus hominis capite animadversa, quorum unum ad morbum, sed levem, tria reliqua non ad morbum quidem, sed ad res præter consuetudinem naturæ modum pertinebant. Primum fuit tumor cysticus, mediocri uvæ acino haud major, in tempore prominens dextero non ita procul a fronte. Materia plenus erat alba lactis instar, sed lacte aliquanto minus fluida. Cavum tunicæ eam materiam continentis sphericum, dimidia ex parte ad cutem pertinebat; altera dimidia erat infra cutem.

Secundum. Sinus frontis pituitarii nulli erant.

Tertium. Sinus ejusdem generis Sphenoidæi erant quidem, nec tamen in dexterum, sinistrumque divisi, sed in superiorem, & inferiorem, quorum hic major fuit.

Quartum denique. Processus Styloides sinister digitos transversos propemodum quatuor longus, ut vix digitulo distet (servo enim adhuc) ab osse Hyoide, id intervallum vinculo implente illo terete per quod cum eo osse connectitur; nisi forte mavis, superiorem omnem ejusdem vinculi partem multo crassiorem factam esse, in osseque conversam, quando vinculo quoque dextero in medio ferme suæ longitudinis accidit, ut

(u) Monit. Medic. c. II. S. 2. (x) V. n. 2. & 6. & XIII. n. 3.

(y) Epist. 14. n. 34. & seqq.

ut ad sesquidigiti tractum crassius, & osseum fieret, idque manifestissime, cum supra, infraque nihil nisi vinculum sit.

14. Sed istud vinculum num; quod Weitbrechtus (z) facere non dubitavit; negandum sit, non est hic disputandi locus. Hoc tantum dicam, optandum fuisse, ut priusquam negaret, si non in ea quæ modo descripti, at in series saltem incidisset ossiculorum, quales Vesalius (a), & Eustachius (b) ab se vias pinxerunt, & magna ex parte ipse vidi: quæ ossicula sic facta, & connexa sunt, sicque ab Scyloide processu ad os Hyoides recta contendunt, ut tot particulas fuisse illius vinculi, intelligas, quæ cartilagineæ primæ, dein, sicut appendices solent ejusdem ossis, ipse quoque in os sint mutatae, & locum vicæque retineant vinculi de quo loquimur. Weitbrechtus autem nunquam nisi in *granulum osseum* videtur incidisse unum vel alterum innatum ossi Hyoidi (c). Alibi igitur quatenus sit ejus sententiæ indulgendum, videbimus, ubi alia pariter ad os idem attinentia examinabimus, ut, quod nonnullis ex Decessoribus etiam nostris excidit, vinculum de quo dictum est, in appendices inferi adjectas extremis cornuum apicibus, item num hæc aliæ appendices, aut certe quæ perbrevis vinculo sæpe innascuntur, apices illos cum superioribus cartilaginis Thyroidis processibus colliganti, ita ab Anatomicis neglectæ fuerint, ut quidam Eruditi alioquin Viri credere videntur, Fabricii nostri ab Aquapendente (d), & Bauhini (e) obliti, aliorumque, etiam recentiorum, ut Verheyenii (f), Winslowii (g) Weitbrechti (h), quorum alii olim vel geminatas pinxerunt, alii descriperunt, alii usum aliquem proposuerunt, fere omnes satis memorarunt. Verum hæc alibi, ut diximus.

Hic præstat cætera quæ in proposita historia legisti, ad morbos proculdubio, nec leves, attinentia, tantisper considerare. Spectant enim ad res quas fusc tractavimus aliis Epistolis, velut ea ultima; ut ab ipsis incipiamus; quæ in urethra conspeximus. Fat igitur conferas cum illis quæ a virulenta gonorrhœa alias (i) vidimus esse relicta. Exstantes tunc quoque in urethra lineas, & canaliculorum, nedum contracta, sed oblitterata orificia occurrisse nobis, leges, unde prægressas exulcerationes conjiceremus, & obces, lotio, ac catheteri se opposentes, & pro carunculis perperam sæpius habiti, quid essent, perspiceremus.

De cavernula autem sanguine plena in eo cerebri hemisphærio quod resolutum erat artui oppositum, proximaque Striato corpori, & Thalamo nervi Optici deprehensa, non opus est indicem, quibuscum ex nostris Observationibus possis comparare, cum id fecerim novissimis ad te Litteris (k).

De funesta vero ex ebrietate Aponia cum supra (l) indicatum sit ubi scripserim, si historiam illam cum hac contenderis; utrumque hominem intra idem ferme tempus esse mortuum, animadvertes, utrumque sine convulsione, alterum etiam cum febris cito corripuisset; ut si hæc ad Hippocratica dogmata, quæ tunc produxi, velis exigere; vel hinc intelligas, quam pauca extent Medicorum dictata quæ sine ulla exceptione possis accipere. Etiam quæ de febre tradita sunt, apoplexiam cui superveniat, solvente, non sine pluribus exceptionibus vera esse posse, ex iis quæ alias ad te scripsi, perspexeris. Nec sane hic uti licet exceptione illa quæ in extrema Epistola XI. (n) memorata est; cito enim febris advenit. Et de alia quam Epistola II. (n) indicavi, hic fortasse a primo dubitabis, cum in utriusque aponi cerebro fuisse aquam, videris: quanquam in hoc quem corripuit febris, non serosam fuisse a Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

poplexiam, sed propter cavernulam, ab sanguine excavatam, sanguineam potius credere liceat.

15. Quoniam vero cum de Aponia alias egi, non de funesta dumtaxat, eaque ex ebrietate, verum etiam de alia longe dissimili verba feci, curationem quandam referens meam; nunc quoque placet curationes duas alias in aponis duabus Virginibus tibi, sed perpauca, significare. Pro utraque & consultus sum, & respondi. Et sanata quidem utraque est Adolescens, altera fortasse a me, altera certe potius a casu. Cum enim, remediis non proficientibus, rus forte ducta esset vindemiæ tempore, ibi dum uvam gustaret, accidit, ut aliquid ex ea in laryngem incidens, tussim vehementem moveret, post quam statim loqui potuit; sed non longum ad tempus; nec mirum quippe in ea quæ & alias in diuturno aponiæ decursu cum libera aliquando ab hac fuisset, rursus in eandem recidisset. Quod pariter & Virgini illi alteri acciderat priusquam Generosissimi ejus Parentes a me pro ipsa consilium peterent. Sed hanc post remedium usum iterum vocem recuperasse certior factus sum; rursus autem amisisse, necdum audivi. Quam autem ad tempus sanaverat tussis, qua ratione sanaverit, scire, sive aliquid forte, quod tamen sub sensus non cecidit, discutiendo, sive inertes laryngis musculos incitando, sive aliud aliquod ejuscemodi in nervis præstando, id, inquam, scire Medicis haud inutile fortasse esset, ut in pari casu tanto fidentius experiri possent quid tussis, sed moderatæ, auxilio consequi liceret.

16. Jam vero ad alterum laryngis, aut pharyngis, aut utriusque morbum, Anginam videlicet, transeamus. Ex hac mortuorum dissectiones non extare, cum de ipsa ad te scribens mentionem injeci (o), non sine admiratione questus sum. Neque enim id videbatur accidere potuisse in morbo non solum adeo periculoso, verum etiam non infrequenti, imo aliquando epidemice grassante haud secus ac olim, ut ex Julio Modesto Macrobius (p) retulit, cum sacrificia instituta sunt Angeroniæ Deæ, quod populus Romanus morbo, qui angina dicitur, præmissis noto sit liberatus. Propiore autem nobis tempore in pueros potissimum incumbens, magnas, & diuturnas strages edidit. Nec tamen etsi laudabilis cadavera humana dissecandi mos jam vigebat, & Medici aderant in Anatome non mediocriter versati, ut apud Siculos Jo. Bapt. Cortesius, & apud Neapolitanos M. Aurelius Severinus, qui & ægros inviserunt, & de hoc eorum morbo scripserunt (q); ullam ad hunc pertinentem in illorum scriptis dissectionem invenies. Quin Cortesius ex iis fuit qui Messanensibus Senatoribus, eam requiruntibus, persuaserunt, aut certe recte persuasum esse censuerunt, *cadaverum sectionem ad cognoscendum eum morbum esse prorsus inutilem*, quippe cum in partium quæ ad aperto ore cerni possent, & tonsillarum præsertim, inflammatione, gangrænaque consistere, existimaret. Severinus quoque satis per signa notum censens, ne verbis quidem (r) *insumere voluit anxium laborem in delineanda sede affectus, aut vitio ipso*. Igitur vix unam tandem ad typographum Francofurtensem misit Observationem, quæ libro, jam formis descripto inseri non potuit, quapropter inter alia, libris quoque antepositis adjicienda, in calce voluminis edita est. Eam habes quidem in Sepulchreto (s), ubi & ipse legeram; verum adeo oscitanter exscriptam, ut inter verba cætera, ad confirmandam Severini hypotheseim ferme spectantia, perpauca hæc, quæ una ad titulum de Angina attinebant, sint prætermissa: *Pervestigata larynx crustacea quadam pitui-*

Ggg

pitui-

(z) Syndesmolog. S. 6. §. 15. & seqq. (a) De corp. hum. fabr. 1. 2. c. 13.

(b) Tab. 47. Fig. 14. (c) S. cit. §. 17. (d) De Larynge Fig. 9.

(e) Theatr. Anat. 1. 3. c. 44. & Tab. 33. Fig. 1. (f) Anat. corp. hum. tr. 3. c. 11.

(g) Expos. Anat. tr. de la Teste n. 433. (h) S. cit. §. 20.

(i) Vid. Epist. 42. n. 41. & Epist. 44. n. 9. & Epist. 60. n. 12.

(k) Epist. 62. n. 13. (l) n. 12. (m) n. 24.

(n) n. 10. (o) Epist. 14. n. 39. (p) Saturnal. 1. 1. c. 10.

(q) Miscell. Medic. Dec. 9. Epist. 6. De recond. Abscess. nat. 1. 8. sive Diatriba de Pedanele.

(r) Part. 1. in fin. (s) l. 1. S. 23. Obs. 4.

pituita facie exteriori contecta citra ulceris speciem. Hæc autem ex quo ad te scripseram, unica fuit Observatio quam de inspecta mortui ob anginam larynge potui reperire, non dubitans, quin Severino, si non semel instituire, sed sæpius ejulcemodi pervestigationes placuisset; occasio enim minime deerat, cum angina illa *tot millia puerorum*, ut ipse testatur (*t*), occidisset; non, inquam, dubitans, quin & alia in aliis occurrissent. Cum igitur præter eam unam Severini Observationem, alias non invenirem quæ in homine habitæ dicerentur; an ex bestiis saltem, aliquot extarent, quæsiivi; sed vix in canibus ex angina mortuis reperi hæc esse a Stegmanno (*u*) inspecta, *colla externe intumefacta: internæ fauces, gutturisque musculos inflammatos*. At sicrebrius, ut aliorum morborum, sic hujus quoque sedes ab Anatomicis quæsitæ, & propolita esset; num putas, hoc nostro sæculo futurum fuisse qui, nulla producta istiusmodi perquisitione, asseveraret, Thyroidæam glandulam *solam & unicam illam ipsam esse, quæ violentissimo morbo Anginæ sedem constituat?*

17. Ex quo autem ego Observationem habui, postea ad te missam (***), faucium, & laryngis, & Asperæ arteriæ Juvenis quem angina interemerat; alias prodiisse, scio, anno eodem habitas, præsertim in pueris, quos, ut olim in Regno Neapolitano, & Siculo diximus, angina violentissima tunc perdebat in Gallia. Non ibi Medici contenti fuerunt aut morbi signis, aut inspectione earum dumtaxat partium quæ, ægrotantium ore adaperto, sub oculos cadunt: neque id frustra; dissectis enim puerorum cadaveribus, quantum labis in arteria Aspera lateret, manifesto deprehenderunt, quemadmodum ex duabus dissectionibus cognoscas, ab Solerte Medico Aurelianensi Arnault ad Regiam Scientiarum Academiam missis, & ab hac editis (*x*). Sed etiam ex nostratibus aliqui spectatæ diligentia, & fidei Viri non sibi defuerunt, ut ex historia intellexi quæ ab uno eorum descripta ad meas pervenit manus. Summa erat, in viro ab angina occiso inflammatam laryngem, pharyngis vero fornicem cum palato mobili, & tonsillis gangræna, & sphacelo prorsus nigricantem, & corruptum fuisse inventum.

18. Intelligis, hic a me, non secus ac Epistola XIV. (*y*) sermonem hæcenus esse factum de legitima, id est Inflammatoria angina. De spuria autem, quam nunc Aquosam a Claris Medicis vocari video, a quibus aliæ quoque anginae species, & in his Convulsiva, memorantur, si forte quæris, per dissectionem quid ipse viderim; sic habeto. Quod ad spuriam attinet, unum, aut alterum me secuisse, quos Epistola eadem (*z*) tibi descripsi, cum ea, si ita vis, certe non ex ea mortuos. Ad Convulsivam autem referre non possum quæ ad *Paralytodeam*, ut quidam vocant, potius accessit in ea muliere cujus historiam continuo subjiciam.

19. ANICULA; quæ diu jacuerat in Nosocomio sic extenuata, ut nihil, nisi ossa, & pellis, esse videretur, accedente demum, aut manifestiore facta fe-

bre, cum deglutire non posset, neque os ita aperire, ut introspecti satis liceret, credita est ex angina mortua circa finem anni 1755.

CAPUT ibidem fecantes, amplas quidem Maxillares Internas glandulas, & præsertim dexteram invenimus, ut maxillæ depressioni, quanta ad os valde aperiendum necessaria est, officere fortasse possent, & quadantenus etiam deglutitioni, nec tamen adeo ut omnino prohiberent. Sana autem larynx, sana Aspera arteria, sanæ fauces cum palato mobili, tonsillis, & linguæ radice compertæ sunt: neque illa glandularum Maxillarum amplificatio recens esse videbatur.

Thorax modicam pulmonis alterius partem duram habuit; nec sine pure. Tunc etiam Spina animadversa est ab naturali incessu deflectens, sed leviter. Quæ tamen inclinatio causa mulieri fortasse fuerat sic caput gerendi, ut de teretibus duobus vinculis per quæ secundæ vertebræ Dens ad oram maximi calvariæ foraminis alligatur, dexterum sinistro longius, & crassius invenerim.

20. Et Meadius (*a*) sane in eo quem Convulsiva angina sustulerat, dissectis faucibus *ne minimam quidem tumoris vel inflammationis in earum glandulis, aut musculis notam* offenderat: sed crassiore sanguine vasa omnia turgida, & ubique prominentia. Quin & nervorum omnium convulsionem in angina hac memorat, ipsamque *strangulationem faucium* nominat. Cujus neque sensus, neque cætera quæ modo dicta sunt, cum in proposita Anicula fuerint, fuerint autem quædam alia ex iis quæ Boerhaavius (*b*) in angina commemorat *nervos, & musculos resolutos habente*, ut puta quod non modo *sine ullo signo tumoris externi, internive appareat*, verum etiam *in fine morborum diuturnorum, corpore maxime succis exhausto, contingat, & fere semper tum sit signum imminentis mortis*, tum post hanc *suppuratum pulmonem demonstrat*; idcirco anginam hanc non ad convulsivam affectionem, sed potius ad paralyticam, si ad alterutram referenda est, accessisse, crediderim.

21. Scripseram hæc, cum recens huc Lipsia importatum Actorum Eruditorum Volumen (*c*) versans, ex libris quibus hic caremus, quibusdam nonnulla cognovi ad unum, atque alterum morborum genus spectantia de quibus hac Epistola actum est, Anginam, & Cæcitatem. Ad illam Historica Dissertatio (*d*) attinet, gallice scripta, de gangrænosa puerorum angina, eadem, opinor, de qua supra (*e*) indicatum est; ad Cæcitatem vero Observatio Cl. Viri Philippi Adolphi Boehmeri (*f*) in scemina quæ post diuturnos capitis affectus, correpta visus obscuratione, & tandem jactura, disseccanti exhibuit præter alia, & præsertim feri copiam ex parte foetidi quo tres priores cerebri ventriculi, quippe cum Pituitaria glandula scirrhosa esset ac ulcerosa, distendebantur, exhibuit, inquam, excrescentiam fungosam, conjunctioni incumbentem Opticorum nervorum. Simul plura, quæ alio pertinent, in cadaveribus observata, ibidem reperies; ut tibi pergratum fore, non dubitem, quod indicaverim. Vale.

(*t*) De effic. Medic. I. 1. P. 2. ubi de Phlebot. c. 16.

(*x*) Memoir. A. 1748.

(*b*) Aphor. de cogn. & curand. morb. §. 784. & seqq.

(*f*) Vid. M. Januar.

(*u*) Eph. N. C. Dec. 3. A. 5. & 6. Obs. 169.

(***) Epist. 44. n. 3.

(*a*) Monit. Medic. c. 4.

(*c*) A. 1758.

(*d*) Vid. M. Jul.

(*e*) n. 18.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIV.

Ad Thoracis Morbos pertinet.

Quanto longius spatium inter illud tempus quo de Morbis Capitis primas ad te Litteras misi, & annum hunc intercessit, & quanto plures in Capite, quam in Thorace, sunt Partes; tanto pauciores de hujus Morbis Observationes potui instituire; ut facile omnes queam hac una Epistola comprehendere, qua primo loco quæ in Pulmonibus conspexerim, deinde quæ in Corde, Magnisque ejus Vasis, exponam.

2. MULIER consistente ætate mortua erat in Nofocomio ex pulmonis inflammatione sub finem Januarii A. 1755. cum ego Anatomem in Gymnasio docerem. Quod ut plenius facere pergerem, illata illuc sunt ex ejus etiam cadavere; nam & ex aliis habebam; simul cum iis Partibus quæ tum urinæ tum generationis gratia mulieribus sunt attributæ, Thoracis, qualiacunque erant, ipsius viscera cum diaphragmate.

VENTRIS illas Partes cum examinarem; alia quæ a consueta naturæ norma dumtaxat difcederent, alia quæ præter naturam omnino essent, deprehendi. Inter prima corpus subrotundum fuit diametro pollicis transversi, rubello colore, sua tunica cinctum, quod etsi in membrana erat adiposa renis sinistri, tamen neque ren Succenturiatus, qui ab eo latere duplex esset, nec ren alter parvulus, nec lymphatica glandula certe erat; sed potius splen alter exiguus, ut bifariam secti natura ostendit. In ambitu enim, ut sæpe in liene animadverti, erat coccineum, cætera ex rubro fuscum; ut quamvis structura esset paulo magis resistens cultro, quam lien, lienem esse, omnes qui aspicerent, facile agnoscerent. Ren idem sinister longior fuit, quam dexter: nec mirum, cum pelvibus instructum esset duobus, superiore, & inferiore, prorsus inter se divisus non secus, ac ureteres qui singuli ex singulis pelvibus profecti, inconsoletam vesicæ sedem influebant orificio (id quod exercitatissimo Professori Eustachio (a) videre non contigerat; mihi autem casus ter saltem (b) obtulit) orificio, inquam, singuli proprio, alter parvulo infra alterum intervallo. Ad morbum autem, an ad instans fortasse menstruorum tempus id attineret quod in utero animadverti, dubium fuit. Nam fundi pars superior intus rubebat; sed quamvis sanguifera vascula per intimam membranam transpicerentur; tamen appressis subtus digitis, non, ut sæpenumero alias solet, quidquam sanguinis prodibat. At certe ad morbum referenda erant quæ in trunco arteriæ Magnæ, ejusque Iliacis ramis vidi. Nempe in illo maculæ intus erant albæ, futuri ossis inchoamenta; in his autem ramis per internam pariter faciem lineæ exstabant parallelæ secundum longitudinem ductæ, quæ, utrumque latus in diversa trahendo, minime poterant obliterari.

Thorax quoque, & multo quidem magis, morbosa exhibuit; sed & aliqua tamen quæ sunt magis extra consuetudinem, quam præter naturæ modum. Diaphragma enim non per unum, sed per duo (quæ nuperrime quoque A. 1759. in viro offendi, & publice ostendi) per duo; inquam, inter se proxima foramina ita videlicet, ut alias vel per tria exposui, venosum e ventre ascendentem sanguinem transmittibat. Cor vero orificium Coronariæ venæ habebat non membranea valvula instructum, sed tenuibus, crebrisque parallelis filamentis ab summo ad imum descendentibus tam a dextris, quam a sinistris, ita opertum, ut sanguis

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

tamen inter filamentum, & filamentum, magis autem per orificii medium, ubi filamenta prorsus deerant, transire posset.

Ad morbidam autem constitutionem sanguinis quidem, spectabant quæ ex Magnis cordis valis eductæ sunt albæ concretiones polyposæ; solidarum autem partium cum ea tubercula, a quibus, ut alias, nec raro, vidi crassiolem factum limbum valvularum Mitralium, tum præsertim id quod mortis causam attulit, pars magna alterius pulmonis tumens, dura, gravis, densaque intus, ac firma substantia, quæ colore erat non solum dilute subrubro quasi elixi jecinoris, qualem in pulmonum inflammationibus sæpius conspexi, verum etiam albescente ex immista, ut facile erat conjicere, purulenta materia, eaque gelu, quod per eos vigeat dies, concreta. Per Asperæ autem arteriæ dorsum cellulosa membrana sic erat a coercito humore distenta, ut glandulæ quas in illo olim (c) delineavi, minime, aut vix apparent.

3. Non unam hanc quæ ad Thoracis inflammationes spectaret, habui dissectionem ex quo tot illas ad te misi Epistola XXI. Alias enim postea accepisti, aliis Litteris (d) descriptas, ultimam præsertim quam cum iis conjunxeris Epistola illa, & XX. propositis, in quibus pleura inflammatione non carebat, quamvis ægrotantes sensu pungentis doloris caruissent. Quod etsi qua ratione accidere potuisset, cum illas proposui, conjicere non omisi; tamen cum pleuram ex instituto naturæ sensu defici, quod nemo facile tunc probasset, nunc Viri Experientissimi doceant; non ægre feram, si ubi controversia ista in eorum tandem fuerit sententiam composita, ipsorum dogmati conjecturas postponas meas, longe facilius sic explicans tum illas, tum alias earum similes Observationes; in quibus sunt quam Vir Cl. habuit Ignatius Vari (e), & quam idem a Petro Crispo olim habitam indicavit. Certe earum utraque, quacunque ratione explicare velis, digna est quæ in Sepulchretum referatur.

Cæterum quod ad pectoris, & laterum dolores attinet, aliæ, nec unius generis, sunt in quarum consideratione haud immerito verferis, illa in primis quæ ex acuto prope sterni sinistrum latus dolore, cum peripneumonix signis conjuncto, ad inflammationem anterioris partis pulmonis sinistri pertinere videbatur, cum post ægri tunc inexpectatam mortem Præcl. Lieutaudius (f) deprehendit, ad inflammationem, suppurationemque membranæ quæ interius pericardium, exterius autem cor amicit, pertinuisse. Sed hæc propter adeo spectabilem morbi sedem a te perlegenda Observatio, at cum aliis ejusdemmodi conferenda, quas ubi quæras, infra (g) indicabo, ad inflammationum tamen genus spectabat. Aliæ autem sunt ad aliud genus attinentes, ut putæ quam apud auditorem quondam meum, nunc Doctum, & exercitatissimum Medicum legeris Joannem Larber. Hic enim in Adnotationibus quas suæ Palfinii Editioni (h) interferuit, narrat de Juvene quem ab diuturna tussi, sputo sanguinis, & recurrente dextri lateris dolore liberatum vidit, cum frustum extusivisset lapideæ materiæ, albi corallii simile. Ibidemque Nobilis Viri qui nigrum Hippocratis morbum diu pertulerat, & marasmo confectus obierat, pulmones memorat flaccidos, in quorum pluribus partibus dura corpuscula deprehendit pisorum magnitudine, sphaerulæ autem forma. Quæ ut ipse

G g g 2

adji-

(a) De Renib. c. 19. (b) Vid. Epist. 7. n. 17. & Epist. 54. n. 33. (c) Adv. I. Tab. 1. Fig. 1.

(d) Epist. 36. n. 23. & Epist. 75. n. 16. (e) apud P. Tofetti sull'Inferib. &c. Lett. 4. n. 24.

(f) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752. I. Mem. (g) n. 14. (h) Anat. Chirurg. Tom. 3. P. 6. c. 9.

adjicit ad eam Auctoris sui Observationem qua in pulmone militis repertum ab se refert lapidem, columbino ovo non minorem, neque hujus figuræ dissimilem, ita ego hic etiam commemoro, ut tres hæc illis addas, & cum earum quibusdam conferas quas tibi bene multas collegi Epistola XV. (i), cum de pulmonum calculis, eorumque effectibus sermonem haberem.

4. Ad ea vero quæ XIX. Epistola (k) nec pauca, & varia protulimus super agitata controversia, an submersorum pulmonibus, & ventriculo aqua insit, an non insit, dissectiones attinent quædam, a nobis lectæ non ita pridem. Meckelius enim Diligentissimus Anatomicus inter suas Morborum Cordis Observationes quintam describens (l) in milite habitam qui semet in flumen dejecerat, pulmones, ait, omnino plenos aeris, sanguinisque fuisse, hujus videlicet intra vasa, quæ in cæteris quoque visceribus, ut in submersis aliis, fluido tumescit sanguine deprehendit: quod si ab aqua tumere ventriculum, conspexisset; non videtur fuisse prætermisurus. Dissectio altera epileptici est, qui in balneum frigidum cum se immerisisset, mox in eo suffocatus inventus fuit. In nullis autem hujus visceribus quidquam aquæ repertum est a Cl. Wefzaremo (m), qui cum Aspera arteria perforata est, *aerem in pulmone contentum tum levi quodam sibilo erupisse*, audivit: quamobrem non aquam, sed aerem esse, censet, qui *repetita antea inspiratione accumulatus, & vesiculas pulmonales distendens*, sanguinis per pulmones transitum, & quod consequitur, per universum corpus circulationem prohibeat, sicque submersos, *forte & strangulatos*, interimat. Et quod ad strangulatos quidem spectat, meminisse potes, quid ipse de retento in eorum pulmonibus, & dilatante se aere in illa eadem Epistola (n) sim suspicatus. Attamen, quod ad submersos attinet, eorum memor quæ aliter alii, & ego experiendo conspeximus, tanto magis hæreo, quanto attentius alteram lego Observationem (o) quam priori Cl. idem Vir continuo subjecit. Cum enim quendam nautam, in Tamesi fluvio submersum, nec nisi *post quadrantem horæ cum dimidio* inventum, & extractum, in vitam cujus nulla supererant signa, revocare conaretur; non illico Asperam arteriam, sed *hora integra* jam in usum cæterorum auxiliorum insumpta, tum denique perforavit, nec ullum sibilum, aut aliud erumpentis aeris indicium, quod ajat, animadvertit; imo per illud foramen fistula immissa aerem *iteratis vicibus* impulit, *ut sic inflatis pulmonum vesiculis*, aliisque adhibitis (quæ omnia haud inutiliter leges) auxiliis hærentem sanguinem promoveret, quod tandem est felicissime consecutus. Nec vero intra ejus curationis tempus, quod horas excessit duas, donec videlicet *mortuus*, ut a primo videbatur, *nauta in vitam revocatus est*, quidquam ex ejus ore ejectum dicitur; ut hanc non possimus cum Observationibus nostris, aliorumve conciliare, Halleri in primis Solertissimi Viri, cujus non tam in muliere quæ plurculis horis, quam in fele, & canibus, brevissimum ad tempus submersis, habitas dissectiones satis fuerit hic verbo indicasse tum quia tibi in mea illa Epistola (p) commemoratas, tum quia nuperrime ab ipso iterum propositas (q) videre potes, simulque cognoscere, ut viscidam illam spumam quæ ex aqua cum aere agitata in submersorum pulmonibus oritur, in iisque reperitur, diserte adhuc (r) ajat, *nulla nobis nota arte* inde posse *depelli, & ejici*, ubi donec subsistat, necessarium sanguinis transitum a dextero cordis ventriculo ad sinistrum impediatur. Quod tanto magis nunc dicit postquam ne in violentiore quidem electrizatione satis esse auxilii expertus est. Ipse quoque tamen fatetur, summæ esse difficultatis suas

cum oppositis tot submersorum quos Ars excitavit, Observationibus ita conciliare, ut conciliatoris, nedum cæterorum, animus acquiescat, cujusmodi aliquas in suis novissime editis Physiologiæ Humani Corporis Elementis (s) inter argumenta pro re quam ibi tractat, ultro producit.

Inter experimenta autem quæ ad eam attinent controversiam, cum alia addiderit ad alteram spectantia, videlicet ex natantibus in aqua fœtus pulmonibus recte arguatur, vivum esse editum, an secus; hæc etiam velim, & quæ ex his deducit, attendas. Invenies enim quod iis adjicias quæ de cæto istius Medico-Legalibus Experimenti usu ad te scripsi Epistola eadem XIX. (t) sive cum fœtum cujus cadaver invaserit putredo, spectavi, sive cum ipsum inter exeundum e maternis locis aerem inspirantem, ibique mortuum, sive demum cui per os aer immisus fuerit; animadvertes enim de tot fœtum inflatis pulmonibus vix uno in agno exprimi aerem potuisse, ut amplius non natarent. Cætera, & siquæ alia ad pulmones attinent, in præsentia omittimus. Jam enim ad alia de quibus plura scribenda sunt, id est ad Cordis, Magnorumque ejus Vasorum affectiones transeamus, oportet, a Pulibus initium ducentes, & a rarissimis quidem illis quos cum in Senæ a me perceptos indicarem (u); fieri posse, dixi, ut plenam ejus aliquando historiam, id quod nunc facio, ad te mitterem.

5. MERCATOR erat Patavii annos natus quatuor & sexaginta, quadrata statura, & obeso, non tamen nimium, corporis habitu. Is olim rheumati, & nervorum contractionibus cum esset obnoxius, Medicis auxiliis sanatus fuerat, ut quamvis pluribus, variisque negotiis assidue distineretur, valeret tamen ad eam usque ætatem quæ modo indicata est, cum improviso ea acciderunt, unde vehementissimis animi affectibus terrore, timore, iraque deinde, & mœstitia corripere. Paucis post hæc diebus, quadam ingrue quasi vertigine, cecidit. Postridie autem motibus convulsivis cum insultu, epileptici simili, vexari cœpit. Is erat brevis, sed frequens, & ructibus fœtidis erumpentibus solvebatur, subsequente faciei interdum rubore, interdum pallore, sensu autem angustiae faucium, & ventriculi perpetuo gravis. Erant pulsus eo tempore validi quidem, sed duri, & rari: alvus autem, & vesica perpauca reddebant. Medicis jam inde a principio repetitis sanguinis detractionibus frustra usis, visus est morbus a ventriculo pendere, præsertim cum æger adventare insultus ex sensu fumi quasi cujusdam, ab hypochondriis ascendens, præsentiret. Igitur præter blandiora adversus epilepsiam remedia, lenibus eccoproticis ventriculum per intervalla repurgare, intestina autem quotidie clysterum ope studuerunt. Si quid vero morbi sævitiem mitigavit, oleum fuit ex dulcibus amygdalis recens expressum, quo identidem utebantur. Verum cum æger nunquam fortasse melius quam die ab initio morbi vigesimo septimo habuisse videretur, insultus, qui nonnullis ante diebus abfuerant, eo ipso die vehementes adeo redierunt, ut præter cætera quæ dicta sunt, exinde æger cibum quemcunque averfari cœperit, sumptum vomitu subinde rejicere, & singultu vexari, & fœtente halitu esse, & quamvis nulla unquam esset respirationis difficultas, sputa sæpe cruenta, & putrida reddere. Huc accesserunt sudores algentibus extremis corporis partibus, & identidem vaniloquia. Per hæc modo graviora, modo mitiora ad diem morbi ventum est trigessimam quartam: eoque die postquam cruenta, grumosa, & putrida, trium ferme unciarum pondere, sunt dejecta, mirum in modum sedata sunt omnia, nec pulsus dumtaxat, raritate, & duritie deposita, ad naturalem sta-

(i) n. 10. & seqq. (k) n. 40. & seqq. (l) Sect. 1. Vid. Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin. A. 1755.
(m) Obs. Med. 8. §. 2. (n) n. 38. (o) sub n. 9. (p) n. 45.
(q) Mem. sur plusieurs phenom. de la respir. S. 4. (r) ut antea Opusc. Pathol. Obs. 62.
(s) Tom. 1. l. 4. S. 5. §. 11. (t) n. 45. & seqq.
(u) Epist. 24. n. 33.

statum mox redierunt; sed omnino pristina sanitas est restituta. Hæc mensis perstitit circiter quatuor, donec post brevem ambulationem, & scalarum ascensum, priores illi convulsivi insultus, rariores tamen, & breviores, invadere iterum cœperunt, & pulsuum raritatem reducere. Mensis tum erat Decem-ber. A quo tempore usque ad Junii initium cum morbus vinci non posset, tunc ego consulendi causa accersitus, & ea quæ tibi hæcenus descripsi, audivi, & ægrum qualem ex memorata Epistola cognoscere potes, inveni. Raritas præcipue pulsuum illa tanta, ut eorum numerus duabus circiter tertiis partibus minor esset quam oporteret, tum inculcabatur, tum a me quoque reperiebatur. Ea autem perpetua a pluribus jam mensibus raritas, quotiescunque insultus imminabant, vel multo major percipiebatur; ut ex hoc ejus incremento nunquam fallerentur Medici, si instantem prædicerent insultum: quo durante, pulsus non modo ex raro frequens, sed ita frequens fiebat, ut in ægris frequentem vocamus. Hæc cum accepissem, & cætera omnia perpendissem; respondi, implicitum mihi videri morbum, & qui propterea non omni ex parte sine erroris periculo dignosci posset. Hinc temere nihil audendum, sed iis quæ levaminis aliquid afferre hæcenus consueverant, innoxiiis remediis utendum. At tamen cum & vetus ille morbus, & præsentis causa, initium, & symptomata pleraque nervos affici, aut certe in consensum trahi, significarent; ad convulsiva horum irritamenta saltem mitiganda tentari posse opii paucillulum, & si forte hic aliquid præstaret, ut in meo illo Cive (x), non ita ab- similibus affectionibus laborante, multum præstiterat, cautum ejus, & opportunum usum non dese- rendum. Et sane Cl. Jacobus Placentinus, quocum eam consultationem habueram, mihi postea retulit, id non sine ægri utilitate ab se fuisse tentatum. Sed morbus tamen ea ætate perstitit. Sub cujus finem aucta respirationis difficultate cum tussi, & spu- tis plumbeo colore tinctis, insultus quoque crebriores, longiores, graviorefque sunt facti, & mens, quæ inter illos cum memoria vigeat, iis præsen- tibus abesse videbatur. Pulsus tamen validos, sed raros adhuc fuisse, scivi ab iis qui inviserant die ante mortem vigesimo. Quæ penultimò tandem acci- dit Septembris die anno eodem 1747. quo die tres, quatuorve insultus præcesserant. Ut liberum semper ægro fuerat, sive supinus vellet, sive in alterutrum latus cubare; sic in latus cubans sinistram, suffoca- ti instar mortuus est, exerta lingua, & vasis faciei ad hujus usque nigredinem tumidis. A primo initio morbi ad finem usque, id est quindecim ipsis men- sibus, nulla unquam se prodidit febris, nullus un- quam fuit capitis dolor. CADAVERIS disse- ctioni, ut rogatus fueram, postridie præfui. Thoracis cavum dexterum aquæ, lotium referentis, libras plures; sinistram autem minus habuit. Pulmo- nes nusquam ad pleuram adhærentes, nusquam du- ri, colore hic illic per anteriorem superficiem cine- reo, incisi nihil usquam vitii ostenderunt, nisi quod inter disseccandum lobum superiorem sinistram, pluri- bus in locis ex sectis, opinor, bronchiis materiam albam fluidam puriformem potius, quam purulen- tam exire, animadvertum est. Asperam quoque arte- riam cum aliquo ex majoribus bronchiis secundum longitudinem aperiendo, vitii quidquam non potuit conspici, præter colorem ex rubro fuscum per in- teriorem illius arteriæ faciem. Intra pericardium a- quæ ejusmodi, qualem in thorace fuisse, dixi, me- diocris copia. Cor vero amplum valde ob dilatatos ventriculos, non ob parietes factos crassiores: am- plificatæ tamen columnæ, quod in dextero præsertim ventriculo adnotavi. Auriculæ pariter, & valvulæ omnes amplificatæ, sanæ tamen: & majora quoque erant arteriarum Coronariarum orificia. Magna etiam arteria ad curvaturæ usque initium æquo latior.

In facie ejus interiore paulo supra valvulas ani- madverti paucas quasdam protuberantias, ibique substantiam arteriæ crassiore, duriore, magisque albam. Earum quoque aliquam vidi qua eadem ar- teria secundum vertebrae thoracis descendebat; illuc enim usque aperiri, jussi. Pulmonaris autem arteria, & pars ima venarum ejusdem nominis, & Cava utra- que prope cor, intus, extraque secundum naturæ modum fuerunt. Nigri, fluidique sanguinis sine ulla vel levissima concretionem polyposa cum in venis Ca- vis, tum præsertim in auricula dextera, & ventricu- lo utroque multum vidi. Ventre adaperto, tur- gidula aere intestina occurrerunt, Tenuibus omen- tum, quod ad ventriculum retractum erat, ope- rientibus. Jecur duriusculum, & ad cæruleum co- lorem vergens. Lien paulo major, quam secundum naturam. Ventriculus quoque amplus, ejusque in- terior facies ex rubro fusca, & hic illic subnigra; credidi ab sanguine novissime restitante; nam & Te- nuia intestina exterius subrubra. Quæ, & Colon cum omnia contrectata, & versata etiam huc illuc es- sent; nihil morbidi potuit animadverti. Pariter ne- que in pancreate, neque in mesenterio durities, aut vitium aliud fuit. Illud denique non est omittendum, cum primum manu dimota sunt intestina, aquæ copiam non omnino paucam sub illis apparuisse.

Cranium autem secare nec locus, nec hora permiserunt.

6. De plena hac, ut promisi, atque adeo proluxa historia, omissis consulto quæ morbi effectus evi- dentes fuerunt, & quæ longiorem historia sermonem requirerent, ad ea dumtaxat redibo quæ statim a ca- daveris dissectione Præclarissimo Placentino, & Soler- tissimo Professori Publico Mediaviæ, & aliis qui ade- rant, dixi, fuisse quidem universi cordis, & Magnæ arteriæ dilatationem a nobis conspectam, quæ certe antequam affectus illi vehementissimi animum homi- nis percellerent, nulla fuerat; optime enim valebat: itaque a maxime perturbato spirituum per nervos motu, eosque præsertim qui cor eamque arteriam adeunt, videri ejus dilatationis initium repetendum; ab iisdemque irritatis subinde nervis, ventriculo quo- que subservientibus, tum sensum illum quasi fumi inde ascendentis, tum convulsivos insultus qui eum sensum consequebantur, a certo autem quodam, nec- dum tamen aucto, confirmatoque spirituum, & ner- vorum vitio primam illam non ita magnam pulsuum tarditatem facile deducendam. Quæ si omnia sym- ptomata a cruenta illa dejectione primum quidem sedata sunt, non difficile ab iis causam quadantenus conjectum iri qui ab hæmorrhoidibus hanc repetant, & venæ Portarum radices cunctas, præsertim quæ a ventriculo in illius venæ truncum demum conflunt, non ignorent. Nec tamen propterea negandum, eam quam diximus, cordis, & Magnæ arteriæ dila- tationem, præsertim postquam adaucta fuerat, quid- quam ad pulsuum raritatem contulisse, quippe cum utrumque sic minus aptum esset ad se statim acopor- teret contrahendum, nervis præsertim ob dilatationem ipsam distractis. Sed neque ad ejusmodi causas aut solum, aut præcipue, pulsuum tantam raritatem esse referendam, vel hinc intelligere proclive fore, quod in tot aliis quorum cordis, & arteriæ Aortæ aneu- rysmata, multo etiam istis majora, deprehendimus, ejusmodi pulsus non fuere; ut nisi aliud aliquod accedat, eos non inde fieri satis constet. Hoc au- tem quod debet accedere, nisi certum quoddam spi- rituum & nervorum vitium sit, perdifficile est con- jicere. Hæc ferme dixisse tunc memini, & nunc pla- cet altera quæ ad pulsus attineat, mea Observatione quo ad interea possum, confirmare.

7. RUSTICUS jam propemodum octogena- rius, in Nosocomium admissus ob Tertianam fe- brem Intermittentem, postquam sanatus fuit, ibi- dem propter paupertatem tandiu perstitit, donec mense octavo diarrhœa semel, iterum, ac tertium corre-

correptus, levi demum febre accedente, sensim est mortuus. Mense hoc ultimo urinae fuerunt crassae, sedimento quasi lacteo, sed inodoro. Respirationis vitium nullum, ut neque pulsuum, nisi quod cum antea molles, & sicut aetas, morbusque ferebant, humiles, & parvi fuissent, tribus extremis vitae diebus imminuti erant adeo, ut minime perciperentur.

CADAVERE in Gymnasium illato, ubi Anatomem tradebam; adventabat enim Januarii finis A. 1754; hæc in Ventre animadverti. Intra imum intestinum Rectum hæmorrhoidalia tuebant vasa. Intestina reliqua, ut ventriculus quoque, & pancreas, & lien, sana. In mesaræo quidem glandulae erant aliquot pro illa aetate non exiguae, nec tamen morbidæ. Sanum quoque jecur, quamvis in se contractum, & parvum, vesicula autem valde a bile distenta. Renes, si exteriorem faciem aspiceres, non optime constituti. Vesica autem optime. Interea scrotum, de quo nunquam tam longo tempore questus in Nosocomio Senex fuerat, animadversum est utrinque morbo non vacare. A dextris enim intra Vaginalem tunicam, quæ non magis erat madida, quam secundum naturam, calculos deprehendimus duos, undique solutos, alterum majusculum, alterum minimum, utrumque durum. Sinistra autem Vaginalis, crassior facta, nullum calculum, sed aquam continebat multam, colore lixivium referentem. Crassior quoque erat ea pars vasis semen Deferentis, quæ intra aquam erat, ut etiam Albuginea, quæ convestiebat Epididymidem, majori hic tractu ad testiculum arcte se annectentem, quam solet. Nec prope illius superiorem globum corpusculum deerat subrotundum, ex Albuginea exstans, quale in hoc hydroceles genere invenire nos solitos esse, aliis ad te Litteris (y) scripsimus. Thorax pulmones habuit sanos: cordis autem superficiem ferme totam multa, duraque pinguedine opertam. Venæ Pulmonaris Sinus ea fuit amplitudine, ut omnes tantam dilatationem mirarentur, carneis fibris per internam ejus faciem exstantibus. In valvulis Magnæ arteriæ omnibus Arantii corpusculum in modicam quidem, sed inæqualem, & ex parte osseam excrecentiam mutatum vidimus, in facie autem interiore ejusdem arteriæ toto eo tractu quo ab arcus sine, ad diaphragma usque descendebat, osseas passim bracteas, quamvis non magnas, & tenuiores: inde vero ad divisionem usque in Iliacas, & in Iliacis ipsis alba dumtaxat illarum bractearum inchoamenta, sed confertissima, & internam illam faciem inæqualem reddentia.

Caput, quippe aliis deinceps usi cadaveribus, non attigimus.

8. Igitur; ut cætera, & vel istas valvularum Magnæ arteriæ excrecentias prætermittamus; satis vides, ne a tanta quidem Sinus venæ Pulmonaris dilatatione peculiare ullum in pulsibus vitium fuisse, cum tamen sinister cordis ventriculus, & , quod consequitur, ex hoc profecta arteria Magna non ita, ut par est, justam, & æqualem semper copiam sanguinis ex adeo amplificato Sinu potuisse accipere videantur, sicuti nec Sinus ipse ex pulmonibus admittere, quippe ob dilatationem haud amplius satis aptus ad se ita constringendum, ut alterne tantum sanguinis ex se ejiceret, quantum præcise ad naturæ normam requirebatur, ne locus videlicet deesset novo e pulmonibus adventuro. Sed neque in respiratione vitium erat ullum: quod tamen esse consuevisse, alias (z) agnovimus. Licet igitur hinc intelligere, ne consuetas quidem noxas semper, & necessario succedere vasorum Magnorum dilatationibus, nedum infrequentissimam illam pulsuum raritatem, cujus occasione hanc tibi historiam esse mittendam, putavi.

9. Cum de inæqualitate, & intermissione pulsuum ad te scriberem (a), & an vitia ejusmodi a polypis, ut complures fecerant, repeti possent, disquirerem; memineras, ut puto, me tantum dubitationibus Viri Cl. Andreae Pasta tri-

buisse, ut donec Vir alter expectans, doctusque existeret qui perspicue, & solide cunctas illas nobis eximeret dubitationes, me quidem tandiu cum Pasta an polypi ante mortem, diu præsertim, formarentur, dubitaturum, nec tamen illas eximere ita facile esse, dixerim. Quod dixisse nunc tanto minus me pœnitet postquam in duos incidi Scriptores, quorum neutri esse notam Pasta illam Epistolam, nisi citarent, credidissim. At certe perlegisse attempte, non puto. Uterque enim quædam objicit, quæ ab eo fuerunt satis superque dissoluta. Alter insuper una, quam proponit, Observatione, cunctis Pasta rationibus satis esse factum, putat, quasi vero perdifficile esset eam, non posito diu ante mortem polypo, explicare. At saltem is polypus ex paucis illis fuisset, quos ego quoque excipiendos esse, existimavi. Sed neque ad genus illorum spectat, neque ad eos accedit qui difficiles habent explicatus. Quos habuisset fortasse ille de quo litteras adhuc servo, A. 1707. postridie Nonas Junii ad me datas ab egregio, dum viveret, Bononiensi Professore, Amicoque optimo Joanne Antonio Stanca-rio. Scribebat is, fuisse sibi eo die ab nostro Laurentio Bonazolio ostensum muliebris venæ Cavæ segmentum suis cum Emulgentibus, quæ venæ erant omnes multum dilatatae, tunicis instructæ magna ex parte cartilagineis, ex aliqua etiam osseis, plenæ autem substantia dura, & polyposa ita ut prorsus obturatae viderentur: quandam attentius inspicendo, sinus aliquis in ea substantia animadvertebatur, per quem sanguis poterat, quamvis difficulter, transire. Ad eundemque modum eadem polyposa duraque substantia venas quoque Iliacas, & Pudendas, & vel capillares per Abdominis musculos fuisse plenas; sibi esse a Bonazolio asseveratum. Qui cum ventrem ejus scæminæ properanter, nullamque aliam ob causam aperuisset, nisi ut quæ ad generationis Partes ad requisitam ab se ostensionem, ut sit, præparandas extraheret, vix præter plenas illas capillares venulas, aliquid feri inter musculos effusi, & quasi saniosi animadvertebat, in cavo autem ventris minimam aquæ copiam. Serius vero, jamque humato cadavere, præparationem inchoando, ea quæ de Cava, aliisque illis venis sunt dicta, perspexisse, ut ægre tulerit, se neque thoracem, neque caput referasse, & quemadmodum se ibi venæ haberent, & reliqua, perquisivisse. Sed ut de mortua nihil aliud sciri potuit, sic de vivente nihil comperit esse, nisi in S. Mariæ de Morte Nosocomio, ubi decesserat, pro hydropica fuisse habitam, cum tota esset tumida, colore autem ubique livido, quali est cutis ubi plures ipsi venæ sanguine turgidæ subjiciuntur: summa cum difficultate respirasse, pulsuque humiles semper habuisse, & parum digitis explorantis Medici resistentes. Hanc tibi historiam, quippe mancã, non ut explicarem, descripsi; sed tum quia ex parte ad illam accedit Præstantissimi Halleri, quam alias (b) conatus sum explicare, tum quia ex rarissimis certe, nec una de causa, est. Sed ab iis quæ de Polypis Epistola XXIV. scripsi, ad ea quæ de vehementibus arteriarum omnium pulsationibus in extrema eadem Epistola (c) attigi, transeamus.

10. Eas cum a meri abusu, tum præsertim ab nervorum irritatione provenire, tunc non conjeci modo, sed & Mercatoris cujusdam exemplo me tibi vel magis esse alibi confirmaturum, promisi. Is qui me, etiam post id tempus, nec semel consuluit, a patre genitus fuerat, usque adeo hypochondriaca, vel potius melancholica mœlitia affecto, ut molestiarum finem per devoratum opium quæstiverit, & quamvis paulo post devorasse pœnituerit, frustra tamen vomitu ejicere conatus, illius vi interemptus sit. Qui casus animum filii, tunc adolescentuli, non mediocriter perculit. Accessit deinde Bacchi, & Veneris abusus nimius. Quem exceperunt convulsivæ tusses, & stuporis sensus in manibus, simul ita affectis,

Etis, ut quæ vellet, stringere, atque attollere nequiret. Post hæc demum vehementes cordis, & arteriarum omnium pulsationes inceperunt; ut dubium non esset, quin & hæc ab nervis efficerentur, præsertim quoniam invitus caput, & cervicem sæpe inflectere, aut movere humeros cogebatur, & posteaquam, multis exactis mensibus, arteriæ minus vehementer micabant, ea crebrius, magisque cogebatur facere; & musculorum palpitationibus, quas egomet in suris vidi, & molestissimis contractionibus ad artus, ad ventrem, & ad cor ipsum factus erat obnoxius, a quibus vel cum somnum primum caperet, expergefactus, dormire amplius non poterat. Cor autem, et si arteriæ, ut dixi, non amplius ita vibrabant, non modo vibrabat ipsum, sed & ejus vibrationes oculus, nedum admota manus, percipiebat, præsertim in spatio intercostali, modico sub mamilla sinistra intervallo, ubi ad tractum duorum, aut trium transversorum digitorum se attollebat ad vibrationes singulas quidquid inter duas illas costas erat, quod si tunc manu tangeres, vesicæ instar cujusdam, cedebat. Quid mali homini postea acciderit, nescio. Quid morbus tunc minaretur, vel potius jam effecisset, certe autem unde primam originem habuisset, intelligis.

11. Nunc quando verba fieri de Aneurysmatibus cœpta sunt, quas eorum Observationes, post tot alias ad te scriptas, habuimus, huc addere non omitteremus. Altera ad Cordis, & Majorum Arteriarum, altera ad Aortæ dumtaxat aneurysma attinet. Quorum illud tamen non subito; hoc autem subito occidit.

12. V I R quidam menses jam duos in Nosocomio decubuerat propter incommoda plura, in thorace omnia. Nam præter fistulam, quæ ad hujus cavum non perveniebat, cordis palpitatione, & æquo majori pulsatione laborabat. Hæc duæ ante annum inceperant, non jugiter quidem, sed tamen sæpe vexantes adeo, ut nudato pectore, oculis omnium apparerent. Pulsus in carpis certe non erant vibrati. Expectorabatur autem tanta puriformis materiæ copia; ut si quis a purulenta non internosceret, is fistulam in cavum thoracis pervadere posset suspicari. MORTUI denique pulmones dissecut Medicus, ac Professor Speciatissimus Mediavia noster, & sanos deprehendit. Non ita cor; quod propterea cum vasorum Magnorum proxima parte in Gymnasium ad me curavit afferendum, cum ibi Anatomen haberem A. 1757. extremis Januarii diebus. Vidi igitur utrumque cordis ventriculum dilatatum, non immunita tamen parietum crassitudine. Arteriæ quoque Pulmonaris truncus justo erat latior; Aortæ autem latissimus ad curvaturam usque incipientem; reliquum enim deerat. Interior ejus partis facies tota fuit alba, prædura, inæqualis.

13. MENDICI Viri easdem Partes, in Gymnasium per dies eosdem (sed biennio ante) allatas, inspexeram. Is quibus affectus antea fuisset incommodis scire pro certo non potui, nisi duo levia ulcera in crure altero, quæ etiam tum erant, gessisse, & diebus proximis creberrima tussi, noctu præsertim, vexatum fuisse, qua concussione internam, ut videbis, hæmorrhagiam esse acceleratam, existimo. Hunc syncope, ut ajebant, de improvise correptum, & pro moribundo habitum, mox ad se reversum; sed omnium quæ tunc accidissent, prorsus nescium; in Nosocomium intulerunt, pulsu quidem turgido; sed prementibus Medici digitis non resistente. Is erat Hieronymus Trivisanus, meus olim Auditor assiduus, Vir Nobilis, & Doctus, qui hæc, & quæ sequuntur; adfuerat enim; diligenter narravit. Cum ex ægro quævisset, quid, & ubi tunc ipsi molestum esset; dolor quidam, respondit, hoc loco, imamque hypochondrii alterius partem designabat. Vix Trivisanus ad proximos invisendos ægros processerat, cum repente ille insultu altero prehensus est, qui cer-

te syncope vera non fuit; nam quamvis pulsus essent nulli, facies tamen potius rubebat, & cum spiritus, quem vocant, salis armoniaci naribus subjiceretur, æger se non nihil agitabat. Itaque intra horæ dimidium ex quo novus hic ceperat insultus, vivendi finem fecit, alvi recrementis, unde ille videtur fuisse ad imum hypochondrium dolor, in lectulum prius effusus.

CADAVER cum laudatus Mediavia dissecaret, pericardium offendit sanguine plenum, Aortam autem arteriam, quanta quanta in thorace erat, dilatata. Hanc igitur, & annexum cor a me voluit inspicere. Et cor quidem, intus, extraque spectatum, justa erat magnitudine, & constitutione. Sed arteria jam inde ubi a corde incipiebat, ad septum usque Transversum æquo latior, quanto magis descendebat, tanto dilatata erat minus, nisi quod in medio ferme descensu magis latebat propterea quia ab uno latere in cavæ spheræ segmentum protuberabat, cujus cavæ orificium, intra Aortam hians, diametro erat bini digiti transversi. Similis hujus, sed major, lateralis protuberantia inter cor, & primum ramum occurrebat qui ex Aortæ curvatura nascebatur; ut si homo diutius vixisset, appareret, ad dilatatum arteriæ truncum duo præterea sacciformia aneurysmata fuisse accessura, quorum non parva in duabus illis protuberantiis extabant initia. Justo erant etiam latiores arteriæ tres ex curvatura illa profectæ, nec secus ac totus arteriæ truncus, albis ossium inchoamentis facie interiore passim distinctæ, non magnis tamen, nec crassis, neque introrsum prominentibus, neque intimam tunicam, ut sæpe fit, cum ossiam sunt nata duritiem, exulcerantibus, quod ne ibi quidem fecerant, ubi jam ad istam duritiem perducta deprehendi, in perpauca videlicet trunci locis. Attamen intervallo ferme sesquidigiti supra valvulas Semilunares transversam tenuem fissuram vidi, quæ longitudine semunciam Bononiensem æquasset. Ei fissuræ in exteriori arteriæ facie respondebat, sed paulo inferius, foramen cujus diameter vix par fuisset duabus lineis uncia illius, idque oris cruentis, & semilaceris; ut palam esset, per fissuram sanguinem inter tunicas subisse, & harum extrema demum perrupta, in pericardium exiisse.

14. Similes hujus historias habes a nobis ad te scriptas Epistola præsertim XXVI. (d), ad quas non pauca adnotavimus, interque illa, quædam huc attentionia, quæ repetere non est opus. Quod si forte alias potius legere cupis aneurysmatum Observationes; non ita dissimilem nostrarum in Programme (e) invenies quod Waltherus, illustris olim Professor, Lipsiæ edidit A. 1738; complures autem, & varias apud Solertem Pistoriensem Medicum Antonium Matanum (f) sive in corde habitas velis, quod immani vidit amplitudine, idque ex ingluvie perpetua (g), in alio autem magnitudine plusquam duplo majori (h); sive in toto arterioso genere, ut in Sene (i) cujus per corpus universum, innumera dispersa erant aneurysmata; sive in Magna arteria, ut in Juvene (k) cui ex inveterata lue Venerea thoracis, & ventris caveam aneurysma occupabat, aut in Viro (l) cujus aneurysma, œsophago adhærens, per hunc viam aperuerat sanguini, quo ventriculus refertus erat. Utinam singulas voluisset, aut potuisset perficere historias, additis iis quæ præcæferant, peculiaribus aneurysmatum istorum indiciis, aut iis saltem quæ postrema omnium ante mortem apparuerant, ut in eo (m) fecit, cui paulo ante obitum intumescens abdomen ascitem mentiebatur, cum tumor non ab aqua, sed ab sanguine esset qui ex eroso circa Emulgentes arterias ejusdem Aortæ trunco in ventrem defluerat, itemque in eo (n) quem perrupta arteria Pulmonaris intra aditum, opinor, bronchium, & per hoc in fauces immanem vim sanguinis effundendo, interemerat. Sed hoc nimirum illud est, de quo nos ipsi, nedum cæteri Medici Anatomici, subinde querimur, non semper posse eorum quæ morbum sint comitata, aut mor-

(d) n. 13. & seqq. (e) De Aneur. (f) De Aneurysm. Præcordior. Morbis. (g) §. 7. (h) not. ad §. 9.
(i) §. 27. (k) §. 50. (l) §. 62. (m) Ibid. (n) §. 63.

mortem prægressa, notitiam haberi cum propter alias nonnunquam causas, tum haud ita raro ob hanc quod corpora quæ plerumque dissecamus, ut hominum sunt infimæ sortis, sic multa sæpius quam vellemus, contingit, ut propter summam aut inopiam, aut inscitiam, eorum morbi non fuerint aut observati, aut intellecti. Hæc ipsa Meckelii Cl. Viri (o) querela est, primæ de Sectionibus duabus præfixæ, in quas divisit accuratas alioquin, & non vulgares suas Morborum Cordis Observationes, spatio plurimum annorum collectas. Eas nihilominus attente perlege. Dignæ enim, siquæ aliæ, sunt, & huc, & ad Sepulchretum maxime pertinentes: nec omnes signis carent suis; quin aliquæ morbi historiam habent diligentissime expressam. Huc adde interjectas, sane congruas, explicationes, utilesque animadversiones ad propositorum vitiorum naturam, & sedem internoscendam; ut puta nequando ægrorum angoribus, & respirandi difficultate abrepti, pulmones temere incusamus; sed, omnibus bene perpensis, ubi eos incolumes dignoscamus, cordi, ut par est, morbum imputemus; nisi forte (sicut alibi (p) vere pariter admonuit) symptomatum illorum causa in ventre sit, quæ res sæpius quam creditur, minime animadversa, facit, ut curatio thoraci adhibita, noceat potius, quam sanet. Illas igitur Observationes cum leges sive pericardii, & cordis inflammationum, hujusque, vel potius pinguedinis qua insternitur, suppurationum; sive pericardii, & cordis cohæsionum vel per steatomatosam, hoc insuper comprimentem, materiam, vel, ut sæpius, per telas quasi quasdam, & fibras, hæcque ad mucronem potissimum alligatas; sive valvularum ad cor attinentium aut quam vocitant, ossificationis, aut intumescentiæ, ut orificiorum viam ex parte impediunt, aut contra lacerationis, & præpmodum destructionis: sive unius, aut alterius cavearum cordis amplificationis; sive arteriarum ab eo discedentium dilatationis, aut constrictionis; sive internæ in ipsa Magna arteria scabritiei, & ulcusculorum, & ossificationis; sive demum non alterutrius, sed utriusque, id est tum cordis, tum Aortæ dilatationis; ejusmodi igitur Observationes cum leges, si forte quarundam in mentem venerit, a me olim ad te scriptarum, quæ ad harum aliquas propius accedant; non illibenter collaturum te, scio. Quæ causa etiam fuit, ut has tibi indicarem, simulque est, ut Descriptionem quoque indicem Aneurysmatis arteriæ ejusdem Magnæ, & cordis insuper, quam alter ex Inclyta illa Regia Academia Egregius Vir dedit Roloffius (q). Poteris enim cum ea conferre descriptionem quam ad te misi Epistola XXVI. (r) viri quem idem Aortæ morbus, iisdem ex parte ossibus absumptis, & sanguine itidem extrorsum effuso interemerat, & cur tamen non illico, ut meus, perierit iste alter, cognoscere. Quod vero in ea Dissertatione quam de Trombelli casu verba faciens eadem Epistola (s) memoravi, sperabam te aliquid non prorsus dissimile Verlicchii Observationis reperturum; ea spe excidi, cum Dissertationem illam tandem nactus, non de steatomatibus quæ in Magnæ arteriæ tunicis increvissent, agi, cognovi, sed de concretionibus in bis dilatato hujus cavo hærentibus, nec ullum cum arteriæ pariete intimum commercium habentibus, ut eas pro polyposis quæ in aneurysmatibus paulatim per strata crevissent, posse accipi, intellexerim.

De duabus autem, quas tibi pollicitus sum (t), rupti cordis Observationibus, mihi a spectato, dum viveret, Medico, & vetere Amico Laurentio Mariano significatis, primam de qua scripserat A. 1750. prætermittere nunc licet, quando postea ipso qui illam habuerat, Galeatio proponente (u) perlegeris, fusc ut ab eo qui ægrum curaverat, & hoc potissimum agebat, perscriptam. Alteram vero,

quemadmodum ex Mariani litteris accepi, A. 1755. XIV. Kal. Martias ad medatis, contiauo describam tanto libentius, quia sic augetur numerus earum Observationum, in quas; si ea quæ præcesserunt, & quæ deprehensa sunt, perpendamus cum sanguis intra pericardium effusus conspectus est; cadere dubium non possit, an is ante mortem vi morbi exierit, an postea profectorum dumtaxat incuria, minime videlicet animadvertentium, se dum pericardium aperirent, scalpello simul quæ pericardio includuntur, vulnerasse; neque enim desunt qui vel in plerisque, si Superis placet, harum Observationum sic accidere potuisse, suspicentur.

15. MEDICUS annos natus duodeviginti, valde, siquis alius, hypochondriacus, lurido colore, anno quem paulo ante dixi, ineunte, dolore gravi correptus est qui e ventre ad thoracem ascendebat, non sine convulsivis quibusdam motibus, anxique respiratione. Et hæc quidem per repetitam sanguinis missionem leviora sunt facta. Sed postridie cum omnia ad priorem modum rediissent, hominem intra tempus brevissimum confecerunt.

VENTER nihil vitii ostendit præter quam in hepate, & Ileo intestino, quorum hoc ad tractum aliquem erat sublividum, illud vero magnitudine multo quam par esset, majori. Thorax autem effusum intra pericardium habebat sanguinem, qui illuc per tria foramina ex sinistro cordis ventriculo exierat. Is ventriculus adeo erat dilatatus, ut cavum triplo majus quam secundum naturam, comprehenderet.

16. Hunc ego Medicum credo, ut ad Marianum rescripsi, nisi ita esset hypochondriacæ affectioni obnoxius, non ex eo morbo, aut serius saltem fuisse moriturum, tum quia non ita crebris, validisque pressus fuisset hypochondriacis internis convulsionibus, a quibus sinistri cordis ventriculi aneurysma, & demum perforationes repeto, sanguine videlicet sæpius cohibito intra eum ventriculum, irritatum propterea ad se fortius contrahendum, illumque expellendum, tum etiam quia mature occurrisset initio, & progressui aneurysmatis sui, nisi ejus indicia ad hypochondriacam affectionem, ut fit, retulisset. Scilicet hoc maximum ex illa affectione sæpenumero est detrimentum, ut ob pleraque signa quæ ei sunt, & organicis vitiiis communia, Medici cum in aliis, tum præsertim in se ipsis ita ut opus esset, curandis diutius hæsitant, & de morbis duobus eum esse quem mallent, nimirum leviolem, facilius credunt.

Cæterum etsi cum hanc tibi sum Observationem pollicitus, multo rariora exempla esse, crederem, disrupti ventriculi cordis dexteri, quam sinistri; rariora quidem esse, adhuc credo, sed non tanto rariora. Cum enim in Dissertatione quadam (x) Cl. Christiani Vateri aliud forte quærerem, incidi in militis dissectionem, haud absimilem ejus quam ex Bohnio produxeram (y), in æstu venereo mortui, nisi quod vehemens quoque in diuturna chorea saltatio præcesserat, & quod ruptio in ventriculo dextero inventa est. Sed præter hoc, duo alia ab aliis causis rupti ejusdem ventriculi exempla indicari nuper vidi ab Illustri Hallero (z). Apud quem occurrent tibi complures Auctorum allegationes, quorum ego aliorum si libros habere, aliorum si Observationes ad intimos thoracis morbos spectantes, a me quondam lectas, retinere omnes memoria potuissem: non eas tibi inter cæteras quas protuli, facile eram omisuras, sed nonnullas certe producturus quæ magis ad propositum meum facerent, magisque spectandæ esse viderentur. Ibi (a) igitur velim quæras, & feligas quas adjungas iis quæ mihi, dum scriberem ad te Epistolas, succurrerunt, ubi cavearum cordis, adjectorumque huic vasorum dilatationes, harumque aut causas, in primisque valvularum vitia, aut effectus, ut præternaturales respirationes,

(o) Hist. de l'Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755. & A. 1756. (p) Hist. A. 1757. (q) Hist. A. 1757. (r) n. 9.
 (s) n. 40. (t) Epist. 27. n. 10. (u) Vid. Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 4. in Opusculis.
 (x) De Mort. Subit. non vulg. caus. thes. 8. (y) Epist. 27. n. 1. (z) Elem. Physiol. corp. hum. Tom. 1. l. 4. S. 4. §. 136.
 (a) Ibid. §. 10. 14. 16. 18. & S. 3. §. 17. & l. 2. S. 2. §. 9.

nes, & pulsus, syncopem, internasque hæmorrhagias considerarem. Id si facias; quæ ad Sepulchretum addas, non præca habebis.

17. Antequam de improvisis mortibus a Magnæ arteriæ, aut a cordis aneurysmatibus, horumque rptione scribendi finem faciam; illud fortasse ex me quæres, an inter Veteres quoque accidisse illas ab iisdem causis, putem. Plures sane tunc etiam mortuos repente esse, negari non potest, quod aliis ad te Litteris (b) meministi ostendisse, & nunc confirmare, si opus esset, vel ex Cicerone ipso possem, cujus hæc nempe sunt verba (c): *At repentina morte periit. Quod si esset ita factum; tamen ea res propter multorum ejusmodi mortem, satis firmam veneni suspicionem non haberet.* Igitur inter improvisas multorum mortes cur ejus quoque generis de quo dicebamus, tunc contigisse, non putemus? Num forte quod iis temporibus ab illis animum, corpusque abstinerent, a quibus homines his nostris non abstinent? At ex eorum historiis, librisque constat, vel longe minus abstinuisse. Et quamvis ex iisdem minime constet, se lue Venerea infecisse, quæ postquam ab America tandem in alias regiones allata fuit, una ex tot causis ipsa quoque est vitiorum cordis, & arteriarum, illiusmodi; tamen cum cæteris horum causis vel magis quam nostri homines, abuterentur, cur pravis earum effectibus non ad eundem modum obnoxii essent, haud video. Tanto autem id minus video cum earum ad hos morbos dispositionum venit in mentem, quas a primordiis usque extare, cum Lancisio me alias (d) agnovisse, memineris. Iis enim dispositionibus quis Veterum corpora omnino caruisse, contendat? Itaque eos a me probari facile intelligis, qui illud quod tu, quærentibus, ad eundem fere modum respondendum esse, censuerunt.

18. Jamque hanc eram Epistolam obsignaturus, cum occasio data est Observationem habendi quæ ad Litteras attineret in quibus de pulsuum vitiis, & de aucta magnitudine cordis, ut in his ipsis, actum esset. Illam igitur huc adscribam.

19. V I R annos natus ad sexaginta, adventante die VI. Kal. Februar. anno hoc 1759. in Nosocomio decesserat inter difficilis respirationis angustias. Ibi nunquam, nisi de his, questus erat, nec levaminis quidquam, nisi a venæ sectione retulerat, idque & exiguum, & breve. Decimo ante obitum die pulsus vix ullus percipi poterat, multo autem minus cunctis qui insecuti sunt, diebus, cum homo tamen ad extremum usque mente viguerit, libens alimentum sumperit, in lectulo se movere valuerit, quin, si ultimum excipias diem, semper quotiescunque major solito respirationis angustia cogeret, impetu quodam se ad sedendum continuo erigere. Facies erat ex rubro violacea. Ni-

hil quod morbosum esset, expectorabat, nisi quod biduo ante mortem sanguinea aliquot sputa apparuerunt. Quæ vero ad initia morbi, causasque attinerent, cum homo esset alienigena, quærenti mihi post mortem scire non licuit. Bibacem tamen fuisse, suspicabantur. VENTREM, & Thoracem Mediavia noster cum aperuisset in Nosocomio; in altero aquam, sed multo plus in primo fuisse, retulit, ventriculumque per amplum: in Thorace autem pulmonem dexterum arcte ad pleuram adhæsisse. Quem cum sinistro, & cæteris quæ intra Thoracem sunt, ex iis autem quæ sunt in Ventre, Magna vasa, & quidquid fere ad urinarias, & genitales partes attinet, ad me, ut petieram, afferenda curavit, in Gymnasio Anatomem docentem. Igitur inspeximus diligenter: neque in pulmonibus morbosum quidquam vidimus. Pericardium erat dilatatum, & sicuti fluctuatio indicabat, humorem continebat, qui aqua non multa fuit, eaque flava: quo colore ut serum fuisse, dixerunt, emissi e vivente sanguinis, ita mox interiorem dissectioni cordis, & arteriarum faciem ubique infectam animadvertimus. Cor magnum, ejus omnibus caveis, una excepta sinistra auricula, amplificatis, non tamen extenuata parietum crassitudine; imo aucta passim æque ac longitudine in omnibus cordis partibus, & præcipue in columnis. Amplificata manifestius in longitudinem, & latitudinem auricula dextera, ipsa quoque interiores lacertos crassiores, & extantiores ostendebat. Sanguis in ea multus, ut in utroque etiam ventriculo, isque nigerrimus, & semiconcretus, nihil tamen polyposi habens. Valvularum utriusque arteriæ aggeres magis extabant; sed quanquam prope unam Semilunarium ossei quidpiam erat; nihil ejusmodi in ulla valvula usquam fuit. In aliqua ex valvulis quæ venæ Cavæ orificio subjiciuntur, itemque in minori Mitrali quandam alicubi duritiem cartilagineam animadvertimus. Non dilatata inventa est arteria Pulmonaris, non Magna. In hac autem ad Iliacas usque dissecta, & deterfa, etsi albedines illæ quibusdam locis non deerant; indicia futuri ossis; re tamen vera ossei nihil fuit; si unum excipias locum, eumque procul a corde, & parvum. Quod reliquum est, urinaria vesica, quam simul cum iis de quibus dictum est, Partibus ante septuagesimam a morte horam inspexi, ex sublivido virere jam cœperat; sed exterius solum; interius enim secundum naturam se habebat, ut ex eo quoque cognosces quod cum exponere hic paucis non possim; opportuniore & tempore, & loco (e) non omittam.

20. Intelligis, cum hanc historiam adjicerem, publicis fuisse me occupationibus distentum. Quamobrem non miraberis, quod super ea nihil addiderim. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXV.

Ad plerosque attinet Ventris Morbos.

Quod in Thoracis Morbis feci, idem si in Ventris Morbis facere non potero, ut quas a me horum Observationes expectas, omnes his unis complectar Litteris; at certe operam dabo, ut quam paucioribus potero, comprehendam. Neque enim illæ multæ sunt, & pleræque breves. Sed ut raras novissimis annis occasiones habui mortuos ex Ventris affectionibus dissecandi; ita sæpe in ea incidi quæ alii interea, aut antea ejusmodi corpora secantes, deprehenderunt. Quare ut Sepulchreto possis addere, subinde illa, quemadmodum Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

dum in missis ad te Epistolis feceram, ipsarum fere servato ordine, indicabo.

2. Et primum, quod ad læsam attinet Deglutitionem, legas velim, qualem angustiam in imo œsophago ab intumescensibus hujus tunicis, nec sine indicibus prægressæ ibidem excrecentiæ, animadvertit Abr. Vaterus (a), tum, nisi antea videris, quæ ex pluribus Observatoribus relata sunt apud Ampliss. Swietenium (b) de gula, eodem, aut superiore etiam loco perangusta; quod tunicæ essent in scirrhosam, & vomitis refertam, H h h aut

(b) Epist. 26. n. 1. (c) Orat. pro A. Cluentio. (d) Epist. 27. n. 6. (e) Vid. Epist. 66. n. 10.
(a) Disp. de Deglut. Diffic. & imped. Hist. 3. (b) Comment. in Boerh. Aph. §. 797.

aut in cartilagineam mutatæ substantiam, sive quod ejus cavum glandulosus obturaret tumor, sive quod ingens steatoma adsitum, aut scirrhusa pulmonis pars comprimeret, ac coarctaret. De ruminantibus hominibus ad ea quæ cursim attigi Epistola XXIX. (c) nihil est quod addam, nisi corniculum quod paulo supra frontem Parens ille gesserat, minime videri ad filii ruminationem pertinuisse; quando Sachsus (d) cum tot exempla protulerit cornutorum hominum, non modo ullum horum, aut filiorum, præter illum unum, ruminasse; adnotavit; sed denique admonuit, plerisque Authores ex verrucarum genere hæc cornua esse, pronunciaffe; quas inter, & ruminationem, sive origo, live natura spectetur, quis aliquid dicat esse commune? Ex verrucarum autem genere illud certe erat cornu quod nuperrime ipse in Sene vidi ex Agro Patavino. In illud enim verrucam quam diu in læva sincipitis parte gesserat, ante annos quatuor degenerasse, ajebat, & sensim ad eam qua tunc erat, digitorum transversorum amplius quatuor longitudinem excrevisse. Nisi basim versus reprimeres; homo non dolebat: nec mirum; cutis enim quadam quasi phlogosi affecta circum basim ita se attollebat, cum eaque cohærebat, ut ex cute cornu fieri, intelligeres juxta Malpighii (a) sententiam: & quid aliud denique sunt verrucæ, nisi productæ, morbosæque cutis papillæ? Basis pollicem æquabat, unde, conii instar antrorsum curvati, sensim exilescent, in apicem abibat. Totum cornea erat duritie, superficie autem striata secundum longitudinem, facile id quoque ab intervallis inter papillas, in longum pergentes, relicta. Singulare id fuit, quod ut stolo ex humo suæ proxima arbori se attollit, & pullulat, ita ex cute proxima lateri majoris cornu, alterum jam crescere corniculum cœperat, illius simile, nisi quod ut subtripla adhuc erat longitudine, & crassitudine, sic necdum se inflectebat. Sed de hoc satis. De Ventriculi autem Doloribus præter ea quæ infra (f), cum cysticorum calculorum per angustos bilarios ductus egressum commemorabimus, a nobis facile indicabuntur, plures extant Observationes a Christiano Wenckero productæ cum Historia Virginis per 27. annos ventriculum perforatum habentis (g): quæ omnes, aut fere omnes ventriculi ulcera proponunt.

In iisdem sæpe Vomitus creber memoratur, in una (h) nigricantis etiam materiæ: de qua mentio quoque fit a Gothofr Sandio in raro ventriculi Abscessu (i) describendo. Cæterum vomitionem frequentem Jo. Kampsius (k) conjunctam profert cum omnium ventriculi vasorum ab nigro, & sphaceloso sanguine incredibili distentione, itemque cum illius angustia, & tunicarum crassitudine, & in cartilagineam prope modum naturam mutatione: Langguthus (l) autem ab iisdem tunicis immanem in modum crassis, scirrhusisque, ut pylorum undique adstringerent, & angustissimum redderent, qualis in memorata quoque fuit Wenckeri Virgine. Et harum quidem Observationum pleræque cum iis conveniunt quæ jam pridem a me tibi descriptæ sunt. Postremæ autem insuper ad memoriam reducunt Feltriensem Virum pro quo, Januario mense A. 1754. consultus fueram. Cujus dissectionem idem postea mecum communicavit Cl. Pujatus, qui tunc per litteras ejus morbum exposuerat.

3. V I R annos natus quatuor & quadraginta, cum a patria abesset in montosis, & incultis locis, multa adversus levissimam gonorrhœam virulentam ex argento vivo remedia sumpsit, qualia habere potuit, perperam fortasse & præparata, & servata. Quibus dum uteretur, ventriculus non modo irritabatur, verum etiam vomere cogebatur. Ab eo tempore quæcunque comederet, aut biberet, cœpit fere omnia rejicere: ni rejiceret; ventriculi angore, quo semper propemodum, sed leviter, afficiebatur, multo

magis torqueri, & singultu quoque; at postquam rejecerat, si nova sumeret alimenta, hæc sæpius retinere. Multam, eamque crassam, & pravi saporis, expuebat salivam. Pigra alvus, lacte injecto nihil, nisi duros recrementorum globulos, reddebat. Et quamvis pulsus necdum quidquam haberent quod ab naturæ modo recederet; macies tamen non erat levis. Plura, & varia adversus hunc morbum in usum tracta sunt auxilia: sed incassum omnia; ut denique homini moriendum fuerit.

VENTRICULUS pylorum angustum habuit, & præduram, & prope hunc ulcusculum; in reliqua autem interiore facie, multas quasi glandulas passim disjectas.

4. Nunc age, quæ ad Intestinarum Morbos spectant, attingamus, & primum quæ ad eos in quibus sæpe etiam ventriculus affici solet. Cl. Anatomicus Phil. Contr. Fabricius (m) in Dysentericis subinde vidit præter Crassa, Tenuia quoque intestina, & ventriculum inflammata. Sic in uno Crassa quidem magis corrupta, & pure sanguinolento obducta conspexit, Tenuibus tamen omnibus simul sphacelo affectis, & ventriculo ipso inflammato: quamvis in altero dysentericæ sedem in Colo dumtaxat, Rectoque intestino deprehenderit. Henricus autem Henrici (n) in scœmina quam Cholera morbus vehementissimus per 35. horas summe infirmaverat, tenuem, flaccidumque ventriculum reperit, hujusque supernam partem macula quadam affectam obscure rubicunda, sugillationem referente, cui similes erant hic illic in Colo intestino, sed minores. Quæ Observatio facit, ne hoc loco omitteremus nostram alterius scœminæ, quam alvi fluxus sustulerat, dissectionem, ante extremum Januarium habitam A. 1753.

5. A N U S ab diuturna diarrhœa ad summam denique macritudinem, viriumque infirmitatem, mortemque ipsam redactæ cadaver in Gymnasium illatum est. Ubi ejus dumtaxat ventrem perlustravimus, cum mox virile aliud, idque ad Anatomicum persequendam longe magis idoneum, nacti essemus. A B D O M E N adeo emaciatum, ut sub cute non Adiposam, quod in mulieribus vel macilentis est rarum, sed inanem, telæ instar, membranam haberet, vix alicubi exiguas reliquias pinguedinis retinentem, cum referatum est, nec male oluit, nec aliquid ostendit adnotatione statim dignum, nisi quod cystis infra jecur, neque ita paulo, descendens, bilis quæ non pauca, & obscurior inerat, colore suo proxima intestina multos lacus quam plerumque solet, infecerat. Sed nec ullum Tenue intestinum, nec ventriculus, qui erat contractus, vitii quidquam habuerunt. Crassorum dumtaxat partes aliquæ, ut quæ in Colo, & vero Cæco proximæ sunt valvulæ Bauhini, ex inflammatione intus rubebant. Rectum vero ferme totum ab inflammatione jam livebat, & hic illic, ac præsertim in imo, introrsum tumebat, unde macula, quasi circuli forma, ad digiti pollicis latitudinem sursum se extendebat, mollicula, & prominens, ut si a sanguine fieret, ibi sub intima tunica semiconcreto. Superius autem extabant disjectæ, & ex rubro vel magis fuscæ aut veræ lenticulares glandulæ, aut quædam, earum instar. Cæterum in mesenterio glandulæ nonnullæ, quamvis sanæ viderentur, majores tamen erant quam illi ætati conveniret. Hoc autem in ea frequentius, quod Magnæ arteriæ truncus hic illic erat subdurus, & interiore facie albidus ob plura ossium inchoamenta. Sed illud peculiare, quod si eandem faciem inspiceres, tunicæ latus arteriæ sinistra, & posteriorem partem facientes, ad angulum inter se jungi, non curvæ instar lineæ, videbantur.

6. Quæ de Recto intestino scribebam modo, ad memoriam reducunt membranam illam ex Mercatoris Hebræi (o) podice propendentem, nec

(c) n. 4. (d) in Schol. ad Obs. 30. A. 1. Eph. N. C. (e) Dissert. Epistol. de Corn. Veget. (f) n. 12. & seqq.
 (g) Argentor. A. 1743. (h) Obs. 1. (i) Regiomont. A. 1701. (k) De Infarct. vasor. ventric. cap. 5. & 9.
 (l) Progr. de Tabæ ex callosa pylori angustia. Wittemberg. A. 1750. (m) Progr. quo Obs. Anat. &c. Helmst. A. 1754. M. Obs.
 pag. 10. & not. v. (n) Diss. de Cholera morbo c. 1. §. 20. (o) Epist. 31. n. 19.

nec sine sanguine, & pravo ichore, & prægressis intestini ejusdem molestissimis doloribus excussam ita ut postea sanus ipse vixerit ab A. 1729. ad initium A. 1748. Nunc addo, ad annum usque vixisse 1758. quo longe alio, id est thoracis, morbo absumptum audivi.

Cur vero nihil præterea ad Viri, & Anus propositas Observationes adnotem, facile intelligis, qui repetitiones quantum oderim, scias, & quæ de morbis hujus generis ad te alias scripserim (p), satis, ut opinor, memoria teneas. Quod de plerisque etiam aliis dictum puta, qui infra memorabuntur.

Præcipue de Ani tum Imperforatione, tum Prolapsu nihil habeo quod addam, nisi quod de illa nuper legi Cl. Phil. Adolphi Boehmeri (q) in recens editi infantis cadavere Observationem, cui propter podicem imperforatum acciderat, ut ex Coli intestini parte, sphacelo correpta, & rupta tantum meconii effunderetur, ut tumidum valde, ac durum esset abdomen: legique item in Regiæ Parisiensis Scientiarum Academiæ Historia (r) dissectionem triennis pueri, qui per urethram in quam Rectum intestinum desinebat, hujus recrementa semper emiserat, causamque ostensam cur hæc demum retenta fuerant: De Ani autem Prolapsu id quod mihi Illustris Hallerus per litteras anno datas 1758. V. Kal. Februarii significavit, hic tibi fideliter describam.

„ Mirificum nuper vidi spectaculum, inquit, vix
„ crediturus alteri, prolapsum nempe crassioris inte-
„ stini, in quo ipsam coli valvulam facillime di-
„ gnoscendam, & patentem videres. Ruberrima erat
„ villosa tunica, nitroque conspersa humorem suda-
„ bat, cæterum immota. Vetustus morbus est: fru-
„ stra repositum intestinum, cum chirurgus ventricu-
„ lum per colon palpasset. Solet subinde elabi. „

7. Ad Intestinorum autem Dolorem, atque adeo ad Iliacam Passionem attinet Cl. Kalfschmidtii Programmata (f), quod te legisse non poenitebit. Nam præterquam quod totum intestinorum tractum inflammatum invenit, ibique magis ubi prope Baubini valvulam erat Ileum dilaceratum, hoc alvi recrementis non eo tantum loco, sed ad ulnæ longitudinem prorsus obstructum vidit, tam duris, ut argenti vivi libra una, ægro data, per ea sibi viam facere non potuerit, aliaque insuper adnotavit, & in his causam famis præter naturam qua sæpius homo vexatus fuerat, pylorum videlicet duplo quam soleat, ampliore.

Nos qui de Iliaca Passione plura alias ad te misimus, nunc de intestinorum doloribus unam dumtaxat Observationem addemus, quam in Gymnasio pariter, eodem anni tempore ac priorem, sed anno insequente 1754. habuimus.

8. ANICULA sex & octoginta annos nata, quæ coqua olim fuerat, quindecim jam menses omnimodam pertulerat artuum inferiorum paralytim, quorum mensium tres ultimos in Nosocomio exegit, cum ibi tandem acuta febris, & dolore sub regione hypochondriorum non sine magna siti, & genarum rubore correpta, his omnibus perstantibus, intra dies septem vivere desit.

ABDOMEN exterius aspectum, nihil vitii, nisi parvum ad alterum inguen tumorem ostendit: quem pro hernia habui; nec deceptus sum; intestini enim particulam continere mox vidi: quin etiam pro doloris causa habuissem, si unquam mulier, præsertim cum ille sæviret, de eo loco quæstus esset. Cum vero abdomen incideretur, ejus virere musculos; & cum referatum esset, intestina; & mesenterium ex viridi & rubro variegari, conspexi, nec sine gravissimo fœtore, ut quamvis tertio, haud amplius, a morte die, eoque anni tempore, continuo humandum cadaver fuerit, vix nonnullis, quæ protinus dicam, in genitalibus, & jecinore adnotatis. Vagina disjectas intus habebat maculas ex rubro obsoleto flaventes. Tertium vix supererant humillimæ reliquæ. Quorum hoc ætati, illud inflammationi, ex proximo intestino contractæ, & jam in gangrænam degenerare incipienti, erat tribuendum: ut peculiaris

morbi inchoamento parum inæqualis ex rubro nigricans protuberantia, quæ ex fundi uterini supremo interiore latere exstabat, & dissecando visa ex parte est paucis compingi vesiculis, pellucido humore plenis. In jecinore autem, cujus cystis valde erat bile distenta, erant peculiariora, quædam a primordiis, alia a prima fortasse juventute, alia a morbo repetenda. A primordiis quidem figura infimi limbi insolita, ut inter dexterum, sinistrumque lobum alte in arcus modum curvatus, hinc illum, hinc vero hunc lobum haberet ad parem prope tractum, quod sinister alioqui non solet, descendentes: a prima autem juventute; si quid dandum est suspicioni, alias (t) ad te scriptæ; profundi paralleli sulci per convexam ejus visceris faciem a Summo deorsum versus ducti: certe autem a morbo hydatides duæ in eadem facie, altera a dextris, altera a sinistris, jecinoris tunica ambæ opertæ, intus autem membrana cinctæ, quæ rugis, vel potius quibusdam quasi infitis inæqualis, in illa non modicum, & valde profundum cavum, in hac exiguum comprehendebat. Ex hisce hydatidibus, & magis ex rara ista jecinoris figura hanc illam fuisse Vetulam, intelligis, ex qua tibi hæc utraque cum alias (u) obiter indicaverim, hic plenius volui, & dilucidius describere.

9. Jam vero ad eas quas de Hypochondriorum Colore, & Tumore, ad te scribens, Observationes produxi, has addas velim, quarum aliæ ad jecur, aliæ ad lienem, aliqua etiam ad ventriculum spectat; de jecinore autem illam potissimum qua (x) ejus proponitur vomica in pectoris dextram cavitatem aperta. Utinam Solertissimus Richertzius, ut quæ in mortuo invenit, diligenter descripsit, pariter quæ mortem præcesserant, indicare potuisset. Nam certe meminere, cum rarissimam, & fortasse primam ejusdemmodi casus Observationem Valsalvæ ad te scriberem (y), etsi non pauca quæ in ægra fuerant, non omisit, me tamen plura desiderasse. Quod tanto magis facio in hac altera, quanto diutius videtur ex pulmonis dexteri, & pleuræ ejusdem lateris inspectione ab ejusmodi singularis generis empyemate ægrum fuisse vexatum, ex magnitudine autem jecinoris, & purulentæ in hoc cavæ gravissimas ibi quoque molestias pertulisse. Ibi, inquam; Lutetiæ enim Parisiorum accidit, ut cum ægrotus quidam (z) de summo dolore in dextro hypochondrio conquestus esset, pernegante Chirurgo contra ac Medicus statuebat, dolorem illum esse hepatis adscribendum; in cadavere tandem hepar inflammatum deprehenderetur. Quod si forte ob aliquod adjunctum per intervalla delirium, contigui diaphragmatis inflammationi; quam tamen neque Chirurgus, neque Cl. Auctor fuissent tacituri; males ipse in illa doloris causam suspicari; alias prius consideres Observationes oportet; & in his quasdam ad susceptum sermonem attinentes. Neque enim dubito, quin molestiis gravibus in hypochondrio eodem illa quoque mulier conflictata sit, in qua ingens, nec inflammatum tamen jecur ibidem (a) videri potes descriptum, cujus utinam in vivente symptomata indicari potuissent. At certe scio, in Disputatione Cel. Rudolphi Jac. Camerarii, & Jonæ Brunneri exhibente Hepatite defunctorum Extispicia (b) adolescentuli, itemque mulieris casum produci, quorum ut huic maxima erat de hypochondrio dextro querela, illi autem dolor fere intolerabilis ibidem fuerat; si jecur utriusque prægrande erat, & a calculosa materia durum, mulieri insuper a triplici auctum atheromate. Num ergo in his pariter dolorem omnem tribues adjacentibus partibus, quas tumor, & pondus hepatis comprimeret, ac distraheret? Quod si tanto facilius a te fieri posse, credideris, quia calculosa materia indurando jecur, hujus qualemcunque sensum hebetasset; non ultra adversabor tibi; nam quocumque tandem modo explices; semper quas hic tibi addidi, Observationes ad Dolores, Tumoresque dexteri hypochondrii, ut sum pollicitus, spectabunt, quem-

H h h 2

quem-

(p) Epist. ead. (q) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1758. M. Januar. (r) A. 1752. Obs. Anat. 4.
(f) De Ileo 2 scrupul. pitor. mepil. perfor. Jenæ A. 1747. M. Oct. (s) Epist. 56. n. 17. (t) Epist. 58. n. 42.
(x) Observ. Viscer. Abdom. Labis Epicris Obs. 2. (y) Epist. 36. n. 4. & seq.
(z) Vid. Bulchwald. Obs. Quadrig. Obs. 2. Ætiol. § 9. (a) Obs. 2. cit. (b) c. 1.

quemadmodum ad hypochondrium sinistrum pertinebunt illæ quæ protinus sequuntur.

10. Magnus certe, præsertim ut in novenni puero, lienis tumor fuit, quem descripsit Cl. Kalschmiedius (c), quo in tumore, si manibus tentaretur, dolorem puer percipiebat; nisi forte tribuere hunc velis subjecti renis sinistri amplo pelvi, quem inclusus asper calculus, tunc appressus, compungeret. Aliquando autem e contrario non in lienis tumore occurrit dolor, sed in lateris sinistri ima parte ad dorsum vergente, ut in viro qui cum præterea pluribus aliis symptomatibus, phthisim mentientibus, fuisset conflictatus, nihil denique in pulmonibus quod vitiosum esset, post mortem ostendit, sed lienem grandiore, durissimum, & valde gravem; quippe ex densa compactum substantia quam Abr. Vaterus (d) cum dissecto *petasone porcino*, fumo *leviter indurato* comparavit. Decipit etiam lienis tumor, cum valde se extendit, aut cum ea continet quæ rarissime solet. Cujus utriusque constitutionis in uno eodemque homine exemplum Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ præbebit Historia (e). Is enim ascitis correptus signis, in quibus manifestissima erat humoris in ventre fluctuatio, paracentesim bis expertus, & pro aqua educto pure, a secunda hujus educatione postridie mortuus, lienem tanta habuit magnitudine, ut ab sua sede ad pubis ossa perveniens, viscera a fronte; & ab lateribus operiret, atque comprimeret; quippe tantumdem propemodum continens puris, quantum e vivente extractum fuerat; plurimum autem fuerat extractum. Pus quidem, non modo aquam, in liene inventum nonnunquam fuisse, alias (f) tibi commemoravimus; sed immani adeo copia repertum esse, non meminimus. In tanta non magni visceris extensione, & fluctuantis humoris sensu quis lienem potissimum culpasset? Doloris fedes, nisi forte inter initia, non id poterat significare. Colici enim vehementes, qui denique ingruebant, dolores, cum ab intestinorum compressione facile essent, non ad illam unam ventris partem attinere poterant. Suspicio ex hoc dumtaxat aliqua poterat oriri, quod febris quartanæ, duodeviginti, aut amplius, menses duranti, successerat morbus. In admirando quoque illo casu quem legeris apud Præstantissimum Fantonum (g), quis in abscessu, ad umbilicum aperto, latere splenem, dixisset? Vix levissima conjectura duci poterat ab atrocissimis doloribus de quibus maximæ infra sinistrum hypochondrium quæstia ægra fuerat. Splen tamen ad umbilicum prociderat, unde & tunc extractus fuit, & postquam fuerat anno quinto muliere mortua, quæ interea conceperat, & pepererat, ne quis dubitaret, extractum esse, nullus in cadavere est usquam repertus; *cicatrices tantum in proximis partibus apparuerunt, quibus ille naturaliter adherere solet.*

11. Quoniam autem in sinistro hypochondrio aliud præter lienem est viscus; hujus quoque tumentis singularem historiam mox indicabo; si prius de liene osseo, aut lapideo facta; de hoc enim alias (h) ad te recordaberis me scripsisse; illud adjecturo quod in Sene, propter cranii obliquam formam Epistola LXII. (i) commemorato, animadverti. Splenicæ membranæ pars, quantam circulus diametro gemini transversi digiti operire potuisset, ossæ facta esse videbatur, eique arctius visceris substantia adhærebat. Partem hanc membranæ cum detraxissem, & dies aliquot in aqua macerassem, adhærentemque lienis substantiam abrasissem; nihil superesse aliud in membrana, vidi, quam tenuem & hic illic deficientem ex manifesta materia tartarea incrustationem. Itaque non me pœnituit tartaræ quoque materiæ locum in illa XXXVI. Epistola reliquisse, ut neque ex convexa lienis facie indurationem fere incipere, dixisse, indeque alio se extendere. Nam proximam induratæ parti mem-

branam cum detraherem, non ipsam quidem ita duram, sed rigidam tamen jam factam sensi, & hæc omnia in ea splenis facie vidi quæ diaphragma contingebat. Id autem num recte conjecerim alternæ hujus musculi compressioni posse tribui, nonnunquam postea dubitavi, cum faciem illam jecitoris quæ eidem est compressioni obnoxia, non eandem, nisi forte rarissime, indurationem contrahere, animadverti. Nunc singularem illam ventriculi Observationem jugiter, nec sine molestia, tumentis ex Cel. Viro Lieutaudio (k) indicabo. De molesto in regione ventriculi, quæ semper elatior erat, sensu plenitudinis, aut ponderis æger cachecticus primum, deinde hydropicus querebatur, & de quibusdam circa eam regionem minime acutis doloribus. Libera erat deglutitio, sed adstricta alvus, ut non nisi datis quæ cicerent, responderet unquam, imo vel tunc leviter. Vomendi erat cupiditas: vomitum autem neque natura, neque ars movere poterant: & quanquam de alimentis minimum toto hujus morbi tempore, ultimo autem nihil propemodum sumebatur, non ille tamen plenitudinis, aut ponderis sensus decrecebat. Post obitum denique supra modum extensus, & plenus ventriculus inventus est, intestina autem omnia, quamvis ita angusta, ut universa molem ventriculi non superarent, erant haud secus ac pylorus, omnino pervia; ut proclive fuerit ex his quæ in mortuo, & ex iis quæ in vivo observata fuerant, existimare ad paralytim ventriculi quandam morbum esse referendum. Et quoniam de Ventris Tumoribus verba facimus, non reticebimus, si diutius is æger vixisset, facile tumorem alterius generis in eodem ventris latere fuisse appariturum. Acerbissimi enim doloris, qui diebus ante mortem quindecim ibi ortus fuerat, causa in sanguine reperta est inter Obliquos abdominis sinistros musculos ad duas libras effuso. Sed neque dexterum hypochondrium sine labe fuit. Jecur enim plures solidissimos continebat lapides, quorum aliqui supra ejus visceris superficiem manifestissime prominebant, accedebantque ad avellanæ magnitudinem.

12. Quibus de Calculis facile biliariis cum plurima ad te alias (l) scripserim, nec solum de hepaticis; verum etiam, idque præsertim, de cysticis; perpauca restant quæ nunc addam, & primum quidem ex Epistola, quæ forte nuper in manus rediit; missa ante multos annos ab non ignobili Medico, qui meus olim perattentus Auditor fuerat. Sic autem scribebat quæ ipse tum vide-

13. SENEX qui ad annum usque sexagesimum sextum sine ullo notabili morbo pervenerat, gravibus ad ventriculum cruciatibus correptus est cum bilioso, & copioso vomitu, alvi adstrictione, & febris non valde acuta. Medicus oleo dato ex dulcibus amygdalis recens expresso, alioque aliquo remedio ejusmodi, morbum levavit, sed non sustulit, doloribus identidem redeuntibus; donec duabus magnesiæ drachmis in usum tractis visus sibi æger est persanatus. Sed, contra Medici consilium, cum ad priores curas, cibosque insalubres reversus esset; dolores quoque reversi sunt; cito autem abacti magnesiæ usu. Progressu interea dierum Medico displicuit, pulsum parvum esse factum, nec sine aliqua intermissione, appetitum ciborum decrecere, sed præcipue aliquot interjectis diebus per alvum nigerrima reddi, atram Antiquorum bilem referentia. Denique cum gravissimum ingruisset deliquium, & mox desisset, subdelirare æger cœpit, & de acerbissimo capitis dolore queri. Itaque post dies septem per hæc exactos, non sine pulsus intermissione, & magna virium infirmitate, sexto circiter mense a morbi initio, decessit.

A B D O M I N E inciso, & diducto, nihil

(c) Progr. de hoc Tumore. (d) Dissert. de Scirrhis Viscer. (e) A. 1753. Obs. Anat. 5. (f) Epist. 36. n. 18.
(g) De Obs. Med. & Anat. Epist. 1. & 6. (h) Epist. 36. n. 14. & seqq. (i) n. 16.
(k) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1752. (l) Epist. 37.

hil vitii in ventriculo repertum est, neque in hepate, nisi quod paulo erat pallidius, quam solet. Sed ejus vesicula, triplo propemodum naturali major, nigerrimam bilem continebat, vel potius amurcam, in qua calculi erant octo alia alius figura, omnes autem rara magnitudine: præter quos in ipsis vesiculæ parietibus alii conspecti sunt ad decem, millii granis haud majores.

14. Minimi hi calculi in cystis parietibus animadversi, ad eos facile attinebant quos tibi alias (*m*) in illius glandulis, aut certe inter ejus tunicas memoravi. Fortasse autem paulo iis majores per Cysticum, & Communem ductus exitum molientes, at ob parvitatem minime in alvi facibus animadversi, cruciatus illos ventriculi, & vomitus ciebant; cum maximi illi octo in vesiculâ ob magnitudinem quiescentes, nullum sui indicium darent ne ponderis quidem sensu; an quod iis quæ paulatim augentur, affuescamus? Vides hic quoque nullam de ictero mentionem fieri. Certe autem Vir Nobilissimus pro quo non ita pridem per litteras consultus sum, vix postquam diu noctes omnes infomnes duxerat ob gravissimum ad regionem pylori corripientem dolorem, & perpetuos vomendi conatus, vix, inquam, ictericus tandem per intervalla fieri cœpit. Morbi tamen causam ostendit sanatio; dolore enim a ventriculo paulatim umbilicum versus, indeque ad pubis regionem descendente, ubi aliquot substitit dies, denique corporibus dejectis duobus non parvis, ad cubi figuram accedentibus, cruciatus omnis tum ventriculi, tum jecinoris; nam & hoc dolebat; tum intestinorum solutus est. Erant ea corpora subflava, ex stratis composita, nucleum complectentibus, & flammam concipientibus, ut spectatis omnibus, cysticos esse calculos, non dubitares. Vide autem, quantum in eodem morbo variis in corporibus discrimen sit; Fr. Slare (*n*) nobilem fœminam, hepaticis doloribus valde cruciatam, animadvertit statim atque duos cysticos calculos repetitis vicibus in Duodenum intestinum ejecerat, maximum sensisse levamen, illos autem vix per aliquot horas in tota intestinorum via perstitisse, cum ipsi quoque non essent parvi; alter enim ambitum crassioris superabat digiti, alter autem erat tenuior, nec tamen multo. De ejusdemmodi autem calculis, illa quoque tibi legenda sunt quæ Præstantissimus scripsit Ellerus (*o*), cujus explicationem præsertim naturæ, & originis ejus lapidis qui per abscessum hypochondrii dexteri cum pure exierat, facile comprobabis tribus illis consimilibus quæ tibi Epistola XXXVII. (*p*) protuli, exemplis. Simul cognosces quæ Experientissimus idem Vir de renalium quoque calculorum origine eadem occasione proponit, & lapidis etiam quem inter vesicæ urinariæ tunicas abditum conspexit.

Ad alia autem Renum vitia attinent tum eorum hydrops, sive a sero flavo distentio, tum substantia ipsorum maximam partem deleta, tum indurata Adiposa eorundem membrana; itemque in Ascitica renum alter duplo major, alter justo minor cum uretere, vasisque sanguiferis valde contractis. Quas Cl. Bohemeri Observationes in eodem libro relatas invenies in quo alias, a me tibi supra (*q*) indicatas. Quod si eum librum versans, in locum forte incideris ubi Morgagnus dicitur nuper operam dedisse, ut sententiam de viis urinæ ex ventriculo ad vesicam novis argumentis confirmaret; noli mirari qui scias in contraria huic sententia me semper fuisse, & adhuc esse; sed id nimis tribue erga me typographorum liberalitati qui alteram litterulam *g* addentes, non semel quæ ad alium omnino spectabant, mihi donare voluerunt.

15. Quæ de calculis paulo ante interjecta sunt,

& ipsa quidem ad Morbos attinent Ventris; sed non modo ad istos, verum etiam ad susceptum de Tumoribus ejusdem sermonem, cujus tibi obliti forte videbamur ea spectant quæ novissime ex Bohemero indicavimus de renum hydrope, & de Ascite. Ad nonnulla autem quæ de Tympanitide agentes, attigimus, illustranda facere poterit Programma ab Hambergero editum de *ruptura intestini Duodeni*, quam brevissimus quidem, sed ingens, lethalisque tympaniticus tumor est consecutus. Fac igitur perlegas. Nos enim tum eorum memores quæ de cæteris Ventris Tumoribus & multa, & varia ad te scripsimus, tum de alio hydrope non paucissima scribenda mox esse, cogitantes, non omnibus in quæ incidimus, immorari nunc possumus. Quamobrem haud alia, quod ad Mesenterium spectat, hic indicabimus, nisi ut ex Cl. Viris Henrico Henrici (*r*), & Joanne Fantono (*s*) excerptas quæ tunc nos fugerunt Observationes, Sepulchreto adjungendas. Hic enim magnum mesenterii tumorem; ille vero non paucos ejusdem abscessus proposuit. Et hæc quidem Observationes utiles sunt; illæ autem utiliores in quibus mutata viscerum sedes Medicum potest decipere. Itaque totidem adjiciemus quas cum præclara illa Valsalvæ (*t*) jungas, ventriculi e sua sede prolapsi, ibique tumorem efficientis ubi ventriculus secundum naturam esse non solet. Altera ea ipsa est quam supra (*u*) ex parte memoravimus, Cl. Langguthi: ut scirrhus enim tunicarum quæ pylorum cingebant, tumor immani crassitudine hunc arctaverat, ita & pondere ventriculum omnino loco moverat, ut orificium superius a diaphragmate ad maximam palmæ latitudinem distaret, fundus autem infra umbilicum in regionem hypogastricam protenderetur, & loco, ac mobilitate innatum omento magnum tumorem in vivente mentiretur. Altera autem Observatio est Cl. Schlenckeri (*x*), qui ventriculum vidit pyloro ad os pubis usque perpendiculari linea pertingentem. Cujus prolapsus satis apta causa ex reliqua historia non apparet; præcipuum enim vitium propter quod tunc scripsit, inter ventris cætera viscera in ovario sinistro fuit lapideo, magno, ponderoso, & omnino digno quod tot aliis accenseas, a nobis alias (*y*) memoratis, Ovariorum Tumoribus. Quos inter deesse tamen credimus nonnullos ab laudato Fantono (*z*) propositos, ut cum ovarium sinistrum decies erat naturali majus, & scirrhusum, aut cum dexterum intus cavum, albicantem & durum globum ex materia sebacea, ovo columbino similem, continebat, aut denique cum, vesicæ instar, ambo turgebant sero subflavo.

16. Etsi vero nullius generis tumorum muliebrium testium plura quam hujus tertii, exempla commemoravi ubi de Saccato hydrope ad te scribens (*a*), illuc denique perveni, ut quærerem, num, & quomodo peritonæi, uteri tubæ, alique ejusmodi hydropes ab ovarii hydrope internosci possent; quædam tamen generis ejusdem Observationes supersunt, quas haud inutile censeo hic tibi presse quidem, sed ita indicare, ut facile queas cum prioribus illis, & cum iis quæ tum dixi, conferre, & quod meliustibi videatur tum de cognoscendis, tum de curandis ejusmodi morbis constituere. Ut a vetustioribus incipientes, ad recentiora veniamus; editum fuit A. 1671. a Ludovico Salzmanno (*b*) exemplum fœminæ cui post diuturnam menstrui sanguinis suppressionem, abdomen sensim a sinistro hypogastrio sinistro versus hypochondrium attollebatur, absentibus ascitis indicibus, & facie sic satis colorata. Verum ex quo non sine impetu in terram cecidit, brevi ascitis indicia cum magno totius abdominis tumore

(*m*) Ibid. n. 21. & 29. (*n*) in Epist. edita a Sigism. Koenig in suo Lithogen. hum. Specim.
 (*o*) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1755. (*p*) n. 52. (*q*) n. 6. (*r*) Dissert. de Abscess. Mesenter.
 (*s*) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 9. (*t*) Epist. 39. n. 14. (*u*) n. 1.
 (*x*) Dissert. de singulari Ovar. sin. morbo. (*y*) Epist. 38. n. 54. & seqq. & Epist. 39. n. 37. & seqq.
 (*z*) Epist. cit. 8. n. 13. & 16. (*a*) Epist. indicatis 38. & 39.
 (*b*) De Abscessu interno miræ magnitud. &c.

more, & paulo post mors accessere. In Ventre præter aquam, & pus ea copia quæ tantæ distentioni conveniebat, ingens tumor viscera operiens inventus est, plurimas continens cystes alia alias magnitudine, aliaque singulas fere materia plenas. Tumoris autem communis tunica etsi contiguas partibus undique per membranas neciebatur, sanusque erat uterus; tamen cum tumor, ut in vivente inceperat, ita in mortua dicatur peculiariter *sub inguine sinistro* fuisse conspectus; non a veri similitudine procul abibis, si e sinistro ovario ortum existimabis: quamquam fortasse ad Saccatos alios, & aliunde natos hydropes referre males. Qualis certe erat is quem non ita pridem legi inter Observaciones Medicas (c) Cl. Welspremi in viri cadavere qui per biennium pro ascitico habitus, graveolentem humorem in quo magnæ hydatides natabant, conclusum ostendit intra immanem quasi vesicam, cujus erat collum inter vesicam veram, & Rectum intestinum implantatum, cum pars reliqua per cellulofum tantummodo contextum vicinis partibus annexeretur: & qualem, nisi quod nullæ in aqua limpida continebantur hydatides, fuisse, nunc video ex historia a Cl. Steubio (d) accuratius descripta, hydropem illum in quo alias (e) merito hæseram, nempe Virginis cujus venter per decennium tumidus, etsi a sinistris eminebat magis, neque ascitis notas, imo colorem faciei floridum conjunctum habebat; tamen cum temere & asciticus crederetur, & ferro propterea pertunderetur, & nimia statim aquæ copia exhauriretur, sicque citam afferret mortem, magnum tamen dissecantibus obtulit membranæ saccum in quo aqua fuerat, nullis aliis annexum partibus, quam lieni, & reni sinistro, quibuscumque vasa communia habebat, ita firmiter cohærebat. Ut tibi igitur alias ovariorum hydropis de quo dubitare non possis, Observaciones indicemus; ad eos qui suas post Ludovicum Salzmannum vulgarunt, sicuti promissimus, veniamus. Abr. Vaterus (f) sceminam proposuit, quæ non ut duæ, de quibus paulo ante dictum est, aliæque, & in iis Vidua, de qua mox dicetur, anno morbi primo in falsa graviditatis suspitione apud Medicos fuerunt, quæ res quanto longius curationem differt, tanto reddit difficiliorem, non, inquam, ejusmodi suspitione aspergi potuit, cum ex viro suo, non alii modo, sed & ipsa gravidam se crederet, jamque mammis humore, lactis non dissimili turgentibus, notos ibi ex quo gemellos, perquam difficili partu editos, utero gesserat, infantis motus vel manu admota se percipere, confirmaret: quos motus post graviorem lapsum cum amplius non sentiret, mortuum esse foetum quoad vixit; vixit autem tres annos cum dimidio; non dubitabat, tumore ventris duriore quidem, sed primum non adeo ponderoso, permanente, deinde vero mirum in modum aucto, & molesto. Huic igitur cum maxima scetidissimæ aquæ copia prægrandis tumor inerat, non ad uterum, quem in vaginam suo pondere detruferat, sed omnino ad dexterum ovarium attinens, quod in rotundas capsulas totum abierat, viscido, ac purulento liquore oppletas. Sed longissime tumorem hunc tumor superat in Cl. Nicolai Willi Dissertatione (g) legendus. Cum enim in Vidua sensim tumere cœpisset abdomen, viribus interea, & appetitu integris, corporis habitu non cachectico, & lotio secundum naturam fluente, quinque annorum spatio majorem in molem accrevit, inæqualem tamen; nam a dextris magis prominebat; neque cum in lecto de latere in latus converteretur, ullum fluctuationis sensum faciebat. Quin cum intra annos aliquot sic esset auctum, ut in perpetuo corporis paulo altiore decubitu ad spithamæ longitudinem infra genua, procerioris alioquin mulieris, propenderet, nec pedes erant tumidi, nec facies mul-

tum decolor, nec appetitus dejectus, nec sitis; nisi matutinis horis, & vel tunc levis, nec febrilis pulsus; somnus autem pacatus. Sed morbo dein ad duodecimum usque annum persistente, abdomine autem magis tumente, pleraque horum mutata sunt tandem, & quamvis e tumefactis, erosisque pedibus magna aquæ vis distillaret, ventre tamen non detumescente, illisque gangræna correptis, mors ingruit. Nihil aquæ in ventre, in thorace, in pericardio inventum est; immani ejus copia intra membranæ saccum omnino conclusa. Cujus sacci duplex erat tunica, & exterior alba, crassa, fibrisque tenacibus compacta, cavum unum, origo una; ovarium enim dexterum in tam miram amplitudinem excreverat, valis Spermaticis quæ ad ipsum pertinebant, duodecuplo quam solent, crassioribus.

17. In eadem quoque Dissertatione (h) collectas invenies notas, per quas hydrops hic cognosci, & ab aliis, uteri præsertim, distingui posse creditur, tum etiam (i) quam variis variis in corporibus reperitur. Quæ omnia cum productis alias, aut nunc a me exemplis si conferas; quid crebrius, quid rarius tum in viventibus, tum in mortuis occurrat; perspicies quidem: sed non propterea, si me audis, quidquam pro certo in diagnosi affirmare audebis, multo autem minus de efficaci, præsertim chirurgica, curatione promittere. Quidquid enim scribant nonnulli; Eruditus Dissertationis Auctor ipse quoque diserte fatetur (k), *nullum medentium hætenus gloriari potuisse, se in hydrope hoc ovarii multa pollicitum fidem adimplevisse*: & quamvis ubi de paracentesi tentanda loquitur (l), hujus neque locum, neque modum, nec rationem præcipue omittat curandi, ut tumoris parietes inter se coalescant; tamen primum omnium monet Medicum, & Chirurgum, ne *dubium* ejus curationis *eventum predicere* omittant. Urget enim, & inculcat (m) illud in primis, signa adhuc desiderari per quæ priusquam ea suscipiatur, scire liceat, sitne aqua intra unum cavum collecta, an dispersa in plura. Vides autem, vel quod venerat nobis in mentem (n), ex aquæ fluctuatione tunc sensibili, nunc vero nulla id discrimen conjicere, perfecta Viduæ novissime propositæ historia esse procul dubio abjiciendum. Cæteras mitto satis animadversas, & tibi alio loco a me expositas difficultates: quibus potius nunc velim addas quæ ex Observationibus eliciuntur Virorum Cl. Georgii Christ. Brehmii (o), & Stephani Welspremi (p), quarum neutram antea memoravi, quoniam hæc est sine morbi signis, illa cum plurium Partium morbis est complicata. Quid enim Chirurgus ageret, si, ut secundus, magnum in saccum incidere, cum fetido humore non parvam concretionem osseam continentem, quem ad ovarium sinistrum attingisse, quidam quasi funiculus ostendebat cum hoc colligans, majori ex parte una cum proxima tuba, & ligamentis uteri putrefacto, & lacerato; ut primum esset intelligere, unde orta esset Virginis illius ascites: aut quid ageret, si post non pauca Saccati hydropis indicia, ferro profundius in mollissimam tumoris partem adacto, pauca glutinosa aqua, hydatides autem plurimæ exirent: quæ post mortem a Brehmio inventæ sunt numero prope incredibili, cum crassissima scirrhusa carne singula quidem ovaria in *magnitudinem duorum pugnorum* extendentes, sed & ventris pene omnia viscera, & diaphragma quoque obsidentes.

18. Igitur Saccati hydropis non alia prudentius curatio laudari posse videtur, quam probata alias (q) a nobis palliativa. Sic enim sæpius, & paucioribus quidem, levioribusque cum incommodis vivere diutius, multosque ad annos potuerunt ægrotañtes; quin etiam casu, & natura opitulante, nonnunquam sanari. Vide sis quid acciderit Virgini, cujus

(c) Obs. II. Cas. 1. (d) Dissert. de infelici hydr. saccati curat. (e) Epist. 38. n. 63. in fin.
 (f) Dissert. inscripta Graviditas Apparens. (g) Dissert. inscripta Stupendus Abdom. Tumor n. 5. (h) n. 9. (i) n. 10.
 (k) n. 16. (l) n. 13. (m) Ibid. & n. 16. (n) Epist. 38. n. 64. in fin. (o) Dissert. de Hydatidib.
 (p) Obs. Med. 11. (q) Epist. 38. n. 71.

cujus historiam accurate scriptam diligentiam Villi (r) debemus. Cum enim quatuordecim annos tantam ventris molem pertulisset, ut intra octo annos primos pondus corporis duplo majus ad lancem esset, quam antequam morbus inciperet annum videlicet agentis vigesimum secundum, tandem in ventrem prolapsa, crepitu intus percepto quasi tympani disrupti in regione sinistra epigastrica (quæ res, & initium tumoris ex latere eodem pelvis, & signa etiam quædam, ejusmodi hydropes de quibus hic loquimur, comitantia, ad horum aliquem hunc facile referendum esse, indicabant) tantam limpida, & inodora aqua per intervalla mingere copiam cepit, ut intra novem dies ventris tumor evanuerit, nec longo post tempore sic convalescit, ut annos jam quinque, cum historia edita est, valetudine satis prospera uteretur. Antea vero a Cl. Christoph. Ernesto Cono (f) edita Observatio fuerat Matronæ, quæ, primum gravidam se esse, credens, quinquennium exegerat ventre tumido, sed florido faciei colore, appetitu integro, somno tranquillo, respiratione satis libera, nullo pedum tumore, urina non imminuta, deinde vero tumentibus pedibus, ventre autem adeo distento, ut mox diceretur, cum septem jam annos perstaret morbus, ipsa prolapsa, ad filicem stratum gravissime abdomen allisit. Mox autem idem ipsi, quod Virgini, accidit, ut ejusdem generis urinam ea copia subinde excerneret, quanta, largo etiam spontaneo sudore adjuvante, ad inaniendum ventrem satis fuit, qui sic rugosus, ac plane collapsus, ultra genua extendebatur: itaque biennium sana vixit, donec epidemica dysenteria extincta est. His duabus igitur fortuitus lapsus tam felix fuit, quam totidem infelix de quibus supra (t) dictum est. Et ne forte suspiceris, Virgini huic, & Matronæ ideo aquam profluxisse, quod non ventris, sed uteri cavo includeretur, ut in quibusdam a Cunrado (u) memoratis, quarum felix pariter lapsus fuit; pro certo habe, duabus de quibus dicebamus, aquam ex utero non effluxisse, ut pote quæ non præter voluntatem reddebant, imo pro arbitrio poterant cohibere.

19. De eo autem quem modo dicebam Uteri, aut de hujus Tubæ Hydrope sane perpaucæ sunt quæ indicem Sepulchreto adjicienda. Nempe hydropis tubæ exemplum unum quidem, & a me tibi alias (x), sed nimis presse, cum liber deesset, memoratum, nec vulgare profecto exemplum, quippe tubæ libras aquæ centum circiter, & quinquaginta continentis in muliere quam, primum gravidam, deinde

asciticam putatam, dissecuti Abr. Cyprianus (y); qui curandam suscipere noluerat, & sapienter quidem; nam præter aquam, intra tubam multos offendisset tumores carcinomatosos. Hydropici autem Uteri exemplum a Brehmio (z) habebis in Matrona quæ, cum a Medicis plurimis Saccato hydrope laborare jam per biennium crederetur, sumpto medicamento emmenagogo saccos ex utero edidit septem, quorum uno quidem sceletum fœtus continebatur, reliquis autem serum gravissime olens; ut hydropem ab infelici graviditate ortum esse, intelligeres, intra saccos tamen conclusum. In historia autem quæ apud Cunradum (a) legitur, uno ingenti utre comprehensam vim aquæ immanem reperies in muliere quæ præter ponderis sensum, nulla alia de re querebatur, pedibus non tumidis, & sine ullo, dum corpus moveret, fluctuantis aquæ sensu, & quod maxime omnes mirabantur, per sexennium circiter; tot enim annos tumorem gesserat; non solum non erat emaciata, sed neque menstruis, rite provenientibus, purgationibus unquam caruerat. Quæ res, & ipsa dissectio dubium facere te potest, an uter ille pro utero fuerit habendus; plurimi enim ex iis qui sectioni intererant, corpus aliud potius quod uterum referebat, ejusque sedem obtinebat; indeque tumor pugni magnitudine primum inceperat; revera uterum fuisse, suspicabantur. Sed quoniam id ipsum corpus & scirrhosum, & aliis vitiis depravatum erat, neque cum vagina, sub ipso prorsus oclusa, communicabat; communicabant autem sanguifera vasa, per utrem illum repentina; tu cum omnia perlegeris, attenteque perpenderit, an saltem pro uteri distenta parte uter ille sit accipiendus, conjicies, intereaque ex Dissertatione eadem (b) notas considerabis, per quas uteri hydrops posse dicitur ab aliis sive hydropis speciebus, sive uteri ipsius morbis, ut scirrhus, & Cancro, internosci.

20. Quod ad hos ultimos attinet, meis duabus, alias (c) propositis, Observationibus totidem poteris adjungere ex Cl. Viri. Kieslingio (d) & Roederero (e), & cum ea quoque ovariorum, tubarumque, & urinariæ vesicæ constitutione, quæ a me, & quæ ab illorum utroque, aut altero tunc simul inventa est, comparare. Hic enim de Utero, & Vesica, cæterisque Urinariis, & Genitalibus Partibus a me alia non adduntur, quippe de ipsarum morbis plura insequentibus Epistolis scripturo. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVI.

Ad Urinariæ Vesicæ Morbos potissimum spectat.

DE Morbis qui ad Urinarias, & qui ad Genitales Partes attinent, ut superiore Epistola pollicitus sum, scripturus, primum Observationem afferam ad utrosque spectantem, deinde alia quæ ad illos, alia quæ ad hos singillatim pertinent, tecum hisce, & proximis Litteris eadem qua solitus sum, ratione communicabo.

2. **A N I C U L A**, quæ doloribus ad infimam ventris partem, inter mingendum præsertim, septem jam menses laboraverat, primis quidem mensibus in Nosocomio fuerat. Unde domum reversa, novissime eodem rediit, cruciatibus illis acerbissimis sævientibus, & urina, quotiescunque reddebatur, multum pus deponente. Convulsionibus denique prehenso, decessit prope finem A. 1757.

E X C A D A V E R E quod non nisi aliquot a morte diebus inspicere poteram, cum statim intestina saltem detrahi jussissem; præsens tandem omnia quæ urinæ, & generationis causa creata sunt, organa, tum deposita, perlustravi. Inter ovaria alba, scirrhosa, parva, parvus quoque uterus fuit, intus, extraque sic satis sanus, nisi quod exterius in fundi tergo habuit rotundam quasi papulam, subalbo pure plenam. Sed vagina, e cujus orificio fœdissima prodibat materia, itemque vesica dissectis, universa utriusque interior facies apparuit quasi exesa, cinereoque, crasso, fœtidissimo pure operta, quod si cultri manubrio auferre velles, sequebatur simul exesæ utriusque illarum substantia; ut manifestum esset, ambas teterrimo carcinomate laborasse. Puris autem

(r) Dissert. ad n. 16. supra cit. n. 6. (f) Dissert. inscripta Casus Hydropicæ lapsu sanatæ. (z) n. 16.
 (u) Dissert. de Hydr. Uteri c. 4. §. 3. (x) Epist. 38. n. 66. (y) Epist. hist. exhib. fœtus hum. post 24. menses &c.
 (z) Dissert. supra ad n. 17. cit. §. 2. (a) Dissert. supra ad n. 18. cit. c. 1. §. 14. (b) c. 3. §. 3.
 (c) Epist. 38. n. 34. & Epist. 39. n. 33. (d) Dissert. quæ inscribitur Uterus post part. inflamm. §. 13.
 (e) Dissert. de Uteri Scirrhus n. 18.

tem tantum fuerat, ut vesica, quæ antequam incidere, lotio semiplena visa erat, sic a pure, quod continebat, apparuerit. Cæterum cum uterque ureter, & præsertim dexter, latior esset, nihil vitii in perfectis renibus potui deprehendere.

3. Historiam hanc protuli, ut cum aliis conferas, quas alias (a) indicavi, in quibus & mea (b) est, dissimilis in quibusdam, sed in eo similis quod gravis morbus simul genitalia, & urinaria instrumenta occupaverat. Nunc alia, ad hæc secunda singillatim pertinentia, adscribemus.

4. Et primum cum eam Epistolam releges in qua de Urinæ Difficultate a calculis præsertim verba facientes, de aquis attigimus quædam ad eos gignendos, aut præcavendos magis idoneis (c), adjungas velim experimenta, quæ multa, & diligenter in patriis, alienisque aquis examinandis habuit is quem moerenti Bononiæ suæ mors immatura eripuit nuper, Vincentius Menghinus (d). Deprehendit enim vel inter puteales, quasdam quæ non modo calculos non augeant, sed & imminuant, aliquosque plane dissolvant. Eademque a calculosis aliquot epotæ, & ad vina, & jus conficiendum in usum tractæ, vires istas felici eventu comprobant.

Cum acu autem illa per virilem urethram intra vesicam traducta, & sibi crescente calculo adacta, sicut eadem proposui Epistola (e), conferre poteris triticeam quoque spicam (nam de hordeacea (f) ibidem legisti) quam vir alter (g) cum ruri olim esset, ibique arenarum mixtu valde cruciaretur, candela tenuis loco in urethram immiserat, retrahere autem ob repugnantes, non sine acerbissimo videlicet dolore, aristarum aculeos non potuerat, ideoque intra illam reliquerat, lithotomus denique ex ipsa vesica extraxit racemi instar quem petrosa materia incrustasset. Cum hæc contuleris; ea quoque conferes, quæ tum adnotavi, ut magnum, quod inter meam esset, & aliorum ejusmodi Observationes, discrimen pateret.

5. De obice autem qui urinæ egressui ab excrescente Prostata glandula opponitur, non iisdem tantummodo Litteris, sed & aliis, illisque præsertim quæ eas proxime antecesserant (h), a me tibi scriptum esse, memineris. Nunc vero alia addenda sunt. Quod enim ego tuberculum in ipso urethræ initio nonnunquam deprehenderam, & pro excrescentia Prostata, saltem inchoata, habueram, id tuberculum novissime legi, sine ulla dubitatione accipi pro naturali omnino, & omnibus communi particula, Uvulamque appellari a Cel. Anatomico, cujus nomen hic non ideo omitto, quod ejus ingenium, diligentiam, & cætera merita non tanti faciam, quanti debeo, & hæc ipsæ meæ non uno loco ostendunt Epistolæ; sed ut meam consuetudinem ferrem, quotiescumque ab Docto aliquo, & Spectato Viro qui vivat, & præsertim qui ex Cœtu illo Inclyto sit ex quo ipse est, cogor pro veri studio dissentire. Igitur si in omnibus sua ista Uvula est; utar enim, brevitatis causa, hic eonamine; jure miratur, a me non esse conspectam. Multo autem magis mirari ipse hoc deberem, qui (i) cum ibi leviter extantem lineam quæ ad Seminalem descendit carunculam, imo in caruncula hac longe tenuissimam lineolam alteram, quæ videlicet conditi in ea Sinus orificium est, perviderim; corpus tanto extantius, & cum uvula comparandum, oculis assequi non potuissem: nee vero tunc solum cum lineolam carunculæ primum animadverti; sed neque antea, neque postea cum eam urethræ partem, secundum naturam quidem se habentem, attente inspectarem, id quod a me quoties sit factum, non dico: hoc tantum dico, vel ante hujus initium sæculi a me fieri cœpisse, quot autem in cadaveribus, Bononien-

ses, & Venetos Amicos scire; nam Patavii per hos annos quatuor & quadraginta in quot fecerim annis singulis sive in Gymnasio, sive in Nosocomio, Studiosi omnes conspexerunt. Quid ergo est? Non quod aliis contigit, in dubium voco. Sed quod mihi contigit, ingenue expono. In tanto enim inspectionum mearum numero ut quam raro id viderim, plane intelligas, sic habeto, quotcumque huc pertinent, ad eas perpaucas redire quas tibi jam scriptas alibi, hic tantummodo commemorabo, aut si nusquam scribendi occasionem habui, huc fideliter adscribam. Vide igitur, ut in Sutore (k) uvulæ istius pyriforme inchoamentum offenderim; erat enim aliquanto major, quam subjecta Seminalis caruncula, cum in Ascitico (l), itemque in Rustico (m) grandiolem, quippe æquantem mediocrem uvæ acinum, deprehenderim, paulo autem in eo majorem, cujus ob id unum protinus hic describetur historia.

6. V I R sexagesimo anno proximus, lacertosus, procerus in Nosocomio ex suppurata thoracis inflammatione erat mortuus quinctodecimo morbi die. Ad me igitur qui ante Januarii finem A. 1755. in Gymnasio Anatomem inchoaveram, nulla ex illo, nisi ventris, viscera allata sunt. In quibus præter naturam quæ essent, hæc solummodo animadverti.

I N V E N T R I C U L O ex pylori annulo perparva exstabat subrotunda excrescentia, intus, extraque concolor eidem annulo, cujus ex substantia erat facta. In mesenterio raræ quidem erant glandulæ; sed majores, quam pro ea ætate. Lien potius parvus, intusque diffluens propemodum. Arteria Magna intus ostendere incipiebat maculas albidas, in os postea abituras. Vesica demum urinaria cum esset immisso aere satis distenta, parva apparuit si cum hominis statura, & ventris plerisque visceribus conferres. Attamen aperta, non visa est habere tunicas valde crassas, nec vitium aliud ullum, nisi quod ab orificii posteriore parte intra illam exstabat corpus parvi cerasi figura, & magnitudine, quod per subjectæ urethræ initium quo magis descendebat, eo magis, magisque se extenuabat ita ut ad Seminalem carunculam non perveniret. Læve erat exterius, ibique, & interius album, & evidenter ad eo cum Prostata glandula continuatum, cæteræque ejus substantiæ simile, ut ex ea excrevisse, non dubitares.

7. Nunc si quartam hanc & tres quas antea (n) indicavi, meas excrescentiæ hujus descriptiones cum ejus uvulæ de qua loquimur, descriptione comparaveris; proclive tibi erit perspicere, eadem me vidisse, sive parvum, sive majus jam factum erat id corpusculum. Cur ergo si in omnibus esset, in aliis, innumeris propemodum, non vidissem, quorum eadem loca pari, ut soleo, attentione ad id usque tempus inspectaveram, satis assequi non possum. At enim, inquires fortasse, vide, ne memoria te fallat; ex tuis enim scriptis in nonnullis quoque aliis meminisse videor, te ad ea loca excrescentias conspexisse. Ego vero conspexeram tum ad ea loca, tum in iis ipsis locis, sed non ejusmodi excrescentias. Quam enim in Cortinio (o) descripsi, ad ea quidem loca, sed ad latus erat, neque ex Prostata, sed ex vesicæ substantia. Quam vero duodecim post illam annis a me visam in Sene quodam Epistola I. Anatomica (p) memoravi, ad urethræ quidem initium ita uti vesicæ orificium fere obturaret, inventa est, sed carnea, inæqualis, flaccida, subrubra. Quæ autem in quodam repente mortuo (q) a me tibi descripta fuit, ea quidem & forma, & sede, & substantia, & origine cum ea de qua hic agimus, omnino conveniebat; sed hoc discrepabat, quod duplex erat; non una. Magis autem discrepabat duplex illa ex-

(a) Epist. 47. n. 26. (b) Epist. 39. n. 33. (c) Epist. 42. n. 17. (d) Comment. de Bonon. Sc. Inst. Tom. 4. in Opusc.
 (e) n. 28. (f) n. 29. (g) Hist. de l' Acad. R. de Sc. A. 1753. Obs. Anat. 1.
 (h) Epist. 41. n. 17. & seqq. (i) Advers. Anat. I. n. 9. (k) Epist. 37. n. 30. in fin.
 (l) Epist. 41. n. 18. (m) Epist. 43. n. 24. (n) n. 5. in fin.
 (o) Epist. 42. n. 13. (p) n. 43. (q) Epist. 42. n. 11. in fin.

crescentia quam in Muliere (r) a me deprehenam legisti, ut pote quæ non modo erat ex duabus non inter se, ut in illo, contiguas sed ex duabus adeo sejunctis, ut singulæ e singulis orificii lateribus intra vesicam prominere, apicem digiti pollicis æquantes, eademque erant insuper abnormi figura; ambæ cæteroquin albæ, & ex circumjecto urethræ glandoso corpore productæ, quod ipsum quoque album hic erat, & durum, & crassius factum. Hoc enim corpus etsi ego non universe dixero muneribus Prostatae fungi; huic tamen in eorum quibusdam respondere, non negabo. Quod addere volui, quoniam in mulieribus quoque uvulam istam, minus tamen, quam in viris prominentem, poni video; quanquam mihi nondum contigit, ut ejusmodi sive parvulam, sive majorem excrescentiam ibi in fœminis, ubi in maribus, invenirem. Et ne forte suspiceris, si antea quam summam urethram toties in utroque sexu perattente examinarem, ea quæ de ista uvula novissime proposita sunt, legere potuissem, me ipsam facilius in viris, mulieribusque fuisse agniturum; omnes quas perbrevis hoc tempore ex quo ea legi, habere potui dissectiones, quamvis nihil ferme præter quod ad propositum hoc attinet nostrum, dignum contineant ut perscribantur; tecum fideliter communicabo, & a fœmina initium ducam.

8. VETULÆ in hoc Nosocomio nesciō, quo morbo sublata, urinariæ, & genitales Partes in Gymnasium, ubi Anatomem docebam, allatae sunt paulo ante finem Januarii mensis anno hoc 1759.

IN GENITALIBUS quod præter naturam esset, nihil nisi unam, aut alteram subrotundam prominentiam adnotavi, utramque parvam, & in facie intima posteriore uterini fundi nonnihil extantem, quales in eodem fundo majores, minoresve a me tibi alias descriptas esse, memineris.

Quod vero ad urinarias attinet Partes, in renem dexterum præter communem omnibus arteriam Emulgentem, alia, in nonnullis a me, ab aliisque pluribus Anatomicis visa, ferebatur ex trunco pariter arteriæ Magnæ. Sed hoc præter frequentiore naturæ consuetudinem; illud vero habuit ipse Aortæ truncus præter naturam non modo ut quod in senioribus alioquin solet, non parvas intus ostenderet albas maculas, futuri ossis indicia, verum etiam ut angustior esset quam mulieri, non ita humilis staturæ, conveniret. Sana vesica nullam ad imum prominentiam, nullamque pariter ad summum urethra, imo ne prominentiæ quidem vestigium ullum habebant.

9. VIRI sexagenarii, ut videbatur, cadaver eodem tempore, ibidemque consecrabatur. Quo de viro nihil aliud scivi, nisi olim priusquam Pata-vii mendicaret, in triremibus fuisse, rixarum causa fortasse damnatum. Certe acceptorum vulnerum cicatrices plures in abdomine, proximisque partibus apparebant.

VENTRE, & Thoracé dissectis, nullum ex iis vulneribus in eorum cavum pervenisse, præter unum compertum est, quod tamen in omento substiterat, quippe cujus particula, subjectis visceribus illæsis, agglutinata hærebat intra ellipticam pertusi olim peritonæi foveolam. Ventriculus ferme inanis, & tamen grandior, interius levem ostendit phlogosim, œsophagum versus; Tenia autem intestina colorem exterius e flavo fuscum, cystica bilis flavum, sed dilutum, & obsoletum. Jecinoris facies cava a dextris macula fœdabatur nigerrima, figura ad aream circuli quasi accedente, cujus diameter transversum digitum pollicem non superaret. Cum subesse humoris quidpiam videretur; jecinoris tunicam qua operiebatur, incidi, & semiconcretum sanguinem esse, cognovi, non valde profunda fovea comprehensum. Interior facies Magnæ arteriæ particulas quidem habuit offesas; sed disjectas, parvas, nec multas. Quas inter;

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ut de Thoracis quoque Partibus aliquid dicamus; major certe fuit quæ orificio ipsi erat imposita in quod desinebat apertus olim in fœtu canalis arteriosus. Cor magnum: venæ autem Coronariæ ostium pro valvula nihil aliud habuit, quam tenue filamentum, ab superiore ostii ora ad inferiorem productum. Quod hic, sicut alia etiam, retuli, ut intelligeres, meam vel parvarum rerum diligentem fuisse in hoc cadavere observationem. Quanto igitur diligentius a me quæsitam uvulam fuisse, putas, in vesicæ osculo hujus, & alterius de quo mox indicabitur, Viri, ejusque de qua paulo ante dictum est, Vetulæ; præsertim cum in hoc, jam aperta vesica, extare aliquid intra proximam urethræ partem necdum apertam videretur, subrotundum, & mediocriter prominens. Verum enimvero urethra porro incisa, continuo apparuit, deceptum me esse, imo omnes qui aderant cum exercitatis Professoribus studiosiores Adolescentes; has enim Observationes, ut fere soleo, publice habui. Quæcunque enim fuerit deceptionis causa; certe nulla omnino prominentia fuit, quæ toto illo spatio quod vesicam inter, & Seminalem carunculam interest, a nobis conspici jam posset.

10. Quoniam autem veri discendi adeo cupidus sum, ut quidquid novi de Corporis structura audio, aut lego, perquirendum mihi existimem vel in iis Partibus in quibus centies a me perlustratis nihil ejusmodi vidisse memini, easque Partes quasi nunquam antea inspexissem, solite aveo iterum, iterumque, non sine eorum qui me adjuvant, non obscura admiratione, & fortasse tædio, inspectare; per mihi gratum fuit per illos eosdem dies occasionem incidisse vesicam tertiam examinandi. Itaque petii, ut ejus Viri cujus ad te historiam scripsi extrema Epistola LXIV. (f) non solum thoracis viscera, in quibus morbi erat sedes, verum etiam urinæ inservientia organa ad me afferrentur. Cum igitur vesica, & urethra apertæ satis mihi idoneæ viderentur, in quibus prominentiam istam attente quærerem; feci id quidem; sed frustra feci; nulla enim prorsus reperta est. Quin etiam, cum deessent, absoluta Anatome, humana cadavera; in cane non parvo inquirere placuit. Hunc in Gymnasio, more Majorum, viventem secari jussuram cum ob alia, tum insuper ut appareret, num inter pericardium, & cor sive in hujus systole, sive in diastole interstitium relinqueretur nullum, ut non ita pridem legeram, sed pericardium in viventibus, sanisque semper quidquid continet, exacte adeo complectatur, nihil ut vacui intra ejus cavum supersit. Ut enim obvia, ita dubitationibus minus obnoxia ea mihi ratio ad id cognoscendum visa est, si canis thorace sic aperto ut sanguis non multus effunderetur, statim, dum cor adhuc suos valide exercet motus, experiremur, an pericardii, necdum incisi, membrana cor arcte adeo contingeret, ut nullo modo, aut certe non facile inter duos digitos apprehendi, attollique posset. Quod vero potuit multo facillime, non uno experiente, & conspicientibus omnibus: in aliisque postea canibus idem periculum eodem exitu factum esse, scio. In eo igitur cane postquam, id quod sæpe alias feceram, an Seminales vesiculæ non desint, sed, ut nonnulli videntur credere, sint minus conspicuæ, frustra quæsissem; frustra pariter istam uvulam perquisivi. Aperta enim vesica, & urethra, ut nihil in prima eminere vidi, nisi duo illa teretia corpora quæ ab ureteribus descendunt, ad angulum denique inter se coibant, sic ab eo angulo nihil ad carunculam usque Seminalem prominere conspexi, nisi lineam illam in quam se ea corpora producebant, multo ipsis tum angustiore, tum humiliore. Nihil, inquam, extare inveni; neque illud in vesica esse trigonum, ut video appellari, de quo in hominibus quid antea, nedum postea, observaverim, & quid de ipso mihi sentiendum videatur, deque aliis ejusmodi rebus

I i i

quo-

quoniam non est hic multa dicendi locus; ad uvulam de qua necesse habui hic loqui, confestim redeamus. Pro morbosa enim Prostatae excrescentia non immerito a me esse acceptam, ex iis quae in hominibus mihi aut plerumque non occurrerunt, aut nonnunquam occurrerunt, te intellexisse, non dubito.

11. Neque aliter ab aliis, & nominatim a Valsalva, & Pohlio acceptam fuisse ex iis intellexeris, quae alias ad te missis Epistolis XLI. (t), & XLII. (#) significavi. Cum enim visa ab utroque indidem orta ex senili Prostata esset, referretque altera pyrum, altera cerasum, qualibus videlicet formis a me quoque fuit in Sutore illo de quo alibi (x), & in Viro de quo supra (y) dictum est, olim animadvertita; nec Valsalva, nec Pohlius pro certa quadam naturali Prostatae particula, quae forte grandior facta esset, habuerunt, sed omnino pro excrescentia, ut erat, sive pro tumore praeter naturam. Et sane quantum Prostata glandula obnoxia sit excrescentiis quae ex superiore ejus ambitu, aut undique, aut certa e parte intra vesicam se attollant, facillimum mihi esset ostendere, si placeret quae alias (*) scripsi, hic iterare. Satius erit, si ea relegas: quae etsi multa sunt; non alia tamen desunt quae addas, velut Cl. Fantoni (z) exemplum illud, in Sepulchretum referendum, sexagenarii videlicet hominis qui post diutinum, ac permolestum urinae stillicidium mortuus, Prostatae habuit non modo purulentam, duram, ac praeter modum tumidam, sed & infimam versus partem vesicae longe lateque productam: erat autem, quod alias (a) ad te scriptis adjunges, perexigua capacitas vesicae: crassiores autem membranae. Noli mirari, quod lotii non suppressio, sed permolestum dumtaxat esset stillicidium; nam in Pohlii etiam casu frequentiores solum ad mendum stimuli, quibus se addebant stas temporibus dysuria, & stranguria, memorantur, & in Medico illo apud Vallisnerium, a me Epistola XLI. (b) indicato, quamvis excrescentia quae e Prostatae substantia intra vesicam ascendebat, nucis juglandis magnitudinem aequaret; tamen suppressioni urinae hujus tantummodo stillicidium successit, cum urethrae cruciatibus, & tenesmo conjunctum: neque ipse de Muliere, & Viro, quorum ejusdem generis excrescentias superius (c) commemoravi, aliud, quod ad has spectaret, accepi, nisi illam assiduo urinae stillicidio affectam, hunc vero auditum fuisse aliquando conqueri de urinae acrimonia, & vesicam vidi utriusque, sicut in Medico quoque illo fuerat, urina distentam. Itaque apparet, pro varia rerum circumstantium, quarum aliqua sunt certe variabiles, dispositione aliud aliis creari incommodum, & majus, minusve urinae egressui objici ab excrescentiis Prostatae impedimentum.

12. Satis autem cum his quae modo dicebam, convenire, gaudeo Observationes tres quas ibidem lego, ubi eam uvulam proponi video qua de sermo hic est institutus. Cum enim in tribus inventa esset uvula ista parvae nuculae (an avellanae ?) crassitudine; primus cum frequentibus ad mingendum stimulis permolesta urinae difficultate, alter octo jam dies ischuria, cui per catheterem medebantur, tertius alterutra; nam utra ignorabatur; affectione laboraverat; omnium autem vesica lotio inventa est valde plena. Sed hoc discrepamus, quod illis aucta creditur fuisse uvula; cum meae mihi Observationes persuadeant, inde ubi nulla esset uvula, praeternaturalem omnino excrescentiam e Prostata extitisse. Measque illud adjuvat Observationes, quod & alibi (d) animadverti, & hac quoque Epistola confirmavi, nulla in junioribus, omnia autem quae vidisse, aut legisse antea memini excrescentiae istius exempla

in senibus fuisse, quos videlicet morbis esse magis obnoxios, & nominatim *urinae stillicidiis*, & *difficultatibus*, nemo ab Hippocratis (e) usque temporibus ignorat. Neque obest illud alterum quod una a me animadversum legisti, eas excrescentias esse consuevisse ex illa per quam exstans linea ducitur, Prostatae parte; nam facilius est, lineam jam nonnihil exstantem tumidiorem fieri; & non ex ea solum parte excrescentias Prostatae incipere, ibidem ostensum est. In eo autem non minus discrepamus, quod ista uvula excrescendo sedes morbi sit frequentioris quidem, sed ignoratissimi. Non rarus est utique; sed tamen non ita frequens, ut tametsi de tribus illis aegris secundus, qui per senex erat, a Medicis non aliter tractaretur, quam si vesicae paralyti laboraret, cui nempe causae tribuitur is morbus, senibus adeo communis; propterea consequatur, non saepe quoque aut paralyti, aut saltem infirmatis ob aetatem expellentibus vesicae viribus esse tribuendum: & sane si haec ignota haecenus, ut creditur, causa frequentissima esset; mirari oporteret, quomodo inter examinatas illas sexaginta, aut septuaginta vesicas non nisi ex tres fuissent, in quibus haec occurrisset causa. Qui vero dici eadem possit haecenus ignoratissima, ego quidem assequi non valeo: nec solum propter illa hoc dico quae tot ab aliis jam vulgata exempla indicavi (f); verum ob id maxime, quod illud dictum sit ubi haec ipsa verba mox proferuntur Santorini (g), *Vesicae osculum, cui prominulum corpus praefigitur, quod in affectis vesicis sic prominet aliquando, ut urina iter profus intercludat*. Et in Figura quidem cujus explicandae causa haec scripserat Santorinus, bene trigonum, bene uvula expressa esse dicuntur (utrumque igitur ante hos annos sex & triginta) sed de morbo cujus uvulam esse causam, diserte ibidem, ut vides, scripsit, cur, quae so, non idem dicitur? Imo quasi is qui ita scripserat, ea quae explicavit, minime animadvertisset, dubitatur, an eadem delineatori potius debeamus, qui fideliter quae videbat, expresserit: idque eo magis, quia in Santorini libro, cujus gratia, ut caeterae, ita & ea Figura, adjecta est, frustra quaeritur istius uvulae descriptio, & de trigono vel unum verbum in illo ipso articulo qui ei respondet Figurae. Sed tu Santorini librum inspiciens, sicuti Figurae illi respondere, non dubitabis caput X. quippe inscriptum *de Virorum Naturalibus*, ita invenies, eam ipsam Figuram saepe in margine ibi indicari, & verba tandem bis fieri (h) de iis quoque particulis de quibus loquimur. Et primum quidem sic: *quanquam aliquando ad cervicis Vesicae osculum posterius quidpiam, de quo mox, in magnam satis molem prominere vidimus; id vel perraro compertum est, vel ex iis dumtaxat subjectis, quorum Vesica laboraret, usque adeo extare observavimus, ut ea res haud mereatur, quae perpetua & constans, quaque vitiosa, & infrequens est, vel Tironum, vel minus Exercitatorum damno exhibeatur*. Altero autem loco sic: *Illud vero quod ad cervicis vesicae osculum ita aliquando prominet, ut urinae iter intercludere aliquantum valeat, sub tenui intimaque vesicae membrana conditum, sic ut conspiciis interdum, aggregatisque glandulis formatum viderim, cujus latam circum aream a minoribus licet, extantibus tamen occupatam memini in sene, intra cujus vesicam sex supra triginta ex albo flavescens calculi continebantur, quorum aliquot Avellana vix minores ab sacculis ex ejusdem vesicae validissimis, diremptisque lacertis constructis, concludebantur*. Itaque apparet, quid de uvula, & de trigono quoque; nam de ambobus simul locutus videtur; censuerit Santorinus; quanquam alia mihi de nonnullis ibi ab eo positis sententia est, nihil aliud hic spectanti, quam morbum excre-

(t) n. 6. (#) n. 37. (x) Epist. 37. n. 30. (y) n. 6. (*) Epist. 41. n. 17. & 19.
 (z) De Obs. Med. & Anat. Epist. 8. n. 18. (a) Epist. 42. n. 33. & 35. (b) n. 17. & 19. (c) n. 7.
 (d) Epist. 41. n. 19. (e) S. 3. Aph. 31. (f) Epist. 41. n. 12. 17. 19. (g) Obs. Anat. in Explic. Tab. 1. Fig. 1. ad I.
 (h) §. 20. & 22.

excreſcentiæ iſti aliquando tribuendum, ne ipſi quidem fuiſſe ignotum.

13. De minimis autem veſicæ glandulis quid vide- rim, & quid ſentiam, a me alibi (*i*) ſcriptum eſt. De ſacculis autem illis, ſive, ut vocavi, veſicæ her- niis, a me obſervatis in areis quas ejuſdem lacerti ambiunt, ex tunicis, nimis interdum copiæ retenti lotii cedentibus, quanto jam antea tempore hæc ipſa, & quo libro ediderim, ſatis ſuperque a me fuit XLII. Epistoſa (*k*) indicatum, ubi etiam de cal- culis non pauca dixi, intra eos ſacculos comprehen- ſis, & de iis quæ inde oriri poſſunt, lithotomo- rum deceptionibus. Ob id ipſum autem hæc, & quæ ſequuntur, tibi commemoro, nempe quia, ut de illa uvula, ita etiam de his aliis quæ ad te, aut ad alios ſcribens, interdum poſui, neceſſe habeo, ſi non multa, at perpauca ſaltem adjicere quæ veritū- dium cogit ſimul ea ſpectantem quæ illa de uvula, & de veſica nuper legi, & quæ de hac olim cum apud pleroſque Anatomicos, tum apud eum legeram qui multos antecellebat, Amicum meum Santorinum illo ipſo capite X. quod paulo ante laudabam. Ejuſ igitur, & cæterorum deſcriptiones, aut delineationes fibrarum veſicæ carnearum attendens, ac cum iis con- ferens quæ ipſe ultimis A. 1725. primis autem in- ſequentis anni menſibus videre potueram (*l*), illud præcipue intelligere viſus ſum, tantam eſſe in ea- rum fibrarum diſpoſitione varietatem, ut ad unam certam, conſtantemque deſcriptionem redigi non poſ- ſint. Itaque non valde poſtea miratus ſum, cum in aliorum variantes Icones incidi, ut puta ſpecta- ti Viri Gulielmi Ruty (*m*), aut cum Illuſtrem Anatomes Profefſorem Albinum (*n*) de eo quem pingit, veſicæ musculo, ab offibus pubis nacente, ſeque per inferiorem veſicæ partem quali in tranſverſum extendente, & cæteris ejus fibris conti- nuante, monere animadverti, perraro ſibi eſſe viſum. Sed neque miratus fueram, cum anno, opinor, 1731. deſcriptionem legerem Joh. Wilhelmi Albrecht (*o*), quam totam hic tibi deſcribam oportet non ob va- rietatem modo, ſed etiam ob illud quod adverſus cæterorum Anatomicorum ſententiam, conſuetudi- nemque propoſuit. In *Veſica Urinaria robusti ho- minis per ſyphonem Wolfii Anatomicum ſex di- ſtinctiſſimas ſeparaviſſimas tunicas, quæ pro triplici membrana ab Authoribus vulgo habentur. Quam ve- ro muscularem appellant, non video, quo jure in- ter tunicas referri poſſit. Fibra enim musculares in unam continuam membranam non coeunt, ſed hinc inde collectæ inſtar faſciarum unum digitum la- tarum, vel etiam anguſtiorum, veſicam amplectun- tur, ſine ordine ſibi occurrunt, & ad diverſos an- gulos ſe invicem ſecantes in membranis vel circa col- lum, vel circa ipſum ſphincterem terminantur. Ego vero Auctorum neminem qui carneas veſicæ fibras haud ſemel ea qua par eſt, ratione quæſiverit, non vidiffe, credo, interſtitia quæ inter ſe relinquunt, eodemque propterea, ſi forte interrogati eſſent, poſſentne eæ fibræ ſic inter ſe implicatæ, ut areas, quemadmodum in Adverſariis (*p*) deſignavi inter- ſtitia illa, comprehendant, poſſentne, inquam, reti- cularis muscoli nomine appellari; non minus liben- ter affirmaturos fuiſſe, exiltimo, quam muscoli uri- næ Detruſoris, aut quam musculoſam propter eas fibras vocarunt illam veſicæ membranam, quæ ipſas ſibi impoſitas, aut intertextas haberet, ſuoque in- terjectu conjungeret inter ſe. Vides igitur, quo ſenſu cum cæteris ego quoque membranam, aut tu- nicam carnoſam dixerim, aut musculoſam; cum cæ- teris, inquam. Eſti enim is quem nuper mœren- tes amiſimus, Cl. Fantonus (*q*) viginti ante Al- brechtum annis de iisdem fibris, eademque veſicæ membrana hæc ſcripſit, *Completam vero membranam hæc fibræ minime efformant; extenſa enim veſica, mul-* Morgagni de Sed. & Cauſ. Morb. Tom. II.*

tum diſtracta ab invicem occurrunt; non negavit ta- men, quam fibræ non complent tunicam, interje- ctam ipſis membranam complere. Nec porro cum hæc continuo ſubjecit, unde lotium per intervalla earum fibrarum efflueret, ni exterior membrana den- ſitate obſtaret, interiori quandoque eroſa; nec, in- quam, propterea neceſſe eſt ſic intelligere, quali illa intervalla, ſi non denſa, & firma, at tenui ſaltem membrana compleri, noluiſſet, præfertim cum do- cuerit, nihilominus ex tribus componi veſicam tuni- cis, quarum exteriorem peritoneum efformat, media carnoſa eſt, intima nervea ex candidis fibris denſiſſime texta.

14. At membrana, inquis, ſive tunica in illis interſitiis nulla eſt. Tu vero dic, quæſo, mihi, crediſne, ſi nulla eſſet, id ſummos inter Veteres Ana- tomicos non fuiſſe agnituros? Graviffimus certe, ſi- quis alius, & perſpicaciſſimus inter eos fuit Eu- ſtachius, quem animadvertiſſe interſtitia illa ſatis ſuperque oſtendit Figura, qualis ea cunque eſt, quam vides ſub numero VII. in ipſius Ta- bula XII. exhiberi. Num propterea e tunicis veſi- cæ hanc de qua loquimur, excluſit? Imo vero diſer- te hæc ſcripſit (*r*): *veſicæ propria tunica gemina eſt, obtinetque exterior (de qua hic ſermo eſt) fibras conſpicuas craſſas ac fere carneas, quæ adeo va- riæ quoquo verſum diſtribuuntur; ut intuentibus mul- tarum tunicarum ſpeciem habere vidcantur. At enim, inquis, cellulofam telam, ut Veteres alii, a mem- brana non internofcebat. Nolo hic dicere, conſue- viſſe illos res magis, ut in corpore humano inve- niuntur, ſpectare, quam ubi aerem vi, ut Albrechtus, aut aquam impuleris, in quæ reſolvantur, attendere, quærentes videlicet, quales ab natura ipſa, & quare ita ut per ſe occurrunt, ſint factæ; non quonam artificiis redigantur. Satis eſt dicam, Eximium hoc tempore Anatomicum Winslowium (*f*) cum egregie noſſet, veſicæ carneas fibras inter ſe neſti per textum cellulofum, ideoque ſeparari poſ- ſe artiſcioſe ope aeris immiſſi; ſine ulla tamen du- bitatione hanc musculoſam cæteris veſicæ tunicis annumerariſſe membranam, probe conſcium, ſi quia membranæ, pluresque partes eodem artiſcio queunt in cellulofum textum magis, aut minus manifeſtum reſolvi, alio debeant, ac ſemper conſueverunt, vo- cabulo appellari; multo hinc majorem in Anatome tradenda conſuſionem, quam utilitatem, inveſtum iri. Utique ſi nunc imponenda eſſent nomina quæ Facultatis hujus Parentes, aut qui olim auxerant, primi impoſuere, non dubito, quin plura excogita- ri poſſent meliora, & cum vero magis congruentia. Sed præſtat, opinor, verum poſtea animadverſum, docere, vetera autem, & uſitata vocabula retinere. Sic cordis venoſis orificiis quæ, & qualis, & quam varie ad imum diviſa membrana ſubjiciatur, op- portune tradere non omitto; ſed cum a Viris So- lertiſſimis nuper impoſita nomina valde probem, ipſe tamen Tricuspidum, & Mitralium valvularum con- ſuetis nominibus uti pergo, & dexterum, ſiniſtrum- que cordis ventriculum tanto libentius dicere, quod illorum aliqui diſerte fatentur, ſe, cum eos designa- re novis aliis appellationibus maluiſſent, ab audito- ribus vel bene Doctis non fuiſſe intellectos. Sed ut intentioni huic meæ, ſi non laudem, at veniam ſaltem non eſſe negandam ſpero, ita hanc etiam ſpe- ro, ſi Proſtatam auſim, quemadmodum vidisti, in- ter glandulas adhuc referre, quod non modo cæte- ros, ſed vel ipſos qui glandulis bellum indixerant, & feciſſe, & facere, ignorat nemo. Qui nimirum eſti non omnes Proſtatæ partes ſecernendo, aſſer- vandoque peculiari ipſius humori aptas eſſe poſſe, ſcie- bant; ex hujus tamen glanduloſis tubulis pene totam com- pingi proſtatam, cognofcebant; ut verbis utar Santorini, qui non id ſolum eodem quod ſupra laudaviſſimus, capite*

I i i 2

(*t*), ſed

(*i*) Epist. Anat. I. n. 63. (*k*) n. 30. & ſeqq. (*l*) Epist. Anat. I. n. 60. (*m*) Treatiſe of the Urinary Paſſage, Tab. (*n*) Tab. Sceleti, & Muſc. corp. hum. Tab. 12. Fig. 41. (*o*) Obſervat. Anat. §. 5. (*p*) III. Animad. 36.

(*q*) Anat. corp. hum. Diſſert. 7. (*r*) Traſt. de Renibus c. 19. (*f*) Expoſ. Anat. tr. du bas Ventre n. 451.

(r), sed & ejus glandulæ musculus Levatorem, & Ligamentum, & Capsulam descripsit (u). Quanto autem plures, & confertiores sunt ii tubuli, tanto magis Prostata inter glandulas retinendam esse, constat, & mea quædam confirmatur opinio de causa cur Seminalium vasorum extrema, & tenuior pars per eam glandulam traducatur, nempe ut dum ii tubuli per venem deplentur, simul vasorum illorum compressio assidua remittatur, semenque conclusum ejiciatur.

15. Sed ut redeam ad urinarum Partium Morbos; cum ea nuper legerem quæ hæc mihi pro me & pro aliis qui ad eundem modum & sentiunt, & loquuntur, hæc, inquam, mihi interjiciendi necessitatem attulerant, in illum quoque locum incidi ubi indicia proponuntur Ischuriæ cujusdam, quæ valde frequens esse dicitur, Mediæ inter Renalem, & Vesicalem, sedem videlicet habentis in ureteribus extremum in modum ab lotio dilatatis, quod defluere in vesicam non possit propter illorum vehementem ad insertionem strangulatum. Indicia autem hæc afferuntur, conjunctus cum ischuria dolor *surdus*, & sensus quidam ponderis in lumbis propius vesicam, quam renes, Extant quidem, ut nosti, non pauca ureterum dilatationis exempla, alia ab aliis causis quæ illos ad insertionem aut stringant, aut etiam obturent. Verum si tandiu hæc persistant causæ, ut extremum in modum eos possit urina dilatare; multo prius quam hoc fiat, jugiter secreta urina tenuissimas intra renes semitas sic opplebit, ut vim his afferat, & eam quæ ibi fit, secretionem, premedo impediatur cito adeo, ut vix tempus sit Mediæ illius ischuriæ signa animadvertendi ab signis disjuncta, quæ illa obscurant, ejuscemodi ischuriæ Renalis: aut si Mediæ indicia vel antea, vel postea adnotare satis liceat; certe si erunt propiora vesicæ, quam renibus, non in lumbis, quos renes ipsi occupant, sed infra lumbos percipientur. Sed alia, nedum ista, ex conjectura, non ex observatione proposita, libens omitto, ut potius inter plura quæ ingenue commendo, unum laudem, unde potest inter cæteras illas tum incontinentiæ urinæ, tum ischuriæ Vesicalis causas quæ ad sphincterem attinent, nova quædam referri. Quot, & quam varia de sphinctere vesicæ hæctenus sint tradita, non ignoras, propter quæ, measque ipsas, alias alio tempore habitas, Observationes, ego quoque alias aliter de illo sentire coactus sum. Nunc autem cum pro sphinctere proponi videam fibras eas ipsas quæ ad vesicæ orificium sitæ non musculi, sed ligamenti natura, suo ipsæ elatere circum prementes, urinæ exitum intercludant, donec validioribus potentiis urinam expellentibus cedant, hisque cessantibus suapte vi elastica se continuo restituant, & ad pristinum officium redeant; ipsa mihi se rei simplicitas commendat, & quomodo fibrarum illarum distractioni, erosioni, incisioni impotentiam retinendi lotii imputare possum, ostendit. Nec minus placet gravis utique dif-

ficultatatis solutio. Nam si nullum est in ligamenta; sed in musculosas dumtaxat partes voluntatis imperium; quæ fit, dixisses, ut pro arbitrio hominibus liceat urinam vel in medio cursu statim cohibere? Responsum est igitur, id licere non propter fibrarum illarum, sed propter musculi Levatoris ani contractionem sua illa parte quæ inter Prostata, & urethræ bulbum huic subjicitur ansæ instar. Quam ego musculi illius partem *pseudosphincteris vesicæ* nomine designaverim, quod tamen nomen sphincterem supponit, qui nullus est. Verum ego ut intelligeret, eo nomine usus sum quo usi illi erant, adversus quos ibi disputabam: quanquam si forte ipse nomen istud; a qua consuetudine longe semper abfui; veteris loco imponere voluissem; non video, quæ consequeretur, vesicæ sphincterem supponi, cum satis sit, veros alios sphincteres alicubi non deesse, quibuscum non verum conferens, hunc possit quilibet pseudosphincterem appellare. Illam igitur præcipue partem, si urinam pro arbitrio cohibet, posse, intelligis, si convulsione aliquando corripiatur, ischuriam Vesicalem afferre tanto facilius quod etiam pro voluntatis imperio diutius ad retinendam urinam contracta, sæpe istam ipsam ischuriam induxit, num sola, an cum aliis quoque musculis quos tunc iisdem ani Levatoribus Cl. Gysbertus Beudt (x) accensendos credidit, aut quos alii credere, & præsertim Cel. Winslowius in calce suæ nunquam satis laudatæ Expositionis Tractatui de Ventre (y) adjungendos describens, ab ipsis docuit formari in parte, & fortasse præcipue id quod sphincter vesicæ appellatur. Etsi enim in iis quæ nuper proposita sunt, simplicitatem præsertim laudo; tamen in præsentia rem arbitrio relinquo tuo, quippe morem conservans meum, & pro certo habens, si quid immerenti alioquin mihi ab Summorum Virorum benignitate donatum est, fecisse id ipsos non quod celeriter quidquam statuerim, sed quod lente festinaverim, imo ubi subsistendum esse, credidi, ibi substituerim donec satis repetitæ observationes, & nunquam prætermittenda eorum lectio qui ante me idem fortasse in quo ego hærebam, pervidisse, & scripsisse poterant, non amplius subsistendum esse, docuerunt. Utrumque autem, si unquam alias, certe nunc faciam: Prius enim quam istam quæ novissime proposita est, uvulam cæteris quæ secundum naturam sunt, Partibus adjungam, quid de ipsa visum interea fuerit aliis, legam, iis dico quibus nihil jure negari possit de tot adjumentis quæ in magno, si ingenue loquimur, Anatomico requiruntur, simulque ipse, quantuluscunque sum, ad eas quas retuli, alias addam perquisitiones. Quarum exitum fideliter tibi post absolutas insequente hyeme dissectiones significabo (z).

16. Cætera vero quæ, sicut initio harum Litterarum promisi, ad morbos Genitalium attinent Partium, quam primum potero, perscribam. Vale.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVII.

Ad Partium utriusque Sexus, & Muliebris præsertim,
Genitalium attinet Morbos.

QUæ de Ventris Morbis scribenda restant, ad Genitales utriusque Sexus attinent Partes. Sed pleraque erunt de Muliebribus.

2. De Herniis quæ in scroto accidunt, postquam ad te scripseram (*a*), dissectio prodiit, a Cl. Richerzio (*b*) habita, quam, si legas, & accuratam, & ad chirurgicam curationem esse utilem, cognosces. Apud eundem (*c*) herniam quoque peculiarem videbis, an post ortum natam, an potius congenitam, in puella videlicet semestri, cujus ovarium sinistrum, & tubam adjectam intra eum sinum invenit per quem Teres uteri ligamentum e pelvi egreditur. Sed hæc ad bubonocelas est referenda. De quibus, & de Ventralibus si hic sermo esset instituendus; duas inter cæteras commemorarem ob ea quæ dilatatis intestinis continebantur, memoria dignas, quæ in Historia Regiæ Scientiarum Parisiensis Academiæ (*d*) propositæ sunt.

3. Ad ea autem quæ de Uteri descensu, & excisione scripsimus (*e*), Schlenckeri (*f*) Observatio spectat illius descensus ob laxata ligamenta ab imposito ovarii pondere, quod amplificatum, & lapideum factum erat. Sic Abr. Vaterus (*g*) idem alteri mulieri accidisse viderat a gravante ovarii prægrandis tumore. Ex quibus ut per dissectionem confirmatur, uterum ipsum intra vaginam descendere, & quæ causæ interdum id faciant, ostenditur; ita ex Cl. Kaltschmiedii Observatione (*h*), sive ex inverso utero magnum excidit scirrhum, sive molam scirrhosam, cum utero certe ita cohærentem, ut cultello opus fuerit quo excideretur, suspicio nimirum augeri potest deceptionis eorum qui minus quam hoc, illustri tempore uterum ab se amputatum fuisse, crediderunt.

4. Et si vero ubi de Hysterica Affectione verba feci (*i*) diserte professus sum, nolle me cum iis altercari qui illam ab Hypochondriaca distinguendam esse, contendunt, neque cum iis qui contra negant; memineris tamen, generatim laudasse qui utramque ad nervorum passionem referunt. In hac me sententia magis magisque nuperrime etiam confirmavit auctoritas Præstantissimi, & erga me Humanissimi Viri Comitum Sylvestri Ponticelli, in Parmensi Aula Archiatri, & Consilarii Meritissimi (*k*), ut aliæ quoque aliorum confirmaverant Observationes, in iisque duæ Docti Viri Antonii Fracassini (*l*), & præsertim altera quæ cum dissectione cadaveris juncta est. Legendo quæ, & qualia, & quomodo in descriptis duobus illis viris contigerint, cur hoc dixerim, facile conjicies.

5. Nunc ad ea transeamus in quibus paulo amplius immoremur, nempe ad ea quæ spectant ad Veneris Impedimenta, & Sterilitatem. Cum de illis in maribus sermonem habentes, urethræ vitium perpendemus non canalis forma, sed dimidiati canalis, per inferiorem penis faciem productæ, Salzmanni quoque Observationem memoravimus (*m*) urethræ in semicanalis modum, sed per oppositam faciem, id est per totum penis dorsum apertæ. Quam urethræ, quantumvis non apertæ, sedem cum Ruyschius non bis, ut ille ait, sed, si attente rem consideres (*n*), semel dumtaxat viderit, & id se nunquam antea observavisse, fateatur; non dubito, quin tibi gratum facturum sim, exemplum alterum communicando quod

ab se A. 1758. accurate perspectum narravit mihi Joannes Gianella, Caroli Professoris quondam hic Emeriti filius, ipse quoque olim auditor meus, tum morum, tum ingenii, & diligentia causa dilectus, nunc Lemniaci multa cum laude Medicinam exercens.

6. VIR erat ex Lemniacensi agro, qui tametsi hermaphroditus esse dicebatur, tamen a muliere quæ se gravidam ab ipso factam ajebat, in iudicium vocatus, non se defenderat, eamque dotaverat. Is cum sibi postea uxorem quæreret, a fratre autem, ab aliisque tanquam matrimonio minime aptus deferretur, & Medici proximæ Civitatis non ignobiles qui genitalia illius inspexerant, delationem confirmassent, repulsæ dolore incensus, litibusque cum fratre implicitus, ob has curas in adeo gravem incidit morbum, ut vivendi finem fecerit.

CADAVERIS inspicendi; non disseccandi, copia facta, scrotum, & testes sede, magnitudine, & forma omnino secundum naturam apparuere. In pene autem, qui cæteroquin nec parvus erat, neque in vivo flaccidus fuisse videbatur, hæc desiderabantur, ne sursum ad abdomen conversus, neve glande, quæ naturali erat magnitudine, & figura, prorsus fuisset imperforata, denique ne urethram insolita brevitate, & sede, & constitutione haberet: Neque enim ad glandem usque perveniebat, neque per inferiorem penis faciem, sed per dorsum, ferebatur, neque perfecti canalis, sed semicanalis in modum aperta, erat; ut canaliculorum meorum ostia quæ in opposito, ut solent, pariete cum esse non possent, in eo qui non deerat, statim oculis obvia fierent, quippe, quam in aliis sunt, ampliora; quibus inspectis, minus fuit mirum quod ajebant, hominem olim fuisse infectum gonorrhœa virulenta. Porro ejus semicanalis initio, quod reliqua parte erat latius, quædam imminebat, ut matri; aliisque mulierculis videri olim potuerat, vulva. Sed nullum ad hanc pertinebat foramen, nisi quod in semicanalis initium urinam ducebat, quam inter mingendum e semicanali exundare consuevisse, & sic aliqua sui parte conspurcare hominem, satis aliunde constabat; non item quid ejaculato semini accideret, cui per illud idem foramen in semicanalem erat transfundendum. Et foramini quidem specillum indere, & in quoddam cavum introducere licebat, & conjicere, id cavum ad vesicam attinere; per dissectionem autem id quod conjiciebatur, & cætera perspicere, minime, ut dictum est, licuit.

7. Cum hæc Gianella narrasset quæ videre ipse in eo viro potuerat; tum de multo admirabiliore in quadam muliere genitalis ostii sede, cujus imaginem tantum conspexisset, rem autem pro certa, & testata a Lemniacensibus audivisset, narrare in hunc modum perrexit. Ante annos circiter quadraginta ancilla erat domi Patricii Veneti, qui Lemniaco præerat, conservo nupta; sed eam quam indicavimus, partem non eo quo debebat, loco, verum supra umbilicum habens, eamque angustam. Gravidam tamen facta, cum parere non posset; Chirurgum accersivit, qui viam infanti, frustra exitum quærenti amplificaret: quod ita præstitit, ut ab ima ostii illius parte sectione ad os usque pubis producta; sive omnino ex imperitia, sicut ibi creditum est, sive potius quod non satis sibi nota, cæsarea, quam vocant, sectione uti

(*a*) Epist. 43. & alibi (*b*) Observ. Viscer. Abdom. labis Epicrif. Obs. 1. (*c*) Obs. 3.
 (*d*) in Obs. Anat. A. 1752. n. 5. & A. 1723. n. 7. (*e*) Epist. 45. (*f*) De Singulari Ovar. Morbo in Proœmio, & §. 19.
 (*g*) Dissert. inscripta Gravidit. Appar. in Hist. & thes. 18. (*h*) De Mola scirrhosa in utero inverso extirpata.
 (*i*) Epist. 45. n. 17. (*k*) Tratt. di tre Specie di Affez. Ister. e Ipocondr.
 (*l*) Naturæ Morbi Hypochondr. &c. Investigat. P. 3. c. 1. (*m*) Epist. 46. n. 8.
 (*n*) Thef. Anat. 3. n. 5. not. 1. & 2. & n. 22. not. 1. 2. 3.

uti in animo habuerit, infans, quod constat, servatus sit, & mater quoque post longam curationem tandem perfanata. Quid vero huic postea acciderit, quoniam cum marito; neuter enim indigena erat; inde discessit, Lemniaci quidem ignoratur; at certe, quod unum ad hoc propositum satis est, ibi adhuc imago extat, quam mulieris Medicus reliquit, illius abdomen, sicut ante sectionem erat, fideliter repræsentans.

8. Nunc quando verba fieri de fœminis cœpta sunt, minus matrimonio idoneis; quæ ipse in duarum dissectione, non de sede quidem, sed de occlusionione genitalium observaverim, continuo subjiciam.

9. MULIER annos nata septuaginta, jam diu propter asthmaticam affectionem in Nosocomio jacuerat; cum peripneumonia accessit, eamque sustulit circa medium Martium A. 1752. CADAVERIS macilenti pulmones detraxerat Mediavia, quos revera duos fuisse, affirmabat. Nonnullas vero alias Partes ego Studiosis Adolescentibus idem postea demonstravi, in Capite præsertim, & Genitalibus. Et in illo quidem nihil animadverti quod præter naturam esset, nisi tendinis Trochlearis musculi alterius oculi cum sua trochlea coalitum; ut retrorsum trahentis digitos musculus non sequeretur. In

Partibus autem quæ generandi causa creatæ sunt, multo plura quam voluissem, deprehendi ab naturali constitutione prorsus aliena. Primum enim de Falloppianis tubis altera extremo suo fimbriato ita cum teste coaluerat, ut interpositum fimbriis osculum non appareret; altera autem illud osculum impervium habebat, suamque proximam partem immobilem propter alam vespertilionum, quæ ibi non, ut solet, latior, sed perangusta, tubam ad testem annectebat.

Uteri parietes erant crassi, eorumque sectio vas sanguiferum, seu mavis sinum comprehensum intra ipsorum substantiam ostendit ad transversum pollicis longitudinem, diametro autem sesquilineam uncia Bononiensis æquante: in eo sinu paucillum concreti sanguinis vidimus. Interior uteri superficies tota erat levissime humida; in fundo, & in cervicis infima parte fusca, in reliqua autem albida: quæ cur hic memorem, infra dicam. Eadem infima cervicis pars erat equo angustior, & uteri osculum perparvum. Cum specillum per hoc vellem in vaginam demittere; obstaculum sensi impediens, ne infra osculum, nisi extrema sui parte, descenderet. Itaque per orificium vaginæ immittere specillum coactus sum. Verum ultra digituli transversum intervallum cum transire non posset; vaginam secundum longitudinem profunde incidi, ut, si cavum esset aliquod, in conspectum veniret. Cum frustra sic quærerem; tum non uno loco totam in transversum vaginam dissecui; sed nusquam apparuit cavum, & ne cavi vestigium quidem. Vagina tota; si initium, & finem exciperes; omnino erat solidi cylindri instar, ex substantia facti ubique pariter alba, & duriuscula; ut parietes, cum eo quod includebant, continuatos, ab hoc ipso internoscere non liceret. Cum hæc vaginæ acciderunt; nihil quidem, si exterius aspiceres, de sua diametro amississe videbatur; sed longitudinis amiserat tantum, ut cum ab ejus orificio ad summum uterum intervallum esset digitorum transversorum octo; tres dumtaxat illa æquaret, quinque reliqui ad uterum attinerent, sic tamen, ut contra ac solet, cervix longior esset, quam fundus. Cæterum ipsa neque ullos qui introrsum extarent, lacertos habuit. Frustra autem in ea, frustra in fundo, frustra in vaginæ, ubi obturata non erat, extremis; quorum inferius omni hymenis carebat vestigio; frustra denique in reliquo naturali ullius cicatricis indicia a nobis quæsitæ sunt.

10. Attamen hunc tantum vaginæ coalitum ab erosione, aut ab laceratione aliqua, aut nullo modo, aut negligenter curata, fuisse, credo, puta ab ultimo partu; nupta enim mulier fuerat, annisque antea non multis viram amiserat, quocum in matrimonio vivere; imo ne vivere quidem, sic clausa a primordiis

vagina, potuisset. Quomodo enim censes, menstruum sanguinem, qui ab illiusmodi utero non scaturiisse florente ætate non videtur, intra ejus cavum sine perniciæ mulieris potuisse retineri? Ego certe vix intellexerem, qui posset humor, ut perpaucus, & tenuis sit, quo secundum naturam, ut in hac quoque fœmina vidisse me, dixi, intus leviter madet uterus, huic labem non attulisse, nisi per lymphæ ductus, aut alia absorbentia vascula reveheretur. Sed hæc num sanguini quoque, & ea copia qua scimus in uteri cavum singulis mensibus influere, abducendo paria esse, existimabis? Quod vero de hac, idem ferme de muliere etiam altera ex te quæro, cujus tum fuerat in Gymnasio cadaver dissectum vix duobus ante mensibus, & hæc quæ sequuntur, a me adnotata.

11. ANUS in Nosocomio decesserat non ex alio; quantum apparebat, morbo, quam deficientium sensum virium; nec mirum in ea quæ annos exegerat nonaginta duos. CORPUS erat strigosissimum. Ex Abdomine duæ prominebant herniæ, altera in medio hypogastrico, quæ puelli caput æquabat, altera ad prioris latus dexterum. Utrique inerat pars intestini Ilei; minori vero pars omenti quoque: quæ nisi quod herniarum saccis adhærebant, nihil præterea habebant vitii. Ventriculus æquo inferior visus, an quod deorsum tractus fuisset ab illa omenti parte, herniæ, ut diximus, inclusa, an potius ab aliis causis, & in his quadam glandula, ut a primo videbatur, prope lienem omento innexa, magnitudine, & forma ovi majoris columbini. Quam cum paulo attentius inspectarem, & lienem alterum esse, suspicarer; suspicionem luculenter confirmavit dissectio, & cum proximo liene collatio; eadem enim prorsus utriusque structura, & substantia fuit. Minorem crassiuscula omenti adibant sanguifera vasa. Majoris arteria erat Magna; sed vix levissime flexuosa, neque in tanta ætate duri quidquam habebat; ut neque, si Ilicas excipias, aliæ, quasculum examinavi, arteriæ aliquid ossæ habuere, neque cordis valvulæ; tametsi quæ Aortæ præficiuntur, contractiores erant, & non nihil vitiatæ. Erat tamen, quantus quantus in ventre est, ipsius Aortæ truncus ad ossificationem dispositus, quippe superficie ubique propemodum tum albis maculis, tum inæqualitatibus quibusdam distincta, idque interius. Præterea autem idem truncus hoc habebat insoliti, quod statim infra Emulgentes se ad tractum inflectebat duorum, aut trium digitorum: quæ inflexio vertebris imputari non poterat, ut quas recte politas, & bene se habentes videbam. Sed ad viscera ut redeam; Mesaræi glandulæ neque exiguæ erant, neque duræ, neque atro, exterius saltem, colore, sed rubello: Vermiformis Appendicula duobus transversis digitis brevior, & tenuissima, & omnino solida, ut nunquam cavi aliquid habuisse videretur: jecur autem num semper fuisset sanum, facile dubitasses. Lobus enim dexter qua jam sinistro propior erat, & unde se præter morem extendere deorsum pergebat, faciem convexam ostendebat nec lævem, & subalbam, quam si ibi ad aliquam profunditatem secares; eundem colorem, substantiam autem inveniebas accedentem ad ligamenti naturam. Reliquum est, ut de Genitalibus, quemadmodum pollicitus sum, dicam. Tuba utraque ita suo quæque cum ovario connata erat, ut neutrius fimbriæ, nedum osculum, quod inter eas est, apparerent. Intra ovaria autem erant hydatides. Uteri fundus cum sectus esset: in medio posterioris faciei conspecta est altiuscula subrotunda excrementa, quæ a primo quasi ex vesiculis facta videbatur; secta autem, ex solida uteri substantia constare inventa est. Cum specillum a fundo vellem in vaginam transmittere, nec possem; cervicem incidi, comperique hujus infimæ partis ad brevissimum tractum, sed & osculi ipsius uterini parietes sic inter se coaluisse, ut nullas, nisi forte aliquis tenuissimus, transitus superesset.

22. Coalitus hosce a difficili partu laceratione, ut dixi (o), aliqua relicta, facile induci posse, illud fortasse comprobatur; quod in utraque muliere tubarum occlu-

occlusio, & cum ovariis concretio reperta est. Abrahamus enim Cyprianus (p) ad eundem modum, sicut adjecto quoque Iconismo (q) ostendit, tubas se habuisse, animadvertit in femina quæ ex partu quarti difficultate, multoque etiam magis ex imperitæ obstetricis violentissima tractatione cum in gravissimam uteri, & huic annexarum illarum Partium inflammationem, ut indicabant acerbissimi ventris, & præcipue circa lumbos dolores conjecta esset, & vix tandem evasisset, de fecunda sterili quo ad vixit, vixit autem annos decem, facta erat. Sed hæc, eadem, aut alia simili de causa mulieribus, atque utinam paucis, accidunt quæ per se fecundæ fuerant, & porro essent. Nonnullis tamen viarum quæ sunt ad gignendum necessariæ, occlusiones, aut impedimenta a primordiis esse, constat, neque abditarum tantum, sed earum etiam quæ visui, aut tactui obviæ sunt, ut alias (r) commemoravimus. Hujusque generis ex Cl. Boehmero quoque (s) exemplum duplex habebis. Qui ut Virginem dissecuit quæ muliebri prorsus carebat orificio, cum cicatricis vestigium appareret nullum, sic & Mulierem incidens, cui maritus nunquam potuerat conjugale præstare officium, apertum quidem genitalis ostium invenit; sed unius loco vaginas duas, ad bipartitum, ut in vaccis, ovibusque, uterum pertinentes, adeo quantum intelligere licet, angustas, ut neutra viro excipiendo par esset. Sed ex his inspicienti, aut tangenti non occultis sive occlusionibus, sive impedimentis sunt quæ tolli possint, & quæ non possint. Tolli enim facile possunt quæ in membrana, vaginæ orificio prætensa, consistunt, aut in ejusmodi quasi institis per quarum unam in Virguncula colligatos inter se, quemadmodum ad te scripsi (t), vaginæ parietes offendi. Quæ vero ejusmodi sint qualia in nupta illa ex Boehmero indicabam modo, quis tollat?

13. Adventitii autem coalitus, aut occlusionis causam non ab laceratione dumtaxat, aut ab inflammatione, sed ab erosione quoque esse posse, tum supra, tum alibi a me agnitum est, sive erosio luem Veneream, sive uteri fluorem consequatur. Ab hoc enim prægresso vel in Virginibus integerrimis, qualis erat illa cujus tibi dissectionem scripsi Epistola XLVI. (u) licere, credo, si quis forte velit, membranulam tubalbam repetere, quæ infimam cervicis partem, uteri osculo proximam, occludebat. Sed is fluor ex acrioribus sit, oportet; non ex frequentioribus illis de quibus meas plures Observationes ad te misi Epistola XLVII. Cum iis conjungere poteris quam subjecio, quamvis ob alia, quæ continet, majoris momenti, libentius misissem eo tempore, si jam tunc habuissem, quo Epistolas scripsi LX. LXII. LXIII.

14. FOEMINAM annos natam circiter sexaginta apoplexia confecerat intra quatuor, haud amplius, dies. Quorum tres cum domi exegisset, quarto denique in Nosocomium intulerunt jam toto corpore ab suo morbo adeo oppressam, ut indicium aliquod gravioris in latere sinistro resolutionis peti non potuerit, nisi a vena quæ domi secta a dextris fuerat. Anatomem in Gymnasio tunc docebam ea frigidissima tempestate quæ sub Januarii finem A. 1758. permolesta omnibus esse pergebat, illucque cadaver est importatum, cujus ut pleræque antea partes, sic præsertim cerebrum dissectum est, idque octavo circiter a morte die, cum adesset Cl. Vir. Caldanus qui Bononia hæc venire, meisque omnibus ejus anni Publicis Exercitationibus pro sua erga me humanitate interesse voluit.

CALVARIA cum meninge Crassa arte adeo coherabat, ut sine validissimis conatibus avelli non potuerit. Per meningem Tenuem vasa erant sanguine distenta. Substantia cerebri exsucca erat, & dura, vi opinor, summi frigoris, qua certe cruentum serum, quod multum in sinistro Laterali ventriculo offendimus, conglaciaverat, in plurimasque lamellas concreverat. Porro etsi in posteriore ejusdem ventriculi extremo aliquantum sanguinis erat nigri, concreti, & durioris, ibique ventriculi basis videbatur quasi in

cavum subsedisse quod eum sanguinem contineret; tamen ea feri quam dixi, copia eum extitisse e tam paucio sanguine non posset; conjeci, & ipsum, & maximam feri illius partem per disruptum Lucidum septum in ventriculum sinistrum ex dextero transisse. Nec me conjectura fefellit. Aperto enim dextero, nihil feri, nisi aliquid forte erat in extremo anteriore, tantum vero sanguinis conspectum est, qualem in sinistro descripsi, atri, concreti, imo eam quam gelu inducit, duritiam nacti, ut hunc ventriculum totum dilatatum plurimum, cerebri substantia non ad basim tantum, sed etiam in externo latere vehementer extenuata, viderimus. Nihil autem in cerebello, nihil in medullæ Oblongatæ facie exteriori vitii apparuit. Sed quod erat in basis ventriculorum, dexteri præsertim, facie interiore quantum, quale, & quibus potissimum in illius esset partibus cum propter sanguinis magnam effusionem, tum propter conglaciationis præcipue effectus, satis discernere non potui. Thorax, qui antea apertus fuerat, bina, ut alias videram, pro uno qua Cava trajicitur vena, in diaphragmate ostendit foramina. In pingui autem corde, quale & reliquum corpus sic satis fuit, parvas osseas squamulas animadverti ad valvulas Aortæ subjectas, & ad proximam ejusdem arteriæ faciem anteriorem, neque ibi dumtaxat, sed & passim in trunco reliquo. Imo qua parte desinebat ejus arcus; quæ pars, & arcus ipse erant dilatata; conspiciebatur insuper, quædam superficiem inæqualitas, colorque alius.

Ventrem autem dissecantibus in ejusdem arteriæ trunco tum lamellæ osseæ, tum superficiem inæqualitates occurrebant majores, quin etiam passim erosionum sanguinolentarum species: quæ omnia & per Ilicas propagari conspeximus. Sed & Cruæales quæ per femina descendebant, rigidiores erant, & intra sinum poplitis, quod in una saltem animadverti, osseæ. Nec in altera certe Carotide bracteolæ osseæ defuerant, nec in Spermaticis ipsis arteriis durities, quæ inchoatam ossificationem indicabat. Muliebri denique Fluori, unde occasio extitit hanc ad te Observationem his Litteris mittendi, femina laborasse, non pauca indicavit crassa, & ex albo ad cinereum vergens materia, qua cervix uteri, & proxima vaginæ pars fœdabantur. Infimam autem hujus partem, ipsumque orificium, quod erat amplissimum, hujusque inferiorem viciniam cum rubere vidissem; inde propterea ad superiora scalpello pergens, tum materiam illam conspexi, tum osculum uteri, cervicemque ambo æque latissima. Per uterini autem fundi interiorem superficiem, quæ erat cæteroquin lævis, transpexi sanguifera vascula nec pauca, & conferta, & nulla certa norma disposita, quæ, subtus appressis digitis, a sanguine intumescabant quasi erupturo, non secus atque in iis videre solitus sum quæ nuper in menstruis fuerint.

15. Haud absimilem vasculorum constitutionem is, puto, videret qui narium interiorem membranam inspiceret coryza affectam; cum hac enim affectione uteri fluorem istiusmodi convenire; Medicos agnovisse veteres, nedum recentiores, a me satis alibi (x) scriptum est. Satis etiam de cæteris scripsi quæ in hac quoque sunt dissectione animadverta ad Apoplexiæ Sanguinæ, & Hemiplexiæ causas attinentia.

Quin alias (y) tibi effectus etiam gelidissimæ tempestatatis significant intra cadaveris cranium a me deprehensos; quibuscum postquam hosce alios contuleris, tempestate minus aliquanto frigida adnotatos, utrosque autem cum dissectione, a Cl. Lipsiensi Professore Quelmalzio (z) in fene habita, quem mense Januario iter habentem frigus vehemens extinxerat; miraberis, huic in cerebri ventriculis lympham dumtaxat viscidam, non gelu concretam, fuisse: nam etsi blando calore fotum antea cadaver fuerat; tamen cum in priore quoque illo nostro id vel magis factum esset, non propterea illud quod in ventriculis iisdem concreverat, serum est regelatum, nec sane ille a nobis dissectus senex, aut hæc anus vi frigoris in itinere oppressi fuerant, sed in Nosocomii lectulis uterque mortui;

(p) Epist. ad Millington. (q) Tab. 2. (r) Epist. 46. n. 11. & seqq. (s) Vid. Act. Erud. Lips. A. 1758. M. Januar. (t) Epist. 50. n. 51. & seq. (u) n. 17. (x) Epist. 47. n. 12. (y) Epist. 13. n. 15. (z) Progr. quo frigoris acrioris in corp. hum. effectus expend.

tui; ut credere debeam, vel frigus quod interemit Quelmalzii senem, non acre adeo, ut tunc nostrum, fuisse, vel potius cadaver illud multo citius quam nostra quæ in aperto jacuerant, in tepidum locum esse translatum.

Quod vero ad vitia arteriarum attingit, in annu eadem animadversa, meminisse potes, quot in cadaveribus viderim, & quot inde repetierim circumitionis sanguinis detrimenta (a). Ea autem vitia cum hic in arteriis magis fuerint inferioribus, minusque propterea sanguis posset per has facile moveri, tanto majori copia crederem in superiores compulsus, intra anus cerebrum effusum fuisse. Cum vero animadverteris, quo longius a corde arteriæ descendebant, eo lamellas osseas habuisse majores; noli statim cum iis facere, qui Boerhaavio id objiciunt, a validiori, qualis propius cor est, sanguinis impulsu deducendi arteriarum ossificationem, eorum memor quæ responderi posse, non uno loco indicavimus. Neque enim semel idem quod in muliere ista, vidimus; tametsi nunquam in tot arteriis, in quot Cl. Buchwaldio (b) videre contigit. Qui cum in decrepito sene arteriam Magnam a corde ad curvaturam ferme totam, cartilagini dumtaxat haud multum dissimilem, inde vero per universum propemodum corpus suis cum ramis osseam factam deprehenderet, singulare illud animadvertit, quod extremitatum arteriæ, quo magis ad manus, & pedes accedebant, eo magis ossificata fuerant. Cujus senis incommoda, & mortis genus utinam sic addere potuisset, ut ejusmodi constitutionum signa aliqua per conjecturam attingit in adjuncta Ætiologia (c).

16. Nunc ab his sexus utriusque communibus morbis, ad scæminarum proprios esset redeundum, nisi de ipsis longissima illa Epistola XLVIII. tot scripsissem, ut vix de infelici aut uteri gestatione, aut partu sive quod ad matrem, sive quod ad fœtum attinet, hæc habeam adjicienda. Et de gestatione quidem; ut omittam, me non pœnitere eorum quæ attingi super vi maternæ imaginationis in fœtum, postquam in quædam incidi quæ a Viris Doctissimis prodierunt, nihil magis ostendentia, quam ne ingeniis quidem excellentibus licere in quibusdam exemplis quæ neque possunt negari, neque intelligi, aliter explicandis difficultates effugere, quin se in majores, si quæ ex propositis consequerentur explicationibus, spectare velis, plane conjiciant; ut igitur hæc omittam; inter Boehmeri, quas sæpius, meritoque laudavi, Observationes (d) præter alias ad affectionem hypochondriaco-hystericam, ad ovarii hydropem, ad infantem cum hydrorachitide natum pertinentes, unam legas, huc maxime spectantem, qua numerum augeas fœtum in Fallopii tuba deprehensorum. Infelicitas autem partus, aut puerperii Observationes Cl. Kierlingius (e) protulit duas, quas, ut illas, Sepulchreto addas. Altera puerperæ est, quam nono a partu die inflammatio uteri extinxit. Altera autem parturientis, cui gemini infantes vitam, ut sibi quoque, ademerunt. Mihi vero nullam, quæ huc attineat, habere contigit præter unam, quæ tibi, qualis qualis est, describe-

tur eo libentius, quod alias (f) id fortasse me facturum promisi.

17. FOETUM, aliunde advectum, eumque feminei sexus, studiosi Juvenes ad me attulerant, ut in Nosocomio dissecares, circa medium Martium A. 1751. Qui illis dederat, novimestrem esse, dixerat, duas vixisse horas, ejusque morti parentis mortem paulo post successisse, quo morbi genere, sibi ignotum, at certe ante biduum hæc accidisse. Quæ ultima fuisse poterant vera: num autem & priora, vehementer dubitavi; nam corporis universi magnitudo non paulo minorem, funiculus autem umbilicalis non obligatus aliud videbantur ostendere, ea vero quæ disseccando offendimus insuper confirmare.

THORACE enim aperto, pulmones ex rubro maxime fuscis inveni, eorumque partes, aquæ impositas, ruere ad fundum statim, conspexi. Abdomine recluso, plurimus sanguis occurrit in ventris caveam effusus. Quo exhausto, absterfoque, nullum apparuit intestinum; si Rectum, & partem aliquam excipias Coli, cum illo continuatam, sed neque mesaræum; neque mesocoli pars maxima usquam conspiciebatur. Tunc jecinoris cum tota convexa faciem diaphragmatis, & proximis abdominalis musculis adhærentem, alteram autem, sive cavam, non parum inæqualem animadverterem; ratus quod erat, sub hac quidquid intestinorum, & mesenterii deesse videbatur, coercitum deprehendi, obtectumque membrana crassiuscula, tenaci, & quibusdam quasi arenulis aspera, cum ea jecinoris facie connexa. Eadem facies non exiguum ad spatium erosa, aut lacerata, unde tantum sanguinis in ventrem effluxisset, monstravit. Et nihilominus de mox secta ad diaphragma vena Cava sanguis profluxit multus, isque ater, qualis & in ventre effusus, & in vasis totius corporis fuit. Mitto cætera quæ hujus loci non sunt, quippe secundum naturam in hoc fœtu a me demonstrata, illud unum memorans, cum in quibusdam superioribus intestinis meconium esset, in Recto non fuisse: quæ res, & viscerum parvitas, reliquo corpusculo respondens, novimestrem fœtum non fuisse, confirmabat, juncta præsertim cum majori partium molitie, quod siqua in alia, certe in cerebro maxime fuit.

Cranium enim cum aperuissem, cerebri, & cerebelli substantiam vidimus tanquam gelatinæ cujusdam in modum ferme diffluentem. Cæterum nullus toto corpore fœtor, nullum putredinis indicium animadversum est. Membranzæ autem omnes scalpello, & unguibus, si discerpere forte velles, præter modum renitebantur.

18. Qui ea quæ præcesserant, aut comitata fuerant partum, pro certo sciret, aut etiam placentam examinasset, eorum quæ in hoc fœtu vidimus, non omnium, sed nonnullorum, & effusionis præsertim sanguinis causam, fortasse posset conjicere. Cujus, & ex lacerato quidem jecinore, sanguinis in fœtu effusionis mentionem alias (g) a me tibi factam fuisse, memineras. Sed jam ad longe aliud morborum genus est transeundum, Vale.

(a) Epist. 26. n. 32. (b) Obs. Quadrig. Obs. 3. (c) §. 13. (d) Vid. Act. Lips. A. 1758. M. Januar. (e) Dissert. de Utero post partum inflamm. §. 14. & 6. (f) Epist. 39. n. 28. (g) Epist. 48. n. 19. & seqq.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXVIII.

De Febris quædam; de Tumoribus autem plura
adjiciuntur.

POST Epistolam XLVIII. quæ de Morbis Ventris ultima fuerat, cæterarum quas deinceps ad te dederamus, argumenta ad eos Morbos spectabant, qui aut in totis corporibus sunt, aut si in partibus, Chirurgum magis, quam Clinicum, postulant. Nunc igitur ordinem quem tunc sequebamur, conservaturi, a Febris initium, & a Tumoribus repetemus, de primis quidem perpauca, de alteris autem aliquanto plura verba facientes.

2. Quod ad Febres attinet, cum per alium ipsis adjunctum morbum noceant potissimum, atque interficiant, imo etiam sæpe ab ipso oriuntur, & conferuntur; facile intelligis, quanti referat adjuncti hujus morbi sedem, naturamque cognoscere. Verum sicuti dissectio interdum sub oculos utramque hanc ponit, ut viscerum inflammationem, aut ulcus aliquod; ita haud raro neutram ostendit, cujus rei exempla obvia sunt, & nos cum de Febris ad te scriberemus (a), eorum quædam ex Valsalvæ schedis produximus. Quod tunc magis dolendum est, quando in iis febris, ut sæpenumero, contingit, quæ & perniciosiores sunt, & plures eodem tempore invadunt, malignis videlicet, ac epidemicis. Neque enim tunc febrem impugnare tanti interest, quanti adjunctam illam malignam vim, & quod difficultatem maxime auget, in singulis propemodum Constitutionibus peculiarem. Et certe nisi adversus hanc potissimum pugnes; idem agis, ac si febrem, viperæ morfu natam, remediis vincere antifebrilibus, neglecto veneno, conareris; ut exemplo eodem utar quo Cl. Quesnayum usum esse, intelligo ex Historia Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis (b). Quo magis Dei O. M. Providentiæ agendæ sunt gratiæ, quod in summa rei tum obscuritate, tum varietate remedium obtulit, cujus etsi obscurus sit verus agendi modus, vires tamen in quibusdam saltem perniciosissimis febris abigendis experientia comprobavit, corticem dico Peruvianum. Qui, tametsi earum februm aliæ alia cum malignitate, quantum externæ causæ, & symptomata significant, conjunctæ esse videantur, has, illasque pariter, variamque ipsarum potest malignitatem pervincere, quemadmodum nos & nostræ, & aliorum Observationes docuerunt. Nec vero salubri corticis efficaciam repugnat materia quæ aut ad cutem, aut ad articulos ejici e sanguine cœpta sit, inde autem introrsum vi frigoris externi repulsa. Persanavit enim cortex Cardinalem Eminentiſſimum qui post id in malignissimam incidit febrem, ut fufe ad te alias (c) scripsi, & persanavit quoque Famigeratissimum Virum Hallerum, quem ab sic repulsa podagra febris vehementissima cum erysipelate pariter faciei pene oppresserat; ut ipse narrat in iis quæ ad CLII. Disputationem adnotavit ex illis quas ab se collectas boni publici studio edidit ad *Morborum Historiam, & Curationem facientes*. Scilicet non tam hæc, quam illud quod tunc diximus, attendendum est, an periodicæ sint febres, id est intermissionem, aut remissionem saltem habere consueverint, ut per tempestivum, ac justum usum corticis sperare liceat; ipsas, adjunctamque iis malignitatem abædum iri. Neque enim dumtaxat quod febrile est; sed & illud quod non est, etiam si absque manifesta febre sit, quamquam tunc non fere semper, abigit cortex, dummodo periodice id re-

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

currat: quod cum alias (d) observatum jam esse, scripsimus, tum recentiore, & luculentiore Stephani Wefzpremi (e) Observatione confirmare nunc possemus eodem remedio pervictæ æque atrocis, ac pertinacis hemicranie, binas jam hebdomadas quarta quaque hora exacerbata, nec nisi post horas duas remissa. Quod si hæc Observatio ut A. 1756. & habita, & edita est, ita ante hos annos quinquaginta extare potuisset, cum acerbissimam hemicraniam illam (f), quotidie mane hora eadem revertentem, variis, & pluribus præscriptis auxiliis vix tandem profligavi; nullo certe libentius, & felicius quoque fortassis, quam hoc, usus essem, quantumvis rationem qua opituletur ignorassem.

3. Atque utinam febres malignæ, & epidemicæ, de quibus dicere cœperamus, essent omnes periodicæ, ut fere omnes cum varia, & obscura vi malignitatis conjunctæ sunt; haberemus in illo cortice medicamentum, quod etsi quomodo agat, nesciremus, non sine spe tamen possemus experiri. At synochæ persæpe sunt, & quæ, si eorum quos sustulerunt, corpora disseces, aut nihil, ut initio dixi, ostendunt quod peculiarem præcipui morbi sedem, naturamque patefaciat, aut viscerum graves quidem, & manifestas læsiones ostendunt, sed quas si cum iis conferas quæ sunt in ægotantibus observata, facile intelligas ab latente alio præcipuo morbo fuisse productas. Scilicet febris, exempli gratia, viscerum inflammatoria videnda exhibet in cadaveribus viscera inflammata, sive benigna fuerit, sive maligna; ac in ægotantibus, si benigna sit, repetitis missionibus sanguinis levatur; si maligna, deterior fit, & citius occidit. Discriminis causa est præcipuus aliter adjunctus morbus, ut in Rothomagensi illa febre, a Cl. Malovinio (g) descripta, quæ sub finem A. 1753. plures brevi tempore ibi interemit. Ob malignam enim materiæ acrimoniam, ventriculum, & intestina irritantem, inflammatio demum illa fiebat, quæ in iis visceribus, jam in gangrænam degenerans, reperta est, reliquis internis illæsis partibus, & præsertim capitis, quod dolore alioquin, per consensum videlicet, in dies crescente, & delirio vexatum fuerat. Sapienter igitur, atque utiliter Medicorum Rothomagensium Collegium, non attendendam tunc inflammationem statuit, quæ aut nulla initio erat, aut ex accidenti in progressu nascebatur; sed materiæ acerrimæ e primis viis educendæ esse operam dandam; ab hac enim, si intus relinqueretur, irritationem permanentem multo magis, quam transeuntem ab evacuantibus præsertim mitioribus esse timendam. Recte autem facies, si ad Sepulchretum addideris quæ in illis sint cadaveribus deprehensa, & quæ in aliis etiam, cum epidemicæ aliæ febres grassarentur, quorum alicujus dissectionem apud eundem Auctorem invenies, item quæ dum pestilentie hoc sæculo aut homines, aut, quod multo sæpius, & multo pluribus locis accidit, boves invaserant. Extant enim horum extispicia tum ab nostratibus, tum ab exterarum Nationum Medicis literarum memoriæ commissa. Nunquam tamen non cogitabis, quæ in visceribus sive inflammationes, sive gangræna, sive alia disseccantibus se obtulere, effectum potius præcipui latentis morbi, quam morbum ipsum, facile fuisse. Quin aliqua in iis dissectionibus tanquam præ-

K k k
ter

(a) Epist. 49. n. 2. & n. 12. & seqq. (b) A. 1753. (c) Epist. 49. n. 30. & seqq.
(d) Ibid. n. 29. in fin. (e) Observ. Med. 4. (f) Epist. 1. n. 11.
(g) Mem. de l'Acad. R. des Sc. A. 1753.

ter naturam proposita, secundum consuetas naturæ leges fortasse esse potuisse, ut puta cum in bobus, lue enectis, passim videbis adnotatam nimiam vesiculæ fellis plenitudinem, imo ab nonnullis pro causa habitam dysenterix quæ boves cruciaverat, & inflammationis, Iphacelique intestinorum, quo videlicet tanto majorem copiam immisisset erodentis bilis, quanto ipsa hac magis referta erat. Vix unus, quod sciam, Mauchartus (*h*) rem aliter explicari posse, censuit, sive non tam bile quam aeris, in putrescente bile se expandentis, particulis distendi vesiculam, conjiciendo, sive, quando istam aeris expansionem aliquoties (non semper) observatam esse, dicit, ponendo, ab Duodeni intestini tunicis inflammatione tumentibus, aut spasmodice, constrictis, aut etiam flatuum expansione compressis, liberum, pleniorumque influxum bilis in id intestinum prohiberi per Communis ductus extremam partem ob eas causas contractam, unde illa in vesiculam uberius tum regurgitando, tum influendo divertat, sicque hanc distendat, præsertim (id quod addere poterat) cum multiplex per hepaticysticos ductus sit in bovinam vesiculam aperta via. Mihi vero antequam Mauchartum legerem, in mentem venerat causa alia dubitandi, facilior fortasse, & cum frequentiori lege naturalis consuetudinis valde conveniens. Cum enim bilis e vesicula pleniorum effluxum natura opportune eo tempore instituerit, cum ventriculus, proximave intestina alimentis referta, tumore ipsa suo vesiculam urgent; boves autem a primis usque contractæ luis diebus alimenta omnia averfentur, consequi hinc, cogitabam, ut numquam compressa vesicula longe majorem quam alias soleat, influentis jugiter bilis copiam retineat, ab eaque præter modum expandatur. Quam dubitandi rationem, qualis ea cunque sit, cum in Theatro Anatomico proposuissem, non displicuisse iis qui me audiebant, & nominatim Professore Clarissimo, meique, dum viveret, amantissimo Carolo Gianellæ, ex edita ejus Dissertatione (*i*) cognovi.

4. Tumorum autem; de his enim post Febres ad te scripseram; & sedes, & natura cum sæpius per se, tum plane per dissectionem patent; ut sine dubitatione referre in Sepulchretum possis quæ ab diligenti Observatore J. Alb. Henr. Reimaro in perutili Dissertatione de Tumore Ligamentorum, Fungo Articulorum dicto, proposita sunt, & commemorata. Nec ejus dumtaxat Tumoris Ligamentorum circa articulos, quanquam ejus potissimum; sed aliorum quoque Observationes in illa invenies, qui ad juncturas pariter, genuum præsertim, occurrerunt, ut puta aut ab acri humore (*k*) in cavo articuli acervato, & ossa, aut cartilagine erodente, hæve (*l*) in aliam substantiam mutante, tumidasque faciente, aut a mucilaginosi glandulis (*m*) tumentibus, earumque & ossium læsionibus occasionem præbentibus, & vicissim ab eorum imminuta pressione causam magis intumescendi accipientibus. Omitto alia, quæ cum his reperies, exempla, suis quæque signis quo ad ejus fieri potest, distincta; ut desiderium moveant legendi cætera, quæ angustiis temporis exclusus, adjicere non potuit, nominatim de articulorum hydrope (*n*), cujus proposuerat notas. Sed & signorum causas ex iis quæ per dissectiones conspiciuntur, dilucide explicat, ut ganglii (*a*) rotunditatem, mobilitatem, & a casu, vel ab ictu de industria inflictæ dissectionem, & ne plura memorem, ossium in Spina Ventosa expansionem (*p*), cujus morbi Observatio, & sectio producitur eo notabilior quod non pueri, sed hominis quatuor & viginti annos nati tibiam invaserat.

Porro expansorum ossium alias & Observationes, & dissectiones alibi reperies quas Sepulchreto

addas. Nam præter eas quas sæpius sibi occurrisse, indicat Abrahamus Cyprianus (*q*), extat altera fuse descripta, & pertractata a Frid. Jac. Tittmanno (*r*). Quæ autem commemoravimus expansionum ossium exempla, aliaque cum leges; facile animadvertes, eas deberi copix prævi humoris intra ossa redundantis, urgentisque extrorsum horum parietes, non difficile cedentes, ubi osseas fibras, laminaeque interiores humor idem molliverit, aut sic eroderit, dissolveritque, ut jam perpauca exteriores laminae reliquæ sint. Utrolibet enim modo os duritiem amittit suam. Cujus mutationis complures historias indicatas videbis a Cl. Morando (*s*), ubi admirabilem illam proponit, quam ipse vidit. Lege sis eandem, atque alteram quæ paucis post illam annis se obtulit Egregio Lipsiensi Professore Ludwigo (*t*). Videbis in hac alia ossa tam mollia facta, ut leviori digiti impressioni cederent, alia lamina externa adeo extenuata, ut subjunctæ cellulæ transpici possent; in illa vero eandem externam laminam redactam alicubi ad formam vaginæ membranæ in ipsis femoris, & tibiæ ossibus, solida eorum substantia dissoluta, & in sanguinis alveum ut videbatur, relata, & per loci vias ejecta; hujus enim sedimentum mirifica erat copia, & tunc majori, cum pejus membra se habebant, natura autem peculiari, album videlicet, terreum, cretaceum, & per acetum, aliave acida solubile, cujusmodi humoribus injecta ossa emolliri, constat (*u*). Hæc cum perleges; fortasse tibi Observationis Zelleri (*x*) veniet in mentem. Acor enim, qui expirabat ex abdomine aperto undecennis pueri, insignis admodum atque penetrantissimus fuit; erat autem is puer rachiticus, ejusque ossa adeo mollia, ut tibiam incurvatam, aliaque facili levique opera scalpello discindere potuerit. Quapropter minus mirum fuit, quod, ut rachitici solent, circa articulos haberet nodos, hosque insignes eo in loco ubi sternum jungitur costis, utroque in latere, qui discissi, isti pariter sanguinem stillarunt. Credibile autem est, pravo eodem humore quo fibræ osseæ emolliuntur, aut dissolvuntur, vascula erodi quæ sanguinem vehunt, & hoc effuso medullare oleum reddere sanguinolentum, qualis & is erat humor quem intra ossa de quibus diximus, invenit Morandus; grumis autem sanguineis refertam medullam in quibusdam suorum offendit Ludwigi; qui in aliis eorum vix congelatam, sed maxime mollem & fere fluidam deprehendit, imo fluidam & quasi aquosam. Quod hic memoro, ut cum medullari illo oleo conferas, quod tibi alias (*y*) a me animadvertum descripti intra virilis tibiæ exostosis, & caveam quoque ejusdem ossis, exostosi respondentem, liquidum adeo & multum, nisi enim multum sit, urgere extrorsum emollitas ossium laminae non potest, ut tunc, & paulo ante etiam diximus. Itaque in Morandi Observatione femoris os ad trochanterem externum, & fibulæ extrema facta erant crassiora, tum calvarix crassitudo duplo erat major, quam secundum naturam; sanguine autem, qui erat inter utramque ejus tabulam per non brevem compressionem expresso, magna tenuitas tantæ illi successit crassitudini. Hæc igitur ad illa potes adjicere, quæ eo tempore de ossium tumoribus ad te scripsi (*z*), & de eorum emollitione (*a*); sic enim alia magis confirmari, intelliges, alia autem in aliis posse interdum aliquanto aliter & se habere, & explicari.

5. Nunc age ab durissimarum partium tumoribus ad mollissimæ, nempe ad Membranæ Adiposæ Tumores transeamus. Quorum mihi interea præter alias (*b*) indicatos, duo alii obtigerunt perlustrandi.

6. ANUS

(*h*) Disput. de Lue Vaccar. Tubingensi §. 18. (*i*) Dissert. inscripta, Non semper ex cadaverum sectione &c.
 (*k*) §. 48. (*l*) §. 58. (*m*) §. 50. (*n*) §. 46. (*o*) §. 65. (*p*) §. 62.
 (*q*) Epist. ad Millington. (*r*) Dissert. Osseo-Stomat. Cas. rarior. &c.
 (*s*) Mem. de l' Acad. R. des Sc. A. 1753. (*t*) Progr. Observ. in cadav. cujus ossa emollita erant, propon.
 (*u*) Vid. Epist. 58. n. 7. (*x*) Disput. de Morbis ex structura glandular. c. 2. n. 15.
 (*y*) Epist. 50. n. 60. (*z*) Ibid. n. 57. & seqq. (*a*) Vid. etiam Epist. 58. n. 6. & seqq.
 (*b*) Epist. 50. n. 22. & seqq.

6. ANUS in Nosocomio decesserat, cum tempus instaret Publicæ Anatomæ inchoandæ A. 1755. Cadaver, ob meliorum inopiam, in Gymnasium illatum cum inspicerem, nec aliud de ea muliere constaret, nisi sensim esse mortuam; animadverti; ut alia omittam, & in his unguis ex pollice utriusque pedis in corniculi modum excrescentes, quod se utrinque pariter supra duos, tresve ex proximis digitis contorquebat; animadverti, inquam, ex femoris sinistri anteriore, & media secundum longitudinem parte protuberantem hemisphæricum tumorem, cujus diameter digitos transversos duos superabat, mollemque adeo, ut pro meliceride posset imponere. Cutis erat ibi reliquæ concolor, in qua nihil usquam erat icterici; sed levis tantummodo scabies. Quid, & quomodo contineret tumor, dicam, cum ea quæ ex viscerum inspectione adnotata sunt, indicavero.

V E N T E R laxa intestina habuit, & in his Rectum, ab introrsum tumentibus hæmorrhoidibus male habitum: lienem aliquanto majorem æquo: in hepatis vesicula bilem subflavam, in eaque calculum sphæræ forma, magnitudine avellanam quamvis maximam excedentem, colore nigrum, sed crassiusculis quasi punctis exterius distinctum ex albo flavis quorum unum prominebat. Intelligis, cur mulierem icterico non fuisse colore, supra adnotaverim: itaque hanc poteris ad tot alias addere Observationes, a me olim (c) tibi memoratas. Et ne cætera de hoc calculo animadversa desideres; sic habeto, statim atque extraximus, in aquam mediocriter calentem coniectum, illico fundum petiisse, indeque receptum, & mox leniter summæ aquæ impositum, statim iterum subsedit. Cum vero sepositum inspicerem illo ipso die, & magna ex parte in plurima nigra frusta per se abiisse, viderem, hæc autem, chartæ inclusa, quadragesimo circiter post die rursus in manus sumerem, & plura ex parvulis, unum autem omnium maximum in summo aquæ ponerem; omnia primum innatarunt; sed ne sexagesima quidem adhuc exacta horæ parte ad fundum descendit illud maximum, quod paulo post cætera sunt consecuta. Extractum porro, & statim aquæ impositum, statim subsedit. Unum verò, aut alterum ex iis quæ aquæ non immiseram, cum flammulæ admovissem, flammam quidem conceperunt; sed non retinuerunt, nec liquata sunt, & quod plumæ combustæ, oluerunt.

Sed alia accipe, in altero ovario, in tubis, uteroque inspecta, quæ pariter ad noxas similes adjungas, quas alias scripsi. Ovarium maximam juglandem nucem æquabat, factumque erat ex albis, crassisque membranis, aquam intercipientibus. Tubarum utraque cum Ligamentis uteri Latis sic erat confusa, ut majus illarum extremum non appareret. Uteri fundus habebat intus ab altero latere duas, tresve excrescentias; ab altera unius dumtaxat inchoamentum. Et omnes quidem constabant ex alba substantia; sed hæc in earum maxima ex albis fiebat membranæ, cellulas aquæ plenas continentibus. Figura ipsius erat ovalis secundum uteri longitudinem posita, cujus intimæ tunicæ per latiusculum, sed multo quam ipsa, angustiorum pedunculum continuabatur in facie illius cavi anteriore. In qua erant & duæ reliquæ, eidem tunicæ continuatæ, non per pedunculum quidem, sed per totam basim, depressæ, nec aquam continentibus.

In Thorace, & Collo; nam Caput non attigimus; duo quæ ad Vasa pertinent, animadvertimus. Magna intra illum arteria maculis erat albis intus distincta, osseas, si longior fuisset vita, lamellas ibi prænunciatis. Jugularis autem Externa vena a sinistris per collum descendens, in medio cursu dividebatur in partes tres, quæ, duabus insulis effectis, rursus post tractum digitorum circiter trium, in unum confluebant. Sed hoc rarum magis, quam morbosum; illud ea ætate creberrimum. Illuc jam redeo quo sum pollicitus, ad tumorem videlicet

Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ut ante sectionem apparuerat, hemisphæricum, qui in femore meliceridem ob id etiam mentiebatur quod non per pedunculum inde pendeat, sed suum alterum hemisphæricum condebat sub cute. Hac igitur incisa, manifestum omnibus qui aderant, fuit, nihil aliud esse; nisi Excrescentiam, sicut ego intelligo, membranæ Adiposæ. Ex hac enim ipsa in tot parallelas quasi partes disposita, omnino constabat, nullo alio discrimine, nisi quod pinguedo, quæ subfusca alibi erat, in tumore magis albicabat. Cæterum neque sub cute membrana alia erat quæ cystis in modum tumorem complecteretur, neque sub hoc quidquam intersepti instar, quod a continuata Adiposa membrana secerneret.

7. Paucioribus nunc verbis alteram, quippe in viventis adhuc viri tumore habitam, Observationem describam.

8. VIR honestus ex Agro Patavino tumorem gerebat fici non parvæ instar ex altero femine pendentem per brevem pedunculum, digito non crassiorum. Mollis erat tumor; ut si contrectares, intelligeres, nec sarcoma esse, nec a multo qui inclusus esset, humore distentum. Eodem quo reliqua cutis, colore, hoc uno discrepabat, quod ex hemisphæricis hic illic, humilibus tamen, nec minimi digiti apice crassioribus, protuberantiis conspiciebatur inæqualis. Nusquam pulsabat: nunquam, vel pressus, dolebat: nec unquam, nisi cum equitare opus erat, incommodum ullum afferebat. Ob hanc igitur unam causam, timori adjunctam, ne magis in dies, magisque cresceret, an sine periculo abscindi posset, ex me quæsivit. Qui cum ea quæ dixi, attenderem, neque aliud vas præter unam venam per tumoris cutem reperire, viderem, quæ ne in summo quidem ad columbini calami crassitudinem perveniebat, felices autem tumorum ejusmodi amputationes memoria tenerem; facile annui: præsertim cum Vir Experientissimus, Publicus in hoc Gymnasio Chirurgiæ Professor, Hieronymus Vandellius se recepisset exsecturum. Quod & feliciter præstitit ineunte Junio A. 1757. paucis omnino sanguine effuso, etiam si paululo profundius quam esset pedunculi initium, exsecuisset, & facile cicatrice obducta, intra breve tempus homine persanato.

TUMOR, qui uncias circiter quinque pendeat, eodem mane per Filium, Parente, & Doctissimis Patruis dignum, ad me missus, & hoc inspectante, a me continuo perfectus, id omnino erat quod censueram, nempe Adiposæ membranæ Excrescentia. Qualem, per Valsalvam abscissæ, pedunculum alias (d) tibi descripsi, talis hic fuit, id est ex eadem quæ in sanis est, membranæ Adiposæ structura, & substantia, quasi in cylindros aliquot contracta, intra pedunculum descendente, ex hoc vero intra tumorem continuata, subflava, molli, unctiosa, tumorem universum, & illa ipsa exterius protuberantia parva hemisphæria afficiente. Partes ex quibus compingebatur, non solum cuti, verum etiam inter se passim tenacius adhærebant; ut per solos digitos pars a parte se jungi non posset; nulla tamen prorsus præter cutem erat tunica, quæ, ut in cysticis videmus tumoribus, hunc complecteretur: nec cutis ipsa, quanquam erat crassiuscula, in duas poterat dividi laminas. Cuti autem hic illic suberant, præsertim superiora versus, tenuia vascula sanguifera.

9. Parvi quidem hi quos persecuimus, tumores fuerunt, si cum grandibus illis compares, quorum alias (e) exempla indicavimus videnda præsertim apud Palfinium, aut cum alias etiam majoribus, quos ad eos addiderunt Præstantes Viri (f) pondolibrarum sexaginta, aut amplius. Sed cum similes eorum censeantur qui Cystici, & peculiariter Natte dicuntur; et si pinguedinem continerent, a nostris tamen intelligis fuisse discrepantes. Verum age, ab his qui singulares, & sæpe non parvi sunt, ad alios qui sunt multiplices, & exigui, aut certe modici, veniamus. Subsistemus autem in iis

K k k 2

de

(c) Epist. 37. (d) Epist. 50. n. 23. (e) Ibid. n. 22.

(f) Vid. in Italica Palfin. Edit. Part. 5. c. 4.

de quibus Epistola L. vix pauca attingimus, in summa aliis lingua, aliis toto propemodum corpore succrescentibus.

10. LINGUARUM, quas Februario mense anno hoc 1759. in Gymnasio dissectimus, una erat tumida, in eaque linea quam medianam vocant, primum quidem ab apice ad tractum pollicis transversum in sulci modum nec levis, nec si hinc & hinc linguæ latera traheres, tollendi, subsidebat, deinde vero nulla usquam apparebat; imo æque mediam ac laterales superficiei illius partes occupabant tubercula, nullam prorsus ad normam disposita, humilia quidem, sed crassa ad sesquilineam usque unciæ Bononiensis, facie inæquali, albo autem, ut lingua reliqua, colore. Desinebant prope eam sedem ubi esse debuissent illæ ultimæ crassiores papillæ: quarum locum perexilia, sed confertissima implebant tubercula. Post hæc denique succedebat tota illa sedes in qua extare solent glandulæ, at sine ullo harum vestigio plana omnino, & lævis.

11. Quid præcessisset, unde ea sic facta esset lingua, & quid afferret incommodi, scire non licuit. Contra vero & post quæ inceperit, & quæ attulerit non glandularum absumptio, sed amplificatio, & citissimus magna parte corporis intus, extraque novarum quasi glandularum præventus, apparet ex historia, hic minime prætermittenda, quæ ab laudato alias Laurentio Mariano, & ab Genero eo digno Josepho Bonio A. 1752. communicata, mihi eo gratior fuit, quod morbum non ita dissimilem annis superioribus spectare quidem, sed non per dissectionem, potueram, ut tibi de Tumoribus scribens (g), significavi.

12. ADOLESCENS Generosus annos natus quindecim, ab infantia usque sanus, & vivido colore præditus, duriori objurgatione exceptus, gravique timore tanto magis inde percussus, quod natura erat cogitabundus, tunc quidem triduum quasi stupidus exegit, tertio autem post mense parvas per collum glandulas cœpit animadvertere, quæ paulatim primum creverunt, mox vero morbus celeriter adeo auctus est, ut præter salivarium, & Axillarium glandularum tumorem, brevi per dorsum, per pectus, & præsertim circa claviculas extiterint corpora, ovi columbini instar crassa, strumosas glandulas referentia, qualia paulo post in abdominis quoque integumentis, imo, ut tangendo cognoscebatur, in ventris etiam cavo non defuerunt. Dolore carebant fere omnia; nam quod Pectorali musculo dextero insidebat, tres digitos transversos longum, colore autem lividum, ad tactum nonnihil dolebat, ut ventris quoque interiora, a sinistris magis, ubi major etiam tensio, & renixus percipiebatur. Sive intus, extraque, id quod initio statim, magisque in progressu factum est, multa, & varia in usum traherentur remedia, etiam validiora, quæ a Medicis Consultissimis proponebantur, sive nulla denique adhiberentur, tumorum moles crescebat, cursu morbi adeo rapido, ut cum cœpisset mense Decembri, simul cum vita circa Maji finem desierit. Non multo post morbi initium, acutus dolor in genu, & crure nunc dextero, nunc sinistro ingruerat, qui & postea semper male habuit, symptomaticis, & incerta periodo accidentibus febribus, vigiliis, macie stipatus. Caterum ad extremum usque mens prompta, & hilaris, ciborum appetitus, imo acris fames, ultimis præsertim diebus, nunquam defuit: & quamvis aliqua ad jugulum molestia esset ex mucido catarrho, qui facile, & levi cum tussi ejiciebatur; nulla tamen spirandi difficultas unquam animadversa est, id quod, perlecta thoracis dissectione, miraberis.

C O L L I, Pectoris, Abdominis tegumentis communibus incisus, tumores illos externos sedem in cellulis habuisse membranæ Adiposæ, compertum

est, arcte ibi ad subjectos musculos annexæ. Pleni erant omnes subalbæ materiæ, ex parte nonnihil fluidæ; at majorem partem solidæ, & sebaceæ. Eminentiorum aliqui, ut qui musculis adhærebant Pectoralibus, unum cum Axillaribus glandulis continuatum corpus facientes, secti subflava, & saniosa emiserrunt.

Ventre aperto, omentum omne corpusculis duris hic illic obsessum apparuit, subalba illa materia plenis. Jecur, lien, renes ipsa quidem secundum naturam se habebant, sed circa singula fuerunt hæc adnotata. Jecinoris parti dexteræ valenter annexum erat peritonæum: quod pluribus deinde locis quasi unum idemque cum attiguis musculis factum, antè excresebat in corpus ovi gallinacei magnitudine, quod ea qua diximus, referunt materia, cum vesica urinaria connectebatur. Juxta splenem vero mesocoli sinistra pars in corpus intumescebat constans ex pluribus colligatis quasi ovis columbinis, eadem illa materia farta: quibus & pancreas plenum erat: per mesenterium autem disjectæ ejusmodi strumæ conspiciantur. Renum denique Adiposa tunica erat monstruosum in modum crassior facta; nam qua parte vertebrae spectabat, duorum; parte autem opposita quinque transversorum digitorum crassitudinem occupabat, materia quam diximus, ubique distenta: proptereaque ren sinister, accedente etiam dura & strumosa, quæ materiam illam interfecabat, linea, pondus fuit unciarum circiter sex & triginta. Nec vero intestina morbo vacabant. Nam Coli tum adiposæ appendices, tum ligamentorum, per ipsum ductorum, fasciolarum corpusculis ejusdemmodi conspiciantur distinctæ. Tenuia autem intestina per intervalla glandulas Peyeri habebant lupini figura, & magnitudine: quas inter quædam multo major, phlogosi affecta, corruptura continebat humorem. Thorace recluso, mediastinum conspectum est circa medium corporibus sæpius dictis obsitum, & in his aliquo non minus crasso, quam modicum ovum gallinaceum, Asperæ arteriæ truncum non modo contingente, sed etiam comprimente. Pulmones iatus erant sani, quamvis extremæ superficiei infixi essent duri, petrosique globuli, granorum hordei crassitudine. Eadem superficies a tergo tota excavata erat utrinque, sed a sinistris præsertim, ob incurrentes in ipsam non parvas strumas, pleuræ innatas, alias quidem prope dorsum vertebrae, alias autem in seriem quasi quandam ita dispositas, ut singulæ singulis costis ab ima ad summam insiderent. Cor secundum naturam se habebat, nisi quod auriculæ dexteræ facies exterior tota erat tanquam granosa a consimilibus corpusculis. Igitur (sic concludebatur missa historia) descripti tumores majori ex parte erant cystici, & particulis turgidi tophaceis, duris, & velut sebaceis intra cellulas depositis membranæ Adiposæ, præter æque dura, quæ descripta sunt, corpora glandulosa.

13. Redii in memoriam historiæ hujus, cum aliam legerem nuper æthiopis duodecennis, quam Præcl. Anatomicus litteris mandavit Meckelius (h). Nam infans ægri utriusque ætas, acrisque fames, cum morbo conjuncta, & perstans, usque adeo per interiores tunicas, ventris præsertim, diffuso in tuberculorum modum, quorum pleraque sebacea implebat materia, hæc, inquam faciunt, ut abs te cupiam utramque conferri historiam.

Quod si Viri illius Solertissimi in eo, itemque in altero æthiope (i) accuratas, quod ad eorum quoque nigredinem spectat, Observationes simul perlegens, forte miraberis, in illa apoplectici æthiopis, quam tibi olim misi (k) ante hos quinquaginta annos Venetiis habita, dissectione adnotatum nihil fuisse de nigrescentibus, aut fulcis in æthiopum cerebro partibus, nihilque de eorum nigro potius, quam rubro, sanguine, scias velim, cadaver illud ante noctem incidere non licuisse, lucem autem aliam, nosti, esse solis, & lychnorum, nec pariter licuisse aliud in posterum diem

(g) Epist. 50. n. 28. in fin.

(k) Epist. 5. n. 17.

(h) Hist. de l' Acad. R. des Sc. de Berlin A. 1753.

(i) A. 1756.

diem servare, nisi cutis, & cuticulæ segmenta quædam, in quibus mihi quid acciderit videre, in Adversariis (1) est indicatum. Sed de his, & de cuticulæ natura neque hic est scribendi locus, neque antea facile scribam, quam aut dissecandi æthiopsis iterum facultas detur, aut quædam saltem de æthiopum infantibus pro certo sciam, ut puta num forte umbilicalis funiculi initium non, ut nostri, circum cute habeant quæ postea in umbilicum se contrahat, num paucis illis a partu diebus cum primum infuscari incipiunt, non ita albis prorsus, ut in adultis postea videmus, sint plantis, & volis, alia ejusmodi. Nunc enim a proposito non est divertendum.

Collata igitur utraque tot sebaceorum tuberculorum historia, ut in eo quoque convenire videbis, quod viscera quædam sub tunica sic male se habente, erant tamen sana; ita discrepare tum symptomatibus, animadvertes, tum sede etiam tuberculorum, quæ in Berolinensi Observatione tantum abest, ut sicuti in quadam Roedereri quoque historia (*), scirrhusa corpuscula cellulosa occuparent substantiam; id singulare habebant, ut, hæc prorsus salva, in propria ipsa, firmaque peritonæi, aut pleuræ hærent membrana, tum denique ut exterius tubercula essent nulla; sed interius omnia. Ad externos autem, simulque internos tumores attinet Observatio altera, quam ante illam Meckelius indicat, ab se, & Clarissimo Professore Zinnio in infante habitam, cujus præter partes cerebri induratas, conglobatæ glandulæ toto ferme corpore scirrhusæ erant.

14. At sive ad utrosque, sive ad externos, quos potissimum hic attendimus, tumores exempla spectant quæ continuo memorabimus, illorum alii aut ea continebant quæ evidenter sunt præter naturam, aut ea, propter quæ ab sanarum glandularum modo vix, ac ne vix quidem viderentur discrepare, nisi ibi occurrerent ubi manifestas glandulas conspicere non solemus.

Ad primum horum generum, præter eas quas modo protulimus, historiæ pertinent non paucæ in Sepulchretum (m) relatæ, ut, cum strumosa glandulæ, multæ præsertim, aut magnæ, exterius protuberarent; multæ quoque interius deprehenderentur insidentes non mesenterio solum, sed & omento, stomacho, intestinis, pancreati, vesicæ urinariæ, pulmonibus, ex Fontani observatione (n); ex Heurnii (o) autem, etiam peritonæo, hepatis, lienis, renibus, uteri ligamenti, diaphragmati, mediastino, ipsique cerebri Duræ meningi. Mitto cæteras, quas descriptas ibi videre poteris, glandulas

minus diffusas, sed omnes strumosas, & quasdam gypsum, pultacea, purulenta, serosa, alba, flava continententes. Quibus & tubercula addere potes illa plurima, quæ Laubius (p) in pulmonibus vidit materiæ sebaceæ plena, ejus similis quæ in glandulis colli induratis ejusdem hominis spectabatur.

Ad secundum vero genus propter eam quam M. Aurelius Severinus simul profert, Aetii, imo Leonidæ sententiam, spectasse crediderim glandulas quas Severinus ipse (q) vidit tuberculorum instar in artubus, pectore, dorso, sub alis, & ad inguina exstantes, quarum plus sexaginta per Senis universum corpus dispersas ob id maxime admirabatur, quod tubercula quam plurima circa loca conspiciebantur, quæ glandularum sunt prorsus expertia: itaque venit in mentem, inquit, illud Aetii, qui Tetrab. 4. cap. 5. . . . professus est, ex integro nasci plerumque candidas, & rubras carunculas in corpore. Olaus autem Borrichius (r) cum in icterici dissectis cruribus in glandulas incidisset sub cute latentes infinitas; non ab integro ortas, opinabatur; sed in sano corpore esse adeo minutas, ut visum pene effugiant, in morbofo conspectiores. Has quoque ad secundum genus referri posse, vix dubito. At quas Whartonus Observatione pariter in Sepulchreto quoque (s) legenda, in militis brachiis, & femoribus conspexit, eodem referendas esse pro certo scio. Cum enim omnes sub cute mobiles, & vel pressiuscule contrectatæ, essent indolentes, nec validissimis remediis cedentes; majusculam unam a Chirurgo extractam, deprehendit citra ullum putridum aut corruptum humorem totam ex solida glandulosa atque alba carne constantem; ut sic glandulas dari adventitias plane sanas, nisi quod in numero partium præternaturalium recensentur, experientissimus glandularum scrutator demonstratum esse, pronuncia-verit. Quæ Observationes ad exteriores quidem glandulas pertinent, quemadmodum Antonii etiam Cocchii (t), ubi de Mesentericis Morbis loquens, id quod Leonida raro viderat, non semel sibi occurrisse ait (Severino autem sæpe occurrerat) conglobatas videlicet externas glandulas non modo auctas, sed & ubi esse non videntur, quasi creatas. Quin exemplum insuper addit, in quo præter nonnullas non solitas conspici, ut in lateribus, carneas, neque pure scatentes, ad hunc eundem modum alias intra ventrem offendit. Quam tu, & Severini Observationem ut quæ necdum mihi in Sepulchreto occurrit, huic adjicies, & Valebis.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXIX.

Ad Ictus, & Vulnera Capitis, & Thoracis, ad Juncturarum Vitia, & ad Luem Veneream pertinet.

Quæ ad Morbos attineant, Epistola LI. & infrequentibus deinceps cæteris a me comprehensos, non tot in præsentia habeo, ut his denique Litteris complecti non possim. Ad illam igitur Epistolam qua de Vulneribus Capitis, & Ictibus scripsi, hæc addes.

2. VIR necdum quinquaginta annos natus, cum bibacissimus esset, indeque ebrius, per scalas descendens, tanto facilius lapsus est, quod crure altero annos jam aliquot ex doloribus, Veneream, ut ajebant, luem consecutis, claudicabat. Cadens autem sinistrum tempus adeo contudit, ut omni sentiendi, movendique facultate statim amissa, sic intra horas haud amplius quatuor interierit. Cadaver opportuno Morgagni de Sed. & Caus. Morb. Tom. II.

ad Publicam Anatomem inchoandam tempore, id est paulo post medium Januarium mensem A. 1756. Theatro concessum est, in quo, cum diligenter perscrutaretur, hæc adnotavimus. VENTER pane, & vino maxime distentum adhuc ventriculum exhibuit, ut ab ictu parum, vel potius nihil videretur evomuisse. Postquam ea omnia exhausta fuerant, ne minimam quidem intus rugam ventriculus ostendit. Jecur, & lien magna, nec tamen morbida, nisi quod dissecti lienis visa mihi est substantia laxior, color autem dilutus. At renum uterque pluribus hydatidibus excavatus, quæ sub ipsa eorum tunica incipientes, eo perveniebant, ut tubulos qui papillas excipiunt,

K k k 3

con-

(1) II. Animad. 4. (*) Diff. de Uteri Scirrho n. 18. (m) l. 4. S. 2. (n) Obs. 6. §. 1. (o) Ibid. §. 5.
(p) Aët. N. C. Tom. 2. Obs. 106. (q) De recond. Abscess. nat. l. 4. c. 5. (r) Sepulchr. S. 2. cit. Obs. 17. §. 2.
(s) Ibid. Obs. 15. in Append. ad §. 1. (t) Dei Bagni di Pisa.

contingerent, inæquali intus superficie, sed sua undique membrana comprehensæ. Vesica urinaria amplior, in longitudinem præsertim, ut duplo propemodum longior esset, quam soleat. Sed hæc, ut in biboso, mira non sunt. Ad Veneream autem luem num pertineret, an a primordiis sic esset quod in Seminali caruncula animadverti, non facile dixerim. Sinus qui in illa est, orificium maximum erat ex omnibus quæ vidisse unquam memini, nec secundum longitudinem, sed, quod in nemine conspexi, in transversum positum. Semen tamen, e vesiculis expressum, non per illud, sed per bina oscula, ut consuevit, prodibat, quæ ab lateribus illius sunt. Aortæ interior facies contra Cœliacæ ostium non lævis erat, ut per ventrem alibi, imo duas ibi osseas squamulas ostendebat. In Thorace quoque eadem Magna arteria nonnullis locis idem intus vitium fovebat; sed prope valvulas præsertim suas, quarum duæ osse non carebant. Supra ipsas autem; quamquam cor erat mediocres; major Valsalvæ sinus æquo erat latior. Sed hæc a morbo. Ab natura vero id quod non videor alias vidisse. Subclavia vena dextera ex duabus constabat quæ in Axillari jam incipientes, non ante in unam confluebant quam ad ostium accessissent Jugularis Internæ, & insula fieret longa digitos transversos quinque. Erant autem duæ illæ quæ insulam comprehendebant, venæ pari ambæ crassitudine; & a sinistris in Axillari vena erat insula multo brevior, quippe non longa digitos duos, imparibusque comprehensa venis, altera videlicet multo quam altera, tenuiore. Priusquam de Capite dicam, aliquot sunt interjicienda, quorum alia omittere hic nolo, alia autem nequeo. Cum pinguedo in abdomine, & intra abdomen non pauca esset; in cervice, dorso, lumbis non erat quidem ita multa; sed musculorum superficiei, & fasciculorum ex quibus ipsi compinguntur, adeo præter solitum adhærebat, imo affixa erat, ut Professoribus molestiæ esset non levi.

Ubi ad Artus inferiores ventum est; in eo qui sanus erat, mihi accidit quod raro, ut Posteriores nervum Cruralem immisso, ut solitus sum, cultri manubrio aut manu inter duos ramos in quos denique ad poplitem videtur dividi, non possem; sursum versus tendendo, confirmare, non unum esse, sed ex duobus fieri, per totum femor, imo interdum supra quoque, cohærentibus quidem, sed revera in unum minime coalescentibus.

Cum vero, id quod in eorum singulis, aut certe in crassiore facere consuevi, secundum longitudinem inciderem, ut parallelas, ex quibus constat, fibras demonstrarem; miratus sum tantum inter has pinguedinis interjectum conspiciere, ut hujus plus quam fibrarum, continere ubique videretur. Etsi enim plurimi sunt anni ex quo in cadaveribus non prorsus macilentis interjici iis fibris manifestam pinguedinem haud raro animadverti contra ac creditur ab iis præsertim quibus nervos placet cum intentis fidibus comparare; attamen ea qua tunc vidi, copia interjici, nunquam antea conspexeram, nec in mentem venerat, posse, ut facile intelligis, si pinguedinis loco aliud quod præter naturam sit, aliquando huc conjiciatur, eos nasci morbos quos obstructis, aut aliter vitiatis ipsis nerveis fibris imputant. Sanus tamen, ut dixi, is artus erat.

Alter vero quo homo claudicabat, sic attractus erat, ut quacunque manuum vi adhibita extendi crus non posset. Neque potuit satis extendi; etsi tunc aliquanto facilius extendebatur; cum Flexorum musculorum tendines, qui ad poplitem valde contenti erant, in transversum dissecti sunt. Quorum musculorum, ut neque Extensorum, color fuit, ut cæterorum sane fuerat, rubens; sed fuscus, & obsoletus. Quin etiam perpauca mucilaginis quæ in genu illo erat, color ab naturali discrepabat, & Mucilaginosa major glandula, albæ instar, subduræque pinguedinis apparebat. Sed hæc fere omnia a motuum cessatione il-

lorum musculorum, ejusque juncturæ deducenda esse videbantur. Caput denique secundo, Temporalem quidem musculum qui ab ictu contusus fuerat, tumidum, nigrumque conspexi ob remorantem in eo sanguinem, interioraque structuram laxantem. Cranium vero neque ibi, neque alibi ulla fractura, fissurave, & ne depressione quidem læsum offendi. Vasa autem per Tenuem meningem repentina nigro sanguine passim turgidissima occurrerunt, cujus supra eam meningem effusi grumus non mediocris conspiciebatur. Hujus igitur, & concussionis cerebri mors illa tam cita effectus fuit.

3. Historiam hanc aliis addes quas sub initium scripsimus Epistolarum LI. & LII. cranium pariter ab ictibus illæsum, at non ea quæ cranio subsunt, ostendentes; quamquam in illarum nulla tam cita mors secuta est. Nunc accipe quam adjicias alteri in proxima Epistola LIII. descriptæ (a). Secunda enim est in qua nobis se se obtulit cordis vulnus. Sic a præcipuo viscere cerebro ad alterum viscus præcipuum cor, & a celeris mortis casu ad celerrimæ exemplum transibimus.

4. S U T O R I annorum circiter quadraginta per scalas ascendenti inimicus descendens obviam venit, cultrumque in pectus defixit; & continuo aufugit. Ille vero se vulneratum esse, clamans, & cultrum e vulnere extrahens, tam cito ibidem mortuus est, ut qui de proximo accersiti, confestim accurrerant, vivum invenire non potuerint.

C A D A V E R Studiosa Juventus non difficile obtinuit, & ad me, in Gymnasio tunc Anatomæ docentem, mense videlicet Januario A. 1753. afferendum curavit.

Magnum erat, sanoque habitu, ut nisi aliquanto pinguius esset, quam vellemus, melius ad observandum, demonstrandumque optari non posset. Quorum utrumque factum a nobis est accurate: quamquam hic nihil præter ea quæ ad vulnus, & ictus in cadendo attinent, memorabimus.

Igitur vulnus perbreve intervallo ab sterni sinistro latere inter cartilagineas tertiæ, & quartæ costæ inflictum, exterius vix longius erat semuncia pedis Bononiensis, inde autem per mediastinum, & pericardium ad dexterum ventriculum cordis pervenerat, ejusque parietem septo proximum, media fere inter basim, & cuspidem sede, pervaserat, non longius ibi lineis tribus. Itaque pericardium nigro sanguine grumoso distentum invenimus, mediastini autem anteriorem partem, qua vulnus transierat, & supra, infraque ad non brevem tractum a sanguine nigricantem, & quasi turgidam; nihil autem sanguinis, in ventriculis cordis, ejusque auriculis. Neque intra thoracem quidquam præterea læsum fuerat. Exterius autem in summo dorso contusionis vestigia quæ a cute in pinguedinem usque se extendebant, Rotundis utriusque scapulæ musculis interjectam.

Capitis etiam integumenta contusionis signa in fronte servabant, credo inter cadendum relatæ, sicuti mortuum credo in scalis (in quarum gradus, surgere conatus, iterum cecidisset) ita denique jacuisse, ut in caput proclivius sanguini fuerit, quam in oppositam partem, defluere: certe quæ infra cor erant, vasa mediocrem sanguinis copiam, at quæ supra, plurimum continebant. Itaque cerebri superficies rubebat a distentis sanguine vasis quæ per Tenuem meningem ducuntur, eorumque ramusculis non secus ac si rubens materia fuisset injecta. Nec minus plena vasa illa vidi, quæ intra medullarem substantiam apparent alias filorum instar; hic enim cavos esse tubulos, manifestum omnibus fuit.

5. Si vulnus hoc cordis cum eo contuleris quod tibi Epistola LIII. (b) ex Valsalvæ observatione descripsimus, utrumque autem in ejusdem, nempe dexteri ventriculi caveam, nec

nec multo dispari in ejus pariete aperta rima pervenisse, animadverteris; miraberis fortasse, ab illo hominem octavo denique die, ab hoc vero tam cito fuisse interemptum; præsertim cum per illud tanta sanguinis copia in thoracem & ventrem effusa videretur. Verum ob illam ipsam non modo extra cor, sed etiam extra pericardium defluentis sanguinis effusionem, cum hic non potuerit, ut in nostra Observatione inter pericardium, & cor subsistere, illudque distendere, hoc premere, discrimen id extitisse, facile, ut opinor, existimabis. Quod si facias; ex utriusque hujus Observationis comparatione habebis unde illud confirmes quod alibi (c) inter cæteras causas posuimus, cur multo minor inter pericardium, quam plerisque aliis in locis, hæmorrhagia longe citius interitum afferat.

6. Dixi, quam plerisque aliis in locis, & dixi item inter cæteras causas, non ignorans, quam celeriter vel paucus intra cranium sanguis, aut plurimus, sed vel in ventrem ipsum effusus, homines soleat conficere, ut puta a liene disrupto, id quod ex pluribus cognosces earum Observationum, quas, ut perlegeres, tibi, cum de Ictibus Ventris scriberem (d) indicavi. Quas inter si forte deessent (neque enim rursus vacat singula inquirere) quæ a Michaele Vanselowio (e), aut ab J. Valentino Scheidio (f) propositæ sunt; fac videas; vera a me dici, tanto magis intelliges.

7. Et harum quidem Observationum commemoratio me, si forte interea aut legendo, aut secundo in alia incidissem ad ea quæ fuscè tunc scripsi, nunc adjicienda, opportune commonefaceret, ut hic adjicerem. Sed neque de illis; neque de Ulceribus cum in præsentia quidquam suppetat; ad ea transibo quæ ad juncturarum vitia pertinent, motui officientia. Nonnulla enim de his sunt quæ post datam ad te Epistolam LVI. aut ipse vidi, autem visa ab aliis legi. Ad prima spectant historiæ hæc duæ.

8. SENEX erat Patavii, quem non sine difficultate caput in latus inclinare potuisse, ab iis qui diu cum ipso familiariter versati fuerant, post dissectionem accepimus. Is cum ex catarrho, ut ajebant, ineunte Martio A. 1755. in Nosocomio decessisset, nobis qui tunc ibi quædam, ad thoracis, & colli; & capitis anatomen pertinentia, ostendebamus, hæc observandi occasionem præbuit. THORAX in facie anteriore pulmonis dexteri hydatides exhibuit duas, majorem unam, minorem alteram. Capiti intra cranium aqua inerat, cujus pars aquæ in Lateralibus ventriculis supererat. Glandula Pinealis tenuis. Cum parvi muscoli qui antierius inter primam colli vertebra, & caput interjiciuntur, vix ac ne vix quidem apparerent, neque id mihi pessimæ dumtaxat, id est laxissimæ, ut in cæteris quoque musculis, constitutioni imputandum videretur; attentius inspectans, & profundius inquirens, in illud incidi cujus potissimum causa hanc scribere volui Observationem. Scilicet non modo quod Columbo (g) occurrerat scribenti, primam vertebra occipitio ita adherentem hisce oculis vidi, ut moveri nequaquam posset, hic quoque erat; sed præterea adhæsiō a sinistro præsertim anteriore latere ejusmodi conspiciebatur, ut unum idemque os essent tum ea vertebra, tum occipitium: idque a primordiis usque fuisse, plura indicabant proxima conformationis vitia. Nam secunda vertebra corpus habebat, mitto cum tertia connatum; erat enim hic, quod inter primam, & occiput ibi ubi dixi, nullum prorsus erat, aliquod tamen antiquæ divisionis vestigium; corpus, inquam, habebat, & Dentem lateri capitis magis dextero, quam sinistro, propinqua, Dentem autem ipsum breviorē, processus vero qui Obliqui Superiores dicuntur, tota illa facie qua Inferiores primæ vertebræ processus excipiebant, qui hic officio condylorum occipitis fungebantur, nequaquam inter se pares; quippe dexterum sinistro tum arctio-

rem, tum altiorē, tum antrorsum magis quam retrorsum vergentem. Sunt & alia, quæ tanto libentius brevitatis causa prætereo, quod ossa hæc poteris, cum Patavium veneris, apud me inspicere. Sed quæ, ut erant, servare non potui, ligamenta describere non omittam. Transversum, ut vocant, quidquid erat Dentis a tergo complectebatur, ima parte excepta, unde Lateralia longiora, quam solent, & tenuiora, præsertim dexterum, oriebantur. A sinistro tamen quasi summo Dentis latere perbreve quoddam proficiscebatur, & crassius.

9. Sed ligamentorum quæ modo dicebam, vitia alia, quamvis non ut hæc, a primordiis repetenda viderentur, memineris superioribus unis, atque alteris Litteris (h) fuisse proposita. Multo autem magis memineris, quia sæpius factum est, cum de Claudicatione esset injecta mentio, ut inter cæteras causas descripta sint vitia in ea junctura quæ inter femoris caput, & Innominati ossis acetabulum intercedit. Huc sequens spectabit historia, peculiaris quædam habens, quæ in scriptis alias non legisti.

10. MULIER annos nata septem & septuaginta, in lucem edita fuerat, & vixerat sana, filium quoque feliciter pepererat. Secundo autem partu qui difficillimus fuit, enixa filiam (quæ hæc narravit) doloribus ad ischiadicam regionem dexteram corripit cœpit, & claudicare. Hæc mala neque ars ullis remediis, neque natura, etsi tertius, quartusque partus felix fuit, tollere unquam, aut minuire potuerunt: quin sæpe etiam cadebat, quod pondus corporis satis firme artus dexter non ferret. Denique in Nosocomium propter paupertatem magis quam ob morbum, admissa, ibi annum, & menses aliquot fere semper cubuit propterea quia si surgere conaretur, dolores exasperabantur. Appetitu alimentorum vigente, viribus autem paulatim deficientibus, & subinde desipere visa, tandem sensim mortuâ est sub initium A. 1754. CADAVERIS macilenti partes quædam non inutiles nobis fuerunt, tunc ibi plura, & varia recognoscentibus, & demonstrantibus.

Cerebrum enim, cerebellum, medulla Oblongata sic satis firma fuerunt; nam etsi Lateralibus ventriculis aquæ limpidæ mediocris copia inerat; plexus tamen Choroides rubebant, nec Tenuis meninx detrahentem facile sequebatur, duo fere indicia, non diu aquam illam intra cranium fuisse. Uterum quoque tametsi inclinatum vidi in eandem partem in quam anicula hæc claudicaverat, & ovarii stipatum maxime contractis; ad reliqua tamen ostendenda fuit idoneus, & inter cætera ad monendos Studiosos Adolescentes, ne propter illud quod in I. Adversariis (i), vaccini, & muliebris uterini osculi situm comparans, olim scripseram, negare me, crederent, illius osculi, secundum naturam in muliere se habentis, coronam aliquanto; etsi non semper quanto Eustachii Icones (k) collatæ inter se indicant; ab anterioribus magis, quam a posterioribus, descendere. Femoris dexteri juncturam cum acetabulo novissime examinavi: & cum vitium haud leve, ob eam sedem extrorsum in latus deformiter protuberantem, me deprehensurum, existimarem; non unum, sed plura, mox instituta dissectione, deprehendi, qua, ut facilius esset, certiusque ex comparatione judicium; utriusque femoris superiorem partem, & ossis utriusque Innominati inferiorem primum reteximus. Innominatum igitur os dexterum, sive exteriorem, sive interiorem faciem inspiceres, ampliore in latus gyro, quam sinistrum, extendi videres, & crassiores exterius pariete acetabulum comprehendere. Acetabulum autem hoc dexterum orificio erat majori, quam sinistrum, nec flexili, ut illud supercilio quod vocant, sed osseo: figuraque, & dimensionibus, ut sinistrum sano, sic ipsum ab naturæ norma alieno capiti femoris prorsus respondebat. Hujus enim capitis forma non hemisphærii erat, sed conii. Conii autem basis externo quidem

(c) Epist. 26. n. 18. (d) Epist. 54. n. 5. (e) Disp. exhib. Hist. de Ruptura Lien. (f) Observ. Lienum disrupt. (g) De Re Anat. 1. 15. (h) Epist. 62. n. 11. & Epist. 63. n. 19. (i) n. 15. (k) Tab. 14. Fig. 3. & 4.

Quidem in latere ad radices ipsas incipiebat trochanteris majoris, cum in latere interno non parvo intervallo distaret a minori trochantere. Erat igitur acetabuli dexteri figura eadem quæ cavi coni, profunditas autem ab exteriori quidem latere permagna, ut ibi duplo propemodum profundius esset, quam sinistrum: glandulæ autem mucilaginosæ, quæ in sinistro major esse, quam soleat, & ex sua fovea quasi prominere videbatur, ejus, inquam, glandulæ, & foveæ vix, ac ne vix quidem in dextero quidquam erat. Sed & cartilaginea crusta, quæ alba, & nitida a sinistris tum acetabuli, tum capitis femoris superficiem secundum naturam convestiebat, fusca, & lurida a dextris conspiciebatur, & præterea hic illic rubens. Quæ cum satis omnia, & simul quam flaccidum esset ligamentum quod teres vocant, capitis femoris dexteri, animadvertissem; tum caput idem feræ, a vertice ad basim per axem ducta, secari jussi, sectionemque in proximam quoque femoris partem produci, ut quid interius discriminis esset, cognoscerem. Quod manifestissimum fuit. Nam etsi hæc, & illud firma sua ossea lamina undique obducta cernebantur; medulla tamen quam pars hæc femoris proxima, & quam caput intra cancellos continebat suos, cum in hoc ex albo subflava, ad aquosam magis, quam ad oleosam, ubi premeres inter digitos, naturam inclinaret; in parte illa femoris ad rubedinem magis, & ad oleosam vergebat naturam. Denique cum femur utrumque inter se compararem; animadversione digna visa est ejus partis quæ, interjecto aliquanto intervallo, trochanteribus suberat, tum figura quæ a terete multum discrepans, ad angulosam propius accedebat, tum incurvatio ad modum segmenti arcus sua convexa parte spectantis: quæ incurvatio major tamen in sinistro erat femore, quam in dextero; id quod facilius intelligeres, si dolores, & claudicatio eo tempore jam fuissent quo ossa adhuc flexilia magis cederent corporis ponderi in illo artu quo puellula, ut magis firmo, & dolores minus movente, magis niti consuevisset.

11. Quid ergo est? Num filia non verum narrabat? an mater non sine structuræ vitiis quibusdam ex iis quæ descripsimus, nata, modice jam ab initio, & juventute florens, claudicabat? Ubi autem ex difficillimo partu, unde aliis aliter claudicationem accidisse, a me alibi (l) memoratum est, nova causa ad structuræ vitium accessit, tum vero acerbis dolores, & claudicatio manifestissima advenere? & mater, ut mulierum mos est, inde potius quasi per infortunium, quam ab ortu ipso, credi maluit suum morbum extitisse? Certe eas omnes, & ejusmodi, quales deprehensæ a nobis sunt, mutationes in ossibus contigisse adultæ mulieris, & duorum filiorum jam matris, non facile quispiam existimabit, præsertim cum humorem illum quem accessisse, & ischiadicos fecisse dolores, arbitrari possit, ne ea quidem acrimonia fuisse præditum, animadvertet, quam in clauda altera, & ab ischiade male habita muliere (m) ex erosione cartilaginis, femoris caput obducentis, & ex sanguinolenta acetabuli facie cognovi. Quam tamen historiam, si vis, relegito, & cum illa hanc conjungito, aut, si mavis, cum iis etiam in quibus ut in hac, simul claudicationem, simul uteri inclinationem proposui (n).

12. Hætenus quæ ipse vidi; nunc accipe nonnulla in quæ interea legendo incidi, ab aliis tum visa, tum animadversa de articulorum morbis ad Ankylosim, ad Arthritidem, ad alia vitia pertinentibus; quæ in Observationibus aut modo, aut alias a me allatis, commemoratisve attinguntur. Ne ad plures te rejiciam; unam illam quam Epistola quoque superiore (o) laudavi, Reimari Dissertationem (p) inspicito. Quod ad Ankylosim spectat, primum narrat (q) quid Londini Cl. Hunterus in femoris osse viderit non ita pridem fracto, ut mollis adhuc esset callus utriusque extremo interjectus, propullulantes videlicet ab utroque horum osseas fibras, sanguifera autem va-

scula ab ossis meditullio evidenter profecta, indeque intra callum producta. Hinc animadvertit Reimarus, si forte ossium, ad juncturam efficiendam inter se accedentium, crusta lædatur, progerminare utrinque posse fibras, & vascula, & cum oppositis conjungi, sicque ankylosim, quam veram vocat, & insanabilem, efficere. Sed quam in dissecto pueri genu conspexit (r) factam a connectente extremas oppositarum partium cartilagineas quadam tela qualis fere ab inflammatione in thorace, alibi nasci solet, eam vero non modo sanari, sed accidere etiam posse, non dubitat, ut casu a vi subito illata, ut puta in lapsu, extenso, aut flexo rigido articulo, rumpatur ejusmodi cohesio, sicque Meekrenii Observationem quandam feliciter explicat, non facile aliter intelligendam. Et tu fortasse eodem referendas existimabis subitas quasdam adventitiæ juncturarum inflexilitatis sanationes per validam, a Chirurgis factam, subjecti membri flexionem, aut contra si extendi hoc per se non possit, extensionem, eodemque etiam crepitum pertinere qui tunc audiatur, nempe ad telæ ejusmodi jam satis firmæ, non ad alius partis disruptionem. Quo magis optandum esset, extare signa ankylosis factæ ab hac tela: quæ si vera habet vasa non secus ac quædam earum telarum per quas pulmones cum pleura connectuntur; credibile est, ut ibi, sic quoque intra articulum, veluti de ossium fractorum extremis diximus, & vasa, & fibræ, sed hæ membranæ, potuerint expullulare.

13. Quod vero ad alios attinet articulorum morbos, quam variæ Observationes in Dissertatione eadem occurrant, cum in illa in qua laudatam a me dixi, Epistola presse quidem, at sic satis indicaverim; hic ea tantummodo attingam quæ ad morbum spectant, ut Reimarus ipse agnoscit (s), singularem, nimirum ad globulos intus osseos, exterius cartilagineos quos sicuti A. 1746. intra Vetulæ genu deprehenderam, tibi diligenter descripsi Epistola LVII. (t) In Anglia, ubi rarus adeo apud nos morbus, non infrequens est, ut vulgo etiam vocent mures in genu, plura ille vidit, audivitve, & legit ejusdem exempla. Libere per caveam articuli ejus vagantur huc illuc ista corpuscula, ut vix in uno, quantum sine dissectione percipere licuit, corpusculum adhærere quasi ligamento cuidam visum sit, ut per totam commissuram vagari non posset. Per se, aut manu in eas articuli sedes compelluntur, ubi motui non officiant, nec dolores creent. Quibus in sedibus per remedia exterius adhibita, & circumjectas fascias nonnunquam sic retineri potuerunt, ut vel auxiliis ejusmodi postea omissis, rursus inde non exciderent. Sed alios motus impedimentum, aut, si movere conarentur, dolor coegit ad Chirurgos confugere, qui parietes articuli incidendo, illa eximerent, successu alias felici, alias ob ea quæ eorum parietum incisionibus supervenire posse, atque adeo non semel supervenisse, diligens Auctor (u) adnotavit, sane funesto. De corpusculorum autem illorum origine, etsi duo exempla profert, unde videri possit, frustula esse quæ vi illata ab ossium extremis discerpta fuerint; tamen cum undique cartilagine æquali vestita spectentur, nec morbum semper vis extrinsecus illata præcesserit; nihil definiendi ab se posse, prudenter fatetur ante ulterius exemplorum complurium examen. Itaque me non pœnitent quid non modo ipse, verum etiam Illustris ejus Præceptor Hallerus olim viderimus, ad te scripsisse. Fugit enim, ut fit, Eruditissimum Reimarum, negantem, in alio ac genu articulo sibi nota esse hujus morbi exempla; fugit, inquam, Halleri Observatio, qui morbum hunc in articulo maxillæ offendit, offenditque simul ibi cartilagineas ex parte absumptas: quarum & ego nonnullas tunc vidi sulcatas, extenuatasque, nec tamen quantum ad multo pauciora quam ego invenerim, efficienda corpuscula satis esse potuisset; erant enim non viginti, sicut in Halleri Observatione, sed plura, & in iis non deerant quinque ea magnitudine, ut mediocres fere æquarent uvarum acinos:

(l) Epist. 48. n. 32. (m) Epist. 57. n. 2. (n) Epist. 48. n. 32. & seqq. (o) n. 4. (p) De Fungo Articulari.
(q) §. 61. (r) §. 45. (s) §. 54. & seqq. (t) n. 14. (u) §. 26. & seqq.

acinos: erantque omnia quæ uterque invenimus, globulorum forma; cum Reimarus non nisi unum memoret, aut, summum, duo, nec de magnitudine aut figura quidquam indicet, nisi unum fuisse *mole circiter phaseolum æquans*. Mihi autem peculiariter accidit, ut non omnia cartilagineo cortice induta, sed plura invenerim omnino ossea; at soluta nulla, sed omnia cartilaginibus, vel potius mucilaginosi glandulis continuata deprehendi: quanquam non difficile fieri posse, intellexi (x), ut in genu agitationibus inde aliqua avellerentur. Hæc igitur, quæ non repetendi, sed comparandi causa a me dicta sunt, vide num Reimari exemplis adjuncta, inservire possint ad nonnullas de origine morbi istius conjecturas vel excogitandas, vel confirmandas, vel interea seponendas.

14. Neque hic omittenda est illa quam laudatus idem Vir perpauca verbis indicat (y), cum Cel. Gaubio habita Observatio; ad articularum enim morbos; imo ad eum qui ab articulis nominatur, Arthritidem spectat. Scilicet in viro qui, cum podagra laborasset, hac cessante asthmaticus obierat, hic illic intra pulmones *materiam* deprehenderunt *albam, quibusdam partibus satis spissam & gypseam naturam referentem*. Quod tu legens, eorum facile recordaberis, quæ de arthritica materia ad te scripsimus (z), sive cum articulos deferens, in alias partes incumbit, sive contra cum opportune e corpore eliminatur, ut per intestina, quemadmodum Albertinum vidisse, retulimus, *quasi ex calce esset, aut gypso recens coagmentato*, aut per lotii vias, cujusmodi præclaram historiam habes, ab Regia Scientiarum Academia Parisiensi (a) editam, viri quem levibus arthriticis insultibus per intervalla tentari incipientem, ab eorum reditu, multo, ut credibile est, graviore futuro, liberum fecerunt urinæ, quas per novem circiter menses lacteas reddidit, subsidente mox argillacea materia quæ intra unam, aut alteram horam ad gypsi perveniebat duritiem. At si non exeat, in articulos autem irruere nequeat, aut non pergat irruere; quam funesta inferat mala, ut tunc exemplo ostendimus (b) Eminentissimi Cardinalis Cornelii, sic confirmare nunc possemus Amplissimi alterius Cardinalis, atque adeo Aug. Imperatoris Caroli VII. exemplis, a Cl. Jo. Godofr. de Hahn (c) propositis, nisi statutum a nobis esset in aliis hic arthriticorum historiis non immorari; sed de longe alio morbi genere aliquid adjicere. At tu nihilominus utrumque Hahnii exemplum cum iis quæ de Cornelio Cardinali scripsimus, haud inutiliter comparabis; in primo enim illorum & constitutionem corporis, & suspicionem saltem de biliaræ vesiculæ calculo; in altero inventum calculum renum; in utroque autem symptomata quædam ad thoracem, caputque attinentia reperies, quæ in Cardinalis quoque nostri casu potes animadvertere.

15. Cum de Lue Venerea Epistolam ad te dedi LVIII. facile memineris, me eo pauciores in illa Observationes scripsisse, quod plures quas initio ibidem (d) singillatim indicavi, in aliis sæpe Litteris miseram occasione variorum morborum quibuscum ea lues conjungebatur. Ad illas nunc alias addes, & præsertim quam, de Aponia scribens (e) ad vitia simul, a virulenta gonorrhœa virili urethræ illata, pertinentem non omisi. In fœmineis autem geni-

talibus quæ mala ab lue illa producta viderit Cl. Roedererus, ex ejus Dissertatione de Uteri Scirrho (f) quæ, cum primum scripsi, necdum prodierat, & ex mea hac quam eo tempore nondum habueram, Observatione quæ mihi se obtulerint, cognosces.

16. MULIEREM consistente ætate, crurum œdemate, quod postea abierat, correptam fuisse, constabat; quis autem potissimum occidisset morbus, ignorabatur. Sed lue Venerea laborasse, dubium non erat. Nos, cum ad alia quæ secundum naturam essent, examinanda, & ostendenda illius cadaver ante medium Martium A. 1754. in Nosocomio incideretur; hæc quæ ab naturæ modo aliena essent, adnotavimus.

THORAX quidem nonnihil aquæ; Cranium vero, & cerebri ventriculi, & Spinæ cavum plus habuerunt. Venter autem uterum exhibuit in sinistram partem valde inclinatum. Ab eademque parte nullum prorsus ovarii, nullum finis tubæ vestigium perattente inquirenti mihi licuit deprehendere. Tuba enim, quantum videre potui, non cava, sed solida, vix ab utero tractum digitorum transversorum emensa erat trium, cum ibi repente desinebat; neque indicium læsionis, corruptionis cicatricis ullum vel minimum illic, aut in vicinia apparebat; ut a primordiis usque se ita res habuisse videretur. A dextris tuba finem quidem ad ovarium habebat; sed ita cum hoc concretum, ut neque illius fimbriæ ullæ apparerent, neque ovarium, non excisa quæ super accreverat, tuba, posset in conspectum venire, parvum præsertim, ut erat. Ex subalba constabat substantia, quæ incisa, albido humore intus madens, albidosque nonnullos concludens globulos conspecta est. Uterus, dum una cum vagina, & vesica, quæ erat maxima, & lotio distenta, Rectoque intestino detraheretur, simul magna præter morem, in non pingui præsertim muliere, pinguedinis copia animadvertita est intestino illi circumjecta, simul grave olens ichor, aquæ similis in qua caro recens lota est, e pudendo, & podice exibat. Uterini autem fundi interior facies tota uda erat humore lento colore subflavo fusco, & obsoleto, per quem rubentia puncta, & lineolæ transpiciebantur, quæ appressis subtus digitis crescebant, ab expresso videlicet sanguine. In cervice, & osculo nihil erat adnotatione dignum. Sed lurida intus, & fusca vagina universa in medio posteriore pariete, aliquanto propius imo orificio, quam uteri osculo, foramen habebat forma circuli, cujus diameter duos transversos æquabat digitos, oris comprehensum nigris, & pessime olentibus. Id foramen in Rectum intestinum patebat.

17. De Morbis a Veneno inductis, ad quos Epistola spectabat LIX. nihil habeo quod huc addam. Nam etsi non vulgaris fama laudes interea ad me pertulit, quas adversus tum viperæ, tum rabidi canis morsus antidotus consecuta est, a Spectato Medico quem tibi alias merito laudavi, adinventam, Joanne Larber; tamen cum certior factus sim, Dissertationem a Clariss. eodem Viro nunc scribi, qua sua per eandem antidotum non solum in canibus experimenta, sed in hominibus quoque felicissima curationum exempla complectitur; ad eam malo te rejicere, unde omnia plene, distincteque cognoscas, quam pauca ipse, eaque imperfecte, indicare. Illam igitur propediem, ut spero, proditura expectabis. Vale.

(x) n. 15. (y) in notula a ad §. 40. (z) Epist. 57. n. 9. (a) Hist. A. 1747. Obs. Anat. 3. (b) Epist. 57. n. 10. (c) Hist. Podagræ & cat. ad finem. (d) n. 2. (e) Epist. 63. n. 13. (f) n. 12.

EPISTOLA ANATOMICO-MEDICA LXX.

Pertinet ad promissa in extrema Epistola LXVI. simulque ad quosdam Ventris, & Thoracis Morbos.

Quod de absolutis hac etiam hyeme Dissectionibus, & Exercitationibus gratularis; agnosco benevolentiam erga me tuam. At simul sentio quo præterea spectet ista gratulatio, nempe ut admoneat quid in extrema Epistola promiserim LXVI. me postquam illas absolvissem, esse facturum. Æquum postulas, neque committam, ut flagites. Quin continuo promissi mei summam non complebo solum, verum etiam cumulabo. Historias enim singulorum quæ post illam ad te missam Epistolam sunt a me inspecta, cadaverum, quales eæ cunque sint, perscribam; quanquam aliqua per se digna est quæ scribatur; sic ulteriorum in illa Uvula perquirenda sectionum quis exitus fuerit, cognosces.

2. Quinque omnino fuerunt cadavera hac hyeme dissecta, Exercitatis Professoribus, nedum Juvenibus Studiosis quos Anatomem docerem, frequentissimis, inspicientibus. Primum in Nosocomio sectum est ante medium Decembrem A. 1759.

3. MULIERIS herniosæ, & ob hoc ipsum inflammatione intestinorum sublata, cum viscera pleraque detraxissent, ut partes ex reliquo corpore sumerent, quas ad anatomica elementa, ut mihi mos est, demonstranda appararent; nihil nisi Caput, & Genitalia, ipse examinavi. CEREBRUM, etsi firmum erat, imo duriusculum; tamen intra Laterales ventriculos Choroidum plexuum eam ipsam partem qua se ad angulum sursum reflectunt, ut Thalamos operiant nervorum Opticorum, obsessam utrinque habebant acervo quodam quasi mucii, cinerei obsoleti coloris, in sphaeroidis figuram conformati, transversi digiti crassitudine. Nihil autem erat aliud, nisi hydatidum acervus, quæ ei potissimum plexuum parti, quantumvis non ea copia, haud raro solent insidere.

In Genitalibus quidquam non fuit quod adnotatione dignum esset. Itaque annexam urinariam vesicam, quæ in se contracta erat, urethramque perscui. Et in facie quidem illius interiore priusquam ad orificium propius accederet, duas præter naturam exstantes parvas, subrotundas, depressas, subrubras, læves quasi glandulas conspeximus; ad ipsum autem orificium, aut intra hoc nihil prorsus videre potuimus quod vel leviter prominere. Atque ut intelligas, quam attente, & diligenter quæviserim; meos oculos lineola quædam insolita non fugit, quæ per anteriorem, posterioremque urethræ superficiem ad tractum pro urethræ brevitate non modicum recta secundum longitudinem descendebat, & medio in cursu nonnihil latior fiebat. Sed ea lineola non nisi infra urethræ initium ipsa incipiebat, humilisque adeo erat, ut inter nigricantia illa quæ sæpius per urethram muliebrem parallela descendere videmus sanguifera vascula, percipi vix posset: quæ humilitas, & sedes num ad eam pertinere possit quæ nobis descripta est, Uvulam, etiam tacente me, intelligis.

4. Secundum cadaver, sub initium A. 1760. ibidem incisum, plura quæ adnotarentur, digna obtulit: quamobrem mea quoque longior erit descriptio.

5. BAJULUS annos natus ad quinquaginta, bibacissimus, & hinc sæpe ebrius, multi quoque cibi, nec tamen pravi, non modo non erat valetudinarius, sed hætenus sanus, ut ab fociis obea quæ dicuntur, sedulo interrogatis, nihil aliud sciri potuerit, nisi identidem de quadam molestia queri consuevisse, cujus sedem manu epigastrio imposita ad cordis scrobiculum designabat. Is igitur cum tres ante menses in Nosocomium venisset propter febrem Tertianam continuam; hæc cessante, obnoxius fieri cæpit alimenterum vomitionibus: quæ tempore aliquo intermisso, redierunt iterum, nec postea ad vitam usque finem desierunt. Itaque etsi nihil unquam, nisi quæ sumeret, eaque sine ullo malo sapore, aut odore evomebat, uno excepto generoso vino quod *moscatum* vocant,

præter quod, cardiaci remedii loco datum, nihil quidquam toto ultimo vitæ mense potuit, unde viveret, retinere; tamen ob id ipsum macie summa, & febre iterum, sed lenta, pressus, ad finem properabat suum, non de ventris tumore ullo, aut dolore in Nosocomio unquam conquestus, neque pulsibus, præter aliquam nonnunquam intermissionem, quidquam ostendentibus quod peculiariter displiceret. Vana omnia fuerunt intrinsecus, aut extrinsecus ad vomitiones compescendas adhibita. Quin argentum ipsum vivum, quod uno circiter ante obitum mense, cum alvus minime respondens Iliacæ passionis metum incuteret, trium unciarum pondere datum fuerat, neque profuit, neque postea cum clysteres dejicerentur, a quoquam visum est; quanquam famuli cum alvus postea nonnihil reddere incepisset, cum scæcibus exiisse, crediderunt.

MORTUI denique cadaver cum inspicerem, ad eam maciem redactum vidi, ut in dorso manuum, & pedum metacarpi, & metatarsi ossa præclare possent demonstrari, oculi autem ob pinguedinis a tergo defectum, mire introrsum retracti essent, sani tamen, etsi ab lobulo sinistra auriculæ tenuis annulus ex oricalcho pendebat, indicium, ut sæpius solet, morbi in proximo oculo olim prægressi. Cum forte os hiaret; paucos superesse dentes, animadverti.

Hæc exterius; incidendo autem, in Ventre, Thorace, Capite ea deprehendi, quæ, ab hoc initium ducens, accurate describam.

Cerebrum disseccans, in Lateralibus ventriculis aquæ aliquantum, in plexibus autem Choroidibus eo ipso loco ubi in superiore cadavere plurimas, unam saltem hydatidem vidi, sed majusculam, quæ mucum pariter a primo mentiebatur: tum Pinealem glandulam exiguam, sed non exiguum pro ea parvitate corpusculum intus habentem, abnormi figura, durum, non friabile, colore subflavo obsoleto. Spinalis medulla; nam hanc quoque, & nobiliores quosque nervos suis in sedibus, ut solitus sum, ostendebam Discipulis; valde erat laxa.

In Thorace cor vidi sine ulla, ut expectabam, pinguedine; sed, quod non expectabam in viro præsertim cujus procera potius erat statura, & vita in laboribus attollendi, & ferendi onera semper fuerat, cordis eam parvitate offendi quam in adultis unquam conspexisse non memini; pueri enim cor videbatur, non viri, & omnibus quidem dimensionibus, & his, proportione, respondente parietum tenuitate. Cæterum præter venas quæ in cordis superficie alicubi erant varicosæ, nihil extra, nihil intus vitii occurrit, ut neque in Aortæ valvulis, cujus tamen truncus videbatur esse dilatatus.

Antequam de Ventre dico, omittere hic nequeo, diaphragma in centri sui, ut vocant, nervei parte dextera factum fuisse osseum, aut certe ibi inter pleuram, & peritonæum osseam laminam fuisse non adeo tenuem, sesquidigitum transversum longam, sed angustam quodam præsertim prope alterum extremum loco; ad extremum autem alterum quo magis accedit, eo latior fit, sed nusquam latitudinem superat apicis digiti minimi; asseravi enim, & cum hæc scriberem, sub oculis habebam.

Venter denique, si intestina, & ventriculum præsertim, excipias, nihil ferme habuit quod non esset intra naturæ modum. Intestina hic illic erant livida macula distincta; mitto id quod ex narrata diuturna rejectione alimentorum consequitur, præter solitum tenuiora, Crassa quoque; sed hæc ad breviores tantum tractus, nec sine recrementis, sed perpauca. At ventriculus insolita in sede, & mira longitudine, atque inflexione spectaculum nobis præbuit inusitatum. Incipiens enim unde solet (neque enim hic œsophagi quidquam in ventrem descendere) per sinistrum ventris latus recta ad pubis usque os se extendebat, inde autem se reflectens sursum, ac dextrorsum, in Duodenum intestinum desinebat.

Latitudine erat mediocri: nec aliud quam albam quandam, & tenuem quasi pulcram continebat, alimentorum, ut opinor, quorum partes quaedam nonnunquam restitissent, reliquias. Nihilne igitur, inquis, in ventriculo erat argenti vivi? fuisse, credo; sed dum ventriculus dimoveretur, in Duodenum intestinum transiisse. In quo nimirum, paulo ante per injectum vinculum non multo infra pylorum constricto, ad sese unciam repertum est; at nullum in reliquis intestinis, sicut ii quibus inquirendi cura data fuerat, retulerunt. Sed hæc postea. Antea autem cum pylori sedem exterius contrectando, duritiem percepissem; ventriculum aperiendo, pylori anulum videram in duas, tresve non magnas quidem, sed duras, protuberantias quasi divisum. Dura erat etiam ventriculi pars pyloro proxima ad spatium bini transversi digiti, crassioribus factis ibi tunicis, & ad osseam duritiem accedentibus, non tamen revera osseis, neque eam partem coarctantibus, sed quod flexiles minus essent, alimenta in Duodenum intestinum satis compellere non valentibus. Præter hæc, & levem in ventriculi interiore facie livorem, qui ab induratis illis tunicis ad brevem tractum extendebatur, nullum aliud vitium in eo viscere animadverti.

Sanam autem exterius vesicam, & lotii non multum continentem, cum antea in sua sede spectassem, & nonnulla quæ hujus loci non sunt, adnotassem; aperui, sanamque interius pariter comperi, ut annexam quoque urethram. Sed nullam omnino ad orificium, unde hæc incipit, videre potuimus subrotundam protuberantiam, id est Uvulam; cum ubi hæc esse debuisset, lineola illa dumtaxat tenuis in conspectum veniret, quæ, uti solet, in Seminalem carunculam desinebat.

6. Quanquam alias incidisse non memini in septi Transversi ossificationem; cordis tamen illa tanta parvitas, & aliena adeo ab naturæ consuetudine ventriculi sedes meum longe magis animum perculerunt; non facile invenientem rationem qua utramque illarum cum iis conciliarem quæ in vivo tum fuerant, tum defuerant. Nam si ut cæteros musculos, ita cor quoque in macie extrema imminui unquam vidissem; non quærerem certe quomodo ante maciem bajulo robur præstare valuisset. Num igitur quod cor non poterat, supplebant arteriæ? Sed quomodo a corde, omittens ut carne, ita viribus minus valido, at propter parvitatem paucam sanguinem, quem in eas contruderet, habente, urgeri earum parietes satis poterant, ut mox valentius se restituerent, illumque propellerent? Hæc tibi qui ingenio polles, dispicienda libens relinquo, ut illud pariter quod ad istam attinet ventriculi sedem. Nam aut a primordiis, aut a causa repetas, necesse est, quæ ejus visceris attulerit prolapsum, cujus tibi alias (a) exempla memoravimus. Sed si hoc alterum malis; defuisse, mirum est, signa quæ novum hunc morbum insolito dolore, aut tumore indicarent homini præsertim minime valetudinario. At si a primordiis usque repetas; non minus esse mirum, intelligis, laborantis ventriculi indicia manifestissima non modo nunquam fuisse, imo quantum viscus id vigeret, ingestam assidue, & digestam non vini solum, sed & ciborum, haud satis a perpauca dentibus subactorum, tantam copiam ostendisse, donec post febrem illam Tertianam vomitiones primam accessere. Nam quod ejusmodi vivendi norma pylorum denique, & proximam ventriculi partem ita vitaverit, ut inverti potius ventriculi motus, quam compelli alimenta in Duodenum intestinum debuerint, veri adeo simile est, ut ab illa visceris sede neque ut congenita, neque ut nova deducere vomitus opus sit, qui si a congenita, semper fuissent; si ab nova, non sine hujus recentis mutationis indicibus accessissent. Sed scribere præstat quæ in tertio cadavere adnotaverim.

7. LANARIUS juvenis, aut certe non multo major, cum in Nosocomio triduum, an quadriduum decubisset, instante jam tempore quo publice Anatome erat inchoanda anno hoc 1760. e vita decesserat. Ita-

que in Theatrum cadaver illatum est, quod qui aspexerant, præter staturam potius magnam, ex nitida cute, & bono, ut undique videbatur, habitu ad dissectiones idoneum existimaverant. VENTER

cum brevi intumisset, ac vivere cœpisset; quamvis suspicarer quid mali in Lanarii corpore latere posset, nec mox deesset qui certiore me faceret, hunc alias sanguinem expectorasse; tamen dum melioris cadaveris copia fieret, ventris interea viscera demonstrare aggressus sum: quibus circumfusa quidem urinæ similis aqua, nec pauca, erat; sed vix ullus fœtor, & levis intestinorum livor animadvertebatur. Et sane omentum macrum erat; sed integrum: lien æquo major, nec paulo; sed neque durus, neque laxus: cystis felleæ tunice crassæ, & bilis pallidula; sed jecur sanum, & justa magnitudine: mesenterii glandulæ justo crassiores; sed non duræ. Nec in ventriculo, neque in ipsis, quamvis lividulis, ut dixi, intestinis vitii apparuit quidquam. Nam quod Colon in medio ferme suo illo transverso infra ventriculum tractu umbilicum versus descendebat, inde se ad hypochondrium sinistrum reflectens; inter varietates potius hic visum est, quam inter vitia referendum, ut illud certe; quanquam mihi antea non se obtulerat; quod arteria non tenuissima ab sinistra Emulgente ad vesicam usque urinariam ferebatur oblique adeo, ut in hujus posteriorem faciem prope dexteram Seminalem vesiculam se infereret. An vero ad varietates solum spectarent nulli flexus in Splenica arteria, aut fulci quidam pauci, qui per totam anteriorem utriusque renis faciem oblique nullo certo ordine ducebantur, ipse arbitraberis; certe renum structuram, atque substantiam, aliarumque omnium, quæ urinæ causa creatæ sunt; partium sanissimam deprehendi. Neque tamen intra imam vesicam, neque intra supremam urethræ partem videre ego, autem eorum qui plurimi aderant, quisquam potuit quidquam protuberans præter id quod in proximo superiore cadavere dictum est. Sed in hoc Partem ullam aliam demonstrare non perreximus; ad Thoracem enim fuisset transeundum, qui, ut suspicati eramus, & qui antequam tumulo mandaretur, obiter inspicere voluerunt, planè confirmarunt, pulmones continebat fracosos, & putridam, ac grave olentem, ex ipsis effusam, materiam.

8. Cadaver quartum, & quintum utrumque mulierum fuit, quæ interea obierant in Nosocomio. Sed ex prima quædam tantummodo thoracis, & ventris in Gymnasium allata sunt viscera. Ab ea incipiamus.

9. ANUS ex ascite decesserat. CORDIS substantia erat pallida. Ren sinister minor dextero, & superficie ob leves perpauca quasi sulcos nonnihil inæquali, nihil tamen intus habuit quod ab naturæ consuetudine discreparet. Dum hæc inspicerem, animadverti, pro una duas inter se proximas, atque adeo contiguas, sed suo tamen singulas officio præditas ex Aorta existere arterias Cœliacas, duas quoque Spermaticas venas ab sinistro Pampiniformi corpore in lateris ejusdem venam Emulgentem redire, alteramque tum de binis illis arteriis, tum de binis hisce venis esse altera minorem. Sed hæc a variante natura. Illud vero a morbo, quod in fundi uteri cavo exstabat ad latus rotunda, alba, dura, modica excrecentia. Aperta demum vesica urinaria, quæ omnino erat sana, conspexi quidem corpora illa duo quæ ab ureteribus descendunt, inter se non ad angulum, sed per curvum in quod abibant, corpus æque ac ipsa, crassum ac prominens convenire; at quidquam ab hoc mitti ad vesicæ orificium, quod digitum saltem transversum ab eo distabat, videre non potui, multo autem minus subrotundam ullam protuberantiam toto illo intervallo, aut intra urethram exstare.

10. VETULAM alteram pulmonis inflammatio; & ad hanc accedens alvi profluvium confecerant. Hujus cadaver, demptis omnibus, præter uterum, & vesicam urinariam, ventris visceribus, in Theatrum illatum est. THORACIS aperti lateris dex-

dextero inferior pulmonis lobus arcte adhærebat, qui lobus valde amplificatus, & gravis, cum dissectus esset, jecur elixum referebat. Cor quanto in Bajulo (*b*) minus fuerat, tanto ferme in hac muliere majus erat, cujus alioquin statura mediocris. Nec vero erat majus quod ejus cavearum parietes extenuati, distractique conspicerentur, imo erant, si non majori, at justa saltem crassitudine, eorum autem columnæ, lacertique, ut auricularum etiam, crassiores; ut minus mirarer, quod cæteroquin alias vidisse non recordor, Coronarias arterias orificia habere diametro superantia lineas duas Bononienses, & quæ eorum alterius lateri erat proxima, Adiposam puta, ne ipsam quidem minimo esse osculo: in venæ autem Pulmonaris Sinu, præter oscula plura mediocria, orificium patere vix paulo minus, quam fuisse dixi arteriarum Coronariarum, quod cum incidissem, confluere in ipsum vidi venulas duas tresve, sanguinem ex Sinu parietibus reducentes. Ejusmodi cor ventriculos habuit plenos polyposis concretionibus. Magnæ autem arteriæ quantum thorace concludebatur, inspiciens, unum modo locum animadverti ubi interior ejus facies non lævis esset, introrsumque prominere, ibique inter tunicas duritiem ossæam, non majus occupantem spatium, quam quod unguis posset digiti pollicis operire. Erat is locus a dextris ubi Aorta finito jam arcu, recta descendere incipiebat. Simul in oculos incurrit quidpiam adnotatione non indignum. Nam inter arterias quæ binæ, & binæ ab Aortæ jam descendente posteriore pariete ad partitionem usque ejus trunci egrediuntur, pro binis unam aliquando egredi, rarum non est. Verum hic infra arteriarum Intercoastalium Inferiorum duo suprema paria, tria proxima desiderabantur, uno ter continenter osculo pro duobus in medio occurrente, eoque non cæteris majori, neque statim, ut sæpius cum unum est, solet, in gemina diviso, imo adtractum saltem transversum digiti, quantum videlicet depositæ Aortæ adhærens relictum fuerat, in arteriam unicam productum. Sed vicissim diaphragma (quando enim de varietatibus loqui cœpimus, hanc, quamvis non ita raro a nobis quidem & conspectam, & ostensam, nolumus prætermittere) unius vice foraminis pro vena Cava in thoracem transmittenda; duo habuit, tenuissimo quidem interstitio, sed evidentissimo, divisa. Venter denique in iis quæ relictæ in ipso fuerant, infimis Partibus hæc exhibuit adnotanda. Ovarium utrumque, & præsertim dexterum, album, & grandius permulto quam consuevit, & tuberosum, ex tuberibus fiebat, sive ex hydatidibus, quas inter majores erant aliquæ, præ cæteris aqua adeo distentæ, ut altiuscule, si pungeres, profiliret. Tuba utraque tamen ab illis erat omnino soluta. Uterini fundi interior facies ex rubro nigricabat, nempe a sanguine pluribus locis subsistente, quem si ut exprimeres, digitos exterius utero subiciebas, præ laxitate facies illa interior lacerabatur. Quæ res, atque altera, a me in eodem cadavere animadvertita, & hic pro raritate non reticenda, nempe de duobus nervis (*c*), in quos manu dumtaxat interposita Cruralem Posteriozem ad ventris pelvim

usque diviseram, cum alterum, qui paulo erat fortius crassior, cultro in duas secundum longitudinem partes discidissem, vas inter ejus fibras, hisque propemodum parallelum, nec procul ab nervi ejusdem axe offendi, sanguine plenum, cujus diameter vasis Bononiensem lineam ferme æquabat; hæc igitur, ut dicere inciperam, duæ res suspicionem incusserant sanguinis, ut in vasis pelvis, & quæ ad hanc pertinent, sic in vesica quoque, & urethra adnexa ea fortasse copia restitantis, ut meæ solitæ officeret perquisitioni. Sed utraque aperta, urethræ quidem internam tunicam a vasculis illis confertis, & secundum longitudinem parallelis totam nigricantem inveni, sed eo magis, quo magis ad imum orificium descendebat suum, quod laxum erat, & laxatam a dextris ejusdem tunicæ particulam, ut in quibusdam aliis vidi mulieribus (*d*), extrorsum prolabi sinebat; urethræ tamen superior pars præter colorem nihil habebat quod Observationi obstaret nostræ, vesica autem ne id quidem. Sanissima enim erat, & corporea illa duo extantia ostendebat ab ureteribus profecta, & sic satis ad angulum convenientia qui transversum digiti intervallo a vesicæ orificio distabat. Neque autem in hoc intervallo, neque in eo orificio, neque in proxima urethra subrotundum quidquam, & vel leviter protuberans meis, & mecum attente inspectantium oculis se se obtulit, & ut verbo dicam, Uvulæ illius nec vola, nec vestigium fuit.

11. Habes hujus meæ perquisitionis exitum in vesicis quinque repetitæ, quarum nullam morbus, aut urinæ copia, aut injectus aer distenderat, si tertiam excipias, in quam tamen vix tantum aeris immissum fuerat, quantum esset ad ejus ostendendam figuram satis. Nec plura hac hyeme cadavera dissecimus; sed ex horum aliis alias partes quæ pro minus sanis substituerentur, accepimus, & sic nostris totam complectentibus Rem Anatomicam Exercitationibus hoc quoque anno, qui ab suscepto hoc gravissimo illam tradendi Munere quintus nobis fuit & quadagesimus, finem haud infeliciter imposuimus.

12. Quod reliquum est, si forte miraris, me in his Litteris consuetudinem minus servasse meam, ad historias videlicet fere singulas aliquid, imo interdum plurima adnotandi, & contra, quas inter dissecandum varietates animadverteram, vix paucas, nec sæpe adeo dissectionibus interjiciendi; quod ad primum attinet, sic habeto, non fecisse, tum quia cito quod pollicitus fueram, mittere placuit, tum quia de plerisque ejusdemmodi jam satis multa tot aliis Epistolis adnotaveram: quod vero ad alterum spectat, non tam fecisse, ne Litterulæ hæc tibi forte viderentur esse breviores, quam quia spes jam incipit me deficere, tantum mihi adhuc vivendi tempus fore, ut seorsum in unum colligam quas omittebam, varietates, & complura item quibus esse locum inter morbida-rum Partium descriptiones, identidem negabam, nempe observationibus quibusdam meis, ad Anatomæ earundem Partium secundum naturam pertinentibus. Utrumque igitur pro tua humanitate æqui bonique facies, & Valebis.

(*b*) supra, n. 5. (*c*) Vid. Epist. 69. n. 2. (*d*) Epist. 50. n. 51. & Epist. 56. n. 21.

